N°. 1. Donderdag 2 Januari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
O. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Oproep.

Personen, genegen les te geven in de hieronder genoemde vakken worden uitgenoodigd zich op te geven bij den secretaris van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, Den Haag. Hunne namen worden dan opgenomen in de daarvoor bestemde rubriek op blz. 11 van het *Koloniaal Weekblad*.

a. De Islam en zijne beteekenis voor Ned.-Indië;
b. Staatsinstellingen van Ned.-Indië:
c. Het Ned.-Ind. Strafrecht;
d. De Ned.-Ind. Strafvordering.

Javaansche Kunstavond,

10 Januari 1919 te Amsterdam in den „Stadsschouwburg".

Prijzen der plaatsen:

Stalles, Faut. de Balcon en Koningsloge (Uitverkocht).	ƒ 5.—
Parket, Bovenloges en Benedenloges	ƒ 4.—
Parterre	ƒ 3.—
1ste Gaanderij en 1ste Amphitheatre	ƒ 2.—
2de Gaanderij en 2de Amphitheatre	ƒ 1.—

Plaatsen te verkrijgen 7, 8, 9 en 10 Januari aan den Stadsschouwburg te Amsterdam bij den Bureaulist.

Kennis van Indië.

Geen wetenschap beter dan halve wetenschap.

Wij zijn oud geworden in het geloof, dat de wereld, althans de Westersche wereld, een standpunt van beschaving en ontwikkeling had bereikt, dat zij niet ver meer was van het toppunt. Weliswaar is het bereiken van het toppunt een bedenkelijk oogenblik. Men kan niet verder, en staat dan voor den terugweg of de afdaling langs een tegengestelden weg. Men moge streven naar het volmaakte, en vreugde scheppen in het voorwaarts gaan, maar moet dankbaar zijn, dat in het aardsche leven de volmaaktheid, het eeuwig onveranderlijke niet bereikbaar is.

Bij ieder, die zich tot de beschaafde klasse rekent, bestaat de behoefte om zijne medemenschen op hetzelfde peil te brengen. Zoo wil men het onderwijs brengen tot alle lagen van de menschheid, hopende daarmede een algemeene gelukzaligheid te bevorderen. Het is echter niet voldoende, gelegenheid tot onderricht aan te bieden. Men heeft daarbij vooral te bedenken, aan wie, door wie, in welken vorm, tot welken graad, en in welk vak van kennis of wetenschap het onderwijs zal worden gegeven.

Het kan niet geloochend worden, dat menschen, die geen of weinig schoolonderwijs genoten hebben, met hun nuchter, gezond, aan de natuur ontleend verstand den meest geleerde door hunne ongezochte opmerkingen kunnen verbazen. Hoe gevaarlijk het onderwijs is van een onderwijzer, wien het niet enkel te doen is om bij de jeugd de gronden te vestigen tot een algemeene kennis, die in de praktijk voor een ieder nuttig kan zijn, of die den toegang kan verstrekken tot de zalen van hoogere wetenschap, omdat hij, zelf bedeeld met een aangeboren of aangewende bekrompen vaderlandsliefde, zijne lessen vooral ook dienstbaar wil maken om de leerlingen in te prenten een blinde vereering voor eigen land en deszelfs overheid, en tevens een geringschatting van den buitenlander, heeft de geschiedenis van Duitschland tot den huidigen dag bewezen. Die onderwijzer miste het „bhakti" van het Oosten, zou Henri Borel zeggen.

Hoogst bedenkelijk kan het worden, wanneer de elementaire kennis, verworven op een lagere school, bij iemand het gevoel kan doen rijpen van boven zijne naaste omgeving uit te steken, en in zijne geringe wetenschap, aangevuld door kennisneming van eenig toevallig hem in handen gekomen boek of door andere bijkomende omstandigheid, van zooveel belang gaat achten, dat hij al spoedig meent, de voorlichter en leidsman te kunnen zijn van anderen uit zijne naaste omgeving en van verder.

In dien zin voorzeker is geen wetenschap beter dan halve wetenschap.

Halve wetenschap! Men is getroffen door een bepaalde stelling, die zonder nader onderzoek of vergelijking wordt aangenomen als een grondbeginsel voor de te kiezen levensrichting. Alles wat tegen die stelling zou kunnen worden aangevoerd, of hare zwakke punten bloot leggen, wordt bij voorbaat als verraad, als uit den booze beschouwd.

Men heeft zich blind gestaard op een bepaald gebrek of een leemte in zijne onmiddellijke omgeving, men had van een stads- of landsbestuur iets beters verwacht. Men spaart geen moeite of kosten voor geschriften, advertenties, openbare bijeenkomsten, om de oogen van het publiek te openen (past niet beter: blinddoeken?) voor dat gebrek of die leemte, en dat publiek te doen beseffen, dat men hier te doen heeft met een schromelijk verzuim van stads- of landsbestuur. Al het goede, door het bestuur verricht, alle verbeteringen, op dat terrein reeds tot stand gebracht, mogen vooral niet in rekening gebracht worden bij het waarnemen van dat gebrek, door den eenen ontdekt, wiens blik, wiens gedachten niet verder gaan dan tot dat eene punt, die het tot zijne levensroeping maakt de aandacht op dat eene punt te vestigen. Een door hem waargenomen bacil verkrijgt in zijn oog den omvang van een olifant. Hoe groot, hoe boven zijne medemenschen verheven, gevoelt zich die eene mensch! Heeft de geschiedenis voor hem geen waarde, bezit hij (ongelukkigerwijs) de gave van die soort welsprekendheid, welke op de markt willig gehoor vindt, heeft hij den moed de Regeering aan te vallen en te beschuldigen, voelt hij zich bandeloos in de keuze zijner woorden, waarbij kuischheid allerminst te pas schijnt te komen, dan is hij zeker van een grooten aanhang.

Het vorenstaande, meenen wij, moet eenigszins den indruk weergeven, wanneer men let op de massa volksleiders, die hier en daar in het openbaar optreden, op de velerlei geschriften van vaak nog onbekende personen, die heimelijk eenmaal een rol hopen te vervullen, in welke maatschappij, bestuur, regeering scherp worden gelaakt, omdat niet een ieder zijne wenschen bevredigd ziet: — let op al die bouwstoffen, welke ten slotte kunnen voeren, zoo niet tot een omwenteling, toch tot een volksopstand, minstens tot een volksoploop, waarbij onschuldigen of weldenkende menschen ten offer vallen.

Onzen blik naar het Oosten richtend, zullen wij dan kunnen zeggen, dat de woordvoerders voor eene hervorming van Indië, voor het meerendeel personen zijn, die hunne gedachten, alvorens ze aan de openbaarheid over te geven, zorgvuldig hebben gewikt en gewogen, — die overtuigd mogen zijn van hunne grondige kennis om de billijkheid hunner grieven, de waarachtigheid hunner wenschen met volkomen juistheid te beoordeelen, in de geschiedenis van vroegeren en lateren tijd voldoende ervaren zijn, om de beweegredenen van vroegere handelingen op de juiste waarde te schatten om den gang der ontwikkeling van de menschheid en van hare ideeën van oudsher tot heden te kunnen peilen?

Prof. Dr. H. Blink in een artikel in zijn tijdschrift, de November-aflevering van *Vragen van den Dag* bespreekt *De plicht van Nederland ten opzichte van zijne koloniën*. De taak van het Moederland in de Koloniën, zegt hij, is zoo een geheel andere en meer omvangrijke geworden, en de ontwikkeling der koloniale bevolking in intellectueel, staatkundig en economisch opzicht stelt hooge eischen. Er zijn er volgens hem te weinigen, die weten en begrijpen welk belangrijk economisch, geographisch, sociaal en staatkundig milieu de koloniën aanbieden om daar te werken.

Wij, voor ons, achten den tijd grootendeels voorbij, waarin door kracht van geld en woorden de Westerling naar het Oosten behoort te worden gelokt. Ons Indië beleeft een tijdperk van opleving, waarin te overwegen valt, dat Indië zelf voldoende bekwame werkkrachten zal gaan opleveren. Om dit te bereiken, moet en wil Nederland medewerken. De historisch gelegde band tusschen Indië en Nederland zal in de toekomst in Indië ten allen tijde den Nederlander een groote ontwikkeling of bedrevenheid als voorman of medewerker welkom doen zijn.

Voor het oogenblik vraagt Indië, volgens Dr. Blink, Nederlanders van een andere opleiding en

met andere inzichten dan bij vroegere toestanden. Het vraagt menschen, die liefde hebben voor dat land en zijn volken, en die voorbereid zijn voor de groote, veelzijdige taak, welke hen wacht in dat milieu. De groote meerderheid moeten niet zijn de specialisten, die slechts één zijde van Indië zien, hoewel ook die noodig zijn, maar het moeten zijn mannen en vrouwen met ruimen blik, en in staat niet alleen de indrukken, die de Indische wereld biedt, op te vangen, en niet te laten voorbij gaan aan het oog, maar die, wat zich daar voordoet, ook weten te waardeeren naar hun beteekenis, tot gegevens weten te gebruiken en te bewerken, ten einde daaruit conclusies te trekken als leiddraad voor hun optreden.

Er moet invloed geoefend worden op den geest van geheel het Nederlandsche volk, om aldus in alle lagen der maatschappij de koloniën en hun bewoners te leeren kennen naar hun materieel en sociaal leven. Het lager zoowel als het middelbaar en hooger onderwijs moeten arbeiden om Indië zoowel als het eigen vaderland te doen kennen, evenzeer wat betreft de bevolking als het land. Het is een onvergeeflijke nalatigheid geweest, dat bij het hooger onderwijs de koloniën zoo goed als uitgeschakeld zijn. Zij, die onze Universiteiten verlaten, hebben waarschijnlijk veel en velerlei zaken bestudeerd, maar niets van de koloniën gehoord. In Nederland moet ieder ontwikkelde het een plicht achten van de koloniën zoowel als van het moederland volkomen op de hoogte te zijn.

Wat betreft de belangstelling in het buitenland voor zijne koloniën teekent de heer Blink het volgende uit zijne herinnering op: ,,Toen wij voor een vijf-en-dertig tal jaren onderscheidene universiteiten in het buitenland langeren tijd bezochten, trof het ons, hoe daar op enkele o.a. geregeld elke week een algemeene voordracht gehouden werd over Europeesche kolonies. Wij hoorden, hoe de koloniën door de hoogleeraren geschilderd werden naar hun natuurlijke gesteldheid, hun economische beteekenis, hun bevolking enz. En niet alleen de koloniën, ook andere landen werden daar successievelijk beschouwd. Het waren geen bepaald wetenschappelijke voordrachten, wat den vorm betreft, maar wel wat den inhoud aangaat. En die voordrachten werden bijgewoond door studeerenden van alle faculteiten niet alleen, maar ook door vele burgers, militairen, geestelijken, handelaren, enz. De groote gehoorzalen waren steeds gevuld."

Wat Dr. Blink heeft gezegd omtrent de wenschelijkheid tot opwekking van de belangstelling van het geheele Nederlandsche volk voor ons Indië door onderwijs heeft onze volle instemming. Onze volksuniversiteiten kunnen en zullen daartoe medewerken. Daarmede is het niet onze bedoeling, om groote scharen van Nederlanders naar Indië te verlokken, maar om te doen begrijpen, aan allen, wat Indië aan Nederland, en Nederland aan Indië verplicht is, en hoe bij eerlijke onbevooroordeelde beschouwing een gemeenschappelijke band beider belangen bindt.

KARTINIFONDS.

De Vereeniging ,,Kartinifonds" hield den 20sten December l.l. hare jaarlijksche ledenvergadering in het gebouw Diligentia te 's-Gravenhage onder voorzitterschap van den heer J. Th. Gerlings.

Na de behandeling der huishoudelijke aangelegenheden werden tot nieuwe bestuursleden benoemd mevrouw Cohen Tervaert-Koch te Overveen en mevr. Plate-'s Jacob te Rotterdam.

De Voorzitter gaf vervolgens een overzicht van de belangrijke maatregelen, welke in het loopende jaar in Ned.-Indië ter bevordering van het onderwijs aan Inlandsche meisjes zijn genomen.

In de eerste plaats verdient vermelding de stichting eener Kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga.

In een aan den Gouverneur-Generaal gericht adres gedagteekend 28 Februari 1917, werd door de Vereeniging ,,Kartinifonds" gewezen op de dringende behoefte aan bevoegde Inlandsche onderwijzeressen voor het Hollandsch-Inlandsch onderwijs en het verzoek gedaan de oprichting eener kweekschool te willen bevorderen. De spoed, waarmede aan dit verzoek gevolg is gegeven, verdient de hoogste waardeering. Bij eene wijzigingsnota der Indische begrooting werden reeds voor het jaar 1918 de vereischte gelden aangevraagd. Besloten werd, dat de school voorloopig te Salatiga zou worden gevestigd, eene plaats, welke zoowel wegens haar klimaat, als wegens de gunstige ligging halverwege tusschen Semarang en Solo, twee belangrijke centra van Javaansche cultuur, voor de keuze in aanmerking kwam.

De opening der school op den 28 Augustus l.l. droeg het karakter van eene nationale plechtigheid. De gemalin van den Gouverneur-Generaal, mevrouw van Limburg-Stirum, was overgekomen om de opening te verrichten, welke mede werd bijgewoond door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, de Kroonprinsen van Soerakarta en Jokjakarta, de hoofden der Mangkoenegorosche en Pakoealamsche huizen, een aantal hoogere ambtenaren van het Europeesch en Inlandsch bestuur en vele andere autoriteiten en genoodigden.

Terwijl deze kweekschool onderwijzeressen zal leveren voor het Hollandsch-Inlandsch onderwijs, heeft het eigenlijke volksonderwijs in niet mindere mate behoefte aan uitbreiding der leerkrachten voor het meisjesonderwijs. Ten einde hierin te voorzien is een tweede maatregel genomen, bestaande in de oprichting van Meisjesnormaalscholen.

Deze scholen zullen de leerkrachten leveren voor het Inlandsche meisjesonderwijs, waarbij de Inlandsche taal voertaal is. Aan enkele dezer normaalscholen zal het Nederlandsch als leervak, dus op den voet van eene vreemde taal, worden onderwezen; regel zal dit echter niet zijn.

De bedoeling is, dat het personeel dezer scholen geheel zal bestaan uit vrouwelijke leerkrachten, te weten eene Europeesche directrice en nog een tweede Europeesche leerkracht, benevens eenige aan eene kweekschool opgeleide en verder in huishoudelijke richting gevormde Inlandsche onderwijzeressen.

De groote moeielijkheid bij de schepping dezer nieuwe onderwijsinrichtingen was om voor de eerste normaalscholen geschikte onderwijskrachten te verkrijgen.

Ter voorziening in deze behoefte werd in Juli 1917 eene oproeping gedaan van Europeesche onderwijzeressen, bereid om opgeleid te worden voor het onderwijs aan deze scholen.

De voorbereiding dezer onderwijzeressen bestaat in het bijbrengen van kennis van het Maleisch, voldoende om met die taal als voertaal onderwijs te kunnen geven; verder van kennis van land- en volkenkunde van Ned.-Indië en, voor een deel der onderwijzeressen, ook van het Javaansch of Soendaneesch. Voorts zullen alle hier bedoelde onderwijzeressen, voor zooveel noodig, ook voorbereid worden voor het onderricht in de huishoudelijke vakken, die op de Inlandsche meisjesnormaalscholen zullen worden onderwezen.

De oproeping dezer onderwijzeressen had een zoo gunstigen uitslag, dat het mogelijk bleek reeds dit jaar drie meisjesnormaalscholen te openen, welk getal in het volgende jaar nog met twee zal worden uitgebreid.

Een der reeds geopende normaalscholen is te Semarang gevestigd.

Een andere dezer normaalscholen, die te Bandoeng — eveneens reeds geopend — is niet in het leven geroepen door de Regeering maar door particulier initiatief: ,,de Van Deventer-vereeniging voor West-Java". Aan deze school is de naam: ,,Van Deventerschool" gegeven. De leerkrachten voor deze school worden door de Regeering beschikbaar gesteld, doch de vereischte geldmiddelen zijn, behoudens het gewone Regeeringssubsidie, door particuliere bijdragen bijeengebracht. Aan de ,,Van Deventer stichting" behoefde ten behoeve van deze school, geen steun te worden gevraagd. Deze Stichting heeft thans eene bijdrage van ƒ 30.000.— beschikbaar gesteld, voor het geval, dat men in West-Java mocht besluiten tot de stichting eener tweede inrichting van voortgezet onderwijs aan Inlandsche meisjes.

De plannen tot oprichting van scholen voor voortgezet meisjes-onderwijs, onder den naam van ,,Van Deventer scholen", beoogden aanvankelijk in de eerste plaats de stichting van zoodanige school te Semarang. Het heeft echter bijzondere moeite gekost om tot een besluit te komen omtrent het karakter dat aan de aldaar te vestigen ,,Van Deventer school" zal worden gegeven. De beslissing werd vertraagd, omdat achtereenvolgens de voornemens der Regeering bekend werden tot de oprichting der kweekschool te Salatiga en der meisjesnormaalschool te Semarang. Het ,,Van Deventer-Comité" te Semarang, waarin de Kartini-vereeniging daar ter plaatse samenwerkt met verschillende Javaansche vereenigingen, is dientengevolge ten slotte tot het besluit gekomen, dat de ,,Van Deventer school" het meeste nut zal stichten, indien zij het karakter verkrijgt van eene school voor algemeen ontwikkelend onderwijs met een leerplan van drie jaar. Aan de school zal een internaat worden verbonden. Men hoopt haar later tevens te kunnen bestemmen tot vooropleiding voor eene hoogere kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen, in den geest van de bestaande hoogere kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Poerworedjo.

Uit de fondsen der ,,Van Deventer Stichting" wordt voor deze school eene bijdrage van ƒ 80.000.— beschikbaar gesteld, terwijl in Indië door het ,,Van Deventer Comité" een bedrag van ƒ 144.000.— is bijeengebracht. De school zal Regeeringssubsidie genieten op den voet van eene M.U.L.O.-school voor meisjes, doch met het vooruitzicht op ruime vrijheid voor mogelijk gewenschte afwijking van het algemeen leerplan, dat voor zoodanige scholen geldt. Daardoor zal bij deze school, evenals bij de meisjeskweekschool en de meisjesnormaalscholen, aan de opleiding in huishoudelijke vakken ruime aandacht kunnen worden geschonken.

Ten slotte werd nog de ontwikkeling der Kartinischolen besproken, de onderwijsinrichtingen, die baan braken voor het Inlandsche meisjesonderwijs.

Deze scholen nemen geregeld in leerlingengetal toe en zullen het gehalte van haar onderwijs aanmerkelijk kunnen opvoeren, wanneer haar over enkele jaren door de kweekschool te Salatiga goed onder-

legde leerkrachten worden toegevoerd. Het aantal dezer scholen vermeerderde in dit jaar niet; wel gingen een tweetal scholen tot het stichten van nieuwe schoolgebouwen over. Vermeld werden Buitenzorg, waar den 24 Juli l.l. een zeer fraai en goed ingericht schoolgebouw op feestelijke wijze werd in gebruik genomen; het Kartinifonds verleende voor de bouwkosten eene bijdrage van ƒ 3.000.— Voorts Batavia, waar de bouw eener eigen school in voorbereiding is; ook voor dat gebouw zal het Kartinifonds een subsidie verleenen.

Sprokkels.

XL.

Naar aanleiding van het artikel in de „Stemmen uit de Eur. pers in Ned. I:dië", handelende over den weinigen lust voor den bestuursdienst bij den ontwikkelden Inlander, zouden wij het volgende willen opmerken.

Het is vreemd, zeer vreemd, dat jongelui, opgeleid aan een Opl. v. Inl. Ambt bij andere takken van dienst, meer kunnen verdienen dan bij dien waarvoor ze speciaal opgeleid werden.

Gelukkig komt er nu een verbetering in de bezoldiging van den C. I. B. A. Zijn we wel ingelicht, zoo zullen de jongelui met einddiploma eener Opl. school een aanvangssalaris van ƒ 100 's maands ontvangen. Deze maatregel is zeer toe te juichen, al kan men het betreuren, dat hij niet eenige jaren vroeger genomen is. Nu wordt het verschil tusschen hen, die de 1e afd. eener opl. sch. doorliepen en hen, die het einddiploma behaalden echter des te grooter en te meer in het oog springend. Het is dan ook niet te verwonderen, dat jongelui in het bezit van het diploma der 1e afdeeling eener Opl. Sch. v. Inl. Ambt. slechts bij uitzondering zich aanmelden voor den bestuursdienst, waar ze eenige jaren op een bezoldiging van 10 à 20 gld. blijven staan, terwijl ze bij den spoor-, post- en telegraaf en pandhuisdienst aanstonds meer kunnen verdienen en betere vooruitzichten hebben.

Voor den bestuursdienst gaan daardoor niet zelden zeer goede krachten verloren.

Reeds lang zijn er plannen aanhangig om bij de verschillende diensttakken gelijke bezoldigingen toe te kennen aan hen, die gelijkstaande diploma's of gelijkwaardige ontwikkeling hebben. Het schijnt zeer moeilijk om tot overeenstemming te geraken, ja zelfs om bestaande grove onbillijkheden weg te nemen.

XLI.

We lazen onlangs, dat de regeering bericht ontving van de stoomvaartmaatschappijen „Nederland" en „Rott. Lloyd", dat zij onder meer veranderingen in de passage-tarieven ook deze willen aanbrengen, dat de bepaling, dat de vooruit te zenden gezinsleden van in Indië aanwezige gouvernementsambtenaren, tegen gouvernementstarief kunnen reizen, vervallen zal en deze dus in het vervolg het volle particuliere tarief zullen hebben te betalen, zonder dat later teruggaaf zal plaats hebben van hetgeen boven het gouvernementstarief betaald is.

Is dit zoo, dan wordt het voor in Indië vertoevende ouders moeilijker hun kinderen naar Nederland te zenden en voor sommigen kon de financiëele last wel eens te zwaar blijken. Wordt door de Reg. niet aan dat bezwaar tegemoet gekomen, zoo zal de lust om naar Indië te gaan, er alweer niet grooter op worden en het tekort aan ambtenaren stijgen.

Maar tevens doet de vraag zich op, of het geen tijd wordt om aan het monopolie der bovengenoemde maatschappijen voor goed een eind te maken en in het vervolg den ambtenaren een bepaalde som uit te keeren voor den overtocht, doch hen geheel vrij te laten in de keuze der maatschappij, waarmee ze de reis willen maken.

Misschien werden de Nederl. maatschappijen dan wat inschikkelijker dan ze de laatste jaren waren. We hebben toch wel eens hooren klagen, dat men als gouvernementspassagier het gevoel had, dat men blij mocht wezen, dat de maatschappij zoo welwillend was voor den overtocht te zorgen.

Zeker is het, dat de gouvernementspassagiers voortdurend aan meer beperkende voorwaarden onderworpen worden, welke niet steeds door de tijdsomstandigheden zijn goed te praten.

XLII.

Wordt er op Flores tinerts gevonden?

Na een vrijwel mislukte expeditie, in 1890 uitgezonden, heette het, dat er op Flores geen tin aanwezig was.

Wijlen de resident Rensbach had een andere meening en moet zich volgens A. v. W. in de *Deli Ct.* in dezer voege hebben uitgelaten: Er is tin op Flores, zelfs veel tin; maar het mag er niet zijn om het oude monopoliestelsel. Denk aan de Billitonmaatschappij.

De officieele waarheid van 1890 blijkt geen waarheid te zijn. Prof. Vermaes houdt tegen prof. Dr. A. Wichmann vol, dat er v e e l tin is op Flores.

In het Kol. Museum te Haarlem komt onder de Nrs. 56 en 57 voor tinerts, afkomstig van Endeh op Flores.

H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Amerikaansche wielen.

De Soerabajasche correspondent van de „N. Ct." is niet te spreken over wat uit Amerika komt. „Ameriaansche auto's noemen we schouderophalend sardineblikjes, voor Amerikaansche journalistiek rimpelen we ons neusvel en dat de Amerikaansche soldaten blijken (we kunnen nu gelukkig zeggen: bleken. Red.) te kunnen vechten, hadden we eigenlijk niet verwacht."

Wat men in Amerika naar Indië stuurt, is veelal niet veel zaaks. Men denke slechts aan de vliegmachines, die onze legercommissie in handen werden gestopt.

Sedert het uitbreken van den oorlog werd een groot aantal wielen in Amerika besteld, die door een deskundige commissie deugdelijk bevonden werden, hetgeen echter niet wegneemt, dat 24 Juli l.l. een circulaire werd uitgegeven door den chef der inspectie-afdeeling 6, beweging en handelszaken S.S. van dezen inhoud: „Aangezien de Amerikaansche gegoten schijfwielen bij verhitting door langdurig remmen reeds tweemaal gesprongen zijn, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat de remmen van deze wagens niet bediend mogen worden op de berglijnen. Deze wagens mogen aldaar dus ook niet als achterste voertuigen in den trein geplaatst worden."

Ergo, de commissie heeft zich in den nek laten zien.

„Dit nu is niet zoo bizonder", aldus schr., „en eigenlijk is het evenmin bizonder, dat de S.S.-ambtenaren, die zoo menigmaal twee treinen laten rijden b.v. die elkaar niet passeeren kunnen, omdat beide te lang zijn voor den wissel, ook ditmaal de circulaire aan hun schoenen gelapt hebben en toch maar raak rijden." De Inl. remmers weten het natuurlijk ook veel beter dan hun chefs en remmen toch, al is het hun verboden.

En zoo gebeurde het, dat op het baanvak Bangil-Wonoredio eenige wielen sprongen van een der wagens van den laatsten goederentrein van Malang naar Bangil, even voorbij de halte Wonoredjo, met het gevolg, dat 18 beladen goederenwagens omsloegen. Slechts de locomotief en vier wagens bleven op de rails. Daarachter was de baan over een lengte van ruim een kilometer omgeploegd, terwijl de rails als kurketrekkers verdraaid waren en de wagens op en over elkaar lagen.

Eén remmer moest het ongeluk met den dood bekoopen, terwijl van vier andere, die van de kantelende wagens gesprongen waren, er twee in bedenkelijken toestand naar Soerabaja vervoerd werden. De stremming zou drie dagen duren. En daarna...?

Een mestfabriek op komst.

Nadat in de „Deli Ct." de aandacht reeds eerder gevestigd was op de mogelijkheid om ter Oostkust een mestfabriek op te richten, is dit blad een paar maanden geleden op de zaak teruggekomen, en beweert het zeer terecht, dat het in de eerste plaats noodig is de kracht te berekenen, die voor verschillende industrieele doeleinden geleverd kan worden door den Asahanwaterval, de grootste van Indië.

De opgaven van de beschikbare hoeveelheid kracht berust op gissingen en wisselt af van 30.000 tot 130.000 paardekrachten. De jongste schatting, berustende op de valhoogte van 57 K.M. en de hoeveelheid water, die de Asahanrivier in een bepaalde tijdseenheid afvoert, bedraagt 50.000 paardekrachten.

Als men weet, dat voor de electrificatie van het geheele net der Delispoor 4 duizend paardekrachten voldoende zijn, zal men inzien welk een eerbiedwekkende hoeveelheid de Asahanval kan leveren.

Houdt men in het oog, dat behalve de benoodigde waterkracht ter Oostkust ook de noodige kalksteen en steenkolen beschikbaar zijn voor de fabricage van

kalkstikstof, zoo behoeft het geen verwondering te baren, dat de aandacht vòor de stichting van een mestfabriek op de Oostkust viel.

Aangaande de fabricage deelt de „Deli Ct." na een onderhoud met den heer K e r l e n, directeur der mestfabriek, mee, dat dit vraagstuk nog in zijn ganschen omvang bestudeerd moet worden.

Het welslagen der oprichting van een mestfabriek hangt voornamelijk hiervan af, of men van de verschillende systemen voor het fabriceeren van de stikstofverbindingen het juiste economische systeem weet te vinden.

Neemt men in aanmerking, dat voor de bereiding van de bekende Norgesalpeter per K.G. stikstof niet minder dan 65 kilowattuur aan electrischen stroom noodig zijn, dat voor de bereiding van kalkstikstof slechts 16¼ K.W.U., voor de vervaardiging van aluminiumnitriet 15 K.W.U. en van syntetische ammoniakbereiding volgens Haber slechts 1½ K.W.U. benoodigd is, dan ziet men van hoeveel belang het is het juiste procédé te vinden, om een industrie loonend te maken.

Wat de hoeveelheid kunstmest betreft, herinneren we aan een der publicaties van de commissie voor de fabrieksnijverheid, die den invoer van zwavelzure ammonium in Indië schat op 40.000 ton per jaar, voor welke hoeveelheid een krachtwerk van niet minder dan 16.000 kilowatt noodig zijn zou.

In de Preanger zou die hoeveelheid stroom voor niet minder dan *f* 35 per kilowattjaar geleverd kunnen worden, doch waarschijnlijk zal de exploitatie van den Asahanval veel goedkooper zijn, en de op touw gezette exploratie moet daarvan den uitslag brengen. Dat het aanvatten van dit belangrijke werk van veel ondernemingsgeest getuigt, blijkt wel uit hetgeen bovengenoemde commissie omtrent dergelijke exploraties zegt.

Vindt men een rivier, waaraan men genoeg denkt te hebben voor een zeker bedrijf, dan moeten in verschillende seisoenen opnemingen gedaan worden om zekerheid te krijgen aangaande de capaciteit en is deze ten slotte onvoldoende, dan is alle tijd en geld aan dat geval besteed verloren. „Doet het Gouvernement dit werk, dan gaat niets verloren, want de eenmaal opgemeten waterkracht kan weer voor andere doeleinden dienen. Een industrie als de kalkstikstoffabricage kan dus uitnemend bevorderd worden door exploratie van Staatswege naar de aanwezige waterkrachten, gepaard aan de opsporing van de verdere noodige grondstoffen."

Dat in dit geval particulieren zelf de exploratie ter hand willen nemen, verdient vermelding.

De kalksteen, voor de fabricage van kalkstikstof noodig, is te vinden in het randgebergte van het Tobameer, terwijl de steenkool wellicht door de Koealoesche lagen geleverd zou kunnen worden. Kalkstikstof ontstaat n.l. door de inwerking van stikstof uit den dampkring op een mengsel van kalk en kool in een electrischen oven, terwijl calciumcarbid een belangrijk bijproduct is.

De omvang van het bedrijf kan eenigszins opgemaakt worden uit den jaarlijkschen invoer in Indië, die een bedrag van rond 15 millioen bedraagt.

Een dergelijke industrie zou bovendien kunnen leiden tot electrificatie van geheel Asahan, wat betreft fabrieken, verlichting en spoorwegen. Er zal echter nog heel wat water door de Asahan-rivier moeten stroomen, eer de zware turbines naast den waterval aangebracht zijn en de eerste ton meststoffen gefabriceerd is.

Steenkool op de Oostkust.

In aansluiting van het bovenvermelde kunnen we aan de hand van de „Deli Ct." nog een en ander meedeelen aangaande een voorloopige exploratie, door Dr. H e n g e v e l d, technoloog van het mijnwezen, op last van den directeur B. O. W. verricht met het oog op het havenbedrijf van de oceaanhaven Belawan. Dr. H. had in opdracht een onderzoek in te stellen naar de kolenlagen in het Koealoesche en in Boven-Langkat. De kolen van Boven-Langkat zijn het meest bekend als die van Bohorok en de lagen aan de Boven-Besitang en aan de B. Sarangan, welke beide laatste plaatsen door Dr. H. reeds bezocht waren.

„Via Namoe Oengas bereikte Dr. H. de B. Sarangan in twee dagen loopen en sliep den derden nacht reeds op de plaats, waar de kolenlagen aan de oppervlakte komen. Zij liggen aan de overzijde van de waterscheiding, die daar een hoogte van 2300 M. bereikt, in een terreinsverlaging." Zonder de vertragende sleep van koelies en gereedschap kon hij in een dag de terugreis van de kolenlagen naar Medan maken.

De reis naar de Besitang nam veel meer tijd in beslag. Daarvoor werd 6 dagen in het bosch doorgebracht.

De heer H e n g e v e l d deed van zijn bevindingen slechts eenige oppervlakkige mededeelingen.

De aangetroffen lagen van jong tertiaire kolen, zooals alle kolen tot nu toe op Sumatra aangetroffen, komen voor in vrijwel horizontale of flauw hellende lagen, in dikte afwisselend van 40 en 50 c.M. tot 2½ M. Aan de Bisitang liggen ze tusschen bitumineuse kleisteen, aan de B. Sarangan tusschen een lichte soort zandsteen en bitumineuse kalk- en kleisteen. Waarschijnlijk strekken ze zich door een groot deel van Boven-Langkat uit. Voordat een nader onderzoek ingesteld wordt, moet een waardebepaling der meegenomen monsters plaats hebben, ook wat de juiste caloriewaarde betreft, waar het vooral op aankomt.

Ingezonden.

Geachte Redactie,

In het nummer van 12 December j.l. komt van de hand van den gepensionneerden kapitein O. I. L. H. J. Vermeer een artikel voor getiteld „Indisch militairisme". Ongeveer tegelijkertijd verscheen in de meeste groote dagbladen van Nederland de monsterannonce „Kampongwee" van den heer H. F. Tillema.

Het zij mij vergund uit beide publicaties één zinsnede te mogen lichten en onder de bizondere aandacht van de lezers van het „Koloniaal Weekblad" te mogen brengen.

De heer Vermeer ontleent aan de „Nieuwe Courant" (de Semarangsche) het volgende:

„Volgend jaar wordt begonnen met den bouw „van groote kazernes ten behoeve van de gewa„pende politie, zoowel te Djogja als in diverse „plaatsen der Buitenbezittingen. [1])

De heer Tillema schrijft in zijn advertentie „Kampongwee":

„Die havensteden dienen gezond te worden gemaakt! Het odium bijv. van Batavia, dat zij de „meest ongezonde stad ter wereld is, dient van „haar te worden afgewenteld. De gemeenteraden „van al die steden willen die ellendige toestanden „gaarne verbeteren, maar zij kunnen niet, de taak „is zoo geweldig zwaar."

Ik mag van Uwe lezers niet verwachten, dat zij mijn standpunt: **geen man en geen cent voor het militairisme, in welken vorm ook deelen;** ik mag van Uwe lezers niet verwachten, dat zij met mij huldigen, het beginsel, dat er niets oneervols in ligt opgesloten, in het zich overgeven aan een tot de tanden toe gewapenden indringer; ik mag van uw lezers niet verlangen, dat zij zoo lafhartig zijn als ik, die het bezit van grond geen druppel menschenbloed waard acht, maar wèl meen ik te mogen eischen van elken Nederlander en van elken Indischen Nederlander in de eerste plaats, dat hij zich verzet tegen een opdrijven van de militaire begrootingsposten, zoo lang de bevolking van gansch den Indonesischen Archipel leeft onder de meest ongunstige hygiënische toestanden.

Zoo lang de Inheemsche bevolking, dank zij ons wanbeheer van jaren, nog geboren wordt, leeft(?) en sterft in vunzige, stinkende, modderpoelen, die „kampongs" heeten, zoo lang geve men geen cent uit aan den bouw van kazernes voor gewapende politie!

Indien gij twijfelt aan de waarheid van mijn gezegde, dat de Javaan gedoemd is te leven in een modder- en stank-milieu, ben ik bereid, in dit weekblad, met feiten die waarheid aan te toonen, mits men mij ook toestaat de schuldigen aan te wijzen, n.l. wij Nederlanders, die tot op den huidigen dag de rijkdommen van Indonesië's bodem uitbuiten in de eerste plaats ten bate van Nederlandsche kapitalisten en Nederlandsche belangen.

U, redactie, beleefd dankend voor de verleende plaatsruimte.

Achtend,

W. LUBBERINK,
Journalist.

De Advertentie-Tillema.

Naar aanleiding van de groote advertentie, welke het echtpaar Tillema in 34 Nederlandsche bladen liet opnemen, schreef mevr. Cohen Stuart-Abendanon in eenige groote bladen een ingezonden stuk, dat klaarblijkelijk bedoeld was als een soort p r o t e s t tegen de wijze, waarop de bekende strijder voor de hygiënische belangen van 't Indonesische volk, nu weer heeft gemeend voor dezelfde zaak te moeten opkomen.

Waar „Kampongwee" zulk een grooten indruk op ons, Indonesiërs, heeft gemaakt en ons op roerende wijze de overtuiging gaf, dat er nog Hollanders zijn, die uit andere dan materiëele en moreele overwegingen van egoïstischen aard ons land Indonesië een goed hart toedragen; waar „Kampongwee", prijkende in 34 halve advertentie-pagina's, ons op geweldige manier suggereerde, dat door samenwerking tusschen Indonesië en Holland ons beider heil wordt gediend en ons derhalve aanspoorde de wederzijdsche toenadering en het elkander begrijpen te bevorderen; waar wij opeens begrepen hebben, dat „Kampongwee" de Hollanders nader tot ons brengt en dat zulke uitingen van Nederlanders de vriendschapsbanden tusschen ons land en Nederland slechts nauwer kunnen toehalen, daar past het ons, Indonesiërs, hier openlijk ons leedwezen te betuigen, dat mevrouw Cohen Stuart het edele echtpaar Tillema beschuldigde van......... o p h i t s i n g d e r I n d o n e s i ë r s!

Alsof wij van Hollandsche zijde ophitsing behoefden, om opstandig te zijn! Alsof niet juist ingezonden stukken als die van mevr. Cohen Stuart ons tot opstandigheid begeesterden, omdat ze voor de zooveelste maal aantoonen, dat Holland niet in staat blijkt tot ridderlijke daden ten aanzien van Indonesië. Alsof niet juist de struisvogelpolitiek ons zoo tergde en prikkelde!

Waar het niet in onze bedoeling ligt na te gaan, in hoeverre mevr. Cohen Stuart recht heeft, in het belang van de door haar vertegenwoordigde „Ver. tot bev. van de Ziekenverpl. te Semarang" (welke onder lei-

[1]) Wanneer verdwijnt dit hatelijke, onware woord Buitenbezittingen, toch eindelijk eens? Wij b e z i t t e n Indië niet.
W. L.

ding van mevr. Stokvis-geb. Cohen Stuart staat) het grootsche werk van het echtpaar-Tillema af te breken, wenschen wij daarover niet in een polemiek te treden. Voorloopig zij het ons slechts te doen, namens eenige vrienden, **die tevergeefs om plaatsruimte in de groote bladen tot beantwoording van Mevr. Cohen Stuart's ingezonden stukken hebben verzocht**, op deze plaats de bovenstaande verklaring af te leggen.

S. SURYA NINGRAT en VROUW.

Het geval Soewardi.

In een dezer dagen door het Indonesisch Persbureau uitgegeven brochure, getiteld „het geval Soewardi", toont Mr. Fromberg, oud-raadsheer in het Indische Hooggerechtshof, aan, dat de verbanning naar het eiland Banka (in 1913) van R. M. Soewardi Suryaningrat niet alleen „onnoodig" maar bovendien „onwettig" was.

Mr. Fromberg releveert de intrekking van dat verbanningsbesluit in 1917 en schrijft dit toe aan de erkenning door den tegenwoordigen landvoogd, dat onrecht was gepleegd. Waarna hij betoogt dat de zaak Soewardi is afgedaan, tot het verledene behoort.

Dit is echter in geene deele het geval.

De heer Soewardi onttrok zich in 1913, met goedvinden van de Indische regeering, aan die onwettige en noodelooze verbanning naar het eiland Banka door vrijwillig de wijk te nemen naar Nederland. Hij werd daarbij vrijwillig gevolgd door zijne Javaansche echtgenoote en tot op den huidigen dag vertoeft dit Javaansch-nationalistische echtpaar in het gure, onaandoenlijke Noorden, met Oostersche standvastigheid de oorlogsellende trotseerende, een moeielijk en kommervol bestaan lijdende met twee hier te lande geboren Javaansche kindertjes.

Hij werkt als journalist voor zijn land, zijn volk en zijn gezin. Maar de tegenwoordig niet geringe middelen voor terugkeer naar Indië ontbreken hem, wat wel niemand zal verwonderen, gegeven de moeielijke tijden.

Moet dit nu zoo tot in het oneindige voortduren? Moet aan dit door toedoen van ons beleid veroorzaakt leed niet een eind gemaakt worden?

Rust thans niet op onze Regeering de zedelijke plicht om het gepleegde onrecht zooveel mogelijk te herstellen door het gezin Soewardi op onbekrompen wijze in staat te stellen naar zijn vaderland terug te keeren?

Ziehier een vraag, die ik mij veroorloof een „Christelijke" regeering voor te leggen.

Den Haag, 28 December 1918.

H. J. VERMEER,
oud-kapitein O.I.L.

Suriname.

In ons nummer van 3 October schreven wij over het beschamende schouwspel, dat men telkens kan waarnemen voor den ex-stal van den Rijksbetaalmeester, wanneer een lange rij dames en heeren in weer en wind staat te wachten om binnengelaten te worden. Wij gaven een eenvoudig middel aan de hand om — zoolang er geen fatsoenlijk gebouw beschikbaar gesteld kan worden — aan den erbarmelijken toestand een einde te maken. Men heeft het middel waarschijnlijk te eenvoudig gevonden; het is althans niet gevolgd.

Op denzelfden dag, dat het bovengenoemde nummer verscheen, ging er van het Departement van Koloniën een rondschrijven uit betreffende de betaling van West-Indische Pensioenen en Onderstanden. „Tot het bekomen van betaling behooren de gepensionneerden, wier familienaam begint met een der letters A t/m K op den 18den en 19den en voor hen wier familienaam aanvangt met een der letters L t/m Z op den 21sten en 22sten dag van de derde maand van ieder kwartaal, met uitzondering van Zon- en feestdagen, zich te vervoegen ter Gemeente-Secretarie hunner woonplaats, tot het bekomen eener attestatie de vita met quitantie, waarop zij terstond het hun toekomend bedrag ten kantore van den Betaalmeester kunnen ontvangen."

Door dezen maatregel, die, naar wij vermoeden, ook genomen is voor de Oost-Indische pensioenen, zal de wachtende rij telkens heel wat korter geworden zijn.

Afdoende is de maatregel evenwel niet en dit is ook niet mogelijk zoolang er niet een behoorlijk gebouw beschikbaar is.

De zaak heeft ook de aandacht getrokken van de Gezondheidscommissie. Volgens een verslag der vergadering in de „N. R. Ct." van 23 December — Avondblad B — is de aandacht gevestigd op de lange file van wachtenden bij de plaatsbesprekingen in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen en voor het bureau van den Rijksbetaalmeester.

„Wat laatstbedoelde klacht aangaat, meende men te weten, dat het Rijk steeds stappen heeft gedaan, welke tot verbetering van dezen misstand kunnen leiden, door den aankoop van een nieuw, voor het doel meer geschikt gebouw, waarvan de ingebruikneming wegens technische redenen echter nog niet dadelijk kan worden tegemoet gezien. Intusschen — zoo werd opgemerkt — zouden zeer velen zich het gedwongen wachten kunnen besparen, door bij den postchèque- en girodienst rekeninghouder te worden."

Wij hopen, dat de „technische redenen" niet meer oponthoud zullen veroorzaken dan wanneer particulieren die op te ruimen hadden.

Ten slotte heeft de onhoudbare toestand de aandacht getrokken van de Tweede Kamer:

De heer Hugenholtz heeft onderstaande vragen gericht tot den Minister van Financiën:

Is het den Minister bekend, dat reeds gedurende een aantal weken het publiek uren lang in weer en wind moet wachten voor het kantoor van den Rijksbetaalmeester te 's-Gravenhage, vóór het geholpen kan worden, en dat de verdienstelijke ambtenaar, met de uitbetaling belast, door de snelheid, waarmee hij het langwachtend publiek tracht te bedienen, gevaar loopt, zijn gezondheid ernstig te schaden?

Indien niet, is de Minister dan bereid zich eens persoonlijk te komen op de hoogte stellen van dezen in de onmiddellijke nabijheid van zijn departement, bestaanden onhoudbaren toestand?

Is de Minister bereid, zoo ter wille van het publiek als van de betrokken ambtenaren onverwijld maatregelen te treffen, opdat in dezen toestand verbetering kome?

* * *

Tot aanvulling van het bericht in ons vorig nummer over de ontdekking van r o z e n h o u t in Suriname, ontleenen wij aan de „N. R. Ct." van 21 December — Avondblad B — het volgende:

„Tot juist begrip van de mededeeling omtrent bovengenoemde houtsoort in Ochtendblad B van Donderdag, onder het hoofd Suriname, dient men te raadplegen wat het Kol. Verslag 1914 van Suriname er over schrijft (bijl. B.B.). Men leest daar, dat van verscheidene plaatsen in de kolonie zoogenaamd rozenhout, een welriekende houtsoort, werd verkregen; n.l. van de Boven-Suriname, de Patrick Savanna, Zanderij I, de Tibiti en van de Tapanahoni. Al deze houtsoorten geleken op elkander en ook op het echte bois de rose femelle, welke houtsoort in Cayenne het aanzijn heeft gegeven aan een belangrijke industrie van aetherische oliën; vandaar dat de ambtenaren van het boschwezen naar den boom zochten. De boomen aan de Boven-Suriname werden door de boschnegers, die in Cayenne gewerkt hadden, bois de rose genoemd. Die bij Zanderij I en bij de Tibiti noemden de Karaïben aldaar Akari Kanali, wat eenigszins lijkt op den Indiaanschen naam van het bois de rose femelle, die, volgens Aublet, Licari Kanali is. Bij nader onderzoek bleken echter de Surinaamsche boomen wel nauw verwant te zijn aan het rozenhout van Cayenne, maar niet geheel gelijk. Bij scheikundig onderzoek van het hout door den gouv. scheikundige dr. P. Muller, bleken de monsters wel aetherische oliën te bevatten, maar deze kwamen in geur niet overeen met het essence de bois de rose en waren alle zwaarder dan water; en de gezochte olie is lichter.

Nu zou dan, volgens het bericht in het Surinaamsche mailverslag, het echte rozenhout gevonden zijn in het stroomgebied van de Marowijne aan den rechteroever van de Gonini."

* * *

Uit Suriname ontvingen wij het verslag over het boekjaar 1917 van de „Naamlooze Vennootschap Surinaamsche Bouw- en Woning-Mij. Paramaribo", verlucht met eenige aardige kiekjes.

Het sociaal vraagstuk, door de vennootschap ter hand genomen, is voor Suriname van het hoogste belang. Uit de in korten tijd gemaakte vorderingen blijkt, dat de leiding in zeer goede handen is.

De redacties van de Surinaamsche bladen zijn door den directeur der maatschappij in de gelegenheid gesteld in oogenschouw te nemen wat reeds door haar tot stand is gebracht. In „*De West*" van 3 September en in „*Suriname*" van 13 September vinden wij daaromtrent zeer waardeerende beschouwingen.

„*De West*" schrijft o.m.:

......„In twee jaar tijd heeft zij bewezen aan een behoefte te voldoen en worden hare diensten gewaardeerd en in toenemende mate gebruikt.

In dien korten tijd heeft zij reeds veel bijgedragen

tot verbetering van den woningtoestand te Paramaribo. Nieuwe, gezonde woningen te bouwen voor den kleinen man, is haar voornaamste leuze. Gemakkelijk is dit zeker niet, want men moet rekening houden met de bescheiden financieele krachten van den arbeider en den kleinen middenstand. De eerste éénkamerwoningen, die de maatschappij opzette, waren wel aardig maar...... te duur. Na lang zoeken en proefnemen, heeft men nu een type gevonden, dat aan de eischen der hygiëne voldoet en niet te duur uitkomt.

Voor een paar guldens meer kan men reeds een huisje met vrij erf huren. Deze worden wel gewaardeerd. Een net, zindelijk huisje, met een erf, voorzien van een behoorlijken put, regenbak en badkamer, vindt gemakkelijk een huurder.

Naast haar eigen panden (ongeveer 70) belast de maatschappij zich ook met het beheer van de erven van anderen. Ook in die richting blijkt zij in een groote behoefte te voorzien. Want niet ieder is geschikt voor het beheer van huizen, of heeft er den noodigen tijd voor. De maatschappij stelt echter één voorwaarde: men moet niet alleen huur trekken, maar ook het noodige uitgeven voor een behoorlijk onderhoud."

.......,,De maatschappij werkt met een kapitaal van ongeveer twee ton, wat weldra uitgebreid zal moeten worden. Zij behaalde het afgeloopen jaar een winst van ongeveer *f* 11.000, waarvan *f* 5000 werd besteed voor versterking van het reservefonds. Aan dividend werd slechts 2 percent uitgekeerd, daar voorloopig als hoofddoel wordt beschouwd de maatschappij financieel sterker te maken."

Onze ruimte gedoogt niet meer te zeggen over dit nuttige sociale werk. Wij wenschen de maatschappij een steeds toenemenden bloei toe.

Belangstelling in Nederlandsch West-Indië.

De belangstelling in Ned. West-Indië ten vorige jare tot uiting gekomen op de kostelooze spreekuren van de heeren W. D. H. baron van Asbeck, J. J. C. Gaymans en Mr. P. Hofstede Crull in het Bureau voor Handelsinlichtingen deed de voorloopige commissie besluiten iets meer permanents tot stand te brengen. Dit werd bereikt door 6 December j.l. eene Ver. Kamer van Handelsinlichtingen voor Nederl. West-Indië op te richten, welke vereeniging kortheidshalve zal worden aangeduid als West-Indische Kamer. De Vereeniging stelt zich ten doel (art. 2) alles te doen wat de handelsbeteekenis van Ned. West-Indië naar voren kan brengen en in het bijzonder datgene wat de zakelijke betrekkingen tusschen Ned. West-Indië en Nederland versterken kan. Zij tracht dit doel te bereiken art. 3 door:

a. zich in verbinding te stellen met alle personen en instellingen die het gestelde doel willen helpen bevorderen;
b. omtrent alle handelsvraagstukken van belang voor Ned. West-Indië inlichtingen in te winnen en voorlichting te verstrekken;
c. ten dienste der Ned. West-Indische belangen kostelоos spreekuren te houden;
d. de belangstelling voor Ned. West-Indië te vergrooten door het openbaar maken van gegevens, bij voorkeur in de pers, alsmede door het verspreiden daarvan;
e. in samenwerking met de vereenigingen ,,Bureau voor Handelsinlichtingen" en ,,Oost en West" het periodiek tentoonstellen in Nederland van monsters van West-Indische landbouw- en nijverheidsvoortbrengselen aan te moedigen;
f. maatregelen te nemen die nuttig kunnen worden geacht om in Ned. West-Indië meer bekendheid te geven aan Nederlandsche nijverheidsproducten en den afzet daarvan, ook via Nederl. West-Indische havens, te bevorderen;
g. alle andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Dat in de statuten het hoofdbelang van Suriname, het landbouwbedrijf niet bepaaldelijk genoemd is, mag niet worden beschouwd als bewijs, dat dit over het hoofd is gezien. De Kamer plaatst zich op het standpunt dat ook voor den landbouw, in de productie het handelsbelang naar voren treedt. Zij wijdt gelijkelijk hare aandacht aan bedrijven, ambachten en verkeer, om kort te gaan zij beoogt alle streven op zakelijk terrein te dienen en dit niet alleen passief, maar ook actief, waar dit in overleg met deskundigen wenschelijk schijnt. Het karakter van samenwerking in art. 3 uitgesproken wordt nader omlijnd door de bepaling (art. 5) dat de Ver. Bureau voor Handelsinlichtingen en ,,Oost en West" worden uitgenoodigd zich in het bestuur blijvend te doen vertegenwoordigen.

Met het secretariaat der Kamer zal het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam zich kosteloos belasten. Toch zal de Kamer, die, wil zij haar doel bereiken, verplicht is eene actieve politiek te voeren, middelen behoeven voor haren arbeid en derhalve moet worden getracht haar de noodige inkomsten te verzekeren door het toetreden van stichters, donateurs en leden. Donateurs betalen eene jaarlijksche bijdrage van *f* 25.—, leden eene jaarlijksche bijdrage van *f* 10.—. De Kamer heeft hare werkzaamheden begonnen; zij hoopt in het begin van het nieuwe jaar in de gelegenheid te worden gesteld vruchtdragenden arbeid te leveren. Wat de kostelooze spreekuren betreft, zal rekening worden gehouden met de vraagstukken die waarde hebben voor den breeden kring hier te lande, die met Ned. West-Indië nauwer in aanraking moet komen. Reeds thans kunnen alle aanvragen voor kostelooze behandeling tot het secretariaat der Kamer worden gericht.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inl. Militie. De uitslag van de door de *Centrale Sarekat Islam* aan de locale *Sarekat Islam* vereenigingen gedane rondvraag betreffende de Inlandsche militie, is volgens de *Oetoesan Hindia* als volgt:

Tegen de militie: Bandjarnegara, Bodjonegoro, Buitenzorg, Demak, Doekoe, Garoet, Goerang-Gareng, Koedoes, Laboean, Laboeanbilik, Makassar, Manondjaja, Menes, Modjokorto, Pekalongan, Rangkasbetoeng, Samarinda, Sampang, Selat Pandjang, Singgahan, Soekaradja, Soerabaja, Semarang, Tasikmelaja, Toeban, Wlingi.

Voor: Meester-Cornelis, Sitoebondo, Tjilatjap.

Blanco: Bandjaran, Gorontalo, Karangampel, Paloe, Sangkoelorang, Soesoh.

De andere lokale vereenigingen bleven in gebreke hunne besluiten in te zenden.

Een Pedanda naar den Volksraad. De *Neratja* vertelt van een onderhoud, dat zij gehad heeft met een te Batavia aangekomen *pedanda* (priester) uit Lombok, die namens de Brahmanen op dat eiland bij den Volksraad verschillende klachten zou inbrengen. Zij werd gemachtigd tot het publiceeren van een bezwaarschrift over de vordering van heerendiensten, van het verrichten waarvan de priesters van oudsher wegens de hooge positie, die zij innemen zijn vrijgesteld, welk voorrecht hun in de Inlandsche wetboeken verzekerd is. Sedert de inlijving bij het rechtstreeksch bestuurd gebied van Lombok moeten echter de Brahmanen en priesters evenals alle andere Inlanders heerendiensten verrichten. Een in 1914 tot den resident gericht bezwaarschrift terzake bleef tot dusver buiten gevolg. Een tweede request in dit jaar door tusschenkomst van den resident tot de Regeering gericht, werd eveneens niet beantwoord. Wel echter werden zij opnieuw gedwongen tot heerendienst, waartoe zij niet wenschten over te gaan, alvorens een beschikking op hunne verzoekschriften ontvangen te hebben. Het gevolg was, dat velen in de gevangenis werden opgeborgen en aan de wegen tewerkgesteld werden. Gehoopt wordt, dat naar de rechtmatigheid der klachten, ook van andere grieven door de hulp van den Volksraad een plaatselijke onpartijdig onderzoek zal worden ingesteld. Volgens door de redactie ingewonnen inlichtingen bij een te Buitenzorg geïnterneerden prins van Karangasem, zouden de Triwangsa, dit zijn de Kastelieden, inderdaad volgens oude gebruiken vrijgesteld zijn van werken aan de wegen en andere dergelijke diensten.

Inl. chauffeur-opleiding. Bij Gouvernementsbesluit — alzoo de *Darmo Kondo* — is bepaald, dat, bij wijze van proef, aan de ambachtsscholen met driejarigen cursus voor Inlanders te Batavia en Soerabaja, wordt verbonden een leergang voor opleiding tot chauffeur-werkman, terwijl ten behoeve van bedoelden leergang bij wijze van tijdelijken maatregel bij elke der genoemde scholen een vakonderwijzer en een Inlandsch ambachtsonderwijzer in dienst gesteld worden. Voorts is de Direkteur van Landbouw, Nijverheid en Handel gemachtigd, om voor elk der genoemde ambachtsscholen te beschikken over een som van *f* 8000, voor den aankoop van leermiddelen voor den bij die scholen te openen leergang voor opleiding tot chauffeur-werkman.

Indië voor de Indiërs. In de *Sinar Hindia* wordt een opwekking gedaan, om kiesrecht aan te vragen voor de vertegenwoordigers van den gemeenteraad en den Volksraad.

Naar aanleiding van een uitlating van den heer S. de Vries in de Semarangsche Kiesvereeniging: ,,Wij zijn in ons eigen land", wordt in hetzelfde nummer van genoemd blad, den heer de Vries en zijne kameraden onder het oog gebracht, dat zij in Indië *indringers*, d.w.z. *ongenoode gasten* zijn. Voor Nederlanders is Nederland de plaats. Indië is voor de Indiërs.

Inënten bij Cholera. In hetzelfde blad *(Sinar Hindia)* wordt gemeld, als zou de Kontroleur kota van Semarang aan het bureau van dit blad getelephoneerd hebben, dat de kampongbevolking van plan was te vluchten, indien de dokter kwam, om de menschen tegen de cholera in te enten. Hij verzocht daarom de bemiddeling van het S.I.-bestuur teneinde die bevolking gerust te stellen en in te lichten.

Dr. E. Douwes Dekker. De *Pewarta Soerabaja* maakt melding van een vergadering van de vereeniging *,,Insulinde"* in den stadstuin te Soerabaja, waarin de heer Dr. E. D. E. Douwes Dekker zijn standpunt verklaarde in zake de beweging in Indië. Met de Chineezen kon hij wel samenwerken zeide hij, omdat zij hetzelfde doel als dat van de *Indische Partij* nastreven. Ook de *N.-I. Vereeniging* gaf bij de gemeenteraadsverkiezingen blijken van verstand-

houding en samenwerking. Van de *Sociaal-Democratische-Arbeiderspartij* kan ook gezegd worden, dat zij met de *Indische Partij* samengaat, daar ook haar doel is, de verwijdering van alle vreemde overheersching. Met de *Indische Sociaal-Democratische vereeniging* moet nog aanraking en aansluiting gezocht worden. Hij, — Dr. Douwes Dekker, — twijfelde er niet aan, dat zulks wel gelukken zal, daar ,,Insulinde'' even revolutionair is als de *I.S.D.V.* De *S.I.* achtte hij een zeer belangrijke vereeniging, waarmede ,,*Insulinde*'' moest trachten samen te werken. De S. I. toch is een democratische vereeniging, zij het ook op godsdienstigen grondslag.

Naar aanleiding van zijn (D.D.'s) terugkeer in Indië, acht de *Oetoesan Melajoe* voor hem de kans niet uitgesloten, om evenals Tjipto Mangoenkoesoemo lid in den Volksraad te worden. Politieke overwegingen hebben er stellig toe geleid om het verbanningsbesluit in te trekken. Wellicht moest hij ook een tegenwicht vormen voor Sneevliet en Baars, die nu optreden als vertegenwoordigers van verschillende rassen in Indië en van wie de Regeering de vrees koestert, dat zij op een revolutie aansturen. Het matrozen oproer te Soerabaja en dat van de soldaten te Semarang kunnen beschouwd worden als de resultaten te zijn van het werk van genoemde heeren.

Javaansche Kultuur. De *Neratja* maakt er melding van, dat op het *Javaansche Kultuurcongres* een motie is aangenomen, strekkende tot oprichting van een instiuut voor de bestudeering der Javaansche Kultuur, zoowel de vroegere als de tegenwoordige en de toekomstige.

S. I.-vergadering. In een S.I.-vergadering in het Decapark te Batavia gehouden, werd volgens hetzelfde blad *(Neratja)* — een motie voorgesteld, om het in observatie nemen van Inlanders, die met lijders van een besmettelijke ziekte in aanraking geweest zijn, voortaan te doen plaats hebben in hun eigen woning, zooals dit ook bij Europeanen het geval is.

Ten aanzien van de partikuliere landen wordt gehoopt, dat de Regeering of de gemeente die landen weer terug zal koopen.

De *Neratja* bericht, dat de dokter djawa Goeting tot waarnemend Inspecteur bij den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst is aangesteld, en dat naar aanleiding hiervan een Europeesch geneesheer geweigerd heeft onder zijne bevelen te dienen.

Gebrek aan vertrouwen. Hetzelfde blad *(Neratja)* releveert de verklaring, in den Volksraad afgelegd door eenige Inlandsche ambtenaren, dat de Inlandsche bevolking geen vertrouwen stelt in de Regeering en hare ambtenaren, en dat zij niet in staat zullen zijn dit vertrouwen terug te winnen, indien de bezwaren en de grieven, die er toe geleid hebben, niet uit den weg geruimd worden.

In herinnering wordt tevens gebracht, dat in dieselfde zitting van den Volksraad de heer van der Jagt, assistent resident van Keboemen en voorzitter (sic) van de *Vereeniging van Europeesche ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur*, een rede gehouden heeft, die beschouwd moet worden als een oordeel en uiting van die ambtenaren, waar hij zegt, dat de Europeesche ambtenaren B.B. geen vertrouwen stellen in de Inlandsche ambtenaren B.B. en de Inlandsche bevolking. Waar dus de Inlandsche ambtenaren B.B. te kennen gegeven hebben, dat zij er naar streven het vertrouwen van de bevolking te winnen, wordt dit door de Europeesche ambtenaren B.B. botweg afgewezen.

De *Neratja* betreurt het ook, dat de heer van der Jagt heeft voorgesteld om Europeesche soldaten uit te zenden als tegenwicht voor de Indische militie. Wel een bewijs, zegt de schrijver, van het wantrouwen, dat de Europeesche ambtenaar tegenover de bevolking heeft. Namens de Inlandsche ambtenaren hoopt hij, dat het voorstel geen uitwerking zal hebben.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Rashaat. De *Pewarta Soerabaja* doet het volgende verhaal als een bewijs van den haat, die er van de zijde van den Inlander tegenover den Europeaan bestaat. Op een ochtend passeerde een auto, waarin twee heeren en twee dames en een kind, op den weg Blitar. Toeloengagoeng de dessa Poetjoeng, toen plotseling in vol galop uit een zijweg een Inlander te voorschijn kwam, gezeten op een ongezadeld paard. Hij wilde den weg oversteken en kon voor de auto niet meer uitwijken, daar het paard geen teugels had. De auto raakte het paard; de Inlander sloeg door de vaart vooruit, de halsader werd doorgesneden en de man was dadelijk dood. De auto stopte binnen drie minuten; onmiddellijk daarna verzamelden zich honderden Inlanders, die dreigend optraden en schreeuwden: ,,sla ze het hoofd in!'' De Europeanen vluchten het huis van den loerah binnen, waar zij door de vrouw van den loerah opgesloten werden in een klein hokje. De loerah was niet thuis. Ongeveer een uur later kwamen de regent en de Kontroleur van Toeloengagoeng, die een half uur noodig hadden om de menschen tot bedaren te brengen. Na twee uren opgesloten geweest te zijn, konden de Europeanen doorreizen.

Naar aanleiding van de in den laatsten tijd meer en meer voorkomende uitingen van haat en ongebondenheid bij de S. I. maakt de *Bintang Soerabaja* melding van een ingezonden stuk van den heer *Huygen de Raat*, beheerder der *Demaksche Landbouwmaatschappij*, iemand, die openlijk durft verklaren, vroeger steeds met de S.I. gesympathiseerd te hebben, iemand, die vrijwillig een deel van de rechten zijner maatschappij prijs gaf om de bevolking tegemoet te komen. Iemand, wiens zorg voor de opgezetenen der landerijen ook door het bestuur der Demaksche S. I. werd geroemd. Met geen ander gevolg dan wat men altijd en overal zag: in het geheim wordt tegen hem geageerd, de bevolking gebracht tot het weigeren der wettelijk voorgeschreven diensten. Hij constateert, dat men bezig is den kleinen man tegen alle gezag en maatschappelijke orde op te ruien, en worden in alle opzichten de oude en mooie volksadats en volksbelangen door onwaardige, jeugdige, kortzichtige schreeuwers opgeofferd aan het eigen belang. De onrijpheid — zegt hij o.m. in zijn artikel van de weinig wetende voormannen van de revolutionaire S. I.-beweging, wordt in haar groote liefde voor het nationalisme het best gedemonstreerd door de zichtbare ,,liefde'' in het nabootsen van de Westersche kleederdracht en van juist de minder nette Westersche vormen en zedelijkheidsbegrippen en door de verontachtzaming en verwerping van zooveel mooie en aanbevelenswaardige Javaansche omgangsvormen en volksadats. Wilt gij enkele bewijzen, zoo vraagt hij? Zie, hoevelen zich bespottelijk Westersch opdirken; in het openbaar zich lawaaierig, rumoerig en protserig gedragen, teneinde de aandacht op zich te trekken; hoe misbruik gemaakt wordt van sterken drank en dure sigaretten, hoe er in auto's en op motorfietsen gegeurd wordt, natuurlijk zoogenaamd voor de goede zaak, hoe onbeschaamd *(koerang adjar)* de jeugd is tegen de ouderen, meerderen en vrouwen. En de schrijver eindigt met de volgende verzuchting: Het valt hard aan iemand, die met het oude S. I.-doel steeds gesympathiseerd heeft, deze dingen te moeten neerschrijven! Ik heb den nieuwen leiders deze dingen reeds meermalen voorgehouden. Echter tevergeefs. Thans neem ik mijn toevlucht tot de openbaarheid, enz.''

Men ziet hier ten duidelijkste bewezen, hoe de Inlander geen begrip heeft van rechtvaardigheid en goedheid. Men komt hem tegemoet met prijsgeving van bestaande rechten, doch hij beschouwt dit als zwakheid; vindt er aanleiding in, om nog meer rechten te eischen en plichten te verzaken. Een andere opvatting is bij hem niet mogelijk. Hij kent tirannie en slaafsche onderwerping; de schakeeringen daar tusschen worden niet door hem begrepen. Men kan nu alles wel werpen op de slecht gezinde leiders, doch dient dan tevens te erkennen, dat de bevolking, die toch steeds goed werd behandeld en drommels goed moet weten, dat zij bevoorrecht werd boven de mate, waarop zij aanspraak had, oogenblikkelijk het oor leent aan degenen, die haar adviseeren steeds verder den weg der bandeloosheid op te gaan.

Chin. Consulaat te Batavia. De verschillende grieven, die de Chineezen in Ned.-Indië meermalen in woord en geschrift te kennen gegeven hebben — alzoo de *Pewarta Soerabaja* — hebben hen er toe geleid aansluiting te zoeken met het moederland China, dat om begrijpelijke staatkundige redenen, hen met open armen ontving en alle mogelijke hulp en steun toezegde. Een en ander heeft de Chineezen van de Hollanders vervreemd; thans wenschen zij niets liever dan als Chineesch onderdaan aangemerkt te worden. De vestiging van een generaal Chineesch consulaat te Batavia is er een der uitvloeisels van.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De economische herleving van Frankrijk door de handelsvloot.

De heer C. Vallaux heeft achtereenvolgens te Toulon, Toulouse en Bordeaux lezingen over bovenstaand onderwerp gehouden, die wij in la Dépêche Coloniale (3 Dec. en volgende Nrs) weergegeven vinden, en waaraan wij 't volgende ontleenen.

Frankrijk boet voor fouten, die voor den oorlog begaan zijn. Om 't nadeel te herstellen moet de geest, die tijdens den oorlog over Frankrijk gekomen is, voortwerken in een geest van vastberadenheid en stelselmatigheid. Onder de dwalingen van 't tijdperk dat den oorlog voorafging was er geen nadeeliger dan de verwaarloozing of de minachting voor de vloot en de daarop betrekking hebbende vraagstukken. Volgens dezen een dure en overbodige weelde. Volgens anderen een wel nuttige instelling, maar F. kon toch ook zonder oorlogs- en handelsvloot leven. F. kan in eigen behoeften voorzien. Die stemming bestaat nog bij te velen; geheel ten onrechte echter.

De vloot, onmisbaar in de droevige tijden, die nu achter ons liggen, zal dit evenzeer zijn in de toekomst.

Zij vormt de onafwijsbare voorwaarde voor de economische herleving van 't wreed beproefde land.

Landerijen liggen braak, nijverheidsinstellingen zijn omgezet in oorlogsfabrieken, voorname bronnen van welvaart zijn ondermijnd of vernietigd. De rijke N. en N.O. provinciën zijn vooral stelselmatig verwoest. De belemmering van de voortbrenging en de daarmede onevenredige toeneming van 't verbruik hebben de waardestandaard in de war gebracht. Alle noodzakelijke levensmiddelen nemen nog toe in prijs. Verhooging van de inkomsten zal geen uitkomst schenken, zij zet zich immers weer om in verhooging van de prijzen van voortbrenging.

Op alle denkbare wijze is een beroep gedaan op de offervaardigheid van 't F. kapitaal. De rijkdom werd vroeger in totaal op 300 milliard geraamd. Hiervan zijn er 110 uitgegeven. Al zijn deze niet geheel verloren, er zal toch heel veel tijd noodig zijn om 't verbroken evenwicht te herstellen.

De O.W.'s geven geen vermeerdering van rijkdom aan, doch slechts een verplaatsing. 't Geld heeft minder waarde gekregen. 300.000 fr. beteekent in zaken niet meer dan 100.000 fr. vóór den oorlog.

Dit alles plaatst de toekomst voor een nieuwen toestand. Er is een groote leemte aan te vullen. Uitkomst uit de moeilijkheden zullen geven voortdurenden, stelselmatigen, georganiseerden arbeid en inspanning. Hiervoor zijn verschillende middelen in toepassing te brengen, één van de krachtigste en verst strekkende is de ontwikkeling van de handelsvloot.

Ten spoedigste moet F. er op bedacht zijn in 't onvoldoende van zijn levensbehoeften te voorzien en de nijverheid op te wekken tot grooter voortbrenging. Die nijverheid moet over goede en goedkoope gemeenschapsmiddelen beschikken om een ruime plaats op de buitenlandsche markten te kunnen verkrijgen.

Reeds vóór den oorlog kwam 't grootste gedeelte van den invoer naar F. **over de zee. In 1911 toch** al 11.500 millioen tegen 6.300 mill. over de landgrenzen. Na den oorlog zullen de buren te land zeker minder invoeren, F. zal meer noodig hebben, de waterweg moet dus verhoogde kracht geven.

Om hiertoe te komen is in de allereerste plaats een overwinning van F. op zich zelf te behalen. Aan 't huidige en toekomstige geslacht moet de lust tot 't uittrekken in den vreemde en de ondernemingsgeest worden teruggegeven, die tot in 't avontuurlijke toe F. naar Canada en Indië bracht. F. gaat te ver in gehechtheid aan den grond en in voorzichtige spaarzaamheid. F. gaat te veel op in zelfgenoegzaamheid. In de toekomst moet F. veel van buiten halen en veel naar buiten brengen.

Om vernietigd F. op te bouwen tot 't grooter F. dat 't als gevolg van den oorlog worden moet, moet F. veel meer binnen zijn bereik krijgen dan het zelf tot zijn beschikking heeft. Er zal scherpe mededinging zijn, slap meedoen zal zijn weggedrukt worden. Voor zoover de toekomst in een volkerenbond wordt vastgelegd, heeft F. ook te waken voor de gelegenheid om zich in volle beteekenis te kunnen ontwikkelen en te laten gelden.

Voor den aanvoer van grondstoffen heeft F. een onschatbare bron in zijne koloniën, die de rijkste zijn na de Engelsche en de Nederlandsche. In weerwil van de weinige activiteit, die door 't moederland betoond werd, zonden de koloniën voor den oorlog, in 1913, reeds meer dan een tiende van den geheelen invoer aan producten. Maar dit is belangrijk op te voeren, wellicht zoo dat de invoer van elders bijzaak kan worden voor suiker, koffie, rubber, oliën, rijst, maïs. Wat aan mineralen er uit te putten is, is nog niet te becijferen.

Het contact met de koloniën is niet alleen voordeelig doordien de eigen producten daardoor in sterker mate tot hun recht komen, doch ook omdat 't F. geld alleen binnen 't gebied waar de F. vlag waait zijn volle waarde houdt. In 't buitenland betaalt men met 100 fr. een artikel dat 70 fr. geprijsd is, omdat de franc daar lager genoteerd is. Om van de koloniën de gewenschte voordeelen te trekken is een voldoend sterke handelsvloot eerste eisch.

Voor den oorlog kwamen onder F. vlag 1400.000 t., onder vreemde vlag 2.700.000 t. in de F. havens. Zelfs de aanvoer uit de eigen koloniën werd voor een voornaam gedeelte door vreemde schepen bezorgd.

In 't streven om den handel tusschen moederland en koloniën zooveel doenlijk onder eigen vlag te brengen, ligt echter niet opgesloten dat de F. scheepvaart zich moet beperken tot de behoeften van dien handel. Er moet nergens een alleenrecht zijn.

De Fr. koloniën kunnen meer opleveren dan F. verbruiken kan. 't Overvloedige moet zijn weg naar 't buitenland vinden, zooveel mogelijk onder F. vlag. In 1913 telde de F. handelsvloot 1.500.000 t., evenveel dus als Noorwegen, de Britsche vlag wapperde boven 12.000.000 t. en de Duitsche boven 300.000 t. De minderheid van de F. lag niet alleen in de tonnenmaat, doch ook in eigenschappen van organisatie en materieel. Wat F. voor vervoerkosten aan den vreemde betaalde, haalde 't niet in door ontvangsten voor eigen vervoer van en naar buitenlandsche markten.

Achtte F. zich voorheen rijk genoeg om 300 mill. fr. per jaar hiervoor te besteden, 't is in de toekomst zoo rijk niet meer. Wat te veel betaald wordt zal de druk waaronder 't F. volk komt vermeerderen, en 't algemeen streven moet juist gericht zijn op een verlichting van de lasten. Daartoe moet Fr. een eigen en krachtige vloot hebben. De leer: de vlag volgt de koopwaar" is niet meer juist. De tegenovergestelde leer komt de waarheid meer nabij: „de koopwaar volgt de vlag". F. producten gingen de wereld door, zonder door de vlag gevolgd te worden; waar een vreemde vlag met krachtige steun werd ingeleid, zagen de F. producten zich van de markten verdrongen, door vreemde artikelen, deels als namaak van F. aangeboden. Wil F. de oude markten behouden, herwinnen en zich nieuwe openen, dan moet het een handelsvloot hebben die zijne artikelen zelf ter markt brengt.

Behalve de reeds aangevoerde vraagstukken gaat er nog een ander mee gemoeid, dat zeker niet minder belangwekkend is, nam.: dat van de duurte der levensbehoeften. De prijzen zijn voor de middelmatige en kleine beurzen tot 't onverdragelijke gestegen. Hulpmiddeltjes kunnen dit tijdelijk wat verzachten; 't eenige middel om afdoende verbetering te brengen is meer voortbrengen. In afwachting dat die voortbrenging tot nuttig effect kan komen, is een tijdperk door te maken waarvoor een stock van levensmiddelen en grondstoffen beschikbaar moet wezen. Die stock is er. In de koloniën liggen voorraden van nuttige artikelen opgehoopt, hoe meer schepen F. beschikbaar krijgt om de voorraden uit Indochina, Madagascar, Senegal te halen, naar die verhouding zullen de prijzen dalen en zal de voorspoed der koloniën bevorderd worden. Ook dit brengt voor heden en toekomst tot de gevolgtrekking, dat een handelsvloot eerste levensvoorwaarde is voor Frankrijk.

De staat zal al zooveel te beredderen hebben, dat hem den opbouw van de handelsvloot nog niet op de koop toe mag worden opgedragen of overgelaten, toch is samenwerking van den staat met den particulieren ondernemingsgeest noodig, zoowel om noodigen steun te geven, als om door organisatie versnippering en tegenwerking van krachten te voorkomen.

Aan 't slot van zijne rede gaf de heer Vallaux eenige aanwijzingen hoe hij zich die samenwerking denkt. Vooreerst scherpe mededinging tusschen F. onderling vermijden; het buitenland moet als de mededinger worden beschouwd. Alle scheepvaart moet in F. tot een trust of consortium worden gebracht; financieele concentratie dus. Verder voor de uitrusting der havens de versnippering van inspanning voorkomen. De aandacht moet worden samengebracht bij de groote havens: Duinkerken, de Seine-zeearm, de Loire-zeearm, de Gironde, Marseille. Alleen op deze wijze kunnen de havens ingericht worden tot gelijkwaardigen van de groote buitenlandsche zeemarkten. Voorts worde de samenwerking der marineverbindingen, der landwaterwegen en spoorwegen verzekerd, waarbij 't vraagstuk der vrijhavens en der beschermende rechten te overwegen is.

De scheepvaartmaatschappijen zullen door subsidie voor den postdienst, door garantiën, in den trant als deze gegeven worden voor de spoorweg-maatschappijen, voor haar financieel ondernemen op practischen en moreelen steun van den staat kunnen rekenen.

Lloyd George heeft in een van zijn groote redevoeringen gezegd: 't geheim van de overwinning van den oorlog is in drie woorden samen te vatten. 't Eerste is: schepen, 't tweede is: schepen en 't derde is nogmaals: schepen. Volgens Vaillaux zijn die drie woorden ook de voornaamste en onafwijsbare voorwaarde om F. na den oorlog te doen herstellen van de economisch gekregen wonden.

't Verlangen van F. om Antwerpen tot een stapelplaats voor Fr. producten te maken, en Tanger geheel voor F. te krijgen wijst ook op een F. expansiepolitiek, die tot buiten de landsgrenzen gaat.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De oliepalm ter Sumatra's Westkust.

In het Algemeen Landbouw Weekblad schreef de Dr. R. Boersma een artikel over den oliepalm ter Oostkust van Sumatra. Allereerst heeft hij het over het voorkomen der aanplantingen en de onbetrouwbaarheid der statistieken omtrent den oliepalm in het bijzonder. De gegevens loopen dan ook nog al uiteen; volgens de statistiek van de A.V.R.O.S. waren er in 1917 12 ondernemingen met een aanplant van 2500 H.A., waarvan Poeloe Radja, Tandjong Genteng, Mopoli en Sei. Lipoet de voornaamste zijn. De hr. Boersma neemt aan dat het totaal beplant oppervlak ter Oostkust wel 7000 H.A. bedraagt, waarvan 4000 vruchtdragend. Poeloe Radja is de grootste onderneming, daar had men in 1916 reeds 1270 H.A. met 165.000 boomen beplant. Op de ondernemingen zit men het ergst met de bereiding der palmolie; men kent wel de geschikste machines en heeft ze ook besteld, maar het meerendeel is van Duitsche herkomst en helaas niet te verkrijgen; Engelsche machines zijn thans ook niet te verkrijgen, zoodat de oliepalmers wel tot na den vrede zullen moeten wachten. Volgens schr. weet men ook nog niet voldoende van de cultuur, zelfs loopen de meeningen zeer uiteen; sommigen achten een mageren, zanderigen grond geschikt, anderen eischen een vruchtbaren bodem.

In verband met deze uitspraak zij gewezen op de interessante studie van Dr. F. W. T. Hunger: De oliepalm (Elaeis guincensis). Historisch onderzoek over den oliepalm in Ned.-Indie. (Leiden, E. J. Brill, 1917).

De Waterstaatsingenieur.

Inhoud van de Aug.-afl. Het Regeeringsstandpunt

inzake de positie van den ingenieur, door Red. (Critiek op een Regeeringscirculaire aan de Locale Raden nopens den overgang van Waterstaatspersoneel en andere technische krachten uit 's Lands dienst naar dien van de Locale Raden). — Regeering en Locale Raden, door ir. F. W. Th. van Oordt (handelt over hetzelfde onderwerp). — Montage van den bovenbouw van twee verstijfde kabelbruggen in den weg Loemadjang-Pasiran, door ir. G. P. Groeneweg. — Het voedselvoorzieningsvraagstuk en de teelt van padi gadoe (Oostmoessonpadi), door v. R. (schr. is van meening dat vermeerdering van de rijstproductie van Ned.-Indië voorshands nog in de eerste en voornaamste plaats is een vraagstuk van uitbreiding der bevloeide gronden, d.i. een zuiver irrigatie-vraagstuk, en dat met alle kracht aangestuurd moet worden op een vlugger tempo van ontwerpen en uitvoeren van irrigatiewerken). — Vakonderwijs, door ir. F. W. Th. van Oordt (bespreking der stellingen van A. W. Jansz., verkondigd op het Ned.-Ind. Congres voor Opvoeding en Onderwijs te Batavia). — De lengte van zijdelingsche overlaten in irrigatieleidingen, door ir. J. W. F. C. Proper. — De afdeeling Ned.-Indië van het Kon. Inst. van Ingenieurs, door ir. F. W. Th. van Oordt. — Het wegen-vraagstuk in de Buitenbezittingen, door ir. H. Cramer. (Beschrijving van het algemeen wegenplan voor Sumatra, de instandhouding en verdere verbetering der bestaande verkeerswegen en de mogelijkheid tot en de wijze van verdere uitbreiding van het verkeerswegennet in Zuid-Sumatra). — Ir. L. Valk † (1877—1918), door H. U.

Handel en Bedrijf.

No. 20 van dit halfmaandelijksch tijdschr. bevat het slot van eene beschouwing over rijst. Werd in de vorige Nrs. hoofdzakelijk een overzicht gegeven van de productie in verschillende landen, thans leest men bijzonderheden over de waarde der rijst als voedingsmiddel en het gebruik dat er van gemaakt wordt voor industrieele doeleinden.

Vooruitgang van het Christendom in de Bataklanden en op Nias.

In het blad „Immanuel" vinden we vermeld dat er op Sumatra in 1917 179775 gemeenteleden (gedoopten) waren tegen in 1914 159024, zoodat er een vermeerdering van 20751 Bataksche Christenen had plaats gehad, ongeveer 14 pCt. Er werden in het jaar 1917 45415 heidenen en Mohammedanen gedoopt; 30655 kinderen bezochten de school (26077 jongens en 4578 meisjes). Op Nias waren volgens de „Toeria" einde 1917 29625 Christenen, tegen 17795 in eind 1914, zoodat de vermeerdering 11830 personen of 65 pCt. bedroeg. De twee zuidelijkste posten tellen 89 en 41 leden. Hoeveel er in 1917 gedoopt werden wordt niet vermeld; het aantal dergenen die dooponderwijs ontvangen is echter overweldigend; het bedraagt 25661. Voor het oogenblik is Nias het vruchtbaarste arbeidsveld.

De Spaansche griep in de binnenlanden van Borneo.

In een mededeeling in No. 12 van de „Rijnsche Zending", leest men: Zendeling Borch schrijft uit Poedjan dat de bevolking door buitengewonen regelval en voortdurend slecht weer ontzettend geleden heeft; er kwam mislukte oogst en daardoor hongersnood. Dan zegt hij ook: door het abnormale weer van het geheele jaar, zonder zelfs een droogte-tijd van 2—3 maanden, wat hier hetzelfde is als de winter in Europa, zijn er veel gevallen van influenza en longontsteking. Volgens de Dajakkers is dit een geheel nieuwe ziekte, die volgens hen hier nog nooit werd aangetroffen. Zij overvalt de menschen en terstond hebben zij hooge koorts van 41 graden, waarmede hevige steken in zijde en rug gepaard gaan. De patiënten sterven in 3—4 dagen, enkelen zelfs in 24 uur, doch meest door verkeerde behandeling en koude baden, terwijl zij koorts hadden.

Exploitatie van irrigatiewerken op Java.

Als overdruk uit de Indische Mercuur van 13 Sept. j.l. is in boekvorm verschenen een artikel van den oud-resident van Kedoe, J. H. F. ter Meulen, getiteld: „De geschiedenis van eene regeling tot exploitatie van irrigatiewerken op Java." Evenals de onlangs verschenen brochure van den ir. J. Nuhout van der Veen, getiteld „Ten derde male Irrigatie en Landbouw op Java", is het geschrift van den heer ter Meulen (met Inleiding van Prof. ir. G. W. Weijs, die door ir. van der Veen werd aangevallen), gedrukt voor de leden van het Indisch Genootschap.

De Indische Mercuur.

No. 52 bevat: IJzerhout: IJzerhoutboomen en ijzerhoutbosschen in Nederl. Oost-Indië, door J. S. van Braam. — Verkoop van den Cuba Suikeroogst van 1919. — Scheepsbouw in Japan, door A. D. — De Rubberplantersvereeniging. — De economische toestand te Charbin gedurende het jaar 1917. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen van Java en Madoera door particulieren. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afdeeling Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vetten, oliën en wassen.

Handelsberichten.

In No. 615 o.m. de volgende (meest korte) berichten: Boengkil als veevoedsel en meststof (boengkil is het na persing van de katoenpitten overblijvende meel). — Sumatra's Westkust gedurende Juni 1918. — Uitvoer uit Java en Madoera gedurende Aug. 1918. — Eenige Atjehsche landschappen (n.l. Lho Pawoh Noord, Geudong en Bambel).

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

In de Januari-afl. wordt het geillustreerde artikel over de Roomsch-Katholieke Missie op de Kei-eilanden door Pr. E. Cappers voortgezet. — Verder o.a. het eerste gedeelte van Pr. H. Geurtjens' „Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel."

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 39: Dajaks, door N. (met ill.) — Een Hollandsche vrouw in de rimboe, door Lenore. — Een veelbewogen zeereis (uit een oud handschrift), door M. Sanders. Als bron gebruikt schrijver een door Mr. P. van Overstraten bijgehouden „Journaal van een reys van de Caeb tot Batavia, gedaan in den jaere 1781", waarvan het handschrift behoort aan het Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Hage.

Eigen Haard.

In het mooie Kerstnummer van „Eigen Haard" schrijft Mr. D. Fock een kort artikel over Nederland's plicht in Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van Economische Geographie.

De December-afl. bevat een uitnemend overzicht van het kort geleden verschenen werk van J. C. Mollema: De ontwikkeling van het eiland billiton en van de Billiton-Maatschappij.

De Ingenieur.

Fr. A. E. Goldman beschrijft, aan de hand van het rapport-Drost, de plannen van een bronwaterleiding te Batavia, ter vervanging van de bestaande artesische putten aldaar

Uit de Bibliographie van het Kol. Tijdschrift enz.

L. M. van Klaveren. Reisherinneringen van een bestuursambtenaar in Zuid-Celebes. (Aarde en haar Volken, No. 49—51).

De bevolkingsboekhouding in Nederlandsch-Indië. IV. (De Gemeentestem, 21 Sept. 1918).

Dr. N. Adriani. Schwangerschaft und Geburt bei den Toradja in Mittel-Celebes. (Janus. Mai-Juni 1918).

F. Büttner. D. Ludwig Nommensen, der Apostel der Bataks (Evangelisches Missions Magazin. Sept. 1918).

Onderzoekingen omtrent de klappercultuur ter Sumatra's Westkust. (Mededeelingen van den Landbouwvoorlichtingsdienst. No. 1, '18).

De positie der rubbercultuur in Ned.-Indië en wat daarover van 1 tot 15 Sept. geschreven werd (Primrose 18 Sept. en 19 Oct. 1918).

B. Alkema. De Sarikat Islam I. (Stemmen des Tijds, Nov. 1918).

Die Jagd auf der Insel Nias (Deutsche Wochenzeitung für die Niederlande und Belgien. 3 en 10 Nov. 1918).

Jaarverslag van den Openbaren Gezondheidsdienst in de Kolonie Curaçao over 1917. (Curaçao, Drukkerij „de Curaçaosche Cour.")

Verslag van de Commissie voor de bepaling der waarde van de tot domein van den lande terug te brengen gedeelten der Pamanoekan- en Tjiasemlanden, ingesteld bij Gouvernementsbesluit van 17 Juni 1915 No. 14. (Batavia, Landsdrukkerij).

W. Boekhoudt. De militaire strafwetgeving in Ned.-Indië. (Militairrechtelijk Tijdschrift, dl. 14 (1918), bl. 211 vgg.)

Ch. F. A. Baretta. Een kijkje in Indische archieven. (Nederl. Archievenblad, jaarg. 27 (1918-19), bl. 56 vgg.)

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Tijdelijk opzichter bij het departement van openbare werken en verkeer in Suriname.

Ter plaatsing als tijdelijk opzichter bij het departement van openbare werken en verkeer in Suriname, met een dienstverband van drie jaren, wordt gevraagd een opzichter, die met voldoenden uitslag het examen voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland heeft afgelegd of in het bezit is van het einddiploma van een der middelbare Technische scholen te Utrecht, Leeuwarden of Sneek.

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 3800 (drie duizend achthonderd gulden) 's jaars, ingaande den dag van vermoedelijk vertrek uit Nederland naar Suriname en vóór dien te voldoen tot en met de maand van vermoedelijke aankomst in genoemde kolonie, welke bezoldiging, bij gebleken geschiktheid, na twee jaar wordt verhoogd met *f* 200 (tweehonderd gulden) 's jaars.

In geval van bijzondere geschiktheid kan dadelijk eene bezoldiging van *f* 4000 's jaars worden toegekend.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht van Nederland naar Suriname, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkomnig in de kosten van uitrusting en van verandering van werkkring van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden), en indien de uit te zenden persoon gehuwd is *f* 1000 (een duizend gulden).

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen behooren zich, bij verzoekschrift, te wenden tot het Departement van Koloniën (te adresseeren aan de 9de Afdeeling (Personeel) van dat Departement), onder overlegging van:

a. hun diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Voorts wordt de aandacht gevestigd op de bepalingen van het Koninklijk besluit van 28 Juni 1917 (Staatsblad No. 4480), zooals het luidt ingevolge het Koninklijk besluit van 11 Februari 1918 No. 31, op grond waarvan de uit te zenden ambtenaar de in verband met zijne uitzending voor den burgerlijken dienst in Suriname aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, wegens overtocht naar de kolonie, zoomede alle andere aan hem in verband met zijne uitzending middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas zal moeten terugstorten, wanneer de Gouverneur van Suriname heeft vastgesteld dat hij om andere dan gewichtige onvoorziene omstandigheden (zooals het ontstaan buiten eigen toedoen van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken) niet binnen den hem aangewezen termijn naar de kolonie is vertrokken, dan wel de reis daarheen heeft afgebroken of wel zijne werkzaamheden niet of niet naar behooren heeft aanvaard, dan wel binnen drie jaar na zijne aankomst in de kolonie uit den kolonialen dienst ontslagen wordt.

(Nederlandsche Staatscourant van
14 December 1918, No. 292).

Radiotelegrafisten 2de klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch Indië worden gevraagd veertien raditotelegrafisten 2de klasse, die niet ouder mogen zijn dan 30 jaar.

Voor uitzending komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die in het bezit zijn van een getuigschrift der 1ste klasse, zooals wordt bedoeld in art. X van het reglement, behoorende bij de radioconventie van Londen van 1913.

Verder wordt geëischt voldoende kennis der Engelsche taal, om hierin een eenvoudig dienstgesprek te kunnen onderhouden.

Het aan de betrekking verbonden aanvangssalaris van *f* 100 's maands wordt verhoogd met *f* 30 voor het bezit van bovengenoemd getuigschrift en verder

1o. met *f* 5 's maands voor elk dienstjaar in Nederland of Nederlandsch-Indië doorgebracht als telegrafist bij de genie, bij een spoorwegdienst, bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië, bij de Rijkstelegrafie in Nederland of in den dienst eener particuliere maatschappij bij de radiotelegrafie;

2o. met *f* 5 's maands voor elk brevet tot zelfstandige bediening van de morse-, sounder- of recorder-toestellen.

Indien de toe te kennen bezoldiging nog geen *f* 150 bedraagt, wordt die bezoldiging tot dit bedrag verhoogd.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Januari 1919 bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot d 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de plaats en datum van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden). Voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands of hooger worden uitgezonden bedraagt genoemde vergoeding *f* 1000 (een duizend gulden);

c. voor gehuwden, uitkeering van éene maand ambtsbezoldiging(als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van *f* 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging van *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands of hooger, genieten eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. staan de radiotelegrafisten gelijk met de overige burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen, en wel is ééns of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen bij huwelijk een maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze; bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een bedrag afhankelijk van de leeftijden der echtgenooten.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn verplicht de deswege aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van landswege voldane gelden wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, zoomede alle andere aan hen in verband met hunne terbeschikkingstelling van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst op Java worden ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant
van 16 December 1918 no. 293).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

N^O^. 2. Donderdag 9 Januari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Belangstelling voor Indië in Nederland.

——o——

De belangstelling voor Indië is hier gering en de kennis van Indische toestanden, eischen, wenschen, rechten, daarmee evenredig.

Dit is vaak verkondigd, maar men heeft het nog niet vaak genoeg gedaan of wellicht heeft men het niet zoo hard gedaan dat de stem overal is vernomen. Men tracht hierin den laatsten tijd wel eenige verbetering te brengen, maar men is in zijn pogen te bescheiden, te zwak, men werkt met onvoldoende middelen en men is te ouderwetsch. Men gaat niet met den tijd mee! De tijd vliegt vooruit tegenwoordig; ook in Nederland begint de Staatsmachine vlugger te loopen,...... maar in de werkmethode voor Indië heb ik het binnen dringen van *nieuwe* ideeën nog niet kunnen ontdekken.

Indië sukkelt aan gebrek aan geld en personeel. Dit is een oud, en voor hen, die het laatste tiental jaren met dat land hebben meegeleefd een overbekend feit. Tot mijn genoegen las ik dan ook in de N. R. Ct. van 20-12-'18 een telegram uit Weltevreden, dat de Volksraad in het bijzonder heeft aangetoond, dat voor alle soorten van hervormingen maatregelen tot verbetering mannen (en vrouwen. T.) noodig zijn. Er is een tekort aan geneesheeren, ingenieurs, rechterlijke ambtenaren, onderwijzers. Die mannen (en vrouwen! T.) zijn noodig om leiding te geven, de laboratoria, de scholen, de instituten, de hospitalen, de ateliers enz. te bezetten, waar de Indische jongelui moeten worden opgeleid tot a.s. leiders, tot onderwijzers, rechters, geneesheeren, hygiënisten, vroedvrouwen, verpleegsters, ingenieurs, technici enz. Ook om de vele werken te ontwerpen en uit te voeren, noodig voor verbetering der economische toestanden (havens, irrigatiewerken, fabrieken, sporen, trams, enz.)

Nu is het de vraag: hoe krijgt men die jongelui?

Men hoort vaak als een exioma verkondigen, dat Nederland te klein is om het materiaal te leveren, waarmee Indië op pooten kan worden gezet.

Ik heb die meening altijd tegengesproken, omdat ik er niet van overtuigd was. Het is mij natuurlijk wel bekend, dat het aanbod zeer onvoldoende is. Maar als ik dan als oud-zakenman zie, hoe het Nederlandsche volk wordt voorgelicht, vind ik dit zeer natuurlijk. Als een zakenman dat personeel noodig had, zou hij het heel anders en heel heel wat flinker doen. Hij zou ook in dezen de methoden toepassen, die zijn bedrijf groot hebben gemaakt, hij zou reclame maken. Hij zou de moderne commercieele reclame methode toepassen. Die methode is bezig tot een wetenschap uit te groeien. En daar zit hem m.i. juist hierin de kneep, dat men die wetenschap niet kent en zich ook niet de moeite geeft ze aan te leeren.

Er bestaat reeds heel wat literatuur over, maar die is in Nederlandsche regeeringsbureaux, zoo 't schijnt niet bekend. Dat is zeer, zeer jammer, want kende men die wetenschap wel, men zou 1e de kracht van publiciteit, propaganda, reclame, inlichting, voorlichting, hoe men 't ook noemen wil, leeren kennen.

2e. inzien, dat half werk, geen werk is, m.a.w. dat onvoldoende geld en moeite er aan besteed verloren geld, verloren moeite beteekenen;

3e. weten dat propaganda cumulatief werkt;

4e. inzien dat flinke bedragen dienen te worden beschikbaar gesteld, wil men spoedig — en daar gaat 't om! — zijn doel bereiken.

Er zou nog heel wat over te zeggen zijn, maar ik wil me beperken.

Juist was ik met het bovenstaande bezig, toen de post me mijn ,,pers uitknipsels", bracht.

Daaronder was er een, dat vooral mijn aandacht trok n.l. een beschouwing van den hoofdredacteur van het hier zeer veel gelezen ,,N. v. h. N.", een man, die studie van het onderwerp ,,reclame maken" heeft gemaakt. Het oordeel over de ,,arbeidsbeurs voor Indië" van een man, die hart voor Indië heeft is waardeerend, dat kan niet anders, het gaat mij net zoo. Maar de schrijver maakt een opmerking, die ik gaarne tot de mijne maak: ,,Als de arbeidsbeurs nu maar niet het juiste middel van publiceering n.l. *adverteeren* verwaarloost, dan kan zij o.i. veel succes hebben. En dan zou ik, die een twintig-jarige ervaring op dit punt heb er nog aan toe willen voegen: ,,goed adverteeren."

Want men meene niet, dat dit gemakkelijk is! dat elk, die goed een brief, een goed rapport kan opstellen, ook een suggestieve annonce kan maken! Dat is werk, dat geleerd moet zijn! Dat adverteeren heeft ten doel, niet uitsluitend de jongelui voor te lichten, maar vooral ook de papa's, de mama's, de opa's, de oma's, de ooms, de tante's, neefjes, nichtjes, buurmeisjes, vriendinnetjes, in één woord, al die menschen, die op de belangrijke zaak n.l. het verlaten van zijn eigen land, invloed uitoefenen. Men onderschatte dien invloed niet! In Indische centra als Den Haag, Breda enz. vermoedt men zoo weinig van het bestaan dier stille krachten, die het heele land doorwerken!

Het is een der allerbelangrijkste zaken, waar het om gaat en dit is de reden, waarom ik er de aandacht voor vraag. Men denkt in Indische kringen, als ik mij niet bedrieg, dat het *een* der vele problemen betreft, die in Indië om oplossing roepen; dat het echter een der zaken betreft, voor Indië van het *allerhoogste* belang ziet men, dunkt me niet goed in.

De belangstelling voor Indië is hier gering, zooals ik boven reeds opmerkte. Het is niet goed mogelijk deze bewering door cijfers te staven, maar ik wil toch een poging wagen.

Mijn vrouw had, om zich, met het oog op het stemrecht, dat zij vermoedelijk binnenkort zal ontvangen, aangeschaft: ,,Onze politieke partijen", beschreven door hare eigen vertegenwoordigers in 1918.

Men mag aannemen, dat die vertegenwoordigers hun best hebben gedaan om de meeningen, de stroomingen, de zienswijze van kiezers en vertegenwoordigers zoo juist mogelijk weer te geven. Het viel mijn vrouw op, dat ze zoo weinig over Indië schreven.

Ze heeft de moeite genomen de regels te tellen, resp. gewijd aan Nederland en aan Indië:

	Nederland	Indië
Roomsch-Kath. St.p.	818	6
Vrijz.-Democr.	833	0
S.D.A.P.	1067	0
S.D.P. (thans rev. part.)	1056	66
Chr. Hist. Unie	1593	6
Ant. Rev. Partij	921	71
Alg. Staatspartij	1103	46
Econom. Bond	1162	52
Liber. Unie	1525	14
Vrij Lib. Partij	1441	73
Samen	11519	334

Zoo men ziet, de cijfers zijn vrij aardig in overeenstemming met mijn opmerking.

Nu meene men niet, dat de vertegenwoordiger, die het minst kort van stof is geweest het meest zaakkundige opstel heeft geleverd. Persoonlijk beviel mij het best wat Dr. Kamerling van de Alg. Staatspartij te zeggen had, het best. Dit leek mij toe het meest zaakkundige artikeltje te zijn. Verwonderen doet het mij niet, want Dr. K. is een Indisch-man. Dit is van belang omdat men vaak de meening hoort verkondigen, dat ook een niet-Indischman zich wel kan inwerken in dergelijke vraagstukken en dat het daarom niet noodig is mannen (en of vrouwen) in de Kamer te brengen, die in het land zelf hebben gewerkt en gedacht.

Ligt in het bovenstaande niet een vingerwijziging

voor de lezeressen en lezers van dit Indisch blad in de kiesvereenigingen e.d. waarvan zij lid zijn of het zullen worden op te komen voor de belangen van het land waar zij vaak zoo lang gewoond en gewerkt hebben? „Ook de oud-Indischgasten gaan niet vrij uit", zei laatst een lid uwer vereeniging. Deze opmerking is helaas maar al te waar! Met groot genoegen las ik dan ook in een verslag van de vergadering van de V.D.B., dat in die vergadering Mej. Perk en de Heer Boes — wellicht zijn er nog meerderen geweest — voor de belangen van Indië zijn opgekomen. Hulde! Meer zulke vrouwen en mannen aan het woord in Kiesvereenigingen e.d. Indië in het volle, heldere daglicht! Dan kan men de nooden, de behoeften van het land *zien!* Want daar gaat 't om: onbekendheid er mee houdt het Nederlandsche volk onverschillig. Het is niet de regeering, die apatisch is, niet wil, niet aanpakt, het is het Nederlandsche volk in *al* zijn geledingen: zie het lijstje hierboven!

H. F. TILLEMA.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De industrie van Insulinde.

Al eenigen tijd wacht een artikel uit het „Soer. Hbl." onder bovenstaanden titel op vermelding. Daar het geen zaak van voorbijgaand, doch van voortdurend en steeds grooter wordend belang is, lijkt het ons wenschelijk alsnog de aandacht erop te vestigen.

De schrijver van het artikel, de heer J. N., gaat na aan de hand van de brochure van J h r. J. L. van Reigersberg Versluys, getiteld: „Fabrieksnijverheid in Ned.-Indië", dat de aanwas van Java's bevolking over 30 jaar 63 pCt. zal bedragen. Daar volgens J h r. v. R. V. het te beplanten oppervlak van Java met een maximum van circa 70 pCt. te vermeerderen is, kunnen we dus theoretisch aannemen, dat Java over 30 jaar overbevolkt zal zijn.

Hulde brengend aan de heeren v. Kol en v. Reigersberg Versluys, die beiden meenen, dat alleen het gedeeltelijk omzetten van Java in een industriestaat uitkomst kan geven, zooals Japan ons leert, zou schr. toch de aandacht willen vestigen op de wenschelijkheid om rekening te houden met:

„Eerstens: de persoonlijke gevoelens van den Javaan.

Ten tweede: de verschillen in karakter, aanleg, ontwikkeling en maximum hoeveelheid ontwikkelbare energie van Javaan en Japanner.

Ten derde: Welke de resultaten waren dezer industrieele ontwikkeling voor het Japansche volk en voor het individu in het bijzonder."

Verder acht schr. het dringend noodig, grondig na te gaan, op welke wijze een plaats zou kunnen worden gevonden voor Java's overbevolking op de Buitenbezittingen.

Schr. is het in deze niet eens met J h r. v. R. V., die deze mogelijkheid eenvoudig teniet doet door het argument, dat, omdat uitsluitend Java zich ontwikkelde als een gecultiveerd land, de andere eilanden daartoe niet geschikt zouden zijn. Terecht merkt schr. op, dat de mislukking van de emigratie naar de Lampongsche districten niets zegt dan dat overbevolking op Java nog niet aangebroken is, en dat de emigratie blijkbaar niet zoo ter hand genomen is als had moeten gebeuren.

Wat Java betreft, wijst schr. op Banjoewangie, waar iedere Javaansche emigrant een goed bestaan kan vinden, van welk rijk het thans onherbergzame schiereiland Blambangan een belangrijk deel uitmaakte.

Verder wijst de heer J. N. op de toeneming der bevolking in verband met het bestuur. En schr. meent in den invloed van vrede, orde en regelmaat en betrekkelijke welvaart, tengevolge van ons bestuur op Java een der factoren te zien, waardoor Java's bevolking in de laatste 100 jaar ongeveer verdriedubbeld is. Doch dan ligt het op den weg van het gouvernement, om in de toekomst de voeding en bestaanszekerheid van dit grooter aantal bewoners zoo goed mogelijk te verzekeren.

Dit kan geschieden door den landbouw tot een zoo hoog mogelijken trap van ontwikkeling op te voeren en door het in het leven roepen van een Inl. industrie. Komen de baten der suikerindustrie en der beide olie-industrieën in onvoldoende mate ten goede aan Insulinde, het is de taak van onze regeering een zoodanigen industrieelen toestand te scheppen, dat niet alleen de levensomstandigheden en de positie der arbeiders beter verzekerd worden, doch dat ook het groote profijt der industrie aan den Staat (hier het rijk Insulinde) ten goede komt.

Daarna vestigt schr. naar aanleiding van een bezoek aan een wolspinnerij te Osaka de aandacht op hetgeen Japan op industrieel gebied tot stand heeft gebracht, zoowel wat de aanschaffing van machines, den bouw der fabrieken als de verzorging der arbeiders aangaat. Toch is zijn oordeel over den toestand der laatste niet gunstig, en de meeste vrouwen, in de fabriek werkzaam, maakten dan ook een miserabelen indruk, vergeleken bij de doorsnee Japansche vrouw.

Wel geven fabrieken als bovengenoemde en de email-industrie een schitterend voorbeeld van hetgeen de Japansche nijverheid vermag, doch de loonen zijn over het algemeen zeer laag en de arbeidsprestaties der werklieden geringer dan die der arbeiders

FEUILLETON.

Reisimpressie's.

(Geschreven vóór den wapenstilstand.)

Hun, die gedurende dezen oorlog een- of meermalen de reis door Duitschland van Zwitserland naar Holland of omgekeerd gemaakt hebben, zullen twee dingen onvergetelijk zijn.

De eerste en overwegende is de gemilitariseerde indruk die het land, dat hij doorreist, maakt. De stations overvuld met soldaten die van het eene gevechtsfront naar het andere trekken, velen nog met den modder der loopgraven aan schoen en uniform, van top tot teen gewapend en met den ransel op den rug; het overheerschen der militaire uniform op de straten van Keulen, Frankfurt, Mainz etc. maken een geweldigen indruk, drukt als een bange droom.

Men voelt, dat er hier gestreden wordt op leven en dood, dat het mechanisme van den staat en de natie werkt onder hoogspanning, dat elke schroef van de reusachtige machinerie de maximale belasting draagt.

Kijk om u heen in de coupé en ge zult aanplakbiljetten zien waarin aangemaand wordt tot verzameling van vruchtenpitten, vruchtenschillen, sigarenen cigaretteneindjes, gelezen kranten etc. Kortom, men kan geen zaken bedenken die men in neutrale landen gedachtenloos ergens wegslingert, of hier in Duitschland weet men er nog steeds iets nuttigs van te maken. Denk een beetje na, en tracht te vinden wat achter deze aanplakbiljetten steekt. Ik zie dan voor mij verrijzen het beeld der moderne laboratoria, waar de schranderste koppen onder de Duitsche chemici en technologen onvermoeid zoeken en zwoegen om den Ausdauer van het Duitsche vaderland te verhoogen. En men moet bewonderen, hoe ook de politieke sympathieën mogen zijn, de machtige geest die leeft in dit volk, om bij de gegeven isolatie aangewezen op zichzelf, uit den vaderlandschen bodem te halen wat menschenmogelijk te halen is.

Deze oorlog is voor Duitschland (deze gedachte dringt zich op) niet alleen een strijd die uitgevochten wordt op de slagvelden in Oosten en Westen, waar oorlogstaktiek en oorlogstechniek tot het uiterste wordt ontplooid, maar het Duitsche intellect heeft zich aaneengesloten om den heelen schat van de wetenschappelijke kennis aan de zaak van het vaderland te wijden. Maar dan vraagt men zich evenwel af, of deze inspanning niet zijn grenzen nadert.

Men ziet vrouwelijke conducteurs, vrouwelijke stationsbeambten, vrouwen in de fabrieken, vrouwen overal in de bedrijven waar tot nu toe slechts mannen bezig zijn geweest; als baanpersoneel ziet men vrouwen en jongens van 14 à 15 jaren.

Een zonderling effect hebben deze vrouwtjes in uniformen der spoorwegen. Onze oogen zijn gewend om een uniform gedragen te zien door een min of meer stevige mannenfiguur; maar hier allemaal kleine uniformdraagsters: het is of men een ander slag menschen ziet; menschen van een ander ras.

Nooit is het mij zoo opgevallen, dat de gemiddelde vrouwenlengte kleiner is dan de gemiddelde lengte van den man.

Het was op een warmen Augustusmiddag, dat ik in Zürich in den trein stapte om na een reis van 32 uren, alleen afgebroken op verschillende stations waar men moest overstappen, en aan de grensstations, den volgenden avond in Keulen aan te komen.

De gesprekken die men kan voeren of te hooren krijgt, zijn niet bijster interessant. Ieder neemt zich voor ieder in acht, en als er eens eentje loskomt, dan is het een collectie verwenschingen aan het adres van die „verdammten Engländer", aan wie hij de schuld wijt, dat zijn heele „Wirtschaft kaput gegangen ist". Af en toe, als er geen geglans van uniform in de nabijheid is, hoort men ook wel een anderen toon. Denkt ge dat wij vrienden hebben, betoonde een gemoedelijke Beier, in het heele buitenland worden wij gehaat, zelfs in Bulgarije en Hongarije. Stilte in de coupé; ik voelde, dat men tersluiks blikken naar mij wierp, met mijn geprononceerd uiterlijk van vreemdeling, en verdiepte mij daarom in de „Frankfurter Zeitung".

in Amerika en Engeland. Zijn daar voor het bedienen van een zeker aantal spillen in een weverij gemiddeld 1 en 1.6 arbeider noodig, in Japan is dat aantal 5.

Daar het voor ons Gouvernement niet alleen de vraag is op welke wijze de industrie te ontwikkelen, maar bovendien, welke de resultaten der industrie zijn voor het individu en de gemeenschap, is een bestudeeren van de Japansche industrie voor ons Gouvernement in zooverre nuttig, dat het kan leeren, hoe men n i e t te werk moet gaan.

Schr. meent dan ook, na alles, wat hij in Japan gezien heeft, dat de groot-industrie het land in het algemeen wel vooruit gebracht heeft, doch dat de levensomstandigheden van de lagere standen niet verbeterd zijn.

Ten einde op Java uitbuiting der arbeidskrachten door het kapitalisme te voorkomen en tevens den kinderarbeid te beperken, zouden coöperatie en staatscontrôle noodig zijn. „De door het gouvernement te stichten fabrieken zullen zich waarschijnlijk in 5—20 jaar kunnen ontwikkelen tot zelfstandige rendabele bedrijven; gedurende dien tijd zullen in 't algemeen de inlanders nog niet zoo ver ontwikkeld zijn, dat uit hun midden een aantal gevonden kan worden, voldoende om deze bedrijven over te nemen en voor een geleidelijke ontwikkeling en uitbreiding zorg te dragen."

Teneinde mededinging met het buitenland mogelijk te maken, zal het noodig zijn de industrie te specialiseeren, geen krachten te versnipperen, doch grootere en meer-geperfectionneerde fabrieken te stichten, om deze geleidelijk in den vorm van vennootschappen aan den Inlander over te geven. Door uitkeering van winstaandeel en een spaarboekje moeten alle bij de fabriek betrokken of werkzame personen in staat gesteld worden aandeelhouder te worden.

Verder wenscht schr. reserveering van een zeker percentage der winst voor het centraal industriebureau voor het beginnen van nieuwe industrieën, het subsidieeren van bestaande, het nemen van proeven in een centraal-industrieel laboratorium, het verzorgen van den afzet in het buitenland door beroepsconsuls, enz. Uit de opbrengst dezer winsten zal verder de emigratie naar en de openlegging van de buitenbezittingen kunnen worden bekostigd, terwijl deze vorm van coöperatie en naamlooze vennootschap het mogelijk maakt, „dat Europeesche technische en commercieele leiders aan het hoofd blijven, wanneer in de inlandsche wereld de daartoe geschikte personen door e i g e n k r a c h t nog n i e t te voorschijn zijn gekomen."

Een groot gevaar voor de ontwikkeling der industrie acht schr. de salarieering van het meer ontwikkeld personeel, daar tegenover den lagen levensstandaard van den Inlander den veel hoogeren van den Europeaan staat in de tropen, waarom de salarissen van den laatste ook hooger dienen te zijn. Hierin schuilt het gevaar, dat de Inl. werkbazen, bedrijfsleiders, administratieve krachten een zelfde salaris zullen bedingen als hun Eur. collega's.

Een verstandige politiek zou het zijn, reeds nu de salarissen van jonge opzichters en machinisten, komende van de Ind. technische scholen, meer bescheiden te doen zijn dan nu het geval is.

En verder zou in nieuw op te richten industrieën belangrijk bezuinigd kunnen worden door voor de installatie en opleiding in den eersten tijd gebruik te maken van Japansche deskundigen.

Het is te hopen, dat het gouvernement een centraal industrieel laboratorium zal oprichten en daarnaast meerdere proeffabrieken.

„Doordat in deze koloniën het geld te gemakkelijk in de cultures verdiend wordt, zijn wij in de ontwikkeling van de industrieën, die in verschillende behoeften van land en volk moeten voorzien, achtergebleven bij andere landen, doch wij hebben bij dit nadeel het voordeel, dat thans nog de gelegenheid bestaat deze industrieën te scheppen tot voordeel van de werkelijke bevolking van Insulinde."

De Onderwijsraad.

In verschillende dagbladen — ook Europeesche — is met bevreemding kennisgenomen van het feit, dat van de vakvereenigingen in Indië, die door den directeur van O. en E. uitgenoodigd waren een afgevaardigde te zenden naar den onderwijsraad, het N. I. O. G., dat er steeds prat op gaat de belangen van het openbaar onderwijs in al zijn lagen te bevor-

---

De Beier liet zich niet afschrikken en wendde zich rechtstreeks tot mij: „Nietwaar, mijnheer. Ik heb toch gelijk? Hoe denkt men in Oost-Azië over ons?" Ik verontschuldigde mij met de opmerking, dat ik sinds jaren mijn vaderland heb verlaten en de berichten van huis zeer schaarsch zijn. „Für Gott und Vaterland!" schamperde hij nog een poos door: „Ach, es ist doch riesig nett: Unser Gott hat den Englischen Gott besugt". Aangezien ik onderstel, dat deze man Multatuli niet gelezen heeft, nam ik aan, dat het een origineele opmerking was. Het gesprek verstomde voorgoed, toen even na Wiesbaden een van die baronnentypen, die ergens op een kale rots kalmpjes vegeteeren op den roem en de roofzucht van hun voorvaderen, in den trein stapte. De Hochwohlgeborene zette zich in een hoek, plaatste zijn jachthond naast zich, keek het reisgezelschap kritisch en uit de hoogte aan en bestudeerde intensief de advertenties van een of andere sportkroniek.

De trein, die „schellzurg" heet, maar voor haast iedere halte stopte, zette zijn reis voort en wij zakten den Rijn af langs den bochtigen oever.

En ik kon niet nalaten terug te denken aan den tijd, zoowat zes jaar geleden, toen ik uit Indië komend op mijn reis naar Holland, ook op dit gedeelte van het Rijnland was. Wat had het mij toen getroffen, de bedrijvigheid op den Rijn van op- en afgaande stoomschepen en de vriendelijke, vroolijke landbevolking. Het was toen voorjaar! Wat een gelukkig volk is dit toch, meende ik toen. Thans keek ik nog langs het water; geen enkel vaartuig, dat ook maar het water van den kalm stroomenden Rijn rimpelde. Aan den oever geen vroolijke menschen die den trein nawuifden, aan de stations geen jongens die bloemen en vruchten verkochten. Wel overal: de uniform.

De tweede onvergeetlijkheid die een reiziger van deze dagen bij zal blijven, zijn de grensstations. Wie, die gedurende dezen oorlog van het land van Alpen en sneeuwbergen naar de lage landen aan de Noordzee gereisd heeft, zal de namen vergeten: Gottmadingen en Elten?

Zonderlinge associaties zullen deze later oproepen; associaties aan passen, visum, Flüssigheitenverbot, scherpe ondervragingen, ontkleeden in kleine kamertjes.

Men ziet weer die houten getimmerten waarin de militaire douane is gevestigd, en waarin men een waar doolhof doorloopen moet om eindelijk aan den anderen kant gevisiteerd en al er uit te komen.

In het bijzonder zal men zich herinneren de wachtkamer in Gottmadingen. Kijkt men een beetje rond, dan zal men op de wanden natuurlijk ook aanplakbiljetten zien van de Reichsregierung met een oproep om in te teekenen voor de zevende oorlogsleening met behartigingswaardige wenken, maar men zal er ook een legio aantal potloodkrabbels op den wand vinden van personen die eens in deze ruimte hebben moeten wachten.

Een zonderling inzicht geven ze ons van de psychologische constellatie der reizenden.

Welke zwaarmoedige revolutionaire socialist moet het bijvoorbeeld geweest zijn die deze woorden neergekrabbeld heeft:

Der Krieg ist für die Reichen,
Der Mittelstand muss weichen.
Die Armen sind die Leichen.

En verder met driftige krullen aan toegevoegd:

Wir kämpfen nicht für Deutschlands Ehre,
Wir kämpfen für Deutschlands Millionäre.

En wie is de wanhopige die zijn stemming op het ongeverfde hout heeft kunnen griffen in de woorden:

Jeder, der in diese Holle tritt,
Lasset alle Hoffnung fahren.

Wat zegt men van dit puntdichtje, dat aan kortheid niet te wenschen overlaat:

Gleicher Essen!
Der Krieg wäre längst vergessen.

Bijna de heele wand is met anti-oorlogs-aanteekeningen overdekt. Het komt mij alleen vreemd voor, hoe iemand gelegenheid weet te vinden iets neer te schrijven, terwijl doorloopend een soldaat ter bewaking zich in de wachtkamer bevindt.

Dr. RATU LANGIE.

(Wordt vervolgd.)

deren, zich onthouden heeft van het benoemen van een afgevaardigde.

In een der nummers van De School vonden we de redenen ontvouwd, die tot deze onthouding geleid hebben, welke moet opgevat worden als een protest tegen de samenstelling van dien raad, vooral wat aangaat den persoon van den gedelegeerde der regeering.

Volgens de toelichting op de begrooting zal de onderwijsraad „gevormd worden uit één of meer inspecteurs van iederen tak van algemeen vormend onderwijs, één of meer wetenschappelijk opvoedkundigen en geneeskundigen, eenige erkend gezag bezittende kenners van land en volk en een of meer vertegenwoordigers van vakvereenigingen, welke aldus gelegenheid zullen vinden in het college haar wenschen en inzichten op onderwijsgebied kenbaar te maken".

De gedelegeerde, voor wien een bezoldiging van ƒ 550 's mnds. is uitgetrokken, die zijn volle kracht kan geven aan het komende werk, is de kern van den geheelen Raad, de spil, waar 't al zich om heen groepeert.

„Aan deze man" — aldus De School — „moeten zeer hoge eisen worden gesteld, eisen, door de Regering gekondenseerd in de woorden: „Wetenschappelik opvoedkundige".

Het moet iemand zijn, die naast algemeene ontwikkeling en doorzicht een respektabele Indiese praktijk mee in de onderwijsraad brengt, die Indië en de Indiesche school kent en voor zover hij een bepaalde tak van onderwijs niet uit eigen ervaring kan beoordelen, instinktmatig begrijpt, waar het heen moet, waar mogelike fouten schuilen, welke de weg is ter verbetering".

En heeft men nu onder de mannen en vrouwen van het middelbaar en lager onderwijs gezocht naar den geschiksten persoon?

Niet alzoo.

Als wetenschappelijk opvoedkundige schijnt aangewezen te zijn Dr. G. J. Nieuwenhuis, leeraar aan de K. W. III, gepousseerd door den vorigen Minister van Koloniën, die klaarblijkelijk een groot hervormer in hem zag.

Misschien voor lichamelijke opvoeding, openbare zwembassins, bokswedstrijden, of voor het Nederlandsche lied, maar zeer zeker niet voor het Indisch onderwijs, waarvan deze heer nog het a, b, c moet leeren.

Indien deze man, die het heele corps onderwijzers afmaakte in de stelling: „De gebrekkige opleiding heeft 'n groep nietsweters gekweekt", de spil moet worden, waarom de onderwijsraad draait wenscht het Hoofdbestuur van het N. I. O. G. geen deel van den raad uit te maken. Vandaar dat door het H. B. een spoed-referendum is uitgeschreven om de leden uitspraak te laten doen, of ze de houding van het H. B. al dan niet goedkeuren.

Drie Lezingen-stelsel.

De hr. R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo grondt zijn voorstel om in den Volksraad het drielezingen-stelsel in te voeren, zooals dat in het Engelsche Parlement bestaat, op de overweging, dat, waar dit stelsel wenschelijk is voor elke vergadering waar belangrijke besluiten genomen worden, dit temeer het geval is voor den Volksraad, waar de Inlandsche leden in het algemeen in ontwikkeling en ervaring van het parlementaire leven verre ten achter staan bij de meerderheid, dat zijn de Europeesche leden.

Daarbij komt nog, dat de Inl. leden de besprekingen in een vreemde taal moeten volgen en in die taal debatteeren ook. Daar de woorden der Nederlandsche taal, vooral als ze vlug worden uitgesproken, slechts langzaam tot hun brein doordringen en de inl. leden de draagwijdte van het gesprokene slechts zeer langzaam kunnen vatten, zou hun stem meer tot haar recht komen bij het Engelsche stelsel.

Hoofdzaak is, dat vooral de Inl. leden zoo min mogelijk door voorstellen worden overvallen, die achteraf blijken niet in 't belang van 't algemeen te zijn, of dat ze zich niet door welsprekendheid laten meeslepen.

Daarom stelt de heer Koesoemo Oetoyo voor om in het reglement van orde een art. 24a in te lasschen, luidende:

Waar over een belangrijk onderwerp moet worden gestemd, wordt eerst gestemd in eerste lezing, vervolgens in tweede lezing en ten slotte in derde lezing.

Tusschen de eerste en tweede stemming moet tenminste een tijdsverloop van 4 dagen liggen en tusschen de tweede en eindstemming een van tenminste drie dagen.

Op den dag der eindstemming wordt over het aan de orde zijnd onderwerp niet beraadslaagd.

In de laatste week der zitting kan de raad bepalen, dat van den regel wordt afgeweken.

Ingezonden.

De „Buitenbezittingen".

Geachte Redactie,

Het zij mij vergund een enkel woord in het midden te brengen naar aanleiding van het ingezonden stuk van den journalist W. Lubberink in het „Kol. Weekblad" van 2 dezer. En wel speciaal naar aanleiding van de noot: „Wanneer verdwijnt dit hatelijke, onware woord „Buitenbezittingen" toch eindelijk eens?"

Het daarop volgende „Wij bezitten Indië niet" voor rekening van den inzender latend, teeken ik slechts het volgende aan:

De naam „Buitenbezittingen" duidt een gedeelte van Nederlandsch-Indië aan en wel het gedeelte, hetwelk buiten Java en Madoera is gelegen. Deze streken bedoelende, denkt werkelijk zoo goed als niemand aan het begrip „bezitting" als zoodanig, maar eenvoudig aan bepaalde streken van den Archipel. Deze naam heeft burgerrecht verkregen ruim 100 jaren geleden, toen langzamerhand de termen „buitenkantoren" of deftiger „buitencomptoiren" werden verdrongen. Wie intusschen de term „Buitenbezittingen" het eerste heeft gebruikt is vooralsnog een onuitgemaakte zaak. Trouwens dit is ook het geval met den eveneens historischen naam „Groote Oost", waarmede men, in het algemeen gesproken, gewoon is den Oostelijken Archipel te betitelen. Het eenige verschil is, dat de uitdrukking „Buitenbezittingen" officieel is geworden, doch „Groote Oost" niet.

Ten bewijze, dat „Buitenbezittingen" niets meer wil zijn dan een bloote naamsaanduiding van bepaalde streken, zij bovendien gewezen op de benamingen Celebes en Onderhoorigheden, Timor en Onderhoorigheden, Riouw en Onderhoorigheden en Atjeh en Onderhoorigheden. De eilanden Celebes en Timor vormen geen staten, kunnen dus geen onderhoorigheden bezitten. De Sultanaten Atjeh en Riouw bestaan niet meer, waarmede de onderhoorigheden dier landschappen eveneens tot het verleden behooren. Niemand neemt er aanstoot aan en zij blijven evenals „Buitenbezittingen" in gebruik eenvoudig als historische herinneringen aan vroeger tijden.

Even min als de inheemsche bevolking van Ned.-Indië haar „compenie" in den ban heeft gedaan, zoo min zal in Europeeschen mond in afzienbaren tijd het „Buitenbebezittingen" verdwijnen; het zijn woorden, waarop de geschiedenis haar stempel heeft gedrukt en die zich niet zullen laten verdringen; zelfs niet door een eventueel bevel van hooger hand.

Den Haag, 7 Januari 1919.

W. C. MULLER.

Kampongwee!

Naar aanleiding van de monster-annonce in 34 bladen van het echtpaar Tillema, die in de „Indische Kolonie" (waarmede ik bedoel de talrijke Hollanders, die door vroegere betrekking of door familie-of belangen-banden met Indië verbonden zijn) hevige deining veroorzaakte (het eigenlijke Nederlandsche volk, voorgelicht door de Nederlandsche pers, bleef er steenkoud onder!......), zij het mij vergund eenige opmerkingen te maken.

Mij heeft in die advertentie het meest getroffen de diep gevoelde ergernis van de stellers over de belangstelling in Indië hier in Holland! Onder hoogen druk opgesteld vloog uit de veiligheidsklep het verwijt aan ons, Hollanders, dat we zoo koud, zoo nuchter, zoo onaandoenlijk zijn!

Het is de schuld van het Hollandsche volk, dat er in Indië zooveel misstanden zijn!...... van dat koude, nuchtere, onaandoenlijke Hollandsche volk! En de brave, niets uitvoerende, bitterende oud-gasten, die het zoo goed met Indië meenen, hebben óók heel veel schuld!

Wanneer een Hollander in Holland, zijn eigen land, kritiek levert op een of anderen Hollandschen toestand, in het openbaar, in beschaafde bewoordingen en met het doel verbetering uit te lokken, dan wordt die kritiek besproken, goedgekeurd, genegeerd of...... afgekeurd en met argumenten bestreden. Hij krijgt van zijn omgeving te hooren: bravo, of: foei, of: onzin of: verkeerd, enz., enz., al naarmate de waarde van zijn kritiek en de mentaliteit van zijne hoorders. Kortom, hij wordt op voet van gelijkheid en gelijkwaardigheid „als Hollander" behandeld; aangenaam of onaangenaam, ronduit en zonder geheimzinnigheidjes.

Maar wanneer een Indonesiër of een Hollander, die zich in meerdere of mindere mate „Indiër" is gaan gevoelen, omdat hij land en volk heeft leeren kennen en waardeeren, in Holland kritiek uitoefent op Indische toestanden en op het Hollandsch-Indische beleid.... dan reageert de „Indische kolonie" in Holland daar bovendien nog op met verdachtmakingen en gefluisterde achterklap! Dan wordt een stemming van geprikkeldheid, wantrouwen en nijd gewekt, dan wordt niet meer afgekeurd en bestreden of genegeerd of goedgekeurd... maar dan wordt in het duister of in het openbaar (maar dan niet recht op den man af) gewerkt in een gedachtengang, die ik het best zou kunnen formuleeren met de woorden: „Ssssttt, da's gemeen, da's ophitsen, da's anti-Nederlandsch, da's „streberei", die wil in 't gevlei komen en dergelijke liefelijkhedens!

Hoe komt dat?

Mijns inziens spruit zulks voort uit Westersche zelfoverschatting, geboren uit de verhouding „overheerscher-overheerschte", die weer een rechtstreeksch gevolg is van een „niet-rechtmatig-verkregen-bezit."

Elke kritiek op eigen — Hollandsch — beleid, geeft bij de Indische kolonie een gevoel, alsof een zakkenroller zijn beroep uitoefent; elke kritiek kwetst het Westersche superoriteitsgevoel; elke kritiek wordt gevreesd te zijn een afbreken van Hollandsch prestige. De Indische maatschappij is — aldus de psyche van de Indische kolonie in Holland — minderwaardig! Niet alleen „minder ontwikkeld", maar in de diepste beteekenis van het woord „inferieur". Zóó inferieur, dat de „Inlander" de al- of niet juistheid der kritiek niet kan beoordeelen; zóó minderwaardig, dat zelfs de „ontwikkelde" Inlander door juiste, maar vooral onjuiste kritiek wordt „opgehitst."

Daarmede is tevens de band, die Indië aan Nederland verbindt, veroordeeld te zijn een weinig soliede! Te zijn een onvrijwillig bestaande band tusschen den „bezitter", die tot elken prijs zijne „bezitting" wil behouden en grimmig te keer gaat tegen elken belager of vermeenden belager, en de „bezitting."

Ziet nu, hoe de Indische kolonie op de advertentie van Tillema reageert!

Géén hulde aan dezen strijder en strijdster voor het nobele doel; géén erkenning van de onbaatzuchtigheid, die er toe dreef duizenden en duizenden guldens te besteden aan publiciteit in prachtwerken (Kromoblanda) en advertenties (Kampongwee).

Géén adhaesie of principieele bestrijding met argumenten...... maar achterklap, geheimzinnige mimiek en een enkele uitlating, doorspekt met verkapte beschuldigingen van o p h i t s e n en o p r u i e n!

Maar begrijpt men dan niet, dat het „groote" Indië desondanks onweerstaanbaar voorwaarts gaat op het pad der bewustwording en ontwikkeling? Voelt men dan niet dat dit superioriteitsstandpunt de grootste hindernis is voor het leggen van den band van „vrijwillige saamhoorigheid", die door „Indië", door een z e l f s t a n d i g en o n a f h a n k e l i j k Indië zoo gaarne gewenscht wordt met den historischen voogd „Nederland"?

Ziet, hoe een Soewardi — die door zijn „eigen" maatschappij blijkbaar wel voor vol wordt aangezien, getuige zijne verkiezing tot voorzitter van Insulinde! — in het vorige nummer reageerde op een ingezonden stukje van eene welmeenende Hollandsche vrouw, die echter, als behoorende tot de Indische kolonie, de bovengenoemde fouten maakte! Leest, hoe dergelijke uitingen telkens weer een beletsel vormen voor toenadering tusschen Indië en Nederland, voor samenwerking en voor een wederzijdsch begrijpen en waardeeren.

Ziet, hoe hij spreekt namens eenige vrienden, die tevergeefs om plaatsruimte in de groote bladen verzochten om beantwoording en tot uiting hunner grieven.

Ziet, hoe een Dahlan Abdoellah in de „Nieuwe Courant" van 31 December namens verscheidene landgenooten op precies dezelfde wijze reageerde op die „ophitsings-phrasen"!

Wij, Hollanders, hebben vroeger altijd loopen zuchten, op school, in Indië en hier, dat de „Inlander" zoo gesloten is, zoo geheimzinnig, zoo moeielijk te begrijpen, zoo achterdochtig, zoo dit en zoo dat!

Laten wij het thans waardeeren, dat de „Inlander" zich meer en meer openhartig gaat uiten, dat hij ons op voet van „gelijkwaardigheid" gegronde of ongegronde verwijten voor de voeten werpt, dat hij zich niet meer als „ons bezit" wenscht te zien beschouwd en behandeld. Laten wij het thans waardeeren, dat er ook Hollanders zijn, die op voet van gelijkwaardigheid den „Inlander" opmerkzaam maken op „zijne" en op „onze" fouten.

Bestrijdt, zoo ge het kunt en het noodig oordeelt, met argumenten. Bestrijdt desnoods heftig, verwijt desnoods onkunde, oppervlakkigheid, onjuistheid en dergelijke! Maakt onderscheid tusschen onbaatzuchtige bedoelingen en minderwaardige uitingen van „strebereï" en valsche voorstellingen. Doet dat desnoods op de meest ruwe wijze.

Maar laat daarbij toch in elk geval schieten dat idee van rassensuperioriteit, die uitingen van „ssstt, da's anti-Nederlandsch, da's opruien", enz.

Want daarmede beleedigt gij den „Inlander" op een wijze, die een onuitwisbaren wrok bij hem achterlaat en een onoverkomelijk beletsel zal blijken te zijn voor datgene, wat en de Indische kolonie en Indië zoo gaarne zouden willen:

„Samenwerking tusschen Indonesië en Holland tot beider heil."

Nog één verzoek!

Laat men eens in naaste omgeving informeeren, wie de werken „Kromoblanda" indertijd heeft gelezen...... wie de advertentie Tillema niet alleen heeft opgemerkt, maar werkelijk g e l e z e n!

Constateert, hoe de Nederlandsche pers dit nobel gebaar in zeven mistige talen doodzweeg, na er de advertentiekosten van te hebben opgestreken.

En wacht dan af, wat er nu in het belang van de hygiëne der Inlandsche bevolking voor g r o o t s door Nederland zal worden gedaan.

Als het waar is, dat elk volk de regeering heeft die het verdient...... als de onverschilligheid der Hollanders ten aanzien van een taak, waarop het tot in eeuwigheid trotsch zou kunnen zijn, zóó blijft als tot op heden...... dan vrees ik, dat het op dit gebied in Indië prutsen blijft!

En prutswerk is in deze geweldige tijden fataal.

H. J. VERMEER.

Suriname.

Een vriendelijke lezeres van het „*Koloniaal Weekblad*" vestigt onze aandacht op het Geheim Dagboek van den heer Johan Goerée d'Overflacquée in de *Haagsche Post* van 14 December. De dagboekschrijver heeft op een diner een Mijnheer Eduards uit de West ontmoet, die tot zijn verbazing den verkoop bepleitte van Suriname tot delging onzer staatsschuld.

De vriendelijke lezeres wilde weten of wij dien „Mijnheer Eduards" ook kennen. Ja, wij hebben hem meermalen ontmoet en telkens moeten erkennen dat hij een buitengewoon helderen kijk op de dingen heeft. Ook het verkoopen van Suriname hebben wij met hem besproken; hij bepleitte dien, of liever den afstand aan de Vereenigde Staten, omdat hij vast overtuigd is dat de Amerikanen — wier economische invloed in geheel West-Indië van jaar tot jaar toeneemt — in korten tijd Suriname tot een bloeiend gewest zouden maken, geenszins omdat hij onze staatsschuld met de koopsom wilde delgen. De heer Goerée d'Overflacquée, die den ganschen avond in terreur zat om zijn verloren hemdsknoopje, moet hem, wat dit betreft, misverstaan hebben.

Voor Nederland zou het een ramp zijn, als de Amerikanen zoo dwaas waren onze West voor zulk een aantal millioenen te koopen, dat daarmede onze crisisuitgaven gedekt konden worden en tevens de Zuiderzee gedempt. Ons volk kon dan weer inslapen en de fabrieken van Goudsche pijpen in bloei toenemen. Neen, zij, die, om oorlogswinst te behalen, de natie het vel over de ooren gehaald hebben, moeten opdokken. Er is geen enkele reden om te dulden dat A. rijk zou worden omdat B. en C. goedvinden elkaar dood te slaan.

Het doet dan ook onaangenaam aan, dat van de beste 100 antwoorden op de prijsvraag „*Wij moeten vooruit*", door de „*Haagsche Post*" uitgeschreven, 10 als een der middelen opgaven „*de West verkoopen*". Dat azen op de Amerikaansche millioenen is beschamend en het is bovendien onnoozel te gelooven, dat die gladde zakenmannen ons de honderden millioenen zouden toewerpen.

Van den anderen kant is het verblijdend, dat het antwoord welk den hoofdprijs heeft verkregen (ingezonden door den heer J. Vreedenburgh, te 's-Hage, zie de „*Haagsche Post*" van 4 Januari) als een der middelen aangeeft: „Bevordering der ontwikkeling van Suriname met alle beschikbare middelen."

Die ontwikkeling verwachten wij — meermalen hebben wij dat hier betoogd — van den ondernemingsgeest der Nederlanders, meer nog dan van regeeringsmaatregelen. Daarom wachten wij met ongeduld op de studiereis van den heer *Kasteleyn*.

* * *

De misère van de wachtenden voor het kantoor van den Rijksbetaalmeester in den Haag heeft ook de aandacht getrokken van *Postiljon*, die wekelijks in de „*Haagsche Post*" een duit in 't zakje werpt. In het nummer van 4 Januari wijdt hij een gedicht aan de „*Rijks-afslachting*", die daar in practijk gebracht wordt.

„.......,Want een niet klein percentage
Van wie komen om hun gage,
Om hun toeslag of pensioen,
Kan dit later niet meer doen,
Om den heel gewonen reden,
Dat zij sinds zijn overleden
Aan de kwalen, opgedaan
Bij het in de file staan.
Welk een zorg van hooger hand
Voor de schatkist van ons land!"

* * *

„*De Telegraaf*" van 4 Januari — tweede Avondblad — wijdt een gedocumenteerd artikel aan „*de economische positie van Suriname*".

„Het overzicht — aldus het blad — van de economische positie van Suriname gedurende het jaar 1917, dat wij hebben samengesteld uit Nederlandsche en buitenlandsche gegevens, toont ons duidelijk aan, hoe gedurende het tijdperk van oorlog ons handelsverkeer met onze West-Indische koloniën tot een minimum gereduceerd werd, zijnde in hoofdzaak een gevolg van de duikbootanarchie, die gedurende de laatste twee jaren de zeeën onveilig maakte en hoe de buitenlandsche handel van Suriname zich naar de Vereenigde Staten verplaatst heeft."

........,Een treffend beeld van die evolutie geeft een Engelsche statistiek, waaraan wij onderstaande gegevens ontleenen.

De invoer van de Vereenigde Staten in Suriname beliep volgens deze gegevens in het jaar 1914 pl.m. 133.938 en over 1917 322.263 pd. st., zijnde een vermeerdering van 188.325 pd. st. Deze toeneming is nog 54.387 pd. st. hooger dan de totale invoer van de Vereenigde Staten over 1914.

De invoer van Nederland bedroeg volgens dezelfde bron in 1914 pl.m. 294.262, tegen slechts 52.731 pd. st. in 1917, of een vermindering van 241.531 pd.st.

Ook de invoer uit Britsche gewesten is gedurende de oorlogsperiode aanmerkelijk gestegen, namelijk van 77.250 pd.st. in 1914 tot 250.143 pd. st. in 1917.

De uitvoerhandel toont vrijwel hetzelfde beeld. Naar de Vereenigde Staten werd in 1914 uitgevoerd tot een waarde van 258.378 pd. st., welke waarde gestegen was in 1917 tot 432.979 pd. st., zijnde een vermeerdering van 174.801 pd. st.

De uitvoer naar Nederland daalde in die periode van 136.996 pd. st. tot 58.135 pd. st., zijnde een vermindering van 78.861 pd. st.

De toename in den uitvoer naar de Britsche gewesten is niet zoo groot als de invoer en bedroeg slechts 73.258 pd. st."

* * *

Bij den penningmeester van het centraal comité der Protest. Vereeniging tot verpleging van lepralijders in Suriname is van een onbekende een gift van *f* 700 ingekomen.

* * *

Blijkens van den gouverneur van Suriname ontvangen telegrafisch bericht, is het stoomschip Karimata op 25 December j.l. in de kolonie aangekomen met Javaansche landarbeiders. Deze verkeerden in uitstekenden toestand.

Curaçao.

Spaansche griep.

De „Amigoe" van 16 Nov. schrijft hierover:

„Al vier weken lang-heerscht deze ziekte nu op

ons eiland en wij kunnen nog niet kortweg zeggen: ,,ze neemt af". De een beweert het en wijst op het geringer aantal gesloten huizen, op de grootere bedrijvigheid, de ander ontkent het met de aanduiding, dat geregeld nieuwe patiënten naar het St. Elisabethsgasthuis worden gebracht.

Naar wij vernamen, slinkt het aantal in de stad, doch neemt in de buitendistricten toe.

Dezelfde verschijnselen, die zich bij de vijf Curaçaoënaars aan boord van de ,,Nieuw-Amsterdam" hebben voorgedaan, n.l. bloed opgeven, hebben thans ook hier plaats, gelukkig nog slechts bij enkele patiënten.

De scholen, die na twee weken sluiting weer werden geopend, moesten, bij gebrek aan ,,quorum" van de zijde der scholieren, weer gesloten worden.

In de Fraterscholen te Pietermaai waren er slechts ± 15 van de 300, in de Vincentiusschool te Otrabanda 2, 4, 5, 8 in klassen van 50 jongens. De scholen van het St. Martinusgesticht bevatten er resp. 30 van de 200 en 40 van de 300.

Ook op Aruba heerschte de ziekte heel erg. De arme bevolking van Curaçao heeft 't dus wèl hard te verantwoorden. Gelukkig lezen wij, dat naast de vele stille weldoeners der armen en de stoffelijke hulp, door de geestelijken in de noodlijdende huisgezinnen gebracht, zich ook een comité heeft gevormd, bestaande uit de heeren Dr. N. Waterman, E. S. Lansberg, C. S. Gorsira J. P. Ez. en Edwin Senior, die een beroep doen op de hulpvaardigheid der gegoede bevolking, om ten dienste van zieken, die zulks behoeven, versterkende middelen te verstrekken. Deze worden dan op voorschrift van den dokter op bepaalde punten afgehaald.

Hetzelfde blad van 23 Nov. j.l. meldt:

,,Bijna vijf weken heeft Koning Griep zijn scepter gezwaaid over het eiland. Thans kunnen wij tot ons genoegen mededeelen, dat ons gisteren van officiëele zijde bericht werd, dat de Influenza-epidemie als nagenoeg tot stilstand kan worden beschouwd.

Wel zijn er nog lijders onder behandeling, vooral ook aan complicaties van deze ziekte en ook deze toestand zal, naar verwacht mag worden, betrekkelijk spoedig verbeteren.

Wij wenschen den volijverigen geneeskundigen dienst van harte geluk met dit succes. Zoo'n vijand, die zich met Pruisische annexatielust overal vastzet, te overwinnen, is mannenwerk.

Als er iets gebleken is in dezen tijd, dan is het wel dit, dat een dokter voor het derde district in zulke omstandigheden absoluut geen weelde is. De ziekte hunner collega's gaven den doktoren haast te veel werk in handen.

Wat nu de gestorven slachtoffers aangaat, het is wèl geweest. Van 24 Oct.—6 Nov. zijn er 46, van 6—13 Nov. 32, van 13—20 Nov. 22 menschen overleden alleen in het stadsdistrict. De ,,kabouter" heeft zo bijna allen op zijn rekening.

De scholen, die j.l. Maandag weer geopend werden, waren toch nog maar matig bezet, o. a. kwam in die van het St. Martinusgesticht ongeveer een derde der schooljeugd op.

Ook de Fratersscholen te Otrabanda en die van Fraters en Zusters te Pietermaai haalden geen flink getal.

In de buitendistricten, waar de scholen j.l. Maandag door den Inspecteur v. h. R. K. Bijz. Onderwijs zijn gesloten en ook de volgende week niet zullen worden geopend, was de toestand in het begin dezer week nog anders dan in de stad. In het 1e en 2e nam de ziekte reeds af, in het 3e. 4e en 5e kwamen er nog geregeld nieuwe gevallen bij. Ook hier is thans gelukkig een stilstand ingetreden.

Het aantal dooden op S. Rosa bedroeg 14, op S. Marie 22; Barber verloor zes menschen, waarvan 5 in hun volle levenskracht. Westpunt telde ongeveer 100 zieken en gelukkig nog geen enkel sterfgeval; daar was de toestand reeds veel beter dan voor een dag of tien.

Wanneer wij nu nog een kleine vraag mochten stellen aan de pas ingestelde commissie van Dr. Waterman, dan is het deze: Bestaat er in de buitendistricten ook gelegenheid voor de zieken om op een bewijs van den dokter versterkende middelen te verkrijgen bij bepaalde adressen gelijk hier in de stad? In dezen tijd kan men toch niet verlangen, dat deze middelen in de stad worden gehaald. Of zoo daar geen depôt is aangewezen, worden er dan soms van tijd tot tijd voorraden heengebracht? Flesschen, remedies en poeders zijn er door den Gezondheidsdienst in voldoende aantal heengezonden.

Ook zouden wij het Bestuur van het Ondersteuningsfonds v. h. A. N. V. willen verzoeken, nog eens in den zak te willen tasten; er heerscht op sommige plaatsen groote armoede en de gelden, waarover het fonds beschikt, komen nooit beter tot hun recht en beantwoorden nimmer volmaakter aan hun doel dan juist in deze tijden van algemeenen nood."

Drukkere Scheepvaart.

Volgens de Curaçaosche bladen zou men denken, dat het einde van den oorlog in de scheepvaart et bemerken is. 20 Nov. j.l. kwam de Spaansche boot ,,Legazpi" de haven van Willemstad binnen en gingen de ,,Zulia" en de ,,Merida" uit; daarna drie steamers, de ,,Maracaibo", de ,,S. Christiania" en de ,,Guarico" en verwacht men de ,,Philadelphia".

Ook onder de zeilschepen is er meer vertier. Was het de vorige weken slap waaraan windstilte en misschien ook de Spaansche griep schuld hadden nu ligt de loods-motorboot haast niet vastgemeerd en heeft de eenige actief optredende loods de handen vol. Kwamen er den 6en, 7en, 9en en 13en November geen, op den 15en en 17en werden er vijf goletten binnengesleept.

Liefdadigheid.

Een 50-tal ingezetenen der Kolonie hebben de som van ƒ 122 bijeengebracht, die zij zullen afdragen aan het Belgische Weezenfonds in Den Haag.

Mordy S. L. Maduro.

De kabel bracht einde Nov. j.l. uit Curaçao het droevige bericht, dat de geachte ingezetene der kolonie, de heer Mordy S. L. Maduro, op zijn reis naar hier aan boord van de ,,Philadelphia" is gestorven.

Lange jaren oefende de overledene het gewichtig ambt uit van President van den Kolonialen Raad, was voorzitter van de Schoolcommissie en lid van verschillende corporaties. Op het gebied van weldadigheid had zijn naam een goeden klank. In den heer Maduro gaat dan ook iemand heen, wiens gemis aldaar terdege zal gevoeld worden.

Officieele berichten.

De heer J. A. Gravestein is voor den tijd van twee jaren benoemd tot rechter-commissaris, belast met de instructie van strafzaken bij den Raad van Justitie op St. Martin N. G.

Ter voorziening in de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer J. J. Wathey, is tot lid van den Voogdijraad op St. Martin N. G. benoemd de heer O. L. van Romont.

Aan Mej. A. J. Dussel, onderwijzeres 3de klasse aan de Wilhelminaschool alhier, is op haar verzoek eervol ontslag uit 'slands dienst verleend.

Aan Mej. Maud Hassell, hulponderwijzeres eerste klasse aan de openbare school te Windwardside op Saba, is tot herstel van gezondheid drie maanden verlof verleend, en Mej. Olive Johnson is tijdelijk werkzaam gesteld als kweekelinge aan die school.

Aan den eersten kommies tweede klasse op Aruba F. H. van Dinter is om gewichtige redenen veertien dagen verlof naar Curaçao verleend.

De districtmeester van het 4e district op Bonaire L. F. S. van der Dijs is in activiteit hersteld.

Aan den boschwachter op Bonaire Jan Gerarda is tot verder herstel van gezondheid veertien dagen verlofverlenging verleend.

Aan den gouvernements-geneeskundige van Bonaire J. Samson is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

De fuselier J. J. Deiss is tijdelijk werkzaam gesteld als agent van politie tweede klasse.

Aan den onderwijzer tweede klasse aan de Hendrikschool alhier S. van de Vrede is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den boschwachter tweede klasse op Bonaire L. P. Hart, tijd. belast met de betrekking van hulpopzichter bij den vuurtoren te Boca Spelonk aldaar, is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend, en Vesivius Adoptie is tijdelijk belast met de betrekking van hulpopzichter bij genoemden toren.

Mej. J. C. Statius Muller, in het bezit eener akte als onderwijzeres derde klasse, is voor het tijdvak tot de kerstvacantie in December a.s. werkzaam gesteld aan de Wilhelminaschool alhier.

De officier van gezondheid der tweede klasse bij het garnizoen alhier M. C. Henriquez, arts, is tijdelijk gedetacheerd naar Bonaire tot het verleenen van geneeskundige hulp aldaar.

Aan den inspecteur van het onderwijs H. Meerdink is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den tijdelijk agent van politie tweede klasse A. M. Hart is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

De agent van politie eerste klasse J. B. de Lauw is teruggesteld tot agent van politie tweede klasse.

Blijkens ontvangen kennisgeving van Z. E. den Minister van Koloniën is bij koninklijk besluit van 13 Sept. 1918, No. 59, de heer L. Côte erkend en toegelaten als Consul-Generaal van Frankrijk te Rotterdam, o. m. voor de Nederlandsche Antillen.

Met de Spaansche boot arriveerde te Willemstad de nieuwbenoemde Colombiaansche consul, de heer A. Mallarino.

WAT DE INLANDER ZEGT.

,,Liefriuck-Koorts". De *Bintang Soerabaja* maakt melding van het volgende schrijven uit Menado: ,,De inspectie van den regeeringscommissaris, den heer Liefrinck, in de eigenlijke Minahasa is afgeloopen. Z.H.Ed.G. is ook reeds te Gorontalo geweest en na van daar even Menado te hebben aangedaan, teneinde den assistent-resident van Menado, onder wien

ook de Sangir- en Talaut-einlanden ressorteeren, af te halen, is het gezelschap, te weten de regeeringscommissaris met diens secretaris, de resident en de assistent resident, naar Taroena, de hoofdplaats van bovengenoemide Sangireilanden vertrokken. Ook de Lieferinck-koorts heeft uitgewoed. Ter informatie van hen, die niet weten, wat dat voor een ziekte is, diene, dat door de bestuursambtenaren in dit gewest daarmede de zenuwachtige spanning, waarin zij gedurende maanden verkeerd hebben, werd aangeduid. Wat de inspectie heeft opgeleverd, is natuurlijk nog niet bekend. Wel gaat het praatje, dat de resident en de controleur van Menado reeds de volgende maand (d.i. October) het gewest uitgaan. Of hier echter niet als een uitgemaakte zaak wordt verteld, wat algemeen gewenscht wordt, zal de tijd moeten leeren. Toch zijn dergelijke praatjes typeerend voor de populariteit van de betrokkenen. Want dit is een feit, bemind zijn hier noch het hoogste bestuurshoofd, noch de kontroleur kota. En dit is geen wonder. Zooals ik (de inzender) vroeger reeds schreef, voeling met de bevolking heeft de resident niet. Wat de Inlandsche hoofden en ondergeschikte bestuursambtenaren niet wenschelijk achten voor 's resident wetenschap, komt hem niet ter oore. Omgekeerd wordt aan Z.H.Ed.G.'s bevelen die uitlegging gegeven, welke in de kraam dier Inlandsche hoofden en bestuursambtenaren te pas komt. Wat den controleur kota betreft, over diens rechtspraak, in zijn functie van magistraat, is men allerminst te spreken, zoo min als over zijn wijze van belastingaanslag. Dat tot dit misnoegen aanleiding bestaat, mag geconcludeerd worden uit het verzoek van het Minahassasche volksraadslid om een rechtspraak door deskundigen voor de Minahasa en de ongeldigverklaring van 's kontroleurs belastingaanslag in den aanvang van 1918, welke eenigen tijd na dien opnieuw plaats had. En al heeft dan ook de heer Liefrinck, door te Menado in het hotel en niet bij den resident te logeeren, getracht te coupeeren, dat de bevolking bang zou zijn, haar grieven bloot te leggen, de Inlandsche hoofden zullen wel gezorgd hebben, dat er geen klachten werden ingebracht welke hen of de bestuursambtenaren al te zeer dupeerden. Bovendien was op de tournees in het binnenland steeds het geheel rechtstreeksche bestuurskorps van de te inspecteeren streek aanwezig, zoodat eventueele klagers bekend waren. En daar nu de kleine man heel goed weet, wat hem te wachten staat na het inbrengen van een reclame, als dit bij de hoofden bekend is, zullen hierdoor velen weerhouden zijn, hun grieven in te brengen. Het is een feit, dat maanden en maanden vóór de komst van den heer Liefrinck geconfereerd en geinstrueerd is, wat ik (de schrijver) u in een mijner vroegere correspondenties reeds meldde. Intusschen, iets goeds zal de inspectie beslist uitwerken, al zou er alleen maar paal en perk voor gesteld zijn aan den willekeur bij den belastingaanslag. Want tallooze Inlanders, die daarvoor nog niet in de termen vielen, als zijnde te jong, werd eenvoudig belasting opgelegd. Voor eventueele reclame tegen dien aanslag konden zij zich tot den Hoekoemtoewa wenden, doch waren dan juist bij den duivel te biecht, daar de Hoekoemtoewa, doordat deze een zeker percentage van de belasting krijgt, maar al te graag ziet, dat de lui in de belasting worden aangeslagen. Bovendien is iedere belastingbetaler heerendienstplichtig en dit geeft den Hoekoemtoewa weer profijt, doordat een heerendienstplichtige zoogenaamde pinontol- en sawahdiensten moet verrichten voor den Hoekoemtoewa, welke verplichte arbeid in den regel in geld wordt omgezet.

Gelijk men ziet, aanleiding tot geknoei in overvloed. Het is opmerkelijk, dat men hier in den belastingaanslag voor den Inlander zoo fel en voor den Europeaan zoo laks is. Er zijn hier verscheiden Europeanen sedert maanden gevestigd, die nog geen belastingopgave indienden en daartoe ook geen aansporing ontvingen, terwijl anderen, die reeds maanden geleden zulks deden, tot heden nog niet aangeslagen werden. Waar deze achterstand een gevolg van is, is ons een raadsel, want men valt hier over de bestuursambtenarén en hun personeel. Wij — alzoo de schrijver — gelooven, dat indien Menado niet zoo een reusachtig aantal ambtenaren had, de plaats niet eens in de termen zou vallen voor een Europeesche school. Nu is er meer dan één."

Bezitrecht. De *Neratja* maakt melding van een eigenaardige en ingewikkelde bezitsrechtskwestie te Paeh Kambar, afdeeling Priaman (Sumatra's Westkust) voorgevallen. Bij *Hadji Manderang* werd, wegens het niet betalen van een acceptatie, beslag gelegd op een stuk grond, met klappers beplant. *Si Bangoen* kwam daar tegen op, op grond, dat die klappertuin *poesaka*grond was. Het protest werd door den Raad van Justitie afgewezen en zoo werd de tuin verkocht. Maar terwijl de koopprijs werd voldaan, werd de kooper niet in het bezit gesteld van den grond, omdat Si Bangoen zich inmiddels tot den Landraad van Priaman had gewend, die besliste, dat de grond als poesaka van hem en Hadji Manderang beschouwd moest worden. De kooper ontving tot heden den betaalden koopprijs niet terug. Een request tot de Regeering gericht bleef zonder antwoord. Nu wordt beweerd, dat Si Bangoen den grond verkoopen wil, omdat hij de kosten van den advocaat ad *f* 2000 niet betalen kan. Gevraagd wordt, wat er gebeuren zal? De Regeering mag toch niet dulden — alzoo de schrijver — dat aanhaar onderdanen een dergelijk onrecht wordt aangedaan.

Een landbouw-blad. Dezelfde courant bespreekt de verschijning van het maandblad: ,,*Minangkabau*" onder redactie van *Baginda Djamaloedin*, landbouwkundige met einddiploma der Hoogere Landbouwschool te Wageningen en mejufrouw *Fatimah Rasad*, ten doel hebbende voorlichting te verstrekken op landbouwkundig gebied.

Batak-Congres. De *Sinar Sumatra* deelt het een en ander mede aangaande het Batak-Congres, dat drie dagen geduurd heeft en voorgezeten werd door den Christen Batak Manulang, die Engelsch onderwijs te Singapore genoten heeft en daarna hulponderwijzer te Buitenzorg geweest is aan een school, door een Amerikaansche vereeniging opgericht. Op dit congres werd o.a. gesproken over het streven van de kapitalisten om zich meester te maken van de gronden in de Bataklanden. Overwogen werd om den Gouverneur-Generaal te verzoeken geen gronden aan het kapitaal beschikbaar te stellen. Verschillende lezingen werden gehouden, voornamelijk met de strekking er naar te streven slechts goederen en produkten van Batakschen herkomst te gebruiken en zelf de voor de Bataks benoodigde verbruiksartikelen aan te maken.

Sarekat Sumatra. In de *Neratja* is opgenomen een telegrafisch bericht uit Padang, waarin melding wordt gemaakt van een aldaar door *Abdoel Moeïs* gehouden groote vergadering, waarbij drie en dertig vereenigingen vertegenwoordigd waren en waarin ten slotte besloten werd één groote vereeniging op te richten de ,,*Sarekat Sumatra*" met een hoodbestuur; dat te Batavia gevestigd zal zijn.

Sarekat Menangkabau. Ook wordt in hetzelfde blad melding gemaakt van de oprichting te Priaman (Sumatra's Westkust) van de vereeniging ,,*Sarekat Menangkabau*" met het doel den band tusschen de volkshoofden en de bevolking van Menangkabau in de onderafdeeling Priaman te versterken. Tot bereiking van dit doel worden de volgende punten in het program aangeduid: 1e. Verspreiding van de voor de Bataksche bevolking benoodigde kundigheden zoowel mondeling als schriftelijk en door voorbeelden; 2e. Aanleggen van sawahs en tuinen, oprichten van leer- en vakscholen, enz.; 3e. Zich aanschaffen van verschillende gereedschappen en andere goederen om het doel te bereiken; 4e. Raad en voorlichting verstrekken bij de verkiezingen van hoofden in onderafdeeling Priaman; 5e. Beslissingen doen en tot overeenstemming brengen bij geschillen onder de leden der vereeniging; 6e. Aansluiting zoeken bij andere vereenigingen, die hetzelfde doel beoogen; 7e. Het noodige verrichten om de wenschen en besluiten bij de bevoegde autoriteiten voor te brengen.

Om te voorkomen, dat de ambtenaren en beambten naar willekeur handelen, dienen steeds stemmen op te gaan bij het plegen van onbehoorlijke handelingen dier ambtelijke personen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Beschaving. Om te beginnen moet ik u er aan herinneren, zegt een inzender in de *Perniagan*, dat wij in de 20e eeuw leven, waarin de beschaving met den dag vorderingen maakt. Beschaving, zooals de Westerling die als ideaal stelt — afschaffing van menscheneten, van Inl. ,,lijkverbranding", van onmenschelijke rechtspleging enz. Waarbij dus de zeden en gebruiken der volkeren op hoogen peil worden gebracht. Nog lang niet zijn alle menschen gelijk, gelukkig niet! De wereld zou al bar egaal wezen. Men spreekt er thans over, dat de Westersche beschaving eigenlijk niet veel waardeering verdient, waar zij immers tot angstige excessen als den grooten oorlog leidt. Maar daar wil ik het niet over hebben. Neen ik moest denken aan de beschaving, naar aanleiding van een gesprek, dat ik met een cultuur geemployeerde had, die zeer onlangs de Vorstenlanden den rug toedraaide en mij vertelde van de schrille wanverhoudingen, die in het ondernemingsleven nog heerschen, en waar ook de *hormat* gediend wordt. Een staaltje daarvan mag ik u niet onthouden. 't Is waar gebeurd, al kon ik het eerst niet gelooven, juist wijl ik er aan dacht, dat wij in het jaar 1918 zijn. Welnu dan. De employé werd bij zijn baas geroepen, nadat de superintendent der onderneming, die inspectie had gehouden, zijn hielen gelicht had. En de beheerder gaf zijn ondergeschikte een geweldig standje, wijl deze zich verstout had, *voor den superintendent zijn hoed dieper af te nemen dan hij gewoonlijk voor zijn administrateur* — gezegden baas — *deed!* Diep onder den indruk van deze repri-

mande meende de employé schuchter te mogen opmerken, dat als hij stroop wilde smeren, hij het in de eerste plaats bij zijn onmiddellijke chef zou doen en niet bij den superintendent! Overigens beloofde hij beterschap.

Moham. Feestdagen. De onlangs getroffen maatregel, waarbij bepaald werd, dat Gouvernementsdienaren van niet-Europeeschen landaard, in de gelegenheid gesteld moesten worden, de Mohamedaansche feestdagen te vieren, schijnt in het leger nog al wat voeten in de aarde gehad te hebben, — zoo vernam de *Bintang Soerabaja.* Althans er is van de zijde van het legerbestuur nogmaals de aandacht op gevestigd. In het desbetreffend schrijven wordt tevens opgemerkt, dat de verschillende afdeelingskommandanten op Java hunne onderhebbende plaatselijke en garnizoenskommandanten hebben op te dragen, dat door dezen een regeling behoort te worden getroffen zoodanig, dat de militaire en burgerlijke beambten, die den Mohamedaanschen godsdienst belijden, op die dagen zullen worden vrijgesteld van hun diensten. Hierbij is gelijk bepaald — en wij, alzoo de schrijver, vermoeden, dat hierin wel het motief der obstructie gelegen zal hebben — dat deze personen daartoe dienen te worden vervangen door militairen, die bedoelden godsdienst *niet* belijden, terwijl tevens aan laatstbedoelden de gelegenheid behoort te worden gegeven, gedurende een dag samen te werken met de oppassers, die zij moeten vervangen. Nog wordt er op gewezen, dat het aanbeveling verdient, steeds zooveel mogelijk voor de vervanging dezelfde militairen aan te wijzen.

Politieke Inlichtingendienst. Naar aanleiding van het bezoek van den heer Muurling, chef van den politieken inlichtingen-dienst te Semarang, wordt door de *Perniagan* opgemerkt, dat dit ten doel had een onderzoek in te stellen naar de oorzaken der ongeregeldheden, aldaar, o.a. de werkstakingen. Het was noodig om de noodige bewijzen tegen Sneevliet te verkrijgen, die het land moest worden uitgezet, omdat hij de partij van den onderdrukten Inlander tegen de geldduivels had opgenomen. Hij had daardoor toch de volksgunst in Semarang verworven. Indien de toestanden in Indië waren, zooals zij moesten zijn, had Sneevliet stellig niet zoo'n aanhang gekregen. Hij mag niet worden uitgezet, roept de schrijver uit. Als dit gebeurt zal de Regeering stellig het vertrouwen der bevolking verliezen. Dat er onrust heerscht onder de bevolking is niet de schuld van Sneevliet, maar van de Regeering, die de bevolking met zoete woorden paait. Kromo wil wel vertrouwen stellen in het bestuur, indien het niet slechts zijn beloften op het papier stelt, maar ook uitvoert en in daden omzet. Algemeen moet tegen de uitzetting van Sneevliet geprotesteerd worden, als zijnde een gevaar voor de bevolking.

In de *Bintang Soerabaja* leest men daarentegen, dat in den boezem der *V.S.T.P.* een vereeniging, die tot dusver voor een modelorganisatie doorging, deining is ontstaan. Vele leden toonen zich afkeerig van het drijven van Sneevliet en zijn getrouwen satelliet Semaoen, wiens aspiraties ook in de vereeniging tot uiting kwamen en de meer bezadigd-aangelegden wrevelig stemden. De ontevredenheid liep ten slotte zoo hoog, dat te Solo een actie werd ingezet voor de oprichting van een nieuwen bond, waarin geen plaats zal zijn voor beide genoemde personen. Het gevolg zal wel zijn een uittreding op groote schaal, waardoor de vereeniging een goed deel van haar kracht zal inboeten. Hetgeen wel te bejammeren valt, daar de vereeniging voor het uit den weg ruimen van vele misstanden bij spoor- en tramwezen ongetwijfeld het hare heeft bijgedragen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De economische toestand van Belgisch Kongo.

De gouverneur-generaal van Kongo heeft, in de openingszitting van den conseil du gouvernement, belangwekkende bijzonderheden gegeven betreffende de toekomst van Kongo. De cijfers, die de vermeerdering der handelsinstellingen, tijdens drie oorlogsjaren aangegeven en die van den uitvoer, zijn sprekend en treffend. 't Aantal der eersten was 1252 in 1915, in 1916 steeg 't tot 1337 en in 1917 tot 1751. De uitvoer bedroeg in 1915 fr. 71994.714, klom in 1916 tot fr. 122.302.950 en in 1917 tot fr. 161.491.000.

De spoorweg van Beneden Kongo heeft alleen al zijn vervoer zien stijgen van 20044 ton tot 42216 t. in 1916 en 55772 t. in 1917.

De uitgevoerde artikelen zullen na den oorlog niet minder gevraagd worden, eerder is een vermeerdering van vraag te verwachten. De invoer werd beperkt door de oorlogsomstandigheden, toch bereikte hij 't cijfer van fr. 50.501.370 in 1917.

De palmproducten staan boven aan de lijst van uitvoer. De opbrengst in Boven Kongo is verhonderdvoudigd sedert 1913. De uitvoer bedroeg in 1917 35000 t., waarvan 9200 t. uit Beneden Kongo. De rubber is niet toegenomen ,maar dit zal zich zeker herstellen. Ook de ivoor heeft geen gunstige cijfers vertoond, 't is een luxe artikel, de voorraden bleven opgelegd en zullen nu de eigenaars ten goede komen. Copalgom is in 1917 veel verhandeld, de uitvoer bedroeg bijna 7000 t. De rijstkultuur werd zeer aangemoedigd, vooral in oostelijke provinciën en in Kasai. De padieoogst werd voor 1918 op 20000 t. geraamd. Werd vroeger koffie ingevoerd, nu voorziet de kolonie geheel in eigen behoefte, zij voorzag de colonnes te velde en voerde nog 27843 KG. uit. De cacao heeft een goede toekomst. In Maniema en Sankoeroe zijn goede resultaten verkregen met den katoenoogst.

De nijverheid heeft gelijken tred gehouden met deze vorderingen. De ,,Union minière'' van Boven Katanga werkt met aanmoedigende uitkomsten voor verschillende delfstoffen. In Zuid Kasai hebben de diamantvindingen in 1916 50000 caraat en in 1917 zelfs 90000 caraat opgebracht. De ,,Société des huileries du Congo belge'' zet de ontginning van hare concessiën van Elisabetha, Alberta en Leverville met succes voort. Voor deze manier van olieproductie ondervindt men er gemis aan arbeiders, dit bezwaar hoopt men geleidelijk te boven te komen. De mijnen van Kilo en Moto lijden onder ditzelfde gemis. De goudopbrengst was in 1915 2300 KG., ter waarde van fr. 6.900.000, in 1916 3296 KG. ter waarde van fr. 9.888.000, in 1917 3573 KG. ter waarde van fr. 10.719.000.

De bedrijvigheid van de plantages, de nijverheid en de handel door het oorlogsgewoel heen en tegen den oorlogsdruk in is zeker verrassend.

Ontspanning en nieuwe spanning.

Het eerst keerden de Belgen, die in Nederland geïnterneerd waren geweest of er een veilig heenkomen hadden gezocht, naar hun land terug; koning Albert vond hierin geen aanleiding een blijk of uiting van erkentelijkheid te geven voor hetgeen de Nederlandsche staat en 't Nederlandsche volk voor zijne onderdanen gedaan heeft. Tijdens de spanning, die hier door de annexionistische beweging in België ontstaan was, viel dit op en het bleef niet ongezegd, dat men hierin ,,bedoeling'' en niet ,,toeval'' of ,,onwillekeurig verzuim'' had te zoeken. In Engeland gaven enkele bladen beschouwingen, die 't standpunt der Belgische inpalmers, ten opzichte van de Scheldemonding en Zuid Limburg, billijkten, van Fransche zijde vond dit verdediging en bij de Temps zelfs hartelijke instemming. Dezelfde redeneering, die in de onthouding van koning Albert iets verontrustends deed zien, moet nu eenige geruststelling doen putten uit de zeer hartelijk gestelde dankbetuigingen, door koning George en president Poincaré tot onze koningin gericht, voor de door Nederland aan de Engelschen en Franschen verleende gastvrijheid. Het is bezwaarlijk aan te nemen, dat deze staatshoofden, na de voorloopige besprekingen, welke met president Wilson over de groote lijnen der vredesregeling gevoerd zijn, zich beiden, ongeveer te gelijk en in volmaakt gelijken geest tot Nederland richten, als niet in beginsel aangenomen is aan ons land geen stuk te ontrukken. Zoo ligt in deze handeling o.i. een reden tot bijzondere verheugenis. Wij wijzen hierbij ook op 't feit, dat geen klanken vernomen zijn over annexionistische neigingen ten opzichte van onze koloniën; 't wil ons voorkomen dat ook een dergelijk voornemen, indien 't bestond, reeds een schaduw vooruit zou hebben geworpen.

Zooals 't in dezen oorlog herhaaldelijk 't geval was, komt nieuwe vrees de vreugde weer bederven. Onder de door Wilson geformuleerde 14 punten, waarvan 13 als grondslagen voor de toekomstige statenverhoudingen waren aanvaard, is er geen, dat meer tot bespreking geleid heeft dan dat van den volkerenbond. Hierdoor durfden velen van eeuwigen vrede droomen, met de daarbij behoorende verwachting op algemeene ontwapening, behoudens de betrekkelijk kleine militaire afdeelingen, noodig tot bescherming van de binnenlandsche rust en als macht in de hand van het bestuur der groote internationale organisatie. Als de volkerenbond niet tot ontwapening leidt is voor velen 't mooi er af, vooreerst omdat niets de eerbiediging van de uitspraak van het hoogste internationale college waarborgt, indien groote staten zich zoo sterk mogen maken, dat zij naar eigen inzicht eischen aan anderen kunnen stellen en doordrijven, voorts omdat er bij den schuldenlast, waaronder vrijwel alle landen gebukt gaan, geen denken kan zijn aan vrije, grootsche ontwikkeling, wanneer zij weer onder den druk der militaire eischen komen, eischen, die dan zelfs nog zwaarder zullen moeten worden dan voorheen. Nu is er, helaas, zoo iets als een verzoening aangekondigd tusschen de denkbeelden ,,statenbond'' en ,,legerbehoud.''

Clemenceau had aangekondigd, dat hij ter vredesconferentie de politiek zou voorstaan van stevige landsverdediging, veilige grenzen, goede allianties en evenwicht. Als men Frankrijk zelf de zorg laat over zijn verdediging te waken en men het meester laat over zijn militaire organisaties, dan zal het aangeboden internationale waarborgen op den koop toe wel willen aannemen. Reeds in 't uitspreken van deze opvatting, ook nadat de Fransche premier met Wilson over de kwestie gesproken heeft, ligt een ernstige bedreiging

van de opvatting „wereldbond", zooals iedereen zich die in den laatsten tijd gevormd heeft. Indien Clemenceau niet voornemens ware zich voor deze opvattingen sterk schrap te zetten, dan zou hij er nu niet hardop over gedacht hebben. Maar wat nog meer zegt, hij heeft in de zitting der Fransche Kamer, waar dit aan de orde kwam, ironisch als hij altijd pleegt te zijn, daaraan iets toegevoegd, waaruit blijkt, dat Wilson niet rotsvast aan een „ontwapenden" vredesbond hecht. Wilson zou hem gezegd hebben: „Ik beproef u te overtuigen, maar misschien zijt gij het, die mij overtuigt." Is Wilson onder den indruk gekomen van de argumentatie: Amerika is heel ver van Duitschland af, Frankrijk is er heel dicht bij en de Fransche staatsman laat zich leiden door overwegingen, die den Amerikaanschen staatsman niet zoozeer raken als een man, die de Duitschers vier jaren lang in zijn land heeft gezien? Zwicht Wilson voor deze opvattingen, dan zal Frankrijk wellicht bijval vinden van andere geallieerden, die om andere redenen hunne krijgsmacht sterk kunnen willen houden, zooals b.v. Japan, China en eenige jonge staten met verstrekkende ambitiën. Een bond van staten, die zich wapenen naar de beginselen van Clemenceau, of die aan eenige machtige rijken de zorg overlaten om den vrede te bewaren te richten, verliest al zijn bekoring en aantrekkelijkheid. De kleine staten zullen in afhankelijkheid van de voogdij der machthebbenden voortbestaan; 't lot van Nederland sedert den oorlog heeft geleerd wat dit beteekenen kan. Ofwel zij zullen zich weer weerbaar moeten trachten te maken, èen vooruitzicht dat in fierheid hooger staat, maar dat overigens ook alle aanlokkelijkheid mist.

Naar Duitsch Nieuw-Guinea?

Het ministerie van buitenlandsche zaken deelt het volgende mede:

Naar de consul-generaal der Nederlanden voor den Australischen Statenbond en Nieuw-Zeeland te Melbourne bericht, zullen personen, die een betrekking in Duitsch Nieuw-Guinea willen aanvaarden, goed doen zich er door tusschenkomst van bovengenoemden consul-generaal eerst van te verzekeren, of zij aldaar onder de bestaande omstandigheden zullen worden toegelaten.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Gids.

De Jan. afl. bevat, onder het zeer toepasselijke opschrift „Nieuw licht uit het Oosten", een artikel van den heer C. J. Hasselman, naar aanleiding van de voor het eerst aan het jongste Koloniaal Verslag toegevoegde Inleiding.

Onder verschillende opschriften worden in dat officieele stuk de belangrijkste gebeurtenissen en verschijnselen gedurende de laatste jaren behandeld en telkens wordt men — volgens schr. — getroffen door het streven naar een zoo onpartijdig en volledig mogelijke uiteenzetting van den loop van zaken.

Bij een vluchtige bespreking der verschillende paragrafen, constateert schr. met voldoening dat de Indische Regeering zich van haar taak heeft gekweten met een openhartigheid en oprechtheid, die in het tot dusver gehuldigd stelsel van geheimzinnigheid, niet genoeg gewaardeerd kunnen worden.

Congres voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Java.

We laten hieronder volgen een uittreksel eener nota van den heer P. V. van Stein Callenfels, opgenomen als bijlage C van afl. XXI (jaarg. 1918) der Publicaties van het Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat.

In de laatste jaren ontwaakt de belangstelling in land en volk onzer koloniën hoe langer hoe meer, terwijl de verbreiding van de kennis der resultaten van het wetenschappelijke onderzoek op het gebied van taal-, land- en volkenkunde op dezelfde hoogte is blijven staan als enkele decennia geleden. Teneinde nu aan die resultaten meer bekendheid te verschaffen, een nauwer contact tot stand te brengen tusschen de wetenschappelijke onderzoekers eenerzijds en de intellectueelen, zoowel in de Europeesche als in de Inlandsche maatschappij en de gegevens bijv. op het gebied van ethnographie en folklore, in het bezit van privé-personen, onder het bereik der wetenschap te brengen, heeft zich een comité gevormd van beoefenaars der bovengenoemde wetenschappen, met het doel te Solo een congres te organiseeren voor de Taal-, Land- en Volkenkunde speciaal van Java. Op dat congres zal door mannen als Dr. F. D. K. Bosch, Dr. B Schrieke, Dr. Radjiman, waarschijnlijk Dr. G. A. J. Hazeu e.a. eene serie populair-wetenschappelijke voordrachten worden gehouden over verschillende onderwerpen, als oudheidkunde, geschiedenis, folklore, ethnographie etc. van Java.

Na afloop van het congres zullen de handelingen, o.a. bestaande uit de bovenbedoelde lezingen in extenso en uit bijdragen van personen die verhinderd waren zich op het congres te doen hooren, worden uitgegeven en aan de leden kosteloos worden toegezonden. Ook zij, die het congres niet persoonlijk kunnen bezoeken komen dus door het gewone lidmaatschap (de minimum-contributie bedraagt ƒ 5.—) in het bezit van een royaal uitgegeven, zoo mogelijk met tal van photo's verlucht werk, over de taal-, land- en volkenkunde van Java, geschreven door de meest deskundigen op elk gebied dier wetenschap.

Bovengenoemde heer P. V. van Stein Callenfels, te Ambarawa, is secretaris van het comité.

Locale Belangen.

Afl. 6 van den 6en jaargang van „Locale Belangen" bevat o.m. een vervolg-artikel van F. W. Th. van Oordt, getiteld: „B.O.W. contra Decentralisatie", zoomede een uittreksel van de installatierede van Makassar's eersten burgemeester den heer J. E. Dambrink.

Congres op natuur-wetenschappelijken grondslag in Ned.-Indië.

Bulletin No. 181 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië bevat bijzonderheden over een in Aug. of Sept. van dit jaar te Batavia te houden congres op natuurwetenschappelijken grondslag. De voorloopige vergadering die gehouden is den 22en Juni Aa. Po., is tot het besluit gekomen dat een dergelijk congres niet alleen gewenscht was, maar dat krachtige pogingen dienden te worden aangewend om het in alle mogelijke opzichten te doen slagen, zoodat dit eerste congres aanleiding zoude kunnen worden om het in den vervolge met regelmatige tusschenruimten door andere te doen volgen.

Het Hoofdbestuur is als volgt samengesteld: Algemeen Voorzitter: Dr. J. C. Koningsberger; Alg. Ondervoorz.: Dr. W. van Bemmelen. 1e Alg. Secr.: Dr. H. J. van Lummel; 2e Alg. Secr. Dr. O. de Vries; Alg. Penningm.: L. van Vuuren; Commissarissen: M. H. Damme en A. van Lith. Het congres omvat 4 secties, I. wis, natuur-, schei- en sterrekunde, II. Biologie, III. Geneeskunde, IV. Geologie en geografie.

Arbeidsbeurs Indische Dienst.

Van wege het Departement van Koloniën is uitgegeven een vlugschriftje, getiteld: „De arbeidsbeurs voor den Indischen dienst", welke instelling belast is met de zorg voor de voorziening in de behoeften aan personeel voor den Indischen burgerlijken dienst, zoomede met alles wat strekken kan om in breeden kring in Nederland belangstelling op te wekken voor en kennis te verspreiden over Indië. In het vlugschrift wordt uiteengezet op welke wijze en in welke richting zal worden gewerkt. Leider van de arbeidsbeurs is de heer L. E. Dom van Rombeek.

Handelsberichten.

Het Nr. van 2 Januari bevat o.m. de navolgende van het Departement van Koloniën (4e Afd.) uitgaande mededeelingen. Klappercultuur (ontleend aan Mededeeling No. 1 van den Landbouwvoorlichtingsdienst. — Houtbewerkingsindustrie (houtzagerijen, meubelmakerijen, rijtuigfabrieken, enz.). — Westerafdeeling van Borneo gedurende Juni 1918. — Borneo (inleidend aardrijkskundig overzicht).

Nederlandsche Zendingsbode.

No. 26 vangt aan met een vluchtig overzicht, onderteekend B. C. (is Jhvr. H. B. de la Bassecour Caan), van hetgeen door de verschillende protestantsche zendingscorporaties in Oost- en West-Indië in het jaar 1918 werd verricht. Verder neemt dit Nr. een artikel over uit het Dec. Nr. van „Alle den volcke", over de gebruiken bij een Toradja's huwelijk, door den heer Belksma.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Inhoud van No. 9, 2e jaarg.: Wondgenezing en wondbehandeling bij Hevea, door P. G. Keuchenius. — Kiemproeven met Hevea-zaad, door J. G. J. A. Maas. — Een eenvoudige methode voor bastonderzoek, door W. Bobilioff. — Theorieën over de coagulatie van Hevea-latex, door J. C. H. — Nieuwe methoden van latex- en rubberbehandeling, door W. S., benevens eenige andere korte referaten.

De Indische Mercuur.

No. 1 van den nieuwen jaargang houdt o.m. in: Chloorkalk, die in een tropische klimaat werkzaam blijft, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De toekomstige hout- en geldontvangsten van de djatibosschen op Java, besproken door Prof. A. te Wechel (Naar aanleiding van H. Beekman: De omloop van den djati. Mededeeling No. 3 van het Proefstation voor het Boschwezen te Buitenzorg. Uitgave van het Dep. van Landbouw). Suriname Suiker Syndicaat. Verslag naar aanleiding eener studie-reis naar Suriname, door L. Diephuis, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De buitenlandsche handel van Foochow in 1917. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van literatuur over vezelstoffen, enz.

Onze Missiën in Oost en West.

Afl. 2 van deel II van dit tijdschrift der Indische Missie-Vereeniging opent met de levensbeschrijving van Willem Hendrik Bogaardt, door M. J. D. Claessens. In den heer Bogaardt (geb. te Soerabaja 19 Febr. 1863 en overl. te Breda 14 Nov. 1918), oud-inspecteur 1e kl. bij den Indischen Post- en Telegraafdienst, lid van de Tweede Kamer der St. Gen., verliest de Indische Missie-vereeniging haar oprichter en voorzitter en de Katholieke Zending een warm vriend.

Verder bevat deze afl. den tekst der lezing van Mgr. M. J. D. Claessens, over de Missie in Ned. Oost-Indië, gehouden te 's-Gravenhage den 23en Oct. l.l. (welke lezing ook uit historisch oogpunt interessant is). — De Roomsch-Katholieke Missie op de Kei-eilanden, door E. Cappers. — Dwars door Borneo, door P. Justinianus Goosens (een bijzonder lezenswaard, vrij uitvoerig, opstel). — Helpt ons Javaansche priesters vormen!

De Java-Post.

De jongste mail bracht van dit weekblad de Nrs. 39—42. Op de volgende bijdragen wordt de aandacht gevestigd: Volksonderwijs allereerst! (No. 39—40). — Pastoor Bernardus Mutsaers, overleden te Moentilan 20 Sept. 1918 (No. 39). — Paranee, of een kaja kaja (Papoea) vrijpartijtje in optima forma, door P. Vertenten (No. 39). — Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel (vervolg), door H. Geurtjens (No. 41). — Waaraan heeft Indië voorloopig nog het meest behoefte? door Exit (volgens schr. bestaat die behoefte in: veiligheid, onderwijs en volksgezondheid) (No. 42).

De Banier.

In No. 40 van dit weekblad vindt men o.m.: Mr. Creutzberg over het volksonderwijs (slot). — In No. 41: Het tegenwoordig Bestuur en de Bestuursorganisatie, door Een Volksvriend.

In- en Uitvoer.

No. 1 van den 4en jaargang bevat een kort artikel van den heer Fr. Oudschans Dentz te Paramaribo over de rijstvoorziening en den economischen toestand van Suriname.

Weekblad voor Indië.

No. 25 van den 15en jaarg. bevat o.a.: De economisch-zwakke inlander, door J. Koning. — Het Soerabaja-veem, door F. M. de Wit (met ill.). — Een textiel- en triplex-fabriek in de Lampongs (met ill.), door D. W.

No. 26: vijf en dertig jaar inlandsche ambtenaar (namenlijk de patih van Kraksaän) (met portret van den jubilaris). — De nieuwe haven van Cheribon (met ill.), door N. — Paardententoonstelling en wedrennen te Si Borong-borong (Tapanoeli) (met ill.).

No. 27: De reis met het konvooi van Nederland naar Ned.-Indië a.b. van het stoomschip „Noordam" (zie ook No. 28). — Kunstgenot aan het Hof der Indische Landvoogden, door C. V. — Een 40-jarig jubileum (n.l. van den commies te Ambon J. C. Latumanuwij) (met portret).

No. 28. De najaarszittingen van den Volksraad, door J. Koning.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van Afl. 40: Dajaks (vervolg), door N. — De havenwerken van Soerabaja (met ill.), door N. — De Order. Voor „Indië" bewerkt, door Ratu Langie. — De Hollandsche vrouw in de rimboe, door Lenore (slot).

Handboek Cultuur-ondernemingen.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen de 31e jaargang van het Handboek voor cultuur- en handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië.

Primrose.

Het Nr. van 19 December van dit rubbertijdschrift behandelt de Indische en de Nederlandsche markt na den oorlog.

Voor dienstplichtigen in Indië.

Als No. 32 der serie „Wetten en Verordeningen", uitgave Mrs. Hekmeijer en Corporaal (Weltevreden, G. Kolff en Co.) is verschenen „Verordeningen dienstplicht", waarin zijn opgenomen het dienstplicht besluit, uitvoeringsvoorschriften en dienstplichtregeling, terwijl een register aan het slot is toegevoegd. De bewerking is van Mr. F. C. Hekmeijer; ze is practisch en geeft een overzicht van het voornaamste dat op den Indischen dienstplicht betrekking heeft.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau: (Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van twee klinisch gevormde artsen voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië is de spoedige uitzending noodig van een tweetal geneesheeren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts, en op het gebied der inwendige ziekten wetenschappelijk klinisch gevormd zijn, ten einde daar te lande, hetzij in vasten dienst met een achtjarig, hetzij in tijdelijken dienst met een vijf- of driejarig dienstverband te worden werkzaam gesteld.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 3000 (drie duizend gulden) voor de artsen die een tijdelijk dienstverband van drie jaren aangaan en van ƒ 5000 (vijf duizend gulden) voor hen die een tijdelijk dienstverband van vijf jaren aangaan, dan wel ter benoeming in vasten dienst worden uitgezonden;

c. indien de uit te zenden geneesheeren gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, en wel voor zooveel de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren betreft als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren betreft als verhooging van de onder b bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt de verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

De bezoldiging in Indië bedraagt ƒ 400 's maands, met zes verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na drie jaren dienst.

Bij de berekening van de aanvangsbezoldiging zullen de jaren van werkzaamheid als arts binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen.

De hierbedoelde twee artsen zijn in de eerste plaats bestemd voor de tuberculosebestrijding en kunnen na gebleken geschiktheid ook in aanmerking komen voor andere klinische werkzaamheden bij den burgerlijken geneeskundigen dienst, met name voor de vroeger of later openvallende betrekkingen van leeraar bij eene artsenschool en directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting.

De bezoldiging van leeraar bij eene artsenschool bedraagt ƒ 600 (zeshonderd gulden) 's maands, met vier 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 (eenhonderd gulden) 's maands; de bezoldiging van directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting bedraagt ƒ 800 (achthonderd gulden) 's maands, met twee 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zoo even aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over eene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw. (De in de drie voorafgaande alinea's opgenomen bepalingen gelden slechts voor de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren).

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór of op 1 Februari 1919 bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 3de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en den datum van geboorte, zoomede of men voor vasten dan wel voor tijdelijken dienst wenscht te worden uitgezonden, en in het laatste geval, of men een drie- of vijf-jarig dienstverband wenscht aan te gaan.

De uit te zenden geneesheeren zijn verplicht de in verband met hunne uitzending voor de Indischen dienst aan hen of te hunne behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen acht, vijf of drie jaren (al naar het aan te gaan dienstverband) na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant
van 21 December 1918 No. 298).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,** voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**; voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

No. 3. Donderdag 16 Januari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het tegenwoordig Bestuur en de Bestuursreorganisatie. *

—o—

De beginselen, die het Bestuur in Indië in den tijd van de O. I. C. beheerschten, waren in de eerste plaats van mercantilen, daarnevens ook van politieken aard. Oorspronkelijk voornamelijk een handelslichaam, moest die Compagnie zich gaandeweg, genoodzaakt door de bijzondere toestanden, omstandigheden en verhoudingen in Indië, ook gaan opereeren op staatkundig terrein. Die bestuursbeginselen zijn omschreven in de instructiën, die door de gecommitteerden der Compagnie vastgesteld en door de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden bekrachtigd werden. In het geheel zijn er 5 van die Instructiën geweest. n.l. die van 1609, 1613, 1617, 1632 en 1650. Die bestuursbeginselen bleven van kracht tot aan de opheffing van de Compagnie aan het einde van de 18e eeuw.

Dit tijdstip is te beschouwen als een der gewichtigste in de Nederlandsche geschiedenis, gewichtig op schier elk gebied, ook op dat van koloniale staatkunde en koloniaal beheer. Andere begrippen, andere opvattingen dan de tot dusvergevolgde, hadden zich baan gebroken. Bij de staatsregeling van 1798 werd dan ook bepaald, dat de wet de inwendige staatsinrichting zou regelen, en werd door het staatsbewind der Bataafsche Republiek in 1802 de commissie Meerman c.s. benoemd „om voor te lichten aangaande den voet en de wijze, waarop de handel op 's Lands bezittingen in Oost-Indië zoude behooren gedreven, en die bezittingen bestuurd te worden, in dier voege, dat aan de zelve *de hoogst mogelijke trap van welvaart, aan den koophandel der Republiek het meeste nut, en aan 's Lands financiën het meeste voordeel werden gebracht.*" — In het Regeeringsreglement van 1854, Ind. Staatsblad 1855 No. 2, zooals het sedert gewijzigd en aangevuld is, vindt men de huidige bestuursbeginselen. Artikel 1 van dat Reglement decreteert het zeer belangrijke beginsel van een eenhoofdig Bestuur, van een centraal gezag, berustende bij den Gouverneur-Generaal.

De Bestuursorganisatie van deze koloniën is niet een organisch geheel maar een mechanisch, met een sterk centraliseerend karakter.

Een begin, en wel een zeer bescheiden begin in de richting van decentralisatie zien wij in 1903 gemaakt in de schepping der zoogenaamde gewestelijke en plaatselijke zelfbesturen in enkele gedeelten van Nederlandsch-Indië, instituten, waaromtrent Staatsblad 1903 No. 137, het z.g. Decentralisatiebesluit, de principiëele voorschriften bevat.

Op de vraag: „waarop steunt onze heerschappij over Nederlandsch-Indië?" luidt het antwoord:

1e. op de staatsregeling van 1798, waarin werd gedecreteerd „dat de Bataafsche Republiek tot zich neemt alle de bezittingen en eigendommen der gewezen O. I. C., benevens alle derzelver schulden;

2e. op de tractaten door het Nederl. souvereine gezag gesloten met Europeesche mogendheden, die ons gezag en onze heerschappij over de koloniën erkenden;

3e. op de contracten met inheemsche vorsten gesloten, en

4e. par droit de conquête, het recht van verovering, hetgeen grootendeels de oorsprong is geweest van het Nederlandsch gezag in deze gewesten.

Het grondgebied van Nederlandsch-Indië wordt verdeeld in:

I. Politiek- en II. administratief gebied.

I *a*. rechtstreeks bestuursgebied, z.g. gouvernementsland;

b. landschappen, aan welke het recht van zelfbestuur is gelaten;

II. *c*. wordt verdeeld in gewesten, afdeelingen, onderafdeelingen, regentschappen, districten, onderdistricten en dessa's.

Bij ons bestuursstelsel heeft men het volgende in het oog te houden. Art. 67 Regeerings Reglement zegt: zooveel de omstandigheden het toelaten, wordt de inlandsche bevolking gelaten onder de onmiddellijke leiding van hare eigen, van Regeeringswege aangestelde, of erkende hoofden, die daarbij aan zoodanig hooger toezicht zijn onderworpen, als bij algemeene of bijzondere voorschriften door den Gouverneur-Generaal is of zal worden bepaald.

In overeenstemming hiermede is er een Europeesch en een Inlandsch Bestuur, het eerste staande hooger dan het tweede, het eerste toezicht uitoefenend op het tweede.

Het beginsel, waarop ons bestuursstelsel rust, n.l. bestuur door tusschenkomst van Inlandsche hoofden, is niet nieuw, maar bestaat zoolang als wij hier in de koloniën gevestigd zijn. De ervaring van oudsher tot op den huidigen dag heeft dan ook uitgewezen, dat het principe om de Inlandsche bevolking door middel van hare eigene hoofden te besturen, een voortreffelijk beginsel, altijd de zuil van ons gezag is geweest.

Het Europeesch Bestuur bestaat uit:

a. Hoofden van Gewestelijk Bestuur, die in alle omstandigheden het Gouvernement vertegenwoordigen, en die in hun gewest het hoogste burgerlijk, geldelijk en politioneel gezag hebben;

b. Hoofden van Plaatselijk Bestuur, die het bestuur in de afdeelingen, waarin een gewest is gesplitst, onder het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, uitoefenen, en

c. Controleurs, die als de schakel zijn te beschouwen, welke het Inlandsch aan het Europeesch Bestuur verbindt en wier functie een strikt controleerend karakter heeft.

Het Inlandsch Bestuur bestaat uit:

a. Regenten. Ze zijn hoofdambtenaar. Ze voeren als ambtelijk praedicaat Toemenggoeng (= majoor), Adipati (= Luitenant-Kolonel). die als „jongere broeders" der Residenten het bestuur over hunne regentschappen voeren;

b. Patihs, in alles de plaatsbekleeders der Regenten;

c. Wedono's. Dit zijn districtshoofden, die rechtstreeks aan den Regent en den Patih ondergeschikt zijn;

d. Assistent-wedono's, hoofden der onderdistricten, en

e. Dorpshoofden, die verantwoordelijk zijn voor den gang van zaken in hunne desa's.

Dit is nu de huidige toestand met de daaraan verbonden vóór- en nadeelen.

* * *

Door de veranderde tijdsomstandigheden, en de evolutie, welke men in de Inlandsche maatschappij meent waar te nemen, wordt het bestuursstelsel, zooals dit tot dusver werd gevolgd, verouderd geacht en

*) Gaarne voldoen wij aan het per jongste mail uit Java ontvangen verzoek van schrijver dezes, een trouw lid van „Oost en West", om dit zijn artikel uit het Chr. Weekblad „De Banier" over te nemen. daar naar hij schrijft, genoemd blad niet wordt gelezen door allen, die bij onderwerpelijke zaak belang hebben.

Red.-Com.

is thans het tijdstip aanstaande, waarop in dat Regeeringsbeleid radicale veranderingen zullen worden teweeggebracht. Het voorstel de Graaff, dat in het kort neerkomt op de ontvoogding van het Inlandsch Bestuur in dien zin, dat grootere uitbreiding aan de toepassing van art. 67 van het R. R. wordt gegeven, op afschaffing van Assistent-Residenten met daaraan gepaard gaande uitbreiding van het aantal Residenten, die aan het hoofd van afdeelingen zullen komen te staan, inkrimping van het aantal controleurs, die als hinderlijke en overbodige schakels tusschen het Europeesch en Inlandsch Bestuur worden geacht, en het instellen van gouvernementen, waarin Java en de Buitenbezittingen zullen worden verdeeld, heeft, en niet het minst in het corps der Europeesche Bestuursambtenaren, heftige bestrijding ondervonden. De bezwaren der bestrijders van de Reorganisatie de Graaff zijn voornamelijk gericht tegen de inkrimping van 't Europeesch Bestuur, waarin zij eene omverwerping van een historisch geworden, door de omstandigheden gerijpt bestuursstelsel zien. Er wordt beweerd, dat een dergelijk ingrijpen alleen zou kunnen worden verwacht in tijden van revolutie.

Door den drang der omstandigheden en door politieke beroeringen, welke men in de laatste jaren onder alle bevolkingsgroepen hier te lande heeft kunnen waarnemen, blijft de Reorganisatie-ideé voortwoekeren, en schijnt het tijdstip te naderen, dat het reeds bij de Staten-Generaal ingediend voorstel de Graaff, hoewel belangrijk gewijzigd, toch zijn beslag krijgt.

De Bestuursreorganisatie is thans gebaseerd op eene ruime toepassing van de decentralisatie-idée. Men acht de Inlandsche maatschappij rijp voor de invoering van Provinciale-, Regentschaps- en Desaraden. Men wil de Inlandsche bevolking medezeggingschap in het Bestuur verleenen, men wil haar meerdere zelfstandigheid toekennen, men wil haar uitgebreid kiesrecht toedenken, waardoor zij hare vertegenwoordigers in de in te stellen Provinciale-, Regentschaps- en Desaraden zal kunnen kiezen.

Dit alles lijkt voorzeker schoon. Zeer zeker is daarin veel goeds gelegen. Indien i n d e r d a a d de Inlandsche bevolking als massa rijp is om de Decentralisatie-begrippen in zich op te nemen, en naar waarde te apprecieeren, dan kan in de hervormingen met vertrouwen eene verbetering van het bestaande Bestuursstelsel worden gezien. Want aan het tegenwoordige Bestuurssysteem kleeft de groote fout van het bestuursdualisme, dat oorzaak is, dat het Inlandsch Bestuur niet volkomen tot zijn recht komt, en in zekeren zin door de vele sterk conservatieve denkbeelden, welke er heerschen, de evolutie der Inlandsche maatschappij tegenhoudt. De tegenwoordige bestuursinrichting maakt associatie tusschen Inlandsch en Europeesch bestuur schier niet mogelijk, en zulks door gemis aan onderling vertrouwen als uitvloeisel van strikt ambtelijke verhoudingen, waarvan misleiding veelal het gevolg is. Er behoort tusschen het Europeesch en Inlandsch Bestuur meer voeling en toenadering te komen. Bij de inkrimping van het Europeesch Bestuur zal de Resident meer op de Inlandsche ambtenaren zijn aangewezen, zoodat van zelf meer vertrouwen zal ontstaan. Waar vertrouwen wordt gegeven, wordt ook vertrouwen gewonnen. Op het oogenblik zijn zelfs de besten onder de Inlandsche ambtenaren officieele handlangers der controleurs.

Bovendien zullen door het instellen van genoemde raden verhoudingen in het leven worden geroepen, waardoor het Inlandsch- vrijer tegenover het Europeesch element zal komen te staan, en zal den ontwikkelden Inlander de gelegenheid worden gegeven zich vrij en op gepaste wijze in het openbaar te uiten.

Doordat meerdere zelfstandigheid aan 't Inlandsch element wordt gegeven, zal menig misbruik in de huishouding der Inlandsche hoofden aan het licht komen en bestreden kunnen worden, om langzamerhand te verdwijnen. Men zal in de vergaderzalen [illegible] toestanden, of door de Regeering genomen maatregelen, uiting kunnen geven, menig belangrijk vraagstuk aangaande de Inlandsche huishouding en belangen zal aan ampele besprekingen kunnen worden onderworpen, waardoor men tot een meer organisch geheel in het Landsbestuur zal kunnen geraken. Ziedaar de voordeelen der Reorganisatie.

Maar aan de ophanden zijnde Reorganisatie zijn ook gevaren verbonden, en wel zeer ernstige gevaren. Het zal kunnen zijn, dat zij het verwordingsproces van de Inlandsche bevolking zal bevorderen. Dat er thans teekenen zijn, dat de Inlandsche bevolking aan het verworden is, is wel een bewijs, dat zij nog niet rijp is om een meer zelfstandig standpunt te bekleeden. Ze heeft nog te veel leering en leiding noodig om reeds nu een onafhankelijk bestaan te kunnen leiden, gegrond op de democratische idée van vrijheid en recht en tevens van zedelijke gelijkwaardigheid der rassen. — Het Volksraadslid van der Jagt heeft als zijne meening op de eerste Volksraadvergadering geuit, dat daarom instelling van Regentschaps- en Desaraden op het oogenblik voorloopig nog dient te worden ontraden. Met die meening, *mits men niet van uitstel tot afstel komt*, ben ik het volkomen eens.

Zoo lang het gezag door de Inlandsche bevolking hoog gehouden wordt, zoo lang deze met eerbied tegen hare hoofden opziet, en de printahs naar behooren opvolgt, omdat het nog leiding en steun behoeft, zal het huidige Nederlandsch koloniaal stelsel, in welken vorm ook toegepast, steeds de reputatie blijven behouden van het beste te zijn ter wereld, en toch ten slotte tot volkomen zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië leiden.

Men denke bij den tegenwoordigen, veranderden koers van regeeringsbeleid ook aan de min of meer onhoudbaar geworden positie der Inlandsche hoofden, dergenen onder hen, die, tot de meest ontwikkelden behoorend, en geboren aristocraten als ze zijn, te midden der woelige stroomingen hun standpunt van aanhankelijkheid en erkentelijkheid en eerbied voor het Nederlandsch gezag blijven behouden. — De bevolking, door de jonge Javaansche beweging in haren overmoed meer en meer beinvloed en opgezweept, begint hier en daar teekenen van oproerigheid te vertoonen. De onderdanigheid en plooibaarheid der bevolking gaat door de ongebreidelde acties der demagogen, steeds aansturende op ontevredenheid en ongehoorzaamheid, plaats maken voor lijdelijk en daadwerkelijk verzet. *Er wordt helaas maar weinig, of in het geheel niets gedaan om haar op te voeren tot gepaste zelfstandigheid.*

Het inwendig bestuur over de inheemsche bevolking, thans ten rechte nog overgelaten aan het gezag harer hoofden, dient geleidelijk in de nieuwe banen te worden geleid. Geschiedt dit niet, dan zal het regeeringsbeleid in zijne grondvesten worden aangetast: het fundament valt als een kaartenhuis ineen!

Dan zal weder geweld gebruikt moeten worden, met harden dwang, wellicht ook met de wapenen, zal men de Inlandsche bevolking aan het wettig gezag doen gehoorzamen en weder doen gewennen. Er wordt door de actueele Javaansche beweging te veel op *ondermijning van gezag gewerkt*, misschien zonder dat ze het wil. Doch voor wie de wet van oorzaak en gevolg goed onder de oogen ziet, is het evident. De tegenwoordige stroomingen in de lagere standen der Inlandsche maatschappij zullen er beslist toe leiden. Dit zijn de gevaren, aan de Reorganisatie verbonden, geschoeid op Westerschen democratischen grondslag. Het is daarom van het grootste gewicht, dat de Javaansche beweging, welke zich in verschillende vormen manifesteert, door de Regeering in goede banen wordt gebracht. Daaraan mede te werken, zal mede behooren tot de schoone taak van de C. E. P.

* * *

Elke nieuwe vorm van bestuur zal zeker deugdelijk kunnen zijn, indien:

a. het gezag niet wordt ondermijnd. Hiertegen dient dus met alle gestrengheid en consequentie te worden gewaakt, en

b. de economische, geestelijke en *moreele belangen* der Inlandsche bevolking op afdoende wijze worden behartigd. Hierop kan, komt een reorganisatie tot stand, de Inlandsche bevolking invloed uitoefenen, doordat zij medezeggingsrecht krijgt in eigen huishouding, hetgeen in ieder geval binnen niet al te langen tijd zal *moeten* geschieden.

In het bijzonder dient echter nadruk gelegd te worden op de *moreele* belangen der inheemsche bevolking, want alle goede maatregelen om hare materieele en geestelijke belangen te bevorderen, zullen schipbreuk lijden, zoo niet in minstens even groote mate de moreele mentaliteit wordt opgevoerd, en ook hiervoor kan de Reorganisatie als middel dienen.

Zelfs, wanneer men zoover is, dat aan de Inlandsche bevolking zelfbestuur kan worden gegeven, moet daarop nog lang de stempel van het Nederlandsch gezag blijven drukken.

Aldus ingeleid, lijkt mij de Reorganisatie aanbevelingswaardig.

Maar wordt er, ook na de Reorganisatie, enkel op intellectueele en materieele verbetering aangestuurd, dan zal de bevolking moreel eer achter- dan vooruitgaan, en komt van een gezond en degelijk gezins- en maatschappelijk leven niets terecht, en als gevolg hiervan wordt nimmer een goede, geregelde, welgestelde, zelfstandige maatschappij gevormd, omdat uit het gezin, de kleine maatschappij, de groote maatschappij in al hare schakeeringen voortkomt.

Enkel middels verstandelijk en stoffelijk streven naar zelfstandigheid, en toepassing der Reorganisatie, naar die grondslagen opgebouwd, zal de bevolking dezer gewesten ten slotte storten in een poel van ellende, zooals wij die thans in Europa aanschouwen.

Om dit te voorkomen zal noodig zijn

1e moreele opheffing,
2e intellectueele ontwikkeling, en
3e materieele verbetering op elk gebied.

Deze drie eischen behooren hand aan hand te gaan, in welk verband de eerste domineert, wil men inderdaad op dergelijke wijze het welzijn der landskinderen behartigen en hen brengen in een toestand van welstand, voorspoed en geluk.

Het is mijn vaste overtuiging, dat, gegeven het kennen en kunnen der Inlandsche bevolking, mits onder goede leiding staande, dit met haar is te bereiken.

Indien hieraan door de Regeering middels Bestuursreorganisatie en door alle bevolkingsgroepen met eerlijke, loyale en rustige middelen worde gewerkt, zal ten slotte Indië tot een zelfstandig nationaal bestaan geraken, en Nederland met eere eene grootsche taak hebben volbracht. —

October 1918. EEN VOLKSVRIEND.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Zooals U bekend zal zijn, heeft het Legerbestuur in Nederlandsch-Indië het plan opgevat, de herinnering aan den zelfopofferenden arbeid van wijlen pastoor Verbraak op duurzame wijze te eeren en heeft het gemeend, dit niet beter te kunnen doen dan door de oprichting van een monument op de laatste rustplaats van den overledene.

Het bestuur stelt zich voor aan het alleszins te waardeeren plan uitvoering te geven door inzameling van giften onder het Leger.

De toewijding door wijlen pastoor Verbraak, in een reeks van jaren, den militairen betoond gedurende de woelige dagen van den Atjeh-Oorlog, heeft velen onder hen de behoefte doen gevoelen, mede bij te dragen tot het eeren van de gedachtenis aan den overledene.

O.m. is het de Bond van Oud-Onderofficieren hier te lande, welke zich voorgenomen heeft giften in te zamelen ter bereiking van het beoogd doel.

In de overtuiging, dat ook de burgerlijke ingezetenen in Nederlandsch-Indië de behoefte zullen gevoelen de nagedachtenis van mannen als pastoor Verbraak, die mede zijn beste krachten gaf bij de vestiging van ons gezag in Atjeh, op blijvende wijze te eeren, heeft het Bestuur van de Afdeeling van dien Bond te Magelang gemeend, zich tot eenige ingezetenen ter plaatse te mogen wenden, met het verzoek een Comité te vormen, hetwelk zich, onafhankelijk van het Legerbestuur, zal voornemen stappen te doen tot het bereiken van het beoogd doel.

Daartoe door den Voorzitter van de Afdeeling van genoemden Bond uitgenoodigd, hebben onder presidium van den Heer J. A. H. S. Hanozet Gordon, Assistent Resident van Magelang, in het comité zitting genomen de Heeren J. E. G. van Lookeren, Directeur der Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren, A. J. A. van Ysselsteyn, particulier en H. Bellers Houtvester, als secretaris, allen woonachtig te Magelang, terwijl de Heer Th. H. van Hout, pastoor ter plaatse, welwillende medewerking heeft toegezegd. Als vertegenwoordiger van de Afdeeling Magelang van den Bond van Oud-Onderofficieren zal de Voorzitter daarvan, de Heer G. Vogel, adjunct-Secretaris van den Gewestelijken Raad van Kedoe, mede deel uitmaken van meergenoemd comité.

De Heer H. van Santwijk, Resident van Kedoe, heeft zich bereid verklaard het eerevoorzitterschap te aanvaarden.

Het Comité heeft gemeend geheel in den geest van wijlen pastoor Verbraak te handelen, indien gestreefd zal worden naar voortzetting van het werk van toewijding van den overledene onder het Leger.

Het is het comité voorgekomen, dat die toewijding het meest nuttige resultaat zal hebben in het besteden van zorg aan de opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen, middels het in het leven roepen van een stichting, welke ten doel zal hebben deze mindere militairen van alle landaarden en alle gezindten in de gelegenheid te stellen hunne kinderen een passende opvoeding te geven, bijaldien eigen middelen daartoe ontbreken.

Het Comité voor de „*VERBRAAK-STICHTING tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten*", stelt zich ten doel een geldelijk fonds te vormen, uit de rente waarvan de opvoeding en opleiding dier kinderen door verzorging in passende gezinnen dan wel desverkiezend in gestichten, zal worden bekostigd.

Het Comité neemt zich voor om, bijaldien het mag slagen in de poging tot vorming van het fonds, dit t.z.t. ter beschikking te stellen van eene vereeniging, in wier bestuur voorgangers in de onderscheidene godsdienstrichtingen zitting moeten hebben, en aan welke zal worden overgelaten het daarheen te leiden, dat wellicht middels door de Regeering toe te kennen subsidie dan wel door periodieke bijdragen van ingezetenen, versterking der geldmiddelen zal kunnen worden verkregen.

J. A. H. S. HANOZET GORDON, voorzitter.
H. BELLERS, Secretaris.

Gaarne vestigen wij de aandacht op bovenstaande circulaire.

Namens het Comité is ons verzocht, onze medewerking te willen verleenen voor de inzameling van gelden voor deze nuttige instelling en onze leden op te wekken, hun penningske te offeren. Betere opwekking dan de naam van den afgestorvene en het doel, dat met de inzameling dezer gelden beoogd wordt, kan wel niet worden geschreven. Wij volstaan dus met de publicatie van de circulaire en de mededeeling, dat het Secretariaat van het Hoofdbestuur der Vereeniging „*Oost en West*", *Heulstraat 17, Den Haag*, zich gaarne bereid verklaart de voor dit doel bestemde gelden in ontvangst te nemen en te verzenden. De ingekomen giften zullen in het Koloniaal Weekblad worden verantwoord.

De secretaris der Ver. „*Oost en West*"
E. F. GROOSS.

Persoverzicht.

Necrologie.

Het viel ons op, dat de dagbladpers onder de namen der in 1918 overledenen, betrekkelijk vele personen noemt, die met Ned.-Indië in betrekking stonden. Uit de lijst der *Nieuwe Crt.* nemen wij over:

In 1918 overleden te 's-Gravenhage:

Mr. G. H. Barnet Lyon, oud-agent-generaal der immigratie in Suriname.
J. J. Bischoff, oud-resident van Batavia.
E. Bosch, gep. ass.-resident in N.-I.
J. C. de Bruyn, oud-ingenieur bij de N.-I. S. Mij.
A. N. Dinger, oud-insp. van Financiën in N.-I.
H. Doeff, journalist, oud O.-I. ambtenaar.
J. G. H. van der Dussen, gep. gen.-maj. O.-I. L.
T. van Gelder, gep. gen.-maj. tit. geneesk. dienst O.-I. L.
A. J. H. van Geuns, gep. luit.-kolonel der inf. O.-I. L.
M. van Geuns, oud-hoofdredacteur Soer. Hbld.
A. J. Hamerster, oud-kolonel der inf. O.-I. L.
P. J. F. van Heutsz, oud-ass.-res. in N.-I.
E. J. Jellesma, oud-res. van Menado.
A. M. Joekes, oud-gouv. van Sumatra's Westkust.
A. Luymes, gep. generaal-maj. O.-I. L.
H. C. Moorrees, gep. kolonel der inf. O.-I. L.
H. A. de Nooy, oud-inspecteur bij het inl. onderwijs in N.-I.
Mr. J. Oostwoud Wydenes, oud-off. van Justitie in O.-I.
J. M. Pijnacker Hordijk, oud-lid der Tw. Kamer.
M. Tromp, oud-directeur der Deli Sp.-Mij.
C. J. Westenberg, oud-resident in N.-I.

In andere gemeenten van ons land:

M. A. Adriani, oud-directeur der Utrechtsche Zendingsver., te Utrecht.
W. H. Bogaardt, lid van de Tw. Kamer, te Breda.
L. J. C. van Es Sr., oud-hoofdingenieur der B. O. W. in N.-I., te Hof van Delft.
Aug. Jansen, commissaris van de Deli-Mij., te Bergen (N.-H.)
H. L. Janssen van Raay, oud-directeur der B. O. W. in N.-I., te Haarlem.

In onze Koloniën:

S. J. Dunlop, administrateur der ondern. Goalpara, te Soekaboemi.
P. F. Woesthoff, gep. ass.-resident, te Buitenzorg.
D. F. van Braam Morris, oud-gouverneur van Celebes, te Weltevreden.
J. C. J. van Bemmel, inspecteur van het inl. onderwijs, te Bandoeng.
Mr. H. C. van Meerten, waarn. pres. landraad, te Semarang.
A. Conradi, oud-commandant van de troepen in Suriname, te Paramaribo.

* * *

In het *Alg. Handelsbl.* van 11 dezer schrijft *v. B.* onder de kunst-rubriek over den

Indische Kunstavond.

Burgemeester Tellegen sprak van een „eereschuld", die Nederland tegenover zijn Indisch rijk heeft te delgen. Hij voerde het welkomstwoord uit zijn loge, als voorzitter van het eere-comité, dat den

Indischen kunstavond patroniseerde. Een eereschuld aan waardeering en begrip, naast die der millioenen, door Van Deventer becijferd. Inderdaad!

En zou deze voorstelling tot verbetering van dit begrip — allereerst — hebben bijgedragen? Niet zoo lang geleden bracht een reiziger prachtige dingen uit Bali mee en stelde die ten toon. Is het te veel gezegd, dat de bewondering vooral als bescheidenheid zich uitte? Men had een zoo hooge en geculfiveerde schoonheid dààr niet gezocht.

Wel op Java, natuurlijk. Elkeen die er wel eens rondgekeken of een poos zijn zaken gehad heeft, weet van wajang, van gamelang en dans mee te praten. Is men daarmee verder dan de schoonheid-beseffende, die voor het eerst deze dingen ziet? Wie zou 't gelooven? De afstand schijnt zóó groot, dat een beetje meer of minder nabij nauwelijks eenig verschil maakt. Ja, bovenal de afstand, maakte de voorstelling der Javaansche dames en heeren in den Stadsschoouwburg voelbaar. Op het tooneel, onder een pendoppo, gebeurde het. Iets als een receptie bij een aanzienlijk Javaan, minnaar van zang en muziek. Een ceremonieele begroeting, en het gezelschap vormt zich tot een gamelang-orkest, dat bij zang en dans begeleidt, of eigen concerten speelt. Onder de wijze door, bewondert men vooral het ensemble der spelers. Men zou het ,,schilderachtig'' noemen, indien het niet méér was: de openbaring eener cultuur. Het wonderlijkst openbaart zich deze in de dansplastiek: een geledingenspel, dat, staccato voortbewegend telkens het verstrakte beeld laat zien. als de phasen eener film. De wajangvoorstelling na de pauze: twee tooneelen uit het Javaansche drama ,,Simani Dewi Herowati'' — waarin de lotgevallen eener verdwenen prinses worden behandeld — deed het nauw verband speuren tusschen den dans en het poppenspel. De stijve poppengracie dient den levenden speler tot voorbeeld.

Zeer talrijk en uitgelezen was het publiek, dat de manifestatie der eerbiedwaardigheid van Javaansche kunst en zede bijwoonde. Het zal met zijn bijval ongetwijfeld het goede woord van burgemeester Tellegen hebben willen onderstrepen.

* * *

Volksraad.

In *Het Vaderland* lezen wij o.m.:

,,Wanneer een regeering een beroep op de Volksvertegenwoordiging doet, voor samenwerking bij de handhaving van de rust en orde in het land, dan geeft slechts een spontane uiting van aanhankelijkheid voldoening als antwoord op dat beroep. Zeker geeft het te denken, wanneer, als in Indië de Volksraad deed, een zoodanig beroep kalmweg naar de afdeelingen wordt verwezen.

Dezer dagen gaf een Aneta-telegram verslag van het schema van antwoord op het dringend beroep van de Regeering. Het handelt over de houding van ,,enkele'' leden in de afdeelingen, tegenover dat beroep aangenomen, en laat geen twijfel dat die leden uit de ons gezag minder goed gezinden van den Volksraad afkomstig zijn.

Zoo opgevat, kan het karakter, dat het aan de Regeering te zenden antwoord dragen zal, niet twijfelachtig zijn. De verzuchting is dan ook gerechtvaardigd, dat men wel snel gaat in Indië; er schijnt geen houden meer aan.

Teekenend hiervoor is het slot van het telegram, waarin we lezen: ,,Deze Volksraadleden hebben niet de bedoeling aan te sturen op plotselinge verandering. Zij wenschen slechts den nieuwen koers aan te geven, dien de Regeering moet volgen. De bestaande Regeering moet dus aanblijven, totdat het voorloopige parlement zijn taak heeft voleindigd.''

Doch men wil ,,onmiddellijk'' een voorloopig uiterst democratisch parlement bijeengeroepen hebben, op den grondslag van een uitgebreid kiesrecht, welk voorloopig parlement tot hoofdtaak zal hebben: de ,,spoedige'' regeling betreffende de verhouding van Indië tot Nederland en de invoering van een regeerings-administratie in Indië. Is dan eenmaal een definitieve volksvertegenwoordiging gekozen, dan is er voor ons bestuur geen plaats meer in Indië.

Men heeft dus haast om het zoover te brengen, juist wellicht omdat er nog al wat tijd verloopen zal voor een definitieve vertegenwoordiging van het volk zal zijn gekozen en in werking gesteld. Om dat doel te kunnen bereiken, kunnen de heeren van de oppositie de voorlichting en leiding der Indische Regeering niet ontberen. Zij zullen echter nauwlettend toezien, dat de ontwikkeling van zaken met de gewenschte snelheid van stapel loopt. We kunnen het ons voor gezegd houden.

Hoe zal het antwoord der Regeering zijn? Het beroep ware niet gedaan, wanneer de nood niet drong. Het droeg overigens een dringend karakter. Nu de oppositie eenig en alleen de macht heeft om krachtig mede te werken tot de handhaving van de bedreigde rust en orde, dunkt het ons niet twijfelachtig of de Regeering zal wel in de haar van die zijde voorgeschreven richting moeten gaan. Laat op dit stuk nu eens een duidelijke en onomwonden verklaring het richtsnoer worden voor een eerlijke en — kan het zijn — hartelijke samenwerking ter geheele of gedeeltelijke afwikkeling van zaken. Het Nederlandsch belang is daarmede niet minder gemoeid dan dat der aan onze zorg nog toevertrouwd zijnde volksstammen.

* * *

Wegenaanleg in Indië.

Hetzelfde blad schrijft over bovenstaand onderwerp:

,,Onder de vele nooden, waaraan Java, zoowel als de Buitenbezittingen, lijdende zijn, behoort de behoefte aan goede wegen. Gebrek aan de daarvoor benoodigde gelden, maar ook aan technisch personeel, zijn oorzaak, dat hierin niet met die voortvarendheid kon worden tegemoet gekomen, welke het algemeen belang eischt, dat te dien opzichte zelfs een schromelijke achterstand bestaat.

Bij dien staat van zaken beteekent het. van een economisch standpunt beschouwd, niet veel, of al, vooral sedert 1904, de voor ons bestuur gesloten gebieden van de Buitenbezittingen geopend werden, voor handel en industrie bleven ze feitelijk nog ontoegankelijk bij gemis aan goede wegen om in het binnenland door te dringen.

In dat opzicht heeft Sumatra nog het meest geprofiteerd, het eiland wel is waar dat in belangrijkheid verre boven de andere buiten-eilanden uitsteekt, doch waar tevens zoo weinig nog viel te doen voor de uitbreiding van ons gezag. Voor het algemeen wegenplan, begroot op 13.5 millioen, kon nog slechts weinig worden toegewezen. Aan den aanleg van den z.g. Midden-Sumatra-weg, door Djambi langs de Batang Hari, aansluitende aan het net ter Sumatra's Westkust, is men al jaren bezig. Zelfs het rijke cultuurgebied van de Oostkust van Sumatra wacht met smart op afdoende verbetering van zijn asweg.

Blijft hét voor Sumatra voortsukkelen met de afwerking van het wegenplan, dan zal daarmede misschien nog een eeuw gemoeid zijn.

Intusschen vragen ook andere eilanden dringend om uitbreiding en voorziening van het wegennet. We noemen niet enkel Celebes, maar ook: Bali, Flores, Timor e.a.

Ook voor Java valt nog veel te doen wat moeilijk uitstel lijden kan. De streken, waar dit jaar het meest van den hongersnood werd geleden, onder den invloed van de buitengewone tijdsomstandigheden, waren de weinig toegankelijke bergstreken langs de zuidkust van Java. Alleen voor Zuid-Bantam wordt noodig geacht een wegenaanleg van 4.2 millioen. Dan komt de Preanger om 3.2 millioen vragen, Zuid-Malang om 1.4 millioen. Terwijl de aanvraag van Zuid-Besoeki nog werd ingewacht. Er bestaat een algemeen wegenplan voor Java, geraamd op 3.6 millioen en steeds komen meer gemeenten om belangrijke bedragen als steun voor wegenaanleg aankloppen.

Door de decentralisatie is de behoefte aan technisch personeel grooter geworden. Zij schiep daarenboven zoovele andere vraagstukken, die eene oplossing eischen.

Konden nu de locale raden in de recruteering van dat benoodigde personeel voorzien. zonder B. O. W. te na te komen, dan ware al heel wat gewonnen, doch zulks schijnt niet het geval.

De Regeering nam aanvankelijk vrij draconische maatregelen, doch heeft thans niet langer bezwaar, dat die raden onder de technische ambtenaren van B. O. W. recruteeren, naar we in het tijdschrift Locale Belangen vermeld vonden.''

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Europeesch opgevoede Hoofden der 2e scholen en Schoolopzieners.

Niemand zal mij tegenspreken, ,,als ik zeg, dat wij Europeesche opvoeding en wetenschappen noodig hebben, om ons volk uit het enge vertrek der bekrompenheid te halen en de oogen te openen voor het mooie licht, dat uit het Westen den Indischen Archipel bestraalt'', aldus de hr. *R. Soetardjan* in De Indiër.

De Europeesche opvoeding heeft ons veel geleerd: ons rechtsgevoel is verfijnd; veel van wat we vroeger recht noemden, blijkt ons nu het grootste onrecht te zijn. Onze voorouderlijke bekrompenheid en kleinzieligheid maken plaats voor ruime opvattingen.

Het onderwijs moet als het middel beschouwd worden om een volk op te heffen. Daarom moet vooral 't volksonderwijs krachtig ter hand genomen worden, en de leiding daarvan moet in degelijke handen berusten. ,,Menschen, die door hun opvoeding en ontwikkeling zich bewust kunnen zijn van hetgeen hun in handen wordt gegeven en doordrongen zijn van plichtsbesef, moeten aan het hoofd staan van de volksonderwijsinrichtingen.''

Schr. zou daarvoor gekozen willen zien personen, die de zesjarige kweekschool doorloopen hebben, evenals voor het ambt van schoolopziener.

Het dessa-onderwijs toch oefent rechtstreeks invloed op het eigenlijke volk, dat zich de Eur. be-

schaving en opvoeding spoedig eigen zal maken. Het Holl.-Inl. onderwijs levert hiervoor een prachtig voorbeeld. ,,Doordat de leiding in Europeesche handen ligt, is het peil van het onderwijs gestegen en het product gezuiverd van ongewenschte invloeden, gevolgen van bekrompenheid en sleur.'' Waarom zou dat bij het volksonderwijs ook niet kunnen?

Door betere leiding zal het peil van 't volksonderwijs stijgen, terwijl de bovenbedoelde onderwijzers steeds aanraking en voeling zullen houden met het eigenlijk volk, waardoor ze de gebreken op zedelijk gebied kunnen aanwijzen en verbeteren.

Door gemis aan Europeesche opvoeding, aan breedheid van blik en opvattingen kunnen de tegenwoordige hoofden der 2e scholen en schoolopzieners dat niet.

Om de jeugd de oogen te openen, dat het geluk niet alleen in baantjesjagerij bestaat, moeten haar nieuwe ideeën en begrippen bijgebracht worden en dat kunnen de oude onderwijzers niet doen, daar ze zich zelf vastklemmen aan het ,,oude'', als een drenkeling aan een stroohalm.

Hoe kunnen de oude onderwijzers, voor wie Europeesche opvoeding niets anders beteekent dan Europeesche kleeren dragen en Europeesche manieren kennen, over een Europeesche opvoeding oordeelen?

Schr., die oordeelen kan over Javaansche en Europeesche opvoeding, meent, dat de laatste ook ten goede zal komen aan de herleving van kunst en nijverheid, daar waardeering voor de natuur, zelfs voor het geringste en kleinste alleen een Europeesch opgevoed persoon kan hebben.

Goed opgeleide onderwijzers kunnen den zedelijken grondslag der Indische maatschappij leggen, waarop het groote gebouw der volksopheffing zal komen te rusten.

Declaratie-techniek.

In ,,Dingen van buiten en binnen'' door *Abr. Exodus* in het S o e r. H b l d. geschreven, komen vaak belangrijke en juiste opmerkingen voor.

Over de declaratie-techniek schrijvende, zegt hij o.a.: ,,Nergens blijkt zóó overtuigend de ondeugdelijkheid en onbruikbaarheid van een theoretische en papieren contrôle: door niemand wordt het gouvernement stelselmatiger en meer ,,in stijl'' begapt dan door enkele leden der korpsen van zijn declareerende ambtenaren.

Er is in alle toonaarden en toonsoorten over gejammerd — men heeft het een schande en een schandaal genoemd, men heeft altijd door nieuwe atoerans gezocht, gevonden en met de schrijfmachine of de hectograaf vermenigvuldigd en — er is geen cent minder verdeclareerd'', want nog immer zijn de bepalingen van het reisreglement voor menigen ambtenaar een middel tot stijving en versterking van zijn inkomen.

Schr. haalt dan eenige voorbeelden aan van declaratie-techniek. Hij verhaalt, hoe vier of meer voor ,,dienst'' reizende ambtenaren gezamenlijk een auto huurden à raison van *f* 1 per paal, terwijl ieder *f* 0.65 per paal declareerde en zoodoende boven het daggeld een winst van *f* 0.40 p. p. maakte. Hieraan is nu een einde gemaakt.

Een ander krachtstukje.

Op een gewestelijke hoofdplaats kwam de eerste landschaps-vrachtauto, die 30 paal langs den grooten weg kon rijden. Plots verheugden zich die weg en de aangrenzende kampongs in een buitengewone belangstelling van in-dienst-reizenden. De op de auto meetuffende ambtenaar, die tegen 7 uur 's morgens vertrok en weer op tijd voor de rijsttafel thuis was, betaalde een paar gulden voor het ritje, doch declareerde, als gebruik makende van klein transport, 1½ daggeld (*f* 9.—) en 60 × f 0.32[5] of *f* 19.50 aan palengeld.

Daar van het stelsel van dubbele en driedubbele daggelden misbruik gemaakt werd, kwam de bepaling, dat de ambtenaar, die te paard zijn dienstreizen verricht, bij het afleggen van een afstand van 21 paal geen dubbel daggeld en bij het afleggen van een afstand van 39 paal geen driedubbel daggeld meer mocht in rekening brengen.

,,Het was een declaratie-adat geworden, dat pasanggrahans en passanten-huizen op onderlingen afstand van 22 en 23 paal werden opgericht. En de ambtenaar, die zijn zitvlak eenigszins vertrouwd met en ongevoelig voor paardenrug en zadel had gemaakt, declareerde per dag aan dag- en palengelden gemiddeld *f* 20.—.

Instede echter dat bovengenoemde bepaling een eind maakte aan het kwaad, werden alleen de afstanden vergroot tot 27 en 41 paal, terwijl één ambtenaar te kennen gaf er over te denken de pasanggrahans zes paal te verplaatsen!

Een ander voorbeeld. Een viertal ambtenaren huren een prauw voor gezamenlijke rekening, doch i e d e r van het viertal declareert de prauwuitgave.

Ook van het gebruik van een gouvernementsstoomer wordt vaak misbruik gemaakt. Niet alleen dat dienst- en particuliere belangen niet altijd gescheiden gehouden worden, maar het is voorgekomen, dat een stoomer een aanmerkelijken afstand uit zijn koers moest stoomen, om een ambtenaar naar 't tegenover zijn standplaats gelegen eilandje te brengen, (per prauw en zonder gevaar in enkele uren te bereiken), waar deze ambtenaar opgravingen in een oude Portugeesche benting ging doen. Kosten voor het gouvernement een paar honderd gulden aan kolen.

Deze minder gewenschte uitvloeisels van een declaratie-acrobatiek zijn te voorkomen, door het reisreglement te herzien en het eenvoudig, kort en toch niet schriel te maken.

In aanmerking nemende, dat een officier op patrouille *f* 6 daggeld geniet (gehuwden *f* 8.50), terwijl hij 3 à 4 dwangarbeiders te zijner beschikking krijgt voor het dragen van verschillende benoodigdheden, zoo kan dit gezonde systeem ook toepassing vinden in het reisreglement voor burgerlijke ambtenaren.

Waar men voor iederen ambtenaar geen ,,transportmiddelen'' in den vorm van dwangarbeiders kan beschikbaar stellen, rekene men op 2 pikoelpaarden en een gemiddeldend afstand van 15 paal à *f* 0.05 p. p. of *f* 1.50. Brengt men het totaal bedrag op *f* 4, voor afschrijving op zijn eigen paard enz., dan is deze uitgave niet te laag gesteld. Het daggeld voor den ,,subalternen'' ambtenar ware dan te stellen op *f* 6.— ÷ *f* 4.— = *f* 10.— zonder meer, terwijl de transportmiddelen z.a. prauwen, karretjes e.d. op kwitantie worden terugbetaald.

Een dusdanig stelsel is zeer eenvoudig en eischt weinig administratie, terwijl de ambtenaren niet maandenlang op de resteerende 20 pct. zullen behoeven te wachten.

,,De ambtenaar is bij een dergelijk stelsel behoorlijk en royaal behandeld en er is geen sprake van, dat hij op zijn reizen zou moeten ,,toeleggen''. Het palen-verslindend wegrennen is gedaan, waarvan land en volk en het feitelijke bestuurswerk de vruchten zullen dragen, terwijl dit daggeld voldoende hoog gesteld is om een prikkel te vormen voor veelvuldig reizen — desnoods geve men, evenals dit voor de officieren een zeer goede bepaling is, den getrouwden een extra-toelage voor iederen reisdag.''

Het grootste voordeel van het systeem zou zijn, dat de ingenieuse declaratie-techniek tot het verleden zou behooren, waarbij 's lands belang een aanmerkelijk voordeel zou boeken.

Ingezonden.

De ,,Buitenbezittingen''.

In mijne beschouwing over Indisch militarisme (dit blad van 12 December j.l.) citeerde ik een berichtje uit een dagblad, waarin het woord ,,buitenbezittingen'' voorkwam.

Dit gaf den heer Lubberink aanleiding om zijn ongenoegen te kennen te geven over dit hatelijke en onware woord, terwijl de heer Muller in het vorige nummer dat woord op historische gronden in bescherming nam.

Zeer getroffen was ik door de zinsnede in het betoog van dezen laatsten inzender:

> ,,Evenmin als de inheemsche bevolking van Ned.-Indië haar ,,compenie'' in den ban heeft gedaan, zoo min zal in Europeeschen mond in afzienbaren tijd het ,,Buitenbezittingen'' verdwijnen; het zijn woorden, waarop de geschiedenis haar stempel heeft gedrukt en die zich niet zullen laten verdringen; zelfs niet door een eventueel bevel van hooger hand.''

Deze zinsnede deed mij onmiddellijk denken aan de woorden, die op 13 Maart 1913 tijdens eene audiëntie van het Hoofdbestuur der toenmalige Indische Partij bij den Landvoogd ten paleize te Buitenzorg door Z. Excellentie den Gouverneur-Generaal (Idenburg) werden gesproken. Volgens de brochure ,,Het jaar 1913 in zijne beteekenis voor de Indische beweging'', samengesteld door Dr. E. F. E. Douwes Dekker, zeide Z.E., dat de Regeering strijd moet voeren tegen den geest van D. D., omdat het moederland aan de kolonie nimmer de onafhankelijkheid zal schenken.

De typisch Hollandsche denkwijze: het woord ,,bezittingen'' berust op historie en laat zich d u s niet verdringen, komt in wezen overeen met de eveneens Hollandsche uitspraak: het moederland zal nimmer aan de kolonie de onafhankelijkheid schenken.

En daartegenover staat de typisch Inlandsche gedachtengang, die, zooals de heer Muller dat uitdrukt, het woord ,,compenie'' nimmer in den ban zal doen.

Wie zich in deze uitspraken dieper wil indenken, voelt daarin de antithese: overheerscher-overheerschte .... bezitter-bezitting.

En voor wie dat niet kan of wil voelen, diene hier de volgende aanhaling uit het Voorloopig Verslag van den Volksraad over de Indische Begrooting van 1919, algemeene beschouwingen:

> § 3. Door nagenoeg alle leden werd het bestaande regeeringsreglement als absoluut verouderd, en met de daarin eigenlijk slecht passende partieele herzieningen niet meer dan een lappedeken geacht. Verschillende leden meenden, dat allereerst een uitspraak van den grondwetgever noodig is, die het bekende artikel over de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen zoodanig zal hebben te herzien, dat met het verouderde bezittings-idee voor goed wordt gebroken. Andere leden, dit op zichzelf zeer gewenscht achtende, meenden nochtans dat daarop niet zou behoeven te worden gewacht om alvast de dringend noodige vernieuwing van 't regeeringsreglement, dat nog uit den tijd van slavernij en pandelingschap dateert, in overweging te nemen, aangezien bedoeld grondwetsartikel Nederlandsch Oost-Indië niet bepaald als ,,bezitting'' aanwijst. Alvast zou begonnen kunnen worden het hatelijk woord waar mogelijk te doen vervallen en van ,,buitengewesten'' in plaats van ,,buitenbezittingen'' te doen spreken. Deze kleine redactiewijziging zou aan te brengen zijn tegelijk met tal van wenschelijk te achten verbeteringen in de schrijfwijze van inlandsche woorden en benamingen enz.

Uit deze aanhaling — let wel een van de alleréérste uitingen van den Volksraad — moge blijken, dat het begrip „bezitting" niet eenvoudig een kwestie van een „naam" is, zooals de heer Muller vermeent, maar dat in dat woord door de inheemsche en Hollandsch-Indische bevolking wordt g e v o e l d de grondgedachte van het Nederlandsche Volk, dat Indië is de bezitting van Nederland. Die grondgedachte, die in de Grondwet is vastgelegd, kon men zelfs hooren uit de beschouwingen van den meest eenvoudigen Hollander, die niet eens weet waar Indië ligt, toen hij kort geleden zijne verontwaardiging luchtte over het feit, dat wij hier thans Engelsche thee zullen moeten opkoopen in Londen, terwijl „onze" thee, **onze** thee!... naar Amerika gaat! Die grondgedachte, dat Indië met zijn millioenenbevolking het particulier eigendom is van Holland, kunt ge hooren uit beschouwingen van Hollandsche intellectueelen, wanneer ze het hebben over het verkoopen van een deel er van: b.v. Nieuw-Guinea, enz. enz.!

Die grondgedachte wordt op de meest duidelijke wijze uitgedrukt in de politieke programma's van politieke partijen, die spreken van een erfdeel onzer voorvaderen, dat tot meerderen bloei moet worden gebracht en aan onze nazaten moet worden overgedragen!

Indië voelt terecht, dat het woord „bezittingen" méér is dan een w o o r d. Het voelt zich door dat woord heftig geirriteerd.

In de debatten in den Volksraad en de daaromheen vastzittende bescheiden ziet men dan ook nergens meer dat irriteerend woord „bezittingen." Het wordt angstvallig vermeden en waar mogelijk vervangen door „gewesten".

De praktijk in Indië bewijst dus, dat dit woord zich wél zal laten verdringen... zelfs zonder bevel van hooger hand!

Indië d o e t het eenvoudig.

En Nederland zal verstandig doen met uit zichzelf die verouderde bezittings-idee vrijwillig prijs te geven, waartoe in de allereerste plaats die woorden uit de Grondwet dienen geschrapt te worden. Als het dan werkelijk maar „woorden" zijn, zal dat niet veel moeite kosten.

De heer Muller zal echter vermoedelijk wel willen toegeven, dat zulks heel wat pennen in de inkt zal doen dompelen en dat de welsprekendheid der Hollandsche bezittende klasse enorme afmetingen zal aannemen, indien ooit een voorstel daartoe zou worden ingediend.

Indië daarentegen wacht daar niet meer op! Het doet eenvoudig wat het billijk en noodig acht. Het l a c h t om al het gewichtige Hollandsche gedoe.

Niet Holland, maar „Indië" mààkt de geschiedenis!

En naarmate de tegenstand van Holland grooter zal wezen, naar die mate zal de kans geringer zijn, dat de verhouding bezitter-bezitting veranderd wordt in een „Verbond Indonesië-Nederland".

H. J. VERMEER.

Suriname.

In de September-aflevering (1918) van „West-Indië", Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao", zet de heer J. J. L e y s zijn artikelenreeks „Nieuwe Banen" voort. Als motto staan boven het nieuwe artikel de volgende zinsneden uit de rede, waarmede de Gouverneur op 14 Mei 1918 de zitting der Koloniale Staten opende: „Ook thans kan wederom gewaagd worden van vooruitgang in de Veehouderij. Krachtiger werkzaamheid op dit gebied zou intusschen zeer aan te bevelen zijn."

Uit de beschouwingen van den heer L e y s blijkt, dat de toestanden op elk onderdeel van de veeteelt nog zeer veel te wenschen overlaten.

„Langzaam, zeer langzaam — aldus de schrijver — schijnt onze veestapel vooruit te gaan, en onderwijl moeten we ons jaar in jaar uit voorzien van slachtvee en vleeschproducten uit het buitenland.

Dat die invoer van vleesch en spek en slachtvee een aanzienlijk bedrag vertegenwoordigt, een bedrag, dat ik liever in de Kolonie zou willen houden, blijkt wel uit het feit, dat we bijv. in 1916 in ronde cijfers 170.000 K.G. gezouten spek, 510.000 K.G. gezouten vleesch, 60.000 K.G. ham en schouders hebben ingevoerd, om nu maar niet te spreken van 't gerookte spek en vleesch, worst en andere vleeschproducten.

Verder zijn er zeker duizend varkens en duizend koeien aangevoerd, die in ons abattoir geslacht werden voor de consumptie.

Hoe ver zijn wij er dus nog vandaan om in onze eigen behoeften te kunnen voorzien? Voegt men hier bij nog de duizenden kilo's vet en boter, die uit Europa en Amerika in onze winkels terecht komen, dan blijkt het duidelijk, dat er voor onze veeteelt zich nog een wijd verschiet opent.

Gezien de langzame uitbreiding van onzen veestapel mogen we wel zeggen, dat het nog tientallen van jaren duren zal, voor we in eigen behoefte kunnen voorzien, voor de winsten der handelaars in vleeschwaren terecht komen in de zakken der Surinaamsche landbouwers."

Gezien het ontbreken van menschen met vakkennis op elk gebied in de kolonie, betwijfelen wij het of de toestand door den heer L e y s gewenscht ooit zal intreden, of concurrentie met het buitenland op al de genoemde gebieden van voortbrenging wel ooit mogelijk zal zijn. Wij gaan zeer veel langzamer vooruit dan dat buitenland. Hoe zal inhalen dan mogelijk zijn?

Intusschen blijft het wenschelijk daarnaar te streven en daarbij kunnen de door den schrijver gegeven wenken van groot nut zijn.

Op elk gebied van de veehouderij valt nog onnoemelijk veel te verbeteren, waarbij krachtige steun van het Gouvernement niet zal mogen ontbreken.

De heer L e y s verwacht veel van een door het Gouvernement op te richten modelboerderij, waarmede beoogd wordt een voorbeeld te geven aan de tegenwoordige en de toekomstige landbouwers, hoe een bedrijf moet worden ingericht en onderhouden. „De menschen moeten eens iets zien. Onze boeken en boekjes geven ons nooit een juist inzicht in de zaken. Geen betere leerschool voor onze toekomstige landbouwers dan een gouvernementsboerderij."

......„Natuurlijk kost dat geld en veel geld ook, hoe meer hoe beter, maar dat geld is niet renteloos. De boerderij kan zoo gedreven worden, dat ze winst oplevert, zooals de boerderij op Onderneming bij onze Engelsche buren dat ook doet."

Bedriegen wij ons niet, dan is er reeds vroeger sprake geweest van de oprichting van een gouvernements modelhoeve; wij zijn echter niet in de gelegenheid op dit oogenblik na te gaan waarop de zaak is afgestuit.

Over de paarden en ezels zegt de heer L e y s: „Die onze miserabele paarden en ezels langs de straten ziet, weet door één oogopslag, dat er van eigenlijke paarden- en ezels-fokkerij geen sprake is."

En verder over de ezels: „Wat een kleine beestjes, hoe mager en slecht verzorgd. Hoogst zelden treft men er een aan, die van behoorlijke grootte is. Een groote ezel ziet men nooit. Als dat nog eenige jaren zoo doorgaat, zijn onze Surinaamsche ezels niets meer waard."

Deze opmerking brengt ons het volgende in herinnering: toen in Mei 1894 Gouverneur v a n A s c h v a n W ij c k met verlof naar Nederland vertrok, vergezelden hem eenige heeren tot Demerary. In Waterstreet bleef één van hen telkens staan om te kijken naar de forsche, krachtige ezels voor de karren. Dit trok de aandacht van den Gouverneur, die eindelijk vroeg: „waar staat u telkens naar te kijken?"

„Ik zoek naar een vergelijking tusschen Nederlandsch- en Britsch-Guiana en ik heb die gevonden", luidde het antwoord: „Suriname staat tot Demerary als een Surinaamsche ezel tot een Demerarysche".

* * *

De „Middenstandsbond" schrijft onder het hoofd: „De economische positie van Suriname":

„Reeds meermalen is er sprake geweest om Suriname ook economisch meer aan Nederland te binden. Daarvoor zou het wenschelijk zijn, dat de Nederlander zelf in Suriname den toestand verkende; een nauwgezette studie maakte van den bestaanden tusschen- en detailhandel, om daarnaar plannen te vormen om door vestiging van den detailhandel, hetzij als toko's, èn voor Suriname èn voor Nederland nuttig en dienstig te zijn.

De oorlogstoestand is de laatste jaren zeer weinig bevorderlijk geweest aan de vorming van definitieve plannen om het afzetgebied van Nederland in Suriname te vergrooten; integendeel, sedert de duikbootenoorlog de zee geheel onveilig maakte, kon van de vestiging en ontwikkeling van den vaderlandschen handel en de Nederlandsche industrie en den Hollandschen landbouw en veeteelt geen sprake zijn. De commercieele- en industrieele banden van Nederland met Suriname werden zoo goed als geheel verbroken en Suriname was aangewezen op de relaties met Amerika, ja was zelfs grootendeels afhankelijk van de welwillendheid van Amerika.

Nu echter de zee weer langzamerhand veilig raakt en langzamerhand de verkeersweg tusschen Suriname en Nederland weer geopend wordt, kan het nuttig zijn eens de aandacht te vestigen op deze West-Indische Kolonie.

Om echter een denkbeeld te kunnen vormen, hoe de wederzijdsche belangen van Nederland en Suriname kunnen bevorderd worden, is het noodig zich een juist beeld te kunnen vormen van den toestand daar ter plaatse, n.l. te Paramaribo. Is daarvoor een onderzoek in loco noodzakelijk, tot dat plaatselijk onderzoek zal men niet overgaan, of men moet eerst in datgene wat bekend is van den toestand aldaar, aanleiding vinden om eene gedetailleerde studie ter plaatse te gaan voorbereiden."

Daarna neemt het blad het economisch overzicht uit „De Telegraaf" van 4 Januari over, waarop wij in ons vorig nummer de aandacht hebben gevestigd.

* * *

Naar „De Telegraaf" verneemt is de heer D. S. H u i z i n g a, directeur van den Landbouw in de kolonie Suriname, benoemd tot directeur van de Surinaamsche Bank en tevens tot gedelegeerde van de West-Indische Cultuurbank.

Is het bericht juist, dan is het te betreuren, dat het Departement van den Landbouw zijn bekwaam hoofd verliest.

* * *

Het s.s. „Commewijne", van den Kon. West-Indischen Maildienst, is 7 Januari van Amsterdam naar Paramaribo vertrokken en was des avonds te 8 u. 43 in zee.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Kinderroof. Te Soerabaja zijn, volgens de *Tjahaja Timor*, wegens kinderroof twee Chineezen aangehouden. De kinderen waren bestemd voor China en werden daarheen overgebracht per Japansch stoomschip „*Toyomarie*", dat te Probolinggo lag. Zestien Inlandsche kinderen waren aan boord van dit schip ontdekt, welke bestemd waren om in China verkocht te worden aan kinderlooze families.

Vruchtententoonstelling. Hetzelfde blad deelt mede, dat het succes van de tentoonstelling van mangga's, welke den 19en October l.l. door de Vereeniging „*Mardi Kirna*" te Pasoeroean gehouden werd, als geslaagd beschouwd kon worden. Er was groote belangstelling onder de Inlandsche vruchtenkweekers, waardoor het aantal inzendingen meer dan 3000 bedroeg met ruim honderd verschillende soorten. De jury vergaderde den 25en October, terwijl de geëxposeerde vruchten den 27en d.a.v. verkocht werden, ter tegemoetkoming van de gemaakte kosten. Aanvragen voor mangga's had men te richten tot den Secretaris van „*Mardi Kirna*" en konden ook telegrafisch gedaan worden. De prijs bedroeg per 30 kilo *Aroemanis* ƒ 12, *golek*, *madoe* en gemengde soorten ƒ 6. De verzending geschiedde ongefrankeerd en onder rembours.

S. I. Den 14en October l.l. had volgens de *Kaoem Moeda* te Tjiawi (Tasikmelaja — Preanger regentschappen) op de *aloon aloon* een openbare vergadering van de S. I. plaats, welke bijgewoond werd door meer dan vijfhonderd Inlanders, onder wie de regent, de wedana en drie assistent-wedanas. Ook de controleur woonde de vergadering bij. De heer Abdoel Moeis sprak over het nut van vereeniging en het doel van de S. I., voorts over de zaak van Madjalaja en de willekeur van bestuursambtenaren; de heer Hasan Djajadiningrat over art. 23 van de instructie der regenten en over den dessaraad. Hierop werd besproken de oprichting van een locale S. I. te Tjiawi. De vergadering duurde tot één uur voort.

De Inlander Maskoen van de dassa Singamarta in de afdeeling Serang, werd door het landgerecht veroordeeld tot betaling eener boete, doch diende tijdig een gratierekest in, maar werd desondanks toch voor vijf dagen in de gevangenis opgeborgen tijdens de afwezigheid van den voorzitter van de S. I. Alzoo de *Kaoem Moeda*.

Door de afdeeling Malang der S. I. is, volgens de *Oetoesan Hindia*, het verzoek gedaan om in de tweede helft van de maand December gedurende eene week een pasarderma (liefdadigheidstentoonstelling) te mogen houden, waarvan de opbrengst bestemd is tot bestrijding der kosten van oprichting van een *Sekola Islamia*, zooals die elders o.a. te Soerabaja al bestaan. Het verzoek is toegestaan. Als een eigenaardigheid van deze S. I.-afdeeling wordt gemeld, dat zij van hare leden geen contributie eischt, doch, wanneer er gelden benoodigd zijn voor het eene of andere goede doel, pasars derma houdt, de opbrengst waarvan tot bestrijding der kosten aangewend wordt; terwijl eventueele surplussen bij een Europeesche bankinstelling in deposito gegeven worden, nochthans zonder rentekweeking, tegen welke laatste de Mohamedaansche leerstellingen zich verzetten.

Hulp aan ijzersmeden. Bij Gouv. besluit van 8 October Ao Po. is, volgens bovengenoemd blad, de Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel gemachtigd om te beschikken over een som van ƒ 18000, om die tegen een rente van 5 pCt. 's jaars als bedrijfskapitaal aan de gezamenlijke ijzersmeden te Tjitoeroeg (Soekaboemi — Preanger Regentschappen) te verstrekken. Door dit voorschot zullen de vereenigde ijzersmeden te Tjitjoeroeg, die in hoofdzaak landbouwwerktuigen vervaardigen, in staat gesteld worden het bedrijf op ruimer schaal ter hand te nemen en zal door aankoop van goed materiaal en de noodige technische hulpmiddelen, de kwaliteit van het werk aanmerkelijk verbeterd worden, zoodat te voorzien is, dat goede winsten gemaakt zullen worden. Gedurende den oorlog en waarschijnlijk nog geruimen tijd daarna zal er hoogstwaarschijnlijk geen sprake van kunnen zijn, dat goede landbouwwerktuigen uit Europa kunnen worden betrokken. Het kapitaal zal op door den Directeur voornoemd te bepalen wijze en door hem vast te stellen voorwaarden verstrekt worden.

Bij gelegenheid van de *Sekaten* te Solo zou van 8 tot en met 17 December l.l. een jaarmarkt-tentoonstelling gehouden worden van Inlandsche nijverheid, kunstnijverheid, land- en tuinbouw en pluimvee, omvattende de navolgende groepen: 1. vlechtwerk; 2. weefkunst; 3. batikkunst; 4. metaalbewerking (pamorsmeedkunst, enz.); 5. hout- en bamboebewerking; 7. bewerking van hoorn, been, schildpad, schelp, paarlemoer en ivoor; 8. steen- en aardewerk; 9. vruchtensappen, geleien, marmelades, zuren, suikerbereiding, zeep- en oliebereiding, aetherische oliën, akarwangi-voorwerpen, geneeskrachtige kruiden, Inlandsche medicijnen, tabakbereiding en specerijen; 10. Inlandsche landbouwgewassen.

Voor bekroningen zouden diploma's disponibel gesteld worden, medailles en geldprijzen. Gevraagd werd 50 pct. reductie voor vrachtprijzen der in te zenden goederen bij vervoer langs de spoor- en tramwegen. Het bestuur was samengesteld uit den voorzitter, den heer J. J. van Helsdingen (ass.-resident van Soerakarta), den secretaris A. H. Neijs en den thesaurier D. C. Schultz, allen te Solo. *(Sinar Djawa)*.

Passar Malem. Vergunning werd verleend voor het houden van een pasar Malem te Malang van 15 tot 18 December Ao Po. aan de vereeniging S. I. in samenwerking met de Chineesche Schoolvereeniging *Tiong Hwa Hwee Kwan (Tjahaja Timor)*.

Aan hetzelfde blad wordt bericht, dat de bruto-ontvangst van de *Pasar Malem* ter gelegenheid van het *Sarekat Islam Congres* te Soerabaja om en bij de ƒ 8000 bedragen heeft.

Een nieuwe Ordonnantie. Volgens de *Sinar Sumatra* is afgekondigd de Inlandsche gemeente-ordonnantie voor Sumatra's Westkust. Het bestuur over elke Inlandsche gemeente in dit gewest zal gevoerd worden door een Inlandschen Gemeenteraad en een gemeentehoofd. De raad is samengesteld uit de volkshoofden of oudsten van de gemeente, volgens plaatselijk gebruik, en verder uit leden door of namens het hoofd van gewest aangewezen in die gemeenten, die dat verlangen, en na candidaatstelling door de daarvoor in aanmerking komende gemeentegenooten. De nieuwe ordonnantie, welke in hoofdzaak overeenkomt met de *Nagariordonnantie*, treedt in werking op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen dag.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Verwording der S. I. De *Bintang Soerabaja* gaat voort met over de verwording van de S. I. het volgende te releveeren: Wij — alzoo de schrijver — hebben in het rapport Snouck gelezen, hoe de meening is van dezen hoogleeraar ten opzichte van de houding, welke het bestuur heeft aan te nemen jegens Inlandsche vereenigingen. Men kan deze, volgens professor Snouck Hurgronje, bijna niet genoeg tegemoet treden, wijl zij volgens hem de openbare meening vertegenwoordigen. En hij prijst gelukkig het land, waar men de in dezen vorm gegoten meening der bevolking tot vrije uiting laat komen. Hij zou de S. I. dan ook een weldaad van Djambi achten. Aldus het oordeel van een hoogleeraar met een Europeesche reputatie en die dus voor dat oordeel al dadelijk een groote mate van tot instemming geneigde aandacht mag verwachten. Stellen wij daartegenover nu eens, wat de practijk leerde, waarbij wij ons zullen bepalen tot de ervaringen, opgedaan door iemand, die aanvankelijk een overtuigd voorstander was van de S. I., de in zijn ressort werkende afdeeling dezer vereeniging op alle mogelijke manieren tegemoet kwam, met de leiders overleg pleegde en onderhandelde, kortom iemand, die met alle mogelijke loyaliteit en eerlijkheid de beginselen toepaste, welke volgens den heer Snouck Hurgronje de eenige aangewezen middelen zijn, om te komen tot een billijke en eerlijke behandeling van den Inlander. De heer Huijgen de Raat (reeds in een vorig weekoverzicht genoemd) heeft een dossier over deze kwestie toegezonden aan de redactie van de Locomotief en in dat blad van 3 October geeft hij een uitvoerig relaas van zijne ervaringen. Het relaas is een aaneenschakeling van onaangename decepties, van schendingen der goede trouw jegens den goedwillenden landheer, van ondankbaarheid voor al het goede, dat hij deed, omdat deze Europeaan een idealist is, die wilde leven temidden van een gelukkige en tevreden bevolking. Men gevoelt hoe deze man met alle middelen heeft gestreefd naar de bereiking van dit landelijk ideaal en hoe hij zich geleidelijk weer zag teleurgesteld tot hij tenslotte de bittere realiteit der dingen proefde en besloot tot een waarschuwing aan de Regeering, welke waarschuwing culmineerde aan het slot van zijn artikel in de volgende zinnen: „Regeering talmt niet langer. Gij draagt de verantwoordelijkheid, zoo de van alle zijden zichtbare kenteekenen van goede evolutie verdrongen worden door uitingen van valsche democratie, die koersen naar den bloedigen chaos, waarin Rusland thans verkeert. Ziedaar, redactie, het gebruik door mij van het vrije woord gemaakt. Ik vertrouw, dat mijn tegenstanders, de eischers van het vrije woord in klank en schrift, mij dit niet euvel zullen duiden, nu ik tracht daarmee hun actie voor goed uit te roeien. Al dien tijd hebben zij willens en wetens misbruik van dat vrije woord gemaakt, om te pas en te onpas onze Majesteit de Koningin, onze Regeering, onze bestuursorganen, onze maatschappelijke instellingen, de Westerlingen, de Chineezen en last not least de besten van het eigen ras, intellectueel goed onderlegd, te beleedigen, te ver-

guizen, met modder te bezoedelen. Die kaatsen wil moet den bal verwachten. Ik heb gezegd! En wacht......"

Aldus de heer Huygen de Raat. Ziehier nu de twee lijnrecht tegenover elkaar staande leeringen: die van den op verren afstand levenden professor Snouck Hurgronje: de S. I. is een zegen voor Indië; Inlandsche vereenigingen zijn prachtig en goed, ook al kennen de leden zelfs niet zuiver en duidel[ijk] haar doel en streven en men moet haar raadplegen, omdat zij de openbare meening vertegenwoordigen; die van den idealist Huygen de Raat: na een lange periode van eerlijke toepassing der beginselen Snouck Hurgronje: valsche democratie, welke koerst naar den bloedigen chaos, waarin Rusland thans verkeert. Nu wordt wel getracht om den afgrond tusschen deze twee zoo verschillende opvattingen te overbruggen door Sneevliet en Semaoen aansprakelijk te stellen voor de verwording der S. I., doch men geeft daarmee blijk van meer goed vertrouwen dan van nuchter inzicht. Wanneer elders op dezelfde wijze proeven worden ingezet als in Demak is geschied, zal men dezelfde resultaten zien. Van hoe groote beteekenis het oordeel van een man als professor Snouck Hurgronje ook moge zijn, hoe bereidwillig de overgroote meerderheid dergenen, die daarvan kennis namen, ook moge zijn, om er zich zonder meer aan te onderwerpen, dit alles neemt niet weg, dat de beteekenis van dit professorale oordeel afbrokkelt en tenslotte geheel wegvalt, zoodra de gouden leer der praktijk er mee in botsing komt en resultaten brengt, welke diametraal staan tegenover die, welke men volgens professor Snouck Hurgronje zou mogen verwachten. Dan kan men nog slechts spreken van het bankroet der stellingen van den hoogleeraar; het is tenslotte de praktijk, welke beslist. Een bevoegd beoordeelaar gaf als zijn meening te kennen, dat professor Snouck Hurgronje reeds te lang buiten het eigenlijke Indische leven staat. Onze zegsman — alzoo de schrijver — betwijfelt, of de rapporten, brieven enz., welke de hoogleeraar natuurlijk herhaaldelijk ontvangt, wel in staat zijn, om hem een volledig beeld te geven van de werkelijkheid. Men kan zich in tijden als deze bijna niet meer beroepen op ervaringen van één jaar oud, omdat het aspect der dingen zoo bijzonder vlug wisselt. Wij gaan van een hoogte naar beneden en dat pleegt steeds crescendo te geschieden. En is professor Snouck Hurgronje al niet vele jaren uit Indië weg? Vermoedelijk zit hierin het groote verschil tusschen theorie en praktijk, waaraan zelfs een geleerde als de heer Snouck Hurgronje niet ontsnapt. Het blijkt trouwens uit zeker punt in zijn rapport, dat hij er eenigen tijd uit is; hij spreekt nog van uitingen in de pers, in vergaderingen en op audiënties zonder er rekening mee te houden, dat wij sinds dien reeds uitingen in geheel anderen en veel gevaarlijker vorm hebben leeren kennen.

„Adhi-Darmo". Het is waarschijnlijk, alzoo de *Djawa Tengah*, dat deze vereeniging in de aanstaande zitting van den Volksraad ter sprake zal worden gebracht en wel naar aanleiding van eenige mislukte pogingen om bij den Directeur van Binnenlandsch Bestuur en den Landvoogd gelijk te krijgen tegen den heer *van der Jagt*, assistent-resident van Keboemen. Deze heeft indertijd maar niet dadelijk klaar gestaan om die vereeniging in zijn ressort te laten werken, zonder voorafgaande informatie naar doel en streven. Daarop volgden aanklachten eerst bij den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, daarna bij den Gouverneur-Generaal tegen de houding, welke de assistent-resident van der Jagt had aangenomen. Toen dit alles niet hielp, besloot de „*Commandant*" van het arbeidsleger het bij den Volksraad te probeeren. Ten einde te doen weten, waarom het gaat, geeft de *Djawa Tengah* het volgende relaas der feiten: In een brief van 6 Maart 1918 gaf Raden Mas Soerjopranoto, commandant van „Adhi Darmo" (vroeger secretaris-thesaurier van de zoo listig verdwenen landbouwmaatschappij „Mardi Kismo") den assistent-resident van Keboemen te kennen, dat hij te Keboemen een „rechtskundig bureau" wilde oprichten. De assistent-resident antwoordde daarop met een verzoek om nadere identificatie van den persoon van den commandant en van de vereeniging, aangezien beiden tot dusver voor dezen bestuursambtenaar onbekende grootheden waren. Raden Mas Soerjopranoto antwoordde, dat het rechtskundig bureau ten doel had het geven van: a. bijstand aan goede menschen in civiele en crimineele zaken; b. adviezen en inlichtingen aan menschen, die meenen mochten in hun rechten te worden verkort en recht willen zoeken bij de Regeering. De slotsom van den brief luidde: „De statuten van onze vereeniging kunnen wij UEdG. nog niet aanbieden, doch wij nemen de vrijheid UEdG. te verwijzen naar het gedrukte hoofd van dezen brief, dat voldoende is." De assistent-resident, blijkbaar een wantrouwend mensch, vond een gedrukt brievenhoofdje geen geschikt surrogaat voor ontbrekende statuten en antwoordde wederom, dat hij meer afdoende inlichtingen wenschte. Den 1en April probeerde de „Commandant" het andermaal, nu met een persoonlijk bezoek. De assistent-resident van der Jagt was uiterst tegemoetkomend en verklaarde, dat hij desnoods genoegen zou nemen met een verklaring, af te geven door het hoofd van plaatselijk bestuur te Djokdja. Intusschen liet de Commandant niets meer van zich hooren. Op zekeren dag dook het rechtskundig bureau clandestien te Keboemen op; voor het ingehuurde huisje werd een groot bord gehangen en de zaak was gezond. Leider van het bureau was zekere Raden Aris, een vermaard rechtsgeleerde...... Doch het bureau leidde een zeer anaemisch bestaan en stierf na vijf dagen. Het groote bord werd weer ingehaald en de listige „rechtsgeleerde" verdween met gezegd bord in de richting der Vorstenlanden. Of de huur van het huisje betaald is, weten wij niet — alzoo de schrijver; doch dit zal wel zoo zijn; ze zijn nog al prompt in geldzaken daar bij „Adhi Darmo". Dit is de geheele historie. Net iets van zoo groot belang, dat na den Directeur en den Landvoogd, de Volksraad er aan te pas moet komen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De eerste Indiër in een Britsch ministerie.

Engeland geeft weer 't voorbeeld van vooruitstrevendheid. Was er vóór den oorlog reeds een duidelijke aanwijzing, dat Britsch-Indië zich als volwaardig wenschte te zien meetellen, tijdens de groote wereldgebeurtenis heeft het dit verlangen al scherper en stelliger doen kennen. De regeering in 't moederland is niet doof en blind gebleven, zij heeft zoowel waardeering en gevoel getoond voor de offers, die de kolonie grootmoedig is blijven brengen, als voor de uitingen van de inlandsche partijen. Was de vertegenwoordiging van Indië bij de Rijksoorlogsconferentiën hiervan een aanwijzing, de uitzending van den staatssecretaris Montagu naar Indië, welke leidde tot het bekende rapport van dezen minister, samen met den onderkoning Chelmsfort opgesteld, sprak uit eenzelfden geest. Bij de stappen, die in de nieuwe richting gedaan zijn, is een eminente Indiër een paar keeren reeds tot baanbreker uitverkoren. Sir S. P. Sinha, die een der leiders van 't nieuwe politieke leven in Indië is geweest, was de eerste Indiër, die lid werd van den Raad van den onderkoning. Hij kwam naar Londen als vertegenwoordiger van zijn land bij de Rijksconferentie. Hij is, met den maharadja van Bikanir opgeroepen voor de beraadslagingen der vredesconferentie. En nu neemt hij als eerste Indiër zitting in 't nieuwe ministerie van Lloyd George — als onder-staatssecr. van koloniën —.

Hoe de meeningen ook uiteenloopen over de samenstelling van dit ministerie, zonder uitzondering vindt de benoeming van Sir Sinha instemming en toejuiching. 't Is waarschijnlijk, dat hij een figuur van beteekenis zal worden, die veel zal kunnen bijdragen om de nieuwe begrippen, die in 't rapport Montagu-Chelmsfort zijn opgenomen, in practischen vorm om te zetten. Het is waarschijnlijk, dat Britsch Indië een eigen bestaan zal krijgen, evenals de kroonkoloniën. Maar afgescheiden nog van al de te bereiken tastbare resultaten, ligt in deze benoeming voor Indië reeds een gebeurtenis, die hoogelijk gewaardeerd zal worden.

Van vrijheid tot ongebondenheid.

In 't maathouden ligt de voornaamste en de duidelijkst te onderscheiden eigenschap van de mannen van beschaving, zegt Albert de Pouvourville in een hoofdartikel van „la Dépêche Coloniale" van 17 December j.l. Volkeren, die in beschaving ten achter zijn, of die van beschaving verwisselen, hebben de voogdij van een ander noodig, omdat zij zelf voor hunne ontwikkeling geen maat kunnen houden. Deze overdenking werd hem ingegeven door de manier waarop 't Fransche beginsel van drukpersvrijheid wordt opgevat in 't Verre Oosten en in 't bijzonder in 't Fr. protectoraat. De inlanders, die nooit eenige vrijheid van spreken en schrijven hebben gehad, zijn plotseling in 't bezit gekomen van geheele moreele vrijheid, en hebben zich aan 't uitgeven van dagbladen gezet, alsof de ontwikkelde menschen er niets beters te doen hadden. De zaak op zich zelf is goed, als ze niet verkeerd wordt aangepakt.

De schr. wijst er op, dat in de redactiebureaux nog andere dan inlandsche journalisten werken. Blanke medewerkers, die nergens anders aftrek voor hun proza hebben kunnen vinden, leveren hier ongeteekende bijdragen. Het inlandsche blad draagt de verantwoordelijkheid. De beoordeelaar, die er buiten staat, heeft niet naar de kleur van de schrijvers te vragen, hij neemt de indrukken op en deze zijn hartstochtelijk, onrechtvaardig en bovendien onhandig.

De Fr. pers is er dadelijk tegen op gekomen, maar toch was en is niets anders te verwachten, nu voor de Annamiten de Fr. wetten en vrijheden zonder overgang zijn ingevoerd. De Pouvourville is niet tegen drukpersvrijheid. Fr. heeft ze, en hoe men er over moge denken, zij behoort tot de zaken, die men niet loslaat als men ze eenmaal heeft verworven. Maar voor de veraf gelegen bezittingen trekt hij wel te velde tegen de losbandigheid van de gedachte, onder 't daar ontaarde en valsche beginsel van vrijheid van schrijven. Daar de nieuwe Aziatische confrères 't gevoel van maathouden nog niet hebben, acht de schr. het een plicht van 't locaal-bestuur, hun een eenvou-

dige zaak te leeren, die alle beschaafden moeten weten, namelijk: er bestaat geen volkomen vrijheid, ieders vrijheid is begrensd door de vrijheidsbehoefte van de anderen.

Wie de vrijheid van de pers misbruikt, behoorde op de vingers getikt te worden.

Het blad, dat zich veroorlooft te ver te gaan, dat alles afkeurt, wat van F. zijde komt, dat met Annamitische pseudonymen de voortbrengselen van laagstaande burgers onderteekent, wekt weerzin, zelfs bij de inlanders, die dit spel best doorzien, al beweert men hen te willen beschermen en verdedigen. F. moet met voldoening waarnemen, hoe de groote meerderheid van de inlanders er afkeerig van is in te gaan op de ophitsingen, maar 't moet er toch ook over ontstemd zijn, dat de Annamiten de zaak naar gezonder opvatting beoordeelen dan de F. zelf, voor zoover deze alle maat verliezend, alle gezonde beginselen uit 't oog verliezen.

Die inlanders, welke zich hebben laten meesleepen, zullen, meent de schr., door een krachtige oproep tot de orde terug te brengen zijn van 't uiterste waarheen zij zich op avontuur begeven, meer door snobisme en verbluffing dan door overtuiging. Hij vraagt om die oproep tot de orde.

Zou de schr. zich, vragen wij, de zaak niet wat al te eenvoudig voorstellen, door haar slechts van één zijde te bezien. Al zit er veel waarheid in hetgeen hij zegt, de oorzaak, de beweegreden, die zich nog gebrekkig en zelfs verkeerd uit, kan een beter kern hebben, dan hij waarneemt en weergeeft.

Noordpoolplannen.

Volgens 't Engelsche blad Financier wordt in alle stilte een vliegtocht naar de Noordpool voorbereid. Een Amer. expeditie zou in Juni vertrekken, de Eng. wil haar voor zijn en in April uitgaan. De Amer. zal de Groenlandroute nemen en onder leiding van schout bij nacht Peary staan. De Br. zal via Spitsbergen gaan. Aan Lowe-sound is een landingsplaats in aanbouw, op slechts 900 mijl van de N. P.; met een snelheid van 80 mijl in 't uur zou de pool in 12 uren te bereiken zijn. Deze onderneming wordt georganiseerd door S. Jones van Northern Exploration Cy; kapitein Wild, die onderbevelhebber was op een der Z. P. expedities van Shackleton, zal de leiding hebben. De aardigheid van gedrang en „rechts houden'' aan de N. P. zal weer geplaatst kunnen worden.

De verovering van de lucht.

De oorlog heeft de techniek der vliegkunst een heel eind vooruit gebracht. Ternauwernood was de wapenstilstand gesloten of de vliegeniers waren er op bedacht de tot groote prestaties gereed zijnde machines tot demonstraties van vredesmogelijkheden aan te wenden en wat in dit opzicht als proefstukken ondernomen is, opent 't vooruitzicht voor groote, voor zeer groote mogelijkheden.

De Britsche generaal W. G. H. Salmond, commandant van de luchtafdeeling in Egypte, heeft de vlucht volbracht van Cairo naar Br. Indië. Hij was vergezeld door generaal A. E. Borton, kapitein R. Smith en 2 machinisten. De gevolgde weg liep over Damascus, Bagdad, Bushire, Bandar Abbas, Charbah, Karachi: Slechts 36 uren werden in de lucht doorgebracht, de totaal afgelegde afstand bedroeg 2548 mijlen. De reis werd daarna tot Delhi (nog 50 mijlen) voortgezet.

Alles was goed voorbereid, de reis liep zonder ongeval of tegenvallers af.

Dadelijk stelde zich echter meester boven meester; een aeroplane van reuzenafmeting ondernam de reis van Martlesham in Engeland naar Karachi. Hij meet 127 voet en kan een snelheid van 100 mijl in een uur bereiken. Majoor A. S. Mac Laren en kapitein Halley zijn de bestuurders. Zij brengen generaal Mc. Ewen, aangewezen voor een luchtvaartcommando in Indië, 400 naar zijne bestemming. De reis gaat eerst naar le Bourget, bij Parijs, dan naar Miramas, bij Marseille, ruim 450 mijlen. Verder:

Miramas—Otranto	880 m.
Otranto—Cairo	1170 ,,
Cairo—Bagdad	875 ,,
Bagdad—Bandar Abbas	870 ,,
Bandar Abbas-Krarachi	652 ,,

Daar de bedoeling was tot Delhi door te gaan, werd de totaal af te leggen afstand 5800 mijlen.

De scheepvaart in Midden-Afrika.

De „XX Siècle'', Belgisch dagblad, weet te vertellen van een uitvinding, die 't middel aanbiedt om over land de watervallen, versnellingen en andere hindernissen om te trekken, die in de Afrikaansche stroomen al te dikwijls de kalme stroomgedeelten van elkander scheiden en zoodoende de vaart uiterst moeilijk en soms zelfs onmogelijk maken. Het middel bestaat uit amphibie-booten, die watermachines, maar ook wielen bezitten. Zij zullen zich over speciaal daarvoor in te richten kaden, met één rail, bewegen. Meerdere booten aan elkander gespannen vormen ware treinen, geduwd en getrokken door electrische scheepjes, vooruit en achteraan, die elk voorzien zijn van een dynamo. Dezelfde kracht doet de wielen werken over de rail.

Elke wagon-boot, met een vervoervermogen van 20 ton en met een diepgang van slechts één M. (geladen), wordt samengesteld uit tweelinglichamen, die elkander op land en te water in evenwicht houden, ook wanneer de lading niet precies in twee gelijke gewichten is verdeeld. De boot-wagons zijn niet duurder dan gewone wagons van gelijk vermogen, de motorbooten kosten niet meer dan locomotieven van gelijke kracht. De sleepen kunnen uit een 20-tal booten bestaan. Bij een 15-tal vervoert een sleep al evenveel als 10 treinen van de bestaande lijn Matadi-Léopoldville. De beweging zal gemakkelijker zijn dan die over land, omdat 't uitwijken en passeeren te water geen belemmering en oponthoud veroorzaakt. De hindernis, die met de monorail overwonnen wordt, is te vergelijken met die van een sluis.

De kaden kunnen van heel eenvoudige constructie zijn. Een dakvormige helling van hout, steen, metaal, gewapend beton, is overal zonder veel moeite en kosten te maken. Voor 't laden en lossen heeft men, naar de plaatselijke omstandigheden, de keuze tusschen een kade of een perron, ook hierin kan een groot voordeel gelegen zijn.

Het repatrieeren der koloniale troepen.

De Fransche afgevaardigde Lacave La Plagne heeft in de Kamer een voorstel ingediend om het vraagstuk van den terugkeer der koloniale strijders naar hun land spoedig aan de orde te stellen. Hij wil als eerste maatregel dadelijk allen in 't zuiden van Frankrijk samenbrengen. Velen zijn over geheel Frankrijk verspreid en zelfs met de Fr. troepen buiten de grenzen getrokken. Dat zal aan een groot aantal borstkwalen bezorgen, want zij zijn niet bestand tegen 't Europeesche winterklimaat. Aanvankelijk waren zij meerendeels in eigen bataljons samengebracht, worden deze weer in hun oorspronkelijke organisatie hersteld, dan zal dit de verdere overdracht naar hun geboorteland ook in de hand werken. De demobilisatie van de Senegaleezen, Somalis, enz. gaat dan vanzelf. De hierbij te betrachten spoed is van groot financieel belang voor Fr., maar niet minder voor de betrokkenen en voor de koloniën, die behoefte hebben aan werkkrachten voor haar economische ontwikkeling. Ook de dankbaarheid moet aansporen hen spoedig naar hun gezinnen te laten terugkeeren.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Wegens den overvloed van ontvangen tijdschriften enz. wordt ditmaal hoofdzakelijk volstaan met een titelopgave.

Teysmannia. Jaarg. 1918. Afl. 8.

Memorieboek van Pakhuismeesteren van de thee te Amsterdam 1818—1918, en de Nederlandsche theehandel in den loop der tijden, door Dr. J. J. B. Deuss (wordt vervolgd). — Rijst op droge velden, door A. van Emmerik. — Jobstranen, door K. van der Veer. — Halmahera en Morotai, besproken door K. van der Veer (met ill.). — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Eigen Haard.

No. 1 en 2 van jaarg. 1919 bevatten het eerste gedeelte van een geïllustreerd artikel van J. E. Jasper: In het land der verborgen bronnen (nl. Toeban).

Onze Eeuw. Jan. 1919.

Beschouwing van Prof. Mr. J. C. Kielstra over de zelfbesturende landschappen in Ned.-Indië. Schr. geeft in hoofdzaak een historisch overzicht van het bedoeld gebied, dat ruw geschat ongeveer een tiende van Java en niet minder dan twee derden van de Buitenbezittingen omvat. Het artikel wordt voortgezet.

De Tropische Natuur. Oct. 1918.

Een paar kilometers geologische wandeling door het Tjisokanbed, door Dr. L. G. den Berger (slot). — Natuurstudie en jacht in Ceylon (vervolg), door A. C. Tutein Nolthenius. — Vliegende eekhoorns, door E. J. Jacobson. — Bataviasche causerieën (over vogels), door F. J. van Eekhout.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 41: Dajaks (vervolg), door N. — De installatie van den Volksraad, door M. J. — Up and downs in de Javaansche maatschappij, door Th. Brondgeest Sr. — Vragen- en antwoordenrubriek.

Orgaan der Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10 (Oct. 1918): Luit.-Generaal Swart als laatste civiel-en militair gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden 1908—1918, door B. — Een nieuwe wijze van beoordeeling van officieren en de mogelijke gevolgen daarvan, door Go Ahead. — Indië, een wordende Staat? door A. van Pelt. — Zingen in het leger. — De coöperatieve verbruiksvereeniging te Kota Radja. — Het ontwerp voor een nieuwe regeling der activiteits tractementen van vétérinaire zijde bekeken, door Dr. L. van Leeuwen.

Grondhuur-voorschriften.

Bij Visser en Co. te Weltevreden is verschenen: Toelichting op de nieuwe grondhuurbepalingen in de Gouvernementslanden op Java en Madoera (Stbl. 1918, No. 88). Samengesteld door het Departement van Binnenlandsch Bestuur, Afdeeling Agrarische inspectie. Voor de betrokkenen bij cultuurondernemingen op Java een hoogstbelangrijke publicatie.

Lucifersindustrie in Ned.-Indië.

No. 5 der Mededeelingen van de Commissie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid is getiteld: Vervaardiging van lucifers in Ned.-Indië. Het geschrift bevat

— in hoofdzaak — de resultaten van een onderzoek naar de redenen welke er toe geleid hebben, dat de daar te lande vroeger opgerichte lucifersfabrieken te gronde zijn gegaan.

Locale Belangen. Afl. 10.

Artikel van W. J. Beek: Volksraad en decentralisatie. — In de rubriek Decentraliana o.m.: Belastingheffing door Inlandsche gemeenten.

Sarekat Islam Congres.

Van de hand van den bekenden planter R. Huygen de Raat is verschenen (bij H. A. Benjamins te Semarang) een geschrift, getiteld: Eenige gedachten over het Sarekat Islam Congres te Soerabaja, gehouden in October 1918. Volgens schr. is gebleken, dat het oorspronkelijke program absoluut van onwaarde is geworden; thans hangt de echte roode vlag wapperend uit van de groote mast.

Oudheidkundige Bijdragen.

De heer P. V. van Stein Callenfels schreef in den jongsten tijd de volgende bijdragen op oudheidkundig (of daarmee samenhangend) gebied. Verklaring van twee basrelief-series (Panataran en Toempang). Met bijlage: Inhoudsopgave van het gedicht Parthayajna, door R. Ng. Poerbatjaraka (Tijdschr. Bat. Gen.). — De inscriptie van Kandangan (in idem). — Een hypothese omtrent de motieven, die Airlangga bewogen kunnen hebben tot de verdeeling van het rijk (Oudheidkundige Verslagen). — Nog een Sindok-raadsel (in idem).

Tijdschr. Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

Januari 1919: De geologische expeditie naar Ceram. Vijfde verslag (4 Jan. 1918—einde Maart 1918), door Dr. L. Rutten (met kaart). — Midden-Celebes. Een antikritiek, door E. C. Abendanon, met naschrift van N. Wing Easton. — De Soela-eilanden (korte mededeeling). door Prof. Dr. H. A. Brouwer. — Geologische literatuur over Indië, besproken door J. F. Steenhuis. — Bibliographisch overzicht (II. Ned. Oost-Indië), door W. E. Boerman.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

Januari 1919: Onze zeemacht in Oost-Indië, door W. A. van Aken (met ill.) — Het stoomschip ,,Tjileboet'' der Java-China-Japan lijn (met ill.).

De Indische Gids. Jan. 1919.

Practische ethiek door H. Tersteeg (vervolg). — Britsch Indische regeeringsvorm, door Mr. J. H. Abendanon. — Iets over koloniale musea, door S. Kalff. — Het buitengewone gezantschap naar het Hof van Kandia te Ceylon, in November 1736, door A. K. A. Gijsberti Hodenpijl. — Sneevliet verbannen, door E. A. A. van Heekeren. — Varia (Een opzienbarend ontslag, n.l. van den regent van Bangkalan R. A. A. Soerio Negoro). — Maandelijksche revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Handelsberichten.

In No. 617 mededeelingen van het Dep. van Koloniën (4e afd.) over de volgende onderwerpen: Westerafdeeling van Borneo (economisch overzicht). — Invoer van voedings- en genotmiddelen in Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar 1918, vergeleken met de overeenkomstige cijfers over het eerste halfjaar 1917 en 1916. — Adressen van exporteurs van Ned.-Indische goederen.

Over de taal der Amboina-eilanden.

Als uitgave van het Kon. Instituut voor de Taal, Land- en Volkenkunde is (bij M. Nijhoff te 's-Hage) verschenen een studie van Dr. E. Stresemann. Die Paulohisprache. Ein Beitrag zur Kenntnis der Amboinischen Sprachengruppe. Het werk is resultaat van plaatselijk onderzoek, met voorlichting o.a. van een bekwaam Christen-inlander van Ceram, Markus Mailopu.

Mededeelingen Ned. Zendelinggenootschap.

Deel 62, 4e stuk: Congres voor Javaansche cultuurontwikkeling, door Dr. G. Royer. — Het verband tusschen godsdienst en regeering bij inlanders op Boeroe, door A. Hueting. — Morische verhalen. Opgeteekend door H. G. van Eelen en J. Ritsema en uitgegeven door Dr. N. Adriani. — Het huwelijk bij de Geb'emliar op Boeroe, door J. A. F. Schut (slot). — Belangrijke verschijnselen op zendingsgebied (De Ned. Zendingsvereeniging gedurende zestig jaren. — Het 125-jarig bestaan van het Zendings genootschap der Evangelische Broedergemeente. — Nieuwe verhoudingen in verband met den Volksraad. — Indië voor de Indiërs).

Morks' Magazijn. December 1918.

Henri 't Sas besluit zijn novelle: ,,Indische familie''. — Verder het vervolg van H. Ch. G. J. van der Mandere: Reis door Java. (II. Batavia en Weltevreden) (met ill.)

De haven van Soerabaja.

In ,,In- en Uitvoer'' van 8 dezer een geill. artikel van Dr. C. te Lintum, over de haven van Soerabaja (met afb.) welke gaandeweg haar voltooiing nadert.

Regeering en particuliere nijverheid.

De ,,Nationale Staatkundige Gids'' No. 35 bevat een artikel over ,,De Nederlandsch-Indische Regeering en de particuliere nijverheid'', waarin schr. de vraag stelt of men te Buitenzorg wel voldoende doordrongen is van de groote belangen (ook landsbelangen), die betrokken zijn bij het voortbestaan van eene bloeiende nijverheid en bij het scheppen van gunstige omstandigheden voor den groei van allerlei particuliere ondernemingen. Door verschillende maatregelen van den laatsten tijd heeft het er allen schijn van, zegt schr. — dat er een geest in de Indische Regeering heerscht, die te vergelijken is met dien van het oude Compagniesbestuur, waarbij de particuliere handel als iets in beginsel ongeoorloofds werd beschouwd.

Hindia Poetra.

Het Indonesisch Verbond van Studeerenden heeft een eigen orgaan gekregen, dat maandelijks zal verschijnen onder bovengenoemden titel. Het nu verschenen Jan.-Nr. bevat een aantal korte bijdragen, als: Voorwoord van de Redactie. — Het aanstaande congres (te 's-Gravenhage op 31 Jan. en 1 Febr.), door L. Enthoven. — De Indische Vereeniging en politiek, door Tagor. — Nederland en China, door J. J. Mendelaar. — Indië in de Nederlandsche Studenten-wereld; Chung Hwa Hui Tsa Chih; Orang Peladang, besproken door T.

De Indische Mercuur.

No. 2: Ombilin- en Lematangkolen (eene beschouwing over de samenstelling en bruikbaarheid van beide soorten), door C. P. J. Caspersz. — Departement van den Landbouw in Suriname. Verslag over 1917, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De opbrengst der oliepalmen in den cultuurtuin in 1917, door Prof. P. van Romburgh. — Malangsche Landbouwvereeniging. — Schatting der Java-suiker productie oogst 1918 en der beplante oppervlakte voor campagne 1919. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Steenkolen in Ned.-Indië.

Ir. E. P. Wellenstein schrijft in ,,Economisch-Statistische Berichten'' (No. 155) een artikel over steenkolen in Nederlandsch-Indië en de Lematang-concessies.

De Java-Post.

In de Nos. van 22 en 29 Nov. is opgenomen het verhaal eener reis van Just. Goossens dwars door het eiland Borneo. — Tevens in beide Nrs. een beschouwing van Pr. H. Geurtjens: Wetenschappelijk materiaal (naar aanleiding eener publicatie van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over schedels van inboorlingen van Tenimbar).

Moeilijkheden voor de Rubbercultuur.

Afl. XXII van jaarg. 1918 der publicaties van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat bevat den tekst van een voordracht van C. M. Hamaker (met de daarop gevolgde gedachtenwisseling), welke een idee geeft van de moeilijkheden waarmede de rubberplanters in de huidige omstandigheden hebben te kampen.

Jahrbuch Museum Völkerk. Leipzig.

Band VII (1915—17) van het dezer dagen verschenen ,,Jahrbuch des Städtischen Museums für Völkerkunde zu Leipzig'', bevat een tweetal bijdragen (naar aanleiding van gehouden voordrachten), waarop de aandacht wordt gevestigd, n.l. Drei Jahre im Innern von Neu-Guinea (1913—1915), von Dr. R. Thurnwald; en Ueber die Kultur der Indianer Guyanas, von Prof. Dr. Koch-Grünberg, welk laatstgenoemd artikel van enkele zeer mooie afbeeldingen vergezeld gaat.

Bijdragen over West-Indië.

In het juist verschenen ,,Economisch-Historisch Jaarboek'', uitgegeven door de vereeniging ,,Het Ned. Econ. Hist. Archief'' ('s-Gravenhage, M. Nijhoff), vindt men in de rubriek ,,Bijdragen tot de economische geschiedenis van Nederland'' onder meer een tweetal opstellen met betrekking op West-Indië.

1°. Bescheiden over den slavenhandel der West-Indische Compagnie, medegedeeld door Mr. Dr. S. van Brakel; en

2°. De Surinaamsche bacovencontracten, medegedeeld door G. E. Huffnagel.

Vereeniging ,,Je Maintiendrai'' te Medan.

Als No. 3 der uitgaven van ,,Je Maintiendrai'' (thans echter in nederig gewaad, zonder den sprekenden roodwit-blauwen omslag der beide vorige nummers) is verschenen een brochure waarin wordt uiteengezet datgene, hetwelk die vereeniging practisch zou kunnen doen voor de verdediging van Sumatra's Oostkust.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN van den Heer *Mr. H. J. Boelen*, uit Amsterdam, in het *Gebouw van den Ned. Protestantenbond, Boothstraat 7*, op *Maandag 20 Januari* a.s., des avonds 8 uur.

Onderwerp: ,,Ceylon onder de Oost-Indische Compagnie en onder het Engelsch Bestuur.''

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

No. 4. Donderdag 23 Januari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst.

Ter kennisneming en bekendmaking werd ons toegezonden het juist verschenen vlugschrift „De Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst".

Onder dezen naam is kortelings bij het Departement van Koloniën te 's-Gravenhage een bureau ingesteld, dat speciaal belast is met de zorg voor de voorziening in de behoeften aan personeel voor den Nederlandsch-Indischen dienst en met al wat strekken kan om in breeden kring in Nederland de belangstelling voor Nederlandsch-Indië op te wekken en te onderhouden, en kennis omtrent Tropisch Nederland te verbreiden. Leider van dit bureau is de heer L. E. Dom van Rombeek, oud-bestuursambtenaar, oud-inspecteur van de Gouvernementskoffiecultuur, afdeelingschef van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië.

Het vlugschriftje bevat o. m. het werkplan van de Arbeidsbeurs, en is op aanvrage te verkrijgen aan het adres: Departement van Koloniën, Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst, Plein 1, 's-Gravenhage.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Zooals U bekend zal zijn, heeft het Legerbestuur in Nederlandsch-Indië het plan opgevat, de herinnering aan den zelfopofferenden arbeid van wijlen pastoor Verbraak op duurzame wijze te eeren en heeft het gemeend, dit niet beter te kunnen doen dan door de oprichting van een monument op de laatste rustplaats van den overledene.

Het bestuur stelt zich voor aan het alleszins te waardeeren plan uitvoering te geven door inzameling van giften onder het Leger.

De toewijding door wijlen pastoor Verbraak, in een reeks van jaren, den militairen betoond gedurende de woelige dagen van den Atjeh-Oorlog, heeft velen onder hen de behoefte doen gevoelen, mede bij te dragen tot het eeren van de gedachtenis aan den overledene.

O.m. is het de Bond van Oud-Onderofficieren hier te lande, welke zich voorgenomen heeft giften in te zamelen ter bereiking van het beoogde doel.

In de overtuiging, dat ook de burgerlijke ingezetenen in Nederlandsch-Indië de behoefte zullen gevoelen de nagedachtenis van mannen als pastoor Verbraak, die mede zijn beste krachten gaf bij de vestiging van ons gezag in Atjeh, op blijvende wijze te eeren, heeft het Bestuur van de Afdeeling van dien Bond te Magelang gemeend, zich tot eenige ingezetenen ter plaatse te mogen wenden, met het verzoek een Comité te vormen, hetwelk zich, onafhankelijk van het Legerbestuur, zal voornemen stappen te doen tot het bereiken van het beoogd doel.

Daartoe door den Voorzitter van de Afdeeling van genoemden Bond uitgenoodigd, hebben onder presidium van den Heer J. A. H. S. Hanozet Gordon, Assistent Resident van Magelang, in het comité zitting genomen de Heeren J. E. G. van Lookeren, Directeur der Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren, A. J. A. van Ysselsteyn, particulier en H. Bellers Houtvester, als secretaris, allen woonachtig te Magelang, terwijl de Heer Th. H. van Hout, pastoor ter plaatse, welwillende medewerking heeft toegezegd. Als vertegenwoordiger van de Afdeeling Magelang van den Bond van Oud-Onderofficieren zal de Voorzitter daarvan, de Heer G. Vogel, adjunct-Secretaris van den Gewestelijken Raad van Kedoe, mede deel uitmaken van meergenoemd comité.

De Heer H. van Santwijk, Resident van Kedoe, heeft zich bereid verklaard het eerevoorzitterschap te aanvaarden.

Het Comité heeft gemeend geheel in den geest van wijlen pastoor Verbraak te handelen, indien gestreefd zal worden naar voortzetting van het werk van toewijding van den overledene onder het Leger.

Het is het comité voorgekomen, dat die toewijding het meest nuttige resultaat zal hebben in het bestelden van zorg aan de opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen, middels het in het leven roepen van een stichting, welke ten doel zal hebben deze mindere militairen van alle landaarden en alle gezindten in de gelegenheid te stellen hunne kinderen een passende opvoeding te geven, bijaldien eigen middelen daartoe ontbreken.

Het Comité voor de „*VERBRAAK-STICHTING tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten*", stelt zich ten doel een geldelijk fonds te vormen, uit de rente waarvan de opvoeding en opleiding der kinderen door verzorging in passende gezinnen dan wel desverkiezend in gestichten, zal worden bekostigd.

Het Comité neemt zich voor om, bijaldien het mag slagen in de poging tot vorming van het fonds, dit t.z.t. ter beschikking te stellen van eene vereeniging, in wier bestuur voorgangers in de onderscheidene geloofsrichtingen zitting moeten hebben, en aan welke zal worden overgelaten het daarheen te leiden, dat wellicht middels door de Regeering toe te kennen subsidie dan wel door periodieke bijdragen van ingezetenen, versterking der geldmiddelen zal kunnen worden verkregen.

J. A. H. S. HANOZET GORDON, voorzitter.
H. BELLERS, Secretaris.

Gaarne vestigen wij de aandacht op bovenstaande circulaire.

Namens het Comité is ons verzocht, onze medewerking te willen verleenen voor de inzameling van gelden voor deze nuttige instelling en onze leden op te wekken, hun penningske te offeren. Betere opwekking dan de naam van den afgestorvene en het doel, dat met de inzameling dezer gelden beoogd wordt, kan wel niet worden geschreven. Wij volstaan dus met de publicatie van de circulaire en de mededeeling, dat het Secretariaat van het Hoofdbestuur der Vereeniging „*Oost en West*", *Heulstraat 17, Den Haag*, zich gaarne bereid verklaart de voor dit doel bestemde gelden in ontvangst te nemen en te verzenden. De ingekomen giften zullen in het Koloniaal Weekblad worden verantwoord.

De secretaris der Ver. „*Oost en West*"
E. F. GROOSS.

Sprokkels.

XLIII.

Zooals bekend is, werd de heer Jan Dinger na zijn dood opgevolgd in het beheer der suikerfabriek door zijn dochter. Deze gaf daarmee een bewijs van hetgeen de vrouw vermag ook op dat gebied.

Onlangs berichtte een der Indische bladen, dat mej. Dinger een employé van een harer suikerfabrieken ontsloeg, toen de man als milicien moest dienen, niettegenstaande hij steeds uitnemend zijn plicht gedaan had.

Indien deze maatregel niet om een of andere bijzondere reden urgent was, is hij zeker moeilijk te verdedigen.

Als schrille tegenstelling met deze van weinig medegevoel blijkgevende daad, herinnerde men aan de houding van haar vader in de jaren tusschen 1880 en 1890, toen de suikercultuur ook een crisis doormaakte.

Jan Dinger riep de employé's bij elkaar en vertelde hun ,dat hij niet in staat was met hen op de oude voorwaarden door te werken.

Slechts de helft van het salaris kon hij voortaan uitbetalen, terwijl verschillende voordeelen moesten vervallen. Wie op deze voorwaarden wilde doorwerken tot betere tijden aanbraken, kon blijven; wie dat niet wilde mocht heengaan.

Vijf employé's bleven en werkten door. Toen 2½ jaar later de toestanden verbeterd waren en de crisis voorbij was, riep Jan Dinger hen weer samen en deelde hun mee, dat hij hun uitkeeren zou, wat ze in den slechten tijd tekort gekomen waren.

Zou de geest van haar vader mej. Dinger ook iets te zeggen hebben?

XLIV.

In Amerika is het een gewoon verschijnsel, dat millionnairs reeds bij hun leven groote sommen schenken aan inrichtingen van wetenschap of algemeen nut. Bij ons komt dat minder, weinig, ja te weinig voor. Zelfs, dat menschen van vermogen na hun dood een deel hunner nalatenschap aanwenden ten bate van wetenschap, kunst of liefdadigheid wordt langzamerhand een verschijnsel, dat de aandacht trekt.

Des te meer trekt het de opmerkzaamheid, wanneer zoo iets voorkomt in Indië, waar zoo vaak geklaagd wordt, dat zij, die hun vermogen in Indië verdiend hebben, ermee naar Europa trekken, een

verschijnsel, dat zoo in den natuurlijken loop der dingen ligt, dat er wel geen verandering in zal komen, zoolang niet de Indiërs zelf door hun ontwikkeling, maar vooral door hun geest- en wilskracht er in slagen, om zich fortuin van beteekenis te verwerven.

Eenigen tijd geleden stierf in Indië de heer Zuur en deze heeft bij testament 2½ ton aan legaten vermaakt.

Het blindeninstituut te Bandoeng kreeg ƒ100.000, terwijl een even groote som over verschillende andere instellingen verdeeld werd.

Bovendien werd ƒ 50.000 aan den lande vermaakt, om te worden benut als fonds tot het steunen van de oprichting van nuttige, noodzakelijke, nationale instellingen als: een technische academie, een museum op natuur- en landbouwkundig gebied, een schouwburg, al dan niet in verbinding met een societeit.

Waarlijk een voorbeeld, dat navolging verdient.

XLV.

De alarmeerende advertentie van den heer en mevrouw Tillema—Weehuizen in de laatste dagen van het afgeloopen jaar, in tal van dagbladen verschenen, heeft verschillende pennen in beweging gebracht. Allereerst kwam mevr. Cohen Stuart—Abendanon in de „Nieuwe Ct.” op het artikel terug, en haalde zich daarmee de verontwaardiging op den hals van den heer Soewardi en diens echtgenoote en het ongenoegen van den heer Dahlan Abdullah.

Het is jammer, dat door een en ander verwijdering dreigt te ontstaan tusschen personen, die allen, al zij het dan ook niet op dezelfde wijze, voelen voor Indië en deszelfs bewoners. Jammer, want het is natuurlijk niet de bedoeling geweest van de stellers der advertentie om oneenigheid wakker te roepen, maar om door het geschetter hunner noodtrompetten de menschen op te schrikken en tot aanpakken te brengen.

Op dat laatste komt het aan, en of de onvermoeide voorvechter voor Indië's volksgezondheid daartoe den juisten toon aangeslagen heeft, betwijfelen we. Dat de toon der advertentie snaren doet trillen in het gemoed van den heer Soewardi, die als volksleider zelf nogal van krachttermen houdt, dat hij weerklank vindt in het onstuimige gemoed van den heer D. Abdullah, begrijpen we; doch het zal vele anderen waarschijnlijk gaan als ons, die zelf niet nalieten de regeering op den onvoldoenden staat der volksgezondheid te wijzen, die met ingenomenheid volgden de artikelen, die ook in dit blad verschenen, waarin gewezen werd op de volksziekten: tuberculose en malaria, waaraan meer menschen sterven dan aan de pest, maar die toch van meening zijn, dat dit niet *de* strijdwijze is.

Waren we multo-milliardair, we zouden graag vele millioenen beschikbaar stellen voor het groote, goede doel.

Maar dan nog? Zou dat baten? Er zit zooveel vast aan het vraagstuk der volksgezondheid: woningverbetering, assaineering van den bodem, reinheid op huis, erf en lichaam, betere voeding, zuiver drinkwater ,goede badgelegenheid, kraamvrouwenverzorging en zuigelingenverpleging, afvoer van vuil en faecaliën en wat dies meer zij. Hoe dat alles in een hand-omdraai te veranderen?

Dat de heer Tillema een goed uitgewerkt plan geve en dan...... de noodige mannen gezocht om het uit te voeren, de noodige fondsen om de uitvoering te bekostigen en dan, ja dan zullen we over een 25 jaar een heel eind op streek zijn. Als tenminste de „onwetende”, „achterlijke” „zorgelooze” Inlander tegen dien tijd veranderd is in een ontwikkelde, vooruitstrevende, bedachtzame kampongbewoner, anders loopt men gevaar, dat alle goede maatregelen afstuiten op de onwetendheid, enz. van den persoon in kwestie.

De vraag is, of de regeering diligent is, doet, wat ze doen *kan*. Waar hier in Nederland het laatste woord nog niet gesproken is over woningverbetering, enz. enz. behoeft het geen verwondering te baren, dat men in Indië nog slechts aan het a. b. c. bezig is.

De taak is zoo geweldig groot, dat gouvernement, gewestelijke raad en gemeenteraad alle tezamen niet bij machte zullen blijken te zijn om ze spoedig uit te voeren, en dat elke hulp van particuliere zijde, in welke richting werkende, hetzij direct op het doel afgaande, dan wel zijdelings daarop gericht, dankbaar aanvaard moet worden. Zoo, wat de Semarangsche ziekenverpleging wrocht, of wat particulieren bezig zijn tot stand te brengen ter bestrijding van de tuberculose.

Zou het niet op den weg liggen van de heeren Soewardi c. s. om hun krachten aan te wenden, teneinde te pogen hun ras- en landgenooten wakker te schudden en aan te zetten om geld, veel geld bijeen te brengen, om den strijd voor volksgezondheid aan te binden? Deze toch is meer waard dan veel politieke rechten, waarvan dikwijls alleen heil verwacht wordt. Samenwerking van alle krachten zal noodig zijn, om eenige verbetering in de slechtste toestanden aan te brengen. Is die samenwerking tusschen Blank en Bruin, tusschen Oost en West niet te verkrijgen?

Waar onlangs zonder moeite een millioen francs bijeengebracht werd om der Koningin van België aan te bieden, zouden daar met inspanning van *alle* krachten niet eenige millioenen bijeen te brengen wezen om tenminste een begin van uitvoering te kunnen geven aan zooveel, wat gedaan behoort te worden?

Wie slaat de hand aan den ploeg?

H. v. VORDEN.

Persoverzicht.

Het beleid van de Indische Regeering.

In de *Nieuwe Crt.* schrijft de heer S. Ritsema van Eck, een reeks artikelen over dit onderwerp.

In No. III (Avondblad 16 dezer) zegt hij o.m.:

„Nu de binnen- en buitenlandsche verhoudingen zoo sterk aan wijziging onderworpen zijn, nu men in veel opzichten van een koloniale crisis mag spreken, is een oordeel in hoeverre de Indische regeering toont tegen de omstandigheden opgewassen te zijn, in hoeverre zij begrip van toekomst en practischen zin vertoont, op zijn plaats.

Het lot van volken wordt in crisistijden bepaald; het zijn de tijden dat de uiterlijke omstandigheden en de innerlijke drang geen vaste richting vertoonen en het zijn daarom de tijden dat een richten door staatsmanskunst en door persoonlijkheid, mogelijk is. Ons centrum van volkskracht ligt in Nederland en toch moeten wij met de nationale inspiratie, die wij aan dat centrum ontleenen, Indië weerstandsvermogen tegen Oost-Aziatischen druk geven en tegelijk binnenslands ons eigenaardig koloniaal gezag handhaven, dat niet organisch uit de vele millioenen Indiërs ontspringt, maar slechts door het handhaven van zeer bijzondere verhoudingen kan worden bestendigd.

De daad die wellicht het meest kenmerkend voor het tegenwoordig Indisch regeeringsbeleid mag worden genoemd, is de opdracht tot plaatselijke onderzoekingen aan het lid van den Raad van Indië, Liefrinck.

Die opdracht, tot stand gekomen onder invloed van het toenmalig lid van den Raad van Indië, jhr. De Graeff, is ongetwijfeld van een staatkundig gezichtspunt, een dwaling. Men moet zich wel duidelijk maken welk een teere zaak het Nederlandsche oppergezag is, welk een eigenaardige constructie ons koloniaal staatswezen bezit om te begrijpen, dat dit gezag, *op zijn tegenwoordige grondslagen*, alleen kan worden gehandhaafd, zoolang de gewestelijke dragers van dat gezag met hun Nederlandsche ambtenaren, buiten de critiek der inheemsche bevolking vallen; zoolang als zij als het ware onschendbaar zijn.

De verhouding tusschen de bevolking en haar hoofden kan verkeerd zijn en dan door Nederlandsche bestuursambtenaren of speciale inspecteurs openlijk worden onderzocht; de verhouding van het Nederlandsche bestuur tot de inlandsche hoofden, de geheele bestuursopvatting kan onjuist zijn en dan aanleiding zijn tot een niet openbaar onderzoek, desnoods door een lid van den Raad van Indië, maar de verhouding van den Nederlandschen bestuursambtenaar tot de eigenlijke bevolking moet buiten openbare beschouwing blijven. Wie deze verhouding tot onderwerp van ambtelijk erkende, zelfs gevraagde critiek der bevolking zelve maakt, zooals het Liefrinck-onderzoek doet, ondermijnt het Nederlandsche gezag in hooge mate, zonder eenige noodzaak.

En nu moge hier en daar van een misstand blijken die verholpen kan worden, de hoofdzaak van alles ligt *niet* bij de ambtenaren, maar bij het bestuursstelsel, bij de koloniale verhoudingen, bij de koloniale noodzaak. Voor het meerendeel der zaken is de regeering machteloos. Zij kan wel aan den schijn offeren, maar moet ten slotte erkennen even machteloos te zijn als de Residenten. Het gezag der hoofden van gewestelijk bestuur, dat toch het plaatselijk regeeringsgezag is waar alles op moet drijven, zoolang geen nieuwe vormen zijn geschapen, is door het Liefrinck-onderzoek ernstig geschaad.

De koloniale politiek moet er aan vasthouden, dat het hoofd van gewestelijk bestuur de aangewezen autoriteit is om te waken tegen plaatselijke misstanden en in plaats van het gezag van die ambtenaren aan te tasten had de Regeering hun inspecteurs moeten geven om klachten te onderzoeken. Slechte Residenten vervange men door betere, maar men taste nimmer hun gezag in de oogen der bevolking aan door een lid van de Regeering bij die bevolking naar klachten te doen vragen. Wie begint met het gezag der plaatselijke Nederlandsche ambtenaren te vernietigen, eindigt met de militaire macht te zenden; het is de oude ervaring.

De Algemeene Secretarie van Nederl.-Indië.

Hetzelfde blad schrijft in zijn nummer van 20 dezer in een hoofdartikel o.a.:

„Na een wapenstilstand van verscheidene jaren zijn er weer eens in de pers van deze dagen twee hernieuwde aanvallen gericht tegen het nu meer dan een eeuw oude Buitenzorgsche bureau, waarvan de officieele naam als opschrift boven dit artikel prijkt.

Van twee verschillende kanten werd nagenoeg gelijktijdig aangedrongen op het onverwijld overwegen

van ernstige *capitis diminutio* van de Algemeene Secretarie.

In de jongste December-aflevering van de *Indische Gids* werd de reeks artikelen over practische ethiek geopend met een klacht tegen de Secretarie, omdat zij gebleken is de sterkste hinderpaal voor de ontvoogding van den bestuursambtenaar te zijn. Daarna heeft voor enkele dagen de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* op staatsrechtelijke grondslagen het bestaansrecht van dezelfde Secretarie betwijfeld, nu de huidige gestalte en de werkwijze van die topzware administratie zich niet langer verdraagt met de opkomst van den Volksraad. Beide persuitingen getuigen van vrees, dat ook bij de gewijzigde staatkundige omstandigheden van Indië de organen, die het scheppende werk doen in de koloniale staatsmachine, n.l. de departementen en andere openbare diensten, steeds meer op den achtergrond zullen worden gedrongen door de Algemeene Secretarie. Daarom werd nu reeds van twee kanten gewezen op de urgentie van een ingrijpende beperking van haar arbeidsveld.

Hoopte men daarbij, dat de verhouding van de Secretarie tot de nieuwe orde van zaken zou worden bezien door de juist in Indië gevormde commissie voor de politieke hervormingen, zoo ondersteunen wij dien wensch gaarne; verwacht men evenwel, dat bij de Indische begrooting de bestemming der Algemeene Secretarie met vrucht zou kunnen worden besproken, dan achten wij de verwezenlijking van dat verlangen niet zeker. Want in de eerste plaats zijn degenen, die in de Staten-Generaal met kennis van zaken kunnen meespreken over constructieve vragen van het Indische staatsrecht zeldzaam, en verder zijn zij, die op dit stuk recht van spreken zouden hebben, om verschillende redenen voor een debat over het lot der Algemeene Secretarie vrijwel buiten gevecht gesteld.

Laat toch de Minister van Koloniën, zoo hij het goed meent met de ontvoogding van de Indische administratie en met den nieuwen koers, die er ingeslagen is door de instelling van den Volksraad, niet den schijn op zich laden van uit oude relatie een bewonderaar te zijn van de Algemeene Secretarie. Een beroep op oude relatie gaat trouwens voor hem en voor den heer Colijn niet op, want in den loop der tijden heeft reeds tweemaal een vroegere Algemeen Secretaris van Ned. Indië, de heer Levyssohn Norman en voor hem de heer De Waal, die later ook minister van Koloniën was, met nadruk in de Staten-Generaal gewezen op de bezwaren, welke het bestaan der Secretarie aankleefden tot schade van de departementen, waarvan zij de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel reeds ondermijnde in dagen, toen de directeuren en diensthoofden alleen rekenschap behoefden te geven aan den Landvoogd. Nu is dus de benauwing der departementen nog grooter, want de Volksraad zal bij een gedachtenwisseling met de directeuren over hun beleid ongaarne genoegen nemen met een beroep op de inmenging, gepleegd door de Secretarie, die alle ontwerpen „examineert" en dan zelve buiten schot blijft, als er in Batavia of in Den Haag critiek wordt geoefend op den loop der Indische zaken.

Inkrimping van de werkzaamheid en invloed van de Algemeene Secretarie is daarom ook onze wensch. Hoe dit geschieden moet, overwege men in de vertegenwoordigende colleges hier en aan gene zijde der Oceanen. Verscheidene uitwegen zijn tot dit doel reeds voorgeslagen. Hoofdzaak is, dat men nu reeds beginne met een vermindering en dat men geleidelijk op dien weg voortga, totdat eindelijk afgerekend zij met het onverantwoordelijke Buitenzorgsche kantoor, waar men in zelfvoldane ondeskundigheid en met grauwe theorie, bladerend in *Staatsbladen* en *Bijbladen*, den koers van Indië tracht te bepalen aan de hand van historische nota's en stapels vergeelde antecedenten. Als het getij verloopt, verzet men de bakens.

De thans ter Secretarie aanwezige ambtenaren vinden een goed heenkomen op de departementen, waar zij kunnen leeren, dat het maken van ontwerpen op elk gebied moeilijker is dan het critiseeren. Een aantal lagere beambten kan in Buitenzorg blijven om het door mr. Fock en duizenden anderen gewenschte, weinig kostbare kantoor van ontvangst, registratie en verzending van stukken te vormen.

De briefwisseling van den Gouverneur-Generaal met het Opperbestuur behoort natuurlijk onder het oog van den Landvoogd te geschieden. Hiervoor ware een kleine staf van de beste secretarissen te behouden of samen te stellen uit goede krachten van elders, die als uitstekende stylisten het eigenlijke kabinet van den Gouverneur-Generaal zouden kunnen uitmaken, in den onschadelijken vorm, dien wij hier kennen. Wil dat kabinet ooit meer zijn dan een werkelijk secretariaat van den Landvoogd — tevens creme der Indische bureaucratie, de cavalerie der administratie, een kanselarij met ambtelijken Tropenadel — dan wordt het weer een orgaan als het huidige, dat een geheim u edezeggenschap in het staatsbestel zoekt, een gif dat den Volksraad zou maken tot een ten doode gedoemde proefneming.

De nooden der Suikerindustrie op Java.

De *N. R. Ct.*, Av.blad C van 21 dezer, schrijft o.m.:

Voor de derde maal in luttel tijd zit de suikerindustrie op Java in zorgen.

Voor de tweede maal sedert Juni 1917 was de storm bezworen. Beide keeren dreigden oorzaken van buiten, thans is er echter een actie binnen de kolonie zelf, die de fabrikanten en banken opnieuw dringt tot hechte aaneensluiting, een actie, uitgaande van de eigen Ned.-Indische regeering, en die, ingeval zij gelukt, — daarvan is men in Indische cultuurkringen innig overtuigd — tot heillooze gevolgen aanleiding geven moet. De Regeering wil nl. de suikerindustrie dwingen in 1919 25 pct. minder riet aan te planten, dan voor den oogst van '18 in '17 waren beplant, om op de aldus vrijkomende gronden de rijstcultuur te bevorderen.

Weliswaar had de Indische regeering in Februari 1918, onder den indruk van de tijdsomstandigheden, overwogen, om ter verhooging van de eigen voedselproductie de suikerfabrikanten te dwingen, hunne rietaanplantingen te verminderen met de bedoeling de vrijkomende sawahgronden met padi te doen beplanten, maar daarvan was weder afgezien nadat men tot inzicht was gekomen dat er geen redenen voor waren, terwijl bovendien de residenten in de suikerdistricten den maatregel eenstemmig afrieden, daar gedwongen inkrimping van den suikerrietaanplant de inlandsche bevolking economisch te zeer zou benadeelen. Mr. Dr. D. Talma, de vertegenwoordiger der regeering, uitte zich in dien geest in den Volksraad op 18 en 28 Juni ll. Hij zeide o.m., dat een van de leidende gedachten der regeering is geweest, dat bij het beperken van den Inlandschen aanplant van handelsgewassen, met het doel daarvoor voedingsgewassen in de plaats te doen verbouwen, groote omzichtigheid dient te worden betracht, wil deze cultuurwisseling niet leiden tot een groote verzwakking van de plaatselijke bevolking en daardoor tot een sterke verstoring van het economische leven. Het is die gedachte, welke de houding van de regeering inzake de inkrimping van den suikerrietaanplant heeft beheerscht."

Hij deed verder uitkomen, dat eene inkrimping met 20 pct. 46.000 bouws suikerriet zou treffen, welke gemiddeld ƒ 250 arbeidsloon onder de bevolking brengen, zoodat een zoodanige inkrimping ƒ 11½ millioen loonderving zou beteekenen, neerkomende op menschen met uiterst geringe draagkracht. Daartegenover dient men te stellen de geldswaarde van de opbrengst der in de plaats van riet geteelde voedingsgewassen. Door de adviseurs der regeering is echter becijferd, dat de bevolking per saldo bij 20 pct. inkrimping ƒ 5¼ millioen aan inkomsten derven zou.

In Juni ll. dacht men er dus niet aan zoo oneconomisch te werk te gaan.

Sedert is de regeering in Indië echter weder van inzichten veranderd."

Het blad zal hierop nog terugkomen.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Speurtochten van een geloovige.

Onder dezen titel zijn in het „Soer. Hbl." een reeks artikelen verschenen van de hand van den schrijver van „Heilig Indië". Het noordelijk deel van Celebes is het gebied, waarop de heer R u z i u s zijn speurtochten houdt, en alhoewel de geloovige

op die tochten zijn oogen en ooren goed gebruikte en daarvan in zijn artikelen blijk geeft, hebben we om de veelheid van stof, die in deze rubriek bespreking of aandacht vraagt, tot nu toe van de speurtochten geen melding gemaakt.

Een paar willen we er echter uitlichten en de daarin vervatte zienswijze, scherpe opmerkingen en felle kritiek des lezers van dit blad niet onthouden.

In 1829 streden de Minahassers in de gelederen der Nederlanders tegen Diponegoro, een feit, dat krachtig getuigde van de loyaliteit der inheemsche bevolking.

In 1831 begon de Zending haar werk in de Minahassa, waaruit de gevolgtrekking te maken is, dat de hooge opvatting van de verplichtingen tegenover Nederland niet te danken is aan den invloed van het christendom, maar haar grond vindt „in het primitieve volkskarakter, dat hulpbetoon metterdaad ridderlijk als vanzelfsprekend beschouwde tegenover hen, die van hun kant hèt volk wèl hadden gedaan.

„Het kersteningsvoornemen van de Nederlandsche regeering kwam eerst daarna tot uiting en thans, nog geen eeuw later, staat zij voor het succes van haar initiatief tot haar steunen van het bekeeringswerk en vindt moeilijk antwoord op de bittere, spottende vraag van velen: What next?"

Die moeilijkheid heeft de regeering aan zichzelf te wijten, daar door de gulle, gewillige overdracht van een deel harer bevoegdheid aan Kerk en Zending een staat in den staat is ontstaan met zeer ongewenschte afmetingen.

De hooge regeering wil het beginsel van noninterventie in kerkelijke zaken niet prijsgeven en Zending en Kerk, „de laatste enkel verontrust door den concurrentiestrijd onder elkander, gaan haar gang, — leggen zich als droge sponsen over gansch een volk, maar groeien gaandeweg in zwaarte onder het opslurpen van al wat er opslurpbaar is."

Indien men zich critisch stelt voor de vraag, wat de verhoudingsopvatting zijn moèst, zou kunnen zijn, schijnt het ongeloofelijk, dat een G. G. ernstig de vraag overweegt of de kerkelijke zetel in de Minahassa dient te worden ingenomen door een rechtzinnig predikant wel door een vrijzinnig leider. Dit reactionair gehaspel is een ontmoediging voor hen, die de groote lijn in onze koloniale politiek zien in de richting van volkomen geloofsvrijheid der inheemsche bevolkingsgroepen, vrijheid ook in de keuze van richting op sociologisch gebied als gevolg daarvan, zij het ook onder ons voorgaan, onze leiding, die door het meerendeel van het stemhebbende inheemsche volk ook nu nog gerechtvaardigd wordt geacht door onze wetenschap en beschaving.

Voor hoe lang nog? Dat zal afhangen van de Nederlanders, daarvan of ze zich aan den spits willen plaatsen en bereidwillig het oor leenen aan de nooden en behoeften van het volk. Doch dan moet niet geschieden, wat plaats vond in het landschap Bolaäng, grenzende aan het gebied der Zending op Celebes.

De Karadjaän van Bolaäng stichtte uit eigen middelen een landschapsschool, vooral ten behoeve van de grootendeels Mohammedaansche bevolking dier streek. Gedreven door drang naar ontwikkeling en onderwijs in onze moedertaal, verzocht de bevolking aan de regeering om de school te maken tot een gouvernements Holl.-Inl. school. De regeering kon dit verzoek niet inwilligen en toen hielp het Genootschap aan een Europeesche leerkracht.

Achter dat „helpen aan" een Eur. leerkracht school berekening. De school moèst en zoù ondanks de heftige tegenkanting der voormannen een genootschapsschool worden, en is het nu misschien al. In allen gevalle vroegen in Juni '17 geen Mohammedaansche ouders meer toelating voor hun kinderen tot de eigen landschapsschool. Niettegenstaande deze nuchtere feiten de regeering bekend kunnen zijn, verleent ze subsidie, d. w. z. bekostigt het onderwijs der Zending, die, wanneer de kosten der scholen de subsidie te boven gaan, aanstonds een buitengewone subsidie aanvragen om de rekening sluitende te maken. Het woord subsidie is dus hier niet op zijn plaats, en „indien het Genootschap niet bijdraagt in de kosten en daardoor het peil van het onderwijs verlaagt, — de heer dr. Gunning zelf slaat het niet hoog aan — dan ligt de conclusie voor de hand, dat de Minahassers het onderwijs, dat het onderscheiden kenmerk draagt sectarisme aan te kweeken, zeer duur betalen."

En dat wil de bevolking niet. Ze wil alleen ontwikkeling in wetenschappelijken zin. Geen der bevolkingsgroepen van Indië „vraag het in de hand werken van sectarisch verschil bewustzijn en zoo dit zich gaandeweg meer gaat invreten in de Indische gemeenschap in haar geheelen omvang —, zoo Katholiek-christelijk en Calvinistisch-christelijk en Vrijzinnig-christelijk en christelijk-paganistisch en Mohammedaansch naar verschil van nuanceering zich scherper en scherper gaan stellen tegenover elkaar, dan, — ik beschuldig met heftigen nadruk, — dan is dat voor een groot deel uw schuld, Nederlandsche Zendelinggenootschappen en Katholieke Missiën."

Plantaardige oliën.

In „De Loc." komt van een der medewerkers een stuk voor over „Plantaardige oliën ter vervanging van dierlijke vetten", hetwelk ook voor Indië zijn nut kan hebben.

Werden bij het begin van den oorlog dierlijke vetten in veel grooter hoeveelheid aangewend dan plantaardige vetten, dit veranderde gedurende den krijg, daar groote hoeveelheden dierlijke vetten naar het front gevoerd werden.

De uit cocos- en oliepalmen, welke ook in onze koloniën voorkomen, gewonnen oliën bleken de dierlijke vetten zeer goed te kunnen vervangen, terwijl ook de zaden van aardnoten, sojaboonen, maïs en de zaden van den katoenheester voor oliewinning worden benut.

De winning van plantaardige vetten uit de genoemde palmsoorten is dan ook zeer belangrijk en gemakkelijker en goedkooper dan de bereiding van dierlijke vetten. *)

Duitschland voorzag het eerst het dreigend gebrek aan dierlijke vetten en reeds vóór den oorlog begon dit rijk een palmboterindustrie, welke zulke afmetingen aannam, dat veel Engelsche schepen de benoodigde materialen naar Hamburg en Rotterdam brachten.

De planters beweren nog vaak, dat de palmcultuur niet winstgevend genoeg is en dat het te lang duurt, alvorens er winst wordt gemaakt. Door de toepassing van moderne methoden blijken de geopperde bezwaren niet steekhoudend.

Op een moderne klapperonderneming kan een goed ontwikkelde boom 250 rijpe klappers per jaar opbrengen.

Daarenboven kan men op de klapperondernemingen met veel succes rundvee en varkens houden, die op de zandige kuststreken der tropische gewesten onder de schaduw der klapperboomen goed gedijen, terwijl bovendien den bodem een niet te versmaden hoeveelheid dierlijke mest toegevoerd wordt.

Op de uitgestrekte aanplantingen kan men oliepersen plaatsen, en hetgeen na het persen overblijft, kan tot oliekoeken voor het rundvee en de varkens geperst worden.

Op jonge aanplantingen, waar van veehouderij nog geen sprake kan wezen, is door het planten van „catch crops", als grondnoten, zooveel profijt van den bodem te trekken, dat daarmee de onkosten van het geheele tuinonderhoud te dekken zijn.

De cocos-mattenindustrie neemt in de Ver. Staten van N.-Amerika een reusachtigen omvang en zal weldra honderden millioen klapperdoppen opeischen.

De inferieure doppen worden voor matrasvulling en in de automobiel-industrie gebruikt, terwijl de pulp, welke zich bevindt tusschen de vezels, waarmee de klapperdop is opgevuld, een waardevol bijproduct schijnt te zijn.

Deze pulp is evenals kurkafval een zeer slechte warmtegeleider, zoodat het onder den naam van „pectine" aanwending vindt als pakking voor stoompijpen en omhulsel van geleidingen voor koelkamers. Het heeft op kurk-afval voor, dat het veel goedkooper is en in grooter hoeveelheden is te krijgen.

Bakent men de klapperondernemingen in afdeelingen af door middel van lemoenplanten, ananassen en sisalhennep, zoo heeft men een nieuwe bron van inkomsten, welke met de bovengenoemde de risico van 't bedrijf verminderen en de winst verhoogen.

Zal de cultuur van rubber, thee, koffie en cacao na den oorlog wellicht een zekeren terugslag ondervinden, van de cultures, welke de productie van plantaardige oliën beoogen, is het tegengestelde te wachten.

Ingezonden.

Een Vraag aan den heer Tillema.

De wakkere, onbaatzuchtige strijder voor betere hygiënische toestanden onder de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, de heer H. F. Tillema, laat in zijn advertentie de honderden millioenen bewoners der tropen de Westersche volkeren rekenschap vragen van hun handelingen en o.a. het volgende zeggen: „Zonder de tropen geen telefoon, geen telegraaf, geen rijwiel, geen auto, geen tram, geen handel, geen industrie... Vele, zeer vele milliarden hebt Gij, Europeanen, hiermee kunnen vergaren! Gij bracht ons whisky, opium en jenever, cholera, tuberculose, pokken, syphillis en andere pestilentiën.

Zonder de tropen geen telefoon? — Het is mogelijk, maar zeker ook niet zonder Reis en Graham Bell.

Zonder de tropen geen telegraaf? — Misschien, maar zeker niet zonder Wheatstone en Morse.

Zonder de tropen geen rijwiel, geen auto, geen tram? — Het is mogelijk, maar zeker ook niet zonder Westersche wetenschap en vindingrijkheid.

En zonder de tropen geen handel, geen industrie? — Handel en industrie in den modernen zin van het woord, wereldhandel en wetenschappelijk geleide grootindustrie, zijn echte producten van Westersche ondernemingsgeest. Zoodat men met recht dien honderden millioenen bewoners der tropen zou kunnen antwoorden: Zonder het Westen geen telefoon, geen telegraaf, geen rijwiel, geen auto...

En wij zouden den tropenbewoners gebracht hebben whisky, opium, jenever, cholera, tuberculose, pokken, syphilis en andere pestilentiën? Het is niet gering.

*) Ons kwam ter oore, dat men zich in de Jurgens' fabrieken in hoofdzaak, zoo niet uitsluitend zal gaan toeleggen op de verwerking van plantaardige vetten. Red.

Wat whisky en jenever betreft, kan zonder meer erkend worden, dat het Westen schuldig is. Wel kenden ook tropische volken bedwelmende dranken, maar de invoer in groote hoeveelheden van de gemeenste bochten van brandewijn en jenever staat toch op 't debet van de Westerlingen.

Maar opium? Is een in Azië inheemsch product.

En cholera, tuberculose en syphillis? Waren blijkens de oude Indische literatuur volstrekt geen onbekenden in de tropen.

En als de tropische volken de Westersche vreemdelingen voor één ding dankbaar mogen zijn, dan is 't wel dit, dat Westersche heerschers de vaccinatie hebben ingevoerd en zoo die volken van een der ergste pestilentiën hebben bevrijd.

Bedoelt de heer Tillema, dat de uitbreiding van het verkeerswezen een groote verspreiding van allerlei ziekten ten gevolge heeft gehad? Maar hij zal toch zeker niet een intensief verkeer willen veroordeelen alleen omdat het — evenals alle goede dingen in deze wereld, van licht en donker — zijn nadeelen en gevaren met zich brengt?

De vraag is dus, wat of de heer Tillema zou antwoorden, indien tot hem als Westerling de uit zijn advertentie afgeschreven verwijten werden gericht?

Want och, de groote massa leest zoo kritiekloos!

Den Haag. G. GRONGGRIJP.

Naschrift. *)

In het zooeven verschenen Januari-nummer van de „Hindia Poetra", het orgaan van het „Indonesisch Verbond van Studeerenden", zag ik met voldoening, dat door Mr. J. A. Jonkman, den afgetreden voorzitter, bij eene bespreking van de a.s. Grondwetsherziening, het volgende werd geschreven:

„Wijzigingen in de koloniale artikelen der Grondwet schijnt de Regeering echter niet dringend te achten; het ongelooflijke schijnt niet buitengesloten: Nederland zal in het laatst van het eerste kwart der twintigste eeuw een grondwetsherziening beleven, welke niet raakte aan de aanduiding en bepaling van Indonesië, Suriname en Curaçao als „koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen." Is dat de „nieuwe koloniale politiek", door Mr. Dr. Talma namens de Regeering in den Volksraad aangekondigd?"

Mr. Jonkman promoveerde dit jaar op een proefschrift, getiteld: „Indonesisch-Nationale Grondslag van het onderwijs ten dienste der Inlandsche Bevolking", waarin de resultaten zijn neergelegd van een diepgaande studie van het Indonesische Nationalisme. V.

Suriname.

In de vorige week zijn eindelijk de bij de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" behoorende kaarten verschenen. Zij zijn samengesteld door het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap en behooren tot den atlas van Nederlandsch Oost- en West-Indië, door Martinus Nijhoff uit te geven.

De kaarten zijn 1°. Suriname, op een schaal van 1 : 2000000 (met kartons van Paramaribo, schaal 1 : 50.000 en van Willemstad — hoofdplaats van Curaçao — schaal 1 : 50.000).

2°. Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin, St. Eustatius, Saba (met kartons aangevende de geologische gesteldheid).

3°. Situatiekaart van de Nederlandsch Westdische bezittingen.

Wij zullen hier volstaan met de verklaring, dat deze kaarten voortreffelijk zijn uitgevoerd en geacht mogen worden de fraaiste te zijn, die ooit van onze West-Indische Koloniën (niet „bezittingen") zijn uitgegeven. Een haastig gebakerd criticus heeft in de „N. R. Ct." van 2 November j.l. reeds veel goeds gezegd van deze hem waarschijnlijk in proef onder de oogen gekomen kaarten.

De situatiekaart zal menigeen, die meent, dat men in Suriname kan ontbijten en denzelfden dag op Curaçao middageten, de oogen openen. Op deze kaart zijn tevens opgenomen een karton van Nederland op dezelfde schaal en een van het Panamakanaal op een schaal van 1 : 500.000.

Waar van de eilanden de geologische formatie is aangegeven, is het jammer, dat de uitgevers er niet toe hebben kunnen besluiten ook van Suriname een geologische kaart bij de Encyclopaedie te geven. Zijn wij wel ingelicht, dan moet die — voor den atlas — reeds gereed zijn. De gebruikers van de Encyclopaedie zouden het zeer op prijs stellen. zoo de uitgevers ook deze kaart wilden beschikbaar stellen, vooral omdat er in de Encyclopaedie een zeer uitvoerig artikel is gewijd aan de geologie van Suriname.

Wij willen er nog even de aandacht op vestigen, dat men op de kaart van Suriname rekening gehouden heeft met de bestaande grenskwestiën.

Een woord van hulde aan de samenstellers en uitgevers van deze voortreffelijke kaarten mag hier niet achterwege blijven.

* * *

In het juist verschenen vierde deel van het „Economisch-Historisch Jaarboek" (Martinus Nijhoff 1918) vinden wij van de hand van Mr. Dr. S. van Brakel — den schrijver van het artikel „Slavenhandel" in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië — een belangwekkend artikel „Bescheiden over den slavenhandel der West-Indische Compagnie". De medegedeelde bescheiden worden voorafgegaan door een voortreffelijk historisch overzicht.

De „N. R. Ct." van 16 Januari — Ochtendbl. A — zegt hiervan:

„Bijzonder lezenswaardig is het opstel van mr. dr. S. van Brakel en de daaraan toegevoegde bescheiden over den slavenhandel der West-Indische Compagnie. Het is een boeiend stukje geschiedenis, dat de heer v. B. hier in enkele bladzijden heeft geschreven, geschiedenis uit een tijdperk van wereldbeschouwingen, waar wij ons slechts met moeite in kunnen verplaatsen. Al beoordeelt men de belangrijke rol, die onze voorvaderen bij den slavenhandel gedurende de 2e helft der zeventiende eeuw gespeeld hebben, in het licht van de algemeene zeden van dien tijd, ook dan nog is het met een zekeren afkeer, dat men deze bladzijden uit onzen grooten tijd op handelsgebied doorleest. De koele koopmanschap, welke hier spreekt uit de notarieele contracten — die toen al even zwaarwichtig en breedsprakig waren als het notarieele proza van tegenwoordig — waarin over menschelijke wezens gesproken wordt (stucken van Indiën heette toen het standaardtype slaaf) op gelijke wijze als over „vaten vleesch" of stukken „gestreepte sattijnties", werpt een kwaad licht op den handelsgeest van dien tijd. Toch waren de „bewinthebberen van de geoctroyeerde West-Indische Compagnie" ongetwijfeld brave menschen en de goede notaris Pieter Padthuysen, die de beide contracten, het eene van 1662, het andere van 1668 opmaakte, was daarenboven ook godvruchtig, schijnt dit zelfs met het klimmen zijner jaren in toenemende mate te zijn geworden. Althans zijn lugubere „accoord" van laatstgenoemd jaar begint hij zelfs met een soort gebedje: „In den name Godes Amen. In den jare van den geboorte onses Heeren Jesu Christy 1668 op den 18en May compareerden" enz., terwijl hij in den loop van zijn epistels ook tusschen haakjes herhaaldelijk smeekt „dat Godt verhoede", dat de schepen op hare voyagie naer de custe van Guinea ofte vandaer naar Curaçao quamen te verongelucken, ofte van vijanden ofte rovers genomen werden". Ook zonder scheepsrampen gingen er echter op de reis heel wat levens verloren. De heer v. B. neemt voor zijn becijferingen van de winsten, die de slaventransporten opleverden, als grondslag, dat 25 pCt. der ingekochte slaven onderweg stierven, en vertelt er tevens bij, dat deze schatting, althans voor dien tijd, vermoedelijk niet te hoog is, daar de O. I. Cie. in 1685 bij het overbrengen van een lading slaven van Guinea naar Sumatra met een sterfte van 50 pCt. rekening hield! Om te beseffen wat de ongelukkige schepsels, met honderden bijeengepakt op de kleine schepen van dien tijd, onderweg te lijden hadden, behoeft men niet over groote verbeeldingskracht te beschikken."

In hetzelfde jaarboek „De Surinaamsche Bacovencontracten", medegedeeld door G. E. Huffnagel. Ook deze mededeeling, voorafgegaan door een belangwekkend geschiedkundig overzicht.

Van de gepubliceerde bijlagen zijn de laatste 5 — n.l. de nummers 4-8 — nog niet in het openbaar verschenen.

Een nuttig werk, ook omdat de hoop nog niet vervlogen is, dat Suriname nog eenmaal zal deelnemen aan de bacove-cultuur.

* * *

„De West" van 22 November schrijft:

„Naar wij vernemen zullen dezer dagen de concessiën uitgaan van het consortium Tiffany, dat zich voorstelt met baggermachines goud te exploiteeren in de Marowijne.

De concessiën hebben een oppervlakte van 10.000 H.A. en 2000 H.A. en beslaan het riviervak van Portal (een eiland ter hoogte van St.-Jean) tot de splitsing der rivier bij Stoelmanseiland (Poeloegoedoe).

De concessiën worden door de Fransch-Hollandsche gouvernementen gezamenlijk verleend, met bepaling, dat het consortium aan ieder der gouvernementen over de helft der oppervlakte concessierecht betaalt en het verkregen goud zal worden beschouwd als afkomstig voor de helft uit Nederlandsch en voor de helft uit Fransch Guyana".

Is het niet om uit zijn vel te springen? Achttien (zegge achttien!) jaren heeft de diplomatie op deze eenvoudige zaak gekauwd, om ten slotte tot een regeling te komen, die ook mogelijk was zonder voorafgaande grensregeling, zooals reeds 18 jaren geleden door velen in Suriname was ingezien!

* * *

Men meldt draadloos uit New-York aan de „N. R. Ct." van 15 Januari — Avondblad A — „dat de Rockefeller Fundatie voornemens is in 1919 veel werk te verrichten in het belang van de openbare gezondheid en van het medisch onderwijs. Het daarvoor beschikbare bedrag wordt geraamd op 675.000 dollar. De voornaamste doeleinden, die men op het

*) Tot onze spijt ontvingen wij dit te laat om het verleden week te kunnen plaatsen bij het „Ingezonden Stuk" van den heer Vermeer, betreffende het woord Buitenbezittingen. Red.-Comm.

oog heeft, zijn de uitroeiing van de gele koorts door de actie van een commissie van geleerden en doktoren, de uitroeiing van tuberculose in Frankrijk en de uitroeiing van de hookworm en de malaria in twaalf van de staten der Unie en in 21 landen buiten de Ver. Staten.

Moge Suriname behooren tot de 21 landen buiten de V. St., die in aanmerking zullen komen voor de bestrijding der malaria! Zooals men weet heeft deze machtige fundatie reeds geruimen tijd de bestrijding van de mijnwormziekte in Suriname ter hand genomen en met kracht voortgezet.

* * *

De gouverneur heeft ingediend een ontwerp-muskietenverordening, waarmede beoogd wordt wettelijk vast te stellen, dat eigenaars van erven verplicht zijn alles te doen om kweekplaatsen van muskieten te verwijderen.

* * *

De gouverneur heeft een ontwerp-verordening ingediend, strekkende het beheer van het Immigratiefonds op te dragen aan den kolonialen ontvanger en betaalmeester.

* * *

Op 17 Januari is aan de Rijksuniversiteit te Leiden bevorderd tot doctor in de wis- en sterrenkunde de heer A u g u s t J u l i a a n L e c k i e (geboren te Paramaribo) na verdediging van een proefschrift getiteld: „Analytical and numerical theory of the motions of the orbital planes of Jupiter's Satellites".

Voor zooveel wij weten is de heer L e c k i e de eerste Surinamer, die dit vak van studie heeft gekozen.

Curaçao.

De Nederlandsche afdeeling der N.-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw heeft te 's-Gravenhage een openbare vergadering gehouden, waar dr. Th. Lens, oud-chef van den militairen geneeskundigen dienst te Curaçao gesproken heeft over Curaçao, zijn bevolking en economischen toestand.

Dr. Lens gaf allereerst een historisch en geografisch overzicht van onze West-Indische koloniën, voornamelijk van het eiland Curaçao, schetste daarna het handelsverkeer en de pracht van het eiland, waarbij hij vooral deed uitkomen, welke voordeelen het droge klimaat, dat hier voortdurend heerscht, biedt boven het wel is waar vruchtbare, maar vochtige en daarbij ongezonde klimaat, dat in onze koloniën heerscht.

Over de bewoners van het eiland deelde spr. vele bijzonderheden mede.

De landbouw, die ten tijde van den slavenhandel bloeide, was tot voor 5 jaar nog redelijk, doch thans is er een zoodanig verloop, dat men niet meer van landbouw kan spreken. Een gevolg hiervan is natuurlijk ook een verloop van den handel, waarbij nog een groot gebrek aan pasmunt komt.

Zeer uitvoerig besprak de heer Lens de pas ingevoerde struisvogelcultuur, waartoe hij zelf den eersten stoot had gegeven.

Hierna werden door den inleider een serie lichtbeelden vertoond, betrekking hebbende op het behandelde onderwerp, die zeer in den smaak viel.

Spaansche griep.

De Novemberbladen der laatst ontvangen mail melden:

De hier heerschende griep-epidemie neemt niet af; geheele huisgezinnen worden aangetast. Ofschoon ook hier talrijke gevallen met doodelijken afloop voorkomen, getuige de lange lijsten van uitsluitend in de stad overledenen, schijnt dezelfde ziekte in de naburige plaatsen op veel kwaadaardiger wijze te heerschen.

Den laatsten tijd heeft de ziekte zich vooral in het 4e en 5e district uitgebreid.

De scholen bleven gesloten.

Op Bonaire breidt zich de griep geleidelijk uit; op Aruba is het aantal zieken niet bijzonder groot en heeft de ziekte tot nu toe een goedaardig karakter.

De *Amigoe* schrijft o.m.:

De geneesheeren, waarvan er ook reeds enkele ziek zijn, doen hun uiterste best het gevaar te bezweren; de „Botica's" hebben het druk van 's morgens tot 's avonds en het valt op, hoe weinig menschen men, vooral na vijf uur, nog op straat aantreft. De „kabouter", zooals de volksmond de ziekte noemt, heeft ons eiland flink te pakken.

Verschillende barken, schoeners en stoomschepen (ook de Spaansche boot gisteren) komen met de gele quarantaine-vlag binnen, soms ook met dooden aan boord.

Op Bonaire en Aruba neemt de epidemie ook nog toe en vallen er slachtoffers.

Ondersteuning.

Nu in dezen tijd van algemeene ziekte de armoede overal het hoofd opsteekt, heeft de Gouverneur aan het ondersteuningsfonds van de Ned. Antillen verzocht *f* 300 ter beschikking te willen stellen van den Gezaghebber op Bonaire. Eenzelfde som is uitgetrokken voor het 4e en 5e district, terwijl ook het 3e thans met *f* 300 is bedeeld.

Goed voorbeeld doet......

De *Amigoe* schrijft:

„In Suriname is een commissie benoemd om de versleten zilverbons te vernietigen. Uit een hygiënisch oogpunt ook vooral is die intrekking en vernietiging toe te juichen. Papier is immers een vruchtbare bodem voor microben en vuil papier nog meer. In onze kolonie ziet men ook de gele zilverbonnen van *f* 1, soms in een toestand, dat men ze liever met een tang dan met de hand aanpakt."

Protestaanteekening.

In hetzelfde blad lezen wij:

„Door ruim honderd voorname Curaçaosche ingezetenen is een stuk opgezonden aan den Minister van Koloniën, waarin zij betuigen, onaangenaam getroffen te zijn door het gemaakte onderscheid tusschen Curaçaoënaars en Hollanders in de ontwerpverordening op 't verleenen van buitenlandsche verloren; tevens door den wensch, in de Eerste Kamer tot uiting gekomen, „dat zooveel mogelijk de uitoefening van het gezag op de Boven- als Benedenwindsche eilanden aan ambtenaren uit Nederland zou worden toevertrouwd." Ofschoon Minister Pleyte dezen wensch niet onderschreef, zeker niet als vasten regel, plaatste hij toch in de „Stct." van 19 Juli '18 een oproeping aan gegadigden voor het ambt van Adm. v. Financiën, wat reeds meer dan acht maanden door een Curaçaoënaar wordt waargenomen en die reeds door den Gouverneur is voorgedragen voor een vaste benoeming. Ook laat de benoeming van een gezaghebber op Saba op zich wachten, voor welk ambt eveneens een Curaçaoënaar is voorgedragen. Dit alles geeft den indruk, dat er Nederlanders voor zullen uitkomen en aangezien er in de kolonie zelf geschikte krachten worden aangetroffen, komen de onderteekenaars met nadruk op tegen een eventueel dergelijk Regeeringsbesluit, waarin zij een onverdiende achteruitstelling der Cur. ambtenaren en een beleediging voor de geheele bevolking der kolonie zien.

Ofschoon 19 Juli al lang achter ons ligt, hopen wij toch voor de onderteekenaars, dat het opgezonden stuk niet te laat komt voor de inwilliging hunner verlangens, wenschen hen tevens toe, dat Minister Idenburg een gunstig oor leent aan hun rechtmatig protest.

WAT DE INLANDER ZEGT.

S. I.-vergadering. Den 24en November l.l. hield de locale *S. I.* van Batavia in het *Sirenepark* aldaar een ledenvergadering, welke bijgewoond werd door de C S. I. bestuursleden *Tjokroaminoto* en *Abdoel Moeis*, voorts een tweehonderdtal *S. I.*-leden en eenige autoriteiten. De vice-voorzitter, *Alimin*, opende bij afwezigheid van den Voorzitter, *Notohatmodjo*, om iets over negenen de vergadering en hield een korte bespreking over het derde onderwerp van het programma: de *observatie*.

Spreker releveerde hetgeen in vorige vergaderingen was besproken en constateerde, dat er hierin nog geen volledige bevrediging was verkregen, weshalve dit punt thans weer aan de orde werd gesteld. Wel verkreeg men, dat degenen, die een bewijs van vaccinatie hebben, niet meer worden geobserveerd in het Chineesche hospitaal in de benedenstad, maar hoevelen zijn er niet, die dat bewijs niet verloren hebben of verslingerd en dus toch in observatie worden gesteld. Wat betreft de isolatie van de zieken, daar valt voorloopig niets aan te doen, aangezien de Burgerlijke Geneesundige Dienst hierbij den algemenen gezondheidstoestand op het oog heeft. Toch dient er een protest te worden gevoerd tegen het niet toepassen der isolatie bij zieken van andere rassen. Spreker gaf de vergadering in overweging om uitvoering te geven aan den vroeger reeds geuiten wensch: vaccinatie en dan geen opname ter observatie of als men toch in observatie moet, dan de vaccinatie te weigeren. Waar, zooeven reeds gemeld werd, dat men van observatie vrijgesteld kon worden bij vertoon van het vaccinatiebewijs, zoo heeft het bestuur het plan geopperd om de vaccinatie-bewijzen der leden in bewaring te nemen en bij eventueele gevallen die bewijzen aan den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst te toonen. Aldus zullen de leden niet meer in moeilijkheden geraken door het zoek raken dier bewijzen. Ten slotte raadde spreker den leden aan, om zelf te zorgen de ziekte van zich af te houden door hygiënisch te leven en niet maar raak alles te eten of te drinken, wat voor de hand ligt.

Overgaande op het tweede onderwerp, *de S. I. in 1919*, verklaarde spreker, dat, waar de tijden en toestanden veranderen, het bestuur het volgende jaar (d.i. 1919) voor een zwaarder taak zal komen te staan. Het bestuur is er dan ook volkomen van bewust en hoopt, dat de leden de meest mogelijke medewerking zullen verleenen. De werkzaamheden van de bestuursleden zullen tot het volgende jaar (1919) worden uitgebreid en hier spreekt van zelf, dat dan ook de onkosten ter bestrijding van het noodige voor propaganda, vervoerkosten, enz., zullen vermeerderen. Vandaar dat het bestuur met goedvinden van de vergadering de contributie voor het volgende jaar (1919) zal stellen op *f* 1.— per persoon en per jaar. (De vergadering ging hiermee accoord). Wat be-

heeft de plannen van actie van het bestuur voor het jaar 1919, zal door spreker bij de kampongbijeenkomsten nader worden gesproken.

Hierna kreeg het woord de heer *Abdoel Moeis*, vice-president van de C. S. I., over *de particuliere landerijen*. Spreker begon te verklaren, dat de particuliere landerijen, zooals zij zich voordoen, vormen een staat in den staat. De landheer is almachtig en schept toestanden en bepalingen, die voor de opgezetenen alles behalve houdbaar zijn. Spreker heeft in den Volksraad meermalen er over gesproken en de Regeering gevraagd zoo spoedig mogelijk tot den afkoop over te gaan. De opgezetenen worden door den landheer of administrateur dier particuliere landen tot het uiterste geëxploiteerd, om toch zooveel mogelijk winsten op te leveren. Veelal zijn de eigenaren dier landen in Nederland gevestigd en worden de landen beheerd door een administrateur. Wil deze administrateur dus voldoen, wil hij geen aanmerkingen krijgen van den eigenaar of van de Directie, zoo moet hij ook zorgen, dat de winst of de dividenden der aandeelhouders zoo hoog mogelijk worden opgevoerd. De winst of de dividenden moeten zijn in geld, vandaar dat de heerendiensten moeten worden afgekocht of de Tjoeké moeten worden gerealiseerd. De regeering is niet blind voor die onhoudbare toestanden, maar de landheeren zijn slim genoeg, daarbij geholpen door de eerste klas advocaten, om bij elke nieuwe bepaling toch nog een akal te vinden, om de bevolking des te erger uit te zuigen. Worden oude onderdrukkingen verboden, zij scheppen er nieuwe voor in de plaats. Veranderingen in het reglement nemen veel te veel tijd in beslag; het eenigste middel is slechts de terugkoop der landerijen. Met voorbeelden staafde spreker zijn beweringen, dat de landheeren niet voor niets de landen exploiteeren. Spreker bracht dan ter sprake het land Menteng, dat door de gemeente is overgenomen, zoogenaamd om de gemeentenaren tegemoet te komen bij de huisvesting. Zeker de gemeente is er mee geholpen, er komt plaats genoeg om huizen te bouwen, maar de kleine man, de voormalige opgezetenen, zijn hier de dupe van deze welwillendheid. De lieden moeten van het land weg, tegen een bespottelijke schadeloosstelling en wie er niet goedschiks van daan wil, is „kwaadwillig" en wordt nu bedreigd met onteigening. Maar de S. I. leden in den Gemeenteraad, daarbij gesteund door de goedgezinde Europeesche leden, zullen later wel vorgen, dat die opgezetenen een behoorlijke schadeloosstelling zullen krijgen.

Hierna kwam spreker tot de Tjibaroessa-zaak en riep de hulp van de C. S. I. in voor die veroordeelde opgezetenen van Tjileungsi. Hij voegde er nog bij, dat, waar men overal in Indië geld inzamelt, fancy-fairs houdt, enz. ten behoeve van de Belgische kinderen, ten behoeve van het Roode Kruis in Engeland of de bevolking in Noord Frankrijk, alles met toestemming van de Regeering of de plaatselijke raden of besturen, daar heeft de gemeenteraad van Buitenzorg geweigerd toestemming te verleenen aan de S. I. van Buitenzorg om een fancy-fair te houden ter verleening van geldelijken bijstand aan eigen rasgenooten.

De heer *Tjokroaminoto* kwam aan de beurt ter bespreking van *het congres te Soerabaja*, maar zou eerst ingaan op hetgeen de vorige spreker zeide ter hulpverleening aan de bevolking van Tjibaroessa. De C. S. I. zal geldelijke hulp verleenen aan de lieden, die door den landraad veroordeeld zijn, door de barang, die in beslag genomen werden, weder op te koopen. Er zal dan vooreerst een bedrag van ƒ 1000 worden bijeengebracht, n.m. ƒ 400 van de C. S. I., ƒ 300 van de S. I. te Batavia en ƒ 300 van de S. I. te Meester-Cornelis of Bekasi. Dit geld zal voor gemeld doel aan het bestuur van de S. I. te Buitenzorg ter hand gesteld worden. Thans zijn slechts zes personen veroordeeld, een zestigtal wachten nog op berechting hunner zaak. De S. I. zal aldus toonen aan de landheeren wat een Inlandsche eensgezindheid vermag. (De vergadering ging met het voorstel accoord).

Thans betreffende het onderwerp der bespreking. Hij zal het slechts bekorten. In verband met de onhoudbare toestanden, zei spreker, dat alles een gevolg is van de giftige uitwerking van het kapitalisme. Het Gouvernement komt slechts aarzelend tusschen beide en schept dus geen bepalingen, die het gif geheel uitroeien. Zeker, de Regeering koopt eenige particuliere landerijen terug, maar slechts de minderwaardige. Wij moeten invloed hebben op de Regeering, zei spreker, dan pas kunnen wij als gelukkige burgers in ons eigen land leven. De jongste wereldgebeurtenissen wijzen ons den weg aan en die weg is die der democratie: Er moet een Regeering zijn van het volk en gekozen door het volk. Zooals zij nu is, kan spreker niet instaan voor de rust en orde daar te lande. Waarom is hier op het zoo rijke Java hongersnood? Dat is de schuld van de tegenwoordige Regeering, die het kapitalisme bevoordeelt en een regeeringsstelsel toepast, dat nadeelig blijkt voor het volk. Wij vragen verbetering van de onhoudbare toestanden en een betere rechtspleging. Wij moeten allen eendrachtig aanvragen het medezeggenschap van het volk in het bestuur. Wij moeten een volksvertegenwoordiging hebben uit leden door het volk gekozen met wetgevende macht. Het Gouvernement kon die billijkheid niet erkennen en heeft den Volksraad in het leven geroepen. Maar deze Volksraad is geen „Diwan Rajat", omdat van de 39 leden er slechts 16 Inlanders zijn en 23 Europeanen, en zelf voor de helft benoemd en voor de andere helft gekozen, maar niet door het volk. In naam van de menschelijkheid, in naam van de rechtvaardigheid, moeten wij, de eigenlijke bewoners van dit land, ook deel hebben aan het bestuur. Naar aanleiding van de Regeeringsverklaring eenige dagen geleden in den Volksraad gegeven, hebben gisterenavond (24 Nov.) — zoo ging spreker voort — eenige afgevaardigden van democratische vereenigingen, zooals de Sarekat Islam, Boedi Oetomo, Insulinde en S.D.A.P. enz., een vergadering gehouden om een motie samen te stellen ter bespoediging van de beloofde hervormingen. Wij willen een parlement hebben, binnen een jaar of twee jaar of hoogstens binnen drie jaar. Indien de commissie uit die vereenigingen spoedig klaar komt met de motie, zal ten spoedigste (binnen een week) een groote openbare vergadering gehouden worden ter bespreking van onze wenschen. En allen, die ons slecht gezind zijn, zullen wij uitnoodigen voor debat. Daarna beval spreker aan, dat er vakvereenigingen werden opgericht ter bestrijding van het kapitalisme, welke vakvereenigingen zullen geleid worden door de S. I. Wij zullen het kapitalisme niet bestrijden door geweld, zoo ging spreker voort, maar door eenvoudig één dag te slapen. Wij zullen dan eens zien wat de kapitalisten kunnen uitvoeren zonder ons. De stakingen, die worden gehouden met goedvinden van het S. I.-bestuur, zullen ook door de geheele S. I. ondersteund worden.

De heer *Abdoel Moeis* besprak nog in het kort *de zaak Koedoes* en releveerde de rapporten van de afgevaardigden der C. S. I. Verder zei spreker, dat de Regeering, vóórdat er nog eenige beslissende uitspraak was in zake Koedoes, in den Volksraad de S. I. beschuldigd heeft de hand te hebben in de relletjes. Zou het gebeurde ook niet zijn voorgekomen in een land zonder S. I., vroeg spreker? De heele oorzaak is de groote tegenstelling in den economischen toestand der Chineezen en der Inlanders. Toch raadde spreker de bevolking aan de rust te bewaren en met de Chineezen in eendracht en vriendschap te leven, daar zij het hunne bijdragen om Indië vooruit te helpen. *(Kaoem Moeda).*

In de foyer van den Volksraad had den 24en November j.l. een bijeenkomst plaats van afgevaardigden der C. S. I., B. O., Regentenbond, Pasoendan, Sumatranenbond, Jong Java, P. K. H. B. (bond van Inlandsche onderwijzers) en Darah Mangkoenegaran. Sastrowidjono zette de actie uiteen, welke door het door Tjokroaminoto hierboven bedoelde comité voor politieke concentratie gevoerd zal worden. De denkbeelden vonden algemeene instemming, uitgezonderd bij den Regentenbond, die zich voorloopig afzijdig zal houden. *(Kaoem Moeda).*

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Koedoes-zaak. Den 30en November j.l. zouden de vertegenwoordigers van eenige Chineesche vereenigingen met die der *C.S.I.* te zamen komen, om een bespreking te houden naar aanleiding van het gebeurde te Koedoes. Daar de S. I. ontkent hierin de hand te hebben gehad, wil zij medewerken om de door de tegenovergestelde geruchten gewekte animositeit tusschen Inlanders en Chineezen te kalmeeren en een vreedzame verstandhouding tusschen beide bevolkingsgroepen te verzekeren. *(Bintang Soerabaja).*

Hooge Chin. onderscheiding. De herdenkingsdag (10 October) van de stichting der Chineesche Republiek viel te Soerabaja samen met een belangrijke gebeurtenis in de Chineesche wereld, een feit, dat ook wel de bijzondere aandacht zal hebben getrokken van de handelsmannen uit het Europeesche kamp, alzoo de *Bintang Soerabaja*. De heer *Tan Hian Gwan*, directeur van de N. V. Handel Mij. *„San Lien Kongsie"*, werd benoemd door de Chineesche Regeering tot ridder in de orde van de Gulden Rijsthalmen van China 3e klas, de hoogste onderscheiding, welke ooit aan een Chinees op Java werd toegekend. Tegen 10 uur zou men zich verzamelen in het gebouw der Chineesche Handelsvereeniging op Tjantian, waarna men zich in optocht zou begeven naar de woning van den heer *Tan Hian Gwan* op Pasar Besar. Met deze hooge Chineesche onderscheiding, welke slechts wordt verleend aan hen, die zich op een zeker gebied zeer verdienstelijk hebben gemaakt jegens China, werd genoemde heer begiftigd, wijl hij als promotor geldt en den krachtigen steun vormt van het Chineesche onderwijs in Indië, terwijl hij één van de op den voorgrond tredende figuren is op het gebied van philantropisch werk ten opzichte van zijn landgenooten voornamelijk. De heer Tan Hian Gwan is de eenige

Chinees in den Archipel, die met deze orde is begiftigd. De Gouverneur-Generaal is eveneens gemachtigd tot het dragen van dit ordeteeken in de 2e klas. Op den ochtend van den 10en voormeld om een uur of negen reeds heerschte in het gebouw van de Chineesche Handelsvereeniging op Tjantian, waar de velen zich verzamelden, ten einde den geridderde hun gelukwenschen aan te bieden, een vroolijke drukte van voornamelijk Chineesche kinderen van de Kiauw Tong Ya Hak school. Aldaar waren opgesteld twee houten borden, één van den huidigen president van China, Pang Kok Tjiang, en één van den directeur van het Chineesche departement van onderwijs, waarop in spreukvorm in vergulde Chineesche letterkarakters resp. in de woorden Hwa Djie Sie Ie en Tjin Hoo Tjan Hwa een zegen aan het adres van den geridderde was aangebracht, terwijl boven in het midden van de spreuk op het zwart gelakte bord van den president het wapen van de zesjarige Chineesche republiek prijkte. Behalve de kinderen van bovengenoemde school en die van de Tiong Hwa Hwe Kwan-school, waren aldaar mede aanwezig de leden van verschillende Chineesche vereenigingen en kopstukken uit den Chineeschen handel van Soerabaja.

Om half tien werden de kinderen in de rij opgesteld en werd, met voorop de muziek van een afdeeling Chineesche padvinders, eenige banieren meevoerende onder de luchtige tonen van een opgewekten marsch, naar het huis van den geridderden ouden heer Tan opgemarcheerd. Hier werd de hulde brengende stoet verwelkomd door den heer Tan Hian Gwan, waarna de beide borden, welke waren meêgedragen, werden opgehangen, het éene van den president in de voorgalerij en het andere aan de tegenovergestelde zijde van de binnengalerij. Een oogenblik tevoren waren de consul van China en zijn secretaris gearriveerd en verwelkomd door den geridderde. Nadat de beide borden geschraagd door vergulde symbolische leeuwtjes boven den ingang waren opgehangen, werd overgegaan tot de uitreiking van het ordeteeken. In het midden stond de geridderde en ter linker- en rechterzijde hadden zich de belangstellenden opgesteld met in de onmiddelijke nabijheid de officieele regeeringspersonen. Het besluit van de Chineesche regeering werd voorgelezen, waarna de orde, een veelpuntige ster van wit email in goud gevat, met in het midden in den cirkel de gulden rijstpalmen, aan een rood-zijden met geele biezen geborneerd lint om den hals van den heer Tan Hian Gwan werd bevestigd. De champagne werd rond gediend. Daarna sprak de consul van China den geridderde in het Mandarijn-Chineesch toe, wijzende op al het goede, dat hij had gedaan voor de Chineesche gemeente en vooral op het gebied van onderwijs, op hetwelk mede, dank zij den geldelijken steun van den heer Tan, reeds goede resultaten bereikt zijn geworden. Waarna de talrijke bansoes (hoerah's) klonken en de glazen op de gezondheid geledigd werden. Nadat verscheiden sprekers, onder wie The Kiang Seng en de president van een Chineesche godsdienstige vereeniging en o.m. ook eenige meisjes van de Tiong Hwa Hwe Kwan school den geridderde hadden toegesproken en het Chineesche volkslied en enkele andere Chineesch-nationale liederen waren gezongen, bedankte de heer Tan in weinige woorden in het Hokkian-Chineesch, welke in het Mandarijn-Chineesch voor den consul werden overgezet. Hiermede was de indrukwekkende plechtigheid afgeloopen. Het feest kreeg daarna meer een intiem karakter. Als bijzonderheid wordt vermeld, dat bij bovenomschreven Chineesche plechtigheid niet één der Chineesche belangstellenden in nationaal costuum was verschenen, zelfs niet het genoemde bestuur der Chineesche godsdienstige vereeniging, doch dat de meesten in rok of jacquet waren gestoken. Dit is — alzoo de schrijver — meer en meer de gewoonte bij officieele plechtigheden.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Britsche koloniën en de oorlog in 1918.

Aan een overzicht door „the Times" opgemaakt ontleenen wij hier de, naar onze opvatting, gewichtigste herinneringen.

In Juni en Juli waren alle kroonkoloniën en Indië vertegenwoordigd in de bijeenkomst van 't Rijks-oorlogs-cabinet te Londen. Van de genomen besluiten mogen als de voornaamste van blijvenden aard wel gelden, dat elk der kroonkoloniën een vasten vertegenwoordiger te Londen zal krijgen om in voortdurende aanraking met de regeering te blijven, alsmede dat tusschen de dominions en de rijksregeering rechtstreeksche gemeenschap zal komen inplaats van die door het c o l o n i a l o f f i c e, zooals tot dien 't geval was.

C a n a d a had zich in 't laatst van 1917 met een groote stemmeerderheid uitgesproken voor den dienstplicht, en daarmede voor de politiek van Sir R. Borden. Maar zijn tegenstander Sir. W. Laurier ging toch tegen dit beginsel in. In Maart sprak hij zich eerst op een meeting te Ottawa en daarna in 't Huis der gemeenten tegen de regeering uit. Dit was de inleiding tot de ernstige onlusten in Quebec tegen dienstplicht. Een krachtig militair optreden was noodig om de rust te herstellen. Borden gaf niet toe, integendeel. In April werden alle mannen van 20 tot 23 jaren onder de wapens geroepen. Tot 't einde van den oorlog is de opkomst verder, zonder teekenen van verzet, trouw verloopen. Laurier had zijn tegenwerking ook opgegeven.

Ook in A u s t r a l i ë bracht het vraagstuk van den dienstplicht twist en strijd. Een referendum sprak zich ertegen uit. Dit belette Mr. Hughes, die er een warm pleitbezorger voor was, niet als eerste minister aan te blijven. De gouverneur-generaal polste wel Mr. Tudor, leider van de Labour-partij, over 't vormen van een nieuw cabinet, maar deze beschouwde de positie van Hughes in de Kamer als zoo sterk, dat hij niet tegen hem opdurfde. Deze vormde toen een nieuw ministerie en bleef zelf aan.

Australië wilde door zijn afkeer van dienstplicht echter geen weerzin uitdrukken om vrijwillig aan den strijd in Europa deel te nemen. De aanvulling van 't contingent, heeft wel op en neergaande cijfers gekend, maar zij is tot 't laatst toe schitterend geweest.

Een Fransche economische missie, onder leiding van generaal Pau, bezocht Australië. Zij heeft den grondslag voor betere samenwerking in de toekomst gelegd.

In Z u i d-A f r i k a speelden de voornaamste gebeurtenissen zich af om de actie van generaal Hertzog en de nationalisten. Hunne republikeinsche propaganda groeide en in Maart verluidde iets van een mogelijkheid van relletjes. In Mei achtte Botha het noodig te waarschuwen dat hij tot strengere maatregelen zou moeten overgaan. Maar Hertzog gaf toen te kennen, dat hij alleen door constitutioneele middelen, zonder geweld, tot zijn doel wilde komen. Volgens „the Times" namen nu verborgen kuiperijen de plaats in van de openlijke actie en werd in Juli een netwerk ontdekt van vijandig gezinde samenspanning, die als een van haar doeleinden had het aanzetten tot staking en verzet, zoodat militaire maatregelen moesten worden getroffen om de rust te verzekeren.

Generaal Smuts verbleef 't geheele jaar in Engeland.

In N i e u w-Z e e l a n d nam de impopulariteit van de Nationale regeering gestadig toe. Al hadden er geen algemeene verkiezingen plaats, bij tusschenverkiezingen in verschillende districten teekende zich toch de afnemende invloed der Nat. partij. De oppositie won een pacifistisch en anti-dienstplichtzetel, later drie zetels voor de Labour-partij en een voor een onafhankelijken candidaat.

Toen een vernieuwde inspaning op 't oorlogstooneel noodig was, en een beroep op B r i t s c h-I n d i ë gedaan werd, werd te Delhi een oorlogsbijeenkomst belegd. Daar werd tot de zending van een aanvulling van een half millioen strijders besloten binnen 12 maanden. Later in 't jaar werd het besluit genomen om in alle uitgaven voor een nog grooter troepenmacht te voorzien. Die troepen hebben den roem van den Indischen krijgsman niet slechts in Europa, doch ook in Palestina, Sirye en Mesopotanië hoog gehouden. Hierdoor werd de aandacht echter niet afgetrokken van de binnenlandsche vragen van beteekenis. Het in Juli gepubliceerde rapport van Mr. Montagu en lord Chelmsford beteekent een keerpunt in de geschiedenis der kolonie, het geeft een schema voor volkomen zelf-regeering op 't gebied der lokale besturen; gedeeltelijke toepassing binnen de sfeer van de provinciale besturen; en de verruiming in de hoogste wetgeving voor het begrip van vertegenwoordiging en invloed van onderop. Onder leiding van Mrs. Besant hebben de Extremisten het rapport veroordeeld, maar een Moderate partij weet meer en meer ingang te winnen voor de beginselen die er aan ten grondslag liggen. Daar de regeering in 't moederland ten deze gelijk denkt met die in Indië staan de kansen gunstig voor de hervorming van de koloniale politiek in de aanbevolen richting.

Over de kleinste der dominions N e w F o u n d l a n d vinden wij in het Times-overzicht geen melding. Het jaar 1918 gaf hier ook geen bijzondere politieke emoties, maar daar deze kolonie naar verhouding haar offers en medewerking aan den grooten strijd braaf gegeven heeft, treft dit verzwijgen ons toch wel.

Canada was in 't Imperial war cabinet vertegenwoordigd door Sir R. Borden, vergezeld door Meighen en Rowell. Borden keerde tusschentijds naar Canada terug om er de leiding der staatszaken te houden. Hij is ook voor de vredesconferentie weer overgekomen. Australië is in 't I. W. C. en ten vredesbijeenkomst op overeenkomstige wijze vertegenwoordigd door Hughes en Sir J. Cook. Voor Zuid-Afrika zaten generaal Smuts en Burton in 't I. W. C., eerstgenoemde en generaal Botha in de vredesconferentie. In beide bijeenkomsten hebben Massey en Sir J. Ward zitting voor Nieuw-Zeeland. Voor Indië zijn de Maharaja van Bikaner en Sir Sinha overgekomen, welke laatste sedert, als oud-minister van koloniën, met Montagu als minister, zitting heeft genomen in 't nieuwe kabinet van Lloyd George.

Dreigende vredesvoorwaarden.

In een aan een medewerker van Excelsior verleend interview, gaf Mr. Hughes, de bekende en invloedrijke eerste minister van den Australischen statenbond de volgende beschouwingen ten beste, die, uit den mond van een lid der vredesconferentie, een ernstig gevaar bevatten voor het vrijhandelsdenkbeeld.

Na voorop gezet te hebben dat Duitschland zijne koloniën niet mag terugkrijgen, om buiten staat te blijven zijn plan ter verovering van de economische overmacht in de wereld te hervatten, voegde hij hieraan een stelsel van bevoorrechtende tarieven toe als een noodzakelijke voorwaarde van zelfverdediging door zelfbescherming.

Hij zou vier tarieven aanvaard willen zien:

1o. Tusschen de kroonkoloniën en 't moederland zal het voorkeurrecht niet meer 10 pCt. maar slechts 5 pCt. zijn vergeleken bij het tarief der geallieerde landen. 2o. Tusschen 't Britsche rijk en de geallieerden, 10 pCt. minder dan de tarieven, welke zullen gelden

voor de neutraal gebleven landen. 3o. Tarieven voor de neutraal geblevenen, waardoor deze bevoorrecht zullen worden boven de vijandelijke landen. 4o. Toepassing op deze laatsten van tarieven, die zoo hoog mogelijk worden opgevoerd en vooral voor Duitschland tot 't uiterste zullen gaan.

Mr. Hughes zeide hierbij nog: het zijn geen wenschen, maar voorwaarden voor den vrede, die wij vast besloten zijn tot haar recht te doen komen.

Maurice Rondet Saint verklaarde zich in la Dépêche coloniale van 27 December geheel eens met deze opvatting. Hij ziet er het economische stelsel in dat den toon moet aangeven bij de vredesonderhandelingen, niet alleen voor 't Britsche rijk, maar voor het geheele bloc der geallieerden. Deze zullen er een rechtmatige vergoeding in vinden voor de gebrachte offers en voor de schade hun in den wilde toegebracht door hun aanvaller. Zekere neutralen zullen er het loon in zien, dat past bij de misdadige rol, ten opzichte van de geallieerden gedurende den oorlog gespeeld. Een goed verstaander...

Ziedaar dus de indeeling in vijandelijke partijen, ziedaar dus de venijnige stemming tot stelsel gemaakt voor de toekomst die men zich als vrede van een groot bondgenootschap meende te mogen droomen.

Vinden de vrijhandelaars in Nederland geen middel om tegen dit drijven en ijveren in te gaan, en tijdig in te gaan? Als een beslissing in den aangegeven zin genomen wordt, zal Nederland met zijn vrijhandelideaal alleen staan tegenover een machtig wereldverbond van preferentieele tarieven, die stelselmatig als een strafmethode tegen ons gericht zijn!!

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Januari-afl. bevat de volgende opstellen: 't Onderwijs in den Volksraad en op 't eerste Indische onderwijscongres. Een nabetrachting, door R. A. Kern. — Een verontrustend antwoord (over den rechsttoestand van de Indische burgerlijke ambtenaren). — Hongersnood en nijverheid in Britsch-Indië (naar aanleiding van W. Freundlich: Nijverheid in Britsch-Indië). — Eer paar toelichtingen op de „Liefrinckiana", door Redactie. — Het woningvraagstuk in Ned.-Indië, door P. Westra (wordt vervolgd). — Opmerkingen over de begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919 (vervolg), door Ongggrijp Sr. — Een gezaghebber van den Oosthoek (n.l. F. J. Rothenbuhler), door S. Kalff. — Kroniek (Hoogere reorganisatie. — Kampongwee), door Tertius. — Persoverzicht (Maleische pers, Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Eigen Haard.

In het Nr. van 18 dezer vervolgt J. E. Jasper zijn mooi geillustreerd artikel: In het land der verborgen bronnen. Ditmaal vertelt schr. bijzonderheden van de stad Toeban met zijn bekende Mohammedaansche vorstenverblijfplaatsen (waarvan die van Machdoel Ibrahim of Soenan Bonang, een der eerste verkondigers van den Islam op Java, de voornaamste is).

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de rubriek Jurisprudentie bevatten de afl. 7—9 (deel III) van het Indisch Tijdschrift van het Recht een drietal verhandelingen, n.l.: Omgekeerd? door Mr. P. H. Fromberg Sr. (handelt over Chineesch erfrecht). — Advies in zake Chineesch erfrecht, door J. L. J. F. Ezerman. — De bevoegdheid van den burgerlijken strafrechter in verband met artikel 14 van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande, door Mr. P. A. F. Blom.

Blaadje van de Centrale Kas.

No. 10 van den 6en jaarg. van het „Blaadje van de Centrale Kas" bevat o.a.: Een en ander over credietverband, door J. H. B. — Onvoldoende bevoegdheid en rechtszekerheid van adjunct-administrateurs, door J. W. Turfboer. — Classificatie van vingerafdrukken bij Afdeelingsbanken, door G. H. A. Hoedt. — Bijdrage tot vereenvoudiging van boekhoudingen, door J. F. Meelhuysen. — No. 11: Inlandsche geëmployeerden en het pensioenfonds, door C. F. Coster.

Indisch Genootschap.

Het dezer dagen verschenen verslag der vergadering van 26 Nov. 1918 bevat de debatten over het in de verg. van 29 Oct. te voren door Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys ingeleide onderwerp: De conjunctuur bij den aanvang van het industrieele tijdperk voor Ned.-Indië en de invloed daarvan op de richting, welke de industrialisatie gedurende de eerste kwart eeuw heeft te volgen. Aan die debatten is deelgenomen door de H.H. Mr. J. H. Abendanon, F. D. Cochius, C. F. Gey van Pittius, Jhr. Mr. C. M. J. van Haeften, M. Sanders, Mr. J. W. Ramaer.

Het hospitaalwezen op Sum. Oostkust.

Onder dezen titel is in boekvorm verschenen een reeks opstellen van Dr. E. van de Velde (geneesheer der Deli-Batavia-Maatschappij), aanvankelijk opgenomen in het tijdschrift „Het Ziekenhuis."

Hoewel het van algemeene bekendheid is, stelt deze geillustreerde brochure nogmaals in het licht, dat de geneeskundige behandeling en de hygienische verzorging van de arbeiders der cultuur-maatschappijen op de Oostkust van Sumatra uitstekend zijn ingericht, eene verzorging, die in de tropen elders nergens wordt aangetroffen. Schr. brengt dit in verband met de uit de Koelie-ordonnantie voor de werkgevers voortvloeiende verplichtingen, van welke ordonnantie hij het ten zeerste zou betreuren, dat zij werd opgeheven.

Teysmannia.

Inhoud der 9e afl. (jaarg. 1918): Schaduw-, sier- en laanboomen, door H. J. Wigman Jr. — Over eenige voordeelen van het enten en occuleeren, door E. H. Stuit. — Kan het planten van katjang tanah steeds op dezelfde sawahvakken van nadeeligen invloed zijn op het productievermogen van dit gewas?, door L. Koch. — Memorieboek van pakhuismeesteren van de thee te Amsterdam 1818—1918 en de Nederlandsche theehandel in den loop der tijden (vervolg), door Dr. J. J. B. Deuss. — Schijngestalten van de maan en regenval, door A. W. Naudin ten Cate. — Boekbespreking (Hoenderteelt in Indië, door W. Kramers, 2e druk, bijgewerkt door D van Mullen, door J. Merkens). — Sprokkelingen op landbouwgebied. (Een moderne oogstmachine voor rijst. — Abnormale maiskolven. — Sawahbemesting in Italië).

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

Van het door deze instelling in het eerste kwartaal van 1918 verrichte, is hier te lande het gedrukte verslag ontvangen (uitg. Bat. Genootschap). Met genoegen valt te constateeren, dat de oudheidkundige dienst zich niet meer uitsluitend bepaalt tot de Hindoe-oudheden, maar zich ook het lot der oude overblijfselen van Hollandschen oorsprong heeft aangetrokken, blijkens de daarover handelende mededeelingen. Behalve het eigenlijke verslag vindt men nog de volgende onderwerpen behandeld: Nog eens: de bijzetting van koning Kretanagara te Sagala, door Dr. F. D. K. Bosch. — Bronzen beeldje te Solo in het bezit van Dr. Hausmann, door M. L. v. G. — Een hypothese omtrent de motieven, die Airlangga bewogen kunnen hebben tot de verdeeling van het rijk, door P. V. v. Stein Callenfels.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 3: Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Koloniale vetpalmen. — Rede, uitgesproken door den heer S. P. van Eeghen als voorzitter der Kamer van Koophandel en fabrieken te Amsterdam. — Overeenkomst van den Staat met de Nederlandsche Handel-Maatschappij. — Invoer op Java en Madoera door particulieren. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige geregelde rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Uit de laatst ontvangen Nrs. van dit weekblad wordt het volgende genoteerd. No. 31 en 32: De onlusten in Koedoes, door J. Koning. — De Jongens Weezen-Inrichting te Soerabaja 1858—11 November 1918, door Th. Morren — No. 31: In memoriam Willem Assé † (met portret). — No. 33 en 34: Reisschetsen uit Borneo (met ill.), door C. — No. 33: Blanke steden onder blauwe luchten. De Indische kotta's. I. Probolinggo (met ill.), door A. B. — No. 34: Het Indisch Wiesbaden (nl. de badplaats Krakal). — De Prinses-Juliana-school te Soekaboemi (met ill.).

De Tropische Natuur.

Afl. 11 van jaarg. 1918 bevat o.m. Natuurstudie en jacht in Ceylon, door A. C. Tutein Nolthenius (slot). — De Varanus bivittatus (hagedis), door Th. v. D. — Van snoepachtige tjitjaks, rupsen met doorzicht, vasthoudende sluipwespen etc., door S. Leefmans. — Nog eens de „Orang pandak", door Edw. Jacobson.

Commercial Holland.

In het 3e Nr. van dit jonge maandblad komen ook enkele bijdragen voor met betrekking tot Indië, als: Netherlands India and the Pacific. — The tin ore working on Billiton island, by J. C. Mollema (with illustrations). — The cigar industry in Holland, by Th. van Ravesteyn.

Tijdschrift voor Inlandsche Geneeskundigen.

Afl. 2 van den 26en jaarg. bevat o.a. De toekomstige medische faculteit in Indië te Bandoeng of Batavia? door C. D. de L. (Schr. pleit voor Batavia). — Koorts en antipyretica, door S. — Het optochine en zijn werking, door Sn. — Afl. 3: Folklore omtrent de tuberculose in Ned.-Indië, door C. D. de L. — Een bijdrage tot de kennis van het ontstaan van beri-beri-verschijnselen, door het nuttigen van onoordeelkundig gewasschen en gekookte rijst, door P. L. Augustin. — Statistiek, door G. O. E. L.

Rubber publicaties.

No. 7 der Rubberserie van de Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation bevat eene verhandeling van P. E. Keuchenius, getiteld: Wondgenezing en wondbehandeling bij Hevea.

No. 10 van jaarg. II van het Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië houdt in: De samenhang tusschen de bladeren en het melksap van Hevea brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff. — De trekvastheid bij rubberzwavel mengsels, door O. de Vries en H. J. Hellendoorn. — Veranderingen in gevulcaniseerden rubber bij verhoogde temperatuur, door Dr. O. de Vries. — Veranderingen in gevulcaniseerden rubber kort na de vulcanisatie, doo O. de Vries en W. Spoon. — Over de beoordeeling van ruwe rubber, door Jhr. F. C. van Heurn. — Een nieuwe bladziekte van Hevea, veroorzaakt door een meeldauwschimmel (Oidium spec.), door Dr. P. Arens.

Locale Belangen.

De hr. W. Ch. Meyroos schrijft in afl. 8 (Nr. van 16 Oct.) een artikel over het belang eener „Hooge decentralisatie". speciaal voor de buitengewesten. — In afl. 9 een opstel van contr. A. Muhlenfeld over bevolkingsboekhouding in de gemeente Bandoeng.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der November-afl.: Lezingen over veldversterkingskunst, door J. F. Beckman (slot). — Gedachten omtrent de toekomstige taak onzer infanteriedepots bij mobilisatie en eene verbeterde recrutenopleiding, ook in verband met den dienstplicht, door B. B. Visscher. — Specialisten en arbeidsverdeeling, door H. L. Roelfsema. — Over vliegongelukken in het algemeen en over dynamische stabiliteit van vliegtuigen in verband met de beide laatste ongevallen, door T. — Samenstelling en bewapening der artillerie van ons toekomstige veldleger, door Ch. Kiès. — Vechten op Ceram (Uit eenige brieven van een officier op West-Ceram.) — Hospitaaltoelagen, door Asymptoot. Enz.

Orgaan der Nederl. Indische Officiersvereeniging.

De November-afl. bevat o.a.: In memoriam. Albert van Vliet. — De verhooging der officierstractementen in Nederland. — Van assistenten en koelies, door v. R. — Verliesvelden, door H. L. Roelfsema. — Regeling betreffende de aanneming van studenten in de geneeskunde ter opleiding voor de betrekking van arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Ned.-Indie enz. — Het daggeldenstelsel bij den topographischen dienst. door Topograaf. — Nadere beschouwingen over de vereenvoudiging der compagniesadministratie. — Militair-medische overpijnzingen, door H. W. Borel.

De Java-Post.

In No. 43 schrijft Pr. P. Vertenten een artikeltje over de honden der Kaja-Kaja's (Papoea's op Zuid Nieuw-Guinea). — Verder het vervolg van Pr. H. Geurtjens' „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel". — In No. 44 het slot van deze interessante artikelenreeks, benevens een opstel van L., getiteld: Iets over de inlandsche maatschappij in Midden-Sumatra.

De Banier.

In één zending bereikten ons van dit weekblad de Nrs. 43—48. Op de navolgende bijdragen daarin wordt de aandacht gevestigd: De veertig millioen gulden, door W. de Vries Gzn. en J. E. Stokvis (No. 43 en 44) — Douwes Dekker in Solo, door H. M. (No. 45) — De financieele gelijkstelling in den Volksraad (No. 46—48) — Johannes Albert Traugott Schwarz, door Dr. N. Adriani (No. 47—48).

Indologenblad.

No. 6 van jaarg. 10 brengt het vervolg der Schetsen uit Borneo door U. J. W. VIII. Moerasland. — J. U. R. publiceert het eerste gedeelte eener beschrijving der Ombilinmijnen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van Afl. 42: Dajaks (vervolg), door N. — Kraspoekol, of de Slaavernij. Een tafereel der zeden van Neerlands Indiën (in het begin der 19e eeuw), door T. C. Lekkerkerker. — Up and downs in de Javaansche maatschappij, door Th. Brondgeest Sr. (vervolg). — Vragen en antwoorden.

Mededeelingen.

Op een 28 Januari te houden vergadering van het *Indisch Genootschap*, Van Galenstraat 14 Den Haag, zal de heer *W. D. H. Baron van Asbeck* het onderwerp „**Suriname**" inleiden.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thas gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-Onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de plant- en dierkunde.

Vier leeraren in de Nederlandsche taal.

Een leeraar in de aardrijkskunde.

Een leeraar in het Duitsch.

Een leeraar in het Fransch.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig Ingenieur).

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur). Opzichter. Tijdelijk bouwkundig opzichter.

Waterbouwkundig ingenieur (dienst waterkracht en electriciteit)

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunst-landmeter bij het kadaster.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Ingenieur bij het mijnwezen. Civiel-Ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen Adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 1ste of 4de afdeeling. Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij en post-, telegraaf- en telephoondienst:

Adspirant ingenieur. Instrumentmaker 1ste klasse. Instrumentmaker 2de klasse. Commies.

Lithograaf bij de topografische inrichting van den topografischen dienst.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

4 ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Lid van het Hof van Justitie te Curaçao.

Opzichter bij het Departement van Openbare Werken op Curaçao.

Hoofdverpleegster militair hospitaal te Paramaribo.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 2 Januari 1919 no. 1).

Uitzending van een leeraar in de physiologie, physiologische scheikunde en geneesmiddelleer voor de School tot opleiding van Indische artsen te Weltevreden.

Voor den Indischen dienst is de uitzending noodig van een geneeskundige, die geschikt en bekwaam is om tijdelijk te worden werkzaam gesteld als leeraar in de physiologie, physiologische scheikunde en de geneesmiddelleer aan de School tot opleiding van Indische artsen.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de eerste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1500;

c. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand ambtsbezoldiging, als verhooging van die tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat;

e. binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt de verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 600 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands tot een maximum van *f* 1000 's maands. Indien de uit te zenden geneesheer in 't bezit is van bijzondere ervaring, kan hem eene hoogere dan de aanvangsbezoldiging worden toegekend.

Het uitoefenen van particuliere praktijk is verboden.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Februari a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

(Nederlandsche Staatscourant van
4 Januari 1919 No. 3).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie.
J. E. Scheffer, den Haag	*f* 2.50
Mevrouw van Barth-Tissot, Breda	„ 2.50
W. L. Vogelesang, den Haag	„ 3.—
A. C. van der Schroeff, Arnhem	„ 5.—
J. P. Monsanto, Paramaribo	„ 2.50
F. Nyon, Paramaribo	„ 2.50
P. F. Beudt, Nijmegen	„ 2.50
G. F. E A. Löwensteyn, Lho Seumawé	„ 2.50
E. J. Huber, Apeldoorn	„ 2.50
Mevrouw de Wed. J. A. Kerkhoven, Apeldoorn	„ 2.50
Mevr. de Wed. C. M. Laseur-Vielars, den Haag	„ 2.50
J. F. van der Linde van Sprankhuizen, Kampen	„ 2.50
Mejuffrouw A. de Vassy, den Haag	„ 3.—
Mr. H. J. Bool, Amsterdam	„ 3.50
T. S. Kwa, Amsterdam	„ 6.—
J. B. Mesritz, Amsterdam	„ 5.—
Mejuffrouw A. Paardekooper, Amsterdam	„ 2.50
Dr. Y. Postma, Amsterdam	„ 5.—
J. de Boer, Groningen	„ 2.50
D. H. Burger, Leiden	„ 2.50
Ph. J. Idenburg, Amsterdam	„ 2.50
F. L. Hes, Amsterdam	„ 2.50
Van der Linden, firma Peereboom, Breda	„ 2.50
Raden Moeljo, Semarang	„ 2.50
Firma Mado & Co., Utrecht	„ 20.—
Mevrouw M. Zeiler, Hilversum	„ 2.50
H. A. Plasschaert, Amsterdam	„ 2,50
Leon Dake, Amsterdam	„ 2.50
Mr. P. G. van Tienhoven, Amsterdam	„ 5.—
Mr. E. S. Orobio de Castro, Amsterdam	„ 5.—
J. Laan, Amsterdam	„ 5.—
A. P. van de Water, Amsterdam	„ 5.—

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. P. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

No. 5. Donderdag 30 Januari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

M. C. van Rouveroy van Nieuwaal, den Haag	f 2.50
H. H. van Kol, Voorschoten	,, 20.—
E. F. Grooss, den Haag	,, 2.50
Totaal......	f 25.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Reclame en Tillema's groote advertentie.

Slaet opten trommele, van dirredomdeyne,
Slaet opten trommele, van dirredomdoes.

Laat schallen de bazuinen, laat schetteren de trompetten, slaat de pauken, roept ze binnen met schel geluid de boeren, burgers en buitenlui! Er is iets afgrijselijks te zien, opent wijd uwe oogen! Laat uw ooren binnendringen de verschrikkelijke aanklacht tegen een regeering, die zich vetbuit aan het uitgemergeld rif harer onderdanen. Aanschouwt de blanke ziel van u en mij, en daarnaast de omzetting van zoo'n blanke menschenziel in een ijzige, zwart-grauwe ziel van den mensch, zoodra deze in de regeering een plaats heeft ingenomen. Gelooft dan geen goed, aanziet alleen het kwade van den regeeringsman.

Dien geest doet de reclame vaak weerklinken. En hare harde woorden vallen onder de te zamen gevloeide menigte als vonken in het buskruit. De ontploffing volgt zeer spoedig; en menig goedgeloovige, maar weinig nadenkende, geschokt door de wilde taal, wordt het slachtoffer zijner argeloosheid.

Kan volmaakt eerlijke reclame bestaanbaar zijn, wie zou haar dan niet loven? Maar het gevaar is zoo groot, om van zijn waar het goede aan te prijzen, ja daarin te overdrijven, en het minder goede, den nadeeligen kant, te verzwijgen, verborgen te houden, te bedekken. Een reclame, die niet hard tokkelt op het volksklavier, vindt geen gehoor.

Ach, dat het zijn moge, dat de menschen zelven de deugdelijkheid eener zaak leerden bezien en beoordeelen, en niet zoo lichtelijk vervielen tot den staat van onderworpen dienaren, van de slaven van heethoofden en loslippige volksleiders!

Reclame is nu eenmaal in den handel een erkend deugdelijk middel voor den op winst of voordeel bedachten zakenman. Maar een regeering, die niet het belang harer leden dient, maar gesteld is om te waken over het belang van het algemeen, mag tot dit middel, in den gebruikelijken zin van reclame, hare toevlucht niet nemen. Zij ga bovenal openlijk en eerlijk te werk en wachte er zich voor, door het in dienst nemen van personen voor het maken van reclame, misleiding te scheppen.

De regeering mag zich niet doen leiden, en het zou met misleiding gelijk staan, indien iemand door zwaar geluid, door een kartets van harde, aanvallende woorden, de groote menigte bewoog, om de regeering te drijven tot maatregelen, waardoor, laat ons aannemen, in een enkel opzicht iets goeds tot stand kwam, maar met verwaarloozing van vele andere zaken ,die ook de bijzondere aandacht van de regeering vorderen. De heetgebakerde zal zeggen: daar moet een goede regeering dan maar tegelijkertijd in weten te voorzien. Goed, maar als de regeering dan daarvoor komt aankloppen met verhoogde of nieuwe belastingen, dan deugt haar minister van Financiën niet.

Het is ongetwijfeld zeer prijselijk van den burger, als hij meent een fout of een gebrek op te merken, daarop de aandacht, de volle aandacht, te vestigen, in de verwachting, dat regeering of bestuur daarin, zoo spoedig als mogelijk, zal voorzien. Maar de goede, getrouwe burger, die het wel meent met stad of land, moet er afkeerig van zijn, op die fout, op dat gebrek. door omstandigheden of door zijne bijzondere plaats in de maatschappij hem meer bepaaldelijk in het oog gevallen, het groote publiek opmerkzaam te maken op eene wijze, die op de regeering den stempel moet drukken van een opzettelijk, schandelijk verzuim te hebben begaan. Zoo iemand werpt den schijn op zich van onbewust te zijn van de zware, omvangrijke taak van de regeering, welke zich uitstrekt over zoo vele belangen van allerlei aard, van de moeilijkheid ook van bestuur en ambtenaar om tegen de gebruiken of de gewoonte van het volk in, in diens belang werkzaam te zijn, voor de lichtvaardigheid, waarmede de menigte vaak oordeelt, zonder te overzien het vele goed, dat ook verricht is.

Reclame is het middel, dat een oud zakenman als de heer Tillema, die vele jaren in Indië heeft vertoefd, en met dankbare herinnering aan het verblijf aldaar in zijn vaderland is teruggekeerd, meent te moeten toepassen om verbetering te verkrijgen in de slechte toestanden op hygiënisch gebied, door hem in Indië opgemerkt. Geen moeite, geen kosten heeft hij zich daarvoor ontzien. Dat heeft hij getoond door het bijeenzamelen van gegevens op dat gebied en het openbaar maken daarvan en ten eigen koste doen verspreiden van de aldaar door hem samengestelde lijvige en rijk geillustreerde boekwerken: ,,*Van wonen en bewonen, van bouwen, huis en erf*" en ,,*Kromo Blanda, over 't vraagstuk van HET WONEN in Kromo's groote land*", onder den titel: *Tillema's Geschenk*, o.m. besproken in het ,,Koloniaal Weekblad" van 30 November 1916. Met oprechte waardeering voor den geleverden arbeid en de hoopvolle verwachting, dat deze niet doelloos zou blijken te zijn, kon men toch niet nalaten, ter voorkoming van eenzijdig oordeel, aan te teekenen wat èn door de regeering èn op particulier initiatief reeds voor goeds en nuttigs was verricht, en den lezer de vraag te stellen: Zou, indien eens bijeenverzameld werd wat er weerzinwekkends is in de donkerste deelen van de voornaamste steden van het *beschaafde* Europa of achterlijks in de uiterste hoeken van het platteland, bij ons het schilderij aanlokkelijker zijn?"

Thans heeft de heer Tillema, bijgestaan door zijne echtgenoote, zijne toevlucht genomen tot de plaatsing in de groote Nederlandsche bladen van een zeer in het oog vallende advertentie onder den in vette letters gestelden schrillen titel: *Kampongwee!* Wij hebben, ook uit ingezonden stukken in het ,,Koloniaal Weekblad", kunnen zien welk een gevoeligen indruk die noodkreet reeds dadelijk heeft gemaakt, zooals trouwens te verwachten was. Groote geldelijke offers heeft dit geacht echtpaar zich wederom getroost, in de hoop op zegenrijke gevolgen voor Indië's bevolking. Of nu de wijze, waarop zij dit langs dien weg van reclame trachten te verkrijgen, aanbevelenswaardig is, wij meenen dit te mogen betwijfelen.

Mevrouw Cohen Stuart—Abendanon, die zeker recht van spreken heeft, èn als vertegenwoordigster van de Vereeniging tot Bevordering der Indische Ziekenverpleging, èn als de moeder van Mevrouw Stokvis, die zoo onvermoeid werkzaam is, o.a. door de opleiding van Javaansche meisjes tot vroedvrouw en ziekenverpleegster, om begrippen van hygiëne in de hoofden en de harten der Inlandsche bevolking te doen binnendringen, [1]) heeft gewezen op het gevaar voor eene overdreven, dus onjuiste voorstelling,welke een dergelijke openbaarmaking te weeg brengt. Met het zakelijke in de advertentie kan men grootendeels instemmen. Zij echter, die Indië kennen van een langer periode dan de heer Tillema, zouden hem kunnen herinneneren aan het Ind. gezegde: *Lain dhoeloe, lain sekarang*. Hoe was de toestand bijv. te Batavia vóór het jaar 1870, voordat de eerste artesische bronnen waren aangeboord, voordat de eerste ijsfabriek was gebouwd, toen men voor drinkwater was aangewezen op het water uit de kali, waarin alle afval en uitwerpselen terecht kwamen, en de Inlanders hunne groote en kleine behoeften vervulden; toen om den slechten invloed van dat water, ook na filtreeren, tegen te gaan, men zijn heil zocht in een ruim gebruik van spiritualiën, toen de cholera niet sporadisch, maar meer chronisch de stad teisterde, de begrafenisstoeten van den ochtend tot den avond schier aanhoudend over den weg gingen, toen sterfte aan leverziekte, dysenterie, Bataviaasche koorts, algemeen dagelijks voorkomende verschijnselen waren. Gezegend dan het heden bij vergelijking met het verleden! Vergelijk ook het begrootingscijfer voor den geneeskundigen dienst van nu en een vijftig jaar geleden.

Batavia, de meest ongezonde stad ter wereld, zegt de advertentie. Wij kennen de geheele wereld niet, om over de meer of mindere juistheid van die bewering een oordeel te vellen. Maar men mag niet voorbij zien, dat de eigenaardige toestanden aldaar onder de werking van het reglement op de particuliere lan-

[1]) Verg. De Inlandsche ziekenverpleging te Semarang, ,,Kol. Weekblad" 20 Juli 1916).

derijen bewesten de Tjimaoek het bestuur te zeer afhankelijk deden zijn van de medewerking van de particuliere landheeren, terwijl menig ambtenaar zou kunnen wijzen op den tegenstand van de strandbevolking, om hunne in den modder gebouwde huizen voor gezondere, minder aan malaria onderhevige plaatsen te verwisselen. Als de hoofdige boer in Staring's bekend gedicht, wilden zij niet anders dan als hunne ouders of grootouders.

Tout comme chez nous, dus!

Terecht zegt Tertius in het Koloniaal Tijdschrift van deze maand, terwijl hij allen lof geeft aan het ijverig pogen van den heer Tillema: ,,Wie op het Nederlandsche volk een beroep wil doen voor Indië, late het niet door *honderden millioenen bewoners der tropen* toeroepen, dat zij hen uitzogen en nog daarmede voortgaan, en in ruil voor de gemaakte winsten opium, whisky en jenever, cholera, tuberculose, syphilis en andere pestilentiën brachten. Daar valt af te dingen op het verwijt dier ten hemelschreiende gruwelen. Om te beginnen, de scie van het *eenige eeuwen* lang, in de laatste jaren een *scie* geworden in andere, bekende Indische grieven tegen de duldelooze tekortkomingen van de Indische regeering en het opperbestuur. Tillema is te goed voor die gedachtelooze fraze. Mag ik hem verwijzen naar de aardige boutade over de beruchte *drie eeuwen* in het artikel van den heer Kern in deze aflevering!"

Met de aanhaling van de bedoelde woorden van den heer Kern besluiten wij onze opmerkingen: ,,De rekening opmakende van wat de Regeering tot dusver voor 't onderwijs heeft gedaan, heeft men smalend uitgeroepen: Ziedaar het resultaat van 300 jaren Nederlandsch Koloniaal Bewind. De heer Creutzberg is aan deze boutade niet voorbijgegaan, maar hij heeft haar aangegrepen en er 't dwaze en holle van aangetoond. Dergelijke klink-klank is tegenwoordig in de mode en zeer verleidelijk, als men zich in een vreemde taal uitdrukt. Als alle zinledige frazen kan ze overal aangehangen worden. De man, die de tirade 't eerst op 't onderwijs toepaste, heeft niet eens de verdienste van oorspronkelijkheid. Wij hebben m.n. op allerlei gebied 't zelfde al meer gehoord. De konsekwentie brengt echter mee niet halfweg te blijven staan. Doorredeneerende op hun eigen beweringen, moeten zij, die zoo spreken, er ten slotte toe komen *Cornelis de Houtman* te verwijten, dat hij de Eerste Scheepvaart aanving zonder cholera-serum in 't ruim en dat hij niet ter reede van Texel terugkeerde met de eerste alumni voor de Leidsche Hoogeschool".

Januari 1919. B. v. d. B.

„Chung Hwa Hui".

Beseffende, dat Chineezen buiten China, — al zijn zij Nederlandsche onderdanen, dan wel British subjects, al zijn zij in een vreemd staatsverband opgenomen, dan wel genaturaliseerden —, het z.g. ,,recht van extraterritorialiteit", dat hun stamland moet erkennen, als een onteerende vernedering beschouwen, heeft de Alg. Verg. op 26 Jan. 1919 in hotel Paulez, Den Haag, gehouden, besloten den afgevaardigde van China, Z.Exc. Lou Tseng Tsiang, ter vredesconferentie het volgende telegram te zenden:

,,Chung Hwa Hui se prendre la liberté de vous souhaiter la bienvenue et se flatte de douces espérances de pouvoir interpréter le cri de joie des frères congenères en dehors de Chine avec cette proposition chinoise, nommément: l'abolition de la juridiction consulaire —", onderteekend door den president: Han Tiauw Tjong en den secretaris: Oei Hoo Tjioe.

Voorts is op die Alg. Verg. aan het lid Dr. Yap Hong Tjoen, die tot eerelid van ,,Ching Hwa Hui" is benoemd, door den president met een toespraak overhandigd het diploma en insigne van het eerelidmaatschap. Bij deze gelegenheid waren aanwezig o. a. mevr. en de heer Mr. P. H. Fromberg, voorzitter van de Commissie van Toezicht van Ch. H. Hui.

Nadat de president de vele verdiensten van Dr. Yap heeft gememoreerd, wijst hij op de noodzakelijkheid van het bestaan eener Centrale Chineezen-Vereen. in Ned.-Indië, naar Westersch model ingericht, met afdeelingen voor sociaal-economisch en cultureel-politieke vraagstukken, daarbij bezittend een eigen groot orgaan. Velerlei hervormingen zijn in de Chineesche maatschappij urgent, wil zij niet ten achter blijven, b.v. de reorganisatie op beteren grondslag van de Tiong Hwa Hwee Koan's en Siang Hwee's etc.; de president wijst op het voordeel, dat verkregen wordt door het opwekken van meerdere belangstelling voor politieke vraagstukken; hij wijst op het physische en psychische voordeel, dat verkregen wordt door het gebruik van opium te bestrijden, b.v. door de oprichting van particuliere hospitalen, etc. Hij eindigt hiermee: ,,Gij, mijn vriend Yap, hebt daar in Indië veel goeds en grootsch tot stand te brengen voor het geluk onzer groep en zooals gij hier in Holland, met den wilskracht, u eigen, de studeerende landgenooten onder het vaandel der ,,Chung Hwa Hui" hebt weten te vereenigen, zoo zijn wij er van overtuigd, dat gij ook daarginds dit succesvolle voorbeeld in het groot zult toepassen."

Nadat Mr. Fromberg de breede veelzijdigheid van Dr. Yap heeft geprezen en hulde heeft gebracht aan mevr. Yap en Dr. Yap ,,Chung Hwa Hui" en den aanwezigen hartelijken dank heeft betuigd, sluit de president het officieele gedeelte der Alg. Verg.

Uit de O.-I. Mail.

Ziek Indië.

Van 1 tot 21 Nov. overleden te Makassar 65 Europeanen, 192 Chineezen en Arabieren en 1390 Inlanders.

Op 22 Nov. stierven te Soerabaja alleen 48 personen. In het hospitaal zijn twintig ziekenverplegers door influenza aangetast, waaraan drie zijn overleden.

Te Malang blijft de ziekte, ondanks de regenbuien, woeden.

De Inlandsche begraafplaatsen zijn reeds te klein gebleken.

In het militaire kampement te Malang is de ziekte afnemende.

Te Semarang werd een conferentie gehouden door den Assistent-Resident met de bestuursleden van vereenschillende Inlandsche vereenigingen aldaar, ter bespreking van de wijze, waarop de bestrijding van de influenza moet worden geregeld.

Hij riep aller krachtige medewerking in, daar het sterftecijfer in de afdeeling Semarang in de laatste 14 dagen meer dan 2000 bedroeg.

Wegens de toenemende ziektegevallen en de vele sterfgevallen op Ceram en Saparoea werd oogenblikkelijke hulp verzocht.

De Gouverneur-Generaal deed de toezegging, dat twee jagers met verplegend personeel gezonden zullen worden.

Plantersvergadering uitgesteld.

De gecombineerde plantersvergadering, te houden te Malang op den 13den en 14den December, is wegens den ongunstigen gezondheidstoestand voorloopig uitgesteld.

Algemeen Ingenieurscongres.

Ook het algemeen ingenieurscongres, dat in September van het volgend jaar zou worden gehouden, is verdaagd tot Mei 1920.

Een Sanatorium voor teringlijders.

Uit Soerabaja vernam *De Javabode*, dat het terrein, waar thans de Inlandsche school staat te Tosari, is afgestaan aan de Vereeniging ter bestrijding van de tuberculose voor de oprichting van een sanatorium.

Voor de Inlandsche school wordt een nieuw gebouw opgericht.

In de *Nieuwe Soerb. Crt.* vestigt echter dokter van den Broek, in verband met dit plan, de aandacht op het feit, dat volgens verklaringen van medici en leeken, aldaar steeds asch valt en zwavel en zwaveligzure dampen in de lucht worden waargenomen, waarvan neus- en keelaandoeningen het gevolg kunnen zijn. Een dergelijke plaats is derhalve fnuikend voor longlijders.

Gul Nederl.-Indië.

In de bladen van 22 Nov. j.l. lezen wij de volgende oproep:

Aan de Vrouwen van Insulinde.

De ondergeteekenden, leden van het dames-comité van de vereeniging het Roode Kruis (afdeeling Batavia en Meester Cornelis) doen een beroep op alle vrouwen van Nederlandsch Indië om hare zusters in Nederland bij te staan in deze tijden van gebrek en beproeving.

In vergelijking tot andere deelen van de wereld leeft men hier thans, in dit door de natuur gezegend land, in een staat van betrekkelijken overvloed, terwijl men in Europa gebrek heeft aan het allernoodigste. Het leven is thans daarginds zeer hard voor millioenen menschen en niet het minst in Nederland, in zijn moeielijke positie; er wordt daar, vooral in de minder bedeelde klasse, veel geleden.

Voedsel ontbreekt en vuur, licht en verwarmende drank, een gemis vooral in den wintertijd, grooter dan wij ons hier goed kunnen indenken.

Hoe menige moeder kampt daar thans en reeds zeer langen tijd elken dag met gebrek aan de allereerste levensbehoeften, hoe menige vrouw ziet haar gezin voortdurend achteruitgaan in kracht en gezondheid door gebrek aan voedsel.

Het is daarom dat ondergeteekenden een beroep doen op alle vrouwen van Insulinde tot het vormen van een Nederlandsch-Indisch Vrouwen Hulp Comité ten einde overal in Indië, ook in de kleinste en verst afgelegen plaatsen, alles bijeen te brengen wat aan de Nederlandsche vrouw en haar gezin nu ontbreekt.

Rijst, waarmede men daar ginds zeer zou zijn gebaat, willen wij niet vragen, omdat dit voornaamste voedsel van de bevolking hier niet te missen is. Er zijn echter andere artikelen, die hier in zeer ruime mate aanwezig zijn als suiker, koffie, thee, kaarsen, plantaardig vet, petroleum, kleedingstukken, gedragen of nieuwe stoffen voor kleeding, zeep, tabak, enz.

Een ieder helpe mee om bijeen te brengen wat daar ginds van nut kan zijn. Hetzij door zendingen in

natura of in geld, waarvoor deze goederen hier kunnen worden aangekocht.

Wie met dit denkbeeld instemt, zende daarvan blijken aan de Secretaresse-Penningmeesteresse van het Hoofd-comité.

Mevr. V. SWART-Stadlmaier, Presidente.
,, M. TEILERS-van Bommel, Secretaresse-Penningmeesteresse.
,, H. DUNLOP-Buurman van Vreede.
,, A. E. KNOCH-van den Broek.
,, B. PANNEKOEK-Nijman.
,, F. J. DE ROO DE LA FAILLE-Essers.

Voor de bevolking van ontruimde gebieden.

De Fransche consul te Batavia ontving van het personeel van de suikerfabriek *Manishardjo* driehonderd gulden ten behoeve der inwoners van het ontruimde gebied in Frankrijk.

Een vrijwillig Politiecorps.

Door een Europeesche firma te Semarang werd f 200 ter hand gesteld aan de redactie van de *Djawa Tengah*, ter oprichting van een Chineesche vrijwillige politiecorps, welke oprichting werd aanbevolen door de jongste vergadering der Chineesche handelsvereeniging in verband met de Koedoes-affaire.

Aardewerk-Industrie.

De Regeering heeft goedgekeurd dat te Bandoeng door het departement van Landbouw een proeffabriek, bestaande uit laboratorium, ovens, machinekamer, enz., zal worden opgericht in het belang van de aardewerk nijverheid.

Een deskundige op dit gebied is uit Nederland uitgezonden; deze zal met de leiding der fabriek worden belast.

Torpedohaven te Soerabaja.

Te Soerabaja wordt een begin gemaakt met de vergrooting van de torpedohaven, waarmede allerlei belangrijke werken der Oedjong samenhangen.

Indische Handelsbelangen in Amerika.

Nopens de zending naar Amerika van een Regeeringsvertegenwoordiger voor de handelsaangelegenheden wordt medegedeeld, dat voorzoover daartoe de gelegenheid zal bestaan, die vertegenwoordiger zich naast het Algemeen Nederlandsch Indisch belang ook zal bezig houden met de idividueele belangen van personen, firma's en instellingen die met Amerika handelsrelaties onderhouden.

Soerabajasche suikermarkt.

De „Nw. Soer. Crt." verneemt, dat van de suikeroogst 1918 ongeveer vier millioen picols nog onverkocht zijn, gebaseerd op een oogsttaxatie van 28 millioen picols. Het grootste deel van de verkochte suiker is bestemd voor Japan en Britsch-Indië doch ook veel wordt met Japansche en Fransche schepen naar Port Saïd verscheept.

Bestuursdienst Zuid-Sumatra.

Naar de „N. S. Ct." verneemt zal ten einde te voorzien in de behoefte van goed onderlegd personeel voor den Inlandschen bestuursdienst voor Zuid-Sumatra, te Batavia een tijdelijke cursus worden geopend ter opleiding van een dertigtal Zuid-Sumatranen voor den bestuursdienst.

Lessen worden gegeven door Europeesche onderwijzers, voldoende met Maleisch vertrouwd. Later zal het Maleisch de voertaal zijn. De duur van den cursus is vijf jaar. Een gebouw is reeds gehuurd.

Afkoop heerendiensten in de B. B.

Er is eene ordonnantie vastgesteld, welke de mogelijkheid biedt om in de daarvoor door den Gouverneur-Generaal aangewezen gewesten van de buitenbezittingen met alle of een deel der heerendienstplichtigen gezamenlijk van eenige Inlandsche gemeenschap (gemeente) of onderdeel daarvan overeenkomsten te sluiten omtrent den afkoop van alle of een deel der diensten waartoe zij verplicht zijn. Tevens biedt de nieuwe regeling, die met 1 Januari 1919 in werking is getreden, gelegenheid om indien geen overeenkomsten als evenbedoeld gesloten kunnen worden, de heerendienstenplichtigen elk afzonderlijk telkens voor een bepaald tijvak tegen betaling van zekere geldsom vrij te stellen van diensten.

Eene dergelijke afkoopregeling bestaat reeds eenige jaren voor Sumatra's Westkust. De gewesten waarvoor de nieuwe regeling zal gelden zijn door den Gouverneur-Generaal aangewezen: Sumatra's Westkust, Tapanoeli, Benkoelen, Palembang en Djambi.

Nieuw is de bepaling van den individueelen afkoop. Kan n.l. de afkoopregeling wegens het ontbreken van een voldoend aantal heerendienstplichtigen, die daarvan gebruik willen maken, niet tot stand komen, doch melden zich daartoe 1 of meer heerendienstplichtigen aan, dan kan aan hun wensch voldaan worden mits de meerderheid der heerendienstplichtigen, die daarbij belang hebben, daartegen geen bezwaar heeft. Het verschuldigd bedrag der afkoopsom wordt voor elk district of onderafdeeling door het hoofd van gewestelijk bestuur vastgesteld en mag niet hooger worden gesteld dan het bedrag dat verkregen wordt door vermenigvuldiging van het 2/3 gedeelte van het gewone koeliedagloon ter plaatse met het hoogst aantal dagdiensten dat volgens gewestelijke regeling in 1 jaar van een heerendienstplichtige mag worden gevorderd.

Cursus in Bolshevikisme.

Uit Soerabaia bericht men aan de „Javabode", dat de cursus in Bolshevikisme niet is doorgegaan, wegens geringe belangstelling.

Cultuurscholen.

De Cultuurschool te Soekaboemi heeft meer dan aan hare verwachtingen beantwoord; dat bewees de noodzakelijkheid om een tweede dergelijke inrichting te openen.

Terecht heeft men ingezien, dat deze in Oost-Java behoorde te komen; zij kwam dan ook dit jaar te Malang tot stand en de toevloed van leerlingen was dadelijk zoo groot, dat met twee parallelklassen voor het 1e studiejaar begonnen kon worden.

Niettegenstaande deze aanmerkelijke verlichting van de cultuurschool te Soekaboemi telt deze laatste toch nog twee klassen voor het 1e, vier voor het 2de en drie voor het derde studiejaar.

Aangekocht.

De Soerabaiasche Oliefabriek, vroeger Duitsch eigendom, is, met goedkeuring der Engelsche Regeering, aangekocht door de „Java Oversea Company".

Over de proeven met tarwe-aanplant.

Uit Palembang meldt men, dat de proef met den verbouw van tarwe op lage gronden geheel is mislukt.

Op tweeduizend voet hoogte werden eenigszins betere resultaten verkregen.

De slechte resultaten moeten grootendeels worden toegeschreven aan de abnormaal lange droogte, zoodat de proeven nogmaals zullen worden genomen, dan met zaad, afkomstig van Lembang en Lawang.

Ziekenverpleging te Bandoeng.

Bij het gemeentebestuur van Bandoeng bestaan plannen tot het oprichten van een gemeentelijk ziekenhuis. Dat ziekenhuis zal voorloopig plaats kunnen aanbieden voor ongeveer 175 min- en onvermogenden, terwijl er voorts een 50-tal bedden zullen komen voor betalende patiënten. Bij bestaande behoefte zal voorts gelegenheid bestaan de inrichting uit te breiden.

Nu bestaat te Bandoeng sedert een 8-tal jaren reeds het zendingshospitaal Immanuel waar gelegenheid bestaat ongeveer 70 zieken te verplegen, hetgeen echter niet meer aan de te stellen eischen voldoet, zoodat het bestuur dier instelling besloten heeft die inrichting op een andere plaats te Bandoeng op te richten en maar voorloopig eene capaciteit te geven van 75 bedden. De kosten van het nieuwe hospitaal zijn geraamd op 1 ton, ter bestrijding van welke uitgaaf eene subsidie van gouvernementswege is verzocht. Omtrent die subsidie-aanvraag is door den hoofdinspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst het gevoelen van den gemeenteraad verzocht. Dr. De Vogel wenscht te weten of indien thans reeds te voorzien is dat het voorgenomen gemeentelijk ziekenhuis niet voldoende verpleegruimte aanbiedt, het niet meer voor de hand ligt daaraan uitbreiding te geven in plaats van daarnaast van landswege een particuliere ziekeninrichting te subsidieeren.

In zijn voorstel ter zake aan den raad wijst de burgemeester er op dat waar hier geen sprake is van een nieuw op te richten particulier hospitaal, terwijl de zending zich reeds jaren met de zorg voor ziekenverpleging heeft belast, het niet gemotiveerd zou wezen aan de verplaatsing van het hospitaal, afgescheiden of bij uitbreiding van het gemeentelijk ziekenhuis daaraan nog wel groote behoefte zou bestaan, moeilijkheden in den weg te leggen.

Particuliere landen in Semarang.

Met de terugbrenging tot het land van de particuliere landen in het Semarangsche wordt het ernst.

Eenigen tijd geleden werd reeds een ordonnantie vastgesteld, verklarende dat het algemeen nut de terugbrenging vordert van het in de afdeeling Demak gelegen land Gemoelak en van het in de afdeeling Semarang gelegen land Torbaja. Thans is een zelfde verklaring uitgesproken ten aanzien van een 19-tal perceelen in laatstgenoemde afdeeling gelegen en wel van de perceelen:

1o. Babadan, Panggoeng-Oost, Panggoeng West

en Darat, toebehoorende aan de te Semarang gevestigde Maatschappij tot exploitatie van landerijen en andere vastigheden Tan King Koeij.

2o. Kalibanteng, eigendom van de heeren Be Kwat King en Be Soen Tjong te Semarang.

3o. Koermosai, Tawang Gilen, Tawang Tempel en Tawang Ngaglik, eigendom van de dames Oeij Tjong Nio (mevrouw Stoker) te Londen en Oeij Hwie Nio (mevrouw Kan) te Batavia; welke landen *in hun geheel* onteigend zullen worden en voorts de landen

4o. Karangbalong van de Bouwmaatschappij P. C. Sieneck te Semarang;

5o. Karangajoe I en II en Karangmodjo (bekend onder den gezamenlijken naam Karangajoe), van Liem Mo Lien te Semarang;

6o. Krapiak, van Tjin To Oei te Semarang;

7o. Simongan, Mlajo. Panggoeng-Gedong-Batoe en Penggiling, van het te Semarang gevestigde Begrafenisfonds Kian Goan.

8o. Boeloe, van de te Semarang gevestigde Bouwmaatschappij Boeloe, al welke landen *gedeeltelijk* tot het gouvernement zullen worden teruggebracht, welke gedeelten bij nadere ordonnantie zullen worden aangewezen.

Wanneer deze landen weder Gouvernementsdomein zullen zijn geworden, zal het grootste aantal particuliere landen te Semarang hebben opgehouden te bestaan.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Sinds Juli jl. heeft de Buitenzorgsche Kartinischool bij hare dagschool voor Inlandsche meisjes een internaat geopend. Dit was eene proef — want er is op Java nog niet veel ondervinding opgedaan met meisjesinternaten — voor de ouders, die nog niet gewoon zijn, hunne dochters zoo geheel uit handen te geven. Noodzakelijkerwijze was dus het aantal kinderen, waarmee werd begonnen, slechts klein, hoewel het internaat een groot deel van West-Java kan bestrijken. Er zijn bijv. thans behalve uit de omgeving van Buitenzorg, ook enkele meisjes uit Bantam en Tjandjoer.

Vele ouders echter wilden het eerst aanzien, en nu is op het oogenblik het aantal meisjes te gering om de belangrijke kosten goed te maken. In weerwil van de uiterste zuinigheid en het principieel vermijden van alle luxe, blijkt het minimum kostgeld van *f* 20.— in dezen duren tijd bij lange na niet voldoende, om de uitgaven te dekken ook wegens de op een klein aantal internen drukkende hooge algemeene kosten. Een zeer voorzichtig gestelde berekening op de basis der tegenwoordige uitgaven, toont intusschen aan, dat bij een grooter aantal interne leerlingen, dit tekort geheel verdwijnt. Daar er echter in den loop van het schooljaar slechts als hooge uitzondering nieuwe leerlingen bijkomen, en dit met het oog op de lessen ook niet gewenscht is, kan er vóór Juli a.s. geen verbetering verwacht worden. Dit echter is een veel te lange tijd voor eene niet kapitaalkrachtige vereeniging als de onze, en het is dan ook een harde strijd om het zoo lang vol te houden. Eenige duizenden guldens zouden ons in staat stellen deze moeilijkheden te boven te komen en het tot den volgenden cursus uit te zingen. Wie helpt de school deze reserve te vormen?

Mocht deze poging om aan fondsen te komen, mislukken dan moet de vraag, of het niet noodig is, het internaat op te heffen, binnenkort zeer ernstig onder de oogen worden gezien. Van alle kanten ontvangt de school van de ouders der kinderen bewijzen van waardeering en de verzekering, dat zij bij den aanvang van het volgende schooljaar overstelpt zullen worden met aanvragen om plaatsing — de kinderen gaan lichamelijk zienderoogen vooruit en de gunstige invloed van het internaat is ook op school duidelijk merkbaar. Het nu naar huis te zenden zou in-jammer zijn. Toch schijnt dit onvermijdelijk, als er niet spoedig hulp komt.

Het Bestuur doet een beroep op het publiek om het niet zoover te laten komen.

Giften te adresseeren aan de Presidente der vereeniging ,,Buitenzorgsche Kartinischool'' Buitenzorg, Groote Weg 42.

De Anti Opium Hospitaal Vereeniging in actie.

Op 24 November werd in het gebouw der *Tiong Hoa Hwe Koan* te Tangerang vanwege de te Batavia gevestigde Anti Opium Hospitaal Vereeniging een vergadering gehouden om de Chineesche ingezetenen op te wekken tot den strijd tegen het opium gebruik.

Als sprekers traden op de H.H. Tuyten, bestuurslid der Anti Opium Hospitaal Vereeniging, **Tan Tjin** Liong, goeroe der Methodist Mission Society en U Pen Ki, de Shin She uit het Anti Opium Hospitaal.

Eerstgenoemde sprekend in het Maleisch, handelde in hoofdzaak over de noodzakelijkheid van doelmatige Regeeringsmaatregelen tot tegengang van het opium gebruik, waarbij hij aan de hand van beschikbare cijfers, o.a. betrekking hebbend op het eiland Banka, wees op de succesvolle werking van een algemeen in- en doorgevoerd opium gebruik licentie stelsel. Verder legde hij den nadruk op de noodzakelijkheid, dat elke orang Tiong Hoa en speciaal de jeugd leere en geleerd worde aan de verleiding van het zwarte gif energiek weerstand te bieden.

De tweede spreker, die zich bediende van het Hok Kian dialect, stelde de gevaren in het licht voor den schuiver aan het gebruik van opium verbonden. En hij deed dat, afgaande op de aandacht, waarmede hij werd gevolgd en de gehoorde uitroepen van instemming, op een zeer verdienstelijke wijze.

De heer U Pen Kie eindelijk wekte de schuivers op zich onder behandeling te stellen, omdat ze alleen op die manier van hun zucht naar opium kunnen worden bevrijd. Niemand schame zich voor zijn gevaarlijke gewoonte, of achte zich te arm. In het hospitaal treft nietmand een verwijt. Niemand ook wordt weggezonden. Iedereen kan worden geholpen.

Daverend applaus oogstten de sprekers op de door hen gehouden toespraken en duidelijk bleek, hoe zeer men in dien kring sympathiseert met het streven der Anti-Opium Hospitaal Vereeniging naar afschaffing van het opiumgebruik in deze landen.

PERSONALIA.

Overleden.

Te Bondjowoso is overleden de architect der B. O. W., de heer J. D. A. Poth, ridder in de Oranje-Nassau-orde.

Te Bandjermasin is overleden aan typhus de ingenieur der irrigatie J. W. de Brussel Assé, die aldaar in dit jaar geplaatst werd in het belang der irrigatie te Kandangan in het Amoentaische.

Suikerenquête-Commissie.

De Regeering heeft het Volksraadslid Stibbe uitgenoodigd als voorzitter van de suikerenquête-commissie op te treden en een voordracht in te dienen betreffende de samenstelling van deze commissie.

De heer Stibbe heeft de opdracht aanvaard.

Op Dienstreis.

De arbeidsinspecteur Bosschart uit Medan zal in opdracht der regeering een dienstreis maken naar Nieuw-Caledonië en de Nieuwe Hebriden om een onderzoek in te stellen naar de Javaansche arbeiders, die daar werkzaam zijn op de rubber- en klapper-estates.

Met verlof.

De hoofdagent van Lindeteves Stokvis, Guise, gaat in December met verlof naar Europa.

Zijn vervanger is de agent te Semarang, Brabänder.

De nagedachtenis van Pastoor Verbraak.

Het comité ter eering van de nagedachtenis van pastoor Verbraak ontving tot dusver *f* 4102.

Voor de ingezamelde gelden zal een borstbeeld worden gemaakt, dat in het park te Bandoeng zal worden geplaatst.

Plechtige inwijding.

Uit Pontianak meldt men aan *De Javabode* dat de plechtige inwijding van Monseigneur Bas tot apostolis vicaris van Nederlandsch-Borneo en titulair-bisschop van Capitoliers door bisschop Luypen, veel belangstelling trok.

De avondreceptie ten huize van den gewestelijken commandant was druk bezocht. De katholieke ingezetenen boden den bisschop een geschenk aan onder couvert, de Chineesche katohlieken vereerden hem een gouden halsketting.

De Directeur van Financiën met pensioen.

De Directeur van Financiën, de heer Liefrinck, vroeg een maand verlofsverlenging aan en gaat na ommekomst daarvan met pensioen.

Hij vertrekt met de ,,Tabanan'' naar Holland en zal trachten om in Egypte of in Zuid-Frankrijk van boord te komen om niet in het gure jaargetijde in Nederland aan te komen.

Als zijn opvolger wordt genoemd Mr. Dr. Talma.

Kolonel Den Dooren de Jong gepensionneerd.

Uit Bandoeng meldt men aan *De Javabode*, dat de kolonel Den Dooren de Jong met ingang van 2 December is gepensionneerd onder toekenning van den titulairen rang van generaal-majoor.

Vliegenier.

Te Poerwakarta behaalde de luitenant Van Hutten zijn brevet als vliegenier. Dit is reeds de zesde leerling van Hilgers in Indië gebreveteerd.

Mutatie's bij 's Lands kas.

De eerste ontvanger te Batavia Spangenberg zal na afloop van ziekteverlof met pensioen gaan.

Als zijn opvolger wordt genoemd Burgemeester, thans te Bandoeng.

Procureurs-benoeming gevraagd.

Door den Heer C. A. Bergsma, particulier te Weltevreden, is het verzoek gedaan om tot procureur te worden benoemd bij den Raad van Justitie te Batavia.

Naar Nederland.

De overste der genie De Gaay Fortman is voornemens in Juli a.s. voor goed te repatrieeren.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De sprookjesachtige rijkdommen van Sumatra.

Sumatra, het land van de toekomst, zoo heette het lang, en men gaf hoog op van de rijkdommen, die de bodem bevatte; anderen meenden, dat Sumatra nimmer een tweede Java zou worden. Immers de bevolking was lui en indolent, de bodem, enkele

streken uitgezonderd, niet zoo vruchtbaar als men meende en van de delfstoffen, die hij gezegd werd te bevatten, had men veel te hoog gespannen verwachtingen. Ter staving van een en ander werd dan het boek van den bekenden mijningenieur Verbeek aangehaald, waarin deze de meening uitte, dat de mineralen bijna nergens in zoo'n hoeveelheid voorkwamen, noch van zoo goede kwaliteit waren, dat een ontginning der mijnenvelden met winst gedreven kon worden.

Nu blijkt echter plotseling, dat Sumatra wel degelijk groote schatten in zijn bodem verborgen houdt, zooals een correspondent van het *Soer. Hbl.* meedeelt naar aanleiding van een lezing van den ingenieur Tromp.

Deze deelde mede, hoe de onlangs ontdekte steenkolen reeds lang bij de bevolking bekend waren, doch hoe men eerst langzamerhand de geweldige economische beteekenis van deze steenkolenvelden voor geheel Indië is gaan begrijpen.

De ingenieurs Everwijn en Verbeek, die de streek het eerst onderzochten, vonden niets, dat de aanwezigheid van zulke kolenrijkdommen kon doen vermoeden. Dr. A. Tobler, de bekende petroleum-geoloog, was gelukkiger en ontdekte gedurende zijn onderzoek van het petroleum-gebied bij Moeara-Enim, hoe hier en daar de bruinkool in edele kool was omgezet. Een Duitsche maatschappij deed daarop een uitgebreid onderzoek instellen naar de waarde der Lematang-velden. Van meer belang echter was het geologisch mijnbouwkundig onderzoek, dat in 1915 aan den dienst van het mijnwezen te Palembang werd opgedragen en dat zoo gunstig uitviel, ook wat de Lematang-velden betreft, dat er een wetsvoorstel ingediend werd tot den terugkoop van de Lematang-concessies en tot het openen van een derde gouvernementskolenontginning in Palembang.

De geweldige beteekenis van deze kolenlagen is, dat de kolen voor een groot deel veredeld zijn, en dus uitstekend gebruikt kunnen worden voor de marine en voor verschillende industrieele doeleinden.

De bruinkoollagen zijn waarschijnlijk op dezelfde wijze ontstaan als de zeer dikke veenlagen, die o. a. op Sumatra's Oostkust worden aangetroffen, en welker bestaan kort geleden nog door de meeste geologen voor onmogelijk werd gehouden.

Het veredelen der bruinkolen greep waarschijnlijk plaats in het begin van het oud-kwartaire tijdvak tengevolge van de calorische werking van groote eruptiemassa's.

Bij zoo'n eruptie konden twee dingen gebeuren, n.l. het vloeibare magma bereikte de oppervlakte en vloeide over de bovenlaag heen of het was niet in staat de oppervlakte te bereiken en stolde tot onderaardsche lenzen, die men lacolieten noemt. Door den geweldigen druk der bovenlagen vloeit dan vaak de vloeibare lava opzij uit, tusschen de andere gesteenten in en vormt vele vertakkingen, door de geologen aangeduid met den naam van intrussies.

Zulke lacolieten en intrussies zijn van het grootste belang voor het veredelen der bruinkool, waarvoor noodig is, dat de steenkool in voortdurende aanraking komt met de eruptiemassa. Daaruit valt op te maken, dat het veredelen veel intensiever plaats grijpt in het tweede geval, waarin de lavamassa als met een netwerk van zenuwen dringt in de bruinkool dan in het eerste geval, waarin de lavamassa de bruinkool slechts overstroomt. Voor dat proces zijn misschien duizenden, ja millioenen jaren noodig geweest, maar er zijn dan ook ontzaglijke hoeveelheden bruinkool in edele kool omgezet.

Dit kolenveld onderscheidt zich door de dikte der lagen en doordat alle overgangen van bruinkool tot anthraciet en zelfs tot grafiet er aangetroffen worden, zoodat men nergens ter wereld zooveel verschillende koolsoorten bij elkáar vindt.

Speurtochten van een geloovige.

In verband met berichten van onlusten in het Mongondousche (Celebes), die de laatste Indische bladen brachten en waarop we straks nog even terugkomen, willen we een en ander vermelden over hetgeen de heer Ruzius meedeelt.

„Wie de Minahassa heeft gezien met de drie contrôle-afdeelingen Menado, Tondano en Amoerang, — wie daarna eveneens een kijkje neemt in de aangrenzende afdeeling Bolaäng Mongondou, staat voor een zóó hevig contrast, dat hij moet komen tot de speculatieve overdenking van de vraag, wat toch eigenlijk aanleiding kan hebben gegeven tot een zóó separate onderscheiding van het één, van een zóó in het oog vallende Asschepoetsers-bedeeling van het ander."

Het was niet de noodwendigheid, maar de bewuste regeeringswil, die èn de regeerings- èn de bestuursaandacht uitsluitend deed vestigen op het gebied der Minahassa, en Minahassa specialiteiten onder haar ambtenaren kweekte, welke, geholpen door hulppredikers en zendelingen, de Minahassa en haar bewoners tot onderwerp van wijdvoerige behandelingen in boeken en tijdschriften maakten.

Daardoor is een nieuwsgierige belangstelling ontstaan in alles, wat der Minahassa is, welke tot excessen geleid heeft, die wijzen op verregaande bekrompenheid of erger.

De rapporten-woede, die zich als een moordende kanker heeft ingevreten in heel het ambtenarendom in de Minahassa, „maakt veelal strenge localisatie van belangstelling in eigen ressort" zóó gebiedend noodig, dat ruimte van blik alleen nog maar in exceptioneele gevallen kan worden verwacht."

De Minahassa is nu eenmaal het troetelkind van de regeering en de gewestelijke bestuurshoofden eerbiedigen deze zwakheid en geven negen tienden van hun belangstelling en werkkracht aan de Minahassa en de andere afdeelingen van hun gewest kunnen het samen met het overblijvende tiende partje doen.

Ongeveer tien jaren geleden gaf de toenmalige bestuurder van het gewest Schr. uitleg van zijn opvatting, dat het aangrenzende gebied moest worden „opengelegd", dat er een heirweg moest komen van Menado naar de streken aan de bocht van Tomini, over Amoerang, Bolaäng, Kotta Monbagoe en verder naar Gorontalo.

De weg van Amoerang tot Bolaäng was tien jaar geleden onberijdbaar voor voertuigen en is het nu nog. Bij het dorpje Belang in den uitersten zuidwesthoek loopt nog steeds de weg van Langoean over Ratahan dood en wie naar Tótók moet, kan te Belang wachten, totdat de motorboot van de maatschappij hem afhaalt.

Jaren later toetste Schr. het bovenaangehaalde oordeel van den resident aan dat van diens opvolger. Deze antwoordde: „Ja, het land openleggen, — maar waarom vind ik niets in mijn archief omtrent dat inzicht van mijn voorganger? Bolaäng is een prachtland en als ik nog jong ambtenaar was, zou ik daar geplaatst willen zijn. Het is een land in opkomst, dat veel belóoft voor de toekomst." Dan zeker vóor een verre toekomst, niet voor een toekomst, die rekening houdt met menschenleeftijden en bestuursperioden.

„De Minahassa was ontoegankelijk van den zuidkant; het landschap is het, blijft het tot in — de verre toekomst. Bolaäng was ontoegankelijk van den noordkant, etcetera."

De afdeelingen Menado, Tondano en Amoerang echter worden doorsneden door wegen als kolfbanen en Tomohon wordt welhaast de permanente standplaats van een ingenieur voor wegenaanleg en -verbetering.

Den resident van Menado is een ingenieur voor de irrigatie toegevoegd, voor wien nadrukkelijk bepaald is, dat van zijn diensten alleen gebruik gemaakt mag worden in de Minahassa.

De over-waardeering van het wegennet leidt natuurlijk tot zekere opdrijving der heerendiensten. Gevolg daarvan is, dat de Minahassers in alle toonaarden hun ontevredenheid uitschreeuwen over de zware heerendiensten. Zij stellen daarmee de regeering voor een zeer groote moeilijkheid, waarvan de oplossing tenslotte wel gevonden zal moeten worden in een enorme verhooging van het déficit, dat de Minahassa reeds nu elk jaar produceert ten nadeele van 's Lands middelen.

„Dit is natuurlijk geenszins de bedoeling van een juiste en op den duur houdbare huishouding van staat, — maar de grenzenlooze zoo objectieve als subjectieve over-waardeering heeft een toestand in 't leven geroepen, die bij continuatie en behoud van tempo in de bedeeling, tot zeer onaangename consequenties zal voeren aan den éénen kant, — terwijl elke poging om van koers te veranderen, het hevigste protest van den anderen kant zal uitlokken."

En ander voorbeeld van over-waardeering. Der Minahassa is toegezegd een nieuw gebouw voor de Muloschool te Tondano; de kosten zijn geraamd op 7½ ton, waaronder die voor een eigen waterleiding en electrisch licht-installatie, en dit voor een „volk van tweemaal honderdduizend zielen, inlanders en Chineezen, die allen tezamen het internaat van de Muloschool met een zeventig leerlingen, jongens en meisjes, kunnen bevolken." Vóórdat het gebouw er is, vragen de Minahassers een hoogere burgerschool.

Neemt men nota van „het totale bedrag, dat uit 's-Lands kas moet worden betaald aan salarissen van het personeel aan de inrichtingen van onderwijs in elk genre, — aan die van kerkelijke beambten, katholieke en protestantsche geestelijken en hulppredikers, — aan subsidiën niet het minst ten bate van gemeenschappen en congregaties, — aan kosten van scholenbouw en onderhoud en verstrekking van levensmiddelen, en erkenne, dat dit bedrag, dit enorme bedrag, elk statistisch gegeven op dit gebied vèr overtreft."

En nu zeggen de Minahassische voormannen wel, dat hun land een middelpunt moet worden op wereldlijk en geestelijk gebied, maar men heeft gehandeld, alsof het reeds zoo'n middelpunt was.

Het land met zijn 200.000 zielen en met afmetingen van twintig paal, ligt met zijn volk streng geïsoleerd in den Pacific „en is, als zoodanig enkel te beschouwen als een volstrekt eigen gebied, een eigen punt, zonder eenige relatieve beteekenis."

Van dat land trekken de Minahassers, daartoe in staat gesteld door de opgedane ontwikkeling naar betere oorden in den archipel, terwijl de trek nàår de Minahassa alleen waargenomen wordt, wanneer

een enkele de lucht krijgt van coprah of christelijkheid, waarin geld te verdienen is.

Voor het bestuur van dat volk zijn, behalve den resident, aangewezen een assistent-resident ter onmiddellijke beschikking, een ass.-resident van Menado, een controleur van Amoerang, een idem van Tondano, een idem ad hoc ter beschikking, een asp.-controleur en de alter ego's van een achttal hulppredikers.

,,Ik tart een ieder, mij een landschap te noemen van gelijke grootte met hetzelfde aantal bewoners, — een landschap, waarvan de grond nagenoeg geen bewerking noodig heeft, om te kunnen produceeren, bewoners, die bij die gemakkelijke productie hun landbouwbedrijf verwaarloosden, — ik tart een ieder mij zoo'n streek in ons Indië te noemen, waarover zooveel leidsmannen zijn aangesteld, wier taak, naar het altijd heet, bovendien zeer wordt vergemakkelijkt, doordat de christelijkheid van het volk het politioneele toezicht tot een minimum terugbrengt."

,,Maar we hebben geen doktoren genoeg, en geen hospitalen", roepen de Minahassers.

En toch, onder de beste zonen van het volk zijn er bij tientallen, die de bevoegdheid tot het uitoefenen der geneeskunde verworven hebben aan de S. t. o. v. i. a., enkelen bovendien aan één der Nederlandsche universiteiten, maar niet één is, gedreven door groote liefde tot zijn eigen volk, zijn wetenschap en kunde komen stellen ter beschikking van dat volk. ,,Zij dienen andere gemeenschappen en keeren hun eigen volk metterdaad en voorgoed den rug toe en misbruiken de Minahassa-idee nog in zooverre, dat zij er zich langs pathetische phraseologie op vergaderingen aan ophijschen."

In het Mongondousche zijn volgens de berichten onlusten uitgebroken en te Bolaäng troepen afgezet, aldus een telegrafisch bericht, waaraan de ,,Java-Bode" toevoegt, dat reeds twee jaar geleden de oproerige beweging voorzien en voorspeld werd.

Waarschijnlijk zal de gewapende macht langs den eenigen weg oprukken naar Kota Moubagoe, op de heerlijke hoogvlakte gelegen, waar de bevolking stond voor zware heerendiensten en anderen nietvrijen arbeid, en waar een ass.-resident van Menado beleedigend optrad tegen den ouden Radjah.

,,De Resident Kroon getuigde van dit land, dat het een schoone toekomst tegemoet gaat, en dat het een voorrecht mag genoemd worden, daar als jong besturend ambtenaar geplaatst te zijn.

Wij vragen, of de Resident zelf de oproerige beweging heeft voorzien, zooals anderen dit deden, en of er rekening is gehouden met de volksstemming."

Suriname.

In ,,In- en Uitvoer" van 1 Januari schrijft de heer Fred. Oudschans Dentz:

,,Dat aan Nederlandsch-Guyana nog wel de aandacht wordt geschonken, mag blijken uit de onderstaande aanhaling uit de ,,Port of Spain Gazette", verschijnende in Trinidad:

,,*Future of the Guiana's*".

Dutch Guiana (along with the other two Guiana's) will shortly be the draw for labour from these islands according to development work which is now on the way. The aluminium industry is now assured having at the back such promiment Britsh capitalists as Messrs. Cohn, Vickers & Co., with the backing of the Standard Bank of South Africa and other. Than there is the Balcata and Timber business for which very large concessions have been taken up in England as well as the U. S.

As a matter of fact, so soon as the preliminary arrangements in Paramaribo are carried through, a large firm of American shipbuilders will be starting the building of wooden ships (reinforced with steel supports), according to the United States Government specifications. With these new operations must be considered the fairly prosperous gold industry, while the diamond business is in its infancy, so to speak. With the new industrial Day dawning for Dutch Guiana, it is the general hope that she will not altogether neglect her agricultural possibilities for the other, possibly better paying industries. As we said, there can be no doubt that the Guiana's will shortly be the Mecca of labour, just as the Isthmus used to be up to a couple of years ago."

De goudindustrie ,,fairly properons" te noemen, getuigt wel van veel optimisme en de diamantwinning is in Suriname eer een ongeboren wicht, dan een industrie in haar kindsheid.

* * *

In een artikel onder het hoofd ,,*Machinale houtexploitatie*" schrijft ,,De West" van 5 November:

....,,Tot ons genoegen vernemen wij, dat dezer dagen wederom een proef genomen wordt met machinalen uitsleep, die al dadelijk aardig succes heeft, zoodat de hoop verlevendigd wordt, dat eindelijk een definitieve schrede voorwaarts is gedaan.

De Naamlooze Vennootschap de Houtzaagmolen de Nieuwe Eendracht heeft de vorige maand een Lidger Wood-machine opgezonden, waarmede thans Mora-blokken worden uitgesleept aan de Boven-Saramacca.

Het bezwaar van den drassigen bodem wordt hier ontgaan, doordat de uitsleepmachine zich bevindt op een pont in de rivier. Door middel van staaldraadkabels wordt van uit de pont het hout naar den rivieroever gesleept."

...... ,,De kabels zijn berekend op het uitslepen van hout tot een diepte van duizend meter."

* * *

Onder het nazien van de proef hebben wij in ons vorig nummer kunnen melden, dat de gouverneur een ontwerp-muskietenverordening heeft ingediend.

Wij hebben nu van het ontwerp kunnen kennis nemen en verwachten dat de koloniale Staten alles zullen laten liggen om dit in behandeling te nemen. Het is het belangrijkste stuk wetgeving van de laatste halve eeuw en al had gouverneur Staal niet anders gedaan dan dit ontwerp indienen, hij zou den dank van de geheele bevolking verdiend hebben.

Wordt het ontwerp tot wet verheven dan is het te hopen dat zij met *onverbiddelijke gestrengheid* zal worden gehandhaafd. Een geldboete van ten hoogste *f* 60 voor overtreding van de bepalingen der verordening achten wij onvoldoende, als men in het oog houdt welk groot kwaad hij of zij berokkenen kan, die muskieten kweekt. De rechters, die de overtredingen te berechten krijgen, zullen ter dege hiermede rekening moeten houden. De bevolking is op het punt van openbare hygiëne zeer onverschillig en zou zich door lichte straffen niet van overtreding laten terughouden.

Suriname heeft nu gelukkig een entomoloog, die een studie kan maken van de broedplaatsen der muskieten.

En zullen nu Bestuur en Regeering inzien dat de betrekking van geneeskundig inspectuur een vol man eischt?

Men verzuime niet de medewerking der scholen in te roepen om de voorschriften der verordening algemeen bekend te maken. Aanplakking van groot gedrukte plakkaten in alle openbare gebouwen is mede aan te bevelen. Niets mag verzuimd worden om den indruk te vestigen dat men hier te doen heeft met maatregelen van het *allerhoogste belang*.

Dat het Bestuur het goede voorbeeld moet geven behoeft nauwelijks opgemerkt te worden.

* * *

,,De West" van 12 November leest in de ,,New Paramaribo Times":

,,Naar wij vernemen, zal dr. W. H. Kibler, onder wiens leiding de anchylostoom campagne begon in de kolonie, niet terugkeeren naar de West Indiën. Hij is in den dienst getreden der International Health Commission, om in de particuliere praktijk te gaan. Door het groot aantal geneesheeren, werkzaam bij het leger en vloot, is de geneeskundige staf van de International Health Commission sterk gedund, en is er thans geen geneesheer beschikbaar om het werk in Suriname voort te zetten.

Het zal echter niet moeilijk zijn, om op de grondslagen door dr. Kibler's energiek werk gelegd, de campagne voort te zetten. Nu de oorlog afloopt, hopen wij dat de Rockefeller Foundation weldra haren arbeid in Nederlandsch Guyana zal kunnen hervatten."

* * *

Bij de behandeling van een strafzaak te Paramaribo had 't Hof — door een exceptie opgeworpen door den verdediger Pos — de vraag te beantwoorden, of de Hindostansche godsdienst in den zin der wet voor de eedsaflegging is te beschouwen als een erkenden godsdienst. Het beantwoordde de vraag ontkennend.

,,Suriname" van 8 November geeft een overzicht van het verhoor van deskundigen door het Hof.

Met allen eerbied voor de uitspraak van het Hof zouden wij den Minister van Koloniën in overweging geven het vraagpunt te doen onderzoeken door een of meer deskundigen hier te lande.

* * *

Wij lazen in ,,De West" van 19 November: ,,*Demerara petroleum*. Een maatschappij is gevormd, waarbij de Engelsche Shellgroep geinteresseerd is, om een degelijk onderzoek in te stellen naar het voorkomen van petroleum in Demerara".

* * *

Op de 22 dezer gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders der Hollandsche Bank voor West-Indië, teAmsterdam, is benoemd tot commissaris de heer H. Colijn, Directeur der Bataafsche Petroleum Mij., te 's-Gravenhage.

* * *

De Koninklijke West-Indische Maildienst te Amsterdam is voornemens, tegen 6 Februari het stoomschip Stuyvesant en in de tweede helft van Maart het stoomschip Comméwyne naar West-Indië te laten vertrekken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Voedselvraagstuk. In de *Neratja* wordt de urgentie van de oplossing der voedingskwestie besproken. De schrijver betreurt het, dat geen enkele der

Inlandsche vereenigingen als *Boedi-Oetomo*, *Sarekat Islam*, *Regentenbond* enz. tot dusver deze zaak bestudeerd heeft. Hij wekt daarom die vereenigingen, welke zich helaas slechts bemoeien met politiek en onderwijs, krachtig op, zich nu eens ernstig bezig te houden met het thans brandende voedselvraagstuk.

Waar is 't Geld gebleven? In de *Oetoesan Hindia* wordt geklaagd over het spoorloos verdwijnen van gelden, welke ingezameld zijn voor de oprichting van een Arabische school te Keboemen, waartoe het initiatief uitging van den hoofd*pangoeloe* aldaar. Volgens den schrijver zou er minstens *f* 8400 bij elkaar gebracht zijn en zou de kas onder beheer staan van den *Tjarik Kaoeman*, een jongeren broeder van den hoofdpangoeloe.

Tegen de zending op Java. In de *Paso Pati* komt een ernstig waarschuwend woord voor van *Jong Javaan* tegen de zendelingen en de zendingspolitiek op Java. Zendelingen — schrijft hij — richten allerlei scholen op en hospitalen. Dat is de vergulde buitenzijde. Zij willen ons niet overhalen om Christen te worden... doch dàt is slechts theorie. Zendelingen krijgen groote subsidies, maar schrijver zou, als hij zendeling was, zich schamen dat geld te ontvangen, omdat het afkomstig is van het zweet van Mohamedanen. En door mooie praatjes laten vele Mohamedanen zich toch doopen. Het werk der zendelingen in Ned.-Indië en voornamelijk op Java, acht schrijver daarom een groot gevaar, want de Javaan is en blijft Mohamedaan tot in hart en nieren. Het is z.i. daarom wenschelijk, dat de Regeering ter handhaving van de rust in Ned.-Indië het werk der zendelingen op Java althans stop zet.

S. I. Het bestuur van *Boedi-Oetomo* te Bindjei, deelt in de *Soeara Djawa* aan aandeelhouders van de *Sarekat dagang „Setio Warito"* mede, dat het dividend op 11 Oktober jl. werd vastgesteld op 23 pCt. Aandeelhouders kunnen dat dividend bij den administrateur komen halen.

Waarom? Op voorstel van *Mas Toetikeno*, gewezen hoofdredacteur, thans redacteur, te Japara, zullen voortaan in de *Koemandang Djawi* geen in het Hollandsch gestelde artikelen meer geplaatst worden. Als reden van dit voorstel wordt opgegeven: Lastig voor de zetters en den corrector. De „Moppentrommel" is thans in het Javaansch gesteld.

De Javaansche Taal. Zooals bekend, is er in de Inlandsche wereld een strooming, welke strijdt voor eenheid in de Javaansche taal. De machtige vereeniging *Djowo Dipo*, beschermelinge van de *S.I.*, streeft er naar het laag Javaansch als voertaal aan te nemen. Hoewel het ledental dezer vereeniging zeer groot is, zijn toch niet alle Inlanders dezelfde meening toegedaan. Vooral de Jong-Javanen en de Inlandsche ambtenaren verzetten zich, begrijpelijkerwijs, niet tegen het streven naar eenheid van taal, doch tegen de keuze van het *Djowo-Dipo*. Te Soerabaja is een comité gevormd, dat binnen kort vergaderen zou en de gedachte voorstaat, het *Kromo* of Hoog-Javaansch als eenheidstaal aan te nemen. Bezwaarlijk zal dit niet zijn, daar ook deze taal door iederen Javaan gesproken en verstaan wordt. *(Darmo Kondo)*.

Kinderroof. Hetzelfde blad schrijft, dat de handel in deze kleinen, waarover reeds herhaaldelijk in de Indische bladen geschreven is, schijnt te worden uitgeoefend door een goed georganiseerde bende Chineezen. Zij telt slechts drie, hoogstens vier leden, en is niet eens wijd vertakt. Maar het operatieterrein strekt zich voornamelijk uit in de dessa's rondom Toeloeng-Agoeng, waar één der leden woont, die zorgt voor de leverantie der kinderen. Dit sujet lokt de schapen in het hol van den leeuw. Eenmaal daarin, zijn zijn voor hun ouders reddeloos verloren. Deze zien hen dan niet meer terug. Deze Chinees te Toeloeng Agoeng heeft te Soerabaja zijn afnemers, eveneens een zoon van den rijken *Yang Tie Kiang*, die naar gelang van den leeftijd per kind flinke sommen betaalt. De handlanger, die de kinderen naar Soerabaja geleidt, eischt van deze som natuurlijk ook zijn aandeel. De afnemer zorgt er verder wel voor een behoorlijke winst op zijn koopwaar te maken. Deze draagt dan tevens zorg voor de verscheping naar China. Dank zij het domme toeval, is thans de bende ontmaskerd, terwijl de leden goed en wel zijn opgeborgen in 's lands gevangenis.

Het onderzoek in deze zaak, zoo vernam schrijver, vordert bevredigend, mede dank zij de willigheid in getuigen door de Chineezen in Toeloeng-Agoeng, die naar verluidt, reeds langen tijd met weerzin het ontvoeren der Inlandsche kinderen waargenomen hebben, naar aanleiding van het feit, dat door den invoer van deze kinderen in China het gele ras afbreuk zal worden gedaan.

De onmenschelijke Chineezen zullen hun gerechte straf niet ontloopen.

Inl. Militie. De commissie van voorloopig onderzoek van het voorstel betreffende de Inlandsche militie is volgens de *Darmo Kondo* aldus samengesteld: Luitenant-kolonel J. C. Pabst, voorzitter; de heeren Raden Mas Toemenggoeng Ario Koesoemo Oetoyo, Tjiptomangoenkoesoemo, dr. Abdul Rivai, Mas Ngabei Dwidjo Soeradji, Mr. dr. W. M. G. Schumann, leden en Verhoeff, secretaris.

Persdelict. De redacteur van de „*Soeara Rahajat*" (stem van het volk), Inlandsche uitgave van het „*Vrije Woord*" (orgaan der Indische *S. D. P.*), is, volgens hetzelfde blad, tot drie maanden gevangenisstraf veroordeeld, wegens opruiing tot opstand.

Bezwaren. De *Neratja* releveert de bezwaren door de Koeriahoofden in Tapanoeli bij den Directeur van Binnenlandsch Bestuur voorgebracht, tijdens zijn bezoek in deze streek, tegen het demangstelsel, dat op Javaansche leest geschoeid is en wijst er op, dat, wat voor Java goed is, daarom nog niet voor Sumatra geschikt kan worden geacht. De schrijver zou het niet onmogelijk vinden, dat de bezwaren in Tapanoelie tegen het van Java ingevoerde stelsel ingebracht, ook gedeeld zullen worden door de bevolking in Djambi, Palembang, Sumatra's Westkust en andere deelen van Sumatra. Hij acht het noodig, dat het vertrouwen der bevolking in de Regeering versterkt wordt en meent, dat dergelijke regelingen zeker niet bevorderlijk daarvoor zijn.

Beloften. De *Oetoesan Hindia* schrijft over den levenstoestand van de zoutmakers in Madoera, die in moeitevolle omstandigheden verkeeren. Niettegenstaande reeds twee jaren geleden de Gouverneur-Generaal een verhooging van den inkoopprijs van het zout in uitzicht heeft gesteld, is die tot nu toe nog onveranderd gebleven.

Naar aanleiding van dit artikel geeft de *Neratja* in overweging om toch kalm te blijven en geduld uit te oefenen, maar niettemin met klem te blijven aandringen op vervulling van de eenmaal gedane beloften.

Raadgeving. Naar aanleiding van het verzoek van een gepensionneerden assitent-resident om plaatsing als landrechter, geeft de *Neratja* in overweging, niet op dit verzoek in te gaan, aangezien dit in strijd zou zijn met de bedoeling, waarmede dit instituut werd ingesteld. De landrechters moeten immers verbetering brengen in de dagelijksche rechtspraak van Inlanders en met dezen gelijkgestelden, omdat de rechtspraak, door bestuurs- en politiehoofden en andere niet rechtskundigen uitgeoefend, minder goed bevonden werd. Dat gepensionneerde residenten en assistent-residenten plaatsing gezocht en verkregen hebben in particuliere betrekkingen, heeft — alzoo de schrijver — bij den Volksraad geen goeden indruk gemaakt, ja wantrouwen gewekt. Dit wantrouwen zal vergroot worden, indien gewezen ambtenaren, als de bovenbedoelde, tot landrechters benoemd werden.

Tegen Insulinde. In de te Solo verschijnende *Darmo Kondo* komt een heftige aanval voor op den heer Douwes Dekker en op diens propaganda-reis voor de vereeniging *Insulinde*. De schrijver ridiculiseert den titel der rede, welke dienst moet doen om propaganda te maken en geeft de vereeniging den raad om, als ze nog eens een dergelijke reis laat maken, den propagandist niet te laten spreken over een *natie in den maak*, maar over *nasi (rijst) in de maag*.

Krachtige propaganda op Celebes. De Inl. bladen te Soerabaja melden, dat de Centrale Sarikat Islam heeft besloten tot het voeren van een krachtige propaganda op Celebes.

De onderwijzer *Soekiran* gaat er heen; hij heeft een jaar verlof buiten bezwaar van den lande aangevraagd.

Titels te koop. In de te Semarang verschijnende *Sinar Hindia* bieden een *Raden Mas* en een *Raden* hun titels te koop aan.

Inl. Ambtenaren en Hazardspel. *Soerimi* vestigt er in de *Oetoesan Hindia* de aandacht op, dat de wedono van Waroedjajeng den 14den October j.l. een wajangpartij heeft gegeven en als gewoonlijk de „prijaji's", die hij als halve menschen beschouwt, niet uitnoodigde, doch wel Chineesche ingezetenen van de plaats, zonder onderscheid van rang of stand. Die Chineezen werden in de gelegenheid gesteld om naar hartelust te dobbelen.

Dit was een goed voorbeeld voor de Inl. dobbelaars, die dan ook dien nacht, in de kampong Pengkol, ¾ paal van de Kawedanan, een dobbelpartij hielden.

Trouwens, niet alleen bij den Wedana, maar ook bij gewone Inlanders in de dessa's wordt bij feesten of sterfgevallen druk gedobbeld. De wedono doet er niets tegen. Alleen de S. I. wordt door hem goed in het oog gehouden. Een verzoek om een afdeeling van de S. I. op te richten, werd door hem langen tijd aangehouden; eene vergadering van de S. I. te Prambon kon eerst plaats vinden nadat een bestuurslid van de C. S. I. te Soerabaja zijn tusschenkomst had verleend, doch ook slechts leden, voorzien van hun bewijs van lidmaatschap, mochten die vergadering bijwonen.

De veiligheid laat verder in dat ressort te wenschen over. Vele diefstallen worden niet tot klaarheid gebracht. Bovendien, men geeft liever geen diefstal aan, omdat men dan het dessahoofd op zoek naar de gestolen goederen vergezellen moet.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Voedselgebrek. De *Sinar Sumatra* bevat een ernstige waarschuwing, in verband met het voedselgebrek, dat ook de Oostkust van Sumatra bedreigt.

Het kan — alzoo de schrijver — misschien zijn nut hebben, kort maar nadrukkelijk op het volgende te wijzen:

Naar men weet, is de voorraad rijst, op de *kebons* aanwezig, voldoende voor 4½ maand. Te Medan liggen ongeveer 10000 zakken, welke in die vier maanden verminderen zullen door het verbruik van de eigenlijke bevolking. Rekenen wij de op de ondernemingen geplante rijst er bij, dan zal dus over ruim gerekend vijf maanden Deli rijstloos zijn. De Regeering nu heeft den aanplant van *obi* en *djagoeng* gelast. *Obi* echter heeft de eigenschap, dat het niet opgeslagen kan worden, omdat het aan rotting onderhevig is, waarbij het blauw wordt en niet te eten is. *Djagoeng* eten de Chineesche koelies niet. Deze zullen het dus, wanneer het er op aankomt weigeren. *Bibit* is niet te bekomen, ook niet van Java. Indien dus niet van buitenaf geholpen wordt, hetzij door de Regeering, hetzij door dat op aandrang van het Britsche en Amerikaansche kapitaal, dat het grootste belang bij deze kwestie heeft, de uitvoer uit Rangoen weder geopend wordt, dan zijn we hier over vijf maanden in de hoogst ernstige positie van te staan tegenover een koeliebevolking van 250.000 man, die *voedsel eischt*. Indien men geen zekerheid kan verkrijgen, dat er hulp zal komen, dan zou er slechts één middel zijn om aan de ongetwijfeld uiterst gevaarlijke gevolgen van dien toestand te ontkomen: een middel vinden om tot geleidelijke deportatie van koelies over te gaan. Dat zou echter behalve met groote moeilijkheden, ook met millioenen guldens gepaard gaan.

Nogmaals, als geen andere maatregelen worden genomen dan die de aanschrijving van den Gouverneur bevat, dan zouden ons zeer ernstige moeilijkheden kunnen wachten.

Groote Mildheid. Eenigen tijd geleden heeft de afdeeling Medan S. I. een som van ongeveer *f* 1800 bijeen weten te zamelen voor de stichting van een Mohamedaansche school — aldus de *Sinar Sumatra*. Zij verzocht ook den majoor der Chineezen om financieelen steun. Deze zeide het verzoek in beraad te zullen houden en thans, zoo vernam het blad, dat de heer *Tjong A Tie* zich met den Sultan van Deli in verbinding gesteld heeft om te overleggen, op welke wijze in den schoolnood kan worden voorzien. Het resultaat van de, helaas, geheel buiten de *S. I.* om gehouden conferentie, moet geweest zijn, dat majoor *Tjong A Tie* een flink bedrag ter beschikking van den Sultan stelde om daarvoor drie scholen te doen bouwen: één school ter opleiding van Inlandsche vroedvrouwen, één ambachtschool, welke beide achter het paleis van den Sultan zullen verrijzen, en één godsdienstschool, welke achter de moskee zal worden gebouwd.

Dezelfde majoor der Chineezen, *Tjong A Tie*, te Medan, heeft op zich genomen om te Medan op zijn kosten een sanatorium voor tuberculoselijders te doen bouwen, zoodra aldaar een afdeeling van de „Centrale Vereeniging tot Bestrijding der Tuberculose" in Ned.-Indië zal zijn gevestigd. (*Sinar Sumatra*).

Prijzen voor Chin. Studies. Aan de vereeniging „*Chung Hwa Hui*" te 's-Gravenhage is een som van *f* 2000 geschonken door den Chineeschen gezant *Tang Tsai Fou*, met een bepaald doel, t.w.: het jaarlijks uitloven van prijzen voor geleverde studiën op Chineesch gebied. Onder studiën op Chineesch gebied wordt meer in het bijzonder verstaan:

a. Chineesche taal „*Kwam Hua*" letterkunde, philosophie, geschiedenis en kunst;
b. Chineesche landbouw, handel en industrie;
c. de Staatkunde, sociale en economische toestand der Chineezen in Ned.-Indië of daarbuiten.

De mededinging staat alleen open voor leden van „*Chung Hwa Hui*". Het bestuur is doorloopend gemachtigd om jaarlijks uit de geschonken gelden over een bedrag van *f* 500 te beschikken voor het uitloven van prijzen. Ter beoordeeling der ingekomen verhandelingen noodigt het bestuur een professor of een lector aan een der universiteiten in Nederland uit; benevens een lid der Chineesche legatie in den Haag uit, om zich één of meer deskundigen te assumeeren en aldus een commissie te vormen. De bekroonde verhandelingen worden het eigendom van „*Chung Hwa Hui*" en zullen in haar tijdschrift *Chung Hwa Hui Tsah Chih* worden afgedrukt. (*Perniagan*).

Oorlogsverliezen. Naar de *Sin Po* meldt, werd in den ochtend van den 17en Okt. j.l. in het gebouw van de *Hoa Siang Tjong Hwee* te Batavia een vergadering gehouden van tot de Chineesche gemeente behoorende personen, ter bespreking van het financieel nadeel, dat door de oorlogsomstandigheden hen toegebracht werd. De kwestie is, dat de consul-generaal te Batavia, de heer *Owyang Kee*, een opdracht zijner regeering had ontvangen, door middel van het departement van Buitenlandsche Zaken in China, waarbij opgave werd verzocht van het totaal bedrag der door de in N.-I. vertoevende Chineezen geleden financieele verliezen. Aangegeven werd op welke wijze men ieder voor zich dit bedrag kan toerekenen, w.m. door de gemiddelde winst te becijferen over de drie aan den oorlog voorafgaande jaren 1911, 1912 en 1913. Hiernaast moet dan vergeleken worden het gemiddeld jaarlijks geleden verlies over 1914, 1915 en de eerste jaarhelft van 1916, toen China alleen de diplomatieke betrekkingen met Duitschland had afgebroken. En ten slotte berekene men het verlies over het tijdperk tweede jaarhelft tot op heden. De geleden verliezen dienen verder nog gesplitst te worden in twee groepen, direct door den oorlog veroorzaakt, bijv. door het zinken van een stoomschip na torpedeering enz. en indirecte. De consul-generaal zeide ter bijeenkomst, dat het doel van deze opgave was het zooveel doenlijk terugvorderen der door onderdanen van China geleden nadeelen.

Een der aanwezigen vestigde de aandacht er op, dat Duitschland op zulk een verzoek waarschijnlijk niet zou ingaan, daar de in Indië geboren Chineezen volgens de Nederlandsche wet geen Chineezen maar Nederlandsche onderdanen zijn.

De heer *Owyang Kee* antwoordde hierop, dat de in Ned.-Indië geboren Chineezen thans reeds zich zelf feitelijk als Chineesche onderdanen beschouwen; op welke wijze de terugvordering der geleden schade zou moeten plaats hebben, meende hij aan het beleid van de Chineesche regeering te moeten overlaten. Het voorstel kwam daarna uit de vergadering, om bij de vredesonderhandelingen tevens een uitspraak uit te lokken op dit punt, daar deze kwestie zeer onzeker is. De consul-generaal gaf voorts toe, dat de Chineezen in Ned.-Indië geheel anders werden behandeld dan andere nationaliteiten.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Fransche koloniën in 1918.

Gaven wij de vorige week een overzicht van het voornaamste dat over 't afgeloopen jaar speciaal als oorlogsjaar, te melden is over de Britsche koloniën, wij willen nu trachten een samenvatting te geven van hetgeen over de Fransche koloniën te memoreeren is, zooals wij een en ander ontleenen aan la Dépêche coloniale van 3 Januari.

't Einde van den oorlog brengt als van zelf de aandacht in de eerste plaats bij den militairen, economischen en financieelen steun aan 't moederland verleend. Juiste cijfers omtrent de verleende hulp zijn nog niet te verstrekken, maar toch kan 't aantal medestrijders en arbeiders door de koloniën naar Frankrijk gezonden zeker op meer dan een millioen gesteld worden. 1918 heeft hiervan een in verhouding groot aandeel geleverd. Dit resultaat is vooral te danken geweest aan den ijver van den daartoe uitgezonden specialen commissaris, den heer Diagne en den gouverneur-generaal van West-Afrika, den heer Angoulvant. Toch heeft die ijver, welke te veel op 't aantal gericht is geweest, 't nadeel gehad van te jonge en te zwakke krachten voor den zwaren dienst uit te zenden, en de censure liet geen vrijheid aan de hiertegen gerichte kritiek om zich uit te spreken. Ook werd, door de haast die er was, om op alle fronten sterk te zijn aan de opleiding niet voldoende tijd gegund, zoodat eenige bataljons van Senegaleezen onvoldoende geoefend naar de Oriënt werden gezonden. In weerwil hiervan hebben de zwarte strijders zich ook in 't afgeloopen jaar met roem overladen. Naast de Senegaleezen hebben ook de medestrijders uit de Antillen, Madagascar, Nieuw-Caledonië, de eilanden in den Stillen Oceaan en de Annamieten zich prachtig gehouden.

Om hun materieelen en geestelijken steun te verleenen werken verschillende vereenigingen samen: Comité d'assistance aux troupes noires; C. d'aide et d'assistance col.; C. d'ass. aux travailleurs indochinois; C. d'ass. aux tirailleurs et travailleurs malgaches. Deze blijven werkzaam totdat allen naar hun land zullen zijn teruggekeerd.

De hulp op economisch en financieel terrein wordt in statistische cijfers vastgelegd, die echter nog niet beschikbaar zijn. Hij is echter niet minder geweest dan in de vorige oorlogsjaren. Zoo kwam geldelijke steun door deelneming aan werken in of ten behoeve van 't moederland, aan leeningen, aan de bons de la défence nationale, giften in geld, in goederen, in levensmiddelen in grondstoffen enz. Hetgeen geleverd is had echter, als 't alleen van den goeden wil had afgehangen, veel omvangrijker kunnen zijn.

De ambtenaren en beambten waren gemobiliseerd. De pogingen om hierin te voorzien door met vreemde krachten uit neutrale landen te werken, leverden niet veel resultaat op, al is een vrij groot aantal Zwitsers naar de Fransche koloniën gegaan.

Van meer beteekenis was nog de bekende moeilijkheid om waren over zee te vervoeren, die en de koloniën, en 't moederland tot groot ongerief zijn geweest. Eenige koloniën bleven gedurende maanden verstoken van elke gemeenschap met Europa. De overzichtsschrijver in L. D. C. meent dat dit euvel bij een betere organisatie een minder bedenkelijken omvang had kunnen krijgen. De handel is blijven zitten met de voortbrengselen, die 't voedingsministerie niet overnam en lijdt daar nog onder. Wordt niet spoedig tot een goede regeling overgegaan, dan zullen nog meer maatschappijen te gronde gaan. De schepping van een koloniale handelsvloot dringt zich als een eisch van het oogenblik op. Indochina heeft een poging in deze richting gedaan, die gesteund en meer algemeen uitgebreid moet worden.

Bij de persoonsherinneringen over 1918 wordt nog een woord van hoogen lof gewijd aan onzen landgenoot van Vollenhoven, die als gouverneur-generaal verkoos aan den strijd voor Frankrijk deel te nemen en den heldendood stierf.

Elke kolonie vond zich, behalve voor de algemeen geldende vraagstukken, nog voor bijzondere problema's geplaatst.

West-Afrika spande zich bijzonder in om de voortbrenging van olie- en palmproducten te bevorderen. De oogst kon echter niet verscheept worden, waardoor 't vraagstuk der oplegging veel hoofdbrekens gaf en

groote verliezen niet voorkomen konden worden. 't Beheer van den voedingsminister weet hierin zelf nog geen vlotten gang te brengen en laat de eigenaars ook niet vrij een uitweg te zoeken.

De terugkeer van de Afrikaansche strijders brengt in de inlandsche maatschappij groote emotiën. Zij werken mee om den evolutiewensch te versterken, die zich reeds onder de bevolking heeft geuit, en die een oplettend oog vergt om tegen 't overslaan in een verkeerde richting of tot verkeerde uitersten te waken. Politieke hervormingen zijn onvermijdelijk, waardoor de inlanders deel zullen krijgen aan 't bestuur van hun land. De gouverneur-generaal Angoulvant te Dakar zal hieraan volle aandacht hebben te geven.

In Fr. Midden-Afrika hebben de verbeteringen op zich laten wachten. Nog steeds geen openbare werken, geen spoorwegen, geen havens, geen schepen. De uitvoer van den houtrijkdom van Gabon blijft daardoor onbegonnen, die van rubber heeft geen beteekenis. De leening die hiervoor noodig is, is nog steeds niet aangenomen.

Madagascar wachtte ook te vergeefs op transportmiddelen. Een Bank voor den ruilhandel is sedert lang, doch nog tevergeefs gevraagd. Indochina weet zich in werking te houden en gaat vooruit. Rubber wordt al meer aangeplant, katoen belooft goede resultaten.

't Koloniale vraagstuk zal bij de vredesonderhandelingen een voorname plaats innemen. Te verwachten is dat naast de onaantastbaarheid der Fransche koloniën, de toevoeging van Togo en Kameroen als zeker is te beschouwen. Na 't behalen van de overwinning, moet nu de vredesoverwinning worden behaald. Alleen door zijne koloniën, en door een beter gebruik daarvan dan voorheen 't geval is geweest, kan Frankrijk zich deze verzekeren.

De vertegenwoordiging van de Britsche koloniën ter vredesconferentie.

Niet alleen zullen de te Parijs aanwezige vertegenwoordigers der Britsche koloniën — zie voor de namen onder deze rubriek van 't K. W. der vorige week — alle zittingen van 't vredescongres kunnen bijwonen, maar zij zullen ook, als toegevoegde vertegenwoordigers recht tot medespreken krijgen bij alle vraagstukken, die 't Britsche rijk betreffen. Zoo is Z.-Afrika door minstens 2 afgevaardigden vertegenwoordigd wanneer de vraag der Duitsche koloniën in Afrika aan de orde komt, terwijl er voor Australië en Nieuw-Zeeland 2 zullen medespreken als te beslissen is over 't voormalige D. gebied in den Stillen Oceaan. Canada zal 2, Newfoundland 1 vertegenwoordiger krijgen. Hierbij ligt de internationale erkenning van het zelf-bestuur der dominions.

Deze worden zoo op gelijken voet gesteld met de kleineren onder de bondgenooten. Zij zullen aan het vredesoverleg deelnemen overeenkomstig en ook te zamen met deze Geallieerden, en bovendien, zooals gezegd, als toegevoegde vertegenwoordigers bij de samenkomsten van de grooteren onder de geallieerden, telkens wanneer de besprekingen hunne bijzondere belangen betreffen.

De inlandsche staten van Br. Indië hebben ook 2 vertegenwoordigers gezonden, waarvan 1 stemrecht zal hebben.

Zijn velen in de kroonkoloniën en in Indië met deze wijze van doen ingenomen, geenszins is de instemming algemeen.

De Oranjevrijstaat heeft zelfs een eigen vertegenwoordiger aangewezen om ter conferentie de vrije republiek Z.-Afrika te gaan bepleiten. Hertzog en de Wet zijn hiervoor reeds op reis naar Europa. Vermoedelijk zullen zij niet als officieele vertegenwoordigers erkend worden, zelfs zal hun wel niet de gelegenheid gegeven worden om zich op 't congres te uiten, maar hun daad zal toch niet onopgemerkt voorbij kunnen gaan en aan anderen allicht de roeping opleggen om hunne gevoelens in een der officieele zittingen te vertolken.

In Br.-Indië zijn de extremisten tot een zoodanig uiterste geslagen, dat zelfs Mrs. Besant reeds als te conservatief gebrandmerkt wordt. De aanhangers van deze voorvechtster en die extremisten zijn niet tevreden met de aanwijzing van de meerdere vrijheid, welke 't gevolg zal moeten wezen van 't rapport Montagu—Chelmsford, zij spotten dan ook om een vertegenwoordiging, zooals deze nu aan Indië te Parijs is gegund. Volgens hen moesten de vertegenwoordigers van Indië niet achter den stoel van een Britsch staatsman staan, maar als gelijkwaardige daarnaast en als 't noodig blijkt ook daartegenover zitten.

Herboren Mesopotamië.

Nadat Mesopotamië de ellende van den oorlog ten volle had gevoeld is er, naar de „Daily Mail" meldt, zeer veel ten goede veranderd. De Britsche krijgsmacht, die er sedert vier jaren werkzaam is, heeft de landbouw productie weer geregeld en doen opleven. Basra is een moderne haven, Bagdad een moderne stad geworden. De rivierscheepvaart is veel verbeterd. Honderden K.M. spoorbaan en groote irrigatiewerken ziin aangelegd.

Het land is weer op weg te worden wat 't in de oudheid geweest is, een der graanschuren van de wereld. Binnenkort zal het in rechtstreeksche verbinding komen met de Middellandsche Zee.

Om dezen opbloei verder te verzekeren en te bestendigen zal een krachtige regeering noodig zijn, die ook duurzame veiligheid verzekert. Hiertoe wordt er, eventueel als dit in Egypte tot voorwaarde van welvaren 't geval is, nog een beschermende hand vereischt. Een terugkeer onder Turksche surprematie wordt ondenkbaar geacht, daar dit een terugkeer zou zijn tot een dwingelandij, die niet op 't welvaren van 't land zelf gericht is.

N.-I. goederen in San Francisco.

Volgens een bericht uit Weltevreden aan de N. R. Ct. heerscht in de haven van San Francisco een ernstige opstopping van goederen. Er liggen 23000 ton lading bestemd voor Ned. O.-I. op verscheping te wachten. De autoriteiten hebben de verdere verzending naar San Francisco opgehouden, totdat de opgehoopte goederen zullen zijn verscheept.

Staking record.

In Bombay is de grootste staking uitgebroken waarvan de geschiedenis van Br.-Indië gewaagt. 20.000 fabrieksarbeiders hebben, als sympathie-betuiging met de stakers van één enkele fabriek, den arbeid neergelegd.

Vredesboodschappers.

Wij ontvangen weer mailstukken zonder: **passed censor** en **la Dépêche coloniale** weer **met** advertenties.

't Aandeel van Zuid-Afrika aan den oorlog.

Aan een door den wn. eersten minister van Z.-Afrika, Malan, in het Huis van afgevaardigden gedane verklaring, ontleenen wij de volgende cijfers. Uit Z.-A. zijn 60.000 man naar Z.-W. Duitsch Afrika gegaan. Over zee zijn 31.000 man gezonden. Naar Centraal- en Oost-Afrika gingen 41.500 man. Allen blanken. 't Totaal aantal verliezen in alle campagnes bedraagt 7089 man.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Inheemsche rechtspraak in Ned.-Indië.

Aan de Rijksuniversiteit te Leiden zal de hr. A. Mieremet den 3en Febr. tot doctor in de rechtswetenschap promoveeren, op een proefschrift getiteld: De hedendaagsche inheemsche rechtspraak in Nederlandsch-Indië en haar regeling.

Het werk bevat geen uiteenzetting van de werkelijke Indonesische rechtspraak, zooals die volgens het inheemsche adatrecht in Indië heeft bestaan, of nog bestaat, los van het ingrijpen onzer Regeering. Het was schr. te doen om de staatsrechtelijke, niet om de adatrechtelijke zijde van het vraagstuk; om de beschrijving en de bespreking niet van wat in oude tijden rechtspraak is geweest, maar van wat thans, door regelingen van bovenaf, de inheemsche rehtspraak feitelijk is geworden.

In hoofdst. I geeft schr. een overzicht van het gebied waar inheemsche rechtspraak voorkomt (hetzij feitelijke, hetzij krachtens wetsbepaling of verdrag). In de hoofdstukken II—VI geeft hij een schets van de samenstelling van de rechtsprekende organen, van hun bevoegdheid enz. Hoofdst. VII stipt enkele punten van de practijk aan, terwijl in hoofdst. VIII onder meer behandeld wordt wie tot handhaving en regeling van de inheemsche rechtspraak bevoegd is.

Mededeelingen van 's Rijks Herbarium.

N°. 37 der Mededeelingen van 's Rijks Herbarium te Leiden bevat de voortzetting der studie van H. Hallier: „Die botanischen Ergebnisse der Elbert'schen Sunda-Expedition des Frankfurter Vereins für Geographie und Statistik".

Orang Peladang.

Het 15-Januari-Nr. van „Orang Peladang" geeft een overzicht van de in het Kol. Weekblad reeds vermelde beschouwingen van consul J. A. Schuurman over de omstandigheden waarin Ned.-Indië bij den aanvang van 1918 verkeerde. — Verder vindt men in dit Nr. o.m. het eerste gedeelte van een artikel over „Het leven van den suikerchemist in Ned.-Indië", ontleend aan een beschrijving van den hr. P. L. Lohr, in „Ceres".

Wettelijke bepalingen voor de Opiumregie.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen een 2e druk van deel I en II der „Wettelijke bepalingen voor de opiumregie." Deze uit de Staats- en Bijbladen overgedrukte bescheiden, houden respectievelijk in I, Bepalingen, geldende voor geheel Nederl.-Indië. II Bepalingen, geldende uitsluitend voor Java en Madoera en de Lampongsche districten.

Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium.

Gegevens bevattende over het jaar 1914, is verschenen (Batavia, Landsdrukkerij) deel 37 der „Observations made at the Royal Magnetical and Meteorological Observatory at Batavia. Published by order of the Government of Neth. East-India, by Dr. W. van Bemmelen Director".

In- en Uitvoer.

In No. 4 van dit weekblad schrijft „een medewerker uit Weltevreden" een uitvoerig artikel, waarin schr. betoogt dat de scheepvaart onder contrôle van de Ned.-Indische Regeering dient te worden gesteld. Zulks behoort te geschieden uit practische overwegingen, geboren uit de ervaringen der laatste jaren welke geleerd hebben dat de scheepvaartmaatschappijen gedurende den oorlog uitsluitend hare eigen belangen, maar daarnaast niet het algemeen belang van Ned.-Indië gediend hebben. Nu de Regeering door de abnormale tijdsomstandigheden gedwongen werd hoe langer hoe meer in te grijpen in het economische leven, zal zij

zich — volgens schr. — er niet van kunnen onthouden zich ook met de gestie der scheepvaartmaatschappijen te bemoeien. Schr. heeft speciaal op het oog de Nederland, de Rotterdamsche Lloyd en de Java-China-Japanlijn; de Kon. Paketvaart Mij. gaat vrijuit.

Deze maatschappijen zijn er van beschuldigd: 1o. dat zij in een tijd, toen er in Indië groote behoefte was aan scheepsruimte, hare schepen zonder daartoe gedwongen te zijn, vercharterd hebben in de vrije vaart op andere landen; 2o. dat zij bij het verhoogen van de vrachten en het ter beschikking stellen van scheepsruimte geen rekening hebben willen houden met hetgeen de vertegenwoordigers van den export-handel verklaarden, dat noodzakelijk was om den handel te steunen en in het leven te houden; en 3o. dat zij de vrachten ten eigen bate hebben opgevoerd tot zulk een niveau, dat het algemeen belang daardoor ten zeerste was geschaad.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Dr. E. B. Kielstra schrijft in de afl. van 15 Januari een opstel over de Java-China-Japanlijn, welke stoomvaart maatschappij in 1903 met gouvernementssteun werd opgericht. Dat het bedrijf dezer onderneming zeer loonend is geweest in de vijftien jaren van haar bestaan, blijkt wel hieruit dat in dien tijd het door 't gouvernement verleende subsidie van 3¼ millioen gulden geheel is terugbetaald, waarmede de maatschappij van hare verplichtingen tegenover het gouvernement is ontheven.

De moeilijke jaren, waarvoor, volgens Dr. K., de geldelijke steun van den Staat bepaald noodig was, hebben zich tot de eerste 10 bepaald; kon, ondanks dien steun in 1907 aan de aandeelhouders geen, in 1908 slechts 3 pCt. worden betaald — in 1913 was men zoo ver dat zij over alle verloopen jaren gemiddeld 5 pCt. hadden genoten. Zooals de zaken zich toen lieten aanzien, kon men aannemen dat die terugbetaling, zij het dan in toenemende bedragen, nog een aantal jaren duren zou. Doch de wereldoorlog bracht hierin een gunstige verandering; de vrachten werden buitengewoon voordeelig; niet alleen had de bovengenoemde totale aflossing plaats (in 1916 ruim 1 m. en 1917 ruim 2 millioen), doch bovendien kregen de aandeelhouders over 1915 7 pCt., over 1916 9 en over 1917 20 pCt.

Dr. Kielstra zegt dat de geschiedenis van deze stoomvaartlijn een treffend bewijs levert, hoe door verstandig geregelden steun van Staatswege, ten bate van het algemeen een bloeiend bedrijf kan worden geschapen.

Eigen Haard.

De hr. J. E. Jasper vervolgt in No. 4 van ,,Eigen Haard'' zijn beschrijving van, zooals hij 't noemt: ,,het land der bronnen'', nl. de omgeving van Toeban.

Ook nu weer tal van plaatjes, naar fotografische opnamen van den schrijver.

Handelsberichten.

No. 619 bevat de volgende van het Dep. van Koloniën (4e afd.) uitgaande mededeelingen. Toezicht op den uitvoer. — Zuider- en Ooster-afd. van Borneo (economisch geographisch overzicht). — Economische gegevens over de Buitenbezittingen. — Adressen van exporteurs van Ned.-Indische goederen.

Handelsbelangen.

Het Nr. van 15 Januari schrijft over onze stoomvaartlijnen op Ned. Oost-Indië.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 4: Mededeelingen van het Kina-proefstation No. V, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — China's katoenbouw, spin- en weefindustrie, door A. D. — Indische begrooting. — Uitvoer en invoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (De in- en uitvoer van de Westerafdeeling van Borneo — De economische toestand van Curaçao). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een recente rubber-literatuuropgave, uitgaande van de afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 23 bevat: De bevolking van Timor, door N. — Sumatra's Oostkust. Schetsen over de aldaar wonende menschenrassen, hunne eigenaardigheden en gebruiken, door G. D. Langereis. De Javanen. Up and downs in de Javaansche maatschappij, door Th. Brondgeest (slot). Posten-leven, door F. J. v. d. Lijke-Prins, (vervolg).

Een werk over Ceram.

De heer O. D. Tauern verbleef in het jaar 1911 ongeveer 6 maanden op Ceram, het grootste eiland der Molukken; naar aanleiding daarvan schreef hij over de bevolking van dat eiland een vrij omvangrijk boek, dat evenwel door den oorlog eerst thans, voorzien van talrijke en meest zeer fraaie platen, benevens twee kaarten, het licht heeft gezien.

De titel luidt: Patasiwa und Patalima. Vom Molukken-eiland Seran und seinen Bewohneren. Ein Beitrag zur Völkerkunde, von Odo Deodatus Tauern. (Leipzig, R. Voigtländer).

Bij het lijk van een Ewati (jeugdigen Kaja-Kaja).

Pastoor P. Vertenten schreef onlangs in de Java-Bode (Nr. van 8 Nov. Ao. Po.) het navolgende:

Eergisteren was ik in Jahip vooraan in Anasei.

Onder een groot afdak van klapperblad was neergezet op een vierkant stuk zachte schors van kajoe-poeti, een doode ewati (jongeling) tegen eene rugleuning van bamboe en gaba-gaba.

Op zijn roetzwart ingewreven lijf blonken in paarlemoerglansen nautilusschelpen. Het gezicht, gitzwart als 't heele lijf, was met een kleurig motief beschilderd. Op elk der gesloten oogen een bloedrood driehoekje, met den scherpen hoek naar beneden; dit was weer gevat in een grooteren driehoek, begrensd door een dubbele kalkwitte lijn. Beide grootere driehoeken eindigden op 't voorhoofd met twee van elkaar afgewende krullen. Om de hals van den gestorvene waren eene vracht kralen gebonden; roodbeschilderde varkensstaarten sierden de borst.

Ook had men het lijk een grooten nieuwen haartooi gevlochten, vastgehouden door een breede band, sober versierd met een paar roode en zwarte strepen. Zwarte vezels, casuarisvederen, witte pluimen, eene groote slagpen van een kraanvogel en paradijsvogelflanken voltooiden den opschik van 't hoofd.

In de armbanden staken kleurige krotons. Naast hem lagen rechts twee knotsen, links zijn boog met een grooten bundel gekleurde pijlen.

Op den achtergrond: een jonge pinangboom voor deze gelegenheid gekapt, dan veel pisang, wati, krotons, gele en groene pinang, rondom allerlei vruchten, sierbladeren en pruimgerei.

Veel vrouwen, de gezichten met witte leem ingewreven, waren gekomen en zaten bij het lijk te pruimen, zacht te praten en te rouwklagen.

De moeder van den overleden ewati was werkelijk bedroefd, ook een broer (neef) die achter het lijk zat. De rest was er voor den vorm. Ondertusschen zongen zij den stillen, roerenden doedenzang. Nu en dan stond eene vrouw op, greep onder luid gehuil den doode bij arm of been en roemde dan zijne kwaliteiten. Allerlei lieve woordjes voegde ze hem toe, maar ook nu en dan scheldnamen, omdat hij heen was gegaan, hij die eens zoo'n schoon kind was, en die zoo'n flinke jager, zoo'n ijverig spitter, zoo'n felle danser had kunnen worden.

Eigenaardig dat alle jongelui en kinderen over de beenen van den doode moesten heenstappen. ,,Dat beschermt tegen steken van roggen en andere vinnigen steekvisch'', zei me een oude.

Toen men het lijk eindelijk oplichtte om het te begraven, liep onwelriekend vocht volop uit neus en mond. Maar de vrouwen bleven onvervaard. Na den haartooi goed in orde gebracht te hebben, droegen dezen hem naar het graf, gelijk het haar plicht is.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Raadsheer in het Hoog Gerechtshof van Ned-Indië.	1 Augustus 1918.	De eventueel met verlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. A. J. Van Buuren.
Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Padang (Sumatra's Westkust)	Met ingang van den dag, waarop het S. S. Noordam de terugreis naar Europa aanvaardt.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. J. A. J. Jansen.
Voorzitter van den Landraad te Brebes (Pekalongan).		De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. F. C. L. Meijer.
Voorzitter van de Landraden te Makasser c. a. (Celebes en onderhoorigheden).		De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Jhr. Mr. H. J. Van Vierssen Trip.
Voorzitter van de Landraden te Magelang c. a. (Kedoe).	2 October 1918.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. C. W. Wormser.

Van de Redactie-Commissie:

Congres-uitvoering ,,Langen-driyo''.

Ter eere van het 2e Congres van het ,,*Indonesisch Verbond van Studeerenden*'', in den Haag te houden, geeft de Indon. Kunstkring ,,Langen-Driyo'' op *Vrijdag 31 Januari* in den *Princesse-schouwburg* een buitengewonen *Javaanschen kunstavond* met een geheel nieuw programma.

O.a. zal opgevoerd worden een dramatisch tafereel uit de Lakon ,,Pregiwa-Pregiwati'', waarin *Raden Ajoe N. N.* (echtgenoote van een der hier vertoevende Javanen) de rol van Prinses Pregiwati vervult. Verder staan vermeld de nieuwe Tjantrikdans, de Hanomandans, enz.

Voorverkoop der kaarten geschiedt bij *Boeatan* (Heulstraat 17), *Waroong-Djawa* (Kortenaerkade 10) *Bestuur ,,Langen-Driyo''* (Hollanderstraat 86) en *Indonesisch Persbureau* (Fahrenheitstraat 473).

* * *

Men deelt ons mede, dat het adres van de Administratie van het *Indologenblad* voortaan is: Nieuwe Rijn 25, Leiden.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 6. Donderdag 6 Februari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

M. C. van Rouveroy van Nieuwaal, den Haag	2.50
H. H. van Kol, Voorschoten	,, 20.—
E. F. Grooss, den Haag	,, 2.50
J. F. Schmöle, Breda	,, 5.—
Totaal......	*f* 30.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

LEZING

voor de leden van de Vereeniging ,,*Oost en West*", Afdeeling 's-Gravenhage, op *Maandag 17 Februari* a.s. in de Oranje Societeit, Prins Hendrikplein, aanvan 8 uur 's avonds.

Spreker de Heer *C. Lekkerkerker*.

Onderwerp: **Nieuwe geestesstroomingen onder de Inl. bevolking in Ned. Indië.**

Na de Pauze *Lichtbeelden*.

Toegangsbewijzen voor de leden en hun introducée's zijn te verkrijgen vanaf Maandag 10 Februari a.s. in Boeatan, Heulstraat 19 en Laan v. Meerdervoort 187 van 10.30—12 en van 2—4.

Uit den Volksraad.

Najaarsvergadering Volksraad, November 1918: Algemeene beschouwingen over de aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1919. — Critiek op het beleid der regeering, door Tjipto, Tjokroaminoto, mr. dr. Schumann en ir. Cramer.

De Indische regeering heeft, blijkens de met de laatste mail ontvangen ,,Handelingen" van den Volksraad, bij gelegenheid van de algemeene beschouwingen over de aanvullingsbegrooting 1919 hevige aanvallen te verduren gehad. Op buitengewoon felle wijze is door verschillende leden, Indonesische zoowel als Europeesche, critiek uitgeoefend op het beleid der Indische regeering en meer in het bizonder op de regeeringsdaden gedurende het midden van het jaar 1918.

Nu binnenkort de Indische begrooting en daarmede het koloniaal regeeringsbeleid in de Tweede Kamer aan de orde komt, moge een beknopte bespreking van de gevoerde volksraaddebatten in het ,,Kol. Weekblad" van eenige beteekenis worden beschouwd.

Tjipto Mangoenkoesomo opende de besprekingen met een rede, waaruit men na aandachtige lezing de conclusie trekt, dat het de ondervolgende feiten — regeeringsdaden — zijn, waarop de algemeene ontevredenheid over het regeeringsbeleid gebaseerd is:

a. De benoeming van den oud-gouverneur van Atjeh Swart, tot vice-president van den Raad van Indië;
b. de vervanging van dr. Lovink door den heer Sibinga Mulder;
c. het optreden met de bajonet door de regeering tegen de bevolking van Midden-Java, die door honger gedreven een particulieren ketella-aanplant rampaste;
d. het optreden van sommige bestuursambtenaren tegenover leiders der vereenigingen ,,Insulinde" en ,,Sarekat Islam".

In de benoeming van den heer Swart tot vicepresident van den Raad van Indië en van den heer Sibinga Mulder tot directeur van Landbouw, ziet de heer Tjipto den terugkeer tot het ,,oude régime". Hij zegt:

> ,,Het duo is compleet: naast den kapitalist, de sabreur. De inlandsche bevolking gaat eén heerlijke toekomst tegemoet. Dividendfokkerij en sabelrégime zullen ons hier morgen het aardsche tranendal tot een paradijs maken."

Hoewel de waarde van den Raad van Indië na de geboorte van den Volksraad, volgens Tjipto, vrijwel tot het nulpunt is gedaald, meent spreker toch, uit de benoeming van den heer Swart, de onoprechtheid van de bedoelingen der regeering te mogen constateeren. Het regeeringsbeleid is karakterloos en het is daaraan te wijten, dat de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur niet weten waaraan zij zich te houden hebben, bij hun optreden tegenover het ontwakend politiek bewustzijn der Inheemsche bevolking. Door het aanhalen van eenige voorbeelden uit de praktijk, verdedigt Tjipto deze opvatting. Zoo worden zoowel hij, als Douwes Dekker, in hun propaganda-arbeid voor de vereeniging ,,Insulinde", voortdurend gedwarsboomd door sommige bestuursambtenaren.

De woorden, waarmede de regeering de openbare meening tracht zoet te houden zijn mooi, maar o, de daden! ,,Hoort naar mijne woorden, maar ziet niet naar mijne daden". Ziedaar de karakteristiek van de regeeringsdaden der laatste drie maanden.

Ook de Ethische politiek krijgt van Tjipto een veeg uit de pan:

> (Hand. pag. 165): ,,Juffrouw Ethica" schijnt ons, Inlanders, te veel aangemoedigd te hebben, te veel lonkjes te hebben toegeworpen en men schijnt nu den tijd te zijn aangebroken te achten, haar oudere zuster, de feeks, de heks, die ,,Ancien Régime" heet, ten tooneele te voeren. Deze oude jonge juffrouw met haar gerimpeld gezicht, die zoovele diensten heeft bewezen aan de Oost-Indische Compagnie, moet ons nu naar bed jagen, temperen ons liefdevuur voor meerdere menschenrechten, vertragen onzen marsch naar blijder toekomst!
>
> (en elders in het betoog). De dissonant in het machtige concert, die er op wees, dat de poeslief opgedirkte juffrouw Ethica, van wie het gezicht dik onder het blanketsel verborgen wordt gehouden, wel eens een oud wijf zou kunnen zijn, werd overstemd.

Deze laatste aanhaling slaat op de Europeesche pers in Indië, die zich beijverd om den lof te zingen van juffrouw Ethica, waardoor de waarschuwende woorden van ,,Insulinde" overstemd worden.

Over het verloop van het evolutie-proces merkt Tjipto op:

> ,,Men wil, dat de evolutie zich voltrekke zonder het vergieten van een enkel druppel bloeds. Welnu, het tegenwoordige regeeringsbeleid schenkt ons geen enkelen waarborg, dat het niet tot bloedvergieten komt."

En in verband hiermede geeft Tjipto der regeering den raad, hare ambtenaren beter onder appèl te houden.

Tot slot doen wij hieronder een eenigszins uitvoerige aanhaling uit het betoog van dezen spreker.

> Mijnheer de Voorzitter! Het is aan de hand van feiten, dat ik heb getracht aan te toonen, hoe de daden van de Regeering (vanzelf ook van hare ambtenaren) vloeken tegen het beginsel, dat de Regeering heet te huldigen en dat stuur heet te geven aan het Regeeringsbeleid. Ik heb naam en toenaam genoemd van de ambtenaren, die zich te buiten zijn gegaan aan machtswellust, met de bedoeling de Regeering in staat te stellen mijne beweringen te controleeren en waar noodig in te grijpen. Als ze dit nalaat, ook na serieus onderzoek van haar kant, zal ik de vrijheid nemen een campagne tegen haar te openen in de pers, omdat ik mij dan gerechtigd acht aan te nemen, dat het wanbeleid der ambtenaren de goedkeuring van de Regeering wegdraagt. Zij zal mij weliswaar opnieuw kunnen interneeren op het eene of andere onbewoonde eiland, doch dan teekent zij zelf daarmede haar eigen vonnis. Immers, de stelling dat macht is recht, is zoo veroordeeld, dat zij geen verdediger mag vinden in de Regeering, als zij althans prijs stelt op ongestoorde evolutie van ons land en volk.
>
> Door mijn ellenlange redevoering meen ik gerechtigd te zijn tot de slotsom, dat er verrotting is in het land, dat van ons staatslichaam de krachten worden gesloopt door een kankergezwel. De medische wetenschap weet tegen kanker voorloopig geen beter middel dan het mes. Welnu, dat de Regeering de kracht toone, en het mes er in zette!......
>
> Naief als ik was, meende ik in den beginne, dat de Volksraad als de chirurg zou kunnen optreden, die een halt zou kunnen toeroepen aan de voortschrijdende ontwikkeling van het kankergezwel. Nog eens, ik ben wèl naief in elk geval geweest!
>
> De ervaring heeft mij dit geleerd: dat de

Volksraad nooit meer kan zijn dan de kwakzalver, aan wien men, en dat zeer terecht, het mes niet toevertrouwt. Men acht zulks niet verantwoord tegenover den patiënt, waar de Volksraad geen volledige arts-studie achter den rug heeft gehad.

Om de beeldspraak te verlaten: de samenstelling van den Volksraad is van dien aard, dat ik nog maar geen antwoord vermag te geven op de mijzelf voorgelegde vraag, wat ons college in godsnaam te maken heeft met het ,,volk''. Behalve dat de raad te klein is, om alle stroomingen in de Indische samenleving erin te doen vertegenwoordigen, zou ik hierop willen wijzen, dat uit den aard der zaak deze raad nooit recalcitrant zal kunnen wezen, zij als oppositie-college nooit eenige beteekenis zal kunnen erlangen. Wij hebben het verschijnsel kunnen waarnemen, dat de leden van den raad, die met eenig recht zouden kunnen aangezien worden als vertegenwoordigers van Indië's burgerij, ik noem als zoodanig slechts de heeren Tjokroaminoto, Dwidjosewojo, Teeuwen, Cramer en enkele anderen, hier hun intree hebben gemaakt door een benoeming van de Regeering.

Zulks is voor mij het beste bewijs, dat het kiesstelsel waarmede ons vaderland gezegend is, er op berekend is, de macht te laten aan de kapitalistische en imperialistische groepen in ons land. Waar de locale raden kiescolleges zijn voor den Volksraad, kan de uitslag der verkiezingen geen andere zijn dan een reuzen nederlaag voor het volk. Het getrapte kiesrecht is in Europa reeds lang uit den tijd. Nu kunnen wij wel daartegen aanvoeren, dat de bevolking van Indië op politiek terrein het a, b, c nog heeft te leeren en dat in verband daarmede haar nog niet te groote bevoegdheid mag worden geschonken, doch van mijn kant zeg ik dan, dat in de locale raden meer steun moet worden gegeven aan de breede massa, veel meer dan haar gegeven is door de nieuwe regeling van den Adviseur voor de Decentralisatie, den heer Kindermann.

Het verschijnsel heeft zich voorgedaan, dat de ,,Volksvertegenwoordigers'' in den eigenlijken zin van het woord, in dit college zijn gekomen door een benoeming door den Gouverneur-Generaal. Dit is een bewijs van de liberale opvattingen, die te Buitenzorg worden gehuldigd. Maar, Mijnheer de Voorzitter! is dat geen zuiver toeval! Wij hebben te Buitenzorg ook onderkoningen op den troon gehad, die zich houden voor van God gezonden heerschers, die geen medezeggingschap in welken vorm en in hoe geringe mate ook kunnen dulden.

Om kort te gaan, ik zou wenschen betere waarborgen voor de rechten van mijn volk, voor ons recht op medezeggenschap. Tooneelspeelkunst is wel mooi, kan ik heel goed waardeeren, doch daar, waar die kunst thuis hoort, in den schouwburg, doch niet hier, niet in 's lands vergaderzaal. Hier eisch ik oprechtheid, ook, neen, in de allereerste plaats, van den kant der Regeering. Wij moeten weten, wat wij aan haar hebben.

Tot zoover de rede van den heer Tjipto. Na hem spraken als vertegenwoordigers der inheemsche bevolking nog de heeren Radjiman, Tjokroaminito en Abdoel Moeis, die allen, hoewel in minder felle bewoordingen dan Tjipto, het beleid der regeering critiseerden.

Zonder ons te begeven in eene beoordeeling van hetgeen door bovengenoemde volksraadsleden bij de begrootingsdebatten in het midden gebracht is, meenen wij toch — de onbescheidenheid worde ons vergeven! — onzen Kamerleden de volksraad-debatten ter ernstige studie te moeten aanbevelen; de aanstaande Tweede Kamer-debatten over Indië kunnen er in degelijkheid door winnen.

Men moge tegenstander zijn van de beginselen, door mannen als Tjipto en Tjokroaminoto verkondigd, hunne woorden mogen, nu zij in een ,,Volksraad'' de belangen van hun rasgenooten verdedigen, niet door het moederlandsche parlement genegeerd worden.

De volgende week een en ander over de critieken van mr. dr. Schumann (vrijz.-dem.) en ir. Cramer (soc.-dem.).

W. LUBBERINK.

CONGRES-INDRUKKEN.

Tweede Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden op 31 Januari en 1 Februari 1919 in den Dierentuin te 's-Gravenhage.

Jong-Indië heeft jong-Holland gevonden!

Jong-Indië heeft — welbewust en met onstuimige kracht — bij zijn vriend jong-Holland aangebeld.

Jong-Holland heeft *opengedaan*, heeft zijn vriend jong-Indië *ontvangen* en hem zoodanig in het hart gegrepen, dat hij zich volledig openbaarde!

Jong-Indië vond zijn vriend, vond gehoor bij zijn vriend, stortte zijn hart voor hem uit! Snikte, schreeuwde zijn leed uit en... deed zijn vriend pijn... hevige pijn!

Jong-Holland heeft het aangedurfd de veiligheidsklep, gloeiend warm van Indonesische nationale hartstocht, met een ruk open te zetten. De nationale gassen sisten en floten naar buiten en veroorzaakten schrijnende pijn.

Maar zij sloegen géén wonden en infectie is uitgesloten!

Jong-Holland heeft aan oud-Holland getoond, op welk een geweldigen vulcaan van Indonesisch nationalisme het in Azië leeft en werkt.

Jong-Indië heeft — dank zij de warme vriendschap van jong-Holland — zich volledig overgegeven in al zijn hartstochten!

Tientallen Indonesiërs..., Javanen, Maleiers, Batakkers, Minahassers, Chineezen, enz. enz. hebben het bewezen! Door woorden en vooral door gebaren.

De nationale hartstochten lagen open en bloot.

Jong-Holland kan met dit succes gelukgewenscht worden.

Zal oud-Holland van dit jong-Hollandsch-Indonesische college willen profiteeren?

Zal oud-Holland, dat in al zijn ouderdom en wijsheid zoo moeielijk afstand doet van geloof in eigen onfeilbaarheid, naar de stem der jongeren luisteren?

Zal bovenal jong-Holland nu doorzetten? Zietdaar eenige vragen, welker beantwoording m.i. van grooten invloed zullen zijn op de toekomst van Nederland als koloniale mogendheid, aan wie door de geschiedenis ten rechte of ten onrechte een taak werd opgelegd!

Het begin was al direct sensationeel!

Mr. Einthoven opende met een rede, waarin hij hulde bracht aan de energie enz. van onze voorvaderen; waarin hij trotsch bleek te zijn op de Oost-Indische Compagnie.

Beweging onder de Indonesiërs, wier oogen schitterden van strijdlust en die zich gereed maakten voor een eerlijke bokspartij! Zij, de Indonesiërs, voelden, dat hier klare wijn kon geschonken worden. Zij konden hier alle maskers afwerpen... omdat zij zich wisten op een bodem van eerlijkheid en oprechtheid.

Zij reageerden op deze Hollandsch-nationalistische uiting met een méér dan warm applaus... zij werden niet nijdig... maar eerlijk, oprecht en weldadig hartstochtelijk!

Mr. Jonkman opende het vuur op een schitterende wijze; uit zijn rede sprak volledige erkenning van het Indonesisch nationalisme, maar... hij kon zijn Nederlandsch nationalisme niet verloochenen! Hij mocht dat niet verloochenen en gaf niet antwoord op de vraag: Wat wil, kan en mag Indonesië thans van Nederland verwachten? maar sprak uit, wat jong-Nederland van Indonesië verwacht!

De heer Oei Kiauw Pik hield een millioenenrede, die wat betreft vorm, inhoud en wijze van voordragen deed denken, heel sterk deed denken, aan een volrijp minister van financiën! Eenig Chineesch imperialisme leek mij niet geheel vreemd aan diens gedachtenontwikkeling.

Bij de rede van Dr. Goenawan, die de negatieve stelling toelichtte: ,,Nederland kan de noodige werkkrachten voor Indië niet leveren en Indië zou ze niet kunnen betalen!'' verscheen op den achtergrond het beeld van ,,de rijzende zon!'' Er lag iets dreigends en tartends in zijne woorden en, zonder den naam te noemen, dachten allen aan Japan!

In het debat reageerde Jonkman hierop dan ook op een wijze, die van een Nederlandsche nationalist niet anders kon verwacht worden! Hij stelde de positieve vraag: ,,Wil Goenawan Japan als voogd? Dat hij het dan ronduit zegge!''

En even, heel even...... gluurde bij Jonkman de Hollandsche ,,bezitter'' om den hoek, die bang is voor het verloren gaan van zijn ,,bezitting''.

Goenawan — en dat was m. i. het voornaamste punt van den eersten dag — beantwoordde deze vraag...... ijselijk kalm, niet hartstochtelijk maar snijdend droevig...... wij willen nòch Nederland, nòch Japan tot voogd!

Daar lag iets in zijne woorden van de stemming van den chirurg, die na inspannende pogingen de zieke plek bij den patiënt gevonden heeft! Die het mes erin zet en den patiënt ziet krimpen van pijn, wetende, dat hij hem genezing brengt!

Maar daar lag tevens iets in zijne woorden van vrees voor de toekomst. Van vrees, dat de onontwikkelde massa, door Nederland's onwil of onmacht, tegen den zin van de leiders, in de armen van een anderen voogd zal gedreven worden...... van Japan!

Bijtend scherp klonk zijn uitspraak ,,Japannophiel!'' Triomfantelijk klonk de afwijzing van de geuite veronderstelling. Maar droevig en moedeloos constateerde hij het verschil tusschen de mentaliteit van jong-Holland en oud-Nederland.

Moge vooral dit gedeelte van zijne redevoering tot oud-Nederland doordringen!

Sprekers van diverse pluimage wisselden elkander

af op het podium en verscherpten met hunne opmerkingen de antithese „overheerscher-overheerschte" of „Westerling-Oosterling".

O.a. Dr. Ratu Langie snerpte het uit, dat de Aziaten overal, hier in Europa, in Amerika en in Australië, stuiten op een muur. Terwijl een Chinees een zendingschool-student afwees met de opmerking, dat de Oostersche cultuur zich niet tracht op te dringen aan anderen......

Dankbaar, maar niet voldaan, verlieten blank en bruin deze eerste zitting, waar warme harten zich in een ijskoude atmosfeer hadden geuit en elkander bestreden!

De tweede dag bracht de uitbarsting!

Het vraagstuk van onmiddellijk Hooger Onderwijs in Indonesië werd ingeleid door den heer Sim Ki Ay met een welverzorgde en gloedvol uitgesproken rede. Daarna wierp de heer Adriaanse met een zwaar gedocumenteerd en door het snelle tempo moeilijk te volgen betoog, waarin herhaaldelijk de klank „Westersche superioriteit" naar voren trad, petroleum in den fellen Indonesisch-nationalen gloed.

Om opgevolgd te worden door Dahlan Abdoellah, die op even welsprekende als hartstochtelijke wijze de noodzakelijkheid, de dringende noodzakelijkheid, van de onmiddellijke oprichting van eene Indonesische universiteit bepleitte om Indonesisch-nationale redenen.

En van af dit oogenblik sprongen de sprekers om beurten op en af het spreekgestoelte (ik meen vier en twintig debaters) om elkander de waarheid naar het hoofd te slingeren. Om elkander te overtuigen van hetgeen zij als waarheid voelden en dachten! Een ware bandjir van beschuldigingen en verwijten.

Hulde aan den cadet-sergeant Teerink, die op even kalme als waardige wijze de partij opnam voor de 97 millioen-post op de Indische begrooting voor defensie-doeleinden, welke post door ettelijke sprekers, onafhankelijk van elkander, was aangevallen.

Wij — aldus deze jeugdige idealist — zullen zorgen, dat Indonesië geen andere voogd krijgt... dat Indië en Holland één blijven!

Het stormachtige applaus, ingezet door een Indonesiër, bewees, hoe de geheele vergadering, ook de Indonesiërs, dit fiere, eerlijke en idealistische antwoord op juiste waarde wisten te stellen.

Indologen en militairen hadden het op dezen tweeden dag hard te verantwoorden. Hoe kon dit ook anders, waar zij vertegenwoordigen het Nederlandsche bestuur en het Nederlandsche gezag!

Den heer Adriaanse vlogen de spaanders om de ooren. De geest van wijlen M. van Geuns werd er bij gehaald en ontlokte woorden van bitterheid.

Tillema met zijn monster-advertentie en zijne standaard-werken werd herhaaldelijk gehuldigd. Deze wakkere strijder voor Indonesië's gezondheid mag tevreden zijn. Zijne denkbeelden vreten door!......

Samsi, de kalme en stille Samsi...... hij knetterde het uit...... „wij moeten een hoogeschool hebben als bolwerk voor ons nationalisme"...... „dàarmee en met niets anders zult gij thans onze harten stelen!"

Een tweetal Chineesche spreeksters werd warm gehuldigd voor hare verzoenende woorden, waaruit niettemin Aziatische trots sprak.

Tergast — als in Indië geboren Europeaan — verklaarde zich solidair met de Indonesiërs.

Eenige Hollanders namen de partij van Adriaanse. „Oost is Oost en West is West, en God behoede dat 't anders worde"! gilde een Chinees.

De voorzitter, vuurrood van opwinding en inspanning, voelde zich de leiding ontglippen... Dr. Yap, een der ouderen, die zich tot nog toe van deelname aan de besprekingen had onthouden, zag de hamer reeds opgelicht om het congres te sluiten.

Met zijn eigenaardig explosief stemgeluid opperde hij het denkbeeld van een „motie", waarin het congres, neen...... waarin de Hollandsche leden van het congres...... zich zouden uitspreken over die Indonesische universiteit...... neen...... wat dan?

De aanwezigen verlieten hunne zetels en drongen op rondom de bestuurstafel. De leiding ontglipte een korte wijle aan de handen van den voorzitter, die een schier bovenmenschelijke taak had te vervullen. Het woord werd niet meer gegeven, maar het werd genomen door een ieder, die wat te zeggen had.

De gezichten waren door hartstocht verwrongen. Korte en scherpe bliksemflitsen schoten door de zaal, onderbroken door donderend gerommel van applaussalvo's.

Jong-Indië wilde Jong-Holland overdonderen! Jong-Indië wilde Jong-Holland dwingen oud-Nederland te diskwalificeeren.

Gij, aanwezigen, die nog niet wisten wat de woorden „een Poolsche Landdag" beteekenen...... gij wéét het nu!

De onweersbui had zich in enkele minuten ontlast. De Hollandsche studenten, die het verst afstaan van oud-Nederland, verzetten zich het krachtigst tegen het stellen van moties. „Het is niet nóódig...... wij zullen door daden toonen, wat jong-Holland wil"...... aldus Mr. Jonkman, ondersteund door een orkaan van enthousiasme.

Het congres, dat een oogenblik — één oogenblik slechts — dreigde uit elkaar te spatten, dreigde beneveld te worden door hartstochten...... eindigde met te antwoorden op de vraag, bij de inleiding gesteld:

„Wat wil, kan en mag Indonesië thans van Nederland verwachten?"

En dat antwoord, dat eerst bij het einde van het congres werd gegeven, niet werd uitgesproken, maar werd gegeven door daden...... luidde:

„Jong-Indië verwacht van jong-Nederland, dat het vertrouwen, thans door Indonesië aan Nederland en in Nederland geschonken, niet zal blijken misplaatst te zijn geweest!"

Immers, de voorzitter hernam de leiding! Moties werden niet gesteld! De stemming werd niet verstoord. De band tusschen Hollanders en Indonesiërs werd gesterkt. De lucht was gezuiverd!

De Indonesiërs keerden bevredigd en voldaan rustig huiswaarts.

Jong-Indië heeft jong-Holland gevonden!

En de Hollandsche studenten benijd ik om den geweldigen voorsprong, die zij hebben boven oud-Nederland in Indonesië. De colleges, die ter congresse zijn gegeven, zullen hen — wanneer zij straks te Priok voet aan wal zetten — voor een hoop dwaasheden behoeden!

H. J. VERMEER.

Den Haag, 2 Februari 1919.

Persoverzicht.

In *De Mare* van 15 Januari j.l. schrijft *L.* onder den titel: „*Het Volksuniversiteitswezen in verband met de kennis betreffende onze Koloniën*" o.m.:

„Behooren de Nederlandsche Volksuniversiteiten zich in te spannen om ook kennis van de Nederlandsche koloniën te verspreiden?

Als het doel dezer instellingen is den zedelijken en den stoffelijken vooruitgang van het volk te bevorderen en de volkskracht te vergrooten — dan komen onze koloniën wel het eerst in aanmerking voor een plaats op de roosters der Volksuniversiteiten. Voor Nederland zijn de koloniën een onwaardeerbaar bezit, in stoffelijk, maar vooral in zedelijk opzicht. Van dit laatste is men in Nederland nog niet algemeen overtuigd, en daarom willen wij vooraf eenig licht doen vallen op de moreele voordeelen, aan het bezit der koloniën verbonden voor ons volk. De koloniale geschiedenis moeten wij daarbij laten rusten: in het verleden waren die moreele voordeelen van zeer twijfelachtig gehalte. Tot voor een halve eeuw was Indië voor Nederland werkelijk een wingewest. Maar nu is het een arbeidsveld, waar onvermoeide, sluimerende Nederlandsche energie en krachtige consequente doorvoering van zedelijke beginselen zich heerlijk ontplooien.

Het gros der Nederlanders in het kleine Europeesch Nederland ziet en weet daar nog zoo weinig van. Het ziet hier groote, in Indië verworven fortuinen verteren en meent zoo licht, dat die op dezelfde weerzinwekkende wijze verworven zijn, door uitbuiting van weerlooze Inlanders, als waarop O.W.-ers en kettinghandelaars zich rijk knoeiden ten koste van de groote meerderheid van het volk, die de oorlogslasten niet op anderen kan afwentelen. Het weet niet, dat die fortuinen zijn ontworsteld aan den Indischen bodem, ten voordeele van Europeaan en Inlander beiden. Het ziet hier gepensionneerde „Indischlui" rondloopen, half versleten, wat onwennig nog in de ledigheid van hun bestaan en in het bekrompene van Holland, waar zij Indische ruimte gewoon waren. Maar het beseft niet, dat vele van die min of meer oude heertjes in Indië eene verantwoordelijkheid hebben gedragen, een hoeveelheid belangrijken arbeid hebben verricht, het welzijn van vele duizenden

in handen hebben gehad, voldoende om een dozijn rustige Hollandsche bestaantjes te vullen.

Inderdaad wil men tegenwoordig Nederland op zijn best, Holland op zijn breedst zien, dan moet men naar Indië gaan. Daar kan men nagaan hoe Nederland de hem door de geschiedenis opgedragen taak van voogd over de vele, voorloopig nog onmondige, Indische volken uitvoert, geleid door beginselen van zedelijkheid. Hoe zijn ambtenaren bewust werken aan de ontwikkeling der Inlandsche volken in eene richting, die hen zelve overbodig moet maken, ondanks den spot over de ,,ethische politiek" van grove naturen. Hoe veel daar wordt gewerkt, om godsdienstige en om algemeen-zedelijke beginselen, aan de ontwikkeling der eenvoudige broedervolken tusschen de keerkringen. Hoe veel heel gewone Hollandsche jongens, waar niemand iets bijzonders in had gezien, zich daar ontpoppen als mannen-vanstavast. Hoeveel de Nederlandsche Wetenschap, vooral de natuur- en taalwetenschappen, te danken hebben aan dat onuitputtelijke studieveld, dat Nederlandsch-Indië heet. Hoe onze Universiteiten, ons Middelbaar Onderwijs voor een groot deel hun bestaansreden en hun bloei ontleenen aan het bezit van Indië.

En nu uit stoffelijk oogpunt de zaak beschouwd. Er is geen bedrijfstak in Nederland, die niet den gunstigen invloed van onze betrekkingen met Indië ondervindt. In de eerste plaats natuurlijk de handel, de scheepvaart en de nijverheid. Men kan het zich nauwelijks denken hoe leeg, hoe zielloos, hoe verarmd Nederland zou worden als het Indië moest missen. De koloniën hebben nu een handelsbeweging van ruim een milliard gulden (in normale jaren) en daarvan is het leeuwendeel op Nederland gericht. Al volgen wij de meest vrijzinnig denkbare handelspolitiek in Indië, zoodat vreemdelingen op geheel denzelfden voet als Nederlanders er handel, grooten landbouw en nijverheid kunnen drijven, zoo heeft toch uit den aard der zaak het moederland een voorsprong boven vreemden.

Duizenden Nederlandsche jongelieden kunnen in Indië een breed en dankbaar bestaan vinden. De geweldig snelle opbloei van Indië in politiek en economisch opzicht verveelvuldigde plotseling de behoefte aan gestudeerden, zóó plotseling, dat Nederland thans niet aan de vraag kan voldoen. Nederland is in de nieuwe situatie ten opzichte van Indië nog niet ,,ingegroeid". Men geeft wel eens af op de futloosheid van Hollandsche jongelui, die uit vrees voor de weinig bekende nieuwe omgeving aan een smal en onbeduidend Hollandsch baantje blijven hangen en de hun geschonken talenten begraven. Dat verwijt is niet geheel gegrond. Wat is er eigenlijk tot nu toe gedaan om het Nederlandsche volk, h e t v o l k i n z ij n g e h e e l — want de meerdere leidende krachten zullen voortaan uit v e e l u i t g e b r e i d e r k r i n g moeten komen dan vroeger — te doen weten, dat daar een nieuw, een vele malen in belangrijkheid toegenomen Tropisch Nederland is ontstaan, dat om intellectueele werkkrachten van allerlei ras en huidskleur schreeuwt? Men leeft hier nog in de oude vooroordeelen en onwetendheid omtrent Indië, de jongelieden niet alleen, maar ook — en dat is wellicht van nog meer belang — de ouders. Er wordt al veel gedaan om hierin verbetering te brengen, door welmeenende particulieren en door den Staat, die o.a. een Arbeidsbureau voor den Indischen dienst oprichtte, verbonden aan het Departement van Koloniën.

Zoo ergens, dan ligt hier een taak voor de Volksuniversiteiten. Zij behoeven geen propaganda te maken voor dienstneming in Indië, maar zij kunnen wel kennis verspreiden, vooroordeelen wegnemen, *de aandacht vestigen op Indië alvorens men besluit om een vreemd land te gaan dienen.*

* * *

Omtrent de Vereeniging ,,Moederland en Koloniën" vermelden de Haagsche bladen:

In de door de Vereeniging Moederland en Koloniën gehouden vergadering zijn rekening en verantwoording, benevens jaarverslag over het afgeloopen jaar vastgesteld. In twee vacatures in het bestuur werden gekozen de heeren Nypels en Stibbe.

De heer Dom v. Rombeek hield vervolgens een lezing over agrarische en economische toestanden in Oost-Indië. Indië zal een belangrijke rol kunnen spelen bij de wereld-vetvoorziening, waar het betreft plantaardige vetten, of producten, die een hoog percentage zetmeel bevatten. Spr. meent, dat de daartoe noodige gewassen zeer goed door den inlandschen landbouw geteeld kunnen worden, ook zou de landbouwer geenszins van zoodanige teelt afkeerig zijn.

Spr. behandelt vervolgens de vraag of, ten einde een eenigszins belangrijke teelt van voedingsproducten te bevorderen, er meer landerijen ter beschikking der bevolking zouden kunnen komen. Hij meent, dat dit niet alleen op de buitenbezittingen, maar ook op Java wel het geval zou zijn. Spr. motiveert vervolgens zijn standpunt, dat men de suikerindustrie de noodige bouwgronden moet laten in plaats van deze met 25 pCt. in te krimpen, en dezen aldus vrijkomenden grond ter beschikking te stellen van den verbouw van voedingsmiddelen. Laat men de bevolking in andere streken de beschikking geven over de, door de afschaffing van de gouvernements-koffiecultuur vrijkomende z.g. koffiereserves, welke op Java vele bouws beslaan. Spr. bestrijdt in den breede de meening dergenen, die deze gronden o.m. uit boschbouwkundig oogpunt gereserveerd willen laten.

Tevens bestrijdt hij een te straffe beperking van de grondontginning, opdat deze intensiever zou worden. Buiten den landbouw is trouwens in de inlandsche maatschappij weinig ruimte voor andere takken van bedrijf als hoofdbestaansmiddel.

De gronden moeten tijdelijk in gebruik worden gegeven. Ze zouden later weer aan den boschbouw kunnen komen en der bevolking worden geleerd het meer in de diepte dan in de breedte van den bodem te zoeken.

Wat de teelt zelf aangaat, zou spr. verschillende gewassen naast en bij elkaar geplant willen zien, gelijk reeds veelal in Indië gebeurt.

De heer v. Rombeek besluit zijn rede met de opmerking, dat iedere vermeerdering der productie aan voedingsmiddelen in een tijd als wij thans beleven wel zeer welkom moet zijn.

Nadat was gepauzeerd en nog een enkele opmerking door den inleider beantwoord, werd de bijeenkomst gesloten.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een uiterst zorgelijke toestand.

Zoo noemde de ,,Sumatra Post" den toestand met betrekking tot de voedselvoorziening. Het blad beweert, dat Deli over eenige maanden voor het feit kan worden gesteld, dat 250.000 menschen voedsel zullen eischen en dat er aan dien eisch niet zal kunnen worden voldaan.

Het blad heeft geringe verwachting van de door de regeering opgelegde verplichting tot aanplanting van voedingsgewassen en verwacht alleen heil van regeeringshulp of van inmenging van Britsch en Amerikaansch kapitaal en indien daarop niet te rekenen valt, zou het eenige middel om een catastrofe te voorkomen zijn...... geleidelijke deportatie van inheemsche werkkrachten.

In het ,,Nbl. voor Atjeh en Onderhoorigheden" vraagt H. echter, wat de groote ondernemingen gedaan hebben om de taak der regeering te verlichten en hoe er gereageerd is op de aanschrijvingen van overheidswege om mede te werken tot vermeerdering van den algemeenen voedselvoorraad door zelf de verbouwing van voedingsgewassen ter hand te nemen.

Te laat heeft de regeering ingezien, dat er door overreding in deze niets viel te bereiken en ging ze over tot het uitvaardigen van een ordonnantie, waarbij de ondernemers tot het aanplanten van voedingsgewassen verplicht werden.

Krachtens bovenbedoelde ordonnantie is door den Gouverneur van Sumatra's Oostkust een regeling getroffen, waaruit een bijna ongeloofelijk optimisme spreekt. ,,Of zou men in ernst eenig resultaat verwachten van de opgelegde verplichting om 1 H.A. per 20 contractanten met voedingsgewassen te beplanten? Nemen we aan, dat het beplanten van een belangrijk grooter oppervlak verplichtend was gesteld, zou dan de regeering in de behoefte aan plantmateriaal kunnen voorzien? Vermoedelijk zou zulks niet mogelijk blijken."

Bij herhaling is gewezen op de noodzakelijkheid om door zaadtuinen van snelgroeiende tweede gewassen aan te leggen te zorgen, dat men ten allen tijde over voldoenden voorraad zaaigoed zou kunnen beschikken. Eveneens werd in overweging gegeven reservevoorraden van ladangrijst in gabavorm op te slaan, teneinde zoo noodig en ten allen tijde plantmateriaal aan de ondernemingen te kunnen verstrekken.

Met onwillige honden is het echter kwaad hazen vangen, en de regeering heeft de zaadtuinen niet in eigen beheer genomen, wellicht weerhouden door de klachten van planterszijde, dat men de na de eerste crisis aangeplante mais moest weggooien, omdat Rangoon weer voor den rijstuitvoer werd opengesteld.

Jammer genoeg wordt de voedingswaarde van verschillende polowidjo-gewassen onderschat. Weet men, dat de gemiddelde rijstbehoefte per hoofd en per jaar op Java 1.6 pikol bedraagt, terwijl deze hoeveelheid voor Deli op het dubbele gesteld mag worden, zoo kan men zich eenigszins een denkbeeld vormen van den invloed, welken het gebruik van voedingsproducten, bereid van polowidjo-gewassen, op de rijstconsumptie heeft.

Zonder het gebruik van ander voedsel zal er op het rijstverbruik aanzienlijk bespaard kunnen worden en een wekelijksche rijstverstrekking zou eveneens bevorderlijk zijn aan een zuinig gebruik, daar het verdobbelen van rijst op hari besar veel voorkomt.

Is bijvoeging van ander voedsel noodzakelijk, dan zal men den contractanten de verplichting moeten opleggen een deel van het te verstrekken voedsel te ontvangen in peulvruchten, maïs, enz. Argumenten als de Chinees eet geen mais, hebben geen zin; de Chinees zal evengoed maïs eten als de Hollandsche werkman in tijden van nood rijst in plaats van aardappelen.

Zoodra het tijdstip gunstig is, zal men over moe-

ten gaan tot het aanplanten van rijst en eerst, wanneer alles gedaan is, wat in onze macht staat tot afwending van het gevaar van voedselgebrek, is een beroep op het vreemd kapitaal verantwoord.

In de toekomst zullen geen gronden, geschikt voor het verbouwen van voedingsgewassen, aan Eur. ondernemers mogen worden uitgegeven dan voor dat doel, en ieder ondernemer zal verplicht moeten worden tot het aanplanten van voedingsgewassen op die terreingedeelten, welke hiervoor geschikt zijn.

Volgens H. zal, indien de ondernemers een klein deel van de enorme winsten beschikbaar stellen voor de niet-Europeesche arbeidskrachten, ,,het Gewest zonder kunstmatig geëmigreer in korten tijd over een vrij aanzienlijke bevolking beschikken, waardoor het vraagstuk der voedselvoorziening z'n natuurlijke oplossing zal vinden."

De ,,Deli Ct." meldt aangaande de bepalingen van den Gouverneur van de Oostkust van Sumatra, dat rubberondernemingen met een aanplant van ten hoogste 3 jaar oud, klapperondernemingen of andere aanplanten met overjarige gewassen behalve thee, verplicht zijn tusschen de aanplanten of op plantklare velden in de maand November voor elken contractkoelie uit te planten: 360 djagoengplanten en 130 oebi tjina planten of 100 planten djali. Ondernemingen, die balang of jonge boschgronden te hunner beschikking hebben of kunnen krijgen, zijn verplicht daarop vóór het einde van het loopende jaar (1918) per 100 contractkoelies aan te leggen 4 bouw maïstuinen en 1 bouw obi tjina of djali.

Andere ondernemingen, die oud bosch tot hun beschikking hebben of kunnen krijgen, zijn verplicht voor het eind van 1918 per 100 contractkoelies 5 bouw te kappen, die uiterlijk 1 Maart 1919 met maïs beplant moeten zijn.

Maatschappijen mogen de aanplanten voor meerdere ondernemingen op één onderneming aanleggen.

De ,,Deli Ct." vindt deze maatregelen uitstekend, omdat, nu de nood dreigt, er tenminste iets gedaan wordt, en niemand zal kunnen klagen, dat de maatregelen niet verstrekkend genoeg zijn. Het blad vindt het aanplanten van een 50 bouw voedingsgewassen per onderneming van 1000 koelies inderdaad een drastischen maatregel.

De kritiek der planters richt zich niet in de eerste plaats tegen den maatregel zelf, maar tegen den te korten tijd van voorbereiding en de moeilijkheid om goed zaaizaad te krijgen.

,,Eén grief hoorden we nog ontwikkelen, n.l., dat de ondernemingen, die geen gronden beschikbaar hebben, geheel vrijgesteld kunnen worden. Het zou onbillijk zijn, deze ondernemingen, die toevallig in een gunstige conditie verkeeren, op deze wijze van alle kosten vrij te stellen."

De oogst van de 50 velden zal zeker niet veel minder dan *f* 10.000 kosten.

De zaaimaïs gaat reeds ontzettend in prijs stijgen, zoodat het wenschelijk zou zijn een maximumprijs vast te stellen.

Op sommige ondernemingen waren reeds uit eigen beweging aanzienlijke aanplanten van voedingsgewassen aangelegd, terwijl op andere nog de tusschenruimte in de djagoeng met kedele wordt beplant.

Het wordt tijd,

dat de heeren voormannen van de Sarekat Islam de organisatie van die corporatie ter hand nemen, aldus Mr. L. J. O. J. Jeekel in ,,De Indiër". ,,Niet mag worden verwacht, dat alle leden van eene corporatie met op volledige door studie en ervaring verkregen kennis van het doel der corporatie en de middelen, waarmede naar het doel gestreefd zal worden steunende instemming, tot die corporatie zijn toegetreden; wel mag worden geëischt, dat zij dat doel weten en goedkeuren en bereid zijn de van het bestuur der vereeniging uitgaande bevelen ter bereiking van dat doel op te volgen. Van een dergelijke doelbewustheid en bereidwilligheid is bij de leden der Sarekat Islam vrij algemeen niets te bespeuren."

Vaag zweeft den meesten voor den geest, dat zij als belijders van den Islam boven andere menschen zijn uitverkoren, die een anderen godsdienst hebben, dat de leden der vereeniging broeders zijn en de anderen onwaardigen, dat ze trouw geld moeten opbrengen voor de vereeniging en elkander moeten bijstaan."

Van een band is geen sprake, van partij-discipline nog minder. Van de rebellieën, die na het ontstaan van de Sarekat Islam plaats hadden, kreeg zij de schuld, ,,omdat men in haar den Lucifer der verbeelding zag, terwijl ze ternauwernood een onvolwassen knaap is."

Hetzelfde heeft men ook weer te Koedoes zien gebeuren, waar men vice-president en andere bestuursleden der plaatselijke Sarekat Islam opvatte.

,,Dat komt er van, wanneer men zich aan het hoofd plaatst van een corporatie in naam en de leeuwenhuid omdoet."

Schr. is het volstrekt oneens met den heer Abdoel Moeis, die in de ongeregeldheden te Koedoes een uiting van rassenhaat zag.

Maar rassenhaat kan kunstmatig gefokt worden en dit gebeurt bij sommige groepen van Sarekat Islammers.

Rassenhaat leidt tot persoonlijke aanranding. Rassenhaat en roofzucht nu hebben geheel verschillende psysische oorzaken, die gewoonlijk niet samengaan. Te Koedoes was blijkbaar roof hoofddoel.

Telkens blijkt echter, dat er tusschen de leden der vereeniging en haar bestuur geen geestelijk contact bestaat, evenmin als tusschen de bestuurders onderling.

Wil de Sareket Islam als organisatie den rol spelen, welke haar voorgangers haar toedichte wil zij aan de ontwikkeling der moraal en medezeggingschap een krachtigen steun verleenen en de sympathie der weldenkenden verwerven, dan moet zij daartoe georganiseerd en van alle ongewenschte meeloopers gezuiverd worden.

De beweging, te Soerakarta ontstaan, had een zuiver economischen coöperatieven grondslag. Men heeft er een politieke van gemaakt met den godsdienst voorop. Zeker is deze laatste niet voortgekomen uit de volksovertuiging en het streven des volks. ,,Wat het volk wil en behoeft, zijn geen politieke tendenzen — maar economische opheffing, reëele bescherming van persoon en goederen — en practisch onderwijs, armenzorg en zorg voor de algemeene volksgezondheid. Wanneer de Sarekat Islam ook daadwerkelijk in die richting — meer dan thans gebeurt — werkzaam zijn wilde, zou zij een zegen voor de bevolking kunnen zijn."

Suriname.

Op de op 28 Januari gehouden vergadering van het *Indisch Genootschap* heeft Baron van Asbeck, oud-gouverneur van Suriname, het onderwerp ,,*Suriname*" ingeleid. Op de zeer belangwekkende lezing zullen wij terugkomen, wanneer die in druk verschenen is. Veel van hetgeen de spreker gezegd heeft kunnen wij beamen, maar hij heeft ook meeningen verkondigd (inzonderheid omtrent sommige bevolkingsgroepen) waarmede wij niet kunnen instemmen. Deze meeningen schijnen meer de uitkomst te zijn van studeerkameroverpeinzingen dan van een innig contact met de onderscheidene bevolkingsgroepen, waartoe slechts weinige gouverneurs de gelegenheid hebben. En zonder intiemen omgang krijgt men geen inzicht in de ware mentaliteit der menschen.

Ook deze spreker over Suriname heeft niet toegepast het door ons meermalen aanbevolen recept, n.l. bij elke beoordeeling van een toestand of een feit zich af te vragen: ,,hoe is het hier?"

Dit is inderdaad een goed voorbehoedmiddel tegen onjuiste beoordeelingen. Dikwijls blijkt het toch, wanneer men zich deze vraag stelt, dat hetgeen men voor specifiek Surinaamsch houdt in het moederland precies zoo is.

Een voorbeeld moge dit ophelderen: een aantal jaren geleden kwam het geregeld voor, dat bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede en de Eerste Kamer eenige leden met vinnige afkeuring spraken over het ontduiken van de invoerrechten in de kolonie. De afkeuring was natuurlijk zeer toe te juichen, maar de leukheid waarmede de heeren het deden voorkomen of belastingontduiking en smokkelen specifiek Surinaamsche ondeugden waren, in Nederland te eenen male onbekend, was, laat ons maar zeggen: vermakelijk.

Omtrent een ander punt in de lezing van Baron van Asbeck willen wij reeds nu onze meening zeggen: van landbouwonderwijs aan de jeugd verwachten wij minder dan de spreker, veel minder. Is een volk niet uit zijn aard landbouwend of heeft het zich om de een of andere reden van den landbouw afgekeerd, dan wordt het niet tot het bebouwen van den grond gebracht door welk onderwijs dan ook. Alleen bepaalde economische factoren kunnen tot den landbouw drijven, b.v. wanneer die op een gegeven oogenblik groote winsten belooft.

Bij een landbouwend volk is landbouwonderwijs natuurlijk van groot belang en het k a n dat ook in Suriname onder zekere omstandigheden zijn, maar men bega niet de fout verwachtingen te bouwen op landbouwonderwijs, hoe praktisch ook, aan kinderen. Leer de volwassenen, die reeds den grond bebouwen, door toepassing van betere methoden hun bedrijf winstgevender maken, dan zullen hun kinderen zich niet afkeeren van den landbouw.

En de schooltuintjes? Wel, die gunnen wij gaarne aan de schooljeugd, als afwisseling van het zitten op de schoolbanken, maar niet omdat wij verwachten daarmede landbouwers te kweeken.

* * *

Naar aanleiding van onze opmerking in het vorige nummer, dat de voorschriften der muskietenverordening met onverbiddelijke gestrengheid toegepast moeten worden en dat een boete van *f* 60 als maximum ons onvoldoende toeschijnt, wordt ons de vraag gedaan of aan iemand die onder haar bloempotten schotels heeft, waarin water blijft staan en muskieten uitbroeden, meer dan *f* 60 boete moet opgelegd worden. Ons antwoord is: doorblader een geïllustreerd werk over tropische ziekten en zie wat b.v. besmetting met door muskieten overgebrachte filaria van het menschelijk lichaam kan maken en gij zult u zelf het antwoord op de vraag geven.

In San Francisco veroordeelde men de menschen, die weigerden het tegen de Spaansche griep voorgeschreven masker te dragen, zonder veel omslag tot dertig dagen gevangenisstraf.

Een ander vroeg ons wat er met zulk een verordening overblijft van de persoonlijke vrijheid, waaraan ons volk zoozeer hecht. Tot dezen kunnen wij slechts zeggen: gij zijt te laat geboren.

Een derde opperde twijfel of men van de boomen de parasieten, de z.g. wilde ananassen, waarin water blijft staan, zal verwijderen. Ja, er zullen groote moeilijkheden overwonnen moeten worden, maar die zijn niet te vermijden. Onze entomoloog zal hebben te onderzoeken of die parasieten werkelijk broedplaatsen van muskieten zijn.

* * *

,,De West'' van 8 November ontleent aan het te Paramaribo verschijnende ,,Zondagsblad'' het volgende:

,,Reeds sedert geruimen tijd werden aan onze Zending onder de Javanen op Leliëndaal, 't zij door de ouders zelven, 't zij vanwege het Immigratiedepartement, Javaansche kinderen ter opvoeding toevertrouwd. 't Waren kinderen, welke in dezen tijd niet voldoende door de moeder of ouders konden onderhouden worden, of wel dezulken, welke om verschillende redenen dreigden geheel te verwaarloozen en op den slechten weg te komen.

Zoo goed en zoo kwaad als 't ging, werden deze kinderen door de op 't Zendingserf wonende Christen-Javanen in huis opgenomen. Waar nu echter hun getal tot 10 geklommen was, deed zich de noodzakelijkheid een eigen Kinderhuis op te richten steeds meer gevoelen. Zoo alleen zoude men over voldoende ruimte tot huisvesting kunnen beschikken en zou ook de opvoeding zelve onder meerder toezicht kunnen komen.

Doch hoe zoude het Bestuur onzer Gemeente er in dezen tijd toe over kunnen gaan zulk een huis te bouwen? En toch hebben wij l.l. Zondag, 27 October, een net, luchtig huisje van 2 verdiepingen met 4 kamers en 2 keukens kunnen inwijden, waardoor aan 12 kinderen met hun Javaansche verzorgers een vriendelijk tehuis kan gegeven worden.

Zulks was alleen mogelijk, doordat juist in dit jaar de Zendingsfirma C. Kersten en Co., haar 150-jarig bestaan herdacht. Getrouw aan haar leuze den socialen en geestelijken nood der bevolking te helpen lenigen, schonk zij met milde hand dit Kinderhuis met de geheele inrichting aan onze Zending onder de Javaansche immigranten.

Zoo mochten wij in een tijd, waar ook op 't gebied der Zending zooveel afgebroken wordt of toch maar met moeite staande blijft, aan dezen jeugdigen tak onzer Nieuwe Zending een nieuwe loot toevoegen.''

Curaçao.

In de Curaçaosche bladen van eind Nov. j.l. lezen wij, dat *My S. L. Maduro* op zijne terugreis van New York naar Curaçao aan boord van het Amerikaansch stoomschip Philadelphia den 15en Nov. j.l. overleden is.

De ontslapene, vennoot van de aanzienlijke bankiersfirma S. E. L. Maduro & Sons, heeft, zoo lang als zijne gezondheid 't toeliet, zijne vele gaven dienstbaar gemaakt aan de bevordering der belangen van 't algemeen en heeft daartoe verschillende eere-ambten bekleed. Hij was nog kort geleden voorzitter van den Kolonialen Raad, in welke betrekking hij meer dan eens blijk heeft gegeven van ongewonen tact en bijzonder doorzicht.

Verliest zijne familie door zijn heengaan een liefderijken en zorgzamen huisvader, zijne medevennooten een ervaren en zaakkundigen raadsman, zijne vrienden een trouwen en oprechten vriend, onze maatschappij een veelzijdig ontwikkeld lid, — de hulpbehoevenden en nooddruftigen derven door dat niet genoeg te betreuren sterfgeval een helper en weldoener, aan wiens deur nooit te vergeefs om hulp en onderstand werd geklopt.

Het volgend blad meldt:

Het stoffelijk overschot van den heer *My S. L. Maduro*, door de *Philadelphia* aangebracht, werd denzelfden dag, des namiddags, ter aarde besteld. Het werd grafwaarts begeleid door eene breede schare, w.o. zich de meeste autoriteiten en andere aanzienlijke ingezetenen bevonden. Aan het graf werd het woord gevoerd door den Gouverneur, den redenaar der Loge *De Vergenoeging* en den heer S.L.Fonseca, die in uitgelezene bewoordingen de schoone hoedanigheden en verdiensten in 't licht stelden van den betreurden doode, wiens heengaan niet alleen in den boezem zijner familie, maar ook in wijderen kring eene leegte heeft gemaakt.''

* * *

De *Vrijmoedige* schrijft:

Het regenseizoen, dat zich zoo mooi ingezet heeft, belooft een goeden oogst te zullen opleveren, zoo nu en dan krijgen we eenige fiksche buitjes en het blijft er naar uitzien, dat er meer regen zal komen. Laten we hopen, dat er een flinke oogst zal worden binnengehaald, want niettegenstaande de vrede in het zicht blijkt te zijn, zal de invoer van levensmiddelen voorloopig nog niet normaal worden en een eigen oogst van voedergewassen zal ons een tijdje lang op weg kunnen helpen.

* * *

Naar het blad vernam, bestaat het plan om den dienst van de Red D lijn weer geregeld te doen plaats hebben, zoodat het vertrek en de aankomst van de botoen op vaste dagen zullen kunnen geschieden.

* * *

Op verzoek van de Haagsche Commissie van het Verbond tot het stichten van tehuizen voor de Belgische oorlogsweezen, heeft de heer R. E. Price zich wel willen belasten met het inzamelen van giften ten bate van dat liefdewerk en is het hem gelukt *f* 122.— bijeen te brengen, van welke som *f* 103.— is ingezameld door een zijner vrienden. Eerstvermeld bedrag is door hem in een wissel No. 8799 van de *Maduro's Bank* op de *Rotterdamsche Bankvereeniging* overgemaakt aan den heer Jos. Dom, secretaris van het Verbond, te 's-Gravenhage. Voormelde Bank heeft geen percenten willen berekenen, daar de wissel bestemd was voor een liefdadig doel.

—

PERSONALIA.

—

De heer *J. A. Gravestein* is voor den tijd van twee jaren benoemd tot Rechter-Commissaris, belast met de instructie van strafzaken bij den Raad van Justitie op St. Martin N. G.

Ter voorziening in de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer *J. J. Wathey*, is tot lid van den Voogdijraad op St. Martin N. G. benoemd de heer *O. L. van Romondt.*

Aan Mej. *A. J. Dussel*, onderwijzeres 3de klasse aan de Wilhelminaschool alhier, is op haar verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan Mej. *Maud Hassell*, hulponderwijzeres eerste klasse aan de openbare school te Windwardside op Saba, is tot herstel van gezondheid, drie maanden verlof verleend en Mej. *Olive Johnson* is tijdelijk werkzaam gesteld als kweekelinge aan die school.

Aan den eersten kommies tweede klasse op Aruba *F. H. van Dinter* is om gewichtige redenen veertien dagen verlof naar Curaçao verleend.

De districtmeester van het 4e district op Bonaire *L. F. S. van der Dijs* is in activiteit hersteld.

Aan den boschwachter op Bonaire *Jan Gerarda* is tot verder herstel van gezondheid veertien dagen verlofsverlenging verleend.

Aan den gouvernements geneeskundige van Bonaire *Ch. J. Samson* is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

Aan den onderwijzer tweede klasse aan de Hendrikschool alhier *S. van de Vrede* is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den boschwachter tweede klasse op Bonaire, *L. P. Hart*, tijd. belast met de betrekking van hulpopzichter bij den vuurtoren te Boca Spelonk aldaar, is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend, en *Vesivius Adoptie* is tijdelijk belast met de betrekking van hulpopzichter bij genoemden toren.

Mej. *J. C. Statius Muller*, in het bezit eener akte als onderwijzeres derde klasse, is voor het tijdvak tot de Kerstvacantie in December a.s. werkzaam gesteld aan de Wilhelminaschool alhier.

De officier van gezondheid der tweede klasse bij het garnizoen alhier *M .C. Henriquez*, arts, is tijdelijk gedetacheerd naar Bonaire tot het verleenen van geneeskundige hulp aldaar.

Aan den Inspecteur van het onderwijs *H. Meerdink* is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Drie bladen tot één. De *Darmo Kondo* deelt mede, dat in een vergadering van voormannen der vereeniging *Boedi-Oetomo* besloten is tot oprichting van een Hollandsch-Maleisch dagblad voor Midden Java, met een wekelijksche Javaansche bijlage. Het blad zal te Solo verschijnen, doch ook voor Djokdja bestemd zijn. De redactie zal worden gevoerd door *Dr. Radjiman* en *Raden Ngabei Dwidjosewojo.* In het nieuwe blad zullen zich oplossen de bestaande uitgaven *Wederopbouw, Jong-Java* en *Darmo Kondo.*

„Naar aanleiding van het bericht over de oprichting van een nieuw dagblad door de *Boedi-Oetomo* zou ik gaarne een plaatsje willen hebben voor de volgende opmerking'' — alzoo de aanhef van een „Ingezonden stuk'' van *Pawitrohadinoto*, die vervolgt: „Het is voor ons groot nieuws, dat de voormannen van *Boedi Oetomo* besloten hebben om een dagblad op te richten. Evenwel een bevredigend nieuws kan ik dit niet noemen, waar er sprake is van een *Hollandsch-Maleisch* dagblad, zij het met een *wekelijksche* Javaansche bijlage. Een eereplaats zal de Javaansche taal, waar de *Boedi-Oetomo* zoo'n groote voorstander van is, in dit blad *niet* innemen. Slechts eens om de *zeven* dagen mogen de Javaansche lezers hunne taal er in zien prijken. Wat een vernedering voor de Javaansche taal, wat een vernedering voor het Javaansche volk! Wij willen niet ontkennen, dat zoo'n Hollandsch-Maleisch dagblad meer lezers zal vinden en meer beroemdheid zal bezorgen aan de voormannen, doch waar er altijd gesproken wordt van de bevordering van het Javaansch, dient toch aan deze taal in een door *Boedi-Oetomo* geredigeerd blad een betere positie te worden gegeven. Waar blijft de bevordering van de Javaansche lectuur door den Javaan zelf, waar de opheffing van de op den achtergrond gestelde Javaansche taal? De *Darmo Kondo*, die naar ik meen 3 maal in de week verschijnt, zal in het nieuwe blad opgelost worden, dito de maandbladen *Wederopbouw* en *Jong Java*. Nu is het streven van de mannen der *Wederopbouw* en *Jong Java*, om ook de belangen van de Soendaneezen en Madoereezen, die met de Javanen een Javaansche natie zullen vormen met de gemeenschappelijke cultuur als basis, te behartigen. Zijn de heeren Radjiman en Dwidjosewojo van hetzelfde streven? Zoo ja, waarom dan ook niet een plaats ingeruimd voor de Soendaneesche en Madoereesche talen? Waarom deze stiefmoederlijke behandeling van de zustertalen? Zoo neen, en wenschen zij dus alleen te arbeiden voor het Javaansche volk, waarom dan een oneervolle plaats voor de Javaansche taal? Is het te doen om veel abonnees te krijgen? Of is het te doen, om alle lagen van de Javaansche maatschappij te bereiken, en om, anders dan tot nog toe het geval is, den Jaavaan meer te gewennen aan Javaansche lectuur, alzoo de liefde voor de Javaansche taal op te wekken of te bevorderen? In het eerste geval hebben de heeren groot, groot gelijk; in het tweede geval echter dienen zij aan het Javaansch een betere positie te verleenen. Zooals het bericht luidt, zal ook de „*Jong Java*'' (een „Hollandsch-Javaansch-Soendaneesch-Madoereesch orgaan'' — wat een grootsch orgaan!) zich oplossen in het Hollandsch-Maleisch blad van *Boedi Oetomo*, hetwelk alleen een wekelijksche *Javaansche* bijlage zal bevatten. Is dit bericht juist, dan is ons het besluit van de bestuurders van de *Jong Java* een raadsel. Wij hebben gehoord, dat de mannen van de *Jong Java* hunne krachten wijden, niet voor den Javaan alleen, doch ook voor de zonen van de Pasoendan en Madoera, bewust als zij zijn van hunne kracht; de verandering van den naam der vereeniging „*Trikorodarmo*'' in den neutralen naam „*Jong Java*'' (wat de oprichter dokter Saliman niet zou hebben gewild) teneinde het vertrouwen der Soendaneezen te winnen, is om dit te bewijzen. En nu in eens deze verandering van inzicht; het is voor ons een raadsel. Eén door *Javanen* uitgegeven blad, geredigeerd in de Hollandsche en Maleische talen, met slechts een *wekelijksche Javaansche* bijlage, is wel een groote eer voor het Javaansche volk. De Nederlandsche taal en het Maleisch zijn practisch en winstgevend, dit valt niet te ontkennen; maar als de leiders van het Javaansche volk het Javaansch niet een betere plaats doen innemen tegenover die vreemde talen, dan zijn zij toch al te practisch! Zal de materieele wereld zegevieren?''

Onderscheid. De *Kaoem Moeda* vestigt de aandacht er op, dat de gemeenteraad van Bandong bij de bezoldiging van personeel, dat dezelfde diensten verricht, onderscheid maakt tusschen Europeanen, Chineezen en Inlanders. Aan de controleurs van de bevolkingsregistratie aldaar, wordt nm. een bezoldiging van *f* 120, *f* 80 en *f* 60 's maands toegekend, al naarmate zij tot één dier bevolkingsgroepen behooren.

Hard tegen hard. In de *Neratja* komt een entrefilet voor betreffend een conflict tusschen de politie en den dokter van den gezondheidsdienst, belast met den doodschouw. Na gereleveerd te hebben het geval in kampong Sentiong Kramat, waar de kamponglieden stonden tegenover de politie en den gezondheidsdienst, werd een relaas gegeven van het gebeurde eenige dagen geleden. Er stierven twee vrouwen *Enoh* en *Asimah*, volgens de huisgenooten en buren aan een langdurige ziekte. Ook een politiebeambte bevestigde dit. Maar de dokter van den gezondheidsdienst constateerde cholera bij doodschouw, waardoor er een conflict ontstond tusschen de kamponglieden en de politie, contra den gezondheidsdienst. Daarna heeft de politie bewijsmateriaal kunnen aanbrengen, dat *Enoh* sedert weken onder behandeling was van Dr. van Dijk, die dan ook beweerde, dat de dood veroorzaakt werd door malaria. Aan het slot schrijft het blad, dat de chef van den gezondheidsdienst, die op een audiëntie beloofd had betere maatregelen te nemen inzake de observatie, thans tusschenbeide dient te treden om 't niet aan te laten komen op „hard tegen hard'' ten nadeele van den kleinen man en de Regeering.

Anti-dessaloemboengs. De *Sinar Djawa* meldt, dat de *Sarekat Islam* te Koedoes een vergadering hield, welke door ruim 1000 personen was bezocht. De vergadering sprak zich uit voor de afschaffing van de *dessaloemboengs* en tegen de instelling van barakken, daar deze instellingen de bevolking zouden hebben geschaad.

Inl. Onderwijzers. Zooals bekend — alzoo de *Darmo Kondo* — bestaat voor Inlandsche onderwijzers(essen) en hulponderwijzers(essen), die geslaagd zijn in het eindexamen van een Gouvernements-kweekschool van Inlandsche onderwijzers of van een gesubsidieerde particuliere kweekschool voor Inlandsche onderwijzers, welke door den Gouverneur-Generaal is aangewezen als een inrichting, waarvan het bewijs van met gunstig gevolg afgelegd eindexamen den bezitter benoembaar maakt tot hoofd van een Openbare Inlandsche school der 1e klas (Holl.-Inl. school), de gelegenheid om zich onder leiding van een Europeeschen onderwijzer(es) verder te bekwamen in de Nederlandsche taal en van de daarin verworven bekwaamheid te doen blijken door het afleggen van een examen. De geslaagden genieten van de maand na die, waarin zij het examen afgelegd hebben, een aanvangsbezoldiging *f* 10 's maands hooger, dan die organisch voor hun rang vastgesteld is. Aanvankelijk in 1912 mochten bij denzelfden onderwijzer niet meer dan *twee* personen gelijktijdig in opleiding zijn, welk aantal in 1913 werd uitgebreid tot *vier* en thans verhoogd is tot *zes*. Verder is de uitkeering van landswege aan den opleider van *f* 12.50 per maand voor elken leerling verhoogd tot *f* 20 en de bij het slagen van den leerling toegekende belooning van *f* 600, na aftrek van de maandelijksche uitkeeringen, verhoogd tot *f* 750, eveneens verminderd met de reeds genoten uitkeeringen.

—**De Koedoes-zaak.** *Abdoel Moeis* geeft in een hoofdartikel in de *Neratja* een beschouwing over de ongeregeldheden te Koedoes. De juiste oorzaak weet men nog niet, maar in de Europeesche pers is dadelijk gezocht naar de eene of andere organisatie, op welke de schuld kan worden geworpen. De „Locomotief'' betichtte de „Sarekat Islam", de „Indiër'' de „I. S. D. V.'', terwijl het „Bataviaasch Nieuwsblad'' de uitbarsting der volkswoede toeschreef aan fanatisme. Maar, meent schrijver, het is goed eerst te onderzoeken, of wel alle Inlanders, die aan de vechtpartij hebben deelgenomen, S. I.-leden zijn. Is dit zoo, dan is er inderdaad eenige grond voor de aan het adres der S. I. geuite beschuldiging. Waren er echter onder de menigte ook een massa niet S. Iers, dan moet het gebeurde vermoedelijk worden geweten aan een reeds bestaanden wrok bij een der groepen, tw. de Inlanders of Chineezen. In Koedoes wonen vele Chineezen; het Chineesche kapitaal, dat er circuleert, is vrij aanzienlijk. Waar de handelsbetrekkingen aldaar tusschen Inlanders en Chineezen zeer nauw zijn, is de verbreking daarvan een teleurstellend feit, want door samenwerking, door weten te geven en te nemen, of te leven en te laten leven, zouden de economische bestaansvoorwaarden beider rassen zeker tot volmaaktheid gebracht kunnen worden. Vijandschap van den Inlander tegenover den Chinees is denkbeeldig, zegt Abdoel Moeis en beroept zich daarvoor op de diep in het binnenland nering doende Chineezen, die volkomen veilig zijn, zoolang zij de rust der bevolking niet verstoren. De Chineesche handelsvereeniging te Semarang heeft bij de Regeering protest aangeteekend tegen de onvoldoende bescherming der Chineezen te Koedoes. Wij — aldus Abdoel Moeis — gaan volkomen accoord met een krachtiger bescherming, maar dan ook een zoo krachtig mogelijke bescherming van alle rassen in Indië, d.i. *in eendracht weten te leven met de inheemsche bevolking en weten in eere te houden de zeden en gewoonten en het geloof der landskinderen.* Maar in de eerste plaats: *Vrijheid van handelen te geven aan de Inlanders, wanneer zij hunne economische bestaansvoorwaarden wenschen te verbeteren.*

Schrijver hoopt, dat beide partijen tot een vredelievende oplossing zullen geraken, want een vijand-

schap tusschen beide rassen zou niet ten goede komen aan Indië, dat thans op zoek is naar den weg naar vrijheid. Hiervoor is in de eerste plaats noodig de eendracht van alle rassen, die zich voor altijd in Indië willen vestigen en geen tijdelijke bewoners zijn. Abdoel Moeis besluit met een uitnoodiging aan alle groote politieke vereenigingen in Indië, vooral Sarekat Islam, Boedi-Oetomo, Insulinde, Tiong Hwa Hwee Kwan, Siang Hwee, Soe Po Sia e.a., om te beraadslagen over 't houden eener conferentie, ten doel hebbende een vredelievende oplossing te vinden, voordat de nadeelige gevolgen dezer Koedoesche zaak zich overal zullen hebben verspreid. Voor de rust en veiligheid in Indië!

Met een krachtig gesteld artikel komt *Semaoen* in de *Oetoesan Hindia* in zijn kwaliteit van „Commissaris *Centraal Sarekat Islam* voor 't Noordelijk deel van Midden Java" beslist op tegen de veronderstelling, in zoovele Europeesche en Maleisch-Chineesche bladen geuit, dat de *Sarekat Islam* de hand heeft gehad in wat hij noemt den „kleinen oorlog" in Koedoes. Van de locale Sarekat Islam aldaar kon hij dat onmogelijk verwachten, wijl die steeds slap is geweest en niet ontvankelijk bleek voor den Semarangschen geest. Alle beschuldigingen aan het adres der Semarangsche S. I.-leiders wijst hij dan ook krachtig af; de kleine oorlog vindt zijn oorzaak buiten de S. I.; het uitbreken daarvan komt eerstens op rekening der Chineezen zelf, die zich aan ongemotiveerd slaan van Inlanders bezondigd hebben en heeft tweedens diepere oorzaken, nm. het steeds arroganter optreden der Chineesche kapitalisten, die zich na de uitroeping van de Chineesche Republiek de gelijken gevoelen van den Europeaan, en den Inlander als van een minderwaardig ras beschouwen. De rijkdom bracht verwijdering tusschen Inlanders en rijken, meestal Chineezen. Tegenover den rijken Inlander kon de goede verstandhouding blijven bestaan door de kracht der geloofseenheid; tegenover den Europeaan wordt de haat in bedwang gehouden door diens macht als overheerscher dezer gewesten. De haat tegen den Chineeschen kapitalist wordt door niets gecompenseerd. De verwaandheid van den Chinees tegenover den Inlander uit zich op vele wijzen; een bewijs hiervan is: het slaan in Koedoes. Behalve dat houdt de Regeering zelf deze haat gaande. In Indië bestaat immers het verdeel- en heerschsysteem, dat de Chineezen afscheidt van de Inlanders. De nijd tusschen beide rassen wordt dus steeds grooter, vooral in deze door den oorlog veroorzaakte benarde tijden, nu de bevolking reeds hier en daar tot wanhoopsdaden is overgegaan, getuige de riet- en tabaksbranden, aanslagen op Europeanen, enz. Waarom is uit een vechtpartij tusschen één Chinees en één Inlander een kleine oorlog ontstaan? Omdat de Chineezen dien eenen Chinees het slaan niet hebben belet, en omdat de Inlanders, niet kunnende weten, wien zij moesten vatten en aanklagen, hun toorn richtten tot den Chinees in het algemeen. Wij weten niet, wat die Chinees onder het slaan alzoo gezegd heeft, of hij bijv. zooals bij andere rassen de gewoonte is, den geslagene toegevoegd heeft: Jij, Javaan, bent onbeschoft! Ben jij S. I.-lid? Koerang adjar! Mogelijk zijn de vertooningen bij den optocht ook zeer beleedigend geweest voor de Inlanders. In het kort: *Het Chineesche ras in Koedoes was de schuldige, niet de Inlanders of de Sarekat Islam.* Al deze beschouwingen, zegt schrijver, zijn gebaseerd op verslagen in de „Locomotief". Hij vindt, dat de *zware straffen*, die thans aan de Inlanders worden opgelegd, *onrechtvaardig* zijn. Het voorstel in de Europeesche pers om *alleen de Inlanders te straffen is gevaarlijk*, evenzoo het feit, dat slechts Inlanders gearresteerd zijn. In dezen „kleinen oorlog" hebben de Chineezen *ook* geslagen en de woede der Inlanders ten top gevoerd. In het kort; *beide* rassen hebben „herrie" gemaakt, *waarom is er dan van de Chineezen niemand gearresteerd?* Deze ongelijke behandeling zullen de Inlanders zich aantrekken, *zij zal geen vrees inboezemen, noch voorkomen, dat later weer dingen gebeuren zullen als in Koedoes*, integendeel, *zij zal de erge haat doen toenemen en de kans op kleine oorlogen als in Koedoes vergrooten.*

Kèok geeft in zijn Zaterdagsche causerieën in de *Kaoem Moeda* een overzicht van de commentaren der verschillende bladen op de relletjes in Koedoes en merkt op, dat: de Maleisch-Chineesche pers de Inlanders beschuldigt van eigen rechter te hebben gespeeld, in tegenstelling met de Inlandsche pers, die de Chineezen beschuldigt; de Europeesche pers, die de S. I. beschuldigt. De Sarekat Islam is in beginsel vóór de openbare rust en veiligheid. Men heeft nog geen bewijzen, dat de S. I. in de relletjes te Koedoes de hand heeft gehad. Conclusie: Het is niet billijk, om uit de omstandigheid, dat eenige S. I.-leden daarin betrokken zijn, de conclusie te trekken dat de geheele S. I. schuld heeft.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Schadevergoeding. Door de centrale leiding der S. I. worden pogingen in het werk gesteld de partijen, welke naar aanleiding van Koedoes, scherp tegenover elkaar staan, tot elkaar te brengen. De *Perniagan* intervieuwde den teruggekeerden Chineeschen consul-generaal, waarbij de laatste uitliet, dat de schade aan de Chineezen te Koedoes toegebracht zeer groot is, en dat hij het behoorlijk vond, indien de schade door de Regeering vergoed wordt. De consul herinnerde aan een analoog geval in Mexico, waar de Mexicaansche Regeering, in overeenstemming met China, de schadeloosstelling aan de Chineezen in Mexico op 3.100.000 dollars vaststelde. De consul zal alles in het werk stellen, opdat de Chineezen voortaan niet alleen een betere bescherming, doch tevens een behoorlijke schadeloosstelling verkrijgen. Andere verklaringen kon hij niet geven, daar deze kwestie de Indische Regeering en China verder aangaat, en daar de consul zich niet inliet met politieke kwesties.

Protest-vergadering. Te Semarang heeft een druk bezochte vergadering plaats gehad van vertegenwoordigers van verschillende Chineesche vereenigingen aldaar en elders op Java, waarbij o.a. besloten werd om aan de Chineesche ingezetenen in geheel Ned.-Indië meerdere hulp en bescherming van overheidswege te verleenen, terwijl ten slotte protest werd aangeteekend tegen het beweerde slappe optreden van het Binnenlandsch Bestuur tijdens de relletjes te Koedoes. Deze vergadering werd bijgewoond door ongeveer tweeduizend personen en kenmerkte zich door een ordelijk verloop. Medegedeeld werd, dat in het geheel elf Chineezen werden gedood en dat de totale schade meer dan vier en een halve ton bedraagt. Besloten werd uit het gebeurde geen politieke munt te slaan. Een commissie werd ingesteld voor de verdere actie en besloten werd bij de Regeering te protesteeren tegen het slechte bestuur te Koedoes, straf te eischen tegen de schuldige Inlanders, de goede harmonie met de Inlanders te bevorderen, schadevergoeding aan de Regeering te vragen en te verzoeken om de zaak door den Raad van Justitie en niet door den Landraad te doen behandelen. Verder kwam men overeen dank te betuigen aan den Resident en den heer Ruempol en maatregelen te treffen voor het stichten van een Koedoesfonds. — *(Djawa-Tengah).*

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De voormalige Duitsche koloniën.

Leek 't een oogenblik of de beslissing over 't toekomstig lot der op Duitschland vermeesterde koloniën geheel aan een bijzondere commissie van de Parijsche vredesconferentie zou worden overgedragen, de stemming is ten slotte veranderd en er is uit de verschillende stelsels een keuze gedaan. Wel zal de uitvoering in bijzonderheden nader moeten worden geregeld en staat 't niemand duidelijk voor den geest hoe de voorvechters van 't aangenomen stelsel zich zelf de verdere uitwerking denken, maar over den grondslag is men het „voorloopig" eens geworden.

Vier stelsels vonden voorstanders. Het eerste teruggeven van de koloniën aan Duitschland is ter conferentie niet ter sprake gekomen, daar 't alleen door de overwonnenen werd verkondigd en deze vooralsnog ter conferentie niets hebben in te brengen. Aan 't andere uiterste stond verdeeling van den buit onder de overwinnaars. Hiervoor kwamen van verschillende zijden „billijke" verwachtingen, „billijke" vergoedingen, van zelf sprekende „eischen" in, waarbij Australië en Japan zich in 't verre Zuid-Oosten, Frankrijk in Afrika goede parten toedachten, parten, die, volgens de opvatting van China en Amerika, wat het bezit in den Stillen Oceaan, en van vele mededingers voor Afrika, geenszins als onafwijsbaar billijke aanspraken of eischen te aanvaarden waren. Bij dat stelsel werd aan Duitschland onherroepelijk zijn overzeesch gebied ontnomen en geschiedde dit welbewust, omdat men D. de gelegenheid wilde ontnemen om weer naar de wereldheerschappij te streven. Tusschen deze uitersten in, stond het voorstel om de koloniën als waarborg te behouden voor de afdoening der door de overwinnaars aan D. op te leggen vredeseischen.

Zooals men weet, bleven de D. troepen in 1871 een gedeelte van Frankrijk bezetten, dat inslonk naar gelang de 5 milliard oorlogsschatting werden afgelost. Hebben wij het derde plan goed begrepen, dan werd nu iets dergelijks bedoeld. D. zou geleidelijk weer in 't bezit komen van koloniën, wellicht niet van alle, naar gelang het aan de nader op te leggen vredesvoorwaarden zou voldoen. Het zou dan van zijn kunnen en willen afhangen in hoever en wanneer 't zijn Schutzgebiet weer terug zou krijgen. Ook dit stelsel heeft geen voldoende steun en aanhang gevonden.

Het „voorloopig" aangenomen stelsel berust op een denkbeeld van Wilson. De voormalige D. koloniën zullen gebied van den Volkerenbond worden, maar het bestuur en de administratie zullen opgedragen worden aan een of meer mogendheden, die hiervoor verantwoordelijk zijn aan den Bond. Een zelfde oplossing is mogelijk voor de voorm. Turksche gebieden. Te verwachten is, dat dit beheer zal komen aan staten, die op bepaalde gedeelten 't oog hadden als gewilde buit. Te vreezen is, dat bij de uitoefening van dit beheer niet al te streng het belang van de internationale kolonie zelf boven dat van den beheerder zal worden gesteld. 't Is ook geenszins zeker dat de bewaarder zich steeds gemakkelijk en gevoegelijk zal gedragen naar de uitgedrukte terechtwijzing of gegeven opdracht van 't bestuur van den Volkerenbond. Wij zijn er dus nog niet zoo ten volle gerust op of in de gevonden oplossing de waarborgen voor een vredeverzekerende toekomst gelegen zijn. Maar 't goede van 't nieuwe denkbeeld is toch te erkennen en hierop mag men eenig vertrouwen bouwen. Vooreerst is nu als „voorloopig" vast staand aangenomen, dat er een Statenbond zal zijn, en dat deze practisch werk zal doen. Dan is uitgesloten dat een der mogendheden de te verwerven kolonie tot oorlogsbasis zal maken, of op andere wijze een al te egoïstische bestemming zal geven, hierin ligt wel een zekere geruststelling, men weet dat 't niet aan

elkander gunnen voor meer dan eene kolonie berustte op de vrees haar tot torpedo-, onderzeeërs, vliegeniersstation of vesting te zien inrichten. Voorts zal de contrôle van 't internationale bestuur, al kan 't niet steeds zoo intens zijn als bedoeld is, toch zeker gruwelen als 't lot der Armeniërs, der Joden in vele landen voorkomen, en stelt 't de jong opkomende bewegingen van nieuwen volkszin in staat zich tot een hoogere organisatie te wenden. Bovendien achten wij 't ook niet onmogelijk, al is dit niet uitgesproken, dat Duitschland 't beheer krijgt over een deel zijner verloren koloniën, waardoor 't Duitsche volk ook een plaats onder de tropische zon zou herwinnen.

Niet-officieele medesprekers.

Nog steeds blijven volksgroepen, die zich niet thuis voelen in den staat waarbij zij zijn ingedeeld, hun hoop vestigen op 't Wilsons-woord van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. De stammen, die 't Balkanschiereiland en Klein-Azië bewonen, hebben reeds duidelijk doen uitkomen, dat zij zich niet eenvoudig en goedsmoeds zullen schikken naar een te Parijs te nemen conclusie, waarin zij zelf geen stem zouden hebben. De strijdlust van dit woeligste gedeelte van de wereld is voldoende bekend, om te mogen aannemen dat 't hier geen woorden en bedreigingen zonder meer zijn. Wil de Parijsche conferentie 't voor deze landen tot een conclusie brengen, dan zal zij naar de niet officieele wenken, welke haar van daar geworden, dus ten volle rekening hebben te houden.

Niet anders staat het met volkeren, die, zij 't minder in den vorm van bedreigingen, toch ook luide om het zelfbeschikkingsrecht vragen en hiertoe vertegenwoordigers naar Parijs hebben gezonden of hebben willen zenden. Zoo vinden wij de aankomst aldaar bericht van een afvaardiging uit de Libanon, die de onafhankelijkheid van haar land komt bepleiten. Zij bestaat uit 7 leden, leider is Daved bei, lid van den daar ingestelden bestuursraad.

Spraken wij de vorige week twijfel uit of de afvaardiging uit Z.-Afrika, door de nationalistische partij bestemd om 't herstel der Z.A. Republiek te gaan bepleiten, wel tot eenige actie zou worden toegelaten, 't is haar nog slechter verloopen dan wij durfden aannemen. Tot de op 't congres te Bloemfontein aangewezen deputatie behooren generaal de Wet en Gobler, maar de Z.-A. regeering heeft hun passen geweigerd. Naar wij meenen, kan dit ten opzichte van hen wèl geschieden, doordien zij in ambtelijke verhouding tot de regeering staan, doch hebben de andere leden der afvaardiging, waartoe generaal Hertzog behoort, geen pas noodig. Is dit juist, dan zullen deze toch de poging om zich uit te spreken nog wel doorzetten, maar de geest in Frankrijk en in Parijs in 't bijzonder, is thans allerminst gunstig voor opvattingen, die zich op Wilson beroepen om tegen den wil der groote heeren in te gaan.

't Hooger openbaar onderwijs in Indochina.

Onder deze benaming worden de volgende inrichtingen begrepen, die reeds bestaan, of tot wier oprichting in beginsel besloten is.

L'école de médicine et de pharmacie. L'é. vétérinaire. L'e. des arts et métiers. L'é. d'agriculture et de sylviculture. L'é. de commerce. L'é. de navigation et de pêche. L'e. de droit et d'administration. L'é. de pédagogie.

De opleidingen voor geneeskunde, pharmacie en dieren geneeswijze zijn reeds meerdere jaren in werking. Waren de oudleerlingen over de kolonie verspreid, tijdens den oorlog zijn zij ook in Frankrijk hun bekwaamheid komen toonen. Indochina had er zelfs eenige eigen opgerichte hospitalen met eigen personeel. Voortaan zullen ook Chineesche leerlingen tot deze scholen worden toegelaten, een maatregel, die zeker zijn goede uitwerking zal hebben in een kolonie waar zoo vele Chineezen wonen, welke tot nu toe te licht slachtoffer zijn van kwakzalvers, die geen ander bewijs van bekwaamheid hebben dan hun eigen vrijmoedigheid.

De school voor kunsten en ambachten, ook Ecole centrale geheeten, is een omzetting van de vroegere school van Openbare Werken. Zij is verdeeld in afdeelingen voor scheikunde, toegepast op nijverheid en handel; voor electriciteit; voor bouwkunst; voor bruggen en wegen (openbare werken).

De school voor rechten en bestuur in een samenvoeging van de voormalige school voor de rechtstudie en de school tot opleiding van mandarijnen, die ten onrechte gescheiden waren.

De sch. voor handel, landbouw, scheepvaart en visscherij zijn nieuwe instellingen. Beoogen de landbouwscholen zelfs landbouwingenieurs te vormen, haar roeping is vooral hoofden voor cultures en ontginningen onder Europeesche leiding. Een is reeds in werking te Toeyen Koeang (Tonkin), een te Bon Cat (Cochinchina). De handelsschool moet hulpkrachten vormen om de Fransche employé's te vervangen, aan welke een te kort bestaat, vooral aan rekenplichtige. Wat de scheepvaart en de visscherij verwachten, behoeft niet veel toelichting. De golf van Tonkin is vol visch, in 't goede seizoen komt een vloot van Chineesche jonken van verren afstand om hun netten te vullen. De wijze van doen en de gebruikte toestellen zijn echter dezelfde als eeuwen geleden. Verbetering zal hier zeer veel ten goede uitwerken.

De opvoedschool wil onderwijzers vormen. Uit een en ander blijkt dat met ,,hooger'' onderwijs niet dat van onze Nederlandsche universiteiten is bedoeld, maar een onderwijs tusschen de gewone school en de ingang tot de practijk op velerlei gebied, zooals wij in ons land en in Indië ook onderwijsinrichtingen kennen. De instellingen zijn nog niet alle in werking, 't gebrek aan leeraars vormt de groote moeilijkheid.

Er moet voor gewaakt worden, dat 't toekennen van diploma's geen zaak van protectie wordt. De inlandsche maatschappij toont hiertoe een sterke neiging; wordt daaraan toegegeven, dan zou 't prestige van het onderwijs zoo verloren gaan, dat er niets door gewonnen zal worden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Handel en Bedrijf.

In No. 24 van den 12en jaargang een korte beschouwing, getiteld: ,,De handel van Nederland met Ned.-Indië'', waarin wordt aangetoond, dat de Nederlandsche industrie groote moeite zal hebben om in de toekomst Ned.-Indië van de producten te voorzien, welke vóór den oorlog daar een afzetgebied vonden. Verschillende artikelen zullen sterke concurrentie blijven ondervinden van Japan en Amerika, vooral ook omdat de toestanden hier te lande nog geruimen tijd abnormaal zullen blijven. (Schaarschte der kolen en grondstoffen, dure levensstandaard, enz.).

Hetzelfde Nr. bevat nog een en ander over de fabricage van papier en aanverwante stoffen in Ned.-Indië, naar aanleiding van Jhr. van Reigersberg Versluys' geschrift over dat onderwerp.

In No. 25 van hetzelfde tijdschrift vindt men nog een uitvoerige beschouwing over de nijverheid in Britsch-Indië, Japan en Ned.-Indië.

De Ingenieur.

No. 5 van jaarg. 1919 bevat den tekst (met afbeeldingen) eener voordracht van J. C. Mollema, getiteld: Van het handgrondwerk naar het spuit- en pompbaggerbedrijf op Billiton. — Voorts een beredeneerd deskundig overzicht door Dr. ir. J. Rueb, van E. P. Wellenstein's boek ,,Het Indische mijnbouwvraagstuk''. (Den Haag, Martinus Nijhoff).

De Waterstaatsingenieur.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 9, jaarg. 1918: Niveaulijn en druklijn bij de negatieve stuwkromme, door ir. G. A. L. Statius Muller. — Caissons voor kaaimuren van geringe hoogte, door ir. J. J. Baggelaar. (Beschrijving van het caisson-type, zooals dat is toegepast bij de havenwerken te Tandjong-Priok). — Nederlandsch Hooger Onderwijs in Ned.-Indië, door ir. F. W. Th. van Oordt. (Naar aanleiding van D. v. Hinloopen Labberton's stellingen op het onlangs gehouden Ned.-Indisch Congres voor opvoeding en onderwijs). — Het Hooger Technisch Onderwijs in Ned.-Indië, door ir. F. W. Th. van Oordt (vervolg). — Toe te laten spanningen in houtconstructies (voorafgegaan door een korte geschiedenis van het Technisch laboratorium van de Vereenigde Indische Bosch-Exploitatie-Maatschappijen), door Dr. ir. J. Ph. Fleiffer. — De volkshuisvesting en het grondvraagstuk, door ir. L. J. M. Weber.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Het Nr. van Febr. bevat o.m. een drietal geïllustreerde vervolg-artikelen n.l. De Roomsch Katholieke Missie op de Kei-eilanden, door E. Cappers. — Hoe het nieuwe kerkje van Kolseer tot stand kwam, door H. Nollen. — Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel, door H. Geurtjens.

Indologenblad.

Onder het opschrift ,,De dienstplicht in Ned.-Indië'' bevat No. 7 van het Indologenblad eene duidelijke uiteenzetting voor hen, die bekend moeten zijn met de bepalingen van het ,,Dienstplichtbesluit voor Ned.-Indië. — Verder vindt men in dat Nr. een stukje van Si Penoenggoe, getiteld ,,Jong Indië'', betoogende dat de Jong-Indische beweging met sympathie behoort te worden begroet, al behoeft men nog niet geheel mede te gaan met alle door haar voorgestane beginselen. — Van den overigen inhoud zij nog genoemd een schrijven van d. J. over de aan de Indologen toegekende rijkstoelage van ƒ 1000.— 's jaars. Schr. vindt die toelage (tegemoetkoming in de studiekosten) in de tegenwoordige omstandigheden niet voldoende en gebruikt om dit aan te dikken het volgende, niet gelukkig gekozen, argument: Zoover is het thans gekomen, dat de laagste gemeentewerkman in Amsterdam meer krijgt dan vorenbedoelde personen.''

De Gids.

Augusta de Wit geeft in het Febr. Nr. van ,,De Gids'' een Indische novelle: De drie vrouwen in het heilige woud.

Eigen Haard.

No. 5 (1 Febr.) bevat het slot van J. E. Jasper's interessante artikelenreeks ,,In het land der verborgen bronnen'' (Toeban en omgeving); ook ditmaal tal van kiekjes, naar fotografische opnamen van den schrijver.

De Indische Mercuur.

No. 5 bevat o.m.: Het Indische boschwezen gedurende 1916, door Prof. A. te Wechel. — Nogmaals: Ombilinkolen en Lematangkolen, door E. P. Wellenstein. — Handel en Nijverheid te Manchester in 1917. — Bericht omtrent de Gouvernem. kina-onderneming over 't 3e kwar-

taal 1918. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, benevens een literatuuropgave over vetten, oliën en wassen, uitgaande van de afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut.

Een Ned.-Ind. Jaarbeurs te Bandoeng.

Hierover schrijft bovengenoemd Mercuur-nr. Het volgende is er aan ontleend:

De voorbereiding der jaarbeursplannen is thans zoover gevorderd, dat de financieele opzet is kunnen worden begroot. Geraamd wordt dat een bedrag van ongeveer 3½ ton noodig zal zijn. Daaronder is begrepen een som van ± ƒ 90.000 voor het hoofdgebouw, dat een sieraad van Bandoeng zal worden. De indeeling van het gebouw zal zoodanig zijn, dat het tevens zal kunnen dienen voor Sportgebouw van den Bond voor Lichamelijke Opvoeding. Wordt, zooals verwacht mag worden, de instemming van Gemeente en Regeering verkregen, dan ligt het in de bedoeling, het gebouw op te richten aan de Menadostraat met het front naar het Molukkenpark.

De eerste jaarbeurs zal worden gehouden in het voorjaar 1920, tenzij het mogelijk blijkt de opening te vervroegen tot September 1919, in aansluiting met het Ingenieurs-congres, hetgeen evenwel, ook met het oog op den bouwduur van het hoofdgebouw, niet zeer waarschijnlijk is.

Staande de vergadering werd als jaarbeurskapitaal voor een bedrag van ƒ 25.000 ingeteekend. Meerdere toezeggingen zijn reeds gedaan. Ook neemt het aantal sympathie-betuigingen voor het jaarbeursplan steeds toe. De reeds verkregen groote instemming en kapitaaltoezeggingen vormen een hechten grondslag, waarop de jaarbeurs tot deugdelijke ontwikkeling zal kunnen worden gebracht.

Verbranding van den opiumvoorraad in China.

De Times verneemt uit Shanghai het navolgende bericht. De helft van de overgebleven opiumvoorraden, welke de Chineesche regeering verleden jaar kocht, zijn op last van de regeering verbrand. De andere helft zal onverwijld verbrand worden. De hierbij betrokken waarde is 25 millioen dollars. De regeering besloot tot de verbranding, om blijk te geven van haar wensch om de opium uit China te weren. De China Daily News zegt dat de handelwijze der regeering schandelijke verkwisting is op een oogenblik dat China elke cent voor het bestuur van het land noodig heeft, en nu de lijdende menschheid de opium had kunnen gebruiken voor medische doeleinden.

Taxatie-cijfers in de Landbouw-Statistiek.

No. 4 van jaarg. 1918 der Publicaties van de afd. Handel, van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, bevat een verhandeling van jhr. C. de Savornin Lohman, getiteld: De taxatiecijfers in de Landbouw-Statistiek.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 44: Batavia's bevolking, door N. (vervolg). — Javaansche kunstavond te Amsterdam, door Dahlan Abdoellah. — De ontwikkeling van de volksindustrie in Indië, door A. le Clercq. — Jan Larij, (Indisch schilder), door Ant. W. Witten. — De verloren dochter, door Dr. I. C. C. Loman.

J. H. J. Hamelberg. †

We ontleenen aan het Febr. Nr. van „Neerlandia":

„In den ouderdom van 56 jaren is te Soest overleden de heer J. H. J. Hamelberg, oud Curaçaosch ambtenaar en zaakgelastigde der Nederlanders in Venuzuela. De overledene was ridder in de orde van Oranje-Nassau."

Dit bericht in De Week trof mij en het bijgevoegde portret bekeek ik opmerkzaam, met begeerte mij terug te denken naar den betrekkelijk lang vervlogen tijd, dat ik hem zag en sprak. En ik kreeg weer het beeld van den bescheiden, rustigen, kundigen man, die ons Verbond zoo aan zich heeft verplicht. De jaargang 1900 getuigt daarvan door drie artikelen, die wezenlijken invloed op de belangstelling voor Curaçao ook in ons parlement hebben uitgeoefend.

Het was dan ook hoog tijd. In de commissie van rapporteurs voor de begrooting dier Kolonie, werd gevraagd of het werkelijk waar was dat op Saba — van de andere bovenwindsche eilanden werd niet eens gerept — de rechtspraak in het Engelsch was! Natuurlijk was dat waar, maar Kamerleden bij de vleet wisten het niet, wisten misschien niet eens waar Saba lag. Hoeveel brieven aan den Gouverneur van Curaçao werden niet geadresseerd „te Paramaribo"! Ook een Nederlandsche Kolonie, maar met honderden mijlen zee er tusschen. En de Amsterdammer schreef toen nog dat de taal der blanke bevolking algemeen het Hollandsch was. Hamelberg heeft ons wel beter ingelicht.

De herinnering aan hem opent mij wijd verschiet. Er zou veel te vertellen zijn van Hamelberg's verdiensten voor de geschiedbeschrijving van Curaçao, vooral als oprichter van het Curaçaosche genootschap van geschiedenis, taal-, land- en volkenkunde der Kolonie. Maar ik moet mij beperken. Enkel dit nog: aan de voorgeschiedenis der zoo hoog gewaardeerde Groep Curaçao van het A.N.V. is zijn naam onafscheidelijk verbonden. En als de zorg onzer regeering voor dat verrassend mooie bezit te midden van verspaanschte Kolonies, zich voortdurend uitbreidt zooals 's lands plicht het voorschrift, dan komt ook aan Hamelberg daarvan een deel der eere toe. K. d. J.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van leeraren voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië.

Bij het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië kunnen geplaatst worden:

a. elf leeraren in de wis- en natuurkunde,
b. twaalf leeraren in de Nederlandsche taal,
c. zes leeraren in het teekenen,
d. vijf leeraren in het Fransch,
e. vijf leeraren in het Duitsch,
f. vier leeraren in het Engelsch,
g. drie leeraren in de geschiedenis,
h. drie leeraren in de aardrijkskunde,
i. drie leeraren in de plant- en dierkunde,
j. drie leeraren in de Staatswetenschappen,
k. een civiel of bouwkundig ingenieur voor het Middelbaar Technisch Onderwijs.

Ad a. Voor leeraren in de wis- en natuurkunde komen bij voorkeur in aanmerking doctoren en doctorandi in dat vak, zoomede civiele of werktuigkundige ingenieurs, bezitters der akte hoogere wiskunde Kv, terwijl ten hoogste drie plaatsen beschikbaar zijn voor hen die in het bezit zijn der akte Ki en van de hoofdakte.

Ad b. Voor leeraar in de Nederlandsche taal zullen worden uitgezonden bij voorkeur doctoren of doctorandi in dat vak, voorts bezitters van een middelbaar diploma, terwijl een drietal plaatsen kunnen worden ingenomen door candidaten in de letteren.

Ad c. Vier der uit te zenden teekenleeraren moeten in het bezit zijn van de akte M E, terwijl een leeraar met het diploma M A (of vroegere diploma's M 1 en M 2) en een bezitter der akte M G in aanmerking komt.

Ad d, e en f. De leeraren voor vreemde talen moeten in het bezit zijn der akte B.

Ad g en h. De aardrijkskunde- en geschiedenisleeraren moeten het middelbaar diploma bezitten.

Ad i. Voor leeraar in de plant- en dierkunde komen in de eerste plaats in aanmerking doctoren of doctorandi in dat vak. Ingeval zich geen geschikte leerkrachten mochten aanmelden, kunnen ook personen in het bezit der akte K IV uitgezonden worden.

Ad j. Als leeraren in de Staatswetenschappen kunnen worden uitgezonden zij, die in het bezit zijn van de volgende middelbare akten:

a. staatsinrichting, staathuishoudkunde en boekhouden;
b. staatsinrichting en boekhouden,
c. of staatshuishoudkunde en boekhouden.

Leeraressen met onderwijservaring komen alleen dàn in aanmerking, wanneer zich geen voldoend aantal geschikte mannelijke gegadigden mocht aanmelden.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 1500;
b. vrije overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;
c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;
d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éëne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt ƒ 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van ƒ 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van ƒ 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) een zoogenaamde ervaringstoelage van ƒ 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bij de begrooting van 1919 is voorgesteld om met ingang van 1 Januari 1919 deze ervaringstoelage om te zetten in eene blijvende verhooging.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraren zijn verplicht de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen een hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich bij verzoekschrift tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1°. hunne bewijzen van bekwaamheid;
2°. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag en het jaar hunner geboorte mededeelen, alsook of zij al dan niet zijn gehuwd en het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraren worden vóór hun vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of zij lichamelijk geschikt zijn voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De dienstbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éëne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éëne maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éëne maand; door ongehuwden eenmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

(Nederlandsche Staatscourant
van 15 Januari 1919 nº. 12).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

No. 7. Donderdag 13 Februari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Belangrijke Voordracht.

Voor de leden van de Vereeniging *„Oost en West"*, Afdeeling 's-Gravenhage, zal op *Maandag 17 Febr.* a.s. in de Oranje Societeit, Prins Hendrikplein, aanvan 8 uur 's avonds een belangrijke voordracht gehouden worden door den Heer *C. Lekkerkerker* over het onderwerp: **Nieuwe geestesstroomingen onder de Inl. bevolking in Ned.-Indië.**

Na de Pauze *Lichtbeelden.*

Toegangsbewijzen voor de leden en hun introducée's zijn te verkrijgen vanaf Maandag 10 Februari a.s. in Boeatan, Heulstraat 19 en Laan v. Meerdervoort 187 van 10.30—12 en van 2—4.

BEDE OM HULP.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Sinds Juli j.l. heeft de Buitenzorgsche Kartinischool bij hare dagschool voor Inlandsche meisjes een internaat geopend. Dit was eene proef — want er is op Java nog niet veel ondervinding opgedaan met meisjesinternaten — voor de ouders, die nog niet gewoon zijn, hunne dochters zoo geheel uit handen te geven. Noodzakelijkerwijze was dus het aantal kinderen, waarmee werd begonnen, slechts klein, hoewel het internaat een groot deel van West-Java kan bestrijken. Er zijn bijv. thans behalve uit de omgeving van Buitenzorg, ook enkele meisjes uit Bantam en Tjandjoer.

Vele ouders echter wilden het eerst aanzien, en nu is op het oogenblik het aantal meisjes te gering om de belangrijke kosten goed te maken. In weerwil van de uiterste zuinigheid en het pricipieel vermijden van alle luxe, blijkt het minimum kostgeld van *f* 20.— in dezen duren tijd bij lange niet voldoende, om de uitgaven te dekken ook wegens de op een klein aantal internen drukkende, hooge algemeene kosten. Een zeer voorzichtig gestelde berekening op de basis der tegenwoordige uitgaven, toont intusschen aan, dat bij een grooter aantal interne leerlingen, dit tekort geheel verdwijnt. Daar er echter in den loop van het schooljaar slechts, als hooge uitzondering nieuwe leerlingen bijkomen, en dit met het oog op de lessen ook niet gewenscht is, kan er vóór Juli a.s. geen verbetering verwacht worden. Dit echter is een veel te lange tijd voor eene niet kapitaalkrachtige vereeniging als de onze, en het is dan ook een harde strijd om het zoo lang vol te houden. Eenige duizenden guldens zouden ons in staat stellen deze moeilijkheden te boven te komen en het tot den volgenden cursus uit te zingen. Wie helpt de school deze reserve te vormen?

Mocht deze poging om aan fondsen te komen mislukken, dan moet de vraag, of het niet noodig is, het internaat op te heffen, binnenkort zeer ernstig onder de oogen worden gezien. Van alle kanten ontvangt de school van de ouders der kinderen bewijzen van waardeering en de verzekering, dat zij bij den aanvang van het volgende schooljaar overstelpt zullen worden met aanvragen om plaatsing — de kinderen gaan lichamelijk zienderoogen vooruit en de gunstige invloed van het internaat is ook op school duidelijk merkbaar. Haar nu naar huis te zenden zou in-jammer zijn. Toch schijnt dit onvermijdelijk, als er niet spoedig hulp komt.

Het Bestuur doet een beroep op het publiek om het niet zoover te laten komen.

* * *

De opheffing van deze nuttige instelling zou inderdaad een ramp zijn. Om dit te verhoeden, zullen allen, die liefde voelen voor het Indische volk, zeker gaarne medewerken.

Het Bestuur opent daarom hierbij een inschrijving voor dit doel, in de hoop op talrijke bijdragen, welke gaarne door het Secretariaat der *Vereeniging „Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zullen worden in ontvangst genomen en verzonden.

In de overtuiging, dat vele giften zullen binnen komen, heeft het Bestuur al dadelijk *f* 100.— aan het Bestuur van de *Kartinischool* te Buitenzorg overgemaakt.

De ingekomen gelden zullen in het „Koloniaal Weekblad" worden verantwoord.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Sprokkels.

XLVI.

Volgens een bericht in de „N. S. C." zou in het nieuwe instituut „De Onderwijsraad" als eerste punt van bespreking aan de orde komen de vraag, wat op internaten de voorkeur verdient, den leerlingen elk een eigen kamertje aanwijzen, dan wel ze op slaapzalen vereenigen.

„Senior" steekt den gek er mee, dat op dit oogenblik, terwijl men het Europeesch onderwijs, zonder een vinger uit te steken, laat verkommeren, men de commissie, ingesteld om 't departement in belangrijke onderwijsvraagstukken van voorlichting te dienen, lastig valt met...... 't slaapzaal- of kamertjessysteem.

Schreit het niet ten hemel — aldus „Senior" — dat men voor dergelijke nesterijen beslag durft leggen op den tijd eener commissie? Moet het niet bij ons de gedachte wekken, dat die geheele onderwijsraadaffaire eigenlijk niets om het lijf heeft; dat het een komedie is, in elkaar gezet om den een of ander aan een goed bezoldigd baantje te helpen, aan een betrekkinkje, waarin o zoo weinig kwaad kan worden verricht, doch dat niettemin een aardig salarisje waarborgt?

Aldus „Senior", en we zijn het ten volle met „Senior" eens, wanneer hij beweert, dat de vraag: slaapzaal- of kamersysteem geen punt voor den Onderwijsraad is. Zelfs beweren we, dat de leden van dat lichaam, de „wetenschappelijk opvoedkundige" incluis, daarover geen oordeel kunnen uitspreken, waaraan de noodige waarde te hechten is, zoo te een internaat niet uit de praktijk hebben leeren kennen.

Maar het fraaiste van de zaak is, dat het heusch niet noodig was de bedoelde vraag aan de orde te stellen, daar ongeveer 3 jaar geleden door de Vereeniging „Inl. Onderwijs" in deze een onderzoek ingesteld is naar de meening van de directeuren van opleidings- en kweekscholen en van de inspecteurs van het Inl. onderwijs. De uitslag was, dat niemand zich voor het slaapzaalsysteem verklaarde. Dat kan men aan het Departement weten. Of moet met behulp van den „wetenschappelijk opvoedkundige" het slaapzaalsysteem tegen het oordeel van de mannen der praktijk toch doorgezet worden?

XLVII.

In de maand September van het vorige jaar zou te Djember een proef genomen worden met het houden van een landbouwcursus omtrent algemeene plantenteelt voor geëmployeerden bij de cultures. De heer de Koning, ambtenaar ter bevordering van het landbouwonderwijs, zou als leider optreden.

Mocht de proef voldoen, zoo zou getracht worden een organisatie in het leven te roepen voor het houden van dergelijke cursussen voor verschillende onderdeelen van den landbouw. De beheerders der ondernemingen zullen dan één of meer hunner ondergeschikten in de gelegenheid stellen zoo'n cursus te volgen. Hoogstens de helft van den daarvoor benoodigden tijd mag van den jaarlijkschen verloftijd worden afgetrokken, terwijl de onderneming minstens de helft der reis- en verblijfkosten voor haar rekening neemt.

De eerste cursus zou loopen over de vermenigvuldiging a. door zaden, b. langs ongeslachtelijken weg, gevolgd door practische oefeningen in enten en oculeeren.

Het lijkt ons een zeer practische gedachte om zoodoende degenen, die vaak zonder eenige voorbereiding in de cultures gaan, langzamerhand eenige kennis van de cultuur bij te brengen en hen zoodoende voor de praktijk meer waard te doen zijn niet alleen, maar bij hen door helderder inzicht ook meer belangstelling en liefde voor hun werk op te wekken.

XLVIII.

In dit blad lazen we een en ander over de declaratie-acrobatiek.

In „De School" troffen we onlangs onder de rubriek „Van Gouvernementsgelden" het volgende aan over de adjunct-inspecteurs van het H.-I. Onderwijs, die sinds kort allen te Batavia geplaatst zijn.

Een der adjuncten inspecteerde vijf schooltjes, n.l. te Ngawi, Grisee, Bangkalan, Pamekasan en Soemenep en maakte dat reisje van Batavia uit per auto.

Dit reisje komt overeen met het traject Utrecht-Bazel-Milaan-Genua langs de Riviera tot Monte Carlo en terug.

En dat voor de inspectie van vijf schooltjes!

Zoo iets klinkt in Holland ongelooflijk, maar te Batavia is zoo iets heel gewoon.

En de schatkist, d. w. z. de belastingbetaler betaalt.

H. v. VORDEN.

Wat wij van Indië moeten weten en wat van hem, die er heen wil, verwacht wordt.

Men zendt ons het volgende uitknipsel uit de „*Bredasche Courant*” van 21 Jan. 1919, bevattende het verslag van een lezing van ons Hoofdbestuurslid, den heer Brondgeest, welke lezing ook reeds elders gehouden werd, en bijzondere belangstelling heeft gewekt.

Voor de vereeniging „Oost en West” alhier trad gisteravond in „Ons Huis” op de heer Th. Brondgeest Sr., uit Haarlem, met het onderwerp: „Wat wij van Indië moeten weten en wat van hem, die er heen wil, verwacht wordt.”

De presidente, mevrouw Clifford Kocq van Breugel-Roelofs, heette de vele aanwezigen welkom en drong bij hen, die 't nog *niet* zijn, dringend er op aan, lid te worden van de zoo nuttig werkende vereeniging „Oost en West”, welke zich ten doel stelt, belangstelling voor en kennis van onze koloniën aan te kweeken.

De heer Brondgeest begon met er op te wijzen, dat hij het grootste gedeelte van zijn leven heeft doorgebracht in het heerlijke Insulinde, over welks schoonheid hij nooit kan uitgesproken raken. Achtereenvolgens gaf hij een geographische uiteenzetting van onze bezittingen in Oost-Indië en klimatische bijzonderheden. Bij een vergelijking van de jaargetijden in moederland en in koloniën, geeft spr. onvoorwaardelijk de voorkeur aan de tropen.

De dwaze verhalen aanstippend, welke op velerlei gebied met betrekking tot onze koloniën loopen, vond spr. gelegenheid er op te wijzen, dat, al valt er in den laatsten tijd eenige verbetering te constateeren, onze jeugd lang niet voldoende over Indië weet. Zij dient er echter wel evenveel van te weten als van Nederland zelf; kennis van Nederland en koloniën behoort hand aan hand te gaan. Maar *de Hollander gaat naar Indië, als hij nergens meer kan slagen*. Er leeft bij hem geen voldoende liefde voor onze koloniën. En toch zou het verlies van Indië voor ons land een volksramp beteekenen.

Mist de Europeaan in Indië nu zooveel aan intellect en kunstgevoel, als beweerd wordt? Spr. aarzelde geen oogenblik, dit te ontkennen. In Indië is men, evenmin als hier, achterlijk; mocht dit vroeger met eenig recht worden gezegd, thans zijn de omstandigheden totaal veranderd. Ook in zake de woningtoestanden doen zeer overdreven, onjuiste verhalen de ronde.

Wat de voeding betreft, in het bijzonder op Java, hoofdzaak is rijst. Men kan volop kip, eieren en visch verkrijgen. Ook wel aardappelen, groenten en vleesch, doch deze artikelen zijn van mindere kwaliteit.

Aan welke eischen moet nu iemand voldoen, die in Indië wil slagen? Volgens spr. aan drie: hij moet van huis uit gezond, bekwaam voor zijn werk en niet lui zijn. Dit zijn de hoofdvoorwaarden, om in Indië succes te hebben. Het is de fout van de meesten, dat zij naar Indië gaan, om er rijk te worden en dan zoo spoedig mogelijk weder naar het moederland terug te keeren. Zij staan als het ware met één voet in Holland en met den anderen in Indië.

Op godsdienstig gebied is de bevolking uiterst verdraagzaam. Zij, die Indië door en door kennen, zullen echter moeten toegeven, dat het inlandsche personeel, vooral in de centra, niet meer zoo handelbaar is als vroeger, gevolg van een ontwakend zelfbewustzijn. Voor een deel valt dit ook te wijten aan het misverstand, dat in zoo velerlei opzicht heerscht tusschen Europeaan en Inlander, niet het minst ten gevolge van de taal, welke den Europeaan niet eigen is. Hij geeft zich ook bitter weinig moeite, haar te leeren. En toch is dit zeer aanbevelenswaardig voor hen, die langeren tijd in Indië willen verblijven.

Een vraag van beteekenis, welke dikwijls wordt gesteld, is deze: valt het aan te raden, gehuwd naar Indië te gaan? Dit ligt er aan, volgens spr. Wordt men bijvoorbeeld geplaatst in de binnenlanden van Borneo, dan is het af te raden. Maar over het algemeen biedt Indië toch comfort genoeg, om er een huishouden te vestigen. Voor een ongehuwde is een verdienste van twee honderd en vijftig gulden per maand voldoende; wie zuinig leeft, kan er nog van overhouden. Is men gehuwd, dan verdient het aanbeveling, niet op een salaris van minder dan drie honderd gulden per maand naar Indië te gaan.

Spr. *betreurde het, dat zoo weinig Nederlandsche jongelui roeping gevoelen, een positie in Insulinde te zoeken*. Zij, die in het bezit zijn bijv. van een diploma Handelsschool, en hier aangesteld worden op een maandelijksche bezoldiging van vijftig gulden, kunnen in Indië gemakkelijk vijf maal zooveel verdienen. Flinke, knappe koppen zijn er noodig, doch er is geen plaats voor fortuinzoekers. Een schande voor Nederland blijft het, dat de vreemdelingen ons in onze koloniën voorgaan. Spr. ontzenuwde een aantal bezwaren, welke worden aangevoerd, om naar Indië te gaan.

Na de pauze behandelde de heer Brondgeest het Indo-leven en bracht in dankbare herinnering wat Johan van der Steur, „papa Van der Steur”, in het belang der Indo's heeft gedaan. Achtereenvolgens passeerden de revue: de verschillende rassen, welke ons Indië bevolken en de verschillende godsdiensten, die er beleden worden; de arbeid van zendelingen en missionarissen, niet ten onrechte geheeten de pioniers van de beschaving; de maatregelen, getroffen in het belang der hygiëne en der economische ontwikkeling van de Indonesiërs. Spr. meende zijn lezing te kunnen samenvatten in dezen oproep: „Leert onze mooie koloniën kennen en, kunt ge, *ga er heen!*”

Vóór en onmiddellijk na de pauze vertoonde de heer Brondgeest een aantal lichtbeelden, waarbij zeer fraaie.

Met de gebruikelijke plichtplegingen werd de vergadering door de presidente te circa elf uur gesloten.

Bredasche Crt., 21 Jan. '19.

De vriendelijke hand, die ons bovenstaand verslag zond, heeft de cursief gestelde woorden opzettelijk onderstreept, omdat hij bij ervaring heeft ondervonden, dat het niet alleen aan de hokvastheid der Hollandsche jongelui gelegen is, wanneer niet meer van hen roeping gevoelen naar Indië te verhuizen. Hoeveel meer dan gewoon onderlegd, is hij in zijne pogingen, in Indië eene voor hem passende betrekking te vinden, tot dusver niet kunnen slagen. Hij schrijft: „Nu moet U niet zeggen, dat het mij wellicht aan energie of iets dergelijks ontbreekt. Ik heb het thans hier in Holland gebracht tot *f* 350.— per maand, geheel uit eigen kracht, zonder eenige kruiwagens of hulp van anderen. Ik ben nog jong en zou zeker

FEUILLETON.

De Boschnegers in Suriname.

„Onder alle rassen en volken of stammen van gekleurden, waarmede men in het tegenwoordige Guyana in aanraking komt, zijn de Boschnegers zonder twijfel het belangrijkst en merkwaardigst; zoowel in ethnologisch, [1]) anthropologisch, taalkundig als in ieder opzicht”, heeft Prof. Joest gezegd.

Zij zijn de nakomelingen van in de eerste helft der 16de eeuw als slaven ingevoerde Afrikanen van de goudkust, uit de Congo en uit den Soedan, die met bloed hunne onafhankelijkheid gekocht hebben en zich in de bosschen van het binnenland van Suriname tot stammen met een bepaalden regeeringsvorm hebben vereenigd.

Men schat, dat er ongeveer 300.000 zijn aangevoerd. Expedities tegen de wegloopers (marrons) hebben tot geen resultaat geleid, alleen schatten verslonden, totdat men er eindelijk in slaagde hen te bevredigen.

Op 22 Mei 1761 werd achter de plantage Auka een verdrag gesloten met de Boschnegers, die den naam Aukaners verkregen of Djoekas. Nog onderscheidt men de Saramaccaners en de Bekoe- en Moesinganegers.

„De bronnen voor de geschiedenis van de Boschnegers zijn nog maar ten deele openbaar gemaakt en andere omstandigheden werken mede om een juist oordeel aangaande die geschiedenis te bemoeilijken. Voor een juist begrip lijkt ons een nieuw onderzoek van de archieven noodzakelijk.” [2])

Het verdient daarom lof van den heer W. F. van Lier, om in een reeks van schetsen meer mede te deelen over de Boschnegers in de Boven Marowyne. De heer van Lier, die balataindustrieel was, bracht 9 jaren (1907-1915) onder deze lieden door en heeft zijn ervaringen nu te boek gesteld in een reeks van schetsen, welke verschijnen in het nieuwsblad „De Surinamer”. Hij stelt zich voor deze, zoodra ze beëindigd zijn, zoo mogelijk geïllustreerd, uit te geven en daarmede wordt een verdienstelijk werk verricht. Hij behandelt in zijn schetsen „het onderwijs en de Kerstening” en verhaalt op onderhoudende wijze de lotgevallen van de mislukking der oprichting van een school op Drietabbetje (de residentie) en haar oorzaken [3]), de opperhoofdenverkiezing, de verhouding tusschen Oseisie en Arabie, de afleiding van de namen der verschil-

[1]) Ethnographisches und Verwantes aus Guyana, 1893.

[2]) Encyclopaedie van N. W.-Indië, blz. 155/156.

[3]) Zie ook schets van Marowijne en haar bewoners, door J. C. Spalburg, 1899. (Deze Spalburg was onderwijzer van de school op Drietabbetje).

gaarne naar Indië gaan, wanneer mij maar de gelegenheid geboden werd." Hij vindt de voordracht van den heer Brondgeest, in dit licht bezien, veel te optimistisch.

De heer Brondgeest heeft niet anders dan zijn persoonlijke ondervindingen van Indië aan het publiek medegedeeld, daarmede tevens zijne dankbaarheid betoonend voor hetgeen dat land hem goeds heeft doen zien. Ook in het belang van Indië wenscht hij daarom zijne landgenooten aan te sporen daarheen hunne liefde te richten, hunne talenten over te brengen. Vooral heeft hij bedoeld, om door meer bekendheid te geven aan wat Indië den Hollander biedt, dezen terug te houden van, uit onbekendheid, door vrees voor slangen en tijgers, gruwelijke en onzedelijke romantische verhalen, een vergeten bekrompen leven in Holland te verkiezen boven een redelijk bestaan in Indië, waar klimaat, natuur en bevolking zooveel aantrekkelijks aanbieden.

UIT DEN VOLKSRAAD.

II.

Bureaucratius' oude dag.

Hij ga in Vrede, maar — een beetje gauw!

Men mag het de Indische ambtenaren-regeering niet al te zwaar aanrekenen, dat zij, toen men haar opriep voor 't eerst in het openbaar rekening en verantwoording af te leggen van hare daden, zij deze „bittere pil" trachtte te slikken volgens bureaucratisch recept, d. i. n i e t-slikken en een gezicht trekken, alsof men een bitteren smaak in den mond heeft, onderwijl de pil wegmoffelend.

Dat de Volksraad reeds zoo spoedig na zijn geboorte zijn critischen en dus lastigen aard openbaarde, was voor deze regeering, die zich tot nog toe zoo veilig waande achter hare papieren baricade, een onaangename verrassing, en wij kunnen niet anders dan respect voor haar hebben, dat zij het oude régime zoo goed mogelijk verdedigde.

Maar — 't zou niet gaan! „D'r onder-uit!" riep de Volksraad. „Op zij met die stapels papier, wij willen zien wat ge, daarachter verborgen, uitvoert!"

De Volksraad toonde zich volhardend en...... de ambtenaar zwichtte, om vanaf dat oogenblik ook het instituut-tot-bestrijding-van-bureaucratisme tot in het diepst van zijn binnenste te verfoeien.

Ziehier hoe de scherpzinnige Mr. Dr. Schumann bij de algemeene beschouwingen over de suppletoire begrooting 1919, de houding van de regeering tegenover den Volksraad typeerde:

„Ik geloof, dat wel gezegd mag worden, dat de Volksraad in het geheel genomen, genegen is met de Regeering mede te werken en dat in deze samenstelling van hem geen stelselmatige oppositie te verwachten is. In de gevallen, dat oppositie werd gevoerd, geschiedde dit niet zoozeer ter wille van die oppositie, dan wel om de Regeering door tegenstand tot grootere snelheid aan te zetten.

„Wanneer de Volksraad inziet, dat een economische benutting van alle krachten, hier aanwezig, noodig is, dan rijst de vraag, of datzelfde standpunt wordt ingenomen in regeeringskringen. En wanneer ik hier van „Regeering" spreek, bedoel ik niet de Regeering, zooals die genoemd wordt in artikel 1 van het Regeeringsreglement, maar dan bedoel ik de geheele samenstelling van de Regeering tot het kleinste onderdeel toe, dat belast is met het bestuur van deze Koloniën. En dan komt het mij voor, dat de in die kringen berekende verwachtingen bij de indeeling van den Raad, — welke niet anders was dan variaties op het thema van: „wat kan die van bestuurszaken afweten" of „dien zullen wij wel gauw in een hoek dringen" — langzamerhand hebben plaats gemaakt, niet voor een betere gezindheid, maar voor nog meer wantrouwen. Want de Volksraad, die in het begin der eerste zitting in Juli werd beschouwd als een quantité négligeable, heeft zich niet als een quantité négligeable laten behandelen, doch getoond, recht van bestaan te hebben en zich te kunnen verweren. Maar daarmede is hij in het oog der bureaucratie zeker niet populair geworden."

Een der bewijzen van dat wantrouwen ziet Mr. Dr. Schumann in afzijdige houding van de regeering in zake het op hun verzoek ter inzage geven van archiefstukken aan de leden van den Volksraad.

De „Bundel". O, machtig product van uren, weken, maanden transpiratie en hersenpijniging! Hem tracht men uit het heilige kastje der archieven te sleuren, binnen de witte muren van het Volksraadgebouw! Zijn zacht geel tintje wil men blootstellen aan het schelle zonlicht...... aan de alles doordringende blikken van wijsneuzige indringers......

De „Bundel", aangerand in al z'n glorie!

Hoe veilig waande men hem in zijn archief, beschermd door den archivaris, mitsgaders een staf van commiezen en klerken.

Het kakement van van Speyk ligt in de receptiezaal van de Marineschool niet zóó zeker bewaard, als de „Bundel" over het houten been, dat het slachtoffer verstrekt werd, drie maanden na zijn dood. [1])

Mr. dr. Schumann beschreef in den Volksraad de verdedigingstaktiek van de regeering. Uit zijn betoog blijkt, dat de „Bundel" omtrent de benoeming van den heer Sibinga Mulder niet ter inzage aan den Volksraad kan worden gegeven,...... omdat de regeering 't niet wilde. „Had-je-me-maar-theorie" dus.

De „Bundel", betrekking hebbende op de overbrenging van het departement van Gouvernements Bedrijven naar Bandoeng, moest buiten den Volksraad gehouden worden...... omdat de Staten-Gene-

[1]) Historisch feit uit de annalen van den Indischen Bureaucratius.

---

lende stammen, het leven van Oseisie, de kroningsfeesten van diens opvolger Amakti [4]) enz.

Vooral datgene, wat over Oseisie van Otterloo wordt geschreven, is belangwekkend. Deze was het 3e opperhoofd der Aukaners (de 1e was Granman Byman) met wien ons Bestuur in 1837 een vredestractaat sloot. Oseisie regeerde van 25 October 1888 (dag van installatie door den Gouverneur) tot Mei 1915 en genoot een toelage van *f* 1000 's jaars.

Vele en gewichtige diensten had deze man aan den Lande bewezen, ook bij de moeilijkheden tusschen Nederland en Frankrijk, over het eigendomsrecht der Lawa-delta, welke in 1898 door den Czaar van Rusland, als arbiter, aan Nederland werd toegewezen; hij was een persoonlijkheid en ontving ter gelegenheid van de kroningsfeesten van H. M. de zilveren eeremedaille der Orde van Oranje-Nassau.

Over de Boschnegers is door velen geschreven, [5]) over hunne benoemingen, bestuur, rechtspraak, straffen, afgoderij, anansitori, kunstnijverheid, tatouage, muziek, ornamentiek, anthropologie, physiologische en pathologische kenmerken enz. Toch bestaat er over hen nog geen werk van eenigen omvang of van eenige volledigheid. Veel studie van verschillende onderwerpen is er gemaakt door Jhr. L. C. van Panhuys, wiens voordrachten op de Amerikanisten Congressen en in het Koloniaal Museum (1902) belangrijke bijdragen vormen voor de kennis van dit volk, zoomede de artikelen van de heeren A. P. en T. E. Penard in Arlington (Mass) V.S. en Pater C. van Coll. Wij zouden daaraan nog enkele geschiedkundige bijzonderheden kunnen toevoegen uit de Surinaamsche archieven opgeteekend over de Boschnegerstokken (met zilveren knoppen), die Boschnegerhoogwaardigheidsbekleeders van de Regeering ontvingen in het midden der 18e eeuw en waarop het Nederlandsche wapen staat gegraveerd, over het onderwijs aan zonen van een opperhoofd — die als gijselaar in Paramaribo vertoefde — gegeven in Nederland, waarvoor zij tot belooning, wegens goed gedrag in 1765 een hoed met zilveren krul ontvingen, en de vredestractaten in 1837 met hen aangegaan.

Over deze laatste aangelegenheid hopen wij eerlang het een en ander bekend te maken, geput uit onuitgegeven bronnen. Wij spreken den wensch uit, dat 's heeren v. Lier's arbeid door velen in Nederland, die belang in dezen volksstam stellen — nog te weinig bekend — waarop herhaaldelijk, ook in ons Parlement, de aandacht wordt gevestigd, zal worden op prijs gesteld, vooral, wanneer zijn voornemen om een volledig werk over de Boschnegers uit te geven, zal worden verwezenlijkt.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Paramaribo, 2 December 1918.

[4]) Buiten van 24 November 1917 blz. 562/563 met mijn artikel „De Boschnegers in Suriname".
[5]) Encyclopaedie van Ned. West-Indië, blz. 152/166.

raal in deze zaak reeds een beslissing hebben genomen. Indien deze beslissing n i e t ware genomen, bleef de ,,Bundel'' ook op z'n plaats.

De ,,Bundel'', bevattende een wetenschappelijk rapport van dr. Lovink over zijn reis door Japan, kon den Volksraad niet ter inzage worden gegeven,...... omdat den heer Lovink gevraagd is een afzonderlijk rapport te schrijven voor ,,algemeen openbaar'' gebruik. (Zou dr. L. op het oogenblik tijd hebben voor dergelijk copie-werk?)

De ,,Bundel'' omtrent de fameuze ,,haat-zaai-artikelen'' in het Wetb. van Strafrecht moet geheim blijven, omdat...... de laatste trein naar Lutjebroek twintig minuten te laat was.

Kort en goed, de ,,Bundels'' blijven g e h e i m, d. w. z. elke departementscommies kan eenige stapels requireeren als dekkingsmateriaal, om achter te...... werken, maar een Volksraadslid blijft er af.

Zoo w a s het, zoo i s het nog, maar zoo zal het niet blijven, nu de Volksraad tegen de ik-ben-baas politiek van het ambtenaren-bewind den strijd heeft aangebonden.

Mr. dr. Schumann besloot zijn in beleefde, maar zeer dringende bewoordingen vervatte oorlogsverklaring aldus:

> ,,Mijnheer de voorzitter, als wij de stukken niet krijgen, doch alleen een overzicht van den inhoud, dus een opgave, waarin alles weggelaten kan worden, wat dien lastigen Volksraad maar op booze gedachten zou kunnen brengen, dan bestaat er bij de Regeering niet de juiste opvatting van de verhouding, die tusschen den Volksraad en de Regeering moet bestaan.''

De landvoogd verklaarde destijds in zijn openingsrede van den Volksraad, dat het der regeering wel eens moeilijk zal zijn afstand te doen, van wat tot nog toe onaantastbaar voorrecht scheen. Een voorspelling, die blijkens de begrootingsdebatten meer dan juist is uitgekomen.

Maar — 't zal wel wennen. De ettelijke voorrechten en voorrechtjes uit den tijd van de ongestoorde aanbidding van St. Bureaucratius zullen zoo geleidelijk-aan vervallen en tegen den tijd, dat uit den tegenwoordigen Volksraad het Indisch Parlement zal zijn gegroeid, is het ambtenarendom in Ned.-Indië gewend geraakt aan samenwerking met een college, dat er niet is om oppositie te voeren, maar om Indië's snelle evolutie te leiden langs wegen, welke de bureaucratie alleen niet zou wagen te bewandelen.

Het is uit de rede van den heer Schumann zonneklaar gebleken, hoe de Volksraad zich behandeld wenscht te zien, welke houding het college voornemens is aan te nemen tegenover de regeering en wij mogen niet anders dan dezen levensmoed toejuichen, omdat er uit blijkt, hoe in Indië een publieke meening is gegroeid, die zich niet tot stilzwijgen laat brengen met zoetklinkende woorden en schoone beloften van een oppermachtig heerschend ambtenaren-gezag. Dit heeft zijn tijd gehad, heeft zijn taak volbracht.

Bureaucratius' oude dag is aangebroken. Dat wij niet te lang met den zieke opgescheept mogen zitten, is de wensch van elkeen, die het wel meent met land en volk van Indië. En wanneer dan eenmaal het lijk van den oude ter aarde wordt besteld, willen wij gaarne aan de geopende groeve het traditioneele: ,,d'overledene was braaf'' aan onze grafrede toevoegen.

Maar dan moet-ie toch niet te lang meer blijven leven!

W. LUBBERINK.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De onderwijzers-salarissen.

Onder het motto: Een andere kijk op de zaak, bespreekt de hr. W. F. K ü h l m e ij e r in *De School*, de salarissen der Indische onderwijzers. Zooals bekend wordt er door de Vakvereeniging, het N. I. O. G., reeds geruimen tijd een sterke beweging gaande gehouden tot verhooging der jaarwedden van de onderwijzers. De hr. K ü h l m e ij e r begint met de vermelding van een recent feit. De ,,Koninklijke Petroleum Maatschappij'' deelde onlangs haar employé's mee, dat door de tijdsomstandigheden de periodieke verhoogingen voorloopig niet uitgekeerd zouden worden. Het personeel, dat met een algemeene ontslagname dreigde, werd door de Directie in Europa ontslagen.

In het particuliere geniet wel de individueele energie een grooter waardeering, doch loopt men ook het gevaar met een maand salaris ontslagen te worden, als het denken niet meer begeerd wordt. Daartegenover is de zorg van het Gouvernement voor zijn Eur. ambtenaren niet te loochenen, al voelen ze door de gewoonte die zorg niet meer.

,,De in opzet zeer ruime regeling der traktementen, de weinige gelegenheid tot vermaak in de binnenlanden en de embroyonale Inlandse maatschappij, hadden weleer een overvloed van aardse middelen tengevolge. De Indiese ambtenaar kon op welstand rekenen en schiep zich daardoor een sfeer, waarin geld gemakkeliker werd uitgegeven en derhalve ook minder waarde had.'' Schr. meent, dat, indien men met de veel lagere West-Indische traktementen begonnen was, de bestaansvoorwaarden zich daarnaar geregeld zouden hebben en de tegenstelling tusschen de Europeesche en Inlandsche levensstandaard minder schril zou zijn.

Een toenemende ontevredenheid is zeer verklaarbaar nu de traktementen niet meer aan i e d e r welstand waarborgen. En schr. meent, dat een verhooging van traktementen tengevolge zal hebben, dat de levensstandaard ook weer onevenredig zal stijgen.

Eerder dan de Eur. onderwijzers zijn de Inlandsche aan de beurt, die op de kweekschool in Eur. zin opgevoed, daar behoeften leerden kennen, waaraan ze later niet meer konden voldoen. Dat er velen in het Eur. corps armoe lijden is vaak een gevolg van ziekte met de daarmee gepaard gaande hooge dokters- en apothekersrekeningen. Verhooging der aanvangstraktementen zal velen die dagen met minder zorg en angst tegemoet doen zien, maar velen zullen er ook van profiteeren, die hun verhooging op de bank kunnen deponeeren. De rampen, die velen treffen, mogen niet aan het Gouvernement geweten worden, maar aan het feit, dat velen, ondanks een nauwgezet geneeskundig onderzoek een lichaam blijken te bezitten, dat in de tropen niet aarden kan. Een plaatsingsbureau om de getroffenen weer in een hun passende ambtelijke betrekking in Holland te plaatsen en een vergoeding voor de abnormale waardevermindering van hun physiek kapitaal, zou meer vermogen dan ruimere traktementen.

Een andere steen des aanstoots, de huizennood, ware uit den weg te ruimen indien de vakvereeniging de energie, nu aangewend voor de salarisverbetering eens in samenwerking met het Gouvernement richtte op den coöperatieven woningbouw.

Verder zou schr. een krachtig ondersteuningsfonds wenschen ten bate van door het ziektenoodlot getroffenen.

Ook een eindsalaris van ƒ 650.— per maand acht spr. voldoende, al mag het niet schitterend heeten. Welke loopbaan geeft zijn dienaren een schitterende eindbezoldiging zonder meerdere inspanning van hun kant?

Bij het onderwijs zijn tal van bijzondere betrekkingen te bereiken, waaraan ruimer traktement verbonden is. Een gezonde maatschappelijke ontwikkeling eischt schakeeringen.

Zelfs in de dure West-Preanger kan een normaal onderwijzersgezin met 18 jaren dienst ruim leven van ƒ 650.—. ,,De finale oplossing van het salarisvraagstuk ligt niet bij den staat, maar bij de huisvrouw'', voor wie een eervolle economische taak is weggelegd.

,,De tegenstellingen in individuele welvaart bij de verschillende rassen mogen niet te schril blijven, vooral nu de kulturele behoeften de Inlanders van *buitenstaanders*, wat zij vroeger waren, maakt tot deelgenoten in ons economies verband. De tijd zal komen, dat onze kinderen, wanneer ze hier met een machinisten-, ingenieurs- of welk diploma ook op de arbeidsmarkt verschijnen, tegenover zich zien de ontwikkelde Inlander, even bevoegd als hij, maar met de ontzettende voordelen van soberder levenseisen, en aan het klimaat geëigend gestel en vrienden en familie alom. Velen der onzen zullen dan weer in Europa een werkkring moeten zoeken. Wie voor zich en zijn geslacht, Indiese dromen blijft koesteren, bereide zich voor op soberheid!''

Zooals te verwachten was, heeft de Redactie van *De School* in hetzelfde nummer een woord tot den hr. Kühlmeijer gericht, en getracht enkele dingen in een ander daglicht te stellen.

Het recente feit uit het particuliere laat de Redactie koud. ,,Het partikulier bedrijf heeft z'n voor en tegen, net als elke andere zaak.'' Wat de zorg van 't Gouvernement voor zijn ambtenaren betreft, herinnert de Red. er aan, dat bij het intreden van den oorlogstoestand in het particuliere a l l e traktementen bijna zonder uitzondering verhoogd werden, maar dat het zorgzame gouvernement eenige jaren noodig had om te constateeren... *dat er geen noodtoestand was.*

Wat hebben w ij eraan, dat de bestaansvoorwaarden zich indertijd naar de lagere West-Indische traktementen geschikt zouden hebben? Wij hebben te maken met de tegenwoordige traktementen en de tegenwoordige levensomstandigheden.

Voor de bewering, dat een normaal onderwijzersgezin met 18 jaren dienst van ƒ 650.— 's maands ruim kan leven, had de Red. gaarne bewijs gezien.

Wat de bewering aangaat, dat de oplossing bij de huisvrouw ligt, vraagt de Red. of schr. wel weet, hoeveel er door onderwijzersvrouwen gewerkt wordt, om te zorgen, dat de nering tenminste de tering een beetje dekt.

Dat er andere ambtenaren zijn, die er nog slechter

aan toe zijn, is een kwestie voor den staat, niet voor de onderwijzers. Zoolang er Eur. onderwijzers noodig zijn, hebben ze recht te eischen, dat ze behoorlijk betaald worden. En het traktement moet zóó wezen, dat daarvan ook de dokters- en apothekersrekeningen betaald kunnen worden en dat daarvoor niet de liefdadigheid der collega's behoeft te worden ingeroepen.

Dat er velen zijn, wier gestel niet bestand is tegen de tropen, zal zijn oorzaak wel vinden in het groote gebrek aan ambtenaren, waardoor bijna iedereen, die zich aanmeldt, aangenomen wordt. De coöperatieve huizenbouw zou met behulp van 't Gouvernement mogelijk wezen, ofschoon de wisselende bevolking een belemmering vormt.

Aangaande de vele bijzondere betrekkingen is de Red. het ook niet met schr. eens, en al onderschrijft ze de uitspraak dat een gezonde maatschappelijke ontwikkeling schakeeringen eischt, ze meent ook, dat een gezonde maatschappelijke ontwikkeling eischt billijkheid en rechtvaardigheid, eischt ook in die schakeeringen een eerlijke en billijke verhouding.

Caveant consules.

Opmerkelijk is het, dat er den laatsten tijd in verschillende Indische bladen stemmen opgaan, waaruit ons een zelfde toon tegenklinkt, en waarnaar te luisteren wellicht zijn nut kan hebben.

,,Dat de consuls waken," aldus C. in het *Soer. Hbl.* ,,Hebben zij geheel begrepen den eigenaardigen, zenuwachtigen, onrustigen polsslag van het leven in de kringen der inlandsche vereenigingen? Hebben zij naar alle zijden voeling met *die* elementen, welke de nog inerte massa plotseling tot beweging kunnen brengen? Hebben zij ook de beschikking over andere raadslieden en voorlichters dan de mannen, die de inlanders niet langer met de nuchtere oogen van de zeer nuchtere koloniale practijk kunnen beschouwen en die daardoor hun systeem van vooruitgang, van bestuursethiek, van economische en moreele opheffing op een onjuiste hypothese opbouwen, waar zij de groote massa van in wezen nog primitieve en in bijna ieder opzicht achterlijke inlanders voortdurend en schier methodisch verwarren met een in vergelijking zeer gering aantal uit hun evenwicht geraakte, oppervlakkige inlandsche intellectuals?" !

De laatste jaren hebben een innerlijke verandering gebracht in de onderlinge verhoudingen van de koloniale samenleving, hebben het gezag van de tot besturen geroepen elementen in die samenleving sterk aangetast en de inlander uit de massa gebracht tot een betreurenswaardig gebrek aan *ontzag* voor dat *gezag*. En daarvoor is de Inlander noch staatkundig, noch maatschappelijk rijp.

De beweging in de Inlandsche maatschappij, aangeduid als de S. I. kan de massa niet brengen, wat zij haar voorspiegelt. ,,Een rustige leiding langs den eenig mogelijken weg van geleidelijkheid is den tegenwoordigen leiders onmogelijk gebleken, dan wel zij kunnen in hun staatkundige onbezonnenheid de wenschelijkheid van zulk een geleidelijkheid niet begrijpen."

Blijft de Inlandsche beweging in dezelfde richting doorgaan, dan zullen de leiders op een gegeven oogenblik behoefte gevoelen aan een ,,krachtproef", een ,,daad", die ongetwijfeld noodeloos bloedvergieten zal veroorzaken en onberekenbare schade toebrengen aan het werk tot economische opheffing der maatschappij. Door hen, die het wèl meenen met den Inlander moge zoo'n daad betreurd worden, het is te hopen, dat, ,,a l s de krachtproef doorstaan moet worden, het gezag kort, krachtig en afdoend zal riposteeren", dat het een daad met een even krachtige tegendaad zal beantwoorden. Dat is het aan zichzelf en nog meer aan de onwetende en zonder *ons* gezag hulpelooze Inlandsche maatschappij verschuldigd.

Mocht het tot een openlijke rebellie komen, dan zal deze meer blijken te zijn dan een plaatselijk opstandje.

Ons gezag beschikt over een politieleger met een overwegend Javaansch element, niet uit de beste lagen der bevolking voortgekomen en met een allesbehalve zorgvuldige militaire opleiding, terwijl het materieel over vrij veel te klagen heeft. Op dat element wordt van buitenaf op zeer ongewenschte wijze ingewerkt, welke inwerking slechts door een hechte, onverslapte tucht, een volstrekte toewijding en voordurend toezicht van officieren en kader eenigszins geneutraliseerd kan worden. Het Europeesche element lijdt aan een onrustbarend en steeds toenemend tekort, terwijl het gehalte steeds achteruit gaat, en daar de toestanden in ons leger verre van behoorlijk zijn, moest de socialistische en zelfs anarchistische beweging er een vruchtbaren bodem vinden.

Daarbij komt, dat ons leger als politieleger in waarde verloren heeft sinds 1908, doordat men er een modern vechtleger tegen een buitenlandschen vijand van wilde maken, terwijl alle militaire schrijvers het er nu vrijwel over eens zijn, dat alleen militieplicht een voldoend sterk leger tegen een buitenlandschen vijand kan doen ontstaan.

Nu is het de groote vraag, of het gezag ten allen tijde en met volkomen gerustheid en stelligheid op het politieleger zou kunnen steunen.

,,In deze vraag ligt niet besloten een absolute twijfel aan de betrouwbaarheid van den Javaanschen politie-soldaat in het algemeen. Doch er zijn te veel aanwijzingen welke duiden op een revolutionnaire rebellie van enkele onderdeelen van de Javaansche massa, waarbij rekening dient te worden gehouden met de mogelijkheid, dat die onderdeelen in hun actie een grooter deel der massa zullen meesleepen dan waarschijnlijk geoordeeld en te voorzien was," dat het onverstandig zou zijn die aanwijzingen te verontachtzamen.

Drijven de leiders van een of andere Inlandsche beweging een ,,krachtproef" door, dan kan het gezag niet anders doen dan geweld tegenover geweld stellen. De Javaan in het politieleger zal dan niet onwaarschijnlijk tevoren ,,bewerkt" zijn door de stuwkrachten der beweging en daarenboven zou het nòch militair nòch politiek een daad van wijs beleid zijn, om van den Javaanschen soldaat een gewelddadig optreden tegenover een zeker deel van de Javaansche bevolking te verlangen, indien dit voorkomen kan worden. En dit is te voorkomen door weder de landaardsgewijze indeeling der bataljons in te voeren en bij de daarvoor in aanmreking komende bataljons één of meer Europeesche compagnieën te voegen.

Komende gebeurtenissen werpen haar schaduwen vooruit! Welnu die schaduwen *zijn* er.

Laten we, ,,*nu* het nog tijd is, de juiste maatregelen treffen om, indien de *niet genoeg te betreuren*, ,,krachtproef" van het gezag gevraagd wordt, die proef kort, krachtig en met *blijvend* succes te kunnen doorstaan. Ook en vooral ter wille van den Inlander zèlf en van de inl. maatschappij die èn een onaangetast en krachtig gezag èn Westersche bestuursbemoeienis niet ontberen kan. En juist omdat die inlander en die inlandsche maatschappij, misleid door idealisten of politiek onrijpe en onverantwoordelijke leiders, zich misschien over eenigen tijd hierbij niet meer zullen willen neerleggen of dit niet meer zullen willen begrijpen, daarom is het noodzakelijk, dat het gezag zorg drage te juister tijd ook over de juiste middelen op de juiste wijze de beschikking te hebben."

Suriname.

Ingediend bij de Tweede Kamer is de begrooting van Suriname voor 1919.

De rijksbijdrage wordt voor 1919 geraamd op ƒ 1.450.559, tegen ƒ 1.477.060 in 1918.

In de Memorie van Toelichting wordt opgemerkt, dat het vanzelf spreekt, dat ook de begrooting voor 1919 onder den invloed staat van den oorlog. Die invloed moet volgens door den gouverneur gemaakte berekening geacht worden in totaal een vermindering der geraamde inkomsten met ƒ 601.000 en een verhooging der geraamde uitgaven met ƒ 78.000 te veroorzaken. Voor de ontvangsten vallen te vermelden mindere ontvangsten, vergeleken met normale omstandigheden, van ƒ 45.000 wegens accijns op binnenlandsch gedistilleerd, ƒ 450.000 aan invoerrechten, ƒ 26000 uit posterijen, ƒ 15000 uit spoorwegontvangsten, terwijl daarentegen wegens dezelfde oorzaak ƒ 75.000 meer aan vervoer- en vrachtgelden der koloniale vaartuigen kan worden becijferd. Onder de uitgaven is de voornaamste oorlogsverhooging die voor verpleegkosten van behoeftigen in ziekeninrichtingen (ƒ 31.000).

De bezoldiging van den griffier der Koloniale Staten is, in overeenstemming met de reeds vroeger uitgesproken meening, dat ƒ 5300 veel te hoog is, verminderd op ƒ 2200 tot ƒ 3200 's jaars. Daar de tegenwoordige griffier door dezen maatregel geen schade behoort te lijden, moet hem in eene persoonlijke toelage worden vergoed wat hij in bezoldiging achteruitgaat.

[Wij veroorloven ons hier de opmerking, dat het

de voorkeur verdient niet te tornen aan de bezoldiging van den griffier, maar de bepaling van het bedrag daarvan over te laten aan de Koloniale Staten. Het is in het belang van eene goede wetgeving, dat de griffier een bekwaam jurist zij, goed op de hoogte van de Surinaamsche en de Nederlandsche wetten. Zulk een ambtenaar moet flink bezoldigd zijn, al geeft hij niet al zijn tijd aan de Staten. Het is opmerkelijk hoevele Gouverneurs en Ministers van Koloniën reeds het stokpaardje — de vermindering van de bezoldiging van den griffier — bereden hebben, daarbij vergetende hoeveel de griffier dikwijls medewerkt tot de verbetering van door het bestuur ingediende en niet behoorlijk voorbereide verordeningen.]

Afgevoerd is voorts van de voorloopige begrooting een post van *f* 415 wegens bezoldiging voor een machineschrijfster ter griffie van de Koloniale Staten.

In plaats van de twee paarden, die verkocht moesten worden, is voor het vervoer van den districtscommissaris te Nieuw-Amsterdam een dienstautomobiel aangeschaft. Van dit voertuig zal de rechter in het oostelijke ommegaand gerecht bij zijn komst aldaar gebruik kunnen maken.

Als toelage aan de Gouvernementscommissarissen hier te lande en in Suriname bij de Surinaamsche Bank is aangevraagd resp. *f* 1000 en *f* 300 's jaars.

Voor het eerst is op deze begrooting gerekend op eene bijdrage aan het opvoedingsgesticht van de Evangelische Broedergemeente, gevestigd op de vestingsplaats Alkmaar ter opneming van Britsch-Indische meisjes, die in de kolonie in bijzondere mate door de ouders verwaarloosd worden. De bedoeling is een geldelijken steun te verleenen van *f* 5 per hoofd en per maand voor kinderen tusschen 5 en 16 jaar oud.

Ter uitroeiing van de hartrotziekte in de kokospalmen wordt een hooger krediet gevraagd.

Opgericht zal worden een leergang voor landmeters voor metingen zoowel ten behoeve van het land als ten behoeve van particulieren.

Wat betreft de voorbereiding van de invoering van een kadaster en van een grondboekstelsel, wordt medegedeeld, dat het in het voornemen ligt te verwezenlijken de invoering van het Torrens-stelsel voor de grondboekhouding en die van een kadaster. Eene verordening tot invoering van een grondboekhouding is hier te lande, in samenwerking met het oud-lid der desbetreffende commissie J. Boer Hzn. ontworpen en zal vermoedelijk eerlang aan den gouverneur kunnen worden toegezonden. Intusschen kan worden aangevangen met de voorbereiding van de invoering van deze boekhouding en van een met dit stelsel in nauw verband staand kadaster. In beginsel is besloten de leiding van den voorbereidenden arbeid op te dragen aan een in Nederland uit te zenden landmeter van het kadaster.

Er is gerekend op vermeerdering met twee van het aantal landbouwleeraren.

De gouverneur is voornemens de opleiding van Surinaamsche jongelieden voor den landbouw, welke tot nu toe aan een drietal te Wageningen en te Deventer voor rekening der kolonie is gegeven, te staken. In stede hiervan zou in aansluiting der M.U.L.O.-scholen een landbouwopleiding in Suriname worden ingericht. Daarnaast zou de gouverneur over een krediet willen beschikken om reeds in het landbouwbedrijf werkzame jongelieden praktisch werkzaam te doen zijn op een boerderij in Nederland, gepaard gaande met het volgen van een landbouwwintergang. Na een tweejarig verblijf hier te lande zouden zij terugkeeren.

Op den voormaligen rubberaanplant op Slootwijk, thans genaamd Landskoffieonderneming Slootwijk, heeft men het plan een fabriek te bouwen, ten einde de koffie in eigen beheer te verwerken. De fabriek zal ongeveer *f* 40.000 kosten.

De gouverneur is, evenals zijn voorganger, tot de overtuiging gekomen, dat splitsing van het departement van openbare werken en verkeer wenschelijk is. [Reeds bij de samenvoeging der drie departementen hebben wij er op gewezen, dat men daarmede een fout beging, evenals met de samenvoeging van de betrekkingen van Geneeskundig Inspecteur en Chef van den Militair Geneeskundigen Dienst. Wanneer zullen Bestuur en Regeering tot het inzicht komen, dat ook hier splitsing noodzakelijk is? In al wat openbare hygiëne is zijn wij zoolang achterlijk geweest. Wordt het geen tijd de schade in te halen en daarmede een vol man te belasten? Wij verwachten dit van Gouverneur Staal, die met de indiening van de muskieten-verordening getoond heeft te willen breken met den ouden toestand.]

In verband met de geboden zuinigheid is van de voorloopige begrooting afgevoerd o. m. een bedrag van *f* 15.000 wegens hoogere uitgaven voor straatverbetering te Paramaribo. [De straten van Paramaribo moeten het steeds ontgelden als het snoeimes gehanteerd moet worden.

Ook hierin, d.i. in het onderhoud der wegen, zijn wij bij onzen Britschen nabuur Demerary ver ten achteren.]

Wat betreft de duurtebijslagen op bezoldigingen, verlofsbezoldigingen, wachtgelden, pensioenen e. d. ware het gezamenlijk bedrag voor deze bijslagen hier te lande op *f* 10.000 en in de kolonie op *f* 100.000 te ramen, een en ander volgens een in Nederland voor duurtebijslagen geldenden maatstaf.

* * *

Het nieuwgebouwde passagiersschip „Stuyvesant'' van den Kon. W.-Ind. Maildienst is 6 Februari van Amsterdam naar Paramaribo vertrokken. Hiermede is de directe verbinding met West-Indië heropend.

Onder de passagiers bevindt zich de heer K a s t e l e y n.

* * *

Volgens een mededeeling van den heer W. M o e n s, secretaris der koffie-contrôle-commissie van de N.O.T., aan de N.I.P.A. te Amsterdam, zal uit West-Indië door de „Commewijne'', die thans tusschen Gibraltar en West-Indië vaart, medegebracht worden ongeveer 24.000 balen koffie, terwijl de „Stuyvesant'' bij zijn terugkeer ongeveer 27.000 balen zal medebrengen.

* * *

U i t v o e r. Hieronder volgen eenige van den Gouverneur van Suriname ontvangen uitvoercijfers (in K.G.):

Benaming:	3de Kwartaal		Eerste 3 kwartalen	
	1917	1918	1917	1918
Cacao	759.000	1.172.000	1.585.000	2.411.000
Suiker	3.698.000	1.575.000	9.221.000	6.895.000
Balata	308.000	286.000	523.000	456.000
Koffie	645.000	160	733.000	782
Goud.	187	334	486	518

De achteruitgang van den uitvoer van suiker is het gevolg van den minderen aanplant van riet door het gebrek aan arbeiders, o. m. ten gevolge van het bezigen van arbeiders voor den aanplant van voedingsgewassen. Ook op de balata-ondernemingen had men met gebrek aan arbeiders te kampen, doordat vele arbeiders naar Fransch-Guiana vertrokken om op de balata-ondernemingen werkzaam te zijn. De koffie kon door gebrek aan scheepsgelegenheid slechts in geringe mate worden uitgevoerd.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een vreemd iets. De *Soeara Rajat* vertelt, dat in een niet nader aangeduide streek van Java de zilveren muntstukken met den beeldenaar van Koning Willem III door de bevolking worden aangeduid als *wang goendoel* (de kaalhoofdige munt) en niet gewild is, vooral niet onder de Chineezen, die deze muntstukken slechts beneden de werkelijke waarde aannemen. De zilveren muntstukken met de beeltenis van Koningin Wilhelmina daarentegen zijn zeer gewild en worden aangeduid als „Japansch geld''. De schrijver vraagt eenigszins angstig, of daarin niet een voorteeken is te zien van een eventueel ander gezag op Java en vestigt de aandacht der Regeering op deze zaak.

Volksraad-Verhandelingen. Behalve dat de verslagen der verhandelingen van den Volksraad uitvoerig in de Maleische en Maleisch-Chineesche bladen worden opgenomen, wordt nog in het bijzonder de aandacht gevestigd op de uitlatingen van de hoofdleiders der Inlandsche beweging ten aanzien van eenige gebeurtenissen van den laatsten tijd. *Tjiptomangoen Koesoemo* moet o.a. het volgende hebben gezegd:

„Het is met de ethica op de lippen geweest, dat men als opvolger van den heengeganen heer Lovink tot Directeur van het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid heeft benoemd den heer Sibinga Mulder, een rasecht suikerman, die van de Europeesche landbouwindustrie niets anders dan de lichtzijde kan zien, of liever *wil* zien. Ik (Tjipto) maak mij dan ook sterk, dat voor den heer *Sibinga Mulder* de Inlander slechts waarde heeft als ruwe werkkracht, die dividend mag kweeken voor de aandeelhouders in Holland. Zoodra de Inlander belangen meent te behartigen te hebben, die hij niet wil laten wijken voor die der Europeesche ondernemers in Indië, is hij in zijn oogen veroordeeld, dan zal hij soldaten op hem afzenden, om met bajonet en sabel hem te overtuigen, dat hij nog van geluk mag spreken zich ter wille van den dorst naar winst van de Hollanders te *mogen laten uitpersen*. Dit beeld, dat ik mij gevormd heb van onzen komenden Directeur van Landbouw, wordt gedekt door een uitlating van dezen, dat hij niets gevoelt voor de loslating van de dag- en nachtregeling, die momenteel algemeen veroordeeld is, en die vermoedelijk in den Volksraad geen verdedigers zal vinden. Ik wil niet dieper ingaan — zoo ging Tjipto voort — op de benoeming van dezen heer. Ik zal geduld oefenen, een kunst, waarin ik het anders niet ver heb gebracht. Maar ik wil wel zeggen, dat ik met het geweer aan den voet zal staan en mijn kruit

droog zal houden, acht gevende op de faits et gestes van den nieuwen Directeur, om desnoods een motie van wantrouwen tegen hem in te stellen, wanneer het blijkt, dat hij negeert het gevoelen van den Volksraad, welke motie gesteld zal worden, ondanks het feit, dat hij geen ministerieele verantwoordelijkheid draagt.''

Over den heer Swart moet hij o.m. het volgende hebben gezegd:

,,Behalve de benoeming van den heer *Sibinga Mulder* als Directeur van Landbouw enz., hebben wij immers nog die van den heer *Swart* tot vice-pres. van den Raad van Indië. Het duo is compleet. Naast den kapitalist de sabreur! De Inlandsche bevolking gaat een heerlijke toekomst tegemoet. Dividenden-fokkerij en sabelregime zullen ons hier morgen het aardsche tranendal tot een paradijs maken! Ik wil niets afdingen op de capaciteiten en de goede hoedanigheden van den heer Swart. Gaarne wil ik aannemen, dat hij in zich vereenigt alle gaven van hoofd en hart, die hem als werkkracht een bijzondere waarde verleenen. Ik zal zoo zakelijk mogelijk blijven en de persoonlijkheid van den heer *Swart* alleen in het geding brengen, voor zooverre dit beslist noodzakelijk, niet te ontkomen is. Maar de vraag worde mij toch ten goede gehouden, of de pacificator van Zuid-Oost-Borneo en Zuid-Celebes, de bedwinger van het zoogenaamde rebelleerende Atjeh, geacht kan worden de rechte man op de rechte plaats te zijn in het college, waar de pen eerder dan de degen gebruikt moet worden, waar aan de eerste een beslissende stem moet worden gelaten.''

Over den geest van verzet in het leger liet hij zich volgender wijze uit: ,,Men zegt, dat de soldaten zich vervelen in vredesgarnizoenen op Java. In het naastbijzijnde verleden hadden wij nog expedities in de buitengewesten, en nu de inboorlingen daar zoo vriendelijk zijn, geen opstootjes meer te willen organiseeren, geen verzet tegen het Nederlandsch gezag, nu is het leger een vrijwel overbodig instrument geworden. Verveling maakt zich meester van de tot moorden afgerichte mannen, die nu echter het handwerk, dat men hen geleerd heeft, niet mogen uitoefenen. Er wordt gekankerd over de voeding, over de officieren, over alles. Ja, als men toch niets beters te doen heeft! Aldus was de toestand in het leger, toen Sneevliet en Brandsteder er hun invloed als stokebrand in lieten gelden. De heeren hebben een weligen bodem gevonden voor hun revolutionaire theorieën. Ik wil geen kritiek uitoefenen op de daden van de I. S. D. V. Ik zou, wanneer ik daartoe in staat was, wellicht precies hetzelfde gedaan hebben. Ik wil er dan ook over zwijgen verder, om aandacht te schenken aan de houding der legerautoriteiten. Nadat de juiste diagnose was gesteld, nadat men zich vergewist had van den aard der ziekte, die nu om zich heen vreet, lag de theorie voor de hand. Men wilde den soldaten afleiding bezorgen, bezigheid voor hen zoeken, waardoor, zoo hoopte men, zij minder tijd zouden hebben over hun grieven en griefjes na te denken, daarover te kankeren. Om kort te gaan, er moest naar een bliksemafleider worden omgezien. Een dier bliksemafleiders heeft men gevonden in de bevolking van Kediri. Men zond haar de soldaten op haar dak... Hiertegen nu gaat mijn protest. Ik acht er mijn landgenooten veel te goed voor, om te dienen als proefobject, als bliksemafleider, die de soldaten van hun verveling moet afhelpen. De proef is bijzonder geslaagd; tot daadwerkelijk verzet en daaraan gepaard bloedvergieten is het niet gekomen. Maar wat zegt dat? Toch zeker niet, dat de Regeering de Inlanders beschouwen mag als alleen nuttig, voor zooverre zij dienen kunnen, om den soldaten afleiding te bezorgen? Het had ook anders kunnen afloopen. De bevolking had daadwerkelijk verzet kunnen plegen. Wat zou er dan gebeurd zijn? Zou men er op in hebben gekapt? Er op hebben laten schieten? Dan zou ik het bloedvergieten op rekening hebben gesteld van de Regeering, die in dezen provoceerend is opgetreden. En zeer zeker niet op die van de zoogenaamde opruiers, die men aan den overkant zoo gaarne ziet verantwoordelijk gesteld voor alle excessen, op welk gebied ook!''

Veel bezadigder nog sprak *Dr. Radjiman* over dingen, die hij meende niet voor zich te mogen houden: ,,De mensch — zoo zegt hij — is van nature een sociaal wezen. Zijn wezen is geweven in het maatschappelijk net van doen, voelen en denken zijner omgeving en men ontgroeit moeilijk uit dat milieu. Degene, die voortspruit uit het koloniseerend volk, (overheerschers-milieu) is behept met bovengenoemd voelen en denken van den machtigste tegenover het zwakke overheerschte en daardoor licht geneigd, om, wil hij zijn gezag (het overheerschte) handhaven, de kracht te zoeken in de macht van den sterke. Dit komt ook tot uiting in het willen recruteeren van de onbezoldigde politie uit Europeesche administrateurs en geëmployeerden en het geschreeuw van de angstpolitici om soldaten bij een conflict tusschen den Inlander en den Europeaan in de binnenlanden. Dat zulke opvattingen nog bestaan, is mijns inziens — alzoo *Dr. Radjiman* te wijten aan de onbekendheid en het nog niet doordrongen zijn met en van het tegenwoordig Regeeringsbeleid en den geest van den tijd.''

Tjokroaminoto hief de strijdleuze aan van ,,*weg met het Soerabajaasch Handelsblad!*'' Een deel der Europeanen — zoo sprak hij o.m. — in vooruitstrevende kringen, bekend onder den verzamelnaam van ,,*tropenkollers*'', was zeer onaangenaam opgeschrikt uit de sleur van rustige rust, waaraan men in Indië reeds zoolang gewend was, dank zij de handhaving van het gezag, doordien zij plotseling uit die indolente gedweeë bevolking een beweging zag voortkomen, die aanstuurde op werkelijke toekenning van toegezegde rechten. Smalend, krenkend werd eens door organen dier partij als het ,,Soerabajaasch Handelsblad'', het ,,Nieuws van den Dag voor N.-I.'' en minder beteekenende navolgers toegevoegd, dat wij maar eesrt rijp moeten zijn voor die rechten. Op de meest beleedigende wijze werden ons onze gebreken die feitelijk buiten onze schuld zijn ontstaan, voor de voeten geworpen. Moet ik — alzoo *Tjokroaminoto* dit nog door bewijzen staven? Moet ik de verschillende aantijgingen memoreeren van het ,,Soerabajaasch Handelsblad, die een op zich zelf staande handeling van verzet een wanhoopsdaad, waartoe een Inlander of een groep van Inlanders komt, schuift op rekening van de Inlandsche organisaties en die spreekt van een bloedstroom en een terreur? Moet ik herinneren aan de uitspraak van een van Haastert, die den Javaan wil opheffen tot de hoogte van den galg?

Abdoel Moeis heeft naar aanleiding van het gebeurde te Koedoes o.m. het volgende gezegd: ,,Wat ook vreemd is, en het gevoel van het Inlandsche element niet bevredigt, is het feit, dat het thans begonnen onderzoek van bestuurszijde zich voorloopig bepaalt tot het uitvorschen in hoe verre de S. I. in dit geval nu weer debet is. De krachtproef in Koedoes — hoezeer ook te betreuren — moge een ernstige waarschuwing zijn voor hem, die dit gewillige en slaafsche volk te lang heeft uitgebuit en onderdrukt.''

WAT DE CHINEES VERTELT.

,,Honger en machtsvertoon.'' In het laatst verschenen ,,*Vrije Woord*'' worden in een artikel aldus getiteld de soldaten aangespoord om dienst te weigeren en verder om soldatenraden te vormen. Het artikel is door de *Sinar Hindia* — zoo deelt de *Djawa Tengah* mede — het blad van Semaoen, in het Maleisch vertaald, overgenomen en bovendien als pamflet op de drukkerij van de *Sinar Hindia* gedrukt en daarna verspreid. Getracht is de pamfletten aan den ingang van de kazerne te distribueeren, hetgeen echter werd voorkomen door de justitie, die de pamfletten in beslag nam.

Chineesch Vrijwilligerscorps. De Djawa Tengah deelt mede *f* 200.— ontvangen te hebben van een Europeesche firma te Semarang ter oprichting van een Chineesch vrijwilligers politiecorps, welke oprichting werd aanbevolen door de jongste vergadering der Chineesche Handelsvereeniging, in verband met de Koedoes-affaire.

,,Chung Hwa Hui''. Indertijd werd melding gemaakt van een telegram, dat door de Ver. ,,*Chung Hwa Hui*'' werd verzonden aan *Z.Ex. Lou Tsing Tsiong*, afgevaardigde van China ter vredesconferentie, Parijs, luidende:

Chunghwahui se prendre la liberté de vous souhaiter la bienvenue et se flatte de douces espérances de pouvoir interpréter le cri de joie des frères congénères en dehors de Chine avec cette proposition chinoise à la conférence de la paix, nommément:

l'abolition de la juridiction consulaire.

(w.g.) HANTIAUWTJONG, président.
(w.g.) OEIHOOTJIOE, sécretaire.

Op bovenstaand telegram is er een antwoord ontvangen, geadresseerd aan den voorzitter, den heer Han Tiauw Ijong, Delft:

Vous remercie bien sincèrement des aimables souhaits que vous avez voulu m'adresser, m'intéressant particulièrement aux intérêts de mes compatriotes établis en dehors de la Chine je tiens à vous dire que la délégation chinoise déploie tous ses efforts pour remplir la tâche dont elle est chargée toutes comptant sur le dévoué concours que vous et vos amis ne cessent de nous prêter.

(w.g.) LOUTSINGTSIANG.

Volksraad. Er wordt gemompeld — alzoo de *Bintang Soerabaja* — in de *couloirs* van den Volksraad, dat de rede van *Tjokroaminoto* geheel of gedeeltelijk werd opgemaakt door de menschen van de I. S. D. V., Sneevliet of Baars. Wij — alzoo de schrijver — weten niet of dit zoo is, en zullen het ook nooit te weten komen, dunkt ons. De dingen, die den laatsten tijd aan het licht gekomen zijn, doen ons geen hoog idee krijgen van het doen en laten van althans één der leiders. Maar het zou wel de moeite van het onthouden waard zijn, als het werkelijk waar was, dat een partij, die eerst van geen Volksraad wilde weten, die daarom zelfs *Tjokroaminoto* trachtte te bewegen voor het lidmaatschap van den Volksraad te bedanken, dat thans diezelfde partij in dienzelfden Volksraad, dienzelfden *Tjokroaminoto* gebruikte om haar politieke en andere ideeën te spuien.

Terwijl om zoo te zeggen de Volksraad zwemt in politiek, het eene urgentieprogram het andere verdringt, terwijl al die wijze heeren zoo goed mogelijk de toekomst trachten te forceeren, alles in het belang van den Inlander en de oogen zoo goed mogelijk gesloten houden voor de d i r e c t e nooden van het volk, werd tusschen al deze politieke bedrijven in, nadat men het juist gehad heeft over de instelling

van een parlement, door Dr. Rivai in den Volksraad de mededeeling gedaan, dat in weinig weken tijds ongeveer *anderhalf millioen* menschen in Indië gestorven zijn. Men vermoedt, dat een rilling van ontzetting door de leden is gevaren? Mis ,in de politieke kringen mompelde men zoo iets, dat het toch wel jammer voor die ongelukkigen was, dat zij het parlement niet meer beleven mochten... Dr. Rivai is de eerste, die krachtig zijn stem heeft laten hooren in den Raad, naar aanleiding van de vreeselijkste epidemie, die wellicht ooit, den tijdsduur in aanmerking genomen, de inheemsche bevolking geteisterd heeft. Ondanks de academische debatten van diverse programmaniakken, heeft hij door het simpel feit van de vermelding zich man met meer practischen zin getoond, dan waarover anderen in den Raad, die het heil van den Inlander bezingen, tezamen beschikken. Dr. Rivai heeft het optreden van den Burg. Geneeskundigen Dienst gehekeld. Daarop komen wij — alzoo de schrijver — nader terug. Voor het oogenblik is het slechts de bedoeling te signaleeren, hoe het woord den drang naar daden verslapt. Het klinkt paradoxaal, maar de dood van een groot deel der slachtoffers van deze ontzettende epidemie komt op rekening van al die heeren, die met hun politiek, om in de taal van den Volksraad te blijven, de atmosfeer verpesten. Het was bekend, hoe in de Straits, op Ceylon, in Br.-Indië de ziekte had huisgehouden en de bestrijdingsmiddelen, zooals die in Engelsch-Indië met succes zijn toegepast, hadden den heeren ook bekend kunnen zijn. Bij het uitbreken van de epidemie in deze gewesten (N.-I.) hadden der Regeering vragen gesteld kunnen worden van oneindig veel meer belang, dan alle vragen, waarop nu een antwoord wordt verwacht. De houding van den Volksraad in den ontzettenden tijd, die achter ons ligt — zoo gaat de schrijver voort — wijst er duidelijk op, hoe gemakkelijk Indië te gronde kan gaan aan de politiek van het woord, wanneer tegenover de mannen van deze groep niet zijn geplaatst mannen van de andere groep, die een gezonde daadwerkelijke politiek voorstaan. 't Is diep bedroevend, wanneer men in Ceylonsche en Br.-Indische bladen leest, dat daar is gedaan in de tijden van epidemie door de Regeering, de locale besturen en de particulieren en men daarmede vergelijkt, hetgeen hier in Indië op het gebied van bestrijding en hulpverschaffing werd verricht. Het is blijkbaar aan de meeste leidende autoriteiten voorbijgegaan, dat een bijzondere tijd werd doorgemaakt. Bij onze buren werd door de Gemeenteraden, ook al behoorde de gezondheidsdienst niet tot hun verplichte zorgen, prachtig werk verricht. Zij organiseerden de particulieren, die tot hulp in staat werden geacht; de „Fried-in-Need-Societies" deden wonderen op het gebied van verpleging. Maar te Soerabaja, waar meer dan honderd menschen per dag stierven, eenige weken achtereen, was de Raad met vacantie en die rust mocht blijkbaar niet gestoord worden. Nu is het heel gemakkelijk te zeggen, dat de gezondheidszorg hier geen gemeentezorg is, maar in bijzondere tijden treft men bijzondere maatregelen. In Colombo bijv. was het sterftecijfer niet zoo groot als hier, maar niettemin werd in den gemeenteraad de toestand herhaaldelijk besproken, teneinde de meest effectvolle maatregelen te treffen. Hoe meer men de houding beschouwt van het meerendeel der autoriteiten en van de zoogenaamde leiders van het volk, hoe jammerlijker de indruk wordt, dien men zich van de oprechtheid hunner bedoelingen kan vormen. Er is in den afgeloopen tijd volop gelegenheid geweest met de daad te toonen, hetgeen dagelijks in den Volksraad en in de organen der zoogenaamde Inlandersvrienden wordt betoogd. Men heeft zich liever aan het woord gehouden en heeft zich verder niet druk gemaakt. In een overzicht van de Inlandsche pers, uitgegeven door het bureau voor de volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, komen t i e n regels voor over de groote ramp, die de Inlandsche wereld heeft getroffen, de overige v e e r t ig dicht getikte foliovellen staan vol onrijp politiek gedoe. 't Lust ons niet nog verder te gaan — alzoo de schrijver in de *Bintang Soerabaja.* — Indië behoeft practische mannen met gezond verstand en de mannen, die het ver hebben gebracht in het academisch debat, kunnen voorloopig gemist worden. Zij debatteeren met een ongestoorde gemoedsrust verder voor hun aanhang van twee dozijn, terwijl anderhalf millioen menschen in hun land in weinige weken sterven, zonder dat één vraag over hun lippen is gekomen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Vertegenwoordigers ter vredesconferentie.

Hoewel de lezers van deze rubriek de vooraanstaande mannen in 't wereldgebeuren, die nu de koloniën en de verre landen te Parijs vertegenwoordigen, meerendeels als bekenden zullen beschouwen, achten wij 't toch actueel wel van belang kort in herinnering te brengen welk politiek verleden zij hadden.

C a n a d a. Sir R. L. Borden, eerste minister van Canada, secretaris van staat (minister) van buitenlandsche zaken, heeft als advocaat de practijk uitgeoefend in Halifax. In 1896 werd hij in 't Huis der Gemeenten gekozen. Hij was er van 1901—1911 leider van de oppositie en versloeg in dat jaar Sir W. Laurier bij de algemeene verkiezingen. Sedert dien is hij de p r e m i e r. Hij is een van de ijverigste leden geweest van het i m p e r i a l w a r c a b i n e t, waarin hij middel en waarborg ziet voor de eenheid van de ontwikkeling van 't Groot-Brittannische rijk.

Sir G. Foster is een Canadees van geboorte, werd in 1882 lid van 't H. d. G. en in 1885 minister van marine en visscherij. In 1911 werd hij andermaal minister, toen van handel, hetgeen hij nu nog is.

Mr. Ch. J. Doherty, een rechtsgeleerde in het Hooge hof te Quebec, daarna, sedert 1908 lid v. h. H. d. G. en na 1911 minister van justitie.

N e w f o u n d l a n d. Sir W. F. Lloyd, eerste minister van Newfoundland, is een Engelschman; hij was aanvankelijk onderwijzer. Zijn kleine kroonkolonie heeft geen permanenten zetel in de Vredesconferentie, maar hij heeft reeds zijn adviseerende stem tot haar recht kunnen doen komen.

De A u s t r a l i s c h e S t a t e n b o n d. W. M. Hughes, eerste minister van 't gemeenebest, is in Londen geboren. Hij begon zijn staatkundige loopbaan in 1894 als lid van de wetgevende vergadering van Nieuw Zuid Wales, in 1901 werd hij gekozen in 't Huis van afgevaardigden van den statenbond. Eerst was hij ijverig medewerker van den leider der Labour partij Mr. A. Fisher, in 1915 volgde hij deze als eerste minister op. Zijn strijd voor den dienstplicht en zijne daarbij behaalde dubbele nederlaag door een referendum bracht hem wel niet ten val, maar noopte hem toch tot coalitie met de l i b e r a l s, onder leiding van Sir J. Cook. In 1918 kwam hij naar Engeland voor de zitting van 't imperial war cabinet en hij is er tot nu toe gebleven.

Sir J. Cook, minister van de zeemacht, is ook Engelschman van geboorte, in 1901 werd hij lid van 't Huis van Afgev., in 1913 eerste minister van den Statenbond. Hij had bij 't uitbreken van den oorlog de samenwerking met 't moederland ter zee te regelen. Hij stelde 't Austral. smaldeel dadelijk onder opperleiding van de Britsche admiraliteit. In '14 kwam de Labour partij aan 't roer, met Mr. Fisher.

N i e u w Z e e l a n d is eveneens vertegenwoordigd door zijn eersten minister Mr. W. F. Massey, eerst f a r m e r, later leider van de conservatieve partij. Bij 't begin van den oorlog deed hij zijn invloed als p r e m i e r gelden tot versterking van de Br. vloot, door de aanbieding van een oorlogsschip. In 1915 kwam 't ook hier tot eén coalitie met de liberale partij, onder Sir J. Ward. 't Gevormde nationale ministerie heeft zich tot nu toe gehandhaafd. Mr. Massey kwam in 1917 en 1918 naar Londen met Sir Ward, om zitting te nemen in 't oorlogskabinet. Ter nauwernood in zijn land teruggekeerd, had hij de reis weer te aanvaarden naar 't vredescongres.

Over Sir J. Ward is in 't voorafgaande reeds gesproken. Hij is ook in 1907 en 1911 in Engeland geweest voor de eerste rijks conferenties. In 't tegenwoordige ministerie voert hij de portefeuille van justitie.

Z u i d A f r i k a. Over generaal Botha en generaal Smuts meenen wij evenmin hier iets behoeven te zeggen als over 2 der vertegenwoordigers voor

B r i t s c h I n d i ë, E. S. Montagu en Sir S. P. Sinha, die allen in den laatsten tijd zoo vaak ten tooneele zijn getreden, dat hun figuur ieder duidelijk voor den geest staat. Dit is minder 't geval met den derden vertegenwoordiger voor Indië, al is ook hij toch geenszins een onbekende, den maharajah van Bikaner. De generaal is een afstammeling van de koningen van Kanaoej. Hij heeft een schitterende militaire loopbaan achter zich. Ook in den grooten oorlog heeft hij een rol vervuld, zoowel in Frankrijk als in Egypte, waar hij, evenals in Palestina, optrad met een kameelkorps.

In 1917 trokken zijn redevoeringen bijzondere aandacht, toen hij als eerste Indische prins naar Engeland was gekomen ter i m p e r i a l w a r c a b i n e t. Daarna heeft hij in meer dan een belangrijke taak de verkregen reputatie hoog gehouden.

Aan de deputatie is nog toegevoegd Sir A. H. Grant van 't ministerie te Londen, die vele Ind. dienstjaren telt.

J a p a n heeft de markies Saionji als hoofd der zending. Van ouden adel, behoort hij toch tot de voorvechters van de groote hervormingen. Hij studeerde in Frankrijk, waar hij destijds reeds kennis maakte met Clemenceau. Hij is gezant geweest in Oostenrijk en Duitschland, voorzitter van 't Hoogerhuis, eenige malen minister en minister-president. Hij werd in 1849 geboren.

Baron Makino, geboren in 1861, was gezant te Weenen tijdens den Russisch-Japanschen oorlog. Daarna heeft hij de portefeuilles van onderwijs, landbouw en handel, alsmede die van buitenlandsche zaken gevoerd.

Viscount Chinda, Japansch gezant te Londen, werd in 1856 geboren. In zijn lange diplomatieke loopbaan is hij gezant geweest in Brazilië, Nederland, Rusland, Duitschland, N. Amerika en Gr. Brittannië.

Mr. Matsui, Japansch gezant te Parijs, geb. 1868. diende bij de gezantschappen te Washington, Londen, Peking.

Mr. Ijuin, geb. in 1864, diende bij de gezantschappen te Londen, Weenen en Peking en was gezant in China en Italië.

Lastige vrienden.

Ook de groote heeren der internationale bereddering krijgen 't lastig met de geesten, die zij zelf hebben opgewekt. De deelen van verschillende landen, die tot verzet tegen hun staatkundige meesters zijn aangezet, in de hoop, dat dit de entente-politiek ten goede zou komen en die zich nu als zelfstandige staatjes willen doen erkennen, vinden hiervoor geenszins geestdriftige instemming bij Clemenceau en Lloyd George, en

ook niet steeds bij Wilson, op wiens leer van 't zelfbeschikkingsrecht zij zich nochtans juist beroepen. Zoo hebben zij 't nu te kwaad gehad met den koning van de Hedzjas, en met emir Faisal, die op zóó welsprekende en vaardige wijze de aanspraken op een koninkrijk Arabië verdedigd heeft, dat de geslepen oude rotten hun inzicht daarnaar hebben moeten wijzigen. Van een mandaathouder, die als leider van of zelfs als toeziende voogd op de staatkunde van 't rijk zou optreden, willen zij niets hooren; gezegd moet worden, dat de emir 't geloof vestigt aan voldoende zelfstandigheid. Dat is een streep door de rekening van Engeland, dat door zijn politieken invloed en zijn financieelen steun, gerekend had op een kans van blijvend protectoraat, te meer na de schitterende wapenfeiten van generaal Allenby in en om Syrië. Het is ook een ernstige tegenvaller voor Frankrijk, dat niet alleen door zijn gevestigde vriendschap met Syrië gedacht had aangewezen te worden als voogd over Arabië, maar dat nu den nieuwen vorst in tegenstelling hiermede aanspraken hoort maken op Syrië als een provincie van zijn staat. De rivaliteit tusschen de twee ententemogendheden was voor de medeaanzittenden vermoedelijk een reden te meer om het oor te leenen voor den eisch van een onafhankelijk Arabië, maar toch zal daarmede weer niet iedereen tevreden te stellen zijn, want de bevolking van de Libanon en van Beiroet zou, naar beweerd wordt, liever onder Fransch mandaat of protectoraat komen, dan een deel te worden van een Arabisch rijk. Fr. en Eng. zien er in de toekomst machtige en lastige buren opkomen, zij weten maar al te goed hoe vriendschap in vijandschap kan verkeeren en zij bevroeden, dat een woestijn-vorst zich wellicht aan den raad van een volkerenbond niet al te nauwgezet zal houden.

von Lettow Vorbeck.

De gewezen bevelhebber van de Duitsche troepen in O. Afrika, is per s.s. Feldmarschall te Kaapstad aangekomen, met een groot aantal oudstrijders, vrouwen en kinderen, die uit de D. kolonie naar het vaderland terugkeeren.

Gibraltar.

Wellicht zal weer een der Engelsche schildwachten, opgesteld in andere Europ. landen, afgelost worden. In ons land heeft Vlissingen deze uitzonderingspositie gekend. Helgoland is er betrekkelijk kort geleden van bevrijd. Door de spijt, welke hierover in Engeland zelf in de laatste jaren geuit is, is 't te verwonderen, dat de teruggave van Gibraltar aan Spanje thans in overweging komt. Toch schijnt dit in ernst 't geval te wezen. Spanje behoort tot die neutralen, aan wien 't neutraal blijven niet kwalijk genomen wordt, en dat zelfs een belooning toegedacht schijnt te moeten worden voor den steun, die aan de geallieerden verleend is. Bij het bezoek door den Spaanschen premier Romanones in Dec. aan Parijs gebracht, zou deze 't zoover hebben weten te brengen, dat Engeland een admiraliteits-commissie heeft benoemd, welke een rapport had uit te brengen over de vestiging van een marinebasis in de baai van Ceuta, op de Afrik. kust. 't Oordeel der commissie zou de vestiging daar van even veel waarde hebben verklaard als die te Gibraltar. Wel is 't voor Sp. niet aangenaam een Br. enclave in zijn Afrik. protectoraat te krijgen, maar beter toch daar dan in 't eigen land.

Wellicht helpt Gr. Brittanië met raad en daad om Spanje door zijn nooit eindigend geharrewar op den overwal te doen heenkomen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Onze Eeuw.

Prof. Mr. J. C. Kielstra beëindigt in het Febr. Nr. van „Onze Eeuw" zijne beschouwingen over de zelfbesturende landschappen in Ned.-Indië. In bijzonderheden schetst schr. de veranderingen en verbeteringen, welke in die gebieden plaats vonden sedert het gouvernement een einde maakte aan de willekeurige handelingen van hunne bestuurders. Geleidelijk werden de financiën geregeld (landschapskassen), het bestuur, zoomede de rechtspraak herzien, het onderwijs werd ter hand genomen, terwijl ook op ander maatschappelijk gebied heel wat is gewijzigd in het belang der bevolking.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Behalve de technische opstellen, bevatten de afl. 7 en 8 van jaarg. 1918 van dit maandschrift de volgende bijdragen. De tramweg van Babat naar Djombang van de Babat-Djombang Stoomtram Maatschappij, door L. J. R. Greene. — Uitvoerverbod en spoorwegondernemer, door Mr. A. A. Aberson. — De organisatie van den dienst der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië, door Ir. M. Middelberg. — Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek. II. Van particuliere tot staats-exploitatie, door S. A. Reitsma (Hoofdstuk II: De Indische Spoorwegconventie in de Volksvertegenwoordiging).

Iets over fosfaatmest.

Aan een artikel over dit onderwerp in No. 6 van In- en Uitvoer is het volgende ontleend:

De West-Indische eilanden produceerden van deze belangrijke grondstof voor bemesting in 1918 ongeveer 42.000 ton, waarvan 25.000 naar N. Amerika en de rest naar Europa ging. Voor ons zijn van bijzonder belang de fosfaten van Curaçao (Santa Barbara) en Aruba. Op Curaçao werd van 1875 af fosfaat gewonnen. In 1884 werd het maximum van 32.000 ton bereikt om in 1895 te dalen tot 1500 ton, toen de exploitatie gestaakt werd. De regeering bemoeide zich er mee in de jaren 1910 en '11 en liet een onderzoek instellen door deskundigen, met de bedoeling de mijn te onteigenen. Dit bleek onnoodig, doordat in 1912 de mijn ingebracht werd in de nieuw opgerichte Mijn Maatschappij „Curaçao." In 1913 werd 3000 ton uitgevoerd, in 1914 15.000, in '15 31.000, in '16 slechts 14.000 en in '17 7000 ton. Klein Curaçao leverde in 1913 voor het eerst na vele jaren weer 1000 ton. Uit Aruba had de laatste fosfaatuitvoer plaats in 1914 en wel 7.600 ton, in 1915 werd de Aruba Phosphaat Maatschappij ontbonden wegens voortdurend slechter wordende uitkomsten. Gezien de hoeveelheden die ons land noodig heeft (in 1913 bijv. 85.600 ton) mogen we dus van de West-Indische eilanden voor de toekomst niet veel verwachten.

Prof. C. Poensen.

In den Haag is op 82-jarigen leeftijd overleden prof. C. Poensen, oud-hoogleeraar aan de voormalige Indische Instelling te Delft. De overledene was van 1863 tot 1891 zendeling-leeraar te Madjawarna en Kediri, toen hij werd benoemd tot hoogleeraar in het Javaansch aan voormelde instelling. Tot de opheffing van die instelling in 1900 bleef hij aldus werkzaam. Van zijn hand verschenen tal van werken en bijdragen over de Javaansche taal- en letterkunde, o.a. ook een grammatica van die taal; verder was prof. Poensen vele jaren redacteur van de „Mededeelingen van het Ned. Zendelinggenootschap."

Berichten van den Sint-Claverbond.

No. III—IV van jaarg. 1918 van dit R. K. Zendingsperiodiek opent met aan de „Java-Post" ontleende levensbijzonderheden van wijlen Pastoor Verbraak. — En bevat voorts o.a.: Leven van de zaligverklaarde Ajtehsche martelaren, door Pr. A. Kortenhorst z.g. (Het vervolg eener interessante studie uit den tijd toen de Portugeezen heer en meester in de Indiën waren). — Gouden Jubilé van drie missionarissen (n.l. Pr. P. Neyboer, G. Jonckbloet en J. Kusters). — Het Jonckbloet-fonds (beoogende de opleiding voor het priesterschap van Indonesische, speciaal Javaansche katholieke jongelieden). — Bijgeloof, door Pr. M. Timmers. — Naar aanleiding van het gouden jubilé van Mère Constance, religieuse Ursuline te Malang, door G. Jonckbloet, S. J.

Handelsverkeer Japan—Ned.-Indië.

Ten vervolge op de in „Handelsberichten" No. 610 (21 Nov. 1918) medegedeelde cijfers, betreffende het handelsverkeer tusschen Japan en Ned.-Indië, gedurende het tijdvak van 1 Jan. tot ult. Juni 1918, publiceert hetzelfde orgaan (No. 621 van 6 dezer) eenige aan de officieele Japansche statistieken ontleende gegevens over het tijdvak 1 Jan. tot ult. Sept. 1918.

Overigens naar deze gegevens verwijzende, wordt het volgende overgenomen. Wederom is, vooral wat Ned.-Indië betreft, eene belangrijke toeneming in de

cijfers waar te nemen. De uitvoer van Ned.-Indië naar Japan over 't geheele jaar 1917 toch bedroeg 17.333.100 yen; terwijl over de eerste negen maanden van 1918 reeds voor een bedrag van 29.406.015 yen naar Japan werd uitgevoerd. Onder dezen uitvoer neemt suiker een zeer belangrijke plaats in; over de eerste negen maanden van 1918 werd voor 16.845.952 yen uit Ned.-Indië in Japan ingevoerd, tegen eene hoeveelheid, ter waarde van 3.343.674 yen over hetzelfde tijdvak van 1917.

De uitvoer van Japan naar Ned.-Indië over het geheele jaar 1917 bedroeg 36.245.340 yen, terwijl over de eerste negen maanden van 1918 reeds een bedrag van 51.551.648 yen werd bereikt.

Het aantal der over de eerste negen maanden van 1918 in Japan ingeklaarde Ned. schepen bedraagt 167 met eene maat van 540.949 ton, tegenover 139 schepen met 502.736 ton over hetzelfde tijdvak van 1917. Het aantal uitgeklaarde Ned. schepen bedraagt 169 met 544.390 ton, tegenover 137 met 496.112 ton, onderscheidenlijk over de eerste negen maanden van 1918 en 1917.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 6: Over eenige van de voornaamste timmerhoutsoorten van Nederlandsch-Indië (Dipterocarpaceae), door J. S. van Braam. — Statuten van de „Koffie-Producenten Vereeniging" te Soerabaja. — Buitenlandsche handel van de Philippijnen gedurende het fiscale jaar 1917-1918. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vezelstoffen, aetherische oliën, boschproducten, enz.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 45 bevat: Javanen (vervolg), door N. — Sumatra's Oostkust. Schetsen over de aldaar wonende menschenrassen, hunne eigenaardigheden en gebruiken, door D. Langereis (Klingaleezen en Bengaleezen). — De ontwikkeling van de volksindustrie in Indië, door A. le Clercq (vervolg). — Arbeidsbeurs voor den Indischen dienst. — Postenleven, door F. J. v. d. Lyke-Prins (vervolg).

Prof. J. Haringhuizen c. i.

Prof. J. Haringhuizen, c.i. is benoemd tot gewoon hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool, om onderwijs te geven in de Waterbouwkunde. Omtrent zijn leven kunnen wij vermelden dat hij 15 Febr. 1869 te Twisk werd geboren. Hij volgde de H. B. S. te Alkmaar en deed in 1889 eindexamen. In 1893 verwierf hij het ingenieursdiploma aan de Polytechnische School te Delft. Hij vertrok daarna naar Ned. Oost-Indië en maakte zich zeer verdienstelijk als ingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken. Onder zijn leiding zijn verschillende belangrijke irrigatiewerken tot stand gekomen. In 1918 werd hij benoemd tot hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen. (Ind. Merc.)

Reorganisatie Departement van Landbouw.

Blijkens Indisch Staatsblad 1918, No. 522, wordt de Afdeeling Nijverheid en Handel van het Dep. van Landbouw, Nijverheid en Handel in den vervolge genoemd „Afdeeling Handel", terwijl blijkens Staatsbl. No. 583 werd ingesteld eene Afd. Nijverheid (omvattende een kantoor en laboratorium van het hoofd der afdeeling, eene onderafdeeling aardewerknijverheid, een onderafd. landbouwnijverheid en een analyse-laboratorium), alsmede eene Afdeeling Algemeen Proefstation voor den Landbouw (omvattende een kantoor van het hoofd der afd., een laboratorium voor microbiologisch onderzoek van den grond, een scheikundig laboratorium, een plantkundig laboratorium, een proeftuin en een dienst voor weerkundige waarnemingen). Blijkens Staatsbl. No. 523 werd voorts een nieuwe Afd. Landbouw-economie en een nieuwe Afd. Zaadteelt ingesteld.

Er wordt aan herinnerd, dat de instelling van de Afdeeling Landbouw-economie haar grond vond in de gebleken behoefte, om de beschikking te verkrijgen over de noodige gegevens, ter beoordeeling van de vraag, welke woeste gronden in de Buitenbezittingen geschikt zijn voor landbouwdoeleinden. Door de verzameling en publiceering van deze gegevens hoopt men den weg te banen tot het uitgestrekte arbeidsveld, dat in Ned.-Indië nog voor het groot-landbouwbedrijf open ligt.

Geschiedenis van Ned. Oost-Indië.

Bij J. W. Wolters te Groningen is verschenen een negende, herziene druk van W. van Gelder: Geschiedenis van Ned. Oost-Indië, voor de scholen aldaar bewerkt.

Gaarne vestigen we de aandacht op dit nuttige werkje; de schr. heeft hier en daar nog een nieuwe illustratie ingelascht, enkele kleine wijzigingen in den tekst aangebracht en dezen tot den laatsten tijd bijgewerkt. Het ware te wenschen dat dit voor de s c h o l e n in I n d i ë bestemde boekje, voortaan ook werd gebruikt op de scholen voor meer uitgebreid lager en middelbaar onderwijs, zoomede op kweek- en normaalscholen h i e r t e l a n d e. Het zou o.i. daar volkomen op zijn plaats zijn en allicht meer nut kunnen stichten dan sommige leerboekjes, waaruit thans op die scholen de geschiedenis van Ned.-Indië wordt onderwezen.

Inlandsche Persstemmen.

Sedert korten tijd wordt door het Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden, een overzicht samengesteld van de Inlandsche persuitingen, in den geest zooals dit reeds jaren lang door het Koloniaal Weekblad werd gedaan en daarna o.a. ook door het Koloniaal Tijdschrift. Doch wat thans door genoemd Bureau geschiedt, is veel vollediger en uit den aard der zaak meer up to date. Nagenoeg alle Inlandsche nieuws-, vereenigings- en vakbladen worden blijkbaar met groote nauwkeurigheid doorgelezen en wordt er uit geëxcerpeerd alles wat de vertaling waard schijnt.

Of hiermede de taak van de samenstellers der overzichten in genoemde en andere organen overbodig is geworden, is een vraag die, voorloopig althans, ontkennend beantwoord moet worden. De thans zoo goed als volledige beschouwingen over den inhoud der Inlandsche persorganen, van het Bureau van de Volkslectuur, schijnen n.l. verspreid te worden in een zeer gering aantal exemplaren, die niet gedrukt, doch getypt zijn, (wat ook een bewijs is voor een kleine oplage).

Belangstellenden kunnen een exemplaar dezer jeugdige, zeer belangrijke publicatie raadplegen, bijv. in de Koloniale Bibliotheek, van Galenstraat 14, Den Haag.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Surinäme, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING *Woensdag 19 Februari 1919,* 's avonds 8 uur te 's-Gravenhage in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt), Zaal No. 4.

Onderwerp: **De beteekenis van Ned.-Indië als producent van Oliën en Vetten.**

Spreker: Dr. J. J. A. WIJS.

De President,
P. J. VAN HOUTEN
De Secretaris,
L. STIBBE.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

Oproeping van analysten voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Ned.-Indië.

Wanneer de daartoe op de ontwerp-Indische begrooting voor 1919 te brengen gelden zullen zijn toegestaan, bestaat voor een viertal personen gelegenheid om naar Nederlandsch-Indië te worden uitgezonden ter plaatsing als analyst bij den burgerlijken geneeskundigen dienst daar te lande.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de tweede klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van f 1250;

c. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 150.— 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 250 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot een maximum van f 400 's maands.

Het uitoefenen van betaalden arbeid buiten het eigenlijke dienstwerk is verboden.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Maart a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. diploma's en getuigschriften;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

De bezoldiging is onderworpen aan een korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof enz. staat de analyst gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

(Nederlandsche Staatscourant van 27 Januari 1919 no. 22).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

N°. 8. Donderdag 20 Februari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel C. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

LEZING

van den heer *Soewardi Surya Ningrat*, wonende 's-Gravenhage, voor de leden van de Vereeniging *„Oost en West"*, afdeeling Amsterdam, op *Vrijdag 28 Februari 1919* in de Industrieele Club, Vijgendam 2—6, te Amsterdam, aanvang 8 uur.

Onderwerp: „De Indische Beweging".

Met gelegenheid om aan den inleider inlichtingen te vragen.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K. W. 6 Febr. '19 No. 6)	*f* 30.—
Afd. Haarlem van de Ver. „Oost en West"	„ 25.—
	f 55.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

BEDE OM HULP.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Indien niet spoedig financieele hulp opdaagt, zal het internaat van de Buitenzorgsche Kartinischool moeten worden opgeheven. Dat zou nog te meer te betreuren zijn, daar deze hulp slechts tijdelijk noodig is.

De opheffing van deze nuttige instelling zou inderdaad een ramp zijn. Om dit te verhoeden, zullen allen, die liefde voelen voor het Indische volk, zeker gaarne medewerken.

Het Bestuur opent daarom hierbij een inschrijving voor dit doel, in de hoop op talrijke bijdragen, welke gaarne door het Secretariaat der Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zullen worden in ontvangst genomen en verzonden.

In de overtuiging, dat vele giften zullen binnen komen, heeft het Bestuur al dadelijk *f* 100.— aan het bestuur van de *Kartinischool* te Buitenzorg overgemaakt.

De ingekomen gelden zullen in het „Koloniaal Weekblad" worden verantwoord.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Van een onbekende te 's-Gravenhage ...... *f* 10.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Ned.-Indië en China op het Tweede Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden.

Het Indonesisch Verbond van studeerenden heeft op 31 Januari en 1 Februari zijn tweede congres gehouden in den Zoölogischen Botanischen tuin te 's-Gravenhage. De daarvan gegeven verslagen leerden ons, dat er met warmte en toon zeer ernstige onderwerpen behandeld zijn. In het Kol. Weekblad van 6 Februari heeft de heer H. J. Vermeer op levendige wijze zijne indrukken van dat congres weergegeven; het ging er soms heet toe, maar de uitslag was, volgens zijn indruk, dat *Jong-Indië* en *Jong-Holland* daar elkaar gevonden hebben.

Het eerste punt, dat in behandeling kwam, werd ingeleid door Mr. Jonkman en gold de vraag: *Wat wil, kan en mag Indonesië van Nederland verwachten?* Die vraag deed denken aan de vraag: *Wat mag Indië van Nederland verwachten?*, welke een rede uitmaakte, den 30sten Augustus 1910 uitgesproken op het Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht (zie het Kol. Weekblad van 5, 12 en 19 Januari 1911), toen na geschiedkundige en wijsgeerige beschouwingen men besloot met het antwoord: Wat Indië van Nederland mag verwachten, het is een ruime plaats in het hart van Nederland!

Naar de verslagen te oordeelen, is op dit congres wderom zorgvuldig — ja angstvallig vermeden, te spreken van *Inlanders*. Het is alsof dit woord een geringschatting, een minderwaardigheid aanduidt, en dus als beleedigend moet worden beschouwd. Het is dat toch evenmin als de benaming van vreemdeling in tegenstelling van inboorling. Is men nu gelukkig geweest met de vinding van de woorden Indonesië en Indonesiërs, voorzoover daaraan, als in de rede van Mr. Jonkman, de beperkte beteekenis is gehecht van Nederlandsch-Indië en van inboorling van Nederlandsch-Indië? Indonesië heeft, dunkt ons, taalkundig een veel wijder begrip en wel al wat Indië omvat, niet slechts Nederlandsch- maar ook Engelsch-Indië, ja de geheele samenstelling van alle Aziatische landen. Dit laatste blijkt ook wel de bedoeling te zijn geweest met de oprichting van het *Indonesisch Verbond*, en zoo begrijpen het ook verscheidene der hier vertoevende Chineezen, die zich geweldig roeren in dat verbond, en een hoog woord hebben in vergaderingen, waar de belangen van Ned. Indië en van den Inlander besproken worden.

Zoo knoopt men de belangen van de Chineezen en van de Inlanders in N.-I. aaneen. Een van de stellingen van Mr. Jonkman was: „Nederland behoort den Chineezen en Indonesiërs' *(let op de onderscheiding in benaming!)*, gelegenheid te geven de ontwikkeling van Indonesië" *(alias Nederlandsch-Indië)* „mee te leven met erkenning hunner cultuur. Nederland behoort tusschen Indonesië(!) en China op staatkundig, economisch en cultureel gebied een goede verstandhouding te scheppen." Het is, althans van de zijde der Chineezen zeer verklaarbaar, dat zij, na eeuwen de zwijgende rol gespeeld te hebben, en zich tevreden te hebben gesteld met het verwerven van groote stoffelijke welvaart door hun invloed bij de pachters en op den handel en nijverheid onder de Inlanders, nu veel van die voordeelen voor hen vervallen zijn, zich meer doen gelden ter verkrijging van gelijke rechten als de overige ingezetenen van Nederlandsch-Indië. Nu de vrijheid van vereeniging, nu de vrijheid van het woord in Indië voor niemand meer aan banden is gelegd, is het voor hen verleidelijk om met de ontevreden elementen in de Inlandsche maatschappij op te gaan, om almede hunne verlangens door het Gouvernement bevredigd te zien. Aan vele Inlanders is de samenwerking van die ijverige, scherpzinnige, welbespraakte lieden welkom. Zal die hun echter ten goede komen, zullen zij op den duur niet het gevaar loopen, door de Chineezen te worden verdrongen, wanneer deze zich blijven beschouwen als een bijzonder standpunt in te nemen in de Indische maatschappij en rekenen op den steun van buiten, van het land hunner voorvaderen, van China? Reeds blijkt meermalen — men lette op de jongste oneenigheid te Koedoes, en op uitingen der Chineesche pers in Ned.-Indië — dat hunne belangen niet altijd samengaan, ja ver uiteen kunnen loopen. De heer Lekkerkerker in zijne uitnemende en heldere voordracht, den 17den dezer voor de afdeeling 's-Gravenhage van „Oost en West" gehouden, herinnerde er aan, dat de Sarekat Islam zijn oorsprong had in een economische beweging tegen den Chineeschen handel onder de Javanen; en aanvankelijk ook alleen dien strijd bedoelde, dus een anti-Chineesche beweging, zooals deze zich kort geleden nog te Koedoes openbaarde. De consul-generaal te Batavia, de heer Owyang Kee, stelde op een door hem bijeengeroepen vergadering ter bespreking van door de Chineesche gemeente in Ned.-Indië tengevolge van den oorlogstoestand geleden schade, dat de in N.-I. geboren Chineezen thans reeds zich zelf feitelijk als Chineesche onderdanen beschouwen.

De heer Oei Kiauw Pik verdedigde op het congres de stelling: *Nederland behoort mede te werken tot de economische onafhankelijkheid van Indië, hetgeen voornamelijk bereikt kan worden door nauwere aansluiting tot China.*

Economische onafhankelijkheid van Indië, uitbreiding van de handelsbetrekking, is een groot belang, dat niemand met goeden grond weerspreken kan.

De heer Oei Kiauw Pik echter wil daarbij het land van zijn oorsprong op den voorgrond zien gesteld, zooals hij dat toelichtte in den volgenden geest:

„Het is de plicht van de koloniseerende mogendheid om haar koloniën te besturen naar de redelijke wenschen en inzichten der bevolking, zelfs al zou de richting, die de zich emancipeerende kolonie neemt niet geheel overeenkomstig den wensch van den moederstaat zijn. Elk volk dient tot een economisch onafhankelijk bestaan te worden opgeleid, d.i. een eisch des tijds.

Voor de zwaardere eischen aan de staatsfinanciën gesteld, die verband houden met de stijgende behoeften der bevolking, voor de steeds toenemende proletariseering, voor de gedurende den oorlog noodlottig gebleken afhankelijkheid van het buitenland, voor dit alles wordt 't scheppen van een eigen industrie in Indië noodzakelijk. Groot-industrie heeft kapitaal noodig. En noch Inlanders, noch Indië kunnen kapitaalkrachtig genoemd worden. Wat is natuurlijker dan dat de Regeering de leiding op zich neemt, zooals het in alle landen is geschied, waar de grootindustrie thans hare triomfen viert! Een 2e factor is de arbeidskracht, waarin echter slechts voor een gedeelte door Inlanders kan worden voorzien. Evenals voor den tabaksbouw in Deli, voor de tinontginningen in Banka en Billiton, zullen ook in de toekomstige groot-industrie Chineesche arbeiders het onmisbare element vormen. Schaf daarom de „poenale sanctie", dien verkapten vorm van slavernij af! Het is tevens van belang voor een nauwe aansluiting met China. De toekomstige industrie immers heeft voor haar producten een afzetgebied noodig; en welk ander land is er beter voor geschikt dan China, een land, dat de invoer niet aan differentieel recht of economische verbodspolitiek blootstelt, een land bovendien, dat qua afzetgebied om zijn honderden millioenen sterke bevolking, waarvan de enorme behoeften niet gemakkelijk te bevredigen zijn, in de wereld de voornaamste plaats inneemt.

Prinsen Geerligs berekende in „De Suikerindustrie in verband met den wereldoorlog" (blz. 62), dat Amerika in 1916 één millioen ton meer suiker zou produceeren, dan voor zijn eigen onderhoud noodig is.

De suikercrisis in Indië van 1917 was een bewijs, dat de suikeropkoopers de omstandigheid niet voorzagen, dat Europa zich voor de behoefte van het grootste deel van dat jaar kon voorzien in Amerika en in meer nabij gelegen productielanden." (Verslag Javasche Bank 1917—'18). Waar voor Javasuiker in de Ver. Staten van Amerika weinig ruimte meer schijnt te zijn, waar de zekerheid van aanvragen uit Europa zeer te betwijfelen valt, wordt het nu juist wenschelijk, zich van een grooten afzet in China te verzekeren. Effectiever en doeltreffender dan 't nauwer aanhalen der economische betrekkingen met China, is het betrachten van recht en rechtvaardigheid in de wederzijdsche politieke betrekkingen, dat tot uiting kan komen in een liberale en goede behandeling der 700.000 Chineesche ingezetenen van Indië. Terecht wees de nieuwbenoemde gezant voor China, de Hr. Oudendijk, er in een interview op: „De aanwezigheid van Chineesche nederzettingen in onzen Oost" — zoo zegt hij — „is een gelukkige factor, die den economischen band tusschen beide landen slechts ten goede kan komen." In dit verband beschouwd, maakt dus de Chineesche kwestie deel uit van Nederland's onbaatzuchtige Indonesische zaak. Het is aan Nederland om steeds meer waar te maken de woorden door den G.-G. van Limburg Stirum bij de installatie van den volksraad uitgesproken, dat het „ten volle berekend is voor 't voltooien der taak, die zijn meest eervolle verplichting vormt."

UIT DEN VOLKSRAAD.

III.

(Tjokroaminoto's Verdediging van de S. I.).

> Il est aujour d'hui en aucune colonie, surtout asiatique, inutile de compter, sur le seul prestige de la force pour maintener la domination des Européens.
>
> (Cabaton: „La presse indigène aux Indes neerlandaises", Rev. du Monde Musulman XXI - 1912).

De heer van Heekeren, hoofdredacteur van de „Indische Gids", kon in zijn jongste jaaroverzicht [1]) niet nalaten bij het opsommen van de ernstige en verontrustende verschijnselen in onze koloniale samenleving, zijn teleurstelling te uiten over het feit, dat de vereeniging Sarekat Islam meer en meer is verworden tot een zich tegen het gezag keerende organisatie. Een verzetspartij is er gegroeid uit de beweging, waarvan dezelfde schrijver in zijn jaaroverzicht over 1914 getuigde: „dat zij zich ging ontwikkelen tot een macht, die rustig naar verbetering streeft, een vereeniging, welker propaganda een Hollandsch karakter droeg en door dr. Rinkes gesteund werd." „De S. I." — aldus de heer v. H. — „is geen factor meer, die de leiding in Indië bemoeilijkt."

In gelijke richting gaan de gedachten van velen en in de eerste plaats van hen, die gelooven in de onfeilbaarheid van de leer van de rustige rust en de geleidelijke ontvoogding van het Indische volk in een door ons gewild tempo. De economische S. I. van 1912 was niet in strijd met die leer, de actie was pro-Hollandsch en dr. Rinkes zou de propaganda steunen. Kon het mooier en „ongevaarlijker?" Een enkele was er die de zaak wantrouwde, die in de ontwikkeling van de S. I. een gevaar voor de rust zag, zooals bijv. het „Soerabajasch Handelsblad" dat gevaar zag in het democratisch karakter van de S. I. Het blad schreef o. m.: „Ons gezag rust behalve op de kracht onzer bajonetten, op het politiek systeem, dat de Inlandsche Hoofden in eere houdt. „Dergelijke waarschuwende stemmen waren echter maar enkele, „men" was gerust en hoe meer coöperatieve S. I.-ondernemingen mislukten, hoe grooter het aantal der met de S. I. sympathiseerenden werd. Zelfs het oordeel onzer brave huismoeders over de vereeniging, die Spen en Kebon zoo brutaal had gemaakt, werd wilder.

Hoe geheel anders is het echter geloopen! In plaats van een pro-Hollandsche vereeniging, die de leiding niet bemoeilijkt, is de S. I. geworden een organisatie, die verantwoordelijk moet worden gesteld voor de ettelijke relletjes, diefstallen en moordpartijen, welke den laatsten tijd in Indië voorkwamen. De S. I. geeft weer — en meer dan ooit te voren — reden tot ontevredenheid, door haar beinvloeding van de massa, die, opgezwiept door de leiders, zich schuldig maakt aan allerlei excessen.

Zoo althans denkt de Europeesche massa in Indië, voorgelicht door de organen, die òf onvoldoende, òf onjuiste berichten over de S. I. en zijne leiders lanceeren.

En het is nu deze geheel verkeerde beoordeeling van de vereeniging, waarvan hij de leider is, die het Volksraadslid, Tjokroaminoto, er toe bracht bij de algemeene beschouwingen over de aanvullingsbegrooting 1919 een overzicht te geven van het ontstaan en de ontwikkeling van de Sarekat Islam en de factoren, die hebben meegewerkt tot het innemen van het huidige standpunt en het bepalen van de tegenwoordige richting dier vereeniging.

De geboorte van deze is een uiting van reeds lang bestaande, ingehouden eischen om het bestaande in het sociale, zoowel als in het economische leven te verbeteren.

> Ook is de S. I.-beweging een krachtig protest tegen de in menig opzicht gebrekkige rechtsbedeeling, tegen de in de wetgeving volgehouden en te ver doorgedreven rassen-onderscheidingen, tegen het feodale ambtenarendom met de noodwendig gepaard gaande willekeur, tegen willekeur van de zijde van administratieve ambtenaren, die de individueele vrijheid niet ontzien, kortom het doel der vereeniging reikt oneindig veel verder, dan zooals het omschreven is in de statuten.
>
> Volmondig en openhartig moet ik echter bekennen, dat men bij de geboorte der S. I. erg voorzichtig was en ook moest zijn, met het oog op het artikel 111 R.R., dat vereenigingen en vergaderingen van staatkundigen aard absoluut verbood. De S. I. moest dus in schijn als eenvoudige economische vereeniging worden geboren. Deze schijnbaarheid was echter niet lang vol te houden, niet wegens gebrek aan bekwame en bevoegde economische leiders, want die had men, zoo ze onder de landskinderen inderdaad niet te vinden waren geweest, onder de vreemdelingen kunnen zoeken, maar wel, omdat de S. I. vanzelf zich moest vormen uit de natuurlijke ontwikkeling der omstandigheden. De S. I. ontdekte al spoedig, dat op economisch terrein de Inlander bitter weinig kans van slagen zou hebben, gehandicapt door een tekort aan rechten en een teveel aan plichten. Zij moest daarom haar strijd op politiek terrein verplaatsen, of beter gezegd: aan twee fronten strijden, het economische en het politieke. In dien eersten strijd had de S. I. nog de vaste overtuiging en het ongeschokte vertrouwen, dat de wetten, waaronder de bevolking leefde, goed waren, doch dat de er fouten zaten in de uitvoering en veel verkeerdheden bij de uitvoerders. In vele opzichten was dit inderdaad zoo.

Verrassend voor velen zal zeker de openhartige verklaring zijn, dat de S. I. in schijn slechts een economische vereeniging is geweest.

Over de excessen, waaraan S. I.-leden zich schuldig maken merkte Tjokroaminoto het volgende op:

> Wat de excessen betreft, hier en daar door leden van de S. I. begaan, Mijnheer de Voorzitter, schier geen enkele beweging is vrij van excessen, en er mag daarom geen enkele beweging — ook de S. I. niet — worden veroordeeld, omdat er excessen bij hebben kunnen gebeuren, of er uit kunnen voortvloeien. Wie is zondiger, een S. I.-lid, dat excessen heeft begaan, of een ambtenaar, die onrecht of willekeur heeft gepleegd? Heeft zelfs het Recht, vooral het op dualisme berustend Indische Recht, niet zijn excessen? Deze excessen zijn bij duizendtallen aan te wijzen, de vonnissen, waarbij onrecht

[1]) „Ind. Gids", Febr. 1919: Nederl. Oost-Ind. in 1918.

hoogtij viert! Ontelbaar zijn de Inlanders, die op willekeurige wijze van hun dierbare vrijheid beroofd zijn, en maanden, ja jarenlang zonder schuld in preventieve hechtenis moesten zitten. Hebben de ambtenaren en beambten, die op zoodanige wijze iemand van zijn vrijheid hebben beroofd, geen excessen begaan? Kunnen zulke handelingen niet verklaard worden als excessen van het Recht?

Zeker, Mijnheer de Voorzitter, in elke beweging — ook in de S. I. — zijn er leiders en misleiders. Er zijn Danton's en Mirabeau's, maar er zijn ook Carnot's en Malesherbe's. Er zijn ambtenaren, die hun plichten stipt nakomen, maar er zijn ook ambtenaren, die hun plichten schenden. En de ernstige onlusten, waaraan hier en daar S. I.-leden deelnamen, hadden ook hun diepere oorzaken!

Maar hoezeer ook de S. I.-leiders zelf die fouten en excessen mochten betreuren, gevaarlijk als zij waren voor de vrije ontwikkeling der vereeniging, doordien zij in hooge mate de kansen op ingrijpen van de „sterke hand" verhoogden, zij konden echter geen spijt gevoelen over, nog veel minder besluiten tot de staking van hun actie om de bevolking meer en meer te doordringen van het besef, dat de ambtenaren er zijn moeten voor het heil en het welvaren der bevolking, en dat een ambtenaar, die deze taak niet vervulde, een slecht dienaar van het land was.

Na dan in het algemeen nog een en ander opgemerkt te hebben over den aard der excessen en de aanleidingen, besloot de spreker zijn S. I. verdediging aldus:

Mijnheer de Voorzitter, hiermede ben ik genaderd tot het einde mijner uiteenzetting. Resumeerende moeten wij dus op rekening van de S. I. stellen:

1. Het aankweeken van het besef, dat de ambtenaar er is voor het volk en niet omgekeerd het volk voor den ambtenaar.
2. Het aankweeken van het besef, dat geen mensch minderwaardig is dan een ander, in dien zin, dat geen mensch zich behoeft te laten vernederen en als minderwaardig wezen behoeft te laten behandelen door een ander.
3. Het aankweeken van het besef, dat de wetten, zooals zij nu zijn den Europeeschen onderdaan van het Indische Gouvernement bevoorrechten boven zijn Inlandsche mede-onderdaan en dat ter opheffing van die ongelijkheid een georganiseerde actie moet worden gevoerd om rechtsgelijkheid en gelijkberechtigdheid.
4. Het aankweeken van het besef, dat het zondige kapitalisme de vijand is der bevolking en een beletsel vormt voor haar economische ontwikkeling.

Ik houd mij ervan overtuigd, dat niemand zal willen ontkennen, dat de S. I. daarmee slechts uitvoering heeft gegeven aan de plicht tot opvoeding der massa tot die begrippen, welke onmisbaar zijn voor een volk, dat zijn plaatsje onder de zon naast andere volkeren wil kunnen veroveren. Geen dier beginselen heeft een agressief karakter, zoodat alleen door provocatie van andere zijde vijandige uitingen in het leven kunnen worden geroepen. Ik herhaal dus, hetgeen ik reeds eerder gezegd heb, waar zich excessen voordoen, moeten over het algemeen gesteld worden op rekening van de hand, die de klap geeft en van de propagators van de vuist in den „nek"- en „inhameren van ontzag"-politiek.

Wij zijn ietwat uitvoerig geweest in onze aanhalingen uit de rede van Tjokroaminoto; achtten daarvoor de zaak van voldoende belang. Immers, uit het betoog, dat beschouwd mag worden als een officieele S. I.-verklaring, weten zij, die nog twijfelen, dat de Javaan in ons bestuur niet meer ziet het alleen zaligmakend evangelie, maar dat integendeel, de Javaansche volksleiders hun volgelingen opvoeden in het besef, dat de Nederlandsche overheersching er is in de eerste plaats ten dienste der overheerschersbelangen en dat er strijd gevoerd moet worden om een bestuursstelsel te krijgen, dat zal zijn: de belangenbehartiger van Indië's eigen bevolking in de eerste plaats.

Dr. Radjiman gaf de werkelijkheid zoo juist weer toen hij 14 November 1918 in den Volksraad verklaarde:

Het met dwang en geweld verkregen gezag dient thans niet meer aan de orde te komen, want, bij een hardnekkig vasthouden van deze verouderde factor, blijft men zich blind staren op de zich veranderende en vervormende omstandigheden. Geknecht en verlamd, ingezonken en gedemoraliseerd is de overheerschte mensch, doch indien hij mensch blijft en niet vernietigd wordt, zal hij zijne menschelijke eigenschappen ontplooien, ondanks de zware druk, die hem klein tracht te houden; hij zal eveneens krachtens zijn sociaal wezen trachten steun te vinden bij anderen, die zich onder dezelfde omstandigheden bevinden. Dit is een natuurlijk verschijnsel, hetgeen wij terugvinden in onze Inlandsche Volksraadwerkclub.

Wij beleven een mooien tijd in Indië! Een eeuwenlang overheerscht volk richt zich op. En geen macht van bajonetten kan hier een werk verrichten gelijk dat van onze voorouders, toen zij zich in Indië vestigden.

Op de muren van de scholen zijn onze bajonetten voor goed stomp geslagen.

Gelukkig!

W. LUBBERINK.

Haag, 17-2-19.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Strafvordering van Kromo.

In *De Indiër* verscheen een reeks artikelen, geteekend: „q.q. Kromo Mr. L. J. P. J. Jeckel", waarin o.a. gehandeld werd over: „De rechtspraak over Kromo in burgelijke zaken" en in het vijfde der reeks (niet alle nummers bereikten ons) over „de Strafvordering van Kromo". Aan het slot van dit laatste artikel belooft Kromo, dat hij in de volgende zijn hart zal luchten over het dessabestuur, de dessaverkiezingen en wat dies meer zij.

Algemeen bekend is het feit, dat de veiligheid van persoon en goederen in de dessa veel te wenschen overlaat, dat Kromo maar liever niet spaart, omdat het hem toch weer ontstolen wordt, dat er dessa's zijn, waar in één nacht 4 en 5, ja meer diefstallen gepleegd worden, dat het dessahoofd die niet eens aan den betrokken assitent-wedonso of wedono rapporteert, laat staan poogt ze tot klaarheid te brengen. De ondervinding leert zelfs, dat er dessahoofden zijn, die met de dieven heulen.

Volgens Schr. moet in de eerste en voornaamste plaats de politie in de dessa geregeld worden. De preventieve en repressieve politiemacht berust nu bij het dorpsbestuur, dat in zijn tegenwoordige samenstelling wel het minst daartoe geschikt is. Er zijn ook inlandsche ambtenaren belast met het opsporen der misdrijven en overtredingen, maar hun bemoeienis bepaalt zich meer tot huiszoekingen en het verhooren van beklaagden en getuigen. Het eigenlijke bewijsmateriaal spoort de dessa-politie op.

De ambtenaren missen in den regel tijd en personeel om de politiemacht behoorlijk uit te oefenen. „Zij missen in den regel en in nog meerdere mate mist het dessabestuur de kennis, noodig om misdrijven of overtredingen tot klaarheid te brengen."

De djaksa's de eigenlijke ambtenaren van het openbaar Ministerie bij de Landraden zijn daartoe niet altijd genoeg geschoold en krijgen de zaak kant en klaar voor zich met getuigen, beklaagden en overtuigingsstukken incluis.

Zou de djaksa verder willen onderzoeken, hij zou slechts zelden resultaat daarmee verkrijgen, daar het onderzoek een bepaalde richting gekregen heeft.

Kromo ondervindt dan ook, dat er van vóórkomen van misdrijven en overtredingen geen sprake is en dat van de gepleegde misdrijven geen 50 pct. tot klaarheid komt.

De dessa-politie behoorde te bestaan uit speciaal daarvoor opgeleide mannen, onder leiding van deskundige politie-autoriteiten, die niet wachten op een rapport van het dessa-hoofd, maar zich zelf op de hoogte stellen van de strafbare feiten en die tot klaarheid zien te brengen.

Is er klaarheid en de vermoedelijke dader gevat, zoo moet de betrokken landraadspresident of landrechter met de zaak geadieerd worden.

Voorgeschreven moest zijn, dat de landraadspresident de zaak terstond summier onderzoekt en naar den Landraad verwijst, indien daarvoor vatbaar, met opgave van den dienenden dag en bepaling wat er met den beklaagde gebeuren zal.

Is de zaak niet voldoende tot klaarheid gebracht, zoo beveelt hij een nader onderzoek, bepaalt door wien dit zal ingesteld worden en in welke richting het zal geschieden.

,,Aanbeveling zou het verdienen een permanenten rechtercommissaris te benoemen, die binnen een zeker ressort met dat onderzoek belast is".

Ieder ingewijde weet, dat zaken, waarin niet terstond of althans zeer kort na het gepleegde feit de hand op een beklaagde gelegd wordt, bijna zonder uitzondering in het vergeetboek raken. Daarbij wordt maar al te vaak de orde der dingen omgekeerd en lukraak iemand gearresteerd als de vermoedelijke dader om eerst daarna naar het bewijs van zijn schuld te zoeken.

Hieraan zou een eind gemaakt worden door het bovenbedoelde stelsel.

Al of niet op loon.

Met deze uitdrukking wordt bedoeld, of een contractarbeider, met wien een arbeidsovereenkomst werd aangegaan, dat hij een bepaald aantal jaren tegen een zeker in het contract genoemd loon zal werken onder alle omstandigheden elken dag het loon moet bereiken.

Op het oogenblik is dat niet het geval, aldus de *Deli Ct.*, waaraan we het volgende ontleenen:

Bij elke maandelijksche afrekening zijn er bij een ploeg werklieden eenigen, die minder verdiend hebben dan hun contractueel loon, terwijl anderen meer ontvangen. Tot voor korten tijd waren planter en arbeidsinspectie van meening, dat het voldoende was, indien het gemiddeld door een groep arbeiders verdiende loon gelijk was aan het contractueele loon, zoodat een ploeg van 40 arbeiders van een contractueel dagloon van 40 ct. moest verdienen 30 × 40 × 40 ct. Hoe het totale bedrag van *f* 480 over die 40 werklieden verdeeld werd, deed niets ter zake. Bedroeg het verdiende doorsneeloon minder dan het contractloon, dan werd pond-pondsgewijs bijgepast, totdat het contractloon bereikt werd.

De tegenwoordige arbeidsinspecteur is echter een andere meening toegedaan, en leest uit het contract, dat elke koelie, aan wien een bepaald dagloon gegarandeerd werd, ook inderdaad dat loon moet verdienen.

Dientengevolge werd tegen twee beheerders van ondernemingen, proces-verbaal opgemaakt. De officier van Justitie ging echter niet tot vervolging over dan nadat de procureur-generaal zijn wensch daartoe had te kennen gegeven. De arbeidsinspecteur en de chef van de arbeidsinspectie zijn van oordeel, dat de koelie bij het sluiten van zijn contract niets anders kan beloven dan dat hij 10 uur per dag zal werken tegen een bepaald loon. Bij zijn eerste contract weet de koelie niets van tjangkollen, parits graven of andere werkzaamheden. Alleen weet hij, dat hij 3 jaar gaat werken tegen 30, 35 of 40 ct. per dag.

,,De arbeidsinspectie ziet in het contract slechts twee tegenoverelkaar staande verplichtingen. Die van den koelie om te arbeiden gedurende een zekeren tijd en die van den planter om hem daarvoor een bepaald dagloon te geven. D u s m o e t o o k d a t l o o n b e t a a l d w o r d e n."

De koelies, die niet op hun loon komen, zijn oude of minder krachtige koelies, die toch hun best gedaan hebben. Werken ze niet voldoende, dan moet de planter hen niet aannemen. Tegen luiheid of wegloopen van het werk moet het toezicht, uitgeoefend door mandoers en assistenten, waken.

De arbeidsinspectie is van oordeel, dat er onder de arbeiders in Deli over het algemeen niet geluierd wordt.

De algemeene fout is, dat eerst aan het einde der maand berekend wordt, wat de koelies verdiend hebben. Werd het loon elken dag nagegaan, dan kon men reeds na één of twee dagen zien, wie niet op loon zou komen en dien dan ander werk opdragen.

Bij het sorteer- en bundelloon stelt de planter zich ook nog steeds op het standpunt, dat het loon over een lange periode genomen moet worden. De arbeidsinspecteur meent, dat het uitbetalen van het volle loon, ook wanneer in taakwerk minder verdiend is, geen aanleiding tot luiheid zal geven.

Het meer en meer ingevoerde dagwerk, in verbinding met een verhoogd stukloon, waarbij het werk afkomt en het contractloon bereikt wordt, acht de arbeidsinspectie de meest gelukkige werkwijze.

Mocht de Raad van Justitie een uitspraak doen tegen de bedoeling van de arbeidsinspectie, dan zullen de bepalingen gewijzigd worden. Dit nu acht de *Deli Ct.* niet in het belang van den arbeider, evenmin als een planter, die vindt, dat het nog uitgemaakt moet worden, wie er aan het eind van de maand het minst tevreden is, als het blijkt, dat een zeker percentage van de koelies niet op loon gekomen is, d e a r b e i d e r, die minder krijgt dan zijn contractueel loon, of d e p l a n t e r. In veel, zoo niet de meeste gevallen kan men met zekerheid zeggen de planter, die het meest opschiet met koelies, die door flink te werken hooge loonen verdienen.

,,En als de arbeidsinspectie nu met alle geweld opkomen wil voor de zwakke koelies, dan mag ze niet over het hoofd zien, dat bij het uitschieten van werklieden, dikwijls de opmerking gehoord wordt, ,,dat hij nooit geklaagd heeft over het niet op loon komen"."

Ieder administrateur kent de jammerklachten der menschen, die teruggezonden moeten worden, en die smeeken om een nieuw contract te mogen sluiten, zelfs zonder het gebruikelijke present van *f* 10.

Dit wat de zwakken betreft. Wat de middelmatige koelies aangaat, daaronder zijn er altijd, die niet op loon komen:

1°. doordat er nog steeds mandoers zijn, die bij het opnemen der werkzaamheden onderlinge schuld der koelies verrekenen;

2°. doordat er koelies zijn, die overdag een pikolan brandhout of een bundel gras verzamelen, waarmee ze misschien een gld. per dag verdienen;

3°. doordat de koelies, die een halven nacht gedobbeld hebben, weinig lust in hun werk hebben, waarbij ook de opiumschuivers te rekenen zijn.

Moet elke contractant op loon komen, zoo ontvangen bovenbedoelde koelies een premie voor hun onverschilligheid of luiheid, ,,terwijl de hardwerkende koelies slechts uitbetaald krijgen, wat ze in werkelijkheid verdienen, zonder premie. Op een goed beheerde onderneming komt het er niets op aan om elke maand voor één of twee achterblijvers een paar gulden bij te passen, maar wie door jarenlangen omgang met Javanen het volkje kent, weet, dat er spoedig velen door minder te werken niet meer dan het minimum loon zouden halen, zoodat binnen enkele jaren de hoogere verdiensten van thans verdwenen zouden zijn.

,,Bovendien" — zoo meent de planter, wiens oordeel de *Deli Ct.* in het bovenstaande weergeeft — ,,waar het contract zelf spreekt van een evenredige vermindering van het loon, daar is het duidelijk, dat de mogelijkheid is opengelaten, dat de arbeider minder verdient dan zijn dagloon bedraagt."

De redactie van zooeven genoemd blad vindt het een der grootste bezwaren, dat er niet bekend is, hoeveel pct. der koelies niet op loon komen. Het is toch heel iets anders of 2 of 3 pct. der koelies niet op loon komt, dan wanneer dit aantal 20 of 30 pct. bedraagt, hetgeen bewijzen zou, dat de borongprijzen te laag zijn, waartegen dan maatregelen genomen dienen te worden.

Daarbij komt dan de groote kwestie van het instellen van een premie op luiheid, want al is de Javaan in het algemeen niet lui te noemen, er zijn voorbeelden te over, dat de Javaan vrijwel onverschillig is voor meer geldelijk voordeel dan voor zijn levensonderhoud noodig is. Verhooging van loon prikkelt den Inlander niet steeds tot vermeerdering van arbeidslevering. ,,En juist daarom dient goed overwogen te worden, aleer men dien geringen prikkel nog gaat wegnemen. Juist omdat de Javaan in de toekomst voor zijn eigen welzijn en dat van het land tot meer Westersche begrippen omtrent economie moet komen."

De redactie heeft den indruk gekregen, dat er van de arbeidsinspectie een algemeen verlangen uitgaat naar loonsverhooging.

Al is de positie der contractarbeiders nog in verschillende opzichten te verbeteren, de red. gelooft, dat die verbetering vooral in de toekomst moet komen onder andere arbeidsverhoudingen, wanneer de planters niet meer gedwongen zijn millioenen uit te geven, die niet aan den arbeider ten goede komen, waardoor het dagloon voor den werkgever tot bijna één gulden stijgt, waartegenover op Java misschien 25 of 30 centen in verschillende cultures wordt uitgegeven.

Suriname.

Eenige dagen geleden hebben wij voor het eerst een brief uit Suriname ontvangen, die niet door den censor was geopend. De brief is niettemin lang onder weg geweest; hij was n.l. gedagteekend 8 December.

* * *

In de Surinaamsche bladen lezen wij dat in een der bioscopen te Paramaribo — ,,Kino's" noemt men ze daar — een gouvernementsfilm uit Britsch-Guiana vertoond is. ,,De directie van het Kino-theater Scheurlen — aldus ,,*Suriname*" van 19 November — heeft niet geaarzeld de hooge kosten te betalen om deze film hier te vertoonen, en daarmede zal zij velen in de gelegenheid stellen hoogst interessante kiekjes te genieten uit de naburige kolonie. Voor velen een aangename herinnering, voor nog meer daar een kijkje in een leven, dat parallel met het onze loopt en toch zoo veel daarmede verschilt."

De film geeft te zien gezichten uit de bovenrivieren, de watervallen, een bezoek aan Mazaruni, de balataindustrie, enz.

De Engelschen zijn ons ook hierin voor geweest. Zou het niet op den weg liggen van het *Koloniaal Instituut* dergelijke opnamen in Suriname te laten doen of althans de Demerarische film aan te koopen om die hier te lande te doen vertoonen?

Zulk een film — of ,,rolprent", zooals men nu

schijnt te moeten zeggen — is heel wat leerzamer dan menige dikke reisbeschrijving.

* * *

In een correspondentie uit New-York in de „N. R. Ct." van 13 Februari, Avondblad B, vraagt de briefschrijver:

„Is het ten uwent algemeen genoeg bekend, dat er (volgens The Nation's Business) ten behoeve van terreinverkenningen in Suriname's binnenland twee expeditiën per vliegtoestel waren ontworpen voordat de oorlog uitbrak? Alleen verlangde de regeering voorbereidingen te treffen ten bate van landingsplaatsen, waardoor de uitvoering uitstel leed."

Wij meenen in der tijd van het plan mededeeling te hebben gedaan in dit blad. Zou er nog iets van komen? De briefschrijver zegt dat „de uitvoering uitstel leed."

* * *

In de „N. R. Ct." van 15 Februari, Avondblad C, het volgende bericht:

„Onder leiding van William Beck, directeur van de vogelafdeeling aan den dierentuin te Bronx (Grooter New-York), zal een expeditie van achttien manlijke en vrouwelijke geleerden naar Britsch-Guyana gaan, die daar in het oerbosch wetenschappelijke nasporingen zal verrichten. Het doel van de expeditie is, om bijdragen te verzamelen voor een volledige collectie van Amerikaansche tropische vogels."

Ook dit is een oud plan, dat wij reeds vroeger in dit blad hebben besproken. Wij meenen ons te herinneren dat Beck reeds vroeger in Britsch-Guyana met eenige assistenten met hetzelfde doel werkzaam is geweest.

Het grootsche plan is weer een bewijs van de groote belangstelling van de Vereenigde Staten in de Guiana's, waar gedurende den oorlog ook hunne handelsbetrekkingen zeer belangrijk zijn toegenomen, ten koste van het moederland der koloniën.

* * *

Wij hebben tot dusver verzuimd de aandacht onzer lezers te vestigen op de tweede, vermeerderde en verbeterde uitgave door de Vereeniging „*Oost en West*" van het bekende boekje „*Onze West*', waarvan het eerste gedeelte „*DE KOLONIE SURINAME*" bewerkt is door *Fred. Oudschans Dentz* en het tweede „*DE KOLONIE CURAÇAO*", door *Mr. B. de Gaay Fortman*.

Het boekje — dat slechts 50 cents kost — bevat in kort bestek vele belangrijke gegevens over onze West-Indische koloniën en zou ook op de lagere scholen hier te lande met vrucht gebruikt kunnen worden, tezamen met het platenalbum „*ONZE WEST IN BEELD EN WOORD*", door *Fred. Oudschans Dentz* en *Herm. J. Jacobs* in 1917 door *de Bussy* uitgegeven.

* * *

„*COMMERCIAL HOLLAND*" van Februari — het nieuwe maandblad, door *Nijgh & van Ditmar* uitgegeven — opent met een aardig artikeltje over Suriname. Als motto staat aan het hoofd een uiting van Koning Willem III: „Fine Surinam must become for us a second Java, for the blessing of both the Netherlands and the Colony", die wij onvertaald teruggeven.

We veroorloven ons de volgende aanhaling uit het artikel:

.........„The financial condition of the colony has been unfavourable since 1772. The subsidies which Holland had to supply since 1816 amount to more than thirty millions of florins.

These circumstances, not unnaturally, caused and cause still some friction between the people here and the colony. It is just as in the case of a father, whose son has become a permanent „student" at the university, without probability that the latter will pass his examination and make his living. Reproaches and accusations, recriminations and vindications are constantly being made from both sides.

Both have committed errors, none of the two is faultless, and yet at the bottom of all this lies the feeling that blood is thicker than water. People abroad ought not to forget this.".........

Laat ons hopen, dat de heer *Kasteleyn*, die nu op weg is naar Suriname, de bekwame repetitor zal blijken, die den student eindelijk door zijn examen helpt.

Onder de producten van de kolonie rekent de welwillende schrijver ook petroleum. Is dat niet wat voorbarig?

* * *

Namens vele gepensionneerde ambtenaren en weduwen van ambtenaren van de kolonie Suriname is een adres verzonden aan de Koningin in zake de berekening en vaststelling van hun pensioenen. Gedurende de jaren van verlof, hun indertijd verleend tot herstel van gezondheid, bleven hun verlofstraktementen onderworpen aan de gebruikelijke kortingen — 8 pCt. voor de ongehuwden en 10 pCt. voor de gehuwden — ten behoeve van hun later pensioen. Doch bij de berekening van het pensioen worden deze verlofsjaren en daarmede de daarin gestorte geldelijke bijdragen buiten beschouwing gelaten.

Bij de berekening van de pensioenen van de ambtenaren en weduwen van ambtenaren van Curaçao tellen de verlofsjaren voor de helft mee.

* * *

Moeten wij den „Afgevaardigde" van de „*Haagsche Post*" gelooven — zie het nummer van 15 Februari — dan zijn de begrootingen van de West in de afgeloopen week in de Afdeelingen van de Tweede Kamer onderzocht. Er is dus eenige kans dat zij vroeger dan verleden jaar in openbare behandeling komen.

* * *

Te Bern is plotseling overleden de heer mr. S. J. Visser, oud-advocaat-generaal bij het gerechtshof in Suriname.

Een paar jaar vóór den oorlog ontvingen wij uit Bern van Mr. Visser een overdruk van een artikel van zijne hand in „*Die Friedensbewegung*" No. 21—22 van 15 November 1912, getiteld: „*Diplomatie und Konsulat*".

WAT DE INLANDER ZEGT.

Chineezen en Inlanders. Hierover geeft in een hoofdartikel in de *Neratja*, *Abdoel Moeis* een beschouwing. Na een inleiding, waarin herinnerd wordt aan zijn in Nederland gehouden rede over den noodlottigen invloed der opkoopers op Java en de daarop in de Maleisch-Chineesche pers tegen hem losgebroken storm van verontwaardiging, waarin ook de *Sinar Hindia* meêdoet, verklaart *Abdoel Moeis* nog eens uitdrukkelijk, dat stoken zijnerzijds nooit bedoeld was. Nu blijkt uit een artikel in de *Oetoesan Hindia* van 5 November l.l. No. 209, dat *Semaoen* niet alleen zijn (Abdoel Moeis) in Nederland gesproken woorden beaamt, maar ook beweert, dat er vele bewijzen zijn van een bestaanden wrok tusschen de Inlanders en Chineezen. Na aanhaling van bedoeld artikel zegt *Abdoel Moeis:* Semaoen kan gelijk hebben; en is dat zoo, dan wenschte schrijver tot de Chineezen, de Chineesche vereenigingen en in de eerste plaats de Chineesche pers, het verzoek te doen om: *Kromo* niet in den weg te zitten bij zijn streven naar economischen vooruitgang; zijn recht te erkennen, om te beproeven dien vooruitgang te bemachtigen; zich onzijdig te houden, als Kromo vereenigingen opricht met het doel zijn rechten te herkrijgen; n.l. de vrijheid uit de vuist der Nederlandsche Regeering en de economie uit de greep van het kapitalisme. Als Kromo niet op de een of andere wijze geplaagd wordt, zal hij ook niets doen. Er bestaat geen haat tegen het Chineesche ras; men vrage het slechts aan de verspreid wonende Chineezen in de kampongs en de dessa's. Schrijver dringt nogmaals aan op een conferentie der Inlandsche en Chineesche politieke vereenigingen, inclusief de pers-vertegenwoordigers van beide landaarden, om te geraken tot een gemeenschappelijk samengaan van Chineezen en Inlanders, die beiden overheerschten zijn, en krachtiger te staan in de actie ter verkrijging van vrijheid.

Inlandsche militie. Blijkbaar deze verwarrend met „*Indië Weerbaar*", somt *Langitan* in de *Soeara Rajat* zijn bezwaren daartegen op, die gelden voor Inlandsche christenen als voor de Mohamedanen. De eerste grondslag van Christendom is: liefde tot zelfs voor den vijand (ongeteekende noot: van den Islam eveneens), en de Christenen, die „*Indië Weerbaar*" willen, handelen dus niet christelijk. De soldaterij staat gelijk aan moordzucht en dat wordt dan met een lief woord: militairisme genoemd; en de stand van den soldaat is geen andere dan die van den beul te Batavia, en eigenlijk nog minder, want de beul hangt alleen lieden op, waarvan de schuld bewezen is en soldaten dooden meestal onschuldigen. Weg met het militairisme!! Leve de broederschap!! Zij voor hem, die zijn Christenisme (het woord is van Langitan) voelt, met de *Soera Rajat* de leus, en daarom is de I.S.D.V. zoo christelijk in richting. Bedenkt, dat de Christenen in Europa nu ook die leus huldigen. Vroeger was het nog in Duitschland „Weg met Liebknecht", nu roepen allen: „Leve Liebknecht"! Met een citaat uit Latourneau over de barbaarschheid van het doodslaan in oorlogen, besluit schrijver

zijn artikel, waaraan de redactie nog toevoegt, dat militairisme door geen enkelen godsdienst gewild is; men wil vrede en broederschap overal. Militairisme is een vrucht van het kapitalisme en vernedert den mensch. Men moet daarom denken aan het *belang*, niet aan den *godsdienst*, bij de bestrijding van deze tegenwoordige onderdrukking. In Europa worden de arbeiders verdeeld door den godsdienst, moge zulks in Indië niet het geval zijn.

Uit den Volksraad. *Naratja* schrijft: In de *Algemeene beschouwingen* der afdeelingsverslagen van den Volksraad, wordt steeds strikt neutraal gesproken van „eenige", „enkele", „meeste" leden, zonder onderscheid te maken tusschen Inlanders en Europeanen. Daarom vindt de redactie het vreemd, dat wel gesproken wordt van: verscheidene Inlandsche leden noemden de heeren Sneevliet en Baars gevaarlijk, enz. Onwillekeurig rijst de vraag, of hiermede de bedoeling heeft voorgezeten, om de leden of de Inlanders op te zetten tegen de I.S.D.V. of S.D.A.P., dan wel of men onderscheid wil maken tusschen de Europeesche en Inlandsche Volksraadsleden? Het is wenschelijk dat de Rapporteurs in den Volksraad op deze vraag uitleg en antwoord willen geven.

Verschil van opvatting. Naar aanleiding van het verzoek van I.S.D.V. aan Douwes Dekker om te Soerabaja te komen debatteeren met Baars of Sneevliet, zegt *Darmo* in *Sri Diponegoro*, dat een woordenstrijd onder Europeanen iets heel gewoons is. En wie het mooiste praat, de overhand behoudt in een debat, krijgt den eerenaam en wordt leider. De Inlanders denken daar anders over en de meesten zeggen: Als de theorie goed is, maar de gedragingen slecht, zullen de handelingen ook geen vrucht dragen.

S. I. en Werkstakingen. Als hoofdartikel staat in de *Benih Mardika* een schrijven van *Mohamed Samin*, president van de S. I. te Medan, die vele brieven, met verzoek om inlichtingen in zake werkstaking, daarin beantwoordt. Hij zegt veel sympathie te hebben voor de werkstakingen, zooals die te Semarang door de S. I. worden georganiseerd. Hij heeft nadere en volledige inlichtingen van Semaoen gevraagd en zal die later mededeelen. Werkstakingen zijn goed om voldoening van door de koelies gestelde eischen te verkrijgen, wat op een andere behoorlijke manier niet kan geschieden. Maar men moet eerst een weerstandskas en de *zekerheid* hebben de zaak te *winnen* door goede organisatie. Hij waarschuwt zijn vrienden op de Oostkust, geen werkstaking te entameeren zonder ruggepraat met hem. De redactie vindt dat alles mooi, maar nimmer mag *boycot* worden nagelaten, waar het noodig is, „om kapitalisten af te leeren."

Rijksraad. In de *Djawi Hisworo* zoekt „*Kang Tjoetel*" de gebrekkige uiting van den reeds lang bestaanden rijksraad in de al te groote bemoeienis van het Europeesch bestuur in de Vorstenlandsche aangelegenheden en in de lamlendigheid van de leden zelf. De rijksraad durft nooit initiatief te nemen; van alles moet eerst den resident kennis gegeven worden. Als de resident dan maar laat blijken ergens niet van gediend te zijn, dan laat de rijksraad verder ook de aangelegenheid rusten. Schrijver vreest om dezelfde redenen, ook zeer voor de aanstaande gemeenteraden. De Inlandsche leden zullen tot schade en schande van het Rijk weder te veel den Resident naar de oogen zien.

Over de Revolutionnaire Beweging. In de *Sinar Hindia* gaf de heer *Semaoen* een overzicht van de revolutionaire beweging in Nederland, naar aanleiding waarvan hij, volgens een vertaling van de *Indiër*, het volgende schreef. Thans mag worden gevraagd: Wanneer het bestuur hier een ontslagbriefje thuis krijgt en wij ingezetenen krijgen het recht onze zaken zelf te beredderen, zal het bestuur hier dat dan willen? Zal het bestuur hier dan mogelijk de socialistische regeering van Nederland niet erkennen en eigen vorstje spelen in Indië? Er zal hierover ongetwijfeld wat te doen zijn, want ook in Indië heeft men socialisten als Sneevliet, Baars e.a. Deze kameraden, die veel aanhangers hebben onder de matrozen van de oorlogsschepen en onder een groot deel van de Europeesche militairen, hebben partijgenooten in de S. I. en kunnen daardoor rekenen op den steun van duizenden Inlanders, onder wie vele politieoppassers in de groote plaatsen en onder de Inlandsche militairen, van wie ook velen lid zijn van de S. I. tegenwoordig. Ongetwijfeld zal de partij van Sneevliet zich met kracht weren om de machtiging ten uitvoer te brengen, welke de socialisten in Nederland zullen zenden. En wij gelooven dan ook, dat het hier in Indië hard tegen hard zal gaan op bijzonder hevige wijze. Maar, wanneer nu de geldmenschen hier het ontslag aanvaarden, dan moeten de ingezetenen van Indië zelf vertegenwoordigers aanstellen om nieuwe wetten te maken en kunnen zij dat al? Dat is een lastige vraag. Voor den naasten tijd kunnen wij Inlandsche socialisten nog niet dezelfde bestuurszaken hanteeren op socialistischen grondslag, omdat het socialisme hier pas haar intrede heeft gedaan en nog maar weinigen de beteekenis er van door en door begrijpen.

Een Prijsvraag. De vereeniging „*Radyopoestoko*" te Solo heeft volgens de *Djawi Kondo* een prijsvraag uitgeschreven voor werken over de zilversmeedkunst. De premie bedraagt voor dit werk *f* 100.

Wajang Poerwo. *Djoeroetjitro* vertelt in *Bromartani* van een te Solo plaats gehad hebbende *wajang poerwo* voorstelling, waarbij de zeer bekwame *dalang* in den loop van de opgevoerde *lakon*, die ideeën weergaf ten aanzien van verschillende belangrijke vraagpunten van den tegenwoordigen tijd, als bijv. onderwijs, militie, rechtszekerheid en rechtsunificatie. Schrijver acht zulks een zeer toe te juichen zienswijze van den dalang, omdat daardoor de moderne begrippen, de vraagstukken van den dag als anderszins, in populairen vorm worden verspreid onder en toegankelijk worden gemaakt voor de bevolking bij een zoo bij uitstek geliefd volksvermaak, als de wajangvoorstellingen, die op zich zelf al nuttig, doordat zij de oude cultuur en de geschiedenis van Java doen kennen, voor het volk dus van dubbel nut zullen zijn. De redactie is 't ook eens met het denkbeeld van Djoeroetjitro, om meerdere wajangvoorstellingen te geven op openbare plaatsen, zooals in de societeit, na de vergaderingen in de vergaderzalen. Doch dan moeten aan de dalangs ook meerdere eischen gesteld worden, zij moeten weten, wat er onder het volk leeft; ook moet de dalang zicht hebben op den gang der volkszaken; zoodat hij precies het hart kan treffen van welke toeschouwers ook, 't zij jong, 't zij oud, 't zij man of vrouw. In één woord hij moet zijn toehoorders voldoende beheerschen en leiden.

Djowodipo. De welbekende vereeniging van *Kromo* — alzoo een Javaan in de *Locomotief* — welke echter ook vele leden uit de Javaansche aristocratie telt, breidt zich in den laatsten tijd zeer sterk uit. Haast op elke plaats in Oost- en Midden-Java treft men hare leden aan, op wier borst de *Tjihno Trimoerti* prijkt, het bewijs van hun lidmaatschap. En de woorden „*Wiro*" en „*Woro*" maken bij de Djowodipoleiders plaats voor Raden, Ngabei, Mas enz. en Raden Ajoe of Mas Ajoe. De adellijke titels worden geminacht en een Djowodipaan voelt zich beleedigd, wanneer hij Raden Ngabei K...... wordt genoemd, in plaats van Wiro K., of wiro Tjjokrosoedarmo; tjoetjoek (Djowodipotaal voor president) der Vereeniging, heeft zijn zin gekregen. En wanneer men Soerabaja komt bezoeken, is het geraden om geen verwachting te koesteren, dat men door een dogcartkoetsier in de Kromotaal (het hoog-Javaansch) aangesproken zal worden. De „Djowo-Dipo" heeft bijna haar toppunt van glorie bereikt...... Doch zie, evenals alle andere vereenigingen tegenkanting ondervinde van andere „perhimpoenans" (vereenigingen) heeft nu de „Djowo-Dipo" ook een tegenstander gekregen. Een tegenstander, die elke woro of wiro doet sidderen. Het debat van landgenoot Tjipto op het „Djowo-Dipo" congres heeft den stoot gegeven tot de oprichting van een vereeniging, welke volgens een Djowo Dipaan zich tegen zijn vereeniging keert (het comité van de nieuwe vereeniging beweert, dat de vereeniging neutraal is) en met recht een pendjilat-vereeniging (strooplikkerij) genoemd kan worden. (Zie Oetoesan Hindia van 7 November). Oppervlakkig beschouwd is de geboorte van de „*Mengajoe Bahasa Djawa*", zoo heet de nieuwe vereeniging, van geen beteekenis, doch wanneer men goed nadenkt, is de bloei van deze vereeniging een naderend gevaar voor de „Djowo-Dipo". Immers landgenoot Soerpowidikdo (lid van de nieuwe vereeniging, die onlangs een stuk in de *Nieuwe Soerabaja Courant* geschreven heeft en thans van alle kanten door Dipoleden aangevallen wordt) zal zonder moeite medewerking kunnen verkrijgen van de aanzienlijke Javanen, die meer gesteld zijn op het *behoud* van de Kromotaal, (doel der „Mengaja Bahasa Djawa") dan op den „ruwen" Djowo Dipo stijl. Welke regenten zouden door een dogcartkoetsier in de Ngokotaal (het laag Javaansch) aangesproken willen worden? En zijn er geen bewijzen genoeg, dat de meeste gegoede Javanen tegen de „Djowo-Dipo" zijn? Van deze heeren is de „Mengajoe-Bahasa-Djawa" zeker van een flinke medewerking verzekerd. De „Djowo-Dipo" is in gevaar. Doch wie weet of Woro Tjokrosoedarmo niet in staat zal zijn dit gevaar te keeren!

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ontslag Regent van Bangkallan. Omtrent dit ook in den Volksraad besproken geval schrijft de *Bintang Soerabaja* o.m. het volgende: De Regeering kan geen vrijheid vinden om de archiefstukken betreffende het aan den regent van Bangkallan verleend eervol ontslag uit 's lands dienst over te leggen. Luidens de in het G. B. van 28 Augustus l.l. opgenomen overwegingen kon Raden Adipati Ario Soero Negoro niet in zijn betrekking van regent gehandhaafd worden, wijl hij heeft toegestaan, althans geen maatregelen heeft genomen om te voorkomen, dat zijn bijvrouw Painah, steunende op den invloed, dien zij op hem uitoefent, van Inlandsche ambtenaren in genoemd regentschap bij hun bevordering belangrijke sommen gelds heeft geëischt en aan sommigen van die ambtenaren of hun echtgenooten tegen bovenmatige prijzen sieraden en kleedingstukken heeft verkocht, als gevolg waarvan in het ambtsgebied van den regent hoogst ongewenschte toestanden zijn ontstaan. Op de gedragingen van Painah werd het eerst de aandacht gevestigd in een artikel in de *Pantjaran Warta* van 13-3-'17, waarin werd medegedeeld, hoe de bijvrouw van een hooggeplaatst Inlandsch ambtenaar te Bangkallan de pryajies dier afdeeling uitzoog, van hen

bij bevordering de drie maanden bezoldiging, die zij dan als voorschot kunnen krijgen, opeischte en hoe zij voorts verschillende goederen opdrong, gewoonlijk voor 2 à 3 maal de waarde. Dit blad werd den regent door het hoofd van plaatselijk bestuur ter lezing gegeven. Ook de *Oetoesan Hindia* van 19-3 d.a.v., waarin over dezelfde vrouw werd bericht, dat zij de Inl. ambtenaren noodzaakte tot aankoop van in haar bezit zijnde handelsgoederen, waarvoor crediet werd gegeven, met het gevolg, dat vele dier ambtenaren in schuld geraakte, werd den regent ter inzage gegeven, terwijl hem daarbij tevens onder het oog werd gebracht, dat aan dergelijke toestanden — althans indien de berichten waarheid bevatten — een eind moest worden gemaakt en dat, om dat doel te bereiken, zoo noodig de meest gestrenge maatregelen zouden worden toegepast. Toen de terzake, zoowel door den assistent-resident van Bangkallan (daarin bijgestaan door de aan hem toegevoegde controleurs) als door den resident zelf ingestelde onderzoekingen de juistheid van bedoelde persberichten uitwezen, werd door den resident bij een bespreking met den regent, dezen opgedragen een opgave in te dienen van door Painah gedurende de laatste twaalf maanden aan ieder der Inl. ambtenaren of hun gezin geleverde artikelen en de prijzen daarvan. Aan deze opdracht heeft de regent geen gevolg gegeven. Slechts schriftelijk deelde hij mede, dat hij Painah om inlichtingen had gevraagd, waarop zij ontkend had ooit iets aan Inl. ambtenaren of hun ambtenaren te hebben verkocht; wel was zij vroeger een enkele keer voor goede kennissen borg geweest, doch zij kon niet meer opgeven voor welke goederen dat had plaats gehad. Vermits nu op grond van de verklaringen en processen verbaal van verhoor van eenige der betrokken Inl. ambtenaren niet betwijfeld kon worden, dat Painah zich aan de haar ten laste gelegde handelingen had schuldig gemaakt en dat de regent hiervan op de hoogte moest zijn geweest, meende de Regeering hem niet langer haar vertrouwen te mogen schenken. De afzetterijen, waaraan genoemde bijvrouw zich schuldig maakte, hebben er toe geleid, dat Inl. ambtenaren met tegenzin in de afdeeling Bangkallan werden werkzaam gesteld, al ging de plaatsing aldaar met bevordering gepaard, en dat velen van hen moeite deden om uit die afdeeling weg te komen. Zelfs is het waarschijnlijk, dat een districtshoofd tot het plegen van verduistering van belastinggelden werd gedreven door toedoen van die bijvrouw, die hem bij verschillende gelegenheden noopte allerlei goederen, waaronder sieraden, van haar te koopen tegen prijzen ver boven de waarde. Uit het vorenstaande blijkt dus: 1o. dat het onderzoek, hetwelk tot het ontslag van den regent van Bangkallan heeft geleid, niet werd ingesteld door een controleur van het B.B. (zooals blijkens de desbetreffende vraag van het verslag van den Volksraad werd verondersteld), maar door den assistent-resident van Bangkallan en den resident van Madoera, 2e. dat de regent terzake door den resident is gehoord en ontslagen is op grond van den uitslag van gemeld onderzoek; en 3e. dat de voornaamste aanleiding tot zijn ontslag is geweest de door zijn bijvrouw gepleegde ergernis wekkende handelingen, welke het gezag van den regent ondermijnden en een goed bestuur over het regentschap in den weg stonden.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Mongolië.

Ook dit groote, aan den doorsnee Europeaan vrijwel alleen bij naam bekend land, kan door de beslissingen te Parijs op een nieuwe toekomst aangewezen worden. In de Neue Orient van 22 December wijdde H. Mueller een artikel aan de politieke gebeurtenissen, waarin dit land in den laatsten tijd gemoeid is geweest, om de actualiteit ervan ontleenen wij er het een en ander aan.

M. is rijk aan goud en andere delfstoffen, maar het land is vooral bestemd om een der grootste vleeschleveranciers van de wereld te worden, terwijl het gedeelte dat aan Chihli en Mandschoerije grenst, een korenschuur voor Oost-Azië kan worden. Reeds is de opbrengst in deze opzichten groot, alleen van den ondernemingsgeest en 't beschikbaar stellen van kapitaal hangt 't af in welk tempo de verdere ontwikkeling zal gaan. In dezen oorlog heeft M. reeds veel bijgedragen tot de vleeschvoorziening van de groote steden van Rusland, in 't bijzonder van Petrograd. Uit 't N. W. zijn vele Russ. goudwasschers, mijnarbeiders, landbouwers en veehandelaren in M. gedrongen. Omgekeerd trokken uit 't Z. O., uit de Chin. provinciën Shansi, Chihli en Mandschoerije vele Chin. boeren al dieper naar de steppen in, zoodat tienduizende hectaren in graanvelden zijn omgezet. Kleine grensplaatsen zijn tot bloeiende handelssteden geworden. Een gendarmepost ontwikkelt zich tot een landsstadje. Zoo is M. sedert geruimen tijd in opkomst, door samenwerking van buitenlandsche belangen.

De eerste plaats nam China in, dat zich ook als de opperheer beschouwt. Sedert eeuwen schrijdt 't geleidelijk vooruit door koloniseerende landbouwerskoloniën. Van 1906 is 't tot snellere terreinwinst overgegaan en beoogt 't geheel M. tot een deel van China te maken. De troepenmacht is er hiertoe versterkt, een net van ambtenaren is tot over de Kinganketen en den transsiberischen spoorweg uitgespreid, overal zijn Chin. scholen opgericht, lectuur in 't Mongoolsch gesteld is verspreid.

De uitwerking ging tegen de bedoeling in. Een Mongoolsch nationaal gevoel is er door opgekomen. Het uitbreken van de revolutie in China vond zijn weerklank in de oprichting van een nationale regeering in Oerga, onder het presidentschap van de Jebtsoen Dampa Lama en met de uitroeping der zelfstandigheid van M. Borga, administratief een deel van Mandschoerije sloot er zich in 1912 bij aan en dreef alle Chineezen uit.

Rusland erkende M. bij een verdrag, waarbij het zich bijzondere voorrechten deed toewijzen. Veel invloed heeft 't er echter in 't binnenland niet weten te verwerven. China wist in de buitenstrook formeel zijn aanspraken te handhaven en Rusland erkende in 1913 China's suzereiniteit. In 1915 erkende de regeering van Oerga China's suzereiniteit op de buitenprovinciën ook en kreeg dit rijk zelfs 't recht ambtenaren te plaatsen in Oerga, Oeliasoetai, Kobdo en Kiachta, met beschermende wachten van 50 tot 200 man. De Chin. beambte in Oerga is in rang de hoogste. De President of Hoetoektoe krijgt zijn aanstelling van den President der Chineesche republiek. Voor vragen van buitenlandsche staatkunde beslist China, na overleg met M. en Rusland. Rusland had op landbouw- en industrieel gebied voorrechten behouden.

Door de Russ. revolutie is de positie van dit land zeer verzwakt, die van China versterkt. In 1918 richtte de Hoetoektoe zich tot de Chin. Bank om 1 millioen dollars te leenen, de Chin. regeering verleende hiertoe haar voorspraak.

Intusschen heeft ook Japan zijn bemoeienissen tot M. uitgestrekt. In de in Januari 1915 bestelde, veel besproken, vorderingen, komt ook voor erkenning der bijzondere positie van Japan ten opzichte van Zuid Mandschoerije en 't Oostelijk deel van Midden Mongolië. Deze stelling werd daarbij zoo in bijzonderheden uitgewerkt, dat zij niet minder beteekende dan een overgang van de opperrechten van China op Japan. De Jap. poging vond bij niemand instemming. Putman Weale kon in zijn „The fight for the republic in China" (1918) schrijven: Niettegenstaande alle moeilijkheden is 't China gelukt, al moest 't overigens voor vele punten toegeven, zijne rechten in Midden Mongolië te behouden, slechts moest 't er eenige plaatsen voor den internationalen handel open stellen.

Japan is er echter 't rijk niet naar om zich gemakkelijk van een eenmaal opgevat plan te laten afbrengen. Het is met onverflauwde energie bedacht geblevan op vermeerdering van zijn invloed in M. en door de toestanden in China durfde het de Chin. rechten ter zijde stellen. 't Heeft consulaten, met een militaire bescherming naar M. vooruitgeschoven. 't Liet er legeroefeningen houden door de afdeelingen, die naar 't Chin. spoorweggebied als bewakingstroepen gezonden waren. 't Aandeel van Jap. aan 't optreden der geallieerden in Siberië verschafte nieuwe gelegenheid om in M. op te treden. In Augustus kwam een Jap. legerafdeeling bij de Mandschoerijnsche-Siberische grens. Zonder de instemming van China gevraagd te hebben, ja tegen de protesten der Chin. bezetting in, trad Japan krachtdadig op, als voorbehoedmiddel tegen de Bolsjewikische gevaren. De bedoeling sprak zich echter duidelijk uit, toen troepen in de richting van Oerga oprukten, om ook daar 't Bolsjewikische onheil voor te zijn.

Reeds dadelijk waren Jap. stafofficieren vooruit gekomen om de uit een krijgskundig oogpunt belangrijke punten op te nemen. De Chin. regeering vond hierin aanleiding om daar militaire maatregelen tegenover te stellen. Den 15en Sept. kwam de eerste Chin. colonne van 1500 man te Oerga aan, weldra door meer gevolgd, terwijl tevens een Mongoolsche militie werd ingesteld. Daardoor is 't Jap. streven weer voor eenigen tijd ingekort, maar ook daar komen de twee groote mededingers van Oost-Azië al scherper tegenover elkander te staan. China is financieel nog in moeilijke omstandigheden, Japan heeft gunstig gefinancierd, hierdoor zal de uitbarsting niet voor den eersten tijd zijn, maar zal zij zijn te voorkomen?

Mongolië heeft een raadgever en leider noodig, maar een die zich op 't hooge standpunt weet te stellen van den voogd, welke zelf niets liever vraagt dan onmisbaar te worden. Of de vredesconferentie ook voor dit gebied een stelsel in den trant der mandaat-houders zal toepassen, dat zij voor de Duitsche koloniën en de aan Turkije te ontnemen landen in de regeling van den statenbond heeft vastgelegd, is nog niet uitgemaakt. Een oplossing in dien zin zou niet verkeerd zijn, mits noch Rusland, noch China, noch Japan de mandataris mocht worden en deze zullen hiervan niet willen afzien, en mits dan ook nog de protector te gelijkertijd bekwaam en belangeloos kan wezen, en die eigenschappen legt de staatkunde maar zelden in de hand van een zelfden vreemden beschermheer.

Japansche kwesties.

Andere vragen, waarvoor Japan in den oorlog is gegaan of die 't rechtstreeks en van nabij betreffen, zijn in de afgeloopen week te Parijs aan de orde geweest.

Er zijn tusschen Japan en China, behalve de ter algemeene kennis gebrachte overeenkomsten, ook nog verdragen gesloten, die geheim gehouden zijn. Japan heeft, volgens de diplomatieke gebruiken, de goedkeuring van China gevraagd om deze nu openbaar te maken. China toont hiertoe geen lust, verzet er zich zelfs tegen. Dit doet vermoeden, dat de Chin. regeering, tegenover de bevolking of tegenover de andere mogendheden, niet voor den dag durft komen met hetgeen zij

met Japan heeft bedisseld. In dit verlangen kon voor Japan een machtig middel liggen, als 't hiervan partij wilde trekken. Volgens de Jap. gedelegeerde, baron Makino, zou aan dit alles een te groote beteekenis worden toegedacht, 't zou niet gaan om geheime verdragen, maar om overeenkomsten, en de regeering te Peking zou haar antwoord nog niet gegeven hebben.

Volgens een door Makino opgemaakte nota komen de Jap. eischen voor zijn aandeel in den oorlog neer op het behouden van Sjantoeng, het op de Duitschers vermeesterde stukje Chineesch gebied en op den afstand der tijdelijk reeds bezette Caroline- en Marshall-eilanden. Terwijl de vredesconferentie het in 't algemeen over het z.g.n. mandatenstellen eens is geworden, schijnt Jap. het voor deze eilanden nog niet onvoorwaardelijk te willen aanvaarden. 't Wil nauwkeuriger gegevens omtrent de bedoeling, hoever zullen zijn rechten gaan, hoever 't recht van controle en inmenging van het vredes-bondsbestuur? Er is geen oneenigheid. Neen, er is ter conferentie over niets oneenigheid, maar Jap. wil alleen, vraagt alleen om 't naadje van de kous. De volgende week zullen wij aan de sedert bekend geworden bedoeling van den statenbond, t.o.z. van de voormalige Duitsche koloniën uitvoerig nader aandacht wijden.

De Z. Afrika-los-van-Engeland-beweging.

De regeering van Z. Afrika heeft 't oogenblik gekomen geacht om zich officieel krachtig uit te spreken tegen de beweging der nationalisten. Dat dit geschied is tijdens de afwezigheid van Botha is te verklaren; deze moet door de zending van een afzonderlijk gezantschap van de nationalisten, die zich tot de eigenlijke vertegenwoordigers van de volksmeening in Z. A. maken, en die, den wensch van een Z. A. republiek overbrengen als die van 't Z. A. volk, zich in zijne positie aangetast voelen. Nu heeft Sir Th. Smartt in 't Huis van Afgevaardigden de republikeinsche propaganda der nationalisten tot een campagne van verraad verklaard. Ieder Engelschman niet alleen, maar ook ieder loyale Hollander zal, volgens hem, tot 't uiterste strijden om de Unie onder Britsche vlag in stand te houden. De wn. premier Malan sloot zich hierbij aan, Z. A. is thans feitelijk onafhankelijk, 't is absoluut onnoodig verdere vrijheid te vragen. Generaal Hertzog kwam hier natuurlijk tegen op, hij achtte de zending naar Europa noodig, daar Z. A. volledige staatk. vrijheid moet krijgen. De Engelsche zeelieden weigerden de afvaardiging der nationalisten over zee te vervoeren. De Br. regeering zou een oorlogsschip te harer overbrenging bestemmen. Vredes-ydillen?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Febr.-afl. opent met waardeerende woorden, gewijd aan de nagedachtenis van den jeugdigen controleur, D. J. Meuldijk, die op 27 Oct. j.l. bij de uitoefening van zijn plicht, te Kendangan, door een inlander om het leven werd gebracht.

Onder het opschrift ,,Onverantwoordelijke benoemingen'' hekelt ,,een Stem uit Indië'' het G. B. van 14 Mei 1917 No. 3, waarbij de kapiteins der inf. Velsing en Smidt, na eerst uit den militairen dienst te zijn ontslagen, werden benoemd tot assistent-resident en daarmede in vasten dienst werden opgenomen in het corps ambtenaren van het B. B. op de Buitenbezittingen. Schr. acht deze benoeming een onrechtvaardige daad tegenover het corps B. B.-ambtenaren in zijn geheel, welke groote ontevredenheid heeft gewekt en het zou hem geenszins verwonderen, indien binnen korten tijd aan de deuren der Leidsche Universiteit een waarschuwing werd aangeplakt tegen het dienst nemen als bestuursambtenaar in Ned.-Indië.

Prof. D. G. Stibbe houdt eene beschouwing over ,,Koloniale zelfstandigheid'', waarin schr. achtereenvolgens nagaat: 1o. het essentieele verschil tusschen volksplantingen (dominions) en Inlanderkoloniën (zooals Br. Indië, de Filippijnen en Ned.-Indië); 2o. aard en mate van zelfstandigheid, door Amerika aan de Filippijnen toegekend; 3o. aard en mate van zelfstandigheid, welke Engeland nu voornemens is aan Britsch-Indië te geven; 4o. wat de Filippijnsche en Britsch-Indische hervormingen Nederland kunnen leeren met betrekking tot zijne Indische politiek.

Over het onderzoek van het lid van den raad van Ned.-Indië J. H. Liefrinck, schrijft Le Febvre te Padang. Schr. juicht het onderzoek toe, hij wijst op de fouten, die het tegenwoordig bestuursstelsel aankleven (gebrekkige opleiding der ambtenaren, enz.), veroordeelt het zgn. ,,Atjeh'' of ,,van Heutsz-systeem'', hetwelk oorzaak was dat de gemoedelijke verhouding van bestuursambtenaar tot den inlander is verdwenen; om kort te gaan: de fouten, door Regeering en bestuur begaan, heeft het rapport-Liefrinck ons duidelijk voor oogen gesteld en den weg tot herstel aangewezen.

Overigens bevat deze afl.: Opmerkingen over de begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919, door G. L. Gonggrijp Sr. — Het woningvraagstuk in Ned.-Indië, door P. Westra. — Koloniale literatuur, door C. v. d. V. — Kroniek, door Tertius. — Persoverzicht, door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

De Inkrimping van den Suikeraanplant op Java.

De hr. Reineke, oud-directeur der Handelsvereeniging Amsterdam heeft een open brief gericht aan den minister van Koloniën ter zake van de voorgestelde inkrimping van den suikeraanplant op Java. Hij betoogt daarin, dat de voedselvoorziening niet het motief kan zijn waarom de inkrimping wordt overwogen. De geringe toeneming van de rijstproductie door inkrimping van den suikerrietaanplant, zelfs indien deze de helft zou bedragen, deed nog in Juni verleden jaar de regeering besluiten zich te onthouden van het nemen van een dergelijken maatregel. De hr. Reineke beschouwt dan ook als werkelijk motief het politieke drijven van enkele volksleiders. En daarom juist acht hij den bedoelden maatregel zoo noodlottig. (N.R.Ct.)

Tropenhygiëne.

Onder dit opschrift bevat het jongste Nr. der ,,Wetenschappelijke Bladen'' den tekst eener lezing van Dr. H. Breitenstein (oud-off. van gezondheid in Ned.-Indië), gehouden in de Wissenschaftliche Club te Weenen (opgenomen in ,,Monatschrift für Gesundheitspflege'' van Juli—Aug. 1898) en nu door den schr. om- en bijgewerkt in verband met den vooruitgang op theoretisch en practisch gebied in de jongste twintig jaar.

Algemeen Ingenieurscongres te Batavia.

De uitvoerende commissie van het Alg. Ingenieurscongres te Batavia deelt (volgens een bericht in de ,,Ingenieur'' van 15 dezer) mede dat op haar vergadering van 28 Oct. 1918 werd besloten het congres, dat zou worden gehouden in Sept. 1919, uit te stellen tot Mei 1920, en wel op grond o.a. van de volgende beweegredenen.

1o. De waarschijnlijkheid werd groot geacht dat een belangrijk deel der prae-adviezen en mededeelingen, in verband met de omstandigheden, niet tijdig afgedrukt zou kunnen worden;

2°. De correspondentie met de buitenlandsche ingenieurs, aan wie bijdragen gevraagd en van wie bijdragen verwacht worden, eischt veel langeren tijd door de ontregelde stoomvaartverbindingen dan in normale tijden, waardoor het bijna zeker is dat hunne bijdragen niet tijdig in Indië zullen aankomen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 7. Mijtenaantastingen op kina, thee enz. (Mededeeling No. IV van het Kina Proefstation, door Dr. M. Kerbosch en Dr. Ch. Bernard), besproken door Dr. H. M. Quanjer. — Plannen met betrekking tot de invoering van den gouden standaard in China, door A. D. — Over het rooken van rubber. — De buitenlandsche handel van China. — Surinaamsche begrooting voor 1919. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen van Java en Madoera door particulieren. —De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Akademisch-Indische week te Amsterdam). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen. Zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Een nieuwe Adatrechtbundel.

Dezer dagen verschijnt bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage de XVIe Adatrechtbundel, bezorgd door de Commissie voor het adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. In dit lijvige boekdeel vindt men behalve gegevens over de zgn. ,,Groote Oost'' (als Ternate, Ambon, Timor enz.) eene door Mr. W. J. Muller samengestelde verzameling van wat in gedrukte literatuur over het adatrecht der Philippijnen te vinden is (verduidelijkt door een kaartje dier eilanden).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Afl. 11 van Deel XI bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Chronologisch register der meest voorkomende dienstvoorschriften voor het boschwezen in Ned.-Indië met alphabetisch zaakregister, door C. v. d. Bussche (vervolg). — Uit het Koloniaal Archief, door E. H. B. Brascamp. XVI. De ontdekking van djatibosschen op Pangesana in 1727. — De bosschen in het Mangkoe-Negarasche rijk, door J. Schuit; met Naschrift van P. van Zon.

In de rubriek Referaten, vertalingen enz. vindt men o.a.: Is de tjemara een grondverbeteraar? door K. C. Jaski. — Kubeeringsmethode van Prof. T. Jonson, door T. L. G. du Quesne van Bruchem. — Overzicht der geldmiddelen van het Boschwezen in N.-I. van 1867 tot 1914, door E. H. B. Brascamp. — Verslag van den Dienst van het Boschwezen in N.I. over 1916, besproken door F. W. Snepvangers.

In- en Uitvoer.

Dr. C. te Lintum schrijft in No. 7 van dit weekblad een artikel (met kaartje) over de haven van Makassar met den aanleg en uitbreiding waarvan men nu reeds sedert 1902 bezig is. Als alles klaar is, zal Makassar kunnen bogen op een flinke, rustige, moderne oceaanhaven, waar schepen van 10 M. diepgang een behoorlijke ligplaats kunnen vinden en een gemakkelijke outillage voor lossen en laden. — Van denzelfden schr. bevat dit Nr. nog een antwoord aan den hr. A. J. M. A. v. d. Does de Bye naar aanleiding van diens bemerkingen op een artikel van Dr. te L. over de haven van Soerabaja in hetzelfde weekblad. — Verder protesteert de Amsterdamsche firma Joosten en Janssen tegen het verbod van uitvoer van rubber uit Ned.-Indië, en toont er de onbillijkheid van aan.

Handelsberichten.

In No. 622 (13 Febr.) de volgende, van het Dep. van Koloniën uitgaande mededeelingen: Economische toestand van de inheemsche bevolking van Ned.-Indië gedurende de laatste 15 jaren. — Riouw en Onderh. gedurende het eerste halfjaar 1918. — Adressen van exporteurs van Ned.-Indische goederen in Indië (vervolg).

Commercial Holland.

No. 4 van Vol. I van dit maandschrift bevat onder andere opstellen de volgende, meest korte bijdragen met betrekking op de Indiën: Surinam. — Hollands fame in the tropics, by Prof. Dr. A. H. Blaauw (geïllustreerde beschrijving van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg). — Cotton produce in the Dutch-Indies. — Rubber.

Publicaties van het Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat.

In 23 der Publ. van het N.-I. Landb. Syndicaat is o.m. opgenomen een voordracht van Dr. W. H. Arisz, getiteld: Physiologische problemen bij Hevea selectie, en van E. van Vollenhoven over ,,bestrijding van den binnenbastkanker''. — In afl. 24 van Dr. E. C. Julius Mohr: Typische verschillen tusschen Smeroe- en Zuidergebergtegronden; van A. de Koning: Doel en inrichting van de cultuurschool Malang.

De Banier.

Uit den inhoud van No. 49: De arbeid van de Nederlandsche Zendingsvereeniging na zestig jaren, door

A. J. Bliek. — De Zending van nabij, door H. M. — De financieele gelijkstelling in den Volksraad (vervolg).

De Java-Post.

Onder het opschrift ,,Wetenschappelijk materiaal'' vervolgt Pr. H. Geurtjens in No. 49 van ,,De Java-Post'' zijne beschouwingen over een verhandeling van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan (waarop dezerzijds reeds eerder de aandacht werd gevestigd). — Verder besluit Just. Goossens het verhaal zijner reis dwars door Borneo.

De Waterstaatsingenieur.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 1918, afl. 10: De Volkshuisvesting en het grondvraagstuk, door ir. J. L. M. Feber (vervolg). — Iets over de kritische waterdiepte, door ir. W .P. S. von Stein Callenfels. — Grootste regenval in verband met waterafvoer, door ir. A. Perelaer. — Empirische waarden voor den te verwachten grootsten regenval in verband met waterafvoer, door Dr. J. Boerema.

Indisch Tijdschr. voor Spoor- en Tramwegwezen.

Afl. 9 van jaarg. 1918 bevat behalve eenige zuiver technische bijdragen, een tweetal vervolg-artikelen, als: De tramweg van Babat naar Djombang van de Babat-Djombang Stoomtram-Maatschappij, door L. J. R. Geene; en: Eenige bladzijden Indische Spoorwegpolitiek. II. Van particuliere- tot Staatsexploitatie. Hoofdst. 2: De Indische Spoorwegconventie in de Volksvertegenwoordiging, door S. Reitsma.

Indologenblad.

No. 4 brengt het slot van de beschouwingen (geteekend J. U. R.) over de Ombilin Steenkolenmijnen ter Sumatra's Westkust. — Verder onder tal van kleinere stukjes een overzicht van het tweede congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden op 31 Jan. en 1 Febr. te 's-Gravenhage gehouden, zoomede een protest van E. A. Zeilinga naar aanleiding van een in het vorig Nr. opgenomen artikel ,,Onze toelage''.

Maandblad der samenwerkende Zendings-Corporaties.

Dr. M. Adriani en zijn echtgenoote vierde den 4en Jan. j.l. hunne 25-jarige echtvereeniging, waarop het Febr. Nr. van bovengenoemd maandblad de aandacht vestigt en tevens de vele verdiensten van dat echtpaar in herinnering brengt. — Verder bevat dit Nr. mededeelingen over de kweekschool te Modjo-Warno, door den directeur M. van Putten en, o.m. een stukje, getiteld: Veranderingen in een Posso'sch dorp, door P. ten Kate (wiens plotseling overlijden onlangs hier te lande bekend werd).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van Afl. 46: Javanen (vervolg), door N. — Onderwijs ten behoeve van meisjes, behoorende tot de inheemsche bevolking van Ned.-Indië, door Mr. J. H. Abendanon. — De ontwikkeling van de volksindustrie in Indië, door A. le Clercq. — De Mentawei-eilanden.

De Indische Gids.

De hoofdredacteur van de ,,Indische Gids'' opent de Febr.-afl. met een overzicht van Ned. Oost- en West-Indië in het jaar 1918. — De oud-hoofdredacteur van het ,,Soer. Handelsbl.'' H. Tersteeg vervolgt zijn beschouwingen over ,,Practische ethiek''. — Dr. E. Bonebakker artikelt over het voorbereidend hooger en het hooger onderwijs in Ned.-Indië, welk opstel geschreven was als prae-advies voor het voor onbepaalden tijd uitgestelde tweede koloniale onderwijscongres. Uit dit artikel wordt alleen gememoreerd dat de schr. — oud-directeur der H. B. S. te Semarang — Indië thans nog niet rijp acht voor een eigen Universiteit. — Mr. J. H. Abendanon vervolgt zijn artikelenreeks over den Britsch-Indischen regeeringsvorm. — De c.i. P. L. E. Happé schrijft over het Zuid-Balische Soebak-wezen en zijn verwording, in verband met de voorgenomen vorming van waterschappen in Ned.-Indië. — Mr. C. W. Wormser geeft het eerste gedeelte eener verhandeling ,,Kamers van Landbouw of Landbouwschappen?'' — Overigens de vaste rubrieken Varia (De Cultuur-hulpbank. — Toespraak van Gouverneur Van Sluys. — De Djowopido-beweging. — Derde nationaal congres der Centrale Sarikat Islam). — Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Eenige titels genoteerd uit verschillende bibliographieën.

Indische synthese kroniek, III. Schoolstrijd, door C. P. en M. Cohen Stuart-Franken. (Schakel, 1918, blz. 154).

Het sachet. Novelle. Batavia, laatste helft der 18e eeuw, door E. C. Andrée Wiltens (Tijdspiegel, 1918, blz. 1438 vgg. en 1520 vgg).

Waar ons tin vandaan komt. — Deli en de tabakscultuur (Hollandsche Revue, Jan. 1919).

Reis door Java. III. Buitenzorg, door H. Ch. J. van der Mandere. (Morks Magazijn. Jan. 1919).

Batavia's driehonderdste verjaardag. — Halmaheira. — Bataksche letterkunde. (De Aarde en haar Volken. Bijblad, Jan. 1919).

De Javaansche kunstavond van de Vereeniging ,,Oost en West'', door Dr. Ratau Langie. (De Amsterdammer, 1 Jan. 1919).

De Javaansche kunstavonden, door Th. van Lelyveld. (De Loods, 30 Jan. 1919).

Pokkenbestrijding in Ned.-Indië, door Dr. Ch. W. F. Winckel. (Tijdschr. voor Sociale Hygiëne. 1919. Afl. 1).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

JAARLIJKSCHE ALGEM. VERGADERING op *Donderdag 20 Februari 1919* des avonds 8 uur, in het Gebouw van den Nederlandschen Protestantenbond, Boothstraat 7.

Agenda: **Zie Art. 4 van 't Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.**

De Secretaris
J. J. LAGERS.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Woensdag 26 Februari 1919* in het gebouw Laan van Meerdervoort 187, 's avonds 8 uur.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag over 1918.
2. Rekening en verantwoording over 1918.
3. Begrooting 1919.
4. Verkiezing van 3 bestuursleden, periodieke aftreding van mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt-van Maarseveen en de heeren Dr. H. D. Benjamins en J. A. Soetens.
5. Het opmaken van dubbeltallen voor de verkiezing van 3 leden in het Hoofdbestuur, periodieke aftreding van de heeren C. R. Bakhuizen van den Brink, E. F. Grooss en R. J. H. Raedt van Oldenbarnevelt.
6. Voorstellen ter behandeling op de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging.
7. Rondvraag.

De Secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

ALGEMEENE VERGADERING op *Donderdag den 27 Februari 1919* ten 3 ure n.m. in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag.
2. Rekening en verantwoording.
3. Verkiezing afgevaardigden naar de Alg. Vergadering der Vereeniging.
4. Opgave onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien.
5. Uitgeleende boeken aan de Openbare Leeszaal.
6. Herdenking 300-jarig bestaan van Batavia.
7. Rondvraag.

LEZING op *Maandag 3 Maart 1919* ten 2½ uur n.m. in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal.

Spreker: Dr. Gunning, Zendingdirector, wonende te Oegstgeest over **,,De toekomst der volken van Nederlandsch-Indië''.**

Toegankelijk: kosteloos voor leden en hunne huisgenooten en voor niet-leden tegen entrée van ƒ 0.50 per persoon.

De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ingenieur.

Voor de waarneming van de betrekking van ingenieur bij het Departement van openbare werken en verkeer in Suriname, met een dienstverband van vijf jaren, wordt gevraagd een ingenieur, in het bezit van het aan de Technische Hoogeschool te Delft verworven diploma van civiel-ingenieur.

De voorkeur genieten zij, die eenige practische ervaring hebben opgedaan.

Aan de uitzending is verbonden:

1°. eene bezoldiging van ƒ 5000 (vijf duizend gulden) 's jaars, ingaande den dag van vermoedelijk vertrek uit Nederland naar Suriname en vóór dien te voldoen tot en met de maand van vermoedelijke aankomst in genoemde kolonie, met twee tweejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 500 (vijfhonderd gulden);

2°. toekenning van eene tegemoetkoming van ƒ 1000 (een duizend gulden) voor uitrusting;

3°. overtocht van Amsterdam naar Paramaribo als landsreiziger der eerste klasse overeenkomstig de geldende bepalingen, vergezeld van of gevolgd door het wettig gezin;

4°. toezegging van:

a. overtocht, vergezeld van of gevolgd door het wettig gezin van Paramaribo naar Nederland bij terugkeer met vergunning van den gouverneur als landsreiziger der eerste klasse, overeenkomstig de dan bestaande bepalingen;

b. desgewenscht uitzicht op aanstelling in vasten Surinaamschen dienst bij gebleken geschiktheid (ter beoordeeling van den gouverneur), zelfs vóór den afloop van gemeld dienstverband, in welk geval boven-

vermelde bepalingen vervangen worden door die dan geldende voor ambtenaren in zoodanigen dienst.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij verzoekschrift te wenden tot het Departement van Koloniën (te adresseeren aan de 10de afdeeling West-Indische Zaken), onder overlegging van:

a. hun diploma, en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene beschrijving van hun levensloop en werkzaamheden.

In het verzoekschrift moet worden vermeld, waar en wanneer de gegadigde geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Surinaamschen dienst.

Voorts wordt de aandacht gevestigd op de bepalingen van het Koninklijk besluit van 28 Juni 1917 (Staatsblad n°. 480), gewijzigd bij dat van 11 Februari 1918 (Staatsblad n°. 112), en binnenkort nog nader te wijzigen op grond waarvan aan den uit te zenden ingenieur in geval van ziekte een buitenlandsch verlof van ten hoogste een jaar en na vertrek uit de kolonie een wachtgeld kan worden toegekend en belanghebbende verplicht zal zijn de in verband met zijne uitzending voor den burgerlijken dienst in Suriname aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, wegens overtocht naar de kolonie, zoomede alle andere aan hem in verband met zijne uitzending middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, wanneer de gouverneur van Suriname heeft vastgesteld dat hij om andere dan gewichtige onvoorziene omstandigheden (zooals het ontstaan buiten eigen toedoen van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken), niet binnen den hem aangewezen termijn naar de kolonie is vertrokken, dan wel de reis daarheen heeft afgebroken of wel zijne werkzaamheden niet of niet naar behooren heeft aanvaard, of na terugkeer van verlof als hiervoren bedoeld heeft hervat, dan wel binnen den bij zijne uitzending te bepalen tijd nà zijne aankomst in de kolonie uit den kolonialen dienst ontslagen wordt.

(Nederlandsche Staatscourant
van 16 Januari 1919 N°. 13).

Adspirant-commissarissen van politie bij de algemeene politie in Nederl.-Indië.

Ter plaatsing op den leergang tot opleiding van adspirant-commissaris van politie te Batavia kunnen spoedig naar Nederlandsch-Indië worden uitgezonden tien personen, niet ouder dan 27 jaar en van eene lengte van ten minste 1.70 M., die in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eindexamen van een hoogere burgerschool met vijfjarigen leergang in Nederland of in Nederlandsch-Indië of van een Nederlandsch gymnasium.

Aan de betrekking van adspirant-commissaris van politie, tot welke betrekking de uit te zenden personen na hunne aankomst in Indië zullen worden benoemd, is verbonden eene bezoldiging van ƒ 150.— (éenhonderd vijftig gulden) 's maands, zoomede eene vergoeding voor transportkosten van ƒ 15.— (vijftien gulden) 's maands.

De adspirant-commissarissen van politie, die aan het eindexamen van den twee-jarigen leergang hebben voldaan, worden benoemd tot commissaris van politie der 2de klasse. Aan deze betrekking is verbonden:

a. eene bezoldiging van ƒ 250.— (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, opklimmende met 3 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50.— (vijftig gulden) 's maands, tot een maximum van ƒ 400 (vierhonderd gulden) 's maands;

b. eene vergoeding voor huishuur van ƒ 100.— (eenhonderd gulden) 's maands;

c. eene vergoeding voor transportkosten van ƒ 25.— (vijf en twintig gulden) 's maands.

De betrekking bij de algemeene politie boven den rang van commissaris der 2de klasse zijn die van commissaris der 1ste klasse, adjunct-hoofdcommissaris en hoofdcommissaris, aan welke onderscheidenlijk verbonden zijn maandelijksche bezoldigingen van ƒ 400, ƒ 550, ƒ 600 en ƒ 600—750, terwijl de vergoedingen voor huishuur onderscheidenlijk bedragen ƒ 100, ƒ 100 en ƒ 150 's maands en die van transportkosten ƒ 30, ƒ 40 en ƒ 50 's maands.

Op de adspirant-commissarissen van politie zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent pensioen, enz.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijks- en gemeentedienst worden ingekocht voor Indisch pensioen (de inkoopsom bedraagt één procent van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

De bezoldiging in vasten dienst genoten is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen en wel in ééns, of, met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden der echtgenooten.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, ten bedrage van ƒ 750 (zevenhonderd vijftig gulden);

c. voor gehuwden uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De ambtsbezoldiging gaat in met den dag van aankomst te Batavia.

Ieder der uit te zenden personen moet zich bij notarieele akte, waarvan de kosten voor zijne rekening komen, verbinden tot onverwijlde betaling van eene som gelijkstaande aan het netto-bedrag — derhalve met aftrek van kortingen ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren — hetwelk door hem aan bezoldiging als adspirant-commissaris van politie zal zijn genoten, bijaldien hij binnen den tijd van vijf jaren na zijne aanstelling als zoodanig, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (een en ander ter beoordeeling van de Regeering) uit zijne betrekking of uit 's lands dienst wordt ontslagen.

De hiervoren bedoelde betaling wordt bij ontslag uit de betrekking niet of slechts gedeeltelijk gevorderd, wanneer de Regeering zulks om bijzondere redenen billijk of wenschelijk acht. In voorkomend geval bepaalt de Regeering het bedrag dat wel gevorderd zal worden.

Voorts wordt de aandacht van gegadigden er op gevestigd, dat zij op grond van het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 No. 12 (Staatsblad No. 289), de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst, aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege voldane gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging, voor zoover zij zich tot terugbetaling daarvan niet hebben verbonden en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas zullen moeten terugstorten, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling der Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

De uit te zenden personen zullen spoedig naar Indië moeten vertrekken.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, zoo spoedig mogelijk, bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van hunne diploma's of getuigschriften en de hun daarbij uitgereikte cijferlijsten, alsmede aanbevelingsbrieven, of eene opgave van personen bij wie inlichtingen omtrent hen kunnen worden ingewonnen.

In het adres moet worden gemeld plaats en datum van geboorte, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

(Nederlandsche Staatscourant
van 28 Januari 1919 No. 23).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet of niet geregeld ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer te vervullen is de betrekking van:

Ambtenaar van Administratie.

Aan deze betrekking is verbonden eene jaarwedde van *f* 1200.— tot *f* 2300.—.

Bij de vaststelling der jaarwedde kan met dienstjaren, in overeenkomstige betrekkingen elders doorgebracht, rekening worden gehouden.

Zij, die voor de bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen, gelieven zich, met overlegging van hunne sollicitatiestukken, **vóór of uiterlijk op 1 Maart 1919** bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.

'S-GRAVENHAGE, 17 Febr. 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 9. Donderdag 27 Februari 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

BEDE OM HULP.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Indien niet spoedig financieele hulp opdaagt, zal het internaat van de Buitenzorgsche Kartinischool moeten worden opgeheven. Dat zou nog te meer te betreuren zijn, daar deze hulp slechts tijdelijk noodig is.

De opheffing van deze nuttige instelling zou inderdaad een ramp zijn. Om dit te verhoeden, zullen allen, die liefde voelen voor het Indische volk, zeker gaarne medewerken.

Het bestuur opent daarom hierbij een inschrijving voor dit doel, in de hoop op talrijke bijdragen, welke gaarne door het Secretariaat der Vereeniging „*Oost en West*”, Heulstraat 17, Den Haag, zullen worden in ontvangst genomen en verzonden.

In de overtuiging, dat vele giften zullen binnen komen, heeft het Bestuur al dadelijk *f* 100.— aan het bestuur van de *Kartinischool* te Buitenzorg overgemaakt.

De ingekomen gelden zullen in het „Koloniaal Weekblad” worden verantwoord.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Van een onbekende te 's-Gravenhage	*f* 10.—
Mevr. D. Kleyn, Santpoort	„ 30.—
	f 40.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Veiling Atelier M. Kramer.

Op *Dinsdag 4 Maart a.s.* zal in „Pulchri Studio” verkocht worden het atelier van wijlen den kunstschilder en etser *M. Kramer*. (Kijkdagen Zaterdag, Zondag en Maandag t.v.)

Behalve vele stukken van den overledene vermeldt de catalogus werken o.a. van Akkeringa, Bauer, Haverman, Hoytema, Kever, J. en M. Maris, Mesdag, Neuhuis, Suze Robertson, W. Roelofs, Schäfer, Sluiter, Tholen, v. d. Weele, Weiland en Charles van Wijk.

De aankondiging in het „Koloniaal Weekblad” van de veiling van dit atelier, dat het eenge kapitaal is dat Kramer zijne vrouw naliet, heeft een bijzondere reden.

Nadat door de afdeeling 's-Gravenhage van „Oost en West” besloten was ten bate van de slachtoffers van den watersnood in Ned.-Indië (1916) een Indischen kunstavond te organiseeren, bood de heer Kramer zich aan om de Nederlandsche schilders te verzoeken eenige omslagen van de programma's voor dien avond te versieren. Het resultaat van de bemoeiingen van den heer Kramer was prachtig. Ruim *f* 1400 brachten de versierde omslagen voor de geteisterde Javanen op.

De Gouverneur van Curaçao.

Nadat onder bovenstaanden titel in „De Maasbode” van 13 dezer eenige waardeerende beschouwingen gewijd zijn aan de afgetreden Gouverneur Mr. Nuyens, in dankbare herinnering aan hetgeen deze, tijdens zijn 6-jarig bewind, voor Curaçao gedaan heeft, moge thans voor de Curaçaoërs en hen, die in onze West belang stellen, eenige bijzonderheden volgen omtrent den nieuwen Gouverneur, den heer O. L. Helfrich.

Na zijn studie te eLiden voor den Indischen dienst beëindigd te hebben, ging de heer Helfrich in 1881 op 20-jarigen leeftijd naar Indië, waar hij alle rangen bij het Binnenlandsch Bestuur doorliep. Zijn sporen als bestuursambtenaar verdiende hij bijzonderlijk in Djambi, welk gewest, gelijk nog in 1916 is gebleken, een buitengewoon bestuursbeleid vereischt en de bijzondere zorg der Indische Regeering voortdurend behoeft.

In het „Koloniaal Tijdschrift” van 1916 schreef Tertius in zijn *Djambi-Commentaren*, Hoofdstuk III, „De vestiging van ons gezag”, het volgende:

> „De invloed van het Bestuur op den gang van zaken bij de militaire actie in Djambi bevorderde zeer een wenschelijk verloop daarvan en met name een geleidelijke pacificatie van het land. Voor den duur dier actie belastte de resident van Palembang, waaronder Djambi toen nog ressorteerde, den hem ter beschikking gestelden controleur O. L. Helfrich, met de politieke leiding in Boven-Djambi. In December 1901 werd hem de betrekking opgedragen van waarnemend, later tijdelijk Assistent-Resident, politiek agent te Djambi, functiën tot dusver door een controleur B. B. waargenomen. Dezen zelfden ambtenaar, die de geheele onderwerping van het land medegemaakt en de invoering van ons rechtstreeksch gezag plaatselijk nagenoeg geheel geleid had, benoemde de Regeering in 1906 terecht daar tot hoofd van Gewestelijk Bestuur, den eersten resident van Djambi, welke betrekking hij omstreeks twee jaren later nederlegde, het gewest in rust en gepacificeerd aan zijn vervanger overdragend, gepacificeerd grootendeels ook door zijn beleid en zijne verstandige maatregelen.”

Dat de Regeering zijn verdiensten wist te waardeeren, toonde zij door hem bij keuze tot resident te bevorderen en hem het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw en het officierskruis van de Oranje-Nassau-orde te verleenen, terwijl volgens geruchten in 1916 ernstig overwogen moet zijn hem met bijzondere opdracht naar Ned.-Indië te zenden, in verband met de jongste Djambi-onlusten.

Zijn bestuurstalent was ook in Hollandsche Regeeringskringen zoo bekend, dat hij in 1913 aangezocht werd voor het Inspecteur-Generaalschap van Armenië.

Gepensionneerd als resident van Benkoelen, ging hij in Holland geenszins een *otium cum dignitate* genieten, doch zette hij zijn ethnografische en taal-studiën voort, op welk gebied hij menige belangrijke bijdrage leverde; lid van de Adat-commissie, archivaris van het Zuid-Sumatra-Institituut, bestuurslid van Moederland en Koloniën, wist hij toch nog tijd te vinden om te ijveren voor de Missie en de Katholieke gemeenschap in onze Koloniën. Mede hielp hij oprichten de Haagsche Afdeeling van de Indische Missie-vereeniging en de Vereeniging van Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland, in welke afdeeling en vereeniging hij bestuursfuncties bekleedt. Hij is dus der Missie genegen, meer dan de doorsneê-Katholiek, die zijn geldoffertje brengt en het verder daarbij laat; hij geeft daarenboven zijn daadwerkelijken steun, zooals hij reeds deed als controleur van Manna, ten behoeve van de Missie van Tandjong-Sakti.

Meenen wij de Katholieke Missie en Katholiek Curaçao bijzonder te kunnen gelukwenschen met hun nieuwen Gouverneur, niet minder kunnen wij dat ook het overige deel der bevolking doen, daar hij als bestuursambtenaar steeds het algemeen belang wist te stellen boven het bijzonder en streng rechtvaardig, zoo voor zichzelf als voor anderen, elk het zijne pleegt te geven.

Mr. W. J. BRANTJES VAN RIJN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Openbare bestuursconferentie.

Het is, dunkt ons, een gelukkig verschijnsel, dat ook in Indië meer en meer de deuren worden opengezet en de openbare zaak in het openbaar behandeld wordt.

Een nieuwigheid is de op 6 en 7 November l.l. te Fort de Kock gehouden openbare bestuursconferentie onder leiding van resident Le Fèbvre.

De oproepingsbrief voor die vergadering meldde, dat het de bedoeling was, dat de conferentie bijgewoond zou worden door alle assistent-residenten, controleurs en zelfstandige gezaghebbers en aspirant-controleurs, voor zooveel deze laatste categorie van ambtenaren aangaat, alleen zij, die in de nabijheid van Fort de Kock geplaatst zijn. Ook de Hollandsch sprekende demangs en assistent-demangs voor zoover ze geacht konden worden een dergelijke vergadering te kunnen volgen, werden in de gelegenheid gesteld naar Fort de Kock te gaan.

De agenda vermeldde de volgende punten:

1. Nieuwe gemeenteordonnantie (St.bl. 1918 No. 671).
2. Heeren- en gemeentediensten.
3. Wang negari.
4. Belastingen.
5. Maatregelen in verband met den veeartsenijkundigen dienst.
6. Erfpacht.
7. Credietwezen.
8. Reorganisatie van het districts- en onder-districtsbestuur en hun positieverbetering.
9. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

Daartoe konden onderwerpen behooren, die door

de opgeroepenen ter bespreking werden ingezonden.

De *Sum. Bode* meldt, dat op de vergadering aanwezig waren: de ass.-resident ter beschikking, 7 ass.-residenten, 8 controleurs, 1 gezaghebber, 4 andere ambtenaren en zeer weinig publiek, w.o. slechts 2 ambtenaren.

In de openingstoespraak zeide de resident o.a., dat het plan tot de openbare bijeenkomst reeds lang bestond, doch wachtte op de 18 maand geleden door hem voorgestelde nieuwe negari-ordonnantie.

Over het bezoek van den heer Liefrinck zei hij: Onrust is er niet op gevolgd; mag het bestuur een weinig moeilijker geworden zijn, de aanraking tusschen bestuur en bevolking is er door verbeterd; en de bevolking heeft geleerd van zich af te bijten en zich niet allerlei onwettige dingen te laten welgevallen. Dat de Regeering zich voor een ethisch en humaan bestuur heeft uitgesproken, achtte de resident een verheugend feit.

Het bezoek van Regeeringspersonen, Volksraadsleden en volksleiders kon voor de Westkust slechts aangenaam zijn. Naar aanleiding van het bezoek van Abdoel Moeis legde hij er echter den nadruk op, dat, al moge het noodig zijn de Inlanders wakker te schudden, men hun geen al te sterke dranken moet voorzetten, want dan kon het hoofd dier pas ontwaakten wel eens op hol slaan.

Een opwekking voor de bevolking tot aaneensluiting is dringend noodig.

Daarop volgde een verheerlijking van de revolutie. „De banier in Rusland opgeheven, wordt, naar verluid der berichten over andere rijken, verder gedragen." Aaneensluiting is noodig om sterk te zijn tegenover de concurrentie van het grootkapitaal. Vereeniging, coöperatie en aaneensluiting is ook voor de Inlandsche bevolking gewenscht.

Ten slotte sprak de Resident den wensch uit, dat de Regeering ruim de beurs zou openen voor het onderwijs ter Westkust.

Steenen en pannen bakken.

De *Pr. Bode* meldt, dat de heer W e l l e n, deskundige voor de steen- en pannenbakkerij, reeds circa een half jaar te Bandoeng vertoeft tot het nemen van verschillende proeven.

In den omtrek van Bandoeng is uitstekende klei te vinden voor het vervaardigen van velerlei steenen artikelen. Een jaar of drie geleden bouwde de hr. W e l l e n op aandringen van den toenmaligen majoor der genie D e B r u y n een oven op het erf van een verbannen Atjeher, een der voornaamste leveranciers van dakpannen voor de genie.

Thans heeft die oven voor andere doeleinden gediend. De genie had kannebuizen noodig, welke tot voor den oorlog uit Europa betrokken werden.

De hr. W e l l e n vervaardigde een 250-tal van die buizen, zoowel van binnen als van buiten zwart verglaasd. Ze hadden een helderen klank en bleken voldoende sterk te zijn. Thans worden 12000 van die buizen aangemaakt voor den prijs van *f* 36.000, om te dienen voor verschillende kampementen. Onder leiding van den hr. W e l l e n zal een Inlander zich aan dat werk zetten.

Verder zijn er bruin en zwart verglaasde pannen gemaakt, welke geen water doorlaten, weinig aanslaan en geschikt zijn voor de bedekking van betere gebouwen. Ze komen op *f* 4.— per M². De genie schijnt van plan ze te gaan gebruiken. Dan zijn er 3 modellen isolatoren vervaardigd voor stads- en hoogspanningsgeleidingen, met groen en bruin glazuur, waarvan de kleine door de Aniem te Semarang gebruikt, goed voldeden. Het was er om te doen, te laten zien, dat isolatoren in Indië gemaakt kunnen worden. Voor den aanmaak op groote schaal zou een flinke inrichting noodig zijn en dan zou het de vraag wezen, of de exploitatie op groote schaal loonend zou zijn, daar de afname in Indië te gering zou zijn.

De isolatoren werden vervaardigd van witte klei uit Midden-Java en Sumatra.

Voorts waren er te zien bloemvazen, aschbakjes, flesschensluiters, rubber-cupo, bloempotten en tegels, alle mooi verglaasd en van aardig model.

Voegen we daarbij, dat de hr. W. nog bijna 1000 monsters klei uit alle deelen van den Archipel hem toegezonden, onderzocht, dan kunnen we zeggen, dat te Bandoeng veel en goed werk verricht is.

Africhting van het personeel van den Militair Geneeskundigen Dienst.

Op de africhting van het personeel van den Militair Geneeskundigen Dienst, bestemd voor den dienst te velde, vestigt A. in de *Java-Bode* de aandacht. Er is een tijd geweest, waarin stilzwijgend werd aangenomen, dat het physiek van het personeel van den geneesk. dienst niet zoo hoog behoefde te staan als dat van de linietroepen. De geregelde diensten in het garnizoen verricht, schenen het niet noodig te maken, dat er ooit veel van hun kracht, uithoudingsvermogen en marschvaardigheid zou worden gevergd. Soldaten, die in deze eigenschappen te kort schoten, werden dan ook meermalen overgeplaatst bij den hospitaaldienst, zonder dat de geneesheeren er zich tegen verzetten. Wie geschikt was voor den hospitaaldienst, werd ook geschikt geacht voor den geneeskundigen dienst in het algemeen. Niets is minder waar.

„Zulke opvattingen behooren in deze dagen van verlichting en breedere opvattingen omtrent de werkelijke functie van den geneeskundigen dienst te velde tot de reliquiën uit een intellectueel steentijdperk."

Niet alleen mag het personeel van den Geneesk. Dienst physiek niet beneden de mannen van den troep staan, maar hun physieke kracht moet zelfs grooter zijn, „zoodat het niet alleen alles kan verrichten wat een soldaat van dien troep moet doen, maar dat het nog een zekere reserve aan kracht en energie over houdt, die de man van den troep niet noodig heeft.

Rukt een troep voor langeren tijd uit, dan moet de ziekenverpleger of hospitaalsoldaat even ver loopen als zijn kameraad van den troep en ondergaat hij dezelfde ontberingen en vermoeienissen als deze gedurende den tocht.

In het kantonnement aangekomen is de man van den troep vrij om uit te rusten, voor die van den G. D. begint dan eerst het speciale werk. In plaats van zijn gemak te kunnen nemen, moet hij alles gereed maken en zorgen voor de zieken en gewonden, gewonde voeten verbinden, medicijnen gereed maken, den dokter helpen, enz. en dikwijls tot 's avonds laat dienst doen. Gaat hij daarna slapen, zoo bestaat er alle kans, dat zijn slaap onderbroken wordt door iemand, die zijn hulp noodig heeft.

Gaat de troep den volgenden dag weer op marsch dan moet hij nog eerst zorgen voor zieken en gewonden en daarna de geneesmiddelen en utensiliën inpakken.

In het gevecht is er lichamelijk geen zwaarderen dienst dan het wegdragen der gewonden.

Het is tijd, dat ten volle wordt ingezien dat de hospitaalsoldaat physiek even goed in staat moet zijn vermoeienissen te verdragen als de troepensoldaat en zelfs meer dan deze.

Het is tijd, dat de noodzakelijkheid worde ingezien voor den Geneesk. Dienst personeel beschikbaar te stellen, dat men kan africhten, drillen en gereedmaken voor hetgeen in oorlogstijd van hen wordt gevergd.

„Zwakke en anaemische personen zijn daarvoor niet te gebruiken, er zijn zorgvuldig uit te zoeken physiek geschikte soldaten voor noodig. En er moet niet alleen voor gezorgd worden, dat de uitgezochte personen physiek geschikt zijn, doch zij moeten ook blijken geven te kunnen leeren, wat van hen gevergd zal worden op het slagveld."

Suriname.

Toen wij ons vorig overzicht schreven, waren de laatste Surinaamsche bladen, die ons hadden bereikt, die van 3 December. Wij ontvingen nu de bladen, loopende van 24 December tot 14 Januari. Die van het tusschengelegen tijdvak zijn dus hier of daar achtergebleven. Particuliere brieven van 8 December maakten nog geen melding van eenige daar heerschende epidemie; de Spaansche ziekte, die er verschenen is, moet dus na 8 December haar intrede hebben gedaan.

In het nummer van 24 December schrijft *De West:* „De Spaansche griep blijft zich geweldig uitbreiden in Paramaribo en niet minder in de districten. In het Militair Hospitaal heeft men dagelijks verscheidene sterfgevallen aan de ziekte"......

In het nummer van 31 December:

„De ziekte neemt nu gelukkig af in de stad, doch woedt allerverschrikkelijkst in de districten. De geneeskundige dienst is daar absoluut onvoldoende. Aan het Wanicapad, in den Saramaccapolder, enz. blijven de lieden van alle hulp verstoken en sterven ellendig in allerlei krotten"......

Het nummer van 3 Januari schrijft:

„In Paramaribo schijnt eenige verbetering te komen. In de districten blijft de toestand allervreeselijkst"......

Volgens het nummer van 7 Januari bleef de toestand te Paramaribo vooruitgaan. In de districten was op sommige plaatsen eenige verbetering ingetreden, doch op tal van andere plantages en vestigingsplaatsen bleef de toestand treurig.

Het nummer van 14 Januari zegt:

„Te Paramaribo blijft de ziekte afnemen, hoewel zich nog dagelijks nieuwe gevallen voordoen.

De sterfte, die de week te voren 104 personen bedroeg, was de laatste week 82. Dit cijfer is echter nog ver boven het normale.

De afgeloopen maand overleden te Paramaribo 262 personen, wat driemaal meer is dan het normale sterftecijfer. In Demerara was precies hetzelfde het geval......

Gelukkig neemt nu ook in de districten de ziekte eenigszins af. Het ergst schijnen op dit oogenblik Coronie en Nickerie er aan toe, die de ziekte het laatst kregen. In Albina, waar de ziekte het eerst uitbrak, is de epidemie voorbij.

De ziekte heerscht echter nog steeds in de binnenlanden en naar men zegt, worden ook de apen in het bosch bij honderden door de influenza aangetast. Vele apen-lijken liggen in het woud."

Volgens *Suriname* van 27 December was 40 percent van de bevolking aangetast. In de districten woedde de epidemie het hevigst. Bijna op alle plantages waren de ziekenhuizen vol. Op vele plantages lag nagenoeg de gansche macht.

Het nummer van 31 December voegt daaraan toe: „Op de plantages, in alle districten, bederft de koffieoogst aan de boomen, omdat de handen, die het moeten inzamelen, in de ziekenhuizen liggen."

Wij hadden gehoopt, dat Suriname aan de epidemie zou ontsnappen, omdat er zoo weinig scheepvaart was. De ziekte is er laat verschenen, heeft er moorddadig huisgehouden en zeer veel levens geëischt.

* * *

Van de hand van *Dr. Gerold Stahel* is een bulletin verschenen over de rubberbladziekte, dat uitgedijd is tot een omvangrijk boekdeel, verlucht met tal van gravures en statistieken.

* * *

De West van 7 Januari ontleent aan *De Surinamer*, dat de vooruitzichten voor den aanvoer van arbeiders beter zijn. Volgens de laatste berichten staat het beter met de werving op Java en zouden — als er voldoende scheepsgelegenheid is — dit jaar 3600 Javaansche arbeiders kunnen aangevoerd worden.

Het stoomschip *Karimata* is 26 December te Paramaribo aangekomen, met 286 mannelijke en 284 vrouwelijke Javaansche immigranten. De gezondheidstoestand heeft op reis niets te wenschen overgelaten. Geen enkel sterfgeval heeft zich voorgedaan. De boot was 23 October van Soerabaja vertrokken.

Met ingang van 1 Maart 1919 is de heer *M. Nassy*, gepensionneerd districtscommissaris in Suriname, thans wonende in Nederlandsch-Indië, benoemd tot correspondent voor de immigratie voor Suriname in Nederlandsch Indië.

Wij achten de keus een zeer gelukkige.

* * *

De West van 3 Januari beschrijft het 25-jarig jubileum van den heer *H. F. Chateau* als ambtenaar op het departement van onderwijs.

„De eigenaardige betrekking, waardoor hij in aanraking kwam met tal van onderwijzers en verder met allen, die in betrekking staan tot het onderwijs, deed het plan opvatten om den 1en Januari geen gewone dag voor den heer Chateau te doen zijn. De deelneming was algemeen. Al de zeven openbare scholen in Paramaribo en de vier schoolbesturen der verschillende richtingen van het bijzonder onderwijs droegen tot dat doel bij.

Een commissie, bestaande uit de heeren Thomson, Lobato en Monpellier van het openb. onderwijs en twee inspecteurs der scholen van de R. K. Missie en van de Evang. Br. Gem., verrastten den jubilaris op zijn kantoor"......

De heer *Lobato* voerde daarbij het woord.

Van onzen kant willen wij er op wijzen, dat de heer *Chateau* steeds een ambtenaar is geweest van meer dan gewone bekwaamheid en plichtsgevoel. Hij is evenwel zeer ongelukkig gediend en heeft er ten volle aanspraak op dat Gouverneur *Staal* zich hier aantrekke.

* * *

Op initiatief van de heeren *P. Westra* en *W. F. van Lier* is te Paramaribo een studiekring gevormd, om in den geest van de volksuniversiteiten in Nederland, populaire cursussen te houden over wetenschappelijke onderwerpen.

Er zullen voorloopig telkens vier cursussen van een uur per week elk gehouden worden. Elke cursus duurt drie maanden. Naast de geregelde cursussen zullen nu en dan lezingen over het een of ander belangrijk onderwerp gehouden worden.

De cursussen zijn voor iedereen, dames zoowel als heeren toegankelijk. Het lesgeld bedraagt 50 centen per cursus (dus voor drie maanden) bij vooruitbetaling.

De bestemming van dit geld zal zijn om telkens na afloop van een cursus aan de cursisten een overzicht van hetgeen verhandeld is, in druk uit te reiken.

De aangekondigde lijst van cursussen ziet er goed uit.

Wij houden ons aanbevolen te zijner tijd de gedrukte overzichten te ontvangen.

* * *

Bij resolutie van 28 December 1918 is ingesteld een Landbouwproefstation, als een afdeeling van het Departement van den Landbouw en is bepaald, dat de cultuurtuin een onderdeel zal worden van het Landbouwproefstation, met ingang van een door den Directeur van den Landbouw met den plantkundige vast te stellen tijdstip.

Als Directeur van gemeld proefstation is aangewezen *Dr. G. Stahel* plantkundige in de kolonie.

* * *

In de maanden Januari en Februari zijn te Amsterdam tusschen eenige tientallen Surinamers een paar besprekingen gevoerd op verscheidene druk bezochte vergaderingen, met het gevolg, dat is opgericht de Bond van Surinamers in Nederland.

Het doel van den Bond is alle Surinamers in Nederland te vereenigen, tot handhaving hunner rechten, met alle wettige, dienstige middelen; het verschaffen van inlichtingen aan Surinamers binnen en buiten Nederland, voor zoover de Bond daartoe in staat en gerechtigd is; het verspreiden van kennis omtrent Suriname en Surinamers.

Alléén Surinamers, die in Nederland vertoeven, kunnen er lid van zijn.

De statuten en het huishoudelijk reglement werden vastgesteld.

De Bond telt reeds een 100-tal leden en donateurs.

Het bestuur is samengesteld als volgt: J. J. Gemmel, voorzitter; mej. S. Nassy, vice-voorzitster; J. Tims, eerste secretaris; Ch. Wong-Lun-Hing, tweede secretaris; mej. H. A. de Sanders, penningmeesteres.

Te Paramaribo, 's-Gravenhage, Rotterdam en Tilburg, zijn commissarissen benoemd, die het bestuur aldaar vertegenwoordigen en die, onder nadere goedkeuring van het bestuur, in die steden naar bewind van zaken kunnen handelen.

Het secretariaat is gevestigd aan de Weesperstraat 73, te Amsterdam.

Wij houden ons aanbevolen voor de toezending van de statuten en het huishoudelijk reglement.

* * *

Vanwege de N.O.T. wordt gemeld, dat de Engelsche regeering de volgende regeling heeft getroffen met betrekking tot het vervoer van post tusschen Nederland en zijn koloniën en Noord- en Zuid-Amerika.

Alle schepen, die brieven of pakketpost van of naar Nederland vervoeren, moeten Falmouth of Kirkwall aanloopen om deze daar te ontschepen ten fine van onderzoek en verdere doorzending met de eerste scheepsgelegenheid. Schepen van de Holland-Amerika-lijn en schepen, welke tusschen Nederland en Zuid-Amerika varen, mogen alleen brievenpost meevoeren.

De oorlog is voorbij, maar de misère met het verkeer blijkt dus voorloopig te blijven voortduren.

* * *

Aan de *N. R. Ct.* van 22 Februari — Avondbl. D — ontleenen wij het volgende:

Te Londen is de eerste brievenmaal uit West-Indië aangekomen, die gedeeltelijk door de lucht was vervoerd. Twee Amerikaansche vliegers vlogen op 28 Januari van Miami, in Florida, naar Nassau (New Providence), een afstand van 160 mijl, dien zij in even vele minuten aflegden. Op 30 Januari deden zij de terugreis en namen een niet onbelangrijke post mee, die te Miami op het spoor ging en vervolgens uit een naburige haven naar Londen verscheept werd.

* * *

Uit hetzelfde blad ook dit bericht:

Onder voorzitterschap van prof. dr. A. W. Nieuwenhuis heeft hedenmiddag in het Rijksmuseum voor Oudheden aan de Breestraat te Leiden de uitgestelde najaarsvergadering van de Nederlandsche Anthropologische Vereeniging plaats gehad.

Allereerst werd overgegaan tot benoeming van 8 nieuwe leden, waarna de voorzitter mededeeling deed van het resultaat van het adres, dat door de vereeniging aan den minister van koloniën was gericht om bij de volkstelling te Suriname ook de Boschnegers te doen opnemen.

Op dit adres is van den minister van koloniën bericht ingekomen, dat de inhoud van het adres onder de aandacht van de betreffende gouvernementsambtenaren in Suriname is gebracht en dat zoo mogelijk met de door de vereeniging uitgesproken wensch zal worden rekening gehouden.

* * *

De afdeelingen der Tweede Kamer hebben benoemd tot rapporteurs over de wetsontwerpen begrooting voor Suriname en voor Curaçao voor 1919 de heeren Scheurer, Stulemeijer, van Vuuren, Albarda en Lely.

* * *

Door de 18 Februari gehouden buitengewone vergadering der Surinaamsche Bank werd de heer R. A. Kaiser benoemd tot waarnemend hoofddirecteur.

* * *

De Locomotief schrijft:

„Na een ongesteldheid van slechts twee dagen is te Magelang overleden dr. Tjon A. Kien, officier van gezondheid, toegevoegd aan de pestbestrijding."

De overledene was Surinamer van geboorte, oud-leerling van de Geneeskundige School te Paramaribo.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi-Oetomo. De *Darmo-Kondo* deelt het volgende mede omtrent een vergadering, den 17en November A° P° van de afdeeling Batavia dezer vereeniging. Dit was de tweede openbare propagandabijeenkomst, welke plaats had in het Logegebouw te Weltevreden. De gebruikelijke vergaderzaal was overvuld met voornamelijk belangstellende S. I.'ers, terwijl enkele Inlandsche prijajievrouwen en verscheidene Europeesche en Inlandsche Volksraadleden mede onder de aanwezigen opgemerkt werden.

Deze samenkomst kan als een belangrijk feit beschouwd worden, al was het maar alleen, omdat daar voor het eerst en dan in het openbaar de *C. S. I.*, vertegenwoordigd door niemand minder dan haar leider zelf, *Tjokroaminoto*, den strijd aanbond met *Boedi-Oetomo's* hoofdbestuurder, *Mas Ngabei Dwidjosewojo*. Men denke vooral niet, dat het debat naar Europeeschen trant met felle woordenkracht werd gevoerd, met striemende aanklachten enz. Neen, getrouw aan het Javaansche karakter, plaatsten *Tjokroaminoto* en *Dwidjosewojo* slechts fijne, maar daarom niet minder stekende opmerkingen, niet rechtstreeks, maar juist hierom beter doeltreffend. Toch had men zich beiderzijds hierop niet voorbereid, daar *Dwidjosewojo* als onderwerp had gekozen „*het Inlandsch Onderwijs*". Men kon ook moeilijk anders van dezen rustigen onderwijsman verwacht hebben. Tijdens het debat evenwel wist *Alimin*, de meer voor I. S. D. V. voelende S. I.'er uit Batavia, gebruik makende van de slappe houding van den Voorzitter, met succes verwarring te stichten in de *Boedi-Oetomo* gelederen door het onderwerp te brengen op algemeen politiek terrein, met een woordensnelheid, zóó razend van tempo, dat hij een geroutineerd stenograaf, als die zou bestaan voor een in het Maleisch gehouden vergadering, absoluut tot wanhoop zou brengen. Van deze verwarring der debatten maakte *Tjokroaminoto* heel handig gebruik, om enkele opmerkingen te plaatsen, welke haar uitwerking niet konden missen. De heer *Dwidjosewojo* gaf een uitvoerige uiteenzetting hoe *Boedi-Oetomo* zich in de toekomst het onderwijs in het algemeen en dat voor de Inlandsche bevolking in het bijzonder denkt. In de allereerste plaats dient op de toekomstige school de landstaal als voertaal bij het onderwijs gebruikt te worden. In Midden-Java zal het de Javaansche taal moeten zijn, in de Soendalanden het Soendaneesch op Sumatra het Maleisch enz. Ook op de regeeringsbureaux moet de landstaal dan gebruikt worden, terwijl spreker hoopte, dat groote maatschappijen, ondernemingen en fabrieken zich mede hiervan zullen bedienen. Wat de in Indië vertoevende vreemdelingen betreft, zij zullen geheel voor hun eigen onderwijs hebben zorg te dragen, indien zij afzonderlijke scholen wenschen. Er staan twee wegen ter bereiking van dit doel open, n.m. die van het N. I. O. G., dat de voertaal onmiddellijk op de scholen door de landstaal vervangen wenscht te zien, en die van Boedi-Oetomo, Sarekat Islam en P. G. H. B. (de Inl. ond. bond), waarbij het Nederlandsch gebruikt wordt alleen voor het overgangstijdperk om de noodzakelijke kennis en kunde voor de Inlandsche bevolking te verwerven. In het bijzonder heeft *Boedi-Oetomo* hierbij het oog op de studie ter voorbereiding van de universitaire examens, waarbij men voorloopig een Westersche taal niet kan missen. Bovendien komt daar nog bij, dat de Europeesche onderwijskrachten, thans in Indië aanwezig, wel geheel voor hun tegenwoordige taak berekend zijn, doch het zal voor hen onmogelijk zijn om het onderwijs bijv. op de middelbare scholen, in een landstaal te geven. De tegenwoordige Inlandsche scholen tweede klasse en de Hollandsch-Inlandsche scholen dienen voorts op hetzelfde peil te worden gebracht en alleen behoort bij deze lagere scholen in zooverre onderscheid te worden gemaakt, dat op de eerste klasse scholen het Nederlandsch en op die der tweede klasse de landstaal bij het onderwijs gebezigd wordt. Dit onderscheid dient alleen om den overgangstoestand gemakkelijk te maken, daar immers *doel* blijft het uitsluitend gebruik van de landstaal bij het onderwijs in al zijn geledingen. De gebruikelijke weg tot universitaire studie langs de Europeesche lagere school en de vijfjarige H. B. S. is te bezwaarlijk voor de Inlandsche leerlingen en dus ongeschikt. Spreker gaf daarbij een voorbeeld hoe van een aantal abituriënten der H.B.S. slechts een uiterst gering aantal in den daarvoor gestelden termijn slaagde voor de universitaire examens, terwijl het percentage veel grooter niet alleen, doch ook bevredigend was bij een aantal S.T.O.V.I.A.-leerlingen, die in Nederland de Europeesche artsenstudie volgden. Verder was spreker van meening, dat het onderwijs in het Nederlandsch op de H. I. Scholen uitgebreid dient te worden, evenwel meer en beter gebaseerd op specifiek Indische toestanden dan thans. Aansluitende op deze scholen zal de Algemeene Middelbare School opgericht worden, ingericht geheel volgens het rapport van de bekende commissie van 1916. Deze school bestaat uit een onder- en bovenbouw; de onderbouw is de omgevormde M.U.L.O. van thans; de bovenbouw is een voorbereiding tot de ingenieurs- en doktersstudie. Langs dezen weg denkt Boedi-Oetomo haar einddoel te bereiken, daarom kan zij zich niet vereenigen met het streven van het N. I. O. G. Dat verder haar vertegenwoordigers zich niet konden vereenigen met de motie Labberton bij den Volksraad ingediend en beoogende de opheffing van het rascriterium bij het onderwijs, vindt zijn oorzaak hierin, dat Boedi-Oetomo vreest voor een zoodanigen toevloed van Inlandsche leerlingen voor de Europeesche lagere school, dat een zeer groot aantal afgewezen zou moeten worden. De consequentie hiervan zou weer zijn, dat men het aantal Europeesche scholen zou gaan uitbreiden en dit wordt ongewenscht geacht voor de Inlandsche jeugd. Beter ware het, indien de H. I.-scholen sterke uitbreiding ondergingen, daar het geen aanbeveling verdienen kan, dat de Inlandsche schooljeugd uitsluitend onderwijs ontvangt in een vreemde taal, zooals op de Europeesche lagere scholen het geval zou zijn. En waar ter wereld, in welk land wordt op een gewone lagere school het onderwijs in een vreemde taal gegeven? Aldus vroeg spreker. Om tot den gewenschten toestand te kunnen geraken zijn kweekscholen noodig, in de allereerste plaats bestemd voor de opleiding van de aanstaande Inlandsche onderwijzers; maar daarnaast kunnen ook andere leerlingen hun opleiding tot onderwijzer ontvangen. Deze kweekscholen dienen te staan op hetzelfde peil als de Europeesche. Bij haar streven zal Boedi-Oetomo gaarne den steun aanvaarden ook van andere dan Inlandsche zijde.

Een krachtig applaus volgde op deze duidelijke en voor ieder begrijpelijke uiteenzetting. Vervolgens werd een oogenblik pauze gehouden, naar goede Bataviaansche gewoonte, waarin de debaters zich bij het bestuur konden opgeven.

Na de pauze opende de heer Baars de rij der debaters. Verklaard werd, dat de *I. S. D. V.* al eerder hetzelfde einddoel als *Boedi-Oetomo* voorgestaan heeft, maar spreker uitte twijfel, of dit bereikt zou kunnen worden, langs den door den heer *Dwidjosewojo* gedachten weg. Spreker gaf als zijn meening te kennen, dat in het algemeen gesproken een Inlandsch onderwijzer nimmer *goed* onderwijs zal kunnen geven in het Nederlandsch, waarmede hij evenwel niets vernederends bedoelde. Zelfs in den Volksraad gaven de Inlandsche leden blijken, dat zij niet geheel in staat waren om in het Nederlandsch te denken en te spreken. De heer Dwidjosewojo wilde het onderwijs in het Nederlandsch op de Inlandsche scholen uitgebreid zien, doch spreker vreesde, dat daardoor het onderwijs van de landstaal in het gedrang komt. Thans reeds kunnen maar heel weinig Inlanders het Javaansche schrift lezen en begrijpen en spreker gaf de verzekering, dat bij toepassing van het stelsel van Boedi-Oetomo later 99 pCt. der leerlingen van de H. I. scholen hun eigen taal niet meer zullen verstaan. Spreker's wensch was onderwijs in 't Nederlandsch als een vreemde taal; als overgangstoestand kon hij vrede hiermede hebben. Verder dienen de Europeesche onderwijzers z.i. geplaatst te worden in de eerste plaats op de kweekscholen en in de tweede plaats dienen zij onderwijs te geven in het Nederlandsch als vreemde taal.

Een vraag. In de *Neratja* wordt gevraagd, waarom in de Z. en O.-afdeeling van Borneo de z.g. vertieningsbelasting niet wordt afgeschaft, daar toch de „algemeene belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten'' geheven wordt. Zijn dan onder die andere inkomsten ook niet begrepen de inkomsten uit den landbouw? vraagt de schrijver!

Moties. De *Oetoesan Melajoe* deelt mede, dat bij het bezoek van den Directeur van B. B. in de residentie Tapanoelie de *S. I.* van Siboga de volgende motie heeft aangenomen:

1. Behoud van de betrekkingen van *demang* en *assistent-demang* in de residentie Tapanoelie; hun aantal worde vermeerderd;

2. Instelling van de betrekking van regent op de hoofdplaats en in de onderafdeelingen. De betrekking van Koeriahoofden blijve gehandhaafd, evenwel zonder bezoldiging;

3. Afschaffing van alle heerendiensten;

4. Geen gronden worden meer in erfpacht afgestaan aan het kapitaal; zij worden evenwel ter beschikking gesteld van de inheemsche bevolking ten gebruike voor den eigen landbouw.

Deze motie werd door een deputatie te Siboga den Directeur voornoemd ter hand gesteld, die daarbij mondelinge toelichtingen ten beste gaf.

In hetzelfde blad *(Oetoesan Melajoe)* wordt verder een beschrijving gegeven van de reis, die de Directeur van B. B. in de residentie Tapanoelie gemaakt heeft, alwaar hem nog andere moties werden aangeboden o.a. I door de *Radja's* in de onderafdeeling Angkola en Sipirok, houdende verzoek: *a.* om de koeriahoofden weder evenals vroeger te bezoldigen; *b.* om alle koeriahoofden in de onderafdeeling Angkola en Sipirok weder in den dienst te herstellen; *c.* om deze koeriahoofden door den Gouverneur-Generaal aan te stellen; *d.* dat deze hoofden weder als vroeger optreden als voorzitters van de distriktsrapats; *e.* om de afkoopsom van *f* 10.— voor de heerendiensten terug te brengen op *f* 5.—; *f.* om de verplichte bijdragen der bevolking aan de landschapskas af te schaffen of te verminderen.

II. Door een afdeeling der Vereeniging „Hatopan Christen Batak'' te Siboga, houdende: 1e afschaffing van de heerendiensten; 2e. vermindering van belastingen, uithoofde van de moeilijke levensomstandigheden; 3e. verkoop van rijst door het Gouvernement, omdat de prijzen bij de partikulieren te hoog zijn; 4e. behoud van de betrekking van demang en assistent-demang en uitbreiding van het aantal dier betrekkingen; 5. Aanwijzing van Christenleden voor den Landraad, voor welke Christenen moeten terechtstaan; 6e. gronden worden niet meer aan kapitalisten in erfpacht afgestaan; 7e. Vermeerdering van het aantal Gouvernementsscholen 2e klas; 8e Oprichting van een ambachtsschool te Siboga.

III. Door een afdeeling van dezelfde Vereeniging te Taroetoeng met verschillende artikelen, maar voornamelijk slechts de volgende klachten vermeldende: 1. de bevolking, die vroeger de zendingsscholen heeft helpen oprichten, voor welke later het Gouvernement een subsidie schonk, heeft van deze subsidie geen aandeel ontvangen, daar de gelden door de zendelingen gehouden werden; 2. Over het doodschieten van Inlanders door de gewapende politie te Sipoholom.

IV. Door de Radja's van Toba, betreffende *a.* Verkiezing van radja's; *b.* toekenning van bezoldiging en lotsverbetering voor de radja's; *c.* wensch, dat de kinderen van de radja's niet gestraft zullen worden met tenarbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon; *d.* uitbreiding van het aantal scholen.

V. Door het hoofdbestuur van de Vereeniging „Hatopan Christen Batak'' over: I. afschaffing van de heerendiensten; 2. tijdelijke vermindering van belastingen met het oog op de duurte der levensmiddelen, tijdens den oorlog; 3. lotsverbetering der radja's; 4. vaststelling van regelingen als voor de afdeeling Padang Sidempoean; 5. wering van partikulieren uit de Bataklanden; 6. oprichting van meisjesscholen; 7. verbetering in de voeding der dwangarbeiders; 8. streng tegengaan van het dobbelen, en wering van sterke dranken en opium; 9. het behouden van den tegenwoordigen controleur B. B.; 10. het toestaan aan de bevolking om de woeste gronden te ontginnen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Algemeene ontslagaanvrage. De *Perniagan* weet mede te deelen, dat de majoor der Chineezen, *Khouw Hun An*, de kapitein, *Lie Tjian Tjoen*, en de luitenant, *Oey Him Liong*, allen van Batavia, hun ontslagaanvraag ingediend hebben. Een andere luitenant van Weltevreden moet volgens genoemd blad dezelfde voornemens koesteren.

Het nummer van een dag later bevat de hierop aansluitende mededeeling, dat alle Chineesche officieren, zoowel op de groote als kleine plaatsen op Java, geen lust hebben om langer hun ambt te vervullen, zoodat te verwachten is, dat zij allen hun ontslag zullen vragen. Maar als dit bericht waarheid bevat, d.w.z. als de Chineesche officieren op de kleine plaatsen, waar het voornemen bestaat om het ambt van Chineesch officier te behouden, inderdaad plannen koesteren om hun betrekking neêr te leggen, dan is het blad allerminst over zulk een houding te spreken, daar den in kleine plaatsen wonenden Chinees in zulk een geval de gelegenheid wordt ontnomen om door bemiddeling van eigen hoofden zijn bezwaren voor te brengen. Doch aan den anderen kant kan de *Perniagan* hun geen ongelijk geven, daar zij het gevoel hebben, dat hun werk in het geheel niet op prijs wordt gesteld. Het is duidelijk, dat dit eerebaantje ook werkelijk een „eerebaantje'' is; als men hen noodig heeft wordt van hun diensten gebruik gemaakt. Maar in het tegenovergestelde geval worden zij als een uitgezogen stuk suikerriet terzijde geworpen — alzoo de schrijver.

Ook de *Sin Po* bevat een soortgelijke mededeeling, waarbij tusschen dit feit en het voornemen der Regeering tot algeheele afschaffing van het ambt der Chineesche officieren verband wordt gelegd.

Hulpverschaffing. De assistent-resident van Soerakarta — alzoo de *Djawa Tengah* — leidde een vergadering met de besturen van B. O., S. I. en „*Kaoem boeroeh dan tani*'' (de Inlandsche I. S. D. V.), waarin de vraag werd gesteld, wat zij voor hun zieke landgenooten zouden willen doen. Blijkens de mededeelingen op de vergadering was er veel animo voor hulpverschaffing. Men zou dan spoedig vergaderen voor de vorming van een centraal comité, dat de zaak zou entameeren. 't Is te hopen — alzoo de schrijver — dat van Inlandsche zijde krachtig zal worden meêgewerkt, doch wij zijn voorloopig zoo vrij ons daaromtrent geen illusies te scheppen. De ervaring overal op Java opgedaan, zoowel bij gewone ongelukken, als bij omvangrijke rampen (bandjirs,

voedselgebrek als anderszins) bewijst, dat de Javaan — wien het anders toch niet ontbreekt aan gastvrijheid en hulpvaardigheid jegens bekenden — voor ondersteuning van zijn ongelukkige landgenooten al bijzonder weinig voelt. Het komt meer met zijn opvattingen overeen, dat ieder zijn eigen leed moet dragen. De verschillende liefdadigheidsinstellingen op Java hebben dezelfde onaangename ervaringen opgedaan. Enfin, 't is te hopen, dat het te Solo onder Europeesche leiding beter zal gaan.

Herstel van vriendschap? Zooals in een der vorige overzichten vermeld, is op een bestuursvergadering van de S. I. te Semarang besloten, onderhandelingen te voeren met de Chineesche voormannen tot herstel van vriendschap en broederschap. Uit het verslag dier vergadering bleek, dat de S. I. een dreigende houding aannam tegenover de Chineezen, waarom deze verontwaardigd zijn, om het aanbod aan te nemen. Een verzoek om genoemd verslag in de *Djawa Tengah* op te nemen werd geweigerd, aangezien de redactie verdere ongeregeldheden wenschte te voorkomen in het algemeen belang. *(Djawa Tengah).*

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De volkerenbond en de koloniën.

Zooals voor 't meerendeel der staatkundige zaken, vloeien ook voor de aangelegenheden, waarop de Volkerenbond kan inwerken, de belangen van 't moederland en zijne koloniën zoo ineen, dat een strenge afscheiding niet mogelijk is. Veel van hetgeen in 't algemeen over het groote schema voor een volkerenbond is aan te voeren, geldt daarnaast ook voor de belangen der koloniën; daarnaast zijn er echter paragrafen, die voor de overzeesche gebieden van een moederland nog van bijzondere beteekenis zijn. 't Is vooral voor deze, dat wij nu aandacht vragen. Toch zij al dadelijk aangeteekend dat ook daarvoor opgaat, wat van het meerendeel der andere te zeggen is: er is een strijd in te lezen tusschen den voortvarenden geest, die een bond van gelijkwaardige leden wenscht, welke o.m. den wil tot oorlogvoeren van den souvereinen staat belangrijk zou beperken, en anderzijds de zucht tot behoud, die aan de groote mogendheden niets wil laten ontnemen van de kracht, die haar groot maakt, kracht die o.a. ligt in haar oorlogsmiddelen. Hierdoor wordt telkens de teleurstelling ondervonden van den inzet met een mooi beginsel, waarop helaas echter een reeks van voorwaarden voor uitzonderingen of voor gewijzigde toepassingen volgt, die vooral voor de z.g.n. kleine mogendheden heel veel van 't moois wegneemt.

Wanneer staten, die de overeenkomst niet hebben geteekend, tot den bond wenschen toe te treden, vereischt dit (art. 7) de goedkeuring van tweederden van 't aantal der staten, die in 't college van gedelegeerden zijn vertegenwoordigd. De toelating wordt beperkt tot staten met volledig zelfbestuur, hieronder zijn zelfbesturende gebieden en koloniën begrepen.

Hieruit volgt, dunkt ons, dat Groot-Brittannië niet voor 't geheele Rijk toetreedt, doch dat de kroonkoloniën ieder voor zich hierover te beslissen zullen krijgen.

De nationale bewapening zal (art. 8) moeten worden teruggebracht tot het laagste peil, dat is overeen te brengen met de nationale veiligheid en met het doorzetten, door gemeenschappelijke actie, van de internationale verplichtingen. De uitvoerende raad zal echter door 't aannemen van bijzondere omstandigheden dat peil kunnen opvoeren.

Hoe zal ons land hierbij staan voor de bewapening in de koloniën? En indien voor een of meer andere buurtstaten, om de bijzondere geografische ligging of bijzondere omstandigheden, een sterke macht wordt toegekend, kan Nederlandsch-Indië dit dan gerust aanzien? Welke macht komt er beschikbaar om op te treden tegen rustverstoringen van beteekenis?

De partijen zullen arbitrage kunnen toepassen of een geschil aan den Uitvoerenden Raad voorleggen. Zij zullen vervolgens 3 maanden wachten en ook dan niet tot den oorlog overgaan tegen een lid van den bond, dat zich aan de uitspraak of 't advies van den Raad houdt (art. 12). Mocht een der partijen die verplichtingen niet nakomen, dan zal zij geacht worden een oorlogsdaad te hebben begaan tegen alle leden van den bond, die hierbij op zich nemen haar dan onmiddellijk af te snijden van alle handels- of financieele betrekkingen, enz. (art. 16).

Nu de groote mogendheden in de beslissing een groote overmacht hebben, is deze regeling geenszins zonder gevaar. Inmenging door een der groote mogendheden of door enkele harer, in eene binnenlandsche koloniale aangelegenheid wordt uiterst gemakkelijk. Daaraan worden eischen verbonden, in den trant b.v. van de Belgische eischen ten opzichte van onze zuidelijke provinciën. Nederland brengt zijne bezwaren daartegenover in. De uitspraak luidt ten voordeele van de groote mogendheid of mogendheden. Nederland heeft zich er naar te voegen, zelfs als het een deel van zijne koloniën moet prijsgeven, of aan een vreemde binnen zijn gebied bezit en macht moet afstaan. Een dergelijk vooruitzicht is al zeer weinig verheffend! De klanken, die 't buitenland, in 't bijzonder Frankrijk doet hooren, bij de Belgische inpalmplannen, brengen ook niet de geruststelling dat onze vrees geheel op fantasie berust. Afgunst en begeerzucht zijn nog groot en weinig kiesch in hare middelen.

Wij laten art. 19 — al is 't wat lang — hier volgen, omdat 't voor onze rubriek van zoo uitnemend belang is. Onze vroeger geuite opvatting, dat Duitschland als mandataris gedacht kon zijn, over eenige zijner voormalige koloniën, heeft geen bevestiging gevonden. Wel protesteert Duitschland in meer dan een vorm, wel is in de nieuwe Duitsche regeering ook weer een minister van koloniën — koning zonder land! — benoemd, maar volgens den opzet der overeenkomst voor een volkerenbond, zooals die ons nu gebracht is, heeft D. niets te verwachten. Art. 19 dan luidt, volgens de vertaling zooals wij die in de dagbladen vinden, als volgt:

„Op die koloniën en gebieden, die ten gevolge van den jongsten oorlog niet meer onder de souvereiniteit staan van de staten, die ze vroeger bestuurd hebben, en die bewoond worden door volken, welke nog niet op zichzelf kunnen staan in de moeilijke omstandigheden van de moderne wereld, moet het beginsel toegepast worden, dat 't welzijn en de ontwikkeling van hun volken afhangen van het heilige toezicht der beschaving en dat de waarborgen voor de uitoefening van dat toezicht belichaamd dienen te worden in de statuten van het verbond. De beste methode om dit beginsel practisch toe te passen is, dat de voogdij over zulke volken toevertrouwd wordt aan ontwikkelde naties, die uit hoofde van hun hulpmiddelen, hun ervaring of hun aardrijkskundige ligging de verantwoording het best op zich kunnen nemen en dat die voogdij door hen moet uitgeoefend worden als lasthebber vanwege het verbond.

Het karakter van het mandaat moet verschillen al naar het stadium van ontwikkeling van het volk, den aardrijkskundigen toestand van het gebied, zijn economische omstandigheden en zoo meer. Zekere gemeenschappen, die vroeger tot het Turksche rijk behoorden, hebben een stadium van ontwikkeling bereikt, waarin hun bestaan als onafhankelijke natie voorloopig erkend kan worden, behoudens het verstrekken van administratief advies en bijstand door de mogendheid, aan wie het mandaat is opgedragen, tot tijd en wijle zij alleen kunnen staan. De wenschen van deze gemeenschappen moeten de voornaamste overweging zijn bij het kiezen van de mandaat-mogendheid.

Andere gebieden, met name die van Midden-Afrika, verkeeren in een zoodanig stadium, dat de mandataris verantwoordelijk moet zijn voor het bestuur van het gebied, behoudens voorwaarden, die de vrijheid van geweten en godsdienst zullen waarborgen, en behoudens de handhaving van de openbare orde en het moreel, het verbod van misbruiken als de slavenhandel, de handel in wapenen en sterken drank en het verhinderen van de inrichting van verdedigingswerken of militaire en maritieme steunpunten en de militaire opleiding van de inboorlingen voor andere doeleinden dan de politie en de verdediging van het gebied. Zij zullen ook gelijke gelegenheid voor het verkeer en den handel van de andere leden van het verbond verschaffen.

Er zijn gebieden zooals Zuidwest-Afrika en sommige eilanden in het Zuiden van den Stillen Oceaan, die wegens de verspreidheid van hun bevolking of hun kleinen omvang of hun verwijderde ligging van de centra der beschaving of hun geografische nabuurschap ten aanzien van de mandaat-mogendheid en andere omstandigheden, het best bestuurd kunnen worden volgens de wetten van den mandaat-staat als integreerende deelen daarvan, behoudens de bovenvermelde waarborgen in het belang van de inlandsche bevolking.

In elk geval zal de mandaat-mogendheid elk jaar aan het verbond verslag uitbrengen over het gebied, dat aan haar hoede is toevertrouwd.

De graden van gezag, toezicht of bestuur die een mandaat-mogendheid uitoefent, zullen, indien de hooge contracteerende partijen zich er vooraf niet over verstaan hebben, nauwkeurig bepaald worden door den uitvoerenden raad in een bijzondere oorkonde of charter.

De hooge contracteerende partijen hebben er zich verder over verstaan, dat in de zetelplaats van het verbond een mandatoire commissie zal ingesteld worden, die de jaarlijksche rapporten van de mandaat-mogendheden in ontvangst zal nemen en onderzoeken en het verbond zal bijstaan bij de naleving van de voorwaarden van alle mandaten."

Armeensche gruwelen.

Waar sedert tientallen van jaren op zoo gruwelijke wijze gehandeld en mishandeld is kan 't geen bevrediging geven, als eenige acteurs van den derden rang ter verantwoording worden geroepen. In de loopende tijden zijn zij, die de Tursche politiek in Armenië geleid en uitgevoerd hebben, de schuldigen. Wat in het laatste jaar gebeurd is, is, hoe verfoeielijk ook, slechts een miniat[illegible] 't daaraan voorafgaande. Wij willen 't bevel [illegible] generaal Franchet d'Espercy te Konstantinopel gegeven, waardoor de Duitsche maarschalk Liman von Sanders en eenige Turksche ambtenaren voor een krijgsraad gedagvaard zijn, om zich over hun aandeel in de geboden gruwelen te verantwoorden, op zich zelf dus niet afkeuren, 't is goed dat hun aandeel openlijk beoordeeld en c.q. gebrandmerkt zal worden, maar om in deze 't rechtsgevoel inderdaad eenige bevrediging te geven, zal 't onderzoek en de bestraffing veel verder moeten reiken.

IJsland zelfstandig.

Denemarken heeft zijn toezegging aan IJsland op glansrijke wijze ingelost. De regeering heeft, overeenkomstig 't wetsontwerp, dat op 30 Nov. 1918 door de parlementen van Denemarken en IJsland werd aangenomen, de souvereiniteit van 't groote eiland erkend. De twee landen zullen vormen wat een personeele unie wordt genoemd. Zij zullen in Christiaan X éénzelfden koning hebben. Denemarken blijft de buitenlandsche belangen van IJsland behartigen. De nieuwe staat verklaart zich bij voorbaat voor altoos onzijdig, hij wil zelfs geen oorlogsvlag bezitten.

Denemarken, dat tijdens den oorlog zijn kleine koloniën in West-Indië aan N.-Amerika verkocht, geeft door de nu volbrachte daar een grootsch voorbeeld. Doorgaans verklaren de mogendheden, die kolonies opvoeden, dat hun liefste wensch is die koloniën rijp te maken voor een eigen bestaan; maar zij zijn alle zeer traag in 't verwezenlijken van dien wensch. Denemarken gaat hun hierin nu voor. Wie volgt?

Ook daar.

Evenals de Spaansche griep de geheele wereld een beurt blijkt te geven en elders nog hevig woedt, terwijl wij er hier van verlost schijnen te worden, krijgt ook elke plek haar beurt van 't gemis aan levensmiddelen. Zelfs streken, die op eigen middelen leven, schijnen daar niet aan te ontkomen, en wie tijdens den oorlog gespaard bleef, komt thans nog aan de beurt. Zoo werd nu uit Majorca gemeld, dat de staat van beleg te Palma afgekondigd is, wegens levensmiddelenonlusten.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Industralisatie van Ned.-Indië.

De Febr.-afl. van het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid bevat een artikel (Verkorte tekst eener voordracht) van Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys over de industrialisatie van Ned.-Indië, waarin practische wenken worden gegeven over den afzet van nijverheidsproducten en de kans om met succes die producten in Indië zelf te vervaardigen.

Als eerste stap op den weg der verwezenlijking van de denkbeelden van jhr. Versluys wordt in een volgend artikel medegedeeld, dat het Koloniaal Instituut bij zijn voorlichtingsdienst voor Ned.-Oost-Indië iemand heeft aangesteld, in het bijzonder belast met het bestudeeren van vragen op het gebied van bevordering van de fabrieksnijverheid in Ned.-Oost-Indië.

Handboek voor de Rubbercultuur.

Als vrucht van de samenwerking der rubberproefstations op Java en Sumatra zal in den loop van 1919 een Handboek voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië" verschijnen. Door alle betrokken proefstations en verschillende vooraanstaande cultuurmannen is medewerking toegezegd. Als hoofdredactie zullen optreden dr. Rutgers en dr. Swart, resp. directeur van het A. V. R. O. S. proefstation en van het rubberstation „West-Java". (Ind. Merc.)

De Ingenieur.

Nr. 8 van „De Ingenieur" bevat een, van tal van afbeeldingen voorziene, uitvoerige verhandeling van den Ir. Wouter Cool (algemeen adviseur voor het havenwezen in N.-I., enz.), getiteld: Technische lessen en vraagstukken op het gebied van den Indischen havenbouw. (Voordracht gehouden te Semarang den 23 Juli 1918).

Handel en Bedrijf.

In No. 26 van den 26en jaarg. geeft J. B. E. Graat een aan „Tropenpflanzer" ontleende opgave van de wereld-productie en het verbruik van rubber. Dezelfde schr. publiceert nog eenige bijzonderheden over den uitvoer van Soerabaja, de voornaamste handelsplaats van Ned.-Indië. — Verder bevat dit Nr. o.m. een artikel van „Bob" over de ricinusplant en haar voortbrengselen, w.o. de bekende wonder- of castor-olie wel het meest bekend is. Behalve als purgeermiddel wordt de ricinus-olie echter — in tropische landen — ook zeer veel aangewend als verlichtingsmiddel, voorts als smeermiddel voor fijne machines en als brandolie voor vliegmachine-motoren.

Handelsberichten.

Het Nr. van 20 dezer bevat o.m. de volgende, vanwege het Departement van Kol. uitgaande mededeelingen: Koloniaal paviljoen Jaarbeurs. — Jute-achtige weefsels. — Adressen van exporteurs van Ned.-Ind. goederen.

Het stukje dat betrekking heeft op de J a a r b e u r s bevat inlichtingen welke van dienst kunnen zijn voor deelnemers of bezoekers. Het volgende is er aan ontleend:

„Evenals de beide vorige jaren zal de 4e afd. van het Min. van Kol. ook dit jaar ter jaarbeurze te Utrecht vertegenwoordigd zijn en wel in het „Koloniaal Paviljoen" nabij den hoofdingang van het beursterrein op het Vredenburg. In verband hiermede moge nog eens in herinnering worden gebracht dat de 4e afd. o.m. belast is met het kosteloos verstrekken van inlichtingen betreffende landbouw, nijverheid en handel van de Nederlandsche koloniën: Ned.-Indië, Suriname en Curaçao.

Gedurende de Jaarbeurs zal in het „Koloniaal Paviljoen" een ambtenaar van de 4e afdeeling zitting houden voor het verstrekken van inlichtingen, terwijl er in dat Paviljoen aanwezige monsterkamer een overzicht wordt geboden van de koloniale voortbrengselen. Tevens zal men daar verschillende in Ned.-Indië genomen foto's kunnen bezichtigen en kennis kunnen nemen van op onze koloniën betrekking hebbende literatuur."

Koloniale Studiën.

De verspreiding hier te lande van dit belangrijke orgaan van de vereeniging voor studie van koloniaal-maatschappelijke vraagstukken wordt blijkbaar niet in de hand gewerkt door den uitgever (Albrecht & Co., te Weltevreden). Voor zoover we weten is dit tijdschrift momenteel alleen aanwezig in de leeszaal der Vereeniging „Oost en West" (Heulstraat, den Haag).

De laatste afl. welke men er kan raadplegen is van Oct. 1918 (2e jaarg. No. 5), met den volgenden inhoud: Hooger land- en boschbouwonderwijs in Indië, door C. van den Bussche. — De adoptie volgens de Balische adat, door P. de Kat Angelino. — Na tien jaren. Krimineel-statistische bijdrage, door R. A. Kern. — Arbeidsregeling in Ned.-Indië, door Mr. L. J. A. F. M. Lips. — Een Centraal Instituut voor opleiding van landmeters en topografen, door J. C. Lamster. — Batavia en zijn particuliere landen, door ir. F. J. Kubatz. — Koloniale, door C. Lulofs. — Vrije arbeid in Ned.-Indië, door H. Endt. — De plaats van een geologisch mijnbouwkundigen opsporingsdienst in het bestuursorganisme, door A. C. de Jongh. — Gedachtenwisseling (Onze zelfvoorziening in Scheepsruimte, door J. G. Bendien). — Persoverzicht. — Kroniek. (Afschaffing der poenale sanctie). — Meer afdoende maatregelen tegen het pestgevaar, door Dr. L. A. Krol.

Chineezen-wetgeving.

Als No. 33 der serie: Wetten en verordeningen van Ned.-Indië, uitgave van Mrs. Hekmeyer en Corporaal (Batavia, G. Kolff & Co.) is verschenen: C h i n e e z e n w e t g e v i n g. Reglement op het houden der registers van den burgerlijken stand, modellen, invoerings- en overgangsbepalingen, regeling van den privaatrechtelijken toestand der Chineezen. Bewerkt door Mr. F. C. Hekmeyer.

Indische Mercuur.

Behalve de gewone vaste rubrieken als: Kultuurberichten, Kleine mededeelingen, Financieele berichten en verslagen enz., bevat Nr. 8 van „De Indische Mercuur" den tekst eener door Dr. Th. Lens, in de Ned. afd. der N. I. Mij. van Nijv. en Landb. gehouden, voordracht over het onderwerp: Curaçao, zijn bevolking en economische toestand. Onder de vele punten door Dr. L. in zijn voordracht aangeroerd, nemen o.i. een belangrijke plaats in de mededeelingen over de onder zijn leiding en op zijn initiatief genomen proeven met de teelt van struisvogels op Curaçao, op de resultaten van welke proeven men ook in Oost-Indië de oogen gevestigd houdt.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 47: Javanen (vervolg), door N. — Het tweede congres van het „Indonesisch verbond van Studeerenden", door A. W. V. — De Mentawei-eilanden (vervolg), door K. — De nieuwe nederzetting, door C. O. van der Plas. — Een tegenvaller, door Sartor.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

In No. 4—6 van Deel III van het Ind. Tijdschr. van het Recht wijdt Mr. J. H. Carpentier Alting waardeerende woorden aan de nagedachtenis van Mr. A. L. E. Gastmann, oud-president der beide Gerechtshoven in Indië, geb. te Herwijnen den 6 Sept. 1854 en overleden te Vaassen op 17 Oct. 1917. — Overigens bevatten deze Nrs. een uitgebreide rubriek „Jurisprudentie", benevens eene verhandeling van Mr. B. ter Haar Bzn., getiteld: Lichte misdrijven.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Febr.-afl. opent met eene beschouwing van Mr. P. J. C. Tetrode over de Javasche Bank.

Voorts bevat zij een met groote piëteit geschreven uitvoerig artikel van Mr. J. H. Abendanon over wijlen Raden Mas Ismangoen Danoe Winoto, wiens leven een aaneenschakeling van tegenspoed en teleurstelling was. Kenschetsend schrijft Mr. A. in zijn mooi artikel: „In 1898 heb ik bij het graf van mijn besten Mangoen, zooals zijn vrienden hem noemden, verwijld in de nabijheid van Magelang. Dertig jaren waren toen voorbijgegaan sedert we elkander als jongens te Leiden leerden kennen. Met innige ontroering dacht ik aan alles wat hij doorleefd heeft, aan het voor een groot deel noodeloos lijden hem opgelegd door onjuiste opvattingen der machthebbenden, maar vooral aan zijn edel hart en zijn trouwe vriendschap. Van 1868 af tot nu toe zijn 50 jaren verloopen. Nooit heb ik iemand ontmoet, die niet van Mangoen hield, noch in Nederland, noch in Indië".

Het derde artikel is van R. M. Noto Soeroto, naar aanleiding van het onlangs te Solo gehouden Congres voor Javaansche cultuurontwikkeling.

Wederopbouw.

In afl. 10 van „Wederopbouw, Maandschrift gewijd aan de Jong Javanen beweging en het Javaansch geestesleven", schrijft dr. L. S. A. M. von Römer een uitvoerig opstel over het zoo even genoemde congres voor Javaansche cultuurontwikkeling. Aan het slot legt schr. hetgeen hij heeft betoogd in een 9-tal stellingen vast, waarvan de 6e luidt: „Men wachte zich er voor, om het essentieele van het Javaansche volk in het bijzonder, en van den Oosterling in het algemeen, te zoeken in verschijnselen van ontwikkelingsperioden, die door andere volken reeds lang geleden doorgeworsteld zijn en die „verschijnselen" te liefkoozen en te vertroetelen als „de" kenmerken der Javaansche en Oostersche cultuur."

De volgende afl. bevat een protest van den heer A. Muhlenfeld naar aanleiding van „Dr. von Römer's beschouwingen over het Solosche congres."

Cultura.

Het Febr. Nr. van „Cultura" bevat een overzicht eener oude verhandeling over de tabak, onderteekend W. H. Boomgaard. Om welke redenen de schr. nimmer den naam noemt van zooals hij zegt „onze oude vriend" noch den titel vermeldt van diens boek, waaruit hij meermalen stof putte om de kolommen van „Cultura" te vullen, is ons onbegrijpelijk.

De Economist.

In de Febr. afl. van dit maandschrift geeft de heer L. J. van der Waals eene uiteenzetting van den aard en de beteekenis van de scheepvaartsubsidies in Ned.-Indië.

Achtereenvolgens beschouwt hij: 1°. de Japan-China-Japanlijn (welke maatschappij echter, zooals dr. E. B. Kielstra reeds in zijn verhandeling in het Jan. Nr. van het Tijdschr. voor Economische Geographie heeft opgemerkt, het genoten subsidie — dank zij de gunstige uitkomsten van het bedrijf in de laatste jaren — aan den Staat heeft terugbetaald);

2°. de Java-Australië-lijn (geopend in 1908);

3°. de bootverbinding tusschen Batoekaras-Tjilatjap; en 4°. de Koninkl. Paketvaart-Maatschappij (in officieele stukken minder juist gesubsidieerde onderneming genoemd, daar de met haar gesloten overeenkomst nog slechts rept over een b e t a l i n g van het vervoer van de pakketten der brievenpost).

Kampongwee.

De heer H. F. Tillema, de onvermoeide strijder voor verbetering der hygiënische toestanden, heeft een nieuwe poging gedaan om door woord en beeld onder algemeene aandacht te brengen den geweldigen achterstand, welke er in Indië bestaat op het gebied van volksge-

zondheid en van volkshuisvesting. Van zijn hand is thans verschenen een geschrift, getiteld ,,Kampong-wee!", waarop ongetwijfeld in dit blad nader de aandacht zal worden gevestigd.

Vijfde Indologische Leergang.

Vanwege de afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut is een klein geschriftje in druk uitgegeven, hetwelk mededeelingen bevat over den vijfden Indologischen leergang, welke zal gehouden worden van 17 Maart—14 Juni 1919. Het onderwijs omvat de volgende leervakken: Inleiding tot de volkenkunde van den Indischen Archipel (Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan); id. tot de aardrijkskunde (C. Lekkerkerker); eenige kennis van het Maleisch (M. Joustra); id. van koloniaal-maatschappelijke toestanden (Prof. Mr. J. C. Kielstra); inleiding tot de staatsinstellingen van N.-I. (Mr. H. J. Bool). Bovendien zullen gedurende den driemaandelijkschen leergang voordrachten gehouden worden over tropische gezondheidsleer (Prof. Dr. W. A. Kuenen en Dr. G. Grijns); koloniale voortbrengselen (Dr. L. Ph. de Cosquino de Bussy).

Voor verdere bijzonderheden raadplege belanghebbenden bovengenoemd geschriftje.

Gegevens der Geneeskundige Commissie van het Dep. van Koloniën.

In het najaar van 1918 is een publicatie verschenen (ter drukkerij ,,Voortvaren" te 's-Gravenhage), welke blijkbaar weinig bekendheid geniet, doch die van zeer groot belang kan zijn voor de Indische ambtenaren en officieren, nl. een door Dr. H. J. Kijlstra bewerkt beredeneerd statistisch overzicht van de gegevens der geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën over de jaren 1893 tot en met 1914. Aan den titel van het geschrift is tusschen haakjes toegevoegd, dat het behoort bij het rapport in zake de buitenlandsche verloven aan ambtenaren en officieren in Ned.-Indië van 25 Mei 1915, aan welk rapport almede weinig publiciteit schijnt te zijn gegeven.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING van den heer *Soewardi Surya Ningrat* wonende te 's-Gravenhage, voor de leden van de Vereeniging ,,*Oost en West*", afdeeling Amsterdam, op *Vrijdag 28 Februari 1919* in de Industrieele Club, Vijgendam 2—6, te Amsterdam, aanvang 8 uur.

Onderwerp: **,,De Indische Beweging".**

Met gelegenheid om aan den inleider inlichtingen te vragen.

—

,,De Afdeeling Amsterdam van ,,Oost en West" heeft een combinatie gemaakt met de Artiestenvereeniging ,,De Smeden", waarbij aan al onze leden *vrijen toegang* wordt gegeven voor een *lezing op 4 Maart te 8 uur* 's avonds door *Dr. Krause*, den bekenden Bali-Specialist, over Bali.

De lezing wordt gehouden in de zaal der Vereeniging van Vocaal en Dramatische Kunst, Weteringschans 101. Voor deze lezing worden *geen speciale briefkaarten* rondgezonden. *Deze bekendmaking is de eenige.*

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

LEZING op *Maandag 3 Maart 1919* ten 2½ uur n.m. in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal.

Spreker: Dr. Gunning, Zendingdirector, wonende te Oegstgeest, over **,,De toekomst der volken van Nederlandsch-Indië".**

Toegankelijk: kosteloos voor leden en hunne huisgenooten en voor niet-leden tegen entrée van ƒ 0.50 per persoon.

De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afdeeling Nijmegen:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Dinsdag 4 Maart 1919* 's namiddags *3¼ uur* in ,,*De Karseboom" Mariënburg 55.*

Voor de Agenda zie 't Huishoudelijk Reglement.

Namens 't Afdeelings-Bestuur,
De Secr.-Penningmeester
F. E. LUITJES.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van een tandarts.

Ter voorziening in het tandheelkundig onderwijs aan de Indische artsenscholen en in de tandheelkundige hulp in de bezittingen buiten Java en Madoera kan naar Nederlandsch-Indië worden uitgezonden een tandarts, die in het bezit is van het in Nederland verworven getuigschrift van tandarts of tandmeester, ten einde daar te lande te worden benoemd tot gouvernements-tandheelkundige.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

b. vrije overtocht in de eerste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden tandarts gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

e. een renteloos voorschot van ten hoogste ƒ 6000 voor de aanschaffing van een in het bijzonder voor reizen in de tropen geschikt instrumentarium.

De bezoldiging bedraagt ƒ 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands met eene tweejaarlijksche verhooging van ƒ 100 (eenhonderd gulden) 's maands, en vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van ƒ 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Aan hen, die in het bezit zijn van eenige ervaring op tandheelkundig gebied, kunnen reeds dadelijk eene of meer van deze verhoogingen worden toegekend.

De werkzaamheden van den gouvernements-tandheelkundige zullen bestaan in:

1o. het geven van tandheelkundige leergangen aan de Indische artsenscholen, te weten:

a. een leergang, waarin slechts de beginselen der tandheelkunde en het verrichten van eenvoudige kunstbewerkingen den leerlingen wordt bijgebracht;

b. een leergang voor opleiding tot Indisch tandheelkundige;

2o. het maken van rondreizen door de buitenbezittingen tot verleening van tandheelkundige hulp

De regeling van de rondreizen — welke beperkt blijven tot de hoofdplaatsen der gewesten en enkele andere plaatsen, en waarin alleen worden opgenomen die gewesten, binnen welke nog geen particulier Europeesch tandheelkundige gevestigd is — geschiedt door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gedurende deze rondreizen staat de gouvernements-tandheelkundige onder het toezicht van den inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst van het ambtsgebied, waarin hij tijdelijk werkzaam is.

Voor de behandeling van landsdienaren door den gouvernements-tandheelkundige worden door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, tarieven vastgesteld, en wel achterstaand tarief A voor ambtenaren, die eene maandelijksche bezoldiging van ƒ 400 en daar beneden en tarief B voor hen, die meer dan ƒ 400 per maand inkomen hebben. Tarief A komt overeen met het tarief vastgesteld door den militairen geneeskundigen dienst voor de tandheelkundige behandeling van officiersgezinnen, terwijl tarief B het tarief is, volgens hetwelk de tandheelkundigen op Java hunne bemiddelde patiënten plegen te behandelen.

Voor de behandeling van particulieren wordt voorshands geen tarief vastgesteld.

De Indische Regeering behoudt zich echter de bevoegdheid voor, zoo noodig, binnen redelijke grenzen in de tarieven A en B wijziging te brengen, zoomede ook voor hulp aan particulieren een tarief vast te stellen.

Elke plaats zal in het algemeen eenmaal per jaar door den tandheelkundige worden bezocht.

Particuliere praktijk op Java en Madoera is den gouvernements-tandheelkundige verboden.

Gedurende zijne rondreis behoudt de gouvernements-tandheelkundige zijne bezoldiging, doch kan hij geen recht doen gelden op eenige vergoeding van reis- en verblijfkosten.

Voorloopig bestaat het plan den gouvernements-tandheelkundige telkens een half jaar te doen besteden aan het te geven onderricht en aan zijne rondreizen.

Het instrumentarium en alles wat de gouvernements-tandheelkundige verder voor zijne praktijk noodig heeft, wordt door hem zelf aangeschaft.

De benoodigdheden voor het door hem te geven onderricht, worden voor landsrekening genomen.

Door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, wordt bepaald, welke kunstbewerkingen de tandheelkundige steeds in staat moet zijn op zijne rondreizen te verrichten en in verband daarmede welke instrumenten, chemicaliën en benoodigdheden hij verplicht is op die reizen steeds met zich te voeren.

Voor de terugbetaling van het hem zoo noodig te verleenen renteloos voorschot zal hij vóór zijn vertrek naar Indië eene notarieele schuldbekentenis moeten aangaan.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten

der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand bezoldiging te voldoen en wel in eens, of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Maart a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de Afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en de datum van geboorte.

De uit te zenden tandarts is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

van 31 Januari 1919 n°. 27).
(Nederlandsche Staatscourant

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te nomen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen, bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Amtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Vijf leeraren in de plant- en dierkunde.

Zestien leeraren in de Nederlandsche taal.

Vier leeraren in de aardrijkskunde.

Zes leeraren in het Duitsch.

Zes leeraren in het Fransch.

Vier leeraren in het Engelsch.

Elf leeraren in de wis- en natuurkunde.

Zes leeraren in het teekenen.

Drie leeraren in de geschiedenis.

Drie leeraren in de Staatswetenschappen.

Een civiel of bouwkundig ingenieur voor het middelbaar technisch onderwijs.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Gouvernements-arts met klinische ervaring voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Vrouwelijke gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolverpleegster).

Leeraar in de physiologie, physiologische scheikunde en geneesmiddelen voor de S.T.O.V.I.A. te Weltevreden.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den Waterstaat en 's lands Burgerlijke Openbare werken:

Civiel-Ingenieur, tijd. ing. voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur), Opzichter, tijdelijk bouwkundig opzichter.

Waterbouwkundig ingenieur, (dienst waterkracht en electriciteit).

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur, Werktuigkundig ingenieur, Ingenieur voor het signaalwezen, Adspirant-adjunct-chef of adjunctchef der 1ste of 4de afdeeling.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Adspirant-ingenieur, electrotechnisch ambtenaar 1ste kl., electrotechnisch ambtenaar 2de kl. (adsp.-electrotechnisch ambtenaar), Telefoonopzichter 1ste klasse, Telefoonopzichter 2de klasse, Radiotelegrafist 2de klasse, Instrumentmaker 1ste klasse, Instrumentmaker 2de klasse, Commies.

Lithograaf bij de lithografische inrichting van den topografischen dienst.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Vier ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Adspirant-commissaris van politie 2de klasse.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Lid van het Hof van Justitie te Curaçao.

Opzichter bij het departement van openbare werken in Suriname.

Tijdelijk ingenieur bij het departement van openbare werken in Suriname.

Hoofdverpleegster militair hospitaal te Paramaribo.

Zij, die voor uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost- of West-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot onderscheidenlijk de 9de of 10de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 Februari 1919 n°. 27).

Oproeping van artsen voor den geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de spoedige uitzending noodig van geneesheeren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts, ten einde daar te lande, hetzij in vasten dienst met een achtjarig, hetzij in tijdelijken dienst met een vijf- of driejarig dienstverband te worden werkzaam gesteld, òf bij den burgerlijken geneeskundigen dienst en de pestbestrijding, of uitsluitend bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 3000 (drie duizend gulden) voor de artsen die een tijdelijk dienstverband van drie jaren aangaan en van ƒ 5000 (vijf duizend gulden) voor hen die een tijdelijk dienstverband van vijf jaren aangaan, dan wel ter benoeming in vasten dienst worden uitgezonden;

c. indien de uit te zenden geneesheeren gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, en wel voor zooveel de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren betreft als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren betreft als verhooging van de onder b bedoelde tegemoetkoming;

d. een voorloopige bezoldiging van ƒ 250.— 's maands, ingaande:

voor hen die eene opdracht hebben ontvangen tot het volgen van den leergang in bacteriologie en hygiëne (zie hieronder), met den dag volgende op dien waarop zij den leergang hebben doorloopen;

voor de anderen met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

en voor allen voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

Ingeval een mede in het belang der pestbestrijding uitgezonden geneeskundige door de uitvoering van gevorderde of bevolen dienstverrichtingen bij die bestrijding of aan de onmiddellijke gevolgen van die dienstverrichtingen mocht komen te overlijden, zal zijne weduwe aanspraak kunnen maken op een pensioen van ƒ 160.— 's maands — naar gelang van het aantal kinderen — kan stijgen tot ƒ 184.— 's maands, terwijl, wanneer alleen kinderen achterblijven, een onderstand wordt verleend afhangende van het aantal kinderen, met een minimum van 1/2 van het weduwenpensioen en een maximum van ƒ 184.— 's maands. Aan de overige nagelaten betrekkingen zal geldelijken onderstand kunnen worden verstrekt op denzelfden voet als aan die van landsdienaren in vasten dienst (zie Indisch Staatsblad 1875 no. 92, en 1910, no. 234).

De bezoldiging in Indië bedraagt ƒ 400 's maands, met zes verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na drie jaren dienst.

Gegadigden, die reeds artservaring bezitten kunnen

al dadelijk een hoogere aanvangsbezoldiging bekomen, bij de berekening waarvan de jaren van werkzaamheid als arts binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen.

De voor den vasten dienst bestemde geneesheeren zullen, alvorens te worden uitgezonden, eene opdracht ontvangen tot het volgen van een leergang in bacteriologie en hygiëne, ter voorbereiding voor hunnen aanstaanden werkkring.

Aan de opdracht tot het volgen van den leergang, welke zes à zeven maanden duurt, wordt verbonden eene toelage van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands voor den duur van den leergang, en, zoo noodig, vergoeding van reis- en verblijfkosten op den voet van de deswege bestaande bepalingen.

Zij, die voor deelneming aan den leergang worden aangewezen, moeten zich bij notarieele akte verbinden tot terugbetaling van alle gelden welke aan hen of te hunnen behoeve worden voldaan ter zake van deze opdracht, indien zij hunne opdracht niet volbrengen door van hun wil en toedoen afhankelijke omstandigheden (ter beoordeeling van den Minister van Koloniën), dan wel niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel acht jaren na hunne aankomst in Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal hetbedrag der verhooging over eene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw. (De in de drie voorafgaande alinea's opgenomen bepalingen gelden slechts voor de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren).

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen moeten zich bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en de datum van geboorte, zoomede of men voor den burgerlijken geneeskundigen dienst wenscht te worden uitgezonden, of men in vasten dan wel voor tijdelijken dienst wenscht te worden uitgezonden, en in het laatste geval, of men een drie- of vijfjarig dienstverband wenscht aan te gaan.

De uit te zenden geneesheeren zijn verplicht de in verband met hunne voorbereiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van voorbereiding en uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen acht, vijf of drie jaren (al naar het aan te gaan dienstverband) na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant
van 5 Februari 1919 no. 30).

Hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning.

Ter benoeming tot hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een gediplomeerd werktuigkundig ingenieur met rijpe ervaring, bestemd om onder de bevelen van het hoofd der Banka-tinwinning aanvankelijk te worden belast met de leiding van het bedrijf van de drie groote werkplaatsen van de Banka-tinwinning en het toezicht op het onderhoud der machines der verschillende groote mijnen en om later te worden aangewezen als hoofd van den werktuigkundigen dienst. Deze betrekking zal omvatten het algemeen beheer van het machinaal bedrijf, waaronder ook begrepen het electrisch bedrijf, de kleinere werkplaatsen, de bestelling van de bedrijfsbenoodigdheden, enz.

Aan voormelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 800 (achthonderd gulden) 's maands, opklimmende met vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 (eenhonderd gulden) tot een maximum van ƒ 1200 (een duizend twee honderd gulden) 's maands.

Reeds dadelijk kunnen een of meer verhoogingen worden toegestaan, indien daartoe in verband met kennis en ervaring aanleiding bestaat, terwijl de titel van „hoofdingenieur" wordt verworven zoodra de bezoldiging ƒ 1000 (een duizend gulden) 's maands bedraagt.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Maart a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de Afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld de datum en de plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;
b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1500;
c. voor gehuwden uitkeering van éėne maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Indië, van ƒ 250 's maands.

De uit te zenden persoon is verplicht de in verband met zijne voorbereiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve, dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van voorbereiding en uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen 5 jaar na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éėne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens, of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éėne maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éėne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

(Nederlandsche Staatscourant
van 7 Februari 1919 No. 32).

Leergang voor Vee- en Paardenartsen.

Voor veeartsen met Nederlandsch diploma, die zich wenschen te verbinden tot indiensttreding als veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst in Nederlandsch-Indië, of als militair paardenarts bij het Nederlandsch-Indische leger, zoomede voor Indische vee- of militaire paardenartsen met verlof, in wier voornemen het ligt naar Indië terug te keeren, bestaat gelegenheid om voor landsrekening vóór hun vertrek of terugkeer naar Indië aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht een leergang te volgen in eenige vakken, welke met het oog op hun werkkring in Indië van belang zijn.

Aan de opdracht tot het volgen van den leergang, die begin Maart a.s. zal aanvangen en waarvoor gegadigden zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk moeten aanmelden bij het Departement van Kolononiën (9de afdeeling), wordt verbonden eene toelage van ƒ 150 — (een honderd vijftig gulden) 's maands voor den duur van den leergang en, zoo noodig, vergoeding voor reiskosten op den voet van de deswege bestaande bepalingen.

Zij, die voor deelneming aan den leergang worden aangewezen, moeten zich, voor zooveel zij bestemd zijn voor den Indischen dienst, bij notarieele akte — waarvan de kosten voor hunne rekening komen — verbinden tot terugbetaling van alle gelden, welke aan hen of te hunnen behoeve ter zake van deze opdracht worden voldaan, indien zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Ter bekoming van nadere inlichtingen betreffende den leergang zelf wende men zich tot de heeren dr. H. M. Kroon en dr. L. de Blieck, hoogleeraren aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht en leiders van den leergang en overigens tot de 9de afdeeling van het Departement van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van
13 Februari 1919 No. 137).

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer te vervullen is de betrekking van:

Ambtenaar van Administratie.

Aan deze betrekking is verbonden eene jaarwedde van *f* 1200.— tot *f* 2300.—.

Bij de vaststelling der jaarwedde kan met dienstjaren, in overeenkomstige betrekkingen elders doorgebracht, rekening worden gehouden.

Zij, die voor de bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen, gelieven zich, met overlegging van hunne sollicitatiestukken, **vóór of uiterlijk op 1 Maart 1919** bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.

's-GRAVENHAGE, 17 Febr. 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

N°. 10. Donderdag 6 Maart 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K. W. 20 Febr. j.l. No. 8)	*f* 55.—
Afdeeling Rotterdam v. d. Vereen. Oost en West"	„ 25.—
	f 80.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K. W. 27 Febr. j.l. No. 9)	*f* 40.—
Afdeeling Rotterdam v. d. Vereen. „Oost en West"	„ 25.—
	f 65.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Menschen te kort?

Mr. Pleyte heeft onlangs te Zürich een rede gehouden over Ned.-Indië. Dit is zeer toe te juichen. Maar in die rede heeft de oud-minister van Koloniën iets gezegd, waarmee ik het als „provinciaal" niet eens ben. 'k Heb er in dit blad al herhaaldelijk over geschreven en zou het weer hebben gedaan, ware het niet, dat ik meende op andere wijze, de zaak, waarom het gaat, en die van de *allergrootste* beteekenis is voor de opheffing der Indische volkeren, beter te kunnen dienen. Maar nu er in het hier in intellectueele kringen veel gelezen blad de aandacht op is gevestigd, ben ik van idée veranderd en vraag ik weer een plaatsje in ons weekblad.

Mr. Pleyte dan heeft in Zürich gezegd, dat Nederland te klein is om het noodige personeel voor Indië te leveren, personeel, dat de eerste jaren zoo noodig is om Javanen, Sumatranen, Minanasers enz., op te leiden tot alle mogelijke betrekkingen en ambten. Het is zoo langzamerhand een axioma geworden dat wij 't niet kunnen. Nu levert ons land elk jaar een geboorte overschot van 100000 menschen en meent men, dat het noodig is om de Zuiderzee droog te maken om dat overschot een tijd te kunnen bergen. (Het is tenminste een der argumenten voor de totstandkoming van het grootsche werk). Aan den eenen kant dus géén menschen, aan de andere een groot overschot. Hoe rijmt zich nu dat? Dat er zich geen voldoende menschen aanbieden is een feit, maar dat ligt hier niet aan de menschen, maar aan de stumperige wijze waarop ze worden voorgelicht en opgewekt.

De hoofdredacteur van een ander hier verschijnend blad heeft mij medegedeeld, dat hij op de bloote mededeeling van het oprichten van een Indische arbeidsbeurs binnen *enkele* dagen 200 aanvragen om inlichtingen had ontvangen! Er is natuurlijk onder dat koren heel wat kaf, maar het typeert toch den toestand!

En nu laat ik den Hoofdredacteur van de *Provinciale Groninger Crt.* aan het woord:

„Minister Pleyte heeft te Zürich verklaard, dat wij in Nederland menschen te kort kwamen om Indië te ontwikkelen. Ziehier wat de minister volgens een verslag in de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" (v. 26 Februari 1919) gezegd heeft:

> Het 6-millioenen volk van Nederland kan niet alleen de intellectueele krachten leveren, die het 45-millioenen volk op den evenaar zoo dringend noodig heeft. Om voor de hand liggende redenen is het Nederlandsche gouvernement voorzichtig in de keuze van vreemde hulpkrachten. Doch Zwitsersche en Scandinavische jongelui vinden er altijd een open deur. Ingenieurs, geneesheeren, botanisten en andere intellectueele krachten hebben in Ned.-Indië een toekomst. *

Dit schijnt ons een zonderling-tactlooze uitlating voor een pas-afgetreden minister van koloniën. Dat klinkt nu werkelijk alsof de heer Pleyte erop uit was geweest om de grooten liefhebbers van annexeeren nog op een nieuw gebied te wijzen.

Als nu een van dezulken aan het annexeeren wil gaan, heeft hij de argumenten maar voor het grijpen. Onze zoo pas afgetreden minister doet hem het bewijs aan de hand, dat wij er niet komen kunnen; wij hebben geen menschen genoeg.

Ja — en erger nog — wij passen ook niet royaal het beginsel van de open deur toe. Want de vreemdelingen schiften wij in de grooten, die wij liever niet hebben, en de kleinen, die wij wèl toelaten, omdat zij geen annexatieneigingen kunnen hebben.

Inderdaad — zonderling tactlooze woorden, waartegen zoo krachtig mogelijk moet worden opgekomen. Want hoe komt deze oud-minister aan zijn stelling? Hoe weet hij, dat hij niet voldoende intellectueele krachten kan krijgen? Heeft hij dat dan ooit geprobeerd?

Volstrekt niet. Integendeel. Hij gevoelde hier niets voor krachtig aanpakken. Hij besefte niet, dat er hier in Nederland een geest moest worden wakker gemaakt. En hij besefte evenmin, dat wij, Nederlanders, niet het recht hebben 80 percent van ons volk bij een dergelijke uitlating te negeeren.

Er zijn twee middelen om hier verbetering te brengen. Van het eene — reclame voor Indië — heeft de minister niet willen weten. Hij heeft een bescheiden poginkje voorbereid gedeeltelijk in die richting (reclame voor staatsbetrekkingen), waar alleen krachtig en snel en algemeen aanpakken had kunnen doen slagen. En — van het andere middel — royaal en flink een beroep doen op het genie en de energie die sluimert en braak ligt in de minder bedeelde Nederlanders — is voor zoover wij weten, geen sprake geweest.

Nu weten wij — er is veel, dat den minister verontschuldigt. Ons volk is wat bang van radicale maatregelen. De politiek staat in zulke gevallen altijd in den weg. Voor directe maatregelen van zelfverweer werd zooveel geld en zooveel aandacht in beslag genomen. En er is meer......

Doch daartegenover staat dan toch weer, dat wij Indië niet houden als van ons verteld kan worden, wat deze oud-minister in Zwitserland is gaan vertellen, daartegenover staat, dat de bedoelde maatregelen in het belang van Indië evenzeer als in eigen belang van de allergrootste beteekenis zijn en dat zij dus geen uitstel kunnen lijden.

Herhaaldelijk hebben wij al uiteengezet, hoe noodig het is, dat men den Nederlander het besef bijbrengt, dat hij koloniën heeft en in en door zijn koloniën, en als natie en als individu, goed en groot werk kan doen. Wij kunnen ons dus ontslagen rekenen van de taak hier nog eens uiteen te zetten hoe wij ons een grootscheepsche en werkelijk-afdoende reclame voor Indië gedacht hebben.

Doch niet genoeg nog is er de aandacht op gevestigd, dat minister Pleyte niet het recht heeft Zwitsersche jongelui te gaan oproepen, voordat hij dat inderdaad met de Nederlandsche heeft gedaan.

En bij dat oproepen moet men zich niet bepalen tot geluid verwekken doch tot het aanwijzen van een bepaalden weg:

Bijvoorbeeld deze:

Alle Indische maatschappijen geven 0.0x pct. van hun winst voor een fonds, om onbemiddelde kinderen de middelen voor een beschavende opvoeding voor te schieten.

Een commissie zoekt zorgvuldig de naar karakter, lichaam en verstand besten uit de hoogste klassen der lagere school uit en stelt die in de gelegenheid een opvoeding (van een jaar of 8, 9, liefst met hulp van staatsbeurzen) te krijgen, die voor leidende maatschappelijke betrekkingen (bij voorkeur in Indië) werkelijk in elk opzicht (dus niet alleen maar in schoolsch opzicht) voorbereidt.

De aldus opgevoeden hebben den zedelijken plicht om geleidelijk zooveel van hun opvoedingskosten terug te betalen als hun zonder te groote bezwaren mogelijk zal zijn.

Wij stellen niet, dat aan deze methode geen bezwaren zijn verbonden of dat er niet met wijs beleid moet worden opgevoed, doch wij meenen, dat de verantwoordelijke Nederlandsche staatsman in dit moeilijk tijdsgewricht niet verantwoord is, wanneer hij niet getracht heeft het tekort aan liefhebbers van leidend Indisch werk aan te vullen uit de kringen der minder bedeelden. En wij gelooven, dat hij dit met succes zal kunnen doen, wanneer hij een krachtige propaganda niet nalaat en den hier aangegeven of een evenwijdig loopenden weg inslaat om de kinderen van het g e h e e l e volk inderdaad te bereiken.

Het is misschien nu zelfs nog niet te laat...... Wellicht heeft de speech van minister Pleyte nog niet al te zeer de aandacht getrokken".

Groningen, 1-3-'19. H. F. TILLEMA.

*) Volgens hetzelfde verslag zou de heer Pleyte dit gezegd hebben als antwoord op de vraag van een der Zwitsersche professoren onder zijn gehoor: Of er ook gelegenheid is tot plaatsing van gestudeerde Zwitsers in Ned.-Indië? Dit mag bij de beoordeeling o.i. niet uit het oog worden verloren. R e d. C o m.

Sprokkels.

XLIX.

In een onzer vorige „Sprokkels"" wezen we op de verspilling van 's lands gelden. Na dien vonden we

in een der Indische bladen een nieuw staaltje. Gedurende de *poeasa* van het vorig jaar zouden onderwijzers welke daarvoor geschikt geacht werden, van Java en de Buitenbezittingen, een cursus in Maleisch volgen, welke gegeven zou worden door een adjunct-inspecteur van het Inl. Onderwijs. De deelnemers aan den cursus zouden boven hun salaris een daggeld genieten van ƒ 15.—, voor den tijd, dien ze te Batavia doorbrachten.

Reeds ruim een week waren de cursisten te Batavia, doch de adjunct-inspecteur, die den cursus zou leiden, was nog op „dienstreis", ergens op Sumatra.

Een dergelijke geldverspilling had voorkomen *kunnen* en *moeten* worden.

In verband met het voorgaande, geven we in overweging om in de toekomst de opleiding voor Maleisch en zoo noodig Javaansch, hier in het land te doen geven. De meest geschikten onder de onderwijzers, die een beurs van 't Rijk ontvangen, zouden, nadat ze hun examen voor de hoofdakte afgelegd hebben, in de gelegenheid gesteld kunnen worden, om te Leiden in Maleisch of Javaansch een cursus te volgen. Aan hen, die daarvoor in aanmerking kwamen, zou een akte uitgereikt kunnen worden, overeenkomende met die, welke voor de Inl. talen in Indië behaald kan worden. Uit hen konden dan de onderwijzers voor het Inl. en voortgezet Inl. Onderwijs gekozen worden.

L.

Van Palembang als kolenhaven heeft men groote verwachtingen door de exploitatie der steenkolenlagen te Tandjong. Dat er echter op verschillend gebied nogal een en ander veranderd en verbeterd zal moeten worden, blijkt uit het volgende:

De K. P. M. zond als proef de „Ombilin", die 8000 ton kan laden, om kolen te halen in stede van de kleinere scheepjes van 1000 ton. Met het oog op de waterstanden voor Palembang werd besloten, dat de boot slechts 4000 ton zou laden.

Om te beginnen moest ze een halven dag wachten voor de monding, daar op de bank niet genoeg water stond.

Te Kertopati bleek de steiger te klein, zoodat slechts twee van de vijf luiken gebruikt konden worden. Doordat het schip zoo hoog boven water uitstak, weigerden 300 koelies te werken, zoodat slechts 300 ton geladen kon worden; de boot vertrok na 3 dagen met 900 à 1000 ton. Voor een volle lading zouden 24 dagen noodig geweest zijn, terwijl de „Ombilin" te Padang met de kolentip in 2½ etmaal volgegooid zou zijn.

Een kolentip en betere havenaccomodatie zijn dadelijk noodig.

LI.

Onlangs troffen we in dit blad een motiveering aan van de handelwijze van het N. I. O. G., dat geweigerd heeft een afgevaardigde te benoemen voor den Onderwijsraad, omdat het Dr. Nieuwenhuis niet de geschikte persoon achtte voor gedelegeerd lid.

De „Nieuwe Soer. Ct.," hoewel Dr. N. minder geschikt achtende dan wie ook, ondanks zijn doctorstitel, ondanks zijn reisje door Japan en de Filippijnen, zelfs ondanks zijn geweldige aanbevelingsbrieven, vindt het toch jammer, dat het N. I. O. G. zich onthouden heeft. Juist omdat Dr. N. niet de gewilde man was, en omdat hij als lid van den Onderwijsraad zooveel verkeerds kan uitrichten, had het N. I. O. G. een vertegenwoordiger moeten aanwijzen, opdat de stem van het machtige vakvereeniging gehoord had kunnen worden en deze protest had kunnen aanteekenen tegen de onbekookte begrippen, die Dr. N. er stellig op nahoudt.

Met deze opvatting zijn we het volkomen eens. Door onthouding bereikt men niets. Juist in den Onderwijsraad had de afgevaardigde van het N. I. O. G. kunnen aantoonen, dat Dr. N. niet d e man was, om als deskundige op onderwijsgebied op te treden.

We kennen Dr. N. niet dan uit enkele kranten- en tijdschriftartikelen, waarin hij blijk geeft een voorstander van lichamelijke opvoeding te zijn en een vlotte pen te bezitten.

Bijzondere gaven als wetenschappelijk opvoedkundige hebben we er niet in kunnen ontdekken, doch dat kan aan ons liggen. Wel durven we echter beweren, dat iemand na een zoo kort verblijf in Indië, als dat van Dr. N. niet in staat kan wezen, het Indisch onderwijs te *kennen*, ergo niet geschikt is als deskundige op te treden.

H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De ruggegraat van ons leger stervende.

In de „Indië Weerbaar"-week hebben zich te Batavia relletjes voorgedaan, waaraan deelgenomen werd door een aantal Europeesche militairen, opgeruid door Schotman, Sneevliet en consorten, zooals de bladen meldden.

Het meedoen van Europeesche militairen aan bovengenoemde opstootjes heeft den militairen medewerker van de „Java-Bode" naar de pen doen grijpen.

Hij acht het een droevig feit, dat de militaire beginselen van orde in zoodanige mate ondermijnd zijn, dat een klein aantal Eur. militairen zich in die mate misdragen hebben, dat ze zonder pardon met den sterken arm zullen kennis maken. Schr. is van meening, dat die gebeurtenis niet beschouwd moet worden als een op zich zelf staand feit, dat door de militaire orde wordt te niet gedaan.

De oorzaak van de exces-achtige baldadigheden moet gezocht worden in den geest van den tijd. De Europeaan heeft geen voldoening meer in zijn soldatenbedrijf.

Was vroeger voor hem de gelegenheid in ruime mate voorhanden om zich soldaat te toonen door de vele expedities op de Buitenbezittingen, het intreden van orde en rust aldaar, gepaard aan het steeds stijgende tekort aan Europeesch soldatenmateriaal, de ruggegraat van ons leger, hebben er toe geleid het Eur. element van de B.B. terug te halen en op Java te legeren.

Hierdoor is de Europeaan vrijwel aangewezen op het saaie garnizoensbestaan.

Het gevolg daarvan is, dat de soldaat geen voldoening vindt in zijn werk, maar, daar hij dit voor zich zelf niet weet te verklaren, zoekt hij een voor hem aanneembare uitlegging aan zijn gevoelens te geven en wel de menage.

Komt dit verschijnsel voor bij meerdere elementen, die in de gelegenheid zijn met elkaar te verkeeren, dan zullen ze elkaar opwarmen, zelfs de anderen aansteken; het feit is er, en allengs gaat het dan van kwaad tot erger.

Deze feiten en toestanden moeten in nauw verband gebracht worden met den geest der tijds en men dient nauwgezet te overwegen, welke middelen kunnen leiden tot verbetering.

Nog niet heel lang geleden taxeerde men de gevechtswaarde van het Inlandsch element zóó laag, dat men den Europeaan beschouwde als de ruggegraat van het leger. Toen het Europeesche element in getalsterkte afnam, wilde men den Menadonees vervormen tot een brokje ruggegraat, vergetende, dat de Inlander, mits goed aangevoerd, ook zeer goed bruikbaar is. Nu het Europeesche element schaarscher wordt in het leger en overgegaan is tot uitingen, die rechtstreeks tegen het gezag gekeerd zijn, zou schr. het begrip „ruggegraat" willen verwijderen.

De voorstellen van generaal v. Rietschoten, die zullen leiden tot een toetreding in belangrijke mate van het Inlanderdom in ons leger, zal een gewichtige stap op defensie-gebied zijn, welke leiden zal tot de verdwijning van den beroepsmilitair: E e n b e r o e p s l e g e r i s t e n e e n e n m a l e uit d e n t ij d, èn omdat het niet meer strookt met den tijdgeest, èn omdat het v e e l t e d u u r i s.

Schr. acht het op den weg der overheid te liggen om het jarenlange proces van inkrimping te verhaasten door de slechte elementen uit het leger te verwijderen en naar hun land terug te zenden en aan de overigen de gelegenheid te benemen opnieuw een dienstverband aan te gaan, tenzij ze zich willen laten opleiden tot Europeesch kader.

De tot nu toe onontbeerlijk geachte ruggegraat zal verdwijnen, doch het leger, samengesteld uit Europeesche en Inlandsche miliciens, „s t e r k g e ë n c a d r e e r d l i e f s t d o o r E u r o p e e s c h b e r o e p s-k a d e r", welks positie zeer aanlokkelijk dienst gemaakt te worden, zal krachtig genoeg blijken om zich met kans op succes te werk te stellen.

Pandhuis-„makelaars".

De „Java-Bode" wijst op een artikel in „De Schatter", het orgaan van den bond van Pandhuispersoneel, in welk artikel een boekje wordt opengedaan over de „makelaars", die op elk pandhuiserf zijn te vinden en over hun slechten invloed op het lagere personeel.

Schr. wijst op een met groote bevreemding ontvangen circulaire, die het niet mogelijk maakt het slechte volk van het pandhuis-erf te weren. Aan den eenen kant moeten de ambtenaren met alle hun ten dienste staande middelen het bedrijf der makelaars (sters) onmogelijk maken en aan den anderen kant wordt den makelaars niet alleen veroorloofd hun lucratief bedrijf uit te oefenen, maar moeten de ambtenaren er zorg voor dragen, dat ze zelfs ongestoord de vruchten kunnen plukken.

„Een ieder zal het met mij eens zijn", aldus schr., „dat het makelaarsbedrijf de kanker voor den dienst is, dat verreweg het grootste deel der gepleegde misdrijven met panden door het personeel mogelijk wordt gemaakt door de hulp dier personen." Het ligt het meest voor de hand om die makelaars, het uitschot van het uitschot der Inlandsche wereld, den toegang tot het pandhuiserf te verbieden. Maar om zoo'n verbod uit te vaardigen, behoort tegenwoordig een „reuzenmoed" toe...... Ronsebonslawaai in de Inlandsche couranten... Audiënties bij den G. G....... Desavoueeringen...... Gezwam in den Volksraad...... en meer bedreigen een ieder, die een mannelijke „Daad" wil doen. Bovendien zou door een verbod een deel van het personeel gedupeerd worden, vat ge...... De zwakke broeders (n.l. de meest modernen en de grootste schreeuwers) krijgen dan geen gratis koffie, pisanggoreng en andere versnapering; geen vrije boedjangs meer, die

de etensdragers komen brengen en halen, voordeelige transacties tusschen dat deel van het personeel en de makelaars zou dan niet meer mogelijk zijn."

Door het bewijzen van diensten krijgen de beambten verplichting aan die personen, zoodat de makelaars boven het andere publiek bevoordeeld worden.

Bij het inbrengen als bij het lossen worden het eerst die personen geholpen, welke tegen betaling van een zeker bedrag de hulp inroepen van de handlangers der beambten (makelaars).

Hoeveel panden verdwijnen er niet spoorloos bij den uitreiker! Hoe komt het, dat juist de makelaars in het bezit zijn van pandbrieven, waarop een hoog surplus gevallen is, indien hun de nummers niet zijn meegedeeld?

Bij het afhalen van surplus kan men het best tegen de makelaars optreden door te bepalen, dat alleen de eigenaars der beleende goederen recht hebben op het op hun briefje gevallen surplus. Het hoofdbureau gaat van de meening uit, dat iedere bezitter van eene pandbrief recht heeft op surplus, dus dat een pandbrief een bewijs is, betaalbaar aan toonder.

Er moet uitgemaakt worden, wien het surplus toekomt: den eigenaar van het goed of den toevalligen bezitter van den pandbrief.

Schr. haalt dan een voorbeeld aan van een pandhuis, waar de administrateur weigerde een hoog surplus van ± ƒ 40 uit te betalen aan een makelaar, die omtrent de herkomst van het pandbriefje geen inlichtingen kon verschaffen.

Een klacht van de makelaarsbende volgde en het H.B. stelde den beheerder in het ongelijk.

In hetzelfde pandhuis was de administrateur er achter gekomen, dat eenige beambten maandelijks van de makelaars een zeker bedrag ontvingen, terwijl het uitbetaald bedrag aan surplus voortdurend steeg. Het verband was niet ver te zoeken. Rapport werd opgemaakt en een beambte...... overgeplaatst voor straf.

„Bij dat pandhuis parasieteeren plm. 70 makelaars(sters), en kan men wel nagaan hoeveel, of liever gezegd, hoe weinig de werkelijk belanghebbenden profiteeren van de moeite, die de beheerder zich getroost om de goederen op de veiling zoo duur mogelijk te verkoopen, om zooveel mogelijk surplus te hebben."

Voor wie doen de ambtenaren hun best, niet voor de gewezen eigenaars van het goed, maar voor een bende slechte, beruchte, werkschuwe elementen.

Terecht vraagt schr. of het niet beter ware alle goederen tegen beleeningssom + rente te verkoopen en geen surplus te maken, om te voorkomen, dat luie op de bevolking schuimende schavuiten er voordeel uit hebben.

Hij zou het dan ook een weldaad achten voor de bevolking en het pandhuispersoneel, wanneer de beheerders de bevoegdheid bezaten om slecht volk van het pandhuiserf te weren. Het aantal klachten, kwesties, fraudes e. d. zou wel met 90 pCt. verminderen.

(Wij zouden wel willen vragen, wat er tegen kan zijn om den beheerders van pandhuizen die bevoegdheid inderdaad toe te kennen. Red.)

Belastingpolitiek en Belastinghervorming.

Naar aanleiding van het feit, dat op het laatste congres der Centrale Sarekat-Isdam besloten is een commissie te benoemen om een belastingstelsel in studie te nemen en voorstellen te bewerken, heeft de redactie van het „Bat. Nwsbl." in een paar opvolgende nummers een artikel gewijd aan belastingpolitiek en de daarmee in verband staande belastinghervorming. Het „Bat. Nwsbl." vindt het een uitnemende gedachte van de S. I. om haar aandacht te wijden aan de bestudeering van een belastingstelsel, want, hoewel de Indische belastingpolitiek tot een der meest besproken onderwerpen van het koloniaal bewind behoort, mist men tot nu toe een diepergaand onderzoek van het huidig belastingstelsel.

Een stelselmatige kritiek op de grondslagen der fiscale politiek heeft ontbroken.

Door de regeering wordt gewerkt aan de uitvoering eener grootsche gedachte, n.l. de unificatie der belastingen voor alle rassen. Zal men bij de publicatie van het nieuwe ontwerp eerst gelegenheid hebben het nader in beschouwing te nemen, reeds nu bestaat aanleiding tot het oordeel, dat de beginselen waarop het belastingsysteem der Inl. bevolking berust, door en door ondoordacht is, „wijl ten eerste het staatkundig onjuist, ten tweede in strijd met de lessen der geschiedenis van het belastingwezen, ten derde onhoudbaar vanuit het standpunt der moderne economie is."

De algemeene beginselen van belasting wortelen in het wezen van den Staat zelf, en tot recht verstand van de algemeene belasting-beginselen dient men zich klaar te maken, welke rol de staat vervult in de maatschappij.

En nu zal men beseffen, dat de huidige verhouding van staat en maatschappij in de Europeesche rijken een geheel andere is dan in een kolonie, m. a. w. dat „wanneer een algemeene inkomstenbelasting in die verhouding in Europa een rechtvaardiging vindt, zij dan als de essentieele belasting voor de buitengewesten in de verhoudingen hier niet anders dan het tegendeel van hare rechtvaardiging, n.l. hare veroordeeling, vinden kan. Naarmate elk burger door het parlementair regime steeds meer direct in het staatsleven betrokken werd, kregen de directe belastingen de overhand. Maar waar is er in Indië sprake van, dat de Inlanders op de B.B. betrokken worden in het koloniale staatsleven?

Zeker was er geld noodig, een band tusschen overheid en bevolking en wellicht een verlangen om de bevolking aan te zetten tot den overgang van ruilgemeenschap in geldhuishouding, doch in plaats van belastingen te zoeken, die aansloten bij de verhouding van de Inl. maatschappij tot den kolonialen staat, nam men belastingen over, die pasten in de verhouding van een Eur. maatschappij tot een parlementairen staat.

Waar in Indië de familie- en natuurhuishouding geleidelijk overgaan in een individueele geldhuishouding, had men daarbij aansluitende belastingen moeten invoeren.

Toen W. Europa in dezelfde periode van overgang verkeerde, trachtte men de staatsinkomsten te vinden uit Domeingelden, Regaliën, Invoer- en Uitvoerrechten, met af en toe heffingen-in-eens.

Later werd de algemeene grondbelasting bepleit, terwijl eindelijk de inkomstenbelasting kwam, aansluitende bij den socialen drang om het inkomen van elk individu nauwkeurig in geldswaarde te bepalen.

Deze drang is aan de Indonesische volken nog vreemd en daardoor beschouwen deze alle pogingen van bestuurszijde daartoe als willekeur.

Het beginsel, dat elke oeconomische ontwikkelingsperiode zijn specifieke belastingen moet hebben is ten opzichte van de Inl. bevolking ten eenenmale miskend.

Het gewichtigste bezwaar ligt echter in de psychologie der belasting.

Overal, op schier elk gebied erkent men de groote beteekenis van het zieleleven der menschheid.

„De psyhologische factoren, welke bij waardebepalingen, bij oeconomische crisis, bij materieele behoeften, bij loonregelingen en ook bij belastingen betrokken zijn, bleken van zooveel belang, dat niemand het meer in zijn hoofd krijgt om religieuse, juridische of oeconomische problemen met een maatschappelijke strekking op te lossen, zonder den sociaal-psychologischen kant er van te onderzoeken — behalve blijkbaar de Indische fiscus."

En toch is er in Indië meer dan in Holland aanleiding voor overwegingen, ontleend aan de psychologie der menigte.

In Indië toch blijft de bestemming van de opbrengst der belastingen uiteraard voor de bevolking vrijwel onbekend, zoodat elke belasting het karakter krijgt van een schatting.

Daarom behoort men het noodige geld ongemerkt te innen om zoo min mogelijk weerstand op te wekken, en anderzijds zoo te besteden, dat de belastingbetalenden er de directe resultaten van zien.

De psyche der Oostersche menigte wordt minder geprikkeld door een onmerkbare verhooging der katoenprijzen, passartarieven, uitvoerrechten, regie- en accijnsheffingen en andere verterings-, verkeers- of productiebelastingen dan door een directe belasting van enkele guldens eens per jaar.

Een inkomstenbelasting is alleen rationeel in een maatschappij, waar alle bezit en elke arbeid opgeld waardeerbaar is. Maar hoe zal men een Sumatraan of Menadonees aan het verstand brengen, dat het huisje of veldje, dat hij bezit een huurwaarde bezit, waarmee zijn inkomen verhoogd moet worden?

Laat men hem uit de inkomst van zijn klappers of vee een bedrag betalen, dan voelt hij dat als een heffing op de opbrengst van zijn vermogen of op

den afzet van zijn product, omdat dit heffingen zijn, die historisch thuis hooren in het sociaal milieu, waarin hij leeft.

Al is de inkomstenbelasting in theorie nog zoo mooi, al legt men in alle kampongs ook honderdmaal de voortreffelijkheden van een inkomstenbelasting uit — het geeft niets, omdat de sociale instincten sterker zijn dan de theorie.

En de indirecte belastingen zijn even onmisbaar als de directe, ze behooren in onderling verband te worden aangewend. Op het verband en de verhouding komt het aan; die moeten voor Indië zijn:

,,Ten behoeve van de algemeene Landsmiddelen hoofdzakelijk indirecte belastingen.

Directe belastingen voornamelijk ten behoeve van autonome ressorten.''

Het geld door de bevolking opgebracht, wordt onder haar toezicht besteed, wanneer de inkomstenbelasting behouden blijft als belasting ten behoeve van dessa- of regentschapsraad. Ze zal dan zijn een bijdrage voor een staatkundige gemeenschap waarmee de betalers een sterken band voelen; de jongere belastingvorm zal bij een jongeren ontwikkelingsvorm aansluiten en de bevolking zal zelf haar belastingen kunnen regelen, zoodat er geen tegenstand meer zal zijn.

Het Indische gemeenebest krijgt haar heffingen uit indirecte belastingen, vooral uit bedrijfswinsten.

Het beginsel voor het Inl. belastingstelsel in het algemeen zij: ,,Geen directe belastingen zonder zelfbeschikkingsrecht inzake de besteding.

Suriname.

Het blijft nog steeds moeilijk naar tijdsorde te volgen hetgeen in onze kolonie voorvalt. Wij ontvangen nu een pak couranten, ouder dan die per een vorige gelegenheid aangekomen zijn.

,,De West'' van 3 December zet de mededeelingen over den machinalen hout-uitsleep voort.

,,Het is een lust om te zien hoe die zware stammen — die anders door 20 of meer arbeiders moeizaam voetje voor voetje worden voortgesleept — als 't ware huppelend achter den kabel aandansen. Men kan ze niet eens bijhouden''......

,,Door het uitsleepen ontstaan breede paden in het bosch. Eerst een breed middenpad, bij wijze van hoofdweg. Op dit breede pad komen allerlei zijwegen uit. Want — en dit is een groot voordeel — het uitsleepen bepaalt zich niet tot wat in de rechte lijn ligt. Met behulp van voetblokken kan men het hout eerst door een zijpaadje naar den hoofdweg sleepen en vervolgens naar de rivier.

Een ander groot voordeel van de Singer Wood Machine is, dat zij werkt met twee kabels, die een wisselwerking hebben. Wordt de eene ingehaald, dan beweegt de ander zich automatisch naar het bosch, zoodat men daar nooit behoeft te wachten op een kabel.

De boschnegers aan de Saramacca zijn vol belangstelling voor het nieuwe werk. Het lijkt hun wonderbaarlijk, dat het vervoeren van zware houtblokken, waar zij weken voor noodig hebben, in een ommezien geschiedt door de machine.

Er is kans, dat dit volkje door de machinale werkwijze wat geregelder aan den arbeid zal gaan dan vroeger. Nu het uitsleepen zooveel gemakkelijker maakt, kan men voor het vellen der boomen wat hooger loon betalen''......

,,De streek waar er gewerkt wordt, bevat eindelooze uitgestrektheden nagenoeg zuiver Peto bosch (Dimorphandra excelsa). Om een betrekkelijk smalle strook langs de oevers af te werken, zullen vele jaren noodig zijn.''

* * *

,,De West'' van 6 December verneemt, dat de houtvester J. W. Gonggrijp op zijn jongste reis naar de Marowijne nieuwe belangrijke ontdekkingen gedaan heeft in zake het voorkomen van rozenhout.

* * *

In ,,De West'' van 10 December het verslag van een belangrijke lezing van den heer G. van Dien Jr. over plantage-boekhouding.

,,Het ideaal zou zijn, een centraal statistiekbureau te hebben te Paramaribo, dat volgens een bepaald plan de gegevens verwerkt van alle plantages. Dit zal voorzeker wel tot de vrome wenschen blijven behooren. Doch een groote stap vooruit zou het reeds zijn, als naar meer gelijkvormigheid in de boekhouding wordt gestreefd.''

* * *

Over de ontdekking van ijzererts schrijft ,,De West'' van 17 Januari:

,,Door den mijningenieur E. A. Douglas, belast met de leiding van het bauxiet-onderzoek in Suriname, is op een prospectietocht naar een bauxietvindplaats in het Nassau-gebergte (Boven Marowijne) een belangrijke hoeveelheid ijzererts gevonden.

In verband met de scheikundige samenstelling van het erts, komt genoemde mijn-ingenieur tot de conclusie, dat het gewenscht is om een nader onderzoek in te stellen naar het voorkomen van ijzererts in Suriname.

Waar de behoefte aan ijzer na het beëindigen van den oorlog zeer groot zal zijn, is het mogelijk, dat deze ontdekking voor Suriname van groot belang zou kunnen zijn.

Ook in verband met de vestiging van eene hoogoven-industrie in Nederland acht de Gouverneur — blijkens een ter zake door hem gezonden schrijven aan de Koloniale Staten — het van bijzonder belang, dat aan deze zaak aandacht geschonken worde.

Hij vindt daarom aanleiding het denkbeeld te overwegen om aan den Minister van Koloniën de uitzending uit Nederland te vragen van een mijningenieur tot het doen instellen van een nader onderzoek naar het voorkomen van ijzererts in Suriname en van de mogelijkheid tot exploitatie.

Aangezien om de hiervoren aangevoerde redenen het gewenscht zou zijn een spoedige uitzending te doen plaats vinden, acht de Gouverneur het niet geraden eene beslissing uit te stellen totdat de noodige gelden hiervoor op de begrooting voor het jaar 1920 kunnen worden aangevraagd. Zijne Excellentie heeft daarom in een onderhandsch schrijven het oordeel van de Staten over deze aangelegenheid gevraagd.''

In verband met het bovenstaande vestigen wij er de aandacht op, dat reeds August Kappler in zijn boek ,,Surinam'', Stuttgart 1887, blz. 2 spreekt over ijzer ,,das sich in grösster Menge vorfindet''.

Ook Dr H. van Cappelle maakt melding van ,,een menigte blokken zwart of roodgetint ijzererts over den bodem verspreid.'' (*,,De Binnenlanden van het District Nickerie''*, Baarn 1903, blz. 182. Zie verder in de *,,Encyclopaedie van Nederl. West-Indië*, het artikel *,,Aardkunde''* blz. 4).

* * *

Bij een rondvraag op initiatief van een hunner, bleken de voornaamste kooplieden te Paramaribo, wat de overgroote meerderheid aangaat, geen bezwaar te hebben tegen wettelijke regeling der winkelsluiting. Het voornemen bestond dit gevoelen ter kennis te brengen van Gouverneur en Staten.

* * *

Tegen 27 Dec. j.l. was een vergadering opgeroepen van alle ambtenaren in de kolonie ter bespreking van een gemeenschappelijke actie voor salarisverhooging. De heer E. T. Esser zou de vergadering leiden.

De drukbezochte vergadering besloot — nadat door den heer Kleine het onderwerp was ingeleid — een commissie te benoemen om van advies te dienen in zake de voorgenomen salarisactie.

* * *

Zooals reeds vroeger medegedeeld, is de heer D. S. Huizinga, directeur van den landbouw in Suriname, belast met de leiding der West-Indische Cultuurbank.

Naar ,,De West'' meldt, is de benoeming niet definitief, maar op proef. Dit is als eisch gesteld door den heer Huizinga. Hij acht de levensvatbaarheid van de Cultuurbank zoodanig samen verbonden met het immigratievraagstuk, dat hij, wanneer de aanvoer van arbeiders niet verzekerd is, niet bereid zou zijn zich definitief aan de Cultuurbank, die dan geen toekomst heeft, te binden.

* * *

De Hindostansche Vereeniging te Paramaribo heeft op het bericht van overlijden van mr. G. H. Barnet Lyon een telegram van rouwbeklag gezonden aan mevrouw Barnet Lyon in Den Haag.

* * *

De kabel Fort de France—Paramaribo is gestoord. Telegrammen voor Fransch en Nederlandsch Guyana worden verzonden langs de noordelijke wegen. Alle gelegenheden zonder prijsverandering.

* * *

Wij hebben een bezoek gebracht aan de Jaarbeurs. Na al hetgeen men daarover in de dagbladen vindt, zullen wij hier geen verslag doen van onzen rondgang, maar volstaan met een opwekking tot onze lezers om, bij een bezoek, vooral niet te verzuimen flink wat tijd door te brengen in het Koloniaal Paviljoen, het Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, de Handelsmaatschappij en het Bureau voor handelsinlichtingen. Daar is ontzaggelijk veel te leeren.

* * *

Onze lezers zullen zich Killinger nog herinneren, die eenige jaren geleden bij de politie in Suriname diende en daar getracht heeft een revolutie in optima forma te verwekken. Hij werd tot gevangenisstraf veroordeeld.

Thans weet het ,,Algemeen Handelsblad'' mede te deelen, dat hem te Praag eene betrekking bij de politie aldaar is aangeboden.

Curaçao.

In de Curaçaosche Crt. van einde December jl. lezen wij:

,,Het jaar, dat nu ten einde spoedt, is over het algemeen evenmin als het voorgaande jaar gunstig geweest voor Curaçao. Het heeft zich gekenmerkt door toenemende duurte en schaarschte van alle levensbehoeften. Enkelen zullen een goed jaar hebben gehad wat hun inkomsten betreft, maar de meesten zullen hebben gestaan voor de moeilijkheid van uitgaven te bestrijden, welke in grootere mate waren toegenomen door hun inkomen.

Verder is Curaçao in dit jaar bezocht door de Spaansche griep, die vele gezinnen in rouw heeft gedompeld.

En nu staan wij bij de intrede van 1919 aan den vooravond van den vrede, die een einde zal maken aan den vierjarigen wereldstrijd. Moge spoedig het einde van den oorlog beklonken worden in een verdrag, dat de wereldbrand, gelijk wij beleefd hebben, voor goed tot de onmogelijkheden zal maken.''

* * *

De Gouverneur heeft van den Gouverneur van Puerto Rico een schrijven ontvangen, waarin Zijne Excellentie zijn dank betuigt voor de deelneming, die de bevolking van Curaçao heeft betoond bij den ramp, die Puerto Rico onlangs heeft getroffen, en tevens mededeelt, dat de Volksvertegenwoordiging van Puerto Rico bij algemeene stemmen een motie heeft aangenomen, waarin zij haar dank uitspreekt voor wat de Curaçaosche bevolking bij die gelegenheid voor die van Puerto Rico heeft gedaan.

* * *

Bij den Kolonialen Raad is ingediend een ontwerp-verordening houdende bepalingen ter bestrijding van besmettelijke ziekten.

* * *

Naar de *Amigoe meldt*, heeft het Gouvernement den schoener ,,Estelle'' voor *f* 50.000.— gekocht.

* * *

Hetzelfde blad van 7 Dec. j.l. schrijft:

,,Hedenmorgen bracht de Samson, die 3 Oct. naar Gulfport vertrok, den nieuwen Amerikaanschen lichter *Puerto Cabello* van 1400 ton, binnen.

De Curaçaosche vooruit!''

* * *

PERSONALIA.

De *Cur. Crt.* van 3 Jan. j.l. meldt:

De HoogEdelGestrenge Heer Mr. Th. I. A. Nuyens heeft als Gouverneur ontslag gevraagd tegen April a.s.

Mr. Nuyens is in Augustus 1888 op Curaçao aangekomen als lid van het Hof van Justitie, fungeerde van 1892 tot 1894 als president van dit Hof en werd op 1 Maart 1900 benoemd tot Procureur-generaal. In 1909 volgde zijne benoeming tot Gouverneur van Curaçao, welke betrekking hij op 16 Oct. 1909 aanvaardde.

* * *

Bij Kon. besluit van 1 November l.l. is A. J. C. Brouwer, op zijn verzoek, met ingang van 1 Januari eervol ontslagen als gezaghebber van St. Martin, onder dankbetuiging voor de langdurige diensten door hem aan den lande bewezen.

* * *

Bij de dezer dagen gehouden examens slaagden:
21 December: Mej. B. R. Prince voor de akte Fransch, Mej. A. A. Celestino voor de akte als onderwijzeres 4e kl .en Mej. J. M. Johansson voor de akte boekhouden;
23 December: Mej. H. Thyssen en J. Timmerman voor de akte als onderwijzeres 3e klasse;
24 December: Mej. M. C. Otamendi voor de akte Spaansch, Mej. E. Henriquez en A. P. Beaujon voor de akte als onderwijzeres 4e klasse.

* * *

Blijkens een artikel voorkomende in ,,The Journal of the American Medical Associaton'', heeft onze landgenoot de heer E. E. Ecker, Ph. D. te Cleveland, een methode gevonden om influenza-bacillen zuiver te kweeken.

* * *

Het Bestuur van de Vereeniging ,,Het Groene Kruis'' alhier maakt hierbij aan de leden bekend, dat op een daartoe door gemeld Bestuur met machtiging van de Hoofddirectie dier Vereeniging in de maand Maart j.l. gedane voordracht, in de te Amsterdam in de maand Juli 1918 gehouden Algemeene Vergadering der *Algemeene Nederlandsche Vereeniging ,,Het Groene Kruis''*, tot Lid van Verdienste dier Algemeene Nederlandsche Vereeniging werd benoemd Dr. C. A. Zeppenfeldt, arts te Curaaço.

In het verslag dier Vergadering opgenomen in het Maandschrift ,,Het Groene en het Witte Kruis'', Officieel Orgaan van de A.N.V. ,,Het Groene Kruis'' van September 1918, wordt verder het volgende vermeld: ,,De Vergadering had het voorrecht in haar midden te zien Dr. den Houter, Hoofdinspecteur der Volksgezondheid te 's-Gravenhage. Door den Voorzitter daartoe uitgenoodigd, bracht Dr. den Houter verslag uit van zijn ervaring in zake den ,,Groene Kruis''-arbeid op Curaçao en van het zeer belangrijk aandeel dat Dr. Zeppenfeldt van den beginne af in dien arbeid heeft genomen. Zonder diens toedoen zou het ,,Groene Kruis''-sanatorium, dat in een behoefte voorziet, zeker niet tot stand gekomen zijn. De vergadering luisterde met groote belangstelling naar de mededeelingen van Dr. den Houter, waaruit duidelijk bleek, dat ,,Het Groene Kruis'' te Curaçao bloeit en dat men meeleeft met de moedervereeniging in Nederland.''

Het was aan Dr. Zeppenfeld evenwel niet gegeven nog vóór zijn dood deze huldebetoon, waarbij zijne verdiensten werden erkend, te mogen ontvangen, aangezien hij reeds op 3 Augustus is overleden voor dat dit bericht alhier had kunnen zijn.

Curaçao, 12 December 1918.

Namens het Bestuur voormeld,
De Voorzitter,
J. C. B. FORBES.
De fung. Secretaris,
J. H. PERRET GENTIL.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi Oetomo. Het in het vorige weekoverzicht bedoelde verslag van *Boedi-Oetomo* wordt aldus vervolgd in de *Darmo-Kondo:* ,,Den heer *Stokvis* werd toegestaan in het Hollandsch het woord te voeren. Spreker vroeg den heer Baars, of hij, naast de slecht Nederlandsch sprekende Inlandsche leden van den Volksraad, wel gelet heeft op de nog slechtere uitspraak van enkele ,,Europeesche'' leden? (Hilariteit en applaus).

Vervolgens de oprichting der *Algemeene Middelbare School* besprekende, verklaarde de heer Stokvis de H.B.S. minder geschikt, niet alleen voor de Inlandsche, doch ook voor vele Indo-kinderen. Met veel toewijding en aandacht wordt er naar de leeraren geluisterd tot de laatsten beginnen te beseffen, dat de leerstof in 't geheel niet tot hen doorgedrongen is. Alleen voor kinderen met zeer bijzonderen aanleg verklaarde spr. de H.B.S. geschikt, daarom waarschuwde hij de Inl. ouders ernstig om zich niet door de H. B.S. te laten verlokken, maar meer aandacht te schenken aan de *Algemeene Middelbare School.* Verschillende Inlandsche sprekers, onder wie ook in de eerste plaats Alimin, brachten, zonder protest van de bestuurstafel, het debat over op algemeen politiek terrein, zoodat wij — aldus de verslaggever — het door hen gesprokene zonder schade kunnen uitschakelen.

Hierna beantwoordde de heer Dwidjosewojo de verschillende sprekers. Allereerst verklaarde hij, dat *Boedi-Oetomo* het Nederlandsch voorstaat, alleen om de eerst noodige kennis te kunnen verwerven en tot op zulk een hoogte, dat de Inlandsche leerlingen naar behooren het onderwijs kunnen volgen op de middelbare scholen. Den heer Baars werd geantwoord, dat uitschakeling thans reeds van het onderwijs in het Nederlandsch gelijk zou staan met verlaging van de maatschappelijke waarde der Inlanders. Bovendien zou, volgens sprekers overtuiging, degene, die geen hooge idealen koestert, steeds nederig moeten blijven.

Met applaus wordt de heer Tjokroaminoto op het podium begroet. Spreker drong er op aan, dat *Boedi-Oetomo* zoo spoedig mogelijk de door haar beoogde middelen tot bereiking van haar programma zou uiteenzetten, daar spreker onbekend is met het eigenlijke streven van *Boedi-Oetomo* en haar werkprogramma. De heer Dwidjosewojo heeft gezegd, dat wie geen hooge idealen bezit, ook altijd nederig zal blijven, maar spreker waarschuwde voor te hooge idealen, daar men dan net zoo goed op Lawang* terecht kan komen. *Boedi-Oetomo* wil alles geleidelijk invoeren... Maar hoe kan dat, vroeg spreker, als men

*) Het krankzinnigengesticht.

honger in zijn maag voelt en geleidelijkheid den dood beteekent? Laat *Boedi-Oetomo* eindelijk eens haar werkprogramma uiteenzetten, dan zal de *Sarekat-Islam* haar wellicht als haar voorgangster op geestelijk gebied kunnen beschouwen.

De heer D w i d j o s e w o j o antwoordde hierop, dat *Boedi-Oetomo* steeds bereid zal zijn om met andere Inlandsche vereenigingen, die hetzelfde doel nastreven, samen te werken. Den heer T j o k r o a m i n o t o werd geantwoord te wachten tot de geschiedenis van *Boedi-Oetomo* in druk zal zijn verschenen; daarin zal hij alles kunnen vinden. En dan: alléén de vijanden van *Boedi-Oetomo* zullen haar doel en streven niet kunnen zien; degenen, die met haar sympathiseeren begrijpen het streven wèl.

Langdurige, doch weinig beteekenisvolle discussies volgden hierop, tot de bijeenkomst gesloten werd, nadat ongeveer een vierde der aanwezigen de zaal reeds verlaten had.

S. I. *(Darmo Kondo).* Op den 10en November jl. werd door de Semarangsche *S. I.* vereeniging een vergadering van kringhoofden gehouden, waarvan tevoren reeds in het kort gewag werd gemaakt. In de *Sinar Hindia* worden nog enkele bijzonderheden vermeld, welke hieronder volgen:

Bedoelde bijeenkomst werd bezocht door ongeveer tweehonderd *kepala wargo's* en had in het S. I.-kantoor plaats. Als sprekers traden op: *Semaoen, Marco, Mohamad Kasan, Noorsam* en enkele anderen. Na de noodige besprekingen, kwam men tot onderstaande conclusies. De onlusten in Koedoes kunnen niet aan de Inlanders aldaar geweten worden, wijl het duidelijk is ,dat de Chineezen in Koedoes daaraan schuldig zijn, hetgeen hieruit moet blijken, dat indien de Chineezen in het geheel geen optocht hadden gehouden, waarbij de Inlanders vernederd werden — zooals het bespottelijk maken van een *hadji*, die publieke vrouwen bij zich zou hebben, enz. — dan zou er ook niet zulk een haat tusschen Inlanders en Chineezen ontstaan zijn. Voorts wordt als bewijs hiervoor aangehaald, dat indien de Chineezen niet willekeurig waren opgetreden en geen pak slaag hadden gegeven aan een Inlandschen *grobag*voerder, van wien men dacht, dat hij den optocht hinderde, er ook geen onlusten zouden zijn uitgebroken.

De vergadering vond het daarom noodzakelijk aan de Chineezen in overweging te geven, zich voortaan rustig te houden, opdat een andermaal zulke kwesties niet meer plaats hebben.

En wat de roofpartij betreft, bleek de vergadering van meening te zijn, dat zij niet geweten kan worden aan de inwoners van Koedoes, daar deze lieden welgesteld zijn, doch aan de bevolking uit de omliggende *dessas*, die arm is, doordat zij uitgezogen wordt door de kapitalistenpartij, o.a. door de eigenaars der fabrieken enz., evenals door de handelwijze der Regeering, die de Inlanders niet gesteund heeft tegen deze uitpersing.

Hierbij wordt tusschen haakjes aangeteekend, dat rooverijen, *ketjoe*partijen en diefstallen door armoede veroorzaakt worden en de armoede op haar beurt weer door de kapitalisten. Verder sprak de vergadering als haar meening uit, dat de onlusten in Koedoes voor een deel ook toegeschreven moeten worden aan de handelingen van Regeering en Europeanen, in het kort: Thans worden de Chineezen tegen de Inlanders uitgespeeld, opdat beide rassen niet meer met elkaar overweg zullen kunnen en opdat de nijd van het volk, dat hoe langer hoe armer wordt, zich niet zal wreken op de Hollandsche kapitalisten, maar op de Chineesche broeders. Het bewijs hiervoor is het onderwijs en de andere instellingen, welke verschillend zijn (voor de verschillende rassen). Indien er stakingen uitbreken onder de Inlanders worden de Chineezen tot onderkruipers gemaakt. In de Koedoeszaak heeft de Hollandsche pers beiden opgehitst, waardoor de Chineezen tegen de Inlanders opgestookt werden.

Omdat bij de aanwezigen de overtuiging bestond, dat de Inlanders tegen de Chineezen opgestookt werden, ging de kringhoofdenvergadering er mede accoord, dat ter gelegener tijd een vergadering zou worden gehouden met de Chineesche vereenigingen, om de kwestie van Koedoes in der minne te schikken. En als dan de Chineesche vereenigingen zich er mede kunnen vereenigen, zal een protest gericht worden tegen de Regeering met het doel om de verdeel- en heersch-politiek te doen eindigen en te verzoeken voor Koedoes een commissie in te stellen, bestaande uit twee Inlanders, twee Chineezen en één Regeeringsafgevaardigde.

In deze gecombineerde vergadering denkt men dan te protesteeren tegen het feit, dat in Ned.-Indië zoo weinig rechtszekerheid bestaat, waardoor het mogelijk is, dat bij het voorloopig onderzoek vele Inlanders, die onder verdenking stonden, eenvoudig in de boei werden gedaan.

Vóórdat een openbare vergadering wordt gehouden, machtigde de kringhoofdenvergadering het *S.I.* bestuur om allereerst in overleg te treden met het bestuur van een Chineesche vereeniging over het houden van deze openbare bijeenkomst.

Zooals reeds vermeld is, weigerde de *Djawa Tengah* (een Chineesch blad) om dit verslag in hare kolommen op te nemen. *(Sinar Hindia).*

Huishoudschool m. Jav. Meisjes. ,,Reeds sedert geruimen tijd — alzoo een correspondent uit Japara aan de *Darma-Kondo* — ,,bestaat onder de inwoners van Japara het plan een *fancy-fair* te houden, welker opbrengst bestemd zou worden voor de oprichting van een huishoudschool voor Javaansche meisjes. Dit plan moest echter telkens worden uitgesteld, eerst doordat de naburige afdeelingen besmet waren verklaard met cholera, toen omdat het aantal zieken te Japara onrustbarend groot was. Mevrouw Kroesen, van wie de drijvende kracht voor het houden van een fancy-fair hoofdzakelijk uitging, was genoodzaakt voor haar gezondheid geruimen tijd in een koel klimaat door te brengen. De omstandigheden waren dus steeds te ongunstig om aan feestvieren te denken. Ook thans is er geen kijk op, dat het *fancy-fair*-plan verwezenlijkt kan worden. De westmoesson laat zich reeds geducht gelden. Door sommigen werd daarom het plan geopperd den Resident toestemming te vragen tot het houden eener loterij. Mij dunkt — alzoo de verslaggever — dat dit een wel zoo eenvoudig middel zou zijn. En dank zij de speelzucht, of misschien de dorst naar geld van het Indische publiek, mislukken loterijen maar zeer zelden.

Voor de oprichting dezer huishoudschool zijn van particulieren reeds vele giften binnen gekomen; het zou dus zeer jammer zijn, indien het plan niet verwezenlijkt kon worden. Het zou juist zoo dankbaar zijn tegenover de nagedachtenis van een der grootste Javaansche vrouwen, van r.a. Kartini, dat te Japara op haar geboorteplaats, van waar zij haar schoone idealen de wereld inzond, een school werd opgericht harer nagedachtenis waardig. Haar zuster r.a. *Roekmini*, van wie het denkbeeld is uitgegaan, zal zich dan ook blijven beijveren, om het plan tot oprichting eener huishoudschool te verwezenlijken. Zij zal zich door den tegenslag van dit jaar (1918) niet laten afschrikken, maar een gunstiger gelegenheid afwachten om aan haar loffelijke plannen uitvoering te geven. Zeker zal zij kunnen rekenen op den steun van de inwoners van Japara niet alleen, maar van allen, die het wel meenen met den Javaan in het algemeen en met de aanstaande Javaansche huismoeders in het bijzonder.'' Zoo besluit bovengenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

,,Setiawan''. De *Bintang Soerabaja* maakt melding van een correspondentie uit Madoera aan de *Darmo-Kondo*, met een uitvoerig relaas gewijd aan een eigenaardige vereeniging, welke in Bangkalan (Madoera) moet bestaan. Hieraan wordt door de *Bintang Soerabaja* het volgende ontleend: De vereeniging draagt den naam van ,,*Setiawan*''* en de leden daarvan moeten, volgens den correspondent, allen tot de Madoereesche *,bangsawan*'' (adellijken) behooren. Toch moet het niet geheel in orde zijn met deze organisatie, waarvan alleen bangsawans lid kunnen worden, terwijl ieder nieuw toegetredene een eed op den *Koran* moet afleggen, waarbij hij de gelofte aflegt, nimmer de geheimen der vereeniging te verraden. Elk lid, dat in zorgen geraakt, op welke wijze dan ook, zou geholpen moeten worden door zijn medeleden. Ook draagt elk lid een fluit bij zich, om bij voorkomende vechtpartijen de hulp van zijn medestanders te kunnen inroepen.

Verder doet de correspondent het volgende verhaal van een geval, dat hij uit eigen aanschouwing blijkbaar moet hebben medegemaakt. Op den 11en November Ao Po. hoorde hij een fluitsignaal, waarop in Bangkalan van verschillende kanten onmiddellijk een negentigtal personen, allen tot den adel behoorende, gewapend met krissen, revolvers en andere wapens, kwamen toesnellen. Men zocht naar een zekeren *Poespa*, die oud en bijziend zijnde om half acht uit de *langgar* of het bedehuis naar huis keerende in het donker het ongeluk had om tegen een zekeren *raden pandji Djaja* aan te loopen. Deze Madoereesche edelman moet toen den oude bewerkt hebben met een *klewang*, welke hij bij zich droeg, totdat de handen van het slachtoffer bloedden. De eerste blies daarna op zijn fluit met het hierboven gemelde resultaat. De aangevallene was toen blijkbaar naar den assistent-wedono gevlucht, naar wien de adellijke bende zich op weg begaf. Daar aangekomen, ging de president der *S. I.* van Bangkalan, die volgens den correspondent eveneens lid der ,,*Setiawan*'' is, tegen den vluchteling tekeer. Voorts weet de zegsman nog te melden, dat de S. I.-president *Poespa* bij zich liet ontbieden, waarbij de man geprest werd, om het maar op een accoordje met de ,,*Setiawan*'' te gooien, daar men anders hem gezamenlijk telijf zou gaan.

De *Setiawan*leden moeten zich steeds gebelgd toonen, indien een niet adellijke Inlander het durft te wagen *op troempahs* (een soort sandalen) te loopen. Ten slotte wordt er op gewezen, dat de S. I. Bangkalan wel protest aanteekende tegen het ontslag van den Bangkalanschen regent, maar dat per slot van rekening de kampongleden en mede-S. I.'ers vertrapt worden door hun eigen president.

Jong-Java''. In den laatsten tijd, treffen wij — alzoo de *Bintang Soerabaja* — in het orgaan van de vereeniging *,,Jong-Java*'' artikelen aan, waarvan de inhoud niet bepaald strookt met de beginselen van het vereenigingsprogram. De vereeniging ,,*Jong Java*'' werd indertijd opgericht door Inlandsche jon-

*) Setia: trouw.

leden van de verschillende middelbare scholen. Later heeft het hoofdbestuur, dat te Batavia zetelt en uit leerlingen van de H.B.S. bestaat, op plaatsen, waar een middelbare school gevestigd is, propaganda gemaakt onder de leerlingen. Het streven van de vereeniging mocht in alle opzichten sympathiek genoemd worden. Toen is de Volksraad gekomen; duizenden gingen plots aan politiek doen, naarstig en fanatiek! Natuurlijk kwam ook het hoofdbestuur van „*Jong Java*" met heeren politici in aanraking. En in het schooljongensorgaan werden politiek koloniale kwesties besproken, zooals partikuliere landerijen enz. Het blad acht het noodig de aandacht van directeuren van inrichtingen van middelbaar onderwijs hierop te vestigen. Zij kunnen er veel toe bijdragen, dat „*Jong Java*" weer in die richting wordt teruggeleid, welke de vereeniging langen tijd aller sympathie deed genieten.

Ingezonden.

Divide et impera!

„Verdeel en heersch!" is een oud en beproefd middel voor den zwakken overheerscher, die zijn fictief overwicht op de onderworpen bevolkingsgroepen bedreigd ziet en het wil handhaven.

„Verdeel en heersch!" heeft een uitwerking, bewonderenswaardig als het zalfje van den kwakzalver, dat de kwade geesten verdrijft naar andere lichamen, naar de zondebokken, die daarvoor uit de groep der overheerschten worden aangewezen. Den kranken overheerscher suggereert het genezing, ja zelfs „superioriteit."

„Verdeel en heersch!" dit edele middel is tevens spot goedkoop.

Nadere inlichtingen worden gratis verschaft, zoowel door Indische als Hollandsche bladen, die het jarenlang met succes hebben toegepast op de bevolkingsgroepen in Indië. Van de te Batavia verschijnende „Taman Sari" in October en November 1903 en de te Bandoeng verschijnende „Bintang Hindia" in Maart 1903 tot het in 's-Gravenhage verschijnende „Koloniaal Weekblad" van Februari 1919 is men er op uit geweest de Chineezen en Inlanders tegen elkaar uit te spelen. In de Chineezen heeft men de zondebokken gevonden, die, om de fouten van het koloniale stelsel te bedekken, als de hinderlijke factoren in de ontwikkeling van de Inlandsche bevolking werden voorgesteld.

Het „Koloniaal Weekblad" van 20 Februari 1919 bevat onder het hoofd: „Nederl. Indië en China op het tweede congres van het Indonesisch verbond van Studeerenden" een artikel naar aanleiding van het kort verslag mijner rede op dat congres gehouden, waarin de Chineezen weder als buffer werden gebruikt in den antithese-strijd van overheerscher tegen overheerschte. Dit artikel doet den lezer onwillekeurig terugdenken aan de misères van den tijd, toen de Chineezen stelselmatig uit de binnenlanden werden geweerd, toen zij door het passen- en wijkenstelsel blootstonden aan afpersingen en intriges van bestuursambtenaren.

De schrijver van dat artikel scheen een bepaalde voorliefde te hebben voor de taalkundige beteekenis van „Indonesië", dat volgens hem „niet slechts Nederlandsch, maar ook Eng. Indië, ja de geheele samenstelling van alle Aziatische landen" omvat. Het is begrijpelijk, dat men gaarne zijn persoonlijke meening op den voorgrond stelt, doch uit zuiver persoonlijke affectie de conclusie te trekken, dat dit de bedoeling was met de oprichting van het Indonesisch Verbond, terwijl, zooals schrijver zelf zeide, Mr. Jonkman — de oprichter van het verbond, wel te verstaan — in zijn rede aan „Indonesië" slechts de beperkte beteekenis van Ned.-Indië toekende, hetgeen hij trouwens ook in de statuten van het verbond deed uitkomen door de onderscheiding te maken tusschen Indonesiërs, Indo-Chineezen en Nederlanders, die zich voorbereiden tot een Indischen werkkring, deze gevolgtrekking gaat m.i. wel wat ver. Zijn losse bewering, liever gezegd beschuldiging, als zouden de hier vertoevende Chineezen het ook zoo begrijpen, dient nog bewezen te worden. Ik ruik hier het zalfje van den kwakzalver. Een nog sterkere lucht verspreidt de insinuatie, dat de Chineezen geen belangen zouden hebben in Indië.

Verder op stelt schrijver de vraag:

„Zullen zij (de Inlanders) op den duur niet het gevaar loopen, door de Chineezen te worden verdrongen, wanneer deze zich blijven beschouwen als een bijzonder standpunt in te nemen in de Indische maatschappij en rekenen op den steun van buiten, van het land hunner voorvaderen, van China?"

Nemen de Hollanders in Indië dan niet een bijzonder standpunt in? Evenmin als de heeren ethici geneigd zullen zijn, een hoofddoek om te doen, evenmin kan men van de Chineezen verwachten, dat zij hun nationaliteit zullen verloochenen.

Naast punten van overeenkomst zijn er ook punten van verschil tusschen de groep der Europeanen en die der Chineezen.

De Chineezen komen niet in Indië met de bedoeling aldaar in den kortst mogelijken tijd de grootst mogelijke rijkdommen te vergaren, teneinde daarna, in het vaderland teruggekeerd, voor den warmen haard te kunnen spreken over de opheffing van schoon Indië. Den Chineezen is het niet te doen om een stuk van de promotietaart te verkrijgen, in elk geval niet om met een pensioentje weer huiswaarts te gaan. De Chineezen maken zich niet schuldig aan drainage van het Indische kapitaal. Neen, niets van dit al! De Chineezen, althans het overgroote deel daarvan, blijven van geslacht op geslacht in Indië, brengen er vertier, werken mee tot den bloei van Indischen handel en nijverheid. Ik zal niet spreken van de talrijke Chineesche industrieelen, fabrikanten, landeigenaren, enz.; ik zal zwijgen over Deli, waar Chineesche koelies zorgen voor de dividenden van de tabaksmagnaten; ik wil het niet hebben over de Chineesche mijnwerkers op Banka, die door hun zweet de Nederlandsche schatkist helpen vullen; ik wil slechts wijzen op het groote belang van den Chineeschen tusschenhandel, de onmisbare schakel tusschen consument en importeur, tusschen producent en exporteur.

Krachtens de wet van 10 Febr. 1910 tot Nederlandsch onderdaan gemaakt, hebben de Chineezen er belang bij, dat hun, naast de verplichtingen, ook de daarmede evenredige rechten worden toegekend. Zij zijn de hoogstaangeslagenen in de inkomsten- en personeele belasting, terwijl daartegenover de zorg voor het onderwijs aan Chineezen veel te wenschen overlaat.

Aan den eenen kant immers hebben de Chineesche kinderen geen onbelemmerden toegang tot de Eur. openbare lagere scholen, aan den anderen kant wordt hun het Chineesch als leervak op de Holl.-Chin. scholen onthouden. Wat de politieke rechten betreft, hiermee zijn zij stiefmoederlijk bedeeld, zooals blijkt uit hunne slechte vertegenwoordiging in Volksraad en locale raden.

Redenen te over dus om ons „geweldig te roeren in het verbond en een hoog woord te hebben in vergaderingen, waar de belangen van Ned.-Indië besproken worden."

Bestaat er eenig verband tusschen de ons gedane beschuldiging en de door mij op het congres verdedigde stelling, waar ik, zooals schrijver smalend opmerkte, mijn land van oorsprong op den voorgrond stelde?

Zelfs een Hollandsch-nationalist betoogde in één zijner stellingen de wenschelijkheid om tusschen Indonesië en China op staatkundig, economisch en cultureel gebied een goede verstandhouding te scheppen.

Zou ik, die als Chinees eigenlijk het meest tot spreken bevoegd ben, de nauwere economische aansluiting van Indië en China niet mogen bepleiten? Ik bén niet eens zoo ver gegaan als de heer Jonkman, ik heb mij slechts beperkt tot de economische banden. En toch — het schijnt, dat ik er niet aan ontkomen kan — de heer Vermeer in zijn „Congresindrukken" zag er al een imperialistisch streven in. Laat ik den heer Vermeer hier slechts opmerkzaam maken op zijn eigen woorden:

„En even, heel even...... gluurde bij Jonkman de Hol-„landsche bezitter" om den hoek, die bang is voor het verloren gaan van zijn „bezitting".

Laat ik hem voorstellen het woord „Jonkman" daarin voor een oogenblik te vervangen door „Vermeer". ...... de waarheid in dien zin gelegen, wordt er dan niet minder om.

Om weer terug te komen op het artikel in het „Oost en West"-nummer van 20 Febr. 1919: mij rest nog te wijzen op een daarin voorkomend geval van anachronisme. Het streven der Chineezen naar gelijke rechten zou, volgens schrijver, zijn oorzaak vinden in de ontwaking van de Inlandsche bevolking. „Nu de vrijheid van vereeniging, nu de vrijheid van 't woord in N.-Indië voor niemand meer aan banden is gelegd — zoo zegt hij — is het voor hen (de Chineezen) verleidelijk om met de ontevreden elementen in de Inlandsche maatschappij op te gaan, om almede hunne verlangens door het Gouvernement bevredigd te zien."

In hoeverre dit in strijd is met den waren gang van zaken, leert ons de geschiedkundige ontwikkeling van Indië in de laatste decenniën.

Het jaar 1900, dat als het begin der Chineesche beweging is te beschouwen, kondigt daarmede tegelijk het begin aan van de geheele ontwaking van Ned.-Indië. In 1908 verrees B o e d i O e t o m o, in 1913 werd de S.I. opgericht. Evenals in alle tijden en in alle landen een nationolistisch streven valt waar te nemen na een tijd van onderdrukking dier natie, zoo manifesteerde zich het Chineesch nationalisme, nadat de Nederlandsche Regeering de haar om hulp toegestoken hand met lichten hoon had afgewezen. De Chineezen, wilden zij niet tot een staat van inferioriteit vervallen, moesten zelve zich in de Ind. maatschappij een plaats veroveren, die hun beschaving waardig is. Gesterkt door het nationaliteitsidee sloten zij zich aaneen. De eerste „Tiong Hwa Hwe Kwan" vereeniging, te Batavia opgericht, werd door meerdere gevolgd. De Chineesche beweging, steeds groeiend in levenskracht en in levenstaaiheid, werd een organisatie, waarmee de Regeering rekening moest houden. In 1908 ging de Regeering noodgedwongen er toe over, zich met het onderwijs der Chineezen in te laten. Deze oprichting der Holl.- Chin. scholen had tengevolge, dat ook in de beschaafde Inl. kringen zich de behoefte aan Hollandsch onderwijs voor hunne kinderen meer deed gevoelen. De Holl.-Inl. scholen kwamen eerst in 1914. Tot de afschaffing van de beruchte politierol, de vereeniging van commissaris van politie en kantonrechter in één persoon, heeft ongetwijfeld de Chineesche beweging het meest bijgedragen.

Om kort te gaan: de Chineezen hebben ook in Ned. Indië, evenals in Achter-Indië, Siam, Birma en elders, pionierswerk verricht. Alle groote maatregelen, die ook de Inl. bevolking ten goede komen, begonnen bij de Chineezen.

Laten wij met Mr. P. H. Fromberg in zijn brochure „D e C h i n e e s c h e b e w e g i n g o p J a v a" eindigen met te constateeren:

„dat de Chineesche beweging reeds een milden invloed op de wetgeving heeft uitgeoefend; dat zij een merkwaardig voorbeeld oplevert van een groep Aziaten te midden van de inlandsche bevolking levende, die zich opwerken, zich emancipeeren en de idee van de gelijkheid der rassen en der gelijkheid voor de wet zichtbaar demonstreeren, een voorbeeld, dat op de inlandsche omgeving, slechts aan bevoorrechting en kleinhouding gewend, niet nalaten kan grooten indruk

te maken. En verder: dat zij een drijvende kracht heeft en bovenal dwingt, prestige-, hormat- en adatmenschen ten spijt, om westersche cultuur onder een steeds grooteren kring van Javanen te brengen, ten einde dezen niet hulpeloos en ongewapend te laten staan tegenover een voortdurend stijgend aantal van in westerschen zin ontwikkelden en krachtigen van vreemde rassen, die zij in het eigen land aantreffen".

27 Februari 1919. OEI KIAUW PIK.

Naschrift.

De heer Oei Kiauw Pik heeft recht op plaatsing van zijn tegenschrift, waar hij in het artikel van 20 Februari zich aan verongelijking stoot. Hij maakt het echter niet gemakkelijk om met hem in debat te treden. Wij willen niet onderlijnen wat in het aangevallen artikel anders gezegd of bedoeld is, dan hij in zijn tegenschrift uiteenzet. Wat zou dat ook baten, waar hij het geschrevene doet voorkomen als een schijnbeweging — voortgekomen uit een slecht geweten van een door vrees bevangenen „overheerscher"? — waar hij den laatste alle slechte eigenschappen van een geweldenaar toeschrijft, en wat in den „overheerscher" als een kind zijns tijds met den tijd gegroeid is, in gedachten en streven verzacht, veranderd is, enkel beschouwd wil zien als het gevolg van lage, zelfzuchtige beweegredenen, waar voor het denkbeeld van een edele drijfveer geen ruimte is? En daartegenover zich zelven of zijne rasgenooten doet optreden als de meest onschuldige, engelreine, belangelooze, zich opofferend en geheel gevend voor het land der vreemdelingschap, dat zijn bloei in handel en nijverheid, zijn opkomst, zijn streven tot zelfontwikkeling hoofdzakelijk, zoo niet alleen, mee te danken heeft aan de offervaardigheid van hem of van de nakomelingen van dengene, die eigen land is ontvlucht om elders een menschwaardiger bestaan te vinden, die niet als de Europeaan, met de verworven vruchten van jaren arbeids, wil gaan genieten van de als jongeling prijs gegeven voorrechten eener meer gevorderde beschaving en daarom, ook in 't belang van z'n gezin, naar zijn geboorteland terugkeert, maar die de groote zegeningen van een verblijf in zijn Chineesch vaderland met trots afwijst om, zij het met zieleleed, trouw te blijven aan het land van zijn toevlucht en derzelfs landskinderen.

Aan dergelijke zelfverloochening bij de Chineezen denkt men niet zoo dadelijk, wanneer hun consul-generaal te Batavia zich uitlaat, dat de in N. I. geboren Chineezen thans reeds zich feitelijk als Chineesche onderdanen beschouwen.

Mijnheer de Redacteur:

Een enkele opmerking naar aanleiding van uw stuk in 't nummer van 20 Febr. j.l. betreffende 't Tweede Congres v. h. Indon. Verb. v. Studeerenden.

Het wil me voorkomen alsof u met leede oogen aanziet, dat wij, Chineezen, ons in dat Verbond „geweldig roeren", en opkomen voor 't recht van alle inwoners van Indonesië (Ned.-Indië wel te verstaan). In de samenwerking tusschen Indonesiërs en Chineezen ziet u een gevaar, n.l. dat de eersten door de laatsten zullen worden „verdrongen". De Koedoes-affaire, en uitingen van eenige Chineezen haalt u aan om te bewijzen, dat beider belangen uiteenloopen.

Met Uw verlof, Mijnheer de Redacteur, de belangen van Indonesiërs en Chineezen in Indië loopen niet uiteen. Integendeel, waar beide groepen strijden voor de erkenning van de politieke en sociale gelijkwaardigheid van alle rassen, daar gaan hun paden parallel.

Botsingen tusschen Javanen en Chineezen komen zeker voor, evenals in Nederland botsingen tusschen Nederlanders onderling kunnen plaats grijpen. De brand te Koedoes is gesticht door enkele verdwaasden, die 't Chineezendom vereenzelvigen met 't kapitalisme; die daad heeft dan ook geenszins de goedkeuring der Javaansche wereld mogen wegdragen. De „Sarekat Islam" moge haar oorsprong hebben gehad in de „Sarekat Dagang Islam", die concurrentie tegen den Chin. handel ten doel had, anti-Chineesch is de S. I. van thans allerminst, getuigen de herhaalde verzekeringen van vooraanstaande S. I.-leiders. Laat Indonesiërs en Chineezen zich naast elkaar in den maatschappelijken stroom opwerken, daarom zijn hun belangen nog niet aan elkaar contradictoir. Geenszins zal ik ontkennen, dat er in Ned.-Indië vele Chineezen zijn, die, door 't voortdurend hameren op hun vreemdelingschap van den kant van sommige Europeanen en Indonesiërs, zich inderdaad Chinees-nationaal zijn gaan voelen. M.i. zeer begrijpelijk! Maar hoevelen zijn daarnaast, die door hun verblijf in Ned.-Indië van generatie op generatie dit land een warm hart toedragen, hetgeen niet wegneemt, dat ze de cultuur van 't land hunner afkomst in eere blijven houden. Deze categorie, die als ik mij niet vergis, verreweg de meerderheid vormt van Ned.-Indië's Chin. ingezetenen, hebt U, Mijnh. de Redacteur, blijkbaar vergeten!

Nog erger, U plaatst in een hoofdartikel ideeën, waarin men tusschen de regels door 't beruchte „divide et impera" ziet schemeren; iets wat ik van een toonaangevend blad als dit allerminst heb verwacht!

Moge 't zijn, dat ik mij in de opvatting van de tendens van Uw stuk vergist heb. *

Met dank voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

A'dam, 1 Maart '19. SIM KI AY.

Geachte Redactie.

Ik kom een weinig ruimte in het Orgaan van onze vereeniging vragen, en wel naar aanleiding van een lezing, die de heer Soewardi Surja Ningrat de vorige week voor de afdeeling Amsterdam heeft gehouden, welke lezing tot onderwerp had „De Indische Beweging".

Het is niet mijn bedoeling hier een verslag van deze voordracht en van het daarop volgende debat te geven, maar wel wenschte ik door dit schrijven de besturen van de andere afdeelingen van „Oost en West" op te wekken den heer Soewardi, of een anderen bevoegden Indonesiër, uit te noodigen, dit onderwerp ook voor de leden van hunne afdeelingen in te leiden.

Ik ben hier hoofdzakelijk toe gekomen, omdat de spreker van dien avond meedeelde, dat het de eerste maal was, dat hij door een der afdeelingen van „Oost en West" was uitgenoodigd*, en ik moet bekennen, dat ik deze mededeeling eenigszins beschamend vond voor onze vereeniging. Wil men toch een behoorlijk objectief oordeel over de waarde van de Indische beweging en vooral ook over hare oorzaken en hare vermoedelijke gevolgen kunnen uitspreken, dan dient men niet, zoo als meestal geschiedt, de zaak alleen van specifiek Nederlandsch standpunt te bezien, maar óók — en zelfs in de eerste plaats — van Indonesisch gezichtspunt.

Ik ga ook te eerder tot deze opwekking over, omdat de spreker van dien avond zijn onderwerp helder, rustig en objectief behandelde en daar ook het debat van weerszijden op een aangename en beschaafde wijze werd gevoerd, ben ik overtuigd, dat deze bijeenkomst — behalve dat ze voor menigeen, die zich voor dit onderwerp interesseert, waarschijnlijk meer vrucht heeft gedragen dan wekenlange lectuur vermag — tevens heeft bijgedragen tot meerdere waardeering van elkanders standpunt. En dat is reeds véél in dezen tijd van heilloos wantrouwen.

Met beleefden dank voor de plaatsing,

Hoogachtend,

Amsterdam, 3 Maart 1919. C. H. L. BAELDE.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Een annexionistische Fransch-Engelsche kwestie.

Er ligt voor ons een zekere schadevreugde in Fransche stemmen te hooren over een loos en boos inpalmplan van den Britschen vriend ten koste van Frankrijk. Sedert een 3 tal jaren wordt door bladen uit New Founland en N. Amerika een campagne gevoerd om Fr. te overreden de eilanden St. Pierre en Miquelon, die op slechts 15 K.M. van 't groote Br. eiland liggen, aan New Foundland af te staan. Eenige malen is't gerucht opgedoken, dat hierover onderhandelingen zouden zijn geopend tusschen 't Foreign office en de Quai d'Orsay, ook thans doet deze bewering weer de ronde.

De stemmen in de Fr. pers vragen of de 4000 Franschen, die in St. Pierre wonen, van hunne nationaliteit mogen worden beroofd. Zij wijzen er op dat 10000 gezinnen in Frankrijk leven van de groote visscherij, die haar punt van samentreffen en haar vluchtoord bij deze eilanden vindt. De oorlogsvloot zou de uitstekende leerschool van de groote visscherij verliezen. Zij vinden deze redenen zóó afdoende dat het onbegrijpelijk is dat zij herhaald moeten worden.

Eenige afgevaardigden in de Fr. Kamer hebben 't initiatief genomen tot de indiening van een wetsvoorstel, dat 't dreigend gevaar niet alleen wil keeren, maar den band tusschen 't moederland en de eilanden juist nauwer wil aanhalen. Daar 't voorstel slechts uit drie artikelen bestaat kunnen wij 't hier in zijn geheel weergeven.

Art. 1. De eilanden St. Pierre, Miquelon en onderhoorigheden worden verbonden aan 't gebied van 't moederland.

Art. 2. Bij decreet zal een reglement van openbaar bestuur de voorwaarden en 't stelsel van aanhechting vast stellen.

Art. 3. De wetten van de republiek zullen slechts op deze eilanden van toepassing zijn wanneer zij dit uitdrukkelijk vermelden.

Laten de Franschen door deze gevoeligheid toch ook eens meevoelen met de Nederlanders als gesproken wordt over 't afrukken van twee stukken van ons land, die daaraan zeker hechter verbonden zijn en zich er stellig niet minder hecht aan verbonden voelen, dan de Amerikaansche eilanden aan het verre moederland.

Frankrijk in Palestina.

In ditzelfde verband wijzen wij ook op de bezwaren, welke van Fr. zijde worden opgeworpen tegen de vorming van een Joodsch rijk in Palestina. 't Joodsch correspondentiebureau in Den Haag heeft daaromtrent weer een correspondentie ontvangen. Fr. aanspraken op Syrië, waaronder ook Palestina begrepen wordt, hebben 't weerhouden om loyaal aan een oplossing van 't Palestina-vraagstuk mede te werken. Het Zionisme telt in Fr. weinig aanhangers, al zijn daar eenige bekwame strijders er voor.

Een manifest van de Monzie, voorzitter van 't comité Franco-Syrien, verlangt dat aan vreemdelingen en immigranten het recht wordt ontzegd om grond te koopen. Senator Herriot spreekt zijn verbazing uit dat Engeland en de Vereenigde Staten het Zionisme steunen, dat steeds een Duitsch propagandamiddel is geweest. Fr. is ook bij de regeling dezer zaak uiterst conservatief.

Tijdens den oorlog heeft Fr. toezeggingen gedaan, die de verwachting rechtvaardigden, dat het voor de ontwikkelingsvrijheid der Joodsche kolonisatie in Pa-

*) „Tusschen de regels lezen" is dikwijls héél gevaarlijk, want hoe licht vergist men zich schromelijk in hetgeen men meent te „zien schemeren". Wat de tendens van het door U bedoelde stuk betreft, is dit zekerlijk het geval. De Vereeniging „Oost en West" en haar organ „Het Koloniaal Weekblad" werden, nu ongeveer 20 jaar geleden, opgericht en sedert in stand gehouden door vrienden van Ned.-Indië, die dit land niet alleen een goed hart toedragen doch, vóór alles, met alle inboorlingen, zonder ras-onderscheid, bij hunne evolutie op vreedzame wijze willen medewerken, als broeders in den geest. Red.-Comm.

*) Bedoeld wordt zeker, dat spreker nog niet eerder tot behandeling van dit speciale onderwerp werd uitgenoodigd, want, zooals meermalen in dit blad vermeld, heeft de heer Surya Ningrat reeds voor verschillende Afdeelingen van „Oost en West" gesproken, waarbij hij, naar wij meenen, — zij 't dan meer van terzijde — ook de „Indische Beweging" wel ter sprake heeft gebracht. Red.-Comm.

[Pa]lestina met Engeland zou samenwerken. Maar thans? In de bedoelde correspondentie lezen wij:

„Ik had gelegenheid een kaart te zien, waarop de regeling — zooals Frankrijk ze wenscht — door den directeur van het kabinet van den Franschen minister van buitenlandsche zaken, die het vraagstuk van Syrië en Palestina behandelt, was aangeduid. Op deze kaart zijn de streken, die eventueel aan de Joden afgestaan zullen worden, in blauw aangegeven. De noordgrens snijdt Galilea in tweeën; de oostgrens volgt de vallei van den Jordaan; de zuidgrens loopt ten noorden van Hebron, terwijl de westgrens door de kust wordt gevormd. Die kleine landstrook zou den Joden kunnen worden afgestaan, en dan nogal onder 't protectoraat van Engeland, Frankrijk, de Ver. Staten en Italië. Dat is hetgeen men in Frankrijk onder een regeling van het Palestina-vraagstuk verstaat.

De Joden mogen m.i. echter vertrouwen, dat de geest van Wilson het reactionnair Fransch imperialisme zal overwinnen en dat gerechtigheid zal wedervaren aan het oudste cultuurvolk, dat niets verlangt dan een veilige woonplaats, waar het zijn eigen idealen vrij en ongehinderd kan nastreven.''

De terugkeer van Von Lettow Vorbeck en de zijnen in Europa.

Het heeft ons veel genoegen gedaan dat men in ons land de uit O.-Afrika naar hun Heimath terugkeerende Duitsche kolonisten op den doortocht eenigszins feestelijk en bewonderend heeft ontvangen. Zoo ooit dan gold 't hier een schaar van dapperen, die voor volharding en opoffering waardeering ondervonden hebben van vriend en vijand, van strijdende partij en neutraal. 26 Febr. heeft het voormalig D. schip Fieldmarshall den generaal, met gouverneur Dr. Schnee, die alle tochten met hem meemaakte, 27 officieren, 87 onderofficieren en soldaten, 19 burgerlijke ambtenaren, 106 vrouwen en 91 kinderen te Rotterdam aangebracht.

De loods aan de Wilhelminakade was versierd. De muziek onder Blazer gaf aan de plechtigheid dadelijk de gewilde stemming. Prins Hendrik, voorzitter van 't Roode Kruis, behoorde tot hen die ter verwelkoming aanwezig waren. Verder waren er o.a. de Duitsche gezant Dr. Rosen en een aantal heeren van 't Duitsche gezantschap, meest met hunne dames, vele leden van de D. kolonie en van D. vereenigingen, vertegenwoordigers van 't Centraal comité tot verleening van hulp en bijstand aan krijgsgevangenen en van 't Roode Kruis. Een detachement Jagers, onder kapitein Gijsberti Hodenpijl — in dienst, doch tevens een oude bekende van den generaal —had voor de ontwapening van de krijgsgevangenen en de verdere noodige militaire formaliteiten te zorgen.

De hartelijke ontvangst was blijkbaar een verrassing voor de aangekomenen, die zich wie weet wat hadden voorgesteld van die eerste aanraking met den vasten bodem, waarop zich in korten tijd een zoo groote geschiedenis heeft afgespeeld, welke, dat wisten zij, nog in vollen gang is.

Dr. Rosen sprak 't eerst uit naam van de D. regeering en 't gansche D. volk. Bij zijn woorden: „nog korten tijd en gij zult naar 't geliefde en dankbare vaderland teruggaan''. zal 't dunkt ons velen zonderling te moede zijn geweest. De dankbaarheid van 't vaderland is onder de tegenwoordige omstandigheden zoo'n onzekere en wispelturige factor! Hij besloot met een driewerf hoera op Koningin Wilhelmina.

Generaal von Lettow Vorbeck eindigde zijn dankbetuiging met een :„Leve 't D. vaderland zooals het is en zooals het hopelijk weer worden zal.''

De dag werd allen tot een feestdag gemaakt. Den volgenden dag ging een deel hunner naar Den Haag, waar zij door hunne landgenooten gevierd werden. Den 28en Februari en 1en Maart zijn zij naar Duitschland doorgereisd.

Op 't Lehrter station te Berlijn werd hun al een enthousiaste ontvangst voorbereid, waarbij de minister van koloniën aanwezig was. Op de Pariser Platz werden zij toegesproken door den Rijkspresident, den burgemeester en den minister van Oorlog. De sociaal-democratische meerdersheidskleur der regeering is zelfs geen beletsel om de krijgshelden en koloniale pioniers een feestmaal aan te bieden.

Pan-Afrikaansch congres.

Zoo wordt 't betiteld, de strekking lijkt te gaan in de richting van Afrika voor de Afrikanen. 't Is den 19, 20 en 21 Febr. te Parijs gehouden onder voorzitterschap van Diagne, Fr. kamerlid voor Senegal. Dit neger-kamerlid heeft zich tijdens den oorlog verdienstelijk gemaakt door de werving in Fr. Afrika te organiseeren. Het congres heeft een reeks wenschen behandeld, die de ontwikkeling beoogen van 200 millioen zwarten, welke op de aarde wonen. De voornaamste zijn de hiervolgende: I. De stichting van een comité ter internationale bescherming van de inboorlingen; II. In den Volkerenbond houde een vast secretariaat zich bezig met een statuut der inboorlingen, ten opzichte van land, arbeid, opvoeding, geneeskundige voorziening, beschaving en godsdienst; III. De Afr. inboorlingen moeten geleidelijk tot deelneming aan de leiding van de openbare zaak worden toegelaten, naar gelang van hunne verstandelijke ontwikkeling; IV. De internationale arbeidswetgeving worde uitgebreid over de Afr. arbeiders op gelijken voet als over de blanken. De belangen der zwarte bevolkingen moeten hierdoor in de internationale instellingen van den volkerenbond billijk worden vertegenwoordigd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Besmettelijke veeziekten.

Eenige maanden geleden werd te Jogjakarta door den Inspecteur, hoofd van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst een conferentie gehouden waaraan behalve verschillende gouv.-veeartsen ook deelnamen de gemeente-veeartsen van Batavia, Semarang en Soerabaja. Op die conferentie werd door den gouv.-arts P. Teljer ingeleid het onderwerp: Hygiënische maatregelen ter bestrijding van besmettelijke veeziekten op grootere plaatsen''. Deze voordracht is met de daarop gevolgde debatten opgenomen in afl. 12 van den 6en jaarg. van het tijdschr. „Locale Belangen.''

Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat.

In de met de laatste mail ontvangen afl. van dit tijdschrift vindt men o.a. een artikel van D. Mac Gillavry (afl. 27, bijlage I), waarin wordt aangetoond welke groote diensten de Kamers van Landbouw hadden kunnen bewijzen in de thans voor de Indische cultures zoo benarde tijden. Gelijk men weet is de veelbesproken kwestie van oprichting dezer instellingen nog altijd hangende.

Handelsberichten.

No. 624 bevat de volgende van het Dep. van Kol. (4e Afd.) uitgaande mededeelingen. Afzet van Indische aetherische oliën in Frankrijk. — Menado gedurende Juli 1918. — Amboina gedurende Juli 1918. — Invoer van papier, rijwielbanden, schrijf- en rekenmachines, teer- en verfwaren in Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar 1918, vergeleken met de overeenkomstige cijfers over het eerste halfjaar 1917 en 1916. — Adressen van exporteurs van Ned.-Ind. goederen (vervolg).

Over Suriname.

In bovengenoemd periodiek wordt vermeld dat het Economisch Weekblad (No. van 21 Febr. j.l.) een artikel bevat, getiteld: Suriname onder blijvend Nederlandsch beheer, eene kolonie zonder toekomst. (Wellicht gaat de schr. der rubriek „West-Indië'' van het Kol. Weekblad er nader op in).

Voorts is verschenen het verslag der lezing over Suriname, gehouden den 28en Jan. j.l. door W. D. H. baron van Asbeck voor de leden van het Indisch Genootschap.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

No. 12 van jaarg. 1918 bevat o.m.: De geneeskundige dienst bij het Belgische leger, door H. L. Roelfsema. — Archieven, door v. R. — De in de eerstkomende jaren te verwachten promotie bij de Infanterie. — Diefstal op de chambrée, door C. H. van Doornum. — De soldaat en de officier, door N. N. — Hygiënische en prophylactische maatregelen bij het leger, door Hoffman. — Beoordeelen van officieren, door W. L. A. Nieuwenhuyzen.

De Banier.

Op de navolgende bijdragen in de Nrs. 50—51 van den 10en en 1—2 van den 11en jaargang wordt de aandacht gevestigd: J. A. T. Schwarz, door Dr. N. Adriani (slot). — De financieele gelijkstelling in den Volksraad (vervolg) (No. 50 e.v.) — In memoriam, Zendeling P. ten Kate en G. ten Broek, door P. Schuyt (No. 51). — Staatkundige hervormingen in Ned.-Indië (Nr. 1). — Franciscus Xaverius (No. 2).

De Java-Post.

Van dit weekblad bracht de jongste mail de N:s. 50—52 van den 16en en 1—2 van den 17en jaargang. No. 50 bevat o.m.: Wetenschappelijk materiaal (vervolg), door Pr. H. Geurtjens (bespreking eener publicatie van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over de Tenimbareezen). No. 51: Kerstmis bij Keieesche „hemelingen'', door Pr. J. v. d. Kolk. — No. 1 vermeldt levensbijzonderheden van Pr. A. J. H. van der Velden die bijna gelijktijdig met 3 andere geestelijken te Larantoeka (Flores) aan de Spaansche griep is overleden. — Verder heeft dit Nr een artikel van Pr. P. Vertenten over de Dongam-Anim of „dondermakers'' te Obaka (N.-Guinea). — No. 2: Een tweede, een derde Landsdrukkerij? door Insider.

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Het 183e Bulletin bevat een verzameling van ingezonden stukken in de Soerabaja Courant over de oprichting van een sanatorium voor longlijders te Tosari. — De meeningen van ter zake deskundigen loopen zeer uiteen; terwijl sommige medici verklaren dat Tosari zich uitnemend leent voor een dergelijke inrichting, ontraden anderen de plaats, omdat de nabijheid van eenige werkende vulkanen moordend kan zijn voor de longlijders.

In hetzelfde Nr. wordt nog een stukje gepubliceerd van een geneesheer die middelen aan de hand doet tot genezing van Spaansche griep-patiënten. Andere geneesheeren protesteeren er tegen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van Deel XI, afl. 12: Notulen van de 9e alg. verg. der Vereeniging van ambtenaren bij het boschwezen in N.-I., gehouden te Jogjakarta op 16 en 17 Oct. 1918. — Feestelijke herdenking van de verheffing van de R. H. L. T. en B. School tot Landbouw-Hoogeschool op 18 Oct. 1918 te Jogjakarta. — Hooger Land- en Boschbouwonderwijs in Indië, door R. W. Enz.

Rede van Oei Kiauw Pik.

De rede door den heer Oei Kiauw Pik, in opdracht van de Chin. Ver. „Chung Hwa Hui" gehouden, op het 2e Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden, getiteld „Wat wil en kan en mag Indonesië van Nederland verwachten" is in brochure-vorm verkrijgbaar bij de administratie van „Chung Hwa Hui Tsa Chih", Nassaukade 348, Amsterdam, tegen een minimum-prijs van ƒ 0.30.

Gids voor den Cultuurtuin te Buitenzorg.

Door het Instituut voor Plantenziekten en Cultures te Buitenzorg is uitgegeven een Gids voor den bezoekers van den Cultuurtuin. (Mededeelingen No. 11 van den Cultuurtuin), samengesteld door W. M. van Helten. Het geschrift kan niet alleen diensten bewijzen aan hen voor wie het volgens den titel bestemd is, doch ook algemeen nut stichten, aangezien bij de opsomming der talrijke in den Cultuurtuin gecultiveerde gewassen, van iedere plant o.a. wordt medegedeeld wat zij voortbrengt, welk gebruik van die vortbrengselen wordt gemaakt, enz.

Varens van den Maleischen Archipel.

Ter drukkerij van het Dep. van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg verscheen een vervolg der studies van den heer C. R. W. K. van Alderwerelt van Rosenburgh over in den Maleischen Archipel voorkomende varens. Het werk is geïllustreerd, in de Engelsche taal geschreven, en uitgegeven als „Bulletin du Jardin Botanique de Buitenzorg", 2me Serie, No. XXVIII.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Dec.-afl. bevat o.a.: De samenwerking van infanterie en artillerie, door J. B. van der Poll. — Richtoefeningen met den mitrailleur, door G. de Jong. — Iets in verband met het nieuwe schietvoorschrift, door Asymptoot. — Samenstelling en bewapening der artillerie van ons toekomstig veldleger door kapitein Kiës; door J. B. van der Pol. — Genie bij den Trein, door S. — Het voorloopig onderzoek, door E. A. Nix. — Een jaarlijksch korpsdiner.

Verslag der B. O. W. in Ned.-Indië.

Van de verslagen over de Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië over 1914 is nog verschenen het vierde gedeelte: Havenwezen; over 1915 deel II: Werken in het belang van de gezondheid; over 1915-16 het zesde gedeelte: Laboratoria voor materiaalonderzoek. Het zijn uitgaven van de Landsdrukkerij te Batavia.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

No. 11 van den 2en jaarg. bevat: Over het verloop, de degeneratie en regeneratie der melksapringen bij hevea, door P. E. Keuchenius. — Eenige verdere gegevens over het vetgehalte van ondernemingsrubber, door Dr. O. de Vries. — De wetenschappelijke basis van het occuleeren van Hevea brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff.

Orang Peladang.

In het Nr. van 15 Febr. wordt een beknopt overzicht gegeven van het tweede Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden, zoomede een overzicht eener brochure van den hr. B. Alkema over de Sarikat Islam. — Voorts heeft dit Nr. het vervolg van de aan „Ceres" ontleende beschouwingen van den hr. P. L. Mohr: Het leven van den suikerchemist in Ned.-Indië.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 9: Definitie van de kwaliteit van ruwe beetwortel- en rietsuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Dr. H. P. N. Muller. Azië gespiegeld. II. Malakka en China, besproken door Prof. J. C. van Eerde. — Nijverheid in Britsch-Indië. — Indische begrooting. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Verslagen van Maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over rubber.

Betrekkingen tusschen Nederland en Japan.

Het onlangs verschenen proefschrift van Mr. E. N. van Kleffens over de internationale betrekkingen tusschen Nederland en Japan (1605—heden) is opnieuw uitgegeven en wel als No. 5 van de „Uitgaven van de Japansche Commissie der Vereeniging tot verbreiding van kennis over Nederland in den Vreemde" (Amsterdam, E. van der Vecht).

De Ingenieur.

No. 9 van dit weekblad bevat een van tal van afbeeldingen voorzien, uitvoerig opstel van ir. E. C. U. Hartman: „Mededeelingen omtrent de verzwaring van den bovenbouw der bruggen in de lijn Goendih-Soerabaja der Ned.-Ind. Spoorweg Mij." Tekst eener den 27 Nov. Ao. Po. gehouden voordracht.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 10, jaarg. 1918: Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek. II: Van particuliere tot staatsexploitatie. Hoofdst. II. De Indische spoorwegconventie in de Volksvertegenwoordiging (vervolg). — Stations met drie verkeersrichtingen, door J. D. Wolterbeek. — De tramweg van Babat naar Djombang van de Babat-Djombang Stoomtram-Maatschappij (slot), door L. J. R. Geene. — Het toezicht op het geldelijk beheer der stations, door T. F. van Dorssen. — Het spoorwegongeluk te Temanggoeng op 12 Juli 1918, door ir. A. Meijers.

Verhandelingen Geol. Mijnbouwk. Genootschap.

Het zesde stuk van Deel I (Jan. 1919) van dit op onbepaalde tijden verschijnende periodiek, bestaat uit een geïll. verhandeling van den mijning. J. van de Velde: Eenige bijzonderheden over het smeltbedrijf van de Mijnbouw Maatschappij „Paleleh", de eenige goudonderneming in Ned.-Indië welke haar goud- en zilver niet geheel of gedeeltelijk wint door het cyanide proces.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

No. 2 van den loopenden jaargang opent met eene beschouwing van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over denkbeelden der inlanders van den Indischen Archipel omtrent de geboorte van tweelingen. Eerst vermeldt schr. de stammen van welke het bekend is dat tweelinggeboorten voorkomen, daarna gaat hij na hoe en op welke wijze men zich het ontstaan van tweelingen voorstelt en vervolgens onderzoekt hij welke beteekenis de inlanders hechten aan de geboorte van tweelingen en hoe ze met zulke kinderen handelen, waarbij schr. in het licht stelt dat verreweg de meeste stammen de tweelingengeboorte verafschuwen of daarin een ramp zien voor de ouders en eventueel ook voor het dorp, waar zulk een bevalling plaats heeft.

Een volgend artikel (met kaart) is gewijd aan eene beschrijving van een tweetal landschappen op Timor, nl. Amarassi en Zuid-Beloe, het laatste door J. K. Bruijnis. — Daarna vervolgt Dr. L. Rutten zijn verslag (loopende van Juni—Juli 1918) over de geologische expeditie op Ceram. — W. Q. J. Nieuwenkamp schrijft „Iets over een mokko poeng djawah noerah (keteltrom) van Alor" en over de verschillende soorten van mokko's van hetzelfde eiland.

Voorts bevat de rubriek literatuur nog eenige besprekingen van uitgaven over Indië (o.a. Schröder's werk over Nias, door Prof. J. C. van Eerde).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 48: Ternatanen, door N. — Een avond in de „Komedie Stamboul", door S. Kalff. — De Mentawei-eilanden, door K. (slot). — Humoresk, door C. O. van der Plas. — Instantaneetjes, genomen aan boord van de Noordam.

Man. A monthly Record of Anthrop. Science.

No. 12 van deel 18 (Dec. 1918) van dit maandschrift bevat een voor ethnografen belangwekkend geïllustreerd artikel van A. C. Haddon: The agiba cult of the Kerewa culture (Gulf of Papua).

Journal Asiatique.

De bekende schrijver Gabriel Ferrand publiceert in de jongste afl. van het Journal Asiatique het eerste gedeelte eener wetenschappelijke verhandeling, getiteld: Malaka, le Malayu et Malayur; deze studie verdient de volle belangstelling van historici en taalgeleerden. Blijkens de bronvermelding heeft de schr. ook met vrucht gebruik gemaakt van de Nederlandsche literatuur over het behandelde onderwerp.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Op de jaarlijksche algemeene vergadering, gehouden Donderdag 20 Febr. j.l., werden de beide volgens rooster aftredende Bestuursleden *Mevrouw van Oeveren-van Schaick* en *Mejuffrouw J. J. Lagers*, herkozen.

Tot afgevaardigde voor de algemeene vergadering der Vereeniging werd gekozen de Heer *A. Groothoff* en tot diens plaatsvervanger de Heer *R. van Leent*.

J. J. LAGER, *Secretaris*.

Voordracht met lichtbeelden op *Vrijdag 14 Maart*, des avonds *8 uur* in het *Gebouw v. d. Nederl. Protestantenbond, Boothstraat 7*, van den Weled. ZeerGel. Heer *Dr. H. van Cappelle* uit 's-Gravenhage.

Onderwerp: **Suriname, zijne bevolking, zijn landbouw enz.**

J. J. LANGER, *Secretaris*.

Van het Informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Verpleegsters bij het Krankzinnigenwezen in in Nederlandsch-Indië.

Ter vervulling van de betrekking van verpleegster bij het krankzinnigenwezen in Nederlandsch-Indië moeten derwaarts worden uitgezonden eenige gediplomeerde krankzinnigenverpleegsters, die liefst niet jonger dan 30 en niet ouder dan 35 jaar zijn.

Aan deze betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ60 (zestig gulden) 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van ƒ10 (tien gulden) 's maands, tot eene maximum bezoldiging van ƒ90 (negentig gulden) 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Bij plaatsing op de Buitenbezittingen wordt eene toelage van ƒ40 'smaands boven de bezoldiging genoten.

Voor de berekening van wachtgeld, non-activiteitsbezoldiging, verlofsbezoldiging, pensioen en bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt de bezoldiging verhoogd met ƒ75, zijnde het bedrag der aan de gediplomeerde verplegers en verpleegsters toekomende materieele voordeelen.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen enz. staan de uit te zenden verpleegsters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen; Rijks- en gemeentedienst kunnen voor Indisch pensioen worden geldig gemaakt.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Aan de uizending naar Indië is verboden:

a. eene vergoeding ten bedrage van ƒ700 (zevenhonderd gulden) voor uitrusting;

b. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 100 (eenhonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

c. overtocht voor landsrekening in de tweede klasse.

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen moeten zich zoo spoedig mogelijk aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. het diploma en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

(Nederlandsche Staatscourant van 19 Februari 1919 no. 42).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij

VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina – van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.

UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN

LUIERMANDEN.

J. P. FLECK - Utrecht

Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078

COMPLETE WONINGINRICHTINGEN

Behangerij .... Stoffeerderij

.... Matrassen en Beddenfabriek ....

ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

G. J. Hilbrink

Heeren en Dames Kleermakers.

Eerste Rangshuis

's-Gravenhage

Daendelsstraat 8.

Lid der N. V. Vereenigde Nederlandsche Kleermakerijen.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.

ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.

ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 BREDA

Telephoon Interc. No. 315.

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403

's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

LEVENSVERZEKERING

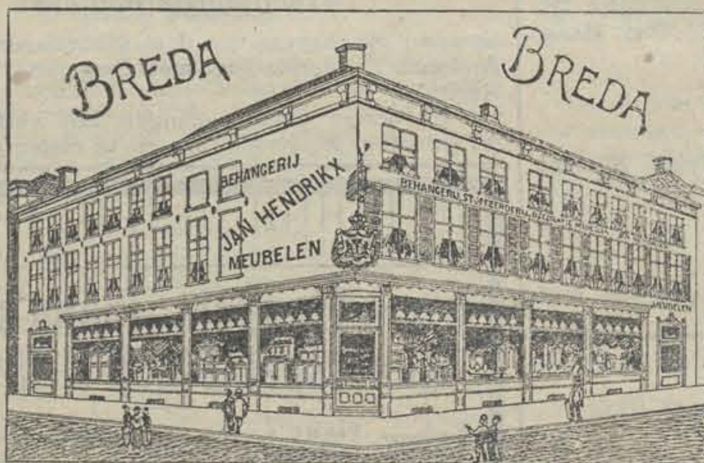
LIJFRENTEN

ONGEVALLENVERZEKERING

COLLECTIEVE ZIEKTEVERZEKERING

LEVENSVERZEKERING-MAATSCHAPPIJ

DE NEDERLANDEN

BOSCHSTRAAT 1.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Onze

Voorjaarsgoederen

beginnen aan te komen.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17, (achter de Veenestr.)

's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in : STAALWAREN.

Groote sorteering in TAFEL- en DESSERTMESSEN ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN, SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

Inrichting voor Complete Meubileering

N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK"

Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij

.... Matrassen ....

C. HOYNG

SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG

AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda.

Garantie voor gave overkomst.

2de Hands Meubelmagazijn

J. C. FERON,

VEENKADE 20 DEN HAAG

STEEDS IN- EN VERKOOP.

Atelier voor herstellingen en veranderingen.

Gevestigd sedert 1880.

Magasin de Nouveautés

voorheen GEBR. LEVY

APELDOORN

Dames- en Kinder-Confectie

.... Mode-Artikelen.......

Verhuizen - Meubels bewaren

E. J. VAN SCHAICK

Boothstraat · Utrecht

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg.*

5 pCt. en **6** pCt. PANDBRIEVEN

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

N°. 11. Donderdag 13 Maart 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

LEZING

Te 's-Gravenhage op *Woensdag 19 Maart a.s. in* het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Kamer No. 4, Groenmarkt. Spreker: de Heer B. D. ABDOELLAH.

Onderwerp: **„Hooger onderwijs in Ned.-Indië".**

Aanvang 8 uur n.m.

De leden der Vereeniging „*Oost en West*" hebben met hunne introducée's vrijen toegang.

Indië op de derde Nederlandsche Jaarbeurs.

Zooals te verwachten was, door de tijdsomstandigheden — de verbreking der geregelde gemeenschap, de ernstige belemmering van den handel met onze overzeesche gewesten — was Indië zeer schraal op de Jaarbeurs vertegenwoordigd. In een hoek, links van den ingang op het plein van het Vreeburg, namen onze koloniën een hoogst bescheiden plaats in. In een zaaltje, waarvan de buitenzijde in het oog viel door de versiering met een omlijsting in oud-Javaanschen stijl, had het Departement van Koloniën zijne jongste uitgaven, jaarverslagen, statistieken, enz. tentoongesteld, en een paar monsters Indische producten e. d. Welwillend was daarbij de gelegenheid gegeven aan de vereeniging Oost en West om hare edita, het Koloniaal Weekblad, de boekjes betreffende de Staats- en particuliere betrekkingen in Indië o. a. neer te leggen. Naast dit gouvernements-vertrek had de Nederlandsche Handelmaatschappij ruimte ingenomen, om de geschiedenis van haar handel en bedrijf, en de wisselingen, met de ontwikkeling tot den huidigen dag, in grafische voorstellingen bekend te maken, en aan te toonen den stand der verschillende Indische ondernemingen, waarbij zij meer rechtstreeks betrokken is, of waarover zij het beheer of het oppertoezicht voert. Ook zij gaf te zien enkele monsters producten. Aan de andere zijde van het door het Departement van Koloniën bezette deel was het Koloniaal Instituut, dat mede den invloed van den oorlog in aanmerking genomen, goed voor den dag gekomen, vertoonende in kaart en beeld iets van de groote beteekenis van onze koloniën voor den handel en nijverheid; de verschillende door het Instituut reeds uitgegeven verdienstelijke boekwerken en verslagen lagen er ter inzage, — maar vooral moesten de aandacht trekken de nette, met groote zorg uitgestalde monsters van bosch-, landbouw- en nijverheidsproducten.

Moge de aanbrekende tijd, het nieuwe leven, waarnaar alle menschen zoo hartgrondig haken, waarin het vrije verkeer groote bedrijvigheid en ruiling van goederen zal brengen bij de volkeren onderling, wat voor ons land en zijne koloniën, onder het licht der nieuw verrijzende denkbeelden, wat betreft de verhouding der verschillende rassen, van zoo groote beteekenis kan zijn, tot gevolg hebben, dat door tijdige samenwerking van particulieren, vereenigingen en maatschappijen in Oost- en West-Indië en in Nederland, met krachtigen steun van de Regeering, op de volgende Jaarbeurs onze koloniën een groote, beduidende, aandachttrekkende plaats innemen —, ja, eene eerste, zooals zij verdienen, door den rijken schat harer producten op allerlei gebied, welke, velen nijveren in ons land niet voldoende bewust, de onontbeerlijke grondstoffen aanbieden van hunne voortbrengselen of fabrikaten!

Moge het de vereeniging „Oost en West" gegeven zijn, door haren invloed eenigszins krachtig daartoe mede te werken.

UIT DEN VOLKSRAAD.

IV.

(Dr. Rivaï en de Burg. Geneesk. Dienst).

> Maar er is nog meer noodig: de voormannen der Indonesische volken moeten inzien, dat die volken r e c h t hebben op gezondheid, moeten inzien dat het even noodig is te roepen om recht op volkshygiëne, als om recht op volksonderwijs.
>
> (T i l l e m a in brochure „Kampongwee").

Het lid, dr. Abdoel Rivaï heeft, blijkens de met de jongste mail ontvangen Volksraad-Handelingen, de algemeene beschouwingen over de aanvullingsbegrooting 1919 aangegrepen als gelegenheid om ten tweede male [1]) de werkwijze en de inrichting van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst aan een scherpe critiek te onderwerpen. In een zakelijk, deskundig en waardig betoog toonde dr. Rivaï aan hoe het te wijten is in de eerste plaats aan de bureaucratische inrichting van den geneeskundigen dienst, dat voor de volksgezondheid in Indië niet gedaan wordt, wat met de beschikbare middelen gedaan zou kunnen en moeten worden.

In ons overzicht „Bureaucratius' oude dag" wezen wij, naar aanleiding van mr. dr. Schumann's rede, op het verouderde systeem van geheimhouding van gegevens, dat door onze ambtenaren-regeering in Indië tot nog toe gehuldigd wordt. De Volksraad zal — het dure misschien wat lang — dit stelsel doen vallen. De leden van dat college zullen steeds hameren op hetzelfde aambeeld, zullen steeds bij de regeering aandringen om openbaarmaking van door haar verkregen praktijk-gegevens en voor dien aandrang zal eens èn Buitenzorg èn Batavia moeten zwichten.

Dr. Rivaï, die voor zijn rede over den gezondheidsdienst statistische gegevens noodig had, kon deze niet dan met veel moeite en langs een omweg machtig worden en dan nog slechts onvolledig, want de sterftecijfers van 1916 en 1917 (de eerste slechts gedeeltelijk) berusten op de inspectiebureaux, volgens een verklaring van den hoofdinspecteur B. G. D., dr. De Vogel.

„Het ligt in de bedoeling" — aldus genoemde dienstchef" — om de statistische gegevens betreffende den door mij beheerden dienst in een publicatie geregeld te doen verschijnen."

Het ligt in de bedoeling... wij kennen die „leuze", welke geheel overeenkomt met Speenhoff's: „Er wordt aan gewerkt". Maar — aangenomen nog, dat inderdaad binnenkort de B.G.D. statistische gegevens gaat publiceeren, dan wordt, hoewel een *goed*, toch weer een *half* werk verricht. Zoo lang Indië niet bezit een Centraal Statistisch Bureau (bijv. in den geest als dat van Australië), zoo lang alle diensttakken hun statistische gegevens-materiaal niet ter verwerking zenden aan een centraal orgaan, zóó lang blijven alle Indische statistieken *minderwaardig* en *onoverzichtelijk.* [2])

Niet volledig uitgerust, kwam dr. Rivaï in den Volksraad aan het woord, maar hij meende toch, aan de hand van 't geen hem ter beschikking stond, antwoord te kunnen geven op de twee volgende vragen:

1. Hoe het gesteld is met den gezondheidstoestand van de drie hoofdplaatsen op Java?
2. Welk resultaat de individueele ziekenbehandeling en de kostelooze verstrekking van medicijnen aan behoeftige Inlanders heeft, waarvan in de memorie van antwoord is gezegd, dat zij zonder onderscheid van landaard tot dusver niet onderbroken werd?

Aan de hand der hem verstrekte cijfers, geeft dr. Rivaï eenige staaltjes omtrent de sterfte in de drie hoofdplaatsen van Java, staatjes, die ons een treurig beeld ophangen van de hygiënische toestanden in de dichtst bevolkte streken. *Er blijkt in de eerste plaats uit, dat de gezondheidstoestand in Batavia Semarang en Soerabaja de laatste vier jaren sterk achteruitgaande is.*

Het sterfte-cijfer voor Batavia bedroeg in 1914, 1915, 1916 en 1917 respectievelijk 41.9; 44.1; 43.1 en 46.1 pro mille. Een cijfer, dat in Europa vóór den oorlog nergens gehaald werd, zelfs niet in Rusland, met z'n gebrekkigen hygiënischen dienst!

Voor Semarang bedroegen bovenbedoelde cijfers voor '15, '16 en '17: 40.56; 41.14 en 62.67.

Soerabaja gaf alleen het cijfer voor 1917: 48.37.

Als voornaamste oorzaak-ziekte voor dit hooge sterfte-cijfer op Java wordt genoemd m a l a r i a. Dr. Rivaï geeft o. m. de volgende tabel van ziekten met daarachter het aantal personen, dat van April-December 1917, overleed in de gemeente Soerabaja.

Malaria	2577
Dysenterie	333
Longtuberculose	848
Syphilis	168
Ziekten aan de ademhalingsorganen	1180

Van de 2577 slachtoffers van de malaria zijn 2439 Inlanders, 89 Chineezen, 18 Arabieren en 32 Europeanen. Per maand stierven dus in Soerabaja (in 1917) 244 Inlanders tengevolge van malaria.

[1]) Zie Handelingen Voorjaarszitting 1918, Begrootingsdebatten.

[2]) Hoe gebrekkig zijn niet de Statistieken van den Invoer en den Uitvoer!

Hierover merkt dr. Rivaï op:

,,Is malaria dan een ziekte, die zooveel slachtoffers eischen moet?

Neen, Mijnheer de Voorzitter, de statistische overzichten van den Militairen Geneeskundigen Dienst zijn daar, om dit te bewijzen.

In 1913 werden wegens malaria 5191 militairen behandeld. Hiervan zijn slechts overleden 27. Rekent men uit, hoe groot het sterftecijfer is per 1000 man, gemiddelde legersterkte, dan krijgt men den mortaliteitscoëfficiënt van 0.9.

Het lage sterftecijfer bij den Militairen Geneeskundigen Dienst is het gevolg van de geneeskundige behandeling, die de militairen hebben.

De voornaamste oorzaak van het hooge sterfte-cijfer van malaria op Batavia en Soerabaja is dan ook het gemis aan geneeskundige behandeling.

Slechte voeding van het lichaam en slechte woningtoestanden zijn zeker factoren, die ook invloed hebben op het hooger worden van de sterftecijfers. De verbetering van deze toestanden hangt samen met de verbetering van de sociale en maatschappelijke toestanden en het uitblijven dezer laatste verbetering mag alleen niet geweten worden aan den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Wel is de Burgerlijke Geneeskundige Dienst aansprakelijk voor de toestanden op zuiver medisch gebied. Hier schiet de Burgerlijke Geneeskundige Dienst te kort.''

Na eenige opmerkingen omtrent de malaria in Soerabaja vervolgt dr. R.:

,,Mijnheer de Voorzitter! De tijd ontbrak mij om de verstrekte gegevens te bestudeeren met het oog op de verspreiding van geslachtsziekten, op de kindersterfte, op de verspreiding van tuberculose, dysenterie, oogziekten, enz. enz.

Mijnheer de Voorzitter! Ik behoef niet te zeggen, dat ik over de verwaarloozing van den individueelen ziekenzorg voor de Inlandsche bevolking niet tevreden ben, en niet tevreden kan zijn. In dezen treurigen toestand behoort een verandering ten goede te komen. De drie hoofdplaatsen op Java dienen 't eerst aan de beurt te komen.

In verband hiermede heb ik mij gewend tot den Chef van den gezondheidsdienst te Soerabaja, Dr. Citroen, de man, die tijdens de laatste cholera-epidemie te Soerabaja getoond heeft, ,,the right man in the right place'' te zijn. Voor de plichtsbetrachting, den ijver en het getoonde beleid om in die moeilijke dagen met zijn kleinen staf van medewerkers en personeel samen te werken breng ik gaarne van deze plaats hulde. Hoe er te Soerabaja in die dagen door Dr. Citroen gewerkt werd, welwillend gesteund door particuliere geneesheeren, kan men een voorstelling maken, als ik mededeel, dat volgens Dr. Citroen in die dagen 350.000 inentingen tegen de cholera zijn gedaan. Dr. Citroen heeft nl., op verzoek van den Inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst, ver buiten de grenzen van Soerabaja de inentingen gedaan.

Hij heeft dan ook met voldoening mogen constateeren, dat reeds in October géén enkel choleralgeval meer voorkwam.''

Tal van bijzonderheden omtrent den gezondheidstoestand moeten wij hier, in verband met de plaatsruimte achterwege laten; zij zouden echter niet nalaten diepen indruk te maken op den lezer, die weliswaar door Tillima's Kampongwee ingewijd werd in de ellende van den Indischen kampongbewoner, maar die door de deskundige en geheel op feiten en cijfers berustende rede van dr. Rivaï, nog meer overtuigd zullen worden van de gebiedende noodzakelijkheid Indië gezond te maken.

Er is in dit opzicht in ons driehonderdjarig overheerscherstijdperk veel, zeer veel verwaarloosd.

Veel, heel veel goed werk zal kunnen gedaan worden door de voormannen der Indonesiers. Want het moge waar zijn, dat de burgerlijke geneeskundige dienst te kort schiet in zijn taak, aan den anderen kant is bij de Inheemsche bevolking — *dus de direct belanghebbende* — een misdadige onverschilligheid waar te nemen.

Kampongwee! Voorzeker, met Tillema verafschuwen wij de walgelijke toestanden van de Indische kampongs, naast hem willen wij ons scharen in zijn strijd tegen die ellende, maar... *dan worde de strijd ook overgebracht op het terrein van den Javaan!*

Scherpe critiek op het regeeringsbeleid, daar waar noodig, maar aan den anderen kant ook intensieve arbeid in de kampongsamenleving, teneinde den Javaan te overtuigen, dat een in modder en een verpeste atmosfeer levend volk, ook al leeft het in vrijheid, moet ondergaan!

Het is gelukkig, dat naast zuiver politieke voormannen, ook een dr. Rivaï in den Volksraad zit. Hij is Indonesiër en kan opkomen voor de belangen van eigen volk en land.

Haag 3-3-19. W. LUBBERINK.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Daad.

Met betrekking tot de relletjes te Koedoes en de rol daarin gespeeld door de S. I., geeft *De Loc.* een artikel, waarin ze allereerst in herinnering brengt, dat ze den 28en Sept. reeds front maakte tegen de actie der S. I. in het Demaksche, tegen de verworden volksbeweging, welke meer naar ontbinding dan naar hervorming neigt.

De daad is gekomen, de lang verwachte, de droeve, welke het noodzakelijk gevolg is van hetgeen daar S. I.-bewind heeten moet.

Uit het gebeurde te Koedoes blijkt, dat de S. I. in die streek het vooral op den ambtenaar gemunt heeft, al ging het verzet niet onmiddellijk tegen de bestuursambtenaren.

,,Het ongemotiveerd, eigendunkelijk en barre optreden van de S. I.ers te Koedoes vormt het hatelijk bewijs van een absoluut negeeren van de gestelde machten, van een ten top gevoerde onverschilligheid ten opzichte der autoriteiten.''

Kwam het den eersten avond tot een botsing tusschen enkele Chineezen en Inlanders, door ontaktisch optreden van Inlandsche zijde, den tweeden dag werd er een actie tegen de Chineesche gemeente op touw gezet, zonder dat er ter bevoegder plaatse klachten werden ingediend.

Met snij-, steek- en breekwerktuigen bewapende S. I.ers trokken tegen het Chineesche kamp op en vernielden, verbrandden, plunderden en moordden gelijk in den oorlog.

De controleur met zijn bestuursambtenaren m o e s t e n werkeloos blijven en toezien. Eerst toen de Semarangsche politie kwam, werden de oproerigen zonder veel moeite uiteengeslagen, doch toen was de ,,daad'' verricht, die een eerste gruwelijke uiting is van de verworden S. I. ,,En er komt in het Demaksche en Koedoesche en Japarasche geen rust, zoolang daar de S. I.-kepela's wargo het heft in handen houden.'' Het gezag kreeg er een nekslag, daar het gezagloos werd en de S. I.-macht triomfeerde.

Militairen zijn er naar Koedoes gezonden, ,,doch het is de onontkoombare taak van het binnenlandsch bestuur snel en met stelligheid een einde te maken aan de macht van de verworden S. I. in de streken van Demak, Koedoes en Japara''. Het mes zonder gena in de wonde, mede ten bate der bevolking.

Naar aanleiding van het bovenstaande maakt de heer D e V o g e l in een later nummer van *De Loc.* eenige opmerkingen.

Hij vermeent, dat de kiem van het gebeurde te Koedoes op vele honderden plaatsen aanwezig is, maar schijnbaar nergens zoo gunstige omstandigheden gevonden heeft om tot de volle gedaante uit te groeien.

Dat de aanleiding gevonden wordt in het gedrijf van wijsneuzige S. I.-bestuursleden, kan zijn, maar dat die S. I.-bestuursleden erin zouden slagen om eenige duizenden tevreden en gelukkige menschen te vervormen tot een bende dieven en moordenaars, wil er bij hem niet in, tenzij er in die massa instincten aanwezig waren, welke dien kant uitgingen.

En die instincten bestaan alom. De Chineezen zijn geen geliefkoosde individuen bij de Javanen. Als leverancier, opkooper, als tusschenpersonen tusschen Europeeschen handel en den Inlander, overal vinden we den Chinees, en de kanalen, waarlangs Kromo zijn centen ziet wegrollen, eindigen meerendeels in de zakken der Chineezen.

Werd die middenstand gevormd door den landsman zelf, dan zou de ontevredenheid zich tegen dezen keeren, maar ontdaan van rassenhaat.

In Europa zien we hetzelfde ten opzichte van het nijvere, scherpzinnige Jodenvolk en in ons eigen land plundert het volk de winkels van bakker en kruidenier ,wanneer de vlam der ontevredenheid over ondragelijke levensomstandigheden uitslaat.

Bezien we uit dit oogpunt het gebeurde te Koedoes, dan kan het zijn voordeel hebben na te gaan of er redenen zijn, die de massa rijp gemaakt hebben

om met succes de bewerking der S. I.-leiders te ondergaan.

De tijden, welke we doormaken, maken de levensomstandigheden voor den Inlander niet eenvoudig, denken we slechts aan de prijsstijging van rijst katoen en petroleum ,terwijl de belastingen geen vermindering ondergingen en het besef van den eigen toestand den Inlander duidelijk voor oogen komt.

Met het ontwaken van dit volk tengevolge van het volksonderwijs zal als logisch gevolg moeten optreden ontevredenheid, al was het alleen om de pijnlijke bewustwording van alle omgevende rassen het minste te zijn.

De zorgen van het binnenlandsch bestuur gaan zeer ver, waar het dobbelen betreft, het feestvieren en het bepalen van maximumprijzen, maar wanneer het er op aankomt, dat Kromo de volle waarde krijgt voor de producten van zijn arbeid, „dan houdt de vaderlijke zorg op en zwerft de ongelukkige Kromo alleen op de verraderlijke baren van de economie, alleen staat hij in den hulpeloozen toestand van gebonden te zijn door onbegrepen knellende overeenkomsten met Chineezen, Arabieren en anderen."

Het ontbreekt aan maatregelen tot daadwerkelijke bescherming van den Inlander in economischen zin, die tot gevolg hadden kunnen hebben, dat de scholen verstandiger en daarbij tevreden individuen afleverden.

De loemboengs en afdeelingsbanken hebben geen resultaten opgeleverd in het belang van de massa, de toestanden zijn niet gewijzigd, men heeft blijkbaar de juiste snaren niet weten te doen trillen.

Dan lag er in de houding van de regeering ten opzichte van de S. I. „iets diplomatieks, iets van coquetteeren om milder stemming te krijgen omtrent eigen beleid". Dat heeft indruk gemaakt op den man van de straat. De S. I. toch brengt zijn grieven naar voren, daar werd notitie van genomen, nu en dan eens iets verbeterd en dat was voor den eenvoudigen Inlander genoeg om tot het denkbeeld te komen van een macht naast het bestuur. „Dat S. I. leiders daarvan misbruik maken, is gezien het gehalte van velen daarvan niets verbazingwekkends, te meer niet wanneer het achteraf een klein kunstje blijkt, door de aanwezigheid van veel latente ontevredenheid."

Inderdaad het mes moet in de wonde gezet worden, maar dan ga daarmee gepaard een bloedonderzoek van den patient, om nauwkeurig te bepalen, of er geen diepere en algemeener oorzaak is.

„Wellicht brengt dit onderzoek ons op 't spoor van een infectiehaard, waarin wij herkennen zullen de fouten van een Algemeen Bestuursbeleid en dan ook daarin zonder gena het mes."

Leenen of sparen.

Hierover schrijft het „*Bad. Nbl.* met betrekking tot de 40.000.000 gld., waarover in den Volksraad zooveel te doen is geweest. De kwestie was deze. Toen Indië in 1905 een inzinking beleefde, kwam het moederland de kolonie te hulp door de f 40.000.000, die Nederland had voorgeschoten niet terug te vorderen, doch daarvoor zelf een leening aan te gaan.

„Zulks geschiedde ten einde de kolonie in staat te stellen om zonder geldelijk bezwaar geleidelijk een even groot bedrag te leenen ter bestrijding van uitgaven in het belang der economische ontwikkeling der Inlandsche bevolking."

Een dergelijk bedrag is echter nooit geleend en vandaar de vraag: Is er gehandeld in strijd met de bedoeling der schenking, ja of neen?

De vraag is van twee zijden geheel tegengesteld beantwoord. De eene partij voert aan, dat het de bedoeling was, dat er geleend zou worden, en er is niet geleend. Wel zijn er uitgaven gedaan in het belang van de economische ontwikkeling, doch die uitgaven zijn uit de gewone inkomsten betaald. Derhalve is de Regeering in gebreke gebleven aan de bedoelingen van den begrootingswetgever te voldoen.

De andere partij ziet in de schenking het doel om Indië uit zijn inzinking op te heffen en daarom ging het.

Toen f 40.000.000 voor de economische opheffing was toegestaan met nauwkeurige omschrijving van de werken, waarvoor de som besteed zou worden, bleek, doordat de volgende jaren de inkomsten bijzonder mee vielen, dat dit extra bedrag eigenlijk niet noodig geweest was, daar het uit het batig saldo van 61 millioen kon gevonden worden.

Er zijn dus f 40.000.000 voor het gestelde doel besteed, het doel is verwezenlijkt en Indië is niets te kort gedaan.

Voor de eene richting was het doel: werken uit geleende gelden. De andere zegt: Doel was uitsluitend de totstandkoming der beoogde werken.

Leest men de Kamerstukken er op na, zoo ziet men, dat bij Minister en Kamerleden de overtuiging heerschte: de werken zijn doel, het leenen middel.

En zoo komt men tot de vraag, die niet alleen van belang is voor het verleden, maar ook voor de toekomst: Wat is het beste, buitengewone werken — scholen, spoorwegen, irrigaties, enz. — zooveel mogelijk uit de gewone ontvangsten te betalen, of daarvoor te leenen?

Het *Bat. Nbl.* is voor een krachtige leeningspolitiek, welke het op de volgende wijze motiveert.

Vóór 1913 betaalde men vrijwel alle uitgaven voor productieve werken als spoorwegen, havens, irrigatiën, enz. uit de gewone inkomsten, hetgeen een besparing en belegging was van overschot uit jaarlijksch inkomen in rente-afwerpende objecten. „Maar, — te midden van de dringende behoeften aan allerlei voorzieningen (scholen, gezondheidsdiensten, woningverbetering, afkoop particuliere landerijen, wegen, enz.) — geleek het op het sparen van een vader, die daartoe zijn kinderen in ellende laat." Sinds 1915 heeft men een bedrag van 140 millioen geleend en er zal volgens de begrooting van 1918 nog een 100 millioen bij moeten komen voor allerlei productieve werken, waarvoor de laatste jaren gemiddeld 45 millioen beschikbaar gesteld werd.

Bedenkt men, dat voor afkoop particuliere landerijen ± 150 millioen, voor verdere irrigatiewerken op Java 250 mill. en voor spoorwegen op de B.B. minstens 100 mill. noodig zal zijn, dus samen een half milliard, dat er voor de meest noodige productieve werken buiten Java, voor nieuwe of zich uitbreidende bedrijven een zelfde som vereischt wordt, dan ziet men, dat volgens de huidige leeningspolitiek die werken eerst over een kwart eeuw voltooid zouden kunnen zijn. Ergo, 45 mill. jaarlijks is niet genoeg.

Anderen meenen, dat niet meer dan 35 mill. besteed mag worden. Immers, rente en aflossing van leeningen drukken op den gewonen dienst; de gewone inkomsten stijgen gemiddeld met 5 pCt. 's jaars, dus mogen de voor leeningen bestemde gelden ook slechts met 5 pCt. 's jaars stijgen, wat erop neerkomt, dat er 35 mill. geleend mag worden.

Al is er in verband met het tegenwoordige begrootingssysteem voor bovenstaand cijfer veel te zeggen, men moet niet uitgaan van een a priori of historisch aanvaard systeem, maar van uit de eischen der werkelijkheid. En dan moet een land als Indië sneller tot verdere ontwikkeling kunnen komen.

En dat kan wanneer men zich vrij maakt van de onzalige gedachte om naar het accres der gewone middelen ook dat der buitengewone uitgaven of inkomsten te willen bepalen.

„Juist wanneer men een strenge scheiding maakt tusschen gewonen en buitengewonen dienst, vervalt de onhoudbare theorie, dat de omvang van den laatste uitsluitend van dien van den eerste afhankelijk zou zijn.

Die afhankelijkheid heeft alleen recht van bestaan naarmate de buitengewone uitgaven voor improductieve doeleinden worden bestemd."

Zoo zal men rente en aflossing van gelden, besteed voor scholenbouw, wegen, leger en vloot, beleidvol moeten baseeren op de uitkomsten van den gewonen dienst, doch rente en aflossing van werken, waarvan de te verwachten inkomsten of besparingen toereikend zullen wezen voor de gesloten leeningen, hebben met den gewonen dienst en het begrootingssysteem niets te maken. In die gewone inkomsten wordt in Indië altijd een factor betrokken, die er niet in thuis hoort, n.l. de baten van tin en opium. Waar de tinmijnen na 15 à 20 jaar waarschijnlijk uitgeput zullen zijn en ook de opiumopbrengsten binnen afzienbaren tijd aanmerkelijk

zullen verminderen, is het een verkeerde politiek de opiumbaten steeds te verlagen, zonder naar andere middelen uit te zien, waardoor de inkomsten op peil blijven niet alleen, maar voor een accres te zorgen, „iets wat op allerlei manieren mogelijk is, zoodra de uitrusting der gouvernements- en andere diensten berekend is, niet op enkele deelen van Insulinde, maar op een volledige ontginning van den ganschen Archipel."

Deze financieele politiek wordt ook voorgestaan door Mr. Dr. A. van Gijn, zooals bleek uit zijn op 27 Nov. 1917 in het Indisch Genootschap gehouden voordracht 'over de inrichting der Indische begrooting.

Tevens stelde hij in 't licht, dat, daar jaarlijks 6 à 7 millioen op den gewonen dienst aan buitengewone uitgaven wordt besteed, òf de inkomsten met dat bedrag konden verminderen, òf de gewone uitgaven stijgen. Het tweede zou in de gelegenheid stellen om eene flinke leening in enkele jaren te verwerken.

Is men daarenboven behoedzaam bij het ramen van den levensduur der objecten, waarvoor geleend wordt, zoodat de daarvoor loopende leeningen afgelost worden in termijnen die korter zijn dan de betreffende levensduur, zoo staat het nieuwere systeem, wat soliditeit betreft, geenszins ten achter bij het oude.

Suriname.

„De West" van 24 Januari schrijft over een afgrijselijk „obia-drama", dat in Britsch-Guiana is afgespeeld:

„Twee jaar geleden werd op de plantage Nooitgedacht een klein meisje vermist, Molly Schulz, het dochtertje van den directeur der plantage.

Vergeefs werd de geheele plantage afgezocht. Het kind was en bleef spoorloos verdwenen.

Kort daarna begonnen geruchten de ronde te doen die aanleiding gaven tot een politie-onderzoek.

Hoe men echter ondervraagde, niemand kon of wilde iets zeggen en zelfs was het opvallend dat vele inwoners de plantage in dien tijd verlieten.

Meer en meer vermoedde men, dat achter al dit geheimzinnige een drama schuilde. De politie gaf de zaak niet op. De beste detectives werden met het onderzoek belast.

Langen tijd was beweerd, dat Molly verdronken zou zijn. Maar dit bleek onjuist, toen later hoed en schoenen van het kind ontdekt werden en ten slotte ook haar lijk gevonden werd, verborgen onder een boom.

Zonder nog bepaalde aanwijzingen te hebben, begon de politie eenige arrestaties te doen van personen wier houding verdacht scheen. In de gevangenis deed een der verdachten een bekentenis, die een vreeselijke onthulling bracht.

Het kind was vermoord om een „obeah" te bereiden. Voor die obeah waren de oogen van een blank kind noodig. De obeah moest dienen om den moordenaar een goede postie te verzekeren op de plantage en hem te doen stijgen in de oogen van den directeur, nota bene de vader van het vermoorde kind.

Op listige wijze was het meisje aan de moeder ontstolen, weggevoerd naar een plaats in het bosch, waar het ter dood gebracht werd en de oogen werden uitgestoken. Met de oogappels, waar het om te doen was, werd de obeah bereid. Een deel daarvan werd verborgen in een post onder de onbijttafel van Molly's vader, de rest werd in een cacaoboom gedeponeerd."

Vier personen werden na een langdurig strafgeding tot den strop veroordeeld en omstreeks half Januari opgehangen. Hun namen waren: Soodin, Mahadeo, Joseph Paul en James Lewis.

Naar de namen te oordeelen waren de laatste twee Britsch-Indiërs, de beide andere inboorlingen.

Soodin schijnt later op zijn bekentenis te zijn teruggekomen. Alle vier veroordeelden hielden tot het oogenblik van hun dood hun onschuld vol.

* * *

Onder het hoofd *„Actueel"* heeft de *„Controleur"* van 8 Maart het over de oprichting van vier nieuwe partijen, die in voorbereiding zou zijn.

„De bedoeling zou nu wezen, een Democratische Unie te vormen, die o.m. voor den verkoop van een aantal West-Indische eilanden (voor 5 milliard, een bod, door de Vereen. Staten al enkele malen gedaan!) zou propageeren. Op die manier zou Nederland weer op krachten komen, en zou b.v. de sociale wetgeving krachtig kunnen worden ter hand genomen."

„Wij deelen — aldus besluit het blad — een en ander onder voorbehoud mee.

Dat wij nog dit jaar groote veranderingen op politiek gebied zullen beleven, gelooft evenwel ieder, die een fijne politieke neus heeft."

Blijkbaar heeft de vorige Minister van Koloniën niet veel succes gehad met zijn mededeeling, dat er van een dergelijk bod door de Vereenigde Staten geen sprake is geweest.

Vijf milliard voor „een aantal West-Indische eilanden" — waaronder Suriname dus niet begrepen zou zijn — is inderdaad geen krenterig bod, en dat terwijl de Deensch-West-Indische eilanden, die, in verband met het Panamakanaal, gunstiger gelegen zijn dan onze Benedenwindsche Eilanden, niet meer dan 25 millioen dollars hebben „opgebracht", welke koopsom, als we ons niet bedriegen, nog niet eens voldaan is!

Met die vijf milliard „zou Nederland weer op krachten komen." En gelukte het Suriname ook voor een paar milliardjes van de hand te doen, dan zou men hier met het geld geen raad weten.

Verdient het geen overweging dat de Ministers van Koloniën en van Buitenlandsche Zaken gezamenlijk opnieuw een verklaring afleggen omtrent dat vermeende bod van de Vereenigde Staten? Anders zet het zich vast in het brein van hen, die zinnen op een gemakkelijke manier om van onze crisisuitgaven enz. af te komen.

Van dit vermeende bod is er ook sprake in een artikel in *„Eigen Haard"* van 7 Maart, getiteld *„Van verloren terrein en nieuwe kansen"*, geteekend G. H. J. De schrijver van dit met zes aardige kiekjes verluchte artikel denkt er overigens niet aan dat wij ons moeten ontdoen van onze West-Indische koloniën. Integendeel:

„Het is waar — aldus de schrijver — dat de tijden veranderd zijn en dat met het verdwijnen van Holland's macht, voortvloeiende uit tal van natuurlijke oorzaken, een poging tot standhouden, dikwerf dwaasheid zou moeten heeten. Doch daar, waar nog kans op eervol en succesvol standhouden bestaat, dàar dient deze dan te worden benut; en het is deze overweging, die er ons toe bracht de aandacht te vestigen op een eerlijke kans, die er voor ons land bestaat, doch die nog ongebruikt gelaten wordt, n.l. onze West-Indische Koloniën."

......„Men heeft nu eenmaal een groot vooroordeel tegen de West, en welke pogingen ook in het werk gesteld worden, niemand vindt het de moeite waard om te weten te komen wat er daar te koop is of wat er uit onze bezittingen daar gehaald zou kunnen worden."

.......„In plaats van zich grondig te laten voorlichten en zelf mee de toestanden te onderzoeken, staart men zich eenvoudig blind op eenige niet te ontkennen groote, ja zeer groote moeilijkheden, welke daar ginds te overwinnen zijn, alvorens er kans op succes is. Men vergeet daarbij, dat er *overal* in het leven moeilijkheden te overwinnen zijn. Is er ooit iets tot stand gebracht zonder dat er zich hinderpalen voordeden? Maar als in West-Indië iets niet direct gelukt, deugt het niet." ......„Onbekend maakt onbemind! Ziet daar de hoofdoorzaak van al het wee van West-Indië".

Van die onbekendheid geeft de schrijver eenige vermakelijke staaltjes.

Niet alleen het gouvernement en Nederland's regeering — zoo besluit de schrijver — „maar in de eerste plaats de nationale handel, scheepvaart, financiën, kortom alle bij de Nederlandsche zakenwereld betrokkenen moeten de handen ineenslaan om West-Indië op te voeren tot de welvaart, die het bij oordeelkundige exploitatie bereiken kàn!"

Curaçao.

In de Cur. bladen van j.l. lezen wij:

Via St. Kitts is uit Nederland het draadloos bericht ontvangen, dat de heer J. H. J. Hamelberg gep. ambtenaar dezer kolonie, te Soestdijk is overleden.

De heer H. begon zijn loopbaan als onderwijzer. Daarna werd hij archivaris, postdirecteur, en later nam hij de betrekking van gouvernements-secretaris waar. In 1903 trad hij tijdelijk als zaakgelastigde van Nederland te Caracas op.

Niet alleen als ambtenaar heeft hij zich verdienstelijk weten te maken door o.a. het archief der kolonie in orde te brengen, maar ook als schrijver, door de kolonie in menig geschrift meer bekend te maken en hare belangen voor te staan en te bevorderen.

Hij was de oprichter van het „Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap", dat helaas! geen lang bestaan mocht hebben.

De „Cultuur Maatschappij der Ned. Antillen" op St. Eustatius en de Sisal-onderneming op Mount-Pleasant hebben voor een groot deel haar ontstaan aan hem te danken.

Laatstelijk is hij eenigen tijd adviseur voor West-Indië aan het Departement van Koloniën geweest, doch moest om gezondheidsredenen ontslag nemen.

Kort vóór zijn afsterven werkte hij nog mede tot de voorgenomen oprichting van een tijdschrift „*De West*" en richtte hij zich tot redacteurs en uitgevers van de Curaçaosche bladen, hunne medewerking in-loepende voor de rubriek „Curaçao" van het op te richten orgaan.

Hij ruste in vrede!

* * *

Namens het Comité, dat zich uit de hh. dr. N. W a t e r m a n, E d. S. L a n s b e r g, C. S. G o r s i r a JPE z. en E d w i n S e n i o r hier had gevormd met het doel, om versterkende middelen te verstrekken aan de behoeftige lijders aan de griep-epidemie, die onlangs hier heerschte, ontvingen wij van laatstgenoemd lid der commissie een Extract uit de Rekening en Verantwoording van ingezamelde liefdegiften, met den daarbij behoorenden Staat, aantoonende de uitdeeling der voedingsmiddelen, welke stukken aangeboden zijn aan de personen, die tot voormeld doel hebben bijgedragen, en gedeponeerd zullen worden ten kantore van den Openbaren Gezondheidsdienst ter inzage van andere belanghebbenden.

Uit het Extract blijkt, dat de ontvangsten der commissie *f* 2610.— en de uitgaven *f* 1735.64 hebben bedragen, zoodat er een saldo van *f* 874.36 is overgeschoten, dat belegd is bij de *Maduro's Bank* en beschikbaar gesteld ter voorziening in de behoefte van arme patiënten, ingevolge regeling door dr. W a t e r m a n.

Door haar optreden heeft de commissie voorzeker een prijzenswaardig werk verricht, waarvoor de bevolking haar dank verschuldigd is.

* * *

In de groote bovenzaal van de nieuwe school op San Mateo is een Oratorium uitgevoerd, dat door een talrijk publiek werd bijgewoond. De Gouverneur, vergezeld van ZHEG.'s mil. adjudant, woonde het bij. 12 Januari werd de uitvoering van het muzikale drama herhaald.

* * *

Een comité met den heer mr. J. B. G o r s i r a, Procureur-generaal tot voorzitter, en den heer A. A. B o o m, Hoofdagent van den K. W. I. M. tot secretaris, heeft zich gevormd met het doel, om den aftredenden Gouverneur der kolonie, bij diens terugkeer naar Nederland, een huldeblijk aan te bieden.

* * *

De „Curaçaosche Handel Maatschappij" heeft een hulpkantoor onder den naam van „Curaçao Trading Co." te Maracaibo opgericht en het beheer daarvan opgedragen aan den heer C. C. D e b r o t.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Kromo's Toestand. De *Kaoem Moeda* schrijft, dat de actie der Inlanders hoe langer hoe sterker wordt. Zij willen, zoo spreken zij zich uit, niet langer hun ellendigen toestand verdragen. *Kromo* schreeuwt en weent, want hij heeft honger, ja ligt op sterven. De gelduivels trekken er zich niets van aan. Wat toch zullen zij doen om de bevolking te hulp te komen? De droge en warme tijd is ingetreden, de padi-aanplant is mislukt en Kromo is door den ziektestoestand, waarin hij verkeert, niet in de mogelijkheid om in zijn levensonderhoud te voorzien. In werkelijkheid hebben de vele suiker- en tabaksondernemingen en andere fabrieken *Kromo* ongelukkig gemaakt. Op het verzoek van de *S. I.* om den rietaanplant te verminderen, is de Regeering niet ingegaan. En nu wordt de open-deur politiek gevolgd. Indië wordt voor het vreemde kapitaal opengesteld, waardoor natuurlijk het aantal ondernemingen zal toenemen. Voor *Kromo* wordt het nog moeilijker. Dan is er nog de militie, die voor *Kromo* gansch niet noodig is. *Kromo* is weerbaar, als zijn maag maar gevuld is en hij voldoende onderwijs erlangt.

Dat *Kromo* onderdrukt wordt, is de schuld van de handelingen van menschen, die beweren de macht in handen te hebben, maar geen medelijden kennen en het bloed zuigen als bloedzuigers. Aan de Inlanders en de Inlandsche pers kan de schuld niet gegeven worden, dat zij haat zaaien, maar wel aan de Europeesche pers en de ambtenaren B. B.

G. P o d a n g bidt in hetzelfde blad om hulp voor zijn rasgenooten, die geen *sawahs* bezitten, omdat deze door de dessahoofden onder pressie aan de fabrieken verkocht zijn. In een noot wordt het volgende er aan toegevoegd: Wacht nog eenige maanden heer Podang. De genoegens, die de ambtenaren genieten, zijn nu nog hun deel. Maar dan zal er een tijd komen, dat ook de landbouwer zijn rechten als mensch zal voelen. Denk aan het hongergevaar! Dit zal voor den kleinen man de zweep zijn, die hem voortdrijft. De bevolking zal zich dan wreken over al de ellende, die over haar is uitgestort. Honger! De drijfkracht van beweging! Zoodra dit gevaar voor de deur staat, zullen der bevolking de oogen opengaan.

„Insulinde". Op de propaganda-vergadering, den 29en Oktober 1918 te Bandong gehouden, verklaarden *Douwes Dekker* en *Soeria Amidjaja*, dat aan alle bevolkingsgroepen gelijke rechten moesten worden toegekend. „*Insulinde*" is de nationale idee toegedaan, heeft naar verbinding der verschillende bevolkingsgroepen, om het algemeen belang te dienen, onder de leus „één voor allen en allen voor één".

„*Insulinde*" is een democratische vereeniging, die niet de eene of andere groep bevoorrechten, maar het welzijn van allen bevorderen wil. Zij bestrijdt de politiek van verdrukking en beoogt een Indisch nationalisme. Een opwekking wordt gedaan om liefde voor het geboorteland en zelfvertrouwen aan te kweeken. In 1912 heeft de toenmalige Gouverneur-Generaal, de heer Idenburg, te kennen gegeven — zoo werd in bovenbedoelde vergadering gereleveerd, — dat Nederland nooit aan Indië zijn vrijheid geven kon. Deze verklaring is door het Indische volk beantwoord met een gebaar, zeggende: „Indië zal vrij zijn." „*Insulinde*" is geen vereeniging van Indo's maar van Indiërs. *(Kaoem Moeda).*

Schoolkwestie. De *Neratja* kan er zich niet mede vereenigen, dat de Hollandsche lagere scholen voor de Inlanders opengesteld worden, zoolang daar nog geen onderwijs in de Inlandsche talen, de oude *adat* en de geschiedenis der Inlanders door Inlandsche onderwijzers gegeven wordt. De schrijver vreest, dat anders de inheemsche zeden, gewoonten, taal, enz., verdwijnen zullen. Worden de Hollandsch-lagere scholen ook voor de Inlanders opengesteld, dan zal ongetwijfeld een groote toeloop van Inlanders naar die scholen plaats hebben, maar slechts 25 pCt. kan worden aangenomen. Het aantal van deze scholen zal moeten worden vermeerderd, wat door het gebrek aan onderwijzers met onoverkomenlijke moeilijkheden gepaard zal gaan. De Holl.-Inl. scholen zullen ook in de verdrukking komen. De welgestelde Hollanders zullen hun kinderen niet samen school willen laten gaan met de kinderen van het land. Zij zullen dan eigen scholen oprichten. En zoo zullen dan de landskinderen slechts omgang hebben met kinderen, aan wier opvoeding en ontwikkeling minder zorg besteed is, kortom die van minder goed gedrag zijn.

De *Darmo Kondo* heeft het over de moeilijkheden, die de Inlanders zullen ondervinden bij aanvragen om op de Europeesche school toegelaten te worden. De schrijver vindt het beter, dat de Europeesche scholen gesloten worden voor de Inlanders. Dan zullen de Inlanders van aanzien, die nu hunne kinderen op de Europeesche scholen hebben en daarom niet veel voor de Holl.-Inl. school voelen, wel genoodzaakt zijn hen op deze scholen te plaatsen. Dan zullen zij wel medewerken om den toestand van deze scholen te verbeteren.

Zelfbestuur. De *Oetoesa Hindia* geeft hierover beschouwingen o.m.: De Inlandsche beweging heeft niet ten doel de bestaande Regeering weg te jagen, maar om de Inlanders in het bezit te stellen van de rechten, die hun in den tegenwoordigen tijd toekomen. Thans heeft men feitelijk twee Regeeringen, de éene in Ned.-Indië en de andere in Holland. De tegenwoordige Regeering is niet de ware Regeering voor ons volk, daar zij niet op de hoogte is van den

waren toestand. Wij willen meer medezeggenschap in de Regeering.

De *Oetoesan Melajoe* echter maakt de volgende gevolgtrekking: De Inlanders verkeeren nog in den toestand van gehoorzamen, waarin zij nog *veel, zeer veel* moeten leeren, voordat zij geschikt zullen zijn voor zelfbestuur.

De *Medan Boediman* zegt, dat het beleid van de Regeering in de laatste vijf jaren gericht is op verbeteringen, maar dat de Inlanders daarvan nog niet geprofiteerd hebben, omdat 1e. die verbeteringen slechts voor de Europeanen bestemd waren, 2e in weerwil dat er meer doktoren gekomen zijn, de *kampongs* toch van geneeskundige hulp verstoken blijven; 3e. de *hormat*-circulaires slechts op papier bestaan. De verbittering der bevolking en de belemmering der vrijheid nemen nog steeds toe; 4e. de gelijkheid voor alle rassen slechts in schijn bestaat. — Onze Regeering is een Hollandsche. Op het papier is alles mooi. Maar hoe kunnen wij vertrouwen stellen in een Regeering, indien hare organen en hare menschen voortgaan met ons het bloed uit te zuigen, ons willekeurig te behandelen, ons te verbitteren?

De *Soeara Rajat*, wijzende op den toestand in Rusland, schrijft dat daaruit de leering te trekken is, dat de Kromo's ook gemakkelijk alles omver kunnen gooien en vernietigen, wat bestemd is om het volk uit te zuigen. Indien de Regeering in Indië veranderd kon worden, zooals die in Rusland, eerst dan zal alle ellende in Indië verdwijnen, want dan zal er geen onderscheid meer zijn tusschen arm en rijk en alle ingezetenen zullen in vrede samen leven. Zou in Indië kunnen gebeuren wat in Rusland tot stand gekomen is?

Ook de *Kemandang Djawa* heeft het over zelfbestuur en zegt daaromtrent, dat wij — Inlanders — toch niet voorbarig moeten zijn en er goed en kalm over moeten nadenken. Dan zal men zich schamen over de geringe kennis, die de Inlanders bezitten. Waar vandaan zullen wij onze ministers, onze rechterlijke ambtenaren en andere autoriteiten moeten halen? Beter is het, dat wij meer werk er van maken om meer en hoogere scholen te krijgen. De Regeering wil ons wel zelfbestuur geven, heeft reeds proeven genomen met de aanstelling van Inlanders tot ambten, die tevoren steeds door Europeanen bekleed werden. Europeesche autoriteiten moeten er ook zijn, doch alleen om het algemeen toezicht te houden. En als bewezen is, dat ook wij voor hoogere betrekkingen geschikt zijn, eerst dan kan beslist worden, of aan ons zelfbestuur gegeven kan worden. Dan zullen wij de Hollanders als onze broeders beschouwen!

Hetzelfde blad zegt ook, dat de Inlanders niet naar een andere Regeering verlangen, daar deze landen (Indië) zich goed gevoelen onder Nederlandsch gezag. Maar men moest hen meer vrijheid geven, ook ten aanzien van de uitingen der pers.

Moeilijkheid. Hetzelfde blad *(Oetoesan Hindia)* brengt ter sprake het verzoek van de Vorstenlandsche Landbouwvereenigingen aan de Regeering om betere bescherming voor hare ondernemingen tegen de toenemende moeilijkheid en schrijft daaromtrent: „Daar gebeuren toch allerlei dingen op Java! De kapitalisten, die toch reeds immer aan de winnende hand zijn, roepen nu hard om hulp. Vooruit! Vooruit! Haast u! Haast u! Want wie het eerste komt, die het eerste maalt!"

In hetzelfde blad staat de volgende opwekking tot de broeders *Moslimin*, op de verschillende ondernemingen: „Maakt scherp uw kapmes, uw grasmes, uw speer, enz. Wrijft uwe strijdwapens in met gif. Bewierookt de heilige wapens elken Donderdagavond Vast, opdat uw verstand helder zij, en bidt om de ontferming van Allah! Maar begint niet! *Nog eens begint niet, voordat uwe vijanden het eerst begonnen zijn!*"

De *Oetoesan Hindia* brengt in herinnering, dat de menschen, die het bestuur te Semarang vormen, den 25en November 1918 tot aan de tanden gewapend waren, omdat...... iemand gedroomd had, dat de *S. I.'ers* van Semarang en andere plaatsen in dien nacht herrie zouden maken. Die droom was slechts een herschenschim, zoo schrijft het blad: „*Maar... indien onze vijanden niet een andere richting inslaan, den weg, die reeds door den heer Tjokroaminoto is aangewezen, zullen stellig groote onlusten verwekt worden. Wrok en honger, ziedaar onze wapenen!*"

Practische strijd. Wij Inlanders — alzoo de *Sinar Hindia* — moeten strijd voeren. Strijden *niet* met kanonnen, geweren of bajonetten, maar met de kracht van ons verstand. Om dit doel te bereiken wordt het volgende in overweging gegeven: Verbetering van het lot der landbouwers, opdat het aantal loontrekkers niet zal toenemen. Vermeerdering van de winsten door toepassing van behoorlijke middelen. Vermindering van de bemoeienis der tusschenhandelaren, door oprichting van cooperatieve vereenigingen. Verder wordt gezegd, dat de kapitalisten beschouwd moeten worden als groote dieven en roovers.

Eén doel. De *Djawi Kondo* schrijft dat 't nu voor den Javaan een roerige tijd is. Wie maar iets, hoe weinig ook, geleerd heeft, roept het terstond uit: „Men heffe het volk op!" „Offer u op aan de belangen van het volk!" „Eendracht maakt macht!" „*Sama rasa, sama rata*". En meer van die gezegden. Dit alles is mooi en goed in theorie. Maar in de praktijk is het anders. Daar ziet men overal tweedracht, twist, ongelijkheid. Vandaar die onrustige toestand. In stede van samenwerking is er getwist onder de leiders. Waarom worden al die vereenigingen niet in één bond gebracht, daar allen toch één doel nastreven, n.m. de opheffing van het volk?

De roode vlag. Hetzelfde blad *(Soeara Rajah)* schrijft naar aanleiding van de verschillende berichten over de revoluties in Europa: Het is mogelijk, dat de bevolking in Indië het gezag ook ondersteboven zal gooien en raden van soldaten, boeren en arbeiders zooals in Rusland instellen. Of er dan relletjes zullen komen, waarbij bloed gestort wordt, zal grootendeels afhangen van de mate van reactie der kapitalisten. Leest de telegrammen, broeders! Ziet, hoe de vorsten als wilde zwijnen weggejaagd worden! Niet de vorsten hebben nu de macht, maar 't volk. Steekt overal de *Roode vlag* uit, het teeken van *menschelijkheid, gelijkheid en broederschap*. Wie zal *Kromo* kunnen tegenhouden, als hij een aanvang neemt met aan te vallen? Laat overal de roode vlag wapperen. Leve vrijheid, broederschap en gelijkheid.

Anti-Inl. Militie. *Sri Diponegoro* maakt melding van een S. I.-vergadering te Makasar, waarin een zekere *Arga*, matroos van de K. M., van de militie gezegd heeft, dat deze een instelling is, die met alle kracht zoo spoedig mogelijk naar den uitersten uithoek van de wereld weggeschopt moet worden. De vergadering verklaarde zich tegen de invoering van een Inlandsche militie.

Geen vertrouwen. De *Pedjadjaran* zegt van de Regeering dat zij in haar beleid tegenover de Inlandsche vereenigingen niet leidend, maar bestraffend optreedt. Van een vader, die zoo doet tegenover zijn kind, dat pas leert loopen, kan niet gezegd worden, dat hij het lief heeft. Zoo is het ook een „leugen", als gezegd wordt dat de Regeering hare onderdanen lief heeft. Thans kan wel verklaard worden, dat het volk geen vertrouwen in de Regeering stelt. Het gelooft het niet, dat de Regeering in werkelijkheid zijne belangen behartigt. Een regeering met een bepaalde en vaste richting moet haar volk opheffen, opdat dit haar meer als leidster dan als regeering zal beschouwen.

Sarkastisch? Als ik Hollander was en Indië besturen moest — schrijft iemand in de *Soeara Djawa* — dan zou ik streng zijn en mij niet storen aan de praatjes van de Inlanders. En ik zou al die scholen opheffen, waar hooger onderwijs gegeven wordt, en die vervangen door scholen voor opleiding van huisjongens en oppassers, anders niet. Want ik moet denken aan de werkverschaffing van mijne arme rasgenooten die meer en meer in dit land in aantal toenemen. En wat betreft de aanvraag der Inlanders om een Technische Hoogeschool in Indië? Ik zou gek zijn, om daaraan gevolg te geven. Voor mij en mijn ras zou het niets dan nadeel zijn!

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onruststokers. Het gewijzigde inzicht der Regeering — alzoo de *Bintang Soerabaja* — ten opzichte der rumoerige schreeuwers, die ten onrechte beschouwd worden als de vertegenwoordigers van het volk, schijnt ook in andere richting dan in de bekende memorie van Antwoord (Volksraad) tot uiting te komen. Men herinnert zich — alzoo de schrijver — hoe de wijze waarop de beruchte „Griseesche affaire" door de Regeering werd afgedaan, vooral bij het Europeesche pandhuispersoneel kwaad bloed heeft gezet, omdat men inzag, dat de geheele dienst daardoor op losse schroeven werd gezet. Sindsdien nam de brutaliteit van het minder goede deel der Inlandsche beambten gestadig toe. Tal van voorbeelden worden medegedeeld en worden in het blad besproken.

Zooals gezegd, schijnt ook bij dezen dienst een frisschere wind te gaan waaien. De beheerders hebben thans de bevoegdheid gekregen, om bij onwil, verzet, tegenwerking of anderszins van de zijde der beambten, dezen te gelasten onmiddellijk het pandhuis te verlaten. Bij weigering kan de hulp der politie worden ingeroepen, omdat een beambte na dienstontneming niet gerechtigd is, langer te verblijven in het voor den openbaren dienst bestemd lokaal, zoodat een beambte, die weigert bedoeld lokaal te verlaten, ge-

acht wordt daar wederrechtelijk te vertoeven en deswege strafbaar is volgens art. 168 eerste alinea van het nieuwe Strafwetboek. Aldus de nieuwe bepaling, waarvan met ingenomenheid melding wordt gemaakt. Ook het goede en rustige deel van het Inlandsche personeel — en dit vormt gelukkig nog de groote meerderheid — zal er ongetwijfeld blij om zijn, dat thans direct maatregelen kunnen worden getroffen tegen onruststokers en slechte elementen.

Ingezonden.

Rijstnood op Java.

Wij ontvingen dezer dagen een brief van Java d.d. 8 Januari 1919, waaraan het volgende ontleend wordt:

„We zitten hier nu hard te piekeren, hoe we aan rijst voor onze bedienden moeten komen. Als men met een auto Soerabaja uitrijdt, staan er op de grens agenten, die onderzoeken of je ook rijst uitvoert. Op de passers wemelt het van oppassers, die zorgen moeten, dat een persoon niet meer dan een bepaalde hoeveelheid koopt. Eigenlijk is er geen aardigheid aan, de lui te helpen. Ik had gezegd, dat ze mijn groententuin konden krijgen, om er ketella of djagoeng op te planten, maar ze hebben gewoon s a j a, s a j a geantwoord en daarmede is het uit. Ze vinden het eenvoudig te veel moeite, een hoop ketellastokken in den grond te steken, die per sé alle opkomen. Aan één zoo'n plant komt meer dan een mensch per dag op kan. Ik zei ook tegen hen: Als jullie dat zelfs te veel moeite vinden, heb je ook geen honger, en zou ik niet weten, waarom ik jullie rijst cadeau zou geven. Overal stuit het bestuur op dergelijken onwil. Ze redeneeren eenvoudig: Nu is er te kort aan rijst en nu moeten de blanda's maar zorgen dat ze er ons goedkoop, liefst voor niet, aan helpen.

De „S a r i k a t I s l a m", die altijd het hardst schreeuwt. heeft er geen cent voor over, noch nu, noch toen er met die influenza-epidemie comité's werden gevormd, om de zieke Javanen aan kosteloos voedsel te helpen.

Er is nu net een vereeniging opgericht van g r o n d v e r h u u r d e r s, dat zijn de Javanen, die hun grond aan de suikerfabrieken verhuren. Daarvoor moeten ze eventjes 10 pct. van wat ze ontvangen, als contributie aan de S. I. afstaan. Over een maand of wat lees je dan weer in de courant: **die en die president van die vereeniging van grondverhuurders is er met zooveel mille van door gegaan!**

Het is geen toestand tegenwoordig op Java. De leden van S. I. zijn bijna allen menschen, die lezen noch schrijven kunnen." K.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Het eerste schip uit Kongo.

Als in ons land tijdens den oorlog een schip uit Indië aankwam, of toen 't konvooi uit Nederland in Indië verscheen, is dat steeds een emotie geweest, die èn door de beteekenis van 't herkregen verband, èn door de lading, die aangebracht werd uiting vond tot in ruimen kring. Wij kunnen er dus zoo best in denken hoe 't den Belgen te moede moet zijn geweest toen de eerste zwaluw uit Kongo 't oude nest in Antwerpen weer terugvond. De „Albertville — genaamd naar de Kongosche plaats — is 't eerste schip, dat sedert 1914 uit Kongo in België is aangekomen. Wel is de verbinding van de Belgen met Afrika niet geheel verbroken geweest, integendeel zelfs, de Belgen hebben een aandeel genomen in den strijd in 't zwarte werelddeel. Hun aandeel in de krijgsverrichtingen in D. Oost-Afrika, vooral onder generaal Tombeur, is van groote beteekenis geweest en in Kongo hebben zij ook 't bestuur onverzwakt blijven voeren, maar de scheepsgemeenschap tusschen kolonie en moederland stond stil. Nu, nadat de Belgen hun land weer bevrijd zien van de vreemde overheersching, moet 't minister Renkin een groote voldoening zijn de groote Afrikaansche kolonie ongerept te hebben kunnen behouden, en moet het zijn opvolger een groote vreugde zijn, nu reeds met de aankomst van de „Albertville" de reeks te hebben kunnen openen van de scheepstochten, die den tijdens den oorlog opgestapelden overvloed naar de Europeesche markt, en aan het Belgische volk zullen brengen.

Vrijdag ten 3 uur n.m. kwam 't schip te Antwerpen aan, waar 't verwelkomd werd door den Minister van Koloniën, burgerlijke en militaire autoriteiten. Antwerpen vlagde, het kwam tot een ware betooging. Aan het gehouden noenmaal voerden de ministers Franck en Franqui 't woord om den in Kongo verrichten arbeid te verheerlijken.

Van de 231 passagiers kwamen 161 uit Kongo, de anderen waren deels te Falmouth opgenomen vluchtelingen. De lading bedroeg 2000 ton producten van allerlei aard.

Volgens de mededeeling der teruggekeerde kolonisten is in Kongo alles normaal en heerscht kalmte in Oost-Afrika, hetgeen overeenstemt met den indruk, die de ontvangen berichten reeds hadden gegeven.

Moge dit de inzet zijn tot een spoedige herleving van Antwerpen's kracht en macht. Moge daardoor de gelegenheid worde herkregen om aan vele handen weer het werk te geven, waaraan duizenden behoefte hebben.

Moge dit geschieden in loyale mededinging met de Nederlandsche havensteden, in tegenstelling met den annexatiegeest, die uit den verkeerden hoek waait.

De verdiensten der Duitsche koloniaal-medische wetenschap.

't Is buiten den vakkring weinig bekend welk aandeel de D. artsen hebben gehad aan de ontdekkingen en vorderingen van de tropengeneeskunde. De D. „Kolonial-zeitung" van 20 Febr. 1919 herinnert er aan.

Tegelijkertijd dat D. zich tot een kolon. mogendheid maakte, zetten de geneeskundigen zich aan de studie van de tropenziekten en toestanden, en legden zij in 't „Archiv für Schiffs-und Tropenhygiëne" de ondervinding en de studieresultaten vast. 't Werk van Dr. Scheube: „Die Krankheiten der warmen Länder" bereikte in korten tijd meerdere oplagen, van 't in 1905 verschenen „Handbuch der Tropenkrankheiten" kwam ook al een tweede uitgave. 't Rijkskoloniaal bureau gaf jaarlijksche M e d i z i n a l b e r i c h t e n uit. In 1901 werd te Hamburg 't „Institut für Schiffs und Tropenkrankheiten" opgericht dat werken van groote practische en wetenschappelijke waarde uitgaf. Meer dan 500 werden bezorgd. In 1912 stichtte 't instituut een eigen gebouw met alle moderne hulpmiddelen. Aan 13 wetenschappelijke expedities namen vertegenwoordigers van 't instituut deel. Een duizendtal artsen en zendelingen werden voor den geneeskundigen dienst in de tropen opgeleid, alsmede een groot aantal verplegers. Bovendien beijverden vele instellingen zich met nasporingen van infectieziekten; te Berlijn stelde een inrichting zich deze onderzoeken tot speciaal doel.

't Is geen toeval dat in den laatsten tijd belangrijke vorderingen zijn gemaakt op 't gebied der bestrijding van deze ziekten, zooals 't ontdekken van de cholera-bacil, den verwekker van de slaapziekte en de moeraskoorts, het salversaan en atoxyl, het middel tegen runderpest en malaria, het wezen der gele koorts en de berri berri, vele bloed-, darm-, huidparasieten. Het D blad meent,, dat, opgewekt door de werkzaamheid van de D. koloniale artsen de geneeskundigen van andere landen, in 't bijzonder van Engeland en Amerika, zich ook aan 't nasporen hebben gezet, waardoor de sluimerende tropische geneeskunde tot nieuw leven is gewekt.

De verkregen uitkomsten hebben ook gunstig ingewerkt op de geneeskunst in 't moederland. 't Was immers een werker in 't Hamburger Instituut, Dr. Schaudinn, die de verwekker van de syphilis gevonden heeft, waardoor de strijd tegen deze ziekte op een nieuwen grondslag is gesteld. De bekende Dr. Koch bekleedt een vooraanstaande plaats ook onder de bestrijders der inheemsche ziekten. Door de nasporingen van de trypanosomen en piroplasmosen zijn verklaringen gevonden voor inheemsche dierenziekten. De rassenhygiëne en de vergelijkende studie der voortplantingen heeft nieuwe gezichtspunten geopend.

Als vanzelf sprekend besluit 't artikel met een verzuchting over hetgeen 't menschdom verliezen zal, als de D. medewerking aan de verkenning en bestrijding van de tropenkwalen mocht worden ontrukt.

Geneeskundige dienst in D. Kameroen.

Aansluitend aan 'tvoorgaande ontleenen wij aan „la Dépêche Coloniale" van 11 Febr. de volgende cijfers. 't Budget voor Kameroen was voor 1913 berekend naar 25 militaire artsen, 18 gouvernementsartsen, 2 specialisten voor epidemiën en 1 bacterioloog, te zamen 46 dokters. Bovendien waren er 77 verplegers of verpleegsters en 13 liefdezusters, allen Europeanen.

Daarvoor waren uitgetrokken 1.675.000 Mark, de voornaamste posten golden:

1o. 197.000 M. voor geneesmiddelen; 2o. 631.000 M. bestrijding van besmettelijke ziekten, in 't bijzonder van de slaapziekte; 3o. 20.000 M. bestrijding van de lepra; 4o. 30.000 M. bestrijding van venerische ziekten en pian; 5o. 50.000 M. gezondheidsmaatregelen.

Volgens 't Fr. blad konden deze hooge uitgaven niet beletten, dat de gezondheidstoestand zeer treurig was.

Eerlijk gezegd, is hieraan dan toch toe te voegen dat bezwaarlijk een andere mogendheid aan te wijzen is die voor geneeskundige doeleinden voor een Afrikaansche kolonie meer of zooveel beschikbaar heeft gesteld.

Zionistische verwachtingen.

't Gaat den Zionisten zooals 't ons gegaan is tijdens de aanhangig gemaakte Belgische annexionistische voornemens, om den anderen dag vrees en hoop. Overigens staan de zaken geenszins gelijk, ja zijn zij vrijwel tegenstellingen. Wij vroegen niets, wij wilden slechts behouden, bij ons getuigt 't volk dat er is om te blijven waar 't is en zooals 't is. De Zionisten zijn in 't groot en in 't algemeen de bewoners van Palestina niet, en voor de stem van de inboorlingen van het begeerde land wordt geen uitspraak gevraagd. Wij willen hierdoor geen partij kiezen tegen 't Zionistisch streven. De argumenten om weer een Joodsch nationale woonplaats in 't oude rijk te vestigen wegen inderdaad zwaar en de Arabieren schijnen met dit denkbeeld ook geheel verzoend te zijn, maar toch is wat gevraagd wordt iets anders dan 't zelfbeschikkingsrecht dat voor 't herstel van nationaliteiten elders naar voren wordt gebracht. Daarom is 't ook te begrijpen dat, meer dan in eenige andere kwestie, getracht wordt uit te vorschen hoe de stemming zijn zal. Volgens Dr. Weizmann, die in een bijeenkomst te Londen 't woord heeft gevoerd, bestaat er reden om van de vredesconferentie goede verwachtingen te koesteren. De mogendheden zouden de J.-stichting te Palestina goed gezind zijn. Tardieu, een der Fransche leden van den Raad van Tien, heeft verklaard dat Fr. er zich niet tegen zal verzetten wanneer Palestina onder Engeland als mandataris zal worden geplaatst. Weizmann las een brief voor van emir Feisul afkomstig, waaruit blijkt dat de Arabieren de beste wenschen koesteren voor de verwezenlijking van 't Zionistisch ideaal.

Störkensen's drift in 't ijs.

Terwijl wij tweemaal daags ongeduldig naar de komst van de courant uitzien om geen polsslag achter te zijn bij 't algemeen wereldgebeuren, zijn er die zich voor

maanden, voor jaren buiten dat gewoel plaatsen, er zich vreemd voor maken, dit niet doende als kluizenaars die zich om 't aardsche gebeuren niet bekommeren, maar juist en wel om in hunne afzondering een aandeel te nemen in de geschiedenis van onze eeuw, waarvan zij zich schijnbaar onverschillig los maken. Tot dezen behooren Störker Störkensen en zijne lotgenooten, die den 15 Maart 1918 een zeer gewaagden tocht in en op 't Noordpoolijs zijn begonnen.

Zij verlieten Cross Island bij Alaska met 10 sleden, 't gezelschap bestond uit 10 Europeanen en 4 eskimo's. Störkensen had zich voorgesteld op een punt ongeveer 200 mijlen ten N. van Cross Island in de drift van 't poolijs te komen, hierdoor meegenomen zou, volgens de gegevens welke daarover verkregen waren, de expeditie omtrent Mei 1919 van zelf een der Siberische stroomen bereiken, wellicht de Lena.

Het schijnt anders geloopen te zijn. Uit fort Yukon in Alaska is namelijk bericht ontvangen, dat de expeditie op 7 November l.l. weer op de Noordkust van Alaska was teruggekeerd. Zij is in een werverstroom gekomen. De tocht werd ingezet op 73° N.B. en 146° W.L. Hij kwam tot 74° en 152° en naar 't oosten tot 144° W.L. Hij ging 150 mijlen noordelijker dan eenige voorgaande expeditie in dit deel van den oceaan.

Volgens den poolreiziger Vilhjarmur Stefansson, onder wiens leiding Störkensen vroeger een tocht heeft meegemaakt, kunnen uit de nu verkregen gegevens reeds drie belangrijke gevolgtrekkingen worden gemaakt. 1o. Houdt de algemeen aangenomen theorie, dat de oceaanstroom in westelijke richting doorgaat, evenwijdig met Alaska en de Siberische kusten, geen steek meer. 2o. Het z.g. Keenan's land, dat op moderne kaarten ergens op 74° br. en 140° l. wordt aangeduid, bestaat niet. 3o. Zijn bewering, dat een N.P.-expeditie geen levensmiddelen behoeft mee te voeren, is bevestigd, er is genoeg voedsel te vinden, door vleesch van zeehonden en ijsberen.

De bestuurshervormingen in Britsch-Indië.

Lord Sinha, onderstaatssecretaris voor Indië heeft, volgens de ,,T i m e s" aan een diner, hem door vrienden aangeboden, geprotesteerd tegen het denkbeeld, dat in zekere kringen heerscht als zouden de beschaafde klassen in Indië het Britsch bestuur onvriendelijk gezind zijn. ,,De beschaafde klassen" — zeide hij met vuur — ,,wenschen zonder uitzondering onder de hoede van het Britsche Rijk te blijven, als gelijkgerechtigde Indische burgers".

De maharajah van Bikaner, die president was aan tafel, wees op het feit, dat de Indische leiders ten volle beseften, dat hun ideaal van zelfbestuur alleen verwezenlijkt kon worden indien Indië een integraal deel bleef van het Britsche Rijk. Hij ontkende dat de Indische prinsen vijandig stonden tegenover hervorming. Zware verantwoordelijkheid drukte op de Britsche regeering ten aanzien van deze hervormingen, welke — indien ze tot stand kwamen — trouw en tevredenheid in Indië zouden scheppen.

Aga Khan, hoofd der Mohammedaansche gemeenschap zeide dat Indië's vurig verlangen was een dominion te worden van de Britsche kroon. Trouw aan den Koning-Keizer was de grondtoon van zijn adspiraties, waaraan de Mohammedanen volledig deelnemen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Diamant-industrie van Martapoera.

Volgens een mededeeling in de ,,Ind. Merc." van 7 dezer (waaraan het volgende is ontleend), heeft de mijningenieur L. H. Krol te Batavia eene lezing gehouden over de diamanten van Borneo en wel in het bijzonder over de Martapoerasche diamant. Omtrent de vindplaats vermeldt schr. dat alleen die rivieren diamantvoerend waren, die door het sarpentijn gesteente braken, juist daar waar een breuk was ontstaan (een nieuwe theorie). De bevolking in het Martapoerasche vindt sedert menschen-geheugenis in het diamantgraven een goed bestaan en zij bereikt, ondanks haar primitieve methode, zeer aardige resultaten. De diamanthoudende klei wordt uitgegraven, in een ompaggerde ruimte opgeschuurd en later gekneed en gewasschen. Dikwijls zijn de putten, die slechts gestut worden door dunne boomstammetjes, met rottan aan elkaar gebonden, een twintig meter diep en men moet er zich eigenlijk over verbazen dat er niet meer ongelukken gebeuren. Aan het hoofd van zoo'n graverij staat een van de rijkere menschen van de kampongs; hij zorgt voor werktuigen, materialen enz., en verkoopt de diamanten aan opkoopers, die hun waar in Martapoera — van de groote slijperijen zijn — van de hand doen. Die groote slijperijen (zes in getal met ongeveer 1100 slijpers) worden machinaal gedreven en verwerken in normale tijden groote hoeveelheden Kaapsche diamant, die via Singapore in Martapoera wordt ingevoerd. Aangezien de Kaapsche diamant niet van de beste kwaliteit is, heeft de Martapoera-diamant geheel onverdiend een slechten naam gekregen; het is een steen van schitterende kwaliteit.

Handel tusschen Amerika, Nederland en koloniën.

De hr. Van Coenen Torchiana, consul-generaal der Nederlanden te San Francisco, doet goed werk voor ons land in Amerika. Tijdens de tentoonstelling te San Francisco gaf hij een werkje uit over ons land om den Amerikanen van ons land een goeden indruk te geven. Thans poogt hij in een nieuw geschrift de handelsbetrekkingen tusschen de Vereen. Staten met ons land en onze Koloniën te versterken.

Na allereerst de Nederlandsche houding tijdens den oorlog te hebben verdedigd en de physiologische factoren te hebben besproken, behandelt hij afzonderlijk den handel tusschen de Vereenigde Staten met ons land, daarna met Ned. Oost.-Indië en ten slotte met onze West.

Een eenigszins uitvoeriger bespreking van het werk (de titel luidt: The future of trade between the U. S. of America and the Netherlands and its colonies) vindt men in ,,In- en Uitvoer" van 5 dezer.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 10, jaarg. 29: Over de physiologische beteekenis van den latex, door Dr. Ch. Bernard. — Schaduw-, sier- en laanboomen, door H. J. Wigman Jr. II. Het vermenigvuldigen. — Bang-oewang (Pachyrhizus angulatus Rich.), door K. v. d. Veer. — Parija (een komkommerachtige vrucht), door K. v. d. Veer. — Kwak (eetbaar product uit de cassavewortel), door K. v. d. Veer. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Van deel 58 werden hier te lande ontvangen de afleveringen 5 en 6; van den rijken inhoud dezer beide afleveringen worden hierachter slechts die bijdragen genoemd, waarvan verondersteld wordt dat ze ook nietvakkundigen belang kunnen inboezemen.

Afl. 5: De verbreiding van malaria te Weltevreden en Batavia, door M. L. van Breemen. — Onderzoek van water ten behoeve van een vliegterrein bij Soeka Miskin aan den postweg Bandoeng—Tjitjalengka, door Dr. F. H. Hehewerth. — Onderzoekingen over de olie van op Java gekweekte Chenopodiumsoorten, door Dr. P. C. Flu, C. D. de Lange en F. Weenuizen.

Afl. 6: Drie jaren te Sinabang (als plantagearts), door Dr. J. A. Voorthuis. — De gewijzigde namen der Javaansche ratten, door Dr. O. L. E. de Raadt.

Britsch Nieuw-Guinea.

Als afl. 16 der Mededeelingen van het Bureau voor de bestuurszaken der buitenbezittingen bewerkt door het Encyclopaedisch Bureau is verschenen (bij G. Kolff & Co., te Weltevreden) een ,,Rapport betreffende Bruitsch Nieuw-Guinee (Papua) van den tijdelijk gezaghebber, fd. controleur bij het B. B., J. A. W. Coenen."

Achtereenvolgens schetst schr. — die ter plaatse zijn gegevens verzamelde —het bestuur, de rechtspraak, de bevolking, de zending, het onderwijs, den handel, het verkeerswezen enz. van Papua, een en ander opgeluisterd door tal van zeer fraaie platen en een kaart. Het werk bevat verschillende aanwijzingen die bij de economische ontwikkeling van het Nederlandsch gedeelte van Nieuw-Guinea als voorbeeld kunnen dienen.

De Tropische Natuur.

In afl. 12 van den VIIen jaarg. de volgende (geïllustreerde) opstellen: Javaansche Aristolochiaceeën (een laag bij den grond groeiend kruid), door C. A. Backer. — Over het opkweeken van eenige merkwaardige vlindersoorten uit eieren, door Dr. W. Roepke. II. Loepa Katinka Westw. — Uit het leven van een holbewoner (n.l. een spechtsoort), door S. Leefmans.

Dr. van Gorkom's Oost-Indische Cultures.

Van den onder redactie van Dr. H. C. Prinsen Geerligs verschijnenden geïllustreerden herdruk van Dr. K. W. van Gorkom's standaardwerk over de cultures van Ned. Oost-Indië, zijn (bij J. H. de Bussy te Amsterdam) uitgekomen de afl. 45—49. De hr. C. J. van Lookeren Campagne besluit zijn beschouwingen over de indigo, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. behandelt zeer uitvoerig de verschillende looi- en verfstoffen, evenals Prof. Dr. P. van Romburgh de caoutchouc en getah pertja, terwijl Prof. Dr. A. H. Berkhout een aanvang maakt met eene beschrijving der verschillende Indische houtsoorten.

Neerlandia.

In de Maart-afl. van ,,Neerlandia", schetst v. L. (Dr. W. van Lingen), naar aanleiding van het onlangs gehouden 2e congres, het doel en streven van het Indonesisch Verbond van Studeerenden, waarvan hij veel goeds verwacht voor toekomstig samenwerken in Indië. — Verder bevat dit Nr. een kort overzicht der lezing van den oud-minister van Koloniën Pleyte, te Zürich, waarop de aandacht wordt gevestigd, in verband met de minder gunstige beoordeeling dezer lezing in een ander blad. De berichtgever in Neerlandia, die blijkbaar onder het gehoor was, spreekt althans van een ,,boeiende rede, waaruit Dr. Pleyte's groote liefde voor de koloniën en zijn rijke kennis van Insulinde bleken."

Weekblad voor Indië.

No. 36 (van 15 Dec. 1918) bevat o.a.: De oude en de nieuwe geest der bureaucratie, door J. Koning (zie ook No. 37). — De a.s. Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel in N.-I., door E. A. A. van Heekeren (ontleend aan ,,De Indische Gids"). —Langs het dal van de Serajoe, door A. F. M. (met ill.) — Heilige boomen en planten in Insulinde (zie ook No. 37), door C. V.

No. 37 (22 Dec. '18): De resident van Soekamas. Indische operette, door A. H. J. Ackerstaff (met ill.) — Reisschetsen uit Borneo. Tweede serie (zie ook No. 39). — Gevangenis-impressies van een Indischen journalist (zie ook No. 40).

Zendingsperiodieken.

O r g a a n d e r N e d. Z e n d i n g s v e r e e n i g i n g. M a a r t 1 9 1 9. Wat beoogt het Zendingshospitaal ,,Immanuël" en in hoeverre bereikt het zijn doel? door J. Iken. — Eenige trekken uit het godsdienstig leven der heidensche bevolking op Zuid-Oost-Celebes, door H. van der Klift.

M a a n d b l a d d e r s a m e n w e r k e n d e Z e n d i n g s-C o r p o r a t i e s. M a a r t 1 9 1 9: Het Maleisch of de volkstaal op de volksscholen (in Posso), door J. Kruyt Jr. — Langs de Jakatirivier (West-Nieuw-Guinea). — Hoe de vaccinatievrees overwonnen werd (in Boeli), door G. Maan. — In memoriam. Mevrouw J. Luinenburg-Berg.

A n n a l e n v a n h e t M i s s i e h u i s t e T i l b u r g. 1 M a a r t 1 9 1 9. Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel (slot), door H. Geurtjens. — De R. K. Missie in de Molukken ten tijde der Hervorming, door E. Cappers.

De Indo-Nederlandsche Wetgeving.

Bij de Uitg. Mij. ,,Elsevier" te Amsterdam verscheen de 79e afl. (1916, No. 475) der ,,Staatsbladen van Ned.-Indië" bewerkt en met aanteekeningen voorzien door J. Boudewijnse, G. H. van Soest, K. H. Boers, P. J. F. van Heutsz (allen overleden) en Mr. W. Boekhoudt.

De eerste kapitein der Chineezen te Batavia.

De hr. B. Hoetink publiceerde onlangs in de „Bijdragen van het Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde" een belangwekkende studie over So Beng Kong, den bekwamen, invloedrijken, eersten kapitein der Chineezen te Batavia (1619-1636), waarop bereids in dit blad werd gewezen.

Deze studie blijkt ook in Indië de aandacht te hebben getrokken, er is nl. eene Maleische bewerking van verschenen, getiteld: Hikajat kapitein Souw Beng Kong kapala bangsa tionghoa jang pertama di Batavia. Menoeroet karangannja toean B. Hoetink.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 10: De hevea cultuur op de Westkust van Borneo, door Th. A. de Neve (met ill.) — De Hollandsche Standaard, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Rubberplantersvereeniging. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, enz., benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over oliën en vetten.

Handelsberichten.

No. 625 bevat de volgende berichten (van het Min. van Koloniën): Cacao. — Economische gegevens over de Buitenbezittingen (Wester-afd. van Borneo, Amboina, gedurende Aug. 1918). — Adressen van exporteurs van Ned.-Indische goederen (vervolg).

Technische Hoogeschool in Ned.-Indië.

Hieromtrent schrijft de „Ingenieur" van 10 dezer o.m.: Als voorzitter van het bestuur van het Kon. Instituut voor Hooger Technisch Onderwijs in Ned.-Indië is afgetreden de hr. C. J. K. van Aalst, in diens plaats is getreden de hr. J. W. IJzerman, die met het stoomschip „Jan Pieterszoon Coen" naar Batavia is vertrokken, voorzien van de meest vèrstrekkende machtiging van den Raad van Beheer om, in overleg met de Indische Regeering, de stichting der Indische Technische Hoogeschool voor te bereiden en tot stand te brengen. Met hetzelfde stoomschip vertrok prof. ir. J. Klopper, die bestemd is als de eerste Rector Magnificus der I. T. H. De reis en het verblijf in Indië zullen vermoedelijk 6 maanden duren, in welk tijdsverloop, naar men hoopt, de voorbereiding volledig zal worden tot stand gebracht. Als architect van de te stichten gebouwen en inrichtingen is sedert eenigen tijd in dienst der Vereeniging getreden ir. H. Maclaine Pont, te Bilthoven, die reeds een voorloopig schetsontwerp heeft ingediend.

Radiotelegraphische verbinding met Ned.-Indië.

Als mededeeling No. 3 van de Wetenschappelijke Commissie van Advies en Onderzoek in het belang van de Volkswelvaart en Weerbaarheid is in druk verschenen (P. van Rossen, Amsterdam) het rapport, op 26 Juli l.l. uitgebracht aan den minister van Waterstaat, inzake de radio-telegrafische verbinding met Ned.-Indië. Het rapport (waarvan men een vrij uitvoerige bespreking aantreft in de „Nieuwe Rott. Cour." van 5 dezer, Avondbl. C.), is onderteekend door de H. H.: H. Haga, H. A. Lorentz, W. Lulofs, Wertheim Salomonson en P. Zeeman.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 49: De bevolking der Sangir-eilanden, door N. — Het suikerproefstation te Pekalongan, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Een avond in de „Komedie Stamboul", door S. Kalff. — Instantaneetjes genomen aan boord van de „Noordam", door M. E. Reitsma-Brutel de l aRivière.

* * *

Ten slotte nog enkele titels.

De Zuid-Amerikaansche Hevea-bladziekte, veroorzaakt door Melanopsammopsis Ulei nov. gen. (Dothidella Ulei P. Hennings), door Gerold Stahel (Bulletin No. 34 van het Departement van den Landbouw in Suriname).

Het Indisch-nationaal streven, door H. van Kol en S. Surya Ningrat. I. Interview met den heer H. van Kol. ('s-Gravenhage, Indonesisch Persbureau).

Voornemens voor herziening der Indische arbeidsbeweging (Nationale Staatkundige Gids, 6 Maart '19).

Het ontstaan der secundaire tin-ertsafzettingen op Banka en Billiton, door prof. ir. R. W. van der Veen. (Ingenieur '19 No. 10).

Van verloren terrein en nieuwe kansen (zie de rubriek West-Indië hiervóór). (Eigen Haard, 8 Maart '19).

Some remarks on mining in the Dutch East Indies. (Vervolg). — Sumatra's East Coast tea industry (vervolg). — (The Dutch East Indian Archipelago, Vol. I, Nr. 7).

Le Royaume de Crivijaya (Palembang), par G. Coedès. (Bulletin de l'Ecole française d'Extrême-Orient, Tome XVIII, Nr. 6).

Die Bodenschätze Niederländisch-Indiens, von Dr. Ir. Th. van der Waerden (vervolg). (Der Neue Orient, Band 4, Heft 5—6 en 7—8).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Voordracht met lichtbeelden op *Vrijdag 14 Maart*, des avonds *8 uur* in het *Gebouw v. d. Nederl. Protestantenbond, Boothstraat 7*, van den Weled. ZeerGel. Heer *Dr. H. van Cappelle* uit 's-Gravenhage.

Onderwerp: Suriname, zijne bevolking, zijn landbouw enz.

J. J. LAGERS, *Secretaresse.*

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Veeartsen in Ned.-Indië.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 27 Januari 1919, 9de afdeeling, no. 60;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van Onze besluiten van 25 Juni 1914, no. 60 (Indisch Staatsblad no. 697), 1 Maart 1917, no. 63 (Indisch Staatsblad no. 361) en 17 October 1917, no. 6 (Indisch Staatsblad 1918, no. 57) te bepalen als volgt:

Artikel 1.

Tot veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst in Nederlandsch-Indië zijn benoembaar:

a. zij die voor die betrekking zijn opgeleid volgens de bepalingen van dit besluit;

b. zij die in het bezit zijn van het diploma van veearts van de voormalige Rijksveeartsenijschool, dan wel de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht, of van een daarmede naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal, of in geval van uitzending naar Europa, van Onzen Minister van Koloniën, gelijkwaardig buitenlandsch diploma, en ten genoegen van den landvoogd of van Onzen voornoemden Minister aantoonen, voldoende practische ervaring te bezitten.

Artikel 2.

Door Onzen Minister van Koloniën kunnen in opleiding worden genomen voor de betrekking van veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst in Nederlandsch-Indië jongelieden die:

1o. met gunstig gevolg hebben afgelegd het propaedeutisch examen, genoemd in art. 1 van het Koninklijk besluit van 27 Mei 1918 (Staatsblad no. 300);

2o. door eene verklaring van den burgemeester hunner woonplaats bewijzen, dat zij zijn van goed maatschappelijk gedrag;

3o. hebben voldaan aan de Militiewet, voor zoover daaruit verplichtingen voor hen zijn voortgevloeid;

4o. zich ten genoegen van Onzen voornoemden Minister verbinden om:

a. wanneer hunne bestemming voor den Indischen dienst op grond van slecht gedrag, weinig ijver of geringe vorderingen (ter beoordeeling van meergenoemden Minister) wordt ingetrokken;

b. wanneer zij om welke reden ook, alleen uitgezonderd het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van meergenoemden Minister) hunne bestemming voor den dienst in Nederlandsch-Indië niet mochten kunnen of willen volgen;

c. wanneer zij na het verstrijken van den uitersten tijd, gedurende welken zij overeenkomstig de in art. 3 gestelde regels in het genot van eene studietoelage gesteld zijn, of op een door Onzen Minister van Koloniën in bijzondere gevallen nader te bepalen tijdstip er niet in mochten zijn geslaagd, het diploma van veearts te verwerven.

terug te betalen wat ter zake van hunne opleiding uit de Indische geldmiddelen te hunnen behoeve zal zijn voldaan, vermeerderd met tien ten honderd;

5o. blijkens een geneeskundig onderzoek lichamelijk geschikt zijn voor den burgelijken veeartsenijkundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van Onzen meergenoemden Minister, kunnen ook anderen dan de in de vorige alinea bedoelde jongelieden, die aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht studeeren of aldaar de studie aanvangen, in opleiding worden genomen, mits zij voldoen aan de hierboven sub 2o. tot en met 5o. gestelde voorwaarden.

Artikel 3.

Aan de in het vorig artikel bedoelde studenten kan voor hun verderen studietijd eene toelage worden toegekend naar reden van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's jaars, als tegemoetkoming in de studiekosten.

Het genot der toelage is afhankelijk van goed gedrag, ijver en vorderingen, ter beoordeeling van Onzen Minister van Koloniën.

Behoudens het in het vorig lid bepaalde, wordt de toelage genoten voor den tijd van uiterlijk vier jaar, welke termijn in bijzondere gevallen na raadpleging van den Senaat der Veeartsenijkundige Hoogeschool door Onzen Minister van Koloniën, door wien ook overigens de tijdstippen van ingang en ophouden der toelagen worden bepaald, met ten hoogste één jaar kan worden verlengd.

Indien op het tijdstip van het verwerven van het diploma van veearts in het geheel aan studietoelage minder is genoten dan ƒ 4000 (vier duizend gulden), kan

het verschil, in gevallen ter beoordeeling van Onzen Minister van Koloniën, als gratificatie aan den betrokkene worden uitgekeerd.

Aan hen die van den aanvang hunner studie af aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool in opleiding worden genomen, wordt de toelage toegekend voor den tijd van uiterlijk vijf jaar, welke termijn, met inachtneming van het bepaalde in het vorig lid, eveneens met ten hoogste één jaar kan worden verlengd.

Bij gebleken behoefte aan veeartsen boven het aantal der in opleiding genomen, kan de toelage ook in den vorm eener tegemoetkoming in eens, doch tot geen hooger bedrag dan ƒ 4000 (vier duizend gulden) worden toegekend aan in het examen voor veearts geslaagden, die zich dadelijk — althans binnen één jaar na het afleggen van dat examen — voor den Indischen dienst verbinden.

In buitengewone gevallen kan die tegemoetkoming ook worden toegekend aan veeartsen die zich na evengenoemd tijdstip voor den Indischen dienst verbinden.

Personen ouder dan 30 jaar kunnen slechts bij uitzondering voor uitzending in aanmerking komen.

Artikel 4.

De verder noodige bepalingen en voorschriften ter uitvoering van de in de voorgaande artikelen vervatte regeling worden door Onzen Minister van Koloniën vastgesteld.

Artikel 5.

Aan de uitzending uit Nederland ter benoeming op de aanvangsbezoldiging zijn, behalve overtocht voor gouvernementsrekening, op den voet der daaromtrent geldende bepalingen, verbonden de volgende voordeelen:

a. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ten bedrage van ƒ 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden), zoomede een bedrag van ƒ 300 (driehonderd gulden) voor de aanschaffing van een goed bacteriënmicroscoop met immersiesysteem en een Abbe's verlichtingsapparaat.

De voordeelen verbonden aan de uitzending ter benoeming op eene hoogere bezoldiging dan de aanvangsbezoldiging, worden telken male door Onzen Minister van Koloniën vastgesteld.

Artikel 6.

Zij die door Onzen Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld om te worden benoemd tot veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst in Nederlandsch-Indië, zijn ingevolge het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 no. 12 (Staatsblad no. 289) verplicht om de in verband met hunne opleiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van opleiding en uitrusting, premie voor levensverzekering, tegemoetkoming in de aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden, (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Artikel 7.

De in Nederland uit dit besluit voortvloeiende uitgaven worden gekweten ten laste van het Eerste Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië.

Overgangsbepaling.

Artikel 8.

Voor de nog niet afgestudeerde candidaat-Indische veeartsen, aangewezen krachtens het besluit van 25 Juni 1914 no. 60 (Indisch Staatsblad no. 697) gelden de bepalingen, welke bij dit besluit zijn vastgesteld.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en aan de Algemeene Rekenkamer en dat in de Nederlandsche Staatscourant zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 31 Januari 1919.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,
Idenburg.

(Nederlandsche Staatscourant van 24 Februari 1919 no. 47).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Vijf leeraren in de plant- en dierkunde.

Zestien leeraren in de Nederlandsche taal.

Vier leeraren in de aardrijkskunde.

Zes leeraren in het Duitsch.

Zes leeraren in het Fransch.

Vier leeraren in het Engelsch.

Elf leeraren in de wis- en natuurkunde.

Zes leeraren in het teekenen.

Drie leeraren in de geschiedenis.

Drie leeraren in de Staatswetenschappen.

Een civiel of bouwkundig ingenieur voor het middelbaar technisch onderwijs.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolverpleegster).

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur; tijdelijk ingenieur van de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur); opzichter; tijdelijk bouwkundig opzichter..

Waterbouwkundig ingenieur (dienst waterkracht en electriciteit).

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Werktuigkundig-ingenieur, hoofd van de Banka-tinwinning.

Drie boekhouders voor de Banka-tinwinning.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur; werktuigkundig ingenieur; ingenieur voor het signaalwezen; adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 1ste of 4de afdeeling.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Adspirant-ingenieur; electro-technisch ambtenaar 1e kl.; electro-technisch ambtenaar 2de kl. (adsp.-electrotechnisch ambtenaar); telefoonopzichter 1ste klasse; telefoonopzichter 2de klasse; radiotelegrafist 2de kl.; instrumentmaker 1ste klasse; instrumentmaker 2de kl.; commies.

Stenograaf bij de stenografische inrichting van den Volksraad in Nederlandsch-Indië.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Vier ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Nederl.-Indië.

Adspirant-commissaris van politie.

Zij, die voor uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 3 Maart 1919 No. 52).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46. Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.

S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West”*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

10

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij

VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853. 115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

THEO D. SMIT,
Beëedigd Makelaar en Rijks-Taxateur. 85
Verkooplokaal, Bakenessergr. 13, Haarlem.
Bewaarplaats van Inboedels.
TELEFOON 812.

G. J. Hilbrink

Heeren en Dames Kleermakers.

Eerste Rangshuis

's-Gravenhage 63

Daendelsstraat 8.

Lid der N. V. Vereenigde Nederlandsche Kleermakerijen.

M. A. v. d. ZANDT,

Telephoon S. 1096	DEN HAAG	Ant. Heinsiusstr. 21
LOODGIETER FITTER	ELECTRISCHE MUNT-INSTALLATEUR	SMID SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN.
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE. 49

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

LEVENSVERZEKERING
LIJFRENTEN
ONGEVALLENVERZEKERING
COLLECTIEVE ZIEKTEVERZEKERING

LEVENSVERZEKERING-MAATSCHAPPIJ DE NEDERLANDEN 41

WIE er op gesteld is, solide nette, goed openvallende
KANTOORBOEKEN
te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V. BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B. TEN HAGEN, Den Haag.

Solide bewerking. Billijke prijzen.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Onze

Voorjaarsgoederen

beginnen aan te komen.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij .... Stoffeerderij
..... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

HOEKER & ZN.
Uitsluitend adres Heerengracht 435—437
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM 74 Telefoon 309 Noord

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda. 109

Garantie voor gave overkomst.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijtstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 63

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 BREDA — Telephoon Interc. No. 315.

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg.* 95

5 pCt. en 6 pCt. PANDBRIEVEN

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

N°. 12. Donderdag 20 Maart 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Indische Week te Leiden.

De eerste Indische week, welke de bedoeling had, kennislust en belangstelling met betrekking tot Ned.-Indië op te wekken onder de Nederlandsche studenten van alle faculteiten, heeft van 10 tot 15 Maart te Leiden plaats gehad. Zij had veel succes. De aula van de Leidsche universiteit was overvol van toehoorders en toehoorderessen. De week werd geopend met een toespraak van den Rector Magnificus, prof. Dr. P. C. F. van der Hoeven, welke strekking scheen te hebben om meer gestudeerde jongelieden naar Indië te verlokken in een welbegrepen eigenbelang, en uit vaderlandsliefde, en in het belang van den bruinen broeder. Wij zouden er meer voor voelen, wanneer zonder bepaalde vooropgezette bedoeling gestreefd werd naar bevordering van de kennis omtrent Ned.-Indië, waaruit dan vanzelf wel zullen voortvloeien verminderde tegenzin, grootere lust, edeler drijfveer dan enkel eigenbelang, om Indië door eigen aanschouwing te leeren kennen en daar ten algemeenen nutte werkzaam te zijn.

Prof. van Eerde uit Amsterdam opende de reeks voordrachten met eene beschouwing over Volkenkunde en Koloniaal beleid, in 't bijzonder ook in verband met een juist inzicht in de te volgen politiek ten aanzien van den Inlander. Daarna volgde Prof. van Bemmelen uit Groningen over de fauna van N.-I., opgehelderd door lichtbeelden. Op de volgende dagen sprak Prof. Mr. Ph. Kleintjes, ook uit Groningen, over de Indische staatsinrichting en hare ontwikkeling in deze eeuw, waarbij uiteraard ook de nieuwe decentralisatieplannen ter sprake kwamen, evenals de instelling van den Volksraad, en wat spreker verwachtte van de verdere ontwikkeling van dat nieuwe, belangrijke, zich reeds eindelijk zoo vrij uitsprekende lichaam. Prof. Dr. Janse gaf in het Botanisch Laboratorium den belangstellenden een denkbeeld van den rijken tropischen plantengroei. De oud-hoofdingenieur van het Mijnwezen in Indië, Wing Easton, hield een lezing met lichtbeelden over de vulkanen in N.-I. De bekende geleerde, Dr. Adriani, uit Posso (Celebes), tijdelijk hier te lande vertoevend, sprak over onderwijs, geneeskunde, bestuur en godsdienstprediking onder de primaire volken in N.-I. Prof. Kuenen, hoogleeraar in de tropische geneeskunde te Amsterdam, hield een verhandeling over kolonisatie en geneeskunde, zeer nuttig voor hen, die zijn opgeschrikt geworden door Tillema's kampongwee. Pater Francken uit Maastricht sprak over den invloed van den R. K. Missiearbeid op de beschaving van Ned.-Oost-Indië, de heer Dom van Rombeek over de Desa. De inspecteur voor de volksgezondheid in het noorden van ons land, Dr. Hulshoff Pol, had zich de vraag ter beantwoording gesteld: hoe leven wij en hoe voeden wij ons in tropisch Nederland? De heer Soewardi Surya Ningrat behandelde de Indische beweging, met aanwijzing van de beteekenis der verschillende vereenigingen en partijen, welke daar deel van uitmaken.

Tot slot heeft Prof. Dr. Nieuwenhuis in het Ethnografisch Museum een demonstratie gehouden betreffende de kleederdrachten en weefsels in den Indischen archipel, waarbij weder tot haar recht kwam de in het Museum opgeborgen verzameling poppen, welke na afloop der groote Bataviaasche tentoonstelling Hare Majesteit de Koningin, bij Hare troonbestijging waren aangeboden door de dames van N.-I., en ten getale van een 400 à 500 stuks uit alle deelen van N.-I. waren bijeengebracht, op initiatief van Mevrouw Bakhuizen van den Brink geb. Raedt van Oldenbarnevelt en onder hare leiding en op hare aanwijzing, door de dames van de Europeesche en Inlandsche bestuursambtenaren uit alle deelen van Ned.-Indië.

Verscheidenheid genoeg in de gehouden voordrachten. Zij, die de Indische week hebben mede gemaakt, en nog niet beseften de groote en veelzijdige belangrijkheid, verbonden aan de studie der kennis van N.-I., konden daarvan nu zeker overtuigd zijn geworden, en den prikkel ontvangen hebben ter verwerving van rijpere kennis, die ten zegen zal komen aan Nederland en zijne koloniën.

Schoonere gedachte om de belangstelling in N.-I. tot algemeen goed te maken dan de instelling van de Indische week, die ook aan andere universiteiten zal gehouden worden, is niet licht denkbaar. — De vereeniging Oost en West begroet haar met vreugde.

* * *

Van de rede door den heer Soewardi Surya Ningrat gehouden over „De Indische Beweging" ontvingen wij het volgende verslag:

Spreker begint met er op te wijzen, dat, waar hij slechts een uur tijd tot zijn beschikking heeft, die beweging door hem alleen in de meest karakteristieke uitingen zal worden geschetst. Als het hoofdkenmerk noemt spr. dan zonder twijfel het Indisch nationalisme, dat in die beweging de motorische kracht vormt. Alvorens over dat Indisch nationalisme uit te weiden, wil spr. eerst nagaan, wat nationalisme in het algemeen beteekent. Dit is noodig, omdat men dikwijls den Indonesiërs de vraag stelt, in hoeverre van het Indisch nationalisme sprake kan zijn, waar een Indische natie ten eenenmale ontbreekt en slechts in enkele opzichten van een Indisch volk kan worden gesproken.

Volgens spr.'s opvatting hoort nationalisme het meest thuis bij volkeren, die op nationaal gebied in verdrukking zijn geraakt en het vaste voornemen hebben zich nationaal op te heffen. In dezen gedachtengang mag dus nationalisme slechts daar worden aangetroffen, waar het volk bezig is zich tot een natie te vormen. Want niet zelden slaat het nationalisme bij onafhankelijke volkéren over tot de zucht, om wereldheerschappij te erlangen, in welk geval men van „imperialisme" spreekt.

Op grond van deze begripsaanduiding aarzelt spr. niet, het bestaansrecht van het Indisch nationalisme te verdedigen; dit is dan het streven van het Indische volk, om tot nationale onafhankelijkheid te geraken. Onder het Indische volk heeft men dan te verstaan de gezamenlijke bevolking van al de eilanden van den O.-I. Archipel, waar de Nederlandsche Driekleur wappert. En al vormen wij, Indonesiërs, — aldus spr. — in cultuurhistorischen zin lang geen éénheid, toch zijn wij door onze gemeenschappelijke staatkundige positie saamverbonden.

Men verlieze niet uit het oog, dat het Indische nationalisme niet alleen een cultureele, maar ook en vooral een politieke zijde heeft. Cultureel is nationalisme het saamhoorigheidsbesef van een volk, dat op den historischen grond van gelijke zeden en gewoonten, van taal, volksaard en beschaving een meer of minder scherp begrensde eenheid vormt. In politieken zin gesproken is nationalisme daarentegen het eenheidsbegrip van een volk of volkeren in één staatsverband, steunende op de gelijkheid van algemeen-maatschappelijke, meest economische belangen. In het algemeen is het afthans een uitvloeisel van een zekere afhankelijke positie, waarin een bepaald volk ten opzichte van een ander volk is geplaatst. Zoo is dus het Indische nationalisme voorshands een uitsluitend politiek begrip.

Zoeken wij naar de oorzaken van de Indisch-nationale stroomingen van den allerlaatsten tijd, dan komen wij vanzelf terecht in de Hollandsch-Indische geschiedenis sedert het einde der 16de eeuw. Spr. wil groote historische schakels overslaan en onderscheidt slechts drie perioden: de uitbuitingspolitiek in haar meest ruwen vorm, de liberale richting en ten slotte de ethische koers. De ontwikkelingsgang van de koloniale politiek van Nederland is dus zeer logisch: langs geleidelijken weg ging de jacht naar materieel bezit allengs over tot het moreele besef, dat op Nederland de verplichting rust het Indische volk op te voeden. Maar juist door deze ethisch-paedagogische staatkunde werden ons volk de oogen geopend, dat zich de oogen uitwrijvende merkte, in welke positie het zich bevond. Nauwelijks geheel ontwaakt, zag men om zich heen tallooze tegenstellingen van socialen en politieken aard, welke samen te vatten zijn in de uitdrukking „de Antithese tusschen overheerscher en overheerschte."

Op deze wijze ontstaan, kan de Indische beweging niets anders zijn dan een nationale beweging. De Indonesiërs hebben thans verschillende partijen, doch deze staan alle onder de vaan van het Indisch nationalisme. Bij nadere beschouwing hebben we hier n.l. slechts gradueele, maar geen principiëele verschillen in de strijdwijzen der partijen. Ten aanzien van de Indonesische partijen mag men gerust spreken van een verdeeling van arbeid. Als voorbeeld neemt spr. de drie grootste politieke vereenigingen, die op Java haar hoofdzetel hebben, met name „Boedi Oetomo", de „Sarekat Islam" en de vereeniging „Insulinde". Wie meenen mocht, dat hier de verdeeling samenvalt met de groepeering „conservatief-gematigd-radicaal" vergist zich een beetje. In al de drie partijen heeft men n.l. de drie

soorten van strijdbare elementen, al moet dadelijk worden toegegeven, dat in verband met het karakter der vereenigingen de verdeeling naar beide inzichten meestal gelijkelijk opgaat.

De meer Javaansch dan Indisch nationale Boedi Oetomo wordt wel eens genoemd de bond der Javaansche intellectueelen. Deze benaming zegt niet veel omtrent het karakter der vereeniging. Om met één zin duidelijk te maken wat „Boedi Oetomo'' is en wat ze wil, zegt spr. dat B. O. de vereeniging is van de Javanen, die naast de staatkundige zelfstandigheid van geheel Nederlandsch-Indië óók en vooral de cultureele verheffing van het Javaansche volk beoogt. Door voorbeelden uit de verschillende uitingen en door het voorlezen van beginsel- en werkprogramma's der vereeniging toont spr. verder het karakter van „Boedi Oetomo'' aan, zooals hij dat heeft geschetst. Dat die vereeniging zich vooral steeds heeft bemoeid met de bevordering van het onderwijs, ligt geheel in de lijn van haar cultuureele actie.

De nationale gedachten in de B. O. evolueerden zich natuurlijk met den tijd en dit nu ging gepaard met wrijvingen in de inwendige organisatie. Waar B.O. uit de algemeen gevoelde behoefte naar een nationale vereeniging is ontstaan, sprak het vanzelf, dat allerhande elementen zich in die eenige organisatie vereenigden, al bracht dit ook het gevolg met zich, dat er spoedig een splitsing moest komen, bijv. tusschen de aristocraten en de democraten, tusschen de gematigden en de revolutionairen, enz.

Uit al deze tegenstellingen nu zijn al dadelijk twee nieuwe vereenigingen geboren. De Regenten, voor wie B. O. te democratisch was en die de leiding der beweging aan zich zagen ontglippen, richtten hun „Regentenbond'' op, die blijkens de statuten meer een nationale dan een vakvereeniging is. Een in alle opzichten belangrijke dochter van de moedervereeniging B.O. is de „Sarekat Islam'', die een tegenwicht vormde tegen de destijds aristocratische neigingen van „Boedi Oetomo''.

Het domineerende karakter van de S. I. is de door haar aanvaarde economische strijd. Dit spreekt vanzelf, waar S. I. de bond is van de massa, die meer materieele dan geestelijke behoeften kent. Zooals spr. steeds beweerd heeft, wordt de godsdienst in de S. I. slechts gebruikt als de band, die de zoo heterogene elementen der bevolking aan elkander moet binden. Dit werd onlangs bevestigd door niemand minder dan de opperleider der vereeniging Tjokroaminoto in diens rede in den Volksraad. Dat blijkt ook uit de statuten.

Verschillende feiten haalt spr. nog aan ten bewijze, dat S. I. bij de arbeidsverdeeling het economische program voor haar rekening neemt, wat vooral kan blijken uit de wordingsgeschiedenis dier vereeniging, welke spr. vrij uitvoerig schetst.

In de S. I. wordt echter de Islam als de eerste eisch genomen voor toelating en al bedoelde men aanvankelijk slechts de niet-Indonesiërs uit te sluiten, toch kunnen de geprononceerd andersdenkenden, zooals de theosofen, de Boeddhistisch-denkenden, de vrijdenkers, de Christenen enz. niet worden toegelaten. En aangezien velen dezer personen de politieke actie wenschten en zich in de steeds al te Javaansch gekleurde Boedi Oetomo niet thuis zouden kunnen gevoelen, was het logisch dat deze nationalisten een plaatsje zochten in de tezelfder tijd ongeveer als de S. I. opgerichte Indische partij. Men zag: er was één bezwaar. De stichter Douwes Dekker is een z.g. Indo van geboorte en de partij telde voornamelijk Indo's als leden. En in hen zag men steeds — evenals in al wat Europeaan was — overheerschers! Aan deze wijfeling kwam echter een eind, toen de bekende Javaan en nationalist Tjipto Mangoenkoesoemo, die een der oprichters en hoofdbestuurders van Boedi Oetomo was geweest, tot tweeden voorzitter der Indische Partij werd benoemd.

De Indische partij diende zich dadelijk aan als politieke partij voor allen, die zich Indiërs noemden en Indië als hun vaderland erkenden. Ze beoogde de associatie der Indische volkeren, de eenheid ervan en de voorbereiding van het tegenwoordige Nederlandsch-Oost-Indië tot een onafhankelijk volksbestaan. Alle daar levende rassen moesten zich burgers weten van een en denzelfden Staat in de toekomst.

Zoo richtte deze nieuwe partij zich dus rechtstreeks tegen het bestaande stelsel van „moederland en koloniën'', waarom ze dan ook als staatsgevaarlijk door het gouvernement werd beschouwd en officiëel moest worden ontbonden. Dadelijk na de ontbinding loste de I. P. zich evenwel op in de reeds bestaande en officiëel erkende vereeniging „Insulinde'', die hoewel aanvankelijk meer een vereeniging van Indo-Europeanen, later de reïncarnatie is geworden der Indische Partij en zich dus ging stellen op het breede standpunt van het Indisch nationalisme. Tallooze leden moest Insulinde daardoor verliezen, welke leden later naar de partij van den Soloschen journalist Landouw zijn overgegaan om een actie te voeren voor de belangen der Indo-Europeanen, die zich nu gingen noemen „Indische Nederlanders''. In de laatste jaren kreeg „Insulinde'' onder de pursang-Indonesiërs grooten aanhang, vooral op Sumatra, waar de leiding in handen van Inlandsche leiders, vooral Inlandsche artsen en onderwijzers, is gekomen.

Vermelding verdient verder het doordringen van socialistische ideeën onder de Indonesiërs. Dat de eerste socialisten gerecruteerd werden uit de „Sarekat Islam'' is begrijpelijk. De S. I. toch heeft zich gesteld op economisch standpunt en is de vereeniging van het eigenlijke volk. Ook onder de leden van „Insulinde'' komt hoe langer hoe meer het socialisme als merkbaar element in den nationalen strijd. Merkwaardig is daarbij, dat met „Sarekat Islam'' het revolutionnair socialisme en met „Insulinde'' de richting van de S.D.A.P. in contact is gekomen.

Spr. werpt een terugblik op hetgeen hij heeft gezegd en constateert ten overvloede de specialisatie van den nationalen strijd door de drie grootste vereenigingen: de cultureele Boedi Oetomo, de economisch-democratische Sarekat Islam en de radicaal-nationalistische „Insulinde''. Dat deze drie partijen (met de S.D.A.P.) een democratische concentratie in den Volksraad hebben gevormd en nog treffender, dat vele Indonesiërs tegelijk lid zijn van twee of meer partijen, is het zichtbare bewijs, dat al de Indonesische partijen voorshands het Indisch nationalisme huldigen en slechts in de middelen tot bereiking van het doel van elkander verschillen.

Spr. eindigt met de hoop, dat spoedig de Volksraad tot een lichaam zal worden omgevormd, waarin de hervormende krachten in Indonesië langs wettigen weg de snelle, zeer snelle evolutie zullen kunnen bijhouden.

Twijfelwekkende Indische Statistiek.

—o—

De „*Handelsberichten*'' zijn als een alleszins zeer officieel weekblad aan te merken en verdienen ook de belangstelling van Koloniale kringen; het is niet alleen een orgaan van het Ministerie van L. N. H. met medewerking van dat van Buitenlandsche Zaken, maar bevat buitendien ook sinds, ik meen, begin 1918, eene vaste afdeeling: „Berichten van het Ministerie van Koloniën'', waarom het dan ook terecht meermalen in het Litteratuur overzicht van het „Koloniaal Weekblad'' werd aangehaald. Tot dusverre bepaalden de laatstbedoelde „*Berichten*'' zich tot mededeelingen, of juister, weergaven van officiëele Indische statistieken van In- en Uitvoer van Java en Madoera en van periodieke overzichten der verschillende Buitengewesten à tour de rôle; vergelijkingen werden daarbij, v.z.v. bekend, niet gemaakt, evenmin als gevolgtrekkingen: er werd geen commentaar gegeven bij deze publicaties van overigens waardevolle gegevens, waarbij een ernstig streven naar zoo objectief en volledig mogelijke berichtgeving bestaat.

Iets anders is het evenwel met een bericht — zooals lager zal blijken eene door of vanwege de Indische regeering opgestelde Nota, dat onder het hoofd: „*Economische Toestand van de inheemsche bevolking van N.-I. gedurende de laatste 15 jaren*'' is opgenomen in de „Handelsberichten'' van 13 Februari 1919.

Daaruit zij fragmentair het volgende aangehaald en daarna in nadere beschouwing genomen:

„Die toestand is in de laatste 15 jaren aanzienlijk „verbeterd en dit is voor een groot deel te danken „aan de toeneming der Europeesche Cultures, welke „eene belangrijke bron van inkomsten voor duizenden „en duizenden inlanders scheppen,.........

„De reeds bereikte verbetering in den economischen „toestand moge blijken uit de ondervolgende gegevens, betrekking hebbende op Java en Madoera''......... (I).

„Volgens door de bestuurshoofden verstrekte gegevens telde de bevolking aan het einde van 1917 in „duizendtallen 33652; dit is eene vermeerdering vanaf 1900 met 18.5 pCt. (II).

„De opbrengst der bedrijfsbelasting, geheven van „de inlandsche bevolking, steeg van 1900—1917 in „duizendtallen van *f* 1.688 tot *f*2297. (III);

„De veestapel (zonder de Vorstenlanden) is in een „tijdvak van 10 jaren ('05—'15) vermeerderd met „778.000 runderen en buffels, d.i. eene toeneming „met 18 pCt. (IV).''

Als algemeene opmerking zij voorop gesteld het feit, dat men voor de verschillende onderwerpen niet dezelfde tijdsruimte heeft aangenomen, wat aan de zuiverheid der gemaakte gevolgtrekkingen afbreuk doet, doordien hunne vergelijkbaarheid bemoeilijkt of onmogelijk wordt. Zoo heeft men bij volkstal en bedrijfsbelasting de jaren 1900—'17, bij den veestapel '05—'15, en afwijkende van de in het hoofd bedoelde „15'' jaren bij de (hier niet aangehaalde) bouwgronden 1900—'15, behandeld; dat is dus een te ongelijk punt van uitgang. Bij IV is er grond voor het vermoeden, dat men aan het 10-jarige tijdvak de voorkeur heeft gegeven boven het 15-jarige, omdat dit meer bewees in de richting van het beoogde succes, n.l. een gunstigen indruk van de veetoestanden te wekken. De cijfers van 1905 zijn n.l. vooral voor de buffels en paarden ongunstiger, n.l. lager dan die van 1900; men had alsdan met een lager aangroeipercentage moeten volstaan en er zou gebleken zijn, dat, nog daargelaten den schrikbarenden en bedroevenden achteruitgang van 1900—1915 van den paardenstapel van 418.00 tot 304.000, dus met zegge 27 pCt., de runderen en buffelstapel bij elkaar nog niet eens met 14 pCt. zou zijn toegenomen en dit dus allerminst gelijken tred had gehouden met het uit het in II aangegeven aangroeipercentage van 18.5 berekende van 16½ pCt. Men stond er dus, hoe men het ook keert en draait op eind '15 en hoogstwaarschijnlijk nog op eind '17 en '18, wat het dierlijke volkskapitaal betreft, slechter bij dan in 1900, dus het jaar, waarop kort daarna in de Troonrede gezegd werd, dat Java zich in de befaamde „inzinking'' zou bevinden. De Overheid stelle toch de zaken nooit beter voor dan ze wezenlijk zijn, poge geen beteren indruk te wekken dan de toestand feitelijk is.

Wat nu de vier punten in het bijzonder aangaat, diene het volgende:

I. Dit is wat de Europeesche, of ruimer gezegd, niet-Inlandsche Cultures aangaat, te vaag uitgedrukt. Waar de plant- en oogststatistiek der Inlandsche landbouwgewassen in de laatste jaren tot een vrij hoogen trap van deugdelijkheid door het Landbouwdepartement is opgevoerd en de totale oppervlakte daarvan voor Java en Madoera blijkens de „*Korte Berichten*'', weekorgaan van dat Departement, bijna 9 millioen B. omvat, hadde opgegeven moeten zijn de totale oppervlakte der een- en meerjarige niet-Inlandsche culturen met inbegrip van die der Vorstenlan-

den en Particuliere Landerijen, welks totaal ongeveer ¾ tot 1 millioen B. bedraagt, dus een twaalfde of negende gedeelte van het eerstgenoemde; voorts hadde, zij het ook maar globaal, nog moeten opgegeven zijn, hoeveel Inlanders direct en indirect een vast bestaan in en door, of tijdelijke voordeelen genieten van die Cultures en hoeveel ongeveer het geldelijke surplus is, dat aan hen valt boven het inkomen, dat zij zouden hebben als zij op de gewone Inlandsche wijze, dus zooals meer dan 80 % hunner volksgenooten leefden en werkten in de zuiver of ongerept Inlandsche omgeving of maatschappij. Dan hadde deze zinsnede veel meer relief en waarde gekregen; in plaats van de voor eene ambtelijke mededeeling te kinderlijke uitdrukking „duizenden en duizenden" hadde men kunnen weten, of men te doen had met 5, 50 of 500 duizend.

II. Mij is geen tweede voorbeeld bekend van zulk eene treffend zonderlinge tegenstrijdigheid in zulk een hoogst belangrijke en veel beteekenende aangelegenheid als die van de bevolkingssterkte, die vereischt toch, gelijk en om meerdere voorname redenen van zelf spreekt, de grootst mogelijke zorgvuldigheid van behandeling, daar zij eene der meest vooraanstaande en doorslaggevende factoren in de economische politiek vormt. Blijkens voetnoot 2) van bl. 2 der door het Rijks Centraal Bureau voor de Statistiek over 1915 uitgegeven en zeer officieele „Koloniale Jaarcijfers" bedroeg de sterkte der Inlandsche bevolking volgens opgave der gewestelijke bestuurshoofden op eind '12; 35.577 en zou zij dus op eind '17, bij eene, matig geschatte, jaarlijksche toename van gemiddeld 70.000, ruim 39, of dus meer dan 5½ millioen of ruim 16 pCt. meer dan in de H.B. voor eind '17 opgegeven, moeten bedragen. Mocht de ambtelijke bewerker of samensteller die mededeelingen van deze opgaven van eind '12 kennis hebben gedragen, dan was het m.i. zijne plicht geweest, hunne onbetrouwbaarheid en dus onbruikbaarheid overtuigend en klemmend te bewijzen; zoo ook dát en waarom de door hem gebezigde cijfergegevens wèl zoo deugdelijk of deugdelijk genoeg worden geacht, om als basis voor de gewichtige en verdragende gevolgtrekkingen te dienen. Was hij er niet mee bekend, dan verdient hij bij de zeer groote beteekenis dezer cijfergegevens het verwijt van groote oppervlakkigheid en ondegelijkheid en hij is dan een slecht voorlichter. Mocht er echter geenerlei reden aanwezig blijken, op grond waarvan men de globale juistheid van de gegevens der onderwerpelijke jaren in twijfel kan of mag trekken, dan zou men vrij plotseling voor het lugubere feit van eene afneming van bevolking in 5 jaren met bijna 2 millioen zielen staan en is de vraag gerechtvaardigd: hoe komt dat? Zijn dat wellicht de verwoestingen als gevolg van pest en andere volksziekten? Zouden deze demonen dus zoo gewoed hebben, dat zij bovendien ook het accres van 5½ millioen zouden hebben opgevreten? Maar dan hadde zulks stellig ook uit de mortaliteitsstatistiek van den Burg. Geneesk. Dienst moeten zijn gebleken; maar voorzoover bekend, is er van die zijde in de jaren 12—18 toch niet vernomen, dat op bevolkingsvermindering in dezen verbijsterenden omvang wijst.

Men staat dus thans voor den onontkoombaren plicht, dat er klaarheid moet worden gebracht omtrent de juistheid van éene van drie mogelijkheden of alternatieven, ten aanzien waarvan steller dezes gelooft, dat de opgaven van eind '12, zoo niet de volstrekte waarheid uit te spreken, er dan toch zeer dicht bij staan en zoo dicht, dat zij als de basis moeten worden aangenomen. Ik ga op deze plaats niet verder in op het feit, dat alsdan de gevolgtrekkingen terzake van toestandsverbetering, automatisch belangrijk minder gunstig moeten worden.

Wat III betreft had er zuiverheidshalve nog bij aangeteekend moeten worden, dat eenerzijds in 1907 de inkomsten van ƒ 50.— en minder werden vrijgesteld, anderzijds op de andere, niet alleen het beginsel van progressie werd toegepast, maar daarvan ook het begrip inkomen ruimer en preciezer werd omschreven; wat dus met elkaar vergeleken wordt, berust op vrij uiteenloopende grondslagen van aanslag en ik geloof, dat de hoofdreden van de toeneming moet gesteld worden op rekening van den progressieven aanslag.

IV. Bij de vrij uitvoerige besprekingen in den Volksraad van de amendementen Stibbe en Schumann om de uitgaven van den Veeartsenijkundigen Dienst te verhoogen, heeft op 28 November '18 behalve deze twee amendatoren ook het Volksraadslid van der Jagt het woord gevoerd: hij sloot zich geheel bij hen aan, waar zij op het groote tekort aan Europeesche en Inlandsche Veeartsen wezen en op de daaruit reeds voortgekomen, zeer ongunstige gevolgen voor den vee- en paardenstapel, die volgens Stibbe (oud-Resident) hun achteruitgang mede te danken hadden aan een tekort van 45 pCt. aan dat personeel, zoodat hij sprak van niet minder dan *desorganisatie van den Veeartsenijkundigen Dienst;* en waardoor men in 1920 of 21 voor een nog grooter tekort zou komen te staan, indien daarin niet spoedig verandering werd gebracht en dit in verband met de meerdere plaatsen, die in Europa open komen. „En wanneer „dit gebeurt" zegt hij, „dan is het zeer zeker, dat de „vee- en paardenstapel in Indië, die toch al zoo be„dreigd zijn, gedoemd zijn, langzamerhand te ver„dwijnen en geheel in het niet te verzinken. Welke „gevolgen dit zou hebben voor den Landbouw, behoef „ik niet uit te leggen"; v. d. Jagt's, Assistent-Resident van Keboemen en fungeerend Voorzitter der Veeteelt-vereeniging van Oud-Zuid Bagaleen, woorden zijn nog ontmoedigender en somberder:

„Hoeveel proeven zijn er al niet genomen, om Ja„va's veestapel vooruit te brengen en de eene na de „andere is een fiasco geweest. Welke moeite heeft „zich zoo menig veearts niet gegeven en toch niets „anders bereikt dan dat goed geld naar kwaad geld „werd gegooid."

„Zienderoogen gaat de veestapel kwalitatief ach„teruit en de toename in de laatste 10 jaren is zeer on„bevredigend geweest, ja vanaf 1915 werd afname „geconstateerd. Over de degeneratie en de inzinking „van den buffel- en runderstapel en van het paar„denras zijn de veeartsen het eens; wat dit zeggen „wil voor Java's landbouwende bevolking, welk ge„vaar voor de toekomst daarin gelegen is, behoeft „geen nader betoog. Om een idee te geven van den „toestand, kan ik mededeelen, dat in 1905 op Java „en Madoera aanwezig waren 318.442 paarden en „einde '16 nog slechts 244.304. De runderstapel klom „van '05 tot eind '15 van 2357118 tot slechts 3242896 „en zakte toen in tot 2979185 op einde '16; welke „cijfers voor den buffelstapel zijn 1969098, 2540841 „en 2222519. Voor beide is dus eene numerieke in„zinking te constateeren, terwijl, gelijk gezegd, ze „ook kwalitatief achteruitgaande zijn."

„De paardenrassen van den Archipel zijn uitgebuit „door roofbouw en de krachtige deskundige maatre„gelen tot regeneratie ontbreken. Ik herinner slechts „aan het pittige Koeningan-, het stevige Kedoe-, het „groote Preangerpaard, den forschen Makassaar, den „vurigen vluggen Batakker, de Rotti- en Bimaneezen „en vooral aan het edele Soemba- of Sandelhoutpaard, „ze zijn grootendeels uitgestorven of gedegenereerd „in de laatste decennia."

„Men zie eens rond hier te Batavia, welke kalfjes „voor de huurkarretjes loopen en welke erbarmelijke „knolletjes voor den z.g. Ebro staan."

Zooals men ziet, klinkt dit heel anders, dan de mededeeling terzake in de H. B.; waarom heeft de bewerker er niet het jaar '16 bijgenomen, al ware dit nog zoo bitter! Want dit geeft in vergelijking met '15 een hoogst ernstigen en bedenkelijk grooten achteruitgang van het vee te zien, die zeer pessimistisch stemt.

Hiermee is de nadere beschouwing der vier punten geëindigd.

Op de vergadering van 15 November heeft het Volksraadslid Mr. Dr. Schumann zich, voor het meerendeel indirect uitgesproken over zekere regeeringsnota met een langen titel, handelende over den economischen toestand; uit de gedane aanhalingen ziet men, dat de in de Handelsberichten openbaar gemaakte mededeelingen aan die nota òf ontleend zijn òf er een deel van bevat of is. Met „indirect" wordt bedoeld het feit, dat dat lid gemakshalve voorlezing deed van een artikel in het „Vrijzinnig Weekblad van 2 November, waarin die nota onder den titel „Droeve cijfers", allesbehalve met instemming en lof wordt besproken; integendeel toont het aan, dat die regeeringsnota geene „glowing", maar veeleer een „gloomy description" is."

Als eene der vele middelen, om den veestapel eerst in zijn achteruitgang te stuiten, daarna op te heffen, wordt door de heeren Schumann en van der Jagt terecht gewezen op de noodzaak der aanstelling van Veeteelt-deskundigen of Consulenten. Dit beaamt steller dezes ten volle, want reeds in het voorjaar 1916 werd de groote noodzakelijkheid daarvan ingezien, door den toenmaligen Voorzitter der genoemde vereeniging voor de bevordering van den Veeteelt in Oud-Zuid-Bagaleen, den heer Cochius en hem; en in overeenstemming met den heer Mr. van Heeckeren, den adj.-inspecteur dr 't Hoen besloten, om in die richting stappen te doen, indien mogelijk in verband met het toen aanhangig gemaakte voornemen, tot oprichting van Kamers van Landbouw, waarin ook de Inlandsche landbouw, veeteelt c.a. zouden worden betrokken en anders zonder die Kamers. Maar, hoe ook, de noodzakelijkheid van dergelijke deskundige raadslieden was toen al boven allen twijfel en tegenspraak verheven. Ik koester dan ook de stellige verwachting, en vlei mij met de hoop, dat de nieuwe Directeur van

L. N. H. reeds vóór zijn vertrek omtrent de gunstige beteekenis en noodzaak van zulke Consulenten duidelijk en grondig voorgelicht en er van overtuigd geworden, aan deze aangelegenheid zijne ernstige aandacht zal schenken.

Belangstellenden in het streven, den arbeid en de nog bescheiden uitkomsten van de Veeteeltvereeniging in Oud-Zuid-Bagaleen voormeld, zij aanbevolen o.a. de kennisneming van het door goede foto's verluchte opstel in No. 4 en 5 ('18) van het weekblad „Indië" door steller dezes, vooral handelende over het in de laatste jaren zoo bekend gewordene „Miritvee".

Een eigenaardig toeval wil, dat in Januari '19 (tweede helft) de „Tweede Nota over de gedwongen „inkrimping van Suikerrietaanplant op Java, eer„biedig aangeboden aan Z.Exc. den Minister van „Koloniën, door het Bestuur van den Bond van „Eigenaren van Ned.-Ind. Suikerondernemingen te „'s-Gravenhage" werd openbaar gemaakt. Dit is een even wel doordacht als met gebruikmaking van de nieuwste gegevens terzake stevig gedocumenteerd geschrift. Van zijn samensteller of stellig voornaamsten medewerker, Mr. Ramaer, onderteekenaar der gelijktijdig daarmee gepubliceerde „Eerste Nota van 10 April '18" kan niet gezegd worden, dat hij iemand is, die „over één nacht ijs loopt."

Op de tweede bladzijde van de eerstbedoelde Nota zegt hij in eene economistische redeneering ter beantwoording van de vraag: „is inkrimping van sui„kerrietaanplant op last der Overheid in het belang „der voedselvoorziening van de bevolking van N.-I. „noodzakelijk?" het volgende:

......„Deze statistieke berekening wordt natuur„lijk ongunstiger, als men in aanmerking neemt, „dat sedert 1905 de bevolking van Java niet weinig „is vermeerderd. Einde 1912 bedroeg zij reeds meer „dan 36 millioen. Weliswaar is de padicultuur „thans weder iets uitgebreider dan waarvan in 1905 „werd geoogst, maar die uitbreiding zal in geene „verhouding staan tot de vermeerdering der bevol„king sedert 1905."

Wat hier als een min of meer stellig vermoeden, eene groote waarschijnlijkheid wordt uitgesproken, is maar al te juist, althans in voorwaardelijken zin. Er blijkt uit die woorden, dat de heer Ramaer begrijpelijkerwijs terecht de betrekkelijke voetnoot uit de Koloniale Jaarcijfers als eenig betrouwbaar en deugdelijk punt van uitgang heeft gemeend te mogen aannemen in een geschrift met voor een gedeelte eene strekking van economische politiek, eenen inhoud van agrarisch-economischen aard; in dit bovendien tot den Minister van Koloniën gerichte geschrift neemt hij dus stilzwijgend aan, dat het volkstal van Java op eind '17 39 à 40 millioen bedroeg, dus 5½ à 6½ millioen grooter dan in de hem uiteraard toen nog onbekende mededeelingen uit de „Handelsberichten" van 13 Februari '19. Men kan benieuwd zijn, hoe èn de heer Ramaer èn de Minister staan tegenover dit 16½ à 19½ pCt. bedragende verschil in twee officieele uitgaven, ongeveer een jaar na elkaar gepubliceerd in Nederland en in Indië.

Gelijk vanzelf spreekt, zou het als muggenzifterij verdienen te worden afgekeurd, indien men bij de bekende te groote onvolkomenheden en gebreken met betrekking tot de vaststelling c. a. van het zielental van Java, verschillen van 3 à 4 pCt. — volgens Nederlandsche opvattingen van statistieke nauwkeurigheid al zeer groot, bijkans ontoelaatbaar ruim — niet over het hoofd wilde zien; deze kunnen als klein genoeg gelden voor de globale of benaderde juistheid dier cijfers en doen meestal geen kwaad door een te onjuist, te scheef beeld van toestanden te geven, van te verkeerde of ontoereikende maatregelen de oorzaak te zijn e. d. Nu is het verkrijgen van dergelijke bij benadering juiste en dus voldoend bruikbare gegevens in dezen niet zoo moeilijk; dit kan geschieden door de jaarlijksche opname van hoofdgeldplichtigen, die ook om het daarbij voorzittende fiscale oogmerk een hoogen graad ven vertrouwen verdienen. Weliswaar hebben zij alleen plaats in de Gouvernementslanden, maar de statistische kennis omtrent de bevolking der Vorstenlanden en der Particuliere Landerijen is in de laatste vijf jaren aanmerkelijk toegenomen en zoo verbeterd, dat men zich ook daar gevrijwaard voor en verzekerd tegen afwijkingen achten kan, zoo groot, dat men ze wel onvergeeflijke enormiteiten noemen kan; de ernst van welker bestaan blijkt juist in dezen tijd zoo duidelijk, evenals de dringende noodzaak, om zoo spoedig mogelijk klaren wijn daarover te schenken, al was het alleen maar om het voedingsvraagstuk c. a.

Wat door den heer Ramaer over de padicultuur werd opgemerkt, is, behalve juist te zijn, buitendien in flagrante tegenspraak met de Indische Regeeringsnota omtrent den economischen toestand der laatste 15 jaren. Nog afgescheiden van het verkeerde, om, gelijk in die Nota is geschied, den geslaagden rijstaanplant met elkaar te vergelijken, schijnt de voor de openbaarmaking dier Nota verantwoordelijke ambtenaar in het geheel niet te rade gegaan te zijn met, wellicht wel in het geheel geene kennis te hebben gedragen van het vrij eenvoudige, maar zeer gewichtige feit, dat van eind 1905 tot eind 1915 het totaal der rijstvelden in de Gouvernementslanden van 2931 tot 3400 duizend of met 16 pCt. is toegenomen; de bevolking zou op de door den heer Ramaer m. i. terecht aangenomen basis op eind '15 moeten bedragen: 36 millioen + 3 × 700 duizend = rond 38 millioen of met ruim 26 pCt. zijn toegenomen boven de ruim 30 van eind 1905. Het feit, dat het eerste alleen op de Gouvernementslanden, het tweede op geheel Java betrekking heeft, verandert niets of zeer weinig aan den procentueelen aangroei van beide factoren: zij wijst dus op een vrij ernstige wanverhouding; deze moet echter nog ernstiger heeten, als men in aanmerking neemt, dat de bevolkingstoeneming wezenlijk en daadwerkelijk is, terwijl men zulks van de rijstvelden niet kan zeggen, daar een deel van hunne toeneming moet worden gesteld op rekening van betere gegevens door de nieuwe landrentemetingen; n.l. meerbevinding en aantreffen van tot dusverre verzwegen gronden, dus velden, die ook reeds in 1905 bestonden. Was dus het toenmalige rijstareaal 3 millioen B, dan zou de toeneming slechts 13⅓ pCt. bedragen hebben, dat is dus de helft van het bevolkingsaccres en hierdoor is gedeeltelijk verklaard, waarom ondanks den van ruim 63 in 1913 tot 4 duizend ton in '17 gedaalden uitvoer van rijst, eene klimming van den invoer plaats heeft, die voor 1917 op 1700 duizend ton kan worden aangenomen (zie bijl. II dier Nota, n.l. het extract uit de redevoering van den vertegenwoordiger der N.-I. regeering Mr. Dr. Talma in den Volksraad van 4 Juni).

Eene andere stem, die ook kan gelden als gelijkluidend met die van steller dezes en die dus eveneens afwijkt van hetgeen die Regeeringsnota inhoudt, is hetgeen deze Regeeringsgemachtigde, de heer Talma, op 2 December '18 in den Volksraad, n.l. in het belangwekkende debat over de Nijverheidspolitiek verklaarde:

„...Vast staat, dat de landbouw den snellen „aanwas van de bevolking niet zal kunnen „bijhouden èn dat de inlandsche huishouding, wil „zij in staat zijn, de van alle kanten aankomende „verhooging van uitgaven het hoofd te bieden, de „bron van inkomsten, die uit de fabrieksnijverheid „voortvloeit, niet kan ontberen."

Het gedeelte dezer zinsnede over de inkomsten uit de Nijverheid latende voor wat het is, komt het mij twijfelachtig voor, dat de gemachtigde, waar hij spreekt van „snellen aanwas", hiermede zoude bedoelen den bevolkingsaangroei volgens de Regeeringsnota; n.l. met ± 1 pCt. 's jaars; dat is v.z.v. mij bekend een normale, terwijl men van „snellen aanwas" eerst kan spreken bij ± 2 pCt., zooals uit de Jaarcijfers volgt. Het is dus van zeer groot belang, om er zekerheid over te krijgen of sinds 1900 de aanwas in doorsnee ± 1 of ± 2 pCt. bedragen heeft, daar dit jaarlijks 300 à 350.000 en over 15 jaren 4½ à 5½ millioen scheelt. Wat het verband van dien aangroei met den landbouw aangaat, zou t.a.v. de totale uitgestrektheid bouwvelden gezegd kunnen worden, dat in het tweede geval het volkstal reeds sneller groeiende is dan die uitgestrektheid van bijna 9 millioen B; het is moeilijk te zeggen sindswanneer; maar zelfs in het eerste geval, dus bij den kalm-matigen aanwas met 1 pCt., zal dit spoedig evenzeer het geval zijn, wederom is het echter niet zoo gemakkelijk te zeggen van wanneeraf; het zuiverst is het deze zeer belangrijke vragen te trachten te beantwoorden voor de rijst- en de andere velden afzonderlijk.

26 Febr. '19. SCHMÜLLING.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Organisatie der voedselvoorziening.

De voedselvoorziening is een vraagstuk van groot belang over bijna de geheele wereld en ook in Indië. Telkens komen er berichten over, die erop wijzen, dat men daaromtrent nog alles behalve gerust kan wezen.

Eenige maanden geleden besprak het *Bat. Nbl.* de kwestie in een tweetal artikelen, en hoewel de omstandigheden sinds dien eenige wijzigingen hebben ondergaan, verdienen de beschouwingen van bovengenoemd blad toch de aandacht.

In de periode Januari-September mislukten van den rijstbouw 90.000 bouw meer dan gedurende dezelfde periode van 1917. Op Boni mislukte de oogst en Palembang, een rijstuitvoerend land, stond voor een tekort.

Daarenboven waren de vooruitzichten voor de tweede gewassen allesbehalve bemoedigend, wat aangaat cassave en maïs.

Dientengevolge zijn alle voedsel-reserves uitgeput, terwijl de productie onvoldoende is om geheel Indië te voeden. Daarbij dient in het oog gehouden te worden, dat, al kan men voorraden machtig worden, de rijstprijzen wel eens zoo zouden kunnen oploopen, dat het artikel te duur werd voor Indisch volksvoedsel, wat practisch gelijk zou staan met het niet-beschikbaar zijn er van.

Ten slotte zal door de geheerscht hebbende droogte de volgende oogst eerst in Mei in stede van in April plaats kunnen hebben, zoodat het tijdperk van voedselschaarschte nog met een maand verlengd wordt.

Nemen we in aanmerking, dat de Archipel niet voldoende voor eigen gebruik voortbrengt, dat het ontbrekende niet als gewoonlijk uit Zuid-Azië is aan te vullen en dat het wereldvoedsel-tekort overal elders de levensmiddelen wegzuigt, die anders nog voor Indië bereikbaar zouden wezen, dan blijkt, dat Indië, zonder noemenswaardige hulp van buiten, zich door een Indische voedselcrisis zal hebben heen te slaan.

,,Wie vertrouwen heeft in de hulpbronnen van Indië en wie voelt voor hare komende oeconomische autonomie, die kijkt bij dezen inderdaad zeer ernstigen toestand niet ontmoedigd. Integendeel hij beseft: *het moet, dus het kan!*"

En het kan in de eerste plaats door voort te gaan in de door de Regeering ingeslagen richting, waardoor ze een vrij volledig overzicht heeft gekregen over de productie, distributie en consumptie van volksvoedsel in Ned.-Indië, en tevens een organisatie geschapen heeft om die alle zooveel mogelijk te beheerschen.

Het eerste, wat men gedaan heeft, is de grenzen afsluiten en bewaken, opdat niets wordt uitgevoerd, wat als volksvoedsel kan dienen.

Toch verdwijnt nog een belangrijk voedingsmiddel vrij uit den Archipel, n.l. de sago.

Gezuiverd, ruw en in andere soorten werd in 1913 rond 14.000 ton en in 1917 rond 13.500 ton uitgevoerd, terwijl een levendige inter-gewestelijke handel in 't product bestaat.

Werden die 14.000 ton binnensland gehouden, dan zou de distributie hiervan in de Buitengewesten het rijstverbruik verminderen. Indien de Regeering de voor export bestemde partijen opkoopt, behoeft de sago produceerende bevolking niet de dupe te worden van een prijsdaling.

Als eerste, doch niet belangrijkste, maatregel ligt dit voor de hand.

De Regeering bedenke, dat de voedselvoorziening voornamelijk een Inlandsche aangelegenheid is, en dat als zij die voorziening geheel aan zich houdt, ze alleen alle verantwoordelijkheid draagt en de Inl. vereenigingen met haar klachten en rekesten tegenover de bevolking den mooien man spelen.

De Regeering roepe de Inlandsche vereenigingen tot medewerking op en geve deze de gelegenheid om te toonen, dat ze ook tot positieve volksverzorging in staat zijn.

Als eerste uiting hiervan stelle de Regeering een Voedselraad in, die gevraagd en ongevraagd van advies dient, hetgeen een openhartige bespreking van alle mogelijkheden en noodzakelijkheden meebrengt met de regeeringsambtenaren.

Deze besprekingen zullen niet alleen veel raadgevingen opleveren van de zijde der bevolking, maar ze zullen ook ontstemming over te straffe bestuursinmenging tegenhouden.

Voor een vlotte arbeidswijze moet de Voedselraad direct, zonder tusschenkomst van een departementschef, met het Hoofd van de afd. Handel van het Dep. L. N. H. samenwerken.

De door het Volksraadslid, den regent van Serang, bijeengeroepen samenkomst van afgevaardigden van verschillende Inlandsche vereenigingen, om maatregelen voor de voedselvoorziening te beramen, is te beschouwen als de kiem van den Voedselraad.

Met adviezen alleen komt men er echter niet. Er moet meer grond bebouwd worden; om den invoer van rijst onnoodig te maken ± 300.000 bouw sawah. En daar zulke uitgestrektheden op Java niet meer te vinden zijn, moet in de Buitengewesten meer grond in cultuur gebracht worden.

De Regeering late de organisatie van den aanplant in de B. G. echter over aan den Voedselraad of een ander lichaam van vertrouwensmannen der Inlandsche bevolking.

De Regeering zegge heel openhartig: ,,Voor een behoorlijke volksvoeding tegen normalen prijs komen zooveel duizend ton levensmiddelen per jaar te kort. Invoer daarvan is hoogtwaarschijnlijk niet mogelijk. Ziet gij, vereenigingsbesturen, kans om zooveel volk naar de Buitengewesten te doen emigreeren, dat daardoor de vereischte hoeveelheid geheel of gedeeltelijk verbouwd wordt, dan zullen Wij u steunen en levert dit belangrijke voordeelen voor de Inlandsche bevolking op.

Werkt de bevolking echter niet mee — dan is zij verantwoordelijk voor komend gebrek, doordat zij op het juiste moment de handen niet uit de mouw wilde steken.

Aan u de beslissing of gij voor meer voedsel wilt zorgen, ja of neen."

Wil de V. R. meewerken, dan gaan de leden in overleg met landbouwkundigen ten spoedigste op reis, om landstreken op te zoeken, die in de Lampongs, Djambi, Kwantan en elders te vinden zijn.

De Regeering richte verder een Landbouwcredietbank op met een directie van bekwame organisators, welke tevens voor de groote leiding zorgt; zooals de verscheping der duizenden gezinnen, de aanvoer van buffels of sapi's, van landbouwwerktuigen, bibit, enz.

Verder late men allerlei regelingen over aan de Commissie van Inlanders voor een bepaalde landstreek, bijgestaan door *door hen zelf gekozen* of in dienst genomen Europeanen. De geheele organisatie moet los staan van alle nu eenmaal wantrouwenwekkende ambtelijkheid, Inlandsche zoowel als Europeesche, en de verantwoordelijkheid ruste op de vertrouwensmannen van het volk, waarvoor het voedsel bestemd is.

Door overal groote complexen in cultuur te brengen op de Buitengewesten, vestigen zich daar nieuwe bevolkingscentra, die later aan de ontginning van die gewesten ten goede komen, terwijl Java van zijn overbevolking ontlast wordt.

De Mangga-tentoonstelling te Pasoeroean.

De Malangsche correspondent van het *Bat. Nbl.* vertelt een en ander over de mangga-tentoonstelling te Pasoeroean.

Op verzoek van den heer Westendorp, pomoloog te Buitenzorg, richtte de regeering jaren geleden een manggatuin in, waar onder leiding van den heer W. en den assistent pomoloog, den hr. Ochse, sedert eenige jaren een entmethode toegepast wordt, waardoor van een boom met bijzondere kwaliteiten, honderden enten verkregen en verspreid worden.

In een nieuwen proeftuin zullen de aanwezige manggasoorten verzameld en de beste variëteiten zooveel mogelijk vermeerderd worden, waarvan de enten op groote schaal onder de bevolking verspreid zullen worden. Het groote succes van de te Malang gehouden djeroektentoonstelling bracht de vereeniging ,,Mardi-Kirno" op de gedachte een manggatentoonstelling te houden, onder leiding van den hr. Ockse.

De uit Inl. onderwijzers bestaande keuringscommissie had 45.000 inzendingen te beoordeelen.

Nadat de assistent-resident de la Parra de tentoonstelling geopend had, zette de regent van Pasoeroean voor de Inlanders, Chineezen en Arabieren in de Maleische taal het nut van de veredeling der vruchtboomen uiteen en wees op de voordeelen daarvan voor den handel in het algemeen en voor de bevolking in het bijzonder.

Onder de ruim 200 variëteiten trokken in het bijzonder de aandacht de inzendingen van den regent, bestaande uit de variëteiten aroem-manis en mana lagi, welke in den veredelden staat, waarin ze voorkwamen, alleen aangetroffen werden op het erf van den regent en den patih van Pasoeroean.

Beiden verklaarden zich bereid enten van die fijne kwaliteiten ten algemeenen nutte af te staan ter verspreiding onder de bevolking.

Iets over opium.

In ,,Dingen van Buiten en Binnen" in het *Soer. Hbl.* heeft Abr. Exodus het over het opiumgebruik, en naar aanleiding daarvan over de inconsequentie der regeering, die vervuld van ethische beginselen deze ter zijde zet, zoodra het de vulling van de schatkist betreft.

De regeering wenscht ,,verheffing van den inlander, verbetering van zijn bestaansvoorwaarden, economischen en moreelen vooruitgang van land en volk — zij is verontwaardigd, wanneer zij verneemt, dat het drankmisbruik onder de inlanders toeneemt en benoemt commissies om een gedegen onderzoek naar dit kwaad in te stellen. Zij streeft naar onderwijsverbetering; heerendienst is haar een gruwel geworden en het prediken en belijden van het christendom vindt bij haar krachtige waardeering en nog krachtiger steun. Maar diezelfde hoog-moreele en hoog-ethische regeering heeft zich den alleenverkoop van het opium voorbehouden."

En met de baten van dezen handel drijft de regeering zeer toegejuichte ethiek.

Het zou niet kwaad zijn, indien een welversneden pen een opium-epos dichtte, ,,dat misschien de ethische leden van Volksraad en Volksvertegenwoordiging voor een eenigszins zuiverder exploitatie van de koopmansinstincten van de Nederlandsche staatsgemeenschap zou stemmen."

De vraag, wat de regeering doen kan om het opium verbruik, dien kanker van de Inl. maatschappij, niet

alleen te beteugelen, maar te doen eindigen, beantwoordt schr. op de volgende wijze:

In een afdeeling, waar de jaarlijksche uitvoer ongeveer 2 millioen, de jaarlijksche invoer 1.6 mill. bedraagt, het aantal belastingplichtige mannen 70.000 beloopt en de jaarlijksche belasting ƒ 300.000, is de totale jaarlijksche opbrengst van het opium-middel ongeveer ƒ 200.000. Een bedrag, dat niet alleen door de bevolking improductief besteed wordt, maar tevens het middel verschaft, dat de volkskracht ondermijnt.

Nog niet zoo heel lang geleden zijn de licenties daar afgeschaft en vervangen door opium-verkoopplaatsen, waar de mantri een register aanhoudt, waarin naam en woonplaats van den kooper-worden aangeteekend en tevens of de kooper al dan niet voor eigen gebruik koopt. Wordt niet voor eigen gebruik gekocht, dan moet de naam van den lastgever vermeld worden. Waar nu echter verschillende aanzienlijken niet als opiumgebruikers te boek willen staan, laten ze een tusschenpersoon op zijn naam koopen, zoodat niets- en weinig-bezittende koelies voor een maandelijksch verbruik van ƒ 200 te boek staan. Kon men bereiken, dat de registratie juist en zuiver de koopers en het gekochte kwantum aangaf, dan zou men kunnen beginnen met een overgangstijdperk van zes maanden in te stellen, om daarna alleen hen als opium-verbruikers te beschouwen, die als zoodanig in het boek voorkomen. Hun „rantsoen" zou dan bepaald kunnen worden uit het gemiddelde van hetgeen ze gedurende zes maanden op hun eigen naam hebben gekocht of doen koopen.

Aan deze gebruikers wordt voor de op bovengenoemde wijze berekende hoeveelheid een licentie voor het leven uitgereikt, en voortaan wordt opium alleen aan deze licentie-houders verkocht en aan niemand anders; nieuwe licenties worden niet uitgegeven, sterft een licentie-houder, zoo wordt zijn licentie ingetrokken, en zoo zal het gereglementeerde opiumgebruik binnen een generatie uitsterven.

Het spreekt van zelf, dat op deze regeling èn van te voren èn gedurende het overgangstijdperk voortdurend de aandacht gevestigd moet worden, opdat de opium-gebruikers inzien, dat het in hun eigen belang is, om zich als gebruiker aan te geven.

De kans bestaat dat het gereglementeerde opiumgebruik vervangen wordt door een niet-gereglementeerd gebruik, maar dan zal het voor de regeering toch „geen onmogelijke taak zijn om door krachtige maatregelen en nauwkeurig toezicht clandestienen invoer en clandestien verbruik tot een minimum te beperken."

Suriname.

In ons nummer van 6 Febr. zeiden wij te zullen terugkomen op de lezing door Baron v a n A s b e c k op 28 Januari in het Indisch Genootschap gehouden, wanneer de lezing in druk zou zijn verschenen.

Het gesprokene overlezende, vinden wij er veel in, waarmede wij — zooals wij reeds op 6 Februari zeiden — kunnen instemmen, maar ook niet weinig, dat wij zouden bestrijden indien de ruimte in dit weekblad dat toeliet. Hier dus slechts enkele losse opmerkingen:

Is het wel juist, dat het alleen aan den koeli te danken is, dat er geen gebrek aan voedingsmiddelen is ontstaan? Wij meenen, dat ook menige creool daartoe heeft medegewerkt, als was het niet uitsluitend door rijstbouw?

De spreker verwacht veel van het landbouwonderwijs. Wij niet, althans — zooals wij meermalen in dit blad betoogd hebben — niet van landbouwonderwijs aan de jeugd. Daarentegen stemmen wij geheel in met de volgende uitspraak van den spreker: „Het landbouwonderwijs in de Ver. Staten, niet in de eerste plaats gegeven aan den *toekomstigen* landbouwer, maar aan den landbouwer van *heden*, heeft voor zoover ik van Amerikanen kon vernemen, de stemming der negerbevolking geheel veranderd, zoodra zij er de vruchten van zag.".......

Baron van Asbeck klaagt over het gemis aan gemeenschapszin bij den creool? Maar is dat iets specifiek creoolsch? Heeft men hier gedurende de oorlogsjaren veel gemerkt van gemeenschapszin bij de boeren, bij de fabrikanten, bij den groot- en kleinhandel, bij de stoomvaartmaatschappijen? Voor zoover die aan den dag kwam was het niet anders dan een poging om de gemeenschap te villen.

.......„De bevolking der kolonie moet deelnemen aan den arbeid van haar beheer en hare ontwikkeling"...... Aldus de spreker. Maar dan laat hij er op volgen:

„Ik weet bij ervaring, dat het stelsel, door mij voorgestaan, tot groote teleurstelling kan leiden. Het zijn sterke beenen, die de weelde dragen. Een Surinamer-ambtenaar, die een der meest verantwoordelijke betrekkingen in de kolonie bekleedde, bleek tegen die weelde niet bestand."

Met welke bedoeling memoreert de spreker dit zeer te betreuren feit „dat door de lagere bevolking als een smaad werd gevoeld"?

Toch niet als iets specifiek creoolsch?

Hij meent toch niet, dat men *hier* nooit hoort van ontrouwe ambtenaren?

Een zeer juiste opmerking bevatten de volgende woorden van Baron van Asbeck: „De kleurling, dit is een *opmerkelijk* verschijnsel, neigt meer naar de zijde der donkere mede-creolen, naar moederszijde dus, dan naar de zijde der blanken, naar vaderszijde; opmerkelijk, omdat er geen reden is, dat het negerbloed het sterkst in hem zoude spreken en omdat hij, de kleurling, bij den echten neger niet welkom is."

Gezien onze herhaalde bestrijding van het stelsel van détacheeren van ambtenaren voor korten termijn, halen wij met instemming het volgende uit de rede aan:

„Het systeem van voorziening in hooge ambtenaren, dat voor korten tijd gevolgd werd — hoe de tegenwoordige Minister v. Koloniën daarover denkt is mij onbekend — zal de oplossing van het vraagstuk niet ten goede komen. Het is het systeem der korte detacheering, in één geval zelfs met vermindering van inkomsten na een zekeren tijd, alsof men met geweld wil tegengaan, dat de kolonie gebaat wordt door de kennis van land en volk, die ambtenaren in hun eerste verbintenis hebben verworven."

De spreker acht deze bedoeling niet aan te nemen, „eerder dat men een lang verblijf van ambtenaren met het daaraan verbonden nadeel van verengging van inzicht, van verstikking in locale relaties wil voorkomen."

„Verstikking in locale relaties!" De vrees voor die verstikking maakt een grappigen indruk op hen, die weten, dat althans in de laatste halve eeuw, de beste Nederlandsche ambtenaren in Suriname juist diegene geweest zijn, die er lange jaren hebben gewerkt, die het land als hun tweede vaderland beschouwden en er geheel ingeburgerd waren.

Terecht vraagt dan ook Baron van Asbeck: „Immers hoe wil men een euvel als het antagonisme van blank en bruin mede helpen bestrijden zonder ingeburgerd te zijn, zonder medeleven, zonder de kennis der roerselen bij de antagonisten?"

En dan stelt hij een middenweg voor: een verbintenis van een twaalftal jaren met twee of drie buitenlandsche verloven van ten minste 6 maanden en met een goed verlofstractement. „Het relatiegevaar blijft dan bestaan, zoo het al bestaat", hetgeen volgens spreker een „geheel individueel iets" is.

Ja, een serum, waarmede men de uit te zenden of van verlof terugkeerende ambtenaren zou kunnen inenten om hen immuun te maken voor dat „relatiegevaar", kennen wij helaas niet. De arme drommels moeten maar aan de infectie gewaagd worden.

In ons volgend nummer komen wij op de lezing van den heer van Asbeck terug.

* * *

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend tot verhooging van de begrooting van Suriname voor 1917, wegens hoogere uitgaven van ƒ 331.944 voor verscheidene posten. In deze som zijn begrepen de meerdere uitgaven aan voorschotten aan het Immigratiefonds ƒ 100.000 en ten behoeve van de gouvern. rubberonderneming Slootwijk ƒ 69.815 en kosten van het beschikbaarstellen van land, ten behoeve van den kleinen landbouw ƒ 33.951, dus ƒ 204.406, welke uitgaven niet van invloed zijn op de grootte van de rijksbijdrage. De overige hoogere uitgaven, samen ƒ 128.538, zijn wel van invloed op de rijksbijdrage. Tegenover de hoogere uitgaven staat, dat ƒ 247.110 minder dan de raming is uitgegeven op andere artikelen. Op de artikelen waarvan de uitgave uit de gewone middelen en uit de Rijksbijdrage moeten worden gedekt is derhalve ƒ 247.110 min ƒ 128.538 of ƒ 118.572 méér ongebruikt gebleven dan boven de raming is uitgegeven. Deze gunstige uitkomst is voor een deel toe te schrijven aan de ontvangsten wegens de buitengewone heffingen in 1917. Méér hebben o.a. opgebracht: 1e inkomstenbelasting ƒ 116.800, belasting huurwaarde ƒ 21.000, de accijns op het binnenlandsch gedistilleerd ƒ 55.700, vervoer- en vrachtgelden der koloniale vaartuigen ƒ 144.000, concessierechten balata ƒ 140.000, retributie balata ƒ 52.800. Minder hebben opgebracht: de invoerrechten ƒ 197.000, de goudbelasting ƒ 7600, de posterij ƒ 10.700, de rentevoorschotten aan het immigratiefonds ƒ 17.600.

* * *

Op Tweeden Kerstdag hielden de Hollandsche boeren en hun afstammelingen te Paramaribo een kolonistendag. De voorzitter sprak den wensch uit, dat de aanwezigen zouden medewerken om ieder jaar een kolonistendag te houden en nu al vast

voorbereidingen te treffen voor de viering van den 75en gedenkdag der kolonisatie op 20 Juni 1920.

* * *

De zeer ambulante medewerker van „De Haagsche Post" vertelt in het nummer van 15 Maart van zijn bezoek aan de knoopenfabriek van den heer J. Mulder te Veendam, waar knoopen gemaakt worden uit noten, n.l. uit de steennoot, de vrucht van Phytelephas macrocarpa, een palm, die in de Taguawouden in Equador groeit.

Onder het hoofd „Zaden", enz. vinden wij in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" de mededeeling, dat van de zaadkernen van de bokkenoot (Caryocar glabrum) in de fabriek van den heer Mulder te Veendam knoopen gemaakt worden, waarvan een mooie verzameling o. a. te zien is in het Museum ten bate van het Onderwijs in Den Haag.

De bokkenoot, die niet, als de steen- of ivoornoot, de vrucht van een palm is, komt in Suriname vrij veel voor.

Maakt de fabriek geen knoopen meer uit de bokkenoot of heeft de ambulante medewerker deze niet gezien?

WAT DE INLANDER ZEGT.

Duurtetoeslag.

De *Kaoem Moeda* brengt den duurtetoeslag ter sprake, thans aan de Inlandsche ambtenaren toegekend en zegt, dat het nu tijd wordt om ook de inkomsten van de dessahoofden te vermeerderen. Nu verschillende dessa's tot enkele groote samengevoegd worden, zijn verschillende dessahoofden thans buiten betrekking. De hoofden van de nieuw gevormde dessa's moeten, alzoo de schrijver, niet op de gewone wijze door de bevolking verkozen worden, maar de oude functionarissen moeten als candidaten worden aangewezen, om te voorkomen, dat zij door omkooperijen van de bevolking in het gedrang komen. Het blad geeft verder in overweging om aan de hoofden, die niet herkozen worden, een deel der ambtsvelden toe te kennen als een bewijs van erkentelijkheid voor bewezen diensten.

S. I.

Op 3 November 1918 had volgens hetzelfde blad (*Kaoem Moeda*) te Koeningan (Cheribon) een vergadering plaats van de locale Sarekat Islam. De assistent-resident van Cheribon was daarbij tegenwoordig en het woord voerende, zeide hij, dat in de wereld alles langs lijnen van geleidelijkheid gaat, waarmede hij te kennen wilde geven, als waarschuwing aan de Javanen om niet te hard van stapel te loopen, temeer daar de minder ontwikkelden geen gelijken tred zullen kunnen houden met de meer ontwikkelden en begaafden. Tot nu toe wordt alles wat in het belang van den kleinen man noodig geoordeeld wordt, in overleg met de regenten gedaan. De Hollanders doen het niet alleen, maar met het Inlandsch bestuur. Tjokroaminoto, die ook aanwezig was, diende van repliek en bestreed den assistent-resident op alle punten.

De *Neratja zegt*, naar aanleiding van de relletjes te Koedoes, tusschen Inlanders en Chineezen, dat het vast staat, dat er op Java's Noordkust onder de bevolking vele fanatieke Mohamedanen worden aangetroffen, door de aanraking met Arabieren, die slechts geldelijk voordeel op het oog hebben. In 1913 was er ook reeds een dergelijk opstootje te Semarang naar aanleiding van het feit, dat een Chinees varkensvleesch in een Mohamedaansch bedehuis had geworpen. Wat kleeding, zeden en gewoonten, eten en handel betreft, volgen de bewoners van Java's Noordkust de uitheemsche Arabische gebruiken. Het was naar aanleiding hiervan, dat toen in April 1918 de commissaris van de Centrale Sarekat Islam een propaganda-reis over Noord-Java maakte, hij de besturen van de verschillende S. I.-afdeelingen en van andere vereenigingen in Koedoes den raad gaf om vooral niet fanatiek op te treden en liever de voorschriften van den Profeet op te volgen dan de leerstellingen der Arabieren.

Onder Arabieren.

Te Batavia — alzoo de *Neratja* — is een strijd ontstaan onder de Arabieren tusschen de Sjeichs en de Sajids, welke ook naar Soerabaja is overgegaan en waarin zich ook de Inlandsche bevolking gemengd heeft. De Sjeichs willen de gewoonten van de Sajids afgeschaft hebben, zooals het geven van een handkus, het verbod tot het aangaan van huwelijken tusschen Sherifa's (vrouwelijke Sajids) en Sjeichs enz. De Sajids houden er vele vergaderplaatsen op na, waar ook godsdienstonderwijs gegeven wordt.

De Missigit van Wani.

De *Neratja* doet het verhaal van een missigit, die ongeveer 150 jaar geleden op kosten van vele inwoners van Wani (landschap Towaeli, Donggala, Midden Celebes) werd opgericht op een stuk grond, door den Vorst van Paloe geschonken en sedert door alle inwoners tezamen onderhouden. In 1912 nu werd dit gebouw, hoewel nog hecht en goed, gesloopt op last van het toenmalige hoofd van Wani, die toen tegen den zin der bevolking een nieuwe missigit liet bouwen, waarvan de kosten slechts door drie personen gedragen werden. Daarbij komt nog, dat de grond, waarop het nieuwe gebouw werd opgericht, in eigendom behoorde aan zes personen, waarvan slechts één de vergunning tot bouwen verleende. Volgens de Mohamedaansche voorschriften mag een dergelijke missigit niet gebruikt worden voor het houden van het Vrijdaggebed. Reden waarom thans de meeste inwoners van Wani, die zich goede belijders van den Islam achten en niet bevreesd zijn voor het dessahoofd, afgezien hebben van het Vrijdaggebed.

Een afgevaardigde van de Mohamedaansche ingezetenen van Wani is in verband met deze gebeurtenis op audiëntie geweest bij den Gouverneur-Generaal, die beloofd heeft, dat deze zaak in der minne zal worden geschikt.

Beschamend voorbeeld.

Naar aanleiding van het bericht, dat de Christelijke Holl. Inl. School te Djokdja een subsidie zal aanvragen ten dienste van de oprichting van een eigen schoolgebouw, zegt de *Sri Diponegoro*, dat zulks beschamend is voor de Mohamedanen en vooral de rijken onder hen, in Djokdja, waar de Mohamadiavereeniging uit geldgebrek nog niet bij machte is een H. I. S. met de Koran op te richten. Rijke Moslemins — zoo roept de schrijver uit — waakt voor uw geloof! Bedenkt, dat wanneer gij sterft, gij al uwe schatten moet achterlaten en slechts met wat wit katoen ten grave zult dalen, en dat gij in het hiernamaals verantwoording van uwe daden zult moeten afleggen. Indien wij, Islammieten, niet flinker optreden, zullen onze kleinkinderen Christenen zijn. Ziet maar, hoe thans reeds de Christenen meer en meer veld winnen.

Landbouwcongres.

Te Weltevreden (Batavia) had, volgens de *Neratja*, een gecombineerde vergadering plaats van vele Inlandsche vereenigingen, welke geleid werd door den regent van Serang en waarin besloten werd om twee personen van elke vereeniging aan te wijzen, teneinde in comité te beraadslagen, wat op het aanstaande (medio 1919) landbouwcongres verhandeld zal worden. Aan dit congres zou ook worden verbonden een landbouwtentoonstelling van voortbrengselen uit geheel Indië.

Nieuwe Inl. Ver.

Te Padang Pandjang (Sumatra's Westkust) werd volgens de *Neratja* den 11en September 1918 opgericht een „Vereeniging van Hoofden der Loeboek nan Tiga Laras nan Doeo", welke het besluit nam een eigen orgaan uit te geven, een maandblad, de „*Pergeraken Kita*" (onze beweging), dat artikelen zal opnemen over wettelijke bepalingen in Alam Menangkabau, over adat, geschiedenis, bestuur, onderwijs, landbouw, handel, kinderopvoeding en andere nuttige zaken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Pandhuisdienst.

Naar wij vernemen — al zoo de *Bintang Soerabaja* — dreigt er over geheel Java een staking van

het Inlandsche personeel van den Pandhuisdienst. Als reden wordt opgegeven, dat de traktementen te laag zijn en wordt een algemeene loonsverhooging geëischt. Het is niet onmogelijk, dat dit slechts een schijnreden is en dat achter deze beweging andere motieven moeten worden gezocht. Der Regeering is een ultimatum gesteld, dat op een bepaalden dag expireert. Zijn dan de eischen niet ingewilligd, dan zal de algemeene staking uitgeroepen worden.

Omtrent de staking, welke onder het mindere personeel (Inlandsche) van den Pandhuisdienst dreigt uit te breken, vernam bovengenoemd blad (*Bintang Soerabaja*) nog het volgende:

Op een in Januari te Batavia gehouden vergadering van de afdeeling Batavia van den Inlandschen Pandhuisbond werd besloten van de Regeering te eischen, dat de salarissen van het mindere personeel van den Pandhuisdienst in dier voege zouden worden gewijzigd, dat deze voortaan zouden loopen van een minimum van *f* 30 's maands tot een maximum van *f* 150 's maands, welk maximum door periodieke verhoogingen in den tijd van achttien jaren bereikt zou moeten worden. Aan dezen eisch, welke telegraphisch tot den Landvoogd werd gericht, werd de mededeeling verbonden, dat indien de Regeering mocht weigeren hierop in te gaan, door het Inlandsche pandhuispersoneel over geheel Java zal worden gestaakt. Alvorens verder op deze kwestie in te gaan, dient — alzoo de schrijver — nadrukkelijk naar voren te worden gebracht, dat de voormannen van den Inlandschen Pandhuisbond ook zijn de voormannen van de S. I. In het hoofdbestuur van den Pandhuisbond zitten alleen voormannen van de S. I., evenals in alle afdeelingsbesturen van dien Bond. Zoo is bijv. Alimin voorzitter van de afdeeling Batavia van meergenoemden Bond en tevens voorzitter van de afdeeling Batavia der S. I., bovendien commissaris van het hoofdbestuur van den Pandhuisbond. En het was deze Alimin, die officieel het bericht kwam brengen, dat op een bepaalden dag (een Donderdag in het begin van Januari j.l.) een algemeene staking onder het lagere pandhuispersoneel zou uitbreken, indien niet aan de gestelde eischen zou worden voldaan. Nu wil het geval, en ook dit dient nadrukkelijk op den voorgrond te worden gesteld, dat reeds sedert eenigen tijd op het hoofdbureau van den Pandhuisdienst een voorstel tot loonsverhooging voor het mindere Inlandsche personeel in bewerking was, de indiening van welk voorstel eenigen tijd op zich moest laten wachten, aangezien men eerst informaties wenschte in te winnen naar den loonstandaard bij andere takken van dienst, waar Inlandsch personeel wordt gebruikt, teneinde in dit opzicht zooveel mogelijk een uniforme regeling te krijgen. Dat een dergelijk voorstel in bewerking was, werd niet als een geheim bewaard. Zoo is het ook bekend, dat aan het personeel van enkele pandhuizen door de betrokken administrateurs werd medegedeeld, dat meerbedoeld voorstel tot loonsverbetering in bewerking was, welke mededeeling met luide hoera's werd ontvangen. En het spreekt dus van zelf, dat aan deze mededeeling automatisch de noodige ruchtbaarheid werd gegeven. Met dit feit voor oogen zal het thans duidelijk zijn, wat de heele drijfveer van de aanstaande staking is geweest, n.l. deze: de pandhuisdienst is, dit staat als een rots vast, met het streven naar loonsverbetering nummer één geweest. Teneinde echter bij het pandhuispersoneel den indruk te wekken, dat de voormannen van de S. I. deze loonsverbetering hebben bewerkstelligd, werd de toevlucht genomen tot het zenden van bovengenoemd telegram aan den Landvoogd. In dit verband verdient het ook de aandacht, dat, toen Alimin op het hoofdbureau van den Pandhuisdienst kwam om het dreigement te lanceeren, hem ten overvloede het bovenbedoelde voorstel van den pandhuisdienst werd voorgelegd, terwijl hem daarbij uitvoerige inlichtingen werden verstrekt en hem tevens werd medegedeeld, dat de door den Pandhuisbond gestelde eischen absurd waren, terwijl ook de wijze, waarop deze eischen gesteld waren, niet door den beugel kon. Aan Alimin werd ook duidelijk uiteengezet, dat meerbedoeld voorstel natuurlijk was een voorstel om op de begrooting van 1920 fondsen uit te trekken voor deze hoogere bezoldigingen, welke fondsen een totaal zullen beloopen van *f* 600.000. Een dergelijke loonsverhooging kan niet zoo maar zonder meer worden gesanctioneerd, dat begrijpt ieder. En dit voorstel is dan ook dienzelfden dag, dat Alimin de informaties verkreeg, in zee gezonden, terwijl aan het hoofdbestuur van den Inlandschen Pandhuisbond, dat te Soerabaja zetelt, door het hoofdbureau van den Pandhuisdienst telegraphisch mededeeling werd gedaan van het onderhoud met Alimin, teneinde een verkeerde voorstelling van feiten te voorkomen. Algemeen wordt het dan ook zeer zonderling geacht, dat terwijl nimmer nog sprake was geweest van eenige ontevreden stemming onder het mindere personeel inzake de salarieering, terwijl nimmer eenige verontwaardiging zich geopenbaard had omtrent de bestaande traktementsregeling, terwijl nimmer officieel eenige wensch was kenbaar gemaakt omtrent loonsverhooging, nu plotseling met algemeene staking gedreigd wordt. En nu juist in deze tijden, nu de pandhuizen zoo bitter noodig zijn voor de Inlandsche bevolking, hetgeen ten duidelijkste blijkt uit het feit, dat de pandhuizen door credietaanvragen bestormd worden. En dat zulks nu geheel gebeurt door die mannen, die zich altijd uitgeven als beschermers van den kleinen man, terwijl het dezen mannen bekend was, dat een voorstel tot loonsverbetering op het punt stond om in zee te worden gezonden en dat de Regeering zeer vermoedelijk wel op dat voorstel zou ingaan ook zonder stakingsdreigementen. Daarom kan dan ook als zeker worden aangenomen en dat is juist het ongelukkige, dat het hoofddoel der geheele actie is, om naar buiten den indruk te wekken, dat de loonsverbetering tot stand is gekomen door bedoeld dreigement. In bovenbedoeld telegram van den pandhuisdienst aan het hoofdbestuur van den Bond te Soerabaja werd ook gewag gemaakt van het juist op den bewusten dag in zee gezonden voorstel tot loonsverbetering, zoodat geen enkele reden bestond tot staking, zulks teneinde al het mogelijke te doen om te voorkomen, dat overgegaan zou worden tot een stap, welke zoo enorm diep zou ingrijpen in het economische leven van de Inlandsche bevolking.

Ten slotte wordt nog medegedeeld, dat het mindere personeel, waaronder dan de staking zou moeten uitbreken, 6000 bedraagt. Terwijl het blad ook nog ter oore is gekomen, dat de ondersteuningskas van den bond vrijwel uitgeput is door de vele gevallen, waarin ondersteund moest worden verleend gedurende de afgeloopen periode der Spaansche influenza aan de nagelaten betrekkingen van de slachtoffers dier ziekte.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Belgische koloniale raad.

De koloniale raad te Brussel, die tegen dat de groote oorlog begon juist zijn arbeid krachtig zou aanvatten, was sedert tot werkeloosheid gedoemd. De nieuwe minister van kolonien Louis Franck heeft hem thans weer bijeengeroepen, den 8en had de eerste zitting plaats. De minister presideerde. Hij bracht hulde aan koning Albert, aan zijn voorganger minister Renkin, hij herdacht den in den oorlog gesneuvelden bevelhebber Dubreucq, die lid van den raad was. Hij gaf een schets van de economische, administratieve en financieele ontwikkeling van Kongo, en wees ten slotte op de schitterende resultaten, welke 't koloniale leger heeft bereikt.

De raad keurde in zijn zitting eenige ontwerpen goed, zoo 1o. een besluit, waarbij 't contingent der politie-troepen op 4300 man wordt gebracht; 2o. een besluit, dat 't recht geeft om in doodsaankondigingen van hen, die in Kongo voor 't vaderland gestorven zijn, te vermelden: „voor België gestorven". 3o. een besluit, waardoor militairen, die gerechtelijk veroordeeld zijn en hun vergrijp met een luisterrijke daad tegenover den vijand hebben goed gemaakt, in hun eer te herstellen.

Frankrijk—Midden-Amerika.

Op 't congres de „l'Amérique latine" te Bordeaux wijdde de heer Dal Piaz, directeur van de „Compagnie générale transatlantique" een beschouwing aan de toekomst van die maatschappij, in 't bijzonder met betrekking tot de verwachtingen, welke de haven van Bordeaux zich daaruit kan maken.

Voor den oorlog was de uit- en ingaande beweging van de maatschappij in de haven van Bordeaux gemiddeld 720 schepen met 1240000 ton, terwijl de geheele beweging van de haven ongeveer 6.000.000 ton bedroeg. De ligging werd als bijzonder gunstig beschouwd, zoowel door de vele producten van 't eigen land, die er gemakkelijk kunnen worden aangevoerd, als door de nabijheid van Spanje. 't Latijnsche deel van Amerika staat voor een keerpunt in zijn economische ontwikkeling. Frankrijk zorge gereed te zijn om hierin zijn aandeel te nemen, overeenkomstig de sympathie, waarop het aan de andere zijde van den Atlantischen Oceaan kan rekenen.

De maatschappij heeft handelsrelatiën in Mexico, Guatemala, Honduras, Salvador, Nicaragua, Costa Rica, Panama, Columbië, Venezuela, Cuba, Haïti, St. Domingo, Puerto-Rico. Ten Z. van 't Panamakanaal bereikt zij in den Stillen Oceaan bovendien

Ecuador, Peru, Bolivia en eindelijk Chili. Niet al deze landen worden door booten van de maatschappij bevaren, waar zij niet zelf komt doet zij zaken bij overdracht of overlading. Dit geschiedt dan noode, aan de rechtstreeksche verbinding moet de voorkeur gegeven worden, uitbreiding van lijnen is dus wenschelijk.

Frankrijk heeft nu reeds groote behoefte aan de producten uit Centraal-Amerika en dit zal nog toenemen. Genoemd werden koffie, tabak, cacao, suiker, rhum, hout, nitraten, wellicht zelfs vee.

De schepen van de Mij. zullen ook op vermeerderd personenvervoer rekenen. De emotiën, welke tijdens den oorlog zijn meegeleefd, zullen zich omzetten in een verlangen om Fr. te bezoeken en de slagvelden te zien, waarop ieder in gedachte getoefd heeft. Bij voorkeur zullen zij onder Fr. vlag reizen.

De Fr. zullen minder neiging vinden om den oceaan over te steken, maar toch moet dit bij de jongelui aangemoedigd worden ter ontwikkeling en ter bevordering van de relatiën, die anders weer door Duitschers ingenomen zullen worden.

De goede ligging en de aantrekkelijkheid van Bordeaux huldigend, wees Dal Piaz toch op de noodzakelijkheid om het tot een groote handelsmarkt te maken, door 't de inrichtingen te geven, die Liverpool, Antwerpen, Bremen, Havre en Rouaan tot gezochte stapelplaatsen hebben gemaakt. De directie der Mij. wil gaarne haar steun in die richting geven.

Men ziet 't: overal nieuw verlangen, overal hoop op vernieuwd leven. En toch lijkt 't of de massa niet tot groote energie bereid is, of er alom meer een neiging is tot gemakkelijk inpalmen dan tot nijver verdienen.

Onder vrienden.

In Britsch-Columbië is een actie op touw gezet tegen 't gele gevaar. De Chineezen trekken met 300 per maand binnen. Terwijl de immigratie van 400 Japanners per jaar naar Canada was toegestaan, zijn er in de laatste jaren 4 maal zooveel gekomen. De Columbianen zijn op dezen toeloop van Aziatische mededingers geenszins gesteld. En de Chineesche consul te Vancover heeft zich genoopt gevoeld te adviseeren om geen zijner landgenooten meer toe te laten.

Het Pan-Afrikaansche congres.

Zooals wij reeds in 't kort mededeelden heeft dit congres op 19, 20 en 21 Februari zijne zittingen te Parijs gehouden onder leiding van den afgevaardigde van Sénégal in de Fr. Kamer, den heer Blaise Diagne. Een vijftigtal afgevaardigden vertegenwoordigden de V. S. v. N.-Amerika, Haïti, de Antillen, Indië, Z.-Afrika, Britsch-, Fransch-, Belgisch-, Portugeesch Afrika, Liberië en Abessynië.

De gedachtenwisselingen hadden betrekking op de positie van de negers in verschillende landen, op de middelen, welke haar hunnen verbeteren, en op eenige maatregelen van algemeene strekking, die aan de vredesconferentie in overweging zijn te geven.

't Verslag in „la Dépêche Coloniale" (25 Febr.) doet uitkomen, dat de ontevredenheid zich niet tegen Frankrijk richt, dat op alle wenschen eigenlijk reeds vooruit geloopen is! 't Meest hebben de Vereenigde Staten 't moeten ontgelden.

In een tijdperk, waarin men zich zoo sterk 't lot der vroegere Duitsche koloniën aantrekt en deze door een mandaathouder wil beschermen, is er iets piquant's in gelegen, dat een beschermend mandaat niet alleen noodig zou zijn voor de zwarten van Kameroen en Togo... maar dat ook hier het spreekwoord van den splinter en de balk toepassing kan vinden. Hoe dit zij, 't congres heeft eenige uitspraken gedaan, wier strekking alsdus is samen te vatten: De negers in de geheele wereld vragen dat voortaan de inboorlingen van Afrika en de volkeren van Afrikaanschen oorsprong geregeerd zullen worden naar de volgende beginselen:

De grond en zijn natuurlijke hulpmiddelen zullen bestemd en verzekerd worden voor de inboorlingen. Deze zullen de daadwerkelijke eigenaars worden van de gronden, welke zij tot hun waarde zullen kunnen doen komen.

Het kapitaal. 't Stelsel der concessies moet zoodanig gereglementeerd worden, dat de uitbuiting van den inboorling en de uitputting der natuurlijke rijkdommen van 't land belet zullen worden. De concessies, die slechts voor bepaalden tijd mogen worden verleend, moeten onder staatscontrôle werken. Met de toenemende behoeften der inboorlingen moet rekening gehouden worden. Een deel der te maken winsten zal moeten worden benut ter verbetering van de verstandelijke en materieele ontwikkeling van de inboorlingen.

De arbeid. Afschaffing van de slavernij en de lijfstraffen, alsmede van den dwangarbeid, behalve als door den bevoegden rechter op te leggen straf voor misdadigers. Officieele reglementeering van den arbeid.

Het onderwijs. Elk inlandsch kind zal onderwijs moeten genieten, niet alleen in de eigen moedertaal, maar ook in de taal van 't volk dat de voogdij uitoefent.

Geneeskunde en hygiëne. In de tropen zijn bijzondere gezondheidsmiddelen noodig, maar evenzeer een wetenschappelijk stelsel van openbare hygiëne. De staat moet de verantwoording dragen der sanitaire zorgen en toestanden, zonder dat daardoor 't initiatief der zendelingsvereenigingen en der belangstellende personen worde verminderd. Een staatsdienst voor medische hulpverleening, met geneesheeren, hospitalen, geschoold personeel is hiertoe onvermijdelijk.

De Staat. De Afrik. inboorlingen zullen geleidelijk worden toegelaten tot deelnemen aan de openbare zaak, naar gelang hun intellectueele ontwikkeling vordert, volgens 't beginsel dat de regeering bestaat voor 't volk en niet omgekeerd 't volk voor de regeering.

Uit dit alles ziet men een zelfbewust worden van de inboorlingen der Afrikaansche landen, die onder Europeesch bestuur staan of nu, volgens mandaat van den Volkerenbond, onder vreemde leiding zullen komen.

Zal dit voor eenige harer alleen een kwestie zijn tusschen de regeering van den blanken staat en de inboorlingen, in andere stelt dit bovendien de vraag in 't vooruitzicht hoe de verhouding er zal worden tusschen de blanke kolonisten en hunne afstammelingen eenerzijds en de oorspronkelijke bewoners anderzijds, een vraag, waarvoor de schikking meer moeilijkheden kan opleveren dan voor die andere. Ook is, dunkt ons, voor de verhouding der negers in die landen waar zij niet de oorspronkelijke bevolking van 't land vormen, zooals in Amerika, door de uitspraken van 't congres geen richtsnoer aangegeven.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Maart-afl.: In memoriam. A. Schultz, (assistent-resident van Sidoardjo † 30 November Ao. Po.) — Stemmen uit Indië, door Gonggrijp Sr. (Handelt in hoofdzaak over het Regeeringsbeleid ten aanzien van de B. B.-ambtenaren). — Toelichting, door D. G. Stibbe (naar aanleiding van diens artikel „Koloniale zelfstandigheid" in de vorige afl.) — De Sarekat Islam en hare beteekenis voor den bestuursambtenaar, door J. Th. Petrus Blumberger (wordt vervolgd). — Zeventiende-eeuwsche wijsheid over het Maleisch, door Dr. Ph. S. van Ronkel (bespreking van een geschrift van den Oriëntalist Adriaan Reland). —. Liefrinckiana. (Beschouwingen over het onderzoek-Liefrinck, in verband met het artikel van den hr. Le Febvre in de vorige afl.) — Bestrijding van het bijgeloof in Indië, door J. Habbema. — Nog iets over de Indische rechterlijke organisatie en rechtspraak in den tijd der Oost-Indische Compagnie, door Mr. A. A. de Vries. — Het woningvraagstuk in Nederlandsch-Indië, door P. Westra (vervolg). — Opmerkingen over de begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919 (slot), door Gonggrijp Sr. — Kroniek door Tertius. (Een benoeming voor West-Indië, n.l. van den hr. O. L. Helfrich tot gouverneur van Curaçao. — Chineesche stemmen). — Persoverzicht (A. Inlandsche pers. B. Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

De Aarde en haar Volken.

In het Bijbl. van de Febr.-afl. o.m. de volgende stukjes: Zendingswerk in Zuid-Oost-Celebes. — Van Batavia omhoog ,naar de bergen. — Wichmann's onderzoekingsreis in Noord-Nieuw-Guinea in 1903. — Van de grootste bloem der wereld. — Sojaboonen voor de voedselvoorziening.

Op de Hoogte.

De Febr.-afl. van dit maandschrift bevat een artikel van Ds. J. Rauws over de Nederlandsche Zendingsschool te Oegstgeest (met afbeeldingen).

Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging.

In No. 60 eene geïllustreerde verhandeling over den stand geeft van het vliegwezen in medio 1917, door den kapitein-vliegenier J. Engelbert van Bevervoorde (die, zooals men weet, eenige maanden geleden bij de uitoefening van zijn beroep noodlottig om het leven is gekomen).

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Onder andere bijdragen bevat afl. 11 van jaarg. 1918: Eenige bladzijden Indische Spoorwegpolitiek. Van particuliere tot Staatsexploitatie. Hoofdstuk II. De Indische Spoorwegconventie in de Volksvertegenwoordiging (vervolg), door S. E. Reitsma. De tramweg van Babat naar Djombang van de Babat-Djombang Stoomtram Maatschappij (vervolg), door L. J. R. Geene. — Stations met drie verkeersrichtingen (vervolg), door J. D. Wolterbeek.

West-Indië. Landbouwkundig Tijdschrift.

Inhoud van No. 4 van den 3en jaargang: Nieuwe banen, door J. J. Leys (slot). (Schr. geeft verschillende wegen aan die z.i. kunnen leiden tot ontwikkeling der kolonie Suriname). — Iets over malaria, door Dr. C. Bonne. — Surinaamsche Liberia koffie, (ontleend aan „Handelsberichten"). — Is de Creool voorbestemd om dienstbaar te worden aan den Britsch-Indiër? door J. A. Liems. — Onderzoekingen betreffende den cocospalm, door P. C. v. d. Wolk, (ontleend aan „Cultura"). — Cacaoziekten in Ecuador, door Dr. Gerold Stahel. — De krullotenziekte, door Dr. Gerold Stahel. — Wilde cacao-soorten in Suriname, door Dr. Gerold Stahel. — Vlechtmateriaal, door J. E. van Amstel (referaat van een artikel in „Bull. Economique de l'Indochine", in verband met de opkomende hoeden-vlechtindustrie in Suriname en Curaçao). — Verslag van de Commissie, in 1918 belast met het afnemen van het examen ter verkrijging van de akte landbouwkunde.

Geïllustreerd Zendingsblad.

Het jongste Nr. van dit 3-maandelijksch zendingsperiodiek, bevat een overzicht van de werkkring enz. van het bekende Seminarie te Depok, hetwelk den 21en Aug.

1878 plechtig werd ingewijd door Mr. L. W. C. Keuchenius en onlangs het 40-jarig bestaan heeft herdacht.

Economisch Weekblad.

Het artikel ,,Suriname onder blijvend Nederlandsch beheer, eene kolonie zonder toekomst'', door B. Boekhoudt, wordt in het Nr. van 28 Febr. voortgezet en in dat van 7 Maart beëindigd.

Primrose.

Dit rubbertijdschrift schrijft (Nr. van 19 Febr.) over het uitvoerverbod van rubber in Nederlandsch-Indië. Op eenige andere beschouwingen over dit onderwerp werd reeds in een der vorige Nrs. van het ,,Kol. Weekblad'' de aandacht gevestigd.

Handel en Bedrijf.

No. 2 van den loopenden jaarg. bevat een opstel van D. Ingerman, getiteld: Warenkennis van koloniale stapelproducten. I. Koffie. Schr. behandelt achtereenvolgens: a. landen van productie; b. Oogst, bereiding en sorteering; c. Verpakking, keuring en soorten; d. Statistiek van voortbrenging en handel; e. Surrogaten voor koffie, vervalschingen.

Over de gedwongen inkrimping van suikerrietaanplant.

Door het bestuur van den Bond van eigenaren van Ned. Indische suikerondernemingen te 's-Gravenhage is aan Z. Exc. den Minister van Koloniën aangeboden een ,,2e Nota over de gedwongen inkrimping van suikerrietaanplant op Java'' (met 5 bijlagen, waarvan No. 1 de eerste Nota bevat).

De samenstellers dezer Nota protesteeren ernstig tegen de inkrimping van den suikeraanplant met 25 pCt. en spreken de overtuiging uit dat het opperbestuur der koloniën dezen ,,roekeloozen en gevaarlijken'' maatregel zal weten te verhinderen.

Aardbevingen in den Indischen Archipel.

Van de hand van Prof. Dr. A. Wichmann is in de Verhandelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam (Tweede Sectie, deel XX, No. 4), een studie verschenen ,,Die Erdbeben des Indischen Archipels bis zum jahre 1857''. In chronologische volgorde geeft schr., aanvangende met het jaar '88 A. D., een opgave van aardschokken, vulkanische uitbarstingen, enz., ontleend aan tallooze door hem geraadpleegde en genoemde gedrukte bronnen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 11: Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — Vervaardiging van lucifers in Ned.-Indië, besproken door Prof. I. P. de Vooys. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — De overzeemededeelingen (De beteekenis van Ned.-Indië voor Europa en Japan). — Kultuurberichten (Inkrimping van de Europeesche culturen op Java). — Kleine mededeelingen. (De voedselvoorziening van Ned.-Indië) — Verkeerswezen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een opgave van een recente literatuur over vezelstoffen, voedings- en voedermiddelen, uitgaande van het Koloniaal Instituut (Afd. Handelsmuseum).

Commercial Holland.

In No. 5 van dit nieuwe maandschrift publiceert Dr. H. C. Prinsen Geerligs een geïllustreerde verhandeling over ,,the cane sugar industry of Java''.

De Ingenieur.

No. 11 bevat korte levensberichten, door R. A. van Sandick, van de ingenieurs S. A. Schaafsma en R. A. I. Snethlage (overleden resp. 10 Dec. 1918 te Salatiga en 9 Maart j.l. te Ermelo-Veldwijk) die beiden als zoodanig werkzaam waren bij den aanleg van spoorwegen in Indië.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 50: De bevolking van Sangir (vervolg), door N. — Palembang, een gewest in opkomst. I. Overzicht, de laagvlakte, hoofdplaats en geschiedenis, door C. Lekkerkerker. — De kluizenaar aan den Tjalintjang, door C. O. van der Plas. — Instantanéetjes genomen aan boord van de ,,Noordam'' (vervolg), door M. E. Reitsma-Brutel de la Rivière.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Maart-afl. opent met het eerste gedeelte van een geïllustreerd artikel van Dr. B. van Tricht over de Badoejs, een volksstam in Zuid-Bantam, waarvan men aanneemt dat hij het laatste overblijfsel is van het deel der bevolking van het oude Hindoerijk Padjadjaran, hetwelk, vastbesloten zijn geestelijk bezit te verdedigen tegen den al-veroverenden Islam, in het begin der 16e eeuw gevlucht is naar de oerwouden van het Kendenggebergte. Schr., die tweemaal de Badoejs in hun isolement heeft bezocht, zegt dat van dit volkje een werkelijk bijzondere bekoring uitgaat.

De hr. Reinier D. Verbeek vervolgt zijn beschouwingen (met tal van afbeeldingen) over oud-Chineesch porcelein in Ned.-Indië uit de tijden der Soung en Ming dynastiën.

De hr. Herman E. F. Visser besluit met een artikel ,,Nieuw inzicht in Indonesische en Hindoe-Javaansche kunst'', naar aanleiding van een opstel van T. B. Roorda over ,,Beeldende kunst'' in den tweeden druk der Encyclopaedie van Ned.-Indië.

De Indische Gids.

Mr. C. W. Wormser vervolgt in de Maart-afl. het stuk over ,,Kamers van Landbouw of Landbouwschappen'' op Java, evenals Mr. J. H. Abendanon dat over den Britsch-Indischen regeeringsvorm. — Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddah tot de Groot-Mogols, is de titel van een nagelaten studie van wijlen den hr. M. van Geuns, welke wordt voorafgegaan door een merkwaardige inleiding van den hr. G. P. Rouffaer.

Verder bevat de rubriek Varia o.m. Een en ander over de ijzer- en nikkelertsen te Malili (Celebes). ontleend aan het ,,Soer. Handelsblad''. — De nieuwe leerstoel in het Chineesch te Leiden. — Overigens de vaste rubrieken: Revue van brochures, tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Bibliographie van Oost- en West-Indië.

Het geval-Soewardi.

De onder dezen titel verschenen brochure van Mr. P. H. Fromberg heeft nog al critiek uitgelokt; eene weerlegging, speciaal van een artikel in het Alg. Handelsbl., heeft schrijver geplaatst in de ,,Nieuwe Amsterdammer'' (Nr. 214, van 1 Febr. j.l.)

Coöperatie in Ned.-Indië.

Vanwege den ,,Dienst van het Volkscredietwezen'' in Ned.-Indië zijn een drietal publicaties uitgegeven, waarvan de titels luiden:

Handleiding bij de oprichting van coöperatieve vereenigingen voor Inlanders. (Batavia, Landsdrukkerij).

Verzameling van wettelijke voorschriften betrekking hebbende op coöperatieve vereenigingen, met korte toelichting op eenige daarvan. (Hollandsche en Maleische tekst). (Weltevreden, Albrecht & Co.)

Stelsel en inhoud van de verordening op de coöperatieve vereenigingen, toegelicht door Dr. J. H. Boeke, met raadpleging van Mr. K. L. J. Enthoven. (Batavia, Landsdrukkerij).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democraat, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

		Contributie.
R. Meyers, Leiden	f	2.50
W. G. van Eykern, Haarlem	,,	2.50
R. J. F. van Zeben, Zandvoort	,,	2.50
R. Zuidema, Haarlem	,,	2.50
C. Bakker, Ginneken	,,	2.50
Mejuffrouw Kranenburg, Utrecht	,,	2.50
W. Lubberink, den Haag	,,	5.—
P. L. Meurs Gerken, Nijmegen	,,	2.50
Mevrouw Tissot van Patot, Breda	,,	2.50
H. W. Venker, Breda		2.50
A. P. van de Wouw, Ginneken	,,	2.50
L. H. Bartelink, Haarlem	,,	2.50
J. G. Cramer, Haarlem	,,	2.50
A. J. C. van der Feen Jr., Suriname	,,	2.50
Jjin-A-Djie, Suriname	,,	2.50
J. E. de Neef, Suriname	,,	2.50
R. F. Sordam, Suriname	,,	2.50
N. V. Alg. Ned. en Indisch Touristenbureau ,,Kosmos'', Den Haag	,,	2.50
Mr. H. Ph. 't Hooft, Haarlem	,,	2.50
Joh. v. d. Werff, Haarlem	,,	2.50
Mevrouw Reinsberg, Haarlem	,,	2.50
H. A. Soetens, Den Haag	,,	2.50
K. J. de Goede, Leiden	,,	2.50
C. Bak, Haarlem	,,	2.50
R. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag	,,	2.50
F. L. M. Schut, Den Haag	,,	2.50
Th. J. Veltman, Den Haag	,,	2.50
J. A. Lucas, Wageningen	,,	2.50
W. J. H. Schophuys, Wageningen	,,	2.50
Gottfr. H. Crone, Amsterdam	,,	2.50
R. W. Kofman, Leiden	,,	2.50
Dr. J. van Dorssen, Arnhem	,,	2.50
H. Bisegger, Rotterdam	,,	2.50
J. E. Stokvis, Den Haag	,,	2.50
Chr. A. Vieweg, Nijmegen	,,	2.50
N.V. Hoogewerff, Chabot & Visser's Wijnhandel Rotterdam	,,	10.—
H. van Dijk, Utrecht	,,	2.50
Mevrouw de Wed. L. C. van Nouhuys—Leissius, Deventer	,,	2.50
Mejuffrouw A. Otto, Haarlem	,,	2.50
W. Chr. Swart, Haarlem	,,	2.50
Mejuffrouw G. Kloppenburg, Amsterdam	,,	2.50
Mevrouw W. C. de Graaf—van der Moore, Den Haag	,,	2.50
Mr. F. F. Beukema, Groningen	,,	5.—
G. M. van Blankensteyn, Haarlem	,,	2.50
J. A. Broers, Amsterdam	,,	2.50
Joh. Eckhard Bos, Groningen	,,	2.50
H. Fabriek, Leiden	,,	2.50
H. J. Hoekstra, Leiden	,,	2.50
Hoofdredactie Nieuwsblad van het Noorden, Groningen	,,	2.50
Dr. F. W. T. Hunger, Amsterdam	,,	2.50
Prof. Klein, Groningen	,,	2.50
Jhr. Mr. de Marees van Swinderen, Groningen	,,	2.50
Militaire Cantine der Koloniale Reserve, Nijmegen	,,	2.50
Mr. H. E. Oving, Groningen	,,	10.—
F. B. Sanders, Berg en Dal bij Nijmegen	,,	2.50
Prof. Dr. J. C. Schoute, Groningen	,,	2.50
F. van Sonsbeek, Haarlem	,,	2.50
Prof. van Veldhuizen, Groningen	,,	2.50
Prof. Dr. J. van Wageningen, Groningen	,,	2.50
Prof. Dr. E. D. Wiersma, Groningen	,,	2.50

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Balletstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

N°. 13. Donderdag 27 Maart 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K.W. 6 Maart j.l. No. 10)	ƒ 65.—
R. L., Groningen	„ 2.—
N. N., Haarlem	„ 25.—
	ƒ 92.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Spaansche Influenza in Nederl. Oost-Indië.

Meerdere malen trof ik, o.a. in de *N. R. Ct.*, berichten aan betreffende de in Nederlandsch-Indië geheerscht hebbende z.g. „Spaansche influenza". Deze berichten getuigen veelal van de meening, als zou de Indische regeering te kort zijn geschoten in de vervulling van haar plicht ten aanzien van de bestrijding dezer epidemie.

Zij, die de Indische regeering van nalatigheid in dezen zouden willen beschuldigen, schijnen niet te beseffen, hoe buitengewoon onbillijk zij zijn.

Dat Kamerleden een stel vragen aan den Minister voorleggen, waaruit in ieder geval van bovenaangeduide meening wordt uitgegaan, is voor mij, die Indië van zeer nabij en tot op heden ken, in hooge mate hinderlijk. Met een gevoel van wrevel heb ik dan ook kennis genomen van de schriftelijke interpellatie ter zake van een onzer Kamerleden.

Daarbij komt weer eens de in-treurige toestand aan het licht, dat in onze Tweede Kamer zoo weinig plaatsen bezet zijn door mannen, die ons Indië (wel te verstaan: het Indië van t h a n s!) kennen door aanschouwing; aan die ongelukkige omstandigheid schrijf ik toe, dat niet in de eerste plaats de zaken van het hoogste belang de noodige aandacht hebben en dat aangelegenheden naar voren worden gebracht, die op het derde of vierde plan dienden te komen; zaken, die den promotor er van een schijn van interesse voor onze Oost-Indische bezittingen verleenen.

Zoodanig beschouw ik ook de bovenbedoelde interpellatie. Ze is bovendien niet op haar plaats, wijl (afgescheiden van de bedoeling, die het geachte Kamerlid er mee beoogde) de indruk wordt gewekt, als zou de Indische regeering niet haar volle aandacht hebben voor een zoo gewichtige aangelegenheid, als de medische verzorging van haar onderdanen.

De onjuistheid dier meening zal ik trachten aan te toonen aan de hand van feiten, die ik ken als 't gebeuren vlak om mij heen; die ik heb waargenomen, als toeschouwer en als betrokkene beide.

Die feiten betreffen de epidemie der Spaansche influenza op Zuid-Celebes, waar deze ziekte bijzonder hevig heeft gewoed.

Vooraf een korte inleiding:

Ons uitgestrekt gebied in Nederlandsch-Oost-Indië bezit een korps van medici, dat te splitsen is in 3 catagorieën.

1°. de militaire artsen;
zij zijn in de eerste plaats bestemd voor de militairen, doch zij oefenen voor een deel ook civiele practijk uit.

2°. de civiele geneesheeren;
zij zijn aangewezen voor de verzorging der niet-militairen en worden aangesteld door de overheid;

3°. de particuliere geneesheeren;
deze hebben zich in Indië gevestigd, geheel voor eigen rekening, en zijn uit den aard der zaak zoo goed als uitsluitend ter beschikking van de meergegoeden;

4°. de Indische (en Inlandsche) artsen;
voor zoover zij zich niet gevestigd hebben als de geneesheeren, sub 3°. bedoeld, zijn zij aangewezen als hulp aan de artsen, bedoeld sub 1°. en 2°. hierboven.

Het geheele aantal is niet groot, veel te klein zelfs, maar aan het ontbreken van een grooter aantal heeft de regeering weinig schuld: de kleine (— in aantal — bedoel ik) Nederlandsche natie is nu eenmaal niet in staat, zoo'n reusachtig gebied op den duur te voorzien van de benoodigde geschoolde krachten op allerlei gebied. Hoe het ook zij, men heeft 't feit te aanvaarden, dat het aantal medici werkelijk zeer gering is. Door een met juistheid uitgevoerde dislocatie der aanwezige medische krachten heeft men bereikt, wat te bereiken is. Als men niet *overal* het gestelde doel: de medische en hygiënische verzorging der 60 millioen bewoners van Insulinde bereikt, dan is dit noch te wijten aan den ernst der overheid, noch aan de onvoldoende plichtsbetrachting van het korps medici; daarvoor zijn dan andere factoren aan te wijzen, zooals *bijv.* de totale afwezigheid van eenig begrip van hygiëne bij 95 pCt. der bevolking en de schreeuwend ellendige woningtoestanden.

Van het aantal in Indië aanwezige medici heeft Zuid-Celebes het deel, dat dit gewest toekomt.

In het begin van November openbaarde zich, in de eene plaats na de andere, een ziekte, die het kenmerkende verloop had van wat men noemt de „Spaansche influenza".

De ziekte breidde zich *binnen enkele dagen* zoo sterk uit, dat van een paniek mag worden gesproken. Tusschen 4 en 24 November werd van Makassar's bevolking (± 26.000 zielen) 60 pCt. aangetast. Het sterftelijstje, dat dagelijks werd gepubliceerd, gaf in die dagen ongeveer de volgende cijfers te zien: 40, 45, 60, 80, 95, 105, 110, 110, 115, 125, 125, 135, 120, 100, 80, 60, 35, 35, 25, 15. Binnen één maand was 6 pCt. van Makassar's bevolking gestorven. Dit waren meerendeels Inlanders, doch ook onder Europeanen kwamen veel sterfgevallen voor, pCt's-gewijs zeker niet veel minder.

Laten we aannemen, dat er dagelijks 1000 personen (alleen ter hoofdplaats Makassar) ziek lagen; de zorg daarvoor was opgedragen aan:

1°. de militaire artsen (1 dir. off. v. gez. + 2 off. v. gez.);
2°. 3 Europ. particuliere geneesheeren;
3°. 1 (één) Inlandsch arts.

Nu bedenke men, dat de 3 Europeesche geneesheeren voornamelijk gegoede Europeanen en Chineezen en/of Inlanders hadden te behandelen en dat de andere doctoren voor de overige bevolking hadden te zorgen!

De beide mil. artsen, bijgestaan door den Inl. arts, hadden in die dagen naar schatting ± 800 patiënten dagelijks te verzorgen!

Op een dergelijke uitzetting van den geneeskundigen arbeid was de medische dienst natuurlijk niet voorbereid en dat zoodoende aan velen bijstand en vooral medisch advies niet door den geneesheer persoonlijk kon worden verstrekt, is licht te begrijpen. Waar vaststaat, dat nà het doorstaan der ziekte, de vatbaarheid voor acute longontsteking uiterst groot is, vooral voor slecht doorvoede individuen, als Inlanders meestal zijn, is tevens gemakkelijk in te zien, dat het aantal sterftegevallen onrustbarend groot m o e s t worden.

Zooals gezegd, waren de geneesheeren niet bij machte aan iederen patiënt voortdurend de noodige aandacht te schenken, terwijl samenbrenging in het hospitaal al evenmin mogelijk was. In dit gemis werd op een — boven mijn lof ver verheven — wijze voorzien door het Binnenlandsch Bestuur. De Gouverneur, de heer Frijling, stelde een reeds lang voorbereide tournée uit, teneinde in het centrale Makassar beter voor ieder bereikbaar te zijn. Zelf ziek zijnde, zat dit bestuurshoofd van des morgens vroeg tot 's avonds laat op zijn Bureau, gereed om beslissingen te nemen, waar de toestand onmiddellijk ingrijpen noodig maakte.

Telegrafisch werd verzocht om meerdere geneeskundigen; deze kwamen echter pas later, nadat eenige geneesheeren op Celebes aan de griep waren gestorven: op Java waren ze niet minder noodig.

De werkkring der aanwezige medici werd zoodanig uitgebreid, dat een grooter aantal streken en bevolkingscentra bereikt konden worden.

Voor plaatsen, die niet geregeld bereikt konden worden, werden pakketten met medicijn, voorzien van gebruiksaanwijzing, klaargemaakt en aan de betrekkelijke bestuurshoofden ter distributie verzonden.

Kortom: er werd gedaan wat mogelijk was om de zieken te helpen; menschelijkerwijze gesproken is a a n a l l e s gedacht; moeilijk zal 't wezen, voor Zuid-Celebes eenig verzuim aan te wijzen in zake het gebruik van het aanwezige en bereikbare hulpmateriaal.

Ten slotte wil ik nog, door een geval aan te halen, een kijkje geven op de tragische toestanden, die de ziekte schiep, als gevolg van de beperkte verkeersmiddelen.

Te Baoe-baoe (eiland Boeton) was gevestigd de mil. arts Dr. L. Deze stierf tengevolge van uitputting en overspanning bij de behandeling der zieke Boetonneezen. Diens vrouw, eveneens arts, werd daarna aangegrepen door een toestand van overspanning, die men zou kunnen aanduiden met den term ,,influensaphobie''. Ze was niet in staat, haar huis te verlaten.

Ondertusschen stierven de inwoners bij 10-tallen. De boot bracht eenige dagen d a a r n a het bericht van den geschetsten toestand te Makassar; onmiddellijk werd Dr. B. van Makassar naar Boeton gezonden, hoe moeilijk hij ook op M. gemist kon worden.

Ik bezit nog feitenmateriaal om minstens even tragische tafereelen te schetsen. Ik wil 't bij dit eene laten, wijl 't mij slechts te doen is, om aan hen, die wat vlug klaar staan met hun oordeelvellingen, een beeld te geven van de enorme moeilijkheden, waarmee men op bijna elk gebied te kampen heeft in ons Indië.

De sterfte is inderdaad ontzettend geweest; een verwijt wegens te kort schieten verdient echter nòch de Indische regeering, nòch de medische dienst.

Het optreden der epidemie was iets buitengewoons, over de geheele wereld; iets, dat men niet heeft kunnen voorzien, waartegen men dan ook van te voren geen maatregelen heeft kùnnen nemen.

Dat juist op Celebes (en in Indië) onder de Inlanders de sterfte zoo groot was, moet worden toegeschreven aan:

1°. het ontbreken van begrippen van hygiëne, gevolg van gebrekkige ontwikkeling in 't algemeen;
2°. de eigenaardige omstandigheden, dat nà 't eindigen der koortsverschijnselen de vatbaarheid voor acute longontsteking zoo groot is;
3°. den geprononceerden tegenzin bij den Inlander om zich te onderwerpen aan onze geneesmethode;
4°. het geringe weerstandsvermogen, gevolg van ondervoeding en ongeregelde levenswijze.

Ten bewijze, dat, waar de 4 genoemde ongunstige factoren niet bestaan, daar ook de sterfte geringer is, moge dienen, dat aan de opleidingsschool te Makassar van de 114 interne leerlingen, waarvan er 85 werden aangetast, er g é é n is gestorven, terwijl 2 van hen, die door toevallige omstandigheden buiten het internaat werden verpleegd, beiden stierven.

F. B. SANDERS.

Losse Opmerkingen.

I.

Divide et impera?

Het ,,Kol. Weekblad'' van 6 Maart ,,genoot'' ik aan boord van het trotsche zeekasteel ,,Jan Pieterszoon Coen''. Het ,,Nederlandsche'' prachtschip!

De vaderlandsche kust gleed langzaam voorbij aan den horizon; wazig en langzaam......

* * *

Aan het adres van den heer Oei Kiauw Pik, wiens stuk ik met aandacht en met instemming las en die mij even aan mijn ,,bezitters''-ooren dacht te trekken, zou ik het volgende willen opmerken:

Ik voelde op het congres in U een tikje van Chineesch imperialisme, evenals ik in Jonkman eventjes den ,,bezitter'' om het hoekje zag gluren.

En nū riposteert U, door mij voor te stellen als hebbende naar U geluisterd met subjectieve bezitters-ooren!

't Is handig gevonden! Accoord. Deze slag was aan U.

Maar ik stel U voor om aan Jonkman en aan de Indonesiërs en Chineezen — U moogt ze zèlf aanwijzen, zoovéél U wilt — af te vragen: of ze Uw prik gerechtvaardigd achten, m. a. w. of mijn gevoel mij bedrogen heeft?

Ik wacht vol gerustheid Uwe publicatie af, waarin U mij de stemmen zult mededeelen: zóóveel ,,ja'', zóóveel ,,neen''.

En dan beloof ik U, dan voeg ik mij naar de meerderheid.

* * *

Den heer Sim Ki Ay, die de redactie verwijt, dat zij divideerend werkt, zij het mij vergund mede te deelen, dat ik van tegenovergestelde opinie ben.

Eene vereeniging, eene redactie, die stukken opneemt als het Uwe, als dat van Oei K. P. en anderen, naast stukken van andere strekking, zulk een vereeniging, zoo'n redactie verdient ,,andere'' appreciatie.

Referte het stukje van den heer Baelde, die iets in mij deed opkomen als de verzuchting ,,eindelijk....''

* * *

Aan redactie en lezers, en speciaal aan de Indonesische lezers, een hartelijk vaarwel!

En...... tot weerziens!

H. J. VERMEER.

Noordzee, 9 Maart 1919.

Chineesche en Japansche Kunst.

Op Zaterdag 22 dezer hield de heer A. T. A. Heijting, voor de ,,Indische Vereeniging'' en de ,,Chineezen Vereeniging'', een voordracht over de Chineesche en Japansche kunst, verduidelijkt door een uitgebreide collectie houtsneden, schilder- en teekenstukken.

Spreker vond het jammer, dat de inderdaad schitterende Oostersche kunst nog zoo weinig waardeering genoot, dat er eigenlijk onder de Westerlingen niet één werkelijk deskundige was van de Chineesche en Japansche beeldende kunst, terwijl in het Oosten zelf men nog slechts korten tijd bezig is met een ernstige bestudeering daarvan. China is b.v. een geweldige stapelplaats van kunst, maar het bezit geen enkel museum, zoodat er geen nationaal eigendom van kunstvoorwerpen is. Een begin van studie is mogelijk geworden, doordat buitenlandsche musea vele Chineesche werken bezitten. Maar de omvang van het geheele materiaal is zoo geweldig groot, dat er wel een paar eeuwen zullen verloopen, eer het mogelijk zal zijn een objectief beeld te geven van de Chineesche schilderkunst tot 1900.

In Japan staat men er iets beter voor, dank bij den Amerikaanschen kunstminnaar Fenollosa, die voor de Japansche kunst ongeveer hetzelfde pionierswerk heeft verricht, als Winchelmann voor de Hellensche. Omstreeks 1878 kon men te Tokio de meesterwerken der groote Kano-schilders voor een appel en een ei koopen, en Fenollosa verwierf uit de verzamelingen van de door de burgeroorlogen verarmde aristocraten menig schitterend werk, o.a. het beroemde zesdeelige ,,Matsuschima-scherm'' van den grooten Korin en het ,,Adelaarsportret'' van Kano-Utanosuki. Een van de grootste genieën, de 18e eeuwsche schilder Ohyo — nog wel het hoofd van de Maruyamaschool — was toen te Tokio geheel onbekend en de werken van de groote Chineesche meesters uit de Tang- (618—906) en de Sung- (956—1280) periode zouden, zonder de tusschenkomst van de laatste schilders der Kanoschool, als oude rommel verbrand zijn. Fenollosa is zelfs in Japanschen staatsdienst getreden, om dien toestand op kunstgebied te verbeteren. Hij organiseerde scholen en musea en genoot de groote eer den Kano-titel te verwerven, welke werd gegeven aan de groote meesters in de schilderschool. Fenollosa heeft een werk over de Japansche en Chineesche kunst geschreven, dat nu echter verouderd en vol fouten is, bij de raadpleging waarvan men zeer voorzichtig moet zijn, omdat de schrijver een groote haat koesterde tegen het Confusianisme en alles van Kano-standpunt beschouwd heeft.

De bestudeering van de Japansche schilderkunst wordt zeer bemoeilijkt, doordat vele schilders telkens een anderen naam aannamen, soms wel zeven of acht, terwijl daarentegen verschillende anderen — vaak uit verschillende tijden — denzelfden naam aannamen. Ook is bij het determineeren van schilderijen een eigenaardige moeilijkheid, dat het copieeren van Japansche schilderwerken, dat in eens in onherroepelijke lijnen met waterverf is neergeschreven op zijde of papier, alleen al zoo het kunstenaarschap van den copijst bewijst, dat hij het oorspronkelijke tot een ,,vrije vertaling'' kan vervormen, zoodat de copieerkunst vele nieuwe meesterwerken deed ontstaan.

De Chineesche en Japansche schilderkunst is ontstaan uit de calligrafie en is daarmede eng verbonden gebleven. Een groot calligraaf geldt bij deze volken evenveel als een groot schilder. Dichters waren schilders, schilders waren dichters. De lijn van Li Lung Mien, een der grootste schilders der wereld, is een volkomen calligrafie. Daar schriftteekens symbolen waren, werd hierdoor ook het sybolisch karakter der Oost-Aziatische schilderkunst zeer bevorderd en ook het rythmisch architectonische in de hand gewerkt. De kunst bleef, ondanks de groote gave van de Aziaten voor kleurenharmonie, in de eerste plaats lijnenkunst.

De kunst in China en Japan heeft vrijwel alle stroomingen gekend, welke ook de Europeesche kunst hebben beïnvloed, zelfs het kubisme — te vinden in sommige teekeningen van Hokusai —, maar deze stroomingen hebben zich gemanifesteerd in een kunst, welke, is gebleven die van het platte vlak, van de styleering, in 't algemeen kristaliseering, zoodat ze tegen-

over de Westersche kunst dikwijls komt te staan als poëzie tegenover proza.

De Oostersche kunstenaars beschikken over een verbazingwekkende kennis van de natuur, welke ze gebruiken als medium voor de ontvangen schoonheids- en zielsaandoeningen. De Oostersche kunst is over het algemeen aristocratischer, gevoeliger en intelligenter dan de Westersche. Ook de drang naar verhevenheid is bij den Oosterschen kunstenaar grooter dan bij den Westerschen.

Het kenmerkend onderscheid tusschen de Chineesche en de Japansche kunst is, dat de eerste meer rust verstoort en minder individualiteit, meer wijsgeerigheid en minder actie, meer classiek en minder romantiek. De individualitistische geest van Japan en zijn uiterlijke elegantie spreken meer tot den Westerling dan de Chineesche kunst met haar stille ingetogenheid en onwereldsche strengheid. Doch juist in de meer onnavolgbare en ondoordringbare grootheid van de Chineesche kunst ligt een aansporing om zich meer met haar bezig te houden. Een werk als de Tao der vrouwen, waarschijnlijk uit de Ming-periode (1368—1644), dat volgens een schilder niet op aarde maar in den hemel is gemaakt, bewijst voldoende, wat kon gepraesteerd worden in een tijd, welke misschien geen stormende genieën kende, doch waarin meer contemplatieve naturen hun gemoed in volheid konden uiten.

De heer Heyting maakte met zijn hoorders een ronde langs de verschillende tentoongestelde stukken en wees daarbij op de vele schoonheden.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Regeeringssteun aan nijverheids-ondernemingen.

„De Regeering gaat zich begeven op een gebied waar ongetwijfeld elkeen Haar met vreugde begroeten zal, dat der nijverheidsbevordering", aldus het *Bat. Nbl.*:

„Maar het is een moeilijke sfeer van overheidszorg. Met bewustheid dienen de groote lijnen in het oog gevat, waarlangs men de oeconomische structuur van Indië door industrialisatie wil versterken en verbreeden."

Het nijverheidsprobleem is voor de overheid bovenal een s o c i a a l-t e c h n i s c h vraagstuk, d. w. z. het heeft een sociale zijde en een technische, die beide goed doordacht moeten worden, want faalt men in een van beide, dan faalt men vermoedelijk in het geheel."

De vrees, in den Volksraad geuit, dat de gelden meer ter bevordering van de Europeesche dan van de Inlandsche industrie zouden besteed worden, is ongegrond, daar geen onderscheid tusschen beide gemaakt zal worden.

Het *Bat. Nbl.* meent, dat de tijd nog niet gekomen is, om te vragen welke criteria zullen worden aangelegd, welke verbanden tusschen nijverheid en cultuur bevorderd, welke modelfabrieken moeten worden opgericht, welke mate van inmenging in de bedrijfsleiding en loonpolitiek de Regeering zich zal veroorloven.

Wat wel noodig is, is een inventarisatie der bestaande nijverheidsondernemingen, terwijl ook de organisatie van het nijverheidscrediet onder het oog gezien moet worden.

De zorg van de overheid voor de nijverheid kan zich bewegen in twee richtingen, n.l. in die van het verstrekken van t e c h n i s c h e v o o r l i c h t i n g door middel van nijverheidsconsulenten, laboratoria, modelfabrieken, doorloopende tentoonstellingen enz. en in die van het verstrekken van crediet door nijverheidscredietbanken, deelneming, premies, enz.

Wat zal men in Indië doen? Zal men daar aan de nieuwe afdeeling Nijverheid èn technische voorlichting èn credietorganisatie overlaten?

Dat zou een groote fout wezen, daar men van den chef dier afdeeling onmogelijk kan vergen, dat hij behalve leider van een laboratorium ook leider van een bank zou zijn.

Heeft men bij het Dept. van L. N. H. een grondslag voor de noodige wetenschappelijke en technische instellingen, bij de Centrale Kas heeft men hetzelfde voor de vereischte credietverleening. In samenwerking met de volks- en afdeelingsbanken kan dit laatste instituut de participaties, credieten, premies, enz. financieren, welke door het Gouvernement worden verstrekt. In het laatste verslag van het volkscredietwezen kan men lezen, hoe reeds verschillende volks- en afdeelingsbanken bedrijfscoöperaties steunen.

Genoemde banken hebben ervaring verkregen van Inl. credietwezen en credietwaardigheid van bedrijven in hun afdeeling. Zij kunnen gemakkelijk de credietnemers controleeren, met raad en daad bijstaan, hun bedrijf financieren en administreeren voor zoover dit door de crediteuren gewenscht wordt.

Wie de verhouding tusschen het Dept. L. N. H. en het Volkscredietwezen kent, wie weet, dat de pannen- en steenbakkerijen te Paree in Kediri gefinancierd worden vanuit Buitenzorg in plaats van door de afd.-banken in dat gewest, die kan niet het volle vertrouwen hebben in de samenwerking tusschen de afd. Nijverheid en de Centrale Kas.

Toch kan het niet wenschelijk zijn te komen tot twee credietinstellingen, waarbij de Inlander leenen kan.

Waar het Volkscredietwezen bezig is zich los te maken van het B.B., en zich ontwikkeld heeft tegen alle theorie in, is het wenschelijk de volks- en afdeelingsbanken te ontwikkelen tot zuiver oeconomische en commercieele instellingen, zij het dan met sociaal besef beheerd.

Een kundig, goed gesalarieerd administrateur moet de macht krijgen om alle zaken s n e l af te doen onder hoogere, deskundige leiding, doch moet onttrokken worden aan het toezicht van een college goedwillende, doch ongeschoolde dilettanten, ook al zijn dat de notabelen van een kleine binnenplaats. Het bestuur worde teruggebracht tot een raad van advies, waarin een meer democratische vertegenwoordiging van den particulieren middenstand behoort, die de credietbehoeften van de bevolking het best kan beoordeelen.

„Door de noodzakelijke scheiding tusschen politie en crediet en tusschen fiscus en spaarder, alsmede door de democratiseering van het bestuur en de grootere zelfstandigheid, dus door het sneller zaken doen van de bankleiding, zal ongetwijfeld het vertrouwen der bevolking in deze credietinstellingen toenemen."

In verband met het bovenstaande lijkt het wenschelijk het credietwezen los te maken van het Dept. B.B. en het te verbinden aan dat van Landbouw.

Later zal dan kunnen blijken, of het ook geschikt gemaakt zal kunnen worden voor het groot-industrieel crediet.

Ras „criterium" en onderwijs „egaliteit".

Wat een kolommen in dagbladen zijn er niet vol geschreven over de gelijkstelling van het onderwijs en alles wat daarmee verband houdt. Alle groote Indische bladen wijdden er meer of minder lange artikelen aan. Ofschoon het niet onmogelijk is, dat we enkele der belangrijkste zullen bespreken, indien niet andere zaken alweer zich opdringen, zoo willen we beginnen met de aandacht te vestigen op hetgeen van Inl. zijde in de *Java-Bode* daarover geschreven wordt.

K. wijst op de belangrijkheid der vraagstukken: opheffing van het rasverschil en gelijkwaardigheid van openbare en bijzondere scholen voor een land als Indië in de huidige tijdsomstandigheden, en hij meent, dat men de heeren L a b b e r t o n en B e r g m e ij e r dankbaar moest zijn, dat zij middels den Volksraad, niet alleen van de „vertegenwoordigers", maar ook van de Regeering een beslissing trachtten uit te lokken. De motie van den heer H. L. roert echter het rascriterium slechts aan op het gebied van het onderwijs en niet op dat van de politiek in het algemeen, terwijl uit de behandeling valt op te maken, dat de voorstellers tot de indiening kwamen door associatie-idee, practische gronden, radicale opruiming van alle criteria tusschen de bevolkingsgroepen en door het sentiment.

In de klachten, die de Eur. voorstellers onge-

twijfeld gehoord hebben over het bemoeilijken van de toelating van Inl. kinderen tot de Eur. lagere scholen zit eenige billijkheid, en die klachten zijn te begrijpen, als we opmerken, dat Europeesch onderwijs beschouwd wordt als de voornaamste, zoo niet de eenigste factor voor de opheffing van den Inlander in het bijzonder als van het Inl. volk in het algemeen.

„Hoevele ouders waren en zijn er niet, die slechts over betrekkelijke middelen beschikken, hun kinderen op de Eur. school laten gaan, maar na schooltijd weder in Inlandsche kringen, en wat voor een milieu, vrij laten. De kinderen spreken slechts Hollandsch in de schooluren. Van Westersche vorming kon geen sprake wezen."

Uit deze kinderen zullen geen krachtige, voor het eigen volk nuttige personen groeien. Schr. vergelijkt ze bij „een gekalkten bamboe-wand, die met een muur in de degelijkheid moet concurreeren."

Hun, die van hun prilste jeugd onder Europeanen opgevoed zijn en de geheele Eur. school doorloopen hebben, komt het slikken der Westersche cultuur-kost niet ten voordeele aan hun toekomst.

Al heeft hun opvoeding door en tusschen Europeanen hen geschikter gemaakt voor de „struggle for life" in de Indische maatschappij, al zullen ze eerder vatbaar zijn voor de kenmerkende Westersche eigenschappen: initiatief, energie en intellect, toch zal die eerste vorming hen als kinderen van een volk, van een ras danig schaden. „Zij zijn uit, of boven de Inl. Maatschappij gegroeid, zonder nochtans de Eur. Maatschappij te kunnen betreden. Zij hebben het beloofde Land van nabij gezien, en kunnen geen aanspraak meer maken op een eigen land. Beklagenswaardiger wezens zijn er niet."

Schr. spreekt uit eigen ervaring. Op zijn 6de jaar op kostschool te Batavia geplaatst en later de H. B. S. bezocht hebbende, dwaalde hij al verder en verder af van de Inl. maatschappij, „en als we, na beëindigde studie, ons begaven in die maatschappij, waar we van onze kindsheid af vandaan werden gehouden, toen was het geen „geluk" dat de rijkdom van Westersche beschaving ons bracht", aldus Schr. „En in de struggle for life voelden we, dat we ondanks kennis en opvoeding in één zaak te kort schoten en dat is de wetenschap van onze eigen cultuur." Eerst later kwam Schr. én door eigen sentiment èn door waarneming van het eens nagebootste ras tot inkeer.

„Onze ouders mochten zich hebben uitgesloofd om hunne kinderen op de Eur. school te laten gaan van kind af, dus, om de eerste vorming op Eur. leest te schoeien, wij, en gelukkig velen met ons zullen ons voor onze kinderen „behelpen" met onze ras- en cultuurscholen!"

Sch. vraagt geen opheffing van het rascriterium bij het toelaten op school, daar hij geen heil ziet voor zijn nageslacht in toelating op de Eur. school. Wel vraagt hij gelijkwaardigheid van de Inl. lagere scholen met die der Europeanen. Die gelijkwaardigheid behoeft niet afhankelijk te zijn van den onderbouw onzer vorming, maar ze wordt verkregen door zich te houden aan het eigen goede en schoone van het ras-zelf.

Noch Westersche vorming, noch staatsbladige gelijkstelling brengt die evenwaardigheid, en door wanvorming van het kind wordt rassenhaat gekweekt.

Het staatsrechterlijk en politiek rascriterium beslaat een heel ander veld dan het cultureele en moreele.

Volgens Schr.'s meening bestaat er geen bezwaar tegen de gelijkwaardigheid van openbaar en bijzonder onderwijs.

„Bij gebrek aan degelijke onderwijsinrichtingen voor en door ons opgericht, hebben wij onze jongere broers en zusters een bijzondere school doen bezoeken. Vanaf de laagste klasse tot aan de hoogste, hebben zij die school bezocht. Er was, ofschoon ze volgepropt werden met de Christelijke leer, geen haar op het hoofd, dat ook maar dacht aan de superioriteit van het Christendom.

„Wij voor ons voelden geen seconde vrees, dat die peuters later een godsdienst zouden gaan aannemen, die niet die hunner ouders en voorvaderen was. Zij beschouwden het als een „vak", even belangrijk of onbelangrijk als rekenen, Nederlandsche taal, e.d."

„Laat de zending propaganda maken voor het Christendom, de Mohammedaan zal er slechts wel bij varen. Niet door zijne opname in het eenige ware Geloof, maar door de meerdere kennis, die hij zal opdoen, en intuïtief zal hij dan de Islam inzichzelf doen post vatten, hoe langer hoe hechter, al naarmate hij verzadigd wordt door het Christendom. En zoo denken wij ons het wakker worden van de Mohamedaansche geestkracht."

De eisch van den heer B e r g m e ij e r beschouwt Schr. als een eisch van rechtvaardigheid, een rechtvaardigheid, die de Inlanders ook voor hun bijzondere scholen zullen eischen, als zij ze hebben. Maar het ontgaat hem, dat een neutrale school zoo verderfelijk zou werken op de cultuureenheid en hij besluit met de langzamerhand vooruitgaande meening, dat godsdienst en wetenschap niet samen gaan.

Suriname.

Na zijn meening over de houding en de bevoegdheid der Koloniale Staten te hebben besproken, vervolgt Baron van Asbeck in zijne in ons vorig nummer besproken lezing aldus:

......„Daartegenover staat, dat Ministers en Kamerleden zich critiek veroorloven op houding en handeling der Staten, wat volkomen misplaatst is en vervreemdend werkt, ondanks alle gepraat over aankweeking van saamhoorigheid. Zoolang de Staten hun plicht doen, valt er niet te critiseeren. Evenmin is het dreigen met regeling bij K. B. op zijn plaats, noch het aandringen op wijziging van verordeningen vóór stilzwijgende goedkeuring aan de Kroon wordt voorgedragen. Er is een correct régime noodig, wil men van de Staten correctheid vergen. Buiten zulk een régime valt geheel en al een rede als het vorige jaar door den Minister van Marine bij de door hem waargenomen verdediging der Surinaamsche begrooting gehouden. Zij werd door de Staten beantwoord met ontslag en bloc, een demonstratie, die *allicht*, maar ook *alleen*, eenigen indruk zal maken als het oogenblik en het motief goed gekozen zijn."

Baron van Asbeck meent, dat dit niet het geval was en dat een protest door ontslag en bloc beter op zijn plaats zou geweest zijn bij de regeling van het octrooi der Surinaamsche Bank bij Kon. Besluit. Er is misschien voor deze zienswijze iets te zeggen, maar men vergete niet, dat de regeling bij K. B. samenhing met de verdachtmaking der Koloniale Staten door den Minister van Marine, waartegen de Minister van Koloniën niet is opgekomen. Dit deed de heer v a n K o l in de Eerste Kamer.

„Ik meen — aldus Baron van Asbeck — dat uit het door mij gezegde aan het licht treedt, dat ik vertrouwen heb in de toekomst der Surinaamsche bevolking op grond, niet van haar het meest aan den dag tredende, maar van de in haar latente eigenschappen en fijnere karaktertrekken, die ik meer dan eenmaal opmerkte, mits rustig en met tact geleid; suaviter in modo, fortiter in re."

De heer van Asbeck is wel zoo menschlievend, daarop te laten volgen, dat hij zich in geenen deele vereenigt met het oordeel van een vooraanstaand Nederlander, „die van Suriname alleen wat te maken acht, wanneer het eerst eenige uren of dagen onder water heeft gestaan, na exterminatie dus van den Surinamer."

De heer van Asbeck acht „uit een ethisch oogpunt", ontdaan van alle overdrijving, dit oordeel misplaatst.

Dat „ethische oogpunt" is wel zeer vermakelijk. Als een „vooraanstaand" Nederlander zoo smakeloos zijn kan, wat moet men dan verwachten van Nederlanders, die niet zoo vooraan staan?

* * *

Aan het Surinaamsch mailverslag van 15 Januari is het volgende ontleend:

De weersgesteldheid was in den grooten drogen tijd niet geheel normaal; was het in de maanden September en November 1918 buitengewoon droog, de maand October, anders de droogste maand van het jaar, toonde in 1918 een regenval als in de laatste zes jaren in die maand niet gekend. Gelukkig voor de cultures was na de ongekende droogte in November de regenval in December vrij normaal.

Van 10 September tot 31 December 1918 werden

uitgevoerd: 176.958 K.G. balata: 67.301½ K.G. cacao: 2.105.900 K.G. suiker: 69.202 Liter rum; 177.290 liter melasse: 340.258.7 gram goud: 6080 K.G. mais: 1675 kub. voeten blokken hout; 1134 K.G. vischlijm.

Door geregelden aanvoer uit Amerika (in het tijdvak 21 Sept.—5 Dec. 1918 brachten de stoomschepen Juno en Vulcanus te zamen vier ladingen te Paramaribo aan) en een bevredigenden binnenlandschen rijstoogst, was de voedselvoorziening in Suriname vrij gunstig. Werd aanvankelijk gevreesd, dat zonder nieuwen aanvoer ter aanvulling van den voorraad, die tot begin April 1919 kon strekken, de hoeveelheden rijst niet voldoende zouden zijn, om in de behoeften te voorzien tot den eerstvolgenden rijstoogst in October a.s., berichten in de maand December 1918 ontvangen, gaven goede hoop, dat in 1919 de vooruitzichten voor invoer van bloem uit Noord-Amerika vrij gunstig zouden zijn.

Desniettemin werden maatregelen genomen om den eigen aanplant van voedselleverende gewassen in Suriname krachtig te blijven aanpakken.

* * *

Bij de Koloniale Staten is een ontwerpverordening ingediend in zake het lager onderwijs, waarbij de in Nederland geldende acten van bevoegdheid in de kolonie geldig verklaard worden en zij, die in Nederland, Nederlandsch-Indië of Curaçao geëxamineerd en toegelaten aanspraak zullen hebben op denzelfden rang, dien zij in Nederland verkregen hebben of waarmede hun in Ned.-Indië of Curaçao verkregen rang in Nederland gelijk gesteld is, met dien verstande, dat de hoofdonderwijzer als onderwijzer van den 1sten rang en de hulponderwijzer als onderwijzer van den 3den rang in deze kolonie zal worden erkend.

— Door de leden May. De Vries, v. Ommeren en Curiel is bij de Staten het voorstel ingediend, om den gouverneur te verzoeken het in het leven roepen van een raad van arbitrage in arbeidsgeschillen in gunstige overweging te willen nemen.

— Bij de Staten is een ontwerp-verordening ingekomen op de inkomstenbelasting. „De West" sprak van een Russisch ontwerp, waarbij de belastingschuldigen aan handen en voeten aan de inzichten der administratie zijn overgeleverd. Typeerend b.v. is, zegt het blad, reeds in art. 1 de mededeeling, dat de vraag of men in Suriname woont of gevestigd is, naar de omstandigheden wordt beoordeeld. Geen vaste regelen dus. De administratie doet wat zij goed vindt.

Met het oog op de ondernemingen zou het blad het gewenscht achten, dat de eigenaren in Nederland ook te voren van het ontwerp kennis zouden kunnen nemen. Enkele nieuwigheden juicht het blad toe, zoo als aftrek van belasting voor hen die kinderen hebben, en de bepaling, dat onverschuldigd betaalde belasting gerestitueerd kan worden.

Een krasse bepaling noemt het blad die, dat wie in hooger beroep gaat van zijn belasting en ongelijk krijgt, bij wijze van straf zijn aanslag verhoogd ziet met 25 percent. Voor maatschappijen kan dit — het geval heeft zich reeds voorgedaan — een boete worden die in de duizenden loopt. Dat men een dergelijke schromelijke bepaling uit de oude verordening weder klakkeloos overnam in het nieuw ontwerp, is voor het blad een bewijs, dat de ontwerper een eenzijdig fiscaal man, met weinig gevoel voor recht en billijkheid is.

* * *

— De praktizijns te Paramaribo hebben tot den gouverneur het verzoek gericht om spoedige afkondiging van het Kon. Besl., waarbij bepaald is, dat de vervanger van den president van het hof wordt benoemd uit de definitief benoemde leden, wijl elk langer uitstel daarvan het belang van rechtzoekenden in gevaar kan brengen.

* * *

Het Surinaamsche Bestuur verliest de zaak der „kweekjes" niet uit het oog. Bij de opening van een nieuwe school op het dorp Berlijn in Boven Para zeide de Inspecteur voor het Onderwijs, dat het de wensch van den Gouverneur is, dat door de oprichting van de school een einde aan een misstand, die ook op Berlijn heerscht, zal komen, n.l. het zenden van de kindertjes als kweekjes naar de stad. „Kinderen zijn, zeide spreker, een geschenk van God en de ouders hebben niet het recht dat geschenk aan anderen af te staan. Voor dezen misstand is er maar één verontschuldiging mogelijk en dat is, dat de kinderen naar de stad gezonden moeten worden om er op school te gaan. Nu er een school op Berlijn gesticht is, vervalt die verontschuldiging en zag de Gouverneur gaarne, dat de kinderen successievelijk weer naar huis gehaald werden."

Het is nu de derde of vierde maal, dat er op Berlijn een nieuwe school geopend wordt; die Surinaamsche Berlijners zijn een eigenwaardig volk en het zou ons niet verwonderen zoo deze school den weg opging van haar voorgangers.

* * *

In het verslag over 1918 van de N.V. Koninklijke West-Indische Maildienst zegt de directie o. m.:

„Konden wij in ons vorig jaarverslag nog vermelden, dat bijkans onze geheele vloot in de vaart tusschen New-York en West-Indië werd beziggehouden, het afgeloopen jaar bracht hierin algeheele wijziging tengevolge van de inbeslagneming der Nederlandsche schepen door de Amerikaansche regeering. Deze maatregel trof niet alleen ons vrachtschip „Jan van Nassau", dat in dienst onzer regeering gedurende vele maanden in New-York werd vastgehouden en den 21sten Maart tijdelijk onder Amerikaansche vlag gebracht, maar strekte zich ook uit tot onze passagiersschepen „Prins Willem I". „Prins der Nederlanden", „Prins Frederik Hendrik" en „Nickerie", die den geregelden dienst tusschen de Vereenigde Staten en West-Indië onderhielden en eveneens, na eenigen tijd in New-York te zijn vastgehouden, den 21en Maart in beslag werden genomen. Met uitzondering van de „Jan van Nassau" bleven onze schepen onder Amerikaansche vlag de kustvaart uitoefenen; één ervan werd zelfs aan onze concurrenten in de vaart op Haiti ten gebruike gegeven.

Slechts de „Oranje Nassau" en de Commewijne", die zich op het tijdstip der inbeslagneming respectievelijk in Curaçao en Amsterdam bevonden, bleven te onzer beschikking over. Na langdurige onderhandelingen slaagden wij erin eerstgenoemd schip, tezamen met de in onzen dienst varende „Vulcanus" en „Juno" van de K.N.S.M., weder in de geregelde vaart tusschen West-Indië en New-York te brengen, tengevolge waarvan wij ook onze koloniën, die gedurende ettelijke maanden van elk overzeesch verkeer waren afgesneden, weder gelegenheid tot invoer van levensbehoeften en uitvoer van hare producten gaven, al werden deze door het in Amerika ingevoerde stelsel van uit- en invoervergunningen ook ten zeerste belemmerd. De verbinding met het moederland bleef echter, tengevolge van de belemmeringen verbonden aan het uitvaren der schepen van hier, verbroken, zoodat de „Commewijne", na haar thuiskomst in November 1917 werkloos moest blijven liggen, totdat de politieke gebeurtenissen en daarop gevolgde economische onderhandelingen de mogelijkheid tot het uitvaren der schepen en den aanvoer van West Indische produc-

ten naar ons land weder heropenden. Den 7den Januari van dit jaar hervatten wij met de „Commewijne”, den 6den Februari gevolgd door de „Stuyvesant”, onzen geregelden dienst op West-Indië.

„Verliezen van schepen hadden wij niet te betreuren.

„Dank zij de ruime vergoeding, die wij van de Amerikaansche regeering voor het gebruik onzer schepen ontvingen, is het financieel resultaat over het afgeloopen jaar bevredigend.”

Van de nieuwe schepen werd de „Stuyvesant” in December opgeleverd, terwijl men, nu er uitzicht bestaat op de levering van achterstallig scheepsbouwmateriaal, de oplevering van de „Van Rensselaer” en de „Crijnssen” in den loop van dit jaar verwacht.

De maatschappij keert een dividend uit van 12 (v. j. 10) pCt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

S. I. In de *Oetoesan Hindia* lezen wij een verslag van een in 't begin van Januari jl. te Soerabaja gehouden bestuursvergadering van de Centrale Sarekat Islam, onder voorzitterschap van *Tjokroaminoto*, waaraan wij het volgende ontleenen:

Een steunfonds.

„Tijdens de eerste bijeenkomst werd besloten om het voorstel van Semaoen, n.m. om *Sneevliet* financieel te steunen en hem aan te stellen als vertegenwoordiger van de *Sarekat Islam* in Holland, in behandeling te nemen, nadat het voorstel van den heer Tjokroaminoto zou zijn afgedaan voor de oprichting van een steunfonds ten behoeve van de betrekkingen diergenen, die als slachtoffer vallen van hun actie voor het Indische volk, zooals *Sneevliet, Darsono, Abdoel Moeis* en *Tirtodanoedjo*, terwijl men van meening was, dat het zwaard van Damocles elken volksleider bedreigde, indien Regeering en Justitie voortgaan met deze leiders te vervolgen.

Na uitvoerige besprekingen werd besloten een fonds te stichten, dat den naam zal dragen van *Fonds ter ondersteuning van de actie voor bewegingsvrijheid der Sarekat Islam.* Dit fonds zal in de eerste plaats dienen tot ondersteuning van de huisgezinnen der slachtoffers van de Inlandsche beweging, waarbij niet gelet wordt op lidmaatschap van de S. I., noch op ras en in de tweede plaats om deze actie te steunen, terwijl het beheerd zal worden door een comité van de volgende S. I.-leden: Raden Tjokrosoedarma (voorzitter), Said Hasan bin Samit (penningmeester), Hadji Noerhasan, Poedjowarsito en Brotosoehardjo (leden) en Sosrokardono (secretaris). De volgende bijdragen werden onmiddellijk geboekt: Kas C. S. I. ƒ 100; V. S. T. P. ƒ 100; P. F. B. ƒ10; het Arbeidsleger Adi-Dharmo ƒ 100; P. P. P. B. (Bond van Inlandsch pandhuispersoneel) ƒ 75; redactie van de Soeara Boemipoetro ƒ 25; S. I. Semarang ƒ 100; Sk. ƒ 5; Oetoesan Islam ƒ 25; Medan Boediman ƒ 10; Soerjopranoto ƒ 5; Setya Oesaha ƒ 15. Met nog enkele giften werd het geheele bedrag op ƒ 635 gebracht.

Sneevliet.

Hierna kwam bovengenoemd voorstel van *Semaoen* in behandeling, waarbij de voorsteller zelf een uiteenzetting gaf, verklarende tot zijn voorstel te zijn gekomen door het bekende gezegde van den Regeeringsgemachtigde in den Volksraad: „de Inlandsche volksleiders spelen met vuur”. In verband met de verklaring van den voorzitter der C. S. I., dat „deze vereeniging niet onder den invloed staat van wien dan ook”, zou stilzwijgen dezer organisatie bij de uitzetting van Sneevliet beteekenen, dat het vereenigingsprogram, dat zich hiertegen verzet, niet van de C. S. I. zelve zou zijn. Aan den anderen kant zou het steunen van Sneevliet een demonstratie zijn, dat de C. S. I. vast voornemens is, om vrijheid van beweging voor het Indische volk te verkrijgen, waarvan Sneevliet h.i. het slachtoffer is geworden.

De rechterzijde beweerde hierop, dat een aanstelling van Sneevliet, als vertegenwoordiger van de S. I. in Holland, zwakheid voor de vereeniging zou beteekenen. Van het optreden van Sneevliet in Holland wordt een verzwakking van het aanzien der vereeniging in Indië verwacht, waarbij gewezen werd op de verschillende berichten in de dagbladen, welke voor Sneevliet niet gunstig luidden. De voorzitter was van meening, dat het geven van volmacht aan Sneevliet in Holland in het geheel niet behoefde te beteekenen, dat de C. S. I. door Sneevliet geleid zou worden, daar deze toch alleen in dienst zou zijn van de S. I., om zijn invloed uit te oefenen op het Nederlandsche volk en dit weer op de Nederlandsche Regeering, om meer gehoor te geven aan de wenschen van het Inlandsche volk. Zijn stem in Indië klinkt slechts zwak; door het schenken van een volmacht aan Sneevliet zou deze ook door het Hollandsche volk gehoord worden, en dit tot het besef komen, hoe ongezond de bestuursregelen in Indië zijn, en hoe ernstig de uitzuiging van het volk door het kapitalisme is. Sneevliet moet een vast mandaat hebben, desgewenscht door een notaris opgemaakt, maar indien dit overschreden wordt, zal de S. I. het weer intrekken; daarom zal aan Sneevliet om een verslag worden gevraagd van hetgeen hij verricht heeft in het belang van de S. I. Indien hij het mandaat aanvaarden wil, evenals de beginselen der S. I., zal later de aan hem uit te keeren vergoeding worden bepaald.

Met 5 stemmen vóór, 4 tegen en 1 van onwaarde, werd bovenstaand amendement van Tjokroaminoto aanvaard, zoodat over het voorstel van Semaoen niet meer gestemd behoefde te worden. Men besloot om Sneevliet uit het fonds voor de bewegingsvrijheid te steunen.

Vervolgens kwam ter tafel het punt Radicale concentratie en de regeerings-commissie, dat evenwel tot een tweede bijeenkomst werd verschoven.

Inlandsche militie.

Bij de Inlandsche militie kwam ter sprake de vraag van Tjokroaminoto, of hij zitting zou nemen in de commissie uit den Volksraad ter bestudeering van het voor-ontwerp, indien men hem daartoe het verzoek deed. Tjokroaminoto zelf kon zich niet met het militiedenkbeeld vereenigen. Slechts één stem verklaarde zich vóór de militie, de andere bestuursleden gingen er niet mede accoord, dat hun voorzitter als Volksraadslid in bedoelde commissie zitting zou nemen. Ook aan Abdoel Moeis zou verzocht worden daarvoor te bedanken.

Een beschuldiging.

Hierna werd de beschuldiging van de *Oetoesan Hindia* ter sprake gebracht, welke gericht was tegen *Djojosoediro*, commissaris van het centraal bestuur, wegens het schrijven van een artikel in de *Neratja*, waarin met het voornemen van de Regeering om Sneevliet uit te zetten, accoord werd gegaan en deze regeeringsmaatregel werd toegejuicht. Na een nauwkeurig onderzoek bleek, dat het artikel in de *Neratja* buiten medeweten van den schrijver geplaatst was, zoodat de beschuldiging van de *Oetoesan Hindia* jegens den persoon van Djojosoediro geen waarde meer had, evenmin juist was.

De bijeenkomst werd hierna geschorst tot denzelfden avond. Behalve de leden van het centraal bestuur waren in de avondvergadering ook afgevaardigden aanwezig van de plaatselijke S. I. vereenigingen uit een 13-tal plaatsen.

Regeeringscommissies.

De volgende motie met betrekking tot de regeeringscommissies werd aangenomen:

Overwegende, dat het zitting nemen van een lid of leider der S. I. in een regeeringscommissie niet plaats heeft, omdat de S. I.-beweging zich met de wijze kan vereenigen, waarop deze commissies door de regeering in het leven worden geroepen, doch omdat dat lid of die leider het zitting nemen in zulk een commissie van belang acht voor de C. S. I.

Radicale concentratie.

Tjokroaminoto gaf hierop een uiteenzetting van de oprichting der radicale concentratie en van hetgeen door haar reeds verricht was, waarbij de daarin zitting hebbende leden van de C. S. I. aan hun medeleden van andere organisaties verzocht hebben, om het program der C.S.I., wat betreft de oprichting van een Ind. parlement, over te nemen. Een parlement alleen werd niet voldoende geoordeeld, doch tegelijkertijd dienen er dessaraden ingesteld te worden, waarvoor de wenschelijkheid reeds op het derde nationale congres werd uitgesproken, het dualisme in het bestuursstelsel dient eveneens te verdwijnen, terwijl verder als overgangstoestand een deel der tegenwoordige ambtenaren B. B. moet worden aangesteld tot rijksambtenaren voor de politie, belasting en voor de decentralisatie. Indien de andere vereenigingen niet met dit programma kunnen instemmen, zal de S. I. zich uit de concentratie terugtrekken, om de hierboven gedachte wijzigingen met eigen kracht te propageeren. In verband hiermede heeft het centraal bestuur het voornemen opgevat, om ten spoedigste propagandisten uit te zenden, terwijl Tjokroaminoto zelf een tocht zal maken door heel Java en Madoera om de locale S. I. vereenigingen aan te sporen landbouwers- en proletariërsvereenigingen op te richten in de verschillende bedrijven, hetzij van het land, dan wel van partikulieren.

Vakvereenigingen: In de allereerste plaats dienen deze organisaties om het uitzuigen en de verdrukking van het kapitalisme te kunnen bestijden en in de tweede plaats om de „slaapactie” (staking)

gezamenlijk te kunnen toepassen, indien zulks noodig mocht blijken.

Voedsel tekort. Wat de belangrijke kwestie van den voedselnood betreft, wascht de S.I. haar handen schoon, omdat al eerder haar verzoek om de fabrieksgronden te verminderen, ten behoeve van den padi-aanplant, werd afgewezen.

Op de vraag van den Voorzitter of de Centrale Vereeniging zich tot toezien zal bepalen bij de thans door de Regeering getroffen maatregelen tegen den voedselnood, of daaraan haar steun zal verleenen, bijv. door het zitting nemen in de voedseldistributie-commissies, werd, na een uitvoerige gedachtenwisseling, besloten, dat de C. S. I. zich niet zal inlaten met de regeeringsmaatregelen en zich alleen zal bepalen tot de aanwijzing waar er hongersnood heerscht en waar de fouten schuilen in de toegepaste maatregelen.

Chineezen en Inlanders: Door Semaoen werd de kwestie van de verhouding tusschen Chineezen en Inlanders besproken. Indien beide partijen op een verzoening aansturen, dienen de Chineezen de volgende beloften af te leggen: 1e Steunen der S. I., opdat het volk in Indië vrijheid van beweging verkrijge;

2e. medewerken tot opheffing van alles wat de rassen onderscheidt, opdat alle ingezetenen van Indië op dezelfde trap komen te staan als de Europeanen;

3e. der S. I. vrijheid te laten om den strijd aan te binden tegen het kapitalisme;

4e. de Chineezen dienen hun invloed aan te wenden op de diplomatie in China, welke aan de Nederlandsche Regeering moet verzoeken aan alle ingezetenen in Indië die vrijheid van beweging te geven evenals eenzelfde behandeling als de Europeanen.

De vergadering kon er zich mede vereenigen, indien er van Chineesche zijde aandrang werd uitgeoefend op een aaneensluiting met de Inlanders, doch wat de aan de Chineezen te stellen beloften betreft, ontstond er een levendig dispuut, vooral wat punt 4 betreft. In stemming gebracht werd dit punt dan ook met zes stemmen tegen drie en één stem blanco verworpen.

De andere punten werden daarop aangenomen.

Ten slotte deelde de Voorzitter nog mede, dat het best mogelijk zou kunnen zijn, dat het *Vierde Nationale Congres* in Semarang, waaraan een tentoonstelling zou worden verbonden, niet doorgaat.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche Politiek. De *Bintang Soerabaja* gaf een Chineesch oordeel over de Chineezen-politiek. De laatste maal — alzoo de schrijver — hebben wij overgenomen, hetgeen de *Neratja* schreef over een eventueel op handen zijnde bijeenkomst van Chineesche vereenigingen, waarop specifiek binnenlandsche politieke aangelegenheden met betrekking tot de Chineesche bevolkingsgroep in Indië besproken zullen worden. Wij hebben toen daarbij aangeteekend, dat daarmede gebroken zou worden met de door de Chineezen in de laatste paar jaren aangenomen afzijdige houding tegenover kwesties, welke uitsluitend hiermede verband hielden, er op wijzende, dat door het uitspreken van een oordeel over het ontwerp militiebesluit de neutraliteitsgrenzen overschreden zouden worden. In één der Chineesche bladen vonden wij de aankondiging van een dezer dagen in Soerabaja te houden Congres van Chineesche handelsvereenigingen, waaraan alleen de mededeeling werd toegevoegd, dat belangrijke besluiten zouden worden geslagen, zonder vermelding evenwel, waarop deze betrekking zullen hebben, doch wij mogen gerust aannemen, dat de eerst versmade politieke schotel het hoofdbestanddeel van het programma zal uitmaken. Treffend is daarom een artikel in de *Sin Po* — het blad, dat indertijd zoo naarstig de coalitiepolitiek propageerde en waarvan een der redactieleden, die voor den gemeenteraad in Batavia gekozen was, te elfder ure om deze reden zijn mandaat weer afwees — waarin op duidelijke wijze de veranderde gevoelens aan den dag treden. De redactie stelt tegenover elkaar de omstandigheden, waaronder China het achtste republikeinsche jaar intreedt en de vooruitzichten, welke van het nieuwe jaar voor de in Indië vertoevende Chineesche bevolkingsgroep te verwachten zijn. In het eigen vaderland gloort de ster van vooruitgang doordat de op de conferentie in Shanghai te teekenen vrede tusschen Noordelijken en Zuidelijken een einde zal maken aan den het land verzwakkenden burgeroorlog, terwijl van de groote vredesconferentie, welke een einde moet maken aan den wereldoorlog, eveneens vele voordeelen voor China verwacht worden. Het zevende jaar van de nieuwe republikeinsche jaartelling bracht voor de Chineesche bevolkingsgroep in Indië niets goeds, en niets wijst er op, dat zulks wel van het nieuwe jaar te verwachten valt. Terwijl andere rassen grooten vooruitgang maakten, ruzieden de Chineezen over verschillende kwesties, welke niet geregeld werden. Erkend wordt, dat de Chineezen zich niet bijzonder druk behoeven te maken over het gevoerde regeeringsstelsel, maar aan den anderen kant kan toch niet ontkend worden, dat het verblijf der Chineezen in Indië enkele gewichtige kwesties met zich medebrengt, welke noodzakelijk verzorgd moeten worden. Het recht als ingezetenen van dit land, dat door de Regeering van oudsher ontkend werd, werd tot nu toe nog niet ten volle erkend. Gestreefd moet er daarom worden naar volledige gelijkstelling (met Europeanen) in het strafrecht en de strafvordering. Doch wat hebben de Chineezen in deze richting gedaan? Niets. Van één zijde alleen werd een actie gevoerd met opoffering van alles, n.l. door diegenen, die tegenstanders zijn van de opheffing van het Chineesche officierschap. Eertijds bestond er een Chineesche partij, welke het Gouvernement in alles steunde, onverschillig of dat goed of slecht was, doch in dit jaar heeft ook zij de Regeering den rug toegedraaid, ofschoon men alleen streed voor eigen belangen, voor het behoud n.l. der Chineesche officieren. Op deze wijze wordt er evenwel geen winst geboekt voor de geheele bevolkingsgroep, welke zoover van het geboorteland gescheiden leeft. De instelling van den Volksraad werd verder met vreugde door de Inlanders begroet, maar niet door de Chineezen, terwijl de positie van deze laatsten eerst recht ingewikkeld werd door het Nederlandsch onderdaanschap voor hen, die in Indië vertoeven. De Chineezen wenschten Chineezen te blijven; zij wenschen zonen te zijn van China, doch de bepaling van het onderdaanschap werkte zulks tegen. Intusschen werd deze aangelegenheid niet opgelost. Bovendien verbrak de heer Kan, het tegenwoordige volksraadslid, het besluit, dat men genomen had ten opzichte van de houding der Chineezen tegenover den Volksraad, door de regeeringsuitnoodiging voor het lidmaatschap van dit college te aanvaarden als vertegenwoordiger der Chineesche bevolkingsgroep. De kwestie werd hierdoor nog ingewikkelder, daar het Volksraadslidmaatschap met zich medebrengt, dat men accoord gaat met het Ned. onderdaanschap der Chineezen. Het blad verwijt den heer Kan, dat hij voor het behoud van de Chineesche officieren is opgekomen. Intusschen is later gebleken, dat deze uiteenzetting niet juist is, daar de heer Kan het zwartepunt van zijn in den Volksraad op dit punt gehouden betoog alleen hierop legde, dat de Chineezen niet van te voren gekend waren geworden in de opheffing van de functie der Chineesche officieren. De *Sin Po* gaat intusschen opzettelijk voort met hierop een verkeerde toelichting te geven, terwijl de nooden van het Chineesche ras onverzorgd blijven en alleen voor individueele belangen heftig wordt opgekomen. De *Sin Po* geeft hierna aan op welke wijze men *wel* het doel kan bereiken, n.m. door middel van de Chineesche handelsvereenigingen, de Siang Hwee, daar deze organisaties bij uitstek de Chineesche actie voorstaan en niet alleen over Indië verspreid zijn, doch ook betrekkingen onderhouden met de zustervereenigingen over heel de wereld. Maar tot op dit oogenblik zweeg de Siang Hwee, omdat zij geen steun verkreeg en behalve dit heeft deze organisatie niet voldoende van zich doen spreken, om daardoor in de oogen van de Regeering in waarde te stijgen. Opgericht met een grootsch doel, bleef men halverwege staan. Het is thans de tijd niet voor de Chineezen, om stil te zitten en zich uitsluitend bezig te houden met het Chineesche officiersschap.

Ten slotte somt het blad de volgende kwesties op, welke nog op afdoening wachten: 1e. Het militieontwerp zal weldra in den Volksraad worden behandeld. De Chineezen moeten thans hun houding hiertegenover bepalen. 2e. De vredesconferentie in Parijs zal binnenkort aanvangen, daarom behoort men ten spoedigste een besluit te nemen over de wijze, waarop de Chineezen in Indië hun aangelegenheden geregeld wenschen te zien. 3e. De kwestie van het Ned. onderdaanschap moet op bevredigende wijze opgelost worden. 4e. De Chineezen moeten alle middelen aanwenden, om bij de Regeering aan te dringen op wijziging van de strafvordering.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De nationalistische beweging in Egypte.

Naast de nationalistische beweging in Zuid Afrika is nu die in Egypte tot scherpe uiting tegen de Britsche overheersching gekomen, en evenmin als in Transvaal en Oranje-Vrijstaat kan van de Egyptische gezegd worden, dat zij door enkele drijvers gevoerd wordt. Ministers hebben er zich aan verbonden en hebben er hunne hooge positie voor geofferd. Door de deportatie van eenige leiders zal 't hoog uitslaan der vlammen momenteel wellicht getemperd worden, maar 't vuur zal er niet door worden uitgedoofd.

Volgens de officieele gegevens in 't Lagerhuis verstrekt, was de stand der zaak de volgende. In November heeft reeds een deputatie van nationalisten, onder leiding van Said pasja Zaghoel, aan 't Britsche bestuur verzocht het program van volledige nationale autono-

mie te bepleiten bij de regeering in Europa. Zij vroeg, behalve 't recht van toezicht op de openbare schuld en faciliteiten voor de scheepvaart in 't Suez-kanaal, zich onmiddellijk naar Londen te mogen begeven om daar haar eischen te bepleiten.

Ook kozen de nationalisten toen al een leidend comité van 14 leden. Deze begonnen een beweging door 't geheele land en verzamelden handteekeningen en geld onder de bevolking.

Kort daarna gaven de eerste minister Roedsji pasja en de minister van onderwijs Adly pasja 't voornemen te kennen naar Londen te gaan om Egyptische aangelegenheden te bespreken, en zij drongen er op aan dat de nationalistische leiders daar ook gehoor zouden krijgen.

De Br. regeering heeft in haar antwoord doen uitkomen, dat zij gretig mee zal gaan met 't denkbeeld om den Egyptenaren een steeds toenemend aandeel in de regeering van hun land te verleenen, maar zij kan haar verantwoordelijkheid voor de orde en een goede regeering niet overdragen; in 1915 is haar protectoraat formeel afgekondigd, zij heeft op zich genomen de rechten en belangen der inheemsche en der vreemde bevolking te handhaven.

Zij meende ook, dat het niets zou uithalen als de nat. leiders naar Londen mochten komen om hun buitensporige eischen te berde te brengen, die toch onmogelijk in overweging genomen kunnen worden. Het bezoek van de twee ministers zou zeer welkom zijn geweest, maar 't belang der zaak en de waardigheid der staatslieden zelf bracht mee, dat het niet in de eerste week van de vredesconferentie zou vallen, toen Balfour te Parijs de handen vol had. Een kort uitstel werd dus voorgesteld, maar de ministers vonden hierin aanleiding aan den sultan hun ontslag aan te vragen. De sultan hield dit in beraad.

Begin Januari werd de Britsche commissaris in Egypte uitgenoodigd verslag over den toestand te komen uitbrengen en den beiden ministers werd verzocht medio Februari naar Londen te komen. Zij antwoordden dit alleen te zullen doen als de nationalistische leiders eveneens vergunning zouden geven. De Br. regeering achtte een dergelijke voorwaarde niet aannemelijk. De sultan willigde nu het nog hangende verzoek om ontslag der ministers in.

De pogingen om een nieuw ministerie samen te stellen, werden door de nationalisten gedwarsboomd. Den sultan en hun, die als vermoedelijk minister genoemd werden, werd schrik aangejaagd. Daarom werd een beroep om bescherming op den Br. hoogen commissaris gedaan, met het gevolg dat Said pasja en vier andere hoofdleiders naar Malta zijn gedeporteerd.

Zooals men weet, heeft de khedive zich in 1916 onafhankelijk verklaard van den Sultan van Turkije en heeft hij toen zelf den titel van sultan aangenomen. Hij aanvaardde het Br. protectoraat. Hij had niet lang genoegen van zijn nieuwe positie. Hij overleed nog tijdens den oorlog; zijn opvolger stelde zich ook aan Br. zijde. De jong Egyptische partij had met deze regeling volstrekt geen vrede. Zij heeft reeds eenige pogingen gedaan om haar wensch: Egypte vrij'', naar buiten te doen hooren en 't was daarbij dat een der voormannen uitsprak: ,,liever materieel minder goed in een eigen vrij land, dan materieel beter in afhankelijkheid''. De groote oorlog heeft daar, evenals in andere landen, de nationalistische beweging doen veldwinnen, doch tevens zich koest doen houden, wellicht in verwachting op de door de 14 punten van Wilson gewekte illusiën. Nu de nieuwe staatsvormen zich aan 't zetten zijn en zij vreezen daarbij hun wenschen niet verwezenlijkt te zien, denken zij, en dat is verklaarbaar: ,,nu of nooit'', maar om diezelfde reden toont de protector zich weinig genegen om gauw toe te geven. Alweer een conflict, dat bij den wereldvrede een groot vraagteeken doet stellen.

Intusschen is 't te Kaïro onrustig, tegen de onlusten is met geweld ingegaan, 't vallen van verscheidene dooden en gewonden werd gemeld. Om de veelvuldige verstoringen van spoor-, telefoon- en telegraafgemeenschap tegen te gaan, maakte de bevelhebbende legercomm. in Egypte bekend, dat wie zich daaraan schuldig maakt, krachtens de krijgswet zal worden doodgeschoten. De Eng. regeering deed 't eerst voorkomen dat 't maar relletjes waren, onder 't dweepzieke, vreemdelingen hatende element, en opgestookt door studenten.

Maar daarna moest Reuter toch mededeelen, dat de regeering zeer gaarne zou zien, dat een Egypt. minister te Londen overleg zal komen plegen. Deze zou met goedkeuring van de Egypt. regeering en met gezag om voor 't Egypt. volk te spreken moeten komen. Ook zou de Eng. regeering elke afvaardiging van gematigde Egypt., die te Londen oprecht overleg wil houden over constitutioneele veranderingen en de toekomstige betrekkingen tusschen Egypte en de beschermende mogendheid, welkom heeten.

Is dit zoo letterlijk op te vatten, dan is vooruit uitgemaakt dat alleen wanneer de Br. regeering de afvaardiging als gematigd genoeg beschouwt, de overkomst aannemelijk is, en daarbij moet 't voortbestaan der beschermende mogendheid als zoodanig op den voorgrond staan.

Een teeken van niet minder duidelijke aanwijzing voor 't gewicht, dat aan de onlusten is te hechten, is de overhaaste terugkeer van generaal Allenby naar zijn pas verlaten post. Hij bevond zich te Parijs, waar hij op doorreis van Kaïro naar Londen, aan Clémenceau, Lloyd George en Wilson, Donderdag, 20 dezer, inlichtingen gaf betreffende de Levant. Woensdag aangekomen, aanvaardde hij Vrijdag echter weer de reis naar Kaïro.

Omtrent de punten, waarvoor de genoemde leiders hem, in tegenwoordigheid van de ministers Pichon en Balfour, hoorden, wordt gemeld, dat een de voorbereiding betreft voor het terugtrekken der Br. strijdmacht uit de Levant. Engeland verlangt voor dat gebied geen mandaat. Als een voorloopige of blijvende bezetting noodig mocht zijn, zal een andere mogendheid die taak hebben over te nemen. De tweede kwestie was dan ook de definitieve toewijzing van mandaten over de Levant en de afbakening van de invloedsferen.

De groote mogendheden hebben besloten een intergeallieerde enquête-commissie te benoemen om ter plaatse den toestand in Turksch-Azië te bestudeeren. Voor de Levant blijft de mandaten-kwestie dus voorloopig een kwestie, voor Syrië en omliggend gebied zal Fr. de uitverkorene zijn, op Egypte rekent Groot-Brittanië. De zaak wordt niet vereenvoudigd door de actie der nationalistische partij in Egypte, en nog weer op andere wijze verwikkeld doordien tal van gewapende Bedoeïenen de provincie Bahaki zijn binnengedrongen en eenige dorpen de Turksche vlag ontplooid hebben, hetgeen ook een tegenstelling is van sympathie betuigen voor het mandaten stelsel.

Geheelonthouding.

De Br. regeering heeft den invoer van alle geestrijke dranken in de West-Afrikaansche Br. koloniën verboden, behalve wanneer een bijzondere vergunning verleend wordt, die echter niet zal worden verstrekt voor zoogenaamde handelspiritualiën.

Dit besluit geldt als voorloopige maatregel tot een beslissing genomen zal zijn over de kwestie van een duurzaam verbod van den drankhandel in W. Afrika.

Ongeacht hoe men moge denken over 't geheelonthoudingsvraagstuk in landen waar bier- en wijngebruik reeds bestaat, lijkt elke maatregel om 't gebruik van sterke dranken te voorkomen in landen waar zij nog niet algemeen ingang hebben gekregen, ons prijzenswaardig en navolgenswaardig.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

No. 12 (van 22 dezer) bevat een artikel van ir. N. Wing Easton, over het ontstaan der tinertsbeddingen in Indië, en van W. H. L. Doorman, over secundaire tinertsafzettingen op Banka en Billiton. — Ir. R. A van Sandick wijst op een verslag van den leider der Ceram-expeditie, Dr. L. Rutten, waarin betwijfeld wordt of Dr. Tauern, die tevoren een geologische expeditie op Ceram heeft geleid, ,,wel verricht heeft hetgeen hij beweerde verricht te hebben en op zijn kaart vereeuwigd heeft'', n.l. het tot den top beklimmen van den berg Moerkele ketjil. — Verder bevat dit Nr. nog korte levensberichten van de ingenieurs in gouv. dienst E. Fr. Hauber en C. G. van Baerle, beiden onlangs in Indië overleden.

Weekblad van Indië.

In No. 41 wijdt J. Koning waardeerende woorden aan de nagedachtenis van den hr. B. Streefland, directeur der N. V. Oliefabrieken ,,Insulinde'', die, terwijl hij op weg was naar Europa via Amerika, op het vernemen van de doodstijding van zijn vervanger, den hr. Swets, de terugreis aanvaardde, doch zelf onderweg kwam te overlijden. De hr. Streefland was niet alleen in de zakenwereld een geziene figuur, maar ook daarbuiten een bekende personlijkheid, die niet zelden van regeeringswege geraadpleegd werd over economische onderwerpen met betrekking op de Inlandsche bevolking. In verband hiermede schreef hij verschillende opstellen in diverse periodieken.

De Tropische Natuur.

Inhoud van afl. 1, deel VIII (Jan. 1919): In het oerbosch van den Ophir (Westkust van Sumatra), door Edw. Jacobson. — Indische duinplanten, door C. A. Backer (vervolg). — Een nachtbraker (op Sumatra's Westkust poekang genaamd = Plompe Lori, behoorende tot de halfapen), door S. Leefmans. — Snoepzuchtige tjitjaks, door W. Roepke. — Apama tomentosa Engler, door J. Bérumée.

Locale Belangen.

In afl. 14 van het orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen, ontwerpt de hr. W. Ch. Meyroos een ,,Schema voor een federaal bewind hier te lande'', waarbij schr. voorstelt om Indië in 5 gouvernementen te verdeelen, n.l.: 1. Java met Bali en Lombok; 2. Sumatra en omliggende eilanden; 3. Borneo; 4. Celebes en de zgn. Groote Oost; 5. Ned. Nieuw-Guinea met de omliggende Papua-eilanden. De inheemsche bewoners van de onder sub. 3 en 5 genoemde gebiedsdeelen acht schr. voorloopig niet in staat tot medebesturen, de andere wel.

Verder vindt men in deze afl. onder de rubriek ,,Indische Raden'' nog afgedrukt een advies van den gemeente-veearts van Bandoeng, over hygiënische maatregelen ter bestrijding van besmettelijke veeziekten op grootere plaatsen.

Mededeeling No. 29 (Bijlage van genoemd orgaan) bevat besprekingen over ,,Het woningvraagstuk'' (Praeadviseur D. de Jongh Wzn.), gehouden op den eersten dag van het achtste decentralisatiecongres.

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Bulletin No. 184 bevat een aan de Locomotief ontleend verslag eener te Semarang gehouden vergadering, om aldaar te geraken tot de oprichting van een Ziekenfonds voor on- en minvermogenden van alle landaarden; en, naar aanleiding daarvan een ingezonden stuk ,,De Ziekenfonds-plannen'', door Dr. O. Deggeller. — Voorts bevat het Nr. een uit ,,De Taak'' overgenomen artikel: ,,De maatschappij in gevaar voor leprabesmetting'', door Dr. H. Bervoets, terwijl Dr. L. S. A. M. von Römer terugkomt op het in een vorig nr. behandeld onderwerp of Tosari (in verband met den

nabijen, werkenden vulkaan), al dan niet geschikt is om er een Sanatorium voor longlijders op te richten.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Afl. 1 van den 4en jaarg. bevat o.m.: In memoriam Herman Lautenbach, off. van gezondh. 2e kl. (overl. te Boeton, 13 Nov. 1918). — De officiersvereeniging is geen vakvereeniging, zij kan en mag dat ook niet zijn, door J. van Roon. — De officiersvereeniging tot onderlinge ondersteuning van nagelaten betrekkingen, door J. W. E. de Ruiter. — Militaire oppassers, door A. — Het voor-ontwerp der inlandsche militie. — De huidige inkomstenregeling voor de officieren van den topografischen dienst, door W. de Quant. — Nadere beschouwingen over ons beoordeelingsstelsel, door Go Ahead. — Eerbied, door Paideia.

Wonderen der Bureaucratie.

Bij Visser & Co. te Bandoeng verscheen een geschrift van den oud-ass.-resident J. F. L. ten Brink, getiteld: Ethiek en wonderen der bureaucratie naast onveiligheid in de cultures. Het handelt over de nieuwe grondhuurordonnantie, vastgesteld bij Staatsblad 1918 No. 88. De verwachting van den schrijver, dat de nieuwe ordonnantie, uitgegeven in een tijd, waarin het suikervraagstuk in verband met den stand der voedingsmiddelen zoozeer aan de orde is, ter zake verbetering zou brengen, werd de bodem ingeslagen. De nieuwe ordonnantie bracht geen verbetering, bleef voor den eenvoudigen dessaman even onbegrijpelijk en is dus — naar het oordeel van den schr. — voor de practijk even onbruikbaar als de vorige ordonnantie (van 1900); zelfs is zij in enkele opzichten nog minder voor het doel geschikt geworden.

De voedselvoorziening van Ned.-Indië.

Als Publicatie No. 6 en 7 zijn vanwege de Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken een tweetal belangwekkende studies over de voedselvoorziening van Nederlandsch-Indië verschenen, bewerkt resectievelijk door C. Lulofs, met medewerking van L. van Vuuren en door M. B. Smits.

Het is natuurlijk niet mogelijk in een kort bestek, ook maar een oppervlakkig overzicht van den inhoud te geven dezer gedocumenteerde verhandelingen; het was de taak der schrijvers de volgende vragen aan eene beschouwing te onderwerpen:

1o. Blijkens de statistieken neemt de invoer van voedingsmiddelen (rijst) voor de Inlandsche bevolking in Ned.-Indië gestadig toe. Aan welke oorzaken moet die vermeerderde invoer worden toegeschreven?

2o. Is het wenschelijk dat Ned.-Indië, mede met het oog op de richting, waarin zich de handelspolitiek van verschillende landen waarmede wij in nauwe betrekking staan, in den laatsten tijd beweegt, er naar streve in de eigen behoefte aan voedingsmiddelen te voorzien?

3o. Welke maatregelen zouden daartoe zijn te treffen en welke gevolgen zouden daarvan te wachten zijn?

Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

Als No. 4 der IIIe Serie van de onder redactie van H. A. van Sandick verschijnende reeks: „Onze Koloniën", is uitgekomen (Hollandia-Drukkerij te Baarn), „Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie", door S. Kalff.

Uit het geschrift blijkt dat van een eigenlijk Inlandsch onderwijs geen sprake is geweest; de Compagnie vergenoegde zich er mede alleen de kinderen harer d i e n a r e n zoo goed en zoo kwaad als het ging van geestelijk voedsel te voorzien. Het boekje laat zich, als alle pennevruchten van den hr. Kalff, aangenaam lezen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 51: De bèvolking van Sangir (vervolg) door N. — Het landschap Mamasa, een voormalig meer van Midden-Celebes, door E. C. Abendanon (op dit artikel met zijn fraaie illustraties wordt speciale aandacht gevestigd). — Mevr. M. E. Reitsma—Brutel de la Rivière, schrijft over „Luilekkerland", waar het zooveel beter is dan in Holland. — Verder bevat de afl. nog een stukje „Gerechtigheid in het dorp".

De Indische Mercuur.

No. 12 bevat: De beteekenis van Ned.-Indië als producent van oliën en vetten. Voordracht (met gedachtenwisseling), door Dr. J. J. A. Wijs. — Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — Decentralisatie en volksgezondheid (naar aanleiding van Mr. J. J. Schrieke: Ontstaan en groei der stads- en landgemeenten in Ned.-Indië), door Prof. J. J. van Loghem. — Wondgenezing en wondbehandeling bij Hevea, besproken door Prof. F. A. F. C. Went. — Indische begrooting 1919 (voorloopig verslag). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Mededeelingen van het Nederl. Zendelinggenootschap.

Uit den inhoud van deel 63, 1e stuk: Vier weken zendingsarbeid op Taliabo (vervolg), door J. Fortgens. — Uit de praktijk (der Zending op Boeroe), door J. A. F. Schut. — In memoriam. P. ten Kate. Geb. 6 Juli 1850. Overleden 29 Nov. 1918, door Dr. N. Adriani. — Napoe'sche verhalen met vertaling en aanteekeningen door P. ten Kate Ezn., uitgegeven door Dr. N. Adriani. — Gelijkstelling van onderwijs in Ned.-Indië. — Een hoog percentage analphabeten (waarbij o.m. wordt medegedeeld dat men op Java op iedere 1000 zielen gemiddeld 15 mannelijke personen vindt, die lezen en schrijven kunnen; onder de vrouwen is er per 1000 zielen hoogstens 1. Op Bali daarentegen, met zijn oude cultuur uit het Hindoetijdvak, kunnen ondanks het feit, dat er tot voor kort nog schier geen gouvernements-onderwijs gegeven werd, de meeste mannen lezen en schrijven. Het voor Nederland als koloniale mogendheid niet bijzonder vleiend stukje eindigt aldus: „Vindt men in Nederland per 100.000 zielen 54 lagere scholen, in Ned.-Indië zijn er slechts 11 per 100.000, tegen 42 in Britsch-Indië, 47 op de Philippijnen en 21 op Madagaskar"). — Werkzaamheid van den Batakschen Christenbond. — Enz.

Koloniale Studiën.

Inhoudsopgave van No. 6 van den 2en jaarg. [1]): De onwettige titel, door J. C. Vergouwen (beschouwing over door niet-inlanders onwettig bezeten, tot het Staatsdomein behoorenden grond). — De kolonisatieproeven in de Lampongsche districten, door W. C. Schalkwijk (met ill.). — Wisseling van gedachten tusschen een ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur en de Buitenbezittingen en den Consul der Nederlanden te Bombay, den hr. J. G. Bendien, door L. C. Westenenk. — Het jaarverslag der Javasche Bank over 1917—1918, door E. Helfferich. — Kolonisatie een hersenschim, door Dr. R. Broersma. — De gewestelijk gouvernementsveearts en zijn archief, door H. N. van der Heijden en J. A. J. Vermaat. — Persoverzicht. (De internationale positie van Ned.-Indië. — Wijziging van de regeeringspolitiek ten opzichte van Indië. — De organisatie van den handelsregisterdienst voor Ned.-Indië. — Hervorming van de Indische Staatsbegrooting. — De opendeurpolitiek en het economisch belang aan het bezit van koloniën verbonden. — De millioenen uit den Indischen bodem. Enz.)

Nederlandsch-Indische Politiegids.

Aldus de titel van een maandschrift, waarop het tijd wordt de aandacht te vestigen. Het tijdschr. werd in begin 1917 opgericht; in de laatste 3 afl. (van Oct.—Dec. 1918) vindt men o.a.: De negripolitie in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, door I. H. Misset. — De zoogenaamde Inlandsche terreur (ontleend aan het Bat. Nieuwsbl.) — Gouvernements- of Gemeente-politie, door I. R. Misset. — Het verkeersvraagstuk (te Batavia), door d. W. — Koedoes, door Redactie. — De plattelandspolitie in den Volksraad.

Berichten uit de Heidenwereld.

In dit periodiek komen nu en dan min of meer uitvoerige artikelen voor met betrekking op de Zending in Suriname. Zoo bijv. in afl. 12 van jaarg. 1918: Het Zendingswerk onder de Britsch-Indiërs aan de Commewijne, door Br. Legène (vervolg in No. 1 van jaarg. 1919). — Afl. 2 van jaarg. 1919: Uit Suriname en Berbice, door H. Weiss. De eerste pogingen tot Zendingsarbeid en kolonisatie der Hernhutters in Nederl. Guyana van 1735—1745 (vervolg in afl. 3). — Afl. 3: De Zending onder de Boschnegers, door F. H. C. Jansen.

Handelsstatistieken van Ned.-Indië.

Van de officieele statistieken van den handel en de in- en uitvoerrechten in Ned.-Indië, over het jaar 1917, zijn verschenen deel II a (Java en Madoera), II b (Buitenbezittingen), zoomede deel III (eveneens betrekking hebbend op de Buitenbezittingen).

1) Te raadplegen, evenals bovengenoemde werken over de voedselvoorziening van Ned.-Indië, in de leeszaal van „Oost en West", Heulstraat, Den Haag.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Raadsheer in het Hoog Gerechtshof van Ned-Indië.	5 April 1919.	De eventueel met verlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. L. J. Dijkstra.

Van de Afdeeling Arnhem:

Het Bestuur der afd. Arnhem van „Oost en West" heeft *gratis* toegangskaarten tot de belangrijke serie voordrachten van *Prof. Dr. Blaauw* te Wageningen over *Tropische en Sub-tropische Natuur* (met lichtbeelden) ter beschikking harer leden gesteld.

Van de Studenten-Afdeeling Leiden:

Candidaten voor het Bestuur zijn:
H. J. Hoekstra, Praeses.
H. Fabriek, Ab-actis (Witte Singel 47, Leiden).
J. P. H. Duyvendak, Quastoraz.

F. C. LEKKERKERKER,
Ab-actis.

Scheepsbouwkundig ingenieur voor het Marine-etablissement te Soerabaja.

Bij het Marine-etablissement te Soerabaja kan worden geplaatst een ervaren ingenieur in het bezit van het Delftsch of van een daaraan gelijkwaardig te achten buitenlandsch diploma.

De bezoldiging der scheepsbouwkundige ingenieurs is in dier voege geregeld, dat van de minimum-bezoldiging van / 300 's maands door 5 éénjaarlijksche verhoogingen van / 50, 6 één-jaarlijksche verhoogingen van / 40 en 7 éénjaarlijksche verhoogingen van / 30 's maands wordt opgeklommen tot de maximum-bezoldiging van / 1000 's maands. Bij bezit van het diploma van werktuigkundig ingenieur wordt bezoldiging genoten alsof belanghebbende twee jaar langer zijn betrekking vervuld had dan in werkelijkheid het geval is.

Naar gelang van het aantal jaren, dat de uit te zenden ingenieur practisch werkzaam is geweest, zullen hem al dadelijk de bovenbedoelde verhoogingen worden toegekend, in dier voege, dat bij de berekening van de aanvangsbezoldiging practijk buiten de keerkringen doorgebracht voor 9/10 en die binnen de keerkringen voor vol zal worden medegeteld.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 April a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9e afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke Dienst van dat Departement), onder overlegging van:

a. hun diploma, en zoo mogelijk getuigschriften;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld de datum en de plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;
b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van / 1500;
c. voor gehuwden uitkeering van éénе maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Indië, van / 250 's maands.

(Nederlandsche Staatscourant
van 17 Maart 1919, No. 64).

Ingezonden.

Geachte Redactie.

Door de Samenwerkende Zendingscorporaties werd op 13 Maart j.l. een Conferentie uitgeschreven, waar in verband met de financieele moeilijkheden de vraag besproken werd: „Voortgaan — of niet?"

Hierbij ingesloten doen wij U toekomen een zeer kort verslag van die vergadering, terwijl wij U dringend verzoeken dat verslag zoo spoedig mogelijk in Uw blad op te nemen.

U bij voorbaat dankbetuigende,

verblijve, hoogachtend, Uw dw.
Het Zendingsbureau.

De Conferentie op 13 Maart.

De Voorzitter van het N. Z. G., Ds. Van der Giesen, opende de Conferentie, die te Utrecht in de Luthersche Kerk gehouden werd, met gebed en het lezen van Johannes 10. Het doel der Conferentie is te laten zien, dat wij er nog zijn in dezen tijd, waarin zooveel wankelt en voorbijgaat, en waarin ook de Zending in het gedrang komt. Wij willen ook zien, of al diegenen er nog zijn, die den Zendingsarbeid dragen door hun gebed, hun belangstelling en hun offervaardigheid. Meer dan ooit hebben wij hen thans noodig.

Daarna spreekt Dr. Gunning over zijn reis naar Indië. Eerst maakt hij een paar algemeene opmerkingen. Het kan zijn, dat God onzen arbeid en onze plannen omverwerpt, maar zoolang wij dit niet met zekerheid weten, moeten wij voortgaan. In Jezus Christus hebben wij een nieuw levensbeginsel ontvangen. Ontvangen — dit stemt ons tot ootmoed. Wij moeten het doorgeven. Met schaamte moeten wij bekennen, dat wij het niet steeds op de rechte wijze hebben gewaardeerd; daarom moeten wij de volken van het Oosten in de gelegenheid stellen ons daarin te overtreffen. Wij ontvingen dit levensbeginsel in den persoon van Jezus van Nazareth, een Aziaat. Wij dringen het niet op aan de volken van het Oosten. Wij geven hun alleen terug, wat wij zelf uit het Oosten ontvingen.

Na deze algemeene opmerking komt hij tot het zendingswerk; allereerst tot dat onder de animistische volken. In vele streken is de overgang tot het Christendom slechts een kwestie van tijd. Het oude, dat zij hebben, is niet bestand tegen de opdringende cultuur. Zij vragen iets nieuws en verwachten dit van het Christendom. In enkele streken is er een massale overgang, b.v. op Nw. Guinea. Alleen voor de kuststreken daar zijn al 17 zendelingen noodig. Wij hebben niet de minste neiging het werk uit te breiden. Het breidt zich zelf uit en wij volgen, vaak met tegenzin, maar wij kunnen niet anders.

Ook onder de Mohammedaansche bevolking van Java is er beweging. In allerlei kringen is er meer vraag naar kennis van het Christendom, naar wat het is en wat het bedoelt. In de hoogere kringen vooral is er vraag naar Westersche cultuur. Wil men die Westersche cultuur verstaan, dan moet men toch kennis hebben van het Christendom. Spreker zet daarom de beteekenis der Zending uiteen voor de opvoeding van Indie.

Hoe staan nu onze corporaties tegenover dien arbeid? Met zwakke kracht. Over 1918 wordt het tekort geraamd op / 103.000.— en ook nu blijven de inkomsten beneden hetgeen wij noodig hebben. De kasnood begint nijpend te worden. Dit alles behoefde niet zoo te zijn. Als ieder Christen jaarlijks een kleine bijdrage gaf, zou het benoodigde geld er gemakkelijk komen.

Dr. Cramer, voorzitter der U. Z. V. leidt de discussie in. Hij gelooft, dat er wel 100.000 Christenen zijn, die een inkomen hebben van meer dan / 1000.—. Als ieder 1pct. van zijn inkomen gaf voor de Zending, waren wij er. Maar velen, die het wel zouden kunnen, willen het niet.

Ds. Ter Haar Romeny van Ginneken vraagt inlichtingen omtrent de Vredes-inschrijving. Deze is nog op gang, maar beantwoordt niet aan de verwachting.

Ds. Reynierse van Vorden heeft steeds den indruk gekregen, dat het in de gemeenten op het platteland veelal afhangt van de gezindheid van den predikant. Hoe krijgen wij het zoover, dat de gemeente beseft, dat het haar zaak is?

De heer Bosch van Dordrecht verwacht meer van het levende woord dan van gedrukte blaadjes en circulaires.

Jonkvrouwe de la Bassecour Caan van Den Haag gevoelt meer voor de vrijheid dan voor het opleggen van een vast percentage; er moet een breede basis van belangstelling worden gelegd.

Ds. Drost van Arnhem is onder den indruk van al het gezegde. Men vergete echter niet, dat het belangstellende deel der gemeente zwaar belast is door allerlei. Men kan niet 1 pct. voor de Zending vragen. Noodig is een uitstorting van den Heiligen Geest, en een breeder worden van den kring van belangstellenden.

Dr. Cramer vindt, dat wij staan voor nieuwe dingen, die wij in het aangezicht moeten zien. Wij moeten nieuwe wegen zoeken en geheel breken met het oude régime. Het is noodig alles, wat wij hebben, aan God te geven, en niet alleen iets van wat wij overhouden en nog wel missen willen. Het gaat om dit beginsel. Als de gemeente dit aandurft, is het uit met de financieele moeilijkheden.

Dr. Gunning wijst op de beteekenis van de Classicale Actie en op die van de Zendingsstudie. Wanneer die meer doorwerken, zal de gemeente meer gaan meeleven. Het gesproken woord beteekent meer dan het geschrevene. Wij trachten hieraan recht te laten wedervaren door de aanstelling van correspondenten in verschillende deelen des lands. Verder kan overwogen worden, of wij ook de hulp van buitenlanders moeten inroepen voor het bewerken van Indië.

Ds. Voorhoeve krijgt den indruk, dat wij staan in een kritiek moment. Wij moeten voortgaan. Aan de belijdende Christenen moet op het hart worden gedrukt wat Dr Cramer heeft aanbevolen.

Dr. Fokkema meent, dat het op deze manier niet langer kan en mag. Men gaat er zedelijk bij ten gronde. Wij hebben niet alleen een tekort aan geld, maar ook een tekort aan menschen. Wij kunnen den groei niet bijhouden; wij kunnen ternauwernood de zaken gaande houden. Dit moet men goed weten.

De vergadering is onder den indruk van al het gehoorde, maar meent toch dat voortgaan de eenige mogelijkheid is.

Dr. Cramer spreekt een slotwoord naar aanleiding van Psalm 37. Wij willen voortgaan met het werk, en dan ook aanvaarden alle verplichtingen, die ons dit oplegt. Wij kunnen het alleen doen in vertrouwen op God. Hij geeft den moeden kracht. Alleen in Hem gevoelen wij ons sterk.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46. Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten.
Haarden en Kachels.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij

VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853. 115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.

UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN

LUIERMANDEN.

Huishoudelijke en Luxe Artikelen.

Fornuizen, Haarden en Kachels.

LIPS' Brandkasten. 73

GEBR. NOTEBOOM - APELDOORN

HOOFDSTRAAT 142.

G. J. Hilbrink

Heeren- en Dames-Kleermaker.

's-Gravenhage

Daendelsstraat 8. Tel. H. 6882

Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Groote voorraad

Engelsche Stoffen

62

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40
BREDA

Telephoon Inter.
No. 315.

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",

Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes

2de Schuijtstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium.
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403

's-GRAVENHAGE. 49

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

LEVENSVERZEKERING
LIJFRENTEN
ONGEVALLENVERZEKERING
COLLECTIEVE ZIEKTEVERZEKERING

LEVENSVERZEKERING-MAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

WIE er op gesteld is, solide nette, goed openvallende

KANTOORBOEKEN

te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V. BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B. TEN HAGEN, Den Haag.

Solide bewerking. Billijke prijzen.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Onze

Voorjaarsgoederen

beginnen aan te komen.

1

L. E. NIEUWENHUIZEN

LEIDEN - HOLLAND 126

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)

HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels"

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

M. A. v. d. ZANDT,

Telephoon S. 1096 | DEN HAAG | Ant. Heinsiusstr. 21a

LOODGIETER FITTER | ELECTRISCHE MUNT-INSTALLATEUR | SMID SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN. 79
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

C. HOYNG

SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG

AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda. 109

Garantie voor gave overkomst.

HOEKER & Z

Uitsluitend adres Heerengracht 435—43

Goud - Zilver

Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 74 Telefoon 309 Noord

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg*.

5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

No. 14. Donderdag 3 April 1919. 19de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het Indisch-Nationaal Streven.

(Interview met den Heer H. van Kol).

—o—

Onder den titel: „Het Indisch-Nationaal Streven, door H. van Kol en S. Surya Ningrat", is van het Indonesische Persbureau uit verschenen het eerste Interview. Dit had plaats met den heer Van Kol. Dé heer v. Kol verzocht om de tot hem gestelde vragen te mogen brengen onder verschillende rubrieken, betrekking hebbend op het *verleden*, op het *heden* en op de *toekomst*. Die rubrieken zijn dan ingedeeld als volgt:

I. De Koloniale Politiek van Nederland in vroegere jaren.

II. Sedert wanneer is er in die koloniale exploitatie-politiek wijziging gekomen?

III. Hoe is tegenwoordig de geest der Regeering in Indië en in Nederland, en van de Staten-Generaal ten opzichte van Indië?

IV. Zoo er al stroomingen merkbaar zijn ten gunste van Indië's zelfstandigheid, zijn die niet meer gericht op de vorming van een Nederlandsch „Dominion" in Oost-Azië, dan op de totstandkoming van de volledige onafhankelijkheid van een toekomstigen Indonesischen Staat?

V. Wat is van den Volksraad te verwachten, en zal die leiden tot Indië's Zelfstandigheid?

VI. Zal de staatkundige ontwikkeling van Indië leiden tot volledige Zelfstandigheid?

Wij moeten bekennen de brochure, waartoe het interview met den heer Van Kol is uitgedijd, met sympathie te hebben gelezen. Het kan niet anders dan voor den heer Van Kol een streelend genoegen zijn, in de teekenen, waarmede de tegenwoordige tijd, ook in het Oosten, de toekomst belicht, de verwezenlijking te zien opschijnen van zijne jonge idealen. Idealen niet meer, doch weldra werkelijkheid!

Als regel bij idealisten ontbreekt ook hier bij den vluchtigen, historischen terugblik de geest eener billijke kritiek, een kritiek, die zich weet te verplaatsen in den gedachtengang van het verleden, en niet aan dat verleden past de in den loop der geschiedenis gegroeide, zich steeds voort ontwikkeld hebbende denkbeelden van den nieuweren tijd. Een onbevooroordeelde, niet door vooringenomenheid geleide, kritische beschouwing zal de daden der voorouders kunnen begrijpen, verklaren, ja veelal billijken, althans daaraan niet de zware schuld eener grove misdadigheid verbinden. De heerschers deden wat in oude tijden hun plicht of hun naturlijk recht gerekend werd, en door de overheerschten of de ondergeschikten met lijdzame, niet mokkende onderworpenheid, zonder eenige wrok, erkend werd als de uitoefening van een met de geboorte geschonken, door vroegere ontwikkeling gewonnen bevoorrechting. Door rechtvaardigheid te betrachten bij de beoordeeling van historische feiten, door deze te bezien in den geest van den tijd, daaruit behoeft niet te volgen, integendeel, dat men de nieuwere denkbeelden in hare werking niet zou weten te waardeeren, ja niet mede zal ijveren voor de toepassing daarvan, en het herstellen van wat door te langzame werking, en aanvankelijke bestrijding dier denkbeelden bedorven is.

Bij de beantwoording van de sub II gestelde vraag ontmoet men de namen: Idenburg, Van Kol, Van Deventer; maar de ouderen, Multatuli, Roorda van Eysinga, Van Hoëvell, Dirk van Hogendorp, worden niet genoemd, de voorloopers van den nieuweren tijd, waarin „rechtstreeksch verzet zou komen tegen elke exploitatie van Indië, hetzij door *Nederland*, hetzij door *Nederlanders*".

In het antwoord op de IIIe vraag moeten de bureaucratische invloeden het misgelden, die volgens den heer Van Kol leiden tot aarzelend volgen van den nieuwen tijdgeest, tot dufheid in de opvatting, tot het dralen met de meest urgente hervormingen en tot krachteloosheid. Maar hoopvol klinkt het daarna, dat, was onder het oude régime hunne macht groot, thans hun bestuurswerk onderworpen is aan de controle van de bestuurden, dan wel van dezer vertegenwoordigers in den Volksraad en de lokale bestuurslichamen. Het zwakste punt echter van Nederland's koloniale politiek ziet ook de heer Van Kol in de financieele verhouding tusschen Nederland en hare Oost-Indische bezittingen (voor de West-Indische, merkt hij ter loops op, kan haar zulk een verwijt niet treffen). Daardoor bleven, naar zijn oordeel, dringend noodzakelijke hervormingen op het gebied van volksgezondheid en onderwijs, van politie en rechtspraak, arbeidswetgeving, enz. enz., achterwege, en kan de Nederlandsche regeering nog heden niet met een blank zondenregister voor de rechtbank der volken verschijnen. Reeds de jaarlijksche verrekening der voorschotten, voorkomende op het art. I. *Uitgaven in Nederland*, is aan ernstige kritiek onderhevig, vooral wat de kosten van het onderwijs betreft, om van sommige „financieele snakerijen" niet te spreken, en niet het minst acht hij de verdeeling van de kosten tot handhaving der neutraliteit en die van de uitgaven voor de vloot, wat in hoofdzaak een Moederlandsch belang is te achten, en waarbij Nederland, althans vóór den laatsten oorlog, alleen stond onder alle koloniale mogendheden, in strijd met alle eischen van eerlijkheid en goede trouw. Met betrekking tot de houding van de Nederlandsche volksvertegenwoordiging tegenover Indië gelden de woorden, dat, daar het Nederlandsche volk in het algemeen vrij onverschillig staat tegenover de koloniale politiek en Nederlandsche partijverschillen vrij wel uitsluitend den doorslag geven, thans onder de leden der *Tweede Kamer* niemand meer gevonden wordt, die eenigszins afdoende op de hoogte is van de toestanden en de behoeften der koloniën. De *Eerste Kamer* noemt hij in dat opzicht minder misdeeld, al komen de daarin aanwezige oud-Ministers van Koloniën wel wat vaak aandragen met hun eigen werk, niet beseffende, dat dit reeds lang achterhaald is door de nieuwe stroomingen, dus thans als verouderd te beschouwen is, zelfs al hadden hun „hervormingen" ooit waarde bezeten. Over het algemeen staan de leden van beide Kamers al te zeer onder den invloed van Nederlandsche belangen, welke strooken met hun eigen belangen. Indië's belangen eischen het vormen van eigen markten voor Indische produkten, het rechtstreeksch verschepen van die produkten naar de landen van verbruik, enz., doch krachtige bevordering daarvan in het Nederlandsche Parlement wordt niet verwacht.

Tegenover de bevoorrechte positie, welke de Europeesche landbouwondernemers in Indië nog altijd schijnen in te nemen, bepleit de heer v. K. o.m. het in het leven roepen van een Inlandsche groot-industrie. De woorden, door den Gouverneur-Generaal bij de opening van den Volksraad gesproken, sterken het vertrouwen in de toekomst.

De vraag, waar de toekomst heen zal leiden, tot de vorming van een Nederlandsch „dominion" in Oost-Azië, of tot een volledig onafhankelijken Indonesischen staat, die vraag acht de heer v. K. beter beantwoord door den heer Surya Ningrat, die het tweede deel zal schrijven van de brochure: *Het Indisch-nationaal streven*, en daaraan het hier besproken Interview wenscht vast te knoopen. „De lang stil gestaan hebbende diepe wateren van de Indische wereld zijn in beroering gekomen, een stroom is gevormd, dien men niet kan keeren, dien men ten hoogste in effen bedding kan trachten te leiden." Daartoe was het meer dan urgent, „om de bevolking meer zeggingschap te geven, om een eind te maken aan de autocratie der ambtenaren, en een Volksraad in het leven te roepen." De wijze, waarop de Inlandsche leden van dien raad reeds dadelijk vrijmoedig en onverbloemd gebruik hebben gemaakt van de gelegenheid om hunne wenschen, hunne grieven en klachten open te leggen, was een verrassing voor de velen, die nog de geschikheid van den Inlander om mede te besturen zouden willen loochenen. Dit vraagstuk schijnt voor goed opgelost. Van de gelegenheid om zich officieel te doen hooren omtrent alles, wat de Inlandsche bevolking dagelijks en in al haar geledingen en schakeeringen het meest beroert, haar in hare positie als overheerschte het meest benauwt, is door de leiders en voor mannen der inheemsche bevolking op uitnemende wijze gebruik gemaakt. „In duidelijke, soms scherpe taal, werd uitdrukking gegeven aan ernstige grieven, te lang in den boezem des volks gesmoord, aan klachten, te lang verzwegen, werden er nieuwe klanken vernomen en dat uit den mond van de zoo gedweeë Javanen. Reeds nu is gebleken, dat alle Inlandsche leden op voldoend peil staan van intellectueele ontwikkeling, dat men een behoorlijk bezien der vraagstukken, waarover het gaat, gerust aan hen kan overlaten." Mag men de eerste instelling van den Volksraad als een welgeslaagde proeve beschouwen, dan is natuurlijk na niet langen tijd eene herziening te verwachten met uitbreiding van bevoegdheden, zooals het recht van enquête en van interpellatie. „Reeds nu verklaarde de Gouverneur-Generaal, dat de invloed van den Volksraad veel verder zal reiken dan zijn huidige wettelijke bevoegdheden, en zich een ongeschreven staatsrecht zal ontwikkelen, dat verplaatsing van het zwaartepunt naar Indië medebrengt. Het zal dan volgens dezen Landvoogd recht aangaan op Zelfbestuur, immers op een verantwoordelijke regeering in Nederlandsch-Indië zelf, die in samenwerking met den Volksraad gerechtigd zij tot het nemen van eindbeslisingen over alle aangelegenheden, die niet van algemeen rijksbelang zijn, terwijl Nederland alles moet bevorderen wat strekken kan om zoowel de uitoefening van het gezag, als de verzorging der economische en maatschappelijke belangen in toenemende mate te doen overnemen door de inheemsche bevolking." De Volksraad worde de trouwe waker voor de vrijheden en de rechten der bewoners, voor de welvaart en den vooruitgang van het land, voor de politieke en sociale ontwikkeling van beiden.

Het antwoord op de vraag of de staatkundige ontwikkeling van Indië leiden zal tot volledige Zelfstandigheid, is volgens den heer Van Kol eerst te geven bij een duidelijkere omschrijving van het begrip

Indië. Verstaat men daaronder *Indonesië* [1]), dus de Indische eilanden wereld, dan, zegt hij, heeft men te doen met een uitgebreiden Archipel, waarvan honderden groote en kleine eilanden deel uitmaken, waarin een ruime verscheidenheid van talen wordt gesproken en die bewoond worden door sterk uiteenloopende rassen en volken, ten getale van 50 millioen menschen. Een groote volkerengemeenschap, als één staatkundige eenheid gedacht, is daarom ook, door de zoo ver uiteenloopende trappen van beschaving, niet waarschijnlijk. Zelfs Java met zijn Soendaneezen, Javanen en Madoereezen, is voor eenheidsstaat bij verre na nog niet geconsolideerd, vormt niet eens een sociale eenheid, zelfs geen eigen economische huishouding. Het begrip *Vaderland* ligt nog niet binnen den gezichtskring van den gewonen Javaan, die niet verder ziet dan de grenzen zijner desa en zijn primitief landbouwbedrijf. Tal van verschijnselen wijzen er echter op, dat een Javaansch volk in wording is, dat steeds meer zal samensmelten en zich kunnen ontwikkelen naar eigen aanleg en eigen goedkunken. Met een Javaansche nationale beweging zal daarom rekening zijn te houden, terwijl het nieuwe Indische Staatsgebouw zich in federalistische richting zal moeten ontwikkelen.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Op het Hellend Vlak.

De gebeurtenissen in het laatst van het vorig jaar te Demak en Koedoes voorgevallen, hebben zeer de aandacht getrokken, niet in de eerste plaats om de feiten zelf, als wel omdat in die voorvallen gezien werden de uitingen van stroomingen in de Inlandsche maatschappij, waartegen volgens verschillende bladen ten spoedigste een dam moet worden opgeworpen, die met sterke hand in de juiste bedding teruggeleid dienen te worden, wil men niet het oogenblik zien aanbreken, dat de strooming te machtig wordt en een bandjir veroorzaakt, welke zijn verwoestingen over een groot gebied uitstort, onlangs wezen we op een artikel in *de Loc.*, thans vragen we aandacht voor hetgeen het *Soer Hbld.* meedeelt in een artikelenreeks: „op het Hellend Vlak" van de hand des heeren Z e n t g r a a f f.

Schr. ziet in het „schandaal" te Koedoes „een fase in de ontwikkelingsgeschiedenis dezer gewesten, zooals die ontwikkeling door een ondeskundige regeeringspartij wordt gedreven in de absoluut verkeerde richting, waarin zij zich thans beweegt."

Het voorgevallene is een schakel in de keten van feiten, welke het verleden aan het heden bindt.

Het feit, dat leden van het bestuur der plaatselijke S. I.-vereeniging het schandaal hebben geleid en aangespoord hebben tot moord, brandstichting en vernieling van anderer eigendom, vindt schr. zeer logisch en gewoon en kan niet beschouwd worden als een onaangename verrassing.

Het nuchter denkend deel der Indische pers heeft gewezen op het gevaar voor bloedige drama's; mannen van de practijk hebben aangetoond, dat zulke explosies moesten volgen, dat de regeering met vuur speelde.

En dan roept schr. de Toeban-affaire van 5 jaar geleden in de herinnering: houtdiefstallen, mishandeling van Inl. ambt. door de dieven, gevolgd door den moord op een niet-lid van den S.-I. in de woning van een ass. wedono, voorvallen, waarin een zekere climax niet te miskennen valt.

In de afdeelingen Demak, Japara, Koedoes en Pati, heeft het bestuursgezag gaandeweg aan beteekenis verloren; hier en daar wordt het uit kracht der gewoonte nog gehoorzaamd, doch het *leeft* niet. „Het levende gezag is overgegaan in handen van diverse „leiders", onder wie een zeer groot percentage domme en onbetrouwbare boefjes schuilt."

Wat te denken van het antwoord van een Inlander, die door een bestuursambtenaar geroepen werd: „Ik wil niet komen, ik kom alleen, als de S. I. mij roept."

Het bestuur wordt bespottelijk gemaakt, de Eur. samenleving uitgescholden, de hoogste Nederlanders niet ontzien.

In Demak sprak er een van „Wilhelmina", zonder meer. Te Djokja een ander van „si-Idenburg".

Dan een Inl. pers, welke, de goede uitzonderingen niet te na gesproken, ophitst en aanzet tot misdrijven.

De bestuursambtenaren klagen wel over de gevaarlijke en verkeerde politiek der regeering, maar als men vraagt: Waarom legt gij u neer bij een politiek, welke naar uw eerlijk inzicht verderfelijk is voor land en volk? dan luidt meestal het antwoord: Een bestuursambtenaar heeft de principes der regeering zoo loyaal mogelijk te volgen en toe te passen.

Aldus sukkelt men voort tot groote schade voor land en volk, in welks goede eigenschappen schr. blijft gelooven, en welke slechts eerlijke leiding en goede controle behoeven om tot haar recht te komen.

Allerwege in de streek ten Oosten van Semarang is men van oordeel, dat de toestand veel ongunstiger geworden is na het in Mei te Semarang gehouden „congres" der I. D. S. V.

Soehario, een befaamd ophitser, werd uit Oost-Java gehaald. Toen na het congres de geheime politie te Semarang een zeer intensief toezicht uitoefende op de leiders der I. S. D. V. en der S. I., die onder één leiding stonden, werd de actie verplaatst naar Demak, Koedoes, Pati, Kendal, enz. en verschenen naast Soehario de ontslagen leerling-teekenaar der irrigatie Kamidin en een ontslagen pandhuisbeambte Soejoet ten tooneele. Er werd gescholden tegen het kapitalisme, aangezet tot het spelen van eigen rechter. Men moest de desaloemboengs maar opdoeken en het geld en de padi verdeelen, want ze dienden slechts om de zakken van bestuur en gouvernement te spekken. Ook tegen de dessascholen richtte zich de wrok en men trachtte die zooveel mogelijk te boycotten.

Soehario verscheen niet tijdig genoeg op een bespreking, welke volgens den wensch der Regeering, door den ass.-resident, den regent, den controleur, enz. met de leiders van het volk zou gehouden worden. Een ander individu proclameerde zich tot wedono, gaf bevelen en wilde den niet-leden van de S. I. beletten hun waren op den pasar van dessa Taroep te verkoopen.

Zoo groeide de verwording in Demak en werd het een strijd om macht, waarin de volksleiders het wonnen van de bestuursambtenaren, dank zij de houding der regeering.

Men kweekte in de hoofden der domme massa vage verlangens naar een spoedige omkeering, de vernietiging van de „setan oewang", verpersoonlijkt in de Hollanders. Daarbij werd de godsdienst als dekmantel gebruikt.

Iemand in het Demaksche, den Inlander kennende als weinigen, en alsnog gedragen door de stille sympathie van vele Inlanders, die de van hem ondervonden goedheid nog niet vergaten, zei: „Ik heb mijn vrouw geleerd, hoe een vuurwapen moet worden geladen, hoe men een revolver moet richten en hoe men er mee moet schieten. Als het ooit mocht gebeuren, dat wij in handen van zoo'n bende vielen, dan zou ik haar den laatsten grooten liefdedienst bewijzen: haar een kogel door het hoofd jagen. Dat hebben wij afgesproken."

Over de wording der Koedoes-schandalen, deelt schr. het volgende mee:

Op vergaderingen en in zekere Maleische bladen is voortdurend stemming gemaakt tegen het bestuur, het Eur. element, de rechterlijke macht, kortom tegen elken vorm, waarin ons gezag en onze rechtspraak tot uiting komen.

In dezelfde mate, waarin het aantal klachten over de suiker-employé's, toenam, groeide het aantal diefstallen ten nadeele der suikerondernemingen.

Eind Juli drongen een paar honderd Inlanders een tuin der onderneming Tandjong Modjo binnen en maakten zich meester van het reeds tot bossen vereenigde riet.

Een Eur. opzichter werd zonder aanleiding door eenige Inlanders gegrepen, in een goot geslagen en hem den mond met modder volgestopt.

Zoowel de onderneming Langoe als Tandjong Modjo zien zich jaarlijks honderden meters draagbaar spoor ontstolen, terwijl de rietdiefstallen enorme afmetingen aannemen en zich zelfs uitstrekken tot het jonge, bijna geen suiker houdende riet.

Daarop kwam de vergadering, den 13en October gehouden in de bioscoop te Koedoes, voorgezeten door den beruchten Soehario, en waar zooveel leugens werden geuit en opruiende taal ten gehoore gebracht werd, dat de ass.-resident herhaalde malen den sprekers het woord ontnemen moest. Niet alleen werden de kapitalisten aangeduid met namen als: geldduivels, uitzuigers, bedriegers, verdrukkers, maar ook werd geklaagd over het strenge optreden van Mr. Bake tegenover de sado-koetsiers en geprotesteerd tegen de houding van den ass.-resident.

Als gevolg van de vergadering wilde men in een dessa van 't district Tjendono overgaan tot het naasten der dessa-loemboengs, het opheffen der scholen en het terugnemen der voor die scholen bestemde gronden.

Geen wonder, dat een aldus opgehitste, met vage theorieën volgestopte bevolking, bovendien uit de straffeloosheid, waarmee brutale onruststokers optraden, concludeerend, dat het gezag zich niet meer kon laten gelden, rijp was om tot excessen over te gaan.

Een aanleiding was spoedig gevonden en de Chineezen werden het slachtoffer. De bom had even goed naar de zijde der Europeanen kunnen springen.

De relletjes zelf gaan we voorbij. Alleen dit.

Te Semarang werd een man aangehouden, die een te Koedoes gestolen gouden halsketting met diamanten wilde verkoopen en die verklaarde, dat *Donderdagmorgen een zekere hadji-Soepardi, een S.-I.-man, in zijn kampong was verschenen en de menschen had aangezegd zich des avonds circa half 6 te verzamelen bij de mesdjid*, hetgeen wijst op organisatie.

Te Koedoes zegt men, dat, toen het volk zich begon te verzamelen, de patih daarmee in kennis

[1]) Wanneer zal deze ongelukkige, te veel zeggende en daardoor onjuiste benaming vervangen zijn door een die beter het daaraan gehecht begrip weergeeft? Indonesië zou juister schijnen als men daarbij had kunnen denken aan een samensmelting, een vereeniging van den Indo met den Chinees. Waarom bij gebrek aan iets beters, niet liever van Multatuli overgenomen het welluidende en reeds eenigszins geijkte I n s u l i n d e?

gesteld werd, doch dat deze zich met een praatje van de zaak afmaakte.

Zij, die de ontwikkeling van het oproer hebben gevolgd, hebben gezien en gehoord:

dat van het bestuur van den S. I. de vice-president, 2 commisarissen en een paar adviseurs vóór de menigte stonden;

dat alle bestuursleden (de vice-president uitgezonderd) de massa hebben aangezet door uitroepen als: Ajo ajo! sla er op! Vernielt alles! Maakt alles kapot! Slaat ze dood!

Hadji's waren in vrij grooten getale aanwezig en men moordde en roofde onder het brullen van: La illaha il Allah!

De Semarangsche politie slaagde er eindelijk in de massa uiteen te slaan, en het terrein meester te blijven, wat niet zonder veel moeite gelukte en eerst nadat van de vuurwapenen gebruik gemaakt werd, toen de politie vanuit de menigte beschoten werd. Op het terrein van den strijd zijn dan ook gevonden: één browning en een pistool, om niet te spreken van lansen, arits en dergelijke blanke wapenen.

En dan komt schr. met kracht op tegen de beweging in het *Bat. Nbld.* geuit, als zou de Semarangsche politie met onnoodige strengheid zijn opgetreden.

„Wij hebben zelden schandelijker poging gezien om de politie, die haar plicht deed, die in kleinen getale — men telde slechts 26 man — zich zonder aarzelen heeft geworpen op een wellicht meer dan 1000 man sterken troep tot wilde dieren ontaarde inlanders; de politie, die vanuit dien troep met steenen werd gesmeten en met vuurwapens werd beschoten; de politie, aan wier krachtig optreden het vermoedelijk is te danken, dat de massa zich dien nacht ook niet op de Europeesche ingezetenen heeft geworpen.... thans te beschuldigen van onnoodige strengheid! Het is eenvoudig walgelijk!"

In een slotartikel betoogt schr., hoe niet alleen S. I. en I. S. D. V. de boven besproken streek verpesten, maar dat ook Insulinde dat doet en dat laatste zeggende, doelt hij niet op het gehalte van het Insulinde-principe, maar hij wil slechts te kennen geven, „dat dit principe voor de domme inlandsche massa onverteerbare kost is; dat zij hiervan evenmin iets begrijpt als b.v. van de I. S. D. V. en hare actie."

Evenals van de andere vereenigingen komt de actie van „Insulinde" in wezen hierop neer: dat een lichaam van niet-verantwoordelijke personen zich schuift tusschen de bevolking en het B. B. en het zoo volstrekt onmisbare gezag ondermijnt en wantrouwen jegens en geringschatting voor de bekleeders van dat gezag zaait.

Daarbij komt nog, dat al die vereenigingen, die zooals de S. I. nog weer verdeeld is in S. I. van Solo en S. I. van Semarang, elkaar den invloed op de bevolking betwisten en vaak onteenigheid verwekken tusschen de Inl. bestuurders, zoodat het tenslotte een compleet gekkenhuis lijkt.

Op één punt zijn ze het roerend eens, dat ze zich op elke zaak werpen, zich in de bevoegdheden van het bestuur menge achter den rug der ambtenaren om overal politieke munt uit trachten te slaan.

De met werk overkropte bestuursambtenaren hebben voor elk wissewasje te dienen van „consideratie en advies" en zoo wordt dezen ambtenaren veel kostbaren tijd ontstolen, en den lust in den bestuursdienst benomen.

Van die inmenging geeft schr. verschillende sterk sprekende voorbeelden en deelt mee, hoe zelfs Volksraadsleden zich schuldig maken aan het vragen van inlichtingen aan lagere ambtenaren en zich leenen tot interpellaties in den Volksraad over zaken, die onmiddellijk tot klaarheid gebracht zouden zijn, indien den betrokken ambtenaar-inlichtingen gevraagd waren en men niet uitsluitend afging op door de een of andere vereeniging voorgebrachte klachten van den kleinen man.

En de Regeering staat hier ook schuldig; „zij verleent gelijkwaardigheid met den ambtenaar van B. B. aan den eersten den besten half idioten schreeuwer, die als leider optreedt. Geheel in de lijn van het door haar verspreide rapport-Snouck Hurgronje, waarin ook de leer wordt gepredikt: voeling houden met de leiders, met de vereenigingen, omdat deze in de inlandsche maatschappij de openbare meening vertegenwoordigen."

Een openbare meening bestaat niet, men heeft slechts te doen met de meening van tallooze onruststokers en visschers in troebel water, die de groote massa met haar reusachtige domheid alleen gebruikt voor de „Daad", waarvan het plan in de hoofden hier leiders werd geboren.

„Ons gezag in Indië ligt op een hellend vlak; afglijding heeft plaats, en het proces zal versnellen, indien niet met krachtige hand wordt ingegrepen.

De toestand van Demak en Koedoes is van meer dan plaatselijke beteekenis; dezelfde symptomen zijn overal elders waar te nemen. Er past tegen dit kwaad een *algemeen* geneesmiddel.

Men rehabiliteere het korps B. B., dat weer geheel de functie behoort in te nemen, waarop het recht heeft: die van leider der bevolking.

„De Regeering verwijze ieder, die zich met de gewone zaken tot haar wendt en daarbij van de tusschenkomst gebruik maakt van leiders en voormannen, naar den betrokken ambtenaar van B. B., met de mededeeling, dat deze zijne natuurlijke helper is."

In de tweede plaats worde het recht van vergaderen beperkt, d.w.z. er worde een eind gemaakt aan het uitzinnig opstoken der bevolking en aan het afbreken van ons gezag en ons bestuur op allerlei koempoelans.

Critiek late men toe, doch zoodra ze de grenzen overschrijdt, of klaarblijkelijk ten doel heeft, verbittering te wekken, grijpe de strafrechter in.

„Indien een Europeesch journalist het zou durven bestaan ook maar een kwart te lanceeren van hetgeen op die vergaderingen aan venijn en vuil wordt geventileerd, dan zou de wet hem oogenblikkelijk bij de kladden hebben."

Ten slotte moet een eind gemaakt aan het zinnelooss schetteren en stoken in enkele Inl. bladen, zooals de Sinar Hindia; ze mogen niet langer den geest der bevolking verbitteren.

Zonder twijfel zal de Regeering die maatregelen nemen; het is echter de vraag, of het *thans* reeds geschieden zal of m.a.w. *hoeveel bloed er zal moeten vloeien, vóór dit ingrijpen plaats heeft.*

„En zeker zal ieder Hollander in deze gewesten de hoop koesteren: dat de maatregelen, welke vroeg of laat zullen *moeten* worden genomen tegen de groeiende verwildering, welke anders eindigt in den chaos, mogen uitgaan van onze *Hollandsche* Regeering."

Suriname.

Over het ontbreken van gezinsleven bij de lagere klassen der Surinaamsche bevolking zegt Baron van Asbeck in zijne in onze laatste twee nummers besproken lezing:

.......„Het Bestuur staat hier vrij machteloos. Het kan er toe bijdragen door verbetering van de woningen of regeling van den woningbouw en door voorziening van de woningen met electrisch licht: de warmte van gas- en petroleumlicht in de kleine woningen zal dan de bewoners niet langer, juist op de voor het gezinsleven beste uren van den dag, op straat drijven."

Electrisch licht in de hier bedoelde woningen! Ja, dat zou een ideale toestand zijn. Maar daartoe zal het nooit komen. Het zal wel altijd een raadsel blijven, waarom men eenige jaren geleden is overgegaan tot de invoering van gaslicht, juist op het oogenblik dat in de naburige kolonie Demerara het gaslicht vervangen werd door electrisch licht, het voor de tropen aangewezen licht. En toch is er, toen het nog tijd was, in de kolonie ernstig gewaarschuwd tegen deze fout.

* * *

Na te hebben uitgewijd over de bestuursdecentralisatie in Britsch Guiana, waarbij een groote macht is toegekend aan het *geneeskundig* toezicht, vervolgt Baron van Asbeck:

„De opvoeding, die van decentralisatie uitgaat, en voor den Surinamer noodig is om hem op het peil te brengen, waarop hij in 1863 is gesteld, wordt aldus in Demerara geleid door het hygiënisch werkend geneeskundig gezag in de kolonie. Dit laatste is wel is waar een zaak van uitvoering, hoofdzaak is de decentralisatie. Maar waar de bevolking hygiënische leiding noodig heeft, en waar verbetering van hygiënische toestanden van zoo groot belang is voor de kweeking van inheemsche arbeidskrachten ter vermindering van onze afhankelijkheid van immigratie, daar moet de uitvoering even ernstig onder de oogen gezien worden als de hoofdzaak zelve. Het Surinamevraagstuk is voor een groot deel een hygiëne-vraagstuk."

En dat is het altijd geweest, ook in den tijd toen de slavenhandel bloeide. De sterfte onder de slavenbevolking was steeds groot, ook op de plantages waar de behandeling goed was. Men gaf zich geen rekenschap van de fatale gevolgen van malaria, filariose en mijnwormziekte. De negers, die niet werken wilden of konden, noemde men lui en daarmede is men voortgegaan tot den huidigen dag. On crée le fait en répétant qu'il existe.

Men kan niet een geheele bevolking individueel geneeskundig onderzoeken. Maar het staat vast, dat een groot deel van de bevolking lijdt aan een der genoemde ziekten, die van zoo grooten invloed zijn op de arbeidskracht.

Met Baron van Asbeck verwachten wij van hygiënische controle: verwerving van lichaamskracht, opgewektheid en een flink geboorte-overschot. Daarom kunnen koloniaal bestuur en regeering nooit genoeg aandacht wijden aan de hygiëne. Daarom met het geneeskundig toezicht een vol man belast en een man van de bovenste plank. Hierin geen bezuiniging en zelfs geen zuinigheid!

* * *

Blijkens het Voorloopig Verslag over de begrooting van Suriname werd algemeen opgemerkt, dat, evenals in de vorige jaren de financieele toestand verre van rooskleurig is. De rijksbijdrage wordt wederom op bijna 1½ millioen geraamd. De vraag rijst, of het verantwoord is met het voortdurend toestaan van belangrijke geldelijke offers steeds maar door te gaan. Niettegenstaande die geldelijke offers, kunnen, naar het oordeel van verscheidene leden, tot dusverre alle pogingen, om Suriname tot bloei te brengen, als mislukt worden beschouwd. Tegen die bijdrage hadden zij op zich zelf geen bezwaar, indien de toekomst der kolonie slechts eenig perspectief opleverde. Doch dit is niet het geval en bestaat er bij het voortgaan op den ingeslagen weg geen gegronde hoop op verbetering, dan moet, naar de meening der hier aan het woord zijnde leden, niet langer op dien weg worden voortgegaan.

Andere leden betreurden ook in hooge mate, dat tot dusverre zoo herhaaldelijk gunstige verwachtingen teleurgesteld zijn; zij meenden echter, dat er allerminst aanleiding bestaat om juist thans den moed op te geven. Zij wezen er op, dat ook de kolonie Suriname ten gevolge van den wereldoorlog een crisis heeft doorgemaakt en nog doormaakt, voornamelijk door gebrek aan verschepingsgelegenheid. Normale tijden zouden in ieder geval moeten afgewacht worden, alvorens een zoo gewichtig en in zijn gevolgen zoo noodlottig besluit, als het staken der pogingen tot ontwikkeling der kolonie, te nemen. Zij wezen op verschillende verschijnselen, die hoopvol kunnen stemmen. Algemeen werd echter erkend, dat het niet te verwachten is dat de kolonie in afzienbaren tijd in staat zal zijn de bedragen, die thans door leening worden gedekt, uit eigen middelen af te betalen. Men sprak daarom den wensch uit, niet verder voort te gaan met het maken van onderscheid tusschen gewone uitgaven en kapitaalsuitgaven, die als buitengewone uitgaven kunnen worden beschouwd, met de bedoeling om de laatstgenoemde door leening te dekken. Ook voor het verkrijgen van een juist inzicht van hetgeen de kolonie jaarlijks aan het Moederland kost, achtte men het noodig met dit stelsel te breken en het nadeelig verschil tusschen uitgaven en inkomsten dadelijk als rijksbijdrage te beschouwen. Verschillende leden zouden gaarne van den minister vernemen, welke zijn meening is omtrent de denkbeelden, neergelegd in het rapport der zoogenaamde Suriname-commissie.

Op de ontwikkeling van het verkeerswezen werd aangedrongen, alsook op maatregelen, ten einde langs geleidelijken weg de Boschnegers uit hun toestand van verwildering op te heffen. Met belangstelling werd tegemoet gezien, in hoeverre de werving van Javanen een succes zoude zijn. Het bleek toch hoe langer hoe meer, dat de kolonie zijn werkkrachten uit Java moet betrekken.

* * *

Blijkens het verslag van de Maatschappij tot bevordering van het godsdienstig onderwijs onder de inlandsche bevolking van de kolonie Suriname (Haagsche maatschappij) over 1918, zijn giften ontvangen van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder en een legaat van *f* 10.000.

* * *

In het jongste nummer van de „*Katholieke Illustratie*" een aantal mooie kiekjes van het katholieke ziekenhuis te Paramaribo. In afwijking van den gewonen bouwtrant in Suriname, waarbij hout als materiaal wordt gebruikt, is dit aan alle moderne eischen beantwoordende gebouw geheel in beton en steen opgetrokken.

* * *

De heer Henriquez, hoofdcommies ter gemeentesecretarie te Voorburg, zal, volgens de *Maasbode*, ingevolge opdracht van den minister van Koloniën, naar Suriname vertrekken, om aldaar de bevolkingsboekhouding geheel te reorganiseeren. De heer Henriquez zal daartoe in Mei a.s. reeds vertrekken.

Wanneer krijgen we nu in Suriname eindelijk eens een volkstelling?

* * *

Naar *De Tijd* verneemt, gaat de weleerwaarde Frater Symphronius, directeur van het huis te Gojrle, per eerste gelegenheid naar de missie van Suriname.

* * *

De militair apotheker 2e kl. O.-I. leger J. T. C. Vonk, die bij de landmacht in West-Indië wordt gedetacheerd, zal 5 April e.k. met het s.s. „Commewijne" zijn bestemming volgen.

* * *

Het bestuur der Mijnbouw-Maatschappij Suriname deelt mede, dat voorbereidende maatregelen worden getroffen om, zoodra de omstandigheden normaal zijn, een nabij Paramaribo gelegen terrein door middel van een Chilimolen te gaan exploiteeren, en dat volmacht is verstrekt om in Amerika onderhandelingen aan te knoopen, teneinde op de bezittingen der maatschappij een onderzoek naar de uitgestrektheid van de ijzerertsafzettingen en naar de aanwezigheid van petroleum en andere mineralen in te stellen.

* * *

Voor diegenen onzer lezers, die het nog niet weten, deelen wij even mede, dat de Boekerij van het Departement van Koloniën (ingang aan de zijde van het Binnenhof) *voor het publiek* geopend is alle werkdagen van 10 tot 12 en van 2 tot 4 uur, met uitzondering van den Zaterdag, waarop zij om 12 uur gesloten zal worden.

Boekwerken en tijdschriften kunnen in de leeszaal geraadpleegd worden. Uitleening aan particulieren heeft niet plaats.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Kartinischool. Den 6en Januari j.l. des v.m. 10 uur had de eerste, ditmaal openbare les plaats in het nieuwe gebouw van de Kartinischool te Batavia. Aanwezig waren het schoolbestuur, zeer vele ouders der Kartinikinderkens en enkele geïnviteerden. Toen allen in de *pendopo* verzameld waren, hield de *Raden ajoe Patih* van Batavia een korte toespraak, waarbij zij wees op den vooruitgang van de Inlandsche vrouw in de laatste jaren. Spreekster achtte dit een zeer gunstig verschijnsel, aangezien toch de ontwikkeling van een volk niet volkomen is, zoolang de vrouw daarbij ten achter blijft, omdat voor ieder volk flink ontwikkelde moeders bij uitstek noodig zijn. Spreekster bracht hulde en dank aan het schoolbestuur voor alles, wat dit had gedaan in het belang van het Inlandsch meisje. „Wij allen", — aldus eindigde de Raden ajoe ongeveer — „hebben thans ook een eereschuld in te lossen en deze inlossing kan alleen plaats vinden door onze kinderen aan te sporen vlijtig te leeren en te studeeren en allen samen te werken om de Kartinischool vooruit brengen. Nadat nog *Sadarsan*, assistent-leeraar aan de militaire school te Meester Cornelis, eenige woorden van dank had uitgesproken, werden de schoolbanken door de leergierige jeugd ingenomen *(Kaoem Moeda)*.

Godsdienstonderwijs. De *Oetoesan Melajoe* schrijft: In een vergadering van Inlandsche onderwijzers werd voorgesteld om ook het godsdienstonderwijs als leervak op te nemen. Daarbij merkt het blad op, dat thans in de Menangkabau inzake den Islam twee partijen bestaan: de *malam baroe* en de *malam lama* (modernen en orthodoxen). De leer door de eerste partij voorgestaan verschilt grootelijks van die der tweede. Welke moet nu onderwezen worden? De *Kaoem Koeno* (de ouderwetschen) zien het niet gaarne, dat hunne kinderen en andere familieleden in de nieuwe leer onderwezen worden. De vrijdenkers, Sarekatvolgelingen en theosophen ook niet. In het regeeringsreglement is de godsdienstvrijheid gewaarborgd. Maar nu wordt gevraagd, of niet in strijd met dit begrip gehandeld wordt, indien geestelijken en pangoeloes onder allerlei beloften de menigte gaan dwingen om geregeld te bidden en te vasten?

Open-lucht Musea. De *Darmo Kondo* schrijft over de hooge beschaving, de bloeiende nijverheid en de kundigheden van den Javaan in den vóór-Islammitischen tijd. De bewijzen daarvan zijn te zien in de prachtige, eerbied afdwingende tempels, in de oude literatuur, in werken als de: *Rama Hawi*, *Brotojoedo*, *Wiwoho*, enz., in de beelden, de wapens en ook in de padikultuur, zooals die tot nu toe gedreven wordt. Het is noodig, meent schrijver, dat de Javaan van den tegenwoordigen tijd wete, hoe ver hij, wat kunde, nijverheid, literatuur betreft, af staat van den Javaan uit den ouden tijd, zonder daartoe terug te gaan, want het leven stelt thans andere eischen. Wel dient op die oude cultuur voortgebouwd. Goed is het, dat er thans een hoofdbestuur te Batavia zetelt, en op andere plaatsen afdeelingen gevormd zijn voor de oprichting van openlucht musea, waar de Javaan op de merkwaardigste historische plaatsen de werken der oude kultuur te aanschouwen krijgt. In Solo is reeds een afdeeling gevormd en daar is ook reeds de plaats aangewezen voor het museum, t.w. *Horo Djoeroeg* (bij de brug over de Solorivier).

De Koedoes-relletjes. Naar aanleiding hiervan geeft *Semaoen* in de *Oetoesan Hindia* in overweging: 1e. aan de Inlanders om vakvereenigingen en cooperatieve instellingen op te richten. Daardoor zullen zij de kapitalisten kunnen bestrijden en een aangenamer leven kunnen leiden; zij behoeven alsdan hunne medemenschen niet te haten;

2e. aan de Chineezen en andere vreemdelingen in Koedoes te bedenken, dat zij in aantal gering zijn en rekening moeten houden met de gevoelens van de Inlanders in den tegenwoordigen tijd. *Maakt er*

een werk van om spoedig rijk en machtig te worden. Want het slot zal zijn: de toorn der Inlanders en... Koedoes, o, Koedoes! Past op, gij vreemde rassen! Het is een raad, dien wij u met een eerlijke bedoeling geven.

3e. Aan de Regeering: Houd op met uw verdeel en heerschpolitiek. De slachtoffers worden er van gemaakt in...... Koedoes. Geef aan het volk volle bewegingsvrijheid. Leg de volksvergaderingen niets in den weg, waar de leiders vredig met het volk kunnen onderhandelen. Belemmer niet de ontplooiing van de sociaal-democratische politiek. Maak wetten tegen de uitzuiging door kapitalisten, tegen de woekerrente, enz. Ga te rade met het gevoel der Inlanders en eerst dan zal er *Rechtvaardigheid* zijn. Hoor niet naar de stemmen in de pers der geldmenschen, die de kleine minderheid in Indië vormen, maar hoor naar de stem van het volk. Eerst dan kan er sprake zijn van evolutie in Indië, indien de hinderpalen weggeruimd worden, die de ordeverstoringen in de hand werken en op revolutie aansturen.

4e. Aan de rechters, die in de Koedoes-zaak zullen oordeelen: Geeft recht, d.w.z. recht, dat strookt met het rechtsbewustzijn van het overgroote deel der ingezetenen in Indië.

Naar aanleiding van het relaas der relletjes in Koedoes, wordt in hetzelfde blad geschreven, dat niet alleen in Koedoes, maar overal in Indië het volk aan willekeur is overgeleverd, waar de politie aan meedoet. Het optreden van de politie, zooals in Koedoes, moet noodwendig de haat onder de Inlanders opwekken. De boom: haat, groeit allengs hooger op. Het is alsof het Gods wil is, dat onze Karma het zoover brengen zal, dat die boom weer komen zal tot hem, die hem geplant heeft. Wij werden vernederd, vertrapt, uitgezogen en tot speelbal gebruikt maar nu is de tijd gekomen, dat onze Karma rijp geworden is en open barst.

Wat de Chineezen in Indië betreft, zij zijn voor ons bestaan ook een gevaar. Welk recht hebben zij over ons, over Java's grond? Zijn zij geen gasten en waarom nemen zij zoo'n aanmatigende houding aan?

Past op! De tijd is gekomen, dat de dag in nacht veranderen zal. Past op! Wij zijn gereed, „*wij wachten slechts op de derde bel voor het vertrek.*"

De *Sinar Hindia* schrijft, dat, wel is waar, in Koedoes de Inlanders wreed zijn opgetreden tegenover de Chineezen, maar zijn de vernederingen, die de Inlanders steeds van de anti-Inlanders ondervonden hebben niet nog wreeder en slechter? De schrijver geeft den Mohamedanen in het algemeen en de S. I.'ers in het bijzonder den raad, om samen te gaan met de andere bevolkingsgroepen en het vertrouwen der Regeering te winnen, maar niet te ruw en te...... hoor! Hij gelooft dan ook, dat de Regeering de goede bedoelingen van de S. I. begrijpen zal en volle bewegingsvrijheid geven zal op politiek en godsdienstig gebied.

Ontvlambaar. Naar aanleiding van de veroordeeling van Mohamad Kasan, pandhuisbeambte, wegens een vechtpartij met een Europeaan, schrijft de *Sinar Hindia*, dat in werkelijkheid in Ned. Indië met opzet de bepalingen aan den eenen kant zwaarder gemaakt worden. Begrijpt men dan niet, dat onze haat daardoor aan het koken wordt gemaakt en niet meer te bedwingen zal zijn? Broeders, beambten van den pandhuisdienst, aarzelt niet het voorbeeld van Mohamad Kasan te volgen. Wij weten het wel, dat in het vervolg nog meer dergelijke voorvallen plaats zullen hebben. Want wij zijn zoo brandbaar als gedroogde houtskool, en als ge weten wilt, hoe wij zullen opvlammen, steekt dan maar een stukje in brand en alles staat weldra in lichtelaaie.

Kontrakt Koeli. Een ontvluchte dwangarbeider uit Noesa Kambangan — alzoo de *Darmo Kondo* — heeft, nadat hij een paar jaren als kontrakt-koelie gewerkt had, zich weer bij het bestuur gemeld. Hij wilde liever dwangarbeider dan kontrakt-koelie zijn. Wel een bewijs, — volgens den schrijver — hoe slecht de kontraktanten het hebben. Noodig is het, dat men zich het lot der 200.000 kontrakt-koelies in Deli aantrekt. Schrijver stelt voor, brochures in de landstaal uit te geven, waarin de toestanden op de ondernemingen uitvoerig beschreven worden.

Hetzelfde blad *(Darmo Kondo)* maakt melding van een samenkomst te Pekalongan van Chineezen en Inlanders, ten doel hebbende de vriendschapsbanden tusschen beide rassen nauwer aan te halen.

Afschaffing Poenale Sanctie. De *Bernih Mardeka* bespreekt de plannen, gedeeltelijk reeds ten uitvoer gebracht, om, door middel van kolonisatie, in Sumatra's Oostkust de ondernemingen aan werkvolk te helpen, nu de poenale sanctie afgeschaft zal worden en er geen wervers meer zullen zijn. Het bestuur van Simoloengan heeft zich naar aanleiding hiervan in verbinding gesteld met het kort geleden aldaar opgerichte Comité *Boemipoetra Hindia*", ten einde terzake den steun van de Inlanders zelve te krijgen. Het Comité heeft toen in het laatst van het vorige jaar vergaderd en in deze vergadering heeft de assistent-resident Tideman gesproken over de intrekking van de poenale sanctie, en de moeite, die men hebben zal om aan werkvolk voor de ondernemingen te komen, die toch zoo noodig zijn voor geheel Indië en hare opgezetenen, dus ook voor de Inlandsche bevolking. Hij toonde het aan, dat die ondernemingen moesten blijven bestaan, zooveel mogelijk in aantal toenemen, zoodat alles in het werk gesteld moet worden om haar van jonge sterke werkkrachten te voorzien. De Voorzitter van het comité sloot de vergadering met een woord van dank voor het in het comité gestelde vertrouwen, en zegde zijnerzijds allen steun toe.

In den Volksraad — alzoo de *Neratja* — is een motie ingediend tot afschaffing van de poenale sanctie en haar ook van toepassing te verklaren voor koelies, die hun kontrakt hernieuwen. In een hoofdartikel wordt voornamelijk aangetoond, dat de te lage loonen een gevolg zijn van de poenale sanctie. Aan den heer Lulofs is door de planters gevraagd, of de poenale sanctie niet kon worden gehandhaafd, indien de loonen verhoogd werden. Hij heeft geantwoord, dat de Regeering niet van haar besluit is af te brengen en daartoe om politieke redenen gedwongen is. De Amerikaansche planters juichen, in tegenstelling met de Hollandsche en Duitsche, de afschaffing der poenale sanctie toe. Zij willen de vrije concurrentie en zijn „beu van slavenarbeid".

Werkstaken. De *Bernih Madeka* schrijft, dat werkstakingen goed zijn, om de door de koelies gestelde billijke eischen voldaan te krijgen en wat op een andere behoorlijke manier niet kan worden verkregen. Maar vooraf dient er een weerstandskas te zijn en men zeker te zijn van de zaak te *winnen* door een goede organisatie.

De *Sinar Hindia* verklaart, dat de werkgevers niets willen weten van de belangen van *Kromo*. Eerst als hij zich roert en krachtig optreedt en dreigt, eerst dan worden zijne eischen ingewilligd. Het wapen van Kromo is: „*Staking, staking, staking*". Wij moeten het goed beseffen, dat de kapitalisten *geen menschelijk gevoel* er op na houden, en dat zij slechts eigen voordeel beoogen. Indien wij dus niet krachtig optreden, zullen wij ons doel niet bereiken, vooral niet, waar de Regeering zich aan hunne zijde schaart. Het beste middel, dat wij daarom kunnen toepassen is: „Staking, Boycotten en Krasse eischen".

De *Oetoesan Hindia* spreekt over een vergadering van de C. S. I. in het laatst van het vorige jaar te Batavia gehouden en waarin *Abdoel Moeis* de regelingen op de partikuliere landerijen heeft afgekeurd. *Tjokroaminoto* drong aan op de oprichtin van vakvereenigingen en gaf kennis van de tot standkoming van de Radicale Concentratie. Hij deed een beroep op de arbeiders om bij wijze van demonstratie „thuis te blijven slapen" (staken), teneinde zoodoende de kapitalisten te weerstreven, indien zij tegen de nieuwe beweging gekant zijn en de Regeering hen daarin bijstaat.

Scholen. De *Tjahaja Sumatra* beweert, dat de zendingscholen in Tapanoelie, welke elk jaar plm. ƒ 10.000 subsidie van de Regeering ontvangen, al zeer slecht voldoen. Zulk schoolgaan is z. i. tijd verknoeien, daar er slechts onderwijs gegeven wordt in den godsdienst, den zang en de muziek, reden waarom duizenden ouders hunne kinderen naar andere scholen, o.a. te Sipirok zenden. Beter ware het met het geld van deze subsidie gouvernementscholen op te richten. Schrijver hoopt, dat weldra meerdere scholen in de Bataklanden opgericht zullen worden, ook opdat niet de Batakkers uit onkunde zich wenden zullen tot de Perhoedamdambeweging.

Woningverbetering. De *Djawi Hisworo* vergelijkt den toestand in Solo, toen daar de pest duizenden slachtoffers maakte en men op last van hooger hand tusschen de wanden der woningen meer ruimte moest laten, opdat de ratten zich daar niet konden schuil houden, met den toestand van thans, nu de influenza er heerscht en de voegen der wanden zoo dicht mogelijk gemaakt moeten worden. In wanhoop wordt de vraag gesteld: „Wat zou men eigenlijk moeten doen?"

Vorstelijk gezind. Hetzelfde blad *(Djawi Hisworo)* is het niet eens met de *Medan Boediman*, waar deze beweert, dat de Javaansche vorsten uit den tijd zouden zijn en niet meer noodig voor het volk. Integendeel. De Vorsten zijn nu ook de moderne opvattingen en begrippen van den tegenwoordigen tijd toegedaan. Zij eischen niet meer den *sembah*. En vergeet niet, dat zij evenals de Javanen in den toestand verkeeren,

dat ook zij overheerschten zijn. Vorst en volk zitten als het ware beiden gevangen. Waarom moet dus den vorst verweten worden, dat het volk hem niet meer noodig heeft?

WAT DE CHINEES VERTELT.

Anti-Sneevliet. De *Tjahaja Timor* heeft zich tot de Amboneesche en Menadoneesche militairen gericht, naar aanleiding van de agitatie door Mr. Troelstra in Nederland verwekt en het door Sneevliet verspreide geschrift, waarin de militairen tot verzet tegen het wettige gezag worden aangespoord. Deze beweging heeft geen andere uitwerking gehad, dan dat het volk van Nederland algemeen zijn trouw en gehechtheid voor de Vorsten heeft uitgesproken en dat honderden ingezetenen van alle plaatsen in N. I. in telegrammen eveneens hun aanhankelijkheid betuigd hebben, en dat het Volksraadlid, de heer *Waworoento*, uit naam van 14.000 Ambonneesche en Menadoneesche militairen aan H. M. de Koningin in een telegram de verzekering gegeven heeft van voortdurende trouw en liefde voor het Vorstenhuis in Nederland. De redacteur (*W. A. Kailola* is van Ambonsche afkomst) hoopt, dat zijne broeders geen gehoor zullen geven aan den inhoud van het geschrift van Sneevliet, maar dat zij indachtig zullen zijn aan den eenmaal afgelegden eed van trouw aan de Koningin en aan Nederland, en dien eed gestand zullen houden.

Divide et Impera. In hetzelfde blad (*Tjahaja Timor*) wordt een verslag van een S. I. vergadering te Malang aangehaald, waarin beweerd wordt, dat het opstootje in Koedoes in het geheel niet wordt beschouwd als een uiting van vijandschap tusschen Inlanders en Chineezen, doch als een botsing tusschen personen. Men is het er over eens, dat de wederzijdsche belangen het medebrengen, dat de verhouding tusschen de beide rassen goed moet zijn. De Voorzitter, *Soedirdjo Atmodjo*, verklaart, dat de Regeering gaarne een gespannen verhouding tusschen Inlanders en Chineezen ziet, om hen daardoor beter te kunnen overheerschen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Nederland's annexionisme?

Nu 't verwijt trof in den tijd dat Nederland in verzet kwam tegen de inlijvingsbeweging van eenige over stuur geraakte Belgen, kon er iets in liggen van: „gij zijt zelf niet beter dan dezulken", daarom verdient de beschuldiging van Noorsche zijde aan ons land gericht, alsof wij Spitsbergen zouden willen inpalmen, meer dan gewone aandacht.

Dr. Hendrik Muller en Dr. F. C. Wieder hebben in een vergadering van 't bestuur van 't Kon. Ned. Aardrijkskundig genootschap de herinnering verlevendigd aan 't aandeel dat onze voorvaderen gehad hebben in de ontdekking van Spitsbergen en de walvischvaart naar de zeeën in die streek, waarbij Spitsbergen geregeld werd bezocht en op Amsterdam eiland, zelfs zomervestiging in Smeerenburg plaats vond. Die herinnering werd opgewekt omdat een internationale regeling voor de positie van Spitsbergen in wording is, en Nederland te zorgen heeft, dat zijne belangen daarbij niet uit 't oog zullen worden verloren.

Dit heeft de Ned. reg. er toe geleid aan Dr. Wieder opdracht te geven een historisch betoog samen te stellen, waaruit 't aandeel kan blijken, dat Nederlanders gehad hebben in de ontdekking en verkenning van Spitsbergen. Volgens mededeeling van den Minister van Buitenlandsche Zaken is dit rapport gereed, en zal 't, in Engelschen tekst, binnen kort verschijnen.

Sedert is ook van andere zijde de herinnering verlevendigd. „Eigen Haard" vroeg er b.v. aandacht voor in de numers 2 en 5 van dit jaar.

Volgens een correspondentie in de „N. R. Ct." uit Kristiania, heeft 't Noorsche blad Tidens Teg, een in prikkelenden toon gestelde beschouwing gegeven, waarin het twijfel uitspreekt of Spitsbergen wel door Hollanders ontdekt is, waarin 't spreekt van Holland's eischen, die 't zich niet bezorgd maakt ingewilligd te zien, waarin 't Noorwegen aanraadt een beroep te doen op de ridderlijkheid van zijn geallieerde vrienden, daarbij er aan herinnerende dat het tijdens den oorlog is blijven varen, terwijl Nederland zijn schepen thuis hield! 't Is zeker te betreuren dat een maatregel, die elk ander land in gelijke omstandigheden genomen zou hebben om voldoende voorbereid ter nader te houden conferentie te komen, het Noorsche blad tot een zoo boos gestelden uitval heeft geleid. Dat Nederland mede stem in de te houden besprekingen vragt, is bovendien geen reageeren op zijne uitsluiting der in 1914 te Kristiania gehouden internationale conferentie, zooals men uit 't Tidens Teg stuk zou kunnen opmaken, want Nederland is daar wel degelijk vertegenwoordigd geweest. Die conferentie is in Juli 1914 onverrichter zake uiteen gegaan. Indien zij hervat wordt, is dit toch om alle aanspraken te wegen, aanspraken niet alleen van territorialen aard, maar ook voor verkeers- en handelsrechten. Noorwegen zal voor zich hiertoe bijbrengen wat 't kan, 't mag aan Nederland niet verwijten ditzelfde te doen.

Overigens geldt 't hier een eiland dat geen eigen vaste bewoners heeft, een land waarvan niet vaststaat, onder welke vlag het behoort te staan, en wordt de conferentie juist door deze omstandigheden noodig geacht. Zelfs als Nederland aanspraken mocht willen doen gelden, die in de door Tidens Teg aangeduide richting gaan, zou er nog geenerlei reden bestaan om een parallel te trekken met de begeerten den Belgen ten opzichte van Zuid-Limburg en Zeeuwsch-Vlaanderen.

Slingering alom.

Wij leven wel in een tijd van groote tegenstellingen. Op denzelfden dag dat de Parijsche conferentie de hoofdlijnen bekend maakt, die de Entente vertegenwoordigers getrokken hebben voor 't totstandkomen van den Volkerenbond, welke de oorlog hopelijk moet doen verdwijnen, treedt de oorlogstoestand in tusschen de Entente en Hongarije. De Entente had een ultimatum gesteld, doorgaans een middel om in oorlog te komen, al heet 't een middel om dien te voorkomen. Terwijl de stuwkracht, die van Rusland uitgaat tegen 't imperialisme gekant is, tracht zij zelf in alle landen door te dringen, aanhang te winnen, macht te krijgen. 't Internationalisme wordt gepredikt en vindt steun bij de volksgroepen, die voor vernieuwd en verjongd nationalisme in geestdrift geraken. Evenals Karolyi dit voor de Hongaarsche politiek gedaan heeft, slingeren velen elders tusschen Wilson en Lenin, tusschen de hervormingen van 't bestaande naar democratischen grondslag en omverwerping van 't bestaande om de overheersching aan 't proletariaat over te geven. De laatst verloopen week had ons de groote vredesvoorwaarden — of juister de vredesbepalingen, want van „keuze" scheen geen kwestie te zijn — moeten brengen, alles was op bespoediging gericht, doch ziet een bulletin verkondigde weer een ultimatum, nu aan Duitschland, om de landing van Poolsche troepen bij Dantzig toe te laten. 't Antwoord van Duitschland laat ons nog in 't onzekere of een alle partijen bevredigende oplossing zal worden gevonden. Terwijl de legerplannen der Parijsche conferentie op beperking der bewapening en voorkoming van suprematie gericht zijn, kondigt Eng. aan dat zijn vloot voortaan nog wat sterker zal wezen dan vóór den oorlog 't geval was.

Slingeren tusschen Wilson en Lenin is 't teeken van deze dagen. De kansen voor 't Lenin-régime staan hierbij gunstig. Wel verkiezen de betrokkenen blijkbaar 't Wilson-stelsel, maar hiervan verwachten de vragers dadelijke toezeggingen, volgens nu te Parijs aan te geven, vast te leggen en te waarborgen lijnen. Die kunnen meestal zoo maar niet gegeven worden. De leiders der groote conferentie zijn 't er over oneens, de vragers weten meestal zelf niet precies wat zij willen, hunne verlangens gaan veelal tegen elkander in, 't is onmogelijk voor alle en zelfs voor elk der vraagstukken de contenter tout le monde et son rival. Geen vaste lijnen uit Parijs, dan maar de chaos waaruit moge komen wat wil, maar waarvan ieder verwacht toch wel iets voor zijn partij te winnen, of waardoor de gehate bestaande toestand althans 't onderstboven wordt geworpen. Het bestaande is de vijand, 't Lenin-stelsel gaat daar vijandig tegen in, naar 't voorbeeld van Karolyi, dat hij weer van anderen navolgde, stellen de ontevredenen zich dan bij dezen vijand van hun vijand.

Er zijn er nog, die zelfstandig strijden, die zich zelfs afkeerig noemen van Bolsjewiki, maar zullen zij zich voegen naar de uitspraak van Parijs of naar de negatie van hunne beweging door de grootmachtigen te Parijs?

Niet alleen uit Egypte komen onverhoorde wenschen, als wij van de commissiën hooren, die uit Korea tegen Japan, uit de Philippijnen tegen N.-Amerika, uit de Transvaal tegen Groot Brittanië, uit Armenië, uit Klein Azië, Balkanvolkeren, Midden Europeesche volkeren, Russische stammen, enz. enz. enz. naar Parijs zijn getogen of daarheen zouden hebben willen gaan, als

wij daarbij bedenken hoe ver de betrokkene groote mogendheden in zelfverloochening zouden moeten gaan om den velen wenschen bevrediging te schenken, en hoe weinig van dergelijke zelfverloochening gebleken is, dan bestaat er weinig reden tot groote verwachting van vrede door bevrediging of door eerbiediging van de uitspraak der grooten; dan bestaat daarentegen veel meer reden tot verwachting van een overgang tot de chaosproef ook van partijen, welke hieraan momenteel nog niet denken.

De oorlog woedt nog voort, werkt nog door, de opgeroepen vernielingsgeesten wroeten nog onheilspellend voort.

Onlusten in Korea.

De Koreanen laten 't niet bij een delegatie, de bevolking roert zich. Wel zijn de Japansche bezettingstroepen sterk genoeg om overal de bovenhand te behouden, maar dat dooft de smeulende anti-Japansche geest toch niet uit. Bij de begrafenisplechtigheden van den voormaligen keizer van Korea zijn overal troebelen voorgekomen. Duizenden Koreanen trokken den 1en Maart in optocht door de straten van Seoel en honderden drongen met geweld door in 't paleis, waar 't lijk op een praalbed lag. Opgewonden door 't valsche gerucht, volgens hetwelk te Parijs de onafhankelijkheid van Korea zou zijn aangenomen, eischten de indringers dat die onafhankelijkheid zou worden afgekondigd. Vooral de studenten traden zeer luidruchtig op. Te Seoel werden meer dan 100 mannen in hechtenis genomen, dit lokte echter een aanval uit op de politiebureaux.

Uit tal van provinciesteden komen berichten van opstootjes van minder omvang, doch die een veelal heviger karakter hadden, en waarbij vele slachtoffers gevallen zijn.

De Japansche gouverneur-generaal heeft in een proclamatie verklaard, dat Japan de souvereiniteit over Korea niet prijs geeft. Hij spoort allen aan om met de Japansche regeering samen te werken, om, gemeenschappelijk met de andere mogendheden, een blijvenden vrede te verkrijgen ter verheffing van de beschaving.

Ja maar die blijvende vrede met Korea onder Japansche overheersching is juist wat de Koreanen niet willen.

Sympatie-uiting uit Z. Afrika.

Met veel waardeering maken wij melding van 't volgende aan de ,,Times'' ontleend bericht.

De Volksstem, 't orgaan der Z. Afrikaansche partij, bevatte een artikel, dat sterk gekant is tegen een revisie van 't Belgische tractaat van 1839, ten koste van Nederland. Botha en Smuts zouden in een moeilijke positie komen ten opzichte van hen, die, op hunne aansporing, dienst namen in 't leger der geallieerden, indien een der gevolgen daarvan zou worden, dat Nederland onrecht zou worden aangedaan. 't Blad voegt er aan toe, dat de Britsche staatslieden geen verontschuldiging hebben in onwetendheid betreffende de Z. Afr. gevoelens, aangezien eenigen tijd geleden gezaghebbende mededeelingen naar Engeland zijn gezonden, gericht tegen een inwikkeling van Nederland in den oorlog.

't Is niet onmogelijk, zelfs niet onwaarschijnlijk, naar 't ons voorkomt, dat de uit Z. Afr. aangeheven stem mee heeft gewerkt om de houding van Gr. Brit. tegenover deze kwestie te bepalen. Hoewel wij vertrouwen dat ook zonder deze hulp de kwestie van 't recht ten onzen opzichte zou hebben mogen zegevieren, moeten wij de ons door de stamverwante broeders ongevraagd verleende hulp toch ten volle waardeeren. Dergelijke uitingen van saamhoorigheid in 't stamverband zijn vreugdepunten in de overigens zoo vervelende kwestie met onzen naasten buurman.

Tafelspeeches over Indië.

Waarschijnlijk is in lange door een Minister voor Indië geen belangrijker speech afgestoken, meent the Times, dan die door Mr. Montagu gehouden bij 't diner aan Lord Sinha aangeboden. De spreker was diep onder den indruk van den geest, waarin de afgevaardigden van de geallieerden landen bezig zijn te Parijs, den staatkundigen en socialen opbouw van de wereld te verwezenlijken. Voor 't eerst doemen de idealen op, die achter de pogingen lagen van 't Br. gouvernement om de politieke instellingen van Indië te moderniseeren in overeenstemming met het nieuwe aanzijn van onzen tijd. Hij legde er nadruk op dat de decentralisatie, welke nu voorgesteld is, niet in hoofdzaak een overdracht bedoelt van bureaucratische macht aan 't provinciaal bestuur, maar wel een eerlijke macht om de macht, zoover als doenlijk zal blijken, in de hand van 't volk te leggen. De practische weg hiertoe is een ruime uitbreiding naar 't beginsel van invloed door stemrecht. De ontwikkeling van 't parlementaire stelsel en van de instelling van zelfbestuur is een onvermijdelijk gevolg van de Br. opvatting. De nieuwe voorstellen zullen groote verandering brengen in den Indischen burgerlijken dienst, die 't zich zelf tot schoonste taak zal stellen den overgang te bespoedigen. De in deze richting opgewekte verwachtingen moet het zichtbare ongeduld helpen beheerschen. De Ind. politici moeten bedenken dat de Br. natie voor haar toekomstige beslissingen ten opzichte van Indië geleid zal worden door 't welslagen van de nu te nemen proef. Zij zal niet tot meerdere voortvarendheid worden aangezet door aanvallen op Br. maatregelen, of door geuite vijandschap tegenover burgerambtenaren, zooals nu plaats vindt in eenige deelen van Indië. Volgens Lord Sinha's verklaring verlangt de ontwikkelde klasse in Indië gelijkheid binnen het Rijk, doch niet losmaken daarvan.

Mr. Montagu zeide dat 't beginsel van communal representation zal worden uitgebreid. De mohamedanen en de sikhs hebben reeds toezegging van een dergelijke vertegenwoordiging, en de niet-brahmaansche gemeenschappen zullen haar evenzoo krijgen. The Times zegt hierbij den tegenzin niet te deelen, die Mr. Montagu heeft voor 't beginsel van vertegenwoordiging der gemeenten, dat 't blad juist bijzonder geschikt acht voor Indië.

Na den Minister sprak de maharajah van Bikaner — medelid van de Indische commissie ter vredesconferentie. — Hij gaf een stellige ontkenning van de bewering, dat de Indische vorsten afkeerig zouden staan tegenover de aanwijzing van Sinha of tegenover de voorgestelde hervormingen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Weekblad voor Indië.

In No. 42 van 26 Jan. schrijft de off. van gezondheid H. W. J. van Dijken een belangwekkend artikel over de leproserie te Hoeta Salem (ten Z.O. van het Tobameer op Sumatra), eene stichting van zendeling W. Steinsieck, getuigend van werkelijk onbaatzuchtige menschenliefde. — Verder bevat dit Nr. o.m. Een veertigjarig jubileum. 1879. — B. van Vianen — 1919 (hoofdkantoorchef bij den post-, telegr. en telef. dienst te Soerabaja). — Een jachtnacht van den Gerangan, door K. J. Kuipers (Slot). — Gevangenis-impressies van een Indischen journalist (vervolg).

Congres voor Javaansche Cultuurontwikkeling.

Hoewel het reeds meer dan een half jaar geleden is, dat dit congres te Soerakarta is gehouden, komt het voor dat het nut kan hebben te dezer plaatse alsnog te wijzen op het toen uitgegeven ,,Programma en Tekstboekje'', waarvan de inhoud grootendeels blijvende waarde heeft, door de navolgende daarin opgenomen opstellen:

Het wajangspel door Wediodipoero (Dr. Radjiman) (met platen). — Korte inhoud van de lakon Pregiwo-Pregiwati. — Tekst van het Javaansche tooneelspel ,,Pregiwo-Pregiwati'' (Hollandsch en Javaansch). De Hindoe bouwvallen te Prambanan, door v. S. C. (= Van Stein Callenfels).

De Bataksche Christenbond bedriegt de Zending.

Aan het orgaan ,,De Rijnsche zending'' ontleenden we onlangs eenige mededeelingen over een in de Bataklanden opgerichten Bond van Christenen, waarvan inzonderheid de zending veel goeds verwachtte voor de geestelijke en economische ontwikkeling der Bataks. Thans verneemt men heel andere dingen. In het Maart-Nr. van genoemd orgaan leest men onder het hoofd ,,Een teleurstelling'' dat de man, die zich aan het hoofd der beweging heeft gesteld, zich als een sluwen bedrieger heeft geopenbaard. De schr., J. H. M(eerwaldt) wist aanvankelijk niet wie het was, die onder de gepubliceerde stukken zich steeds H. Manoellang noemde. En vervolgt dan: ,,Helaas, het was een mij welbekende Hesekiël, vroeger van onze zendingsdrukkerij weggeloopen, die te Singapore zich bij de Sabbatisten had aangesloten en in hun dienst als inlandsch helper op West-Java werkzaam was geweest. Later keerde hij naar de Bataklanden terug en wist met behulp van vooruitstrevende landgenooten te Taroetoeng een drukkerij en een Bataksch weekblad ,,Portoengkoan Batak'' op te richten, maar die zaak moest spoedig liquideeren. Daarna richtte hij te Balige een Engelsch-Inlandsche school op. Als Christen hield hij zich bij de gemeente onzer Rijnsche zending en werd de stichter van de vroeger vermelde zangvereeniging en ook van den Batakschen Christenbond.

Op sluwe wijze wist hij bij alles den schijn te bewaren, dat hij met de zendelingen wilde samenwerken, maar zorgde er tevens voor dat niemand van hen met den bond in nadere betrekking kwam. Alleen de zendingsconsul te Batavia werd verzocht als beschermheer van den bond op te treden en met diens hulp wist Hesekiël het ook zoover te brengen, dat hij door den Gouverneur-Generaal in bijzondere audiëntie werd ontvangen, om mondeling het reeds schriftelijk ingediende verzoek om rechtspersoonlijkheid voor den Batakschen Christenbond te ondersteunen.

Te Balige stichtte Hesekiël echter ook een afdeeling van de op Java bestaande sociaaldemocratische vereeniging ,,Insulinde'' en bewerkte dat er ook te Taroetoeng een dergelijke afdeeling werd opgericht. Nu begon de heele zaak een bedenkelijk aanzien te krijgen. Pogingen, door een paar zendelingen gedaan, om te bewerken dat er van een verbinding met ,,Insulinde'' door de leiders van den ,,Christenbond'' zou

worden afgezien, mochten niet baten. Integendeel. Hesekiël en zijn medestanders kwamen er nu openlijk voor uit, dat zij van het begin af geen ander doel hadden gehad, dan de Bataksche Christenbond tot een onderdeel van „Insulinde", de sociaaldemocratische partij op Java te maken."

De hr. Meerwaldt eindigt: „Het spreekt van zelf, dat de zendelingen zich nu geroepen zien om dien zoogenaamden „Christenbond" tegen te werken.

T. Ottolander.

De „Banier" van 31 Jan. j.l. bericht: Het Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië [1]) verrastte ons deze week met een keurig uitgevoerd portret van den heer T. Ottolander, die Maandag j.l. zijn 65en verjaardag vierde.

Verschillende landbouwspecialiteiten brachten in dat zelfde nummer hulde aan den jarige, die het grootste deel van zijn leven in Indië heeft doorgebracht, en die zich voor den Indischen landbouw onvergankelijke verdiensten heeft verworven. Ook wij spreken gaarne onze blijdschap uit over het voorrecht, dat den nog zoo krassen grijsaard beschoren werd.

De heer Ottolander is een van de weinige planters, die niet allereerst aan de belangen van het kapitaal, maar aan die der Inlandsche bevolking denken. Ook als hoofdbestuurslid van de C. E. P. (= Christelijk ethische partij) kiest hij steeds met warmte en overtuiging partij voor de belangen der Inlanders. Daarvoor schijnt hij zelfs nu pas weer zijn voorzitterschap van het Ned. Indisch Landbouwsyndicaat te hebben opgeofferd. Wij eeren dat in hem en wenschen hem toe, dat God hem nog lang moge sparen en hem rijkelijk moge zegenen naar lichaam en ziel.

Indische leerstoel aan de Universiteit te Amsterdam.

De Ind. Merc. van 28 dezer bevat de mededeeling, dat aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam is gecreëerd een leerstoel in de „Anthropologie en Geneeskunde van de Inlandsche bevolking der Nederlandsche Koloniën" en in verband daarmede tot hoogleeraar is benoemd, Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, anthropoloog der afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut.

Naar aanleiding dezer benoeming schreef het „N. v. d. D.": „De heer Kleiweg de Zwaan werd in 1875 te 's-Gravenhage geboren; hij bezocht daar het gymnasium en studeerde in de geneeskunde eerst aan de Hoogeschool te Leiden en daarna te Amsterdam. In 1904 deed hij zijn arts-examen. Als scheepsarts maakte hij een reis naar West-Indië en Noord-Amerika. Vervolgens werd hij benoemd tot assistent van prof. Pel. Tijdens dit assistentschap volgde hij een cursus in de bacteriologie aan het instituut-Pasteur te Parijs. Ook heeft hij te Berlijn gestudeerd. In 1906 vergezelde hij op diens verzoek prof. Alfred Maass uit Berlijn op een reis naar Midden-Sumatra, om ter plaatse een anthropologisch, medisch, ethnologisch onderzoek in te stellen. Alvorens te vertrekken, bekwaamde hij zich op dit gebied onder leiding van prof. Felix von Luschau, den beroemden anthropoloog.

De heer Kleiweg de Zwaan bezocht Java, Bali, Lombok en Japan, waar hij vier maanden den geneeskundigen toestand bestudeerde. Ook ondernam hij een reis naar Engelsch-Indië.

In 1908 in Nederland teruggekeerd, promoveerde hij in hetzelfde jaar cum laude tot doctor in de geneeskunde op het proefschrift: „Bijdrage tot de anthropologie der Minangkabau-Maleiërs".

Het daarop volgende jaar werd dr. Kleiweg de Zwaan toegelaten als privaat-docent in de medische cultuurgeschiedenis; later kwam daarbij de anthropologie en ethnologie. Tevens werd hij assistent in het laboratorium van prof. Ruitinga.

Aanvang 1910 vertrok de geleerde opnieuw naar Indië, teneinde met geldelijken steun van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap op anthropologisch-, medisch-, ethnologisch- en zoölogisch gebied werkzaam te zijn op Nias, in samenwerking met den heer E. Schröder, van wien onlangs een groot werk over dit eiland verscheen. Door ziekte was de heer Kleiweg de Zwaan genoodzaakt in 1911 naar Holland terug te keeren, waar hij werkzaam was als anthropoloog aan de afdeeling volkenkunde van het Koloniaal Instituut."

Het bovenstaande eenigszins aanvullend, vermelden we dat prof. Kleiweg de Zwaan als schrijver — v o o r a l o p v e r g e l ij k e n d e t h n o l o g i s c h g e b i e d — naam heeft gemaakt en dat o.m. als resultaat zijner reizen op Nias een breed opgezette studie over de bevolking van dat eiland, eenige jaren geleden in druk is verschenen.

Soendaneesche en Javaansche Sprookjes.

De hr. B. Alkema, op wiens belangrijke artikelen over de Sarikat Islam in „Stemmen des Tijds" [2]) bereids de aandacht werd gevestigd in dit weekblad, heeft thans wederom nuttig werk verricht.

Van zijn hand is n.l. verschenen een twaalftal „Soendaneesche en Javaansche sprookjes aan Hollandsche kinderen naverteld". (Amsterdam, J. H. de Bussy). Het is ons niet bekend of de hr. Alkema met deze verzameling de eerste schrede heeft gezet op het pad der kinder-lectuur; maar is zulks het geval, dat hij dan daarop voortga, want na kennismaking met eenige sprookjes uit dezen bundel, komt het ons voor dat de schr. de niet-alledaagsche gave bezit om voor kinderen te schrijven, zonder in kinderachtigen stijl te vervallen. Ongetwijfeld zal de jeugd deze Indische sprookjes „mooi" vinden en verlangen naar een vervolg, dat de schr. zich voorstelt te geven als hij en de uitgever (die een woord van lof verdient voor de keurige typografische verzorging) aangemoedigd worden door een ruime afname.

Overigens houde de schr. ons een kleine, van belangstelling in zijn werk getuigende opmerking ten goede; bij den aanvang van het verhaal „De aap en de schildpad" teekent hij aan: „Schildpad is in 't Nederlandsch vrouwelijk, maar de Soendaneezen spreken van een schildpad als mannelijk; daarin volgen wij hen hier." Zeer juist: maar in een v o o r g a a n d verhaaltje speelt een slang een rol, welke diersoort in het Hollandsch eveneens vrouwelijk is, wat blijkbaar door den heer Alkema over het hoofd is gezien, daar hij haar steeds mannelijk gebruikt, doch zonder bovengenoemde toelichting.

Verder achten we den schr. minder gelukkig bij zijn ietwat te ruim gebruik van het woord v r e e s e l ij k. Op één blz. (n.l. 29) lezen we bijv. van „vreeselijk" groote kaken, „vreeselijk" huilen, „vreeselijk" tegenspartelen, „vreeselijk" onweer en „vreeselijk" bedroefd. We vermoeden dat de schr., hierop attent gemaakt, deze 5-malige herhaling zelf „vreeselijk" zal vinden en bij een eventueelen herdruk vermijden.

Onze Missiën in Oost en West.

Hoofdzakelijke inhoud van deel II, afl. 3: — Mr. Th. J. A. Nuyens, aftredend Gouverneur van Curaçao, door C. J. Zwijsen. — Midden-Java. Bloei der Javanen-Missie, door J. Diderich. — Apostolisch Vicariaat van Curaçao. Tekort aan parochies in de Missie van Curaçao, door X. — De R. K. Missie op de Kei-eilanden, door Ed. Cappers.

Een Surinaamsche boschneger uitvinder van een letterschrift.

Het Nr. van 4 Maart van de „Volksmissionaris" bevat het eerste gedeelte der beschrijving eener reis naar de Tapana-honi (Suriname), door Pr. Fr. Morssink, waarin we een merkwaardige mededeeling vinden. Het overlijden meldend van den boschneger Afaka „den uitvinder en grondlegger van het Djoeka-schrift [1])", teekent Pr. M. hierbij aan: „Afaka en de geschiedenis van zijn schrift is ons bekend geworden, toen hij verleden jaar, wegens ziekte, ruim een maand in onze ziekenverpleging te Paramaribo onder behandeling is geweest. Hij heeft ons toen medegedeeld, hoe hij ten tijde van de komeet van Halley een droom had, waarin iemand hem een blank stuk papier toonde, zeggende dat al het andere wel zou komen. Ontwaakt zijnde, is hij, die nooit eenige school bezocht had, begonnen een schrift samen te stellen, om de 2 of 3 dagen er een teeken bijvoegend, tot hij 56 letterteekens, of liever lettergreep-teekens bij elkaar had, een soort hieroglyphen zou ik ze willen noemen, waarmede hij alle neger-Engelsche woorden, op zijn Djoeka'sch uitgesproken, tamelijk goed kan weergeven."

De Indische Mercuur.

Behalve de gewone wekelijksche rubrieken en een overzicht van het jaarverslag over 1918 van de Rotterdamsche Kamer van Koophandel en Fabrieken, bevat No. 13 van de Indische Mercuur een vrij uitvoerige bespreking van deel II van den 2en druk der Encyclopaedie van Ned.-Indië, door den hr. J. F. Snelleman.

De Indische Staatsinrichting.

De ter gelegenheid van de Indische week te Leiden, door Prof. Mr. Ph. Kleintjes gehouden voordracht, is in druk verschenen (A'dam, J. H. de Bussy); de titel luidt: Over de Indische Staatsinrichting en haar ontwikkeling in deze eeuw.

Akkergemeenschappen in Siberië en op Java.

In de „Verslagen der Vergaderingen van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen", jaarg. 1918, is opgenomen een beschouwing van Prof. J. F. Niermeyer, getiteld: „Het ontstaan van akkergemeenschappen (met name in Siberië en op Java) en Van Vollenhoven's opvatting van het beschikkingsrecht.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 52: De bevolking van Ceram, door N. — Een bestijging van den Gede, door C. E. Croiset van Uchelen. — Dankbaarheid, door Th. J. A. Hilgers. — Wa Oemeer (een verhaal van het eil. Sapeken), door C. O. van der Plas. — De Spaansche griep op Zuid-Oost-Celebes, door H. van der Klift.

---

1) Weer een van de vele periodieken in Indië, waarvan de uitgevers het blijkbaar onnoodig achten debiet ook in Holland te zoeken. Verschillende bibliotheken en leeszalen zouden ongetwijfeld op dit weekblad een abonnement nemen, indien er gelegenheid voor was. Zelfs in de Bibliotheek van het Depart. van Koloniën kan men het Landbouwkundig weekblad voor Ned.-Indië niet raadplegen.

2) Sedert in brochurevorm opnieuw en nagenoeg onveranderd in druk uitgegeven bij G. J. A. Ruys te Utrecht.

1) Djocka = stamnaam.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Raadsheer in het Hoog Gerechtshof van Ned-Indië.	Met ingang van den dag zijner inscheping in de maand April 1919.	De eventueel met ziekte-verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. F. C. Hekmeyer.
Raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.	2 April 1919.	De eventueel met ziekte-verlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. B. Heyman.
Landrechter te Soerakarta.	Met ingang van den dag, waarop voor hem en zijn gezin gelegenheid zal bestaan tot vertrek naar Europa.	De eventueel met ziekte-verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. M. Apeldoorn.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Oproeping van vrouwelijke artsen voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederl.-Indië.

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van een aantal ongehuwde vrouwelijke artsen (in het bezit van een diploma als Nederlandsch arts), die als gouvernements-arts zullen worden geplaatst, in hoofdzaak ten einde te worden werkzaam gesteld als schoolarts.

Aan de uizending uit Nederland wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 5000 (vijf duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 's maands, ingaande met den dag volgende op dien waarop zij den leergang (zie hieronder) hebben doorloopen en voortdurende tot dien, waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging in Indië bedraagt ƒ 400 's maands, met drie verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na drie jaren dienst.

Gegadigden, die reeds artservaring bezitten, kunnen al dadelijk eene hoogere aanvangsbezoldiging bekomen, bij de berekening waarvan de jaren van werkzaamheid als arts binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen.

De hierbedoelde artsen zullen, alvorens te worden uitgezonden, eene opdracht ontvangen tot het volgen van een leergang in bacteriologie en hygiëne (waaronder begrepen het opdoen van practische ervaring op het gebied der schoolhygiëne en schoolgeneeskunde) te Amsterdam of te Leiden, ter voorbereiding voor haren aanstaanden werkkring.

Aan de opdracht tot het volgen van den leergang, wordt verbonden eene toelage van ƒ 200 's maands voor den duur van den leergang, en, zoo noodig, vergoeding van reis- en verblijfkosten op den voet van de deswege bestaande bepalingen.

Zij, die voor deelneming aan den leergang worden aangewezen, moeten zich bij notarieele akte verbinden tot terugbetaling van alle gelden, welke aan haar of te haren behoeve worden voldaan ter zake van deze opdracht, indien zij hare opdracht niet volbrengen door van haar wil en toedoen afhankelijke omstandigheden (ter beoordeeling van den Minister van Koloniën), dan wel niet binnen den haar aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen acht jaren na hare aankomst in Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoemnig door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 4 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 2.5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, éene maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij bevordering eenmaal het bedrag der verhooging over ééne maand.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 April a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. haar diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en de datum van geboorte.

Verpleegsters bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederl.-Indië.

Ter vervulling van de betrekking van verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië, kunnen derwaarts worden uitgezonden een groot aantal ongehuwde ziekenverpleegsters met Nederlandsch diploma, die niet jonger dan 20 jaar en niet ouder dan 35 jaar zijn, ten einde als schoolverpleegster te worden werkzaam gesteld.

Ingeval gegadigden reeds voor Indisch of Nederlandsch pensioen geldigen diensttijd achter den rug hebben en reeds eenige jarep in Indië zijn werkzaam geweest, derhalve met het klimaat vertrouwd zijn geraakt, kan door den Minister van Koloniën worden afgeweken van de leeftijdsgrens van 35 jaar.

De bezoldiging bedraagt ƒ 150 per maand, welke bij goede plichtsvervulling door regelmatige driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25 's maands tot ƒ 225 per maand kan klimmen.

De diensttijd, welke nà het verwerven van het Nederlandsche of hiermede gelijkwaardige diploma voor ziekenverpleging in een lands-, gemeentelijke of particuliere ziekeninrichting binnen of buiten de keerkringen is doorgebracht, telt onderscheidelijk voor vol en voor ⁹/.. gedeelte mede voor de vaststelling van de aanvangsbezoldiging.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrusting ten bedrage van ƒ 750, indien de aanvangsbezoldiging minder dan ƒ 200 's maands, van ƒ 1000, indien die bezoldiging ƒ 200 's maands of meer bedraagt;

b. eene voorloopige bezoldiging — ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat — van ƒ 125 's maands, indien de aanvangsbezoldiging minder dan ƒ 200 's maands, van ƒ 150 's maands, indien die bezoldiging ƒ 200 's maands of meer bedraagt;

c. overtocht voor landsrekening in de tweede klasse.

Door een vanwege het Departement van Kolonien in te stellen geneeskundig onderzoek zal de lichamelijke geschikheid voor den Indischen dienst moeten blijken.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen enz. staan de uit te zenden verpleegsters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren.

Twintig jaren Indische dienst geven aanspraak op pensioen; Rijks- en gemeentedienst kunnen voor Indisch pensioen worden geldig gemaakt.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende de 24 maanden.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. het diploma en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop, waarin de plaats waar en de tijd gedurende welken zij nà de verkrijging van het diploma voor ziekenverpleging in de verpleging zijn werkzaam geweest, in verband met de toe te kennen bezoldiging nauwkeurig moeten worden aangegeven.

(Nederlandsche Staatscourant,
van 11 Maart 1919, No. 59).

Candidaat-ambtenaar voor Chineesche zaken.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat dit jaar 2 personen in opleiding kunnen worden genomen voor de betrekking van ambtenaar voor Chineesche zaken in Nederlandsch-Indië.

Voor opleiding komen slechts in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die hebben voldaan aan een der examens ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene universiteit of de Technische Hoogeschool, of aan het eindexamen van eene daarvoor naar het oordeel van genoemden Minister in aanmerking komende handelsschool, dan wel van wie op andere wijze op grond van hunne opleiding en (of) wetenschappelijke werkzaamheid geschiktheid voor hun lateren werkkring wordt verwacht.

De duur van de opleiding is 5 jaren, waarvan 2 jaren aan de Rijksuniversiteit te Leiden en 3 jaren in China.

Zij die in opleiding worden genomen, dragen gedurende hun studietijd in Europa den naam van „candidaat-ambtenaar voor Chineesche zaken" en genieten alsdan eene toelage naar reden van ƒ 1000 's jaars.

Alvorens eenige uitkeering ter zake te ontvangen, zullen zij zich moeten verbinden om de opleidingsgelden, vermeerderd met tien ten honderd, terug te betalen, o. a. in geval zij, om welke reden ook, alleen uitgezonderd het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van den Minister), hunne bestemming voor den dienst in Nederlandsch-Indië niet mochten kunnen of willen volgen, of indien zij niet binnen den door den Minister bepaalden tijd hunne opleiding voltooien.

Na beëindiging der studie in Europa worden de daartoe geschikt geachte candidaten-ambtenaren ter beschikking gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, die hen benoemt tot adspirant-ambtenaar

voor Chineesche zaken en opdraagt zich ter voltooiing van hunne studie naar China te begeven.

Aan bovenbedoelde benoeming is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de eerste klasse — e. q. met wettig gezin — van Nederland naar China en van daar naar Nederlandsch-Indië;

b. eene bezoldiging van ƒ 200 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar China;

c. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ten bedrage van ƒ 1500;

d. een voorschot van ƒ 400 op de in Nederlandsch-Indië te verdienen bezoldiging, terug te betalen in door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijnen, zulks voor den aankoop van boeken;

e. gedurende het verblijf in China eene door den Gouverneur-Generaal te bepalen toelage, zoowel wegens dure levenswijze, als ter bezoldiging van Chineesche leermeesters;

f. wanneer belanghebbenden gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Na voltooide opleiding worden de adspirant-ambtenaren voor Chineesche zaken, bij gebleken geschiktheid, door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië benoemd tot ambtenaar voor Chineesche zaken, op eene bezoldiging van ƒ 300 's maands, met drie tweejaarlijksche en daarna drie driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, tot een maximum van ƒ 900 's maands.

Zij, die voor opleiding in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 April 1919, bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant
van 12 Maart 1919 no. 60).

Referendarissen voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië

Ten behoeve van 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van eenige doctoren in de rechtswetenschap, ten einde daar te lande te worden benoemd, hetzij in vasten dienst, hetzij in tijdelijken dienst met een driejarig dienstverband, tot referendaris ter Algemeene Secretarie of bij het Departement van Justitie.

Voor uitzending komen slechts in aanmerking personen met eene administratieve ervaring van ten minste vijf jaren op een Departement van Algemeen Bestuur, eene provinciale griffie of de secretarie eener groote gemeente.

Aan de betrekking van referendaris is verbonden eene bezoldiging van ƒ 600 (zeshonderd gulden) 's maands, welke na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot ƒ 700 (zeven honderd gulden) 's maands.

Na gebleken geschiktheid is t.z.t. bevordering tot hoogeren rang waarschijnlijk.

Voor hen, die in vasten dienst worden benoemd, zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

Twintig jaren Indische dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naar gelang die bezoldiging ƒ 1000 of minder dan wel meer dan ƒ 1000 heeft bedragen.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijks- en gemeentedienst worden ingekocht voor Indisch pensioen (de inkoopsom bedraagt één pCt. van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

Aan de uitzending is verbonden, ook voor hen die een tijdelijk dienstverband aangaan:

a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste inrichting ten bedrage van ƒ 3000 (drie duizend gulden);

c. indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging en wel, voor zooveel de voor vasten dienst bestemde personen betreft, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden personen betreft, als verhooging van de onder b bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat en bedragende ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden personen binnen één jaar na hun ontslag, tenzij dit medebrengt de verplichting om gelden terug te storten, recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

De ambsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de Afdeeling van het Departement), te wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van eene korte omschrijving van genoten onderwijs en levensloop, hunne diploma's, zoomede eene omschrijving van de thans door hen verrichte werkzaamheden.

In het adres moet worden vermeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd van zijn kinderen.

De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schifting van gegadigden voor den Indischen kantoordienst is belast met het onderzoek naar de geschikheid van de gegadigden.

Ingenieurs voor den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië kunnen eenige ingenieurs, niet ouder dan 27 jaar, deswaarts worden uitgezonden, nadat zij zich eventueel voor den hun wachtenden werkkring hebben voorbereid.

In aanmerking komen in de onderstaande volgorde:

1°. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2°. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening voor electro-techniek, volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (Staatsblad no. 227);

3°. aan eene buitenlandsche hoogeschool of universiteit gediplomeerde electro-technische ingenieurs of werktuigkundig electro-technische ingenieurs;

4°. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

5°. officieren en gewezen officieren van 's Rijks zeemacht, opgeleid aan het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord, en officieren en gewezen officieren van het wapen der genie van 's Rijks landmacht of het leger in Nederlandsch-Indië, opgeleid aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda, voor zoover genoemde officieren voldoende ervaring op het gebied der electro-techniek in het algemeen en in het bijzonder ten opzichte der zwakstroom-techniek bezitten.

6°. buitenlanders, in het bezit van een onder 3°. bedoeld diploma, met dien verstande, dat zij niet in vasten maar in tijdelijken dienst geplaatst kunnen worden.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld de datum en de plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 5500 (vijf duizend vijfhonderd gulden), onder welk bedrag eene extra premie van ƒ 4000 (vier duizend gulden) is begrepen;

c. voor gehuwden, die in vasten dienst geplaatst worden, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. voor gehuwden, die in tijdelijken dienst geplaatst worden, verhooging van het bedrag der tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting met het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging;

e. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging van een adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië bedraagt ƒ 300 's maands, terwijl bij goede plichtsbetrachting na twee jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, tot een maximum van ƒ 1000 's maands.

(Nederlandsche Staatscourant
van 15 Maart 1919 no. 63).

Studietoelagen candidaat-Indische rechterlijke ambtenaren.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat het voornemen bestaat om ook dit jaar weder een aantal studenten in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het candidaatsexamen, bedoeld bij artikel 2, § 2, sub A, van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (Staatsblad no. 87), zooals dat artikel laatstelijk is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 24 Juli 1901 (Staatsblad no. 195), wier lichamelijke geschiktheid voor den dienst in Nederlandsch-Indië is gebleken en die genegen zijn zich voor dien dienst te verbinden, onder het genot van eene studietoelage te bestemmen, om, na behoorlijk volbrachte studiën en na voldoen te hebben aan het faculteitsexamen of aan het Indologisch examen, onderscheidenlijk bedoeld bij de artikelen 24 en 24 bis van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (Nederlandsch Staatsblad no. 87), zooals dit luidt ingevolge de artikelen III en IV van het Koninklijk besluit van 23 Februari 1916 (Nederlandsch Staatsblad no. 79), ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te worden gesteld, ten einde daar te lande te worden geplaatst in rechterlijke betrekkingen.

De toelage bedraagt ƒ 1000 's jaars en kan gedurende vier jaren worden genoten, welk tijdvak evenwel in bijzondere gevallen met ten hoogste één jaar kan worden verlengd.

Zij, die voor eene bestemming voor den Indischen dienst als hierboven bedoeld in aanmerking wenschen te komen, zullen vóór 15 April 1919, onder overlegging van het diploma van het met goed gevolg afgelegd candidaats-examen in de rechten, een gezegeld adres moeten richten aan den Minister van Koloniën, welk adres moet worden toegezonden aan den voorzitter der commissie tot voorbereiding van de aanwijzing van candidaat-Indische rechterlijke ambtenaren, Prof. Mr. Dr. J. Oppenheim, Jan van Nassaustraat 87, den Haag. Op aangeteekende stukken te vermelden „Bijkantoor Balistraat".

In het adres zullen een of meer personen moeten worden opgegeven, die bereid zijn omtrent gedrag en karakter van den adressant inlichtingen te verstrekken.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

uziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
eken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
sen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
nsche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
leiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
hrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor ...p aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de ...oeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene ver...ering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; ...r eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

...GAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

...DEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der ...eeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, ... de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
...r Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent ...r frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
...r Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent ...r frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma ...RTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
I. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

N^O^. 15. Donderdag 10 April 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. B. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Door de Indische Regeering erkend.

(Naschrift).

Volgens de Handelingen verklaarde de Regeeringsgemachtigde Mr. dr. Talma, in zijne, door haren grooten ernst, rijken inhoud en groote onomwondenheid, zeer belangwekkende rede van 2 December 1918, naar aanleiding van de economische cijfers, door de Regeering aan den Volksraad overgelegd, in September 1918:

„In die cijfergroepen zijn enkele fouten ingeslopen, „welke aan de aandacht zijn ontsnapt en welke zullen „worden hersteld. Ik behoef hierop niet in bijzonder„heden in te gaan, aangezien de heer Schumann deze „omissies reeds meer dan voldoende in het licht heeft „gesteld."

„Niet juist acht de Regeering de door dit geachte „Volksraadlid geuite meening, als zoude de stijging „van de welvaart van de Inlandsche bevolking, welke „ook volgens den heer Schumann een niet te weer„spreken feit is, op andere wijze kunnen worden aan„getoond.

„Een dergelijk meeningsverschil trouwens was te „wachten. Uit statistieken worden nu eenmaal de „meest verschillende conclusies getrokken. De heer „Schumann bijvoorbeeld acht van de gegeven cijfer„groepen, om toeneming van welvaart aan te toonen, „alleen geschikt de statistieken van............, anderen „weer meenen (het is der Regeering bekend)............

„Andere economisten weer hechten in dit verband „de meeste waarde niet, zooals de heer S., aan de „uitvoer-, maar aan de invoercijfers. Daarom heeft de „Regeering zich er toe bepaald, cijfermateriaal te ver„schaffen, het aan de leden van den Volksraad over„latende te beoordeelen, welke conclusie zij daaruit „meenen te mogen trekken. Te eerder meende de Re„geering zich hiertoe te kunnen bepalen, omdat de uit „de cijfergroepen te trekken conclusie vanzelf naar „voren treedt, daargelaten de waarde, welke men aan „de cijferreeksen, elk op zich zelf, meent te moeten „toekennen."

M.i. is dit geen voldoend juist inzicht of gedragslijn, er zijn cijfergroepen en reeksen, zoo noodig gesteund of verduidelijkt door grafische voorstellingen, die in volle objectiviteit zonder eenigerlei kunstgrepen, behoorende tot „l'art de grouper les chiffres", tot het maken van eene vrijwel gelijkluidende conclusie door wien ook nopen, hoe volledig of gedetailleerd ze ook gegeven worden. Komt er nog eene toelichting bij, dan werkt zulks in den zin van versteviging dier conclusie. Heeft men met reeksen of groepen te doen, waarbij die gevolgtrekking niet zoo voor de hand ligt, dan mag er eene deugdelijke toelichting niet aan ontbreken, als argumentatie voor zulk eene gunstige conclusie. Vooral mag men daarbij niet verzuimen, om andere statistieken, beschouwingen, beredeneeringen omtrent een gelijk onderwerp door gezaghebbende personen of ambtelijke autoriteiten, die niet al te langen tijd geleden zijn geuit, maar met de onderwerpelijke in min of meer ernstige tegenspraak zijn, te ontzenuwen, door daarvan de onjuistheid of scheefheid goed geargumenteerd te bewijzen en in het licht te stellen, zoodat ze als op zijn minst gedeeltelijk afgedaan kunnen gelden. Evenmin als er geen twee schippers op één schip mogen zijn, mogen er, als regel, over welk belangrijk onderwerp ook, twee min of meer tegenstrijdige, zelfs tegenovergestelde inzichten, gesteund op statistisch materiaal, bestaan; dat geeft geen rechten koers, maar een fatale zigzagweg. Door de noodige voorafgaande studie en critiek kan zulks met gemak voorkomen worden en zal daardoor alleen reeds de mogelijkheid tot het maken van uiteenloopende conclusies zeer beperkt worden, als ook die tot het leveren van juiste, maar minder gunstige critiek op de Overheid; die alsdan ook voorkomen had kunnen en moeten worden.

Het mag m.i. niet meer plaats hebben, om over een vooruitgang van den Veestapel te spreken, zooals is gebeurd in de Nota, terwijl men toen dan toch ook reeds over de gegevens moest hebben beschikt, n.l. die van eind 1916, welke het Volksraadslid Van der Jagt aanhaalde en die tot allesbehalve verblijdende conclusies recht geven, terwijl voor '17 en '18 door de voedingsmoeielijkheden eerder op verslechtering dan op verbetering van den Veestapel moet worden gerekend. Maar buitendien: was dien samensteller dan niet bekend het bestaan van het ambtelijke eindverslag van het onderzoek naar de mindere Welvaart der Inlandsche bevolking, X a Deel 1, Batavia 1914; daar leest men op blz. 277:

„Met de volkstellingen gingen tot dusver gepaard — en zullen ook in het vervolg gepaard gaan — tellingen van 't vee. In het gemis aan cijfers nopens de sterkte van den veestapel der Inl. bevolking op Java en Madoera, uitgenomen de Vorstenlanden, op ult° 1910 werd voorzien door een onderzoek, verricht ingevolge een rondschrijven van den Dir. v. L., N. en H. van 1911, welks uitkomsten men opgegeven vindt op blz. 286 van het Jaarboek van dat Departement over 1911, welke aantooning hieronder volgt, wat 't jaar 1911 betreft, gewijzigd in verband met de vermoedelijke bevolkingssterkte in 't betrokken gebied, geschat op 30 millioen Inlanders, (dus voor geheel Java minstens 33 millioen. — S.)

Jaren	Inl. Bevolking in duizendtallen	Per 1000 Inl.		Beplante velden in duizendtallen B.	Per 1000 B.		Veestapel (in duizenden)	
		Paarden	Hoornvee		Paarden	Hoornvee	Paarden	Hoornvee
1880	17654	28	221	4096	122	928	500	3801
1885	19589	24	210	4693	102	875	479	4107
1890	21681	23	206	4807	103	932	496	4478
1895	23362	19	199	4952	92	939	455	4649
1900	26810	14	170	5284	75	861	394	4550
1905	27226	12	160	7756	41	558	318	4326
1911	30000	9	151	8104	33	561	270	4544

„Hieruit zien we dus", zegt verslaggever, „dat de hoornveestapel in getalsterkte van 1880 tot 1895 regelmatig steeg, daarna tot 1905 weer achteruitging, terwijl in 1911 de cijfers wederom hooger zijn. In hoeverre echter deze laatste cijfers thans betrouwbaar zijn, is niet te zeggen. Bij de vijfjaarlijksche tellingen werden de cijfers steeds op dezelfde wijze verzameld en mag dus verondersteld worden, dat ze met elkaar te vergelijken zijn, daar wel steeds ongeveer dezelfde fouten gemaakt zullen zijn.

De cijfers van 1911 zijn uit de bestaande, doch gedeeltelijk geverifieerde dessaregisters verzameld."

Tot zoover het eindverslag. Het is van belang te vernemen of de voedselschaarschte van '17 en '18 op Java ook van ongunstigen invloed op het vee is geweest; gevreesd wordt van wel, o.a. door hoogere slacht.

Voorts verklaarde de Regeeringsgemachtigde o.m. in diezelfde rede:

„Naar aanleiding van de rede van Mr. 's Jacob, die heeft aangedrongen op een orgaan als schakel tusschen bevolking en industrie, kan ten slotte worden medegedeeld, dat ook de Regeering van de noodzakelijkheid van een dergelijk orgaan is doordrongen. Het is de bedoeling, dat de afdeeling Nijverheid zich zal ontwikkelen op dezelfde wijze als de Landbouw-Voorlichtingsdienst en deze afdeeling in de verschillende gewesten zal beschikken over personen, die op dezelfde wijze in aanraking zullen komen met de Inlandsche Nijverheid, als reeds thans de Landbouwleeraren met den inlandschen landbouw."

Zulke gulden woorden hadden ook gesproken moeten zijn in het antwoord op de motie-Stibbe. Eene tweede gelegenheid daartoe had hij m.i. in het verdere gedeelte van zijne rede, waarin hij uiteenzette de veelzijdige bijzondere maatregelen, genomen in het belang van de productie der hoofdvoedingsgewassen. Het kan verwonderlijk heeten, dat hij niet gesproken heeft over de rol en de beteekenis van het vee in verband met den landbouw als trek-, werk- en draagvee, wellicht ook als mestvoortbrenger. Hij sprak van de nieuwe centrale, interdepartementale commissie, te Batavia, bestaande uit drie ambtenaren van Landbouw, een hoofdambtenaar der Staatsspoorwegen, den Inspecteur van Agrarische Zaken en een Ingenieur van de Irrigatie; dit lichaam zou in zijn geheel het advies-college der Regeering zijn. Buitendien werd den Residenten de opdracht door de Regeering verstrekt om met betrekking tot het voedselvraagstuk gewestelijke commissies van advies te vormen; wat ook als een novum kan gelden; de beginselen, die daarbij voorzitten zijn in eene aanschrijving ontwikkeld, die door den gemachtigde voor een deel wordt voorgelezen. Voorts spreekt hij terecht de noodzakelijkheid uit van voortdurende samen- en wisselwerking tusschen den plaatselijken bestuursambtenaar, waterstaatsingenieur en landbouwleeraar; echter wordt dit alleen noodig geacht voor de Oostmousson padi cultuur. Waarom ook niet voor andere vereischten van de inlandsche huishouding, die uiteraard en bij voortduring met landbouw en watergebruik als hoofdfactoren samenhangen? Waarom niet even eene zinsnede ingelascht, ten blijke van de instemming met de overtuiging van de noodzakelijkheid der meer doeltreffende verzorging en behartiging van Veeteeltbelangen, o.m. door de aankondiging van de aanstelling van Veeteeltconsulenten. Al ware dit ook geen maatregel van dadelijke urgentie, dus ter verkrijging van zeer spoedig nuttig effect geweest, zij kan toch voor de toekomst even onbetwistbaar en blijvend noodig heeten als de wel en terecht aangekondigde Nijverheids-deskundigen.

Dat bij het voedselvraagstuk het vervoer van zeer groote beteekenis wordt geacht, blijkt uit de voormelde aanwijzing van een hoofdambtenaar der Spoorwegen; het doet bevreemdend aan, dat er met geen enkel woord gesproken wordt over het hoe en wat, de mogelijkheid c.q. moeielijkheden van het transport naar de spoor- en tramweghalten toe en dat moet in hoofdzaak door dierlijke trekkracht geschieden. Men zou kunnen tegenwerpen, dat zulks er wel op zou kunnen wijzen, dat de mededeelingen van de leden Stibbe en Van der Jagt schromelijk overdreven, zelfs geheel onjuist waren. Maar dan was het toch plicht, een aangename plicht zelfs geweest, om in dien zin eene afdoende tegenspraak te geven. Het kan ook zijn, dat men op deze zaak niet heeft willen ingaan, omreden er nog geen Directeur van Landbouw was, dus nog niemand, die er met voldoende deskundigheid tekst en uitleg over zou kunnen geven. Hoogstwaarschijnlijk zullen wij dien vernemen, als de woordelijke weergave van 's Directeurs lange rede van 10 Maart, hier te lande bekend zal zijn.

Ik stel er overigens prijs op te verklaren, dat ik volstrekt niet heb gepoogd te bewijzen, dat de economische toestand in 15 jaren zou zijn achteruitgegaan, maar wilde er alleen met nadruk op wijzen, dat het door de Indische Regeering gegeven materiaal voor eene conclusie in dien zin te ondeugdelijk is of was en dat het

bewijs met deugdelijker gegevens zal moeten worden geleverd.

Het is dan ook gelukkig, dat de Indische Regeering beloofd heeft, andere cijfergroepen te zullen geven; en verwacht kan worden, dat deze deugdelijk en dus overtuigend zijn; zoodat zij geene reden voor tegenstrijdige gevolgtrekkingen of indrukken en ongunstige critiek kunnen opleveren.

1 April '19. E. L. K. SCHMÜLLING.

Sprokkels.

LII.

Een paar maanden geleden verscheen er in de „Jav. Ct." een zeer belangrijk besluit. Voortaan kan de Gouverneur-Generaal aan jongelieden, Nederlandsche onderdanen, die in Ned.-Indië het einddiploma eener H.B.S. met 5-j. c. of een daarmede gelijkstaand getuigschrift verworven hebben, en die de studie aan een der Nederlandsche universiteiten of hoogescholen wenschen voort te zetten, dan wel het staatsexamen willen afleggen, een beurs verleenen van hoogstens *f* 800 's jaars voor een bepaalden termijn.

Deze beurs kan in bepaalde gevallen door den Minister van Koloniën worden ingetrokken.

Voor de toekenning van een dergelijke beurs komen in aanmerking, jongelieden, wier ouders of voogden niet in staat zijn alle studiekosten te dragen en die, zoowel lichamelijk als wat aanleg, ontwikkeling en karaktereigenschappen aangaat, voor de beoogde studie ten volle geschikt geacht worden.

We noemden het een belangrijk besluit, omdat nu ook voor kinderen van minder gegoede ouders de weg geopend is, om de hoogste, wetenschappelijke ontwikkeling deelachtig te worden.

We hopen, dat velen van de aangeboden gelegenheid gebruik zullen maken, en dat de Regeering spoedig de noodzakelijkheid zal inzien om nog een stap verder te gaan, en ook begaafde jongelui, wier ouders of voogden n i e t s in de kosten van verdere studie kunnen bijdragen, den weg, die naar universiteit of hoogeschool voert, openen zal.

Hoe grooter het getal is dergenen, die hetzij op eigen kosten, het zij met behulp van een grooter of kleiner studiebeurs, de studie aan de hooge scholen in Nederland beginnen, en...... voltooien, hoe eerder de Regeering overtuigd zal worden van de wenschelijkheid om in Indië een inrichting van hooger onderwijs te stichten.

Indien honderden jongelui zich aanmelden en aan de vereischten voldoen, zal dit de krachtigste propaganda zijn voor hooger onderwijs in Indië.

Dan zal beter dan door ellenlange redevoeringen het recht op hooger onderwijs voor Indië bewezen zijn.

LIII.

Op de ontwerp-begrooting voor dit jaar komt onder onderafd. 46 een post voor ter bevordering van de studie voor middelbare akten.

Het kost vaak moeite om te voorzien in de behoefte, welke scholen van middelbaar en technisch onderwijs hebben aan geregelden toevoer van personeel met bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs in verschillende vakken.

Daarom wenscht de Regeering op dezelfde wijze als ze dit voor de onderwijzers gedaan heeft, op soortgelijken voet gelegenheid te schenken tot de studie voor middelbare akten, daaronder begrepen die voor academische examens en graden, waaraan bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs ontleend wordt.

Ze wenscht daartoe in de gelegenheid te stellen:

1. leeraren in Ind. dienst, die een hoogere bevoegdheid willen verwerven;
2. onderwijzers in Ind. dienst;
3. leeraren in Nederland, die, wat hun studiedoel betreft, in gelijke gevallen verkeeren als de onder 1. bedoelde Ind. leeraren en voor latere uitzending in aanmerking willen komen;
4. onderwijzers in Nederland, die na het behalen van de middelbare akte naar Indië willen gaan, hetzij als leeraar, hetzij — met het oog op het Mulo — als onderwijzer.

De vereischte studietijd wordt gesteld op 2 jaar, met de mogelijkheid, dat hij in bijzondere gevallen tot 3 jaar verlengd wordt.

Voor Ind. ambt. zal de studietijd voor de helft meetellen bij de berekening van voor pensioengeldigen diensttijd en voor verhoogingen, terwijl ze boven hun verlofstraktement *f* 75 's maands voor studiekosten ontvangen.

Andere candidaten zullen een jaarlijksche toelage van *f* 1200 ontvangen.

Men kan het eens zijn met het beurzen- en toelagenstelsel, dan wel meenen, dat grooter toevoer verkregen dient te worden door hooger traktementen, in allen gevalle is het loffelijk, dat de Regeering tracht in het dringend tekort aan onderwijzend personeel te voorzien.

De gedachte rees echter bij ons, of zoodoende de onderwijzers en leeraren niet in een bevoorrechte positie komen ten opzichte van andere ambtenaren. Een positie, waarin de officieren, die naar de hoogere krijgsschool gaan en de B. B.-ambtenaren, welke de Bestuursacademie bezoeken, reeds lang verkeeren.

Voor zoover we kunnen nagaan, zullen niet alleen Europeesche leerkrachten van de gunstige bepalingen kunnen profiteeren, maar ook Inlandsche onderwijzers en dat is niet meer dan billijk.

Zou de Regeering echter ook niet willen denken aan de Inl .artsen? Er zijn er verschillende, die in Nederland hun studie voortzetten, teneinde het artsexamen af te leggen. Daarvoor getroosten ze zich niet zelden groote, geldelijke offers, zonder dat ze er eenige vergoeding voor krijgen.

Waar nu de B. G. D. gebukt gaat onder een voortdurend te kort aan krachten, ligt het, dunkt ons, op den weg der Regeering om aan Inl. artsen, die binnen zekeren door de Regeering te stellen termijn hun arts-examen afleggen, althans een deel van hun studiekosten te vergoeden.

Zelfs zouden we een stap verder willen gaan en bovenbedoelde artsen na aflegging van het artsexamen op de gewone voorwaarden in de gelegenheid gesteld willen zien om den cursus in tropische hygiëne te volgen.

Zij, die het moeilijke artsexamen met goed gevolg afleggen, hebben daarbij immers blijk gegeven van geest- en wilskracht, terwijl hun meerdere ontwikkeling in de meeste gevallen ten goede komt aan den geneeskundigen dienst, maar tenminste aan Indië en zijn bevolking.

LIV.

Indië verandert snel, zoo snel, dat het haast niet bij te houden is. Dat is vooral het geval op politiek terrein. Doch daarover nu niet. Af en toe verschijnen er in de Javasche courant berichtjes, waaruit blijkt, dat op verschillend gebied gezondere en rechtvaardiger denkbeelden doordringen.

Een algemeen voorschrift kent aan leden van door of namens het gouvernement ingestelde examencommissies — die voor het afnemen van examens van het leger daaronder niet begrepen — voor elken dag, dat de commissie zitting houdt een vacatieloon toe van *f* 10 voor ambtelooze personen en van *f* 6 voor personen in 's lands werkelijken dienst.

De onbillijkheid hiervan springt bij eenig nadenken onmiddellijk in 't oog.

Ja, er zijn zelfs examencommissies, waarvoor gouvernementsambtenaren eenvoudig werden aangewezen zonder eenige vergoeding ervoor te erlangen.

Dit wekte ontevredenheid en ons zijn gevallen bekend, dat ambtenaren zich stelselmatig wisten te onttrekken aan het zitting nemen in dergelijke commissies.

Nu is bepaald, dat leden van de commissie belast met het afnemen van het z.g. grootnotarisexamen, *f* 15 vacatieloon per dag zullen genieten, ongeacht of ze al dan niet in 's lands werkelijken dienst zijn.

We vinden den maatregel uitstekend, mits hij uitgebreid wordt tot a l l e examencommissies zonder onderscheid. Dat zal een verhooging van kosten geven, maar die meerdere uitgaven zal tot een .lager

peil terug te brengen, indien eenige onnoodige examens afgeschaft worden, en men zeer voorzichtig zij met het instellen van nieuwe. Men spiegele zich aan Nederland, waar op zekeren tijd van 't jaar de eene helft der bevolking de andere examineert en de examens niet van de lucht af zijn.

H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Aanleg van spoor- en tramweglijnen in de Buitenbezittingen.

Het *Soer. Hbl.* vestigt de aandacht op een artikel over de geschiedenis der Babat-Djombang Stoomtram Mij., verschenen in het Indisch Tijdschrift voor spoor- en tramwegwezen en geschreven door den heer G e e n e, oud-genieofficier en oud-hoofd ambtenaar der S. C. S.

Aan het eind daarvan geeft deze eenige algemeene beschouwingen ten beste, ook van belang voor de toekomstige tramlijnen in de Buitenbezittingen.

Hij waarschuwt er tegen om bij de overweging van het vraagstuk Java als voorbeeld te willen nemen, omdat er een aanzienlijk verschil is tusschen den oeconomsichen toestand van Java, toen dit zijn spoor- en tramwegnet zou krijgen en dien van de B.B., zooals die thans is.

Was Java toenmaals economisch reeds zoover gerijpt, dat het alle elementen bevatte voor een krachtigen groei en bloei van een modern verkeerswezén, in de B.B. moet juist het moderne verkeersmiddel den krachtigen stoot toebrengen om het nog in zijn eerste fase zich bevindende ontwikkelingsproces van het nieuw ontsloten gebied een nieuwen sprong te doen maken. Dat verhoogt de risico en verlengt het tijdperk om normale bedrijfsresultaten te bereiken.

Wil de concessie-uitgever een willig oor vinden bij den particulieren ondernemer, zoo zal hij met bovenstaande omstandigheden rekening moeten houden.

Kleine, zelfstandige tramwegondernemingen zullen op de B.B. geen levensvatbaarheid hebben, daar er geen dichte, welvarende bevolking, noch een sterk geconcentreerde bloeiende Europeesche cultuur of industrie bestaat.

De eenig denkbare oplossing voor het verkeersvraagstuk op de kleinere eilanden is, dat de tramwegbedrijven daar filiaal-ondernemingen zijn van een groote, ook elders werkzame moedermaatschappij. Zoo zullen zij aan hun bestemming voor het hun toegewezen beperkte gebied kunnen voldoen en tevens meewerken aan de oplossing van het moeilijke financieele vraagstuk, dat aan den bouw van tramwegen op de groote eilanden verbonden is.

Een net van dooreengeweven Staats- en particuliere spoor- en tramlijnen, zooals op Java ontstaan is, acht schr. voor de B.B. niet gewenscht.

Ook niet al neemt men aan, dat het nieuwe geslacht van leidende Staatsspoorwegautoriteiten niet, zooals het tegenwoordige, in elken particulieren spoorwegondernemer een indringer zal zien en belager van de Staatsspoorwegbelangen, doch den medewerker aan een algemeen Staatsbedrijf; want ook dan nog zijn botsingen niet te vermijden, die in een latere ontwikkelingsfase van het bedrijf bevorderlijk geacht kunnen worden voor het ontstaan van gezonde verkeerstoestanden, doch die in den eersten exploitatietijd voor den particulieren ondernemer allerbedenkelijkste gevolgen kunnen hebben.

Levensvoorwaarde voor een particuliere tramwegonderneming in de B.B. is een verkeersgebied van een uitgebreidheid voor een stamlijn van minstens een paar honderd K.M. lengte en waarin het bedrijf zijn krachten ongehinderd tot in een verre toekomst zal kunnen ontplooien.

Uit het bovenstaande volgt, dat op Sumatra tramaanleg door nieuwe particuliere ondernemingen geen toekomst van beteekenis meer heeft, daar de Staat Noord-, West- en Zuid-Sumatra reeds in bewerking genomen heeft en Oost-Sumatra deelt met de Deli Spoorweg Mij., en wanneer de Staat op dat uitgestrekte gebied en op de afwerking van het verkeerswezen op Java al zijn krachten in de toekomst concentreert, dan heeft hij daaraan een arbeidstaak voor een halven menschenleeftijd. Door die samentrekking van alle krachten kan de Staat in afzienbaren tijd op de beide belangrijkste eilanden van den Indischen Archipel iets tot stand brengen, dat tot ver over de landsgrenzen zal getuigen van Nederland's Koloniaal beleid.

Het hier geopperde denkbeeld brengt mee, dat de beide andere groote eilanden van den Archipel, benevens de kleinere, aan het particulier initiatief overgelaten worden.

Borneo en Celebes zijn ongetwijfeld in een half dozijn gebieden te verdeelen, die èn door hun uitgebreidheid èn door hun economische toekomst voor tramaanleg geschikt zijn, en bij elk waarvan een of meer kleinere eilanden gevoegd kunnen worden.

Een ondernemer, die aanvaardt een dergelijk gebied in exploitatie te nemen, moet deugdelijke waarborgen kunnen aanbieden, dat hij haar ook ten einde zal kunnen brengen. Daardoor zal meteen een eind gemaakt worden aan de verderfelijke concessiejagerij.

De Regeering stelle zich rechtstreeks in verbinding met de personen en geldinstituten, waarvan op goede gronden verwacht kan worden, dat ze de taak zullen volvoeren.

Voor het gevaar van een Staat in den Staat behoeft men niet bevreesd te zijn ,daar de selectie, toegepast op den Indischen bestuursambtenaar voor de bekleeding der hoogere en hoogste rangen, in ruime mate waarborgen biedt tegen het gevaar van corruptie of karakterloosheid bij de de regeering vertegenwoordigende ambtenaren.

Het Indische spoorwezen heeft reeds een voorbeeld aan de hand gedaan van het hierboven uiteengezette stelsel bij de Delispoor en gezien de schitterende resultaten daar verkregen, is de vraag gewettigd, of de nadeelen, daarbij aan het licht getreden, zóó overwegend zijn, dat verdere navolging moet worden ontraden.

Slechts in geval de concessie in handen kwam van overwegend buitenlandsch kapitaal, zou er gevaar aan het stelsel verbonden zijn.

De Staat kan echter ook dit ondervangen door als vóóraanstaand aandeelhouder in de kapitaalverschaffing voor zich het recht te eischen een rechtstreeksch en werkzaam aandeel te nemen in het voeren van het bestuursbeleid der onderneming.

Volksraad-mijmeringen.

De Volksraad geeft aan de Indische dag- en week bladen veel stof voor hun kolommen. Eerst de gewone verslagen en dan nog eens een nabetrachting over het gesprokene onder den titel van: „Uit een parlement-in-wording" in de *Loc.* of van „Volksraadmijmeringen" in het *Soer. Hbl.* enz.

Het is niet mogelijk een overzicht te geven van alles, wat voor den Volksraad geschreven wordt. Nu de V. R. echter lang genoeg bestaat om bij hen, die de beraadslagingen met aandacht volgen een zeker oordeel te mogen veronderstellen, wenschen we af en toe ook een „stem" over dat lichaam te laten weerklinken.

De V.-correspondent van het *Soer. Hbl.* schrijft in zijn Volksraadmijmeringen, dat het niet alles is vier dagen achtereen te m o e t e n luisteren naar het gepraat van een college, dat sommigen reeds een parlement in wording noemen; het is niet bijster aangenaam zijn tijd te mogen...... verknoeien met naarstiglijk op te teekenen, al hetgeen onze groote staatslieden dezer eeuw tot heil van Indië meenen te moeten zeggen.

Maar 't is eenvoudig om je te verdoen, wanneer je, na 4 zulke dagen thuis komende, en om je te verpoozen, de *Nieuwe Groene* opnemende, daarin door onzen vriend Sierya Ningrat de loftrompet hoort steken over dezen Volksraad onder de volgende woorden:

„Inderdaad, de Volksraad toont ruggegraat. Wij staan aan den vooravond van groote gebeurtenissen, van staatkundige conflicten tusschen het moederland en de kolonie.

Eenmaal zal Indië voor Nederland verloren zijn. Laat het dan zijn voor de Indiërs en zoo spoedig mogelijk, opdat de scheiding op vriendschappelijke wijze plaats grijpt!"

„Hoe belachelijk" — aldus de V.-correspondent — „hoe snoevend klinken deze woorden van den inlandschen journalist, die zich eens Soewardi noemde en die door velen voor den meest begaafde werd gehouden van het verbannen driemanschap; hoe bewijst deze man, dat hij tot juist en zelfstandig oordeelen nog niet in staat is en alles bekijkt door den ietwat beslagen „Indiërs"-bril."

Had er in die vier dagen van veel gepraat over moties, die bijna alle ingetrokken werden nauwelijks 5 minuten nadat de „vaders" ervan verklaard hadden, dat ze niet aan intrekken dachten, maar eens één werkelijk ruggegraat getoond; ,was er maar eens één werkelijk opgestaan om te komen verklaren: er moet een eind komen aan dit gepraat; wij moeten arbeiden aan de toekomst dezer landen."

In de door den correspondent bedoelde 4 dagen is gebleken, „dat er van een Indische eenheid absoluut geen sprake is, dat de „Indiërs" zelf nog niet weten, welke maatregelen de juiste zijn, om zoo spoedig mogelijk tot politieke zelfstandigheid te geraken." Indien een blad als het *Soer. Hbl.* eens beweerd had, dat het rascriterium nonsens en het invoeren van dessabelasting nog onmogelijk was, zou het dan niet voor anti-inlandsch en anti-vooruitstrevend gescholden zijn?

Wat zien we, nu deze kwesties door eenige ethici aan de orde gesteld zijn, dat het juist de i n l a n d s c h e leden waren, die het felst gekant waren tegen deze hervormingen, die niet alleen geen heil doch slechts schade van die maatregelen verwachtten voor Indië's toekomst.

Verder meent de correspondent, dat de belangstelling voor den V. R. zeer aan het dalen is, dat de groote massa begint te vergeten, dat er zoo iets als een V. R. bestaat. Het kon wel eens gebeuren, dat het volgend jaar niemand meer notitie nam van het illustre college van vroede vaderen.

(Laten we hopen, dat de Volksraad, door zich zelf een zekere beperking op te leggen in de lengte der redevoeringen, doch deze op een hoog peil te brengen, ook in de toekomst meer dan gewone belangstelling zal afdwingen. Red.)

Suriname.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1919 wordt door sommige leden gezegd: „De voornaamste ongelijkheid tusschen het openbaar en bijzonder onderwijs wordt echter veroorzaakt door het verbod van schoolgeldheffing, waardoor zij als scholen voor onvermogenden gequalificeerd worden."

Deze voorstelling van zaken is geheel verwrongen. De zaak is, dat subsidie gegeven wordt aan scholen voor gewoon lager onderwijs, waarop geen schoolgeld geheven wordt. Ook op de o p e n b a r e scholen voor gewoon lager onderwijs wordt geen schoolgeld geheven. Toen deze regeling gemaakt werd ging men uit van de veronderstelling, dat de bijzondere scholen voor u i t g e b r e i d l a g e r o n d e r w i j s, waarop wèl schoolgeld werd geheven, zich zelf konden bedruipen en er geen aanleiding was deze te subsidieeren. De toestanden hebben zich misschien sedert gewijzigd.

* * *

„Suriname" van 28 Januari schrijft:

Naast de vele verklaringen van den oorsprong van den naam van onze kolonie, ontleend aan de rivier die voor de hoofdstad stroomt, troffen wij de volgende aan:

De redactie van de Demerarische „Daily Argosy" (zie No. van 16 Januari) kreeg een oud boek in handen, waarvan de beginpagina's ontbraken — dus schrijver en titel bleven onbekend — doch waarvan de tijd van uitgifte als 1840 kon worden vastgesteld. Dit boek handelt over de verschillende Engelsche koloniën in Amerika en vertelt o. m., dat Lord Willoughby, die onze kolonie van Karel II van Engeland ten geschenke kreeg, de voornaamste rivier, die, waaraan de stad Paramaribo lag, doopte „Surryham" ter eere van den graaf van Surryham, welke naam later verbasterd werd tot „Surinam".

Tot zoover het blad „Suriname".

De redactie van de „Daily Argosy" heeft zeker de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" niet onder de oogen gehad. Onder het hoofd „Suriname" lezen wij daar — blz. 663 —:

„Omtrent oorsprong en beteekenis van den naam Suriname bestaat geen zekerheid; waarschijnlijk is hij afkomstig van Karaiben, Arowakken of nog vroegere bewoners. Met den naam van Lord Surrey — een bewering o.a. van Schomburgk en Dalton — heeft de naam niets uitstaan.

Volgens de schrijvers van het Essai hist. sur la colonie de Surinam, 1788, I, 17 zou de naam afkomstig zijn van de Surinen, een Indiaanschen volksstam in het Amazone gebied, die ook Suriname zou bewoond hebben. In de lijst van rivieren, door Keymis in 1596 bezocht, komt ook de Shurinama voor en worden de Caripini en Chari genoemd als de stammen („nations") die daar woonden. Op Robert Dudley's in 1646 uitgegeven kaart, waarbij ook gebruik gemaakt is van Keymis' ontdekkingen, vindt men bij de Shurinama als volksstam eveneens de Carapini vermeld en een weinig westelijk van dezen de Shuremi. Zouden dezen de bedoelde Surinen geweest zijn? De afleiding blijft onzeker."

Wij teekenen hierbij aan, dat de giftbrief van Karel II gedagteekend was 2 Juni 1663. De naam Shurinama was dus ten minste een 70-tal jaren vóór dien bekend.

* * *

In het Maart-nummer van „Bloesem en Vrucht", Maandschrift uitgegeven door het Chr. Letterkundig Verbond, „Godt laet groien", D. van Aken, Terneuzen, een „Causerie over Suriname", door A. M. F. Oostburg, hoofd eener school der Evangelische Broedergemeente in Suriname, waaruit wij het volgende knippen:

Na op de teleurstellingen, door de Moravische Broeders bij het bekeeringswerk onder de Indianen ondervonden, te hebben gewezen, zegt de heer Oostburg:

„Mogelijk, dat men de Indianen over de school heen zal kunnen bekeeren. De school, door het gouvernement opgericht op plantage „Eendracht", wordt bezocht door Indianen-kinderen.

Het schoolbezoek is zeer goed, men heeft er bijna geen verzuim. En dit zegt veel, als u bedenkt, dat de kinderen 's morgens voor dag en dauw moeten opstaan, het eten koken dat zij gedurende hun reis naar school noodig hebben, daarna de reis ondernemen in een open bootje, dat zij met eigen kracht vooruit moeten brengen, vaak tegen stroom en wind en regen in, vervolgens op de school aangekomen, zich moeten ontdoen van de natte kleeren en droge kleeren aandoen, waarna pas een aanvang kan gemaakt worden met het onderwijs. En toch wordt dit alles graag gedaan. Vaak moet de onderwijzer hen aanmanen tot voorzichtigheid, want als zij op weg naar school elkaar ontmoeten, wordt vaak voorgesteld te wedden, wie het eerst op school zal aankomen. Het is een enkele keer ook gebeurd, dat de bootjes omsloegen en een of ander verdronk. Dat niet veel meer ongelukken plaats hebben en niet meer dooden te betreuren zijn, zal hieraan toe te

schrijven zijn, dat de Indianen reeds heel vroeg leeren zwemmen.

De resultaten van het onderwijs zijn over 't algemeen schitterend, de belangstelling der kinderen is buitengewoon. Er bestaat een edele wedstrijd onder hen om te leeren. En wat zijn zij trotsch er op, als zij voor het goed leeren van een les van meester een griffel ten geschenke krijgen. Met de grootste geestdrift wordt dit thuis medegedeeld, waarbij de griffel vertoond wordt. En denk niet, dat de griffel dienst zal doen bij het schrijven, neen, deze griffel wordt aan een zelfgemaakten draad opgehangen in de woning en met voldoening wordt elken dag er naar gezien.

Ook bestaat er van de zijde der ouders veel belangstelling. Elken dag als de kinderen van de reis naar school teruggekeerd zijn, wordt geïnformeerd naar hetgeen zij dien dag geleerd hebben. En vol aandacht wordt geluisterd naar hetgeen de kleinen mededeelen. Ik denk, dat wanneer de kinderen onderwezen worden in de dingen van God, zij die dingen zullen vertellen aan hun ouders, en dat men door deze kleine apostelen het hart der oudere Indianen zal kunnen doen neigen tot God."

Een waarlijk idyllische toestand onder deze nog niet bekeerden!

In ons volgend nummer nog een aanhaling uit deze interessante „causerie over Suriname".

Curaçao.

Aan het

Tweede Jaarverslag

van de „Curaçaosche Vereeniging ter Bestrijding en Voorkoming van Geslachtsziekten", door den heer Vooren geteekend, ontleenen wij:

Van de Dames-Commissie.

„Zooals reeds uit het vorig jaarverslag blijkt, kon men, behalve de Voorzitster, geen andere dames bewegen om in dit Comité zitting te nemen. Zoo kon het dus niet doorgaan. Mevrouw Waterman, nu alleen staande, gaf evenwel den moed niet op, zij gevoelde te veel voor de goede zaak en zag te goed in, dat voor het Dames-comité een schoone, al zij het ook een zware taak, was weggelegd.

Zij bleef dan ook doorgaan op den ingeslagen weg, doch daar zij het vele werk niet alleen af kon, werd haar in overleg met het Bestuur en met toestemming der Algemeene Vergadering, de medewerking van een der Bestuursleden verleend. Eerst stond de Heer Bierman haar bij, daarna kwam er door de ontslagname van genoemden Heer een verandering in de samenstelling van het Comité. Met het oog op de uitbreiding der werkzaamheden werd de hulp van meerdere heeren ingeroepen. De Heeren Dr. Ferguson, H. J. Cohen Henriquez, Dr. Winkel en Ds. Eijbers verleenden hunne welwillende medewerking, waarvoor hun hier dank wordt toegebracht.

Eens per maand werden besprekingen gehouden, terwijl elken Woensdagmiddag van 5—6 een spreekuur gehouden werd ten huize van Mevrouw Waterman, waar werkzoekende vrouwen en meisjes zich konden aanmelden voor betrekkingen. De Heer Henriquez was zoo vriendelijk steeds op dit spreekuur tegenwoordig te zijn.

Met voldoening mag op het werk van het afgeloopen jaar worden teruggezien.

Niettegenstaande de vele moeilijkheden, waarmede het Comité te kampen had, werd aan ongeveer een 50-tal vrouwen en meisjes plaatsing bezorgd als huisbediende, waschvrouw, kindermeid, enz. Bovendien werden verschillende menschen aan borduur- en naaiwerk geholpen, terwijl 3 minderjarige kinderen in nette huisgezinnen werden geplaatst. Verscheidene meisjes kregen van het Comité kleeren en andere benoodigdheden, om netjes in haar betrekking te kunnen verschijnen.

Het Comité genoot ook de medewerking van de politie, die, wanneer er meisjes van de andere eilanden kwamen, die geen behoorlijk tehuis hadden, deze ter beschikking van het Comité stelde, zoodat zij voor ondergang werden behoed. In enkele gevallen werd dan ook door tusschenkomst van het Comité huisvesting verleend. Een woord van dank aan de politie is hier zeker op zijn plaats.

Door plaatsing van advertenties en door het verspreiden van strooibiljetten, ook in de buitendistricten, werd aan de Arbeidsbeurs meer bekendheid gegeven, zoodat de meisjes konden weten, waar zij zich hadden aan te melden voor welken fatsoenlijken arbeid ook. Tevens werd aan verschillende dames verzocht, personeel door tusschenkomst van de Arbeidsbeurs van het Comité te betrekken.

Wanneer dan ook een blik geslagen wordt over wat het Comité te doen staat, dan blijkt daaruit, dat het arbeidsveld groot is en dat hier met vereende krachten goed en nuttig werk gedaan kan worden, want, al heeft de Commissie wel iets bereikt, toch bestaat er nog geen druk bezochte Arbeidsbeurs. Nu eens zijn de aanvragen der dames vele en de aanbiedingen weinig, dan weer is het omgekeerde het geval. Door voortdurende propaganda en krachtige medewerking van de dames is regelmatige vraag en aanbod mogelijk en wordt het werk van het Damescomité veel vergemakkelijkt.

Hopen wij, dat in het jaar, dat voor ons ligt, op nog meerdere medewerking van de dames mag worden gerekend en brengen wij haar in dit verslag een woord van dank toe voor haar steun, waardoor het Comité thans over een batig saldo van ƒ 425.— beschikt. Door krachtig werkzaam te blijven en rustig door te arbeiden zal het doel, dat gesteld wordt, ongetwijfeld bereikt worden.

Na het boven medegedeelde is het niet te veel gezegd, als het Dames-comité geroemd wordt als een der beste, nuttigste en werkzaamste onderdeelen der Vereeniging.

Dit is in hoofdzaak te danken aan den ijver, den moed en de energie van Mevrouw Waterman, die a. h. w. als dame alleen staande, onversaagd is blijven doorgaan op den ingeslagen weg. Wij brengen HED. daarvoor gaarne een eeresaluut en spreken den wensch uit, dat we haar nog lang voor de vereeniging mogen behouden en dat haar schoon voorbeeld ook andere dames zal opwekken om haar te steunen in haar zegenrijken arbeid.

Van de Propaganda-Commissie.

Deze liet propaganda-geschriften en strooibiljetten verspreiden, waarin gewezen werd op de gevaren van den drank en van de venerische ziekten. Ook nam zij de kwestie Zeemanshuis ter hand. Een schets werd opgemaakt, doch die was zoo onbepaald, dat het noodig bleek, een nauwkeuriger en meer bepaald program op te maken. Tot dat doel vereenigden zich de Heeren Beaujon, Pijpers en Vierhout in Commissie, die een plan ontwierpen, dat evenwel zoo kostbar was, dat aan uitvoering niet te denken viel. Waar de Gouverneur in de laatste algemeene vergadering de toezegging deed, zoo mogelijk een localiteit van een der door het Gouvernement aangekochte gebouwen tot dat doel beschikbaar te zullen stellen, zal een nieuw plan worden opgemaakt, hetwelk minder van de financieele draagkracht der Vereeniging zal eischen.

Van de Onderwijs-Commissie.

Haar voornaamste arbeid bestond in de instelling van een Cursus voor Hygiëne.

Deze cursus werd geleid door Dr. Waterman, die zijn werk zeer zeker beloond mag achten, als we nagaan, met hoeveel aandacht de cursisten, voornamelijk onderwijzeressen van het openbaar en het bijzonder onderwijs en enkele particulieren, de belangwekkende voordrachten volgden, welke dikwijls aanleiding gaven tot het vragen van inlichtingen aan den leider.

De volgende onderwerpen werden behandeld:

Historische inleiding over de beteekenis en de ontwikkeling der Hygiëne. — Watervoorziening. — Hygiëne van bodem, water en lucht. — Klimaat en danpkring — Voeding. — Infectieziekten. — Venerische ziekten.

Nog staan op het programma voordrachten over andere infectieziekten en over algemeene Eugenesse.

De Commandant der Troepen stelde welwillend de militaire Cantine ter beschikking, waarvoor dezen hier dank wordt betuigd.

Overige werkzaamheden.

Door het Bestuur werd krachtig de zorg voor de verwaarloosde jeugd ter hand genomen. Aan het Gouvernement werd gevraagd de oprichting van een Tuchtschool en van een opvoedingsgesticht voor verwaarloosde kinderen. Van Bestuurswege werd medegedeeld, dat voor een Tuchtschool hier geen plaats is, doch dat

de oprichting van een opvoedingsgesticht voor verwaarloosde kinderen hoogst noodzakelijk is. De Vereeniging bleef haar wensch voor de oprichting van beide gestichten handhaven, doch besloot, in afwachting van wat gedaan zal worden, aan de Algemeene Vergadering Statutenwijziging voor te stellen, opdat zij in voorkomende gevallen in staat zij, zelf een gedeelte van die taak op zich te nemen.

Ook werd aan het Gouvernement het gebruik van een terrein op Mundo Nobo gevraagd wat werd toegestaan. In de maand September 1918 kon, dank zij de financieele medewerking van vele ingezetenen aldaar, feestelijk een sportterrein geopend worden. De Vereeniging heeft gemeend daardoor een zeer nuttig werk te verrichten, daar door gezonde sport de jeugd van veel kwaads wordt afgehouden.

Aan het eind van dit verslag gekomen, blijkt dus wel, dat er reden bestaat voor gezond optimisme; dat er heel wat werk te doen is en dat zeer veel bereikt kan worden, wanneer alle leden der Vereeñiging krachtig samenwerken ter bereiking van het beoogde doel.

* * *

De Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond zal op den 15en Januari j.l. de gewone jaarlijksche algemeene vergadering houden en bij die gelegenheid zal de heer J. H. Holtappel een lezing houden over ,,de ontwikkeling van de draadlooze telegrafie in de laatste jaren''.

Daar de heer Holtappel voor zijn lezing gebruik zal moeten maken van de toestellen van het station in het Riffort, zal de vergadering aldaar gehouden worden op het terrein van de tennisbanen in dat fort.

* * *

Onder den naam van St. Vincentius-Stichting is ten huize van den Apostolischen Vicaris eene instelling in 't leven geroepen, die ,,de duurzame verzorging van minderarigen in of buiten gestichten, en in het algemeen de bescherming van minderjarigen'' ten doel heeft.

Het Vicariaat heeft den oprichters van het gesticht reeds de beschikking gegeven over een gebouw met personeel voor jongens, terwijl ook eene inrichting voor meisjes in uitzicht is gesteld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Hoogeschool in N.-I. De *Neratja* is het met *dr. Rivai* eens wat betreft de voorstellen, door hem in den Volksraad ingediend, om Universiteiten in Indië op te richten. Slechts matig zijn de eischen te noemen, daar zij toch niets anders dan een uitbreiding zullen zijn van de bestaande artsenscholen te Batavia en Soerabaja. Deze universiteiten zullen niet te klagen hebben over gebrek aan leerlingen. De Indische jongelieden, die niet in de gelegenheid zijn naar Nederland te gaan, om daar verder te studeeren, behoeven zich dan niet meer met minderwaardige betrekkingen tevreden te stellen, omdat zij alleen de H. B. S. doorloopen hebben. Aan het min wenschelijke studeeren in den vreemde zal dan ook een eind gemaakt worden volgens bovengenoemd blad.

Meer geneeskundige hulp. Hetzelfde blad betoogt, dat het in elk geval zeer noodig is, meerdere artsenscholen op te richten; op Java minstens nog twee of drie als de S.T.O.V.I.A. Maar ook op Sumatra, Celebes en Borneo. De oprichting zou geleidelijk in vijf of zes jaar kunnen geschieden. Het blad acht het ook noodig alsnog ± 2500 verplegers op te leiden en het aantal vrouwelijke verloskundigen te vermeerderen.

In verband met het voorstel van Dr. Smit c.s., in het *Bataviaasch Nieuwsbld* gedaan, om een veeartsenijkundige faculteit in Ned.-Indië op te richten, hoopt het blad, dat de tegenwoordige regeering hierin aanleiding zal vinden om dit te beschouwen als een begin van een Indische faculteit, te zamen met de artsenscholen.

Moskeegelden. De *Sinar Hindia* acht het wenschelijk, dat de moskeekas voor bepaalde doeleinden gebruikt werd, instede van dat die gelden, zooals tot nu toe, maar opgestapeld worden, waardoor aan de beheerders de gelegenheid en de verleiding gegeven wordt de gelden te verduisteren. Dat die gelden niet voor het een of ander doel aangewend worden, geeft ook, volgens het blad, aanleiding, dat de bevolking het Gouvernement wantrouwt.

Broederlijk Overleg. Hetzelfde blad deelt mede, dat Mohamad Kasan aan den assistent-resident van Semarang het verzoek gedaan heeft, om in elke dessa voor de woning van het dessahoofd te doen bekend maken de inkomsten, waarop het dessahoofd recht heeft. Onwettige heffingen kunnen daardoor voorkomen worden. Dit verzoek zal in ernstige overweging worden genomen, terwijl de assistent-resident voornoemd mede te kennen gegeven heeft, dat hij voornemens is ook in andere zaken overleg met hem, Kasan, te plegen.

Met twee Maten meten. De *Oestoesan Hindia* brengt in herinnering, dat reeds in de S. I. vergadering, te Rambipoedji gehouden, de Inlanders meer scholen verlangd hebben, maar dat dikwijls armoede de oorzaak is, dat de ouders hunne kinderen weer van de scholen weg halen, om koeliediensten te verrichten. Dit kwaad kan, volgens schrijver, verholpen worden door meer gronden voor den landbouw open te stellen en de aanvragen daartoe niet af te wijzen

De president van de locale S. I. te Djember, *Atmosentono*, gaf te kennen, dat het niet in de bedoeling van de Hooge Regeering ligt om in dit opzicht belemmeringen in den weg te leggen, maar dat het de plaatselijke ambtenaren zijn, als hare vertegenwoordigers, die met twee maten meten.

Een opwekking. *De Pesidir Oetara* acht het noodig, dat aan de Inlanders op ruime schaal gronden ter bewerking worden gegeven. De gelden, voor de exploitatie benoodigd, moeten tegen lage rente van de afdeelingsbanken verstrekt kunnen worden, met de voorwaarde, dat eerst na den oogst de gelden terug gegeven behoeven te worden.

Dat de Inlanders niet vooruitkomen, is te wijten aan hun gebrek aan wetenschappelijke kennis, aan durf, aan kapitaal en aan samenwerking. ,,O, gij mijn rijke rasgenooten'' — roept de schrijver uit — ,,Ontvreemt den vreemden kapitalisten hun kapitaal en stelt dan ook uw geldkist open, geeft uwen rasgenooten een billijk loon, wekt hen op om zich te vereenigen''.

Afkeuring. *De Tjahaja Sumatra* klaagt over de veranderde tijden. Thans gaan de Maleische meisjes, als zij van de schoolbanken afkomen, in betrekking als klerk, onderwijzeres of winkeljuffrouw. De schrijver vindt dit *niet* goed; ook niet dat Europeesch gekleed zijn, ook keurt hij den omgang met mannen af, als zijnde in strijd met den godsdienst.

Ook de *Oetoesan Melajoe* keurt het af, dat de Inlandsche hoofden en pangoeloes meer en meer zich Europeesch kleeden. Ambtenaren en hoofden moesten het voorbeeld geven en hun dochters en *kamanakans* dwingen zich behoorlijk te kleeden, volgens de Menangkabausche adat.

Voorkomen. *De Pewarta Deli* wekt alle Tapanoeliërs op, om woeste gronden te ontginnen, opdat zij niet in de handen van kapitalisten vallen. Thans is een andere minister van Kolonien opgetreden, die de ,,opendeur politiek'' is toegedaan. Nu de oorlog geëindigd is, worden de vreemde kapitalisten op Ned.-Indië losgelaten, de Japanners niet uitgezonderd. Dezen hebben reeds vele ondernemingen hier in Indië. Tapanoelie heeft nog vele woeste gronden, een goed klimaat, een vruchtbaren bodem en zeer goede wegen. De kapitalisten zullen stellig tot dit land getrokken worden. Dit moeten de inboorlingen zooveel mogelijk trachten te voorkomen.

—**Kartinischool.** Te Kartosono zal, volgens de *Bintang Soerabaja*, binnenkort een Kartinischool opgericht worden. De vrouw van den wedono aldaar zal vrijwillig als onderwijzeres optreden.

Twee maanden gevangenis. De landraad te Buitenzorg eischte twee maanden voor *Abdoel Moeis.* Deze teekende appèl aan en diende tevens een bezwaarschrift in over de door den landraadvoorzitter gelaste arresteering. Z.i. had die voorzitter er niet het recht toe. In deze zaak zou, volgens de redactie van de*Neratja*, de heer Abdoel Moeis met opzet geen getuigen gevraagd hebben omdat hij hoopte op een wijze rechtspraak. De assistent-wedono van Tjileuweur bracht het dessahoofd, zijn schrijver en oppasser als getuigen mede. In het blad van Zaterdag 28 December A°. P°. beklaagt Abdoel Moeis zich in de rubriek:

„Op het politieke Schaakbord” over de zware straf, welke tegen hem geëischt is en niet door hem verwacht was. Hij begint zijn artikel, getiteld: *„Twee maanden gevangenisstraf”* met een résumé van de feiten waarover deze kwestie loopt. Hij brengt in herinnering, hoe de assistent-wedono van Tjiawi, Raden Moendji, die als gast der S. I. de vergadering van 31 Maart 1918 bijwoonde, hem zijn warme waardeering van het gesprokene had betuigd, zelfs door een stevigen handdruk. Toen kwamen de valsche notulen in het *Bataviaasch Nieuwsblad* van 8 April, waarop *Abdoel Moeis* van antwoord diende. Daarna de vergadering in Tjileuweur, waar hij de geïncrimineerde woorden uitsprak, waarvoor hij vervolgd is. Hij sprak ze uit, onder het voorbehoud, dat werkelijk waar was, dat die notulen door den assistent wedono waren opgemaakt. Daarna volgde de ontvangst der juiste notulen en de verontschuldigingen aan den assistent wedono aangeboden en toen de aanklacht. Vervolgens behandelt schrijver de landraadzitting te Buitenzorg. Getuigen waren *Raden Moendji* assistent wedono van Tjiawi, de tjamat-politie van Tjileuweur, de djoeroetoelis van den assitent-wedono van Kedoengwalang en diens oppasser. De eerste getuige legde geen bijzondere verklaringen af, zeide slechts geen genoegen te nemen met de woorden „*bodoh*” en „*goblok*”. De tweede gaf in het Soendaneesch juist weer, wat schrijver op de bewuste vergadering gesproken had, maar zijn verklaring verschilde met het procesverbaal der getuigenis in deze zaak. Getuige bleef bij zijn verklaring, dat schrijver gezegd had: „Als het waar is, dat de assistent-wedono enz.” De meest eigenaardige houding nam de vierde getuige, een oud man, aan. Deze had van de geheele rede slechts onthouden: „De assistent-wedono van Tjiawi is „*bodoh*” en „*goblok*”! Van zijn in het procesverbaal opgenomen eerste getuigenis had hij niets anders onthouden. De derde getuige, thans schrijver van den controleur van politie te Batavia, gaf een verklaringeensluidend met het proces-verbaal. En ondanks deze verschillende verklaringen toch: *„Twee maanden gevangenisstraf”*. Zoo besluit hij.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Maximum Rijst prijzen. *De Sin Po* meldt, dat in het gebouw van de Javasche Bank te Batavia een conferentie heeft plaats gehad van verschillende rijsthandelaren, rijstproducenten en verscheidene vertegenwoordigers van rijstpellerijen, in verband met de door den resident van Batavia vastgestelde maximum rijstprijzen, welke men meende niet zonder geldelijk nadeel te kunnen aanvaarden. Gewezen werd o.m. op het verschil tusschen den voor Batavia vastgestelden maximumprijs voor eerste kwaliteit rijst van *f* 11.—, en dien, welke door het landbouwdepartement werd vastgesteld n.m. *f* 13.50. In verband hiermede, zoo deelt het blad mede, vernamen wij, dat een verhooging van de maxima tegemoet gezien kan worden, evenals de in beslagneming van rijstvoorraden in Batavia, gevolgd door regeeringsdistributie. Dit houdt verband met het feit, dat de kleinhandel niet meer over een rijstvoorraad beschikt, daar de groothandel alle rijst aanhoudt. Het blad vernam zelfs, van verschillende zijden, dat de warongs, zelfs tegen hoogere prijzen dan de maxima, geen rijst aan de klanten meer kunnen verstrekken.

Plundering. Het zelfde blad geeft een uitvoerige beschrijving van het plunderen van een *rijst warong* in Tangerang dor een paar honderd Inlanders, afkomstig van het landgoed, grenzende aan het partikuliere land Karewati, waarvan een Chinees de eigenaar is. Op dit aangrenzende partikuliere land hadden de opgezetenen de gewoonte om bij voorkeur op Zondag voor heerendiensten uit te komen. Ook op dien bewusten Zondag (19 Januari) waren er acht tot negenhonderd dienstplichtigen opgekomen, die na afloop van hun taak naar de *Kota* togen en daar rijst uit een Chineesche warong rampasten. Dat men hier met een van tevoren wel overlegd plan te doen heeft, moge hieruit blijken — alzoo de schrijver — dat men op de *pasar* te Tangerang, waar zich op Zondag meestal geen sterveling laat zien, den 19en Januari een paar honderd vrouwen met kommetjes en manden rijst aantrof, afkomstig van de rampaspartij.

Van andere zijde vernam het blad o.m. dat de bevolking in het Tangerangsche in den laatsten tijd tegenover vreemdelingen, om zoo te zeggen, een al te nieuwsgierige houding aanneemt. Een verslaggever vertrok er laatst voor zaken met een auto heen en liet zijn chauffeur met het voertuig achter. De lieden kwamen daarop van alle kanten aan, groepten om de wagen heen en begonnen onder het uiten van minder prettige aan- en opmerkingen een grondige inspectie, o.a. van de banden. Voorts vernam het blad, dat de twintig agenten, wielrijders, die naar Tangerang togen en daar goede diensten hebben bewezen, behoorden tot de tijdelijke politiedienaren in Meester-Cornelis. Het blad meldt verder, dat de vermoedelijke aanzetter tot de plundering vermoedelijk het bekende lid der S. I., H a s s a n is. Hoogstwaarschijnlijk wordt hiermede bedoeld de president van de S. I. vereeniging in Buitenzorg, *hadji Hassan Joesoef*, van wien het bekend is, dat hij in de allerlaatste tijden ook in het Tangerangsche ageert en indertijd een rol heeft vervuld in de berucht geworden Keill-zaak. Dezelfde man, wien de resident van Batavia, de heer De Roo de la Faille, indertijd den toegang tot het partikuliere land Serpong ontzegde, naar aanleiding van de daarop plaats gehad hebbende kwesties, waarvan Hadji Hasan Joesoef almede de vermoedelijke aanstoker moet zijn geweest. Over deze persoonlijkheid wordt ten slotte nog medegedeeld, behalve nog van andere minder oirbare handelingen, dat hij in den laatsten tijd de Buitenzorgsche S. I. afdeeling, als een zelfstandige organisatie, geheel buiten verband staande van het centraal bestuur in Soerabaja, verklaard heeft. De C. S. I. is thans doende om hem weer tot rede te brengen, indien zulks voor mogelijk zal blijken, anders zal hij op zijn beurt buiten het S. I. verband worden gezet.

Cholera-bestrijding. Nu Solo weer door de cholera in hevige mate geteisterd wordt, is men opnieuw met de bestrijding dezer ziekte aangevangen, schrijft de *Warna Warta*. Het blad is evenwel niet te spreken over de wijze, waarop deze bestrijding wordt aangevat. Er wordt van gouvernementswege hiervoor geen geld uitgegeven, terwijl er bovendien een tekort heerscht aan doktoren. Gemeend wordt, dat als de Regeering wel vele millioenen kan besteden voor de bestrijding van de pest in het Malangsche en in andere streken, waarvan een deel van dit bedrag nog wordt verduisterd door de ambtenaren bij de pestbestrijding, de Regeering ook verplicht is, om een fonds te stichten ter bestrijding van de cholera in Solo, welke ziekte thans vijftien menschenlevens per week eischt. Van het Solosche bestuur wordt gezegd, dat het voorstellen in deze richting niet aan de Regeering kan of wil doen, dan wel daarvoor bevreesd is. Maar het heeft iets anders gevonden, waardoor 's lands kas niet behoeft te worden aangesproken. Toen vroeger in Solo de pest vele slachtofers maakte heeft de heer Tjipto zich zelf aangemeld, om bij de pestbestrijding behulpzaam te zijn; dit werd afgewezen, doch thans werd hem het verzoek gedaan, of hij bij de cholerabestrijding werkzaam wil zijn, maar prodeo. Ofschoon Tjipto thans geen levensonderhoud heeft, stemde hij toch hierin toe. De *Warna Warta* schrijft, dat wanneer de cholera met succes bestreden is, Tjipto op een bedankje van het Gouvernement kan rekenen; maar het blad betwijfelt of hij zich hiermede in zijn levensonderhoud kan voorzien.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Volgens een Wolff-telegram van 3 April, zal het Duitsche koloniale bestuur bij de vredesonderhandelingen vertegenwoordigd worden door Dr. Schnee, den pas uit D. Oost-Afrika teruggekeerden gouverneur, verder door Dr. Marguardson en Dr. Ruppel. Aan de beslissende onderhandelingen over de koloniale kwestie zal voorts Dr. Bell, de onlangs benoemde minister van Koloniën zelf ook deelnemen. Als deskundigen in 't algemeen zullen waarschijnlijk de senator Strandes uit Hamburg en de directeur bij de Zending Dr. Axenfeld uit Berlijn worden aangewezen, terwijl zoo noodig nog andere deskundigen zullen worden ontboden.

Nadat eerst ingang was gegeven aan de opvatting, volgens welke Duitschland slechts ter vredesconferentie zou worden ontboden om de buiten zijn medewerking genomen beslissingen te vernemen, en nadat reeds verluidde dat D. voornemens was in dit geval, bij wijze van protest, van de conferentie weg te blijven, geeft voormeld telegram eenige bevrediging aan 't rechtsgevoel. Als D. niet wist gehoord te worden en niet verwachten kon nog eenigen invloed op de te nemen beslissingen te kunnen doen gelden, zou 't voor zijn koloniale zaken niet een zoo zorgzaam uitgekozen commissie hebben bestemd, wier voorzitter het levend voorbeeld is van den nooit verslagen overwonnene en wier leden deskundig en gezaghebbend advies kunnen geven op elk gebied. Toch zal D. zijn verwachtingen niet hoog mogen stellen. Hetgeen met 't ontwerp-programma voor den Volkerenbond is voorgevallen, maant tot bescheidenheid in verwachtingen. De neutralen zijn daarbij tot medespreken toegelaten, nadat alles vrijwel door de groote Entente-mogendheden was vastgelegd. Door amendeering kan er aan gewijzigd en verbeterd worden, maar in kort samenzijn kan men niet verder gaan. Zou 't met 't recht van meespreken van D. in de koloniale aangelegenheden niet ongeveer op dezelfde manier gaan?

Wij hebben, toen 't mandatenstelsel voor 't eerst aangekondigd werd, als ons oordeel uitgesproken, dat dit wellicht de brug kon wezen om D. als koloniale mogendheid voor de Entente weer aanneembaar te maken. D. zou dan mandaathouder van den Volkerenbond over een deel zijner verloren koloniën kunnen worden. Onze opvatting hebben wij nergens elders vermeld gevonden. Toch zou 't ons niet verwonderen, als zij nog tot haar recht kwam, nu D. blijkbaar tot 't formuleeren van eigen wenschen toegelaten wordt.

Frankrijk en België verwachten voor 't herstel van het aan hun land berokkend verlies veel van den aan de overwonnenen, en speciaal van Duitschland, op te leggen oorlogsschattingen. De centralen zijn echter zelf

uitgeput, die uitputting was voor een deel reden dat zij 't doorvechten hebben moeten opgeven. Willen Fr. en B. een aanzienlijke oorlogsschatting — en de andere Entente-landen vragen ook nog een aandeel! — dan moeten zij D. gelegenheid geven zich de middelen tot betalen te bezorgen. Hiertoe moet Duitschland dan tot vernieuwde en verhoogde geestkracht aangezet worden, hiertoe moet D. dan tot zeer groote productie en tot ruimer afzet komen. Maar dit nu juist willen noch Fr. en B., noch de andere Entente-landen. Deze moeilijkheid doet zich niet alleen voor voor de koloniale kwestie, 't dilemma dringt zich bij alle punten op, waarbij politieke en economische belangen ineen loopen, en dit is bij zeer vele punten 't geval.

Duitschland mag niet verbroederen met Rusland, maar als D. aan de Entente betalen moet, is een nauwe economische samenwerking met de Russische landen een vrijwel onafwijsbare eisch. Of moet 't elders handelsrelatiën zoeken? B.v. in Perzië, Mesopotamië, Arabië, China. In geen dier landen wordt het hernieuwde invloed gegund. Wat meer is, 't zou een stuk van zijn eigen westelijk gebied moeten verliezen. Frankrijk had 't oog geslagen op de Saarstreek, van waar de D. nijverheid haar delfstoffen betrekt; deze eisch is door Wilson's verzet opgegeven, maar een concessie schijnt gedaan te worden, waardoor de rijkdom van deze streek toch gedurende vele jaren ten bate van Frankrijk zou komen.

Overal dus naast den wensch om D. te doen betalen, tevens den wil om D. buiten staat te houden om zijn plaats onder de zon weer in te nemen.

De Fr. en B. geest is altijd meer gericht geweest op hetgeen dicht bij de hand ligt, dan op de verre toekomst. Dit is ook nu weer 't geval. *Le Boche payera*, de bekoring hierin gelegen werkt nu reeds ontzenuwd. Terwijl D. tot buitengewone krachtsinspanning wordt gedwongen om 45 milliard dollars in 30 jaren te voldoen, droomen Fr. en B. van een dolce far niente, als vergoeding voor de doorstane oorlogsangsten. Dit zalig nietsdoen zal hun Capua worden. De vredesbond zal hun er nog meer toe brengen om zalig door te sluimeren. Intusschen zal D. zich 30 jaren inspannen en daarna met gewekte volle energie gereed zijn om, als 't niets meer te betalen heeft, die geestkracht te richten tegen de onderdrukkers, die meer dan ooit te voren tot de erfvijanden zullen zijn gemaakt.

Hiertegen zal geen socialistische verbroedering kunnen waken. De socialistische maatschappij zoekt haar steun al evenzeer in 't militarisme als de kapitalistische dit gedaan heet te hebben. De socialistische regeering toont evenzeer imperialistisch te zijn ook.

In Duitschland teekent de geest tot verzet, tot verweer, tot terug willen krijgen zich nu reeds. 't Gevaar van de koloniën te zullen verliezen werd niet zoo dadelijk door iedereen gevoeld, de beteekenis ervan niet dadelijk door allen begrepen. De beweging, uitgegaan van eenige vereenigingen, daarna overgenomen door de groote handelscentra, is nu tot een volksuiting geworden. De arbeider beseft nu welk onrecht aan D. wordt gedaan door 't tot betalen van milliarden te willen dwingen en 't tevens af te snijden van den wereldhandel; 't tevens zijne koloniën te onthouden, van waar 't grondstoffen moet krijgen en waar 't een afzetgebied moet behouden.

De oplossing voor een blijvende vrede kan alleen gevonden worden als men in de vredesbepalingen haat en wrok terzijde zet, als men, door 't verschrikkelijke gebeuren wijzer geworden, de democratische staten als gelijkwaardigen naast elkander plaatst, naar algemeene regels van internationaal verkeer en internationale controle. Ware 't hooger en mooier geweest, indien de overwinnaars van oorlogsschatting hadden afgezien, om in gemeenschappelijk overleg tot vergoeding te komen van de materieel in Fr. en B. aangerichte schade, nu de volkeren zich tot deze hoogte niet hebben weten op te werken, nu zou 't toch wijs, en in 't welbegrepen eigenbelang van alle betrokkenen wezen, als de staatslieden, die den toon aangeven, den geest van Wilson lieten heerschen boven dien van Clémenceau, door in matigheid te nemen en in matigheid te geven, door in matigheid te eischen en in matigheid te laten.

Grootmoedigheid zal in deze ook de grootmoedigen ten goede komen. Hun eigenbelang brengt ook mede de Bolsjewikische elementen in D. geen aanhangers te doen toevloeien.

Als de vertegenwoordiging van 't D. koloniale bestuur gelegenheid krijgt om zich bij de vredesonderhandelingen uit te spreken, en als 't dan iets weet bij te dragen om hen, die te beslissen hebben, van deze waarheden te doordringen, zullen zij voor de naaste toekomst aan hun eigen land, maar ook voor verdere toekomst aan Fr. en B., aan de Entente, ja aan geheel de wereld een grooten dienst bewijzen. D. krijge een gewone plaats als democratische mogendheid in een democratisch gedachte samenleving van alle volkeren en staten. Als zoodanig kan het ook weer een koloniale mogendheid worden, zij 't als mandaathouder, zooals Amerika, Frankrijk, Engeland, Japan, e.a. mandaathouders zullen worden over buiten hunne natuurlijke grens gelegen gebieden, welke in nog weer verdere toekomst bestemd zijn om zelf ook een zelfstandig bestaan te krijgen. Op 't gebied van koloniale zonden denke ieder eerlijk aan eigen fouten, als hij die van anderen meet; 't streven moet zijn die zonden door een vooruitstrevenden geest te vergoeden, geest die er overal op gericht zij de kolonie krachtig genoeg te maken om de vreemde voogdij te kunnen missen. Dit kan ook aan D. worden toevertrouwd, ook daarvoor krijge 't zijne plaats onder de tropische zon.

De handel van Palestina.

Het vele dat tegenwoordig over Palestina, in verband met 't Zionisme geschreven wordt, maakt 't interessant eenige cijfers over de handelsbeweging van 't land, zooals 't is, te geven.

Van de 110.000 zielen zijn 30.000 christenen, 12.000 mohamedanen, 70.000 joden. De binnenlandsche handel is meerendeels in handen dier laatstgenoemden. De voornaamste artikelen zijn zeep en godsdienstige herinneringen uit olijfhout en paarlmoer vervaardigd. Door de toename van de joodsche bevolking neemt de invoer van jaar tot jaar toe. Zoo bedroeg deze in 1913 voor Jaffa 1.312.659 P. St., dat was 222..670 P. St. meer dan in 't voorafgaande jaar. Uit Groot Brittanië en de Br. koloniën kwam ongeveer een vierde, deels over land. Uit Turkije werd voor 325.000 P. St. ingevoerd. Van de andere landen waren Oostenrijk, Rusland, Frankrijk en Duitschland te noemen. De invoer-artikelen waren voornamelijk katoenen stoffen, hout, petroleum, tabak, rijst, suiker, ijzerwaren en machinerieën. De uitvoer was verdeeld over: sinaasappelen, zeep, wijn, huiden, rozijnen, amandelen en andere vruchten.

De petroleum heeft meerendeels de plaats van de moeilijk te verkrijgen steenkool ingenomen. Leverde vooral Duitschland de ijzerwaren, hiervoor hebben nu Engeland en Amerika de levering gekregen.

Jaffa, de grootste havenplaats, telt 50.000 inwoners, voor de helft joden, de andere helft is gelijkelijk over christenen en mohamedanen verdeeld. In 1913 voerde deze alleen aan sinaasappelen ruim 861.000 kisten uit. De toestand van de haven is verre van schitterend, 't plan bestaat hierin spoedig groote verbetering te brengen.

Vrede?

Volgens een bericht, dat bevestiging behoeft, heeft generaal Hertzog, die met de nationalistische deputatie uit Z.-Afrika, aan boord van een vrachtboot te New-York aangekomen is, verklaard dat generaal Smuts ter vredesconfeerntie niet de meerderheid der Boeren vertegenwoordigt, en dat deze zullen gaan vechten, als hun de vrijheid wordt geweigerd.

Een zeer belangrijke stap.

De Amerk. minister van Oorlog, Baker, heeft, naar verzekerd wordt, medegedeeld, dat president Wilson den tijd gekomen acht om aan de Philippijnen volledige onafhankelijkheid te geven. Dit is een verrassing. Sedert de V. S. een eigen oorlogsvloot hebben, was de roep, om aan de ver afgelegen Philippijnen zelfstandigheid te geven, verflauwd. Deze schijnt dan toch door Wilson nog niet vergeten te zijn.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

In- en Uitvoer.

De hr. E. L. K. Schmülling geeft in No. 14 van dit weekblad een beknopt, maar duidelijk overzicht van een in 1918 uitgegeven publicatie der Afd. Nijverheid en Handel van het Dep. van L. N. en H. te Buitenzorg, getiteld: Beplante uitgestrektheden in het groot-landbouwbedrijf in Indië. Schr. voegt er eenige practische opmerkingen aantoe, waarmede de samensteller van een eventueelen herdruk zijn voordeel kan doen.

Bijdragen en Mededeelingen Historisch Genootschap.

In deel 40 der Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. te Utrecht, publiceert de hr. F. Oudschans Dentz eenige stukken met betrekking op Suriname. Zij geven een belangwekkenden kijk op die kolonie vóór de verovering in 1667 en bovendien een juist beeld uit Engelsche bron van het verloren gaan en wel van de hand van William Byam, die Suriname aan Crijnssen op 27 Febr. 1667 moest overgeven. Daarin wordt melding gemaakt van den bouw van het fort (bij Paramaribo) door de Engelschen, de voltooiing daarvan door de Zeeuwen, benevens de inneming door Abraham Crijnssen, welke lezing — volgens den hr. O. D. — volkomen overeenstemt met het „Waerachtich Verhael van de Heerlijke Overwinning van Pirmeriba en de Reviere Sername", geschreven den 29 Mei 1667 in het schip De Vissers-Herder.

Handel en Bedrijf.

No. 4 van dit 14-daagsch periodiek bevat het vervolg der geïllustreerde beschouwing, getiteld: Sumatra's Westkust. Schr. vermeldt thans wetenswaardigheden over den inlandschen landbouw en de cultures met betrekking op den handel. Verder vindt men in hetzelfde Nr. gegevens over Britsch Nieuw-Guinea, ontleend aan afl. XVI der Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau.

De Indische Mercuur.

De hr. E. L .K. Schmülling behandelt in de Ind. Merc. van 4 dezer een actueele kwestie, getiteld: Voedingsvraagstukken, voedingsnood en de inkrimping van het suikerareaal op Java en Madoera. Op overtuigende wijze toont schr. aan dat de huidige voedselnood zijn ontstaan te danken heeft niet alleen aan de abnormale tijdsomstandigheden, doch dat daartoe als neven- (zoo niet hoofd-) factoren hebben medegewerkt de volgende feiten. 1°. De zeer sterke bevolkingstoename; 2°. de achteruitgang van den veestapel; 3°. de algemeene verzwakking veroorzaakt dor ziekten, vooral door de zgn. Spaansche griep; 4°. de abnormaal lange duur van den Oostmoesson 1918.

Het vraagstuk van een eventueele inkrimping van den suikerrietaanplant behandelt schr. van een onzijdig standpunt, getuigend van ernstig en grondig onderzoek; voor- en tegenstanders zullen dit moeten toegeven.

Van den overigen inhoud van hetzelfde Mercuur-Nr. worde nog genoemd: Ontwerp koelie-ordonnantie. — Typische verschillen tusschen Smeroe- en Zuidergebergtegronden. Voordracht van Dr. E. C. Julius Mohr. — Een opgave van recente rubber-literatuur.

Het 50-jarig bestaan van Medan.

Op 1 April bestond Medan 50 jaar. Volgens een vroeger N. I. P. A.-telegram zou ter gelegenheid van dit jubileum aan het gemeentebestuur een openbare leeszaal worden aangeboden.

N. I. P. A. teekent hierbij nog aan: Medan heeft eigenlijk zijn ontstaan te danken aan het feit, dat kort na de oprichting der Deli-Maatschappij in 1869 haar administrateur, de hr. N. Nienhuis, Medan uitkoos als zijn woonplaats, daar de plaats goed gelegen was als centrum van de toenmalige bezittingen dier maatschappij. Oorspronkelijk was het een belangrijke sterkte der inlanders, die zich daar verdedigden, waarschijnlijk tegen Atjehsche invallen.

Terzelfder tijd werden in den omtrek nog nederzettingen gevestigd van de te Rotterdam opgerichte Tabak Mij. Arendsburg, de Deli-Batavia M. en verder nog een aantal over het land verspreide vestingen van een achttal andere planters.

Door het onderling verbinden met wegen van deze vestigingen, hoe gebrekkig bij gemis aan regeeringszorg deze verbindingen ook waren, trok allengs de plaats het civiel en militair bestuur tot zich, de Sultan bouwde er een paar paleizen, tal van Europeesche-, Maleische- en Chineesche winkels verrezen er, en tegenwoordig is Medan de hoofdplaats van het gouvernement Oostkust van Sumatra met ongeveer 36.000 inwoners. (Ind. Merc.)

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Inhoud van het 185e Bulletin: Tosari als plaats voor een te bouwen sanatorium voor longtuberculoze, door C. D. de Langen, (benevens ingezonden stukken en courantenberichten van vakkundigen over deze veelbesproken kwestie). — De verplichte aangifte van lepralijders, door dr. J. W. van der Spek, met naschrift van O. Deggeller. — Besmette plaatsen en landstreken in Ned.-Indië.

„Treubia".

Van wege „'s Lands Plantentuin" te Buitenzorg is de eerste afl. van een nieuwe periodieke publicatie verschenen (druk van G. Kolff & Co. te Batavia), welke den naam in herinnering brengt en levendig houdt van den verdienstelijksten directeur welke deze wereldberoemde instelling heeft gekend, n.l. prof. Dr. M. Treub. De volledige titel dezer jonge publicatie luidt: Treubia. Recueil des travaux zoologiques, hydrobiologiques et océanographiques. Rédigé pas les docteurs ès sciences naturelles: W. M. Docters van Leeuwen, W. Roepke et A. L. J. Sunier.

De afleveringen zullen verschijnen op ongeregelde tijden en stukken bevatten in de Hollandsche, Fransche, Duitsche en Engelsche taal.

In de eerste, geïllustreerde, afl. is uitsluitend Dr. W. Roepke aan het woord met zöologische bijdragen.

Vragen van den Dag.

Prof. Dr. H. Blink geeft in het April-Nr. zijn voldoening te kennen dat op de Indische begrooting een post is uitgetrokken tot het dekken der kosten voor het instellen eener Academische Indische Week. Het eerste woord is hiermede gesproken ten aanzien van wat schr. in de Nov.-afl. van genoemd maandschrift aanwees als: De plicht van Nederland ten opzichte van zijne koloniën.

Nederlandsch-Indië. Oud & Nieuw.

De April-afl. opent met een geïllustreerde beschrijving door Dr. N. J. Krom eener belangrijke verzameling Hindoe-Javaansche bronzen, eigendom van Jhr. H. Loudon te Wassenaar, welke verzameling door den schr. genoemd wordt om haar wetenschappelijke zoowel als om haar kunstwaarde.

Dr. G. Krause vertelt, bij de afbeelding, van een houtplastiek, door hem aangetroffen in een particuliere verzameling, een Balineesche vrouw voorstellend, welke zich in den laatsten tijd harer zwangerschap bevindt.

Als slot bevat deze afl. het vervolg van B. van Tricht's opstel over de Badoejs (resultaat van persoonlijk onderzoek), waarop reeds eerder de aandacht werd gevestigd.

Zendingsperiodieken.

In het Febr.-Maart-Nr. van de „Katholische Missionen" schrijft Pr. J. Diderich S.J. een kort (geïllustreerd) artikel: Missionsgründungen auf Mittel-Java. — Voorts bevat het Nr. een Duitsche vertaling van een Mohammedaansche Catechismus welke op Java veel verbreid is, getiteld „Samarkandi", vroeger uitgegeven in de „Bijdragen Taal-, Land- en Volkenk. v. N. I.", door Dr. Juynboll.

Het April-Nr. van het „Orgaan der Nederlandsche Zendingsvereeniging" brengt een artikel „De Ned. Zendingsvereeniging na 60 jaren".

Eindelijk vindt men in No. 4 der „Annalen van het Missiehuis te Tilburg": De Roomsch-Katholieke Missie op de Zuid-Westkust van Nederl. Nieuw-Guinea, door Pr. E. Cappers; en: Kiekjes uit de Kei-eilanden, door Pr. B. Thien.

Orang Peladang.

Het nummer van 15 Maart van Orang Peladang, orgaan o.a. der leerlingen van de Middelb. Koloniale Landb. school te Deventer, bevat het eerste gedeelte eener voordracht (van? ?) over het leven en de werkzaamheden van een employé op een suikerfabriek in Indië. — Voorts een epistel uit Indië van den hr. Neuman, die een boekje opendoet over de hedendaagsche toestanden op Java. Aanslagen door Javaansche koelies op ondernemingen zijn aan den orde van den dag. Men ziet tegenwoordig relletjes ontstaan om de kleinste nietigheden. De onbeschoftheid en brutaliteit van den Javaan in Gouvernementsdienst zijn nog erger. De binnenlandsche toestand ziet er momenteel zoo slecht uit, dat het gouvernement zelf er waarschijnlijk geen raad mee weet. Inlandsche bestuursambtenaren hebben niets meer te zeggen; die moeten bukken voor de S. I. leden.

Geen bijzonder opwekkend beeld in een orgaan, gelezen door hen wie in Indië een werkkring wacht.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 1 van den 3en jaarg. De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië, I. Pieter Both, 1609—1614 (met portret), door N. — De Indische week aan de Universiteit te Leiden (met ill.). — Pangkalan Toengkal. Eene herinnering, door J. G. Sinia (met ill.). — Het kawah Idjèn, door Th. J. A. Hilgers (met ill.).

Mededeelingen Proefstation voor Thee.

No. LXI dezer publicatie handelt over de door schimmels veroorzaakte wortelziekten van de theeplant. (Inleiding en bibliographisch overzicht door Dr. Ch. Bernard; beschrijving der ziekten door Dr. B. Palm en Dr. Bernard).

Neerlandia.

Behalve de bekende rubriek „Oost-Indië, van v. L., bevat het April-Nr. van „Neerlandia", een waardeerend artikel (met portret) over den nieuwen gouverneur van Curaçao, den hr. O. L. Helfrich. Schr. is Mr. B. de Gaay Fortman, Secr.-penningm. van het Alg. Ned. Verbond.

Weekblad voor Indië.

Uit den inhoud van No. 43: „Het is gebleken", door J. Koning (naar aanleiding van groote sterfte in Indië, tengevolge der Spaansche griep). — De Panataran-tempels (met ill.), door H. Neumann. — De Malangsche ziekenverpleging, door J. B. Simon (met ill.). — Liefhebberijen van een landvoogd in Indië (n.l. Adriaan Valckenier), door C. V. — Gevangenis-impressies van een Indischen journalist.

Kina-plantsoenen.

Van de hand van Dr. A. Groothoff, oud adjunct-directeur der gouv. kina-onderneming te Bandoeng is (bij H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem) verschenen een geïllustreerd geschrift getiteld:

Rationeele exploitatie van kina-plantsoenen in verband met de factoren, welke invloed hebben op de kwaliteit en het gehalte der basten.

Aardrijkskunde onzer overzeesche gewesten.

Bij W. Versluys Uitg. Mij. te Amsterdam is verschenen „Oost- en West-Indië. Aardrijkskunde van onze overzeesche gewesten, door Joh. H. Pik en K. Zeeman, leeraren M. O. aardrijkskunde."

Met warmte bevelen we dit uitnemend boekwerk aan bij allen die belangstellen in Oost- en West-Indië. Zonder te kort te willen doen aan de verdiensten van hen, die op soortgelijke wijze medewerkten om de kennis onzer overzeesche bezittingen te vergrooten, is het onze overtuiging, dát de (ons persoonlijk onbekende) schrijvers van dit nieuwe aardrijkskundige boek hun taak bijzonder gelukkig hebben vervuld. Iedere bladzijde legt getuigenis af van een geslaagd streven naar duidelijkheid, van gebruikmaking van betrouwbare bronnen en — wat ook veel zegt — van zorgvuldige vermijding van verouderde gegevens. Het geheel beantwoordt o.i. dan ook ten volle aan de eischen, welke men aan een dergelijk geschrift mag stellen.

Kaartjes en tal van illustraties (meest naar nog niet gereproduceerde foto's) verluchten den tekst.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Verslag over het jaar 1918.

Bestuur.

Onderging geen verandering. In de Alg. Vergadering van 27 Februari werden herkozen: Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, Mevr. G. T. J. van Aalst—Koopman, de Heer O. de Bordes.

Leden.

Op 1 Januari bedroeg het aantal leden		823
Bijgekomen		74
Totaal		897
Afgegaan:		
Naar andere Afd.	45	
Bedankt	56	
Overleden	24	
		125
Aantal leden op 31 December		772

een verlies van 51 leden.

De Statuten.

ondergingen geen wijziging.

Buitengewone Alg. Vergaderingen.

hadden niet plaats.

Voordrachten, lezingen, enz.

werden gehouden op: 8 Maart en 3 Mei door: R. M. S. Surya Ningrat, over: **„Een en ander uit het Javaansche Volksleven, muziek en zang"**;

2 April door den Heer F. Kroon, over: **„Kijkjes in de Wester Afd. van Borneo"**.

27 December door den Heer Alkema, over: **„Javaansche en Soendaneesche Sproken"**.

Leeszaal.

De uitgevers van het „Soer. Handelsblad", de „Sumatra Bode", de „Sumatra Post" en de „Indische Mercuur", staakten de kostelooze toezending dezer nieuwsbladen.

Commissie voor opvoeding, onderwijs, huisvesting enz.

5 Families boden zich aan kinderen ter opvoeding tot zich te nemen. 1 Heer stelde zich beschikbaar tot het geven van lessen in de Duitsche taal en Aardrijkskunde. 1 Dame voor zanglessen. 5 maal werden adressen ge-

vraagd voor pensions, 2 maal werd overname gevraagd van huishuur met en zonder inboedel, 2 maal werd een gemeubileerde étage te huur aangeboden.

Commissie voor hulp aan werkzoekenden en raad aan naar Indië vertrekkenden.

Gevraagd werden:

3 Dames voor de huishouding; 1 Kinderjuffrouw; 9 Baboes.

Aanbiedingen:

1 Dame en 3 Heeren voor administratief werk in Indië: 3 Kinderjuffrouwen; 1 Baboe.

In verband met de tijdsomstandigheden is de toestand der Vereeniging niet rooskleurig, wat blijkt uit den achteruitgang van het ledental en het weinige, dat de beide Commissiën hadden te boeken.

Dringerder dan ooit doen wij een beroep op onze leden om mede te werken in het belang der Vereeniging.

De Voorzitter, R. ZUIJDERHOFF.
De Secretaris, J. A. SOETENS.

's-Gravenhage, 26 Februari 1919.

—

Rekening en Verantwoording der gelden over 1918.

Ontvangsten.

Saldo A. P.	/	864.17
Geïnde contributie	,,	2462.00
Aan verkocht papier	,,	13.92
Aan gekweekte renten	,,	15.00
	/	3355.09

Uitgaven.

Salaris Algemeen Secretaris	/	600.00
Huur bureau en Leeszaal	,,	400.00
Hoofdbestuur	,,	969.20
Aandeel telefoon	,,	40.00
Lezers	,,	150.00
Zaalhuur	,,	60.20
Lichtbeelden	,,	30.00
Onkosten lezingen	,,	14.25
Advertenties voor lezingen	,,	26.14
Abonnement Ind. Gids en Ind. Weekblad	,,	56.55
Inning contributies, zending borderels, groote en kleine rekeningen	,,	139.67
Contributie Linschoten Vereeniging	,,	10.00
Saldo	,,	859.08
	/	3355.09

De Penningmeesteres,
(w.g.) M. TEN BOSCH—BOSSCHER.
De Commissie van Verificatie:
w.g. M. G. MEIJER.
B. VAN HENGEL.
H. P. HESSELAAR.

's-Gravenhage, 26 Februari 1919.

Voor eensluidend afschrift,
De Algemeen Secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Nijmegen:

Jaarverslag over 1918.

Het aantal leden, dat op 31 December 1917 45 bedroeg, vermeerderde, door toetreding van 15 en uittreding van 12, met 3 en bedroeg alzoo op 31 Dec. 1918 48.

In de Algemeene Vergadering van 26 Febr. werden de periodiek aftredende bestuursleden Kamerman, Watrin en Molenbroek herkozen.

Tot afgevaardigde ter Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging werd gekozen de heer Kamerman en tot leden in de Commissie tot verificatie der Jaarrekening over 1918 de heeren van der Beek en Wethmar.

Den 25en Januari hield Mevr. Raedt van Oldenbarneveldt geheel belangeloos in de Boven-Foyer van 't Concertgebouw „De Vereeniging" een boeiende causerie, opgeluisterd door lichtbeelden en demonstratie, over de residentie en 't eiland Ambon, voor een talrijk auditorium.

Uit de Afdeelingskas werd ten behoeve van 't Plaatselijk Comité voor Indische leergangen, waartoe de Afdeeling in December 1917 was toegetreden, een bijdrage van / 5.— afgedragen, die echter later voor 't grootste gedeelte weder gerestitueerd werd.

Namens het Bestuur,
De Secr.-Penningm.,
F. E. LUITJES.

—

Geldelijke Verantwoording over 1918.

Baten.

Contributiën	/	125.—
Restitutite bijdrage Ind. Cursus	,,	3.40
Nadeelig saldo	,,	13.30^{5}
Totaal	/	141.70^{5}

Lasten.

Nadeelig saldo	/	12.69
Afdracht aan het Hoofdbestuur	,,	57.20
Inningskosten	,,	2.75
Lezing	,,	11.25
Zaalhuur	,,	23.05
Reiskosten afgevaardigde Alg. Verg.	,,	15.05
Adresboek	,,	2.50
Bijdrage Ind. Cursus	,,	5.—
Advertentiën	,,	10.—
Porti	,,	2.21^{5}
Totaal	/	141.70^{5}

Het Afdeelings-Bestuur,
w.g. KAMERMAN, Voorzitter.
,, F. E. LUITJES, Secr.-Penningm.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

Verslag over 1918.

Het aantal leden der afdeeling bleef ongeveer gelijk; het klom van 59 op 60.

Mejuffrouw K. Ament bedankte met het oog op haar aanstaand vertrek naar Indië, als lid van het Bestuur. Den 29 April werd met medewerking van de afdeeling als vervolg van den Indischen leergang voor onderwijzers en onderwijzeressen, een bioscoopvoorstelling gegeven, waarbij de heer B. Alkema als spreker optrad.

Den 6 Juli had alhier in het hotel „de Nieuwe Kroon" de algemeene jaarlijksche vergadering der vereeniging plaats, die door een noenmaal, door de afdeeling aangeboden aan de leden van het Hoofdbestuur, werd voorafgegaan en door een gezamenlijk middagmaal werd gevolgd. In den avond van denzelfden dag werden door den heer B. Alkema eenige Javaansche en Soendaneesche sproken voorgedragen, welke vertellingen door muziek en zang van eenige leden van de Krontjongclub te Deventer werden afgewisseld.

Den 19 December hield de heer W. J. Giel, gep. Kolonel der Art. N. I. L., in het Minerva-Theater een filmlezing over Bali en de Baliers.

27 Februari 1919.

De Secretaris-Penningmeester,
T. GERDES OOSTERBEEK.

—

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1918.

Voordeelig saldo vorig jaar	/	71.87
Contributies loopende jaar	,,	127.50
Rente	,,	3.15
Opbrengst filmlezing Kolonel J. Giel	,,	115.25
Idem verkoop toelichtingen op de films	,,	6.30
	/	324.07
Aan het Hoofdbestuur	/	55.40
Inningskosten	,,	3.15
Vergaderingen	,,	3.50
Aanschaffing boekwerken	,,	5.34
Advertentiekosten en drukwerken	,,	55.09
Bureaukosten	,,	7.46^{5}
Kosten houden algemeene vergadering der vereeniging	,,	75.65
Kosten houden van lezingen	,,	111.21^{5}
Saldo	/	7.26
	/	324.07

27 Februari 1919.

De Secretaris-Penningmeester,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige ophame tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
I. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Surnumerair bij den Indischen Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

Leergang 1919/20 voor opleiding tot Commies.
Aantal opengestelde plaatsen: **40.**

In aanmerking komen:

Jongelieden van **ten hoogste 23 j.** met **EINDDIPLOMA H. B. S.** (voor jongens) **5 j. c., Hoogere Handelsschool, Gymnasium.**

Schriftelijke aanmelding bij den ondergeteekende.

Degenen, die dit jaar eindexamen denken te doen, kunnen zich thans reeds aanmelden.

Opleiding kosteloos.
Toelage f 1000.- per jaar.

Verdere bijzonderheid geeft de bekendmaking in de „Staatscourant" van 29 Maart, waarvan de ondergeteekende op aanvraag kosteloos overdrukken verstrekt.

Namens de Commissie van Voorbereiding,
W. F. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

DEPARTEMENT VAN KOLONIËN, 's-Gravenhage.

No. 16. Donderdag 17 April 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ...... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Persoverzicht.

Academisch-Indische week.

De Academisch-Indische Week, die een commissie uit den senaat van hoogleeraren der Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam, in overleg met het Dep. van Koloniën heeft georganiseerd, werd van 7 tot en met 12 April in het gebouw der Handels-Hoogeschool aldaar gehouden, met het volgende programma:

Op 7 April, te 11 uur, opening door den rector-magnificus, prof. mr. N. W. Posthumus.

Daarna voordracht van mr. A. M. Joekes, secretaris der directie van de Samarang—Joanna Stoomtram-Mij.: de ontwikkeling van Nederl.-Indië in de laatste 15 jaar.

8 April, 11 uur: G. Gonggrijp, ambtenaar Oost-Indisch bestuur: de industrialiseering van Ned.-Indië.

9 April, 11 uur: L. E. Dom van Rombeek, leider van de Arbeidsbeurs voor den Indischen dienst, Ministerie van Koloniën: de arbeid van de Inlandsche vrouw op Java (met lichtbeelden).

9 April, 2 uur: Jos. F. A. Frencken, S. J., oud-missionaris: de invloed van den Roomsch-Katholieken missie-arbeid op de beschaving in Nederl.-Indië.

10 April, 11 uur: R. M. S. Surya Ningrat, directeur van het Indonesisch Persbureau: het tooneel en de dans der Javanen (met lichtbeelden).

10 April, half drie uur: Vertooning van lichtbeelden betreffende het leven in Ned.-Indië. De lichtbeelden zullen worden toegelicht door den heer W. J. Giel, gep. kolonel der art. O.-I. L.

11 April, 11 uur: Dr. H. C. Prinsen Geerligs: de klappercultuur in Ned.-Indië (met lichtbeelden).

Er was veel bezoek, vooral van de studenten.

Ook aan de Hoogeschool te Groningen werd van 7—12 April De Indische Week gehouden. Het „Nieuwsblad v. h. Noorden" schrijft als inleiding daartoe, o.m.:

„De geschiedenis van dezen Indië-cursus is in het kort deze: In Utrecht is reeds vroeger speciaal voor de studenten in de geneeskunde een academische Indische week gehouden. Er zijn toen in het bijzonder Indische zaken behandeld met het doel, de studenten in de geneeskunde op te wekken hun aanstaand arbeidsveld in onze koloniën te zoeken. Deze cursus is aanleiding geweest, dat ook studenten van andere faculteiten om iets dergelijks vroegen, in het bijzonder die der rechtsgeleerdheid en der wis- en natuurkunde. Het is trouwens bekend, dat in onze Oost schromelijk gebrek heerscht aan juristen en aan natuurkundigen, bijv. geologen.

Deze aanvragen nu hebben het Departement van koloniën er toe gebracht, om aan het verzoek gevolg te geven, zoodat dit jaar in al onze academie-steden zulk een Indische week is georganiseerd. In de meeste is zij reeds gehouden, onder veel belangstelling, zoowel van de zijde der studenten als van anderen. Als een begin mogen we dit werk van de thans aan het Departement van Koloniën verbonden reclame-afdeeling hoogelijk waardeeren.

In een schrijven van den leider dezer afdeeling aan den Senaat der Universiteit is het doel dezer Indische week alsdus omschreven: „Onze Spes Patriae op allerlei gebied meer kennis betreffende Indië bij te brengen, zoomede op de beteekenis van Indië voor het Moederland en omgekeerd te wijzen, en hierdoor hunne belangstelling voor de koloniën op te wekken en te bevorderen — daarom ook zoo noodig, omdat velen hunner eenmaal leiders en werkers in onze overzeesche bezittingen zullen zijn."

Het is de bedoeling, dat deze Academische Indische week, een permanent instituut zal worden aan elke academie en dat deze blijvende organisaties zich met elkander in verbinding zullen stellen om te komen tot een inter-universitaire organisatie, die elk jaar opnieuw de cursussen kan regelen, sprekers onderling kan uitwisselen, gezamenlijk excursies kan beramen, zoonoodig, naar instituten en musea, bioscoop-vertooningen van Indische objecten kan regelen, enz.

Twee zaken zijn er, waarop wij in dit verband eens de aandacht willen vestigen. In de eerste plaats dit, dat de gedachte die aan deze Indische week ten grondslag ligt, voor veel uitbreiding vatbaar is. De behoefte aan degelijke, goed opgeleide jonge werkkrachten in Indië, blijft steeds groot. Niet alleen om regeeringsambtenaar te zijn, maar ook in de cultures, in den handel, in de nog zoo weinig ontwikkelde industrie. Nog lang niet voldoende wordt deze behoefte in Nederland gekend. En van den kant onzer regeering wordt nog lang niet genoeg gedaan om hiervoor reclame te maken.

En het tweede punt, waarop wij de aandacht wilden vestigen is dit: De nieuwe politieke toestanden, door den oorlog geschapen, zullen ook voor onze koloniën groote gevolgen hebben. De politiek van „de open deur", en der „veertien punten", van Wilson, zal Indië tot een gewild jachtgebied maken voor alle naties, die koloniale aspiratiën hebben. Wat zullen niet straks duizenden Duitschers, die thans in hun eigen vroegere koloniën geen emplooi meer vinden, er op azen, om naar onze Oost te gaan en daar werk te zoeken. Willen wij — en dat is een groot Nederlandsch belang — onze Oost een Nederlandsch cachet doen behouden, dan zullen wij er duizenden Nederlanders heen moeten zenden. En lukt het ons om zoodoende de groote takken van bedrijf in onze handen te houden, dan zal het ons ook zeker gelukken om Nederlandsch Indië van blijvend belang voor ons te doen zijn, om het even of de politieke band tusschen het Moederland en de Koloniën straks — wat waarschijnlijk het geval zal zijn — losser wordt of niet. Ziet onze Regeering dat in, dan zal zij, niet als nu, slechts een 20.000 gulden per jaar gaan uitgeven voor reclame voor Indië, maar minstens twee millioen, wat we heusch nog niet te veel zouden achten.

Een Installatie.

In de „Nieuwe Crt." schrijft de correspondent uit Batavia o.m.:

„De bekroning van het eerste jaar politiek leven in Indië is geweest de installatie van een commissie tot herziening der grondslagen van de Staatsinrichting van Ned.-Indië.

De eerste daad, waarmede de Regeering de door haar aangekondigde nieuwe koers inzette.

De daad is ongetwijfeld een gelukkige geweest. Het geheel verouderde Regeeringsreglement behoeft een grondige herziening om onze koloniale staatsinrichting naar de eischen des tijds in te richten.

De gebeurtenissen der laatste maanden hebben eensdeels naar voren gebracht de nadeelen van de sterke beinvloeding van het koloniaal beheer door Nederlandsche politieke verhoudingen, anderdeels opnieuw de aandacht gevestigd op de groote fout, welke ons huidig bestuursstelsel aankleeft. Die voor een koloniaal beheer verderfelijke fout is het ontbreken van een vaste lijn, het niet systematisch uitbouwen volgens een vooropgesteld plan.

De Regeering over dit land, dat geen parlementaire instellingen kent, waar het politiek bewustzijn slechts in kleine groepen begint te ontwaken, en welke dus in de eerste plaats moet zijn een krachtige organisatorische stuwkracht, is verworden tot een beheer dat meeschommelt met de politieke stemming van het oogenblik. Het is voor een niet gering deel hieraan te danken, dat de bevolking alle vertrouwen in de Regeering mist, daar zij, in de eerste plaats behoefte voelend aan een vaste hand, deze in de hopelooze bestuurstegenstrijdigheden niet kan ontdekken.

Deze onvastheid, deze onzekerheid, dat weifelen en schommelen, dat in de laatste maanden door de politieke gebeurtenissen in Europa nog versterkt werd, heeft weer een zeer slechten indruk gemaakt op de Indische bevolking.

Dit gebrek aan zelfbewuste zekerheid, aan geloof in de juistheid van eigen richting en het gebrek aan zelfvertrouwen in eigen kracht, deze weifeling van het gezag aan 't eigen gezag, is voornamelijk tot uiting gekomen in de opeenvolgende regeeringsverklaringen.

Het schijnt, dat bij de eerste berichten over de socialistische actie in November, de Regeering hier de schrik om het hart sloeg. Het blijkt nu achteraf angst geweest te zijn, welke haar dreef tot die buitengewone voortvarendheid en welwillende tegemoetkoming aan de meer democratische verlangens, welke in de eerste Regeeringsverklaring tot uiting kwam."

Indische waterbouwkunde.

In de dagbladen lazen we onlangs, hoe prof. J. Haringhuizen, benoemd tot hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool om onderwijs te geven in de Indische waterbouwkunde, in Stads Doelen te Delft zijn ambt aanvaardde met een rede over de Indische waterbouwkunde en daarbij de volgende vragen behandelde: In welk opzicht onderscheidt de waterbouwkunde in haar toepassing zich van die in Nederland? en: Wat zou een afzonderlijk onderwijs in de Indische waterbouwkunde aan de Technische Hoogeschool moeten omvatten?

Spr. toonde aan, dat er een wezenlijk verschil bestaat en dat, in tegenstelling met het vak, dat hier beoefend wordt, met recht gesproken kan worden van een Indische waterbouwkunde. Voor de beoefening en ontwikkeling daarvan zijn ook Indische waterbouwkundigen noodig en die moeten aan de Technische Hoogeschool te Delft gevormd kunnen worden. Hun aantal is tegenwoordig voorwaar niet klein en daarom is het een van zelf sprekende eisch gevorden, dat de opleiding der voor Indië bestemde waterbouwkundige ingenieurs hen voor hun werkkring daar even geschikt maakt en even goed toerust als de voor Nederland bestemde ingenieurs voor dit land moeten zijn.

Naast de bevloeiingswerken dienen ook andere onderwerpen aan de orde te komen, zooals de reservoirbouw,

de winning van ondergrondsch water, de uitbouw van waterkrachten en de beteugeling van bergbeken.

Van belang voor het onderwijs in de Indische waterbouwkunde achtte spr. de medewerking van de betrokken diensten in Indië. De techniek der irrigatie en aanverwante vakken maakt snelle vorderingen. Het zal niet gemakkelijk zijn bij den grooten afstand, die ons van Indië scheidt, van dat alles zoo volledig kennis te nemen als noodig is om het onderwijs met den tijd mee te doen leven. Prof. Haringhuizen twijfelde echter niet, of zijn beroep op medewerking zal in Indië een gewillig oor vinden.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Iets over adat-rechtspraak.

„Ergens hoog in den goenoeng woonden een paar handenvol wilden. Menscheneters, koppensnellers, naaktloopers. Op een goeden dag heeft de kompenie een paar brigades soldaten, een gezaghebber, een vlaggestok, een paar riem schrijfpapier en een exemplaar van Hekmeijer's Formulierenboeken aan wal gezet. Benevens, in een afzonderlijke kist verpakt, een vracht wetboeken en verordeningen, hoofdzakelijk op strafrechtelijk en civielrechtelijk gebied. En de wilden werden opgevangen en verzameld, „onderworpen en gepacificeerd", na welke bewerking de beschaving — meestal hand in hand met de zending — op hen werd losgelaten en hun, volgens het eerste of tweede jaarverslag van den braven gezaghebber, het geluk van „toenemende rechtszekerheid" te beurt viel."

Aldus A b r. E x o d u s in het *Soer Hbl.*

Indien het recht op zichzelf gewild, practisch en naar den geest en adat van de bevolking is, dan is rechtszekerheid een kostelijk goed.

En de theoretische opzet van het recht, dat wij aan die „koppensnellers" brengen is goed: korte verklaring, zelfbestuur, rechtspraak door het zelfbesturende landschapshoofd bij overtredingen en door den Raad van Landshoofden, bij misdrijven en burgerlijke zaken. De overtreder, terecht staande voor zijn eigen hoofden, bij hun onderzoek en uitspraak „geleid" door den besturenden ambtenaar, terwijl rekening gehouden wordt met den adat, ziedaar het beeld van een rechtspraak, die kan zijn vlot, overeenkomstig den volksgeest en goedkoop.

„De theoretische waardebepaling is *goud* — de practische uitvoering behaalt echter dikwijls nog niet de waarde van *koper*" en dat is de schuld van *onze* Westersche wetboeken en *onze* Westersche opvattingen.

Waar in de gewezen vonnissen werkelijk gelet is op den adat, daar wordt het vertrouwen gewonnen en neemt het aantal aangebrachte en ook dat der burgerlijke zaken toe. Doch waar de besturende ambtenaar alleen het Westersche wetboek en het Westersche rechtsbegrip in toepassing brengt, daar worden de rechtsbehoeften der primitieve bevolking niet bevredigd.

Het is de oude kwestie omtrent het goede en het niet goede van adatrechtspraak, een kwestie, die nimmer uitgevochten is en voorloopig wel niet uitgevochten zal zijn.

De tegenwoordige toestanden op Java zijn echter niet in ieder opzicht het bewijs, „dat westersch recht op westersche wijze door westersche juristen toegepast, voor den inlander en de inlandsche maatschappij de juiste, preventieve werking heeft."

De wijze, waarop in tal van streken van Java de Eur. cultures door den Inlander worden benadeeld, de herhaalde aanvallen op Europeanen, maar ook de terreur, die indische benden op de eigen bevolking uitoefenen, mogen ten deele een verklaring vinden in haat tegen Eur. planters en in een te slap en te weinig wils- en gezagkrachtig bestuur, daarmede kan niet *alles* verklaard worden. „Een der hoofdredenen moet gezocht worden in het feit, dat het strafrecht voor inlanders, zooals het thans is opgesteld en toegepast wordt, voor den inlander te weinig afschrikwekkende en dus preventie kracht bezit."

De klacht, dat het voor den Inlander de moeite niet loont om te sparen, daar hij geen oogenblik zeker is van het bezit der bespaarde gelden, wettigt de vraag of de rechtszekerheid niet grooter zou zijn, indien de rechtspraak ware opgebouwd volgens den inlandschen volksgeest en adat en volgens inlandsche begrippen van en behoeften aan recht, en onder een niet-maszregelnde Eur. controle ware toevertrouwd aan Inlanders. Onder de „adat"-rechtspraak in de zelfbestuurde streken der buitengewesten is de rechtszekerheid ongetwijfeld veel grooter dan die van den doorsnee kampong-Javaan.

En Schr. meent, dat het vertrouwen van den Inlander in die rechtspraak zich nog duidelijker zou afteekenen, indien de rechters zich meer op Inlandsch standpunt konden plaatsen en de vonnissen gewezen werden met ruimere aandacht voor het ook voor niet-primitieven aanvaardbare deel van den adat. Een Inlander brengt een diefstal aan niet omdat zijn rechtsgevoel beleedigd is, maar omdat hij het gestolene weer in zijn bezit wil hebben. Schr. heeft een ambtenaar gekend, die de rechtspraak in die richting leidde en die in de eerste plaats het gestolene terug trachtte te vinden, dan wel den dader tot vrijwillige teruggave van het gestolene of vergoeding van het geleden nadeel trachtte te brengen, en dienovereenkomstig de straf bepaalde. Die rechtspraak was zeer gewild onder de Inlanders en de boefjes verhuisden naar een andere onderafdeeling voor de uitoefening van hun vak.

Dan haalt Schr. een streek aan, waar veel veediefstallen voorkwamen, en waar deze een soort sport vormden, waarvoor de daders zeer verschillend gestraft werden, zonder dat die straffen veel hielpen.

Een oud adathoofd, wien men zijn eigen paarden ontstolen had, begon dat te vervelen en toen hij twee paardendieven te pakken kreeg, liet hij ze volgens den adat levend begraven.

Resultaat: er werden in die streek voorloopig geen paarden meer gestolen, doch het hoofd werd voor vijf jaren verbannen.

Al kan het paardenmiddel van het adat-hoofd niet aanvaard worden, onze westersche rechtspraak en strafoefening deugde niet, ze had geen preventieve werking, stond te ver van de adat-rechtspraak af. En nu is het juist de taak van een goede en zuivere Inl. rechtspraak om dien afstand te verkleinen en een compromis te vinden.

Daarvoor zullen onze rechtsprekenden, dan wel de westersche leiders van Inl. rechtsprekenden zich veel meer op het standpunt van den Inlander moeten stellen en zich in diens begrippen en behoeften trachten in te leven.

„Een uniforme rechtsbedeeling voor westerling en primitieven oosterling schijnt niet de juiste oplossing te zijn."

Een Indische wetgevende vergadering.

„De laakbare houding van den Volksraad ten opzichte van het deel der Europeesche pers, dat beschouwd wordt gekant te zijn tegen de idealen van Jong-Indië, bestaande in een uitjouwen daarvan zonder meer, zal ons niet verleiden om dien raad op dat pad te volgen," aldus de hr. B o o n, hoofdredacteur van het *Soer. Hbl.* Onafhankelijk en vrij van alle *Streberei* denkt de redactie haar meening open en eerlijk te blijven verkonden, al mocht Volksraad en Regeering dat minder aangenaam zijn. Aan haat zaaien doet het blad niet mee, en dat deed het ook niet, toen het de Regeering voorlichtte aangaande de verwording van de Inlandsche maatschappij in Kediri, Bantool en Koedoes. Daarom doet het vreemd aan van de Reg. een verkapte bedreiging te hooren aan het adres van een deel der Eur. pers, waarvan het *Soer. Hbld.* met name genoemd werd.

De redactie had verwacht, dat de Reg. den handschoen haar door enkele Volksraadsleden voor de voeten geworpen, zou hebben opgenomen en verklaard hebben, „dat, waar ten onrechte het voeren van een eerlijke oppoistie door den Volksraad schijnt te worden beschouwd als een laakbare daad, waaruit slechts haat tusschen de verschillende bevolkingsgroepen kan wellen, het door Haar zeer gewaardeerd wordt, dat de zaken van verschillende zijden belicht worden, en dat, mits op zakelijke wijze uitgeoefend, elke critiek op Hare handelingen en op Haar denkbeelden, Haar welkom is."

Nu de Reg. met een goedkeurend knikje langs dat teeken van uitdaging henen gaat, zal de redactie in de toekomst haar volle aandacht schenken aan de Jong-Indische beweging en zullen de onbaatzuchtige ethici haar in het strijdperk vinden, met open vizier en ridderlijke strijdmiddelen......, ook daar, waar het rappaille om of...... in de arena, ons zou mogen begroeten met gejouw.

Wij zullen sterk staan in den strijd, omdat wij hem zullen voeren zonder hoop op eenig persoonlijk gewin en zonder een zweem van vrees...... Indische Volksraad en Indische regeering!"

De eerste handschoen, dien het *Soer. Hbld.* in het politieke strijdperk werpt is een artikel over: Een Indische wetgevende vergadering.

Een lid der z.g. „Philippine Commission" ontving bij zijn bezoek aan een der eilanden een verzoekschrift, waarin bij hem aangedrongen werd zijn invloed aan te wenden, om de Philippijnen onafhankelijk te verklaren, op grond, dat „er is een deel van ons volk, dat weet te regeeren, *de leidende klasse* en er is een deel, dat weet te gehoorzamen, de *volksklasse.*

Onder dit licht bezien is Ned.-Indië rijp voor zelfbestuur, de massa, die gehoorzamen zal, is er, en een, in vergelijking met deze miniscuul klein deel, dat meent te kunnen regeeren, is er ook. Dat de revolutionnaire partijen het oogenblik nabij zien, waarop een Indisch rijk op democratischen grondslag kan worden gevestigd, is geen wonder.

Men spiegele zich aan de Philippijnen, die sedert 1907 in het niet onvoorwaardelijk gelukkig te noemen bezit zijn van een wetgevende vergadering: de *Philippine Assembly* van 81 Phil. leden en de *Philippine Commission*, bestaande uit 9, voor de helft Amerikaansche leden.

De ontevredenheid der leidende Philippijnsche personen hield door de voortijdige Amerikaansche vrijgevigheid niet op, noch konden de Amerikanen van dat oogenblik af rekenen op een eerlijke samenwerking van de zijde der Phil. politici.

Een lid der *Philippine Commission* oordeelde: „De heeren Philippino-politici zijn veelvraten, hoe meer men ze voedt, hoe meer hun eetlust groeit en hoe verder zij hun gulzige muilen openen. De meesten hunner zijn zonder dankbaarheid of waardeering en beschouwen concessies als blijken van zwakheid onzerzijds."

Gelet op de resultaten, meende hij, dat de *Philippine Assembly* minstens 10 jaar te vroeg werd geconstitueerd. Tot vruchtdragenden wetgevenden arbeid was ze ongeschikt. Van 1907—1914 werden door de Commission niet minder dan 312 wetten verworpen en die, welke nog tot stand kwamen, waren door amendementen en wijzigingen van de *Commission* zoo veranderd, dat ze slechts in naam producten van de *Assembly* zijn.

Het peil van de leden der Asembly, onder wie men doctoren en rechtsgeleerden aantreft, staat niet onder dat van de Inl. Volksraadsleden.

Een geslacht van oorspronkelijk ontwikkelden kan reeds wetenschappelijk gevormde individuen voortbrengen, vele geslachten echter zijn noodig om een volk te geven een voldoend groote kern om daaruit bestuurders te trekken, die een voldoend inzicht hebben in het moderne en verlichte bestuurswezen. Maar van de zijde van het volk moet ook een dringend verlangen uitgaan naar een gouvernement, dat in de eerste plaats beoogt het welzijn der massa en niet dat der bestuurders.

„Aangezien het ongeletterde deel van de Indische bevolking een zee vormt, waarin de geletterde slechts als een druppel voorkomt, kan er in afzienbaren tijd geen sprake zijn van zelfbestuur, omdat daartoe noodig is een massa, in staat haar goed- en afkeuring te doen hooren. Het verleenen *lang* voor dien tijd van wetgevende macht aan een kleine kern van min of meer ontwikkelden, kan slechts, zooals op de Philippijnen gebleken is, tot de grootste désillusies aanleiding geven."

Het ideaal: zelfbestuur te zullen kunnen geven aan deelen van den archipel, kan slechts bereikt worden door de breede massa te ontwikkelen, haar financieel en physiek krachtiger te maken, door haar intensiever bebouwing van haar akkers bij te brengen, spaarzaamheid te leeren en een haken naar bezit aan te moedigen.

Daartoe is in de eerste plaats noodig een goede politie, om de orde te handhaven. Dit schijnen verschillende Inlandsche en Europeesche leden van den Volksraad niet te begrijpen en daarom brengt schr. hun in herinnering de woorden van Woodrow Wilson: „Zelfbestuur is geen simpele vorm van instellingen, die verkregen kan worden, wanneer men zich slechts de moeite geeft. *Het is een vorm van karakter*. Het volgt op de lange leerschool van tucht, welke aan een volk geeft: zelfbeheersching, zelfbedwang, de gewoonte van orde, rust en gemeenschappelijk overleg, en die eerbied voor de wet, welke zich ook zal doen gevoelen, wanneer een deel van dat volk tot het maken van wetten wordt gerechtigd; en de standvastigheid en zelf-controle van politieke rijpheid. Zonder die leerschool kunnen die zaken niet verkregen worden."

En dan volgt er met betrekking tot de Philippijnen: „Wij kunnen hun geen zelfbestuur geven. Zelfbestuur is niet een ding, dat „gegeven" kan worden aan een volk, omdat het een vorm van karakter en niet een vorm van constitutie is. Aan geen volk kan gegeven worden de zelf-controle van politieke rijpheid. Slechts een lange leerschool van gehoorzaamheid kan het zelfbestuur verzekeren, omdat dat kostbare bezit nòch gegeven, nòch gekocht kan worden.

Men kan aan een volk niet cadeau geven het karakter van een gemeenschap, maar wèl mag men hopen, dat zulk een volk tot een gemeenschap zal groeien onder den heilzamen invloed van rechtvaardige wetten en een sympathiek bestuur; dat het na zekeren tijd zich zelf zal leeren begrijpen en beheerschen, wanneer te zelfder tijd het begrepen en gediend wordt volgens hun eerlijk geweten door hen, die de leiding in handen hebben, als thans het geval is met ons t.o. van de Philippino's."

Deze gulden worden moeten de Volksraadleden van licht en donker ras goed in hun ooren knoopen. Vermoedelijk zullen ze dan afzien van obstructie en medewerken om orde en rust te handhaven, meerderen eerbied voor de wetten te kweeken onder de Indische bevolking en bovenal hun eigen politieke karaktervorming aan een grondige herziening onderwerpen, en die van de groote massa voorbereiden.

En dan in de eerste plaats ter harte nemen Wilson's woorden, dat slechts een volmaakte eerbied voor de wet. aan een individu de geschikheid kan geven, om zelf als wetgever op te treden.

De groote vraag is of de bewoners van Indië hun lange, avontuurlijke reis doen, geholpen en beschermd door de vriendschappelijke hand der Nederlanders, of dat ze zullen losgelaten worden om alleen voort te wankelen, blind in hun eigenwaan.

Het is de plicht van Nederland om de leidende hand niet alleen niet weg te trekken, maar deze *vaster* te doen gevoelen nu — naarmate de weg steil opwaarts voert —, steun dubbel noodig is.

En daarbij dienen we te bedenken, dat de oogen der in dit ruwstoffenrijk belanghebbende wereld niet in de eerste plaats gevestigd zijn op de wijze, waarop we onzen pupil leiden, maar dat die wereld vraagt naar resultaten, en dat ze als een der eerste resultaten onzer leiding een ordelijken toestand eischt, opdat ze putten kan uit den grooten schat aan ruwstoffen, in deze landen neergelegd.

Het wereldkapitaal zoekt hunkerend naar gebieden, waar het zich beleggen kan; het vraagt bescherming, waar het bij de taak van exploratie en exploitatie op het gebied van landbouw en mijnbouw wenscht mede te helpen. Worden het ernstige hindernissen in den weg gelegd, zoo zal er een botsing volgen.

Daar elk volk een deel uitmaakt van het geheel der volken, zal het zijn persoonlijke belangen in overeenstemming moeten brengen met die van het geheel.

Daar Indië zeker in geen eeuw nog iets worden kan wat op een natie lijkt, stelt elke voortijdige poging om een natie te scheppen, dus een natie zonder levenskracht, een nadeel daar voor de rest van de wereld. „Het is daarom voor deze Koloniën niet de vraag om los te komen van Nederland, maar of het daartoe gekozen oogenblik zoodanig is, dat de rest der wereld die keuze kan toejuichen."

Wanneer de heer Tjipto, een groot man in zijn soort, maar een pygmee op politiek gebied, vergeleken bij Wilson, dezen de vraag zou stellen, of hij Indië in afzienbaren tijd rijp achtte voor zelfbestuur, zou Wilson met verwijzing naar zijn hierboven aangehaalde woorden, zeker ontkennend antwoorden. En de heer Tjipto en andere naar zelfbestuur hakende voorlieden van Jong-Indië mogen bedenken, dat de Vereenigde Staten een reusachtige macht zijn geworden, een macht, die zetelt vlak naast onze deur, en dat anarchie in deze streken, waar enkele Europeesche en Inlandsche voormannen op aansturen, niet ligt in de lijn van de Amerikaansche republiek, noch in die der gezonde democratie.

Suriname.

Blijkens de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer is ook naar de meening van den Minister de toestand der kolonie Suriname nog verre van rooskleurig te noemen. Om de kolonie vooruit te brengen, wordt thans minder gedacht aan groote maatregelen, doch meer gestreefd naar een zuinig beheer, het goed besteden van de toegestane credieten en het geleidelijk tot verdere ontwikkeling brengen van de bestaande takken van nijverheid.

Er zijn inderdaad verschijnselen aan te wijzen, welke op verbetering duiden: toeneming van in- en uitvoer, de bauxietwinning.

De pogingen, om den landbouw tot bloei te brengen, zullen worden voortgezet.

De rijstopbrengst (in 1914: 3.135.000 KG.) wordt voor 1918 geschat op 13 millioen Kilogram.

De onderscheiding tusschen gewone en buitengewone uitgaven zal opnieuw 's ministers aandacht hebben. Het tekort op den gewonen dienst voor 1919, dat gedekt moet worden in den vorm der rijksbijdrage, wordt geraamd op ƒ 1.264.809.

De minister is van meening, dat in het beheer der kolonie wijzigingen noodig zijn. Hij stelt zich voor om hieromtrent overleg te plegen met den gouverneur, die daartoe in den loop van het jaar eenigen tijd in Nederland zal komen. Aan de verbetering van het verkeer wordt voldoende aandacht geschonken. De minister zal gaarne de zending bij haar beschavingswerk steunen. De 11 bestaande eenvoudige scholen van de zending bij de Boschnegers worden door de kolonie geldelijk gesteund.

Op de werving van Javanen wordt door een op Java wonenden oud-districtscommissaris van Suriname toezicht geoefend. De Britsch-Indische immigratie, onder werkovereenkomst, is geheel gestaakt. De minister heeft het voornemen aan den gouverneur als zijn zienswijze mede te deelen, dat het beginsel van art. 192 der grondwet ook in de kolonie moet worden uitgevoerd. Mocht de landvoogd daartoe wijziging

van het R. R. raadzaam oordeelen, dan zal hij niet nalaten daartoe een voorstel te doen.

Wij willen hopen dat de wijzigingen in het beheer der kolonie niet zullen liggen in de lijn van de voorstellen der Suriname-commissie, welke voorstellen door den oud-gouverneur, Dr. C. Lely, in de Eerste Kamer (vergadering van 8 Februari 1912) krachtig zijn bestreden.

De begrooting werd in de zitting van 11 April, den dag waarop het Paaschrecès inging, na een korte discussie, zonder hoofdelijke stemming door de Tweede Kamer goedgekeurd. Drie oud-gouverneurs van Suriname bevonden zich in de vergaderzaal: *Dr. Lely*, Minister *Idenburg*, en de voorzitter der Kamer *Mr. Fock*.

* * *

Op de vergadering der Koloniale Staten van 29 Januari (zie „Suriname" van 31 Januari), heeft de heer *H. J. van Ommeren* felle kritiek geoefend op de verpleging van onvermogenden in- en buiten het Militair Hospitaal te Paramaribo. De beschuldigingen aan het adres van den Chef dier inrichting, *Dr. Schenk* en van de directrice, mevrouw *Begemann*, zijn van dien aard, dat een onderzoek niet *kan* uitblijven.

„*De Surinamer*" van 9 Februari schrijft daaromtrent:

„Een treurige beschuldiging heeft het Statenlid de heer Van Ommeren geslingerd naar het militair hospitaal te Paramaribo. Treurig noemen wij haar, omdat daardoor de eer van het hospitaal, dat zulk een goede faam ook in de W.-Indiën bezit, op het spel komt te staan. Treurig, omdat het vertrouwen onzer bevolking in het hospitaal daardoor geschokt, zelfs vernietigd wordt.

In het belang onzer bevolking en van onzen goeden naam in het buitenland moeten wij het vertrouwen uitspreken, dat een onderzoek door het Bestuur worde ingesteld.

De ingebrachte beschuldigingen zijn van dien aard, dat wij ons geweld moeten aandoen om ze onvoorwaardelijk aan te nemen; wij zijn eerder geneigd om te vermoeden, dat misverstand en overdrijving van berichtgevers hier in het spel zijn.

Moge daarom de volle waarheid aan het licht komen. In geval van schuld moeten maatregelen genomen. Ingeval van onware beschuldigingen, moet de onschuld gewroken."

Inmiddels lezen wij in de Surinaamsche bladen, dat *Dr. Schenk* de kolonie zal verlaten. Wij hopen dat hij het onderzoek zal afwachten alvorens te vertrekken.

Het is niet zoo heel lang geleden dat mevrouw *Wijnaendts Francken—Dyserinck* het borstbeeld van oud-gouverneur *Van Asch van Wijck* wilde weghalen van zijn voetstuk op het plein te Paramaribo, om daarop te plaatsen de buste van mevrouw *Begemann*.

Moge uit het onderzoek blijken dat èn *Dr. Schenk* èn mevrouw *Begemann*, onschuldig zijn aan het hun ten laste gelegde.

* * *

In ons nummer van 21 November 1918 schreven wij:

„Het volgende korte bericht in „De Surinamer" van 18 Augustus trok onze aandacht:

„Woensdag l.l. is een vrouw, wonende in de Princestraat, in de galerij door een ouroekoekoeslang gebeten.

Door tijdige inenting is zij aan levensgevaar ontkomen."

Wij zouden gaarne vernemen of de redactie van het blad den tweeden zin voor hare rekening neemt. In de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" hebben wij er het artikel „Snekikoti" (inenting tegen den beet van vergiftige slangen) op nagelezen en wij zijn van meening dat de doeltreffendheid van de kunstbewerking alles behalve vaststaat. De ouroekoekoe behoort tot het zeer vergiftige geslacht *Lachesis*, maar bij herhaling is ons in Suriname gebleken, dat de bevolking de slangen zeer slecht van elkander onderscheidt en dikwijls onschuldige slangen voor vergiftig aanziet."

„*De Surinamer*" is zoo vriendelijk in het nummer van 2 Februari, hierop het volgende bescheid te geven:

„Wij nemen de tweede zin zeker voor onze rekening, daar het feit vaststaat.

Dat het „snekikoti" doeltreffend is, blijkt ook uit het feit dat de Indianen algemeen het gebruiken. Een Indianenkapitein verzekerde ons, dat de Indianen gewoon zijn het middel uit- en inwendig te gebruiken. Het beste is „snekikoti" inwendig in te nemen, bij voorkeur met een slok sterken drank, daar het poeder zich dan vlugger door het geheele lichaam verspreidt.

Het zijn ook vaststaande feiten, dat personen, die ingeënt waren, geen noemenswaardig letsel ondervonden van een vergiftige slangebeet (ouroekoekoe), dat zij vergiftige slangen in hun hand hielden, die zich eerst onrustig toonden, en daarna languit aan de hand gingen hangen.

Is de doeltreffendheid der inenting onfeilbaar? Daarop een antwoord te geven is moeilijk. Er worden gevallen genoemd, dat ingeënte personen gestorven zijn ten gevolge van een slangebeet. Maar men zou moeten weten, hoelang de laatste inënting geleden was. Want de inenting behoudt hare volle kracht slechts een half jaar; en minstens elk jaar zijn de Indianen gewoon, haar te vernieuwen, of een nieuw poeder in te nemen.

In het bovengenoemde geval werd de inenting toegepast nadat de slangebeet geschied was. Wij kennen meerdere gevallen, dat personen, die door een zeker giftige slang gebeten waren, gered zijn door onmiddellijke inenting.

Willen wij daarom niet uitmaken, of de inenting onfeilbaar werkt, toch meenen wij het boven allen twijfel verheven, dat het gebruik van „snekikoti" inderdaad doeltreffend, is en velen reeds van een wissen dood behoed heeft."

Wij stellen ons voor bij gelegenheid op deze kwestie terug te komen.

* * *

„*Suriname*" van 7 Februari schrijft onder het hoofd: „*Een rijke vondst*": „Gisterenmiddag is per trein aangebracht een stuk goud, wegende 5800 gram, gevonden op het placer der Mij. Sarakreek (vroeger gebrs. Barnett). Dit stuk woog oorspronkelijk 6300 gram, maar een stuk werd er van afgeslagen.

De vondst geschiedde door twee onderhuurders, met name Grant en Johnson.

Zij waren op het placer werkzaam, maar hadden geen succes op hun eigen plaatsje. Een paar kameraden, die in December opbraken, gaven hun vergunning op hun plaatsje te werken en daar deden zij de ontdekking. Grant had er evenwel niet veel plezier van. De man overleed onlangs tengevolge van de griep."

Wettigt zulk een vondst, zouden wij vragen, niet een nauwgezet onderzoek der vindplaats door een bekwaam mijningenieur?

* * *

In de April-aflevering van „*De Indische Gids*" een verhandeling van den heer *M. Joustra*, over *Volksonderwijs en „Volks" onderwijs* waaruit wij — via de *N. R. Ct.* van 9 April, Ochtendblad A — het volgende knippen, omdat het o.i. tot zekere hoogte ook van toepassing is op Suriname:

„Schr. voor zich ziet weinig verband tusschen volksonderwijs en landbouw en bedrijf (economisch leven) dan alleen dit zeer algemeene, dat onderwijs de grondslag van allen vooruitgang moet uitmaken. Hij zou willen adviseeren: laat bij de inrichting van het volksonderwijs de gedachte aan verband met landbouw en bedrijf varen.

Men wille niet te veel op eens en stelle zich, wat het volksonderwijs betreft, nog voor geruimen tijd tevreden met eenvoudige, niet te veel omvattende leerstof, gevariëerd naar het standpunt, dat de bevolking op de trap van beschaving en ontwikkeling inneemt, maar zich verre houdende van een opzettelijke voorbereiding tot vakonderwijs. Deze voorbereiding zij, daar waar ze noodig blijkt, overgelaten aan het zich bij het volksonderwijs aansluitende onderwijs".

* * *

De *N. R. Ct.* van 13 April, Ochtendblad A, ontleent aan de *Java Bode*, het volgende bericht:

„De landbouwleeraar, de heer Smits, zal waarschijnlijk met eene regeeringsopdracht naar Amerika gezonden worden, teneinde aldaar speciaal in Californië de rijstcultuur te bestudeeren als groot landbouwbedrijf, dus niet als sawahwerk, doch als cultuur op vlak terrein, waarbij zooveel mogelijk machinale hulpmiddelen toegepast kunnen worden, zooals machinaal oogsten, enz."

Misschien kan te zijner tijd ook Suriname profiteeren van deze studiereis. De landbouwvereenigingen in Suriname zullen goed doen deze aangelegenheid in het oog te houden.

* * *

Naar men aan de *N. Rt. Ct.* van 9 April meldt, zal binnenkort de eerste aflevering verschijnen van *Mudato*, het geïllustreerde tijdschrift van de gelijknamige vereeniging, welke zich ten doel stelt de kunsthistorisch-aesthetische studie van de muziek, de dans- en tooneelkunst van Oost- en West-Indië. Nagenoeg alle vakgeleerden op dit gebied zijn als medewerker toegetreden.

* * *

Naar aanleiding van het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1919, geeft *Het Vaderland* van 9 April, Avondblad B, onder het hoofd „*Wend het roer!*" belangrijke beschouwingen, die zoowel hier als in de kolonie zeer de aandacht zullen trekken.

Onze ruimte gedoogt niet daaruit aanhalingen te doen. Slechts deze ééne: ......„Met uitzondering van het Hollandsche element, is geheel de Surinaamsche ambtelijke en niet ambtelijke wereld een nauwsamenhangend weefsel van familie belangen, behartiging en regeering."

„*Geheel* de ambtelijke en niet ambtelijke wereld"! — Wie heeft den schrijver dezen onzin wijs gemaakt?

Hoe dikwijls hebben wij in de kolommen van het *Koloniaal Weekblad* niet moeten wijzen op te veel *verdeeldheid* in de Surinaamsche maatschappij!

* * *

De in ons vorig nummer toegezegde aanhalingen uit *„Bloesem en Vrucht"*, moeten wij tot een volgend nummer uitstellen.

Curaçao.

In de jongst ontvangen Curaçaosche bladen lezen wij:

„De pogingen om tot een leergang voor zeevaartkunde op ons eiland te geraken zijn met goeden uitslag bekroond. De gouvernementsleergang is 3 Februari geopend in een der lokalen der Hendrikschool met een twintigtal leerlingen, die voldoend lager onderwijs hebben genoten. Na de opening hebben zich nog meer liefhebbers aangemeld die echter geweigerd moesten worden wegens te jeugdigen leeftijd of omdat ze nog geen zesklassige school voor G.L.O. doorloopen hebben. We vertrouwen, dat deze eenjarige leergang goede uitkomsten zal hebben, waarmede de scheepvaart in onze haven in de toekomst haar voordeel zal kunnen doen. De heer C. Hoek, loods alhier, is met de lessen belast, het toezicht is opgedragen aan den Inspecteur van het onderwijs. Aan het eind van het jaar wordt een examen afgenomen; aan de geslaagden wordt een getuigschrift uitgereikt."

* * *

Nadat de booten van de Leyland- en de Harrisonlijnen onze haven gedurende langen tijd niet bezocht hebben, is 19 Febr. j.l. het s.s. „Asian" van eerstgenoemde lijn hier aangekomen met eenige lading voor Curaçao, en wordt eerstdaags een Harrison-boot verwacht. Zoo komt er leven in en wij heeten deze oude bekenden een hartelijk welkom.

* * *

De Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond hield 15 Febr. j.l. op de terreinen van de Tennisclub in het Riffort, hare jaarlijksche algemeene vergadering, die door den Gouverneur, vergezeld van zijn adjudant, en verder door vele leden met hunne dames en uitgenoodigden werd bijgewoond.

Onder de tonen van het volkslied, dat door de aanwezigen staande werd aangehoord, werd de Gouverneur ontvangen en binnengeleid.

Nadat het strijkorkest van de korps muziek nog een vroolijke marsch had doen hooren, opende de voorzitter, de heer C. S. Gorsira J.P.Ez., de vergadering met een toespraak, waarin hij het doel van de bijeenkomst uiteenzette en van de gelegenheid gebruik maakte om den Gouverneur namens de Groep een behouden reis naar het Vaderland toe te wenschen en dank te betuigen voor de door de Groep ondervonden medewerking. Nog werd op voorstel van den voorzitter onder toejuiching der vergadering den Heer Gouverneur Nuyens het eerelidmaatschap van de Groep aangeboden.

Nadat de secretaris, kapitein Bierman, verslag had uitgebracht van de werkzaamheden der Groep gedurende 1918 en de voorzitter vroeg of iemand der leden het woord wenschte, maakte de Gouverneur hiervan gebruik om met een kort woord den voorzitter te bedanken voor de tot hem gerichte woorden, verklaarde met genoegen het hem aangeboden eerelidmaatschap te aanvaarden en sprak de beste wenschen uit voor den bloei en het werk van de Groep. Ook deze woorden werden door handgeklap opgevolgd

Vervolgens kwam aan het woord de heer J. H. Holtappel, leider der Radio-telegrafische proefnemingen, die een hoogst belangrijke lezing hield over „De ontwikkeling van de draadlooze telegrafie in de laatste jaren".

Spreker begon met een kort overzicht te geven van de behaalde resultaten sedert de eerste toepassingen. Was voor 20 jaar 50 K.M. reeds een aardige afstand, thans geldt 10.000 K.M. voor niets abnormaals. Daarna volgde een vergelijking tusschen de golven op een wateroppervlak met de radiogolvingen in den aëther die de signalen overbrengen, terwijl enkele getallen van de voorplantingssnelheid in golflengte werden gegeven om den toehoorders daarvan eenig idee te geven.

Daarop werd overgegaan tot de technische ontwikkeling van de radio-telegrafie, werden de nadeelen van het eerste Marconisysteem behandeld en waarom men toen geen grooter afstand kon bereiken. Met teekeningen verduidelijkt kregen achtereenvolgens het Braunsche systeem, de roteerende Marconivonk, de Wiensche fluitvonk een beurt en werd het onderscheid aangegeven tuschen gedempte en ongedempte zenders. Nu werden deze laatste behandeld met name de Poulsen booglampen en de machinezenders. De kathodelampenzenders werden later besproken.

Nadat de voornaamste soorten van zenders afgehandeld waren, werd tot de ontvangers overgegaan en de ontvangst van gedempte golven op kristaldetector het eerst besproken en de werking van detector en telefoon uiteengezet alsmede het ontstaan van den toon in de telefoon bij de vonkenzenders. Even werd stilgestaan bij het zoogenaamde resonnance principe, het afstemmen en den invloed van zelfinductie en capaciteit op de golflengte en hoe die bij den ontvanger gemakkelijk kan worden veranderd.

Na de pauze werd de werking van de Kathodelampen uitvoerig uitgelegd en hoe deze lampen zoowel als detector, als versterker en als zender dienst kunnen doen. Enkele schakelingen van Audions en versterkers werden besproken, het verschil tusschen laag- en hoogfrequent versterkers aangegeven en ten slotte de zoogenaamde zwevingsontvangst, volgens welk systeem op Daniel de transatlantische berichten worden opgevangen, uitgelegd.

Na een korte behandeling van de richtingsbepaling door het systeem Bellini Tosi, het combineeren van radio met het onderzeekloksignaal voor plaatsbepaling alsmede de luchtstoringen en enkele merkwaardige verschijnselen bij de overbrenging der radiosignalen bij nacht, gaf de spreker nog een overzicht van de thans behaalde afstanden waarbij o.a. bleek dat het station te Daniel zelfs Guam, een niet al te sterk station op 15.000 K.M. afstand 's nachts goed ontvangt.

Ten slotte volgden enkele opgaven omtrent het in Nederland in bouw zijnde krachtstation dat de communicatie met Indië zal bewerkstelligen.

* * *

In de „Amigoe" van 15 Febr. j.l. lezen wij:

„10 Febr. j.l. kwam alhier aan met de „Estelle" de Z. E. Moeder Regina van S. Martin, die, na eenige dagen alhier vertoefd te hebben, Donderdagavond naar Aruba vertrok, waar zij aan het hoofd van het op te richten ziekenhuis komt te staan.

Meer dan 30 jaar heeft Moeder Regina haar ijvervollen arbeid op S. Martin verricht. Zij is de stichteres van het St. Jozefsklooster aldaar en van het St. Mariaklooster op Aruba.

* * *

Tusschen de club „Sarto" van het St. Thomascollege en een groep der leerlingen van de Hendrikschool, heeft Zondag 9 Febr. j.l. op het sportterrein van Mundo Novo een voetbalwedstrijd plaats gehad.

De door de firma S. E. L. Maduro & Sons uitgeloofde prijs bestaande uit een verguld zilveren medaille, werd toegekend aan het elftal van het St. Thomascollege.

* * *

PERSONALIA.

Aan den adjunct-commies P. Th. Krafft, thans op wachtgeld, is wegens physieke ongeschiktheid, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan den bode bij den Kolonialen Raad en ter Gouvernements-Secretarie Louis Leend is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan den seinmeester op het fort Nassau, A. P. Hasselmeijer, is tot verder herstel van gezondheid zes maanden verlofsverlenging verleend.

Aan den Griffier bij den Raad van Justitie en het kantongerecht, enz. op St. Eustatius, B. I. Mussenden, thans met verlof te Brooklyn, is tot verder herstel van gezondheid zes maanden verlofsverlenging verleend.

Victor Martis is eervol ontheven van zijn tijdelijke aanstelling als bediende op het laboratorium van den openbaren gezondheidsdienst, en benoemd tot bode van de Gouvernements-Secretarie.

De bode ter Administratie van financiën, Johan Leend, is tevens benoemd tot bode van den Kolonialen Raad.

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Fonds-Sama-Rasa". De *Bromortani* maakt melding van de oprichting te Solo van dit fonds, waarvan de statuten o.m. het volgende bepalen: art. 2. Het doel van de vereeniging is om langs wettelijken weg de belangen van land en volk van Ned.-Indië te behartigen en te bevorderen, opdat ten slotte zoowel van de bevolking als van de Regeering, van den werkgever-kapitalist als van den werknemer-arbeider de wederzijdsche belangen tot hun recht komen. Art. 3. Om dit doel te bereiken, zal men:

a. op verschillende plaatsen vergaderingen beleggen, waar de gevoelens van en over de bevolking geuit kunnen worden, opdat ook zij den toestand van het land begrijpen kan.

b. Trachten te bevorderen 1°. het begrip algemeen belang; 2°. het verkrijgen van volksonderwijs; 3°. id. van volksrechten; 4°. id. van den moreelen en materieelen welstand van de bevolking in het algemeen.

c. Steun verleenen, financieel, lichamelijk en geestelijk, zonder onderscheid van ras, aan allen, die in *moeilijkheden verkeeren* en lichamelijk of geestelijk getroffen zijn, doordat zij bovenbedoelde algemeene belangen voorstaan en behartigen.

d. Een orgaan uitgeven.

e. Zich in verbinding stellen met andere vereenigingen, zoowel in als buiten Ned.-Indië.

Meisjes-opvoeding. De *Wederopbouw* betreurt het, dat het onderwijs, dat aan de Inlandsche meisjes gegeven wordt, haar slechts verstandelijke kennis en ontwikkeling bijbrengt en geen werk maakt van de opvoedende elementen van haar eigen kultuur, zooals *eigen* letterkunde, zang, danskunst, muziek, enz. Waarom wordt aan het Inlandsch meisje geen opvoeding gegeven zooals in Japan? Daar leeren de meisjes lezen, schrijven en moderne wetenschappen, maar krijgen ook onderwijs in de literatuur, muziek en de danskunst van het land.

Hard tegen hard. De *Kemandang Djawi* heeft bezwaar tegen de artikelen 154 en 156 van het Strafwetboek, waardoor de pers geheel en al aan banden wordt gelegd. De pers toch is het eenige orgaan om de gevoelens van het volk te vertolken, nu te meer, waar men over den gang van zaken niet tevreden is. Indien — zoo besluit de schrijver — de Regeering geen verbetering brengt in den maatschappelijken toestand door van richting te veranderen, zal het hard tegen hard moeten gaan.

Een Bestuursconferentie. De *Medan Pertemoean* geeft een verslag van een op 29 November 1918 door den resident van Sumatra's Westkust gehouden bestuursconferentie, waarin dit bestuurshoofd o.m. het volgende gezegd heeft:

a. De komst van den heer Liefrinck heeft het bestuur dichter bij het volk gebracht dan vroeger het geval was.

b. Een voornaam ding is, dat men nu voor de waarheid durft uitkomen en niet morrend slikt, wat in strijd met de wetten is.

c. Niets houden wij verborgen, alles is gericht op den vooruitgang van land en volk, zij het ook langs verschillende wegen en op verschillende manieren.

d. Wij hebben slechts één verzoek tot u allen, n.l. om ronduit met uwe bezwaren voor den dag te komen.

e. Aan de volksleiders werd den raad gegeven, om geen aanleiding te geven tot slechte handelingen, want niet uit het oog mag worden verloren, dat de bevolking, zij het ook, dat zij wakker geworden is, toch nog uit heterogene bestanddeelen bestaat.

f. Het bestuur is oprecht en sterk genoeg om iedereen, wie ook, toe te laten voor zijn meening uit te komen onder zijn eigen verantwoordelijkheid.

g. Noodig is het, het volk tot eendrachtelijke samenwerking op te wekken, opdat het in staat zij de komende moeielijkheden in het leven te overwinnen.

h. Een ieder zij op zijn „qui vive", want overal liggen reeds groote kapitalen gereed om groote winsten te maken. Het is noodig, dat het Inlandsche volk conferenties houdt en vereenigingen en vennootschappen opricht.

i. Laten wij hopen, dat de Regeering in haar beurs zal tasten en aan het volk van Sumatra, dat vooruit wil, middelbare scholen zal geven.

Anti-Sneevliet. De *Neratja* beschouwt de externeering van Sneevliet als een goede toepassing van de regeeringsmacht. Dat hij, Sneevliet, vele slechte toestanden aan het licht gebracht heeft, dient geprezen te worden, maar het is gebleken, dat hij niet in het belang van het volk gehandeld heeft. Hij heeft onrust verwekt en troebelingen veroorzaakt, maar niet den weg aangewezen tot verbetering van de toestanden. De Inlandsche beweging heeft de I.S.D.V. niet noodig om rustig haar weg te volgen tot bereiking van haar doel. Maar de Regeering dient duidelijk uit te doen komen, dat de maatregel genomen is in het belang van het volk en niet om een lastig persoon uit den weg te ruimen. Laat de Regeering evenwel in de eerste plaats beginnen met alle slechte toestanden te doen verdwijnen en alle meten met twee maten onder de inwoners van Ned.-Indië op te heffen.

Van der Jagt uit den tijd. Hetzelfde blad *(Neratja)* brengt nog eens in herinnering de vele heftige aanvallen van het volksraad-lid van der Jagt op de *Sarekat Islam* en op den S.I.-leider, *Tjokroaminoto*. — Daarop is verontwaardiging gevolgd, zoowel in de pers (Bataviaasch Nieuwsblad) als van de zijde van de ambtenaren B. B. (Stibbe). De redactie van de *Neratja* teekent hierop aan: De heer van der Jagt hoopte nog, dat de Javaansche edellieden hem zouden bijspringen in het idee, dat zij zich ongerust zouden maken over de liberale strooming van dezen tijd. Maar de rede, door den *Prang wedono* gehouden, heeft aangetoond, dat hij zich deerlijk vergist heeft. De laatste riethalm, waaraan hij zich vasthield, brak en hij werd onverbiddelijk met den stroom meegevoerd. *Kasian!* Duidelijk blijkt het — alzoo de redactie — dat de heer van der Jagt als reactionair, uit den tijd is.

De Nieuwe Koers. Uit het regeeringscommuniqué aan den Volksraad, blijkt thans ten duidelijkste, dat het de ernstige bedoeling van de Regeering is om de rust en orde in het land zoo krachtig mogelijk te handhaven en het volk te beschermen tegen ongewenschte ophitsing, zoomede om volle bewegingsvrijheid te verleenen, opdat des te spoediger van vooruitgang sprake kan zijn. Deze nieuwe politiek zal natuurlijk de algemeene goedkeuring wegdragen en tot tevredenheid stemmen, als nu ook spoedig blijken mag, dat het der Regeering ernst is met hare beloften. *(Neratja)*.

Emigratie. Hetzelfde blad schrijft, dat dit het eenige middel is om tegemoet te komen aan het gebrek aan levensmiddelen, vooral aan rijst. De Javaansche kolonie in de kampongs levert het bewijs, dat de Javanen zich wel in de buitenbezittingen willen vestigen. Het bewijs is hierdoor ook geleverd, dat de landverhuizers meer welvaart genieten dan in hunne dessa's op Java en dat een Javaansche kolonie meer rijst kan verbouwen dan voor eigen gebruik noodig is. De schrijver geeft in overweging een *Centrale dienst voor kolonisatie* in te stellen, *kolonisatiebanken* op te richten en voor de emigratie propaganda te maken op alle 2e klas en dessascholen, ook op andere plaatsen, zoo mogelijk niet door het B.B. maar door B.O. en S.I.

Een Bindmiddel. Het gebruik van het Arabische letterschrift is volgens de *Neratja* één der bindmiddelen van den Islam in Malaysia en daarom zeer aan te bevelen. De spelling in het Latijnsch letterschrift is voor de verschillende talen verschillend, terwijl met de Arabische karakters geen vergissing mogelijk is in de uitspraak.

Verkeerde Privilegiën. Hetzelfde blad oefent felle kritiek uit op het toekennen aan de Inlandsche ambtenaren van privileges, welke feitelijk voor hen geen waarde hebben. Zij teren er op, verliezen de energie tot consolidatie van hun vermogen, terwijl zij na hunne pensionneering als parasieten van de maatschappij den tijd doorbrengen. Als het slechtste worden door den schrijver aangemerkt: de vrijstelling van belasting en heerendiensten, de erfopvolging, het forum privilegium. En belachelijk noemt hij het reglement op de verplichtingen, titels en rangen der regenten.

Nog meer Ellende. Het antwoord door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur in den Volksraad gegeven in zake de particuliere landerijen, wordt in de *Neratja* als een zwakheid der Regeering beschouwd wat betreft de regeling van de particuliere landerijen-kwestie. Met recht mag gevraagd worden: zullen de landheeren, nu zij hun macht en de zwakheid der Regeering kennen, niet met temeer gestrengheid tegen de opgezetenen optreden? En moeten dezen in afwachting van de teruggave der particuliere landerijen maar aldoor nog meer ellende te verduren hebben totdat......

Volksbibliotheken. In de *Neratja* is opgenomen een bericht namens de Commissie voor de Volkslectuur, dat reeds geruimen tijd besloten is tot de oprichting van volksbibliotheken, ook in de gewesten buiten Java en Madoera, maar dat de Europeesche oorlog verhinderd heeft de plannen ten uitvoer te brengen.

Industrialiseering? Naar aanleiding van de besprekingen in den Volksraad omtrent bevordering van de Inlandsche nijverheid en uitbreiding van den padi-aanplant en tweede gewassen tot bestrijding van den hongersnood, wordt in de Neratja aangeteekend, dat Jhr. van Reigersberg Versluys betoogd heeft, dat in de eerste plaats de Europeesche fabrieksnijverheid bevorderd moet worden en dat aan de Inlanders de gelegenheid gegeven moet worden zich op de fabrieken te bekwamen. Dit ligt geheel in de lijn der Hollanders, die ons steeds voor oogen gehouden hebben dat alle vooruitgang slechts geleidelijk geschieden kan. Maar zullen de Hollanders van zelf het veld ruimen, indien de Inlanders zelf fabrieken zullen oprichten? Of zullen zij, de Hollanders, met de Inlanders gaan concurreeren? En zullen de Inlanders dan over dezelfde eigenschappen kunnen beschikken om de Europeesche industrie te ondernemen? De Europeesche eigenschappen zijn gebaseerd op *onverzadelijkheid* en het levensdoel van de Europeanen is het verwerven in de eerste plaats van een groot vermogen. De levensbeschouwing van de Inlanders is daarentegen gebaseerd op *verrijking van het gemoed*. Zij vragen slechts voldoende middelen om te kunnen leven. De Westerling zoekt „fortuin", de Oosterling zoekt „eten." De schrijver acht het beter om den landbouw te bevorderen om naar behooren in het levensonderhoud te kunnen voorzien en eerst, wanneer er geen hongersnood dreigt, eerst dan kan er aan bevordering van de industrie gedacht worden, in de eerste plaats echter de reeds bestaande Inlandsche industrie.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ongeregeldheden in Tangerang. Hierover (zie ook vorig weekoverzicht) deelt de *Perniagan* alsnog de volgende bijzonderheden mede: Op den tweeden Zondagochtend omstreeks 10 uur kwamen ongeveer een paar honderd Inlanders, meerendeels afkomstig van het land Karawati, in het Chineesche kamp te Tangerang, waar zij een Chineesche toko binnendrongen voorgevende rijst te willen koopen. Ofschoon het den Chineeschen tokohouder al vreemd voorkwam, dat een paar honderd Inlanders en wel op Zondag, tegelijk rijst kwamen koopen, begon hij toch te verkoopen. Nauwelijks echter was hij met den verkoop begonnen, of de Inlanders begonnen meer en meer op te dringen en lang duurde het niet, of de belhamels sloegen over tot rampassen. Het geringe politiemachtje, dat Tangerang rijk is, werd te hulp geroepen, doch met het oog op de groote meerderheid van de belhamels, nam de politie niet anders dan een afwachtende houding aan, totdat de uit Batavia gerequireerde politioneele hulptroepen zouden zijn gearriveerd. Lang lieten dezen niet op zich wachten. Spoedig kwamen drie politie-auto's aangesnord, waarin, behalve de versterkingstroepen, ook gezeten waren de assistent-resident van der Meer en de hoofdcommissaris van politie van Rossem. Bij het zien van de eerste auto zette een groot deel van de belhamels het reeds op een loopen. Ten einde een „algeheel verloop" te voorkomen, werd oogenblikkelijk de pasar afgezet, alsmede de weg tegenover de woning van den controleur. Een twintigtal der belhamels, bij wie rijst gevonden was, werd in speciale bewaking genomen, teneinde een onderzoek te kunnen instellen, wie de eigenlijke opzetters van de beweging geweest zijn. Vermoed wordt, dat het de bekende S. I.-er Hassan geweest is, die reeds meer op zijn kerfstok moet hebben. De assistent-resident heeft hem toen tenminste uitdrukkelijk aan het verstand gebracht, dat indien ongeregeldheden mochten uitbreken, hij de eerste zou zijn, die achter slot en grendel zou worden gezet. En daarmede was feitelijk de geheele perkara afgeloopen.

Toen wij — alzoo de verslaggveer — op de „plaats des onheils" arriveerden, zaten alle rijsteters reeds gemoedelijk gehurkt langs beide kanten van den weg, geflankeerd door politieopzieners en agenten, terwijl ook eenige commissarissen de wacht hielden. Het verhoor der twintig „speciaal bewaakten" was in vollen gang. Veel leverde dit echter als gewoonlijk niet op. In totaal waren vijf zakken rijst (welke per slot van rekening nog buiten den maximum-prijs vielen ook) gerampast. Tegen drie uur vertrok de eerste politieauto reeds weder naar Batavia; de anderen zouden spoedig volgen. Alleen een twintigtal gewapende Inlandsche agenten te fiets, die juist op weg waren naar Tangerang, zouden ter versterking der Tangerangsche politie achterblijven, ten einde op eventualiteiten voorbereid te zijn. Momenteel echter was alles volkomen rustig en men dacht ook niet, dat de rust weder verstoord zou worden.

Het blad vernam verder over den toestand in Tangerang, dat in verband met het feit, dat op enkele plaatsen in de omstreken van genoemde plaats groepen Inlanders ten getale van tachtig tot honderd man bij de Chineesche landbouwers binnendrongen, zoogenaamd om padi te vragen, doch in werkelijkheid om padi op te eischen, eventueel te rampassen, de controleur van Tangerang politieversterking uit Batavia aanvroeg, om in de omstreken van Tangerang tot circa negen paal boven Tangerang te laten patrouilleeren, teneinde zoodoende rampaspartijen te voorkomen. Deze versterking werd bereids gezonden.

Sneevliet. De *Djawa Tengah*, hoewel over het algemeen zich niet kunnende vereenigen met het optreden van Sneevliet, keurt de beslissing der Regeering om hem het land uit te zetten af, daar deze handeling zwakheid beteekent en vrees verraadt voor de aanvallen van Sneevliet. Het verbanningsbesluit werkt daarbij als olie op het Indische bewegingsvuur. Alzoo de schrijver.

De *Warna Warta* verklaart, dat de vreugde in Indië verwekt door de intrekking van het verbanningsbesluit van *Soewardi Soeriadiningrat* aanmerkelijk getemperd is door het leedwezen veroorzaakt door de verbanning van Sneevliet. Zal de temperatuur van de S. I.-beweging zonder Sneevliet ook aanmerkelijk dalen? De schrijver durft dienaangaande geen voorspelling te doen.

Een Indisch Parlement. In laatstgenoemd blad is opgenomen een hoofdartikel van *Tjiptomangoen Koesoemo*, waarin deze een uitlegging geeft van de beteekenis van een Parlement voor Indië. Als het zoover gekomen is, schrijft hij, zullen wij zelf onze wetten maken. Ons belang brengt mede, dat deze wetten goed zullen zijn en dat ons land vooruit zal gaan. Nederland behoeft er zich niet mede te bemoeien, want al zijn de leden der Tweede Kamer ook nog zoo knap, van *onze* nooden en behoeften hebben zij geen verstand. Slechts het buitenlandsch beleid kan aan Nederland worden overgelaten. De schrijver acht een parlement van 500 leden noodig. Het kiesrecht daartoe dient te worden gegeven aan allen, die lezen en schrijven kunnen, ook aan de vrouwen.

Chung Hwa Hui. *

Op verzoek van de Chineezenvereeniging heeft de heer J. J. L. Duyvendak, lector in het Chineesch aan de Leidsche Universiteit, in Den Haag een lezing gehouden over: „De ontwaking van China".

In zijn openingsrede verklaarde de heer Oei Kiauw

* Van bevriende zijde werd ons het volgende verslag ter plaatsing toegezonden. Red.-Comm.

Pik, voorzitter van Chung Hwa Hui, o.m., dat het hem verheugt in den nieuwbenoemden lector een Chineezenkenner te kunnen begroeten, die juist door het diepe inzicht zijn object een warm hart toedraagt. **Zijne bereidwilligheid om voor Chung Hwa Hui gratis avondcursussen in het Kwan Hwa te geven, is immers blijk van die sympathie.**

De heer Duyvendak wees in zijn voordracht op het groote belang van deze beweging, die samenhangt met de ontwaking van het geheele Oosten. Hij gaf een kort overzicht van de oorzaken, die tot deze ontwaking hebben geleid en zette uiteen, hoe door de vernederingen, die China van de groote mogendheden te verduren heeft gehad, langzamerhand een nationaal besef is ontwaakt, dat begreep, dat hervormingen noodzakelijk waren, wilde men niet ten onder gaan.

Door deze hervormingen op administratief en technisch gebied ontstonden van zelf ingrijpende veranderingen in het geheele leven. Het hervormde onderwijs bracht een conflict tusschen de geesten, dat zich dikwijls op bijzonder pijnlijke wijze in het individueele leven toespitst.

Ofschoon enkele lichtzijden niet ontbreken, was spreker niet zeer optimistisch gestemd over de gevolgen van de ontwaking in China. Hij betreurde de ondiepe betweterij en de baatzucht van velen der jongeren, wees op de algemeene corruptie in het beheer, die de laatste jaren eerder toe dan af schijnt te nemen. Er zal nog veel moeten veranderen wil China een gelijkgerechtigde plaats naast de andere mogendheden innemen.

Een levendige gedachtenwisseling volgde op deze causerie, waaraan o.a. mej. A. Bouvy en Mr. P. H. Fromberg deelnamen.

Mr. P. H. Fromberg merkte op, dat wanneer twee uiteenloopende beschavingen op elkaar inwerken, gelijk thans in China plaats heeft, in den overgangstijd noodzakelijk uitwassen ontstaan. Hij legde den nadruk op één omstandigheid, die zijn optimisme rechtvaardigen kan en het beste voor China's toekomst mag doen hopen. Zij is deze: dat in China de idee der nationaliteit is doorgedrongen en heeft doorgewerkt. Met de groote boycott van Amerikaansche goederen in 1905, toen Amerika het tractaat omtrent de toelating van Chineezen unfair toepaste, en niet slechts „unskilled labourers'' weerde, maar ook anderen, buiten die categorie vallende, — werd dit bewezen. Dit ontwikkelde nationaliteitsgevoel zal ook China afhelpen van de vernedering der exterritorialiteit. Reeds in 1902 heeft Engeland bij het z.g. Mackay-tractaat aan China beloofd om dit recht te laten vervallen, indien China met op westersche leest geschoeide coden en een magistratuur gereed zal zijn. Amerika en Japan hebben dezelfde belofte afgelegd.

De coden zijn reeds òf afgekondigd òf liggen in ontwerp gereed. Wellicht zal het aan China gelukken reeds op de vredesconferentie de exterritorialiteitsrechten afgeschaft te krijgen en zal het als gelijkwaardige deel uitmaken van de communauté internationale, evenals met Japan is gebeurd.

Nadat de heer Duyvendak de verschillende debaters had beantwoord, sloot de voorzitter onder dankzegging de vergadering.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Dr. Schnee over O. Afrika.

De correspondent van de „N. R. Ct.'' te Berlijn heeft een onderhoud gehad met den pas in Europa teruggekeerden gouverneur van O. Afrika. Wij ontleenen 't volgende aan de mededeelingen van Dr. Schnee, die, zooals men weet, tot D. onderhandelaar ter vredesconferentie over koloniale kwesties is aangewezen.

De oud-gouverneur kwam met „temperament'' in verzet tegen de beschuldigingen van Br. zijde tegen 't D. bewind: De gruwelijke beweringen van bisschop Fr. Weston, van University Mission in Zanzibar noemde hij eenvoudig laster.

Als wij de inboorlingen inderdaad zoo slecht behandeld hadden, hoe zouden zij dan, vroeg hij, zoo roerend trouw gedurende den geheelen veldtocht aan D. gehangen hebben? Verreweg de meesten van de Askari's, die te Dares salam achter gebleven waren, hebben hardnekkig geweigerd zich door de Engelschen te laten aanwerven.

„Nu heeft de Times wel gezegd, dat wij de Askari's tot een kaste van krijgslieden hadden gemaakt, die zich hoog verheven voelde boven de overige stammen, en die zich dus uit eerzucht aan ons gehecht had. Maar deze verklaring past niet bij de feiten. Onze meeste Askari's zijn eerst gedurende den oorlog in militairen dienst gekomen. Bovendien hebben onze dragers, die zich toch geenszins tot een bevoorrechte kaste konden rekenen, zich niet minder trouw betoond. Ook de aanhankelijkheid en de zelfopoffering van onze boy's was steeds treffend. Dat dit alles zoo was, blijkt alleen al uit het feit, dat wij den strijd tot het einde hebben kunnen volhouden. Wij waren weinig blanken, en er was bijna geen toezicht op de convooien van dragers. Wij waren dus geheel afhankelijk van hun trouw. Hoe zouden wij ons overigens ook in onze omstandigheden hebben kunnen staande houden, als de inboorlingen ons niet allerwegen geholpen hadden? Dit alles duidt er niet op, dat wij hen slecht hebben behandeld. In dat geval komen zij immers gauw genoeg in opstand. De Portugeezen, die de bevolking inderdaad gruwelijk mishandelden, hebben voortdurend met oproer te kampen.''

„Wij hebben in de jaren, dat Oost-Afrika onder ons beheer is geweest, veel voor het land gedaan. Niemand zal dat kunnen bestrijden. Om te beginnen hebben wij er vrede gebracht en aan het oorlogvoeren van allen tegen allen een einde gemaakt. Dan hebben wij groot succes gehad bij het bestrijden der pokken en van de slaapziekte. Om de framboesia te genezen hebben wij groote hoeveelheden van het kostbare salvarsan verbruikt: van heinde en ver kwamen de inboorlingen toegestroomd, om zich daarmede te laten behandelen. Een zegen voor het land is onze bestrijding der runderpest geweest.

Ook hebben wij gestreden tegen uitbuiting, onderdrukking en slavernij. De slavernij onder de inboorlingen onderling hebben wij afgeschaft, op een kleine rest van patriarchale huisslavernij na, die wij, om een oeconomische catastrofe te vermijden, niet kortweg konden uitroeien, maar die wij geleidelijk uit de wereld hielpen. Wie na 1 Januari 1906 geboren is, is vanzelf vrij. Onze zending heeft barbaarsche zeden als bloedwraak en kindermoord bestreden. Wij hebben scholen opgericht, ook ambachtscholen en in den laatsten tijd zelfs handelsscholen.''

Dr. Schnee verdiepte zich toen even in de vraag, wie als waardigen plaatsvervanger zou zijn te beschouwen, om dan aldus te eindigen:

„Maar ik wil geen verwijten maken, slechts onzen goeden naam verdedigen en ons recht op onze Oost-Afrikaansche kolonie bepleiten. Ik verlang niet, dat men mij zoo maar gelooft. Wij verlangen slechts een onpartijdig onderzoek van deze dingen. Punt vijf van Wilson's program laat niet toe, ons onze koloniën te ontnemen. Men schijnt echter toch daaraan te denken, onder voorwendsel, dat wij ons door mishandeling der inboorlingen onwaardig hebben betoond nog langer koloniaal gebied te beheeren. Niemand kan ons echter het recht ontzeggen, vóór de beslissing een onderzoek te eischen. Wat zou er van de internationale rechtvaardigheid overblijven, als men ons op een eenzijdige beschuldiging zonder verhoor, veroordeelde?''

Vrijheidskampers in Persië.

In Juni 1908 deed Mohamed Ali Schah een poging om de opkomende vrijheidsbeweging in Persië te onderdrukken. Gesteund door Russische kanonnen dwong hij 't Teheransche parlement, nam de afgevaardigden gevangen en stelde er zijn aanhangers voor in de plaats. Slechts een jaar kon hij de zoo verkregen staat van zaken beheerschen. In 1909 rukten vrijscharen onder Sepehdar van 't Kaspische meer tegen Teheran op, uit 't zuiden kwamen de Bachtianen onder Serdar Assad. De Schah moest naar Rusland vluchten. Een regentschap nam de regeering over.

Sepehdar nam met de leiders der Bachtianen de teugels in handen. Zij hadden hunne volgelingen echter niet genoeg in de hand. Vooral de benden, die Sepehdar had meegebracht, gingen tot plundering over. Zij schoten op menschen alsof dat een gewone zaak was. Zij legden de hand op winkels en nestelden zich in uitgezochte woningen.

Begin Augustus 1910 ging de regeering tot krasse maatregelen over. Niemand, buiten de regeeringstroepen en de gendarmerie, mocht wapens dragen. De vrijheidskampers verschansten zich toen in 't Atabeg-park bij 't paleis van den rijkskanselier. Hun werd een ultimatum van 24 uren gesteld.

Voordat dit ultimatum verstreek, begaf de Russische gezant zich in 't centraal telefoonstation te Teheran en bleef doorloopend in voeling met den bevelhebber der R. troepen in Kaswin. R. agenten spoorden de vrijheidskampers tot volharden aan, doch tevens de regeeringstroepen tot aangrijpen. Zoo althans deelt Hadi-oel-Woesera mede in de Februari-aflevering van „der NeueOrient''. Ter plaatse was ook de Engelsche attaché militaire en kwamen de Duitsche en de Italiaansche gezanten.

De D. gezant bood beiderzijds bemiddeling aan, die tot een aan beide partijen welkome oplossing beloofde te leiden. Maar dat ging tegen de Russ. bedoeling in, men deed 't geloof ontstaan aan een poging tot verraad, munitie werd verstrekt, een schot viel, weldra was een straatgevecht in vollen gang. Intusschen rukte de ontboden R. troepenmacht naar Teheran op.

Vooral door 't optreden van de Perzische mitrailleurafdeeling onder leiding van den Duitschen Max Haase, verkregen de regeeringstroepen tijdig de overhand. De R. troepen braken hun opmarsch af.

Zoo eindigde wat de schrijver een „Spartakusputsch'' in 1910 noemt. De rust werd ook in 't overige gedeelte van Persië verzekerd.

Egyptische leiders.

De vier Egyptische leiders der beweging, die onlangs tot groote ongeregeldheden leidde, over wier optreden wij 2 weken geleden eenige mededeelingen gaven en die tijdens de afwezigheid van generaal Allenby naar Malta werden verbannen, zijn nu op last van dien bevelhebber weer vrij gelaten. Dit heeft in Kaïro tot vreugdedemonstratiën aanleiding gegeven. Tevens bereiken ons echter berichten van nieuwe uitingen van ernstige beroering.

De Nieuwe Hebriden.

Naar verluidt zou de Vredesconferentie ook een einde maken aan den tweeslachtigen toestand waarin de Nieuwe Hebriden, door 't Fransch—Britsche condominium is gebracht. De gedeelde heerschappij heeft niemand voldaan, de sympathieën schijnen er meer naar

de Fr. dan naar de Eng. zijde over te hellen, la Dépêche Coloniale van 21 Maart geeft cijfers, welke de meerdere aanspraken, die Fr. ook op andere wijze zou kunnen bijbrengen, uitdrukken.

De algemeene handel ging in 1905 de 687.000 fr. niet te boven; vijf jaren later was hij tot 1.500.000 fr. gestegen. In 1913 overtrof hij de 2.150.000 fr. De oorlog heeft de toename van uitvoer en invoer niet belet. 1914 wees 4.744.000 fr. aan, 1917 kwam tot ruim 7.686.000 fr.

Van dit laatste cijfer kwam 4.638.000 fr. aan den uitvoer, en ongeveer 3.000.000 fr. aan den invoer. Verdeeld over de twee voogden kreeg:

de Fransche handel:

uitvoer	fr.	3.885.281
invoer	,,	2.060.368
totaal	fr.	5.445.649

de Britsche handel:

uitvoer	fr.	1.253.222
invoer	,,	937.872
totaal	fr.	2.191.0.94

De herten in Nieuw-Caledonië.

Als de reis niet zoo lang was zou de jacht in Nieuw Caledonië aan vele jagers een dorado aanbieden. De bevolking, die veel overlast ondervindt van de talrijke hertenkudden zou hun nog dankbaar zijn ook. De plantages en weilanden hebben vaak veel te lijden van de herten, die er toch eerst in 1880 zijn ingevoerd. 't Is ongeveer dezelfde geschiedenis als die van den invoer van eenige konijnen in Australië, die zich daar ook tot een plaag voor eenige streken hebben vermenigvuldigd.

Bij goed georganiseerde exploitatie van de hertenopbrengst zou een stelselmatig opgezette jacht vermoedelijk loonend kunnen worden. 't Vleesch is voor conserven zeer geschikt en zou dus kunnen worden uitgevoerd. De huid kan nuttig gebruik vinden, zij wordt o.a. in Japan reeds gebezigd voor sandalen. Het aantal uitgevoerde huiden bedroeg in de laatste jaren gemiddeld een 1000 tal, dit is echter veel hooger op te voeren. De jeugd in Caledonië beoefent de jacht wel als een prettige sport; zoo kan men in Nouméa Zondags een gezelschap met een 20 à 30 tal herten zien thuis komen. Maar dat helpt niet om een einde aan de plaag te maken.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Berichten van den Sint-Claverbond.

Pastoor G. Jonckbloet opent de eerste afl. van jaarg. 1919 der ,,Berichten'' met eene levensbeschrijving van den eerwaarden pater Arnold van der Velden S. J., die in Dec. des vorigen jaars tengevolge van de Spaansche ziekte te Larantoeka (eiland Flores) is overleden. Het is schokkend te vernemen dat behalve deze geestelijke, nog binnen weinig dagen tijds aan dezelfde ziekte en op dezelfde plaats bezweken de pastoors Baack en Karsten en broeder Meekes, waarmede de R. K. Missie aldaar geheel is uitgestorven. [1] — Pr. M. Timmers brengt het 300-jarig bestaan van Batavia, op 30 Mei a.s., in herinnering. — Onder het opschrift ,,Praatjes over Djokja'' schrijft Fr. P. Sträter S. J., over den stand van het katholicisme te dier plaatse. — Br. P. Been S. J., vertelt een en ander over de wijze waarop inlanders de geneeskunde beoefenen. — Vervolgens zijn drie Christen-Javanen, Linus Sardal, Adrianus Djajoes en Aloysius Soekiman, aan het woord over de bekeering van Java. — Pr. M. Timmers schrijft over vermakelijke opschriften boven Chineesche toko's, zoo las hij bijv. op het naambord van den Chinees King Hoey, diens vak aangeduid door ,,Bang Ket Bakir'', enz. — Eindelijk bevat dit Nr. nog o.m. een In memoriam. Pastoor Bernardus Josephus Mutsaers S. J., (overleden 30 Sept. 1918 te Moentilan) geschreven ,,door een missionaris op Java''.

De Indische Mercuur. No. 15.

Telegrammen uit Ned.-Indië maken in den laatsten tijd nog al eens melding van een vrij nieuwe plaag in de koffiecultuur, die hier en daar in West-Java een betrekkelijk ernstig karakter schijnt aan te nemen. De plaag wordt veroorzaakt door een zeer klein zwart kevertje, Stephanoderes hampei, gewoonlijk b o e b o e k genoemd; dit kevertje leeft uitsluitend in de koffiebes, waardoor groote schade wordt veroorzaakt. Dr. L. P. de Bussy wijdt er een artikel aan, naar gegevens, verzameld door Dr. Roepke. — Overigens bevat bovengenoemd Ind. Merc. Nr. o.m. de gewone wekelijksche rubrieken: De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. — Kleine mededeelingen, enz.

Ontdekking van mineralen op de Molukken-eilanden.

De voorspellingen van ir. E. C. Abendanon, de ontdekker van de belangrijke delfstof-afzettingen (ijzer-, nikkel- en chroom-ertsen) in Midden-Celebes, worden blijkbaar meer en meer bewaarheid.

Nu weer schreef de correspondent van de N. Soerab. Crt. aan zijn blad (zie Ind. Merc. van 11 dezer, bl. 262):

Onlangs heeft op Ternate gedurende eenige dagen het gouvernementsvaartuig ,,Edi'' op de ree gelegen. Naar deze correspondent vernam, is deze boot ter beschikking gesteld van een ingenieur van het mijnbouwkundig onderzoek. Op verscheidene eilanden van de Batjangroep moeten mineralen van waarde voorkomen; op het eiland zelf o.a. goud, bruinkool en steenkool; op die der Obi-groep nikkel-ijzer, goud en zelfs diamant.

Een inlander van het eiland Obi-besar toonde een stuk goudhoudend erts, dat hij op het eiland had gevonden en ook wat aarde van blauwachtige kleur. Hij vertelde dat een groot gedeelte van het Zuiderstrand en meer landwaarts op genoemd eiland uit blauwachtige aarde bestaat; de rivier, die door dat land stroomt, voert goudstof mee; dus de kans dat zich daar diamant bevindt, is niet buitengesloten. Er moeten bepaald schitterende opalen en fraaie robijnen voorkomen, evenals een heuvel, geheel bestaande uit bergkristal. Een onderzoek naar deze rijkdommen en de waardebepaling van ontginning is dus wel op zijn plaats.

De Indische Gids, April 1919.

De hr. M. Joustra opent met een artikel ,,Volksonderwijs'' en ,,Volks''-onderwijs in Ned.-Indië, welk onderwerp aanvankelijk bestemd was als prae-advies voor het in 1918 uitgestelde 2e Koloniaal-Onderwijscongres. — De hr. E. L. K. Schmülling geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over ,,De Indische landbouwstatistiek, hoe zij was en hoe zij worden moet''. — Mr. J. M. Abendanon publiceert het slot zijner artikelenreeks over den Britsch-Indischen regeeringsvorm. — De studie van wijlen den hr. M. van Geuns: Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols, wordt voortgezet. — De hr. S. Kalff besluit de rij der zgn. hoofdartikelen met een vlot geschreven stuk: ,,Een doode Indische taal'', waarin men kennis maakt met tal van verhollandste Maleische en ook Portugeesche woorden, meest alle sedert den Compagniestrijd in gebruik. De rubriek Varia bevat o.a.: Installatie van de commisie tot herziening van de grondslagen der Staatsinrichting van Ned.-Indië te Weltevreden. — Het Java-Instituut. — De inlandsche militie. — De Regeering en de S. I. — Overigens de gewone rubrieken: Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie (de radio-telegrafische verbinding met Ned.-Indië). — Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Indische en Hollandsche schelpenkabinetten.

Een eigenaardige liefhebberij onzer voorouders bestond hierin, dat ze verzamelingen aanlegden (kabinetten) van allerlei, voornamelijk uit de Indische zeeën, afkomstige zeegewassen en schelpen. Wat tegenwoordig op dit gebied aan musea van natuurlijke historie wordt geschonken of overgedaan, was in den Compagniestijd de trots van vele particulieren uit de hoogere standen. Een dominé Valentijn, een burgemeester Nicolaas Witsen, om van andere bekende verzamelaars uit dien tijd niet te spreken, verlustigden zich in het bekijken hunner ,,zeehorenkens'', welke zij de meest zonderlinge namen gaven.

Aan dit onderwerp wijdt de heer S. Kalff een causerie in de jongste afl. van het Tijdschr. voor Geschiedenis-, Land- en Volkenkunde.

Indisch Genootschap.

In druk is verschenen het verslag der vergadering van 25 Febr. 1919, waarin de voordracht van Dr. J. W. Gunning (met gedachtenwisseling) over ,,algemeen volksonderwijs in Indië''.

Indologenblad.

In het Nr. van 10 dezer vonden we een ingezonden schrijven van T., waarin deze aanspoort tot toetreding tot de kwijnende studenten-afdeeling van ,,Oost- en West'' te Leiden, mede uit overweging dat het Koloniaal Weekblad ,,voor hen die niet den tijd kunnen vinden om de enorme koloniale literatuur welke geregeld verschijnt, door te werken van veel nut en gemak'' is.

Overigens geeft dit Nr. van het Indologenblad, dat blijkbaar te kampen heeft met de enorme stijging der papierprijzen en vooral ook der drukloonen, geen aanleiding tot bespreking.

Teysmannia.

Uit den inhoud van afl. 12, jaarg. 1918: Maan en regenval, door W. van Bemmelen. — Tarwecultuur in Indië, door L. Koch. — Arachnis (een orchideeënsoort), door H. J. Wigman Jr. (met ill.) — Xanthorrhoea (grassoort), door H. J. Wigman (met ill.) — Hoeveelheid zaaizaad voor groententeelt, door K. van der Veer. — Boekbespreking (W. M. van Helten: Gids voor de bezoekers van den Cultuurtuin, door W. G. B.). — Sprokkelingen op landbouwgebied (Een stamziekte in de thee. — Bestrijding van theemijten. — De suikercultuur en de inlandsche landbouw. Enz.).

Locale Belangen.

In de 15 Febr. afl. van het orgaan der Vereeniging voor Locale Belangen, besluit de hr. W. Ch. Meyroos zijn beschouwingen, een schema bevattend voor een federaal bewind in Indië.

Mededeeling No. 30 (bijlage van genoemd orgaan) bevat de besprekingen welke gehouden zijn ter gelegenheid van het achtste Decentralisatiecongres (tweede dag, 20 Mei 1918). Inleiders: Raden Sastro Widjono met het onderwerp: De vertegenwoordiging der inlanders in verband met de decentralisatie in het algemeen en den Volksraad in het bijzonder, en Mr. Dr. W. G. M. Schü-

[1] Men zie ook het droevig verhaal dezer tragische gebeurtenissen door een ooggetuige in ,,De Java-Post'' van 7 Febr. j.l.

mann met „De beteekenis van den Volksraad voor de decentralisatie.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van de Januari-afl.: De uitbreiding der rechtsmacht van het Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië, door Mr. P. A. F. Blom. — De wetenschap bij den troep en beoordeeling van officieren, door A. M. W. van Renesse; met Antwoord, door K. F. E. Gerth van Wijk. — Naar aanleiding van „Samenstelling en bewapening der artillerie van ons toekomstig veldleger door Ch. Kiès", door D. Schulman. — Vergelijking tusschen de sterftecijfers bij het Ned.-Ind. leger in de jaren 1863 en 1914. — Het voorstel tot invoering van dienstplicht onder de inheemsche bevolking dezer gewesten.

Weekblad voor Indië.

No. 44 bevat het uit het Alg. Landb. Weekbl. overgenomen portret van den hr. T. Ostolander met de bijschriften, welke verschillende zijner vrienden en vereerders geleverd hebben, ter gelegenheid van diens 65sten verjaardag. — Verder beschrijft Ch. B. in hetzelfde Nr. de talrijke overblijfselen van vroegere vorstenverblijven en forten uit den Compagniestijd, verduidelijkt door illustraties van eenige dier ruïnes.

In No. 45 geeft de redacteur J. Koning het portret en levensbijzonderheden van den nieuwen resident van Soerabaia, den hr. F. L. Broekveldt.

In- en Uitvoer.

No. 15 van dit weekblad bevat een inleiding tot volgende beschouwingen van Th. v. d. C., over „onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919"; een zeer lezenswaardig stuk, deze inleiding.

Catalogus van 's Rijks-Ethnographisch Museum.

Van deze zoo hoogstbelangrijke publicatie, standaardwerk van groote wetenschappelijke waarde, zijn wederom (bij E. J. Brill te Leiden) twee deelen verschenen, n.l.: deel XII, Zuid-Sumatra, bewerkt door wijlen H. W. Fischer, in leven conservator aan 's Rijks Ethn. Museum; en

deel XIII, Java (derde gedeelte: kunst en nijverheid, wajangspel), bewerkt door den directeur dr. H. H. Juynboll.

Een Duitsche vertaling met dezelfde platen die aan de Hollandsche uitgave zijn toegevoegd, heeft gelijkertijd het licht gezien.

De Tropische Natuur.

De Febr. afl. bevat de volgende (geïllustreerde) bijdragen: In het oerbosch van den Ophir, door Edw. Jacobson. — Een vijand van den ramboetan (de lanspuntpluimstaart = rupssoort), door S. Leefmans. — Een tocht naar het Karang-gebergte, door J. Beumée.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 2. Wajang, door Sosro Sawarno (wordt vervolgd). — Palembang, een gewest in opkomst. II. Het hellingland, scheepvaart, inlandsche landbouw, door C. Lekkerkerker. — Tournée Laboean—Bilik—Koealoe—Tandjoeng—Pasir—Marbau—Laboean—Bilik, door F. Keuchenius—Houbolt.

Koloniaal Tijdschrift.

De April-afl. heeft den navolgenden inhoud: „Vermoedelijk binnen niet al te langen tijd", door Gonggrijp Sr. (schr. dringt aan op spoedige regeling betreffende de toekenning van landspensioen aan de de naaste betrekkingen van in en door den dienst omgekomen ambtenaren in Indië). — Rouwen, door J. F. Snelleman, (aanvulling van een eenige jaren geleden verschenen artikel over rouwgebruiken in den Ind. Archipel). — Dari hal Parsihoedamdam, door N. Surman Loemban Sobing (mededeelingen van Bataksche zijde over de Parsihoedamdambeweging, met opmerkingen van E. Gobée.) — Comptabiliteits-ambtenaren in 1816, door S. Kalff. — Het woningvraagstuk in Nederlandsch-Indië, door P. Westra (slot). — De Sarekat Islam en hare beteekenis voor den bestuursambtenaar (slot), door J. Th. Petrus Blumberger. — Koloniale literatuur, door G. de la Valette. — Kroniek (De Indische begrooting in de Tweede Kamer. — De inkrimping van den suikerrietaanplant), door Tertius. — Persoverzicht (A. De inlandsche pers. B. de Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

De Amsterdammer.

Ds hr. C. Lekkerkerker geeft in de „Groene" Amsterdammer (Nos. van 8, 15, 22 en 29 Maart) een reeks artikelen over democratie en hare toepassing op de inlandsche maatschappij in Ned.-Indië.

Mededeelingen.

Van de Indische Vereeniging:

AFSCHEIDSBIJEENKOMST, aangeboden aan repatrieerende landgenooten op *Zaterdag 19 April 1919*, des avond 8 uur in café „Hollandais", Groenmarkt, Den Haag.

HET BESTUUR.

Thorbeckestraat 16, Leiden.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Als een blijk van waardeering voor hetgeen *Mevr. ten Bosch—Bosscher* gedurende vele jaren voor de hier te lande vertoevende, in nood verkerende Indische bedienden gedaan, is H.Ed. het *Eere-Voorzitterschap van de Commissie van Toezicht op het Beheer van het „Tehuis voor Inlanders"* aangeboden, welke benoeming door Mevrouw ten Bosch-Bosscher is aanvaard.

De officieele opening van het Tehuis is bepaald op 3 Mei a.s.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

VERGADERING van het Hoofdbestuur op *Zaterdag 26 April 1919*, om 2 uur n.m., in het gebouw Laan van Meerdervoort 187, den Haag.

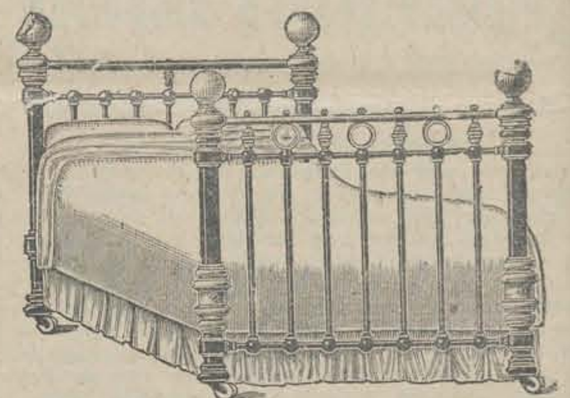
Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 21 Nov. 1918 No. 47).
2. Voordracht aan de a.s. Algemeene vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden van de leden:
C. R. Bakhuizen van den Brink (Voorzitter),
E. F. Grooss (Secretaris-Penningmeester),
H. J. Raedt van Oldenbarnevelt (Plv. idem),
C. F. Lekkerkerker (Studenten-afdeeling Leiden),
Z. G. P. Marcella (Rotterdam),
Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht)
De heer Lekkerkerker en mevrouw van Oeveren hebben zich niet herkiesbaar gesteld.
Candidaten van de Afdeelingen:
Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink. 2. L. A. Bakhuis.
Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Groos. 2. J. A. Soetens.
Plv. idem: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt. 2. O. de Bordes.
Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella. 2. A. Veder.
Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt. 2. H. Somermeyer.
Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra. 2. H. Fabriek.
3. Vaststelling van datum en plaats van de a.s. Algemeene Vergadering.
4. Rekening en verantwoording van den Penningmeester en bespreking van den financieelen toestand der vereeniging.
5. Behandeling van de motie Vermeer. (In de nota van het Dagelijksch Bestuur — opgenomen in het K. W. van 10 Oct. 1918 No. 41 — is de navolgende wijziging gebracht: Aan den zin „Dit pogen echter moet niet gepaard gaan met een verwijt aan het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan belangstelling, welke leidt tot een verwijdering tusschen Indië en Nederland", 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, is toegevoegd de zinsnede: „zooals naar onze meening ook niet rechtstreeks in de bedoeling van den heer Vermeer gelegen heeft.")
6. Bespreking van het programma der Propaganda-Commissie.
7. Bespreking van een voorstel van de afdeeling 's-Gravenhage voor het uitschrijven van een prijsvraag.
8. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie.
Mr. W. J. Muller, Leiden	f 2.50
Mevrouw Cohen Stuart-Abendanon, Delft	„ 2.50
J. F. H. Kuyk, Leeuwarden	„ 2.50
J. A. Quist, Nijmegen	„ 2.50
J. C. Quist, Nijmegen	„ 2.50
L. Kop, Nijmegen	„ 2.50
Mej. A. Cannegieter, Utrecht	„ 2.50
Chev. I. J. H. P. le Cocq d'Armandville, Leiden	„ 2.50
H. W. Dubbeldam, Gorinchem	„ 2.50
R. M. van Dulken, Leiden	„ 2.50
J. Ph. Duyvendak, Leiden	„ 2.50
H. J. Friedericq, Leiden	„ 2.50
H. E. Haak, Leiden	„ 2.50
C. M. Hoogenboom, Leiden	„ 2.50
J. L. Huisken, Leiden	„ 2.50
W. Huson, Leiden	„ 2.50
Kapitein Klaassen, Leiden	„ 2.50
N. Koers, Noordwijk a. Zee	„ 2.50
J. J. Mendelaar, Arnhem	„ 2.50
W. J. v. d. Moosdijk, Leiden	„ 2.50
J. A. Ochtman, Leiden	„ 2.50
J. A. M. Plasmans, Leiden	„ 2.50
P. Reinking, Leiden	„ 2.50
J. Roorda, Leiden	„ 2.50
K. J. van Wijngaarden, Leiden	„ 2.50
H. M. N. Moorrees, Apeldoorn	„ 2.50
Mevr. de wed. J. P. Rambaldo di Callalto-Tobias, Apeldoorn	„ 2.50
J. C. van Schermbeek, Teteringen	„ 2.50
P. de Bruin, Heemstede	„ 2.50
Mevrouw Vroowijk, Haarlem	„ 2.50
W. C. Burger, den Haag	„ 2.50
W. Ph. Coolhaas, Leiden	„ 2.50
J. Geway, den Haag	„ 2.50
W. F. A. Hakker, Leiden	„ 2.50
D. J. van Hunnik, Leiden	„ 2.50
Winkler Prins, Leiden	„ 2.50
P. L. Fabriek, Bussum	„ 3.—
J. G. F. Pelger, den Haag	„ 5.—
Mevr. de Wed. C. J. van der Kemp-van der Gon Netscher, Ginneken	„ 2.50
Mevrouw C. Ouwerkerk-Baak, Teteringen	„ 2.50

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.

S. TAGOR, Inh. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 17. Donderdag 24 April 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INDISCHE VEREENIGING.

(Afscheidsbijeenkomst).

De Indische Vereeniging heeft voor de vertrekkende Indonesiërs een afscheidsvergadering gehouden, welke ook door genoodigden werd bijgewoond. De heer *Goenawan Mangoenkoesoemo*, voorzitter, sprak allereerst den heer *Dr. Ratu Langie* toe en wees er op, dat deze Indonesiër de eer van het vaderland op uitnemende wijze hoog heeft weten te houden. In Holland gekomen met middelbaar vakkennis, liet hij zich voor de universitaire studie inschrijven. Holland, dat aan een Britsch-Indiër gelegenheid bood naar den doctoralen graad te dingen, verbood den Indonesiër aan een zijner universiteiten te promoveeren. En zoo moest Ratu Langie naar het gastvrije Zwitserland vertrekken, om daar in korten tijd den graad van doctor in de Wis- en Natuurkunde *cum laude* te behalen. Niet zonder strijd heeft hij het nu kunnen verkrijgen, dat hij als leeraar wordt uitgezonden. Spr. dankte dr. Ratu Langie voor de wijze, waarop hij in het Buitenland den naam *Indonesië* onder de in Europa studeerende Aziaten bekend heeft gemaakt. Als oprichter van de *Société Asiatique* heeft hij zijn landgenooten een grooten dienst bewezen.

Verder wijdde spr. ook hartelijke woorden aan de echtgenoote van den heer Ratu Langie, de arts, dr. *Suze Ratu Langie—Houtman*, die, kort na haar echtgenoot, in Holland is gepromoveerd. Spr. hoopte, dat het echtpaar Ratu Langie welbehouden den Nederlandschen bodem terug zal zien en aldaar nuttig voor het Indonesische volk werkzaam zal zijn.

Aan de beurt kwam toen de heer *mr. Gondowinoto*, de eerste Indonesiër, die in de rechten is gepromoveerd. Daarna sprak de voorzitter ook den heer ir. *Notodiningrat* toe, den eersten Indonesischen ingenieur; die beiden hebben bewezen, dat de Indonesiërs rijp zijn voor een unversitaire studie.

Ten slotte sprak de voorzitter tot den heer *Soewardi Surya Ningrat* en diens echtgenoote, die beiden zeer veel hebben gedaan voor de Indonesische kolonie in Nederland. „Eerst na jouw vertrek, Soewardi," — aldus spr. — „zullen wij beseffen, hoeveel wij allen jou en je vrouw zijn verschuldigd."

Spr. vond daarbij gelegenheid in het kort den levensloop van den heer Surya Ningrat in herinnering te brengen en besprak meteen de Indisch-nationale beweging, waarin Soewardi een belangrijke rol heeft gespeeld. Als politieke propagandist heeft Soewardi in Holland niet stil gezeten. Niet alleen in de Indische Vereeniging, maar ook daarbuiten was hij steeds klaar om voor de belangen van den Indisch-nationalen strijd op te komen. Aanvankelijk miskend, werd hij later door de professoren uitgenoodigd, om de Nederlandsche studenten in het universiteitsgebouw toe te spreken en duidelijk te maken, wat de Indische nationalisten in hun hart verbergen.

Buiten de politiek is Soewardi met zijn vrouw het echtpaar, dat steeds er op uit is, het eentonige leven der Indonesiërs hier te veraangenamen. Hun kleine woning is in den waren zin des woords een *sociëteit*, ondanks het gebrek dat het echtpaar Soewardi in den crisistijd in Holland heeft moeten lijden. Namens alle landgenooten dankte spr. Soewardi en diens vrouw voor alles, wat ze hebben gedaan.

Na de pauze hebben eenige der aanwezigen hartelijke woorden tot de vertrekkenden gesproken, zoo o.a. de heer *Bakhuizen van den Brink* namens de vereeniging „Oost en West"; de heer *Hietink*, de voorzitter van „Chung Hwa Hui", eenige Indonesiërs en een Indoloog. Daarna spraken nog de vertrekkenden zelf, die voor de bewezen eer dankten.

Ten slotte sprak weer de heer *Goenawan Mangoenkoesoemo*, voorzitter, maar nu om den heer Soewardi *als banneling* te herdenken. De geheele geschiedenis dier verbanning werd gememoreerd. „Het Geval-Soewardi" van mr. Fromberg werd ter sprake gebracht, evenals het feit, dat Soewardi — in tegenstelling met dr. Tjipto in 1914 — met zijn gezin thans als passagier der 3e klasse, als „behoeftige", naar het vaderland wordt teruggezonden en nu juist, terwijl de Regeering de ambtenaren vrij laat, hetzij over Amerika dan wel via Suez te reizen.

Spr. eindigde met de voorlezing van een motie van het bestuur der „Indische Vereeniging", die als volgt luidt:

„Het Bestuur der „Indische Vereeniging",

betreurt het feit, dat de Regeering Soewardi heeft gemaakt tot een behoeftig man;

acht het billijk en meer in overeenstemming met menschelijkheid en recht, indien zij hem en zijn gezin voor den overtocht een meer passende passage had aangeboden;

verklaart zijn sympathie te betuigen met hetgeen Soewardi in Nederland in het belang van de Indische beweging heeft verricht."

Een hartelijk applaus volgde, waarop de vergadering officieel werd gesloten en de aanwezigen tot een gezellig samenzijn overgingen.

Uit Indische Brieven.

De Clerkx's Gids voor Huisonderricht.

„Wij zijn nu verzeild in een „gat", waar voor onzen jongen zelfs geen school is. Iederen dag van half acht tot elf uur geef is zelf hem les volgens de Clerkx's-methode. Ik zag ontzettend en ontzettend tegen dat lesgeven op, maar 't valt erg mee, en de methode wekt den lust op bij moeder en kind. Ons ventje was de no. 1003de leerling, en na hem zijn er al heel wat bij gekomen. Er is ook maar één roep over. 't Is een ware uitkomst voor ouders op kleine, afgelegen plaatsen. Ik zond met de laatste post juist zijn proefwerk op, 1e leerjaar, 3de kwartaal, ik ben nu benieuwd te hooren hoe ze 't gekeurd hebben."

Van een zending Ananassen uit Banka.

„De beide ananassen heb ik in orde ontvangen. Kolossaal, wat een reuzen waren dat! En dan kunnen ze nog grooter worden, zeg je? De door jou gezonden vruchten wogen 8½ en 7 pond, een respectabel gewicht dus! Men heeft in mijne omgeving nooit zoo iets gezien. Na eenige dagen te pronk te zijn gesteld, werden zij geschild. In minder dan geen tijd was de schotel, waar de geschilde ananas op lag, nagenoeg met sap gevuld. Wat een sappigheid! De smaak zelf was verrukkelijk, heelemaal niet flauw. Zeer zoet zelfs vond ik die, ondanks de vrucht overrijp was. Zoowel van de grootste als van de kleinere werden eenige potten gelei gemaakt. Heerlijk!"

Plannen bij den Gemeenteraad te Bandoeng.

„Eenige maanden geleden benoemde de Gemeenteraad van Bandoeng een commissie, bestaande uit de heeren Van der Leij, hoofdingenieur bij den dienst van waterkracht en electriciteit, van Schaik, hoofdingenieur en chef van de werkplaatsen bij den dienst der Staatsspoorwegen, Fischer, bouwkundige, Meetjans, directeur der gemeentewerken, en J. Z. van Dijck, die door de commissie tot haren secretaris verkozen werd. Deze commissie had in opdracht, voorstellen te doen voor de oprichting van een eenvoudige ambachtsschool voor Inlanders te Bandoeng. Deze, met subsidie van de Regeering tot stand te brengen Gemeente-inrichting wil beoogen de vorming van goed onderlegde werklieden, geen teekenaars of opzichters, maar degelijke timmerlieden, smeden, bankwerkers, draaiers en metselaars. De praktijk van het moderne handwerk zal alleen dien steun van de theoretische vakken verkrijgen, welke absoluut onmisbaar zijn.

„Wij hopen, binnen niet langen tijd, nader van die voorstellen en de resultaten ervan te vernemen."

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Volksraad-mijmeringen.

Voor den V-correspondent van het *Soer. Hbld.* is de beteekenis van den Volksraad vooral gelegen in het feit, dat de regeering onder den druk der omstandigheden en der publieke opinie een steeds grooter deel van haar geheimzinnigheid zal moeten prijsgeven en haar hooghartig middeleeuwsch standpunt zal moeten verlaten.

Zoo is de memorie van antwoord op de begrooting „uitgegroeid tot een verzameling regeeringspublicaties, oneindig veel waardevoller dan alles, wat reeds in de afdeelingen is gezegd en vermoedelijk nog gezegd zal worden bij de openbare behandeling der begrooting."

Van het regeeringsbeleid-zelf wordt bitter weinig verteld; iets meer wordt losgelaten over de ophanden zijnde bestuurshervorming, waarvan de hoofdrichting zal zijn, scheiding tusschen Eur. en Inl. bestuur, aan welk laatste zooveel mogelijk zal worden overgelaten.

Voorts is het de bedoeling op Java naast de te vormen dessa- en regentschapsraden adviseerende afdeelingsraden in te stellen. En geleidelijk in den geheelen archipel provincies of gouvernementen als organen van zelfbestuur.

Boven de organen van zelfbestuur blijft de Centrale Regeering gehandhaafd, waarin de inheemsche bevolking een steeds toenemend aandeel zal ontvangen en wier hoofd verantwoordelijk zal blijven voor zijn beleid.

Aangaande het in hechtenis nemen van eenige dessahoofden te W o n o s o b o, waaromtrent medegedeeld was, dat dit geschied zou zijn op grond van de omstandigheid, dat de bevolking nalatig bleef in het aanzuiveren van haar schuld aan de afdeelingsbank, verklaart de Reg., dat bedoelde dessahoofden in preventieve hechtenis gesteld werden, verdacht van oplichting. Omtrent de toestanden in het Kedirische is een onderzoek door de Reg. ingesteld en hoewel de Regeering in het algemeen bezwaar heeft tegen openbaarmaking van ambtelijke verslagen, welke aan haar zijn uitgebracht in aangelegenheden, welke niet zijn van zuiver zakelijken aard, zal de Volksraad toch volledig worden ingelicht, zoodra het onderzoek beëindigd is.

Wanneer de regeering volhardt bij deze houding, zal ze nooit licht kunnen brengen in welke kwestie ook, omdat in Indië z a k e n en p e r s o n e n steeds ten nauwste samenhangen.

De Engelsche regeering schuwt het publiceeren van ambtelijke rapporten niet, ook al zijn die publicaties nog zoo onaangenaam voor enkele hooge personen in den lande.

Over de toestanden in het Kedirische en de beschuldigingen aan het adres van de Handelsvereeniging Amsterdam zegt de regeering dingen, die velen leiders hard in de ooren zullen klinken.

„Een onderneming is slechts dan goed beheerd, wanneer zij onder de op- en omwonende bevolking behoorlijke levensomstandigheden weet te scheppen en een goede verstandhouding tusschen de bevolking en haar personeel weet te bewaren. Vermag zij dit niet, dan kan haar arbeid op den duur niet vruchtbaar zijn.

Anderzijds is het duidelijk, dat geen onderneming bereid zal wezen tot het geringste vrijwillig offer, wanneer haar eigendom wordt geroofd of vernield door een bevolking, die door haar achterlijkheid al te toegankelijk is voor opruiing tot brandstichting en diefstal."

Van belang is het antwoord van de regeering aan den S. I., die in de afdeelingen aangekondigd heeft, den strijd te zullen aanbinden tegen „het systeem van de suikerindustrie."

Nadat de regeering, die deze woorden niet recht begrijpt, verzocht heeft aan den S. I. zich nader te verklaren, gaat de memorie voort — dat ze het betreuren zou, wanneer de moeilijkheden dezer tijden nog vermeerderd werden door binnenlandsche economische conflicten. Terwijl ze haar bemiddeling aanbiedt voor het vinden van een minnelijke schikking, onthoudt ze zich van ingrijpen tegenover dergelijke conflicten, zoolang de openbare rust en orde niet in gevaar worden gebracht, noch het algemeen belang geschaad wordt.

„Dat het voornemen is den strijd met geoorloofde middelen te voeren, komt vanzelf sprekend voor: excessen, door welke partij ook bedreven, zouden met gestrengheid worden onderdrukt." „Naar het schijnt toch, laat een deel van de centrale leiding van den S. I. zich in den laatsten tijd op bedenkelijke wijze in verkeerde richting medeslepen en vermag die leiding zelf niet voldoenden weerstand te bieden aan den drang in nihilistische richting, welke door een kleine groep op haar wordt uitgeoefend."

Aangaande de relletjes te Koedoes heet het dan verder:

De schandelijke uitspattingen in Koedoes mogen een ernstige waarschuwing zijn voor hen, die de massa door ophitsende taal en dagbladartikelen opruien. Ook in erkende S. I. bladen geschiedt dat en de leiders schieten schromelijk tekort in hun plicht om den anti-socialen geest bij de bevolking tegen te gaan.

Het zal thans wellicht tot hen zijn doorgedrongen, dat zij wel de massa kunnen opzetten tot baldadigheden, maar dat zij de macht missen om haar in bedwang te houden, wanneer het daartoe komt. De leider, die zich vergenoegt met het oogsten van gemakkelijk succes, schiet in inzicht bedenkelijk tekort. Vermoedelijk weerhoudt vrees voor scheiding hen, die de t o e n e m e n d e v e r w o r d i n g beseffen en afkeuren, van verzet daartegen. Er behoort eenige zedelijke moed toe, te breken met hen, wier streven men verderfelijk weet, wanneer daardoor aan wijdte van invloed wordt ingeboet, doch van een vereeniging, die de burgerlijke en openbare moraliteit hoog houdt, gaat ten slotte ook bij geringer ledental meer kracht uit dan van een massaal, doch inwendig gebrekkig verbond.

„Ook een verborgen scheur bederft de klok en belet haar helder geluid te geven."

Landschapsziekenzorg.

In „Dingen van Binnen en Buiten" bespreekt A b r. E x o d u s de Landschapsziekenzorg, waarvoor op vrijwel iedere landschapsbegrooting een post voorkomt. Voor de onderafdeelingshoofdplaatsen, waar geen dokter is, bepaalt zich deze post meestal tot enkele honderden guldens voor aankoop van geneesmiddelen en een bescheiden bedrag voor toelagen aan de militaire ziekenverplegers, die in hun vrijen tijd de zieke bevolking naar hun beste wijze cureeren.

Waar een dokter gevestigd is, of de landschapsbegrooting een dokter djawa kan bekostigen, ontvangt de bevolking niet alleen medicijnen, maar bestaat in de landschapsziekeninrichting gelegenheid voor opneming en verpleging van ernstige patiënten.

De gratis verstrekking van medicijnen aan de behoeftige, meestal onwetende en altijd min of meer achterdochtige bevolking k a n meermalen zeer nuttig zijn. Doch waar de verstrekking meestal door leeken geschiedt, dient men zich te bepalen tot d i e geneesmiddelen, welke in handen van een leek geen gevaar opleveren. Doch wanneer men ziet, hoe jaarlijks op groote schaal medicijnen, w.o. zeer dure en bijzondere, worden aangevraagd en verstrekt; wanneer men het gebruik van deze medicijnen door gansch onbevoegden (o.a. inl. leeraars en inl. onderwijzers) heeft meegemaakt en wanneer men gezien heeft, dat aldus jaarlijks voor niet geringe bedragen aan medicijnen of misbruikt worden of in een stoffige kast bederven, dan onderschrijft men gaarne de meening van vele doktoren, dat d e z e wijze van ziekenzorg weinig meer beteekent, dan het weggooien van overigens kostbaar landschapsgeld.

Zelfs daar waar een dokter gevestigd is en een hospitaal bestaat, bereikt de ziekenzorg de e i g e n l ij k e landschapsbevolking slechts in geringe mate, daar deze nooit proefondervindelijk geleerd heeft vertrouwen in onze medicijnen te stellen.

Een epidemie als de Spaansche griep heeft duidelijk aangetoond, hoever de Inl. begrippen en gevoelens nog verwijderd zijn van onze westersche ziekenzorg.

„Deze afstand kan slechts met de meeste geleidelijkheid en eerst a f d o e n d e door o n d e r w ij s en n o g m a a l s o n d e r w ij s overbrugd worden". Dwang of pressie leveren in deze zaak toch geen nuttig effect op.

Zelfs Inl. ambtenaren, behoorlijk onderwezen christen-Inl. enz. „bleven rustig in hun huis, besmeerden zich met sirih en bedak, wikkelden zich in hun kain, lieten dokter en medicijnkast in rustige rust en gingen in dezelfde rustige rust dood. Slechts een enkele liet den dokter roepen om diens aanwijzingen toch niet op te volgen en de medicijnen niet in te nemen. De Inlander zal op medisch en hygiënisch gebied eerst door „schade en schande" wijs kunnen worden. Eerst na een hevige pokkenepidemie krijgt de bevolking vertrouwen in de vaccinatie, al is het te betreuren, dat dergelijke epidemieën eerst honderden en duizenden dooden kosten.

In het preventief optreden tegen ziekten als pokken, typhus, cholera, malaria en mijnwormziekte kan wellicht de zuiverste vorm van ziekenzorg gevonden worden. „Het blijft echter de vraag, of de financiëele en personeele krachten van zelfs het rijkste landschap hiervoor toereikend zullen blijken. En... welke houding de bevolking zelf zal aannemen tegenover deze preventieve hulp. Veel medewerking zal van haar niet te verwachten zijn: de aangeboden goede diensten worden door den inlander zelden op prijs gesteld."

Ten slotte wijst Schr. op het feit, dat het begrip „behoeftigen" te ruim genomen wordt, waar het

betreft het verstrekken van gratis medische hulp en gratis medicijnen.

Laat ieder niet-behoeftige Inl. voor medische hulp en medicijnen, die hijzelf vraagt, iets betalen. Slechts dat, waarvan hij betalen moet, krijgt waarde voor hem. „Landschapsziekenzorg moet in wezen en opzet geen l i e f d a d i g h e i d zijn, doch een behoorlijk geregeld l a n d s c h a p s b e d r ij f, waarbij slechts aan werkelijk behoeftigen gratis hulp en medicijnen worden verstrekt."

Steeds weer de Buitenbezittingen.

De uitvoerige verslagen van de zittingen van den Volksraad hebben — aldus de *Deli Crt.* — aangetoond, dat het niet ten onrechte is, dat het blad aangedrongen heeft op vertegenwoordiging van de Buitenbezittingen of Buitengewesten, en in het bijzonder van de Oostkust, in den Volksraad.

Wel komen er Buitengewestelijke belangen ter sprake, z.a. de belangen der zoutmakers op Madoera, den aanleg van spoor- en tramwegen op de Buitenbezittingen de uitbesteding van de haven van Belawan en het districtsbestuur van Gorontalo, het vrijwilligerscorps en de contractarbeid ter oostkust, doch van geen enkele zijde is principieel ter sprake gebracht het algemeen belang van de uitgestrekte gewesten, die in de toekomst de dragers moeten zijn van de economische ontwikkeling van Indië.

Wij kunnen ons voorstellen, dat er Volksraadsleden zijn, die er naar haken om op te komen voor de belangen der Buitengewesten, doch die bij de thans gevolgde wijze van bespreking en bij de inrichting van ons bestuursstelsel met zijn zwaartepunt in Java amper de gelegenheid vinden om er een woord tusschen te krijgen."

Door snelverkeer, telegraafkabels en draadlooze stations moeten de Buitengewesten dichter bij Java getrokken worden. Zoolang de zelfstandige actie van gouvernementen en provincies niet mogelijk is, moet er een weg gevonden worden om de buitengewestelijke belangen beter te verzekeren. Thans zijn de groote economische vraagstukken van de openlegging der Buitengewesten ondergeschikt aan elke kleinzielige politieke kwestie van Java.

„Een ondergeschikte van den dienst der pandhuizen of een relletje in Sidoardjo of een ander Javaansch nest, waar het S. I. bestuur buiten zijn boekje is gegaan, is voor den verpolitiekten Volksraad van meer belang dan de aanleg van spoor- en tramwegen, dan de tot stand koming van wegennetten in de verre uithoeken van den archipel of dan de aanhouding van de mails van Java naar Sumatra in de haven van Singapore."

De Volksraad heeft geen verandering gebracht in den gang der machine, waar het de behartiging van de belangen der Buitengewesten betreft.

Zal daarin verandering komen, zoo moet er aan de centrale Regeering gevraagd worden om meer menschen en meer geld, meer bestuurs- en rechterlijke ambtenaren, meer onderwijzers, meer geneesheeren en meer veeartsen, landbouwleeraren, kortom al die ambtenaren, die noodig zijn om een land uit zijn verwaarloozing op te heffen.

Telkens moet het onder de aandacht van de Regeering gebracht, dat zij ten aanzien van een groot deel van den archipel in haar taak te kort schiet.

En in den Volksraad moet het na een principieel betoog over de verwaarloozing der Buitengewesten telkens doorklinken, dat wij ons tekort gedaan voelen in de bemoeienis der Regeering.

Suriname.

De laatst aangekomen mail heeft geen opwekkende berichten uit Suriname gebracht. Als overal elders heeft de langdurige oorlogstoestand de menschen ook daar prikkelbaar gemaakt en uit hun evenwicht gebracht. Dat is o. a. gebleken uit het voorgevallene op een zitting van de Koloniale Staten, waarover een inzender in „De West" van 14 Februari, onder het hoofd „Waar gaat het heen!" schrijft:

De heer v a n A s c h v a n W ij c k had n.l. de hospitaalkwestie ter sprake gebracht. Hij meende, dat de beschuldigingen van den heer van O m m e r e n — zie ons vorig nummer — met groote voorzichtigheid en reserve dienen beoordeeld te worden, vooral als men in aanmerking neemt, dat van de vorige beschuldigingen van den heer van Ommeren omtrent het Militair Hospitaal ongeveer niets is overgebleven na het onderzoek, dat van wege den Gouverneur heeft plaats gehad en van welk onderzoek het rapport door den Gouverneur aan den heer Van Ommeren was toegezonden.

Grievend — aldus de heer van Asch van Wijck — zijn de beschuldigingen voor ambtenaren, die hun plicht met nauwgezetheid en ijver vervullen, die hun leven opofferen voor de taak die zij op zich genomen hebben. Grievend is het voor den Procureur-Generaal te worden beschuldigd van partijdigheid; grievend te worden genoemd de slechte geest van het hospitaal, grievend van plichtverzaking te worden beschuldigd......

Als de uit Nederland overgekomen ambtenaren zoo behandeld worden als in den laatsten tijd met verschillende hunner het geval is geweest, dan zal het spreker verwonderen als nog eerste krachten uit Nederland zich voor den dienst in deze kolonie zullen willen beschikbaar stellen en de Koningin in Suriname zullen willen dienen.

Hierop zou de heer v a n O m m e r e n o. m. geantwoord hebben, dat de heer v a n A s c h v a n W ij c k de laatste moest zijn om anderen te zedemeesteren, hij die de lichtvaardigheid zelve is en oordeelt zonder feitenkennis.

Over het rapport merkte de heer van Ommeren op, dat er geen behoorlijk onderzoek was ingesteld. Hij vreesde niet, dat de critiek zal beletten, dat eerste klasse menschen in Suriname uitkomen. Maar in den laatsten tijd worden de geneeskundige dienst en de rechterlijke macht niet aangevuld met eerste klasse mannen, maar kon men zelfs zeggen, dat verloopen sujetten werden uitgezonden.

Een heftig tumult ontstond bij deze woorden. Hoogst verontwaardigd stond de heer v a n A s c h v a n W ij c k op van zijn zetel en protesteerde krachtig tegen de geuite beleediging, waarna hij en de heeren H e r i n g en T h o m s o n bij wijze van protest de zaal verlieten.

De voorzitter schorste daarop voor eenige minuten de zitting en riep, na hervatting, den heer v a n O m m e r e n tot de orde, die de gebruikte uitdrukking terugnam en verklaarde niet bedoeld te hebben, dat gewoonlijk verloopen sujetten voor de twee genoemde takken van dienst worden uitgezonden, doch dat er wel eens ongewenschte elementen onder voorkomen.

„Met leedwezen — aldus de inzender — zien velen, dat de verhouding in het College zich steeds verscherpt en het nu wel lijkt alsof er twee partijen zijn wier hoofddoel is elkander te bevechten, inplaats van vruchtbaar samen te werken in het algemeen belang."

* * *

In „De West" van 18 Februari een hoofdartikel, onder het opschrift „Overal ontstemming", dat aldus aanvangt:

„Wij beleven een onprettigen tijd. Een geest van ontevredenheid waart rond. In de Koloniale Staten worden kleine geschillen opgeblazen tot levenskwesties. De persoonlijke animositeit viert hoogtij. Onbarmhartige critiek wordt uitgeoefend. Men laat zich door de hartstochten steeds verder leiden. Zóó

zelfs, dat men de parlementaire vormen vergeet en uitdrukkingen gebruikt die beter passen in den mond van vischwijven.

De Gouverneur ligt met verschillende hoofdambtenaren overhoop. Onder die ambtenaren zijn er die meenen, dat de Gouverneur niet genoeg van zich afbijt en met name aan de hoofdambtenaren niet steeds de bescherming geeft waarop zij aanspraak meenen te hebben tegenover de felle critiek in de Staten."

Dan deelt het blad mede, dat Mr. Bauduin, de Procureur-Generaal, telegraphisch ontslag gevraagd heeft; Dr. Schenk, die zich eerst bereid had verklaard tot Juni in functie te blijven, heeft telegraphisch verzocht om ontheffing van detacheering; de heer Witteveen, directeur van Openbare Werken en Verkeer, zal, wegens familieomstandigheden, eerder vertrekken dan verwacht werd; de directeur van den landbouw, de heer Huizinga, treedt af wegens zijn benoeming tot directeur van de Surinaamsche Bank; de tijdelijke administrateur van financiën, de heer van de Stadt, is niet van plan om in definitieven dienst over te gaan en denkt in het midden van dit jaar te repatrieeren; van de rechterlijke macht vertrekt Mr. Rietberg met verlof en zullen binnenkort vertrekken Mr. van Praag en Mr. van Asch van Wijck; de commandant der troepen en van het garnizoen, de heer Spook, is reeds vertrokken.

Het wordt dus een ware uittocht. Een nagenoeg volledige verwisseling van hoofdambtenaren zal plaats vinden. De nieuwe hoofdambtenaren zullen in hooge mate van ondergeschikten afhankelijk zijn voor voorlichting.

Gelukkig is het niet juist — zooals „De West" meent — dat ook de Gouverneur het bijltje er bij zal neerleggen.

Uit de mededeelingen van den Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer weten wij, dat de Gouverneur in den loop van het jaar hier komt om met den Minister besprekingen te houden. Voor de kolonie is het te hopen, dat de heer Staal nog lang in functie zal blijven. Zoo lang de oorlog duurde had hij de handen vol met maatregelen om den honger uit het land te houden. Wij verwachten nog veel van hem in het belang van de kolonie.

* * *

„De West" van 21 Februari schrijft:

„Met de „Commewijne" zijn ruim 6400 balen koffie naar Nederland verzonden. Er was ruimte beschikbaar voor 7600 balen, maar door de keuringsmaatregelen, waarmede de Overzee Trust verschepers letterlijk heeft overvallen, kostte het reeds buitengewone inspanning om deze verscheping voor elkander te krijgen.

De reeds geëmballeerde koffie moest opnieuw uitgelezen worden, een lastig, tijdroovend werkje. Op het erf van den heer J. R. Samson waren de laatste dagen niet minder dan 160 vrouwen met dit werkje bezig".

In het nummer van 14 Februari een klacht van een „belanghebbende", waaruit wij het volgende knippen:

„Het gaat toch niet aan, waar van af 22 September 1917 geen verschepingsgelegenheid was naar Holland en daardoor hier p.m. 30000 zakken koffie van verschillende kwaliteiten liggen, eerst enkele dagen voor aankomst van de Commewijne dergelijke hooge en haast onmogelijke eischen te stellen aan de verscheping naar Holland, waardoor in de allereerste plaats de koffieopkoopers en exporteurs worden getroffen, die door opkoop en voorschot onder oogstverband het bedrijf hebben gaande gehouden, ruineuse schaden en renteverlies te willen bezorgen".

Het motief van den maatregel van de N. O. T. is voor velen niet duidelijk. Bedoelt men een maatregel in het belang der kolonie? Dan zou die te prijzen zijn. Wil men den Nederlandschen verbruiker beschermen tegen het gebruiken van koffie van inferieure kwaliteit, dan vragen wij of koffie, zelfs van de minste kwaliteit, niet te verkiezen is boven den rommel, die als surrogaat in den handel is.

Over de zoogenaamde kennis van makelaars of experts, voor zooveel betreft den smaak van de koffie — waar het toch op aan komt — zouden wij aardige staaltjes kunnen mededeelen.

* * *

Uit Saramacca schrijft men aan „De West" van 21 Februari:

Koorn (maïs), koorn, overvloed van koorn. Waar men komt, op alle grondjes koorn. De prijs is reeds gedaald tot *f* 2.50 en *f* 3 per zak en nadert dus het punt dat aan uitvoer moet worden gedacht, willen de landbouwers niet voor groote teleurstelling komen te staan.

* * *

De „Haagsche Post" van 12 April eindigt een artikeltje over de „voedingswaarde der Bananen". met deze woorden:

„Vermoedelijk zal de vrucht in onze streken wel duur blijven, omdat het vervoer uit de productielanden zeer zorgvuldig moet gebeuren en bepaalde schepen vereischt, terwijl ook de opslag hier te lande in speciale gebouwen plaats moet vinden, zoodat van aanvoer en opslag als een massaproduct geen sprake kan zijn."

Wij zijn dit met het blad niet eens. Voor een ondernemende firma zouden de te overwinnen moeilijkheden van vervoer en opslag niet veel beduiden.

Bezwaarlijker zou de strijd zijn tegen de trustvorming der opkoopers van zuidvruchten, maar ook die strijd ware te winnen.

Op de medewerking van de Kon. W. I. Mail zal, gezien het nieuwe vaarplan dat in de bedoeling schijnt te liggen, niet gerekend kunnen worden. Wij hebben vroeger reeds gezegd dat dit nieuwe plan voor Suriname een groot nadeel zal zijn en wij zouden het openen van een nieuwe lijn, b.v. door een Rotterdamsche firma, zeer toejuichen.

* * *

In Parijs bestaat het plan de stikgassen aan te wenden om rupsen en larven te dooden. Zou de landbouw in Suriname dit voorbeeld niet kunnen navolgen? Als men maar niet tegelijk de arme vogeltjes in hun nest doodt!

* * *

In de „Economisch Statistische Berichten" van 16 April belangrijke gegevens in een artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz, getiteld „De economische toestand van Suriname."

* * *

Op 11 April heeft Baron van Asbeck in de Vereeniging te Deventer voor het Koloniaal Landbouw-Museum een lezing met lichtbeelden over Suriname gehouden. Een verslag van de lezing vindt men o.a. in het „Deventer Dagblad" van 14 April.

* * *

Gesteld ter beschikking van den Gouverneur van Suriname de ingenieur van den Rijkswaterstaat 2e klasse E. J. Kempees, voor de waarneming van de betrekking van directeur van het Departement van Openbare Werken en Verkeer en, na instelling van een afzonderlijk departement van verkeer te water, als directeur van het Departement van Openbare Werken.

Curaçao.

Naar Cuba.

In de *Amigoe* van 22 Febr. j.l. lezen wij:

„Gebrek aan werk doet de landverhuizing sterk toenemen. Deze week vertrok de „Silfide" met 200 en de „Amadeo" met 150 Curaçaoënaars naar Cuba.

De laatstgenoemde schoener zou op Aruba nog een aantal werklieden voor Cuba inschepen."

En in het volgende nummer:

„In twee weken tijds hebben nu reeds bijna 500 man ons eiland verlaten en nog steeds loopen er honderden zonder werk. Een treurige toestand en voor hen, die graag willen werken, een droevig bestaan."

* * *

Hetzelfde blad wijdt een hoofdartikel aan het

Zedenverval.

eindigend met de woorden:

„Overal ter wereld en in alle eeuwen is het aanschouwd, dat een deugzaam leven in de hoogere kringen een machtigen invloed op het volk heeft uitgeoefend. Het voorbeeld van bovenaf bezit een krachtdadige uitwerking. Maar ook bij een onzedelijk leven in de hoogere kringen zag men een spoedigen terugslag en verval in de lagere klassen. Het kwaad sijpelt door en het slechte voorbeeld, daarbij gesteund door de menschelijke zwakheid en booze neigingen, sleepte te eerder de schadelijke gevolgen achter zich.

Daarom moet ook in onze kolonie het goede voorbeeld van bovenaf komen. Het is een eereschuld voor Curaçao, zijn goeden naam op het gebied van zedelijkheid terug te erlangen, doch dit zal slechts gaan, wanneer de invloedrijke klasse voor gaat.

Mogen daarom allen, wien het belang en de moreele vooruitgang onzer dierbare kolonie ter harte gaat, medewerken om door woord, daad en voorbeeld de heilige beginselen der zedelijkheid in strenge toepassing te brengen."

* * *

S. S. Commewijne.

Op 23 Febr. j.l. stoomde deze K. W. I. M. boot de haven van Willemstad binnen, waar zij sinds September 1917 niet meer geweest was. Reeds in December van dat jaar verluidde het, dat de steamer weer zou uitvaren, doch de moeilijkheden en bezwaren konden niet worden overwonnen.

Het schip, dat 7 Januari Holland verliet om voor Engeland een lading kolen naar Gibraltar te brengen, kwam half Februari in Suriname aan na een rechtstreeksche route. 28 Febr. vertrok het van Curaçao over Falmouth (Engeland) naar Holland. Aan boord waren een twintigtal passagiers uit Suriname, die repatrjëerden.

* * *

Draadlooze.

Naar de „Cur. Crt." vernam, is, dank zij de bemoeiingen van het Amerikaansche Consulaat, het Marinestation voor draadlooze telegraphie te San Juan, Porto Rico, opengesteld voor communicatie met het station te Curaçao, zoodat bij eventueele storingen van de kabelverbinding ons eiland niet afgesloten blijft wat nieuws uit de buitenwereld aangaat.

* * *

Lichaamsoefening.

Door oud-leerlingen der Wilhelminaschool en leerlingen der hoogste klassen dier school is een vereeniging opgericht, die zich o.a. ten doel stelt het kolfbalspel te beoefenen.

De Kapitein-Commandant der troepen stond de jeugdige vereeniging toe zich te oefenen op het terrein bij de kazerne in het Waterfort. De heer Wijlenburg, gymnastiekonderwijzer aan de openbare M. U. L. O. scholen, heeft zich geheel belangeloos met de leiding belast.

Het bestuur der vereeniging bestaat uit de jongedames A. M. Schotborgh, presidente; L. Peiliker, secretaresse en H. Delvalle, penningmeesteresse.

Het is het plan der vereeniging zich op een of andere wijze aan te sluiten bij de Groep „Nederlandsche Antillen" van het Algemeen Nederlandsch Verbond aldaar.

Op 8 Maart hoopte genoemde vereeniging haar eersten wedstrijd te houden op het terrein in het Waterfort, dat door den Kapitein-Commandant der troepen voor het publiek toegankelijk is gesteld.

Een sport- en spelbegunstiger heeft voor dien wedstrijd mooie prijzen beschikbaar gesteld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een afgekeurd stelsel. De *Neratja* vindt het niet meer dan billijk, dat de heer Van der Jagt in het regeeringsantwoord aan den Volksraad een flinken uitbrander gekregen heeft. Ned.-Indië toch — alzoo de schrijver — verkeert in een overgangstoestand en nu is een ieder, die geroepen is, om bij dien overgang leiding te geven, verplicht zich te richten naar den wil van het volk, in casu de Inlandsche vereenigingen, in de eerste plaats de *Sarekat Islam* die langs geleidelijken weg, door evolutie de gewenschte en noodige veranderingen wil aanbrengen. Maar ongelukkig genoeg wordt Indië nog steeds bestuurd door het Binnenlandsch Bestuur, zijnde een verouderde instelling, die handelt volgens oude inzichten der Regeering en niet te rade gaat met de wenschen van het volk. Maar het schijnt, teekenen doen zich hiervan voor, dat in den laatsten tijd de Regeering voornemens is, om te breken met dit door alle intellectueelen afgekeurde stelsel.

In de *Sinar Hindia* gaat „*Pragah*" heftig te keer tegen den heer Van der Jagt, dien hij „een fijn merk" noemt, omdat deze in den Volksraad kwaad heeft durven spreken van de kwartjes journalisten en hun geschrijf in de Inlandsche pers. „Indien dit heerschap" — alzoo het blad — „niet openlijk de namen van die schrijvers noemt en van de bladen, waarin hunne artikelen geplaatst zijn, verdient hij ten rechte gesignaleerd te worden, als een fijn merk, dat gewoon is te liegen en praatjes te verkoopen."

„Rasgenooten!" roept hij ten slotte uit, „houdt niet op met uwe actie voor menschelijke rechten en gelijkheid, zijt niet bevreesd voor de kaalhoofdige duivels, die ons in onze beweging willen hinderen, steunt deze beweging, tot wij ons doel bereikt hebben."

Ook de *Kaoem Moeda* laakt het in den heer Van der Jagt, dat hij zich in den Volksraad minachtend heeft uitgelaten over de Inlanders en hunne beweging, en vraagt, of het voor de Regeering geen tijd is ,om een ambtenaar, die zoo te werk gaat tot de orde te roepen.

300-Jarig bestaan van Batavia. In de *Neratja* wordt geschreven naar aanleiding van de plannen tot herdenking van het 300-jarig bestaan van de stad te Batavia. De redactie stelt voor in dit jaar twee albums uit te geven. In het eene album dienen voor te komen de portretten van alle Gouverneurs Generaal, die zich ten opzichte van Nederland en de Nederlanders verdienstelijk gemaakt hebben. In het andere die van de Gouverneurs Generaal, welke regelingen getroffen hebben voor de bevordering van de welvaart der Inlanders. Bij het laatste portret in het Indische album dient vermeld te worden: In 1919 werd een commissie benoemd, welker leden te Batavia gekozen werden uit de voormannen en leiders der politieke partijen en andere groepen van geheel Nederlandsch-Indië, om te beraadslagen over de oprichting van een volksvertegenwoordigend lichaam en de samenstelling van een Regeering, welke verantwoording verschuldigd is aan dat lichaam. Voorts:

1619. Gouverneur Generaal Jan Pieterszoon Coen vestigt de macht van het Hollandsche ras in Indië.

1919. Gouverneur Generaal Graaf van Limburg

Stirum vestigt de macht van het Indische Volk in Indië.

Geen onrust. Naar aanleiding van de actie van de *S. D. A. P.* en *Insulinde* om in Indië concessies van de Regeering te verkrijgen, verklaart de *Kaoem Moeda*, dat het wel gemakkelijk is om in troebel water te visschen, maar bezwaarlijk om de visschen uit het water te halen, zonder daarbij het water troebel te maken. De schrijver is het er wel mee eens, om concessies aan de Regeering te vragen, maar zonder daarbij van vuurwapens gebruik te maken, daar hierdoor onrust in het land verwekt wordt.

S. D. A. P. Naar aanleiding van de revolutionaire beweging in Nederland, vraagt de *Sinar Hindia:* Indien het bestuur hier (Indië) een ontslagbrief thuis krijgt en wij, ingezetenen, zelf het recht zullen hebben onze zaken te regelen, zal het Bestuur in deze gewesten alsdan genegen zijn om de socialistische Regeering in Nederland te erkennen en eigen vorstje in Indië te spelen? Er zal hierover stellig wel wat te doen zijn, want in Ned. Indië zijn ook socialisten als Sneevliet, Baars e.a. Deze kameraden, die vele aanhangers tellen onder de matrozen van de oorlogschepen en onder de Europeesche militairen, hebben ook partijgenooten in de *Sarekat Islam*, waardoor zij op de hulp van duizenden Inlanders kunnen rekenen, waaronder vele politieoppassers op de groote plaatsen, en van de Inlandsche militairen, van wie velen tegenwoordig lid zijn van de S. I. Ongetwijfeld zal de partij van Sneevliet krachtdadig te werk gaan om uitvoering te geven aan de machtiging, die de socialisten in Nederland haar zullen zenden. *En wij gelooven dan ook, dat het hier in Indië hard tegen hard zal gaan, op bijzonder hevige wijze.*

Maar als de geldmenschen hier het ontslag op hun dak krijgen en de ingezetenen van Ned.-Indië zelf vertegenwoordigers moeten aanwijzen om nieuwe wetten te maken, dan vragen wij ons af: zullen zij dat kunnen?

Vooralsnog achten wij, de inlandsche socialisten nog niet in staat om zelf het bestuur uit te oefenen op socialistischen grondslag, omdat het socialisme eerst kort zijn intrede heeft gedaan en nog weinigen het goed begrijpen. *Wij zelf zullen moeite hebben om het land bestuurd te krijgen. Volgens den heer Dwidjosewojo zouden wij naar den wil der kapitalisten moeten handelen. Neen, dergelijk regeeren door ons zelven zou geen halve cent waarde hebben voor de ingezetenen van Indië, omdat dan de ondernemers en de groothandelaren de bevolking zouden uitzuigen.*

Het is daarom noodig, dat wij de hulp inroepen van socialisten als Sneevliet, Baars en Brandsteder en van de matrozen en soldaten, opdat niet de kapitalisten van andere landen als Japan en Engeland ons land zullen overvallen, dat zich juist vrij wil maken.

Lezers en Inlanders, denkt goed over deze zaak na, en volgt met aandacht de telegrammen uit Nederland, of de socialisten daar winnen of verliezen zullen. Als zij winnen, zullen onze verwachtingen groot zijn, maar als zij verliezen, zullen wij zelf onze beweging krachtig moeten maken, om zelf de vrijmaking en de welvaart van de inwoners van Indië te bereiken, opdat wij zelf voldoende in ons levensonderhoud kunnen voorzien.

Aangaande de uitzetting van Sneevliet, schrijft de *Kaoem Moeda* verder: Wat wij tot nu toe niet hebben kunnen denken, dat gebeuren zou, is gebeurd. De Regeering heeft naar de Europeesche persstemmen gehoord en den wil van de kapitalisten en conservatieven gevolgd. Zeker valt de verbanning van Sneevliet zwaar op de beweging van het volk, dat onderdrukt wordt. *Maar deze beweging kan niet uitsterven door het vertrek van een leider.* Indien het voornemen bestaat om deze beweging den kop in te drukken door alle leiders weg te werken, dan zeggen wij: Goed zoo. Uit, dan heelemaal uit, zoo niet, dan heelemaal niet. Het zij zoo!

Soldaten raden. Naar aanleiding van de plannen tot oprichten van soldatenraden te Soerabaja, wordt aan de *Oetoesan Hindia* medegedeeld, dat op de daartoe gehouden vergaderingen ook gesproken is over de houding der in garnizoen liggende troepen bij eventueelen opstand. Zij zouden dan de stations en openbare gebouwen, de woningen van burger- en van legerhoofden bezetten en de roode vlag uitsteken. Ook werd gesproken over te nemen politie- en militaire maatregelen.

Van Evolutie tot Revolutie. De *Pedjadjaran* schrijft uitvoerig over de slechte gezindheid van de meeste Europeanen, ambtenaren B.B. en anderen jegens de S. I. en vreest, dat, indien de ambtenaren B.B. voortgaan met de S. I. tegen te werken, deze zal afwijken van den weg der evolutie en dien der revolutie opgaan. De Regeering dient, volgens den schrijver, bij de werving van Europeesche ambtenaren. B. B. nauwkeurig na te gaan, of dezen evenals zij de ethische richting zijn toegedaan en daarnaar een keus te doen.

De „Sarekat Islam". Hetzelfde blad haalt het volgende aan uit mr. *W. K. S. van Haastert's* geschrift van dien naam. „Wanneer wij het Inlandsche volk wenschen omhoog te heffen, dan doen wij dit *niet* met het doel ons zelven overbodig te maken, maar uit welbegrepen eigenbelang." En teekent hierop aan: „Als gij u niet overbodig maakt, zullen wij het doen! Begrepen?"

Inl. Militie. *Boedi Oetomo* geeft eenige beschouwingen over de Inlandsche militie en komt tot de conclusie, dat de invoering daarvan in Indië's belang wenschelijk is. Want, alzoo de schrijver, als wij eenmaal een volksvertegenwoordiging en zelfbestuur bezitten, dan is het ook noodig, dat wij een leger hebben, om ons land te verdedigen, en dan zouden wij zelf de militie moeten invoeren. Het is daarom beter, dat de Regeering thans zelf deze zaak entameert. Voor een volksvertegenwoordiging is Indië thans nog niet rijp, want dan zou er ook algemeen kiesrecht moeten zijn. Goed zou het zijn aan den Volksraad wetgevende bevoegdheid te verleenen, en dan de militie in te voeren, daar de Inlanders toch maar naar den wil der leiders handelen.

Indisch Parlement. De *Neratja* maakt melding van een vergadering te Weltevreden gehouden van de *Perserikatan Sumatra*, waarin besloten werd om de actie te steunen van de Democratische Concentratie tot erlanging van een volksvertegenwoordiging en zooveel mogelijk invloed uit te oefenen in de te benoemen commissie ter voorbereiding van een Indisch Parlement. Een beroep wordt gedaan op alle Sumatraansche rassen om zich bij de Perserikatan Sumatra aan te sluiten, die zich ten doel stelt het aloude democratische bestuur te verkrijgen.

Verbroedering. Hetzelfde blad bepleit de verbroedering van de Chineezen met de Inlanders en verklaart, dat de Inlandsche beweging in de eerste plaats er naar streven moet om te doen verdwijnen alle onrechtmatige verdrukking en vernedering, zooals overheersching van rassen door een ander ras. De Hollanders, het ras der overheerschers, zijn, volgens het blad, in alles bevoordeeld boven andere rassen, zooals wat rechtspraak, onderwijs, enz. betreft. Zij zijn daarom de vijanden van de Inlandsche beweging. Het is, volgens den schrijver, geen nieuwigheid, die verkondigd wordt, ten aanzien van die vereeniging en samenwerking tusschen Chineezen en Inlanders, daar zij reeds bestond in den tijd, toen de Inlanders nog geen Europeanen kenden.

Ernstige Bedoelingen. Schrijvende over de uitzetting van Sneevliet, verklaart de *Neratja* dat de volgende overwegingen geleid moeten hebben tot de toepassing van het exhorbitante recht. In het besef, dat werkelijk misstanden bestaan en in het gevoel van onmacht om daaraan een einde te maken, moet Sneevliet gevaarlijk geacht worden, daar hij de vicieuse toestanden aan het licht gebracht heeft. Laten wij er daarom werk van maken al het slechte te doen verdwijnen. Zeker, het gaat niet in eens. Maar de Regeering doe ook haar best. Zeer zeker zal het volk tevreden gesteld zijn, als het de bewijzen ziet, dat het haar ernst is met hare bedoelingen.

Vergif. Hetzelfde blad *(Neratja)* maakt melding van een vergadering te Padang gehouden en door den Demang gepresideerd, waarin gevraagd werd, of de tijd niet daar was om zijn vreugde te kennen te geven over den gesloten wapenstilstand? Naar aanlei-

ding hiervan werd o.m. gezegd, dat de Hollanders meermalen de Inlanders opgewekt hebben om mede hun geestdrift te betuigen tot verhooging van den luister van hun land en hun vorst; en dat daarvoor telkens en telkens de Inlandsche ambtenaren B. B. gebruikt worden. Meer dan vier jaren heeft de Europeesche oorlog geduurd; men heeft elkaar gedood, alleen maar om een einde te maken aan alle verdrukking in de wereld. In alle entente-landen werd verklaard, dat de strijd niet zou eindigen, zoo lang nog maar één volk door een ander overheerscht wordt. Menschen, die hun vreugde te kennen geven over een vrede, die aan ons land nog geen vrijheid gegeven heeft, zijn een vergif voor de Inlandsche beweging. Dat de Heer die verachtelijke schepselen van deze wereld verdelge!

WAT DE CHINEES VERTELT.

Anti-Militie. In de *Warna Warta* schrijft *Tjiptomangoen Koesoemo* over de bezwaren tegen de instelling van militieplicht voor Chineezen en Inlanders. Er is geen enkele reden, zegt hij dat de beide bevolkingsgroepen de wapens moeten opvatten. Voor de Chineezen niet, omdat zij als vreemdelingen beschouwd worden, voor de Inlanders niet, omdat zij geen bezittingen hebben, die verdedigd moeten worden. Voor beiden zou een overheersching van Japan niet zoo slecht en volstrekt geen achteruitgang te achten zijn. Daarbij komt, dat voor de Europeesche miliciens wel gezorgd wordt voor hen en hun gezin gedurende den tijd, dat zij hun militieplicht vervullen, maar dat ten aanzien van deze verzorging de Chineezen en Inlanders aan hun eigen lot overgelaten worden. Ook heeft de Regeering in den Volksraad bekend doen maken, dat met het leggen van dezen nieuwen last op de bevolking in het geheel geen rekening gehouden zal worden met den geldelijken belastingdruk der bevolking.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Hoe zal Amerika zijn handelsvloot benutten?

Den 23en Maart werd in Washington een vergadering van de handelsvloot gehouden, waarin John Donald, de voorzitter van de Shipping board, een rede uitsprak, over de bestemming welke te geven zal zijn aan de vele schepen, die de V. S. tijdens den oorlog gebouwd heeft, en die nu beschikbaar zijn boven 't aantal dat in normalen tijd onder Amerikaansche vlag de zeeën doorkruiste. Spreker staat aan 't andere uiterste van hen, die staatsexploitatie wenschen. La Dépêche coloniale van 10 April geeft de voordracht uitvoerig, wij kunnen er hier de hoofdmomenten slechts aan ontleenen.

De groote vraag is: nu Amerika schepen gebouwd heeft, wat moet het er mee doen? Er zijn ongeveer 2300 schepen. Als de regeering de taak op zich nam van het algemeen beheer, zou verwaarloozing van eenige onderdeelen niet uitblijven. Een zorgzaam toezicht en beheer in één hand moet zich tot een 8 à 10 tal booten beperken. Daarom moeten de schepen over particuliere ondernemers verdeeld worden.

De vloot van handelsschepen moet binnen korten tijd verkocht worden. De prijs moet zoo worden gesteld dat mededinging met vreemden mogelijk is. De aankoopprijs is gemiddeld op 200 doll. per ton te stellen, een derde of een vierde ervan zou moeten worden betaald. In alle havens van de V. S., ook van de meren en in de centrale staten moet op ruime schaal bekend worden gemaakt, dat de betalingen over 5 à 7 jaren verdeeld kunnen worden, gewaarborgd door een hypotheek op de boot. De stukken zouden op een interest van 5 pct. verleend worden. Spr. meent dat het voor de afdoening het beste zal zijn voor den verkoop van elk schip een afzonderlijke maatschappij te vormen. Hier directeuren krijgen 't beheer en de leiding, waarvan 2 door de regeering te benoemen.

Wordt 't noodige geld uit geheel N. Amerika verzocht, in 't bijzonder wordt prijs gesteld op de deelneming van de Zuidkust der V. S. De handelsontwikkeling was daar van weinig beteekenis, en zij kan er in korten tijd hoog opgevoerd worden. Hout, steenkolen, vele grondstoffen zijn er te verschepen; bovendien zijn de havens er als aangewezen om de handelsartikelen van de Middle West uit te voeren. De kleine kapitalisten moeten aangemoedigd worden om in deze onderneming mee te doen, zonder daarom hen te ontmoedigen, die aan de Golf van Mexiko reeds scheepsrederijen in werking hebben.

Met de schepen zijn de scheepswerven tijdens den oorlog ontstaan. Door de schepen in Amerika te houden en werk te verschaffen zullen de werven ook aan 't werk blijven. Indien de regeering de schepen aan zich hield zou er geen zoo ruim gebruik van worden gemaakt, en zouden de werven minder afnemers krijgen. Amerika zal berekend moeten zijn op mededinging van 't buitenland, in 't bijzonder van Engeland. Het gebruik van petroleum als brandstof kan de V. S. een voorrecht boven Engeland geven. Meer en meer wordt ervan partij getrokken. Amerika bezit zelf groote rijkdommen; Mexiko kan een onuitputtelijken voorraad leveren. Groot Brittanië zou deze moeten laten invoeren.

Voorziet Amerika zelf in de scheepsbehoefte voor den overzeeschen handel dan zullen de cargadoorslooten, die nu de vrachtprijzen zeer verzwaren, meerendeels kunnen worden uitgespaard.

Ons treft in deze redeneering 't tegenovergestelde van de om staatsexploitatie en om socialiseering van 't groot bedrijf. John Donald wil de energie naar den handel overbrengen en wil haar over velen verdeelen. Hoewel dit slechts als een persoonlijk inzicht gegeven werd, is 't toch merkwaardig om de persoon die 't gezegd heeft, om de gelegenheid en de plaats waar 't uitgesproken en toegejuicht werd.

Oorlogswoeling om 't vredescongres.

Is 't als een opvallend verschijnsel geconstateerd, dat de inlandsche woelingen, die in vele koloniale gebieden eigenlijk nooit geheel van de lucht waren, tijdens den grooten wereldoorlog aan 't luwen zijn geweest, 't lijkt of inderdaad de verzetsgeest weer los komt nu de strijd der reuzen tot staan is gekomen, althans voorloopig. Zal hierin door enkelen een aanwijzing worden gezocht, dat die woelingen minder voorkomen als men de inlandsche bevolking maar haar eigen gang laat gaan, anderen zullen de reden van de betrekkelijke kalmte zoeken in 't feit dat ook vele der onder voogdij staande volkeren in de emotie van 't wereldgebeuren zoo zijn betrokken geweest, dat zij 't kleine gebeuren om hun heen daarbij achter stelden, zij hoopten in het verloop ook een aandeel voor zich te winnen. Overigens is er ook maar betrekkelijke kalmte geweest, zooals het groote samenzweringsproces van San Francisco, de voortgezette strijd in Marokko o.a. kunnen getuigen. Bovendien is door 't in 't vooruitzicht stellen van hervormingen aan wenschen tegemoet gekomen, zoowel in de Fransche als in de Britsche koloniën.

Nu broeit Parijs de nieuwe wereldorde uit, berichten, geruchten, onderstellingen wekken weinig hoop op verwezenlijking van de reeds gekoesterde vrijheidsdroomen. Bij voorbaat vormt zich en uit zich verzet tegen de teleurstelling die velen voelen komen. De woelingen in Egypte, waarvan wij eerder gewag maakten, zijn hiervan een uiting.

De Britsche regeering, wier aanpassingsvermogen bekend is, heeft voor Britsch-Indië een hervormingsplan ontworpen, dat ver reikt in de richting van zelfbestuur, langs lijnen van geleidelijkheid. Maar de door lord Chelmsford en minister Montagu geopende vooruitzichten kunnen de bevolking geen bewondering geven voor het nieuwe wetsontwerp tegen de opstanden.

Den 11en April zijn in Punjab en Bombay onlusten uitgebroken. In Amritser zijn 5 Europeanen en 30 opstandelingen gedood. In Ahmadabad werden verscheidene gebouwen in brand gestoken. Ook in andere punten kwamen ongeregeldheden voor. Infanterie en cavalerie moesten hier en daar krachtig optreden en voor de bewaking van eigendommen zorgen. Latere berichten voegen hieraan toe, dat de onderkoning scherpe verordeningen heeft uitgevaardigd, zoo is een verordening van 1804 tot beteugelingen van misdrijven tegen den staat in Punjab weer in werking gesteld, waardoor personen, die op oproerige daden betrapt worden, door den krijgsraad summier gevonnist kunnen worden.

Uit verschillende berichten blijkt dat Hindoes en Muzelmannen gemeene zaak maken. Mokken deze laatsten over de dreigende ontwrichting van 't Turksche rijk, de algemeene ontevredenheid over de voormelde wet tegen oproer, wordt nog aangemoedigd door de hooge prijzen bij 't nijpend voedselgebrek.

Dit samengaan van Hindoes en Mohamedanen treft te meer, nu ook bij 't optreden in Egypte de anders van elkander vervreemde godsdienstklassen, daar de Christenen en de Muzelmannen, samen gaan in het verzet tegen de Britsche overheid.

Voegen wij hieraan toe, dat Fransche bladen in Canada de propaganda voor een zelfstandig Canada hebben hervat, dat Ierland zich weer duidelijker uitspreekt, terwijl de Zuid-Afrikaansche deputatie in Europa aangekomen is, dan zal men met ons een herleving van den verzetgeest zien, terwijl de vrede gesmeed wordt.

De groote vlucht.

De vliegtechniek vliegt vooruit. Ons allen ligt nog versch in 't geheugen hoe de eerste gelukte proeven van de gebroeders Wight bewondering wekten, korte afstanden laag bij den grond. Daarna een vlucht om de Eifeltoren, staaltje van hooge stuurkunst. Farman deed herhaalde pogingen om over het Kanaal te vliegen. 't Was of een booze geest zich tegen 't stoute bestaan keerde. Thans! duizelingwekkend zijn in hoogte, snelheid en lengte de vluchten; gezwenkt, gedoken, gekeerd wordt in de lucht gemakkelijker dan op 't water; het Kanaal is geen hindernis meer, de Noordzee reeds niet meer. Op 't programma staat nu een vlucht over den Atlantischen Oceaan: Engeland—Amerika.

Een wedstrijd is georganiseerd om een prijs van 10.000 P. St. Vickers-, Sopwith-, Short Rotls Royce-, Handley-vliegtuigen zijn er voor gemaakt en ingericht. Terwijl wij dit schrijven is 't wachten maar op 't gunstige weer, dat zich inderdaad laat wachten. De spanne Ierland—New-Foundland (St. Johns) zal van O. naar W., en van W. naar O. overvlogen worden. Wie zal de eerste zijn?

De grootste moeilijkheid schijnt niet de groote afstand zelf te wezen, maar meer 't onzeker weer, waarbij de mist weer als ergste vijand te beschouwen is.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Vereeniging „Je Maintiendrai" te Medan.

Van het door deze vereeniging uitgegeven periodiek is een nieuw nummer verschenen, het vierde „Rood-Witen Blauwboekje". Het bevat den tekst eener lezing van Luit.-Kolonel J. M. Baretta, getiteld: Hoe zal de verdediging te land in Ned.-Indië gevoerd worden. Welke taak is daarbij weggelegd voor vrijwilligerskorpsen. Hoe moeten in verband met deze taak die korpsen aangevoerd, georganiseerd en geoefend worden?

Blaadje van de Centrale Kas.

In No. 1 van den 7en jaarg. vindt men eenige kleine den geest des tijds teekenende „Kijkjes uit het inlandsch gemeenteleven. Extracten uit dagboeken van ambtenaren voor het volkscredietwezen."

Het Ned. Zeewezen.

No. 8 bevat een artikeltje over het eiland St. Martin (met ill.), in hoofdzaak naar gegevens, ontleend aan de Encyclopaedie van Ned. West-Indië.

Sawahpadi-productie.

Verschenen is No. 1 der publicaties van de Afdeeling Handel (Dep. van Landb. Nijv. en Handel) in 1919, getiteld: Verhouding der Sawahpadi-productie tot de dichtheid der bevolking op Java en Madoera in en ultimo 1917. Deze publicatie is voorzien van een gekleurde overzichtskaart van Java en Madoera.

Handel en Bedrijf.

No. 5 (van 6 Maart j.l.), bevat het slot van de (geïllustreerde) economische beschouwingen van v. R. over Sumatra's Westkust. Schr. behandelt thans kortelijk den Europeeschen landbouw en industrie, het mijnwezen, het verkeerswezen.

No. 6 (van 20 Maart) brengt het eerste gedeelte van een artikel (eveneens geïllustreerd) over het eiland Billiton in het algemeen en de Billiton-Maatschappij in het bijzonder.

Teysmannia.

Afl. 1 van jaarg. 1919 bevat: Selectie-proeven met Deli-tabak, door J. A. Honing. — Bijdrage tot de biologie van den wandluis (Cimex lectularius L.) en tot zijne bestrijding (met ill.), door S. Leefmans. — Grammatophyllum speciosum (een fraaie orchidee, welke in het oerwoud van Boven-Langkat vrij veel voor komt), door Dr. J. J. Smith. — Boekbespreking: Prof. Dr. M. Braesz: Die Raubvögel als Naturdenkmäler, door W. G. B. — De voedselvoorziening in Ned.-Indië, door M. B. Smits, door K. van der Veer.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

De Nos. 10—12 van deel 101 bevatten o.m. de volgende verhandelingen: Transitoir strafrecht. Een vraag van actief belang. Welke is de beteekenis van „eindvonnis" in art. 30 invoerings-verordening Strafwetboek (Stbl. 1917, No. 497), door Mr. R. H. Kleijn. — Subjectieve en objectieve theorie, door Mr. W. Duurvoort.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 2 jaarg. 1919: Het officieren-pensioenfonds, door J. F. — Voorstel tot oefening der infanterie in veldversterkingskunst, door J. F. Beckman. — Het reservekader, door G. T. Slothouber. — Verbetering van promotiekansen, door N. N. — De Compagnies-administratie, door G. van Schie e. a. — Nogmaals over de voorgestelde tractements-regeling der paardenartsen, door Dr. L. van Leeuwen. — Een goede vruchtbare coöperatie is in Indië zoo niet onmogelijk dan toch zeer bezwaarlijk, door C.

De Ingenieur.

Onder het opschrift „De Indische waterbouwkunde", bevat No. 16 van „De Ingenieur" een overzicht der rede van prof. ir. J. Haringhuizen, bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar in de waterbouwkunde aan de Technische Hoogeschool, uitgesproken den 4en dezer maand.

Topographische Dienst in Ned.-Indië.

Het jaarverslag over 1917 van den Top. Dienst in N. I. is verschenen en gesplitst, als gewoonlijk, in drie gedeelten, n.l. 1. Verslag van de verrichtingen van den dienst; 2. Administratief gedeelte; 3. Bijdragen van gemengden aard. Verder bevat het verslag eenige bijlagen, een groot aantal fraai uitgevoerde platen, zoomede kaarten en bladwijzers.

Bij de gedeelten sub. 1 en 2 kunnen wij uit den aard der zaak niet stilstaan, maar van den inhoud van sub 3, volgt hier een kort overzicht.

1. Morphologische en geologische aanteekeningen bij de kaart van Zuid-Sumatra, door H. Philippi. (Uittreksel van een studie: Kolenterreinen in Benkoelen, welke door het Encyclopaedisch Bureau uit worden uitgegeven). Het behandelde terrein ligt tusschen den bovenloop van de Moesi en de kust van den Indischen Oceaan.

2. Aardrijkskundige benamingen in West-Java, door L. F. van Gent (een interessant opstel, waarmede de reeks besloten wordt, welke de schr. in de verslagen over 1915 en 1916 opende met zijne beschouwingen over de aardrijkskundige benamingen in resp. Midden- en Oost-Java en in en om Batavia.)

3. Het N. W. Gajoeland (Meergebied), door G. J. Sporry. Een korte beschrijving in het algemeen, verder legendarische Gajoe-overleveringen, zoomede een beschrijving van den 103 K.M. langen weg Bireun—Takengon, met beschouwing omtrent de toekomstige economische beteekenis van dien weg.

4. Beschrijving van enkele bergen, kraters, meren en baaien in de residenties Preanger-Regentschappen en Cheribon, door J. M. van Gils.

5. Eenige aanteekeningen omtrent het middendeel van den goenoeng Kidoel, door J. van Roon.

6. Een en ander over de kuststreek van de onderafdeeling Beneden-Langkat, door H. A. L. K. Kortum.

7. De wordings- en ontwikkelings geschiedenis van de particuliere landerijen bewesten de Tji Manoek, door J. W. E. de Ruiter.

8. Beknopt historisch overzicht van het land Buitenzorg, door J. W. E. de Ruiter. De beide laatste bijdragen zijn van veel belang met het oog op het actueele vraagstuk der terugbrenging van de particuliere landerijen tot het Staatsdomein.

Economisch-Statistische Berichten.

Het No. van 26 Maart j.l. bevat een artikel; Nederlandsche en Nederlandsch-Indische belangen op politiek en economisch terrein.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

No. 10 van den 9en jaarg. brengt het eerste gedeelte eener beschouwing over de handelsbeweging van Ned.-Indië met den Australischen Statenbond (naar mededeelingen van den vice-consul te Melbourne P. E. Teppema); voorts o.m. het vervolg van: „De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917."

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Mr. E. H. von Baumhauer publiceert in het 15-April Nr. een artikel over de toekomst van Curaçao, waarover schr. vrij hoopvol gestemd is, mits — nu de kansen gunstig zijn — er snel en krachtig wordt ingegrepen door de Regeering en vooral door den handel.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. April 1919. Zendingsarbeid onder de Chineezen op Java en Madoera, door L. Tiemersma. Referaat gehouden op de Zendingsconferentie te Soerabaja, den 2 Sept. 1918. — Van den Islam, door H. Dijkstra.

Berichte der Rhein. Missions-Gesellsch. 1919. Nr. 4. Wechselnde Bilder aus der Arbeit in Borneo.

Allgemeine Missions-Zeitschrift. 1919. Nr. 3. Missionsrundschau. Niederländisch-Indien, von J. Warneck.

Maandblad der samenwerkende Zendings-Corporaties. April 1919. De Spaansche griep te Modjowarno, door C. W. Nortier. — De Spaansche griep te Swaroe. — Het gedenken der dooden op den tweeden Paaschdag (in Posso), door Dr. A. C. Kruyt. — Een doodenfeest op Nieuw-Guinea, door D. C. A. Bout. — In memoriam. Prof. C. Poensen (met portret).

Het koelie-vraagstuk in Ned.-Indië.

Als No. 3 der serie „Indische monographieën", uitgave van het Indonesisch persbureau te 's-Gravenhage, is verschenen een brochure van Dr. P. Endt, getiteld: Vrije arbeid in Ned.-Indië.

Welk standpunt schr. inneemt blijkt duidelijk genoeg uit deze zinsnede: „De hoofdzaak blijft: het uitroeien van de oorzaak veler onrechtigheden en grove wantoestanden: de bevrijding van een arbeidssysteem dat als een kwade droom op land en volk zijn druk legt, kortom: de verlossing van de halfslavernij der poenale sanktie."

In de brochure verwijst schr. hier en daar naar een eveneens recente publicatie van zijn hand, getiteld: Wanderarbeiterverhältnisse in den farbigen Kolonien (mit besonderer berücksichtigung von der Ostküste von Sumatra. Niederl. Indien), een boekdeel van ruim 430 blz., verschenen bij J. H. de Bussy te Amsterdam.

Javaansche spraakkunst.

Bij Martinus Nijhoff te 's-Hage is uitgekomen een „Javaansche spraakkunst", door H. N. Kiliaan, oud-Oost-Indisch ambtenaar. Schr. bedoelt hiermede een werk te geven dat vooral taalverschijnselen opheldert, welke tot dusverre onverklaard zijn gebleven; zoo geeft hij o.m. een nauwkeuriger definitie van het Krama-inggil dan die men in de bestaande werken kan aantreffen.

De heer K. is, mede blijkens zijn vroeger verschenen Madoereesche spraakkunst en woordenboek, een ernstig en kundig taalbeoefenaar.

De Indische Mercuur.

Uit den inhoud van No. 16: De West-Indische suiker en de Hollandsche Standaard, door Fr. Oudschans Dentz, met Naschrift van de Redactie. — Achtste bijeenkomst van het Technisch personeel der Proefstations en ambtenaren van het Departement van Landbouw te Medan, door Dr. L. P. de Bussy. — Verslag van het Volkscredietwezen in Ned.-Indië, besproken door A. D. — Jaarverslag van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Londen.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat.

In afl. van den 11en jaarg. vindt men o.m. den tekst van de volgende voordrachten: Helopeltis bestrijding met en zonder behulp van zwarte mieren, door A. H. Meijer. — Mededeelingen over bruine-binnenbast (bij Hevea), door W. van Lennep. — Mededeelingen over de Cacao-Commissie, door D. Mac Gillavry.

Nieuwe Uitgaven van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Dezer dagen zal bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage verschijnen een tweetal door bovengenoemde instelling uitgegeven geschriften, n.l.:

Adatrechtbundels bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht. XVII, Celebes; en

Het Oud-Javaansche lofdicht Nagarakrtagama van Prapanca (1365 A. D.). Tekst, vertaling en bespreking, overgedrukt uit de Verspreide geschriften, Dl. VII—VIII van Prof. Dr. H. Kern. Met aanteekeningen van Dr. N. J. Krom.

Dit laatste geschrift is in hoofdzaak bestemd voor Javaansche intellectueelen, die belangstellen in de vroegere grootheid van hun land.

De Java-Post.

No. 10 bevat o.a.: Een tweede, een derde Landsdrukkerij (slot), door de G. — De geheimzinnige ziekte op Tanimbar, door H. Geurtjens.

De Banier.

Onder andere bijdragen bevat No. 10 het vervolg van het aan het Weekblad voor Indië ontleende artikel over de leprosen inrichting te Hoeta Salam (Batak-hoogvlakte), zoomede eene voordracht van L. Tiemersma: Het Christelijk onderwijs voor Chineezen in Ned.-Indië.

Weekblad voor Indië.

No. 47 (van 2 Maart) brengt een artikel van K. „Over Indische muziek en een Indisch musicus", waarin de verdiensten van den heer Constant van de Wall als componist worden geschetst. — Voorts een geïllustreerde beschrijving van J. B. S. eener tocht naar den top van den Smeroe (Java's hoogste punt. — Benevens eene (eveneens geïllustreerde) beschouwing van W. Kooiman Jr. „In de djatibosschen".

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 3: Wajang, door Sosro Sawarno (vervolg). — De groote diamantvlinder (Eploea leucostictus Gmelder), door H. Schoo. — Brieven uit de Oost (n.l. uit Brastagi, Batakhoogvlakte), door Mej. G. Andreae.

In- en Uitvoer.

In No. 16 vervolgt Th. v. d. C. zijne beschouwingen over „Onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten in 1919." Schrijver laat thans het artikel suiker de revue passeeren. — Verder bevat dit Nr. nog een kort overzicht van den uitvoerhandel van Java in 1918.

Commercial Holland.

Onder bovenstaanden titel verschijnt sedert November 1918 bij Nijgh van Ditmar te Rotterdam een maandblad voor den handel in den vreemde met Nederland en zijne koloniën. Het wordt geschreven in het Engelsch. De abonnementsprijs bedraagt voor Holland *f* 6 en voor het buitenland *f* 7.50 per jaar. Het biedt zich aan goed verzorgd, en trekt reeds dadelijk de aandacht door de verscheidenheid van onderwerpen op het gebied van handel, nijverheid en scheepvaart in Nederland, en vooral ook door de vele welgeslaagde illustraties tusschen den tekst, en als supplement of toegift de afzonderlijke heliogravure in kleurendruk.

De het laatst verschenen nummers van Maart en April bevatten o.m. een artikel van Dr. H. C. Prinsen Geerligs over de suikerindustrie op Java met illustraties betreffende de bewerking der velden, het snijden van het riet, de werkzaamheden in de fabriek. De verschillende onderdeelen van de fabriek en bijbehoorende gebouwen zijn daarbij in beeld weergegeven. Een even uitvoerig, rijk verlucht artikel over de rijstcultuur in N.-I. van de hand van den heer J. J. Paerels, leeraar in tropische landbouw te Deventer, treft men aan in het Aprilnummer, waarin ook een artikel over Curaçao, een over Nederland's scheepvaart in de jaren 1918 en 1919, voorts mede een hoogst belangrijk artikel betreffende de derde Nederlandsche Jaarbeurs door den secretaris der jaarbeurs-vereeniging, den heer W. Graadt van Roggen, met een afbeelding van het plan van een toekomstig permanent gebouw.

Een vaste rubriek: Foreign Relations is bestemd o.a. voor Nederlandsche ondernemers in handel en nijverheid, die agentschappen wenschen in het Buitenland.

Uit andere tijdschriften in vreemde talen.

The National Geographic Magazine. Febr. 1919. Sarawak: the land of the White Rajahs, by H. W. Smith (with 59 illustrations).

Der Tropenpfanzer. Febr. 1919. Olsaatausfuhr Niederländisch-Indiens.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

VERGADERING van het Hoofdbestuur op *Zaterdag 26 April 1919*, om 2 uur n.m., in het gebouw Laan van Meerdervoort 187, den Haag.

Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 21 Nov. 1918 No. 47).
2. Voordracht aan de a.s. Algemeene-vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden van de leden:
C. R. Bakhuizen van den Brink (Voorzitter),
E. F. Grooss (Secretaris-Penningmeester),
H. J. Raedt van Oldenbarnevelt (Plv. idem),
C. F. Lekkerkerker (Studenten-afdeeling Leiden),
Z. G. P. Marcella (Rotterdam),
Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht)
De heer Lekkerkerker en mevrouw van Oeveren hebben zich niet herkiesbaar gesteld.

Candidaten van de Afdeelingen:

Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink. 2. L. A. Bakhuis.
Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Groos. 2. J. A. Soetens.
Plv. idem: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt. 2. O. de Bordes.
Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella. 2. A. Veder.
Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt. 2. H. Somermeyer.
Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra. 2. H. Fabriek.

3. Vaststelling van datum en plaats van de a.s. Algemeene Vergadering.
4. Rekening en verantwoording van den Penningmeester en bespreking van den financieelen toestand der vereeniging.
5. Behandeling van de motie Vermeer. (In de nota van het Dagelijksch Bestuur — opgenomen in het K. W. van 10 Oct. 1918 No. 41 — is de navolgende wijziging gebracht: Aan den zin „Dit pogen echter moet niet gepaard gaan met een verwijt aan het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan belangstelling, welke leidt tot een verwijdering tusschen Indië en Nederland", 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, is toegevoegd de zinsnede: „zooals naar onze meening ook niet rechtstreeks in de bedoeling van den heer Vermeer gelegen heeft."
6. Bespreking van het programma der Propaganda-Commissie.
7. Bespreking van een voorstel van de afdeeling 's-Gravenhage voor het uitschrijven van een prijsvraag.
8. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Van de Afdeeling Haarlem:

Jaarverslag 1918.

Het is een gelukkig verschijnsel, dat het aantal leden onzer afdeeling voortdurend toeneemt, zij het dan ook in kleinen getale. Bedroeg 't aantal leden op 31 December 1917 118, het einde van dat jaar boekten wij 130 leden, dus een toename van 12 leden.

23 Nieuwe leden traden in dat jaar toe, terwijl 11 leden, meestal door vertrek naar een andere gemeente, moesten worden afgeschreven.

Evenals vorige jaren werden wederom eenige voordrachtavonden georganiseerd.

Den 6den April sprak de heer Th. P. Almerood over Suriname, den 9den October de heer Dr. Vorstman over het onderwerp: „Mijn indrukken van Borneo en Java." Beide voordrachten werden door lichtbeelden verduidelijkt en oogstten vele waardeering.

Den 22sten Februari vond een Indische kunstavond plaats, met medewerking van Javaansche jongelieden. De Burgemeester van Haarlem opende den avond met een toespraak, het publiek opwekkende belangstelling te blijven toonen in onze schoone koloniën. De avond werd voor onze afdeeling een groot succes, de groote zaal der Societeit „Vereeniging" was geheel uitverkocht en mochten wij de voldoening smaken een batig saldo van *f* 760.45 over te houden, welk bedrag aan de Vereeniging „Kartini-Fonds" ten geschenke werd aangeboden en met grooten dank werd aanvaard.

In de jaarvergadering werd tot afgevaardigde naar de Alg. vergadering gekozen de heer Th. Brondgeest. In ons afdeelingsbestuur kwam geen verandering.

Uit ons overzicht blijkt, dat wij over het afgeloopen jaar tevreden kunnen zijn en hopen wij, dat het onze afdeeling moge blijven gelukken voortdurend de belangstelling voor ons koloniaal bezit gaande te houden.

Namens het Bestuur,
H. F. WAGENAAR REISIGER,
Secretaris.

Financieel Overzicht gedurende 1918.

Aantal leden op eind 1917	118	
Bijgekomen in 1918	23	141
Afgegaan in 1918		11
Aantal leden op einde 1918		130

Inkomsten.

Saldo 1917	*f* 23.26
Contributie van 130 leden	„ 385.00
	f 408.26

Uitgaven.

Honorarium 2 lezingen	*f* 50.—
Zaalhuur	„ 36.80
Projectielicht	„ 30.10
Ind. Kunstavond	„ 54.20
Drukwerken	„ 19.30
Innen van contributie	„ 10.97⁵
Afgedragen aan Hoofdbestuur	„ 140.95
Diverse uitgaven	„ 32.60
Saldo ult. 1918	„ 33.33⁵
	f 408.26

Haarlem, 14 Februari 1919.
De Penningmeester,
D. VRIJDAG.

Van de Afdeeling Breda:

Op *Donderdag 24 April 1919* wordt door de Afdeeling *Breda* van de Vereeniging „*Oost en West*" een KUNSTFILMAVOND gegeven. Het programma bevat een 14-tal onderwerpen betrekking hebbende op Oost-Indië.

Jaarverslag over 1918.

Onze afd. telde ult. Dec. 1917 37 leden, waarvan in 1918 door vertrek, bedanken en overlijden 7 afgeschreven werden. Er kwamen 7 nieuwe leden bij, zoodat het aantal ult. Dec. 1918 37 was. In het verslagjaar verloor het bestuur zijn hoogverdienstelijken onder-voorzitter, den heer W. Helms, door overlijden. In zijn plaats werd de heer C. van der Valk gekozen, terwijl Mevr. van Bart-Tinot van Patot de functie van bibliothecaresse op zich nam, ter vervanging van de naar elders vertrokken mevr. Korevaar-van Vassen.

Het jaar 1918 was voor onze afd. zeer belangrijk, daar op haar initiatief, in vereeniging met andere lichamen, de door de Regeering voorgestelde Indische leergangen werden gehouden door den heer C. Spat, leeraar aan de K. M. Academie. Deze leergangen hadden een buitengewoon succes, daar de belangstelling in de 14 voordrachten door den rijkdom der behandelde onderwerpen de levendige, degelijke wijze van voordragen, verduidelijkt door lichtbeelden en een groote hoeveelheid Indische kunstvoorwerpen tot op den laatsten dag onverflauwd bleef.

De lof, den heer Spat door onzen te vroeg ontslapen onder-voorzitter toegezwaaid, was alleszins verdiend. De persoonlijke titel van hoogleeraar, den heer Spat sedert toegekend, zal dan ook ongetwijfeld door allen, die van zijn voordrachten genoten hebben, met bijzondere instemming vernomen zijn.

De rekening en verantwoording van den penningmeester, den heer E. G. A. Taenzer, werd nagezien en goedgekeurd door de heeren Duyvelaar en van Assendorp.

De Secretaris,
L. VISSER.

Verantwoording der gelden over 1918.

Baten.

Aan saldo ult. December 1917	*f* 9.16
Aan rente	„ 1.55
Aan contributies	„ 102.50
Totaal	*f* 113.21

Lasten.

Afdracht Hoofdbestuur 40 pCt. van *f* 102.50	*f* 41.—
Rekeningslooper	„ 2.—
Porti	„ 2.95
Zaalhuur	„ 2.—
Verschotten Secretaris	„ 5.87
Abonnementen	„ 8.20
Verschot W. Helms	„ 4.75
Broese en Co.	„ 2.—
Beijersbergen	„ 4.—
Aandeel lezing	„ 15.—
In kas ult. December	„ 25.44
Totaal	*f* 113.21

Breda, den 20 Maart 1919.

De Penningmeester,
E. G. A. TAENZER.

Gezien en accoord bevonden.

Breda, den 20 Maart 1919.

(w.g.) VAN ASSENDORP.
H. DUIJVELAAR.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolverpleegster).

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur). Opzichter. Tijdelijk bouwkundig opzichter.

Waterbouwkundig ingenieur (dienst waterkracht en electriciteit).

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Drie boekhouders voor de Banka-tinwinning.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Scheepsbouwkundig-ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Scheikundig-Ingenieur voor den Indischen dienst.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Adspirant ingenieur. Electro-technisch ambtenaar 1ste kl. Electro-technisch ambtenaar 2de kl. (adsp.-electro-technisch ambtenaar). Telefoonopzichter 1ste klasse. Telefoonopzichter 2de klasse. Radiotelegrafist 2de klasse. Instrumentmaker 2de klasse. Commies.

Stenograaf bij de stenografische inrichting van den Volksraad in Nederlandsch-Indië.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Vier ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Adspirant-commissaris van politie.

3de-officieren voor de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Zij die voor uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 April 1919 no. 77).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding-admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

No. 18. Donderdag 1 Mei 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.,

Gedachten over onze Koloniale Toekomst.

Er zijn tijden, waarin elkeen begrijpt, dat het bestaande onhoudbaar is.
A. S. C. WALLIS.

Het gelijkt er op, dat die tijden nu beginnen aan te breken voor Nederl. Indië en vele politieke programma's vermelden het in den laatsten tijd, dat op grond van het groote beginsel van het Zelfbeschikkingsrecht, de bevolkingen van Nederl. Indië, Suriname en Curaçao tot geheel zelfstandige Rechtsgemeenschappen in den Nederl. Staat moeten worden ontwikkeld en wel *binnen redelijken tijd*. Zoo staat het er dikwijls, of ongeveer zoo.

Aan deze uitspraken, zoo gemakkelijk op papier gezet, zitten echter reusachtige consequenties vast. Immers, om eens bij Nederl. Indië te blijven, wanneer inderdaad: „tot zelfs op de hoogste en meest verantwoordelijke posten in alle takken van Staatsdienst, van Inheemsche krachten zal worden gebruik gemaakt", zooals in één dier programma's wordt aangevuld, dan behoeft men geen Ind. specialiteit te zijn, om in te zien dat daarvoor allereerst ingrijpende veranderingen in onze Indische huishouding noodzakelijk zijn.

Colijn heeft het zoo raak gezegd in zijn brochure: „Staatkundige hervormingen in Ned. Indië": „onze hervormingen moeten ten doel hebben het stichten van een Indische democratie, waaronder ik een staatsregeling versta, door welke het Recht op politieke Zelfbestemming steeds in onverbrekelijk verband met den plicht tot „selfsupport" wordt gerekend."

Juist, eerst aan onze bruine broeders de capaciteiten bijbrengen, die hen tot „selfsupport" in staat moeten stellen. Dat is het allereerste.

Voorname factoren om op den duur die verantwoordelijke posten te bezetten, n.l. gezond verstand en vooral aangeboren beschaving, zijn ruim aanwezig, maar vele andere als b.v. flinkheid en algemeene ontwikkeling, onbreken ten eenenmale. Indien wij willen *doen*, wat wij in onze politieke programma's *zeggen*, dan moeten wij beginnen met voor onze tot betrekkelijk kort geleden nog veel verwaarloosde bruine pupillen, een geheel andere maatschappelijke omgeving te scheppen, een milieu, waarin *die* menschen op zullen groeien, die zelfstandig Staatsburger kunnen zijn.

Die groote noodzakelijke aanvulling betreft wel in de eerste plaats de Gezondheidsdienst, met alles wat daar bij behoort, als woningbouw, rioleering, assaineering enz. Het Inlandsche volk, telkens weer geslagen door epidemieën, voortdurend ondermijnd door tal van inheemsche ziekten, kan geen veerkracht hebben en moet wel futloos zijn. De (Amsterd.) prof. Kuenen heeft terzake onlangs op de Indische week te Leiden ongeveer gezegd:

„Een krachtige aanvulling van Europ. geneeskundige hulp in alle mogelijke richtingen is direct noodzakelijk. Niet alleen van Doktoren, maar ook verplegers, verpleegsters, vroedvrouwen e.a. Daarnaast moet een uitgebreide Hygiënische Inspectie worden ingesteld en verder moet aan al de kinderen op de scholen, de eerste beginselen der Gezondheidsleer worden bijgebracht.

Maar daarnaast moet (en hiermee raken wij het gebied van onze polit. programmas) een breed plan worden opgezet, om de Inlanders *zelf* tot al die functies op te leiden.

Voorwaar geen kleinigheid, maar toch is dat de weg, en Deli o.a. kan het ons leeren, hoe de Inlanders, dikwijls aangekomen als lamlendige, energielooze wezens, eenmaal gewend geraakt aan geregelde geneeskundige behandeling en toepassing van hygiënische voorschriften, weer veerkracht krijgen en glans in hun oogen.

Maar, wat moet dat alles kosten? De Ind. Begrooting voor 1918 kon voor den geheelen Geneesk. Dienst met moeite *f* 12 millioen uittrekken, d.w.z. ongeveer 25 cent per jaar en per hoofd en hiervan was ruim de helft noodig voor de pestbestrijding alleen. Maar stel, dat wij al die doktoren, verplegers, e.a. kunnen krijgen en betalen (er worden om te beginnen o.a. 32 vrouwelijke Schoolartsen gevraagd; hebben wij die zelf wel?) om de Inl. bevolking *zelf* voor al die functies op te leiden, dat vereischt toch, en hiermee komen wij aan het tweede deel van de geheel te veranderen omgeving, een zeer groote uitbreiding van het Onderwijs.

Niet zoozeer het Hooger Onderwijs is het, waar wij ons oog op moeten richten, en waaraan vele Inl. leiders zich vastklemmen als aan een reddingsboei, maar allereerst het Lager en Vakonderwijs.

„Laat er in de eerste plaats een uitroeiing komen „van het Analfabetisme en zulk een toestand, dat „althans een groote meerderheid der bevolking den „heilzamen invloed van het eenvoudigste Volks„onderwijs heeft ondergaan". (Mr. Creutzberg in de Volksraadzitting van 21 Juni 1918). Doch ook hierbij zal men, om te voldoen aan den inhoud van de politieke programmas, twee richtingen uit moeten gaan en wel krachtige directe voorziening brengen in verschillende tekorten, zoowel als een breed plan opzetten om de Inlanders *zelf* tot al die leidende functies op te voeden.

Een volgende factor die bij den opbouw van het Indische huishouden niet zuinig onder de oogen moet worden gezien, is de kwestie van orde, veiligheid en tucht. Ondanks het feit dat de Inlanders vele karaktereigenschappen hebben, die hen bij uitstek geschikt maken om met minimale dwangmiddelen van bovenaf, een goed geordende samenleving te vormen, valt toch steeds te constateeren (en niet zooals bij ons, onder invloed van den oorlog, maar 15 jaar geleden precies even sterk als nu), dat de verwildering gedijt. Altijd weer staan de bladen vol met berichten over roof- en moordpartijen, in perfectie georganiseerd, veediefstallen, brandstichtingen enz.

En dat kàn ook niet anders in een land, waar tegenover de vele kansen om ongestraft te ontkomen (uitgestrekte bosschen, weinig verkeerswegen, vrees van de bevolking voor wraak van de bandieten, etc.) een totaal onvoldoende politiemacht staat, onvoldoende in aantal zoowel als in opleiding. Buitendien wanneer de misdadigers wèl gegrepen worden, hoe moet dan niet dikwijls de berechting 1 à 2 jaar worden uitgesteld, omdat de Justitie overkropt is met werk?

Ziet, deze 3 *hoofd*lijnen: Geneesk. Dienst, Onderwijs en Publ. Veiligheid moeten allereerst grondig worden aangepakt. Maar daarna komen vele kleinere factoren in aanmerking als Verkeerswegen, (vooral op de Buitenbezittingen), regeling van waterschappen, brandweer, invoering van den Burgerl. Stand, Armenzorg, enz.

En dit alles moet worden bekroond met een groote uitbreiding van het Corps Ambtenaren, voornamelijk in het B. B. en bij de B. O. W. *Uit* moet het zijn, met den toestand, dat aan die Heeren noodgedwongen ressorten worden opgedragen, die veel te groot zijn, om allround goed werk te kunnen leveren.

Deze zijn, naar ik meen, de voornaamste consequenties, die uit de politieke programma's volgen.

Nu komt de vraag hoeveel moet die Restauratie wel kosten en waar komen de tienduizenden Hollanders vandaan om dat Groote Werk uit te voeren. Kan Nederland dat klaar spelen?

Wie zal het zeggen! Maar indien het àl uitvoerbaar is, dan toch alleen onder deze condities: 1e. dat er geheel andere „middelen" komen ten dienste der Ind. Begrooting, en 2e. dat het Nederlandsche Volk in geheel andere lagen dan nu het geval is, met de Indische kwestie mee gaat leven. Vooral dit laatste komt mij voor een hoofdfactor te zijn, waarop meestal niet voldoende de aandacht valt. Deze *beide* condities zijn onafscheidelijk aan de oplossing van het probleem verbonden.

Eerst eens wat de kosten betreft. De Directeur van Onderw. Mr. Creutzberg kwam in de Volksraadzitting van 21 Juni met de berekening, dat de perfectionneering van *één* deel van zijn Departement, n.l. de Inl. z.g. 2e klasse school, voor Java en Madoera alleen, in de toekomst een jaarl. uitgave van 420 millioen gulden zou vorderen. Deze z.g. 2e kl. scholen staan wat hun peil betreft, ongeveer gelijk met onze lagere school tot en met de 5e klasse. En al zal nu onze Regeering (omdat aan het verkrijgen van zulke sommen eenvoudig niet te denken valt en evenmin aan het leidend personeel) zeer terecht beginnen met zoo snel mogelijke invoering van het nóg eenvoudiger z.g. Volksonderwijs (misschien te vergelijken met ons vroegere plattelandsonderwijs), het is toch wel duidelijk nietwaar, dat een Volk 't welk wij binnen redelijken tijd zelfstandig in de rij der naties willen laten loopen, toch ook binnen redelijken tijd, zoo niet geheel, dan toch voor een zeer belangrijk deel het leven in moet gaan met minstens de kennis van de hierboven genoemde 2e klasse school. Voor *dat* doel, kan men toch niet met minder volstaan. En dan komen wij toch bij die *f* 420. millioen terecht.

Wanneer wij nu overwegen dat de Ind. begrooting van het vorige jaar voor het *geheele* onderwijs (Inl. Volks 2e kl., 1e kl., Holl. Chin., Holl. Inl., Vakscholen en Europeesch onderwijs) totaal slechts 18 millioen beschikbaar kon stellen en wanneer wij aannemen, dat de andere hierboven genoemde factoren, te rekenen naar het einddoel, in dezelfde slechte conditie zijn, dan lijkt toch, dunkt mij, die massa correctie voor ons een onbegonnen werk.

Hoe komen we dan aan die Bergen van Goud? Dat de Inl. bevolking *te* zwaar belast zou zijn, daarover bestaat verschil van opinie, maar dat de Inlander niet in staat zal zijn, om langs welken weg ook, belangrijk méér te worden belast, dan nu geschiedt, daarover is men het toch algemeen wel eens.

· Zal het mogelijk zijn, en zooals velen willen door de „open-deur-politiek", de Ontginning, Handel en Nijverheid *zoo* op te drijven, dat wij binnen redelijken tijd wél voldoende middelen kunnen krijgen voor het Groote Werk?

Op de begrooting voor 1918 staan, voortkomende

uit alle belastingen te zamen: ƒ 134 millioen. Ofschoon natuurlijk teneenenmale niet met zekerheid te zeggen, maakt een nadere beschouwing het waarschijnlijk, dat van dit bedrag op het allermeest ƒ 100 millioen uit „Ontginning” etc. voortvloeien. Deze ƒ 100 millioen staan zwaar onder invloed van O. W. (ƒ 15 millioen) en bij het cijfer van ƒ 16 millioen uit de Inkomsten belastingen vermeldde het toelichtende rapport: gunstige toestand van H. en N.

Aannemende nu eens, dat dank zij reclame en daaruitvolgende bevloeiing van buitenl. kapitaal in redelijken tijd (stel maar eens een menschenleeftijd, 30 à 40 jaar) de Ontginning in Nederl. Indië zou kunnen worden verdubbeld (wat toch wel onmogelijk lijkt) en aannemende verder dat de verschillende bedrijven in de toekomst dezelfde hooge baten in de Ind. schatkist zouden willen storten als in 1918 onder invloed van gunstige handelstoestanden en O. W. werd geraamd (wat wel evenmin waarschijnlijk lijkt), dan zou de Ind. begrooting bij een volgende generatie zeg maar over 30 à 40 jaar langs dien weg ƒ 100 millioen méér tot hare beschikking hebben dan nu.

Afgescheiden van het feit dat de Inl. beweging zich onder invloed der tijden meer en meer afkeerig betoont van de toevloeiing van het groot kapitaal, waarbij onze ambtenaren de schokken maar op moeten vangen, stelt deze richting van „de open-deur” ons m.i. toch ook niet in staat om binnen redelijken tijd *zulke* sommen ter beschikking te krijgen (vide de 420 millioen van Mr. Creutzberg) dat wij in staat zullen zijn om aan die Economische Evolutie ook maar een flinken „duw” te geven en daarmee het thans levende geslacht te bevredigen. *Dat moet „sukkelen” blijven.*

Maar buitendien vinden wij langs dezen weg ook niet de gelegenheid om het Hollandsche *volk* voor Indië te interesseeren.

Wat de gelden betreft, komt het mij voor, dat wij wel gedwongen zullen zijn, om deze richting te verlaten en om ons doel te bereiken, heil te gaan zoeken in een verder ontginning van Indië geheel ten bate van Indië zelf, dus met de directe winsten voor de Ind. schatkist.

Is onder deze omstandigheden het commercieele kapitaal niet zoo goed als zeker uitgesloten?

Billiton Maatschappijen die ⁵/₈ van hun winst aan den Staat afstaan, zullen wel altijd hooge excepties blijven en al mag het waar zijn, dat enkele groote gevestigde lichamen door hun uiterst krachtige positie wel in staat zijn en ook genegen om aan hun bestaande bedrijf nog verdere uitbreiding te geven tegen voor de schatkist zeer aannemelijke condities, in het algemeen is dat toch de richting niet en van het zoo aanstonds te verwachten Buitenl. kapitaal behoeven wij ons wat dit betreft, zeker geen illusies te maken.

Staatsexploitatie zou zoo te zien, wat de financiën betreft, aan de gestelde eischen voldoen en het is te begrijpen, dat juist tegenwoordig het aantal van hen, die er zooals het nu gaat, geen „gat meer inzien” en voorstander van een algeheele verdere Staatsexploitatie worden, met den dag groeit. Maar het is zeer de vraag, of voor een einddoel, waarbij om te slagen het onderste uit de kan *moet* worden gehaald, de Staatsexploitatie niet gelijk staat met het spannen der paarden achter den wagen. De Staatsexploitatie die teneenenmale de aandeelhouderszweep mist om *er uit te halen wat er in zit.*

Buitendien, ook langs dien weg, krijgen wij de noodzakelijke nationale belangstelling niet, om voldoende een stroom van mannen te krijgen.

Zou het niet mogelijk zijn een tusschenrichting in te slaan, waarbij het principe van de Staatsexploitatie n.l. het overgroote deel der winst aan de schatkist gehandhaafd blijft, terwijl toch het Kapitaal zóó wordt gefourneerd, dat het natuurlijk verlangen van aandeelhouders naar winst, als prikkel voor de leiders, om het meest mogelijk te bereiken, blijft bestaan?

Stel, onze Regeering stopt heden nog met het uitgeven van concessies onder zoowel als boven den grond en verleent morgen hare bemiddeling om een soort Algemeene Maatschappij van Ontginning te creëeren, die zij onder directie stelt van uitgelezen bedrijfsleiders van alle mogelijke richtingen.

Aan deze maatschappij wordt de primeur gegeven op welk gebied ook, de Leiders verwachten met succes werkzaam te kunnen zijn en de meest volledige Regeeringssteun komt voorop te staan.

Stel nu dat onze Regeering *in plaats van zelf te exploiteeren* genegen is om (wat in geval van catastrophe op hetzelfde neer komt) de gelden der aandeelhouders inzake rentes, onaantastbaarheid der hoofdsom, opzeggingstermijs etc. etc. *zoo* te garandeeren, dat de directie er wel in *moet* slagen om de kapitaaltjes der betere en kleine burgerij aan zich te trekken. Zooals bekend, zijn *dat* de menschen, die mits hun geld slechts „safe” is en zij betrekkelijk snel hun volle geld terug kunnen krijgen, met zeer bescheiden rente genoegen willen nemen.

En wanneer dan eens boven de vastgestelde rente, bij floreeren der zaken een kleine jaarlijksche bonus wordt uitgekeerd, lijkt het dan niet waarschijnlijk dat al spoedig een steeds vermeerderend aantal Nederlanders in plaats van buitenlandsche papieren te koopen, zich ook in deze Ontginning zal interesseeren? (Indien men eens tijdig een deel der 4 pCt. Russen en Oostenrijkers aldus had overgeloosd......).

En wat het effect van die bonus betreft, ik stel mij voor, dat bij een kleine rentenier b.v. die van zijn ƒ 1200 rente *geheel of gedeeltelijk moet leven*, een jaarlijksch douceur van ƒ 100 of ƒ 125 minstens denzelfden prikkel opwekt om interesse te krijgen in den gang van zaken op de beleggingsterreinen (Indië) als bij een burger b.v. van de Keizergracht pas met stel maar 10 of 20 keer dat bedrag naar buiten treedt.

Dat feit, dat men met ƒ 10.000 winstuitkeering de belangstelling krijgt van 1 man van den Keizersgracht, maar daarentegen van 100 kiezers uit andere lagen der bevolking, dat feit moet m.i. worden uitgenut.

En wanneer dan deze Maatschappij eens alweer met alle noodige garanties van Staatswege, als particuliere Spaarbank op kon treden. In Nederland zijn bij de Rijkspost- en partic. banken ƒ 450 millioen ingelegd op ruim 2½ millioen boekjes. Herhaaldelijk wordt reeds in den laatsten tijd overwogen om die gelden met meer sociaal inzicht te beleggen. (13 Maart j.l. in het Financ. Weekblad van Oppenheim: Spaarfondsen voor Nederl. Bodemcultuur en 15 Maart een betreffend artikel van dr. mr. Schutte in de Economist.)

Het moet toch mogelijk zijn om met de noodige Staatsgaranties ook langs dezen weg, zooal niet een belangrijk kapitaal te verkrijgen, *dan toch een groot deel der Nederlandsche kiezers tot Indische „beleggers” te maken.* En waar uit den aard der zaak deze spaarders meestal tot den kleinen man behooren, meen ik dat ook hier de paar rijksdaalders meer of minder aan het eind van het jaar op het boekje bijgeschreven, hun uitwerking als prikkel niet zullen missen.

Is hier niet een weg te vinden, om een groot deel van de Nederlandsche kiezers daadwerkelijke belangstelling voor Indië bij te brengen en wel met betrekkelijk zulke bescheiden eischen voor zich, dat toch het leeuwendeel der winst voor de Indische schatkist bestemd blijft? Het nu nog veel te veel ontbrekende contact tusschen de Nederlandsche burgerij en Indië moet aldus toch sterk kunnen worden bevorderd en naar te verwachten, zal dit aanleiding geven tot meer algemeene bekendheid met het land en ten slotte vermeerderde ambitie om er naar toe te gaan.

Waar tegenwoordig zoowat alle middelen om in de tekorten aan employees en ambtenaren te voorzien, ten eenenmale falen, daar moet dit toch een weg zijn waarbij brochures, tentoonstellingen, Indische week, enz., enz., pas tot hun volle recht kunnen komen.

Zullen wij op deze wijze ook niet een machtig wapen slaan uit de handen van onze tegenstanders onder de Inlandsche leiders en daarentegen een grooten steun verschaffen aan de ons trouw blijvende elementen?

Is er op deze wijze geen kans dat de vele verlangens en wenschen der Inlanders ook in onze Tweede Kamer veel meer tot hun recht zullen komen?

En deze richting behoeft een bescheiden ontwikkeling van het Partic. bedrijf verder volstrekt niet uit te sluiten. Dit moet ons evenwel niet over de handen loopen, waar zoo aanstonds groote kans op is, de heeren zullen zware heffingen moeten verdragen en voor onze eigen onbaatzuchtige ontginning zullen wij overal de primeur moeten houden.

Wanneer wij dan, door deze richting in te slaan, wel geld en wel mannen kunnen krijgen om met hoop op succes binnen redelijken tijd het groote werk aan te kunnen pakken, en aldus een kans te krijgen datgene te doen wat wij in onze politieke programma's zeggen, dan moeten wij voor ons er genoeg aan hebben, om aldus zeer waarschijnlijk een ontijdige breuk met onze koloniën te voorkomen.

Wat wij daarmee voor ons land winnen, behoeft wel niet nader te worden betoogd.

Leiden, April 1919.

HUGES.

Sprokkels.

—

LV.

Eenigen tijd geleden maakten we melding van het voornemen der regeering om in Indië over te gaan tot het stichten van een kweekschool voor fröbelonderwijzeressen.

Dat het der Indische regeering werkelijk ernst is met de opening van fröbelscholen, blijkt uit een „oproeping van gegadigden voor de betrekking van onderwijzeres aan of hoofd van openbare fröbelscholen", die we in de Indische bladen aantroffen, en waarin vermeld wordt, dat reeds in den loop van dit jaar overgegaan zal worden tot het openen van openbare fröbelscholen, aan welke inrichtingen geplaatst kunnen worden, hetzij als hoofd, hetzij als hulpkracht, vrouwelijke personen van elken landaard, in het bezit van een akte of getuigschrift voor het geven van fröbelonderwijs.

De bezoldiging zal bedragen van *f* 75 tot *f* 100 's maands met 4 of 5 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's mnds, terwijl aan het hoofdschap (waarvoor een 2 à 3-jarige praktijk bij het fröbelonderwijs wordt vereischt) een extra-verhooging van *f* 50 's maands zal worden toegelegd.

Hoog stelt de regeering haar eischen niet, maar ze is dan ook vrij karig met haar belooning. Voor het hoofd van een fröbelschool is toch na 15 jaren dienst een salaris van *f* 275 nu juist niet schitterend te noemen. De meest begaafden zullen op de voorgespiegelde betrekkingen wel niet afkomen, en het is toch noodig om als hoofd althans flinke krachten te hebben.

De bezoldiging moet echter, zooals de oproeping vermeldt, nader geregeld worden. Laten we hopen, dat er voor degelijke werkkrachten een goede toekomst zal zijn te vinden bij het fröbelonderwijs!

LVI.

We weten allen, dat de verraderlijke Spaansche griep ook in Indië haar slachtoffers gezocht heeft onder Europeanen en Inlanders en wel in die mate, dat de sterftecijfers veel en veel hooger zijn dan bij de ergste cholera- en malaria-epedemieën het geval was. In de afdeeling Pasoeroean was de sterfte het vorig jaar van 1 t/m 14 Nov. dertienmaal zoo hoog als in hetzelfde tijdvak van 1917. En wat de correspondent van het „Soer. Hbl." terecht bedroevend vindt, is, dat bij behoorlijke verzorging het overgroote deel der zieken zou hebben kunnen genezen.

Ziekenverpleging in Indië! Een ruim veld, dat voor het grootste deel nog braak ligt.

Zeker, hier en daar worden pogingen aangewend om Inlandsche verplegers en verpleegsters te vormen en onder de personen en vereenigingen, die daaraan hun krachten wijden, mag zeker de Semarangsche vereeniging in de eerste plaats genoemd worden. Verder denken we aan de opleiding te Kediri en te Modjò Warno. En wellicht zijn er op nog meer plaatsen cursussen tot opleiding van Inl. verplegers en verpleegsters, doch dat alles is nog slechts een druppel op een gloeiende plaat, honderdtallen zullen er nog opgeleid moeten worden, voordat ook maar eenigszins aan de allerdringendste behoeften voldaan is.

Zou niet een krachtige vereeniging — en dan denken we allereerst aan de Kartini-Vereeniging — op meerdere plaatsen den stoot kunnen geven tot het oprichten van cursussen tot opleiding van Inl. verplegers en verpleegsters?

Onlangs lazen we het bericht van de opening van het nieuwe ziekenhuis te Malang, waaraan, zooals we met voldoening opmerkten, den naam verbonden zal worden van den heer Renardel de Lavalette, den man, die tientallen van jaren zijn krachten en zijn geld beschikbaar gesteld heeft voor de sociale belangen van blank en bruin. De gedachte rees toen aanstonds bij ons, of Malang met zijn groot militair hospitaal en zijn nieuw ziekenhuis niet een geschikte plaats zou zijn om de opleiding tot verpleger ter hand te nemen. En zoo zijn er meer plaatsen.

Zou het te veel gevergd zijn van de krachten der Kartini-vereeniging, als zij zich aangordde om òf het initiatief te nemen, dan wel het hier en daar wellicht sluimerende initiatief op te wekken en in daden om te zetten?

En zouden er geen pogingen aangewend kunnen worden om de aandacht van de Eur. en Inl. artsen te vestigen op deze groote behoefte, om vooral de laatsten aan te sporen om al hun krachten aan te wenden ter bevordering van dit groote volksbelang?

Met een goede ziekenverpleging zou de kleine man meer gebaat zijn dan met politieke rechten, die hem in geval van ziekte aan zijn lot overlaten.

LVII.

Toen de heer Tjokroaminoto in den Volksraad toornde tegen het „Soer. Hbl." en het „Nieuws v. d. Dag v. N. I.", schreef men te Batavia het vaderschap der rede toe aan Sneevliet of Baars.

Naar aanleiding daarvan brengt het „Soer. Hbl." een oude geschiedenis in herinnering, die zich afspeelde in het begin van den oorlog, toen aan Japan zekere voor Indië minder gewenschte plannen werden toegeschreven.

Tjokroaminoto verzocht kapitein Vermeer, die hem te Soerabaja bezocht, om eenige gegevens voor een artikel over Japan's plannen in de Oetoesan Hindia. Kap. Vermeer tikte een artikel, waarin verklaard werd, dat Holland van de trouw der Inl. bevolking verzekerd kon zijn, indien Japan veroveringsplannen koesterde.

Het stuk werd, in het Maleisch vertaald, op uitdrukkelijke voorwaarde van den schrijver, zonder eenig onderschrift in het blad opgenomen. Daardoor zou het stuk afkomstig schijnen te zijn van den hoofdredacteur Tjokroaminoto en dan zou 't publiek denken, dat het werkelijk de gevoelens weergaf van een doel der bevolking. Om verschillende zeer materieele redenen had Tjokroaminoto daartegen bezwaar, omdat het stuk in 't bijzonder tegen Japan was gericht.

Het woord Japan werd weggelaten en zoo verscheen onder de vlag van Tjokroaminoto een artikel, waarin namens de Inl. bevolking trouw aan de regeering werd betuigd, en dat zooveel sensatie in Nederland verwekte, toen de verkorte inhoud daarheen werd geseind.

Minister Pleyte deelde die betuiging van trouw en genegenheid in de Tweede Kamer mee, en Tjokroaminoto ligt zich dit alles aanleunen. Kap. Vermeer deed de juiste toedracht der zaak kennen, waar zulks behoorde.

Men vermoedt, dat van de lange redevoeringen door Tj. in den Volksraad uitgesproken niet veel van hem zelf afkomstig is.

Als dit vermoeden waarheid bevat, is het te hopen, dat Tjokroaminoto een eenling is onder de z.g. volksleiders en volksraadleden.

Velen hebben immers verbaasd gestaan over de wijze, waarop de Inlandsche leden in den Volksraad optraden en er waren er, die daarop hooge verwachtingen bouwden voor de toekomst, wanneer de Indische volksvertegenwoordiging tot wetgevenden arbeid geroepen zou worden.

Wij deelen die hoog gespannen verwachtingen niet; immers is het gemakkelijk kritiek uit te oefenen, leemten aan te wijzen en met veel lawaai en grootsch gebaar te wijzen op de tekortkomingen der regeering.

Een andere en veel moeilijker taak is het, de hervormingen en verbeteringen in wetten of besluiten vast te leggen, die practisch uitvoerbaar zijn. Daartoe behooren een karaktervorming en staatkundige ontwikkeling, die bij het grootste deel der Volksraadleden nog ver te zoeken is.

H. v. VORDEN.

Losse Opmerkingen.

II.

Wanneer men aan boord zoo rustig zit te mijmeren en uit verveling z'n „papieren" nog eens inkijkt — bagage-cognossement, verzekering-polissen etc. — dan komt men tot de ontdekking, dat men feitelijk tegen „niets" gedekt is.

Op het bagage-cognossement staat een net stempel, luidende:

> Geopend voor onderzoek vanwege de N. O. T.; schip derhalve niet aansprakelijk voor verliezen of schade aan den inhoud.

Dat 's wel een geestige manier van zaken doen! Ik moest m'n bagage laten afhalen door den schipper van de Maatschappij en daarbij afgeven sleutels en N.O.T.-certificaat. De N.O.T. heeft in Amsterdam — in presentie natuurlijk van de Maatschappij — in mijn boeltje kunnen neuzen...... en als ik straks in Priok een hoop steenen in mijn koffers vind, dan verwijzen N.O.T. en schip mij met breed gebaar naar elkander!

Prettige manier van zaken doen!

Zoo b.v. op de noodhaven-polis leest men gedrukt een heelen stoet gevallen, waarin men verzekerd is. Maar...... onderaan is een strookje geplakt, waarop met duidelijke roode letters staat gedrukt:

Noodhavenkosten worden alléén vergoed als gevolg van materieele schade aan het stoomschip.

Ik heb mij verzekerd voor tien dagen à tien pegels en betaal daarvoor *f* 2.30.

Zou het niet verstandiger geweest zijn, om een verzekering voor 2 dagen à *f* 50 of één dag à *f* 100 te hebben genomen? Een mijner medepassagiers beweert zulks gedaan te hebben, doch ik kan niet nagaan of daarop méér premie moet betaald worden. Misschien kunnen toekomstige reizigers-leden van Oost en West hiermede hun voordeel doen?

* * *

De „Coen" brengt een groot aantal jonge Hollanders naar Indië, vol met...... „idealen"......

Als men nu in den loop van de reis op z'n gemak eens gaat krabbelen aan die idealen, dan blijken ze voor negentig procent te bestaan uit het volgende rekensommetje:

Mijn salaris is zóóveel; wanneer ik nu zóóveel verteer, dan houd ik zóóveel over; dus kan ik over zóóveel jaar b i n n e n zijn!

En dan wordt er bij de oud-gasten hartstochtelijk geïnformeerd of het getal „ik verteer zóóveel" den toets der praktijk kan doorstaan.

Daar is natuurlijk tegen dezen kern-gezonden en Hollandsch-degelijken gedachtengang niets in te brengen! Dit sommetje vormt d e basis, waarop men naar Indië gaat. Maar...... dan is het toch eigenlijk beter, om zulks voortaan op congressen e. a. maar liever ronduit te erkennen. Het stelt de verhouding tusschen Indië en Nederland in een zuiverder en „eerlijker" daglicht.

De ideëele idealen komen dan wel, als men later — als oud-gast — rustigjes de vruchten plukt van z'n „beschavings-arbeid"......

* * *

Een van de meest prijzenswaardige Hollandsche karaktertrekken is...... een buitengewoon onbeschaamde eetlust.

En in deze zeer speciale tijden spreekt de factor „Europeesche ondervoeding" een flink woordje mee! Het is eenvoudig angstverwekkend, zooals er wordt huisgehouden onder de voedingsmiddelen. Aan tafel dubbele en driedubbele normaal-porties. Ik zag dames ontbijten met twee diepe borden gort en twaalf boterhammen, besmeerd en belegd en telkens de „dikste" uitgezocht. De koffietafel, zoomede de theetafel met koekjesbakken worden belegerd; ik zag lieden, die in hun kopje koffie vijf klontjes lieten vallen en er nog drie uit de vuist ophapten.

Des nachts is in de pantrij eenige malen ingebroken om brood en kaas en boter te „stelen": hutbedienden, hofmeesters en overig personeel worden voortdurend bewerkt middels fooien etc. om nog een „extraatje" af te schuiven. Een zeer kwaadaardig soort omkooperij ten nadeele van de scheeps-provisiekamer-voorraden. Ja, het is voorgekomen, dat door passagiers des nachts brooden, gereed liggende voor de ‚wacht'...... gestolen zijn!

Een meneer, liefhebber van „zuur", nam uit het zuurstelletje telkens een bord vol uitjes en augurkjes, zoodat het stel een keer of drie per maaltijd moest bijgevuld worden. Etc. etc. etc.

Geen wonder, dat van wege de administratieve autoriteit strenge maatregelen worden genomen ter beteugeling van deze sprinkhanenplaag. En geen wonder tevens, dat er hier en daar gemopperd wordt over de schrielheid en de karigheid en de ditjes en datjes van de maatschappij.

Men zij echter gerust. De tafel is aan boord meer dan uitstekend. Niet zoo overdadig royaal als een paar jaar geleden nog gebruikelijk was, maar beslist goed en positief voldoende.

* * *

Wij hebben reeds ons „historisch" moment beleefd!

Even voor het verlaten van het Kanaal ontmoetten wij de „George Washington" met president Wilson aan boord en geconvoyeerd door eenige kruisers en torpedojagers.

Het was een schitterend gezicht, dit reuzenschip te zien voortglijden, onberoerd door de zware deining, medevarende den man, wiens naam tegenwoordig op aller lippen zweeft.

Vermoedelijk zal deze ontmoeting aan boord van de „Washington" minder emotie verwekt hebben dan bij ons.

President Wilson heeft „misschien" eens opgekeken van zijn schrijftafel en de commandant van het schip heeft „misschien" aan z'n president eens uitgelegd, wie Jan Pieterszoon Coen is geweest en wat hij heeft uitgekuurd!

Eenige amateur-fotografen zaten na afloop van de ontmoeting te debatteeren over den „prijs", die ze voor het historische kiekje aan geïllustreerde tijdschriften zouden kunnen vragen. Ik hoorde getallen noemen met „honderd"-klanken!

Je moet maar „boffen"......

Nabij Gibraltar, 17 Maart 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Onze taak in Indië.

De heer L u l o f s heeft over bovengenoemd onderwerp te Medan voor de afd. Medan van het Algemeen Nederlandsch Verbond een rede gehouden, waarvan de *Deli Crt.* een verslag geeft. Zooals de heer L u l o f s in een „Ingezonden" in bovengenoemd blad meldt, heeft zijn geheele rede of causerie, zooals hij haar zelf betitelde, in de *Sumatra Post* gestaan. Daar dit laatste blad opgehouden heeft een exemplaar van zijn krant aan onze Redactie te zenden, volgen we het verslag der *Deli Crt.*

Er gaat een democratische golf door heel de wereld, met een schuim van bolshevisme. Dit schuim zal verdwijnen, maar de watermassa daaronder zal in beweging blijven, aldus de heer L.

Daarna overgaande tot de beweging naar onafhankelijkheid van Indië, haalt spr. de woorden aan van v. Hinloopen Labberton, dat wie de slavernij veroordeelt als eene natuurlijk onrecht, omdat geen mensch eigendomsrechten kan hebben op een anderen mensch, op diezelfde gronden moet veroordeelen, dat eenig volk een ander volk bezit. Spr. merkt op, dat sedert de dagen der „batige sloten" voorbij zijn, er van bezit geen sprake meer is en Nederland getoond heeft een voogd te willen zijn.

Dat westersche landen in het oosten gaan koloniseeren, terwijl vroeger toen de oostersche ontwikkeling die van het westen overtrof, geen kolonisatie in Europa plaats had, meent Spr. te moeten toeschrijven aan het verschil in karakter tusschen de menschen van tropische en gematigde klimaten. Tropenmenschen komen tot lethargie en waar de wereld recht heeft op de volle ontwikkeling en de economische voordeelen van alle streken, hebben de tropen de leiding van het westen tot zich g e t r o k k e n e n b e h o u d e n. Op historische gronden behoort de taak om Indië te leiden tot het zelf in de rij der volkeren kan staan bij Nederland.

Inmiddels is het goed de kans op zelfstandigheid te peilen. Wel is bewezen, dat Inlandsche jongelui Nederlandsch middelbaar en hooger onderwijs kunnen opnemen, maar het is de vraag of die karaktereigenschappen reeds ontwikkeld zijn, die in leiders noodig zijn. Daarenboven zou een ontijdige massa-invloed in korten tijd heel het staatsbestel kunnen bederven. Als waarschuwend voorbeeld wijst Spr. op de Fransche Antillen, waar een ontijdige massa-invloed de inheemsche cultuur en industrie onmogelijk maakte, zoodat de eerst zoo bloeiende eilanden tot groot verval zijn geraakt, waarvan de i n h e e m s c h e b e v o l k i n g in de eerste plaats de nadeelige gevolgen ondervindt, daar ze niet in staat is het werk der kapitalisten voort te zetten. Zoo zouden we ook in Indië krijgen in plaats van een vorm van productie, waaraan gebreken kleven, g e e n productie.

Op de vraag, of de democratische richting aan de komende onafhankelijkheid ten goede kan komen, antwoordt Spr. bevestigend, maar in de kinderkamer laat men niet stemmen over het al of niet aanblijven van juf. Tropische volken moeten geleidelijk gebracht worden tot hun natuurlijk recht eigen zaken te behandelen. Eerst dienen de plaatselijke belangen door hen zelf geregeld te worden en die zeggenschap moet zich geleidelijk uitbreiden tot ruimere kringen.

Op het voetspoor van Ritsema van Eck wenscht Spr. autonomie en zelfbestuur voor gemeente en „Kreiz" (op Java het regentschap) alleen beperkt door de mate van het vermogen autonomie en zelfbestuur uit te oefenen, en dat is geen kleinigheid, als men bedenkt, dat de aaneensluitende regentschappen heel Java beslaan.

Daarboven wil Spr. zoo lang als noodig zal blijken de Nederlandsch koloniale „paramount-power", met de bedoeling de grenslijn tusschen volksbestuur en algemeen bestuur geleidelijk naar boven te verleggen. Als Ritsema van Eck het geheele bestuur als een pyramide beschouwende, stelf Spr. zich evenwijdig aan de basis op die pyramide een scheidingslijn voor. Wat beneden die lijn ligt is Indisch-autonoom, wat daarboven ligt Nederlandsch-koloniaal, de scheidingslijn wordt geleidelijk naar boven verplaatst.

De uitoefening ven gezag wordt gehouden aan het dragen van verantwoordelijkheid, uitbreiding van gezag naarmate het vermogen om verantwoordelijkheid te dragen toeneemt. Of het eind zal zijn algeheel gezag dan wel, in beperkte mate, gdeeld gezag, is van ondergeschikt belang. Dit systeem, waarbij op een gegeven oogenblik zoo noodig voorloopig halt gehouden kan worden, om later verder te gaan, acht Spr. vrijwat aannemelijker dan de leuze: Indië voor de Indiërs! insluitend de praemature toelating van den invloed der onmondige massa op het staatsbeleid in zijn geheelen omvang. Spr. is dan ook weinig ingenomen met de vereeniging Insulinde, die hij geen goeden vriend acht voor de Inlandsche beweging, wijl Insulinde de mate van mondigheid der Indische volken ziet door het vergrootglas van partijgenegenheid, voorts in een Westersche maatschappij gegroeide leuzen toepast op een Oostersche samenleving en ten slotte de Inlandsche beweging dringt naar daden van geweld. Aangaande de S. I. betoogt Spr., dat de regeering de beteekenis der beweging heeft overschat en de leiders te hoog aangeslagen heeft. Verheldering van uitzicht is noodig; men heeft zich te lang aan spiegelbeelden vergaapt.

Vaak ontketent zich een stroom van enthousiasme, wanneer eenige leiders een schare volgelingen vinden, doch stroom voert niet alleen slib mee, doch ondermijnt ook dijken en bruggen.

Spr. critiseert de Hollandsche neiging tot zelfverguizing en tot het roepen van „peccavi"; hij meent, dat de gelederen der ethici bestaan uit „Strebers" en kleinmoedigen, welke laatsten juist meewerken om het gevaar in te halen, dat ze vermijden willen, vergetende, dat de Inlander rechtvaardigheid erkent, maar ook eerbied heeft voor zelfbewustheid. Spr. acht het een fout van de regeering, dat ze na den Russisch-Japanschen oorlog niet overging tot uitbreiding van autonomie en van het aantal voor Inlanders bereikbare betrekkingen en tot invoering van diverse sociale verbeteringen. Het ware dan beter geweest, indien de vorming van S. I. vereenigingen tegengegaan was.

De Islam, een theocratie zooals Snouck Hurgronje zegt, predikt den heiligen oorlog, een geloovig Mohamedaan kan niet duurzaam berusten in de heerschappij van een ongeloovige.

En al is de Indische Mohamedaan een slechte Islamiet, fanatieke geestelijken weten hem op te zweepen, ook al is de oorzaak een materialistische, zooals in Atjeh en Djambi.

De relletjes te Koedoes haalt Spr. aan ten bewijze dat het einddoel van de S. I. is de vreemdelingen te verjagen en dat de vereenigingen bewuste revolutionaire vereenigingen zijn of daartoe tenminste uitgroeien. Al is op het congres te Bandoeng het sectarisch karakter uiterlijk weggenomen, het bestaat toch nog.

Toch meent Spr., dat de S. I. geen volksbeweging is. Eén flinke regent kon soms op Java in zijn ressort de geheele beweging uitroeien. En in de Buitenbezittingen verloopt de beweging reeds. In Benkoelen is de ontnuchtering al gekomen. Daar draagt de bevolking thans graag bij in den bouw van een brug, wanneer ze de verzekering krijgt, dat haar geld ten haren bate wordt aangewend en niet den weg opgaat van de aan de S. I. gegeven bedragen.

De millioenenmassa is weinig beroerd, al kwam hier en daar een plaatselijke verhitting voor, zoodat men niet van een volksbeweging kan spreken. Er bestaat ook geen kans, dat het ooit een volksbeweging worden zal, tenzij de regeering zwak worde in plaats van lankmoedig.

De reorganisatiecommissie kan voeren tot steun aan opbouwende Inlandsche vereenigingen, terwijl men door betere bezoldiging kan tegemoet komen aan den drang naar verbetering. Toch acht spr. het billijk, dat de uit Europa gekomenen in hoogere betaling waardeering vinden voor de opoffering van hun beste jaren aan de belangen van Indië.

Verder meent spr., dat het nationaal leven bij den Inlander verloren gaat, doordat de leiders overgaan tot assimilatie in een karakterloos internationaal proletariaat, terwijl toch de Javanen en oorspronkelijke Maleiers de dragers zijn van een markante, Oostersche beschaving.

Het verdwijnen van de mooie taal, de sierlijke kleeding, den Oosterschen groet merkt spr. aan als een artistieke misdaad. Verder haalt spr. voorbeelden aan om te betoogen, dat het aannemen van Europeesche allures door Inlanders niet is in het voordeel van dezen.

Ten slotte sprekende over cultuur- en mijnbelangen, trekt spr. een vergelijking met de F. M. S., waar de regeering een spoorlijn aanlegde door geheel Malakka en waar overal goede asfaltwegen bestaan, gemaakt met asfalt uit onze koloniën.

Een transsumatraansche spoorweg laat te lang op zich wachten en het wegennet van Sumatra moet worden uitgebreid. In cultiveering en hygiëne overtreft de Oostkust de Straits echter. Ginds betaalt men de koelies echter beter, en is ook de arbeidsinspectie beter geregeld.

Door de afwezigheid van een grootindustrie gaat veel winst het land uit, hoewel niet vergeten moet worden, dat deze daarin grootendeels terugkomt onder den vorm van nieuwe ondernemingen.

Het land, dat ons een goed bestaan oplevert, heeft recht op onze waardeering en door het goede van Indië op te zoeken, zal er meer liefde voor het land gekweekt worden en zal de band tusschen Nederland en de koloniën worden versterkt.

Suriname.

Wij moeten terugkomen op de kwestie van de koffiekeuring in Suriname. Naar al hetgeen wij er in de Surinaamsche bladen over lezen en hetgeen ons in particuliere brieven wordt medegedeeld, is de zaak niet geheel in den haak. In een rekest door de Vereeniging voor den grooten Landbouw te Paramaribo tot den Gouverneur gericht, wordt er dan ook op aangedrongen de aandacht der Hooge Regeering op de zaak te willen vestigen ten einde herhaling te voorkomen en wijziging te brengen in de te volgen gedragslijn ten opzichte der ondernemingen in de kolonie.

In dit rekest wordt opgemerkt, dat ongeveer acht dagen vóór de aankomst van de „Commewijne" door den agent van den Kon. W. I. Maildienst een circulaire werd verzonden, waarin o. m. bekend werd gemaakt, dat er een commissie was aangesteld om de te verzenden koffie te keuren. De plotselinge wijze waarop deze keuring werd ingevoerd veroorzaakte niet alleen veel extra werk en onkosten, maar was tevens oorzaak, dat het toegestane aantal balen niet ten volle verscheept kon worden, daar de tijd voor de bewerking ontbrak.

De mededeeling in de circulaire van den agent, dat de K. W. I. Mail in het vervolg geen koffie zal vervoeren, die niet aan de gestelde eischen voldoet, komt aan de Vereeniging zeer vreemd voor, daar de koffie van vreemde landen (Venezuela, Guatemala en Haïti), welke ter verscheping naar Curaçao is vervoerd zonder eenige keuring, wel door de K. W. I. M. voor vervoer wordt aangenomen.

Noch onbegrijpelijker komt het der Vereeniging voor, dat alleen consenten tot verscheping verleend zijn aan ondernemingen, waarvan belanghebbenden zich in Holland bevonden. Consentenaanvraag voor producenten, in de kolonie wonende, bleef onbeantwoord, terwijl die ongevraagd gegeven werden aan kooplieden, die geen baal koffie in hun bezit hadden.

De Vereeniging kan zich niet voorstellen, dat Landsbelangen met deze maatregelen werden voorgestaan, doch zeker zijn ze fnuikend voor de toch al

met zooveel moeilijkheden te kampen hebbende ondernemingen in de kolonie.

Naar onze meening zijn de N.O.T., de Nederl. Handelmaatschappij en de K. W. I. Mail e i g e n m a c h t i g opgetreden, zij het ook met de beste bedoelingen. In elk geval is de maatregel verkeerd toegepast.

In Suriname wordt die goede bedoeling door velen niet erkend en oppert men de wildste veronderstellingen. Men meent, dat er geen sprake kan zijn van koffiesoorten ,,welke ongeschikt zijn voor consumptie", waar men in Nederland allerlei ongerechtigheid in den handel heeft gebracht onder den naam van koffie of koffiesurrogaat en dat nog wel tegen ongehoorde prijzen. Men weet in Suriname misschien niet, dat hier als deugdelijk artikel te koop is aangeboden gemalen en gebrand bloembollenmeel, dat zelfs in sommige gevallen giftig bleek te zijn. Evenmin dat er hier koffieboonen zijn ,,uitgevonden", bestaande uit stopverf, die in den vorm van boontjes wordt gedrukt, welke daarna gekleurd worden. (Zie in de ,,Haagsche Post" van 26 April een artikel ,,Hoe wij bestolen worden!").

Men meent terecht, dat ook inferieure koffie althans koffie is.

Een correspondent vroeg ons of de N.O.T. ook keuring heeft voorgeschreven van al de vuiligheid, die in het begin van den oorlog door Nederlandsche handelaars naar Duitschland is gezonden, en meende, dat men in onze ,,meest Nederlandsche kolonie" slechts het voorbeeld van het moederland volgde, zoo men minderwaardige producten verzond.

Aan een hoofdartikel over de koffiekeuring in ,,De West" van 4 Maart ontleenen wij nog het volgende:

,,Als men nagaat, dat een arbeider niet meer dan een baal koffie per dag kan uitzoeken, beteekent het nalezen alleen van de aanwezige koffie een verlies van 30.000 dagtaken, in een kolonie die wegens gebrek aan arbeidskrachten de cultures tegenwoordig moet inkrimpen. Ook was de tijd te beperkt om met het werk gereed te zijn toen het schip hier aankwam, zoodat men — na meer dan een jaar op verschepingsgelegenheid te hebben gewacht — thans slechts een deel van de beschikbaar gestelde laadruimte kan vullen.

Het ware billijk geweest, een zoo ingrijpenden maatregel in te voeren met een zekeren overgangstijd.

Maar is die maatregel nu werkelijk noodig?

Men kan dat in de kolonie niet inzien en houdt zich daarom dringend aanbevolen voor nadere inlichting ter zake......

......Het nut van een sorteering naar qualiteiten — zooals door de Vereeniging voor den Koffiehandel werd aangegeven — moet natuurlijk worden erkend. En daar dit vrijwillig wellicht niet zou geschieden, moet ook het nut van een keuring worden erkend. Maar men tast volkomen in het duister naar de reden waarom van een land geëischt zou worden, dat het slechts één prima qualiteit aflevert.

Waarom kan de koffie niet gekeurd worden in verschillende qualiteiten, die elk haar merk hebben? Doet het iets af van de waarde van prima koffie, als daarnevens een tweede en derde qualiteit aan de markt wordt gebracht, voor minder koopkrachtige beurzen?

Wat moet men doen met de overblijvende koffie? Naar Amerika verschepen? Is dat niet een eenigszins bedenkelijk advies, waar de politiek juist moet zijn om de banden tusschen Moederland en kolonie nauwer aan te halen? Grenst het niet aan willekeur als men Hollandsche eigenaren van plantages in Suriname verbiedt hun product naar Nederland te vervoeren?

En is het niet eigenaardig, dat een scheepvaartmaatschappij weigert koffie te vervoeren, indien deze niet van zekere qualiteit is? Men zou zeggen, dat, waar de maatschappij voor alle kwaliteit dezelfde vracht ontvangt, zij zich hier mengt in iets wat haar niet aangaat. Voor zoover bekend, worden dergelijke voorwaarden elders niet gesteld. Een dergelijke houding kan men slechts aannemen als men een zeker monopolie heeft, doch zij wekt wrevel en doet den wensch naar concurrentie ontstaan.

En in wiens belang geschiedt dit alles? Is het uitsluitend het belang van Suriname, dat hier den doorslag geeft? Ook eenige uitleg daaromtrent ware niet overbodig".....

Ook in ,,Suriname" van 14 Februari een — ingezonden — artikel over deze kwestie, dat eindigt met deze vraag: ,,Is dit de wijze om de kolonie tot bloei en welvaart te brengen?"

,,Prima kwaliteit — aldus de inzender — hoogere prijzen, inferieure kwaliteit lagere prijzen is een axioma; immers de handel bepaalt zelf zijne noteering. Is de inferieure kwaliteit Surin. Liberia-koffie niet beslist beter dan chicorei of welk ander koffie-surrogaat?

Naar het verluidt hebben de Nederl. Handel Mij., de Cur. Handel en anderen meer dan 150.000 balen koffie in Curaçao liggen, waarvan een deel ook uit inferieure kwaliteit bestaat. Meer dan 8500 balen Surin. Liberiakoffie neemt de ,,Commewijne" niet mee, afgescheiden of de keuringscommissie meer dan dit aantal balen zal goedkeuren. Naar men zegt moet de overige scheepsruimte beschikbaar blijven voor de koffie door genoemde maatschappijen in Venezuela en andere plaatsen gekocht."

Wat er van dit gerucht ook zijn moge, o. i. is het een onafwijsbare plicht onzer Regeering een onderzoek in te stellen hoe men gekomen is tot dezen misschien goed bedoelden, maar slecht uitgevoerden maatregel.

Suriname mag niet voor de zooveelste maal het slachtoffer worden van verkeerde maatregelen, in het Moederland genomen. Inzonderheid is een onderzoek noodig naar de willekeurige beslissing van de K. W. I. Mail aangaande het vervoer.

* * *

Door den Gouverneur is bij de Koloniale Staten ingediend het ontwerp Koloniale huishoudelijke begrooting voor 1920. Wij komen op dit stuk in een volgend nummer terug.

* * *

In ons vorig nummer schreven wij over een incident in de Koloniale Staten.

Uit ,,De Surinamer" knippen wij in dit verband het volgende:

,,Het ,,Comité Volksbelang" heeft een schrijven tot de Koloniale Staten gericht, waarin o.m. gezegd wordt, dat ook in verband met het feit, dat er niet alleen in den engen kring van het Comité, maar alom in de geheele maatschappij gegronde vrees bestaat, dat er in den boezem van de Staten een zoodanige verhouding is ontstaan tusschen de leden en ledengroepen onderling, die niet bevorderlijk kan zijn voor een eensgezind streven naar de behartiging van de belangen van land en volk, waarom het Comité zich tot u wendt met het verzoek, trots elk verschil van persoonlijke opvatting, dat altijd zal blijven bestaan, te waken tegen het vormen in uw midden van sterk geprononceerde partijschappen, die tegenstrijdige belangen najagen; maar daarentegen de krachten te concentreeren om het waarachtig volksbelang; de verstoorde verhouding zooveel mogelijk te herstellen, zonder welke van geen samenwerking sprake kan zijn en zonder samenwerking niets belangrijks en blijvends kan worden bereikt."

* * *

Naar aanleiding van een mededeeling in de ,,B e r i c h t e n u i t d e H e i d e n w e r e l d" van 15 April over het toenemen van zedenbederevende dansen in de kolonie, geeft de ,,N. R. Ct." van 22 April, Avondbl. C, onder het hoofd ,,Wetenschappelijke Berichten", een interessant artikel over negerdansen in Suriname.

WAT DE INLANDER ZEGT.

S. I. De *Kaoem Moeda* maakt melding van een vergadering van de S. I. in November verleden jaar te Trogong (Preanger-Regentschappen) gehouden, waar in Abdoel Moeis gesproken heeft over het hoog houden van den Islam. Hij deed het onderscheid uitkomen tusschen de Christelijke en Mohammedaansche godsdienstleeraren. De eersten krijgen van Gouvernementswege een bezoldiging, de anderen ondervinden allerlei moeilijkheden. Ook had hij het over de vele onbillijkheden bij de boschontginning, en dat de gronden tot de ,,boschreserve" worden gebracht, zoodra de Inlanders die willen hebben. Hij beloofde deze kwestie in den Volksraad aanhangig te zullen maken. Voorts zeide hij nog, dat de S. I.-leiders opkomende voor het goed recht, niet tegen gevangenisstraf opzien, integendeel zulks als een groote eer beschouwen. Hij releveerde verder het feit van de slechte gezindheid der ambtenaren B.B. tegenover de S. I., zeggende o.m.: ,,Indien ik wegens het uitoefenen van critiek in het openbaar op de handelingen van regeeringsambtenaren in aanraking mocht komen met den strafrechter, dan zou dit voor mij niets persoonlijks zijn; want word ik verbannen, dan komen er tien anderen voor mij in de plaats."

In dezelfde vergadering trad ook de Soendaneesche vrouw, *Nji Mas Darmini op*, commissaresse van de S. I. te Madjalaja, die hare zusteren opwekte tot actie voor de opheffing der Inlandsche vrouw. Om dit doel te bereiken moet in de eerste plaats een goede levenswandel betracht worden, alsmede een stipte opvolging van de godsdienstvoorschriften, behalve die betreffende de ,,Zakat" en de ,,Hadj."

De *Oetoesan Hindia* geeft een verslag van een vergadering van de locale S. I. te Soerabaja gehouden. Bij de opening zeide de voorzitter verheugd te zijn, te kunnen constateeren, dat er twee godsdienstige partijen bestaan, die beide de verhooging van het godsdienstig leven beoogen. De S. I. kan zich ten aanzien van een godsdienstige strooming niet afzijdig houden, maar moet in de eerste plaats goed op de hoogte zijn van het doel der beide bewegingen, ieder op zich zelf, op welke wijze zij dit doel wenschen te bereiken en in hoeverre deze bewegingen verband houden met die der Sjechs en Saids.

De heer Takil Hasim, voor zijn partij opkomende, zeide, dat de beweging door deze voorgestaan, ten doel heeft een meer algemeen maken van de kennis der Mohammedaansche godsdienstrechten, gebaseerd

op den Koran en de Hadits, en om bij de partijgenooten de vrees te doen verdwijnen, voor wat niet gevreesd behoeft te worden. Ook wil zijn vereeniging wijzen op alle afdwalingen op godsdienstig gebied. Het doel kan dus beschouwd worden als gelijk met dat van de S. I. Zijn partij wordt niet beinvloed door die der Sjechs of Saids. Zij behoort tot de Wahabiten, terwijl uit Sech Abdoelwahab's doel en streven duidelijk blijkt, dat hij niet tot de orde behoort. De voorzitter zeide, dat hem eigenlijk nog niet goed duidelijk is, wat het doel en streven der „Tasjiwroel Afkar" is, die niet ter vergadering vertegenwoordigd was, zoodat hij nog niet kon overwegen, in aanmerking genomen de elasticiteit van de S. I., of de beide bewegingen wel in de S. I. konden worden opgenomen, om samen te werken voor hetzelfde einddoel.

Een nieuwe Inl. Vereeniging. In de *Oetoesan Hindia* schrijft *Kaoem Kampoengan*, dat hij het eens is met de oprichting van de vereeniging *Tasjiwiroel-Afkar* (gedachtenwisseling) op initiatief van de *Oeloma's* te Soerabaja. Deze vereeniging stelt zich in de eerste plaats ten doel, de bevordering van de kennis van den Islam. In November Ao. Po. hield „Tasjiwroel Afkar" op dringend verzoek van de gemeente een godsdienstige lezing in de missigit van Paneleh (Soerabaja) bijgewoond door oud en jong (mannen). Zelfs voor de deuren en ramen drong men zich op, terwijl ook de plaats voor de vrouwen goed bezet was. 't Was om den wil Gods te vernemen. Voor de eerste maal werd bij de uitlegging der boeken de *Djowo-Dipo-taal* gebruikt. Deze taal toch wordt door de „*Tasjwiroel-Afkar*" geacht het middel te zijn om het heldere licht voor de nog in het duister verkeerende onwetenden te ontsteken.

„De eerste onderwijzer is de Moeder". Hetzelfde blad haalt een kort geleden uitgevaardigde regeeringscirculaire aan, houdende de wenschelijkheid in, om geen huwelijken onder de Inlanders beneden den leeftijd van 21 jaar te doen sluiten. Er staat niet bij, zegt de schrijver, of hiermede ook vrouwen bedoeld worden. Hij acht dit wel wenschelijk, maar laat het aan de lezers over, om te beslissen of het met de Islamvoorschriften in strijd is. Hij is van oordeel, dat als men een te jongen klapper plant, men geen krachtigen klapperboom verkrijgt. Daarbij komt, dat een vroeg huwelijk (op het 14e of 15e jaar) voor de meisjes een beletsel is om meerdere kennis op te doen, daar zij alsdan de school zouden moeten verlaten. Wie bang is, dat het onderwijs de meisjes tot allerlei kwaad aanspoort, denke aan het Hollandsche spreekwoord: „De eerste onderwijzer is de moeder." (Sic.) *(Oetoesan Hindia).*

Mardi Agomo. De *Islam Bergerak* geeft een verslag van een vergadering van deze vereeniging ter beoefening van den Islam, waarin de voorzitter een vergelijking maakt tusschen den Islam en de Joodsche, de Boedhistische en Christelijke godsdiensten. Hij toont dan verder aan, dat de Islam tot nu toe onverdeeld gebleven is en de andere godsdiensten in den loop der tijden verdeeld geraakt zijn. Spreker zeide voorts, dat het Christendom niet de vrije gedachte toelaat, anders dan de Islam, die aan ieder vrijheid tot vrije gedachtenontwikkeling geeft.

Anti-Zending. Hetzelfde blad maakt ook melding van een vergadering te Klaten (Soerakarta), waarin *Mohamad Tahar* protesteerde tegen het zenden van Mohamedaansche kinderen naar de zendingschool aldaar. Den ouders van de kinderen, die de H. I. S. bezoeken, wordt aangeraden hunne kinderen de Vrijdagsche godsdienstoefening in de missigit te laten bijwonen. *(Islam Bergerak).*

De houding der voorgangers van den Mohamedaanschen godsdienst wordt afgekeurd, daar zij niet tegen de zending optreden en lijdelijk toezien, dat de zending voortgang maakt door allerlei maatregelen op sociaal gebied, als het oprichten van scholen en hospitalen. Indien het volk tot het Christendom overgaat, wordt het zwak. meent de schrijver in bovengenoemd blad. *(Islam Bergerak).* Ja, het Christendom predikt toegevendheid, maar de Islam zegt daarentegen, dat het kwaad, dat men ondervindt, in dezelfde mate met kwaad vergolden moet worden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Goed bedoeld. Hoort men aandachtig — aldus de *Bintang Soerabaja* — het regeeringscommuniqué aan den Volksraad, dan is het duidelijk, dat de Regeering zich ten doel stelt de rust in het land zoo krachtig mogelijk te handhaven en het volk te beschermen tegen ongewenschte ophitsing, ook om in het belang van den vooruitgang volle bewegingsvrijheid te verleenen. Deze nieuwe politiek der Regeering zal natuurlijk allerwege bevrediging vinden, als zij ook maar spoedig de blijken geeft, dat het ernst met hare bedoelingen is.

Een vergelijking. Hetzelfde blad maakt een vergelijking tusschen Javanen en Japanners, waarbij de laatsten het van de eersten zullen winnen. Daarbij komt, dat de Japansche Regeering de Indische bevordert, credieten verleent tegen 4 pCt. 's jaars, terwijl de Javanen 12 pCt. aan de afdeelnigsbanken en 25 pCt. aan de dessaloemboengs moeten betalen. Er is maar één middel, zegt de schrijver, om Java en de Javanen op te heffen, d. i. meerdere scholen, voornamelijk landbouwscholen, op te richten.

Voedselnood. Op de pasars in de districten en onderdistricten van Toeloengagoeng (Kediri) — zoo wordt aan hetzelfde blad medegedeeld — loopen vele uitgehongerde mannen, vrouwen en kinderen rond, die van ellende ternauwernood voort kunnen. De politie-oppassers jagen hen onbarmhartig weg, zonder hun een schuilplaats aan te wijzen. Waar blijft de Regeeringshulp? De assistent-resident en de regent van Toeloengagoeng moesten eigenlijk de eerste hulp verleenen.

Hetzelfde blad *(Bintang Soerabaja)* heeft het over de toenemende armoede van de landbouwers in het onder-district Pataroekan (Pemalang-Pakalongan), die honger lijden, niettegenstaande kort geleden de padioogst werd binnengehaald. Als oorzaken worden genoemd: het gebrek aan bouwgrond, de oorlog, de suikerfabrieken, de droogte, de lage taxatie van de gronden door de suikerfabrieken, de strenge inning der belastingen, het gebrek aan irrigatiewater, enz. De ellende is zoo groot, dat velen van honger en gebrek omkomen en dat men niet eens het benoodigde wit goed kan koopen om er de overledenen mede te dekken. Dikwijls worden de lijken begraven slechts in pisangbladeren gewikkeld. De politie verleent geen bijstand.

De in Kediri heerschende ontzettende duurte van levensmiddelen, met name van rijst, is volgens de *Bintang Soerabaja* voornamelijk te wijten aan het groote aantal fabrieken in die streek. De Regeering heeft wel de noodige Rangoonrijst ingeslagen, maar deze is maar weinig beter dan de *gaplek*. De schrijver zegt, dat de *Katela pohon* (cassave) beter is. Naar aanleiding van het opdrijven van de prijzen door de handelaren, roept de schrijver uit: „Vooruit maar, drijft de prijzen maar op, zoo hoog, dat *Kromo* gedwongen zal worden met woest geweld voedsel te zoeken voor zijn maag."

Naar aanleiding van het bericht in het *Soerabajaasch Handelsblad*, dat de Regeering nog niet is overgegaan tot beslaglegging op de levensmiddelen in de pakhuizen der handelaren, noodig voor de distributie, vraagt de redactie van de *Bintang Soerabaja:* Is de Regeering bang voor de kapitalisten? Wacht zij, totdat het te laat is en moeten er eerst onlusten uitbreken?

Indië heeft steeds, wat de voorziening der levensmiddelen betreft, op den steun van het buitenland moeten rekenen, daarom laat men zich niet gelegen liggen aan de uitbreiding van den aanplant van voedingsgewassen.

Dit is de oorzaak van het thans dreigende gebrek, dat nog meer gevoeld wordt door de belemmering, die de scheepvaart ondervindt. Toch zou er geen sprake van geberk moeten zijn aan levensmiddelen. Er zijn genoeg menschen en genoeg gronden; de natuur is mild en de aarde vruchtbaar. *(Bintang Soerabaja).*

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Zaken doen!

De nationale bond van Amerikaansche fabrikanten heeft in een verslag geruststellende cijfers gepubliceerd over 't herleven van nijverheid en handel. In 25 tot 50 percent der fabrieken gaat het werk weer zijn normalen gang. In het juweliers-, goudsmedersvak, in de muziekinstrumenten-, carrosseriefabrieken, tabak- en rubberfabrieken heerscht zelfs bijzondere drukte. Een uitzondering op den algemeen zeer bevredigenden toestand maakte de lederindustrie.

De berichten, die van elders opduiken over de bedrijvigheid van den Amerikaanschen ondernemingsgeest in 't buitenland, stemmen hiermede volkomen overeen. In België en Frankrijk doen de Yankees zaken tusschen de afwikkeling van 't oorlogsbedrijf heen, terwijl de Am. soldaat er zich tot vertrek gereed maakt, knoopt de business-man er relatiën aan, die de Fr. en Belg. reeds de alarmklok hebben doen luiden, over de „belangeloos" gebrachte hulp.

In de „Daily Telegr." vonden wij een klacht van een koopman te Johannesburg, dat geheel Zuid-Afrika door Am. handelspropaganda wordt bewerkt, intensiever dan 't ooit door de Duitschers is gedaan. De Schr. verwacht een verdringen van de Eng. markt als Engeland niet zeer spoedig tot energieke tegenactie overgaat.

Volgens een bericht uit Hamburg, hebben de V. S. met Italië een overeenkomst gesloten, betreffende de levering van steenkolen. Ongeveer 75 percent van de door It. benoodigde steenkolen zullen gedurende eenige jaren door Amerika geleverd worden tegen prijzen, die de concurrentie voor Eng., Fr. en Duitsche steenkolen onmogelijk maken.

In onze koloniën hebben de Am. en Japansche artikelen ook een ruime plaats veroverd.

Met hetgeen wij de vorige week schreven over de 2700 transportschepen, waarvoor Am. een nuttige taak zoekt, geeft dit alles wel even een kijk op den economischen wedijver, die in den wereldhandel te wachten is.

Turkije Bolsjewikisch?

Volgens geruchten zou ook de Turksche troon omver geworpen zijn. Toen de Czar afgezet werd, verwachtte men verzet van de plattelandsbevolking, die in hem 't hoofd der kerk was blijven vereeren. Deze pauselijke positie heeft echter de verwachte beteekenis niet gehad. Voor den Sultan van Turkije, de Groote heer in Stamboel, gold eenzelfde overweging, van nog verdere strekking, omdat de Islam over veel landen verspreid is en volgelingen heeft, die, ook zonder

Turksch onderdaan te zijn, den sultan als opperpriester van alle mohamedanen zijn blijven beschouwen. Zou 't Comité voor eenheid en vooruitgang te Constantinopel, bij 't uitroepen der soviet-republiek de Turksche onderdanen in het Rijk bereid vinden om den Khalief ook af te zweren? Hoe zouden de mohamedanen buiten Turkije tegenover de beweging staan? Zouden zij, 't voorbeeld der losbandigheid volgend, ook overstag gaan, zoodat de gisting, die vrijwel door geheel de islamitische wereld reeds gaande was, op meerdere punten tot uiting zou komen? Of zouden zij, trouw aan hun opperheer, voor diens rechten opkomen tegenover de geloofsgenooten, die hem verzaken? Of zou hier 't een, daar 't ander geschieden?

Wat te verwachten is als 't Comité voor eenheid en vooruitgang er toe komt om de ingehouden hartstochten vrij spel te laten, vonden wij in een artikel van de „Morning Post" omschreven, vóórdat van den staatsgreep in Constantinopel bericht was ontvangen. Het heeft dus ook beteekenis indien van dien staatsgreep niets aan is, doch het comité toch de teugels in handen mocht krijgen. Zou dit nog toegevoegd moeten worden aan de rampen, die Oost Europa reeds teisteren?!

„Het getalm van de vredes-conferentie heeft aan het Comité voor eenheid en vooruitgang gelegenheid geschonken, zijn regelingen uit te breiden. Het staat vast, dat indien de vredesvoorwaarden den Turken niet voldoen, er door het geheele land een bloedbad zal uitbarsten. In Armenië, waar de Turken ten gevolge der gruwelen de groote meerderheid hebben, zullen de Armeniërs tot den laatsten man worden uitgemoord. Indien de conferentie het vilayet van Smyrna aan de Grieken toewijst, zal het evenzoo gaan, indien de Grieken geen vergunning krijgen om voldoende verdedigingsmaatregelen te treffen. Wordt Thracië aan de Grieken gegeven, dan zullen de Bulgaren onmiddellijk den oorlog verklaren met het doel om de Grieken daar uit te roeien. Het comité heeft alle noodige voorbereidingen getroffen om het voorbeeld van Rusland en Duitschland te volgen, de beide groote naties, welke den gemiddelden Turk het beste bekend zijn. De leiders en oud-officieren prediken de verdeeling van alle bezit. Hieraan wordt de meening verbonden, dat de Christenen de bezitters zijn, en het gevolg zal zijn een rassenmoord. De Turksche bevolking is goed gewapend."

Kiautchau.

De groote Fiume-storm is aan 't luwen en schijnt tot een bevredigende oplossing te worden gebracht, al zal er wel wat wrok van blijven hangen beiderzijds. De Kiautchau-moeilijkheid, die wel eenige overeenstemming vertoont met de Fiume-kwestie, is daarentegen voorloopig aan den commissie-kapstok gehangen. Evenals tusschen Engeland, Frankrijk en Italië een voorloopige overeenkomst was aangegaan, waarvan de mogendheden, die later aan de zijde van de Entente in den strijd getreden zijn niet op de hoogte werden gesteld, is ook aan Japan door Engeland en Frankrijk het vooruitzicht geopend op het behoud van de voormalige Duitsche haven in China: Kiautchau en omgeving. Japan schijnt er eerst niet bepaald op aangedrongen te hebben om dit, met veel inspanning aan Duitschland ontrukte pachtgebied blijvend onder Japansche vlag te brengen. Maar bij gehouden besprekingen heeft het 't zich toch heel gemakkelijk en heel gaarne laten toewijzen. Dezelfde bezwaren, welke Wilson ten opzichte van andere gebieden heeft doen gelden, wanneer men streken bij een rijk wilde voegen, waartoe zij niet door duidelijk aan te geven banden behooren, kwamen ook in 't geding om dit stuk zuiver Chineesch gebied aan Japan toe te wijzen. China is 't hiermede nu natuurlijk eens. Japan plaatst Engeland en Frankrijk voor 't gestand doen van de gemaakte afspraak. Het laat zich, tot nu toe althans, daarvan niet afbrengen. Ook wordt de kracht van het Wilson-beginsel aangevochten door de concessies, die de Amerikaansche president in menig opzicht reeds aan anderen gedaan heeft, zoodat een concessie voor Kiautchau daar best bijkan, maar Japan zoekt toch vooral zijn kracht bij de gemaakte overeenkomst: Frankrijk en Engeland hebben zich gebonden, niemand kan dit te niet doen, als de drie onderteekenaars 't niet herroepen en hiertoe heeft Japan geen zin.

De Japanners zijn toch al niet heel vriendelijk ten opzichte van Wilson gestemd, door zijn tegenkanting voor de wederkeerige gelijke toelating en berechting van alle rassen in de landen, die den wereldbond zullen vormen. Amerika heeft met zijn negerbevolking en met de Chineesche en Japansche nederzettingen in 't westen der V. S. een ondervinding opgedaan, die 't afkeerig maakt van een open-deur-politiek voor de immigratie, en het weet dat Canada er precies zoo over denkt. De president vertolkt dus slechts 't gevoelen van zijn natie, wanneer hij de vrije emigratie met behandeling van alle rassen in alle politiek verbonden landen als gelijken niet wenscht te aanvaarden, maar die opvatting heeft bij de Japanners toch kwaad bloed gezet en dit spoort hen te meer aan, geen afstand te doen van de op Kiautchau verkregen aanspraken, die een ergernis vormen voor hun machtigen mededinger in den Stillen Oceaan.

De zaak is verwezen naar een commissie van deskundigen voor het Verre Oosten, terwijl aan de Jap. en Chin. gedelegeerden het verzoek gedaan is om hun regeeringen toestemming te vragen voor 't uitstellen van de afdoening der geheele kwestie.

Als de andere groote punten afgedaan zijn, zal het verlangen tot toegeven voor de overschietende vragen wellicht zoo groot zijn geworden, dat daaraan wel een beginsel prijs gegeven, of juister van een beginsel nog wat meer prijs gegeven, mag worden, zonder daarover lastig gevallen te worden. Door uitstel kan van een der partijen wat toeschietelijkheid verwacht worden, en daar voor Amerika 't hemd nader is dan de rok, zal 't allicht op den Kiautchau-eisch eerder toegeven, dan op den wensch der algemeene rassenverbroederingspolitiek. En China? China is voorloopig nog gewend aan toegeven, met 't voornemen later anders te spreken. Dat is echter geen vredesperspectief. Inderdaad: dat is geen vredesperspectief!

Nadat 't bovenstaande voor de pers gereed was, brachten telegrammen uit Parijs bericht, dat nu toch weer iets nader was bereikt, iets dat wel overeenkomst met de door ons uitgesproken verwachting. Japan zou Kiautchau krijgen; over Shantoeng zou 't met China in overleg treden. Lord Cecil zou nog een poging doen om een compromis in de rassen-kwestie te vinden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Nagarakrtagama.

In het vorig Kol. Weekblad werd even de aandacht gevestigd op de verschijning (in boekvorm) van den Nagarakrtagama, een heldendicht en lofzang op Hajam Woeroek, den grootsten vorst van het rijk Madjapahit, dat in de 14e eeuw A. D°. niet alleen Java beheerschte, maar ook de politieke oppermacht had in den heelen Indischen Archipel.

In de „N. R. Ct." (26 dezer, avondblad B) schrijft de heer G. P. Rouffaer nu deskundige bijzonderheden omtrent de oorsprong van het gedicht, de vindplaats van het handschrift enz., de uitgave van den inlandschen tekst door Dr. Brandes en daarna in het Hollandsch door Prof. Kern (bij gedeelten in verschillende jaargangen der „Bijdragen" van het Kon. Instituut en in diens „Verspreide Geschriften").

De heer Rouffaer eindigt zijn zeer lezenswaardig stuk over den Nagarakrtagama aldus:

Thans is daarvan, als afzonderlijk boekwerk van ruim 300 pagina's, een herdruk verschenen, verrijkt met tal van nadere aanteekeningen door Dr. N. J. Krom, een van Prof. Kern's leerlingen, met registers, met een facsimile van het oorspronkelijke palmbladhandschrift, en met een instructieve kaart van Madjapahit's politieke macht over den Indischen Archipel in de tweede helft der 14e eeuw.

Voor ons, Nederlanders, een kostelijk bezit; voor begaafde Javanen, die het Hollandsch machtig zijn, een schat. Een monument van hun grootheid als volk, vijf en een halve eeuw geleden.

Bataksche geneeskundige kruiden.

Naar de „Deli Crt." verneemt, heeft de heer Barlett, die tijdelijk als botanicus van de H. A. P. M. is opgetreden, voor zijn terugkeer naar Amerika een Batakker opgedragen om een verzameling te maken van alle geneeskrachtige kruiden die onder zijn landgenooten bekend zijn, met een beschrijving van het gebruik dat er van gemaakt wordt.

De heer Barlett is in Indië tijdelijk geweest, terwijl hij vacantie had van zijn betrekking als professor in de botanie te Michigan, waar hij doorgaat voor een van de bekwaamste botanici van zijn land. Hij heeft den korten tijd, dien hij in Indië geweest is voor den rubber, bovendien nog besteed aan volkenkundige studie van de Bataks in Asahan, van welk volk hij een groote verzameling ethnografica heeft medegenomen naar de Ver. Staten. Er zal ook voor gezorgd worden dat voor de Indische musea een verzameling van Bataksche geneeskrachtige kruiden verzameld wordt.

(Ind. Merc.)

Tijdschrift voor Indische Geneeskundigen.

No. 5 van den 26en jaarg. bevat o.a. de volgende bijdragen: Over de behandeling der lijders aan Spaansche ziekte, door Schut. — Over de frequentie van appendicitis bij inlanders, door A. E. Sitsen (Met Naschrift door G. O. E. Lignac). — Over de behandeling van koorts bij longtuberculose, door Dr. H. Schut. — Beri-beri en rijstvoeding, door Asikan.

Bulletin Bond van Geneesheeren.

Het 186e Bulletin bevat weder een artikel over de bekende veel besproken kwestie of Tosari, in verband met den nabijen vulkaan Bromo, al dan niet geschikt is om er een sanatorium voor longlijders te vestigen.

Verder blijkt in hetzelfde Nr. dat de Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië, naar aanleiding der interpellatie van Dr. van Ravesteijn in de Tweede Kamer

over de groote sterfte in Indië aan de influenza, tengevolge van gebrekkige geneeskundige hulp, een telegram heeft gezonden aan den Min. van Kol. en Tweede Kamer, van den volgenden inhoud:.

Overwegende influenza maakte slachtoffers over de geheele wereld, trof rijken en armen van alle rassen, meest jonge en krachtige personen stierven, influenza verspreidt zich door de lucht, derhalve van oordeel dat influenza sterfte niet op rekening te stellen van minder goede gezondheidstoestanden of onvoldoende zorg gouvernement; acht redenen voor interpellatie ongegrond.

Eenige aan de Singapore Free Press ontleende mededeelingen (in meergenoemd Bulletin bekend gemaakt) strekken tot bewijs dat de sterfte aan influenza in Indië niet uitsteekt boven die in Engelsch-Indië en de Straits bijv.

Handel en Bedrijf.

No. 6 bevat het slot van het geïllustreerde opstel over Billiton en meer speciaal het bedrijf der Billiton-Maatschappij.

In No. 7 vervolgt ir. D. Ingerman zijn beschouwingen over warenkennis van koloniale waren; thans behandelt schr. het artikel thee (geschiedenis en oorsprong; teelt, oogst en bereiding; thee-kwaliteiten en haar verschillen; opbrengst, opslag en handel, verbruik; thee-surogaten en -vervalschingen.

In hetzelfde Nr. nog een artikel van J. Butter over industrialisatie van Ned.-Indië.

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 23 dezer het vervolg van Th. v. d. C.'s: Onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919; het artikel koffie vormt thans het onderwerp zijner bespreking.

Handelsberichten.

Werd in het vorig Nr. van „Handelsberichten'' het een en ander medegedeeld over den uitvoerhandel van Ned.-Indië, ten vervolge daarop bevat No. 632 een kort overzicht van den invoerhandel en van de organisatie door Kamers van Koophandel en Nijverheid en Handelsvereenigingen in Indië.

Korte Berichten.

No. 11 der z.g. „Korte Berichten'' bevat het vervolg der mededeelingen (naar P. E. Teppema, vice-consul te Melbourne) over de handelsbeweging van Ned.-Indië met den Australischen Statenbond. — Verder nog een vervolg-artikel: De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917.

300-Jarig bestaan van Batavia.

Den 30en Mei 1619 veroverde gouverneur-generaal Coen de stad Jakatra, waarmede „het fondament van zoo lang gewenscht rendez-vous'' was gelegd. Hoewel eerst in 1621 (op aanschrijven van H.H. Bewindhebbers d.d. 4 Maart) de naam Batavia officiëel aan onze vestiging werd gegeven (Coen had haar naár zijne geboorteplaats Nieuw-Hoorn willen noemen), zal men die daad van Coen — met haar verstrekkende gevolgen — den 30en Mei van dit jaar vieren als den herinneringsdag van het 300-jarig bestaan van Batavia.

Zoo volledig mogelijk zullen we in deze rubriek vermelden alles wat in de komende dagen over deze gebeurtenis geschreven zal worden, de rij openende met de aandacht te vestigen op een artikeltje in de „Reflector'' van 8 Maart, die den 12en Maart 1619 tot den gedenkdag maakt omdat toen ons f o r t in Jakatra reeds den naam van Batavia verkreeg.

Het verhaal dat Coen op de puinhoopen van de plaats Jacatra, het tegenwoordige Batavia stichtte, is onjuist. Het verwoeste Jacatra lag aan de westzijde, ons fort (het latere Batavia) aan de oostzijde van de groote rivier.

Weekblad vòor Indië.

Onder andere artikelen brengt No. 49 een korte geïllustreerde bijdrage van E. v. d. B., getiteld: „Overgeplaatst naar Madoera'', waarin schr. een opwekkend beeld geeft van dat eiland. De verhalen over ongemakken enz., tengevolge van droogte en hitte blijken schromelijk overdreven te zijn, zoo ze al bestaan.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

In de afl. van Dec. 1918 en van Jan. 1919 voortzetting der beschouwingen van L. J. R. Geene, over den tramweg van Babat naar Djombang van de Babat—Djombang Stoomtram-Maatschappij, zoomede van S. A. Reitsma's „Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek''. — Voorts o.m. in eerstgen. afl. een artikel van Mr. A. A. Aberson: „Bezoldiging van dienstplichtig personeel''.

De Waterstaatsingenieur.

Uit den inhoud van No. 12, jaarg. 1918: De zoutverpakkingsfabriek Kalianget. Lezing van ir. C. G. van Baerle. — De telefoon als hulpmiddel op afgelegen werken. — De afd. Ned.-Indië van het Kon. Inst. van Ingenieurs. — De ontwikkeling der technische pers in Indië, door ir. N. J. de Groot. — Levensbeschrijving van ir. Henry Heijl, 1876—1918, door R. — Regeeringsappreciatie van het Ingenieurscorps, door ir. S. J. Gomperts. — De reorganisatie der Indische pers. — De Ingenieurscursus te Batavia, door ir. W. H. Tromp.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 2, jaarg. 1919: De bodem in verband met den plantengroei, door J. J. B. Deuss. — De bacteriën der wortelknolletjes van de leguminosen, door Dr. A. Rant. — „Treubia''. Ter inleiding, door Dr. W. Roepke. — Sprokkelingen op landbouwgebied (Achteruitgang van den bouwkruin door afspoeling. — Nawerking van phosphaatbemesting op groenbemesters. — Overzicht over het gebruik van kunstmest op de theeondernemingen van Assam en Bengalen van 1907 tot 1917. — De juiste benaming van eenige tabaksvijanden. — Practische bemestings-, nawerkings- en vruchtwisselingsproeven).

Gotalaria usaramoensis als vezelplant.

No. 12 der „Mededeelingen uit den Cultuurtuin'' bevat een geïllustreerde verhandeling van G. F. J. Bley, naar aanleiding van door schr. genomen proeven met Crotalaria usaramoensis (een uit Duitsch Oost Afrika ingevoerde vezelplant). Als men weet dat op Java jaarlijks voor een waarde van 6—7 millioen gulden aan zakken voor de verpakking van suiker, koffie enz. noodig is, dan is het begrijpelijk dat voortdurend naar een plant wordt gezocht, welke het materiaal voor die z.g. „goenie-zakken'' op Java zelf zou kunnen leveren. De proeven met de nieuw ingevoerde vezelplant zijn, volgens schr., niet onbevredigend; de practische bruikbaarheid van de verkregen vezelstof zal echter in Europa dienen te worden onderzocht.

Indisch Militair Tijdschrift.

Afl. 2 van jaarg. 1919 bevat o.a.: Wereldvrede, door P. — Nog eens „de samenstelling der Artillerie van ons toekomstig veldleger'', door Ch. Kiès. — Hoe moet het vraagstuk van de reorganisatie der Artillerie van ons veldleger worden bestudeerd? door J. B. van der Poll. — Vliegongevallen, door W. Leendertz, met Naschrift, door T. — Menage-aangelegenheden, door J. Luymes. — Over oriënteeren en nog wat. — Iets over de psychologie van den soldaat in het gevecht.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 4 opent met het portret(met korte levensbijzonderheden) van den 2en gouverneur-generaal Gerard Reynst. — Overigens bevat ze: Palembang, een gewest in opkomst, door C. Lekkerkerker, III. Het bergland, Europeesche landbouw, houtexploitatie, petroleum. — Dr. E. B. Kielstra beschrijft „een paar avonturiers in Oost-Indië'', n.l. den Deen Lange en den Engelschman King, die tusschen de jaren 1830 en 1849 op Bali en Lombok een vrij belangrijke rol speelden.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Lid van den Raad van Justitie te Batavia.	Met ingang van den dag zijner inscheping.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. A. H. L. Utermark.
President van den Raad van Justitie te Padang	3 April 1919.	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. J. Th. de Lussanet de la Sablonière.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,** voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;** voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Surnumerair bij den Indischen Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

Leergang 1919/20 voor opleiding tot Commies.
Aantal opengestelde plaatsen: **40.**

In aanmerking komen:

Jongelieden van **ten hoogste 23 j.** met **EINDDIPLOMA H. B. S.** (voor jongens) **5 j. c., Hoogere Handelsschool, Gymnasium.**

Schriftelijke aanmelding bij den ondergeteekende.

Degenen, die dit jaar eindexamen denken te doen, kunnen zich thans reeds aanmelden.

Opleiding kosteloos.
Toelage f 1000.- per jaar.

Verdere bijzonderheid geeft de bekendmaking in de „Staatscourant" van 29 Maart, waarvan de ondergeteekende op aanvraag kosteloos overdrukken verstrekt.

Namens de Commissie van Voorbereiding,
W. F. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

DEPARTEMENT VAN KOLONIËN, 's-Gravenhage.

ARBEIDSBEURS VOOR DEN INDISCHEN DIENST

De bij het Departement van Koloniën ingestelde „ARBEIDSBEURS VOOR DEN INDISCHEN DIENST" maakt bekend, dat zij, die voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst wenschen te worden uitgezonden, en verder allen, die omtrent Indië wenschen te worden voorgelicht, zich hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, kunnen wenden tot den Leider der Beurs, den Heer L. E. DOM VAN ROMBEEK.

Ter bevordering van de werkzaamheden der Arbeidsbeurs zal zooveel mogelijk samenwerking worden gezocht met den RIJKSDIENST DER WERKLOOSHEIDS-VERZEKERING EN ARBEIDSBEMIDDELING (CENTRALE RIJKS-ARBEIDSBEURS), met het bij het Departement van Oorlog opgerichte „Bureel Bemiddeling voor Verlofsofficieren", en met de overige georganiseerde openbare arbeidsbemiddeling hier te lande.

De Leider van de
„ARBEIDSBEURS VOOR DEN INDISCHEN DIENST"

L. E. DOM VAN ROMBEEK.

Adres: 54 Willemstraat, 's-Gravenhage. 10 L

No. 19. Donderdag 8 Mei 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Bij de Herdenking van Batavia's stichting.

1619 - MEI - 1919.

In barenswee is al wat leeft geboren;
Zwaar is de dracht, die vruchten schenkt aan
[d'aard. —
Geniet de vrucht, de drager wordt vergeten, —
Geveld de boom, die kwijnt na zware dracht!

Het kind groeit op aan 's ouders dierbre hand,
Het kiest zijn weg als vast zijn schreden staan,
Laat los den band, die 't eerst zijn schreden leidde.

Natuurwet ook in Staten-groei en -val......
Opkomst, beschavingsgroei, volrijpheid —
Gewas dat alle levenssappen eischt,
Opzuigt van stam en wortel,...... die vergaan.
Verdord der boomenkruin; en 't jonge kruid
Verrijst, dat onder 't rijk geblaart eenmaal
Voor zonnegloed gedekt zich voelend,
Nu krachtig zelf den kruin verheft,
Ten hemel strekt, en zwelgt in zonneweeld',
Tot weder jonger kruid zijn plaats vervult.

Fier Holland, verdrukt in 't eigen bosch,
Zocht levenskracht in 't verre Oost,
Bracht daar uw gloed, uw geest, uw nijvre hand,
[uw ziel!

C o e n, zoon uit Holland's glorietijd,
Gij plantet daar den wasdomrijken boom
Op 't veld, door zonnegloed bestreken,
Waar geurig en schel bloeiend kruid
Ter schuil ging onder 't nieuwe loof;
En wijl, verborgen voor het oog,
Het onder 't vreemd geboomt weer uitweg zoekend,
Zijn wortels spreidend, vaster groevend — herrijst
Naast Holland's dichten bladerendos,
In kracht vereend, verrijkend 't Indisch woud,
Uit Holland's roem des Landzaat's heil!

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K. W. 6 Maart 1919, No. 10)	*f* 80.—
Kon. Vereeniging „Het Eereteeken v. Belangrijke Krijgsbedrijven", den Haag .	„ 10.—
Mevrouw C. M. Bosch, den Haag	„ 1.—
	f 91.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Opening van het Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden „Persingaän".

Op den 3en Mei j.l. had des namiddags ten 3 ure de officieele opening plaats van het Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden van de Vereeniging „Oost en West", van Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage.

Velen hadden aan de uitnoodiging tot bijwoning dezer plechtigheid gevolg gegeven, o.m. de heeren Dr. E. Moresco, secretaris-Generaal van het Departement van Koloniën, Mr. D. Fock, voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en Mr. J. A. N. Patijn, Burgemeester van 's-Gravenhage. De Minister van Koloniën, die verhinderd was te komen, had zich doen vertegenwoordigen door den heer Moresco.

De voorzitter der vereeniging „Oost en West", de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, opende de plechtigheid met een rede, waarin hij de voldoening uitsprak, dat het der Vereeniging „Oost en West" gegeven was, op dezen voor haar gedenkwaardigen dag, waarop zij juist 20 jaren geleden werd gesticht, een lang gekoesterden wensch in vervulling te zien gaan. Dank zij den krachtigen, geldelijken steun van de Regeering, kon dit zonnige huis worden aangekocht en ingericht voor het goede doel: onderdak en verpleging te geven aan hulp-behoevende Indische dienstboden en een ontspanningsplaats te zijn voor alle hier vertoevende personen uit dien stand, waar zij tevens raad en voorlichting kunnen krijgen. Spreker dankte de Commissie van Toezicht op het Tehuis voor hare ijverige, voorbereidende maatregelen, bracht dank aan de Regeering voor haar geldelijken steun en wilde van deze gelegenheid ook gebruik maken om hulde te brengen aan Mevrouw ten Bosch—Bosscher, die gedurende tal van jaren hulp en toevlucht was voor zoovele Indische dienstbaren, die hier in hulpbehoevenden toestand verkeerden. Het was hem aangenaam, te kunnen mededeelen, dat Mevrouw ten Bosch het haar als bewijs van erkentelijkheid aangeboden Eere-Voorzitterschap van de Commissie van Toezicht heeft aanvaard. Spreker verklaarde hiermede het Tehuis voor geopend en sprak den wensch uit, dat het een eereplaats zal innemen onder de vele goede en nuttige instellingen, welke Den Haag telt.

De heer Mr. Moresco, thans het woord nemende, bracht, uit naam van den Minister van Koloniën, die tot zijn leedwezen verhinderd was zelf te komen, gelukwenschen uit voor den bloei van het Tehuis.

Waarna de heer R. Zuijderhoff, voorzitter van de Commissie van Toezicht op het Tehuis, namens deze Commissie en den Directeur, dank zegde voor de gesproken, vriendelijke woorden.

Nadat door eenige Inlandsche vrouwen de thee was rondgediend, werd de inrichting, waarin reeds drie Javaansche dienstboden een tehuis hebben gevonden, bezichtigd. Alles zag er even frisch en vriendelijk uit, zelfs een *mandi*-kamer ontbreekt er niet. De bovenste verdieping is bestemd voor de mannelijke bedienden, de benedenste voor de vrouwelijke, terwijl de heer en mevrouw de Munnick, de daartusschen zijnde étage bewonen.

Ten slotte werd den aanwezigen nog een Indische rijstschotel als *slamatan* aangeboden.

Tentoonstelling met Congres voor de rijpe Jeugd.

Dezen zomer, van 16 Juli tot 14 Augustus, zal er in het Gymnasiumgebouw, Laan van Meerdervoort, Den Haag, een belangrijke Tentoonstelling worden gehouden met een driedaagsch Congres, op 21, 22 en 23 Juli, en voordrachten, demonstraties, filmvertooningen, enz. op de andere dagen, alles betreffende de opvoeding en opleiding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd.

De inzendingen voor de Tentoonstelling zijn verdeeld in veertien rubrieken.

I. Leermiddelen, voor alle vakken van onderwijs (uitsluitend algemeen ontwikkelend onderwijs, openbaar en bijzonder).
II. Schoolwerk, sloyd, handwerken, teekeningen en ander schoolwerk (uitsluitend algemeen ontwikkelend onderwijs, openbaar en bijzonder).
III. Gebouwen voor onderwijs en opvoeding (uitsluitend voor algemeen ontwikkelend onderwijs, openbaar en bijzonder):
  a. teekeningen, foto's en modellen van schoolgebouwen,
  b. inrichting en meubileering,
  c. ventilatie, verwarming en verlichting,
  d. versiering.
IV. Kunst-, nijverheid- en ambachtsonderwijs en -opleiding:
  a. school- en andere onderwijsgebouwen,
  b. leermiddelen,
  c. leerlingenwerk,
  d. gegevens betreffende den invloed van de vakopleiding op 't handwerk, de industrie, de kunst enz.
  e. gegevens betreffende leerlingenwezen en beroepskeuze.
IV A. Militair onderwijs.
IV B. Opleiding voor de koloniën.
V. Jeugdorgansatie.
  Bonden, vereenigingen, clubs en andere organisaties van en voor de jeugd van verschillende maatschappelijke of godsdienstige richtingen: a. statuten en reglementen; b. jeugdbladen of tijdschriften; c. clubwerk; d. werkprogramma's met bescheiden over cursussen, excursies, spel en sport; e. bibliotheekcatalogi, foto's enz.
VI. Geestelijk en lichamelijk afwijkende jeugd.
VII. Tucht- en Opvoedingswezen.
VIII. Godsdienstige, Zedelijke en Aesthetische Opvoeding: litteratuur en gegevens hieromtrent, jeugdlectuur, leermiddelen enz.
IX. Lichamelijke Opvoeding: gymnastiek, sport, spel, enz.
X. Hygiëne: woningtoestanden, kleeding, voeding, drankbestrijding, rooken door kinderen.
XI. Paedologie. (Kinderstudie).
XII. Arbeid van jeugdige personen: voorwerpen gemaakt op fabrieken, afbeeldingen, statistieken, enquêtes en wetsbepalingen, landbouwverlof, leerplicht, huisindustrie, kinderbescherming in verband hiermede en andere gegevens betreffenden arbeid van jeugdige personen.
XIII. Ontwikkeling en Ontspanning: alles wat hierop betrekking heeft, inclusief padvinderij.
XIV. Geschiedkundige afdeeling.

Een speciale sub-commissie verzorgt de rubriek IV B *Opleiding voor de Koloniën*, bestaande uit:

Mevr. G. v. Beresteijn—Tromp, Pres. van *Boeatan* en van Red.-Comm. *Kol. Weekblad*, Den Haag.
Prof. Blaauw, Hoogleeraar te Wageningen.
L. E. Dom van Rombeek, Dep. v. Koloniën, Den Haag, Voorzitter.
Prof. J. C. van Eerde, Amsterdam.
J. Hardeman, Ref. Chef. Afd. Onderw. Dep. van Koloniën, Den Haag, Secretaris.
J. H. Hietink, Ond. Dir. Inl. Opleidingsschool, Den Haag.
Mevr. M. Kooy—Van Zeggelen, Letterkundige, Haarlem.
Dr. Zeijlstra, Dir. Kol. Landbouwschool te Deventer.
J. D. Ros, gedel. der Comm. van Uitvoering, Den Haag, De Ruyterstraat 67*a*.

Jammer genoeg lieten tijd en omstandigheden niet toe inzendingen uit Oost- en West-Indië te betrekken, toch kan er ook in enkele andere Rubrieken wel 't een en ander te zien zijn op Koloniaal gebied. [1])

De lezers van het *Koloniaal Weekblad* zullen zeker belang stellen in den opzet van het geheel, daarom nemen wij hier een deel over van het rondschrijven door de *Propaganda-Commissies* over het geheele land verspreid:

„Velen zullen zich herinneren, dat de Bond ter Behartiging van de Belangen van het Kind, een federatie van vereenigingen, die het initiatief genomen heeft tot het houden van Tentoonstelling en Congres, ontstaan is uit de Tentoonstelling „Opvoeding van het Kind van 3—14 jaar" in 1908 te 's-Gravenhage gehouden in het Oud-Rijksarchief op het Plein. Zóó groot was het succes hiervan, dat de vereenigingen, welke die expositie tot stand brachten, besloten deze samenwerking te bestendigen door zich blijvend aanéén te sluiten in bovenvermelde federatie. Zij wenschen thans met medewerking van andere vereenigingen een voortzetting te geven van de tentoonstelling „Opvoeding van het Kind" door de tentoonstelling en het congres „Opvoeding van de Jeugd boven den leerplichtigen leeftijd" te organiseeren.

Meer en meer wordt ingezien van hoe groot belang dit tijdperk is voor de ontwikkeling. De benoeming der „Staatscommissie tot onderzoek der ontwikkeling van jeugdige personen van 13—18 jaar" moge onder meer als een bevestiging hiervan beschouwd worden. Er wordt dan ook in alle opzichten reeds veel gedaan voor ons opgroeiend geslacht. Anderzijds echter zijn er juist in verband met dezen leeftijd veel vraagstukken, die nog niet zijn opgelost. Dit geldt niet alleen voor de jeugd, die herhalingsschool, (M.)U.L.O.-school, H.B.S., gymnasium, lyceum, kweekschool of militaire inrichting bezoekt. Een groot gedeelte der jongens en meisjes, die van de lagere school komen, staat zonder overgang, zonder leiding, onmiddellijk in het volle leven. De vakopleiding en het leerlingwezen vragen hier onze aandacht. Ook denken wij aan de vele kinderen die, — genoodzaakt zoo spoedig mogelijk mede te helpen om de stoffelijke zorgen der ouders te verlichten — arbeid verrichten, welke aan hun verdere ontwikkeling niet of onvoldoende ten goede komt. Wij denken aan loopjongens en -meisjes, aan kinderen, werkzaam in fabrieken, in huis, op het land en in ateliers.

De godsdienstige en de zedelijke opvoeding en de aesthetische ontwikkeling vormen eveneens een belangrijk onderdeel van onze bemoeiingen. Aan de zorg voor het geestelijk of lichamelijk misdeelde kind, en aan paedologie zullen afdeelingen gewijd worden. Eveneens aan lichamelijke opvoeding, aan jeugd-organisatie en aan alles, wat ontspanning kan geven, in 't algemeen aan de besteding van den vrijen tijd. Ook de eerste studentenjaren vragen onze belangstelling. Ten slotte zal een geschiedkundige afdeeling aan de tentoonstelling verbonden worden.

De tentoonstelling en het congres hebben aldus ten doel een beeld te geven van de ontwikkeling, opleiding en opvoeding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd. Doch niet alleen dat, zij zullen ook het licht laten vallen op gebreken en tekortkomingen in de zorg voor en de opleiding en opvoeding van de rijpere jeugd en wegen tot verbeteringen trachten aan te wijzen.

Het spreekt van zelf, dat bij dezen omvangrijken arbeid veler samenwerking noodig is.

De Commissie van Uitvoering, waaraan de leiding der werkzaamheden is opgedragen roept dan ook de belangstelling, en bovenal den steun en de medewerking in van alle personen en vereenigingen, instellingen enz., die, op welke wijze dan ook, invloed uitoefenen op de ontwikkeling van de rijpere jeugd.

Juist nu de omstandigheden, voor ons land zoo goed als overal elders, zoo moeilijk zijn — nu verschijnselen van degeneratie overal optreden, vraagt de zorg voor de jeugd meer dan ooit onze aandacht en onze toewijding. Hier kan nog worden gezaaid, hier kan nog worden geleid, en wat wij kunnen doen in het belang van onze jeugd, tot veredeling van het karakter, tot verbetering van de opleiding, kan rijke vruchten dragen.

Wij wenden ons daarom tot allen om medewerking. Wij zullen ook veel geld noodig hebben; alleen wanneer *velen* steunen, kunnen wij ons doel bereiken. [2])

* * *

Op Donderdagavond 15 dezer, ten 8 ure, zullen Mevrouw *W. Ros—Vrijman* en Mej. *Suze Groshaus*, in de Groote zaal van „*Pulchri Studio*", Lange Voorhout 15, Den Haag, op de haar eigene, onderhoudende wijze, deze plannen uitleggen en toelichten.

Alle belangstellenden zijn daarbij hartelijk welkom!

G. v. B. T.

[1]) Voor reglementen van inzending wende men zich tot Mej. A. Dyserinck, Alg. Secr., Bilderdijkstraat 78, Den Haag.

[2]) Doorloopende persoonlijke toegangskaarten, uitsluitend voor de tentoonstelling, kosten *f* 1.50; idem voor het congres en de tentoonstelling tijdens de congresdagen *f* 3.—; bewijzen van persoonlijk lidmaatschap *f* 5.—. Mevr. G. van Beresteijn—Tromp, Heerengracht 7, Den Haag, is, als secretaresse der Centrale Comm. voor Propaganda, gaarne bereid tot het geven van alle gewenschte inlichtingen.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Landhuurzaken in de Vorstenlanden.

Een Beheerder schrijft over bovenstaand onderwerp in het *Soer. Hbl.* en is het niet eens met de wijze van optreden van de B.B.-ambtenaren.

In verband met de voorgenomen reorganisatie in de Vorstenlanden worden aan de Europeesche landbouwondernemers voorstellen gedaan tot conversie van de bestaande landhuurcontracten.

Die voorstellen worden gedaan door de residenten, die zich laten voorlichten door z.g. pachtcommissies, samengesteld uit een gelijk getal Eur. en Jav. ambtenaren en Eur. landbouwondernemers of beheerders van ondernemingen.

De residenten hebben een instructie vastgesteld voor deze pachtcommissies, die voor het bepalen der pachten de vereischte gegevens verzamelen moeten en met redenen omkleede voorstellen aan de residenten doen.

De pacht, waarvan de vaststelling telkens voor een tijdvak van tien jaren geschiedt, „wordt gesteld op het geldswaardig bedrag van hetgeen den grondbezitter per bouw gedurende elke gebruiksperiode door den landhuurder gemiddeld netto zou toevallen bij gebruik van den grond in deelbouw overeenkomstig de plaatselijke gebruiken."

De residenten van Solo en Djokja hebben pachtcommissies ingesteld, bestaande uit vier ambtelijke en vier niet-ambtelijke leden, benevens een instructie voor die commissies, waarin niet alleen de vrijheid van het verzamelen van gegevens voor een groot deel aan banden gelegd wordt, maar ook in verschillende opzichten wordt voorgeschreven, hoe de cijfers moeten worden gegroepeerd, zoodat het eigenlijke werk van de pachtcommissies grootendeels tot een paskwil gemaakt wordt.

Bij de eerste bijeenkomst der pachtcommissies vertelden de ambtelijke leden, dat alles kant en klaar was. Ze hadden de gronden gegroepeerd, gescharreld met de uitkomsten van proefsnitten, de padiprijzen gegroepeerd (waarbij ook al rekening gehouden was met een geschatten prijs in 1919), aangenomen, dat op alle gronden in den oostmoesson natte padi kan worden geteeld, enz. enz.

Daar de niet-ambtelijke leden geen genoegen wenschten te nemen met deze wijze van werken, dienden ze naast de ambtelijke voorstellen bij den resident niet-ambtelijke voorstellen in.

Laat de resident van Solo in enkele opzichten recht wedervaren aan de voorstellen der niet-ambtelijke leden, de resident van Djokja volgt in zijn besluiten volkomen de voorstellen van de ambtelijke leden.

Onder de beheerders der ondernemingen heerscht nog al wat ontstemming over de besluiten der residenten, vooral over die van den resident van Djokja.

Het komt schr. echter veeleer voor, „dat het gewaardeerd moet worden, dat de resident van Djokja als volbloed ambtenaar maar direct getoond heeft, waar het heen gaat, als ambtenaren de bevoegdheid krijgen, de landhuur geheel onder curateele te stellen, als zij de macht in handen krijgen om te bepalen, hoeveel pacht de Europeesche landbouwondernemers voor het gebruik van de gronden moeten opbrengen."

Een bedenkelijke omstandigheid is nog deze, dat de Eur. landbouwondernemers de pacht voor z.g. conversiegronden niet moeten betalen aan den kleinen man, maar aan de Rijkskas, daar die pacht bestemd is om de gewezen apanagehouders schadeloos te stellen voor het gemis van hetgeen ze uit hun vroegere apanages trokken.

De conversie waarborgt het gebruik van de betrokken gronden voor 50 jaren aan de landbouwondernemers, maar gedurende al die jaren stellen de residenten, die in hoogste instantie beschikken over de rijksuitgaven, de pachten vast. Eerst na die 50 jaren zal de kleine man over de pachten dier gronden kunnen beschikken, tenzij de landhuurders die gronden vroeger prijs geven en de kleine man ze daarna als vrije gronden verhuurt.

Wat zal in de gegeven omstandigheden voor de landhuurders en de bevolking het beste zijn?

Volgens schr. moeten de landhuurders niet converteeren, maar zelf reorganiseeren, wat zeer wel mogelijk is. De arbeid moet geheel vrij worden en als vrije arbeid met contanten betaald worden en niet grootendeels met het vruchtgebruik van een stuk grond.

Daartoe zouden de landhuurders, zoolang hun huurcontracten nog loopen, aan de opgezetenen het vrije genot van den z.g. glebag-grond en van hun dessa-erf moeten geven, en geen cultuurdienst, noch intiran- of krigandiensten meer vorderen, doch allen arbeid als vrijen arbeid betalen.

Daar de regeering bij conversie nog vijf jaren arbeidsplicht van de bevolking laat waarborgen, zouden de landhuurders den arbeid bij gedeelten in vijf jaren vrij kunnen verklaren, maar aanstonds allen arbeid als vrijen arbeid betalen.

Teneinde klachten en moeilijkheden te voorkomen, zouden alle ondernemingen tegelijk tot dezen maatregel moeten overgaan.

Volgens de tegenwoordige voorstellen mag aangenomen worden, dat in 1920 één derde gedeelte kan converteeren, in 1921 het tweede derde gedeelte en in 1922 het laatste derde deel.

De opgezetenen van het derde gedeelte, dat in 1920 zou converteeren, zouden in dat jaar al hun arbeid in contanten betaald krijgen. Zeer waarschijnlijk is het, dat de opgezetenen van de aangrenzende ondernemingen, vooral in het Bantoolsche, er geen genoegen mee zullen nemen, dat hun arbeid nog één of twee jaren lang niet geheel met contanten wordt betaald.

Zij zullen op betaling in contanten aandringen en voldoet men hieraan niet, zoo zijn werkstakingen, brandstichtingen, diefstallen en andere euveldaden te wachten, „waartegen van het binnenlandsch bestuur — evenals in 1918 — hoogstwaarschijnlijk niet veel te verwachten zal zijn."

Het komt schr. voor in het belang van alle landhuurders te zijn, dat ze eensgezind en gelijktijdig handelen, afgescheiden van de voorstellen der residenten.

Heeft zoo de groote hervorming in de Vorstenlanden plaats gehad, dan bestaat er weinig of geen reden meer om tot conversie van de bestaande huurcontracten over te gaan, zelfs zijn voor landhuurders en opgezetenen aan het niet-converteeren verschillende voordeelen verbonden.

Wordt het groote voordeel van het converteeren, dat een landhuurder het gebruik van zijn tegenwoordig plantareaal nog 50 jaren gewaarborgd wordt, niet overschat door velen?

Van de toestanden op Java over 20 of 30 jaar valt nog weinig te zeggen.

En bovengenoemde waarborg wordt slechts gegeven onder voorwaarde, dat de landhuurders pachten betalen die de residenten gelieven vast te stellen.

Bij de jaarpacht, die de resident voor Djokja thans heeft vastgesteld, zal een suikerfabriek voor één aanplant riet op eerste klas sawah ± *f* 157 per bouw moeten betalen en op tweede klas sawah *f* 120 per bouw. Stel den gemiddelden padiprijs over 1919—1929 ongeveer even hoog als dien over het tijdvak 1914—1918, dan zal het weinig moeite kosten om de pachten te brengen op *f* 175 en *f* 140.

De landhuurders hebben dan de keus òf de vastgestelde pachten te betalen, òf de gronden prijs te geven.

De voordeelen van niet-converteeren zijn, dat de opgezetenen, zoolang de tegenwoordige huurcontracten loopen, geen landrente behoeven te betalen van de glebag-gronden en dat de opgezetenen der ondernemingen, die geen landrente behoeven te betalen, in minder ongunstige conditie komen in vergelijking met de opgezetenen der kedjawengronden, die wel de beschikking over tweemaal zooveel grond zullen krijgen, doch die daarvan dan ook landrente moeten betalen.

Een derde voordeel is, dat de opgezetenen, zoodra de tegenwoordige huurcontracten zijn afgeloopen, zelf de pacht van de betrokken gronden kunnen krijgen, in stede dat ze die gedurende 50 jaar naar de rijkskas zullen zien gaan.

De huurcontracten der niet converteerende ondernemingen blijven van kracht, zoodat deze ondernemingen belangrijk minder aan pacht zullen betalen dan bij conversie.

Gronden, die langzamerhand vrij komen, kunnen direct weer worden ingehuurd tegen de door den resident bepaalde pacht als minimum. „En zooals de resident van Djokja reeds heeft getoond, zijn door ambtenaren vast te stellen minimum-huurprijzen zóó maximaal, dat zonder eenigen twijfel de opgezetenen over het algemeen genomen, heel graag hun sawahs voor die prijzen zullen verhuren." De tegallans zelfs voor minder prijs.

Ten slotte helpt een onderneming, die converteert, daadwerkelijk mee om een groot gedeelte van de bekels te verarmen, hen ontevreden te maken en te verbitteren. Converteert een onderneming niet, zoo blijft men in goede verhouding met zijn bekels en al zullen op den duur bezwaarlijk alle tegenwoordige bekels kunnen blijven bestaan, zoo zou men hun aantal allengs kunnen verminderen door bij overlijden of ontslag geen nieuwe bekels aan te stellen.

De Oplossing?

,,Nu de tabakscultuur in Deli door een ontijdige afschaffing der poenale sanctie en de groote moeilijkheden, verbonden aan een directe oplossing van het kolonisatie-vraagstuk, zoo al niet met ondergang, dan toch met ernstige stagnatie wordt bedreigd, nu bovendien voor Deli de voedselnood dreigt", geeft Assistent W. in de *Deli Ct.* een middel aan de hand om misschien tot bevredigende uitkomsten te geraken. Hij wijst erop, dat alle gronden ter Oostkust 7 à 8 jaar braak blijven liggen zonder dat de noodzakelijkheid daarvan op wetenschappelijke gronden is aangetoond, en zonder dat voor lucht-toetreding, noch waterafvoer iets gedaan wordt, zoodat de grond eer verslechtert dan verbetert en men meer last krijgt van schadelijke dieren en ziekten.

De vraag dient overwogen, of de voordeelen van geregelden wisselbouw ter Oostkust in de toekomst niet alle nadeelen in de schaduw zou stellen. Wanneer men na den tabaksoogst (en eventueel nog een padi-oogst van de inlandsche bevolking) alle gronden tweemaal per jaar bebouwde met voedingsgewassen (mais, padiboonen, enz.), dan zou deze nieuwe werkwijze in alle opzichten den grond ten goede komen.

De humuslaag, die men door reboisatie aan den grond poogt toe te voegen, gaat toch bij het z.g. voorwerken door verbranding weer verloren.

Bij voortdurende tusschencultuur verkrijgt men door geregeld omwerken van den bodem en een geregelde bemesting een prachtige laag bouwaarde. Bovendien moet bij een flink laten inwerken van zon en lucht de grond gezonder worden, en zal men de verschillende tabakszickten met gunstig resultaat bestrijden, want verschillende ziekte veroorzakende bacteriën houden zich op slecht gedraineerde gronden beter in stand dan op goed gedraineerde en vermeerderen zich op tal van in 't wild voorkomende planten.

Bovendien zullen, als de tijd van tabak planten weer is aangekomen geen kosten gemaakt behoeven te worden voor boschkappen, branden, koempelen en drainage, terwijl de kosten voor grondbewerking en bemesting zeker gedaald zullen zijn; door een en ander zal de kostprijs van de tabak aanmerkelijk dalen en de kwaliteit van 't product stijgen.

Daar men verder links en rechts van den aanplant steeds landbouwgewassen heeft, zal men weinig last meer hebben van rupsen en luizen.

Aan het bezwaar, dat het vereischte getal arbeiders weer grooter zal worden, kan tegemoet gekomen worden door het nieuwe systeem slechts geleidelijk in te voeren, terwijl men met één Javaan per twee tabaksvelden zal kunnen volstaan. ,,Men geve hem een eigen huisje en nog een deel van de opbrengst en het perspectief voor een zeer mooie Javanen kolonisatie is geopend."

Verder meent Schr., dat niet alleen de kosten voor deze kolonisatie en de kosten der tusschenbemesting zouden zijn goed te maken, maar dat er zelfs nog een behoorlijke winst zou overschieten.

Wanneer men nu reeds een aanvang maakt met de uitvoering van bovenstaande plannen, zal men bij de afschaffing van de poenale sanctie genoeg werkvolk op de onderneming hebben.

Als laatste voordeel, doch niet het kleinste noemt Schr. het feit, dat voor de toekomst de oplossing van het voedselvraagstuk verzekerd is, daar men niet alleen niet van buiten afhankelijk zal zijn, maar zelfs een belangrijk deel zal kunnen uitvoeren.

Suriname.

Ons vorig nummer was reeds afgedrukt toen wij kennis kregen van het hieronder volgende schrijven van den Kon. W. I. Maildienst aan de ,,Economische Statistische Berichten" van 23 April betreffende de maatregelen ten opzichte van de Surinaamsche koffie:

,,Het zij ons vergund een minder juiste voorstelling van zaken te rectificeeren, welke gegeven wordt ten aanzien van het aandeel, dat onze maatschappij zou hebben gehad in het tot stand komen en in de toepassing van den maatregel betreffende de naar Nederland uit te voeren Surinaamsche Liberia-koffie.

,,De opvatting, dat wij zouden hebben medegewerkt tot het instellen eener keuring dier koffie en dat door ons, in overleg met de Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij en de Nederlandsche Handel-Maatschappij zou zijn besloten geen andere dan goedgekeurde koffie ter verscheping aan te nemen, berust op een misverstand, dat, naar ons uit de juist ontvangen Surinaamsche bladen blijkt, ook bij de locale pers heeft postgevat.

,,Deze keuringsmaatregel werd ingesteld door de N.O.T., aangezien met het oog op het beperkte koffierantsoen, dat Nederland mag invoeren, geen soorten of kwaliteiten mochten worden toegelaten, die voor de consumptie hier te lande ongeschikt zijn. Aangezien zich onder de Suriname Liberia-koffie zulke kwaliteiten bevinden, heeft de N.O.T. in het belang van de Nederlandsche consumptie een keuring der van Suriname naar hier te verschepen koffie ingesteld. Zonder zoodanige keuring had waarschijnlijk in het geheel geen koffie van Suriname naar Nederland verscheept kunnen worden.

,,Voor de naar Nederland aan te nemen lading is de reederij afhankelijk van de door de N.O.T. ingestelde bepalingen en zoo heeft zij ook betreffende dezen maatregel de daaruit voortvloeiende instructies aan haren agent in Paramaribo moeten verstrekken."

De K. W. I. M. heeft dus aan het gebeurde geen schuld. (Zie ons vorig nummer).

Niettemin blijft er nog het een en ander op te helderen over.

In haar rekest aan den Gouverneur schreef de Vereeniging voor den grooten Landbouw, dat, volgens de circulaire van den agent de K.W.I.M. ,,in het vervolg" geen koffie zou vervoeren, die niet aan de gestelde eischen voldoet. De bedoeling is toch zeker ,,zoolang de N.O.T. iets in te brengen heeft", wat gelukkig niet lang meer zal duren.

Voorts schreef genoemde Vereeniging, dat de koffie van vreemde landen (Venezuala, Guatemala en Haiti), welke naar Curaçao was vervoerd zonder eenige keuring, wel voor vervoer door de K. W. I. M. wordt aangenomen. Wat is hiervan waar? Zou de N.O.T. consenten hebben verstrekt voor minderwaardige koffie uit vreemde landen, maar die geweigerd hebben voor Surinaamsche koffie?

Is het voorts niet bespottelijk te spreken van ,,soorten of kwaliteiten, die ongeschikt zijn voor de consumptie hier te lande", waar men uit gebrek aan koffie allerlei waardelooze surrogaten heeft geslikt?

Die mindere kwaliteiten zouden in deze dure tijden zeer welkom geweest zijn aan gezinnen met magere beurzen. Zoozeer heeft de N.O.T. de Nederlandsche verbruikers willen beschermen, dat op de keuring in Suriname nog een keuring in Nederland moest volgen!

En waarom heeft de N.O.T. de samenstelling der keuringscommissie in Suriname niet opgedragen aan de beide vereenigingen voor den grooten landbouw, inplaats van aan de agenten van de Nederlandsche Handelmaatschappij?

Naar ons gebleken is uit particuliere brieven, die men ons ter lezing heeft aangeboden, is het met die keuring in Suriname wonderlijk toegegaan. De tijdruimte was te kort en de keuringscommissie niet voldoende op de hoogte van de haar onverhoeds opgedragen taak.

Aan een correspondentie uit Suriname in de ,,N. R. Ct." van 3 Mei ontleenen wij nog het volgende:

,,Doch zooals de maatregel nu plotseling hier toegepast wordt, wordt hij algemeen een staaltje van grove willekeur geacht. Ja, want wat moeten houders van N.O.T. vergunning, zonder beperking verleend, nu daarmede aanvangen, en welk een loon wordt hun beschoren, die te goeder trouw door opkoop of voorschot het bedrijf hebben gaande gehouden met de verkregen koffie als onderpand. Zij meenden, en niet ten onrechte, te kunnen volstaan met het aannemen van een product van goede hoedanigheid om nu ineens te ervaren, dat de voor de N.O.T. keurende commissie ook haar veto doet gelden voor overigens goede kwaliteit koffie, waarin een klein percentage gebroken boonen voorkomt. Als treffend staaltje hiervan werd mij medegedeeld, dat koffie afgekeurd werd, in samenstelling en soort overeenkomend met partijen, die, in 1917 naar Holland verscheept, er den toen hoogst besteden prijs haalden.

En al waag ik de veronderstelling, dat onze

tweede soort koffie in Holland niet genietbaar is, waarom ons dan de gelegenheid benomen tot verscheping naar Nederland en afzet elders, waar in de laatste jaren zooveel surrogaat-koffie genuttigd werd?

Het is te hopen, dat, ter voorkoming van grootere schade, spoedig klaarheid kome in de verscheping en den afzet van het Surinaamsche product, anders loopen wij hier aan den grond.

Ook hier blijkt het betere de vijand van het goede, doch in dezen tijd zijn er factoren te over, die ook het mindere hier of daar bijzonder op prijs doen stellen, en waarom zouden wij dan daarmede moeten blijven zitten nu het er eenmaal is?"

Inmiddels heeft de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel in antwoord op vragen van den heer Treub verklaard geen bezwaar te hebben door het toestaan van uitvoer zoowel van eikels als van koffie-surrogaten den betrokken fabrikanten een afzetgebied in het buitenland te verschaffen.

In Suriname moet men blijven stikken in de koffie, geen surrogaat!

Vóór wij van deze koffie-historie afstappen nog een vraag aan de K. W. I. Mail: Naar men aan de „N. R. Ct." — 3 Mei, Avondblad D — mededeelt, „zijn de goederenvrachten der Holland-Amerikalijn van New-York naar Nederland, die in Maart j.l. reeds aanzienlijk werden verlaagd, thans opnieuw belangrijk lager gesteld.

Ook de vrachten van Java naar Nederland hebben in de laatste weken een gevoelige verlaging ondergaan."

Zal nu ook de K. W. I. M. de goederenvrachten verlagen, of is dit reeds geschied?

* * *

Het door Amerika in beslag genomen stoomschip Jan van Nassau is Maandagochtend van Dantzig te IJmuiden aangekomen om weder aan de Kon. West Ind. Maildienst te worden overgegeven.

* * *

Uit „De West" van 14 en 25 Februari knippen wij de volgende berichten:

Voor de verschillende cursussen van den Studiekring hebben zich 447 dames en heeren laten inschrijven.

* * *

Overleden de oudste inwoonster van Suriname, Jansje Domerval, die in October j.l. 103 jaar oud geworden was.

Tot voor korten tijd was de oude dame nog vrij goed ter been, had goede oogen en nam ijverig deel aan allerlei huiswerk.

* * *

In Demerara is eenigen tijd geleden een mooie diamant gevonden van 27½ karaat.

Er is sprake van om deze edelsteen als een huldeblijk aan te bieden aan den Franschen maarschalk Foch.

* * *

In Londen is een krachtig syndicaat gevormd, onder leiding van den oud-Gouverneur Sir Frederic Hodgson, voor exploitatie van bauxiet in Engelsch Guyana.

* * *

Het Gouvernement van Demerara heeft een graafmachine ingevoerd voor het maken van kanalen en wegen, waardoor men 500 arbeiders uitspaart. De machine is van de Austin Company te Chicago, en is in staat een kanaal te delven van 50 voet breedte van boven, 30 voet op den bodem en 10 voet diepte. De opgehaalde grond kan tot een afstand van 100 voet worden gedeponeerd.

* * *

Volgens een mededeeling, die men in Suriname ontving van het Parijsche blad „La Poste Aerienne" zou de inmiddels omgekomen vlieger Védrines binnenkort een bezoek gebracht hebben aan Paramaribo als daar ten minste gelegenheid was voor landing van den vlieger.

* * *

In „De Nieuwe Courant" van 1 Mei een artikel, getiteld „De Portugeesche Joden in Suriname", dat aldus aanvangt:

„In de volgende maand zal het 250 jaar geleden zijn, dat in Suriname de eerste Portugeesch-Joodsche kolonisten — uit Spanje, Portugal en Brazilië verdreven — zich vestigden en door hun kennis van den landbouw, in Brazilië verkregen, in de 18e eeuw veel hebben bijgedragen tot den bloei en de welvaart dier kolonie."

Naar de mededeelingen in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" (onder het hoofd Israël. gemeenten) is dit tijdstip van eerste vestiging — 1669 — niet juist, daar het blijkens archiefstukken vaststaat, dat er reeds in 1639 een Joodsche gemeente bestond.

* * *

Volgens een schrijven aan de „N. R. Ct." van 29 April — Avondblad A — heeft de vereeniging „Mudato" op 28 April in den Haag haar eerste jaarvergadering gehouden.

„Mudato" beoogt in de eerste plaats de wetenschap, t.a.v. de grondelementen van de muziek, de dans- en tooneelkunst van Oost- en West-Indië te dienen.

Het artikel „Muziek-instrumenten en Muziek" in bovengenoemde Encyclopaedie, waarin bijeengebracht is wat men thans daarvan weet, eindigt met deze woorden: „Alles bijeengenomen — aan de studie der Indianen- en Boschnegermuziek van Suriname moet nog begonnen worden."

„Mudato" vindt dus ook in Suriname een ruim veld van studie.

* * *

Wij vinden het volgende uitknipsel uit een recent nummer van de „N. R. Ct." op onze schrijftafel liggen:

„Sir Alfred Keogh, de rector van het Imperial College of Science and Technology in South Kensington, heeft gezegd, dat zijn technische school zich, na in den oorlog alle zeilen bijgezet te hebben, nu ging toeleggen op het helpen van handel en nijverheid. Wij leiden, zoo zeide hij, wetenschappelijke mannen op om de nijverhied te helpen, door vermindering van kosten, verbetering van methoden en het onderzoek van nieuwe vraagstukken.

Voor den oorlog had de school een afdeeling voor de physiologie en de pathologie van planten opgericht. Een student ging naar een rubberplantage toe en rekende dadelijk af met een ziekte, die den oogst vernietigde. Hierop ontdekte hij, dat een zekere toestand, waarin rubber soms verkeert en die een kostbaar raffineeringsproces noodig maakte, veroorzaakt werd door een zwam, en ook dat verhielp hij."

Zou Dr. Stahel, die zich met verlof in Europa bevindt, zich niet in verbinding kunnen stellen met het Imperial College, dat over menschen beschikt die zoo snel „afrekenen" met plantenziekten?

* * *

Het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist heeft door de bankiers Insinger en Co. te Amsterdam een gift van *f* 1500 ontvangen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

C. S. I. In Maart j.l. hield de C. S. I., volgens de *Kaoem Moeda*, groote volksvergaderingen te Tjiwedjei, Oedjoengbroeng en Tjimahi (Preanger-Regentschappen). Het volksraadslid Tjokroaminota kon slechts de eerste medemaken en moest daar van daan naar Soerabaja terugkeeren, wegens ziekte (typhus) van een zijner kinderen. De secretaris van de Centrale, de heer Sosrokardono had met den commissaris Raden Hasan Djajadiningrat (bekend om zijn uitstekend voorstel in zake de dessaraden) de leiding. Verder waren aanwezig de heer Alimin van Batavia, de onderwijzer van Tjangkring, bekend uit de Madjalajazaak. Laatstbedoelde is een jonge, Hollandsch sprekende man, waar pit in zit. Niet te verwonderen, dat hij het met de antieke Inlandsche ambtenarij te kwaad kreeg, die aan de ontwikkelde jonge generatie, die ontwikkeling misgunt.

De vergaderingen hadden een ordelijk verloop. Slechts meende te Oedjoengbroeng de wedana te moe-

ten protesteeren, toen de gemaakte onderscheiding tusschen „politieke en economische" stakingen besproken en toegelicht werd. Dat was „politiek" en dus verboden. Overigens werden het voedselvraagstuk, dessa- en regentschapsraden en de parlementaire ontwikkeling besproken.

Regentschapsraad. Onder voorzitterschap van den Resident had te Serang in Maart j.l. in de *Kaboepaten* een vergadering plaats ter bespreking van de samenstelling van een regentschapsraad. Er waren vele partikulieren aanwezig, onder wie het meest dessamenschen, Chineezen en Arabieren. Na een korte inleiding door den heer Kinderman en een uiteenzetting daarvan in de landstaal door den regent, volgde een zeer geanimeerd debat, waaruit wel de groote belangstelling voor den regentschapsraad bleek. In het algemeen was men vóór een directe verkiezing, van een gemengden raad, met meer bevoegdheden dan thans voorgenomen is daaraan te schenken, o.a. wegenverzorging, beslissing over erfpachtskwesties en suikerfabrieken, aanvragen tot aanstelling van pangoeloes enz. Het voorenstaande door den heer Hasandjajadiningrat voorgesteld werd door de vergadering met algemeene instemming ontvangen. Daarna zou een bespreking met het bestuur volgen. *(Kaoem Moeda).*

Opruiing. In Maart j.l. moest de heer *Darsono* wederom vóór den landraad verschijnen wegens opruiing tot het plegen van een aanslag tegen het leven van de „*orang orang jang pamerentah*" en wegens beleediging van den assistent-resident Wulf, die in de *Soeara Rajat* van machtsmisbruik beschuldigd werd. Beklaagde erkende de geïncrimineerde artikelen geschreven te hebben, doch niet de bedoeling gehad te hebben om op te ruien, terwijl het artikel omtrent den heer Wulf een vertaling was uit het Bataviaasch Nieuwsblad. (Dit betrof een optreden van bestuurswege tegen credietnemers van de Volksbanken, welke personen later, volgens bericht, door den rechter zijn vrijgesproken). Omdat een getuige nog verhoord moest worden, werd de behandeling uitgesteld. *(Kaoem Moeda).*

Inl. Journalistenbond. Op twee avonden vergaderden in een van de Inlandsche Sociëteiten te Solo een tweehonderdtal belangstellenden, waaronder zeventig à tachtig journalisten tot wederoprichting van den Inlandschen Journalistenbond. In zijn openingswoord wees Dr. Tjiptomangoen Koesoemo er op, hoe eenige jaren geleden, een Inlandsche journalistenbond in het leven was geroepen, met het doel eensgezindheid en samenwerking tusschen de Inlandsche persbroeders te bevorderen en gezamenlijk sterk te staan voor de algemeene belangen. De persvervolgingen, welke door de zwaarte van de opgelegde straffen en door de stijgende veelvuldigheid der vervolgingen aanleiding gaven van een „rassenjustitie" te spreken, noodzaakten tot nauweren samenhang. Wie kunnen er lid van worden? Alle journalisten, die zich „Indiër" gevoelen, dus ook Chineezen en Europeanen. Semaoen uit Semarang voerde meermalen het woord. Hij erkende verschil in opleiding en bekwaamheid van Europeesche en Inlandsche journalisten, zooals deze laatsten tot dusver voor de nationale zaak beschikbaar zijn, maar vroeg zich af, of dit verschil in opleiding en bekwaamheid dan persé moest leiden tot *zwaardere* bestraffing van de minder ontwikkelden. Ook Dr. Tjipto erkende verschil in vorming, maar drong aan op recht en rechtvaardigheid. Bij het uitvoerig debat over de wenschelijkheid om, evenals vroeger bij persdelicten het geval was, ook de Inlandsche journalisten evenals hunne Europeesche collega's voor de Raden van Justitie in stede van de Landraden te doen terecht staan, werd er op gewezen, hoe daardoor meer tijd voor verweer en raadpleging van juristen werd verkregen, terwijl harde noten te kraken werden gegeven over de houding en de onkunde van de Inlandsche landraadsleden, van wie Dr. Tjipto positief verzekerde, dat zij tijdens de verhooren en bij de behandeling der zaak vaak knikkebolden, om eerst wakker te worden, als zij bij de uitspraak hun stem hebben te geven. Ook het geval Moeis is — zeide hij — een illustratie van het gevaar van zoo'n alleen rechtsprekenden landrechter, of alleen het hoogste woord en de juridische wijsheid in pacht hebbenden voorzitter van den landraad. Maar och — ook de Raad van Justitie gaf de allerhoogste boete in het aangehaalde geval. De hetze op de Inlandsche journalisten en de razzia onder hen, is in vollen gang. Eenstemmig besloot men tot de vorming van den Bond over te gaan, die de Bond van Indiërs Journalisten zal heeten. Een bestuur werd gevormd en besloten een telegram aan de Tweede Kamer en aan den Volksraad te zenden om te protesteeren tegen de „voorloopige inhechtenisname" van den heer Darsono op last van den assistent-resident van Soerabaja, en waarbij in het algemeen er op werd aangedrongen de preventieve hechtenis voor journalistieke misdrijven (of wat zoo heet) uit te schakelen. De onmiddellijke invrijheidstelling van Darsono werd gevraagd. Voor de telegramkosten werd staande de vergadering een collecte gehouden, die ruim *f* 120.— opbracht, wat genoeg werd geoordeeld. Verder werd besloten tot de vorming van een „weerstandskas" om de leden van juridische voorlichtingen en bijstand bij hun delicten te kunnen voorzien, en tevens tot steun van het achterblijvende gezin van de zoo onmenschelijk gestrafte critici, die slechts de echo's zijn van de openbare meening en aan deze stemming uiting geven. *(Darmo Kondo).*

Door *Semaoen* en *Partoatmodjo* beiden van de Semarangsche *Sinar Hindia*, werd aan alle Inlandsche journalisten een oproepingscirculaire gezonden voor het houden van een congres in de Soenanstad. De eerste twee zinsneden, waarmede dit rondschrijven aanvangt geven een verklaring voor deze congresplannen. Zij volgen hieronder:

„Zooals de heeren weten, wordt het lot van de Inlandsche journalisten thans door een gevaar bedreigd, omdat de persdelictduivel steeds zijn tanden toont, in verband met den hongersnood en de (politieke) beweging, welke wij moeten steunen. In de vorige volksraadszitting heeft de Regeering gezegd, dat er eerst een voldoend aantal persdelicten onder de Inlandsche volksleiders zal vallen, voordat tot uitzetting zal worden overgegaan."

Voorts wordt geschreven, dat om hiertegen den strijd te kunnen aanbinden een congres in de Mangkoe-Negaran Societeit te Solo zal worden bijeengeroepen, waarin tevens een journalistenbond zal worden opgericht. De verschillende richtingen behoeven geen bezwaar te zijn, daar de bond zich neutraal moet houden, en alleen ageeren voor persvrijheid, ontslag uit de preventieve hechtenis, berechting van de persdelicten door den Raad van Justitie enz. Het ontwerp-programma voor het a.s. congres vermeldt verschillende openbare voordrachten, terwijl een voorstel ter tafel zal worden gebracht om de Regeering te verzoeken, om eens in de drie maanden alle persdelicten tegelijk in behandeling te nemen.

Voedselnood. In Solo is de rijstprijs tot *f* 20.— gestegen, terwijl een regeling is getroffen om ander voedsel te leeren eten. Men krijgt n.m. geen rijst bij de Chineesche wederverkoopers, of men moet er kedelee bij koopen. Twee kati's rijst à *f* 0.40 verplicht tot aankoop van een kati kedelee. In Djokdja is de prijs *f* 16.50. Aan de missegit op de aloen-aloen lor is de rijst te koop. Daartegenover wordt in de kadjangloodsen gekookt voor de gratisverstrekking, waarvan vele honderden profiteeren. De ziektetoestand is nog steeds onrustbarend, de sterfte vrij groot. *(Darmo Kondo).*

Lid Volksraad. De heer H. A. Salim zet in de *Neratja* de gevaren uiteen, waaraan een Volksleider, tevens Volksraadlid alzoo blootstaat, n.m. om van zijn lidmaatschap van dat college te worden ontzet. Art. 133 van het Regeerings-Reglement zegt o.a.: Lid van den Volksraad kunnen alleen zijn mannelijke ingezetenen van N. I., die,

1e. geen gevangenisstraf of een zwaardere straf dan wel dwangarbeid ondergaan hebben, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete, of wegens politieovertreding;

2e. niet dan op eervolle wijze uit 's lands dienst ontslagen zijn.

Dan zet schrijver uiteen, welke *rantjaus* er voor den Inlandschen volksleider gereed staan, n.m. als

hij in het openbaar verschillende ondeugden en verkeerdheden en fouten van het gezag bespreekt en middelen aangeeft om deze uit den weg te ruimen; verder als hij in het openbaar de ellende en het ongeluk van de bevolking uiteenzet en daarvoor de oorzaken moet aangeven, waarvoor hij de vijandschap opwekt tusschen de volksgroep en degenen, die deze ellende veroorzaakt hebben. Voorts als hij de leiding van een dagblad heeft, of schrijft over behoeften en de belangen van de bevolking, welker tegemoetkoming belet en geschaad worden door het gezag en het kapitaal.

In al zijn doen en laten, schrijft het blad verder, bevindt hij zich tegenover *rantjaus* (scherp aangepunte bamboes, welke in den grond worden gestoken) en zeer moeielijk valt het hem zich van die verschillende *rantjaus* te vrijwaren. Of zij al dan niet zullen vrijloopen, hangt geheel af van den wil van het gezag, want het net van de strafwet kan op ieder oogenblik en elk tijdstip over hen heen geworpen worden. Wat is er niet verboden aan dengeen, die onder ligt? vraagt het blad. De Inlandsche volksleiders kunnen om veel redenen in de gevangenis geworpen worden. Indien zij n.m. haat en minachting opwekken tegen de Regeering of tusschen bevolkingsgroepen onderling; als zij opzetten om tegen de Regeering in verzet te komen, of tegen een ambtenaar. Verder indien zij zulk een ambtenaar in zijn dienstverrichtingen, aantasten of hem verhinderen. Dat zijn enkele *rantjaus*, welke open en bloot liggen, maar er zijn nog andere, die verdekt zijn opgesteld, zooals het uitoefenen van dwang op iemand om lid te worden van een bepaalde vereeniging, zooals bijv. te Madjalaja is gebeurd; het zich toeëigenen van eenig gezag enz. enz. zonder einde, zoo lang er knappe gezagsmenschen gevonden worden, die mooie bedenksels kunnen uitvinden.

Boedi Oetomo. De *Neratja* weet mede te deelen, dat deze vereeniging in een vergadering van 14 Februari j.l. te Solo gehouden, na een uitweiding van het volksraadlid *Dr. Radjiman* over de verdienste der huidige Regeering, een motie heeft aangenomen van ongeveer den volgenden inhoud:

„Overwegende, dat thans het oogenblik gekomen is om duidelijk uiteen te zetten, in welke richting de Regeering zich heeft te bewegen ten opzichte van het bestuur in Indië;"

„Overwegende, dat de algemeene vergadering voor het groote deel zich kan vereenigen met het hoofddoel der Regeering, dat uiteengezet werd door den Regeeringsgemachtigde Mr. Dr. Talma in de Volksraadszitting van December;

„Besluit om instemming te betuigen met de Regeeringsinzichten, en spreekt de hoop uit, dat Zijne Excellentie Mr. J. P. Graaf van Limburg Styrum, het hoofd der huidige Regeering, langer in Indië mogen blijven."

De motie zou aan Zijne Excellentie, andere autoriteiten en Volksvertegenwoordiging aangeboden worden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Schadeloosstelling. Volgens een draadbericht van de *Soe Pien Djiet Pao*, zou de Chineesche Regeering in Peking bij het Nederlandsche Gouvernement een eisch van schadeloosstelling ingediend hebben ter vergoeding van den moord en de vernietiging van eigendommen der Chineezen bij de jongste onlusten in Koedoes. Een bedrag van 400.000 dollars wordt er geëischt. (Aan de lezers wordt in herinnering gebracht, dat de materieele schade ongeveer drie à vier ton bedraagt, zoodat de schadeloosstellingeisch een winstgevend zaakje voor de berooide Chineesche schatkist belooft te worden).

Protest. Uit Soerabaja vernemen wij, alzoo de *Perniagan*, dat aldaar de bekende Chineesche openbare vergadering om te protesteeren tegen de wet voor het Nederlandsch-onderdaanschap heeft plaats gehad in het gebouw van de vereeniging *Hoo Hap* te Tjantian. De vergadering werd bijgewoond door ongeveer 3000 Chineezen en afgevaardigden van veertig Chineesche vereenigingen, vertegenwoordigende ongeveer 60000 stemmen. De inleider, de heer The Kian Eing sprak over het leven der Chineezen in Indië, negen jaar geleden en tegenwoordig. Hij constateerde dat, ofschoon de Chineezen vroeger beschouwd werden als melkkoeien, hun leven toch veel aangenamer was dan thans, en beweerde, dat de Chineezen altijd worden uitgezogen door allerlei belastingheffingen, doch dat hunne rechten niet zijn zooals die van Inlanders en Europeanen en ook niet als die van andere vreemdelingen. De heer Liem Thioe Kwee zeide, dat door het Nederlandsche onderdaanschap de Chineezen zich zullen gevoelen als Joden, omdat zij alsdan hun natie als Chineesche onderdanen zullen verliezen. Daarna werd een motie aangenomen, waarin tegen de wet van het Nederlandsch-onderdaanschap geprotesteerd zal worden en hunne grieven worden betuigd, dat toen China en Nederland in 1911 een traktaat sloten, China toestemde in de regeling van het Nederlandsche onderdaanschap. Verder zou behalve een verandering dezer wet, gevraagd worden, dat Indo-Chineezen, wanneer zij meerderjarig zijn, zullen worden toegestaan hunnen landraad zelf te kiezen. Ten slotte werd een uitvoerend comité benoemd bestaande uit de heeren The Kian Sing, Hien Lie en Ang Jan Wan van Buitenzorg. Deze drie zouden de motie verder uitvoeren.

Meetings. In hetzelfde blad *(Perniagan)* wordt medegedeeld, dat op een nader vast te stellen datum te Semarang, Soerabaja en Batavia groote meetings gehouden zullen worden door Chineesche vertegenwoordigers van Oost-, Midden- en West-Java van het comité van actie, om afgevaardigden te benoemen, die aan de Chineesche Regeering te Peking een motie zullen aanbieden tegen de toepassing der militiewet en de wet op het Nederlandsch onderdaanschap voor Chineezen. Genoemde gedeputeerden zouden voorts waarschijnlijk naar Parijs gaan, om besprekingen te voeren met den Chineeschen gezant aldaar, teneinde de belangen der Indische Chineezen op de vredesconferentie te bepleiten.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Hoe de onlusten in Britsch-Indië begonnen.

't Nr. van de mail-éditie van the Thimes of India, dd. 5 April, geeft bijzonderheden omtrent den aanvang van de wanordelijkheden in Delhi, die zich over andere plaatsen verspreid of elders herhaald hebben, en waarover wij reeds telegrafische mededeelingen overnamen.

Eenige inwoners van Delhi deden een oproep om Zondag 30 Maart tot een vastendag te maken als protest tegen 't aannemen van de wet betreffende revolutionnaire misdaden. 't Bleef echter niet bij 't protest van vrome uiting. 't Kwam tot betoogingen op straat, de trams werden aangehouden, de inzittenden verplicht uit te stappen, met rijtuigen werd hetzelfde gedaan. Fietsrijders moesten afstijgen. Dan moesten de winkels sluiten, ook de banketbakkers, die op Zondag anders goede zaken doen. De houders van kraampjes bij 't station werden er eindelijk ook in betrokken; daar de veiligheid in 't station hierdoor in 't gedrang kwam, trad de politie hier voor 't eerst wat krachtiger op, twee der belhamels werden ingepalmd.

Het gebruikelijke spel vond nu plaats, het vrijlaten van de opgebrachten werd geëischt. Hiervoor werd een volksoploop in beweging gebracht. De politie riep de hulp van de troepen in. Deze bezetten enkele punten, o.a. met machinegeweren. De waarschuwingen hielpen niet, vóórdat er gevuurd moest worden. Een vrij groot aantal gewonden betaalde 't gelag. De slachtoffers waren weer niet de organisators van de Satyagraha beweging, deze staan, zegt the T. O. I., nooit in 't front der menigte, maar wel de opgezweepten en onwetenden, die in 't relletje zijn meegesleept. De leiders verschuilen er zich zelfs veelal achter, dat zij geweldadig optreden afgeraden hebben, maar zij weten maar al te goed dat hier de eetlust komt met 't eten, bij oproepen tot verzet tegen de wet raken de handelingen spoedig buiten elke contrôle, dit te meer in een land als Indië en in 't onderhavige geval, waarbij de inzet een wet betrof, die de revolutionnaire misdaden strafbaar stelde.

De rust werd in Delhi hersteld, maar 't vuur is, zooals men weet, op andere plaatsen overgeslagen en geheel rustig is 't zelfs nu nog niet in geheel Britsch-Indië.

Japansche leergangen in Australië.

't Ministerie van onderwijs in N. Zuid Wales heeft in de inrichtingen van hooger onderwijs en aan de universiteiten te Sydney cursussen in 't Japansch opengesteld. De proef met 50 knapen van ongeveer 13 jaar genomen, heeft goede verwachtingen gegeven, niettegenstaande het Japansch geldt als de lastigste aan te leeren taal van de wereld. De bedoeling is, bij grooter uitbreiding van den maatregel, tot toenadering in de betrekkingen tusschen de twee landen te komen.

Oud-strijders landontginners.

De regeering van Nieuw Zeeland heeft op uitgebreide schaal land beschikbaar gesteld voor uit den oorlog teruggekeerde soldaten. Volgens een mededeeling van 31 Maart waren 473.000 acres toegewezen aan 1133 hunner. Van uitgestrekte terreinen, waarover de regeering te beschikken heeft, zijn gedeelten echter niet tot dadelijke ontginning te gebruiken, daarom wordt stelselmatig te werk gegaan. Soms wordt een stuk aan een eenling gegeven, die er terstond de schop in den grond kan steken. Elders worden groepen samen aan den arbeid gezet om gemeenschappelijk bosch in gras- en bouwland om te zetten. De aangewezen streek is in districten verdeeld, zij staat onder leiding en beheer; met regeeringshulp wordt zoo 't nog niet ontgonnen gebied omgezet in concessielanden van de oud-strijders.

De concessionarissen mogen hun eigendom niet eerder dan na tien jaren aan anderen overdoen. Voorschotten kunnen tot 500 P. St. worden verleend.

Ook aan gewezen soldaten, die bepaald in de reeds bewoonde plaatsen willen blijven, wordt voorschot gegeven om een woning te krijgen en in te richten. Hiervan was door een 1200 tal gebruik gemaakt.

Een zwarte O.-W.er.

In een van zijne „Menus propos" in la Dépêche coloniale vertelt Broussard van een kabyl straatveger in Parijs in functie aangetroffen.

Je voulus montrer quelque sympathie à ce modeste artisan de notre reconstitution nationale et lui exprimai mon espoir de le voir bientôt retourner dans son pays et y retrouver son soleil, ses montagnes, ses oliviers et sa famille. Mais ma pauvre psychologie se trouva en défaut: le Kabyle n'avait nul désir de revoir l'Algérie et la nostalgie ne le faisait pas souffrir.

— Zi veux rester Paris, me dit-il. Z'ai fait oune dimande di natouralisationn.

— Ah! fis-je, je comprends. Le contact de notre civilisation t'a ouvert des horizons nouveaux; tu veux devenir un citoyen actif et conscient de la grande nation qui a fait appel à ton concours et tu désires participer aux élections législatives et à l'administration du pays.

— Qu'est-ce qui c'est ça? répliqua-t-il étonné. Voter? moi t'en fous. Zi veux mi faire titoulariser balayeur poublic pour gagner mes dix-houit francs par zour.

Dat is weer een andere manier om oud-gedienden gelukkig te maken, dan in Nieuw Zeeland wordt toegepast. De V. S. van N. Amerika zijn nog naar een middel zoekende om de 100.000'en, die daar terugkeeren, voldoening te schenken.

Bolsjewisme in Z.-Afrika.

Dr. Molan, waarnemend premier, deelde in de Kamer mede, dat de regeering een wet zal indienen tot bestrijding van de bolsjewistische propaganda in Zuid-Afrika. Deze mededeeling heeft algemeene voldoening gewekt, al werd zij door de Labour-leden met wantrouwen ontvangen.

Onlangs is op hoog gezag gemeld, dat de ontevredenheid onder de inboorlingen nooit zoo groot was als thans. Verscheidene revolutionnaire en socialistische corporaties, voornamelijk bestaande uit Russen en andere vreemdelingen, geven bolsjevistische vlugschriften uit in de taal der inboorlingen. Dezer dagen is bij een proces te Maritzburg een brochuretje voorgelezen, in de Zoeloetaal gedrukt, waarin de inboorlingen worden opgeroepen hun ketenen af te schudden en zich zelven vrij te maken.

Het algemeen gevoelen is, dat dergelijke ophitsingen uiterst gevaarlijk zijn en dat de buitenlandsche en bolsjewistische agitators moeten worden gedeporteerd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniale Studiën.

Inhoud van No. 1, jaarg. III: Grondslagen en voorwaarden vor de hervorming van de desa, door J. W. Meijer. — Pandcrediet als klein-crediet, door Dr. J. H. Boeke. — Systeem in de schrijfwijze van plaatsnamen in Ned.-Indië, door L. C. Westenenk. — Het kadaster in Ned.-Indië, door L. C. F. Polderman, met Naschrift door O. P. Besseling. — Tjina Mindering. Eenige aanteekeningen over het Chineesche geldschieterswezen op Java, door V. B. van Gutem. — De garnalenvisscherij van Bagan Api Api, door B. J. Haga. — Eenige beschouwingen over het arbeidscontract voor Europeesch personeel in de bergcultures, door A. J. Haakma van Royen. — Gedachtenwisseling (Een Centraal Instituut voor de opleiding van landmeters en topografen, door L. C. F. Polderman. — De onwettige titel, door Mr. G. J. Nolst Trenité). — Persoverzicht (Onze taak in Indie, door C. Lulofs). — Kroniek (Herziening van de Staatsinrichting van Ned.-Indië. — Ontginning van fossiele brandstoffen).

Weeknummer van het Bataviaasch Nieuwsblad.

Sedert het optreden als hoofdredacteur van den ir. H. J. Kiewiet de Jonge, geeft het Bataviaasch Nieuwsblad een wekelijksch bijvoegsel (in vorm en omslag welke aan dien van den z.g. ,,Groene Amsterdammer" doen denken), waarin nu en dan artikelen voorkomen die speciale vermelding verdienen.

Zoo bevat No. 36 (van 16 Maart j.l.) o.a.: De Indische Jaarbeurs (te houden te Bandoeng in Mei 1920). — Iets over Oost-Javaansche kunst en hare verhouding tot de Midden-Javaansche en de Balische. Eerste gedeelte van een lezing door Dr. F. D. K. Bosch gehouden voor het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen op 25 Febr. j.l. — Amboneesche militairen, door A. Th. Manusama.

In- en Uitvoer.

In No. 18 van dit weekblad zet Th. O(p) d(e) C(oul) zijne beschouwingen voort over ,,Onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919". Schr. behandelt thans het artikel thee.

1619 - Batavia - 1919.

De heer S. Kalff schrijft in de Mei-afl. van ,,Vragen van den Dag" een artikel ,,Een koloniale gedenkdag (1616—1919)", waarin de verovering van Jacatra op den 30en Mei 1619 door J. P. Coen — met al de gevolgen van dien — in herinnering wordt gebracht. Schr. wijst er op dat in vroeger tijden die gebeurtenis jaarlijks werd herdacht en vindt dat er alleszins reden voor is om dat oude gebruik, zij 't voor een enkelen dag (den 30en Mei a.s.) in eere te hertsellen om daardoor te herdenken de stichting eener kolonie, welke zooveel heeft bijgedragen tot den rijkdom der natie.

De hr. Kalff besluit zijn gedocumenteerd artikel: ,,Zoo aan 't geslacht van 1619 slechts gegeven was een fundament te leggen, het huidige geslacht ziet op tegen een voltooid gebouw. Na drie eeuwen van koloniaal bezit past aan dat geslacht alleszins een dankbare herinnering aan al hetgeen in die dagen van strijd door vroegere baanbrekers werd tot stand gebracht. Zoo er ooit in Jacatra *olim* (gelijk Coen placht te zeggen) nog eens een ,,Ruhmeshalle" verrijst, bestemd om de nagedachtenis in eere te houden van de mannen van beteekenis uit onze koloniale historie, dan behoeft men met de keus niet verlegen te zijn. Er is ruim verschot voor een galerij van zeevaarders, landvoogden, hervormers, krijgsoversten, organisators, kroniekschrijvers, fakkeldragers der wetenschap en apostelen der beschaving. Maar in de eerste plaats had in het moederland zulk een stichting reden van bestaan gehad. En behalve voor een congres, gelijk het Koloniaal Instituut wilde, behalve voor een koloniaal Gedenkboek, een koloniale tentoonstelling, een koloniaal gedachtenisfeest, ware de 30ste Mei daarvoor de aangewezen dag geweest.

De Regeerings-Almanak voor Ned.-Indië.

De bekende Regeerings-Almanak voor Ned.-Indië is voor het jaar 1919, als gewoonlijk in twee flinke boekdeelen (a. Grondgebied en bevolking, enz. b. Kalender en Personalia), ter Landsdrukkerij te Batavia verschenen.

Zoekende naar een onderwerp dat ons om bijzondere redenen zeer interesseert, n.l. de opgave van in Indië verschijnende periodieke geschriften, kwamen we tot de alleronaangenaamste ontdekking dat de samensteller die opgave — zooals ze een reeks van jaren in den Almanak werd aangetroffen — eenvoudig heeft laten vervallen, voor zooverre het particuliere geschriften betreft.

De *eenig bestaande bron* om eenigszins volledig te weten te komen welke tijdschiften in Indië worden uitgegeven (hetzij jaarlijksche, dan wel maandelijksche, half-maandelijksche of wekelijksche periodieken) en welke couranten in de Nederlandsche zoowel als in de *Inlandsche* talen verschijnen, bestaat dus helaas niet meer.

Een alle Indische uitgaven omvattende particuliere periodieke publicatie behoort nog steeds tot de vrome wenschen; de Indische uitgevers *blijven* Oost-Indisch doof als er op aan wordt gedrongen dat het ook in hun belang is — met het oog op het debiet hunner uitgaven — om gezamenlijk zoo'n ,,Indische maandelijksche bibliographie" te laten verschijnen.

Voorzag in deze leemte, althans wat de periodieken betreft, tot nu toe de Regeerings-Almanak, dank zij de door niets gemotiveerde om niet te zeggen gemakzuchtige handeling van den samensteller van den jongsten jaargang, zijn we nog een stap achteruitgegaan. En dat in een tijd van ongekend snellen vooruitgang op allerlei gebied in Indië, waarmede gepaard gaat de *oprichting van tal van organen* om aan dien vooruitgang, die opleving, uiting te geven.

We zullen hieraan voorloopig niets meer toevoegen, doch alleen de hoop uitspreken, dat in een volgenden almanak, de bedoelde, o.i. zeer belangrijke rubriek (zie dl. I, bijl. O. O.) in eere wordt hersteld!

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

De Maart-afl. opent met de korte levensbeschrijvingen van een drietal oficieren, n.l. N. W. Scheltema de Heere, (majoor der militaire administratie, geb. te Amsterdam 30 Jan. 1867, overl. te Lembang 1 Maart 1919), J. E. Jatze, (kapitein der inf. geb. te Batavia 16 Mei 1876, overl. te Malang 15 Febr. 1919); J. A. B. Memper (1e luit. der inf. geb. te Haarlem 27 April 1885, overl. nabij Iboe 8 Oct. 1918).

Van den verderen inhoud zij genoemd: De ware discipline in het leger, door Paideia. — De leiding van den geneeskundigen dienst te velde, door H. L. Roelfsema. — Hygiënische maatregelen in garnizoenen en kampementen, door H. A. E. Vennik. — Het bevorderingsvraagstuk, door H. M. Luchsinger.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

In afl. 3 van den jaarg. 1919 is o.m. opgenomen den tekst eener voordracht van den hr. Van der Mark over geneeskundige hulp aan het personeel en de arbeiders, in het bizonder wat de koelies betreft, op de ondernemingen.

In afl. 4 bespreekt de hr. Kissing de koeliewerving (in Zuid-Sumatra) en het in verband daarmede z.i. willekeurig optreden van de Arbeidsinspectie.

Mudato. Een nieuw Tijdschrift.

De eerste afl. van het in uitzicht gestelde tijdschrift der Vereeniging tot bestudeering van de muziek, de dans- en tooneelkunst van Oost- en West-Indië, getiteld ,,Mudato" is verschenen.

Ze bevat — behalve een muziekstukje ,,Kinanthie Sandvong" (voor zang en piano getoonzet door S. Surja Ningrat), benevens een voorwoord van het Bestuur — een geïllustreerde verhandeling van Mr. J. G. Huyser over den wajang-stijl. Op welk moeilijk maar dankbaar terrein zich Mr. H. hiermede heeft begeven, blijkt wel hieruit dat Javakenners als Prof. Veth, Wilken en Poensen, die allen min of meer uitvoerig over de wajang schreven, blijkbaar niet hebben begrepen de plastisch-artistieke ontwikkeling van den wajang-stijl *als stijl*, evenmin als de schrijver van het groote werk de ,,Wajang Poerwa", Dr. L. Serrurier.

Zoo schreef, om een voorbeeld te noemen, Wilken in zijn bekend werk: ,,Handleiding der vergel. volkenk. van Ned.-Indië": ,,De goden, halfgoden en andere wezens worden in deze wajang voorgesteld door poppen van eene gedrochtelijke menschengestalte. De eene figuur heeft een bijzonder langgerekten hals, de ander een monsterachtigen buik, de derde een misvormde ruggegraat, in één woord het geheele beeld kan niet op kunstzin bogen".

Welk een anderen indruk krijgt men echter van die miskende en gesmade poppen van het Javaansche schimmenspel, als Mr. Huyser ze beschrijft! Als hij dan ook zegt dat men eerst na veel studie, veel zien en veel vergelijken deze Javaansche kunst-uiting ten volle zal begrijpen en waardeeren, dan durven wij verklaren dat Mr. H. door zijne interessante verhandeling getuigenis aflegt, persoonlijk het onderwerp grondig te hebben bestudeerd en begrepen, dank zij ook zijn blijkbaar niet geringe kennis van de Javaansche beeldende kunst en de literatuur. —

We hopen dat het jonge tijdschrift, hetwelk voorloopig op ongeregelde tijden zal verschijnen, op den zoo noodigen steun kan rekenen van allen die belang stellen in het geestelijk leven der volken aan welke het is gewijd. De eerste aflevering maakt, ook wat de typografische verzorging betreft, een uitstekenden indruk. (Administratie-adres: Jan Luykenstraat no. 2, Amsterdam).

Wendingen.

Het is wel toevallig terwijl we hierboven een nieuw tijdschrift aankondigen, hetwelk gewijd zal zijn aan de muziek-, dans- en tooneelkunst van Indië, dat tegelijkertijd ons een afl. van „Wendingen", het artistieke tijdschrift, onder oogen komt, waarin niet minder dan drie zeer belangrijke geïllustreerde opstellen, die op genoemde onderwerpen betrekking hebben.

N.l. De dans en het tooneel der Javanen, door Soewardi Surya Ningrat. — De Javaansche kunstavond in Nederland, door Soorjo Poetro (I. Het lied, de samenstelling van woord en melodie. II. 't Muziekdrama als samenstelling van muziek en miniek). — Dansen op Bali, door Dr. G. Krause.

We raden nadere kennismaking met deze afl. ten zeerste aan.

* * *

Om ruimte te sparen, volgt hier onder een opgave (met bronvermelding) van uitsluitend titels der vele sedert het vorig overzicht ontvangen publicaties.

Levensschets van Dr. C. E. A. Wichmann (met portret). (Jaarboek van het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën 1919).

De tweede Volksraadzitting, door H. J. Kiewiet de Jonge (slot). (De Gids, Mei 1919).

Eerste reis naar de Tapana-honi (Suriname) (vervolg). (De Volksmissionaris, 15 April 1919).

De leproserie te Hoeta Salam (slot). — De Regentschapsraden. (De Banier, 21 Maart 1919).

Enkele mededeelingen over het looistofvraagstuk, door C. van den Bussche. (Tectona, Maart 1919).

Soja (of kedelee, op Java als tweede gewas verbouwd). (Handelsberichten No. 633).

Vervolgartikel over ricinusolie, (wonderolie, castorolie). (Oliën en Vetten, 17 April 1919).

Voedselvoorziening. — Kendangan (Zuider- en Oosterafd. van Borneo) en omstreken. (Reflector, 1919, No. 9).

Prof. Dr. C. M. Kan † (met portret). — Alfoeren op de Philippijnen, door J. C. v. E. — Mokko's (keteltrommen), door W. O. J. Nieuwenkamp. (Tijdschr. Aardr. Gen. Mei 1919).

Regenwaarnemingen op Noord-Sumatra in 1917; door Dr. L. P. de Bussy. — Is de Gramangmier schadelijk? door P. E. Keuchenius. — De met suikerriet beplante oppervlakte van Java. (Ind. Mercuur, 2 Mei 1919).

Een kijkje in Indische archieven, door Ch. F. A. Beretta (Nederlandsch Archievenblad, No. 1 van 1918—1919).

Wajang (vervolg), door Sosro Sawarno. — Naar den Slamat (19—23 Mei 1918), door R. van Dulken. (Indië, geïll. Weekbl. 30 April 1919).

A journey to Java, by M. Mc. Millan. With 34 illustrations. (London, Holden and Hardingham).

De Indo-Nederlandsche Wetgeving. Staatsbladen van Ned.-Indië, bewerkt en met aanteekeningen voorzien door J. Boudewijnse, G. H. van Soest, K. H. Boers, P. J. F. van Heutsz en Mr. W. Boekhoudt. 80e afl. 1916. Nos. 476—761 (Amsterdam, Uitg. Mij. „Elsevier").

Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden. Koloniën 1916. Bewerkt door het Centraal Bureau voor de Statistiek. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Ingezonden.

Naar aanleiding van hetgeen de heer H. J. Vermeer in het „Koloniaal Weekblad" No. 18 schrijft over zijn ondervindingen aan boord van het s.s. „J.Pzn.Coen", meenen ondergeteekenden ernstig te moeten protesteeren tegen de uitlatingen van dezen heer als zouden dezelfde jongelui, die op de congressen (zonder twijfel worden hier de congressen van het Ind. Verbond v. Stud. bedoeld) over idealen spreken, niets anders beoogen, dan met een gespekte beurs uit de koloniën terug te keeren.

Wij voor ons gelooven wel degelijk aan de oprechtheid van de congresbezoekers.

Wij meenen, dat deze insinuatie bij onze Indonesische medeleden van het Ind. Verb. v. Stud. een ongewenschte en geheel verkeerde opvatting zou kunnen vestigen.

Aan de redactie de vraag: of er geen critiek uitgeoefend wordt op hetgeen haar medewerkers verkiezen te schrijven? *)

W. J. LEYDS Rzn.
E. A. ZEILINGA.
P. WINK.

*) Wij laten ieder schrijver, die zijn artikel met zijn naam onderteekent, geheel vrij in de uiting zijner denkbeelden, mits deze geen persoonlijk kwetsend karakter dragen, wat daarom volstrekt niet beteekent, dat de redactie 't met schrijver eens zou zijn. Zoo zouden wij hier willen opmerken, dat o.i. „Indonesiërs" gewoonlijk een zéér fijn onderscheidingsvermogen bezitten.
Red.-Comm.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West", Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden, van den heer Dr. Th. LENS, uit Aerdenhout, op *Vrijdag 9 Mei a.s.* in de „Industriëele Club" (ingang Vijgendam) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: **Curaçao, zijn bevolking en economische toestanden.**

Van de Vereeniging „Chung Hwa Hui":

DEBAT-AVOND op *Zaterdag 10 Mei 1919* in het gebouw Concordia, Weesperplein (lijn 8), Amsterdam. Aanvang 7.30 n.m.

Sprekers: S. Surya Ningrat contra H. Sneevliet.

Onderwerp: **Nationalistische en Socialistische tendenzen in de Indische beweging.**

—

LEZING op *Zondag 11 Mei 1919* in het hotel Parkzicht, Hobbemastraat (lijn 2), Amsterdam. Aanvang 7.30 n.m.

Spreker: de Heer J. E. Stokvis, oud-hoofdredacteur van de Locomotief.

Onderwerp: **De Chineezen en de Indische beweging.**

Toegangskaarten voor beide avonden zijn gratis verkrijgbaar bij het Bestuur: Oegstgeesterlaan 11, Leiden en Frans Halsstraat 13, Amsterdam.

HET BESTUUR.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Commiezen-redacteur voor 's lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Ten behoeve van de Departementen van Onderwijs en Eeredienst en van Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van eenige ervaren ambtenaren.

Voor uitzending kunnen in aanmerking komen ambtenaren in Nederlandschen Staats-, provincialen of gemeentedienst, die algemeen ontwikkeld zijn en bewezen hebben den aanleg te bezitten om zich van veelsoortige zaken van administratieven aard spoedig op de hoogte te stellen en die in de behandeling daarvan een meer dan gewoon inzicht hebben getoond.

De uit te zenden personen zijn bestemd om te worden benoemd tot commies-redacteur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met twee tweejaarlijksche verhoogingen van ƒ 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, zoodat de hoogste bezoldiging bedraagt ƒ 500 (vijfhonderd gulden) 's maands.

Naar gelang van bekwaamheid, ervaring en diensttijd hier te lande zal de toekenning van één of van beide verhoogingen reeds dadelijk bij de indiensttreding kunnen geschieden. Om voor dadelijke toekenning onderscheidenlijk van één of van beide verhoogingen in aanmerking te kunnen komen, zal de betrokkene minstens 4 of 8 jaren in den rang van adj.-commies of een daarmede gelijkstaanden of hoogeren rang moeten hebben dienst gedaan.

Bij toekenning van een bezoldiging van ƒ 500 's maands voeren de commiezen-redacteur den titel van adjunct-referendaris.

De uit te zenden ambtenaren zullen bij gebleken geschiktheid benoembaar zijn tot referendaris, administrateur en secretaris bij de departementen van burgerlijk bestuur en de algemeene secretarie — daaronder begrepen de betrekkingen van algemeen secretaris en gouvernements-secretaris — ook indien zij niet voldoen aan de daarvoor bij het Koninklijk besluit van 11 Maart 1907 (Nederlandsch Staatsblad No. 71, Indisch Staatsblad No. 230) gestelde eischen van benoembaarheid.

Aan de betrekking van referendaris is verbonden eene bezoldiging van ƒ 600 (zeshonderd gulden) 's maands, welke na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot ƒ 700 (zevenhonderd gulden) 's maands; aan die van administrateur eene bezoldiging van ƒ 700 (zevenhonderd gulden) 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 (eenhonderd gulden) 's maands, tot ten hoogste ƒ 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Op de uit te zenden ambtenaren zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

Twintig jaren Indische dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naargelang die bezoldiging ƒ 1000 of minder dan wel meer dan ƒ 1000 heeft bedragen.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijks- en gemeentedienst worden ingekocht voor Indisch pensioen (de inkoopsom bedraagt één procent van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

De bezoldiging in vasten dienst genoten is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch Indië.

Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in ééns, of, met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden der echtgenooten.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste inrichting ten bedrage van ƒ 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden) voor hen aan wie eene aanvangsbezoldiging van ƒ 250 's maands en van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden) voor hen aan wie eene aanvangsbezoldiging van ƒ 375 of ƒ 500 's maands wordt toegekend;

c. voor gehuwden uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat, en bedragende ƒ 150 (een honderd vijftig gulden) 's maands, ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands of ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, al naargelang eene bezoldiging van ƒ 250, ƒ 375 of ƒ 500 's maands wordt toegekend.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Voorts wordt de aandacht van gegadigden er op gevestigd, dat zij op grond van het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 No. 12 (Staatsblad No. 289), die in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst, aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederland-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege voldane gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas zullen moeten terugstorten, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling der Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Mei a.s. bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeeling van het Departement), te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte omschrijving van genoten onderwijs en levensloop, hunne examen-getuigschriften (in het bijzonder voor zoover de examens verband houden met den werkkring van administratief ambtenaar, als de diploma's doctoraat, rechts- en staatswetenschap, M. O. voor Staatsinrichting en Staathuishoudkunde, candidaat-gemeente-secretaris, enz.) en de hun daarbij uitgereikte cijferlijsten, zoomede eene omschrijving van de thans door hen verrichte werkzaamheden.

In het adres moet worden gemeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schifting van gegadigden voor den Indischen kantoordienst is belast met het onderzoek naar de geschiktheid van de gegadigden.

(Nederl. Staatscourant van 16 April 1919, No. 90).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.
10

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, met ingang van 1 September a.s., aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te *Deventer* te vervullen is de betrekking van

Leeraar in de Javaansche Taal.

Inlichtingen omtrent deze betrekking zijn te verkrijgen bij den directeur van voornoemde school.

'S-GRAVENHAGE, 30 April 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

GEBR. HERS
Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
HILVERSUM
9
bevelen zich aan voor Aanleg van Tuinen en Buitenplaatsen

THEO D. SMIT,
Beëedigd Makelaar en Rijks-Taxateur. 136
Verkooplokaal, Bakenessergr. 13, Haarlem.
Bewaarplaats van Inboedels.
TELEFOON 812.

HOEKER & Zn.
Uitsluitend adres **Heerengracht 435—437**
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM 74 **Telefoon 309 Noord**

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. *Tel. H. 6882*
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
Groote voorraad
Engelsche Stoffen
62

PENNOCK-COMPANY
Stationsweg 26 en 26a, Tel. H 6300, Tel.-Adr.: „Highspeed"
DEN HAAG
BANDOENG
196
EXPORT van AUTOMOBIEL- en KOETSWERK-ONDERDEELEN

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.
4

WIE er op gesteld is, solide nette, goed openvallende
KANTOORBOEKEN
te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V. BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B. TEN HAGEN, Den Haag.
Solide bewerking. **Billijke prijzen.**

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
1
Voor den Zomer.
BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN
Vraagt Stalen. **Ruime Keuze.**

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij .... Stoffeerderij
.... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.-pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE. 49
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

M. A. v. d. ZANDT,
Telephoon S. 1096 | DEN HAAG | Ant. Heinsiusstr. 21
LOODGIETER FITTER | ELECTRISCHE MUNT-INSTALLATEUR | SMID SLOTENMAKER
SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN. 79
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND 126
Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels"
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg.*
95
5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Nº. 20. Donderdag 15 Mei 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Opening van het Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden „Persinggahan".

Te laat om dit nog in het verslag van de officieele opening van het Tehuis „Persinggahan" te vermelden, ontvingen wij van den Voorzitter van de Indische Vereeniging, den heer Goenawan Mangoenkoesoemo, het navolgend telegram:

„Omstandigheden verhinderen overkomst. Gevoelens van erkentelijkheid vervullen mij en landgenooten bij opening „Persinggahan". — Goenawan Mangoen Koesoemo.

Dit blijk van waardeering heeft ons aangenaam getroffen.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Een Kunst-film-avond te Breda.

Den 24en April j.l. gaf de Afdeeling Breda van de Vereeniging „Oost en West" een zeer geslaagden Indischen film-avond met films van het Koloniaal Instituut. De zaal van het Groot Luxortheater was geheel uitverkocht. De mooie films werden op interessante wijze toegelicht door den heer C. van der Falk, vice-voorzitter van de afdeeling Breda. Mevrouw Douair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs, de voortvarende voorzitster dier afdeeling, opende den avond met een voorwoord en werd bij het einde gehuldigd met een mooie bouquet. Den 25en 's middags werd de voorstelling herhaald voor alle Cadetten van de Koninklijke Militaire Academie met den geheelen Etat Major; den 26en eveneens voor het Regiment Infanterie met officieren; terwijl den 27en een volksvoorstelling werd gegeven tegen zeer verminderde prijzen. Den 1en Mei werden de Regimenten Cavalerie en Artillerie genoodigd.

De uitvoeringen waren een volkomen succes, hetgeen de wakkere voorzitster dadelijk bedacht deed zijn op een uitbreiding van deze propaganda voor ons geliefd Indië ook buiten Breda. Zij hoopt n.l. van de a.s. Indische week te Tilburg gebruik te maken, om ook daar uitvoeringen te geven en daarmede tevens aan het bestaan en streven van „Oost en West" meer bekendheid te geven.

G.

Losse Opmerkingen.

III.

De „Jan Pieterszoon Coen" is een modern prachtschip. Daar is nu letterlijk niets, waarop men redelijkerwijze aanmerking zou kunnen maken. Hutten, salons, bijgebouwen etc. alles is tip-top. Niet alleen voor de passagiers, maar ook voor de état-major en bemanning.

Reizigers moeten vooral gedurende de reis een kijkje gaan nemen in de verblijven voor stokers, bedienden, overig personeel enz. enz. Zij zullen dan — door vergelijking met de logiesgelegenheden op andere, oudere booten, zelf kunnen vaststellen, dat de vakvereenigingen bijzonder nuttig werk verrichten!

Er is natuurlijk nog veel te verbeteren: natuurlijk! Maar met oogen van den tegenwoordigen tijd bekeken, maakt het schip in alle opzichten een zéer gunstigen indruk.

Dat is te zeggen...... er is nog één verborgen hoekje, dat ik in de bijzondere aandacht aanbeveel... n.l. het plekje, waar de Javaansche bedienden hun kwartier hebben, en dat op elk schip de „kraton" wordt genoemd. Laat een ieder dat toch op elk schip gaan bewonderen!

Toen ik in 1916 per „Rindjani" repatrieerde, heb ik in eenige dagbladartikelen onverholen mijne verontwaardiging te kennen gegeven over de wijze, waarop deze „menschen" aan boord van onze groote zeeschepen „behandeld" worden. Ik was dus nieuwsgierig, hoe het aan boord van onze „Coen" zou gesteld zijn.

Heel achter de derde klasse, diep beneden en vlak boven de schroef, bevindt zich daar de „kraton", d. i. de bergplaats (ook wel „verblijf" genoemd) voor 56 (zegge: zes en vijftig) inlandsche bedienden.

Geen pen is in staat om een beeld te geven van de werkelijkheid bij storm, wanneer het koud is en vriest (stoomverwarming en alles dicht!)...... of bij hitte! Geen pen is in staat de indrukken weer te geven, die de huisvesting, de luchtjes, de benauwde stank, de inrichting, enz. enz. op den welgehuisvesten passagier en matroos maken!

Het is in één woord...... een „schande".

Gaat dat zien, gaat dat zien!

En constateert, dat de „Inlander" in de oogen van de groote reeders en hunne scheepsbouwmeesters niet veel meer waarde heeft, dan een „sardientje"...... constateert, dat het hoog tijd wordt, dat ook de inlanders zich gaan organiseeren in vakvereenigingen.

Maar gaat dat zien — niet als het schip leeg is en te bezichtigen — maar als het aankomt, vertrekt of vaart...... dus als het in gebruik is! Liefst des nachts......

Mag ik mits dezen de in Holland vertoevende Indonesiërs opmerkzaam maken op de belangen van hunne landgenooten?

En laten zij dan ook eens een onderzoek instellen naar het logies, de kleeding, enz. enz. dezer bedienden aan den wal, in Rotterdam en Amsterdam. Laten zij eens informeeren naar de ellendige koude, die de nieuwelingen — onbekend met het Europeesche winterklimaat — lijden op hun eerste reis. Laten zij eens een onderzoek instellen naar het aantal ziekte- en sterfgevallen, b.v. in de afgeloopen oorlogsjaren, toen talrijke Javanen werkloos in de havens vertoefden en zich op maandgeld liepen te vervelen.

Daar is voor de Indonesische intellectueelen, die plannen koesteren om later als „leider" op te treden, reeds direct praktisch werk te verrichten!

* * *

Natuurlijk maakt het gros der passagiers tot in den treure aanmerking op de voeding. Ze zijn totaal vergeten, dat er in Holland nog zoo iets bestond (bij hun vertrek) als duurte, schaarschte, rantsoeneering, surrogaten en dergelijke.

Ziehier twee menu's uit de tweede klasse, op een willekeurigen datum — 20 Maart 1919 — van tafel weggekaapt!

Déjeuner.

Potage Milanaise.
Goulash de Boeuf, pommes nature.
Asperges à la Royale.
Pain perdu.
Café.

Diner.

Potage à l'Ecossaise.
Croquettes de Poisson.
Rouleau de Veau.
Chou de Savoye, pommes nature.
Compôte Damsons.
Plum Cake.
Café.

Wanneer men nu weet, dat de tweede klasse eenige malen per week daarbij nog een versche vrucht of een bordje ijs of een extra-gerecht (wild of gevogelte of visch) ontvangt, dat ontbeten wordt met heerlijk malsch wit brood van vóór den oorlog, met drie of vier meubileeringen, plus twee papsoorten...... wanneer men weet, dat bij de reveille, om 11 uur, om 4 uur en des avonds, thee, chocolade, bouillon of een borreltje wordt verstrekt, met of zonder koekje...... wanneer men weet, dat de eerste klasse nog een paar liflafjes méér ontvangt en de derde niet heel veel minder... en wanneer men zich dan herinnert, dat men eenige dagen te voren nog op troebel brood met regeerings-ditjes en datjes en op allerlei andere oorlogslekkernijen, waaronder vele surrogaten, zat te knabbelen of in restaurants duur geld naar onvoldoende porties zat weg te gooien. ....

dan kan men zich een voorstelling maken, hoe het den administrateur en zijn staf soms wel eens te machtig wordt en waarom de leden van den civielen dienst de eeuwig-kankerende eet- en drinkmachines zooveel mogelijk ontwijken.

De eenige aanmerking, die *ik* op de maaltijden zou willen maken, is deze, dat de menu's niet in de Nederlandsche taal zijn gesteld. Al moet ik daarop onmiddellijk laten volgen, dat ook m ij — als rechtgeaard Hollander — de ‚Chou de Savoye'' en de ,,Croquettes de Poisson'' fijner smaken dan savooie kool en vischkroketjes.

Nabij Port-Saïd, 24 Maart 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Iets over den B. G. D.

,,De wijze, waarop thans in den burgerlijken geneeskundigen dienst wordt voorzien, is bepaald onvoldoende.'' Deze woorden uit het ontwerp der Ind. begrooting voor 1913 haalt het *Soer. Hbl.* aan om de ruiterlijke erkenning, die er in is neergelegd. Jammer, dat van al het toen beloofde schoons weinig werkelijkheid geworden is.

En dan vestigt het blad de aandacht op de rede van Dr. Rivai, in den Volksraad gehouden ten tijde dat er honderdduizenden in Indië juist waren gestorven aan de Spaansche griep.

Met cijfers toonde spr. aan, dat de gezondheidstoestand voor Batavia verslechterd is. Immers bedroeg in 1914 het sterftecijfer 41.9 p. mille en in 1917 per mille 46.1. Voor Semarang waren de sterftecijfers voor de jaren 1915, 1916 en 1917 resp. 40.5, 41.1 en 69.07 p. mille. In Soerabaja bedroeg dit cijfer voor 1917 per mille 48.35.

Uit deze cijfers, vergeleken met die over 1909 voor Amsterdam, Parijs en Berlijn, resp. bedragende 13.01, 17.04 en 15.01 p. mille, besluit spr. dat de cijfers voor Java gemiddeld 2 maal hooger zijn dan die voor genoemde steden.

In Soerabaja stierven in 1917 aan malaria gemiddeld 271 personen per maand, doch van de 5191 militairen, die voor malaria behandeld werden, stierven er slechts 27.

Tijdens de Spaansche griep was het sterftecijfer voor Java 500.000 hooger dan in normale tijden; er stierven 400 per mille, terwijl bij honderden militairen slechts 2 Eur., 3 Amb. en 12 Inl. omkwamen.

Dr. Rivai heeft getoond iemand te zijn met practischen zin, met oog voor de directe nooden van het volk. Hij heeft kennis genomen van de nuchtere feiten van den dag, zooals de dagbladen ze uit alle oorden van den archipel hebben vermeld, en terwijl anderen hun intelligentie gebruikten voor het oplossen van de vraag, welk politiek program het meest urgent is, heeft hij uit de verzamelde gegevens zijn besluiten getrokken, die tot zware beschuldigingen geworden zijn.

,,Een man als Dr. Divai moet nauw een heftig gevoel van verontwaardiging hebben kunnen onderdrukken, toen hij aldus de wreede werkelijkheid zag gesteld tegenover de politieke rêverieën, waarvan de meerderheid van zijn medeleden het hoofd helaas maar al te vol hebben.''

Komt, heeren leden van den Volksraad, laat een moment àf van uw politiek program en houd u een oogenblik met het heden en de nuchtere werkelijkheid bezig. Bestudeer nog niet de mogelijkheden voor de vorming van een Indisch parlement, maar ga eens na hoe in die ontzettende dagen in de Britsche koloniën de regeering en de gezondheidsdienst hebben gewerkt.

En vraag dan eens aan de Regeering of die schrikkelijke tijden haar niet geleerd hebben, dat de meest noodzakelijke uitgaven die zijn voor de assaineering, voor de gezondmaking van streken en steden en voor de woningverbetering. ,,En laat zij er eens op zinnen, hoe den inlander, vóór hem zelfbestuur te geven, het A. B. C. geleerd moet worden van hygiënische zorg en de eenvoudigste reinheidsproblemen. Wanneer, bij wijze van spreken, voor één jaar de Indische begrooting slechts twee hoofdstukken telde: ,,medische verzorging'' en ,,woningverbetering'', dan zouden wij dat het jaar noemen, waarin de meest-directe en voornaamste belangen van den inlander het best werden verzorgd. De rest, die nu de Ind. begrooting tot een lijvig boekdeel maakt, zou veilig een jaartje kunnen wachten.''

De B. G. D. lijdt ernstig aan de papierziekte. Zal ze daarvan genezen, dan moet de Regeering niet op een salaris van *f* 400 een medicus uit het moederland halen, om dien na aankomst dadelijk te plaatsen in een oord, waar hij in een minimum van tijd zijn bijeenvergaarde wetenschap verleert.

De centralisatie is de eenige remedie tegen de papierziekte. Centralisatie deugt niet voor een dienst, die a. h. w. met ieder menschelijk wezen van deze dichtbevolkte landen te maken heeft.

Een zeer grondige en spoedige reorganisatie is noodig. Meer geld. meer medische ambtenaren, practischer ingerichte laboratoria, zoodat een geneesheer geen 3 of 4 dagen behoeft te wachten op den uitslag van een bloedonderzoek; uitbreiding van het personeel van den verplegingsdienst. Op alles mag bezuinigd worden, maar niet op die reorganisatie-posten.

In zekere kringen wordt de tegenstelling tusschen heerschers en overheerschten zoo scherp mogelijk gemaakt uit politiek oogpunt, wat een prachtige gelegenheid biedt voor de meest éclatante fraseologie. Het ergst heerscht echter de ,,epidemische ziekte'', die de bewoners van geheele streken decimeert, de kracht en levenslust der bevolking verslapt en onherstelbare verwoestingen aanricht. De ,,heerscher'' is alleen bij machte hier afdoende hulp te brengen; laat de ,,overheerschte'' het zijne doen die hulp zoo doeltreffend mogelijk te doen zijn. Daartoe zouden de intelectuals kunnen beginnen om de millioenenmassa te leeren, wat lichaamsreinheid is, en hoe men zindelijk een huis moet bewonen.

Op de ,,tegenstelling'' kan men dan over eenige decennia nog wel eens terugkomen.

Als ik lid van den Volksraad was geweest!

Van tijd tot tijd verschijnen er onder bovenstaanden titel artikels in het *Nieuwsblad voor Atjeh en Onderhoorigheden* van de hand van den hr. J. H. Correljé en handelende over onderwijsaangelegenheden.

Het laatste artikel was naar aanleiding van een rede van Mr. Creutzberg, directeur van on-

FEUILLETON.

Ki Satoe en Ki Doea, Eén en Twee. *

In oude tijden waren er eens twee Soendaneesche jonge mannen; de eene heette Ki Satoe en de andere heette Ki Doea.

Beiden waren gelast door hunne ouders naar een ver gelegen stad, de stad Roem (Konstantinopel), te reizen, om daar in den godsdienst hunner vaderen, d. i. de Mohammedaansche, onderwezen te worden. Een school, waar dat onderwijs wordt gegeven, heet pasantrèn.

Toen zij elkander op weg ontmoetten, vroeg Ki Satoe aan Ki Doea: ,,Hoe heet je en waar ga je heen?'' Ki Satoe antwoordde: ,,Mijn naam is Ki Satoe (Eén) en ik ben door mijn vader gezonden naar de stad Roem, om daar in den godsdienst te worden onderwezen. ,,Hoe heet jij en waar ga jij heen?'' Ki Doea antwoordde: ,,Mijn naam is Ki Doea'' (Twee) en ik ben ook door mijn vader gezonden naam Roem, om daar in den godsdienst te worden onderwezen. Laten we makkers zijn en samen reizen. We deelen dan ook samen wat onze ,,vaders ons hebben gegeven als teerkost op den weg.''

Ki Satoe, die van zijn vader tién gulden had gekregen, vond dezen voorslag zeer goed en gaf al zijn geld aan Ki Doea, waarna zij samen op weg togen. Eerst maakten zij het geld van Ki Satoe op; maar toen nu de beurt kwam aan Ki Doea, om aan zijn makker ook van het zijne mede te deelen, wilde hij daarvan niets weten.

Ki Satoe zeide: ,,Maar dat is gemeen! We waren toch overeengekomen, dat we alles samen zouden deelen? Ik heb zoo'n honger, toe geef mij wat te eten.''

Ki Doea antwoordde: ,,Zeur maar niet ;ik heb niets meer; ik kan je dus ook niets geven.''

Doch Ki Satoe had zoo'n honger, dat hij niet ophield eten te vragen aan zijn makker.

Eindelijk zeide deze: ,,Ik heb één snee brood; die kun je van me koopen, maar de prijs is heel hoog. Je moet er een van je oogen voor betalen.''

Ki Satoe antwoordde: ,,'t Kan me niet schelen, geef op, want ik wil eten.''

Toen stak Ki Doea hem een oog uit. Ki Satoe kreeg een snee brood en daarop wandelden zij verder.

Ki Satoe at niet meer in drie dagen, maar toen werd zijn honger weer zoo sterk, dat hij het niet langer uithield en aan Ki Doea vroeg hem weer wat te eten te geven.

Ki Doea ontkende nu niet eten te hebben, maar zeide: ,,Goed, als je mij je andere oog ook laat uitsteken, kan je nog een snee brood krijgen.''

Door honger gedreven moest Ki Satoe wel toegeven en de wreede Ki Doea stak nu ook zijn andere oog uit, waardoor Ki Satoe geheel blind werd.

Ki Satoe werd nu geleid door Ki Doea, die het eene eind van een stok vasthield, terwijl het andere einde door Ki Satoe gegrepen werd.

Zoo trokken zij geruimen tijd verder.

Daarna werd Ki Satoe door een geweldigen dorst gekweld.

,,Geef mij toch wat te drinken'', zoo smeekte hij Ki Doea. Maar deze antwoordde: ,,Vraag niet om drinken; er is hier immers geen water, Wel is er een put, maar die is erg diep en ik heb niets om er mede te putten.''

Doch Ki Satoe klaagde al maar door over dorst.

Dat begon Ki Doea te vervelen en hij zeide: ,,Geef mij je gordel''. Ki Satoe maakte zijn gordel los en gaf dien aan zijn makker, die hem daarop vast bond aan den zijnen. Den eenen gordel bond hij Ki Satoe om den middel, den anderen gebruikte hij om hem in den put te laten afzakken.

Toen Ki Satoe beneden in den put was gekomen, liet hij hem los en ging alleen verder, zijn makker, van wien hij meende, dat hij verdronken was, aan diens lot overlatende.

*) Door B. Alkema naverteld naar den Soendaneeschen tekst van Pariboga, vijf en twintig Soendaneesche Sprookjes, verzameld door C. A. Pleyte. ,,Twaalf Soendaneesche en Javaansche Sprookjes'', uitgegeven door J. H. de Bussy.

derwijs, waar deze aangaande de Holl.-Inl. school vermeldde, dat deze nog niet geheel gelijkwaardig aan de Eur. lag. school is, al gaat ze in de richting van dat doel steeds vooruit. Als bewijs van dit laatste moet gelden het goed gemotiveerd en op feitelijke gegevens berustend voorstel van den inspecteur van het Mulo, om met ingang van het volgend schooljaar de voorklasse bij de Mulo-scholen eenjarig te maken, wat ze voor verscheidene leerlingen practisch reeds was.

Maar eerst, wanneer de voorklasse geheel kan verdwijnen, zal de Holl.-Inl. school beschouwd mogen worden als volkomen gelijkwaardig aan de Eur. lag. school.

Bij het in 1917 gehouden overgangs-examen hebben de Inl. leerl. van een Eur. school afkomstig en de oud-leerlingen van Holl.-Inl. scholen, die de mulo-voorklasse doorloopen hadden, evenveel succes gehad.

Daarop liet de hr. Creutzberg volgen: „De hr. Tjipto Mangoenkoesoemo kan nu niet zeggen, dat ik ongelijkwaardige groepen vergelijk, want het is een bekend feit, dat alleen bepaald begaafde Inl. kinderen het op de Eur. school tot een goed einde brengen. Welnu, het aantal geslaagde Inl. leerlingen, afkomstig van de Europeesche lagere scholen bedroeg 68 pCt., dat van de andere groep 82 pCt., dus 14 pCt. meer......"

Als de hr. C. volksraadlid was, zou hij op het bovenstaande de volgende toelichtingen gegeven hebben als zijn meening.

Stond er aan het hoofd van het Dep. v. Onderwijs een *bekwaam* vakman, die het onderwijs in zijn verschillende geledingen kende, zoo zouden de inlichtingen juister zijn.

Aangaande de Holl.-Inl. school beweert de hr. C.: „Zij staat verre, zeer verre beneden dat eindpeil en zal daar steeds heel ver beneden blijven, *moet* daar beneden blijven, omdat, ten eerste de Eur. school beschikt over beter personeel; en ten tweede, omdat *elke* school, waar niet de landstaal, maar een vreemde spraak voertuig van het onderwijs is, gedoemd is diep onder peil te blijven."

Wat betreft het voorstel om de voorklasse éénjarig te maken, vraagt de hr. C.: „Heeft de Inspecteur van het Mulo dat rapport *uit-zich-zelf* ingediend of niet?"

Zoo neen, zat er iets suggestiefs in de hem gedane vraag, of de voorklasse één-jarig zou kunnen worden? En in hoeverre is de Inspecteur onder invloed van dat suggestieve gekomen? De hr. C. meent, dat het peil van het Mulo-onderwijs in de laatste jaren sterk gedaald is, vooral door het groot aantal Inl. leerlingen, afkomstig van H.-I. Scholen, en dat het daarom aanbeveling zou verdienen om den voorcursus driejarig te maken.

Ook is de schr. het niet met den Dir. van O. en E. eens, waar hij zegt, geen ongelijkwaardige groepen te vergelijken.

„De heer Creutzberg vergist zich hier in meerdere opzichten en de hr. Tjipto kan *wel* zeggen, dat hij ongelijkwaardige groepen vergelijkt, al behooren beide groepen tot de Inlandsche bevolking." De leerlingen van de Holl.-Inl. school zijn gemiddeld twee jaar ouder, daar ze eerst nog twee jaar naar de voorklasse zijn geweest.

Op grond van een dertig-jarige ondervinding, opgedaan op Eur. scholen van allerlei gehalte, noemt schr. de bewering dat alleen *bepaald begaafde* Inl. kinderen het op de Eur. school tot een goed einde brengen, geheel onjuist. „Het vlijtige, hoewel middelmatige Inlandsche kind, brengt het evenzeer tot een goed einde, vooral, wanneer het komt te midden van Eur. leerlingen, die behoorlijk Hollandsch spreken."

De *begaafde* Inl. leerling gaat, als hij er eenigszins kans toe ziet, naar de *H. B. S.* Zendt de Holl.-Inl. school haar *beste* leerlingen naar de Mulo, wat de Eur. school zendt zijn de middelmatigen. De Holl. Inl. school, die steenen voor brood geeft, niet in het volk wortelt en door de meest begaafde Inlanders zooveel mogelijk gemeden wordt, moet zoo spoedig mogelijk verdwijnen, om plaats te maken voor een goed ingerichte, zes-jarige volksschool, gevolgd door een Inl. mulo; H. B. S.; normaalschool voor onderwijzers; technische school en opl. school voor lagere Inl. ambt. met een hoogeschool als kroon op het werk, waar zijn intellectueele en staatkundige leiders gevormd worden. Maar zorg dat alles *nationaal* en zoo goed mogelijk zij.

„Thans ontbreekt bij het Inlandsch onderwijs de groote lijn, waarlangs het zich moet bewegen, om als opvoedkundige factor tot zijn recht te komen, voelt men voortdurend gebrek aan inzicht bij de leiding en krijgt men telkens weer den indruk, dat nog altijd de man ontbreekt, in staat het Inlandsch onderwijs naar de eischen des tijds te reorganiseeren."

De Landbouwschool te Oelèë Kareuëng.

In hetzelfde blad troffen we een verslag aan van de opening eener landbouwschool te Oelèë Kareuëng, waaraan we het volgende ontleenen.

De gebouwen der school staan midden in de „proeftuinen", waar de 28 leerlingen, waarmee het onderwijs begonnen wordt hun practische opleiding zullen ontvangen.

Het frontgebouw draagt in Arab. karakters het opschrift: „Pangoe lèe hareukat mengo" (de landbouw is vader van alle bedrijven).

Achter het schoolgebouw staat het logeergebouw, waar door schotten van elkaar gescheiden kamertjes ruimte bieden voor een 40-tal interne leerlingen.

Beneden in den put gekomen tastte Ki Satoe om zich heen en vond een spelonk, waarin hij neerhurkte. Hij zat er nog maar even, toen hij in zijne nabijheid hoorde praten.

Een kaboutermannetje sprak met zijn vrouw.

Ki Satoe kon ze woord voor woord verstaan. Eigenlijk was de spelonk, waarin hij verscholen was, de woonplaats van het kleine paar. Ki Satoe knoopte goed in zijn oor wat zij zeiden, want hij bemerkte direct, dat hunne woorden voor hem van 't grootste belang waren. De vrouw vroeg n.l.: „Waarom verliezen we het nooit als we vechten?" De man antwoordde: „Daar hebben we immers een middel voor. Als ons leger verslagen is, slachten we fluks een zwarte kat en al de verslagenen staan weer op."

Ki Satoe drukte zich nauwer tegen den wand van de spelonk en luisterde met alle aandacht.

De vrouw van den kabouter vroeg: „Als iemand geen oogen heeft, hoe wordt hij genezen?" Op die vraag luisterde Ki Satoe als met zeven paar ooren. Het kaboutermannetje antwoordde „Dat is eenvoudig genoeg. Zoo iemand moet een blad plukken van den boom singawering genaamd het fijn wrijven tusschen zijn handen en 't daarna op zijn oogen strijken. Stellig ziet hij dan weer." Si Katoe was wat blij, toen hij dit hoorde, maar hij had nog geen tijd zich over 't gehoorde te verblijden of reeds sprak 't vrouwtje weer en vroeg: „Hoe is het, zijn de schatten, die verborgen zijn in de hoofdpoort van de stad Roem daar nog en hoe kan men ze wegnemen?"

De kabouter antwoordde: „Ook dat is gemakkelijk genoeg."

„Je moet een zwarten hond slachten en als je hem geslacht hebt, zie je stellig alle de schatten, die daar verborgen zijn: Goud, zilver, juweelen, briljanten en allerlei meubels, zooals stoelen met gouden randen, tafels met zilver afgezet en nog veel meer; ook allerlei schoone zijden stoffen vindt men daar."

Toen Ki Satoe dit alles gehoord had, gebeurde het, dat er een boertje kwam om te putten. De emmer stootte hem tegen den rug. Fluks pakte Ki Satoe dien beet en ging er op zitten. De man die putte, was ten hoogste verwonderd over de zwaarte van den emmer. Hij kon hem bijna niet omhoog hijschen. Eindelijk had hij hem boven aan den rand. Tot zijn groote verbazing zat er een mensch in den emmer en nog wel iemand, die blind was. De boer schrok natuurlijk geweldig en vroeg verbaasd: „Hoe, een mensch! Zeg eens vriend, wat voor iemand ben je? Ben je gek of ben je wel bij je verstand?"

Ki Satoe antwoordde: „Heb medelijden met me; ik ben een blinde; ik wilde drinken en stortte toen voor over in den put."

De man, die hem had opgehaald, was nu vol deernis en zeide: „kasihan (och arme), ga maar meer naar mijn huis."

Maar dat wilde Ki Satoe niet. Hij zeide, dat hij zich schaamde en vroeg hem alleen maar te brengen in de schaduw van een boom.

De boer voldeed aan zijn verzoek en bracht hem onder een der naastbijzijnde boomen, daar legde hij hem neer.

Toen de boer weg was, kroop Ki Satoe naar den stam, dien hij al tastende, omvatte. Heel voorzichtig klom hij in den boom. Wie weet, zoo dacht hij, is deze boom niet een singawereng. Hij plukte een blad, wreef het fijn tusschen zijn handen en streek het daarna op zijn oogen.

O, wonder, hij zag weer evenals voorheen! Zijn oogen waren teruggekomen.

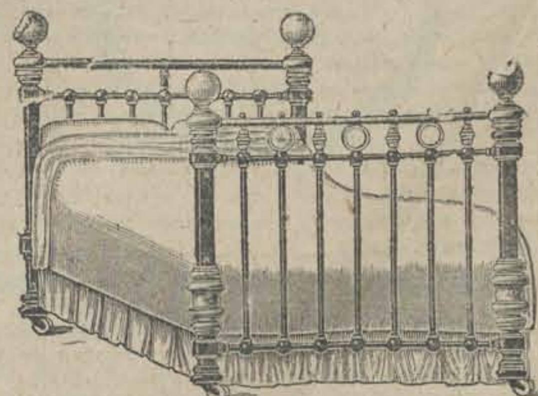
Gauw plukte hij eenige bladeren, stak ze in zijn zak en liet zich toen uit den boom glijden. Ge kunt u voorstellen, hoe blijde hij was! Hij danste van vreugde en riep al maar: „gelukkig, gelukkig, ik ben weer hersteld."

Daarop ging hij op weg, al bedelende; hij sloeg geen enkele waroeng [1]) over; hier bedelde hij wat rijst, daar een pisang, ginds wat water; elders vroeg hij den nacht te mogen doorbrengen en zoo kwam hij na een lange reis aan een der poorten van de stad Roem.

Daar zag hij Ki Doea terug, bezig met hout te dragen. Ki Satoe bedelde ook hier om wat hij noodig had en rustte daarop uit van zijn langen tocht in een waroeng, dicht bij de poort.

Wordt vervolgd).

1) Een waroeng is een winkeltje, waar men allerlei eten kan koopen en tevens herberg voor den nacht kan vinden.

Ieder leerling vindt daar een nette balé-balé en een kastje. Hun geheele omgeving daar is gemaakt van de materialen, die ook in de kampong gebezigd worden. Zij zien meteen duidelijk, hoe met die eenvoudige hulpmidelen een net geheel te verkrijgen is bij toepassing van de Holl. zindelijkheid.

Voor fatterige studenten met zwierige haarlokken is op de school geen plaats, maar de dessa-jongen kan er leeren, hoe hij zijn grond moet bebouwen om er het meeste voordeel van te hebben.

In het logeergebouw bevindt zich ook de woning van den Inl. leeraar en voorts de recreatie-zaal.

De landbouwleeraar Heijl, de vader van de school, herinnerde er in zijn toespraak tot de aanwezige Atjehers aan, hoe uit de behoefte aan meer levensgemakken, de behoefte aan geld voortkwam. „Dat geld wordt thans door u verkregen uit gewassen als klappers, peper en pinang. Gij zijt reeds begonnen met de cultures te beoefenen, welke den Europeaan zooveel winst opleveren, doch die cultures zijn bij u nog in de kinderjaren. Uw oogsten zijn geringer, uw producten slechter en daardoor uw winsten kleiner dan van den Europeeschen ondernemer. Ik zal uw zonen hier leeren, hoe zij den grond tot hooger productie kunnen brengen, opdat zij hun kennis ook anderen zullen bijbrengen, hun bezittingen zullen vermeerderen tot verhooging van de welvaart van uw land."

Het woord richtende tot de Europëanen, merkte de hr. Heijl op, hoe in deze tijden van voedselschaarschte de behoefte aan landbouwonderwijs zich deed gevoelen, en hoe naast de Inl. scholen, die als paddestoelen uit den grond verrijzen, te weinig aandacht besteed wordt aan vakonderwijs, dat in de tegenwoordige ontwikkelingsphase van den Inlander in de eerste plaats noodig is.

Suriname.

Onder het hoofd „Suriname Studie-Syndicaat" lezen wij in „De Surinamer" van 13 Maart:

„Reeds vroeger zullen berichten over de oprichting van het Suriname Studie-Syndicaat de kolonie bereikt hebben.

In October 1916 opgericht op initiatief van Z. E. Gouverneur Staal en gesteund door de groote cultuur- en handelsondernemingen in Nederland, besloot dit syndicaat een studiecommissie naar Suriname te zenden om na te gaan in hoeverre de in Oost-Indië opgedane ervaring in cultuurzaken middelen kan aangeven tot verheffing van den grooten landbouw in Suriname en welke oplossing naar het oordeel der commissie gegeven moet worden aan de hiermee samenhangende vraagstukken.

Meer dan eens moest het vroeger reeds vastgesteld vertrek der commissie worden uitgesteld. Thans maakte zij gebruik van de eerste gelegenheid tot rechtstreeksche verbinding door de Koninklijke West-Indische Mail om zich hierheen te begeven en is zij met het s.s. „Stuyvesant" aangekomen.

De commissie bestaat uit de heeren: J. S. C. Kasteleyn, oud-hoofdadministrateur der Amsterdam-Deli-Compagnie te den Haag, B. J. Kluvers, oud-hoofdadministrateur en superintendant bij de Handelsvereeniging Amsterdam, die lange jaren werkzaam was in verschillende culturen op Java, thans gevestigd in den Haag, en E. Snellen, Landbouwkundig ingenieur T., Rijkstuinbouwleeraar voor Noord-Brabant te 's-Bosch. Deze commissie wordt vergezeld door den heer L. D. Krusemann, oud-directeur van Soesmans Emigratiekantoor te Semarang, te Hilversum, die wegens zijn bijzondere kennis van het immigratievraagstuk van advies zal dienen over de vraag, op welke wijze het aantal immigranten in Suriname zal zijn op te voeren.

De commissie, die door het lang uitgesteld vertrek de gelegenheid heeft gehad een uitvoerige voorstudie over de kolonie te maken, stelt zich voor den toestand van den landbouw nu rustig ter plaatse te bestudeeren en zij zal zich hiervan zooveel mogelijk op de hoogte stellen, waar hij wordt uitgeoefend. Zij roept thans reeds bij voorbaat de medewerking in van belanghebbenden om haar de gewenschte inlichtingen te verschaffen.

Teneinde zich gedurende de eerste maand geheel aan dien oriënteeringsarbeid te kunnen wijden, zal het den leden der commissie moeilijk vallen zich gedurende dien tijd beschikbaar te stellen voor hen, die de commissie persoonlijk of schriftelijk mededeelingen van verschillenden aard zouden willen doen toekomen.

Daarna stelt ze zich echter hiervoor beschikbaar, voor zoover de mededeelingen van belang zijn voor de juiste uitvoering der taak, die de commissie zich heeft gesteld en zal ze die berichten gaarne ontvangen aan het adres van haar secretaris."

* * *

De „West-Indische Kamer" te Amsterdam heeft het licht doen zien eene door den heer W. R. Menkman geschreven brochure, getiteld „Nederland en West-Indië één", waarin front gemaakt wordt tegen hen, die trachten hier te lande propaganda te maken voor het denkbeeld om onze West-Indische Koloniën aan de Vereenigde Staten te verkoopen.

......„De afkeer — aldus de schrijver — van elken afstand van nationaal grondgebied, welke dezer dagen bij ons volk aan het licht trad, behoort ons zoowel te bezielen, waar het mocht gelden onze koloniën, als waar het zou gaan om een of meer der elf provinciën. Die koloniën immers zijn volgens de hedendaagsche opvattingen met het moederland gelijk gerechtigde onderdeelen van het Koninkrijk der Nederlanden en geen wingewesten, welke zoo maar verhandeld kunnen worden.

Toch schijnt de bedoeling van de propaganda te zijn, niet om desnoods te berusten in een gedwongen afstand van grondgebied in West-Indië, maar meer bepaald om dat grondgebied vrijwillig in veiling te brengen, daarbij de gevoels-overwegingen achterstellende bij die van practischen aard. Maar dan ware het toch wenschelijk de openbare behandeling der aangelegenheid in kwestie uit te stellen totdat daartoe een meer ernstige aanleiding bestaat dan eenige artikeltjes in Amerikaansche couranten, waaruit nog volstrekt geen kooplust blijkt bij de verantwoordelijke Amerikaansche regeering.

Meent men dat afstand van koloniaal gebied een kwestie is van „koopmanschap", dan zou ik willen vragen of men de Amerikanen aanziet voor minder goede kooplieden dan wij zelf meenen te zijn, en of propaganda voor den verkoop, waarbij de absolute waardeloosheid van onze West zoozeer op den voorgrond wordt geplaatst, onze kans op een voordeelige transactie niet belangrijk vermindert."

......„Laten wij van onzen kant niet medewerken om een Westindische kwestie in het leven te roepen, welke er immers niet is, Amerikaansche couranten-artikelen latende voor wat zij zijn."......

......„Intusschen bestaat er misschien toch wèl een West-Indische kwestie, n.l. die van de hegemonie der Vereenigde Staten in de Caraïbische Zee, maar dat is er één van internationale beteekenis; één, waarbij de Nederlandsche Koloniën niet uitsluitend of voornamelijk betrokken zijn."......

Wij zouden gaarne veel meer willen aanhalen uit deze met veel zakenkennis geschreven brochure, maar de ons toegestane ruimte laat dit niet toe. Slechts het slot volge nog hier:

„Laten zij, die de Westindische koloniën door eigen aanschouwing kennen — en hun aantal is inderdaad niet klein — alles doen wat in hun macht is om aangaande die koloniën juiste denkbeelden en zooveel mogelijk objectieve opvattingen te helpen verspreiden. Zij zullen daardoor tevens medewerken om een grief der Surinamers — gebrek aan belangstelling en waardeering in Nederland — uit den weg te ruimen.

En moge hier te lande spoedig algemeen worden ingezien, dat het dichtstbijgelegen stukje tropisch Nederland (de West ligt ongeveer half zoo ver van ons verwijderd als de Oost) ook nog anders kan worden beschouwd dan als een „lastpost" of een „verwaarloosd erfdeel", zoodat, wanneer ooit het buitenland in ernst zou zeggen „let us buy the Dutch West Indies" ons antwoord slechts zal kunnen luiden: Nederland en West-Indië één."

* * *

In verband met het bovenstaande zij het ons veroorloofd uit een artikel, getiteld „Curaçao" in „Commercial Holland" van April eenige zinnetjes over te schrijven:

.....„A nation like the Dutch, with no overwhelming numbers of citizens, or of square miles at their disposal, values every acre of its territory. We never shall get tired of proclaiming that we do not dream of envying any one else's property; but, at the same time, we are particulary anxious to keep and preserve what is ours."......

.......„Although then the prosperity of the Netherlands does not depend in a great measure upon these six islands, the surface of which is hardly a thirtieth part of that of the Mother Country, yet they are to us like half a dozen familyjewels, the cession of which would be considered by our people as a sacrilege".

* * *

De „Haagsche Post" van 10 Mei, schrijvende over „Bauxiet in Guyana", zegt o. m.: „Vele speculanten hebben zich op dit artikel geworpen, zoodat er in Br. Guyana alleen 400 aanvragen zijn om concessies voor het afgraven van bauxiet. Deze concessies zouden dan een oppervlakte van 250.000 H.A. beslaan, maar voor 80.000 H.A. zijn de aanvragen reeds ingetrokken of geweigerd. Trouwens geen enkele werd verder toegestaan, daar men wenscht te wachten tot na den vrede om alles beter te kunnen overzien. Uit een mijn, gelegen op particulieren grond, werd in 1918 ruim 2000 ton erts verkregen, die naar Amerika werden uitgevoerd."

* * *

In hetzelfde nummer wordt verteld hoe men in China ananasvezels bereidt. De Indianen in Suriname doen dat anders. Zij verkrijgen hun voortreffelijk garen uit de vezels van de Bromelia pinguin. Om de vezels te verkrijgen worden de bladeren

eenige dagen in water geweekt; dan wordt elk blad door een lus van zeilgrasgaren (zooals het met den vezel vervaardigde garen heet) gehaald, waardoor de huid en het bladmoes afgestroopt worden en men de bladvezels overhoudt. Deze bestaan uit geelachtig witte draden, die niet gesponnen kunnen worden, maar die de Indiaan bij 2, 3 of meer op zijn naakte dij tot een draad draait. Kappler, „Surinam", geeft op blz. 43 daarvan een afbeelding.

* * *

In de „N. R. Ct." van 9 Mei — Avondblad A — een waardeerende beoordeeling van den dansavond van Lili Green (een Surinaamsche van geboorte) in het theater Verkade.

Wij ontleenen daaraan den aanhef:

„Men zou Lili Green onrecht aandoen door haar in één adem te noemen met die breede schare van dansende jofferen, die zich in den loop van zoo'n winterseizoen als het afgeloopene op de tooneelplanken wagen om daar voor een altijd verrukt publiek haar kunst te vertoonen, de goeden niet te na gesproken. Want er wordt veel gedanst, maar al wie zich bevallig en lenig en met zekeren smaak weet te bewegen bij wat begeleidende muziek en die daar dan nog een fraai, grillig-fantastisch, grappig of dwaas kostuum bij weet te vinden, is nog geen danseres! Bij een bezoek, dat wij indertijd aan de dansschool van Lili Green hebben gebracht, hebben wij ervaren wat een langdurige en ernstige, dagelijksche oefening op verschillend gebied noodzakelijk is om in de danskunst iets te geven, dat àf is, waarbij het effect niet van een toevallig gelukkig gebaar afhangt, doch zorgvuldig is voorbereid en overwogen."

* * *

De „Bond van Surinamers in Nederland" (secretariaat: Weesperstraat 73, Amsterdam) heeft op Zaterdag 10 Mei, des avonds om 8 uur in het gebouw „Odeon", Singel 460, een „Suriname-avond" gehouden.

* * *

Ir. E. J. Kempees, bestemd om op te treden als directeur van publieke werken in Suriname, vertrekt 13 Mei 1919 van Amsterdam naar Paramaribo.

Curaçao.

De Curaçaosche bladen van begin April j.l. staan vol van het afscheid van den heer Nuyens, die algemeen bemind was.

Omtrent het aanbieden van een huldeblijk aan den afgetreden Gouverneur, lezen wij het volgende in de *Amigoe di Curaçao:*

„Het Comité bestaande uit de heeren: Mr. J. B. Gorsira, Procureur; H. Boomgaart, B. v. d. Veen Zeppenfeldt, Elias M. Penso, A. G. Statius Muller, S. M. L. Maduro, Mordy J. C. Henriquez, Dr. Ferguson, Jules Penha, Kapitein Bierman, A. A. Boom, H. J. Cohen Henriquez en Dr. J. Ellis, was daartoe, met uitzondering van den laatstgenoemde, voltallig aanwezig.

Op verzoek van het Comité had zich hierbij aangesloten de Eerw. frater Augustinus, de teekenaar van het album.

De Procureur, den Gouverneur toesprekend, bracht in herinnering hoe Z. Exc. gedurende zijn 30-jarig verblijf in onze kolonie de algemeene sympathie verworven en hoe hij tijdens zijn tien-jarig Bestuur als Gouverneur voortdurend voor den bloei en vooruitgang der kolonie gewerkt had en somde op wat er in die jaren tot stand was gekomen. Toen het bericht kwam, dat Gouverneur Nuyens ontslag had aangevraagd, hadden deze heeren zich in Comité vereenigd en de giften waren in menigte toegestroomd, zoodat het Comité in staat werd gesteld een huldeblijk aan te bieden, dat zoowel de burgerij van Curaçao als Gouverneur Nuyens eer aandoet.

„Als resultaat daarvan heeft het Comité thans de eer namens allen, die daartoe hebben bijgedragen, aan zijn Exc. aan te bieden een volledig studeerkamer ameublement, waarvan de vervaardiging reeds aan een bekende firma in Nederland is opgedragen, terwijl het bedrag daarvoor bestemd, bij een bankier in Nederland zal gedeponeerd worden. Tevens bood het Comité den Gouverneur een prachtig album aan, bevattende alle namen der schenkers van dit huldeblijk.

„Wegens het vervroegd vertrek kon dit album echter nog niet geheel worden afgewerkt.

„Naar wij vernemen zal dit album later na voltooiing, alvorens naar het Moederland te worden gezonden, voor allen die daartoe hebben bijgedragen, ter bezichtiging worden gesteld. Genoeg zij hier al vast te vermelden, dat de portefeuille, gebonden in groen leer met gouden lijstwerk en gevoerd in groen satijn, vervaardigd is in Caracas en een deftigen indruk maakt. Op den voorkant van deze portefeuille wordt een wapen van Curaçao aangebracht, dat in goud wordt uitgevoerd door onzen welbekenden Curaçaoschen goudsmid, den heer J. Striebeek. De bladen van dit album zijn geteekend door den Eerw. Frater Augustinus van het St. Thomas-College.

Zoowel de Heer Gouverneur als de Heeren van het Comité waren een en al bewondering voor de keurige artistieke afwerking van de reeds voltooide bladen.

* * *

De afgetreden Gouverneur, Mr. Th. I. A. Nuyens, is met het s.s. „*Stuyvesant*" naar Nederland vertrokken. Z.H.E.Gestr. begaf zich begeleid door den Raad van Bestuur om 11 uur 's morgens van het Gouvernementshuis naar de boot, die aan de Handelskade lag. Aan boord waren vele autoriteiten en particulieren aanwezig om van den vertrekkenden landvoogd afscheid te nemen.

Aan beide kanten der haven was een groote menigte om het vertrek bij te wonen.

Na het losmaken der trossen werden dertien saluutschoten gelost.

Door de Militaire kapel werd aan boord en daarna bij het Waterfort gespeeld, alwaar een militaire eerewacht was opgesteld.

* * *

Vóór zijn vertrek heeft de Gouverneur nog speciaal afscheid genomen van de Vlechtschool op Pietermaai. Aan het verslag daarvan in de *Amigoe* ontleenen wij:

„Op een tafel prijkte een prachtig bloemstuk, in den vorm van een reusachtig hoefijzer, waar binnen het portret hing van den beminden landvoogd. Jammer, dat het eigenlijke portret, dat als feestgeschenk en als blijvende herinnering aan de school te Pietermaai door alle leerlingen is aangeboden, niet op tijd kon gereed zijn.

Het eerste feestlied, door alle leerlingen gezongen, gold dit portret en werd gevolgd door een korte toespraak van de jongejuffrouw Felicita Coenradus, die de dankbaarheid harer medeleerlingen van Santa Rosa vertolkte jegens den scheidenden Gouverneur, die door het oprichten van vlechtcursussen allerwege in de buitendistricten zooveel meisjes in staat gesteld had grondig haar vak te leeren kennen en op eerlijke wijze haar brood te verdienen. Een toepasselijk lied uit naam van Sta Rosa's leerlingen sloot zich hierbij aan, ten afscheid en als hulde van dankbaarheid.

Een klein intermezzo bezorgde de Heer H. J. Cohen Henriquez door een kleine keurverzameling van stroohoeden den Gouverneur ter bezichtiging aan te bieden, hoeden van nieuw model en nieuw materiaal (lataï en awara-stroo van Suriname) vervaardigd, die zeer in den smaak vielen en in den laatsten tijd buitengewoon veel aftrek vinden in de kolonie.

De clou van het feest vormde het geestig lied ter verheerlijking van 's menschen hoofddeksel *den hoed*, en de aanbieding van het feestgeschenk: een prachtexemplaar van een panamahoed in gentleman-vorm, aan Gouverneur Nuyens. Deze hoed, vervaardigd door Mejuffrouw Fita Pourrier, de hoofdvlechtster van Santa Rosa, is onbetwist de fijnste strooihoed ooit in de kolonie vervaardigd. Hij is zoo onberispelijk van techniek, zoo ragfijn van vezel, zoo keurig van afwerking en elegant van vorm, dat deze heerenhoed terecht een kreet van bewondering uit aller mond ontlokte. Zichtbaar aangedaan aanvaardde de landvoogd dit kostbaar geschenk, en zoozeer

had de hartelijkheid dier eenvoudige meisjes uit het volk Zijne Excellentie aangegrepen, dat hij van aandoening niet in staat was een woord te spreken.

Een treffend woord van afscheid werd tot slot gesproken door Mejuffrouw Maria Abad, de begaafde leerlinge van den hoofdcursus van Pietermaai.

Zij wierp een terugblik over alles wat Gouverneur Nuyens tijdens zijn bestuur voor de vlechtindustrie in onze kolonie gedaan had, een werk vol van verdiensten, dat voor onze eilanden van verstrekkende sociale beteekenis is, zoodat een leerling, die nu met einddiploma de school verlaat, werkelijk onbezorgd haar toekomst te gemoet kon gaan. Daarvoor is erkentelijkheid harerzijds plicht en die gevoelens van oprechte dankbaarheid van alle leerlingen zullen den Landvoogd naar het Moederland vergezellen en altijd in hunne herinnering blijven voortleven.

Met een enthusiast: „Lang zal Hij leven", werd de plechtigheid besloten.

Nieuwe Gezaghebber.

Den heer G. J. van Grol is op zijn verzoek eervol ontslag verleend als gezaghebber van St. Eustatius met ingang van den dag, waarop hij het bestuur van St. Eustatius aan zijn opvolger zal overgeven en tot gezaghebber van de drie Bovenwindsche eilanden is benoemd de heer Tymstra, 1e luit. van het O.-I. Leger, die met de „Commewijne" uit Nederland trok.

Een Adres.

Door een groot aantal voorname ingezetenen is een adres ingediend bij den Kol. Raad, waarbij verzocht wordt, in overleg met het Koloniaal Bestuur pogingen aan te wenden om den heer Ph. van der Breggen, tijdelijk directeur van openbare werken, wiens dienstverband in de kolonie tegen December afloopt, alsnog te doen besluiten zich eenige jaren te blijven belasten met de leiding van de belangrijke werken, welke door het Koloniaal Bestuur zullen worden uitgevoerd. De ijver en bekwaamheid, waarvan de heer Van der Breggen blijken gegeven heeft, vooral bij de verbetering van de haven, hebben aanleiding gegeven tot bovenstaand verzoek.

De Vrijmoedige.

Met het nummer van 3 April j.l. opende de *Vrijmoedige* zijn 44sten jaargang. Als een bijzonderheid mag zeker wel vermeld worden, dat in al die jaren deze courant onder één en denzelfden redacteur, directeur en uitgever het licht zag.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Anti-woeker. De *Kawan Kita jang Toeloes* geeft een verhandeling van de bij Staatsblad 1916 No. 643 vastgestelde regeling tot bestrijding van den woeker. De schrijver zegt, dat deze regeling niet wel overdacht is, maar geeft toe, dat het noodig is de Inlanders te beschermen tegen den woeker, daar zij nog niet in voldoende mate de zoo noodige zelfcontrole bezitten en nog niet schrander genoeg zijn, om regelingen te maken tot onderlingen steun.

Conservatieve Mannen. In de *Swara prampoean* moedigt M. H. de moderne vrouwen aan, om te strijden tegen de conservatieve opvattingen der mannen, waardoor het ontwaken en het zich opwerken uit den staat van afhankelijkheid, waarin de vrouwen tot nu toe verkeeren, onmogelijk wordt gemaakt. De vrouwen moeten niet bevreesd zijn, zegt de schrijfster, als de conservatieven haar willen bedreigen in haar streven naar vooruitgang, maar zij moeten in dit streven volharden. En met de wapens van het intellect en de noodige volharding zullen zij zeker het doel bereiken.

De Arabieren en hun Taal. In de *Oetoesan Islam* wordt geschreven, dat het noodig is niet alleen den Koran, maar ook de wetenschappelijke Arabische boeken in het Javaansch te vertalen, opdat daardoor de Javanen in de gelegenheid gesteld worden de Arabische wetenschappen te bestudeeren. Ook is het noodig, zegt de schrijver, handboekjes in het Arabisch met de Javaansche vertaling uit te geven, opdat het Javaansche volk langzamerhand bedreven zal zijn in de Arabische taal.

In de *Sinar Hindia* wordt bericht, dat te Semarang een Arabische godsdienstschool is opgericht onder den naam van „*Madrasah Al Maaref*", die gesteund wordt door eenige gegoede Arabieren ter plaatse.

Zekere *Arga*, matroos, schrijft in de *Oetoesan Islam*, dat de Arabieren als verbreiders van den Islam een vereeniging moeten oprichten in den geest van het Zendinggenootschap en scholen oprichten op godsdienstigen grondslag. Naar zijn meening hebben de Arabieren tot nu toe niet getoond de Inlanders de „ware opvoeding" te hebben willen geven. Wel hebben zij hun best gedaan de Inlanders arm te maken door hun woekerpraktijken. De schrijver zegt, dat de Arabieren een goed voorbeeld moesten geven, opdat de Inlanders meer vertrouwen in hen zullen stellen. De redactie is het met den schrijver eens, maar voegt er aan toe, dat niet alle Arabieren goed op de hoogte zijn van de geloofsartikelen, en er onder hen, evenals bij alle andere rassen, goeden en slechten gevonden worden.

Het Javaansche Kultuurcongres. In de *Wederopbouw* bestrijdt *R. S. M. Soerio Koesoemo* het artikel van *Dr. von Römer* over dit onderwerp en komt tot de volgende conclusie: Het intellectualisme leidt tot het egoïsme, dit is de leer van het Westen. Doch wij kunnen ons aan die leer niet onttrekken, daar zij noodig is om onze evolutie in een goede baan te leiden. Om evenwel de slechte gevolgen van dat intellectualisme tegen te gaan, moeten wij uit de puinhoopen van het verleden onze ongeschonden kultuur opdiepen en daarop voortbouwen, gelijktijdig het intellect opvoeren. Er moet evenwicht zijn. Voor onze intellectueele ontwikkeling hebben wij ontegenzeggelijk de hulp en voorlichting van den Westerling noodig. Steeds hebben wij erkend, dat de Westerlingen ons in kennis en ontwikkeling voor zijn. Maar steeds hebben wij ook verklaard, dat er verschil is in den aard van den Oosterling en den Westerling. Is het verschil niet gelegen in den duur der intellectueele ontwikkeling? Neen, dat hebben wij nooit ingezien en nu nog erkennen wij het niet, dat het noodig is, dat van ons een aanhangsel van den Westerling gemaakt wordt.

Zendingsgezind. In de *Djawi Kondo* ergert zich Israel Tjondro Dipo, een Christen Javaan, dat een zekere Hadji Abdoerrachman uit de dessa Kertojo (Poerworedjo-Banjoemas) in een grondkwestie met de Serajoe Maatschappij, geen recht heeft kunnen krijgen. Indien hem, schrijver, zoo iets was overkomen, had hij terstond de hulp van den *Toean Pandita* ingeroepen, en de geheele zending zou er zich voor gespannen hebben, desnoods naar den Gouverneur-Generaal gegaan zijn om recht te krijgen.

Adatwijziging. In Moengkar — alzoo de *Tjahaja Sumatra* — zijn de Inlanders overeengekomen, om de nalatenschap van een overledene, niet meer onder

de *Kemanakans* te verdeelen, zooals tot nu toe door den adat is voorgeschreven. Daarop heeft de *S. I.* van Moengkar een vergadering belegd, welke door ± 1000 menschen werd bijgewoond, die allen instemming betuigden met de hiervoren bedoelde adatwijziging. Vervolgens werd beraadslaagd om 1e. wijziging te brengen in alle adatvoorschriften, die bezwarend zijn voor de Inlanders van beiderlei kunne; 2e. Id. van den adat betreffende het huwelijk, dat in het vervolg op Arabische wijze voltrokken moet worden.

Met twee Maten: De *Warta Hindia* betoogt, dat Nederland tot nu toe in gebreke gebleven is om den Inlanders goed en hooger onderwijs te geven. De Hollanders willen veel goeds geven en tot stand brengen, maar dat alles staat slechts op papier. De daden zijn uitgebleven. Voor de Hollandsche kinderen wordt zeer veel gedaan, maar voor de Inlandsche? Nog steeds wordt met twee maten gemeten. Nog is er geen H.B.S. voor de Inlanders. De landbouwscholen zijn z.i. voor de Inlanders van weinig nut. Het ware beter die te doen verdwijnen in plaats van nog meerdere op te richten. De leerlingen, die van deze scholen afkomen, verkiezen niet het landbouwbedrijf uit te oefenen; hunne ouders helpen zij niet in den veldarbeid. Het onderwijs op die scholen maakt hen verwaand, in plaats van nederig en vlijtig. Die van de ambachtsscholen afkomen, kunnen de houtwerken slechts op dezelfde wijze als hunne ouders in de kampongs bewerken. Fijner werk kunnen zij niet afleveren. Die op de kweekscholen geweest zijn, kunnen niet vergeleken worden bij die van de kweekscholen te Leiden of Haarlem. Dat lijkt alsof de hersens van de N.-I. inboorlingen te hard zijn voor goed onderwijs. Na zes jaren te Fort de Kock, Bandong enz. onderwijs gehad te hebben, moeten de kweekelingen nog drie jaren de Hoogere Kweekschool te Poerworedjo bezocht hebben om een examen te kunnen afleggen gelijk aan dat van de Hollandsche hulpacte. En als zij eenmaal deze akte gehaald hebben, ontvangen zij nog niet den rang en 't tractement van een Europeeschen onderwijzer. Dit is z.i. weer meten met twee maten.

T. K. N. M. De *Oetoesan Hindia* geeft een verslag van de op 25 December Ao Po gehouden vergadering van het Comité *Tentara Kandjeng Nabi Mohamad*, welke voor het meerendeel door leden van het comité werd bijgewoond. In de openingsrede zeide de Voorzitter, dat het comité steeds als zijn plicht beschouwd heeft zijn beste krachten aan te wenden om zuivere doeleinden te bereiken. Er werd voorgesteld twee boeken uit te geven „*Tapdoel-Islam*" (in het Javaansch met Arabische karakters) en „*Mirkatoel-Islam*" (in het Javaansch met Javaansche karakters) De inhoud van deze boeken werd nauwkeurig onderzocht. Besloten werd het laatstgenoemde werk het eerst uit te geven, waarvan *Tjokroaminoto* een vertaling zoude leveren. Deze stelde tevens voor, welk voorstel mede besproken werd, een vereeniging op te richten, strekkende tot oprichting en instand houden van scholen met onderwijs op godsdienstigen grondslag. Dan zou er rechtspersoonlijkheid op aangevraagd moeten worden, teneinde gevoegelijk een regeeringssubsidie te kunnen aanvragen. Het plan is te beginnen met een H. I. S. te Soerabaja, waar ook onderricht in den Islam gegeven zou worden en waarvoor ook subsidie zal worden aangevraagd. Deze school moet zijn een voorbereiding voor de levering van leerlingen voor een op te richten kweekschool van Mohamedaansche onderwijzers, zooals op het programma vermeld staat, van de C.S.I. en T.K.N.M. (*Tentara Kandjeng Nabi Mohamad*). Tot de oprichting der vereeniging werd besloten. Als naam werd gekozen: „*Taalemoel Mohamadjah*"; standplaats Soerabaja. Tot voorzitter werd gekozen *O. S. Tjokroaminoto*, Secretaris *Sosrosoedewo*, penningmeester *Sech Roebaja bin Ambarawak bin Taleb*. Alle aanwezigen traden als lid toe. Besloten werd uit de comitékas *f* 2100 te bestemmen voor de oprichting van bedoelde H. I. S. te Soerabaja. Later, als de regeeringssubsidie werd verkregen, kon die som terug gestort worden. Zoo mogelijk zou deze school binnen twee maanden geopend worden.

De komende Messias. De *Sinar Hindia* deelt mede een strooibillet ontvangen te hebben, onderteekend: „*Sri Toendjoeng Seto*", waarin, in opdracht van „*Sang Boedhie Rahajoe*", wordt aangeraden om tot heil van de menschheid hier op aarde en in het hiernamaals te streven naar: reinheid, vroomheid, eerlijkheid en geduld. Daarin wordt verder gezegd, dat indien alle menschen dezen raad volgden, spoedig van deze aarde zouden verdwijnen alle zorgen en moeilijkheden, ongeluk, onrust, armoede, hongersnood, ziekten en andere gevaren. Dan zou er een nieuwe tijd aanbreken en geboren worden de Messias. Er zijn reeds voorteekenen, die wijzen op die komende tijden, terwijl in herinnering gebracht worden de woorden in de *Kitabs* van alle profeten. Ten slotte wordt aanbevolen om zoo te leven, dat het geweten niet knaagt.

Bijgeloof. Hetzelfde blad *(Sinar Hindia)* schrijft, dat in de Kaoeman te Parakan Mauloed optochten gehouden zijn, waarbij niet minder dan twaalf geiten geslacht werden, waarvan de koppen en pooten bij elken viersprong der wegen begraven werden met de bedoeling het ziektegevaar te bezweren.

Spaansche Griep. De *Neratja* merkt het volgende op naar aanleiding van de bekendmaking van den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst omtrent de groote sterfte aan Spaansche influenza: Eerst nu, nadat bijna twee millioen inlanders aan die ziekte bezweken zijn, komt men tot de ontdekking, dat die groote sterfte te wijten in aan onvoldoende voeding.

Overbevolking. In hetzelfde blad *(Neratja)* wordt uitvoerig geschreven over den economischen toestand in de suikerstreken en betoogd, dat het geringe oppervlak der bouwgronden in verhouding tot het aantal zielen in vele dier streken de bevolking er toe dwingt zich bij de suikerfabrieken te verhuren. De Regeering kan niet ingrijpen om die overbevolking te voorkomen, daarin verhinderd door een bepaling in het Regeeringsreglement, dat zij den grooten landbouw en de groot-industrie geen belemmeringen in den weg mag leggen. Toch zal emigratie blijken de juiste en eenige uitweg te zijn. Daarom is het de plicht van de volksleiders de Inlanders er toe te brengen hun geboortegrond en familie te verlaten en in andere streken een beter bestaan te zoeken.

De Vereeniging „Jong Java". De *Darmo Kondo* ontving een programma van het te Djokdja te houden congres dezer vereeniging. De datum van het congres was nog niet bepaald. Volgens dat programma zouden er vier dagen aan worden besteed, terwijl de congressisten ook in de gelegenheid gesteld zouden worden een typisch Mataramsche wajangopvoering(?) bij te wonen en last not least een excursie naar het Zuiderstrand en de begraafplaatsen *Imogiri* en *Pasar Gedé*. Er wordt vrij logies aangeboden bij de prinsen *Tedjo Koesoemo* en *Hadi Koesoemo*, alwaar de gasten de grootst mogelijke vrijheid zullen genieten.

S. I. in den Volksraad. Als antwoord op het geschrift van *Sosro Kardono* schrijft *Tjokroaminoto* in zijn blad *(Oetoesan Hindia)*, dat de *S. I.*-leiders niet behoeven af te treden uit den Volksraad, wil men het volk organiseeren en economisch weerbaar maken. Dat de S. I.-leiders nog in den Volksraad zitten, moet men juist als hun plicht beschouwen. Doch schrijver erkent, dat de Volksraad geen plaats is voor volksleiders en dat de Raad bestaat uit kapitalisten, ambtenaren, conservatieven en reactionairen. Tjokro besluit dan, dat de S. I.-ers geduld moeten hebben tot het oogenblik gekomen is, waarop zij kunnen ageeren Ofschoon den strijd in den Volksraad nog altijd verliezende, moet men niet vergeten, dat de leiders den volkswil kunnen uiten, daar waar de tegenpartijen aanwezig zijn, zoodat zij het streven van de S. I. kunnen hooren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ellende. De *Bintang Soerabaja* deelt mede, dat ook in Pedan (Klaten) op de pasar bijna elken dag tal van kinderen te koop worden aangeboden door de ouders à raison van *f* 0.75—*f* 1.— per kind. De menschen, die tot koopen overgaan, worden daartoe gedreven uit medelijden met de vermagerde, bleeke gezichtjes; en de ouders worden tot den verkoop letterlijk gedwongen door hun overgroote ellende; ook omdat als die kinderen sterven, zij niet eens voor een behoorlijke begrafenis kunnen zorgen. Eerst nu hongersnood voor de deur staat, komt de Regeering te besluiten de voedselvoorraden te doen opnemen. De schrijver meent, dat deze maatregel niet veel meer zal kunnen baten, daar die veel te laat komt. Hoe komt het, dat de Regeering niet naar de waarschuwingen van het volk heeft willen luisteren? Zoo vraagt het blad.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De vredesvoorwaarden.

Wie zich nog de illusie gemaakt heeft den grootmoedigen geest van Wilson in de vredesvoorwaarden terug te vinden, moet zeer teleurgesteld het staatsstuk doorgelezen hebben, dat Clémenceau aan graaf Brockdorf Rantzau heeft overhandigd. Misschien zou in hetgeen niet uitgedrukt is nog iets van Amerika's hooge opvatting zijn terug te vinden, doordien de V. S. eigenlijk niets voor zich zelf vragen, maar wie weet, hoe de Amerikanen zich, blijkbaar met succes, beijveren om in den wereldhandel de plaats in te nemen, die de Duitschers zich bemachtigd hadden en wie in de vredesvoorwaarden dan aanwijzingen vindt om de D. ver van de vreemde markten te houden, kan ook daarin geen onbaatzuchtige politiek meer zien. Er ware tusschen de wellicht te mooie klanken van Wilson en de uitingen van diepen haat van den Franschen premier een gulden middenweg te kiezen geweest, maar volgens ons gevoel is deze niet ingeslagen. Werd, tijdens de onderhandelingen nu en dan van een succes van Wilson gesproken, en zal hij zich daardoor kunnen wijsmaken dat zijn woord van diepgaanden invloed is geweest, de geschiedenis zal den vrede niet naar hem, maar wel naar Clemenceau noemen.

Duitschland was nog niet genoeg overwonnen, was nog niet genoeg vernederd; hard, in alle opzichten hard zijn de voorwaarden, welke het slechts te aanvaarden heeft, wil 't niet langer uitgehongerd worden. Onze sympathie is tijdens den oorlog niet aan de zijde van Pruisen geweest, zij kan bij de vredeseischen moeilijk aan de zijde der opperrechters blijven.

Stukken van Duitschland worden afgerukt, niet alleen die, welke door de geschiedenis of den aard der bevolking als Fransch of Poolsch kunnen gelden, maar stukken, die volgens alle grondslagen als Duitsch behooren erkend te worden. Duitsch-Oostenrijk zal volledig onafhankelijk moeten zijn, zonder van die onafhankelijkheid gebruik te mogen maken om zich desverkiezend bij D. te mogen aansluiten. Denemarken kan meer van 't D. gebied krijgen dan het zelf schijnt te wenschen.

Van de voormalige koloniën blijft niets aan D. Ook zijn invloed in Marokko, China, Egypte moet blijvend en voor goed gefnuikt worden. Verdragen met Siam, Liberia, vervallen. Wat de toongevers der Entente verder zullen beslissen over 't lot der koloniën en de D. kolonisten, over Turkije en Bulgarije, Duitschland heeft bij voorbaat er in te berusten.

Eenigszins eigenaardig doen, tusschen de bepalingen van hoog staatsbelang, de eischen aan binnen 6 maanden de koran van den kalief Othman in handen te stellen van den koning van Hedjas en den schedel van sultan Mowana, vroeger in Duitsch O. Afrika, van de Britsche regeering.

Vernederend zijn ook de bepalingen, dat zij die door de Entente als de hoofdschuldigen voor den oorlog worden beschouwd, overgeleverd moeten worden aan door de overwinnaars aangewezen rechtbanken; vernederend omdat dit toch in elk geval zal wezen een overleveren op bevel van hen, die naar hun eigen opvatting gestreden hebben voor het D. vaderland. Een D. rechter kan hun ter verantwoording roepen, maar een D. regeering kan zich bezwaarlijk laten voorschrijven hoe ten deze te handelen.

De financieele eischen drukken en plukken; tot in lengte van jaren zullen zij drukken en beoogen zij D. te plukken. D. moet betalen als een rijk land, maar 't mag niet rijk worden, blijkt 't buiten staat om aan de eischen te voldoen, dan zal op andere wijze en langer gedrukt en geplukt worden.

De nu voorgelegde eischen beheerschen niet 't geheele gebied waarover de bemoeienis der conferentie zich uitstrekt, integendeel zij beperken zich tot de aan D. te stellen eischen, maar hier en daar geven zij toch al een kijk op nieuwe verhoudingen van verdere strekking. Tot de contracteerende rijken behooren de Hedzjas, Polen, Tsjecho-Slowakije, Montenegro is niet genoemd. Luxemburg en Monaco blijven; neutraal Moresnet houdt op te bestaan. Egypte behoudt den door de entente op den troon geholpen kedive, maar blijft onder Britsch protectoraat. Alle Duitsche rechten op Sjantoeng, met inbegrip van Kiau-tsjau, gaan op Japan over (China heeft reeds officieel aangekondigd die overdracht niet te willen onderteekenen).

Hoe over de voormalige D. koloniën verder beslist wordt, gaat D. niet meer aan. Zonder 't antwoord af te wachten is, afgescheiden van de overhandiging der eischen, dan ook in een ander stuk reeds een rolverdeeling vastgesteld. Over Togoland en Kameroen zullen Engel. en Fr. nog adviseeren. Duitsch O.-Afrika krijgt Eng.; Duitsch Z.W.-Afrika de Unie van Z.-Afrika; de Samoa eilanden krijgt N. Zeeland: de andere eilanden in den Stillen Oceaan ten Z. van den evenaar Australië, behalve Naoeroe dat onder Engeland komt te staan; die ten N. van den evenaar krijgt Japan. Allen, wel te verstaan, als mandaathouders van den Statenbond.

Het Duitsch-Chineesche verbond.

Toen 5 jaren geleden vooraanstaande mannen op verschillend gebied, een D.-Ch. verbond tot stand brachten, geloofde niemand dat men weinige maanden stond voor den oorlog, die D. van zijn overzeersche betrekkingen zou afsnijden. D. zag vol verwachting een groote economische ontwikkeling en een sterke bevestiging van zijn wereldverbintenissen te gemoet. De mannen, die tot de stichting van den bond overgingen, hadden de overtuiging, dat China bij uitnemendheid het land was voor een centrale stelling voor de D. bedrijvigheid in 't buitenland.

In „der Neue Orient" van 25 Mrt. geeft Dr. M. Linde beschouwingen over 1914 en 1919, die, naar 't ons voorkomt, aan actualiteit winnen nu de vredesoplossing China geenszins voldaan heeft. Evenals Japan's positie in 't verre oosten wel vergeleken wordt met die van Groot Brittanië in 't westen, en dit tusschen die landen tot een vaak gebleken sympathie leidt, ontstaat een symetrie, die zich ook in iniger sympathie zou kunnen omzetten, tusschen de verdrukte reuzen China en Duitschland.

't D.-Ch. verbond had den voormaligen gezant te Peking, Dr. freih. von Mumm tot voorzitter. De bedoeling was zoowel in D. als in Ch. werkzaam te zijn. De oorlogstoestanden verplichtten echter zich tot organisatorisch werk in Europa te bepalen. Daarbij kregen de hier vertoevende Chineezen een aandeel, wel keerde 't meerendeel naar hun land terug, maar zelfs na de oorlogsverklaring bleef een niet onaanzienlijk aantal in D. De bemoeienis ten hunnen bate was van drieërlei aard.

Vooreerst waren de Ch. meer dan andere vreemdelingen op zich zelf aangewezen. 't Verbond stelde D.-Ch. avonden in, waarop door voordrachten en mondeling verkeer aanraking en omgang bevorderd werden. De Ch. konden zich met het D. meestal goed of voldoende behelpen.

Vervolgens werd den Ch. een kijk gegeven op D. arbeid, organisatie en huishouding. Onder leiding werden zij in staat gesteld nijverheidsinstellingen en openbare inrichtingen te bezoeken. Hiertoe werden ook gemeenschappelijke reizen gemaakt, maar de oorlogsmoeilijkheden beperkten het meerendeels tot Berlijn.

Ten derde werden de Ch. met raad en daad terzijde gestaan. Ch. technici werden in fabrieken werkzaam gesteld; het toelaten tot de Hoogescholen werd gemakkelijk gemaakt; verplichte formaliteiten werden zoo mogelijk beperkt; wie, door 't afsnijden der gemeenschap met China in geldelijke moeilijkheden verkeerde, kon een voorschot krijgen; enz.

Duitschland handelde dus anders ten opzichte van de Ch., dan China deed door de Duitschers uit zijn gebied te verwijderen.

Het verbond bleef ook actief om in D. de belangstelling voor Ch. uit te breiden. In verschillende steden werden voordrachten gehouden om op de beteekenis van Ch. voor D. te wijzen. Zij waren deels voor vakmannen bestemd, wier belang gewekt moest worden, deels van meer populaire strekking en dan werden zij door lichtbeelden toegelicht — 't verbond beschikte hiertoe over 700 nummers —. In 't Museum für Meereskunde werden Ch. cursussen gehouden.

Verder verdienen de cursussen in de Ch. taal voor handelslui en technikers nog vermelding. Hiervoor werd samengewerkt met den Oriëntalischen Seminar Professor Schüler, die gratis college gaf; voor de leerlingen waren aan den cursus geen uitgaven verbonden.

Het letterkundige bureau van 't verbond geeft sedert begin 1916 het China Archiv uit, dat thans Archiv für den Fernen Osten heet en maandelijks verschijnt. Bovendien werden verschillende ondernemingen in afzonderlijke gedrukten behandeld.

In Berlijn heeft 't verbond een bibliotheek en een archief, die beide ter raadpleging open staan.

Behalve aan deze instellingen van blijvenden aard, geeft 't verbond ook aandacht aan de vragen van actueelen aard. Zoowel op economisch als op politiek gebied is 't actief gebleven. Het nam b.v. d. D. Medizinschule en Technische schl. in Shangai en Hankau over en richtte tot de Regeering aanwijzingen betreffende de vredesovereenkomst.

De werkzaamheid van 't verbond is wel beperkt, maar nooit geheel verlamd geworden, door het vele dat in China en in Duitschland voorgevallen is. Ongeacht welk lot aan staatkundig Duitschland toegedacht moge worden, zal 't een der krachten blijven, waardoor de Duitschers zich zelf weer naar boven zullen willen werken. Nu, te midden van den van vele zijden komenden druk, riep Dr. M. Linde dan ook al op het propaganda, tot 't aanhouden van de banden, die de ondernemende jonge Chineezen naar D. deden komen, en omgekeerd, hij vroeg goede voorlichting voor de D. industrie van hetgeen Ch. noodig heeft en leveren kan. 't D.-Ch. verbond heeft hierbij een grootsch aandeel in den wederopbouw van D. te vervullen. „Alles weitere darüber gehört einstweilen noch nicht in eine Zeitschrift, sondern ins Konferenzzimmer".

Het is onze overtuiging, dat in D., tusschen de ellende en de verwarring heen, veel „ins Konferenzzimmer" besproken en georganiseerd werd, dat als een tegenwicht moest gelden voor de pogingen, die in de conferentiën te Parijs en te Versaille gedaan werden om de macht en de kracht van Duitschland te fnuiken. De revanche, de vergelding was daar, in opzet, reeds in vollen gang, het zou van de eischen der Parijsche heeren afhangen of de wedijver in een vredes- dan wel in een wraakgierige stemming zou worden uitgeoefend. Nu de voorwaarden van 7 Mei bekend zijn geworden, is 't de vraag wat van dien wedijver terecht kan komen, maar 't is geen vraag meer of de gezindheid die van broedermin dan wel die van wrok en haat zal wezen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Waterstaats-Ingenieur.

Afl. 1 van jaarg. 1919 bevat o.a.: Reorganisatie van den waterstaatsdienst, door ir. M. A. van Oort. — Aanneming of eigen beheer, door Red. — Een onverdiende critiek, door Red. (naar aanleiding van een artikel in de Locomotief; „De irrigatiepolitiek in de residentie Cheribon"). — Ir. A. Ph. F. van Haeften † 1891—1918, door ir. J. P. Kruimel. — Een nieuw middel tegen den paalworm, door H. v. d. M. — India Rubberverbindingen van pers- en zuigleidingen bij baggerwerken, door E. P. Boode. — De oorzaak en het voorkomen van het scheuren van stoomketelplaten in verband met den nieuw ontworpen pennagel, door G. J. Spenkelink. — Drooglegging van vischvijvers nabij Batavia, door ir. H. van Breen (naar aanleiding van de uitspraak van den Bataviaschen Gezondheidsdienst dat de vischvijvers langs de kust van Batavia de bron zijn van het malariagevaar). — Boekbespreking: Het waterkrachtwezen in Ned.-Indië, door ir. A. Groothoff. Enz.

De Indische Archieven.

Eenigen tijd geleden verhieven de hh. Bloys van Treslong Prins en Wijnaendts van Resandt hun stem tegen het Indisch archiefwezen in het algemeen en het genealogisch gedeelte van het lands-archief te Weltevreden in het bijzonder. Eerstgenoemde uitte zich (zie Maandblad van het Genealogisch-heraldisch Genootschap „De Nederlandsche Leeuw", jaarg. 1917, bl. 122) aldus: „Het is hemeltergend, zoo schandelijk als het met het oud-archief te Weltevreden is gesteld; ten prooi aan alle diersoorten, die zich met papier plegen te voeden, aan de vocht, aan de blakende zon, op enkele meters afstand van de keukens van het Hotel de Nederlanden, liggen daar oude registers en acten te vergaan. Als men eens in die oude stukken wat wil nazien, ontvangt men nu eens een register dat half opgeknaagd is door wurmen en witte mieren, dan weer een stuk, dat nog donkerder is dan chocolade en bij het aanraken in duizenden stukjes of in stof valt, dan weer een acte waarop de inkt door den invloed van de zonnestralen ganschelijk is verdwenen."

De tegenwoordige landsarchivaris Dr. F. de Haan, achtte zich door de onthullingen van genoemde genealogen „in zijn wiek geschoten" en diende genoemde schrijvers in hetzelfde blad van repliek.

Maar weer opnieuw is deze Indische archieven-aangelegenheid aan de orde gebracht en wel door den heer Ch. F. A. Beretta, in het Nederlandsch Archievenblad (No. 1 van jaarg. 1918-'19). Ook de hr. B. klaagt over den toestand der Indische archieven in het algemeen, doch nog meer over het beheer er van. Mocht hij in Nederland alle mogelijke hulp en medewerking ondervinden bij zijn bezoeken aan verschillende archieven, niet alzoo te Weltevreden, wat hem doet schrijven: „De ambtenaar, die thans officieel heet „Landsarchivaris" verdient allen lof, die hem als samensteller van geschiedkundige publicaties is toegekend, doch zijne vruchtbare werkzaamheid op historisch gebied is verkregen door geringschatting van zijn archivarisfunctie...... Deze ambtenaar, die geheel opgaat in zijne historische publicaties, weert zooveel mogelijk bezoekers uit zijn domein; zijn er stoutmoedigen, die zijn verlangen naar algemeene rust verstoren, dan is er steeds gelegenheid hun het werk zoo onaangenaam te maken, dat de lust tot verder nasporen geheel vergaat. Gedurende de twee jaren dat ik het Landsarchief bijna wekelijks bezocht in 1916—'17, kon ik niet anders ter inzage krijgen dan de personalia Registers der Ed. Compagnie, eenige doopboeken en een tweetal notarisprotocollen, en deze laatste eerst na herhaaldelijk er om gebedeld te hebben."

Aldus gaat de hr. Beretta voort. Zij die dr. de Haan kennen, weten echter dat hij ook dezen aanval op zijn beleid niet onbeantwoord zal laten.

Nederland en West-Indië één.

Van de hand des heeren W. R. Menkman is, als uitgave van de „West-Indische Kamer" te Amsterdam, een brochure verschenen, getiteld: Nederland en West-Indië één. Eenige opmerkingen naar aanleiding van de pogingen om hier te lande het denkbeeld ingang te doen vinden, dat onze West-Indische Koloniën aan de Vereenigde Staten van Amerika behooren te worden verkocht. (Zie rubriek Suriname in dit Nr.)

De mensch en zijn omgeving.

Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, onlangs benoemd tot hoogleeraar in de anthropologie en geneeskunde der bewoners van den Maleischen Archipel, heeft zijn professoraat aan de Universiteit te Amsterdam aanvaard met een rede: De mensch en zijn omgeving. (Amsterdam, S. L. van Looy).

De Indische Gids.

Inhoud der Mei-afl.: De Indische landbouwstatistiek, hoe zij was en hoe zij worden moet, door E. L. K. Schmülling (slot). — Bij de Chineesche legatie, 10 October 1918, door Han Tiauw Tjong. — De rechtstoestand der slaven onder de Oost Indische Compagnie, door Mr. A. A. de Vries. — Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols, door wijlen M. van Geuns (vervolg). — Varia. Open brief van den gep. luit.-gen. W. R. de Greve aan de leden van den Volksraad, inzake de inlandsche militie. — Beginselvragen voor de besprekingen in de sub-commissies van de commissies tot herziening van de grondslagen der Staatsinrichting van Ned.-Indië. — Politieke hervormingen. — De Regentschapsraden. — Ontwerp koelieordonnantie. — De ontdekking van de fosforietlagen in Cheribon. — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Wetenschap en industrie. (De bezwaren van het Suiker-syndicaat tegen de inkrimping.) — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

Resultaten der Indische reis van Prof. van Baren.

Door eene bespreking in de jongste afl. van het Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Gen. hierop attent gemaakt, zij alsnog de aandacht gevestigd op een „Rapport betreffende een agro-geologische studiereis door Ned-Indië, uitgebracht aan Zijne Excellentie den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, F. E. Posthuma en Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, mr. Th. B. Pleyte, door J. van Baren".

Oudheidkundige dienst in Ned.-Indië.

In het Oudheidkundig Verslag over het tweede kwartaal 1918 vindt men behalve mededeelingen over de werkzaamheden aan verschillende tjandi's, eenige bijlagen, waaronder: Oudheidkundige aanteekeningen, door P. V. van Stein Calleufels (a. Wengker, b. Lawor); en: Nogmaals het bronzen beeldje te Solo, door J. L. Moens.

Onder het hoofd: Hollandsche oudheden, wordt o.m. het navolgende vermeld: Van den Resident van Ternate ontvingen wij een afteekening van een opschrift vóór aan de poort van het oude fort Barneveld te Laboeha. Wij laten het hier volgen, om ook onze lezers in de gelegenheid te stellen hun krachten er op te beproeven:

Cumfundaiaes
Semindidumno
Eneavnivuv
Ceciemedheiv
Staamtpetr
Cihamersedid
Neraisno
Soaminviami
Anno
1613.

In regels 5 en 6 schijnt er van een Pieter Hamerse sprake te zijn. Bij Valentijn (I, Moluccos) wordt op p. 248 een hopman Frederik Hamel genoemd.

De Indische Mercuur.

No. 19 bevat o.a.: Inlandsche landbouwcoöperatie, door W. M. Gutteling (bespreking van het eerste jaarverslag der vereeniging „Coöperatieve Inlandsche Rubberfabriek Tjempaka", in Palembang). — De suikerproductie der verschillende residenties, oogstjaar 1918 (ontleend aan gegevens van W. C. Dickhoff in het Archief voor de Suikerindustrie). — Ontwerp koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname en van Curaçao voor het dienstjaar 1920. — De buitenlandsche handel van Birma gedurende 1917—'18. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (De geologische expeditie van dr. M. R. Rutten op Ceram. — De tentoonstelling ter herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia. — De economische toestand op Curaçao). — Voorts een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 7 dezer brengt het vervolg van Th. o. d. C.'s beschouwingen over „onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919". Schr. behandelt thans het artikel rubber, waarvan de aanplant in den Indischen Archipel zich geweldig heeft uitgebreid in een betrekkelijk kort tijdsverloop. Welk een belangrijk product de rubber voor Ned.-Indië is geworden, blijkt eenigszins uit de volgende cijfers. In 1912 bedroeg de export van daar nog geen 9.000.000, in 1917 reeds 87.000.000 halve K.G.; in 6 jaren tijds is de uitvoer dus bijna vertienvoudigd.

Handelsberichten.

In No. 634 van dit weekblad behalve economische gegevens van eenige gewesten der Buitenbezittingen, o.m. nog statistische mededeelingen over uitvoer van copra, kinine, klapperolie en koffie uit Java, gedurende de jaren 1913 tot en met 1918.

Economisch-Statistische Berichten.

De hr. G. Gonggrijp schrijft in No. 30 een artikel over de industrialiseering van Nederlandsch-Indië in het licht der theoretische economie. — Verder in hetzelfde Nr. iets over den economischen toestand van Curaçao.

Neerlandia.

Het Mei-Nr. van het maandblad van het Alg. Nederl. Verbond „Neerlandia" bevat een geïllustreerd artikel van (Mej.) G. Andreae over de ambachtsschool en centrale werkplaats te Kaban Djahé (Bataklanden), een inrichting in 1915 tot stand gekomen, dank zij Dr. Jansen's groote belangstelling voor de Bataks.

Handel en Bedrijf.

In No. 9 van dit half-maandelijksch tijdschrift vervolgt de ir. D. Ingerman zijn artikelenreeks: „Warenkennis van koloniale waren". Schr. behandelt thans het artikel kopra (gedroogde zaadkern van de cocosnoot) en beschrijft achtereenvolgens: a. Verschillende vind- en teeltstreken, b. Oogst en bereiding, c. Soor-

ten en kwaliteiten, keuring en prijzen, d. Statistische cijfers, e. Toepassingen.

Orang Peladang.

Het April-Nr. van Orang Peladang, orgaan van het Landbouwcorps „Nji-Sri" te Deventer bevat het vervolg der voordracht van den hr. C. Visscher over het leven en de werkzaamheden van den employé op een suikerfabriek in Indië.

Geschiedenis van Sumatra's Oostkust.

Als mededeeling No. 2 van het Oostkust van Sumatra-Instituut zijn verschenen de eerste twee deelen van een breed opgezette studie over de geschiedenis van Sumatra's Oostkust, samengesteld door den oud-archivaris van genoemde instelling, den hr. W. H. M. Schadee.

Het werk geeft een beeld van de staatkundige en economische ontwikkeling van dit belangrijke gewest; deel I (met kaart) behandelt de Oostkust tot het jaar 1873, het tweede bevat het vervolg tot het jaar 1900.

In zijn voorwoord zegt de schr. dat het geheel onzeker is, of en wanneer hij het laatste gedeelte van zijn arbeid zal kunnen voltooien. Daar nu dit laatste gedeelte, de periode na 1900, stellig het belangwekkendste is, is het te hopen dat de hr. Schadee ook dit slot zal publiceeren.

Militaire Aardrijkskunde van Ned.-Indië.

Als uitgave van de Kon. Militaire Academie te Breda is verschenen een Leerboek der militaire aardrijkskunde en statistiek van Nederlandsch Oost-Indië, bewerkt door de kapiteins der inf. van het O. I. L., G. J. Siebürgh en F. Kroon.

Het boek bevat een kaartje benevens een aantal fraaie illustraties; een er bij behoorende afzonderlijke atlas van 12 kaarten is nog in bewerking bij de auteurs.

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties.

Onder andere korte berichten bevat het Mei-Nr. van dit Zendingsorgaan de portretten met bijschriften van de zendelingen P. ten Kate en G. ten Broek, die beiden onlangs als slachtoffer van de Spaansche griep zijn overleden.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 6: Wajang (vervolg), door Sosro Sawarno. — Palembang, een gewest in opkomst, door C. Lekkerkerker. (Slot: steenkolen, spoorwegen, wegaanleg, dieren, bestuur). — Onderwijs in Indië, door F. M. Knobel. — Fragment, door Edy Dronkers.

Beklimming van den Slamat.

Nos. 34-35 van de Revue der Sporten bevatten eene levendige beschrijving eener beklimming van den Slamat, door L. K. Ongetwijfeld behoort er moed toe om dezen 3450 M. hoogen vulkaan tot aan zijn hoogsten top te bestijgen, hetgeen schr. heeft volbracht, trots vele gevaren en groote vermoeienis.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West", Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

FEESTELIJKE HERDENKING van het 300-jarig bestaan van Batavia op *Zaterdagavond den 31 Mei 1919* in het Theehuis van het Hotel „De Nieuwe Kroon" aan de Loolaan.

Aanvang om half acht precies.

Korte Feestrede.

Muziek en zang van eenige leden van den „Krontjong" club van de M. K. L. te Deventer, afgewisseld door muziek en zang van den heer J. P. J. H. Clinge Doorenbos te Bussum.

Na afloop bal.

Toegangsprijzen: *f* 0.50 (plus pl. belasting) voor leden der vereeniging en van de vereeniging „Onze Vloot" en voor twee van hunne huisgenooten; en *f* 1.— (plus pl. belasting) voor meerdere huisgenooten van die leden en voor niet-leden.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2e lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Commies-redacteur voor de Departementen van Algemeen Bestuur.

4 leeraren in de plant-en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolverpleegster).

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den Waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: Civiel-ingenieur. — Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur). — Opzichter. — Tijdelijk bouwkundig opzichter.

Waterbouwkundig ingenieur (dienst waterkracht en electriciteit).

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Drie boekhouders voor de Banka-tinwinning.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen: Civiel-ingenieur. — Werktuigkundig ingenieur. — Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Scheepsbouwkundig-ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst: Adspirant ingenieur. — Electro-technisch ambtenaar 1ste kl. — Electro-technisch ambtenaar 2e kl. (adsp. electrotechnisch ambtenaar). — Telefoonopzichter 1ste kl. — Telefoonopzichter 2de kl. — Radiotelegrafist 2de klasse. — Instrumentmaker 2de klasse. — Commies.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Adspirant-commisaris van politie.

3de Officieren voor de Gouvernements-marine in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een der betrekikngen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederl. Staatscourant van 1 Mei 1919, no. 101).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Janstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW,
brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, met ingang van 1 September a.s., aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te *Deventer* te vervullen is de betrekking van

Leeraar in de Javaansche Taal.

Inlichtingen omtrent deze betrekking zijn te verkrijgen bij den directeur van voornoemde school.

'S-GRAVENHAGE, 30 April 1919. *De Directeur-Generaal voornoemd,*
P. VAN HOEK.

13

N°. 21. Donderdag 22 Mei 1919. 19de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Iets over Lepra bij de Karo-Bataks, en wat voor hen gedaan werd.

—o—

Melaatschheid.... Ontzetting vervult ons als wij aan die vreeselijke, en meestal ongeneeslijke infectieziekte denken en dat nog te meer, als we weten, dat reeds vanaf de oudste tijden, en in bijna elk land, die geesel der aarde, jaar in jaar uit, zoovele slachtoffers maakt. Volgens de oudste overleveringen zouden er in de vroegste historische tijden reeds 2 lepra-haarden bekend geweest zijn. De eene was gelegen aan den Nijl, en bestond reeds 2400 jaar, volgens anderen 4260 jaar voor Chr. De tweede lepra-haard, gelegen aan de oevers van de Ganges, was volgens de oudste berichten reeds 700 jaar voor Chr. bekend. Van uit den eersten is in den loop der tijden Europa besmet, en van uit den tweeden vermoedelijk China en Polynesië.

Te zeggen wanneer deze ziekte voor het eerst in onze Koloniën is gekomen, weten wij niet. Vermoedelijk is de oorspronkelijke bevolking van Java, afkomstig uit Voor- en Achter-Indië, een der oudste lepra-haarden geweest, en hebben zij de ziekte van daar medegenomen.

Ook is het waarschijnlijk, dat de Chineezen, die hier reeds vroeg werden geïmporteerd, lepra hebben medegebracht, althans zeker belangrijk tot hare verbreiding hebben medegewerkt. Zoo weten wij dan eenigszins, ook al steunt ons weten nog grootendeels op gissingen, *van waar* en *hoe* die al eeuwen lang gevreesde vijandin tot ons kwam. Heel zeker en smartelijk tevens, weten wij, dat zij er is, en de groote vraag die de wetenschap bezig houdt, is nu wel: hoe wij haar weg zullen krijgen, althans haar meerdere zullen worden?

Het antwoord daarop is nog niet gevonden, maar wij zien met blijdschap, dat ook in onzen tijd, daarnaar met rusteloozen ijver wordt gezocht. En al dadelijk zij hier opgemerkt, dat op dit terrein van werkzaamheid ook indirect de leek zich verdienstelijk maken kan. Zal toch de arts eerst de diagnose zuiver stellen, en dan daarna het medicijn kunnen toedienen, moet hij vooraf gelegenheid hebben gehad zijn patiënt langen of korteren tijd te observeeren. Zeer bijzonder geldt dit voor den lepra-patiënt, aangezien hij niet alleen moet worden behandeld ten behoeve van zich zelf, doch ook en vooral, omdat zoolang hij vrij rondwandelt, hij een gevaar blijft voor zijn omgeving.

Voor de behandeling der lijders, en om de ziekte te bestrijden, zoodat die nog niet meer slachtoffers make, is een streng doorgevoerde afzondering (isolatie) der leprozen noodzakelijk. Eerst als daaraan is voldaan, kan van eene geregelde systematische, geneeskundige behandeling sprake zijn. De verzorging nu der geïsoleerde lijders zij dan de taak van den leek. Maar nu de uitvoering daarvan. Gezeten voor de schrijftafel, laat ook deze zaak zich zoo gemakkelijk behandelen. Ieder mensch echter is de zucht naar vrijheid aangeboren, maar bijzonder ontwikkeld is dit verlangen bij den zieke, die door zijn toestand zich toch al zoo dikwerf moet schikken, en vaak moet achterblijven bij de gezonden in zijne omgeving.

Zal de lepra-patiënt dan nu eigener beweging zijn vrijheid prijsgeven? Hierop geven wij twee antwoorden, het laatste gegrond op de ook hier opgedane ervaring.

1. Daartoe gedwongen, bijv. van overheidswege, geeft hij, moet hij, zijn vrijheid prijsgeven, doch doet dat onder protest, en men sticht een kolonie van enkel ontevredenen. (Wij willen hierbij aanteekenen wat de zendeling-leeraar H. Weiss, de Beheerder der Melaatschen-Kolonie in Suriname, schreef in een zijner Mededeelingen: ,,het grootste gedeelte der lijders

Het Dorpshoofd van het Melaatschen-dorp ,,Laoe si Momo" met zijn vrouw voor hun huisje in de kolonie.

is met dwang naar Chatillon gebracht, en dat vergeten zij hun leven lang niet).

Zich van eigen ellende bewust geworden, biede men hun de gelegenheid om zich te doen opnemen in eene vriendelijke samenleving, onder lotgenooten, wier eigen wensch het was daar te mogen wonen, en in negen van de tien gevallen kiest de patiënt d i e afzondering.

Dokter Bervoets, de zendeling-arts, zegt daarvan in zijn antwoord op de vraag hoe hij er toe kwam zich het lepra-vraagstuk aan te trekken het volgende: Hij was werkzaam aan het zendings-hospitaal te Modjo-Warno, toen daar een melaatsche man om hulp kwam vragen, en die daar ook opgenomen werd. Deze voelde zich alleen, en zoo eenzaam in de hem geheel onbekende omgeving, dat hij al vrij spoedig te kennen gaf, liever maar weer heen te gaan. En dat zou hij ook gedaan hebben, ware er niet juist een tweede melaatsche gekomen, een vrij oude man, en die zelf om opname vroeg. Toen hadden zij gezelschap aan elkander, en konden zich leeren wennen aan hun afgezonderd leven. De laatst aangekomene kon lezen, en heeft dit aan zijn lotgenoot geleerd, en zij beiden werden de leermeesters in dat vak van vele lijders, die na hen zijn opgenomen. Dit eenvoudige feit heeft mij aanstonds getroffen, en mijn oog geopend voor hetgeen er voor melaatschen nog gedaan kan worden, behalve de medische behandeling. Het was immer aandoenlijk om te zien hoeveel de ongelukkigen van het lezen genoten.

Verder ook merkt Dr. Bervoets op, is juist deze categorie van lijders de eenige, die men in een inrichting behoudt, hun gansche leven, en welke men zou moeten afwijzen als men niet speciaal voor hun opname zou zijn ingericht. Daarom ook moeten er afzonderlijke inrichtingen zijn, en voor zooveel mogelijk in het eigen land, waar de zich aanmeldende leprozen direct kunnen worden opgenomen.

Geen dwang dus. Wel echter is het zeer goed, dat de geneesheeren in Indië immer aangifte zullen doen van alle gevallen van lepra, die bij hen zullen worden voorgebracht. (Staatsblad 1917, No. 700).

De besmettelijkheid van lepra is reeds vastgesteld (2de Internationale Congres te Bergen in 1919), de Regeering kan dus hare eischen stellen en moet verplichte aangifte bij besmettelijke ziekte, hier in onze Oost evengoed kunnen als in Europa. Hierbij echter eene opmerking: Vergeten wij dan niet, dat bijna iedereen in Europa, die meent den dokter noodig te hebben, die zelf roept. Doch ook zijn de maatregelen, die in Europa worden getroffen veelal gericht tegen acute ziekten, die, hoe onaangenaam ook, dan toch veelal slechts van tijdelijken aard zijn, terwijl de maatregelen tegen lepra-lijders wel voor hun geheele leven gelden.

Daarom, al is door aangifte nu den lijder bekend, toch nog liever geen ,,du solst" tot opname van overheidswege voor hen, die buiten hun schuld in dezen beklagenswaardigen toestand zijn gekomen. Het zal hen prikkelen tot verzet. Zij zullen nog meer uitzwerven en onvindbaar worden, en een afdoend middel ter bestrijding der ziekte zal misschien dan reeds gevonden zijn, als naar de lijders nog moet worden gezocht.

Laat de Overheid zich echter verzekeren van mannen en vrouwen, die voor den Inlander voelen, zijn taal spreken, en die de zieken door overreding zullen brengen in de hen wachtende leproserieën, waar zij lieferijk zullen worden opgenomen en verpleegd, en waar alles zoo moet zijn ingericht, dat zij zich daar al spoedig meer dan ooit te voren in hun dorp, waar zij ,,te veel" waren, zich thuis zullen gevoelen.

Schenke men daarom alle aandacht aan het onder 2 gegeven antwoord. Laat het particuliere initiatief nog worden aangemoedigd, en de leidende kracht zijn in het werk der lepra-bestrijding, doch zij het de taak der Regeering, om den voor dien arbeid gevraagden finantieelen steun zoo ruim mogelijk te willen verleenen.

Het onderwerp is niet nieuw. Er is al veel over gesproken. Dr. de Vogel, hoofd-inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned. Indië, noemt in zijn ,,Opmerkingen over lepra-bestrijding", overdruk uit het 19de Bulletin van den Bond van Geneesheeren in Nederlandsch-Indië) de doktoren Bervoets en Kayser, die voor Java dit belangrijk onderwerp inleidden. Zij vertegenwoordigen daar de 2 hoofdrichtingen. Dr. Bervoets acht de inrichting van leprosen-asyls den besten weg. Dr. Kayser verkienst voornamelijk wijkverpleging, om tot een doelmatige lepra-bestrijding in Ned. Indië te geraken. Beiden gaan in hoofdzaak samen. Zij zijn tegenstanders van gedwongen isolatie.

Wij gelooven, dat voor de Buiten-Bezittingen zeker uitsluitend zal moeten worden gedacht aan afzonderlijke inrichtingen. Dan toch zal het mogelijk zijn controle te oefenen op de personen, bijzondere studie te maken van diverse vormen der ziekte, terwijl met betrekkelijk weinig personeel, een veel grooter aantal lijders zal kunnen worden verzorgd.

Inzonderheid de Bataklanden mogen nu worden genoemd, als waar de bestrijding der lepra op voornoemde wijze werd aangevangen, en evenzoo krachtig voortgezet door samenwerking van Bestuur en Zending. Reeds in 1889 begon zendeling Hanstein te

Sitoemba nabij Sipirok het werk onder de melaatschen. Bij de warme zwavelbronnen daar, kon hij een klein ziekenhuisje bouwen. Tien jaren later werd te Laguboti in het Toba-Batak-gebied met de verzorging der melaatschen begonnen. Een ernstig voorval was daartoe aanleiding. Op een morgen in 1899 zag zendeling Steinsieck op weg naar een zijner filialen, uit de struiken waar de hut eener melaatsche vrouw stond, rook opstijgen. Hij wist dat dit armzalig verblijf haar nog tot woning diende. En wat vond hij nu? De hut was met de struiken er om heen verbrand. Een man stond daar, en stookte het vuur op, en toen Steinsieck hem vroeg, waar de vrouw was gebleven, wees hij op een zwarte verkoolde massa. Een jongetje van 10 of 12 jaren oud stond er bij en schreide, doch de man zeide: ,,Schrei niet, je moeder was geen mensch meer, zij was melaatsch.''

Huiveringwekkend was het om te zien, en zoo toch was de gewoonte om zich van die melaatsch waren te ontslaan, voor hen was nergens een plaats. Meestal verbrandden zij het krot, dat daar een mensch tot ligplaats was, in den nacht, Dan werd de hut in brand gestoken, het wegloopen voor den bewoner onmogelijk gemaakt, en zoo werd de ongelukkige opgeruimd, omdat hij ziek, omdat hij melaatsch was.

Na hetgeen zendeling Steinsieck nu zelf had aanschouwd, werd besloten direct te beginnen met het stichten eener kolonie, en alhoewel aanvankelijk van de gezonde Bataksche bevolking tegenstand ondervonden werd, won barmhartigheid het toch van barbaarschheid en kon op den 5den September 1900 de kolonie voor melaatsche Bataks ,,Huta Salem'' (Vrededorp) worden in gebruik genomen.

Eenigszins uitvoeriger willen wij stilstaan, bij hetgeen gedaan werd, voor de melaatsche Karo-Bataks, woonachtig in de landstreek ten Noorden van het Toba-meer, ter Oostkust van Sumatra.

Een volk van landbouwers (rijstbouw) van ruim 120.000 zielen, waarvan er meer dan 70.000 op de Karo-Hoogvlakte wonen, de overigen in het Laagland, de Batak-Doesoen. Dit volk nu brengt een derde deel van hun leven door in hunne van rook doortrokken huizen, die tot woning strekken aan 4 tot 16 gezinnen, en waar men moet onderstellen, dat die alles vullende rook het aan geen bacil zal toestaan, daar zich te ontwikkelen. Een twee-derde van zijn leven brengt de Batak buiten door, waar hij werkt, ook wel luiert, in zijn tuin of op zijn rijstveld, maar altijd toch is hij, buiten zijnde, in een heerlijk klimaat, bewerkt door zon en wind, en nooit ondergaat hij hier den druk van een afmattende temperatuur.

Het hoofdvoedsel van den Batak is rijst, 2 malen

In het Melaatschen-dorp ,,Laoe si Momo''.

FEUILLETON.

Ki Satoe en Ki Doea, Eén en Twee.*

(Slot).

't Was er geweldig druk en de menschen krioelden daar door elkander. Ki Satoe verbaasde zich daarover zeer en vroeg aan den eigenaar van de waroeng, wat toch de reden was van al die drukte.

,,O'', zeide de waroenghouder, ,,dat zal deze man U wel vertellen'' en hij wees op iemand, wien het aan te zien was, dat hij een dienaar was van den Koning.

Deze vertelde toen het volgende aan Ki Satoe:

,,De Koning van Roem heeft een eenige dochter, een beeldschoone prinses. Maar helaas, zij is blind en niemand kan haar van hare blindheid genezen. De Koning heeft schatten ten koste gelegd aan de knapste geneesheeren, maar niemand heeft 't rechte medicijn kunnen vinden. Nu heeft Z. M. mij gelast iemand te zoeken, die toch nog eens wil beproeven, de blinde ziende te maken. Wien 't mocht gelukken, zal als loon des Konings dochter tot vrouw krijgen en hem als Koning van deze stad opvolgen. Maar de Koning wil niet weer opnieuw in zijn hoop bedrogen worden. Daarom, wie meent de prinses te kunnen genezen, maar het ten slotte niet kan, zal gedood worden. Reeds verschillende doktoren hebben hunne pogingen met den dood moeten bekoopen.''

,,O'', zei Ki Satoe, ,,is 't anders niet, nu, dan wil ik des Konings dochter genezen en vorst van deze stad worden.''

Toen de waroenghouder deze woorden hoorde, zeide hij: ,,Hoor eens vriendje, je spreekt al te ondoordachte woorden, maar wat kan men van iemand met jouw uiterlijk ook anders verwachten!''

Maar de dienaar des Konings was blijde weer iemand gevonden te hebben, die wilde beproeven, zijn jonge meesteres te helpen, en hij voegde den waroenghouder toe: ,,Hoor eens, je moogt niemand om zijn uiterlijk geringschatten'' en tot Ki Satoe zeide hij: ,,Kom mee, fluks naar den Koning!''

Toen ze den Koning naderden, riep deze al uit de verte zijn dienaar toe: ,,Wat breng je me daar voor een kerel!'' ,,Met Uw welnemen Sire, antwoordde de dienaar, deze man beweert Hare Hoogheid de Prinses te kunnen genezen.''

De Koning zeide tot Ki Satoe: ,,Weet wat je doet, vriend, als 't je niet gelukt de prinses te herstellen, ben je een kind des doods.''

Doch Ki Satoe was in 't geheel niet bang, noch voor den Koning, noch voor diens bedreigingen. Hij hurkte voor hem neder en zeide: ,,'t Is goed Sire, als het er toe komen moet, dood mij maar.''

De Koning gelastte daarop de prinses te genezen, zonder dat deze tegenwoordig was. Hij meende, dat het voldoende zou zijn, als Ki Satoe slechts een tooverspreuk uitte. Maar daartoe was deze niet bereid. Hij eischte, dat de prinses voor hem gebracht zou worden. Toen riep de vader zijn dochter. Fluks nam Ki Satoe een paar bladeren van den Singawerengboom, wreef ze fijn tusschen zijn handen en streek ze daarna op de oogen van de prinses.

Nauwelijks was dat gebeurd, of op 't zelfde oogenblik kon de hooge patiënte zien.

Toen de Koning dat zag, was hij buiten zichzelf van blijdschap. Hij omhelsde Ki Satoe en riep al maar: ,,Wel, wel, wat ben ik gelukkig, wat ben ik gelukkig, nu heb ik een jeugdigen schoonzoon.''

Toen hij van zijn eerste vreugde wat bekomen was, riep hij zijn eersten minister en beval dezen: ,,Maak gauw alles gereed voor een feest.'' Daarna pas vroeg hij aan Ki Satoe: ,,Maar wie ben je eigenlijk; hoe heet je, van waar kom je en waartoe kwam je hier in de stad?''

Ki Satoe antwoordde: ,,Mijn naam is Ki Satoe; ik kom van de desa Noesantara en mijn plan was om hier onderwijs te zoeken in den godsdienst.''

De Koning antwoordde: ,,Daar kan nu niets van komen; je moet nu hier Koning worden en huwen met de prinses; vandaag en morgen zullen we vroolijk feest vieren.''

Daarop gelastte hij zijn eersten minister alles in gereedheid te brengen voor 't feest. 't Was een schitterende bruiloft, die er gevierd werd en van alle kanten werden geschenken gebracht: rijst, kippen, vruchten, geld, kleeren, ieder wilde meehelpen het feest zoo vroolijk mogelijk te doen zijn.

Toen de bruiloft achter den rug was, vroeg de jonge vorst aan den Koning: ,,Heer, van wien is nu deze stad Roem?'' De oude Koning antwoordde: ,,Vroeger was zij van mij, maar nu is zij het eigendom van u, mijn zoon!''

,,Dat wist ik reeds lang'', antwoordde deze. ,,Feite-

*) Door B. Alkema naverteld naar den Soendaneeschen tekst van Pariboga, vijf en twintig Soendaneesche Sprookjes, verzameld door C. M. Pleyte in ,,Twaalf Soendaneesche en Javaansche Sprookjes'', uitgegeven door J. H. de Bussy.

daags een halve liter, veelal slechts met maar alleen wat zout en groente als toespijs, zoo nu en dan met wat vleesch of visch.

Zoo in het gewone leven is hij matig, zelfs sober te noemen in zijn eten altijd weinig kieskeurig, doch bij feestelijke gelegenheden, of zoo dikwijls als zij met velen tezamen komen, en er ook gezamenlijk gedineerd wordt, springt hij uit den band, en is dan veelal zeer onmatig. Waar nu zoo op elk gebied de regels, die zij vaststellen voor een gezonde leefwijze, zeer veel afwijken van wat wij daaronder leerden verstaan, mogen wij gerust zeggen, dat de lichamelijke verzorging hier nog heel wat te wenschen overlaat, en zij derhalve wat Moeder Natuur hun biedt, nog niet zóó aanwenden, dat zij er het volle nut van trekken.

Meer hierover te zeggen, ligt buiten het bestek van dit opstel, en maakten wij ook slechts even gewag van hun leefwijze, als korte inleiding op de bespreking van de ziekte, waarmede wij wier taak het is door lepra aangetaste Bataks te verzorgen, van zeer nabij kennis maakten.

Lepra (Bat. Badam) komt overal in het land der Karo-Bataks voor, zoowel op de Karo-Hoogvlakte, als in de Doesoen, doch verreweg de meeste komen tot ons van de Hoogvlakte. In het Doesoengebied echter met zijn vele kleine, en vaak moeilijk te bereizen dorpjes, en meerdere boschrijkheid, is het voor de lijders ook wel veel gemakkelijker zich daar schuil te houden. En uitzwerven, en zich schuil houden, doen zij zoodra wonden optreden, soms zeer afzichtelijk. Dan is er voor hen in huis en dorp geen plaats meer. Nog vóór wonden of vlekken zichtbaar worden, hebben de Bataks de ziekte al herkend aan de eigenaardige gelaats-uitdrukking van den lijder, doch ook door „betoe" d.w.z. de bijzondere scherpe lucht die van hem uitgaat, en wordt de verdachte al meer en meer in het oog gehouden.

Volgens de Bataks zijn er twee vormen van lepra, de ongeneeslijke, en de geneeslijke. (?) Bij den ongeneeslijken vorm *(badam gadjah poentoeng)* de naam geeft al aan dat het lichaam erg misvormd wordt, is de lijder ziek geboren, de ziektekiem zetelt dan in de botten, en dat zou dan zijn een straf van Dibata (God), want zoo is dan de „pengido" van den lijder, d.w.z. zijn *fatum*, naar Bataksche opvatting het *lot*, dat de „tendi" (ziel) vóór de geboorte zelf gewenscht heeft van Dibata.

De „geneeslijke" vorm, wordt *badam Poropo* genoemd, vermoedelijk naar de plaats Poropo aan het Toba-meer, waar meer melaatschheid voorkomt.

Het is de Lepra-Nervorum, of ook wel Lepra-Maclosa, waarbij de huid door vlekken geteekend is. Bij dezen vorm zetelen de ziektekiemen alleen maar in de huid, is de ziekte erg oppervlakkig, en volgens de Bataks best te genezen. Of het werkelijk zoo is?? Het lepra-gif toch, tast het geheele organisme aan, en de diverse aandoeningen zijn dan ook verschijnselen van algemeen lijden. Hoe in het eene geval dit, in een ander geval dat orgaan bijzonder wordt getroffen, ligt evenzeer in het duister, als bij syphilis het geval is.

Wij staan dus nog wel zeer ongeloovig tegenover hun optimisme, doch weliswaar zijn mij gevallen bekend, dat patiënten, die voor onderzoek te Kaban-Djahe bij mij kwamen, en die ik dan moest heenwijzen naar onze Leproserie, mij vaak om drie maanden uitstel daarvan vroegen, in welken tijd zij dan door een Batakschen Goeroe behandeld werden, en soms met verrassend resultaat, helaas nooit van duurzamen aard.

Dat lepra zou samenhangen met een andere veelvuldig voorkomende chronische infectie-ziekte, Frambosia-Tropica, een ziekte, die ook van den een op den ander overentbaar, wel geneest, maar zich vaak nog weer herhaalt, gelooven ook de Bataks niet.

Zij weten, dat bacillen (simo) of ook wel genaamd „*indieng oegah*", d.i. moeder of voedster van de wond, de ziekte verbreiden. Er zouden Bataksche Goeroes geweest zijn, v.n.l. woonachtig te Poropo aan het Toba-meer, die lepra-bacillen kweekten, om ieder die men kwaad gezind was, daarmede te infecteeren, of ook wel ze voor dat doel te verkoopen. Op die wijze ziek geworden, is men aangetast door *den geneeslijken vorm* van lepra. Ook zouden de hoofdluizen van lepralijders gevangen worden, en aangewend om daarmede op anderen de ziekte over te dragen. De Batak zegt ook, dat als men geraakt wordt door het stuifmeel van de vrucht *(regen)* van de *Tjekala redem*, een plant behoorende tot de Zingiberaceae — of door de waren *regen*, een kruipplant, liaan, men beslist melaatsch wordt. Zij kennen ook een Bewan-soort, die gevaarlijk is wanneer ze in bloei staat.

Van dergelijke middelen zou men gebruik maken om anderen ernstig te treffen *(kena pengamboern gamboeri)* de getroffene is dan echter nog te genezen. Maar genoeg, ook hier bij de Bataks wel voldoende

---

lijk was zij vroeger ook al van mij. Ik heb daarvoor het bewijs, want er is zeer veel geld en goed van mij in deze stad."

De oude Koning was over deze woorden zeer verbaasd en zette een erg ongeloovig gezicht.

Maar Ki Satoe zeide: „Welnu, als U me niet gelooft, laten we 't morgen onderzoeken."

Den volgenden morgen slachtte hij een zwarten hond en daarna wist hij de plaats, waar alle schatten, waarvan het kaboutermannetje gesproken had, waren verborgen. Hij haalde ze voor den dag en toonde ze aan den Koning,, die nu nog meer verbaasd was en nog trotscher was op zijn schoonzoon dan vroeger.

Alle schoone goederen, die in de hoofdpoort waren verborgen, n.l. stoelen, tafels, ledikanten, goud, zilver, juweelen, edelgesteenten, zijden kleederen, muziekinstrumenten, niet minder dan acht stel gongs, allerlei prachtige wapenen en krijgsvoorraden werden overgebracht naar het paleis.

Op zekeren dag ging de jonge vorst met zijn schoone vrouw naar den tuin om bloemen te plukken.

Van uit dien tuin zag hij op den grooten weg en daar ontdekte hij Ki Doea, bezig met hout te dragen.

De vorst riep een page en vroeg: „Zie je dien man bezig met hout dragen? Hoe heet hij en vanwaar komt hij?" vroeg hij.

De page antwoordde: „Sire, die man heet Ki Doea, hij is houtdrager en verdient daarmede zijn brood."

De vorst gelastte daarop Ki Doea te roepen; hij liet hem naar 't paleis brengen en rijkelijk onthalen.

Nadat Ki Doea zich te goed gedaan had, vroeg hem de vorst: „Vanwaar kom je en hoe heet je?"

Ki Doea boog en antwoordde: „Heer, ik heet Ki Doea en ik kom uit de desa Noesantara; ik wilde hier schoolgaan om onderwezen te worden in den godsdienst, maar, daar ik geen voldoenden leeftocht heb, moet ik met houtdragen mijn brood verdienen."

Toen gelastte de vorst zijn eersten minister: „Geef dezen man een huis en meubelen en wat hij verder noodig heeft. Als hij wenscht te trouwen, zoek dan een vrouw voor hem en geef hem per maand driehonderd rijksdaalders."

Ki Doea was buiten zich zelven van blijdschap. Hij liet zich alles welgevallen; hij kreeg een zeer schoon meisje tot vrouw; hij had een groot aantal bedienden en elken dag ontving hij talrijke gasten met wie hij zich vermaakte.

Toen dit leventje een maand ongeveer geduurd had, was hij het al wat moe en vroeg hij zich zelven af: „Maar waarom doet de Koning mij toch zooveel goed?"

Hij wilde gaarne de reden daarvan weten en besloot die aan den Koning te vragen.

Hij naderde den Koning eerbiedig en vroeg: „Sire, waaraan heb ik het toch te danken, dat u mij zooveel goed doet? Nacht en dag vraag ik me zelven af, wat daarvan de reden mag zijn."

De Koning glimlachte en antwoordde: „Maak je daarover niet moeilijk Ki Doea; dat is nu eenmaal je deel; ik ontferm mij gaarne over vreemdelingen."

Ki Doea keerde daarop naar huis terug, maar was met het antwoord van den Koning niet tevreden. Elken dag ging hij weer tot den vorst met dezelfde vraag van daareven.

Nadat hij reeds acht malen deze vraag aan den Koning had gedaan, zeide de vorst: „Welnu Ki Doea, als je 't dan wilt weten, ik ben Ki Satoe, wien je de oogen hebt uitgestoken en dien je in den put hebt geworpen." Ki Doea boog het hoofd en schaamde zich diep. De vorst vervolgde: „In den put trof ik kaboutermannetjes aan; dientengevolge ben ik hersteld en ben ik Koning geworden en daarenboven zeer rijk." Ki Doea boog nog meer het hoofd in smart en schaamte, en na eenigen tijd nam hij afscheid van den vorst.

Thuisgekomen, dacht hij dag en nacht over 't gehoorde na en ten slotte werd hij zeer naijverig op den Koning. Hij zeide bij zich zelven: „Wel, als iemand, die blind is ziende kan worden, dan kan ik toch minstens wel zoo rijk worden als hij."

Ki Doea gaf niet meer om zijn huis en goed; gaf niet meer om zijn vrouw of zijn vrienden, maar hij trok de poort uit en ging naar den put, waarin hij zich zelf nederstortte. Nauwelijks op den bodem van den put aangekomen, vond hij de spelonk van de kaboutermannetjes. Hij boog zich en luisterde naar 't gesprek van het kaboutermannetje met diens vrouw. Deze riep: „Kijk!" Toen zeide de vrouw: „Wees niet zoo onvoorzichtig! Hoe ook, er moet vroeger een mensch geweest zijn, die ons in 't verborgen heeft afgeluisterd; daardoor zijn onze medicijnen op en onze goederen weggeraakt. Ja 't ruikt hier weer naar menschen; waarlijk, daar zit er een!"

Daarop werd Ki Doea door man en vrouw samen aangevallen, heen en weer geschud, neergekwakt en op dien eigen stond doodgeslagen.

Ki Satoe echter verheugde zich in gestadigen welstand en grooten rijkdom, door gelatenheid en berusting.

Inderdaad: 't is, zooals de Soendaneezen zeggen: De bamboetamiang strengelt zich om de beenen van wie ze wil afkappen, dat wil zeggen, die 't kwaad doet, wordt door 't kwade zelf gestraft. „Wie bedriegelijk handelt jegens de vorsten vindt stellig zijn vergelding."

kennis over wat naar hun inzicht, de *oorzaak* van het lijden moet zijn.

Langen tijd was hun overtuiging, dat zoolang de patiënt leefde, de bacillen *in hem* bleven, dan was er geen besmettingsgevaar, en maakten de afzichtelijke wonden het niet noodzakelijk hem te verlaten, ging men gewoon met hem om. Stierf de lijder dan was men heel bang voor zijn lijk, want dan kwamen de bacillen naar buiten. Daarom werden die lijken onmiddellijk verbrand, en tegelijk alles, wat aan den gestorvene had toebehoord. Menigmaal is het voorgekomen, dat dan niemand voor de verbranding wilde zorg dragen, aleen uit angst voor de nu naar buiten tredende bacillen, en, alleen door geldnood er toe gebracht, waren er dan nog wel die het wilden doen, mits zij met *f* 20.— en meer werden betaald.

Weer later dacht men ook wel weer anders over dat uittreden der bacillen na den dood, doch ook over den *omgang* met melaatschen, ook al hadden die nog geen afzichtelijke wonden, en werd al vrij spoedig elken verdachte een plaats buiten het dorp gewezen. Zij worden daartoe bij het Dorpshoofd gebracht, en zijn ook naar zijn bevinding het gezicht en de ooren, alsook de neusvleugels bijzonder gezwollen, en de wenkbrauwen reeds haarloos, of vallen de oogharen uit, kan de verdachte zijn vingers niet meer strekken, en balt de strekzijde van de hand niet meer als de duim tegen de wijsvinger wordt aangebracht, wordt hem het verder verblijf in het dorp ontzegd. Waren de familieleden dan nog wat medelijdend, bouwden zij een klein keetje voor den uitgestootene in een verlaten rijstveld, of in het bosch en brachten zij dagelijks daarheen wat eten. Ook werd dan den lijder aangeraden, dat hij in de zon moest liggen, want ook dan zouden de bacillen misschien wel naar buiten komen, en hij beter worden. Doch de genezing bleef uit, en veelal duurde de barmhartigheid der familie maar heel kort, en hoe zij dan daarna dubbel leden, is niet om te beschrijven.

Zoo dan was de toestand der melaatschen overal in

Het terrein waar „Laoe si Momo" werd gesticht. De groote Slaapzalen duidelijk zichtbaar.

het land der Karo-Bataks tot op 1906. Door het Nederlandsch Zendeling Genootschap was sinds 1904 een Zendingspost op de Karo-Hoogvlakte gesticht.

Kaban-Djahe, een dorp in het centrum van het Hoogland, was het zendings-station, waar zendeling van den Berg zich had gevestigd. Eenige jaren te voren was het land onder ons Bestuur gebracht en te Seriboe — Dolok had de eerste bestuurs-ambtenaar in dit land, de assistent-resident Westenberg (in Juli 1918 te 's-Gravenhage overleden) zich gevestigd. Het was in Juli 1906 dat de heer Westenberg te Kaban-Djahe den zendeling opzocht, om samen te overwegen, wat voor de onder ons bestuur gekomen bevolking, die nu was opgelegd hun leventje van oorlogvoeren, dobbelen en brandstichten vaarwel te zeggen, zou kunnen worden gedaan. Ook was den heer Westenberg door den Resident te Medan gevraagd, om gegevens over de leprozen in zijn afdeeling te willen verzamelen, en over hen te spreken met de Bataksche hoofden.

De zendeling was op zijn post al begonnen met het uitreiken van geneesmiddelen, en had deze al eenigen indruk van physiek lijden onder dit volk, door hun, vooral toen, nog zeer onhygiënische leefwijze etc. Ook vele melaatschen hadden den zendeling reeds om medicijnen gevraagd voor hun ziekte en gaarne wilden vooral de familieleden hun zieke verwanten bij den heer van den Berg achterlaten. Juist had ook te Boekit een soortgelijk geval plaats gehad als bij zendeling Steinsieck. In het dorp Boekit toch, niet ver gelegen van Kaban-Djahe, was een melaatsche vrouw met het keetje, dat haar nog tot woonplaats was aangewezen, levend verbrand. Bij ongeluk in brand geraakt, zei de een, met opzet aangestoken, zei de ander en zeer zeker was het laatste het dichtst bij de waarheid. Onder den indruk van dit voorval, was hier meteen aan beide heeren gewezen, waarmede zij zouden kunnen beginnen. Op deze eerste conferentie spraken zij over de al of niet uitvoerbaarheid van een isoleering der melaatsche Bataks. Men werd het eens, dat het daartoe zou moeten komen. Zoo werd dan ook in beginsel besloten. Getracht zou worden een kolonie te stichten, waar alle melaatschen huisvesting en verpleging zouden vinden en voorloopig zou de zendeling te Kaban-Djahe zich met de zorg der te stichten kolonie belasten. Bleek de toeloop van melaatschen zeer groot, zou die taak echter moeten worden overgedragen aan andere, speciaal voor dat werk aangewezen personen. In de daarna saamgeroepen Hoofden-vergadering werd deze zaak ook zoo besproken, en...... men voelde er voor. Reeds op die eerste samenkomst met hen werd besloten, dat een geschikt terrein zou worden gezocht, om daar alle uitgestootenen te laten wonen. Dat terrein werd gevonden op ongeveer 10 KM. afstand van Kaban-Djahe.

Een stuk grond, waaromheen in dichtbijen omtrek geen andere dorpen lagen en waar aan de eene zijde helder water overvloedig uit den grond opwelde, in een geul van den grond over het terrein stroomde, wel ongeveer een K.M. ver, en dan ook weer waar de geul eindigde, in den grond verdween, om daarna, geheel gezuiverd, zichzelf te verliezen in de Laoe Biang (Wampoe-rivier). Zulk een terrein op de water-arme hoogvlakte was een belangrijke vondst. Daar werd de kolonie gesticht. De initiatief-nemers konden tevreden zijn, met de Karo-Bataks viel heel goed te onderhandelen, deze zaak althans was in groote eenstemmigheid geregeld en nog vóór twee maanden waren verloopen, na de besprekingen te Kaban-Djahe, werd reeds den 25sten Augustus d.a.v. het melaatschendorp „Laoe si Momo" officieel geopend.

(De naam „Laoe si Momo" vinde waarschijnlijk hierin verklaring, dat „laoe" beteekent „water" en is de naam van eene rivier of beek. „Momo" waarschijnlijk de plaats, waar water uit den grond opwelt. Met den naam van het ter plaatse uit den grond opwellend beekje, werd het terrein genoemd en ging die op het nieuwe dorp over).

Vanaf den aanvang stond alles in het teeken der betrachting van de meest mogelijke humaniteit voor hen, die nu als het ware weder tot het leven waren terug gebracht. Geen oppassers bij den ingang, geen bewakers als in den nacht het nieuwe dorp daar nog wel wat eenzaam en als verlaten lag, geen ijzerdraadpagger om het terrein. Alle poorters zouden daar „vrijen" zijn, dat was het beginsel en dat beginsel bleef gehandhaafd tot op den huidigen dag. Op den stichtingsdag — 25 Augustus 1906 — kwamen er reeds 25 melaatschen om opname vragen. De stumperds kwamen, door familieleden daarheen gedragen, anderen strompelende, nu weer eens een eindje loopen, dan weer eerst een poos zitten of liggen langs den weg, om weer op krachten te komen.

De zendeling-beheerder was te „Laoe si Momo", van daar om allen, die kwamen, te ontvangen, en groot was hun blijdschap. In Februari 1907, dus nog pas 5 maanden na de stichting, was het aantal leprozen in „Laoe si Momo" al geklommen tot 72. Zoo breidde het getal der opwonenden zich gestadig uit, en nu telt het dorp 240 zielen.

Als ooit iets door bestuur of zending aan een inlandsche bevolking geschonken, is gewaardeerd geworden, dan is het zeker hier wel de stichting van het leprozen-dorp „Laoe si Momo".

Kaban-Djahe, Maart 1919.

Zendeling-Leeraar v. h. N. Z. G.
L. BODAAN.

Chung Hwa Hui. *

De Chineezenvereeniging „Chung Hwa Hui" hield op 11 Mei 1919 haar Alg. Verg. in café „Parkzicht" te Amsterdam. Bij besluit dezer verg. werd een telegram verzonden aan den Chin. Gezant in Den Haag, uitdrukkende haar leedwezen en protest betreffende de beslissing van de Vredesconferentie te Parijs over Kiautseau, met verzoek ter overbrenging aan de Chin. delegatie op de Vredesconferentie.

Des avonds hield de heer J. E. Stokvis, oud-hoofdredacteur van „De Locomotief", voor de vereeniging een inleiding over „de Chineezen en de Indische Beweging." Onder de Indische beweging verstaat spr. een federatieve oppositie, welke eenheid en kracht vindt in de grief van het ondergaan van een landsbestuur van vreemden oorsprong. Het is deze grief, welke thans nog het sterkst naar bevrediging dringt. De verschillende groepen in deze beweging kennen wel onderlinge verschillen in aandoening van ras en nationaliteit, kennen ook sociale en economische tegenstellingen, maar deze strijdige belangen worden thans nog beheerscht door wat allen gezamenlijk tot den strijd tegen een gemeenschappelijk ondergane overheersching brengt. De waarneming in het overheerschte oosten, de ervaring in dezen wereldoorlog, ook in het moderne westen opgedaan, leeren, dat de materialistische geschiedbeschouwing practische waarde ontwikkelt bijzonder in landen met een nog ongeschokt nationaal gemoedsleven, maar dat, zoodra de nationale aandoeningen scherp in beroering komen, het economische besef door het radicale of nationale — zij het tijdelijk — wordt overtroffen. Onder dit licht moet, volgens spr., ook de Indische beweging worden gezien en langs dezen weg is ook te verklaren, dat de Chineesche beweging en die der meer eigenlijke landskinderen tot nu samengaan, ondanks het feit, dat van de vaak zeer strijdige economische belangen tusschen de beide groepen, want de Chinees staat in de natuurlijke toerusting tot den strijd om het bestaan veel sterker dan het landskind der tropen. Spr. wil hiermee geen deugd of ondeugd aanduiden, maar verklaart deze verschillen voornamelijk uit de geaardheid naar vruchtbaarheid, luchtstreek, ontginningsmogelijkheden van de landen der beide rassen. De graad van arbeidslust, arbeidsnoodzaak, spaarzin, volharding bij de beide groepen moet goeddeels worden verklaard uit die geaardheid van den eigen bodem. De verwantschap naar ras en nationale aandoening voert, ondanks inci-

*) Van bevriende zijde werd ons dit verslag toegezonden.
Red.-Comm.

denteele economische conflicten, tot staatkundig samengaan, omdat Chinees en Indonesiër thans nog hebben te strijden voor een hoogere rechtsbedeeling, voor een beter onderwijs, voor een voller staatsburgerschap en de beide bewegingen vinden hiertoe steun in elkander. De kracht der Chineesche beweging, spr. is het met mr. Fromberg eens, was in menig opzicht een kracht ook voor de beweging der Javanen. Geleidelijk echter zien de Chineezen hunne voornaamste grieven door onze regeering bevredigd en spoedig zullen zij een zoo vol staatsburgerschap genieten als, met behoud van het Nederlandsche, in het bestuur over Indië kan worden verlangd. Zijn ook de Indonesiërs tot gelijk peil gekomen, dan komt het spr. voor, dat beide groepen in opzicht van ras en nationaliteit zullen hebben bereikt, wat gezamenlijk bereikt kon worden en dan zullen de economisch strijdige belangen de verhoudingen weer sterker doordringen. Bovendien zal dan ook wat beide groepen in nationaal einddoel verdeeld houdt, de splitsing van beider beweging moeten bevorderen. De Indonesiërs zien in een eigen heerschappij over het eigen land hun eindwensch vervuld, maar dan zullen zij toch niet van harte de economisch zoo machtige groep der Chineezen ten volle kunnen dienen. De Chineezen trouwens richten zich veeleer op de handhaving van de staatkundige heerschappij van de eigen stamgenooten in het eigen land, zij blijven, waarheen ook uitgezwermd, aan het stamland verknocht, mengen zich wel geslachtelijk met andere volken, maar niet ook naar ras. Vandaar dat er tusschen Chineezen en Indonesiërs slechts van een gescheiden samengaan sprake zal kunnen zijn, zij het ook een van langen duur. Het is juist en gewenscht, dat Chinees en Indonesiër samengaan voor het verkrijgen onder vreemd gezag van gelijke en voor beider nationaal streven onmisbare rechten. Na een op deze wijze verworven maatschappelijke en nationale toerusting zullen de onderling sterk strijdige, economische belangen noodzakelijk splitsend werken en dat temeer naar gelang beider verschillend gesteld nationaal doel dichter zal kunnen worden benaderd.

Een levendige gedachtenwisseling volgde.

De heer Tumbelaka schrijft de sympathie der Inlanders vóor de Chineezen toe aan het meerdere contact, dat er tusschen hen bestaat, dan tusschen Hollanders en Inlanders. Waar anderen de Chineezen gewoonweg als exploitanten van de Inlanders beschouwen, wenscht hij de meening uit te spreken, dat de Chineezen door hun vlijt en energie den Inlanders tot voorbeeld dienen. Het zijn de Chineezen, die de pioniers van Centraal Borneo en Celebes kunnen worden genoemd.

De heer Kwa Tjwan Sioe verklaart de „luiheid" van den Inlander, als gevolg van de jarenlange onderdrukking, die van den tijd der Hindoes dateert. Hij erkent, dat er onder de Chineezen kapitalisten zijn, doch hun aantal zinkt in het niet bij de groote massa der Chineesche proletariërs.

De heer Liem Bwan Tjie ziet in de laatste „relletjes" meer een gevolg van opgezweepte gemoederen, dan een uitdrukking van rassenhaat.

De heer Goenawan waarschuwt er voor, aan die „relletjes" meer waarde toe te kennen, dan ze werkelijk verdienen. Hij erkent het goed recht van de Chineezen om Chineesch nationaal te zijn; ook de Indonesiërs zijn het immers op hun beurt. De Chineezen en de Indonesiërs zullen schouder aan schouder den strijd moeten aanbinden voor de vrijheid der volkeren. China moet zich als levenstaak stellen de hiel van Europa van zich af te wentelen.

De heer Tan Ping Te roert het z.g. Nederl. onderdaanschap aan.

De heer Sim Ki Au is van meening, dat de oppositie der Chin. niet zoozeer toe te schrijven is aan rasseninstincten, dan wel aan de staatsrechtelijke achterstelling en beroept zich daarbij op West-Indië.

Nadat de heer Stokvis de debaters van repliek had gediend, richtte de heer Oei Kiauw Pik het woord tot de heeren Tumbelaka en Goenawan, die als Indonesiërs het licht hebben geworpen op de goede verstandhouding tusschen Indonesiërs en Chineezen. Als voorzitter dankte hij den heer Stokvis voor diens belangrijke rede en sloot de vergadering.

Losse Opmerkingen.

IV.

Port-Said en Suez liggen achter den rug. Wij genieten van de vrij plotselinge overgang naar de tropische hitte in de Roode Zee. Roode hond, blazen en transpireeren zijn aan de orde van den dag. Vooral de nieuwelingen overstelpen de oud-gasten met allerlei vragen, van welke de hoofdstrekking is, of het nu in Indië werkelijk en inderdaad altijd zoo verschrikkelijk warm is!

Voor zooverre het in mijn vermogen lag, heb ik de betrokken dames en heeren wijs gemaakt, dat het in den Oost nog minstens drie maal zoo heet is...... en zulks als straf voor hunne verregaande eigenwijsheid om bij een temperatuur van over de negentig graden nog steeds op z'n Europeesch gekleed te gaan en regelmatig iederen avond zich op te dirken in smoking, gekleede jas of cut-away, alleen om even een hapje eten naar binnen te werken.

In Port Said mochten we na een korte passenformaliteit aan wal. Dr. Yap en zijne beide Chineesche reisgenooten waren in de wolken over het feit, dat die passen gecontroleerd werden door een Engelsch en een Egyptisch officier, op volkomen voet van gelijkheid. D.w.z. ieder nam een plukje passagiers en parafeerde voor „aan wal" een onder het stempel van den Britschen consul geplaatste tjap. Op Java — aldus de Chineesche opmerkers — zou de Inlandsche officier het stempel hebben mogen zetten en de Hollandsche dito de paraaf!

Of het waar is? We zullen zien! Maar dit is zeker, dat de Engelschen in hunne koloniën de handigheid hebben om met dergelijke kleinigheden een soort nationale bevrediging te scheppen.

Overigens zullen de telegrammen wel geleerd hebben, dat het in Egypte juist tijdens ons verblijf aldaar allesbehalve rustig was. Ik wil daar hier niet verder over uitwijden, doch volstaan met de mededeeling, dat ik verschillende Egyptenaren erover heb gesproken en den indruk verkreeg, dat de diepere oorzaken precies dezelfde zijn als datgene, wat men in *onze* Oost het „Indonesische nationale ideaal" noemt.

Port-Said is nog dezelfde smeerboel van vroeger. Op één uitzondering na: op zedelijk gebied, of liever gezegd op „onzedelijk" gebied schijnt de heele viespeuken-bende grondig te zijn opgeruimd. Tenminste van de vroeger op straat geoffreerde smeerlapperijen, foto's, voorstellen etc. etc. was niets meer te bemerken. En bij navraag door sommigen bleek, dat de autoriteit er krachtig achterheen zit en bijzonder zware straffen oplegt aan diegenen, die voortgaan met perverse liefhebberijen. Om een voorbeeld te noemen: op het verkoopen van de bekende vieze photo's staat drie en een half jaar gevangenisstraf!

De natives maken geen gunstigen indruk op den „baar" en reeds direct na het verblijf aldaar begonnen zich bij sommige reizigers de eerste symptomen van Tropenkoller te vertoonen. Onder meer zich openbarende in de gesprekken over de Westersche beschaving en in de houding tegenover inlandsche bedienden.

* * *

Militairen, militairen en nog eens militairen! In Port-Said, langs het Kanaal en in Suez. Langs de wegen, in de treinen, in de lucht en in kampen. Op de straten, in de hotels, in de café's en in de winkels. Het was overal één reusachtige troepenbeweging. Over het algemeen zagen de Engelsche militairen er opgewekt en vroolijk uit en ook de in talrijke vreemde rassen vertegenwoordigde nativetroops maakten, een uitstekenden indruk. Wel te verstaan: van militair standpunt bekeken!

Langs het kanaal de sporen van den verbitterden strijd. Loopgraven, ruïnes, bergen zandzakken, oude verlaten kampen, onnoemelijke hoeveelheden verwaarloosd prikkeldraad en...... talrijke graven!

Eenige malen konden wij de werkelijk schitterende prestaties van hydroplanes bewonderen en verschillende langs het kanaal snellende treinen waren tot berstens toe gevuld met kakhi-uniformen.

De totaal indruk van dit vluchtige kijkje langs een afgedankt terrein van strijd was: een geweldige krachtsprestatie!

* * *

Een opmerking, de praktijk van het leven rakende! Ik heb in Nederland door Palthe een paar oude witte jassen en broeken (met roestvlekken) laten verven: parelgrijs en bruin. De broeken had ik in den afgeloopen zomer reeds op Scheveningen gedragen onder ongeveer gelijkkleurige colberts, zonder dat iemand het opmerkte. En hier aan boord vindt iedereen ze even praktisch en netjes. Ze kunnen gewoon gewasschen en gestreken worden, doch duren uiteraard veel langer dan de witte. En waar de waschprijs voor een stel negentig cent bedraagt, is ook uit dien hoofde het gebruik van dergelijke jasjes aan te bevelen.

Wellicht kunnen aanstaande reizigers met deze opmerkingen hun voordeel doen; ook dames...... want hetzelfde zal vermoedelijk wel gelden voor dameskleeding.

Simon Artz te Port-Said verheugt zich nog steeds in de wereldclandisie. De bekende sigaretten in verschillende grootten, kwaliteiten en prijzen zijn gemiddeld slechts dertig centen per honderd duurder geworden.

De heele boot rookt dan ook Egyptische sigaretten!

Nabij Perim, 31 Maart 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De H. B. S.

Eenigen tijd geleden heeft de hr. W. Bartels, leeraar aan de K. W. III school, in een ingezonden stuk in de *Java-Bode* eenige opmerkingen gemaakt over de H. B. S.-en in Indië.

De nieuwste vinding van het Dep. v. O. en E., de oprichting van filialen van H. B. S.-en noemt hij geen gelukkige, daar ze geen oplossing brengt van het moeilijke probleem: voorziening in den meest gewenschten vorm van M. O. in Ned.-Indië. Hij teekent protest aan tegen de cacophonie: „Filiaal H. B. S.", en vermoedt, dat de leider den weidschen titel zal dragen van „Filiaalhouder H. B. S." of in beter Hollandsch „Zetbaas". Waar de heele kwestie neerkomt op één inrichting onder één of onder *twee* daken, geeft hij de voorkeur aan *twee* inrichtingen onder *twee* daken.

Daar „de Regeering niet verder bereid (is) om H. B. S.-en 5 j. of 3 j. in het leven te roepen", meent hij, dat ze door oprichting der filialen door een achterdeurtje toch binnengesmokkeld worden.

De uitlating, dat, wat het algemeene peil betreft, de middelbare scholen geenszins onderdoen voor de zusterinstellingen in Nederland, schijnt in strijd met de erkenning van den Directeur van O. en E., dat de H. B. S. ernstige gebreken aankleven, o.a. dat ze bezocht wordt door een zeer groot aantal leerlingen, die geen aanleg hebben voor het onderwijs.

De hr. B. voegt er nog eenige aan toe:

1e. De scholen, met name die te Soerabaja en de K. W. III school zijn veel te groot.

2e. Door de vele inrichtingen van onderwijs in Holland nemen daar niet zooveel leerlingen noodgedwongen op de banken der H. B. S. plaats.

3e. De klassen zijn te groot.

4e. De leeraren hebben te veel lesuren.

5e. Het klimaat, vooral in de kustplaatsen, werkt nadeelig.

6e. De dagverdeeling is ongunstiger dan in Holland, de gelegenheid tot ontwikkeling buiten de school minder gunstig.

7e. De mutatie onder leerlingen en leeraren is groot, evenals het aantal onbevoegde leerkrachten.

8e. De samenwerking der leeraren laat te wenschen over, terwijl de verhouding tusschen autoriteiten en personeel slecht is.

Het gevolg van deze gebreken is, dat de leerlingen in Indië ouder zijn, wanneer ze hun einddiploma halen en dat het percentage der geslaagden aanmerkelijk kleiner is in Indië dan in Holland.

Een groot gebrek is het *tekort aan bevoegd personeel.* Alleen aan de H. B. S.-en met 5 j. c. werken 58 tijdelijke leeraren, zoodat aan één school het aantal tijdelijken dat der vaste leeraren overtreft, terwijl het aan een andere gelijk is.

In aanmerking nemende, dat het aantal leerlingen te Batavia met bijna 100 is toegenomen sinds verleden jaar en dat de aanwas te Soerabaja nog grooter is, zullen de 54 ,,werkkrachten", waarvan de uitzending gevraagd is, niet voldoende zijn om het tekort aan te vullen, dat het volgend jaar een eind over de 100 zal bedragen.

Men mag zich afvragen, of het met den oproep van deze 54 wel ernstig gemeend is. Is dit werkelijk het geval, dan zou men daardoor blijk geven, niet op de hoogte te zijn van de toestanden: de salarissen der Leeraren aan de Rijks H. B. S.-en — de Gemeentelijken betalen altijd veel beter — zijn met bijna 50 pCt., met bijna de helft verhoogd."

Zou men nu denken, dat de leeraren spoedig naar Indië zullen vertrekken, om daar bij den minsten tegenslag hun spaarduitjes, die ze uit Holland meebrachten, aan te spreken of schulden te maken?

De salarisregeling van de volledig bevoegde leeraren werd tijdens het 50-jarig bestaan van de H.B.S. in Indië één keer herzien, en wel in 1913, toen de bezoldiging *verminderd* werd, doordat het aanvangssalaris van *f* 550 tot *f* 450 werd teruggebracht.

Een onderwijzer met akte schoonschrijven, werkzaam gesteld aan een H. B. S. krijgt een salaris tot eén maximum van *f* 800.—. Een doctor — bijv. in Wis- en Natuurkunde — brengt het op zijn hoogst tot *f* 850.—.

Leeraren gelijk stellende met ingenieurs en rechterlijke amtbenaren, klemt de vraag, waarom deze kunnen klimmen tot *f* 1000 en *f* 1200 of hooger en de leeraren slechts tot *f* 850.

Indië geeft schatten uit voor de opleiding van zijn ambtenaren; voor de leeraren tot nu toe nog geen cent.

De leeraar op gemiddeld 30-jarigen leeftijd uitkomende, mag als jong broekje beginnen op een salaris volkomen gelijk aan dat van een onderwijzer van denzelfden leeftijd.

,,Reeds jaren heben de opeenvolgende Directeuren van O. E. het onbevredigende van dezen toestand ingezien. Reeds jaren geleden werden verbeteringen toegezegd. Maar het schijnt, dat nergens zoo weinig haast bij is, als bij de positie-verbetering van de ambtenaren, wanneer het onderwijs betreft. Men stelt zoo lang mogelijk uit, oogenschijnlijk marcheert de zaak immers toch. Inderdaad gaat echter het heele Europeesch onderwijs — Lager zoowel als Middelbaar — met reuzenschreden achteruit — ondanks de meest optimistische verklaringen van de betrokken autoriteiten. Laten we hopen, dat men nog zal inzien, dat men op den verkeerden weg is, eer het reddeloos verloren is."

De nieuwe ,,Arbeidsregeling voor Banjoewangi".

Dit Reglement wordt door O. in *De Taak* besproken, en hij breekt den staf ,,over het overdadig misbruik van juridische abstracties en ficties. Begrippen als daar zijn: ,,dwang, dwaling en bedrog" en ,,schuld" — begrippen waardoor reeds menig jong en talentvol intellect verworden is tot imbeciliteit en menig ,,gezond verstand" tot verweekelijkte grijze stof — zijn roekeloos door het gansche ontwerp gezaaid."

Daar het in hoogste instantie de B. B. ambtenaar, de ontwikkelde leek, is, die recht spreekt, en niet de beroepsrechter, zal het een soort Salomonische jurisdictie worden.

Men heeft naar een populaire snelle procedure gezocht, omdat de gewone gang van zaken bij de berechting der arbeidsgeschillen niet zou voldoen.

Immers, al zit er een tikje overdrijving in het antwoord, dat Rabelais den ,bon juge" Bidroye in den mond legt, wanneer Pantagruel dezen juridisch advies vraagt en tevens hoe hij ten slotte tot zijn vonnis komt, toch schuilt er bitter veel waarheid in. De procedure voor kleine zaakjes is langdradig en zeurig en het is bijna niet te doen een vonnis van den Landraad uitgevoerd te krijgen.

Indien de Banjoewangische landbouwers op de gewone manier van het Inl. Regl. hun rechten tegen contract-breukige koeliës geldig moeten maken, staan ze feitelijk rechteloos. Ook voor de Banjoewangische Arbeidsregeling is een vereenvoudigde rechtspraak beslist noodig, maar het valt te betwijfelen, of het goed gezien is deze op te dragen aan den resident of diens assistent.

De Nederlandsche Wetgever heeft de berechting van alle conflicten, welke uit de Arbeids-overeenkomst voortvloeien, opgedragen aan den Kantonrechter. Bureaux van consultatie staan den rechtzoekenden werkman bij en treden voor hem op. Appel is natuurlijk toegelaten en cassatie staat daarna nog open. De voornaamste vonnissen worden in een afzonderlijk tijdschrift vastgelegd, zoodat er in Holland al een aardige konstante jurisprudentie ontstaan is.

Die stabiliteit zal men hier nimmer verwerven.

,,De Oekasen van den Resident, de gevleugelde woorden der Assitenten, zij zullen ons nooit bereiken, omdat het B. B., zoo tusschen allerlei ander werk heen, de arbeidsgeschillen afdoet en contracten ontbindt en schadevergoedingen fixeert en uitmaakt wat dwang-dwaling-en-bedrog en wat schuld is en staangelden verbeurd verklaart en dus genoeglijk, met allerlei andere besognes op tafel, het voornaamste, meestal het eenigste contract van eenig beduiden voor den koelie, uitlegt, harceleert, verminkt."

De bepalingen, welke rechtsmacht geven aan B. B. ambtenaren, moeten uit het Concept verdwijnen en daarvoor moeten in de plaats treden een stel eenvoudige, heldere voorschriften, aan de hand waarvan de beroeps-jurist recht kan doen. ,,Want het arbeidscontract grijpt diep in in het leven van den arbeider en is dikwijls zijn eenigste stut en steun op zijn toch al niet zoo heel effen weg, die zich slingert tusschen patroons en hoofden en B. B. en politie."

Iets over klappercultuur en copra-bereiding aan de Taloetih-baai.

Hierover schreef de hr. Tichelman in de *Ind. Merc.*

Een groot verschil bestaat er tusschen de kuststreek van Zuid-Ceram, Taloetih genoemd en bewoond door een meest Mohammedaansche bevolking, en de streek langs de Elpapoetihbaai, waar de bevolking behoort tot de Christenen of nog tot de heidensche Alfoeren.

Levert de eerstgenoemde kuststrook den aanblik van een schier onafgebroken aanplant van cocospalmen, de andere streek schijnt zich zeer slecht voor dit bedrijf te eigenen. Alle pogingen, ook die van Europeesche zijde, om een klapperaanplant te stichten, mislukten.

Vooral de 5 tot 6 c.M. lange en 3 c.M. breede klappertor richt daar groote verwoestingen aan; des te heviger naarmate er meer sagobosschen in de nabijheid zijn. De weeke bodem dier wouden, vooral in de onmiddellijke omgeving der sagoboomen, de afval der sago bij het kloppen, de z.g. ela-sago vormen uitgezochte schuilplaatsen voor klapperlarven en torren. Daar de sago een gewas is, dat zich zelf voortplant en dat in zulke groote hoeveelheden op Ceram voorkomt, dat jaarlijks honderden, ja duizenden boomen, waarvoor geen kloppers, koopers gevonden worden, verrotten en te loor gaan, doet zich het verschijnsel voor, dàt het belangrijkste volksvoedsel dier streken een belemmering vormt voor een ongestoorde ontwikkeling van de klappercultuur.

In de Mohammedaansche negorijen ondervindt de bevolking veel last van de wilde varkens. Daar de Islam het eten van varkensvleesch verbiedt én de Mohammedaan het zwijn als een onrein dier beschouwt, doet de bevolking niets om dit schadelijk gedierte uit te roeien.

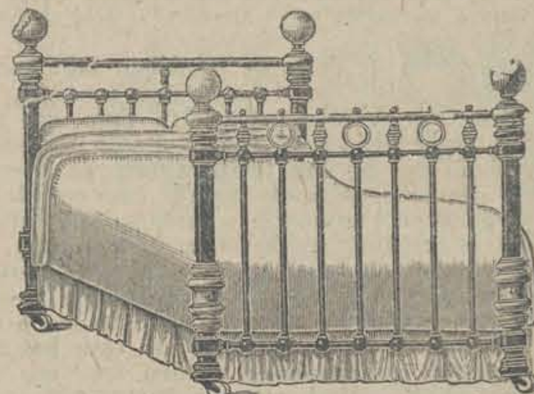
Een andere vijand van den klapper is de witte kakatoea, die met zijn snavel gaten in de cocosnoten hakt en aldus veel vruchten vernielt.

Tegen den avond verjaagt echter de kalong de kakatoea om het vernielingswerk voort te zetten, doch daardoor zoekt de kakatoea weer nieuwe vruchten uit.

Daarenboven werken de groote hoeveelheden voedsel, die aanwezig zijn en het milde klimaat de ingeschapen luiheid van den Alfoer in de hand.

De Mohammedaansche Cerammer bezit meer werklust, ondernemings- en handelsgeest dan de Christen- en heiden-Alfoer. Al zal de klappercultuur langs Taloetih nooit een overweldigende vlucht kunnen nemen door de geringe breedte van de kuststrook, zoo bedroeg de uitvoer aan copra over 1917 toch

555.148 K.G. en bezitten veel negorijbewoners een eigen aanplant van 300 à 400 boomen.

Jammer, dat de Inlander niet af te brengen is van de gedachte, dat het grootst mogelijk aantal boomen op een bepaald oppervlak de meest mogelijke productie belooft.

De droge tijd valt voor Ceram van October tot April. Dan wordt de klapper in de zon gedroogd. Bezigde men voor de coprahbereiding oude, rijpe klappers zoo zou men een zeer goede soort „sundried copra" kunnen verkrijgen. Om verschillende redenen plukt of laat de bevolking te jonge klappers plukken, waardoor er voor 1 picol copra 100 stuks klappers meer noodig zijn. Dat geeft jaarlijks een verlies van duizenden guldens.

Bovendien is de bevolking moeilijk af te brengen van de oude wijze van drogen in den regentijd. Dan droogt men de copra op zeer eenvoudige roosters van hout of bamboe, waardoor de copra zwart en rookerig wordt en in kwaliteit zeer achteruitgaat.

Het bestuur heeft getracht eenvoudige van kraalsteen opgetrokken ovens, door gegalvaniseerd ijzer gedekt, ingang te doen vinden, maar het gebruik er van stuitte meestal af op de luiheid der Cerammers, die opzagen tegen de moeite van het bouwen en vergaten de ijzeren platen voor het drogen te bestellen. Liever keerde men terug tot de voorvaderlijke gewoonte en stelde zich met een minderwaardig product tevreden.

Eveneens valt het te betreuren, dat de inboorling vaak niet zelf zijn doessoen (tuin) exploiteert en de copra bereidt, doch dit overlaat aan de handelaren, Chineezen, Arabieren en Timoreezen. Deze laatste, die de bewerking der doessoens overlaten aan lieden van het eiland Boeton, z.g.n. Binongko's, pogen in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijke aantal klappers van de boomen te halen.

Het is te begrijpen, dat door bovenvermelde omstandigheden de van Taloetih afkomstige copra een slechten naam heeft gekregen.

Het ware te wenschen, dat men evenals in oude tijden streng de hand hield aan de „Sassi", d.i. den verboden pluktijd, zooals dat op de eilanden Haroekoe, Saparoea en Noesalaut nog het geval is. Deze oude en goede gewoonte is op Ceram geheel in onbruik geraakt.

„Een beroep op de regenten, om het oude gebruik van Sassi weer in eere te herstellen, doch bovenal een scherp toezicht van het bestuur en een krachtdadig ingrijpen, waar zulks noodig zou blijken, zou er zeer belangrijk toe bijdragen om klappercultuur en coprabereiding in de Taloetih-streek tot de gewenschte hoogte op te voeren."

Suriname.

Het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1919 brengt weinig nieuws. Men wees er op dat de toestand in de kolonie nog steeds weinig bemoedigend blijft. De rijksbijdrage is weinig minder dan in 1918. In het vertrouwen, dat de huidige minister een einde zal maken aan de gespannen verhouding, die reeds te lang heeft bestaan tusschen de regeering van het moederland en de Koloniale Staten, zou men gaarne vernemen, of de Minister, gedurende zijn bestuur der kolonie als gouverneur, dan wel als Minister, reden tot klagen heeft gehad ten opzichte van de medewerking der Staten. Men vroeg, of er achterstand in hun werk valt te constateeren, als gevolg van eigen schuld. Acht de Minister handhaving en bevordering van hun autonomie niet raadzaam en gewenscht? De leden, die deze aangelegenheid ter sprake brachten, meenden in overweging te moeten geven: uitbreiding van het kiesrecht o.a. door het in het leven roepen van een categorie van capaciteitskiezers; vermeerdering van het aantal leden der Koloniale Staten; uitbreiding van art. 105 van het R. R. door het verleenen aan de Staten van het vragenrecht; regeling van de verantwoordelijkheid van de hoofden der departementen. Andere leden verwachten van deze maatregelen geen verbetering, veeleer verergering. Zij waren van oordeel, dat er nooit betere toestanden zouden ontstaan, indien geen gevolg gegeven werd aan den raad der Suriname-commissie, n.l. om dat gedeelte van het bestuur, dat daarvoor geschikt is, geheel aan de Staten over te laten, zonder dat wettelijke goedkeuring van de op dat deel betrekking hebbende begrooting wordt vereischt, terwijl de andere uitgaven door het rijk zouden worden gedragen.

Vele leden betreurden den geringen bloei van de kolonie en vroegen, of de Minister den plicht van Nederland erkent, om, indien noodig en nuttig, offers te brengen voor hare economische ontwikkeling. Valt uit de in het aangrenzende Britsch-Guyana opgedane ervaring voor onze kolonie niet te leeren? Maatregelen ter bevordering van de welvaart dienen volgens een vast plan te worden genomen. Men vroeg inlichtingen van de Regeering omtrent de gerezen moeilijkheden bij den koffieuitvoer en de zeer verhoogde vrachtprijzen van den Kon. W.-I. Maildienst.

Wat de vraag omtrent den koffieuitvoer betreft, hopen wij dat de Eerste Kamer er met kracht op zal aandringen het naadje van de kous te weten. Er moet geen enkel duister punt overblijven.

De heeren koffiedeskundigen beweren dat het publiek niet gesteld is op de Surinaamsche Liberia-koffie. Is dat wel zoo? Hier mag onderzocht worden of het juist de *Surinaamsche* Liberia is die men niet wenscht, of dat de tegenzin ook bestaat voor Liberia-koffie van *andere* herkomst. In de koloniën zet men de koffie beter dan hier en de Surinaamsche dames weten uit de Liberia-koffie een smakelijken drank te verkrijgen, oneindig beter dan wat men hier b.v. in koffiehuizen en hotels te drinken krijgt.

Nu de koffiecultuur in Suriname zich uitbreidt, is het zaak te voorkomen dat koffie-experts, wier deskundigheid niet zoo vaststaat, den stempel van minderwaardigheid op de Surinaamsche Liberia drukken. De Surinaamsche koffieplanters behooren hier krachtig voor hun belangen op te komen.

Om op het Voorloopig Verslag terug te komen: Verscheidene leden spraken hun verwondering er over uit, dat altijd op onderwijsgebied misstanden bleven bestendigd, die zeer nadeelig werken op het bijzonder onderwijs: 1e. de bepaling van de onderwijsregeling, die tengevolge heeft, dat bijzondere scholen, welke subsidie genieten, geen schoolgeld kunnen heffen; 2e. het ontbreken eener pensioenregeling voor bijzondere onderwijzers. Zeer hoopte men op de hoog noodige herziening van het onderwijs-reglement, waarbij ook op deze misstanden zou kunnen worden gelet. Men stelde voorts de volgende vragen: Is een juiste statistiek der bevolking niet dringend noodzakelijk en getuigt het niet van overdreven zuinigheid, het aanleggen van een bevolkingsregister uit te stellen wegens de duurte van het papier? Welke geldelijke verliezen zijn door de schatkist geleden door de mislukking van de Slootwijk-Gouvernementsrubberonderneming, van den bouw van den Lawaspoorweg en van de bacovencultuur? Welke uitgaven der schatkist zijn gedaan in het belang van den grooten landbouw, en welke directe en indirecte baten zijn voor den fiscus daaruit verkregen? Zijn de klachten over het onvoldoende gehalte der rechters, vooral bij het Hof van Justitie, gegrond? Is de West-Indische Cultuurbank al werkzaam voor het verstrekken van landbouwcrediet? Is het juist, dat de godsdienst van de Hindostani niet wordt beschouwd als „een wettelijk erkende godsdienst?" Men vroeg voorts nadere inlichtingen omtrent den dienst op den Lawaspoorweg.

Naar onze meening staat het nog te bezien of het een misstand is dat er op de gesubsidieerde scholen voor gewoon lager onderwijs geen schoolgeld wordt geheven. Veel zou dat schoolgeld niet opbrengen en het eerste gevolg zou zijn toeneming van het schoolverzuim. Aan de z.g. opvoedende kracht van het betalen van schoolgeld hechten wij weinig.

* * *

In de zitting van de Koloniale Staten van 5 Maart werd de volgende door den heer *Van Ommeren* ingediende motie aangenomen:

De Koloniale Staten,

vernomen hebbende:

1o. dat door den chef van het Militair Hospitaal aan patiënten zou zijn verschaft melk, die tevoren door den gouvernements-scheikundige voor het gebruik was afgekeurd, nadat door of vanwege dien chef aan die melk kalkwater was toegevoegd:

2o. dat in de militaire apotheek werkzaam was en gebleven zou zijn een bediende, ook nadat aan dien chef van die inrichting bekend zou zijn, dat die bediende lepreus was, althans suspect van aan deze ziekte te lijden;

3o. dat de chef van meergenoemde inrichting, nadat als vaststaande kon worden aangenomen, dat bedoelde bediende lepreus was, geweigerd zou hebben de apotheek te doen ontsmetten;

Gelet op art. 105 v. h. R. R.,

noodigen den gouverneur uit over genoemde mededeelingen inlichtingen te verschaffen,

en gaan over tot de orde van den dag.

In dezelfde zitting werden nog moties aangenomen, betreffende wettelijke regeling van de winkelsluiting en de wenschelijkheid van een arbeidsraad voor de beslechting van geschillen.

* * *

In Suriname is de distributie van levensmiddelen in de maand Mei geëindigd.

* * *

Te Paramaribo is opgericht *De Algemeene Plantersbond*. De volgende verlangens staan op de lijst:

1o. Betere salarisregeling met periodieke verhooging. 2o. Betere woningen. 3o. Vrije geneeskundige verpleging. 4o. Vrij licht en 5o. Last but not least aandeel in de winsten, zooals dat op de suikerplantages en groote koffieondernemingen hier geschiedt.

* * *

Ook het personeel van het Militair Hospitaal heeft een bond gevormd, om op te komen voor zijn belangen.

* * *

„*De West*" van 28 Februari schrijft over de Surinaamsche Bauxiet-Maatschappij:

„Deze zeer kapitaalkrachtige Amerikaansche onderneming heeft de laatste jaren schatten besteed voor de exploratie naar bauxiet en op grootsche

schaal toebereidselen gemaakt voor de ontginning daarvan.

Het is nu echter al langer dan een jaar, dat zij geen begin kan maken met de eigenlijke exploitatie omdat haar positie nog steeds niet wettelijk geregeld is. Een verordening ter zake door de Koloniale Staten aangenomen, wacht nu al bijna een jaar op de sanctie van het opperbestuur.

Voor de maatschappij moet dit buitengewoon onaangenaam zijn. En deze handelwijze strekt ten nadeele van de kolonie. Want de energie die ons ten goede zou komen, wordt nu vrijwel uitsluitend samengetrokken op het naburig Demerara. Alleen aan arbeidsloon beteekent dit een maandelijksch verlies van ongeveer *f* 60.000 voor de kolonie, gezwegen nog van de winstderving voor den handel en van de retributie op het gewonnen product, die rechtstreeks de koloniale kas ten goede zou komen.

De handelwijze van het opperbestuur is ons onverklaarbaar. In ieder geval heeft een maatschappij, die afdoende bewijzen van ernst heeft gegeven, aanspraak op een andere behandeling.

In het belang der kolonie — maar ook uit een oogpunt van recht en billijkheid tegenover de maatschappij zelf — doen wij een beroep op de gestelde machten om nu toch eindelijk een beslissing ter zake te nemen."

* * *

Over het zelfde onderwerp schrijft „*Periscopist*" in „*Suriname*" van 18 Maart:

„Twee ferme maatschappijen stonden gereed hier hun exploitatie te beginnen; de Sur. Bauxiet Cie., had al op hier nog niet vertoonde wijze de zaken aangepakt; Moengo zou een centrum worden van, ja van kennis, energie en kapitaal. We konden kapitaal hier aan 't werk zien — het kapitaal, dat wij behoeven, maar dat ons niet noodig heeft, omdat men met dit begeerenswaardige artikel over de heele wereld terecht kan. — Doch men heeft genoeg gekregen van onze koulante! wijze van zaken doen.

De bauxiet-ondernemingen zijn het land uitgetreuzeld en elders zal men wel de voordeelen binnen halen, die wij konden hebben gehad.

Overal stoomt men krachtig op, wij parelen er rustigjes achteraan."

* * *

Uit „*De West*" van 11 Maart:

„*Koffie naar Engeland.* De Surinam Trading Co. heeft het voorrecht om vergunning te hebben, rechtstreeks koffie te verschepen naar Engeland. Daarvan is de laatste weken gebruik gemaakt om 1349 balen via Demerara te verschepen. De vracht bedroeg naar Demerara *f* 8.— en van Demerara naar Engeland *f* 72.— per ton, in totaal dus *f* 80.—, waar de K. W. I. M. naar Nederland berekent *f* 135.— per ton.

De marktprijs in Londen moet bevredigend zijn."

* * *

In hetzelfde nummer lezen wij:

„*Immigratie gestopt.* In antwoord op de vertoogen uit Demerara over den heerschenden arbeidsnood, heeft de Engelsche regeering geseind, dat er voorloopig geen uitzicht is op een hervatting der immigratie uit Britsch Indië, zoodat Demerara maar moet zien om van elders werkkrachten te bekomen. Vooral vestigt zij de aandacht op West-Indië zelf.

In Mei zal een deputatie uit alle rangen en standen in Demerara zich naar Engeland begeven, om de medewerking van de hooge regeering te vragen voor de oplossing van het nijpende vraagstuk."

* * *

Naar het schijnt denken de Compagnie des Mines d'or en de Balata Compagnie Suriname er over om door een of meer vliegmachines den dienst met Paramaribo te doen onderhouden.

* * *

West-Indische Kamer te Amsterdam.

In de bestuursvergadering van 15 Mei heeft de voorzitter — Baron *Van Asbeck* — den heer professor *J. A. Grutterink*, die de vereeniging „Oost en West" in de Kamer zal vertegenwoordigen, welkom geheeten. De medewerking van prof. Grutterink is van bijzondere waarde met het oog op de groote belangstelling die de Nederlandsche koloniën in West-Indië op het gebied van delfstof-exploitatie verdienen en, dit te meer sedert van buitenlandsche zijde verschillende belanghebbenden aan de ontginningen hunne aandacht wijden.

Behalve de brochure van den heer Menkman, door de Kamer dezer dagen in het licht gegeven, kunnen belangstellenden kosteloos een exemplaar der statuten ontvangen op aanvraag bij het secretariaat, Oudebrugsteeg 16, Amsterdam.

* * *

Door het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist is uitgegeven:

De eerste pogingen tot zendingsarbeid en kolonisatie der Herrnhutters in Nederlandsch Guyana van 1735—1745". Door H. W e i s s. Uit het Hoogduitsch vertaald door Mej. W. M. J. B a r t e l d s.

Ingezonden.

Het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist, (Secretariaat Zusterplein 18), verzoekt ons opname van het volgende, waaraan wij gaarne gevolg geven. Red.-Comm.

Oproep aan de vrienden van de Zending der Broedergemeente in Suriname.

Het wijdvertakte zendingswerk der Broedergemeente heeft door de wereldcrisis groote schade geleden. De laatste jaarrekening wijst een meerdere uitgave aan van ruim *f* 150000.—.

De voor Duitschland noodlottige uitslag van den oorlog doet met zekerheid verwachten, dat Duitschland in de eerstvolgende jaren geen belangrijke sommen zal bijdragen. Nu zullen de zendingsvelden van de Broedergemeente, die in het Engelsche en Amerikaansche koloniale gebied liggen, wel verder gesteund en onderhouden worden door Engeland en Amerika, maar

Wie zorgt voor Suriname?

Onze zending in Suriname verkeert in nood, ze dreigt zelfs een gevaarlijke crisis tegemoet te gaan. Het zijn voor verreweg het grootste deel Duitsche zendelingen en zendingsvrouwen, die sedert 1735 goed en bloed geofferd hebben in dienst dezer zending. Duitsch geld maakte de instandhouding van den arbeid in de Nederlandsche kolonie mogelijk. De Christenen in Nederland hebben in de laatste 40 jaren hun geld en hun medewerking er toe verleend, maar de Duitsche Christenen hebben er toch veel meer offers voor gebracht. En thans kunnen wij niet meer rekenen op Duitsch geld en Duitsche werkkrachten.

Bovendien breidt het werk onder de Boschnegers, de Britsch-Indiërs, de Javanen en de nakomelingen der negerslaven zich gestadig uit. De zending staat telkens voor een nieuwe taak, voor een anderen noodstand. Is **het geen Christenplicht en eerezaak dit rijk gezegende, maar ook zwaar beproefde en ernstig bedreigde werk niet in den steek te laten?**

Daarom roepen wij de Christenen in Nederland toe:

„Helpt ons, geeft ons de noodige werkkrachten, verschaft ons de middelen tot voortzetting van dit werk."

Toen het Zeister Zendingsgenootschap in September 1918 haar 125-jarig bestaan vierde, hebben wij met het oog op den toestand, door den oorlog veroorzaakt, niet over onze zorgen durven spreken, maar nu dwingt ons de nood.

De komende vrede schijnt betere, lichtere tijden te beloven voor de geheele menschheid, **mag dan alleen de toekomst onzer zending donker en hopeloos blijven?** Neen, dat mag niet!

Wij richten dus vol vertrouwen tot alle Christenen in Nederland de dringende bede:

Helpt de zending der Broedergemeente in Suriname!

Namens het Bestuur van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist:
Ds. W. S. REICHEL, Voorzitter.
H. WEISS, Secretaris.
R. HASTING, Penningmeester.

Deze oproep wordt ten zeerste aanbevolen door:
F. D. H. Baron VAN ASBECK, Oud-Gouverneur van Suriname.
Dr. F. VAN GHEEL GILDEMEESTER, 's-Gravenhage.
Ds. P. VAN WIJK, Luth. Predikant te Amsterdam.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Arabische beweging. In de *Neratja* een reeks artikelen hierover, waarbij *H. A. S.*, de schrijver, het heeft o.a. over het „in mindering" systeem. Na te hebben uitgeweid over de moeilijke bestaansvoorwaarden der Inlanders, door lage loonen, hun gemis aan spaarzin en hun totale onkunde, waar het geldt de tering naar de nering te zetten, betoogt schrijver, dat alleen onderwijs hun hersens in dit opzicht scherpen kan. Maar de Sanapartij acht scholen niet noodig, als de lieden er nog geen behoefte aan gevoelen. Dus, de scholen zijn noodig om de menschen verstandiger te maken, maar in Indië wil men hen eerst verstandig laten worden en dan pas scholen geven. In Nederland daarentegen, dat zich zelf bestuurt, heeft men de leerplicht. Op ontduiking hiervan staan straffen, zelfs kan krachtens die wet aan ouders de voogdij over hunne kinderen ontnomen worden.

De Arabier, overwegende: „Ik heb er winst bij en die menschen kunnen hun lichaam bedekken", verkoopt sarongs op afbetaling. De baadjes worden dan wel door de Chineezen geleverd op precies dezelfde voorwaarden. En dank zij die wijze van verkoopen, ziet men minder kampongbewoners half naakt loopen, zooals vroeger het geval was, toen er nog geen Arabieren of Chineezen waren. Dank zij ook dat systeem, krijgen de vreemde toeristen te Batavia een goeden dunk van het Nederlandsche bestuur en hemelen zij het op.

Maar dit stelsel heeft ook zijn kwade gevolgen. Men koopt maar raak en kan ten slotte de termijnen niet betalen. De vrouwen, die minder godsdienstig zijn uitgevallen en met een slecht gevulde maag worden verzadigd, gaan het breede pad op; de mannen begaan misdaden. De vrouwen dwalen het ziekenhuis, de mannen de gevangenis in. Denken de Arabieren hier wel aan? Zij, onze broeders in den Islam? Maar — veronderstelt schrijver verder — als de Arabieren nu eens geweerd werden, zou het bedrijf dan niet voortgezet worden door Chineezen en andere rassen, ja zelfs door onze landslieden? Zeker! het euvel

wordt niet veroorzaakt door Arabieren en Chineezen door toepassing van het „in mindering" systeem, maar de wortel daarvan zit in de maatschappelijke wereldregeling van tegenwoordig, waarbij niet wordt gezorgd voor het lot der armen, omdat in het systeem van „geld boven aan" noodig is het reserveeren van een overgroote massa armen, waaruit de geldbezittende klasse hare arbeiders tegen geringe loonen zal kunnen kiezen. Hierin verandering te brengen ligt alleen in de macht der Regeering. En als zij de Arabieren uit Indië weert om bovengenoemde reden, dan is deze daad niet anders dan een zoeken naar een zondebok, terwijl de zondige de Regeering zelve is!

Het tweede feit, waarvan de Arabieren beschuldigd worden, is het leenen van geld op de manier „tien, twaalf terug". Schrijver verdedigt dit niet, maar vraagt alleen: of de veroordeelaars van dit stelsel ooit zóó door den nood zijn gedrongen geweest, dat zij wel vijftien, ja twintig terug zouden willen geven voor tien? Dan zouden zij anders spreken. Men verwijt den leeners, dat zij naar zulke „bloedzuigers" en „landbloedzuigers" gaan, de afdeelingsbanken zijn er immers! Maar men denkt er niet bij, hoe moeielijk het is geld bij die banken te krijgen, hoe lang het duurt, voordat de leeners geholpen worden, hoe het gewoonlijk slechts de bezittende klasse is, die geld in leen krijgt (dus om zijn rijkdom te vergrooten) en — hoe de achterstalligen, uit vrees voor de straffende hand van het gerecht en ter betaling van de boeten, zich ten slotte toch tot den Arabischen geldschieter moeten wenden om hulp in den nood; en zijn de Arabieren er niet meer, dan zullen anderen het doen. De bankbeambten, meent schrijver, treden met te weinig menschlievendheid op, omdat zij bang zijn voor te grooten „achterstand" en de aflossing, en de in verband daarmede tot hen gerichte verwijten der chefs, enz. De leeningsvoorwaarden moeten dus minder gemaakt worden, wil men de Inlandsche leeners niet weer in handen der Arabische of andere woekeraars laten vallen.

De derde beschuldiging betreft het voorschieten van bedrijfs-kapitaal bijv.: Een deeleman en paard ter waarde van *f* 400 wordt op crediet geleverd voor *f* 800, af te betalen in termijnen van *f* 10 's weeks. Wie wordt leener of kooper? Natuurlijk een arme kerel, die niets bezit. In schijn een uitkomst voor den leener, die nu een middel van bestaan heeft, en tevens een goede geldbelegging voor den geldschieter. Maar — voordat de „koopsom" is afbetaald, zullen er reparaties noodig zijn aan het voertuig; en zoo blijft de schuld bestaan. Met de batikkers gaat het evenzoo. Alleen worden de Arabieren hierin reeds door Chineezen, Europeanen en zelfs Inlanders beconcurreerd.

Alweer kan dus gezegd worden, dat met een uitzetting der Arabieren het kwaad niet verholpen wordt. Een goede aanwending der gelden van het volkscredietwezen, door ambtenaren, die met het volk willen en kunnen verkeeren, zou de beste oplossing zijn.

Maar ook dit zou nutteloos wezen, als het volk zich niet zelf ging ontwikkelen. De vooruitgang van het volk kan niet tot volmaaktheid worden gebracht door regeering of bestuur of wie ook. Evenwel heeft schrijver toch willen wijzen op de leemten en de pogingen der Regeering om dien vooruitgang te bevorderen, teneinde overwegingen te doen opkomen, welke zullen kunnen verhinderen, dat zij hare zonden — en die van het volk — zal laden op de schouders van vreemdelingen, in dit geval de Arabieren.

Dezen voelen zich onrechtvaardig beoordeeld. Zij beweren, met hun zwoegen en zweeten, kampongs in en uitloopen, de bevolking te helpen aan kleeding, een middel van bestaan. Dank zij hun werken, is de Javaansche batik-industrie niet totaal verloopen. Men vergeet dit alles — zoo verwijten zij — men ziet slechts de rijk geworden Arabieren. Doen zij soms slechter dan de suikerfabrikanten met hun voorschotten (van een tot twee jaar) op huur van gronden? Of slechter dan de Chineezen, het oogstrecht van nog onrijpe gewassen afkoopen?

Maar — schrijft H(adji) A. S(alam) — van uit het Islamietisch standpunt bezien, roepen wij den Arabieren toe: Wij zijn ook Islamieten! En het past hun niet, met niet Mohamedanen te vergelijken. Het geloof verplicht elken Arabier mede te werken met de Inlanders in den strijd tegen de niet Islamitische kapitalisten; het Arabische kapitaal, het geld van Islamieten, moet op de manier zooals in de godsdienstboeken voorgeschreven, besteed worden en niet slechts opgehoopt en vermenigvuldigd ten eigen bate. De Arabieren hebben geld. Dit land heeft zijn bewoners; laat de Arabieren langs cooperatieven weg de Inlanders ten nutte zijn, opdat bewaarheid worde: „Innama I minoeria ichwa" (Alle geloovigen zijn broeders).

In het nummer van 3 Februari komt voor het bericht over het geschil van Soerabajasche Arabieren, tot uiting gekomen ter oprichtingsvergadering van een Soerabajasche afdeeling van Comité Islah. De naam van den Arabier, tegen wiens zitting in het voorloopig comité de Arabieren van Soerabaja en Grisee gekant zijn, wordt daarin genoemd: Sech Achmad Soerkati Alansari. Deze was een der op den voorgrond tredende personen in den strijd tusschen Sjechs en Sajids. Aan gekondigd wordt een groote vergadering te Batavia op 9 Februari ter oprichting der „Islah" vereeniging.

Het blad van 8 Februari bevat de mededeeling, dat de conferentie zal plaats hebben ten huize van den heer Sajid Abdoellah ben Aloei Alatas.

Voedingsnood. Kèok vertelt in zijn Zaterdagsche *Iseng-Iseng* in de *Kaoem Moeda*, van de klachten over rijstschaarschte en rijstduurte en gewaagt met dank van genomen maatregelen, waaronder die om de menschen er toe te brengen de gronden te beplanten. En dan zegt hij: „Maar het verbaast mij, dat de gronden langs den spoorweg, die het eigendom zijn van de S. S., al ongeveer twee jaren niet door de huurders met padi beplant mochten worden, terwijl die gronden over heel Java meer dan 1000 bouws groot zijn. Men heeft alleen vergunning gegeven deze gronden te verhuren, om er tweede gewassen op te planten, maar zij brengen niet veel op, omdat de grond modderig is, vroeger sawahs geweest zijnde. Misschien wordt de vergunning niet gegeven, omdat door het gebruik van veel water bij het planten de spoorbaan beschadigd zou kunnen worden. Maar waarom werden de gronden vroeger dan wel verscheidene jaren met padi beplant, zonder dat er iets is gebeurd, en er zijn nu toch ook gronden langs de baan, die niet van de S.S. zijn, waar men *padi* plant. En dat geeft toch ook niets.

Kèok spreekt den wensch uit, dat deze opmerking door dengene, die het aangaat, ter harte mag worden genomen, opdat er alsnog vergunning gegeven worde die gronden te verhuren om er *padi* op te planten, opdat de gronden, welke met *padi* beplant worden, vermeerderen en meer padi opbrengen, die voor de menschen zoo dringend noodig is.

Volksonderwijs. A. W. A. schreef aan hetzelfde blad *(Kaoem Moeda)*: In Ned.-Indië zal een hoogeschool worden opgericht, wanneer dit gebeurt, zal 't zeker Indië ten goede komen. Wie zal de kosten voor die hoogeschool betalen? Indië betaalt ook de kosten. En de lezer zal zeker begrijpen, dat de vraag wie het dragen zal, een groote kwestie is voor ons Kromodesa, gewoonlijk de arme Kromo geheeten. — Maar wie zal de voordeelen, die het meest voor de hand liggen, trekken? Niet kang *Kromodesa*, wel *Kandjeng Kromoningrat* en de geldmenschen.

Wat beteekenen parlement, vrij Indië en dergelijke voor *Kang Kromo*? Al zou Indië heelemaal vrij zijn, *Kromo* zal *Kromo* blijven, d.w.z. dom, arm en onderdanig...... enz. Daarom vragen wij *Kromo's* ook met aandrang, dat de Regeering spoedig voldoende onderwijs geeft aan Kromo.

Schrijver betoogt, dat, als de Regeering niet alles tegelijk kan regelen, zij het beste doet met eerst het volksonderwijs voldoende te maken, omdat het hooger onderwijs toch Indië niet verder zal brengen, wanneer Kromo's toestand niet anders is geworden. Hij betoogt verder, dat men Rusland niet als voorbeeld moet nemen, waar de ingezetenen het bestuur in handen hebben, maar dat gezorgd moet worden, dat door volksonderwijs Kromo in de gelegenheid zal zijn, weerstand te bieden in den strijd om het bestaan aan zijn vijanden. Dat is meer noodig dan een hoogeschool.

Baars en Sneevliet. Een „Jong Javaan" geeft in de *Wederopbouw* zijne beschouwingen omtrent de actie van Baars en Sneevliet. Hoewel hij eenerzijds niet anders dan hulde kan brengen aan hun onzelfzuchtig streven om zich geheel te geven voor de zaak van het volk, moet hij anderzijds hunne werkwijze toch afkeuren, omdat zij bij hunne actie geen rekening hielden met de blinde klippen in het volksgemoed.

De afgunst, die de Inlanders reeds lang tegenover de economisch sterkere Chineezen voelden en welke deze groepen van bevolking van elkaar verwijderde, was in den laatsten tijd door het vrijpostiger optreden der Chineezen na de Chineesche revolutie, reeds versterkt en groeide tot haat aan door het socialisme dat den kapitalisten den oorlog verklaarde. Vandaar dat, zooals de relletjes te Koedoes ons leerden, de woede der Inlanders zich keerde tot de „rijke Chineezen" en niet tot de rijke Arabieren of Nederlanders. Toch is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat het socialisme tot grootere excessen leidt, als voortgegaan wordt met het verspreiden van de „*Samarata*"-beginselen en als verdere propaganda wordt gevoerd tegen den kapitalist, voor wien het volk nu een ieder houdt, die in eenigszins goeden doen is, zich bijvoorbeeld de luxe veroorlooft in een auto te rijden.

„Geeft eerst de volksontwikkeling gelegenheid op een hoogeren trap te komen en begint dan pas met de propaganda tegen het kapitaal, anders is de ellende niet te overzien!" zegt schrijver en den heeren Baars en Sneevliet vraagt hij: of het verspreiden van internationale denkbeelden onder het volk door opwekking van revolutionnaire hartstochten, die voor geen rede vatbaar zijn, de eenige wijsheid is, die zij het volk kunnen geven? Houdt die wijsheid dan voor u, zegt

schrijver, die verstoort slechts het gemoed van den Javaan en brengt hem van zijn doel af.

Voorts is schrijver tegen het klein revolutionnair gedoe, dat voortdurend oppositie voert tegen de Regeering, die daartegenover een grootsche houding aanneemt. Nog een kleine waarschuwing laat schrijver ten slotte volgen voor degenen, die tegen de ethische richting zijn. Hij kan zich best voorstellen, dat er menschen zijn, die zich ongerust maken over de slapheid der Regeering en den ouden toestand liever terug willen hebben, doch dit laatste kan natuurlijk niet. Hierdoor zou de Regeering het geheele volk tegen zich krijgen, terwijl zij door het volgen der ethische richting tenminste het denkend deel van het Javaansche volk voor zich inneemt.

„De Wet van God." In de *Sinar Hindia* een lang artikel van Br. *Tjondroprawiro*, getiteld: „Van karakter komt vertrouwen in de wet van God", waarin hij uiteenzet, dat hetgeen innerlijk de overtuiging is van kwaad en goed, het karakter, een wet is van God. Deze wet staat hooger dan de wetten van een Regeering, welke door menschen zijn gemaakt. Gebrek aan vertrouwen in de innerlijke wetten is gebrek aan vertrouwen in God en zelfs als men, uit vrees, de wetten der Regeering boven die van God stelt, is dat gebrek aan vertrouwen in de macht van God. Men moet er dan ook niet bang voor zijn de wetten te overtreden, welke door menschen zijn gemaakt, daar die veel verkeerds bevatten, dat niet in overeenstemming is met de wetten van God. God verbiedt niet aan de menschen te roepen om gelijkheid van recht of hulp tegen de verdrukking, maar de Regeering straft toch dezen, omdat zij niet de Regeering prijzen of tegen de Regeering opkomen. Daardoor komt de wet der Regeering in strijd met die van God. Men behoeft dan ook niet bang te zijn voor verbanning of gevangenisstraf, als men aldus optreedt, daar men dan doet volgens de wet van God.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Voedselnood. Van de *Sin Po* is in de *Bintang Soerabaja* overgenomen een artikel onder het hoofd: „Slapen is een krachtig wapen", waarin van S. I. wordt beweerd, dat de op Java heerschende voedselnood veroorzaakt is door de kapitalisten, die alleen aan eigen voordeel denken en zich niet om de bevolking bekommeren. Bewijs: het niet willen afstaan van hun gronden ter beplanting met *polowidjo* (tweede gewassen). Schrijver raadt de bevolking aan, om geen gronden meer aan suikerfabrieken te verhuren, tenzij tegen zeer hoogen prijs. Wanneer de Regeering voor de kapitalisten het hoofd mocht buigen en het plantareaal niet wordt ingekrompen, dan zal de tijd gekomen zijn, dat de S. I. ageeren moet.

Verder verklaart hij, dat men op het juiste tijdstip, d.i. de tijd, dat de suikerfabrieken moeten malen, slapen (staken) moet, opdat de fabrieken niet kunnen werken. In Februari en Maart zouden leiders van de C. S. I. en anderen over geheel Java propaganda hiervoor maken.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Oorlogsklanken door de Vredesboodschap.

Ik ben hierheen gekomen om U te overtuigen, maar 't is mogelijk dat gij 't zijt, die mij zult overtuigen. Zoo heeft Wilson zich bij 't eerste onderhoud, dat hij bij de kennismaking met Clémenceau had, uitgedrukt. Heeft hij toen reeds gevoeld hoe hier een ander man tegenover hem stond dan de Amerikaansche politici? Van de grootheid der Presidentsfiguur is niet veel overgebleven. De wereld verwachtte van hem een de algemeene opinie bevredigende oplossing, de wereld dacht hem de groote leidende rol toe. Maar zooals Clémenceau den president der Fransche republiek Poincaré tot een meelooper gemaakt heeft, wist hij ook Wilson en Lloyd George tot 'nevenfiguren, tot bijfiguren te maken. Zij zullen, na de ontnuchtering der bewierooking, die hun van hier en daar wordt toegevoerd, met hun aandeel evenmin tevreden zijn, als de door hen bedeelde partijen, welke in allerlei vorm protesteeren tegen de opgemaakte vereffening. Niet alleen Duitschland is verontwaardigd. Wij doen grepen uit overvloed van stof.

Luxemburg moppert omdat 't genegeerd is; wellicht is dit 't beste lot, dat 't zich kon toedenken. 't Internationaal vrouwencongres in Zwitserland neemt, onder toejuiching ook van de Engelsche en Amerikaansche afgevaardigden met algemeene stemmen een motie aan, waarin op scherpe wijze wordt afgekeurd, dat de beginselen van Wilson met voeten getreden zijn, en een andere motie, die de opheffing eischt van de hongerblokkade. Volgens een bericht, dat den omweg over Japan gemaakt heeft, heerscht in Frankrijk een industrieele chaos. Door 't dure leven zijn een dozijn stakingen uitgebroken, waarvan vooral die, welke 't personeel der levensmiddelenvoorziening betreffen, diep in 't maatschappelijk leven ingrijpen. Ook de employées der banken staken, waardoor de fondsenhouders verliezen van millioenen lijden.

De Fransche handel met 't buitenland heeft veel geleden, volgens een Fr. blad neemt de regeering krachtige maatregelen voor herstel. De lijst der verboden artikelen is van 140 op 19 teruggebracht. De regeering onderhandelt met die van andere rijken om de invoerbeperking opgeheven te krijgen.

Page, de Amer. gezant te Rome gaat heen, nadat hij bij een conferentie met Wilson te Parijs, geen bevredigende toezegging voor Italië heeft verkregen ten opzichte van de Fiume-kwestie. Ook Italië is hierdoor weer ontstemd. Dit neemt nog toe omdat het verwacht had ruimer bedacht te worden in Noord-Afrika, dan gebleken is in de bedoeling te liggen. Portugal heeft een zelfde klacht. Het had verwacht voor zijn aandeel in den oorlog een flinke uitbreiding van gebied in Afrika te krijgen. De uitdeelende raad schijnt — o.i. niet ten onrechte — te oordeelen, dat Portugal al genoeg (of te veel) koloniaal terrein heeft voor zijn organisatietalent en financieel kunnen. 't Zal 't best geholpen zijn met geld en goeden raad.

De bevolking van Oost-Pruisen voelt evenmin voor een overgang bij Polen, als die van 't Saargebied voor verfransching. — De aanbieding der Entente om voedsel aan de Russische bevolking te doen toekomen, volgens 't plan van Nansen, dreigt weer niet tot haar recht te komen, omdat de Soviet den strijd tegen admiraal Koltsjak niet kan opgeven, hetgeen tot voorwaarde voor de voedselvoorziening is gesteld.

De Tirolsche regeering heeft een oproep tot Wilson gericht, om in verzet te komen tegen de inlijving van Duitsch Z. Tirol bij Italië. — De nieuwe emir van Afghanistan wil van de vroegere suzereiniteitsrechten van Groot-Brittanië niets meer weten. In hoever de woelingen bij de Afghaansch-Britsch-Indische grenzen hiermede in verband staan is niet zeker, maar ieder is vrij hierover het zijne te denken. De vrijmoedigheid van Emir Amanoella Khan om 't desbetreffende verdrag van 1893 ter zijde te zetten, wordt wel in verband gebracht met de gebeurtenissen in Egypte, waar de onlusten nog altijd niet ten volle zijn onderdrukt. — 't Suez-kanaal is door een staking versperd.

Volgens den „Times" wordt Australië bedreigd door een stroom van industrieele woelingen. Na de mijnwerkers in Nieuw Wales, die bevredigd zijn, hebben die in Queensland den arbeid gestaakt, na twee reeds toegekende loonsverhoogingen vragen zij een derde. De zeelieden stellen ook nieuwe eischen. Vele fabrieken te Melbourne staan stil. De Japanners zijn er dadelijk bij om goedkoope artikelen in te voeren, hetgeen echter ook weer ontstemming wekt.

De Chineesche delegatie ter vredesconferentie heeft niet verzuimd mededeeling te doen van een betooging van 5000 studenten te Peking als protest tegen den afstand van Sjantoeng aan Japan. Met moeite is daarbij een molest van de Engelsche en Amerik. gezantschappen voorkomen. De Chin. gezant te Tokio, die tijdelijk te Peking was, liep intusschen een ernstige wond aan 't hoofd op. Amerika heeft dit niet zonder eenige vrees vernomen. Als Japan in dergelijke uitingen aanleiding mocht vinden tot een gewapend optreden in China zou dit thans zeer onwelkom komen. Ook overigens is 't in Peking geenszins rustig.

België blijft onvoldaan, en in 't land zelf staan de Vlamen zoo verwoed tegenover de Fransch gezinden, dat er reeds stemmen zijn opgegaan voor een echtscheiding. Toen van Cauwelaert bij de Kamerzitting het woord nam in het Vlaamsch, was er groot rumoer en verlieten tal van afgevaardigden hun plaatsen.

Het bureau van de internationale arbeidersconferentie te Parijs is ook volstrekt niet tevreden over het vredesverdrag en heeft zich daarover geuit in een adres aan den Raad van vier. Het stelt de volgende eischen (kort weergegeven): 1. Duitschland en Rusland moeten dadelijk in den volkerenbond worden opgenomen. 2. De geallieerden moeten verklaren wanneer zij zullen ontwapenen. 3. Polen vrij, doch zonder stuk van 't Duitsch volk. 4. Frankrijk en Polen mogen kolenaanvulling krijgen, maar 't Saargebied met D. blijven. 5. 't Inpalmen van de D. koloniën is imperialistische hebzucht.

En dan zeggen wij op een mooien Mei-avond: Wat is het heerlijk rustig in de natuur!

Mededeeling van de vredesvoorwaarden aan de Fransche koloniën.

De Fr. minister van Koloniën had er prijs op gesteld de koloniën zoo mogelijk zonder achterstand te doen deelen in de emotie, die de vredesvoorwaarden moesten brengen. Hiertoe kon aan den gewonen telegraafdienst niet worden gedacht, de beschikbare kabels waren volslagen onvoldoende om het lange telegram spoedig over te seinen. De draadlooze zou de taak overnemen. De ontvangstations in de koloniën zijn er echter ook niet op ingericht om 't aan de pers verstrekte uittreksel van 12.000 woorden naar den eisch over te nemen. Daarom was dit tot op ongeveer 6000 woorden teruggebracht.

De stations Lyon en Nantes, die tijdens den oorlog de gemeenschap met de koloniën hebben onderhouden, werden nu ook benut, dezelfde golflengte, die reeds gebruikt was, werd ook nu behouden. Lyon bediende Indochina, Tchad en Madagascar. De tekst ging vier maal over, eenmaal in 't Fransch, eenmaal in 't Engelsch met een golflengte van 8000 M., d.i. de meest gebruikelijke; daarna in beide talen met een g. l. van 9000 M. Bovendien zou een uittreksel worden gegeven met een g. l. van 15.000 M. Ter controle werd ook tegeseind.

Nantes seinde aan Dakar, Djibouti en Martinique slechts twee maal, een keer in 't Fr. en een keer in 't Eng.

Wij vinden niet vermeld of de regeling aan alle verwachtingen voldaan heeft, maar zelfs als er een hapering in gekomen is, wijst zij op groote mogelijkheden voor de toekomst.

Spitsbergen.

Wij hebben onze lezers op de hoogte gehouden van hetgeen in en buiten Nederland in den laatsten tijd

over Spitsbergen te berde is gebracht. De kwestie is in 't Britsche Lagerhuis weer aan de orde gesteld. De regeeringsverklaring, volgens welke Sp. naar uitspraak van de conferentie van 1914 officieel tot niemandsland zou zijn verklaard, zoodat de zaak momenteel voor alle partijen blank zou staan, is aangevochten geworden door Sir Martin Conway. Deze zeide dat in de 17e eeuw volkomen overeenstemming heeft bestaan tusschen Engeland en Nederland. 't Noordelijk deel zou Ned., het gedeelte ten Z. van de 7 gletschers Eng. zijn.

In de archieven in Den Haag berust een kaart waarop deze invloedssferen zijn aangegeven. De conferentie van 1914 heeft hieraan niets veranderd, de deelnemende mogendheden zagen toen van hunne aanspraken af met 't oog op uitspraken door de conferentie te nemen en nader vast te leggen, de verklaringen hadden geen bindende kracht als de conferentie geen resultaten opleverde, zooals inderdaad 't geval is geweest.

Minister Harmsworth verklaarde dat hij de zaak ter kennis van de gedelegeerden te Parijs heeft gebracht, in de hoop dat zij een onderdeel zal kunnen uitmaken van de besprekingen, verbonden aan de vredesonderhandelingen.

Ligt hierin voor de Nederlandsche regeering geen aanwijzing om tijdig „erbij" te zijn? Zonder eenige imperialistische bedoeling kunnen daar toch Nederlandsche belangen te behartigen zijn — of veronachtzaamd worden —.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Mei-afl. opent met een in memoriam, gewijd aan den oud-resident W.-F. L. Boissevain, den 5en April j.l. op 66-jarigen leeftijd overleden. De hr. Van Bijlevelt schetst de overledene als een krachtige persoonlijkheid, een sieraad van het corps B. B., wiens naam zal voortleven bij 't corps, voor welks belangen hij steeds op zoo energieke wijze opkwam.

De hr. G. L. Gonggrijp behandelt de zoo gewraakte „Rede Van der Jagt in den Volksraad." Schr. heeft in die rede geen ongepaste houding kunnen bemerken; hij heeft geen minachtende houding tegenover de Sarekat Islam, zooals die oorspronkelijk was, een Indische evolutiebeweging, ontdekt. Wel een waarschuwende stem, waarin hoon en minachting niet te ontkennen zijn tegen de pseudo-leiders, die de beweging bezoedelen onder den invloed van menschen met een in Europa gekweekt dogma, die volgens schr. de ondergang der beschaving, vernietiging van godsdienstzin, aanbidding van het grofste cynisme zou zijn.

Een volgend artikel „Noodeloos aankweeken van ontevredenheid", behandelt de inschuiving van officieren in het korps B.B. in de buitenbezittingen. Schr., die zich B.B.² teekent, zegt, dat men zich bij dezen maatregel heeft neer te leggen, want „in het tekort diende zoo spoedig mogelijk te worden voorzien." Maar de Regeering had kunnen weten, dat aan de uitbreiding van het daadwerkelijk gezag op de buitenbezittingen, gepaard moest gaan eene uitbreiding van het korps ambtenaren en om daarin te voorzien, hare maatregelen tijdig kunnen nemen. Z.i. kweekt deze inschuiving ook ontevredenheid, want het gaat niet aan het vertrouwen op de ambtelijke vooruitzichten, waarin werd dienst genomen bij het korps „volledig bevoegde" ambtenaren B.B., als een te verwaarloozen factor op zijde te schuiven.

De hr. Ch. O. van der Plas publiceert het eerste gedeelte eener beschouwing over „de maatschappelijke, cultureele en politieke ontwikkeling van Insulinde in heden en toekomst". Na het geven van een terugblik, behandelt schr. in dit gedeelte zijner verhandeling het standpunt hetwelk de Regeering inneemt.

De rubriek Kroniek van „Tertius" bevat: De Indische begrooting (slot). — Steeds tegen de bestuursambtenaren op de buitenbezittingen. — „Goede getuigschriften." — Prof. D. G. Stibbe behandelt „Vreemde Koloniën". Overigens: een inlandsch persoverzicht en een bibliographie, beide door C. v. d. V.

Weekblad voor Indië.

Eerst nu kregen we inzage van het „Deli-Nummer" van het Weekblad voor Indië (van 3 Nov. Ao Po); een overzicht van den inhoud wordt alsnog gegeven, omdat die nog nergens werd aangetroffen.

Voorwoord, door H. J. Grijzen, Gouv. van Sumatra's Oostkust (met portret). — Een blik in de toekomst van Deli, door J. J. van der Laan. — De Belawan-haven (met ill.), door J. I. de Jongh. — De tabakscultuur op Sumatra's Oostkust, door G. H. Andreae (met ill.) — Rijstbouw en irrigatie ter Oostkust van Sumatra (met ill.), door M. J. Rotteveel. — De koffiecultuur ter Oostkust van Sumatra, door Koffieboer (met ill.) — De geschiedenis van de theecultuur ter Oostkust van Sumatra (met ill.), door Sl. — Rubber op de Oostkust, door S. (met ill.) — De hygiënische toestanden ter Oostkust van Sumatra (met ill.), door V. — Vereeniging voor Ziekenverpleging ter Sumatra's Oostkust, door Dr. F. H. v. H. — Vakvereeniging voor assistenten in Deli (met portret), door Dingemans. — D. Baron Mackay, burgemeester van Medan (met portret). — Het Medansche politiekorps (met ill.), door V. Daetere. — Het vrijwilligerscorps „Sumatra's Oostkust" (met ill.), door J. Radersma. — Deli en de bouwkunst, door P. A. Colijn (met ill.) — Slotwoord, door J. Koning.

Verder worden de navolgende bijdragen in No. 52 (van 6 April) vermeldt: Het krankzinnigengesticht te Buitenzorg (met ill.), door W. Kooiman Jr. — Beklimming van den Tjikoerai (een 2880 M. hooge berg ten Zuiden van Garoet), door O. V. V. (met ill.) — Pasangrahan's op Java. — Ook wordt in hetzelfde Nr. een nieuw werk van Dr. W. van Bemmelen (uitgave van Kolff en Co. te Batavia) besproken, getiteld: „Naar hooge toppen en diepe kraters."

1619 - Batavia - 1919.

Het Nr. van 16 Mei van „Het Nederlandsche Zeewezen" bevat een geillustreerde bijdrage van den hr. A. K. A. Gijsberti van Hodenpijl, getiteld „Jacatra-Batavia 30 Mei 1619—30 Mei 1919." Hoodfzakelijk is deze bijdrage een hulde aan Coen, voor zooverre diens naam verbonden is aan de stichting van Insulinde's hoofdplaats.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Hieronder volgt eene opgave van den inhoud van Deel 59, afl. 1, voor zooverre die niet uitsluitend vakkundigen belang kan inboezemen.

Eenige voor Ned.-Indië nieuwe anophelinen, door N. H. Snellengrebel. — Over een tot nog toe niet beschreven dengueachtige koortsvorm in Suriname, door C. Bonne. — Nog enkele opmerkingen over de dengueachtige ziekte van Suriname, door C. Bonne. — De verbreiding der rattepest per continuitatem, door Dr. O. L. E. de Raedt. — Iets over Atjeh en de beri-beri, door Dr. A. J. Salm.

De Tropische Natuur.

Uit den inhoud van afl. 4, jaarg. 1919: In het oerbosch van den Ophir (vervolg), door Edw. Jacobson. — Een bekende nuttige schimmel, door Dr. A. Rant (met ill.) — Breynia cernue Muell. Arg. (Soend. tjetjeremean, Javaansch imer of himer, éénstammige struik), door Dr. J. J. Smith (met ill.) — Een tocht door het Karanggebergte (met botanische oogmerken), door J. Beumée (vervolg).

Indisch Militair Tijdschrift.

De Maart-afl. bevat o.a.: Politieleger, gewapende politie en nog wat, door Asymptoot. — Minimumafstand, door J. B. van der Poll. — De bewijsvoering bij disciplinaire bestraffing, door Mr. J. Meihuizen. — Het voorontwerp voor de inheemsche militie, door A. T. H. Winter. — Een en ander over voedering onzer legerpaarden, door W. van der Burg. — Eenige mededeelingen betreffende de vliegafdeeling, door C. L. Vogelesang. -- Genie bij den Trein? door U. H. van Wijk.

Kolonisatie van Suriname.

No. 1 van den 4en jaarg. van „West-Indië, Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao", is geheel gewijd aan een studie van den hr. J. J. Leijs over „Kolonisatie van Suriname door Hollandsche boeren". Niettegenstaande de in 1843 op groote schaal genomen proef zoo goed als geheel mislukt is (hetgeen schr. intusschen toeschrijft aan allerlei verkeerde maatregelen) en dat tal van deskundigen van oordeel zijn, dat iedere poging eveneens tot mislukking gedoemd moet zijn, is de heer L. van meening, dat kolonisatie tot uitstekende uitkomsten moet leiden, mits volgens een plan, hetwelk door hem in den breede wordt ontwikkeld. Het staat voor hem vast „dat **Suriname nooit anders er boven op** kan komen dan door een massa-kolonisatie met Nederlandsche landbouwers."

De Indische Mercuur.

Behalve een artikel van Dr. H. C. Prinsen Geerligs: „De Russische suikerindustrie tijdens den oorlog" en een statistiek betreffende de koffieproductie in Nederl.-Indië in 1918, bevat Nr. 20 van de Ind. Merc. de vaste rubrieken, als: De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen. — Zoomede een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vezelstoffen, hout- en boschproducten, enz.

Catalogus der Koloniale Bibliotheek.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen een vervolg op den Catalogus der Koloniale Bibliotheek van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië en het Indisch Genootschap. Het bevat een opgave der aanwinsten van genoemde bibliotheek over de jaren 1916—1918 en is samengesteld door den hr. W. C. Muller.

Locale Belangen.

In afl. 17 en 18 van „Locale Belangen" een beschouwing van v. W. over de Regentschapsraden (ontleend aan „De Taak") en in No. 18 behandelt dezelfde schr. in verband daarmede de positie der Gewestelijke Raden.

Mededeeling No. 31 (bijlage van Locale Belangen) is getiteld: Aanteekeningen over de instelling van Regentschapsraden op Java en Madoera.

De Java-Post.

Pastr. P. Vertenten schrijft in No. 12 over „Marindineesche taaleigenaardigheden". — In No. 13 opent Pr. Geurtjens een nieuwe reeks van zijn „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel" (I. Maken de kleeren den man?). — No. 14 bevat van eerstgenoemden missionaris een stukje: „Een land dat geen honger kent." Het is gedateerd Merauke, 8 Maart en vangt aan: „Half Europa mag uitsterven bij gebrek aan brood en half Java bij gebrek aan rijst, de kaja-kaja zal er niet minder smakelijk om eten. Koren en rijst heeft hij vroeger nooit gekend en dat zijn nu nog weeldeartikelen voor hem. Sago is zijn hoofdvoedsel en die groeit altijd."

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 3, No. 2 (Maart 1919). Verdere gegevens over de bereiding van gistingsazijnzuur, door P. E. Keuchenius. — Resultaten van viscositeitsbepalingen van rubberoplossingen, door Dr. A. J. Ultée. — Zijn aan het tappen met driptius voordeelen verbonden? door Dr. P. Arens. — Onderzoekingen over het ontstaan van latexvaten en latex bij Hevea brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff.

Korte Berichten.

No. 13 van dit weekbl. bevat een overzicht van de thee-productie in Ned.-Indië in 1918 (zie ook No. 14), zoomede een beredeneerde statistiek: gemiddelde sawahpadi-productie van Java en Madoera. — No. 14 en 15 geven het vervolg van „De handelsbeweging van Nederl.-Indië met den Australischen Statenbond."

De Tabaksverordening voor Besoeki.

Bij E. Fuhri en Zoon te Soerabaja is verschenen een door den heer J. Ph. P. Baljon samengesteld geschrift: „De tabaksverordening benevens eenige andere gewestelijke verordeningen van de residentie Besoeki, ten dienste van de tabaksondernemers." Schr., controleur voor de tabaksaangelegenheden in genoemd gewest, heeft zich niet bepaald tot een blo0te vermelding der wettelijke bepalingen, doch o.m. aan elke verordening eene toelichting toegevoegd; voor de practijk van veel nut.

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 14 Mei voortzetting der beschouwingen van Th. v. d. C. over „onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919." Schr. behandelt thans het artikel tabak.

Handelsberichten.

No. 635 (van 15 Mei) bevat eenige aan de officieele Japansche handelsstatistieken ontleende gegevens betreffende den in- en uitvoer tusschen Japan en Nederland en Ned.-Indië gedurende het jaar 1918. De overeenkomstige cijfers voor de jaren 1917 en 1916 zijn ter vergelijking mede vermeld.

Zendingsperiodieken.

Berichten uit de Zendingswereld. 15 Mei 1919. Voortgang der geestelijke opwekking op het eiland Nias.

Annalen van het Missiehuis te Roosendaal. Mei 1919. De maan bij de Doesoens (Dajakstam op Borneo), door J. Staal.

Allgemeine Missions-Zeitschrift. Mai 1919. Missionsrundschau. Niederländisch-Indien, von J. Warneck (Schluss).

Commercial Holland.

No. 7 bevat o.m. een geïllustreerd artikel van Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff: The oil industry in the Dutch East Indies, benevens een stukje: „Commerce between the Dutch East-Indies and Australia."

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 7, jaarg. 3: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië III. Laurens Reael, door N. — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland, door P. te Wechel (vervolg). — Fragment, door Edy Dronkers (vervolg).

De West-Indische Gids.

Het is zeker niet van algemeene bekendheid, dat reeds een 60-tal jaren geleden een tijdschrift bestond, getiteld: West-Indië. Bijdragen tot de bevordering van de kennis der Ned. West-Indische koloniën. Slechts 2 jaar kon dit werkelijk goed geredigeerde maandschrift den strijd om het bestaan volhouden en sedert bleven wij verstoken van een periodiek van algemeene strekking speciaal met betrekking op de West-Indiën.

Het is dus stellig een verheugend feit, thans de aandacht te mogen vestigen op een nieuwe poging in die richting; bij de Uitg. Mij. „Ad usum mundi" te Amsterdam (Dir. G. H. Jonckheer), is n.l. verschenen de eerste aflevering van 't maandschrift „De West-Indische Gids", onder redactie van Dr. H. D. Benjamins, Prof. Dr. J. Boeke, Mr. D. Fock en C. A. J. Struycken de Roysancour. In het voorwoord schrijft Mr. Fock dat de Nederlanders jegens West-Indië evengoed een plicht hebben te vervullen als jegens Oost-Indië en het daarom een vereischte is dat men in Nederland die koloniën en daar bestaande toestanden kent. Om dit te kunnen bereiken is echter belangstelling noodig, welke, naar wij hopen, zal worden gewekt of versterkt door de loffelijke pogingen van de hierboven genoemde deskundige redactieleden van het nieuwe maandschrift.

De eerste afl. getuigt reeds dadelijk van degelijken opzet, ze bevat: De Koloniale Staten, door H. van Kol. — Cultuurcrediet voor Suriname, door Mr. Dr. C. F. Schoch. — Het lage kustgebied van Suriname, door Dr. H. van Cappelle. — De handelsbeteekenis van onze West, door W. R. Menkman. — Een adres over Boschnegers en Indianen, door Jhr. L. C. van Panhuys. — Verder rubrieken: Uit de pers. — Bibliographie.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Klein-notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 No. 130 (Staatsblad No. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notaris examen, bedoeld in de artt. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand Juni 1919, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van *f* 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 30 Mei a.s., met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. F. Woesthoff, O.-I. rechterlijk ambtenaar met verlof, gedetacheerd bij het Departement van Koloniën), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

Van de West-Indische Kamer:

In de bestuursvergadering heeft de voorzitter, de heer *Prof. J. A. Grutterink*, die de Vereeniging „Oost en West" in de Kamer zal vertegenwoordigen, welkom geheeten. De medewerking van *Prof. Grutterink* is van bijzondere waarde met het oog op de groote belangstelling die de Nederlandsche Koloniën in West-Indië op het gebied van delfstof-exploitatie verdienen en die te meer sedert van buitenlandsche zijde verschillende belanghebbenden aan de ontginningen hun aandacht wijden.

Behalve de brochure van den heer *Menkman*, door de Kamer dezer dagen in het licht gegeven, kunnen belangstellenden *kosteloos* een exemplaar der statuten ontvangen op aanvraag bij het Secretariaat, *Oudebrugsteeg 16, Amsterdam.*

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West", Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

FEESTELIJKE HERDENKING van het 300-jarig bestaan van Batavia op *Zaterdagavond den 31 Mei 1919* in het Theehuis van het Hotel „De Nieuwe Kroon" aan de Loolaan.

Aanvang om half acht precies.

Korte Feestrede.

Muziek en zang van eenige leden van den „Krontjong" club van de M. K. L. te Deventer, afgewisseld door muziek en zang van den heer J. P. J. H. Clinge Doorenbos te Bussum.

Na afloop bal.

Toegangsprijzen: *f* 0.50 (plus pl. belasting) voor leden der vereeniging en van de vereeniging „Onze Vloot" en voor twee van hunne huisgenooten; en *f* 1.— (plus pl. belasting) voor meerdere huisgenooten van die leden en voor niet-leden.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Delftsche Studenten-vereen. „Onze Koloniën":

Het bestuur van de D. S. V. „*Onze Koloniën*", is voor het vereenigingsjaar 1919—1920 samengesteld als volgt:

A. H. van Assen, Voorzitter.
M. J. van Dijk, 1e Secretaris.
G. A. van Steenbergen, Vice-Voorzitter-Penningm.
Mej. S. C. L. Veltman, 2e Secretaresse.
W. Führi, Commissaris.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW,
brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, met ingang van 1 September a.s., aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te *Deventer* te vervullen is de betrekking van

Leeraar in de Javaansche Taal.

Inlichtingen omtrent deze betrekking zijn te verkrijgen bij den directeur van voornoemde school.

'S-GRAVENHAGE, 30 April 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

13 L

N°. 22. Donderdag 29 Mei 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De uitbarsting van den Kloet.

Uit de dagbladen nemen wij het navolgende in gezonden stuk over:

De Kloet.

Geachte Redactie.

Mag ik een kleine plaatsruimte van U verzoeken voor een bede om geldelijken steun voor de vele slachtoffers (Europeanen, Inlanders en vreemde Oosterlingen) van de ontzettende ramp, welke Blitar en omstreken heeft getroffen, ten gevolge van de vulcanische uitbarsting van den Kloet?

De geweldige natuurkrachten, welke over vele duizenden rouw hebben gebracht en geheel of gedeeltelijk have en goed vernietigd, zijn zoo ontzettend, dat men zich nauwelijks een denkbeeld kan vormen van de afgrijselijke ellende, die in de geteisterde streken heerscht.

Laten wij daarom door het doen van giften het leed van onze medemenschen zooveel mogelijk trachten te verzachten.

Ondergeteekende stelt zich gaarne beschikbaar voor de in ontvangstname van, voor dat doel bestemde gelden, welke, door tusschenkomst van een bankier hier ter stede, aan het hoofd van het plaatselijk bestuur te Blitar worden overgemaakt.

Nader zal worden bekend gemaakt, door wien en op welke wijze dit zal geschieden. De desbetreffende verantwoording der gelden zal bij bedoelden bankier ter visie voor belanghebbenden worden gelegd.

Elke gift, hoe klein ook, zal dankbaar worden aanvaard.

U dankzeggende voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

A. H. SPAAN,
Notaris te Blitar.

Den Haag, Lombokstraat 3, 26 Mei.

In afwachting van mogelijke nadere maatregelen, is het bureau der Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, bereid bijdragen in ontvangst te nemen, ter overmaking aan den heer Spaan. Intusschen zij gewaarschuwd tegen versnippering van krachten; door samenwerking kan iets degelijks worden bereikt.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

300-Jarig bestaan van Batavia.

Ter gelegenheid van de viering van het 300-jarig bestaan van Batavia, geeft „Eigen Haard" een omvangrijk en rijk geïllustreerd nummer uit, waarin de stichting van Batavia en daarmede samenhangende onderwerpen van historische en economische beteekenis worden behandeld in artikelen van Prof. J. C. van Eerde, Dr. C. te Lintum, Dr. M. G. de Boer. Bovendien opent Minister A. W. F. Idenburg dit nummer met een hoofdartikel over de saamhoorigheid van Indië en Nederland en leverden Henri Borel, Maurits Wagenvoort en anderen letterkundige bijdragen.

Leden van de Vereeniging „*Oost en West*", die er prijs op stellen bovenstaande uitgave te ontvangen tegen den prijs van ƒ 1.—, worden uitgenoodigd hiervan — onder toezending van dat bedrag plus ƒ 0.05 voor porto — mededeeling te doen aan het secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag. Het werk zal hun dan worden toegezonden.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De economische beteekenis van het eiland Celebes.

I.

Voor de historisch aangelegden mensch ligt er een bijzondere bekoring in om zich de cultureele en economische hoogtepunten voor den geest terug te roepen. Wie onzer verdiept zich niet wel eens gaarne in de fabelachtige verhalen van den rijkdom en de macht van Assyrië en Babylonië, van Meden en Perzen? Wie leest niet gaarne van de pracht en praal der pharao's van Egypte of van de gouden eeuwen van Grieken en Romeinen? Welke historicus zou niet gaarne meer willen weten van de Phoeniciërs en van de onzichtbare draden, welke zij sponnen van hun land naar de verste uithoeken van de toenmaals bekende wereld? Onzichtbare draden, waarlangs zij rijkdom en welvaart brachten in hun land, dat daardoor groote economische beteekenis verkreeg. Die draden zijn verbroken; die landen met hun gouden eeuwen zijn vergaan; hun economische glans is uitgedoofd.

Een zelfde verschijnsel kennen wij uit onzen Archipel uit minder lang vervlogen eeuwen. In dit verband gaan onze gedachten naar de Molukken, welker faam in het voortbrengen van kostbare specerijen reeds op het einde der 15de en in het begin der 16de eeuw de stoutmoedige Portugeesche en Spaansche zeevaarders steeds verder van hun geboortelanden trokken, de eersten naar het O., de laatsten naar het W. In de Molukken culmineerde toenmaals de economische beteekenis van de eilandenwereld, welke een eeuw later ook onze voorvaarders „in het zog des Portugees" tot zich trok. En in de Molukken, nog juist voor het einde der 16de eeuw, in 1599, door de Nederlanders, onder Wybrand van Warwijck en Jacob van Heemskerck bereikt, vonden de eerste gouverneurs-generaal der Ver. O.-Indische Cie., meer economen dan politici, hun steunpunt. Totdat J. Pz. Coen, nu juist 3 eeuwen geleden, het politieke zwaartepunt in den Archipel verlegde naar Jacatra, naar Batavia. Daarna verloren de Molukken allengs ook hunne economische beteekenis; deze is heden ten dage geheel op den achtergrond geraakt.

Er zijn menschen, die zich het liefst bij het heden bepalen, ook en vooral juist waar het geldt de economische verhoudingen van hun land of van de voor hen bereikbare landen. Zij hebben slechts een open oog voor de landen van actueele economische beteekenis. In hun gedachtenrichting ziet men in de eerste plaats N. Amerika voor zich, het land der onbegrensde mogelijkheden. Of vóór den oorlog ook zoovele nu vernielde of verarmde gedeelten van ons eigen werelddeel. En richt de blik zich naar onzen Archipel, wie ziet daar dan niet vóór alles Java en Sumatra? Wil men Java classificeeren als land van groote economische beteekenis, dan komt ons het woord „agricultuur land" in den zin. Sumatra daarentegen is een voorbeeld van een land, dat zijn economische beteekenis niet alleen dankt aan den landbouw, maar daarnaast ook aan verschillende takken van nijverheid. Peper-, tabak- en rubbercultuur aan den eenen kant, goud- en steenkolenmijnbouw en petroleumindustrie aan den anderen kant.

Behalve menschen met historischen zin en de velen met een voorkeur voor het actueele, voor het aanwezige, zijn er ook, die met vooruitzienden blik nieuwe economische mogelijkheden aanwijzen of helpen voorbereiden. En zijn zij het eigenlijk niet, aan wie wij den bloei van het oogenblik te danken hebben?

Was het niet het initiatief van een Nienhuis, Jansen en Cremer, dat den grondslag legde voor de bloeiende tabakscultuur in Deli? Denken wij in dit verband niet aan de pioniers op Java, die daar, zij het ook met tijdelijke hulp van Regeeringswege, met onverdroten ijver en vertrouwen in de toekomst een suiker-industrie tot stand brachten, welke in de wereld haars gelijke niet vindt in wetenschappelijken uitbouw en economische beteekenis? Hebben wij het niet aan den vooruitzienden blik van mannen als Stoop, Kessler en Deterding te danken, dat in den Archipel een petroleumindustrie van allereerste wereldbeteekenis is ontstaan? Wat is er voor sommige temperamenten ook eigenlijk bezielender dan nieuw economisch leven te brengen in en door datgene, wat nu nog zonder leven in eeuwenoude inertie neerligt?

Daar zijn in de wereld landen als Mesopotamië op cultuur- en Klein Azië in de eerste plaats op nijverheidsgebied, die groote economische mogelijkheden voor de toekomst in zich sluiten. Een toekomst, welke door den wereldoorlog zooveel naderbij is gekomen. Daar is ook in onzen Archipel een eiland, waarvan in de toekomst, in de naaste toekomst, een economische groei en bloei van groote beteekenis verwacht mag worden. Voor hem, die de economische mogelijkheden van een land opgespoord en bestudeerd heeft, wordt het duidelijk in welke richting zoodanige groei en bloei zal kunnen plaats vinden. Het eiland, waarop ik het oog heb, is Celebes. En is Java in den Archipel vóór alles het cultuurland van heden, Celebes zal daarin bij uitstek zijn: het nijverheidsland van morgen.

Celebes, zooals het daar ligt midden in den Archipel met zijn grilligen vorm, den grilligsten, welke op onzen aardbodem bestaat, Celebes stond ten opzichte van de Molukken economisch zoozeer op den achtergrond, toen 4 eeuwen geleden voor het eerst de Europeanen in den Archipel kwamen, dat het ook na die komst in 1511—12 vrijlang geduurd heeft, voordat Celebes ontdekt was. Toch had de naam Makasser toen reeds een zekere vermaardheid op politiek gebied, een vermaardheid, die gedurende de 16de eeuw steeds grooter werd. Doch aan het feit, dat Celebes nog geruimen tijd onbekend bleef, was vooral ook deze omstandigheden schuld, dat men toentertijd twee vaar-routes had, waarlangs men, begunstigd door wind en zeestroomen, van Malakka naar de Molukken voer en omgekeerd. Dat waren toen uitgangs- en eindpunt voor de handelsrouten in den Archipel. Welnu, van die twee vaar-routen ging er

één, de voornaamste, langs de N.-kust van Java, voorts ten N. langs de kleine Soenda-eilanden tot bij Timor, om dan recht om te buigen en N.-waarts de Molukken te bereiken. De tweede route, welke minder gebruikt werd, leidde langs Borneo's N.W.-kust naar de Philippijnen, en vandaar recht naar het Z. Op een kaart ziet men duidelijk, hoe men Celebes daarbij in het eene geval links, in het andere rechts liet liggen. Het werd dan ook 1523, d. w. z. 11 à 12 jaren na de komst der Portugeezen in de Molukken vooraleer Europeanen iets van Celebes te zien kregen. Dit geschiedde, doordat Antonio de Brito, Portugeesch gezaghebber te Ternate, zijn neef Simao d'Abreu rechtstreeks van Ternate langs N.-Borneo naar Malakka zond; bij die gelegenheid werd voor de eerste maal het eilandje Menado (thans Menado toea) gezien. In 1525 trachtte Garcia Henriquez op de „ilhas dos Celebes" (N. Celebes) te landen; dat werd hem evenwel door de inwoners belet.

Eerst van omstreeks 1540 dateeren de eerste aanrakingen en handelsbetrekkingen der Portugeezen met Makasser.

Toch had toen reeds een levendige uitvoer plaats uit O.-Celebes van ijzeren en stalen voorwerpen, vervaardigd uit het superieure inheemsche ijzererts. Maar daaraan hadden de Portugeezen geen gebrek. Ook was toen reeds de N.-kust van Celebes bekend als een land rijk aan goud. Maar daar gelukte het den Portugeezen ook op den duur niet zich toegang te verschaffen; dat landgoed bleef door zijne woeste bewoners voor hen gesloten, hoewel zich in de tweede helft der 16de eeuw op sommige punten der kust Portugeesche Jezuïten-paters hebben kunnen vestigen.

Zooals gezegd, een eeuw na de Portugeezen kwamen de Nederlanders in den Archipel aan. Met recht mag men ten opzichte van Celebes zeggen: „L'histoire se répète". Want evenals de eersten, begonnen de laatsten met dat eiland links te laten liggen. Tot 1624 bleven de bewegingen der Nederlanders tusschen Java en de Molukken langs Celebes gaan. In de periode 1623—1640 viel, vooral door de controversen in handels- en politieke belangen, waarbij in het bijzonder Boton het wederzijdsche aanrakingsgebied vormde, de eerste vijandige houding tegen den machtigen Koning van Makasser. Deze had een groot deel van Celebes aan zich onderworpen en veel invloed verkregen op de omliggende eilanden, waar zijne onderdanen handel dreven. Ja, zijne macht reikte tot O.-Celebes, tot Tomboekoe. Vandaar verdreef onze bondgenoot Ali de Makassaren in 1631. Tusschen 1640 en 1649 vonden verdere aanrakingen van de onzen plaats met Makasser en Gorontalo. Onze vestiging te Menado dateert van 1655; zij verliep vredelievend. Onze definitieve vestiging te Makasser geschiedde in 1667, nadat Cornelis Speelman de Makassaren had verslagen. Bij het toen opgerichte fort Rotterdam, genoemd naar de geboorteplaats van den overwinnaar, ontstond later de tegenwoordige plaats Makasser.

Zoo dateeren dus onze eerste twee vestigingen op Celebes van omstreeks het midden der 17de eeuw, maar daarbij zou het dan ook blijven, zooals men weet, tot het begin van deze eeuw. De Minahassa en Z.-Celebes vormden gedurende bijna 2½ eeuw de beide kleine stukken van dit groote Soenda-eiland, waartoe onze vaderlandsche politieke en economische belangstelling beperkt bleef.

(Wordt vervolgd).

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Geen associatie en geen revolutie.

Onder het motto: „East is East, and West is West" is in het *Soer. Hbl.* een artikel verschenen, waarin de inzichten en meeningen worden weergegeven, van een groep personen, die door jarenlang verblijf in Indië en jarenlang werken met en onder Indiërs en Inlanders, zich een geheel ander oordeel vormden over de voor Indië noodzakelijke politiek dan het oordeel van de regeering en van de leidende regeeringsmannen.

De schrijvers zijn bij den opbouw van hun politiek inzicht uitgegaan van het standpunt, dat associatie tusschen Westerling en Oosterling een nimmer te verwezenlijken illusie is. Zij meenen, dat die theoretisch opgebouwde associatie een groot deel vormt van de foutieve en wankele basis, waarop het thans in toepassing gebrachte regeeringsstelsel werd opgetrokken.

Onze macht in Indië berust eenig en alleen op een tekort aan samenhoorigheid onder de verschillende Indische volkeren en volksstammen.

De basis van die macht begint meer en meer te wankelen, omdat door tal van omstandigheden zich een zekere mate van samenhoorigheid onder de Indiërs begint te vormen. Doordat de Nederlandsche regeering jaren geleden reeds niet begreep, dat een nieuwe opbouw van Indië politiek noodzakelijk was, moest de drang naar ruimer en vrijer politiek bestaan door de Indiërs — zelf naar buiten gebracht worden.

Politieke vereenigingen, zooals Insulinde en S. I., ontstonden: de Inl. en Chin. pers begon zich sterk op den voorgrond te plaatsen, terwijl een zich nog steeds uitbreidende beweging naar samenhoorigheid een gereeden voortdrijvingsprikkel vond in een onder de intellectueelen levend gevoel van groote ontevredenheid.

Is dat samenhoorigheidsgevoel vervormd tot een gevoel van nationaliteit [1] dan zal onze macht in Indië op den duur niet bestand blijken „tegen een zich bewust geworden gemeenschap van door saamhoorigheid- of nationaliteitsgevoel aaneengesloten Indiërs".

Doch waar de coöperatie Nederland-Indië de voor beide partijen beste oplossing zal blijken, daar moet een hechte, gezonde basis gezocht worden.

„De regeering over de Indiërs dient gevoerd te worden door de Indiërs-zelf.

Ofschoon deze op het oogenblik de practische ondervindingen, dus de geschiktheid missen, moet die regeering toch aan hen worden toevertrouwd, daar de ondervinding hier de eenige en juiste leermeesteres is. Eerst wanneer ze de volle verantwoordelijkheid dragen voor de aan hen te verleenen regeeringsmacht, zullen ze die macht ernstig en goed in toepassing leeren brengen."

Onder Indiërs verstaan de schrijvers: 1e de Inlanders, 2e de Arabieren, 3e de Chineezen, die er geen prijs meer op stellen, beschouwd te worden als onderdanen van het Chineesche rijk, 4e de Nederlanders, in Indië geboren en getogen, de blijvers en hun nakomelingen, die Indië als hun vaderland beschouwen, 5e de als Indiër genaturaliseerde vreemde Westerlingen en Japanners.

Naast deze groep der Indiërs staat de groep der Hollanders: de trekkers, in Indië gekomen uit materieele overwegingen, met zakelijke bedoelingen ter bevordering van hun middellijk eigenbelang.

Het is logisch en een uiting van verstandige en zakelijke politiek, wanneer deze beide groepen haar eigen wetten en verordeningen, haar eigen rechtspraak, onderwijs en bestuur krijgen, indien beide groepen ieder op eigen wijze en naar eigen behoefte „de zaken des dagelijkschen levens" kunnen regelen, onder eenzelfde oppergezag.

De derde groep is die der vreemdelingen.

De Inlanders, vormende het overgroote bestanddeel van de groep Indiërs, zijn opgevoed door dwang, al heeft deze den vorm aangenomen van vaderlijke zorg en bemoeienis.

De Inlander werd als een kind behandeld. En al is hij dien tijd nog niet volkomen ontgroeid, de kern van een betrekkelijk gering aantal intellectueelen, wenscht niet langer op die wijze opgevoed, behandeld en geregeerd te worden, en met de wenschen en verlangens van die intellectueelen moet men rekening houden. „De dwang, in welken vorm ook, zal in dit stadium van ontwikkeling der inlandsche gemeenschap, moeten verdwijnen en het oppergezag zal aan die gemeenschap meer en meer self-government (help u zelve!) moeten verleenen".

De schrijvers wenschen voor de groep Indiërs het volgende bestuur:

1e het gemeentebestuur met een gemeenteraad, verkozen door de gemeenteleden;

[1]) De schrijvers hebben in hun artikel alleen Java en een groot deel van Sumatra op het oog bij de besproken bestuurshervormingen.

2e het regentschapsbestuur, met verkiezing van de regentschapsraadsleden voorloopig door de leden van de gemeenteraden (algemeen kiesrecht voorloopig practisch en technisch onmogelijk);

3e de Volksraad, met verkiezing van de leden door de leden der regentschapsraden.

Deze raden dienen min of meer wetgevende bevoegdheden te bezitten voor de groep Indiërs, terwijl men aan den Volksraad in snel tempo gelijke wetgevende bevoegdheid zal moeten geven als aan de Tweede Kamer in Europa.

Naast deze gemeente- en regentschapsraden zijn uitvoerende raden, naast den Volksraad is een ministerraad noodig. De leden der wetgevende raden moeten Indiër zijn, die der uitvoerende raden zullen voorloopig nog vaak uit groep II of III moeten aangewezen worden.

Aan een Hollandschen raad wordt de behartiging van de belangen der in Indië wonende en werkende Hollanders toevertrouwd. Deze raad heeft wetgevende bevoegdheid naast het budgetrecht.

Het oppergezag blijft bij den G.G., benoemd door de Koningin.

De Raad van Indië, als adviseerend lichaam, bestaat voor de helft uit vertegenwoordigers van groep I, voor de andere helft uit die van groep II.

De G.G. passe het veto toe op die wetten van een der beide raden, welke de vitale belangen van een der beide groepen aantasten, of die uit een internationaal oogpunt moeilijkheden zouden kunnen veroorzaken. Ook benoemt hij de voorzitters der beide raden, benevens de ministers en de hoofdambtenaren der Indiërs.

De schrs. meenen, dat de van Inlanders uitgaande pogingen tot associatie niet haar oorsprong vinden in een ideëelen drang, maar voortspruiten uit de zucht naar gelijkstelling in alles met den Westerling. Aan dat onzuiver streven naar unificatie danken we de zeer zeker niet gelukkige unificatie van het strafrecht, welke, rekening houdende met Westersche toestanden en behoeften, den Indiër niet voldoen kan.

„Dat het Westersche strafrecht, de Westersche politie-verordening voor de Indiërs-gemeenschap onpractisch is, blijkt uit de sterke en verontrustende toeneming van het aantal misdrijven en overtredingen in de laatste jaren. Men kan zonder overdrijving zeggen, dat op een groot gedeelte van Java voor den inlander niet langer veiligheid van persoon en goederen bestaat! Die waarheid moet niet verdoezeld en goedgepraat, maar aanvaard worden."

Schrs. achten het een gebiedende eisch, dat groep I een door haar zelf overdacht en vastgesteld straf-, civiel-, procedurerecht en rechterlijke organisatie krijgt.

In de regentschapsraden landraden, samengesteld uit Indiërs, met revisie der vonnissen bij uit Indiërs bestaande raden van Justitie. „En verder blijve de rechtspraak over de Indiërs geheel buiten den werkkring en de invloedssfeer, buiten de bemoeienis van onze Westersche juristen, die in dezen ten eenenmale onbevoegd moeten worden geoordeeld."

Ook het stelsel van belastingen vindt geen genade in de oogen der schrs., daar het te veel op Westersche leest geschoeid is. Volgens hun meening dienen de Indiërs zelf de belastingkwestie op te lossen en in verordeningen vast te leggen. Ondanks de schoone en bloemrijke rede van den Directeur van Onderwijs achten ze het tegenwoordige onderwijs ondoelmatig.

„Ook hier weer een drijven naar unificatie, die al evenmin in de werkelijke en logische bedoeling van den Indiër kan zijn. Het is een stelsel pour contenter Dieu et tout le monde met het gevolg, dat niemand tevreden is en ook niemend tevreden kan zijn."

Voor de groep der Indiërs wenschen ze:

1°. dessa-scholen van 3 jaarklassen;
2°. Mulo-scholen, met als voertaal Maleisch en met Nederlandsch en Engelsch als leervakken;
3°. Voorbereidende school voor de universiteit; voertaal en tevens voornaam leervak Hollandsch;
4°. Een universiteit, omvattende ook de meer technische en zuiver Oostersche faculteiten. De colleges voorloopig te geven door leden van groep II en III.

De Westerling bepale zich tot hulp en leiding bij de uitvoering, doch hij schrijve het onderwijsprogram niet voor, „omdat hij niet begrijpen en aanvoelen kan, wat noodig en wat gewenscht is voor den Indiër."

Voor de groep Hollanders richte men scholen op naar Westersch model en Westersche opvattingen. Een universiteit is voor deze groep niet noodig, omdat deze leerlingen hun hoogere ontwikkeling in Europa zoeken.

Ten slotte bespreken de schrs. de leuze: Indië voor de Indiërs zonder Hollandsch oppergezag; welke leuze niet wortelt in een gezonden ondergrond.

En voor haar economische, en voor haar staatkundige en politieke ontwikkeling, zoowel als voor de uitoefening van haar gezag op internationaal gebied heeft de Indiërs-gemeenschap den steun noodig van een in die opzichten meer ontwikkelde Westersche gemeenschap.

En onder een ander oppergezag dan het Nederlandsche zou ze op velerlei gebied in slechtere en minder gewenschte omstandigheden geraken.

Onomstootelijk staat vast, dat naast het Engelsche het Nederlandsche gezag op den voorgrond mag geplaatst worden in vergelijking met de toegepaste koloniale politiek van andere koloniseerende mogendheden.

Indiërs en Hollanders hebben elkaar noodig in Indië, ook bij den opbouw van een ander Indië; ze dienen op de meest practische en zakelijke wijze samen te werken, zonder ideëele theorieën en ethische schijn-schittering.

De tegenwoordige politiek heeft schromelijk gefaald; er was een streven voor leuzen en woordenpraal. Associatie is geen basis voor een Indische staatsgemeenschap; unificatie evenmin, verwestering nog minder. Er was een tekort aan mannen, naast het teveel aan leuzen.

Dit proces van ontbinding, dat moet leiden tot de revolutie, dient zoo spoedig mogelijk gestuit te worden, want een revolutie zou in ieder opzicht een onherstelbare ramp zijn voor Indië, voor de Indiërs en voor de Hollanders.

Suriname.

In het vorige nummer van dit weekblad is in het literatuur-overzicht melding gemaakt van het artikel „Kolonisatie van Suriname door Nederlandsche landbouwers", van de hand van J. J. Leys, in het landbouwkundig tijdschrift „West-Indië", Februari 1919.

Het onderwerp is van het allergrootste belang, maar een bespreking van des heeren Ley's merkwaardig betoog — waarin de heeren van de „wetenschap" menige veer moeten laten — zou wellicht evenveel bladzijden vereischen als het betoog lang is. Wij moeten dus van de bespreking afzien en bepalen ons tot het overnemen van de volgende opmerking van „De Surinamer" van 20 Maart 1919:

„Het lievelingsidee van den heer Leys wordt in dit nummer gepropagandeerd op eene wijze, welke den vurigen propagandist kenmerkt.

Nieuwe gezichtspunten in deze gevaarlijke kwestie worden echter niet verkregen. Toekomstmuziek en toekomstdroomen worden ten beste gegeven door een idealistisch man, wiens enthousiastische verbeelding reeds de werkelijkheid vermeent te zien in de toekomst.

Nogmaals moeten wij onze verwondering uitspreken, dat het gevaar van menschenlevens zoo wordt verkleind. Stonden geen menschenlevens op het spel, dan zouden wij de actie van den wel wat te voortvarenden heer Leys niet zoozeer bestrijden. Thans achten wij ze zeer betreurenswaardig en onverantwoordelijk."

* * *

Stephan schrijft in No. XIII zijner Marowijne-brieven in „Suriname" van 18 Maart o.m.:

„De weinig overgebleven Indianen langs de kuststreek zijn zoo langzamerhand opgenomen in de Westersche beschaving, of wat daarvoor in dit tropenland doorgaat; hun zeden en gewoonten verschillen in vele, zoo niet in alle opzichten van die hunner voorvaderen. Die menschen, die Zondags ter kerke gaan in jas en broek van Engelsche snit, jubel-leeren schoenen, zijn dan ook geen Indianen meer, misschien wel in ethnologische, maar toch niet in sociale beteekenis.

De Indianen van den middenloop en hare zijtakken zijn reeds jarenlang met de boschnegers in aanraking geweest, en hebben van deze, tezamen met andere voorwerpen van Europeeschen oorsprong, ook een gevoel van ons schaamtegevoel overgenomen. Zij dekken zich veelal op dezelfde primitieve wijze

als de boschnegers en dit is in het tropisch oerwoud ruim voldoende ter bevrediging van onze Westersche begrippen.

Bij de Indianen van den Bovenloop is de zaak anders gesteld. Deze gaan geheel naakt, beide seksen. Schaamtegevoel, het bewustzijn van naakt-te-zijn, ontbreekt geheel. Het weinige, dat soms gebruikt wordt, dient kennelijk meer als beschermende afsluiting, dan als verhullende bedekking.

Bij die stammen heerscht evenwel het eigenaardige gebruik, dat ieder zich afzondert voor een functie, die wij bij voorkeur gezamenlijk verrichten, n.l. het gebruik van het maal. Moet er al eens gezamenlijk gegeten worden, b.v. op reis, wanneer slechts één pot is medegenomen, dan staat de pot in het midden en ieder zit er met den rug naar toe, na zich vooraf van een behoorlijke portie te hebben voorzien.

De menschen, die om zoo te zeggen pas den rand van het steenen tijdperk hebben overschreden, kunnen zich moeilijk een begrip maken van het dubbel doel van onze kleeding, van onze levenswijze en van onze, in hunne oogen hoogst onzedelijke manier van doen bij het eten.

Als wij gezamenlijk het maal nuttigen op onze gewone manier, dan maakt dit op hen denzelfden weerzinwekkenden indruk, dien wij zouden ondervinden, indien wij ons plotseling bevonden temidden van een groep geheel onbekleede personen van beider kunne en allerlei leeftijd; een toestand waarvan zij niet den minsten hinder ondervinden. Als ze elkaar maar niet in den mond behoeven te zien, want dat is het summum van onzedelijkheid."

In welk deel van den bovenloop van de Marowijne, zouden wij willen vragen, heeft de heer S t e p h a n de „geheel naakte" Indianen van beide seksen gezien? Wanneer men de vele kiekjes in de Verslagen van de Tapanahonie-, de Toemoekhoemak- en de Corantijn-expeditie beschouwt, ziet men, dat de Indianen aan den bovenloop der rivieren wel overdreven gedecolleteerd zijn, maar de mannen hebben toch hun grooter of kleiner lendendoek en de vrouwen haar „kwejoe" aan.

En is de mededeeling omtrent de gewoonten bij het eten Wahrheit of Dichtung? Wij herinneren ons niet in de genoemde reisverslagen daaromtrent iets gevonden te hebben, maar het is niet uitgesloten, dat ons geheugen ons hier in den steek laat.

Eenige documentatie door den heer Stephan zou welkom zijn aan allen die zich voor de studie der Indianen interesseeren.

* * *

Van vriendelijke zijde werd ons ter lezing toegezonden „T h e I n d e p e n d e n t" 4 Januari 1919, een te New-York verschijnend weekblad, waarin een artikel onder het hoofd „Proposed purchase of Surinam". Wij zullen niet op het artikel ingaan. Bij de aandachtige lezing kregen wij den indruk, dat het geheel of gedeeltelijk in Suriname of in Nederland is geschreven of dat de gegevens (of een deel daarvan) door iemand in Suriname of in Nederland zijn verstrekt.

In hetzelfde nummer een artikeltje van J. B a r k l e y P e r c i v a l te Paramaribo, getiteld: „The Wonders of Surinam. A Wasted Land of Unlimited Resources", een soort reisbeschrijving, getuigende van weelderige phantasie.

In hetzelfde weekblad — het nummer van 21 Juli 1917 — heeft reeds een editorial gestaan „Let Us Buy the Dutch West-Indies", die ons nog niet onder de oogen is gekomen.

* * *

In de „Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde", vijfde reeks, deel VI, af. 2/3, van de hand van Mr. R. B ij l s m a een interessant artikel over een merkwaardige persoonlijkheid uit de Surinaamsche samenleving in het tweede deel van de 18de eeuw: „David de Is. C. Nassy, schrijver van de „Essai Historique sur Surinam"."

Mr. Bijlsma raadpleegde voor deze studie voornamelijk het archief van de Portugeesch Joodsche Kerkelijke gemeente (waarvan de bescheiden in den regel in het Portugeesch zijn gesteld), het oud-notarieel archief en de archieven van het Hof van Politie en van de Gouvernementssecretarie. Voorts M a l o u e t, die in zijne Mémoires — Tome III, blz. 52 — Nassy, un homme extraordinaire noemt, die op 30-jarigen leeftijd, zonder ooit Suriname verlaten te hebben, er toe gekomen is, sans autre recours que son génie, „à apprendre méthodiquement l'arabe, le caldéen, l'hébreu rabinique, et la plupart des langues modernes, qu'il parle et écrit purement. Et cet homme, qui passe huit heures par jour dans son cabinet, qui est en correspondence avec des hommes célèbres de l'Europe, s'occupe cependant, comme ses plus vils confrères, à acheter et revendre de vieux galons."

Malouet deelt voorts mede, dat Nassy een dictionnaire de la langue indienne-galibi had samengesteld, die echter niet uitgegeven is.

Van zijn rijkvoorziene bibliotheek krijgt men een denkbeeld, wanneer men de titels nagaat, die Mr. Bijlsma mededeelt, een greep uit den catalogus van 433 titels.

Mr. Bijlsma heeft een goed werk gedaan dezen merkwaardigen selfmade man aan de vergetelheid te ontrukken.

* * *

Wij ontvingen van den schrijver, den heer H. W e i s s, zijn zeer lezenswaardig geschrift, „De eerste pogingen tot zendingsarbeid en kolonisatie der Hernhutters in Nederlandsch Guyana van 1735-1745." Uit het Hoogduitsch vertaald door mej. W. M. G. B a r t e l d s. Uitgegeven door het Zendingsgenootschap d. Evang. Br. Gemeente te Zeist. Men leze deze lijdensgeschiedenis, ook in verband met den oproep van het Bestuur van genoemd genootschap, in ons vorig nummer, blz. 8 opgenomen.

* * *

De post voor West-Indië, welke werd verzonden met het d.d. 13 dezer van Amsterdam naar Paramaribo vertrokken stoomschip „Stuyvesant", is op last van de Britsche autoriteiten te Falmouth ontscheept.

Hoeveel menschen worden door dezen maatregel nu weer gedupeerd! Komt er niet eindelijk een eind aan deze misère?

De „Jan van Nassau" gaat alleen naar Curaçao. Waarom? Wij hopen, dat het de bedoeling is, dat de boot op de terugreis Paramaribo zal aandoen en de daar opgehoopte producten af te halen.

Curaçao.

De Spreien aangekomen.

Onlangs heeft H. M. de Koningin-Moeder eindelijk de reeds zoo lang geleden door B o e a t a n 's tusschenkomst uit Curaçao bestelde drie spreien ontvangen.

Het borduurwerk met open steken (fils tirés) afgewisseld, is keurig uitgevoerd en het geheel mag dan ook in alle opzichten de goedkeuring van hare Majesteit wegdragen. De dames-werksters Arnoldina H. Lauffer en Margot Pietersz, mej. S. C. C. A. Wuister en Lelia Caprilles, hebben allen eer van haar kunstarbeid. Eerlang zal één dezer spreien in B o e a t a n ten toon worden gesteld, opdat ook het publiek het Curaçaosch borduurwerk kan waardeeren, hetgeen naar wij durven hopen tot meerdere bestellingen zal leiden.

* * *

Onder de o f f i c i e e l e b e r i c h t e n in de „Curaçaosche Courant" van half April j.l. wordt vermeld, dat bij Koninklijk besluit van 21 Maart 1919, No. 61, de heeren Mr. W. Ch. de la Try Ellis, B. E. van der Veen Zeppenfeldt en Dr. J. P. Evertsz Hzn., zijn benoemd tot lieden van den Kolonialen Raad, en bij besluit van denzelfden datum No. 62 de heeren A. G. Statius Muller en Dr. J. P. Evertsz Hzn., tot onderscheidenlijk voorzitter en ondervoorzitter van dien Raad.

„De Vrijmoedige" teekent hierbij aan:

Bij de benoeming van leden van den Kolonialen Raad, welke dezer dagen heeft plaats gehad, is ditmaal voor eene der vacaturen afgeweken van den regel, om den 1sten candidaat van het tweetal, dat ter vervulling van eene opengevallen plaats aanbevolen wordt, te benoemen, welke candidaat, door de meeste der uitgebrachte stemmen op zich te vereenigen, als het door den Raad gewenschte lid moet worden beschouwd.

Art. 73 van het regeerings-reglement luidt: „De Koloniale Raad dient voor elke opengevallen plaats onder de leden eene aanbeveling van twee personen aan den Koning in."

Vóór de jongste benoeming van leden van den Kolonialen Raad, waarbij geen rekening is gehouden met een der aanbevolen tweetallen candidaten, bestond onze „volksvertegenwoordiging" uit 6 Protestanten, 5 Israëlieten en 2 Katholieken. Het getal van dezen is thans met één vermeerderd.

* * *

Men schrijft uit Bonaire aan het zelfde blad:

Bonaire, 14 April 1919.

Zondagavond 13 dezer. Omstreeks acht n.m. De buitengewoon verlichte woning van den oudsten Landraad, den heer P. L. de Haseth, trok dien avond op bijzondere wijze onze aandacht; niet zoozeer om der wille der ongewone verlichting, maar wel om het feit dat daar binnen eene doodsche stilte heerschte, eene stilte, die aangrijpend was, eene stilte die verried wat omging in de harten der talrijke aanwezige dames en heeren, anders zoo gezellig en vroolijk, toen bedrukt en teneergeslagen.

Op straat groeide de menigte aan, honderden en nogmaals honderden, ten volle bewust van wat op het punt stond te geschieden, gaven fluisterend uiting aan wat in hun ziel omging, als ware zij bevreesd, dat een enkel te luid gesproken woord de diepernstige stemming van het oogenblik haar veel beteekenende waarde zoude ontnemen.

Ik schat hun aantal op vijfhonderd, oud en jong te zamen, uit stads- en buitendistricten bijeengekomen, zich bij die woning verzamelend, geduldig en op indrukwekkend eerbiedige wijze het oogenblik verbeidend, waarop de stadsklok zijn negen slagen zou doen hooren.

Op een Zondagavond, op dat uur, zulk eene menschenmassa op de been te zien, was op zich zelf reeds iets heel ongewoons: dat die massa echter bijeengekomen was uitsluitend om uitgeleide te doen aan een Bestuursambtenaar, mag wel in de annalen der geschiedenis van Bonaire met gulden letters worden opgeteekend. Vooral, en men zoeke hierin de waarde, wijl er in casu niet achter de schermen is gewerkt, doch men te doen had met eene absoluut spontane uiting van de zijde dezer bevolking

Binnenshuis en daarbuiten kwam er beweging onder de menschen; de Heer Thielen, hem gold deze huldebetooging, maakte zich gereed om de woning te verlaten van een zijner intiemste vrienden, wiens welkome gast hij in de laatste dagen is geweest.

Wederom een oogenblik van diepe stilte; toen konden we de stemmen hooren van vrienden, die in gevoelvolle woorden eene goede reis toewenschten aan den van hen scheidenden Gezaghebber en vriend.

Bij het verlaten der woning door den heer Thielen, werd voor onze oogen een tafereel afgespeeld, dat wij niet in staat zijn onder woorden terug te brengen. Wat eene ongekunstelde droefheid onder de menschen, wat een eerbiedig opdringen van het volk om hunnen weldoener een handdruk ten afscheid te geven, wat eene treurende stoet vormde de massa, die den vertrekkenden volksvriend een laatste blijk van oprechte dankbaarheid wenschte te geven.

Zoo trok men, voorafgegaan door de zachte tonen der muziek geheel zich aanpassend aan de droevige stemming waarin allen verkeerden, naar den steiger, alwaar de oudste Landraad, de heer Haseth, den Heer Thielen in de landstaal toesprak.

Een donderend „Biba Mijnheer Thielen" was het teeken van instemming met hetgeen gesproken was; velen onder het volk konden zich niet weerhouden naar voren te treden om ieder op zijne wijze den heer Thielen nogmaals de verzekering te geven dat zij slechts met een bloedend hart afscheid van hem namen.

En toen de „Lelia" langzaam haar ankerplaats verliet, kwam er aan het gewuif geen einde en nog betrekkelijk ver in zee zullen de stemmen dier honderden den heer Thielen hebben bereikt, zal het „Biba Mijnheer Thielen" hem in de ooren hebben geklonken, als laatste afscheidsgroet van eene dankbare bevolking.

* * *

— De booten der „Caribbean Steamship Company Ltd.", van New York, zullen Curaçao in den vervolge geregeld aandoen. Hare eerste haven van uitreis is New-York.

Tot agenten der Maatschappij alhier zijn benoemd de heeren Próspero Baïs & Co., wier ondervinding en bevoegdheid op het gebied van het reedersbedrijf genoemde Maatschappij buiten kijf ten goede zal komen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi Oetomo. In het laatst van Februari j.l. hield — zoo leest men in de *Darmo Kondo* — de vereeniging „Boedi Oetomo", afdeeling Soerakarta, een algemeene ledenvergadering in de Societeit M. N. Ondanks het ongunstige weer was de opkomst zeer bevredigend. Een 300-tal leden woonde de bijeenkomst bij. De Inlandsche grooten waren vertegenwoordigd door den Prangwedono benevens eenige prinsen en regenten, terwijl de persmannen ook trouw op hun post waren aan de perstafel. Voorts waren er ook afgevaardigden van diverse vereenigingen.

Ten 9.15 uur precies opende de Voorzitter de vergadering en begon aan het eerste onderwerp der agenda. Medegedeeld werd, dat op den 3en Maart de op te richten Neutrale Inlandsche meisjesschool geopend zou worden, waarna de heer Dokter *Wirjohoesoedo* van het bestuur de opdracht kreeg nogmaals het een en ander omtrent de inrichting, grondslagen en strekking van de meisjesschool uiteen te zetten.

Hierna ging men over tot de behandeling van het tweede op het convocatiebillet aangekondigde onderwerp. De heer *Dr. Radjiman* verkreeg het woord en betrad het podium. Breedvoerig zette spreker uiteen het standpunt, door de Regeering ingenomen, ten aanzien van de door haar in deze gewesten te volgen algemeene richting van bestuur, welk standpunt haar weerspiegeling vond in de rede van haar commissaris, *Mr. Dr. Talma*, uitgesproken op de vergadering van den Volksraad dd. 2 December 1918. Eenige passages haalde hij, aan de hand van de betrekkelijke Volksraad-handelingen aan en komt tot de conclusie, dat hetgeen de Hoogere Regeering te Batavia aan de geregeerden toegezegd heeft niet alleen geen reden tot klagen geeft, maar zelfs getuigt van den helderzienden blik van de Regeering, die de bakens tijdig verzet bij het verloop van het getij.

Vervolgens belichtte spreker het schrille contrast, dat gevormd wordt tusschen de Regeeringsverklaring en de rede van het Volksraadslid, van der Jagt. Dit toch beweerde niets meer en niets minder, dan dat van de heele Inlandsche beweging slechts eenigszins goed was het cultuurcongres. Als had hij spijt over zijn uitlating, voegde de heer van der Jagt er evenwel dadelijk aan toe, dat de heele Inlandsche kunst eigenlijk slechts kinderspel is, die in alle opzichten achterstaat bij de Westersche. Voorts maakte dit waardige lid de Regeering er een verwijt van, dat zij de Inlandsche beweging niet tijdig den borst had ingedrukt, doch haar integendeel den vrijen teugel liet en nog laat. Telkens merkte *Dr. Radjiman* op, dat het hier niet geldt een persoonsbespreking, doch de behandeling van de kwestie van der Jagt. De rede van der Jagt, aldus spreker, had echter ook haar goede zijde. Ofschoon de heeren *Stibbe* en *Whitlau* al een tegenovergestelde meening opperden, kon men zoo goed als vast aannemen, dat de heer van der Jagt onder zijn collega's aanhangers telt, vandaar ook de onder zijn ambtgenooten verspreide circulaires van den gewestelijken Secretaris Jochem. (?) Spreker vreesde, dat de door den heer van der Jagt verkondigde meening ook in praktijk zal worden gebracht door hem en misschien door nog eenigen of velen, dat is nog niet vast te stellen, zijner collega's, waardoor dus de schoonklinkende theorie van de Regeering bij haar uitvoering niet meer den oorspronkelijken, ethischen stempel zou dragen.

Verder merkte spreker op, dat er nog een ander gevaar voor de Inlandsche beweging dreigt, n.m. van de zijde der landbouwvereenigingen. Zij toch hebben hun volle instemming betuigd met de rede van den heer van der Jagt en gelet op de omstandigheid, dat deze machtige vereenigingen door tusschenkomst van haar directies in Holland zeer veel invloed zouden kunnen uitoefenen op het opperbestuur van Ned.-Indië in het moederland, zag spreker het nog aankomen, dat de hoogere Regeering te Batavia tusschen twee vuren zal hebben te zitten.

De voordracht van *Dr. Radjiman* vond, als van zelf sprekend, een gunstig onthaal bij de vergaderden, zulks blijkende n.m. uit het warme applaus bij het einde en uit het gemis van ook maar één enkelen debater. Slechts een paar personen, niet met de bedoeling om met hem te discussieeren, hebben spreker om inlichtingen gevraagd.

Hierna stelde het bestuur aan de vergadering een motie voor, die met algemeene stemmen werd aangenomen en aldus luidt

„De Algemeene Vergadering van de Vereeniging Boedi Oetomo, afdeeling Soerakarta, gehouden op Vrijdag 14-15 Februari 1919.

„Overwegende, dat thans de tijd gekomen is, waarop duidelijk en juist de lijnen moeten aangegeven worden, waarlangs Nederlandsch-Indië in het algemeen, en Java en Madoera in het bijzonder, dienen bestuurd te worden.

„Overwegende, dat de algemeene vergadering zich in hoofdzaak kan vereenigen met hetgeen ten deze door de N.-I. Regeering is uitgesproken, bij monde van haar Commissaris den heer Mr. Dr. Talma, op de vergadering van den Volksraad dd. 2 December 1918.

„Overwegende alzoo, dat de door de N.-I. Regeering aangegeven algemeene richting van regeeringsbeleid de volle goedkeuring van deze vergadering wegdraagt.

„Overwegende echter, dat ondanks die uitgesproken, algemeene richting van regeeringsbeleid *zich omstandigheden voordoen*, die dat regeeringsbeleid *een andere koers* kunnen geven, dan wel waardoor de algemeene richting van bestuur *in haar uitvoering misvormd kan worden*.

„Besluit:

haar instemming te betuigen met de door de hoogere Regeering te Batavia aangegeven algemeene richting van regeeringsbeleid;

de hoop uit te spreken:

eerstens, dat Z. E. Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, Gouverneur-Generaal van N.-I., zijnde het Hoofd van de huidige N.-I. Regeering, zoo lang mogelijk aan het bewind blijve, tweedéns dat de hoogere Regeering te Batavia *krachtige maatregelen* zal nemen om de door haar aangegeven algemeene richting van bestuur *ook in haar uitvoering dezelfde strekking te doen behouden*.

„Draagt

het bestuur op, deze motie door tusschenkomst van het Hoofdbestuur Z. E. den Gouverneur-Generaal van N.-I. aan te bieden, zoomede aan die autoriteiten en colleges, als door het Hoofdbestuur noodig wordt geacht kennis te dragen van den inhoud."

Voedselvoorziening.

„Nog niet! Tot wanneer?
„Later! Als wij dood zijn?"

Onder bovenstaande regelen wijdt H. A. S. een lang artikel in de *Neratja* aan de voedselvoorziening wat betreft de wenschelijkheid van beslaglegging, distributie en verkoop van rijst door het bestuur of de gemeente zelf. De heer Ottolander gaf den planters in Soekaboemi in overweging ,want bevolen mogen zij niet worden!) om voedingsgewassen te planten op hunne gronden voor de opgezetenen dier landen. Gevolg: een grooten mond opzetten, de Regeering beschuldigen en aanklagen...... Maar de openbare veiligheid werd er niet door in gevaar gebracht, zoodat men geen soldaten (of pradjoerits) op die „opstandelingen" afzond.

De Gouverneur-Generaal achtte een inkrimping van het suikerplantareaal noodzakelijk. En de Sanapartij kwam er wederom tegen in opstand...... Maar de openbare veiligheid werd niet bedreigd, dus werden geen soldaten (of pradjoerits) gezonden.

De besturen in de verschillende gewesten stelden maximum-prijzen vast voor padi en rijst. En dadelijk verzetten de rijkshandelaren en de banken, die financieel geinteresseerd zijn, zich daartegen. De betrekkelijke maatregelen werden ontdoken, overtreden...... Maar, omdat de openbare veiligheid, enz.

Nu we eenige dagen verder zijn, is het bestuur begonnen krachtiger op te treden; men heeft o.a. beslag gelegd op geheime rijstvoorraden; de eigenaars zijn voor hun overtreding beboet. Maar toch, door het vaststellen van den inkoopprijs door het Gouvernement op *f* 12 per pikol en door de te lage boete, vreest men, dat het effect dier straffen anders zal zijn dan gewenscht is.

Dan bespreekt schrijver de actie der Sana-partij, die op het vernemen van de plannen der vereeniging Insulinde voor het houden eener voedselmeeting, haar „pajong al vast gereed houdt." Daarmede bedoelt hij den steun, door den N. I. V. B. verleend aan den cooperatieven winkel „De Pionier", op initiatief van den heer de Cock Buning. Door deze daad wordt de middenklasse gescheiden van de groote massa. De middenstand zal een gevulde maag hebben en dus trouw blijven.

Ten slotte een opmerking over de voedsel-commissie. Leden zijn de directeur der N. I. Escompto Mij. (die den rijsthandelaren geld verstrekt) een *Hollander*; de directeur-hoofdaministrateur van het land *Dramaga*, die rijst uitvoert, een *Hollander*; de directeur der Mij. *Babalan*, een *Chinees*, groothandelaar uit Krawang; en *twee* Inlanders: de *wedana*, *Soeltan Toemenggang* en de *oud-wedana*, *Wangsaatmadja*, twee *prijajies*. Schrijver weet, dat deze twee laatsten het goede voor hebben, maar wat baten de stemmen dezer twee nasi-eters tegen die der verkoopers van rijst? Het volk zelf heeft geen stem in die commissie.

„Geld is Macht". Naar aanleiding van een in een der vorige nummers voorkomend artikel over de macht van het geld, schrijft een Soerabajaasch meisje in *Jong Java*, dat men bij het citeeren der stelling, dat „geld machtig is", toch nooit vergeten mag, dat om machtig te worden, in de eerste plaats kunde noodig is (de kracht, die van het geld uitgaat, is dus oorspronkelijk uitgegaan van de kunde van den lateren bezitter van het geld. Red.)

Ofschoon meisjes bij de keuze van haar aanstaanden echtgenoot niet op rijkdom letten, blijft het toch noodzakelijk, dat een man, die een ontwikkeld, beschaafd meisje huwt, een behoorlijke positie bekleedt, die hem in staat stelt zijn gezin te onderhouden. Ook hij zal dus ontwikkeld behooren te zijn. Schrijfster kan niet, zooals de andere schrijver over dat onderwerp, met zooveel afgunst neerzien op den welstand, waarin andere rassen hier (in Indië) verkeeren. Deze hebben toch ook hard moeten werken om hunne rijkdommen te vergaren.

Nog door een ander meisje wordt de vorige schrijver over dit onderwerp aangevallen, ten aanzien van het door hem geuit verwijt, „dat Inlandsche meisjes met mannen van een ander ras in het huwelijk treden", welk verwijt schrijfster ontzenuwt door de mededeeling, dat de meisjes dan slechts het voorbeeld volgden haar door de Inlandsche mannen gegeven. „Of — vervolgt schrijfster — denkt soms mijn broeder, dat wij, meisjes, ons niet geblesseerd gevoelen, indien een zoon van Java zich met een vreemdeling verbindt?"

Opvoeding Inl. Meisjes. *Endeh Zeinab* wil hebben, dat de Inlandsche meisjes dusdanig worden opgevoed, dat zij als het noodig is, in staat zijn zelf in hun onderhoud te voorzien, zoodat zij niet gedwongen zijn, om te wachten op een man, die misschien nooit voor haar zal komen. Uit dat oogpunt beschouwd, veroordeelt zij ouders, die hunne dochters van school halen, alvorens dezen nog alle klassen doorloopen hebben. Er zijn ouders, die nog verder gaan, die klerkjes of zoons van regenten naloopen, om hen over te halen met hunne dochters te trouwen, desnoods met toekenning van een maandelijksche toelage. In dat geval staan kaffers nog boven laatstbedoelde ouders, die betalen althans nog 5 à 10 sappies voor de jonge dochters van hun hart. En meisjes zijn dien kaffers dus nog wel wat waard! *(Jong Java)*.

Ras-huwelijken. In een ongeteekend artikel van de *Kawan Kita jang toeloes*, wordt medegedeeld, dat het vroeger de gewoonte was, dat een Javaan met een Javaansche, een Soendanees met een Soendaneesche trouwde, m.a.w. een ieder trouwde met zijn eigen ras in de meest engen zin van het woord. Langzamerhand kreeg men daaromtrent *ruimere* opvattingen. Een Javaan bijv. huwde een Soendaneesche vrouw en Madoereezen kiezen zich Javaansche vrouwen. Bij dit al bleef men bij zijn eigen ras, hoewel het begrip ras in ruimeren zin werd opgevat dan vroeger. Nog later ging men veel verder. Men kreeg toen de zoogenaamde gemengde huwelijken, dat zijn huwelijken tusschen menschen, die tot een geheel verschillend ras behooren en die in huidskleur, gewoonten, taal, kleederdracht en godsdienst verschillen. De rechtstoestand van partijen, die een gemengd huwelijk gesloten hebben, is vastgelegd in de regeling op de zoogenaamde gemengde huwelijken (Stbl. 1898 No. 158, zoodals dit gewijzigd is bij Stbl. 1901 No. 348 en Stbl. 1902 Nos. 113 en 311), waarbij als hoofdbeginsel is aangenomen, dat de vrouw en de kinderen, die uit het huwelijk geboren mochten worden steeds den staat van den man volgen (ten aanzien van de vrouw alleen staande huwelijk). Na vorenbedoelde regeling te hebben uitgelegd, knoopt de schrijver daaraan allerlei beschouwingen vast. Eerst behandelt hij de gevolgen van een huwelijk tusschen een Europeaan met een Inlandsche vrouw. Deze zijn:

1e. De vrouw, die den staat van haren man volgt, wordt in aanzien verhoogd; maar zij vervreemdt zich van haar eigen ras (volk), dat zij niet meer lief heeft;

2e. De kinderen zijn volgens hun geboorterecht Inlander, maar in werkelijkheid zijn zij noch Europeaan, noch Inlander.

Daarna behandelt schrijver de gevolgen van een huwelijk tusschen een Inlander en een Europeesche vrouw.

1e. De vrouw wordt verlaagd, omdat zij den staat volgt van een beheerschte.

2e. De kinderen hebben gemengd bloed, en zijn dus niet meer van zuiver ras en dat komt alleen, omdat de vader slechts geluisterd heeft naar de stem van den hartstocht en zijne lusten heeft botgevierd.

Schrijver is dus tegen deze gemengde huwelijken en spoort de lezers aan om hun eigen ras trouw te blijven, opdat het bloed zuiver blijve.

Zij die hun ras bewaren, toonen dit lief te hebben en omgekeerd bezitten degenen, die van gemengde afkomst zijn, meestal geen diepe genegenheid voor het ras, waartoe zij behooren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Maximum Rijstprijzen. Niettegenstaande het nu algemeen bekend moet zijn — alzoo de *Bintang Soerabaja* — dat het verkoopen en het te koop aanbieden tegen hoogere dan de vastgestelde maximum-prijzen voor rijst strafbaar is gesteld, kan men toch elken dag in het rapport van politie lezen, dat er zoowel Chineesche als Inlandsche handelaren geverbaliseerd worden wegens overtreding van dit verbod. Zoo heel gemakkelijk gaat dat calangeeren niet, aangezien men daarbij altijd twee getuigen moet hebben, terwijl het mengen van verschillende soorten rijst — een gewoonte door de handelaren vrij algemeen toegepast — het moeielijk maakt, om direct te constateeren, of de daarvoor bedongen prijzen inderdaad boven de vastgestelde zijn. Desniettegenstaande wordt door de politie alles in het werk gesteld, om overtredingen te constateeren en het moet gezegd, dat er binnen korten tijd al heel wat rijsthandelaren betrapt werden. Er gaat eigenlijk gezegd geen dag voorbij of er vliegen eenige handelaren tegen de lamp, die dan natuurlijk hun voorraden in beslag genomen zien. Wel is waar zijn deze hoeveelheden in den regel niet groot — de grootste partij bedroeg niet meer dan honderd pikol — maar toch bereikt men er mede, dat de schrik er langzamerhand in komt en den handelaren de lust vergaat nog langer de risico te loopen, om door de politie bekeurd te worden. Indien zoo voortgegaan wordt en de landrechter den overtreders van het maximum prijs-verbod ook de maximumstraf oplegt, zal het spoedig uit zijn met de prijsopdrijving.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Een laatste eervolle vermelding.

Wij Nederlanders zijn zoo nuchter dat wij niet alleen moeilijk in geestdrift kunnen geraken, maar zelfs een geestdriftige uiting uit een andere taal in de onze omgezet al heel gauw hinderlijk overdreven vinden. Wij betreuren dit wel eens als wij in een andere taal iets mooi en gevoelvol geuit vinden en lezen hoe men daar zelfs in officieele stukken tot waardeeringen komt, die tintelen in woord en beeld.

Zoo vindt men in de „Journal Officiel" van 8 Mei de laatste legervermelding over onzen landgenoot J. van Vollenhoven, die 't in Franschen kolonialen dienst bracht tot gouverneur-generaal van Fr. West-Afrika, die, toen de regeering maatregelen ten opzichte van de werving nam, welke tegen zijne inzichten ingingen, ontheffing vroeg, om weer aan den oorlog in Frankrijk te gaan deelnemen, en die, als kapitein in dien strijd gevallen is. De vermelding behoort tot de schoonste, die een soldaat kan verwerven, maar zou bij een dergelijk gedrag uit een Nederlandsche pen een zoodanige gloed kunnen vloeien, en zou 't zelfs maar even denkbaar zijn, dat hier een ambtelijke verklaring in dien stijl zou durven spreken. We geven woordelijk weer:

„Van Vollenhoven (Joost), capitaine au 1er bataillon „du régiment d' infanterie coloniale du Maroc.

„Officier d'une valeur et d'une vertu antiques, „incarnant les plus belles et les plus solides qualités „militaires. Mortellement frappé le 18 juillet, au „moment où, électrisant sa troupe par son exemple, „il enlevait une position ennemie opiniâtrement défen„due. A placer au rang des Bayard et des Tour „d'Auvergne et à citer en exemple aux générations „futures, ayant été un des plus brillants parmi les „plus braves."

Jammer maar, dat er niet bij staat, dat die held een Nederlander was.

Algerie's toekomst.

Bij de opening van de zitting der Délégations financières van Algiers, heeft de gouverneur-generaal Jonnart een uiteenzetting gegeven van den economischen en financieelen toestand. De financieele situatie is zeer geschokt en zal toch nog nieuwe offers eischen. De gezonde leer moet zoo spoedig mogelijk weer in eere komen. De oorlogsbudgetten konden slechts door voorschotten van de Banque de l'Algérie in evenwicht gehouden worden. Reeds in 1920 moet 't verleden geliquideerd worden door een consolidatie-leening, die niet onder 150 millioen fr. kan blijven. Voortaan zal de opbrengst der belastingen alleen de budget-uitgaven moeten dekken. Bestaande belastingen moeten verhoogd, nieuwe ingevoerd worden. Hiervoor komen in aanmerking de successierechten, belastingen op de lucifers, den wijn en alcohol, tabak, enz.

Hiermede zullen echter niet alleen de zaken gaande gehouden worden, de G. G. gaf in groote trekken 't program aan, dat hij zich voor de naaste toekomst denkt. Het bevat de uitbreiding van de transportmiddelen te land en te water, alsmede de economische en sociale organisatie van 't land. Genoemd werden nieuwe spoorweglijnen, vergrooting van havens, meer stelselmatig en voortvarend verbeteren van de waterwerken. Al 't bestaande heeft door den oorlog heel veel geleden. De economische voortuitgang vergt de schepping en ontwikkeling van scholen, proefvelden, kweekinrichtingen voor den landbouw, scholen voor kunsten, ambachten, handel. Niet minder dan de materieele belangen, vragen de moreele aandacht. De sociale wetten, het begrip van mutualiteit, van verzekering, van hulp en hygiëne, dit alles vraagt herstel van achterstand.

Tijdens den oorlog heeft Algerië een ontembare geestkracht getoond, het zal, volgens de overtuiging van Jonnart, zich niet laten neerdrukken door de moeilijkheden, die nu te overwinnen zijn. Het zal deze aanpakken in 't geloof aan de grootsche toekomst, die de Fransche democratie wacht.

Gelukkig, zooveel vertrouwen, bij 't bloot leggen van zulken toestand.

Britsch Indiërs in Duitsch Oost-Afrika.

't Verschijnsel van minder welkome immigranten heeft niet alleen tusschen Japaneezen en Chineezen eenerzijds en Canadeezen, Amerikanen en Australiërs anderzijds tot minder vriendschappelijke waardeeringen geleid, het heeft ook Britsch Indiërs reeds hier en daar tegenover Britsche kolonisten geplaatst.

In Zuid-Afrika is deze kwestie nog niet geheel in 't reine, en nu doet zij zich ook ten opzichte van 't voormalige Duitsch Oost-Afrika gevoelen.

De regeering van Britsch Indië heeft aan die van 't moederland verzocht het voorm. D. protectoraat te bestemmen ter koloniseering door de overbevolking van Indië. Een „Times"-correspondent vecht dit voornemen krachtig aan. De gekleurde bevolking van Afrika moet Afrikaansch blijven. Deze is, volgens den schr., best in staat in de arbeiders behoefte te voorzien. Wordt 't D. gebied eenvoudig toegevoegd aan 't gedeelte van O. Afrika dat reeds onder Br. vlag staat, dan zal een regeling even gemakkelijk voor 't geheele gebied te treffen zijn, als dit tot nu toe voor 't Engelsche is geschied.

De overbevolking van Indië kan een prachtig arbeidsveld vinden in Mesopotamië. De Arabische bevolking zal gaarne de Hindoes ontvangen, Aziaten evenals zij. Wij veroorloven ons hierbij een vraagteeken te zetten, de groote lust van Mesopotamië om nederzettingen van Hindoe immigranten in te halen, staat bij ons niet vast. Dit neemt niet weg dat 't inzicht ons juist lijkt wat de emigratie naar O. Afrika betreft. Vóór den oorlog is er een vrij belangrijke trek van Indiërs daarheen geweest. Het waren vooral kleinhandelaars, die zich tot tusschenpersonen maakten van den Europ. handelaar tot den inlander. Heel goede herinneringen hebben zij als zoodanig niet achter gelaten, naar destijds verluidde waren de D. autoriteiten juist voornemens maatregelen tegen verderen toeloop te nemen toen de oorlog als nieuwe factor ingreep.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een Javaansch Leesboek.

Van het bekende Soendaneesche leesboek „Mangle", samengesteld door den hr. W. van Gelder, is onlangs een Javaansche bewerking verschenen, getiteld: Kembang mantja warna. De hr. M. Abdoellah „goeroe basa" aan de hoofdenschool te Blitar, heeft zich daarmede belast en — volgens deskundigen — voortreffelijk werk geleverd. Het met fraai gekleurde plaatjes uitgegeven boekje wordt gebruikt op de inlandsche scholen in Midden-Java, is verkrijgbaar bij het Depôt van Leermiddelen te Weltevreden en de firma M. Nijhoff te 's-Gravenhage. Het zal o.i. ook hier te lande goede diensten kunnen bewijzen, in de eerste plaats aan hen die zich toeleggen op de beoefening van het Javaansch, en verder bijv. als lectuur voor de hier vertoevende Javaansche bedienden van eenige ontwikkeling.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

De Febr.-afl. bevat behalve het vervolg der beschouwingen van S. A. Reitsma: „Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek" en een aantal bijdragen van technischen aard, een artikel van den ir. M. Middelberg: Bevordering van tramaanleg op de Buitenbezittingen. Aangezien ons deze afl. niet onder oogen is gekomen, citeeren we de „Ingenieur" (No. 21, blz. 396): Gewezen wordt op de groote sommen, noodig voor uitbreiding der bestaande spoorlijnen op Java en Sumatra en voor voltooiing van de groote werken voor verbetering van bestaande verkeerstoestanden. Verder dringend noodig op Borneo en Celebes met den aanleg van tramwegen te beginnen, teneinde deze landen te openen. De vraag is: Staats- of particuliere exploitatie? Regeling, waarbij aanleg door particulieren mogelijk is met behulp van het Gouvernement in den vorm van kapitaalverschaffing en garantie van rente en aflossing van obligaties. Beschouwingen over de wenschelijkheid van dezen exploitatievorm in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, waarin geld en personeel moeilijk te verkrijgen zijn.

Atlas van Oost-Indië.

Bij J. H. de Bussy is verschenen een atlas van Nederlandsch Oost-Indië, voor — zooals de titel zegt — kantoor, school en huis. Aan de samenstelling van dezen atlas is — blijkens de verwerking der nieuwste gegevens — veel zorg besteed; alleen zal men bij de raadpleging het gemis gevoelen van een register der plaats- en andere namen; de voortreffelijke schoolatlas van den hr. W. van Gelder had tot voorbeeld kunnen strekken. Behalve de 9 kaartenbladen, bevat de atlas tal van advertentiebladen, met hier en daar gegevens omtrent getalsterkte der bevolking, lengte- en inhoudsmaten, enz.

Locale Belangen.

In afl. 19 van den 6en jaargang een artikeltje van V. „Een lijdensgeschiedenis", welke doelt op de trage behandeling der pensioenregeling van de locale ambtenaren.

Mededeeling No. 32 (bijlage van genoemde afl.) bevat het advies van de commissie (voorzitter: C. P. van Wijngaarden, secretaris: Gerritsen), omtrent de instelling van Regentschapsraden.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

In de bijlagen van afl. V (jaarg. 1919) van bovengenoemd periodiek, vindt men den tekst der volgende voordrachten. Vergelijkend overzicht over verschillende bereidingswijzen van plantage-rubber, door Dr. O. de Vries. — De oprichting eener vereeniging van veeteelt, door J. F. C. Raabe. — Voordrachten over de koffiebessen-boeboek, door Dr. J. J. C. van Hall.

Bijlage III van afl. VI bevat mededeelingen van den hr. J. H. C. Olt, over bastziekten bij Hevea.

De machtspositie van den Europeeschen ondernemer op Java.

Onder dit opschrift een artikel van Dr. P. Endt in het 1 Mei-Nr. van het revolutionair-socialistisch tijdschrift „De Nieuwe Tijd". Schr. beweert dat op Java vrije arbeid alleen in schijn bestaat. Om dit te bebewijzen belicht hij juridische afhankelijkheid en onvrijheid van den Javaanschen arbeider, en toont dan aan hoe die „wettelijke halfslavernij in de ekonomiese absolute afhankelijkheid overglijdt". Hier en daar heeft hij gelegenheid aan te stippen hoe de macht des werkgevers zich niet alleen tegenover het proletariaat, maar ook tegenover anderen manifesteert. Het artikel, blijkens de aanhaling hiervoor, geschreven in vereenvoudigde spelling, wordt in een volgende afl. voortgezet.

Economisch-Statistische Berichten.

No. 176 (14 Mei j.l.) van dit weekblad bevat een artikel van Schm(ülling): Nieuwe en deugdelijke gegevens omtrent het volkstal van Ned.-Indië waarin, aan de hand van verschillende bronnen (geput uit de betrouwbare bron-Mühlenfeld, ambtenaar voor de Volkstelling c.a.), wordt gewezen op de tegenwoordige getalsterkte der bevolking van Ned.-Indië.

Bedroeg in eind 1905 op Java het aantal inlanders ruim 30 millioen, op eind 1917 was zulks ruim 34 millioen, alzoo een toeneming van ongeveer 13¼ pCt. Voor de Buitenbezittingen zijn deze cijfers respectievelijk bijna 7¾ en 13; toeneming ruim 70 pCt.

De hr. Schm. zegt dat de gedurende tientallen jaren gangbare meening dat de gemiddelde jaarlijksche bevolkingsaanwas voor Java en Madoera 2 pCt. was, blijkt thans te moeten wijken voor de constateering dat zij sinds 1900 1¼ pCt. heeft bedragen, dus 375.000 zielen in plaats van 600.000 's jaars, over 12 jaar een verschil opleverde van 2¾ millioen. De verbazingwekkende vooruitgang der buitenbezittingen schrijft hij toe aan onze grootere bestuursbemoeienis met die gewesten in de latere jaren, waardoor over veel betrouwbaarder opgaven kon worden beschikt.

Voordracht Jhr. van Panhuys.

Van geachte zijde maakt men ons attent op een

voordracht van Jhr. L. C. van Panhuys, over „Invloeden, die rassen op elkander uitoefenen, waargenomen aan de Marowijne-rivier", gehouden, den 16en Maart 1918 voor de Nederlandsche Anthropologische Vereeniging, waarvan het verslag is verschenen in April j.l. in het „Bijblad der Ned. Anthr. Vereeniging."

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De hr. F. Oudschans Dentz schrijft in het Nr. van 15 Mei een artikel over „Mijnbouw in Suriname"; schr. wijst met enkele woorden op de bauxiet-industrie (waaruit aluminium wordt gewonnen) en wijdt verder uit over de mogelijke gevolgen der ontdekking van ijzererts door den mijningenieur Douglas, in Jan. j.l.

De hr. D. Ingerman geeft het eerste gedeelte eener beschouwing „Opbrengst en handel van ijzererts en ijzer in de voornaamste Europeesche landen en hun koloniën".

Verder onder het opschrift „Economische toestanden in Papua of Britsch Nieuw Guinea", nog een overzicht van afl. XVI der Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau: Britsch Nieuw-Guinea (Papua).

Mededeelingen Laboratorium voor Plantenziekten.

No. 35 van deze Mededeelingen bevat een tweetal verhandelingen van den hr. S. Leefmans, n.l. De tweekleurige klapperbladkever (Bronthispa (Froggatti Sharp?)) en: De gestreepte dikkoprups van den klapper (Hidari Irava Moore).

In No. 36 beschrijft Dr. C. J. J. van Hall de ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië in 1918.

Mededeelingen Alg. Proefstation voor den Landbouw.

Het Algemeen Proefstation voor den Landbouw, onderdeel van het Departement van Landb., Nijverh. en Handel, heeft als Mededeeling No. 1 een publicatie uitgegeven: getiteld: Verslag van de water- en slibonderzoekingen van verschillende rivieren op Java, door Dr. L. G. den Berger en F. W. Weber.

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Behalve een aantal mededeelingen welke uit den aard der zaak alleen de leden van den Bond zullen interesseeren, bevat No. 187 van zijn orgaan een tweetal ingezonden stukken van de Drs. C. D. de Langen en W. van den Broek, over de bekende Tosari-sanatoriumkwestie.

Handelsberichten.

In No. 636 (22 Mei) vindt men o.m. economische maandverslagen van enkele gewesten der buitenbezittingen, benevens een artikeltje over kaneel, welke specrij in Indië hier en daar in het klein wordt gecultiveerd.

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Afl. 1 van den 4en jaarg. opent met een fraai geïllustreerd artikel van Dr. G. Krause [1]) over het pasarleven op Zuid-Bali. — Verder bevat deze afl. een opstel van Mr. J. G. Huyser: Wajang-stijl, hetwelk te voren reeds verscheen in de eerste afl. van het nieuwe tijdschrift „Mudato", welke in een der vorige Kol. Weekbladen werd aangekondigd.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

De aandacht zij gevestigd op het oudheidkundig verslag over het derde kwartaal 1918 (uitgave Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen); speciaal wat betreft de Bijlagen, waarin de volgende onderwerpen worden behandeld: Oorkonden van Trawoelan I. — De bijzetting van Koning Kretanagara te Toemapel, door Rn. Ng. Poerbatjaraka. — Aanteekeningen omtrent Oud-Hollandsche sterkten in de Residentie Ternate en Onderhoorigheden.

Handleiding ten dienste van de Inl. Bestuursambtenaren.

Als uitgave van het Dep. van Binnenl. Bestuur verschijnen periodieke handleidingen (in Maleischen en Hollandschen tekst) ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera.

De jongst ontvangen Nrs. 8, 9 en 15 behandelen onderscheidelijk: Bepalingen omtrent de oprichting van fabrieken en neringen in Ned.-Indië en het Veiligheidsreglement. — Landrente en de belasting op de vischvijvers op Java en Madoera. — Uitgifte van domeingrond: a. In eigendom; b. met recht van opstal; c. met recht van opstal of van gebruik tot wettiging van bij min- en onvermogende niet- inlanders zonder wettigen titel in gebruik zijnden grond; d. met andere rechten van geringeren omvang dan het eigendomsrecht.

Mijnbouw Maatschappij Redjang-Lebong.

Aan het jaarverslag over 1918 der Mijnbouw Maatschappij Redjang-Lebong is toegevoegd een afzonderlijk uitgebreid Rapport van den hr. P. Hövig, hoofdingenieur bij het mijnwezen in Ned.-Indië, uitgebracht over het door hem op verzoek der Directie ingesteld geologisch onderzoek van het concessie-terrein „Lebong-Donok".

De Jan Pieterszoon Coen-Bode.

De aan de lezers van dit blad welbekende oud-kapitein van het O.-I. Leger H. J. Vermeer, heeft wederom blijken van zijn journalistischen aanleg gegeven door tijdens zijn reis naar Indië met de „Jan Pieterszoon Coen", aan boord van dat schip een orgaan uit te geven, getiteld: „De Jan Pieterszoon Coen-Bode. Staat- en letterkundig orgaan voor interne scheepsaangelegenheden." We kunnen ons voorstellen dat dit curieuse blaadje, hetwelk zelfs gedrukt is op genoemden bodem en waarvan in het geheel 6 Nrs. zijn verschenen, de passagiers niet weinig vermaakt heeft.

De Java-Post.

Het Nr. van 11 April bevat de voortzetting van Pr. Geurtjens' „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel". II. Hoe de Tanimbareezen op deze eilanden kwamen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 8 van jaarg. 1919 bevat o.m.: Wajang, door Sosro Sawarno (Slot). — Twee uit velen, door M. E. Reitsma. — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland, door P. te Wechel (vervolg). — Fragment, door Edy Donkers (vervolg).

Zendingsperiodieken.

De Katholieke Missiën, Mei 1919. Jaarverslag van de Missie der Kleine Soenda-eilanden (met ill.), door P. C. Noyen.

Berichten uit de Heidenwereld, 1919, No. 4. Uit Suriname en Berbice, door H. Weiss. Vervolg: De derde uitzending 1739—1745. — No. 5. Br. Rudolf Werth, hoofd van het leerlingen-tehuis in Paramaribo, door een zaagvisch gedood, 2 Maart 1919, door Br. S. Beck.

De Opwekker. Febr. 1919. Zes jaren zending op de Soela-eilanden, door J. Fortgens.

[1]) In afl. 3—4 van den 24n jaargang van „Janus" schreef Dr. Krause nog een artikel „Einiges über die Hygiene bei den Baliërn. Dit ter loops.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter van den Landraad te Brebes.	Met ingang van den dag, waarop voor hem gelegenheid zal bestaan tot vertrek naar Europa.	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende ambtenaar is Mr. F. C. L. Meijer.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West", Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

FEESTELIJKE HERDENKING van het 300-jarig bestaan van Batavia op *Zaterdagavond den 31 Mei 1919* in het Theehuis van het Hotel „De Nieuwe Kroon" aan de Loolaan.

Aanvang om half acht precies.

Korte Feestrede.

Muziek en zang van eenige leden van den „Krontiong" club van de M. K. L. te Deventer, afgewisseld door muziek en zang van den heer J. P. J. H. Clinge Doorenbos te Bussum.

Na afloop bal.

Toegangsprijzen: ƒ 0.50 (plus pl. belasting) voor leden der vereeniging en van de vereeniging „Onze Vloot" en voor twee van hunne huisgenooten; en ƒ 1.— (plus pl. belasting) voor meerdere huisgenooten van die leden en voor niet-leden.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Concept-Notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag 26 April 1919 te 's-Gravenhage.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter; R. Zuyderhoff, Onder-voorzitter; H. J. A. Raedt van Olden-

arnevelt, H. J. M. Baumann, Mevr. M. en Bosch—Bosscher, J. P. T. J. Brondgeest, J. H. Calmeijer, Mevr. Douair. Jhr. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs, F. E. Luitjes, Z. G. P. Marcella, F. C. Lekkerkerker, Mr. Dr. C. F. Schoch, H. F. Tillema, C. de Vries, Dr. H. H. Zeylstra Fzn. en E. F. Grooss, Secretaris.

Afwezig met kennisgeving, de leden: T. Gerdes Oosterbeek, Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik en H. W. Scheuer.

De Voorzitter, de heer Bakhuizen van den Brink, opent om 2 uur n.m. de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen.

I. *Notulen.*

Overgaande tot de agenda, vraagt hij of een der aanwezigen iets heeft op te merken naar aanleiding van de notulen van de vorige vergadering, welke zijn bekend gemaakt in het Koloniaal Weekblad van 21 November 1918, no. 47.

Waarop de heer Zeijlstra mededeelt, dat hij niet zoo zeer een opmerking op die notulen heeft, doch alleen de aandacht wil vestigen op punt IV daarvan, handelende over de instelling van eene afzonderlijke Propaganda-Commissie. Hij doet zulks, omdat hij meent, dat deze commissie, blijkens het door haar voor deze vergadering ingediend ontwerp-program van actie, buiten de haar toegedachte taak wil gaan. De bedoeling was, dat zij alleen propaganda zou maken voor „Oost en West", terwijl zij, volgens haar ontwerp-program, veel verder wil gaan en o.a. daarmede in concurrentie zal komen met het „Comité van Lezingen en Leergangen."

De Voorzitter merkt op, dat na de laatste Algemeene Vergadering in de daarop gevolgde Hoofdbestuursvergadering besloten is tot de instelling van deze commissie. Daarbij werd de taak der commissie niet vastgesteld, doch is haar verzocht haar eigen instructie te ontwerpen en die ter goedkeuring aan het Hoofdbestuur aan te bieden. Dit is thans geschied.

II. *Voordracht aan de a.s. Algemeene Vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur.*

Ingevolge art. 11 Huishoudelijk Reglement, zijn de navolgende Hoofdbestuursleden aan de beurt van aftreden: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter: E. F. Grooss, Secretaris-Penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het Dagelijksch Bestuur; F. C. Lekkerkerker, Studenten-Afdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam; Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht.

De heer Lekkerkerker en Mevrouw van Oeveren stellen zich niet herkiesbaar.

Ter voordracht aan de Algemeene Vergadering worden de door de afdeelingen gestelde candidaten overgenomen. Deze zijn:

Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink; 2. L. A. Bakhuis.

Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss; 2. J. A. Soetens.

Lid Dag. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt; 2. O. de Bordes.

Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella; 2. A. Veder.

Afdeeling Utrecht: 1. Mejufrouw J. van der Schuyt; 2. H. Somermeijer.

Studenten-Afd. Leiden: 1. H. J. Hoekstra; 2. H. Fabriek.

III. *Vaststelling van datum en plaats voor de a.s. Algemeene Vergadering.*

De heer Zeijlstra, vertegenwoordiger van de Afdeeling Deventer, deelt mede, dat zijne afdeeling er prijs op zou stellen, dit jaar de Algemeene Vergadering in haar midden te ontvangen.

De heer Brondgeest zegt, dat hij gaarne de a.s. Algemeene Vergadering te Haarlem had zien gehouden, maar dat hij den voorrang gunnen wil aan de jongste afdeeling, te eerder omdat Haarlem reeds eenmaal de Algemeene Vergadering heeft mogen ontvangen.

De uitnoodiging van de afdeeling Deventer wordt met instemming begroet, waarna wordt vastgesteld, dat de Algemeene Vergadering op den eersten Zaterdag van de maand Juli te Deventer zal worden gehouden.

IV. *Rekening en verantwoording van den Penningmeester.*

De Voorzitter deelt mede, dat, evenals vorige jaren, de rekening en verantwoording door den voorzitter van de verificatie-commissie, thans den heer H. E. Levert, nauwkeurig werd nagezien, alvorens haar aan deze vergadering voor te leggen. Spreker leest een schrijven van den heer Levert voor, waarin deze over de nauwkeurige administratie lof uitspreekt en tot de goedkeuring daarvan adviseert.

Nadat Exploitatie-rekening, Balans en Begrooting ter inzage onder de leden zijn rondgegaan en de penningmeester eenige toelichtingen heeft gegeven, worden rekening en verantwoording goedgekeurd. Zij zullen thans aan de volledige verificatie-commissie ter examinatie worden aangeboden.

Bij de commercieele inrichting van de administratie der twee laatstverloopen jaren is twijfel gerezen omtrent de zekerheid van de financieele grondslagen van de vereeniging, zoodat het raadzaam schijnt deze aan een herziening te onderwerpen. Het Dagelijksch Bestuur geeft daarom in overweging, dien grondslag door een commissie te laten onderzoeken. Zulks wordt goedgekeurd en besloten den heeren R. Zuyderhoff, H. E. Levert, Z. G. P. Marcella en E. F. Grooss te verzoeken in deze commissie zitting te nemen.

V. *Behandeling van de motie-Vermeer.*

De Voorzitter brengt in herinnering, dat in de aanstaande Algemeene Vergadering een beslissing omtrent de motie-Vermeer moet worden genomen. Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: „Dit pogen „echter moet niet gepaard gaan met een verwijt aan „het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan „belangstelling, welke leidt tot een verwijdering tus„schen Indië en Nederland", worden toegevoegd de woorden: „zooals naar onze meening ook niet recht„streeks in de bedoeling van den heer Vermeer ge„legen heeft."

VI. *Bespreking van het program der Propaganda-Commissie.*

De Voorzitter deelt mede, dat de Propaganda-Commissie haar ontwerp-program heeft ingezonden, doch, jammer genoeg, zoo laat, dat de afschriften, aan de leden van het Hoofdbestuur en de Afdeelingsbesturen gezonden, dezen niet zoo tijdig bereikten, dat zij dit stuk hebben kunnen bestudeeren. Het zal dus niet mogelijk zijn, zegt spreker, in deze vergadering reeds besluiten te nemen en wij zullen ons moeten beperken tot een bespreking. De eerste indruk dien spreker uit het ontwerp heeft gekregen is, dat wij met de doorvoering van de daarin voorgestelde plannen voor het Koloniaal Weekblad, in concurrentie zullen komen met andere Indische periodieken, dat zij het weekblad geheel van karakter zullen doen veranderen en enorme kosten zullen medebrengen. Terwijl de plannen voor de lezingen ons op het terrein van het Comité voor Lezingen en Leergangen zullen voeren.

De heer Zeijlstra heeft zich verwonderd over het optreden van deze commissie, die z.i. de bedoeling van hare instelling geheel uit het oog heeft verloren. Zij is plotseling voor den dag gekomen met een zeer ingrijpend programma, waarbij zij het Hoofdbestuur geheel op zijde wil schuiven en zich zelve een geheel zelfstandige taak toedenkt, voor de uitvoering waarvan zij zich ongeveer ⅓ van alle inkomsten der vereeniging wil toeëigenen. Dit heeft niet de bedoeling kunnen zijn.

De heer Marcella zou de taak, welke de commissie zich denkt, prachtig vinden, indien zij kans had op verwezenlijking. Maar dit is z.i. niet het geval. De grondslagen, welke ons moeten helpen aan de middelen voor de uitvoering daarvan, bestaan in een groote vermeerdering van het aantal leden en een verhooging van de contributies. Een noemenswaardige vermeerdering van het aantal leden acht spreker echter niet mogelijk, vooral niet, als de contributie verdubbeld wordt.

Verscheidene leden zijn het met dezen spreker eens, waarop de Voorzitter opmerkt, dat men niet voorbarig de onderdeelen van het program moet veroordeelen, doch nu moet volstaan met een algemeene

bespreking van de wenschelijkheid der plannen, om daarna de uitvoerbaarheid na te gaan.

De heer S c h o c h begroet in de eerste plaats in den voorzitter der Propaganda-Commissie met vreugde een anderen Brondgeest dan van voor een paar jaren; een bekeerden, geweldig sterken Brondgeest, die voelt, dat er veel gedaan kan worden door ,,Oost en West". Over het ontwerp-program is spreker eenigszins verwonderd. De commissie is n.z.m. op andere stoelen gaan zitten dan haar zijn aangewezen; in dit opzicht is spreker het met den heer Zeylstra eens. Spreker meent, dat de commissie oorspronkelijk gedacht is als een commissie van malcontenten, met de opdracht: ,,Zoo ge beter meent te weten; adviseert ons dan." Dus als een adviseerend lichaam. Maar deze commissie wenscht meer te doen dan haar werd opgedragen; zij wenscht zelfstandig te zijn. Overigens vindt spreker in het verlangenlijstje weinig nieuws. Alleen de ideeën van een bekwamen gesalarieerden propagandist en van de verspreiding van populaire literatuur zijn nieuw, al het andere is reeds bekend. Het Koloniaal Weekblad acht spreker voldoende uitgebreid. Spreker vindt ook in het programma een te groot drijven naar centralisatie, waarbij geen plaats is gelaten voor het werken der afdeelingen, die zoo goed als geheel zouden worden uitgeschakeld.

De heer B r o n d g e e s t, voorzitter van de Propaganda-Commissie, heeft aan zijn uitvoerig toelichtend schrijven niet veel toe te voegen; duidelijker dan het daar staat kan hij het niet zeggen. Er moet verandering komen in het werken van ,,Oost en West", anders zal de vereeniging te niet gaan. De commissie wil niet de eerste viool spelen, maar er moet iets gedaan worden. Van ,,Oost en West" gaat niet voldoende kracht uit, hetgeen wel het beste blijkt uit het geringe aantal leden. Als we maar geraakten tot de aanstelling van een bekwamen, gesalarieerden propagandist, die ons meer leden aanbracht, zou er al veel bereikt zijn. ,,Oost en West" moet een prachtvereeniging worden, waartoe allen toetreden, die iets voor Indië voelen.

De heer T i l l e m a is het geheel met den heer Brondgeest eens. Er moet van ,,Oost en West" meer kracht uitgaan. Er moeten meer leden komen. Is een algemeene verhooging van contributie niet gewenscht, dan zou spreker de leden willen splitsen in twee categoriën: zij, die het Koloniaal Weekblad wel ontvangen, met een hoogere contributie, en zij, die het weekblad niet willen ontvangen, met een lagere.

De heer Z e y l s t r a is verheugd te kunnen constateeren, dat hij eigenlijk niet zoo ver van den heer Brondgeest af staat als wel zou schijnen. Spreker heeft gezegd, dat de Propaganda-Commissie met haar plannen in concurrentie zou komen met het ,,Comité" voor Lezingen en Leergangen", hetgeen zeer zeker het geval is. Maar spreker zou het toejuichen, indien de Vereeniging ,,Oost en West" zoo sterk werd, dat zij de taak van het genoemde comité zou kunnen overnemen. Het Comité zal, om behoorlijk te kunnen werken, een zelfstandige vereeniging moeten worden en daarmede het aantal reeds bestaande vereenigingen met één vermeerderen. Het ware veel beter, indien ,,Oost en West" het Comité zou kunnen opslokken en zijn taak geheel kon overnemen. Het Koloniaal Instituut, dat nu het Comité steunt, zou zeer zeker genegen zijn met een neven-vereeniging als ,,Oost en West" samen te werken en haar eveneens met zijn vele hulpmiddelen te steunen. Spreker geeft daarom in overweging een commissie uit het Hoofdbestuur te benoemen om deze aangelegenheid met het Koloniaal Instituut te bespreken.

De V o o r z i t t e r zegt een overweging van dit laatste voorstel door het Dagelijksch Bestuur toe.

De heer S c h o c h acht ook het stichten van een nieuwe vereeniging niet gewenscht. Het Koloniaal Instituut en ,,Oost en West" completeeren elkaar en zouden zeer goed naast en met elkaar kunnen arbeiden.

De heer B r o n d g e e s t dringt aan op het nemen van eenig besluit, al ware het alleen maar over de aanstelling van een propagandist. Ten opzichte van de voorbereiding van een tentoonstelling acht hij het bestuur gebonden door de beslissing van de Algemeene Vergadering van 1912, welke in principe tot het organiseeren van een groote koloniale tentoonstelling heeft besloten, waarvan de uitvoering alleen werd verschoven door het uitbreken van den oorlog.

De V o o r z i t t e r acht echter het nemen van eenig besluit voorbarig, omdat de leden geen tijd hebben gehad de zaak grondig te overwegen. De meerderheid het hiermede eens zijnde, worden de debatten over dit onderwerp gesloten. Alleen verzoekt de heer Z u y d e r h o f f, voorzitter van de afdeeling 's-Gravenhage, vergunning een in de toelichtingen tot het ontwerp geuit verwijt aan het adres van zijne afdeeling te mogen recht zetten. In die toelichtingen is n.l. gezegd, dat Den Haag in 1918 met een inkomen van ƒ 3300 al heel weinig heeft gedaan. Spreker rekent voor, dat Den Haag slechts ongeveer ƒ 1500 heeft kunnen besteden.

VII. *Bespreking van het voorstel Den Haag, voor het uitschrijven van een prijsvraag.*

De V o o r z i t t e r deelt mede, dat van de Afdeeling Den Haag een voorstel ter behandeling in de a.s. Algemeene Vergadering is ingekomen, om een prijsvraag uit te schrijven voor een opstel over het groote belang, dat zoowel Nederland als de Koloniën er bij hebben, dat bekwame oud-Indiërs, ten getale van minstens tien, in de Tweede Kamer komen.

Van den inhoud van dit voorstel werd den leden bij circulaire kennis gegeven, waarna van den heer L e k k e r k e r k e r, voorzitter van de Studenten-afdeeling Leiden, het mede ter kennis van de leden gebrachte verzoek inkwam, om de redactie van de prijsvraag anders te doen luiden en deze uit te schrijven voor het beste opstel ter beantwoording van de vraag, op welke wijze, binnen de grondwettelijke verhoudingen, aan Indië meer invloed kan worden toegekend op het bestuur hier te lande over Indische zaken.

Hoewel het Dagelijksch Bestuur het met deze voorstellen niet eens is, en meer voelt voor een behandeling van deze aangelegenheden in het Koloniaal Weekblad, acht het toch plicht ze voor een behandeling in de Algemeene Vergadering over te nemen.

Na breedvoerige discussie, waarin algemeen erkend wordt de wenschelijkheid dat in de Staten-Generaal meer personen, van nabij met Indië bekend, zitting hebben, verklaart de meerderheid zich tegen de voorstellen, maar acht het toch gewenscht, het onderwerp in de Algemeene Vergadering te behandelen.

De heer L e k k e r k e r k e r trekt zijn voorstel in, zoodat alleen het voorstel Den Haag zal worden voorgebracht.

VIII. *Rondvraag.*

a. Als blijk, dat ,,Oost en West" niet stil zit — zoo zegt de V o o r z i t t e r — kan dienen, dat op 3 Mei a.s. de officieele opening zal plaats hebben van het Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden van ,,Oost en West" te 's-Gravenhage. Spreker memoreert de korte geschiedenis van het ontstaan daarvan en maakt van deze gelegenheid gebruik om hulde te brengen aan Mevrouw ten Bosch—Bosscher voor al hetgeen zij zoo vele jaren gedaan heeft voor de Indische dienstbaren, die hier in Nederland hulp en steun behoefden. Als blijk van waardeering hiervoor, is Mevrouw ten Bosch, op verzoek van de Commissie van Beheer van het Tehuis, namens het Hoofdbestuur het Eere-Voorzitterschap dier Commissie aangeboden, welke onderscheiding door haar is aanvaard.

b. De V o o r z i t t e r deelt mede, dat Voorzitter en Secretaris van ,,Oost en West" van den Raad van Beheer van de Jaarbeurs een uitnoodiging ontvingen tot een bezoek aan die instelling. Spreker heeft aan die uitnoodiging gevolg gegeven, doch de koloniale afdeeling is hem zeer tegengevallen; alleen het ,,Koloniaal Instituut" was goed voor den dag gekomen. Dit heeft bij spreker de gedachte doen opkomen of ,,Oost en West" niet iets zou kunnen doen om hierin verbetering te brengen, door zich b.v. met alle met Indië in relatie staande maatschappijen in verbinding te stellen, om deze tot meerdere deelname aan te moedigen. Spreker geeft thans in overweging om een commissie te benoemen, die deze aangelegenheid zou kunnen bestudeeren en de noodige voorstellen zou kunnen doen. Hij acht het veel beter om te bevorderen dat de koloniën op de Jaarbeurs een ruime plaats zullen innemen, en dan uit deze koloniale afdeeling een permanente tentoonstelling te vormen, dan om dadelijk met de organisatie van een tentoonstelling aan te vangen.

De heer B r o n d g e e s t merkt op, dat de Jaarbeurs ook in de Propaganda-Commissie werd besproken en dat ook daar werd overwogen, om van de Jaarbeurs te profiteeren, indien een tentoonstelling niet dadelijk mogelijk was. Hij geeft daarom in overweging deze aangelegenheid aan de Propaganda-Commissie over te laten, nadat deze hiertoe met eenige deskundigen zou zijn uitgebreid.

Bij meerderheid van stemmen wordt echter besloten, hiervoor een afzonderlijke commissie te benoemen en tot zitting nemen uit te noodigen: Mevrouw van Beresteijn—Tromp en de heeren J. P. T. J. Brondgeest, C. du Mosch, C. R. T. Baron Kraijenhoff, H. E. Levert en Z. G. P. Marcella.

c. De V o o r z i t t e r wijst met genoegen op de werkzaamheid van de Commisie voor West-Indië, die met haar beperkte krachten doet wat zij kan om de belangstelling voor West-Indië op te wekken. Zij hield samenkomsten met den heer Kasteleijn, voorzitter van het Suriname Studie-Syndicaat, voor diens vertrek naar Suriname, met den heer Helfrich, benoemd Gouverneur van Curaçao, vóór diens vertrek naar Willemstad en met den heer Mr. Dijckmeester, oud-voorzitter van de Vereeniging voor den grooten Landbouw in Suriname, bij diens terugkeer in Nederland, alles om tot meer samenwerking van West-Indië en Nederland te geraken. Verder heeft zij zich aangesloten bij de pas opgerichte Kamer voor Handelsinlichtingen voor West-Indië, waarin zij vertegenwoordigd wordt door den heer Prof. J. A. Grutterink.

d. Naar aanleiding van een in de vorige Hoofdbestuursvergadering door den heer Tillema gemaakte opmerking, dat Nederlandsche jongelieden, die voor het eerst in Indië aankomen, daar niemand vinden tot wien zij zich om raad en voorlichting kunnen wenden, werd aan de Vereeniging ,,Toeristenverkeer" te Batavia gevraagd om in deze het noodige te verrichten, waarop het antwoord werd ontvangen, dat het bureau van die vereeniging zich reeds van hare oprichting af voor het geven van alle mogelijke inlichtingen beschikbaar stelde, en dat daarvan ook een druk gebruik ,,wordt gemaakt door in Indië aankomenden. Hieraan moet dus meerdere bekendheid worden gegeven.

e. De heer D e V r i e s heeft met genoegen vernomen, dat de Voorzitter van onze vereeniging een afscheidsvergadering voor repatrieerende Indiërs van de Indische Vereeniging heeft bijgewoond en daar namens ,,Oost en West" het woord heeft gevoerd.

De Voorzitter zegt, dat dit de eerste maal was, dat de Vereeniging ,,Oost en West" een uitnoodiging van de Indische Vereeniging ontving, waaraan spreker dadelijk gevolg heeft gegeven. Hij heeft met genoegen die vergadering bijgewoond.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering met een woord van dank aan de leden voor de getoonde belangstelling en aan mevrouw ten Bosch voor de gulle ontvangst van het Hoofdbestuur.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Balletstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk)..
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 23. Donderdag 5 Juni 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De uitbarsting van den Kloet.

Nu van Regeeringswege een Comité wordt benoemd om, voor de leniging van den nood der slachtoffers van de Kloet-uitbarsting, in Nederland geld bijeen te brengen, heeft de heer A. H. Spaan in de dagbladen bekend gemaakt, dat hij de gelden, die hem zijn of zullen worden toegezonden, naar aanleiding van zijn oproeping van 26 Mei j.l., aan dit Comité zal afdragen.

Het Bureau van de Vereeniging „*Oost en West*", dat zich beschikbaar stelde gelden voor dat doel in ontvangst te nemen, zal eveneens handelen.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De economische beteekenis van het eiland Celebes.

II.

Wil men weten, wat in 1666 over Celebes geschreven werd in den atlas van Ioannes van Loon? Het volgende: „Een weynich beoosten Borneo leyt 't Eylandt Celebes, door een Canaal van omtrent 25 à 30 m. van een gescheyden, de principaelste Stadt is Macasser, daer de Coninck syn Hof houdt, leggende op 't zuyd-eynde op 4 grad. 50 m. zuyder breete, 't is een langh Eyland, streckt meest Zuyden en Noorden, abondant in lyf-tocht, soo dat men op sommige plaetsen geen onbebout landt siet, heeft veel boom-vruchten, principalick: van Coques die fraey in ordre gheplant staen, en een lieffelicke schaduwe gheven, om voor de hitte der Sonnen te schuylen, daar zijn in overvloet van Bocken, Buffels en Verckens."

Bijna een eeuw later, in 1745, lezen wij van de hand van Ian van den Bosch Melchiorsz. over Celebes het volgende:

„Celebes is het grootste en Westelykste der Moluccos, zijnde van het Zuiden ten Noorden 120 mylen lang, en 60 mylen van 't Oosten ten Westen breedt, de Lucht is 'er gezondt, en 't Landt heel vrachtbaaer in Ryst en Daedels, waarvan men zeer goeden wyn maekt; in Cocos, in Vygen, en andere Indiaesche Vruchten; De Engelschen en Hollanders, die desselfs Zuiderkusten veel bezoeken, en zich van de Haeven van Macasser bedienen, haelen van daer Goudt, Paerlen, Ivoir, Sandelhoudt, Catoen enz. de Inwoonders zyn meest alle Mahometaensch, gaen zonder kleederen, zyn vry handelbaer, stout, en oorlogszuchtig. Dit Eilandt is in verscheide Koninkryken verdeelt, van welke het Koninkryk Macasser als verre het magtigste van allen zynde, 't gebiedt over meest alle heeft: de Hooftstadt van dien naam legt op de Zuidpunt of kust van 't Eilandt; alwaer dezelve een goede Haeven heeft, die veel van de Hollanders bezogt wordt."

Over de minerale voortbrengselen van Celebes, vindt men in de Nederlandsche vertaling van een Fransch boekwerk van 1759 over ontdekkingsreizen, geschreven door Prevost en den abt Gervaise de volgende mededeelingen:

„Die uit rotsen en ontoeganklijke gebergtens bestaan, brengen door hare groeven en mijnen tot de rijkheid van 't Land het hare toe. Enigen leveren zeer fraaije gesteentens, een zeldzaam voordeel in Indië; anderen goud-, koper- en zilvermijnen. De Provincie Toraja alleen levert een redelijk grote menigte stofgoud: ook vindt men 'er, wanneer de stromen, van 't gebergten Mamoja stortende, ophouden en afgevliet zijn, dikwerf kleine stukjes in de dalen. Gervaise verhaalt op getuignissen, welke hij voor geloofwaardig houdt, dat men 'er ter dikte van een arm gevonden heeft. (Dat goud is van slegt allooi)."

Wat, na mijne doorkruisingen van Midden Celebes, in deze mededeeling het eerst mijn aandacht getrokken heeft, dat zijn de „zeer fraaije gesteentens, een zeldzaam voordeel in Indië". Inderdaad bevat Celebes granieten en soortgelijke rotssoorten, welke niet onderdoen voor de fraaiste, welke wij kennen van andere landen, waar zij worden ontgonnen.

Ook trof mij in deze mededeeling de uitdrukking „ontoeganklijke gebergtens." Want vraagt men: Vanwaar die beperking der Nederlandsche belangstelling voor Celebes gedurende 2½ eeuw tot twee kleine gedeelten van dat groote eiland, dan moet het antwoord daarop luiden: Vóór alles, vanwege zijn ontoegankelijkheid. Immers de toegankelijkheid van een land is wel een der gewichtigste factoren voor zijn economische ontginning, zoodat een moeilijk toegankelijk land wel heel rijke en gemakkelijk te ontginnen hulpbronnen moet bevatten, welke den mensch aanzetten de aanwezige natuurlijke moeilijkheden te overwinnen. Men denke in dit verband bijv. aan Alaska.

Bij de technische en economische verhoudingen der vorige eeuwen waren Celebes' natuurlijke hulpbronnen niet groot noch bekend genoeg om de Nederlanders te prikkelen de door de moeilijke toegankelijkheid van het binnenland geboden bezwaren te overwinnen. Te meer deden deze omstandigheden hunne werking gelden, waar andere eilanden van den Archipel zooveel aanlokkelijker waren en zooveel sneller tot het behalen van groote winsten in staat stelden. Zoo bleef dit eiland ook gedurende de 19de eeuw ten volle deelen in de ten opzichti der Buitenbezittingen gevolgde onthoudingspolitiek.

Wanneer men Celebes bekijkt, zooals het daar ligt midden in den Archipel, dan lijkt het wel een voorwereldlijk wezen, dat zijn rug tot zelfverdediging kromt en de pooten krampachtig uitgestrekt houdt tot afwering van een ieder, die het wil benaderen. En zooals gezegd, na onze vestiging, hoofdzakelijk uit politieke overwegingen, op kop en staart van het Celebes-dier, lieten wij het verder met rust.

Toch waren er aangrijpingspunten genoeg om zich een toegang te verschaffen tot de binnenlanden, uitstekende, open of prachtig-beschutte, aanlegplaatsen, waarvan de handelsbeweging op en om Celebes thans reeds profijt is gaan trekken en in de toekomst zeker hoe langer hoe meer zal kunnen profiteeren. Ik noem Makasser, Pare-Pare, Mamoedjoe, Donggala, Toli-Toli, Gorontalo, Posso, Kolone Dale, Kendari, Kolaka, Malili, Paloppo, om bij de voonraamste te blijven. Beschamend voor ons Nederlanders mag het heeten, maar een feit is het, dat niet wij het waren, maar mannen van een andere kleine mogendheid, en niet eens een koloniale, die zich niet langer lieten afschrikken door den hoogen rug of de afwerende pooten van het Celebes-dier. Die vreemdelingen, die ons een lesje kwamen geven in wetenschappelijke belangstelling in en systematische exploratie van een der grootste witte plekken van onze toenmalige koloniale kaarten, dat waren de welbekende Zwitsersche neven Paul en Frits Sarasin. In de jaren 1893—'96 en 1901—'03 bereisden zij vele gedeelten van Celebes, en deden daarbij mooie geographische, botanische, zoölogische en ethnographische ontdekkingen. Zij waren de wetenschappelijke pioniers van Celebes. Spoedig na hen volgden de zendeling-leeraren A. Kruyt en N. Adriani, ditmaal gelukkig wel Nederlanders, die men met recht de geestelijke pioniers van dat eiland mag noemen.

Het schijnt, alsof met de laatste eeuwswisseling ook de geschiedenis van Celebes een nieuwe phase is ingetreden. Snel toch volgden daarna de gebeurtenissen op elkaar, die dit groote Spenda-eiland uit zijn eeuwenlangen slaap hebben opgewekt en de inleiding vormden tot nieuw leven.

De grondslag voor het monument van koloniale vaardigheid, dat Nederland, zoo het wil, zich ook in dit deel van den Archipel kan gaan stichten, de politieke grondslag werd gelegd door den oud-Gouverneur-Generaal van Heutsz, daarbij in de Volksvertegenwoordiging krachtig gesteund door den toenmaligen en tegenwoordigen Minister van Koloniën. Het was een dier samenwerkingen, waarop elk volk met recht trotsch mag wezen. Men weet, dat er gedurende de 19de eeuw een drietal expedities naar Boni hebben plaats gevonden, welke wel een tijdelijk, doch geen blijvend politiek succes hadden. Landvoogd van Heutsz deed in 1905 de laatste en definitieve Boni-expeditie uitgaan; daarop volg-

den andere over geheel Celebes, welke, vooral dank zij de daar aanwezige en reeds genoemde geestelijke pioniers, bijna geheel zonder bloedvergieten verliepen. Het eeuwen lang gesloten gebleven land was, dank zij mannen als van Heutsz en zijne medewerkers, in een paar jaren tijds geheel en voor goed geopend.

Daarop volgde de Midden-Celebes-expeditie van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap (1909-1910), en met de verlevendigde particuliere belangstelling voor de economische omstandigheden in Celebes ging die van Regeeringswege gepaard voor haven- en wegenaanleg, voor verbetering van politieke en hygiënische verhoudingen over het geheele eiland. Als in een tooverslag hebben al deze dingen een perspectief geopend voor een economischen groei en bloei van Celebes, welke niet te vóóronderstellen was.

Welk is het perspectief, dat zich voor Nederlandschen ondernemingslust, voor Nederlandsche durf en kunde thans in Celebes geopend heeft?

Wanneer wij dit nagaan, achtereenvolgens aan mensch, dier en plant, en ten slotte ook aan de levenlooze natuur, dan komen wij tot de gevolgtrekking, dat moge de economische beteekenis, welke Celebes in de eerste drie opzichten nu reeds heeft, lang niet zijn te versmaden, en al zal in de toekomst in die drie opzichten van Celebes nog heel wat meer zijn te verwachten, het toch in de allereerste plaats de levenlooze, natuurlijke hulpbronnen zijn, welker ontginning dit eiland zullen opwekken tot een nieuw economisch leven van wellicht voor den geheelen Archipel ongekende intensiteit.

In de eerste plaats dan de economische beteekenis van Celebes' bevolking. De talrijkheid dier bevolking is niet groot. Het is bekend, dat Celebes naar de bestuursorganisatie verdeeld is in twee gedeelten: het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en de Residentie Menado. Welnu, volgens bijlage II uit aflevering X, dl. I, der Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door het Encyclopaedisch Bureau, welke aflevering getiteld is „De Buitenbezittingen 1904 tot 1914", bedroeg op ultimo 1912 de totale bevolking van het eerste gewest 1.968.765 inlanders, 1808 Europeanen, 6064 Chineezen en 818 Arabieren, die van het tweede gewest 691.102 inlanders, 1210 Europeanen, 6657 Chineezen, 1262 Arabieren en 5 andere vreemde Oostelingen.

In ronde cijfers waren er dus einde 1912 — en nieuwere cijfers vond ik niet — in heel Celebes bijna 2¾ millioen inlanders, ruim 3000 Europeanen, bijna 13.000 Chineezen en ruim 2000 Arabieren. Per $K.M^2$. oppervlakte was de dichtheid der inlandsche bevolking dus toen niet meer dan 15.39 in het Gouvernement en 12.21 in de Residentie.

De bevolkingsdichtheid in Celebes is dus zeer gering, m. a. w. er is daar nog voor millioenen menschen plaats. Reeds heeft er sinds 1905, het aanvangsjaar der onmiddellijke en algeheele Nederlandsche bestuursinmenging, aanwas der bevolking plaats gegrepen, vooral in de binnenlanden, door de verbetering der politieke en hygiënische verhoudingen aldaar. Toch zal het langs dezen natuurlijken weg op zijn minst 2 tot 3 generaties duren, eer het deficit in bevolkingsdichtheid eenigermate zal zijn hersteld, dat veroorzaakt werd door de vóór onze bestuursinmenging nooit eindigenden onderlingen strijd tusschen de verschillende rassen en stammen. Zoo komt het andere, het kunstmatige middel, de immigratie, vanzelf op den voorgrond. Waar Sumatra's uitgestrekte binnenlanden en vaak ook de adat der aanwezige bevolking, waar Borneo's en Nieuw Guinea's eindelooze open ruimten groote bezwaren opleveren voor effectvolle immigratie, daar komen de omstandigheden in Celebes, en men mag wel zeggen in Midden Celebes in het bijzonder, uitermate gunstig voor, om, bij een stelselmatig en goed geleide immigratie met bewoners uit Java en eventueel ook uit Bali, binnen korten tijd de meest bevredigende resultaten te kunnen bereiken. Hier is een ruim veld voor particuliere actie en voor medewerking van Regeeringswege. Reeds is door het particulier initiatief in deze richting een proef genomen door den opzet der zoogen: „Witte Kruiskolonie" in het Paloe-dal, bij Kalawara Napoete. Het zal de overheidspersonen niet lastig vallen zich van de goede en zelfs zeer goede aldaar bereikte resultaten op de hoogte te stellen. Emigratie zou Java, immigratie Celebes ten goede komen. Hiermede is een der vraagstukken aangewezen, welke de ernstige aandacht der Regeering verdient en eene niet-uitgestelde, beleidvolle oplossing.

Dat hand aan hand met de bevordering van den aanwas der bevolking die hunner bestaansmogelijkheden dient te gaan, spreekt vanzelf. Dit laatste in de eerste plaats door onderwijs in elke gewenschte en noodige richting en door credietinstellingen aan dierlijke hulpkrachten, materialen en geld. Ik ga op dit punt niet nader in, het zou ons te zeer afleiden.

Na het hier opgemerkte over de geringe talrijkheid der inlandsche bevolking van Celebes, thans een enkel woord over de aldaar aanwezige hoofdsoorten van bevolking.

In geographisch-cultureel en economisch opzicht kan men de bevolkingen van de groote eilanden van den Archipel in drie hoofdgroepen verdeelen. Deze driedeeling gaat voor sommige niet geheel op, daar onderlinge vermenging op grooter schaal heeft plaats gevonden en één of meer groepen verdwenen zijn. Deze groepen zijn: 1°. de kustbevolking, die vergelijkenderwijs gesproken op het hoogste peil van ontwikkeling staan; 2°. de bergstammen en 3°. de boschstammen, die het meest primitief zijn. Op Java komen geen boschstammen meer voor en zijn ook eigenlijk geen onvermengde bergstammen meer aanwezig; op Nieuw-Guinea daarentegen staat de kustbevolking nog op zoo'n lagen trap van ontwikkeling, dat het verschil met de binnenlandsche stammen in het algemeen niet opmerkelijk is te noemen. Maar voor Celebes in het bijzonder gaat de driedeeling goed op.

In de kuststreken woont de kustbevolking: de Makassaren, Boniërs, Sidenrengers, Loewoereezen, enz. Dat zijn handige kooplieden en stoute zeevaarders, minder goede landbouwers; zij belijden den Islam. Of de eigenschappen der kustbevolking, welke langs de kusten der golven van Mandar, Boni, Tolo en Tomini en de W. kust van Celebes wel in het algemeen onder den verzamelnaam van „Boeginees" kan worden samengevat, voor economische verbetering en veredeling vatbaar zullen zijn, na de demoraliseerende invloeden van het oude, niet door een evolutie gewijzigde, maar door de inmenging van het Nederlandsch Bestuur afgebroken régime, zal de toekomst moeten leeren. Ook hier zullen pogingen van Overheidswege op hun plaats zijn. Ongetwijfeld vertegenwoordigen de eigenschappen der kustbevolking nu reeds een economischen factor van niet onbeduidende beteekenis, in de eerste plaats ten aanzien van prauwvaart, handel en huisvlijt.

In de bergstreken van Celebes wonen de berg- of hooglandstammen, wier verzamelnaam Toradja is en die verder naar hunne landstreken genoemd worden Tobada, Tolampa, Tobéla, Tonapoe, enz. Het woord To beteekent mensch. Zij kappen het bosch voor den aanleg hunner tuinen en rijstvelden. En daarin onderscheiden zij zich nu juist typisch van de derde categorie, de boschstammen, die het bosch ongemoeid laten, het bosch, dat hen beschut en huisvest en tevens den humusbodem bewaart. Tot die boschstammen behooren o. a. de Maki-Maki en de Toala. Deze menschen zijn klein van stuk, welhaast dwergen, en staan, zooals gezegd, op een zeer lagen trap van ontwikkeling. Hunne economische beteekenis is een zeer geringe.

Ook die der Toradja-stammen is nog geen groote. Maar daarin liggen toch zeker kiemen, die groote ontwikkelingsmogelijkheden in zich bevatten. De lichaamsbouw der Toradja's is krachtig; hunne karaktereigenschappen zijn voortreffelijk; bewonderenswaardig is hunne kunstvaardigheid; en daarbij zijn het uitstekende landbouwers. Wellicht ben ik bevooroordeeld door de aangename indrukken, welke ik op mijne tochten door Midden Celebes van hen gekregen heb, indrukken, die even zoovele van de aangenaamste herinneringen bij mij hebben achtergelaten, maar toch geloof ik niet te veel te zeggen bij het uitspreken van de overtuiging, dat men bij de Toradja's van Celebes te maken heeft met volksstammen, waarmede een koloniseerende mogend-

heid, hier Nederland, als overdraagster van Westersche beschaving en ontwikkeling alle eer zal kunnen inleggen. Reeds door het feit van onze bestuursinmenging alleen, zijn voor deze stammen de bestaans- en ontwikkelingsmogelijkheden aanmerkelijk verbeterd. In plaats van epidemische ziekten, den aanwas der bevolking tegengaande zeden en gebruiken, onderlinge oorlogen en wegvoering als slaven door de kustbevolking, zijn thans rust en vrede gekomen, de slavenhandel en verkeerde gebruiken afgeschaft, en betere hygiënische maatregelen getroffen. Zoo zijn de grondslagen gelegd voor hunne kwantitatieve ontwikkeling. Maar daarbij mag Nederland het niet laten. Nu rust op ons ook de plicht metterdaad en krachtig aan hunne kwalitatieve ontwikkeling te arbeiden. Wie denkt in dit verband niet weder aan de reeds genoemde geestelijke pioniers K r u y t en A d r i a n i, en aan hun jongere navolgers? Maar hier is een ruim arbeidsveld voor lager-, landbouw- en ambachtsonderwijs. En ik zeide het reeds: hiermede zal eer zijn in te leggen; en laat ik daar nu bijvoegen: ruime economische winst te maken tevens.

Wij stappen van Celebes' menschenmateriaal af. En zullen nu een enkel woord zeggen over de economische beteekenis zijner fauna. Die is over het algemeen een geringe te noemen, hetgeen voornamelijk samenhangt met den bouw van het land. Deze veroorzaakte zijne betrekkelijke ontoegankelijkheid, waardoor paarden, koeien en karbouwen in het binnenland ontbreken of hoogst zeldzaam zijn. Varkens en kippen komen in het binnenland voor. En al zijn de Makassaarsche paarden bekend genoeg, al zullen vele streken van Zuid Celebes nog een veel uitgebreideren veestapel kunnen bevatten dan heden het geval is, al zullen wellicht eenige hooglanden voor veeteelt op beperkte schaal in aanmerking kunnen komen, in dit opzicht zal Celebes, naar het mij voorkomt, zich in het algemeen steeds met een ondergeschikte positie moeten blijven tevreden stellen.

Anders staat het reeds met zijne flora. Hare economische beteekenis spiegelt zich af in de mogelijkheden en belangen ten opzichte van boschbouw, tuinbouw en landbouw.

Aan boschbouw wordt noch door de bevolking noch door het Nederlandsche Bestuur eigenlijk iets gedaan, hetgeen met het oog op den nog voorhanden natuurlijken rijkdom der bosschen voor de hand liggend zou mogen worden genoemd. Wel heeft het bestuur reeds zijne aandacht gegeven aan de djatibosschen van Moena en Boeton. Maar overigens laten boschonderhoud en boschbescherming nog veel te wenschen over. In de eerste plaats geldt dit vóor de winning van damar, welke vooral in O. Celebes voorkomt, en tot nog toe door roofbouw, namelijk door ringkerven der damarboomen, geschiedt. Het gevolg is, dat deze prachtige woudreuzen op stam sterven. Het spreekt vanzelf, dat hiervan een aanmerkelijke, niet spoedig te vervangen vermindering in den uitvoer van damar binnen enkele jaren het gevolg zal wezen. Bescherming en rationeele exploitatie der damar-bosschen verdient de ernstige aandacht der Overheid, voordat het te laat zal wezen, en niet minder de reboisatie van Celebes, van Midden-Celebes in het bijzonder. Want over groote uitgestrektheden zijn de bosschen door de bevolking tot algeheele verdwijning gebracht. Veel invloed op den regenval heeft dit niet gehad, want deze is ook nu groot. Maar het heeft de wegspoeling bewerkstelligd van den humusbodem, langs de steile berghellingen; en dit is de hoofdreden van het niet vanzelf ontstaan van nieuw bosch.

De boschproducten, welke bij uitstek worden gewonnen en uitgevoerd, zijn het rotan en de damar. Groote hoeveelheden verlaten jaarlijks Celebes. Het winnen dezer boschproducten geschiedt door de binnenlandsche stammen, doch de groote winsten komen ten bate van de Boegineesche en Chineesche opkoopers aan de kust.

Andere boschproducten, zooals de bamboe en houtsoorten, worden nog alleen voor inheemsch gebruik aangewend. Toch moet erop worden gewezen, dat, met name in den hals van Celebes, zulke fraaie en duurzame houtsoorten voorkomen, dat het mag worden betreurd, dat het particulier initiatief zich hierbij nog zóó onbetuigd heeft gelaten.

Is de economische beteekenis van den boschbouw van Celebes dus heden ten dage reeds vrij aanzienlijk, er blijft in dit opzicht nog veel te doen om die beteekenis aanmerkelijk te kunnen doen toenemen.

(Wordt vervolgd).

ERRATA.

Het 2de woord van den 1sten zin moet zijn: „den" in plaats van „de".

2de kolom van blz. 1, reg. 6 van beneden: staat: omstandigheden; moet zijn „omstandigheid."

1ste kolom van blz. 2:

3de alinea, regel 8, staat: „landgoed", moet zijn: „landgebied".

3de alinea, regel 11, staat: „hebben", moet zijn: „hadden".

4de alinea, regel 10, staat: „Boton", moet zijn „Boeton."

De Academisch-Indische week te Amsterdam.

(2—7 Juni 1919).

Heden is in de Aula der Gemeente-Universiteit, onder groote belangstelling, geopend de Academisch-Indische week, met een rede door Dr. K. Kuiper, Rector Magnificus van die universiteit.

Onder de aanwezigen waren de Rector Magnificus en Senaatsleden der Vrije Universiteit, die met den Senaat der Gemeente-Universiteit deze week hebben georganiseerd, Senaatsleden en Curatoren der beide hoogescholen, het College van B. en W. van Amsterdam, vertegenwoordigd door den burgemeester Ir. Tellegen, den wethouder Den Hertog en den secretaris Mr. Falkenburg; vele professoren, enz.

De Minister van Koloniën had zich doen vertegenwoordigen door den heer Dom van Rombeek; terwijl ter voldoening aan de uitnoodiging tot de Vereeniging „Oost en West", op verzoek van het Hoofdbestuur aanwezig was het Hoofdbestuurslid C. de Vries.

Na de openingsrede, hield de voorzitter der Commissie, prof. dr. Saltet, een rede tot inleiding, waarin hij in groote trekken de geschiedenis van de vestiging der Nederlanders weergaf. *)

Vervolgens hield dr. Gunning een gloedvolle rede over „De beteekenis der Protestantsche Zending voor onze Koloniën", eindigende met de woorden van R. A. Kartini: Nederland, zend ons Gods kinderen.

De morgen werd besloten met een niet minder belangrijke voordracht van pater Frencken, over: „De invloed van den Roomsch-Katholieken missiearbeid op de beschaving in Nederlandsch-Indië", waarin hij, onder meer, duidelijk schetste het werk der Missie op Borneo, de Key-eilanden, Timor en Flores (Larantoeka).

2 Juni 1919. C. d. V.

Sprokkels.

—

LVIII.

Schoonmaaktijd! Denk niet, dat we iets kwaads willen zeggen van die dagen, waarin we het moeten aanzien, dat we geen baas zijn in eigen huis, dat in onze kamer, op onze schrijftafel bezem en ragebol regeeren, en we niet beter kunnen doen, dan na onze paperassen in veiligheid gebracht te hebben,

*) De belangrijke rede van Rector Magnificus Dr. K. Kuiper werd in de dagbladen opgenomen, o.a. in het Ochtendblad van het „Vaderland" van 3 Juni j.l.

het ons zelf te doen en van het tooneel van den strijd te verdwijnen.

Bij het nazien en opruimen van hetgeen aan den papiermand zou ten offer vallen, kwamen ons ook eenige sprokkels in handen, die reeds geruimen tijd geleden bijeengegaard, telkens door andere werden verdrongen. Zoo hebben we er verschillende liggen over de H 34, de auto, waarin Dr. Douwes Dekker met Abdoel Moeis indertijd een propagandatocht deden door Indië.

In het sedert ter ziele gegaan zijnde blad ,,De Indiër'' lazen we een bericht van een ongeval den reizenden propagandisten overkomen, en dat waard is aan de vergetelheid ontrukt te worden.

Met een vaart omlaag schietende, kwam de H 34 bij een bocht in de buurt van Blora bijna in botsing met een tram. De zware locomotief van den treintram snoof de H 34 op eenige millimeters afstand voorbij, maar de H 34 hield zich dapper. Met haar neus vlak tegen het verkeersmonster in, trokken haar de wagens van den trein voorbij. Wat een moed, niet waar!

De derde of vierde wagen en de twee daarop volgende schuurden langs het linkerslikbord, maar de H 34 verroerde zich niet en het spatbord liet zich enkel wat indrukken. Wat een flinkheid zelfs in zoo'n spatbord! En de propagandisten? Zij waren rustig in den wagen blijven zitten, als nieuwsgierig naar den uitslag van het avontuur. Ze konden toch ook niet onderdoen voor de auto en dat slikbord!

Het blad ziet in een en ander een symbool van Indië: geen vrees voor eenig gevaar.

Een andere heldendaad van de H 34.

Op een gegeven oogenblik stond ze voor een groote rivier, terwijl er op die plaats geen brug was over den breeden stroom in zijn diep bed.

Met een omweg van een kleine twee paal kon men de drift vermijden, maar...... de Indiërs, die de H 34 beroemd maken (men mocht eens meenen, dat het juist andersom was), besloten dwars door de rivier te gaan langs een helling van tusschen de 30 en 40 graden. Dwars door de rivier, waarvan het ondiepe water tot aan de naven kwam! Een oogenblik dreigde de wagen om te slaan, maar de H 34 slaat niet om, want ze vertegenwoordigt Indië. Als een natte buffel kroop de machine aan de andere zijde tegen een nog sterkere helling op. De te hoop geloopen bevolking had eerbied voor de prestatie en juichte de H 34 toe. We hooren die Inlanders juichen, niet waar, vooral toen ze de witte letters en de vlag herkenden, waarmee de H 34 gesierd was.

Is het niet een beetje walgelijk? We zouden nog kunnen verhalen van het offer, dat de propagandisten aan Batara Bima brachten, hoe ze op een keer, voordat ze een rede zouden houden, zich verfrischten en verkwikten met koele dranken, doch het is, dunkt ons, genoeg en we zullen de verdere op dit onderwerp betrekking hebbende sprokkels maar den weg laten volgen van het stof bij den schoonmaak.

LIX.

Welke waarde vaak gehecht moet worden aan het onpartijdig oordeel van degenen, die zich in Indië opwerpen als leiders en voorlichters van het volk, blijkt uit het volgende.

Als we ons goed herinneren, is er in dit blad al eens de aandacht gevestigd op het plan om van de Rawa Pening een wadoek te maken, ten behoeve van de irrigatie van Demak.

Een groot stuk sawah, waarop 15.000 gezinnen wonen, zal daartoe onder water gezet worden. De schadeloosstelling, aan die gezinnen uit te betalen, is op *f* 4.000.000 geschat, wat wellicht nog te weinig zal blijken te zijn.

Op een S. I.-vergadering in die streek besprak Semaoen het plan, doch gaf zoo'n onjuiste voorstelling ervan, dat de meerderheid der vergadering zich tegen wadoekaanleg verklaarde.

Een opzichter B. O. W. protesteerde en zette in het Javaansch de ware toedracht der zaak uiteen.

Toen daarop de stemming herhaald werd, verklaarden zich slechts vijf der aanwezigen tegen wadoekaanleg.

Hieruit blijkt weer opnieuw, hoe noodig het is, dat het volk naar waarheid voorgelicht wordt, en tevens hoeveel kwaad de z.g. leiders kunnen stichten, hetzij opzettelijk, hetzij uit onwetendheid.

LX.

Wat een nivelleerende uitwerking heeft het bolsjewisme in Rusland niet gehad. Wat heeft de positie der officieren in Midden-Europa door de invoering van soldatenraden een verandering ondergaan. Welk een democratische vloedgolf is er door de legers gegaan. Eigenaardig is het in dezen tijd van groeiend socialisme en communisme te lezen, dat de officieren in Indië er nog eens weer op wijzen, dat het wenschelijk is alle in dienst reizende officieren 1e klasse te laten reizen.

En vooral nu de militie ingevoerd is, acht men er termen voor aanwezig, daar het zou kunnen voorkomen, dat een officier in de 2e klasse en een fuselier in de 1e klasse van denzelfden trein zit.

En dat zou toch al te verschrikkelijk wezen naar het schijnt. We moeten eerlijk bekennen, dat het ons steeds onaangenaam aandeed, als we de door niets gerechtvaardigde aanmatiging en aanstellerij van velen van het officierskorps zagen.

Wij voelen niets voor dat verzoek en achten het veeleer naar den geest van den tijd, dat men de officieren behandelt als alle andere ambtenaren en dat men er eens aan gaat denken om het getal der afscheidingen tusschen de verschillende lagen der bevolking te verminderen.

Het zou allicht in menig opzicht zeer goed zijn, indien de officieren op reis in aanraking kwamen met de minderen. Wederzijdsche waardeering zou er het gevolg van kunnen zijn.

En we kunnen ons niet voorstellen, dat als onmiddellijk de eerste klasse werd afgeschaft op de spoorwegen, dit het landsbelang ook maar in het minst zou schaden.

RAPPORT

inzake het onderwijs in de kennis van de Nederlandsche Koloniën op gymnasia, middelbare scholen en inrichtingen tot opleiding van onderwijzers hier te lande.

—o—

Het ,,*Comité voor Lezingen en Leergangen*'', tot taak hebbende de verspreiding te bevorderen van juiste begrippen omtrent de koloniën en hare bewoners in alle kringen van het Nederlandsche volk, in het bijzonder door middel van het onderwijs, heeft zich afgevraagd in hoeverre de gymnasia, middelbare scholen en inrichtingen tot opleiding van onderwijzers haar aandeel in deze taak vervullen en welke verbeteringen daarin zouden zijn aan te brengen.

Aangezien het comité zich niet bevoegd achtte deze vraag te beantwoorden, heeft het daarvoor eene bijzondere Commissie ingesteld, bestaande uit de heeren W. D. H. Baron van Asbeck, voorzitter, Dr. C. P. Gunning, J. IJzerman, Dr. C. Te Lintum, R. Schuiling, G. Trouw en Dr. H. H. Zeylstra Fzn., leden, terwijl door het ,,Genootschap van leeraren aan de Nederlandsche Gymnasia'' en de ,,Vereeniging van leeraren bij het middelbaar onderwijs in Nederland'', op uitnoodiging, daaraan werden toegevoegd, resp. de heeren: Dr. W. A. F. Bannier en J. van Hinte.

Deze Commissie heeft de gestelde vraag in behandeling genomen en het resultaat van hare besprekingen neergelegd in een rapport, waaraan wij het navolgende ontleenen:

Na gewezen te hebben op de groote beteekenis voor moederland en koloniën van het onderwijs in de kennis van de koloniën op bedoelde scholen, stelt de Commissie de vraag of dit aan den eisch voldoet, welke zij helaas ontkennend moet beantwoorden. De oorzaken daarvan meent zij te moeten zoeken in de benepen plaats, die aan de kennis der koloniën is ingeruimd op den lesrooster der scholen, en, bovenal, in het ontbreken van waarborgen, dat de personen, wien dit zoo gewichtige onderwijs wordt toevertrouwd, zich de voor deze taak vereischte kunde hebben weten te verwerven.

De Commissie heeft gemeend, in de eerste plaats deze oorzaken uitvoerig te moeten nagaan en te moeten aangeven, op welke wijze verbetering ware te verkrijgen. Het rapport is daartoe in vier hoofdstukken verdeeld.

Na in het eerste hoofdstuk te hebben aangetoond, dat *de plaats van de kennis der koloniën op den lesrooster der scholen* zeer veel te wenschen overlaat, bespreekt zij in het tweede hoofdstuk *de bevoegdheid der leeraren*, welke zeer in twijfel moet worden getrokken, vooral waar het de kennis der aardrijkskunde onzer koloniën betreft.

Het komt der Commissie in hooge mate gewenscht

voor, aan de universiteiten ruime gelegenheid te scheppen tot de studie van de aardrijkskunde op zeer breeden grondslag, in het bijzonder die van de koloniën, en dat voortaan aan niemand het recht tot het geven van onderwijs in aardrijkskunde wordt toegekend, wanneer niet de waarborgen aanwezig zijn, dat hij de aardrijkskunde in voldoende mate heeft bestudeerd. Voorts dient door een uitbreiding van de exameneischen, desnoods door een afzonderlijke aanvullingsacte, gewaarborgd te worden, dat de candidaat een ernstige studie heeft gemaakt van de land- en volkenkunde van de koloniën.

Het streven moet zijn, ook de studie voor de acte M.O. aardrijkskunde, nog meer dan reeds het geval is, naar de universiteit te verleggen.

Hetgeen hierboven is uiteengezet voor de studie der land- en volkenkunde van de koloniën, geldt evenzeer voor die van hare geschiedenis en van hare staatsinrichting.

De Commissie acht het voor het onderwijs in de koloniale aardrijkskunde van het meeste belang, dat de leeraar in de aardrijkskunde, na het voltooien van zijne studiën, in de eerste plaats Nederlandsch Oost-Indië, door aanschouwing heeft leeren kennen. Zij meent, dat dit te verwezenlijken zou zijn langs twee wegen, die ieder hun voordeelen en nadeelen hebben;

a. het toekennen van reisbeurzen, in den geest van de reisbeurzen, beschikbaar gesteld voor plantkundigen uit het Buitenzorg-fonds, onder meer onder de bepaling, dat de begunstigde gedurende tenminste een zeker aantal maanden in de Nederlandsche koloniën zal vertoeven.

b. de detacheering van Nederlandsche leeraren in de aardrijkskunde aan middelbare scholen in de koloniën, aan welke detacheering soortgelijke voordeelen behooren te worden verbonden als gedetacheerde officieren genieten.

De Commissie zoude het eveneens zeer toejuichen, indien ingesteld werden vacantieleergangen over de kennis van de koloniën voor leeraren, in den geest van de sedert 1906 ingevoerde vacantieleergangen over Nederland.

Het derde hoofdstuk handelt over *de hulpmiddelen bij het onderwijs in de kennis van de koloniën*.

Naast de wijzigingen in de leerplannen der scholen en de verbeterde opleiding van de leeraren, acht de Commissie het wenschelijk, de aandacht te vestigen op een aantal punten, die voor verbetering van het onderwijs h.i. van groote beteekenis zijn:

1. Bij de voortgezette studie, in het bijzonder bij de voorbereiding zijner lessen, mist de leeraar de beschikking over de noodige handboeken, monografiën, statistieken, kaarten, enz.

Wenschelijk is het daarom, dat de van wege de koloniale gouvernementen verschijnende talrijke rapporten, mededeelingen, kaarten, enz., en verder alle publicaties, die voor dit doel van beteekenis zijn, geschonken worden aan de bibliotheken der hier bedoelde scholen.

2. Eveneens is niet voldoende voorzien in de behoefte aan leerboeken ten gebruike bij het onderwijs, in het bijzonder waar het geldt den beschavingstoestand van de bewoners der koloniën.

Ten einde een overzicht te verschaffen van de bestaande leerboeken en verdere hulpmiddelen bij het onderwijs, acht de Commissie de samenstelling en geregelde aanvulling van een catalogus dezer hulpmiddelen een nuttigen arbeid.

3. De hulpmiddelen bij het onderwijs eischen aanvulling.

De bestaande schoolkaarten zijn bevredigend, maar de wandplaten staan verre achter in aantal en hoedanigheid bij hetgeen over Nederland verkrijgbaar is. Voorts zijn de Buitenbezittingen naar evenredigheid onvoldoende vertegenwoordigd.

Schoolverzamelingen worden zeer nuttig geacht en in dit opzicht waardeert de Commissie hetgeen door het Koloniaal Museum en daarna door het Koloniaal Instituut verricht is. Zij zou gaarne deze verzamelingen uitgebreid zien met ethnographica.

Nu meer en meer het projectietoestel zijn intrede heeft gedaan in de school, zou men gaarne zien, dat de aanschaffing door de school van reeksen van goede lantaarnplaten werd vergemakkelijkt.

4. Voor de propaganda in het algemeen en het onderwijs op gymnasia en middelbare scholen in het bijzonder, acht de Commissie het zeer wenschelijk, dat in plaatsen, waar geen koloniale musea zijn gevestigd, tijdelijke tentoonstellingen worden ingericht.

Deze behoeven niet groot te zijn, doch aan de tentoonstelling moet veel zorg worden besteed.

Het oordeel samenvattende, komt de Commissie in hoofdzaak tot de volgende besluiten:

1. Het onderwijs op de gymnasia, middelbare scholen en inrichtingen tot opleiding van onderwijzers, houde rekening met de beteekenis van de koloniën voor het moederland.

De school doordringe de leerlingen van de plicht, die op hen, als aanstaande staatsburgers, ook rust ten opzichte van de koloniën.

2. Aan de leervakken, bij welke in het leerplan der scholen de kennis der koloniën is ingedeeld, in het bijzonder aan de aardrijkskunde, worde een ruimere plaats op den lesrooster toegewezen, terwijl dit ondervijs tevens zooveel mogelijk verplaatst worde naar de hoogere klassen.

3. Het bezoeken van koloniale instellingen, musea, tentoonstellingen, enz., worde opgenomen in het leerplan der scholen. Den leerlingen worde de gelegenheid verschaft tot het bijwonen van lezingen en voordrachten over de koloniën door personen, die deze van aanschouwing of door studie hebben leeren kennen.

4. Aan niemand worde het recht toegekend tot het geven van onderwijs betreffende de koloniën, wanneer niet de waarborgen aanwezig zijn, dat hij zich voor deze taak in voldoende mate heeft voorbereid.

5. Aan de universiteiten dient op breeden grondslag de gelegenheid te worden geschapen tot de studie in de verschillende takken van wetenschap, die zich bezig houden met de koloniën.

6. Men stichte een niet te klein aantal reisbeurzen, om leeraren en a.s. leeraren in de aardrijkskunde in de gelegenheid te stellen, eene reis naar en door Nederlandsch Oost- of West-Indië te maken.

7. Men opene voor leeraren aan Nederlandsche inrichtingen van onderwijs de gelegenheid om gedurende een beperkt aantal jaren gedetacheerd te worden bij het middelbaar onderwijs in de koloniën.

8. Het Koloniaal Instituut te Amsterdam stelle een jaarlijks terugkeerenden vacantieleergang over de koloniën in, voor leeraren aan Nederlandsche inrichtingen van onderwijs.

9. De verspreiding van officiëele koloniale publicatiën, welke waarde bezitten voor den leeraar bij de voorbereiding zijner lessen, worde zoodanig uitgebreid, dat deze zijn te raadplegen in plaatsen, waar gymnasia, middelbare scholen of inrichtingen tot opleiding van onderwijzers zijn gevestigd.

10. Er worde samengesteld een catalogus van leermiddelen bij het onderwijs in de kennis der koloniën.

11. Men voorzie veelzijdiger en in ruimer mate in de behoefte aan hulpmiddelen bij het aanschouwelijk onderwijs, in het bijzonder wat betreft wandplaten, verzamelingen van koloniale ethnographica en producten, lantaarnplaten en films voor bewegende beelden.

Men bevordere de uitgave van platenatlassen, leer- en leesboeken over de Nederlandsche koloniën.

12. Teneinde in plaatsen, waar geen koloniale musea gevestigd zijn, in dit gemis eenigermate te voorzien, richte men een reizende koloniale tentoonstelling in. G.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een Bekentenis van Minister Idenburg.

De *Deli Crt.* meent, dat Minister Idenburg niet te zéer de aandacht moet vestigen op de mislukking van ons koloniaal systeem en dat hij aan het bestuursbeleid geen dingen moet verwijten, die met dat beleid niets hebben uit te staan. Zeer ter snede merkt het blad op, dat, onder welk gebied ook, de influenza groote offers zou hebben geëischt. Men moet de toestanden hier vergelijken met die in landen als Japan, China, Br. Indië en Rusland.

De enorme afstanden, de geringe ontwikkeling en de voor een belangrijk deel van medische behandeling afkeerige bevolking maakten persoonlijke medische behandeling volstrekt onmogelijk en voor de eerstvolgende 25 jaren onwaarschijnlijk. Breekt onder zulke omstandigheden een epidemie uit, dan vallen er noodwendig een groot aantal slachtoffers.

Anders is het gesteld met het bestuur op de Buitengewesten. Het blad is het met den Minister eens, dat alleen een doorgevoerde decentralisatie het bestuur over de B. G. kan verbeteren. Het juicht vermindering van overdreven belastingdruk en heerendiensten toe, meent echter dat meer contrôle op de bestuursambtenaren schadelijk kan werken, en ver-

wacht meer heil van een practische en durvende bemoeienis met den landbouw en de industrie der Inlandsche bevolking. Men beschouwe toch niet de herziening van ons bestuursstelsel als het eenige middel tegen alle kwalen.

De welvaart van een volk schuilt niet in papieren bepalingen, maar in krachtige economische maatregelen, waarbij het geld den bodem ontwikkelt, voor zoover de bevolking zelf daartoe niet in staat is.

,,Waar een krachtige bevolking zetelt, daar moet de grond voor haar gereserveerd blijven, maar waar dit niet het geval is, kan alleen de openlegging en ontwikkeling door het particuliere kapitaal, hoe gesmaad dat ook is — welvaart en rust brengen.

,,Men opene Djambi met zijn olie, Sumatra met zijn steenkolen en Celebes met zijn ertsen, terwijl men de woeste streken der B. G. ontginne met de overtollige bevolking van Java.' Men bevordere de Inlandsche veeteelt en landbouw, legge sawahs aan, waar dat mogelijk is, men volge durvende kapitalistische politiek en belaste flink de winsten van het kapitaal. Dan zal er welvaart komen, waar door gebrek aan energie en kapitaal der eigen bevolking, armoede en overbevolking heerscht.

,,En laat Minister Idenburg de mislukking van ons koloniaal systeem niet te luid adverteeren en niet de genezing zoeken, waar die niet te vinden is.

,,Wij achten het noodzakelijk om naast de economische ontplooiing de politieke ontwikkeling even krachtig ter hand te nemen. Maar onze verwachtingen zijn meer gericht op de samenwerking van arbeid en kapitaal, dan op mooie papieren bepalingen, waarvoor men geen bordje rijst kan koopen. De Regeering moet zich niet op het dwaalspoor laten brengen door volksleiders, die zelf de beginselen van de economie nog niet begrepen hebben en die zich voornamelijk bepalen tot het aanvallen van het kapitaal, waarvan ze de goede zijde niet kunnen waardeeren."

Colijn's ,,Staatkundige Hervormingen in Ned.-Indië".

In de *Java-Bode* wijdt de bekende heer S. Ritsema van Eck een artikel aan hetgeen de hr. Colijn in ,,Schild en Pijl" schreef over staatkundige hervormingen in Indië.

Daar het artikel als grondslagen bezigt de door den hr. R. v. E. ontwikkelde staatkunde van onderscheiding in autonome en koloniale sfeer, van de verwerping van het unitarisme, van regentschapsautonomie van het samenvallen der provinciën met de groote eilanden enz., heeft het diens groote weerdeering, al ziet de hr. R. v. E. enkele zaken ook anders, zooals b.v. de associatie-gedachte.

Protest teekent de hr. R. v. E. echter aan tegen de uitspraak, dat de toekomstige politieke consequenties van den Ind. staatsvorm slechts zeer oppervlakkige beoordeeling zouden gevonden hebben bij de voorgestelde hervormingen en dat een principiëele bespreking omtrent de hoofdlijnen van den toekomstigen Indischen staatsvorm al te zeer ontbroken zou hebben.

Immers is niet alleen de basis van Colijn's beschouwingen te vinden in R. v. E.'s staatkundig werk, maar zelfs dringen die beschouwingen niet diep genoeg door, waar Colijn niet ingaat op de politieke voorwaarden voor de handhaving van het gezag zelf en te weinig doet uitkomen, dat de politieke vorm slechts uitdrukking kan zijn van den maatschappelijken inhoud.

Wanneer Colijn de associatie gedachte verwerpt, omdat hij daarin de voorloopster van een volledige fusie in de toekomst ziet, dan ligt dit daaraan dat ,,associatie" met ,,democratie" gemeen heeft, dat ieder er in kan leggen, wat hij persoonlijk meent, dat met dat begrip overeenkomt. Maar zooals Colijn zelf waarschuwt, ,,democratie" niet te verwarren met bepaalde schemata, zooals parlementairisme, algemeen kiesrecht enz., zoo mag men ook waarschuwen ,,associatie" niet te zien als de voorbereidster van assimilatie, van fusie. Wanneer een Snouck Hurgronje zich voor associatie uitspreekt, en tevens het ,,soort over soort" predikt, dan ziet men dat in zijn opvatting associatie en fusie twee tegengestelde begrippen zijn."

Ziet men in associatie het tegengestelde van assimilatie en vat men het op als het samengaan van innerlijk gescheiden groepen voor gemeenschappelijk doel dan kan men onder doorvoering van het dualisme en onder vermijding van fusie een lotsgemeenschap aanvaarden tusschen Nederland en Indië.

Nu men mag aannemen, dat de invloed van de assimilatiegroep niet meer den doorslag zal geven, en dat het Indische staatswezen zich zal ontwikkelen volgens de reeds in 1912 en 1913 door R. v. E. vastgelegde beginselen, zal het slechts zaak van ingespannen organisatorischen arbeid zijn om het Indische staatswezen naar die beginselen te vormen.

Dat de leiding uit Nederland nog niet kan worden ontbeerd, bewijst het feit, dat de tegenwoordige Minister van Koloniën het initiatief moest nemen tot het verwezenlijken van de idee der regentschapsraden.

Schr. vindt, dat Colijn op uitnemende wijze doet uitkomen, hoe decentralisatie noodig kan zijn, ook zonder dat er een streven naar politieke zelfstandigheid tot uiting komt, en dat omgekeerd een streven naar politieke zelfstandigheid, naar autonomie kan bestaan, zonder behoefte aan decentralisatie.

Schr. is het eens met de critiek op het ontwerp Pleyte en op de werking van den Volksraad, als hij zegt: ,,Terecht noemt hij (Colijn) de behartiging van de decentralisatie in het ontwerp Pleyte, hoogst onbevredigend omdat de Buitenbezittingen niet in de reorganisatie deelen, terwijl juist bij de decentralisatie, toepassing van dezelfde beginselen voor het geheel mogelijk is. Terecht gispt hij de weinig doordachte wijze, waarop in dit ontwerp, organen van toekomstige autonomie als Volksraad, provincieraad, gemeenteraad zijn gegeven. Terecht wijst hij ook op den grooten invloed, dien de Volksraad door zijn onverantwoordelijkheid heeft." Colijn heeft de disharmonie gevoeld tusschen de gedachte die den Volksraad schiep en de gedachte die aan een koloniale regeling ten grondslag ligt. Dat daardoor de Volksraad een orgaan geworden is van matelooze critiek en toch weer allen tijd en kracht zal opslorpen, die tengevolge van de decentralisatie vrij komen, is reeds meer dan voldoende bewezen.

Een leemte acht schr. het, dat Colijn zwijgt over de regeling van het staatsburgerschap, om de groepen te kunnen omgrenzen, die aan de autonomie zullen deelnemen, alsook over de grondslagen van ons gezag.

Wat de aanstaande staatkundige hervormingen betreft, noemt ook Colijn thans de eilanden en eilandengroepen als de definitieve begrenzing der provinciën. Schr. krijgt echter den indruk, dat Colijn een zekere geleidelijkheid wil betrachten bij het bereiken van die grenzen en meent, dat wanneer men overtuigd is, dat de groote eilanden en eilandengroepen de definitieve provinciën zullen vormen, het een misgreep zou wezen om eerst met kleinere gouvernementen te beginnen. Wil men geleidelijkheid betrachten, zoo moet men dit doen door in een zeer stabiel gehouden territoriale indeeling, geleidelijk meer bevoegdheden aan de besturen van die territoriale lichamen toe te kennen.

Er rijst nog een andere principieele vraag, o.a. of het doel kan zijn wat Colijn noemde: de zelfstandigheid van Indië dan wel moet zijn de autonomie der volkeren van Indië.

,,Waar men in Europa de staatkundige zelfstandigheid zich langzaam ziet omzetten in een autonomie binnen een statengroep, is het daar nog wel juist, de zelfstandigheid van Indië als ideaal te stellen? Het is slechts een vraag, zooals er nog meer zullen rijzen als de uitwerking tot scherpe toetsing en formuleering zal dwingen. Maar waar ook veel slechts aangeduid bleef, mag de verschijning van Colijn's verhandeling een belangrijke bijdrage worden genoemd, om in breeden kring het begrip te wekken, hoe aan Nederland's koloniale politiek kracht, vastheid en richting kan worden hergeven.".

Suriname.

Eerste Kamer. In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag, betreffende de begrooting van Suriname voor 1919 verklaart de Minister van Koloniën, dat ook hij betreurt, dat de toestand in Suriname nog steeds weinig bemoedigend blijft en dat de koloniale huishoudelijke begrootingen uit de oorlogsjaren met een hooge Rijksbijdrage sluitend moesten worden gemaakt.

Of er een verband bestaat tusschen dezen toestand en de volgens sommige dagbladberichten minder goede verhouding tusschen den Gouverneur en zijne hoofdambtenaren, zoomede den minder krachtigen invloed, die van de Koloniale Staten zou uitgaan, meent de Minister in het midden te kunnen laten. Wij voor ons meenen dat verband te kunnen ontkennen, wat ook wel de bedoeling van den Minister zal zijn.

Evenmin meent hij te moeten ingaan op den in het verslag uitgesproken wensch, dat hij een einde zal maken aan de gespannen verhouding, welke zou bestaan tusschen de Regeering van het moederland en de Koloniale Staten. Eene rechtstreeksche verhouding tusschen de Regeering van het moederland en de Koloniale Staten bestaat niet, al nopen de omstandigheden den minister van Koloniën soms, wanneer de Surinaamsche begrooting bij de wet moet worden vastgesteld, zich een oordeel te vormen en dat uit te spreken, over de wijze waarop de Staten een of andere aangelegenheid hebben behandeld. Reden tot klagen over de medewerking der Koloniale Staten heeft de Minister als Gouverneur niet gehad. Van medewerking met den Minister kan zooals uit de vorenstaande opmerking volgt moeilijk worden gesproken. In den laatsten tijd is er, voor zoover den Minister bekend, in de werkzaamheden van de Koloniale Staten geen achterstand die aan schuld valt te wijten.

De vraag of de Minister handhaving en bevordering der in de Koloniale Staten hare uitdrukking vindende autonomie der kolonie raadzaam en gewenscht acht, beantwoordt hij bevestigend, onder het voorbehoud dat die autonomie blijkt zich bij de werkelijk bestaande toestanden aan te sluiten, zoodat de mogelijkheid van handhaving en verdere ontwikkeling der instelling gegeven is.

De Minister betreurt het eveneens, dat de voorheen bloeiende kolonie Suriname thans reeds geruimen tijd in verval verkeert.

De Regeering beschouwt het als haar plicht om desnoods met geldelijke offers bij te dragen voor de economische ontwikkeling der kolonie, maar toch meent zij, dat de voorbereiding voor nieuwe takken van nijverheid of landbouw in 't algemeen moet worden overgelaten aan het particulier initiatief.

De Minister meent, dat Britsch Guyana zijn welvaart grootendeels dankt aan den in stand gebleven grooten landbouw, met name aan de suikerplantages. Bovendien is de grootere bevolkingsdichtheid van groote beteekenis voor de opbrengst der middelen.

Het opmaken van een vast plan tot bevordering der welvaart in Suriname acht de Minister onmogelijk, omdat de toeneming der welvaart in hoofdzaak afhankelijk is van economische factoren, waarop het bestuur der kolonie geen of weinig invloed vermag uit te oefenen. Naar aanstelling van uitstekende ambtenaren wordt bij voortduring gestreefd; de aan te bieden bezoldigingen zijn echter niet van dien aard, dat een ruim aanbod kan worden uitgelokt.

Het met den Gouverneur Staal te voeren overleg zal ook betrekking hebben op de uitvoerbaarheid van het denkbeeld om plaatselijk zelfbestuur in te stellen.

De keuring van de koffie voor de Nederlandsche markt is thans opgeheven en ook de vrachtprijzen zijn herzien en voor den handel verbeterd.

Geheel bevredigend achten wij de gegeven ophelderingen omtrent den koffie-uitvoer niet. Wij hadden gaarne vernomen hoeveel koffie, afkomstig van Venezuela, enz., is ingeladen en of deze koffie vóór de inlading gekeurd is. Voor zooveel wij weten is de toelichting ook niet door de directie van de K. W. I. M. gegeven, en die mag o. i. niet uitblijven. Er mag ten deze in Suriname geen verdenking blijven bestaan.

Zoowel de Gouverneur als de Minister erkennen de noodzakelijkheid van een juiste statistiek der bevolking. Het aanleggen van een bevolkingsregister is dan ook niet langer uitgesteld, doch zal ter hand genomen worden door een daarvoor uitgezonden deskundige, die 13 Mei j.l. naar Suriname is vertrokken.

Wij vernemen dit met genoegen, maar, zouden wij willen vragen, moet hieraan niet een volkstelling voorafgaan?

* * *

Uit „De West" van 15, 22 en 25 April de volgende berichten:

„Fransche mail. Een adres gaat rond, strekkende om de compagnie Générale Transatlantique uit te noodigen wederom onze haven te doen aanloopen door hare schepen.

Het adres wordt druk geteekend."

„Hervatting Fransche maildienst. Tot ons genoegen mag uit een der Fransche telegrammen worden afgeleid, dat de Fransche maildienst op Paramaribo hervat wordt. Het bericht luidt: Fort de France, 19 April. De pakketboot „Antilles" vertrekt hedenavond zeven uur. De boot zal Paramaribo aandoen op 24 April."

„Behoudens goedkeuring der autoriteiten, is het 't voornemen de aankomst der eerste Fransche mailboot eenigszins feestelijk in te halen. Op den steiger zal muziek gespeeld worden en in het Park een receptie gehouden vanwege den handel."

„Feestelijke aankomst. Hoe blijde men is dat onze haven langzamerhand weder opgeheven wordt uit het isolement van de laatste jaren, bleek gisteren toen de Antilles van de Compagnie Générale Transatlantique voor het eerste weder onze reede aandeed.

De boot werd met muziek ingehaald en in het Park vond een receptie van den état major plaats, waarbij de heer H. J. Bosch, consulair agent van Frankrijk, een hartelijk welkom uitsprak, waarop de kapitein, de heer J. Jégatin, met een hoffelijk woord antwoordde. De receptie geschiedde vanwege den handel, in tegenwoordigheid van verscheiden autoriteiten.

De Antilles had een aantal troepen aan boord voor Cayenne, terugkeerende van den oorlog."

Deze berichten maken op ons den indruk, dat de handel wenschte te ontkomen aan het monopolie van den K. W. I. Maildienst, met zijn buitensporig hooge vrachten gedurende en nog na den oorlog. Ook het gebeurde met den koffie-uitvoer zal een duit in het zakje gelegd hebben, al handelde de K. W. I. M. in deze aangelegenheid onder druk.

* * *

Onze lezers zullen het zich wellicht herinneren, dat wij eenige weken geleden uit „De Surinamer" een stuk overnamen over de inenting tegen de gevolgen van den beet van vergiftige slangen (Sneki-koti). In zijn nummer van 3 April komt het blad in een uitvoerig stuk op deze kwestie terug. Het deelt twee gevallen van wonderbaarlijke genezing mede door de inenting met „snekikoti", geconstateerd door twee ervaren geneesheeren.

Zou het blad niet een enquête kunnen openen en allen, die *zelf* een dergelijk geval hebben gezien, uitnoodigen om daarvan mededeeling te doen? En zou de Geneeskundige Inspecteur niet een onderzoek kunnen doen naar de ervaringen ten deze van de geneesheeren in de kolonie? Een goed geleide proefneming op dieren is mede zeer aan te bevelen. Het wordt meer dan tijd, dat men in deze zaak het naadje van de kous te weten komt.

Kent men in Suriname werkelijk een afdoend middel tegen het slangengif, dan is het misdadig dit geheim te houden, wanneer men bedenkt, dat er in Britsch-Indië jaarlijks duizenden menschen om het leven komen door den beet van vergiftige slangen.

* * *

Men zoekt in Suriname naar nieuwe cultuurgewassen, die een loonende opbrengst beloven. Waarom neemt men niet de proef met de cultuur van de ricinus (de castorolie-plant), die er welig tiert, zooals wij ons herinneren van de in het wild groeiende of verwilderde exemplaren, welke wij in het district Coronie en elders gezien hebben. De plant groeit zeer snel en draagt spoedig vrucht.

Gedurende den oorlog is er groote vraag geweest naar goede kwaliteit ricinusolie voor de motoren der vliegmachines, waardoor de prijs zeer belangrijk gestegen is. De Britsch-Indische olie, die vóór den oorlog 60 cent per K.G. kostte, wordt tegenwoordig met bijna *f* 5 betaald. De oorlogsprijs zal zich niet kunnen handhaven, maar de ontwikkeling van de luchtvaart, het gebruik van ricinusolie als smeermiddel voor snelloopende motoren in het algemeen, in de zeepindustrie en bij de fabricatie van enkele chemische stoffen voor de ververij en de olie-industrie, zijn waarborgen, dat de prijs niet spoedig tot het niveau van vóór den oorlog zal dalen. Vóór men de cultuur op eenigszins groote schaal beproeft, trachte men zaad van de beste variëteit te krijgen.

* * *

Het secretariaat van den Bond van Surinamers in Nederland, is thans gevestigd in perceel Da Costakade 112[I] te Amsterdam.

De secretaris is aldaar te spreken op iederen werkdag van 9 tot 12 v.m.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Voedselschaarschte. In Verband met de duurte der levensmiddelen en het grooter wordend gebrek daaraan, doet S. T. in de *Neratja* een beroep op de leiders, voornamelijk op de *Sinipartij* in den Volksraad, om de Regeering voorstellen te doen tot het verstrekken van kapitaal aan de dessaliëden in de verschillende onderdistricten, voldoende om de voortbrengselen van den bodem padi, djagoeng, ketela, op te koopen en op te schuren nabij de verblijfplaats der

onderdistrictshoofden. Dit kapitaal moet worden in handen gegeven van partikulieren, die lezen en schrijven kunnen en onder toezicht staan van politie-ambtenaren. De gelden van dessa- en afdeelingsbanken zouden voor dit doel ook benut kunnen worden. Den dessalieden moet verboden worden, die produkten aan anderen te verkoopen, al willen deze ook meer betalen. Zij moeten er van overtuigd worden, dat het beter is, aan de door het bestuur aangewezen personen voor den vastgestelden prijs van bijv. *f* 4.— te verkoopen dan aan de „tengkoelaks'' (tusschenpersonen) voor *f* 5.—, daar dezen natuurlijk later bij voedselnood, veel hoogere prijzen zullen vragen. Van deze kapitaalverstrekking verwacht schrijver, de vorming van een groote coöperatie.

Dat de Regeering vooralsnog in dit opzicht pressie moet uitoefenen op de dessalieden, vindt zijn oorzaak in het gemis aan vasten wil en eensgezindheid onder de nog in domheid en vrees levende dessamenschen. De verstrekking van kapitaal door de Regeering is noodig, omdat het volk te arm is, en er slechts weinig rijkaards onder de Inlanders zijn, die er bovendien heelemaal niet aan denken, hunne arme landslieden te helpen, ja zelfs de praktijken der tengkoelaks navolgen.

Als de Regeering geen ooren heeft voor die kapitaalverschaffing, laat haar dan de voedselprodukten zelf opkoopen en opschuren, of wel in elke dessa een soort loemboeng oprichten, waaruit evenwel de padi (of andere gewassen) niet geleend, maar verkocht wordt aan lieden uit die dessa.

De tegenwoordige regeling der dessa-loemboengs geeft aanleiding tot verschillende kwade praktijken der beheerders (loerahs en tjariks). De verkoopswijze is beter en leidt tot instelling van een blijvenden coöperatieven winkel, welke zich gedurig zal uitbreiden.

Rijst, djagoeng, kedelé, katjang en ketela kunnen op die wijze behandeld worden. Aleen cassave dient eerst tot meel of gaplek verwerkt te worden.

H. S. schrijft uit Lasem aan de *Sinar Hindia*, een klacht over de voedseldistributie aldaar; eerstens zegt hij, dat er maar één Gouvernementeele verkoopgelegenheid bestaat, zoodat de meeste menschen niet aan de beurt komen voor de voorraad op is en dan kunnen zij naar de om rijst vragende kinderen terugkeeren zonder wat. Verder krijgt men de order om bij elke katti rijst tevens evenveel kedelee te koopen en tegen denzelfden prijs als de rijst, d.i. 13½ cent, maar daar de kedelee maar 10 cent kost, wordt daardoor de prijs van de rijst veel hooger. Schrijver vertelt verder, dat de menschen maar voor één dag tegelijk mogen koopen en dat dan wordt toegestaan een halve katti voor één persoon en een kwart voor elk kind. Maar des Zondags is de verkoopplaats gesloten en schrijver vraagt, of men denkt, dat de maag dan ook maar vrijaf heeft. Hij deelt mee, dat er geen rijst meer heet te zijn bij de handelaren, wat door een kommissie is gekonstateerd, maar de commissie heeft niet goed uitgekeken, want er zijn handelaren, die wel degelijk rijst verborgen gehouden hebben en deze tegen *f* 25.— verkoopen. Schrijver wijst als zoodanig aan een Chinees van de dessa Babagan, die beras en padi verkoopt en vraagt of de politie bang is voor zulke menschen.

Een vreemd Vonnis. *Djil Djo Loho*, zich noemende „Jong Salatigasche'', vertelt van een vonnis van den landrechter van Kendal: Een Inlander werd n.m. tot drie maanden gevangenis veroordeeld, omdat hij kapok van de onderneming *Gebangan* zou hebben gestolen, terwijl zijn vrouw een maand kreeg. Den dag van het huisonderzoek was de man niet thuis en het onderzoek had ook niet plaats in bijzijn van den *loerah*, noch was er een oppasser bij van den assistent wedana. Wel was hierbij de landrechter met den fiscaal. Schrijver vraagt: of het soms een nieuwe regeling is, dat de landrechter zelf politiewerk doet? Tijdens de zitting werd den beklaagden onvoldoende gelegenheid gegeven zich te verdedigen. Schrijver vraagt ten slotte: of het een nieuwe bepaling is om de echtgenoote mede te veroordeelen, als de man iets verkeerds gedaan heeft? *(Sinar Hindia)*.

Een Mannenoordeel. *Skr. Djowoloego* beantwoordt den aanval van *Sri Aminah* op zijn beschouwing over den vrijen omgang tusschen mannen en vrouwen in een vroeger nummer van de *Sinar Hindia* gedaan. Hij betoogt, dat men moeilijk précies kan weten in welke banen zich de vooruitgang der vrouw zal bewegen en geeft toe, dat wat hij betoogd heeft, *theorie* is, maar hij stelt daartegenover, dat ook zijn tegenstandster haar oordeel ten deze niet zoo stellig zeggen kan en daarom komt het z.i. niet te pas, dat zij de veronderstelling uit, dat schrijver iemand zou zijn, die een vrouw zou trouwen alleen omdat zij knap van uiterlijk is en ieder, die niet met haar inzichten meegaat, conservatief noemt. Wat den vrijen omgang betreft, is de schrijver stellig overtuigd, dat als men ten deze het Europeesche voorbeeld volgt, het vele rotte in de wereld nog vermeerderen zal. Wat betreft het wenschelijke om de...... meisjes te laten afstudeeren en niet van school te nemen om te doen trouwen voor de school is afgeloopen, schrijver meent, dat dit geheel van het kind afhangt en zoowel van jongens als meisjes den aard aangeeft, of zij de school zullen afloopen, dan wel zullen trouwen of op andere wijze dan met schoolkennis aan den kost zullen komen. Wat de argumenten tegen de polygamie betreft, schrijver is overtuigd, dat, waar er al meer vrouwen dan mannen zijn, de afschaffing daarvan het aantal publieke vrouwen stellig zal doen toenemen.

Boedi Oetomo. In den vorm van een gesprek tusschen vader en zoon wordt verteld, dat te Blora een particuliere Hollandsch-Inlandsche school wordt opgericht van de vereeniging *Boedi-Oetomo*, met drie rijksdaalders schoolgeld. De zoon vindt dat te duur en zegt, dat de Gouvernementsschool maar één gulden kost, waarop de vader zegt, dat hij toch zijn kind naar de school zal zenden, al heeft hij maar een klein salaris, omdat men zonder Hollandsch te leeren geen andere dan kleine betrekkingen met weinig salaris kan krijgen en B. O. wil de menschen hooger op brengen. De Gouvernementsschool is wel goedkooper, maar voor gewone menschen is het al te moeielijk hun kinderen daarop te krijgen. Op de vraag van het kind, wat dan het werk is van den vader, vertelt deze, dat hij werkt bij het boschwezen en daar zóó slecht wordt betaald, terwijl hij toch, dag in dag uit, in weer en geen weer, moet loopen, berg op en berg af, om te meten enz. Hij doet dat met een ander en met koelies.

Wanneer de zoon vraagt, of hij niet bang is, dat men hem zal aanvallen in dezen tijd, dat de menschen gebrek hebben aan eten, antwoordt hij, dat hij niet bang is, hoewel toch kort geleden twee menschen beroofd zijn. Hij kan nu, zoo besluit hij het gesprek, het kind nog niet op school laten gaan, maar over twee jaren, als het den leeftijd heeft, zal het gaan.

Zegevierend Gezond Verstand. Toen — alzoo de *Neratja* — de democratische beweging in Nederland het hoofd opstak, in Duitschland en Oostenrijk een omwenteling plaats had en heel Europa sidderde onder den stormwind der democratie, werd door verschillende volksraadsleden een motie ingediend, vragende zelfbeschikkingsrecht, onmiddellijke instelling van een parlement. Het schijnt, dat de Regeering er kwaad om was, „*ngambek*'' zeggen ze op Java, en daarom — aldus beweert de redacteur — wordt met opzet geen der onderteekenaars der motie benoemd in de later ingestelde Herzieningscommissie. Onder dezen was o.a. de heer Cramer van de S.D.A.P.

De mededeeling van den heer Muurling over de opname van den heer Cramer wordt deswege door den redacteur begroet met de woorden: Het werk der Radicale Concentratie is duidelijk geworden en het schijnt, dat zij thans als vol is erkend. De Regeering is haar boosheid te boven gekomen. Het gezond verstand heeft als altijd, gezegevierd.

S. I. In de *Sinar Hindia* is een brief opgenomen van den Assitent-Resident van Semarang aan het bestuur van de S. I. aldaar, waarbij geweigerd werd het verzoek van genoemd bestuur om vergunning tot het houden van een openbare vergadering op de *aloon aloon*, ter bespreking van de wenschelijkheid om het plantareaal der suikerfabrieken met 25 pct. in te krimpen en om op de te Semarang aanwezige voorraden rijst beslag te leggen en die door het bestuur of de gemeente te doen verkoopen. De weigering is gegrond op de omstandigheid, dat de redactie van de *Sinar-Hindia* in den laatsten tijd aan de verschillende door haar geplaatste artikelen noten toevoegt met opruiende bedoelingen en dat daarom de Assistent-Resident niet de overtuiging had, dat op de openbare vergadering, waarvoor vergunning is gevraagd, niet tot kwaad stichten zal worden opgeruid.

Verder staat er in den brief, dat zoolang *Sinar Hindia*, welke als lijforgaan van de *S. I.* te Semarang wordt beschouwd, de menschen opstookt tot brandstichting en moord (ofschoon het dikwijls zoodanig wordt ingekleed dat een rechtsvervolging niet mogelijk is) het *S. I.* bestuur niet behoeft te rekenen op een vergunning tot het houden van openbare vergaderingen.

Ten slotte deelt de Assistent-Resident mede, dat het bespreken der bovenbedoelde onderwerpen niet noodig is, omdat gouvernementsrijst wordt verwacht, welke door het gouvernement op de *pasars* zal worden verkocht.

De redactie bestrijdt in eenige noten de door den Assistent-Resident aangevoerde redenen. Waar de Assistent-Resident verklaart geen vergunning tot het houden van openbare vergaderingen te zullen verleenen, zoolang de *Sinar Hindia* met opstoken voortgaat, teekent de Redactie aan, dat wanneer zekere politieke partij den thans heerschenden voedselnood in verband brengt met haar politiek, men haar er van zal beschuldigen, dat zij van den nood gebruik maakt, om haar politieke idealen vervuld te krijgen; maar uit de weigering van den Assistent-Resident blijkt, dat hij van den voedselnood gebruik maakt, om de richting van de *Sinar-Hindia* te doen wijzigen. Dit is verkeerd, want iemand, die ons vooruit wil brengen, moet onze vrijheid niet belemmeren, aangezien slechts *vrijheid* ons vooruit kan brengen. Alzoo de redacteur.

Verder wordt gemeld, dat op de den 25en Februari j.l. te Semarang gehouden ledenvergadering van de S. I. een motie is aangenomen, houdende ontevredenheidsbetuiging over de weigering van den Assistent-Resident en de verwachting van een andere leiding van het plaatselijk bestuur in den vervolge.

Opgenomen is ook een brief van den Assistent-Resident van Semarang, houdende — in aansluiting met zijn vorigen brief — de mededeeling, dat de datum

van in werking treding van het nieuwe artikel 111 Regeeringsreglement, nader zal worden bepaald.

D redactie schrijft niet te begrijpen, waarvoor het dien , dat de Regeering het nieuwe artikel 111 R. R. beke d maakt, terwijl men er nog geen gebruik van mag maken. Het gaat met de Inlandsche beweging als met een jongen man, wien men een prinses toezegt, maar die op haar bezit nog wachten moet.

In verband hiermede en met de weigering van den Assistent-Resident is daarom door het bestuur van de S. I. te Semarang een telegram aan den Gouverneur Generaal verzonden, met verzoek om mededeeling op welken datum het nieuwe artikel 111 R. R. in werking zal treden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Centraal Comité. Begin April werd te Batavia in een bijeenkomst, gehouden in het gebouw van de *Siang Hwee*, de Handelsvereeniging, waarop alle Chineesche vereenigingen vertegenwoordigd waren, besloten om een centraal comité voor West-Java op te richten, dat de belangen van de Chineesche inwoners in Indië zal hebben te behartigen. Zoo zal dit comité o.m. de actie, welke thans gevoerd wordt tegen het Nederlandsche onderdaanschap en tegen de militie overnemen, terwijl in een der latere gehouden vergaderingen het zenden van een afgevaardigde naar China, waartoe principiëel reeds besloten werd, nader zal worden besproken en diens opdracht juister geformuleerd. In Oost- en Midden-Java — zoo vernam de *Bintang Soerabaja* — zijn reeds eenigen tijd geleden soortgelijke comité's tot stand gekomen.

Chin. Persbureau. Hetzelfde blad vernam uit Semarang, dat een der meest vooraanstaande figuren uit de Chineesche samenleving aldaar voornemens is, om een persbureau op te richten ten behoeve van de in N.-I. verschijnende, specifiek Chineesche bladen. — Een later bericht meldt den naam van den oprichter, den heer *The Thjoen Hway*. Dit oogenschijnlijk op zich zelf staande bericht vormt evenwel de laatste schakel van een aaneengesloten en uit een Chineesch standpunt beschouwd, logisch samengestelden keten, welke de politiek van de in Ned.-Indië verblijf houdende Chineesche bevolkingsgroep te zien geeft. Een politiek van nog zeer jongen datum, dateerende van af de groote omwenteling in het Chineesche Rijk, welke de Mantsjoedynastie haar troon kostte. Deze gebeurtenis zou van overwegenden en niet te voorzienen invloed blijken te zijn op het latente, politieke sentiment van de Chineezen in Indië, die zich mede in hun vereenigingsleven hadden laten kennen als uitstekende handelslieden, wien het blijkbaar alleen om stoffelijk gewin te doen scheen. Doch wie toen daaruit mocht concludeeren, dat deze nijvere Chineesche medebewoners van den Archipel geen hoogere aspiraties kenden, zal van dezen waan wel volkomen genezen zijn. Op voorbeeld van de te Batavia verschijnende *Sin Po*, wijdde de geheele Chineesche pers volle aandacht aan de politieke verwikkelingen in het eigen vaderland. Een beroep werd gedaan op het zelfbewustzijn van den in Indië vertoevenden Chinees, om zich een waardig zoon van de jonge Chineesche republiek te toonen en geestelijken of financieelen bijstand aan de eigen natie te verleenen. Dit beroep vond ruimen weerklank. Er aan wordt herinnerd, dat enkele jaren geleden gaarne schuldbrieven van de Chineesche republiek werden genomen en propagandisten voor de stichting van eigen scholen in China en Indië een uitstekende ontvangst werd bereid.

„Voor China en de Chineezen." In dit kader nu past volkomen de oprichting van een Chineesch persbureau daar zulk een bureau in de eerste en laatste plaats tot opdracht zal krijgen om alle actueel nieuws uit Tiongkok (China) te verzamelen, natuurlijk ter verwerking in de Indo-Chineesche bladen.

Wat de oprichter hiervan betreft, de heer *The Thjoen Hway* voornoemd, hij is voorzitter van de *Siang Boe* (Chineesche Handelsvereeniging) te Semarang. In de Chineesche gemeenschap neemt hij dientengevolge een afzonderlijke plaats in. Deze functie heeft hem belet om zijn aandeel in het politieke leven te nemen. Het was genoemde heer, die te Semarang het openingswoord voerde in een bijeenkomst, waarin het doodvonnis over Volksraad en militie unaniem werd uitgesproken. Later verzond hij een draadbericht, naar de in China zelf gevestigde handelsvereenigingen, waarin namens de in Indië aanwezige Siang Boe een dringend beroep werd gedaan op de zuster-organisaties in het moederland, om alles in het werk te stellen ter beëindiging van den onmenschelijken broedermoord. Men krijgt uit deze enkele voorbeelden onder vele een goeden indruk van het stellige onwankelbare voornemen van de Indo-Chineezen om de banden met het verre vaderland nauwer aan te snoeren.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De eetlust komt al etende.

„Nu de Franschen den hoofdtoon mogen aanslaan bij 't verdeelen der parten en er van de overwonnenen zoo ongekend veel te verdeelen is, mag 't wel verwondering wekken hen onverzadigd en onverzadigbaar te vinden. Zij hebben aan dat gedeelte van den Duitsch-Oostenrijksch-Turkschen buit, dat de alliés hun willen afstaan, niet genoeg, maar zien angstvallig en naijverig toe of een bondgenoot geen stukje krijgt, waarop door een Fransch belang een aanspraakje zou kunnen worden gericht.

Zoo vraagt de Fr. pers, Cheik Saïd als een kostbare schat te bewaren, zij noemt die plek: een kolonie, waarvan 't bezitrecht niet ontkend kan worden en die in de toekomst een groote beteekenis voor Fr. kan krijgen. In dien vorm van pleiten ligt al opgesloten dat 't bezitrecht blijkbaar aangevochten wordt, en uit de betoogen merkt men dan, hoe de open hand naar Turkije wijst, maar de vuist in den zak tegen Groot Brittanië geborgen is.

Cheik Saïd is een havenplaatsje in de Roode Zee, dicht bij de smalle doorvaart, die de uiterste landpunt van Arabië van 't Britsche eilandje Perim scheidt, en dus ook niet ver van Aden gelegen. 't Is, volgens de Fr. voorlichting, sedert een halve eeuw. Fr. gebied en moet 't dus blijven.

De geschiedenis komt op 't volgende neer. Den ten October 1868 kocht de firma Rabaud en Bazin, van Marseille, er een stuk land van sultan Ali Tabat en richtte er een factorij op. De Engelschen zagen hierin een begin van mededinging en wisten de Turken te overreden 't land te bezetten. De Fr. regeering protesteerde hier krachtig tegen, dit leidde tot een op 7 Juli 1870 te Constantinopel geteekende overeenkomst, waarin, volgens de Fr. bladen, het rechtmatige der Fr. bezetting werd erkend. Tijdens den Fr.-Duitschen oorlog liet de regeering, hiertoe door Gambetta aangespoord, er een steenkolen-depot vestigen voor de vloot en er een garnizoen leggen, zoodat de bezitneming daadwerkelijk werd.

Na den oorlog werden de troepen uit verschillende koloniën terug geroepen, als bezuinigingsmaatregel. Dit geschiedde ook voor Cheik Saïd. Ali Tabat, en later zijn zoo Mohamed Tabat bleven de Fr. driekleur voeren op deze punt van Bab el Mandeb.

In 1885 schonken de Engelschen weer op nieuw aandacht aan deze Fr. kolonie en wisten zij den gouverneur van Yemen, onder wien Cheik Saïd ressorteert, te bewegen de Fr. vlag neer te halen en door de T. te vervangen. Een protest van Fr. zijde werkte evenmin uit als een van Mohamed Tabat. Nadien heeft Fr. herhaaldelijk gelegenheid gehad en daarvan dan ook gebruik gemaakt om zijn aanspraken uit te spreken. In 1898 nam de regeering de eigendomsrechten over van de Compagnie marseillaise, zoodat de staat toen ook 't persoonlijk bezit van de gronden kreeg. In 1904 stelde Mohamed Tabat ook de landschappen Dobba en Kata onder Fr. protectoraat.

Tijdens den grooten oorlog beschouwen de Turken 't gebied als hun domein. Zij organiseeren van Cheik Saïd uit een aanval op Aden. De Engelschen leggen daarna de versterkingen van Cheik Saïd in puin, de Turken bleven er echter en zijn er nu nog.

De Fr. vragen nu onbetwistbaar 't bezit vast te leggen. In 't feit hunner rechten zien zij hiervoor reeds een afdoende reden, maar de schitterende ligging aan den grooten wereldweg vermeerdert de beteekenis nog, terwijl een altijd kalme baai met een uitstekende haven en steenkolenbeddingen in de nabijheid daar op den koop toe bijkomen. Vraagt Aden een afwijken van 30 mijlen van den scheepsweg, en Djiboeti zelfs van 75 m., Cheik Saïd ligt in dien weg zelf. Voelt men hier al de mededinging, die Aden en Perim bedreigt, de Fr. wenschen ook 't land binnen een straal van 45 K.M. om Bab el Mandeb te behouden. Maar dit valt voor een deel in 't gebied, dat de Engelschen tot de kolonie Aden rekenen, en overigens, evenals Cheik Saïd zelf, in dat gedeelte van Arabië waarover de koning der Hedchaz nu juist erkend en bevestigd wordt. Alle Fr. bladen roepen echter om de stem van Clémenceau, die ook in deze oppermachtig beslist over aanspraken van vijand en vriend.

Bij de verdeeling van Afrika wordt eenzelfde toon gehoord.

De oprechte wensch van Fr. om tot een regeling te komen, die Italië voldoet, mag niet gaan tot aan de opoffering van nationale belangen. 't Gaat om Djiboeti en Abyssinië. De commissie, welke over dit vraagstuk had te rapporteeren bestond uit lord Milner (Gr. Brit.), Henry Simon (Fr.), Crespi en Martino (It.)

It. vroeg: 1e. in Lybië de karavaanwegen van Rhat naar Rhadames en de oase Djaraboeb; 2e. op de kust van de Roode zee, de volkomene gemeenschap van Erythree met It. Somalië, door de Fr. kolonie Djiboeti en Br. Somalië heen; 3e. in Oost Afrika de provincie Jubaland, de haven Kismajoe en de vallei van de Jubastroom.

Dit is de officieele bevestiging van een uitgebreid program, dat reeds sedert jaren door eenige It. organen gevraagd, maar van Fr. zijde ten stelligste afgewezen werd. Vooral de volkomen gemeenschap door Djiboeti heen, acht men niet anders te lezen dan een afstand van dit gebied. Djiboeti wordt echter beschouwd als basis van invloed in Abyssinië en als verbindingspunt met alle Fr. bezittingen aan gene zijde van de engte van Bab-el-Mandeb. Voor It. heeft het slechts twijfelachtige politieke beteekenis. Daar men de onafhankelijkheid van Ethiopië wil eerbiedigen, zou 't bovendien niet zonder bedenking zijn 't geheele Abyssinische gebied te omgorden door een onafgebroken bezit van een zelfde Europeesche mogendheid.

De minister van koloniën H. Simon is met Engeland vrij gemakkelijk tot een overeenstemming gekomen, waarbij Fr. in Kameroen en Togo de vrije hand heeft gekregen, of hij het, met behulp van zijn Britsch medelid, ook tot een alle partijen bevredigend vergelijk met It. zal brengen, staat nog te bezien. Wij kiezen geen partij, 't Fr. inzicht ten opzichte van Djiboeti lijkt ons 't juiste, maar dan blijft ons opschrift ten deze toch gelden, i.c. voor Italië.

Een geheel ander geval doet zich met Mauritius voor. Mauritius heeft eenigen tijd den naam „Ile de France" gehad, als de schrijvers van den aan Clémenceau en Lloyd George gerichten brief de stemming van de bevolking vertolken zou, zou 't eiland weer de Fr. vlag willen hijschen. 't Is zeker wel een eigenaardige beweging na 120 jaren scheiding. Bijeenkomsten zijn gehouden. Een afvaardiging om ter Vredesconferentie de zaak te gaan bepleiten is aange-

wezen, onder de afgevaardigden zijn er van Britsche afkomst, anderen van Fr. afkomst. In den aanbiedingsbrief zeggen zij door een groote, op 1 Mei 1919 gehouden meeting, aangewezen te zijn en brengen zij de volgende beweegredenen te berde. De nabijheid van Madagascar, de gelijke en samenhangende belangen van Réunion en Mauritius maken 't vereenigen tot een groep uit economisch oogpunt beschouwd evenzeer gewenscht als de aardrijkskundige samenhoorigheid zich van zelf aanwijst. Voor Groot Brittanië had het slechts strategische waarde en deze is door de gewijzigde gemeenschapslijnen en internationale verhoudingen verloren gegaan. Bleef deze reden overwegen, dan zou Mauritius hierdoor juist op een afzondering aangewezen blijven, die zijne ontwikkeling zou beletten.

Daarbij worden ethische en moreele beweegredenen bijgebracht. De groepeering der nationaliteiten vormt hierbij den grondslag. De bevolking brengt hulde aan 't Br. bestuur voor hetgeen het voor 't eiland heeft gedaan en de loyale wijze waarop de kolonisten van Fr. afkomst behandeld zijn, maar Mauritius heeft inderdaad Fr. kolonisten gehad en hun bloed is Fr. gebleven. Bevriend Engeland en Frankrijk mogen den toestand niet laten voortbestaan van een Fr. voelende bevolking, die verplicht wordt Engelsch te blijven.

De afstammelingen zijn in naam, taal, zeden, godsdienst Fr. gebleven. Een kwestie van fijngevoeligen aard! Aangenaam kan zij voor Brittanië niet zijn. De verzoekers brengen haar echter op zoodanige wijze voor, dat het moederland van de laatste eeuw zich eigenlijk niet boos kan maken op zijn kinderen. Fr. jubelt natuurlijk. Ook in Mauritius is er verschil te maken tusschen kolonisten en inlanders, wellicht zal Engeland zeggen de creolen zijn de bevolking niet, de kolonisten kunnen dan antwoorden: vraag 't ook maar aan de inboorlingen.

Er doen zich bij deze vredesconferentie inderdaad alle denkbare gevallen voor en zelfs ook wel gevallen waaraan niemand zou hebben gedacht. Terwijl men naar oplossingen zoekt, vindt men slechts nieuwe vraagstukken, dit blijkt ook bij de Belgische aspiratiën.

De onbillijke verwachtingen, die ten opzichte van stukken van ons land in 't Belgische brein zijn opgekomen, maken ons niet blind voor 't begrijpelijke van de verwachtingen, die België zich heeft kunnen vormen bij de verdeeling van D. Oost-Afrika. 't Heeft aan de vermeestering van die kolonie een niet te miskennen belangrijk aandeel en wij kunnen ons dus ten volle indenken in de teleurstelling, die 't heeft nu 't met een zedepreek wordt afgescheept. Wat wilt ge met een stuk van D. Oost-Afrika doen? voeren de Britsche bladen tegen. Gij zijt immers reeds onmachtig gebleken om Uwe groote Kongokolonie naar de eischen van den tijd tot ontwikkeling te brengen. 't Zou zeker niet in Uw belang zijn en zeker ook boven Uw macht gaan om nog grooter stuk van Afrika onder Uw beheer te krijgen. Gij zoudt niet als waardig mandataris van den Wereldbond kunnen optreden. De ontwikkeling van Uw land en van de kolonie die gij bezit zullen al Uwe krachten in beslag nemen.

Aandoenlijk, niet waar, die zorgen van de groote mogendheden voor de kleine en voor koloniën!

De Duitsche koloniën.

De Duitsche vertegenwoordigers te Versailles zoeken tusschentoestanden te vinden, die de scherpe vormen van 't vredesvonnis wat afronden. Nu zij geen hoop meer durven voeden een deel der koloniën terug te krijgen, brengen zij een gedachte naar voren, die door ons in deze rubriek dadelijk nadat 't mandatenstelsel aan de orde gesteld werd als een mogelijke oplossing werd aangegeven, doch die wij nergens elders aangeduid vonden. Wij merkten toen op, dat door de omschrijving van hetgeen bedoeld was met 't aanwijzen van een mogelijkheid als mandataris van den volkerenbond over een bepaalde kolonie, de mogelijkheid open bleef voor 't aanwijzen van Duitschland. D. zou dar zijn taak hebben te vervullen volgens de regels aan te geven door- en onder algemeen toezicht van den volkerenbond. Op dit standpunt heeft de D. vredesdelegatie zich thans ook geplaatst bij haar tegenvoorstellen.

Zij vraagt om de koloniale kwesties naar een bijzondere commissie te verzenden, samen te stellen uit gevolmachtigden en deskundigen van beide partijen. Het is niet met de boodschap van Wilson aan 't Amerikaansche congres van 18 Jan. '18 te rijmen, dat de koloniën aan D. zullen worden ontnomen, maar D. is bereid zich met de rol van mandataris te vergenoegen, die commissie legge de grondslagen hiervoor dan vast.

Deze oplossing zou, naar neutrale opvatting, een goede kunnen zijn, maar zij zou hen, die zich hun part van de D. koloniën hebben toegedacht, zeker niet bevredigen.

Manilla vrijhaven.

Bij de Kamer van afgevaardigden te Manilla is een wetsontwerp ingediend om Manilla tot vrijhaven te maken. De secretaris-generaal voor handel en gemeenschapsmiddelen zal de uitvoering hebben te verwezenlijken, een nieuw orgaan: ,,Instelling voor de vrijhaven'' moet 't beheer voeren.

Amerika beschouwt dit als 't beste middel om de economische ontwikkeling van de Philippijnen te verzekeren, en om van deze 't middenpunt te maken voor de verdeeling van de Europ. en Amerk. waren over 't verre Oosten, zoowel voor China en Japan, als voor de Soenda-eilanden. De ligging van de haven wordt hiervoor bijzonder gunstig geacht, maar de inrichting laat veel te wenschen over.

De heer Vamenta, de ontwerper van 't vrijhavenplan, wees in een interview aan een medewerker van de ,,Manilla Times'' verleend, op de beteekenis als exporthaven, op de verbinding via de Philippijnen met Azië en Australië. Hij verwacht een vermindering van de prijzen van vele artikelen door de verbetering der tusschengemeenschap.

De Nationale bank der Philippijnen zal in korten tijd een instelling van beteekenis worden, die succursalen en agentschappen in alle groote havens van Oost-Azië en Australië moet krijgen. In de vrijhaven zullen groote werkplaatsen komen, die hunne grondstoffen en behoeften bij voorkeur uit 't land zelf betrekken. De bevolking zal daar goed loonenden arbeid vinden.

Vanzelfsprekend is de opkomst van groote handelshuizen. Zij kunnen enorme stocks opleggen, zonder douanerechten te betalen bij den uitvoer.

De Directeur-generaal der douanen deelt de hooge verwachtingen van den heer Vamenta echter niet. Gebrek aan geld en aan arbeiders zullen, naar hij vreest, onoverkomenlijke belemmeringen blijken te zijn, terwijl hij ook de plaats niet geschikt acht voor de uitvoering van 't ontwerp. Dat deze bezwaren niet uit de lucht gegrepen zijn, blijkt uit de verdediging van Vamenta, die in een leening wel de oplossing van 't financieele bezwaar ziet, maar die nu ook spreekt van vreemde werkkrachten, b.v. Chineezen, terwijl hij Passay of Tondo noemt, indien de baai van Manilla minder geschikt mocht blijken. Gaat 't plan door, dan kent men de energie waarmede de Amerikanen werken, en dan zal Hongkong de mededinging zeker merken en Batavia, alsmede Soerabaja vermoedelijk ook wel.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

1619 - Batavia - 1919.

De verwachting dat de pers de noodige aandacht zou schenken aan de herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia, is niet beschaamd. Behalve tal van dagbladartikelen, waarvan de vermelding buiten deze rubriek valt, zijn het de volgende periodieken, welke er beschouwingen aan wijdden. [1])

I. Indië. Het Nr. van 28 Mei is in zijn geheel een herdenkingsnummer, met een keur van interessante afbeeldingen. Prof. dr. A. W. Nieuwenhuys geeft een korte levensbeschrijving van Gouverneur-Generaal Jan Pieterszoon Coen en een uitvoerig opstel ,,Ter herdenking van Batavia's driehonderd-jarig bestaan. De stichting in 1619.'' Mede van denzelfde is het artikel: Batavia, na de eerste eeuw in 1719. — Batavia in 1819 is de titel eener bijdrage van den hr. C. Lekkerkerker, die achtereenvolgens beschrijft: Batavia's uiterlijk in 1819; Batavia's bevolking in 1819; de samenleving te Batavia in 1819. — De hr. M. Joustra besluit met een blik op het Batavia van heden.

II. Buiten. No. 22 (van 31 Mei) is grootendeels gewijd aan de herdenking. Het titelblad geeft een mooi portret van Coen (naar de schilderij in het West Friesch Museum te Hoorn). — In het eerste artikel wordt, door een ongenoemden schrijver, de stichting van Batavia in herinnering gebracht. — Voorts vindt men in dit met tal van illustraties en eenige kaartjes verluchte Nr. de volgende bijdragen: Batavia. Opkomst, bloei, verval, door H. D. H. Bosboom. — Langs Weltevreden's groene pleinen, door (Mevr.) M. C. Kooy—van Zeggelen. — Nieuw-Batavia (Weltevreden), door A de Braconier. — Despereert niet! (Coen's gevleugeld gezegde), door J. F. L. de Balbian Verster.

III. De Prins. In het Nr. van 31 Mei een geïllustreerd artikel van J. E. H. (we meenen deze initialen te mogen verduidelijken door te schrijven voluit: Prof. Mr. J. E. Heeres): ,,De Stichting van Batavia (30 Mei 1619)''.

IV. In- en Uitvoer. Dr. C. te Lintum schrijft in No. 22 het eerste gedeelte eener verhandeling, waarin schr. zich bezig houdt met de vraag wat Batavia heeft te beduiden als haven- en handelsstad na haar driehonderd-jarig bestaan.

V. Eigen Haard. Dit tijdschrift gaf een geheel Indië-nummer. Op den omslag ziet men om het hoofdkantoor der Handelmaatschappij, schepen van de ,,Nederland'' en van den Rotterdamschen Lloyd, de Paketvaart en de Java-China-Japan-lijn. Een losse buitentekstplaat reproduceert een schilderij van Mendlik ,,Aan de Boengoes-Baai''. Op het titelblad ziet men Coen's gedenkteeken vóór het ,,Groote Huis'' op het Waterlooplein te Batavia.

En dan komt een reeks artikelen met de portretten van Coen en zijn vrouw, een schetsteekening van Oud Jacatra, Batavia uit 1629, 't Suyder Pakhuys, Batavia begin 18e eeuw, Cornelis de Houtman, het Oost-Indisch Huis te Amsterdam, Nicolaas Witsen, Alb. Cuyp's De Retourvloot en 't model van De Salamander er tusschen.

Minister Idenburg opent de reeks opstellen met een stukje Indië—Nederland; Prof. Van Eerde schrijft over de stichting van Batavia; Dr. C. Te Lintum over den handel op ,,Oriënten'' in de dagen der Compagnie; Maurits Wagenvoort draagt een schets bij: ,,Toen onze schepen voor 't eerst......''; Dr. M. G. de Boer schrijft over het scheepvaartverkeer met Oost-Indië; de heer Henri Borel schetst Semarang en Tjandi.

VI. Indologenblad. Een kort artikel van den hr. H. J. Hoekstra: Batavia 1619—1919.

De uitbarsting van den Keloet.

De Wereldkroniek van 31 Mei bevat, naar aanleiding der jongste uitbarsting van den Keloet, een geïllustreerd artikel over dien vulkaan, ontleend aan een opstel van J. W. E. de Ruiter, getiteld: Het kratermeer van den G. Keloet (in Jaarverslag van den Topographischen Dienst over 1912).

1) Deze opgave is natuurlijk niet volledig en zal waarschijnlijk aangevuld worden in volgende Nrs. van het ,,Kol. Weekblad''.

De Waterstaatsingenieur.

Uit den inhoud van afl. 2, jaarg. 1919: Berekening van getij-constanten uit qualitatieve gegevens, door ir. M. H. van Beresteijn. — Een voltooide hevelaquaduct, door ir. J. W. F. C. Proper. (Beschrijving van de eerste hevelsyphon die in Indië ontworpen en uitgevoerd is). — Grootste regenval in verband met waterafvoer, door ir. A. Perelaer. — Zinkstukken, door ir. J. J. Baggelaar (in Indië voor het eerst gebezigd te Tandjong Priok). — Regeeringsappreciatie van het ingenieurscorps, door ir. S. J. Gomperts (Klacht over te lage bezoldiging in vergelijking met ambtenaren van de rechterlijke macht in Indië). — Samenvoeging van de verschijnende technische tijdschriften in Ned-Indië tot één algemeen periodiek, door ir. M. A. van Oort. — De Ingenieurscursus te Batavia, door ir. F. W. Th. van Oordt.

Kina en kinine op Java.

Dr. A. Groothoff publiceert in het Nr. van 28 Mei van het weekblad „In- en Uitvoer”, het eerste gedeelte eener beschouwing over kina en haar voornaamste bestanddeel kinine. In 1853 werd de kina-cultuur op Java met humanitair doel begonnen; dit is niet alleen — zij het na veel teleurstelling — volkomen bereikt, maar die cultuur is in den loop der jaren bovendien een rijke bron van inkomsten geworden, zoowel voor den Staat (die in Bandoeng een groote onderneming exploiteert) als van particuliere ondernemers. Behalve genoemde gouv. kina-onderneming met een oppervlakte van 1071 H.A., vindt men op Java 18 en op Sumatra 4 ondernemingen, welke in 1917 een gezamenlijke oppervlakte besloegen van 12.376 H.A. In 1884 en 1894 waren die getallen resp. 5322 en 7332.

Museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam.

Verschenen is het verslag over 1918 van het Museum voor Land en Volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik” te Rotterdam. Het is opgemaakt door den directeur J. W. van Nouhuys en bevat ook over Indië het een en ander; o.a. worden bijzonderheden medegedeeld over nieuwe aanwinsten aan Indische voorwerpen, waarbij een merkwaardige uit brons gegoten Zodiakbeker uit het Hindoe-tijdperk. Eveneens uit dat tijdperk is afkomstig een steenen beeld, waarvan Dr. N. J. Krom in een bijlage, getiteld: „Nota over den Ganeça in het Museum te Rotterdam”, eene beschrijving geeft.

Tijdrekening op Tanimbar.

In het 1-Juni Nr. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg schrijft Pr. P. Drabbe een artikel over de tijdrekening op Tanimbar. De Tanimbarees kent eigenlijk noch jaar, noch maand, noch week, noch dach, noch uur. En toch heeft hij onwillekeurig een uitgebreiden kalender, waarin het jaar enz. zeer mooi verdeeld wordt; die verdeeling steunt op de natuurverschijnselen welke zich min of meer regelmatig voordoen gedurende het jaar: regen, zonneschijn, wind, eb en vloed. Van een en ander geeft Pr. Dr. een zeer duidelijke omschrijving.

Klapper-cultuur.

De heer P. C. van der Wolk heeft onlangs voor de Tropische Landbouwersvereeniging te Wageningen een belangrijke voordracht gehouden over „Opkomst en nieuwe wegen der cocos-cultuur”. Schr. verwacht een groote uitbreiding der klappercultuur in O. Indië; de aandacht van koloniale-, cultuur- en beurskringen begint zich er al sterker en sterker op te concentreeren (men denke bijv. aan de copra-behoefte). Ook voor de West zou een doelmatige, goed georganiseerde, intensieve, met inzicht gevoerde klappercultuur een zegen kunnen zijn meent schr., wiens beschouwingen volle aandacht verdienen.

Naar hooge toppen en diepe kraters.

Aldus de titel van een door Dr. W. van Bemmelen geschreven werk (verschenen bij G. Kolff en Co. te Batavia), waarvan Dr. W. G. Boorsma in Teysmannia getuigt:

Een keurig uitgevoerd, geïllustreerd en gebonden boekwerk, waarin vroeger in dag-, week- of maandbladen verschenen beschrijvingen van bergtochten zijn verzameld. Stellig zullen velen van hen, die deze verhalen reeds eenmaal gelezen hebben, zich dit boek aanschaffen, om bij herhaling het genot te kunnen smaken, waaraan de herinnering opgewekt wordt door de titels der schetsen: Ardjoeno en Welirang. — De Merapi voorheen en thans. — Kawah Idjen. — Een Slamatbestijging. — Naar het bergslot der godin Rindjani. — Nachtwaak op den Merbaboe. — Naar Insulinde's hoogsten vulkaantop. — Tengger-herinneringen. Inderdaad opwekkende, boeiende lectuur.

Het Recht in Ned.-Indië.

Behalve een rubriek: Jurisprudentie, bevat afl. 1—2 van deel 112 van het Indisch Tijdschrift van het Recht, de navolgende verhandelingen: Handelsregister en handelsnaam, door Mr. A. Neytzell de Wilde. — Ontzetting, ontslag en schorsing der rechterlijke ambtenaren in de Indische wetgeving, door Mr. C. A. Wienecke. — Achterstand bij de Landraden en hoe daaraan een einde te maken, door Mr. J. B. R. J. F. Pilon.

Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Verschenen is het 5e jaarverslag (1918) van de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned. Indië. We ontleenen er aan dat bij de oprichting der Vereeniging zij 93 leden telde, waarvan 61 Vennootschappen en 32 individueele leden. Het ledental omvat thans 152 Vennootschappen en Vereenigingen en 50 individueele leden. Van die Vennootschappen, welke te zamen een gestort kapitaal van c.a. ƒ 280.000.000.— vertegenwoordigen, zijn er 69 met hoofdzakelijk Nederlandsch en 65 met hoofdzakelijk Britsch kapitaal, terwijl 18 Vennootschappen tot eene andere nationaliteit behooren. De wereld-productie van plantage-rubber wordt voor 1918 geschat op c.a. 225.000 ton, waarvan Ned.-Indië ongeveer 50.000 ton levert. Zonder de vrijwillig toegepaste beperking, zou de productie echter c.a. 20.000 ton meer hebben bedragen. Ook uit de met rubber beplante oppervlakte, die in onze koloniën gesteld kan worden, op bijna 300.000 H.A., blijkt de groote beteekenis die de rubber-cultuur aldaar inneemt.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 3, jaarg. 1919: De bodem in verband met den plantengroei (vervolg), door Dr. J. J. B. Deuss. — Het orchideeën-blauwtje (Chliaria dendrobii), door Dr. W. Roepke. — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouwgebied. (Wereldproductie van cacao in 1917. — Een belangrijke industrieele toepassing van cassavemeel. Enz.).

IJzerertsen in Midden-Celebes.

Handelsberichten van 29 Mei bevat een artikeltje naar aanleiding der belangrijke, in Midden-Celebes aangetroffen, ijzerertsvelden. Beschreven wordt de samenstelling van het erts, speciaal van het Larona-veld (een oppervlakte beslaande van 7 millioen M^2.) en de wijze waarop de winning zal kunnen geschieden. Welke in de toekomst de meest gewenschte vorm van exploitatie (ontginning en verwerking van het erts) zal zijn, hetzij door het Gouvernement, hetzij door particulieren, is nog niet bepaald en zal voor een deel afhangen van den uitslag van het technische en het economische onderzoek.

Korte Berichten.

In No. 16 van den 9en jaargang, voortzetting der beschouwingen over de handelsbeweging van Ned.-Indië met den Australischen Statenbond; en over de theeproductie van Ned.-Indië.

Het Saminisme.

Over het Saminisme, aldus geheeten naar Samin, die genoemd wordt de grondlegger van het Javaansche socialisme, de baanbreker die den moed heeft gehad om te breken met „den kanker der maatschappij: conservatisme en bijgeloof”, is een rapport verschenen, uitgebracht aan de vereeniging „Insulinde”, door Tjipto Mangoenkoesoemo (Semarang, H. A. Benjamins). Dit rapport, een flink boek vormend, wordt ingeleid door B Walbeehm, lid van het comité ter onderzoek naar de geestelijke stroomingen in de desa.

* * *

Ten slotte nog enkele titels:

Zendingsstudieraad. Zesde jaarverslag 1917—1918.

Vereeniging „Koloniaal Instituut” te Amsterdam. 8e jaarverslag 1918.

Eerste reis naar de Tapana-honi (Suriname), (vervolg). (De Volksmissionaris, 15 Mei 1919).

Vereeniging Kartinifonds te 's-Gravenhage. 6e jaarverslag 1918.

Uitkomsten en vooruitzichten van den ethischen koers in onze koloniale staatkunde. Voordracht, door J. E. Stokvis (Ind. Genootschap. Vergadering van 25 Maart 1919).

Electriciteitsvoorziening van de tinmijnen op Banka. Voordracht door ir. A. van der Ham. (Ingenieur, 31 Mei 1919).

Over de vulkanen van het eiland Tidore (Molukken), door C. E. A. Wichmann. (Kon. Ak. van Wetensch. Verg. der Wis- en Natuurk. Afdeeling, 28 Dec. 1918).

Zeitungen und Zeitschriften in und über Niederländisch-Indien, von H. M. (Der Neue Orient, Band V, Heft 1—2).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West”, Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Commissie voor West-Indië:

Verslag over het jaar 1918.

De samenstelling der Commissie onderging geen verandering; ook bleef nog steeds de voorzitter, de heer J. W. van Aalst, door zijnen gezondheidstoestand verhinderd, aan hare werkzaamheden deel te nemen; gedurende een groot deel van het jaar was zulks tevens het geval met het lid, den heer Mr. C. W. T. van den Brandhof.

Wederom zag zich de Commissie door de tijdsomstan-

digheden, die het nagenoeg geheel ontbreken van scheepvaartverkeer met West-Indië ten gevolge hadden, ten zeerste in hare bemoeiingen belemmerd.

In zake het ontwerp Kon. Besluit tot regeling van de zaken, de immigratie in Suriname betreffende, en de daarop betrekking hebbende memorie van het bestuur der Surinaamsche Landbouw-Vereeniging, in het vorige jaarverslag vermeld, werd aan den voorzitter van dit bestuur mededeeling gedaan van de opmerkingen, waartoe die stukken den leden der Commissie, den heer J. S. C. Kasteleijn en Mevrouw Van Heerdt tot Eversberg, hebben aanleiding gegeven.

Op verzoek van het hoofdbestuur der Vereeniging ,,Oost en West'' diende de Commissie dit college van advies in zake de belangen van West-Indië bij de in het jaar 1919 te houden jaarbeurs, daartoe strekkende, dat bij den Minister van Koloniën zoude worden aangedrongen op maatregelen, waardoor de bestemming van een afzonderlijk gebouw voor West-Indië op die jaarbeurs zoude worden bevorderd.

Vergaderingen werden gehouden op 25 Maart, 27 Juni, 10 October en 18 December.

Tot de vergadering op 27 Juni werden de adviseurs der Commissie uitgenoodigd; zij werd, eveneens op uitnoodiging, bijgewoond door den heer W. D. H. Baron van Asbeck, oud-gouverneur van Suriname, die met de Commissie in verbinding was getreden, o.m. naar aanleiding van het bij hem en anderen bestaande voornemen tot oprichting van een bureau van handelsinlichtingen voor West-Indië. Over deze zaak en het verband, dat tusschen dit bureau en de Commissie zou kunnen worden gelegd, werd in deze vergadering van gedachten gewisseld.

In dezelfde vergadering hield het lid, Prof. J. A. Grutterink, een belangwekkende verhandeling over den mijnbouw in Suriname in het algemeen en in het bijzonder over het voorkomen en de beteekeins van bauxiet in de kolonie, welke verhandeling in haar geheel in het Koloniaal Weekblad van 19 September is opgenomen.

Op 10 October zag de Commissie in haar midden den heer Mr. W. Dijckmeester, directeur der Nederlandsche Bank voor West-Indië. Door zijn verblijf van verscheidene jaren in de kolonie, als mede-directeur van de Surinaamsche Bank en als voorzitter van het bestuur der Surinaamsche Landbouw-Vereeniging, in het bijzonder op de hoogte van de toestanden aldaar, wist spreker de Commissie zeer waardevolle mededeelingen te doen; eerst behandelde hij de oorzaken die naar zijne meening den ongunstigen stand van de jaarlijksche begrootingen ten gevolge hebben, daarna gaf hij eene beschouwing over den gang van de verschillende cultures en den mijnbouw, om ten slotte het arbeidersvraaagstuk te bespreken; met bezichtiging van eenige mooie foto's werd de voordracht beëindigd.

Op 6 December woonde de waarnemende voorzitter, door uitnoodiging daartoe in staat gesteld, de vergadering bij, welke onder voorzitterschap van den heer Baron van Asbeck in het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam werd gehouden en waarin de Kamer van Handelsinlichtingen voor West-Indië werd opgericht, welker statuten o.m. samenwerking met de Vereeniging ,,Oost en West'' bedoelen en met vertegenwoordiging van deze vereeniging in haar hoofdbestuur rekening houden.

In de vergadering van 18 December was de Commissie in de gelegenheid, van haar lid, den heer Kasteleijn, bijzonderheden omtrent zijn aanstaande reis naar West-Indië te vernemen, en hem eene voorspoedige reis en succes op zijn werkzaamheid toe te wenschen.

De wnd. Voorzitter,
(w. g.) W. J. COHEN STUART.
De Secretaris,
(w. g.) E. F. GROOSS.

Van de Studie-Commissie:

Jaarverslag over 1918.

In den loop van het verslagjaar leed de Commissie zeer gevoelige verliezen door het overlijden van het lid, den heer M. C. Brandes en door het aftreden van den voorzitter, den heer Prof. Ir. C. W. Weijs, den onder-voorzitter, den heer Mr. J. H. Abendanon en het lid, den heer Ir. D. H. Havelaar.

In wijlen den heer Brandes verloor de Commissie een warmvoelend ijverig medewerker. Hoe hij werd gewaardeerd getuigen het best de woorden door den voorzitter, Prof. Weijs, ter herinnering van zijn nagedachtenis gesproken: ,,Dat de maatschappij in Brandes een ,,persoon van beteekenis verliest, — het zal wel elders ,,zijn of nog worden herdacht. Zijn loopbaan in Indië, ,,zijn hier te lande nog ter hand genomen arbeid kun- ,,nen ons dit als zeker doen aannemen. Wij voor ons ,,willen hem vooral gedenken en in herinnering hou- ,,den als warmvoelend medelid, als ijverig medewerker ,,in onze Studie-Commissie. En dan staat Brandes ons ,,voor oogen als iemand, die het goede doel, dat wij ,,ons stellen, geen oogenblik uit het oog wilde ver- ,,liezen, ook al bleef het benaderen van dat doel ons ,,nog verre, zoo verre, dat wij ons wel eens afvroegen, ,,streven wij niet te vergeefs. Met zijn opgewekten ,,aard, zijn optimisme heeft Brandes ons, mij persoon- ,,lijk althans, vaak gesteund. Bovendien ook met zijn ,,middelen, waarop nimmer tevergeefs een beroep werd ,gedaan.''

,,Het teekent een mooie zijde van Brandes' karakter, ,,dat hij het steeds deed voorkomen of die middelen, ,,zoo niet geheel, dan toch meerendeels, van goede ,,vrienden van hem kwamen, en hem dus daarvoor ,,weinig dank toekwam. Ik ben geneigd te vermoeden ,,dat hij zelf steeds de milde schenker was, maar hier ,,de rechter hand niet wilde doen weten, wat de lin- ,,ker deed.''

,,Mijne Heeren, dit wil mij een aanwijzing zijn dat ,,ik niet in den geest van den overledene zou handelen, ,,als ik thans breed ging uitweiden over zijne verdien- ,,sten en over hetgeen hij ook in ons midden deed. Wel ,,echter mag ik het voor ons allen uitspreken, hoezeer ,,het ons leed doet dat hij is heengegaan — hoe noode ,,wij hem missen.''

De heeren Prof. Weijs en Mr. Abendanon legden tegen het einde van het verslagjaar hunne functies van voorzitter en onder-voorzitter neer wegens vertrek buitenslands. Noode zullen de aangename, bekwame leiding van Prof. Weijs en de van zooveel liefde en belangstelling voor de Indische studenten getuigende adviezen van den heer Abendanon worden gemist.

De heer Havelaar, die om gezondheidsredenen reeds geruimen tijd de vergaderingen niet meer bezocht, legde ook om die reden zijn functie neder, en reeds zeer spoedig daarna bereikte ons het droevig bericht van zijn overlijden.

De benoeming van een nieuwen voorzitter en ondervoorzitter zal in de eerste vergadering van het volgende jaar plaats hebben. Nieuwe leden werden niet benoemd.

De Commissie was op het einde van het verslagjaar samengesteld als volgt: .... Voorzitter, *) .... Onder-Voorzitter, *) E. F. Grooss, Secretaris, Prof. Dr. A. H. Berkhout, Prof. Mr. D. van Blom, Prof. J. C. van Eerde, A. N. J. Fabius, H. H. van Kol, Prof. Dr. J. J. van Loghem, Dr. Hendrik Muller, G. J. Oudemans, Prof Dr. C. Snouck Hurgronje, W. K. Tehupeiory en Dr. H. D. Tjeenk Willink.

Gedurende het verslagjaar werden 5 vergaderingen gehouden, t.w. op 26 Januari, 30 Maart, 29 Juli, 28 September en 13 December.

De in het vorige jaarverslag aangekondigde plannen om meer toenadering te krijgen tot de in Nederland studeerende jonge lieden uit Nederlandsch-Indië, zijn in het verslagjaar niet zoo gevorderd als wel gehoopt werd.

Het ,,Centraal Comité voor Opleiding van Indische Jongelieden in Nederland'', dat, zooals in het vorig jaarverslag vermeld werd, door de vereenigingen ,,Oost en West'', ,,Julianafonds'', ,,Max Havelaarfonds'', ,,Nederl. Indische Onderwijs- en Studiekas'' en ,,Tjandi stichting'' in het leven werd geroepen om samenwerking op dit gebied te krijgen, had een tweeledig plan gevormd:

1°. Te Batavia een ,,Voorlichtingscommissie voor de opleiding van Indische jongelieden in Nederland'' te stichten, welke tot taak zou hebben: het verstrekken van voorlichting en het samenwerken met andere vereenigingen in Indië, ten behoeve van Indische jonge lieden, voor wie opleiding in Nederland wordt gewenscht.

2°. In Nederland een alleszins bevoegd persoon te benoemen, die de aanraking met de uitgezonden jonge lieden zoude onderhouden en als het ware hun raads- en vertrouwensman zoude zijn.

Het eerste gedeelte van het plan had in het afgeloopen jaar geen voortgang, omdat — door ons onbekende oorzaken — in Indië niet de verwachte medewerking werd verkregen.

Thans is voor de benoeming van die commissie de hulp ingeroepen van de Regeering, die dit verzoek in goedgunstige overweging heeft genomen, zoodat te hopen is, dat wij het a.s. jaar zullen slagen. Daarbij is tevens een bedrag van ƒ 500.— ter overmaking naar Indië aangeboden, ten einde de commissie in staat te stellen de eerst noodige uitgaven te bestrijden. Het groote belang van een voorlichtingscommissie als hier bedoeld, behoeft geen nader betoog.

Bij de uitvoering van het tweede gedeelte van het plan had het Centraal Comité meer geluk. De Regeering was ook hierbij weder genegen door haar onmisbaren geldelijken steun mede te werken om tot de verwezenlijking te geraken. Z.E. de Gouverneur-Generaal heeft n.l. op de suppletoire Indische begrooting een subsidie van ƒ 3000.— voor dit doel opgebracht en Z. E. de Minister van Koloniën heeft zich bereid verklaard, dezen post op de ontwerp Indische begrooting voor 1919 over te nemen. Wij mogen dus met eenigen grond verwachten, dit gedeelte van het plan reeds spoedig verwezenlijkt te zien. Het is hier de plaats om dezen autoriteiten eerbiedigen dank te betuigen voor hun welwillenden steun.

Aan het Bestuur van het ,,Kernfonds'' in Indië is verzocht, de rente van dit fonds ter beschikking te stellen van onze Commissie, doch tot heden is daarop nog geen antwoord ontvangen.

In het geval van een vader in Indië, wiens zoon aan de cadettenschool te Alkmaar geplaatst zou worden, en die aan de Studie-Commissie verzocht, diens belangen te behartigen, kon zij bemiddelend optreden door iemand te vinden, die dit geheel belangeloos wilde doen.

Evenals vorige jaren, werd gedurende het afgeloopen jaar zooveel mogelijk aanraking gezocht met de studeerende jonge lieden uit Nederl. Indië.

De jaarlijksche vermelding van het vermoedelijk aantal hier te lande studeerende jongelieden in Indië, wordt ditmaal achterwege gelaten, omdat deze opgave al te veel bij benadering zou moeten geschieden. Ook de opgave der geslaagden heeft niet plaats, omdat dit voor de niet vermelden allicht tot verkeerde gevolgtrekkingen zoude kunnen voeren.

De Voorzitter,
G. J. OUDEMANS.
De Secretaris,
E. F. GROOSS.

*) Inmiddels zijn de heeren G. J. Oudemans en Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje resp. tot Voorzitter en Ondervoorzitter benoemd.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

No. 24. Donderdag 12 Juni 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het Kantoor van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, zal van 16—21 Juni a.s. GESLOTEN zijn.

De Secretaris, E. F. GROOSS.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan hen, die door het verlies hunner bezittingen, tengevolge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandigheden zijn komen te verkeeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp getroffenen, en van hetgeen tengevolge van de jongste Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw — verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vinden, aldus sprak de Minister bij de installatie der commissie, moet men teruggaan tot de geweldige Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan, is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar beproefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan worden om den nood in de geteisterde streken te lenigen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp bood aan de door watersnood geleden hebbende bevolking van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne uiting geven aan het gevoel van saamhoorigheid, waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister was overtuigd, dat de instelling van een commissie tot centraliseering en leiding aan de hulpverschaffing de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoederen van de leden der vereeniging „Oost en West".

Opdat ieder hunner daarvan kunne blijk geven, is bij dit nummer gevoegd een inteekenbiljet, dat met het ingevuld bedrag kan worden opgezonden aan het Secretariaat van de vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage, Heulstraat 17; of aan den Secretaris der afdeeling.

Van de ingekomen bedragen zal melding worden gedaan in het „Koloniaal Weekblad".

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF, *Onder-Voorzitter.*
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
E. F. GROOSS, *Secretaris-Penningmeester.*

De economische beteekenis van het eiland Celebes.

(Slot).

Wat den tuinbouw betreft, daaraan wordt, met uitzondering van enkele kustplaatsen van Z. Celebes en de Minahassa, eigenlijk niets of nog niets gedaan. Tot nog toe hadden de binnenlandsche stammen te weinig vaste woonplaatsen om zich aan tuinbouw te laten gelegen liggen. Gunstige uitzonderingen treft men aan in de gebieden, waar de zendingsarbeid reeds heeft doorgewerkt, namelijk in de Minahassa en het Posso-gebied. En met deze voorbeelden voor oogen mag men verwachten, dat een lichte en gestadige drang van bestuurszijde tot zeer goede resultaten aanleiding zal kunnen geven. Maar, terwijl de tuinbouw in het algemeen in den Archipel van geringe economische beteekenis is, op Celebes is hij geheel en al toekomstmuziek.

Over den landbouw op Celebes kan meer worden gezegd. Copra, rijst en koffie zijn de producten, welke thans reeds worden uitgevoerd. Copra-uitvoer vindt plaats op vele punten van de zeer lange kustlijn van Celebes; die van rijst, voornamelijk afkomstig van Rante Pao en Makale, te Paloppo; terwijl de koffie uit de stroomgebieden der Saädang (Doeri bij Kalossi) en der boven-Mamasa verscheept wordt van de kust der golf van Mandar. Behalve de copra-uitvoer, welke van groote en steeds toenemende beteekenis is, speelt die van andere landbouwproducten nog geen groote rol.

Proeven, in vroegere jaren genomen, om in Z. Celebes een suikercultuur te doen ontstaan, zijn mislukt. Dat nieuwe, zorgvuldig voorbereide en uitgevoerde proeven geen kans van slagen zouden hebben, is evenwel volstrekt geen uitgemaakte zaak.

Aan rijstcultuur kan nog buitengewoon veel worden gedaan in de vulkanische gebieden van Z. Celebes of de Minahassa, of in de van nature zoo voordeelig van vloeiend water voorziene, uitgestrekte vlakte ten N. der golf van Boni. De Paloe-vlakte is in den nieuwsten tijd reeds bijna geheel door natte rijstvelden ingenomen. En al zal Celebes niet voor alles een agricultuur land worden zooals Java, het bevat genoegzaam uitgestrekte, vruchtbare, en goed van water voorziene gronden om het hoofdvoedsel, de rijst, te kunnen leveren aan een zielental, dat het tegenwoordige vele malen in aantal overtreft.

In de streek der Tempe- en Sidenreng-meren, nu reeds bij uitstek het maïsland van Celebes, en in de geheele uitgestrekte vlakte tusschen Z.- en Midden Celebes is nog ruimte voor een buitengewoon groote uitbreiding der van oudsher aanwezige maïscultuur.

Aan verbetering en ontwikkeling van den inheemschen landbouw van sago, rijst, maïs, arenpalm, enz., zoowel voor eigen verbruik als voor uitvoer, kan dus nog zeer veel worden gedaan. Het mag een verblijdend feit worden geacht, dat te dezen aanzien het Nederlandsche bestuur reeds de hand aan den ploeg heeft geslagen. De bereids getroffen maatregelen hebben reeds vruchten afgeworpen; nieuwe mogen volgen op het gebied van irrigatie, landbouwonderwijs en vermeerdering bij de landsbevolking, van de kennis der beginselen van landbouweconomie.

Doch daarnaast opene men tevens de mogelijkheid voor het ontstaan van den verbouw van uitheemsche producten, zooals thee, rubber, eventueel tabak, katoen enz. door het verleenen van landbouwconcessies daar, waar de belangen der bevolking zich niet daartegen verzetten. Zoodanige terreinen zijn er vele in Celebes en hunne economische mogelijkheden van dien aard, dat ook deze factor ter economische opheffing van land en volk niet aan de aandacht der Regeering mag ontsnappen, ja zelfs haar moest nopen tot eene stelselmatige landbouwkundige exploratie en het op grond der daarbij verkregen uitkomsten vaststellen der geographische grenzen en economische mogelijkheden, binnen welke den particulieren landbouw een bestaan en een ontwikkeling zouden kunnen worden verzekerd. Niets doen en den gang der gebeurtenissen aan den tijd overlaten, zou, met het oog op de ontwikkelingsmogelijkheden welke Celebes voor den landbouw biedt, een ernstige economische tekortkoming moeten worden geacht. Het is daarom te hopen, dat een hernieuwde verlevendiging der vaderlandsche belangstelling voor de Koloniën, nu de Vrede eerlang gesloten staat te worden, in deze veel, zeer veel ten goede zal kunnen uitrichten.

In dit verband moet de aandacht worden gevestigd op het volgende bericht uit het Ochtendblad C der „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 11 Mei j.l., blz. 1:

„Men seint ons uit Weltevreden:

Dr. N. R. Pekelharing, hoofd der onderafdeeling exploratie, van de afdeeling Landbouweconomie bij het departement van landbouw, nijverheid en handel, heeft in Boni uitgestrekte terreinen ontdekt, die geschikt voor cultuurondernemingen zijn."

En toch, hoeveel in cultuur-opzicht voor Celebes kan worden gedaan, hoezeer een werkzaamheid in

die richting rijke vruchten zal kunnen afwerpen, de economische vlucht, welke Celebes zal kunnen nemen, ligt in een andere baan. Ik zeide het reeds, Celebes is voorbestemd om bij uitnemendheid het nijverheidsland in den Archipel te worden, en wel om zijne levenlooze natuurlijke hulpbronnen. Aan deze moeten wij nu onze aandacht gaan wijden.

Van deze levenlooze natuurlijke hulpbronnen komen in Celebes in aanmerking: het water, sommige gesteentensoorten en de ertsen.

De economische beteekenis van het water in Celebes is eigenlijk maar een tweeledige. Zijne beteekenis als drager van transportmiddelen is namelijk een zeer geringe, althans langs de rivieren. Immers, in tegenstelling met de andere groote Soenda-eilanden, heeft het tot dicht bij de kusten bergachtige Celebes geen rivieren, welke voor een watertransport van eenige beteekenis kunnen dienst doen of daartoe geregulariseerd zouden kunnen worden. Het water der groote Towoeti-, Posso- en Matana-meren daarentegen heeft voor het transport een groote beteekenis, welke ongetwijfeld nog meer tot haar recht zal komen, wanneer in toekomende tijden een stoomvaart op de groote Midden-Celebes-meren van noode zal blijken te zijn. Nu heeft daarop slechts een kano- en prauwvaart plaats, evenals op de groote rivieren, voor zoover deze in hun korte benedenloopen bevaarbaar zijn.

Overigens evenwel leent het water in Celebes zich tot irrigatie-doeleinden bij den landbouw, zooals reeds werd opgemerkt, en tot het ontwikkelen van kracht voor de industrie.

Het eerste kan reeds in de naaste toekomst toepassing vinden; dit vereischt minder uitgebreide voorstudiën. Aan voor irrigatie bruikbaar water is Celebes zeer rijk; de economische mogelijkheden zijn in dit opzicht, met behulp van technische middelen, vrijwel onbegrensd. Vele gebieden van Celebes vereischen te dezen aanzien een afzonderlijke studie, welke hoe eer hoe liever systematisch en met kracht ware aan te vangen en voort te zetten.

Maar zooals gezegd, ook aan waterkrachten, de zoogen. „witte steenkool", is Celebes bijzonder rijk en zonder eenigen twijfel een land der toekomst. De voornaamste waterkrachten, welke in Midden Celebes voorkomen en tijdens de Midden-Celebes-expeditie van 1909 en 1910 werden ontdekt, zijn die van de Saädang-rivier, van den ruim 100 M. hoogen Garoegoe-waterval der Mamasa-rivier, van de Posso-, de Laä- en de Malili-rivieren. Het is een verheugend verschijnsel, dat ook de verdere bestudeering der waterkrachten van Celebes door Staat en Particulier reeds zijn aangevat. Te zamen vertegenwoordigen deze waterkrachten een hoeveelheid van minstens 1 millioen paardenkracht. Voegt men daarbij de hoeveelheden aanwezig in de andere deelen van Celebes, dan is de gevolgtrekking gewettigd, dat dit land een der rijkste gebieden aan „witte steenkool" is, welke er op aarde bestaan. Te verbazen behoeft men zich over dit feit niet, wanneer men denkt aan de hooge gebergten van Celebes, hunne steile afdaling naar de dit eiland omringende zeeën en den grooten regenval, welke vrijwel onverminderd het geheele jaar door plaats heeft.

Met het oog op de betrekkelijke nabijheid der zee en de over het algemeen gunstige afscheepgelegenheden komen vermoedelijk velerlei soorten van industriën in aanmerking. Evenwel de bestemming, welke aan deze enorme hoeveelheden „witte steenkool" zal zijn te geven, blijft voor een deel aan de toekomst voorbehouden. Op dit punt kan men zich voorloopig niet aan voorspellingen voor die geheele hoeveelheid wagen. Maar zeker ligt hier een onafzienbaar arbeidsveld braak voor Staat en Particulier, hetwelk, door de volle ontwikkeling zijner ontginning, tot ongehoorde economische vergezichten aanleiding kan geven.

Wat de gesteenten van Celebes betreft, er zijn daar bij van groote fraaiheid en duurzaamheid. Maar aan hunne ontginning kan eerst worden gedacht, nadat Celebes een hooge economische vlucht zal hebben genomen. Daartoe zullen, in samenwerking met de waterkrachten, in de eerste plaats de ertsen van Celebes aanleiding geven. Ik heb daarbij niet het oog op de goud- en zilvererertsen van Noord Celebes. Reeds in het begin der 16de eeuw trokken die de Portugeezen aan, maar de aldaar wonende woeste stammen lieten hen, zooals gezegd, niet toe. Men weet, dat bij de laatste eeuwswisseling Ned.-Indië geteisterd werd door een goudkoorts, die ook op N. Celebes oversloeg. Eerst van dien tijd dateert de Europeesche winning van edele metalen in dat deel van Celebes. Vrij snel daalde daarbij de hooge temperatuur en tevens de hooge noteering der mijnbouwaandeelen. Wie denkt daarbij niet aan de namen Paleleh, Totok en Soemalata? Van veel beteekenis is de goudmijnbouw in N. Celebes heden niet meer. De eenige, goed rendeerende mijn daar is de Bolaäng-Mongondou. Ook heb ik niet het oog op de goudmijn, welke de O. Ind. Cie. omstreeks 1730 in Z. Celebes had, van geen beteekenis was en spoedig verlaten werd. Bovendien mogen wij hier volstaan met de bloote vermelding van het feit, dat in Z. Celebes op enkele plaatsen steenkool voorkomt en in Midden Celebes bruinkool. Of deze in de toekomst eenige en dan nog maar een zeer locale beteekenis zullen erlangen, zal de tijd ons moeten leeren. Neen, al die minerale voortbrengselen, welke in Celebes bekend zijn en waarbij in de toekomst zeker nog wel andere ontdekt zullen worden, zullen aan dit eiland geen buitengewone economische beteekenis verschaffen. Dat mogen en kunnen wij alleen verwachten van de ijzer-, nikkel- en chroomertsen, welke bij en tengevolge der meergenoemde Midden-Celebes-expeditie zijn gevonden. Deze ertsen komen voor in het aldus genoemde Verbeek-gebergte, dat het verbindingslid vormt tusschen Midden- en Z.O. Celebes. Het is het gebied der groote Matana- en Towoeti-meren, waarin het stelsel der Malili-rivier besloten ligt. Dit stelsel alleen reeds bevat een hoeveelheid van 300.000 betrekkelijk gemakkelijk uit te bouwen en te benutten paardenkrachten.

De nikkelertsen, in de eerste plaats om de waarde van het nikkel, en de uitstekende ijzerertsen, vooral om hunne geweldige hoeveelheid waarvan nu reeds ruim 1 milliard ton werd vastgesteld, vertegenwoordigen een zoodanige economische beteekenis, dat elke groote mogendheid voor hun bezit gaarne wat liefs zou overhebben. Ik geloof niet, dat nadrukkelijk gezegd behoeft te worden, dat, hoe eenvoudig en gemakkelijk de ontginning dezer ertsen ook moge zijn, zoowel aan het ijzer- als aan het nikkel-vraagstuk in hun geheel tal van details vastzitten, voor welker oplossingen men het niet buiten nauwgezette bestudeeringen kan stellen. Ook behoeft niet te worden gezegd, dat evenmin als Keulen en Aken in één dag zijn gebouwd, in één jaar of ook maar in korten tijd een bloeiende ijzer- en nikkelindustrie in Celebes uit den grond zal zijn te stampen. Maar ik geloof tevens geen treffender indruk van hunne geweldige economische mogelijkheden te kunnen geven dan door te zeggen: Nederland mag zich in dit opzicht gelukkig achten, dat de wereld zoo juist een wereldoorlog achter den rug heeft. Bekend genoeg is het feit, dat bij den internationalen naijver, welke den grondslag legde voor dezen gruwelijken wereldoorlog, het ijzerertsbekken van het Fransche en van het toenmaals nog Duitsche gedeelte van Lotharingen een der voornaamste economische factoren vormde. Welnu, uit volle overtuiging durf ik te zeggen: Waren de ijzer- en nikkelertsen van Midden Celebes eenige jaren geleden ontdekt, de wereldstrijd zou zijn uitgebroken om hun bezit.

Moge, nu dit gelukkigerwijze niet is geschied, Nederlandsche energie en bekwaamheid in staat zijn, uit die nog levenloos en onbewegelijk neerliggende ertsmassa's aldra nieuw economisch leven te wekken. Een economisch leven, dat tot ver buiten Celebes, in en buiten den Archipel, zijne gewichtige gevolgen zal hebben voor tal van andere industriën, waarvoor ijzer en nikkel de grondstoffen zijn.

Hier komt mij het woord van den dichter in herinnering, die Insulinde zoo lief had en den Archipel noemde een gordel van smaragd. Welnu, in die keten vormt Celebes een ruwe diamant, welks waarde eeuwenlang verborgen bleef. Totdat het nu duidelijk is geworden, hoevele facetten hij in werkelijkheid reeds bezit, en hoe het slechts van Nederlandschen ondernemingsgeest en Nederlandsche paraatheid zal afhangen binnen welken tijd hij geslepen zal zijn tot een der kostbaarste steenen in dien smaragdgordel. Tot een steen, welks luister zal uitschijnen tot ver buiten den Archipel.

Hier past een woord om op te wekken tot eene intensieve deelneming aan de bewerking van dit groote Soenda-eiland, dat, ontwaakt uit zijn eeuwenlangen slaap, vraagt en roept om de arbeidskracht van Nederland èn van Indië.

Ir. E. C. ABENDANON.

De Academisch-Indische week te Amsterdam.

(2—7 Juni 1919).

Na de in het voorgaand nummer vermelde, van de opening en de eerste voordrachten, hadden op Dinsdag 3 Juni en volgende dagen de aangekondigde voordrachten plaats.

Het kan niet in de bedoeling liggen om in dit weekblad van die inderdaad belangrijke voordrachten uitvoerige verslagen te geven; met een korte vermelding moet hier worden volstaan, daarbij belangstellenden verwijzende naar de zeer uitvoerige ver-

slagen, die in Amsterdamsche dagbladen voorkwamen.

Dinsdagmorgen 3 Juni zette dr. N. Adriani, afgevaardigde van het Ned. Bijbelgenootschap, de reeks voordrachten voort met de behandeling van het onderwerp „*Taal- en Letterkunde bij een animistisch volk van Indonesië*". Welk? Natuurlijk de Toradja's van Midden Celebes. Uit den rijken voorraad der Toradjasche vertellingen deelde spreker zeer veel interessants mede; en hij wees ten slotte op de gelegenheid, die de kennismaking met de letterkunde van een animistisch volkt biedt, om zulk een volk, dat voor ons van zelf weinig toegankelijk is, nader te treden.

Op het spreekgestoelte werd hij opgevolgd door Raden Mas Ario Soorjo Poetro, met het onderwerp „Javaansche muziek en dramatische kunst". Op zeer duidelijke wijze heeft hij de niet gemakkelijke taak vervuld om Westerlingen duidelijk te maken het eigenaardige van de intervallen der Javaansche muziek; ook de met het oog op de ademhaling noodige, pauzeering in de maat.

Na de uiteenzetting demonstreerde hij een en ander door enkele gedeelten te zingen, hetgeen door zijn zeer welluidende stem wonderschoon klonk en blijkbaar grooten indruk maakte.

In het tweede gedeelte betoogde hij, dat de kunstenaar zich bewust moet zijn, dat zijn voortdurende aanraking met de samenleving in hem den stroom van gevoelens en ideeën gaande maakt; hij heeft inderdaad te beleven de algemeen menschelijke gevoelens, die op het wereldtooneel zoo goed als in het menschenhart strijd voeren. Eerst wanneer de kunstenaar een poging doet tot beleven en tot oplossing van dien innerlijken strijd, dan is de kiem voor dramatische kunst gelegd.

Dit verder ontwikkelende, kwam de spreker in het vervolg van zijn rede ook tot zijne beschouwing van den wereldoorlog en de gevolgen daarvan. Men zou echter kunnen vragen of die beschouwing wel geheel te verdedigen zou zijn, aan de hand van de vele nu reeds bekende feiten?

Na het eindigen van zijn voordracht, mocht spreker een zeer warm applaus in ontvangst nemen van het zeer talrijk opgekomen auditorium.

's Middags gaf mej. Augusta de Wit, op de haar eigene, onderhoudende wijze, een beeld betreffende het leven der Inlanders in Nederlandsch Indië, niet slechts zooals zich dat aan de oppervlakte vertoont, maar ook van 't diepere geestelijke leven. De rolprenten (films) waren uit de bekende reeks filmopnamen van het Koloniaal Instituut.

Woensdag vereenigde men zich in het gebouw „Odeon" om 2 voordrachten, met lichtbeelden, aan te hooren. De eerste spreker, prof. dr. F. A. F. C. Went, behandelde *De Geschiedenis en de ontwikkeling van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg en van den bergtuin van Tjibodas*. De tweede spreker, dr. C. E. Benjamins had door zijn onderwerp: „*Opmerkingen van een geneesheer over Nederlandsch-Indië*" gelegenheid om een vergelijking te maken van den stand der medische kennis en verzorging in de tropen van het heden met die van voor ongeveer 35 jaar geleden. Natuurlijk blijft er nog véél te doen over; maar in die 35 jaar zijn de verbeteringen in menig opzicht, zooals spreker uitvoerig aantoonde, reeds zéér groot. Met een opwekking tot de jongeren besloot hij zijn belangrijke mededeelingen.

Donderdag zette prof. dr. G. A. T. Molengraaff voor zijn gehoor uiteen „*De invloed van de geologische ligging der Nederlandsche Koloniën op hare economische beteekenis*". Dit betoog was een doorwrocht stuk werk, zooals van een geoloog van beteekenis, als spreker is, verwacht mag worden. Het is niet doenlijk om van dit betoog een kort overzicht te leveren. De spreker kan zich echtér overtuigd houden, dat hij zijn toehoorders door zijn hoogst interessante, duidelijke beschouwingen en mededeelingen ten zeerste heeft verplicht.

De volgende spreker, de arts G. W. Koolemans Beijnen, besprak de „*Gezondheid en vestiging in Nederlandsch-Indië*", — een onderwerp, bij uitnemendheid geschikt voor studeerenden, die het plan hebben om later in Indië de practijk uit te oefenen. Door de mededeeling en bespreking van vele gegevens en feiten, en ook door zijn op ervaring berustende raadgevingen, had zijn rede een zeer nuttige, practische strekking.

Zoo brak dan de laatste dag van deze Academisch Indische week aan. Voor dien dag, Vrijdag 6 Juni, waren bestemd 2 voordrachten, die zeker nog lang na zullen blijven werken in de herinnering van hen, die het voorrecht gehad hebben ze aan te hooren.

Het eerst werd het woord gevoerd door Mr. G. Vissering, over „*Geld- en Bankwezen in Nederlandsch-Indië*". Hij schetste de geschiedenis van het Muntwezen in Nederlandsch-Indië, voorn.l. van af de teruggave der kolonie; toonde duidelijk aan welke fouten gemaakt waren; en de schromelijke gevolgen, die zulks had gehad voor de ontwikkeling van land en volk. Daarentegen werd ook in het licht gesteld, hoe heilzaam gewerkt had de door Rochussen in het leven geroepen munteenheid tusschen Nederland en Indië, wat betreft den rijksdaalder, den gulden en den halven gulden; en niet minder de betreffende wijziging van het Regeeringsreglement tijdens het Ministerschap van De Waal.

Uit zijn betoog bleek duidelijk, hoe noodzakelijk het is, dat het Muntwezen berust op een gezonden basis. En niet minder geldt dit voor het Bankwezen. De oorzaken van de mislukking van enkele bankinstellingen en den crisis der 80er jaren werden duidelijk uiteengezet; in het bijzonder werd de geschiedenis der Javasche Bank behandeld; hoe in de laatste jaren de gestie van deze instelling een zeer groote vlucht heeft genomen; en hoe kerngezond die gestie was. Terwijl alle centrale geldinstituten in de oorlogsjaren meermalen wijziging hebben moeten brengen in het cijfer van het Bankdisconto, heeft de Javasche Bank het disconto-cijfer van af 1909, en de oorlogsjaren door, kunnen handhaven op hetzelfde lage peil; dus zoo stabiel mogelijk.

Het is niet te verwonderen, dat de Amsterdamsche bladen deze rede, voor een groot deel onder de aandacht van hunne lezers hebben gebracht.

De laatste spreekbeurt bracht prof. mr. Ph. Kleintjes op het gestoelte; hij behandelde: „*De houding van het Indische gouvernement tegenover het particuliere groot-landbouwbedrijf en den particulieren mijnbouw.*" Hij gaf, met aanhaling van de betreffende wetten en wetsbepalingen, een geschiedkundig overzicht van het eene zoowel als van het andere. Waar hij een woord van critiek meende te moeten laten hooren, liet hij dit niet achterwege. En wat in het bijzonder den mijnbouw betrof, toonde hij aan, dat niet alles van Gouvernementswege zou kunnen geschieden, dat ook voor het particulier initiatief de weg open moest blijven. In dit verband wees hij voorts op het gewenschte van de zoogenaamde „Gemengde Exploitatie", waarbij een groot deel der baten terecht komt in de gouvernementskassen.

Met deze rede eindigde de reeks. De rector magnificus van de Vrije Universiteit, prof. dr. W. Geesink sloot daarop de Academisch Indische week met een toespraak, waarin hij o.a. wees op de groote wijziging in de mentaliteit van Nederland ten opzichte van Indië. Stond vroeger het mercantiele bijna uitsluitend op den voorgrond, *nu* heeft men een veel hooger begrip van de roeping, die Nederland heeft te vervullen tegenover land en volk van Indië. Dit uitwerkende, eindigde hij met de woorden uit Schiller's Tell: seid einig, einig, einig.

De Academisch Indische week te Amsterdam zal haar doel niet hebben gemist.

C. d. V.

Groningsch-Indische Week.

Eenige dagen geleden wendden zich eenige belangstellenden in het wel en het wee van Indië tot verschillende vertegenwoordigers onzer burgerij met het voorstel om eens samen te komen en de middelen te bespreken, die zouden kunnen leiden tot 'n betere kennis van dat groote land. Die kennis toch is uiterst gering, wat te betreuren valt, omdat de beteekenis van Indië voor ons zoo buitengewoon groot is. Wij Nederlanders, hebben daar een taak te vervullen, ons als erfenis onzer voorouders toebedeeld, grootsch en verheven als geen andere! Wij, Nederlanders dienen de vele tientallen van millioenen menschen tellende bevolking op te voeden, te bekwamen tot goede, ontwikkelde burgers, in staat voor zichzelf te zorgen, baas te zijn in eigen huis! Wij, Groningers moeten daartoe meewerken en dat kunnen wij door onze flinke, degelijke, bekwame jonge mannen en vrouwen, waarvan er hier in 't Noorden vele zijn, op te wekken naar Indië te gaan. Daartoe is noodig kennis van land en volk, bij ouderen en jongeren, bij vaders, moeders, scholieren.

De oproep heeft gehoor gevonden. Velen waren er gisteren ter vergadering aanwezig, gepresideerd door prof. v. Bemmelen, rector magnificus onzer academie, voorzitter tevens van „Oost en West". Er ontwikkelde zich een geanimeerd debat. Verschillende aanwezigen gaven middelen aan de hand ter verspreiding van kennis. Voor voordrachten — het universeele middel, waarmee men een doel tracht te bereiken — voelde men niet veel. En met recht! Men is hier beu van die populaire lezingen, men komt er

niet! Veel verwachtte men van passende bioscoopvoorstellingen, toegelicht door bekwame sprekers, voor tentoonstellingen van voorwerpen van kunst, van het leven in Indië enz. enz.

Men vestigde er nog de aandacht op, dat het nu wel goed was, dat men propaganda maakt, dat dit heel nuttig was zelfs, maar dat men zich niet voor moest stellen, dat men dit met één Academisch-Groningsche week per jaar zou bereiken. Daartoe zou meer noodig zijn. Vooral meer en beter onderwijs in Indische onderwerpen op alle scholen, zonder uitzondering, zou een krachtig middel ter bevordering zijn en dan daarbij een permanente gelegenheid in de stad voor inlichtingen op allerlei gebied te krijgen. Nu moest men naar Den Haag, wat zeer kostbaar is en zeer tijdroovend, zoodat men er tegen op zag. Bovendien ontving men daar vaak inlichtingen, waaraan men zoo weinig had. Men wil ook heel vaak omtrent intieme aangelegenheden worden ingelicht en die inlichting ontving men daar niet. Aan het hoofd van een dergelijk bureau zou dienen te staan een Indisch echtpaar, bekend met het Noorden, liefst dus een Indisch man-vrouw (Groninger).

Nadat er besloten was het voorloopig comité met het opmaken van vastere plannen te belasten en zich daartoe personen toe te voegen, deskundig op verschillend gebied, en om voeling te blijven houden met de „Academisch-Indische week", sloot de voorzitter met woorden van warmen dank aan de aanwezigen en hen, die hun ideeën ten beste hadden gegeven, de goed bezochte vergadering.

(Prov. Groning. Crt.)

Losse Opmerkingen.

V.

Het meest vervelende aller vervelende zeereis-trajecten behoort weer bijna tot het verledene; van Suez tot Sabang onafgebroken op zee, zonder eenige variatie en in een abnormale hitte, op een Hollandsch schip met de bekende vrijgevochten Hollanders-die-geen-blad-voor-hun-mond-nemen...... van 26 Maart tot en met 12 April...... 't is géén lolletje!

De noodige kwesties en kwestietjes bleven dan ook niet uit; evenmin de gebruikelijke feest- en sportcommissies met hunne kliekjes en ruzietjes, zoomede de traditioneele handschoen-perkara's.

De *handschoen* is een artikel, dat m.i. in dit orgaan wel eens extra besproken mag worden; hoevelen toch hebben „handschoenen" onder hunne relaties en bekenden; hoevele handschoenen zelf zullen wellicht het orgaan van „Oost en West" lezen!

De redactie zal mij daarom wel vergunnen hier een gedicht weer te geven, dat door een der passagiers (A. Penning) vervaardigd, zeer humoristisch, maar tevens gevoelvol, weergeeft, wat er alzoo aan zoo'n handschoentje vastzit.

't Handschoentje.

Nieuwe uitzet, vol met lintjes,
Teeder afscheid van de vrindjes,
Reiscostuumpje, blonde haren,
Schat van bloemen, achttien jaren,
Wuivend, snikkend, zoo gaat zij
Naar den Oost toe, angstig blij.

Eerste dagen, schomm'len, ziekjes,
Nog geen vrinden, nog geen kliekjes,
Daarna „mag 'k 's kennis maken?"
Lunch of dinner soms verzaken.
En bij 't minste buiig weer
Smaakt zelfs chocola niet meer.

Heerlijk zeetje, mooie koelte,
Nu en dan een zachte zwoelte,
Bloote hoofden, roode koonen,
Uitzet aan elkaar vertoonen.
Losjes elegant ligt zij
Op haar dekstoel in de rij.

Dan de keus van 't coterietje,
Jeanne kan niet, wel Julietje;
Johnny kent z' nog uit den Haag,
En die blonde mag ze graag.
Doch die zwarte moet nog wachten,
Dat is, zegt ze, een verdachte!

Even voor de lunch verschijnen,
Zoetjes lachen, zachtjes kwijnen,
Dan de lunch soms amusant,
Andere dagen weer „criant".
En zoo knoopt zich kleurloos bleek,
Dag aan dag en week aan week.

Vroolijk dinner, dan een dansje,
Slechts de heeren van het kransje.
Flirten, lachen, zingen, praten,
Juist wèl doen wat and'ren laten.
En als and'ren slapen gaan,
Breekt voor haar de tijd pas aan.

't Sloependek, een makk'lijk stoeltje,
Zoet gelispel, mooie koelte,
Plannen, nieuwtjes, enzoovoort.
„Heb je 't van Dolly al gehoord?"
„Wat was Frans weer amusant!"
„Vind jij Lies nou elegant?"

Van het praatje kwam een kusje,
De verhouding werd een lusje,
Voor den man van 't blonde kopje,
Werd het langzaam aan een stropje.
En zoo 's avonds in haar bedje,
Dacht ze angstig na aan 't pretje.

D'aankomst in het verre land,
Manlief wachtend aan den kant;
Frans bescheiden achteraf,
Wacht de gang van zaken af.
En den kennis van de boot
Stelt ze voor: „M'n echtgenoot!"

Manlief heeft het nooit vernomen.
Niets is er van uitgekomen.
En schoon men het niet denken zou,
Is 't een ideale vrouw.
En alleen zoo 's bij een dansje,
Denkt ze nog wel eens aan Fransje.

Gelukkig hadden wij mevrouw Anna Klaasen aan boord, de Rotterdamsche declamatrice, die een tournée door Indië gaat maken, om daar het Nederlandsch cabaret-lied te brengen en „idealen" op te doen! Nu en dan gaf zij voor de passagiers, voor de kinderen en ook eenmaal voor de bemanning, zeer gewaardeerde voorstellingen, die onder meer een groote *f* 750 opbrachten ten bate van het „Nationaal Zeemansfonds."

* * *

Voorts amuseerden talrijke nieuwelingen zich met het bestudeeren van de Maleische taal en letterkunde.

Het boekje, dat het meest gebruikt werd, was het bekende „Melajoe" van den ex-predikant, Van der Meulen. Klein, handig formaat, in rood leeren omslag.

Ik heb er uit verveling eens in zitten bladeren, trof er een ellenlange, hoogst-vervelend-ethische beschouwing in aan, dat men toch vooral dubbel beleefd moet zijn tegen den Oosterling...... zooiets van „eieren verpakt in watten"...... en ging toen eens neuzen in het grammaticale gedeelte.

De eerste geconstrueerde volzin luidt (zie blz. 62): „Emas itoe koening"...... een merkwaardig zinnetje, dat ik nog in geen enkel taal-studie-boek als „eerste volzin" zag vermeld.

En voorts op blz. 172 een gesprek met den mandoer van het Hotel des Indes, aldus aanvangende:

„Apa *loe* Mandoer Hotel des Indes?"

Ik zie in gedachten reeds het gezicht van den ouden, deftigen mandoer — een heele Piet in z'n soort — wanneer daar een nog-niet-droog-achter-de-ooren pas aankomende „knaap" z'n conversatie begint met „loe"......

En ik hóór den jongeling in gedachten reeds mompelen: „Ze hadden toch wel gelijk, die oud-gasten! Die Inlanders zijn tegenwoordig buitengewoon onbeschoft"...... wanneer de mandoer op deze wijze van aanspreken niet bepaald voorkomend reageert.

Hoeveel misverstanden, hoeveel teleurstellingen, hoeveel wantrouwen, haat en rassenvervreemding zijn er niet gesticht door dergelijke handboekjes, samengesteld blijkbaar door lieden, die zelf jaren lang in den Oost geweest zijnde, niettemin niets van Indië hebben begrepen?

En het grappigst (?) van alles is nog, dat — toen ik enkelen dezer nieuwelingen eenig begrip trachtte bij te brengen van de gewone, toegepaste burgermansbeleefdheid op gewone inlanders — sommige oud-gasten, onder wie verscheidene Deli-planters!.... zóó heftig te keer gingen tegen het invoeren van gewone beleefdheidsvormen in de conversatie met gewone inlanders, dat het er nu en dan op geleek, alsof we in een politieke vergadering zaten, waar de tegenstanders elkander zouden willen verscheuren.

„Dat is onzin, dat gáát niet, dan is ons prestige naar de bl......"

Aldus de gedachtengang van den normalen, doorsnee oudgast, die ik hier aan boord van de Coen ontmoette.

Nabij Sabang, 12 April 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een centraal genootschap voor Indische kinderherstellings- en vacantie-kolonies.

In „De Loc." breekt O. een lans voor een centraal genootschap voor kinderherstellings- en vacantiekolonies in Indië.

Volgens O. heeft de ervaring in Holland bewezen, dat plaatselijke kindervacantie-kolonies vaak een kwijnend bestaan leiden, terwijl na de oprichting van een centraal genootschap in Holland dergelijke kwijnende locale vereenigingen nieuw leven werd ingeblazen. Zelfs de kleinste plaatsen konden, door aansluiting aan het centraal genootschap, aan zieke

of zwakke kinderen de vereischte verpleging bezorgen.

In Indië is het al niet veel beter gesteld.

Sommige vereenigingen, als de Kinder-Vacantie-Kolonie te Weltevreden, die reeds over een eigen Tehuis beschikt te Soekaboemi en Charitas te Soerabaja hebben blijk gegeven van veel liefde voor de zaak, veel energie en opofferingsgezindheid. Over het geheel echter is de bloei eener kolonie voor een groot deel afhankelijk van het al of niet aanwezig zijn op de plaats van personen, die last en ijver voor de zaak hebben.

Het Ned.-Ind. Onderw. Gen., gedreven door liefde voor het misdeelde kind, heeft het initiatief genomen, om te komen tot een Centraal Genootschap, als hierboven genoemd.

Ofschoon het zich bewust was, dat het in dit streven zou stuiten op den ,,esprit de clocher'', die onder de ingezetenen van Indië zoo veelvuldig heerscht, heeft het gemeend een actie op touw te moeten zetten.

De voordeelen van een Centraal Genootschap zijn:

1e Een voortdurende stuwkracht in de goede richting, terwijl bij overplaatsingen de personen toch in 't belang der vereeniging werkzaam blijven, zoodat de energie behouden blijft.

2e Door een goede regeling en organisatie kunnen met een minimum van kosten op gewenschte punten koloniehuizen opgericht en gemeubileerd worden, en dat wel in verschillende climata: op 200 voet, op 4000 voet, voor buiklijders in de vlakte, voor andere patienten aan zee, al naar dit noodig is.

3e Het zal mogelijk zijn een corps verplegers en verpleegsters, geleiders en geleidsters aan te stellen.

4e Versnippering en verspilling van energie en geld worden voorkomen.

5e De kleinste plaatsen zullen ook in staat gesteld worden haar zwakke kinderen naar een herstellingsoord te zenden.

Het ligt niet in het voornemen om de plaatselijke vereenigingen te knotten of aan banden te leggen, het zal juist het streven moeten zijn om deze zooveel mogelijk te helpen en haar taak te vergemakkelijken.

Een commissie van advies is reeds benoemd, die aanraking zal zoeken met plaatselijke vereenigingen, om het terrein te verkennen.

Het plan is om ter zijner tijd een vergadering te beleggen met afgevaardigden van verschillende vereenigingen ten einde te komen tot de oprichting van een centrale vereeniging met een eigen bestuur, waaraan de behartiging van de belangen van kindervacantie en herstellingsoorden kan worden overgelaten.

De Sarikat-Islam verwording.

De ,,Java-Bode'' bespreekt in zijn kolommen een belangwekkend artikel van den heer W. de Cock Buning in het Vrijzinnig Weekblad.

De hr. de C. B., dien men waarlijk niet beschuldigen kan van conservatisme en die een gezonde ontwikkeling van een vereeniging als de Sarikat-Islam voorstaat, komt er rond voor uit, dat het totaal gebrek aan economisch inzicht en de ergerlijke oppervlakkigheid, waarmee alle maatschappelijke vraagstukken behandeld worden door volksleiders als Semaoen, Darsono, Marco, enz. enz. het vertrouwen in het kunnen van de S. I. duchtig geschokt, zoo niet vernietigd heeft.

,,Deze voormannen zijn hard bezig een ernstig opgezette volksbeweging terug te brengen tot een slecht georganiseerd verzetsallegaartje, half van godsdienstigen, half van politieken aard, dat in hoofdzaak moet dienen als strijd, macht tegen het kapitalisme en de kapitalistische Regeering''.

Het werkprogram der Centrale S. I., zooals dat 23 October 1917 werd aangenomen, waarop de S. I. zich met groote zelfvoldoening beriep en waarvan alle vrienden van het Ind.-volk met vreugde kennis namen, droeg de goedkeuring der uiterstlinksche elementen niet weg; er zat geen voldoende oppositie in.

Wellicht voelden de leiders, na het vroeger geleden fiasco zich te zwak en onbekwaam om de economische vraagstukken ter hand te nemen en zich te wijden aan rustigen, opbouwenden arbeid.

Men deed volstrekt niets aan de geestelijke, moreele en economische opheffing van de massa en men liet zich meer en meer meesleepen in het zog der revolutionnaire sociaal-democraten, die een souvereine minachting aan den dag leggen voor alle geleidelijkheid en maar schreeuwen om vrijheid, denkende dat die lastige bijzaken als rijpheid, economische weerbaarheid, kennis en orde van zelf wel komen.

Men had slechts af te breken, te veroordeelen, oppositie te voeren en het volk wijs te maken, dat het niet in hoofdzaak zijn eigen tekortkomingen en achterlijkheid zijn, die het drukken, doch uitsluitend het Kapitalisme, en dan wel het vreemd Kapitalisme, beschermd door het Ned. Gezag.

De verblinding der S. I.-leiders zit in het klakkeloos overnemen van den soc.-democratischen strijd tegen het geheele Kapitalistische productiesysteem, in het overbrengen naar Java van den oorlog tusschen proletariaat en kapitalisme.

Zelfs de heer Baars waagde op het laatste S. I.-congres de opmerking, dat men vooral de economische zijde van de volksontwikkeling niet moest vergeten.

De volksleiders hebben zich echter nimmer de moeite getroost, zich in die richting te bekwamen en hebben de ondervinding opgedaan, dat het applaus der onwetende massa en het heerschertje spelen in de politiek aangenamer is dan de moeitevolle, ondankbare worsteling tegen onkunde, indolentie en slapheid.

Om voorzitter van een afdeeling, leider van een groep te worden, was het voldoende, dat iemand den noodigen moed had om te keer te gaan tegen alles wat kapitalist of bestuursambtenaar is.

Zelfs vroeg men niet, of iemand betrouwbaar was, of hij zijn onafhankelijke positie soms verkregen had door oneervol ontslag uit 's lands dienst. Dat was bijzaak — als hij slechts verzet kon kweeken en zijn mond kon roeren!

Deze merkwaardige snelle moreele inzinking spreekt ook uit het hoofdorgaan van de S. I., de Oetoesan Hindja, waarin nimmer een opbouwend artilel voorkomt.

Ofschoon de rede van den heer van der Jagt in den Volksraad veroordeelende, onderschrijft de heer de C. B. volkomen de volgende woorden uit die rede:

,,De desabevolking begint zich van een ongunstige zijde te doen kennen, doch gelukkig is zij zelve het bij lange na nog niet, die het kwade wil; het zijn in hoofdzaak nog hare verkeerde promotors, zij die handelen met halve kennis van zaken, in groote oppervlakkigheid en machtsbegeerte en matelooze zelfoverschatting, wier eenige verontschuldiging is, dat ze zelf niet weten, wat ze doen. Ze hebben de demoraliseerende hand geslagen aan den ontwikkelingsgang der bevolking, die onder vallen en opstaan haren weg tot het hoogere tracht te vinden, doch die thans door hun drijverij, hun wroeten en woelen onder de oppervlakte, de richting van anarchie en terreur dreigt uit te gaan.''

Voor een groot deel ligt de schuld bij de regeering, die het goed vond, dat de Inlandsche beweging aan het toezicht van den Politieken Inlichtingendienst onttrokken werd, zonder dat er een ander toezicht voor in de plaats gesteld werd. Er is een dienst noodig, die tot diep in de kleinste kampong de verderflijke propaganda weet op te sporen. Eerst immers zal men de propaganda en den aard ervan moeten kennen, voordat men de geschikte middelen daartegen kan aanwenden.

Noch op adviseurs-bureaux, noch door volkslectuuruitgaven kan men die propaganda ontdekken of bestrijden. Men moet de kampong in, doch men beroeft geen redevoeringen af te steken op congressen voor Javaansche cultuur.'' Aldus de C. B.

Het Gouvernement Sumatra.

De ,,Deli Ct.'' bespreekt het artikel van den heer Meyroos in de Locale Belangen, in welk artikel deze voortgaat een schema uit te werken van een federaal bewind voor den archipel, hetwelk hij zich gedacht heeft te bestaan uit een gouvernement Java met Bali en Lombok, het gouvernement Sumatra met de omliggende eilanden en den Riouw-, Lingga-archipel en de Anambas en Natoena-eilanden doch zonder Banka en Billiton, het gouvernement Borneo, het gouvernement Celebes en de Groote Oost, zonder de Papoea-eilanden ten Oosten van Djilostraat, benevens de kleine Soenda-eilanden te beginnen bij Soembawa naar het Oosten en de Zuid-Wester-, Zuid-Ooster-, Aroe- en Kei-eilanden en het vijfde gouvernement Papoea, omvattende Nieuw-Guinea met de omliggende Papoea-eilanden.

De heer Meyroos meent, dat de verhouding van Staten-Generaal, Kroon en G.G. zich zal oplossen in een budgetrecht, los van de vaststelling der begrootingen door de Staten-Generaal.

,,In een Grondwet voor het Gemeenebest behoort dan vastgelegd, het federatieve beginsel, de indeeling en samenstelling van het centraal bewind in Indië, met diens taak en bevoegdheden, de indeeling en samenstelling der zelfstandige onderdeelen, met de omschrijving van hun taak en bevoegdheid, benevens de speciale beginselpunten als de burgerrechten, rechtspraak, ,,gewone'' decentralisatie, belastingheffing, onderwijs en eeredienst.''

De ,,Deli Ct.'' wijdt natuurlijk bovenal haar aan-

dacht aan de wijze, waarop de Staten-smeder zich het Gouvernement Sumatra heeft gedacht.

Het blad meent om economische en geografische overwegingen het goed gezien, dat de Gouverneur van Sumatra met zijn particulier kabinet te Medan zal zetelen, al zou ook met het oog op de toekomst een vestiging meer zuidwaarts veel aanlokkelijks hebben.

Het kabinet diene uitsluitend voor de behandeling van de geheel eigen briefwisseling, dus een samenvatting van adjudantenstaf en particulier secretariaat.

Naast den Gouverneur een Sumatraraad, samengesteld uit alle bevolkingsgroepen, evenredig vertegenwoordigd naar aantal en maatschappelijke kwaliteit. Afgescheiden van de moeilijkheid om voor alle bevolkingsgroepen een geschikt vertegenwoordiger te vinden, zal zeker ook het kiesrecht zelve aanmerkelijke moeilijkheden met zich brengen, omdat een verspreid wonende en op verschillende plaatsen nog weinig ontwikkelde bevolking tot een georganiseerde meeningsuiting moet worden gebracht.

Direct kiesrecht zal voor het oogenblik alleen aan de Europeesche bevolkingsgroepen kunnen ten deel vallen, terwijl de ontwerper ook door benoeming zetels wil vervullen, teneinde eenzijdige samenstelling te voorkomen.

Met indirect kiesrecht moge men in verschillende streken voor de inheemsche bevolking iets kunnen bereiken, een werkelijke organisatie van het geheel is thans nog niet mogelijk.

Daar de ontwikkelingsfaze, waarin Sumatra verkeert, een geheel andere is dan die van Java, zal het op Sumatra nog wel eenige tientallen van jaren voordat men er uit de bevolkingsgroepen een kring van politici krijgt, die in de openbare behartiging der staatszaken hun hoofdwerk zien.

In verband daarmee zou de Sumatraraad alleen adviseerende bevoegdheid krijgen, met verplichte raadgeving over bepaalde onderwerpen en met een onverkort recht van enquête en initiatief.

Met het oog op mijnbouw, landbouw en industrie, arbeidstoestanden, verkeer, enz. heeft de ontwerper zich vier departementen gedacht, n.l. een Dept. van Staat, van Financiën, van Volksontwikkeling en Gezondheid en een voor de Economische Ontwikkeling.

Ieder die de onmogelijkheid inziet van Indië's ontwikkeling onder het tegenwoordige centrale stelsel, zal met elke decentralisatie ingenomen zijn, al zou er nog te praten zijn over de vraag, of men niet de voorkeur zou geven aan een gouvernement Oost-Sumatra en West-Sumatra, dan wel of een verdeeling in Zuid-, Midden- en Noord-Sumatra niet de voorkeur verdient.

Suriname.

Onder het hoofd „Treurige toestanden" schrijft „De Surinamer" van 17 April:

„De vracht per booten der K. W. I. M. is altijd op dezelfde hoogte gebleven als gedurende den oorlog. Terwijl de andere stoomvaartmaatschappijen ze verminderen, schijnt de Directie der K. W. I. M. daaraan nog niet te denken. De booten, welke den dienst tusschen Nederland en Oost-Indië verrichten, hebben reeds maanden geleden het vrachttarief met 25 pCt. verlaagd; de andere transatlantische maatschappijen komen eveneens tegemoet aan den handel. Suriname met hare eenige rechtstreeksche verbindingslijn met het Moederland mag niet in die tegemoetkoming deelen.

Via Demarara kunnen wij per Engelsche booten onze goederen naar Europa met mindere onkosten verschepen dan rechtstreeks met de K. W. I. M.

Eenzelfde druk ligt op ons telegrafisch verkeer. Indien men een groot telegram te verzenden heeft, is men er nog beter aan toe, wanneer men een reis onderneemt naar Demarara en aldaar zijn telegram verzendt, dan wanneer men rechtstreeks uit Suriname seint.

Deze toestanden zijn voorzeker eene groote hindernis voor onzen handel, waarin een spoedige verandering zeer gewenscht is.

Voor de welvaart der kolonie is het een noodzakelijk vereischte, dat zij betere en goedkoopere betrekkingen met het moederland en de vreemde landen onderhouden kan."

In zijn Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1919 kon de Minister van Koloniën tot zijn genoegen mededeelen, dat de keuring van koffie thans is kunnen worden opgeheven. Ook zijn de vrachtprijzen reeds weder herzien en voor den handel verbeterd.

Blijkbaar kon men op 17 April in Suriname een en ander nog niet weten. In „Suriname" van 22 April vinden wij een kennisgeving van de koffiecontrole-commissie aan koffieverschepers, die met het s.s. „Commewijne", dat vermoedelijk 27 April van Paramaribo zou vertrekken, koffie wenschten te verschepen.

* * *

In de „N. R. Ct." van 5 Juni Ochtendblad B lazen wij het volgende Reutertelegram van 4 Juni uit Washington: „Hurley, de voorzitter van het scheepvaartdepartement, heeft in een toespraak tot het handelscongres van menschen uit heel Amerika bizonderheden meegedeeld over het spoedige inleggen van nieuwe lijnen naar West-Indië en beide punten van Zuid-Amerika, waartoe 226 schepen, in het geheel 863.334 ton groot en o.a. eenige vroegere Duitsche passagiersschepen zullen worden gebruikt."

Jammer genoeg zullen deze nieuwe lijnen waarschijnlijk Suriname niet aandoen.

* * *

Aan een brief uit Suriname aan de „N. R. Ct." van 3 Juni, Ochtendbl. A, ontleenen wij het volgende:

„De groep der burgerij is verdeeld in zichzelf. De couranten bestrijden mekaar sterk; de Koloniale Staten toonen weinig eenheid van lijn.

Een deel der burgerij verlangt naar Amerikaansch bewind; vergetend hoe deze natie de kleurlingen gewoon is te behandelen. Van Amerikaansche kracht geen spoor nog hier; die moet zeker ingevoerd na de overneming.

Ten slotte is de kleine landbouwer ook geenszins tevreden. Hem zijn prijzen voor zijn product beloofd, die hij niet maken kan en zijn positie in de vestigingsplaatsen is lang niet overal bevredigend.

Onder deze omstandigheden kwam het S. S. S. hier aan en de heer Kasteleijn zal volop gelegenheid hebben daarvan kennis te nemen. Bekend is 't al geworden, dat de heer K. zegt vooral het goede te willen zien hier. Daarvoor bestaat zeker ook gelegenheid. Suriname heeft veel goeds, zijn vruchtbaren bodem, heerlijk klimaat, goed verdeelden regenval, rijke boschproducten en ook nog wel wat erts.

Deze deskundigen zullen nu den weg moeten aanwijzen, waarlangs die goede factoren bruikbaar te maken zijn, want men is het er over eens, dat hier nog veel aan hapert.

Een middel daartoe zal zeker zijn meer bekendheid te geven in het moederland aan de West-Indische toestanden. Dit Koloniaal bezit heeft steeds geleden onder het zooveel belangrijker in Azië, dat de West in de schaduw stelde. Maar als men het er over eens is, dat de toestand hier critiek gaat worden, zal men niet meer kunnen volstaan met een beleid van zuinigheid en onvoldoenden steun aan 't hoogste gezag van het Plein af, maar zal er een bewuste welvaartspolitiek voor dit land moeten worden gevolgd.

Misschien hebben de gebeurtenissen der laatste jaren de opvattingen in 't moederland wel zoover gewijzigd, dat men voor grooter kwalen ook flinker middelen aandurft dan vroeger. Ieder, die er aan wil helpen de oogen daarvoor te openen aan gene zijde van den oceaan, kan op de dankbaarheid der Surinaamsche bevolking rekenen. Er moet dan echter spoedig gehandeld worden en flink, want de tijd dringt."

* * *

Op 6 Juni heeft de Eerste Kamer, na een korte gedachtenwisseling tusschen de heeren van Kol, de Waal Malefijt en den Minister van Koloniën, de Surinaamsche begrooting voor 1919 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Daar wij de vergadering niet hebben kunnen bijwonen, behouden wij ons voor op het gesprokene terug te komen, wanneer de Handelingen ons bereiken.

* * *

In een brief aan de Koloniale Staten verklaarde Gouverneur Staal de voorlichting te hebben ontvangen van den chef van den geologischen dienst der Kon. Ned. Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië, Dr. Erb, die tot de conclusie komt, dat, kunnen misschien in het vlakke kustgebied van Suriname hier of daar onbeduidende aardolie-indicaties zich voordoen, in geen geval verwacht mag worden, dat

koolwaterstoffen zich in practisch winbare hoeveelheden hebben gevormd en verzameld.

Met allen eerbied voor de groote kennis van dezen bij uitstek deskundige achten wij de apodictische uitspraak voorbarig en meenen wij, dat het goed zou zijn het voorgenomen deskundig onderzoek in Britsch-Guyana nauwlettend te volgen.

In verband hiermede willen wij ons het genoegen niet ontzeggen het volgende uit de „N. R. Ct." van 4 Juni, Avondblad C, te knippen:

„In het boorgat van Hardstoft, waar in Derbyshire de eerste deugdelijke petroleum in Engeland naar boven kwam, is de olie van 50 voet bij de eerste ontdekking nu gestegen tot een peil van 1000 voet. Men kan nu niet verder boren, voor het boorgat van binnen verzekerd en een veiligheidsklep aangebracht is.

De deskundigen hopen in den loop van deze week nieuwe ontdekkingen te kunnen melden. In twee andere boorgaten heeft men teekenen meenen te zien, dat er olie op komst is.

Achteraf wordt nu bekend, hoeveel twijfelmoedige kritiek Lord Cowdray heeft moeten overwinnen, natuurlijk van de zijde van de officieele wetenschap, voor men hem toestond, zijn proefnemingen te beginnen. Een uitnemend geoloog bood o. a. aan, om al de olie op te drinken, die men in Engeland mocht ontdekken, zoozeer was hij van het vruchtelooze van de heele onderneming overtuigd.

Anderen herinnerden aan vroegere pogingen, die gedaan waren in districten waar men olie vermoed had. Aan den anderen kant was er een heele school van geologen, die nooit gewankeld hebben in de overtuiging, dat er in Derbyshire olie te vinden moest zijn. De vorming van de aardlagen was volgens hen een zoo duidelijke aanwijzing, dat het, naar een hunner zich uitdrukte, een „misdadige dwaasheid" zou zijn, om de onderneming niet te beginnen."

* * *

In „Handelsberichten" van 5 Juni onder de „Berichten van het Departement van Koloniën" een mededeeling omtrent Papaïne, een plantaardig enzym of ferment, verkregen uit de onrijpe vruchten van de Carica Papaya L, een boomvormig kruid, uit tropisch Amerika afkomstig en in Nederlandsch-Indië algemeen gekweekt. De papaïne kan eiwit en fibrine oplossen en deels peptoniseeren. Wij teekenen hierbij aan, dat het ferment ook in de bladeren voorkomt en dat van oudsher de keukenmeiden in Suriname taai vleesch in Papajabladeren wikkelen, alvorens het te bereiden.

Engeland en de Vereenigde Staten zijn de voornaamste afnemers van het product, dat in de geneeskunde aanwending vindt.

De plant groeit in Suriname gemakkelijk en weelderig. Zou men ook daar de cultuur niet kunnen ter hand nemen?

* * *

Fred. Oudschans Dentz schrijft in „Neerlandia" van Juni over „De Koloniale Boekerij te Paramaribo", die zich in toenemenden bloei en vermeerderde belangstelling van het publiek mag verheugen. De commissie van beheer wil de boekerij verplaatsen naar een grooter en beter gelegen gebouw, waarin dan tevens een begin kan worden gemaakt met de stichting van een museum. Het schoolmuseum, toebehoorende aan de Vereeniging tot Bevordering van Onderwijs zou daar tevens worden ondergebracht.

Men heeft een tiental jaren geleden in Suriname het vandalisme bedreven de bestaande collectie zoölogica en ethnologica (waarbij zeer zeldzame voorwerpen en zelfs verscheidene unica) onder de scholen te verdeelen, die daar niets mee konden aanvangen. Wij hebben toen van hier uit tegen die wandaad geprotesteerd, maar te vergeefs.

De heer Oudschans Dentz geeft nu den raad alles terug te brengen naar het te stichten museum, maar die de toestanden in Suriname kent, zal begrijpen, dat een groot deel van de voorwerpen en waarschijnlijk de belangrijkste, niet meer te vinden zullen zijn.

* * *

Van een artikel in „Suriname" van 18 April schrijven wij hier het slot over:

„......Wat al noodelooze dooden worden er in het bosch begraven; geen steen dekt hun graf. Het zijn drie kerels, die men voor lui uitscheldt, omdat zij eenigszins betalend werk prefereeren, ook al is het nog zoo moeilijk en gevaarvol.

Voor hen ontbloot ik ootmoedig het hoofd, het zijn de gevallen pioniers van de beschaving en slechts zij die met hen gewerkt hebben in het verre bosch, hun element, zijn gerechtigd hen te beoordeelen!"

* * *

Uit „De Telegraaf" van 7 Juni, Avondblad, 2e blad:

„Met het stoomschip „Commewijne" is door de goede zorgen van den heer J. V. Vrielink een geschenk van dr. J. Bonne, te Paramaribo, overgebracht, bestaande uit een prachtexemplaar van de zeeschildpad. Dit reusachtige dier, wegende 600 pond, is in uitstekenden toestand aangekomen en in het aquarium ondergebracht."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Misbruik. Iemand, die zich „V e r l o f" noemt, bericht in de *Kaoem Moeda*, dat zes personen uit de dessa Pasirhoeni, district Tjiani (Tasikmalaja) gelden van de afdeelingsbank geleend hebben, tot een gezamentlijk bedrag van *f* 470.—, doch dat die gelden door hun dessahoofd eigenmachtig gebruikt werden. Bedoelde menschen hebben zich daarover bij de bevoegde autoriteit beklaagd. De redactie teekent hierbij aan, dat, als het bericht waar is, genoemden l o e r a h een behoorlijke straf dient te worden opgelegd.

Gebrek aan Onderwijzers. K è o k schrijft in zijn *Isèng-Isèng (Kaoem Moeda)* dat de heer *Darnakoesoema*, in den gemeenteraad te Bandong, zich niet kon vereenigen met het voorstel om een onderwijzer als commies-redacteur bij de gemeente-secretarie te benoemen, omdat er in Indië gebrek aan onderwijzers bestaat. De heer *Macleod Manuel*, een S.S. autoriteit, beweerde evenwel, dat men hier (Indië) geen gebrek aan onderwijzers heeft.

Wij weten het wel beter, zegt K è o k, en de Regeering heeft trouwens zelf verklaard, dat geen voldoende scholen kunnen worden opgericht wegens gebrek aan onderwijzers.

Klappa-boengkil. De redactie van de *Kaoem Moeda* maakt er melding van, dat volgens scheikundig onderzoek gebleken is, dat de *klappa-boengkil*, die trouwens door Inlanders als toespijs wordt bereid, een geschikt voedsel surrogaat is. In verband met het vorenstaande neemt zij een bericht op van „Soekmokaton", houdende mededeeling, dat een hoeveelheid *klappa-boengkil*, afkomstig van Tasikmalaja, ter waarde van *f* 300.— te Kroja (Banjoemas) door de politie is aangehouden, omdat meerdere personen, wegens het eten daarvan gestorven zouden zijn en dus *boengkil* voor giftig gehouden wordt. Schrijver is echter van meening, dat die sterfgevallen niet moeten worden toegeschreven aan vergiftiging door *boengkil*, maar aan overmatig gebruik daarvan. Hij doet daarom een beroep op het bestuur om een grondig onderzoek in te stellen en om de door de eigenaren van de *boegkil* geleden schade te vergoeden.

S. I. *Sinar-Hindia* geeft het verslag van de ledenvergadering der S. I. op 25 Februari j.l. te Semarang gehouden. De vergadering werd bijgewoond door ongeveer 3000 personen, waaronder de meeste kringhoofden. De voorzitter deelde mede, dat het schijnt, alsof aan de Inlandsche beweging belemmeringen zullen worden in den weg gelegd. Hij koesterde echter de hoop, dat die belemmeringen zullen kunnen worden overwonnen en spoorde de leden aan om krachtigen steun te verleenen. Verder stelde de voorzitter voor om voortaan de leden voor het gemak, middels het blazen op een fluit of iets dergelijks ter bijwoning van een vergadering op te roepen. Dit voorstel werd aangenomen.

S. Parto Atmodjo sprak daarop als voorzitter van de arbeidersvereeniging te Semarang over deze vereeniging en toonde daarbij eenige photo's van voormannen der arbeiderspartij in Europa. Hij gaf den arbeiders den raad eendrachtig te zijn, en om de weerstandskas, thans bedragende *f* 3000, te stijven, opdat men, evenals in Europa, beter den strijd tegen de kapitalisten zal kunnen aanbinden.

Daarop werden de statuten der vereeniging voorgelezen en voor zooveel noodig gewijzigd en aangevuld.

Vervolgens werd besproken een brief van den Assistent-Resident over Gouvernements-rijstindustrie.

Men vond het aantal distributie-plaatsen te gering en achtte vermeerdering daarvan wenschelijk. Een der leden zeide, dat zoolang de bij de handelaren aanwezige rijstvoorraden nog niet in beslag zijn genomen, er knoeierijen met de Gouvernements-rijst kunnen plaats vinden. Bovendien vond hij den Gouvernements-rijstvoorraad slechts voldoende voor *twee* maanden. De voorzitter achtte de instelling van een „vrijwillige rijstpolitie" wenschelijk, dat zijn lieden, die vrijwillig toezicht uitoefenen op den rijstverkoop. De vergadering besloot om het bestuur daarvoor 500 personen ter beschikking te stellen.

Voorts werd besproken de kwestie der weigering van vergunning tot het houden eener openbare vergadering (zie het vorige weekoverzicht) en over het nieuwe artikel 111 R. R. Hierover werd beslist als reeds vermeld en tevens om de C. S. I. te verzoeken mede over de weigering hare bevreemding te kennen te geven.

In verband met het feit, dat *Semaoen* den 12e Maart voor den Landraad terecht zou staan, deed een der leden het voorstel om, ingeval *Semaoen* mocht worden veroordeeld, het verzoek te doen om alle leden van de S. I. in de boei te stoppen. De vergadering ging met dit voorstel accoord.

Een ander lid stelde voor, om tot „slapen" (staking) over te gaan. Velen zeiden niet tevreden te zullen zijn, indien *Semaoen* mocht worden opgeslo-

ten. De voorzitter maande de aanwezigen tot kalmte en zeide, dat de leden niet individueel mogen handelen bij een veroordeeling van *Semaoen*, doch dat men de beslissing van het bestuur heeft af te wachten. *Semaoen* had nog kans vrijgesproken te worden, omdat hij niet bewust schuldig is, doch meende te handelen in het algemeen belang.

Kinderen, die om eten vragen. Onder dit hoofd heeft *,,Oesoejo Rks''* het in de *Sinar Hindia* over ouders, die zich het hoofd breken over de omstandigheid, dat hun kinderen het in hen gestelde vertrouwen misbruiken, ongehoorzaam zijn en verlangen, dat de ouders zich naar hun wenschen schikken. En dat gaat niet, want zij, de ouders, zouden dan niets van de rijkdommen hunner kinderen kunnen halen of dezen kunnen uitzuigen. Wel is waar zijn de kinderen reeds tot dien leeftijd gekomen, dat zij op zich zelf zouden kunnen staan, maar het scheiden van hen valt den ouders zwaar en zij wenschen dit dus niet te doen.

De kinderen zeggen: ,,Het is goed, ouders, wij zullen u gehoorzaam zijn, ook al beschouwt gij ons als speelbal, mits ons lot maar voldoende wordt verbeterd.''

Schrijver verneemt, dat er thans vele dier kinderen uit den band springen. Dit kan niet anders, zegt hij, omdat zij in het onzekere zijn over hun lot en dit pijnlijker voelen door den honger. Wat zij per dag verdienen is net genoeg voor een dag eten. Dit is echter zoo erg niet, als men maar geregeld werk vindt; doch zoo niet, dan heeft men heelemaal niets te eten.

De ouders schijnen geen medelijden met hen te hebben, althans hun hulpgeschreeuw wordt niet verhoord. Weest toch billijk, gij ouders, en erkent die kinderen niet alleen als de uwe terwille van wat gij uit hen halen kunt, maar brengt verbetering in hun lot. Zij zijn nu nog volgzaam, niettegenstaande zij her- en derwaarts worden geschopt, maar weet, dat een dom mensch langzamerhand verstandig wordt. En hoe zal 't dan gaan? Ons beste wapen tot verzet is niet anders dan de staking. Laat ons liever scheiden. Erkent ons niet meer als uwe kinderen, want het schijnt toch, dat gij niet meer genegen zijt ons lot te verbeteren, en vooral, omdat thans onze toestand gelijk is aan die van een kip, die in een kooi wordt opgesloten, zonder dat haar voeder wordt verstrekt. Zou zoo'n kip lang kunnen leven? Zoolang wij onder uw leiding staan worden onze rijkdommen uitgezogen, zoodat wij arm zijn geworden: maar daarna bekommert u zich niet om ons. Thans moeten uwe kinderen niettegenstaande hunne ellende, nog wat opbrengen. Misschien ziet gij niet goed meer van wege uwen ouderdom en daarom weet gij dus geen onderscheid te maken tusschen armen en rijken. Wanneer het zoo voortgaat zal het kunnen gebeuren, dat wij ons eens vergeten en dan zullen wij voor niets instaan.

In dezen geest gaat schrijver nog wat voort en raadt dan ,, de kinderen'' aan, om zoolang zij nog niet van hun ouders zijn gescheiden bij dezen om hulp aan te dringen. Daarna zegt hij echter: ..Best mogelijk dat onze ouders geen rassenliefde (hati kebangsaän) bezitten en zij daarom hunne houding niet willen veranderen. Inderdaad wat is toch het verlangen onzer ouders? Is het om ons ter dood te brengen? Als dat zoo is, dan is het beter, dat zij het nu doen, terwijl onze magen leeg en wij dus zwak zijn. Laten zij niet eerst onze middelen van bestaan vernietigen, want dat zou een zware marteling zijn.

M. N. Hardjodipoero meldt in de *Sinar Hindia*, dat velen onder de Inlandsche pandhuisbeambten, die voor de staking zijn, reeds maatregelen genomen hebben, als bijv. het terugzenden van hun vrouwen naar plaatsen van waar zij afkomstig zijn, teneinde bij het uitbreken der staking hunne standplaatsen terstond te kunnen verlaten. Schrijver durft 't te verzekeren, dat indien tot een staking wordt overgegaan, de ex-beambten niet stil zullen blijven, doch zij hun stem zullen laten hooren. En het is best mogelijk, dat dan de beweging overslaat tot de andere diensttakken. Daarom doet hij een beroep op de betrokken autoriteit om deze kwestie goed onder de oogen te zien, opdat niet zou kunnen worden gezegd, dat de Regeering medehelpt tot de verdrukking en de uitzuiging der Inlanders.

Sanjoto (een der verantwoordelijke medewerkers van dit blad) teekent hierbij aan, dat hij gehoord heeft, dat de staking bij den pandhuisdienst zoodanig zal worden georganiseerd, dat men er de gevolgen van zal moeten voelen. Als dat zoo is, zegt hij, zal zij veel goeds brengen in het eigen en in het algemeen belang. Een en ander zal in den Volksraad ter sprake worden gebracht. Hier hebben de geldmannen nog grooten invloed op de Regeering; dit is de reden, waarom voor ons een behoorlijk bestaan niet mogelijk is. In Europa hebben 600.000 arbeiders het werk gestaakt, zoodat de kapitalisten aldaar binnen korten tijd eenige millioenen schade geleden hebben, terwijl men hier (Indië) nog steeds geduld oefent en liever van honger omkomt dan den dood in den strijd om hun belangen te vinden. En toch vonden vroeger onze ,,bangsa'' liever den dood op het paard dan door den honger.

Inl. Militie. In verband met het artikel van *Tjiptorahar* schrijft *Sastrosoemito* in de *Sinar Hindia*, dat hij noch voor, noch tegen de Inlandsche militie is. Na eenige beschouwingen er over te hebben gewijd, verklaart hij, dat het voor de Regeering zeer gemakkelijk zal gaan om een Inlandsche militie in te voeren, wanneer zij het juiste midden weet te houden, geen onderscheid maakt tusschen de verschillende rassen; in het kort, wanneer Kromo geen ,,*soesah*'' meer ondervindt.

Een Klacht. ,,K a t e'' meldt, dat de Inlandsche ambtenaren in de afdeeling Indramajoe, die aangewezen zijn voor de opname der voedselvoorraden, zich er over beklagen, dat zij of te weinig of in het geheel geen schadeloosstelling voor gemaakte reis- en verblijfkosten ontvangen. *(Sinar Hindia).*

Levensverzekeringen. Het bestaan der verschillende levensverzekeringmaatschappijen is een groote uitkomst voor de nabestaanden van overledenen, schrijft *,,Anarchist''* in de *Sinar Hindia*, want op zijn laatst binnen een maand na het overlijden van de verassureerde personen, ontvangt men de assurantiegelden.

Als voorbeeld van het nut dier maatschappijen:

a. R. Tedjowinoto, wedono van Kanigow (Madioen), verzekerde zich bij de *Centrale Onderlinge Javaansche Levensverzekerings Maatschappij* te Bandoeng voor *f* 2000. Kort geleden kwam hij te overlijden en de maatschappij betaalde voorloopig 40 pCt. uit; voor de rest werd z e s maanden uitstel gevraagd.

b. M. Kasan Mertodiredjo, beambte bij den Gemeenteraad te Pematang Siantar (Sumatra's Oostkust), verzekerde zich voor *f* 2000 bij de zelfde maatschappij. Na zijn overlijden wilde de maatschappij eerst 40 pCt. aan de familie uitbetalen, omdat zij nog geen geld had, terwijl voor de rest een jaar uitstel werd gevraagd. Beseft dit, hei lezers!!!

De redactie voegt hieraan den uitroep toe: ,,Weest voorzichtig!''

Arbeidersvereeniging. Uit de statuten dezer vereeniging blijkt, dat zij ten doel heeft alle daartoe in aanmerking komende arbeiders aaneen te sluiten, teneinde beter hun belangen te kunnen bevorderen. De vereeniging zal vergaderingen houden, een orgaan uitgeven, met alle middelen steun verleenen aan stakende leden, wier staking de goedkeuring van het bestuur wegdraagt, een weerstandskas oprichten.

Als leden worden aangenomen:

a. S. I. leden, die vaste arbeiders zijn; *b.* S. I. leden, die reservearbeiders zijn en *c.* andere personen, onverschillig van welk ras en welken stand, die vaste arbeiders of reserve-arbeiders zijn.

Personen, die meer dan *f* 150 traktement genieten, arbeiders, die reeds een vakvereeniging hebben en zij, die door het bestuur worden beschouwd niet tot de vereeniging te mogen worden toegelaten, worden niet als lid aangenomen.

De leden sub a. en b. betalen 30 cent en de leden sub c. 60 cent contributie 's jaars. Bovendien betalen de leden sub c. 60 cent entree.

Iedereen kan als buitengewoon lid worden aangenomen *(Sinar Hindia).*

Arbeiders toestanden. *S. D. P.* schrijft uit Kediri aan de *Sinar Hindia* over het lot der arbeiders. Een arbeider blijft z. i. maar het werktuig der kapitalisten, en tusschen arbeiders en kapitalisten heerscht vijandschap. Waarom? Schrijver zelf, behoorende tot het lagere fabriekpersoneel, noemt de lieden, die hem den kost laten verdienen geen zondige kapitalisten, maar de toch bestaande vijandschap schrijft hij toe aan den kwaden invloed der blanke pers. Als de Regeering aan deze intriges der pers geen einde maakt, zou er een botsing tusschen beide partijen (arbeiders en werkgevers) het gevolg van kunnen zijn. Schrijver betreurt het, dat de arbeiders in Indië nog niet zoo goed georganiseerd zijn als in Europa, o.a. nog geen flinken weerstandskas bezitten. Er bestaat reeds een Fabriek Personeel Bond, maar het aantal leden is nog niet groot, doordat de Bond nog niet lang bestaat, en de weerstandskas kan dus ook niet van beteekenis zijn. S. D. P. hoopt echter het beste van de actie van twee z.i. flinke voormannen der arbeiderspartij: *R. M. Soerjopranoto* te Djokdja en *Wiro Prawirodipo* te Modjokerto. Gehoopt wordt op de spoedige bijeenroeping van een Arbeiderscongres ter bespreking van het werkprogram.

WAT DE CHINEES VERTELT

Verbroedering. Tientallen van jaren — alzoo de *Pewarta Soerabaja* — vóór de Europeanen voet aan wal zetten, waren er reeds Chineezen op Java, heusch niet met politieke bedoelingen, maar uitsluitend om handel te drijven. Al dadelijk bestond er een band van verstandhouding, van vriendschap tusschen beide rassen, en die band bleef, totdat er een muur werd opgetrokken tusschen Inlanders en Chineezen, n.m. de invoering van het passenstelsel. Gelukkig daarom, dat nu het passenstelsel weer is afgeschaft en de vriendschaps en broederschapsbanden weer kunnen worden aangehaald. En dit is noodig in het belang van beide rassen en in het belang van den vooruitgang van Azië, van Java. Schrijver is daarom zoo blij, dat er te Solo reeds stoffelijke bewijzen van dien broederschapsband tusschen Inlanders en Chineezen bestaan in een begrafenisvereeniging, onderling ondersteuningsfonds: *Tay Tong Hwee* voor Chineezen en voor Inlanders. Ook gaat het gerucht, dat die vereeniging andere soortgelijke Inlandsche vereenigingen in zich wil oplossen, om een groote en krachtige vereeniging te kunnen vormen. Van harte hoopt schrijver, dat het gelukken zal.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Maïs uit Zuid-Afrika.

In den tijd dat de voedingsnood in ons land het grootste was, heeft Zuid-Afrika zich 't broederland bij uitnemendheid betoond. Het besloot aan de behoeftigen in Nederland een volksgave van 1000 ton maïs te schenken. Nadat bericht ontvangen was, dat onze regeering het aanbod erkentelijk aanvaardde, werd er terstond werk van gemaakt om de lading hierheen over te brengen. Van Britsche zijde werd niet voldoende medewerking ondervonden om 't goede voornemen dadelijk tot zijn recht te doen komen. Eerst den 6en Juni j.l. heeft de „Boeton" van de Mij. „Nederland" 900 ton te Amsterdam kunnen aanvoeren, het overige zal per „Medan" van de Rott. Lloyd naar Rotterdam worden gebracht. De honger nijpt niet meer zoo scherp als een jaar geleden, maar welkom is 't geschenk nog in hooge mate. De erkentelijkheid is door de ongewilde vertraging niet verminderd; mocht 't in ons vermogen zijn, dit hartelijk en als met een krachtigen handdruk en met een geroerd gemoed aan 't broedervolk toe te roepen.

Bij de aankomst van de „Boeton" was de Nederl. regeering vertegenwoordigd door de H.H. Lovink en Stipriaan Luiscius, die evenals prof. Pont, voorzitter van de Ned. Zuid Afrik. Ver., en de heer Duprees, voorzitter van de Zuid-Afrik. Studenten Ver., de gevoelens van erkentelijkheid en waardeering vertolkt hebben, maar wij hopen, dat ook in den eenen of anderen vorm een uiting van ons volk zelf daaraan nog kracht zal bijzetten.

De Zuid-Afrikaners te Parijs.

De nationalistische afvaardiging onder generaal Hertzog heeft Parijs dan toch bereikt en heeft een vrij lang onderhoud gehad met Lloyd George. De deputatie gaf als haar voornaamste doel aan het herstel der voormalige Z. Afr. republieken. Lloyd George antwoordde, dat de Z. Afr. Unie niet door een van de twee elementen, waarop zij berust kan worden ontbonden. De leden der deputatie zijn sedert meerendeels in Nederland aangekomen. Ons is niet bekend in hoever zij eenige voldoening hebben van de op zich genomen taak.

Koloniale vertegenwoordigers in de Kamer.

De Fransche Kamer van afgevaardigden heeft met een uiterst kleine meerderheid het voorstel verworpen om aan Indochina 2 vertegenwoordigers te geven, t.w. 1 voor Annam-Tongkin en 1 voor Cambodja-Laos, welke dan met die voor Cochin-china, dat er reeds 1 heeft, een drietal voor Fr. Azië zouden hebben gevormd. Zou deze kwestie onder alle omstandigheden onze aandacht ten volle verdienen, zij heeft thans bijzondere actualiteit, doordien zij bij de behandeling der Indische begrooting voor 1919 ook voor de Nederlandsche koloniën aan de orde is gekomen. Het initiatief was echter in Frankrijk en in Nederland van geheel tegenovergestelden oorsprong. Werd bij ons officieel 't eerst van de zaak vernomen in 't door de Tweede Kamer over de begrooting opgemaakte Voorloopig Verslag en leidde de verdere bespreking tot de toezegging van den Minister van koloniën, om de gedachte te onderwerpen aan het oordeel der commissie, die ingesteld is om over Grondwetsherziening te adviseeren, bleef bij ons de kolonie zelf dus vreemd aan den uitgedrukten wensch, in Frankrijk kwam deze uit de koloniën zelf. Petities circuleerden in Hanoi en andere groote plaatsen, de Ligue tonkinoise des droits de l'homme nam de leiding en bracht den algemeenen wensch ter kennis van 't Parlement.

Zou aan deze actie dus meer innerlijke waarde zijn toe te kennen, door een andere tegenstelling met de bedoeling van hetgeen de Nederlandsche woordvoerders willen, komt het Fransche voorstel in beteekenis toch weer lager te staan. Zij, die op het Binnenhof om Indische afgevaardigden vroegen, wilden daardoor de stem van den Indiër zelf in de Kamer hooren. De Fr. kolonist beklaagt zich echter, dat hij door 't moederland te verlaten zijn stem kwijt raakt. De Franschman in een gedeelte van Azië mag zijn geld en gezondheid ten offer brengen, recht van meespreken over den algemeenen gang van zaken heeft hij niet meer. Hij spant zich meer in en kan van meer nut voor zijn land zijn dan eenig burger in 't moederland, maar zoodra hij vijf weken zee tusschen zijn standplaats en Marseille legt, verliest hij dit burgerschapsrecht, alsof hij een onteerde veroordeelde ware. Hiertegen kwamen de Fr. in hun voorstel aan 't Parlement op en zij beschouwden zich daarbij als de aangewezen woordvoerders voor de belangen der inl. bevolking, en als de mannen van den daad om den rijkdom van Indochina tot zijn recht te doen komen. Waar zij het gemis van een vertegenwoordiging van de kolonie en het ontnemen van hun stemrecht als een onrecht hebben beschouwd, zal de afwijzing van hun aanzoek hen zeer grieven. De tegenover hunne motieven gestelde beschouwingen zullen daarvoor geen troost bieden. Men was van oordeel, dat een of enkele deputé's 't geluk van de kolonie of het protectoraat niet zullen uitmaken. Indochina heeft behoefte aan Fr. geld, Fr. ondernemingsgeest. Fr. moet deze naar Azië zenden, daarvan hangt de toekomst meer af dan van de zending van eenige heeren uit Azië naar 't Palais-Bourbon, om daar mee te doen aan de politiek.

Wat ons betreft, wij zien tusschen deze eischen van de practijk en een koloniale vertegenwoordiging wel degelijk verband, maar wij meenen dat Aziatisch Fr. ook nog wel behoefte heeft aan iets anders dan Fr. geld en Fr. ondernemingsgeest, namelijk aan de erkenning dat de Fr. kolonisten niet als de vertegenwoordigers van 't geheele belang der bevolking mogen worden beschouwd. Zelfs als het voorstel aangenomen ware, zou de democratische grondslag er aan ontbroken hebben en zou 't als voorbeeld ter leering voor de Nederlandsche politiek van weinig waarde zijn geweest. Het heeft toch in zoover rechtstreeks beteekenis, dat er uit blijkt, hoe de wensch om zelf mee te spreken over de wetten, die de koloniën betreffen, ook in de daarvan nog uitgesloten Fr. koloniën opkomt. Door de gevallen beslissing is het vraagstuk momenteel afgevoerd van de dagorder der Fr. Kamer, maar in onzen tijd is daarmede niet 't laatste woord gezegd. Eerder is te verwachten, dat het verzoek als een eisch terug zal komen en dan zal de inheemsche bevolking wel aan de Fr. kolonisten te verstaan geven, dat zij zelf ook in ruimer mate wenscht mee te spreken. Daar voor ons land 't vraagstuk nog brandend is, meenen wij hier over de vertegenwoordiging van de andere Fr. koloniën 't een en ander te moeten mededeelen.

In de Fr. Kamer van afgevaardigden heeft Algerië, dat als een deel van Fr. wordt beschouwd, 6 députés, en hebben de koloniën er samen 10. Hiervan kiezen Martinique, Guadeloupe en Réunion er elk twee, Fr. Indië, Guyana, Senegal en Cochinchina er elk één. 't Beginsel van algemeen kiesrecht geldt er in naam, maar 't is tot de hoofdplaatsen beperkt. De afgevaardigden zijn meerendeels Franschen, welke hun mandaat aan een verkiezingsactie danken en van wie enkelen nooit in de kolonie geweest zijn, die zij vertegenwoordigen. De heer Diagne ,neger-député, bewijst echter dat 't ook wel anders kan zijn. Daar de regeling is vastgelegd in de wet van 1889, zijn de jongere koloniën zonder vertegenwoordiging gebleven. De poging om in die leemte te voorzien, is nu mislukt. De Senaat heeft onder zijn 300 leden 3 uit Algerië en 4 voor de koloniën gekozen door Martinique, Guadeloupe, Réunion en Fr. Indië.

In Nederland is nu en dan een stem opgegaan om Indië in de Volksvertegenwoordiging een plaats te geven. Dit werd verdedigd zoowel omdat 't ontnemen van 't kiesrecht aan den kiezer, die naar de koloniën vertrekt, onbillijk wordt geacht, als opdat aan de bevolking van overzeesch Nederland stem zou worden gegeven bij de samenstelling der wetten, die de koloniale politiek richten en beheerschen — ik vind b.v. artikelen t.z. in de „Avondpost" van 1903 en in de „N. R. Ct." van 1907. — Pakken deed 't denkbeeld hier niet. In Indië kwam sedert meer politiek leven. Met 't idee der niet-ambtelijke leden in den R. v. Indië, met de invoering van gemeenteraden, met 't ontstaan van krachtige politieke partijen onder de inlanders ontwaakte 't politieke bewustzijn. In den Volksraad kwam eindelijk de stem van den Indiër aan 't woord om invloed uit te oefenen op de begrooting voor O. I.

Tegelijkertijd konden in Nederland 't algemeen kiesrecht en de evenredige vertegenwoordiging hun uitspraak doen. Meer dan ooit bleek nu, hoe de Nederlandsche kiezer aan 't eigenbelang den voorrang geeft en hoe hij 't koloniaal belang niet onder dat eigenbelang rangschikt. Vond 't vroegere stelsel steeds eenige districten, die de Kamer een Indische specialiteit toedachten, nu moet de 2e Kamer 't met één eenige kenner van O. I. stellen. Wel koos zij zich dezen weer tot voorzitter, maar dit verhoogt zijne beteekenis als specialiteit niet, daar de voorzitter, indien hij spreker wil worden, van zijn verheven zitting moet afdalen.

Onder den drang der adviezen, die in den Volksraad vernomen zijn, en door het gemis van deskundigen in de Kamer, is uit haar midden zelf de vraag opgegaan om Indische afgevaardigden en 't was de eenige Indische specialiteit, Mr. Fock, die deze wenschelijkheid 't eerst vertolkte. 't Moet o.i. verwondering baren, dat hiertegen 't krachtigst is ingegaan door leden van democratische gezindheid. Vrijwel alles, wat aangevoerd is voor en tegen 't vrouwenkiesrecht, nu juist door alle partijen aanvaard, is ook te pas te brengen ten opzichte van een vertegenwoordiging van de koloniën. Maar tegen deze vertengew. bestaan meer bezwaren en deze wegen voorhands blijkbaar nog 't zwaarste.

Vermoedelijk zal niet alleen de commissie voor Grondwetsherziening zich, op verzoek van minister Idenburg, met de kwestie inlaten, maar zal ook de commissie Carpentier Alting, welke den Gouverneur-Generaal te adviseeren heeft over de grondslagen van ons koloniaal stelsel, aandacht er aan wijden. 't Komt ons niet onwaarschijnlijk voor, dat een middenweg te vinden is, waardoor de nu uiteenloopende zienswijzen tot elkander kunnen worden gebracht.

Meermalen is de opmerking gehoord, dat de Kamer de overstelpende materie van onderwerpen niet meer naar den eisch van den tijd kan behandelen. De remedie wordt gezocht in 't instellen van commissiën van deskundigen, welke een orgaan van de Kamer zullen worden, zonder deze iets van hare verantwoordelijkheid te ontnemen. Indien de staatscomm. tot Grondwetsherziening de oplossing der te wijzigen Kamerwerkzaamheid in die richting mocht zoeken, zou daar de plaats zijn voor vertegenwoordigers uit Indië. Deze zullen dan door Indië zelf moeten worden aangewezen en het hiervoor aan te nemen stelsel kan weer verkregen worden van de reeds ingestelde Indische regeeringscommissie.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

1619 — Batavia — 1919.

Als vervolg der opgaven in vorige Kol. Weekbladen, zij nog melding gemaakt van de volgende bijdragen over de herdenking van de grondlegging van Batavia in 1619.

1o. Een artikel van den hr. A. de Braconier in het voorlaatste Nr. van de zgn. „Groene Amsterdammer".

2o. Een bijdrage van Dr. E. B. Kielstra in het Juni-Nr. van „Onze Eeuw", waarop speciaal de aan-

dacht wordt gevestigd, wijl de schr. hier een zeer heldere uiteenzetting geeft van de gebeurtenissen, welke voorafgingen aan de verovering van Jacatra.

3o. Een artikel van den hr. Ch. R. Bakhuizen van den Brink in het Juni-Nr. van ,,Neerlandia'', waarin in de eerste plaats (bij diens portret) de verdiensten van Coen als Nederlander worden geschetst.

4o. Een opstel, onderteekend v. H., in het 7-Juni-Nr. van de ,,Wereldkroniek'', met illustraties, die betrekking hebben op de kranslegging door H. M. de Koningin, te Hoorn op 30 Mei j.l.

Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische Cultures.

Van den onder redactie van Dr. H. C. Prinsen Geerligs verschijnenden tweeden druk van Dr. K. W. van Gorkom's standaardwerk over de Oost-Indische cultures zijn verschenen [1]) afl. 50 en 51, waarmede dl. III wordt afgesloten en het geheele werk compleet is. Deze afl. bevatten het slot van Prof. Dr. A. H. Berkhout's bijdrage over de Indische houtsoorten en verder de beschouwingen van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., over de boschproducten, alles door tal van illustraties verduidelijkt. Een uitvoerig, handig register aan het slot vergemakkelijkt het zoeken naar een of ander onderwerp.

Gegevens over Boni.

Naar aanleiding van een N. I. P. A. bericht, dat in Boni door de afd. Landbouw-economie van het Dep. van L. N. en H. uitgestrekte terreinen zijn ontdekt, geschikt voor het aanleggen van cultuurondernemingen, deelt het Nr. van 5 Juni der ,,Handelsberichten'' het een en ander mede over deze landstreek op Celebes. Voor de bijzonderheden naar dat stukje verwijzende, wordt hier alleen vermeld, dat om gronden voor landbouwdoeleinden in Boni te verkrijgen, men zich dient te wenden tot het Inlandsche Zelfbestuur, hetwelk onder leiding en toezicht van het Ned.-Indisch bestuur rechten op den grond verleent bij zoogenaamde landbouwconcessies voor ten hoogste 75 jaren.

Enkele cijfers uit het Onderwijsverslag over 1917.

Aan het verslag van het onderwijs in Ned.-Indië over het jaar 1917, wordt het volgende ontleend. Totaal is in dat jaar voor het onderwijs uitgegeven ruim 21 millioen gulden, waartegenover stond 2 millioen aan ontvangsten. Van die 21 millioen is 13 millioen besteed voor het Europeesch en 8 millioen voor het Inlandsch lager onderwijs. In geheel Indië bestaan 10.000 scholen waaraan 12.000 leerkrachten werken en waar ruim 800.000 kinderen onderwijs ontvangen. Van de leerkrachten waren 1821 Europeanen en ruim 10.000 Inlanders; onder de 800.000 leerlingen waren 27.000 Europeesche, 778.000 Inlandsche en 10.000 vreemdelingen.

Neerlandia.

Behalve het hierboven reeds genoemd artikel van den hr. Bakhuizen van den Brink, bevat het Juni-Nr. van Neerlandia nog een causerie, onderteekend v. L. (Ds. W. van Lingen) over de ,,verbroedering van Oost en West'', zoomede een stukje van den hr. Fr. Oudshans Dentz over de koloniale boekerij te Paramaribo, welke — vooral ook door de bemoeiingen der groep Suriname van het Alg. Nederlandsch Verbond — meer aan haar doel zal kunnen beantwoorden dan tot dusverre het geval is geweest.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Juni-afl. opent met een artikel van den hr. J. G. Doorman ,,Eenige staaltjes van lijfstraffelijk recht uit het oude Indië'', hetwelk de toenmalige ruwe zeden typeert. Zij die vermaak scheppen in de beschrijving van ophangen, onthoofden, geeselen, worgen, brandmerken, verminken, te pronkstellen, kielhalen, of hoe die wreede strafoefeningen ook mochten heeten, kunnen zich verlustigen in deze bloemlezing.

De ir. H. Maclaine Pont houdt eene beschouwing over de in 1914 te Semarang gehouden Koloniale Tentoonstelling. Met de door schr. aangetoonde gebreken en leemten in den opzet en de uitvoering kan men zijn voordeel doen bij een eventueel in de toekomst te houden tentoonstelling in Indië.

Verder besluit Dr. G. Krause zijn leerrijk en mooi geïllustreerd artikel over het pasarleven op Zuid-Bali.

Rubber-literatuur.

Onderzoek naar de practische bruikbaarheid van een nieuw apparaat ter bepaling van het rubber-gehalte van latex, door ir. J. C. Hartjens. — Selectie en uitdunning. Voordracht, door Dr. A. A. L. Rutgers. — Latex en rubber van onder- en bovensnede, door Dr. O. de Vries. — Invloed van verandering van tapvlak op latex en rubber, door Dr. O. de Vries. — De structuur van het melksapvaatstelsel bij Hevea, door Dr. W. H. Arisz. — De bruine binnenbastziekte van Hevea Brasiliensis, door R. D. Rands. (Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. April 1919).

Over de Nederlandsche en de Indische rubbermarkten na den oorlog, keuring van rubber, enz. (Primrose, 19 Mei 1919).

Verder zie men een opgave van literatuur over rubber in de ,,Indische Mercuur'' van 6 Juni 1919, bl. 423, waarin het bovenstaande nog niet is opgenomen.

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties.

Het Juni-Nr. brengt verschillende korte berichten, waarvan we speciaal vermelden: Onze zendelingen te Tobelo (Halmaheira). — De kweekschool te Raja (Deli), door G. Smit. — In memoriam. Zendeling Ph. H. C. Hofman. — De zendingwoning te Hollandia aan de Humboldtbaai (Noord-Nieuw-Guinea).

In- en Uitvoer.

No. 23 (van 4 Juni) bevat een drie-tal Indische bijdragen; de hr. P. M. van Bosse schrijft over ,,De Nederlandsch-Indische mijnbouw''. Na gewezen te hebben op de vele nuttige mineralen welke de bodem bevat of nog zal blijken te bevatten waarschijnlijk, klaagt schr. over den weinigen steun welken de particuliere ontginner in het algemeen van den Staat geniet. Om de eigen woorden van den hr. v. B. te gebruiken: ,,Eigenaardig is het nu dat de mijnbouw...... sinds jaren niet alleen geen aanmoediging noch steun van regeeringswege mocht ondervinden, maar zelfs niet eens meer passieven, doch vaak zelfs actieven tegenstand ondervond.''

Het tweede artikel is van Dr. C. te Lintum, en handelt over Batavia als haven- en handelsstad (slot van het vorig nummer).

Dr. A. Groothoff eindelijk, besluit zijn beschouwingen over kina en kinine op Java.

Korte Berichten.

Nr. 17 van den 9en jaarg. der ,,Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel bevat het vervolg der artikelenreeks: De handelsbeweging van Nederlandsch-Indië met den Australischen Statenbond; en van: De markt van eenige Ned. Indische producten te Amsterdam in 1917.

Voorts een kennisgeving dat als No. 2 der publicaties van de Afd. Handel over het jaar 1919 is verschenen een geschrift over sago en sago-producten in Ned.-Indië.

Orgaan van de N.-I. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van de April-afl.: In memoriam G. Berenschot, kapitein der Inf. (geb. 10 Aug. 1884 te Padang Pandjang, overl. 24 Febr. 1919 te 's-Gravenhage), door F. T. — Een en ander over het Amerikaansche leger, door K. — Nogmaals! Moeten wij anders worden? door C. K. — Vereenvoudiging der Compagnies-administratie, door B. — De militaire groet, door R. S. — Memorie betreffende wijziging en vereenvoudiging der compagnies-administratie, door Hansen e.a. — Iets over den geldelijken toestand van het weduwen- en weezenfonds, door F.

De Indische Mercuur.

In No. 23 één artikel, n.l. van Dr. H. C. Prinsen Geerligs: Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker (vervolg); overigens de vaste rubrieken.

Mede over suiker en wel de productie er van op Java in 1918, handelt een opstel in ,,De Suikerindustrie'' van Mei j.l.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 10 houdt o.a. in: Papoea's (vervolg), door N. — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland (vervolg), door P. te Wechel. — Fragment, door Edy Donkers (vervolg).

De Java-Post.

Onder andere bijdragen brengt No. 17 het vervolg van Pr. Geurtjens ,,Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel'' (Tweede reeks, No. III).

De Suikerindustrie op Java.

Van de hand van Prof. Mr. J. C. Kielstra is verschenen (bij A. Ophorst te Wageningen) een brochure, getiteld: De suikerindustrie op Java en hare behoefte aan grond.

Schr. neemt als uitgangskunt de grondhuur-kwestie; z.i. is het door velen ingenomen standpunt ,,dat in het algemeen gesproken, er eerst dan voor den inlander voordeel in gelegen zou zijn, zijn grond in huur af te staan, indien de daaraan verbonden voordeelen minstens even groot of iets grooter zijn dan die welke hij kan behalen door den grond zelf in bewerking te nemen'', verkeerd, want het zal den inlandschen grondbezitter nooit gelukken een zoo grooten oogst van den grond te verkrijgen als de Europeesche huurder thans bekomt. Daardoor komen vele millioenen welke anders niet verdiend zouden worden, de inlandsche bevolking ten goede. Het streven om de suiker-industrie te dwarsboomen, een streven dat niet uitsluitend tot uiting komt bij den inlander alleen, acht schr. dan ook om verschillende redenen onbillijk en ongemotiveerd.

Maandblad Ned. Vereeniging van Ingenieurs.

In jaarg. 1919 (blz. 40 vgg.) een artikel van F. Wind, naar aanleiding van den voor den indischen dienst in het leven geroepen arbeidsbeurs.

Voor postzegelverzamelaars.

Het Nederl. Tijdschr. voor Postzegelkunde (jaarg. 1919, blz. 33 vgg.), bevat een art. van H. Y. Gatsonides: ,,Iets over het verzamelen van tanding-variëteiten en de keuring van tandingen aan zegels van Nederland en koloniën.''

Herdenking der stichting van Singapore.

Dn 6en Febr. van dit jaar was het 100 jaar geleden dat de geniale Thomas Stamford Raffles op het eiland Singapore den grondslag legde voor de stad van dien naam. Hoewel van Nederlandsche zijde deze vestiging met leede oogen werd aangezien en het recht er van werd betwist, berustte men tenslotte in de zaak. Aan de herdenking dezer gebeurtenis met haar verstrekkende gevolgen, immers Singapore heeft zich sedert ontwikkeld tot een belangrijke plaats, het handels-emporium van Oost-Azië, is weinig aandacht geschonken, althans door de Nederlandsche periodieke pers; alleen vonden we een artikelenreeks ,,Singapoera, 1819—6 Febr. 1919'' in het Weeknummer van het Bataviaasch Nieuwsblad (No. 31—34) en een geïllustreerd historisch overzicht ,,Het honderdjarig jubileum van de stichting van Singapore'' in de Juni-afl. van ,,De Kroniek'', beide geschreven door den hr. J. P. Koster.

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie:

Op *Maandag 16 Juni 1919* des avonds te 8 uur, zal een groote openbare bijeenkomst worden gehouden in het gebouw de Ruijterstraat 67, waar mej. Suze Groshans en de heer J. D. Ros zullen spreken over: *De Tentoonstelling en het Congres ,,Opvoeding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd''*, waaraan ook een Koloniale Afdeeling verbonden zal zijn. Toegangsprijs 10 cent.

[1]) Amsterdam. J. H. de Bussy.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Gouvernements-arts.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor de betrekking van Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië vermoedelijk 20 en voor die van officier van gezondheid der 2de klasse bij het leger aldaar 25 studenten in de geneeskunde aan de Nederlandsche Universiteiten in opleiding kunnen worden genomen, overeenkomstig de bepalingen van het Koninklijk besluit van 2 Maart 1918 no. 16 en van de bij de beschikkingen van den Minister van Koloniën van 7 Maart en 17 April 1918 en 24 April 1919 nos. 7, 4 en 37, vastgestelde regeling, waarvan kosteloos exemplaren bij voormeld Departement zijn te verkrijgen. (Voor opleiding voor de eerstgenoemde betrekking kunnen ook vrouwelijke studenten in aanmerking komen).

Gegadigden behooren zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden vóór 1 Augustus 1919 bij gezegeld verzoekschrift, te wenden tot het Departement van Koloniën.

(Nederl. Staatscourant van 28 Mei 1919, no. 123).

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1918.

1. Algemeene toestand.

De belemmerende toestanden voor den vooruitgang van de Vereeniging ondergingen in 1918 geen verbetering; werden zelfs in sommige opzichten nog slechter. Wel maakte in November de wapenstilstand een einde aan het menschonteerend bedrijf van den Europeeschen oorlog, maar hij bracht niet dadelijk verlichting op economisch en sociaal gebied. Het spreekt dus van zelf, dat een en ander van invloed is geweest op onze werkzaamheid. Evenwel, met de beperkte middelen werd gedaan wat mogelijk was en met dankbaarheid mag hier worden gewezen op den milden steun van de Regeering, die ons niet alleen de jaarlijksche subsidie van ƒ 3000.— schonk, doch door hare onbekrompen geldelijke hulp ook in staat stelde om een lang gekoesterden wensch — de stichting van een Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden in Nederland — tot uitvoering te brengen.

2. Leden.

Het aantal leden ging in het afgeloopen jaar met 104 achteruit en bedroeg op 31 December 1918: 2447.

3. Hoofdbestuur.

Door de stichting van een nieuwe afdeeling te Deventer, is een lid aan het Hoofdbestuur toegevoegd. De heer Dr. H. H. Zeylstra Fzn. werd tot vertegenwoordiger van deze afdeeling in het Hoofdbestuur aangewezen.

In de jaarlijksche algemeene vergadering van 6 Juli 1918 werden de navolgende leden van het Hoofdbestuur, die ingevolge het bepaalde in de eerste alinea van artikel 11 Huishoudelijk Reglement, aan de beurt van aftreden waren, herkozen: J. P. T. J. Brondgeest (Haarlem), J. H. Calmeyer (Apeldoorn), Mevr. Douair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs (Breda), F. E. Luitjes (Nijmegen) en Mr. Dr. C. F. Schoch (Amsterdam); terwijl in de plaats van den heer Prof. Dr. J. F. van Bemmelen (Groningen), die zich niet herkiesbaar had gesteld, werd gekozen de heer H. F. Tillema, en in de plaats van den heer C. Monod de Froideville (Studenten-afdeeling te Leiden), die wegens vertrek naar Oost-Indië moest aftreden, de heer C. F. Lekkerkerker.

Het Hoofdbestuur was op 31 December samengesteld als in bijlage A is aangegeven.

4. Afdeelingen.

Het aantal afdeelingen werd met één vermeerderd. De Vereeniging „Landbouw-Museum" te Deventer trad nl. in haar geheel toe als afdeeling van de Vereeniging „Oost en West."

De Vereeniging telt thans de 13 navolgende afdeelingen: Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht, benevens een Studenten-afdeeling te Leiden.

Voor de veranderingen in de besturen der afdeelingen en verdere bijzonderheden zij verwezen naar hare in het „Koloniaal Weekblad" opgenomen verslagen. [1])

5. Vergaderingen.

De wekelijksche vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur hadden geregeld plaats.

Hoofdbestuursvergaderingen werden gehouden op 4 Mei, 6 Juli en 30 October.

De jaarlijksche algemeene vergadering had op 6 Juli te Apeldoorn plaats.

6. Stichtingen, Commissiën en Fondsen.

Zooals reeds opgemerkt, was het ons door den steun van de Regeering mogelijk tot de stichting van een Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden te 's-Gravenhage over te gaan. Daartoe werd het perceel van Boetzelaerlaan 2 te 's-Gravenhage aangekocht en geheel voor het doel ingericht.

De leiding over deze stichting is opgedragen aan een Commissie van Beheer, bestaande uit de navolgende leden: R. Zuyderhoff, voorzitter, Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt—van Maarseveen, H. V. Baron Bentinck, G. Hennus en Dr. G. A. Rademaker. De heer G. J. Oudemans is als gedelegeerde van de Regeering aan de Commissie toegevoegd, terwijl aan Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher, als blijk van waardeering voor al hetgeen zij gedurende tal van jaren voor de in Nederland vertoevende Nederlandsch-Indische bedienden heeft gedaan, het Eere-voorzitterschap daarvan werd aangeboden, welke onderscheiding door haar is aanvaard.

Het beheer is toevertrouwd aan den heer en mevrouw de Munnik.

Het Tehuis draagt den naam „Persinggahan" en heeft tot doel: Onderkomen en verzorging te bieden aan Inlanders van den dienstbaren stand uit Nederlandsch Oost- of West-Indië, die door bijzondere omstandigheden buiten betrekking zijn geraakt, een gezellige plaats van samenkomst te zijn voor alle in den Haag vertoevende Indische dienstbaren en een kantoor waar deze menschen steeds raad en voorlichting kunnen ontvangen. Bovendien zal het een soort arbeidsbeurs voor deze lieden kunnen worden.

Door de tijdsomstandigheden ondervonden verbouwing en inrichting zooveel vertraging, dat de opening van het Tehuis niet meer in het verslagjaar kon plaats hebben.

De Vereeniging heeft thans de navolgende stichtingen, commissiën en fondsen:

a. de Inlichtingendienst;
b. het Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden „Persinggahan";
c. de Studie-Commissie;
d. de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad;
e. de Commissie voor West-Indië;
f. het Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen.

Voor den stand van deze instellingen en hare werkzaamheden zij verwezen naar de betrekkelijke, in het Koloniaal Weekblad gepubliceerde verslagen. [2])

De exploitatie van het orgaan der Vereeniging „Het Koloniaal Weekblad", was bevredigend. Hoewel door de tijdsomstandigheden de exploitatiekosten ruim ƒ 6000.— hooger waren dan het vorige jaar, behoefde geen hoogere bijdrage van de kas van het Hoofdbestuur te worden gevraagd. Dit was in de eerste plaats te danken aan onzen ijverigen verzorger van de advertentiën. De redactie blijft er op bedacht om het blad steeds belangwekkender te maken. Haar pogingen worden meer en meer beloond door de toezending van bijdragen, hetgeen voor haar een bewijs mag zijn van een verhoogde belangstelling. Hier zij weder dank gebracht aan hare trouwe medewerkers.

Het „Fonds voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende Indische-jongelieden" werd opgeheven, omdat de Vereeniging is toegetreden tot het „Centraal Comité voor opleiding van Indische jongelieden in Nederland", dat door de Vereenigingen „Oost en West", „Julianafonds", „Max Havelaarfonds", „Nederl. Indische Onderwijs- en Studiekas" en „Tjandistichting" werd gesticht om samenwerking op dit gebied te verzekeren.

7. Verdere werkzaamheden.

a. Op uitnoodiging van het „Nationaal Secretariaat", werd in bespreking getreden over een mogelijke uitbreiding en centraliseering van de propaganda voor onze koloniën in Nederland. Een, met den voorzitter van genoemd Secretariaat, den heer H. van de Rivière, gehouden Hoofdbestuursvergadering leverde echter geen resultaat op, omdat de zaak nog niet voldoende was voorbereid. Sedert had zij ook nog geen voortgang.

b. Op de in 1916 door het Hoofdbestuur uitgeschreven prijsvraag voor een Indisch tooneelstuk, waarvoor tot ultimo Juni 1918 inzendingen werden ingewacht, zijn drie antwoorden ingekomen, t.w. 1. „Anopheles", Indisch tooneelspel, 2. „Sutasoma", tooneelstuk, en 3. „De Associatie", tooneelstuk.

De door het Hoofdbestuur benoemde Jury, bestaande uit de heeren J. P. Heyligers, A. T. A. Heyting en L. A. Rademaker, benevens de leden van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, kende den eersten prijs van ƒ 250.— toe aan het tooneelspel „Anopheles" van Mevrouw M. C. Kooy—van

1) Amsterdam 12-6-19, no. 24. Apeldoorn 10-4-19, no. 15. Arnhem 12-6-19, no. 24, Breda 24-4-19, no. 17, den Haag 10-4-19, no. 15. Haarlem 24-4-19, no. 17, Leiden 19-6-19, no. 25, Nijmegen 10-4-19, no. 15, Rotterdam 19-6-19, no. 25, Utrecht 19-6-17, no. 25.

2) Commissie voor West-Indië, 5-6-19, no. 23. Studie-Commissie 5-6-19, no. 23, Inlichtingendienst, 26-6-19, no. 26.

Z e g g e l e n. Over de opvoering van het stuk wordt met een der Nederlandsche tooneelgezelschappen onderhandeld. Waar de programma's voor het speelseizoen 1918—1919 reeds waren opgemaakt, zal de opvoering moeten wachten tot het speelseizoen 1919—1920.

c. Aan een in de jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging uitgesproken wensch om uitbreiding te geven aan de door de Vereeniging te voeren propaganda, werd in de daarop volgende Hoofdbestuursvergadering in zooverre gevolg gegeven, dat een commissie werd benoemd, om het Hoofdbestuur van voorlichting te dienen omtrent hetgeen ten deze te doen is en met dat doel een programma van plannen aan het Hoofdbestuur voor te leggen. De heeren J. P. T. J. B r o n d g e e s t, E. C u y p e r s en S. v a n L i e r Ezn., die uitgenoodigd werden om in deze commissie zitting te nemen, aanvaardden hunne benoeming.

d. Het Hoofdbestuur, van oordeel, dat op de 2e Jaarbeurs te Utrecht de koloniën niet voldoende tot hun recht waren gekomen, overwoog het denkbeeld, of de Vereeniging „Oost en West" ook iets zou kunnen doen om hierin op de een of andere wijze voor de volgende Jaarbeurs verbetering te brengen. Het wendde zich daartoe tot den Raad van Beheer van de Jaarbeurs met het verzoek om te mogen vernemen of — en zoo ja, in welke richting de vereeniging hare medewerking zou kunnen verleenen. De bedoeling werd echter verkeerd opgevat, in dien zin, dat de Vereeniging zelve op de Jaarbeurs wilde exposeeren, hetgeen niet in de bedoeling lag. Intusschen verliep de tijd, zoodat van eenige werkzaamheid in dat jaar geen sprake meer kon zijn, gesteld al dat de omstandigheden overigens hadden kunnen medewerken, wat echter met reden kon betwijfeld worden. Een betere tijd is thans aangebroken.

Van het Ministerie van Koloniën ontvingen wij vergunning om, voor de propaganda van de Vereeniging, onze reclamemiddelen in het Regeerings-paviljoen neder te leggen.

e. Namens de geïnterneerde Vlamingen te Harderwijk, werd door den geïnterneerde, den heer H. P i c a r d, tot de Vereeniging het verzoek gericht om, zoo mogelijk, middels lezingen of voordrachten, de kennis omtrent de Nederlandsche koloniën bij de geïnterneerden te verhoogen. Dit van belangstelling getuigend verzoek werd met genoegen ontvangen. Waar echter de Vereeniging was aangesloten bij het „Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen", welke juist door verschillende vereenigingen was opgericht om in deze richting eenheid te brengen, achtte het Bestuur het beter, de uitvoering over te dragen aan dat Comité, dat daartoe gaarne bereid was.

f. Ter verbreiding van de kennis in Nederland omtrent onze koloniën, werden door onze afdeelingen lezingen en voordrachten over koloniale onderwerpen georganiseerd, terwijl, in samenwerking met het „Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen", op verschillende plaatsen, waar die afdeelingen gevestigd zijn, goedgeslaagde Indische leergangen voor onderwijzers werden gehouden.

g. Een ruime verspreiding van de brochures van onze serie „S t a a t s- en P a r t i c u l i e r e b e t r e k k i n g e n i n N e d.-I n d i ë" onder de inrichtingen van onderwijs hier te lande, had, evenals vorige jaren, ook nu weder plaats.

De serie werd in het afgeloopen jaar niet uitgebreid. Een voorgenomen herdruk van de brochure „D e I n g e n i e u r i n N e d. I n d i ë" moest blijven liggen wegens overlijden van den bewerker. Daarentegen verscheen wel een herdruk van onze brochure „O n z e W e s t", waarin de kolonie S u r i n a m e door den heer F. O u d s c h a n s D e n t z, de kolonie C u r a ç a o door den heer Mr. B. d e G a a y F o r t m a n zijn bewerkt.

h. Als gevolg van het verzoek van de Studie-Commissie aan de Indische Regeering om in Indië meer bekendheid te geven aan haar bestaan en streven, werd door de Regeering aan de Vereeniging verzocht om bij eventueele aanvragen van personen in Indië, wier zoons de Cadettenschool of de Militaire Academie in Nederland zullen bezoeken, gemachtigden voor die jongelui hier te lande te benoemen. Deze opdracht werd natuurlijk aanvaard en wij ontvingen reeds zulk een aanvraag uit Makassar en waren zoo gelukkig, dadelijk iemand te vinden, bereid om eventueel als gemachtigde op te treden.

i. Van de, in samenwerking met de M a a t s c h a p p ij t o t N u t v a n 't A l g e m e e n uitgegeven boekjes: „E e n b o e k j e o v e r o n z e O o s t v o o r h e n d i e e r n i e t g e w e e s t z ij n" en „O n z e O o s t II, I e t s o v e r d e n I n l a n d e r e n z ij n z i e l e l e v e n", waarnaar veel navraag is, zal spoedig een herdruk noodig zijn, waartoe met dat Genootschap in overleg zal worden getreden.

j. Herhaalde malen werd de geldelijke steun van de Vereeniging ingeroepen door studeerenden of tijdelijk in nood verkeerenden. Hoewel, door gebrek aan fondsen, aan deze verzoeken niet rechtstreeks kon worden voldaan, mocht het ons, door een beroep in het Koloniaal Weekblad op liefdadigen, tweemaal gelukken, daarbij onze bemiddeling te verleenen.

k. De financieele toestand van de Vereeniging kan blijken uit de bij dit verslag aangeboden geldelijke verantwoording, *) waaruit wederom duidelijk wordt, dat wat het Hoofdbestuur uit de geinde contributies toevalt, niet in verhouding staat tot het totaal der exploitatiekosten.

Wij besluiten dit verslag dan ook weder met een oproep tot alle Nederlanders, om ons door hunne belangstelling en hunne geldelijke bijdragen te steunen in ons streven. De minimum-contributie van de Vereeniging „O o s t e n W e s t" bedraagt slechts ƒ 2.50 per jaar, waarvoor men gratis „Het Koloniaal Weekblad" toegezonden krijgt.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

*) Zal in het volgende nummer worden opgenomen.
Red.-Comm.

BIJLAGE A.

Hoofdbestuur einde 1918.

NAMEN.	FUNCTIËN.	WOONPLAATS.	Jaar van aftreden.	AANTEEKENINGEN.
C. R. Bakhuizen van den Brink.	Voorzitter.	's-Gravenhage.	1919	Dagelijksch Bestuur.
R. Zuijderhoff.	Onder-Voorzitter.	"	1920	
H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt.	Lid.	"	1919	
E. F. Grooss.	Secr-Penningm.	"	1919	
H. J. M. Baumann.	Lid.	Arnhem.	1920	
Mevr. M. ten Bosch-Bosscher.	"	's-Gravenhage.	1920	
J. P. T. J. Brongeest.	"	Haarlem.	1921	
J. H. Calmeijer.	"	Apeldoorn.	1921	
Mevr. Douair, Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs.	"	Breda.	1921	
T. Gerdes Oosterbeek.	"	Apeldoorn.	1920	
F. C. Lekkerkerker.	"	Scheveningen.	1919	Studenten-Afd.
F. F. Luitjes.	"	Nijmegen.	1921	
Z. G. P. Marcella.	"	Rotterdam.	1919	
Mevr. J. E. van Oeveren-van Schaik.	"	Utrecht.	1919	
H. W. Scheurer.	"	Leiden.	1919	
Mr. Dr. C. F. Schoch.	"	Amsterdam.	1921	
H. F. Tillema.	"	Groningen.	1921	
C. de Vries.	"	Amsterdam.	1920	
Dr. H. H. Zeijlstra Fzn.	"	Deventer.	1921	

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, met ingang van 1 September 1919, te vervullen zal zijn de betrekking van:

LEERAAR

in algemeene Landbouwkunde, Bemestingleer en kennis van den grond.

Aan deze betrekking is eene jaarwedde verbonden van f 2350.— tot f 3180.—.

Zij, die voor de bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen, gelieven zich, met overlegging hunner sollicitatiestukken, bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.

'S-GRAVENHAGE, 4 Juni 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

Nº. 25. Donderdag 19 Juni 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het Kantoor van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, zal van 16—21 Juni a.s. GESLOTEN zijn.

De Secretaris, E. F. GROOSS.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan hen, die door het verlies hunner bezittingen, tengevolge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandigheden zijn komen te verkeeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp getroffenen, en van hetgeen tengevolge van de jongste Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw — verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vinden, aldus sprak de Minister bij de installatie der commissie, moet men teruggaan tot de geweldige Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan, is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar beproefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan worden om den nood in de geteisterde streken te lenigen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp bood aan de door watersnood geleden hebbende bevolking van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne uiting geven aan het gevoel van saamhoorigheid, waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister was overtuigd, dat de instelling van een commissie tot centraliseering en leiding aan de hulpverschaffing de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoederen van de leden der vereeniging „Oost en West".

Opdat ieder hunner daarvan kunne blijk geven, is bij dit nummer gevoegd een inteekenbiljet, dat met het ingevuld bedrag kan worden opgezonden aan het Secretariaat van de vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage, Heulstraat 17; of aan den Secretaris der afdeeling.

Van de ingekomen bedragen zal melding worden gedaan in het „Koloniaal Weekblad".

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,
C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF, *Onder-Voorzitter.*
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
E. F. GROOSS, *Secretaris-Penningmeester.*

Verantwoording der ontvangen gelden:

Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West"	*f*	100.—
Dr. H. J. Zijlstra, den Haag	„	10.—
E. G. O. Lange, den Haag	„	5.—
I. A. Nederburg, den Haag	„	10.—
N. N., den Haag	„	1.—
J. P. J. Lucardie, den Haag	„	20.—
A. Reinders, den Haag	„	5.—
J. van Lansbergen, den Haag	„	2.50
H. T. C. van Bijlevelt, den Haag	„	10.—
Mevrouw I. W. v. K., Leiden	„	25.—
W. J. M. Michielsen, den Haag	„	25.—
Prof. C. Spat, Breda	„	5.—
Mr. E. Rijke, Leiden	„	2.50
	f	221.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Opleiding der Candidaat-Indische ambtenaren.

Ruim een jaar geleden werd door vele oud-Indische bestuursambtenaren een open brief gericht aan de Regeering, waarin gewezen werd op de vele fouten, die der tegenwoordige opleiding van de candidaat-Indische ambtenaren aankleven. Tevens werd hierbij de wijze, waarop een verbetering te verkrijgen ware, aangegeven. De bij uitstek deskundige samenstellers van dezen open brief gaven zoo openlijk te kennen, dat er verandering moest komen, een feit waarvoor de betrokken personen in de eerste plaats hun altijd dank zullen verschuldigd moeten blijven. Maar meer nog. Nadat deze oud-Indische hoofdambtenaren, die voor Insulinde steeds warm blijven voelen, dit hierdoor daadwerkelijk deden blijken, stemden alle betrokken hoogleeraren ten zeerste met hun streven in. Ook zij vonden, dat de toestand zoo niet langer kon voortduren. De studie, die de Indologen zullen moeten volbrengen, is dan ook beslist onvoldoende en onvolledig. Het Indië van thans is niet meer dat van een dertig en minder jaren geleden. De enorme uitbreiding der Europeesche industrie, het steeds blijven aanwassen der Inlandsche bevolking, dier ontwaking, enz. enz. zijn allen aanwijzingen, dat de omstandigheden zich wijzigen. De bestuursambtenaar in de allereerste plaats zal zich, nu zijn bestuurstaak zich steeds meer wijzigt (in het bijzonder op Java), telkens voor onverwachte problemen geplaatst zien, die niet opgelost zullen kunnen worden, door een zij het nog zoo groote kennis van Islam of inzicht in primitieve denkwijzen der Inlanders, maar voor welker oplossing naast deze en andere noodige kennis, waarin wel onderricht wordt gegeven, het vak Economie allereerst diepgaand bestudeerd zal moeten worden.

In het bovenvermeld voorstel wordt dan ook het onderwijs in Economie als verplicht vak voorop gesteld.

Zoo men echter aan dit desideratum al tegemoet komt, blijft er desalniettemin een principieele fout kleven aan het karakter der opleiding.

De toestand is nu n.l. ongeveer als volgt, waarbij we ons voorstellen, dat een middelmatig jongmensch als Indoloog „aankomt". Bedoelde jongeman weet, dat hij aan het einde van 't eerste jaar zijn voorbereidend examen zal moeten afleggen, waarbij we aannemen, dat hij dit met suces doet. Dit was allerminst een zware taak en het was den examinandus dan ook duidelijk geworden, dat hij door wat geregeld Maleisch te lezen, zijn aardrijkskunde van de H. B. S. vermeerderd met een Anhauch van physische geographie van den Indischen Archipel flink op te halen, een van buiten leeren van geschiedenisfeiten en last not least de grondslagen van de rechtsbedeeling van Nederl. Indië en enkele bepalingen uit Regeeringsreglement, B. W. enz. te leeren, zich zonder al te zware inspanning voldoende heeft kunnen bekwamen.

Een weidsch perspectief opent zich nu voor hem. Eerst over twee jaar behoeft hij het eindexamen af te leggen, waar het tenslotte op aan komt. In het tweede jaar is van hard werken dan ook geen sprake; men kent precies de eischen, welke boeken en welke dictaten ,,doorgewerkt'' moeten worden en zal uitermate tevreden zijn, wanneer men een zeker aantal bladzijden van ,,Kleintjes'' b.v. kent en de dictaten op orde heeft. Het derde jaar zal geregeld gewerkt moeten worden, waarbij men aan het eind ervan al dan niet slaagt, maar kan slagen in ieder geval.

Zoo gingen de jaren van studie voor den Indoloog voorbij, die natuurlijk ook een geheel ander verloop kunnen hebben, want zoowel de beneden het middelmatige als de boven het middelmatige staande studenten gebruiken dikwijls meer dan precies de hen toegemeten drie jaren.

Maar zij allen kunnen slechts het eindexamen en ook dit alleen als hun einddoel beschouwen. Daarvoor klaar te zijn, is doel en uitkomst te samen. Er wordt klaar gestoomd voor 't examen, en daarop zoo snel mogelijk weggestoomd naar Indië. Maar men wordt niet wetenschappelijk onderlegd en den studeerenden ontbreekt elke prikkel tot zelfstandig werken buiten zijne examenvakken om en zoo ze al mocht bestaan, productief kan deze arbeid niet worden gemaakt.

En dit alles voelde de oud-Indische hoofdambtenaren en de H.H. Professoren stemden van harte met hunne gevoelens in.

Volgens de voorstellen der samenstellers van den openbrief zou de studie dan ook minstens vijf jaar moeten worden, terwijl men de kroon op z'n werk zou kunnen zetten door te doctoreeren.

Men gevoelt hoe het den studenten (tenminste verschillende onder hen) zou aanvuren, daar zij nu iets zouden kunnen ,,presteeren''.

Tijdens hun academietijd worden èn Indoloog èn diens studie als iets minderwaardigs beschouwd door vertegenwoordigers der andere faculteiten.

Natuurlijk ware het van geen belang, zoo dit alleen zijn oorzaak vond in eventueele onkunde der feiten dier zelfvoldanen. Maar een afgestudeerd candidaat-Indisch-ambtenaar is, laat het ons eerlijk zeggen, op wetenschappelijk gebied een dilettant (de zeer enkele goeden niet te na gesproken), die door de practijk geschikt wordt voor het bestuurswerk.

In Insulinde komt hij te staan tegenover ingenieurs van alle mogelijke takken van dienst, tegenover doktoren en hygiënisten, tegenover gepromoveerden in de rechten, tegenover doktoren in de Oostersche talen, tegenover zoovele andere wetenschappelijke specialisten en ook tegenover degelijke zakenmenschen en bedrijfsleiders. Hij kan hier slechts als tegenwicht laten gelden zijn gezag qua bestuursambtenaar, als *de* man, een gezag in den loop der tijden als zoodanig ontstaan. Innerlijk zal hij zich dikwijls onvoldaan moeten gevoelen, maar ook tegenover de buitenwereld moet zijn positie tenslotte verzwakken.

Zien degenen, die metterdaad hier de verbetering aan kunnen brengen dit alles dan niet in of wordt hier weer op z'n Hollandsch ingegrepen, d.w.z. te laat? Verbeter de opleiding der a.s. bestuursambtenaren en stel degenen, die dit willen in de gelegenheid om te doctoreeren. En het corps der ambtenaren èn Indië èn wetenschap zullen hiermede gebaat zijn.

ABOE SABAR.

Tentoonstelling 300-jarig bestaan van Batavia.

Den 14en Juni j.l. werd in het Stedelijk Museum te Amsterdam de op initiatief van het Koloniaal Instituut ingerichte tentoonstelling ter herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia, geopend.

Tal van genoodigden o.w. Z. Exc. de Minister van Koloniën, de Commissaris der Koningin in Noord-Holland, de burgemeester van Hoorn en vele andere autoriteiten, hadden gevolg gegeven aan de uitnoodiging, om daarbij tegenwoordig te zijn.

De Voorzitter van den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut, de heer Dr. H. F. R. Hubrecht, hield de openingsredé, waarin hij o.m. dank bracht aan al de colleges en personen, die aan de totstandkoming en de inrichting van de tentoonstelling hadden medegewerkt.

Na hem voerde de heer Dr. N. Japikse, directeur van het bureau van 's Rijks geschiedkundige publicatiën te 's-Gravenhage, het woord, waarbij hij de beteekenis van de stichting van Batavia voor Nederland als koloniale mogendheid uiteen zette en wees op den grooten invloed, welken de kolonie zoowel op de economische, als op de staatkundige positie van Nederland heeft gehad en nog heeft.

Vervolgens werd tot de bezichtiging van de tentoonstelling overgegaan, waarbij een aan de bezoekers uitgereikte uitgebreide catalogus uitnemende diensten bewees. Deze met zorg samengestelde catalogus, welke 1074 nummers vermeldt, geeft een bewijs van de uitgebreide verzameling plattegronden, platen, schilderijen, foto's, portretten, boekwerken, enz., welke hier bijeen zijn gebracht en zal niet nalaten, hen, die hem hebben bestudeerd, tot een bezoek aan de tentoonstelling over te halen.

De tentoonstellings-commissie heeft dan ook alle eer van haar werk, vooral nu, door de slechte communicatie met Indië, alles in Nederland moest worden gevonden. De woorden van dank haar door den Voorzitter in zijn openingsrede in het bijzonder gewijd, waren zeker verdiend.

De clou van de tentoonstelling is een olieverfschilderij van den platten grond van het Kasteel en de stad Batavia, op last van Jan Pietersz. Coen vervaardigd, welke, eerst verloren gewaand, later in de nalatenschap van dien grooten vaderlander is teruggevonden. Zij werd door de gemeente Hoorn welwillend voor de tentoonstelling afgestaan.

G.

Het Onderwijs in Indië.

Aan een hoofdartikel in de *Delftsche Courant* van 31 Mei j.l. ontleenen wij:

,,In het Javaansche blad ,,Sri Diponegoro'' wordt de staf gebroken over de Inlandsche leden van den Volksraad, die voor invoering zijn van den militieplicht. Er wordt aldus geredeneerd: ,,Wij, Javanen, zijn nu zacht van aard. Nu gaat men ons ruw maken en ons den bajonet in handen geven. Zijn we echter eenmaal wild geworden, dan zullen we onze Javaansche tanden zetten in het lichaam van hem, die zich dan beschouwt, als het opperhoofd der wilden.''

De bedreiging is duidelijk, doch lichtelijk overdreven. De redactie van ,,Sri Diponegoro'' teekent bij dit artikel aan, dat de voorstanders van militie uitgaan van de gedachte, dat Indië eenmaal vrij zal zijn en dan een eigen leger moet hebben. Daar moet dus nu aan gewerkt worden. Doch streven naar Indië's vrijheid is schoon. Evenwel zullen we die vrijheid nooit bereiken, als we dom blijven. Eerst moet er daarom zijn: meer onderwijs.

De redeneering van de redactie kunnen we volkomen onderschrijven. Wie het Javaansche volk kent, om alleen nu maar te blijven bij de Javanen, de lëzers van ,,Sri Diponegoro'', weet het, dat meer ontwikkeling in de eerste plaats noodig is. Over het algemeen is het gros der inlandsche volken analphabeet en zoolang die toestand aanhoudt, komt men niet tot een beteren toestand. Dat wordt begrepen ook door de Nederlandsche regeering, die reeds sinds tal van jaren poogt meer onderwijs onder de bevolking te brengen. De regeering was wel is waar niet altijd gelukkig met de maatregelen, die genomen werden, hinkte nog al eens op twee gedachten, maar het streven om naar een goede richting te zoeken, is niet te miskennen.

De bevolking zelve begint meer en meer mee te werken. De behoefte aan onderwijs wordt steeds meer gevoeld. Het is nog wel waar, dat de ,,Wong tani'' (landbouwer) conservatief, zooals zijn collega's in andere deelen van de wereld, daarvan nog weinig blijk geven, doch in de centra van bevolking is het duidelijk waarneembaar, dat men om onderwijs vraagt.

De regeering staat nu voor een groote moeilijkheid, n.l. voor die van een zeer belangrijk tekort aan leerkrachten. Dat het Nederlandsche volk (ruim 6 millioen) een voldoend aantal onderwijzers kan leveren aan 40 millioen Indonesiërs, dat is onmogelijk. Zelfs indien men aanneemt te vormen een nationaal onderwijzerskorps, met een Europeesch kader, om het zoo eens uit te drukken, zal de Nederlandsche natie daartoe onmachtig zijn. Er moet dus in Indië zelf een veel beter georganiseerde opleiding tot onderwijzer(es) zijn, zoowel voor de Europeesche, als de Chineesche en Inlandsche scholen. Er moet kweekschool-opvoeding komen en dat op een zéér ruime schaal.

Wat de regeering nu doet, is eigenlijk kinderwerk. Indië heeft op het oogenblik noodig de uitzen-

ding van een tweehonderd onderwijzers.

Zal men die krijgen?

Dr. Hazeu, vroeger directeur van onderwijs, vroeg eens: Hebben dan de jongelui in Nederland zoo weinig oog voor de heerlijke roeping, die hen hier in Indië wacht?

Het antwoord moet zijn: Zeker, dat voelen ze wel, maar het gaat de jonge onderwijzers, zooals alle ambtenaren, ze houden ook rekening met zichzelf en met de belooning, welke men hun biedt.

De salarissen zijn beter dan vroeger, maar niet voldoende. Wil de Indische regeering meer onderwijzers uit Nederland zien komen, dan zal ze:

1o. openlijk moeten erkennen, dat ze een belangrijk tekort aan leerkrachten heeft, welk tekort ze nu aanvult met dames, die hoe goed en achtenswaardig ook, de betrekking niet meer achten, dan een geschikt middel om tijdelijk de huiselijke inkomsten wat te versterken;

2o. de salarissen moeten verbeteren en er dus om moeten denken, dat ze zelf het niet in de macht heeft de menschen te dwingen naar Indië te gaan, maar dat ze den dienst zoo aanlokkelijk moet maken, als met billijke eischen overeenkomt;

3o. ze moet aan jong onderwijzend personeel geen hoogere eischen stellen dan aan andere ambtenaren, die zelfs onder betere vooruitzichten worden uitgestuurd; geen praktijkjaren.

De waarborg, dat ze behoorlijk hebben afgestudeerd, laat dat dan ook gelden voor onderwijzers en onderwijzeressen.

Men mete niet met twee maten.

Reclame voor de Nederlandsche belangen in het Buitenland.

In eene belangrijke vergadering van de *Centrale Nationale Commissie* — waarin, zooals bekend zal zijn, ook dé Vereeniging „*Oost en West*" vertegenwoordigd is — werd door Baron *Van Tuyll van Serooskerken* het plan ter tafel gebracht, om door eendrachtige samenwerking te komen tot het oprichten van een *Hollandsch Huis* in één of meer hoofdsteden van het buitenland. Hij vestigde er de aandacht op, dat alleen een permanente reclame voor de Nederlandsche belangen leiden kan tot noemenswaardige resultaten en dat daarvoor een Hollandsche zetel onmisbaar is. In zulk een huis moeten gevestigd zijn een vice-consul van Nederland, landbouw- en nijverheidsconsulaten; daar moeten alle mogelijke inlichtingen omtrent Nederland en zijne koloniën kunnen worden verkregen, terwijl er voorwerpen van Nederlandsche kunst en kunstnijverheid geëxposeerd moeten kunnen worden.

De tijdsomstandigheden wijzen er op, dat het voor ons, Nederlanders — willen wij niet geheel aan de achterhand komen — zaak is, om met energie en ondanks groote opofferingen tot dergelijke stichtingen te komen. *Spanje* en *Zweden* hebben reeds zulk een huis in *Amerika; Zweden* heeft er ook een in *Zwitserland*.

Bij de discussie over deze aangelegenheid werd er op gewezen, dat de Nederlandsche koloniën in een dergelijk Huis niet vergeten mochten worden, en dat de aandacht voor de instelling verhoogd diende te worden door een specifiek Nederlandsche buiten- en binnen-architectuur.

De vergadering besloot, zich in verbinding te stellen met de Departementen van Buitenlandsche Zaken, van Landbouw, Handel en Nijverheid en van Koloniën, welker steun voor een dergelijke onderneming niet gemist kan worden, terwijl ook de groote stoomvaart- en spoorwegmaatschappijen en de vooraanstaande groote lichamen op handels-, financiëel- en industriëel gebied voor het plan gewonnen moeten worden.

Moge de onderneming gelukkig slagen! G.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De beteekenis van Groothandel, Industrie en Cultuuronderneming voor de inlandsche huishouding.

Onder dezen weidschen titel komt een „Ingezonden" voor in *De Loc.*, waarin E e n J a v a a n voornamelijk de voordeelen van de suikerindustrie bepleit.

Schr. acht het over het algemeen meer voor- dan nadeelig dat op Java groote kapitalen ten bedrage van honderden millioenen in verschillende zaken zijn belegd.

En dan bespreekt schr. de suikerindustrie, en becijfert het voordeel daarvan als volgt: Er zijn 200.000 bahoes met suikerriet beplant, terwijl voor elke bahoe gedurende 1½ jaar ƒ 300.— aan de bevolking uitbetaald wordt in den vorm van grondhuur en arbeidsloonen.

Bewerkt de bevolking zelf de gronden, zoo krijgt ze per bahoe voor 2 maal padi en een keer polowidjo planten 35 pikols beras, waarbij de polowidjo oogst gelijkgesteld is met 5 picol beras. De waarde van één picol beras op ƒ 6.— stellende, geeft dat een inkomen van 35 maal ƒ 6.— is ƒ 210.—. Dit verminderd met ƒ 60.— voor de onkosten geeft een zuivere winst van ƒ 150.—, waaruit volgt, dat de suikercultuur de bevolking ƒ 150.— per bahoe meer opbrengt, hetgeen voor 200.000 bahoes 30 millioen gulden bedraagt in 1½ jaar of 20 millioen per jaar.

Daar de bergcultures in den regel aangelegd worden op woeste gronden, neemt schr. aan, dat het voordeel van de cultuur, van andere gewassen, o.a. tabak, thee, rubber, koffie, cacao, kina e.d., voornamelijk bestaat in de daarvoor uitgegeven koelieloonen. Hij schat dat de bevolking daarvan 10 millioen meer geniet dan bij eigen bebouwing.

Schr. schat, dat de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen, fabrieken, enz. 5 millioen per jaar onder de bevolking brengen.

De handelshuizen en geldinstellingen geven weinig of geen voordeel aan de bevolking, doch zijn noodig voor andere bedrijven.

Het bedrag van de sommen, die door den arbeid van vreemd kapitaal in de handen der bevolking komen, schat schr. globaal op 35 millioen. Daarenboven heeft het vreemde kapitaal zich bij rampen of ziekten niet onbetuigd gelaten. En schr. spreekt de verwachting uit, dat in dezen tijd van voedselschaarschte de verschillende cultures bereid zullen gevonden worden om een deel van hun winsten voor de voedselvoorziening af te staan.

„Als hier op Java geen vermogende lichamen en personen waren en de groote massa van de Inlanders was, door karaktergebreken en geringe kundigheden nog onbeholpen als nu, dan zou er bij calamiteiten niemand zijn om het volk te helpen. De Regeering zou ook niet veel kunnen doen in het belang van de bevolking; want de middelen, waarover zij thans kan beschikken, hangen voor een groot deel af van de hooge vlucht, die handel, landbouw en nijverheid hebben genomen."

Tegen de beweringen van E e n J a v a a n teekent in hetzelfde blad E e n J a v a n e n-o p h e f f e r protest aan en, zelf jaren lang padi- en polowidjoplanter, komt hij tot een geheel andere becijfering en diensvolgens tot een andere slotsom. Volgens hem geven 2 padi-oogsten op de door de suikerfabriek ingehuurde, dus goed bevloeibare gronden, als minimum 2 maal 20 picols beras, terwijl de netto winst van een polowidjo oogst op ƒ 50.— per bouw gesteld mag worden. In normale tijden den gemiddelden rijstprijs op ƒ 8.— stellende, komt men voor 2 padioogsten tot 40 maal ƒ 8.— is ƒ 320.—; hierbij de ƒ 50.— van den polowidjo-oogst, geeft een totaal van ƒ 370.—, welke som geheel in handen der bevolking komt. Rekent men ƒ 70.— voor arbeidsloon, zoo heeft de tani in 18 maanden een inkomen van ƒ 300.— of van ƒ 15.— per maand, terwijl E e n J a v a a n juist op de helft daarvan komt. Een ieder, die den Inlandschen landbouwer kent, weet, dat hij er niet aan denkt koeliearbeid te verrichten, daar hij een beter bestaan heeft met zijn grond te bewerken.

Als redenen waarom de man zoo dom is zijn gronden te verhuren, geeft schr. aan: de omstandigheden, die hem daartoe noodzaken; het verleidelijk systeem van voorschot geven; het juiste moment van belasting inning door de loerahs, die, evenals verschillende hoogere ambtenaren, gedreven door de presentjes, die ze krijgen, er toe meewerken om met lis-

tige argumenten de tani's te dwingen hun gronden te verhuren. Schr., die zelf 5-jaar in de suiker gewerkt heeft en de omkooperij-posten moest boeken, weet hiervan mee te praten.

Ten slotte komt Wong Tani Sr. zich in het twistgeschrijf mengen met de opmerking, dat Javanen-opheffer twee factoren geheel veronachtzaamt, n.l. 1e dat misoogst, misgewas, enz. niet in rekening gebracht wordt, terwijl de exploitatierisico toch niet is weg te cijferen voor den eigengrond-bewerkenden tani. De gogol, die zijn grond verhuurt, heeft daar geen rekening mee te houden. Ten tweede, dat 99 pCt. der tani's, die eigen grond bewerken, hun oogst niet opschuren, doch dadelijk aan den man brengen, zoodat de door Javanen-opheffer berekende opbrengst vrij wel gehalveerd mag worden.

(Men ziet uit het bovenstaande, dat de gevoelens onder de direct belanghebbenden zeer verdeeld zijn aangaande de vraag, of de suikerindustrie voor- dan wel nadeelig is voor den tani. Hoe lang en hoe veel is daarover al niet gestreden!

Het ligt niet in onze bedoeling ons ook maar eenigszins partij te stellen in een dergelijke netelige kwestie; alleen de vermelding, dat we vernamen, dat landbouwkundigen van oordeel zijn, dat de gronden door de suikercultuur op den duur verslechteren. — Red.)

Een tweede H. B. S. of een handelsschool?

Onlangs hadden we gelegenheid in deze rubriek te wijzen op de opening van filiaal-H.B.S.en op plaatsen, waar de toeloop van leerlingen zeer groot is, z. a. te Soerabaja.

De hr. Leyds heeft nu volgens *De Loc.* in het *M. O.* de vraag gesteld, of het voor Indië's belangrijkst handelscentrum niet wenschelijk is in plaats van een H. B. S. 5-j. c. een middelbare handelsschool te stichten.

Daar van de leerlingen der H. B. S. een groot percentage van den aanvang af bestemd is om in den handel te gaan, zouden deze meer gebaat zijn bij een opleiding, die naast algemeene ontwikkeling degelijke handelskennis geeft. En waar op den duur de filiaal-inrichting toch zal moeten uitgroeien tot een afzonderlijke H. B. S., ligt het voor de hand de scheiding tusschen de leerlingen te voltrekken naar de latere bestemming.

Wel bestaat er te Soerabaja gelegenheid om handelskennis op te doen aan den gouvernementshandelscursus, maar daar deze cursus in den avond gehouden wordt, heeft hij de gewone gebreken van dergelijke cursussen, n.l. veel verzuim, weinig lesuren enz. Het ligt voor de hand om de avondschool om te zetten in een dagschool en dan het onderwijs te brengen op het peil van middelbaar onderwijs.

De hr. Leyds zou wenschen, dat het onderwijs in de eerste twee klassen geheel gelijk gemaakt werd aan dat eener H. B. S. 5-j. c., omdat na 2 jaren zich dikwijls twee aanduidingen voor de beroepskeuze duidelijk afteekenen, n.l. aanleg en neiging. Alsdan kan overgang naar een andere school zonder bezwaar plaats hebben.

Zijn oordeel grondende op de ervaring, die men aan de middelbare school voor handel en administratie in Den Haag heeft opgedaan, meent schr. dat het onderwijs in de eerste klassen geheel gelijk behoort te zijn aan dat op een H.B.S. met 3-j. c. Het bezwaar, dat de regeering wellicht te Soerabaja naast de H.B.S. 5-j. c. een I. M. S. zou willen openen en er dan voor een M. H. S. geen plaats zou zijn, weerlegt schr. met de cijfers. Bij het begin van den cursus 9/10 bedroeg het aantal leerlingen 298 en dit aantal is met een kleine daling in 11/12 en het daaropvolgende jaar, toen de Techn. school geopend werd, steeds stijgende gebleven, totdat het in 18/19 geklommen was tot 604. Hieruit blijkt, dat er voldoende bevolking is voor drie verschillende scholen.

De vraag, of een handelsschool niet vooral ten goede komt aan den Eur. groothandel en industrie, beantwoordt schr. door er op te wijzen, dat er verschillende gronden zijn, waarop een zoodanige school te verdedigen is ten behoeve der inheemsche bevolking. „Tegenwoordig verlaten de meeste leerlingen, die in den handel gaan de H. B. S. reeds na het derde jaar of eerder. Deze zouden zeker meer neiging vertoonen op school te blijven, als ze daardoor hun vooruitzichten aanmerkelijk konden verbeteren, en in staat waren de werkkrachten te vervangen, die de groote huizen tot nu toe liever uit Nederland betrokken, doch niet zoo gemakkelijk meer kunnen verkrijgen."

Daarenboven voorziet men in de toekomst een economische ontwikkeling der Inl. maatschappij, industrie, handels- en landbouwondernemingen, waarvan de leiding toch zeker niet aan Europeanen moet blijven. „Men bedenke dan echter, dat de leiders van over 20, 25 jaar nu op de schoolbanken zitten! En wil men zich de grootere zaken, door Inlanders gedreven, in een verre toekomst denken, dan blijft toch waar, dat degelijk onderwijs zijn invloed niet beperkt tot de leerlingen alleen, maar doorwerkt tot verhooging van het algemeen peil van kennis en inzicht, juist op economisch gebied zoo hoog noodig in deze landen."

Theorie en praktijk.

De *Deli Crt.* geeft een brokstuk van een soort manifest van de Centrale Sarekat Islam voor de bruine broeders, dat eerst verschenen in de *Oetoesan Hindia*, met volkomen instemming overgenomen werd in *De Beweging*, het blad van Douwes Dekker, als een bewijs, hoe het S. I. bestuur voor den Javaan op de bres staat.

Het bevat een strijdperk tegen het kapitalisme in verband met de inkrimping van den suikeraanplant en een opwekking tot staken:

„De hongersnood komt nu in het land door de kapitalisten, die hier gekomen zijn om winsten te halen en de schatten van dit land te vergaren; de kapitalisten, die het hart hebben om de inlanders van honger te zien omkomen, omdat ze geen grond wenschen af te staan voor den aanplant van voedingsgewassen ten behoeve van de bevolking.

„Zeg verder aan iederen desaman, dat de armoede, ziekte en sterfgevallen door het kapitalisme worden veroorzaakt. Verhuur geen gronden aan de suikerfabrieken of zoo ja, dan tegen behoorlijken prijs.

„Als het mocht gebeuren, dat de regeering buigt voor de macht van den suikerkapitalist en als de vermindering van den rietaanplant niet doorgaat, dan is de tijd voor de Sarekat Islam gekomen om te ageeren.

„Dan, op een gunstig oogenblik, als de suikerfabrieken veel werk hebben, dan zal de S. I. de koelies aanzetten om gezamenlijk te staken, opdat de fabriek niet meer kan werken en een deel van den grond afstaat voor de voedselvoorziening van het volk."

De *Deli Crt.* geeft als haar meening te kennen, dat het prul merkwaardig is, omdat de samenstellers nooit duidelijker hun volkomen onvermogen hadden kunnen bewijzen tot het leiden van de Inlandsche beweging. Want indien de stakingsbeweging doorgezet ware, zou daarmee plots de gansche Inlandsche beweging lam geslagen zijn.

De Inlandsche werkman had een paar weken kunnen honger lijden, de fabrieken zouden winst gemist, ja zelfs verlies geleden hebben, maar de suikerindustrie had dat beter kunnen dragen dan de, door het ontbreken van spaarzaamheid en door afwezigheid van den arbeid, economisch niet weerbare arbeider.

Het blad wil niet verder ingaan op de noodzakelijkheid van aaneensluiting onder fabrikanten en werkgevers, noch over het krankzinnig gebrul tegen het kapitalisme of over de bedreiging van werving voor Deli stop te zetten.

Het wil de aandacht vestigen op het verschil tusschen theorie en praktijk.

„In de vergaderingen en besprekingen met de Regeering altijd schoone woorden en honingzoete beloften. Opkomen voor de sociale rechten van den arbeider, opheffing, leiding, enz. En in de practijk, achter de schermen, opruiing en misdadige prikkeling, soms zelfs van bestuursleden van afdeelingen misdadige handelingen zelf, waarvoor reeds herhaaldelijk presidenten of kringleiders voor den rechter gedaagd werden en met vele jaren gevangenisstraf gestraft."

En dan wijst het blad op het verschil tusschen de lezing van Abdoel Moeis voor een Europeesch publiek te Medan gehouden en op de woorden van het manifest, dat niet slechts één doorloopende opruiing is van de Inl. wereld tegen de kapitalisten, maar waarin Tjokroaminoto en zijn kornuiten zich ook niet ontzien om de werkgevers te beschuldigen van het „vergiftigen" der bevolking met van buiten ingevoerde rijst, die beri-beri veroorzaakt en de Inlanders meer vatbaar maakt voor besmettelijke ziekten als pest, de pokken, cholera, enz.

En als een Inl. arbeider zoo'n *giftmenger van een kapitalist neerslaat*, dan heeft het bestuur dat niet

gezegd, maar dan is het toch verantwoordelijk en vooral een man als Abdoel Moeis, die ter Oostkust heeft kunnen zien, dat de Javaan daar voor geen tiende deel heeft te lijden van de ziekten, die Java teisteren en dat deze in lichaamskracht en physieke geschiktheid hard vooruitgegaan is, sinds hij voet aan wal zette.

De Sarekat Islam is noodig als middel tot vereeniging en ontwaking van den Inlander, maar niet om op te ruien en Koedoes-affaires in de wereld te brengen.

Het groote verschil tusschen theorie en praktijk zal niet verdwijnen, voordat de S. I. zelf haar leiders uitgeworpen en de ware leiders gevonden heeft.

Suriname.

Zooals wij in ons vorig nummer schreven, hebben wij de vergadering van de Eerste Kamer van 6 Juni, waarin de begrooting van Suriname voor 1919 behandeld is, niet kunnen bijwonen. Misleid door het korte verslag in de dagbladen, zeiden wij, dat de begrooting, na een korte gedachtenwisseling tusschen de heeren *van Kol*, *de Waal Malefijt* en den *Minister van Koloniën*, zonder hoofdelijke stemming was aangenomen. Wij gaven tevens te kennen, op het gesprokene te zullen terugkomen, wanneer wij de Handelingen hadden gelezen.

Welnu, dat gesprokene is hoogst belangrijk, veel belangrijker dan de beraadslagingen in de Staten Generaal in vele jaren geweest zijn. In een krachtige rede is de heer *van Kol* opnieuw opgekomen voor de belangen der kolonie. Evenals in zijn artikel in de eerste aflevering van het nieuwe tijdschrift „*De West Indische Gids*", verdedigde hij de Koloniale Staten tegen verkeerde beoordeeling, zoowel in de Tweede Kamer als in een gedeelte van de pers.

„De beste Gouverneurs — het is een verschijnsel waar wel eens de aandacht op mag worden gevestigd — zijn ook het best te spreken over de Koloniale Staten." Aldus de heer *van Kol*, die er aan herinnert, dat Gouverneur *Idenburg* bij zijn aftreden in Febr. 1908 zijn dank betuigd heeft voor „de opbouwende critiek, die hij van de Koloniale Staten mocht ontvangen, die steeds tot overleg bereid waren."

Wij herinneren ons, dat men gedurende het gouverneurschap van den heer Idenburg in Suriname zeide, dat hij een charmeur was, wien niets geweigerd kon worden.

Wij laten hier een deel van het slot der rede van den heer *van Kol* volgen:

„Ik ben tegenover deze kolonie vaak vrij pessimistisch geweest; al ziet men het eene jaar de toekomst vol hoop tegemoet, het andere jaar wordt men weer diep teleurgesteld en laat men alle hoop varen.

Er moet echter een flinke stoot worden gegeven, dan is er een goede kans, dat de kolonie zich zelf verder zal ontwikkelen......

De Koloniale Staten hebben zich bereid verklaard, de lasten der kolonie te verzwaren. Als men die Staten wat meer vertrouwt, zal men ook hun vertrouwen wel winnen. Ik, die jarenlang een getrouw lezer ben van de *Handelingen* van de Koloniale Staten, meen, dat noch het gehalte, noch de inhoud der redevoeringen, noch het optreden der leden behoeven onder te doen voor wat wij te dien aanzien kunnen aanschouwen in de Nederlandsche Staten Generaal.

Een gouverneur is er, een machtige factor in het belang dier samenwerking, die getoond heeft ijver en bekwaamheid te bezitten en in de moeilijke crisisjaren zijn plicht heeft betracht. Hij moet en zal echter beseffen, dat de opvoeding van een volk, dat nog altijd gebukt gaat onder de naweeën van de slavernij, een zaak van langen adem is. De inboorling moet echter niet worden gering geschat; men moet hem naderen met liefde en vertrouwen, wat de heer Menkman in zijn mooie brochure heeft geboekstaafd.

En ten slotte hebben wij thans een Minister, zooals wij nog nooit hebben gehad, die de kolonie Suriname door en door kent, die er van 1905—1908 gouverneur is geweest, en die het vertrouwen van de Koloniale Staten en van de bevolking bezit. Een Minister, die in al de drie jaren dat hij er aanwezig was, op een wijze zooals nog zelden met een gouverneur is voorgekomen, in de beste verhouding met de Koloniale Staten heeft samengewerkt.

En ik wil hier, al ligt het niet in mijn aard om loftuitingen uit te deelen, letterlijk voorlezen, wat een der vooraanstaande leden van die Staten mij schreef: „Heel Suriname draagt den heer Idenburg liefde toe en hoogachting."

Ik geloof dat, waar, zooals ik zeide, er een tijd is dat men, wat de toekomst betreft, aarzelt om die al of niet hoopvol te beschouwen, thans het oogenblik gekomen is om niet te versagen, en dat deze Minister, met zijn karakter en met de kennis die hij heeft van dat land, voor Suriname eindelijk de juiste richting zal vinden om het meer welvaart te verschaffen. Wij staan hier voor een entweder-oder „Nu of nooit!"

De rede van den Minister is bijzonder aangenaam te lezen en wij betreuren het, die niet *gehoord* te hebben. Op menige plaats kwam weer de charmeur voor den dag, die de kritiek ontwapent. Ook de groote openhartigheid in de mededeelingen doet aangenaam aan.

Hoe goed de Minister zijn gedachten heeft laten gaan over hetgeen voor Suriname noodig is, moge blijken uit hetgeen hij opmerkte naar aanleiding van des heeren van Kol's aanbeveling van de stichting van een West-Indischen Raad:

.........„De heer van Kol heeft nu een soortgelijk denkbeeld aanbevolen voor de West-Indische koloniën, en heeft dat voor den Minister heel smakelijk gemaakt door te zeggen: gij hebt het zoo druk, gij kunt onmogelijk uw aandacht bepalen bij al die details; wat zou het niet gemakkelijk zijn als gij naast U hadt een West-Indischen raad, menschen, die geconfijt zijn in de toestanden daar, die u met hun ervaring kunnen voorlichten. Dat denkbeeld is buitengewoon verleidelijk voor een Minister, die dagelijks ervaart, hoe juist het is, dat zijn aandacht door allerlei andere zaken in beslag wordt genomen. Maar de heer van Kol heeft terecht ook zeer aangedrongen op sterking van de koloniale autonomie. Zou nu zoo'n West-Indische raad niet een superarbitrium worden voor de Koloniale Staten? De Minister kan zijn wil opleggen aan den Gouverneur. Indien nu de Minister met zijn West-Indischen raad raadplegende tot een andere overtuiging komt, dan de Gouverneur met de Koloniale Staten, dan staan tegenover elkaar niet Minister en Gouverneur, maar West-Indische Raad en Koloniale Staten en de wil van den West-Indischen raad vertolkt door den Minister, zal doorgevoerd worden. Mij lijkt dit inderdaad practisch een groot bezwaar. Ik zal echter dit denkbeeld gaarne met den heer Staal bespreken."

Over het dikwijls herhaalde verwijt, dat er veel geld verknoeid is aan den spoorweg, aan de rubber-onderneming Slootwijk en aan de bacoven-cultuur, heeft de Minister wijze woorden gezegd en geëindigd met deze ontboezeming:

„Laat ons het ronduit bekennen: wij hebben gemeend iets goeds te doen, maar het is, zooals zoo vaak gebeurt, een teleurstelling geworden."

De heer *de Waal Malefijt* heeft het gehad over het bijzonder onderwijs in Suriname en over het kolonisatieplan van den heer Leys. De spreker meent „dat een van de middelen om de scholen van de Broedergemeente in stand te houden" zou zijn het heffen van schoolgeld. Wij deelen deze meening niet en gelooven, dat men in dit opzicht groote teleurstelling zal ondervinden.

Ten opzichte van zwaren handenarbeid van volbloed Europeanen in de tropen staat de Minister sceptisch. Met volkomen instemming heeft hij dan ook gehoord dat de heer de Waal Malefijt meent, dat het niet op den weg van het gouvernement ligt om kolonisatie van Nederlandsche boeren te bevorderen, althans om ze van gouvernementswege in het leven te roepen.

Mochten particulieren zulk een plan willen uitvoeren, dan zou de Minister tot zekere hoogte daaraan steun willen verleenen, maar vooral willen aandringen op een grondige voorbereiding door menschen, die het vak geheel verstaan, die niet slechts theoretisch oordeelen en die dit oordeel vestigen na eenige maanden verblijf, misschien na eenige maanden proef in het land zelf.

De heer de Waal Malefijt verklaart, dat een vroegere kolonisatieproef met Nederlandsche landbouwers „jammerlijk mislukt" is. De heer Leys heeft in zijn brochure getracht aan te toonen, dat de proef — hoewel aan de Saramacca mislukt — als geslaagd moet worden beschouwd.

* *
*

Volgens een van den gouverneur van Suriname ontvangen telegram, is het stoomschip Djember den 8sten dezer in de kolonie aangekomen met Javaansche landarbeiders, en zijn gedurende de reis tengevolge van influenza 24 Javanen overleden, terwijl bij aankomst 27 personen, die ziek waren, of verdacht waren van ziekte, werden ontscheept.

De Djember was, volgens een mededeeling van de Rotterdamsche Lloyd, op 29 Maart tevoren van Batavia vertrokken met 569 voor Suriname bestemde Javaansche arbeiders. (Stct.)

Curaçao.

Aan de laatste mailverslagen is het volgende ontleend:

Behalve op St. Eustatius, waar de gezondheidstoestand nog niet veel verbeterd was, is deze in de maand Januari niet ongunstig geweest, hoewel velen op de Benedenwindsche eilanden nog aan de gevolgen van de daar geheerscht hebbende griep leden.

Gebrek aan drinkwater en voeder ten gevolge van aanhoudende droogte, veroorzaakte veel sterfte onder het groot- en klein-vee op de Benedenwindsche eilanden.

Hoewel de dividivi opmerkelijk rijk bloeide, scheen de dracht aan peulen daaraan niet te zullen beantwoorden.

Van den oogst van aloë werd geen hooge opbrengst verwacht.

De vooruitzichten van de oranje-appelteelt laten zich gunstiger aanzien, de uitvoer is hervat en de daardoor veroorzaakte verbetering van den prijs liet eene spoedige hervatting van de verwerking der vruchten verwachten.

Op de onderneming van de Eerste Sisal-cultuur Maatschappij zou, naar verwacht werd, eerlang een begin worden gemaakt met het oogsten en ontvezelen van bladeren.

De trek van arbeiders naar Cuba houdt steeds aan. Ter verzekering van de beschikking over voldoende arbeidskrachten werd eene verhooging der arbeidsloonen onvermijdelijk geacht.

* * *

In de zitting der Tweede Kamer van 4 Juni 1919 is door den voorzitter der commissie voor de verzoekschriften verslag uitgebracht over een adres dd. 25 April 1919 van vele Nederlandsche onderdanen van „Aruba-kolonie (Curacao)"(??), dat ons overigens niet bekend is; ook in de Curaçaosche bladen, die tot 10 Mei 1919 loopen, lezen wij er niets van.

Het verslag luidt:

Dit adres doet mededeeling van den treurigen toestand, waarin dit eiland en zijn ingezetenen verkeeren en wel ten gevolge van den achteruitgang der mijnontginningen, van een daling der aloëprijzen en van misgewas van verschillende producten, waarbij dan komt een groote werkloosheid. Om deze redenen verzoeken adressanten hulp en steun der Regeering.

Uwe Commissie, overtuigd van de groote beteekenis van dit verzoek, meent uw vergadering te moeten adviseeren, dit adres...... neder te leggen ter griffie ter inzage van de leden.

De Kamer heeft zich met deze „afdoende" conclusie vereenigd.

* * *

Ter geruststelling van de bekende Curaçaosche requestranten halen wij aan uit de M. v. A. op de begrooting 1919 1e Kamer, dat de Regeering niet de voorkeur geeft aan „Nederlanders" voor het vervullen der hoofdambtenaarsbetrekkingen; ook thans, zegt de Minister, wordt het meerendeel dier betrekkingen door geboren Curaçaoenaars bekleed. „De uitzendingen van personen uit Nederland is beperkt gebleven tot de gevallen, waarin in het algemeen belang voor de vervulling van bepaalde ambten eischen gesteld moesten worden, *waaraan de beschikbare Curaçaosche krachten niet of slechts ten deele konden voldoen* (wij cursiveeren). De Minister stelt zich voor, die gedragslijn te blijven volgen.

Bij de mondelinge gedachtenwisseling in de 1e Kamer heeft de Minister hieraan nog toegevoegd: „Het komt mij voor, dat in het algemeen een land het recht heeft om bestuurd te worden, om gediend te worden door ambtenaren, die uit het land zelf voortkomen. Maar natuurlijk, wanneer bepaalde eischen moeten worden gesteld, kan het noodig zijn personen uit het moederland uit te zenden. Er kunnen ook omstandigheden zijn, waaronder het op een bepaald oogenblik wenschelijk is om niet een kind des lands, een ingezetene, te nemen, maar iemand uit het moederland."

In het algemeen kan men dus zeggen, dat de kolonie het zelf in hare hand heeft. Wanneer de vereischte kundigheden aanwezig zijn, zullen de ingezetenen voorgaan. Wij hebben zelfs vernomen, dat eenigen tijd geleden het departement van koloniën aangedrongen heeft op uitzending van eenige Curaçaosche ambtenaren naar het moederland voor tewerkstelling aan het ministerie. Dit zou natuurlijk een belangrijk hulpmiddel zijn, om de kinderen des lands in de gelegenheid te stellen, de noodige bekwaamheden op te doen. Zijn wij wel ingelicht, dan is de belangstelling hiervoor in de Curaçaosche ambtenaarswereld niet zeer groot geweest.

* * *

De heer van Kol is de eenige afgevaardigde, die in de Eerste Kamer over de Curaçaosche begrooting 1919 het woord heeft gevoerd. Gewezen werd o.a. op de Raden van politie, hunnen werkkring en verkiezing, op de samenstelling van den Kolonialen Raad, op den hygiënischen toestand, waarbij o.a. de aandacht van den Minister gevestigd werd op het artikel in de *Amigoe di Curaçao* van 1 April 1919, ook vermeld in ons nummer van 24 April l.l.

De begrooting is aangenomen. In de kolonie is die voor 1920 reeds „voorloopig" vastgesteld. Wat men hier achter is, is men daar vóór.

* * *

Blijkens bij het Ministerie van Marine ontvangen bericht is Hr. Ms. *Zeeland* in de kolonie aangekomen. Ongetwijfeld eene blijde gebeurtenis in de kolonie, die kort vóór den oorlog haar stationsschip is kwijtgeraakt, en, als wij ons niet vergissen, na het bezoek van de *Kortenaer* in 1915 en 1916 geen Nederlandsch oorlogsschip meer gezien heeft.

Volgens een bericht in de *Curaçaosche Courant* van 25 April l.l., werd in de kolonie met dit schip — ten onrechte — de nieuwe Gouverneur verwacht.

* * *

In het op 13 Juni l.l. uitgebrachte jaarverslag der *Curaçaosche Handelmaatschappij* over 1918 is meegedeeld, dat de gunstige resultaten over het afgeloopen jaar hoofdzakelijk te danken zijn aan de werkzaamheden der vestingen in West-Indië. Het reederijbedrijf is gebleken voor de Curaçao-afdeeling eene goede bron van inkomsten te zijn, de vooruitzichten voor 1919 zijn eveneens zeer gunstig te noemen. Te Maracaibo, Coro en Puerto Cabello zijn kantoren geopend. Het dividend is bepaald op 12 pCt.

* * *

Eenige personen, die belang stellen in onze scheepvaart, hebben zich vereenigd om hier een zeemanshuis te openen. Zij bedoelen daarmee een inrichting waar onze zeelui, die hier geen tehuis hebben, vrij kunnen binnenkomen en gezelligheid zullen vinden. Er zal gelegenheid zijn om elkaar te ontmoeten, om zich te verfrisschen, om iets te gebruiken, men zal er brieven kunnen schrijven, er zullen kranten en boeken zijn, gezelschapsspelen, een biljart, alles wat helpen kan om leegen tijd op aangename wijze te vullen.

(*De Curaçaosche Courant*).

* * *

De kapitein-commandant der troepen H. L. Bierman is onder nadere goedkeuring van den Minister van Koloniën wegens ziekte eervol ontheven van zijne detacheering bij de landmacht in West-Indië.

De officier van gezondheid 2e klasse dokter M. C. Henriquez, terug van gedetacheerd in Curaçao, is in het genot van één jaar verlof wegens ziekte gesteld.

Met de laatste boot is uit Curaçao in Nederland aangekomen dokter H. Hubenet, vroeger in Suriname, laatstelijk op Curaçao.

Op Curaçao is overleden de heer J. H. B. Gravenhorst gepensionneerd districtmeester. De heer Gravenhorst, die den leeftijd van 88 jaar bereikt heeft, was een zeer kras man.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De stem van Ambon. In het *Bat. Nieuwsblad* van 24 Maart j.l. vond de redactie van de *Neratja* een artikel, waarop zij reeds lang gewacht had, een artikel, dat te beschouwen is als de stem van Ambon, en zij herinnert er dan aan, hoe zij den tocht van den heer Soselia over Java heeft gesignaleerd, als een poging om de Ambonneezen af te scheiden van de andere rassen in Indië, zoodoende een scheidsmuur te bouwen, teneinde de verlangens van Indië naar spoedige vrijwording tegen te houden. Die verlangens sluiten geenszins in haat tegen de Nederlan-

ders en de Oranjes, heelemaal niet! Zelfs mogen de Indiërs een voorbeeld nemen aan de Nederlanders en Oranjes, die dank zij hun gevoel voor nationaliteit en vrijheid, macht, grootheid en roem verworven hebben. En juist hierom moeten de Indiërs kunnen verwachten, dat hèn de Nederlanders en Oranjes niet zullen tegenwerken in hun streven tot herkrijging van hun rechten als natie en vrij volk. Daarom, zegt de *Neratja*, zullen we de Nederlanders en de Oranjes loven. Maar laag handelen in onze oogen degenen, die hunne medewerking willen verleenen voor een blijvende dienstbaarheid.

Na deze woorden haalt de redactie een brokstuk aan uit bovenbedoeld artikel in het *Bat. Nieuwsblad* waarin den heer S o s e l i a verweten wordt, dat hij geen juist vertegenwoordiger is der Ambonsche natie, dat hij meer de belangen der Christelijke Ethische Partij dient dan die der Ambonneezen, dat hij totaal niets weet van de Ambonsche toestanden en het Ambonsche Volk enz. enz.

Het is niet noodig, zegt de *Neratja*, er nog meer bij te voegen. Het blad ziet met vreugde, hoe de Ambonneezen zich mede scharen in de rijen der Indiërs, die de grootheid en het welzijn van Ned.-Indië op den voorgrond stellen en eensgezind verlangen: Een Indisch Indië!

C. S. I. De *Oetoesan Hindia* bevat een manifest van het dagelijksch bestuur der *C. S. I.*, gericht aan het Indische Volk. In dit beroep wordt gewezen op de duurte der levensmiddelen, en als reden daarvan opgegeven het feit, dat zoovele *sawahs* aan de suiker-, tabaks- en indigo-fabrieken zijn verhuurd. Java's zielental neemt gestadig toe, terwijl er steeds minder *sawahs* met *padi* worden beplant, zoodat véél rijst van het buitenland moet worden ingevoerd, natuurlijk tegen hooge prijzen. Doordat zooveel *sawahs* in handen zijn van fabrikanten, lijden vele dessa-bewoners ellende en verlaten tal van landbouwers hun geboortegrond om als contractant naar Deli te gaan. Ouders verkoopen hunne kinderen, zooals zij met hunne andere bezittingen gedaan hebben.

Java heeft vette gronden, maar de bevolking is meer dan arm, omdat alle winsten, verkregen met hard werken van *Kromo*, wegvloeien in de zakken der fabrieksheeren.

Het irrigatiewater, zoo noodig voor de rijstvelden, wordt gebruikt voor de riettuinen. Ongeveer 20.000 bouws gadoe aanplant is daardoor bedorven geworden. De suikerkultuur brengt dus schade aan den rijstaanplant. De beschadiging der padivelden jaagt alle geluk uit het huisje van den *tani*. Zoolang de suiker-, tabaks- en indigotuinen nog op de tegenwoordige manier behandeld worden, zal er ellende zijn. Het is de plicht van alle landbouwers hieraan een einde te maken. Thans moeten alle landbouwers voorkomen, dat er sawahs worden verhuurd, anders dan tegen behoorlijken prijs, twee of driemaal zooveel als nu. Met alle kracht moeten de landbouwers strijden tegen het slechte in de voorwaarden der fabrieken.

Het manifest eindigt met de mededeeling, dat het dagelijksch bestuur nadere regelingen zal treffen en aanwijzingen geven omtrent de manier, waarop de boeren en arbeiders strijd zullen moeten voeren tegen het slechte in de fabrieksbepalingen.

H. A. S., het bovenstaande uit de *Neratja* overnemende, voegt er een naschrift bij. Hij hoopt, dat de proclamatie niet vergeefs zal gedaan zijn, en dat alle *Sini*'ers, zonder onderscheid van kleur of ras, haar verder bekend zullen maken; het gesproken woord zal dan de ziel der actie worden, en als daarbij komt een eensgezind „niet willen", voortspruitende uit een eensgezinde actie, dan staat *Kromo tani* sterk tegenover den fabrieksheer.

De *Sinar Hindia* nam de proclamatie zonder commentaar op.

„De actie onzer vijanden." In een ongeteekend hoofdartikel wordt in de *Oetoesan Hindia* dit onderwerp besproken, naar aanleiding van een rondschrijven van de Soekaboemische landbouwvereeniging aan hare leden. In deze circulaire, welke het blad geheel opneemt in den Hollandschen tekst, met de Maleische vertaling er onder, wordt medegedeeld de vorming eener commissie, bestaande uit de heeren De Vos, Reusenbach, Van Suchtelen en Reynst van Bandong, benevens de Jongh van Soekaboemi, welke commissie zich bereid heeft verklaard, eventueel steun te verleenen ter wering van kwade invloeden, uitgaande van eenige raddraaiers onder de Inlandsche bevolking, bijv. door bespreking daarvan met het bestuur, indiening van rekesten bij de Regeering, of aanklachten bij de Justitie, enz., terwijl door de pers de aandacht op het een en ander zal worden gevestigd. Den leden werd verzocht de noodige inlichtingen te verstrekken over mogelijke ongewenschte toestanden of gebeurtenissen in hun ressort.

Het schijnt, zegt de *Oetoesan Hindia*, dat met „kwade invloeden" bedoeld is, onze actie tegen al wat zondig is; door welke actie de ondernemingen zich bedreigd zien. Daarom vindt schrijver het vreemd, dat de landbouwvereeniging in deze de hulp gaat zoeken van het bestuur. Een staking — ophouden met werken — is een zuiver economische kwestie, gaat alleen werknemers en werkgevers aan. En waarom moet nu de landbouwvereeniging zich tot bestuur, justitie en Regeering wenden, als het tot een staking komt? Denkt die vereeniging soms, dat assistent-resident, resident, justitie, en Regeering met haar in een complot zitten? Een wonderlijke gedachte! In tijd van nood en duurte van levensmiddelen vragen de arbeiders vermindering der tuinen ter vergrooting van het sawahoppervlak. Wat voor slechts zit er in? Juist degenen, die zulks beletten willen, handelen zondig.

Schrijver spoort aan tot voortzetting der actie van den strijd, zonder eerst naar den uitslag te vragen.

De Pandhuisdienst. In behoorlijke termen geeft Q u e r i d o in een artikel over den onder het Inlandsch personeel van den pandhuisdienst heerschenden wrok, eenige waarschuwingen ten beste aan de Regeering. Schrijver wijdt uit over den willekeur van de zijde der Europeesche beambten (die gewoonlijk chefs zijn) ten opzichte der Inlanders, ontstaan met de oprichting van den *I. P. P. B.* (Bond van Inlandsch Pandhuispersoneel). Reeds lang was men het trappen der chefs moede, en alleen aan het krachtig beroep van den bondsadviseur O. S. Tjokroaminoto was het te danken, dat er niet reeds een staking is uitgebroken. Thans wordt op advies van dezen gewacht op de beslissing inzake de gevraagde salarisverhooging.

De eventueele aanstaande staking besprekende, zegt schrijver, dat deze omwenteling het gevolg is, van verkeerde en valsche handelingen en lasterpraat der Hollandsche beambten tegenover hunne Inlandsche ondergeschikten; terwijl de eersten door den dienstchef gesteund worden. De Regeering moet deze omwenteling dus niet gaan beschouwen als een opstand, ten doel hebbende de omwerping van hare macht en daarom haar ijzeren vuist doen nederdalen om den I. P. P. B. te vernietigen. Wij gelooven, zegt schrijver, dat er voor de Regeering „geen enkele zaak is, welke zij niet binnen het uur kan afdoen", om den I. P. P. B. in stukken uiteen te doen spatten; maar dat zou dan een bewijs zijn, dat de Regeering zelf gaarne aan de vertrapping meedoet, al is 't dan ook niet zoo. Waar zouden wij dan recht kunnen zoeken, waar bescherming vinden, indien ons verboden wordt ons tegen wat slecht is te verzetten, verboden om aan onze wrok uiting te geven, welke ontstaan is, doordat wij als beesten worden verdrukt en vernederd? Handelingen, welke hartzeer verwekken en vertrapping tengevolge hebben, doen de gedachte aan opstand ontstaan. De actie van het verzet kan onmogelijk verzwakt worden door verbanning of interneering, zal integendeel daardoor versterkt worden. De Regeering hoede zich dus voor vertrapping of wrok verwekkende daden, m.a.w. de pandhuisbeambten moeten niet vertrapt en hunne leiders niet verbannen of geïnterneerd worden. Wij werken — zegt schrijver — in de pandhuizen, om in ons levensonderhoud te voorzien en om in Gouvernementsdienst te zijn. Maar daar worden wij vertrapt, vernederd door Hollandsche beambten en chefs, omdat wij niet verkiezen *Javaansch te spreken, te hurken, de sembah te maken*, zoodat een heftige strijd daarover is ontbrand. Schrijver hoopt, dat de Regeering de oplossing zal brengen, door een einde te maken aan die willekeur en vertrapping. En daar het al genoeg bekend is, hoe chefs hunne ondergeschikten naar willekeur behandelen, moest, volgens schrijver, de Regeering door een nieuwe bepaling den arbeidsvereenigingen het recht geven het ontslag te eischen van een dergelijken chef. Hoe kan de Regeering weten, hoe de chef, die en die zich gedraagt, als zij niet wil hooren naar de aanklacht der arbeiders, het volk der Regeering?

Partondo, de schrijver, besluit met de hoop uit te spreken, dat de Regeering op deze stem niet zal antwoorden met een handgebaar; hij verwacht veeleer, dat zij deze stem zal erkennen als die van een volk, dat slechts den weg des vredes wil.

„Djamayah-Al-Irsjad". Rondgezonden is een brochure, afkomstig van (het hoofd van) deze vereeniging te Soerabaja, gericht tot alle Islammieten. De inhoud daarvan is als volgt: Wij zien ons door de omstandigheden genoodzaakt de Islammieten, onverschillig van welken landaard, er op attent te maken, dat het hier niet aan menschen ontbreekt, die, vervuld met slechte neigingen, het goede verafschuwen en alles aanwenden tot bederf van de beschaving. Dit zijn de hebzuchtigen en eerzuchtigen, zondaren, die de leden van de *„Djamayah-Al-Irsjad"* trachten te verleiden met schijnmooie beloften, opdat zij zich van mij en van mijn arbeid af zouden wenden. Zij hebben gezegd, als zoude het hoofd van den Irsjad er speciaal naar streven, om ter wille van eigen (persoonlijke) eer de Islammieten tegen elkaar op te hitsen, tweedracht onder hen te zaaien. Zij hebben gezegd, dat de Irsjad in principe heeft onze ware predikers in den ouden tijd te blameeren, en een nieuwe leer (godsdienst) te verkondigen. De bedoeling van deze menschen kan niet anders zijn, dan het aansporen aller Islammieten tot stichting eener nieuwe vereeniging, die den Irsjad zal moeten tegenwerken en onsympathiek maken, zijn invloed ondermijnen enz. Doch de Irsjad staat pal, hij wilde niet en zal ook niet willen iets zeggen ten nadeele van zijn tegenstanders, houdt de waargenomen feiten, hoe ernstig ook, voor geveinsd, en laat hen (de tegenstanders) maar hun gang gaan in het ontsteken van vuur, hetwelk dienen moet, om de Islammieten van elkander af te zonderen.

Voorheen zagen en hoorden wij dergelijke praatjes en jalouzieverschijnselen nooit. Het lot echter wilde,

dat uit ons midden menschen opkwamen, door God, als 't ware bestemd, om zich boven velen te verheffen in kennis en in deugd. Sedert zijn de duivels begonnen hunne invloeden op min bevoorrechten te doen gelden; zij hebben van hen ontevreden menschen gemaakt, doen hen kwade gedachten koesteren en slechts daden verrichten, tot groot onheil voor allen. Thans voelen wij, leden van den „Irsjad" ons als ware Mohamedanen verplicht, toelichtingen te geven en daardoor te trachten de voortwoekering van de bestaande spot- en lasterzucht onmogelijk te maken. Wij nemen God tot getuige, dat wij niets dan waarheid zullen zeggen, vertrouwende, dat de lasteraars daardoor verder hun mond zullen houden. Zij moeten weten, dat iedere Muzelman, in wien maar eenigszins haat of boosaardigheid zit, door ons voor zonderling moet worden gehouden, of voor één, die van het ware pad is afgeweken. Onze openlijke en niet openlijke vijanden, zoo ook vrienden, die hetzij dicht, hetzij ver van ons af wonen, zijn gewaarschuwd, dat het hoofd van den „Irsjad" over wien boven sprake is, niet is iemand, die voor eigen belang werkt, noch een met duivelsche neigingen. Hij laat de menschen absoluut niet dwalen van de ware leer en verkondigt geen nieuwen godsdienst. Ook belemmert hij den goeden vooruitgang niet, noch beschermt hij de huichelaars. Integendeel, hij werkt zooals God verlangt, dat er gewerkt wordt; hij tracht de menschen te behoeden voor dwaling, en wie eenmaal op het dwaalspoor is, dien helpt hij er weder uit. Hij kweekt liefde aan voor eigen natie, en verleent steeds gaarne hulp aan armen en gebrekkigen.

Ziet, broeders! hetzij Arabier of Inlander! Dit zijn de dingen, waarmede het hoofd van den „Irsjad" tot dusver steeds met toewijding zich bezig heeft gehouden. Dit is nu onze toelichting, broeders! Zegt ons, wanneer één uwer er aan twijfelt! Het staat u vrij ons schriftelijk mede te deelen, wanneer gij er iets op aan te merken hebt, zoo ja welk punt, en op grond waarvan? Maakt uw betoog vriendelijk en kalm; geen haat s.v.p.! Daaruit moet blijken, dat gij geen onnoodige polemiek verlangt, doch een fout(en) wilt verbeteren. Zegt daarbij niet „Ik zeg je", of „men heeft mij gezegd", m.a.w. komt niet met uw bloote meening, of met die van anderen voor den dag, doch grondt uwe bewering op de woorden van God, of van den Profeet (Koran of Hadith), doet gij dit anders, zoo blijkt daaruit niet, dat gij het goede verlangt, doch louter haat in uw hart koestert. O, broeders! ons glanstijdperk is voorbij; daarom dienen wij ons thans met alle volharding te onthouden van daden, waar eigenbelang maar eenigszins de hoofdrol speelt. Weet, dat zulke daden (welke zijn overeen te brengen met de wijze woorden in den Koran of Hadith) met een valsche belooning beloond zullen worden en een treurig ellendig einde zullen hebben. Broeders! de tijdsomstandigheden zeggen, dat wij ijverig moeten zoeken naar mannen met goede harten, die alleen al wat goed is beoogen, want zulke menschen alleen zullen in staat zijn, verbetering in onze samenleving te brengen. Weet, broeders, dat wie goed doet, goed ontmoet, dat wie in den Koran gelooft, gelukkig zal zijn, dat wie onkruid zaait distelen zal maaien, en dat wie kaatst den bal verwachten moet. O, Arabieren! Ieder volk, dat gelukkiger wil zijn, dan het nu is, geve zijn kinderen behoorlijk onderwijs en behoorlijke opvoeding en verafschuwe den wijn, die den drinker doet liegen, allerlei kwaad doet stichten, hem hysterisch en slaperig maakt. Neemt iedere voorkomende gelegenheid om te leeren te baat, en weifelt niet. Er zijn hier onder de Arabieren knappe menschen genoeg, doch heel weinig studeerenden. Gij hebt slechts te willen, de rest komt wel van zelf. Met wil trekt gij hier veel meer, dan zonder wil aan de universiteiten te Bagdad of Damascus en andere plaatsen.

Drie dingen hebt gij in de wereld te doen.

a. Dient u zelf!

b. Dient uwe medemenschen!

c. Dient God!

De toelichting op *a*, *b* en *c* is wel een lang verhaal, doch de bedoeling is kort en d.i.:

a. Werkt zooveel als noodig is voor u zelf en voor uw gezin. Vergeet daarbij echter niet, om steeds eerlijk te zijn. Oneerlijk verdienen, beteekent anderen misleiden (anderen niet dienen) wat niet uw plicht is.

b. Werkt voor het welzijn van uw omgeving en uw volk. De manieren om dit te doen zijn legio.

c. Weest verstandig in uw geloof, behaagt God met goede daden jegens Hem, den Profeet c.s., uw geloofsbroeders enz., enz.

In de lange beschouwing, waarmede het geschrift besloten wordt, ligt de uitnoodiging tot alle Islammieten in N.-Indië, om in stede van uit wangunst te trachten elkanders doopceel te lichten, op een redelijke manier samen te gaan werken voor het welzijn van het Arabische volk en voor den Islam.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Chin. Bank. De *Warna Warta* weet mede te deelen, dat de *Siang Hwee* (Chineesche Handelsvereeniging) te Semarang uit Singapore een schrijven heeft ontvangen, waarin het voornemen gemeld werd om in N.-I. weer een Chineesche bank op te richten. Zooals men weet, werd niet lang geleden — alzoo de schrijver — te Batavia de eerste specifiek Chineesche bank geopend. De nieuwe bank zal een kapitaal hebben van tien millioen dollars en op een van Java's groote steden gevestigd worden, waarschijnlijk te Semarang. Door de heeren *Hhoe Hok Ja*, en *Tan Jan Liam* in Singapore werden reeds voor ongeveer vier millioen dollars aandeelen geplaatst, terwijl het restant door de Chineesche handelsvereeniging zal worden genomen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Donker verschiet.

De groote massa is oppervlakkig. Zij vergenoegt zich met algemeenheden. De deskundigen, de specialiteiten, de studiekoppen veroordeelen daarom vaak de publieke opinie, zij dragen theoriën, stellingen, getallen, feiten bij die op theoretische of practische gronden moeten aanwijzen hoe onbetrouwbaar het gevoelsgeloof der menigte is. En toch voelt en raadt de groote menigte de komst van groote gebeurtenissen veelal beter dan zij, die heeten deze te leiden en te beheerschen. Men wordt geneigd de kwestie te stellen, of voor de toekomst van 't wereldgebeuren de waarheid niet meer bij de oppervlakte en bij 't algemeen begrip, dan bij het inwendig gebondene en de plaatselijke waarneming ligt.

Voor de buitenwereld stond vast, dat 't Russische despotisme zich niet zou kunnen handhaven; lang vooruit werd een ernstige botsing verwacht tusschen de economische belangen van Engeland en Duitschland; reeds spoedig, nadat de opmarsch van 't Duitsche leger in Frankrijk tot staan was gekomen, werd de gedachte algemeen dat Duitschland zich uitputte, alles waagde om alles te winnen of alles te verliezen, 't lange verloop van 't proces deed deze en gene wankelen in dit geloof, maar de massa behield 't toch. Dit wil niet zeggen, dat de massa alles voorziet, o neen, omtrent veel blijft zij zonder idee, maar daarom treft 't slechts te meer haar voor andere bewegingen tot een bepaalde verwachting te zien komen.

Zoo heeft zich thans ook weer een algemeene overtuiging gezet ten opzichte van het resultaat, dat van den oppersten vredesraad te verwachten is: zijn vredesbestel zal in honderderlei vorm verzet uitlokken en door de uitgestrooide Bolsjewikische zaden zal de uitbarsting in meerdere landen een afschuwelijke worden.

Waarheen met ziet, uit welke richting men klanken opvangt, 't is bijna overal ontevredenheid, onvoldaanheid, teleurstelling, en nergens wordt dit beschouwd als een onvermijdelijken overgangsvorm, overal wordt verzet ertegen gepredikt. Niet berusten, protesteeren, zoo noodig daadwerkelijk er tegen ingaan, liefst zonder veel uitstel.

Zoo is 't bij onze naaste buren. De Duitschers staan in hun verontwaardiging over de gestelde eischen geenszins alleen. Tot in Londen en Parijs vinden zij steun. Hebben de Belgische annexionisten zeer onverstandig gedaan door neutraal Nederland als een overwonnen land te willen doen behandelen, afgescheiden hiervan heerscht daar te lande een woelige geest, die zich reeds in werkstakingen en in verhoogde spanning tusschen Walen en Vlamen uit, en die voedsel vindt in de weinige voldoening, die de vredesvoorwaarden voor de economische en koloniale aspiratiën doen verwachten. De Oostenrijksche vredesvoorwaarden hebben niet slechts allen getroffen, die zich Duitsch-Oostenrijkers voelen, maar de verdeeling der stukken, zet Oostenrijk, Hongarije en Tsjecho Slowakië zeker dadelijk als vijanden fel tegenover elkander, en doet voor de vermengde volkeren een tijdperk van onderlinge en innerlijke tweedracht verwachten. Daar de ellende in die streken intusschen reeds onbeschrijflijk groot is, zal daar een toestand ontstaan, waaruit men verlost zal willen worden, onverschillig op welke wijze. Ventre affamé n'a pas d'oreille, als de wanhoop tot uiting komt zal 't daar afgrijselijk toegaan.

Orlanda heeft in Italië zelf een stemming voor 't verkrijgen van Fiume gewekt, die zich tegen hem zal keeren nu dit vraagstuk niet overeenkomstig die stemming zal worden opgelost. Italië krijgt minder dan 't zich had toegedacht en toch weer meer dan 't krijgen mocht, volgens het door Wilson aangegeven standpunt, van 't nationaliteitsbegrip en 't zelfbeschikkingsrecht der natiën. Ten opzichte van de verdeeling van Afrika zijn Frankrijk en Italië, ten opzichte van de eilanden in de Middellandsche zee en Klein Azië zijn Griekenland, Italië en Frankrijk 't niet eens, zonder van Groot Brittanië te spreken, dat voor al deze kwesties toch weer vindt, dat aan de anderen nog te veel wordt gegeven.

Welke oplossing gevonden moge worden voor de Turksche kwestie, zij zal in elk geval de woelzucht voeden van de Mohamedanen in de koloniën en protectoraten onder Europeesch bestuur. De Groote Heer te Stamboel zal vermoedelijk den troon niet in den steek behoeven te laten, zooals zijn keizerlijke bondgenooten te Berlijn en te Weenen moesten doen. Maar de vredesvoorwaarden zullen voor Turkije zeker ook hard zijn. De aspiratiën van de Balkan bondgenooten van de entente zullen tot zekere hoogte bevrediging moeten vinden.

De Turksche heerschappij strekte zich over reuzen provinciën in Azië en Afrika uit, in bontkleurenverschil zullen daarover nieuwe vlaggen waaien. Lang vergeten aanspraken zijn weer te voorschijn gebracht en hebben zoo versleten veeten weer doen opleven. De gezamenlijke strijd van Mohamedanen en Christenen ter weerszijden heeft niet tot vermindering geleid van de kaffirhaat, en evenmin tot een afzweren van den Khalief te Konstantinopel door allen, die tegen Turkije vochten, al hebben de khedive van Egypte en de vorst van de Hedchas zich van hem onafhankelijk gemaakt. Het is helaas al te goed bekend, hoe de volken van gemengden godsdienst hun wrok en haat in daden omzetten. De uiting hiervan is in alle landen waar eenmaal de Turksche vlag waaide, te verwachten. Maar veel verder zal de vernedering, die overwonnen Turkije te wachten staat, terugwerken op hen, die haar zullen uitspreken. In Britsch-Indië zijn reeds woelingen te onderdrukken geweest. Bezadigde, 't Britsche gezag goedgezinde Mohamedanen van naam hebben hun waarschuwende stem reeds doen hooren, om den Sultan niet te hard aan te

pakken. Als wat in 't Br. Indische rijk broeit tot uitbarsting komt, terwijl Perzië en Afganistan hunne ontevredenheid los laten, dan zal de nieuw gestichte volkerenbond aanstonds met de handen in 't haar zitten en Engeland zal die moeilijkheid op te lossen krijgen, terwijl de Iersche kwestie in 't eigen rijk weer scherper gesteld is dan ooit te voren.

Ook in de kroonkoloniën, waar zich geen overheerschende mohamedaansche invloed laat gelden, spreekt ongeduld over 't lang uitblijven van den ontspannenden vredestoestand. Wij kennen allen 't verlangen van de nationalistische partij in Zuid-Afrika. In den democratischen Australischen statenbond uit de ontevredenheid zich evenzeer in stakingen als in Canada, waar deze openlijk een Bolsjewistisch streven vertoonen.

De hoofdmannen in Rusland zeggen aan hunne denkbeelden alleen levensvatbaarheid toe, als zij algemeen aanvaard worden. 't Ligt dus in hun stelsel voor die ideeën krachtige propaganda door geheel de wereld te maken. In alle landen worden aanwijzingen hiervoor gevonden, en zoowel in den Afganistanschen veldtocht, als in de bomaanslagen in Noord-Amerika, als in de stakingen in Parijs, ziet men duidelijke sporen van die propaganda. Met de leering van Rusland en Hongarije en hetgeen München in korte vertooning gegeven heeft, kan ook dit geen geruststellende verwachtingen opwekken. Mogen wij ook voor deze beweging 't algemeen geloof tot waarzegger nemen, dan zal 't Bolsjewisme de overhand niet houden, al kan 't hier en daar tijdelijk de macht in handen krijgen; voor Rusland en Hongarije wordt 't onhoudbare er evenzeer van gevoeld als van 't czarendespotisme. Ook de uitkomst van deze voorspelling zal echter in bloed moeten baden.

Korea en China hebben reeds door anti-Japansche relletjes getoond, dat zij met hetgeen voorloopig als 't inzicht der vredesconferentie bekend is gemaakt, geen genoegen willen nemen. Japan is er 't land niet naar, om dergelijke uitingen goedmoedig op te vatten. Wij komen niet tot een eind van de lange opsomming. Finland, Estland, Oekraine zijn ongelukkig, de oorlog woedt er voort. Polen is niet tevreden en wekt zelf de afschuw van de wereld door de jodenprogroms. Bulgarije, Rumenië, Servië benijden elkander meer dan ooit de eeuwige twistappels. Portugal behoudt de oude woelzucht evenzeer als Mexiko. Nicaragua en Costa Rica staan op voet van oorlog. In Frankrijk is de bewondering voor Clemenceau, evenzeer aan 't tanen, als die voor Wilson in Amerika, die voor Lloyd George is ook aan 't verbleeken en niemand staat gereed, om hunne plaats op meer bevredigende wijze in te nemen.

De stelling „wanneer de omstandigheden een man noodig maken, zorgen zij dat die man er ook is", heeft tot nu toe gefaald voor de oplossing van het vredesvraagstuk. De chaos neemt in verwarring toe. Elke oplossing, die gevonden wordt voor een moeilijkheid, schept nieuwe verwikkelingen. De janboel verergert overal. Als de eindoplossing niet komt, neemt de ontevredenheid toe, komt zij wèl, dan zal de ontevredenheid losbarsten. Ons landje behoort tot nu toe tot de rotsen, waarop de golven breken; maar wat al ellende zullen wij van hier te overzien krijgen? En zullen wij ook dan er boven mogen blijven uitsteken, hier en in Indië? 't Jongste verleden mag ons hoop hierop geven.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

Prof. A. te Wechel opent de Juni-afl. met een artikel: De wondeplek bij het Boschwezen in Ned.-Indië. De ontevredenheid in het houtvesterscorps. Volgens schr. heeft die ontevredenheid drie oorzaken, n.l. 1o. het ontbreken, na het aftreden van den hoofdinspecteur Bruinsma, van een dienstchef, die het vertrouwen geniet zoowel van de Regeering als van het houtvesterscorps; 2o. de onvoldoende steun, die het Boschwezen bij aantijgingen door buitenstaanders van de zijde der Regeering ten deel valt (schr. doelt hier o.a. op de ernstige aanklachten in den Volksraad tegen den dienst van het Boschwezen); en 3o. de weinig loyale toepassing der nieuwe tractementsregeling en het onvoldoende zijn van deze regeling in verband met de bij andere diensttakken geldende salarissen.

Het tweede artikel is van den oud-chef van den geneeskundigen dienst in N. I., kolonel J. Haga, die het „Voedsel-vraagstuk in Indië" behandelt. Schr. heeft het niet — wat men uit den titel zou vermoeden — over de voedsel-voorziening in verband met de voedselschaarschte tengevolge van den oorlog, doch betoogt dat het vleeschverbruik (inzonderheid door militairen), beperkt dient te worden en in Indië veel meer profijt van wortelknollen, vruchten en zaden voor de voeding getrokken kan worden dan tot nog toe geschiedt. Een pleidooi voor het vegetarisme dus.

Als laatste artikel het vervolg der beschouwingen van wijlen den heer M. van Geuns: Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de GrootMogols, in welk vervolg schr. uitwijdt over het werk van Claudius Ptolomaeus met interessante bijzonderheden voor hen, die belangstellen in de historische aardrijkskunde, ook van onzen Archipel.

Overigens de gewone rubriek Varia (Het Ned. Ind. onderwijzers-congres. — Het voedselvraagstuk in Indië. Enz.) — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Academisch-Indische Week te Amsterdam.

Het jongste Nr. van de zgn. „Groene Amsterdammer" bevat een artikel van Prof. J. C. van Eerde, met teekeningen van L. van den Bergh, over de Academisch-Indische week te Amsterdam.

De Ingenieur.

In No. 14 van dit weekblad een vrij uitvoerige levensbeschrijving (met portret) van ingenieur A. Snethlage († 3 December 1918 te Wassenaar), die in verschillende betrekkingen in Indië is werkzaam geweest en wiens naam ten nauwste verbonden is aan de Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij in Indië en te 's-Gravenhage.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 24: Mededeelingen van het Dep. van Landb., Nijv. en Handel te Buitenzorg. II. Rijstcultuur als grootbedrijf in Ned.-Indië, door W. M. Gutteling. — Geld- en bankwezen in Ned. Oost-Indië, door Mr. G. Vissering. — Koloniale Raad van Curaçao. — De overzeesche handel en de oorlog (De vrachtverlagingen van Indië naar Nederland. — De producten-vereenigingen in Ned.-Indië, Enz.) — Kultuurberichten (Kamers van Landbouw in Ned.-Indië. — Het kweeken van soja op Java, Enz.) — Kleine mededeelingen. (De uitbarsting van den Kloet. — De geologische expeditie van Dr. M. R. Rutten op Ceram. — De economische toestand van Curaçao. — De economische ontwikkeling van Suriname. Enz.) — Verkeerswezen. — Literatuur over oliën, vetten en wassen.

Verslagen en Med. Kon. Ak. v. Wetensch., Afd. Letterk.

Het eerste stuk van het vierde deel der vijfde reeks van de Verslagen en Mededeelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen (afd. Letterkunde) bevat een bijdrage van Prof. Dr. Th. W. Juynboll over „de regeling der priesterrechtspraak in Ned.-Indië".

Schr. wijst op het tweeslachtig karakter dezer rechtspraak. De zgn. „priesters" beslissen de aan hun oordeel onderworpen geschillen wel gedeeltelijk als deskundige Mohammedaansche wetgeleerden, maar toch voor een belangrijk deel slechts als l e e k e n. Het is een fout der bestaande regeling, dat zij de geschillen betreffende familie- en erfrechtszaken, op welke de Mohammedaansche beginselen moeten worden toegepast, in h u n v o l l e n o m v a n g en met uitsluiting van elk hooger beroep, aan de rechtsmacht der priesters heeft onderworpen. Daardoor wordt, in strijd met het belang der Inlandsche bevolking, meer dan voor de toepassing van het Mohammedaansche recht strikt noodzakelijk is, deze aan de kennisneming der gewone rechterlijke macht onttrokken. Op grond daarvan zal — naar Prof. Juynboll's opvatting — bij eene nieuwe vaststelling der competentie van de priesters beter onderscheid behooren gemaakt te worden tusschen de heterogene bestanddeelen der priesterrechtspraak en kracht van gewijsde uitsluitend aan dat deel van het vonnis der priesters moeten toegekend worden, dat onmiddellijk op voorschriften der Mohammedaansche wet gebaseerd is.

Koloniaal Tijdschrift.

De Juni-afl. opent met een beschouwing van Dr. N. Adriani over „Onderwijs, geneeskunde, bestuur en godsdienstprediking onder een animistisch volk in Ned.-Indië". Sch. behandelt de vier hier genoemde onderwerpen van uit het standpunt der Toradja's, met wier zeden en gebruiken hij, door jarenlange persoonlijke omgang, volkomen vertrouwd is.

De hr. Ch. O. van den Plas besluit zijn artikelenreeks: De maatschappelijke, cultureele en politieke ontwikkeling van Insulinde in heden en toekomst. De lezing dezer belangrijke beschouwingen — deels met wat de organisatie van Indië betreft, geheel nieuwe denkbeelden — wordt ten zeerste aanbevolen.

De hr. E. L. K. Schmülling publiceert een opstel: „De inlandsche landbouw van Java en Madoera in het Koloniaal Verslag over 1916", in aansluiting bij zijn studie in de „Indische Gids" van April en Mei j.l. over de Indische landbouwstatistiek in het algemeen.

De rubriek van „Tertius" bevat „Oude kladden" (bespreking der Coen-huldiging). — Minister Idenburg in de Eerste Kamer. — De Kloetramp. — Overigens mededeelingen over vreemde koloniën, door Prof. D. G. Stibbe. — Persoverzicht, koloniale literatuur en bibliographie, door C. v. d. V.

Economisch Weekblad, 27 Mei en 3 Juni 1919.

In eene vooral op de vermoedelijk tot den Volksraad gerichte en in Indië openbaar gemaakte „Nota" der Indische Regeering van najaar 1918, gebaseerde bijdrage in het Economisch Weekblad van 27 Mei en 3 Juni j.l., getiteld „Twijfelwekkende Indische statistiek", komt de hr. Schmülling het aantal vermeerderen van hen, die over eenige en wel zeer voorname gedeelten der officiëele Indische statistiek min of meer ernstig ontevreden zijn. Zijne zeer recente voorgangers zijn de h.h. Van Kol (1916), Jhr. van Reigersberg Versluys (17), Van den Broek d'Obrenan (18) in Europa; Schuurman (18) in Indië; in 1919 zijn er in Indië nog bijgekomen de h.h. Lulofs en Van Vuuren.

Zijne bewering omtrent het zielental heeft de hr. Sch. echter sindsdien op grond van de nieuwste gegevens herzien en schat de bevolking van Java en Madoera niet meer op 40 millioen voor eind '19, doch op bijkans 35, zoodat men zich midden in den 30 millioenstand bevindt.

De mededeelingen der „Nota" (waarvan de statistische gegevens de jaren 1900—1915 betreffen), omtrent de bouwgronden bijv. doen schr. de vraag stellen: „Zeer onbevredigend is ook de luchthartigheid, waarmede men zich zonder de minste nadere toelichting eenvoudig bepaald heeft tot de blootnuchtere mededeeling van den aangroei der bouwgronden met bijna 50 pCt. of ruim 2 millioen bouws. Waar komt in dien korten tijd deze enorme en verbijsterende vermeerdering toch vandaan? zal men onwillekeurig vragen; daar immers tegen gemiddeld 30.000 b. per jaar voor nieuwe ontgin-

ning hoogstens 500.000 b. gerekend kan worden; wat zijn dan de resteerende 1.500.000?''

Mr. dr. Schumann zuchtte over die ,,Nota'', ,,alles bij elkaar genomen, vind ik het jammer, dat dit stuk gepubliceerd is''. Moge er spoedig eene grondige vervolg- en tevens verbeterde nota verschijnen!

Handelsberichten.

No. 639 van ,,Handelsberichten'' bevat het vervolg van Nos. 631 en 632 over den handel van Ned.-Indië. Werd in die vorige Nrs. een overzicht gegeven van de bemoeienissen der Kamers van Koophandel en de Handelsvereenigingen, thans krijgt men een overzicht van het aandeel der Regeering van Ned. Indië (speciaal de betrokken afd. van het Dep. van Landb., Nijverh. en Handel). Verder wordt gewezen op de officieële statistieken betreffende den handel, welke betrouwbaar zijn en niet te laat verschijnen.

Vereeniging ,,Moederland en Koloniën.

Inhoud van jaarg. 1919, No. 1 van het orgaan der Vereeniging ,,Moederland en Koloniën''. Verslag over het jaar 1918. — Sprokkelingen op agrarisch-economisch gebied in Indië, door L. E. Dom van Rombeek. — De hervorming van het bestuur over Britsch-Indië, door Dr. E. Moresco.

Ceres. Orgaan van het Wageningsch Studentencorps.

Het Juni-Nr. van dit maandblad bevat het eerste gedeelte eener beschouwing: Een tropisch ziele-beeld. (De grond van het religieus naturalisme), door Tropicus. Schr. klaagt bitter over het gebrek van den Westerling om de schoone, majestueuse, plechtige, ontzachwekkende Tropennatuur te beschrijven; vooral in de roman-literatuur komt dit gemis aan ,,Westersche beschaving'' beschamend tot uiting. ,,En deze machteloosheid om diep en met zin de natuur te beschrijven treft te sprekender tegenover de voortreffelijke en verbazingwekkend uitgesponnen analyse van de menschenziel, vooral van haar ziekelijkheid. Hoe dor, hoe krukkig, hoe gevoelloos en oppervlakkig staat hier tegenover de jammerlijke poging om de natuur diep weer te geven (in de zgn. Tropenromans).''

De Macedoniër.

No. 5—6 van jaarg. 1919 van het Zendingstijdschrift ,,De Macedoniër'', bevat o.a. het vervolg van L. Tiemersma: Zendingsarbeid onder de Chineezen op Java en Madoera. — Ds. H. Dijkstra schrijft een artikel over ,,De Zending in de stad Soerabaja.''

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

,,Hoe de Mohamedanen in Borneo kwamen'', is de titel van een bijdrage van den missionaris J. Staal in het Juni-Nr. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Het is jammer dat de schr. de bron zijner sage niet noemt, daar de historische bijzonderheden omtrent ,,Broenei'' nagenoeg overeenstemmen met wat Europ. geschiedvorschers ons hierover mededeelen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 11: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië. V. Pieter de Carpentier, door N. — Van den hak op den tak. Causerieën over Indië, door Lobang Roebah. — Op en langs de Barito-Herinnneringen uit een Indisch moerasland (vervolg), door P. te Wechel. — Een Indo, door T. Brondgeest Sr.

Unificatie van het Strafprocesrecht.

Ter landsdrukkerij te Batavia is een lijvige publicatie verschenen: Unificatie van het strafprocesrecht in Nederlandsch-Indië. Ontwerpen met toelichting en officieële bescheiden.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van twee klinisch gevormde artsen voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië is de spoedige uitzending noodig van een tweetal geneesheeren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts, en op het gebied der inwendige ziekten wetenschappelijk klinisch gevormd zijn, ten einde daar te lande, hetzij in vasten dienst met een achtjarig, hetzij in tijdelijken dienst met een vijf- of driejarig dienstverband te worden werkzaam gesteld.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 3000 voor de artsen die een tijdelijk dienstverband van 3 jaren aangaan, en van ƒ 5000 voor hen die een tijdelijk dienstverband van 5 jaren aangaan, dan wel ter benoeming in vasten dienst worden uitgezonden;

c. indien de uit te zenden geneesheeren gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, en wel voor zooveel de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren betreft als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren betreft, als verhooging van de onder b bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt de verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

De bezoldiging in Indië bedraagt ƒ 400 's maands, met 6 verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na 3 jaren dienst.

Bij de berekening van de aanvangsbezoldiging zullen de jaren van werkzaamheid als arts binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen, terwijl (na aanneming van een desbetreffend voorstel op de Indische begrooting voor 1919) aan hen, die eene verklaring bezitten, dat zij een door den Minister van Koloniën aangewezen leergang in bacteriologie en hygiëne met vrucht hebben gevolgd, bij indiensttreding dadelijk de eerste verhooging van bezoldiging zal worden toegekend.

De hierbedoelde 2 artsen zijn in de eerste plaats bestemd voor de tuberculosebestrijding en kunnen, na gebleken geschiktheid, ook in aanmerking komen voor andere klinische werkkringen bij den burgerlijken geneeskundigen dienst, met name voor de vroeger of later openvallende betrekkingen van leeraar aan eene artsenschool en directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting.

De bezoldiging van leeraar bij eene artsenschool bedraagt thans ƒ 600 's maands, met vier 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 's maands; de bezoldiging van directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting bedraagt ƒ 800 's maands, met twee 3 jaarlijksche verhoogingen van ƒ 200 's maands (na aanneming der Indische begrooting wordt de bezoldiging van laatstgenoemde betrekking gebracht op ƒ 1000 's maands met éene verhooging van ƒ 200 's maands en éene van ƒ 150 's maands, telkens na 3 jaren dienst).

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwde 2 maanden en door ongehuwden éene maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze, bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over eene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw. (De in de 3 voorafgaande alinea's opgenomen bepalingen gelden slechts voor de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren).

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 Juli 1919 bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijken Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en datum van geboorte, zoomede of men voor vasten dan wel voor tijdelijken dienst wenscht te worden uitgezonden, en in het laatste geval, of men een drie- of vijfjarig dienstverband wenscht aan te gaan.

De uit te zenden geneesheeren zijn verplicht de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen, dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen 8, 5 of 3 jaren (al naar het aan te gaan dienstverband) na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

(Nederl. Staatscourant van 5 Juni 1919, no. 128).

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Geldelijke Verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1918.

Exploitatierekening op 31 December 1918.

Debet.

1918.			
Jan. 31	Ondersteuningsfonds.		
	Jaarlijksche bijdrage		f 100.—
Dec. 31	Effecten.		
	Koersverlies		,, 211.75
	Meubilair.		
	20 pCt. afschrijving		,, 56.84
	Propaganda		,, 437.50
	Onkosten:		
	Salarissen	f 1226.—	
	Huishuur	,, 183.92	
	Kantoorbehoeften	,, 91.33	
	Porti	,, 61.61	
	Reiskosten	,, 286.63	
	Receptiekosten	,, 31.—	
	Gas en waterleiding	,, 34.31	
	Telefoon	,, 173.—	
	Brandstoffen	,, 91.40	
	Inning contributies	,, 299.33^{5}	
	Diversen	,, 178.75	
			,, 2657.28^{5}
	Koloniaal Weekblad		,, 20706.59^{5}
	Leestafel		,, 53.32^{5}
	Lidmaatschappen		,, 235.17^{5}
	Inlichtingendienst		,, 1614.57^{5}
	Studie-Commissie		,, 30.—
	West-Ind. Commissie		,, 37.40
	Tehuis voor Inlanders		,, 12500.—
	Voordeelig saldo		,, 387.93^{5}
			f 39028.38

Credit.

Sept. 30	Regeeringssubsidie	f 3000.—
Oct. 31	Id. Tehuis v. Inlanders	,, 2500.—
Dec. 31	Idem Idem	,, 10000.—
,, 31	Contributies	,, 3949.30
,, 31	Interest	,, 143.95
,, 31	Koloniaal Weekblad	,, 19435.13
		f 39028.38

's-Gravenhage, 31 December 1918.
S. E. & O.

De Penningmeester,
GROOSS.

Balans opgemaakt op 31 December 1918.

Debet.

Cassa		f 891.87
Effecten.		
f 3600.— 3 % N.W.S. à 64¾	f 2331.—	
4/m. rente à 3 %	,, 36.—	
f 800.— 2½ % N.W.S. à 55$^{7}/_{16}$	,, 443.50	
6/m. rente à 2½ %	,, 10.—	
229 aandeelen N.V. ,,Boeatan'' nominaal f 11450.— P.M.		,, 2820.50
Rijkspostspaarbank.		
Saldo		,, 805.25
Ned.-Ind. Handelsbank.		
Saldo deposito		,, 1130.50
Postcheque en Girorekening.		
Saldo		,, 1000.—
Leden en Afdeelingen.		
Achterstallige contributie		,, 1991.70
Meubilair.		
Inventaris		,, 227.36
		f 8867.18

Credit.

Geldleening	f 625.—
Ondersteuningsfonds	,, 361.09^{5}
Kapitaal *)	,, 7881.08^{5}
	f 8867.18

*) Behoudens de verplichting tot plaatsing van de in 1919 nog loopende advertenties volgens contract.

Den Haag, 31 Dec. 1919.
S. E. & O.

GROOSS,
Penningmeester.

Begrooting 1919.

Ontvangsten.

Regeeringsubsidie (Vereeniging)		f 3000.—
Idem (Tehuis v. Inlanders)		,, 10500.—
Contributies		,, 4000.—
Interest		,, 150.—
Koloniaal Weekblad.		
Advertentie-contracten	f 20000.—	
Losse advertenties	,, 150.—	
Abonnementen	,, 100.—	
		,, 20250.—
Inlichtingendienst		,, 250.—
Huishuur		,, 400.—
		f 38550.—

Uitgaven.

Propaganda		f 750.—
Onkosten:		
Salarissen	f 1226.—	
Huishuur	,, 750.—	
Kantoorbehoeften	,, 100.—	
Schrijfloon	,, 50.—	
Porti	,, 70.—	
Reiskosten	,, 300.—	
Receptiekosten	,, 25.—	
Gas- en Waterleiding	,, 50.—	
Telefoon	,, 175.—	
Brandstoffen	,, 60.—	
Inning contributies	,, 400.—	
Diversen	,, 94.—	
		,, 3300.—
Koloniaal Weekblad:		
Uitgever	,, 11500.—	
Provisie	,, 6900.—	
Honoraria	,, 1900.—	
Reiskosten	,, 490.—	
Diversen	,, 110.—	
		,, 20900.—
Leestafel		,, 200.—
Lidmaatschappen		,, 200.—
Inlichtingendienst		,, 2000.—
Ondersteuningsfonds		,, 100.—
Studie-Commissie		,, 50.—
West-Indische Commissie		,, 50.—
Tehuis voor Inlanders		,, 10500.—
Onvoorziene uitgaven		,, 500.—
		f 38550.—

Den Haag, 31 Dec. 1918.
S. E. & O.

GROOSS,
Penningmeester.

's-Gravenhage, 11 Juni 1919.

Aan de Vereeniging ,,Oost en West" Alhier.

Naar aanleiding van de opdracht, ons verstrekt in de Jaarvergadering van 1918, heeft onze Commissie zich onledig gehouden met het onderzoek van de administratie van en de bescheiden overgelegd door Uwen Secretaris-Penningmeester over het jaar 1918.

Het is ons aangenaam omtrent onze bevinding de beste getuigenis te kunnen afleggen; alles werd na behoorlijke verificatie in de beste orde bevonden.

Zoodat wij U mogen aanbevelen de Balans per ultimo December 1918 goed te keuren en mitsdien het Hoofdbestuur voor zijne gestie te acquitteeren en déchargeeren.

Gaarne brengen wij hulde aan de netheid en accuratesse waarmede de administratie is gehouden en meenen U geluk te mogen wenschen met het feit, dat het geheel is in zulke bekwame, ijverige handen als die van Uwen functionaris.

De Verificatie-Commissie,
(get.) H. E. LEVERT.
(get.) J. A. SOETENS.
(get.) J. L. VAN GENNEP.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Vrijdag 4 Juli 1919*, te Deventer. (Lokaal en uur van samenkomst zullen nader worden bekend gemaakt).

Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 28 Mei 1919, No. 22).
2. Bespreking van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.
3. Goedkeuring van de benoeming van:
   den heer G. J. Oudemans tot voorzitter;
   den heer Prof. Dr. C. Snouck Hurgonje tot ondervoorzitter;
   Mevrouw de Wed. Mr. C. T. van Deventer—Maas, tot lid van de Studie-Commissie.
4. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Zaterdag 5 Juli 1919*, te Deventer. (Lokaal en uur van samenkomst zullen nader worden bekend gemaakt).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
3. Jaarverslag over 1918 van het Hoofdbestuur. (Zie K. W. 12 Juni 1919, No. 24).
4. Idem van de Commissie voor West-Indië. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
5. Idem van de Studie Commissie. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
6. Idem van den Inlichtingendienst.
7. Rekening en verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1918. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
8. Begrooting voor het jaar 1919. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
9. Benoeming van de commissie tot onderzoek van de rekening en verantwoording over het jaar 1919.
10. Voorziening in 7 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door:
    a. periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; E. F. Grooss, secretaris-penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het dagelijksch bestuur; C. F. Lekkerkerker, Studentenafdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam en Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht;
    b. vertrek uit de afdeeling van het lid: H. W. Scheuer.
    De heer Lekkerkerker en mevrouw Van Oeveren—van Schaik, stellen zich niet herkiesbaar.
    Door het Hoofdbestuur gestelde candidaten:
    Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink. 2. L. A. Bakhuis.
    Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss. 2. J. A. Soetens.
    Lid Dagel. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt. 2. O. de Bordes.
    Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella. 2. A. Veder.
    Afdeeling Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt. 2. H. Somermeijer.
    Afdeeling Leiden: 1. J. A. van Hamel. 2. Mr. E. Rijke.
    Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra. 2. H. Fabriek.
11. Voorstel van de Afdeeling 's-Gravenhage tot het uitschrijven van de volgende prijsvraag:
    ,,Het Hoofdbestuur van de Vereeniging ,,,,Oost en West'' looft een prijs uit van *f* 50.— ,,voor hem of haar, die het beste opstel schrijft ,,over het groote belang, dat zoowel Nederland ,,als de koloniën er bij hebben, dat bekwame ,,oud-Indiërs, ten getale van minstens 10, in ,,de Tweede Kamer komen."
    ,,Het opstel moet niet grooter zijn dan één ,,pagina van het Koloniaal Weekblad, aan ,,weerszijden beschreven."
    ,,Het Hoofdbestuur wijst de personen aan, ,,die den prijs zullen toekennen."
12. Behandeling van de motie-Vermeer. (Zie notulen Jaarlijksche Algemeene Vergadering 1918, K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
    Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: ,,Dit pogen moet ech- ,,ter niet gepaard gaan met een verwijt aan ,,het Nederlandsche volk van onkunde en ge- ,,brek aan belangstelling, welke leidt tot een ,,verwijdering tusschen Indië en Nederland", worden toegevoegd de woorden: ,,zooals naar ,,onze meening ok niet rechtstreeks in de be- ,,doeling van den heer Vermeer gelegen heeft."
13. Bespreking naar aanleiding van het ontwerpprogram van actie van de Propaganda-Commissie. (Zie het reeds toegezonden afschrift).
14. Bepaling van de plaats waar de jaarlijksche algemeene vergadering in 1920 zal worden gehouden.
15. Mededeelingen omtrent commissiën, instellingen en werkzaamheden.
16. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Nº. 26. Donderdag 26 Juni 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Hoofdbestuursvergadering en Algemeene Vergadering van de Vereen. „Oost en West" te Deventer.

PROGRAMMA.

Vrijdag 4 Juli.

des middags te *6 uur precies:* Officieele ontvangst van Hoofdbestuur, afgevaardigden en verdere leden, met hunne dames, door den heer Jhr. Mr. T. A. M. A. van Humalda van Eysinga, Burgemeester van Deventer, in het gebouw der Loge, Rijkmanstraat.

6.30 uur: Gemeenschappelijke maaltijd in hetzelfde gebouw (*f* 4.50 per couvert).

8.30 uur: Hoofdbestuursvergadering in de Buitensociëteit.

Zaterdag 5 Juli.

des morgens te *10.30 uur precies:* Ontvangst van Hoofdbestuur, afgevaardigden en verdere leden, met hunne dames, in het Koloniaal Landbouwmuseum aan den Brinkgreverweg. Bezichtiging van het Koloniaal Landbouwmuseum, den Kolonialen Suikercursus en de Middelbare Koloniale Landbouwschool.

12.30 uur: Gelegenheid tot het gebruiken van een noenmaal in het Schouwburgrestaurant, Groote Kerkhof (*f* 2.— per couvert).

2 uur: Algemeene vergadering, in de bovenzaal van de Sociëteit ,,De Hereeniging", Groote Poot.

5.30 uur: Gelegenheid tot het gebruiken van een middagmaal in Hotel ,,De Engel", Groote Kerkhof (*f* 3.50 per couvert).

Den leden wordt verzocht, zoo spoedig mogelijk, in elk geval vóór 1 Juli e.k., bericht te zenden of men *logies* wenscht en of men wenscht deel te nemen aan *den maaltijd op Vrijdag 4, het noenmaal op Zaterdag 5* en *het middagmaal op Zaterdag 5 Juli*, aan den heer A. Alberts, Voorzitter der Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer, Postbus no. 1, Deventer, die zich welwillend bereid verklaard heeft, in deze zijne bemiddeling te verleenen.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan hen, die door het verlies hunner bezittingen, tengevolge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandigheden zijn komen te verkeeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp getroffenen, en van hetgeen tengevolge van de jongste Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw — verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vinden, aldus sprak de Minister bij de installatie der commissie, moet men teruggaan tot de geweldige Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan, is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar beproefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan worden om den nood in de geteisterde streken te lenigen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp bood aan de door watersnood geleden hebbende bevolking van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne uiting geven aan het gevoel van saamhoorigheid, waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister was overtuigd, dat de instelling van een commissie tot centraliseering en leiding aan de hulpverschaffing de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoederen van de leden der vereeniging ,,Oost en West".

Van de ingekomen bedragen zal melding worden gedaan in het ,,Koloniaal Weekblad".

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,
C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF, *Onder-Voorzitter.*
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
E. F. GROOSS, *Secretaris-Penningmeester.*

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 19—6—'19, No. 25	*f*	221.—
H. A. S., Velp	,,	10.—
D. L. W., Den Haag	,,	5.—
A. D., Den Haag	,,	5.—
G H. P., Heemstede	,,	10.—
S. v. L., Amsterdam	,,	2.50
J. H. v. B. v. S., Den Haag	,,	10.—
B. B., Den Haag	,,	25.—
J. A. S., Den Haag	,,	2.50
H. A. S., Den Haag	,,	2.50
Van een onbekende, Den Haag	,,	1.—
H. C. F. V., Amsterdam	,,	10.—
Mr. J. W. B., Voorburg	,,	25.—
Ldb., Den Haag	,,	20.—
N. N., Den Haag	,,	10.—
P. d. B., Den Haag	,,	5.—
Van een onbekende, Den Haag	,,	20.—
Familie De Vogel, Den Haag	,,	15.—
E. M., Warmond	,,	20.—
H. F. F. L., Den Haag	,,	4.—
Mevr. B. v. d. B., Rijswijk	,,	10.—
H. J. A. R. v. O., Den Haag	,,	2.50
R. Z., Den Haag	,,	10.—
Dr. Ph. S. v. R., Leiden	,,	10.—
	f	456.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Begrooting voor 1920 in den Kolonialen Raad.

Zelfs meer dan men in Holland achter is met het begrootingswerk is men in Curaçao vóór. Eén maand eerder, dan de Eerste Kamer de begrooting voor 1919 aangenomen had, keurde de Koloniale Raad die voor het volgende jaar goed. Uit de behandeling van deze laatste willen wij een en ander naar voren brengen.

Aanvankelijk werden de uitgaven geraamd op *f* 1.600.456.—, de inkomsten op *f* 1.067.674, zoodat gerekend werd op eene bijdrage van het moederland groot *f* 532.782.— (later verhoogd tot *f* 579.753.—) Hierbij komen nog eenige memorieposten, die heusch geen kinderachtige bedragen zullen vertegenwoordigen, en waaronder voorkomen: de kosten van inrichting van een post voor draadlooze telegrafie en de voortzetting van de verbetering van de haven van Willemstad. Voegt men daar nog bij, dat de Minister in de Tweede Kamer reeds gesproken heeft van plannen voor de financiëele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs, en bedenkt men, dat de nieuwe Gouverneur wel met nieuwe (of oude) plannen voor den dag zal komen, die zullen begin-

nen met geld te kosten, dan ligt de conclusie voor de hand, dat bovenstaande cijfers niet veel meer zijn, dan een slag in de lucht. Het zal dan ook waarschijnlijk niet velen belang inboezemen, dat van bovenstaand tekort, volgens de bekende euphemistische onderscheiding in gewone en buitengewone uitgaven, *f* 178.975.— komt voor rekening van den buitengewonen dienst en *f*353.807.— voor rekening van den gewonen dienst.

Onder de nieuwe posten trekken de aandacht: de kosten, verbonden aan de invoering der nieuwe rechterlijke organisatie, bezoldigingen en toelagen van eenige nieuwe ambtenaren w.o. onderwijzers, twee R. K. geestelijken en een hulp; landbouwkundige uitgaven, in verband met de bevordering van het schoolbezoek, eerste termijn (*f* 50.000.—) voor den bouw van een nieuw tolkantoor en de oprichting van een gouvernements-apotheek.

Afzonderlijke vermelding verdient het plan tot het stichten van eene gouvernements-boekerij en leeszaal, waarvoor *f* 10.000.— uitgetrokken is. In de M. v. T. lezen wij daarover: „Reeds vroeger bestonden er plannen tot het stichten van eene openbare boekerij en leeszaal op Curaçao. De tijdsomstandigheden hebben de uitvoering der plannen vertraagd. Waar het gewenscht is, dat reeds dadelijk deze nuttige instelling degelijk wordt ingericht, waaraan grootere uitgaven verbonden zijn, dan door eenige vereeniging alhier kunnen worden gedaan, tenzij met grooten steun van het koloniaal bestuur, komt het gewenscht voor in 1920 over te gaan tot het stichten van eene gouvernements-boekerij en leeszaal". Het lijkt ook ons voor de duurzaamheid der onderneming beter, dat het Gouvernement de zaak zelf ter hand neemt, maar wij hopen, dat het bij de uitvoering de medewerking van hen, die de eerste plannen ineengezet hebben, niet versmaden zal.

Bij nota van wijzigingen is nog een bedrag van *f* 6.500.— uitgetrokken als bijdrage aan het Apostolisch Vicariaat in de kosten van oprichting en instandhouding van een gesticht voor verzorging en opvoeding van verwaarloosde jongens.

Pessimistisch zijn de beschouwingen, waarmee de Koloniale Raad zijn afdeelingsverslag begint. Vooreerst wordt gewezen op de lasten, die het moederland der kolonie buiten hare „volksvertegenwoordiging" om oplegt door vele uitgaven op de begrooting te brengen, waarover de Raad niet is gehoord, of waartegen deze waarschuwend zijne stem heeft verheven. En dan volgt eene bespreking van het gerucht „als zoude het in het voornemen der Regeering liggen, om voortaan de hoofdambtenaarsbetrekkingen aan uit Nederland uitgezonden ambtenaren te geven". Deze laatste zaak achten wij nu voldoende belicht, tot tevredenheid ook van Curaçaoenaars, door hetgeen daarover onlangs in de Eerste Kamer is gezegd en geschreven, wat wij ook in dit blad vermeld hebben. Maar de juistheid van de eerste klacht kan moeilijk ontkend worden, en ook de Gouverneur schijnt er niet in geslaagd, die te weerleggen in de M. v. A. Intusschen, dat er tegen de wenschen van den Raad in gehandeld wordt in sommige gevallen, waarin de Regeering de zaken anders bekijkt dan de Raad, achten wij noch te voorkomen noch laakbaar, al zal in den regel bij de beoordeeling van plaatselijke omstandigheden en toestanden de Raad als de meest-deskundige van beiden moeten beschouwd worden, maar dat ook *buiten den Raad om* gehandeld wordt, komt ook ons — groote uitzonderingen daargelaten — noch noodig noch gewenscht voor. Aan den Raad kan evenwel het verwijt niet ontgaan, dat hij dikwijls de vraag naar oogenblikkelijk financiëel voordeel wat al te zeer op den voorgrond stelt; in het algemeen schijnt de Raad de zaken wat te eenzijdig uit geldelijk oogpunt te beschouwen, gedreven als vele zijner leden worden door een streven naar zuinigheid, om zich in financieel opzicht vrij te maken van het moederland, waarvan zij, naar wij meenen, de voordeelen wel eens zouden kunnen blijken overschat te hebben.

De nieuwe regeling van het bestuur der bovenwindsche eilanden (één gezaghebber voor de drie eilanden te zamen) heeft niet de instemming van den Raad, en, begrijpen wij het antwoord van den Gouverneur, die verklaarde geen inlichtingen te kunnen geven, goed, dan is deze reorganisatie ook van het moederland uitgegaan. Welke bedoeling hierbij voorgezeten heeft, is niet heel duidelijk; groote bezuinigingen zijn er niet van te verwachten, en het reizen en trekken, dat noodig zal zijn, lijkt ons een lastig ongerief van de nieuwe betrekking.

De bovengenoemde Gouvernements-subsidie aan het Apostolisch Vicariaat voor de verzorging en opvoeding van verwaarloosde jongens ondervond ernstigen tegenstand. Enkele leden verklaarden hunne stem niet te kunnen verleenen aan dezen post, hoewel overtuigd van de noodzakelijkheid van een opvoedingsgesticht voor verwaarloosde kinderen. Zij betoogden, dat de verzorging en opvoeding van zulke kinderen van bestuurswege moeten geschieden, en dat men zich het lot niet alleen van verwaarloosde jongens maar voornamelijk van verwaarloosde meisjes moet aantrekken, en gaven in overweging aan de oprichting van zoo'n opvoedingsgesticht een gesticht voor jeugdige misdadigers te verbinden. Het antwoord van den Gouverneur komt ons afdoende voor. Waarom zou de opvoeding van deze jongens niet aan de R. K. missie worden overgelaten, waar deze zich tot R. K. kinderen bepalen zal, en daarmee ongetwijfeld de „overgroote meerderheid" van alle gevallen bereiken zal? De koloniale Raad verzuimt, hiervoor ook maar één reden op te noemen. Zoo mogelijk zal ook een gesticht voor meisjes geopend worden. "Onder verwaarloosde kinderen", zegt de Gouverneur verder op eene vraag van den Raad, „moeten worden verstaan zij, voor wier onderhoud of opvoeding niet, althans niet voldoende, wordt gezorgd door hen, die daartoe wettelijk of zedelijk verplicht zijn, waardoor ingrijpen vanwege de overheid noodzakelijk wordt". Ter vermijding van misverstand ware het o.i. niet ongewenscht, de voorgestelde maatregelen in verband te brengen met en te beperken tot de gevallen van ontzetting en ontheffing uit de ouderlijke macht en voogdij. Ook kinderen, waarvan door de rechter de opvoeding in een gesticht gelast is, zullen worden opgenomen.

Twee verdienstelijke hoofdambtenaren staan gereed den Curaçaoschen dienst te verlaten: de directeur van openbare werken en de directeur van den openbaren gezondheidsdienst. Deze laatste tak van dienst, die op hygiënisch gebied zoo uitnemend werk verricht, heeft zich nooit in de bijzondere sympathie van den Kolonialen Raad mogen verheugen. Nog bij de begrooting voor 1919 zijn ernstige klachten vernomen omtrent de hooge uitgaven voor den openbaren gezondheidsdienst en over zijne wijze van werken. Het heengaan van Dr. Waterman, die verklaard heeft geen verlenging van zijn dienstverband te begeeren, en ook van Mevrouw Waterman, zoo terecht door den heer Van Kol in de Eerste Kamer geprezen als hoofd van de Vereeniging tot bestrijding van geslachtsziekten, achten wij een zeer te betreuren verlies voor de kolonie. Ook zou het vertrek van Ir. Van der Breggen een groot verlies voor de kolonie zijn. De uitvoering der werken van de havenverbetering staat voor een belangrijk deel op zijnen naam, en tal van moeilijke bezwaren zijn daarbij door hem overwonnen of ondervangen. De Koloniale Raad heeft ernstig aangedrongen op behoud van dezen hoofdambtenaar, zelfs is een daartoe strekkend verzoekschrift bij den Raad ingekomen. Misschien zal dit lukken, wanneer ook de bijzondere banden, waardoor de heer van der Breggen aan de kolonie gebonden is, hem trekken.

Zooals men weet, moet de Koloniale Raad niet veel hebben van de landbouwuitgaven, die er ook niet minder op werden. Het heeft lang geduurd vóór de tijdelijk-landbouwkundige eene vaste aanstelling bekwam, en, vergissen wij ons niet, dan is dit ten slotte tegen den zin van den Raad in Nederland geregeld. Aan pogingen, om deze betrekking, toen zij nog tijdelijk was, weg te krijgen, heeft het niet ontbroken. Het zal dan ook niet verwonderen, dat de Raad weinig gevoelt voor den voorgestelden hulp-landbouwkundige op de Bovenwindsche eilan-

den. Ook gaven „verscheidene" leden in overweging het nemen van proeven op landbouwgebied op de Benedenwindsche eilanden te staken. De resultaten, meenden zij, waren tot nu toe niet in verhouding tot de groote sommen gelds, jaarlijks aan het bevorderen van den landbouw daar besteed. Het Bestuur wijst dit af met een beroep op de velen, die met landbouw en veeteelt hun brood moeten verdienen, waardoor het Bestuur verplicht is, zoowel naar nieuwe cultures uit te zien, als de bestaande te verbeteren. Gewezen wordt op de aloëcultuur op Aruba, op de proeven met vezelagaven, op eene nieuwe besproeiingsmethode, waarmee in den Gouvernementsproeftuin proeven genomen zijn, die veel beloven ook voor de teelt van voedingsgewassen; en ten slotte wordt meegedeeld, dat besteld is een exemplaar van de nieuwste, door motorkracht bewogen, grondbewerkingsmachine voor kleine tot middelmatig groote terreinen. De Raad zal van dit alles wel het beste hopen, en zijn verzet wel moeten laten varen, en er licht ook eens aan denken, dat van de „dryfarming" weinig meer genomen wordt, en dat het gebruik, dat van de motorploeg gemaakt wordt, ook al niet meevalt.

Tot zoover de schriftelijke behandeling. Voor zoover de mondelinge behandeling daartoe aanleiding geeft, in een volgend nummer een slotwoord. Eenige amendementen zijn voorgesteld.

VERSLAG

van de Commissie van Raad en Voorlichting ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl.-Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, over het jaar 1918.

(Informatie-Bureau: Heulstraat 17, Den Haag).

Gedurende het jaar 1918 vermeerderde het aantal schriftelijke verzoeken om inlichtingen en bedroeg 281; mondeling werden 142 inlichtingen gevraagd, zoodat het aantal, voornamelijk in de laatste maanden, toenam.

De ingewonnen informaties behooren tot de volgende rubrieken:

	schriftelijk	mondeling	totaal
Betreffende betrekkingen in het algemeen	60	24	84
Betreffende Gouvernements betrekkingen	72	33	105
Betreffende particuliere betrekkingen	47	28	75
Betreffende de reis naar, het leven, de kleeding en de toestanden in Indië	13	6	19
Betreffende een bepaalde plaats of landstreek	5	5	10
Betreffende maatschappijen, ondernemingen, personen	9	3	12
Betreffende brochures, boekwerken over Indië en over betrekkingen aldaar	13	5	18
Betreffende de opleiding tot, studiekosten en vereischten tot ambten, bezoldiging, pensioen	55	28	83
Betreffende de meest uiteenloopende onderwerpen, niet afzonderlijk te rangschikken	7	10	17
	128	142	423

Verder werden nog altijd inlichtingen gevraagd over pensions, baboes, enz., welke niet tot ons ressort behooren, terwijl van de gelegenheid om de door ons uitgegeven boekjes te koopen, een druk gebruik werd gemaakt.

Nauwelijks was de oorlog voorbij, of het aantal aanvragen om betrekkingen, dat in den laatsten tijd reeds was toegenomen, vermeerderde aanmerkelijk; velen vreesden in Nederland geen voldoende bestaan meer te zullen vinden.

In hunne verwachtingen om door de hulp van het **Informatie-Bureau** eene betrekking in Indië te kunnen krijgen, moesten zij worden teleurgesteld, vooral degenen, die weinig geleerd hadden en zoo goed als niet onderlegd waren. Algemeen ging men ook verkeerdelijk van de veronderstelling uit, dat er niet alleen een groote vraag naar werkkrachten voor Indië bestond, maar dat iedereen, die zich maar aanmeldde, op kosten van den werkgever uitgezonden werd.

Waar het mondeling onderhoud leidde tot raad en voorlichting aan jonge lieden, die werkelijk vol ijver aan het werk wilden gaan om in Indië zich een toekomst te scheppen en die ook bij machte waren om de overtochtkosten zelf te betalen, kon vaak de weg worden gewezen hoe de betrokkene, in verband met zijn aanleg, in Ned.-Indië succes kon behalen, indien hij, al dan niet na voorafgaande verdere voorbereiding in Nederland, op eigen gelegenheid naar Indië kon gaan om dáár zijnde, in het land zelf, op eene of andere onderneming werk te zoeken, waartoe de gelegenheid zich dáár te lande ruimschoots aanbiedt.

Ook ondervond de Inlichtingsdienst zijdelings den invloed van de werkzaamheid van de „Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst" hier ter stede, eerstens doordat het aantal inlichtingen, dat bij ons werd ingewonnen toenam en tweedens door den grooten verkoop van het in verschillende tijdschriften en bladen gunstig beoordeelde boekje No. 1, **„De bestuursambtenaar in Nederlandsch-Indië"**, die door bedoelde Arbeidsbeurs bevorderd werd.

De boekjes Nos. 3 en 4 **„De rechterlijke ambtenaar in Nederlandsche-Indië"** en **„De ingenieur in Nederlandsch-Indië"**, waren in het begin van het jaar uitverkocht, zoodat een herdruk er van het licht zal zien. Pogingen worden in het werk gesteld om deskundigen over te halen deze up to date om te werken.

De Commissie had in het afgeloopen jaar het verlies te betreuren van twee harer leden, de heeren J. M. Pijnacker Hordijk en E. M. van den Bergh van Heinenoord. Vooral de eerste heeft door zijne rijpe ervaring in Indische cultuurtoestanden, ons bureau in vroegere jaren door zijne oordeelkundige adviezen groote diensten bewezen.

Zoowel van de opgerichte Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst, met wiens leider, de heer L. E. Dom van Rombeek, wij dikwijls in contact kwamen, als van de ambtenaren van de 9e Afdeeling van het Departement van Koloniën, werd steeds de meeste medewerking en hulp ondervonden, terwijl van onze zijde de van het Departement ontvangene overdrukken der Staatscourant, waarbij personeel aangevraagd werd voor den Indischen dienst, onder belanghebbenden verspreid en in het Koloniaal Weekblad opgenomen werden.

's-Gravenhage, 20 Juni 1919.

De secretaris van den Inlichtingsdienst,
J. L. v. GENNEP.

Losse Opmerkingen.

VI.

Sabang!......... Schitterend die aankomst in de prachtbaai met z'n weelderige vegetatie! Oud en jong, oudgast en baar, alles in extase.

Onwillekeurig dacht ik aan de uitspraak van Bas Veth: „Indië ruikt men op een afstand"......... 't is maar een kwestie van reukvermogen!

Toch zijn er enkele kleinigheden, sinds Bas Veth schreef, veranderd. Tegen het naderen van het einde zag men verschillende vreedzame burgers zich tooien in H. M. uniform! Ook civiele ambtenaren voelden zich genoodzaakt de gouden-W-knoopen in de jassen te demonstreeren. En sommige nieuwelingen — lach niet s.v.p. — haalden hunne revolvers voor den dag en zaten elkander de nieuwste snufjes van hun verdedigingswapen te expliceeren.

Dit is de vierde keer, dat ik naar Indië steven; maar nog nimmer te voren heb ik zoo'n leuke reis gehad, wat betreft studie van diverse tropen-mentaliteiten. Als ik romanschrijver was, zou ik daar heele boekdeelen mee kunnen vullen!

De aankomst werd direct ontsierd door hinderlijke en absoluut onnoodige en onpraktische bepalingen van de welbekende „Heilige Bureaucratius". Zoo vlot als de passen-controle enz. was ingepikt te Port-Said, zoo lammenadig ging dat te Sabang, waar de havenmeester in hoogst eigen persoon, geassisteerd door een klerkje, paperassen in tweevoud zat in te vullen, te nummeren, te registreeren enz. enz., terwijl een opgewonden menigte van over de vierhonderd passagiers stond te hunkeren om het heete schip en de kolendamp-atmosfeer te verlaten en eens een beetje lichaamsbeweging te nemen.

Totdat op een gegeven moment het geduld uitgeput raakte en de menigte alle autocratische bepalingen aan haar laars lapte, tengevolge waarvan de ontschepings-ambtenaar-havenmeester inzag, dat de door „Justitie" gedecreteerde bepalingen praktisch onuitvoerbaar waren en,..... in strijd met z'n eigen orders, toestond, dat wij toch maar aan wal gingen vóór dat alle formaliteiten afgeloopen waren. Met welk proces intusschen een uur of drie was verstreken.

Typisch-Indisch staaltje van ambtenarij, die streng van opzet, eindigt met zich onder den voet te laten loopen!

* * *

ƒ 3.75 een paar keurige witte hooge schoenen; ƒ 3.— idem lage; ƒ 2.75 een paar goede leeren sandalen. Amerikaansche sok-ophouders, geschikt voor tropengebruik ƒ 0.50...... Amerikaansche sigaren, goed rookbaar, 2½ en 5 cent per stuk! Japansche, katoenen sokken 40 cent per paar; reukzeep voor een dubbeltje; eieren 5 cent; vleesch een gulden per kilo. Kortom...... het land van belofte ontpopt zich als een uitermate goedkoop land. Precies zooals dat in de crisisjaren in patria altijd beweerd was geworden.

Oudgasten glommen van genoegen. Nieuwelingen uitbundig in hunne vreugdebetuigingen.

En de blanke dames en heeren hadden al spoedig den juisten toon van „commandeeren" te pakken:

,,Ajo, kassih dit en kassih dat... en lekas g.v.d......."

In schril contrast met Port-Said, maakte Sabang als eerste haven in Indië op een ieder een buitengewoon gunstigen indruk. Alles even zindelijk en netjes, alles ademde rust en kalmte, prachtige natuur, goede huizen, keurige kampongs, goed gekleede menschen, orde en regelmaat.

De Sabangsche ,bourgeoisie" au grand complet! Dat was me nog al geen evenement.....: 12.000 ton en bijna 800 koppen!

De toko's deden prachtzaken en — overvroegen niet noemenswaard. Evenzoo de diverse fruithandelaars, die echter fruit van zeer inferieure kwaliteit en in hooge mate onrijp aan den man brachten, hetgeen velen onzer, die van alles door elkander naar binnen werkten, hevige diarrhee zal bezorgen!

We bleven te Sabang van den middag, tot den volgenden dag 12 uur 's middags en hadden dus volop gelegenheid de kooplust te bevredigen en tevens eenige uitstapjes te maken, o.a. naar de moderne havenwerken met kolen-transporteurs, zoomede naar het bergmeertje de ,,anak laoet". Velen, die tegen een flinke, warme wandeling opzagen, konden hun nieuwsgierigheid voldoen per auto-bus, model sightseeing-car, waarin een heel stel tegelijk de bezienswaardigheden kon aftuffen.

Zeer de aandacht trokken de Atjehsche inlanders, die zich van al het drukke Europeesche gedoe weinig aantrokken en met effen gezicht hun gang gingen. Nu en dan een uitroep: ,,Ajakkes, wat een gemeen tronie! Hu, wat eng, ik zou zoo'n vent niet graag alléén ontmoeten! Zijn dat nou die gevaarlijke moordenaars?" Or words to that effect......

Blijkbaar waren de meesten dier ,,enge" dames en heeren niet goed op de hoogte van de ,,Indisch-vaderlandsche" geschiedenis en hadden zij verwacht, dat die Atchineezen ons om den hals zouden vallen en hunne vreugde over deze ontmoeting aan onze borsten zouden uitsnikken!

De meesten keken ons met opzet niet eens aan......

Met onze mede-passagier, de heer T. Tje Be, welbekend in Indonesische studentenkringen om zijn zeer geavanceerde ideeën, werd een goedgeslaagde mop uitgehaald. Des nachts om twaalf uur in vroolijk gezelschap naar huis, d.w.z. naar de boot, wandelende...... druk gesticuleerende over de Aziatische politiek en de Westersche superioriteitswaan.... werd hij aangehouden door een Europeesch politieagent, die hem om z'n ,,pas" vroeg. Hevige opschudding in het gezelschap...... gegarandeerde terugbrenging naar het schip door mede-passagiers...... verontwaardigde klachten bij den administrateur...... felle discussies over het (reeds afgeschafte) passenstelsel en dergelijke.

Toen vriend Be merkte, dat hij ,,er tuschen" zat, lachte hij hartelijk mee!

* * *

Het gaat thans naar Belawan, Singapore en Priok. Alle verveling is vergeven en vergeten. Iedereen, ook schrijver dezes, heeft nu z'n tijd noodig tot kijken, passagieren, pakken en overpakken.

De rest van deze reisherinneringen zal ik dus laten volgen uit Java.

H. J. VERMEER.

Nabij Belawan, 14 April 1919.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De gemeentelijke woningbouw te Semarang in haar algemeene beteekenis.

In het ,,Soer. Hbl." bespreekt V. de nota voor den bouw van 500 gemeentewoningen, voorkomende in het ,,Semarangsch Gemeenteblad" van 1917 afl. 9. Die nota is zóó bemoedigend voor onze volkshuisvesters, dat ze gevaarlijk wordt in handen van de vele welwillende optimisten, die vinden, dat men met de woningvoorziening van den kleinen man veel vlugger kan opschieten dan nu het geval is.

Semarang is voorgegaan met daadwerkelijken woningbouw en heeft daarmee aan de andere gemeenten een goed voorbeeld gegeven. Het gevaar bestaat echter, dat men het voorbeeld van Semarang zal opvatten als een model, een standaardtype, dat men slechts heeft na te volgen om op gemakkelijke, vlugge, goedkoope en rendabele wijze het vraagstuk der volkshuisvesting tot oplossing te brengen.

Daarom wenscht schr. zijn bedenkingen in het midden te brengen ,,als waarschuwing tegen gevaarlijk optimisme en als aanmaning tot voorzichtigheid bij het opzetten van openbare bouwbedrijven van dezen aard."

Twee voor Semarang zeer gunstige factoren vallen aanstonds op, eerstens een grondhuur van 5 cent per M^2. per jaar. Voor verreweg de meeste bedrijven van woningvoorziening op onze hoofdplaatsen zal een belangrijk hooger bedrag voor grondhuur moeten worden aangenomen. Er bestaat voor de Indische hoofdplaatsen in het algemeen aanleiding om een grondhuur van 15 cent per M^2. te veronderstellen; de werkelijkheid zal eer tegen- dan meevallen.

De bouwkosten worden begroot op rond 12 gld. per M^2. bebouwd oppervlak voor semi-permanente woningen van zóó groote deugdelijkheid, dat gerekend mag worden op een aflossing van de bouwsom in 30 annuiteiten en een voldoend onderhoud voor 1 pCt. van de bouwsom per jaar; het kleine onderhoud is ten laste van de bewoners gedacht.

Aflossing in dertig annuiteiten, bouwen tegen 12 gld. per M^2. en een jaarlijksch onderhoud van 1 pCt. van de bouwsom is voor de huisvestingidealisten om van te watertanden. Maar waar — behalve dan in Semarang — treffen al die factoren zóó gunstig samen? Op woningen, zoo uitermate goedkoop en dienovereenkomstig zoo weinig deugdelijk, zal niemand een voorschot geven op voorwaarde van aflossing in 30 jaar, vermits ze halfweg de aflossing alle kans loopen van totaal op te zijn wegens het goedkoope onderhoud en de gebreken in den opzet, welke alle onderhoud niet vermag goed te maken.

De vraag is, of semi-permanente woningen, die in normale omstandigheden 25 à ƒ 30 per M^2. kosten, in verband met den korteren levensduur, de hoogere aflossingen en het zwaarder onderhoud, zooveel goedkooper zijn dan steenen woningen, vooral wanneer men door deugdelijker houtconstructie en door gebruikmaping van wanden in bepleisterd metaalgaas in plaats van gedekwanden den levensduur verhoogt en tevens de onderhoudskosten vermindert.

Verder is een bedrag van 1 pCt. van de bouwsom voor onderhoud zeker te weinig. Zonder voortdurende voorlichting en controle zal het onderhoud zóó onvoldoende zijn, dat het oorzaak wordt van een vroegtijdig verval, terwijl een semi-permanente woning spoediger zal uitgewoond zijn en van de slordigheid der bewoners (meest Inlanders) meer te lijden zal hebben dan steenen huizen.

Ten slotte worden tegen de hygiënische hoedanigheid van semi-permanente woningen veel bedenkingen aangevoerd en worden ze bijzonder geëigend geacht voor de verspreiding van pneumonie.

Wat de financieele zijde van het vraagstuk aangaat, gaat schr. uit van het in de Semarangsche nota gevolgde schema. Hij stelt de bouwkosten op ƒ 25 per M^2. per jaar, de aflossingstermijn op 25 jaar, de jaarlijksche onderhoudskosten op 1 pCt., alacht hij het bedenkelijk. dat voor zware herstellingen en vernieuwingen géen post uitgetrokken is.

Schr. komt dan tot een totaal aan uitgaven van 41.700 gld. in plaats van 19.455 gld. zooals in meergenoemde nota. Om de rekening kloppend te maken, zouden de huren verhoogd moeten worden in verhouding van 42:20 en gemiddeld komen op 30 pCt. van het inkomen, wat een ongewenschte bezuiniging op andere belangrijke levensbehoeften noodzakelijk zou maken, terwijl bovendien bedacht moet worden, dat hier sprake is van de huisvesting van de laagst-gesitueerden.

Daar het natuurlijk niet aangaat de huishuur zoo op te drijven, zal het bouwkapitaal niet alleen geen rente opbrengen, maar zal er moeten worden bijgepast.

De huisvesting van de geheele Inl. bevolking binnen afzienbaren tijd in steenen woningen is volstrekt onuitvoerbaar, in het midden gelaten, of zij noodzakelijk is dan wel in eenigszins belangrijke mate zal bijdragen tot des Inlanders economische verheffing. De kosten van een dergelijke verbetering der huisvesting wordt voor Java geschat op 2.5 milliard.

Veel meer wèlmeenende dan doordenkende vrienden van den bruinen broeder fantaseeren plannen in elkaar, waarbij het gouvernement hout levert voor niets of bijna voor niets, instructeurs door de dessa wandelen als leeraren in de steen- en cementfabricage en de bevolking in haar vrijen tijd zelf de woningen optrekt.

Hoe men de zaak ook keert, de waarde der woningen moet worden voortgebracht. Alleen zou, indien de dessaman in staat was de steenen woningen op te trekken, een besparing aan arbeidsloonen mogelijk zijn.

Om practisch te blijven moeten we vragen welke de plaats is der verbetering van de volkshuisvesting in het geheel van maatregelen tot economische ontwikkeling der bevolking en welke bedragen voor dit doel kunnen worden afgezonderd.

En dan is maar één antwoord mogelijk: men ga, voor zoover steun uit de openbare middelen noodig is, slechts dan tot de verbetering der volkshuisvesting over, wanneer de woningtoestanden van dien aard zijn, dat ze alle maatregelen tot ethische en sociale verheffing der bevolking getroffen, onvruchtbaar maken of de uitwerking beperken.

In aanmerking nemende, dat de hygiënische toestand van de bevolking meer afhankelijk is van de omgeving der woning dan van deze zelf — uitgenomen bij bepaalde infectieziekten, als pest, — dan

is er alle reden om voorloopig alleen de verbetering der huisvesting ter hand te nemen in ongezonde streken, al houdt men als einddoel die verbetering in alle streken in het oog.

Aldus zich beperkende, zal men de woningverbetering allereerst hebben aan te pakken:

a. in die kampongcomplexen, waar door assaineering van de omgeving geen aan redelijke hygiënische eischen voldoende toestand kan worden geschapen;
b. in die bevolkingscentra, welke door een dichte en verwarde bouwwijze gevaren veroorzaken op het gebied van gezondheid voor zichzelf en hun omgeving;
c. in gevallen van nieuwbouw, waaraan men zoodanige eischen zal hebben te stellen, dat de nieuwe woningen voor een verre toekomst voldoen aan de zich ontwikkelende en toenemende behoeften en eischen van huisvesting.

Na de inperking van het werkgebied der volkshuisvesting binnen de hierboven omschreven limieten, zal nog een groot deel der bevolking nog zeer langen tijd van verbetering harer woningen verstoken blijven, maar is het vraagstuk tot zijn ware afmetingen teruggebracht.

Onderwijs voor de kinderen van suikergeëmployeerden.

Volgens „De Loc." heeft de heer H. Kleiman in 't orgaan van den Suikerbond zijn stem verheven om de bezwaren in 't licht te stellen tegen de oprichting van een Suikerbondinternaat voor schoolgaande kinderen.

Daarbij zegt hij waarheden, die door de suikerdirecties overwogen worden.

Volgens schr. bestaat bij de suikergeëmployeerden de treurige gewoonte om de kinderen, die wegens den grooten afstand de scholen in de kotta niet kunnen bezoeken, in den kost te doen bij particulieren of in internaten, met de daaraan verbonden gevolgen van teleurstelling bij de één of twee maal 's jaars, dat men zijn kinderen ontmoet, vervreemding, het ontdekken van karaktergebreken, die de vraag doen rijzen, of die niet voorkomen hadden kunnen worden.

Is in die toestanden geen verbetering te brengen? zoo vraagt de heer Klein.

Hoeveel moeders zijn er niet op de ondernemingen met de onderwijzersakte en de moeder heeft boven alle opvoeders voor, dat ze de liefde en het vertrouwen van het kind heeft.

Liefde en geduld zijn de middelen, waarmee het kwaad bij de kinderen moet worden bestreden en die vindt ge alleen bij de ouders.

Geduld alleen zal het middel zijn dat toegepast zal worden op een internaat.

Juist liefde hebben de kinderen noodig; is die er, dan komt het geduld vanzelf.

Onze kinderen, vooral die tusschen 6 en 12 jaar, hebben behoefte de ouderliefde te gevoelen.

Schr., die van meening is, dat niet de eerste vraag bij de opvoeding moet wezen: wat zal mijn kind worden, maar hoe zal het worden, daar noch positie, bezittingen, familie, kennis, doch het karakter de waarde van den mensch bepaalt, zou wenschen, dat de jonge kinderen op de ondernemingen onderwezen werden.

Is het niet mogelijk met steun van de directies, hetzij gediplomeerde of onbevoegde leerkrachten volgens de methode Clerx onderwijs te doen geven?

Als het onderwijs der kinderen van de employé's dezelfde aandacht genoot van de directies als de aanplant en de molenpersing, dan zouden er al heel wat onderwijzers op de ondernemingen zijn.

Die belangstelling moet opgewekt worden.

Indien de employé's zich aaneen sloten, zou er zeker wat te bereiken zijn. De steun der directies behoefde dan niet zoo groot te zijn, dat die uitgaven de exploitatierekening zouden drukken.

Het denkbeeld van onderwijs op de fabrieken lacht schr. meer toe dan een „neutraal" internaat, daar godsdienst en opvoeding bijeen behooren en de eerste in een internaat niet tot zijn recht zou komen.

Wreed is het, de kinderen zoo jong reeds van de moeder weg te zenden.

Suriname.

Op 18 December 1918 hield de heer C. van Drimmelen, Agent-Generaal voor de immigratie en lid van den Raad van Bestuur in Suriname, voor den Roomsch-Katholieken Socialen Cursus te Paramaribo een lezing: „Een middenstandslandbouw voor Suriname".

Van deze in brochurevorm verschenen lezing ontvingen wij dezer dagen een exemplaar. Op zeer interessante wijze behandelt de heer van Drimmelen hierin een onderwerp, dat in Suriname reeds vele jaren aan de orde is. Wij wijzen hier slechts op de in 1906 en 1907 verschenen brochures van wijlen den heer Julius J. Halfhide: „Het adres van de broodelooze planters" en „De middenstand en de kleine landbouw".

Is het onderwerp niet nieuw, de heer van Drimmelen heeft er nieuw licht op geworpen en men kan er zeker van zijn, dat de zaak op de agenda zal blijven.

„Suriname, — aldus de spreker — grootendeels woest en ledig nog, is een moeilijk te ontginnen en te bevolken land.

De laaggelegen, vruchtbare kustlanden vereischen, voor zij in cultuur kunnen worden gebracht, kostbare inpolderings- en afwateringswerken. De gesteldheid van den bodem eigent zich slecht voor het gebruik van landbouwwerktuigen, terwijl de vrijwerkende krachten der natuur, welke er slechts met moeite te bedwingen zijn, er meer arbeid en kapitaal vormen dan in landen met minder weelderigen plantengroei.

Het ligt niet aan den weg, waarlangs de vrijwillige landverhuizing zich beweegt en het vochtig, heete klimaat verzet zich tegen een kunstmatige immigratie met Europeesche volken, die er eigenhandig den landbouw zouden moeten uitoefenen, terwijl aanvoer van onwetende, voor onze beschaving weinig vatbare, den Islam belijdende Aziaten, op veel grooter schaal dan thans het geval is, een groote schaduwzijde zou hebben, want bijdragen tot veredeling der bevolking kan een dergelijke immigratie zeker niet.

Uit het voorafgaande blijkt reeds, dat Suriname niet zoo ontvankelijk is voor een spoedige ontwikkeling op groote schaal, als b.v. de Vereenigde Staten en Argentinië, waar het klimaat en de natuurlijke gesteldheid van den bodem voor de koloniseerende rassen zooveel gunstiger zijn dan in dit laaggelegen tropenland.

Er loopen weer onbestemde geruchten van financieele en industrieele reuzenplannen omtrent Suriname onder vreemde leiding en met grootendeels vreemd kapitaal.

Dergelijke plannen, wij weten het allen, leiden tot niets, kunnen een enkelen speculant ten goede komen, der bevolking echter niet en zijn allerminst bevorderlijk aan den goeden naam der kolonie."

Uit het aangehaalde blijkt wat de heer van Drimmelen *niet* wil.

Wat hij dan *wel* wil?

„Suriname zal zich tevreden moeten stellen met een langzamen, doch zekeren vooruitgang, met een geleidelijke ontplooiing harer natuurlijke hulpbronnen, met een bevredigenden aanwas harer bevolking, niet alleen door geregelden aanvoer van voor tropischen landbouw geschikte elementen, op een schaal rekening houdende met de financieele draagkracht der kolonie, maar ook door een behoorlijke overmaat van geboorten boven het sterftecijfer.

Deze erkenning onzer kleinheid bevat echter allerminst een grond op om bij de pakken neer te zitten.

Niet afwachten, niet stilzitten, maar aanpakken en beproeven, blijve ook hier het motto, want ten slotte bestaat er geen enkele reden om aan te nemen, dat de energie, welke de Zuid-Amerikaansche republieken heeft doen ontwaken, ook hier niet aanwezig zou zijn.

En laat ons vooral voor oogen houden, dat de stoffelijke welvaart der kolonie veel meer afhangt van de goede hoedanigheden harer arbeidskrachten en van de bekwaamheid der personen, die deze leiden, dan van den rijkdom harer natuurlijke hulpbronnen.

Zelfs het rijkste land levert geen redelijk bestaan op aan een indolente, weinig ontwikkelde bevolking; daarentegen zal een nijver, maatschappelijk hoogstaand volk onder ongunstige omstandigheden, zelfs aan een weinig vruchtbaren bodem, nog schatten weten te ontwoekeren.

Het opvoeden onzer bevolking tot een veel hooger peil van economisch en maatschappelijk besef, dan waarop het thans staat, is daarom wel onze voornaamste plicht, eigenlijk het eenige grootsche werk, binnen het bereik onzer krachten, dat rijpe vruchten kan afwerpen."

Hoe die opvoeding tot economisch besef kan plaats vinden, legt de heer van Drimmelen uit aan de hand van een geschrift van wijlen Theodoor Roosevelt, getiteld: „*The foes of our own household.*"

„In de laatste jaren zijn bij herhaling stemmen opgegaan — aldus de heer van Drimmelen — om de daartoe geschikte elementen uit den verarmden middenstand te Paramaribo van bestuurswege te helpen zich als landbouwers te vestigen, met de bedoeling op die wijze een hoogere klasse van klein-landbouwers te vormen dan de bestaande, welk doel te verwezenlijken zou zijn door het geven van voorschotten tot een bedrag, globaal berekend, van f2500 per gezin."

Welk bezwaar, vraagt de heer van Drimmelen

zich af, zou er eigenlijk bestaan om die menschen tegemoet te komen, indien op deze wijze uit den middenstand een stroom kan worden geleid naar den landbouw?

Met de aanhaling van des sprekers samenvatting zijner lezing mogen ook wij eindigen:

......,,Ik hoop echter mijn hoofdgedachte duidelijk te hebben uiteengezet: n.l. dat niet de groote landbouw, welke arbeidsgelegenheid verschaft, doch de winsten wegvoert, omdat zij grootendeels met buitenlandsch kapitaal werkt en als kapitalistisch bedrijf alleen onder gunstige omstandigheden rendabel is, ook niet de op de meest primitieve wijze gedreven kleine landbouw, welke zich hoofdzakelijk toelegt op den teelt van artikelen voor dagelijksch gebruik, maar dat alleen de middelgroote cultuur, voornamelijk van stapelproducten, gedreven coöperatief en intensief, door zelf geïnteresseerde huisgezinnen, dus op goedkoope wijze, de ,,Hartader'' kan zijn en daarom niet genoeg bevorderd kan worden.''

Voor kritiek op de denkbeelden van den heer van Drimmelen is het Koloniaal Weekblad niet de plaats.

* * *

,,De Surinamer'' van 1 Mei schrijft onder het hoofd ,,New York—Paramaribo'':

,,Naar verluidt, bestaan in de Vereenigde Staten ernstige plannen om een rechtstreeksche vaart tusschen New-York en Paramaribo te openen.

De Amerikaansche handel is tengevolge van den oorlog enorm in de West-Indiën toegenomen; en ook Suriname betrekt thans de meeste goederen uit de Ver. Staten.

De vaart van Amerikaansche schepen is daardoor zeer uitgebreid, en deze hebben reeds de K.W.I.M. groote afbreuk gedaan.

Indien de K. W. I. M. geen maatregelen neemt, dan zal zelfs het passagiersvervoer zeer verminderen. Komt de nieuwe lijn tot stand, dan zal de reis Paramaribo—New-York—Amsterdam slechts 4 dollar eerste klasse duurder zijn dan de rechtstreeksche reis per K. W. I. M., terwijl de reis ongeveer even lang duren zal met een oponthoud van een paar dagen in New-York.

Maar vooral zullen de vrachtprijzen veel lager worden, zoodat de handel hoofdzakelijk van de Amerikaansche schepen gebruik zal maken, zooals nu reeds met Engelsche schepen verscheept wordt.

Wij betreuren het, dat een vreemde stoomvaartlijn zulk een concurrentie aan onze Hollandsche Stoomvaart Mij. zal aandoen.''......

* * *

Naar de Surinaamsche bladen melden heeft de K. W. I. M. de tijdelijke vrachtverhooging van 150 pCt. voor de vaart Amsterdam—Paramaribo ingetrokken. De passageprijzen echter zijn nog niet verlaagd.

* * *

Naar ,,De Maasbode'' verneemt, is het Suriname Studie-Syndicaat, onder leiding van den heer J. S. C. Kasteleijn, 15 Juni l.l. met het s.s. ,,Stuyvesant'' van West-Indië naar Nederland vertrokken.

Curaçao.

Blijkens op 12 dezer bij het Departement van Koloniën ontvangen bericht heeft de nieuwe Gouverneur het bestuur over de kolonie aanvaard.

* * *

Dinsdag 13 Mei 1919 is door den waarnemenden Gouverneur op de gebruikelijke wijze de vergadering van den Kolonialen Raad geopend.

* * *

Mevrouw van Breemen—Kruyt e. a., onderwijzers en onderwijzeressen hebben zich tot den Kolonialen Raad gewend met verzoek om 's Raads invloed te willen aanwenden, dat ook de salarissen van verzoekers zullen worden vastgesteld volgens den grondslag, die gegolden heeft voor de laatstelijk uit Holland uitgezonden krachten. Twee jaar geleden heeft mevrouw van Breemen zich met een dergelijk verzoek gewend tot de Tweede Kamer; blijkbaar zonder veel succes. Het is inderdaad niet aangenaam voor de oud-gedienden, dat, waarschijnlijk ten gevolge van de moeilijkheid om op de geldende voorwaarden gegadigden te vinden, de nieuwuitkomenden op zooveel gunstiger bijpalingen aangesteld worden. Zoo is reeds de vreemde toestand geschapen, dat het hoofd der Hendrikschool, wiens grondtraktement ƒ 900 beneden dat van den inspecteur van het onderwijs is, in werkelijkheid ƒ 500 meer salaris heeft dan deze.,

* * *

De verkiezing van het bestuur der groep ,,Nederlandsche Antillen'' van het Algemeen Nederlandsch Verbond heeft voor het eerst plaats gehad volgens de nieuwe statuten, n.l. door om aan de stemming deel te nemen. Als bestuursleden zijn gekozen: de heeren D. de Marchena Jr., H. Meerdink, A. A. Boom, F. W. P. Winkel, Ds. G. J. Eijbers, J. H. Perret Gentil, Isaac Baiz, C. J. Krijt en mevrouw van Breemen—Kruyt.

* * *

Op 9 Mei 1919 zijn met de ,,Commewijne'' in de kolonie aangekomen de heer G. J. Tijmstra, de nieuwe gezaghebber der drie Bovenwindsche eilanden, en de heer M. C. Goedhardt, officier van gezondheid 2e klasse. Eerstgenoemde zou, volgens de ,,Amigoe di Curaçao'' met hetzelfde schip naar St. Martin gaan.

* * *

Bij de aardbeving van 28 April 1919 in San Salvador is ook een Curaçaosch jongmensch, Horacio de Marchena, jammerlijk omgekomen.

* * *

Op de Bovenwindsche eilanden heeft de griep in hevige mate geheerscht. Op St. Martin lagen 320, op Saba 150 personen ziek. Vele gevallen van longontsteking zijn voorgekomen; gelukkig weinig met doodelijken afloop.

* * *

Aan de ,,Amigoe di Curaçao'' zijn onderstaande berichten ontleend:

Een nieuwe lijn, die in den laatsten tijd geregeld de haven van Willemstad aandoet, is de Amerikaansche Caribbean Steamship Company Ltd., die in de laatste weken de ,,Eika 3'', de ,,Vesta'' en nu weer de ,,Lake Cayuga'' hierheen zond. Behalve Curaçao is ook Maracaibo en Columbia in de vaart opgenomen. Van Curaçao vertrekken de booten regelrecht naar New-York, en nemen daarom ook de brievenpost mee.

In het laatst van Mei werd weer eene Italiaansche boot op Curaçao verwacht.

Op St. Eustatius werden einde April l.l. met bestemming naar Barbados in de ,,Estelle'' 112 balen katoen en 600 zakken katoenzaad verscheept.

27 April l.l. liep de haven van Curaçao binnen de Hollandsche vrachtboot ,,Maras'', komende van Madeira. De bemanning bestond uit Chineezen en Javanen. De boot kwam om eene lading koffie in te nemen voor Antwerpen. De ,,Maras'' was vroeger eene Duitsche boot, en is een van de door de Duitsche Regeering in ruil gegeven booten voor de Hollandsche schepen, die onrechtmatig getorpedeerd zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Democratie. De hoofdredacteur van de *Soematera Bergerak* geeft een beschouwing over de Inlandsche beweging, die hij kwalificeert als ,,een streven tot bereiking van de volksmacht over eigen land.''

Z.i. krijgt het volk overal meer macht en meer invloed, behalve hier in het Oosten. De bevoegdheid om het land te besturen, de zaken te regelen, ligt hier niet in de handen van het volk, maar in die van een Eerste en Tweede Kamer in Nederland. Men is er zich hier evenwel van bewust geworden, dat dit veranderen moet, en er wordt een actie gevoerd, om de regeling van het bestuur naar Indië over te brengen. Men acht Indië daarvoor rijp, en geschikt om eigen zaken te besturen. Zelfvertrouwen, zelfkennis worden tegenwoordig door heel Ned. Indië met klem gepropageerd. Het volk moet het tegenwoordig autocratisch bestuur veranderen in een democratisch, waarbij de regelingen worden overwo-

gen en vastgesteld door het volk en zijn raden, die vertegenwoordigers daarvan slechts de uitvoerders zijn.

,,Aldus zijn de wenschen en verlangens van het volk, n.m. om te komen tot een democratisch zelfbestuur. Wanneer niet zulk een bestuur wordt verkregen, kan de vooruitgang ook niet ordelijk te werk gaan. De veiligheid, die tevredenheid geeft, de geslaagde padi-oogst, het voldoende eten, die zoolang hebben gestaan in de ambtelijke rapporten, worden door het volk voor onwaar verklaard, als duidelijke leugens; het onderwijs, de gezondheidszorg, de opleiding voor landbouw en handel; men gevoelt het als onvoldoende, men gevoelt dat dit niet behoorlijk geregeld is. En men heeft het bewustzijn, dat een en ander niet voortdurend zoo blijven mag. Dit is de groote beweging onder het volk van Indië.

,,Schrijver constateert, dat alle Inlanders van alle eilanden, groot en klein, gebukt gaan onder zware lasten en het daarom zaak is, dat alle Inlanders, grooten en kleinen, van boven- en benedenlanden, armen en rijken, zich vereenigen, ieder eiland zijn eigen afdeeling vormende. Daarom is het de plicht van alle inwoners van Sumatra, van welke streek ook, elk verschil terzijde te stellen en gezamenlijk op te gaan voor de verheffing van het Sumatraansche volk, tot hulp van de Indische beweging. Schrijver roept dan uit: ,,Ajo, kinderen van Sumatra, van het land en van de zee. Komt in groot getal deelnemen aan de beweging van ons ras en ons land, steunt de groote beweging van de echte kinderen van Indië. Alle S. I.-vereenigingen en alle Inlandsche vereenigingen van anderen aard en geheel Sumatra, bevordert uw kracht, komt op voor uw wenschen, uw verlangens.''

Schrijver wekt dan op de verkeerde toestanden aan het daglicht te brengen, de vrijheidsberoovingen te teekenen, opdat het Sumatraansche bloed, het warme, het helpen zal om het vuur te ontsteken in de aderen van Indië. Een strijd van gedachten is meer verheven en scherper dan het vergif van een ijzeren *rentjong*. Die strijd zal krachtig vooruitgang brengen. Alle vreemdelingen, die hier gezag uitoefenen hebben bloed als wij, het zijn menschen als wij. Toont hun, dat wij, kinderen van Sumatra, hier in ons land thuis zijn. Laat hun weten, dat de gastheer meer macht moet hebben dan de gasten. Niet overhaast broeders, wanneer ge maar eerlijk, oprecht en behoorlijk blijft.''

S. I. *O. S. Tjokroaminoto* geeft in de *Oetoesan Hindia* een vertaling van een door *het Indische Volk*, orgaan der S. D. A. P., gegeven commentaar, inzake den afloop der besprekingen in den Volksraad over de inkrimping van het suikerareaal en knoopt daaraan de volgende beschouwingen vast: Van den beginne af aan waren we er vast van overtuigd, dat de voorstellen der Radicale Concentratie, speciaal die der S. I., zouden worden verworpen door den Volksraad, die immers voor het meerendeel bestaat uit vertegenwoordigers van het groot kapitaal, van de ambtenaren (werktuigen van een regeering, welke niet door het volk is aangesteld) van de conservatieven, van menschen met een halfrijpe politieke richting enz. De S. I. is heelemaal niet uit het veld geslagen door haar nederlaag in den Volksraad, die toch maar een adviseerende stem heeft. Integendeel de S. I.-partij verheugt er zich over, dat zij haar stem vrij en frank heeft kunnen doen hooren in een college, waar de S. I. voormannen aangezicht tot aangezicht stonden tegenover afgevaardigden der vijanden van de S. I. en der vijanden van de algemeene volksbeweging. Of de Regeering van Indië de zijde zal kiezen van de partij der kapitalisten-ambtenaren-conservatieven-halfrijpen, of wel van het volk, zal de Regeering zelf moeten weten, de door haar aan te nemen houding zal haar kenmerk (tjap) zijn, en haar toekomstig lot zal van dat merkteeken afhankelijk zijn. De Radicale Concentratie en de Sociaal Democratische Kamerfractie in Nederland worden, wanneer noodig, door de S. I. enkel beschouwd als (een middel) om haar macht te vergrooten en te vermeerderen, maar in haar politiek streven naar vrijheid voor het volk, hulpverleening aan de menschheid, om te komen uit de ellende, vertrouwt de S. I. beweging vooral op zich zelf.

Niet in den boezem der Regeering, niet in den Volksraad zal de S. I. haar kracht vinden, maar daarbuiten, in den boezem van het volk, van tientallen millioenen menschen, die allen ellende lijden en hetzelfde lot deelen. De nederlaag in den Volksraad is slechts te beschouwen als een zweepslag, welke de S. I. beweging, d.i. de volksbeweging, voortdrijft en zich doet uitbreiden. Op een bepaald tijdstip en op een bepaalde plaats gekomen, zal de S. I. de overwinning behalen en genieten. Het is niet noodig, dat de S. I.-leiders zich uit den Volksraad terug trekken, maar het werk daarbuiten, de arbeid ter voorbereiding van alle volksklassen, die in hetzelfde lot verkeeren, de voorbereiding van het volk en deze grondig ter hand te nemen is de plicht van de S. I., van alle S. I. voormannen, van alle S. I.'ers.

Billatri fi-Sabill 'l hak! (Met God op den weg van het Recht).

Inl. Motie. Door het raadslid, de heer S o e r y a (Semarang) is de volgende motie bij den gemeenteraad ingediend: De gemeenteraad van Semarang, in vergadering bijeen op 24/25 Maart 1919, gehoord de terzake gevoerde debatten,

overwegende, dat het dringend noodzakelijk is, om ook in verband met de spoedig te verwachten instelling van een volksvertegenwoordiging in Indië door rechtstreeksche verkiezing samen te stellen, maar vóór alles, omdat het een eisch van billijkheid is tegenover het opwaarts strevende volk van Indië, dit in staat te stellen door uitbreiding van het kiesrecht aanzienlijk ruimer aandeel te geven, in het beheer der nationale geldmiddelen;

overwegende, dat het een democratische eisch is, waaraan gehoorzaamd dient te worden, dit kiesrecht aan zoo min mogelijke beperkingen te binden;

verzoekt aan Z. E. den Gouverneur-Generaal om stappen te doen, opdat de kiesrechtordonnantie worde uitgebreid in dien zin, dat het kiesrecht enkel worde afhankelijk gesteld van een leeftijdsgrens, van het domicilie en van de volle beschikking over de burgerlijke vrijheid. (*Sinar Hindia*).

Feestviering. Laat de conservatieve Menangkabauer te Padang — alzoo de *Sinar Sumatra* — weinig meer van zich hooren en stellen zich in den laatsten tijd hoofdzakelijk de zoogenaamde ,,modernen'' op den voorgrond, met genoegen kan medegedeeld worden, dat de conservatieve partij, onder leiding van den bekenden journalist, *Datoe Soetan Maharadja*, besloten heeft, ter herdenking van den dag, dat Padang 100 jaar geleden uit Engelsche opnieuw in Nederlandsche handen is overgegaan, een week lang feest te vieren, en meteen een soort jaarmarkt of fancy fair te organiseeren. Een loterij voor een en ander is bereids toegestaan.

De ware Wijsheid. Het volgende verhaal wordt in de *Neratja* gedaan over een Chineeschen prediker in het Sendanggebergte (afdeeling Toeloengagoeng-residentie Kediri), *Tan Tek Sioe* geheeten, een zeer gefortuneerd Chinees, die zijn ouders vroeg verloren had. Reeds als kind, vertoonde hij wonderlijke eigenschappen. Toen hem bij zijn meerderjarigheid de erfenis werd ter hand gesteld, gaf hij blijken van grooten afschuw voor geld, wilde hij het niet zien. Ook werd hij onpasselijk bij het zien van voedsel en toonde hij afkeer van deze wereld. In den tijd, dat hij bij een firma te Soerabaja werkzaam was, hadden zich dergelijke verschijnselen vertoond, en waren er dagen, dat hij geen woord wilde zeggen. Drie jaren geleden trok hij zich als priester terug in het Sendanggebergte van genoemde afdeeling. Weldra kwamen vele menschen hem in zijn strooihutje bezoeken, maar met niemand sprak hij, noch wilde hij zijn armzalige woonplaats verlaten voor een groot fraai huis, dat rijke Chineezen uit Soerabaja aldaar voor hem opzetten. De eigenaardige man noemt zich thans *Rama Moerit* en heeft een boek van de *Ware Wijsheid* uitgegeven, dat hij gratis verspreidt. Ook verschijnen telkens circulaires van dezen profeet in het Maleisch, welke eveneens vol goede raadgevingen zijn. Zoo o.a. is kortelings een dergelijke circulaire verschenen, gesloten in een enveloppe, dragende een symbool, t.w. drie kruisen in een cirkel en daarboven de woorden: ,,Boenga Tjempaka'' (de tjempaka * bloem), in welke circulaire, aanvangende met de woorden: ,,Heil dengenen, die het Reine willen'' onder aanroeping van den ,,oprechten en geduldigen Siwah''**) gewezen wordt op de Drieeenheid en aangedrongen op aanschouwing van het eigen innerlijk voor het heil der ziel. Voor velen — zegt de redacteur — zullen deze woorden nog duister zijn. Maar in 't kort gezegd, houden zij een aansporing tot broederschap over de geheele wereld.

De Islam. In een hoofdartikel in de *Darmo Kondo* behandelt *Poedjo* den Islam in eigen land, waartoe hij Oost-Indië rekent, omdat sedert 500 jaren de Islam aldaar de overheerschende godsdienst is. Indië is niet het land der Christenen, maar der Moslims. ,,De Christenen zijn slechts de overheerschers''. Omdat de Moslim verdraagzaam, eerlijk, rechtvaardig enz. behoort te zijn, zal er ook, naar schrijver hoopt, geen enkele Moslim zijn, die den Christen haat. Laten wij dus met hartelijkheid onze gasten ontvangen, zegt hij, om daarmede te voldoen aan 's Profeten wil. Geen doodslag, geen haat, geen vernedering, geen verschil tusschen menschen, is wat de natuur wil, maar goed zijn en rechtvaardig, opdat het menschdom in vrede en rust kan leven. En ieder land streeft naar ontwikkeling en vooruitgang. Zoo doet ook Indië en het vraagt om ook den Islam te verheffen en die ingezetenen weer terug te brengen naar den Islam, die zich daarvan verwijderd hebben door iets, waarvan de oorzaken moeielijk te bepalen zijn. Des Moslims plicht is de naam van den Profeet hoog te houden, en zich te houden aan zijn gebod en zijn verbod. Het is niet genoeg, dat men zich alleen Mohamedaansch kleedt, maar ook het lichaam en het hart behooren te worden geislammiseerd. En die plicht moet van ons overgaan op onze kinderen en kleinkinderen. En dus: Zaait uit het zaad van den democratischen Islam in het hart onzer kinderen en kleinkinderen en beschouwt zulks als levenstaak.

Welke middelen staan ons daarvoor ten dienste? zoo vraagt schrijver. Dit is moeielijk te beantwoorden, maar laten we een voorbeeld nemen aan de

*) Naam van een boom met kleine tulpvormige, welriekende, witte of gele bloemen.

**) Een naam van den Javaanschen God Goeroe.

wijze, waarop de zending den Godsdienst verbreidt en de Inlandsche kinderen ontwikkelt, en dan kunnen we: *a.* Den Islammitischen kinderen les geven op Vrijdag van 11—12 of op Zondag, en *b.* een tijdschrift voor kinderen uitgeven in den geest van de *Medan Moslimin*; *c.* boekjes uitgeven over zedeleer in verband met den Mohammedaanschen Godsdienst; *b.* en *c.* onder leiding van deskundigen in zake kinderopvoeding; *d.* twee soorten partikuliere scholen oprichten, n.m. overeenkomende met de 2e klas scholen en met de H.-I.-scholen; *e.* een partikuliere Mohamedaansche kweekschool openen.

Door het oprichten van die scholen verkrijgt men een dubbel voordeel: 1e. Steun aan de Regeering door vermeerdering van het aantal scholen, opdat de goede richting niet slechts richting blijft, maar ook spoedig resultaten oplevert. 2e. Wij behartigen daarmede het belang onzer eigen kinderen, die dorsten naar onderwijs. Want aan ons de taak om onze kinderen voor te bereiden voor de uitvoering van onze plannen.

Dan geeft schrijver enkele cijfers over het godsdienstonderwijs in Britsch-Indië, ontleend aan het vijfjarig verslag loopende over de jaren 1907—1912, waaruit blijkt, dat v.n.m. het partikuliere initiatief de duizenden Koranscholen aldaar heeft opgericht, al dan niet met regeeringssubsidie. En ook hier in ons Indië zal de Regeering subsidie willen verleenen, evenals zij ook subsidieert de zendingscholen. Het is daarom wenschelijk, vindt schrijver, dat er opgericht wordt een lichaam als de zending, onder den naam bijv. van: Vereeniging voor Mohamedaansch onderwijs en Mohamedaansch-Hollandsch onderwijs ten behoeve der landskinderen.

Ten slotte drukt schrijver de hoop uit, dat: *a.* zijn artikel wel overdacht zal worden; *b.* er Inlandsche voormannen zich zullen zetten aan de oprichting der vereeniging, zooeven bedoeld; *c.* dat de ontwikkelde Inlanders hun steun zullen verleenen, evenals *d.* de handelaren en hadjis, die welgesteld zijn, *e.* spoedig het Inlandsch kind, dus ook Kromo's kind zal hebben goed onderwijs en een goede opvoeding, zooals ook onze Regeering wil.

Zal dit schrijven vergeefsch zijn? Wij zullen afwachten. Zoo besluit schrijver.

In een naschrift vraagt hij, naar aanleiding van het bericht, dat de gereformeerde synode besloten heeft een Chr. H. I. kweekschool voor onderwijzers te Djokdja op te richten: wanneer zal er te Solo met *Poerwadihardjo* als direkteur een Mohamedaansche Normaal en Kweekschool komen?

WAT DE CHINEËS VERTELT.

Chin. Motie. De *Pewarta Soerabaja* meldt, dat te Malang den 27en Maart j.l. een vergadering heeft plaats gehad van Chineesche organisaties, in zake de bekende kwesties met betrekking tot de militie en het Nederlandsche onderdaanschap. Nadat verschillende sprekers het woord hadden gevoerd, werd de volgende motie aangenomen:

De op den 27en Maart 1919 te Malang gehouden openbare vergadering, bijgewoond door 800 Chineezen van de hoofdplaats Malang en door de vertegenwoordigers van 1470 stemgerechtigden uit het overig deel der afdeeling Malang, besluit te verklaren:

Dat de Chineezen een afzonderlijke bevolkingsgroep wenschen te blijven uitmaken en hun nationaliteit willen behouden, weshalve zij zich verzetten tegen een inlijving als Nederlandsch onderdaan.

Dat de in N.-I. gevestigde Chineezen bij de Ned. Regeering tegen deze inlijving een krachtig protest zullen aanteekenen, aangezien de voorgewende gelijkheid van rassen hier te lande toch slechts in theorie bestaat.

Dat zij ten zeerste betreuren, dat de Chineesche Regeering bij in 1911 met Nederland gesloten consulaire overeenkomst in het Ned. onderdaanschap harer in Indië gevestigde zonen bewilligd heeft.

Dat zij zich in elk geval het recht wenschen voor te behouden van zelf te mogen verkiezen, of zij Ned. onderdaan willen worden, dan wel onderdaan van het Chineesche Rijk blijven, en

Dat aan het Malangsche comité volledige volmacht wordt verleend, om in samenwerking met het comité te Soerabaja alles in het werk te stellen, om alsnog te ontkomen aan het dreigende gevaar van inlijving als Ned. onderdaan en bij de militie.

De Padangsche Chineezen, hebben evenals hun rasgenooten op Java, druk vergaderd, om zich uit te spreken inzake het N. I. onderdaanschap. Door den redacteur van de *Sinar Sumatra* waren circulaires verzonden aan diverse Chineezen om hun gevoelen te vernemen. Het resultaat nu was niet bepaald schitterend. Ongeveer 100 adhaesiebetuigingen kwamen binnen voor het behoud van het Chineesche onderdaanschap.

Eén der Ch. voorstanders van het Ch. onderdaanschap gaf in antwoord op bovengenoemde circulaire als zijn geboortejaar 1802 op, zoodat deze patriottische Hemeling een goede 117 jaar zou moeten tellen!

(Sinar Sumatra).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Zuid-Afrika niet vrij.

De volledige tekst van het antwoord door Lloyd George aan de Zuid-Afrikaansche deputatie gegeven kwam ons, zooals 't in de Engelsche bladen is weergegeven, te laat onder de oogen om hem nog in 't vorige nummer van dit weekblad te bespreken. Wij zijn daardoor wel wat laat, maar wij meenen er toch nog aandacht voor te moeten vragen.

De deputatie heeft in hare uiting niet vijandelijk gestaan tegen het Britsche gouvernement. Lloyd George heeft in zijn antwoord niet den overheerscher aan 't woord gelaten, maar zich den vaderlijken vriend gevoeld. In zoover wekken de uitingen beiderzijds sympathie. Maar door de herinnering, dat hij zelf lid is van een der kleine naties van 't Britsche rijk, Wales namelijk, kon hij den indruk toch niet wegnemen, dat de aangevoerde argumenten toch alle ondergeschikt zijn aan het gevoel van vrij te willen zijn en als beschaafd en ontwikkeld volk te willen leven in een eigen land. Wales beschouwt zich als een stuk van Groot-Brittanië, Zuid-Afrika beschouwt zich niet als zoodanig, daarin ligt 't verschil, juist door deze vergelijking, die duidelijk moest maken, hoe de Britsche premier zich ten volle kon indenken in het verlangen van Zuid-Afrika, heeft hij aangegeven hoe hij dat verlangen niet tot zijn recht heeft willen laten komen.

De bezwaren, tegen den wensch ingebracht, hielden niet veel rekening met hetgeen generaal Hertzog had geopperd en daar 't bescheid schriftelijk werd gegeven, kon door hem hierop niet gewezen worden. De deputatie vroeg om herstel van de onafhankelijkheid van de voormalige republieken Z. Afrika en Oranje-Vrijstaat, maar, zeide de minister, niet omdat de regeering, het parlement of het volk van het Vereenigde Koninkrijk zich in de Z. A. aangelegenheden hebben gemengd. 't Strekt Engeland zeker tot eer, dat er minder inmenging is geweest dan ooit te voren. Maar weegt dit op tegen het verlangen van ,,de menschen, wier eenige land Zuid-Afrika was'' om dit weer als hun eenige land terug te krijgen?

De Britsche Z. Afrikaners hebben de regelingen van 1906 en 1910 met verwonderlijke trouw aanvaard en hun stem zelfs voor een groot deel geleend, om een overwegend Hollandsche regeering in Z. A. aan 't bewind te laten. Stelt men hier weer woorden van Hertzog naast, dan was 't antwoord vooruit gegeven: Er bestaan geen rassenveeten in Z. A., indien men daarmee bedoelt een vijandigheid tusschen Hollanders en Engelschen uit hoofde van hun ras. De oude bevolking hield van Z. A., zooals de Engelschman van Engeland houdt. Als Britsche en Z. Afrikanen een regeering steunen waarin Hollandsche Afrikanen zitten, ligt daarin dan voor de nationalisten een reden om onder Britsche vlag te willen blijven?

De Britsche regeering zou zich, meent Lloyd George, niet mogen mengen in de rechten, die eens voor altijd aan Z. A. zijn toegestaan, toen het rijksparlement de acte van de Unie bekrachtigde, die opgesteld was door een conventie van 't Z. A. volk en goedgekeurd door de vrij gekozen parlementen van vier Z. A. koloniën. Is dat ,,vrij gekozen'' zonder voorbehoud te aanvaarden? Spraken de parlementen toen in volle vrijheid? Zou er, als men deze vragen ronduit beantwoordt, daarin weer niet juist een reden liggen om 't volk zich eens op nieuw te laten uitspreken?

Al zijn de generaal Botha en Smuts bekwame veldoversten geweest, daarom kunnen zij als staatslieden toch wel te ontvankelijk zijn voor invloeden van buiten. Als ministers, die 't Hollandsche element vertegenwoordigen, komt 't er echter in de allereerste plaats op aan of zij ook de stemming, die onder 't Hollandsche element in Z. A. overheerschend is, tot haar recht willen doen komen, en dat is aan rechtmatige twijfel onderhevig.

Onder dit licht moet men de andere door Lloyd George gemaakte opmerking ook bezien, die nam.: dat geen regeering en geen Boerenparlement onder de nieuwe constitutie den eisch heeft gesteld van herstel, van de vroegere onafhankelijkheid. Dat dankt je de Koekoek! Dan was er revolutie geweest. De Hollandsche regeering, door den steun der Britsche Z. A.-ners aan 't bewind gebleven, was niet de regeering die 't Hollandsche volk zich zou hebben gegeven, als het zijne eigene mannen had mogen kiezen.

Dezelfde bedenkingen zijn te maken tegen de bewering van den toonaangevenden Britschen staatsman, waar wij lezen: het volk van Z. A. heeft een vrije, weloverwogen, definitieve keus gedaan, zoodat 't recht van zelfbeschikking door dat volk zoo volledig, vrij en plechtig mogelijk zou zijn uitgeoefend.

't Is misschien juist, dat 't herstel der republieken de Unie zou doen uiteen vallen. Vrije volken moeten zelf uitmaken in hoever zij samen wenschen te gaan. Om de Unie als zoodanig gaat 't niet, maar dat de twee vrije republieken zusterlijk samen zouden blijven werken, dat kan wel als zeker worden aangenomen.

Indien de Hollandsch sprekende bevolking van Transvaal zich van de Unie wil afscheiden, schrijft Lloyd George, zou 't Engelsch sprekende gedeelte daar evenzeens willen kiezen. En ten slotte zouden ook de naturellen met hun eischen komen. Heeft Noord-Amerika niet voor deze zelfde kwesties gestaan, heeft Engeland er in Z. A. zelf ook niet voor gestaan, toen het zijn gezag aan 't land oplegde? Staat 't nu nog niet voor naturellen eischen?

Ten slotte wijst hij op de plaats van beteekenis, die Z. A. thans in de wereld inneemt. Het bepaalt zijn eigen lot. Op de vredesconferentie is het vertegenwoordigd door twee staatslieden van Hollandsche afkomst, die voor Z. A. een buitengewonen invloed op de zaken van de wereld hebben verworven. Het is ijdel om te gelooven, dat Z. A. ooit terug kan keeren tot het isolement van een eeuw geleden. De wereld is te zeer saamverbonden. In het volkerenverbond zal Z. A. als lid dezelfde plaats bekleeden en veel meer invloed uitoefenen dan andere staten, die niet tot de enkele groote mogendheden behooren.

Deze beschouwing lokt toch dadelijk de opmerking uit, als Z. A. zulke uitstekende staatslieden heeft, als 't bekwaam is om dat alles te doen, als het een invloed mag uitoefenen grooter dan andere zelfstandige staten, waarom mag 't dan niet op eigen beenen staan.

waarom is dan de voogdij nog noodig? Z. A. wil niet terug tot 't isolement van een eeuw geleden. Hertzog vroeg herstel van den staatkundigen toestand van voor den oorlog van 1899—1902. Uit alles wat de nationalistische partij gedacht, gedaan en gevraagd heeft is bekend, dat zij geen isolement wil, maar eene mededingende plaats in de rij der beschaafde staten voor de Z. Afrikaansche republiek en den Oranje-vrijstaat.

Intusschen de kans hierop is verkeken. Het punt van 't zelfbeschikkingsrecht der volkeren van Wilson's program is blijkbaar alleen geschreven voor volkeren die tegen de Entente gestreden hebben. Het geldt voor hen alleen nog maar voor zoover zulks den Raad van vier welgevallig is, 't is daar echter terug te vinden. De onafhankelijke volkeren, die aan de zijde van de Entente goed en bloed offerden, moeten 't zich tot een voorrecht rekenen ondergeschikt te mogen blijven aan een der overwinnende groote mogendheden.

Koloniale tentoonstelling te Parijs.

De Fransche Kamer heeft zonder beraadslaging 't voorstel aangenomen betreffende de in 1924 te Parijs te houden intergeallieerde koloniale tentoonstelling. Daarvoor zal een paleis worden opgetrokken, waar 't permanente koloniale museum daarna onder dak zal blijven. De ministers van koloniën, binnenlandsche- en buitenlandsche zaken, handel en nijverheid zullen samenwerken met 't gemeentebestuur van Parijs, de conseil général van de Seine, 't Fr. comité voor tentoonstellingen in 't buitenland en 't nationaal comité voor koloniale tentoonstellingen.

St. Helena vraagt hulp.

St. Helena heeft veel verloren door 't vertrek van 't garnizoen in 1906. Volgens de African World ziet 't er voor de bevolking van dit historische eiland niet rooskleurig uit. De nijverheid, die er beoefend wordt, is onvoldoende om de bevolking in haar onderhoud te laten voorzien. Wordt elders de terugkeer van de krijgslieden met vreugde begroet, op St. Helena zullen de afgedankte strijders wel meer monden brengen, maar van hunne werkkracht is geen voordeel te trekken. De bewoners hebben aan de Britsche regeering verzocht een gouverneur te zenden, van wien te verwachten is, dat hij door ondervinding en bekwaamheid leiding zal kunnen geven of voorstellen zal kunnen doen om tot betere toestanden te komen.

Ook de Seychelles en Amirantes weer Fransch.

Aan 't pleidooi om Mauricius, 't vroegere Ile de France, aan Frankrijk te doen terugkeeren, wordt nu van Fr. zijde al de uitbreiding gegeven tot de Seychelles, Rodrigue en de Amirantes.

De Seychelles worden gevormd door een 30-tal eilandjes, op 1120 K.M. van den noordelijken hoek van Madagascar. Hoewel Britsche bezitting, is 't meerendeel der bevolking van Fr. afkomst en spreekt het Fr. patois, dat op Mauricius de volkstaal is. 't Zelfde kan ongeveer gezegd worden van de andere bovenvermelde eilanden, die alle in 1810 aan Engeland overgingen. De bevolking heeft haar verlangen om Fr. te worden niet uitgesproken, maar 't zou ondankbaar zijn van Fr. om geen rekening te houden met de ongetwijfeld bestaande wenschen. Dus moet Engeland ze terug geven!!

Zullen de Franschen ook steun verleenen aan de Z. Afrikanen, die op dezelfde gronden 't recht op hun vrijheid bepleiten en vragen?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

1619 — Batavia — 1919.

Als vervolg op vorige opgaven in het Kol. Weekblad zij nog melding gemaakt van een bijdrage over de grondlegging van Batavia in „De Loods'' van 29 Mei, onderteekend „Bonfils''. Het slot van dit opstel luidt:

Zoo was de grondslag gelegd voor onze heerschappij in Indië; zeer zeker kon hierin aanleiding gevonden worden dezen dag te herdenken. Maar een schitterende bladzijde in onze geschiedenis vormt deze Jacatrasche episode in onze oogen allerminst.

Verder zij gewezen op den gids voor de tentoonstelling te Amsterdam, waarvan de titel luidt:

Vereeniging Koloniaal Instituut. Catalogus van de Tentoonstelling ter herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia, gehouden in het Stedelijk Museum, Amsterdam, Juni—Juli 1919 (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Afgezien van het nut welke dit (jammer ge[...] noeg, niet geïllustreerde) boekwerk zal stichten als weg[...]wijzer voor de tentoonstellingsbezoekers, zal het o[...]k blijvende waarde hebben. Bij de omschrijving toch [...] van de tentoongestelde boeken, plattegronden, por[...]tretten, enz., vindt men, als toegift op de titels, waa[...]devolle bibliographische en biographische aanteeke[...]ingen. En bovendien bevat de catalogus nog een [...]tal verhandelingen, n.l. De beteekenis van de s[...]ichting van Batavia voor Nederland als koloniale [...] mogendheid, door Dr. N. Japikse. — De bouw van B[...]tavia's veste, door G. B. Hooijer. — Friezen en kapit[...]elen. Een fragment uit het gebeeldhouwd verhaal van de eerste schipvaart der Nederlanders naar Oost-Indië [...], ontworpen voor het Koloniaal Instituut, door G. B. Hooijer.

De Nieuwe [...]ijd.

In het 1 Juni-Nr. van het r[...]evolutionnair-socialistisch halfmaandelijksch tijdschrift „De Nieuwe Tijd'' besluit Dr. P. Endt zijn beschouwin[...]gen over „De machtspositie van den Europesen onde[...]nemer op Java.''

Het navolgende geeft e[...]en klein denkbeeld van de wijze, waarop Dr. E. zij[...]e lezers voorlicht: „Het is een vaststaand feit, dat o[...]ok de gehele Europese samenleving op Java in laats[...]te instantie door de machtige geldzak-potentaten wor[...]dt beheerscht. Dit is natuurlik van niet zo veel bela[...]ng: we bedoelen: dat de grote massa Javaanse arbei[...]ders en arme boeren op geraffineerde wijze en onde[...]r handlangersdiensten der regeering wordt uitgebuit [...]

is — dan de vraag wie in de kleine protserig-gewichtige kliek Hollanders op Java het heft in handen heeft.

De Loods.

In het Nr. van 29 Mei van dit weekblad een opstel van Mr. Joh. Belinfante over de nieuwe Indische leening (slot in het 5 Juni-Nr.)

De hr. Henri Borel schrijft in het Nr. van 12 Juni over Tillema's brochure „Kampongwee'', met de strekking waarvan hij zich geheel kan vereenigen.

De Kroniek.

Onze aandacht werd alsnog gevestigd op het April-Nr. van dit maandblad, waarin een artikel van den hr. Henri Borel „Moraal'', handelend over het koppensnellen der Dajaks. — Zoomede een fraai geïllustreerd artikel van den hr. J. Scheltema de Heere: Aan de Westkust van Sumatra. — De Mentawei-eilanden (meer speciaal het eil. Siberoet).

De Natuur.

Afl. 4 van jaarg. 1919 bevat een causerie van S. Kalff: „Ambonsche zeedieren'', waaraan Rumphius' Ambonsche Rariteitkamer ten grondslag ligt.

Op de Hoogte.

De hr. H. Ch. G. J. van der Mandere publiceert een, ook in verband met onze Oost, belangwekkende (geïllustreerde) verhandeling: De internationale bestrijding van het opiummisbruik.

Bij de oermenschen van Ned. Zuid-Nieuw-Guinea.

Als uitgave van de Indische Missie-Vereeniging is een fraai geïllustreerd boekwerk verschenen: Bij de oermenschen van Nederlandsch Zuid-Nieuw-Guinea, door Jos. van der Kolk, missionaris van het H. Hart.

De eerste bladzijden van dit, vooral uit ethnographisch oogpunt zeer interessant geschrift, bevatten een zakelijk overzicht van land, volk en van de Roomsch-Kath. missie. De verdere inhoud bestaat uit losse schetsen, welke zich bepalen vooral tot Okaba en omstreken. De plaatjes zijn gedeeltelijk naar teekeningen van Pr. Vertenten, die meesterlijk verschillende Papoea-typen weet keer te geven.

De Waterstaatsingenieur.

Uit den inhoud der Maart-afl.: Het Madioensche waterreglement, door ir. G. F. van Dissel. — Indrukken van Australië, door ir. C. A. E. van Leeuwen (omwerking van een rapport inzake de bevinding omtrent de bruikbaarheid van houten pijpleidingen in Ned.-Indië). — Over positieregeling en nog wat, door ir. G. v. Bemmel. — Irrigatie onder Landbouw? door ir. W. J. Immink. — Unificatie, door Redactie. — Kleine werken ter verbetering van den gezondheidstoestand der hoofdplaats Batavia, door ir. H. van Breen. — De afdeeling Ned.-Indië van het Kon. Instituut van Ingenieurs, door ir. F. W. Th. van Oordt.

In- en Uitvoer.

Prof. A. te Wechel houdt in het Nr. van 18 Juni eene beschouwing over het djatiboschbedrijf in Ned.-Indië. Dat dit staatsbedrijf geen windeieren legt, blijkt wel uit de jaarlijksche opbrengsten, welke, na aftrek van alle kosten voor beheer, veiling, nieuwen aanplant, enz. enz., als regel de 2 millioen gulden verre overschrijden. De totale jaarlijksche wereldproductie van djati- of teakhout bedraagt ± 700.000 M2.; hiervan levert

Britsch-Indië (Burmah) ruim 50 pCt., Siam ongeveer 16 pCt. en Java ruim 33 pCt.

Indisch Tijdschrift van Spoor- en Tramwegwezen.

Behalve een aantal verhandelingen van zuiver technischen aard, bevat de Maart-afl. het vervolg van S. A. Reitsma's beschouwingen Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek 10. (De voorgeschiedenis der Indische spoorwegen). Vervolg Hoofdstuk IV (De concessie-verleening aan de heeren Poolman c.s.)

Uit Zendingsperiodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Deel II, afl. 4 Juni 1919: De missiën en hare verzorging, door Mgr. M. J. D. Claessens. — Missie en Zending in onze Oost, door Jos. van der Kolk. — Apostolisch Vicariaat van Curaçao. Een gedenkdag, 1868—9 Juli 1918 — door P. A. E. Euwens. — Apostolische prefectuur der Kleine Soenda-eilanden. Ter herinnering aan het overlijden van (alle) missionarissen te Larantoeka. Dec. 1918, door P. C. Noyen.

De Volksmissionaris. 14 Juni 1919. Eerste reis naar de Tapanahoni (Suriname), door F. Moossink (Slot).

Berichten uit de Zendingswereld. 15 Juni 1919. Een feestweek op Mentawei.

Mededeelingen van wege het Nederl. Zendeling Genootschap. Deel 63, 2e stuk. In memoriam. Professor C. Poensen (met portret), door R. — Uit de Posso-zending. De werkkring Pendolo in 1918, door Dr. A. C. Kruyt. — Vier weken zendingsarbeid op Taliabo, door J. Fortgens (slot). — Verhaal van een mensch en een slang. Mongondowsche tekst met vertaling en aanteekeningen, uitgegeven door W. Dunnebier. — Uit de Javaansch-Maleische pers, door Jhvr. H. B. de la Bassecour Caan. — Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied.

De Banier. 2 Mei 1919. — Het verband tusschen Godsdienst en Regeering bij inlanders op Boeroe (slot).

Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid.

Onder het opschrift „Organisatie der nijverheid in Ned.-Indië" doet de hr. W. Cool in het Juni-Nr. van bovengenoemd tijdschrift mededeelingen over de stichting van een Nederlandsch-Indische Maatschappij van Nijverheid, waartoe het initiatief is uitgegaan van — althans de groote stoot gegeven is door — den hr. K. A. R. Bosscha te Bandoeng „dien men min of meer zou kunnen noemen den Indischen Carnegie."

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 16 Juni een kort stukje over de nieuwe haven te Soerabaja (Tandjong Perak), door J. C. Hak, zoomede een beknopt artikel over het kleinste der 3 zg. bovenwindsche eilanden (Antillen) Saba, beide met ill.

Weekblad voor Indië.

Een „medereiziger" geeft in Nr. van 27 April een gedetailleerde beschrijving van het spoorwegongeluk nabij Nagrek op den 13en tevoren. Een en ander tengevolge eener aardschuiving, zooals de toegevoegde situatieschets doet zien.

Commercial Holland.

No. 8 van dit maandschrift bevat een uitvoerig en geïllustreerd artikel van den hr. J. J. Paerels: Tapioca. Culture and industry in the Dutch East Indies. Zooals men weet is „Tapioca prepared from the tuberous roats of the cassave-plant."

Een nieuw Indisch periodiek.

Den 1en April is verschenen het eerste Nr. van een nieuw periodiek, getiteld: Tijdschrift van de „Vereeniging van gediplomeerde Gezaghebbers." We vonden er een tweetal artikelen in, nl.: De gediplomeerde gezaghebber, door G. A. v. B., en: Klasse- en rassen-justitie, door Mr. C. C. van Helsdingen Jr.

Handelsberichten.

Nu te Utrecht gebleken is dat het Departement van Koloniën nuttig werk kan verrichten als vraagbaak voor diegenen, die algemeene economische gegevens wenschen te ontvangen over onze koloniën, of die in relatie wenschen te komen met den Nederlandschen kolonialen handel, is besloten dat genoemd Departement dit jaar ook zal deelnemen aan de „Foire de Lyon" (1—15 Oct. a.s.) In Handelsberichten van 19 Juni worden nadere bijzonderheden hierover medegedeeld en het vertrouwen uitgesproken, dat dit officieele voorbeeld bij vele Nederlandsche koloniale ondernemingen navolging zal vinden. Voor nadere inlichtingen wende men zich tot de 4e afdeeling van het Departement van Koloniën.

Sago en Sago-producten.

Aldus de titel eener publicatie van de afd. Handel (Dep. van Landb. enz.) te Buitenzorg (1919, No. 2).

Dit geschrift van 46 blz. bevat behalve het voorbericht, I. Algemeen overzicht. II. De cultuur. III. De bereiding van ruw en gezuiverd sagomeel. IV. Sago-gerechten der inlandsche bevolking. V. Samenstelling en voedingswaarde. VI. Nevenproducten. VII. Handelsstatistieken.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 25: Het onderkennen van cassave variëteiten, door J. J. Paerels. — Geld- en bankwezen in Nederlandsch Oost-Indië (vervolg), door Mr. G. Vissering. — Economisch overzicht van Suriname over 1918 (ontleend aan „De West"). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten — Kleine mededeelingen (De uitbarsting van de Kloet. — Batavia's 300-jarig bestaan. Enz.) — Literatuur over vezelstoffen, oliën, looistoffen, enz. (opgave van het Koloniaal Instituut, afd. Handelsmuseum).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 12 bevat: Papoea's (vervolg), door N. — De Kloet en zijne uitbarstingen, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (met ill.) — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (vervolg).

De West-Indische Gids.

Het 2e Nr. van de West-Indische Gids is verschenen; evenals het 1e bevat het een verscheidenheid van artikelen, welke het vermoeden wettigen, dat er voldoende stof is voor een speciaal aan de West-Indische koloniën gewijd maandschrift.

De ons toegestane plaatsruimte noopt tot bloote vermelding van den inhoud, welke bestaat uit: De rechtsbedeeling op onze Bovenwindsche eilanden en de herziening van de rechterlijke macht en van de rechtspleging in de kolonie Curaçao, door Mr. B. de Gaay Fortman. — Het Zendingswerk der Herrnhutters in de oerwouden van de Boven-Suriname, door H. Weiss. — De oprichting van den Koninklijken West-Indischen Maildienst, door Dr. M. G. de Boer. — De eilanden der kolonie Curaçao in hunne verhouding tot hunne omgeving, door Prof. Dr. J. Boeke. — Het veertiendaagsch tijdschrift van de Britsch-West-Indische Vereeniging (West Indian Committee Circular), door Jhr. L. C. van Panhuys. — Uit de pers. — Boekbespreking. — Bibliographie.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Vrijdag 4 Juli 1919*, te Deventer. (Lokaal en uur van samenkomst zullen nader worden bekend gemaakt).

Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 28 Mei 1919, No. 22).
2. Bespreking van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.
3. Goedkeuring van de benoeming van: den heer G. J. Oudemans tot voorzitter; den heer Prof. Dr. C. Snouck Hurgonje tot ondervoorzitter; Mevrouw de Wed. Mr. C. T. van Deventer—Maas, tot lid van de Studie-Commissie.
4. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Zaterdag 5 Juli 1919*, te Deventer. (Lokaal en uur van samenkomst zullen nader worden bekend gemaakt).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
3. Jaarverslag over 1918 van het Hoofdbestuur. (Zie K. W. 12 Juni 1919, No. 24).
4. Idem van de Commissie voor West-Indië. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
5. Idem van de Studie Commissie. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
6. Idem van den Inlichtingendienst.
7. Rekening en verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1918. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
8. Begrooting voor het jaar 1919. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
9. Benoeming van de commissie tot onderzoek

van de rekening en verantwoording over het jaar 1919.

10. Voorziening in 7 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door:
a. periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; E. F. Grooss, secretaris-penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het dagelijksch bestuur; C. F. Lekkerkerker, Studenten-afdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam en Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht;
b. vertrek uit de afdeeling van het lid: H. W. Scheuer.
De heer Lekkerkerker en mevrouw Van Oeveren—van Schaik, stellen zich niet herkiesbaar.
Door het Hoofdbestuur gestelde candidaten:
Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink.
2. L. A. Bakhuis.
Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss.
2. J. A. Soetens.
Lid Dagel. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt.
2. O. de Bordes.
Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella.
2. A. Veder.
Afdeeling Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt.
2. H. Somermeijer.
Afdeeling Leiden: 1. J. A. van Hamel.
2. Mr. E. Rijke.
Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra.
2. H. Fabriek.

11. Voorstel van de Afdeeling 's-Gravenhage tot het uitschrijven van de volgende prijsvraag:
,,Het Hoofdbestuur van de Vereeniging ,,,Oost en West'' looft een prijs uit van *f* 50.— ,,voor hem of haar, die het beste opstel schrijft ,,over het groote belang, dat zoowel Nederland ,,als de koloniën er bij hebben, dat bekwame ,,oud-Indiërs, ten getale van minstens 10, in ,,de Tweede Kamer komen.''
,,Het opstel moet niet grooter zijn dan één ,,pagina van het Koloniaal Weekblad, aan ,,weerszijden beschreven.''
,,Het Hoofdbestuur wijst de personen aan, ,,die den prijs zullen toekennen.''

12. Behandeling van de motie-Vermeer. (Zie notulen Jaarlijksche Algemeene Vergadering 1918, K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: ..Dit pogen moet ech- ,,ter niet gepaard gaan met een verwijt aan ,,het Nederlandsche volk van onkunde en ge- ,,brek aan belangstelling, welke leidt tot een ,,verwijdering tusschen Indië en Nederland'', worden toegevoegd de woorden: ,,zooals naar ,,onze meening ok niet rechtstreeks in de be- ,,doeling van den heer Vermeer gelegen heeft.''

13. Bespreking naar aanleiding van het ontwerp-program van actie van de Propaganda-Commissie. (Zie het reeds toegezonden afschrift).

14. Bepaling van de plaats waar de jaarlijksche algemeene vergadering in 1920 zal worden gehouden.

15. Mededeelingen omtrent commissiën, instellingen en werkzaamheden.

16. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Van de Afdeeling Arnhem en Omstreken:

Verslag over 1918.

Het aantal leden der afdeeling, volgens het verslag 1917, aan het einde van dat jaar 61 bedragende, ging door overlijden en andere oorzaken terug tot op 47, terwijl 4 nieuwe leden toetraden, zoodat het tegenwoordige aantal leden 51 bedraagt.

In de Bestuursvergadering van 16 Februari 1918 werden de bestuursleden, de heeren Baumann en Bijvanck, aan de beurt van aftreding zijnde, als zoodanig herkozen en tot afgevaardigde naar de in 1918 te houden algem. Vereenigings Vergadering benoemd de heer Baumann, tot plaatsvervanger de heer Hartevelt.

Pogingen, om een der leden van de afdeeling uit Wageningen in het Bestuur te doen plaats nemen, faalden.

Voordrachten over Indische onderwerpen zijn in dat jaar in de afdeeling niet gehouden.

Pogingen, om in combinatie met andere vereenigingen ter plaatse een Indischen kunstavond te organiseeren, hadden geen succes. Naar aanleiding hiervan werd besloten den leden der afdeeling gratis toegangskaarten aan te bieden tot de lezingen, in het voorjaar '19 te hou-

den door Prof. Dr. Blaauw te Wageningen van Tropische en subtropische Natuur".

Namens het Bestuur,
v. d. SCHROEFF, Secr.

—

Rekening en Verantwoording over 1918.

Ontvangsten.

Saldo 1918: in kas	*f* 21.75	
Spaarbank	,, 50.—	
		f 71.75
Rente spaarbank 1918		,, 1.23
Contributiën		,, 150.—
		f 222.98

Uitgaven.

Kosten van invordering v. contributiën		*f* 4.07[5]
Advertentiën		,, 6.40
Administratie en porti		,, 8.10
Aandeel hoofdbestuur in de contributiën		,, 58.45
Saldo in kas	*f* 14.72[5]	
Spaarbank	,, 131.23	
		,, 145.95[5]
		f 222.98

Nagezien en in orde bevonden.
De Commissie, bedoeld bij art. 10 v. h. Huish. Reglement,
W. KIST.

De Penningmeester vd.,
HARTEVELD.

Van de Afdeeling Leiden:

Verslag van het door de Afdeeling verrichte gedurende 1 Jan. 1918 tot 1 Jan. 1919.

De verwachting, welke uw secretaris in zijn laatste verslag mocht uitspreken, n.l. dat, in tegenstelling met het jaar 1917, het daarop volgende jaar den leden wederom een interessanten avond zou kunnen aanbieden, is gelukkig niet beschaamd geworden. Immers op 21 Mei j.l. hield de heer Kleiweg de Zwaan voor een gecombineerde vergadering van de Studenten en onze Afdeeling een voordracht met lichtbeelden, tot onderwerp hebbende: ,,De ethnologische beteekenis van de dierfiguur in de kunst der Inlanders van den Indischen Archipel en van andere min of meer primitieve volken". Zoowel die rede zelve als de lichtbeelden waren belangwekkend en de spreker mocht dan ook grooten bijval oogsten.

Wat verder ons Bestuur aangaat, in plaats van den heer Koremans, die zijn functie met het oog op eventueel vertrek naar elders wenschte neder te leggen, werd tot Penningmeester gekozen de heer Monod de Froideville.

In het aantal leden kwam eenige verandering. Bedroeg dat volgens het laatste jaarverslag 47, door bedanken, overlijden en naar elders te verhuizen van een grooter aantal dan dat der nieuw toegetreden leden, werd dat getal teruggebracht tot 44.

De finantiëele toestand blijft gunstig, een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgebracht.

Leiden, Februari 1919.

E. RIJKE, Secretaris.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Verslag over het jaar 1918.

In het jaar 1918 traden 21 nieuwe leden tot onze afd. toe; wij verloren er echter 25, zoodat op 1 Jan. 1919 onze afd. 98 leden telde.

Verandering van samenstel in het bestuur gedurende het loopende jaar: Mejuffrouw J. v. d. Schagt, die op 1 Jan. volgens rooster moest aftreden, werd herkozen, terwijl de heer P. Cherіcx, die zich niet herkiesbaar had gesteld, werd vervangen door den heer H. Somermeijer, oud-assistent-resident. Daar mevrouw Van Oeveren—van Schaik, het voorzitterschap had nedergelegd, omdat zij volgens hare meening die taak niet meer naar behooren kon vervullen, werd (volgens Art. 6 van 't huish. reglement) het Bestuurslid, de heer R. van Leent, tot voorzitter der afdeeling benoemd.

Werkzaamheden van het Bestuur: In het jaar 1918 werden voor de leden der afd. 4 lezingen gehouden.

De 1ste had plaats op 21 Jan. Spreekster mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt—van Maarseveen uit 's Hage. Onderwerp ,,De Residentie Ambon".

De 2de op 11 Maart, toen de heer Fred. Oudschans Dentz uit 's-Gravenhage, administrateur van het Militair Hospitaal te Paramaribo, een voordracht hield over ,,Suriname, de meest Nederlandsche kolonie".

Op 15 Oct. sprak alhier, de heer Surija Ningrat, uit Den Haag, journalist en letterkundige. Het onderwerp door hem behandeld, luidde: ,,Een en ander over het Javaansche volksleven".

Op 10 December trad als vierde spreker voor onze afdeeling op, de heer M. A. F. Giel, 1e Luit. Inf. N.-I. L., uit Soesterberg (vliegkamp Luchtafdeeling), met ,,het Binnenland van West-Ceram".

Deze lezingen, die alle verduidelijkt werden door lichtbeelden, twee daarenboven nog door demonstratiemateriaal, werden over het geheel goed bezocht, vooral door genoodigden; van de leden waren steeds slechts weinigen aanwezig.

Geschonken hulp: Ook dit jaar droegen wij, zooals steeds, vijf gulden af aan het Oranjekruis.

Verkoop van Boekjes: Van de boekjes door de Vereeniging uitgegeven en bij den secretaris verkrijgbaar (op aanvraag), werd geen enkel verkocht, noch ter lezing aangevraagd.

Financiëele toestand: De financiëele toestand der afd. is niet bepaald gunstig te noemen. Zonder een bij den penningmeester van een onbekende ingekomen gift, zou er een tekort zijn. Thans is er een batig saldo van plm. 30 gulden. (Zie jaarverslag van den penningmeester.

J. J. LAGERS, Secretaresse.

Van de Afdeeling Rotterdam:

Jaarverslag over 1918.

Hoewel de hoop, uitgesproken in ons vorig jaarverslag, niet geheel is verwezenlijkt, kunnen wij toch met genoegen constateeren, dat naar alle waarschijnlijkheid deze oorlog tot het verleden zal gaan behooren; in de maand November toch van 1918 werd een voorloopige wapenstilstand gesloten, die sedert dien vernieuwd is en nu nog van duur is. De gewenschte vrede, waarnaar de geheele menschheid snakt, zal dus niet meer zoo heel lang op zich laten wachten.

Ons ledental, dat einde 1917 op 80 stond, nam 3 in aantal af, doordat ons 5 leden ontvielen wegens overlijden en bedanken en 2 nieuwe leden geboekt konden worden, het totaal was dus einde 1918, 77 leden.

In ons bestuur kwam geen verandering, daar de aftredende Bestuursleden de H.H. Abendanon en Obreen werden herkozen. Dit jaar zijn aan de beurt van aftreden de H.H. Knottenbelt en Marcella, die echter herkiesbaar zijn.

Dit jaar werd een lezing gehouden door den heer J. v. d. Bilt met als onderwerp ,,Naar het Mekka der Astronomen", welke zeer boeiend was en zeer veel belangstelling genoot.

Pogingen, aangewend om de nieuwe Vereeniging ,,Langen Dryo" een avond te laten geven, hadden gunstig resultaat. Dit jaar zou deze kunstavond nog niet kunnen plaats hebben, doch denkelijk begin Januari.

Met weemoed herdenken wij nog het overlijden van onzen algemeen geachten oud-Voorzitter, den heer D. H. Havelaar, die steeds getoond heeft een warm hart te hebben voor alles uit Oost- of West-Indië en van wiens advies wij na zijn aftreden nog menigmaal gebruik maakten. Bij de begrafenis vertegenwoordigde de Secretaris het Hoofdbestuur en de Afdeeling.

De beste wenschen voor den bloei onzer afdeeling voor 1919 gaan hierbij.

De Voorzitter: H. J. KNOTTENBELT.
De Secretaris: Z. G. Ph. MARCELLA.

—

Rekening en Verantwoording over 1918.

Debet.

Febr. 16. Aan h. Verg. Oost en West	*f* 100.—
Febr. 16 Aan zegel	,, 0.05
Maart 31 Aan commissie ⅛ %	,, 0.26
April 15 Aan dom. Masereeuw-Bouten	,, 12.01
Juni 7 Aan dom. H. Wijt en Zn.	,, 2.25
Juni 30 Aan Commissie ⅛ %	,, 0.05
Juni 30 Aan zegel	,, 0.05
Nov. 16 Aan dom. J. Marcella	,, 11.30
Dec. 31 Aan commissie ⅛ %	,, 0.05
Dec. 31 Aan saldo	,, 375.81
	f 501.85

Credit.

Jan. 1 Per saldo	*f* 270.99
Jan. 28 Per contributie	,, 3.50
Febr. 22 Per incasso	,, 36.25
Febr. 26 Per incasso	,, 107.95
Febr. 28 Per incasso	,, 67.30
Maart 5 Per incasso	,, 3.70
Maart 8 Per incasso	,, 7.05
Maart 31 Per rente	,, 0.77
Juni 30 Per rente	,, 1.48
Sept. 30 Per rente	,, 1.44
Dec. 31 Per rente	,, 1.42
	f 501.85

1919.	
Jan. 1 Per saldo	*f* 375.81

S. E. & O.
Rotterdam, 8 Maart 1919.
Bank-Associatie Kantoor Rotterdam.

De Secretaris:
Z. MARCELLA.

Goedgekeurd in de Algem. Vergadering van leden der afd. Rotterdam dd. 24 April 1919.
H. H. KNOTTENBELT.

Van de N.V. ,,Boeatan":

JAARL. ALG. VERGADERING van Aandeelhouders op *Zaterdag 29 Juni ten 3 ure n.m.* in de Heulstraat 19, Den Haag.

Agenda:
Jaarverslag.
Financiëel verslag.
Benoeming Raad van Beheer.
Benoeming Verificatie-Commissie.

Namens den Raad van Beheer,
G. VAN BERESTEIJN—Tromp,
Voorzitster.
Ch. P. J. BLOK, *Secretaris.*

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

N°. 27. Donderdag 3 Juli 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Hoofdbestuursvergadering en Algemeene Vergadering van de Vereen. „Oost en West" te Deventer.

PROGRAMMA.

Vrijdag 4 Juli.

des middags te *6 uur precies:* Officieele ontvangst van Hoofdbestuur, afgevaardigden en verdere leden, met hunne dames, door den heer Jhr. Mr. T. A. M. A. van Humalda van Eysinga, Burgemeester van Deventer, in het gebouw der Loge, Rijkmanstraat.

6.30 uur: Gemeenschappelijke maaltijd in hetzelfde gebouw (*f* 4.50 per couvert).

8.30 uur: Hoofdbestuursvergadering in de Buiten-sociëteit.

Zaterdag 5 Juli.

des morgens te *10.30 uur precies:* Ontvangst van Hoofdbestuur, afgevaardigden en verdere leden, met hunne dames, in het Koloniaal Landbouwmuseum aan den Brinkgreverweg. Bezichtiging van het Koloniaal Landbouwmuseum, den Kolonialen Suikercursus en de Middelbare Koloniale Landbouwschool.

12.30 uur: Gelegenheid tot het gebruiken van een noenmaal in het Schouwburgrestaurant, Groote Kerkhof (*f* 2.— per couvert).

2 uur: Algemeene vergadering, in de bovenzaal van de Sociëteit „De Hereeniging", Groote Poot.

5.30 uur: Gelegenheid tot het gebruiken van een middagmaal in Hotel „De Engel", Groote Kerkhof (*f* 3.50 per couvert).

Den leden wordt verzocht, zoo spoedig mogelijk, in elk geval vóór 1 Juli e.k., bericht te zenden of men *logies* wenscht en of men wenscht deel te nemen aan *den maaltijd op Vrijdag 4, het noenmaal op Zaterdag 5* en *het middagmaal op Zaterdag 5 Juli,* aan den heer A. Alberts, Voorzitter der Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer, Postbus no. 1, Deventer, die zich welwillend bereid verklaard heeft, in deze zijne bemiddeling te verleenen.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan hen, die door het verlies hunner bezittingen, tengevolge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandigheden zijn komen te verkeeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp getroffenen, en van hetgeen tengevolge van de jongste Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw — verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vinden, aldus sprak de Minister bij de installatie der commissie, moet men teruggaan tot de geweldige Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan, is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar beproefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan worden om den nood in de geteisterde streken te lenigen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp bood aan de door watersnood geleden hebbende bevolking van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne uiting geven aan het gevoel van saamhoorigheid, waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister was overtuigd, dat de instelling van een commissie tot centraliseering en leiding aan de hulpverschaffing de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoederen van de leden der vereeniging „Oost en West".

Van de ingekomen bedragen zal melding worden gedaan in het „Koloniaal Weekblad".

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF, *Onder-Voorzitter.*
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
E. F. GROOSS, *Secretaris-Penningmeester.*

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 26 Juni j.l., No. 26	*f*	456.—
Mevr. D. Sch.—S., Bloemendaal	,,	25.—
D. B., Den Haag	,,	2.50
Ch. Ph. R., id.	,,	10.—
J. F. S., Teteringen	,,	5.—
G. P. H. H. G., Den Haag	,,	10.—
Wed. v. D., id.	,,	1.—
Mevr. Z., Hilversum	,,	5.—
Dr. R. L., Groningen	,,	7.50
L. C. B. de Gr., Den Haag	,,	2.50
B., id.	,,	2.50
W. L., id.	,,	2.50
A. A. G. D., id.	,,	2.50
W. M., id.	,,	2.50
C. B., id.	,,	2.50
S. de L., id.	,,	2.50
J. W. M., id.	,,	2.50
B. M., id.	,,	2.50
W. H., id.	,,	2.50
H. K., id.	,,	2.50
G. B., id.	,,	2.50
H. C. v. H., id.	,,	2.50
M. Chr., id.	,,	2.50
L. M., id.	,,	2.50
A. B. B., id.	,,	2.50
B. J. F. V., id.	,,	2.50
L. A. S., id.	,,	2.50
Ph. J. S., id.	,,	2.50
v. d. L., id.	,,	2.50
H. v. L., id.	,,	2.50
J. M. D., id.	,,	2.50
P. v. B., id.	,,	2.50
M. L., id.	,,	2.50
K. H., id.	,,	2.50
P. A., id.	,,	2.50
H. E., id.	,,	2.50
M. H., id.	,,	2.50
C., id.	,,	2.50
J. P., id.	,,	2.50
N. N., id.	,,	5.—
P. A. M. S., id.	,,	20.—
Mr. A. S. R., Rotterdam	,,	25.—
C. J. d. B. K., Den Haag	,,	5.—
M. Bl., Nijmegen	,,	15.—
Ir. M. Y., Den Haag	,,	10.—
A. D. E. A., id.	,,	10.—
Joh. A. B., Olst	,,	2.50
Mevr. C. K. v. B.—R., Breda	,,	10.—
J. F. H. B., Utrecht	,,	5.—
J. H., Den Haag	,,	2.50
A. H. L. H., Breisgau	,,	50.—
Le R., Den Haag	,,	25.—
H. D. H. B., id.	,,	5.—
	f	787.—

De Secretaris E. F. GROOSS.

INDIE OP DE JAARBEURS.

Beroep op alle INDISCHE Firma's, Maatschappijen en Ondernemingen en op alle NEDERLANDSCHE, die betrekkingen met Indië onderhouden.

Reeds drie jaren achtereen werd de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht gehouden en telkens waren onze koloniën daar onvoldoende vertegenwoordigd.

Op de laatste Jaarbeurs was veel buitenlandsche belangstelling, en het was bedroevend, Amerikanen, Engelschen, Duitschers, Oostenrijkers, Denen en Zwitschers hun verwondering te hooren uitspreken, dat een koloniale mogendheid als Nederland, bij die gelegenheid zoo weinig van die koloniën te zien gaf.

Wel hadden het Departement van Koloniën en vooral het „Koloniaal Instituut" gedaan wat zij konden, maar dit was niet wat het moest zijn, en kon dit ook niet wezen.

Zeker, de stands van de Regeering en het Instituut met hunne officieele en wetenschappelijke gegevens moeten er zijn, maar op een *Jaarbeurs* zijn daar naast en vooral de inzendingen van de handels-, cultuur- en technische ondernemingen noodig, om aan den Nederlander en den vreemdeling te laten zien, wat onze werkzaamheid in de koloniën oplevert en wat daar alzoo te koop is. En daarvan was niet genoeg te bespeuren.

Hoe geheel anders was dit bij dergelijke gelegenheden in Engeland en Frankrijk.

Moet dit zoo blijven? Moeten onze energieke mannen uit de zakenwereld het op zich laten zitten, dat de buitenlander zegt, dat de tijden van Jan Pietersz. Coen hier alleen nog maar voortleven in de archieven, maar niet in de praktijk?

Het *is* niet zoo: Goddank neen; maar dat men het ook toone!

Op, Gij leidende mannen uit de bij Indië belanghebbende kringen, handen uit de mouwen en......... beurzen uit den zak om zulks te toonen! Laat niet alleen de vraag, wat er medè verdiend kan worden U beheerschen, maar ook de nationale eer, waarvoor men juist thans alom zoo wedijvert.

Deze jaren was de slechte verbinding met Indië nog een verontschuldiging, maar zij zal het nu niet meer zijn.

De koloniale afdeeling worde de clou van de Jaarbeurs; zoo zij het!

G.

N.B. In aansluiting met het vorenstaande zij nog gewezen op het artikel „Indië op de derde Jaarbeurs", opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 13 Maart j.l., No. 11, eindigende met de woorden:

„Moge de aanbrekende tijd, het nieuwe leven, waarnaar alle menschen zoo hartgrondig haken, waarin het vrije werkeer groote bedrijvigheid en ruiling van goederen zal brengen bij de volkeren onderling, wat voor ons land en zijne koloniën, onder het licht der nieuw verrijzende denkbeelden, wat betreft de verhouding der verschillende rassen, van zoo groote beteekenis kan zijn, tot gevolg hebben, dat door tijdige samenwerking van particulieren, vereenigingen en maatschappijen in Oost- en West-Indië en in Nederland, met krachtigen steun van de Regeering, op de volgende Jaarbeurs onze koloniën een groote, beduidende, aandachttrekkende plaats innemen —, ja, eene eerste, zooals zij verdienen, door den rijken schat harer producten op allerlei gebied, welke, velen nijveren in ons land niet voldoende bewust, de onontbeerlijke grondstoffen aanbieden van hunne voortbrengselen of fabrikaten!

Moge het de vereeniging „Oost en West" gegeven zijn, door haren invloed eenigszins krachtig daartoe mede te werken.

Sprokkels.

LXI.

Een sympathiek plan is het van het N. I. O. G. om te trachten, te komen tot de oprichting van een Centrale vereeniging voor kinder-herstellings- en vacantie-kolonies.

Men gaat in Indië — en in patria dikwijls niet minder — mank aan het euvel van versnippering van krachten, waar samenwerking zoo zeer noodig is.

En hoe vaak ziet men het niet gebeuren, dat een vrij bloeiende vereeniging door het vertrek van een paar ijverige leden haar levenskracht schijnt te hebben verloren, en slechts een kwijnend bestaan voortsleept.

Daarom zouden we de oprichting van bovengenoemde vereeniging met vreugde begroeten. Vooral echter omdat dan ook uit de kleinste plaatsen zwakke kinderen een plaatsje in een herstellings- of vacantie-oord zouden kunnen bemachtigen. Dit laatste vinden we een zeer groot voordeel. Tot nu toe waren het alleen de kinderen van enkele groote plaatsen welke van de vacantie-kolonies genoten. We zouden echter nog een wensch willen uiten.

Hoewel het niet uitdrukkelijk vermeld staat in het artikel in *De Loc.*, waarin het plan van het N. I. O. G. besproken wordt, zoo meenen we, dat voornamelijk zoo niet uitsluitend de Europeesche kinderen in de eerste plaats van de herstellings- en vacantie-kolonies zullen genieten. En dat ligt geheel voor de hand. Maar toch zouden we wenschen, dat de vereeniging ook haar zorgen uitstrekte over het Inlandsche schoolgaande kind, wat in de toekomst minder bezwaren zal medebrengen, als het instituut schoolartsen zijn intrede zal gedaan hebben.

Hartelijk hopen we, dat door samenwerking van krachten iets moois tot stand gebracht zal worden, wat den gezondheidstoestand van Indië's jeugd ten goede zal komen.

LXII.

Meer en meer wordt het besef levendig, dat rooken voor jeugdige personen althans ongezond en nadeelig is. Het is een verblijdend verschijnsel, dat in Indië op de H. B. S.'en getracht wordt het rooken op school tegen te gaan, al is contrôle uit den aard der zaak moeilijk.

De heer M. spreekt naar aanleiding van 't reglement der Semarangsche H.B.S., dat den jongelui het rooken gedurende de schooluren verbiedt, den wensch uit, dat op alle H. B. S.'en in Indië een zelfde regeling getroffen mocht worden. Op sommige H. B. S.'en is 't rooken aan enkele studiejaren toegestaan. Alleen Bandoeng schijnt met Semarang het rooken reglementair verboden te hebben.

Met den hr. M. achten we een uniforme regeling gewenscht en zouden met hem een algemeen rookverbod willen aanbevelen. Al hebben de leerlingen der 4e en 5e klasse een leeftijd bereikt, waarop velen het rooken als iets onmisbaars beschouwen, de jeugd mag zich die zelfde beperking wel opleggen om gedurende de schooltijden zich dat z.g. genot te ontzeggen. Misschien zou dit er toe kunnen bijdragen om den mannen het dwaze denkbeeld te ontnemen, dat hun een zeker onrecht aangedaan wordt, indien hun ergens het rooken *verboden* wordt. Op een *verzoek* om niet te rooken, slaan de heeren der schepping doorgaans geen acht.

LXIII.

Eenigen tijd geleden verscheen er in de *N. Rott. Crt.* een ingezonden stuk, waarin de vraag werd besproken: Voldoet staatsexploitatie in Indië aan den eisch van hoogste productiviteit?

Enkele uitspraken daaruit mogen hier een plaats vinden.

Wil Indië als zelfstandige, maar tevens gelijkwaardige eenheid meeleven in het groote economische wereldleven, dan zal het zijn levenstempo moeten versnellen tot het wereldtempo.

Amerika bouwt groote fabrieken in 40 dagen, Indië veroorlooft zich 5 jaar over een gevangenis te doen.

De eisch van „national efficiency" heeft alle individueele rechten verdrongen. Het individu heeft niet meer de vrije beschikking over zijn arbeidskracht en over zijn product.

In alle landen zullen na den oorlog de natuurlijke hulpbronnen met ongeloofelijke krachtsinspanning tot ontwikkeling worden gebracht.

De staat is geworden een produceerende eenheid van hooger orde, de regeeringstaak feitelijke scheppende politiek.

Ook de politiek der Indische regeering moet zijn een krachtige, scheppende politiek, strevende naar zoo snel mogelijke opvoering der productie.

Dit is de eisch, dien de „Wereld" stelt.

De groeiende behoeften van een ontwakend volk van 40 millioen zielen eischen steeds grooter staatsinkomen. Het vraagstuk, waarvoor Indië geplaatst is, is niet een qualiteits-, doch een quantiteitsvraagstuk en vooral een snelheidsvraagstuk.

Niet één universiteit evenwaardig aan een Europeesch, maar 10.000 volksscholen, niet één technische hoogeschool, maar 5000 ambachtsscholen, niet één groepje knappe doctoren, maar een leger van 1000 hulpdoctoren, niet één electrische expressetrein, maar 10.000 K.M. spoor- en tramwegen. Dat zijn de behoeften van Indië.

In Indië moeten met de grootst mogelijke snelheid nieuwe bedrijven verrijzen.

Jammer, dat men, uit vrees dat de staat niet genoeg winst zou behalen, zich niet vereenigen kon met het voorstel van den directeur van gouvernementsbedrijven, waarin een plan voor gemengde bedrijven aanbevolen werd.

In de eerste plaats moet er voortgebracht worden, olie, rubber, ijzer zooveel mogelijk en zoo snel mogelijk. Beter iets minder winst met spoedige exploitatie dan veel winst van een exploitatie, die misschien 10 ja 25 jaar op zich laat wachten.

Alleen door zoo krachtig mogelijke bevordering van particulier initiatief en particulier kapitaal kunnen de hulpbronnen van Indië tot volle ontplooiing der krachten komen.

Aan Nederland om te bewijzen dat het den ernst der tijden begrijpt, dat het Indië een waardige plaats *wil* en *kan* doen innemen onder de landen, die voor de wereldmarkt produceeren.

H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De marmerfabriek Wadjak.

Op een kwartier tuffens van Toeloeng Agoeng ligt de marmerfabriek *Wadjak*, waarover de hr. Boon een en ander meedeelt in het *Soer. Hbl.* waardoor de belangstelling voor deze Indische industrie in hooge mate wordt opgewekt.

Nadat de marmerfabriek *Wadjak* onder verschillende eigenaren een lijdensperiode had doorgemaakt, kwam ze in handen van een maatschappij, die in April 1914 den hr. A. W. C. Vigelius tot administrateur benoemde.

Deze trachtte in de eerste plaats het marmer bij het publiek ingang te doen vinden, wat niet gemakkelijk ging, daar men meende, dat het van te jongen datum was en het zich op den langen duur niet goed zou houden.

Het minder gunstige oordeel was veroorzaakt doordat de voorgangers van den hr. V. hier en daar plaatjes marmer van de buitenkorst hadden afgeleverd.

Na een mooie bezending, geleverd voor het paleis van den legercommandant te Bandoeng, kreeg het marmer, dat op de Semarangsche tentoonstelling met goud bekroond was, meer aftrek.

De oorlog zette het werk echter stop, daar de Maatschappij in liquidatie ging, omdat het maatschappelijk kapitaal verbruikt was en de aandeelhouders geen nieuw kapitaal wilden verschaffen.

Gelukkig werd de energieke administrateur zelf eigenaar, zoodat het werk, zij het op kleiner schaal, hervat werd.

Aanvankelijk werkte men den voorraad blokken af, daar men een geheel andere werkwijze wilde volgen om het gesteente bloot te leggen, waarvoor echter meer kapitaal noodig was. Het gelukte den eigenaar Wadjak en Marmoijo te vereenigen onder den naam van N. V. Handel en Industrie Maatschappij Marmoijo, waarop het werk met kracht kon aangepakt worden.

De hoeveelheid marmer in de afd. Toeloeng Agoeng is zoo groot, dat Dr. Verbeek aanneemt, dat er, indien jaarlijks 60.000 M3. marmer gewonnen wordt, voor 13000 jaren aan marmer voorradig is.

Zooals blijkt uit onderzoekingen van de structuur der binnenste lagen van het gesteente, waarin tallooze fossielen voorkomen, is het gesteente van Wadjak van zeer oude formatie en behoort het waarschijnlijk tot het oud-mioceen.

Het zeer fijn-korrelige marmer komt in groote verscheidenheid van kleuren voor. De hardheidsproeven, genomen in vergelijking met het veelvuldig voorkomende Italiaansche marmer, brachten het verrassende resultaat, dat het Wadjak-marmer bijna tweemaal zoo hard is als het Italiaansche. De hardheidscijfers zijn: voor Wadjakmarmer 158, voor Italiaansch 83.

Bij een constanten druk van 500 KG. per cM². vergruisde het Italiaansche marmer geheel, terwijl het Wadjakmarmer barsten vertoonde als glas en ijs.

Met deze proeven is in overeenstemming het feit, dat toen het eerste bal in de groote balzaal van het nieuwe paleis van den legercommandant te Bandoeng waar een vloer ligt, gedeeltelijk van Italiaansch en gedeeltelijk van Wadjakmarmer, achter den rug was, het eerste geheel gekrast was, terwijl het laatste geen krasje vertoonde. Het marmergesteente wordt volgens de Belgische methode met draadzagen (z.g. fil heliocoidale) van de vaste massa losgezaagd.

Van de staaldraden, benoodigd om het gesteente door te zagen, dient men, omdat dit materiaal aan veel slijtage onderhevig is, een voldoenden voorraad te hebben. Gedurende den oorlog was het niet mogelijk om voor den Belgischen draad een goeden vervanger te vinden. De Amerikaansche draad was veel minder in hoedanigheid; de Japansche totaal onbruikbaar.

In de groeve vinden dagelijks een 150 à 200-tal mannen werk met het bedienen der machines en der draadzagen, het verwijderen van afval, enz., enz.

Zijn de kleinere blokken naar de fabriek overgebracht, dan worden ze daar tot platen gezaagd met water en zand. Dit laatste moet uit den Brantas aangevoerd worden, daar het zand in den omtrek niet scherp genoeg is. De platen worden vervolgens op de gewenschte maten gekloofd en daarna gepolijst. In de steenhouwerij worden ze dan tot alle mogelijke zaken verwerkt, zooals vloertegels, lambriseeringen, lijsten, plinten, tafelbladen, enz. Dit werk geschiedt door Javaansche steenhouwers onder deskundige Europeesche

leiding. De Javanen uit den omtrek hebben een zekere voorliefde voor dat werk. Een geoefend steenhouwer kan ƒ 3 à ƒ 4 per dag verdienen.

De afzet heeft door de tijdsomstandigheden en het niet uitkomen van Europeesch marmer een flinken stoot naar boven gekregen, zoodat op het oogenblik door gebrek aan zaagmateriaal onmogelijk aan alle aanvragen kan worden voldaan.

Tot heden werd slechts afgeleverd naar Medan, verschillende plaatsen op Java en Singapore. Amerika, Australië, Japan en Europa stellen echter ook veel belang in het product; verschillende groote marmer- en hardsteenfirma's verzochten het agentschap op zich te mogen nemen.

Zoodra de trambaan van Toeloengagoeng over Tjampoerdarat naar Trenggalek klaar is, komt de fabriek in gunstige conditie, daar het marmer dan onmiddellijk in de wagons geladen kan worden.

Tarwecultuur in Indië.

Het behoeft geen verwondering te baren, dat in dezen tijd van voedselnood en voedselschaarschte voor Indië, de vraag gerezen is, of het verbouwen van tarwe mogelijk zou zijn en of die cultuur winstgevend zou zijn.

Wat dit laatste betreft, moet de cultuur niet vergeleken worden met die van suikerriet, tabak, rubber, enz., maar met gewassen als padi gogo, mais, katjang tanah e. d.

De Regeering stelde gedurende 3 jaren een zeker bedrag voor de kosten van een aantal proefnemingen ter beschikking van den Dir. v. L. N. en H. en deze droeg den landbouwleeraar L. Koch de dagelijksche leiding op van het centrale kantoor der selectie- en zaadtuinen te Buitenzorg.

De hr. Koch heeft in *Teijsmannia* verslag uitgebracht van hetgeen verricht werd en daaraan ontleende *De Loc.* een en ander, dat we hier meedeelen.

Voordat men bepaalde, uit welke landen men zaaizaad zou betrekken, onderzocht men waar tarwe verbouwd wordt en of dit dicht bij den evenaar het geval is.

Het bleek, dat deze graansoort over de geheele wereld in grootere of kleinere hoeveelheid gecultiveerd wordt, uitgezonderd in de vochtige tropische en subtropische landen, en in streken met een korten, kouden zomer. Van de beide tarwesoorten: de winter- en de zomertarwe, worden de zomertarwe-variëteiten in zeer koude landen, zooals Rusland of Canada, zoowel in warme luchtstreken als Britsch-Indië, Australië, enz. aangetroffen. Ook in Japan, Midden-China, Perzië, Afghanistan en Zuid-Afrika wordt zomertarwe op groote, in Zuid-Algiers, Abessinië en Midden-Amerika op kleine schaal verbouwd, terwijl het gewas nog in noemenswaardige mate aangeplant wordt op Ceylon (7° N.B.), de Philippijnen (8° N.B.) en Portugeesch Timor (8° Z.B.)

Al heeft het klimaat van de meeste dezer landen weinig overeenkomst met dat van de kustplaatsen op Java, toch zijn er in Indië tal van streken, waar de groeivoorwaarden meer gelijk zijn aan die van echte tarwestreken, waar weinig regen valt en de lucht droog is.

De temperatuur in Indië schijnt geen ernstig bezwaar op te leveren, zooals blijkt uit vergelijking met Britsch-Indië, waar jaarlijks 14—17 millioen bouws met tarwe beplant worden.

In de jaren 1916, 1917 en 1918 werden in 't geheel 265 variëteiten zaaizaad ingevoerd uit verschillende Europeesche landen, Perzië, Mesopotamië, Palestina, Turkestan, Afghanistan, Thibet, Britsch-Indië, Ceylon, Burma, Zuid- en Midden-China, Japan, Egypte, Zuid-Algiers, Marokko, Zuid-Afrika, Australië, Vereenigde Staten, Portugeesch Timor en de Philippijnen.

Een systeem van proefnemingen werd gevolgd, waarbij op zooveel mogelijk plaatsen met een groot aantal variëteiten geëxperimenteerd werd.

Men zocht naar een variëteit, die op een waarschijnlijk geschikte plaats zou willen groeien en tevens naar een gunstige plaats voor een vermoedelijk bruikbare soort.

In 1916 werden proeven genomen op 6 plaatsen; in 1917 bedroeg dit aantal 10 en in 1918 reeds 15.

Alras bleek, dat de tarwe voornamelijk gedurende den drogen tijd moet groeien en dat het wenschelijk is, dat het rijpen ook in den Oostmoesson plaats vindt. In de meeste plaatsen, ook in de lagere streken, groeiden de variëteiten uit de subtropen (Br. Indië en Australië) gezond en krachtig op. In het Tenggergebergte op een hoogte van 6—7000 voet vond men de mooiste proefaanplantingen.

Onmogelijk is het echter niet, dat op den duur een degeneratie van de tarwe zou optreden, al pleit de op de Merbaboehelling en in de Philippijnen opgedane ervaring daartegen. De vraag doet zich echter op, gesteld dat de tarweteelt in Indië zou slagen, of er voor het product in Indië afzet is en zoo ja, hoeveel.

In 1913 werd op Java ingevoerd aan meel in duizenden kilogrammen 34.242 en op de Buitenbezittingen 14.088. Stellen we, dat een broodetend persoon per dag ½ katti (300 gram) brood eet en daarvoor ook noodig is 300 gram meel, dan komen we op een jaarlijksche behoefte van ± 1.8 picol per persoon. Bovengenoemde hoeveelheid zou dus voor ± 930.000 personen voldoende zijn.

Het aantal personen, dat geregeld dan wel van tijd tot tijd brood, koekjes of andere uit tarwemeel bereide voedingsmiddelen (mi wordt uit tarwemeel bereid) eet, is zeker veel grooter.

De Tenggerees gebruikt de tarwe op de volgende wijzen:

1. Hij stampt het zaad heel fijn en stoomt het gaar, waarna hij het met zout, fijne klapper en wat suiker eet.

2. Hij kookt het zaad in zijn geheel half gaar en verwerkt het tot apé (een gegist product).

3. Met bras djagoeng vermengd, wordt het gestoomd en gegeten.

Een verheugend verschijnsel acht de hr. Koch het, dat de Inlander aanstonds zoo gretig inging op het gebruik van de tarwe.

Suriname.

Na een openbare behandeling, die zeven zittingen in beslag heeft genomen, is de ontwerpbegrooting voor 1920 op 17 Mei, des nachts om half een, met algemeene stemmen door de Koloniale Staten aangenomen.

Het spreekt van zelf, dat het niet mogelijk is in een kort bestek zelfs maar een kort overzicht te geven van het gesprokene. Het debat was zeer geanimeerd en, voor zooveel wij dat uit de verslagen in de Surinaamsche bladen kunnen opmaken, hebben zich geen incidenten voorgedaan, ofschoon de atmospheer nog al geladen was.

De rede van den heer Simons — bij de algemeene beschouwingen — was naar vorm en inhoud voortreffelijk en zou in elk parlement indruk gemaakt hebben. In langen tijd hebben wij in de Koloniale Staten een zoo goed verzorgd betoog niet gehad. Het herinnert aan de beste tijden van de Staten. Liet onze ruimte dat toe, wij zouden de geheele rede hier overnemen, zooals die in „Suriname" van 9 Mei is afgedrukt. Van de andere redevoeringen zijn slechts korte overzichten gegeven.

De heer Simons ving zijn betoog aan met een beeld en eindigde daar ook mede:

.......„Kent ge de zoogenaamde draaikooien? Een cylindervormige kooi, draaiend om een spil. Vroeger scheen dit een machine te zijn geweest, waarin wegens vechterij veroordeelde vrouwen werden tentoongesteld, nu worden ze in Nederland in miniatuur vervaardigd van dunne latjes of ijzerdraad om er gevangen eekhoorntjes in onder te brengen. Ik heb me dezen specialen vorm laten verklaren, met de uitlegging, dat, doordat het dier door zijn sprongen de kooi voortdurend onder zich wegtrapt, het de illusie krijgt, dat het vooruitgaat en daardoor zijn gevangenschap minder kwellend voelt.

In hoeverre inderdaad het springen van boomtop tot boomtop, het verblijf in de vrije natuur, door deze inventie kan worden vergoed, weet ik niet, maar om kort te gaan — een eekhoorn in een draaikooi, zich voortdurend bewegend, voortdurend in actie, alleen met de *illusie* dat hij vooruitgaat, dat is voor mij het beeld van hen die praten en doen, redeneeren en ageeren en denken, dat daardoor deze kolonie

onder de huidige omstandigheden verder komt op den weg van vooruitgang.

Maar een mensch is nu eenmaal geen eekhoorn en daarom moeten wij geen valschen waan koesteren en trachten den toestand te zien zooals die is. En dan staan wij stil M. d. V. stil. Als we al niet achteruitgaan! En al voelen wij ons nog zoo moe na de moeite van het vooruit willen, we blijven, waar we zijn, 't kooitje draait, maar wij vorderen geen zier."

Iets verder in zijne rede zegt de heer Simons:

......„Al jaren achtereen vragen wij ieder jaar van Nederland om ons bij te springen met een bedrag van ver over het millioen. 't Eene jaar mag 't wat tienduizenden meer, 't andere wat tienduizenden minder zijn, 't blijft altijd een belangrijk deficit, waarmede de boekhouding sluit.

Nu kan ik mij van Nederlandsche zijde tegenover dit feit tweeërlei standpunt voorstellen. Men kan redeneeren als volgt: Van onze voormalige positie als toonaangevende staat is niets overgebleven, de tijd waarin — om met Potgieter te spreken — de Hollandsche maagd den evenaar der weegschaal van Europa kon doen overhellen, is voor goed voorbij. Wat nog herinnert aan onze glorie is ons uitgestrekt koloniaal gebied. Laten wij dat bewaren zoo lang, zoo goed en zoo ongerept mogelijk. Laten wij alle krachten inspannen om daar vooruitgang te brengen, laten wij daar gaande houden en nog aankweeken: liefde voor Nederland. Laten wij wat Suriname betreft, bedenken, dat dat daar ligt als een trophee uit die vroegere dagen, als een gebied, waarmee wij toch eenmaal heel wat geld en goed hebben verworven, waaraan wij verplichtingen hebben, dus een gebied, dat rijk is, zij het aan nog niet ontgonnen schatten, een gebied, waaraan Nederland nog eens toonen kan, dat het ook niet zijn ouden roem als koloniseerende mogendheid heeft overleefd. Een anderhalf, twee millioen is een aanzienlijk bedrag in deze benarde tijden, maar 't moet er dan maar af, dit subsidiecijfer moet dan maar gevoegd bij de zoo groote uitgaven, die wij al hebben. Eens kan 't nog goed worden, met veel moeite en geduld, in elk geval het is hier een eerezaak, Nederland mag niet met een non pussumus eindigen. [1])

Dit is de ideëele, de ethische redeneering. Daar is ook een andere. Suriname is een strop. We kunnen dat millioentje anders besteden. We kunnen onze belastingpenningen[?] beter wagen in Amerikaansche papieren en Russische leeningen, waarmede je wel periodieke opdoffers krijgt, maar waar je toch ook aardig mee boffen kan. Laat 't maar gaan, hoe 't gaat en kun je er af — nog beter."

(Gelukkig kunnen we aanteekenen, dat naar sommige leden van de Tweede Kamer dit tweede standpunt min of meer hebben ingenomen, maar niet volgehouden).

......„Men late toch de halfslachtige houding varen; men houdt een kolonie of men houdt haar niet. Zooals 't nu gaat, verloopt de zaak, geleidelijk wel is waar, maar zeker......

Nu zegge men niet — 't is gemakkelijk vragen, waar anderen het moeten betalen. Wij vragen het ten slotte niet voor ons zelf. Als een kolonie bloeit, profiteert daarvan voornamelijk het Moederland"...

De spreker eindigde — zooals we boven reeds zeiden — zijn rede met een beeld:

„Er is een spreekwoord in het Neger-Engelsch, dat luidt: de boot vaart langs den kant tot hij de oversteek doet. Dat beteekent zoo iets als „geduld overwint alles" of „Beidt Uw tijd."

Welnu, ook ons schip vaart langs den kant, al lang, heel lang. De kiel schuurt vaak over de modder en menigmaal is er vrees, dat het blijft steken, zelfs onklaar raakt. Maar met vereende krachten — gesteund soms van buiten — kunnen wij het varende houden en telkens weer vlot krijgen. En dan zal er ook wel eenmaal de tijd komen, dat het de oversteek doet. Dat het met volle zeilen de wateren doorklieft met een opgewekte en voorspoedige bemanning.

Nederlanders hebben den naam van goede stuurlui, en ik spreek de hoop uit, dat als ons scheepje eens zal varen voor den wind, het zal kunnen zijn met de Nederlandsche vlag in top!"

Bravo! heer Simons.

* * *

De rede waarmede Gouverneur Staal op 13 Mei het nieuwe zittingjaar der Koloniale Staten heeft geopend is een belangwekkend, krachtig gesteld document. Als gebruikelijk geeft de Gouverneur daarin een overzicht van de opbrengst der cultures en bedrijven in het voorafgaande jaar en de verwachting voor de naaste toekomst, overzicht waaruit blijkt dat er verscheidene lichtpunten zijn waar te nemen.

Aan de rede ontleenen wij hetgeen volgt:

„Naast de materieele middelen, die elk land, en Suriname zoo dringend behoeft om tot welstand te komen — middelen, waarover ik straks nog enkele woorden wensch te zeggen — is noodig de moreele steun van goede samenwerking, vertrouwen en waardeering. En het doet mij leed het hier te moeten uitspreken, dat in het afgeloopen tijdperk meer dan eens de waarde van die moreele factoren geheel is miskend. De bevolking van dit land is samengesteld uit groepen van onderscheiden rassen en rasvermengingen. Maar zij leeft als éénheid onder één vlag: de Nederlandsche driekleur; onder het gezag van één Souvereine: Hare Majesteit Onze Koningin; onder één wet voor allen: want er is éénheid van rechten en plichten voor alle groepen. Zóó wil het onze Vorstin, zóó wil het onze wet: en wie niettemin de wig der rassenverdeeldheid in de éénheid drijft, pleegt inbraak in het broederhuis. Wie rassenstrijd ontsteekt of aanwakkert, staat schuldig aan scheuring en vergiftiging van den volksgeest. Met alle kracht kom ik daartegen in verzet; met die kracht, waarmede ik ook opkom tegen de verdachtmaking van goede bedoelingen van het Bestuur, tegen de grove beleedigingen, die over de dragers van openbare bedieningen, ook in deze zaal, zijn uitgesproken. Van deze plaats zeg ik tot het volk van Suriname: Uwe Koningin wil dat Gij één zijt — één van rechten, maar ook één van plichten; Zij splitst niet en splijt niet naar kleur en ras. Gij allen zijt voor Haar gelijk. En hij, die Haar hier mag vertegenwoordigen, wenscht niet anders dan Haren wil aan U te volbrengen.

Werkkapitaal en talrijker bevolking, eischt dit land. Vóór ik tot U ging, kende ik de behoeften en ik streefde er naar om daaraan tegemoet te komen. Veel van wat ik destijds wenschte en reeds meende te zien gebeuren, is niet verwezenlijkt. Dankbaar ben ik, dat het Studie-Syndicaat zijn arbeid ter plaatse heeft aangevangen, zoodra de omstandigheden het veroorloofden, en thans in ons midden zijne aandacht wijdt aan de twee voorname factoren voor onze welvaart: het benutten van den bodem en de daarvoor onmisbare versterking van de arbeidsmacht.

Mijne Heeren! Meermalen heb ik den wensch en den raad gehoord om sociale voorzieningen te treffen, afgelegen gebieden te ontsluiten, uitwegen te zoeken voor het jonge geslacht — en die den wensch uitsprak en den raad gaf, wist wellicht niet, dat in mij dezelfde verlangens levend waren, maar dat ik besefte, dat daaraan en aan zoovele wenschen en verwachtingen alléén zou kunnen worden voldaan, indien de algemeene toestand verbeterde. Voor die verbetering is — ik herzeg het — werkkapitaal en talrijker bevolking in de allereerste plaats noodzakelijk en ik acht het een groot voorrecht, dat de Minister van Koloniën mij de gelegenheid heeft willen geven om persoonlijk in Nederland de belangen van Suriname te komen bespreken en mij aldus in staat stelt voor zoover nog noodig is te hervatten wat ik in 1916 begon. Met goeden moed en hoopvol vertrouwen aanvaard ik mijne reis, waarvan ik het doel met deze enkele woorden kan weergeven: ik

[1]) Dit standpunt is inderdaad door de meerderheid zoowel van de Tweede als van de Eerste Kamer ingenomen.
Kroniekschrijver „Kol. Weekblad".

begin opnieuw te doen wat ik kan, voor de bevordering van de welvaart van dit land".

Wij hopen dat het Gouverneur Staal gegeven moge zijn, na zijn overleg met den Minister van Koloniën, met kracht te hervatten wat hij in 1916 begon, maar niet kon voortzetten toen de wereldoorlog zijn heillooze gevolgen ook in Suriname deed gevoelen. En moge hij daarbij de krachtige medewerking hebben van het Suriname-Studie Syndicaat onder de leiding van zijn energieken voorzitter, den heer Kasteleyn.

* * *

De paragraaf in de openingsrede betreffende den rassenstrijd heeft in de Koloniale Staten beroering verwekt. Een paar leden hebben, naar het schijnt om het gezegde bedankt voor het „Staten-diner" en er werd besloten ditmaal schriftelijk, niet mondeling, het antwoord der Staten aan den Gouverneur mede te deelen.

„Surinamer" van 18 Mei merkt hieromtrent o.m. op:

„Dat Z. Exc. alleen het algemeen welzijn der kolonie op het oog had bij het uitspreken zijner openingsrede, blijkt ten overvloede uit de volstrekt onpartijdige wijze, waarop hij den volkskanker welke in rassenstrijd bestaat, heeft aangetast. Hij zet alleen het beginsel op van de verderfelijkheid van dat kwaad, zonder den een of den ander van dat kwaad te betichten, aan een ieder het besluit overlatend, of hij zich daaraan schuldig gemaakt heeft. Noch voor hem, noch voor H. M. de Koningin bestaat rassenverschil; slechts gelijkheid van rechten, maar dan ook van plichten. Eensgezindheid moet heerschen tusschen den Hollander en den Creool, tusschen den Creool en den Hollander. En wie tegen die eensgezindheid misdoet is op gelijke wijze veroordeelenswaardig, van welke kleur hij ook zijn moge"...

„Wij spreken de hoop uit dat allen eendrachtig zullen samenwerken tot uitroeiing van een kanker, welke onze kolonie met ondergang dreigen kan, indien hij niet bij tijds worde uitgesneden"...

* * *

Hoewel het niet direct betrekking heeft op Suriname, willen wij het volgende ingezonden stuk onder het hoofd „Een nieuwe legende", van de hand van Dr. Hendrik Muller in de „N. R. Crt." van 27 Juni — Ochtendblad A — hier overnemen:

„In de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" een verslag lezende van de rede, door dr. C. J. Wynaendts Francken in de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden gehouden over onze geschiedenis aan de Goudkust, ontwaar ik daarin niet zonder eenigen schrik de herhaalde mededeeling, dat wij die aan Engeland zouden hebben verkocht. Door bezoek en studie van dezen afstand op de hoogte, acht ik het noodig te voorkomen, dat naast de legende, als zouden wij de Kaap hebben verkocht, een legende, die ons onberekenbaar nadeel heeft bezorgd, thans een nieuwe geboren wordt, waartoe zelfs geen schijn van aanleiding bestaat. Blijkbaar heeft de geleerde spreker noch de parlementaire stukken over den afstand onzer „Vaste Bezittingen ter Kuste van Guinea" (zooals onze Goudkust officieel heette) noch de betrokken verdragen gelezen. Onze regeering heeft juist op den voorgrond gesteld geen landbezit of onderdanen tegen geld te willen overdoen, en alleen voor de roerende goederen, als meubelen, goederen en krijgsvoorraden is een zeer klein bedrag door Engeland betaald geworden.

Wel valt de afstand dier bezittingen mijns inziens diep te betreuren, niet alleen omdat Nederland nooit grondgebied moet afstaan noch onderdanen, maar ook omdat ons daarmede de beste soldaten voor ons Indische Leger ontvielen en de Goudkust thans een welvarende kolonie is geworden, een der grootste cacao-voortbrengsters der wereld. Maar gelukkig hebben de Nederlandsche regeering en volksvertegenwoordiging het verwijt van dr. Francken allerminst verdiend".

Boekarest, 10 Juni 1919.

Curaçao.

Eene motie van den Kolonialen Raad.

In dezelfde vergadering, waarin de begrooting behandeld is, werd de volgende motie, voorgesteld door 9 van de 13 leden, aangenomen met algemeene stemmen op 2 na.

„De Koloniale Raad,

Overwegende, dat het in den laatsten tijd herhaaldelijk voorkomt, dat de Regeering van het Moederland afwijkt van de beslissingen van den Raad, laatstelijk zelfs van een voordracht van den Raad tot vervulling van een opengevallen plaats in zijn midden;

Overwegende, dat die gedragslijn het aanzien van den Raad ernstig schaadt, in die mate zelfs, dat de beste krachten onder de ontwikkelde bevolking van de Kolonie niet meer in aanmerking komen voor het lidmaatschap van dat College;

Overwegende, dat de wijze, waarop het wetgevend lichaam door de Regeering als het ware op zijde wordt geschoven in breede kringen ontstemming veroorzaakt tegen 't Nederlandsch Bestuur in het algemeen;

Van oordeel dat de geest, die op deze wijze wordt aangekweekt, niet is in het belang van het Moederland noch in dat der Kolonie;

Vertrouwt, dat de Regeering in den vervolge meer dan tot dusverre rekening zal willen houden met het oordeel van den Kolonialen Raad, en gaat over tot de orde van den dag."

Alleen de beide Roomsch-Katholieke leden hebben tegen de motie gestemd.

Wij verstaan iets van de misnoegdheid van den Raad, maar betreuren het, dat in de motie ook — zelfs met zekeren nadruk — wordt melding gemaakt van de afwijking van de voordracht van den Raad, toen in de vacature van dokter De Casseres de heer De La Try Ellis door de Koningin tot lid van den Raad is benoemd. Het Regeeringsreglement spreekt van eene *aanbeveling* — niet van eene voordracht — van den Raad, wat de volkomen vrijheid van de Kroon uitdrukt. De Raad heeft trouwens zelf toegegeven, dat formeel de zaak volkomen in orde is, maar ook kan o.i. moeilijk beweerd worden, dat de Regeering misbruik van hare bevoegdheid heeft gemaakt door in deze „Israëlietische" vacature een Roomsch-Katholieke te benoemen. De Raad bestaat thans, als wij ons niet vergissen, uit 6 Protestanten, 4 Israëlieten en 3 Roomschen. Volgens het Koloniaal Verslag 1918 bestaat de bevolking *der geheele kolonie* uit 6475 Protestanten, 623 Israëlieten en 50480 Roomsch-Katholieken. Zonder nu te beweren, dat „evenredige vertegenwoordiging" gewenscht is, komt ons de benoeming van den heer Ellis, die om zijne persoonlijke bekwaamheden ongetwijfeld in den Raad op zijne plaats is, niet ongemotiveerd voor.

In den Raad is ter ondersteuning van de motie wel gezegd, dat het hier niet gaat om den persoon van den heer Mr. Ellis, en wij nemen dit gaarne onvoorwaardelijk aan, maar „om de zaak", doch dan komt het ons toch voor, dat de Raad *de zaak* verkeerd beziet, en dat de rollen worden omgedraaid door den afgevaardigde, die zegt: „Als de Regeering, toch niet tevreden met telkens en telkens het oordeel van den Raad als van nul en geener waarde op zijde te zetten, zich nu ook met de samenstelling van den Raad gaat bemoeien, wat blijft er dan over van het schijntje zelfbestuur of medezeggenschap in het bestuur, dat het Regeeringsreglement den Raad toekent." Natuurlijk was het voor het aanzien van den Raad beter geweest, als deze zelf den heer Mr. Ellis als no. 1 in deze vacature voorgedragen had, maar dat de Regeering door deze benoeming het aanzien van den Raad geschaad heeft, wil er bij ons niet in.

De samenstelling van den Kolonialen Raad, bij het laatste begrootingsdebat in de Eerste en in de Tweede Kamer ook ter sprake gebracht, is eene zeer moeilijke kwestie die veel studie en kennis van plaatselijke toestanden en omstandigheden vereischt, en althans niet op te lossen is op eene wijze, als *Voz di pueblo* doet, welk blad in zijn nummer van 15 Mei 1919 eenvoudig decreteert: „De Raad moet gekozen worden

door de burgers van Curaçao, natuurlijk met zeer beperkt kiesrecht, met het oog op de groote analphabetische massa".

* * *

Op het *verzoekschrift* van Mevrouw Van Breemen—Kruyt c.s., in ons vorig nummer vermeld, heeft de Commissie der verzoekschriften van den Koloniale Raad geantwoord: ,,dat de Commissie van oordeel is dat bij gelijk werk ook gelijke bezoldiging billijk is, mits zij even goed als de anderen voor hun taak berekend zijn".

Of de verzoekers daarmee geholpen zijn?

* * *

Kleine berichten.

In de Kolonie is eene commissie gevormd, om gelden in te zamelen voor het *Nationaal Zeemansfonds.*

De Curaçaosche Handelmaatschappij te Amsterdam heeft 1000 aandeelen van *f* 1.000.— uitgegeven, deelende in de winst over 1919 tot den koers van 125 pCt. uitsluitend voor aandeelhouders, in dier voege, dat 3 oude aandeelen recht geven op één nieuw aandeel.

In het verslag over 1918 van de *Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië* lezen wij over de vestiging op Curaçao:

,,De raffinaderij van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij werd 23 Mei 1918 in gebruik gesteld. Slechts geringe hoeveelheden Venezolaansche olie konden in het afgeloopen jaar worden verwerkt. De hooge prijzen van sleepbooten en lichters verhinderden nog steeds om de vloot voor het transport van olie uit Venezuela op voldoende capaciteiten te brengen. Door storm op de bank voor het meer van Maracaibo gingen een sleepboot met lichter verloren. Daarentegen werd één van de drie 1400 tons lichters, die in Amerika waren gebouwd, in Curaçao afgeleverd. De plaatselijke verkoopen begonnen in Mei."

De *Amigoe di Curaçao* schrijft:

,,Ook onze Curaçaosche Petroleum-Maatschappij is het gelukt, uit Venezolaansche ruwe-olie een product te distilleeren, dat de gewone terpentijn-olie nabij komt en dezelfde eigenschappen bezit als deze en ze voor het mengen met verf, vernis, enz. kan vervangen. Sinds de vorige week reeds is deze minerale terpentijn hier in den handel gebracht en bij alle agenten der C. P. M. verkrijgbaar gesteld."

Van de werven van de firma S. E. L. Maduro & Sons, is 16 Mei 1919 te water gelaten, de onder leiding van den scheepsbouwmeester Jules Hellmund gebouwde driemastschoener *Pioneer*, metende 1000 ton, het grootste schip dat op Curaçao gebouwd is.

De driemastschoener *Hollandia* van de Scheepvaart-Maatschappij ,,Hollandia", die, 5 April 1919 uit Hâvre vertrok, is 12 Mei d.a.v. te Curaçao aangekomen. Het schip had 8 dagen met zwaar weer te kampen; overigens was de reis voorspoedig.

Met de *Stuyvesant* werd, naar de *Amigoe di Curaçao* vernam, in de kolonie verwacht Dr. H. S. Boogaart van Rotterdam, als geneesheer van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij en tevens als Gouvernements-chirurg, belast met de operaties van onvermogende zieken.

In April zijn ruim 300 *arbeiders* van Curaçao *naar Cuba* vertrokken.

Hr. Ms. *Zeeland*, 29 Mei 1919 te Willemstad aangekomen, zou van 10 Juli tot 5 Juli eene oefeningsreis maken en 15 Juli de terugreis naar Nederland aanvaarden.

Reeds heeft een voetbalwedstrijd plaats gehad tusschen soldaten en matrozen, waarbij het garnizoen met 7—4 gewonnen heeft.

Opgericht is de *Algemeene Ambtenaars-Vereeniging in de Kolonie Curaçao*, die zich de behartiging van alle gouvernements-ambtenaren ten doel stelt.

* * *

Personalia.

De heer G. Tymstra is belast met de waarneming van de betrekking van gezaghebber van de eilanden St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba.

De heer F. K. Thielen is eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van gezaghebber van St. Martin N. G., en belast met de betrekking van districtsmeester van het 2e en 3e district op Curaçao.

De heer W. A. C. Willemsen, 1e commies, is eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van gezagvoerder van Saba.

Aan den predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente op Curaçao, Ds. G. J. Eijbers, is op grond van tienjarigen onafgebroken dienst in de kolonie, een jaar verlof naar Nederland verleend.

In plaats van den heer Mordy C. Henriquez, aan wien op zijn verzoek eervol ontslag is verleend als lid van den Raad van bestuur, is als zoodanig benoemd de heer Morris E. Curiel.

Kapitein der infanterie H. P. Pieper is bestemd, om 23 Augustus 1919 met het stoomschip *Rembrandt* naar Oost-Indië te vertrekken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Aanraking met de Bevolking. De *Tjahaja Sumatra* bevat een verslag van de bijeenkomst die Dr. Rinkes, de hoofdambtenaar voor de volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Padang gehad heeft met vertegenwoordigers van de Inlandsche vereenigingen aldaar. Het blad begint met de opmerking, dat het meer en meer de gewoonte wordt, dat de hoogere autoriteiten zelf aanraking zoeken met het volk, inplaats zooals vroeger dat contact te doen geschieden langs den hierarchieken weg. Zoo had het hoofd van het bureau voor de volkslectuur een bijeenkomst met een vijftigtal personen, vertegenwoordigers van de Padangsche vereenigingen. Daarin zette Dr. Rinkes de bedoeling en het werken van de Volkslectuur uiteen, welke is de kennis van het volk te verruimen door het geven van goede lectuur. Spreker gaf daarop de gelegenheid van gedachten daarover te wisselen. De vertegenwoordiger van de Inlandsche onderwijzersvereeniging, afdeeling Padang, betoogde de wenschelijkheid de werkzaamheid van de volkslectuur uit te breiden, omdat anders de invloed te langzaam doordrong. Voorts drong hij aan op het veranderen van de leesboeken op de scholen, omdat men hier nog een oude methode volgt, die spreker veranderd wenschte te zien. Ten slotte verklaarde hij zich tegen de nieuwe spelregelen.

De heer Rinkes antwoordde, wat het eerste aangaat, dat men natuurlijk bij de uitgebreidheid van het werk gebonden was aan de bedragen, die er voor op de begrooting zijn uitgetrokken. Als nu velen meenen, dat de werkzaamheid uitgebreid moet worden, waarmee spreker zelf accoord gaat, dan kunnen zij wellicht dat doel bereiken door een request te zenden aan den Volksraad tegen dat deze de begrooting behandelt, en als zulk een request door honderden en duizenden wordt gesteund, zal het ongetwijfeld wel succes hebben.

Wat de spelling betreft, antwoordde spreker, dat deze regelen nog in overweging zijn en reeds de meening daarover is gevraagd aan de vereenigingen en de pers.

De vertegenwoordiger van de Sarekat Oesaha verzocht, teneinde de thans bestaande moeielijkheden voor het volk weg te nemen, alle wetten en wettelijke voorschriften in het Maleisch te vertalen.

De vertegenwoordiger van den Jong Sumatranenbond deed het verzoek vele geschiedenisverhalen van Indië, zoowel als van Europa in het Maleisch te doen drukken.

De vertegenwoordiger van de S. I. witte kaartjes te Padang, kwam met het verzoek om ook bibliotheken op te richten bij de volksscholen buiten en in de stad en wel vooral voor boekjes met landbouwkennis, opdat de neigingen van de leerlingen niet als tot heden steeds gaan naar betrekkingen van klerk en dergelijke, maar ook naar den landbouwarbeid.

Dr. Rinkes vond dat denkbeeld goed, maar aangezien het zooveel moeielijkheden gaf, overal bibliotheken op te richten, zou het vooralsnog beter zijn, dat er voor verschillende scholen gezamenlijk één bibliotheek kwam, die dan tijdelijk op verschillende plaatsen zou verblijven.

De afgevaardigde van de Nias Oesaha vroeg naar boeken in het Niassisch, opdat ook de Niassers daaruit zouden kunnen leeren, waarop werd geantwoord, dat dit zeker gewenscht zou zijn, maar men moet eerst beginnen met talen, die door meerderen gesproken worden.

De afgevaardigde van de Sandagarvereeniging vroeg boeken over handelskennis, opdat de kinderen zullen leeren den handel vooruit te brengen.

De vergadering werd daarna gesloten.

De Lampongs. *,,Pa Kromo Lampongs"* betreurt in de *Perobahan* het heengaan met pensioen van den heer H. Craandijk, resident der Lampongs, die in Mei j.l. zou vertrekken. Hij schrijft, dat in de zes jaren van diens bestuur veel is verricht in het belang van den vooruitgang van het gewest, van de ambtenaren en de bevolking en hij vindt 't jammer, dat de resident nu ,,halverwege" gekomen, zijn taak zal neerleggen.

Door de Chineesche inwoners van Telokbetong zijn om dezelfde redenen, handteekeningen verzameld voor een request aan den Landvoogd, waarin verzocht wordt, de pensioneering van den resident voorloopig te weigeren en nog een jaar uit te stellen. Veel moet nog gedaan worden voor den vooruitgang der bevolking, zooals het oprichten eener Holl. Ch. school enz.

Tot de Inlandsche ambtenaren en het volk der Lampongs richt schrijver den oproep om, indien zij het eens zijn met de Chineezen, daarvan spoedig mededeeling te doen per brief, briefkaart of telegram, aan o.g. p. a. de *Perobahan*. Men moet eveneens bedenken, dat er nog te weinig H.-I. scholen zijn te Telokbetong, dat er nog een H. I. S. moet komen te Menggala, dat nog irrigatiewerken ontbreken voor nieuw te ontginnen sawahs, enz.

In een ander artikel houdt ook ,,Koeffné" een lofrede op den scheidenden ambtenaar; hij bezigt als kopje: ,,Vaarwel, o, vaarwel mijn Lampongs, o, vaarwel" en vangt zijn stukje aan met de woorden

van den dichter: „Er is een tijd van komen, er is een tijd van gaan."

Ook hij wilde gaarne, dat de heer Craandijk aanbleef, om nog te kunnen zien de blijdschap der ingezetenen van Telokbetong als eenmaal de spoorwegverbinding tusschen Geroentang en Telokbetong tot stand is gebracht, de heerendiensten verdwenen zijn; de vreugde der Lampongers als de moerassen in Sepoetih en Teloengbawang in Sawahs zijn herschapen, de weg tusschen Kalianda en Kota-agoeng voor autoverkeer geschikt is gemaakt; de blijdschap van het personeel van het residentiekantoor, als dit kantoor geworden is een Mahligai of paleis enz. enz. Als het vertrek niet herroepen kan worden, dan wenscht spreker den heer Craandijk en diens familie verder het beste toe en hoopt hij, dat de resident ook in Nederland, als hij zooveel dichter bij het Ministerie van Koloniën zit, de belangen der bevolking niet uit het oog zal verliezen.

S. I. *De* statuten van de S. I. Batang (Pekalongan) zijn door den Gouverneur-Generaal goedgekeurd. De vereeniging stelt zich ten doel om — met inachtneming der voorschriften van den Islam en uitsluitend door middelen niet strijdig met de wetten des lands, de goede zeden en de openbare orde — de belangen der Inlandsche bevolking te bevorderen op het gebied van den landbouw, den handel en de nijverheid, de gezondheid, de opvoeding en het onderwijs, waartoe de vereeniging hare leden zal opwekken, o.m. tot het instellen van coöperatieve vereenigingen of handelsvennootschappen. Voorts om verkeerde begrippen omtrent den Mohammedaanschen Godsdienst weg te nemen en het godsdienstig en godvruchtig leven onder de Inlandsche bevolking te bevorderen. Ten slotte wil zij een hartelijken band onderhouden tusschen de leden en hen opwekken tot onderling hulpbetoon.

Mas Notosendjo dessaschrijver, trad als voorzitter op *(Kaoem Moeda).*

Een berichtgever van de *Neratja* schrijft, dat de reis van den heer Kindermann in Cheribon en Poerwakarta beëindigd is. Te Cheribon hebben drie bijeenkomsten plaats gehad, eerst met de ambtenaren, de leden van den gewestelijken raad en Nederlandsch verstaande partikulieren, vervolgens met de prijajies en ten slotte in het vereenigingsgebouw van de S. I., dit laatste op verzoek van de S. I. zelf. Van deze vergadering, welke ook voor niet-S. I.'ers toegankelijk was, wordt een kort verslag gegeven. De vergadering verklaarde zich gedwongen te zien voor dezen eersten keer genoegen te nemen met het regeeringsvoorstel, den regent tot voorzitter van den regentschapsraad te benoemen, maar was er voor, dat later, indien de tijd daarvoor gekomen was, de voorzitter moet worden gekozen. De leden van den raad dienen echter al dadelijk krachtens verkiezing te worden aangesteld, want geacht werd, dat de inwoners van het regentschap Cheribon rijp genoeg zijn voor zoo'n verkiezing. Wat de macht van den Raad betreft, was de vergadering van oordeel, dat die noodzakelijk vergroot diende te worden; zoo bijv. moest de waterverdeeling, een levenskwestie voor de bevolking, onder de bevoegdheden van den regentschapsraad worden gebracht. De vergadering sprak hare teleurstelling uit over het feit, dat er te Cheribon nog geen regentschapsraad zal komen en vroeg naar de reden hiervan. Werd Cheribon dan minder geacht dan Indramajoe? Het zou voor de Regeering juist een goede gelegenheid zijn, nu er een vacature is voor den regentszetel te Cheribon een kundig en bekwaam ambtenaar aan te wijzen, die tevens geschikt zal zijn voor het voorzitterschap van den regentschapsraad.

Te Indramajoe en Madjalengka — vervolgt de briefschrijver — hadden telkens twee vergaderingen plaats, eerst in de kaboepaten met de Nederlandsch verstaande ingezetenen en daarna een in het Maleisch gevoerde bespreking onder leiding van Soetan Toemenggoeng, mede bijgewoond door S. I.'ers. Voor deze beide afdeelingen werd besloten de leden voorloopig te doen aanstellen uit door de dessa's gestelde candidaten, later, zoodra de inwoners de beteekenis van den raad ten volle begrijpen zullen, kan verkiezing worden toegepast. Evenals in Cheribon werd ook aangedrongen op uitbreiding van de bevoegdheden van den regentschapsraad, o.a. met die der waterverdeeling. Te Poerwakarta werd door de S. I. een voorstel inzake verkiezing van leden er door gekregen, welk voorstel den adviseur voor de decentralisatie werd overgedragen.

Beslist is, dat er regentschapsraden zullen worden ingesteld te Tjiandjoer, Indramajoe en Poerwakarta.

De redacteur (H. A. S.) verklaart zich uitermate tevreden over bovenaangehaalde berichten, omdat die aantoonen, dat indien het der regeering ernst is het volk medezeggenschap te geven in zaken het land aangaande, dit volk niet zal achterblijven zijn oordeel uit te spreken.

Tegen de Indramajoe'ers richt H. A. S. echter een verwijt wegens hunne beslissing inzake het aanstellen van leden voor den raad kaboepaten. „In het water leer je zwemmen, en loopen leer je op het land", zegt hij. Daarom zal, indien spoedig begonnen wordt met een verkiezing, het volk ook spoediger leeren; wordt daarmede gewacht, dan zal het zooveel jaren later pas zijn, dat het volk begint te leeren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

„De Burgerlijke Stand en de Chineezen". Onder dit opschrift behandelt de *Perniagan* de aanstaande instelling van een Burgerlijken Stand voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië. Ofschoon, aldus dit blad, de op te richten Burgerlijke Stand niets met het Nederlandsch onderdaanschap te maken heeft, kunnen de Chineezen zich toch nog altijd niet met de nieuwe regeling vereenigen. Zij hebben eenige bezwaren. Eén daarvan is bijv., dat de Chineesche vrouw, die voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand moet trouwen, de vraag zal moeten beantwoorden...... of zij van haar man houdt. Dit is voor de Chineesche vrouw een pijnlijke vraag, want zonder onwaarheid te spreken, kan zij niet bevestigend op deze vraag bescheid geven. Dikwijls hebben zij den man immers nog niet leeren kennen, of hebben hem zelfs nog nooit gezien. En dit antwoord zal haar doen blozen, want met alle werkelijk nette vrouwen heeft de Chineesche vrouw dit gemeen, dat zij spoedig zich beschaamd gevoelt. Het is daarom, dat de Chineesche gemeente met de regeling niet kan instemmen. Wij hebben nu aangetoond, vervolgt de schrijver, dat de Chineezen niet zeer tevreden zijn met den Burgerlijken Stand. Er is meer. Naar gewoonte houdt de Chinees er van te trouwen in de maanden Sie Gwee, Pe Gwee of Tjap Gwee. Op het oogenblik (26 April) hebben we de maand Sha Gwee. Doordat de nieuwe Burgerlijke Stand al spoedig zal worden ingesteld, hebben tientallen Chineezen, die in de maand Sie Gwee willen trouwen — Sie Gwee is de vierde maand van het Chineesche jaar — bij den Kongkoan (den Chineeschen Raad) hun huwelijkspapieren met spoed in orde laten maken. Het huwelijksfeest wordt dan steeds in de maand Sie Gwee vastgesteld, maar ofschoon men voor dien tijd al kan zeggen, dat de echtgenooten in den echt verbonden zijn, worden zij toch nog altijd van elkaar gescheiden gelaten, tot het feest begonnen is.

Op deze wijze kan men zich wel voorstellen, dat het niet aangenaam is, om voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te trouwen. Wij weten er niets anders op, dan dat de Chineezen, die liever niet hun kinderen tot liegen verplichten hen eerst laten trouwen in stilte met of zonder feest. Daarna als zij elkaar nader hebben leeren kennen, gaan zij pas naar den ambtenaar van den Burgerlijken Stand en dan zullen de jonge vrouwtjes naar waarheid kunnen zeggen, dat zij liefde voor haar man koesteren, omdat zij dan elkaar hebben leeren waardeeren.

Het ligt voor de hand, dat deze manier van trouwen gevaren met zich brengt, want indien de echtgenoot overlijdt, voor de huwelijksakte is opgemaakt, en hij laat bezittingen na, dan heeft de achterblijvende echtgenoote geen recht op deze goederen, omdat zij niet zal kunnen bewijzen, dat zij werkelijk de echtgenoote is. Hoewel dit bij het instellen van den Burgerlijken Stand natuurlijk niet de bedoeling was, ziet men wel, dat allerlei bezwaren aan deze nieuwe regeling verbonden zijn. Toen voor het eerst de regeling van den Burgerlijken Stand werd afgekondigd, hebben wij — alzoo het blad — er al dadelijk in ons orgaan op gewezen, dat verschillende bepalingen daaruit lijnrecht in strijd waren met de gebruiken der Chineezen. Wij zonden van het blad een exemplaar aan den adviseur voor Chineesche zaken, doch daar nog altijd geen verandering werd aangebracht of aangekondigd, schijnt het, dat men zich van de feiten niets aantrekt en dus maar kalm de bepalingen in werking zal doen treden. Wij stellen ons echter voor, dat, wanneer de Chineezen gezamenlijk zich tegen de inwerkingstelling verklaren, men deze zwarigheden wel degelijk onder de oogen zal zien. Het tijdstip is al nabij, dat de bepalingen zullen worden ten uitvoer gebracht: Zullen de Chineezen dit nu zoo maar werkeloos aanzien?

Wij informeerden bij den secretaris van den Kongkowan, of hij ons misschien verder kon inlichten omtrent deze nieuwe regeling, doch daar hoorden wij tot onze verbazing, dat de Raad in tegenstelling met de gewoonte nog steeds geen berichten daaromtrent had ontvangen.

Aldus de *Perniagan*. Ten slotte merkt het blad op, dat dus de Chineesche Raad hier weer geheel en al het slachtoffer wordt van een afkondiging in de „Javasche Courant", waarvan hij niets afwist en dringt er op aan zulke afkondigingen voortaan meer bekendheid te geven.

Een Grief. Naar *de Djawa Tengah* verneemt, is de heer Mr. Olt van Solo den 29e April j.l. in opdracht van een aantal vermogende Chineezen in de Vorstenlanden op audiëntie geweest bij den Gouverneur-Generaal ter overbrenging van de volgende grief: Het landhuurreglement stelt de gelegenheid tot inhuren van gronden open voor Europeanen en met dezen gelijkgestelden, dus ook voor gelijkgestelde Chineezen, zoo goed als voor Japanners. Terwijl nu echter eenige Japanners reeds vergunning hebben bekomen, om zich in het bijzonder in het Solosche als landhuurder te vestigen, hebben herhaalde verzoeken van Chineezen tot hetzelfde doeleinde in behandeling, dan wel werden zij afgewezen.

Waar het hier Chineezen betreft hier (in Indië) geboren en getogen, die dus eenigermate tot de landskinderen gerekend kunnen worden, zien de betrokkenen hierin een achterstelling tegenover vreemdelin-

gen, ten opzichte van wie zij toch stellig meenen dezelfde rechten te kunnen doen gelden. De tusschenkomst van den Landvoogd zal nu worden gevraagd om aan deze grief tegemoet te komen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Duitschland zonder koloniën.

Duitschland heeft geen koloniën meer. 't Noodlot heeft gewild dat hij, die de laatste D. minister van koloniën was, tot de twee vertegenwoordigers behoorde, die het vredesverdrag gingen teekenen. Het volbrengen van die toch al zoo zware taak, zal dr. Bell daardoor nog pijnlijker gemaakt zijn dan zijn mede-gezant H. Müller. Duitschland heeft geen koloniën meer, Turkije weet ook, dat het voormalige provinciën en onderhoorigheden zal moeten missen, maar wie de teugels van het bestuur in de gebieden, welke van meester veranderen, zullen overnemen, is nog niet uitgemaakt. Over de mandatarissen en onder de mandatarissen bestaat nog groot verschil van meening en zelfs voor zoover reeds voorgenomen oplossingen bekend zijn gemaakt, stemmen zij niet tot de verwachting van algemeene of partieele bevrediging. Spraken wij in vorige artikelen al over aanhangige twistpunten, die voor de verdeeling van bijna elk voormalig Duitsch of Turksch landschap minstens twee der geallieerde landen tegenover elkander stellen, hetgeen sedert bekend geworden is, wijst niet minder op tweedracht en rivaliteit. Wie zich de illusie gemaakt had dat de aan de Turken toegediende les de wreedheid zou beperken, die ons met mededoogen vervulde voor 't lot der Armeniërs en der Joden in Rusland, moet bovendien door de uitspattingen der Grieken in Smyrna en door de pogroms in eenige andere landen ook al jammerlijk gedesillusioneerd zijn. In Egypte is de rust niet hersteld. De Engelschen vechten met de Koerden. De Ital. Kamer heeft Orlando uitgejouwd om zijn Lybische politiek. De Franschen willen den vreemden invloed, in 't bijzonder den Spaansche, in Tanger weren. Hoe zal 't gaan als de verdeeling der landen en rollen bekend is geworden?

Wij kregen onlangs nog een nieuwe aanwijzing, waaruit met zekerheid groote moeilijkheden zullen voortvloeien, moeilijkheden, die de betrokkene, beschermde bevolking wel op de gevoeligste wijze zal ondervinden, maar die de mandaathouders toch ook onderling in botsing zal moeten brengen. Als voorloopige grens voor de bezettingszones in 't voormalig D. Kameroen is door Frankrijk en Engeland een geographische lijn, meerendeels een parallel, aangenomen. Wel is hierdoor momenteel moeite bespaard, maar de grens snijdt dwars door stammen, landschappen, zelfs door gemeenten. Waar 't in Europa al zoo vele bezwaren oplevert om de grens te vinden tusschen twee volksstammen of historische provinciën, zou 't zeker geen lichte taak zijn een volmaakte oplossing te vinden in de weinig bekende binnenlanden van Afrika. Er zullen daar stammen zijn, waarvoor een verdeeling over de Fr. en de Britsche sfeer geen geharrewar in 't vooruitzicht stelt. Maar hoe dit zij, in den loop der tijden zal 't toch op vele, ja op zeer vele punten wel tot ernstige verwikkelingen moeten komen, waar de aardrijkskundige grens zal blijken tegen 't begrip en 't belang van de bevolking in te gaan. Die bevolking zal dan 't kind worden van de rekening, welke de mandaathouders daar te vereffenen krijgen. Of mag men aannemen, dat de mandaatgever, de Volkerenbond, dan en ook daar vrede door recht zal willen en kunnen doorvoeren?

Duitschland zonder koloniën, zal op andere wijze moeten zoeken naar een bron van grondstoffen en naar een afzetgebied voor hetgeen het hoopt weer voor de wereldmarkt te kunnen leveren. Duitschland zonder koloniën en de facto of moreel geboycott in 't westen zal zich van zelf naar 't oosten wenden. 't Zal uit Rusland, China, Japan halen wat 't noodig heeft en daarheen brengen wat 't verhandelen wil. Hoe krachtiger 't verzet in 't westen en hoe hooger de op te brengen schatting zal zijn, zooveel te sterker zal die drang naar 't oosten worden. In Rusland en China, in Perzië, in Afganistan moeten de woelingen van dezen tijd eerst bezinken. Tegelijkertijd zal dit ook in Zuid-Oost Europa geschieden, in dit gedeelte is de sympathie voor Pruisen nooit groot geweest; zal dit veranderen nu Duitschland een republiek is? De volksgeest en 't karakter, de tegenstellingen van de volksgeesten en van de karakters veranderen niet gemakkelijk; een hartelijk samengaan van de Polen, Hongaren, Balkanbewoners met de Duitschers is daarom niet te verwachten. De volksgemoederen zijn eerder tegen elkander opgezet dan verzoend. Die landen zullen wel slechte buren blijven. Maar de Russen en de volken, die verder af wonen, welke 't slechts om handelsrelatiën te doen is, die kunnen aan Duitschland veel leveren en van D. veel krijgen. 't Parijsche vredescongres heeft dit ook wel gevoeld; 't heeft daartegen zelfs eenige maatregelen gericht, maar, zooals de ruilbehoefte, de handelsgeest, het winstbejag vóórdat de vrede beklonken was, reeds tegen de boycott ingingen en zooals bonden van allerlei strekking toen reeds tegen 't voortzetten van den economischen oorlog opkwamen, zoo zal niet te voorkomen zijn, dat wie elkander zoeken, omdat zij elkander noodig hebben, elkander ook zullen vinden.

Duitschland is verbannen uit de voomalige protectoraten in Afrika en 't verre Zuid-Oosten, alsmede uit de voormalige Turksche provinciën, maar zal 't daardoor niet gedreven worden in de armen van nieuwe bondgenooten, van wie meer kracht uitgaat dan van de zwarte protectoraten? En zal in zijn verplicht zoeken van nieuwe vredesrelatiën dan niet een, al dan niet gewilde, kiem liggen voor nieuwe oorlogsrelatiën? Zal de Volkerenbond sterk genoeg zijn om 't daarin gelegde gevaar te bedwingen?

Vaderloos.

Wanneer men iets goeds doet, doet men in dezelfde beweging ook altijd iets slechts. Dit zet N. Guyen in een artikel over Papas d'Asie in la Dépêche coloniale voorop. Goedwillenden hebben in Indochina een vereeniging opgericht ter behartiging van de belangen der verlaten kleurlingen, met geringe middelen werd een mooi ideaal nagestreefd. Materieele hulp zou verleend worden waar daaraan behoefte bestond, maar vooral moest de moreele kwelling bestreden worden, verbonden aan een ongeregelde geboorte. De terzijde-, ja de achterstelling van de kaste der métis wil men bestrijden. De heerschende opvatting erkent physiologisch natuurlijk 't bestaan van de métis, maar van een officieel standpunt doet men of die klasse niet bestaat: Als individu laat men ze meeloopen, maar men wenscht geen samenvoeging tot een groep. Die opvatting is nog de toonaangevende in Fr. kringen. Daartoe wordt verwezen naar den geest welke overheerschend is geworden in die koloniën waar de kaste der kleurlingen den boventoon heeft gekregen. Aan intelligentie paarde zij er een ondernemingsgeest, die, uit den aard van de afkomst, altijd min of meer vijandig stond tegenover den volbloed. Zoo wist zij er in 't maatschappelijk leven en in de zaken een belangrijke plaats in te nemen, die buiten verhouding groot en hinderlijk was.

Hoe is nu de bedrijvigheid, welke zich thans uit? Men is gestuit op een noodlottig feit: 't verdwijnen van den vader. Door gebrek aan goeden wil, lafheid, onverschilligheid, of meegaande onderwerping aan de omstandigheden van 't koloniale leven onttrok de vader zich aan 't maken van 't kleurlingen kind tot een Franschman. Wil men een geboorte naar den eisch en den wensch regelen, dan is 't moeilijk dit zonder den vader te doen, een valsche vader mag zijn rol niet vervullen, de Fr. wet laat dit niet toe. Daarom is de hulp van den staat ingeroepen om de verloren zonen tot kinderen van 't vaderland te maken, door ze te erkennen, mits zij aan bepaalde eischen en waarborgen voldoen. De staat is hiervoor niet te vinden geweest, ieder métis, die als Franschman erkend wilde worden, had hiertoe een verzoek in te dienen, elk geval werd op zich zelf beoordeeld. Door de wijze waarop zij opgevoed worden, waarbij doorgaans de annamitische moeder de taak alleen vervult, was de kans niet groot op het inkomen van vele verzoeken. Bovendien mochten de verzoeken eerst worden ingediend als de meerderjarigheid ingetreden was, maar dan hebben de inlandsche geest en opvoeding reeds te lang doorgewerkt.

Zoo zijn de franco-annamitische kleurlingen zich verlaten blijven voelen, zij waren niet thuis bij 't volk hunner moeder, zij hadden geen vader. Plotseling hebben zij er gekregen, meer dan menigeen lief is. Een nieuwe klasse en een niet verwachte handel is ontstaan, die van de „vaders voor verlaten métis".

Er zijn Franschen, niet velen gelukkig, die métis erkennen. Zij worden veracht door de inlanders en vooral ook hoor hen, die zij erkend hebben zonder ze ooit te hebben gezien. Er zijn jonge Annamiten, die Fr. burgers geworden zijn voor een beetje geld, en van wien 't zelfs niet zeker is dat zij kleurlingen zijn. Waar een dergelijke handel aan de verkregen nationaliteit ten grondslag ligt, is van de generatie, die zij zullen stichten, niet veel verhevens te verwachten.

De regeering heeft 't verkeerde ingezien. Niet alleen zijn de bepalingen van 't burgerlijk wetboek op Fr. Azië van toepassing verklaard, maar ook kan de erkenning van een inlandsch kind door een Europeaan, bij gebrek aan bewijzen vervolgd en teniet gedaan worden, terwijl de Europeaan, die de hoedanigheid van Franschman verkocht heeft, vervolgd kan worden wegens „escroquerie", voorts kan elke Annamiet, die zijn Fransche afkomst bewijst Franschman worden, zelfs als de inlandsche moeder hem erkend heeft.

De schr. van 't artikel zou 't verstandig vinden als de Fr. regeering er alsnog toe kon besluiten aan elk door een Franschman verlaten kind een état civil français te verleenen, wanneer een speciaal ingesteld onderzoek hem als Fransch afstammeling heeft erkend. Er wordt niet bij gezegd of de vader dan ook bekend zou moeten worden.

Verloop van magistraten in Indochina.

Op voorstel van den minister van Koloniën Henry Simon, heeft de president der Fr. republiek een decreet geteekend, waarbij aan ambtenaren bij de magistratuur in Indochina het recht ontnomen wordt om als advokaat op te treden, gedurende drie jaren nadat zij hun ontslag zullen krijgen. Bij de aanbieding van het ontwerp werd als reden opgegeven, de uittocht van vele functionnarissen der rechterlijke macht om zich als advokaat te vestigen, maar ook het voorkomen van onwelwillende kritiek, wanneer een magistraat beschuldigd werd van te groote tegemoetkoming ten opzichte van een advokaat, van wien hij hoopte de practijk over te nemen. Aanvankelijk strekte 't verbod zich over geheel Indochina uit, dit is nu beperkt tot de gerechtshoven waar de betrokkene als magistraat in functie is geweest, en tot het pleiten waar ook voor hen die tot hun voormalig rechtsgebied behoorden.

China teekende niet.

Eigenaardig dat de vijand, die wel het minste innerlijke vijandschap tegen Duitschland voelde, de eenige is die geweigerd heeft 't vredesverdrag te teekenen. Hierin ligt dan ook geen booze bedoeling van China ten opzichte van 't D. rijk, maar wel ten opzichte van zijn bondgenoot Japan, aan wien 't zijn groote provincie Sjantoeng, met 40 millioen echte Chineezen, niet wenscht af te staan, hetgeen in de onderteekening opgesloten zou zijn geweest.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een „foreign edition" van „In- en Uitvoer".

Dezelfde omstandigheden die het voor Nederland gераden maken naar verinniging van de overzeersche handelsbetrekkingen te streven, hebben den uitgever van het weekblad „In- en Uitvoer" doen besluiten er een buitenlandsche editie aan te verbinden, welke vierwekelijks zal verschijnen en waarvan de titel luidt: The Import & Export Trader. Foreign edition of „In- en Uitvoer", a Dutch Weekly of Commerce and Economics. Naast onderwerpen, welke reeds in „In- en Uitvoer" behandeld werden, zullen in „The Import & Export Trader" ook artikelen verschijnen, die in het bijzonder van belang geacht worden voor de verbreiding in het buitenland, aangaande het bedrijfsleven van Nederland en Koloniën.

Het eerste Nr. bevat o.a. een geïllustreerd artikel, getiteld „Teak from Java".

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

In afl. 4 van dl. XII een resumeerend rapport van den heer E. Gresser, over het voorkomen van ijzerhout op de olieterreinen Djambi I (met kaart).

Dat juist het olieterrein Djambi werd uitgekozen, heeft zijn goede reden, want een loonende exploitatie van het zware, volumineuse ijzerhout is in de eerste plaats afhankelijk van goedkoop vervoer, waarvoor de materialen natuurlijk voorhanden zijn op de terreinen van de ook aan ijzerhout rijke olievelden Djambi I.

Behalve dit rapport bevat genoemde afl. o.a. nog eene uitvoerige bespreking van het proefschrift van Dr. J. Ph. Pfeiffer: De waarde van wetenschappelijk onderzoek voor de vaststelling van technische eigenschappen van hout, door d. B., zoomede een uit de Ind. Merc. overgenomen artikel van den hr. J. S. van Braam: De bosschen van de Buitenbezittingen.

Pangeran Aria Soeria Atmadja.

Bij diens portret wijdt de „Reflector" van 3 Mei een waardeerend artikel aan den onlangs afgetreden regent van Soemedang, Pangeran Aria Soeria Atmadja. Na vijftig jaren eervollen diensttijd, waarvan 37 jaar in zijn tegenwoordige waardigheid, heeft de regent het bestuur overgedragen aan zijn jongeren broeder, Raden Koesoema di Laga (laatstelijk Wedana van Ploembon).

De „Reflector" schrijft o.a.: „Steeds voorgaand in eerbied voor het gezag, enkel strevend naar het wel van zijn volk, met vaderliefde meevoelend diens nooden, diens voorspoed...... wordt hij door de bevolking geheiligd, haast verafgood, door zijn chefs en ondergeschikten hoogelijk op prijs gesteld, door particuliere ondernemers geprezen. Onaantastbaar voor de vele deze tijden zoo kenmerkende leuzen van waanevolutie, willen jongeren hem zoo gaarne te behoudend noemen, doch de jeugdige heethoofderij van S. I. avonturiers beschaamt de Pangeran met de algemeene welvaart en volkstevredenheid zijner afdeeling, met zijn onverflauwde werkkracht te stellen tegenover hun zinledig gebral."

Lijkt het wonder dat de Regeering zulk een landsdienaar meermalen haar waardeering liet blijken, o.a. door hem bij zijn aftreden te begiftigen met het Ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw?

Weekblad voor Indië.

In No. 4 schrijft de hr. P. A. Beynon een artikel (verduidelijkt door kaartje en ill.) over den Kangean Archipel (een tot de res. Madoera behoorende eilandengroep).

No. 5 bevat een art. „Waar ons tin vandaan komt. Biliton en de Biliton-Maatschappij (naar gegevens van den hr. J. C. Mollema in het Tijdschr. voor Econ. Geographie).

Verder in No. 6 een opstel (met toepasselijke afbeeldingen) over verschillende oudheden van Hollandschen oorsprong in de Molukken, die helaas blijken geven van schromelijke verwaarloozing en van weinig waardeering van het moeielijke pionierswerk onze voorvaderen. Uit eerbied voor de nagedachtenis van het voorgeslacht, dat onze paden in Indië geëffend heeft, dienden wij toch te onderhouden wat het met zooveel moeite heeft gewrocht.

Korte Berichten.

In No. 19 voortzetting der artikelenreeks: De handelsbeweging van Ned.-Indië met den Australischen Statenbond; evenzoo van: De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

Afl. VIII van jaarg. 1919 bevat de navolgende voordrachten: De onderzoekingen van rubber door het Bezoekisch proefstation in 1918, door Dr. A. J. Ultée. — Het verband tusschen de structuur van het melksapvatenstelsel en het uitvloeien van de latex, door Dr. W. H. Arisz. — Rijstcultuur als grootbedrijf, door Koens.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van afl. 4: Onze spoorwegafdeeling, door L. J. J. M. Tabbers. — Iets over opheffing en ontspanning van den minderen militair, door Asymptoot. — De ouderdom onzer rechtspleging, door Mr. J. Meihuizen. — Infanterie, het hoofdwapen, door E. Siegburgh. — Wat heeft de Spaansche ziekte ons geleerd? door Asymptoot. — Het examen voor onderluitenant der infanterie, door B. H. T. — Nog altijd een B(uitenlandsche V(ijand), door P.

Marineblad.

Afl. 1 van jaarg. 1919—'20 bevat een artikel van den hr. Ferwerda, a.b. Hr. Ms. de „Zeven Provinciën", over de waarde van den Menadonees als schepeling bij de Kon. Marine. Werd in vorige Maandbladen (o.a. van 1 Febr. en 20 Juli 1918) door den luit. t. zee F. de Boer gezegd, dat de Menadonees buitengewone geschiktheid bezat voor den dienst bij de K. M. in de koloniën, de hr. F. kan zich met dat gunstig oordeel niet vereenigen; zij maakten op hem den indruk over het paard getild en verwend te zijn. Door misplaatste bevoorrechting boven de Javaansche schepelingen wellicht?

Verder bevat deze afl. een beschouwing van den gep. luit. ter zee 1e kl. M. K. Medenbach, waarin hij betoogd dat een afzonderlijke zeemacht voor Ned.-Indië gebiedend noodzakelijk is; wordt aan dezen eisch niet voldaan, dan is z.i. een eskader van de krachtigste schepen vrijwel waardeloos. — De luit. t. zee A. van Hengel geeft in een Naschrift blijken een tegenovergestelde meening te zijn toegedaan en voorloopig handhaaft hij zijn reeds vroeger gepubliceerd standpunt:

Zoolang Indië nog niet zichzelf kan verdedigen en dus op Nederland de plicht rust daarvoor te zorgen, bestaat een onverbreekelijk verband tusschen de vloot in Nederland en het deel dat in Ned.-Indië is gestationneerd; elke gedachte aan splitsing in 2 afzonderlijke marines moet dus voorshands worden afgewezen.

Handelsberichten.

No. 641 bevat de volgende, van het Dep. van Koloniën uitgaande, mededeelingen: Instelling Kamers van Landbouw. — Geoogste uitgestrekte van rijst en aardnoten op Java en Madoera gedurende 1918. — Economische gegevens over de buitengewesten (Oostkust van Sumatra, Celebes en Onderh.) — Invoer van voedings- en genotmiddelen in Java en Madoera gedurende het jaar 1918.

Economisch Weekblad.

In het Nr. van 10 Juni vindt men een door J. B. geteekend artikel: Beteekenis van Nederlandsch-Indië voor de Nederlandsche nijverheid. — In dat van 17 d.a.v. schrijft B. over de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Nederlanders in Indië.

Onder dezen titel is (als No. 5, Serie III van de onder redactie van R. A. van Sandick verschijnende brochurereeks „Onze Koloniën") uitgekomen een door den hr. T. Brondgeest Sr. geschreven werkje.

Hoewel de schr. door een langdurig verblijf op Java zooveel van dit land is gaan houden, dat hij geneigd was er niets dan goed van te zeggen, bekijkt hij de dingen van objectief standpunt en beschrijft op eenvoudige wijze de personen en toestanden. We bevelen de lezing aan, vooral door hen die Indië niet uit eigen aanschouwing kennen en wellicht, door eenzijdige voorlichting zich geen juiste voorstelling er van hebben gemaakt; overigens leent zich deze causerie niet tot het geven van een overzicht.

Een enkele opmerking willen we ons echter veroorloven. Een los ingelegd blaadje „Errata" zegt: „Op bldz. 27, waar sprake is van het aantal inboorlingen, wordt gezegd dat Java ongeveer 30 millioen zielen telt tegenover 10 millioen op alle andere eilanden te zamen. Dit moet zijn 40 à 50 millioen op Java tegenover wellicht 15 millioen daarbuiten."

Als men nu weet dat de officieele Regeeringsalmanak voor 1919 in een aanvulling vermeldt dat het aantal inwoners van Java op eind 1917 ruim 34 millioen en op de buitenbezittingen ruim 13 millioen bedraagt, op welke getallen bijv. door den heer Schmülling in verschillende publicaties werd gewezen (overgenomen o.a. in het Kol. Weekblad), juist omdat men in de laatste jaren het zielenaantal van Indië veel te hoog schatte om daardoor tot allerlei verkeerde gevolgtrekkingen te komen, is het jammer dat de hr. Brondgeest, in zijn „Errata" nog wel, dus zeer nadrukkelijk, die 40 à 50 millioen weer in eere herstelt!

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 13: Chineezen (vervolg), door N. — De geest der bevolking, door A. le Clerq. — Een donkere bladzijde uit de geschiedenis van Ceram, door Jhvr. H. B. de la Bassecour Caan. — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (vervolg).

De Tropische Natuur.

De Mei-afl. van het orgaan der Ned-Ind. Natuur-Historische Vereeniging brengt een drie-tal vervolgartikelen, n.l. In het oerbosch van den Ophir, door Edw. Jacobson. — Over het opkweeken van eenige merkwaardige vlindersorten uit eieren, door Dr. W. Roepke. — Een tocht door het Karang-gebergte, door J. Beumée.

De Indische Mercuur.

No. 26 bevat behalve de vaste rubrieken, de volgende bijdragen: De Zuid-Amerikaansche Hevea bladziekte, door G. Stahel, besproken door Prof. Dr. Joh. Westerdijk. — Overzicht van de theeproductie in Ned.-Indië in 1918. — Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. — De handel tusschen Ned.-Indië en Australië. — Scheepvaartbeweging in Ned.-Indië gedurende 1918.

Voorschriften betreffende lager onderwijs.

Bij de drukkerij „De Verwachting" te Batavia is verschenen eene verzameling „Voorschriften betreffende het lager onderwijs (met uitzondering van het inlandsch

onderwijs), gevolgd door algemeene personeele bepalingen, bewerkt door J. W. Sanders, referendaris bij het Departement van onderwijs en eeredienst."

Dit lijvige boekwerk bestaat uit bijna 2000 bladz. druks, behalve een afzonderlijke opgave van wijzigingen en aanvullingen, van ongeveer 200 blz.

* * *

Ten slotte nog eenige titels.

Padjangko. Een Toradja-boefje, door A. M. Schuijt—Mansvelt. Met een woord vooraf van Dr. Alb. C. Kruyt en tien illustraties. (Den Haag, Boekhandel van den Zendingsstudieraad).

Kiekjes uit de Tanimbar-eilanden (met ill.), door E. Cappers. — Marindineesche typen, door P. Vertenten. (Almanak van het Missiehuis te Tilburg, jaarg. 1920).

Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel. IV. Onze Tanimbareesche stamvader, door H. Geurtjens. — Een land dat wel hongersnood kent (n.l. Borneo), door Pr. Bavo. (De Java-Post, 16 Mei '19).

Een belangrijke administratief-rechterlijke beslissing (naar aanleiding eener bouw- en woningverordening te Padang), door Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn. (Locale Belangen, 16 April '19).

De noodzakelijkheid van Engelsch op het lesrooster van de artsen-scholen (Stovia en Nias), door P. L. Augustin. (Tijdschrift voor Indische geneeskundigen, 1919. No. 1).

Bliksemschade bij Hevea, door Dr. A. A. L. Rutgers. — Over de oorzaak der bruine binnenbastziekte van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff. (Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië, Mei 1919).

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Vrijdag 4 Juli 1919, 8.30 u. n.m.*, in de *Buitensociëteit te Deventer.*

Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 28 Mei 1919, No. 22).
2. Bespreking van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.
3. Goedkeuring van de benoeming van:
   den heer G. J. Oudemans tot voorzitter;
   den heer Prof. Dr. C. Snouck Hurgonje tot ondervoorzitter;
   Mevrouw de Wed. Mr. C. T. van Deventer—Maas, tot lid van de Studie-Commissie.
4. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING, op *Zaterdag 5 Juli 1919, 2 u. n.m.*, in de bovenzaal van de *Sociëteit* „*De Hereeniging*", *Groote Poot, Deventer.*

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
3. Jaarverslag over 1918 van het Hoofdbestuur. (Zie K. W. 12 Juni 1919, No. 24).
4. Idem van de Commissie voor West-Indië. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
5. Idem van de Studie Commissie. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
6. Idem van den Inlichtingendienst.
7. Rekening en verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1918. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
8. Begrooting voor het jaar 1919. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
9. Benoeming van de commissie tot onderzoek van de rekening en verantwoording over het jaar 1919.
10. Voorziening in 7 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door:
    a. periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; E. F. Grooss, secretaris-penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het dagelijksch bestuur; C. F. Lekkerkerker, Studenten-afdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam en Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht;
    b. vertrek uit de afdeeling van het lid: H. W. Scheuer.
    De heer Lekkerkerker en mevrouw Van Oeveren—van Schaik, stellen zich niet herkiesbaar.
    Door het Hoofdbestuur gestelde candidaten:
    Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink.
    2. L. A. Bakhuis.
    Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss.
    2. J. A. Soetens.
    Lid Dagel. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt.
    2. O. de Bordes.
    Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella.
    2. A. Veder.
    Afdeeling Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt.
    2. H. Somermeijer.
    Afdeeling Leiden: 1. J. A. van Hamel.
    2. Mr. E. Rijke.
    Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra.
    2. H. Fabriek.
11. Voorstel van de Afdeeling 's-Gravenhage tot het uitschrijven van de volgende prijsvraag:
    „Het Hoofdbestuur van de Vereeniging „„Oost en West" looft een prijs uit van *f* 50.— „voor hem of haar, die het beste opstel schrijft „over het groote belang, dat zoowel Nederland „als de koloniën er bij hebben, dat bekwame „oud-Indiërs, ten getale van minstens 10, in „de Tweede Kamer komen."
    „Het opstel moet niet grooter zijn dan één „pagina van het Koloniaal Weekblad, aan „weerszijden beschreven."
    „Het Hoofdbestuur wijst de personen aan, „die den prijs zullen toekennen."
12. Behandeling van de motie-Vermeer. (Zie notulen Jaarlijksche Algemeene Vergadering 1918, K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
    Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: „Dit pogen moet echter niet gepaard gaan met een verwijt aan „het Nederlandsche volk van onkunde en ge- „brek aan belangstelling, welke leidt tot een „verwijdering tusschen Indië en Nederland", worden toegevoegd de woorden: „zooals naar „onze meening ok niet rechtstreeks in de be- „doeling van den heer Vermeer gelegen heeft."
13. Bespreking naar aanleiding van het ontwerp-program van actie van de Propaganda-Commissie. (Zie het reeds toegezonden afschrift).
14. Bepaling van de plaats waar de jaarlijksche algemeene vergadering in 1920 zal worden gehouden.
15. Mededeelingen omtrent commissiën, instellingen en werkzaamheden.
16. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

De Minister van Koloniën,

Gezien enz.

Heeft goed gevonden:

met intrekking van de dezerzijdsche beschikking van 12 April 1915, Afdeeling D, No. 42, ter uitvoering van artikel 4 van het Koninklijk besluit van 31 Januari 1919, No. 11, vast te stellen de volgende bepalingen en voorschriften:

Artikel 1.

Studenten van de Veeartsenijkundige Hoogeschool, die in aanmerking wenschen te komen voor de verbintenis en toelage bedoeld bij het Koninklijk besluit van 31 Januari 1919, No. 11, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift tot den Minister van Koloniën te wenden en dit te zenden aan den Rector-Magnificus der Veeartsenijkundige Hoogeschool. Het verzoek dient o.a. te behelzen den naam en de voornamen, zoomede de plaats, den datum en het jaar van geboorte van den verzoeker, en de vermelding van het tijdstip, waarop hij zijne studie aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool heeft aangevangen; het moet, behalve van de stukken genoemd in artikel 2 van bovengenoemd Koninklijk besluit, vergezeld gaan van het (de) diploma('s) van het (de) met goed gevolg afgelegd(e) examen(s) aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool.

Artikel 2.

De Senaat van de Veeartsenijkundige Hoogeschool zendt de verzoekschriften aan den Minister van Koloniën, vergezeld van een advies omtrent de bekwaamheid der candidaten, welk advies wordt uitgebracht gehoord de hoogleeraren, wier onderwijs zij gevolgd hebben en door wie zij geëxamineerd zijn. Als regel zullen candidaten, die niet vóór het bereiken van den 23-jarigen leeftijd het propaedeutisch examen met goed gevolg afgelegd hebben, niet voor de verbintenis en toelage in aanmerking komen.

Artikel 3.

De toelage bedoeld in artikel 1 kan door den Minister van Koloniën worden ingetrokken, indien gebrek aan ijver of aanleg, dan wel onwil, slecht gedrag, aanhoudende ziekte of anderszins van de betreffende studenten daartoe aanleiding geeft.

De Senaat der Veeartsenijkundige Hoogeschool kan daartoe een voorstel indienen.

Artikel 4.

De betaling der toelage, bedoeld in artikel 1, geschiedt door den Rijksbetaalmeester te Utrecht na afloop van elke maand.

Artikel 5.

Het onderzoek naar de lichamelijke geschiktheid der studenten voor den Indischen dienst, bedoeld bij artikel 2 van bovengenoemd Koninklijk besluit, geschiedt door den Geneeskundigen Raad van het Departement van Koloniën. Het onderzoek zelf is kosteloos; mogelijk reisen verblijfkosten in verband daarmede zijn voor rekening van den gekeurde.

Artikel 6.

De voor den Indischen dienst bestemde veeartsen, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zijn of worden gesteld, zijn verplicht deel te nemen aan de Vervolgleergangen voor Indische veeartsen, welke aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool worden gegeven, tenzij bedoelde veeartsen door een wettige reden, te beoordeelen door den Minister van Koloniën, daarin zijn verhinderd.

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van machinisten-electricien.

Ter benoeming tot machinist-electricien bij het electrisch bedrijf van de tinwinning op het eiland Banka, kunnen naar Nederlandsch-Indië worden uitgezonden bekwame machinisten, met voldoende ervaring in het bedrijf van draaistroom-centrales, den bouw van transformatorstations en den aanleg van hoog- en laagspanningnetten.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 300 (driehonderd gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 400 (vierhonderd gulden) 's maands, benevens vrije geneeskundige behandeling, zoomede het genot van vrije woning, of, bij gemis daarvan, eene vergoeding voor huishuur van *f* 40 (veertig gulden) 's maands.

Aan bijzonder ervaren personen kunnen 1 of 2 verhoogingen boven de aanvangsbezoldiging toegekend worden.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië in de 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, ten bedrage van *f* 1000 (één duizend gulden);

c. voor gehuwden uitkeering van ééne maand dienstbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huweliijksbijdrage, ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop daar te lande de dienstbezoldiging ingaat, d.w.z. tot den eersten dag der maand volgende op die, waarin de benoeming zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Juli a.s. bij ongezegeld adres te wenden tot de 9de afdeeling van het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. diploma's en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet de plaats en de dag van geboorte worden vermeld en of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 18 Juni 1919 No. 136).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie.
K. Faber, Nijmegen	*f* 2.50
J. de Kroes, Tandjong Balei	,, 2.50
Mevr. Wed. J. A. van der Breggen-van der Breggen, den Haag	,, 2.50
G. Boon, Westerlee	,, 2.50
Mevr. J. C. O. Flink-Schuurman Bergsma, Den Haag	,, 2.50
J. Heesterman, Nijmegen	,, 2.50
Ds. K. R. Labberté, Groningen	,, 2.50
Mevr. H. R. de Roos, den Haag	,, 2.50
H. P. van Weel, Teteringen	,, 2.50
H. D. van Zoelen, den Haag	,, 2.50
Mej. E. de Boer, Breda	,, 2.50
Mevr. de Jonge van der Halen, Breda	,, 2.50
Mej. G. Kop, Directrice Kunstnijverheidsschool, Hilversum	,, 2.50
Mevr. N. van der Linden v. Snelrewaard, Breda	,, 2.50
H. Verhoeff, Wilnis (U.)	,, 2.50
Firma M. Clemer en Co., Breda	,, 2.50
L. N. Goedhardt, Leiden	,, 2.50
Firma C. van Hal, Breda	,, 2.50
Frans Laurijsen, Breda	,, 2.50
J. B. M. de Lijon, Leiden	,, 2.50
Mej. D. van Nievelt, Breda	,, 2.50
A. Rhee, Breda	,, 2.50
H. C. Visser, Leiden	,, 2.50
H. Baggelaar, Amsterdam	,, 2.50
J. W. Berenschot, Den Haag	,, 2.50
J. Blank, den Haag	,, 2.50
Mevrouw Rombouts, den Haag	,, 2.50
J. F. A. de Rooij, Bussum	,, 2.50
H. J. Vingerhoets, Leiden	,, 2.50
F. G. de la Fuente, Paramaribo	,, 2.50
E. J. Simons, Suriname	,, 2.50
G. C. A. Dijk, Apeldoorn	,, 2.50
L. A. Jordaan, Leiden	,, 2.50
F. A. Karthaus, Apeldoorn	,, 2.50
de Waal, Breda	,, 2.50
J. J. von Zeppelin, Apeldoorn	,, 2.50
W. Engelbrecht, Amsterdam	,, 2.50
Volksleeszaal v. d. Maatschappij 't Nut van 't Algemeen, Nijmegen	,, 2.50
J. Huges, Leiden	,, 2.50
Mevr. Wed. H. van der Wielen-Moerel, den Haag	,, 2.50
J. F. van Mansvelt, den Haag	,, 2.50
F. H. V. van Opdorp, Leiden	,, 2.50
J. J. Hoogeboom, Nijmegen	,, 2.50
D. Vuurberg, Apeldoorn	,, 2.50
W. Robert, Tilburg	,, 2.50
Mevr. de Wed. H. H. Slangen, den Haag	,, 1.50
N. Treurniet, Paramaribo, Suriname	,, 2.50
C. K. van der Ven, Tilburg	,, 2.50
S. Esser, Leiden	,, 2.50
P. de Gruijter, Delft	,, 2.50
J. L. van Harencarspel, den Haag	,, 2.50
L. J. Schippers, den Haag	,, 2.50
H. C. A. Poublon, den Haag	,, 2.50
Mr. S. L. Vermeer, den Haag	,, 2.50
A. H. Jansen, Bussum	,, 2.50
Jhr. C. F. Goldman, den Haag	,, 2.50
Mevr. de Wed. Mr. A. Helfrich, Breda	,, 2.50
J. L. L. Tilanus, Almelo	,, 10.—

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels. 10

M. A. v. d. ZANDT,
Telephoon S. 1096 | DEN HAAG | Ant. Heinsiusstr. 21a
LOODGIETER FITTER | ELECTRISCHE MUNT-INSTALLATEUR | SMID SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN. 79
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij .... Stoffeerderij
.... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. H. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
Groote voorraad
Engelsche Stoffen 62

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853. 11
Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN. 4

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
'S-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

A. C. ZWANG Azn
Veemarktstraat 40 BREDA
Telephoon Interc. No. 315.
Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4
Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen
Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
1
Voor den Zomer.
BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN
Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

Mantel en Costumemagazijnen
Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 ...... Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537 159
.... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ....
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sorteering, prima coupe en kwaliteiten.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

HOFLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal: 100
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerckstr. 1a	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Interc. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel 61.

Prijscouranten worden op aanvrage gaarne toegezonden.
Voor Export speciale condities.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg*. 95
5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan", Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.

No. 28. Donderdag 10 Juli 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 3 Juli j.l., No. 27	*f* 787.—
J. C. H., Den Haag	„ 10.—
P. M. L. de B. P., Voorburg	„ 25.—
J. P. K., Den Haag	„ 15.—
V. S., id.	„ 50.—
F. S., Haarlem	„ 5.—
A. A. K., Den Haag	„ 2.50
J. H. D., id.	„ 10.—
Th. H., id.	„ 25.—
Th. C. v. d. B., Nijmegen	„ 10.—
F. E. L., id.	„ 10.—
Tj. de H., Den Haag	„ 2.50
L. A. B., id.	„ 10.—
N. N., id.	„ 1.—
Mr. B., id.	„ 25.—
	f 988.—

De op initiatief van de Afdeeling Haarlem van de Vereeniging „Oost en West" gestichte „Plaatselijke Kloetcommissie voor Haarlem", heeft tot heden aan bijdragen ontvangen *f* 1877.50.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Losse Opmerkingen.

VIII.

Van Sabang naar Belawan...... pakken, overpakken en afscheid nemen. Over de honderdzestig passagiers zouden daar ontschepen!

15 April tegen acht uur in den morgen arriveerden wij en bleven wij op eerbiedigen afstand van de kust liggen. Een viertal stoomers, tot berstens toe geladen met Deliaansche witkielen, een paar met vlaggen en groen versierd, stoomden langs zij, de trap werd neergelaten en...... onder luide hoera's vloog, neen schóót, een zenuwachtig heertje met een bouquet van onbekende bloemen naar boven, overal informeerende naar zijn...... handschoen!

En achter hem aan talrijke lotgenooten. Gevolgd door een vroolijke troep Delianen, puffende en transpireerende en afvliegende op koud bier! Hartelijke ontmoetingen, kleverige omhelzingen, drukke gesprekken, champagne, rondwandelingen, begroetingen van oude kennissen...... „God, kerel, zit jij aan boord?" ......„En mevrouwtje, hoe b e v a l t U Indië bij eerste kennismaking?"...... „Jissus, wat is het hier p a n a s!" ......en dergelijke.

De vreugde was slechts van korten duur; we hadden hier niets anders te doen dan levende lading te ontschepen, „frissche" werkkrachten voor het nieuwe cultuur-land...... onder wie ook eenige buitengewoon „onfrissche" typen, wien ik niets kwaads toewensch, maar...... wien ik — te oordeelen naar hun aanleg en levensbeschouwingen — aanraad zich wat te matigen, ten einde niet de kans te loopen binnenkort op te loopen tegen een koelie-patjol.

Gedurende tal van jaren op de buitengewesten het „optreden" van verschillende Westerlingen tegenover Inlanders gadegeslagen hebbend, en thans gedurende een zestal weken de mentaliteit van velen dezer jeugdige „werkkrachten" bestudeerd, mitsgaders de wijze lessen, hun door oudere collega's, die van verlof terugkeeren, aangehoord...... werd ik nog versterkt in mijne reeds g e v e s t i g d e meening, dat de talrijke assitentenmoorden en aanslagen — de Hollandsche „groote" financieele pers ruimt aan dergelijke gevallen steeds een opvallend ruime plaats in!...... — maar al te dikwijls hun oorzaak vinden in het gedrag der assistenten zelven.

* * *

16 April aankomst te Singapore; praktische passencontrole door een Engelsch officier, welke in een anderhalf uur was afgeloopen, waarna een ieder — niemand was uitgesloten — zich aan wal spoedde.

Singapore is in de laatste jaren weinig veranderd: uitbreiding en bijbouwing op groote schaal, zooals in verscheidene Indische plaatsen, is hier niet te bespeuren. De haven was betrekkelijk stil, veel minder verkeer dan vroeger; ook van militairen werd weinig bespeurd; het verkeer uitstekend geregeld, de politie goed voor haar taak berekend.

Talrijke auto's wezen op onbeperkt gebruik van benzine, in tegenstelling met het kortelings verlaten moederland, waar alleen enkele bevoorrechten en overigens uitsluitend militairen zich van deze krachtwagens konden bedienen.

Voor vijf dollar per uur kon men in een prachtwagen voor vijf personen een flinke toer maken, waarvan ik met eenige kennissen profiteerde, door den volgenden morgen een heerlijke rit te maken in de omstreken, naar de waterwerken en tot aan Djohore, de ideaal-stofvrije wegen leidende door hoofdzakelijk rubberplantages, toebehoorende aan rijke Chineezen.

De bevolking is overwegend Chineesch: er werd bijna overal gewerkt met Britsch-Indische koelies; de chauffeur (een Maleier) deelde mij mede, dat er een groote opruiming was gehouden onder de Bengaleezen, die gedurende den oorlog nog al last hadden veroorzaakt; men herinnere zich de onlusten, veroorzaakt door Britsch-Indische troepen, die niet naar het Westersche oorlogsterrein wilden gezonden worden.

Erg spraakzaam was deze Maleier niet. En als hij nog wat beweerde, dan was het een en al tevredenheid en zou men gelooven, dat hij en zijne rasgenooten in een paradijs woonden.

Toch ben ik zoo vrij daaraan te twijfelen; het wilde mij voorkomen, dat de eigenlijke inheemsche bevolking, de Maleiers, er over het algemeen armelijk uitzagen en zeer zeker zijn zij uit het centrum der stad verdrongen naar minder gunstig, soms bepaald „smerige" buitenwijken of kampongs. En er sprak uit zijn wijze van converseeren een sterk wantrouwen, een soort schuwheid of vrees, die doet veronderstellen, dat hier een buitengewoon „streng" régime heerscht of geheerscht heeft.

Zeer interessant is en blijft altijd een avondwandeling door de drukke Chineesche wijken, waar duizenden baba's, luidruchtig kakelende, allerlei lekkernijen met behulp van hunne stokjes, midden op straat zittend, naar binnen werken.

Een vettige geur van Chineesche gerechten, een benauwde walm van duizenden olie-pitten en petroleum-lampen, overal eet- en drinkgelegenheden bij de vleet, goed voorzien van vleesch, spek en gevogelte... hier is zeer zeker nog geen hongersnood......

Voor talrijke nieuwelingen scheen het rijden in een riksja, getrokken door een Chineesch m e n s c h, een buitengewoon genoegen op te leveren; vooral het met de voeten besturen van dit „paard" wekte meermalen hilariteit en ik hoorde een nog-niet-droog-achter-de-ooren-zijnd jongeling luidkeels schreeuwen, dat hij

later — wanneer hij „binnen" was — naar Holland persé zoo'n kerel met z'n karretje zou medenemen.... oer-leuk-zegh!......

Ook *hier* constateerde ik het brute optreden van Europeesche militairen tegenover de bruine bevolking; o.a. was ik ooggetuige in een Klingaleeschen winkel, hoe een paar matrozen stonden „af te dingen" en hunne knuisten daarbij dreigend uit de opgestroopte hemdsmouwen als „argument" lieten meespreken, voor welk argument de betrokken koopman zwichtte......

* * *

19 April stond een groote menigte afhalers onze boot af te wachten in de tweede (nieuwe) haven van Tandjong Priok.

Passen-controleurs en ontschepings-formulier-invullers waren reeds per loods te voren aan boord gekomen, zoodat de ontscheping hier vrij spoedig kon plaats hebben en de belangstellende familieleden en kennissen na een warm poosje wachten de *Coen* konden overstroomen en zich moeizaam konden bewegen tusschen de talrijke op de dekken opgestapelde koffers, tasschen en andere bagage.

Een vierhonderd auto's wachtte buiten de ruime en practisch ingerichte loodsen, waar de douane-beambten hun werk vlot en voorkomend verrichtten, zoodat de aankomst in het land van bestemming een prettigen indruk maakte.

Vanaf ons hoog zee-kasteel konden wij overzien, dat hier te Priok g r o o t s c h e werken zijn uitgevoerd en nog uitgevoerd worden, die de beteekenis van deze haven ongetwijfeld sterk hebben doen toenemen.

* * *

Ik zit thans eenige dagen rustig in de Koningin van het Oosten. Het driehonderdjarig bestaan dezer stad staat eind Mei plechtig en „luidruchtig" gevierd te worden. Een verkapt feest ter herdenking van ons driehonderdjarig hier zijn......

Wanneer ik terugdenk aan de dagen van begin 1901, toen ik voor het eerst voet aan wal zette op Java, en den toestand van t o e n vergelijk met dien van h e d e n...... dan is er ontzaggelijk veel veranderd; dan duizelt men feitelijk van zoo'n vooruitgang!

Evenmin als wij in Holland op de hoogte waren van Indië, waaraan de slechte communicatie veel schuld had, evenmin bleek men in Indië veel te snappen van hetgeen in de laatste jaren in Holland heeft plaats gegrepen. En wij — passagiers van de „Coen" — waren de eerste dagen ieder in eigen kringen het middelpunt van gesprekken, het mikpunt van allerlei vragen en uitroepen!

Een eerste, alles-overstelpende, indruk moet mij uit de pen; daarna moet ik een poosje wachten om mij weer geheel in te werken!

En die eerste indruk is:

De anti-these is buitengewoon verscherpt! De Nederlandsche kolonie in Indië is bezig zich in reactionairen zin te organiseeren! De inlandsche organisaties werken met verdubbelde en heftige kracht en........ er is een buitengewoon onaangename factor in het geding gekomen........ wantrouwen!

Ik hoop spoedig deze serie „Losse Opmerkingen" te kunnen voortzetten.

In materieelen zin is Indië thans, vergeleken bij Europa, een Paradijs!

Weltevreden, 29 April 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Onderwijs-problemen.

O n d e r w ij s m a n trekt in *De Loc.* te velde tegen het leerplan, waaraan de z.g. vacantiecommissie haar medewerking heeft verleend.

't Huidige leerplan, dat voor 't overgroote deel der Holl. scholen beslist te hoog gaat, is „ons opgedrongen voor onze Indische school".

Opgedrongen noemt O n d e r w ij s m a n het, omdat het buiten het onderwijzers-corps om samengesteld is.

Het leerplan geldt zoowel voor de eerste scholen te Batavia, Semarang en Soerabaja, als voor de caricaturen van eerste scholen op kleinere plaatsen en de Buitenbezittingen.

Verlost van 't Fransch dient het zelfs voor de Holl.-Chin. scholen, „zonder zich eenigszins aan te passen aan 't peil en de behoeften der Indische maatschappij."

„Iedereen beseft dan ook ten volle van welk practisch belang G. G. D., K. G. V., verhoudings- en verdeelingsdeeling met tiend. breuken, naamvallen, polders, droogmakerijen, hoog- en laagveen, Groot-Privilegie, Acte van Seclusie, Eeuwig Edict enz. zijn voor Kien, Tjang, Gwan en Bek."

Prof. Jelgersma, Schuyten en Dr. Gunning hebben door hun uitspraken onverbiddelijk het doodvonnis uitgesproken over 't huidige leerplan, daar de leerstof geen aanspraak kan maken op 't praedicaat „voorbereidend". De allereerste voorwaarde van een goed leerplan is, dat het berust op een volkomen vertrouwen in den onderwijzer, terwijl de eischen erin vervat tot een „minimum" beperkt moeten blijven.

„Geef den onderwijzer zoo'n leerplan in handen en hij zal zijn taak rustig beginnen in een atmospheer, die vrede ademt, hij zal poëzie in zijn onderwijs aanbrengen, hij zal den zwakke niet ontmoedigen en den sterke niet breidelen, hij zal de zedelijke opvoeding tot haar recht laten komen, kortom, hij zal 't leerplan hem door zijn geweten voorgeschreven, blijmoedig afwerken." Maar dan moet niet het leerplan alleen vereenvoudigd worden, ook de methodes dienen aan een herziening te worden onderworpen en van het peuterige bevrijd.

Herinnerende aan de pittige aphorismen van Leopold veroordeelt schr. onze rekenmethodes, die te breed van opzet niet regelrecht op het doel afgaan, te veel verklaring eischen en daarom niet geschikt zijn voor scholen, waar de onderwijzers aan twee of drie afdeelingen les moeten geven en bovendien in de eerste vier leerjaren den eisch missen, dat ze, volgens de medici, van voorbereidenden aard moeten wezen.

De methode voor Nederlandsch lijdt aan „zwaarlijvigheid"; grammatica en stijl zijn te veel uitgesponnen.

De aardrijkskundeboekjes lijden aan „wetenschappelijke beunhazerij".

En ofschoon de meeste opvoedkundigen van oordeel zijn, dat 't niet mogelijk is het kind voor zijn 12de jaar eenig historisch inzicht te verschaffen, durft de Vakantie-Commissie voor 't Indische kind te eischen:

„Aaneengeschakelde behandeling van de geschiedenis van Indië en Nederland van 't begin der 19e eeuw tot heden.

Bestuursorganisatie van Indië en Nederland in groote trekken.

De belangrijkste personen en feiten uit de geschiedenis van Indië en Nederland, van af het einde der 16e eeuw tot heden, zoo mogelijk in onderling verband."

O n d e r w ij s m a n haalt vervolgens uitspraken aan van Dr. Gunning, die als grondregels voor de schoolinrichting zou willen geven:

1. Wees zoo kort en bondig mogelijk in uw onderwijs.
2. Verklaar nooit iets, wat de kinderen vanzelf reeds toonen te begrijpen.

Heden overleed tot mijne diepe droefheid mijn geliefde Echtgenoot

Jhr. Olphert Jan Benjamin van Beresteyn,

Directeur-Hoofdredacteur van „La Gazette de Hollande",

in den ouderdom van 47 jaren.

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

DEN HAAG. 8 Juli 1919.

3. Laat ze sprongen maken, zoo groot als hun beenen toelaten en desnoods nog wat grooter.
3. Wees verdraagzamer voor fouten dan voor aarzeling.
5. Laat in alle dingen 't tempo van uw onderwijs zoo snel mogelijk zijn, en als ge op die manier uw tijd niet vol kunt praten, welnu stuur ze dan naar buiten en laat ze spelen, of zorg van uw bestuur en de autoriteiten gedaan te krijgen, dat er eindelijk eens behoorlijk wat tijd gewijd worde aan lichaamsoefening en handenarbeid.

Schr. eindigt met een aanhaling van den Amerikaan Stanley Hall, die vóór den achtjarigen leeftijd geen onderwijs wil, maar dan ook aanpakken, want het is de leeftijd van „uitwendige" en „mechanische" oefening, voor allerlei soorten van „skill".

Gebrek aan continuïteit.

De heer A b r. E x o d u s, een man, die meermalen blijk geeft een praktischen kijk op velerlei zaken te hebben, heeft het in het *Soer. Hbld.* over gebrek aan continuïteit in de Buitengewesten.

„Er is zelden een opvolger, die zijn voorganger niet afbreekt", aldus Abr. Exodus. „Die niet vindt, dat zijn voorganger toch eigenlijk net precies niets van de behoeften en nooden van land en volk wist en niet alleen de zaken op haar beloop heeft gelaten, doch bovendien geheel onnoodige of nuttelooze zaken op gansch verkeerde wijze heeft geëntameerd."

Slechts enkelen en dat worden dan de mannen van beteekenis voor afdeeling en gewest, voelen en begrijpen, dat niet a l l e voorgangers tot het runderenras behooren.

Het telkens wisselen van inzichten, het hoogtij vieren van liefhebberijen en het koppig najagen van persoonlijke succesjes acht schr. een ramp voor Indië en vooral voor de buitengewesten, waar onze bestuursvoering nog een primaire is.

Twee jaren blijft een ambtenaar op zijn plaats en dan komt er om de een of andere reden weer een ander.

Als in een kaleidoscoop worden de ambtenaren heen en weer door elkaar gegooid, zoogenaamd ter verruiming van blik.

Het ergste van die tallooze verplaatsingen is, dat de opvolger meestal het werk van den voorganger niet opvat op de plaats, waar deze het afgebroken heeft, maar eigen en andere lijnen en lijntjes gaat uitzetten.

„Het is het fatum van Indië, dat ieder systeem, ieder pogen, ieder werk staat en valt met een p e r s o o n."

Ter illustratie geeft schr. het volgende voorbeeld:

Niet zoo heel lang geleden verving een bestuursambtenaar een collega, die vele jaren lang een zelfde gebied bestuurd had; na enkele maanden had hij ruzie met vrijwel al zijn onderhebbenden. Iedere nieuwe post bracht nieuwe ergernis en het duurde niet lang of de uittocht begon. Bij het bespreken der begrooting werd een nieuwe lijn, die der bezuiniging, uitgezet, de lijn der bekrimpingen op de tractementen der landschapsambtenaren. De voorganger was een royale baas geweest, die begreep, dat ook voor de kleinere ambtenaren in de buitengewesten een smakelijk loon naar werken dient te worden vastgesteld.

Het werd vechten om de begrooting. Het ontwerp kwam terug goedgekeurd, maar v e r a n d e r d, zonder dat die verandering aangebracht was in overleg met en met instemming van het zelfbestuur.

De veranderingen betroffen echter de inkomsten van eenige landschapsambtenaren, bij b e s l u i t van den voorganger aangenomen op bepaalde voorwaarden wat traktement en reiskosten betreft.

Om kort te gaan, beide zeer gewaardeerde ambtenaren namen ontslag, en behoorlijke, goede en vooral „ingeschoten" vervangers vindt men het eerste jaar niet, met het gevolg, dat het werk vastloopt en de resultaten verbrokkelen.

„En dit zuiver en alleen door een autocratische, en vermoedelijk noch volgens de ongeschreven wet der goede ambtelijke gebruiken, noch juridisch te verdedigen beslissing van iemand, die alweer de continuïteit uit het oog verloor, toen een blijkbaar onverwachte machtszekerheid zijn ambtelijk deel werd."

Bij gebrek aan publieke belangstelling en bespreking en daardoor aan publieke contrôle, zijn er andere remmen noodig tegen te autocratische en te persoonlijke bestuursvoering, die de z a k e l ij k e en g e l e i d e l ij k e economische ontwikkeling langs de lijnen der geleidelijkheid noodzakelijk belemmeren m o e t.

De chilled-iron wielen bij de S. S.

In dit blad is eenigen tijd geleden de aandacht gevestigd op de slechte hoedanigheid van een hoeveelheid wielen voor spoorwagons, door de S.S. in Indië uit Amerika ontvangen, en hoe het uiteenspringen van dergelijke wielen oorzaak was van een spoorwegongeluk op de Oosterlijnen.

Een onderzoek, dat daarna ingesteld werd, bewees de onbruikbaarheid van de wielen.

De bruikbaarheid van chilled-iron wagonwielen werd toen van technische zijde in twijfel getrokken.

De *Soer. Crt.* deelt dienaangaande een en ander mede.

De Canadeesche en Amerikaansche spoorwegen gebruiken tot groote tevredenheid der betrokken maatschappijen de chilled-iron wielen en dat deze in Indië niet voldoen, is dan ook uitsluitend te wijten aan de slechte kwaliteit. De wielen moeten voldoen aan de z.g. turmel-test. Daarbij legt men een wiel in het zand, doch laat rondom een kanaaltje vrij, waarin gesmolten ijzer gegoten wordt, zoodat de wielen gedurende eenige minuten aan een groote hitte blootgesteld zijn.

Of het met de keuring belaste technische bureau Hunt en Co. in Amerika de wielen niet aan die proef onderworpen heeft, is niet bekend, doch toen in Indië eenige wielen aan de turmel-test werden onderworpen, sprongen acht stuks totaal uit elkaar, terwijl de rest haarscheurtjes vertoonde. Een nauwkeurig onderzoek wordt nog ingesteld. Is de keuring in Amerika niet verricht, of werd ze slecht verricht? Het materiaal, waarvan de wielen gemaakt zijn, is van uitstekende kwaliteit, zoodat de fout geweten moet worden aan te snelle afkoeling bij de vervaardiging der wielen.

Men gebruikt thans in de werkplaatsen der S.S. de wielen als gietmateriaal, wat tevens voordeelig is, daar 1 K.G. der wielen op 12 cts. komt en 1 K.G. gietijzer op 40 cts.

Kolonisatie.

De geheele vraag van de afschaffing der poenale sanctie — aldus de *Deli Crt.* — komt hierop neer, hoe een ander stelsel te vinden zonder dat de toekomst van de cultures en daarmee die van het gewest in de waagschaal wordt gesteld.

De geheele Oostkust van Panei tot diep in Atjeh bloeit door de cultures en wanneer deze bron ophield te vloeien zou de Oostkust weer vervallen tot moeras en wildernis.

Een ruime overgangsperiode zal noodig zijn, om alles geleidelijk te doen verloopen. Werkman en werkgever zullen aan de nieuwe positie moeten wennen, met een civielrechterlijke of publiekrechterlijke regeling met of zonder staangeld, mits er slechts zekerheid zij, dat de tabak geplant, de rubber getapt en het theeblad geplukt wordt.

Een belangrijk punt van het arbeidersvraagstuk is de kolonisatie, waarvoor de hr. Kasteleijn een plan voor een millioen arbeiders uitgewerkt heeft, dat

echter de planterswereld met tegenzin ontvangen heeft.

Al zal kolonisatie nooit een volkomen oplossing van het arbeidsvraagstuk brengen, de *Deli Crt.* vraagt of dat dan wel het geval zal zijn met den aanvoer van arbeiders van Java, die slechts voor een bepaalden tijd komen werken.

De planters en de Reg. hebben zich af te vragen, hoe de toestanden op de Buitenbezittingen zullen zijn over 50 of 100 jaar. Zeer waarschijnlijk is het, dat door den aanleg van spoorwegen en groote verkeerswegen Sumatra en Borneo opengelegd zullen zijn voor Europeesche en Inlandsche cultures.

Op grond van die ontwikkeling en de meerdere vraag naar arbeiders zal er geen oplossing gevonden worden, indien daarin niet wordt opgenomen een uitgebreid kolonisatie-plan.

Op elke onderneming zal een vaste kern van arbeiders moeten zijn, aangevuld met trekkers van elders. Elke onderneming heeft nu nog voldoende terrein voor een 1000 tal kolonisten, maar tegen dien tijd zullen de toestanden en omstandigheden geheel gewijzigd zijn.

Het tegenwoordig stelsel van komen en gaan kan niet tot in lengte van dagen worden voortgezet. Een uitgebreid cultuurgebied als de Oostkust moet een gezeten bevolking hebben, waaruit de kern der arbeiders getrokken worden.

Het ligt voor de hand daartoe te gebruiken de overbevolking van Java, die in kampongs naar Javaansch model een plaats zullen moeten vinden op de ondernemingen.

Suriname.

Aan het adres van antwoord der Koloniale Staten op de openingsrede van den Gouverneur ontleenen wij het volgende:

......,,Met Uwe Excellentie zijn de Koloniale Staten van oordeel, dat Suriname, om tot welstand te komen, naast de materieele middelen, behoeft den moreelen steun van goede samenwerking, vertrouwen en waardeering. Volgaarne onderschrijven zij daarom de woorden van Uwe Excellentie, dat wie de wig der rassenverdeeldheid in de eenheid drijft, inbraak pleegt in het broederhuis. Zij betreuren het daarom in hooge mate, dat er van het bestaan eener rassenkwestie in Suriname zelfs gesproken mag worden. Met instemming hebben de Staten ook vernomen, dat Uwe Excellentie tegen al wat rassenstrijd kan in het leven roepen of verscherpen in verzet komt, en zij houden zich overtuigd, dat dit zal geschieden overal en altijd. Met bevreemding hebben zij echter ontwaard, dat Uwe Excellentie gemeend heeft de openingsrede te moeten te baat nemen, om op te komen tegen de verdachtmaking van goede bedoelingen van het Bestuur, tegen de grove beleedigingen, welke over de dragers van openbare bedieningen, ook in de Koloniale Staten, zouden zijn uitgesproken. Zij meenen, dat daarvoor geen goede grond bestaat. Goede bedoelingen toch van het Bestuur worden door hen steeds gewaardeerd. Maar erkend zal moeten worden het recht der Koloniale Staten om pal te staan daar waar zij meenen, dat de rechten en belangen van Suriname's bevolking, welke zij vertegenwoordigen, door eenige bestuurshandeling zouden kunnen worden geschaad. De uitoefening van dat recht is hun een dure plicht en van verdachtmaking kan en mag dan ook in deze niet de rede zijn. Zij keuren het niet goed, dat in hunne vergaderzaal een spreker zich weleens eén minder passende uitdrukking veroorlooft, hoezeer ook daarvoor misschien verzachtende omstandigheden kunnen worden aangevoerd.

Gelijk overal elders in volksvertegenwoordigingen, waar vrijheid van spreken grondwettelijk is gewaarborgd, zullen ook in de Koloniale Staten van Suriname minder gewenschte uitdrukkingen niet altijd te voorkomen zijn. De Koloniale Staten zijn echter van oordeel, dat het des voorzitters is om daartegen te waken en zoo noodig repressief op te treden. En in dien plicht is naar hunne meening, de voorzitter der Koloniale Staten niet te kort geschoten. Het zal daarom geen verwondering wekken, dat zij de tegen hen gerichte verwijten niet kunnen aanvaarden.''......

Aan die onzalige rassenkwestie wijdt ,,een bezadigd creool'' in ,,De Surinamer'' van 22 Mei ,,Een bezadigd woord'', waarin aan beide partijen menig, welverdiend hard woord gezegd wordt.

Uit onze ervaringen van een kwart eeuw in de Surinaamsche samenleving zouden wij daaraan heel wat kunnen toevoegen. Zonder eenigen twijfel zijn beide partijen schuldig aan het drijven van de wig in de eenheid. Rassenkwesties zijn teedere kwesties en alleen door den invloed van hoogstaande personen aan beide zijden kunnen die hare scherpte verliezen. De Gouverneur, die boven de partijen staat en staan moet, kan daartoe veel bijdragen.

* * *

Men deelt aan ,,De Surinamer'' van 1 Juni mede: Het ,,Comité Volksbelang'' heeft besloten:

1e. om een volkspetitie aan gouverneur en Hooge Regeering te zenden, inhoudende het verzoek tot kiesrechtuitbreiding;

2e. om Z.Exc. te verzoeken, gezien het ongeluk op de fabriek te Saron, om voortaan van bestuurswege toezicht te willen doen houden bij den bouw van fabrieken;

3e. om de Maisclub langzamerhand in een landbouwschool om te zetten;

4e. om op 1 Juli aanstaande een volksbijeenkomst te houden ter eere van de Emancipatie, welke bijeenkomst tegelijk een verbroedering bedoelen zal tusschen de verschillende rassen in de kolonie en voor welke gelegenheid uitnoodigingen zullen worden uitgezonden, aangezien het comité ten hoogste den politieken toestand der kolonie in de laatste dagen betreurt.

* * *

Het ,,Suriname-Studie Syndicaat deelt aan ,,De Suriname'' van 29 Mei het volgende mede:

,,De hier vertoevende commissie uit het Suriname-Studie Syndicaat heeft de bedoeling vóór haar vertrek eene groote vergadering met de planters uit Suriname te houden ter bespreking van cultuurvraagstukken.

Deze is vastgesteld op 4, 5 en 6 Juli a.s. en zal den eersten avond worden ingeleid door een lezing van den heer Kasteleyn over den toestand der cultuur in Deli.

De tweede dag zal geheel gewijd zijn aan het Immigratievraagstuk, terwijl op den derden inleidingen worden gehouden door den heer Kluvers over cultuurvraagstukken, door den heer Snellen over het werk der vereenigingen op landbouwgebied.''

* * *

Blijkens een advertentie in ,,De Surinamer'' van 1 Juni zou op verzoek van den heer J. S. C. Kasteleyn op 5 Juni een openbare vergadering gehouden worden van de groep Suriname van het Algemeen Nederlandsch Verbond. De heer Kasteleyn wenscht de groep weer in het leven te roepen en zou een inleiding houden. De beteekenis en het doel van het A. N. V. zou worden toegelicht door den heer F. Oudschans Dentz.

* * *

Van de hand van Dr. J. Sack is verschenen Bulletin E van den Keuringsdienst van eet- en drinkwaren in Suriname. In dit bulletin zijn vastgelegd de onderzoekingen van het vetgehalte van zaden en tevens de belangrijkste constanten van het vet dier zaden. Voor het onderzoek werden voornamelijk die zaden genomen, die nog nooit of slechts een enkele maal onderzocht zijn op vet. Dr. Sack heeft hiermede een nuttig werk verricht en dat op een geschikt oogenblik. De heele wereld zoekt naar vet.

* * *

Volgens een van den Gouverneur van Suriname ontvangen telegram, is het s.s. ,,Karimoen'', van de Stoomvaart-Mij Nederland, 22 Juni in de kolonie aangekomen met een transport Javaansche landarbeiders, die in uitstekende conditie verkeerden en onder wie zich gedurende de reis geen sterfgeval had voorgedaan. De ,,Karimoen'' was van Batavia vertrokken met 300 Javaansche arbeiders aan boord.

* * *

De „Haagsche Post" van 28 Juni zegt in een artikel over „Het Trans-Atlantisch Verkeer", dat het op 22 Mei juist honderd jaar geleden was sedert het eerste stoomschip den tocht over den Oceaan volbracht. Dit was het Amerikaansche schip „Savannah", dat op genoemden datum de haven van Savannah verliet om 25 dagen later te Liverpool aan te komen.

Eerst veertien jaar later — vervolgt het blad — werd andermaal een poging gedaan om den Atlantischen Oceaan stoomende over te steken en wel door de „Royal William", een Canadeesch schip, dat Quebec op 5 Augustus 1833 verliet en op 16 September te Gravesend aankwam.

Dit laatste is niet juist. Blijkens het artikel „Zeemacht" (van de hand van wijlen den gep. Vice-Admiraal tit. bij de Kon. Ned. Marine A. C. van der Sande Lacoste) in de „Encyclopaedie van Nederl. W.-Indië" liet de Nederlandsche Marine in 1827 het in Engeland aangekochte houten raderstoomboot „Curaçao" een proefreis naar West-Indië en terug maken. Het vertrok 26 April van Hellevoetsluis naar Suriname, waar het, na op Funchal (Madeira) één etmaal vertoefd te hebben, 23 Mei aankwam en 24 Mei voor Paramaribo ankerde. Over de verdere reis zie l. c.

In een noot vinden wij nog aangeteekend, dat Suriname in 1825 reeds bezocht was door het Fransche oorlog-stoomschip „Caroline" van Cayenne.

* * *

In de „N. R. Ct." van 4 Juli — Ochtendblad A — een correspondentie uit New-York van 19 Juni, waarvan wij ons de vrijheid veroorloven hier het grootste deel over te nemen:

„In verscheidene Amerikaansche dagbladen — ook in een enkel tijdschrift — wordt thans wederom geijverd tot het ondernemen van pogingen om de Nederlandsche regeering te bewegen tot afstand aan Oom Sam van de Nederlandsche eilanden in de Caraïbische Zee.

Sommigen onzer landgenooten hier beschouwen het als een troost, dat het niet Nederland alleen is, dat bedacht wordt op de Yankee-verlanglijst. Reeds sedert de eerste wereldoorlogsjaren gaan er hier te lande telkens kreten op, ten einde de Solons ten Kapitole nu bij uitstek te doen beseffen, dat er geen beter tijdstip kon intreden om Engeland en Frankrijk te overreden tot overdraging hunner West-Indische eilanden aan de Unie. Ja, zelfs worden soortgelijke begeerten van onderscheidene zijden uitgestrekt tot Engelsch en Fransch Guyana. Het trof ons min of meer, dat bedoelde landhonger niet tevens Nederland's Suriname omvatte. Wellicht is het echter ook reeds tot Yankeeopslokkingslust (op dagbladpapier) in laatstbedoelde richting gekomen. Althans waart er tegenwoordig een geest over Yankeeland, die even waarschijnlijk het vruchtbare, Nederlandsch Guyana onder de sterren- en strepenvlag wil brengen als het dorre schiereiland Neder-Californië.

Zoowel in bedoelde Engelsche en Fransche als in Nederlandsche koloniën beweren annexionistische Yankees een overwegende neiging te hebben ontwaard onder de landzaten om met de Groote Republiek te worden vereenigd.

Het valt moeilijk te ontkennen, dat onder de bevolking der Nederlandsch West- Indische eilanden nu en dan wel eens uitingen van ontevredenheid opgaan over de geringe verbeteringen der oeconomische gesteldheid, waartoe de Nederlandsche regeering overgaat. Al is niet immer, strikt gesproken, ten volle „de taal gansch het volk", Yankeepropagandisten van bedoeld slag slaan er munt uit, dat met name op St. Eustatius, Saba en St. Martin meer inwoners niet Nederlandsch spreken; maar bovenal Engelsch!......

...„Aangaande Nederland heet het onzen landgenooten tot een daad van erkentelijkheid (!..!) n. b. in den vorm van een grondgebiedsafstand aan de V. St. te moeten stemmen, dat 's lands nationaal vermogen gedurende den wereldkrijg tot een tevoren ongekend hoog bedrag is gestegen, zonder dat Nederland zich aan oorlogskansen heeft behoeven bloot te stellen!...

...„Is dit land inderdaad een onovertrefbare koloniale mogendheid?"...

...„Waarom wordt er schande gesproken over de ten hemel schreiende jaarlijksche toenemingen der lyncheeringen van negers en kleurlingen? Ingrijpende wetsvoorzieningen tegen dit afschuwelijke, nationale euvel zijn nu weder aanhangig gemaakt (!!)

Buitendien is, in dit land van vrijheid en gelijkheid, het kiesrecht der zwarte landsburgers — dank zij de achterdeurvoorzieningen vanwege de meeste zuidelijke staten — tot een doode letter gemaakt. En het hierover ten Kapitole aangeheven geschreeuw vervliegt geregeld als ijdele, politieke effectbejagerij!

Intusschen moge men zich in Nederland afvragen, welke maatregelen aanbeveling verdienen tot het vestigen van het besef in de V. St., dat wat Nederlandsch is, onder Nederland's vlag verlangt te blijven. Natuurlijk behooren de, meer dan ooit uit vogels van diverse pluimage samengestelde, Staten-Generaal van het nu zoo rijke Nederland ingrijpende wetsvoorzieningen te doen strekken tot heeling der oeconomische kwalen, waardoor men zich in de onderscheidene deelen onzer West gegriefd acht. Vlagvertoon en betere scheepvaartverbindingen behooren zonder uitstel aan de orde te komen.

Laat althans Nederland een voorbeeld bieden van het rekening houden met billijke aanspraken van minderheden! Erkentelijkheid valt ginds ruimschoots te kweeken door invoering van verbeteringen.

Men klaagt daar over te losse banden met het moederland. Waarom worden die niet zooveel mogelijk enger aangehaald?"

Curaçao.

Uit den terugblik op het afgeloopen jaar, die het hoofdbestanddeel van de *openingsrede*, door den Gouverneur in den Kolonialen Raad vormt, vermelden wij het volgende:

De geest der bevolking was uitstekend.

De onderhandelingen met Venezuela van de diplomatieke betrekkingen geven hoop op een spoedigen en gunstigen afloop.

In 1918 werd slechts 15.000 ton steenkolen ingevoerd, tegen 46.000 ton in 1917, en 18.000 ton minder dan in dat jaar uitgevoerd.

Dank zij de hoogere waarde van sommige artikelen en den grooteren invoer van ruwe olie, bedroeg de invoer *f* 79.000 meer dan in het vorige jaar.

Het eindcijfer van den uitvoerhandel toont, niettegenstaande de waarde van de uitgevoerde dividivi, strooheden, mest en zout respectievelijk *f* 24.000, *f* 8.000, *f* 47.000 en *f* 8.000 meer heeft bedragen dan in het voorafgaande jaar, een vermindering aan van *f* 394.000, die in hoofdzaak is toe te schrijven aan den minderen uitvoer van steenkolen met *f* 571.000 en van phosphaat, dat niet is uitgevoerd.

Gebrek aan scheepsruimte was oorzaak dat de doorvoer met 7000 ton ten achteren bleef bij 1917.

De trek van werkvolk naar het buitenland deed de loonen stijgen.

Was het afgeloopen jaar voor de stoomvaart ongunstig, voor de zeilvaart was het goed. De tonnenmaat van de binnengevallen schepen bedroeg 29.000 meer dan het vorige jaar. Met den aanbouw van zeilschepen werd dan ook onafgebroken voortgegaan.

De hoedenindustrie ondervond wederom de gevolgen van den wereldoorlog. De uitvoer bedroeg toch nog *f* 485.159, d.i. *f* 36.411 meer dan in 1917.

De zoutoogst bedroeg op Curaçao plm. 9.250.000 K.G., op Bonaire 6.928.000 K.G. en op St. Martin, waar door het intreden van het regenseizoen niet alles gegaard kon worden, plm. 170.000 vaten van 130 K.G. De prijs daalde weer tot *f* 0.75 per vat.

Op de benedenwindsche eilanden was het jaar ongunstig voor den landbouw. De oogst mislukte er zoo goed als volkomen. Ook de dividivipluk liet zeer veel te wenschen over; de prijzen waren wisselend.

De sisalaanplant op Mount Pleasant staat over het algemeen gunstig.

De katoencultuur breidde zich op St. Martin en St. Eustatius uit. De prijzen waren hoog.

* * *

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 4 Juli 1919 bevat eenen brief van haren Nieuw-Yorkschen correspondent over ,,de Ver. Staten en de koloniën... van anderen.'' Het blijkt daaruit, dat er nog altijd propagandisten zijn, die stemming maken voor aankoop, althans verkrijging van de Nederlandsche eilanden in de Caraïbische zee. Ietwat verbijsterend zijn de volgende zinsneden uit deze correspondentie:

,,Het valt moeilijk te ontkennen, dat onder de bevolking der Nederlandsche West-Indische eilanden nu en dan wel eens uitingen van ontevredenheid opgaan over **de geringe verbeteringen der oeconomische gesteldheid, waartoe de Nederlandsche regeering overgaat.**''

En aan het slot:

,,Intusschen moge men zich in Nederland afvragen, welke maatregelen aanbeveling verdienen tot het vestigen van het besef in de V. St., dat wat Nederlandsch is, onder Nederland's vlag verlangt te blijven. Natuurlijk behooren de, meer dan ooit, uit vogels van diverse pluimage samengestelde, Staten-Generaal van het nu zoo rijke Nederland **ingrijpende wetsvoorzieningen te doen strekken tot heeling der oeconomische kwalen, waardoor men zich in de onderscheidene deelen onzer West gegriefd acht.** Vlagvertoon en betere scheepvaartverbindingen behooren zonder uitstel aan de orde te komen.

Laat althans Nederland een voorbeeld bieden van het rekening houden met billijke aanspraken van minderheden! Erkentelijkheid valt ginds ruimschoots te kweeken door uitvoering van verbeteringen.

Men klaagt daar over te losse banden met het moederland. Wáárom worden die niet zooveel mogelijk enger aangehaald.''

Wij hebben een en ander onderstreept, wat ons in de eerste plaats de vraag doet stellen, of de briefschrijver wel bekend is met wat er in de laatste jaren door Nederland gedaan is en wordt voor zijne Beneden- en Bovenwindsche eilanden. Welke stemmen mag de correspondent wel beluisterd hebben?

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Volksraad. Het artikel van *Sosrokardono* uit de *Oetoesan Hindia* overnemende, schrijft *A. H. W.* in de *Kaoem Moeda*, dat hij van het begin af reeds heeft verklaard, ,,dat de Volksraad niet is een volksvertegenwoordiging zooals N. I. hebben moet, maar niettemin is een brug, waarover men kan komen tot een parlement. De Volksraad is het geraamte van een parlementsgebouw. De voormannen der Inlandsche beweging, die in dien raad zitting hebben, kunnen worden beschouwd als helpers voor de spoedige voltooiing van dat gebouw. Daarom zou het jammer zijn, wanneer men het volk verlaat, voor het gereed is gekomen. Dat de grootkapitalist het volk verdrukt, dat de rijke den arme miskent, dat de bij de honig verzamelt, zijn dingen, waarover men zich niet behoeft te verwonderen. Maar het gaat voor een ,,satrya'' niet aan, om het strijdperk te verlaten, voor hij geheel verslagen is. Is het behoorlijk, dat de ,,Wiro's'' den strijd opgeven, omdat zij wat stem betreft voor de suikermenschen moeten onderdoen? Het behoort integendeel een reden te zijn, om hunne actie krachtiger te maken. Waar het aantal volksafgevaardigden niet voldoende is, moet er tegen worden opgekomen. Dat aantal moet voldoende zijn, want van deze afgevaardigden hangt ons lot af. Onze actie kan eerst een goed resultaat opleveren, indien wij in den raad *zitten*, temidden van het volk *staan* en met het volk samen *werken*.

Schrijver is van meening, dat men door alleen te midden van het volk te staan, niet veel zou kunnen doen. Z.i. zou het beter zijn, als men kan ,,slaan'', terwijl men intusschen krachten vergaart, ook al worden die slagen niet zoo erg gevoeld. Hij kan zich niet vereenigen met de verklaring, dat door het zitting nemen der volksleiders in den raad, zij aan de zijde staan van het kapitaal. Waar er sprake is van een nederlaag door hen geleden, is het toch een bewijs, dat zij gestreden hebben. Het is bovendien een groot bewijs, dat zij niet verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor het hongerlijden van het volk. Het gaat daarom niet aan, dat de S. I. het aftreden van hare hoofdleiders als leden van den Volksraad eischt. Men moet de krachten van de broeders Tjokroaminoto en Abdoel niet te gering schatten. Waarlijk die twee voormannen zullen wel in staat zijn, om op beide plaatsen hun werk naar behooren te verrichten. Volgens schrijver's oordeel, is de Sarekat Islam niet achteruitgegaan, nadat die beide leiders in den Volksraad zitting genomen hebben. Integendeel is de actie der S. I. sedert krachtiger geworden.

Maar is het wel waar, dat wij ons gewonnen moeten geven? Zoo vraagt schrijver verder. En hij drukt dan af het artikel van den heer H. A. S. in de *Neratja*, onder het hoofd ,,*Niet wegloopen*'', waarin o.m. wordt betoogd, dat een beslissing van den Volksraad geen eindbeslissing is. A. H. W. besluit daarom zijn artikel met den uitroep: ,,Wijkt niet. Gaat vooruit met meerdere kracht. Het is nog niet te laat. De strijd is nog niet beëindigd.''

Als vervolg op dit artikel reageert A. H. W. op het stuk *Van den Dagschrijver* in de *Preanger Bode* en verklaart, dat deze schrijver met het voorstel van Sosrokardono accoord gaat, maar dan, opdat de heeren *Tjokroaminoto*, *Abdoel Moeis* en hun partijgenooten niet meer een grooten mond in den Volksraad kunnen opzetten. Het is dus duidelijk, dat een aftreden van genoemde heeren, ons nadeel zal berokkenen en dat ons daardoor het zwijgen zal worden opgelegd.''

Particuliere Landen. ,,*Zwervende Spion*'' schrijft uit Buitenzorg aan de *Neratja* een klaaglied over den toestand der opgezetenen van de particuliere landerijen in zijn afdeeling, over hun hopeloozen strijd tegen de landheeren, die door allerlei bepalingen en reglementen beschermd worden. Hij schrijft over Tjokrosantoso, leider der opgezetenen dier landen, en hoe deze beschuldigd wordt van opruien tegen de landheeren en aanzetten tot ongeregeldheden. De landrechter te Buitenzorg zou dien voorman o.a. ten huize van den wedana van Tjibaroesa hebben toegevoegd: ,,Zoolang als gij hier zijt, zijn er ontzettend veel perkaras.''

De redacteur (H. A. S.) draagt ,,Zwervende Spion'' op dien Tjokrosantoso aan te raden onder de opgezetenen propaganda te maken, om de waarde der particuliere landerijen te doen dalen en de landheeren willig te maken ,,hun grond aan de Regeering te verkoopen, die dan pas in de gelegenheid zal zijn ze voor de Inlanders in te lossen.''

Persdelict. In verband met den eisch van drie maanden gevangenisstraf in revisie gevraagd voor den redacteur *Tirtodanoedjo*, van de *Oetoesan Hindia*, geeft de redactie van de *Neratje* het volgende commentaar.

,,Beklaagde erkende te hebben geschreven: ,,Slaat maar op de politie, die zulke dingen doet, de *perkara* komt achteraan.'' Hij verklaarde echter, daarmede geenszins te hebben bedoeld een aanhitsen tot verzet tegen de politie, maar enkel tot verzet tegen de slechtheid van de politie. Ook verklaarde hij dat, waar de politie haar plicht: het waken voor de rust en orde verzaakt, zij ophoudt politie te zijn en haar politieschap overgaat in dégenen, die haar bestrijden. En daarom achtte beklaagde de toepassing van art. 49 van het Strafwetboek voor Inlanders in deze onjuist en vroeg hij vrijspraak van het hem ten laste gelegde.

Djago Terindol — zegt de redactie — heeft meermalen aangetoond, dat wanneer een beschaafd man door een onbeschaafd persoon (een politieman kan dit ook zijn) eenmaal geslagen wordt, hij twee of driemaal moet terugslaan. Mr. van Helsdingen noemde zulks: ,,oog om oog, tand om tand''. De politieman, die zoo zijn plicht verzuimde, hield op landsdienaar te zijn, toen hij verkeerde handelingen deed, welke de rust en orde verstoorden, en moest

dus om die reden nog strenger gestraft worden dan een gewoon mensch.

De uitlating van beklaagde moet dus worden opgevat als een krasse uiting van zijn gevoel voor beschaving, als een vurig verzoek aan het landsbestuur, om met kracht dergelijke praktijken der landsdienaren tegen te gaan, iets waarvoor hij dus den lof van het land verdiende.

Schrijver hoopt op gratie.

Art. 111 Reg. Regl. Een Javaan schrijft 't volgende in het *Bataviaasch Nieuwsblad:* Wij wachten nog steeds op de inwerkingtreding van het reeds lang gewijzigde artikel 111 van het Regeeringsreglement, waarbij het recht van vereeniging en vergadering der ingezetenen van N. I. wordt erkend. In deze tijden nu er een beweging van het volk is gekomen, een beweging, welke door de reactionairen niet te stuiten is, is het zeer noodzakelijk het bewuste artikel R. R. in werking te laten treden. Het verwondert ons tenzeerste, aldus haalt hij de *Oetoesan Hindia* aan, dat er nog ambtenaren zijn, die door immoreele middelen de volksbeweging trachten tegen te houden, middelen, welke wel volgens wettelijk voorschrift geoorloofd zijn, maar waarvan ieder denkend mensch de onbillijkheid en ongepastheid in deze tijden inziet. Terwijl toch op andere plaatsen Semaoen voor het publiek mag spreken, *wil het Hoofd van Plaatselijk Bestuur te Bandoeng dit niet hebben,* en ontzegt het aan Semaoen het woord, door hem te verbieden op het 3e Pandhuiscongres te spreken of te debatteeren, zoo staat het in den vergunningsbrief.

Namens het hoofdbestuur van den P. P. P. B. (bond van Inlandsche beambten bij den Pandhuisdienst) protesteerde de heer Sosrokardono daartegen telegrafisch bij den Resident der Preanger Regentschappen en den Gouverneur Generaal, doch het antwoord van den Resident hierop is, dat het besluit van den assistent-resident niet kan worden ingetrokken.

Men weet, dat de heer Semaoen op het congres komt als afgevaardigde van de V. S. T. P. Ook maakt hij deel uit van de Stakingscommissie P. P. P. B. Als lid van de commissie voor de arbeidersbeweging van de C. S. I. moet Semaoen ook spreken over de oprichting van de vak-centrale, welke de strijd zal aanbinden tegen het „Zondig-kapitalisme".

Het spreekt van zelf, dat de C. S. I. door de beslissing van den assistent-resident van Bandoeng zeer getroffen is. Haar voorzitter de heer O. S. Tjokroaminoto zond een telegram aan den Landvoogd, dat vrij vertaald als volgt luidt:

„Bestuur C. S. I. is zeer getroffen door besluit assistent-resident van Bandoeng, hetwelk door resident is bekrachtigd, waarbij Semaoen niet zal mogen spreken of debatteeren op het congres van de Perserikatan Pegawei Pegadaian Boemipoetra (P. P. P. B.). Dat besluit wordt beschouwd als een maatregel om de beweging te stuiten. Hoopt, dat spoedig het Koninklijk Besluit art. 111 R. R. over recht van vereeniging en vergadering in werking zal treden."

De locale S. I. vereenigingen en alle andere politieke vereenigingen worden verzocht deel te nemen aan het protest der C. S. I.

Het blad eindigt dit betoog door te zeggen: Of wil men hebben, dat er geheime vereenigingen worden opgericht?

Het is — zoo vervolgt de Javaan — in den laatsten tijd heel erg geweest. De Inlandsche pers heeft het zwaar te verantwoorden gehad; hiermede stelt de reactie zich niet tevreden en ook andere middelen worden toegepast om de Inlandsche beweging tegen te houden. Bij het hooren van bovenstaand bericht, komen mij de woorden van Tjokroaminoto vóór den geest een paar jaren geleden gesproken in een groote S. I. vergadering in den Stadstuin te Soerabaja: „Wanneer het volk zich beweegt, dan bestaat er geen macht ter wereld, welke in staat is tegen die beweging te ageeren. Tegen die kracht bestaat geen kracht!"

Welnu, weten dan de reactionairen niet, dat door die middelen de verbittering der bevolking met den dag grooter wordt? Kunnen wij het niet in het openbaar doen, dan doen wij het in het geheim, zooals de redactie van de *Oetoesan Hindia* het voorstelt. En de gevolgen van geheime vereenigingen zullen dan ook niet uitblijven.

Een Jaardag. In de *Sinar Hindia* van 1 Mei j.l., waarvan het hoofd met roode letters is afgedrukt, geeft *Pak Bedjo* een Maleische vertaling van de volgende uitspraken:

Leven is strijden.

Strijd tegen vooroordeel, tegen misstanden, tegen wreedheid, tegen uit den tijd geraakte begrippen, strijd vooral tegen elke belemmering, willekeurig aangebracht, waardoor de menschheid wordt verhinderd geleidelijk voort te schrijden op den weg naar een hooger bestaan.

Strijden is leven.

Met den stroom mededrijven, is een doode-visschen bestaan.

Dan brengt de redactie in herinnering, dat het een jaar geleden is, dat de *Sinar-Djawa* den naam van *Sinar Hindia* heeft aangenomen, dat het een jaar van strijd is geweest, maar waarop evenwel met voldoening mag worden teruggezien. Want met vreugde kan de redactie constateeren, dat het aantal abonnees, toen 1 Mei 1918 bedragende 728, thans 1 Mei 1919 1126 en wel betalende abonnees telt en dat het blad niet over een genoegzaam aantal correspondenten en medewerkers behoeft te klagen.

Op dezen eersten jaardag van de *Sinar-Hindia,* willen wij — zoo vervolgt de redactie — 't niet vergeten, dat ons blad artikelen heeft opgenomen, die aanleiding hebben gegeven tot persvervolgingen. De namen van Semaoen, Marco, S. Partoatmodjo, Soerat, Z. Mohamad, en Soehardjo worden genoemd, wier zaken nog niet beëindigd zijn, die niet opzettelijk bedreven zijn, om met de Justitie in aanraking te komen, maar die in het algemeen belang in behandeling genomen werden tot heil en zegen van land en volk. Dat wij (de redactie) dezen dag ons tot een feestdag maken en de roode vlag uitsteken is ook omdat deze dag voor alle socialisten op den aardbodem een zeer gewichtige is. De gebeurtenissen in Europa worden den lezers voorgehouden, en daarbij wordt de voortgang van het socialisme geteekend, ten slotte de verzekering uitgesproken, dat het blad met alle kracht en volharding deze volksbeweging zal steunen en helpen bevorderen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Kresna Moerti. In een vorig weekoverzicht is reeds melding gemaakt van *Tan Tik Sioe,* die zich in de eenzaamheid teruggetrokken heeft en afstand gedaan van een goede positie, die hij te Soerabaja bezat. De *Bintang Soerabaja* deelt thans mede, dat hij niet nalaat aan vrienden en kennissen in de wereld van begoocheling van tijd tot tijd mededeeling te doen van de conclusies, waartoe zijn meditaties gevoerd hebben. In kleurige envelop, versierd met een rood kruis, waarop de theosophische dubbele driehoek (het schild van David) in blauw, rustende op een donkere cirkel in een geel hart met het opschrift: „*Boenga tjempaka*" wordt de correspondentie gevoerd. Het briefpapier is gewikkeld met een Chineesche Kalakop in blauw met vuurroode oogen en vlammentong rustende op een rood-geel tafeltje (dampar) met aan den linkerkant twee handen met nog onverklaarde *moedra.* Het briefje, dat den schrijver thans onder de oogen kreeg, luidt in flinke letters: „Geloofd zij alle streven in de richting van Heiligheid. Bewustheid worde u geboden in bestendige vreedom en evenwicht des geestes in welstand en heil. (Driewerf) Amen!" Het strekte tot begeleiding van een blauw drukje, waarover diagonaalsgewijze in roode kapitalen te lezen: *Rama-Moerti,* en luidende als volgt: (Rechtschapenheid en Quietisme). *Sjiwah!* (letterlijk: de Liefelijke)...... is er een wereld van licht in deze aardsche gesteldheid! Hoe zal het zijn, zoo verwezenlijkt wordt de broederschap, nagestreefd door de reinen van harte (de „witte menschen"), waarvan getuigd wordt door zoovele geloofwaardige, ontwikkelde lieden, die in staat zijn, het heldere schijnsel te zien, dat uitgaat van de komst van *Brahma Dewa betara Moerti Rama Kresna* (de door Brahma geheiligde Menschwording van Hem, die verscheen als Rama en Kresna), die thans vertoeft op onze aarde. Al de verscheidenheid van kleur en vorm komt voort uit de eenheid, welke de menschen der wereld behooren te leeren kennen in de hoogste helderheid van het Kenvermogen. Wie is daar de vrager bij de aanbidding, wie het onderwerp bij de

bespreking? Ach, leg het oor te luisteren! Voor het geheel is het in waarheid Allah! Heiligen allereerst! Is geen God dan Hij alleen, de Eene, die object is van Kennis. Maar Eén zijnde, nochtans in drievoudig liefelijk engelen aspect als Dad, Sifat en Ap'al (Wezen, Eigenschap, Werkdadigheid) te weten: Dad uit de veranderlijkheid, het wegende in uwe lichamelijkheid in deze lichte wereld, dat is Hij, Sifat de eigendommelijkheid, de drië lagen (de drie goena's) in uw rijk van lahir, batin en angen-angen (uiterlijkheid, innerlijkheid en zelfbewustzijn). De Ap'al is er tot prikkeling van uwe begeerte naar de eigenschap des geloofs. Betara Hyang Pramesti Goeroe. (De Pailige Beschikker en Leeraar) is het Dad aspect, zie wat velerlei gij verkrijgt door op Hem uw bewustzijn te vestigen.

' O, gij menschheid! Kom tot besef van uw waren geest, wijs met den vinger op uw hart en geloof aan de aanwijzingen Gods.

Amen, o, Heer der werelden."

Rama Moerti.

Het vorenstaande spreekt genoegzaam voor zich zelf. Het is duidelijk, dat de meditaties van dezen wereldverzaker hem geleid hebben tot *Kresna Moerti*, het Hoofd van de Orde van de Ster in het Oosten. Merkwaardig is de Eenheid naast de Drievuldigheid in zijn Credo, dat geheel in overeenstemming is met het syncretisme, dat al duizend jaren de godsdienstige gedachte van Java heeft gekleurd, en dat een zoo uitnemende basis is voor de gedachte van Broederschap, een eigenschap, waar wij op Java wel een groote behoefte aan hebben. Alzoo de berichtgever.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De koloniale paragrafen van 't vredesverdrag.

Nu de tekst van 't vredesverdrag vast ligt, lijkt 't hier wel de plaats om verkort weer te geven wat daarin voorkomt betreffende het afstaan van de Duitsche koloniën en verbreking van de acte van Algesiras.

Art. 119. Duitschland doet, ten voordeele van de voornaamste verbonden mogendheden, afstand van al zijn rechten en aanspraken op zijn overzeesche bezittingen. Art. 120. Alle roerende of onroerende rechten van D. of een der D. staten gaan over op de regeering, die 't gezag in 't gebied zal uitoefenen, overeenkomstig de voorwaarden vastgesteld in art. 257 van 't hoofdstuk financiën. Art. 122. De reg., die 't gezag zal uitoefenen, kan de noodig geoordeelde maatregelen nemen betreffende de repatrieering van de Duitschers die zich in het gebied bevinden, of de voorwaarden vaststellen waarop zij er mogen verblijven, bezittingen hebben, handel drijven of een beroep uitoefenen. Art. 124. D. neemt de vergoeding voor zijn rekening van de schade geleden door Fransche onderhoorigen in Cameroen, door handelingen van D. burger- of militaire autoriteiten in 't tijdperk 1 Jan. 1900 tot 1 Augustus 1914. Art. 125. D. doet afstand van alle rechten ontleend aan de vroegere overeenkomsten van 4 Nov. 1911 en 28 Sept. 1912 aangaande Midden Afrika. Art. 126. D. verbindt zich om de reeds gesloten of nog te sluiten overeenkomsten tusschen de geallieerde mogendheden te erkennen, betreffende den handel in wapens, spiritualiën en de andere onderwerpen aangegeven in de actes van Berlijn van 26 Februari 1885 en van Brussel van 2 Juli 1890.

Over Marokko handelen de artikelen 141 tot en met 146. D. doet afstand van alle rechten, aanspraken en privilegiën ten zijne voordeele uitgedrukt in de acte van Algesiras van 7 April 1906 of in de Fr.-D. overeenkomsten van 9 Febr. 1909 en 4 Nov. 1911. Alle verdragen en contracten door D. aangegaan met de cherifeinsche regeering zijn opgeheven van af 3 Aug. 1914. D. verbindt zich op geenerlei wijze te bemoeien met de onderhandelingen die betreffende Marokko plaats kunnen vinden tusschen Fr. en de andere mogendheden. De cherifeinsche regeering is volkomen vrij in de regeling der zaken van de voormalige D. onderhoorigen. Alle goederen en bezittingen van D., D. staten of D. vorstelijke personen, gaan in vollen eigendom en zonder vergoeding over aan het Makhzen. D. verzekert de overdracht van zijn aandeel in de Banque d'état du Maroc, als deel ter afrekening van de som die te betalen is voor herstellingen. Worden hierdoor D. onderhoorigen benadeeld, dan is 't aan de D. regeering hun dit te vergoeden.

De Turken naar huis gezonden.

De Raad van Vieren, de oude zoowel als de nieuwe, staat voor zoo veel kwesties, dat 't eigenlijk nog niet te begrijpen is hoe de heeren een voldoend duidelijken kijk op de ingewikkelde verwikkelingen krijgen, om tot een oordeel en een beslissing te kunnen en te durven komen. Nu en dan moeten zij dan ook een vast voorgenomen behandeling uitstellen. Men herinnert zich de vraag van de Oostenrijksche delegatie, of zij nog lang moest wachten, daar zij acht dagen onverrichter zaken in Parijs toefde, ten dure koste van de reeds berooide schatkist. De Turksche afgevaardigden hebben wel hun beroep op den raad van tien kunnen indienen en hebben ook een antwoord, in den vorm van een gevoelige terechtwijzing, mogen ontvangen, maar tot een omlijnd resultaat is 't niet mogen komen. Na een vrij lang en heel duur verblijf in Parijs kregen zij de aanzegging dat de Turksche kwestie voorloopig niet tot afdoening kan komen, de h.h. konden gerust nog eenigen tijd naar huis gaan.

Turkije heeft gehoor gegeven aan de D. invloeden, het heeft nu te deelen in de nederlaag der centralen. Sedert het feitelijk niet meer aan den oorlog deelneemt heeft de regeering het bestuur der zaken niet krachtig ter hand kunnen nemen. In 't laatst van 't vorige jaar heerschte in Constantinopel al zoodanige wanorde, dat de geallieerden 't noodig vonden de leiding van eenige diensten over te nemen, met name die van de politie en de gezondheid. De macht van den sultan bleef meer in naam dan in daad bestaan.

De beslissing over 't T. vraagstuk beslist niet alleen over de gebieden, welke eenmaal onder T. vlag hebben gestaan, maar mede over de verbinding van de Middellandsche- en Zwarte zee, en daardoor over een belangrijk deel van den wereldhandel. Door de eeuwen heen is het vraagstuk der Dardanellen en van de Bosphorus evenzeer een staatkundig twistpunt gebleven als dat van den invloed en den handel op de Levant. De beteekenis is nog groeiend sedert de landweg van Europa naar Klein-Azië en Mesopotamië over Constantinopel vernieuwde levendigheid vertoont en velerlei belangen, op economisch en handelsgebied, Britsche, Fransche, Italiaansche, Russische, Grieksche, Duitsche en andere aanspraken en rechten, zoo officieele als particuliere dooreen zijn gemengd. Duitschland kan uitgeschakeld worden, voor Rusland kan de wensch tot inmenging misschien terzijde gezet worden, maar dan staan de geallieerden nog met honderd verlangens tegenover elkander. De positie van 1919 is een andere dan die van 1914, maar alleen reeds voor de internationale verhoudingen ten opzichte van Constantinopel als voornaam punt op een grooten waterweg en op een grooten landweg is er nog zooveel te bedisselen gebleven, dat 't naar huiszenden der T. afgevaardigden daardoor al verklaarbaar is.

Volgens hetgeen als waarschijnlijk aangekondigd is, zou de engte tusschen Europa en Azië een internationaal water worden, vrij voor alle oorlogs- en handelsschepen. Een intern. commissie, in den trant van die voor de Donau, zou 't beheer en bestuur ervan krijgen. Deze zou de ondernemingen van algemeen nut welke erin zijn tot stand gebracht overnemen. Voor den overlandweg zou een dergelijke oplossing niet zoo eenvoudig te vinden zijn.

Wij leggen hier nadruk op de beteekenis van Constantinopel als verkeerspunt, omdat daarin inderdaad een der groote moeilijkheden gelegen is, maar 't is toch slechts één dier moeilijkheden. Constantinopel zelf legt, als 't Stamboel der mohamedanen, ook nog andere voetangels en klemmen op 't pad der raadsheeren te Parijs. En met dit al is 't dan nog slechts weer één der onderdeelen van de groote, uitgebreide, veelzijdige Turksche kwestie.

De bevordering van de inlandsche officieren in 't Fransche leger.

't Is zeker te verwonderen dat in Frankrijk nu eerst stemmen opgaan, of dat althans nu nog stemmen moeten opgaan om voor de inlandsche officieren 't recht te bepleiten om tot de hoofdofficiersrangen te kunnen opklimmen. Er is zooveel lof toegezwaaid aan de leiders der algerijnsche, tunische, marokaansche, senegaleesche, malgache tirailleurs, dat het zeker verbazing moet wekken voor de officieren den kapiteinsrang als

hoogste aangenomen te zien, behalve enkele uitzonderingen van zeer bijzonderen aard. En 't treft ook weer bij de vraag om hierin verbetering te brengen weer vrijwel uitsluitend te hooren spreken van de inlandsche officieren uit Algerië.

Algerië bracht in de 4 laatste oorlogsjaren 177.000 mahomedaansche tirailleurs onder de wapenen, waarvan 80.000 gesneuveld of gestorven zijn. Zij waren aangevoerd door inl. kapiteins en luitenants, wier moed en militaire waarde algemeen zeer worden geprezen. Zij werden eervol vermeld, verwierven 't legioen van eer en de militaire medaille, maakten buitengewone promotie, maar hooger dan kapitein mochten zij niet klimmen. Den 14 Februari 1918 werd een wetsontwerp ingediend, waarvan 't eerste artikel aldus luidde: „De mohamedaansche inlandsche officieren van Noord-Afrika kunnen in aanmerking komen voor alle rangen van 't Fransche leger, volgens de in de volgende artikelen omschreven voorwaarden en onder voorbehoud van aan dezelfde voorwaarden van ancienniteit en bekwaamheid te voldoen als vereischt worden van de Fransche militairen.''

Menige maatregel is intusschen getroffen om eenige erkentelijkheid van 't moederland uit te drukken jegens de van verre gekomen strijders, maar dit wetsontwerp blijft nog op behandeling wachten, en het beperkt zich in zijne strekking toch nog maar tot de tirailleur officieren van Noord-Afrika.

Dezelfde kwestie kent men ook in andere landen. In de Britsche kroonkoloniën heeft de blanke officier promotiekansen, welke met die van den pursang Engelschman gelijkstaan, maar in Britsch-Indië is de achterstelling van den Indiër een der grieven tegen de Britsche politiek. Mannen van hooge afkomst krijgen er rangen, bij sommige korpsen bestaat een encadreering, die aan de bevoorrechten promotiekansen geeft, maat tot voet van gelijkheid voor blank en bruin in 't leger en 't officierskorps is men nog geenszins gekomen.

Gunstiger is 't voor de Nederlandsche koloniën gesteld. Ook daar dragen leden van de vorstenhuizen op Java hooge militaire rangen en kent de encadreering van de legioenen en de barisan inlandsche hoofdofficieren, maar bovendien kunnen inlandsche jonge manne als gelijkwaardigen in 't officierskorps treden. Naast de inlandsche officieren, welke met beperkte kennis op beperkte voorwaarden officier werden, telt 't Indische leger al een paar 1e luitenants, die in de gewone ranglijst staan en heeft de Kon. Mil. Academie en de Cadettenschool Javanen als cadet. Zal de hoofdofficiersrang voor hen bereikbaar zijn? Uitgesloten zijn zij er niet van, in rechten en plichten staan zij gelijk met de Nederlandsche kameraden.

Dit is een voorbeeld ten goede voor andere koloniale mogendheden. 't Is wel iets anders dan de bevordering van kapiteins tot bataljonscommandant bij een afdeeling tirailleurs sénégalais, maar dat andere is juist van nog verdere strekking; zien wij de positie van die Javanen in 't korps der Indische officieren goed in, dan kunnen zij zelfs bataljonscommandant worden over een onderdeel dat Europeesche soldaten en dat zeker Europeesche officieren en onderofficieren heeft. Zoo is de positie o.i. de ware.

Wij meenen ons te herinneren, dat kolonel G. Nypels reeds een kleine twintig jaren geleden in 't Indisch Militair Tijdschrift de stelling verdedigde, dat alleen door gelijke eischen, gelijke plichten en gelijke rechten een deugdelijk inlandsch element in 't officierskorps van 't N. I. leger zou zijn te brengen. De ondervinding, opgedaan bij de mislukte proef om 't met minder goed onderlegden en met beperkte promotiekansen te stellen, heeft zijne zienswijze bevestigd.

In Britsch Indië neigt men nu ook tot de erkenning van deze stelling; in Frankrijk is men er nog ver van af, zelfs de verbroedering op 't slagveld kon niet tot een verbroedering van blank en zwart in 't officierskorps worden doorgevoerd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Reflector.

No. 20 van dit weekblad geeft bij een tweetal kiekjes, een korte beschrijving van de opening van het „Julianabad'' nabij Padang, een stichting van het hoofd van plaatselijk bestuur aldaar, den heer P. C. Arends. — Verder in dit Nr. o.m. een tweetal afzichtelijke foto's van een lijder (op het eiland Soembawa) aan knobbeltjes-lepra, met bijschrift van Dr. C.

No. 21 bevat een serie kiekjes van Oud-Batavia, naar aanleiding van het 300-jarig bestaan.

Een extra-Nr. (van 27 Mei) geeft een reeks foto's van de Kloetuitbarsting, evenals No. 22, in welk laatste Nr. nog een opstel van „Glanor'': De slaven in Nederlandsch-Oost-Indië. Oude toestanden uit den ouden tijd.

Weekblad voor Indië.

No. 25 geeft een korte beschrijving van de Kloetramp met eenige foto's, welke een klein denkbeeld geven van de aangerichte verwoestingen. — Verder vindt men in dit Nr. o.m.: Hollanders over Indië, door Van den Eeckhout, zoomede het vervolg van „Tropenhygiëne (naar Dr. H. Breitenstein, in Wetenschappelijke Bladen).

Beri-beri en haar bestrijding.

Als uitgave der Leidsche Vereeniging ter bevordering van de Studie der Tropische Geneeskunde (afd. Hygiëne en Bacteriologie) is een geschrift verschenen (bij S. C. van Doesburgh te Leiden), waarvan de lange titel luidt: Beri-beri en hare bestrijding op de ondernemingen der Bataafsche Petroleum-Maatschappij in Ned.-Indië, benevens eenige beschouwingen over binnenlandsche kolonisatie, door M. D. Horst, met medewerking van H. Lutgert.

Oost-Indië's geldmiddelen enz. in 1817—1818.

De heer P. H. van der Kemp wiens werkkracht in verband met zijn hoogen leeftijd eerbied afdwingt, heeft wederom een lijvig boekwerk, vrucht van archiefstudie, het licht doen zien. Uit den titel van dit, bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage verschenen geschrift, blijkt welke onderwerpen schr. ditmaal heeft behandeld, n.l. „Oost-Indië's geldmiddelen, Japansche en Chineesche handel van 1817 op 1818. In- en uitvoerrechten, opium, zout, tolpoorten, kleinzegel, boschwezen, Decima, Canton''.

De rijke inhoud van deze nieuwe studie, deel uitmakend van een reeks publicatiën over het bestuur van Commissarissen-Generaal die, na het herstel van het Ned. gezag in Indië, het bestuur van de Engelschen overnamen, leent zich niet tot het geven van een overzicht in de beperkte, ons toegestane plaatsruimte.

Orang Peladang.

In het Juni-Nr. schrijft „Louis'' over het leven van een assisitent op een rubber-kebon (speciaal in Deli). Schr. geeft tevens enkele wenken omtrent de behandeling van den Hevea-boom.

Vragen des Tijds.

Prof. ir. R. W. van der Veen schrijft in de Juli-afl. een opstel „Reconstructie van den mijnbouw en het mijnwezen in Ned.-Indië''. Met de tegenwoordige mijnbouwpolitiek is het treurig gesteld meent schr. De onzekerheid waarin de particuliere industrie door de mijnwetgeving verkeert, heeft den ondernemingsgeest geknot en den particulieren mijnbouw in Indië voor langen tijd lamgeslagen. Van vooruitgang der Staatsexploitatie en -exploratie is echter evenmin iets te bespeuren. Een tweede factor welke een belemmerenden invloed op den gang der mijnbouwzaken in Indië uitoefent, is de ondeugdelijke organisatie van het mijnwezen; schr. bepleit de instelling van een afzonderlijk Departement met groote zelfstandigheid.

Handel en Bedrijf.

De hr. D. Ingerman zet in het 26 Juni-Nr. zijn artikelenreeks over warenkennis van koloniale waren voort. Schr. onderwerpt thans het artikel kaoetsjoek aan eene beschouwing en behandelt achtereenvolgens: a. Geschiedenis. b. Vind- en kweekplaatsen van kaoetsjoekplanten (wordt vervolgd).

Koloniale Studiën.

Inhoud van 3en jaarg. No. 2, April 1919: Iets over den bouw van onze koloniale verordeningen, door J. H. Nieuwenhuys. — Het boschwezen in Ned.-Indië, door C. van den Bussche. — Centraliseering van opnemings- en kaarteeringswerkzaamheden in Ned.-Indië, door J. van Roon. — Het plantage-vraagstuk in de Bataklanden, door A. von Oefele. — De instelling van Regentschapsraden op Java en Madoera, door R. A. A. Achmad Djajadiningrat. — De Artillerie inrichtingen in Ned.-Indië, door J. Brukker. — Een centraal instituut

voor de opleiding van landmeters, topografen en topometers, door J. van Roon en J. C. Lamster. — De onwettige titel, door J. C. Vergouwen. — Persoverzicht (Scheepsbouw in Japan. — Klassen- en rassenjustitie. — Jaaroverzicht van de Philippijnen. — De ,,derde" partij in de suiker-industrie. — De organisatie van het krankzinnigenwezen in Ned.-Indië. — De verdwijning van een deel van het Alfoersche ras.) — Kroniek. — Boekbespreking.

Het bankwezen in Ned.-Indië.

In 1916 verscheen een werk van den hr. L. de Bree, redacteur van ,,De Indische Financier": Nederlandsch-Indië in de twintigste eeuw, waarin werd uiteengezet welke resultaten de pioniers-werkzaamheden op het gebied van den landbouw, den mijnbouw, de petroleum-en tinwinning gehad hebben voor de ontwikkeling van Ned.-Indië.

Als vervolg hierop is (bij Ruygrok & Co. te Batavia) een nieuwe studie van dezelfde hand verschenen, getiteld ,,Nederlandsch-Indië in de twintigste eeuw. Het bankwezen." Het boek opent met een historisch overzicht, waarna de bestaande particuliere bank- en credietinstellingen elk afzonderlijk worden behandeld; terwijl ten slotte schr. een schetst geeft van de maatregelen welke het gouvernement in het belang van de inlandsche bevolking heeft genomen (pandhuisdienst, volkscredietwezen).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 14 bevat in hoofdzaak: De Alfoeren van Halmaheira, door N. — Bij de Niassers in het Padangsche, door P. te Wechel. — De ,,geest" der bevolking, door A. le Clercq (vervolg). — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (vervolg).

Handelsberichten.

No. 642 bevat een vervolg van in een vroeger verschenen Nr. vermelde gegevens over jute-achtige vezels in Ned.-Indie. Verder uitvoer-cijfers van coprah; zoomede overzichten van ,,Suriname en van Curaçao in 1918" (ontleend aan redevoeringen van de Gouverneurs dier Koloniën).

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De hr. S. Kalff opent de Juni-afl. met een geïllustreerde causerie, getiteld: Mongoolsch Batavia, waardoor men een idee krijgt van de positie welke de Chineezen in den Compagniestijd innamen. Aan den beruchten Chineezen-moord van 1740 ruimt schr. een belangrijke plaats in. — De hr. H. Borel schrijft een (eveneens geïllustreerd) artikel: ,,Iets over Chineesche tempels", (klentengs), waaraan volgens schr. tot nu toe te weinig aandacht is geschonken. — Mr. G. Vissering vraagt aandacht voor den beruchten Kloet-vulkaan, terwijl de afl. besluit met een gedicht van A. H. B. ,,Morgen te Tjibodas".

De Taak.

In langen tijd zagen we van dit interessante weekblad geen enkel Nr., maar hopen spoedig weder in de gelegenheid te zijn geregeld de aandacht te vestigen op den inhoud. Toevallig kwam ons in handen het Nr. van 17 Mei, waarin een artikel van den hr. H. J. Vermeer over ,,Inlandsche bedienden op mailbooten". Zooals men weet heeft schr. met de ,,Jan Pieterszoon Coen" onlangs de reis naar Indië gemaakt; hij spreekt dus uit eigen ervaring en 't moet worden gezegd dat bij toestanden blootlegt, welke droevig zijn en beschamend tevens. Men zie ook de alleszeggende foto's welke de ,,Reflector" van 17 en 24 Mei geeft van de armzalige verblijfplaatsen enz. der Javaansche bedienden, op het overigens zoo weelderig ingerichte zeekasteel ,,Jan Pieterszoon Coen".

Bulletin Bond van Geneesheeren.

In het 18se Bulletin wederom strijd tusschen verschillende geneesheeren (W. van der Broek, R. G. Pijl, L. van Lissa en L. S. A. M. von Römer), in verband met de al- of niet geschikheid van Tosari als plaats van vestiging voor een sanatorium voor longlijders. De nabije vulkaan Bromo heeft al dat twistgeschrijf op zijn geweten.

Publicaties Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat.

Afl. IX van 19 April, bevattende de Alg. Verg. van de Rubberplantersvereeniging op 26 Febr. 1919, is goeddeels gewijd aan besprekingen over de bruine binnenbastziekte van rubber, terwijl o.a. als bijlage 1 is opgenomen een art. van A. R. F. van der Mark over centrale hospitalen voor ziekenzorg en gezondheidszorg van Java-ondernemingen.

Vragen van den Dag.

De Juli-afl. bevat een overzicht van het art. van den hr. W. R. Menkman: De handelsbeteekenis van Suriname, verschenen in de 1e afl. van ,,De West-Indische Gids".

Teysmannia.

Inhoud van jaarg. 30, afl. 4: Schaduw-, sier- en laanboomen (vervolg), door H. J. Wigman Jr. — Inpercacuanha (een heester), door H. J. Wigman Jr. — Vitaminen, door Dr. W. G. Boorsma. — Jute, door K. van der Veer. — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouwgebied. (De toekomst van den handel in kinabast. — Over phosphaatmest, Enz.)

Locale Belangen.

Mededeelingen Nos. 34 en 35 (Bijlage van afl. 21 en 22, jaarg. 6 van ,,Locale Belangen") bevatten het praeadvies, uitgebracht voor het 9e Decentralisatie-congres te houden op 8 en 9 Juni te Batavia door ir. H. J. Kiewiet de Jonge en M. Vierhout over ,,Bestuurshervorming en Locaal Belang."

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

In het Nr. van 1 Juli een art. van den Eerw. Br. W. C. Koers: ,,Hoe ik de Kei-eilanden terug zag", benevens een Tanimbareesche legende: Ambot en de twee weezen, verteld door Pr. P. Drabbe.

Proefstation Midden-Java.

Van tijd tot tijd geeft het Proefstation Midden-Java vlugschriftjes uit. Het onlangs verschenen Nr. 4 bevat een kort overzicht van de ziekten van Hevea Brasiliensis, samengesteld door Dr. C. J. J. van Hall en A. F. Heymann.

Boekerij Departement van Koloniën.

In de jongste lijst aan aanwinsten (No. 9 n.l.) van de Boekerij van het Departement van Koloniën over de maand Juni '19 worden o.a. de volgende, door ons nog niet vermelde geschriften genoemd.

Statistiek van de Scheepvaart in Ned.-Indië over het jaar 1918. Samengesteld bij het Hoofdbureau van Scheepvaart. Weltevreden, 1919.

Departement van Koloniën. Nederlandsch-Indische leening 1919. Gegevens betreffende den financieelen toestand van Ned.-Indië, geput uit officieele bescheiden. 's-Gravenhage, 1919.

Landrente en de belasting op de vischvijvers op Java en Madoera. (Handleiding ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera, No. 9 B. B.). Batavia, 1919.

Bepalingen betreffende het gevangeniswezen. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen. Deel I. Batavia, 1919.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Substituut Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia	2 Mei 1919	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende ambtenaar is Mr. J. Lieftinck.
Raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.	2 Mei 1919	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. R. H. Kleijn.
Vice-President van het Hoog-Gerechtshof van Nederl.-Indië-	11 Mei 1919	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende Hoofdambtenaar is Mr. G. L. Mens Fiers Smeding.
Voorzitter van de landraden te Klaten c.a. (Soerakarta).	Op zoodanig tijdstip, dat hij zich kan inschepen op het s.s. ,,Tambora" dat 30 April 1919 zal vertrekken.	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende ambtenaar is Mr. J. R. L. Jansen.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Nº. 29. Donderdag 17 Juli 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Slachtoffers Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 10 Juli j.l., No. 28	*f* 988.—
Mevr. J. d. K.—K., Breda	„ 2.50
H. L., Den Haag	„ 15.—
F. S. v. 's-G., id.	„ 5.—
Mevr. Wed. S. B. B., Hilversum	„ 10.—
J. T., Rotterdam	„ 2.—
M. S., Den Haag	„ 5.—
W. J. C. S., Scheveningen	„ 20.—
W. v. G., Den Haag	„ 10.—
E. M. v. G., id.	„ 10.—
E. H. L., id.	„ 1.—
Jhr. L. Ph. H. S., id.	„ 50.—
A. T. H. M. v. W. W., id.	„ 10.—
	f 1128.50

De op initiatief van de Afdeeling Haarlem van de Vereeniging „Oost en West" gestichte „Plaatselijke Kloetcommissie voor Haarlem", heeft tot heden aan bijdragen ontvangen *f* 2151.—.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Oost en West" te Deventer.

Op uitnoodiging van onze jongste afdeeling Deventer werden de Jaarlijksche Algemeene Vergadering en de daaraan voorafgaande Hoofdbestuursvergadering dit jaar aldaar gehouden. En onze gastvrouw mag over deze ontvangst voldaan zijn.

Omdat de voor-bespreking van de agenda der algemeene vergadering in de hoofdbestuursvergadering een langdurig en diepgaand debat deed verwachten, werd deze op den avond te voren uitgeschreven.

Op 4 Juli, om 6 uur n.m., werden hoofdbestuur en afgevaardigden van „Oost en West" ontvangen door den burgemeester van Deventer, den heer Jhr. Mr. T. van Humalda van Eysinga, voorzitter en directeuren van de Middelbare Koloniale Landschool in net Koloniaal Landbouwmuseum en enkele notabelen met hunne dames.

De burgemeester hield daarbij een welkomstrede, waarin Z.E.A. zijn voldoening uitsprak, dat Deventer in de gelegenheid was gesteld aan de Vereeniging „Oost en West" gastvrijheid te verleenen. Spreker deed daarbij uitkomen, dat Deventer — dat altijd zeer veel belangstelling had voor onze koloniën, en zulks o.m. heeft bewezen door hetgeen het voor de oprichting en den bloei van de Middelbare Koloniale Landbouwschool en het Koloniaal Landbouwmuseum deed en doet — het doel en streven waardeert van de Vereeniging „Oost en West", wier werkzaamheid o.a. kan blijken uit haar orgaan „Het Koloniaal Weekblad", dat ons ook op de hoogte houdt van al het belangrijke, dat er in Oost en West geschiedt. Gij kunt dus verzekerd zijn — zoo zeide spreker — in dit milieu een vruchtbaren bodem te vinden voor de denkbeelden, die gij zult uitzaaien op uw congres.

De voorzitter der Vereeniging, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, den burgemeester beantwoordend, verklaarde met vreugde naar Deventer te zijn gekomen en overtuigd te zijn, dat de hartelijke en bemoedigende woorden van den burgemeester een spoorslag zullen zijn om de discussies met opgewektheid te voeren in het gemeenschappelijk belang van Indië en Nederland.

Om 6.30 uur n.m. vereenigden de aanwezigen zich aan een gemeenschappelijk diner, waarna het hoofdbestuur tot zijn voorvergadering overging. Het daar verhandelde is in de notulen vermeld. [1])

Aan de algemeene vergadering op 5 Juli ging een bezoek aan het Koloniaal Landbouwmuseum en de Koloniale Landbouwschool vooraf. De gasten werden om 10.30 uur v.m. in het museumgebouw ontvangen door den Voorzitter van het Bestuur, den heer P. H. van Groningen, met een rede, waarin hij het ontstaan van het museum memoreerde.

Toen onder het ministerie Talma besloten was tot de inrichting van een Middelbare Koloniale Landbouwschool, ging de keuze voor de vestigingsplaats tusschen Haarlem en Deventer. Haarlem had veel voor: het was een koloniaal milieu, een groote stad, gemakkelijk te bereiken en...... had reeds een koloniaal museum. In het voordeel van Deventer was, dat het een rustige, voor deze inrichting van onderwijs zeer geschikte plaats was. Deventer was er toen — om het pleit te winnen — op bedacht een Koloniaal Landbouwmuseum te stichten, dat van zooveel waarde is voor het onderwijs aan de Landbouwschool. Dit was makkelijker gezegd dan gedaan, maar door samenwerking en steun van verschillende zijden, vooral van Minister Talma en van den toenmaligen Gouverneur-Generaal Idenburg, mochten wij slagen. Laatstgenoemde benoemde een Regeerings-commissie, die er in slaagde een zoo schitterende collectie samen te brengen, dat in 1912 een tentoonstelling te Deventer kon worden gehouden, waaraan ook vele instellingen medewerkten. Toen was de stichting van het museum nog slechts een kwestie van geld, dat door de royale hulp van Minister Colijn en de Ministeriën van Landbouw en Koloniën en de krachtige medewerking van de gemeente Deventer spoedig gevonden was. Daarmede werd Deventer een koloniaal milieu, een koloniale voorpost in het Oosten van ons land.

Tusschen het Koloniaal Landbouwmuseum en de Vereeniging „Oost en West" bestaat een zekere band — aldus eindigde spreker zijn rede — beide trachten de belangstelling voor Indië in Nederland te verhoogen.

Na een korte dankbetuiging van den voorzitter der vereeniging „Oost en West", werd onder leiding van den heer van Groningen en de directeuren van het Museum en de Landbouwschool, de heeren Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. en Dr. H. D. Tjeenk Willink, tot de bezichtiging overgegaan.

Het kleine, met de uiterste zorg ingerichte museum voldoet reeds thans aan het tweeledig doel: een onschatbare hulp te zijn bij het landbouwkundig onderwijs en aan belangstellende bezoekers een beeld te geven van hetgeen de cultures in Indië opleveren.

Wij zagen een afdeeling rubber, waarbij ons enkele rubbersoorten werden getoond en de wijze van aftapping en bereiding voor den handel van rubber en getah-pertja werden medegedeeld; een afdeeling koffie; een afdeeling kina, waarbij ons de geschiedenis van den invoer van de kinaplant op Java werd medegedeeld en het onderscheid tusschen de z.g. Ledgerkina en de roode kina werd getoond, waarvan de eer-

[1]) In het volgend nummer te plaatsen.

ste uitsluitend dient voor de bereiding van de kinine, de tweede voor de bereiding van kinahoudende preparaten; afdeelingen thee, kapok en cacao. Verder de afdeelingen lederwerken, mandwerken, vezelstoffen, w.o. manillahennep, jute en sisal, oliën, copra, harssoorten en specerijen, alsmede de verzamelingen curiosa en ethnografica uit verschillende streken. En ten slotte smeed- en houtwerk van de leerlingen, bestemd voor de a.s. nijverheidstentoonstelling, en een prachtige reproductie van de machinerieën van een suikerfabriek met vier molens, welker vervaardiging *f* 1500 heeft gekost.

Nadat het gezelschap was gefotografeerd, werd overgegaan tot de bezichtiging van de Landbouwschool. Aangevangen werd met een bezoek aan de tuinen en kassen, waar de bezoekers weer eens een tropische atmospheer konden genieten. Daarna kwamen de schoollokalen aan de beurt, waarin de groote zindelijkheid en de frissche atmospheer aangenaam aandeden. Inrichting en leermiddelen lieten niets te wenschen over (tenminste in het oog van ons leeken; de leeraren denken daarover natuurlijk altijd anders). Jammer genoeg ontbrak de tijd om ook de werkplaatsen te bezichtigen, waar de jongelui de smeed- en timmermanskunst beoefenen, niet omdat zij zelven werkman moeten worden, maar alleen om later in staat te zijn het werk hunner ondergeschikten met kennis van zaken te kunnen beoordeelen.

Uiterst voldaan, maar knapjes vermoeid, toog het gezelschap weer stadwaarts, om aan een gezamenlijk noenmaal de krachten te herstellen voor de algemeene vergadering.

Deze ving om 2 uur n.m. aan; voor het verhandelde zij verwezen naar de betrekkelijke notulen. [2])

Het meerendeel der bezoekers keerde des avonds huiswaarts, zeker allen zonder uitzondering met de aangenaamste herinneringen aan de interessante uren in Deventer doorgebracht en aan de gulle, hartelijke ontvangst daar ondervonden. G.

[2]) In het volgend nummer op te nemen.

REDE

uitgesproken door den Voorzitter der Vereeniging „Oost en West", den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, bij gelegenheid van de opening van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering te Deventer op 5 Juli 1919.

In art. 2 van de Statuten onzer vereeniging staat als de dag van hare oprichting vermeld 3 Mei 1899. Het is dus in dit jaar 20 jaren geleden, dat de vereeniging „Oost en West" zich opmaakte met het doel, zooals dat in art. 3 van hare statuten beschreven staat, om den band tusschen Nederland en Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en om, zoowel de gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder te bevorderen.

Geen vereeniging van geleerden, geen vereeniging van bepaalde gezindten of van politieke partijschappen, neen, een vereeniging uitsluitend van vrienden van Indië, bij wie de liefde voor die gewesten en hunne bevolking was gegroeid door persoonlijke ervaring, en die niet anders wenschten dan hun daar verworven kennis en ondervinding dienstbaar te maken in het belang van die gezegende gewesten, waar velen hunner het beste deel van hun leven en werkzaamheid hebben doorgemaakt. Die liefde — want hier vooral geldt: *Kennis is Liefde* — wilden zij omzetten in belangstelling van het geheele Nederlandsche volk, van elken rang en stand, in de Lage Landen van der zee, van Limburg en Brabant tot in Friesland en Groningen, van Zeeland en Holland over Utrecht en Gelderland tot in Overijssel. Bij geen Nederlander mocht onbekendheid, mocht onverschilligheid ten aanzien van Indië bestaan. Zoo wilden het de oprichters onzer vereeniging, zoo willen wij allen, leden der vereeniging, die hier vergaderd of vertegenwoordigd zijn. Mogen wij nu tevreden zijn met hetgeen in die 20 jaren is bereikt? Als wij in het verslag van het afgeloopen jaar lezen, dat het aantal leden met 104 achteruitging en op 31 December 1918 2447 bedroeg, stemt dit allerminst tot tevredenheid wanneer wij tegenover dit cijfer stellen dat der bevolking van Nederland van ruim *zes millioen*. Ja, dan zouden wij geneigd zijn, den zwaardenkenden gelijk te geven, wanneer zij beweren — de Nederlander voelt niets voor Indië, de Nederlander is Indië niet waard. Houdt mij ten goede, geachte vergadering, dat ik mij niet in de rij der zwartgalligen wil plaatsen. Ik heb vertrouwen in mijn land, ik heb vertrouwen in zijn volk, en daarvoor ben ik den Hemel dankbaar, want wie dat vertrouwen mist, ziet ook het vertrouwen in zich zelven vergaan, ziet alle hoop en allen moed verloren. Houde men het oog vooral niet als bij uitsluiting gericht tot den schaduwkant, maar wij, vrienden van het zonnige Indië, keeren wij ons tot de zonnezijde. En dan, zijn er geen schoone lichtpunten? Zag men niet in de laatste jaren, spijt den hekelaars, van het Nederlandsche volk in verschillende kringen de belangstelling voor Indië meer en meer ontwaken?

De dagbladpers staat meer ruimte af voor Indië, de periodieken vestigen in schrift en beeld steeds meer de aandacht van allen, ja tot in het bereik van de kleinste burgers, op het schoone en merkwaardige van Indië; lezingen betreffende Indië worden in alle streken van ons land gehouden, ik noem in het bijzonder de openbare cursussen, het Comité voor Lezingen en Leergangen, de voordrachten in de Volksuniversiteiten en het laatste uit den jongsten tijd, de Indische week van onze Hoogescholen. De in ons land vertoevende Indiërs hebben alhier de belangstelling voor hunne kunst, de muziek, den dans en het tooneel, ik denk hier aan Mudato, weten te bevorderen. En zij, die met warmte ijveren voor de maatschappelijke belangen van Indië, die wijzen op de gebreken welke te dien opzichte bestaan, vaak in heftige taal, zijn zij zelven geen Nederlander? En vergeten zij, die in hun ijver daarbij smalen op hun land en volk, niet dat zij zich zelven beschimpen, en bij hen, voor wier belangen zij wenschen te strijden, het vertrouwen ontnemen of het wantrouwen versterken in ons land en in onze regeering, en in plaats van den band tusschen Indië en Nederland geestelijk en zedelijk te versterken, kracht geven aan de wangunstigen, de haatdragenden, de benijders, die in blinden ijver aansturen op losscheuring, op vijandelijk verzet? Ik geef hun goede bedoelingen, hun weldadig streven allen lof; ik wil hen helpen, hun doel te bereiken. Uit mijne kinderjaren ben ik niet vergeten het woord van Van Alphen, dat onze beste vriend is de vriend, die onze feilen toont, gestaag berispt en streng kastijdt, maar met dien vriend had de kinderdichter op het oog, den vader die zijn kind lief heeft. Niet waar, er behoeft maar een teleurstelling te zijn, een dreigend ongeval, een zware ziekte, hoe blijkt dan niet van de dierbare genegenheid?

En nu vraag ik, wat denkt gij nog van de onverschilligheid der Nederlanders, als gij waarneemt, hoe het gerucht van de ontzettende Kloetramp de harten der Nederlanders dadelijk geopend heeft, en rijk en arm hun penning hebben bijgedragen om de gevolgen van die ramp bij onze broeders in het Oosten naar vermogen te lenigen?

Laat ons broederlijk samenwerken om het goede te bereiken, laat een ieder in zijn kring en omgeving doen wat hij meent, goed te zijn, en wacht niet ongeduldig op het opkomen van het goede zaad, door u uitgestrooid, hebt vertrouwen dat het eenmaal ontkiemen zal, al zult gij het misschien niet beleven. Zijt verzekerd, eenmaal zal het vruchten en bloemen geven tot verheuging van de menschheid. Voedt niet den haat en de tweespalt, die Europa bijna ten ondergang heeft gebracht, maar kweekt aan den vrede in 's menschen hart!

Laat mij afstappend van het algemeene, waarin ik den geest onzer vereeniging heb willen blootleggen, nog een terugblik slaan op onze bijzondere werkzaamheden. Dan heeft onze vereeniging haar inlichtingendienst, waar raad en voorlichting verstrekt wordt aan personen, komende van Indië of aanraking zoekend met Indië op elk gebied, de ijverige Studie-commissie, werkende in vereeniging met het Julianafonds, het Max Havelaarfonds, de N.-I. onderwijsen studiekas te Amsterdam, de Tjandistichting, en in verbinding staande met een voorlichtings-commissie te Batavia voor de opleiding van Indische jongelieden in Nederland, en — dank den steun der regeering, weldra de beschikking hebbend over een allezins bevoegd persoon, die de aanraking zal onderhouden met de uit Indië gezonden jonge lieden, hun raads- en vertrouwensman zal trachten te zijn — de Nijverheidscommissie, belichaamd in het tentoonstellingslokaal Boeatan te 's-Gravenhage, het fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en vereenigingen, waaruit wij ten behoeve van de Kloet-commissie een som van ƒ 100.— afzonderden, maar tot instandhouding waarvan wij een dringend beroep behooren te doen op de milddadigheid onzer leden — de nog jonge West-Indische commissie, die verbinding verkreeg met het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam. Van al deze takken van dienst van onze vereeniging, zooals ik mij moge vergunnen die instellingen te noemen, vindt men de verslagen in het Koloniaal Weekblad.

Een gewichtige dag was voor ons de 3e Mei, de dag juist waarop de vereeniging twintig jaar had bestaan, toen wij in tegenwoordigheid van verschillende autoriteiten en vele andere belangstellende personen mochten openen het Tehuis, in 't bijzonder voor Ned. Indische bedienden in de Van Boetzelaerlaan no. 2 te 's-Gravenhage. Een bezoek aan dat tehuis, Persinggahan gedoopt, tot stand gekomen dank zij weder den niet genoeg te waardeeren steun van het Ministerie van Koloniën, kan ik u ten zeerste aanbevelen. Het zal u aangenaam aandoen, te zien het vriendelijke, uitlokkende, goed ingerichte verblijf, toevertrouwd aan de goede zorgen van den heer en mevrouw De Munnick, waar de Indiërs uit den dienstbaren stand een tijdelijk onderkomen kunnen vinden, in hunne vrije uren zich kunnen verpoozen, om hulp en raad kunnen komen.

De prijs, door onze vereeniging uitgeschreven voor een tooneelstuk, waarin o.m. zou worden gekarakteriseerd den aangroeienden geest van toenadering der rassen, de ineenvloeiing van het gedachtenleven van oosterling en westerling, werd toegekend aan mevrouw Kooij—van Zeggelen. Wij hebben goede verwachting, dat het in den komenden winter door de Koninklijke Vereeniging: Het Nederlandsch Tooneel zal worden opgevoerd.

Ik vraag U — hebben wij stil gezeten, mag het verwijt ons treffen, dat de vereeniging niets doet? Ja, wij willen meer als de middelen en de krachten ons geschonken worden. Den heeren zijn wij dankbaar, die hunne gedachten er over hebben willen doen gaan, wat bij de vervulling onzer taak te verbeteren is, welke wenschen op verwezenlijking wachten, wat ons nog te doen staat. Straks kunnen hunne denkbeelden een onderwerp van bespreking uitmaken.

En nu, geachte vergadering, een nieuw lustrum zijn wij ingetreden. Met moed en vertrouwen? Met moed zeker, die mag zelfs in tegenspoed niet wankelen. Met vertrouwen? waarom niet? Al ziet het vaak donker om ons heen, al benauwt ons de nachtmerrie, waarom zouden wij niet vertrouwen op een blij verfrischt ontwaken, niet uitzien naar den zonnigen horizont, die welige landouwen verbergt, welke wij bij het voortgaan op onzen tocht eenmaal hopen te betreden? Het is alom, zooals wij in de bloeiende natuur om ons heen kunnen gade slaan, het oude sterft af, gaat heen na zijne vruchten te hebben afgeworpen, het nieuwe verrijst, zooals ik getracht heb uit te drukken in de dichtregelen bij gelegenheid van de herdenking van Batavia's driehonderdjarig bestaan.

In barensweë is al wat leeft geboren;
Zwaar is de dracht, die vruchten schenkt aan [d'aard,
Geniet de vrucht, de drager wordt vergeten, —
Geveld de boom, die kwijnt na zware dracht!

Het kind groeit op aan 's ouders dierbre hand,
Het kiest zijn weg als vast zijn schreden staan,
Laat los den band, die 't eerst zijn schreden leidde.

Natuurwet ook in Staten-groei en -val......
Opkomst, beschavingsgroei, volrijpheid —
Gewas dat alle levenssappen eischt,
Opzuigt van stam en wortel,...... die vergaan.
Verdord der boomenkruin; en 't jonge kruid
Verrijst, dat onder 't rijk geblaart eenmaal
Voor zonnegloed gedekt zich voelend,
Nu krachtig zelf den kruin verheft,
Ten hemel strekt, en zwelgt in zonnenweeld',
Tot weder jonger kruid zijn plaats vervult.

Fier Holland, verdrukt in 't eigen bosch,
Zocht levenskracht in 't verre Oost,
Bracht daar uw gloed, uw geest, uw nijvre hand,
[uw ziel!

Coen, zoon uit Holland's glorietijd,
Gij plantet daar den wasdomrijken boom
Op 't veld, door zonnegloed bestreken,
Waar geurig en schel bloeiend kruid
Ter schuil ging onder 't nieuwe loof;
En wijl, verborgen voor het oog,
Het onder 't vreemd geboomt weer uitweg zoekend,
Zijn wortels spreidend, vaster groevend — herrijst,
Naast Holland's dichten bladerendos,
In kracht vereend, verrijkend 't Indisch woud, —
Uit Holland's roem des Landzaat's heil!

Nederlanders, waar blijven de bewijzen Uwer belangstelling voor Indië?

Op de jongste, helaas niet druk bezochte, algemeene vergadering hebben wij moeten vernemen, dat het ledental onzer vereeniging in het afgeloopen jaar is verminderd. Dit aantal, einde 1917 nog 2551 bedragende, is in 1918 tot 2447 teruggeloopen.

Vragen wij naar de oorzaken, dan klinkt de gewone klacht: slechte tijden. Daarmede meent men dien achteruitgang voldoende verklaard te hebben.

Ik geloof daar niet aan. Als wij zien hoe andere vereenigingen, ondanks die dure tijden gestadig vooruitgaan, als wij zien, dat bijvoorbeeld de Toeristenbond, die nu plm. 45.000 leden telt, steeds grooter wordt, dan kan ik met zoo'n gemakkelijke verklaring geen vrede hebben.

Waaraan ligt het dan toch, dat onze vereeniging voor haar schoon streven: den band tusschen Nederland en de Koloniën te versterken, zoo geringe belangstelling trekt?

Hoe komt het toch, dat onder de honderd duizenden Nederlanders, die met de Koloniën in eenige relatie staan, er slechts een paar duizend zijn, die bij ,,Oost en West'' zijn aangesloten?

Er zijn er die antwoorden: het is omdat het lidmaatschap geen tastbaar voordeel oplevert. Anderen zeggen: de vereeniging laat te weinig van zich hooren, zij ontwikkelt geen activiteit. En als we dan wijzen op ons weekblad, onze studiecommissie, voordrachten, filmavonden, enz., dan zegt men: dat is allemaal heel goed, maar het publiek kent die niet; vraag 't maar eens aan den eersten den beste, hij zal u antwoorden: ,,Oost en West''? nooit van gehoord.

Er hapert iets aan onze werkzaamheid. Wij doen veel, doch richten weinig uit. De wil is er, maar het vermogen ontbreekt. Het gaat ons als zeker persoon die met een ander uitging om te jagen. Zijn vriend keerde terug met een aantal patrijzen, hij kwam thuis met een leege tasch. Wat was het geval? De een kon schieten, de ander niet.

Klagen vult geen wagen. Dat ,,Oost en West'' met haar streven zoo weinig succes heeft, ligt misschien wel hieraan, dat zij het niet verstaat belangstelling daarvoor op te wekken. Het is heel mooi in stilte idealen te koesteren, maar zoo komen wij er niet. Onze bloedarme vereeniging moet krachtiger worden.

Er is door de vereeniging eene ,,Commissie voor Propaganda'' ingesteld. De plannen dier commissie en de denkbeelden daaromtrent van het dagelijksch bestuur zullen binnen kort in ons weekblad gepubliceerd worden. Propageeren kost geld, natuurlijk. Om dat bijeen te brengen, moeten er meer leden komen. Dáár moet het heen: het ledental moet véél grooter, moet vertiendubbeld worden. Laten wij nagaan hoe anderen dat aanleggen en niet maar zeggen: het kost geld en we hebben geen middelen. Zóó slecht staan we er toch niet voor, dat we desnoods niet een paar duizend gulden kunnen voorschieten. Die uitgaaf wordt wel in de contributies der nieuwe leden teruggevonden. Evenals een koopman doet, dienen ook wij iets te wagen. Laten wij dan ons vertrouwen in de toekomst niet enkel uitdrukken met woorden, maar die waar maken door daden. Het zou er al heel ongelukkig uitzien met de gehechtheid van het Nederlandsche volk voor zijne Koloniën, als er niet meer dan 2447 menschen te vinden waren, die daarvan door een offer van *f* 2.50 's jaars wilde getuigen.

Er is nog een ander middel: verhooging van de contributie. Afgezien van de overige voordeelen krijgen de leden voor hun *f* 2.50 een welverzorgd weekblad. Is het dan te veel geëischt de contributie op *f* 5.— te brengen? Ja, wordt er gezegd, dat is te veel. 't Is mogelijk, zij die zoo spreken, zullen wellicht mijn landgenooten beter kennen dan ik. Extra bijdragen dan? Zou het niet doenlijk zijn die bijeen te brengen om daarmee de vereeniging er bovenop te helpen? Dat er onder de vermogende Nederlanders niet eenigen zijn, die er wat voor over hebben om daadwerkelijke propaganda op flinke schaal voor Oost- en West-Indië mogelijk te maken, wil er bij mij niet in, dat kan ik niet gelooven. Er zijn tal van aanzienlijke personen in ons land, die bij verschillende gelegenheden getoond hebben bereid te zijn in hun beurs te tasten, wanneer het er op aan kwam iets wezenlijk goeds voor Indië tot stand te brengen. Ik houd mij er van overtuigd, dat, zoo wij met degelijke voorstellen voor den dag komen, de personen en instellingen, die in staat en genegen zijn om de uitvoering daarvan mogelijk te maken, wel zullen gevonden worden. En evenzeer vertrouw ik op de bereidwilligheid van de Regeering om zulke plannen te steunen.

Allen, die beseffen, dat ,,het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang'', zullen het wel met mij eens zijn, dat wij niet mogen stilzitten, wachtend op betere tijden. Zij allen zullen wel doordrongen zijn van de noodzakelijkheid, dat Nederland bestendig toonen moet zijn Koloniën waard te zijn en weten, dat onverschilligheid ons rampzalig kan worden.

Indien allen, die zoo denken, lid waren van onze vereeniging, zou het mogelijk worden, haar doel beter dan tot nu toe te verwezenlijken. Het kan niet genoegd gezegd: bij dat doel heeft iedereen belang, die het wel meent met zijn Vaderland. Laat het niet gezegd zijn ,dat wij er niets om geven: bloei en welvaart der koloniën te bevorderen. Het is per slot van rekening eigen voordeel, dat wij zoodoende nastreven.

Zij, die sympathie voelen voor de vereeniging, doch meenen, dat zij te weinig van zich laat hooren, moeten erkennen, dat 't haar niet gemakkelijk gemaakt wordt. Een individu, dat gebrekkig gevoed wordt, zal verzwakken. Precies zoo gaat het een vereeniging; door haar uw steun te onthouden, moet zij wel achteruitgaan. Hoe wilt ge dat ,,Oost- en West'' den band vormt, die de bij Koloniën belanghebbenden vereenigt zoolang juist zij zich afzijdig houden?

Want, en dit wil ik nog even zeggen, het zijn wel 't meest de Indischen onder ons, die onverschilligheid aan den dag leggen. In plaats van den Nederlander te toonen, dat hun hart steeds warm klopt voor het zonneland, doen zij veelal of ze vergeten hebben, wat zij aan Indië te danken hebben en laten het aan anderen over daarvoor belangstelling te kweeken.

Wat zou er niet veel tot voorlichting en verbroedering kunnen gedaan worden, wanneer wij ons wat meer wilden aaneensluiten. Wat zou onze mooie vereeniging niet krachtig worden, wanneer alle Indischen er lid van waren. Dit is toch wel het minste, dat wij van U verwachten mogen, dat ge deelneemt aan eene instelling met het doel: den band tusschen Nederland en Oost- en West-Indië te versterken. Zegt nu niet: er wordt al zoo veel van mij verlangd. Want dat is een afmaker, geen verontschuldiging. Met een beetje goeden wil kan ieder uwer de geringe contributie wel betalen. Ge wilt toch graag door een weekblad op de hoogte gehouden worden van wat daar omgaat in het land, waar ge de beste jaren van uw leven hebt gesleten? En ge kunt niet zeggen, dat dit met *f* 2.50 per jaar te duur betaald is. Zooveel moogt ge daarvoor wel over hebben.

In Nederland, vooral in de residentie, wonen vele duizenden Indischen. Is het niet bedroevend, dat er in den Haag nog geen 800 personen lid zijn van onze vereeniging?

Dit moet anders worden. Niet waar? Dit zàl veranderen.

Het volgend jaarverslag van ,,Oost en West'' zal melden, dat voor de honderd en zooveel leden, die afvallig werden, er ettelijke duizenden zijn in de plaats gekomen. Nooit meer zal eenig jaarverslag de beschamende mededeeling bevatten, dat wij, in stede van vooruit, zijn achteruit gegaan.

T. BRONDGEEST Sr.

Zomer-Conferenties voor Zendingsstudie te Lunteren.

De Zomer-Conferenties voor Zendingsstudie, uitgaande van den Zendingsstudie-Raad zullen dit jaar, voor de t i e n d e keer, gehouden worden van 28 Juli tot 2 Aug. en 4 tot 9 Augustus, en wel wederom te L u n t e r e n, bij Ede, in het eigen, nieuwe Conferentie-oord aldaar, dat thans in aanbouw is. Het programma, op overeenkomstige wijze als vorige jaren ingericht, omvat het volgende: Ochtendvergaderingen gewijd aan de behandeling van onderwer-

pen in verband met Zendingsstudie en Zendingsopvoeding: dagelijks een korte Bijbelbespreking. Mededeelingen over gehouden Zendings-studiekringen en andere werkzaamheden. Welke eischen mag en moet men aan een Kinder-Zendings-Vereeniging stellen? door H. E. van der Hoven van Genderen, bestuurslid der Kind. Zend. Ver. „Heidepenning" te Rotterdam. Hoe bevorderen wij de uiting van Zendingsliefde in de school? door J. Lens, hoofd der Prins Hendrik school te 's-Gravenhage. De beide laatst genoemde onderwerpen houden verband met het onlangs verschenen boek „School en Zending" handleiding bij het Zendingsonderwijs, in het bijzonder op de lagere school, door K. Wielemaker.

De tweede helft van elken ochtend is bestemd voor de studiegroepen en cursussen, ter practische voorbereiding van kringleiders. De volgende cursussen zijn voorbereid, alle in verband met reeds verschenen of nog in bewerking zijnde handboeken voor Zendingsstudie. De Zending in Midden Celebes (Posso), door Dr. N. Adriani (alleen 2e Conf.): De Zending in Ned. Nieuw Guinea, door Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector Utr. Zend Ver. (alleen 1e Conf.)

De Zending in Suriname, door H. Weiss, Zend.-leeraar Broedergemeente.

De Zending in Onze Oost, door Dr. A. M. Brouwer; Jodendom en Christendom door Ds. D. Müller (1e Conf.) en Dr. J. van Nes (2e Conf.).

Avondvergaderingen. Zendingsreferaten: Indrukken en ervaringen van den huidigen stand der Zending in Ned. Oost Indië, door Dr. J. W. Gunning, Zendingsdirector, die in Nov. l.l. terug kwam van een meer dan twee-jarige bezoekreis in Ned.-Indië en indien en voor zoover Dr. Gunning verhinderd is, Dr. G. W. Th. Baron van Boetzelaer, Zendingsconsul, die juist teruggekeerd is in ons land. De internationale verhoudingen op Zendingsgebied. door Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector. Inwendige Zendingsonderwerpen: a. Psychopathen en Zwakzinnigen, door Dr. W. Slot, Directeur der inrichtingen voor de verpleging van volwassen zwakzinnigen te Rekken (alleen op de 1e Conf.); b. Wichern's beschouwingen over Inwendige Zending en hare waarde voor ons, door Dr. C. Norel Jzn., te Vlissingen (alleen op de 2e Conf.): Kennis en Liefde, door Ds. J. Hangelbroek, Geref. Pred. te Nierdum (1e Conf.) en Ds. J. Waterink, Geref. Pred. te Zutphen (2de Conf.); Geloof en Liefde, Ds. H. Snijder, Luth. Pr. te Arnhem (1e Conf.) en Ds. A. Klinkenberg Jzn., Luth. Pred. te Amsterdam (2e Conf.); Opoffering en Liefde, Ds. Mr. J. Schokking, Ned. Herv. Pred. te Leiden (1e Conf.) en Ds. J. Ph. Eggink, Nederl. Herv. Pred. te Velzen (2e Conf.): Gebed en Zending. Ds. J. P. van Melle, Ned. Herv. Pred. te Kralingen (1e Conf.), en Ds. J. Wartena, Ned. Herv. Pred. te Zevenaar (2e Conf.)

Bovendien op eenige avonduren vertellen door Zendingsarbeiders, die als gast op de Conferentie zullen komen.

De middagen zullen vrij blijven voor eigen ontspanning.

Aanmelding en nadere inlichtingen bij den Secretaris van den Zendingsstudie-Raad, Domplein 25 te Utrecht.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het verkeer bij de S.S. in nieuwe banen geleid.

Bij het behandelen van het vraagstuk van het verbeteren van het verkeer hebben, volgens het *Soer. Hbld.*, de S. S.-autoriteiten zich afgevraagd: wat kan in de toekomst verwacht worden van onze enkelspoorlijnen, om het vervoer te ontwikkelen en welke middelen zijn dan noodig om het verkeer beter te bedienen?

Men meende tot nu toe, dat het er bij den Inlandschen reiziger weinig op aan kwam, of hij zijn bestemming een half uurtje vroeger of later bereikte; die meening is onjuist gebleken. Een vlug en punctueel transport wordt zoowel door den Inlandschen als Europeeschen reiziger op prijs gesteld.

Door de tijdsomstandigheden gedwongen, was men de laatste jaren genoodzaakt lange en zware treinen te laten rijden, die onhandelbaar waren en waardoor de dienstdoende machines steeds tot haar maximum-capaciteit belast werden, zoodat men de vraag overwoog, of korte, lichte treinen niet te verkiezen waren.

De vraag is aldus beantwoord: Het personenverkeer stelt aan de dienstregeling zwaarder eischen dan het goederenverkeer. Bestaat voor het personenverkeer de wensch, de reizigers zoo spoedig mogelijk op hun bestemming te brengen, voor het goederenverkeer is deze wensch niet in die mate aanwezig. Wil men dus sneller vervoer en lichtere treinen, zoo ligt scheiding van het goederen- en personenvervoer voor de hand.

Het vervoer van bestel- of ijlgoederen, van vruchten, groenten, bloemen, vee, ijs en dergelijke mag niet geheel ten achter gesteld worden bij het reizigersvervoer.

Waar tot nu toe in de gemengde treinen het personenvervoer voorging bij het vervoer van goederen, kan bij een scheiding tusschen beide rekening gehouden worden met de bijzondere belangen van het goederenwezen.

Het dadelijk gevolg van die scheiding kan zijn dat op zeker lijnvak het aantal treinen zoodanig toenemen kan, dat de capaciteit van het enkelspoorbaanvak door de treinendichtheid overschreden wordt en men zou moeten overgaan tot het aanleggen van een tweede spoor of tot het invoeren van een nachtdienst.

De S. S. stelt zich voor in de naaste toekomst voor het vervoer van reizigers te laten loopen de eendaagsche expressen tusschen Batavia en Soerabaja met een maximum-snelheid van 90 K.M. per uur. Verder zullen voor kantoor-, toko-, e. q. schoolbezoek sneltreinen loopen op korten afstand (60 à 80 K.M.) met korte oponthouden, snel stoppen en aanzetten.

Voor gewoon snelverkeer over grootere afstanden zullen behoudens kortere oponthouden, minder stationnementen en groote snelheden, dezelfde eischen bestaan als tegenwoordig.

Verder zullen meer personentreinen voor buurtverkeer worden ingevoerd met een snelheid van 60 K.M., snel aanzetten en stoppen, korte oponthouden en zwaar gewicht.

Op dezelfde wijze zal men tegemoet komen aan het personenverkeer voor passarbezoek en aan het locaalverkeer, doch met lichter treingewicht.

Ten slotte blijven de personentreinen over langen afstand, doch met grootere snelheid.

Op lijnvakken, waar het reizigersvervoer onbelangrijk is, blijven de gemengde treinen bestaan, doch met verschillende snelheden.

Doorgaande treinen, speciaal voor goederen, over lange afstanden zullen het goederenverkeer bedienen.

Goederentreinen voor locaalverkeer verzamelen materieel op kleine halten en brengen het naar de grootere stations, waar het in de doorgaande goederentreinen gerangeerd wordt.

Snel-, personen- en goederentreinen zullen aan een maximum gewicht onderworpen zijn, dat belangrijk minder is dan tegenwoordig. Daardoor zullen er op de trajecten Batavia-Buitenzorg, Batavia-Bandoeng, Soerabaja-Malang een belangrijk grooter aantal snelverbindingen komen.

Het reizen zal door een en ander zeer veraange-

naamd worden, maar het Indische publiek zal moeten wennen aan snel in- en uitstappen.

Het Mulo-leerplan.

Als een heugelijk feit kunnen we melding maken van een samenkomst van de hoofden der M.u.l.o.-scholen in Indië met den Directeur van O. en E., waarbij ook tegenwoordig waren de beide secretarissen van diens departement. De inspecteur van het M.u.l.o., met den adjunct en de directeur der in deze maand te openen wiskundige afdeeling der Algemeene Middelbare School te Djokja, Dr. Degeno.

De Directeur v. O. en E. legde er den nadruk op, dat het niet de bedoeling was om de departementale denkbeelden te decreteeren zonder meer, doch dat er wel degelijk rekening gehouden zou worden met de opmerkingen, waartoe de bespreking van het leerplan in de schoolvergaderingen aanleiding gegeven hadden.

Een voorloopig leerplan werd vastgesteld, dat een jaar gevolgd zal worden, waarna er door de hoofden rapport over zal worden uitgebracht.

Er is zooveel mogelijk naar vereenvoudiging gestreefd. Aan de wiskunde zal een kleinere plaats toebedeeld worden dan tot nu toe, daar de leerlingen, wier studie in die richting gaat, zich daarin op de Middelb. School verder kunnen bekwamen.

De Fransche taal zal onder schooltijd onderwezen worden, alleen aan die leerlingen, die reeds op de L. S. onderricht in het Fransch genoten, en in de uren, die ook voor het facultatieve Maleisch uitgetrokken zijn.

Het Engelsch krijgt de plaats, die het in dat deel der wereld toekomt. In de 1e, 2e en 3e klas zullen er achtereenvolgens 5, 5 en 4 wekelijksche lesuren voor uitgetrokken worden.

De Duitsche taal ontbreekt op het nieuwe leerplan.

Verder ligt het in het voornemen om op verschillende plaatsen, allereerst, waar een M.u.l.o. gevestigd is, terreinen in te richten voor het houden van openluchtspelen, teneinde onder leiding van bevoegden verschillende sportspelen te laten beoefenen.

De M.u.l.o. krijgt den meer weidschen naam van Algemeene Midelbare School, afd. M.u.l.o. en de hoofden den titel van directeur.

Bestaan in de toekomst meerdere bovenbouwscholen, dan zullen deze voeling houden met de M.u.l.o.; de hoogere instelling zal zich richten naar de lagere, terwijl de schoolraden voor het verband zullen zorg dragen.

Bij het eindexamen der M.u.l.o.-scholen zal, evenals dat sinds het vorig jaar bij de eindexamens der H. B. S.-en het geval is, bij een onvoldoend cijfer in een vak, rekening gehouden worden met de rapporten der examinandi.

Tot de A. M. S. te Djokja zullen de leerlingen zonder examen worden toegelaten, indien bij het eindexamen der M.u.l.o. in de vereischte vakken voldoende werd gehaald.

De opheffing van de Inlandsche bevolking.

Iedereen doet mee aan de opheffing van de Inlandsche bevolking. De Volksraad zoowel als allerlei vereenigingen en bonden zijn bezig aan het „opheffen". En toch zal van een waarachtige opheffing niets komen, zoolang men in die eenzijdige richting blijft voorthollen.

De volksleiders doen niets dan fouten zoeken bij de Ind. Regeering en den Westerling; aan het ontdekken van eigen fouten denkt niemand.

Aldus A. Z. in het *Soer. Hbld.*

Reeds een zeventig jaar geleden werden maatregelen genomen, opdat de bevolking niet in nog slechter toestand zou geraken, dan waarin ze gedurende eeuwen onder de onmiddellijke leiding harer vorsten en hoofden gebukt ging. De toen genomen maatregelen hebben de bevolking geen schrede vooruitgebracht.

Daarop volgde een vijftien jaar geleden het onderzoek naar de z.g. mindere welvaart. De beschermende bepalingen werden niet meer voldoende geacht; de bevolking moest op gemakkelijker voorwaarden aan crediet geholpen worden.

Credietinstellingen, als afdeelings- en dessabanken, alsmede dessaloemboengs verrezen allerwege en toch is de bevolking er economisch niet op vooruitgegaan. Bij de invordering der leeningen kan de hulp van 't bestuur niet gemist worden. Behalve het crediet door banken en loemboengs verstrekt (40 millioen over 1917), verleenen de pandhuizen crediet (100 millioen in 1917), en geeft de particuliere industrie crediet in den vorm van voorschotten op den grondhuur. Dulden de volksleiders de eerste credieten nog, de laatste beschouwen ze als een misdaad.

Die voorschotten zijn te laag, zeggen ze. Doch hoe dan te verklaren, dat het vorig jaar bij de inkrimping van den rietaanplant de bevolking òf in 't geheel niet, òf slechts met zeer veel moeite te bewegen was, de gronden terug te nemen en dat in een tijd, waarin de padi tweemaal zooveel waard is als in normale tijden.

Maar, zeggen de volksleiders, de millioenen als zuivere winst verkregen door banken en pandhuizen blijven in het land, en ze vergeten, dat de winsten, behaald door de suikerindustrie voor een groot deel terugkomen in den vorm van kapitalen voor de oprichting van andere industrieën, machinefabrieken, enz.

De volksleiders, wien de lezing van Dr. Ph. van Harreveld's „Grondhuur en Inlandsche Cultures" in het Archief voor Suikerindusrtie in Nederl.-Indië, zij aanbevolen, willen de fouten van de geringe welvaart nu eenmaal zoeken bij den Westerling.

De Regeering heeft sinds lang blijk gegeven van goeden wil om de bevolking te helpen; laat nu ook de andere partij toonen, dat zij het goede wil.

Inlandsche intellectuals zeggen van den Westerling, dat hij slechts leeft om te schrapen, meer in economischen trant gesproken, om te produceeren, maar is dit niet beter dan eerst te verteren en daarna voort te brengen, zooals in de Inlandsche maatschappij te doen gebruikelijk is. Zou de Westerling meer moeten verteren dan voortbrengen?

Hugh Bell zegt in de Contemporary Review van Juli 1918 van het kapitaal:

„Er wordt dikwijls verschil gemaakt tusschen kapitaal en arbeid; het eerste wordt dan als onpersoonlijk en het tweede als personlijk voorgesteld. Het kapitaal dankt zijn ontstaan aan bekwaamheid en „onthouding", toegepast op de voortbrenging en deze omschrijving is duidelijk toepasselijk op ieder individu, en alles wat geëischt wordt is, dat het resultaat van zijn bekwaamheid en onthouding hem zal toebehooren. Is het kapitaal van den spaarzame niet even absoluut persoonlijk als de arbeid, waarin het zijn oorsprong vond?"

Die onthouding behoeft de bevolking nog zeer voor het verkrijgen van meer welvaart, want zonder onthouding kan, zelfs met bekwaamheid, geen kapitaal ontstaan. De bekwaamheid moeten we ook hebben, geef ons beter onderwijs, aldus de volksleiders.

Men bedenke echter, dat onderwijs niet alles kan, en dat men vooral aan de groote massa geen schoolsche geleerdheid moet geven.

Zei prof. C. van Vollenhoven niet, dat wie te veel wil, te snel wil of de nieuwigheden te mooi wil, niets wil.

Ingezonden.

De Openbare Leeszaal Koningsplein Zuid.

H. J. V. verzoekt ons zijn onderstaand artikel uit het „Bat. Nbld." van 22 Mei j.l. over te nemen:

„Eén dezer dagen de openbare leeszaal op het Koningsplein no. 11 bezoekende, was ik verrast door de ruime, frissche en praktische gelegenheid, welke door de vereeniging tot bevordering van het bibliotheekwezen in Indië daar gecreëerd is ten dienste van het publiek!

En niet minder door de vlotte behandeling van zaken, welke daar onder leiding van dr. Van Lummel menige bibliotheek in Europa tot voorbeeld kan strekken....., ja, ik kan gerust zeggen, dat een zoo vlotte bediening mij nog in geen andere bibliotheek is overkomen.

Des morgens om 11 uur vulde ik een papiertje in, waarin ik vroeg om: a) een tijdschrift met een artikel over een bepaald onderwerp, zonder nadere omschrijving van datum en jaargang; b) een bundel weekbladen, welke uit een andere bibliotheek gehaald moest worden.

Des middags om vijf uur had ik alles netjes bij de thee thuis!

Voorwaar, een coulante, ik zou haast zeggen „Amerikaansche" wijze van zaken doen.

Deze leeszaal en bijbehoorende bibliotheek mag zich sedert haar kort bestaan reeds in een groote belangstelling verheugen. Verleden jaar werden er in totaal 1595 boekwerken uitgeleend, waaronder aan menschen in Soemba, Medan en elders! Dit jaar (tot medio Mei) was dit aantal reeds 1287.

De bibliothecaris verleent ook hulp bij het verkrijgen van boekwerken uit andere bibliotheken en, dat dit geen bloote phrase is, moge blijken uit een mededeeling, welke ik van iemand hoorde, dat hij n.l. een bepaald werk, nog al zeldzaam, ter leen kreeg uit een particuliere bibliotheek te Soerabaja!

Het bezoeken en leenen is voor iedereen gratis; er wordt, naar ik hoorde, nog al druk gebruik van gemaakt door inlandsche studenten van Stovia, rechtsschool, e.a.

Doch diegenen, die het doen kunnen, zullen deze nuttige vereeniging kunnen steunen door er lid van te worden tegen een minimum contributie van *f* 1.— per maand. Waarvoor men dan ook tevens de zeer interessante vlugschriften en de litteratuurstudies (van het z.g.n. documentatie-bureau) ontvangt.

Verschenen zijn reeds twee vlugschriften (over het samenstellen van catalogi en handleiding bij het gebruik van den decimaal ingedeelden catalogus en een litteratuurstudie (over Halmaheira en Morotai, bewerkt door de heeren dr. H. J. Van Lummel en L. van Vuuren), terwijl dito werkjes over het gouv. Celebes en over de residentie Menado en Ternate in bewerking zijn.

Een vernuftig kaartsysteem maakt het mogelijk, om in de leeszaal spoedig gegevens over een bepaald onderwerp bijeen te krijgen.

Deze openbare leeszaal is bepaald een belangrijke aanwinst voor Indië en voor Weltevreden in 't bijzonder!"

Schrijver verzoekt tevens aan alle Ind. Vereen. in Nederland om hun orgaan gratis daarheen te zenden.

Suriname.

Het Suriname-Studie-Syndicaat is in het vaderland teruggekeerd. Wij roepen de heeren, die in Suriname hun tijd goed besteed hebben, een hartelijk welkom toe. Sedert de stichting van het Studie-Syndicaat hebben wij niet opgehouden in dit blad uiting te geven aan onze goede verwachtingen van zijn werkzaamheid, en het wil ons toeschijnen, dat wij goed gezien hebben..

Bij het vertrek van de commissie van het Suriname Studie Syndicaat per ss. Stuyvesant, had de West gelegenheid nog een enkel woord te wisselen met den heer Kasteleyn, den voorzitter.

Wij vroegen hem, aldus *De West*, moeten wij zeggen: vaarwel, of tot weerziens?

Wij hopen dat het een tot weerziens kan zijn, sprak de heer Kasteleyn. Als ons bezoek aan de kolonie verdere gevolgen heeft, dan is de kans op een weerzien zeker groot.

Is u voldaan over uw uitstapje naar Suriname?

O, zeker, in menig opzicht heeft ons bezoek ons voldaan. En wij vertrekken met de overtuiging, dat aan de mogelijkheid om de kolonie tot ontwikkeling te brengen, niet behoeft te worden getwijfeld.

En denkt u, dat het Studie Syndicaat iets zal kunnen doen om die mogelijkheid te helpen verwezenlijken?

Weten doe ik dat niet, maar wij hopen het.

De lijn waarlangs die ontwikkeling moet worden gezocht, staat u zeker helder voor den geest?

Er zal flink moeten worden aangepakt, te beginnen met het arbeidersvraagstuk en uitbreiding van den landbouw.

Met landbouw bedoelt u specifiek den grooten landbouw?

Natuurlijk, want de kleine en middenstandslandbouw ontstaan vanzelven uit den grooten.

Ik meen, dat u op uwe tochten door de kolonie u ook interesseerde voor den houtkap. Wat denkt u van dat bedrijf?

Een exportbedrijf schijnt levensvatbaar, als het lukt om een voldoende markt te vinden voor Mora. In hoeverre op ander gebied gunstige kansen voor de houtexploitatie bestaan, zal nader onderzocht moeten worden.

Tot zoover het gesprek.

Wij verwachten dat het door de heeren van het Syndicaat in de plantersvergadering gesprokene in brochurevorm zal verschijnen.

Nu reeds willen wij er op wijzen, dat de heer Kluvers in zijne bespreking van de cultuurvraagstukken o.m. zeide: „Het doet goed te zien, dat men na de groote tegenslagen met cacao en bacoven, die met Hevea is minder algemeen gevoeld, niet bij de pakken is blijven zitten, maar de Liberiacultuur zoo krachtig ter hand heeft genomen. In een klein cultuurgebied als dit veroorzaken zulke elkaar snel opvolgende tegenslagen onvermijdelijk hevige schokken en getuigt het van groote energie, dat men sedert dien weer zooveel heeft weten op te bouwen, waarin toekomst zit."

Eindelijk eens een ander geluid dan die eeuwige verwijten aan de planters van gebrek aan energie!

* * *

„*De Surinamer*" van 15 Juni schrijft o.m.:

„Na een verblijf van ruim drie maanden in Suriname zullen de leden van het S. S. S. per s.s. Stuyvesant wederom naar Nederland terugkeeren.

Eén is aller gunstig oordeel over het S. S. S. Mannen met helder hoofd, met open oog en met warm hart voor de belangen en de nooden der kolonie, hebben zij den hier doorgebrachten tijd op onvermoeide en onversaagde wijze benut, ten einde zich van den grooten landbouw in de kolonie op de hoogte te stellen, en om de noodige maatregelen te leeren kennen, welke voor Suriname's welvaart hoofdvereischten zijn

Wanneer de plannen, welke 't S. S. S. voor de ontwikkeling der kolonie koestert, verwezenlijkt worden, dan mogen wij veel voor de toekomst in Suriname verwachten.

Het S. S. S. gaat henen, maar laat de beste herinnering alhier achter.

Eéne zaak echter moeten wij betreuren. Het S. S. S. heeft onder hare bemoeiingen niet opgenomen het vraagstuk dat voor onze kolonie van zoo groot gewicht is, t. w. van den kleinen en den middenstandslandbouw."

Het blad beschouwt den middenstandslandbouw als de kern van Suriname's welvaart.

Zooals uit het bovenstaande gesprek van *De West* met den heer Kasteleyn blijkt, meent deze, dat de kleine en de middenstandslandbouw vanzelven uit den grooten ontstaan.

Richt zich ,als een gevolg van het onderzoek van het Syndicaat, de Nederlandsche ondernemingsgeest ook naar Suriname, dan vergete men in de kolonie niet, dat het Gouverneur Staal is, die den stoot heeft gegeven tot het ontstaan van het Syndicaat.

* * *

Kort vóór zijn vertrek heeft de heer Kasteleyn aan de groep Suriname van het Algemeen Nederlandsch Verbond nieuw leven ingeblazen. Op de daartoe bijeengeroepen vergadering zeide hij o.m., dat de commissie van het Suriname-Studie Syndicaat, voet aan wal zettende, zich kon overtuigen, dat Suriname terecht genoemd wordt: de meest Nederlandsche kolonie.

Tijdens haar verblijf in de kolonie had de commissie gelegenheid verschillende goede eigenschappen

der bevolking te leeren kennen. Zoo bijvoorbeeld hare goedhartigheid. Voorts de energie waarmede de planters hun bedrijf volhouden, trots tegenslag op tegenslag. Meermalen ook vernam de commissie van de groote energie waarmede jongelieden — onder vaak moeilijke omstandigheden — zich wisten op te werken. Ongelukkig bleven die goede krachten niet behouden voor de kolonie.

De commissie hoopt, dat het Studie Syndicaat de gelegenheid zal hebben om maatregelen tot stand te brengen, die den economischen toestand der kolonie zullen verbeteren, waardoor in de toekomst die goede krachten in het eigen land een passenden werkkring zullen vinden.

Bij veel wat het hart goed deed, was er echter iets in de verhoudingen, wat spreker met leedwezen opmerkte, n.l. de verdeeldheid. Het is in aller belang gewenscht om daarin verandering te brengen. De herleving van het Algemeen Nederlandsch Verbond kan daartoe het middel zijn. Het versterkt het gevoel van saamhoorigheid en het besef dat Hollanders en Surinamers allen Nederlanders zijn, die parallel loopende belangen hebben.

Nadat de heer Fred. Oudschans Dentz in een uitgewerkte rede doel en wezen van het verbond had uiteengezet, traden een honderdtal aanwezigen tot het Verbond toe. Wij wenschen de herleefde groep een lang leven toe.

* * *

In een bespreking van het Adres van Antwoord der Koloniale Staten op de openingsrede van den Gouverneur schrijft „*De West*" van 20 Mei o.m.:

„Wij hopen dat waar men in koor beweert, geen rassenstrijd te wenschen in deze kolonie, men dan ook daarnaar zal handelen. Niet op het woord, op de daad komt het aan.

Gelukkig zijn er aanwijzingen, dat men in breede kringen in de kolonie geen vermaak schept in politiek gehaspel en dat men beseft, dat slechts door eendrachtige samenwerking en onderlinge waardeering de kolonie er boven op te brengen is."

Hoe het in de naburige koloniën met die rassenkwestiën gesteld is, blijke uit de mededeelingen dienaangaande van den heer P. Westra aan *De West* van 6 Juni. De heer Westra had voor immigratie-aangelegenheden een reis naar Trinidad gemaakt en daarbij ook Demerary aangedaan. Als verlicht Nederlander boven rassenvooroordeelen staande, had hij zich meermalen geëergerd over de scherpe scheiding die in Trinidad en ook in Demerara tusschen blank en bruin bestaat.

In het hotel waar hij vertoefde, had een der gasten een donker gekleurd persoon op theevisite gevraagd. Hij kreeg echter van den hotelhouder de bemerking, dat men in het vervolg liever geen negers in het hotel wenschte te zien.

Aan den heer Westra werd de raad gegeven om niet op straat te wandelen met kleurlingen. Dit zou hem kunnen schaden in zijn zending.

Aan boord van de Royal Mail was een zwarte passagier eerste klasse. Deze at niet samen met de andere passagiers, doch aan een afzonderlijke tafel.

In Demerara is de scheiding zóó sterk, dat zelfs bij de wandeling op den Seawall de groepeering zichtbaar is.

„Ziedaar de toestanden elders — besluit *De West*. Daarbij vergeleken is het in Suriname heilig. Een beschaafd Nederlander kent geen rasvooroordeel."

* * *

Suriname van 13 Juni schrijft:

„De *Argosy* d.d. 29 Mei j.l. heeft een correspondentie, die wel de moeite waard is onder de oogen te worden gebracht van de inwoners van ons landje, omdat door de plannen, die daar worden besproken in den toestand voor onze kolonie heel wat zal gewijzigd worden.

In de eerste plaats wordt nog eens teruggekomen op de plannen, die men in de Engelsche kolonie heeft voor den aanleg van een spoor naar het Hinterland van Demerara.

Dan meldt de schrijver, dat het Braziliaansche gouvernement de aanleg van een spoor heeft goedgekeurd van Macapa, even ten noorden van Para, bij den mond van de Amazone, naar de Zuidelijke deelen van Cayenne, dus naar het Fransche gouddistrict. Behalve dat de schrijver wijst op de groote voordeelen op Braziliaansch gebied, welke deze spoorlijn zal aanbieden, stipuleert hij, dat gedurende 1916-17 uit Cayenne voor 177 millioen francs aan goud is uitgevoerd.

Schrijver zegt, dat gezien de nauwere betrekking die gedurende den oorlog is ontstaan tusschen de Vereenigde Staten en Brazilië en de *geruchten* die rondwaren, dat Engeland Britsch Guyana wil overdragen aan Amerika als gedeeltelijke aflossing van de gemaakte schuld, en dat dergelijke geruchten ook loopen over Cayenne, de bouw van die spoor wel de aandacht verdient.

Schrijver gevoelt angst, dat er waarheid ligt in die geruchten, dus dat Demerara Amerikaansch zal worden.

Wordt de vrees bewaarheid — de mogelijkheid is lang niet uitgesloten, gezien het streven van Amerika en den wensch om de Europeesche mogendheden uit Amerika te weren — wat zal er dan van Suriname worden? Blijft het dan Nederlandsch, dan wordt het heel kalm doodgedrukt, dat is zeker."

Neen, zouden wij willen zeggen, dat is volstrekt niet zeker. Wij moeten het ook eerst zien dat Albion een kolonie prijs geeft!

* * *

Wij ontvangen uit Suriname het eerste nummer van een nieuw blad „*De Plantersgids*", Juni 1919.

Het blad verschijnt voorloopig maandelijks, onder redactie van de heeren J. M. Levie en J. E. Lemmers. Drukker: J. H. Oliviera.

Volgens het inleidingswoord is het orgaan te beschouwen als een „veiligheidsklep", waarin de leden zich vrijelijk kunnen uitspreken.

* * *

Naar het *Algem. Handelsblad* verneemt is de benoeming te verwachten van den heer Mr. J. L. Nijsingh, substituut-officier van justitie bij de arr.-rechtbank te Haarlem, tot procureur-generaal in Suriname.

Curaçao.

Aan de mailverslagen en andere berichtgevingen ontleent de *Staatscourant* eene vergelijking van de opbrengst der middelen, van den in-, door- en uitvoer en van de scheepvaartbeweging in het eerste kwartaal 1919 en in het zelfde tijdperk van 1918 en 1917.

Wij ontleenen daaraan de volgende totaalcijfers:

	1919	1918	1917
Opbrengst der middelen:	*f* 144.805.—	*f* 101.845.—	*f* 116.319.—
Inkomsten van onderscheiden aard:	„ 56.610.—	„ 74.010.—	„ 74.312.—
	f 201.415.—	*f* 175.855.—	*f* 190.631.—

	1919	1918	1917
Invoer:	*f* 1.719.025.—	*f* 2.026.910.—	*f* 1.774.484.—
Uitvoer:	„ 881.118.—	„ 875.232.—	„ 885.116.—
Doorvoer:	" 16.197,279	" 12.531.859	" 14.628,443 K.G.

Ingeklaard werden 699 zeilschepen en 80 stoomkwartaal 1919 en in het zelfde tijdperk van 1918 en 69 en in 1917: 785 en 82.

Uitgeklaard werden 714 zeilschepen en 80 stoomschepen, in 1918: 780 en 70 en in 1917: 738 en 80.

In den loop van Februari en Maart was de gezondheidstoestand op de Benedenwindsche eilanden en op St. Eustatius bevredigend. Op St. Martin en Saba

breidde zich in Maart een griepepidemie uit, die over het algemeen een goedaardig verloop had.

Tengevolge van de aanhoudende droogte was de algemeene toestand van een deel der bevolking op de Benedenwindsche eilanden in April l.l. niet gunstig. Het afoogsten van de aloë moest op Aruba zelfs worden gestaakt, omdat de plantjes door gebrek aan regen weinig sap gaven. Op Bonaire veroorzaakte eene ziekte, welke door den waarnemend landbouwkundige wel is gedetermineerd, maar ter bestrijding waarvan nog geen middel gevonden is, het afsterven van zeer vele boomen. Uit daartoe door het ondersteuningsfonds Nederlandsche Antillen verstrekte gelden werd op dit eiland steun aan behoeftigen verleend en voeding aan schoolkinderen verstrekt.

Op St. Martin beloofden de zoutpannen een ruimen oogst. De opbrengst van de katoengronden was op dit eiland betrekkelijk gering. Op St. Eustatius werden van 55 balen à 100 K.G. in Maart verscheepte katoen goede prijzen behaald. De aanplantingen op Saba stonden gunstig.

* * *

Het Departement van koloniën roept Meesters in de Rechten, bij voorkeur leden van de Nederlandsche rechterlijke macht op, ter vervulling van het ambt van lid van het Hof van Justitie in de kolonie Curaçao op een traktement van *f* 4000.— tot *f* 5000.— In bijzondere gevallen kan eene persoonlijke toelage worden toegekend.

Ingezonden.

Geachte Redactie,

Het ware niet overbodig, als die correspondent van de „N. R. Ct." van 4 Juli, uit New-York in een volgenden brief eens uitlegde, waarom op Porto Rico en Cuba, direct en indirect onder U. S. beheer en voor ¾ door negers bevolkt, niet wordt gedaan van lynchen, dáár is men héél tevreê met het U. S. bestuur.

Die correspondent zou ons wel willen doen gelooven, dat alle „coloured gentlemen" in de voormalige slavenstaten der Unie Oome Toms of Booker Washington's zijn. Overigens, als de U. S. onze West eens wilde overnemen tegen behoorlijke vergoeding, wáárom zouden wij het dan — gegeven de a.s. zware belastingen — niet doen?

KOOPMAN.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een geheime Vereeniging. „De nu bijna een jaar bestaande geheime vereeniging te Solo, wier doel is bescherming der vrouw in het algemeen tegen ongepast optreden der mannen, is eigenlijk nooit besproken", schrijft H a r d h o in de *Medan Bergerak*, en daarom viel het hem op, dat de *Warna Warta* een artikel daarover bevatte, onder het hoofd: *Vereeniging Tjoekoer* (scheren) *Hidoeng* (neus), waarin wordt verteld, dat de werkwijze der vereeniging is: een anoniemen brief te schrijven aan ieder manspersoon, die zich schuldig heeft gemaakt aan een ongeoorloofde handeling tegenover een vrouw of meisje, welke brief een dringend ultimatum bevat, om zoo iets niet meer te doen. Afschriften van dien brief gaan naar den betrokken onderwijzer als het betreft een nog de school bezoekende jongeling, en als het iemand betreft, die lid is van de eene of andere vereeniging, krijgt ook de vereeniging een afschrift.

De brief houdt dan de bedreiging in, dat bij niet wijziging van het gedrag, den betrokkene de neus afgesneden en minstens een flink pak slaag zal worden gegeven.

Bedoeld artikel werd ook door de *Sin Po* overgenomen, die in een volgend nummer vraagt, of 't geen overweging verdient om een afdeeling te New-York op te richten, want daar is het blijkbaar noodig, dat de vrouwen tegen de mannen worden beschermd, blijkens een klacht van mevrouw T i n a I h r m a r k, die na de scheiding van haar huwelijk bij het zoeken naar werk, moest ondervinden, dat de heeren dan steeds dachten, dat zij zich zelve wilde geven, en haar wel werk wilden geven, maar... dan zou zij haar reputatie moeten opofferen. Of...... als men werk gaf...... kwam het oneerbare voorstel daarna! Steeds beleedigd door „lieden", die „heer" willen genoemd worden, nam zij ten laatste vergif in en stierf in armoede.

H a r d h o is erg benieuwd wat de vereeniging te Solo antwoorden zal.

Oude Gewoonten. *Roesdi B. T.* geeft in de *Koemandang-Djawi* een kleine beschouwing over de „*sembah-djongkok*", een eerbewijs, dat tegenwoordig, naar schrijver meent, nergens meer toe dient. In den Boedhistischen tijd werd voor alles wat voorkeur bracht de „*sembah djongkok*" gebracht. Na de Islamiseering werd dat minder goede gebruik verbeterd en bracht men slechts het eerbewijs aan zijn vorst, zijn goeroe en beide ouders. Maar, vindt schrijver, dat eerbewijs behoeft niet te bestaan uit eenige handbeweging, maar moet gebracht worden door stipte volging van goede bevelen van vorst, goeroe en ouders.

De *sembah djongkok* is vernederend voor hem, die het eerbewijs krijgt, en brengt tevens nadeel aan, want als een Inlandsche schrijver op den weg voor een regent dat eerbewijs brengt, dan bezoedelt hij zijn kleeren met het vuil op den weg en als hij voor zijn chef op kantoor de *sembah djongkok* brengt, en er is bijv. iemand van lagen stand als bijv. een tuinemployé op bezoek, en die dus op een stoel zit, dan vernedert hij zich tevens voor dien bezoeker. Bovendien is het in den *Koran* verboden om de *sembah* voor medeschepselen te brengen, slechts de Almachtige krijgt de sembah.

Schrijver doet een beroep op de ontwikkelde landgenooten, en vooral op de onderwijzers om de bevolking in dien geest te leiden.

Bioscopengevaar. Onder den titel „*Per aspera ad astra*" geeft in de *Pewarta Deli* de schrijver, die zich met een doodshoofd teekent, een artikel over het gevaar van de bioscopen. Schrijver betoogt, dat er in deze wereld vele booze geesten zijn, die de menschheid aanranden. Daar zijn de alcohol, de opium, het dobbelen en de slechte vrouwen. Ieder weet, welk kwaad deze hebben aangericht en niet alleen kwaad voor degenen, die er door zijn aangetast, maar kwaad ook voor hun nageslacht, de nakomelingen, die er de gevolgen van ondervinden.

Schrijver wijst dan op den drank in Europa en Amerika en op het spel en de prostitutie ook in Ned.-Indië en de ellenden, die van deze misbruiken het gevolg zijn voor vrouwen en kinderen, en voor de nakomelingschap.

Schrijver merkt dan op, hoe men in Amerika den strijd is begonnen en een wet geheel den verkoop en het bezit van alcohol verbiedt, hoe ook in China tegen opiumgebruik is opgetreden, hoe ter Oostkust, de speelpacht is afgeschaft en in Indië een zedelijkheidswet is ingevoerd. Het doel van deze wet kent ieder wel, merkt schrijver op, maar of de toepassing wel juist en krachtig genoeg is, weet ieder ook.

Na eenige opmerkingen gemaakt te hebben over den eisch van beschaving, komt schrijver aan zijn voornaamste onderwerp, het gevaar van de bioscopen. Hij erkent, dat hij evenals zoovelen graag een bioscoopvoorstelling ziet, maar hij komt op tegen de vele films, die absoluut niet goed zijn voor jongere lieden en onontwikkelden, met name voor het groote deel van de Inlandsche bevolking. Films, waarin dronkenschap en overspel en dergelijke in dramavorm voor oogen worden gevoerd, brengen onontwikkelde jongelui er al te veel toe, dat te aanvaarden als gewoonten in Amerika en Europa, gewoonten, die nagevolgd mogen worden. Men ziet al te veel jongelui in de café's zitten met publieke vrouwen en teveel vrouwen, die Europeesche bioscoopdames nadoen. De onontwikkelden denken, dat hetgeen zij daar zien, de werkelijke wijze van leven is der Europeanen, hetgeen hun meening ten aanzien van de Europeanen versterkt. Voor de Europeanen is dat natuurlijk ook onaangenaam. Schrijver geeft dan eenige voorbeelden, waaruit blijken kan, dat de Inlanders, die nog onontwikkeld zijn, de bioscoopgewoonten houden voor de gewone manier van doen. En in werkelijkheid zijn deze films maar fantasie, omdat er anders niemand naar zou kijken, daar het gewone leven geen interesse heeft. Schrijver betoogt de wenschelijkheid daarin verandering te brengen door dergelijke films te doen weren en hij hoopt, dat de Volksraad in deze waken zal voor de belangen van Insulinde.

Lotsverbetering. Als gevolg van het overeenkomstig het voorstel van de Indische Regeering door den Minister van Koloniën niet overnemen van het door den Volksraad aangenomen amendement van den heer *Dwidjosewojo* tot verhooging van de traktementen der Inlandsche onderwijzers, zijn volgens de *Goeroe Medan Hindia* door het hoofdbestuur telegrammen gezonden naar den Nederlandschen Onderwijzersbond alsnog steun vragende voor het amendement.

Ook aan het Eerste Kamerlid den heer Van Kol, is volgens de *Neratja* een dergelijk telegram gezonden en het voorstel gedaan anders maar de geheele begrooting te verwerpen.

S. I. In de *Sinar Hindia* spoort een inzender de leiders van de plaatselijke S. I.-vereenigingen te Rembang en te Lasem aan, om de bevolking in te lichten omtrent de voor- en nadeelen van de aanwezigheid van een suikerfabriek in verband met de

voorgenomen oprichting van een dergelijke fabriek in het district Pamotan, afdeeling Rembang. De redactie teekent hierbij aan, dat de Regeering niettegenstaande den stijgende voedselnood den kapitalisten nog steeds toestaat om meerdere gronden aan den Inlandschen landbouw te onttrekken, daardoor duidelijk blijk gevende niet in eensgezindheid met de bevolking te willen leven, waarvan toenemende onveiligheid het gevolg is. Gezien het lot van het Inlandsche volk, het steeds open houden van Indië voor het buitenlandsch kapitaal, de beperking van den invoer van voedingsmiddelen van buiten, het ontbreken van regeeringshulp enz., is het volk tot het besef gekomen, dat het zich zelf moet helpen door het vernielen van riettuinen, het plegen van roof en moord en dergelijke handelingen.

In het kort broeders, volk van N.-I., roept schrijver uit, wij behooren te handelen, het behoeft hier niet te worden gezegd op welke manier, maar wat wij achten dat gedaan m o e t worden, zal spoedig moeten worden tenuitvoer gebracht, om ons zelf te helpen. Zoodoende zal, gelooven wij, later *de vlag van den werkelijk Indischen Staat* worden uitgestoken. Indië behoort door het volk van Indië zelf te worden geholpen.

In de *Oetoesan Hindia* vertelt een Inlander, werkzaam bij de Coöperatie der S. S. te Soerabaja, dat hij het slachtoffer geworden is van een oplichter, zich noemende R a d e n A r i s, die luidens een advertentie in de *Tjahaja Timor* drie Inlanders zocht in het bezit van een diploma klein-ambtenaarsexamen voor betrekkingen met een beginsalaris van *f* 70.— 's maands en een werktijd van 7 uur daags. Op zijne sollicitatie, waarbij de inzender zijn diploma in originali voegde, kreeg hij bericht, dat hij zich moest vervoegen bij een kantoor naast het Simpangtheater, waar hem bleek, dat hij bedrogen was en zijn diploma verdwenen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Arbeidsleger. Naar wij vernemen — alzoo de *Warna Warta* — zal door het hoofdkwartier van het zoogenaamde Arbeidsleger, *Adhi Darmo*, te Djokdja, in navolging van de Engelsche *Trade Union*, overal, waar afdeelingen van de vereenigingen of arbeiders en taalbonden bestaan, een arbeiderssecretariaat worden opgericht onder leiding van gesalarieerde „Officieren" van het Arbeidsleger, die daarvoor door het hoofdkwartier zullen worden uitgezonden. De lieden hebben tot taak leiding te geven aan vereenigingen, dan wel bemiddelend op te treden bij geschillen tusschen werknemers en werkgevers en voorts om misstanden bij de Regeering onder de aandacht te brengen. Voor zulk een secretariaat komen vooralsnog in aanmerking Tjilatjap, Maos, Poerwokerto, Indramajoe en Poerworedjo. De commandant van het Arbeidsleger vertoeft daarvoor thans te Tjilatjap.

Pestbestrijding. Een oude kennis van ons — zoo verhaalt een correspondent in de *Djawatengah* — we zullen hem Pak Pindjem noemen, kwamen we tegen en de volgende boom werd opgezet:

— Zoo Pak! Vertel nu eens hoe staat 't met de verbouwing van je huis? Heb je geld ter leen kunnen krijgen bij de afdeelingsbank?

— Mijn huis is al klaar. U moet eens komen kijken, hoe netjes ik nu woon, veel mooier en beter dan Pak Soesah — u kent hem wel — die woont nog altijd in hetzelfde vieze krotje achter den vleeschhal, waar 't zoo wemelt van ratten en vliegen.

— Hé, ik dacht dat daar al de huizen verbeterd waren tegen pestgevaar.

— Neen, hoor, er worden alleen hier en daar huizen verbeterd, als de menschen bouwmaterialen van den pestbestrijdingsdienst willen koopen.

— Zoo slimmert, nu snap ik, hoe jij zonder duiten je huis verbouwd hebt gekregen! Heb je ook een bon geteekend en voor hoeveel?

— Ik heb een bon voor *f* 150 geteekend.

— Wat? *f* 150 en je hebt maar *f* 12.50 per maand tractement, bovendien zit je in de beer bij de afdeelingsbank, terwijl ik voor geen *f* 50 je overige schulden zou willen overnemen! Hoe wil jij dat alles afbetalen?

— O, dat komt terecht. Ik heb nu op mijn nieuw huis geld geleend bij *Said Isep* en als de volgende week mijn dochter getrouwd is en ik houd nog geld over, dan betaal ik een deel van mijn schulden aan de bank en nog een paar andere.

— En de beer, die je bij de pestbestrijding hebt geslagen?

— O, dat is erg gemakkelijk! Als je geen geld hebt, dan kan je ook niet betalen; *habis perkara!*

— Pas op, Pak! Daar komen drie auto's achter elkaar aan stormen...... o, daar zitten dokters voor de pestbestrijding in.

— Nu word ik bang! Heerscht de pest soms weer zoo hevig?

— Wel neen, kerel! Maak je maar niet ongerust, pas alleen maar op die auto's; er vliegen iederen dag vijf van die stofopjagende pestbestrijders rond, behalve wat er nog op motorfietsen rondraast.

— Wah! Het Gouvernement is toch werkelijk rijk.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Goede vredesinzet.

Terwijl in 't buitenland de inzet voor 't nieuwe vredesverkeer zich duidelijk door de woeling van 't laatste oorlogsgedoe heen teekende, heeft men ook in Nederland niet stil gezeten. Voordat de vrede geteekend was werd reeds aanraking gezocht om Nederland een plaats te verzekeren in 't nieuwe groote internationale bedrijf. De landen, de volkeren zullen elkander noodig hebben, meer zelfs dan voorheen. Wel heeft de oorlog bijna overal 't verlangen doen ontstaan om zich voortaan niet in grooter mate afhankelijk te maken van 't buitenland dan volstrekt noodzakelijk is en legt men zich in menig land op grootere industrieele zelfstandigheid toe, maar dit verlangen is juist ontstaan door de opgedane ondervinding hoe weinig men de vreemde hulp ontberen kan, en dit is wel wat te temperen, maar nooit op te heffen. Bovendien zal, in afwachting van hetgeen gedaan zal kunnen worden om minder afhankelijk van elkander te worden, vooreerst toch het zoeken en brengen van hulp op groote schaal noodig zijn; want wat men hoopt zelf te kunnen wrochten heeft men nog niet en moet men in driewoudige mate halen, vooreerst om de geleden schade in te halen, dan voor 't gewoon gebruik, eindelijk als grondslag voor de te kweeken zelfstandigheid. Meer dan voorheen zal men elkander dus noodig hebben. Eenige produceerende landen zijn voor de hulp van andere, voorloopig grootendeels uitgeschakeld, daar zij alle kracht aan eigen herstel moeten wijden of verloren vertrouwen herwinnen moeten.

De vernielingen van den oorlog vragen luide overal om een productievermeerdering; wie voorraden, wie werkkrachten heeft moet die beschikbaar stellen. Maar hiervoor moeten zij bekend worden en moet overwogen en opgenomen worden wat er voor in de plaats aangeboden kan worden.

Dit hebben practische mannen ingezien. Reeds is een Fransche commissie in ons land geweest, nadat Nederlanders naar Frankrijk waren gegaan, om na te gaan wat men wederkeerig voor elkander kan doen. 't Is te hopen dat België en Nederland ook tot nauwere samenwerking zullen komen; in vriendschap heb ben wij uit de elf provinciën meer aan België te geven, dan 't uit onwillige gedeelten van twee provinciën zou kunnen halen, als dit bovendien nog met vijandschap van Nederland ware bekocht.

Maar ook tot den broederstam in Zuid-Afrika hadden wij ons reeds gewend. Terecht werd dezer dagen gezegd dat Nederland op handelsgebied Z. Afrika een beetje verwaarloosd heeft, dit moet beter worden. En wij zijn goed op weg. Thans reeds reist een delegatie van de Federated Farmer's coöper. association in ons land om de handelsbetrekkingen tusschen de stamverwante landen te bevorderen en de wijze waarop de commissie voor den Nederlandsch-Zuid Afrikaanschen handel het bezoek, in overleg en samenwerking met de regeering, geregeld heeft kan voor volgende ondernemingen van dien aard ten voorbeeld worden gesteld.

Bij aankomst in ons land drukte de regeering dadelijk een stempel van hooge waardeering op 't bezoek door de wijze waarop de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, de heer Van IJsselstein, daarna de Minister van Buitenlandsche Zaken Jhr. Mr. Dr. Van Karnebeek, de afgevaardigden ontvingen. Het vijftal telt leden van Engelsche en van Hollandsche afkomst, 't bestaat uit den handelscommissaris voor Z.-A. te Londen Canham, generaal Eskin, de h.h. van de Merwe, Schutte en Evans. De ontvangende commissie voor den Ned. Z. A. handel bestond uit Jhr. H. Loudon, de h.h. Bisschop, Kamerlingh Onnes, Knottenbelt, Obreen en Van Beeck Vollenhoven.

Zou een bezoek aan Z. Afrikaners, die vermeerdering van de handelsrelatiën met ons komen zoeken, altijd zeer welkom zijn geweest, de spoed, die nu betoond is om, bij 't gloren van de vredeszon, dadelijk tot ons te komen, heeft aan de begroeting nog innigheid bijgezet, maar nu de aankomst bijna samenviel met de ontvangst hier te lande van het prachtige voedingsgeschenk, toegedacht aan noodlijdend Nederland, geschenk dat te lang onder weg gebleven, toch nog zoo goed te pas komt, nu heeft bij de verwelkoming, tusschen den toon van de elkander waardeerende zakenmannen door, bovendien onzerzijds die van oprechte, diepgevoelde erkentelijkheid geklonken.

Wat de gasten gezien hebben is ten volle berekend naar 't doel van hun bezoek. Na de officieele ontvangst in Den Haag, bracht een autotocht hen naar 't Westland, waar tomaten en komkommer kweekerijen te Loosduinen, druivenkassen te Honselersdijk bezocht werden. In Rotterdam toonden de havens, voor hoeveel schepen er plaats is, kwamen graanelevators,

graansilo's, de fabriek Dusseldorp, waar Z. A. mais in bewerking is, 't katoenveem aan de beurt. Amsterdam bracht hen naar de etablissementen van de Algemeene Vruchtenimport Mij., de Huidenclub, de Ver. van tabakshandelaren, de Nederl. wolmij., de Ned. Handelsmaatschappij.

In Friesland en Groningen waar de landbouwmaatschappijen de regeling overnamen, werden coöp. landb. inrichtingen, model boerderijen, een coöp. strookartonfabriek, aardappelmeelfabriek, enz. bezocht en een tocht door de veenkoloniën gemaakt.

Behalve de gelegenheid, die zich bij 't te zamen tafelen aanbood, werden nog eenige bijeenkomsten gehouden ter kennismaking in ruimeren kring. Daarbij kwamen twee wenschen sterk naar voren, een directe en vaste-stoomvaartverbinding tusschen de twee landen en de aanstelling van een Z. A. handelsvertegenwoordiger in Nederland, zooals Canada er b.v. reeds een heeft. Overigens werd herhaaldelijk in herinnering gebracht wat men aan elkander kon hebben en werd daaraan toegevoegd, wat uit het huidige bezoek geleerd was. Behalve mais kan Z. A. zuidvruchten, wijnen, vleesch, huiden, looistoffen, wol, tabak, katoen, struisveeren, mijnproducten, w.o. vooral diamant leveren, waartegenover van hier uit vee, boter, kaas, gecondenseerde melk kan worden verscheept. Bovendien kan onze nijverheid er een afzetgebied vinden en de door Duitschland open gelaten plaats gedeeltelijk innemen. Met onze koloniën kan een druk verkeer verwacht worden, als de verkeersmiddelen daarnaar worden geregeld. In Z. A. wachten nog uitgestrekte gebieden op bearbeiding, ook daarbij kunnen Nederlanders een mooie taak vinden.

Zou Nederland zoo de verbinding met de verloren kolonie in Zuid-Afrika weer nauw kunnen aanknoopen? Zou het zoo zelfs voor de politieke ontwikkeling tot zelfstandigheid van Zuid-Afrika kunnen bijdragen, door aan Groot-Brittanië het voorbeeld te geven van samengaan in eendracht en gemeenschappelijk belang zonder staatkundig verband?

Voor de herleving van het gemeenschapsgevoel zij hier, hoewel dit in geenerlei verband staat met de herwonnen handelsrelatiën, toch ook even gewezen op de aandacht in Nederland gevraagd voor de Zuid-Afrikaansche taalbeweging, zooals dit gebleken is uit 't werk van Dr. Lydia van Niekerk in „Eerste Afrikaansche taalbeweging en hare letterkundige voortbrengselen'', en uit 't proefschrift waarop Dr. E. C. Pienaar onlangs te Utrecht promoveerde: Taal en poësie van die tweede Afrikaansche taal-beweging.

De nieuwe alliantie.

Met 't stichten van een volkerenbond leek 't dat 't sluiten van of — dan wel defensieve verbonden tusschen de leden van dien bond onnoodig moest worden, ja vrijwel onvereenigbaar moest zijn. Zij die de intiemste geschiedenis van 't ontstaan van den volkerenbond kennen schijnen hierover echter anders te denken. Amerika en Engeland toch hebben zich laten vinden om Frankrijk steun te waarborgen, indien Duitschland tot gewelddadig optreden mocht overgaan. Amerika, schreven wij, zoover is 't echter nog niet. President Wilson heeft deze overeenkomst niet in strijd geacht met 't volkerenbondsbegrip, zooals hij dit zelf ten doop heeft gehouden, maar de mogelijkheid is volstrekt niet uitgesloten, dat de Amer. senaat Wilson's oorspronkelijke opvatting tegen hemzelf zal aanvoeren en doorvoeren. Geschiedt dit, gaan de V. S. niet in op 't plan, dan is de overeenkomst voor Groot Brittanië ook niet bindend.

Het stuk zooals 't onderteekend is door Clemenceau, Bichon, Wilson en Lansing, zet den wensch voorop om den wereldvrede te verzekeren, het spreekt de overtuiging uit dat een aanval van Duitschland 't verdrag van Versailles zou schenden en een daad van vijandschap zou uitmaken tegen alle mogendheden die medeonderteekend hebben, zoodat de wereldvrede er weer door verbroken zou worden. De getroffen maatregelen betreffende den linker Rijnoever verzekeren niet voldoende de veiligheid van Frankrijk, maar ook niet die van Amerika, aangezien dit in de gevolgen van dat optreden betrokken zou zijn. Daarom willen de V. S. en de Fransche republiek een overeenkomst sluiten, die op 't volgende neerkomt.

Art. 1. Indien de getroffen Rijnmaatregelen Frankrijk niet de beoogde veiligheid verzekeren, dan zullen de V. S. verplicht zijn terstond ter hulp te komen, als Fr. 't optreden van Duitschland niet heeft uitgelokt. Art. 2. Een overeenkomst van gelijke strekking wordt door Groot Brittanië ten opzichte van Fr. aangegaan, deze wordt eerst geldig als 't tractaat met Amerika geratificeerd zal zijn. Art. 3. De overeenkomst moet onderworpen worden aan den Volkerenbond. Zij blijft van kracht totdat, op aanvraag van een der partijen, beslist mocht worden dat de Bond zelf een voldoende bescherming kan verzekeren. Art. 4. Zij zal ter ratificeering worden gezonden aan de Fransche Kamer en den Amerik. senaat.

Denzelfden dag, den 28en Juni, waarop dit stuk onderteekend werd, werd ook 't Fransch-Britsche tractaat geteekend, door dezelfde Fransche ministers en door Lloyd George en Balfour. Dit vermeldt uitdrukkelijk dat aan de kroonkoloniën (dominions) geen verplichting wordt opgelegd, tenzij zij deze uit zich zelf aanvaarden.

Daar de Amerikaansche senaat 't stuk tegelijk met 't vredestractaat van Versailles in behandeling zal nemen, kan de beslissing erover spoedig vallen.

Petroleum-politiek.

Frankrijk heeft een wet aangenomen, die 't douanerecht op de petroleum-producten belangrijk wijzigt. Bij invoer uit den vreemde zijn de résidus, bestemd om motoren te voorzien, om als brandstof gebruikt te worden, dan wel voor den aanleg of het onderhoud van wegen, onderworpen aan een recht van 0.80 fr. per 100 K.G. netto naar algemeen tarief, en van 0.40 fr. p. 100 K.G. netto naar 't minimum tarief, hierbij is niet inbegrepen de „surtaxe d' entrepot ou d' origine'' van 5 fr. p. 100 K.G. die er bij k a n komen.

De ruwe oliën hebben, bij hun aankomst in de plaats waar zij verwerkt worden, slechts die surtaxe van 5 fr. te voldoen.

De gezuiverde oliën kunnen in werkplaatsen slechts toegelaten worden na betaling van een recht van 25 fr. p. 100 K.G. of van 10 fr. p. H.L., naar gelang 't toepasselijke tarief.

De rechten geheven voor de producten, die uit de werkplaatsen worden geleverd, zijn als volgt. Producten van oliën van 't algemeen tarief p. 100 K.G. fr. 21.40 geraff. oliën; fr. 0.70 résidus; fr. 11.— smeeroliën en dergelijke; fr. 31.50 paraffinen; fr. 29.50 vaselines.

Producten van oliën van 't minimum tarief p. 100 K.G. fr. 11.40 geraff. oliën; fr. 0.30 résidus; fr. 8.— smeeroliën; fr. 21.— paraffines; fr. 19.50 vaselines.

De résidus bestemd voor de beweegkracht der zeeschepen worden vrijgesteld van rechten onder bepaald omschreven voorwaarden. Deze maatregel houdt verband met de verwachting, dat deze résidus de dure steenkolen bij de vloot grootendeels zullen kunnen vervangen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De hr. J. Habbema opent de Juli-afl. met een „Onderwijspraatje'', een onderwerp door schr. meermalen ter hand genomen en in gemoedelijken, opbouwenden zin behandeld. Schr. wijst o.m. op de behoefte aan goede onderwijskrachten, vooral bij het onderwijs in de laagste klassen, bepleit verder de noodzakelijkheid van uitbreiding van het inlandsch onderwijs, maar is bovenal de meening toegedaan dat door het onderwijs een groote categorie van menschen dient gekweekt te worden om daardoor later door handel en nijverheid en allerlei bedrijven tot welstand te geraken. „Hier in Holland'' — zegt de hr. H. — „gaan de kinderen van de gezeten burgerij naar de school voor M. U. L. O. of de H. B. S. met 3-jarigen cursus, om zich voor te bereiden voor den handel of de nijverheid, maar in Indië moet iedereen die iets meer wil worden dan desaman, hoogerop, moet ambtenaar, ingenieur, geneesheer of i. d. worden; voor handel en nijverheid trekt men den neus op...... In dat opzicht valt er in Indië nog niet veel vooruitgang te constateeren.''

„Hoofdofficier'' schrijft: „Het een en ander over de bedreigde aanvulling van het Ned.-Indische officierscorps''. Schr. somt een tiental punten op als oorzaken van verminderden lust om officier te worden in het land over zee; onze plaatsruimte laat niet toe daarop in te gaan. In het betoog van schr. trof ons zijne bewering dat trouwens de lust om eene carrière te zoeken in den Indischen dienst over het algemeen schrikbarend dreigt te verminderen en dat men zoowel door civiele ambtenaren als door particulieren al luider en luider de stelling hoort verkondigen, dat zij alles in het werk zullen stellen om te voorkomen, dat hunne kinderen later naar Indië gaan.

Een interessant artikel is dat van den hr. C. Lekkerkerker: „De geschiedenis der Christelijke Zending onder de Baliërs'', een geschiedenis van mislukking en teleurstelling en een waarschuwing tevens aan hen die, zonder grondige kennis van de mentaliteit, het gelooven, denken en gevoelen van een volk, willen trachten deze gevoelens in andere banen te leiden.

Verder bevat deze afl., behalve het vervolg der studie van wijlen den heer M. van Geuns Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols'', de gewone rubrieken: Varia. — Revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

De Banier.

No. 21 geeft o.m. de rede, uitgesproken door den Gouv.-Generaal bij de opening van den Volksraad op 20 Mei j.l., benevens het eerste gedeelte van een opstel van H. J. Stokking „Indrukken van een autotocht door de Minahassa, waarvan het slot in No. 22. — In het laatste Nr. nog een artikel: De Christelijk ethische partij en de Inlandsche Christenen.

De Indische Mercuur.

Het Nr. van 11 Juli opent de hr. A. D. E. Abendanon met een belangrijke verhandeling „Iets over irrigatie en drainage op Java en in Australië en eenige daarmede verband houdende beschouwingen''. Voorts bevat het een aan de Deli-Courant ontleend overzicht eener lezing van Dr. Rutgers: De bescherming der cultures tegen ziekten, een eisch des tijds. — Verder de gewone rubrieken: De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen enz., zoomede een van het Koloniaal Instituut (Afdeeling Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente rubberliteratuur.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud der Mei-afl.: Drie reizen naar het Duitsche front, door H. Kerremans (slot). — Voeding bij mobilisatie en nog wat, door D. Boeije. — Het nieuwe recht van beklag, door Mr. J. Meihuizen. — Stroomingen in het leger, door C. Marcus. — De samenwerking van infanterie en artillerie in het gevecht, door K. F. E. Gerth van Wijk. — Een en ander over den voorpostendienst, volgens het V. V., door S. Prins. — Administratieve uitmiddelpuntigheden, door Asymptoot. — Smakelijk brood voor het soldaten ontbijt, door A. M. W. van Renesse.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan deelt in de jongste afl. (No. 4 van 1919) bijzonderheden mede over de in de laatste jaren opgerichte „Indische Instituten". Achtereenvolgens maakt hij melding van het Bataksch Instituut (opgericht 30 Sept. 1908), Atjeh-Instituut (1914), Bali-Instituut (1915), Oostkust van Sumatra-Instituut (1916), Zuid-Sumatra-Instituut (1916), Minangkabau-Instituut (1918), Molukken-Instituut (1918).

Als het in de bedoeling ligt het aantal dezer nuttige instellingen te vergrooten, zullen nu zeker aan de beurt komen een Borneo-, een Nieuw-Guinea- en een Celebes (Makassar)-Instituut? Want ook in die uitgestrekte gebieden valt nog ongeveer alles te doen, in de eerste plaats voor de economische ontwikkeling der bevolking.

De hr. J. van Roon schrijft een interessante verhandeling „Enkele bladzijden uit de geschiedenis van de „Survey of India", in verband met de kartographie van Ned.-Indië". — Verder bevat deze afl. het achtste verslag (met kaart) van de geologische expeditie naar Ceram, door Dr. L. Rutten. — In de rubriek Mededeelingen maakt de hr. E. H. B. Brascamp melding van een vermoedelijke uitbarsting van den Tjeremai in 1698, merkwaardig vooral omdat in de literatuur geen uitbarsting van dien vulkaan bekend is. — De heer W. O. J. Nieuwenkamp deelt in diezelfde rubriek bijzonderheden mede over zijn bezoek aan eenige slijkvulkanen op Kambang en Semaoe (West-Timor) (met een drietal teekeningen).

Tijdschrift voor Geschiedenis, Land- en Volkenkunde.

In afl. 3 van jaarg. 1919 vindt men onder het hoofd Mededeelingen op geographisch gebied eenige gegevens omtrent het handelsverkeer, in- en uitvoeren, nijverheidsvoortbrengselen enz. onzer West-Indische koloniën, ontleend, blijkens het slot, aan een „Publicatie v. h. Min. v. Handel" (welke en wanneer?, een duidelijker bronvermelding had niet geschaad).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van afl. 2, jaarg. 1919: Bijdrage tot de kennis der nephritis (nier aandoening) in Indië, door A. E. Sitsen. — Over dysenterie-achtige bacillen, door W. J. L. Dake (Voorloopige mededeeling). — Enkele gegevens over ankylostomiasis bij de Inlandsche schepelingen der Koninklijke Marine, door F. J. L. Woltring. — Dood door emetine? door P. W. L. Penris. — Twee onderwerpen uit de Malaria-epidemiologie, door W. Schüffner. — Over de eischen, die verschillende anophelinen stellen aan de woonplaatsen hunner larven, door N. H. Swellengrebel en J. M. M. Swellengrebel—De Graaf.

De Ingenieur.

Jhr. ir. A. H. E. van der Does de Bije publiceert in No. 28 (12 Juli) een gedocumenteerd artikel (met kaartje): Bevloeiing in de Solovallei, waarin hij aantoont hoe men thans voor deze veelbesproken aangelegenheid staat en in welke richting z. i. een bevredigende oplossing is te vinden.

In de rubriek Boekbespreking geeft ir. R. A. van Sandick een overzicht van een recent geschrift van ir. W. Cool: Overzicht der stelsels van havenbeheer, samengesteld op verzoek en ten behoeve van de Commissie tot onderzoek der spoor- en tramwegtoestanden in en om Semarang).

De Java-Post.

No. 21 wijdt een hoofdartikel aan „Batavia's 300-jarig bestaan. 1619—30 Mei—1919." — Verder vindt men in dit Nr. het vervolg van H. Geurtjens' „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel. V. De oude mensch", zoomede een uit de „Berichten van den Sint-Claverbond" overgenomen artikel „'n Ietsje over opschriften in Ned.-Indië".

In No. 22 publiceert Pr. Geurtjens eenige Tanimbareesche raadsels, met de oplossing. Eén er van nemen we over, als typisch voorbeeld. Er komt een Hollander op Tanimbar en hij draagt geen kleeren, terwijl alle Tanimbareezen, die naar hem gaan kijken, deftig in 't pak zijn. — Antwoord: Een stoomboot, die geen zeilen op heeft is de ongekleede Hollander en de bootjes der bevolking, met hun zeiltjes, de Tanimbareezen.

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties.

Het Juli-Nr. bevat verschillende kleine bijdragen, waarvan wij noemen: Eene Napoesche woning, door Dr. N. Adriani (met afb.). — Tien jaren Zendingsarbeid onder de To Napoe, door J. Woensdregt (met ill.). — Een nieuw ziekenhuis te Pareredja (Oost-Java), door P. Cornet (met ill.) — Uit het binnenland van Boeroe, door J. H. Pieters. — Een moeilijk jaar, door E. J. van den Berg te Goenoeng Meriah (met ill.).

Handelsberichten.

In No. 643 vervolg der mededeelingen over „Koloniale deelneming aan de Jaarbeurs te Lyon". — Verder eenige gegevens over sago en sago-producten (ontleend aan publ. No. 2 (jaarg. 1919) van de afd. Handel te Buitenzorg). — Ook bevat dit Nr. o.m. nog de namen enz. eener in Indië ingestelde Commissie voor den luchtverkeersdienst.

De Waterstaats-Ingenieur.

De April-afl. bevat o.m.: Het voorkomen en het herstellen van afschuivingen (tengevolge van regens), door ir. D. Vooren. — Reorganisatie van den Waterstaat, door ir. M. A. van Oort. — De gevangenissen in den Volksraad, door ir. J. A. van Santwijk. — De technische afdeeling van het Dep. der B. O. W. voor assaineeringswerken en de verbetering van den gezondheidstoestand in Ned.-Indië, door ir. C. A. E. van Leeuwen. — De beteekenis van een centralen keuringsdienst voor deze gewesten, door ir. W. H. A. van Alphen de Veer.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van de Juli-afl.: Willem van Hogendorp's oordeel over Mr. H. G. baron Nahuys van Burgst, door P. H. van der Kemp. — Eene regeling betreffende het uitleenen van gelden vor landbouw- en andere doeleinden aan de Inlandsche bevolking door een plaatselijk fonds (districtskas) en het Gouvernement, door Stap. — Pan Balangtamak (De Balische Tijl Uilenspiegel), door P. de Kat Angelino. — Over rechten en plichten van suikerindustrie en bevolking in de naaste toekomst, door E. L. K. Schmülling. — Assistent-residenten uit vroeger dagen, door S. Kalff. — Vreemde koloniën, door Prof. D. G. Stibbe. — Kroniek, door Tertius (Hongelsnood-Overvloed. — Drastische maatregelen. — Dooden van B. B.). — Koloniale literatuur, door C. v. d. V. — Persoverzicht, door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

* * *

Ten slotte eenige titels, deels ontleend aan verschillende bibliographieën. De Chineezen en de rubber in West-Borneo. — Schildpadden aan Java's Zuidkust. — Over kina-plantsoenen. — Zedenbedervende dansen in Suriname. — Blijvend goeds, door ons in Indië gesticht. (Bijblad Aarde en haar Volken, Juni 1919).

Oud en Nieuw-Nederlandsch en Indisch edelsmeedwerk in de Maatschappij van Beeldende Kunsten te Amsterdam (Elsevier's Maandschr. Juni '19).)

Een reis door Java (vervolg). In den Preanger, door H. Ch. G. J. van der Mandere (Morks Magazijn, Juni '19).

De Kloet-uitbarsting, door Dr. P. van Olst (Nieuwe Amsterdammer, No. 231). — Suwardi Surya Ningrat (id. No. 233). — De Sarikat-Islam beweging, door H. Sneevliet (id. No. 234).

Batavia's driehonderdjarig bestaan. 30 Mei 1619—1919 (Studiën, dl. XCI, bld. 578 vgg.).

Uitvoerige bespreking van Dr. F. W. T. Hunger: De Cocospalm in Ned.-Indië. (De Tropenpflanzer, Juni '19).

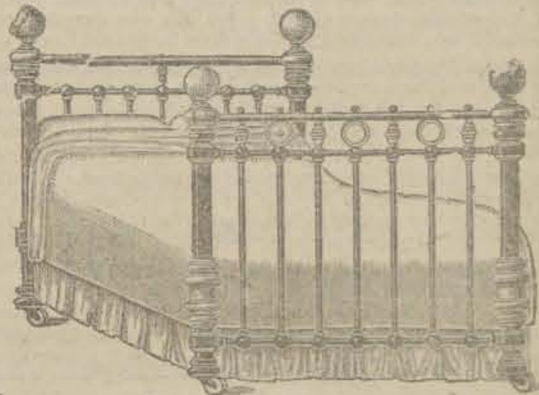
David de Is. C. Nassy, schrijver van de „Essai historique sur Surinam", door Mr. R. Bijlsma (Bijdr. voor Vaderl. Geschiedenis, enz. V, 6, afl. 2/3).

Verslag betreffende den Gouvernemens-Pandhuisdienst over het jaar 1917. 2 dln. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Geschiedkundig leesboek voor de lagere school in Ned.-Indië, door G. van Duinen (N. V. Boekhandel „De Verwachting", te Bandoeng).

De Kloet, door Mr. G. Vissering. — De academisch-Indische week te Amsterdam, door Prof. J. C. van Eerde. (De Amsterdammer, 14 Juni '19).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.60,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Opleiding hier te lande van Ambtenaren bij den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen in Nederlandsch-Indië.

In aanmerking komen:

Jongelieden van **ten hoogste 25 jaar** met **einddiploma H. B. S. met 5 j. c.** of een daarmede **gelijkwaardig getuigschrift** (b.v. einddiploma Handelsschool met tweejarigen cursus).

Schriftelijke aanmelding bij den ondergeteekende. Degenen, die dit jaar eindexamen denken te doen, kunnen zich thans reeds aanmelden.

Opleiding kosteloos.
Toelage f 1000.- 's jaars.

Verdere bijzonderheden, ook wat de vooruitzichten betreft, geeft de bekendmaking in de Nederlandsche Staatscourant van 9 Juli 1919 No. 151, waarvan de ondergeteekende op aanvraag **kosteloos** overdrukken verstrekt.

Namens de Commissie van voorbereiding,

Mr. A. J. C. FRANTZEN. Secretaris.

19 L **Heemskerckstraat 1A, 's-Gravenhage.**

N°. 30. Donderdag 24 Juli 1919. 19de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Indiërs in de Staten-Generaal.

Ingevolge het besluit van de jongste Algemeene Vergadering der Ver. „Oost en West" te Deventer, stelt het Koloniaal Weekblad volgaarne zijne kolommen open voor wie met goed gegrondveste redenen of beschouwingen wil uiteenzetten langs welken weg te bereiken is, dat Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal beter dan thans vertegenwoordigd wordt door personen, die geacht kunnen worden uit ervaring van nabij te hebben leeren kennen de behoeften en de wenschen der Indische maatschappij — hoe dit te bereiken is binnen de tegenwoordige, grondwettelijke verhoudingen, hoe overigens op wijziging daarvan aan te sturen.

Het Dagelijksch Bestuur.

Slachtoffers Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 17 Juli j.l. no. 29	*f*	1128.50
W. G., Den Haag	„	25.—
Mej. H. S., Blaricum	„	10.—
Mevr J. N.—U. v. S., Den Haag	„	100.—
T. Almelo	„	50.—
Mr. H. Z., Den Haag	„	2.50
Mr. J. J. S., id.	„	5.—
C. F. v. M., Clarens	„	25.—
	f	1346.—

De op initiatief van de Afdeeling Haarlem van de Vereeniging „Oost en West" gestichte „Plaatselijke Kloetcommissie voor Haarlem", heeft tot heden aan bijdragen ontvangen *f* 2928.50.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Losse Opmerkingen.

IX.

Heel Ned. Indië is onder den diepen indruk van de verschrikkelijke Kloet-ramp, waarvan de telegraaf u ongetwijfeld reeds de treurige bijzonderheden heeft overgeseind. Iederen dag bevatten de dagbladen ijselijke bijzonderheden, die bewijzen, dat de ramp een van de ergste is, die ons Indië getroffen heeft! Ik sprak iemand, die daar photo's heeft gemaakt voor de „Reflector" en... geen pen is in staat dien jammer en die ellende te beschrijven. De geheele landstreek is voorloopig onbewoonbaar, van wege de verschrikkelijke lijkenlucht!

En het ergste van alles vind ik nog, dat deze ramp in 1918 als het ware voorspeld is geworden door een ouden ingezetene van Blitar, den heer Voet, en wel in het „Soerabajaasch Handelsblad".

Men leze daarop na een artikel, dat voorkomt in het Ochtendblad van het „Vaderland" van 5 October 1918, welk blad ongetwijfeld wel op het redactie-bureau ter inzage zal worden gegeven en dat ik aanraad in zijn geheel over te nemen!

Men zal daaruit lezen, dat het afvoerkanaal, in 1907 gegraven om het 44 millioen kubieke meters water bevattende kratermeer te ontlasten, verstopt was door verweerde stukken van den kraterwand of wel, dat de bodem van dat kanaal was ingestort.

De heer Voet wist van Javanen, dat er onvoldoende contrôle op dat kanaal werd gehouden en... dat het in 1918 niet meer zijn werk naar behooren verrichtte!

Moge dit een les zijn voor regeering en ambtenaren, om voortaan publicaties van particulieren-sadja niet zonder meer ter zijde te leggen.

Particuliere publicisten hebben mestal de oprechte impuls om te verbeteren! Moge dit toch begrepen worden!

* * *

Ik had het voorrecht om op 19 Mei de sluiting en op 20 Mei de opening van den Volksraad bij te wonen.

De rede van den Landvoogd is u natuurlijk bekend uit de telegrammen. Ik volsta dus hier met mijn indruk van de plechtigheid neer te schrijven: eenvoudig, indrukwekkend en hoogst ernstig!

Vooral, toen de Landvoogd met eenige stemverheffing zeide:

„Herstel van geregelde gemeenschap zal de ietwat verslapte intellectueele banden met Nederland nauwer aanhalen en meerdere vertrouwdheid bevorderen. Daaraan bestaat wederzijds behoefte, Indië heeft er slechts bij te winnen zoo Nederland het ten spiegel strekt, doch het stelt er prijs op, dat het oordeel aldaar op zuivere gegevens en juist inzicht beruste.

„Indië heeft zich een eigen atmosfeer geschapen... en het is bij den bestaanden gebrekkigen voorlichtingsdienst twijfelachtig, of dat voldoende wordt geweten. Den opmerkzamen bezoeker kan het zeker niet ontgaan, zoo hij komt om de werkelijkheid te proeven, die wanvoorstellingen oplost."

Die laatste zinsnede schijnt vierkant gericht te zijn aan het adres van den heer IJzerman, die — naar Indische bladen beweerden — mede hier kwam met een speciale opdracht van den Minister!

Het Volksraadsgebouw (het oude paleis van den legercommandant in het Hertogspark) ziet er keurig uit, in den geest van de Tweede Kamer!

Er was veel publiek en de talrijke Oostersche costumes van regenten-leden en anderen maakten een schitterend effect.

Mij frappeerde vooral de frissche jeugd en de energie, die uitstraalde van volksraadsleden en van de regeering (directeuren, leden van den Raad van Indië en den G.G.), zulks in tegenstelling met de Nederlandsche plechtigheid van Kamer-opening, waar men een zeer groot aantal zeer oude heeren in gala tegenkomt......

Ik ben ten zeerste benieuwd naar de openbare beraadslagingen, die — naar ik vernam — ditmaal een buitengewoon heftig karakter zullen dragen, in verband met het rascriterium, dat een verschrikkelijke steen des aanstoots is van de inheemsche bevolking en hare vertegenwoordigers.

Speciaal de legertoestanden, bevoorrechting van christenen boven mohamedanen, zullen in het publiek gedemonstreerd worden en ook de nieuwe Europeesche militie komt onder het zoeklicht, mede in verband met daaromtrent gepubliceerde beschouwingen in dit blad en in „de Vrijzinnig Democraat." Ook de beide brieven van den heer Bosscha, die aan-

leiding waren tot de treurige verdeeldheid in de deputatie Indië-weerbaar...... zullen daarbij worden behandeld.

Wij krijgen dus de eindstrijd tusschen de heeren Labberton (die tot *f* 25 boete werd veroordeeld wegens beleediging van Rhemrev) en Rhemrev in den Volksraad!

* * *

Een derde kwestie, die aller gemoederen bezig houdt, is de toestand in Solo, waar de vereeniging Insulinde de bevolking heet op te stoken. Ik zeg „heet" óp te stoken, want na nauwkeurige lezing van het orgaan van „Insulinde", het weekblad „de Beweging"...... kom ik tot precies tegenovergestelde conclusie, n.l. dat die politieke organisatie juist heeft bewerkt, dat de bevolking n i e t in verzet kwam tegen de meer dan schandelijke agrarische misstanden. Juist waar „Insulinde" géén invloed had, is het tot onlusten gekomen!

Maar de reactionaire beschouwingen in de meeste Nederlandsche dagbladen bewerken de publieke opinie, ten nadeele van deze vereeniging, terwijl het treurige feit moet geconstateerd worden, dat de meeste Nederlanders in Indië zich geheel en alleen laten voorlichten door een ten deze partijdige pers, zonder ook maar een oogenblik kennis te nemen van hetgeen de Inlandsche pers hier publiceert.

Deels uit superioriteitswaan, deels omdat de heeren de taal niet voldoende machtig zijn!

Ik behoef niet veel van die Solosche kwestie te vertellen, wanneer gij weet, dat daar de menschen gedurende 6 à 9 maanden gedwongen cultuurdiensten moeten verrichten voor het vorstelijk bedrag van *f* 12, zegge en schrijve twaalf gulden. Nemen wij dus het gunstigste geval: zes maanden, dan verdient de tani bijna 6½ cent per dag!

Dat daarentegen, in verband met de duurdere rijstprijzen, verzet *moest* komen, is duidelijk! Zelfs de lankmoedige inlander — en dat zijn ze daar in Solo, onder eeuwenoude uitzuiging door de vorstenkliek — heeft een grens van geduld.

* * *

7, 8 en 9 Juni zal te Semarang het 8e Nationale Indiërs-congres plaats hebben, onder de auspiciën van „Insulinde", waarin Douwes Dekker weer een leidende rol vervult.

Ik hoop daar — weer en wind dienende — zelf heen te gaan en zal t. g. t. mijne eigen indrukken daarvan weergeven.

* * *

Tot slot voor heden de mededeeling, dat professor Klopper, de aanstaande rector van het Koninklijk Instituut voor Hooger Technisch Onderwijs te Bandoeng, hier een lezing hield voor het Koninklijk Ingenieurs-instituut, waar het buitengewoon warm toeging.

De Indische ingenieurs zeiden, bij monde van hun voorzitter, niets te weten van het plan Klopper-IJzerman, die civiel-ingenieurs, gelijkwaardig aan Delft, willen opleiden. Men zou in Indië willen, dat er een eenvoudiger school kwam voor technische krachten, die op jongeren leeftijd in de praktijk kunnen gaan!

En voorts was men in de Indische ingenieurskringen gepikeerd, dat het advies van de heeren niet was ingewonnen en...... dat de te benoemen professoren niet uit Indië (d.w.z. uit de Nederlandsche ingenieurs in Indië) waren gekozen!

De heer Klopper beet geweldig van zich af — dit moet ik eventjes releveeren — gaf blijk zich in korten tijd aardig ingewerkt te hebben.

Ik schrijf voor een deel de obstructie van de Indische ingenieurs toe aan een niet willen begrijpen, dat een echte Hoogeschool tevens ontspanning geeft aan het Indonesisch nationalisme.

Volkomen accoord ging ik dan ook met een der aanwezigen, die betoogde, dat er voor beide soort instituten, zooals gewenscht door de Nederlandsche vereeniging, en zooals gewenscht door de Indische ingenieurs, plaats is in Indië.

En het zal in deze zaak zijn voor de Nederlandsche gevers van dat instituut, om zich door Indië niet zonder meer van hun stuk te laten praten, maar het uitermate praktische plan van Klopper door te zetten.

In vier jaar levert die school dan civiele ingenieurs af, die op hetzelfde wetenschappelijk peil staan als de Delftsche, maar... vermoedelijk praktischer! Het beginsel „vrije studie" wordt in de eerste paar jaren niet volledig toegepast, maar er zal eenig toezicht op de studie bestaan. Terwijl door niet-overneming van de Delftsche boemel-periodes en eindelooze vacanties de te verwerken stof gemakkelijk in vier jaren kan geperst worden.

Intusschen...... het laatste woord over deze kwestie is nog lang niet gezegd. Daar zal in Indië nog heel wat over te doen komen.

Ik zie nog de verhitte gezichten van kopstukken na de vergadering van gister-avond!

H. J. VERMEER.

Weltevreden, 27 Mei 1919.

Opleiding voor de Koloniën.

Bij de tentoonstelling, welke thans gehouden wordt in het mooie Gymnasiumgebouw, Laan van Meerdervoort 57, Den Haag, welke beoogt een beeld te schenken van de ontwikkeling en opvoeding der jeugd boven den leerplichtigen leeftijd in gansch Nederland, is ook een rubriek gewijd aan de opleiding voor de Koloniën. De catalogus vermeldt:

De vraag rees of ook inzendingen zouden worden toegelaten, die betrekking hebben op dat deel dier ontwikkeling, opleiding en opvoeding, hetwelk verband houdt met, dan wel bijzonderlijk, geschiedt voor en ten behoeve van onze koloniën.

Daarop kon het antwoord niet anders dan bevestigend wezen. En zulks om verschillende redenen.

In de eerste plaats, om de saamhoorigheid van Nederland en de Koloniën nogmaals goed te doen uitkomen.

Zeer juist schetst de Minister van Koloniën, de heer Idenburg, in het onlangs verschenen Indiënummer van „E i g e n H a a r d" die saamhoorigheid, aldus:

„Wat zou Nederland zijn *zonder* Indië?

„Een der kleinste staatjes der wereld, opgesloten „in den engen vaderlandschen kring, vergeten door „zijn omgeving. *Met* Indië is het een mogendheid „van vijftig millioen zielen, vertegenwoordigd aan „beide zijden van den aardbol, met een welhaast onbeperkt gebied ter ontplooiing van zijne talenten, „werkkracht en toewijding.

„Wat zou Indië zijn *zonder* Nederland?

„Een economisch en intellectueel achterlijk land, „gebogen onzer Aziatisch despotisme, ten prooi aan „de roofzucht zijner omgeving.

„Verbonden *met* Nederland, dat in de wereldgemeenschap geen oneervolle plaats bekleedt, is het

„een gemeenebest in opkomst, met wijde stoffelijke, „verstandelijke en geestelijke horizonten, nu reeds „opgenomen in den familiekring der beschaafde „volkeren".

Voorts om het licht te doen vallen op Nederlands *taak* in de Koloniën, een taak, die met het oog op het wereldgebeuren en op de economische en politieke wereldverhoudingen van thans en van de naaste toekomst van zoo groot belang is als wellicht nimmer tevoren.

Bedoeld wordt, nevens het brengen en bevorderen van ontwikkeling, beschaving en welvaart, in het bijzonder het medewerken aan het herstel van het door den grooten oorlog verbroken economisch evenwicht. Immers, de voortbrenging heeft door den wereldband ontzaglijk geleden, de verhoudingen tusschen voortbrengings- en verbruikslanden zijn grondig gewijzigd, het verkeersstelsel is op losse schroeven komen te staan, de oude werkmethoden op economisch terrein zijn grootendeels vervallen en nieuwe eischen en behoeften zijn op den voorgrond getreden, die nieuwe werkmethoden noodzakelijk maken.

Nu de vrede gesloten is, zal elk land, dus ook Nederland, verplicht zijn — zoowel tegenover zich zelf, als tegenover de overige wereld — om met alle macht en kracht zich te geven aan het hoogerbedoelde herstellingswerk. Dan zullen intellect, kapitaal en energie zich daaraan hebben te wijden, — zullen daarbij initiatief, karakter en durf aan den dag moeten worden gelegd. In voortdurende, innige en harmonische samenwerking zullen Nederland en de Koloniën in deze een zeer gewichtige rol kunnen spelen, ten bate en ter eere van beide, in stoffelijk en in zedelijk opzicht. Het zal er dan op aan komen, het politieke economische gebouw in de Koloniën hooger op te trekken, te verruimen en te outilleeren naar de nieuwste eischen.

Men ziet — de woorden van J. Pzn. Coen, den stichter van Batavia, brengen wij in herinnering —: „Daar is in Indië wat groots te doen!"

Op velerlei gebied, op dat van bestuur in den ruimsten zin des woords, op dat van landbouw, nijverheid en handel.

Veel is er reeds verricht, maar veel, zeer veel, blijft er voor ons nog te doen over.

Wil dat alles degelijk en naar behooren uitgevoerd worden, dan spreekt het vanzelf, dat daarvoor, zoolang de Koloniën zelf daartoe niet in staat zijn, werkkrachten uit Nederland hoog noodig zijn.

Maar deze werkkrachten dienen voor hun taak berekend te zijn, moeten wetenschappelijk of technisch goed onderlegd zijn. Want zóó alleen, zullen zij met vrucht kunnen arbeiden en kunnen voldoen. Zóó alleen, zullen onze werkers in de Koloniën den ongerepten naam en eer van Nederland kunnen ophouden.

Hoe wordt dat deel van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd, dat zich aangetrokken voelt voor een werkkring in de Koloniën, in Nederland voor zijn taak bekwaamd en geschikt gemaakt?

Waar en onder welke voorwaarden heeft zijn opvoeding, ontwikkeling en opleiding, kortom: zijn voorbereiding plaats? Dit te demonstreeren is het doel der Koloniale afdeeling dezer tentoonstelling.

Door verschillende oorzaken — beperkte tijd en ruimte, slechte verbinding met de Koloniën, enz. — heeft men zich daarbij moeten bepalen tot die instellingen en zaken, welke, met betrekking tot Indië, een speciaal karakter dragen of een speciale strekking hebben."

In gang 10 van bovengenoemd gebouw ziet de bezoeker der tentoonstelling onder No. 5: Talrijke platen betreffende de Koloniën, bij het onderwijs gebruikt, inzending van Prof. Nieuwenhuis.

Lokaal 13, No. 6 bevat de volgende inzendingen:

Vervolgleergang voor veeartsen voor den Indischen dienst bestemd. Inzending van Prof. Dr. L. de Blieck en Prof. Dr. H. M. Kroon.

Landbouw-Hoogeschool te Wageningen.

Land- en Volkenkunde en Productenleer van Nederlandsch-Indië. Universiteit Leiden, inzending van Prof. Nieuwenhuis.

Leidsche Vereeniging ter bevordering van de studie der tropische geneeskunde.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

Koloniaal Instituut te Amsterdam: A. Afdeeling Volkenkunde. B. Afdeeling Tropische Hygiëne.

Opleiding van Inl. meisjes tot verpleegster en vroedvrouw te Semarang, inzending van Mevr. Cohen Stuart.

Lectuur over Indië.

Donderdag 29 Juli zal een dag gewijd zijn aan de bespreking van Indische toestanden. Inleidingen zullen worden gehouden door Mevr. Kooy—van Zeggelen en de heeren Hietink en Lekkerkerker.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Rubber-cultuur in West-Borneo.

De cultuurtoestanden van West-Borneo zijn over het geheel nog weinig bekend. Vooral van de rubbercultuur, die sedert de laatste tien jaren een reusachtige vlucht heeft genomen, is men buiten Borneo zeer slecht op de hoogte.

Dit zal gedeeltelijk wel het gevolg zijn van het feit, dat bijna 90 pct. der rubbertuinen in handen zijn van Chineezen, Maleiers en sedert den laatsten tijd ook van Japanners.

Argus stelt in het *Bat. Nwsbl.* de vraag, wat wel de reden mag zijn, dat er zoo weinig Europeesch kapitaal gestoken wordt in de rubber op West-Borneo. En hij beantwoordt die vraag door te zeggen, dat W.-Borneo een slechten naam heeft doordat het reeds groote kapitalen verslonden heeft, niet door klimaat, grond, werkvolk of afvoergelegenheden, doch hoofdzakelijk doordat verschillende ondernemingen geopend werden door menschen, die zelf niet 't geringste verstand hadden van de cultuur en van de toestanden van 't land, of door menschen, die met speculatieve doeleinden iets op touw zetten.

Daarna gaat Argus na, of West-Borneo met het oog op de rubbercultuur een vergelijking kan doorstaan met Sumatra's Oostkust, Straits Settlements en Federated Malay States, ja zelfs met Java (de koelietoestanden uitgezonderd).

De regenval verdeelt zich in W.-Borneo vrij gelijkmatig over het geheele jaar, terwijl klimaat en grond uitnemend voor de rubbercultuur geschikt is, hetgeen duidelijk blijkt uit den snellen groei en de groote latex-productie. Als voorbeeld haalt schr. dan een onderneming aan, die onder vrij ongunstige omstandigheden aangelegd is en gedreven wordt.

De boomen, geplant 15 bij 15 voet, 7 jaar oud, zijn nog niet uitgedund. De gemiddelde jaarproductie dier boomen was per boom 1.66 K.G., terwijl volgens den *Ind. Cult. Alm. 1917* 7 à 8 jarige boomen op Malaka 1.10 tot 1.55 K.G. opleveren. Op Ceylon brengen 7 à 9 jarige boomen 0.35 tot 0.75 K.G. op, terwijl deze cijfers voor West-Java 1.10 K.G. en voor Sumatra's Oostkust 1.81 K.G. (bij zeer goede ondernemingen) en 1.35 K.G. (bij goede) beloopen.

Op een Chin. onderneming in Sambas 20 bij 20 voet geplant en nog niet uitgedund, was de opbrengst van 6 à 7 jarige boomen 2.40 K.G.

Daar West-Borneo over voldoende inheemsche werkkrachten beschikt, de Dajaks voor zwaren arbeid, zooals boschkappen uiterst geschikt zijn en de Maleiërs als tapkoelies en voor andere werkzaamheden gebruikt worden, zijn de arbeidstoestanden op West-Borneo gunstiger dan in de omringende landen.

Wel moet er in de toekomst rekening mee gehouden worden, dat er niet voldoende inheemsche arbeiders zullen zijn, omdat de bevolking niet groot genoeg is om aan de toenemende vraag naar arbeidskrachten te kunnen voldoen, en omdat de thans nog op de ondernemingen werkende koelies voor het grootste gedeelte over eenige jaren niet meer als zoodanig zullen willen werken, omdat dan hun eigen kleine tuinen genoeg zullen opleveren om van te leven.

Daardoor ook is het dagloon de laatste jaren gestegen van 50 tot 60 en 70 cts.

Wat den afvoer van het product aangaat, verkeert W.-Borneo ook in bepaald gunstige omstandigheden, daar alle rubber-ondernemingen langs de rivier gelegen, hun product in prauwen daarlangs kunnen vervoeren naar de afscheephaven, vanwaar geregeld eenige keeren 's maands verbinding is met Singapore en Batavia.

Vergelijkt men de onderneming Sambas-estate met het gemiddelde van 26 groote Java-rubber-ondernemingen, zoo krijgen we de volgende cijfers:

	Gem. 26 Java-ondern.	Sambas-estate.
Gem. aantal boomen p. bouw...	203	300
Leeftijd der boomen in jaren...	8	7
Oppervl. in productie (bouws)	497	170
Jaarproductie in K. G.	149.423	46.220
Aantal tapbare boomen	93.666	27.955
Gem. productie p. boom p. jr. in K.G.	1.57	1.66
Gem. aantal boomen per tapper	304	300
Gem. droog gewicht per tapper p. dag in K.G.	1.341	1.41
Percentage 1e kwaliteit pCt. ...	79.9	80
Kostprijs per K.G. droog	0.994	0.928

Hieruit blijkt, dat West-Borneo zijn slechten naam als cultuurland ten onrechte draagt, en wat de rubbercultuur aangaat op de eerste plaats gesteld mag worden.

Maleiers en Chineezen hebben het leeuwenaandeel in de rubbercultuur. Haast elke Maleier heeft op een smalle strook langs de rivier zijn eigen aanplant van 50 tot 60 duizend boomen.

De plantwijze laat echter veel te wenschen over. De plantwijdte is langzamerhand van 15 bij 15 voet gedaald tot 8 bij 8. Van een selectie van het plantmateriaal is geen sprake, terwijl de Maleiërs er nooit aan denken hun tuinen uit te dunnen of ziekten te bestrijden; bovendien geschiedt het tappen geheel systeemloos. Zijn de rubberprijzen hoog, zoo wordt er maar raak getapt.

Gevolgen daarvan zijn: uitputting der boomen, ongelijkmatige bastvernieuwing en 't optreden van kanker. In aanmerking genomen, dat in de onderafd. Sambas alleen plm. 3 millioen rubberboomen geplant zijn, is het jammer, dat de Reg. niets doet om de cultuur te beschermen.

Een paar jaar geleden, na het bezoek van een landbouw-adviseur of -inspecteur, verspreidde het hoofd van plaatselijk bestuur Maleische vlugschriften over de rubbercultuur, maar daarbij bleef het.

„Zou het niet mogelijk zijn in deze het voorbeeld van de Engelsche Regeering te volgen? Zij immers heeft o.a. voor de klappercultuur in elk klapperdistrict een inspecteur, op-en-top vakman, onder wiens toezicht de cultuur uitgeoefend wordt en die over een zoodanige macht beschikt, dat zijn voorschriften ook stipt opgevolgd worden. Zoo iemand hebben we hier voor de rubber eveneens noodig.''

Er is bijna geen rubbertuin, die niet in meerdere of mindere mate te lijden heeft van kanker, wortelschimmel, djamoer oepas, enz., waardoor de bevolking, die er uit onwetendheid werkeloos tegenover staat, groote schade lijdt.

Schr. rekent voor, dat het aanstellen van een inspecteur met de noodige adjuncten niet behoeft af te stuiten op geldelijke bezwaren. Indien het gouvernement van iederen picol rubber, die uitgevoerd wordt *f* 1.— heft, zou dit voor 1918 bedragen hebben plm. *f* 5700.—, en wanneer over eenige jaren 3 millioen boomen in tap zijn, zou dat uitvoerrecht *f* 50.000.— bedragen. Bij een prijs van *f* 50.— per picol zou de opbrengst voor de bevolking 2½ mill. gulden 's jaars zijn en ze dus slechts 2 pct. hebben af te staan.

De zorg van den toekomstigen inspecteur zal zich niet moeten bepalen tot de cultuur, doch in samenwerking met een Volkscredietbank zal hij aan groepen van kleine plantage-bezitters goedkoope rubbermachines kunnen verstrekken en geld voor den bouw van rookhuisjes voorschieten, waardoor de producenten hoogere prijzen voor hun product zullen kunnen bedingen, en de rubber van W.-Borneo een beteren naam op de markt zal krijgen.

Thans wordt de rubber heel primitief met flesschen tot sheets verwerkt, die ongerookt verkocht worden, waardoor de Mal. planter veel minder voor zijn product ontvangt dan de Europeesche. Blijven de toestanden zooals deze nu zijn, dan zal het niet lang duren, of veel rubbertuinen zullen in handen komen van de Chineezen op de gebruikelijke wijze.

Eerst leent de Chinees den Maleiër *f* 25.— om bij den volgenden rubberverkoop af te betalen. Dan neemt de Maleiër er *f* 25.— aan waren bij, doch betaalt niets af. Bij een volgende leening wordt een soerat op zegel geschreven, waarbij de Maleiër zich verplicht tot maandelijksche afbetalingen en tot het verkoopen van zijn rubber alleen aan baba. Worden deze voorwaarden niet nageleefd, zoo komt de onderneming aan den Chinees, wat dan ook in de meeste gevallen gebeurt.

Zoo is het met de klappertuinen gegaan en zoo zal het ook geschieden met de rubber.

Maar de Volkscredietbanken dan?

Schr. geeft een geval uit de praktijk en dat zegt genoeg.

Vier Inlanders in 't bezit van achtereenvolgens 200, 250, 180 en 300 tapbare boomen gaan naar de bank en vragen ieder *f* 50.—. Toewan-Bank vindt het getal hunner boomen niet groot genoeg en bedroefd keeren de Inlanders huiswaarts en klagen hun nood aan Hadji X. Deze belooft zijn best te doen, hoewel het moeilijk zal gaan.

Een uurtje later komt de huiseigenaar Hadji X. bij de bank en vraagt en krijgt *f* 200.— tegen een maandelijksche rente van *f* 3.—.

Onze vier vrienden zijn spoedig de gelukkige bezitters van *f* 50.— elk, waarvoor ze den vriendelijken bemiddelaar voor elke *f* 10.— maandelijks *f* 2.— rente betalen. Hadji is ook „senang hati'', want hij krijgt maandelijks *f* 40.—, zijnde 240 pct. 's jaars aan rente. Zoo helpt de volkscredietbank den kleinen man.

Om een denkbeeld te geven van den vooruitgang van de rubbercultuur, dienen de volgende cijfers van de onderafd. Sambas.

Uitgevoerd werden 45.880 K.G. in 1915.
142.553 K.G. in 1916.
269.157 K.G. in 1917.
341.200 K.G. in 1918.

Het laatste cijfer zou zeker belangrijk hooger geweest zijn, indien de marktprijzen niet zoo laag geweest waren, waardoor een groot deel der Inlandsche rubberplanters niet tapte.

Wenschelijk is het, dat het Gouvernement helpend optrede, wil deze steeds in bloei toenemende cultuur niet te gronde gaan.

Suriname.

Dat een mensch in dezen veelbewogen tijd rustig de rol van de schoone slaapster in het bosch kan spe-

len, daarvan geeft Mr. G. D. Willinck te Zutphen het bewijs. In „De Maasbode" van 13 Juli stelt hij n.l. de vraag: „Suriname verkoopen?", waarop hij het volgende antwoord geeft:

„Waarom zouden wij Suriname niet verkoopen? Al is er misschien veel rijkdom uit het land te halen, wij, met ons enorm koloniaal bezit in het Oosten, hebben niet het benoodigde surplus bevolking, om ook daar krachtig de ontginning aan te pakken. Amerika zal met pleizier er een twee milliard voor geven en wij waren in eens van de crisis- en de geheele Staatsschuld af.

Nu kost de kolonie ons jaarlijks nog tonnen, zonder dat wij er iets van trekken.

Laten wij nu de chauvinistische argumenten eens op zij zetten, Denemarken deed toch ook eveneens.

Welke massa sociale maatregelen konden wij nemen, indien wij uit den druk der Staatsschuld en dien der belastingen waren.

Laten wij nu eens practisch zijn.

Welk Kamerlid neemt het initiatief?"

Aan des schrijvers verzoek, dat andere bladen het stuk zouden overnemen, hebben zoowaar eenige bladen gevolg gegeven.

Reeds een paar jaar lang heeft deze vraag in de pers gespookt en daar wordt ze op eenmaal als een spiksplinternieuw idée door Mr. Willinck den volke voorgelegd. En de bladen, die naïef genoeg geweest zijn het stuk over te nemen, schijnen zich niet bewust dat de vraag zoo fonkelnieuw niet meer is.

Na al hetgeen — ook in dit blad — over deze kwestie geschreven is zullen wij er weinig van zeggen.

Amerika zal er met pleizier een twee milliard voor geven."

Hoe weet de schrijver dit en bedoelt hij guldens of dollars? Vermoedelijk dollars; dan hielden wij, nadat wij van „de geheele crisis- en de geheele Staatsschuld" af waren, nog een slordig duitje over.

Is het niet immoreel dat een volk, dat rustig heeft toegekeken en zich verrijkt, terwijl andere volken in een strijd op leven en dood gewikkeld waren, een volk dat ontkomen is aan de verwoestingen van den oorlog, op zulk een wijze zou willen ontkomen aan de geldelijke moeilijkheden, die de ontwrichting van geheel Europa, ook voor ons land heeft medegebracht?

Tot zelfs in de kolommen van het *Koloniaal Weekblad* is zoo'n hunkerende naar Amerikaansch geld geslopen, ditmaal een „koopman" — zie blz. 9, eerste kolom van het vorige nummer — die onze zware belastingen gaarne door Amerika betaald zag.

Al die oorlogswinstmakers, die blij mogen zijn dat men ze het leven laat, zouden rustig in het bezit mogen blijven van hun onrechtmatig verkregen rijkdom en die domme Amerikanen zouden daartoe moeten medewerken!

Bij Jove! het is ergerlijk.

Jaren geleden zagen wij in Scala of een ander variété-theater gedemonstreerd hoe de Chineezen de Kormoran (een zwemvogel) gebruiken om visch te vangen. Het vraatzuchtige beest wordt belet de visschen in te slikken door een om den hals aangebrachten ring en moet de visschen weer opgeven uit den bek, die door den uitzetbaren keelzak heel wat bevatten kan. Ziedaar hoe wij aan geld moeten komen voor de crisis-uitgaven, enz. Men moet de menschelijke(?) Kormorans al het geroofde geld laten opgeven.

Twee milliard guldens of dollars! Schaamt men zich niet zoo'n koopsom zelfs maar te *noemen*, niet vóór een bloeiende kolonie, maar voor een land, waarvan men verklaart dat wij niets kunnen maken? Is het weer de oude ondeugd: „asking too much and giving too little?"

Zou ons „enorm koloniaal bezit in het Oosten" niet te groot blijven ook na den verkoop van de West? En wat, als na deze transactie b.v. Japan ons vraagt om een deel van dat „enorme bezit in het Oosten" over te doen?

En is het waar dat wij niet de benoodigde surplus bevolking hebben om ook in Suriname krachtig de ontginning aan te pakken? Op deze vraag zullen wij spoedig het antwoord vernemen van het Suriname-Studie Syndicaat, in welks oordeel wij meer vertrouwen stellen dan in dat van Mr. Willinck.

(In het voorbijgaan willen wij er nog even de aandacht op vestigen, dat het winstcijfer van de cultuurondernemingen der Nederlandsche Handelmaatschappij in 1918 in Oost-Indië heeft bedragen *f* 792.288 en in Suriname *f* 523.066.)

Hoe stelt Mr. Willinck zich de verhouding van Moederland tot Kolonie voor? Toch niet als die van een landheer tot zijn grond of van een slavenhouder tot zijn slaven?

Wij gelooven dat de verhouding thans gevoeld wordt als die van voogd tot pupil. Acht de voogd — die mede aansprakelijk is voor den toestand waarin de pupil zich bevindt — zich niet langer in staat de belangen van den pupil naar behooren te behartigen, dan draagt hij die taak aan een ander over, maar is het niet infaam, dat hij zich voor die overdracht zou laten betalen en zoo goed betalen dat hij langen tijd onbezorgd kan leven zonder zich verder iets aan te trekken van de toekomst van den pupil? Geld kloppen uit werkelijke of voorgewende onbekwaamheid om een taak te vervullen!

Het is verbluffend!

Wij zouden gaarne door een bekwaam jurist de vraag behandeld willen zien of de Nederlandsche Staat het recht zou hebben de koopsom op te strijken, gesteld dat het verkoopen van een kolonie niet strijdt met de beginselen van den Volkerenbond.

De Nederlandsche Regeering koestert zulke infame plannen als het verschacheren van kolonies niet; maar mocht dat eenmaal anders worden dan is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de pupil de transactie niet afwacht maar de bescherming van een anderen voogd inroept.

* * *

In een belangwekkend artikel over de Evangelische Broedergemeente in Suriname door den oud-gouverneur van Suriname, W. D. H. Baron van Asbeck in het Julinummer van „De West-Indische Gids" troffen wij de opmerking aan, dat de firma C. Kersten en Co. te Paramaribo niet is eene Duitsche firma, zooals wijsneuzen of wijsgeeren geliefden te beweren, maar eene Surinaamsche, d. i. van aard en aspiratiën Nederlandsche firma. Aan de Nederlandsche gezindheid twijfelen wij geen oogenblik, maar wij moeten Baron van Asbeck er op wijzen dat, indien er menschen zijn, die de firma Kersten en Co. voor een Duitsche firma houden, daartoe aanleiding is gegeven door den heer Siegfr. Beck, Geschäftsinspektor der Missionsgeschäfte in Suriname, in diens — ook door Baron van Asbeck geraadpleegd — geschrift „Die Wirtschaftlich-soziale Arbeit der Missionsgeschäfte der Brüdergemeine in Suriname". Herrnhutt 1914. Op blz. 7 zegt hij, sprekende over C. Kersten en Co., in een noot: „Nebenbei: Es ist dies, wie man neuerdings festgestellt hat, die älteste deutsche Handelsfirma in ganz Mittel- und Sud-Amerika". Hiermede is natuurlijk niets meer gezegd, dan dat de firma oorspronkelijk door Duitschers gesticht is. Toch kan de mededeeling tot andere opvatting aanleiding geven.

* * *

In „Economisch-Statistische Berichten" van 9 Juli een artikel „De handelsstatistiek van Suriname", door Fred. Oudschans Dentz.

Curaçao.

Ambtsaanvaarding van Gouverneur Helfrich.

Eersten Pinksterdag is de nieuwe Gouverneur aangekomen. De plechtigheid der ambtsaanvaarding moest tot Dinsdag 10 Juni worden uitgesteld. Alstoen werd om 9 uur eerst eene audiëntie gehouden op het Gouvernementshuis, waarvan tal van autoriteiten en particulieren gebruik maakten. De aanwezigen werden door den wn. Gouverneur voorgesteld.

Na afloop dezer receptie is de Gouverneur door eene commissie, bestaande uit het oudste lid van den Raad van Bestuur, den voorzitter van het Hof van Justitie en den majoor-commandant der schutterij, begeleid naar de vergaderzaal van den Kolonialen Raad, waar ook de Raad van Bestuur aanwezig was. Na een woord van welkom door den Voorzitter van den Raad heeft de Gouverneur de volgende rede gehouden.

> Het vertrouwen van H. M. de Koningin heeft het Bestuur van de kolonie Curaçao in mijne handen gelegd; het zij mij op de eerste plaats vergund, ter voldoening aan het bepaalde bij art. 15 van het Regeeringsreglement, in deze plechtige zitting van den Kolonialen Raad over te leggen een afschrift van mijne acte van benoeming en het proces-verbaal mijner eedsaflegging.
>
> Voor U, mijne Heeren, zoo van nabij bekend met de geestelijke en stoffelijke behoeften en nooden van de ingezetenen, wel wetende, dat de huidige verhoudingen in de wereld en de daarmede verband houdende reorganisatie, o.m. van het economisch leven, onze Kolonie met hare, over het algemeen voortreffelijke havens en hare gunstige ligging ten opzichte van het wereldverkeer, tot grootere ontwikkeling zullen kunnen brengen, behoeft zeer zeker niet te worden gereleveerd, dat, op welk terrein ook, maar meer in het bijzonder op sociaal en economisch gebied, nieuwe problemen onze aandacht kunnen vragen, dat zelfs het in nadere studie nemen van het bestaande niet uitgesloten is.
>
> De uitvoering van al hetgeen daarbij eventueel noodzakelijk mocht zijn gebleken, zal ongetwijfeld nog belangrijke uitgaven vorderen, waarbij de steun van het Moederland, althans aanvankelijk, allerminst zal kunnen worden ontbeerd.
>
> Hoezeer ook Nederland immer tot geldelijke offers in het belang van de kolonie bereid zal worden gevonden, een dwingende eisch van billijkheid en rechtvaardigheid is het, om de lasten niet meer dan noodig, op het toch reeds zoo bezwaarde Moederland af te wentelen.
>
> Een vooruitziende en voorzichtige finantieele politiek, bij welker uitvoering steeds het oog dient te worden gericht op een geldelijke onafhankelijkheid van de kolonie als einddoel, is in dit verband gebiedend noodzakelijk; men brenge dus de bijdragen uit 's Rijks schatkist geleidelijk binnen engere grenzen om de subsidies ten slotte te doen verdwijnen.
>
> Dat desideratum nu kan alleen worden bereikt, wanneer tijdig naar maatregelen wordt omgezien, om het financieel evenwicht te herstellen, door o.a. de inkomsten van de kolonie binnen de perken van hare draagkracht te versterken.
>
> In menig kring van Nederland groeit de belangstelling voor de kolonie, zoowel op het gebied van Landbouw, als op dat van Handel en Nijverheid. Waar vaststaat, dat de ontwikkeling daarvan noodwendig zal bijdragen tot verhooging van de koloniale middelen, zal het op onzen weg moeten blijven liggen om tot die ontwikkeling mede te werken door, voor zoover zulks mogelijk is, steun aan het particulier initiatief te verleenen, dat initiatief aan te moedigen en te bevorderen. Hiermede breng ik ook een der maatregelen naar voren, waarop ik zoo straks doelde.
>
> Ik ben er van bewust, dat vooral gemis aan locale kennis van toestanden en verhoudingen mij zullen plaatsen voor een verre van gemakkelijke taak en ben ik niet minder doordrongen van de groote verantwoordelijkheid, welke ik bij het aanvaarden der benoeming op mij heb geladen.
>
> Verzekerd van den steun van het opperbestuur, overtuigd dat U, Mijne Heeren, mij de zoo gewenschte en zoo noodzakelijke medewerking niet zult onthouden — een beroep daarop schijnt mij schier overbodig — vertrouw ik ten volle, dat ik, met Gods hulp werkzaam kan zijn in het belang en het welzijn der kolonie.
>
> Van een aangename en eervolle opdracht wil ik mij nog kwijten, n.l. om U over te brengen de belangstellende gevoelens, welke door de Koningin werden uitgesproken ten opzichte van Land en Volk, zoomede de beste wenschen, die door Hare Majesteit werden geuit voor den bloei en de welvaart der kolonie, tijdens de audientie, welke onze geëerbiedigde Vorstin heeft behaagd mij wel te willen verleenen.
>
> Gods onmisbaren zegen afsmeekende over onzen gemeenschappelijken arbeid, en U Mijnheer de Voorzitter mijn hartgrondigen dank betuigende voor de toegesproken woorden, verklaar ik hiermede in naam en als vertegenwoordiger van H. M. de Koningin het Bestuur over Curaçao te aanvaarden.

Door dezelfde heeren werd de Gouverneur naar het Gouvernementshuis terug begeleid.

Een saluut van dertien schoten kondigde telkens het oogenblik aan, waarop de Gouverneur zijne woning en het Raadhuis verliet. Vóór het Raadhuis was een eerewacht opgesteld, en de garnizoenskapel speelde daar het Wilhelmus. Alle openbare en tal van particuliere gebouwen vlagden; eene groote menigte bewoog zich op de straten.

Moge het Gouverneur Helfrich gegeven zijn de kolonie tot bloei te brengen.

* * *

De nieuwe gezaghebber der Bovenwindsche eilanden.

De Vrijmoedige van 12 Juni l.l., het eenige blad op Curaçao, dat vrij geregeld brieven van de Bovenwindsche eilanden bevat, geeft eene uitvoerige beschrijving van de ontvangst van den nieuwen gezaghebber der drie eilanden op St. Martin N. G., waarheen deze, zooals onze lezers weten, met de *Commewijne* doorgegaan is.

Eigenaardig is, dat, volgens den briefschrijver geen der autoriteiten van deze komst op de hoogte was. Het mag daarbij ditmaal eene gelukkige omstandigheid heeten, dat, daar de bewoners van St. Martin nog nimmer een Nederlandsch stoomschip gezien hadden — behalve dan bijna een tiental jaren geleden de *Prinses Juliana*, treuriger gedachtenis — de komst van de *Commewijne* op zich zelf eene blijde gebeurtenis was. Toen bekend werd, dat de nieuwe gezaghebber aan boord was, werd in allerijl eene feestcommissie gevormd, die den dag der installatie, 2 Juni, tot een feestdag voor de bevolking heeft gemaakt. Ook is den waarnemenden gezaghebber, den heer F. K. Thielen hulde en dank gebracht bij zijn vertrek.

De heer Tymstra heeft reeds per schoener zijne andere onderhoorigheden, St. Eustatius en Saba, bezocht.

* * *

De *Amigoe di Curaçao* bevat eene uitvoerige beschrijving van het album, dat den oud-Gouverneur Mr. Nuyens bij diens vertrek is aangeboden. De beschrijving vestigt den indruk, dat het geheel eene mooie proeve van Curaçaosch kunstwerk is. Het trof ons, dat op het eerste blad van het album het *wapen van Curaçao* zou zijn afgebeeld. Voor eene beschrijving van dit ,,wapen'' houden wij ons aanbevolen. *De Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* deelt mee, dat de kolonie geen wapen heeft.

Men zie hierover ook het artikel van Jhr. Van Panhuys in afl. 3 van *De West-Indische Gids.*

* * *

Aan den onderwijzer eerste klase bij het openbaar onderwijs op Curaçao, A. C. Vermeulen, thans met verlof in Nederland, is op zijn verzoek, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

* * *

Met de *Stuyvesant* is behalve de heer Dr. H. S. Boogaart o.a. aangekomen de heer Heuriquez, belast met het invoeren van bevolkingsregisters in de kolonie.

* * *

Hier ter stede is bericht ontvangen, dat Hr. Ms. pantserdekschip *Zeeland*, onder bevel van kapitein ter zee B. Schreuders, van Curaçao, is vertrokken ter aanvaarding van de terugreis naar Nederland.

Ingezonden.

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad.

Met groot leedwezen zagen wij in het orgaan der Vereeniging opgenomen het „Ingezonden stuk" van den heer Koopman, in het slot waarvan de misselijke kruideniersaard van sommige Nederlanders weer ten duidelijkste spreekt in de verzuchting om, teneinde voor zich zelven eenige belastingpenningen uit te sparen, onze West tegen behoorlijke vergoeding aan de U. S. over te doen.

Zooiets mag in ons orgaan niet voorkomen zonder een ernstig woord van protest.

Het Dagelijksch Bestuur.

Daar het Koloniaal Weekblad zich steeds een vrije tribune heeft betoond, waar een ieder voor zijn meening uit kan komen, wilden wij de opname van bedoeld „Ingezonden stuk" niet weigeren, hetgeen echter natuurlijk geenszins inhoudt, dat wij schrijvers meening deelen.

Red. Comm.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inl. Onderwijs. „Wat doen onze onderwijzers voor het volk?" vraagt Sasrokardono in de *Oetoesan Hindia.* Hij zegt o.m.: De onderwijzers zijn de voorlichters, de vaders, de opvoeders, leiders van het volk! Zij vormen het volk! De welvaart van het volk, het welzijn van het land, de ontwikkeling en de vrijheid van het ras, liggen grootendeels in handen der onderwijzers! Doen zij hun plicht niet, dan begaan zijn een zonde tegenover het land, het Volk, de Menschheid! En wat geven zij het Volk? vraagt schrijver en antwoordt: Onze onderwijzers werken mede aan de slaafwording van het Volk! Wat doen zij voor het Land? Zij werken mede om het verder van de vrijheid af te brengen! Wat doen zij voor de Menschheid? Zij werken mede aan de verwijdering, het onderscheid maken tusschen verschillende rassen en groepen, waardoor de wereldvrede verstoord wordt. Over deze drie punten gaat schrijver dan voort. Hij verklaart, dat op de dessascholen het volk de „patjoel" *) leert vergeten, dat op de andere scholen het opgeleid wordt tot werktuigen der Regeering en van het kapitaal. Op de Inlandsche scholen worden de taal, zeden en gewoonten, de oude wetenschappen van het Land verwaarloosd; het nationaliteitsgevoel wordt daardoor gedood, de eenheid gebroken, en het Land zal nimmer vrijheid erlangen. Schrijver brengt in herinnering, dat reeds op het 2e National C. S. I. congres te Batavia werd gevraagd om uitbreiding en verbetering van onderwijs. Bij de behandeling der begrooting van 1919 in den Volksraad werd door den „djago" **) van den P. G. H. B. Dwedjo Sewojo, een amendement om salarisverbetering der Inlandsche onderwijzers ingediend. De Volksraad keurde het goed, maar de Minister verwierp het. De onderwijzers voelden er zich niet over gesticht. Is het dan waar, dat de Inlandsche onderwijzers enkel het eigen belang op 't oog hebben?

Schrijver bespreekt tenslotte de mogelijkheid eener onderwijzersstaking. Hij vindt, dat die alleen dan door het Volk gesteund behoort te worden, indien daarbij tevens geëischt wordt, dat:

1e. het onderwijs in Indië niet meer ten bate zal komen van de „Europeesche maatschappij", maar van het land en volk van Indië;

2e. het leerplan geheel wordt omgezet, zoodat de scholen worden de bakermat van de vrijwording van Indië;

3e. het rascriterium verdwijnen zal.

Onafhankelijkheidsgevoel. H. A. S. zegt in de *Neratja* zijn meening over de vraag: zullen Indië en Nederland gescheiden worden of wel vereenigd blijven?

Twee zaken zijn er, waarnaar een overheerscht ras, dat zich bewust wordt van het vernederende der overheersching, streven zal, 1e. *Onafhankelijkheid,* d.i. volkomen vrij zijn in de regeling en de bepaling van het eigen lot en het kiezen van eigen koers afgescheiden van het overheerschende land; 2e. *zelfstandigheid,* d.i. vrijheid van handelen in binnenlandsche aangelegenheden, maar zonder alsnog gescheiden te zijn van het souvereine land.

Voorbeelden van het eerste streven hebben gegeven: de Nederlanders in hun opstand tegen Spanje in 1568, gevolgd door de afzwering van de Spaansche souvereiniteit in 1581; voorts Amerika in den oorlog voor de onafhankelijkheid tegen Engeland van 1775—1783; Transvaal in 1880; Ierland, dat zich kortgeleden tot een onafhankelijke republiek heeft uitgeroepen, los van Engeland, enz. enz.

Australië, Canada, Zuid-Afrika, de Filippijnen echter, geven een voorbeeld van het tweede.

De koloniën zoeken zich los te maken van den overheerschenden staat, zoodra zij zich sterk gevoelen om op een lijn te staan met dien staat, welke regeering echter niets voelt voor zoo'n gelijkheid. Dit zal leiden tot geschillen; het belang van den een komt in botsing met dat van den ander. En indien de souverein over niet genoeg macht beschikt, terwijl de geschillen blijven bestaan, moet het tenslotte tot een breuk komen.

Maar meestal wordt die onafhankelijkheid niet dadelijk verkregen. Door de langdurige vereeniging is men aan dien toestand gewoon geraakt en tijdens die lange vereeniging zijn verschillende aangelegenheden beider landen zoozeer van elkaar afhankelijk geworden, dat de banden moeielijk te verbreken zijn. In dit geval zal het moederland dus niet gauw zijn kolonie loslaten, maar zoo mogelijk trachten den band nog hechter te maken zoo lang als het nog sterk genoeg is om zijn hoogere positie te handhaven.

Voor de kolonie zelf is het een plicht te streven naar onafhankelijkheid, daar deze het kenteeken is van vooruitgang van het ras. Maar als dit niet bepaald direct noodzakelijk is, zou het veel beter zijn voor de kolonie, om tot onafhankelijkheid te geraken via den veiligen weg van de zelfstandigheid.

Hoe staat het tusschen ons en Nederland, vraagt schrijver? Als hij nagaat, hoe slecht de Indische belangen behartigd worden door Nederlanders in Nederland, hoe alles berekend is op een bevoordeeling van Nederland en de Nederlanders, dan is hij voor een absolute scheiding. Maar er zijn andere zaken, die een plotselinge algeheele afscheiding onmogelijk maken. In de honderden jaren van overheerscht zijn, is het Indische volk op den maatschappelijken ladder gedaald. Als nu Indië plotseling onafhankelijk werd, zou het zich niet dadelijk als gelijkwaardig aan de andere vrije staten kunnen doen gelden.

Zonder de hulp van het moederland zou het geen betrekkingen met het buitenland kunnen aanknoopen. Die moeilijkheden zouden niet ontstaan, indien Indië als zelfstandige staat verbonden bleef aan Nederland.

Een andere band, welke Indië nog aan Nederland bindt, is, dat onder de Nederlandsche overheersching Ned.-Indië één is geworden instede van verdeeld in honderden met elkaar voortdurend overhoop liggende rijkjes. Schrijver wil alle bedriegerij en willekeur der Hollanders ten opzichte der vroegere vorsten niet goed praten, maar erkennen, dat er thans eenheid is van rechtspleging en van onderwijs, waardoor de Indische volksbeweging krachtiger wordt gemaakt.

*) Een groote hak met half houten, half ijzeren blad en een wat gekromde houten steel, die bij het bewerken van den grond tot spade, schop en schoffel dient.

**) Haan.

Evenwel vindt schrijver, dat nog niet genoeg gedaan is voor éénwording van Indië. Hij concludeert, dat het nog noodig is, dat Indië aan Nederland verbonden blijft, om de volgende redenen:

1. Aan Indië moet zoo spoedig mogelijk de weg worden geopend voor het aanknoopen van rechtstreeksche handelsbetrekkingen met het buitenland; Indië moet een eigen wereldmarkt hebben.

2. Indië moet zoo spoedig mogelijk een volksvertegenwoordiging krijgen, en een democratisch bestuur voor elk landsdeel, dat op grond van dezelfde zeden en gewoonten en economische gesteldheid een eenheid behoort te vormen. Deze volksvertegenwoordiging zal spoedig de eenheid tusschen alle Indische rassen tot stand brengen.

3. Het onderwijs in Indië moet snel vervolmaakt worden en geregeld in overeenstemming met de belangen van Indië zelf, vanaf het laagste tot het hoogste onderwijs.

Maar — zegt H. A. S. — zoo goed als het voor Indië noodig is, om de vereeniging met Nederland te handhaven, evenzoo is het voor de Nederlanders van groot belang, dat de band blijft bestaan, welke voor hen een levensbehoefte is geworden.

S. I. In de *Pedjadjaran* zegt Mh. Sn. in een onderschrift, dat de S. I.-actie niet slechts is uitgegaan van het ontwikkelde deel der bevolking, want dat degenen, die zich daarvoor hebben ingespannen, integendeel de verdrukte en uitgezogen Kromô's zijn, terwijl de ontwikkelden hen eerder tegenwerkten. Goed beschouwd kan men het echter den ontwikkelden niet kwalijk nemen, zegt hij. Van nature zijn ze de Kromo's niet slecht gezind, maar het onderwijs in Indië is er niet op gericht om rassenliefde, liefde voor het geboorteland enz. te kweeken. Er zijn dan ook Nederlanders, die verklaard hebben, dat het onderwijs in Indië karaktervormend moet zijn, maar niet materialistisch. Zelfs de Mohamedaansche geestelijken bemoeien zich niet met de Inlandsche beweging, uit vrees, dat hun eigen belangen zullen worden geschaad.

Onder het hoofd: ,,De volksbeweging in Indië moet met kracht worden doorgezet'', schrijft S. P. D. in de *Oetoesan Hindia*, dat zij die vragen, waar de *Nieuwe Tijd* blijft, maar geduld moeten hebben, want dat die binnenkort ook in N. I. zijn intrede zal doen. De Inlanders zullen dan een rustiger en vrijer bestaan hebben dan nu. Bijgeloovigen meenen, dat er dan een Ratoe Adil *) zal komen om over dit land te regeeren. Maar schrijver voor zich gelooft alleen aan de komst, binnen enkele jaren, van een *Parlement*. De Regeering kan — zegt hij — ons dat alleen dan spoedig geven, als wij zelf haar in dat voornemen steunen met de grootst mogelijke kracht. In den beginne zal het parlement natuurlijk voor velen een teleurstelling zijn, maar schrijver meent, dat binnen 5 à 6 jaren slechts, het volmaakt zal zijn. Maar dat kan alleen gebeuren, indien het der Regeering werkelijk ernst is om het bestuur over Indië over te geven aan de ingezetenen, onder hare rechtschapen en beleidvolle leiding, en ook, indien het Indische volk zelf krachtig daartoe wil medewerken. Vele regeeringsdaden bewijzen, dat de Regeering thans de volksbeweging in Indië begrijpt en er de noodige aandacht aan wijden wil. Zij behoort volle aandacht te schenken aan de Indische volksbeweging en die op prijs te stellen, zonder zich te laten afleiden door de stemmen der vijanden van de beweging.

Schrijver erkent, dat er door enkele Inlandsche volksgroepen relletjes veroorzaakt zijn, maar — zoo meent hij — als men er een grondig onderzoek naar instelde en niet enkel luisterde naar rapporten van lieden, die de beweging vijandig gezind zijn, dan zou ten duidelijkste blijken, dat zulke ongeregeldheden meestal voortspruiten uit de een of andere voor de Inlanders ergerlijke handeling.

De tegenstanders schelden ons voor onrijp, dom, lui, enz. uit, maar zij willen niet begrijpen, dat die domheid voortspruit uit gebrek aan onderwijs en de z.g. luiheid uit de te lage loonen, welke geenszins een aanmoediging zijn tot arbeiden. Schrijver weet zelf, hoe vele Inlanders met salarissen van *f* 50.— 's maands, wat kennis en kunde betreft, dikwijls hooger staan dan Europeanen, die in hetzelfde vak *f* 200 's maands verdienen. Zoo lang als de lieden van vreemd ras — besluit S. D. P. — ons nog onbetrouwbaar noemen, niet voor vol aanzien, zoo lang als wij niet op een lijn gesteld worden met andere nationaliteiten, zoo lang zullen wij afhankelijk blijven van een ander ras, dat onze zeden en gewoonten niet kent en zoo lang er in ons vaderland nog geen parlement is van een werkelijk democratische richting, zoo lang moeten wij de volksbeweging in N. I. met alle kracht doorzetten.

Een Raad. In de *Sinar Hindia* wordt in de rubriek *Si Bodoh* (de onwetende) aan de Inlandsche ambtenaren B.B. den raad gegeven om, indien zij het *seneng* (genoegelijk) willen hebben, zich te voegen naar de wenschen van de suikerfabrikanten en hen te likken door het bewijzen van overdreven eerbetoon.

Protest. In de *Oetoesan Hindia* wordt medegedeeld dat door de algemeene ledenvergadering der afdeeling Solo van den Inlandschen pandhuisbond op 13 April j.l. gehouden, besloten werd per gezegeld telegram protest aan te teekenen tegen het ontslag van acht beambten bij het pandhuis te Bandjaran (Tegal), omdat dit ontslag niet rechtvaardig zou zijn. Voorts werd besloten bij het hoofdbestuur van den bond telegraphisch aan te dringen op het uitroepen van een staking en om het ontslag van den heer Nittel te eischen wegens ongeschiktheid.

In een later nummer van het blad wordt vermeld, dat ook de groep Slawi van den bond bij het hoofdbestuur aandrong het ontslag van het hoofd van den dienst te verzoeken.

De Volksraad. In de *Soeara Rajat* (de stem van het volk) wordt geschreven over de amendementen op de begrooting door den Volksraad aangenomen en de opmerking gemaakt, dat alleen die amendementen, welke het kapitaal nut aanbrengen, werden aangenomen, maar welke groote groepen van de bevolking tot nut zouden worden, niet door den Minister werden gewild, waardoor de Minister bewezen heeft, dat hij den Volksraad niet hoog aanslaat. Hetzelfde kan gezegd worden ten aanzien van de hervormingscommissie en met instemming neemt het blad over, wat Sosrokardono daaromtrent gezegd heeft in de *Oetoesan Hindia*. Tot hoe lang dat alles duren zal, wordt daarin gevraagd, en dan komt het antwoord, luidende: ,,Tot het volk het anders zal willen.''

*) Een rechtvaardige Vorst.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een campagne? In de *Bintang Soerabaja* wordt overgenomen een artikel uit het maandblad *Wederopbouw* over de *campagne tegen den Landvoogd*, waarin betoogd wordt, dat er in Ned.-Indië feitelijk twee partijen zijn, overheerschten en overheerschers, ongeveer gelijk aan arbeiders en kapitalisten, welke laatsten niet tevreden met het halen van woekerwinsten en het exploiteeren van de landskinderen (de suikerindustrie) tevens de heer willen zijn en de wetten voorschrijven. Wanneer de Regeering van koers verandert, wat blijken zou als de landvoogd heen zou gaan, zou de partij der overheerschers aan het bewind komen, die *koud en harteloos is voor de belangen der Inlanders*. Schrijver meent, dat er een campagne wordt gevoerd tegen den landvoogd, daar ,,men'' iemand wil hebben met een ijzeren vuist. ,,Doe het'' — zullen de revolutionnaire landskinderen straks zeggen — ,,wij zullen ze smelten in onze hoogovens, die onder hoogen druk van zelf zullen werken om de vereischte warmtegraad te ontwikkelen.''

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Britsch-Belgische verdeeling.

Engeland en België hebben 't voor de verdeeling van 't voormalige Duitsch Oost-Afrika tot een beide partijen bevredigde oplossing weten te brengen. De Belg. gezant te Parijs, baron Gaiffier d'Hestroy, heeft voor de commissie der koloniale mandaten de termen uiteen gezet van 't getroffen accoord.

België zal de provinciën Roeanda en Oeroendi, in 't N. W. der kolonie, krijgen, die aan zijn Kongokolonie grenzen. Hoewel zij een betrekkelijk klein gedeelte van de kolonie uitmaken, behooren zij tot de rijkste streek, zoodat daar alleen ongeveer evenveel menschen wonen als in 't veel grootere overige gebied, namelijk 3 millioen inboorlingen. 't Bevat ook de helft van den veestapel van de kolonie.

Volgens 't commentaar der Fr. bladen is dit wel in de eerste plaats een uiting van erkentelijkheid voor het aandeel der Belgen in de vermeerdering der kolo-

pie, waar zij zich vooral onder de leiding van generaal Tombeur met roem hebben beladen, maar heeft de bereidwilligheid der Engelschen toch ook nog een andere reden. België zou zich hebben bereid verklaard een strook van zijn Kongobezitting af te staan aan Groot Brittanië, en wel in de streek van 't Tanganikimeer. Hierdoor zou de ononderbroken verbinding van Kaapstad tot Kairo verkregen worden.

Verwacht wordt dat de Raad van vijf het voorstel zal goedkeuren. Vermoedelijk zal hij er zich over verheugen ook eens twee mededingers tot een oplossing te zien komen, die beiden voldoet, als tegenstelling en afwisseling op de oplossingen, die geen van beide partijen voldoen.

Hoe trekken b.v. nu weer donkere wolken samen boven Klein-Azië, waar Italië en Griekenland, die entente-vrienden zijn, even fel tegenover elkander staan, als beiden tegenover de Turken. De Raad van vijf heeft er de politiestok moeten opsteken, om het troepenverkeer stop te zetten. Naar beweerd wordt is er eenige ontspanning, volgens andere berichten echter neemt de spanning toe tusschen de ongeduldig begeerigen, die ontstemd zijn door 't stuiten van hun vaart, door 't dwarsboomen van hun voornemen, door 't verlies van tijd, geld en buit.

Ware ook voor de Klein-Azië, Fiume en Sjantoeng kwestiën maar een Oost-Afrika-schikking te vinden!

Koloniale tractementen.

Frankrijk betaalt over het algemeen zijn koloniale ambtenaren niet goed. Meermalen zijn vergelijkingen gegeven, ook met de Nederlandsche tractementen, die niet in 't voordeel van de Fr. uitvielen. Dit is ook nu weer 't geval bij de cijfers door M. Delafosse gegeven over de Britsche- en Fransche functionnarissen, in La Dépêche coloniale van 3 Juni. Wij nemen uit zijn overzicht het volgende over, er is ook voor de Nederlandsche koloniale toestanden iets uit te leeren.

Gouverneurs-generaal: Britsch fr. 187.500, — Fransch fr. 60.000.

Gouverneurs: Br. fr. 125.000, — Fr. fr. 20.000 à 30.000.

Hoofdbestuurs-ambtenaren (Provincial commissioners): Br. fr. 36.000, — Fr. fr. 18.000 à 20.000.

Zelfst. bestuursambtenaren (Senior district commissioners): Br. fr. 18.000 à 25.000, — Fr. fr. 12.000 à 16.000.

Adjunct en Adspirant zelfst. bestuursambtenaren (district commissioners): Br. fr. 12.000 à 17.500, — Fr. fr. 6000 à 11.000.

Het begin-tractement is in Britschen dienst dus 't dubbele van dat in Fr. dienst. 't Gemiddelde is fr. 24.000 tegenover fr. 13.000. 't Sterkste spreekt de tegenstelling wel bij de gouverneurs, met een gemiddeld van fr. 125.000 tegenover fr. 25.000.

Rijkseenheid?

Met de verbroedering van alle volkeren, die onder de Britsche vlag leven, wil 't nog steeds maar niet gaan zonder krakeel. Wil Canada niet weten van een immigratie op groote schaal uit Britsch-Indië, Zuid-Afrika is hiervan evenmin gediend en blijft nu en dan zelfs reactionnaire maatregelen toepassen. Ook nu heerscht in Britsch-Indië weer een ontstemming, die zich sterk uit, over de in Juni aangenomen Zuid-Afrikaansche land- en handelswet. Zij breidt 't verbod voor Aziaten, om in 't mijngebied onroerend eigendom te bezitten, uit tot maatschappijen, waarin Aziaten het overwegend belang hebben. De regeering heeft tevens de bevoegdheid gekregen om aan Aziaten 't handeldrijven te weigeren.

De Br. Indiërs vragen of dit de inzet moet worden tot de verbroedering van de onderdanen van 't Rijk, na den gemeenschappelijk gevoerden strijd. De heerschende ontevredenheid heeft er weer een nieuw argument door gewonnen, of juister heeft een oude veete weer duidelijk en scherper dan ooit te voren, in 't twistgeding gebracht.

Arabië.

Ternauwernood kon Hoessein, koning van de Hedchas, er zich in verheugen, door de overwinning van zijn groote bondgenooten, op den troon bevestigd te zijn, of hij wordt op zijn beurt betwist en bestreden, zooals hij 't ten opzichte van den Sultan van Turkije heeft gedaan. Ibn Saoed, Emier van de Nejd, betwist hem elke aanspraak op 't district Khoerma, 160 mijlen N. O. van Taif gelegen. Op ouderwetschen trant maakten aanhangers van Ibn Saoed de gemeenschap onveilig en moest de nieuwe vorst dus handelend optreden om de veiligheid in zijn land te verzekeren. 't Is niet meegevallen.

Abdoela, zoon van koning Hoessein, trok met een kleine gewapende macht uit Medina naar het grensdistrict, waar Ibn Saoed zich bevond, met zijn bedoeïenen, om er zijn gezag te doen erkennen. Abdoela vestigde zich in 't dorp Taraba, maar werd daaruit verdreven in den nacht van 25 Juni. De door hem meegebrachte kanonnen en machinegeweren vielen in handen van den ongezeggelijken emier.

Ibn Saoed voerde zijn zegeteekenen mee naar Riad, hoofdstad van Centraal-Arabië, zijn gewone verblijfplaats. Sedert zijn de krijgsverrichtingen niet hervat, maar zijn onderhandelingen aangeknoopt. De nieuwe koning zal niet licht van zijn vermeende rechten afzien, de overwinnende emier zal dit nu evenmin doen, vermoedelijk zal deze actie de voortzetting zijn van 't grensgeharrewar, dat in alle Mahomedaansche staten chronisch is, en dat in de Europeesche staten ook nooit heelemaal tot zwijgen komt.

Duizend jaren geleden behoorde een streek aan A., 500 jr. geleden aan B., nu aan C., dus maken nu A. en B. aanspraken. Krijgt A. ze terug dan zullen B. en C. aanspraken maken.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Uit Batavia's ouden tijd.

De Ned.-Ind. Levensverzekering- en Lijfrente-Maatschappij (Nillmij) te Batavia, heeft ter gelegenheid van Batavia's derde eeuwfeest, een aardig boekje uitgegeven, getiteld: Uit Batavia's ouden tijd, 1619—1919. Het is typographisch bijzonder mooi verzorgd (door G. Kolff en Co. te Batavia), terwijl ook de inhoud veel aantrekkelijks bevat. Men vindt er enkele oude kaarten en oude gravures in afgedrukt en verder tal van bijzonderheden uit het leven onzer voorouders, tweehonderd, driehonderd jaar geleden.

De Katholieke Missiën.

In afl. 9 het eerste gedeelte van een artikel: Ter herinnering aan het overlijden van de missionarissen te Larantoeka in Dec. 1918. Een droevig verhaal, waarin in bijzonderheden de groote ramp wordt geschetst, welke de R. K. missie op Larantoeka (Flores) heeft getroffen tengevolge van de Spaansche griep-epidemie.

De West-Indische Gids.

Inhoud van Nr. 3 (Juli 1919): Economische waardebepaling van Suriname, door ir. E. C. Abendanon. — Een afzonderlijk wapen voor Suriname en Curaçao, door jhr. L. C. van Panhuys. — Een militaire beschouwing omtrent de kolonie Suriname, door J. W. van Oorschot. — De Curaçaosche begrooting voor 1919, door Mr. B. de Gaay Fortman. — De evangelische of Moravische broedergemeente (de Herrnhutters) in Suriname, door W. D. H. baron van Asbeck. — De Koloniale Staten van Suriname, door P. Westra. — Een oordeel over Suriname van geruimen tijd geleden, door E. Snellen. — Eene episode uit den Indianen-oorlog in Suriname in den Zeeuwschen tijd, medegedeeld door F. E. baron Mulert. — Openingsrede van den Gouverneur van Suriname. — Openingsrede van den wd. Gouverneur van Curaçao. — Uit de pers. — Boekbespreking. — Bibliographie.

Wetten en Verordeningen van Ned.-Indië.

Van de onder dezen titel verschijnende reeks van uitgaven van Mrs. Hekmeyer en Corporaal (Batavia, G. Kolff en Co.) bereikten ons de Nrs. 28—31, respectievelijk inhoudende:

Aanbestedingsreglement, zoomede ambtelijke voorschriften in acht te nemen bij de toepassing. Met register, bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer.

Wetboek van Strafrecht voor Ned.-Indië. Met register, bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer. Tweede druk.

Verordeningen. Volksraad. Met uitvoerig register, bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer.

Invoeringsverordening Strafwetboek. Met aanteekeningen en register bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer.

Orgaan van de Vereeniging ter beoefening der Krijgswetenschap.

Afl. IV van jaarg. 1918—19 bevat het verslag der vergadering van 29 April j.l. Beraadslaging over: Heeft Nederland als zelfstandige staat en als koloniale mogendheid, eene weermacht te land en ter zee noodig ter bescherming van zijne belangen en rechten in Europa en andere werelddeelen? Zoo ja, aan welke eischen zal die weermacht moeten voldoen en volgens welke beginselen zal zij behooren te worden ingericht? Inleiders: W. E. van Dam van Isselt en A. van Hengel.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In de afl. van 16 Juni een kort opstel over St. Eustatius (een der zgn. bovenwindsche eilanden in de Caraïbische zee), waarvoor de West-Indische Encyclopaedie grootendeels de stof leverde. Een tweetal kiekjes vergezelt de beschrijving.

Commercial Holland.

Behalve een kort artikel „Our Indian policy", bevat het Juli-Nr. van dit maandschrift een geïllustreerd opstel van Mr. W. van der Worff: The Dutch East Indies. Their significance in trade and industry.

Weekblad voor Indië.

No. 8 getiteld „Kloet-Nummer", is grootendeels gewijd aan de jongste uitbarsting. Behalve tal van foto's en een kaart „De Kloet en de streken die hij teisterde", bevat de tekst o.a.: Vóór de uitbarsting. — De Kloet... de „Schoonveger". — Het Kloetvraagstuk. — De ramp van 1901. — Noodlottige jaartallen.

Ook No. 9 van hetzelfde weekblad wijdt een (geïll.) artikel aan de uitbarsting en haar heillooze gevolgen. — Verder bevat het een opstel van C. V. „Herinneringen uit den tijd van Jan Pieterszoon Coen", met o.a. een verkleinde reproductie „van den fraaien steendruk welke wordt toegezonden aan allen, die hun penningske tot de feestvreugde (te Batavia) hebben bijgebracht."

De Taak.

Het Nr. van 31 Mei van dit weekblad bevat o.m.: Het tweede levensjaar in, door S. H. K. — Chineesch onderwijs in Indië. — Erfpachtskwestie op de Westkust van Sumatra. — De Staatsinrichting van Ned.-Indië (vervolg), door D. M. G. Koch. — Militaria, door H. J. Vermeer.

De Reflector.

1619—Batavia—1919. Onder dit opschrift eenige kiekjes betrekking hebbend op de herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia op 30 Mei jl. (volksspelen enz), van welke „herdenking" of „viering" de begeleidende tekst geen verheven denkbeeld geeft. Schr. zegt dat de landvoogd een bombastische toespraak hield, terwijl de burgemeester het illustre voorbeeld volgde; de heele vertooning was saai en misselijk en men kon merken, dat er èn bij de Regeering èn bij de gemeente Batavia stille vrees heeft geschuild. Vrees om de gevoelens der over-

heerschte inlanders te kwetsen? Maar, vraagt schr., zijn die 300 jaren van Hollandsch gezag voor deze gewesten dan zoo nadeelig geweest, dat de Hollander nog immer vreest beschouwd te zullen worden als overweldiger? Hij zal hierop het antwoord niet geven; in ieder geval: „de viering" van Batavia's 300-jarig bestaan wekt medelijdende gedachten."

Korte Berichten.

In No. 23 is opgenomen het slot van de artikelenreeks: De handelsbeweging van Ned.-Indië met den Australischen statenbond (naar mededeelingen, samengesteld door den vice-consul der Nederlanden te Melbourne P. E. Teppema). — No. 24 bevat het 15e vervolg van: De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917.

Handelsberichten.

Het Nr. van 17 Juli geeft het vervolg der mededeelingen over sago en sago-producten; verder een overzicht van verkocht djatihout gedurende het 4e kwartaal 1918, zoomede economische gegevens over de maand Jan. '19 van eenige gewesten der buitenbezittingen (Sumatra's Westkust, Tapanoeli, Atjeh, Riouw, Celebes).

De Indische Mercuur.

De hr. W. J. Beck schrijft in No. 29 een artikel over „het panglongwezen in de afd. Karimon van de residentie Riouw en Onderhoorigheden." Het gedeelte van Karimon, dat op Sumatra's vasten wal is gelegen, n.l. het onderdistrict Kateman, is voor verreweg het grootste deel nog niet in cultuur gebracht en bestaat uit bosch. Aan de kust treft men de bekende typische rhizophorenvegetatie aan, de bakausoorten, die bij uitstek geschikt zijn voor brandhout; meer het land in vindt men, naar gelang de bodem haar moerasachtig karakter gaat verliezen, andere houtsoorten, die geschikt zijn voor huizenbouw en timmerhout. Dit gebied leent zich dus vooral voor houtexploitatie, zoodat men er overal panglongs, t.w. Chineesche houtaankopondernemingen aantreft. Deze panglongs zijn in twee groepen te verdeelen, n.l. de brandhout- en de balken-panglongs; het door de laatste groep gekapte houdt wordt met „tongkangs", Chineesche zeilschepen van dikwijls aanzienlijke tonnenmaat, uitgevoerd naar het betrekkelijk nabij gelegen Singapore. In die plaats wordt dan het rondhout verder bewerkt, zoo noodig in de zagerijen. Van deze in vele opzichten merkwaardige ondernemingen vertelt schr. dan bijzonderheden, die alleszins verdienen gelezen te worden. — Verder geeft dit Mercuur-Nr. den tekst der rede, uitgesproken door den Gouv.-Generaal bij de opening van den Volksraad op 20 Mei 1919, zoomede bijvoegingen en verbeteringen op het in het vorig Nr. opgenomen artikel van den heer A. D. E. Abendanon: Iets over irrigatie en drainage op Java en in Australië. — Overigens de gewone rubrieken: De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, enz.

De millioenen van Celebes.

Bovengenoemd Ind. Merc. Nr. schrijft: De gouverneur van Celebes, de heer Frijling, vertoefde omstreeks 22 Mei l.l. te Buitenzorg, teneinde door den landvoogd geraadpleegd te worden over verschillende belangrijke onderwerpen. Het Soer. Handelsbl. vernam nader, dat o.m. de exploitatie der ijzer- en nikkelertsen van Malili, alsmede de politiek ten deze te volgen, voorname onderwerpen ter bespreking uitmaakten. Het blad vernam verder nog, dat in het gebied van Lempea, gelegen nabij de kust, rijke mangaan- en ijzerertsen zijn gevonden. Is de kwantiteit daarvan voldoende voor exploitatie op groote schaal, dan zou dat een buitengewoon voordeel opleveren, daar te voren gevonden ertsvelden zoo ver in het binnenland gelegen zijn, dat aan exploitatie er van enorme transportkosten verbonden zijn.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van Afl. 16: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië VII. Jacques Specx (met portret), door N. — Een reis naar het Boven-stroomgebied van de Sesajap en Lambakoeng-rivieren (Noordoost-Borneo), door kapitein Becking (met kaart en ill.) — Bij de Niassers in het Padangsche (slot), door P. te Wechel.

Nootlottige jaartallen.

In de laatste honderd jaren hadden achtereenvolgens uitbarstingen van den Kloet plaats in:

1811, 1826, 1835, 1848, 1851, 1864, 1883, 1901.

Als men dit lijstje van onheilsjaartallen even aandachtig bekijkt, ziet men in ieder geval dit eene: dat de erupties lak hebben aan regelmaat en orde. De tijdvakken tusschen twee uitbarstingen toch zijn achtereenvolgens: 15, 9, 13, 3, 13, 19 en 18 jaar. Geologen zijn dan ook de eersten om te bekennen, dat ze van het vulkanisme eigenlijk nog weinig of niets weten; dat ze hoogstens dit kunnen zeggen, dat op een heftige uitbarsting er meestal een volgt — na hoeveel jaar weten zij niet — die een veel kalmer verloop heeft. Maar het gewone publiek in de staat, dat nu eenmaal graag alles volgens bepaalde wetten zag verloopen, gelooft nog altijd aan een constant getal, dat tusschen elke twee erupties moet verloopen. Van daar dat men overal beweert, dat we in 1937 voor een nieuwe Kloet-ramp zullen staan; vandaar dat thans overal wordt aangedrongen op afdoende maatregelen tegen het Kloetgevaar. Aldus een mededeeling in No. 8 van het Weekblad voor Indië. — Hetzelfde blad schrijft nog onder het opschrift:

Het Dividend van den Dood.

Ziehier eenige cijfers omtrent vroegere rampen, veroorzaakt door vulkanische uitbarstingen en aardbevingen. Indië heeft zijn deel meebetaald aan het dividend van den dood.

1755	Lissabon	50.000
1883	Krakatau	40.000
1902	Martinique	50.000
1905	San Francisco	11.000
1919	Kloet	50.000

The Dutch East Indian Archipelago.

Door de meer geregelde postverbindingen komen de Indische tijdschriften ook langzamerhand meer geregeld tot ons. Van het bovengenoemd veertiendaagsch periodiek werden een aantal Nrs. ontvangen, waarvan de inhoud grootendeels bestaat uit een aantal kleine bijdragen, te veel om ze alle te vermelden.

Uit de Nrs. 9—12 van deel I noteeren we: The iron and nickel ores of Malili (Celebes). — Shooting birds of paradise (No. 9). — Habinsaran (Batak country), a new territory (No. 10). — Capital and labour in the D. E. I. — American capital invited to the Dutch Indies. — Java kapoc (No. 11). — Industrial period of the D. E. I. — The cocoanut-fibre in Neth-India. — General review of Neth. India teas in 1918. — Natural monuments, by Dr. S. H. Koorders.

* * *

Ten slotte nog enkele titels.

Unsere palaeozologische Kenntnis von Java, mit einleitenden Bemerkungen über die Geologie der Insel, von Dr. K. Martin (Leiden, E. J. Brill).

Voorloopige bedrijfs- (resultaten-) rekeningen over het jaar 1918 van de landsbedrijven en -diensten, waarbij de handelsboekhouding ingevoerd is (Batavia, G. Kolff en Co.).

Onder en met papoea's in de prauw en door het bosch. Reiservaringen op West-Nieuw-Guinea, door J. van Muijlwijk (Den Haag, Boekhandel van den Zendingsstudieraad).

Op reis met den zendeling. Vier zendingsverhalen, door mevr. Schütz, J. van Muijlwijk, B. Alkema en mevr. M. Adriani—Gunning. Ten dienste van scholen, zendingsscholen, enz., 2e druk. (Den Haag, Boekhandel van den Zendingsstudieraad).

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Concept-Notulen van de vergadering van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" op Vrijdag 4 Juli 1919 te Deventer.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter, R. Zuyderhoff, ondervoorzitter, H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt; H. J. M. Baumann, J. P. T. J. Brondgeest, Mevrouw Douair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs, F. E. Luitjes, H. F. Tillema, C. de Vries Dr. H. H. Zeylstra Fzn. en E. F. Grooss, secretaris.

Afwezig met kennisgeving de leden: Mevr. M. ten Bosch-Bosscher, J. H. Calmeijer, T. Gerdes Oosterbeek, F. C. Lekkerkerker, Z. G. P. Marcella, Mevr. J. E. van Oeveren—van Schaik, H. W. Scheuer, en Mr. Dr. C. F. Schoch.

De Voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen.

1. Notulen.

Overgaande tot de agenda, vraagt hij of een der aanwezige leden iets heeft op te merken, naar aanleiding van de in het „Kol. Weekblad" van 29 Mei j.l. no. 22 bekend gemaakte notulen van de vorige hoofdbestuursvergadering, of wel voorlezing daarvan wenscht. Zulks niet het geval zijnde, worden die notulen goedgekeurd en gearresteerd.

2. Bespreking van de agenda van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

De punten 1 t/m 5 worden zonder discussie goedgekeurd.

Bij punt 6, Jaarverslag van den Inlichtingendienst, vraagt de heer Brondgeest, waaraan het in de exploitatie-rekening vermelde bedrag voor dezen dienst is besteed. Waarop de Voorzitter antwoordt, dat hiervan, behalve de toelage van den secretaris van het bureau en de kosten voor porti en inlichtingen, ook de uitgifte van de brochures werd betaald.

De heer Tillema vindt den inlichtingendienst van de vereeniging en ook dien van het Ministerie van Koloniën niet goed ingericht. Deze moest meer gedecentraliseerd worden, zoodat op verschillende plaatsen van ons land een bureau gevestigd was, waar mondelinge inlichtingen konden worden verkregen en waaraan ook een vrouw verbonden moest zijn. Op een opmerking van den heer de Vries, dat de middelen van „Oost en West" bij lange na niet toereikend waren, om deze idealen te verwezenlijken, zegt de heer Tillema, dat hij dit zeer goed begrijpt, doch, dat „Oost en West" toch in de goede richting kan drijven. De heeren de Vries en Dr. Zeylstra zijn het in dit opzicht

met den vorigen spreker eens en geven in overweging de Regeering met een adres te naderen, waarin, met appreciatie van hetgeen door de Regeering in deze richting wordt gedaan, de aandacht zou kunnen worden gevestigd op de van verschillende zijden vernomen leemten. De Voorzitter zegt overweging van deze aangelegenheid toe.

De punten 7 t/m 12 worden, behoudens een enkele vraag van den heer Brondgeest met betrekking tot de begrooting, zonder bijzondere discussie goedgekeurd.

Bij punt 13, bespreking naar aanleiding van het conceptprogram van actie van de Propaganda-Commissie, deelt de Voorzitter mede, dat van die Commissie het verzoek werd ontvangen om dit punt van de agenda aan te houden, omdat aan de plannen der commissie en de beschouwingen daarover van het hoofdbestuur niet voldoende openbaarheid onder de leden was gegeven, om dezen in staat te stellen, hierover met kennis van zaken een oordeel te vellen. De commissie achtte de toezending van die plannen en beschouwingen aan de afdeelingsbesturen, ter behandeling in de afdeelingsvergaderingen, niet voldoende en verzocht een openbaarmaking in het ,,Kol. Weekblad".

In het schrijven, waarbij het bovenstaande verzoek werd gedaan, is door de commissie beweerd, dat het bestuur voor de plannen niet veel voelt en de uitvoerbaarheid daarvan in twijfel trekt. Tegen deze bewering wenscht de Voorzitter in zooverre op te komen, dat het bestuur voor de plannen in het algemeen zeer veel voelt, maar de uitvoerbaarheid van die plannen, althans van een groot gedeelte daarvan, voorloopig in twijfel trekt, om de geringe middelen, waarover de vereeniging beschikt. Wel acht het Dagelijksch Bestuur het standpunt, dat de Propaganda-Commissie reeds dadelijk in de vereeniging denkt in te nemen, verkeerd, te veel los van de vereeniging. Waarop de Voorzitter der Propaganda-commissie, de heer Brondgeest zegt, dat de commissie zich gedacht heeft als een adviseerend lichaam, maar met het mandaat om, indien de geldmiddelen niet toereikend mochten zijn, haar gang te gaan met de hulp van anderen. Deze onwillekeurige bevestiging van de laatste woorden van den Voorzitter, ontlokken den heer Dr. Zeylstra de opmerking, dat de Propaganda-Commissie een onderdeel is van de Vereeniging ,,Oost en West", zoodat iets wat door de vereeniging niet kan worden uitgevoerd, evenmin kan worden uitgevoerd door haar onderdeel, de commissie, maar door de heeren Brondgeest c.s.

Ten slotte wordt het voorstel aan de algemeene vergadering, om dit punt van de agenda te verdagen, aangenomen.

3. *Goedkeuring van benoemingen.*

De benoeming van de heeren G. J. Oudemans en Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje en van Mevrouw de Wed. Mr. C. T. van Deventer-Maas, resp. tot voorzitter, ondervoorzitter en lid van de Studie-Commissie, wordt goedgekeurd.

4. *Rondvraag.*

Niemand meer het woord verlangende sluit de Voorzitter de vergadering.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

—

Concept-Notulen van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging ,,Oost en West" op 5 Juli 1919 te Deventer.

Aanwezig de Hoofdbestuursleden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; R. Zuyderhof, onder-voorzitter; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, H. J. M. Baumann, J. P. T. J. Brondgeest, J. H. Calmeijer, Mevr. Douair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breughel—Roelofs, F. E. Luitjes, H. F. Tillema, C. de Vries, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. en E. F. Grooss, secretaris; waarvan de heeren Baumann, Brondgeest, Calmeijer en Tillema tevens optreden resp. als afgevaardigden van de afdeelingen Arnhem, Haarlem, Apeldoorn en Groningen;

voorts de afgevaardigden: S. van Lier (Amsterdam), E. G. A. Taenzer (Breda), Dr. H. D. Tjeenk Willink (Deventer), Mevr. E. F. Nijenhuis—Van Beusekom ('s-Gravenhage), C. D. H. Monod de Froideville (Leiden), A. E. Kamerman (Nijmegen) en A. Groothoff (Utrecht). (De afdeeling Rotterdam en de Studenten-Afd. Leiden zijn niet vertegenwoordigd);

zoomede de belangstellende leden: Mevr. G. van Beresteijn—Tromp, Ed. Cuypers, L. Petit Jr., A. Honig, en P. H. van Groningen. De burgemeester, de heer Jhr. T. van Humalda van Eysinga, deed zich verontschuldigen.

1. *Opening.*

Om 2 uur opent de Voorzitter, de heer Bakhuizen van den Brink, de vergadering met een rede, welke is opgenomen in het Kol. Weekblad van 17 Juli j.l., No. 29.

2. *Notulen.*

Overgaande tot de agenda, vraagt de voorzitter of een der aanwezigen iets heeft op te merken naar aanleiding van de in het Kol. Weekblad van 25 Juli 1918, No. 30, gepubliceerde notulen van de vorige jaarlijksche algemeene vergadering of voorlezing daarvan wenscht. Zulks niet het geval zijnde, worden deze goedgekeurd en gearresteerd.

De jaarverslagen over 1918 van het Hoofdbestuur (3) van de Commissie voor West-Indië (4), van de Studie-Commissie (5) en van den Inlichtingendienst (6), worden met algemeene stemmen goedgekeurd.

7. *Rekening en Verantwoording.*

Nadat de Voorzitter een schrijven van de verificatie-Commissie, — opgenomen in het Kol. Weekblad van 19 Juni 1919, No. 25 —, heeft voorgelezen, waarin deze verklaart, de in hare handen gestelde boeken te hebben onderzocht en naar aanleiding daarvan voorstelt de balans en verantwoording over 1918 goed te keuren en het Hoofdbestuur voor zijn beheer te déchargeeren, wordt deze goedkeuring verleend en de décharge bij acclamatie aangenomen.

8. *Begrooting 1919.*

De begrooting van het jaar 1919 wordt, na een enkele toelichting van den penningmeester, eveneens goedgekeurd.

9. *Benoeming verificatie-Commissie.*

De Voorzitter geeft in overweging den heeren H. E. Levert, J. L. van Gennep en J. A. Soetens, leden van bovengenoemde verificatie-commisise, den bijzonderen dank der Algemeene Vergadering over te brengen voor de nauwgezetheid, waarmede zij zich van hun taak gekweten hebben. Spreker stelt voor de voornoemde heeren uit te noodigen, ook voor het volgend jaar in deze commissie zitting te willen nemen. Beide voorstellen worden bij acclamatie aangenomen.

10. *Verkiezing van 7 Hoofdbestuursleden.*

Alvorens tot de verkiezing van Hoofdbestuursleden over te gaan, deelt de Voorzitter mede, dat Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik van de afdeeling Utrecht wegens bedanken, en de heeren H. W. Scheuer en C. F. Lekkerkerker, resp. van de afdeeling Leiden en de Studenten-afdeeling Leiden, wegens vertrek uit hunne afdeeling niet herkiesbaar zijn.

Spreker verzoekt Mevrouw F. Nijenhuis—Van Beusekom en de heeren A. E. Kamerman en C. D. H. Monod de Froideville het stembureau te willen vormen, waarna de vergadering overgaat tot de verkiezing van 7 hoofdbestuursleden.

Het aantal uitgebrachte stemmen bedraagt 39, t.w. de Voorzitter 1, Amsterdam 5, Apeldoorn 3, Arnhem 3, Breda 3, Deventer 2, 's-Gravenhage 6, Groningen 2, Haarlem 5, Leiden 2, Nijmegen 3 en Utrecht 4. (De afdeeling Rotterdam en de Studenten-afdeeling Leiden zijn niet vertegenwoordigd).

De uitslag der stemming is, dat zijn verkozen:

met algemeene stemmen: tot Voorzitter, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink; tot secretaris-penningmeester, de heer E. F. Grooss; tot leden Mej. J. van der Schuyt en de heeren H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Z. G. P. Marcella en H. J. Hoekstra;

met 37 stemmen: tot lid, de heer J. A. van Hamel.

De heer Mr. E. Rijke verkreeg 2 stemmen.

De ter vergadering aanwezige leden nemen hunne benoeming aan; mej. Van der Schuyt en den heeren Marcella, van Hamel en Hoekstra zal van hunne verkiezing worden kennis gegeven.

11. *Voorstel 's-Gravenhage tot het uitschrijven van een prijsvraag.*

Van de afdeeling 's-Gravenhage werd het voorstel ontvangen om de navolgende prijsvraag uit te schrijven:

,,Het Hoofdbestuur van de Vereeniging ,,Oost en ,,West" looft een prijs uit van f 50.— voor hem of haar, ,,die het beste opstel schrijft over het groote belang. ,,dat zoowel Nederland als de Koloniën er bij hebben, ,,dat bekwame oud-Indiërs, ten getale van minstens 10, ,,in de Tweede Kamer komen."

,,Het opstel moet niet grooter zijn dan één pagina van ,,het Kol. Weekblad, aan weerszijden beschreven."

,,Het Hoofdbestuur wijst de personen aan, die den prijs zullen toekennen."

De heer Brondgeest vindt een belooning van f 50.— voor een prijsvraag belachelijk klein. Naar zijne meening ware het beter, in het geheel geen prijs uit te loven, dan zoo weinig. Verschillende aanwezigen vallen hem in deze bij.

Andere aanwezigen hebben eenige bezwaren tegen de redactie. Weer andere tegen de geheele prijsvraag.

De Voorzitter zegt daarop, dat ook het Hoofdbestuur voor een prijsvraag als deze niet veel heeft gevoeld. Naar zijne meening ware het beter, de kolommen van het Koloniaal Weekblad voor een behandeling van deze aangelegenheid open te stellen. Waarna met algemeene stemmen wordt besloten de prijsvraag niet uit te schrijven en de behandeling aan het Dagelijksch Bestuur over te laten, daarbij den wensch uitsprekende, dat in het Kol. Weekblad den lezers zal worden bekend gemaakt, dat de gelegenheid wordt gegeven, dit onderwerp in het orgaan te bespreken.

12. *De motie-Vermeer.*

De Voorzitter brengt nogmaals onder de aandacht, dat het Hoofdbestuur zijn oordeel over de motie-Vermeer ziet weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 10 October 1918, No. 41. De vergadering vereenigt zich met algemeene stemmen met de zienswijze van het Hoofdbestuur en neemt met vreugde kennis er van, dat het misverstand, hetwelk tusschen den heer Vermeer en het Hoofdbestuur kon hebben bestaan, is uit den weg geruimd, waarvan de heer Vermeer bovendien heeft doen blijken door de toezending aan het Kol. Weekblad van zijne opmerkingen op reis naar Indië.

13. *Het ontwerp-program van actie van de Propaganda-Commissie.*

De Voorzitter leest een schrijven van de Propaganda-Commissie voor, waarin deze het drieledig verzoek doet:

1e. op deze vergadering geen beslissing te nemen inzake het ontwerp-program der commissie;

2e. het ontwerp-propaganda en de daarbij verstrekte toelichting benevens de beschouwing daarover van het Dagelijksch Bestuur alsnog in het „Kol. Weekblad" op te nemen;

3e. in September of October a.s. eene buitengewone algemeene vergadering te beleggen, waarop nopens de gedane voorstellen zal worden beslist.

De Commissie grondt haar verzoek op de omstandigheid, dat het Dagelijksch Bestuur niet voldaan heeft aan een verzoek om het ontwerp-propaganda en de beschouwingen daarop in het „Kol. Weekblad" bekend te maken, terwijl zij den door dat Bestuur gevolgden maatregel om deze stukken t e r v e r d e r e b e h a n d e l i n g a a n d e a f d e e l i n g s b e s t u r e n, onvoldoende acht om den leden het vellen van een oordeel over deze kwestie mogelijk te maken.

De V o o r z i t t e r geeft in overweging het eerste gedeelte van het verzoek te eerbiedigen en alsnog tot de gevraagde openbaarmaking in het „Kol. Weekblad" over te gaan, hetgeen met algemeene stemmen wordt aangenomen. Over het derde gedeelte van het verzoek wordt na eenig debat eveneens gunstig beschikt en de buitengewone algemeene vergadering vastgesteld op 27 September, te Utrecht te houden.

14. *Plaats waar de volgende Algemeene Vergadering zal worden gehouden.*

Een voorloopige uitnoodiging van den afgevaardigde van de Afdeeling Haarlem, den heer B r o n d g e e s t, om de volgende jaarlijksche algemeene vergadering aldaar te houden, wordt bij acclamatie aangenomen.

15. *Commissiën en Instellingen.*

De V o o r z i t t e r zegt, dat de verslagen van de verschillende commissiën en instellingen reeds in het Koloniaal Weekblad werden gepubliceerd en door de vergadering werden goedgekeurd.

16. *Rondvraag.*

De V o o r z i t t e r wenscht van de tegenwoordigheid van M e v r o u w v a n B e r e s t e y n in de vergadering gebruik te maken om haar een woord van hulde toe te spreken als zijnde de voorname grondlegster van de Vereeniging „Oost en West", en hebbende zij onafgebroken van de oprichting af tot den huidigen dag toe hare bijzondere belangstelling in de vereeniging blijven betoonen, terwijl zij nog altijd werkzaam is in de hoofdredactie van het „Koloniaal Weekblad".

De heer M o n o d d e F r o i d e v i l l e vraagt of het mogelijk zou zijn, de premièrе van het bekroonde tooneelspel „Anopheles" te doen opvoeren bij gelegenheid van de buitengewone algemeene vergadering op 27 September te Utrecht.

De V o o r z i t t e r kan dit niet toezeggen, omdat de onderhandeling over de opvoering nog gaande is, en het niet raadzaam zoude zijn, deze te jagen, daar de kansen voor een opvoering door een goed gezelschap daarmede in gevaar zouden kunnen komen.

Niets meer aan de orde zijnde, dankt de V o o r z i t t e r de Afdeeling Deventer voor de goede en aangename ontvangst van het Hoofdbestuur en de Algemeene Vergadering.

De heer D r. H. D. T j e e n k W i l l i n k, afgevaardigde van de Afdeeling Deventer, dankt den Voorzitter voor diens vriendelijke woorden en zegt, dat het de Afdeeling zeer aangenaam is geweest tot deze ontvangst in de gelegenheid te zijn gesteld. Spreker gelooft, dat deze vergadering bevorderlijk is geweest voor de propaganda, niet alleen voor de Vereeniging „Oost en West", maar ook voor de Koloniale Landbouwschool en het Koloniaal Museum, die voor een groot deel een zelfde doel nastreven als „Oost en West" en zich daarom ook bij haar hebben aangesloten.

Hierna sluit de V o o r z i t t e r de vergadering.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Gouvernemens-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den Waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: Civiel-ingenieur; Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur); Opzichter; Tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.
Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.
Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen: Civiel-ingenieur; Werktuigkundig ingenieur; Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Scheepsbouwkundig-ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst: Adspirant-ingenieur; Electro-technisch ambtenaar 1ste kl.; Electro-technisch ambtenaar 2de kl.; Adsp. electro-technisch ambtenaar; Telefoonopzichter 1ste klasse; Radiotelegrafist 2de klasse; Commies.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Adspirant-commissaris van politie.

3de officieren voor de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Zij die voor de uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederl. Staatscourant van 1 Juli 1919, no. 145).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:
a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten
b. **Staats-** en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Surnumerair bij den Indischen Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

Leergang 1919/20 voor opleiding tot Commies.

Aantal opengestelde plaatsen: **40.**

In aanmerking komen:

Jongelieden van **ten hoogste 23 j.** met **EINDDIPLOMA H. B. S.** (voor jongens) **5 j. c., Hoogere Handelsschool, Gymnasium.**

Schriftelijke aanmelding bij den ondergeteekende, uiterlijk 16 Augustus.

Degenen, die dit jaar eindexamen denken te doen, kunnen zich thans reeds aanmelden.

Opleiding kosteloos.
Toelage f 1000.- per jaar.

Verdere bijzonderheden geeft de bekendmaking in de „Staatscourant" van 29 Maart, waarvan de ondergeteekende op aanvraag kosteloos overdrukken verstrekt.

Namens de Commissie van Voorbereiding,
W. F. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

20 L

Tijdelijk adres: Hotel „De Dolle Hoed", Lochem.

N°. 31. Donderdag 31 Juli 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Slachtoffers Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 24 Juli j.l., No. 30	*f* 1346.—
J. W. H., Voorburg	„ 100.—
W. S. en J. J. v. A., Nijmegen	„ 20.—
	f 1466.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Meer belangstelling gewenscht voor onze Oost-Indische Koloniën.

Zoowel voor den Javaan als den Maleier vormen landbouw en veeteelt de hoofdbron van bestaan. De vele millioenen Inlanders, die onzen archipel bewonen, voeden zich grootendeels met producten, door eigen bodem opgeleverd. Niet voor alle bewoners echter wordt door het landbouw- en veeteeltbedrijf voorzien in de behoeften aan voedingsmiddelen. Zoo hebben wij het gedurende de afgeloopen oorlogsjaren kunnen ervaren, hoe afhankelijk wij in dit opzicht waren van het vasteland van Azië, Europa, Australië en Amerika. Groote hoeveelheden rijst, het meest gebruikte volksvoedsel, moesten onder gewone omstandigheden reeds aangevoerd worden van uit Rangoon en Saigon, doch verleden jaar werd deze invoer telkens voor langer of korter tijd stopgezet, zoodat vooral Java met zijn dichte bevolking in ernstige moeielijkheden kwam te verkeeren in zake voedselvoorziening. De rijst werd schaarsch en duur, in vele streken dreigde voedselnood. De melkvoorziening liet zeer veel te wenschen over. Weliswaar wordt door de groote massa niet veel melk gebruikt, niettemin verdient ook de oplossing van dit vraagstuk meer belangstelling dan tot heden. Waar thans zestig cent voor den liter betaald wordt in de hoofdplaatsen van Java, ligt het voor de hand, dat dit voedingsmiddel vrijwel buiten het bereik blijft van zieken, die niet over een ruime beurs beschikken. Al jaren werd geen melkvee uit Australië en Europa geïmporteerd, zuivelproducten als boter en kaas waren dikwijls niet meer voorradig, al had men er ook nog zooveel voor willen betalen.

Onwillekeurig vraagt men zich af: was dit nu zoo noodig? Is het dan niet mogelijk dat Nederlandsch-Indië voor de voedselvoorziening in eigen behoeften kan voorzien? Hierop zal iedereen, die Indië kent bevestigend moeten antwoorden. Er kan in verschillende richtingen veel meer geproduceerd worden, dan tot heden het geval was, hierover zijn alle landbouwkundigen het eens. Het landbouwbedrijf dient meer intensief te worden geëxploiteerd, in de grondbewerking, bemesting en zaadselectie kan nog zooveel verbeterd worden. Praktisch landbouwonderwijs op uitgebreide schaal, waarvoor dus gelegenheid geboden wordt liefst op alle desascholen lijkt mij de aangewezen weg om dit landbouwende volk vooruit te brengen. Niet zooals tot heden, hier en daar een landbouwschool, waarvan de leerlingen, naar mijn bescheiden meening, teveel overladen worden met theorethisch onderwijs en na afloop van den cursus meerendeels niet hunne bestemming volgen van „Orang tani", doch een betrekking zoeken op een of andere cultuuronderneming, neen, aan elke desaschool een paar hectaren bouwgrond om de leerlingen van jongs-af aan de betere methoden van landbebouwing praktisch te demonstreeren en zelf te laten uitvoeren.

Wanneer de desaman in zijn eigen taal kan lezen, rekenen en schrijven en in hoofdzaak de aandacht gevestigd blijft op het praktisch landbouw en veeteeltonderwijs, minstens drie uur per dag, dan stel ik mij voor, dat het inderdaad mogelijk is de groote massa geleidelijk op te heffen. Het theoretisch onderwijs behoort voornamelijk dienstig gemaakt te worden aan het bijbrengen van betere begrippen omtrent plicht en spaarzaamheid bij den eenvoudigen desaman, wien over het algemeen te weinig oeconomisch besef eigen is.

Niet alle streken van den uitgestrekten archipel kunnen evenwel door de bevolking in ontginning gebracht worden. Ik heb hierbij vooral op het oog de onafzienbare terreinen op de Buitenbezittingen, die wachten op initiatief, werkkrachten en kapitaal.

Zooals bekend mag worden verondersteld, bestaat er in Nederlandsch-Indië gelegenheid voor niet-kapitaalkrachtigen tot uitoefening van den z.g. kleinen landbouw. Er wordt ook wel gebruik van gemaakt en flinke werkers hebben hierin een behoorlijk bestaan gevonden. Aardappelcultuur, groenten en oofteelt zijn in de nabijheid van groote bevolkingscentra zeer loonend gebleken. Het landbouw- en veeteeltbedrijf op meer uitgebreide schaal werd tot heden nog slechts door enkelen ter hand genomen. De reden hiervan is ongetwijfeld ook te zoeken in onbekendheid met het land en de plaatselijke toestanden.

Aan het Departement van Landbouw te Buitenzorg mist men een voorlichtingsbureau betreffende deze aangelegenheden. Het komt mij dringend noodig voor, dat door ter zake kundig personeel vooraf een onderzoek ingesteld wordt op Java en de Buitenbezittingen naar terreinen, geschikt voor landbouw of veeteelt, dan wel voor beide, onbewoond of dun bevolkt, zoodat de bevolking zelf ze niet in ontginning kan brengen, doch ook niet gehinderd wordt in haar bedrijf, indien het particuliere kapitaal de exploitatie ter hand neemt, terwijl ook de kleine landbouw daar geen geschikt arbeidsveld vindt.

Dit zijn de streken, waar met voldoende kapitaal en import van werkkrachten nog ontzaggelijk veel verricht kan worden.

Na onderzoek dienen daarvoor geschikte terreinen in kaart te worden gebracht en alle gegevens betrekking hebbende op terreinformatie, bodemgesteldheid, klimaat, regenval, plantengroei etc., op het voorlichtingsbureau te worden uitgewerkt. De Regeering kan op deze wijze behulpzaam zijn tot het in ontwikkeling brengen van streken, die al jaren wachten op ontplooiing van initiatief, hetgeen tot nu toe dikwijls niet mogelijk is, tengevolge van den remmenden invloed, waar van beschouwingen en raad gediend moet worden, nopens ingediende erfpachtsaanvragen, die vaak jaren lang onder de vele paperassen begraven worden.

Het moest niet mogen voorkomen, dat in een zoo vruchtbaar land als onze koloniën, waar veel meer rijst, mais, cassave, kokos, katoen, rubber etc. verbouwd kunnen worden en de veeteelt eveneens zoodanig kan worden gedreven, dat de vele millioenen aan ingevoerde, gecondenseerde en geconserveerde melk, boter en kaas in het land zelf kunnen worden verdiend, dergelijke verkeerde toestanden blijven voortbestaan.

Vóór mijn vertrek uit Indië vernam ik, dat Dr. Cramer bezig was met het voorbereiden van de oprichting eener afdeeling van koloniale oeconomie aan het Departement van Landbouw te Buitenzorg. Van harte hoop ik, dat hierbij ook aan de veeteelt die plaats zal worden gegeven, welke haar toekomt.

Dat de Hollandsche ondernemingsgeest spoedig moge ontwaken en de Regeering, nu het vrede is op de wereld, een open oog moge hebben voor Insulinde, dat een mooie gelegenheid geboden wordt om werkdadig deel te nemen aan de opvoering der productie van voedingsmiddelen.

Asperen, 24 Juli 1919. Dr. H. 't HOEN.

Sprokkels.

LXIV.

De correspondent van het *Soer. Hbld.* vertelt in zijn brieven uit Bandoeng van zijn vriend Sastra di Poera, die het door zijn ijver en energie tot een voor een Inlander ongekende hoogte gebracht heeft. Ofschoon hij geen ander schoolonderwijs genoten heeft dan dat van een Inlandsche tweede klasse-school, spreekt hij vrij-aardig Hollandsch en verstaat het heel goed.

Vroeger was hij aannemer bij de irrigatie en bij den aanleg van de spoorlijn Padalarang—Krawang. Later legde hij zich toe op de cassave-teelt, leende *f* 10.000 van de afdeelingsbank om een tapiocafabriek op te richten en betaalde die geregeld af. Nog eens leende hij *f* 10.000 voor uitbreiding, betaalde die weer af en nu onlangs leende hij *f* 20.000 voor den bouw van een kalkoven; hij heeft thans een doorloopend crediet van *f* 30.000 bij de afdeelingsbank.

De kalkoven verrijst op een onderbouw van 10 M. in het vierkant, is 17 M. hoog en heeft een inhoud van 27 M³. Het stuk grond, waarop het gevaarte staat, is goed afgewaterd en tegen aardschuiving beveiligd. Men stookt uitsluitend hout van oude karetboomen, afkomstig van de Pamenoekan en Tjiassemlanden. De kalksteen behoort tot de beste ter wereld, zoodat het product dan ook superieur is. Zoodra de tijden gunstiger zijn, zal de energieke ondernemer voor den aanvoer van materialen en den afvoer van zijn product electriciteit aanwenden.

Is het niet opwekkend en verfrisschend zoo iets te lezen? Zoo velen van de z.g. Inlandsche leiders roeren de groote trom voor allerlei politieke rechten en wat dies meer zij; doen vaak bij den onwetenden desaman meer kwaad dan goed, daar ze verwachtingen oproepen, waaraan niet voldaan kan worden.

Hier een man, die aanpakt en door zijn geestkracht en energie meer doet voor zijn land en volk, dan alle politieke tinnegieters bijeen. Dat is de wijze, waarop Indië zich moet ontwikkelen en weerbaar maken.

Edoch, praten en kritiek uitoefenen is gemakkelijker dan opbouwen.

Mogen velen onder de Inlanders een voorbeeld nemen aan dezen Sastra di Poera!

LXV.

Aan verplegend personeel bestaat in Indië groote behoefte. Europeesche verpleegsters zijn in onvoldoend aantal aanwezig, zoodat de Europeanen meerdere malen gedwongen zijn hun toevlucht te nemen tot Inlandsche verpleegsters.

Daar is op zich zelf niets tegen, mits deze laatste voldoende opgeleid zijn en beslist in haar optreden tegenover de patiënten. Aan dit laatste ontbreekt nog wel eens wat.

Het is echter bekend, dat in de Inlandsche maatschappij bijna volslagen gebrek heerscht aan verplegend personeel en dat het aantal Inl. meisjes en jongens, die roeping gevoelen zich aan de ziekenverpleging te wijden, nog te gering is om slechts eenigermate in de dringendste behoeften te voorzien.

Is er wel eens gedacht aan de opleiding van Chineezen tot verplegers? Chineesche verplegers worden zeer geroemd. Eenigen tijd geleden las ik, dat een Engelsch officier, die in het begin van den oorlog uit China terugkeerde om naar het front te gaan, toen hij gewond in een hospitaal opgenomen werd, verzocht om door een Chinees verpleegd te mogen worden.

In het Oosten had hij met de Chineesche verpleging kennis gemaakt en hij verkoos die boven elke andere, terwijl hij vond, dat voor hen, die in het Oosten vertoefd hadden, Chineesche verplegers beschikbaar moesten zijn.

LXVI.

Eenigen tijd geleden was er te Medan een schoolkwestie, naar aanleiding van het weigeren van toelating tot de eerste lagere school aldaar van een in Indië geboren kind.

Tot goed verstand der zaak ga de mededeeling vooraf, dat de Eur. Schoolcommissie met de hoofden van scholen afgesproken had, dat kinderen, die geheel van onderwijs verstoken waren, bij aanvraag om toelating den voorrang dienden te hebben boven kinderen, die reeds onderwijs genoten.

Het bedoelde *in Indië geboren kind* was wegens gebrek aan plaats naar de 2e school verwezen, waar het toegelaten was.

Toen echter een plaats op de 1e school open kwam, en voor dit kind toelating verzocht werd, ging een ander kind voor, daar het bedoelde kind reeds onderwijs genoot.

Voorwaar een vreemde opvatting, die zeker te Medan niet gehuldigd zou zijn, indien het een kind van een hooggeplaatst ambtenaar gegolden had of van den een of anderen planter.

De Dir. v. O. en E. heeft zich met die gedragslijn dan ook niet kunnen vereenigen, en verzocht om voor de eerst openkomende plaats aan dit kind den voorrang te verleenen boven alle andere candidaten.

Het wordt tijd, dat men te Medan wat minder naar de kleur van het velletje kijkt.

Wat dat betreft, behoeft men daar werkelijk geen voorbeeld te nemen aan de buren van den overwal. Bij alle goede eigenschappen, die de Engelschen mogen hebben, moet hun behoudzucht niet uit het oog verloren worden en hun bekrompenheid in zake het beoordeelen van personen naar de kleur hunner huid.

Gedurende den oorlog versmaadden de Engelschen de hulp hunner bruine broeders niet en mochten deze met en naast de blanken strijden, het is te hopen, dat ze ook in vredestijd wat meer toenadering zullen betoonen.

H. v. VORDEN.

Dringend verzoek

aan alle leden der Vereeniging *„Oost en West"* en aan de lezers van *Het Koloniaal Weekblad*, om bijzondere aandacht te schenken aan de in dit nummer en volgende nummers opgenomen denkbeelden van de *Propaganda-Commissie*, door het Hoofdbestuur in het leven geroepen, teneinde dat Bestuur voor te lichten omtrent de middelen om grootere belangstelling te verkrijgen voor het streven en werken der vereeniging *„Oost en West"*.

In de eerste plaats neme men nauwgezet kennis van de ondervolgende, bij het Hoofdbestuur ingekomen nota dier *Propaganda-Commissie* en van het geleidend schrijven van haren voorzitter, den heer T. J. Brondgeest.

In een volgend nummer zal het Dagelijksch Bestuur zijne gedachten daaromtrent bekend stellen; voorts hoopt het geleidelijk plaats in te ruimen voor hetgeen ieder der leden in het belang der vereeniging wenscht op te merken. Reeds dadelijk kan ge-

wezen worden op de oproeping van den heer T. Brondgeest Sr., in het Kol. Weekblad van 17 Juli j.l., No. 29.

Een ieder drage zorg goed voorbereid te verschijnen in de buitengewone vergadering die 27 September a.s. om 2 uur zal gehouden worden te Utrecht, om de plannen der Propaganda-Commissie te bespreken en om verdere te beraadslagen en te beslissen wat in het belang kan geacht worden van het streven der Vereeniging „Oost en West".

Het Dagelijksch Bestuur.

Ontwerp-Propaganda.

Koloniaal Weekblad. Het geheel aantrekkelijker maken, zoodat het ook door personen, die niet in Indië geweest zijn, gelezen wordt.

Medewerking zoeken van specialiteiten op Indisch gebied voor de volgende rubrieken:

1. Weekoverzicht.
2. Persoverzicht uit Nederlandsche en Ind. Bladen.
3. Propaganda.
4. Vertalingen van producten uit de Ind. Literatuur.
5. Inlichtingen betreffenden handel, cultuur en industrie.
6. Wat ieder weten moet.
7. Wederzijdsche economische belangen.
8. Overzicht vreemde Koloniën.
9. Nuttige wenken.
10. Vragenbus.

De advertenties dusdanig in het Weekblad opnemen, dat zij na afloop van den jaargang verwijderd kunnen worden en er een boekformaat overblijft, zoodat de jaargang gebonden kan worden.

Lezingen. Alle voordrachten enz. van het Hoofdbestuur in overleg en op aanwijzing van de Propaganda-Commissie te laten uitgaan en te bekostigen. Daartoe moeten de Afdeelingen een grooter deel van de contributies aan het Hoofdbestuur beschikbaar stellen. De voordrachten vergezeld te laten gaan door kleine exposities van voorwerpen of foto's, die betrekking hebben op de voordracht.

Om de bedoelde tentoonstellingen eenzelfde Indische cachet te doen hebben, gebruik te maken van losse wanden, die gemakkelijk in elkaar te slaan zijn.

Filmavonden. Met gebruikmaking van de films van het Koloniaal Instituut op verschillende plaatsen, maar vooral in die, waarin geen afdeelingen van „Oost en West" gevestigd zijn, filmavonden houden met toelichting van bekende sprekers.

Propaganda. Aanstelling van een gesalarieerden propagandist, die zich geheel aan de Propaganda zal kunnen wijden, leden aanwerft door persoonlijk bezoek en zoo mogelijk populaire lezingen houdt en nieuwe afdeelingen van „Oost en West" sticht. De propagandist zou moeten werken onder toezicht van de Propaganda-Commissie.

Populaire Literatuur. Het verspreiden van vertalingen van de literatuur onzer Koloniën. Deze vertalingen moeten populair zijn in de uitgebreidste en beste beteekenis van het woord, ontdaan van ieder wetenschappelijk tintje. In den geest zooals Engeland heeft zijn Luzac & Cie's publications, New Oriental translation-Found, Fisher Unwins publication enz. Duitschland zijn Roland Verlag, Delphin Verslag en Deutsche Orient Bücherei.

Tentoonstellingen.

1o. Het houden van een groote Oost- en West-Indische Tentoonstelling en een daaruit voortvloeiende blijvende tentoonstelling.

2o. In verschillende steden permanente tentoonstellingen, in den geest van het Bureau van Handelsinlichtingen te Amsterdam, waarop een duidelijk beeld gegeven wordt van de in onze Koloniën voorkomende producten, toegelicht door foto's, tabellen en statistieken, in den geest zooals Canada reclame maakte op de Brusselsche tentoonstelling in 1910.

Aan het Dagelijksch Bestuur van de
Vereeniging „Oost en West",
's-Gravenhage.

Weled. Geb. Heeren,

1. Nadat in de jongste jaarvergadering was besloten tot instelling eener propaganda-commissie, en de heeren Ed. Cuypers en S. Van Lier zich hadden bereid verklaard daarin met ondergeteekende als voorzitter plaats te nemen, en nadat er eenigen tijd was verloopen gedurende welken de gelegenheid ontbrak om te vergaderen, werden er herhaalde besprekingen gehouden.

2. Behandeld werd de vraag welke taak de commissie zal te vervullen hebben, meer in het bijzonder of zij zal zijn enkel adviseerend, plannen ontwerpende welke geen gevolg hoegenaamd zouden hebben, in het geval dat de Vereeniging die niet tot de hare wenscht te maken? Of wel dat zij hare denkbeelden aan de Vereeniging voorlegt met verzoek om machtiging die zelf uit te voeren dan wel, wanneer de middelen ontbreken, hiertoe de hulp van anderen in te roepen, eventueel de uitvoering geheel aan derden over te laten. De Commissie is van meening dat de tweede werkwijze het meest is aan te bevelen.

Een tweede vraag was: welke plaats de Commissie heeft in te nemen naast het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen, waarbij de Vereeniging „Oost en West" zich indertijd heeft aangesloten. Ons werd medegedeeld dat dit Comité zich ook met propaganda op ruime schaal inlaat.

3. Bij een onderhoud dat ondergeteekende had met den voorzitter van genoemd Comité, den heer Van Rees, deed hij het denkbeeld aan de hand dat het Comité zich tot „lezingen en leergangen" zou beperken en (de voorbereiding van) alle verder gaande propaganda zou overlaten aan onze Commissie. De heer Van Rees was echter van gevoelen dat dergelijke splitsingen niet doenlijk zijn. Evenwel meende hij dat het bestaan der Commissie naast het Comité zeer wel mogelijk was. Daar nu propaganda van den aard, zooals onze Commissie zich die voorstelt, vermoedelijk veel omvattender zal zijn dan die welke het Comité beoogt, meende zij goed te doen, zich door plannen van anderen niet te laten weerhouden.

Verder gaande trad de wenschelijkheid in het licht dat de Commissie, alvorens met een werkplan voor den dag te komen, overleg zou plegen met personen van kennis en ervaring. Zij besloot daarom zich tot een aantal belangstellenden te wenden en mocht de voldoening smaken, dat het denkbeeld van krachtige propaganda voor Oost- en West-Indië allerwege instemming vond.

Aan een uitnoodiging om ter bespreking van een plan voor propaganda op 7 Maart j.l. met de Commisie bijeen te komen, werd gevolg gegeven door de heeren Excellentie J. B. van Heutsz, Mr. H. J. Boelen, Dr. H. Bergen en Jos. Polak. Een tweede samenkomst had plaats op 5 April j.l. Daarbij waren, behalve evengenoemde personen, ook aanwezig de heeren W. H. D. Baron van Asbeck, Mr. H. J. Bool, W. C. Bonebakker en H. F. Tillema.

5. Verblijdend was het enthousiasme dat op deze samenkomsten door allen getoond werd. Het resultaat der besprekingen is het ontwerp-propaganda, dat Uw Bestuur hierbij wordt aangeboden en waaraan het volgende ter toelichting wordt toegevoegd.

6. *Koloniaal Weekblad.* Ons weekblad trekt te weinig lezers. Het moet meer verspreid worden ook en niet het minst onder hen, die geen lid zijn van de Vereeniging. Dit zou kunnen geschieden door colportage op de manier als zulks gedaan wordt met „Het Leven." De inhoud moet belangwekkend zijn. Het blad moet ook door personen die met Indië onbekend zijn gelezen worden. Het moet behelzen vaste rubrieken, door bekwame deskundigen geschreven en die met

graagte worden ingekeken. Wat die rubrieken betreft werd verlangd:

Weekoverzicht. Beknopt overzicht van de gebeurtenissen gedurende de afgeloopen week in Oost- en West Indië en daarbuiten.

Persoverzicht. Korte uittreksels uit couranten en tijdschriften in den geest als nu reeds gegeven wordt.

Propaganda. Al wat op dit gebied valt mede te deelen. Plannen van medewerkers. Prijsvragen, enz.

Vertalingen. Aantrekkelijke vertalingen van inheemsche letterkundige producten van den Indischen Archipel (zie ook onder „Populaire literatuur").

Inlichtingen. Al wat strekken kan om het volk bekend te maken met wat er op het gebied van handel, cultuur en industrie voorvalt. Ontwikkeling van hulpbronnen, nieuwe cultures en industrieën, bevordering van inlandsche nijverheid, veredeling van de vruchtenteelt, enz.

Wat ieder moet weten. Mededeelingen die er op gericht zijn ons volk meer vertrouwd te maken met het leven en streven in Oost- en West-Indië, zoowel van Europeanen als van inboorlingen. Wetenswaardigheden uit de geschiedenis van land en volk.

Wederzijdsche economische belangen. Aanmoediging van relaties. Aantooning der mogelijkheid van uitwisseling van producten. Aansporing tot persoonlijk onderzoek en kennismaking.

Overzicht van vreemde koloniën. Berichten in den geest als nu reeds in het weekblad verschijnen.

Nuttige wenken. Raadgevingen voor personen die naar Indië willen. Adressen. Berichten omtrent vacatures, de vooruitzichten, enz.

Vragenbus. Openstelling van gelegenheid om inlichtingen in te winnen, wisseling van denkbeelden.

Overigens ware het weekblad wat zijn vorm betreft, in te richten volgens bijgaand model.

7. Om de *kosten* van deze en andere propaganda te bestrijden ware *de contributie* der leden te verhoogen tot *f* 5.— **per jaar.**

Overigens mag verwacht worden, dat de voorgestelde grootere verspreiding van het blad en zijn meer aantrekkelijken vorm de inkomsten der Vereeniging zullen ten goede komen.

Uit de hieronder voor te stellen verdeeling van de contributie zal blijken dat er eventueel voor het weekblad een beduidend grootere som zal beschikbaar komen.

Lezingen. De bedoeling is, dat niet, zooals tot dusver, de afdeelingen zelf uitmaken wanneer en door welke personen voordrachten zullen gehouden worden. Thans geschieden die lezingen slechts in het bijzonder om de leden, meest met Indië voldoend bekende personen, tevreden te stellen. De belangen welke onze Vereeniging voorstaat vorderen echter, dat vooral propaganda worde gemaakt buiten de afdeelingen, op plaatsen waar het publiek nog te weinig van de Koloniën weet.

Hiertoe dient een veel grooter aandeel in de contributie dan nu wordt afgedragen, worden beschikbaar gesteld. De afdeelingen zouden dan voor lezingen alleen de advertenties en uitnoodigingen, een enkele maal wellicht een gedeelte van de zaalhuur, te bekostigen hebben.

Wordt de contributie gesteld op *f* 5.—, dan ware deze zoo te verdeelen, dat aan het Hoofdbestuur wordt afgedragen: van de eerste 25 leden *f* 3.50, van de volgende 75 leden *f* 4.— en van de meerderen *f* 4.50. Met dien verstande, dat ook van contributies die meer dan *f* 5.— bedragen, niet meer dan resp. *f* 1.50, *f* 1. en *f* 0.50 door de afdeelingen wordt teruggehouden.

Naar dien maatstaf zou een afdeeling met 25 leden afdragen aan het Hoofdbestuur:

25 × *f* 3.50	*f* 87.50	
voor administratie behouden		
25 × *f* 1.50	„ 37.50	
		f 125.—

Een afdeeling met 100 leden zou afdragen

25 × *f* 3.50	*f* 87.50	
75 × *f* 4.—	„ 300.—	
		f 387.50
en behouden:		
25 × *f* 1.50	*f* 37.50	
75 × *f* 1.—	„ 75.—	
		„ 112.50
		f 500.—

De *afdeeling 's-Gravenhage*, die op het einde van het afgeloopen jaar 772 leden telde, zou afdragen:

25 × *f* 3.50	*f* 87.50	
75 × *f* 4.—	„ 300.—	
672 × *f* 4.50	„ 3024.—	
		f 3411.50
en behouden:		
25 × *f* 1.50	*f* 37.50	
75 × *f* 1.—	„ 75.—	
672 × *f* 0.50	„ 336.—	
		„ 448.50
		f 3860.—

Daar de afdeelingen in hoofdzaak alleen hare administratie zouden te bekostigen hebben, blijven er zoodoende genoeg middelen over voor haar, terwijl het Hoofdbestuur de beschikking krijgt over een ruim bedrag, hetgeen in staat stelt krachtige propaganda te voeren door het Weekblad, voordrachten en andere middelen.

Zelfs indien de leden voor hun *f* 5.— per jaar niets anders kregen dan een goed verzorgd, belangwekkend weekblad, zou die contributie reeds wel besteed mogen genoemd worden.

Om nog even op de afdeeling 's-Gravenhage terug te komen, valt het in billijkheid niet te ontkennen, dat de *f* 3355.09, waarover die afdeeling in 1918 de beschikking had, nuttiger had kunnen zijn besteed dan blijkens het in het Weekblad van 13 April j.l. opgenomen verslag gedaan is.

Ter voorkoming van ledenverlies ware de verhoogde contributie voor de oude leden pas in te gaan met 1921.

8. *Filmavonden.* De films van het Koloniaal Instituut, waaronder er zijn die heel mooi zijn, hadden overal waar ze vertoond werden, groot succes. Door zooveel mogelijk Indische bioscoop-avonden te geven, zal de belangstelling voor Indië zeer toenemen. Er zijn weinig hulpmiddelen, die zoo zeer als deze levende beelden aan het doel: de menschen het leven in Indië, de cultures enz., aanschouwelijk voor te stellen, beantwoorden.

9. *Propaganda.* Sommige vereenigingen hier te lande maken met goed gevolg gebruik van de diensten van een of meer propagandisten, die zich speciaal wijden aan het werven van leden, het stichten van afdeelingen en het houden van voordrachten. Hij die zich daarmede belast, moet zich door studie en het lezen van couranten en tijdschriften gestadig op de hoogte houden. Zijn salaris zou kunnen bestaan uit de contributie voor het eerste jaar van elk door hem aangeworven lid.

10. *Populaire literatuur.* Er wordt in Nederland weinig of geen propaganda gemaakt door verspreiding van producten uit de inheemsche literatuur der Koloniën, zooals dit op zoo practische wijze geschiedt in het buitenland. Om de volksziel te leeren kennen, het ontstaan en de ontwikkeling van de tegenwoordige beweging onder de bevolking in Indië te doorgronden, is het noodig bekend te raken met de literatuur, die de zuiverste uiting van de volksziel is. Hiertoe zullen de hier bedachte vertalingen dienen.

11. *Tentoonstellingen.*

1. Door de jaarvergadering onzer Vereeniging van 1912 werd op voorstel van den heer Polak besloten „Het Hoofdbestuur te machtigen een aantal invloed„rijke personen uit te noodigen de voorbereiding „eener groote koloniale tentoonstelling in Nederland „ter hand te nemen."

In de jaarvergadering van 1914 werd door den voorsteller op de zaak terug gekomen. Het schijnt echter, dat het plan geen gevolg heeft gehad.

Nu de oorlog gedaan is acht men den tijd gekomen, het plan weder op te vatten. De propaganda-commissie is bereid de in 1912 aan het Hoofdbestuur gedane opdracht over te nemen.

Met een *blijvende tentoonstelling* heeft men op het oog het bijeenhouden van uit de groote expositie afkomstige voorwerpen in eenig lokaal en die telkens met nieuwe zaken aan te vullen, zoodat er een permanente gelegenheid (geen museum) ontstaat om zich op de hoogte te houden.

Daar naast werd het denkbeeld geopperd, bij het Bestuur van de Jaarbeurs te bewerken, dat aldaar elk jaar een aanzienlijke ruimte voor Oost- en West-Indië worde beschikbaar gesteld.

2. Als voorbeeld van wat hier bedoeld wordt, kan ook dienen de tentoonstelling welke van 5—12 April gehouden werd bij de firma Dake en Zoon, Damrak te Amsterdam, vanwege de Commissie voor den Nederlandschen Zuid-Afrikaanschen handel (zie bijliggende advertentie uit het Handelsblad). Zulke exposities trekken veel aandacht.

12. Met verwijzing naar Uw schrijven van 28 December Ao. Po. deel ik U ten slotte mede, dat de heer Mr. H. J. Boelen te Amsterdam op ons verzoek zich bereid verklaard heeft in de Propaganda-Commissie zitting te nemen en de heer L. D. Petit, eveneens te Amsterdam, welwillend heeft op zich genomen, de Commissie als secretaris bij te staan.

Hoogachtend,
Th. BRONDGEEST.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Heerendiensten.

„Ze staan nu een keer in een zeker blaadje, de heerendiensten en het is te voorzien dat ze binnen zekeren tijd geheel zullen verdwenen zijn. Vooral op aandringen van een zeker zoogenaamd ethisch deel der politici, die nog niet kunnen inzien, dat in een bepaald stadium van economische ontwikkeling persoonlijke diensten voor een nog weinig ontwikkelde bevolking wenschelijker en gemakkelijker te dragen zijn dan een belasting. Nog afgescheiden van de noodzaak van heerendiensten voor de openlegging van bepaalde streken," aldus de *Deli Crt.*, waar ze bespreekt de memorie van toelichting op de ontwerp-ordonnantie tot het heffen van een hoofdgeld ter vervanging van de heerendiensten in de Buitenbezittingen.

Dit jaar zullen de heerendiensten op Billiton worden afgeschaft en in 1920 op Banka. De voor Billiton geldende ordonnantie is zoodanig gesteld, dat ze geleidelijk ook voor andere gewesten van de Buitenbezittingen van toepassing kan worden verklaard.

De regeling is bedoeld voor die streken, waar de bevolking vrijwillig en algemeen de heerendiensten afgekocht heeft en dus getoond heeft betaling te verkiezen boven het verrichten van persoonlijken arbeid, zooals dat het gevolg is in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, gedeelten van de Lampongs, de afd. Padang en een groot deel van de Oostkust van Sumatra.

Voor zulke streken komt het bestuur op een zuiverder financieëlen basis door oplegging van een hoofdgeld.

Voor streken, waar slechts een klein deel der bevolking aan afkoop de voorkeur geeft, blijft de afkoopregeling van 1918 van kracht, waaruit tevens blijken kan, wanneer de tijd gekomen zal zijn voor invoering van het hoofdgeld.

In andere streken, waar de bevolking de voorkeur geeft aan persoonlijke diensten, z. a. op Bali en Lombok en in verschillende afdeelingen ter Westkust zal nauwkeurig nagegaan moeten worden, wanneer de afkoopregeling toegepast kan worden.

Mocht de bevolking algemeen willen afkoopen, zonder dat de draagkracht toelaat de benoodigde som in haar geheel op te brengen, zoo zou toch een hoofdgeld ingesteld kunnen worden met bijpassing van het tekort uit 's Lands middelen.

Afkoopregeling noch hoofdgeld zullen toegepast worden, waar vrije arbeiders niet dan tegen bijzonder hooge loonen en in onvoldoende mate te krijgen zijn, zooals in Djambi en een groot deel van Palembang, daar dit gebrek aan arbeiders als regel wijst op behoorlijke draagkracht of op gemakzucht of tegenzin der bevolking in loonarbeid.

„Het wil ons voorkomen, dat de Regeering in deze zienswijze een buitengewoon helder inzicht verraadt, een inzicht, dat omtrent de heerendienstplichten in Djambi inzonderheid, niet altijd aanwezig is geweest."

Voor deze streken zullen de t. z. t. in te stellen locale raden door heffing van belastingen kunnen trachten zich de voor de afschaffing der heerendiensten vereischte geldmiddelen te verschaffen.

Verder zal men streven naar verlichting der heerendiensten door den aanleg en het omleggen van de groote verharde verkeerswegen van de heerendiensten uit te zonderen, terwijl in de Lampongs, Djambi en Palembang bij buitengewone heerendiensten voor aanleg, vernieuwing en zware herstelling aan wegen een tegemoetkoming verleend zal worden van de helft van het plaatselijk koelieloon.

Het hoofdgeld zal bepaald worden naar de kosten van vrijen arbeid voor het onderhoud en herstel van wegen, dammen, dijken, waterleidingen, enz., terwijl de regeling zoo plooibaar gemaakt is, dat bepaalde afdeelingen, streken, kampong-complexen, ja zelfs kampongs kunnen worden uitgezonderd, indien bepaalde omstandigheden daarvoor aanwezig zijn.

Opleiding van hoofdenzonen.

In „Dingen van Binnen en van Buiten" bespreekt A b r. E x o d u s bovenstaand onderwerp met betrekking tot de zelfbesturen op de Buitenbezittingen. Een verstandige eisch acht hij het, dat kinderen van hoofden en daaronder vooral die, welke later zelf als hoofd moeten optreden, een schoolsche opleiding krijgen, mits de daardoor te bereiken resultaten niet te hoog worden gesteld.

De zelfbestuurders zijn nog broeders uit de oude, koloniale doos, die als patriarchen en absolute machthebbers hun onderdanen bestuurden op een wijze, die een rechtstreeksche bevoordeeling van het hoofd, zijn familieleden en hofstoet bedoelde.

Er werd als de meest-gewone zaak gevexeerd en uitgezogen: het land, de bevolking en vooral de bezittingen van de bevolking waren radja poenja of des vorsten.

De kompenie heeft aan deze vorstelijke opvattingen paal en perk gesteld. Het inkomen van den vorst werd vastgesteld en de rest der inkomsten ten bate van land en volk besteed.

Rust, orde en veiligheid, benevens meer of mindere rechtszekerheid, ook tegenover vorst en hoofden ontstond.

De bemoeienis met de Zelfbesturen is echter van te korten duur. De hoofden zijn in hun hart nog altijd de oude Adam gebleven. De nieuwe aera moet door de jongere generatie ingeluid worden. En daarom moeten de kinderen in onze richting worden opgeleid, maar zonder overdrijving, want voor den primitieven kampong- en goenoengman is de adat nog steeds de onaantastbare wet.

Daar het volk slechts bereikt kan worden door de hoofden, moeten deze het c o n t a c t met hun volk, waarbij de adat zoo'n groote rol speelt, niet verliezen.

Dàt is het groote gevaar van het zenden der jongens naar opleidingsscholen, waar ze jarenlang in een geheel andere omgeving buiten hun volk blijven, waar ze andere eischen aan het leven leeren stellen en hoogere behoeften krijgen, de bevolking ver vooruit raken en meer of min vreemdelingen worden onder hun eigen volk.

Als Pa nog een ouderwetsche rooverhoofdman geweest is, die het liefst ten oorlog of op veediefstal uittrok, zijn onderdanen zoo noodig liet doodslaan en aan alle beschaving een broertje dood had, die in het eeuwenoude vuil en stof en rommel van zijn adatwoning troonde, zijn ringgits en poesaka in welgesloten en geheimzinnige kisten bewaarde en de printa's van de kompenie eerst uitvoerde, wanneer hij hoe-

genaamd geen kans zag ze te ontduiken, en als dan de zoon, die zijn ouden Pa opvolgt, een moderne villa laat bouwen met westersche meubels, een auto koopt, die hij zelf chauffeert en zich alleen en zonder gevolg in het openbaar vertoont, dan ontstaat er een kloof tusschen volk en vorst.

En het vertrouwen begint te verminderen in het vaderlijk gezag, dat bij onze bestuursvoering tegenover min of meer primitieve volken nog tientallen van jaren onaangetast moet blijven.

„Juist daarom krijgen allerlei elementen van den ouden stempel, die onze bestuursvoering schadelijk weten voor hun eigenbelang, gelegenheid tot kuiperijen en stokerijen, tot het listige zaaien van ontevredenheid en ontstemming en tot het steeds vergrooten van den afstand tusschen radja en volk en zoodoende ook tusschen ons en het volk. En dat *is* een gevaar.”

Men verlieze nimmer de geleidelijkheid uit het oog en de eischen van de practijk. Het is verleidelijk „met spoed” een verwestering der hoofden te bereiken, maar de zakelijke practijk brengt meestal een zakelijke teleurstelling.

Een oud hoofd, wiens zoons drie jaar weg waren naar een opleidingsschool, zei eens: „Waarom moeten ze nog meer leeren en nog langer daarginds blijven? Van mij moeten ze nog leeren, wat ze daar niet leeren kunnen, het omgaan met de menschen en het werken met de menschen. Als ik dood ben of als ze reeds een vreemde voor ons geworden zijn, dan kan niemand hun dat leeren. Dan hebben ze den adat vergeten en de bevolking heeft hen vergeten!”

Ontstemming op Bali.

In het *Soer. Hbld.* verschenen een serie artikelen van de hand van den hr. Z e n t g r a a f f, onder den titel „Kiekjes in Bali”. Overvloed van andere stof verhinderde ons om daarop reeds eerder de aandacht te vestigen.

Nu we in deze rubriek juist iets meedeelen over heerendiensten, schijnt het niet ongeschikt om de ontstemming, die op Bali heerscht naar aanleiding van de afschaffing der „pengajahan dalem” diensten naar voren te brengen.

De kwestie der „pengajahan dalem” diensten komt in ruwe trekken op het volgende neer.

Behalve de gronden, welke vroeger het individueel bezit van den vorst waren, had deze ook het beschikkingsrecht over gronden, die op den vijand veroverd waren. Hij gaf die gronden uit aan verschillende Baliërs, die daarvoor verplicht waren tot „pengajahan dalem”, d. z. diensten, noodig tot onderhoud der vorstelijke poeri, bij feesten, enz.

Bij den overgang van het gezag over de verschillende landschappen aan het gouvernement, geschiedde dit ook met de vorstelijke privilegies, w.o. de „pengajahan dalem”.

Het gouvernement liet echter bij de invoering van het rechtstreeksch bestuur over de verschillende landschappen voorloopig alles bij het oude: zij die ten rechte of ten onrechte aanspraak hadden op de „pengajahan dalem” bleven in het genot daarvan.

Aan een overneming door het gouvernement kon niet gedacht worden, daar dit den toestand zou ontwricht hebben.

Toen eindelijk een regeling getroffen moest worden en de „pengajahan dalem” diensten afgeschaft werden, zij het dan ook tegen een maandelijksche schadeloosstelling aan de oude rechthebbenden, wekte deze beslissing in ruimen kring ontstemming, ook bij hen, die geen recht op die diensten hadden, doch die door het gouvernement gedurende 10 jaren in het ongestoord genot ervan waren gelaten.

Het is dan ook een vraag, die ernstig overweging verdient, of men het recht op die diensten niet geleidelijk had kunnen laten uitsterven.

Het is te veel over het hoofd gezien, dat die diensten hem, die daarop recht heeft, aanduiden als vorst in de oogen der bevolking. En de ontneming van de vorstelijke aureool is met geen 20 of 40 rijksdaalders per maand goed te maken.

Hoe de echte Baliër, de man van den ouden stempel denkt over die handeling der Regeering, blijkt het best uit de houding van den ouden regent van Bangli, die op de ontneming der pengajahan dalemdiensten doelend, een officier vroeg: „Als u geen pradjoerits meer heeft, is u dan nog officier?”

Deze regent heeft dan ook steeds vierkant geweigerd een cent van de maandelijksche schadeloosstelling te ontvangen.

Sterker nog kwam zijn ontevredenheid uit, toen bij de bekende zware aardbeving veel poeris ingestort of beschadigd waren en het gouvernement aan alle poenggawa's de getaxeerde kosten van herstel of wederopbouw uitbetaalde.

De regent van Bangli weigerde beslist de som aan te nemen. De bestuursambtenaren hechten aan de bestaande ontstemming niet veel waarde, daar het volk democratisch is en zich ondanks zijn eerbied voor de oude vorsten niet in gevaarlijke avonturen zal laten meeslepen.

Er is geen enkele reden aan te nemen, dat het bestuur het niet bij het rechte eind heeft, doch dan rijst toch de vraag, of het uit een oogpunt van practisch beleid wel verstandig te noemen is, dat men als tegenwicht tegen een begrijpelijke ontstemming, die voorkomen had kunnen worden, gaat rekenen op die democratische macht.

„Het zou ons mooier en beter lijken, als men alle reden tot billijke, althans zeer verklaarbare ontstemming bij de hoofden voorkwam en tevens den democratischen geest der massa trachtte te doen winnen aan kracht en beteekenis, ten einde hem eventueel aan te wenden in het zeer duidelijk belang van het volk zelf, en niet tot verdrijving van door onze maatregelen opgeroepen schaduwen.”

Suriname.

Een vriendelijk lezer van het „Koloniaal Weekblad” zendt ons een uitknipsel uit „De Controleur” van 18(?) Juli. De Amerikaansche milliarden worden een cauchemar voor sommige Nederlanders. „De Controleur” neemt het in ons vorig nummer besproken stuk van Mr. W i l l i n c k over en plaatst daaronder het volgend naschrift der redactie:

„In „De Controleur” is al enkele malen de idee van verkoop van een deel onzer koloniën in de West b.v. een paar eilanden in, onder of boven den wind bepleit. Naar wij vernemen, komt de Bond van Belastingbetalers met hetzelfde denkbeeld aan. Als men weet, dat de Vereen St. v. Amerika alleen voor Curaçao en Bonaire al 5 milliard hebben geboden, begrijpt men, dat hier werkelijk zaken te doen is. Niet alleen zouden wij onze crisisschuld kunnen aflossen, maar ook hadden wij nog geld genoeg, om flinke bedragen in nieuwe ondernemingen te steken.

Onder dit Ministerie zal inmiddels niet veel van verkoop komen. Maar als over drie jaar eens een minder fel nationalistisch kabinet de teugels in handen houdt, zal de transactie gemakkelijker tot stand komen. Overigens lijkt ons de tijd tot verkoop op dit moment niet zoo heel geschikt.” —

Toen wij voor het eerst hoorden van den „Bond van Belastingbetalers” dachten wij: kijk, zoo iets heeft men in het beroemde „buitenland” toch niet; menschen, die een bond vormen om hun belastingen zonder morren te betalen, die misschien zelfs een zekeren wellust gevoelen bij het brengen hunner penningen naar den fiscus!

De oorlog heeft wel eigenaardige toestanden ten gevolge gehad, maar zulk plichtbesef is toch eenig, hoewel verklaarbaar, gezien den ernst der tijden en den nood der schatkist.

Wij hadden juist een merkwaardig boek van J e a n F i n o t gelezen: „S a i n t s, i n i t i é s e t p o s s é d é s m o d e r n e s” en borduurden verder: „Bond van Belastingbetalers”, weer een nieuwe soort van bezetenen; zeker menschen, die onmatig veel geld verdiend hebben en zich daardoor bezwaard gevoelen. Een eigenaardig verschijnsel blijft het.

En daar op eenmaal opent „De Controleur” ons de oogen. Die Bond is een vereeniging van menschen, die hun belastingen wel willen betaald zien... maar door een ander. Nu, daar valt wel iets voor te zeggen, vooral als die andere de schatrijke en onnoozele broeder Jonathan is. De redactie van „De Controleur” weet dat de Vereenigde Staten „alleen voor Curaçao en Bonaire al 5 milliard hebben geboden”. Guldens of dollars?

De Nederlandsche Regeering — althans de vorige, die niet „zoo fel nationalistisch” was — weet

het niet. ,,De Controleur'' wèl en misschien ook de Bond van Belastingbetalers. En ,,De Controleur'' schijnt nog verder strekkende wenschen te hebben dan de Bond, die misschien al tevreden zou zijn als oom Sam de belastingen der bondsleden betaalde. Niet alleen wil het blad onze crisisschuld door de Vereenigde Staten doen aflossen, maar het wil daarna nog geld genoeg hebben om flinke bedragen in nieuwe ondernemingen te steken. Wie die ,,w ij'' zijn, die dat geld aldus zouden gebruiken is niet erg duidelijk.

Op dit moment lijkt de tijd tot verkoop het blad niet zoo heel geschikt. Waarom? Moet men wachten tot broeder Jonathan nog wat onnoozeler is geworden?

L'appétit vient en mangeant. In de ,,Haagsche Post'' van 26 Juli somt P. L. R e y s t op wat wij zooal met de milliarden kunnen doen. We willen onzen lezers de lijst niet onthouden:

,,1o. Verlaging prijs der consumptie-artikelen. 2o. Oplossing woningvraagstuk. 3o. Verlaging spoorwegtarieven. 4o. Afschaffing porto voor brieven, drukwerken enz. 5o. Intensiever exploitatie der mijnen. 6o. Heideontginning op groote schaal. 7o. Electrificatie der spoorwegen. 8o. Uitbreiding spoorwegnet, om nog van andere maatregelen niet te spreken.''

Spot? Neen, bittere ernst. De heer Reyst — h e e r, want een vrouw verkoopt niet zoo voorbarig de huid — wil ,,waar toch elke Hollander er belang bij heeft'', de zaak voorbereiden door een volksstemming.

Hoe is het mogelijk, dat de heer Reyst, die in de stad woont waar de Technische Hoogeschool gevestigd is, verzuimt het droogmaken van de Zuiderzee met name te noemen? Hij had zijn lijst ook kunnnen uitbreiden met een mooie, moderne gevangenis in elke provincie voor het toenemend aantal schavuiten van diverse pluimage in patria, en met een paar krankzinnigengestichten voor de opneming van de ,,belastingbetalers'', die ondergebracht zullen moeten worden wanneer de Vereenigde Staten verklaren, dat de tijd voor het verkwanselen van koloniën voorbij is.

Gelukkig heeft de ,,Haagsche Post'' ook een plaats gegeven aan het zeer sympathieke stukje van den heer M. R. H. C a l m e y e r te Doesburg. Maar de ,,Haagsche Post'' moest meer doen. Ze moest een van hare kostbare bladzijden aanwijzen voor het overnemen van het stuk over den verkoop van Suriname in ons nummer van 24 Juli. Of wil ze dat niet, dan zouden wij haar toch in overweging geven het voortreffelijke stuk in de ,,Haagsche Post'' van 23 November 1918 nog eens te plaatsen, nu de razernij van het azen op milliarden weer om zich heen grijpt.

In het belang van Nederland moet er aan dat domme geschrijf een eind komen. Beseft men dan niet, waarop het moet uitloopen, als men voortgaat te verkondigen dat ons koloniaal bezit t e g r o o t is? Maakt het hunkeren naar andermans geld de menschen blind? Hebben wij t e v e e l koloniën dan zijn er wel mogendheden die zoo vriendelijk willen zijn ons daarvan te ontlasten, en wie verzekert ons, dat het juist onze koloniën in de West zijn, die zij zullen begeeren?

De ,,Haagsche Post'' eindigde haar bovengenoemd stuk met deze woorden:......... ,,Als wij de macht of de kracht derven Suriname of welke andere kolonie ook recht te laten wedervaren, dan moeten wij haar vrij geven; en wij gelooven dat, in weerwil van het recente voorbeeld der Deensche Antillen, Amerika en Engeland ons dit zouden voorhouden indien wij hen met een voorstel benaderden. Bovendien, zooals wij reeds eenige maanden geleden te kennen gaven, een der middelen om onze zware staatsschuld baas te blijven ligt in hare belangrijke vergrooting ten einde flinke sommen te krijgen voor intensieve ontginning van al onze koloniën. Van het met schuld beladen landgoed moet niet een braakliggend deel worden verkocht ten einde de hypotheek af te lossen; de hypotheek moet worden vergroot ten einde de onontgonnen stukken productief te maken. Dan zullen wij den last der hypotheek met gemak kunnen dragen, en haar betrekkelijk spoedig geheel kunnen delgen.''

En wij voegen er bij: de wereld, die dringend behoefte heeft aan grondstoffen en voedingsmiddelen, zal dat productief maken van ons e i s c h e n als een plicht.

Alleen door de honderden millioenen Europeesch-en Noord-Amerikaansch kapitaal zijn de republieken van Zuid- en Middel-Amerika tot ontwikkeling gekomen. Is het niet onredelijk te verwachten, dat onze West-Indische koloniën zich zullen ontwikkelen zonder de hulp van het van buiten komende kapitaal? En dit proces moet ingeleid worden door het Nederlandsche kapitaal, dat Java en Deli tot bloei gebracht heeft. Men moet niet toezien, dat het Noord-Amerikaansche kapitaal de hulpbronnen tot ontginning brengt. De Nederlandsche ondernemingsgeest heeft hier een te lang verzuimden plicht te vervullen.

* * *

,,Suriname'' van 3 Juni maakt melding van een nieuwe landbouwonderneming, die voorbereid wordt door den heer T h. K a m p h e r b e e k, gepensionneerd Surinaamsch ambtenaar, die daartoe een zestal maanden in Suriname heeft vertoefd. Hij werd uitgezonden door een Hollandsch-Belgisch syndicaat, gevestigd te 's-Gravenhage, dat met een kapitaal van *f* 3.000.000 de zaken zal aanpakken.

In de eerst plaats zullen rijst, maïs, pinda en aardvruchten worden aangeplant en zal geleidelijk de aandacht aan kokosnoten, sinaasappelen, enz. worden geschonken.

Als terrein van werkzaamheid is de Para gekozen en men is voornemens als werkkracht te gebruiken de daar gevestigde Creolenbevolking, die verklaard heeft daartoe bereid te zijn. Met belangstelling wachten wij deze interessante proefneming af.

* * *

Men schrijft uit Boven-Para aan ,,De West'' van 13 Juni o. m.:

Peperpot, een onderneming aan de Boven-Suriname, die in de laatste jaren herschapen is in een bloeiende koffieonderneming, levert het beste bewijs, dat, met kapitaal en oordeelkundig werken, de landbouw in de kolonie met winst kan worden uitgeoefend.

Nu is een andere onderneming aan den anderen oever van de Suriname, t. w. de plantage Boxel, op weg de credietwaardigheid van de kolonie in het moederland te verhoogen.

Sedert de plantage voor 4 jaren geleden in handen gekomen is van den nieuwen eigenaar, die over kapitaal kan beschikken en die de zaken flink heeft laten aanpakken, is zij thans een onderneming geworden, die er wezen mag.

Bij den aankoop waren er pl.m. 200 akkers cacao — onvoltallig — aanwezig, in korten tijd is het alles in de beste orde gebracht en niet minder dan 250 akkers werden met Liberia-koffie beplant. En er wordt steeds uitgebreid.

* * *

,,De West'' van 20 Juni schrijft:

Wij hebben dezer dagen smakelijke bacoven-vijgen gegeten. Voor de bereiding daarvan zijn eenige aanwijzingen gegeven door den heer Kruiseman, die hier kwam met de commissie van 't Studie Syndicaat. De al te zoete smaak, die men vroeger wel eens waarnam, is hier vermeden. De heeren van het Studie Syndicaat hebben eenige kistjes van het product medegenomen. Zoodra de omstandigheden het toelaten, hoopt men den uitvoer van bacovenvijgen te hervatten. De prijs in Suriname is ongeveer 40 cents per kilogram.

* * *

De redacteur van ,,Suriname'', de heer H. J. v a n O m m e r e n, deelt mede, dat hij de redactie van het blad neerlegt wegens gezondheidsredenen. Den 1en Juli treedt de heer P. A. M a y op als verantwoordelijk redacteur.

* * *

In ,,De Nieuwe Courant'' van 23 Juli vraagt één inzender of het — in verband met het bericht dat wel een vijf millioen Duitschers naar Zuid-Amerika zouden emigreeren — geen overweging zou verdienen emigratie uit Duitschland naar Suriname te bevorderen. Wij raden den inzender aan in de ,,E n c y c l o p a e d i e v a n N e d e r-

landsch West-Indië" het artikel „Europeesche Kolonisatie", van de hand van Prof. Mr. D. van Blom eens na te lezen. Misschien vindt hij daarin het antwoord op zijn vraag.

Curaçao.

Wijziging van het Regeeringsreglement.

De Regeering heeft een ontwerp ingediend tot wijziging van het *Regeeringsreglement*, ten einde „buiten twijfel te stellen, dat het bestuur over meer dan één der eilanden (behalve Curaçao) in handen van één gezaghebber kan worden gelegd, welke toestand, zooals men weet, feitelijk reeds zijn beslag gekregen heeft op de Bovenwindsche eilanden. Benoeming en ontslag van deze ambtenaren wordt bovendien aan den Gouverneur overgedragen. „De bestaande regeling heeft in hare toepassing ertoe geleid", aldus de M. v. t., „dat de gezaghebbers vaak langer dan wenschelijk was de hun bij hunne benoeming door de Kroon aangewezen standplaatsen bleven behouden. Tijdige overplaatsing in andere werkzaamheid zal thans mogelijk worden, zonder dat het opperbestuur, dat de aangelegenheid doorgaans minder goed dan de Gouverneur kan beoordeelen, moet ingrijpen."

De Tweede Kamer heeft in haar Verslag instemming betuigd met deze regeling, maar vroeg nader ingelicht te worden omtrent de voorgestelde afschaffing van de door den gezaghebber af te leggen eeden.

Het verwondert ons eenigszins, dat van deze gelegenheid niet is gebruik gemaakt, om ook art. 17: „de Gouverneur mag zonder verlof der Koningin de kolonie niet verlaten", te wijzigen. Wij hebben n.l. wel vernomen, dat deze bepaling een hinderpaal is voor dienstreizen per stoomgelegenheid via andere koloniën naar de Bovenwindsche eilanden.

De kolonie ten voorbeeld aan het moederland.

De *Curaçaosche Courant* van 30 Mei l.l. heeft onze aandacht gevestigd op een artikel in het *Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie*, van 5 April 1919, dat ons ontgaan was. Wij vinden aanleiding hierop terug te komen, nu in de laatste vergadering der Juristenvereeniging door Mr. van Slooten (bovenstaand artikel is van v. S.) almede de lof gezongen is van het nieuwe Curaçaosche procesrecht, waarover men ook een en ander vindt meegedeeld in de Juni-aflevering van *De West-Indische Gids.*

v. S. schrijft dan in het *Weekblad:*

Het „Publicatieblad van de Kolonie Curaçao" behoort ongetwijfeld niet tot de meestgelezen bladen van Nederland. Ware het anders, dan zou voorzeker het K. B. van 6 Juli 1918, No. 72, houdende wijziging van de rechterlijke macht en van de rechtspleging in burgerlijke en strafzaken, niet nagelaten hebben onder de juristen hier te lande groot opzien te baren. Daarin toch wordt, voor het burgerlijk proces, 1o. de verplichte vertegenwoordiging afgeschaft; 2o. het verplichte schriftelijk proces aan kant gezet; 3o. de rechterlijke lijdelijkheid geheel opgedoekt, om van allerlei andere gewichtige en principieele afwijkingen van het Nederlandsch-Fransch proces niet te gewagen. Denkt eens: de rechter brengt de zaak op de rol, geeft partijen de noodige voorlichting, ondervraagt hen, maakt hen opmerkzaam op de rechts- en bewijsmiddelen! Het klinkt als een sprookje!

Er zijn hier te lande zeer velen, die sinds langen tijd van oordeel zijn, dat het Nederlandsch procesrecht hervormd moet worden, en onder hen bevindt zich een groot aantal aanhangers van de beginselen, die thans zijn opgenomen in het publicatieblad van gindsch heet en droog eiland. Hunne wenschen hebben geen kans op verwezenlijking, al zijn ze neergelegd in fraaie en degelijke rapporten van commissies. Een man als Drucker, die niet moede is geworden van aanhoudende en doorzettende propaganda voor zijne, nu Caraïbische, idealen, heeft op dit gebied geen enkel succes van beteekenis kunnen behalen. Dit lijkt thans vreemd. Want, wat nu werd gemaakt voor West-Indië, is toch ook Nederlandsch werk, ontworpen en uitgevoerd op enkele meters afstand van de vertrekken, waarin een nieuwe regeling van onze burgerlijke rechtsvordering op touw kan worden gezet. Men zou zoo meenen, dat nu het werk eenmaal verricht is, de denkbeelden behoorlijk in wet-vorm zijn gebracht, er niets in den weg staat voor een Nederlandsch wetsontwerp.

Wanneer ik zoo hier en daar eens vraag, wat de oorzaak mag zijn van een verschijnsel als dit, dan krijg ik van verschillende personen, van wier ernst en eerlijkheid ik overtuigd ben, ten antwoord, dat de ware reden van het behoud van ons procesrecht deze is, dat een hervorming in Drucker'schen geest nooit door het parlement zal komen, en dat de Regeering dit weet. In de Kamers zouden te veel stemmen, bewust en onbewust, onvrij zijn door den invloed van de talrijke schare van hen, die door den zuiverenden ragebol zouden worden verdreven uit de profijtelijke spinnewebben, waarin zij de zoekers naar recht en onrecht promiscue opvangen en uitzuigen. Ware het burgerlijk proces materie voor een Koninklijk Besluit, dan ware alles reeds langen tijd anders.

Zou dat waar zijn?

Wij meenen goed te doen met erop te wijzen, dat deze nieuwe regeling in de praktijk nog niet hare deugdelijkheid heeft bewezen, daargelaten, dat de Curaçaosche maatschappij andere eischen mag en moet stellen dan in Nederland mogen en moeten en ook kunnen gesteld worden.

Intusschen hopen wij later hierover nog wel eens iets te kunnen meedeelen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Kloetramp. Verschillende nummers van de *Neratja* zijn voor een belangrijk deel gewijd aan de Kloetramp. In ruim gedrukte grootere letters worden oproepen geplaatst van het door 22 plaatselijke Inlandsche vereenigingen te Batavia opgerichte Komité Derma Keloet (K.D.K.) en het Komité-Isteri-Derma Keloet (vrouwen komitee) tot het algemeen verleenen van steun door giften in geld, kleeren, voedsel dan wel artikelen geschikt voor verkoop op de op een nader te bepalen datum te houden fancy-fair. Voor de inzameling van het een en ander zou het Inl. Dames-comité met inteekenlijsten rondgaan, het K. D. K. zou ± honderd bussen in de kampongs doen rondgaan. Aan de Imans der masdjids werd verzocht op Vrijdag 30 Mei en den Vrijdag daarna over de ramp te spreken en de K. D. K.-bus te doen rondgaan.

Door den B. I. V. B. (Bataviaasche Inl. Voetbalbond) zouden voor de bijeenzameling van gelden drie dagen achtereen voetbalwedstrijden gehouden worden.

Mededeeling doende van het bijeenroepen eener vergadering door de Sumatranenvereeniging „Keroekoenan Anak Sumatra" oppert de redactie het denkbeeld, dat het wel een attractie voor de aanstaande liefdadigheidsbazar zou vormen, indien de vele Sumatranen, die thans te Batavia wonen, er in hun nationale kleederdracht heengingen. Wordt dit ook door de andere rassen van Indië gedaan, dan zou men een goed beeld kunnen krijgen van de eenheid der vele rassen in Indië.

In het nummer van 28 Mei bericht de redactie de toetreding ook van de „Vereeniging Studeerenden Minahassa" tot het K. D. K., en betreurt zij het, dat er nog enkele Inlandsche vereenigingen zijn, die zich nog niet hebben aangesloten.

In de *Sinar Hindia* wordt evenals in nog andere bladen opgenomen de oproep van het Bataviaansche comité om steun voor de slachtoffers van de Kloetramp. Tjondrokoesoemo doet een oproep aan alle Inlanders. Daarbij wijst hij er op, dat Europeanen en Chineezen hunne liefdadigheid getoond hebben. Duizenden guldens werden reeds ontvangen. Alleen van de Inlanders hoort men nog niets.

Broeders, Inlanders, waar wacht gij toch eigenlijk op?, vraagt schrijver. Ik vind, zegt hij verder, dat het uw plicht is, om uw eigen rasgenooten te Blitar naar vermogen te helpen. Dan betoogt schrijver, dat wanneer ieder gemiddeld slechts 50 cent offert — men geeft toch elken avond wat uit aan bioscopen en andere vermakelijkheden — men zeker een bedrag tot in de millioenen zou kunnen opbrengen. Ten slotte verzoekt hij den leiders van de S. I., B. O., en andere Inl. vereenigingen, om dezen oproep ter harte te nemen.

In een onderschrift wordt de aandacht gevestigd op de motie, aangenomen door de S. I.-vergadering te Semarang op 25 Mei j.l., waarbij in verband met de toenemende armoede der Inlanders een beroep wordt gedaan op de kapitalisten, om zoo spoedig mogelijk een behoorlijke gift te doen voor de slachtoffers van de Kloetramp.

Uit Bandjarredjo (Blitar) ontving de redactie van de *Oetoesan Hindia* een schrijven, waarin waardeering wordt uitgesproken over de verleening van eerste hulp aan de gewonden door de heeren entomologen en den „dokter Ketela" van de fabriek aldaar en wordt in het bijzonder dank betuigd aan den waarnemend administrateur Kakebeeke, voor het uitdeelen van kleeding, voorts aan het geheele overige Europeesche personeel, machinisten, boekhouders, enz. Ook wordt verteld, dat alleen de echtgenooten der Europeesche employees naar de veiliger gelegen suikerfabriek Soemberdadi vluchtten; de mannen bleven op aanraden van zekeren hoofdschrijver; de betaling der loonen had als gewoonlijk plaats. Dezelfde schrijver bezwoer een paniek, toen het gerucht zich verspreidde, dat 1 à 2 paal van het fabrieksemplacement een groote bandjir het perceel Sidoredjo had overstroomd. De schrijver raadde tot blijven aan en wist de menschen tot kalmte te brengen door te zeggen, dat het een loos gerucht was, verspreid door kwaadwilligen met het doel de verlaten woningen te plunderen. Een deel der gerustgestelden ging naar huis terug; de anderen zochten een schuilplaats in de woning van den schrijver.

De Wereld in brand. Een schrijver in de *Oetoesan Hindia* zegt in een artikel getiteld *Doenia Merah* (roode wereld), dat de wereld in brand staat. In Duitschland zijn de *Kromo's* aan het moorden, omdat zij niet langer verdrukt wenschen te worden door de adellijken en kapitalisten. In Boedapest zijn aartshertog Joseph en eenige oud-ministers door *Kromo* in den kerker geworpen. Ook in Roemenië heeft het Bolsjewikische zaad wortel geschoten en in Korea, Egypte en Britsch-Indië is het volk eveneens aan het moorden gegaan en thans begint het Bolsjewiksme ook bij ons in Indië ingang te vinden.

In Bekasi, nabij Batavia — vervolgt de schrijver — zijn het volk de oogen open gegaan en vraagt om menschelijke rechten. Soldaten zijn er heen gezonden, om naar men zegt te waken voor de veiligheid. Het kan zijn. Maar zullen de soldaten kunnen waken tegen uitzuiging van de bevolking door de landheeren en hongersnood voorkomen? De wereld staat in brand, wordt wellicht vernietigd. En dan zal er een andere wereld komen, waarin de menschen vrij en gelukkig kunnen leven. Voor de erlanging van rust en geluk moeten wij deze actie beginnen. Geluk moet worden gekocht door (opoffering van) vrijheid. *Met Gods hulp moeten wij overwinnen, wij lieden zijn niet dom en wij zijn niet lam, maar wij weten en zijn sterk.* Opgelet, broeders!

R. M. Noto Soeroto. De redactie van de *Neratja* wijdt een artikeltje aan de familie *R. M. Notosoeroto*, de zonen van Pangeran Notodiredjo te Djokdjakarta, van wie eerstgenoemde de oudste is. De heer Notosoeroto — zegt de redactie — heeft tijdens zijn langdurig verblijf in Nederland slechts naar algemeene ontwikkeling gezocht; hij studeerde in de rechten, in de medicijnen, bezocht de Krijgsschool zonder eenig diploma te behalen en werd ten slotte dichter, in welke hoedanigheid hij wel naam heeft gemaakt, maar vroeger deden alle Inlandsche studenten vrijwel hetzelfde. Thans echter schijnt er verbetering te komen in dezen min goeden toestand, daar door studenten van den nieuweren tijd hard gewerkt wordt voor de verschillende diploma's. Van de later naar Nederland gezonden jongere broeders van R. M. Notosoeroto is R. M. Notokoeworo in Indië teruggekomen als dokter en zal R. M. Notodiningrat binnenkort als civiel ingenieur weêr keeren, terwijl met hem de eerste Inlandsche meester in de rechten R. M. Gondowinoto naar Indië zal vertrekken. *)

Raden Mas Notosoeroto — meent de redactie — is zich blijkbaar gaan schamen, dat zijn jongere makkers zooveel eerder de titels van meester en dokter behaald hebben en heeft zich daarom weer aan de studie van de rechten gewijd. Zij hoopt, dat R. M. Notosoeroto zijn heldenafstamming niet vergeten zal en meent, dat het voor de eer der Indische landskinderen niet voldoende zal zijn, dat hij enkel den titel van Mr. behaalt, en verwacht, dat hij zal terugkomen minstens als Mr. Dr. Professor.

Protest. In de *Kaoem Moeda* een vlammend protest tegen de uiterst onbehoorlijke en onwellevende behandeling, welke de P. P. P. B. (de inl. pandhuisbond) van de zijde van het bestuur der Societeit *Concordia* te Bandong moest ondervinden.

Tot goed begrip van de zaak moet men weten, dat de groote zaal van *Concordia* tegen vooruitbetaling verhuurd was aan den P. P. P. B. voor twee congresbijeenkomsten. Een ooggetuige schrijft daaromtrent het volgende: Wij woonden de eerste bijeenkomst van het begin tot het einde bij en konden constateeren, dat de leiding in uitstekende handen, het verloop zeer ordelijk en het gedrag der honderden aanwezigen voorbeeldig was, doch dat enkele Europeanen, die er niets te maken hadden en slechts uit nieuwsgierigheid wat daar te doen was, binnengeloopen waren, aanstoot gaven. Zonder te weten waarover het ging, of in staat te zijn de in het Maleisch gevoerde debatten te volgen, uitte men van die zijde de grievendste kwalificaties over dat „rapaille", die „oproerkraaiers", enz. enz. Een meneer uit de suiker, oordeelde, dat ze al die kerels moesten ophangen, een ander vond het een schandaal, dat een fatsoenlijke societeit haar zaal voor zulk tuig beschikbaar stelde, hoewel hij tevens verklaarde er overigens geen woord van te snappen van hetgeen verhandeld werd. Nog één zei, dat zoo iets onder den vorigen soospresident nooit zou zijn voorgevallen enz. enz. Eenige hooge legerautoriteiten in civiel vertoonden zich ook even, keken nog al grimmig en gingen weer heen. In de soos zelf staken eenigen de koppen bij elkaar, om te ageeren tegen het societeitsbestuur, opdat dergelijke dingen niet meer zouden voorkomen. Allemaal leden van den Politiek Economischen Bond, dat kan niet missen, want in de duffe, politieke atmosfeer van dit bergstadje is ieder, die zich een beetje respecteert, lid van deze behoudsvereeniging.

Wij hadden intusschen het societeitsbestuur voor flinker gehouden, dan het gebleken is te zijn. Uit angst voor échèc, gaf men toe, doch geneerde zich toch klaarblijkelijk om openlijk te bekennen, dat de rassenkwestie het motief was — dat staat in dezen tijd zoo gek — en dies schreef de secretaris het volgende briefje:

Bandong, 11 Mei 1919.

Aan
Den Heer Mas Alimin,
Hotel Baroe, Alhier.

Naar aanleiding van onzindelijke behandeling van de zaal door de leden van den Inlandschen pandhuisbond, gedurende de heden (11—5—'19) gehouden vergadering, waartegen door vele leden ernstige bezwaren zijn ingebracht, ziet het Bestuur dezer Societeit zich genoodzaakt, de u gegeven vergunning om op Dinsdag 13 dezer in onze Societeit te vergaderen, in te trekken.

Het bedrag van de door u betaalde zaalhuur kan u bij den secretaris terug ontvangen.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
(w.g.) VAN BRERO.

Dit briefje bevat een volkomen onware voorstelling van zaken. Van onzindelijke behandeling is geen sprake geweest; zulks kon ook niet verwacht worden van een dergelijke vergadering. Het ging er heel wat netter toe dan op menigen fuifavond in Concordia.

Waarom dan dit laffe uitvluchtje in deze zaak, die Bandong, het Bandongsche soosbestuur en een deel van het Europeesche publiek te Bandong niet van een gunstige zijde doet kennen? De politiek Economische Bond vindt hier (Bandong) wel een vruchtbaar terrein voor zijn actie. Men zou zich bijna schamen inwoner te zijn van een stad, waar de superioriteitswaan zoo ten top gedreven werd!"

Waarschuwing. In hetzelfde blad (*Kaoem Moeda*) wordt de aandacht gevestigd op een advertentie van genoemden bond van Inlandsche pandhuisambtenaren P(erserikatan) P(ergawei) P(andhuis) B(oemipoetra) (P. P. P. B.), waarbij de Inlanders gewaarschuwd worden tegen het aannemen van een betrekking bij den Inlandschen pandhuisdienst.

Verzet in Solo. Sosrohadikoesoemo schrijft in *De Taak* het volgende over het Solo'sche verzet: „Het stelsel, dat van den Vorstenlandschen landbouwer niet of slecht betaalde diensten vordert, maakt van de Vorstenlanden voor dergelijke bewegingen een gunstig terrein. De weinig ontwikkelde landelijke bevolking leent gaarne het oor aan wie haar een betere economische positie in vooruitzicht stellen. Naarmate haar daarbij de mogelijkheid van spoedige zelfs dadelijke verbetering wordt voorgespiegeld, is de massa gemakkelijker in actie te brengen. Zoo zullen, zoolang het agrarische stelsel niet geheel is veranderd en het peil van ontwikkeling der bevolking niet is verhoogd, de Vorstenlanden steeds een gebied blijven, waar de ontevredenheid slechts een aanleiding behoeft, om tot uiting te komen. Deze uitingen mogen niet steeds verwekt worden met zuivere bedoelingen (er zijn altijd en overal lieden geweest, die de ontevredenheid der massa trachten te exploiteeren ten eigen bate), daarmede is de oorzaak eener volksbeweging niet aangewezen. Die oorzaak is in de Vorstenlanden de ongunstige positie, waarin de landelijke bevolking verkeert. Die oorzaak worde thans zoo spoedig mogelijk aangetast. Het gebeurde zij der Regeering een aansporing tot, tot nu toe te weinig betrachte, voortvarendheid bij de hervorming der

*) Reeds in Indië teruggekeerd.

Vorstenlanden. Het valt niet te ontkennen, dat een aansporing hier niet overbodig is. Te lang reeds werd de reorganisatie door belanghebbenden tegengehouden en op de lange baan geschoven. Een juist geleide volksbeweging kan hieraan een einde maken. Hervormingen als deze blijven maar al te vaak sleepen, zoolang de bevolking den anderen toestand zonder protest blijft aanvaarden. Geen beter middel om werkelijke en vermeende bezwaren uit den weg te zien geruimd, dan het protest der bevolking zelve. Zoo is het ten zeerste gewenscht, dat aan de bevolking van de Vorstenlanden het besef wordt bijgebracht, dat de bestaande toestanden wijziging behoeven. Een juist gevoerde actie onder de bevolking kan de noodige hervormingen slechts verhaasten. Alleen men voere de actie op de juiste wijze. En dit is in Solo naar het ons voorkomt, niet geschied. De te voeren actie moet niet zijn een plaatselijke actie van tijdelijk verzet, maar een algemeene politieke. Tegen het stelsel, dat onbetaalde of slecht betaalde diensten vordert, moet worden gestreden en dit stelsel is wettelijk gesanctioneerd, zoodat de opheffing slechts langs staatkundigen weg kan worden verkregen. Waar de noodzakelijkheid eener herziening door de Regeering is erkend, is van een dergelijke actie succes te verwachten. Het plaatselijk niet nakomen daarentegen der bestaande verplichtingen brengt de overheid noodzakelijk tot het handhaven van de door haar gestelde regels. Dat leidt dus niet alleen niet tot het gewenschte resultaat, maar zelfs tot eene in alle opzichten ongewenschte repressie.

Het komt ons voor, dat men zich hiervan te Solo te weinig rekenschap heeft gegeven. Zoo al niet hier en daar bewust tot lijdelijk verzet is opgewekt, is er in elk geval niet voldoende voor gewaakt, dat de gevoerde propaganda niet plaatselijk tot dergelijk verzet zou leiden. En dit laatste moet toch van de leiders der Inlandsche volksbeweging worden geëischt. Het is gemakelijk genoeg de bevolking op misstanden te wijzen en tot een actie tot verbetering daarvan op te wekken. Maar daarmede is het werk niet gedaan. Het is daarbij noodig de weinig ontwikkelde landelijke bevolking den juisten weg te wijzen, haar tot eensgezinde actie niet aleen, maar tot blijvende organisatie bijeen te brengen en bijeen te houden. De opgewekte geesten mogen dan niet aan zich zelve worden overgelaten, maar tot een juiste en doelbewuste actie worden gebracht. Alleen langs dezen weg is blijvende verbetering van den economischen toestand der bevolking te bereiken.

Zoo bevat het gebeurde in het Solo'sche een aanwijzing zoowel voor de Regeering als voor de Inlandsche beweging en hare leiders. Aan de Regeering moge het gebeurde duidelijk maken, dat langer uitstel van de hervormingen in de Vorstenlanden niet kan worden toegestaan. Terwijl voor de leiders der Inlandsche beweging daaruit valt te leeren, dat de vorming van hechte organisaties en het voeren van een weloverwogen doelbewuste actie het eerste noodige is, om de bevolking vooruit te brengen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chin. Kinderblad. Volgens de *Bintang Soerabaja* gaf de *Kaoem Moeda* onlangs als bijvoegsel een speciaal kinderblad, het eerste van dien aard. Dit is een gelukkige gedachte, zegt de redactie, en het is te hopen, dat het blad voortdurend er naar zal streven den inhoud voor de Inlandsche jeugdige lezers aantrekkelijk te maken. De ouders van vele Inlandsche kinderen, die een school bezoeken, kunnen zelve niet lezen, maar plegen zich met behulp van hun kinderen op de hoogte te stellen van het daarin vermelde nieuws.

Naar wij uit betrouwbare bron vernemen — alzoo hetzelfde blad — heeft het hoofdbestuur van den Inlandschen onderwijzersbond — de P. G. H. B. — naar aanleiding van een aanval door de *Oetoesan-Hindia* gepleegd op het bondsbeleid, onder de afdeelingsbesturen een circulaire verspreid, waarin opgewekt wordt tot een boycot van genoemd orgaan. (De korte inhoud van het bewuste artikel, dat door Sosrokardono onderteekend was, is in het vorige weekoverzicht opgenomen).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Vrienden bij den Stillen Oceaan.

Zijn alle onderlinge veeten vergeten? 't Lijkt er niet naar. 't Is veeleer alsof er nog geen enkele wijsheidsleering uit de geweldige worsteling getrokken is. Niet alleen komen de kleine twistpunten en kibbelarijen zich overal weer aanmelden, maar ook de groote punten van onderlingen naijver en van rassenvijandschap komen zich weer opdringen. Nog hebben de artikelen, waarop de volkerenbond gesloten staat te worden, de goedkeuring der betrokken regeeringen niet ontvangen, of er worden, terwijl de besprekingen hierover overal aanhangig zijn, vraagstukken en mogelijkheden van oorlogen in beschouwing genomen, alsof de strijdlust in geenendeele bekoeld ware.

Zoo wordt bij de Shantoengkwestie niet voorop gezet, dat een vredelievende oplossing gevonden m o e t worden, wordt niet gedacht aan 't bestaande hof van arbitrage in den Haag, of wordt China niet uitgenoodigd het met het geding van den nieuwen vredesbond te willen beproeven, maar, als van ouds, worden de oorlogskansen, die er mede gemoeid gaan tusschen China en Japan, tusschen dit rijk en Noord-Amerika gewikt en gewogen, en vindt men daarbij ook weer overwegingen in hoever Groot Brittanië een onderling vernietigen van de opkomende mededingers op economisch, maritiem en staatkundig gebied met genoegen zou aanzien.

China heeft 't vredesverdrag niet geteekend. Aanvankelijk hechtte men hieraan niet veel waarde, maar allengs dringt de beteekenis van 't protest toch meer tot allen door. In N. Amerika gingen stemmen op om dit protest te onderstreepen door een voorbehoud bij de goedkeuring van 't vredesverdrag te maken. De geruchtmakende redevoering van Sherman zette opnieuw kwaad bloed bij de Japanners, zoodat van officieele zijde zelfs de waarschuwing werd uitgesproken, dat het steeds moeilijker wordt er het Japansche volk van te overtuigen, dat de agitatie, welke door de senatoren wordt gevoerd, niet de stem is van 't Amerikaansche volk. Was aanvankelijk verwacht, dat Japan weer te berde zou komen met zijn eisch tot gelijke rechten voor alle rassen door 't geheele entente-gebied, 't is verstandiger en voorzichtiger geweest. 't Heeft deze zaak niet naar voren gebracht, maar er wel even aan herinnerd door 't vooruitzicht te openen deze zaak opnieuw te bepleiten bij de eerste bijeenkomst van den volkerenbond. Dat weet men al vast. Voorts heeft het uitdrukkelijk herinnerd aan 't aanbod om met China te onderhandelen op den voet van 't bestaande verdrag tusschen de twee landen. Als China onderhandelen wil, zal de geheele moeilijkheid, volgens de Japansche overtuiging, spoedig uit de wereld zijn en dan zal Amerika ook tot beter inzicht komen.

Volgens de jongste berichten heeft Wilson den Senaat er toe gebracht 't vredesverdrag zonder eenig voorbehoud te aanvaarden. De Shantoengklip is dan omzeild, maar de gewekte animositeit is toch niet vergeten en vergeven. 't Gerucht over een voornemen van Japan om tijdens den oorlog een verdrag met Duitschland te sluiten, is ook wel als duimzuigerij of verdachtmaking te beschouwen, maar de wijze waarop 't in de ententelanden besproken en eerst eigenlijk wel geloofd werd, gaf toch ook aan dat men niet hartelijk in een oprecht vertrouwen tegenover elkander stond. Dit, gevoegd bij de beschouwingen, waarop wij reeds wezen, waarin de Fr. en de Eng. pers zich verdiepte over de mogelijkheid van een oorlog tusschen Japan en Amerika, doet ons weer en andermaal 't hoofd schudden bij de vredesverwachtingen die idealisten reeds durven vormen, al blijven ook wij de vorming van den volkerenbond toch niet zonder beteekenis achten, omdat daaruit in gestadigen groei en verbetering een vredebond kan worden. Of deze een botsing tusschen de mededingers in den Stillen Oceaan zal kunnen voorkomen, betwijfelen velen echter. Helaas.

Duitsch antwoord aan Lloyd George.

Lloyd George vorderde in zijn rede in 't Lagerhuis, waarin hij de noodzakelijkheid betoogde om Duitschland het bestuur over zijne koloniën te ontnemen, ieder op die plaatsen aan te wijzen, welke men mocht achten niet met de hoogste eischen van recht en billijkheid overeen te stemmen. Dr. W. Regendanz, bekend Duitsch financier, heeft aan de N. R. Ct. verzocht als antwoord op die opvordering eenige beschouwingen op te nemen, waaraan 't blad heeft voldaan en waaruit wij hier enkele grepen doen.

De door Ll. G. bijgebrachte klachten over 't D. koloniale beleid stammen uit den tijd voor 1914. In dien

tijd waren den minister van koloniën, lord Milner, en het Foreign Office te Londen echter klaarblijkelijk van meening, dat D. zeer wel geschikt was koloniën te besturen en tot ontwikkeling te brengen.

Sedert ongeveer 30 jaren staat 't N. deel van Portugeesch 'O. Afrika, 't aan Duitsch O. Afrika grenzende Nyassaland, feitelijk onder de Engelsche maatschij. „Companhia do Nyassa", die van Londen uit beheerscht wordt. In dien tijd is niets voor de ontwikkeling gedaan, belasting innen, wreedheid, arbeiderswerving, die als slavenhandel aan te duiden is, zijn de kenmerken van 't beheer. Om hierin verbetering te brengen werd 't gebied, volgens de Engelsch-Duitsche koloniale overeenkomst van 1914 binnen de Duitsche belangensfeer gebracht. Engel. nam de verplichting op zich de D. kolonisatie van Port. Nyassa te ondersteunen!

Ook naast Duitsch Z. W. Afrika strekte zich Port. gebied uit, de kolonie Angola. Waar deze aan elkander grensden, ontstonden dikwijls onlusten, echter meest daar waar de D. invloed zich nog niet kon doen gelden. In dezelfde E.-D. koloniale overeenkomst van 1914 werd 't grootste gedeelte van Port. Angola in het vervolg tot D. belangengebied verklaard, bij onlusten in Angola zou D., gesteund door de E. politiek, het recht van tusschenkomst hebben.

In den zomer van 1914 werd van D. zijde met lord Milner, als commissaris van een E. bank, over de oprichting van een D.-E. bank in Marokko onderhandeld. De onderhandelingen waren, toen de oorlog uitbrak tot gedrukte ontwerp-overeenkomsten gevorderd.

Dr. Regendanz besluit aldus: Lloyd George wordt gemaand, de juistheid van de hier aangegeven feiten te betwisten — en, indien hij ze niet betwisten kan, toe te geven, dat in de eerste plaats ten opzichte van het koloniale vraagstuk de bepalingen van het vredesverdrag in volkomen tegenspraak zijn met de geringste eischen van recht en eerlijkheid.

De verdeeling van Togo en Kameroen.

In Augustus 1914 gingen Frankrijk en Engeland reeds tot een voorloopige verdeeling van 't bezette Duitsche gebied in West Afrika over.

De smalle kuststrook van Togo, die zich tusschen Dahomey en de Goudkust uitstrekt, was toen in twee deelen gesneden. Fr. kreeg 't oostelijke stuk met Anécho en Klein Poppo; Groot Brittannië kreeg 't westelijk deel met Lomé, hoofdplaats van de D. kolonie. De twee spoorweglijnen, door de D. aangelegd, gingen beide van Lomé uit, dat ook de havenplaats van dit gebied is.

De regeling, waarover beide partijen 't nu eens zijn geworden, is in dit opzicht veel gunstiger voor Fr. De haven van Lomé en de twee lijnen worden Fr. Dahomey heeft slechts een smallen toegang aan de zeezijde, Togo brengt daar nu een tweede bij, beide met een werf, de verbinding van de golf van Benin met 't binnenland is nu voor 't Fr. gebied veel verbeterd.

Voor de verdeeling van 't binnenland zelf had de regeling van 1914 zich voor Fr. nog al gul betoond, de nieuwe snijdt in 't N. dan ook een vrij groot stuk af, als ruil voor 't aan de kust verkregen voordeel. Engeland heeft nu de gewenschte eenheid van bestuur van de Goudkust, Dagomba en Mampoersi.

Wat Kameroen betreft, is er niet veel wijziging gebracht in de voorloopige bepalingen van Maart 1916. Gr. Br. bezette Boeëa, hoofdplaats van de oude D. kolonie, en een smalle strook land langs Nigeria, van de kust tot eenige K.M. ten Z. van Yola en Benoeë. Fr. bezette Doeala, haven en handelscentrum, en al 't overige van Kameroen, waartoe ook het gedeelte behoorde, dat Fr. in 1911 in minnelijken ruil aan D. had overgedaan. Kleine schikkingen, niet van genoeg belang om ze hier te omschrijven, komen overigens aan wenschen van beide partijen tegemoet.

Mogen de volksstammen reden krijgen zich ook over de toewijzing van hunne nieuwe meesters gelukkig te roemen.

Het overwinningsfeest der kolonialen.

In de correspondenties, welke wij in de Nederl. bladen zagen, vonden wij geen melding gemaakt van het feest den 15en Juli, dus daags na den grooten nationalen dag, georganiseerd voor de koloniale strijders. 't Dagblad „Armée Coloniale" bood te Parijs een vin d'honneur aan de afgevaardigden van de koloniale troepen. Generaal Gouraud zat voor, vele generaals en hoofdofficieren ,senatoren en afgevaardigden waren tegenwoordig.

's Avonds vereenigden alle soldaten en oud-strijders van 't regiment van Marokko, l'as des régiments, zich aan een banket, gepresideerd door luitenant-kolonel Modat. Het vaandel, waaraan juist de médaille militaire was uitgereikt, zette aan de bijeenkomst verhoogden geestdrift bij.

Te Saint-Ouen, waar Afrikaansche troepen gekantonneerd zijn, is hun een warme huldiging gebracht. De maire, de heer Bourdet, ontving, omringd door de gemeenteraadsleden, de officieren en de vaandeldragers op 't stadhuis, terwijl aan de troepen een groot feest was bereid.

Ook in andere garnizoenen zijn de strijders uit de koloniën, die nog in Frankrijk zijn, 't voorwerp van patriotische manifestatiën geweest.

't Rassenvraagstuk in Afrika.

De African World noemt als een der vele factoren, die bijgedragen hebben om na den oorlog nog een algemeen gevoel van verbroken evenwicht te doen voortbestaan, het feit dat de negers tot het bewustzijn zijn gekomen van hun achterstelling bij 't blanke ras. Dit geldt vooral voor de bevolking van Afrika en zij komt nu tegen deze achterstelling op .Zooals 't onvermijdelijk moest gebeuren, heeft 't prestige van den blanke geleden door den grooten strijd tusschen de blanke natiën onderling, waarbij zij een beroep hebben gedaan op de hulp der gekleurde rassen.

De volgzaamheid is geen van de karaktertrekken van den neger, bij zijn onderworpenheid sluimert altijd het verlangen tot verzet of tegenstand. De samensmelting van zwart en blank zou de schr. in de African World als een rassenzelfmoord beschouwen. Dat er in Z. Afrika kleurlingen zijn, en dat blanke mannen in andere deelen van Afrika met zwarte vrouwen leven, geeft nog geen rechtvaardiging van het wegcijferen van de rassenverschillen. Wel kan men pleiten voor gelijke ontwikkelingsvoorwaarden.

In dit verband verdient de beweging aandacht, die zich over vele landen verspreidt, om voor de wenschen der negers tot internationale samenwerking te komen. Van Amerika uitgegaan, heeft zij in de Antillen, West-Afrika en Soedan aanhangers gevonden. De Bolsjewikische leiders hebben deze jonge beweging ook opgemerkt en er hun zaad onder verspreid. De negers zullen eenmaal er toe komen de landen der zwarten geheel voor zich op te eischen. Als zij in staat zijn die goed te besturen, steekt in dat verlangen geen onredelijke eisch. De Europeanen, die Afrikaansche landen te beheeren hebben, moeten hiermede rekening houden. Beseft Frankrijk dit wel als 't in de in Duitschland te bezetten provinciën Afrikaansche regimenten legt? Bedenkt de entente dat zij daar het zelfbewustzijn van de negers kweekt, dat zich eenmaal tegen de koloniale overheerschers zelf zal keeren?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een ongevraagd advies.

De heer Z. Stokvis, Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, heeft in de „Locomotief" een open brief geschreven, gericht aan de in Nederland studeerende Indiërs, waarop ook in het „Kol. Weekblad" de aandacht is gevestigd.

Het Mei-Nr. van „Wederopbouw", maandschrift gewijd aan de Jong-Javanen-Beweging enz. zegt over dien brief o.m.:

„Met de door onze landgenooten in Nederland georganiseerde kunstavonden kan de heer Stokvis zich niet vereenigen. Zie hier, wat hij geschreven heeft:

„Wat geeft het als gij Wajangvoorstellingen geeft voor half- of niet begrijpende Hollanders ten bate van de slachtoffers eener bandjir? Het brengt enkele guldens op, die ook anderen hadden kunnen geven. Een irrigatie ingenieur, uit uw midden voortgekomen, ware beter gave geweest".

Zeker, het ware beter gave geweest, maar nog veel beter ware het, wanneer onze landgenooten voor hun verdere studie niet naar een vreemd land behoefden te gaan, waar, z. a. de heer Stokvis zelf geschreven heeft, ze bloot staan aan allerlei verleidingen.

Hier, in ons land, moesten de Hoogescholen voor Indiërs zijn, en dan behoeven we niet te vreezen, dat de meesten hunner niet zullen slagen.

Intusschen dank aan den heer Stokvis, dat hij, zònder dat we er om vragen, onze studeerende landgenooten een goede raad heeft gegeven.

Maar......... we hopen, dat de geachte adviseur ons niet onbeleefd zal vinden, wanneer we hem verzoeken voortaan zijn adviezen voor zich te houden. Onze broeders zullen toch waarachtig wel weten wat ze doen. En wat de wajangvoorstellingen betreft, het is toch opmerkelijk, dat, nu onze broeders zich daarmee bemoeien, het is, als wordt hun energie daardoor geprikkeld en ze beter hun best doen dan vroeger, toen ze zich niet daarmee bemoeiden.

Laat onze landgenooten wajangvoorstellingen in den vreemde geven, als we maar elk jaar een Gondowinoto, een Notodiningat, Soewarno, enz. *) in ons midden zien terug keeren. Het kan geen kwaad dat ze, zij 't ook door een kunstavond te organiseeren, hun liefde uiten voor hun Vaderland."

Eigen Haard.

Het Nr. van 26 dezer publiceert een viertal foto's, die een treffenden indruk geven van de verwoesting, welke de uitbarsting van den Kloet in de streek van Blitar heeft aangericht.

Verder bevat dit Nr. een herinnering aan den letterkundigen arbeid van Mej. F. J. van Uildriks († 13 Juli te Gorsel), waarbij de schrijver, B. de Kort, ook wijst op haar „Beelden uit Nederlandsch-Indië" (Haarlem, 1883), een aangenaam, vlot geschreven werk dat men nu nog met welgevallen leest.

Bodemonderzoek op Java en Sumatra.

In opdracht van Z. Ex. den Minister van Landb., Nijv. en Handel, F. E. Posthuma, deed de heer J. van Baren **) in 1916—'17 een studiereis in Indië, welke in de eerste plaats ten doel had: onderzoek naar het ontstaan en de eigenschappen van den tropischen verweeringsbodem.

*) die resp. als Mr. in de Rechten, Ingenieur en Arts in Nederland hun studiën hebben voltooid. (Noot „Kol. Weekblad).

**) Sedert benoemd tot hoogleeraar aan de Landbouw-Hoogeschool te Wageningen.

Op zijn reis — waarvan het voorloopige verslag reeds eerder verscheen — verzamelde Prof. v. B. een collectie gesteenten, bodemsoorten en foto's ter nadere bestudeering, met de bedoeling de uitkomsten te publiceeren in den vorm van ,,Mededeelingen''.

Thans zijn een drietal dier publicaties verschenen (afzonderlijk zoowel als in het tijdschrift van de Landbouwhoogeschool te Wageningen). De volledige titel luidt:

Bodemonderzoek op Java en Madoera. Resultaten eener geologische en agrogeologische reis in 1916, door Prof. J. van Baren.

No. 1. De agrogeologie als wetenschap, door Prof. J. van Baren.

No. 2. Bijdrage tot de kennis van het bodemprofiel nabij Buitenzorg, door J. D. White (met ill.).

No .3. Petrografische beschrijving van eenige gesteenten van den Salak, door J. D. White (met ill.).

De Ingenieur.

In het Nr. van 26 dezer schrijft ir. H. Frijling over ,,Het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen''.

,,Laten wij hopen'' — aldus besluit ir. Frijling zijn artikel — dat de Regeering, nu zij ernstige maatregelen treft voor de industrialisatie van Indië, ook op mijnbouwgebied, zoo spoedig mogelijk de thans bestaande, quasie-verziende, maar in werkelijkheid kortzichtige en mijnbouwdoodende bepalingen overboord werpt en ze vervangt door andere, die in alle opzichten de zoo gewenschte belangstelling van particuliere ondernemers kunnen doen herleven en aanleiding zullen zijn tot het ontstaan van een bloeienden ertsmijnbouw met alle de vele voordeelen daaraan annex.''

Volgens schr. bestaat er geen excuus voor het doen voortbestaan van een stelsel, dat gebleken is en zal blijken, veel papier, werkkracht en tijd te vermorsen, en de belangstelling der particuliere mijnbouwers tot nul te reduceeren, m. a. w. de ontwikkeling van den particulieren (erts)mijnbouw op afdoende wijze een domper op te zetten.

Hij staaft zijn meening met voorbeelden, ontleend aan de praktijk in Portugal.

Een rekest van Surinaamsche ambtenaren.

Het Bestuur der Vereeniging van Gouvernements-Ambtenaren in Suriname heeft zich op 10 April 1919 per request tot Zijne Excellentie den Gouverneur van die kolonie gewend, met het verzoek om de salarissen der Gouv. Bureau-ambtenaren te herzien en die te regelen overeenkomstig de in de Memorie, die daarbij werd overgelegd, aangegeven schalen.

Om het belang der zaak is dit request en memorie, aangevuld met de geschiedenis van de totstandkoming van een en ander in druk uitgegeven, (Paramaribo, H. van Ommeren), ten einde het algemeen in de gelegenheid te stellen en te oordeelen over de al of niet billijkheid van hetgeen gevraagd wordt. Requestranten hopen dat allen, die door hunne positie medezeggingschap hebben in den gang van zaken in de kolonie Suriname, niet nalaten zullen hunne medewerking en steun te verleenen tot het slagen van de pogingen tot lotsverbetering.

Het Zendingsblad.

Gaarne vestigen we de aandacht op een artikel van Dr. K. P. Groot, getiteld ,,Djokjakarta'', in het Juni- en Juli-Nr. van ,,Het Zendingsblad der Gereformeerde Kerken in Nederland'', waaruit men een idee krijgt van het nuttige werk van de medische zending (belichaamd in het Petronella-Hospitaal), ten bate der inlandsche bevolking.

De Java-Post.

Het Nr. van 20 Juni plaatst een aan de ,,Surinamer'' van 3 April ontleend artikel over ,,Snekikoti'', een geneesmiddel tegen den beet van vergiftige slangen, over de deugdelijkheid waarvan de gevoelens verdeeld zijn.

Handelsberichten.

No. 645 (van 24 Juli) bevat het vervolg, tevens slot, der gegevens over sago en de daaruit verkregen producten. — Voorts o.m. economische mededeelingen over de navolgende gewesten der Buitenbezittingen: Oostkust van Sumatra, Lampongsche districten, Billiton.

Economisch-Statistische Berichten.

Dr. J. Rueb houdt in No. 184 en 185 een beschouwing over ,,Mijnbouw in Indië en Staatsexploitatie''. Als schrijver heeft gewezen op den grooten mineralen rijkdom van Indië en de wijze waarop deze geëxploiteerd wordt door particulieren dan wel door den Staat, constateert hij dat de mijnbouw op tin en petroleum buitengemeen lucratief is geweest en gebleven, dat de steenkolen-mijnbouw met moeite een schamele rente opbrengt, terwijl wat de edele metalen betreft, de resultaten in het algemeen ongunstig moeten worden genoemd. Met de thans gevolgde mijnbouw-politiek kan Dr. R. zich, als zooveel anderen niet vereenigen. Grooter staatsbemoeienis met den mijnbouw acht schr. niet onbillijk, want het baanbreken der ethische politiek, in verband met de steeds toenemende behoeften der schatkist voert tot de zienswijze dat een grooter deel van de directe baten uit den Indischen mijnbouw aan den Staat behoort toe te vallen. Maar dan moet ook die bemoeienis gereorganiseerd worden op een zoodanige wijze, dat zij haar taak naar behooren zal kunnen vervullen; voorshands heeft dit streven van den Staat als eenig resultaat gehad, dat sinds jaar en dag de verdere ontwikkeling van den Indischen mijnbouw volledig is stopgezet.

In eerstgenoemd Nr. nog een artikel van den hr. Fr. Oudschans Dentz: Handelsstatistiek der kolonie Suriname.

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 23 Juli bevat een aan ,,Korte Berichten'' ontleende mededeeling over een directe scheepvaartverbinding van Ned.-Indië met Peru en Chili. — Voorts van de hand van den hr. J. Th. Petrus Blumberger een korte beschouwing over rijststatistieken, welke ,,aan klare duidelijkheid voor den consument wel eens te wenschen'' overlaten.

De Taak.

Eenige titels van bijdragen in Nos. 40—46 van het weekblad ,,De Taak''. De staatsinrichting van Ned.-Indië, door D. M. G. Koch (vervolg). (No. 40). — Indië over Nederland, door C. — ,,Jong-Java''-stemmen (No. 41). — Het Solosche verzet, door S. — Inlandsche bedienden op mailbooten, door H. J. Vermeer (No. 42). — Het tweede levensjaar in (Volksraad), door S. H. K. — De staatsinrichting van Ned.-Indië, door D. M. G. Koch (vervolg), (No. 44). — Het negende decentralisatie-congres (No. 45). — Het decentralisatie-congres. — Het Insulinde-congres, door G. de Raad. — Indië's economische beteekenis voor Nederland, door D. M. G. Koch (No. 46).

Iets over Oud-Batavia.

Het Bataviaansch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen heeft als eerste aflevering van een door deze instelling begonnen populair-wetenschappelijke serie doen verschijnen een door de firma G. Kolff en Co. keurig uitgevoerd boekwerkje over Oud-Batavia van de hand van den hr. P. de Roo de la Faille.

Het met eenige photo's verluchte boekwerkje bevat de nader-uitgewerkte voordracht, welke door den heer de Roo ter gelegenheid van de herdenking van Batavia's 300-jarig bestaan ten Paleize gehouden werd. Als geheel is het inderdaad een bijzonder interessante uitgave, welke met verlangen doet uitzien naar de verder nog te volgen nummers dezer pas-begonnen populair-wetenschappelijke serie (De Taak).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 17: Karaïben, (vervolg), door d. J. d. J. — Een reis naar het boven-stroomgebied van de Sesajap en Sembakoeng-rivieren (Noordoost-Borneo), door Kapitein Becking (vervolg). — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (vervolg).

De kokoscultuur in Ned.-Indië.

Van ,,De Kokoscultuur'', door H. R. Roelfsema, dat is uitgegeven in de reeks werkjes over ,,Onze(n) Koloniale(n) Landbouw'', die te Haarlem zijn verschenen bij H. D. Tjeenk Willink, is een tweede druk verschenen. Dit werkje is voor den tweeden druk met een aantal opmerkingen naar de nieuwste inzichten verrijkt.

,,Er zijn vele gevallen, waarin deze jonge cultuur op onoordeelkundige wijze is aangevat, 't geen oorzaak zal worden, dat aan de hooge verwachtingen, die men algemeen van haar koestert, niet algemeen zal worden voldaan. Grondige kennis harer leiders en ondernemers, gepaard met een practischen blik, zullen ook bij haar noodig blijken te zijn.

Van de zijde der zich wel ontwikkelende olie-industrie in Indië hoort men tegenwoordig stemmen opgaan over de wenschelijkheid van heffing van uitvoerrechten op het ruwe, de copra. Zeker zou zulk een maatregel niet in het belang zijn der uitgebreide klapper bezittende inlandsche bevolking, terwijl ook de ontwikkeling der Europeesche cultuur en van den handel in copra hiermede niet zou worden gediend. In vertrouwen op de regeering zal men echter in dezen de toekomst zeker onbezorgd tegemoet mogen blijven gaan.'' Aldus, volgens een aankondiging in de ,,N.R.Ct.'', het voorbericht van den tweeden druk.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure; uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent **voor frankeerkosten.**

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent **voor frankeerkosten.**

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. **Staats-** en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 32. Donderdag 7 Augustus 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Slachtoffers Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 31 Juli j.l., No. 31	*f* 1466.—
W. D. H. B. v. A., Haarlem	„ 25.—
Dr. H. F., Den Haag	„ 10.—
Mej. M. H. M., id.	„ 5.—
Mevr. Wed. F. W. N.—B., id.	„ 2.50
F. H. t. P., id.	„ 1.—
M. C. v. R. v. N., id.	„ 10.—
J. B. G. v. S., id.	„ 10.—
Mej. M. S., id.	„ 5.—
Mr. C. v. V., Leiden	„ 10.—
Wed. H. v. d. W., Den Haag	„ 2.50
J. v. H., id.	„ 2.50
Mr. W. A. E., id.	„ 20.—
Mevr. Wed. N. N., Bussum	„ 50.—
	f 1619.50

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Begrooting voor 1920 in den Kolonialen Raad.

(Slot). [1])

Over hetgeen bij de openbare behandeling gesproken en beslist is, nog een enkel woord. Voor een zeer belangrijk deel liepen de debatten over de motie, die in ons nummer van 3 Juli l.l. is meegedeeld. Daarover hier niet meer.

De heer Maduro, het jongste lid van den Raad, heeft eene waarschuwende stem doen hooren tegen de opdrijving van de uitgaven, die naar zijn oordeel noodeloos vanuit het Moederland der Kolonie werden opgelegd; uitgaven, waarvan het de vraag zou zijn, of het nut ervan in de juiste verhouding staat tot haar bedrag. Nu de Kolonie zich zelf niet bedruipen kan, moet de Raad, meent spreker, uiterst voorzichtig zijn in het voteeren van uitgaven, van welke niet van meet af vaststaat, dat zij binnen afzienbaren tijd tot den vooruitgang der Kolonie in ruime mate zullen meewerken. De heer Maduro, die in de toekomst belastingverhooging en daarmee een exodus van welgestelden vreest, toonde zich een medestander van hen, die streven naar geldelijke onafhankelijkheid der Kolonie. Evenwel dankbaar aanvaardt hij „den steun, dien wij van het Moederland krijgen om ons zoodanig uit te rusten, dat wij, als de tijden weer eenigszins normaal zijn,gereed zijn om voor onze kolonie op te eischen het rechtmatig deel, dat haar toekomt in de ontwikkeling van *handel* en *scheepvaart* in deze gewesten...... Het is van overgroote bekendheid, dat de kolonie het van haren handel en scheepvaart moet hebben. De sommen voor deze takken van ons volksbestaan uitgegeven, zullen dan ook nimmer tegenstand ontmoeten, ofschoon ook hier voorzichtigheid geboden is."

Het is jammer, dat de heer Maduro meende geen gelegenheid te hebben, althans eenigermate nader aan te duiden de uitgaven, waartegen hij meende te moeten opkomen.

De heer Van der Veen Zeppenfeldt brak een lans voor het eiland Aruba, zijn geboortegrond naar wij meenen, en vroeg om een motor-loodsboot voor de Paardenbaai, zoolang in de daar noodige havenverbetering niet voorzien is.

Vermelding verdient ook, dat het onderwijs natuurlijk weer ter sprake gekomen is. Sinds jaren toch is niet alleen de subsidieering van het bijzonder onderwijs, maar ook de toestand van het openbaar onderwijs, voornamelijk dat op de Hendrikschool voor jongens, een punt van meeningsverschil tusschen Bestuur en Raad. In zooverre schijnt men het nu eens te zijn, dat ook van bestuurszijde wordt toegegeven, dat verbetering van het onderwijs aan deze school dringend noodig is. De voortdurende wisseling van het onderwijzend personeel, gedeeltelijk ook veroorzaakt door het stelsel, waarbij Hollandsche krachten voor eenige jaren worden gedetacheerd, is fataal. In weerwil van alle lapmiddelen, aanstelling boven het wettelijk salaris of met persoonlijke toelagen, of misschien juist daardoor, is men er blijkbaar niet in geslaagd voldoende geschikte leerkrachten te krijgen. En toch is het opmerkenswaard, dat dit euvel aan de meisjesschool veel kleiner schijnt te zijn, en de toestand daar veel beter is. Bestuur en Regeering mogen er zich van doordringen, dat het uitnemende belang voor de Kolonie, gelegen in behoorlijk m.u.l.o. voor het minst, eischt, dat deze zaak ernstig onder de oogen wordt gezien, en afdoende geregeld wordt. Het is o.i. de oude kwestie, niettegenstaande de laatste herziening zijn de traktementen voor de uitgezonden ambtenaren (niet alleen voor de onderwijzers) veel te laag.

De behandeling der artikelen leidde tot eenige amendementen, die meerendeels werden aangenomen. De genoemde bezwaren tegen de subsidie der R. K. missie ten behoeve van een opvoedingsgesticht voor jongens bleken door de meerderheid van den Raad gedeeld te worden. De Raad wil nu voor dit bedrag (*f* 6,500.—) blijkbaar eene Gouvernementsinrichting voor jongens en meisjes openen. De nieuwe voorgestelde uitgaven in verband met de bevordering van het schoolbezoek werden met *f* 9,000.— verminderd, en gebracht op *f* 1,000.—, de credieten voor maatregelen in het belang van den landbouw en van de veeteelt op Curaçao werden met *f* 4,000.— en *f* 1,500.— verlaagd. Verder werden niet alleen de gelden voor den hulp-landbouwkundige geweigerd, maar ook werd de landbouwkundige zelf van de Benedennaar de Bovenwindsche eilanden verplaatst in de meening, dat hij daar beter werk zal kunnen doen. De Raad hield vast aan zijn ten vorigen jare ingenomen standpunt, dat voor de buitendistricten van het hoofdeiland drie gouvernementsgeneeskundigen voldoende zijn.

In totaal werd aldus bezuinigd ruim *f* 20,000.—, terwijl een bedrag van *f* 2,800.— „tegemoetkoming aan de damesvereeniging „Entre nous", op de begrooting werd geplaatst.

De Raad zal wel met ons benieuwd zijn naar den vorm, waarin de begrooting in het Staatsblad verschijnt.

[1]) Zie „Het Koloniaal Weekblad" van 26 Juni 1919.

Persoverzicht.

De geruchtmakende Volksraadrede. Het „Alg. Handelsbl." schrijft: „In de najaarszitting van den Volksraad kwam ook de Inlandsche beweging ter sprake en het lid van dit college, Van der Jagt, die als assistent-resident van Keboemen van nabij de ver-

wording dier beweging had kunnen gadeslaan, hing daarvan een droevig beeld op: College's, bestuursambtenaren, resident Stibbe en assistent-resident Whitlau, gaven 's anderen daags blijk niet met de rede in te stemmen en de heer Van der Jagt verklaarde toen zelf, blijkbaar te zijn misverstaan en zich wellicht wat pessimistisch en eenzijdig te hebben uitgelaten. Tevens bood hij, indien er in zijne rede passages mochten voorkomen, die onaangenaam of grievend voor onschuldigen mochten wezen, daarvoor zijne verontschuldigingen aan. Daarmee was toen echter de zaak niet afgedaan. Een paar dagen later kwam het lid Teeuwen over die rede te spreken. Hij deelde mede dat mr. dr. Talma aan Tjipto Mangoenkoesoemo en misschien ook wel aan anderen had verzocht om over de uitingen van den heer Van der Jagt het zwijgen te doen. Blijkbaar wenschte de regeering zelve den heer v. d. J. terecht te wijzen en ze deed dit op 2 December j.l. in den Volksraad bij monde van mr. dr. Talma, in zoodanige bewoordingen, dat velen daarin niet anders meenden te moeten lezen, dan een tegen den heer v. d. J. gerichte bedreiging met verwijdering uit den dienst wegens zijn voor de Inlandsche massabeweging, met name voor de S. I., weinig vleiende uitlatingen.

Deze aan de Indische regeering toegeschreven bedoeling lokte protest uit van verschillende zijden zoowel in als buiten den Volksraad in Indië, maar ook in Nederland. In de Mei-aflevering van het „Kol. Tijdschrift" gaf G. L. Gonggrijp Sr. het voornemen te kennen om in een algemeene vergadering van de vereeniging van Indische bestuursambtenaren de houding der regeering tegenover het lid dier vereeniging Van der Jagt, te bespreken, eene houding door den heer G. gequalificeerd met „dreigen met verwijdering uit den dienst, een ambtelijke sluipmoord."

Het blijkt dus niet ondienstig er op te wijzen, dat de Indische regeering, in hare nota van antwoord op de replieken bij de algemeene beschouwingen tijdens de najaarszitting 1918 van den Volksraad, op 6 Febr. j.l. heeft verklaard niets kwaads tegen den heer v. d. J. in den zin hebben.

„Hare waarschuwing was gericht tot hen, die voornemens mochten zijn op een der belangrijkste punten van algemeen regeeringsbeleid, ostentatief stelling tegen haar te nemen en zich onwillig te verklaren of te toonen."

Een administratieve maatregel tegen den ambtenaar Van der Jagt naar aanleiding van eenige uiting in den Volksraad is, volgens die nota der Indische regeering uitgesloten, waarmede dan ook wel alle aanleiding vervalt voor eene bespreking van het optreden der Indische regeering tegen den heer v. d. J. in een vergadering der vereeniging van Indische bestuursambtenaren. Wat niet wegneemt dat de rede van den heer Van der Jagt, waarin werkelijk zeer rake en ware dingen worden gezegd over de verwording der Inlandsche beweging, zeer zeker de ernstige aandacht dier vereeniging blijft eischen."

* * *

Democratie en hare toepassing op de inlandsche maatschappij in Nederl.-Indië. In de „Groene Amsterdammer" schreef de heer C. Lekkerkerker een uitvoerig artikel over dit onderwerp, waarbij hij tot het besluit komt:

„Er zijn lichte randen aan de donkere schildering van Java's maatschappelijken bouw, die ik voor den lezer moest ophangen. Java is vruchtbaar. Klimaat, bodem en bevolking laten toe, dat er veel kostbaarder producten dan rijst kunnen worden geteeld, die de niet-landbouwende bevolking in staat stellen óók te eten en die den algemeenen status des lands op véél hooger peil stellen dan het als alleen-rijstbouwend land zou kunnen bereiken. Dat Java in normale jaren voor meer dan *f* 20 millioen rijst kan uitvoeren, voldoende om den niet-rijstbouwers de maag te bevredigen, dat het voor meer dan *f* 400 millioen 's jaars kan uitvoeren, waartegenover een veel lagere invoerwaarde staat, dat aldus ten slotte iedere Javaan zich en de zijnen naar nooddruft kan voeden en kleeden en zijn adat- en godsdienstfeesten vieren — dat dankt het aan zijn suiker, zijn tabak, zijn vette oliën, zijn rubber, thee, koffie, peper, tapioca, kapok, huiden, cacao, aardolieproducten en zooveel meer. Maar de verdien-gelegenheden moeten voor Java worden vermeerderd. De bevolking neemt bijna angstwekkend snel toe, verdubbelt om de 34 jaar. En langs den weg van den rijstbouw kan die verdien-gelegenheid niet worden vermeerderd. Integendeel; het getal boeren moet sterk verminderen; elk boerenbedrijf moet juist van den omvang worden, dat één gezin, economisch werkend met goed gereedschap, naar rationeele methoden, juist voldoende werk vindt en ook het hoofdvoedsel voor 3 of 4 andere gezinnen kan produceeren. Een krachtige boerenstand moet ontstaan als breede basis van de samenleving. De uitvallers moeten dan als ambachtsman in welvarende dorpen, als werklieden in de nijverheid, als handelaars, als dorps-onderwijzers, -ambtenaren, -geneeskundigen, als émigranten naar de dunbevolkte Buitenbezittingen een bestaan vinden. Er zijn reeds eenige teekenen, die op deze gunstiger toekomst wijzen. In de daarvoor geschikte streken, waar ten opzichte van de beschikbare gronden betere toestanden heerschen, zooals in de Preanger Regentschappen, hier en daar in Oost Java en elders vindt men landbouwers, die door de cultuur van klapperboomen, van thee, tabak, koffie, kapok, cassave, door veefokkerij, door opkoop van deze producten zich meer welvaart en hooger levensstandaard verwierven dan de gewone tani. Of, om een voorbeeld in andere richting te nemen, zou te wijzen zijn op de afdeeling Sidoardjo, de delta van de Brantas-rivier in de residentie Soerabaja beslaande. Die afdeeling is de dichtstbevolkte plattelandsstreek van die uitgestrektheid op Java, wellicht van de geheele wereld. En toch is de landbouwersbevolking er, vergeleken bij Midden-Java, welvarend. Maar — er liggen 11 groote suikerfabrieken en een bahoe suiker brengt 6 à 12 maal zooveel aan geldswaarde op als een bahoe rijst. En van die meeropbrengst komt een groot deel langs allerlei kanalen aan de Inlandsche bevolking. Waarschijnlijk in de goede suikerjaren te weinig, maar daarentegen krijgt de bevolking in de kwade jaren van crisis of van dividendloosheid, zooals te vorigen jare, toch haar deel. De suikercultuur heeft het nadeel, dat zij, in tegenstelling met de meeste andere cultures, op bijna 5 pCt. van de sawah's van Java beslag legt en dus de rijstopbrengst vermindert. Maar zij stelt in staat om véél meer rijst uit Achter-Indië voor de bevolking aan te koopen.

Het embryo van een nijveren Javaanschen tusschenstand kunnen wij in de groote steden vinden. Die ambachtsbazen en handelaars zijn meestal hadji's, menschen die den op den Mohammedaan in normale gevallen rustenden godsdienstplicht hebben vervuld van den bedevaartstocht naar Mekka te maken, die dus wat meer wereldwijsheid opdeden en losser raakten uit het désaverband. Een merkwaardig analogon van onze Middeleeuwsche Kruistochten. Immers, de deelnemers aan deze godsdienstactie droegen eveneens aanmerkelijk bij tot de vorming van den derden stand.

De buitengewesten lijden niet of minder aan de grondfout van Java's maatschappij. Is het niet opmerkelijk, dat, hoewel de bevolking hier ⅓ van die van Java bedraagt, de waarde der uitvoeren weinig bij die van Java achterblijft, de invoeren er zeer veel minder bedragen en de invoer van rijst er 20 pCt. grooter is dan op Java?"

* * *

De Leening. In „De Telegraaf" lezen wij o.m.: „Het debat over de Indische leening, meer in het bijzonder, haar voorgesteld rente-type, heeft in de beide Kamers een zeer tam verloop gehad. In de Tweede Kamer was het slechts de heer Van Ravesteyn, die zeer bescheiden te werk ging, welke bescheidenheid te opvallender was voor iemand, die lid is van een partij, waarin een Indische banneling troont.

De heer Van Kol in de Eerste Kamer liet flinker geluid hooren. Indien er onder ons volk onbekendheid bestaat met de Indische financiën, zoo zeide hij tot den Minister, maakt het den menschen dan duidelijk, dat zij dwalen, want Indië is solide. Een vluchtige berekening, die hij maakte, wees aan, dat de schuld per hoofd der bevolking van Indië voor het zielental van Nederland op 50 millioen gulden zou neerkomen. Bovendien wees hij op den „stock", die ook volgens den Minister mogelijk kan zijn, trots de

bezwaren, die de Indische belastingsadministratie meebrengt.

De Minister van Koloniën verdedigde de onbehoorlijke zes procent door er op te wijzen, dat zijn rentetype het gevolg was van een onmiskenbare stijging van den rentevoet op de kapitaalmarkt, doch hij bleef helaas in verzuim aan te toonen, dat deze reeds voor solide leeningen op zes procent gekomen is. „Het is noodgedwongen, als ik overga tot het 6 procents-type, ik ken daarvan zeer goed de nadeelen, maar aan den anderen kant staat de eisch, dat de vlottende schuld moet worden geconsolideerd." En verder: „Ik spreek op dit oogenblik altijd in de onderstelling, dat ik een 6 pCt. leening zal uitgeven; ik acht dit ook inderdaad wel waarschijnlijk maar ik moet ten slotte toch opmerken, dat absolute zekerheid nog niet bestaat." (Hand. Eerste Kamer, pag. 504).

Wij hopen daarom, dat de Minister zich alsnog hooge bedenken, alvorens de blaam eener onbehoorlijke rente voor het moederland tegenover de kolonie te doen aanvaarden. De Minister deelde mede, dat hij „in den laatsten tijd nogal eens gesproken (had) met menschen uit de financiëele wereld en ook met anderen die niet tot de financiers worden gerekend maar meer tot de geldbeleggers......"

Het is jammer, dat de Minister niet tevens de argumenten heeft opgenoemd van die adviseurs welke hem er ten slotte toe hebben gebracht, naar het hoogste rente-type te grijpen dat onder den helaas nog sterk heerschenden Oost-Indischen Compagnie-geest van zekere bankierskringen, onredelijkerwijze mogelijk schijnt. Dat bovendien geldbeleggers gaarne zes procent verdedigen, ligt voor de hand.

Een ander argument van den Minister was de grootte der leening. Ook dat is zeer betrekkelijk. Voor normale tijden zouden 180 millioen inderdaad une mer à boire zijn, doch wij hebben in de laatste jaren in millioenen en milliarden leeren denken, en de winsten, die vooral door de suikerondernemingen gemaakt zijn en worden, en de buitengewone vooruitzichten voor deze en de andere cultures (honderden millioenen) maken de opneming van een dergelijke leening zonder eenigen twijfel mogelijk. En wanneer ze mogelijk is, behoeft men dezen nemers, waarvan het slagen der leening in eerste instantie afhankelijk is, volstrekt niet het onderste uit de kan te geven. Zoowel de billijkheid, de gevolgen voor de kapitaalmarkt en bovenal het fatsoen, verzetten zich daartegen."

* * *

Onze Koloniale Politiek. Onder dit hoofd schrijft *Het Vaderland* van 5 Aug. j.l. o.m.:

„Nederland was bij groote maatschappelijke beroeringen over de grenzen steeds gereed de bakens naar het getij te verzetten. Zoo ontkwam het aan de schadelijke invloeden van die beroeringen; zonder groote schokken kwamen de gewenschte hervormingen tot stand.

Dat het niet doof bleef voor hetgeen in onzen Oost den inboorling beroert, valt, uit menig feit van beteekenis aan te toonen. Doch daarmede is toch weinig gezegd, gezien den enormen achterstand voor de ontwikkeling van Indië die valt in te halen. Die achterstand is zoo groot, dat er op de handelingen der Regeering een fatum schijnt te rusten. Nieuwe regeeringsdaden, verband houdende met die ontwikkeling, verwekken nieuwe eischen, de ontevredenheid is steeds groeiende.

We weten wel, dat hierbij slechts is te denken aan eenige duizenden intellectueelen met hunne volgelingen, een paar honderd duizend man. De millioenen-massa blijft voorshands nog onbewogen. Doch, wat niet is kan komen en het zou niet in ons belang zijn, wanneer die ontevredenheid zich van het geheele volk van Java meester maakte.

De bakens dienen tijdig te worden verzet, zoodat het voor een ieder duidelijk wordt wat wij met Indië voor hebben.

Men beweert, dat een verzoek van den Volksraad in zee is voor de toekenning van invloed op de benoeming van zijn voorzitter door middel van een voordracht van drie candidaten. Een billijk verzoek, dunkt ons.

Van belang is hierbij, hoe van inlandsche zijde in de Neratja beantwoord wordt, de vraag: zullen Indië en Nederland gescheiden worden of wel vereenigd blijven? De schr. onderscheidt, naar blijkt uit de vertaling in het Bat. Nbl., tweeërlei streven voor een overheerscht ras, dat zich bewust wordt van het vernederende van die overheersching; naar onafhankelijkheid, of naar zelfstandigheid. Met dit laatste is dan bedoeld, vrijheid van handelen in de binnenlandsche aangelegenheden, maar zonder alsnog gescheiden te zijn van het souvereine land.

Tegenover het gebral van die zijde doet het aangenaam aan te vernemen, dat er daar ook zijn die aan de bestaande langdurige vereeniging als factor wel zooveel waarde toekennen, dat zij de banden over en weer zoo maar niet te verbreken achten. Ja, die zelfs voor de kolonie de voorkeur er aan zouden geven, om via den veiligen weg van de zelfstandigheid tot onafhankelijkheid te geraken. En men besefte het, hoe weinig Indië, op eigen beenen staande, in staat zou zijn om zich als gelijkwaardig aan de andere vrije staten te doen gelden. Zonder de hulp van het moederland zou het geen betrekkingen met het buitenland kunnen aanknoopen, redeneert de schrijver terecht. Mitsdien acht hij het noodig dat Indië aan Nederland verbonden blijft."

Ontwerp-Propaganda.

Beschouwingen van den Secretaris-Penningmeester van het Hoofdbestuur, naar aanleiding van het Ontwerp-Propaganda van de Propaganda-Commissie (opgenomen in het Kol. Weekblad van 31 Juli j.l. No. 31).

De ondervolgende beschouwingen zijn geschreven teneinde de leden in staat te stellen, over de financiëele gevolgen van de voorstellen der Propaganda-Commissie een eigen oordeel te vellen.

Hierbij is de nota van toelichtingen van den heer Th. Brondgeest, Voorzitter der Commissie, gevoegd.

Het Koloniaal Weekblad.

„Het Weekblad moet meer verspreid worden ook, en niet het minst, onder niet-leden der vereeniging, en wel middels colportage" — aldus de Commissie.

Om dit te kunnen uitvoeren, moet de oplage zeer vergroot worden. Dit zal heel hooge uitgaven vereischen, welke — al zou de onderneming slagen — den eersten tijd niet door voldoende inkomsten gedekt zullen worden. Hiervoor is een kapitaaltje noodig, dat wij niet bezitten. De kosten voor de colportage zijn ook niet gering.

„Het weekblad moet uitgebreid worden", zoo zegt de Commissie. Behalve de hoofd- en ingezonden artikelen en de verslagen en mededeelingen van de vereeniging, eischt de Commissie nog 10 rubrieken. Daarvoor zijn 20 pagina's noodig in plaats van 12, zooals het blad nu heeft. Voor een oplage van 3000 exemplaren betalen wij thans voor drukken en verzenden *f* 11.500.— per jaar. Het drukken en verzenden van 3000 exemplaren van 20 pagina's zal *f* 19.100.— per jaar kosten, en elke 100 exemplaren boven de 3000, daarenboven *f* 400.— per jaar.

Rekent men 1000 exemplaren voor de colportage, dan wordt dit *f* 4000.— per jaar. Tezamen *f* 19.100.— plus *f* 4000.— is *f* 23.100.— per jaar. Een meerdere uitgave dus van *f* 23.100.— min *f* 11.500.— is *f* 11.600.— per jaar. Dit is berekend naar de thans geldende prijzen, welke echter in 1920 nog aanmerkelijk zullen worden verhoogd, en hierbij is nog niet eens gerekend op de duizenden leden, die wij zullen krijgen. (*f* 400.— voor elk honderdtal nieuwe leden).

Verder zouden wij 13 vaste medewerkers noodig hebben. 10 voor de door de Commissie verlangde rubrieken, 2 voor de door de Commissie vergeten rubrieken „Suriname" en „Curaçao" en 1 voor het overzicht van uitgekomen werken en tijdschriften. Wij betalen thans aan honoraria voor de zes vaste medewerkers *f* 2000.— per jaar. Voor de 13 medewerkers wordt dit bedrag — onderstellende, dat zij allen met zoo'n klein honorarium tevreden zouden zijn als onze trouwe medewerkers van thans *f* 4.400.— per jaar. Een verschil van *f* 2.400.— per jaar.

De uitgaven voor de colportage moet men minstens op *f* 1040.— per jaar ramen. (*f* 1.— per week op 20 plaatsen).

Tezamen een vermeerdering van uitgaven van *f* 11.600.— plus *f* 2400.— plus *f* 1040.— is *f* 15.040.

De grens van de advertentie-inkomsten is wel bereikt, en de Commissie denkt dit bedrag en *de kosten voor de overige propaganda* te bestrijden uit de verhoogde en vermeerderde contributies.

Nemen wij eens aan, dat het mogelijk zal zijn de contributie op te voeren tot *f* 5.— per jaar. En nemen wij eens aan, dat de Afdeelingen zouden instemmen met de door de Commissie voorgestelde verdeeling daarvan. Dan zou het Hoofdbestuur, bij het tegenwoordig aantal leden van de afdeelingen ontvangen:

van de Afd. Amsterdam	*f*	918.—
„ „ „ Apeldoorn	„	222.50
„ „ „ Arnhem	„	183.50
„ „ „ Breda	„	210.50
„ „ „ 's-Gravenhage	„	3860.—
„ „ „ Groningen	„	182.50
„ „ „ Haarlem	„	572.50
„ „ „ Leiden	„	149.—
„ „ „ Nijmegen	„	194.50
„ „ „ Rotterdam	„	341.50
„ „ „ Utrecht	„	387.50
„ „ „ Deventer	„	26.—
van de Studenten afd. Leiden	„	226.50
	f	7474.50

De afd. Deventer betaalt volgens overeenkomst niet meer dan *f* 1.— per lid en per jaar.

Bij de tegenwoordige regeling ontvangt het Hoofdbestuur *f* 1949.—. Een verschil dus van *f* 5525.— per jaar.

Voor het weekblad alleen blijft er dan nog een tekort van *f* 15.040.— min *f* 5500.— is *f* 9540.—.

Doch de afdeelingen zullen beslist n i e t instemmen met dezen maatregel, welke hen tot algeheele werkeloosheid zou doemen. En waar het reeds zoo moeilijk is, om bij de tegenwoordige lage contributie leden te werven, zal een contributie van *f* 5.— per jaar dat aantal zeker niet doen toenemen. Zeker is daarenboven, dat de leden, die thans minder dan *f* 2.50 betalen (256), en die op een reeds gedaan verzoek om hunne contributie te verhoogen tot *f* 2.50, zulks weigerden, dan zullen bedanken, terwijl ook eenige honderden leden, die thans *f* 2.50 betalen, zullen volgen.

Lezingen.

Het komt ons voor, dat op plaatsen waar afdeelingen van „Oost en West" gevestigd zijn, deze voor de lezingen ter plaatse moeten zorg dragen.

De lezingen op andere plaatsen moeten worden overgelaten aan het „Comité voor Indische Lezingen en Leergangen", dat daartoe juist — ook met medewerking van „Oost en West" — is opgericht.

Filmavonden.

Voor filmavonden op plaatsen waar afdeelingen van „Oost en West" gevestigd zijn, geldt hetzelfde als onder „Lezingen" is vermeld.

Het organiseeren van deze avonden op andere plaatsen ware zeer aan te bevelen, indien de middelen ter bestrijding van de kosten gevonden kunnen worden. Dit zou tot de taak van de Commissie behooren.

Propaganda.

De aanstelling van een bekwaam propagandist zou zeer zijn toe te juichen. Of er echter wel een propagandist te vinden zal zijn, tevreden met het bedrag der contributies over het eerste jaar van de door hem aangeworven leden als eenige belooning, valt te betwijfelen. Een spoorabonnement 2e klasse kost alleen reeds *f* 600.— per jaar en de verblijfkosten zijn in de tegenwoordige tijden niet gering.

Het idee is niet nieuw. Het Dagelijksch Bestuur is twee jaren geleden in onderhandeling geweest met een uitnemend propagandist — vermoedelijk denzelfden, dien de Commissie op het oog heeft — maar deze eischte, behalve een nader te bepalen provisie, *f* 500.— salaris per jaar en vrije reis- en verblijfkosten, hetgeen, indien de propagandist maar 2 dagen per week uit is, *f* 600.— plus *f* 1040.— is *f* 1640.— per jaar bedraagt. Te zamen *f* 2140.— zonder de provisie.

Populaire Literatuur.

Een prachtig idee, maar niet goedkoop. Men denke slechts aan de tegenwoordige drukloonen en de honoraria.

Tentoonstellingen.

Het organiseeren van een tentoonstelling van eenige beteekenis, vereischt jaren van voorbereiding en bovendien de deelneming van de Regeering en van alle groote instellingen op handels-, cultuur- en industrieel gebied.

Dit zou zeer zeker tot de taak van de Commissie kunnen behooren.

Waar echter bij de Regeering reeds plannen bestaan, om een koloniale tentoonstelling te organiseeren, nadat de reeds in voorbereiding zijnde tentoonstelling te Soerabaja zal zijn gehouden, terwijl ook de toezegging werd ontvangen, dat de vereeniging „Oost en West" bij die organisatie niet zou worden voorbijgegaan, komt het ons voor, dat een optreden op eigen initiatief misplaatst zoude zijn.

Geheel anders staat het met het samenstellen van een kleine, goed gekozen verzameling van voorwerpen van Oost- of West-Indischen oorsprong, welke gemakkelijk te verplaatsen zou zijn en gebezigd zou kunnen worden om, al of niet gecombineerd met een voordracht, op verschillende plaatsen de kennismaking met de koloniën te bevorderen. Naar wij vernamen ligt zulks reeds in het voornemen van het „Comité voor Lezingen en Leergangen".

Ook zou de inrichting van kleine permanente tentoonstellingen, zooals van het Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam overwogen kunnen worden, indien de middelen ter bestrijding van de kosten gevonden kunnen worden.

Het is ons, door gebrek aan gegevens niet mogelijk van de kosten voor de filmavonden, de populaire literatuur en de tentoonstellingen een juiste begrooting te maken, maar het komt ons voor, dat een bedrag van *f* 4000.— per jaar niet te veel zal zijn.

De meerdere kosten per jaar, voortspruitende uit een uitvoering van de voorstellen van de Commissie, zouden dan bedragen:

Voor het Koloniaal Weekblad (vermeerderd met *f* 400.— voor elk honderdtal nieuwe leden).	*f*	15.040.—
Voor den propagandist (de provisie niet medegerekend).	„	2.140.—
Voor de overige propaganda	„	4.000.—
	f	21.180.—

Dit groote bedrag wil de Commissie dekken door verhooging van de contributie tot *f* 5.— en vermeerdering van het aantal leden. Wij moeten dan 22.000 leden er bij krijgen, want ieder lid brengt maar *f* 1.— in het laadje (het Kol. Weekblad voor hen kost immers *f* 4.—). Wij tellen thans 2500 leden.

Resumeerende komt het ons voor, dat, uitgenomen de geheele terzijdestelling van de werkzaamheid der afdeelingen, de voorgestelde plannen voor het meerendeel toejuiching verdienen, maar dat de Commissie goed zou doen, om, alvorens deze aangelegenheid verder te behandelen, eens te overwegen, op welke wijze de middelen ter uitvoering daarvan gevonden zullen kunnen worden, daar uit de cijfers wel blijkt, dat een verhooging van de contributie en een vermeerdering van het aantal leden daarvoor niet voldoende zijn.

De Secretaris-Penningmeester van het Hoofdbestuur,
E. F. GROOSS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Openingsrede.

De *Java-Bode* maakt enkele opmerkingen naar aanleiding van de rede van den Gouverneur-Generaal, waarmee deze de voorjaarszitting van den Volksraad opende.

Een belangrijke mededeeling is, dat op de begrooting voor 1920 teruggekeerd is tot het grondbeginsel van gezond geldelijk beheer, n.l. dat de gewone inkomsten de gewone uitgaven moeten dekken.

Het is een bewijs voor Indië's gezonden bloei, dat het evenwicht in den gewonen dienst bereikt wordt door te rekenen op niet minder dan 51 millioen gulden aan nieuwe middelen en op 10 millioen van een tijdelijke suiker- en kinabelasting.

Al geeft de openingsrede van dien groei eenige teekenende cijfers, er wordt terecht ook op gewezen, dat het hoofdaandeel van den arbeid, welke de ontwikkeling van het land vordert, van de bevolking zelf moet komen.

De rede wijst als doelwit voor de kinderen des lands naar vermeerdering van kennis, van geestelijke en zedelijke kracht en van maatschappelijke prestatie.

De overheid kan niet verder gaan dan de mogelijkheid voor die ontwikkeling te openen en de aansporing er toe te geven. De openingsrede vermeldt dan ook nieuwe bewijzen van particuliere werkzaamheid op maatschappelijk terrein en stelt de remmende werking aan de kaak van hen, die door valsche voorlichting den geregelden groei belemmeren.

Het waarschuwend woord richtte zich in hoofd-

zaak tot de Inlandsche pers, die den laatsten tijd zich hoe langer hoe meer te buiten gaat.

„Wij zijn geen voorstanders van het muilbanden van de pers en zouden daartoe slechts in alleruiterste noodzakelijkheid willen raden, maar onze Inlandsche collega's moeten toch wel bedenken, dat de Regeering het niet bij herhaling van vruchteloos blijkende waarschuwingen zal kunnen laten, wanneer zij — helaas op voorbeeld van Europeesche collega's — voortgaan met verwarring te stichten. In Britsch-Indië is de pers stevig gemuilband; dat men zorge, dat het hier niet zoover behoeve te komen!"

De rede waarschuwt het moederlandsche kapitaal zich niet te onthouden van medewerking aan Indië's ontwikkeling door bevooroordeelde beschouwing van de toestanden in Indië.

Het buitenlandsche kapitaal zal gretig gebruik maken van de kansen, die de onthouding van het moederland biedt. Het krioelt reeds van verkenners voor Amerikaansch kapitaal en de belangstelling van Japansch kapitaal is bekend.

Maar ook al onthoudt het moederlandsche kapitaal zich niet, Nederland zal heel wat actiever moeten zijn en harder moeten aanpakken. Het Nederlandsche kapitaal zal in Indië een uiterst gunstig arbeids- en operatieveld blijven vinden, indien het zich aan de veranderde omstandigheden weet aan te passen.

Al zijn de tijden van de exorbitante winsten voorbij en zal het in Indië geplaatste kapitaal zijn evenredig aandeel in de kosten van de huishouding moeten dragen, het zal toch een goed rendeerend arbeidsveld vinden, wanneer het door betere bedrijfsorganisatie de verhoogde productiekosten weet uit te winnen.

Verder zal de beslissing niet moeten liggen te Amsterdam bij mannen, die Indië nooit gezien, of reeds lang verlaten hebben, maar bij de mannen ter plaatse.

Wat de politiek aangaat kon de Gouverneur-Generaal vermelden, dat bij het onderzoek naar de mogelijkheid van de instelling van regentschapsraden niet alleen bereidheid was van een talrijke groep van meer ontwikkelden om met de Regeering samen te werken, maar deze ook menige uiting van vertrouwen vernam.

De Regeering zal bij het volvoeren van haar moeilijke taak zoowel kunnen rekenen op de ontwikkelden onder de inheemsche bevolking als op de ordelievende, vooruitstrevende elementen der Europeesche maatschappij. Daar deze beide groepen in den Volksraad vertegenwoordigd zijn, is de waarschuwing niet overbodig dat Indië's rijpheid mede zal worden afgemeten naar het peil, waarop de beraadslaging in den Volksraad zich beweegt.

Deze zal nu hebben te toonen, dat hij ook tot constructieven arbeid in staat is en de dingen in het algemeen staatsverband weet te zien, nadat hij het eerste jaar van zijn bestaan grootendeels gewijd heeft aan het uiten van grieven en griefjes tegen de tot dusver almachtige bureaucratie.

Oogstverpanding en oogstverkoop.

De heer *De Savornin Lohman* schreef in zijn bekende nota o.a.: „Tot de eerste werkzaamheden van een afd. Algemeene Landbouw-economie zal moeten behooren het ontwerpen van een nieuwe grondhuurordonnantie, waarin o.m. *verpanding van den oogst en verkoop van den te velde staanden oogst* dienen verboden te worden, waarbij ook deelbouw verboden wordt, waarbij de belasting wordt herzien."

Het is zoo gemakkelijk en eenvoudig en een zoo schoone strijdleuze om den Europeeschen planter als vijand en uitzuiger van den Inlander op den voorgrond te schuiven. Doch niet deze is de erfvijand van den Inl. landbouwer.

Deze kent geen heviger, feller, gewetenloozer en voor minder middelen terugdeinzende vijanden dan de Arabische en Chineesche opkoopers, dan de eigen ras- en soortgenooten, die te dikwijls aan een bedevaart naar Mekka het recht tot onbegrensden woeker ontleenen.

Ondanks alle bestuurszorg en bemoeienis vallen de vruchten van den landbouw voor het grootste deel in den gragen schoot van Chinees en Arabier en hadji zus en zoo, die reeds bij het begin der sawahbewerking met hun handlangers zijn rondgegaan. En die handlangers moeten al te dikwijls gezocht worden onder de niet of met een aalmoes betaalde kamponghoofden.

In den tijd tuschen den oogst zijner tweede gewassen en het begin van de sawahbewerking heeft de Inlander gebrek aan contanten. Er wordt verpand en geleend. Dan begint de Arabier en de Chinees en de brave hadji zijn voorschotten uit te zetten.

Zoodra de velden zijn afgeplant en de Inlander weer geld noodig heeft, is de geheele oogst reeds geheel of gedeeltelijk opgekocht.

En zoodra de oogst binnen is, bemerkt de Inlander voor de zooveelste maal, dat hij geschoren en gevild is.

Het gaat ieder jaar precies hetzelfde — ondanks de meest klemmende overreding en de duidelijkste besprekingen. Geef den Inlander dan crediet — volkscredietbanken, landbouwcrediet!

Ontmoedigender resultaat dan het landbouwcrediet heeft uitgewerkt, is niet te bedenken.

Aan het volkscrediet ontbreekt al te zeer vlotheid en lenigheid — het is te westersch van opzet en staat te zeer buiten de Inl. maatschappij.

Coöperatie! Waar zijn met coöperatie met den Inlander werkelijk blijvende resultaten te boeken?

Men kan de maatschappelijke en economische toestanden voor den Inlander steeds verbeteren, maar wat helpt dat, indien de Inlander *zelf* niet verandert?

Onderwijs! Ja, misschien zal dat ten slotte, maar dan toch eerst over tientallen van jaren verbetering kunnen brengen. „*De* leermeester bij uitnemendheid zou zijn de harde, niets en niemand ontziende *strijd om het bestaan*, dien de inlander echter, tot zijn schade niet kent en die, in 't algemeen, den Westerling energie en werkkracht heeft gebracht."

Een andere oplossing is echter nog mogelijk.

Op het congres voor Koloniale Studiën heeft de heer Lulofs het Inlandsche volk vergeleken met den jongen, die op de H. B. S. is en wiens vader hem onder 't oog brengt, dat het een ernstige tijd is, dat het luie en lekkere leventje uit moet zijn, dat hij werken moet en zorgen, dat hij er komt.

Laat en leer den Inlander werken voor zich zelf en de zijnen. Dwingende maatregelen zullen noodig blijken te zijn. Het is geen tijd meer voor het rustig neerzitten in de koele schaduw en het vertrouwen op de wijze voorzienigheid. Indien wij niet in staat of genegen blijken den Inlander te leeren *werken* en nogmaals *werken*, dan zullen anderen ons die taak wellicht uit handen nemen.

Wat de hr. Lohman gezegd heeft omtrent oogstverpanding en oogstverkoop, omtrent deelbouw en belasting is zeer juist.

Indien onze landbouwkundigen en economen in staat blijken om deze schimmel- en woekerplanten uit den Inl. landbouw te verwijderen, dan is den Inlander een groote weldaad bewezen.

Dwang en dwingende maatregelen zullen in de plaats moeten treden van vaderlijke en broederlijke bespreking en ambtelijke overreding, die van weinig nut en geen practische waarde bleken te zijn.

Aldus Abr. Exodus in de *Soer. Hbld.*

Djangan marah, toewan.

In het slot van de bespreking van een Javaanschen Kunstavond in Den Haag vertelt Van den Eeckhout, hoe een Javaansche bediende op een avond, voor den massa-dood der overheerschers bestemd, den goeden meester naderde met een lang en fijn dolkmes, en hem dat zachtjes in het hart duwende, innig gemeend zei: Tida marah, toean; Niet boos zijn, mijnheer, om dan te vervolgen: „Zoo zullen wij, overdrachtelijk mag ik hopen, de groene eilanden verlaten. Het nieuwe Indonesië zal ons gezag den dolk zachtkens in het hart steken, en het zal schoon gestyleerd en in die hoogste beleefdheid van nederigheid en voornaamheid die als een geurende bloem is van het eilandenrijk, tot ons zeggen: Tida marah!"

Deze woorden neemt Dr. Ph. Harreveld tot uitgangspunt voor een ingezonden stuk in *De Loc.*

Hoe troostvol is deze les voor den cassaveplanter, die uitgeleid wordt uit zijn velden, doordat ze bij nacht worden afgeoogst, wat hem de moeite van het oogsten bij dag bespaart.

Welk een les voor den rietplanter, die in alle hemelstreken den vuurgloed ten hemel ziet stijgen boven zijn brandende riettuinen, waar hij door iemand is uitgeleid uit de moeite van het oogsten.

Welk een troost voor dien aardnotenplanter te Blitar, die voor 70 pCt. was bevrijd van de beslommeringen van den oogst en die voorgoed de velden ruimde.

Er zit stijl en school in deze methode om den overheerscher uit Java uit te leiden.

Schijnt zelfs niet de Reg. met haar nieuwe grond-

huurordonnantie den rietplanter ongemerkt van zijn gronden af te voeren, waar ze den termijn voor het huren van gronden van 12 tot 21½ jaar heeft verlengd om meer bedrijfszekerheid aan de suikerindustrie te verschaffen in ruil voor de regeeringsbemoeienis met het vaststellen van minimum grondhuurprijzen?

Immers is sinds 1 October 1918 de suikerindustrie beroofd van de mogelijkheid om huurcontracten voor 6½ of 12 jaren af te sluiten, daar de Reg: nog steeds niet gereed is met het vaststellen der minimumprijzen, zoodat sinds October '18 slechts voor 1 occupatie contracten gesloten kunnen worden.

Intusschen houdt de S. I. overal vergaderingen om den Inlander in te prenten, voortaan exorbitante huur voor zijn gronden te eischen en van die huur een evenredig deel te storten in de bodemlooze kassen der S. I. bestuurders. Het zou van wijs beleid getuigd hebben, indien bepaald was, dat de nieuwe ordonnantie niet eerder van kracht werd voor een district dan op het tijdstip, dat de minimum grondhuurprijzen definitief vastgesteld waren.

Laat de Reg. althans veroorloven tot op dat tijdstip contracten af te sluiten voor 2- tot 4-malige occupatie op den voet als in de vorige ordonnantie.

Wellicht kan zij een voorloopige ordonnantie, in enkele weken tot stand brengen en wenscht zij verder nog te woelen in het wespennest der vaststelling van prijzen van overheidswege, dan kan dit zonder overijling geschieden.

„Immers, wat kan bereikt worden met vaststelling van prijzen, die de reëele verhoudingen geweld aandoen en die daardoor een doode letter moeten blijven? Het kan toch niet werkelijk de bedoeling der Regeering zijn, door vaststelling van onaannemelijke minimumprijzen de contracten voor meer dan één occupatie stijlvol uit te leiden?

Intusschen, djangan marah!"

Suriname.

De rubriek „Oost- en West-Indisch literatuuroverzicht" in ons vorig nummer maakt met een kort woord melding van een verzoekschrift op 10 April 1919 door de vereeniging van Gouvernements Bureau-Ambtenaren in Suriname den Gouverneur aangeboden, waarin wordt aangedrongen op herziening der salarissen.

Daar het in druk verschenen verzoekschrift met memorie van toelichting ons is toegezonden met speciaal verzoek het in ons blad te bespreken, willen wij er nog het een en ander van zeggen.

De salarisactie is aan het rollen gebracht door een oproep van drie ambtenaren werkzaam op de Administratie van Financiën, waarop volgde een vergadering van een 100-tal ambtenaren en geëmployeerden bij den bureaudienst, van den rang van hoofdcommies af. De heer H. K. A. K l e i n e leidde op deze bijeenkomst de zaak in met een pakkende en goed gedocumenteerde rede.

Na breede beraadslagingen kwam men tot het besluit 1°. een commsisie van prae-advies samen te stellen en 2o de in 1906 opgerichte „Vereeniging voor Ambtenaren", die sedert 1910 geen teekenen van leven gegeven had, nieuw leven in te blazen, aangezien men het beter oordeelde, dat de actie zou uitgaan van een lichaam dan van een groep ambtenaren, die slechts voor d i t doel bijeen kwam.

In het verzoekschrift wordt uiteen gezet dat de lagere ambtenaren reeds vele jaren gebukt gaan onder de gevolgen van te lage bezoldigingen, doch dat hun toestand door de algemeene duurte van de eerste levensbehoeften onhoudbaar is geworden; dat het daarom voor hen een levenskwestie is die bezoldigingen verbeterd te krijgen en wel zóó, dat die zullen aanpassen aan den toestand, die ook na den vrede als blijvend mag beschouwd worden.

De Memorie van Toelichting, die nagenoeg 40 bladzijden beslaat, is een degelijk stuk werk, een helder en klemmend betoog door uiterst bekwame hand samengesteld en dat aangenaam aandoet door den zakelijken toon.

Onze ruimte laat niet toe zelfs maar een kort uittreksel uit het betoog te geven. Slechts op één punt willen wij wijzen. Na te hebben gewezen op het wegtrekken van de best ontwikkelde Surinaamsche jongelieden zegt de Memorie:

„Het is dan ook niet gewaagd te voorspellen dat het Land binnen niet al te langen tijd voor een beduidend te kort zal komen te staan bij de voorziening in zijne arbeidskrachten, zoo er niet tijdig maatregelen genomen worden om de noodige geschikte elementen te lokken en te behouden voor den Landsdienst."..........

„Kan het Land er niet in slagen zooveel van deze te behouden als het voor zijne diensten behoeft, dan zal het zijn toevlucht moeten nemen tot de minder bekwamen en geschikten. Het zal niet mogen rekenen op aanvulling uit het Moederland, tenzij tegen niet geringe financieele offers. Niet alleen, dat van de gewenschte krachten daar geen overschot bestaat, — integendeel — doch de salarissen daar te lande zijn thans zoo opgevoerd en verbeterd, dat het ondenkbaar is, dat de lust voor den trek naar de koloniën — een lust, waarover anders vroeger reeds bitter geklaagd werd — juist nu zal toenemen en dan toch zeker niet voor den Surinaamschen dienst, waarin de salarissen zoo achterstaan bij andere diensten. De bezwaren, waarmede S u r i n a m e steeds te kampen heeft gehad bij de recruteering van de noodige krachten uit N e d e r l a n d zullen in de toekomst aanmerkelijk toenemen en ons land zal nog minder kunnen concurreeren met N e d e r l a n d s c h-I n d i ë en vreemde markten."..........

De door de Vereeniging voorgestelde salarisschalen lijken ons goed doordacht om met de verbetering der salarissen tevens de bestaande onregelmatigheden en onbillijkheden te ondervangen.

Een graphische voorstelling licht de opklimming in de verschillende rangen en den loop der bezoldigingen nog nader toe.

De wenschen der Vereeniging zijn niet onbescheiden; wij twijfelen er niet aan of Bestuur en Regeering zullen daaraan tegemoet komen, in het belang van de ambtenaren, maar in de eerste plaats in het belang van den dienst.

* * *

Ook de Surinaamsche onderwijzers dringen aan op salarisverbetering.

„Het Onderwijs" van 14 Juni schrijft:

„Op de laatste vergadering van het S.O.G. is weer op zoo ondubbelzinnige wijze gebleken, dat de f i n a n c i e e l e n o o d d e r o n d e r w ij z e r s met den dag nijpender wordt. Hoe ook zich inhoudende om niet te kort te schieten in den eerbied aan de Overheid verschuldigd, hoe ook in zich onderdrukkende den drang om door een of andere daad het koloniaal bestuur te toonen dat het gebrek dat zij lijden, niet meer met fatsoen te dragen is, hoe ook ervan doordrongen dat hun optreden naar buiten in goede overeenstemming moet zijn met het ambt dat zij vervullen en zij in de eerste plaats als opvoeders het voorbeeld moeten geven, toch is op de bovengenoemde vergadering uiting gegeven aan het overstelpt gemoed, aan den wrevel, die zich meester maakt van enkelen, die het meest lijden.

Het Bestuur van het S.O.G. heeft wakker op post gestaan en niet zonder resultaat getracht de uiting van bitterheid onder de onderwijzers in andere en betere banen te leiden en hen aan te sporen nog wat geduld te hebben, met hoeveel ontbering dat ook gepaard moet gaan.

Maar zal dat op den duur zoo kunnen? De honger is een scherp zwaard.

De nieuwe onderwijsverordening, die eene blijvende verbetering in den toestand der onderwijzers moet brengen, blijft nog steeds uit.

De duurtetoeslag waarvoor de Minister eenige maanden geleden ƒ 100.000 had toegestaan, en die voor velen eene onmisbare tijdelijke verlichting zal zijn, laat nog altijd op zich wachten."........

* * *

De heer Van Kol heeft tot den Minister van Koloniën de volgende vragen gericht:

In hoeverre is het bericht juist, opgenomen in de „Nieuwe Courant" van 28 Juni jl., dat aan Nederlandsche ambtenaren, die naar Suriname vertrekken een nota wordt voorgelezen, opgemaakt door de tiende afdeeling van het departement van Koloniën?

Is de Minister bereid deze nota over te leggen ter griffie ter inzage van de leden der Eerste Kamer van de Staten-Generaal?

De Minister heeft hierop geantwoord:

Het in de „Nieuwe Courant" van 28 Juni jl. opgenomen bericht, als zou aan Nederlandsche ambtenaren, die naar Suriname vertrekken, een voor Suriname krenkende nota worden voorgelezen, opgemaakt door de tiende afdeeling van het departement van Koloniën ,is ten eenenmale onjuist."

* * *

In het avondblad van „De Telegraaf" van 31 Juli en het ochtendblad van 1 Augustus de volgende berichten:

„NEW YORK, 31 Juli. Een expeditie, geleid door Perry Tiffany, vertrok van hier op de Nederlandsche stoomboot „Prins der Nederlanden" naar Nederlandsch Guyana, om vandaar goud te halen, dat Tiffany achttien jaar geleden ontdekt heeft bij de Maroni-rivier. De expeditie bestaat uit vijftig personen, voor het meerendeels financiers. Zij namen voor een waarde van een millioen dollars aan mijnmachines met zich. Tiffany verkreeg uit Nederland concessie over honderd mijl langs den oever."

(N. T. A. draadloos.)

„Aangaande het (reeds in het avondblad gemeld) vertrek der expeditie-Tiffany, seint onze Parijsche correspondent nog het volgende:

Volgens een bericht uit New York aan de Parijsche editie van de „New York Herald", is een expeditie vertrokken om goud te zoeken aan de Maroni-rivier (Nederlandsch en Fransch Guyana). De expeditie bestaat uit vijftig personen, die worden geleid door den heer en mevrouw Perry Tiffany, goudzoekers, en die machines meenemen waarvan de waarde geschat wordt op een millioen dollar. Tiffany ontdekte achttien jaar geleden goudlagen en hield dit tot nu geheim. Voor de bewerking der mijnen kan beschikt worden over een kapitaal van twee millioen dollar."

Het „Algemeen Handelsblad", dat hetzelfde bericht geeft, heeft niet: „om v a n d a a r g o u d t e h a l e n", maar — hetgeen waarschijnlijk juister is — „v o o r h e t i n s p e c t e e r e n v a n d e g o u d h o u d e n d e g r o n d e n". De concessie betreft het baggeren naar goud in de rivier.

Wat dat groote aantal „financiers" aan de Marowijne gaat doen, is niet duidelijk. Een picnic? Dan zullen ze zich heel wat ongerief moeten getroosten. Voor financiers zit daar misschien juist iets aantrekkelijks in.

Of gaan de heeren Suriname taxeeren op zijn verkoopwaarde? „Bond van belastingbetalers", spits de ooren!

* * *

Vergelijkende staat van de g o u d p r o d u c t i e over Januari t/m Mei 1919 en van Mei 1919 afzonderlijk, in vergelijking met de overeenkomstige tijdvakken van 1918:

	Maand Mei 1919	Maand Mei 1918	Jan. t/m. Mei. 1919	Jan. t/m. Mei. 1918
Suriname	36045	26937^{7}	112064	67497^{8}
Saramacca	3699	10822^{4}	21821	53496^{7}
Marowijne	19609	19925^{5}	85071	85975
Lawa	182	285	182	1318^{5}
	59535	57970^{6}	219138	208288

* * *

In „De West-Indische Gids" van Juli 1919 een artikel van de hand van I r. E. C. A b e n d a n o n om door middel van vliegtuigen het onderzoek van het binnenland van Suriname in te leiden.

In verband hierin herinneren wij aan de mededeeling in het „Koloniaal Weekblad" van 20 Febr. 1919 — overgenomen uit een correspondentie uit New York in de „N. R. Ct." van 13 Februari — luidende:

„Is het ten uwent algemeen genoeg bekend, dat er (volgens The Nations Business) ten behoeve van terreinverkenningen in Suriname's binnenland twee expeditiën per vliegtoestel waren ontworpen voordat de oorlog uitbrak? Alleen verlangde de regeering voorbereidingen te treffen ten bate van landingsplaatsen, waardoor de uitvoering uitstel leed."

Wij hebben sedert niets meer vernomen van een wederopvatting van het plan in de Vereenigde Staten. Ook niet van eenige voorbereiding in Suriname.

* * *

Amsterdam, 31 Juli. Het bestuur van den bond van Surinamers in Nederland deelt mede, dat ook S u r i n a a m s c h e couranten voortaan ter inzage liggen in de leeszaal voor couranten en tijdschriften der Vereeniging voor Openbare Leeszalen en Bibliotheken, Keizersgracht 444/446, te Amsterdam.

De courantenleeszaal is geopend op iederen werkdag van 10 uur 's ochtends tot 10 uur 's avonds.

* * *

Op 11 Juli promoveerde aan de Universiteit te Amsterdam tot doctor in de geneeskunde, de heer H. A. J. L a r e t, Surinamer van geboorte en oudleerling van de Geneeskundige School te Paramaribo Onder zijne stellingen vinden wij de volgende, waarmede wij geheel instemmen en die wij bij herhaling in dit blad verdedigd hebben:

„Het ambt van geneeskundig inspecteur in de kolonie Suriname behoort te worden bekleed door een hygiënist van ervaring en niet te worden beoefend als bijbetrekking bij een anderen drukken werkkring".

Curaçao.

De havenverbetering. Het Waaigat.

Den 24sten Mei l.l. is in den Kolonialen Raad de vraag ter sprake gekomen, door den Minister van Koloniën voorgelegd, of het wenschelijk is, „om het Waaigat door uitdieping tot een haven voor zeilschepen te maken". In een niet zeer duidelijk gesteld advies schijnt de Raad deze vraag toestemmend te beantwoorden, althans hij doet een keus uit de overgelegde ontwerpen tot uitvoering van het plan, en hoopt, „dat het Rijk zich door de tegenwoordige financieele onmacht der kolonie niet zal laten weerhouden tot het uitvoeren van een werk, dat meer kansen van succes biedt dan de meeste reeds ondernomen werken".

Hoewel de Gouverneur den Raad bij het overleggen der stukken heeft meegedeeld, dat de Minister van Koloniën alvorens in deze een besluit te nemen gaarne het oordeel van den Raad zou willen vernemen, schijnt het, dat reeds eerder eene beslissing gevallen is, immers in de M. v. T. begrooting 1919 2e Kamer deelt de minister mee: „Aanvankelijk lag het in het voornemen om het Waaigat... als ligplaats voor kleine schepen in te richten, maar het dienaangaande ingesteld deskundig onderzoek heeft den ondergeteekende de overtuiging gegeven, dat dit werk niet van zoo spoedeischenden aard moet worden beschouwd, dat de uitvoering daarvan, met het oog op de daaraan verbonden aanzienlijke kosten, reeds nu voldoende gerechtvaardigd zou zijn".

* * *

De Gouverneur heeft bepaald, dat de gezaghebber der Bovenwindsche eilanden bij afwezigheid zal worden vervangen door de Ontvangers der eilanden.

* * *

In een Nota naar aanleiding van het verslag op het wetsontwerp tot wijziging van het R e g e e r i n g s r e g l [illegible] n t, in ons vorig nummer vermeld, deelt de Minister van Koloniën mee, dat de Gouverneur, zoo deze dit noodig oordeelt, zelfstandig eenen eed, belofte of verklaring, voor de nu door hem te benoemen gezaghebbers kan vaststellen.

* * *

Gouverneur Helfrich, die — zooals men weet — Roomsch is, is volgens het daarvoor vastgestelde ritueel Zondag 15 Juli l.l. vóór de solemneele hoogdienst plechtig ontvangen in de Roomsche kerk op Otrabanda. De Apostolisch Vicaris heeft daarbij eene schoone, indrukwekkende rede gehouden namens de

R. K. bevolking der zes eilanden. Het slot daarvan nemen wij hier over:

Wij zijn dank verschuldigd aan H. M. de Koningin de U. H. E. G. voor dezen gewichtigen post benoemd heeft, overtuigd van Uwe bestuurstalenten en van Uw ideaal, Vaderland en Kolonie, Vorstin en Kerk, het beste te geven wat gij bezit, Uw geheelen persoon.

Zonder dat ideaal zoudt gij niet op 58-jarigen leeftijd U opnieuw aan een nieuwe levenstaak gewijd hebben.

Wij beloven U van onzen kant, zooals onze plicht is, Uw bestuur te steunen, en dien steun aan te bevelen en te bewerken, als het noodig mocht zijn, bij onze Clergé en bij ons volk.

Niet om niet staat er geschreven: „Weest onderdanig aan den landvoogd, als aan hen die door den koning gezonden zijn tot straf der boosdoeners, maar tot lof der goeden”.

Wij beloven U ook de hulp van ons gebed.

Want Uw taak is niet gemakkelijk, en meer dan eenig ander hebt gij God's hulp en bijstand noodig.

Welaan dan: In Nomine Domini.

Het doet wel wat vreemd aan, dat La Cruz boven haar verslag van deze plechtigheid schrijft „Instalacion di Gobernador Nobo na Catedral di Sta. Ana”.

* * *

De „Amigoe di Curaçao” deelt mee, dat het ss. Stuyvesant, welker machines er op ingericht zijn, om met olie gestookt te kunnen worden, in de haven eene eerste proef schijnt genomen te hebben. Of de proef op de stookplaat is meegevallen, weet het blad niet, „doch in de stad is men er nergens over tevreden. Overal in alle huizen drong de zwarte rook binnen en bedekte alles met een dikke vette roetlaag”.

* * *

Personalia.

De heer H. W. Betz is benoemd tot onderwijzer 1e klasse, en belast met de functiën van hoofd der openbare school te Philipsburg op St. Martin N. G.

De heer W. A. C. Willemsen is tijdelijk belast met de functiën van ontvanger op Saba.

De leeraar bij de Protestantsche gemeente op Bonaire R. Foppema is voor den tijd van 6 maanden belast met de waarneming van den dienst van predikant op Curaçao met bepaling, dat hij eens in de zes weken een preekbeurt op Bonaire gaat vervullen.

De heer H. S. Boogaart is tijdelijk belast met het verleenen van bijzondere heelkundige hulp aan het personeel der politie en zijn wettig gezin en aan onvermogenden.

Dr. J. P. Evertsz Hz. is benoemd tot eersten gouvernements-geneeskundige.

De onderwijzer F. Stel is tijdelijk ter beschikking van den inspecteur van het onderwijs gesteld in verband met de vele werkzaamheden ter voorbereiding van de invoering der nieuwe onderwijsverordening.

Aan den luit.kol. der infanterie O. I. L. C. F. van Baak, eenige jaren geleden kapitein-commandant der troepen op Curaçao, is met ingang van 1 Augustus a.s. eervol ontslag uit den militairen dienst verleend.

De heer Henriquez, wiens komst in de kolonie voor het invoeren van bevolkingsregisters wij twee weken geleden vermeldden, gaat voor dit doel eerst naar Suriname.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Kloetramp. In de *Oetoesan Hindia* komen de volgende berichten betreffende de Kloetramp voor:

Het hoofdcomité Boemi Poetera „Penolong Kasengsaran Keloet” (P. K. K.) deelt in een bekendmaking aan het geheele Inlandsche volk van Indië mede, hetgeen in de vergaderingen van Zaterdagavond 24 en Maandagavond 26 Mei is besproken en besloten voor steunverleening van Inlandsche zijde aan de slachtoffers van de Kloetramp. De vergaderingen waren uitgeschreven door het dagelijksch bestuur der C. S. I. en werden bijgewoond door vertegenwoordigers der verschillende Inlandsche vereenigingen in de stad Soerabaja. Nadat de Voorzitter Tjokroaminoto in korte woorden de ellende, door de ramp veroorzaakt geschetst had, werd overgegaan tot de vorming van het hoofdcomité Boemi Poetara „Penolong Kasengsaran Goenoeng Keloet”, ten doel hebbende alles in het werk te stellen om het leed te helpen verlichten. De vergadering besloot, dat het Hoofd-Comité zou samenwerken met de andere comité's en vereenigingen, die hetzelfde beoogen, maar dat het een zuiver Inlandsch comité zal zijn. Zulks om:

eerstens het bewijs te leveren, dat het vooral Inlanders zijn, die voelen, dat het hun allergrootste plicht is om de ellende in Blitar te helpen verlichten;

tweedens, als antwoord te dienen op het verwijt van één deel der Hollandsche pers, als zou van de zijde der Inlanders in de allereerste plaats van de S. I. tot dusverre niets gedaan zijn, terwijl *één dag* na de ramp reeds vertegenwoordigers van drie Inlandsche vereenigingen: S. I., Djowo-Dipo en P. P. P. B. (S. Hasanfin Semit, Tirtodanoedjo en Tjokroaminoto) naar Blitar vertrokken zijn, om hun rouw te betuigen, met eigen oogen de ellende te aanschouwen en te zinnen op middelen om van Inlandsche zijde steun te verleenen. Opgenoemd worden de namen der verschillende aangesloten vereenigingen en de namen der comitéleden en die der leden van de financiëele commissie, de commissie voor de ontvangst van giften in kleedingstoffen en gemaakte kleeren, en de commissie van giften in bereide- of onbereide levensmiddelen. Bovendien werd besloten een groote openbare vergadering te houden op Donderdag 29 Mei, den volgenden dag den heer Tjokroaminoto wederom naar Blitar te doen gaan om besprekingen te houden met het comité en den Controleur te Blitar; overal de oprichting van subcomité's te helpen tot stand brengen; geldinzamelingen te houden middels inteekenlijsten en bussen; rond te gaan in de kampongs en de masdjids en langgars: aan de S. S. om vrij vervoer te vragen voor de verzending van liefdegaven naar Blitar; aan het Binnenlandsch Bestuur steun te verzoeken: een som van ƒ 146.72 aan te nemen van het Trenggaleksche Hongersnoodfonds, waarvan ƒ 145.— dadelijk werd overgedragen aan den heer Tjokroaminoto, om met de reeds door het dagelijksch bestuur der C. S. I. ontvangen gelden (ƒ 555.—) zoo spoedig mogelijk te worden aangewend voor hulp, waar deze noodig is.

De bekendmaking eindigt met een dringend beroep op allen, om zooveel mogelijk steun te verleenen.

Volgens een entrefilet besloot het comité „*Tentara Kandjeng Nabi Mohamad*”, van zijn kapitaal ad ƒ 3800.—, ƒ 3000.— te bestemmen voor hulpverleening aan de Kloetslachtoffers. Waarvoor de *Oetoesan Hindia* haar hulde brengt.

Van de vereeniging K. W. A. T. te Genteng Koelon (Soerabaja), ontving het Hoofdcomité P. K. K. in dank een bijdrage van ƒ 5.—. Bericht wordt uit Malang, dat op voorstel der heeren R. Soemidjoatmodjo en Njo Thian Sioe namens het „Comité Perdamajan” te Malang voor ƒ 600.— aan djagoong en andere levensmiddelen wordt gezonden; voorts dat de H. I. S. leerlingen aldaar ƒ 9.74 hebben bijeengezameld.

Van het hoofdbestuur van „Insulinde” ontving de heer Tjokroaminoto telegraphisch toezegging tot steun aan het Comité P. K. K.

Gemeld wordt, dat dit Comité alsnog financiëele bijdragen ontving ter voorziening in de onkosten van de aanstaande meeting van den heer Soumokil, ouderling bij de Maleische gemeente en van de vereeniging Taswirool Afkar te Soerabaja.

De redactie deelt in het nummer van 28 Mei mede, dat er nog vele giften zijn binnengekomen, maar dat door gebrek aan plaatsruimte de publiceering daarvan tot nader moet worden uitgesteld.

Volgens een verslag van S. Hasan bin Samit, was de op 23 Mei gehouden bijeenkomst van Soerabajasche Arabieren ter oprichting van een hulpfondscomité, dat „Comité Alchairyah Alarabyah” zal heeten, in de societeit „Aldjamyah Alchairyah Alarabyah” slechts matig bezocht en waren voor het meerendeel alleen de leden van het comité aanwezig. Dienzelfden avond nog kon het comité slechts ƒ 6130 bijeen zamelen. Den volgenden dag zou het wederom bijeenkomen ten huize van den kapitein der Arabieren ter inzameling van gelden.

Schrijver verneemt voorts, dat behalve bedoeld comité door een deel der Arabische ingezetenen van Soerabaja een ander comité is opgericht voor hetzelfde doel en dat het reeds veel meer heeft weten bijeen te brengen dan het comité Alchairyah Alarabyah, waarover schrijver zich, al is hij zelf lid van laatstgenoemd comité niet anders dan verheugen kan, daar het bewijst, dat de Arabieren in de stad Soerabaja niet willen achterblijven, waar het geldt hulp te verleenen aan de slachtoffers van de ramp.

Hij eindigt met een aansporing om ter aangekondigde bijeenkomst bij den kapitein der Arabieren te komen.

In diverse Maleisch-Chineesche bladen komen nog de volgende berichten over de Kloetramp voor:

De mantri-politie van Blitar gaf goeden raad, ter-

wijl de S. I.-leiders ter plaatse allen vastberaden hun plicht, het opbeuren der vreesachtigen schijnen te hebben gedaan.

In een ander stuk brengt „Si Kawa" bijzondere hulde aan het distriktshoofd van Taloen (Kediri), voor de hulp op 20 Mei bij het begin van de uitbarsting aan zijn onderhoorigen verleend.

„Pak Goedel" vertelt van de totale duisternis, welke op den morgen van 21 Mei te Toempang heerschte door den dichten aschregen. De kantoren van wedana en controleur, pandhuis en opiumregie waren verlicht en werden goed bewaakt. Het volk verdrong zich voor de Chineesche toko's om petroleum te koopen en toen de meeste winkels gesloten bleven (slechts twee openden) begonnen de menschen de deuren daarvan met steenen te bombardeeren. De wedono wist evenwel de menigte dadelijk tot bedaren te brengen en gelastte vervolgens de Chineezen hunne winkels te ontsluiten en petroleum te verkoopen. Den president der plaatselijke S. I. Atmoredjo, zag men — zegt schrijver — in die kritieke oogenblikken druk heen en weer loopen, voortdurend lettende op en zorgende voor het welzijn zijner partijgenooten.

Zekere D. A. uit Soerabaja stelde voor in een oproep tot algemeene steunverleening, om het geld, dat de Moslemin voor de maand Ramadan op zij hebben gezet om er vuurwerk van te koopen, te geven aan het steunfonds. Schrijver wijst er o.m. op, dat het te Soerabaja gewoonte is, dat deze drie masdjids aldaar in de poeasamaand dagelijks een bom afsteken; voor 31 dagen maakt dat, de bom gerekend op ƒ 7.— een som uit van 31 × 3 × ƒ 7.— = 651.—, hetgeen best te gebruiken zou zijn voor steunverleening. Voorts dient een deel van de bewaarde gelden, welke niet voor direct gebruik bestemd zijn, naar Blitar te worden gezonden. Schrijver eindigt met een aansporing tot het schenken van giften, van een halve cent desnoods, een kop koffie te ontberen, om de waarde daarvan in de collectebussen te doen. De redacteur ondersteunt met klem dezen oproep.

Volgens een entrefilet in de Bintang Soerabaja is het Hoofd-Comité der Djowodipo-Vereeniging den 30en Mei begonnen lijsten rond te zenden aan de verschillende afdeelingen, ter inzameling van giften in geld of goederen, onverschillig bij wie.

Een ander entrefilet maakt melding van het bezoek door den Landvoogd (Wali Hindia) aan de geteisterde streken gebracht, en van Z. Exc.'s lastgeving aan de pandhuizen, om de niet verkochte kleedingstukken ter waarde van ƒ 50.000.— naar Blitar te zenden ter uitdeeling.

Van de meeting in den stadstuin op 29 Mei wordt medegedeeld, dat alle 22 vereenigingen, die zich bij het Comité Boemipoetra Penolong Kasengsaran Keloet hadden aangesloten, op die bijeenkomst vertegenwoordigd waren en dat er zeer veel publiek van allerlei landaard was. Gesproken werd in oorspronkelijk Javaansch (Ngoko), in het Maleisch, en het Nederlandsch. Na de openingsrede van den Voorzitter, die in het Maleisch het een en ander mededeelde over de ramp en opwekte tot steunverleening, kregen nog 9 sprekers het woord, n.m.: J. Mattheus, namens de Perserikatan Kaoem Christen (in Ngoko Javaansch); J. J. de Haas, namens de Ambonneezen-Vereeniging „Mena Moeria", in het Nederlandsch; B. Mangindahan, namens de „Perserikatan Minahassa", in het Maleisch; Moahamad Hannafiah voor zich zelf en ook als secretaris der S. I. Bandjermasin voor een actie aldaar in het Maleisch; Tirtodanoedjo namens de „Djowo Dipo" in het Maleisch: T. Lasut, namens het Menadoneesche ondersteuningsfonds „Steunt elkander", in het Maleisch; Adikoesoemo, namens de S. I. Soerabaja (Ngoko Javaansch); Soekirman, namens de P. G. H. B. afdeeling Soerabaja in het Maleisch. De heer Tjokro sloot de vergadering met een rede in Ngoko Javaansch. De redactie vestigt speciaal de aandacht op de redevoeringen der heeren Mattheus en De Haas. De eerste hoopte, dat wat thans een ramp schijnt, door God gegeven is, opdat de harten der broeders-menschen, landszonen van Indië, zich voor elkaar openen zullen en een vaste eenheid geschapen worde. Hij werd luide toegejuicht. De heer De Haas wees er in zijn Hollandsche rede op, hoe de Hollandsche bladen een smet werpen op den naam Inlander, door te zeggen, dat de Inlanders geen gevoel hebben, roofden en plunderden tijdens de ramp. Spreker wist niet, of de berichten juist waren, maar verklaarde, dat de blanken, indien zij niet zoo ellendig waren als de Inlanders, zich stellig aan dezelfde feiten zouden schuldig maken. (Hier vraagt de redacteur: „Wie heeft er langer, wreeder en meer geroofd dan de Inlanders, hier in ons Indië?"). Deze spreker verwierf nog luider applaus.

Door het Hoofd-Comité werd in een latere vergadering besloten een eigen comité in Blitar te stichten, voor welk doel de heeren Tirtodanoedjo en Adikoesoro den volgenden dag naar Blitar zouden worden afgevaardigd.

Ten slotte wordt medegedeeld, dat de avondvergadering van het Hoofd-Comité op 1 Juni ook zou worden bijgewoond door afgevaardigden van den „Bond van Minder Marine Personeel" en van het sub-comité, opgericht door de Soerabajasche vrouwenvereeniging.

Op bedoelde vergaderingen zouden besprekingen worden gehouden over een fancy-fair.

De C. S. I. Eenigen tijd geleden werd door *Aneta* bericht, dat de Regeering aan alle bestuursambtenaren opdracht zou hebben gegeven om met kracht de pogingen van de C. S. I. tegen te gaan, voor zoover deze gericht waren op een bemoeielijking van den padiopkoop van landswege. Met deze pogingen werden klaarblijkelijk bedoeld het artikel niet eens van het C. S. I.-bestuur, maar van den heer Tirtodanoedjo in de *Oetoesan Hindia*, waaruit men scheen te lezen, dat tot een dergelijke bemoeielijking werd aangespoord. Wel heeft bedoeld blad hierop reeds bevredigend geantwoord. Maar nu in de rede van den Landvoogd den 21en Mei j.l. in den Volksraad gehouden wederom op niet onduidelijke wijze op bedoeld artikel wordt gezinspeeld, vragen wij ons af — alzoo de *Oetoesan Hindia* — of de Regeering ten deze wel geheel juist is voorgelicht en achten in elk geval ter voorkoming van noodlottig misverstand gewenscht het bewuste artikel nader onder de aandacht te brengen. Het vangt aldus aan:

Onze oproep.
Weest voorzichtig!

Gezien hetgeen gebeurd is, meenen wij, dat alle Javaansche landbouwers voorzichtig moeten zijn en vasthouden wat zij aan levensmiddelen bezitten.

Ge moet die levensmiddelen *niet zoo gemakkelijk verkoopen*, aan wie het ook zij. Weet, landbouwers, de Regeering heeft plan om ook levensmiddelen in de dessa's op te koopen, dat is het *overtollige* van de levensmiddelen, als ieder landbouwer genoeg heeft voor zijn vrouw en kinderen van dezen tot den volgenden oogst. Het is waar, dat het Land koopen wil voor den algemeenen voorraad, dat is met het doel om het later weer gelijkelijk aan het publiek te verkoopen.

Maar men moet niet vergeten hoe moeilijk het is om levensmiddelen aan den Lande te verkoopen, hetwelk met allerlei moeielijkheden, beleedigingen, ongelukken, enz. gepaard gaat.

De Javaansche Taal. *Sastrosoetroto* geeft in de *Koemandang Djawi* eenige beschouwingen over de Javaansche taal, waarin in den loop der tijden vele vreemde bestanddeelen ingeslopen zijn, ontleend aan het Sanskriet, Kawi, Hindoesch, Chineesch, Arabisch enz., omdat in vroegere tijden de Javanen met de volken boven den wind in handelsrelatie stonden. Het Hollandsch deed zijn intrede in het Javaansch, omdat vele begrippen niet in deze taal waren uit te drukken, zooals „dilah elektrik" (electrisch licht), „boek boek", „lokomotiep", motor, koetsir, slikametop (stikstof?), karbolsir, enz. Toch zijn er die in het Javaansch zijn weer te geven, zooals kareta geni, kapal api, kaboedidajan, gredji enz. Voor zulke woorden vindt inzender het gewenscht, dat ze dan geheel in het Javaansch worden opgenomen tot behoud ook van de Javaansche taal. Wat de niet vertaalbare woorden betreft, vindt schrijver, dat zij in het Javaansch gewoon moeten worden overgenomen en dan in den eersten tijd voorzien van latijnsche transcriptie en een korte verklaring, totdat men aan het woord gewend zal zijn.

Vrijheid. De *Bintang Soerabaja* bevat een tweetal artikelen uit de *Soenting Melajoe*, waarvan het eene handelt over „vrijheid" en te velde trekt tegen de vrijheid, die de jonge partij van tegenwoordig wenscht, welke vrijheid niet verder brengen zal op economisch gebied, en het andere een antwoord is aan twee schrijvers in de „Soeara Prampoean".

Gelijkheid. Naar aanleiding van het verzoek van de „Perserikatan Minahassa" aan de Regeering om gelijkstelling van alle Minahassers met Europeanen, hoopt „Muskietenbeet", dat het door de Regeering van de hand gewezen wordt. Mocht de Regeering het inwilligen, dan zou het een scheeve verhouding geven tegenover andere bewoners van Indië, en dan zou het den schijn geven, alsof de Minahassa door de Regeering als echte, en de andere Inlanders als stiefkinderen beschouwd worden, wat ongelijkheid en ontevredenheid zou veroorzaken. *(Pewarta Deli)*.

Een Jubileum. Een entrefilet (in hetzelfde blad) deelt mede, dat de Sultan van Langkat den 23en Mei j.l. zijn vijf en twintigjarig jubileum gevierd heeft. Z.H. is den 19n Mei 1875 geboren, den 11n Juli 1887 door de Regeering tot kroonprins en 23 Mei 1894 tot Sultan van Langkat en onderhoorigheden verheven. Hij is in alle opzichten een goed vorst. Hij bevordert het onderwijs, bouwt scholen en betaalt onderwijzers uit eigen middelen. Hij behartigt de belangen van zijn onderdanen. Hij is door hen geëerd en bemind.

Een Internaat te Batavia. In de *Tjaja Hindia* een artikel over het te Batavia te stichten internaat voor schoolgaande jongelieden. De dag van 30 Mei 1919, welken de Hollanders zullen vieren ter herdenking

van Batavia's 300-jarig bestaan, zal ook voor ons Inlanders — zegt het blad — van zeer veel beteekenis zijn door de officieele instelling van een internaat voor schoolgaanden van 12—20 jaar, van alle rassen in Indië. Na er op gewezen te hebben, dat het de Gouverneur Generaal was, van wien het initiatief uitging voor de oprichting, en opgesomd te hebben de vele voordeelen van een dergelijk internaat, eindigt de *Tjaja Hindia* schrijver met zijn dankbaarheid uit te spreken over de schenking, welke van zooveel beteekenis en waarde is voor den vooruitgang van taal en volk van Indië.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Raisoeli weer in actie.

Het onverwacht herleven van den opstand tegen de Spanjaarden heeft aan 't Spaansche gezag in Noord Afrika dadelijk weer een bedenkelijken stoot gegeven. De invloed van Raisoeli blijkt evenmin geschokt als zijn strijdlust. Daags voor 't losbarsten van den algemeenen aanval had generaal Beringuer, hooge commissaris en opperbevelhebber, zich nog laten interviewen door een correspondent van El Sol, hij had den weerstand van de stammen gebroken verklaard en daarbij gezegd, dat de bezetting van de nieuwe territoren zonder strijd werd volbracht.

Bij 't eerste optreden van de verzetpartij werden de meesten der vooruitgeschoven posten van de lijn Larache-Tetoean vermeesterd en de bezettingen afgemaakt. De officieele cijfers vermeldden 15 officieren en 300 soldaten als gesneuveld, andere gaven 't drievoudige aan als gesneuveld of ernstig gewond.

Dit ongehoorde succes zal den aanhang van Raisoeli wel doen toenemen, en 't zal wel tot in Fransch Marokko zijn nawerking doen gevoelen, ook daar zijn altijd nog elementen, welke 't Europeesch gezag weinig goed gezind zijn. In Tanger zelfs was de inlandsche en Europeesche bevolking niet ten volle gerust, slecht beschermd als men daar is door een cherifijnsche compagnie en gebrekkig georganiseerde politie.

Spanje heeft troepenversterking gezonden, als weleer. Zal 't ook als weleer maar blijven, blijven zenden, zonder tot eén blijvend resultaat te komen? De stammen geven overal gehoor aan den oproep tegen „den christen overweldiger." Spanje heeft een vrij groot aantal inlanders gewapend in het rustige tijdperk dat nu afgesloten is, velen richten de wapens nu tegen de Spanjaarden zelf.

Volgens den Times-correspondent te Tanger zou Raisoeli zich aldus hebben uitgelaten. „Ik doe precies als zij. Ik verheug mij met de Franschen en de Engelschen. Zij hebben zich zelf bevrijd van een hunner vijanden, Duitschland. Ik bevrijd hen van een anderen vijand, Spanje. Mochten de Franschen en de Engelschen het daarna prettig vinden hierheen te komen, dan zullen wij de wapens neerleggen en hen met muziek en dans ontvangen."

Diezelfde correspondent geeft als zijn oordeel, dat Spanje wel in staat is om de zone, die 't toegekend is, te beheerschen. Maar 't moet dan den vollen omvang van zijn taak overzien en de maatregelen dienovereenkomstig nemen. Het moet dan niet weer met kleine ondernemingen beginnen, die succes aan den tegenstander bezorgen en hem daardoor aanmoedigen.

De laatste berichten geven echter den indruk alsof 't oude stelsel weer is hervat, zoo dat een colonne van 170 man, op 20 mijl van Tanger bij 't doortrekken van een ravijn overvallen is. De Sp. commandant zag geen uitkomst en pleegde zelfmoord, de mannen van Raisoeli zouden uit de hoogte met giftige gasbommen hebben geworpen.

Noord-Amerika — Mexiko.

Amerikaansche dreadnoughts gingen voor 't eerst door 't Kanaal van Panama. Een interessant nieuwtje op zich zelf. Maar kan 't ook nog een beteekenis van verdere strekking hebben? Den 6 Juli zijn Am. zeelieden, behoorende tot de bemanning van 't oorlogsschip Cheyenne, in de rivier Tamesi, nabij Tampico, door een bende gewapende Mexicanen overvallen, terwijl zij aan 't visschen waren. Zij werden van al hetgeen zij bij zich hadden beroofd en konden zich niet verdedigen, omdat zij ongewapend in een bootje waren. Daar dit vaartuigje de Amerikaansche vlag voerde, heeft de zaak dadelijk een ernstig karakter gekregen en een van 21 Juli gedagteekend bericht uit Washington kondigde aan, dat de Amer. vloot, die uit Hampton Roads voor de Stille Oceaan vertrokken was, de Mexicaansche wateren als nadere bestemming gekregen heeft. Tegelijkertijd kreeg generaal Dickman, die pas uit Frankrijk is teruggekeerd, opdracht om naar Rio-Grande te gaan.

Sedert 21 Juli is intusschen genoeg tijd verloopen, om aan te mogen nemen, dat het niet meer tot een ernstig conflict zal komen.

Rassen-spanning.

Toen wij in 't vorige nummer de korte beschouwing schreven over de negerbeweging, die zich van Amerika uit over vele landen verspreidt, waren wij ons niet bewust, dat deze op dat oogenblik reeds tot een pijnlijke, bloedige botsing had geleid. De groote hitte, die in Amerika geheerscht heeft, schijnt meegewerkt te hebben om 't bloed aan 't kooken te brengen. 't Baden van negers in een voor blanken bestemd water, is de inzet geweest van relletjes, die, al verder om zich heen grijpend, beiderzijds veel slachtoffers hebben gevergd. De tusschenkomst van een gewapende macht van 8000 man heeft de rust wel hersteld, maar 't verblijf is voór de negers in Chicago zoo onveilig geworden, dat de daar gevestigde zwarten wel allen een andere standplaats zullen moeten zoeken.

Dit is een vroege bevestiging van hetgeen wij de vorige week aan de African World ontleenden, het is ook een der uitingen van de bloedige oorlogsgevolgen, die wij ruim een maand geleden als verwachte verstoring van den afgekondigden vrede vermeldden.

't Moest leerzaam zijn, maar de leering is blijkbaar moeilijk te trekken, hoe gelijke oorzaken gelijke gevolgen hebben. Gebrek aan handen leidde er toe negers uit Afrika naar Noord Amerika te brengen. Gemancipeerd, vroegen de afstammelingen der voormalige slaven om als gelijke beschouwd te worden. De blanke landgenooten blijven de zwarte kleur echter als een merk van minderwaardigheid beschouwen en de dragers er van op een afstand houden. 't Is de ondervinding met de Chineezen opgedaan in tal van landen, waarheen ze eens als werkkrachten geroepen of waar zij althans als arbeiders gaarne gezien werden. Dezelfde oorzaak komt tot soortgelijke uiting ten opzichte van de Indiërs in Zuid Afrika. Moest dit tot leering zijn om geen vreemden van andere kleur te hulp te roepen, waar momenteel wat gebrek aan arbeidskrachten is, tijdelijke nood noopt toch weer telkens tot het in den wind slaan van die geschiedenisles. Zonder twijfel heeft 't beroep op de zwarte helpers uit verschillende werelddeelen gedaan ten behoeve van den strijd der geallieerden meegewerkt om verwachtingen bij de negers te wekken. De Amer. neger is in Europa beter ontvangen en meer als gelijke behandeld dan hij dat in de Ver. Staten gewend was. Een betrekkelijk groot aantal Fransche vrouwen is er zelfs toe overgegaan een zwarten echtgenoot te kiezen, niettegenstaande zij op de positie van den neger in de Amer. maatschappij gewezen werden. Amerika als land is den zwarten burgers wel erkentelijk voor het aandeel dat zij aan den krijg hebben gehad, maar de blanke Amerikaan vindt daarin geen aanleiding tot nauwere verbroedering in den dagelijkschen omgang. De neger daarentegen zocht juist hierin 't kenmerk van de echte waardeering. De gebeurtenissen in Chicago hebben tot een helaas te duidelijke uiting van 't verschil in opvatting geleid.

Ook deze les zal echter nog niet afdoende zijn. Door den weerzin, die zich al sterker en krasser gaat uitspregen bij de militairen van 't ententeleger tegen 't lang gerekt doordienen in het bezette gebied van West Duitschland, is al een beroep gedaan op de Siameezen en worden nu Afrikanen daarvoor bestemd. Door het vragen van deze noodhulp wordt de tegenstelling tusschen de rassen in schijn verminderd, maar inderdaad vergroot, dat zal zich eens wreken, zooals nu reeds in Amerika geschiedt en zooals de Anamieten-relletjes in 't IJssengebied aantoonen.

Daar waar een volk voldoende vertrouwen heeft op eigen kracht, ziet men het de invasie van vreemdelingen van afwijkend ras dan ook tegengaan. Nu de Vereenigde Staten voor de ontginning van de nog uitgestrekte daarvoor beschikbare gebieden op blanke werkkracht durven vertrouwen, stellen zij zich zelfs schrap te weer tegen immigratie van Chineezen, Britsch Indiërs en Japanners. Canada doet hetzelfde, niettegenstaande het maagdelijk land in overvloed heeft. Men weet hoe het juist om deze reden op de vredesconferentie gespannen heeft tusschen Japan en zijne weinig gastvrije bondgenooten, die spanning wijst ook in dezelfde richting van toenemende animositeit tusschen de rassen, terwijl het algemeen wereldverkeer juist er toe bijdraagt om de rassen overal en in velerlei verhouding met elkander in aanraking te brengen.

Altemaal werk voor den Vredesbond van Wilson, die door de Chicago-relletjes verwelkomd is, en voor den Volkerenbond van generaal Smuts, die de rassenspanning tusschen Brit, Boer, Kaffer, Chinees en Indiër bij zijn terugkeer in Zuid Afrika op te lossen vindt.

The Chartered.

Evenals bij ons iedereen weet wat men door „de Koninklijke" heeft te verstaan, niettegenstaande er veel koninklijken bestaan, zoo weet iedereen wat „the Chartered" is onder de vele die chartered zijn. Maar 't gaat de eenmaal evenzeer geroemde Britsche Mij. niet meer zoo voorspoedig als de Nederlandsche. Volgens mededeeling van Augustus 1918 had de privy council beslist, dat 't land in Zuid Rodhesië aan de Kroon behoort en dat de British South Africa Cy, d.i. de Chartered Cy., gerechtigd is, de uitgaven, die zij ten behoeve van 't bestuur van dat gewest gedaan heeft, van 't Engelsche gouvernement terug te ontvangen. De maatschij. heeft dientengevolge een rekening ingediend, loopende tot ultimo Maart 1917, van 7.569.435 P. St., waarbij zij de gedorven rente nog zal voegen.

Thans is eerst een regeeringscommissie benoemd om vast te stellen, welk bedrag tot einde Maart 1918 aan de maatsch. toekomt. Beide partijen zijn overeengekomen, dat zij zich bij de beslissing der commissie zullen neerleggen. Hierdoor zal aan 't voortbestaan van dezen particulieren staat onder Britsche vlag een einde komen

Wanneer officiëel 't bestuur van 't gewest aan de gouvernementsambtenaren zal worden overgegeven en de afrekening geschieden zal, is nog niet aan te geven, zelfs is nog niet beslist hoe 't toekomstige bestuur zal worden ingericht. De afloop van de in de herfst te houden algemeene verkiezingen in Zuid-Rodhesië zal hierop nog invloed kunnen uitoefenen.

De toestand van de mijnindustrie wordt onbevredigend genoemd door de hooge exploitatiekosten, gebrek aan werkkrachten en de Spaansche griep, die ook dit deel van Z. Afrika hevig heeft aangetast. De goudproductie was ongeveer 2½ mill. P. St. tegen 3½ mill. in 1917. Uitzicht op dividend van de Chartered bestaat vooreerst niet.

Zal zijn geboorteland worden vermeld?

Een comité, onder 't eere-voorzitterschap van den minister der bevrijde landschappen Lebrun, en 't voorzitterschap van den oud-minister Messimy, heeft besloten ter nagedachtenis aan den gouverneur-generaal van West-Afrika Joost van Vollenhoven, gesneuveld als kapitein bij 't regiment der Marokkaansche infanterie, een herinneringsteeken op zijn graf te plaatsen.

Wij hebben van den heldendood van onzen verdienstelijken landgenoot op 28 Juli 1918 indertijd melding gemaakt, evenals van de dagorder waarbij hij een Bayard van dezen tijd genoemd en aan alle jonge Fransche mannen ten voorbeeld gesteld werd, wij moesten toen tot onze spijt opmerken dat verzuimd werd hem een Nederlander van geboorte te noemen.

De Franschen zijn in dit opzicht niet zoo gracieux als zij anders den naam hebben te zijn, generaal Rapp mag geen Duitscher, Mazarin geen Italiaan, Chopin geen Pool, Van Vollenhoven geen Nederlander van geboorte zijn, maar een Franschman, die een groot man in 't buitenland is geworden, moet wèl den roem van Frankrijk mede verhoogen.

't Comité stelt zich voor 't graf in 't bosch van Retz te voorzien van een plaat, waarop de denkbeelden zullen worden samengevat, waaraan deze groote bestuurder en deze roemvolle soldaat zijn leven heeft gewijd en geofferd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Nationale Staatkundige Gids.

Het Nr. van 31 Juli bevat een opstel, getiteld: Ontwikkeling van het koloniaal bestuur. Dat Nederlandsch-Indië als een staatkundige eenheid wordt beschouwd, acht schrijver een verkeerd beginsel, dat zich wreekt, o.a. in de samenstelling en bevoegdheden van den Volksraad, waarbij het Nederlandsch gezag in het gedrang komt.

De Volksraad moet niet zijn een vergadering die zich Parlement kan voelen, maar een bijeenkomst van de vertegenwoordigers van die verschillende volkeren, die elk de belangen van hun land of volk tegenover het Nederlandsch gezag kenbaar maken.

Handel en Bedrijf.

In No. 14 het vervolg der artikelenreeks van D. Ingerman: Warenkennis van koloniale waren. Schr. geeft thans het tweede gedeelte zijner beschouwing over kaoetsjoek (kweeken van rubberplanten, sapwinning).

In- en Uitvoer.

Onder het opschrift „Crisisleening voor Ned.-Indië", publiceert het No. van 30 Juli een verslag van Mr. A. van de Sande Bakhuijzen „adviseur voor buitenlandsche handelsaangelegenheden", waarin de gebreken in het Indische economisch bestel worden aangetoond.

Nota van de Deli Planters Vereeniging.

In het vorige jaar ontvingen de planters-vereenigingen een kennisgeving „dat algeheele afschaffing der straf- en dwangbepalingen geen kwestie meer is waarover valt te redetwisten en dat het binnen weinige jaren daartoe komen moet en zal".

Deze Regeeringsbeslissing deed de Deli Planters-Vereeniging een Nota opstellen, welke den 8en Mei j.l. den Gouverneur der Oostkust van Sumatra werd aangeboden, waarin gewezen wordt op de groote moeielijkheden en nadeelen welke het gevolg kunnen zijn van de voorgenomen overhaaste afschaffing der poenale sanctie. Het stuk is gedrukt op de „Deli-Courant" en getiteld: Nota, houdende voorstellen betreffende een overgang van arbeidsovereenkomsten onder poenale sanctie naar vrijen arbeid, benevens een ontwerp-ordonnantie ter vervanging der bestaande Koelie-Ordonnantie, Staatsblad 1915, No. 21, met de daarbij behoorende Toelichting.

Indo-Nederlandsche Wetgeving.

Van de onder dezen titel verschijnende bewerking der Staatsbladen van Ned.-Indië (bewerkers: J. Boudewijnse, G. H. van Soest, K. H. Boers, P. J. F. van Heutsz en Mr. W. Boekhoudt) zijn gelijktijdig twee afleveringen verschenen, n.l. 81 en 82, bevattende de Nrs. 1—496 en 497—765 der Staatsbladen van het jaar 1917. (Amsterdam, Uitg. Mij. „Elsevier").

Handelsberichten.

Onder verschillende kortere mededeelingen van kolonialen aard bevat No. 646 der „Handelsberichten" een artikel over „de Scheepvaart van Nederlandsch-Indië op de Vereenigde Staten van Noord-Amerika", welke wordt onderhouden door de Java—New York lijn en de Java—Pacific-lijn, beide tijdens den oorlog geopend, de eerste varende op New York, de tweede op San Francisco.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van Deel XII, afl. 5: Langs nieuwe banen, door A. E. J. Bruinsma. — Uit de dispositiën der Hooge Regeering in 1762 op de Memorie van N. Hartingh genomen, door E. H. B. Brascamp. — Een contract van djatihoutleverantie uit Demak van 1673, door E. H. B. Brascamp. — De „Jaty-plantagien" in de memorie van overgave van den Ambons gouverneur Bernardus van Pleuren aan zijn opvolger Adriaan de Bock in 1785, door E. H. B. Bascamp. — Korte mededeelingen: De inschrijvingen op de stapelplaatsleveringen van djatitimmerhout voor 1919. — Staat van de particuliere boschperceelen, welke in 1918 in werking traden, gevende tevens een overzicht van het verloop der inschrijvingen.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 1 Aug. bevat eenige foto's, met korte bespreking, van onze hoofdvestiging in de Gajoelanden, Takengon. — Verder schrijft H. baron van Asbeck over „het eerste saluut aan de vlag der Vereenigde Staten van Amerika en katoenbouw op St. Eustatius" (aanvullingen op een artikel van M., in het Nr. van 16 Juli).

Zeemansgids voor den O.-I. Archipel.

Bij Mouton en Co. te 's-Hage is verschenen de derde druk van deel V van den „Zeemansgids voor den Oost-Indischen Archipel". De volgende eilanden worden geheel of gedeeltelijk er in beschreven: Noord- en Oostkust Celebes; Zuidkust Celebes beO. Djeneponto en nabijgelegen eilanden; Golf van Boni; Kleine Soenda-eilanden.

Weekblad voor Indië.

Onder het opschrift „Ons wondere tropenland" bevat No. 10 van het Weekblad voor Indië een aantal plaatjes met bijschrift, getiteld: een kijkje in de Minahassa.

Vragen van den Dag.

De Aug. afl. bevat nog een artikel, van C. van der Pol, naar aanleiding der herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia op 30 Mei j.l.

Jaarverslag van den Topographischen Dienst.

Werd reeds eenige weken geleden de aandacht gevestigd op het jaarverslag van den topographischen dienst in Ned.-Indië over het jaar 1917, dat over 1916 werd eerst nu hier te lande ontvangen. De inhoud van dit 12e jaarverslag is, wat tekst en illustratie betreft, zeer interessant; behalve de mededeelingen welke speciaal genoemden dienstak raken, bevat het de navolgende „Bijdragen van gemengden aard".

Kort overzicht van de primaire en secundaire triangulatie van de Oostkust van Sumatra, door J. H. G. Schepers. — Overzicht van de verrichtingen van den topographischen dienst in Britsch-Indië, door L. F. van Gent. — Morphologische en geologische aanteekeningen bij de kaart van Zuid-Sumatra, door H. Philippi. — Een en ander over het Beiersche en Würtembergsche officieele kaartenwezen, door J. van Roon. — Het meer van Tondano en zijne omgeving, door L. H. C. Horsting. Beschrijving van eenige meren en gevonden oudheden in de residenties Preanger Regentschappen en Cheribon (Tjirebon), door J. M. van Gils. — Het land Depok, door J. W. E. de Ruiter. — Van grauwe grotten en bruischende bronnen en daarmede verband houdende Javaansche legenden, door A. F. Mönnich. — Enkele aanteekeningen omtrent het eiland Bawean, door J. van Roon. — Aardrijkskundige benamingen in en om Batavia, door L. F. van Gent. — In memoriam H. Helb (geboren 17 Oct. 1841 in Suriname, overl. 21 Mei 1917 te Buitenzorg), oud-luitenant-kolonel, oud-chef van den Topographischen dienst (met portret).

Neerlandia.

In het Aug.-Nr. schrijft de hr. Ch. R. Bakhuizen van den Brink over het gebruik van het woord „Indonesië" en „Indonesiërs", in verband met „Ned.-Indië" en „Inlanders". Verder wordt in dit Nr. een uit het Bat. Nieuwsbl. overgenomen ingezonden stuk gepubliceerd van niemand minder dan Jan Pieterszoon Coen. — Overigens nog berichten uit Oost- en West-Indië, het Alg. Ned. Verbond betreffend.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31: Sago en sago-producten, door J. J. Paerels. — De Britsche Suikercommissie. — Bericht omtrent de Gouvernements Kinaonderneming over het eerste kwartaal van 1919. — Tarwekultuur in Nederlandsch-Indië. — Conferentie van het Suriname-Studie Syndicaat met de Surinaamsche planters (verbeteringen). — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken.

Propaganda voor Ned.-Indië in het buitenland.

Er worden den laatsten tijd alleszins waardeerbare pogingen in het werk gesteld om Ned.-Indië meer bekend te maken in het buitenland voor wat betreft zijn handelspositie en zijn plaats als groot productieland. Een belangrijke uiting van dezen propagandageest, die slechts goede vruchten voor onze welvaart kan afwerpen, was het artikel van den heer van den Berg, directeur van de Javasche Bank, in den Pan Pacific. Thans lezen we in het laatste Nr. van The Dutch East Indian Archipelago, hoe de hr. H. F. K. Douglas, in suikerkringen wel bekend, zich in het buitenland doet kennen als een bekwaam en energiek promotor. Na een voordracht met lichtbeelden over Ned. Indië te Honolulu, waarbij de Gouverneur van de Hawai-eilanden tegenwoordig was, werd de heer D. benoemd tot „first Honorary member of the foreign trade club of the Pan-Pacific-Union". Verscheiden malen diende

hij van advies voor inlichtingen, welke hem omtrent Ned.-Indië door handelshuizen gevraagd werden.

In Oakland en San Francisco kon de heer Douglas reeds een groote belangstelling voor Indië constateeren. Voor verschillende Californische vereenigingen en genootschappen heeft hij lezingen over Ned.-Indië gehouden.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 18 bevat: Karaïben, door N. (vervolg). — Een reis naar het boven-stroomgebied van de Sesajáp en Sembakoeng-rivieren (Noordoost-Borneo), door kapitein Becking (slot). — De geschiedenis van Sumatra's Oostkust, door W. H. M. Schadee (besproken door L.).

De Gids.

Prof. J. C. van Eerde schrijft in het Aug.-Nr. een verhandeling over „Koloniaal beleid", welke verdient gelezen te worden door allen die belangstellen in de oplossing van zoovele en zoo moeielijke vraagstukken als in de koloniën thans aan de orde zijn.

Onder en met de Papoea's.

Als uitgave van den „Zendingsstudieraad" te 's-Hage is verschenen een geschrift getiteld: Onder en met de Papoea's in de prauw en door het bosch. Reis-ervaringen op West-Nieuw-Guinea van Zendeling J. van Muijlwijk. Het boekje is vlot geschreven en aardig geïllustreerd, blijkbaar naar oorspronkelijke foto's.

Bulletin du Jardin Botanique.

Afl. 3 van dl. I der 3e serie van dit periodiek bevat behalve een opstel van Dr. W. Docters van Leeuwen „Ueber eine Galle an Kibessia azurea D. C.", overigens uitsluitend bijdragen eveneens, in de Duitsche taal van Dr. S. H. Koorders over de flora van Java.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Het Nr. van 1 Aug. bevat o.a. een artikel „Onder de Kaja-Kaja's van Zuid-Nieuw-Guinea", tekst eener voordracht van Pater Dr. M. Neyens te Ambon gehouden. De inhoud is zeer interessant, vooral uit ethnografisch oogpunt. Achtereenvolgens schetst Pr. Neyens het ontstaan van Merauke en de vestiging van het Gouvernement; land en volk (uit eigen aanschouwing), de zeden en gewoonten, waaronder het koppensnellen, hetwelk in het binnenland nog vaak voorkomt.

Mededeelingen.

Van den Bond van Surinamers in Nederland:

Het Bestuur deelt mede, dat ook *Surinaamsche* couranten voortaan ter inzage liggen in de leeszaal voor couranten en tijdschriften der Vereeniging voor Openbare Leeszalen en Bibliotheken, Keizersgracht 444—446, Amsterdam.

De courantenleeszaal is geopend op iederen werkdag van 10 uur 's ochtends tot 10 uur 's avonds.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor eenige gediplomeerde apothekers, die den leeftijd van 30 jaren niet hebben overschreden, de gelegenheid bestaat om te worden benoemd tot tijdelijk militair apotheker der 2de klasse bij het leger in Nederlandsch Indië, onder verplichting om het land gedurende een tijdvak van 3 jaren in die betrekking te dienen en onder genot van eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten van ƒ 1650 (een duizend zeshonderd vijftig gulden).

De militaire apotheker der 2de klasse geniet de volgende inkomsten:

1o. van en met den dag der benoeming tot tijdelijk militair apotheker tot en met den dag vóór de inscheping tot vertrek naar Indië (waaronder te verstaan de dag waarop het schip, waarmede de reis naar Indië wordt gemaakt, uit Amsterdam of Rotterdam vertrekt) een traktement van ƒ 125.— 's maands, benevens eene toelage naar reden van ƒ 720 's jaars voor gehuwden en van ƒ 450 's jaars voor ongehuwden;

2o. van en met den dag van inscheping sub 1o. bedoeld een traktement naar reden van ƒ 3000 's jaars;

3o. in Indië genot van vrije woning van landswege of in stede van dien vergoeding voor huishuur, waarvan het bedrag wisselt van ƒ 40 tot ƒ 70 's maands naar de huurprijzen van particuliere woningen in de verschillende garnizoenen;

4o. eene toelage van ƒ 40 's maands voor het verrichten van burgerlijke diensten.

Gegadigden zullen zich onverwijld hebben aan te melden bij het Departement van Koloniën bij een op zegel geschreven verzoekschrift onder overlegging van:

a. het apothekersdiploma;

b. een uittreksel geboorteregister of ter vervanging daarvan eene akte van bekendheid;

c. een bewijs van Nederlandschap;

d. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door het hoofd der gemeente, waar de verzoeker gedurende de laatste 6 maanden heeft gewoond;

e. een bewijs van voldoening aan de wet op de militie.

(Nederl. Staatscourant van 22 Juli 1919, No. 160).

IJkers voor het IJkwezen in Nederl.-Indië.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat dit jaar eenige jongelieden aan de Technische Hoogeschool te Delft in opleiding kunnen worden genomen voor de betrekking van ijker bij het ijkwezen in Nederlandsch-Indië, teneinde na voltooiing van hun studie, ter beschikking te worden gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Voor opleiding komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die:

met gunstig gevolg hebben afgelegd het eind-examen eener H.B.S. met 5-jarigen cursus in Nederland of in Nederlandsch-Indië of het examen ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan de Technische Hoogeschool;

den leeftijd van 27 jaar niet hebben overschreden;

door een verklaring van den burgemeester hunner woonplaats bewijzen dat zij zijn van goed maatschappelijk gedrag;

hebben voldaan aan de Militiewet, voor zoover daaruit verplichtingen voor hen zijn voortgevloeid.

Zij die in opleiding worden genomen, zullen voor den duur hunner studie, doch hoogstens gedurende 3 jaren, een toelage genieten naar reden van ƒ 1000 's jaars.

Voorts moeten zij zich ten genoegen van den Minister verbinden om:

a. wanneer hun bestemming voor den Indischen dienst op grond van slecht gedrag, weinig ijver of geringe vorderingen (ter beoordeeling van meergenoemden Minister) wordt ingetrokken;

b. wanneer zij, om welke reden ook, alleen uitgezonderd het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van meergenoemden Minister) hun bestemming voor den dienst in Nederlandsch-Indië niet mochten kunnen of willen volgen;

c. wanneer zij, na het verstrijken van den uitersten tijd, gedurende welken zij in het genot van een studietoelage gesteld zijn, of op een door den Minister in bijzondere gevallen nader te bepalen tijdstip er niet in mochten zijn geslaagd het diploma van ijker of adjunct-ijker te verwerven;

terug te betalen wat ter zake van hun opleiding uit de Indische geldmiddelen te hunnen behoeve zal zijn voldaan, vermeerderd met 10 ten honderd.

De aanvangsbezoldiging van de ijkers bedraagt ƒ 300 's maands, met vier drie-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 75.— 's maands, zoodat zal worden bereikt een hoogste bezoldiging van ƒ 600.— 's maands.

De bezoldiging is onderworpen aan een korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden 2 maanden en door ongehuwden 1 maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens, of met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars; in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk 1 maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven.

Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over 1 maand, door ongehuwden eenmaal. De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een bedrag, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Aan de uitzending wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. een tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ten bedrage van ƒ 1500;

c. een voorloopige bezoldiging ad ƒ 200.— 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. voor gehuwden, uitkeering van het bedrag van 1 maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren.

Zij die voor opleiding in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Augustus a.s. bij gezegeld verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeeling van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van hun diploma's en leen korte omschrijving van genoten onderwijs en levensloop.

(Nederl. Staatscourant van 24 Juli 1919, No. 162).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buys Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. 48

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND 126

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit) Groen „ (tusschensoort)

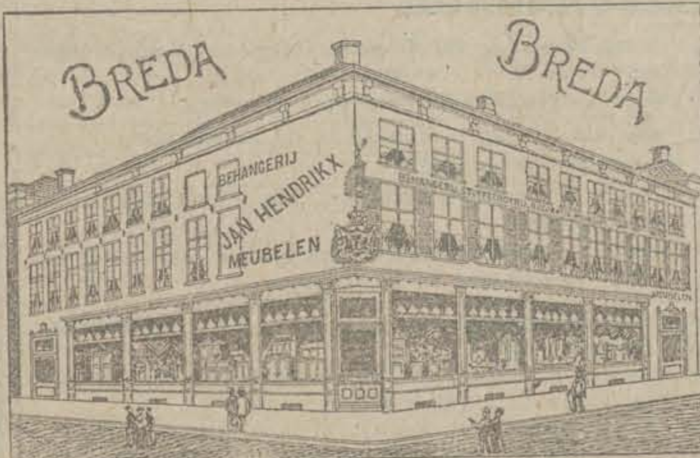
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels"

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

N.V. Autogarage „CITO"
Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

160

Luxe Verhuur-Auto's

BOSCHSTRAAT 1. 108

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078

COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij .... Stoffeerderij
.... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

N.V. Woning-Bureau RIS
Elandstraat 47 - 's-GRAVENHAGE - Telef. 5456

biedt te koop aan:

HEERENHUIS, Nassau Ouwerkerkstraat. Kooppr. f 28000.- indeeling: begane grond: Suite, Serre, Keuken, Kelder, Tuinkamer, Tuin met tuinhuis; 1ste Etage: 2 groote Kamers, Serre, 2de Etage: 4 Kamers, Zolder. 185

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN
151

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering
Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

1

Voor den Zomer.

BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN

Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

TUINARCHITECTUUR
N.V. Clingendaalsche Kweekerij 140
CLINGENDAAL Eigen Kweekerij — **Den Haag**

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853. 11

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. H. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Groote voorraad
Engelsche Stoffen
187

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.
4

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg*. 95

5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.

N⁰. 33. Donderdag 14 Augustus 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„Boeatan".

Heulstraat 19 - Den Haag.

Voor het groote uitstalraam van „Boeatan" ligt sinds eenigen tijd reeds tentoongesteld een der mooie spreiën door de bedreven Curaçaosche borduursters, naar de zoo zeer gewaardeerde bestelling van H. M. de Koningin-Moeder vervaardigd. Terecht trekt dit fraaie handwerk de bewondering van alle voorbijgangers.

Zij, die hunne belangstelling zoo ver uitstrekken om Boeatan's tentoonstelling- en verkooplocaal binnen te treden, vinden daar onder allerlei kunstnijverheid nog meerdere stukken Curaçaosche borduurwerken, waarop ook gaarne bestellingen worden aangenomen.

Zij, die 's middags nog een eindje verder doorloopen naar de achterzaal, vinden daar gelegenheid tot het gebruiken van een lekker kopje thee, waarvan zij tegen billijken prijs ook een pakje mee naar huis kunnen nemen.

Indiërs in de Staten-Generaal.

Ingevolge het besluit van de Algemeene Vergadering te Deventer, stelt het Koloniaal Weekblad zijne kolommen open voor wie met goed gegrondveste redenen of beschouwingen wil uiteenzetten, langs welken weg te bereiken is, dat Nederlandsch-Indië in de Staten Generaal beter vertegenwoordigd wordt door personen, die geacht kunnen worden uit ervaring van nabij te hebben leeren kennen de behoeften en de wenschen van de Indische maatschappij — hoe dat te bereiken is binnen de tegenwoordige grondwettelijke verhoudingen, hoe overigens op wijziging daarvan aan te sturen.

Het Dagelijksch Bestuur.

Losse Opmerkingen.

X.

Een tik van de tropische „influenza" was de reden, dat ik wat later — dan in mijn bedoeling lag — mijne indrukken weergaf van het 8e Nationale Indiërs-Congres te Semarang, gehouden op 7, 8 en 9 Juni 1919, onder auspiciën van de vereeniging „Insulinde".

Dit congres was mij in alle opzichten een „openbaring". In de eerste plaats om de rustige rust en absolute zekerheid van de leiding (voorzitter was Topee), die getuigde van een grondige voorbereiding en die alle besprekingen en debatten in een aangenamen toon van verdraagzaamheid hield, wars van kibbelarijen enz., waardoor het geheel een cachet van „beschaving" droeg, die op politieke congressen in Europa (ook in het dierbare vaderland!......) dikwerf gemist wordt!

In de tweede plaats de enorme menschenmenigten, die hier samenstroomden om eigen nationalistische onderwerpen te bespreken en aan te hooren; en zulks in een positief „opbouwende" strekking, d.w.z. beschouwingen, inhoudende afgewerkte voorstellen. Om eenige cijfers te noemen: Tijdens de besloten ledenvergaderingen waren ruim twee honderd personen aanwezig, meest afgevaardigden uit alle oorden van den archipel, van Sabang tot Merauke. Gedurende de openbare beraadslagingen, waarbij drie onderwerpen na behoorlijke prae-adviezen in het orgaan „De Beweging" werden behandeld, varieerde het aantal bezoekers van 600 tot 2000. En tijdens het congresfeest in den stadstuin wriemelde een menigte van zeven duizend menschen door elkander, in de grootste opgewektheid, zonder eenige rustverstoring en gevende een levende film van werkelijke, waarachtige „associatie".

De behandelde onderwerpen waren:

1. De afschaffing van het rascriterium bij het onderwijs en de mogelijkheid daarvan.
2. Het grondbezit in een onafhankelijk Indië.
3. De richting van Insulinde.

Het is natuurlijk niet mogelijk zelfs vluchtig een overzicht te kunnen geven van het besprokene; het bestek van dit blad en de aard van deze serie „losse opmerkingen" laten zulks niet toe.

Ik moet daarom hier volstaan met voor een „behoorlijk" verslag te verwijzen naar de *Locomotief* en naar het *Bat. Nieuwsblad* van 10 en 11 Juni, zoomede naar het orgaan van deze vereeniging, *De Beweging* (uitgegeven als weekblad in Semarang), hetwelk m.i. momenteel het eenige „politieke" orgaan is in Indië, dat klaren wijn schenkt en dat zuiver en consequent de antithese „overheerscher-overheerschte" in al zijne beschouwingen doortrekt.

* * *

Wat de vereeniging „Insulinde" eigenlijk wil?

Zij is de vereeniging, die in haar program met beslistheid noemt de *onafhankelijkheid* van *Indië;* de vereeniging, die — los van rassenhaat, los van rasverschil, bestrijdende de westersche rassenwaan — streeft naar het verkrijgen van een parlementairen regeeringsvorm, aan haar leden den onafwijsbaren eisch stelt dat zij zich Indiërs noemen en voelen en die — ter bevordering van eene staatkunde, welke leidt tot onafhankelijkheid van Indië — zich toelegt op het aankweeken van een Indisch nationalisme door het doen doordringen van de idee eener volkseenheid.

Door het neerschrijven in haar program van het woord „onafhankelijkheid", gaat zij vrijwel het verst van alle politieke vereenigingen in Indië en noemt zij zich „revolutionair". D.w.z. parlementair of politiek revolutionair; een politiek revolutionaire omzetting van de „kolonie" Indië tot een onafhankelijken „Indischen staat".

Dat elk spoor van het begrip „bloedige" revolutie haar vreemd is, blijkt uit hare handelingen en daden, uit haar propaganda en uit haar orgaan. En het geheele congres, de besloten zoowel als de openbare vergaderingen, zoomede de door mij bijgewoonde intiemere „particuliere" besprekingen van leiders, leden en belangstellenden, geven daarvan de bewijzen.

Trouwens ter Uwent zijn de ideeën dezer vereeniging op de meest duidelijke en klare wijze gepropageerd door den heer Soewardi, die ook dit jaar wederom met algemeene stemmen tot voorzitter werd benoemd en aan wien middels een motie (en een telegram naar Nederland) warme hulde en dank werd gebracht voor zijne werkzaamheden in het oude Nederland.

En het is wel merkwaardig, dat ongeveer gelijktijdig dat het nummer van 24 April van dit orgaan het verslag bracht van de afscheidsbijeenkomst van de Indische vereeniging, waarop deze dank bracht aan Soewardi en hare afkeuring uitsprak dat hij is

gemaakt tot een behoeftig man en met zijn gezin als derde klasse passagier naar Indië zal vertrekken, zijne vereeniging hier in Indië gedurende het congres, geheel onafhankelijk daarvan, een motie van gelijke strekking aannam!

Leden van deze vereeniging zijn zoowel Javanen, Soendaneezen, Maleiers, enz. enz., als Chineezen, Indo-Europeanen en Hollanders. Het congres gaf een bonte stalenkaart te zien van 111 afgevaardigden van diverse rassen en uit alle oorden van Indië. Verreweg het overgroote deel bestaat uit Inlanders (deze naam wordt natuurlijk niet gebruikt, aangezien ieder lid „Indiër" heet, hetwelk tusschen twee haakjes opgemerkt ook voorgesteld is door de z.g. herzienings-commissie, ingesteld na de revolutiedagen, zoodat het te voorzien is dat spoedig alle ingezetenen van Indië officieel den naam Indiër zullen moeten aannemen, willen zij Indische staatsburgerschapsrechten kunnen bezitten); momenteel telt zij ongeveer 23.000 leden; meest menschen uit den intellectueelen middenstand; in de samenstellende onderdeelen geeft zij de volgende verhoudingscijfers:

12 voor Sumatra, 6 voor Java en 4 voor den overigen archipel; hierin voor de halfbloeds 5 en voor de overige groepen (waarin ook Chineezen en Hollanders) 17.

Een vergelijking trekkende met de koloniale programma's van de Nederlandsche politieke partijen, komt haar program het dichtst bij dat van den Vrijzinnig Democratischen Bond. Zij kent geen verschil in ras en godsdienst, zij predikt *het tegendeel van rassenhaat en zij werkt niet mede tot verscherping van den klassenstrijd.*

Middels een referendum werd met besliste meerderheid van stemmen uitgemaakt, dat zij voortaan zal genoemd worden: de N(ationaal) I(ndische) P(artij) en als zoodanig is zij het best getypeerd door de benaming: een nationaal-democratische partij, die in haar wezen niet anders kan en mag wezen dan tevens politiek-revolutionair.

* * *

Die woorden „Indische Partij" doen natuurlijk onwillekeurig denken aan de vroegere Indische Partij van Douwes Dekker te Bandoeng (1913). Op het congres, tijdens het feest, werd door eenige oude leden van die I. P. het oude vaandel overgedragen aan het hoofdbestuur van Insulinde en het kwam daarbij tot een geweldige indrukwekkende betooging tot huldiging van D. D., die gedwongen werd op het podium te komen en een korte toespraak te houden.

Toch is de meening, die hier onder een groot deel van het Europeesche publiek heerscht, als zoude Insulinde lijden aan „persoonsvereering" beslist onjuist. Men erkent in D. D. als het ware den profeet van de Indische nationale gedachte; men oordeelt in den boezem der vereeniging verschillend over diens gestes in zake het Hindoe-Comité en het proces van San Francisco; hij is geen lid van het hoofdbestuur maar wèl de ziel van de redactie van het orgaan, hetwelk — bekwaam journalist als D. D. is — sinds de eerste uitgave in Januari van dit jaar een reuzen ingang vindt.

Maar van het blindelings aan den leiband loopen van één persoon is mij niets gebleken; integendeel. En een bewijs daarvoor mag zeker wel heeten, dat juist gedurende de afwezigheid van D. D., toen elk contact met Indië verbroken was, de vereeniging zoo'n groote vlucht nam.

En het is mij ten eenenmale onbegrijpelijk, dat de Hollandsche kolonie in Indië aan deze beweging zoo bijzonder weinig aandacht schenkt en haar — blijkens de beschouwingen in het overgroote deel der Europeesche pers — met zoo'n reactionair en onwetend oog wantrouwt!

Mij lijkt dit feit het grootste gevaar...... voor die kolonie zèlve......

Weltevreden, 20 Juni 1919.

H. J. VERMEER.

Uit de O.-I. Mail.

De Algemeene Middelbare School.

Onder veel belangstelling is de Algemeene Middelbare School geopend. De voorgalerij en de entree van het gebouw waren kwistig versierd met vlaggen, groen en bouquetten.

Aanwezig waren mr. Creutzberg en echtgenoote, de resident van Djokjakarta, dr. Hazeu, de heer Stokvis, de heer Helwich, de kroonprins van Djokja, de prins van Pakoe Alam, verschillende bestuursambtenaren, de rijksbestuurder, de overste Pangeran Ngabei uit Solo, vele prinsen en notabelen en voorts eenige dames.

Een veertigtal leerlingen was gezeten aan weerskanten van het podium.

Te kwart over negen arriveerden de resident en de directeur van onderwijs en eeredienst, terwijl de kratonmuziek speelde. Zij werden ontvangen door dr. Degens, waarop de resident na een welkomstgroet aan de aanwezigen, den heer Creutzberg uitnoodigde de dooprede voor het instituut te houden, hetgeen geschiedde.

Daarna was het woord aan den heer Stokvis, die een welkomstgroet uitsprak voor deze jongste onderwijsinstelling. Hoewel geen tolk van den Volksraad zijnde, wenschte hij toch namens dezen raad de school een lang en voorspoedig bestaan toe.

Daarop sprak Raden Kamil, inspecteur van het Inlandsch onderwijs, die namens zijn landgenooten de regeering hulde bracht. Hij sprak de hoop uit, dat door de landskinderen druk gebruik gemaakt zou worden van de nieuwe onderwijsinrichting.

Spreker haalde voorts bestaande verkeerde begrippen aan bij de Inlanders betreffende hygiëne, huwelijk, plichten van kinderen tegenover de ouders, belastingen en heerendiensten, die zij niet begrijpen.

Hij zeide, dat door dit onderwijs daarin geleidelijk verbetering moet komen en wees er op, dat Inlanders door de regeering middels beurzen gesteund worden, waarvoor hij de regeering dankzegde, — zulks in tegenstelling met de verguizing, welke der regeering door sommigen in den Volksraad werd aangedaan.

Vervolgens sprak de heer Ko, die namens de Chineezen zijn diepgevoelden dank betuigde voor de oprichting der school en de hoop uitsprak, dat de school moge bloeien in het belang der geheele menschheid.

De heilige oorlog.

Wij lezen in de „Pr. B.":

Naar we vernemen is het bestuur van oordeel de oproerige beweging in Noordelijk Garoet vrijwel onder de knie te hebben. Vooral het gebeurde in Leles heeft een diepen indruk gemaakt en verwacht wordt, dat de bevolking zich naar aanleiding daarvan rustiger dan ooit zal houden.

Eén der gearresteerden legde een volmondige bekentenis af. Men was volgens hem van zins, den heiligen

oorlog te beginnen en daaraan zou een groot aantal personen deelnemen, over een vrij uitgestrekt gebied verspreid.

Het onderzoek wordt met kracht voortgezet en als gevolg daarvan neemt het aantal arrestaties steeds toe.

Te Tjiawi werden behalve de hadji, verkooper van djimats, nog 3 andere personen opgevat.

In het belang van het onderzoek worden verschillende zaken geheim gehouden en wij respecteeren dat ten volle.

Het is gebleken, dat de doodgeschoten Hadji-Hassan op zijn manier een godsdienst-leeraar was en één van de voornaamste oproer-kraaiers, zoo niet de ergste. Hem werd een boven-natuurlijke macht toegeschreven en hij leerde z.g. tooverspreuken, terwijl hij vele leerlingen had.

De resident stond telefonisch met de regeering in verbinding, die blijkbaar hare goedkeuring hecht aan het optreden van het bestuur.

Voor ons blijft het vreemd, dat de Inlandsche bestuurs-ambtenaren niet eerder ontdekten, dat er wat broeide in de betrokken streek. Van de uitgebreide voorbereidingen moet toch wel iets uitgelekt zijn? — zoo besluit het blad.

Indo-Europeesch verbond.

Op de 6 Juli j.l. gehouden comité-vergadering van het Indo-Europeesch verbond, zijn de statuten aangenomen, benevens het uitvoerend programma.

Het comité ontving reeds meer dan 1100 adhaesiebetuigingen.

Het „N. v. d. D. v. N. I." verneemt nader dat daaronder zich ook vele van damesambtenaren en beambten bevinden over geheel Java verspreid. Ook van de buitenbezittingen zijn zoowel schriftelijke als telegrafische toezeggingen en adhaesiebetuigingen ingekomen, zooals uit Medan, Menado, Palembang, Tandjong Karang en Bandjermasin.

Alle departementen, diverse groote handelslichamen zooals de K. P. M. en D. P. M. zijn de zaak sympathiek gezind.

Een der clausules der statuten luidt: de vereeniging verstaat onder Indo-Europeanen alle personen van Europeeschen of gemengden bloede en hun afstammelingen, met dien verstande dat voor eerstgenoemden als criterium geldt, dat zij in Indië zijn geboren.

Beurzen voor universitaire studie.

Van de sedert het begin van dit jaar bestaande gelegenheid voor Indische jongelieden in het bezit van een diploma van met goed gevolg afgelegd eindexamen H. B. S. 5-jarigen cursus om onder toekenning van een beurs van ƒ 800.— 's jaars in Nederland verder te gaan studeeren, is naar te verwachten was ruim gebruik gemaakt. Door de Regeering is in de Memorie van Antwoord op het Verslag van den Volksraad de noodzakelijkheid erkend om een duidelijker omschreven gedragslijn vast te stellen ter beoordeeling van de gevallen, waarin toekenning van een beurs gerechtvaardigd kan worden geacht. Ten einde toch voor een beurs in aanmerking te kunnen komen moeten de jongelieden of hun ouders dan wel voogden niet in staat zijn alle studie-kosten te dragen doch wel de studie-uitgaven boven het bedrag der beurs te kunnen bestrijden. Men houde hierbij wel in het oog dat aan de toekenning van een beurs geen enkele voorwaarde verbonden wordt omtrent terugkeer naar Indië of dergelijke, daar het beurzenstelsel alleen en uitsluitend strekt ter bevordering van de tijdens de studie in Nederland toegekende toelagen, die gewoonlijk ƒ 1000.— 's jaars bedragen en die met zich brengen de verplichting om na volbrachte studies het land minstens 5 jaren te dienen op straffe van terugbetaling van het genotene.

Tot dusver zijn 50 beurzen hier in Indië aan bezitters van het einddiploma H. B. S., die als passagier 2de klasse op landskosten naar Nederland zijn of zullen vertrekken en ƒ 200.— aan uitrustingkosten gekregen hebben of krijgen, toegekend, waarvan 4 aan Inlandsche en 2 aan Chineesche jongelieden; 13 beursaanvragen zijn nog in behandeling.

Suriname.

In het weekblad „*The New Paramaribo Times*" van 28 Juni lezen wij:

.......„Although the Brazilian railway project is enthusiastically received in British Guiana and favourably considered in the Mother Country, the opinion nevertheless prevails to some extent in the neighbouring colony that Great Britain will transfer the Magnificent Province to the United States, in consideration of the assistance rendered by the latter country to the Allied cause.

France, it is presumed, will not-be averse to the transfer of Cayenne (now chiefly used as a penal settlement) in part payment of her indebtedness to America.

And now we are startled by a statement attributed to Mr. T. B. Macaulay, President of the Canadian-West Indian League, that the Government at Washington is negotiating for the purchase of Dutch Guiana.

Reference to this subject is made in an article published in the „Port of Spain Gazette" (presumably taken from a Canadian journal) which follows hereunder:

„ „Mr. T. B. Macaulay, of Montreal, President of the Canadian-West Indian League, has returned from British West Indies. He visited most of the larger towns from Bermuda to Demerara, and addressed important meetings called by Chambers of Commerce to discuss closer trade relations between Canada and the West Indies.

He declares, that he is impressed with the desire of the people for a trade agreement with Canada, but Preference should effectively ensure the various countries markets in the others for the things that they produce. He pointed out that the present Preferential Treaty has made the British West Indies reasonably sure of a market in Canada for sugar and its related products, and also gave Canadian flour a certain market in the West Indies.

Everywhere Mr. Macaulay found representatives of American Commercial houses, and he emphasized the fact that *the Washington Government was now negotiating for the purchase of Dutch Guiana*".

From the foregoing it is reasonable to conclude that something is happening between Washington and the Hague, since a man of Mr. Macaulay's standing would hardly venture to make such a positive statement without first assuring himself of the facts."

Aan het slot verzekert „*The New Paramaribo Times*" dat „as yet no concrete offer for the purchase of the colony from Holland has been made by the United States"......

Het blad schijnt precies te weten wat er in

Washington gebeurt, of juister...... niet gebeurt.

Wij zijn zoo vrij te gelooven, dat de heer Macaulay een mededeeling heeft gedaan „without first assuring himself of the facts", of, in het Hollandsch, dat hij uit zijn duim gezogen heeft.

„*De Surinamer*" van 3 Juli, het bericht besprekende, schrijft: „Wij zijn zoo vrij zeer ernstig aan de juistheid dier mededeelingen te twijfelen, daar de Nederlandsche Regeering nog niet zoo lang geleden dergelijke geruchten ten stelligste heeft tegengesproken."

Ja, nog niet zoo lang geleden. Toch is het o.i. wenschelijk, dat de Regeering opnieuw een verklaring aflegt, die aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat, al ware het maar om een eind te maken aan de zenuwachtigheid, die zich zal meester maken van den „Bond van Belastingbetalers", wanneer de bewering van den heer M a c a u l a y hier algemeen bekend wordt.

In verband met het bovenstaande knippen wij uit de „N. R. Ct." van 5 Augustus, Avondblad B, het volgende bericht:

„Volgens de National News zou men aan beide zijden van den Oceaan ernstig den afstand van Britsch West-Indië aan de Vereenigde Staten overwegen, bij wijze van betaling van de Britsche oorlogsschuld. Volgens een bericht uit Washington heeft Lansing evenwel verklaard, daar niets van te hebben vernomen."

En uit het nummer van 6 Augustus, Avondblad B, het volgende:

„Een mailbericht uit Jamaica behelst, dat de openbare lichamen in West-Indië, die zich in het afgeloopen jaar hebben bezig gehouden met het vraagstuk van een West-Indische federatie, eenstemmig zijn overeengekomen, dat deze kwestie zal worden behandeld op de conferentie, die het volgend jaar onder de auspiciën van de Vereenigde Kamer van Koophandel van West-Indië te Barbados zal worden gehouden.

Op de jaarlijksche bijeenkomst van de St. Vincent Commercial and Agricultural Society hebben alle sprekers de meening uitgedrukt, dat de tijd rijp was voor een beslissende beweging in de richting van een practisch stelsel van federatie, teneinde de belangen van den West-Indischen handel te bevorderen, de belangen van deze verspreide koloniën samen te brengen, en ze te voeren tot den toestand van een gemeenebest.

* * *

Het Verslag over 1918 van *de Surinaamsche Bank* — ditmaal in ander en handiger formaat dan het gewone — bevat als altijd een schat van gegevens betreffende den economischen toestand der kolonie.

Wij lezen daarin dat de „Surinaamsche Bauxite Maatschappij", ten gevolge van de moeilijkheden, verbonden aan de voorziening in de noodige levensmiddelen en van de onmogelijkheid om de noodige scheepsruimte voor export van het gesteente te verkrijgen, de werkzaamheden, welke bij het begin van het jaar op groote schaal aangevat waren, in Mei moest stopzetten. Ongeveer de helft der werkkrachten werd ontslagen. Toch werden meer dan 10.000 tons bauxiet gewonnen en ter verscheping gereed gehouden, terwijl een aantal werkzaamheden ondernomen werden met het oog op de toekomstige exploitatie onder gunstiger voorwaarden.

In het verslag zijn opgenomen het nieuwe octrooi en de statuten der bank.

* * *

Naar *De West* verneemt, zal van gouvernementswege een commissie worden benoemd voor de voorgenomen algeheele herziening der ambtelijke traktementen.

* * *

Mooie productie. — Van de concessie Heirath werd in Juni 12.050 gram goud in de stad aangevoerd, en deze maand was de aanvoer 6944 gram.

De eerste maanden van het jaar bedroeg de productie gemiddeld ongeveer 4 K.G. per maand.

Dit placer werkt met een 15-tal onderhuurders, die ieder gewoonlijk 4 tot 6 arbeiders hebben.

(*De West*).

* * *

Emancipatie-dag. De West van 4 Juli meldt: In weerwil van den zwaren regen, was de volksbijeenkomst, uitgeschreven door het Comité Volksbelang, zeer druk bezocht.

Na een voorwoord van den heer L. E. Nelson, die allen in de kolonie opwekte om als broeders samen te werken aan haren opbouw, betrad de heer Th. A. C. Comvalius het podium om een lezing te houden, welke krachtig werd toegejuicht.

Spreker richtte een afzonderlijk woord tot den gouverneur, waarin hij o.m. zeide:

Het is heden juist 56 jaar geleden, dat een deputatie van vrijgemaakte negerslaven zich verdrong, om een Uwer voorgangers, als des Konings vertegenwoordiger, den dank te brengen voor de vrijheid, hun door Z. M. geschonken.

Het is thans van deze plaats, dat een afstammeling dier Negers aan U, als Drager van het hoogste Gezag in deze kolonie, namens de bevolking van Suriname, opnieuw de plechtige verzekering geeft onzer trouw en gehechtheid aan onze geëerbiedigde Koningin en het Oranjehuis.

Daarna sprak wederom de heer Nelson een opwekkend woord over de verbroedering der rassen in de kolonie.

* * *

Het Comité Volksbelang heeft — door bemiddeling van den gouverneur — een rekest, geteekend 1 Juli, gericht tot Hare Majesteit de Koningin, om kiesrechtuitbreiding.

Het verzoek luidt om het regeeringsreglement in dien zin te wijzigen, dat personen met een inkomen van af *f* 800 kiesgerechtigd worden (thans is dit *f* 1400) en dat ook het kiesrecht deelachtig worden zij die, hoewel niet het vereischte inkomen bezittend, door hun ontwikkeling daarop aanspraak mogen maken (zoogenaamde capaciteiten kiesrecht).

In het rekest wordt er aan herinnerd, dat reeds in 1907 de toenmalige gouverneur Idenburg, thans minister, beloofde stappen te zullen doen bij het opperbestuur voor invoering van capaciteiten kiesrecht.

(*De West*).

* * *

Suriname van 4 Juli deelt mede, dat het stoomschip *Mohegan*, dat met averij de haven was binnengeloopen en zoo goed en zoo kwaad als het ging is hersteld, vertrokken is met bijna de geheele equipage aangemonsterd uit Surinaamsche jongelui, een 38-tal. Alleen de kapitein en de 1ste machinist zijn buitenlanders.

Het blad knoopt hieraan de volgende beschouwing vast:

„Dit geval bewijst voor de zooveelste maal, dat door onze Surinaamsche jongens, waar wat pit in zit, elke gelegenheid wordt te baat genomen om het land hunner geboorte te ontvluchten, omdat dat land geen be-

hoorlijk stuk brood aan zijne eigen landskinderen kan aanbieden.

Ons is bekend, dat met een der volgende mailgelegenheden ook enkele medische studenten vertrekken naar Engeland om aldaar hunne studie voort te zetten, dat ook onderwijzers de kans afwachten om heen te gaan, dat flinke ambachtslieden eveneens zich klaar maken om Suriname den rug toe te keeren.

Is dit geen diep treurig verschijnsel? Wat moet op den duur van het land terecht komen als al het intellect wegtrekt? Wat blijft dan over?

Is dit het resultaat van de zoo hoog geroemde koloniale politiek van Nederland?''

Hiertegen zouden wij willen opmerken, dat het verschijnsel zich in alle landen in meerdere of mindere mate voordoet, al moet erkend worden, dat de invloed daarvan in een land met kleine bevolking funest kan worden.

* * *

In zijne rede bij de begrafenis van *Jhr. Mr. A. E. Elias* bracht Minister *Idenburg* in herinnering, dat de overledene geboren is in het Gouvernementshuis te Paramaribo.

Curaçao.

Indertijd is besloten de van bestuurswege beheerd wordende archieven, dagteekenende van vóór 5 Maart 1816, naar Nederland over te brengen, ter verdere bewaring in het Rijksarchief. Bij Kon. besluit van 7 Juli 1919 (St. 469) is de datum van 5 Maart 1816 in het desbetreffend K .B. van 22 December 1915 veranderd in *1 Januari 1829*.

* * *

Mr. J. A. Schagen van Leeuwen te Rhenen, oud-rechter in het Hooggerechtshof te Pretoria, is bij K. B. benoemd tot lid van het hof van justitie in de kolonie Curaçao. Invoering der nieuwe rechtsbedeeling op de Bovenwindsche eilanden allereerst mag nu aanstaande geacht worden.

* * *

In de op 5 Aug. 1919 gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders der Maatschappij tot Zoutwinning op het eiland St. Martin, te Amsterdam, werden de voorgestelde statutenwijzigingen met algemeene stemmen goedgekeurd. De heer J. G. Tielenius Kruythoff werd als commissaris herkozen, terwijl in plaats van mr. H. Waller tot commissaris benoemd werd de heer H. A. van Lockhorst, te Eindhoven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Rijst-opkoop. Onder het hoofd ,,Darah boesoek berbaoe boesoek'' (vuil bloed stinkt) heeft de redacteur T. D. van de *Oetoesan Hindia* het wederom over de kwestie van den padi-opkoop (zie het vorige weekoverzicht) door de Regeering, naar aanleiding van het door het *Bat. Nieuwsblad* in verband daarmede geleverde commentaar. Het artikel luidt:

,,In verband met de ontevredenheid van Z. Ex. den Gouverneur-Generaal over ons beroep op de landbouwende dessabewoners, om niet licht over te gaan tot het verkoopen van hun bezit in den vorm van levensmiddelen; in verband met de zinspeling in de rede van Z. Ex. den G. G. bij de opening van de Volksraadszitting op den 20en Mei j.l., en in verband ook met de stem der slaven van het kapitaal, die net doen alsof zij de beteekenis niet vatten van ons beroep op de landbouwers als bovengenoemd, plaatsen wij ter kennisse van onze vijanden, die verklaren de Maleische taal niet machtig te zijn, of inderdaad dom zijn ten aanzien van die taal dan wel *enkel slechts* verklaren het Nederlandsch te kennen en gewend zijn te spreken, hieronder het schrijven alias de vertolking van de innerlijke gevoelens en gedachten van iemand, die uit menschelijk gevoel den weg der juistheid bewandelt. Die persoon — zegt T. D. — is het Bataviaasch Nieuwsblad van 21 Mei j.l. (waarop hij het stuk ,,de S. I. en de voedseldistributie'' overneemt).

Tot zoover het Bat. Nblad. vervolgt de schrijver.

Aldus is het oordeel van een goed mensch over onzen oproep. Wij weten ook, dat indien onze vijanden het schrijven van dien mensch van de goede soort lezen, hun voorhoofd gefronst zal zijn, hunne oogen rood worden en hunne lippen trillen zullen van woede, maar dat zij later bleek zullen worden. En waarom? Door de slechtheid van hun hart, waarop door een goed mensch is gewezen.

Eerst hebben we uiteengezet, dat die leden slechts deden, alsof zij de bedoeling van onzen oproep, welke hun in werkelijkheid duidelijk was, niet begrepen. Zij deden het met de bedoeling Z. Ex. den G. G. op te stoken, opdat Z. Ex. ontevreden zou zijn over onzen oproep.

En zij hebben ook succes gehad, zóó, dat Z. Ex. niet alleen een rondschrijven heeft gezonden aan alle residenten om ons en het landbouwersvolk in de dessa te verdrukken, opdat zij gedwongen worden hun padi aan het land te verkoopen, — maar ook in den Volksraad de kwestie wederom ter sprake gebracht.

Thans vraagt men: wie moet de verantwoordelijkheid dragen van die fout? 't Is nog een geluk, dat die fout nog niet of geen gevaar met zich heeft gebracht. Gesteld eens, dat de fout, die voortkwam uit die slechte daad, een groot gevaar met zich brengt, wie zou dan gestraft moeten worden?

Wij begrijpen ook, dat een daad als bovengenoemd, strookt met de oude wijze van besturen, d.i. die welke ,,Lagoe-Koeasa'' alias ,,Machtspolitiek'' of Machtsgezag'' wordt geheeten.

Die ,,oude wijze'' was goed voor vroegere tijden, maar de moderne tijd eischt de toepassing van de ,,Nieuwe richting''. Het volk van vroegere tijden kon zich onderwerpen aan de ,,Lagoe Koeasa'', omdat het in zijn hart vol vrees, uit domheid, was. Maar thans zijn dergelijke gevoelens geheel en al verdwenen, zullen ze geheel omkeeren.

Dit wordt gezegd: De wereld is omgedraaid.

En daarom moet, voor het huidige bestuur, een moderne regeeringsrichting worden gevolgd, d.i. de ,,Lagoe-benar'' alias ,,Lagoe adil'', ook genoemd de ,,Rechtspolitiek'' of het ,,Rechtsgezag''.

Hetzelfde nummer van bovengenoemd blad bevat een schrijven uit Garoet, waarin door 16 personen uit Bodjong Salam, wordt geklaagd over gedwongen verkoop van *padi*. Na harden, moeitevollen arbeid, zeggen zij, hadden zij juist genoeg padi uit hun stukje grond gehaald, om er tot den volgenden oogsttijd van te kunnen toekomen voor eigen consumptie. En plots kwam het dessahoofd, om hen te dwingen hun padi te verkoopen, naar hij zeide op last van den Lande. Maar die lieden hadden geweigerd aan den last te voldoen, omdat: eerstens, wanneer zij die padi verkochten, zij niet wisten hoe aan voedsel te komen. Indien alle padi door de Regeering werd opgekocht (onder dwang), wat zouden de dessa-menschen dan moeten eten? Gesteld, dat zij het voor de verkochte padi ontvangen geld gebruikten om djagoeng- of katela voedsel te koopen, om welke reden moeten zij gedwongen worden, om djagoeng en katela te eten, waar zij rijst bezaten? Als er tenminste dja-

goeng en katela te krijgen ware, zou het niet zoo erg zijn, maar indien niet, wie zal het verstrekken, en op wie zal de schuld geworpen worden? natuurlijk op hen zelf.

Tweedens — vervolgen de schrijvers — indachtig aan het beroep van den heer Tirtodanoedjo in de O. H., wordt ons dessamenschen ten sterkste afgeraden, alles wat wij in den vorm van levensmiddelen bezitten te verkoopen. Wel mag verkocht worden, het meerdere van wat naar berekening noodig is voor de consumptie van elk gezin tot aan den volgenden oogst. En omdat naar onze berekening dat bezit aan levensmiddelen niet meer bedraagt dan wat voor ons en ons gezin noodig is, blijven wij weigeren onze padi aan het dessahoofd te verkoopen.

De redacteur T. D. voegt er aan toe, dat naar recht en billijkheid die 16 menschen niet slecht gehandeld hebben. Wat betreft de ontevredenheid van Z. Ex. den G. G. over den oproep van Tirtadanoedjo, die berust enkel op een vergissing.

Wie heeft die vergissing gemaakt?

Die dat gedaan hebben zijn de vele *duivels* die rechts en links van Z. Ex. staan en er voortdurend op uit zijn, ons in het verderf te storten, zegt T. D.

S. I. en Kloetramp. In verband met de Kloetramp — alzoo de *Oetoesan Hindia* — schreef de hoofdredacteur, Ed. v. G. in de *Nieuwe Soer. Courant* van 24 Mei j.l. in het „Weekoverzicht", dat hij „nog niets gehoord (had), dat de vooruitstrevende S. I.-mannen reeds comités gevormd hebben", enz. en dat een hooggeplaatst Inlandsch ambtenaar, op een desbetreffende vraag antwoordde, dat in de Maleische couranten „natuurlijk niet" was begonnen met het plaatsen van oproepingen tot steunverleening en aansluiting.

Dit stuk heeft dermate ergernis verwekt bij zekeren O. H. schrijver, die zich „Boekan Kaum S. I. tetapi Kaum Dipo" (geen S. I.'er, maar een Dipoër) noemt, dat hij het Europeesche blad noemt „een luid blaffende hond". Hij karakteriseert het schrijven van de Nieuwe Soer. Courant als volgt: Eerst blafte zij (de N. S. Ct.), dat de ongelukkige slachtoffers door een ieder zonder uitzondering dienen te worden geholpen, maar vergat daarna niet hèt Europeesche ras in de hoogte te steken. Of deze verheerlijking juist is of niet, gaat schrijver niet aan, evenmin als het hem wat schelen kan, of het geflikflooi (gelik) van de Chineezen door de N. S. Ct., dat vervolgens aan de beurt kwam, goede vruchten zal dragen of niet.

Maar toen — zegt schrijver — blafte die Hond weer, en met geen goede bedoelingen aan het adres van de Inlanders. En hier komt de „niet S. I.'er, maar Dipoër" tegen op. „Hond!" roept hij uit, „wij weten wel, dat jij (loe) iets bent met een staart, een viezigheid, iets dat haram is. Wij weten, dat je steeds er op uit bent ons kwaad te doen. En wie jou gelooft, is zelf een even slecht ding." Op denzelfden toon vraagt schrijver, wat het de N. S. Ct. toch schelen kan, of Tjokroaminoto en Abdoelmoeis al dan niet naar de plaats van de ramp zijn vertrokken, of de S. I. al dan niet een oproep gedaan heeft tot steunverleening en reeds een Comité daarvoor heeft opgericht?

De „Hond" heeft het niet noodig, heeft geen recht, den naam der S. I. uit te spreken en aldus te bezoedelen, daar de S. I. niet zijns gelijke, niet van zijn ras, geen vriend van hem is.

De hooggeplaatste Inlandsche ambtenaar, die zich aldus zou hebben uitgelaten over de Inlandsche bladen, wordt door schrijver blind en doof genoemd, een ambtenaar, die duizendmaal verderfelijk is.

Schrijver erkent, dat zijn artikel vol grove woorden is, maar dit komt, omdat ze gericht zijn tegen een grof ding. „Jij" — zegt schrijver tot de N. S. Ct. — „hebt dat grofheidzaad gezaaid, en het is welig opgeschoten voor die 't gezaaid heeft. Niet alleen dat, maar ook haat heb *jij* gezaaid, om spoedig een *bloedbad* te doen opkomen tusschen ons Inlanders en jou rasgenooten. Als jij werkelijk met opzet aldus gedaan hebt, zal die daad van jou spoedig genoeg vruchten dragen. Dit kun je ter harte nemen."

Omtrent de Kloetramp zegt men, dat de grootte van het aantal slachtoffers voor een deel ook moet worden geweten aan door menschen begane fouten. En die schuld wordt ook het bestuur aangewreven, omdat er niet voldoende acht is gegeven op het feit, dat de Kloet-erupties jaarlijks terugkomen, en op de voorteekenen, welke zich korten tijd voor de laatste uitbarsting hebben geopenbaard. De assitent-resident van Blitar zou om die redenen telegrafisch overgeplaatst zijn.

Deze mededeelingen, overgenomen uit *Oetoesan Hindia* en *Soer. Handelsblad*, geven H. A. S. in de *Neratja* aanleiding tot een wijsgeerig-godsdienstige bespiegeling over het nut der (van God gegeven) rampen.

Wanneer God zijn besluit uitvoeren wil, zwijgen alle menschelijke berekeningen. Het bericht trof ons als de stem van een geweldigen donderslag. Maar het kwam niet bij helderen hemel, niet onverwachts, want vijf jaren reeds wordt de wereld in onrust gebracht: menschen dooden elkaar met oorlogstuig, dat zoo volmaakt mogelijk zich leent tot het vernielen van bezit en leven, te land en ter zee. In Zuid-Afrika kwamen duizenden menschen om door groote overstroomingen, zoo ook in China; een groot deel van San Francisco werd door brand verwoest; de influenza-epidemie nam millioenen menschenlevens weg en hongersnood bedreigt verschillende landen.

Schrijver vraagt, of dit alles niet tot nadenken brengt. De wereld heeft zich vele eeuwen lang kunnen ontwikkelen, vooral de Westersche wereld. Maar de hongerige heeft niemand, die hem een hapje rijst schenkt, noch vindt de naakte iemand, die hem kleedt. En de menschen, die rijk zijn en machtig, antwoorden steeds met het bekende: „Ben ik mijns broeders hoeder?"

In dien geest voortgaande, besluit H. A. S., dat de Heer niet vergeefs de wereld gegeeseld heeft, want telkens zijn de menschen daardoor een stap verder gegaan op den goeden weg. Vroeger waren de eerste gevoelens na een groote ramp die van vrees en door deze vrees bevangen gingen zij, die hun heele leven gezondigd hadden, goede werken verrichten, in de

hoop hun eigen ziel te redden. Thans is 't anders. Den dag, nadat wij in deze courant de nieuwe rubriek: ,,De Kloetramp'' openden, kwam er een nieuwe: ,,Kloetgiften''. Men was wel ook geschrokken, maar het gevoel, dat daaruit voortsproot, was geen vrees of huivering, maar medelijden en liefdadigheid.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Prinsessebond. De *Pewarta Soerabaja* verneemt uit de *Kemandang Djawi*, dat te Solo onder de prinsessen een beweging is ontstaan, om een bond op te richten ten behoeve van prinsessen en andere vrouwen. Het doel daarvan is dan: ten eerste, dat de prinsessen en andere vrouwen hard zullen gaan werken voor gezin en huishouding; ten tweede, dat zij zullen leeren de kinderen op te voeden en de taak harer echtgenooten te verlichten; ten derde, dat zij niet zullen trouwen met mannen, die reeds een echtgenoote hebben; ten vierde, dat zij elkander zullen bijstaan, wanneer zij getrouwd zijnde, door hare echtgenooten slecht of onrechtvaardig behandeld worden.

Men zegt, dat de oprichting van dezen bond aanstaande is en het voorloopig bestuur zal bestaan uit Poetri bendoro raden ajoe adipati Djajanegara, presidente, raden ajoe Siti Soendari, eerste secretaresse, raden ajoe Harlinah, tweede secretaresse.

De andere leden van het bestuur zijn nog niet bekend.

De Bond zal den naam dragen van ,,Prinsessen Bond.''

,,Gedwongen huwelijk.'' Onder dezen titel geeft *Abas Soetan Pamoentjak* in de *Sinar Sumatra* een artikel, waarin hij krachtig opkomt tegen de gewoonte van de Minangkabausche ouders om hun kinderen een man of vrouw op te dwingen. De jongelui hebben er niets in te vertellen, de familieraad beslist en het kind heeft te gehoorzamen. Het gevolg is dikwijls fataal. Hoe vaak gebeurt het niet, dat men zijn dochter een ouden maar misschien welgestelden man opdringt, maar van wien het meisje niet wil weten, zoodat er eigenlijk niet van huwelijk in den rechten zin van het woord gesproken kan worden. Men zal evenwel niet zijn zoon een oudere vrouw opdringen, waarom dan wel de dochter een ouderen man, dien men soms voor haar vader houdt? Het gevolg zal zijn, dat de vrouw zelfmoord pleegt of den breeden weg opgaat. En even erg is het als men een ontwikkeld meisje 'n onontwikkelden man wil opdringen of zijn dochter, die Hollandsch verstaat, een man, die het niet kent. Het is zeker, dat zij weigeren zal en kan men dan zulk een meisje maar dwingen? Men kan honderd stuks vee in bedwang houden, zegt het spreekwoord, maar niet een mensch. En mag de kadi wel een huwelijk sluiten, als één der partijen niet wil?

Schrijver belooft nog meer te zullen bijdragen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Die Deutsche Kolonialgesellschaft blijft bestaan.

Bij de ontvangst van de Deutsche Kolonial-zeitung van 20 Juli vroegen wij ons af of zij ons iets zou berichten omtrent de toekomst van het D. Kolonial-Gesellschaft, waarvan zij 't orgaan is. Een speciale mededeeling geeft noch 't bestuur der vereeniging, noch de redactie van 't tijdschrift, maar in de rubriek ,,Aus den Abteilungen'' komen mededeelingen voor, die omtrent de heerschende opvatting geen twijfel over laten.

Nadat zekerheid was verkregen dat D. zijne koloniën als verloren moest beschouwen, ontving 't bestuur van verschillende afdeelingen een aansporing om de vereeniging te doen voortbestaan. Dit werd bijzonder warm bepleit door de afd. Bonn-Godesberg, die van oordeel is dat de beslissing van de vredesconferentie uitgangspunt moet worden tot een verdubbelde werkzaamheid. Het begrip der materieele noodzakelijkheid van een koloniaal bezit en de erkenning van de ideëele beteekenis ervan kan slechts versterkt zijn door 't gevoel van onrecht dat D. heeft bij hetgeen het als een koloniënroof beschouwt. Van meerdere zijden werd de verwachting uitgesproken van nu juist de koloniale vereeniging tot een werkelijke volksvereeniging te kunnen opbouwen. Hun, die de revanche-gedachte voor goed zouden willen verbannen zien, zal 't niet aangenaam aan doen te vernemen, dat de afdeeling Essen verzekert hoe tot diep in de arbeiderskringen 't bewustzijn levendig is, dat het terug verlangen van de koloniën een eerezaak en levensvraag is voor de wedergeboorte van de D. welvaart. De kolonie-gedachte moet in toenemende mate gemeengoed van 't D. volk worden. Essen wist voor de Kolonialkriegerspende 56.363 M. bijeen te brengen. Men geeft daar dus niet alleen ,,woorden'' ten beste.

Er is intusschen in D. alweer veel gebeurd, niet 't minst in de groote nijverheidscentra, wij blijven dus weer verlangend uitzien naar 't volgend nummer van de D. K. Zeitung.

Ter gelegenheid van de E. L. T. A.

Door de behoefte, die, in de Europ. landen bestaat aan veel dat in de overzeesche gebieden moet worden aangevoerd, en het gemis van voldoende laadruimte om de aanwezige en verkrijgbare voorraden over te brengen, verdient de vraag alle aandacht in hoever transporten door de lucht in 't ontbrekende zullen kunnen voorzien. Afstanden vormen ternauwernood een beletsel meer; elke week brengt hiervoor nieuwe aanwijzingen.

Voor den doorsnee Nederlander zijn het vliegtuig en de bestuurbare luchtballon belangwekkend als sportpraestatie, als oorlogswerktuig, als nieuwe noot ook in de rubriek ,ongelukken'', maar als transportmiddel wordt er nog weinig beteekenis aan gehecht. In Engeland wordt intusschen een luchtvloot vervaardigd, waarvan de tochten over den Atlantischen Oceaan en in verschillende richtingen de algemeen bekend wordende verrichtingen zijn, maar die een bedoeling heeft van veel ruimere strekking.

Voor den dienst der Nederl. luchtschepen van kleine en groote afmetingen is ook een nuttige werkkring te vinden door zijn aandacht in sterke mate op de koloniën te richten. In Indië zijn plannen voor een verbinding van moederland en kolonie reeds tot vrij verre kans van verwezenlijking gebracht.

Wij verwachten in den eersten tijd niet dat groote lasten over Europa en Azië heen naar den Archipel zullen worden vervoerd. Maar toch heeft een vliegtuig zich al tot 5000 M. verheven, beladen met 25 passagiers, dat is geen kleinigheid, een auto-vrachtwagen vervoert niet meer. De bestuurbare ballon zal zeker met kleine scheepsladingen kunnen wedijveren.

Dit alles is nog slechts een begin. Wij verwachten echter, in snelle ontwikkeling heel veel van de verbinding van Nederland met zijn koloniën door de lucht. De constructie van de werktuigen is nog duur, maar de keuze van een weg door de lucht kost zeker minder dan een over land, en de route over zee vraagt doorgaans dure omwegen, de besparing aan tijd en personeel is aanzienlijk. De route Engeland—Britsch-Indië is reeds afgelegd per vliegtuig, 't luchtschip R. 34 is gereed om die reis eerstdaags ook te volbrengen; de tocht Engeland—Australië ligt in 't voornemen. De vlucht Nederland—Java ligt binnen de uitersten van dezen tocht.

Zou Nederland van de E. L. T. A. uit weer baanbreker kunnen zijn voor den nieuwen weg naar Oost-Indië? Men late de eer niet aan een vreemdeling! Wie dit onderneemt, zal een handelsvloot zien volgen, even als gebroeders Houtman dit mochten bewerken voor den door hen aangegeven weg over de zeeën.

Rassen botsingen.

De uitingen van de rassentegenstellingen vormen in het groote volkerengewoel, dat de nagolving is van den nog niet ten volle uitgewoeden wereldstorm, een zoo algemeen en zoo diep doorwerkend verschijnsel, dat wij meenen er nogmaals opmerkzaamheid voor te moeten vragen. De Amerikaan ziet in 't genoegen, dat de Spanjaard behoudt voor de stierengevechten een aanwijzing van achterlijkheid in zedenbeschaving en hij is geneigd er een overblijfsel en een afleiding in te zien van de verfijnde inquisitielust, die eenmaal kenschetsend was voor het Spaansche karakter. Maar als een neger gelyncht zal worden, omdat hij zich aan een blanke vrouw vergrepen heeft, als 't schouwspel hiervan aangekondigd is en de politie, door onwil of onmacht, daar niet tegen

optreedt, als dan drommen uit de omliggende gemeenten naar de plek komen waar 't gruweltooneel zal worden afgespeeld, dan bedenkt de Amerikaan niet hoeveel hij verder gaat, hoeveel hij lager staat dan het publiek dat den toreador toejuicht. Er zijn honderd redenen en duizend gebeurtenissen waardoor de rassentegenstelling tusschen blank en zwart in Amerika een vijandelijke blijft, die beiderzijds helaas, deels bewust, deels onbewust, levendig wordt gehouden.

In een ietwat gewijzigde schakeering komt 't zelfde verschijnsel elders voor waar twee rassen samen leven en werken zonder tot algemeene vermenging te komen, wij hebben daar bij vorige gelegenheden over gesproken; in mindere mate ziet men het waar een blanke bevolking tijdelijke kolonisten geeft, sterk komt 't tot uiting waar blank en gekleurd ras zich blijvend naast en bij elkander willen vestigen.

Niet alleen tusschen rassen, die in kleur verschillen, ook daar waar rassen, welke in ander opzicht sterk van elkander afwijkende typeering hebben, van aard, karakter of godsdienst, blijft een inwendige animositeit voortleven, welke bij elke aanleiding tot uiting, en niet zelden tot botsing komt. 't Is goed dit indachtig te blijven waar gebeurtenissen te beoordeelen zijn, zooals wij er tegenwoordig schier dagelijks vernemen, 't is goed dit te doen vooreerst omdat 't verschijnsel blijkbaar aan 't menschelijke eigen is, vervolgens omdat daardoor vaak 't schijnbaar onbegrijpelijke begrijpelijk wordt.

Als de Duitsche delegatie onder Brockdorff Rantzau na de vredesvoorwaarden in Versailles in ontvangst genomen te hebben, uitgejouwd en zelfs gemolesteerd wordt, is iedereen verontwaardigd. De Fransche regeering deelt hierin zóó dat de prefect van het Seine- en Oise-departement wegens onvoldoende voorzorgsmaatregelen wordt afgezet. Maar in zijn hart is de Gallier toch er over ontstemd dat een Franschman in 't ongelijk is gesteld tegenover een Germaan. Een onderzoek wijst uit dat de Duitschers, die zich overigens te Versailles zoo puntelijk correct gedragen hebben, door „ongepaste gebaren" een protest van de volksmenigte „uitgelokt" hebben, en nu vindt men dat ze slechts verdiend loon hebben gekregen. De prefect Chaleil is hersteld. Het Gallische ras had zich geuit tegenover het Germaansche; de uitspraak moest een vrijspraak zijn.

Na de val van de regeering van Bela Kun gingen persstemmen op voor een jodenpogrom in Boedapest. De joden hadden in 't groot en in 't algemeen niet anders gedaan dan de andere ingezetenen. Maar onder de voormannen der Bolsjewikische regeering waren eenige joden geweest. Door de rassenhaat was 't velen reeds hinderlijk geweest hen een eerste viool te zien spelen en zich door hen gebaasd te zien, nu, na den grooten druk, ontspanning en reactie moesten komen, nu naar offers, naar een afleiding voor de heerschende ellende werd gezocht, deed 't gift van de rassenhaat zich gelden.

Dit moet men ook in aanmerking nemen bij de beoordeeling van hetgeen ons wordt medegedeeld over pogroms in Oekraine en in Polen. Er bestaat doorloopende wrijving tuschen de daar samengekomen rassen onderling. De volkeren, die er zich als inheemsch beschouwen, houden onderling al niet van elkander. De Russen, de Duitschers, de Hongaren, die erbij gekomen zijn, staan ook weer tegenover elkander en tevens tegenover de oorspronkelijke bevolking. Tusschen deze allen door, leven de joden, als ingezetenen tegenover den vreemdeling, als vreemdelingen tegenover den ingezetene.

Heeft er een incident plaats, dan komt 't allicht tot een uitbarsting van de rassentegenstelling. Volgens de Nederlandsche correspondenten, die in den laatsten tijd persoonlijk naar pogrom zijn gaan zoeken, is het gemelde daarover zeer overdreven geweest. Ook die overdrijving is weer een uiting van de behoefte om rassentaal te spreken. Wat gebeurt wordt vergroot en schel gekleurd overgebracht.

Niet alleen staan de mededingers in geheel 't land, en bij elke grens vooral, tartend tegenover elkaar, maar doordien zij elk in eigen volkskring de Israëlieten (die in deze landen geenszins met de bevolking vereenzelvigd werden zooals in Nederland) als vreemden beschouwen, worden dezen steeds wantrouwend bejegend. Wat enkelen doen, geeft aanleiding dit wantrouwen generaliseerend te versterken. Zoo vindt in Oekraine en in Polen 't Bolsjewisme ook aanhangers en voormannen onder de joden en ijvert daar een deel der Israëlitische pers tegen het aan 't bestuur zijnde republikeinsche bewind. De rassen-animositeit staat op post om die gevoelens in botsingen om te zetten, die dan weer in ruimen kring zullen doorwerken.

Aan wien dan de schuld, waar is de grens tusschen schuld en onschuld? Wie zijn daarover dan de rechters?!

In de landen van 't Verre Oosten speelt eenzelfde verschijnsel zich af, waar de Chineezen tusschen de bevolking inwonen. En in China zelf is, evenals in Korea weer rassen-vijandschap onderling en ten opzichte der Japanners een plaag van den dag.

De oplossing? Wie geeft ze? Werp een steen in 't water en de rassenhaat zet de golfjes op tot een vloedgolf!

Konden de rassen van elkander afgezonderd worden in eigen landen, konden deze dan door Chineesche muren van elkander gescheiden worden gehouden, dan — dan zouden binnen elk vak de godsdiensttegenstelling, de klassentegenstelling en de revolutiegeest de rasgenooten toch tegen elkander opzetten! Al eten de menschen elkander niet meer op, toch schijnt 't dat broederzin in hunne samenleving evenmin mogelijk is als in 't dierenrijk waarin 't evenwicht alleen behouden kan blijven door 't onderling opeten en bestrijden van de verschillende soorten en veelal zelfs van de gelijke soorten onderling. De woordvoerders der godsdiensten en partijen, die den broedermin prediken, zijn zelf predikers van godsdienst-tegenstelling en partijtegenstelling. De revolutie, die gelijkheid wil, drijft de ongelijkheid ten spits! De vredebond hoopt allen aan den oorlog te onttrekken; hopen, streven, hopen, laat ons dit ten minste niet los laten. Menscheneten en slavernij geven als verdwenen uitingen van broederhaat recht om te blijven hopen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Aug.-afl. opent met een uitgebreid artikel van „Caraïb", getiteld „De heer van Kol en „Home Rule" voor Suriname", welk artikel een zakelijke (nu en dan persoonlijke) critiek inhoudt op de beschouwingen van den heer van Kol in de eerste afl. van de(n) „West-Indische(n) Gids", waarin deze een pleidooi hield voor de toekenning van grootere bestuursbevoegdheid aan de Koloniale Staten van de kolonie Suriname. — De heer H. W. Stap besluit zijn opstel over eene regeling betreffende het uitleenen van gelden voor landbouw- en andere doeleinden aan de Inlandsche bevolking door een plaatselijk fonds (districtskas) en het Gouvernement. — Het volgend artikel van den heer Gonggrijp Sr. is getiteld „Djaman Toean Kindèr", waarin schr. verhaalt van de wijze waarop indertijd de ass.-resident Kinder de Kamerijk het bestuur voerde en misstanden deed verdwijnen in de afdeeling Soemedang. Schr. zegt dat 30 jaar na zijn bestuur deze schijnbaar wreede man nog in gezegend aandenken bij de bevolking van de Oost-Preanger was, want aan hem had men orde, rust en daardoor welvaart te danken. De lezing van dit artikel zal overigens wellicht menig „huilerig ethicus" (woorden van den heer Gonggrijp) kippevel doen krijgen. — De heer F. A. C. Halkema geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over „Het schoone eiland in het verre Oosten", waarmede Japan wordt aangeduid. — Verder bevat deze afl. van het Kol. Tijdschr. de vaste rubrieken: Vreemde Koloniën, door Prof. D. G. Stibbe. — Kroniek, door Tertius (Indische politiek). — Koloniale literatuur, door G. d. l. V. — Persoverzicht (A. Inlandsche pers, B. Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Eigen Haard.

In het Nr. van 9 Aug. een korte, geillustreerde be-

schrijving, door N., van het Serajoe-dal op Java. Als schr. de grootsche natuurtafereelen, welke deze streek biedt, heeft geschilderd, besluit hij: Maar een droom van schoonheid is het, als de rust van den avond over het dal is neergedaald en de maan met zachten glans een zilveren licht werpt over de rivier. Dan ligt een zilverwitte sluier over het dal uitgespreid, dan staan de palmen als gegoten uit metaal zoo stil, doodstil langs de oevers van de Serajoe en dan ruischt de rivier zoo zachtkens haar lied van den manenacht en de tropenweelde. En soms klinken gouden gamelantonen uit de dessa's langs hare oevers, zich vereenigend met de zilveren pracht van den manenacht tot een harmonisch geheel van rust en vrede.

Weekblad voor Indië.

De nos. 11 en 12 bevatten het vervolg van „Ons wondere Tropenland'', door v. d. W., waarin verteld en afgebeeld wordt het vele mooi, hetwelk de Minahassa te zien geeft. — Verder in eerstgenoemd Nr. o.m. nog een artikel over den Ned. Ind. Politiek-Economischen Bond (opgericht den 22 Jan. te Bandoeng), en in No. 12 het portret (met bijschrift) van Malang's eersten burgemeester, den heer H. I. Bussemaker, thans controleur B. B. aldaar.

De Taak.

In het Nr. van 14 Juni bespreekt de hr. D. M. G. Koch „Indië's economische beteekenis voor Nederland''. Aan de hand van cijfermateriaal concludeert schr., dat Indië als afzetgebied voor de industrie van het moederland geringe beteekenis heeft, terwijl de cijfers er niet op wijzen, dat deze beteekenis toeneemt; veeleer op het tegendeel.

Het Nr. van 21 Juni bevat o.m. een hoofdartikel van Ph. M. over „de sociaal-democraten in Indië'', waarin hij de poging van de Indische S. D. A. P. bespreekt om tot een landelijke organisatie te komen. Schr. verwacht weinig van de Westersche sociaal-democratie voor de Oostersche volken — op dit moment althans — maar eindigt toch met een woord van waardeering.

Dr. Mas Soewarno.

De Reflector van 21 Juni geeft het portret van Dr. Mas Soewarno met een bijschrift, waaraan het volgende is ontleend. Door de Indische Regeering werd aan Dr. S. opgedragen een onderzoek in te stellen naar het voorkomen van oogziekten in Oost-Java. Hij promoveerde den 7en Febr. j.l. te Amsterdam tot doctor in de geneeskunde op een proefschrift, getiteld: Over eenige vormen van irisdepigmentatie'' en maakte een speciale studie van „trachoom'', welke ziekte in sommige streken van Indië een ware volksplaag is. Dr. S. trad in Nederland in 't huwelijk met Mej. Dr. J. C. van der Kaaden, die aan de Amsterdamsche Universiteit haar doctoraal haalde en zich op de standplaats van haar man (Soerabaja) gevestigd heeft als specialiteit in huid- en geslachtsziekten voor vrouwen en kinderen. De redactie van de Reflector spreekt de hoop uit dat het geleerde echtpaar (onlangs in Indië per ss. „Sindoro'' gearriveerd) nog lange jaren met succes werkzaam zal zijn in het belang van de Indische bevolking, die dergelijke „nationale'' krachten zoo uitstekend kan gebruiken.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 32: Een toekomstige concurrent voor jute, door ir. H. A. J. Hietink (bespreking van G. F. J. Bley: Crotalaria usaramoensis als vezelplant). — Ziekten van cultuurplanten op de Philippijnen, door Prof. Dr. J. Westerdijk. — Koloniale Raad van Curaçao. — De Proefstationsvergadering te Medan. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over verschillende cultures.

IJzererts in Suriname.

No. 647 van „Handelsberichten'' meldt: De mijningenieur E. A. Douglas heeft op een prospectietocht naar bauxiet-vindplaatsen in het Nassaugebergte (Boven-Marowijne) eene belangrijke hoeveelheid ijzererts aangetroffen. In verband met de scheikundige samenstelling van dat erts is het wenschelijk gebleken een nader onderzoek in te stellen naar het voorkomen en de mogelijkheid van exploitatie van ijzererts in Suriname. Er wordt thans overwogen een mijn-ingenieur met opsporingservaring voor dat doel uit te zenden.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Aug.-afl. bevat als eerste bijdrage een mooi geïllustreerd artikel van den hr. J. G. Sinia „Een en ander over Soppeng'', een landschap in het zuidwestelijk deel van Celebes. — Ir. Noto Diningrat schrijft over „grondslagen voor de bouwkunst op Java'' (met ill.) — De moderne ambtenaarswoning in Ned.-Indië wordt beschreven en afgebeeld door den hr. Ed. Cuypers. — Verder vindt men in deze afl. nog een bespreking, door K. W. L. B., van Schröder's Nias, benevens een ingezonden stukje van den heer H. F. Tillema, naar aanleiding van het in een vorige afl. verschenen artikel over de Semarangsche tentoonstelling in 1914, door ir. Maclaine Pont.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 19: Karaïben, door d. J. (vervolg). — Tahiti en Rarotonga, door O. G. Thoden van Velzen. — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (Slot). — Een merkwaardige plaat vindt men voorts op blz. 316 met het onderschrift: De tempelruïnes van Tjandi Sewoe (Vorstenlanden) in het begin der negentiende eeuw. Naar eene gelijktijdige schilderij van Payen. Jammer genoeg wordt die plaat in den tekst niet nader toegelicht.

De Beweging.

Het Indische tijdschr. De Beweging, orgaan van de Vereeniging „Insulinde'', bevat in zijn Nrs. van 17, 18 en 19 Juni eene beschouwing van Mr. L. J. P. J. Jeekel over „De grondrechten van den Indiër nu, en hoe zij behoorden te zijn.'' — In Nos. 17 en 19 een artikel van G. de Raad: Het rascriterium in het koloniaal onderwijssysteem en de mogelijkheid van zijn wegruiming. Verder schrijft in Nos. 18 en 19 Dr. Douwes Dekker over „Economische ontwikkeling of Nationale bevrijding.''

Uit verschillende bibliographieën, enz.

Batavia 1619—30 Mei—1919, door Dr. N. Japikse (Elsevier's Maandschrift. Juli 1919).

Siet wat een goede couragie vermach, door Th. van Lelyveld (De Loods, No. 14). — Het Diëng-plateau en zijn monumenten, door Th. van Lelyveld (Id. No. 15). — De onvergeeflijke nalatigheid van het Hollandsch bestuur, door Th. van Lelyveld (Id. No. 16). — De Indische kunstnijverheid, door Th. van Lelyveld (Id. No. 19).

Verslag van de water- en slibonderzoekingen van verschillende rivieren op Java, door Dr. L. G. den Berger en F. W. Weber. (Mededeelingen van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw. No. 1).

De uitbarsting van den Kloet, door Oud-Blitariaan. (Op de Hoogte, Juli 1919).

Economisch overzicht van Suriname, door B. (Economisch Weekblad, 15 Juli 1919).

Nog steeds de particuliere landerijen. (Het vrije Woord. 1919 No. 34).

Bijdrage tot de kennis der Indische grasoliën. Aca-

demisch proefschrift van J. J. Hofman. (Leiden, E. IJdo).

Mededeelingen van het kantoor voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door de afdeeling Financieele Aangelegenheden. Begrootingen van de zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten over het jaar 1918. (Deel I en II. 1919).

Verordeningen en bepalingen betrekking hebbende op de scheepvaart in Ned.-Oost-Indië, verzameld en toegelicht door B. Kamp. (Uitgegeven door de zorg van het Marine-Departement. 1919).

Opium aanvoer-ordonnantie met Toelichting (Staatsbladen 1918 No. 34 en 1919 No. 3). (Weltevreden, F. B. Smits).

Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang (afgesloten 1 Januari 1919). (Batavia, Landsdrukkerij).

Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia. Jaarverslag over 1918. (Batavia, Landsdrukkerij).

De Surinaamsche Bank 1918. Verslag uitgebracht in de Algem. Vergadering op 1 Augustus 1919. (Amsterdam, C. A. Spin en Zoon).

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Hoofd van den Werktuigkundigen Dienst bij de Bankatinwinning in Nederl.-Indië.

Bij den dienst der Bankatinwinning in Nederlandsch-Indië, kan geplaatst worden een gediplomeerd werktuigkundig ingenieur, met rijpe ervaring, bestemd om onder de bevelen van het Hoofd van dien dienst aanvankelijk te worden belast met de leiding van het bedrijf der groote werkplaatsen en het toezicht op het onderhoud der machines der verschillende groote mijnen en om later te worden benoemd tot Hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Bankatinwining, omyattende het algemeen beheer van het machinaal bedrijf, van de kleine werkplaatsen, de bestelling van bedrijfsbenoodigdheden enz.

Bezoldiging ƒ 800—ƒ 1200 's maands, naar gelang van kennis en ervaring; uitrustingkosten ƒ 1500, vrije overtocht 1ste klasse c.q. ook voor het wettig gezin; voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag der inscheping, ƒ 250.— 's maands. De titel van Hoofdingenieur wordt verworven wanneer de bezoldiging ƒ 1000.— 's maands bedraagt.

Verdere inlichtingen en bijzonderheden zijn vermeld in de oproeping in de „Nederlandsche Staatscourant" van 7 Februari j.l. No. 32, waarvan kosteloos afdrukken zijn te bekomen bij de 9e Afdeeling van voormeld Departement.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Leerares in de verloskunde en leeraar in de inwendige geneeskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsnijkundigen dienst en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur. Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ingenieur). Opzichter. Tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Opzichter bij den dienst van het mijnwezen.
Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.
Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Scheepbouwkundig ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Adspirant-ingenieur. Electro-technisch ambtenaar 1e kl. Electro-technisch ambtenaar 2e kl. Adsp.-electrotechnisch ambtenaar. Telefoonopzichter 1ste klasse. Radiotelegrafist 2de klasse. Commies.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Adspirant-commissaris van politie.

3de officieren voor de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 29 Juli 1919 No. 165).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 34. Donderdag 21 Augustus 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Slachtoffers Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Kol. Weekblad van 7 Aug 1919, No. 32	*f* 1619.50
F. E. M. te O.	„ 5.—
	f 1624.50
Af voor onkosten	„ 2.50
Afgedragen aan de *Kloet-Commissie* ..	*f* 1622.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Aanteekeningen van het Dag. Bestuur bij het Ontwerp „Propaganda".

Verg.: Koloniaal Weekblad 31 Juli 1919, No. 31 — *Dringend verzoek*; en 7 Augustus 1919, No. 32, *Ontwerp-Propaganda, beschouwingen van den Secretaris-Penningmeester.*

Het Dagelijksch Bestuur wenscht op den voorgrond te stellen, dat de Vereeniging niets aangenamer kan zijn dan de middelen en de krachten beschikbaar te hebben, om aan haar streven: versterking van den band tusschen Nederland en Oost- en West-Indië, en bevordering der gemeenschappelijke belangen en van de belangen van Oost- en West-Indië in het bijzonder, meer uiting, daarvan krachtiger sprekende blijken te geven.

De motie-Vermeer in de Algemeene Vergadering te Apeldoorn van 6 Juli 1918 gaf aanleiding aan het Hoofdbestuur om in herinnering te brengen, welke beteekenis de oprichting van de Vereeniging „Oost en West" in Nederland met betrekking tot Indië heeft gehad, hoe zij geleidelijk gedurende haar twintigjarig bestaan zich heeft voortbewogen naar het voor oogen gestelde doel. „De Vereeniging heeft in den loop der jaren onder haar vaan verschillende commissiën in het leven geroepen, die elk met een bijzonder deel van haar taak zich belast hebben. Met vermijding van ophef en schijnvertoon heeft zij naar vermogen voortgewerkt aan het doel, dat zij van den aanvang af voor oogen had, en waarvan zij het verschiet ziet opklaren niet slechts door wat zij met hare welgemeende, zij het zwakke pogingen weet uit te werken, maar niet minder vooral door wat andere, na haar gekomen vereenigingen in gelijken geest weten tot stand te brengen." (Zie Kol. Weekblad, 10 October 1918, No. 41).

Het is goed, dat uit den kring der leden van onze Vereeniging stemmen verrijzen, die wijzen op hetgeen ons nog te doen staat, die wenschen doen hooren, welke op ons programma van werkzaamheden behooren te worden gesteld. Zulks getuigt van leven in den boezem der Vereeniging, houdt indommeling, verslapping tegen bij hen, aan wie de leiding is toevertrouwd.

Toen op de Algemeene Vergadering te Apeldoorn verschillende stemmen de aandacht deden vestigen op hetgeen, waarin, naar gemeend werd, de Vereeniging was ten achter gebleven, heeft het Hoofdbestuur een drietal heeren uitgenoodigd, om als propaganda-commissie dat Bestuur terzijde te staan door na te gaan wat, met het oog op het doel der Vereeniging nog te verrichten is, wat wenschelijk geacht kan worden, en welke middelen ter uitvoering beschikbaar zijn of beschikbaar kunnen worden. Die Commissie heeft zich beijverd om, na overleg met eenige andere belangstellende leden, een ontwerp-propaganda door haren voorzitter, het Hoofdbestuurslid, den heer Th. Brondgeest, aan het Dagelijksch Bestuur te doen aanbieden, welk ontwerp met het begeleidend schrijven is opgenomen in het Kol. Weekblad van 31 Juli 1919, No. 31. In dat begeleidend schrijven deelt de heer Brondgeest mede, dat de commissie zich in de eerste plaats de vraag gesteld had, welke taak de commissie zou te vervullen hebben, n.l. of zij louter adviseerend zou zijn en daarmede de kans loopen, dat zij plannen zou ontwerpen, welke geen gevolg hoegenaamd zouden hebben, in het geval dat de Vereeniging die niet tot de hare wenschte te maken, — of dat zij hare denkbeelden aan de Vereeniging zou voorleggen met verzoek om machtiging die zelve uit te voeren dan wel, wanneer de middelen ontbreken, hiertoe de hulp van anderen in te roepen, eventueel de uitvoering geheel aan derden over te laten. Het laatste kwam de Commissie het meest aanbevelingswaardig voor. — Was dit werkelijk het oordeel der Commissie, dan zou zij aldus het Hoofdbestuur der Vereeniging uitschakelen, en strikt genomen als het ware van oordeel zijn: het kan ons niet schelen wat het de Vereeniging vertegenwoordigend Hoofdbestuur denkt of doet, de Commissie gaat haar gang.

Zulk een zelfmoord-poging kan nooit de bedoeling van het Hoofdbestuur met de instelling der Commissie zijn geweest. Wij meenen ons dus te moeten houden aan de opvatting, dat de Commissie aanvankelijk louter adviseerend zou optreden, en op dat standpunt ons stellende, met nauwgezetheid kennis te nemen van de voorgelegde plannen, deze ernstig te overwegen, na te gaan welke daarvan al of niet op den weg der Vereeniging liggen, in hoever zij met de beschikbare geldmiddelen en andere krachten uitvoerbaar zijn en hoe wanneer die middelen of krachten te kort schieten, in het gebrek kan worden voorzien. Wat het laatste betreft, zou de vraag te berde kunnen komen, zal het te dien einde wenschelijk zijn, dat een Commissie i.c. de Propaganda-Commissie in naam der Vereeniging, of geheel zelfstandig, de taak op zich neemt, waartoe de Vereeniging of het Hoofdbestuur met de beschikbare middelen en krachten zich niet in staat acht?

Voor alles dus de plannen zelve een voor een bekeken. Onze ijverige Secretaris-Penningmeester heeft reeds bij voorbaat zijne beschouwingen daaromtrent bekend gesteld (Kol. Weekblad 7 Augustus 1919, No. 32). Die beschouwingen verdienen al dadelijk ernstige overweging, in het bijzonder betrekkelijk *Het Koloniaal Weekblad*, voorts wat de geldelijke gevolgen aangaat, en betreffende de mogelijke uitkomsten van eene verhooging der contributie.

Het Koloniaal Weekblad. — Wij meenen, dat over het algemeen de klachten niet komen van leden, die het weekblad geregeld lezen, integendeel van dezen ontvangt de Redactie meermalen bewijzen van waardeering, maar wel van degenen, die het blad zelden of nooit inzien, zelfs zich de moeite niet gunnen, het van den kruisband te ontdoen. Dat de Vereeniging voortdurend getracht heeft, dat blad in belangrijkheid te doen toenemen, zal men moeten erkennen, als men zich de moeite geeft, de verschillende jaargangen, van den eersten tot den laatsten te raadplegen.

Nieuwe rubrieken ziet men daarin verschijnen, waardoor het blad is aangegroeid en meer geworden dan het enkel orgaan van de handelingen der Vereeniging. De Redactie wil daarmede gaarne voortgaan en het blad niet voor uitbreiding sluiten. Wij mogen echter niet bereiken willen, dat door het lezen van ons weekblad, de Indische rubrieken in andere periodieken gevoegelijk ongelezen kunnen blijven. Zeer verkeerd zouden wij doen door te willen concurreeren met andere bestaande tijdschriften, weekbladen, illustraties, die zoo verdienstelijk, zoo nuttig bijdragen tot bevordering der kennis van Indië.

Het zou ons zeker welkom zijn, indien geregeld een feuilleton in het blad kon verschijnen, b.v. met vertalingen van producten uit de Indische literatuur.

Lezingen, Filmavonden, Populaire Literatuur. — Het is wenschelijk dat over de daaromtrent ter sprake gebrachte denkbeelden elke afdeeling van haar gevoelen doe blijken, voorts overleg gepleegd worde in de eerste plaats met het Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen. Hierbij zij in herinnering gebracht, dat het Hoofdbestuurslid, de heer Zeijlstra, in de Hoofdbestuursvergadering van 26 April 1919 de wenschelijkheid heeft betoogd, dat „Oost en West" de taak van genoemd *Centraal Comité* zou overnemen. Het *Koloniaal Instituut*, dat nu het Comité steunt, zou, meende hij, zeer zeker genegen zijn, daarin ook met „Oost en West" samen te werken, en haar eveneens met zijne vele hulpmiddelen te steunen. Hij gaf daarom in overweging, een Commissie uit het Hoofdbestuur te benoemen, om deze aangelegenheid met het *Kolonial Instituut* te bespreken. (Zie Notulen in het Kol. Weekblad van 29 Mei 1919, No. 22). Het Dagelijksche Bestuur heeft, alvorens, het Afdeelingsbestuur van Amsterdam, uitgenoodigd, daarover met het *Koloniaal Instituut* onderhands te rade te gaan, maar nog geen bericht van die zijde over dat onderwerp ontvangen.

Wat betreft de van wege de Vereeniging uitgegeven literatuur, mogen wij wijzen op onze boekjes over *Onze Oost*, over den *Inlander en zijn zieleleven*, over *Onze West*, en de serie van *elf* boekjes over den werkkring en de vooruitzichten in verschillende Staats- en particuliere betrekkingen in Ned. Indië. Het bestaan van deze boekjes blijkt zelfs bij enkele leden van het Hoofdbestuur niet voldoende bekend. Hoe dit zij, wij willen niet zeggen, dat daarmede voldaan is aan hetgeen de Propaganda-Commissie ten aanzien van *Populaire literatuur* wenscht, of wat op dat gebied volgens de Commissie uit Engeland en Duitschland ten voorbeeld strekken kan. Maar, zouden wij willen vragen, zijn de door de Commissie ten voorbeeld gestelde uitgaven van Vereenigingen als de onze, en worden zij door particuliere Vereenigingen bekostigd?

Propaganda. — Een geschikte, gesalarieerde propagandist zou niet onwelkom zijn. Welke onkosten

FEUILLETON.

Ganzen-liefde.

Wij hadden twee jonge ganzen: een echtpaar! Ze gingen steeds samen aan den wandel, samen baden in een vijver aan den overkant van den weg, waaraan ons huis lag.

Na een jaar droeg 't vrouwtje voor 't eerst een eitje bij zich en eindelijk op een zonnigen morgen tegen 11 uur zette ze zich neer op haar door ons gespreid bedje van hooi. Samen wandelden ze hun goed beschut huisje binnen, toen we plotseling een klagend geluidje vernamen, als van een dier in pijn. 't Klagen werd erger, 't mannetje kwam naar buiten en vóór de stoep van onze achtergalerij stond hij stil, rekte z'n lange hals hoog opwaarts: bracht een geluid te voorschijn als een, die huilt en vraagt om hulp!

't Was een angst, een noodkreet, een kreet van verdriet...... om de pijn, die 't vrouwtje leed. Eindelijk, na een uur was 't wijfje rustig geworden, na op 't laatst nog een pijnlijke kreet.

Toen ging 't mannetje kijken en. .... wij ook. We vonden geen e i t j e, maar een prachtig ganzen„ei"! Zonder pijn blijkbaar; 't vrouwtje huilde niet meer bij 't leggen van ieder volgend ei, liet alléén een waarschuwend geluid hooren! Sinds dien kwam er, 8 dagen lang, telkens een ei en...... 't vrouwtje, dat vroeger met manlief dag-in, dag-uit ging kuieren, bleef thuis broeden!

En nu was 't aardig om waar te nemen, dat mannetje-gans er niet aan dacht ver van huis te gaan; hij bleef in onzen tuin, en zoodra 't wijfje haar w a a r s c h u w e n d, r o e p e n d geluid liet hooren vanuit haar huisje om even daarna te voorschijn te komen om een luchtje te happen, klonk vanuit den vóórtuin 't kwakend antwoord van manlief: „dat hij kwam."

't Vrouwtje riep aanhoudend, 't was als een beurtzang: 't mannetje antwoordde steeds, terwijl hij op 't laatst op een sukkeldrafje liep, tot ze vlak bij elkaar waren.

Dan gingen ze rustig hier en daar pikkend, af en toe kwetterend, den tuin rond, om zoodra *zij* 't noodig oordeelde, „samen" naar huis te gaan. Hij bracht haar thuis, eerst als de a.s. Moedergans binnenshuis was keerde de a.s. Vader weer naar buiten. Zoo ging dat elken dag. Trouw, wonderbaarlijk geduldig zat 't vrouwtje een maand te broeden! Toen verschenen één voor één de jonge, geeldonzige kindertjes en de Vader zat vol trots en wakend bij de Moeder en hun kroost.

't Duurde natuurlijk nog een tijdje aleer de jonge wereldburgers besef hadden van 't nut van hunne onderdanen; zoodra dit echter 't geval was, waggelde de familie naar buiten in den stralenden zonnigen tuin vol vriendelijk licht, waar ze door ons met blijde oogen werden aangestaard. De Vader liet vanaf dit oogenblik z'n wijfje met kroost alleen. Hij werd „de beschermer van die tippelende, pikkende menigte!"

Zooals algemeen bekend, worden de ganzen eenigszins gevaarlijk zoodra ze jongen hebben: zoo óók de onze.

We konden niet rustig door den tuin loopen, want dan kwam Vader gans met gestrekte, slaande vleugels en uitgerekten hals, kwakend op een drafje op ons af! De Moeder wist, dat 't waken den Vader was toevertrouwd, ze bleef rustig pikken, wandelen, kwetteren met haar kinderen.

De bewondering, die wij kregen van dit mooie dierenpaar, was voor de eerbiedige liefde van 't mannetje jegens 't wijfje en voor een zeker gevoel van eigenwaarde bij 't vrouwtje, dat ons tevens den indruk gaf te weten, dat zij „de eenig aangebedene was".

Grappig, belangwekkend was 't te zien, hoe 't mannetje verlangend naar meer kroost, vóór z'n vrouwtje heenwandelde, op den grond ging zitten met uitgespreide vleugels klepperde: hij wilde haar bekoren. Hij héëft haar bekoord.

Op een mooien ochtend liepen er alweêr 16 ganzen door onzen tuin, kwetterend en kwaterend tusschen weelderig gras en hoog opgegroeide maisstengels, tusschen kleurige bloemen, onder lommerrijke boomen.

Madioen, 29. 1. '19. C. R. v. O.—v. d. Z.

aan zulk een propaganda verbonden zijn, heeft de Secretaris-Penningmeester in zijne beschouwingen uiteengezet. Het Dagelijksch Bestuur kan voorshands niet deelen de optimistische gedachte, welke daaromtrent bij de Propaganda-Commissie schijnt te bestaan. Wat de afdeelingen, elk voor zich, kunnen bewerken door offervaardige belangstelling van een of meer harer leden, daarvoor hebben wij bewijzen te over. Dankbaar herdenken wij nog steeds in dit opzicht onzen onvergetelijken Penningmeester, wijlen den heer Harting, en brengen wij uit den laatsten tijd hulde aan Mevrouw Clifford Kocq van Breugel.

Tentoonstellingen. — Voor hetgeen de Commissie met betrekking tot dit onderwerp wenscht, gevoelen wij veel. Daarvoor moet samenwerking gezocht worden met de Regeering en met verschillende Vereenigingen en belangstellenden. Onze aanvankelijke pogingen om meer deelneming te verkrijgen vanwege de Koloniale Nijverheid bij de eerstvolgende Nederlandsche Jaarbeurs stemmen nog niet hoopvol. Onlangs werd de teleurstellende mededeeling ontvangen, dat de groote tentoonstelling, die te Soerabaja zou plaats hebben, de A n i t a, en die door den oorlog moest uitgesteld worden, ook nu, na het beëindigen van den oorlog, niet zal doorgaan.

Echter werd onze Vereeniging uitgenoodigd, om het medepatronaat te aanvaarden van een in September te Amsterdam te houden tentoonstelling van Marokaansche kunst als voorloopster van een Tentoonstellen van Ned. Indische kunst, welke te Parijs zal plaats hebben. Wij hebben ons daartoe bereid verklaard. Wij zullen nu den afloop daarvan moeten afwachten, evenals hetgeen de Nederlandsche Regeering, volgens geruchten te dien opzichte, in haar schild voert.

Men leze overigens wat de heer Secretaris-Penningmeester omtrent dit onderdeel in zijne beschouwingen heeft aangeteekend.

Ten slotte mogen wij de opmerking niet achterwege laten, dat wil men de werktaak der Vereeniging belangrijk uitbreiden, wil men hare werkzaamheden uitgestrekt zien op velerlei gebied, ook waarop zij tot dusver niet, of slechts bijkomstig zich bewogen heeft, het Dagelijksch Bestuur op één Bureau zou moeten zetelen, met goed bezoldigd personeel en moeten beschikken kunnen over personen, bekwaam in verschillende kundigheden, maar daaronder zou kunnen lijden de bezielde toewijding, die gelegen is in den belangeloozen steun van velen, voortkomende uit dankbare herinnering en oprechte liefde voor Indië. Zou men geen kans kunnen loopen, de Fransche spreuk te zien bewaarheid dat, „le mieu est l'ennemi du bien".

Wij mogen niet ontkennen, dat onze Vereeniging beter gesteund door hen, die het goede en vriendelijke van Indië hebben ondervonden, in den geest als door den heer Brondgeest is gewenscht in zijn warmen oproep in het Kol. Weekblad van 17 Juli 1919, No. 29: *Nederlanders, waar blijven de bewijzen Uwer belangstelling voor Indië?* meer zou kunnen doen, dan waartoe zij nu met zwakke middelen, gesterkt gelukkig door welwillende gevoelens van het Ministerie van Koloniën, met betrekking tot ons werken in het belang van Indië's bevolking, in staat is. Mocht onvoorzien eén rijke bron ons toevloeien door de gunst van vrienden van Indië, hoe zouden wij ons verrukt gevoelen! Maar hoe ook, wij zullen ons zooveel mogelijk blijvend moeten onthouden van ons te bemoeien met werkzaamheden, die reeds andere Vereenigingen zich ten taak gesteld hebben, en met voldoend succes uitvoeren. Tot steun en samenwerking moeten wij ons steeds bereid betoonen, zooals wij altijd getracht hebben door aansluiting bij Vereenigingen, die in onzen geest werkzaam zijn.

En overigens willen wij voortgaan met het goede te betrachten, naar gelang ons talent en kracht gegeven zijn, telkens een steentje bijdragen tot den opbouw van het goede werk, dat wij ons voorgenomen hebben. Op de Jongste Algemeene Vergadering te Deventer konden wij wijzen op een nieuw werk uit den jongsten tijd, door den invloed onzer Vereeniging tot stand gekomen, de stichting van „*Persinggahan*", een schutplaats voor de hier verblijvende Inlanders uit den dienstbaren stand en konden wij met voldoening melding maken van de gaven, die uit alle rangen en standen, ook door onze tusschenkomst zijn toegevloeid ter leniging van de schade, aan lijf en goed geleden, door de verschrikkelijke Kloetramp. Laat ons ons gelukkig rekenen, indien wij alle jaar naast het vele, niet in het loopende nuttige werk een of meer in het oog loopende feiten kunnen vermelden als de vrucht van ons streven.

Laat het goede, dat bereikbaar is, niet worden verwaarloosd door de zucht naar het betere, dat misschien onbereikbaar zal blijken.

Van harte hopen wij, dat de besprekingen op de aanstaande Buitengewone Algemeene Vergadering nieuw krachtig leven aan onze Vereeniging mogen geven in vertrouwend samenwerken!

Het Dagelijksch Bestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF, *Onder-Voorzitter.*
H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELDT.
E. F. GROOSS, *Secretaris.*

Indische Filmavonden te 's Hertogenbosch.

—o—

L. S.

Het Bestuur der Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage, noodigt U uit tot het bijwonen der

I n d i s c h e F i l m a v o n d e n,

welke gehouden worden op Donderdag 7 en Vrijdag 8 Augustus a.s., in het gebouw der „Cinema Royal" te 's-Hertogenbosch.

De avonden zullen worden geopend met een inleidend woord door mevr. Douair. Clifford Kock van

Breugel—Roelofs, presidente der Afdeeling Breda, terwijl de heer L. Visser de toelichting en verklaring der films zal geven.

Het Bestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*

E. F. GROOSS, *Secretaris.*

Aldus luidde de uitnoodiging aan de notabelen van 's-Hertogenbosch gezonden, terwijl aanplakbiljetten, waarop de programma's waren vermeld, het groote publiek tot een bezoek aan de voorstellingen noodden. Deze programma's luidden als volgt:

7 Augustus.

1. Vulkanen.
2. Theecultuur.
3. Het leven van den inlander in de desa.
4. Langs den benedenloop van den Tjiliwong.
5. Autotocht door Weltevreden.
6. Dieren.
7. Huwelijksfeesten te Tjiamis.
8. Tempels op Midden-Java.
9. Reis van Willem I naar Djocja.

8 Augustus.

1. Het leven van den Europeaan in Indië.
2. Dansfeest te Bali.
3. Sapi-rennen.
4. Blindeninstituut te Bandoeng en Ooglijdersgesticht.
5. Dieren.
6. Djati-cultuur.
7. Reizigersverkeer. Eetzaal Grand Hôtel Java te Weltevreden.
8. Inlandsche huisnijverheid.
9. Particuliere middagschool te Djocja. Dalcroze-les.

De beide avonden kunnen ,,geslaagd" genoemd worden. De zaal was uitverkocht, het opwekkend inleidingswoord van mevrouw Douair. Jhr. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs verwekte telkens een spontane uiting van nationaal enthousiasme, driemaal een hoera voor de Koningin, het Wilhelmus door de aanwezigen staande gezongen. De voorstellingen en de uitleggingen van den heer L. Visser werden met aandacht gevolgd.

Op beide dagen werden ook matinée's gegeven, waartoe alle militairen van het garnizoen werden uitgenoodigd.

De organisators van deze propaganda beweging, Mevrouw Douair. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs en de heeren P. J. Heesterman en L. Visser, mogen met voldoening en trots op hun werk terugzien. Zestien nieuwe leden traden toe.

Het was de heer P. J. Heesterman, lid van de Vereeniging te 's-Hertogenbosch, die het initiatief tot de beweging nam. Hij vond het een schande, dat in de Zuidelijke provincies van ons land zoo weinig leden van ,,Oost en West" zijn, en dat b.v. Den Bosch slechts 2 leden telde. Hij vroeg daarom aan het Bestuur vergunning om pogingen te mogen doen tot de stichting van een afdeeling van ,,Oost en West". Dit aanbod werd natuurlijk dankbaar aanvaard en waar het ons bekend was, dat ook Mevrouw Clifford een zelfde doel nastreefde, gaven wij beiden in overweging, in deze samen te werken. Zoo geschiedde. De heer Heesterman leidde met een prachtig enthousiasme de voorbereiding, waarna Mevrouw Clifford, de voortvarende Voorzitster van onze afdeeling Breda, wakker bijgestaan door den heer L. Visser, secretaris dier afdeeling, met de films, welwillend door het Koloniaal Instituut afgestaan, naar Den Bosch toog.

De heer Heesterman zal nu een afdeeling 's-Hertogenbosch stichten en daarmede trachten het aanrakingspunt, dat wij met de bewoners dier stad kregen, vast te houden en daarop voort te bouwen. Onze beste wenschen vergezellen hem.

De Vereeniging is wel veel dank verschuldigd aan deze met hart en ziel voor haar ijverende leden. Moge hun voorbeeld aanstekend werken. G.

Algemeen Ned.-Ind. Tentoonstelling te Soerabaja.

Na rijpelijke overweging is het Bestuur van de A.N.I.T.A. tot de overtuiging gekomen, dat aan het houden van een tentoonstelling te Soerabaja, binnen een bepaald kort tijdsverloop vele bezwaren verbonden zouden zijn.

De ontreddering is in Europa grooter gebleken, dan hier verwacht werd en er zal meer tijd vereischt worden, om wederom tot normale toestanden te geraken, dan het bestuur onderstelde. De lange duur der vredesonderhandelingen heeft een en ander ook onvoorzien ongunstig beïnvloed. De arbeidsmoeilijkheden werpen verder een donkere schaduw op de toekomst en het schijnt nauwelijks te verwachten, dat de vooruitzichten zeer snel beter zullen worden.

Wat verder betreft het scheepvaartverkeer — een punt van gewicht voor de tentoonstelling — in gezaghebbende- en deskundige kringen acht men het niet waarschijnlijk, dat ruimte voor tentoonstellingsgoederen in den eersten tijd beschikbaar zal gesteld kunnen worden.

Uit den aard der zaak zouden de plannen der vereeniging dus nog vaag moeten blijven. Een dergelijke vaagheid is echter niet bevorderlijk om de belangstelling van het publiek gaande te houden. En zonder deze is het niet mogelijk gebleken de finantieele positie der A. N. I. T. A. voldoende te regelen.

Het Dagelijksch Bestuur kwam dus tot de conclusie, dat eenerzijds de kans op het slagen eener tentoonstelling in de naaste toekomst gering zou zijn en anderzijds, dat hem daartoe als gevolg der ongunstige omstandigheden de noodige middelen zouden ontbreken.

Onder die omstandigheden scheen opheffing der Vereeniging het eenige mogelijke en daartoe werd dan ook besloten. G.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Zondagsrust quaestie.

In de wereld der planters en assistenten te Deli is weer een beweging gaande voor zondagsrust op de ondernemingen. Naar aanleiding van die kwestie maakt Dr. W. G. Harrenstein eenige opmerkingen in een ,,Ingezonden" in de ,,Deli Ct." en dat wel voornamelijk met betrekking tot de hernieuwde publicatie op verzoek van het bestuur der A. V. R. O. S. van een brief, die in 1917 werd toegezonden aan de kerkbesturen, die een beweging voor Zondagsrust voor de Assistenten op touw gezet hadden.

Schr. acht dat schrijven in menig opzicht verouderd. We leven snel en wat heden ,,up to date" is, kan over een paar jaren een verlaten standpunt zijn. Het zou dan ook goed geweest zijn, als men een tweeden herzienen druk had uitgegeven, waarin nieuwe, frissche argumenten de oude, wat duf gewordene hadden vervangen.

Dat in 1916 er van de 250 uitgebrachte stemmen 193 tegen en 57 voor Zondagsrust waren, legt toch zeker nu weinig gewicht in de schaal, nu velen om een wekelijkschen rustdag vragen en in advertenties en ingezonden stukken daarvoor pleitten.

En al is in 1911 door het bestuur der A. V. R. O. S. reeds de verzekering gegeven, dat zij, die dit wenschen, in de gelegenheid gesteld zullen worden om hun godsdienstplichten te vervullen, het ligt voor de hand dat van die gelegenheid weinig gebruik gemaakt zal zijn, waar het vervullen van godsdienstplichten den medeassistenten extra-arbeidsplichten oplegt.

Het argument: ,,Maar niet alleen in het Oosten, ook in het Westen wordt, wanneer een verlies van oogst of bezit gevreesd wordt, 's Zondags gearbeid. Het vroomste boertje heeft in zoo'n geval geen gewetensbezwaren zijn oogst binnen te brengen en zijn vee te voeren, waarbij de knecht moet medehelpen", is vrij zwak. Als door hagelslag de oogst dreigt verloren te gaan, zijn er die voor dien eenen keer de Zondagsrust prijsgeven en aanpakken doch dat is toch niet te vergelijken met het

Zondag aan Zondag werken, zooals dat in de cultures gebeurt.

Welk gewicht er is te hechten aan de volgende tirade uit den brief:

„Treffen wij een vergelijk tusschen de moraliteit, de physische en psychische eigenschappen der stedelijke en landelijke bevolking in dit gewest, dan doen deze eigenschappen ons inziens zoomin bij planters, van den hoogste tot den laagste, als bij de arbeiders op het land, onder voor die bij de bevolking der steden, waar Zondagsrust, op de noodige uitzonderingen na, wèl gehouden wordt."

Voor die bewering zouden toch eerst de noodige bewijzen en statistieken dienen aangevoerd te worden.

Alom is toch bewezen, dat inkorting van abnormaal lange arbeidstijden (zooals tusschen twee hari's besar) aan de intensiteit van den arbeid en de gezondheid van den arbeider ten goede kwam.

Ten slotte de geldelijke bezwaren. Deze zijn niet zoo gemakkelijk te weerleggen door oningewijden; Schr. haalt echter een verklaring aan uit „De Planter" van 28 Mei, waaruit blijkt dat de hr. Blijek, een der bestuursleden van de A. V. R. O. S., beslist ontkent dat de praktijk zich tegen de theoretische wenschelijkheid van Zondagsrust zou kanten.

Het Arbeidsvraagstuk.

In hetzelfde blad troffen we een korte bespreking aan van een paar rapporten, betrekking hebbende op het arbeidsvraagstuk. Het eene rapport is samengesteld door Mr. Schneider, den adviseur der Avros, het andere is afkomstig van de Deli Planters Vereeniging.

Mr. Schneider plaatste zich op het standpunt dat de poenale sanctie binnen eenige jaren zal moeten verdwijnen en ontwierp een nieuwe regeling, gebaseerd op een civiel- rechterlijke sanctie der arbeidsovereenkomsten, terwijl hij de tegenwoordige strafrechterlijke sanctie slechts als overgangsmaatregel wenscht te behouden, met verder administratieve rechtspraak in arbeidsgeschillen, een complete arbeidsorganisatie voor aanwerving enz.

De D. P. V. meent dat èn het standpunt èn de voorstellen der Regeering onaannemelijk zijn, omdat de kosten niet te dragen zouden zijn en zij geen overgangstijdperk opleveren, een verschil maken in den rechtstoestand van de arbeiders en geen arbeidszekerheid meebrengen.

Zij heeft een regeling ontworpen, waarin ze den steen des aanstoots — volgens haar gelegen in den langen duur der contracten en niet in de poenale sanctie — weggenomen heeft door de bepaling, tot de werkman met inachtneming van een termijn van 4 maanden de overeenkomst door opzegging kan doen eindigen, mits hij emigratiecontracten een evenredig deel van de engagementskosten vergoedt en bij reëngagementscontracten zijn schuld afbetaalt.

Daarmee wordt de duur der contracten feitelijk beperkt tot 4 maanden. In de praktijk is dan later vast te stellen hoe ver de opzegtermijn kan worden ingekort, zoodat men den vrijen arbeid reeds dicht genaderd is.

Bij deze regeling zal de poenale sanctie slechts bij uitzondering gebruikt worden en een geleidelijke overgangstoestand verkregen worden.

De termijn van 4 maanden is gesteld om gedurende zekeren tijd van het technische werk verzekerd te zijn en om bij opzegging den werkgever in de gelegenheid te stellen nieuwe krachten uit China of van Java te doen komen.

Evenals het ontwerp-Schneider stelt ze voor een arbitrale uitspraak omtrent geschillen door den ambtenaar van de arbeidsinspectie en in hoogste instantie door een Raad van Arbitrage te Medan, welke Raad de overeenkomst kan ontbinden op vordering van den arbeider in een zestal gevallen, z.a. misleiding, mishandeling, bedreiging van den arbeider of zijn familieleden, niet uitbetaling van het loon of veronachtzaming der plichten, ziekte van den arbeider. Verder is de tegenwoordige Koelieordonnantie omgewerkt, zoodat het nawerken voor dagen, waarop geen arbeid geleverd is, vervalt, den arbeider een minimumloon verzekerd wordt, de werktijd wordt verkort van 10 tot 9 uur, de arbeider zich in geval van ziekte in het hospitaal moet laten opnemen, de rijst beschikbaar gesteld wordt voor *f* 10 de 100 K.G. en alle geschillen aan de administratieve rechtspraak van de arbitrage-commissie onderworpen worden.

Het verschil tusschen beide bovengenoemde voorstellen is, dat de Avros alle aandacht vestigt op aanvoer van werkkrachten van Java, terwijl de D. P. V. ook de kolonisatie in het oog houdt, en met haar voorstellen hoopt te bereiken, dat de band tusschen werkgever en arbeider allengs losser wordt en beide partijen zich zullen gewennen aan „vrijen arbeid".

De D. P. V. ziet in het voorstel van Avros een studie voor de toekomst, gebaseerd op theoretische bespiegelingen.

Wat zeggen de Assistenten?

In aansluiting aan hetgeen we in 't begin van dit artikel schreven is het niet onaardig een en ander mee te deelen van de antwoorden van 18 assistenten op de tot hen gerichte vraag: Zijt ge voor Zondagrust en waarom?

No. 1 is overtuigd, dat speciaal in Deli, het toekennen van meer rust en ontspanning aan de assistenten hun werkkracht en zenuwgestel, dus in 't bijzonder hun uithoudingsvermogen zeer ten goede zal komen.

No. 2 is voor pensioenverhooging en ook voor Zondagsrust, omdat hij in de toekomst het besluit van een Deliloopbaan in de cultures niet meer afhankelijk gesteld wil zien van een bevordering tot administrateur. De wekelijksche rustdag zal de maatschappijen in de toekomst in het genot stellen van een aantal geroutineerde blijvers, jonger en veerkrachtiger naar lichaam en geest dan de tegenwoordige blijvers.

No. 3 is voor Zondagsrust sinds men hem gezegd heeft, dat de assistenten het nog zoo kwaad niet hebben en...... dus geen Zondagsrust behoeven.

No. 4 is een ijverig ijveraar voor Zondagsrust geworden, sinds hij de Avros-nota gelezen heeft, want het heeft hem verbaasd en geërgerd, dat er in 1919 nog menschen leven, die een breed contrabetoog durven opzetten tegen een zoo algemeen en in alle takken van bedrijf doorgevoerd wereldgebruik als Zondagsrust. De tegenwerping, die men no. 6 heeft naar het hoofd geworpen, dat hij er om moest denken in Deli te zijn gekomen om te werken, beaamt hij volkomen, doch juist daardoor is hij voor Zondagsrust, omdat hij dan als man van geweten niet meer in de verleiding komt om gedurende de week de koelie rust te stelen, die men hem nu al jarenlang op Zondag onrechtmatig onthoudt. No. 9 heeft altijd veel voor Zondagsrust gevoeld, doch is er eerst voor gaan ijveren, nadat hij zich geërgerd heeft aan enkele, laat ons zeggen „ernstige vergissingen" in de Avros-nota, terwijl no. 10 voorstander is, sinds zijn administrateur eischt, dat hij er elken dag met de koelies uit is, welken eisch hij toezicht op Oosterlingen zeer billijk vindt. Maar men moet het ook billijk vinden dat hij gelijk ieder wereldburger éens per week er zijn gemak van neemt.

No. 11 voelt, dat hij niet oud zal worden, wanneer hij het 18 jaren vol moet houden, om 14 dagen achtereen er 's morgens en 's middags met de tongtong uit te moeten en nooit, zelfs niet op hari besar eens te kunnen uitslapen.

No. 12 kent veertien collega's, die evenals hij in den aanstaanden verloftijd willen trouwen, en hij zou zijn vrouw naast het gemis van veel Europeesch

en Indisch comfort ook niet nog den huiselijken Hollandschen Zondag willen zien onthouden.

No. 13 is als normaal denkend wezen voor een wekelijkschen rustdag en meent dat hij, die tegen den rustdag is, de heele wereld, die beslist er voor is, wel voor gek moet verklaren. Hij kiest dan in elk geval de partij der gekken.

Al is no. 15 geen kerkganger meer, toch zou hij het een grove beleediging vinden aan de nagedachtenis zijner ouders, die den Zondag steeds in eere hielden, als hij in het vreemde, materialistische land met Zondagviering en Zondagheiliging den spot dreef.

Na het lezen der contra's in enkele bladen en in de „Planter" vraagt no. 16: „Wordt er werkelijk bij de verschillende maatschappijen zoo weinig gedaan voor 't scheppen van een aangename omgeving voor de employé's, dat er assistenten kunnen klagen met hun vrijen tijd geen raad te zullen weten? Of heeft het rimboeleven enkelen zóó diep doen zinken, dat zelfs de meest gewone menschelijke middelen tegen verveling als lezen, knutselen, tuinieren, musiceeren, biljarten, tennissen, jagen, visschen, paardrijden enz. voor hen minder aantrekkingskracht hebben behouden dan ronddazen, lusteloos neerliggen, zuipen en dergelijke degeneratiegenoegens?

No. 17 meent, dat bij een ingespannen tropisch werkleven als dat in de Delische tabakscultuur, waarbij geen vergoeding wordt geboden door voldoenden tijd voor rust en geestelijke ontspanning, van 't nastreven van de betere dingen des levens eigenlijk geen sprake kan zijn. Daarom acht hij Zondagsrust een van de eerste verbeteringen, wier invoering een eerste eisch des tijds is.

„Geef ons doorloopend in de tabakscultuur twee volle middaguren rust in plaats van de 4 of 5 kwartiertjes op vele ondernemingen gedurende den schuurtijd: geef ons verder, 't zij Zondags of Vrijdags den wekelijkschen rustdag en ik garandeer allen Hoofdadministraties binnen enkele jaren de voldoening eener ongemerkt tot stand gekomen assistenten-verdeling, die elke (veelbesproken) selectie onnoodig zal maken. Het betere leven, dat de Vrouw hier heeft ingeluid, zullen de maatschappijen door 't scheppen van een menschwaardiger bestaan zelf kunnen volmaken."

Suriname.

Hij zal wel uit zijn duim gezogen hebben, zeiden wij, toen wij in ons vorig nummer des heeren Macaulay's mededeeling bespraken „that the Washington Government was now negotiating for the purchase of Dutch Guiana".

Uit „Het Vaderland" van 12 Augustus knippen wij dienaangaande het volgende bericht:

„T. B. Macaulay, voorzitter van de Canadian West-Indian League, heeft bij een interview, met den correspondent van de „Times" te Toronto, gezegd, dat Amerika onderhandelingen heeft aangeknoopt over Nederlandsch West-Indië. Mochten die onderhandelingen slagen, dan zou de West binnen weinige jaren — zoo voegde hij er bij — een centrum van krachtig industrieel leven en van voorspoed worden.

Naar wij bij navraag ter bevoegde plaatse vernemen, is van die onderhandelingen hier niets bekend."

Wij ontvingen een uitknipsel uit de „Buitenlandsche Post" van 14 Augustus, een artikel n.l. getiteld: „De doodsklok over het Nederlandsch gezag in West-Indië".

De schrijver, voor wien de kanselarijen van Europa en Amerika geen geheimen hebben en die, niet onverdienstelijk, de allures van iemand uit de hooge diplomatie aanneemt, weet te vertellen dat de overdracht van de Britsch West-Indische Koloniën aan de Vereenigde Staten reeds in 1898/1900 als een toekomstige gebeurtenis door de Staatslieden van beide landen werd voorzien.

„Vrij zeker — aldus de schrijver — is dan ook, alvorens de Unie formeel aan den oorlog tegen Duitschland deelnam, een van die door den „„braven"" President Wilson verfoeide geheime Verdragen, welke overdracht voorbereidden, gesloten, in den vorm van tusschen Londen en Washington gewisselde, secreet gehouden Nota's, Declaraties of Brieven".

Ja, hij weet het vrij zeker, de schrijver, élevé au sérail.

„Of de overgave onmiddellijk zal plaats hebben, en in hoeverre zij dadelijk volkomen zal zijn", weet de schrijver niet. Dat „zal moeten worden afgewacht".

Dan volgt een politieke beschouwing die wij overslaan. Daarna vervolgt de schrijver: „Na gezamenlijk zoowel den Vijand, als eenmaal zeer machtige Bondgenooten in Europa te hebben verraden en verslagen, zullen Engeland en Amerika voor afzienbaren tijd samen moeten staan of vallen."

Zeer duidelijk is de bedoeling van deze zinsnede niet. Wel geven de hoofdletters te denken!

.......„Nederland zal zich naar het groot gebeuren van dezen tijd in gindsche werelddeel moeten richten, — wat Denemarken, door den verkoop van zijn Possessies in de Amerikaansche wateren, reeds vrijwillig deed, en Frankrijk, wat vroeger of wat later, waarschijnlijk zeer spoedig, zal moeten doen.

We moeten Curaçao en Suriname tot best mogelijken prijs, — welke niet noodwendig in goud behoeft te worden betaald, — aan Amerika verkoopen."

Dan volgt weer zoo'n fijne diplomatieke beschouwing, die we overslaan.

„Het spel der Diplomatie — zegt de schrijver aan het slot dier beschouwing — is zeer gecompliceerd."

Niet voor hem evenwel, die alles doorziet.

.......„De groote stroomingen waarschuwen, dat we ons duidelijk bereid moeten verklaren: in overleg met Engeland, de West-Indische Bezittingen, zonder staatkundige reserves aan de Unie over te dragen.

Nederland heeft de Duitsche nederlaag bevorderd en moet de consequenties daarvan nu aanvaarden. — Na de vernedering, na de vertrapping, welke we in de laatste jaren van de Angelsaksers geleden hebben, is het bespottelijk: den verkoop van onze weinig waardevolle Bezittingen in de West onbestaanbaar te verklaren met onze Eer of Waardigheid. Dit te doen ware politieke dementia."

Aan onze lezers onze verontschuldiging dat wij zooveel hebben aangehaald uit de beschouwingen van dezen Nederlander(?) van eigenaardige menta-

liteit. Wij mochten onze lezers daarvan niet onkundig laten.

* * *

Onze collega van de rubriek ,,Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht'' heeft in het vorige nummer reeds de aandacht gevestigd op het artikel van ,,Caraïb'', getiteld: ,,De heer van Kol en ,,Home Rule'' voor Suriname, in het Augustusnummer van het ,,Koloniaal Tijdschrift''. Onze ruimte gedoogt niet, van het zeer uitvoerige artikel — 44 bladzijden — een overzicht te geven. De schrijver toont aan dat vele beweringen van den heer van Kol den toets der kritiek niet kunnen doorstaan en dat deze in den loop der jaren menigmaal van inzicht veranderd is. Dit neemt niet weg dat de heer van Kol in de Staten Generaal een der weinigen is, die belangstelling toont voor het wel en wee der West-Indische Koloniën, waarom men in die Koloniën niet te zeer den nadruk legt op zijne misvattingen, die men daar natuurlijk ook inziet.

Het belangrijkste gedeelte van het zeer gedocumenteerde artikel van ,,Caraïb'' lijkt ons Hoofdstuk III toe. Daarin staat veel, waarmede wij ons geheel kunnen vereenigen. Wij willen daaruit slechts deze aanhalingen doen:

.......,,Wij voor ons achten nu eenige beperking van de bevoegdheden der Staten, althans verenging van de grenzen, binnen welke het college thans tot medewerking aan- of bespreking van de publieke zaak wordt geroepen, ongewenscht en onnoodig.

Reeds daarom ongewenscht, omdat de behandeling van uit te sluiten onderwerpen verplaatst zal worden naar volksvergaderingen en samenkomsten van publieke clubs, en het Bestuur alsdan niet in de gelegenheid zal zijn, om het standpunt, door de Overheid ingenomen, uiteen te zetten, en om misverstanden of verkeerde voorstelling van zaken recht te zetten.

Ongewenscht ook, omdat terugneming van eenmaal geschonken staatkundige rechten of voorrechten het in het leven komen van politieke agitatiën bevorderen en het verscherpen van tegenstellingen bij het bestuur van de kolonie in de hand werken''......

......,,En onnoodig vinden wij eene kortwieking van de Staten wanneer, met behoorlijke handhaving of toepassing van de artikelen 48 en 112 van het Regeeringsreglement, de hoofdleiding in zaken van wetgeving en in begrootingsaangelegenheden aan het Moederland blijft'' ... ...

.......,,Dat de ,,toon'' die wel eens in of door de Koloniale Staten wordt aangeslagen niet bijster sympathiek aandoet, behoeft ons inziens ten deze mede geen gewicht in de schaal te leggen.

Als van verlaging van het peil der debatten de rede is, staat men niet voor een specifiek Surinaamsch verschijnsel. In 't bijzonder niet na den uitslag van de laatste gemeenteraadsverkiezingen hier te lande, kunnen wij er ons illusiën van maken dat te dezer zake de Koloniale Staten bij Nederland in de leer kunnen gaan. Gaat het over de schreef dan bestaan trouwens zekere parlementaire correctieven, die ook in Suriname toepassing zouden kunnen krijgen''...........

Aan het slot teekent de schrijver het volgende aan: ,,De West-Indische Gids'' kon aan vorenstaand artikel geen plaatsruimte bieden, aangezien de redactie van dit periodiek uit beginsel niet met naam onderteekende stukken daarin niet opneemt.''

* * *

Bij Kon. besluit is met ingang van 1 October de Surinaamsche ambtenaar met verlof W. H. A. van Romondt, laatstelijk districtscommissaris van Nickerie, benoemd tot referendaris bij het departement van Koloniën.

Curaçao.

Gezaghebber Van Grol.

De *Amigoe di Curaçao* bevat enkele waardeerende woorden aan het adres van den heer G. I. van Grol, die na 17 jaren ,,St. Eustatius'' bestuurd te hebben, de kolonie gaat verlaten. Inderdaad zijn de verdiensten van dezen gezaghebber, trouw bijgestaan door mevrouw Van Grol, niet gering. Wij lezen tevens, dat de heer Van Grol aan het Ministerie van Koloniën geplaatst is.

* * *

De commissie voor het *vredesfeest* heeft een tweedaagsch programma uitgegeven. Voor den eersten dag, zoodra het Gouvernement officieel met het sluiten van den vrede is in kennis gesteld, wordt klokgelui en een taptoe en optocht met muziek en fakkellicht aangekondigd. Den volgenden dag: godsdienstoefeningen (voor de Israëlieten den eerstvolgenden Zaterdag), receptie van de feestcommissie, bedeeling der armen, wandelrit per auto door de stad en naar het Gouvernementshuis van de feest-commissie, die den Gouverneur een ,,artistiek vredesvaandel'' zal aanbieden; muziekuitvoering en bioscoopvoorstelling.

* * *

De Gouverneur heeft reeds tal van inspectietochten op het hoofdeiland gemaakt. De scholen zijn bezocht, de ziekenhuizen en verschillende plantages; ook het struisvogelpark ,,Albertina''. Bij het blusschingswerk van een grooten brand, zooals in jaren op Curaçao niet heeft gewoed, in de Breedestraat van Poluda, heeft de Gouverneur persoonlijk leiding gegeven en daardoor aanstonds veler sympathie gewonnen. Op de Bovenwindsche eilanden werd een bezoek van den Gouverneur gewacht.

* * *

Op Bonaire is landraadsverkiezing geweest. Zes kiezers namen aan de stemming deel en kozen allen den heer P. L. de Haseth.

* * *

De ,,Zeeland'' op St. Martin.

Het volgende belangwekkende bericht is ontleend aan *De Vrijmoedige* van 24 Juli j.l.:

,,Hr. Ms. pantserdekschip ,,Zeeland'' is 17 dezer, omstreeks 9.30 des morgens, onze reede binnen gevallen. Het is al 5 jaar geleden sedert wij een Hollandschen bodem hier hebben gezien; het bezoek was dus hoogst welkom.

In de dokterswoning, die er voor afgestaan werd, aangezien het gouvernementhuis reparaties ondergaat, werden de hoofdambtenaren en de commandant en état-majoor van den oorlogsbodem, w.o. de zoon van den oud-gouverneur van Curaçao, jhr. De Jong van Beek en Donk, zich bevindt, door den Hoogedelgestrengen heer Gezaghebber G. J. Tijmstra aan elkander voorgesteld, hetgeen in de geschiedenis van ons eiland voor het eerst plaats heeft gehad. Commandant Schreuders hield bij die gelegenheid een indrukwekkende rede in vloeiend en puik Engelsch, welke door den Landraad E. G. van Romondt beantwoord werd. Het scheen alsof die voorstelling een verzoening was tusschen twee lang oneenige volken, die toch gevoelens van achting en broederschap voor elkander koesteren. Belangrijke gesprekken werden na de voorstelling gevoerd, en nadat de eerewijn was gebruikt, noodigde de comandant de hoofdambtenaren en een paar families uit, om zijn schip te komen bezoeken, alwaar allen, die er gevolg aan hebben gege-

ven, een „jolly good time” hadden. Voorstelling en bezoek waren volkomen in overeenstemming met den democratischen geest der tijden. In den vóórmiddag vertrok de „Zeeland”, met den Gezaghebber en diens gade aan boord, naar Saba en St. Eustatius en is denzelfden dag des nachts om een uur of elf aangekomen, om dadelijk de reis naar Martinique te aanvaarden.”

* * *

Ingediend is eene ontwerp-verordening ten einde de wenschelijkheid uit te spreken van wijziging der begrooting voor 1919, die reeds wet geworden is. Bedoeld wordt op St. Martin en op Saba nieuwe openbare scholen te bouwen.

* * *

Kleine berichten.

Hr. Ms. *Zeeland* is 14 Juli uit Curaçao hier te lande teruggekeerd. Op 12 Juli hadden de adelborsten een cabaret-avond gegeven ten bate van de damesvereeniging „Eendracht maakt macht”.

Op verzoek van den Minister van Koloniën om voor deelneming van zijn departement aan de jaarbeurs van Lyon en voor inrichting van monsterverzamelingen in het buitenland, monsters van uitvoer-artikelen en photo's van bedrijfsleven en samenleving te ontvangen, is door de Kamer van Koophandel en Nijverheid eene commissie benoemd.

De *Curaçaosche Courant* van 11 Juli 1919 bevat de gewijzigde statuten der N. V. De Curaçaosche Hypotheekbank.

Het Zeemanshuis op den Scharleweg bij begin van de tramlijn is 12 Juli geopend. De destijds voor dit doel gegeven uitvoering heeft ruim één duizend gulden opgebracht.

De blinde piänist Everhard Beverwijk, die reeds eerder in de kolonie optrad, heeft 11 Juli met medewerking van Dh. Waterman, een concert gegeven.

De Amerikaansche kustwachter Itasca heeft een bezoek aan de haven van Curaçao gebracht om levensmiddelen en water in te nemen. Daar de neutraliteitsbepalingen nog niet waren opgeheven, mocht de boot niet langer dan 24 uur blijven. Aldus de *Amigoe di Curaçao.*

A. van Essen te 's-Gravenhage is bestemd tot leeraar bij de Protestantsche gemeente op Amba. De vacature ontstaan door de benoeming van ds. Eijbers op Curaçao, is hiermee eindelijk vervuld.

De heeren Dijckmeester en Mara, van wie de laatste als directeur in de kolonie zal optreden, zijn te Willemstad aangekomen voor de voorbereiding van de oprichting der nieuwe bank.

* * *

Personalia.

Tot kapitein-commandant der troepen is benoemd de heer C. van Roggen, kapitein der infanterie O.-I. L., die ook eenige jaren geleden in de kolonie heeft dienst gedaan. Kapitein van Roggen is met de Commewijne herwaarts vertrokken.

De Gouvernements-secretaris, de heer J. F. Haayen, die den dienst gaat verlaten, heeft drie maanden verlof gekregen; de kantonrechter, de heer H. J. T. Boomgaart, tijdelijk administrateur van financiën, is tijdelijk belast met de waarneming van de betrekking van Gouvernements-secretaris, en aan den heer A. B. J. Prakken, inspecteur der invoerrechten en accijnzen te Rotterdam, is de waarneming der betrekking van administrateur van financiën opgedragen.

2e luitenant der Infanterie O.-I. L., J. de Vries, gedetacheerd in Curaçao, is daar 17 Juli aangekomen.

Op St. Eustatius is 13 Juli 1919 op tachtigjarigen leeftijd overleden de heer T. G. Groebe, oud-gezaghebber van dit eiland en van St. Martin N. G.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Uit de Tangsi. In een „*Brief naar Huis*” van Lena in de *Padoman*, aan hare ouders (in Ambon of de Minahassa?) geeft deze, in goeden stijl, een levendige beschrijving van de treurige toestanden in de tangsi (kazerne), van waaruit zij haar schrijven zendt. Na een inleiding, waarin zij mededeelt, dat zij en haar man Paul en haar twee dochters Emma en Sopiah Goddank gezond zijn in de tangsi in het vreemde land, en verschooning vraagt voor het lang laten wachten op eenig bericht, verklaart zij, dat niet alleen de tijd daartoe ontbrak, maar ook veel, dat zij zou willen mededeelen, haar ouders toch maar verdrietig zou maken. Emma en Sopiah — vervolgt schr. — zijn thans groot geworden en vragen aldoor, wanneer wij toch naar ons land terug zullen keeren, om er heerlijk naar de tuinen te gaan en jonge djagoeng en ander lekkers te eten. Kasijan, maar Lena dacht, dat het beter was eerst te blijven waar ze was, omdat er thans scholen voor soldatenkinderen zijn opgericht. En in haar geboorteland zouden de kinderen immers niet school kunnen gaan?

Maar Lena is teleurgesteld, haar man is haast gek geworden van het heen en weer draven om zijn meisjes op school te doen, zoo moeielijk is dat. En ze beginnen zoetjes aan den leeftijd te bereiken. Dezen dag nog kwam de papa van een bezoek aan den Pastoor terug, want zij dachten: laat het maar een sekolah Roomsch zijn, als de kinderen maar onderwijs krijgen. Maar...... er was geen plaats, dan de volgende maand pas.

Lena is er moedeloos van, want telkens zeggen ze dat en toch gebeurt 't niet. Daarom heeft ze besloten, als papa en mama er niets op tegen hebben, om maar in Augustus, bij het verstrijken van Paul's dienstverband, naar huis terug te keeren en er in de kebon (tuin) te werken. Ja, zegt Lena, ik heb den vader der kinderen gedreigd met scheiding, als hij op nieuw teekent, al houd ik nog zooveel van hen allen.

Na deze ontboezemingen vertelt Lena, hoe zij, toen haar man in het hospitaal lag, van 42 cent daags leven moest, en geeft zij een beschrijving van de „woonplaats” van dit soldatengezin. Een slaapplaats, welke tevens dienst doet als tafel, stoelen, kast, kamer en huis. Groot genoeg voor twee personen, maar dan moet men zich niet al te veel bewegen, op straffe van op den vloer te vallen, dan wel iemand tegen z'n hoofd of z'n buik te schoppen, daar de slaapplaatsen maar ½ M. van elkaar verwijderd zijn. Links en rechts slapen er anderen, ook aan het hoofdeinde, terwijl last not least onder Lena's bed menschen huizen. Men schaamt zich niet meer, zich voor de anderen te verkleeden. En dan, o ja, voegt Lena er min of meer guitig aan toe, in deze beddenpasar moet je nog bovendien een goed oriënteeringsvermogen hebben, want door de gelijkheid der slaapplaatsen zou je in de haast wel eens in een andermans bed kunnen stijgen. „Stijgen” zegt zij, en niet in bed stappen, omdat bijvoorbeeld haar slaapplaats zoo hoog is, dat zij er een laddertje voor noodig heeft. Anders neemt men maar een aanloopje. Nou, slamet tidoor! (wel te rusten). Des morgens is het dan ook een heele verwarring, om z'n bullen bij elkaar te krijgen. Maar men maakt zich niet boos, omdat ieder weet hoe 't gesteld is. Is het etenstijd, dan duurt 't weer een heele poos, voordat de „tafel” gedekt is, want de matras moet verwijderd — omdat het „servies” er onder wordt bewaard, samen met de schoenen. De kinderen gaan hun portie verorberen, waar men toestaat, dat zij zitten gaan. Lena treurt, dat zij haar dochters geen betere opvoeding geven kan, al is zij zelf welopgevoed. Zij vraagt van haar moeder, dat deze de vrouwelijke kennissen in het vaderland zal aanraden eerst goed te pikeren, alvorens een soldaat als vrouw te volgen. Zij verklaart, dat velen niet meer voor den dienst teekenen willen. Op het congres te Djokdja der Perserikatan Minahasa is dan ook een motie aangenomen tegen de werving in de Minahassa, waarmede Lena volkomen accoord gaat. Papa en mama mogen zelf eens komen zien, hoe niet alleen Lena het zoo ellendig heeft, maar dat, waar de njonja's der sergeanten, die een eigen kamer krijgen reeds soesah hebben, de gewone soldatenmenschen in een kandang (hok, kraal) gehuisvest zijn.

In een P. S. vertelt Lena, dat zij eenige maanden geleden 5, 6 vrouwelijke lotgenooten den breeden

weg heeft zien opgaan, zonder man en zonder vaste woonplaats. Is dit vooruitgang, dit het lot van haar, die den soldaat vólgen? Weshalve zij tot voorzichtigheid aanmaant.

Pandhuisgeschiedenis. S o e k e l a n schrijft in de *Neratja* over de staking in het pandhuis Oeloedjambi (Pemalang) op 8Mei 1919, waarnaar hij in zijn hoedanigheid van correspondent der afdeeling P. P. P. B. Pemalang den 18e d.a.v. een onderzoek in loco instelde. Hij deelt mede, dat op 7 Mei 1919 de beheerder aan alle beambten opdroeg alle bundels betrekking hebbende op uitgelote biljetten van de maand November 1918 te verifieeren, daar het kasboek over die maand niet klopte. Een der bundels werd tot tweemalen toe nagerekend, maar de optelling klopte niet, volgens schr., omdat de teller niet goed met het telraam overweg kon en bovendien een der beleeningssommen onduidelijk was neergeschreven. Een ander beambte, M. Sastromidjojo, die de telling overdeed, kreeg wel het goede totaal. De beheerder maakte zich hierop boos en beweerde, dat de beambte zeker de telling maar had kloppend gemaakt, en hij uitte zich in vreesaanjagende bedreigingen, beloofde een „ramling” indien de telling later fout bleek, zeggende, dat hij niet bang was voor ontslag en boete, noch voor wien ook. Hij was gewoon geweest met kettinggangers te werken, en gaf niets om ontslag of boete, als hij maar den een of anderen beambte het hoofd had stukgeslagen. Deze woorden, zegt schr., maakte den beambte zichtbaar bevreesd. Den volgenden dag durfde geen der beambten op het werk te komen. Allen gaven kennis aan den Assistent Wedono van Oeloedjambi, dat zij en corps naar Pekalongan gingen om bij den Inspecteur van den pandhuisdienst aldaar recht te zoeken. Deze ontving hen vriendelijk en lachte zelfs, toen hij de klacht aanhoorde. Hij zeide, dat 't eenmaal de aard was van den beheerder, maar dat zij maar moesten terugkeeren en hij de zaak wel in orde zou brengen. Denzelfden ochtend ontving de Inspecteur ook telefonisch bericht over het gebeurde. De beambten gingen allen weer terug; de onderbeheerder en zij, die de sleutels hielden, gingen met den Inspecteur in een auto en de overigen in deelemans. In het pandhuis Oeloedjambi gekomen, vond men daar bijeen den regent van Pemalang, den wedono van Tjomal, den assistent-wedono van Oeloedjambi en Ampelgading, den mantri politie en zijn oppassers. Voor de loketten verdrongen zich tal van lieden uit Pemalang, Tjomal, en Wirodessa. De beambten deden hun dienst en luisterden naar de bevelen van den Inspecteur. Na sluitingstijd werd door den Inspecteur en den Controleur van den pandhuisdienst een nader onderzoek ingesteld, met het resultaat, dat de beheerder ongelijk kreeg wegens het bezigen van onbehoorlijke woorden, maar ook de beambten werden berispt.

Schr. is van oordeel, dat Europeesche beambten van het slag als bovenbedoeld, niet bij den algemeenen dienst behooren te worden geplaatst, maar liever op het hoofdbureau.

P o r t e r betoogt in de *Sinar Hindia*, dat het personeel van den pandhuisdienst in vergelijking met dat van andere diensttakken, er het slechtst aan toe is. Dikwijls moet het overwerk verrichten, wegens het groote aantal panden, dat wordt ingebracht of uitgelost, terwijl men voor dat overwerken geen betaling krijgt. Is het dus wonder, dat men er tegen opkomt? vraagt schr. En dan, zegt hij, het wenschelijk te achten, dat, waar er toch zooveel aan verdiend wordt, een voldoend aantal beambten wordt aangesteld.

D i p o A t m o d j o vestigt er — in hetzelfde blad — de aandacht op, dat men, naar het schijnt, ten aanzien van den Europeeschen beheerder van het pandhuis te Toeren, in wiens kas een tekort van *f* 60.— werd ontdekt, genoegen neemt met de vergoeding door hem van dat tekort; althans die beheerder wordt nog gehandhaafd. Schr. zegt, dat wanneer het een Inlandschen beheerder betreft, men wel anders zou hebben gehandeld, hij haalt dan o.m. als voorbeeld aan het ontslag van den Inl. beheerder te Soelang (Rembang) wegens de aanwezigheid van een bon groot *f* 40.— in zijn kas. Men behoort rechtvaardig te handelen, zonder aanzien des persoons, zegt hij.

In verband met de groote onveiligheid in Solo stelt A. J a s i n voor, om den gang der bevolking naar de pandhuizen te belemmeren, door te bepalen, dat alles, wat naar het pandhuis wordt gebracht, voorzien moet zijn van een verklaring van den betrokken loerah, dat de herkomst duidelijk en houder gerechtigd is het goed te verpanden.

De red. teekent hierbij aan: Als dat gebeurt wordt toch de vrijheid der bevolking weer beperkt? (*Djawi Kondo*).

Technische Hoogeschool. Van een dergelijke inrichting in Ned. Indië en de komst van de H.H. IJzerman en professor Klopper voor de voorbereiding dier hoogere onderwijsinrichting, vraagt S. in de *Darmo-Kondo*, waarom in Indië nu maar niet tegelijk een Universiteit wordt geopend. Schr. vindt die zeer noodzakelijk voor Indië, vooral om het feit, dat een Hoogeschool de groote prikkel zal worden voor de bevolking om zich te ontwikkelen. Lieden, die bij de huidige toestanden hunne kinderen niet verder kunnen laten studeeren, omdat het hun aan de financieele middelen ontbreekt, of ze naar Europa te zenden, zien daardoor dan toch hun wenschen vervuld en zij die geen plan hadden om de kinderen te doen studeeren zullen dan allicht er wel toe komen, omdat er toch al gelegenheid zal zijn, om zich volledig te ontwikkelen.

Bezoldiging van Moskee-beambten. A m b y o o k — in hetzelfde blad — verwondert er zich over, dat de *pangoeloes* en *naibs* in het Mangkoe-Negaran gebied nog steeds niet bezoldigd worden, daar eenigen tijd geleden toch reeds sprake was, dat het zou gebeuren. Men wacht er echter reeds een jaar tevergeefs op, en begint al te wanhopen aan het in vervulling gaan van hun wenschen en verlangens. Alleen al op het bericht, indertijd, dat men die moskeebeambten zou bezoldigen, is de betrekking zeer in den smaak gevallen en is het gewoonlijk een stormloop van candidaten voor een opengevallen naibplaats.

Vernedering. R. H. klaagt in de *Neratja* over vernederende behandeling van Javanen door Javanen bij een trouwfeest in de dessa Bolang. Voordat de geïnviteerde hooge p r i j a j i e s arriveerden, zouden n.m. twee Chineezen zijn aangekomen, die door den heer des huizes eerbiedig begroet werden en een plaats kregen op de voor genoemde prijajies bestemde zetels. Schr., die dit een vernedering van het eigen ras noemt, verwijt den gastheer, dat het slecht van hem is, te doen voorkomen, alsof hij niet wist, dat de irrigatiebeambten zouden komen.

Geen Bewijs. In verband met het artikel in de *Djawa-Tengah* over het trouwen van professor Dr. Snouck Hurgronje met een landgenoote in Nederland, zegt Kèok in de *Kaoem Moeda*, dat zulks nog geen bewijs is, dat hij thans tot het Christelijk geloof is teruggekeerd.

„Zuivere Vriendschap”. K è o k — in hetzelfde blad — beweert vernomen te hebben, dat zes bestuursleden de Societeit „*Kaweningan Mitra*” te Tasikmelaja, waarvan de leden uit ambtenaren en particulieren bestaan, zouden hebben voorgesteld, om geen partikulieren tot de Societeit toe te laten. K è o k wist niet wat hij hoorde, want „Kaweningan Mitra” beteekent toch „zuivere vriendschap”. Dan is het beter om den naam van de societeit te veranderen in bijv. „Societeit van de hooge „Menaks” *) van Modjopait, zoo zegt hij.

Kokend. Onder het hoofd: „*Hoe hoog is de warmtegraad van het in de Indiërs stroomende bloed gestegen?*”, een artikel van C h a m i d i n, in de *Sinar Hindia*, waarin hij verklaart, dat door de weigering door den Minister van Koloniën van het voorstel tot inkrimping van het suikerareaal, vooral tengevolge van het gestook van de Europeesche pers, de warmte van het bloed der Indiërs tot 1000 graden is gestegen.

Sosrokardono en alle S. I.'ers zijn van meening, dat het zitting nemen van Tjokroaminoto in den Volksraad dus geen nut heeft. *Boedi-Oetomo*, die aanvankelijk voor den Volksraad was, na de verwerping van het amendement Dwidjosewojo, zijn thans ook de oogen opengegaan. Het is niet te verwonderen, zegt schr., dat sadokoetsiers te Batavia den Volksraad „Komedie besar” noemen. Zelfs door Europeanen wordt die raad een „suikerraad” genoemd. Het zou goed zijn, indien de heeren Tjokroaminoto, Abdoelmoeis, Dwidjosewojo, Sastrowidjono e.a. aftraden, zoodat er geen enkele Inlandsche voorman meer in den Raad zitting heeft. Zou de raad dan in dat geval zijn naam behouden? Zoo ja, zou die naam dan nog deugen, aangezien men een andermans naam gebruikt?

Bestuurstelsel. Onder nevengaand hoofd in hetzelfde blad een artikel van „E s K a D o”, waarin het tegenwoordige bestuurstelsel wordt afgekeurd. Schr. stelt voor om Java te verdeelen in regentschaps-, distrikts-, onder-distrikts- en dessaraden en de Inlandsche ambtenaren in rijks-regentschaps- en dessa-ambtenaren. Hen, die dit voorstel hoorende, hun schouders ophalen, verwijst hij naar het artikel

*) Ambtenaren.

van Mr. 's Jacob in Koloniale Studiën, waarin de raad wordt gegeven om kinderen onderwijs te geven, ook al worden ze dom geacht.

Goede Verwachtingen. In hetzelfde blad schrijft Ottojous, dat, wanneer men de rede van den Gouverneur-Generaal bij de opening van den Volksraad leest, men goede verwachtingen zal koesteren omdat daaruit blijkt, dat er verschillende verbeteringen op allerlei gebied in het verschiet zijn. Voor den vooruitgang van Indië, dienen Regeering en Volk samen te werken. Maar alle wijzigingen in het bestuur zullen worden geregeld overeenkomstig de voorstellen der herzienings-commissie. De Gouverneur-Generaal laakte een deel der Inlandsche pers, omdat het de bedoeling der Regeering duister maakt. Al het door den Gouverneur-Generaal behandelde, lokt bestrijding uit, omdat het volk niet accoord gaat met de door de Regeering gemaakte wetten, welke het volk bezwaren. De Regeering legt de wetten ten uitvoer evenals een geneesheer handelt tegenover zijn patient. De dokter onderzoekt den zieke zonder dezen iets van zijne bevinding mede te deelen; hij schrijft alleen een recept voor en de zieke heeft de medicijnen te gebruiken volgens de voorschriften, anders niet. De zieke durft niets te vragen uit vrees. Natuurlijk, dat zijn ziekte dan lang duurt en de dokter een groot voordeel kan trekken. Of de zieke sterft, dan wel er boven op komt, de dokter heeft er geen nadeel bij.

„Kandjeng". Zekere S. heeft het in de *Oetoesan-Hindia* over *Kaoem „Kadjeng"*, met welke benaming hij bedoelt zekere categorie personen, die al te gaarne „*Kandjeng toean*" zeggen tot suikerfabrikanten van Europeesch ras. Zulke menschen, die op die manier een wit voetje trachten te krijgen bij hun chef, slechts op eigen voordeel bedacht zijn, benadeelen in verschillende opzichten hun eigen ras „de Inlanders". Immers, de menschen, die steeds met „*Kandjeng toean*" betiteld worden, gaan de Inlanders beschouwen als een lager staand ras dan alle andere rassen ter wereld, m.a.w. als een ras, dat het meest geschikt is slaaf te worden. Een tweede slecht gevolg voor den vooruitgang van het Inlandsche volk is, dat door dat Kandjeng zeggen de kennis der Inlanders wordt getaxeerd naar de meerdere of mindere kunst van vleien (likken), waarop de werkgevers zoo gesteld zijn. Tegen deze „likkers" waarschuwt S. zijne broeders en lotgenooten en hij spoort hen aan tot zelfbewuster optreden. Het is dag geworden, roept hij hun toe, de tijden zijn veranderd en wij behooren meê te gaan met den tijd. Wij, arbeiders der fabrieken, verkoopen onze werkkracht, behooren dus niet als bedelaars te doen, maar te handelen in overeenstemming met onze Javaansche satrya (helden) natuur. Schr. eindigt met de mededeeling, dat hij eens een bekendmaking had gezonden naar zekere fabriek in Malang, ter propageering van den Personeel Fabriek Bond. Op dat schrijven werd door den administrateur beslag gelegd. En niemand anders dan de geadresseerde zelf kan het dien heer in handen hebben gespeeld, daar de brief in gesloten couvert was gezonden. In verband met deze kwestie heeft de administrateur schr. begiftigd met den titel van „opruiër", maar hij kan hem niets schelen, zegt schr.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Gelijkstelling. M. T. uit Semarang bevreemdt het, dat de heer Waworoentoe zich verklaarde tegen de motie van het congres der *Perserikatan Minahassa*, waarin om gelijkstelling der Menadoneezen met Europeanen werd gevraagd. Heeft de heer Waworoentoe dan vergeten, wat hij zelf den Regeeringscommissaris Liefrinck te Menado gevraagd heeft? Waarom heeft hij er zich toen niet tegen verzet? Is hij bang voor menschen van ander ras, dat hij durft tegen die van zijn eigen? Laat de heer Waworoentoe met vrouw en kinderen eens een tijdje in de tangsi wonen zooals wij, dan zal hij wel anders spreken. *(Pewarta Soerabaja*, overgenomen uit de *Padoman).*

Overgenomen. Volgens een telegram heeft *Sir Montagu*, vergezeld van Indische Mohammedanen, bij den Raad van Vier te Parijs verklaard, dat elke vermindering van het gezag van Turkije een grief zou zijn voor de Indische Mohamedanen. Daarom is nog geen beslissing genomen omtrent de verdeeling van het Turksche Rijk in Azië. *(Perniagan* uit de *Utusan Melaju* Singapore).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Grootsche scheepvaartplannen.

Wie vroeger bij de havenwerken in Amsterdam of Rotterdam zijn bewondering uitte voor hetgeen de Nederlandsche ondernemingsgeest tot stand wist te brengen, moest meermalen de opmerking hooren: toch nog niets vergeleken bij hetgeen de groote Britsche havens te zien geven. Daargelaten in hoever die, den Nederlander eigen, behoefte tot kleineering recht van bestaan had, zal wie thans in de groote Engelsche havens hoort van de nieuwe scheepvaart plannen, daar vermoedelijk de opmerking bij vernemen: toch nog niets vergeleken bij hetgeen Amerika en Japan te water willen brengen.

Inderdaad wordt wat de Britsche ondernemingsgeest aandurft om in Europa de overmacht op handelsgebied te behouden, overtroffen door 't op Amerikaansche wijze opgezette handelsvlootplan, waarmede de kalmdoende maar ijverig werkende Japanner ernstig in mededinging treedt.

Laten wij, uit den overvloed van berichten, die de pers hierover brengt eenige voorbeelden sprokkelen om een denkbeeld van de bedrijvigheid te geven.

In Mei j.l. registreerde 't bureau van scheepvaart te Washington 247 nieuwe in Amerika gebouwde schepen, vertegenwoordigende 393.302 ton. Daarvan waren er 86 op de kust van den Atlantischen-, 91 op die van den Stillen Oceaan, en 42 op die van de Groote meren van stapel geloopen. De overgroote meerderheid vormden de stalen schepen, slechts 1/6 was in hout, die in cement beginnen mee te tellen.

Het „Berliner Tageblatt" verwacht binnen drie jaren een overdaad van scheepsruimte. De Duitsche werven moesten volgens 't vredesverdrag 200.000 ton per jaar bouwen voor de geallieerden, zij kunnen dit en tevens de wederbouw van de D. vloot verzekeren. In December 1919 zal de wereldhandelsvloot reeds met 3 à 4 millioen die van 1914 overtreffen, in 1920 zal dit reeds tot 10 millioen ton zijn toegenomen. Amerika en Japan moeten de werven sluiten. Ligt in deze optimistische berekening een geruststelling in verband met de vervoermogelijkheden, als men overweegt hoe de verdeeling van de tonnenmaat over de landen zal zijn, is zij minder bevredigend voor Engeland en geenszins geruststellend voor Frankrijk.

Hongkong heeft de beweging van voor den oorlog terug gekregen, de Amerikaansche en de Japansche vlaggen zijn er echter sterker vertegenwoordigd, terwijl de Europeesche schepen nog een aanzienlijken achterstand hebben.

De Nippon Yusen Kaisha, de grootste Japansche scheepv. mij., wil haar vloot in 3 jaren aanzienlijk uitbreiden. Dadelijk zullen al 3 groote passagiersbooten van 20.000 ton elk worden gebouwd, te zamen op 60 millioen yen geraamd en bestemd voor de vaart op Amerika. 't Eerste schip wordt waarschijnlijk aan een Eng. werf op stapel gezet en dient dan tot model voor de 2 andere, die in Japan zelf moeten worden vervaardigd. Voorts zullen een paar schepen van 6000 ton den dienst op Shanghai en een gelijk aantal dien op Europa uit breiden.

Tegelijkertijd hebben 8 Japansche scheepv. mijen zich tot de Kokusai Kisen Kaisha vereenigd, die te Yokohama haar zetel krijgt en met een aandeelenkapitaal van 100 millioen yen begint. De tonnenmaat harer stoomschepen is 500.000. Zij zal de volgende lijnen openen. Van Japan naar: 1. Panama, de Kaap, Indië; 2. Calcutta, New-York; 4. Wladiwostock, New-York; 5. Orient, Europa, Russische havens.

In Europa zullen worden aangedaan: Konstantinopel, Odessa, Marseille, Londen, Hamburg, Riga.

Zoo even zeiden wij, dat deze groei van de handelsvloot niet geruststellend is voor Frankrijk. Toch zit men ook daar volstrekt niet stil, maar verkeert men mede voor deze aangelegenheid onder den invloed van „'t land waar de oorlog gevoerd is". De groote inspanning, die de andere landen deden, om menschen, materieel, voedingsartikelen, enz. enz. naar Fr. over te brengen heeft hun krachten en middelen gegeven, die nu op andere wijze in of ten bate van zich zelf kunnen worden aangewend. Frankrijk werd geholpen, maar staat daardoor nu in menig opzicht hulpeloos. Laat ons eens overzien hoe het voor deze zaak staat, die slechts een van de vele problema's vormt, die 't op te lossen heeft.

Naar aanleiding van interpellaties van verschillende leden der Kamer van afgevaardigden, over de slecht geregelde verbinding tusschen 't moederland en de koloniën, heeft de „commissaire à la marine marchande" P. Dupuy namens de regeering een verklaring afgelegd, waarvan 't volgende het zakelijke weergeeft.

Na aftrek van de zeer oude schepen, die nog in de vaart gehouden zijn, zijn de 33 schepen, met 86.500 ton die in 1914 op Noord-Afrika in de vaart waren, thans 16 over met 35.500 t., d.i. een verlies van ongeveer de helft.

Marokkolijn verlies aan schepen	40 pCt.	; aan t.	40 pCt.
Corsica „ „	„	45 „	„	50 „
Midden en West Afrika	„	25 „	„	20 „
Madagascar en la Réunion	„	100 „	„	100 „
Antillen, Gyana, Midd. Amerika	„	50 „	„	50 „
Indochina	„	60 „	„	50 „
N. Caledonië, Tahiti	„	100 „	„	100 „
Interkoloniale lijnen	„	40 „	„	35 „
Lijnen buiten de koloniën, op:				
Noord-Amerika	schepen	25 „	„	30 „
Zuid-Amerika	„	45 „	„	50 „
Levant	„	50 „	„	50 „

Alles samengenomen is 't verlies kort samen te vatten als 50 pCt. van de eenheden en 45 van de tonnenmaat.

Om hierin te voorzien zijn reeds beschikbaar 2 prijsschepen, 5 van Brazilië overgenomene, 5 Duitsche in beheer, samen met 111.500 t. De in Spanje geïnterneerde D. schepen gaan ook in beheer aan Fr. over, met 72.500 t. Dan blijft een te kort in vergelijking met 1914 van 67 bodems en 279.500 t. De beteekenis hiervan neemt toe, doordien de militaire transporten nog niet zijn afgeloopen, de Brazil. sch. nog voor eenige andere diensten gereserveerd zijn, en onder de beschikbare weinig nieuwe, vele oude zijn, die kunstmatig in de vaart worden gehouden.

Voor 't Verre oosten zijn nog 17 koopvaarders noodig, voor Madagascar 8; voor West en Midden Afrika 10 à 11; voor N. Caledonië 3; voor N. Afrika 16. Een 55 tal dus, van 2000 tot 5000 t.

De tegenwoordige tonnenmaat van 1.800.000 moet op 5 millioen worden gebracht. Hiertoe moeten de Fr. werven alle krachten inspannen, maar zij kunnen dit alleen niet af. Dit klinkt weer anders dan 't Duitsche optimisme, dat, bij de verplichte levering aan de geallieerden, men nog de eigen vloot te kunnen herbouwen.

In de eerst volgende 5 jaren verminderen die 1.800.000 ton tot 1 millioen, er zijn dus 4 millioen bij te brengen. De Fr. scheepsbouwers leveren 2.200.000 t. Reeds is

men 't eens geworden over den aankoop van Amerika van ruim 100.000 t. en van Engeland van 500.000 t. Bij de verdeeling van de vijandel. schepen rekent Fr. op 400.000 t. Gezocht moet nog worden naar een aanvulling van 800.000 t., misschien levert Amerika nog een 300.000 t. meer.

Kan Nederland bij dit zoeken niet helpen?

Engeland kan na 1922 meer leveren. Duitschland moet, volgens 't vredesverdrag, voor de geallieerden bouwen.

Men ziet, 't is niet gelukt om de rekening kloppend te maken, en toch ging deze niet verder dan den toestand te brengen op hetgeen in 1914 was. Konden wij niet met recht zeggen, dat de vooruitzichten voor Frankrijk niet geruststellend zijn?

Het dure leven in verre landen.

Dit vraagstuk staat in nauw verband met 't vooraf gaande. Het is niet daarvan alleen afhankelijk, integendeel tal van factoren werken er op in, maar de mogelijkheid van aanvoer is toch van zeer groote beteekenis. Alles is betrekkelijk. Wie de toestanden in 't buitenland aanschouwt, prijst wat in Nederland is veilig en heilig, terwijl hier de duurte als gesprek van den dag het weêr en den oorlog vervangen heeft. In Algiers klaagt men even hard als in Nederland, maar de onderwijzers en de kinderen bedanken er voor de regeling, die de Fransche regeering gemaakt had voor hun vacantie-overtocht naar Frankrijk, omdat zij niet wenschen te deelen in den voedselnood welke daar 't noodige onbereikbaar maakt. Zonder ons te verdiepen in 't meerdere of mindere kan 't verschijnsel als universeel bestempeld worden. Wij hooren van de maatregelen, die in verschillende landen beproefd of overwogen worden, en die, voor zoover bekend, nergens nog eenigszins afdoende gevolgen hebben, wij hooren ook van de eischen, welke door arbeiders en ambtenaren gesteld worden, om voor hen aan de duurte tegemoet te komen, doch die als ze ingewilligd worden de duurte weer opdrijven, maar wij hebben er dan niet veel begrip van in hoever dit verschijnsel zich ook doet gelden in de warme landen, waarvan men wel weet hoe een mislukte rijst- of mais-oogst er hongersnood kan brengen, maar die men overigens als weinig gevoelig voor voedingsduurte beschouwt. Daarom lijken ons de volgende mededeelingen bijzonder interessant.

De resident-generaal van Tunis, E. Flandin, heeft een commissie ingesteld om de oorzaken van 't dure leven na te gaan en voorstellen ter bestrijding te doen. Bij de installatie wees hij als mogelijke middelen, rechtstreeksche verkoop van den voortbrenger aan den verbruiker; bevordering van coöperatieve voortbrenging en verbruiksexploitatie. Deze laatste moet de prijzen niet vragen aan den kleinhandel, en de overwinst verdeelen, maar de prijzen zoo laag mogelijk stellen. Zou, evenals op de Beurs de noteeringen vraag en aanbod voor allen beheerschen, door publiceering van de prijzen voor den kleinhandel ook eenheid te verkrijgen zijn? De commissie wees harerzijds op 't gebrekkige in de strafbepalingen om tegen misbruiken op te treden.

Voor Senegal geeft dit lijstje de prijzen in francs aan per 100 K.G.:

	1913	1919		1913	1919
gezouten vleesch	160	750	granen	20	65
worst	400	1200	meel	32	120
vet	100	450	scheepsbeschuit	50	175
reuzel	170	650	griesmeel	100	380
margarine	150	550	gedr. groenten	50	285
eieren (100 st.)	5	30	chocolade	300	625
kaas	280	1100	olijf-oliën	200	660
boter	400	1500	bier in fl.	100	225

Uit deze opsomming is na te gaan hoe de hooge prijzen in Europa inwerken op de koloniën, die, om de duurte te bestrijden, de prijzen weer verhoogen van hare uitvoerartikelen. Wie doet den rollenden sneeuwbal smelten?

Gebrek aan activiteit in Congo.

La Dépêche Coloniale van 12 Augustus geeft de plaats van haar hoofdartikel aan een uitroep onder den titel „Notre Congo meurt d'inaction'', waaronder dan in groote letters volgt: „Il faut lui donner l'outillage nécessaire pour vivre, et, en premier lieu, construire des voies ferrées.'' De kreet voegt aan 't gebrek van bedrijvigheid nog toe „en vooral van gebrek aan voortbrenging''.

De caoutchouc vermindert in hoedanigheid en hoeveelheid, de uitvoer dreigt teniet te gaan. De ivoor geeft niet meer hoop. Men heeft niet aan de mogelijkheid geloofd van de talrijke kudden olifanten en de overal welig groeiende caoutchouc lianes waardeloos te kunnen zien worden. De mogelijkheid is maar al te spoedig bewezen. Wel zijn de lianes niet uitgeroeid, maar de rubberaanplantingen van andere tropenlanden hebben de prijzen zoo doen dalen, dat de mededinging voor de inlanders in Congo onmogelijk is geworden. De caoutchouc der slingerplanten is zelfs voor vermenging minder deugdelijk gebleken dan de Para van de boomencultuur. 't Is een herhaling van hetgeen gebeurde met de wilde kina, koffie, cacao, katoen, die hunne waarde verloren door de vruchten der geregelde cultuur.

Er is volgens den schr. van 't artikel Jean Dybowski, dan ook geen heil te verwachten, van het voornemen om de in Frankrijk in te voeren boom-caoutchouc met fr. 1.50 te belasten. Congo is wat vruchtbaarheid betreft te vergelijken met Brazilië, Britsch- en Nederlandsch Indië. Om 't land tot productiviteit te brengen moet 't op dezelfde wijze behandeld worden als deze landen. Velerlei voortbrengselen moeten in stapelhoeveelheden worden verkregen voor den uitvoer in 't groot.

Hiervoor beschikt Fransch Congo over geen enkele K. M. spoorlijn. Alleen die landschappen, welke gebruik kunnen maken van de lijn op Belgisch gebied, hebben een goed vervoermiddel, echter tegen een hoog tarief.

Frankrijk heeft hier een begane tekortkoming te herstellen, want 't is al bijna even lang in 't bezit van deze kolonie als van die in West-Afrika, en zonder spoorwegen blijft het rijke land een arme kolonie.

Wij willen niet hatelijk zijn en de Fr. naar 't Duitsche voorbeeld van koloniale exploitatie verwijzen.

Engeland en Perzië.

Na negen maanden onderhandeling is er een overeenkomst tot stand gekomen. Daarbij wordt bepaald, dat Engeland Perzië met raad en daad zal bijstaan bij den heropbouw van den staat. Engeland zal Perzië een voorschot van 2 millioen pond verleenen, gewaarborgd door de opbrengst van Perzische belastingen. Het resultaat zal niet zijn, dat Perzië een Britsch protectoraat wordt, maar dat het tijdperk van buitenlandsche intrigues en na-ijverige mededinging een einde zal nemen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Java-Post.

Onder het opschrift „Zuid-Nieuw-Guinea sterft uit'', laat Pastr. P. Vertenten in No. 26 van de „Java-Post'' nogmaals zijn waarschuwende stem hooren. Het schijnt een bedroevend feit dat de Kaja-Kaja's door aanrakingen met — laat ons zeggen — meer beschaafden, in de latere jaren behebt zijn met venerische ziekten, welke hen langzaam maar zeker doen ten onder gaan. De R. K. missie doet al het mogelijke om dit kwaad zooveel mogelijk te keeren, o.a. door het stichten van modelkampongs (waarover men bijv. kan raadplegen de brochure van wijlen Dr. Pareau), maar heeft toch niet kunnen beletten dat in de jaren 1914—1919 gemiddeld 40 pCt. der bevolking is gestorven, terwijl het geboortecijfer zoo laag is dat men het gerust kan verwaarloozen. Pr. Vertenten zegt dat alleen doeltreffende maatregelen van de Regeering redding zullen kunnen brengen, en beveelt hiervoor aan: afzondering van de weinig talrijke jonge bevolking, die nu nog gezond is.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 16 Aug. bevat een geïllustreerd artikel „Suriname (van 1772—'77)'', waarin de schrijver, J. R. J. Ph. Cambier, verhaalt van de in die jaren gevoerde krijgsverrichtingen tot het bedwingen van een slavenopstand in die kolonie. Het werk van kapitein J. G. Stedman: Narrative of a five years expedition against the negroes of Surinam from the year 1772 to 1777 enz. is de bron waaraan schr. zijn gegevens ontleent.

Mededeelingen van de Landbouwhoogeschool.

Afl. III van deel XVI, getiteld: Bodemonderzoek op Java en Sumatra, resultaten eener geologische en agrogeologische reis in 1916, door Prof. J. van Baren, bevat de volgende bijdragen: No. 1. De agro-geologie als wetenschap, door Prof. J. van Baren. — No. 2. Bijdrage tot de kennis van het bodemprofiel nabij Buitenzorg, door J. D. White. — Petrogafische beschrijving van eenige gesteenten van den Salak, door J. D. White.

Bananen-producten.

Het Nr. van 3 Juli der zgn. „Korte Berichten'' meldt het navolgende over de producten, vervaardigd van bananen (pisangs).

Het is weinig bekend, op hoeveel verschillende manieren banen bewerkt worden; alleen het pisang-meel heeft zich een zekere bekendheid verworven. Ongeveer 30 jaren geleden werd dit te Parijs aangewend voor het maken van biscuits, deze voldeden echter niet. Voor 15 jaar werd te Manhattan nogmaals een proef genomen, welke biscuits nog steeds in den handel zijn. De zgn. „bananen-kofe'', een surrogaat voor koffie, is minder bekend, op den duur voldoet dit niet.

Bananen-marmelade is verkrijgbaar in ronde schijven, verpakt in kartons van een handig zakformaat. Deze marmelade is zoet, donker bruin van kleur en de geur doet sterk denken aan geconserveerde aardbeien.

Bananen-olie en -essence zijn geen echte pisang-producten, maar koolteer-derivaten, welke toevallig een sterken bananengeur hebben.

Bananen-azijn is weinig bekend in den handel, omdat deze door de talrijke conserven-fabrieken van Manhattan dadelijk wordt opgekocht. De kleur is zeer donker, de geur aromatisch, terwijl de smaak goed is ofschoon minder piquant dan de kleur zou kunnen doen vermoeden. De azijn wordt gemaakt uit overrijpe bananen.

Bananen-„raisens'' was een product van den afval van gedroogde pisang. Dit werd machinaal in stukken gesneden, ongeveer zoo groot als rozijnen, vandaar de naam. Thans worden deze niet meer gemaakt, aangezien de bananen-afval gebruikt wordt voor de fabricage van bovengenoemde marmelade.

Tegenwoordig worden alle deelen van de pisang benut, ook de schillen. Deze worden n.l. vermalen tot kippenvoer, dat men zoowel vermengd als onvermengd kan gebruiken.

De Macedoniër.

In No. 7—8 van jaarg. 1919 o.m.: De Inlandsche pers en de Zending, door D. Bakker. — Zendingsarbeid onder de Chineezen op Java en Madoera (slot), door L. Tiemersma. —Contact met de Zending op Sumatra, door Dr. W. G. Harrenstein. — Uit mijn Camera, door H. Dijkstra.

De Indische Gids.

De Aug.-afl. opent met een artikel van Han Tiauw Tjong, getiteld: De Chineezen op Java en het Nederlandsch onderdaanschap. Schr. doet daarin een poging om de oorzaken te vinden der „onvaste en zwevende" positie der Chineezen in Ned.-Indië, speciaal op Java, en daaruit te verklaren de in de oogen der Nederlanders en Inlanders „tweeslachtige" houding door de Chineezen aangenomen, welke houding dikwijls bestempeld wordt als te zijn deloyaal.

In een volgend artikel behandelt Oei Kiauw Pik eveneens: De Chineezen en het Nederlandsch onderdaanschap. Hij concludeert: „Aan het Nederlandsch onderdaanschap het recht van optie toe te kennen zou beteekenen: voldoen aan de algemeen erkende democratische beginselen, waarvan ook de moderne nationaliteitswetten getuigen. En bovendien geen buitensporige eisch, om de eenvoudige reden, dat — om prof. mr. C. van Vollenhoven te citeeren — het toestaan van optie aan de onderdanen niet goedgunstigheid is, maar plicht".

Onder het opschrift „Natuurmonumenten" schrijft Dr. S. H. Koorders het een en ander over een belangrijk gouvernementsbesluit (Ind. Stsbl. 1919, No. 90), waarbij eenige Ned.-Indische natuurmonumenten onder Staatsbescherming gebracht zijn.

„De wondeplek bij het boschwezen in Ned.-Indië. Een zeer bedenkelijk experiment" is het opschrift eener korte beschouwing van Prof. A. te Wechel, die daarin zijn bezwaren ontwikkelt tegen het plan om den op verzoek ontslagen hoofdinspecteur van het boschwezen niet door een boschambtenaar te doen vervangen, doch den directeur van landbouw enz. nevens zijn eigen werkzaamheden, met die functie te belasten.

Behalve de gewone maandelijksche rubrieken bevat deze afl. dan nog het vervolg van wijlen M. van Geuns' artikelenreeks: Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols (V. Het geheimzinnige China).

Batavia 1619-1919.

Ter gelegenheid der herdenking van het driehonderdjarig bestaan van Batavia is aldaar een historische tentoonstelling gehouden waarvan ons dezer dagen de catalogus in handen kwam (druk van Albrecht en Co. te Weltevreden). Deze catalogus, met interessante afbeeldingen, omvat niet minder dan 14117 nummers, bevattend de volgende afdeelingen: Meubelen, zilverwerk, gevelsteenen, wapenen, maten en gewichten, glaswerk, aardewerk en porcelein, archivalia, oude drukwerken, schilderijen, platen en prenten, munten en gedenkpenningen, gedenkbladen uit den Compagniestijd, varia.

Het moge ongelooflijk schijnen, maar 't is een feit dat in den catalogus met geen enkel woord melding wordt gemaakt van de plaats waar en wanneer de tentoonstelling gehouden werd, evenmin als gezegd wordt van wie ze is uitgegaan.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 33: Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker (vervolg), door dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Eerste verslag over de werkzaamheden ten behoeve van de selectie van koffie en cacao, door G. Stahel, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Kedirische landbouwvereeniging. — De handelsbeweging van den Australischen Statenbond met Ned.-Indië. — Koloniale Staten van Suriname. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. —Kleine mededeelingen (De uitbarsting van den Kloet. — Ned. Indisch Natuurwetenschappelijk congres. Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over rubber.

Teysmannia.

Afl. 5 van jaarg. 30 bevat. Schaduw-, sier- en laanboomen, door H. J. Wigman Jr. (met ill.). — De Zuid-Amerikaansche Hevea-bladziekte, door Dr. C. J. J. van Hall. — Agathis loranthifolia salisb. (aanvulling), door H. J. Wigman Jr. — De tweekleurige klapperbladkever en de gestreepte dikkoprups, door S. Leefmans. — De bodem in verband met den plantengroei, door Dr. J. J. B Deuss (vervolg).

Handel en Bedrijf.

In No. 15 voortzetting der artikelenreeks van D. Ingerman over „Warenkennis van koloniale waren". Schr. vervolgt hierin zijn beschouwingen over kaoetsjoek. — Verder bevat dit Nr. een aan „Tropenpflanzer" ontleend overzicht van wereld-rubberproductie en -verbruik over de jaren 1913—1918.

Locale Belangen.

Afl. 23—24 van den 6en jaarg. bevat o.m. de rede uitgesproken, door den Voorzitter der Vereeniging voor Locale Belangen, bij de opening van het 9e Decentralisatie-Congres. — In de rubriek „De Indische Raden" vindt men voorts een belangrijke uiteenzetting van Mr. C. Sūthoff over de rechten op grond te Medan.

In afl. 1 van den 7en jaarg. een artikel van B. J. Kool, getiteld: „Fiscale zegels", zoomede overzichten uit de pers over het 9de Decentralisatie Congres. — Verder in de rubriek „Decentraliana" een schrijven „Gemeentelijke gezondheidsdiensten", door den hoofdambtenaar belast met werkzaamheden ten behoeve van den Burgerl. Geneesk. Dienst, gericht aan de Burgemeesters van Batavia en Semarang.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

No. 28 bevat een korte opgave van den invoer van Java- en Sumatra-thee in Amerika, zoomede het 16e vervolg van „De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917". — Een bijlage bevat gegevens over den oogst en den aanplant van suikerriet in en aan het einde der maand Mei 1919.

Rubber-literatuur.

Hierboven werd melding gemaakt van recente literatuur over rubber in No. 33 van „De Ind. Merc."; hoofdzakelijk worden daarin genoemd bijdragen in het Ned. Ind. Rubber Tijdschr. en het Algem. Landbouw Weekbl. v. N.-I., waarover door ons niet wordt beschikt. Daarentegen wordt in de I. M. niet gerept van den inhoud der Juni- en Juli-afl. van het „Archief voor de Rubbercultuur", welke hieronder volgt.

Juni-afl. Verband tusschen het soortgelijk gewicht van latex en serum en het rubbergehalte van de latex, door Dr. O. de Vries. — Over de bruikbaarheid van instrumenten als metrolac en latexometer voor het bepalen van het rubbergehalte van de latex, door Dr. O. de Vries. — De inwendige bouw der schorselementen van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff.

Juli-afl. Eenige verdere proeven met het occuleeren van Hevea in den Cultuurtuin, door W. M. van Helten. — Over de selectie van Hevea Brasiliensis Müll. Arg., door Dr. C. Heusser. — De gevolgen der Kloetuitbarsting voor de rubberondernemingen op den Kloet, door Dr. P. Arens. — Wat heeft men aan viscositeitsbepalingen bij het rubberonderzoek? door Dr. O. de Vries. — Bruine binnenbastziekte, door A. A.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 20: De Gouverneur-Generaal van Ost-Indië. VIII. Hendrik Brouwer, door N. (met portret). — Eene uitbarsting van den Galoenggoeng (in Juli 1918), door Th. van Dort (met ill.). — De weefster, door Mevr. M. C. Kooy-van Zeggelen.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Juni-afl. bevat o.m.: Nog eens: de samenwerking tusschen Infanterie en Artillerie, door J. B. van der Poll. — De Artillerie-inrichtingen in Ned.-Indië, door J. D. A. de Fremery en H. L. Maurer. — De opleiding aan de Kon. Militaire Akademie, door K. — De peil- en waarnemingsdienst der vestingartillerie, door J. T. Hallegraeff. — Menages, door Asymptoot. — De vaardigheidsproeven, door J. van der Heide.

Het nieuwe Indische Wetboek van Strafrecht.

Bij L. J. Veen te Amsterdam verscheen: Het nieuwe Indische „Wetboek" van Strafrecht. 2e supplement op den 2den druk van Lion's Rechtsboek, door Dr. J. Lion. 1e gedeelte: Inleiding tot de Strafrechtsverordening. 2e gedeelte: De nieuwe Indische Strafrechtsverordening.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10**, porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent**, porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. **Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.**

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„Indiërs in de Staten-Generaal".

Onder dit hoofd stelt het *Koloniaal Weekblad*, blijkens Nr. 33 van 14 Augustus j.l., zijn kolommen open: „voor wie met goed gegrondveste redenen of beschouwingen wil uiteenzetten, langs welken weg te bereiken is, dat Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal beter vertegenwoordigd wordt door personen, die geacht kunnen worden uit ervaring van nabij te hebben leeren kennen de behoeften en de wenschen van de Indische maatschappij — hoe dat te bereiken is binnen de tegenwoordige grondwettelijke verhoudingen, hoe overigens op wijziging daarvan aan te sturen."

Zonder in een uitvoerigheid te vervallen, die m.i. in het tegenwoordig stadium dezer aangelegenheid volstrekt nutteloos zou mogen heeten, worde het volgende alvast opgemerkt.

De klacht over gemis aan belangstelling en kennis der ingezetenen van Nederland omtrent Indische belangen is althans zoo oud, kan men wel zeggen, als die belangen aan de Staten-Generaal zijn toevertrouwd geworden. Zij doet zich evenzeer hooren in Engeland en zal wel overal grond van bestaan hebben of krijgen, waar de volksvertegenwoordigingen der koloniën bezittende staten bemoeienis met de koloniën erlangen. Dit ligt geheel in den aard der zaak, en kan dus door geen verordeningen, hoe Salomonisch ook bedacht, worden verholpen. Men heeft een zekeren omvang van kennis in de zaken des lands, die ons meer onmiddellijk omringen, waarin wij door opvoeding, studie, maatschappelijk streven, worden onderlegd en ontwikkeld. Het ligt niet in het karakter der menschen om normaal een tot daden voerende belangstelling te koesteren voor zaken, die ons meer van verre en als slechts bij toeval raken. Nochtans ergert er zich de „Indiër" aan. Ten onrechte: hij onderzoeke eens dadelijk zichzelf en vrage zich af, wat hem West-Indië kan schelen, wat hij daarvan eigenlijk weet. Met die belangstelling van het algemeen te vorderen of er van te verwachten, stelt men aan de menschen niet te verwezenlijken eischen. Ikzelf heb het met ervaring van groote teleurstelling ondervonden. De door mij opgerichte vereeniging *Moederland en Koloniën* had in de eerste plaats ten doel, gelijk ik mij haar althans dacht, niet om platonische voordrachten uit te lokken — *Indisch Genootschap* en *Ind. Maatsch. v. Nijv. en Landb.* zorgden er volkomen genoegzaam voor — maar speciaal om door het naar voren brengen van Indische persoonlijkheden bij verkiezingen de Staten-Generaal van deze nuttige elementen te voorzien. Aanvankelijk scheen de toekomst vrij lachend. Ziehier hoe er weldra de klad in kwam. Een deel der belangstellenden wilden dr. E. B. Kielstra, aan wien men toch waarlijk niet gezag op Indisch gebied kon ontzeggen. Maar ZEd. was niet liberaal genoeg, naar het oordeel van andere invloedrijke belangstellenden. Wanneer ze nu slechts met een ander Indisch man waren voor den dag gekomen, of, ook dit daargelaten, met een vrijzinnige, naar hun opvatting; doch dit had geen kans van slagen. Men steunde iemand, die toch eigenlijk ook niet van de hunnen was en overigens buiten alle koloniale belangstelling stond: aldus de eigen Indiërs! Met mijn aftreden als voorzitter verdween de kiezerij van het programma. Ziedaar de geschiedenis van de eenige georganiseerde poging om de Staten Generaal van Indische elementen te voorzien.

De les is leerzaam genoeg. Men mag het gebrek aan belangstelling in een college als de Staten-Generaal niet als een verwijt doen gelden, waar dit toch tot het wezen der zaak behoort; doch wel, dat een gegeven aantal lusteloozen of onkundigen het zich laten aanleunen om op koloniaal gebied medestuurlui te zijn. Dit leidt tot voor het land schadelijke en kankerende verzwakking. Beter een regeering van weinigen, maar met kennis en ijver vervuld voor den arbeid, die hun wordt toevertrouwd, dan een hoop, die niet alleen niet weet, doch ook volstrekt geen lust heeft zich op de hoogte te stellen. Het is compleet moeite te vergeefs om door vermeerdering met een paar Indiërs hier verbetering te willen brengen: het eenige resultaat zou zijn, dat de onwaarheid eener behartiging van de Indische belangen in de Staten-Generaal wat meer wordt overpleisterd. In verband daarmede nog dit.

Ik heb steeds ten diepste de schepping van den z.g. Volksraad te Batavia afgekeurd. Dáár is anders wel belangstelling, ijver, kennis; maar hoever dit ook gaat, het college kan noch mag zich omzetten in een, dat rechtstreeks de regeering in Nederland leidt. Ook hier dus feitelijke onwaarheid, schijn voor wezen, met de rampzalige gevolgen van een kweekschool te worden voor ontevredenheid en teleurstelling, ondermijnend geldopbrengende welvaart, zich zelf toonende regeeringskracht. En ik heb die schepping terstond betreurd, omdat zij, zelve zonder toekomst, nu in den weg ging staan voor een rationeele hervorming van een Indisch wetgevend college in Nederland. Vruchtdragende organisatie laat zich zeer wel denken, wanneer men in de eerste plaats uitgaat van de gedachte, dat iedere bestuursinrichting valt te veroordeelen, die feitelijk op een onwaarheid berust als de Staten-Generaal, die de Indische belangen heeten te vertegenwoordigen; de Indische Volksraad, waaraan men de macht niet kan geven, welke zulk een college behoort te hebben, om naar eisch te arbeiden.

Ik zeide: de organisatie van een Indischen wetgevenden Raad in Nederland, stellig heilzaam voor Oost-Indië werkende, laat zich zeer wel denken; doch zoo er iets noodig is om de ontwikkeling dier gedachte aan een commissie toe te vertrouwen, ten einde iets bruikbaars ter wetgeving voor te bereiden, dan is het zeker wel hier, in aanmerking nemende het tal van gezichtspunten daarbij te openen om het belangwekkende vraagstuk in zijn groote veelzijdigheid, grondig en deskundig contradictoir te zien behandeld. Uit dien hoofde moet men m.i. niet rechtstreeks *aansturen*, om een woord van de uitnoodiging in het Weekblad te gebruiken, op concrete wijzigingen in de wetgeving, doch op de officiëele instelling eener vergadering van mannen, geroepen om de bepalingen in dien geest te herzien, dat, met opheffing van den Volksraad in Indië en met beperking der bemoeiingen van de Staten-Generaal, in het moederland kan worden gevestigd een college, zich wijdend aan de belangen van Nederlandsch-Indië op de wijze, dat medewerkende wetgeving en bestuur daaraan kan worden toevertrouwd, onder verantwoordelijkheid van de Kroon.

Den Haag, Koningskade 24, 20 Aug. 1919.

P. H. VAN DER KEMP.

Politiek leven in Indië.

Aan de „Bijzondere correspondentie” van N. S. uit Weltevreden, 7 Juli 1919, in de *Nieuwe Crt.* van 15 dezer, ontleenen wij:

„Misschien zijn er in het Regeeringsantwoord op de Algemeene Beschouwingen bij monde van den heer Muurling uitgesproken, nog verscheidene punten, welke den Volksraad niet bevredigd hebben, die rede heeft niettemin een gansch anderen indruk gewekt, dan de Memorie van Antwoord.

In de eerste plaats bevatte die rede eenige positieve mededeelingen, welke met blijdschap vernomen werden en in de tweede plaats hield zij een indirecte erkenning in van de juistheid van de eischen van den Volksraad.

De positieve mededeelingen bevatten de kennisgeving, dat de instelling van de Regentschappen nog in deze zitting van den Raad behandeld zullen worden, dat een voorstel tot invoering van dessaraden bereids bij de Regeering in behandeling is, terwijl door haar eveneens voorloopige besprekingen zijn begonnen over het instellen van administratief meer zelfstandige groote gewesten.

Vooral de eerste twee toezeggingen zijn belangrijk, omdat zij bewijzen, dat de regeering de dringende urgentie erkent van het instellen van organen, waarin de oplevende volksenergie aan constructieven parlementairen arbeid gebonden kan worden.

De erkenning van de billijkheid van de Volksraadeischen omtrent uitbreiding van eigen bevoegdheden, geschiedde wel niet in klare ronde bewoordingen, maar is toch uit het regeeringsantwoord duidelijk te lezen.

Dit blijkt vooral uit de wijze, waarop in die rede het stuk koloniaal politieke geschiedenis geschetst werd, vanaf de installatie van den Raad tot op heden.

De Regeering kwam tot de conclusie:

We moeten met den Volksraad vooruit- of teruggaan.

Inmiddels staan Regeering en Volksraad op de oude basis ten opzichte van elkaar en zij dienen in afwachting van de voorgenomen hervormingen samen te arbeiden tot heil van het land.

De Regeering erkent, dat de Volksraad in zijn huidigen vorm een onding is. Zij kondigt een aanstaande hervorming aan in vooruitstrevenden zin en doet een beroep op den bestaanden Raad om de noodzakelijke samenwerking in deze periode van wachten mogelijk te maken.

We moeten met den Volksraad vooruit of terug. De Indische Regeering wil vooruit. En het Opperbestuur? Wil ook dit vooruit?

De rede van den heer Muurling was op dit punt zeer weinig positief. „Er is alle reden van hoop, dat billijke verlangens binnen bekwamen tijd verwezenlijkt zullen worden”, zoo luidde het vage antwoord op de door verschillende sprekers gedane vraag.

Het valt te betwijfelen of de Volksraad dat antwoord erg geruststellend zal vinden.

De Minister heeft zich een aanhanger getoond voor het stelsel-Colijn en in dat stelsel is voor een Volksraad in zijn huidigen vorm, laat staan voor een in vooruitstrevenden zin gewijzigden vorm, de eerste vijf-en-twintig jaar geen plaats.

Het is dan ook te hopen, dat de Minister de Indische Regeering zal machtigen namens hem een verklaring af te leggen, waaruit de ongegrondheid van de geuite vermoedens omtrent zijn politieke richting zal blijken. Dan zal de politieke hemel hier nog meer opklaren, dan dit thans reeds door het regeeringsantwoord geschied is.

Toen men uit de begrootingsbehandeling in Nederland symptomen meende te bespeuren, welke deze vermoedens bevestigden, was het zeer natuurlijk, dat de Raad nog eens met klem vroeg, welke Regeeringspolitiek te verwachten was.

De eenigszins verontwaardigde verbazing daarover, welke in de rede van den Regeeringsgemachtigde tot uiting kwam, was dan ook misplaatst en toonde voor een Regeeringsantwoord een veel te persoonlijk subjectieve wijze van reageeren.

Toch heeft die rede over het geheel een geruststellende werking uitgeoefend.

Het zou echter meer vertrouwen gewekt hebben, als de Regeering direct in de Memorie van Antwoord haar standpunt uiteengezet had en het niet noodig was geweest, het in het Afdeelingsverslag tot uiting gekomen verzoek om klaarheid, nog eens in alle toonaarden te herhalen.”

Een fraai Boekje.

Ons Hoofdbestuurlid, de heer H. F. Tillema, gaat onvermoeid voort, zijn groote belangstelling voor ons Indië te toonen. Gaarne was hij bereid om op verzoek van het Comité van actie te Bandoeng de behulpzame hand te bieden, opdat de inrichting voor technisch onderwijs, waarvoor eenige Nederlanders een groote som hebben bijeengebracht, te Bandoeng zou worden gevestigd. Ter bereiking van dat doel had het Comité een fraai boekje in het licht gegeven, dat het ook in Nederland verspreid wenschte te zien. De voor Nederland bestemde exemplaren echter kwamen den heer Tillema eerst in handen toen reeds als plaats van vestiging ten gunste van Bandoeng beslist was. Niettemin heeft de heer Tillema aan het verzoek tot rondzending van de boekjes gevolg willen geven, omdat zij getuigen van goeden burgerzin en de kennis verspreiden omtrent het doen en werken en wonen in Indië en aldus kunnen strekken tot beter begrijpen van Indië door Nederland. De heer T. verheugt er zich in dat, naar hij meent, men hoe langer hoe beter begint in te zien, dat kunstmatige uitbreiding van laag gelegen kuststeden, die niet, zooals Semarang, een kostelijk achterland voor vestiging en verplaatsing bezitten, onlogisch is.

Indonesisch Verbond van Studeerenden.

Het Indonesisch Verbond van Studeerenden houdt van 3—6 September in Deventer zijn 3e congres. Het programma vermeldt op den eersten dag een lezing van den gep. overste van de genie O.-I. L., Van Erp, over den Boro Boedoer. Den tweeden dag zullen spreken de heeren Soerjo Poetro over: de muziek en wajang in het Javaansch volksleven en dr. Krause over: Bali.

Bovendien zal er dien dag een bioscoopvoorstelling zijn van door het Koloniaal Instituut afgestane films. Op Vrijdag 5 September zullen Oranje, Kwa Tjan Sioe en Koningsberger stellingen verdedigen naar aanleiding van de vraag: Wat wil, kan en mag Nederland thans van Indonesië verwachten. Hierna zal er debat zijn. Het congres wordt besloten door onderlinge sportwedstrijden.

Propaganda.

De in het Kol. Weekblad van 7 Augustus j.l. opgenomen beschouwingen van den secretaris-penningmeester naar aanleiding van de aanbeelden der propaganda-commissie zijn erg zwaartillend.

Wanneer wij uitgaan van de meening dat niets kan begonnen worden wat de kas der vereeniging voor 't oogenblik niet toelaat, dan zal er weinig tot stand komen; het is te voorzien dat wij aan het einde van dit jaar zullen sluiten met een tekort. Er moet iets gewaagd worden. Wat drommel zoo gaat het toch wel meer! Wanneer iemand eenige onderneming wil op touw zetten en hij bezit zelf niet de daarvoor noodige fondsen, dan wendt hij zich tot

anderen. De middelen die wij noodig hebben moeten komen van nieuwe leden. Daarom stelde ik reeds vroeger voor: laten we beginnen met de aanstelling van een bekwaam propagandist. Dat kost geld, heette het, en dat hebben wij niet. Dat is echter, meen ik, geen bezwaar. Het zou toch al een heel pover resultaat zijn, zoo die propagandist vóór dit jaar om is niet een paar honderd nieuwe leden wist aan te werven. Dit levert f 500 op. Zou dit niet voldoende zijn om de kosten te dekken? Stel dat wij dit resultaat niet bereikten. Welnu, dan doet de Vereeniging een beroep op sommigen van hare leden die er wat voor over hebben om haar te steunen. Er zullen in het uiterste geval wel menschen te vinden zijn, die een kapitaaltje bijeen willen brengen om onze vereeniging er boven op te helpen.

Daarom vóór alles geen moedeloosheid, een beetje durf en veel vertrouwen in de toekomst.

Laten wij nu even de geopperde bezwaren onder de oogen zien:

H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d. — De penningmeester zegt dat de propaganda-commissie 10 nieuwe rubrieken verlangt. Hij ziet daarbij over het hoofd dat sommige bestaande rubrieken zouden vervallen. De commissie beoogt niet uitbreiding maar verbetering. Het blad heeft thans 12 pagina's. Dit lijkt voldoende. De kosten van het drukken zouden dus niet grooter worden. Komt colportage, zooals geschiedt met „Het Leven", te duur, dan zou kunnen volstaan worden met verspreiding op stations en leeszalen. Daarvoor zullen 500 exemplaren wel voldoende zijn, waarvoor dan f 1900 zouden noodig zijn.

Hoe de penningmeester komt tot den eisch van 13 vaste medewerkers is mij een raadsel. Waar zou het heen moeten als voor een weekblad als het onze dertien redacteurs noodig waren?

Overigens is een uitgaaf van f 4.400 in totaal voor honoraria m i. niet te hoog geraamd, veeleer lijkt het mij te weinig. Laten wij maar aannemen dat voor de redactie f 2400 meer moet worden uitgetrokken. Dan kost het weekblad per jaar meer dan nu: f 1900 + f 2400 = f 4300, wat heel wat minder is dan door den penningmeester geraamd wordt..

Het is gebleken dat het voorstel om de contributie op f 5 te brengen weinig instemming vindt. Natuurlijk is het verkieselijk, de bestaande contributie te handhaven, als dat mogelijk is. Dan moeten er echter duizenden leden bijkomen.

Verdeeling van de contributie zóó, dat het grootste gedeelte ter beschikking komt van het hoofdbestuur vindt ook al geen willig oor. Toch blijf ik dit noodig achten. De afdeelingen moeten inzien dat de vereeniging haar kracht niet moet zoeken in knusse avondjes voor de leden en genoodigden, die meerendeels Indië al kennen. Ik houd mij overtuigd dat de leden die in de Kolonie geweest zijn voor hunne contributie van f 2.50 tevreden zijn met een goed verzorgd weekblad; het is onredelijk meer te verlangen. De contributie ware dan zoo te verdeelen, dat van de eerste 25 leden het Hoofdbestuur ontvangt f 1.50, van de volgende 75 f 1.75 en van de meerderen f 2. Met dien verstande, dat ook van contributie welke meer dan f 2.50 bedragen door de afdeelingen, slechts resp. f 1, f 0.75 en f 0.50 worde teruggehouden. Een afdeeling met 100 leden zou dan:

afdragen:	25 × f 1.50 =	f 37.50	
	75 × f 1.75 =	f 131.25	f 168.75
en behouden:	25 × f 1.— =	f 25.—	
	75 × f 0.75 =	f 56.25	f 81.25
	Totaal . . .		f 250.—

L e z i n g e n. Het lag niet in de bedoeling, de afdeelingen van elke bemoeienis met voordrachten uit te sluiten. Zij kunnen zich daaromtrent met de propaganda-commissie verstaan.

Waarom zou het houden van voordrachten enz. op plaatsen waar (nog) geen afdeelingen bestaan, moeten worden overgelaten aan het Comité voor Indische lezingen en leergangen? Wij behoeven toch niet te vreezen voor concurrentie! Hoe meer terrein er bewerkt wordt, hoe betér. Laat het comité hier of daar een voordracht houden dan gaan wij ergens anders. Daaromtrent kunnen wij ons met het Comité verstaan.

F i l m a v o n d e n. Overal waar mogelijk moeten voorstellingen van levende beelden gehouden worden. Zoolang het Koloniaal Instituut films verstrekt zijn de kosten gering.

P r o p a g a n d a. Een propagandist, mits bekwaam en zeer ijverig, kan niet ontbeerd worden. De propaganda-commissie had (en heeft nog) niemand op het oog. Salarieering met een jaar contributie voor elk nieuw lid à f 2.50 zal wellicht niet voldoende zijn. De penningmeester raamt f 2140 's jaars zonder de provisie. Er zou een proef kunnen genomen worden. Kost de man meer dan hij inbrengt dan houden wij er meer op. Het lijkt echter volstrekt geen onbereikbaar ideaal dat het eerste jaar 1000 nieuwe leden gewonnen worden. Daarmede zijn de kosten ook voor volgende jaren reeds goedgemaakt.

P o p u l a i r e l i t e r a t u u r. Op de wenschelijkheid van verspreiding van geschriften welke ons den inlander en zijn gemoedsleven beter leeren kennen, kan niet genoeg gewezen worden. Kan de vereeniging dat niet betalen, dan moet naar een uitgever worden omgezien die het aandurft. Het zou mij verwonderen als de Regeering dergelijke publicaties niet wilde steunen.

T e n t o o n s t e l l i n g e n. Van regeeringsplannen om eene groote tentoonstelling te organiseeren verneemt men niets. Ik vrees dat er zonder particulier initiatief niet veel van zal komen. Ligt het niet op den weg onzer vereeniging om der Regeering in overweging te geven zich van de medewerking der propaganda-commissie te verzekeren? Ik meen te weten dat de importeurs van Indische producten het belang eener tentoonselling zeer wel inzien en bereid zullen bevonden worden, de zaak krachtig ter hand te nemen.

Aan het slot zijner beschouwingen wijst de penningmeester nog eens op de groote uitgaven welke met de voorgestelde propaganda gemoeid zijn. Hij gaat daarbij van de veronderstelling uit dat alles uit de schamele kas der vereeniging moet komen. Het Kol. Weekblad alleen zou f 15040 meer vorderen. Ik meen (zie hiervóór) dat met f 4300 meer zou kunnen worden volstaan. Hierbij tellende f 2140 voor het werven van leden en f 4000 voor andere propaganda, kom ik tot een meerdere uitgaaf van f 10440. Nemen wij aan dat gemiddeld f 1.75 per lid aan het Hoofdbestuur wordt afgedragen, dan zouden om dat meerdere bij elkaar te brengen 6000 nieuwe leden noodig zijn. Mij dunkt dat aan de mogelijkheid hiervan niet behoeft gewanhoopt. Waar in ons land zoo ontzaggelijk veel personen belang hebben bij de Koloniën is het toch waarlijk niet te

veel verwacht dat ons ledental drie- à viermalen grooter worde. Een ervaren propagandist, die de menschen voorhoudt dat te voor *f* 2.50 per jaar lid kunnen worden en daarvoor in elk geval een degelijk weekblad krijgen, dat hen bestendig op de hoogte houdt van wat er in Oost- en West-Indië voorvalt, m o e t succes hebben. Werven van leden zij dan ook in de eerste plaats propaganda voor het Kol. Weekblad. In de dagbladen wordt nu en dan iets van de Koloniën verteld, doch niet iedereen krijgt dit onder de oogen. Zouden zij (en hoevelen zijn er niet!) die familie en vrienden hebben in de Koloniën er niet *f* 2.50 per jaar voor over hebben om zich op het Koloniaal Weekblad te abonneeren? Dat wil er bij mij niet in. Laat het weekblad maar zóó zijn dat het graag gelezen wordt dan komen de abonné's, haast zou ik zeggen, van zelf. Het blad moet zóó zijn dat de lezers geen ander orgaan noodig hebben om van de voornaamste gebeurtenissen op de hoogte te blijven.

Laten wij er niet tegenop zien iemand aan het werk te stellen die het verstaat onze vereeniging en ons weekblad populair te maken, een die het publiek er van weet te doordringen dat iedereen die relaties heeft in de Koloniën er belang bij heeft lid te worden van „Oost en West".

T. BRONDGEEST. Sr.

—

Naschrift van den Secretaris-Penningmeester van het Hoofdbestuur.

De heer Brondgeest noemt mij zwaartillend en zou met zijn artikel haast den indruk willen vestigen, dat ik tegen de propaganda-ideëen gekant ben. Het is natuurlijk overbodig hier de verzekering te geven, dat mij niets liever zou zijn dan dat onze vereeniging een hooge vlucht zou nemen. Doch ik ben niet alleen belangstellend lid, maar ook —en in de eerste plaats — penningmeester. De financieele roerganger van het schip, die zijn ooren stijf dicht moet stoppen voor het verlokkelijk sirenengezang, om het financieele roer recht te kunnen houden ter vermijding van de klippen, waarop wij zouden kunnen stranden. Deed ik zulks niet, dan verzaakte ik mijn plicht, en, als het misliep, zou de Algemeene vergadering mij — met een kleine variant op hetgeen de Romeinsche Senaat tot Varus zeide — kunnen toeroepen: Grooss, Grooss, waar zijn onze millioenen. De verantwoordelijke man spreekt anders dan de vragers.

Doch ter zake, en de beschouwingen van den heer Brondgeest nader beschouwd:

„Het Koloniaal Weekblad". Ik heb gezegd, dat de Commissie 10 rubrieken verlangt, en dat is ook zoo (zie ontwerp-propaganda, K. W. 31-7-19, No. 31). Van de b e s t a a n d e rubrieken heb ik alleen genoemd „Suriname", „Curaçao" en „Literatuur-overzicht", die behalve de door de Commissie verlangde, zouden moeten blijven bestaan. Daarmede heb ik dus al gezegd, dat de andere bestaande rubrieken of gelijkluidend zijn met de voorgestelde, of komen te vervallen. Voor 13 rubrieken zijn 13 medewerkers noodig. Is één persoon in staat twee rubrieken te behandelen, dan zal hij ook wel voor twee rubrieken honorarium verlangen.

Twaalf pagina's waren op 1 Juli al niet meer voldoende. De aandachtige lezer zal wel opgemerkt hebben, dat sedert dien datum het weekblad al 14 pagina's telt. Die twee extra pagina's kosten nu reeds *f* 34.— per week meer (di.i *f* 1768.— per jaar). Hoe de heer Brondgeest het wil aanleggen om meer rubrieken in dezelfde ruimte te wringen en toch den inhoud te verbeteren, is m ij een raadsel.

Dan glijdt de geachte schrijver maar rustig heen over mijn berekening, dat elke 100 exemplaren boven het tegenwoordig aantal *f* 300.— tot *f* 400.— kosten, en dat de 6000 nieuwe leden, die hij noodig acht om de kosten van het weekblad te dekken, voor het hun toekomend weekblad reeds dadelijk *f* 18000.— tot *f* 24000.— verslinden (*f* 3 à *f* 4 per lid).

Met de verdeeling van de contributie, zooals de schrijver die voorstelt, ga ik, als p e n n i n g m e e s t e r v a n h e t H o o f d b e s t u u r, natuurlijk dadelijk accoord. Maar wat de afdeelingsbesturen er van zullen zeggen?

L e z i n g e n. Waar wij zelf hebben medegedaan aan de instelling van het Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen, juist omdat over te veel concurrentie op dit gebied w e r d g e k l a a g d, gaat het m.i. niet aan om dat Comité nu weer concurrentie te gaan aandoen.

F i l m a v o n d e n. Volkomen accoord voor plaatsen waar geen afdeeling gevestigd is (zie het artikeltje in het „K. W." van 21 Aug. j.l. no. 34, over de filmavonden te 's-Hertogenbosch).

P r o p a g a n d a. De penningmeester m o e t voor proefnemingen, die zooveel kosten, zonder dat tevoren een garantiefonds verzekerd is, zijn waarschuwende stem doen hooren.

P o p u l a i r e l i t e r a t u u r. Volkomen accoord.

T e n t o o n s t e l l i n g e n. Die medewerking werd ons reeds toegezegd.

Overigens ben ik van meening, dat geen zakenman tot de uitvoering van uitbreidingsplannen o v e r g a a t, voordat hij v e r z e k e r d is t.z.t. over het benoodigde kapitaal te kunnen beschikken. Een ernstig arbeidend lichaam als „Oost en West" mag niet beginnen te werken op hoop van zegen.

E. F. GROOSS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Verkorte schooltijden.

Er heerscht onrust in Indië in veel gemoederen, niet enkel op politiek gebied, maar ook op het terrein van het onderwijs.

Zoo is er den laatsten tijd een strijd aangebonden ter verkrijging van verkorte schooltijden. De afd. Soerabaja van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht wist op een adres voor de beperking der schooltijden ruim 2000 handteekeningen te verzamelen, hoofdzakelijk van ouders van schoolgaande kinderen. De ouders te Medan dreigden met een werkstaking, in dien zin, dat ze allen hun kinderen om 12 uur 's middags wilden komen opeischen.

Een en ander getuigt van de groote belangstelling die de zaak ondervindt, hetgeen heel wat zegt in Indië, waar zelfs de ouders van schoolgaande kinderen moeilijk in beweging zijn te brengen.

Het is dan ook juist gezien van den Dir. v. O. en E. om de zaak door den Onderwijsraad in studie te doen nemen, en deze raad heeft een vragenlijst gezonden aan verschillende hoofden van scholen, onderwijsautoriteiten en doktoren.

De hr. F. B u i s bespreekt de kwestie in eenige artikelen in de *Java Bode* en geeft al aanstonds blijk van weinig vertrouwen in de uitspraak van de laatste categorie van personen bij het bespreken van het advies van Dr. A l m, den gewestelijken gouvernementsarts voor de Preanger, die o.a. meent, dat verkorting van den schooltijd in de morgenuren niet noodig is, „wanneer slechts tusschen elk paar lesuren een kwartier uurs wordt ingelascht", hetgeen dus op een verlenging van den schooltijd zou uitloopen, daar thans na elk paar lesuren een half uur pauze wordt gegeven.

Bovendien oordeelt Dr. A l m, die zich beroept op „physiologische onderzoekingen", dat er geen bezwaar is, de vrije kwartieren met gymnastiek en orde-oefeningen door te brengen. En dat klinkt toch al heel zonderling.

P r o f. S c h e l t e m a in Mei 1913 op het 1e Congres voor kinderstudie sprekende over: Vermoeidheids-verschijnselen bij kinderen, zei o.a.: „En de voorstelling van velen, waaraan gymnastiek op scholen meermalen haar plaats in de lesrooster

dankt, n.l. dat lichaamsinspanning de gevolgen van geestesarbeid zou opheffen, dat ze als minus en plus tegenover elkaar zouden staan, moet beslist van de hand worden gewezen."

Invoering van gymnastiek, afschaffing der namiddagcursussen, beperking van huis- en strafwerk zijn even zoovele stappen om tot betere toestanden te komen; als Dr. A l m echter met onderwijs in handwerken niet in de morgenuren wenscht te zien gegeven en aanbeveelt om een à tweemaal per week wandelingen met de klassen te maken, komt de hr. B u i s met klem van redenen daartegen op, daar hij terecht van oordeel is, dat kinderen in Indië na een wandeling niet in staat zijn hersenarbeid te verrichten.

Zegt Dr. A l m aan 't slot van zijn advies, dat de vermoeidheid der leerlingen minder toe te schrijven is aan het groot aantal lesuren, dan aan het leerplan en onderwijsmethoden, dan moge men het in hoofdzaak met hem eens zijn, bekorting der schooltijden zou toch het meest afdoende middel zijn om de overlading te bestrijden.

Om deze bewering te staven, haalt de hr. B u i s woorden aan van J. F. B e n s e, den vader der Ver. voor vereenvoudiging van examens en onderwijs, van J. C. W i r t z in „Schoolhervorming", van P r o f. B a v i n c k in „Opvoeding der rijpere jeugd", van F r i t s v a n R a a l t e in „Vervlogen kennis", van W. J a n s e n en B i g o t, welke laatste o.a. zegt: „Een school moet er komen, waar in de eerste plaats gelet wordt op het kind, zijn gezondheid, zijn normale ontwikkeling, zijn uitgroeien tot een krachtig mensch met een gezond, gehoorzaam lichaam." En de aandacht mag ook wel eens gevestigd worden op de woorden van W i r t z, als deze zegt: „De bekwaamheid der onderwijzers, hun ijver en toewijding, alles wordt afgemeten naar de examenresultaten. Toch kan het zijn, dat de onderwijzer eenvoudig alle overige kinderen opoffert aan een paar, die examen moeten doen. En als die candidaatjes slagen, dan komt er een loftuiting in de krant voor den man, die zijn klas verwaarloosde, die een groot deel der kinderen ten offer bracht ter voldoening aan eigen eerzucht of iets dergelijks." Onder dit laatste „iets dergelijks" rekent de hr. B u i s de inspectie, die volgens hem niet vrij uitgaat.

Verder wijst hij op de onderzoekingen van Schmidt-Monnard, Axel Key, Binet, Schuyten, Jelgersma, Gunning en anderen en deelt aangaande hun uitkomsten een en ander mee, waaruit de nadeelige invloed blijkt, die het schoolgaan in het algemeen uitoefent op den gezondheidstoestand van het kind.

1. De algemeene ziekelijkheid der jongens bedraagt in 't eerste schooljaar slechts 3 pct., doch stijgt dan gemiddeld tot 30 pct., om in het 13e en 14e levensjaar nog 20 pct. te bedragen.

2. Bij meisjes bedraagt ze in 't eerste schooljaar 20 pct., stijgt spoedig tot 40 en 50 pct., om op 14-jarigen leeftijd te dalen tot 25 pct.

3. Bij 't begin van 't eerste schooljaar lijden 12 pct. der meisjes aan bloedarmoede; aan 't eind daarvan 24 pct. Voor jongens zijn de cijfers 4 en 25 pct.

4. In de hoogere klassen lijdt ⅓ tot ½ van 't aantal meisjes en ¼ tot ⅓ van de jongens aan die kwaal.

5. Het aantal schoolzieke kinderen verdubbelt van het eind van 't eerste tot het einde van 't tweede schooljaar en bedraagt in het eerste schooljaar 17.6 pct., in het laatste 40—50 pct.

6. Bij jongens staat de groei in het tweede schooljaar bijna geheel stil.

Terecht doet D r. G u n n i n g een beroep op de ouders „om het kind tegen de machtsoverschrijding der school in bescherming te nemen, en te zorgen, dat het niet door huiswerk, schoolblijven enz. in zijn rechten op frissche, vrije lucht bekort wordt."

Schr. is van meening, dat zoowel het onderwijs in het Hollandsch als de klimaatsinvloeden ongunstige factoren zijn die een hervorming van het onderwijs in Indië des te noodzakelijker maken.

„En — alsof er geen psychiatrie bestond, alsof de onderwijsautoriteiten absoluut onkundig zijn van de toestanden en resultaten in Europa, toonen zij zich hier plus royaliste que le roi en bestendigen een schooldag, een schoolweek en een schooljaar, die elk op zich zelf en in vereeniging met elkaar zwaarder zijn dan elders."

Eerst dit jaar zal de groote vacantie van 3 op 4 weken verlengd worden, en daardoor zal Indië een eenigszins toonbare vacantie hebben, al staat het nog ver ten achteren bij verschillende Europeesche landen, die 10, 11, 12, 13, ja zelfs 15 weken vacantie hebben, zooals Engeland.

De Indische schooldag van half acht tot één uur geeft een schoolweek van 33 of na aftrek der rusttijden van 27 uren schoolonderwijs.

Op het 3de Intern. Congres voor schoolhygiëne in Augustus 1910 te Parijs gehouden, bepleitte men een regeling, van 18 tot 22 uren voor het 1e en 2e leerjaar en voor de verdere klassen der volksscholen van 24 tot 30 lesuren van 40 à 50 minuten.

De ervaring in oorlogstijd in Holland opgedaan, toen men gedwongen was halve dagen school te houden, heeft bewezen, dat de namiddagschooltijd veilig afgeschaft kan worden zonder dat de hoofdvakken er onder zullen lijden.

Schr. meent, dat waar in Indië op de particuliere scholen bijna algemeen de verkorte schooldag ingevoerd is, dit op de gouvernementsschool ook moet kunnen. Hij zou een schooldag wenschen van half acht tot 1 uur voor de kinderen van de 1e, 2e, 3e en 4e kl. zelfs ook nog, en van half acht tot kwart voor 12 voor die der 5e, 6e en 7e kl., terwijl dan tevens het leerplan vereenvoudigd zou moeten worden.

Een schooldag voor de middelbare scholen van 7 tot 1 uur is beslist te lang, en zou schr. vervangen wenschen te zien, door een schooldag van half acht tot half een met 2 pauzen van een kwartier, die op Woensdag en Zaterdag zou moeten eindigen om 11 uur, teneinde den leerlingen den noodigen tijd te waarborgen voor liefhebberijen, sport en lichaamsoefeningen.

Wachten op betere tijden?

Een inzender in de *Preanger Bode* heeft een artikel geschreven naar aanleiding van dat gedeelte van het verslag van de S. S. in 1917, hetwelk handelt over den aanleg van spoorwegen in Zuid-Sumatra. Hij geeft den raad dien aanleg tijdelijk stop te zetten in afwachting van betere tijden, tenzij men besluit in sneller tempo te werken.

Hij berekent, dat er in 1917 grond verzet is voor 15 K.M. spoorbaan. Op 1 Januari 1918 ontbrak er nog 200 K.M. in de verbinding Telok Betong—Palembang, en hij merkt op, dat de lijn plm. 90 mille per K.M. heeft gekost. Dat hooge cijfer verklaart hij uit de buitengewone omstandigheden der arbeidsvoorziening, daar 90 pct. van het volk van Java moet aangevoerd worden en de zorg voor hen zich verder uitstrekt dan tot huisvesting en levensonderhoud.

Die hooge uitgaven zijn ongetwijfeld rentegevend, omdat daardoor alleen gezonde werkkrachten te krijgen en te houden zijn, maar dan mag er ook verlangd worden, dat er arbeid geleverd wordt in verhouding tot de kosten, m.a.w. dat er schot in den aanleg komt.

„Het werken in een langzaam tempo is voor Zuid-Sumatra on-economisch of leidt tot verwaarloozing van de arbeiders, wat evenzeer on-economisch is en bovendien onwaardig, omdat het, beschouwd uit een

humaniteitsoogpunt, niet door den beugel kan." Dus flink aanpakken of stopzetten.

Met dien verstande, dat het werk beëindigd wordt op daarvoor geschikte punten.

En dan rijst de vraag, of de verbinding Telok Betong—Palembang wel zoo belangrijk is, daar het grootste gedeelte dier streek onbewoond is en bestaat uit bosch en rawa's. Daar de wereld meer dan ooit staat in het teeken van productie, moet het wachtwoord zijn: aanleg van lijnen, uitgaande van goede havens en gericht naar streken, die, hetzij door rijkdom aan mineralen, hetzij door gunstige ligging voor landbouwondernemingen, binnen korten tijd productief worden.

De *Deli Crt.* bovengenoemd artikel besprekende, acht deze waarschuwing de overweging waard.

De prijzen van staal en ijzer, die 4 à 5 maal zoo hoog zijn als voor den oorlog vormen een voorname factor in de rentabiliteit der spoorlijnen en een dure aanleg blijft bij voortduring drukken op de opbrengst der lijn.

Indien de hooge kosten van aanleg in dezen tijd de spoorlijn overkapitaliseeren, zal daarvan het onvermijdelijk gevolg zijn, dat de lijn, een keer gelegd, zich zelf niet bedruipen zal en in een lange reeks van jaren haar eigen rente niet zal opbrengen.

Een en ander vraagt ongetwijfeld de aandacht, waar voor 1920 voor den aanleg van Zuid-Sumatra weer *f* 3.650.000 aangevraagd wordt en voor de verbinding Moeara Enim—Lahat *f* 2.200.000.

De schr. in de *Pr. Bode* wijst er nog op, dat de spoorweg van Telok Betong naar het Noorden reeds de meeste erfpachtsperceelen heeft bereikt en op zich zelf een exploiteerbare tramlijn vormt, terwijl van de Palembangzijde Moeara Enim als bereikbaar is. Hij acht de lijn Moeara Enim—Lahat meer urgent dan de verbinding van Moeara Enim—Telok Betong.

De *Deli Crt.* meent, dat als er geschrapt moet worden, daarvoor in aanmerking zal komen de verbinding Moeara Enim—Telok Betong en niet de verbinding dier eerste plaats met Lahat, of de lijn van Sibolga naar Taroetoeng, waarvoor als eerste termijn voor 1920 zes ton aangevraagd wordt van de totale raming van *f* 9.000.000.

Suriname.

In brochurevorm is te Paramaribo verschenen „*Vakorganisatie in Suriname*". Lezing gehouden door S i e g f r. B e c k, op Dinsdag 27 Mei 1919 te Paramaribo, op uitnoodiging van de Commissie van Voorbereiding inzake Vakwezen. Wij kunnen tot ons leedwezen hier geen overzicht geven van deze zeer belangrijke voordracht.

Over de praktijk der vak-organisatie sprak op 26 Juni de heer K o o p a l: „*De West*" van 1 Juli geeft een verslag van de lezing. De spreker zette uiteen wat in Nederland inzake vakorganisatie reeds is tot stand gebracht. „Hij vond het een veeg teeken, dat men de ambachtslieden in Suriname moet *roepen* om zich te vereenigen. Ja, dat daartoe opgeroepen, velen nog te laks en te beroerd waren om zelfs maar te komen luisteren naar wat gezegd zou worden. Hij verzocht den aanwezigen ambachtslieden om hun afwezigen collega's te zeggen dat zij lammelingen waren.

En gij — zoo vervolgde spreker tot de aanwezigen — slaapt ook gij nog? Is het nog geen tijd om wakker te worden?

Met waardeering gewaagde spreker daarna van de lezing van den heer Beck over vak-organisatie. Deze toont hoe hij het volk door en door kent. Met niet minder belangstelling las spreker het rapport van de Ambachts-commissie, zeven jaar geleden verschenen. Hij zou dit rapport in handen wenschen van elk ontwikkeld vakarbeider. Blijkbaar is het door de meesten niet gelezen. Anders is het onbegrijpelijk, dat men niet reeds toen tot organisatie is overgegaan. Men had dan zeven jaren tijd ge... nen, terwijl men nu weer van meet af moet b... nen. Trouwens de commissie kende hare pa... heimers. Zij wist dat men te lamlendig was om ... aan te gorden voor betere toestanden. Zij schreef in haar rapport, dat er wel zoo nu en dan vakbonden worden opgericht, maar zonder levensvatbaarheid. En hoewel de commissie in haar rapport den grondslag aangaf voor organisatie, bleef men weder doof.

Maar nu — vraagt spreker — zijt gij nu wakker? Is uw slaap eindelijk uit? In Holland hebben wij de gewoonte om zulke slapers bij den nek te pakken en net zoo lang met hun neus over hun fouten te wrijven tot ze vertrouwen krijgen in de organisatie.

In Nederland zijn thans 380.000 arbeiders en ambachtslieden bij de organisatie aangesloten. De vakorganisatie is een onontbeerlijke schakel geworden in de huidige productiewijze.

In Suriname is de eenheid tot dusverre zoek, maar zij is groeiende. Men heeft hier verhoudingen die eigenlijk geen verhoudingen zijn. Die abnormale verhoudingen zullen eerst verdwijnen als de stoffelijke toestand beter wordt"........

Het is te verwachten dat de toegesprokenen na deze forsche toespraak wakker geworden zijn.

* * *

In zijn rede op den laatsten „emancipatie-dag" gehouden, zeide de feestredenaar, de heer C o m v a l i u s, dat de vereeniging „Volksbelang" tot het Koloniaal Bestuur het verzoek zou richten den 1en Juli (den dag van de vrijverklaring der slaven in 1863) tot een nationalen feestdag te verklaren.

In een artikel van „*Periskopist*" in „*Suriname*" van 15 Juli wordt dit bestreden. Met de argumentatie van Periskopist kunnen wij ons geheel vereenigen. Maar wij gaan nog een stap verder en zouden in overweging geven de geheele viering voortaan achterwege te laten, omdat zij een mentaliteit in stand houdt, die hoe eerder hoe liever moet verdwijnen. Het is te hopen dat ook de voorgangers der onderscheidene godsdienstige gemeenten dit zullen inzien.

* * *

De volgende motie, ingediend door de heeren M a y, V a n O m m e r e n en D e V r i e s, is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen:

„De Koloniale Staten,

Overwegende dat uitbreiding van het kiezerscorps wenschelijk is;

Van oordeel dat die uitbreiding moet geschieden door verlaging tot *f* 800 van het thans bestaande minimum jaarlijksch inkomen van *f* 1400, waarover belasting moet worden betaald om kiezer te zijn, met daarnaast invoering van het capaciteitenkiesrecht;

Spreken de wenschelijkheid uit dat de Wet van den 31 Mei 1865 (Staatsblad No. 55), houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname tot dat einde worde gewijzigd en aangevuld, en gaan over tot de orde van den dag."

* * *

In de zitting der Koloniale Staten van 16 Juli deelde de Voorzitter mede, dat de Koloniale Staten, na kennis genomen te hebben van de klachten betreffende de verpleging in het Militair Hospitaal, van de uitkomsten van het van Bestuurswege daarnaar ingesteld onderzoek, zoomede van de door den Gouverneur overgelegde betrekkelijke processenverbaal, hebben besloten als hunne meening uit te spreken, dat van de bedoelde klachten er zijn:

1o. klachten, die als niet juist moeten worden aangemerkt;

2o. klachten, waarvan noch de juistheid, noch de onjuistheid aan het licht is gekomen;

en 3o. klachten, die zeker als juist moeten worden aangemerkt.

„*De West*" van 18 Juli, waaraan wij het bovenstaande ontleenen, teekent daarbij aan:

„Deze tamelijk vage conclusie, maakt o.i. het publiek niet veel wijzer. Evenmin geschiedde dit door de openbare debatten waarbij de sprekers het oneens waren en waarbij weder noodeloos allerlei hatelijkheden en persoonlijkheden werden gewisseld.

Een lid dat het geheele dossier gelezen heeft van het onderzoek in zake de hospitaalklachten, gaf ons

als zijn indruk te kennen, dat inderdaad sommige dingen in het hospitaal niet door den beugel kunnen, maar dat over het geheel het onderzoek heeft aangetoond, dat de klachten — en wel juist de ernstige klachten — schromelijk lichtvaardig zijn geuit en op onjuiste inlichtingen berusten."

In een ingezonden stuk in „*De West*" van 22 Juli verklaart de heer Thomson, dat hij en drie andere leden in Comité-Generaal hunne stem aan bovenstaand besluit niet hadden gegeven, omdat naar hunne meening in het klachten-dossier Van Ommeren zijn:

1o. enkele klachten, waarvan de juistheid is gebleken;
2o. enkele klachten, waarvan niet kan worden uitgemaakt, of zij al dan niet juist waren;
3o. vele klachten, die niet als juist moeten worden beschouwd.

* * *

„*De West*" van 18 Juli verneemt dat een wet in Frankrijk is afgekondigd, waarbij aan bannelingen in Cayenne de vrijheid hergeven wordt. Zij mogen — op eigen kosten — terugkeeren naar Frankrijk. Deze maatregel geldt alleen voor de zoogenaamde relégués en niet voor hen die wegens zware misdrijven veroordeeld waren tot dwangarbeid.

Relégués die ontvlucht waren, moeten, om hun vrijheid te herkrijgen, zich eerst weder aanmelden in Cayenne.

* * *

Van bevriende zijde werden aan „De Surinamer" eenige mededeelingen verschaft naar aanleiding van vaak vernomen klachten over de tarieven van den K. W. I. M.

O.m. wordt er op gewezen, dat de vrachtprijzen door den K. W. I. M. sedert den oorlog verlaagd zijn met meer dan 50 percent, wat belangrijk meer is dan door de Oost-Indische lijnen werd verleend.

Voorts zegt de bevriende zijde:

Men heeft wel eens de prijzen van den K. W. I. M. vergeleken met die berekend door Scrutton Sons en Co. en Royal Mail, doch deze vergelijking gaat niet op. De accommodatie aan boord van de vrachtbooten van Scrutton kan niet vergeleken worden met die van den K. W. I. M., zelfs niet met die van de oudere schepen, terwijl de Royal Mail in het directe verkeer met Europa geen passagiersschepen heeft loopen, aangezien deze alle door de Engelsche Regeering gerequireerd zijn. Ook de schepen, varende in de lijn West-Indië-Canada vice-versa zijn van een verouderd type.

Het is dan ook niet onaardig om te vermelden, dat het s.s. „Stuyvesant" op de laatste reis van Nederland in Falmouth 24 passagiers inscheepte tegen het onlangs geldende tarief.

Ten slotte zij eigenaardigheidshalve nog vermeld, dat de passage van Engeland naar Nederland op het oogenblik, alleen voor de zeereis, zonder accommodatie *f* 60.— per passage bedraagt.

* * *

„De West" van 15 Juli schrijft:

Naar wij vernemen worden over eenige dagen zeven personen vanwege het Syndicaat Tiffany uit Amerika hier verwacht.

Zij zullen de voorgenomen goudbaggerexploitatie in de Marowijne voorbereiden.

* * *

In het Staatsblad No. 499 is gepubliceerd het „Besluit van den 18den Juli 1919, houdende regelen omtrent de beschikbaarstelling, enz. van koloniale studiebeurzen ten behoeve van jongelieden, uit de koloniën *Suriname* en *Curaçao* afkomstig, voor hunne opleiding of voortgezette opleiding in Nederland."

Curaçao.

De droogte.

De regen blijft weer lang uit. Het is wel de droge tijd, maar anders kunnen een paar flinke buien in deze maanden de regenbakken wel weer eens vullen. En daarop wordt nu tevergeefs gewacht. Het geleden leed is dikwijls weer gauw vergeten, toch zal men met angst terugdenken aan de droge periode van zeven jaar geleden. Op het programma van Gouverneur Helfrich staat ook de drinkwater-voorziening. Wanneer het hem mag gegeven worden, dit nijpende vraagstuk tot oplossing te brengen, zal de verdienste van zijn bewind reeds aanstonds onschatbaar wezen.

* * *

In ons nummer van 3 Juli l.l. hebben wij aan de *Amigoe di Curaçao* ontleend de conclusie op het adres van mevrouw van Breemen-Kruyt c.s. over de achterstelling in salaris der oude leerkrachten bij het onderwijs ten opzichte van enkele nieuw aangestelden.

Uit de Handelingen van den Kolonialen Raad blijkt ons, dat de conclusie der commissie voor de verzoekschriften, waarmee de Raad zich vereenigd heeft, voor adressanten wel iets gunstigers is dan het *Amigoe*-bericht deed veronderstellen. Wij nemen het slot der conclusie hier over; de commissie stelde voor het Bestuur uit te noodigen „aan alle onderwijzers, werkzaam bij het openbaar onderwijs, die blijken hebben gegeven van wel voor hun taak berekend te zijn, gelijke financieële voordeelen toe te kennen als aan de heeren Landheer en Veute en aan de dames Scholtens verleend zijn en zulks gerekend te zijn ingegaan den 1sten September 1918."

Het is voor adressanten te hopen, dat het bestuur hieraan voldoet, maar meer dan een tijdelijk lapmiddel lijkt ons dit toch niet. De fout is, dat de Regeering nieuwe krachten en niet alleen voor het onderwijs, uitzendt op salarissen boven de geldende, wat tot onbillijke achterstelling leidt van hen, die de hitte des daags gedragen hebben.

* * *

Kapitein H. L. Bierman, kapitein der Infanterie O.-I. L., laatstelijk garnizoens-commandant op Curaçao, is voor hoogstens vijf jaren gedetacheerd bij de landmacht in Suriname.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Jong-Java. In de *Sinar Hindia* komt voor een beroep van de redactie op de Inlandsche studeerenden, leden dezer vereeniging, welke toen (Mei 1919) een congres te Djokdja hielden. Zij zegt o.m., dat zij den jongen lieden niet in de openbare actie wil betrekken, om ze niet van hunne studie af te houden, maar zij verzoekt hun om de theorie der Indische beweging te bestudeeren.

Welke theorie? De theorie gericht op een groot Java, een groot Indië. Groot echter niet als het kapitalistisch Japan, waar slechts een zeer klein deel van het volk millionair is en het overgroote deel in armoede leeft, zoodat er in 1917 plunderingen van rijstschuren plaats vonden.

Zouden wij wenschen, dat er in groot Indië dezelfde economische verhoudingen bestaan als in Japan? Neen. Een groot Java of Indië beteekent: grootsch in het algemeen welzijn. Groot en grootsch, omdat het Indische volk gelijkelijk voordeel heeft van het land en gelijkelijk deelt in de algemeene welvaart. Dit is waar wij en alle Inlanders, die edel denken, naar streven. De theorie die gij te bestudeeren hebt, behoort gegrond te zijn op een „edel sociaal gevoel", dan zult gij door het volk als ware „edelmannen" worden beschouwd. Jongelieden! gij allen hebt „jongelingsidealen", lofwaardige „driften." Zoekt naar middelen om dat schoons te bevorderen.

Daarna volgt een betoog, dat de arbeiders gedwongen zijn om zich met hoe langer hoe minder loon tevreden te stellen, dat de prijzen der levensbehoeften steeds stijgen; dat de regeering de belastingen van het volk verhoogt. En schrijver geeft de theorie der sociaal-democraten weer voor de verbetering van de toestanden.

Jongelieden! „Een zware taak rust op u. Maakt u gereed.”

Nog een verzoek, weest niet kleinmoedig in het schoone streven, want: „De dienst der vrijheid voor de menschheid is een zware dienst; zij brengt geen goud, zij brengt geen geld, maar kommer en ellende; zij brengt smaad en hoon, den kerker en het verbanningsoord, de galg en de strop. De dienst der vrijheid is een zware dienst,...... maar toch bovenal *moed* houden en met *fierheid* strijden voor recht en menschelijkheid”......

„En er zal een tijd komen, die de voorgangers van en nieuwen tijd zal verheffen tot de eereplaats der grooten; er zal een tijd komen, dat de nakomelingen u, socialistische strijders, zullen gedenken met ontzag, eerbied en liefde. En die tijd zal uwe belooning zijn......

„Reeds staan wij op den morgen van den komenden tijd.” Hoort het hanengekraai der socialistische strijders in Rusland, Duitschland, Oostenrijk, enz., die voorspellen de aankomst van een levenwekkenden dag, den nieuwen tijd, het socialistische tijdperk. Laten wij het eerst opstaan om den aankomenden dag te begroeten en het geluk der toekomst zal ons zijn. Helpt het volk later te organiseeren, want alleen daardoor krijgt gij macht om het algemeen geluk te verspreiden. Java en Indië groot te maken, groot en grootsch.

Regentschapsraden. Het in meerdere bladen opgenomen interview van den heer Nieuwenhuys over de instelling van regentschapsraden mede plaatsende, voegt de redactie (van de *Sinar Hindia*) er aan toe, dat de rondreis van genoemden heer een mager resultaat heeft opgeleverd voor de democratie, omdat de besprekingen niet met de dessalieden werden gehouden. Om te kunnen oordeelen of eenig voorschrift al dan niet goed is, moet men niet alleen de ontwikkelden raadplegen, zegt zij.

Indische Begrooting. Hierover in de *Sinar Hindia* een artikel. Hoofdzakelijk worden daarin weergegeven de besprekingen in de Tweede Kamer. Aan het slot teekent schrijver (H. S.) o.m. het volgende aan: Dat is dus het resultaat der besprekingen in de Tweede Kamer, en gij, volk en Inlandsche ambtenaren in Indië, weet nu hoe het lot van Indië is. Thans weet gij, hoe de groote heeren te den Haag denken en voelen over de toestanden van land en volk in Indië. Evenals de heer Fock, zijn ook de heeren Scheurer, van Vuuren e.a. van meening, dat het gezag in Nederland moet blijven. Ook de heer Alberda van de S.D.A.P., een vereeniging, die in Indië hare vertakkingen heeft en welke evenals Insulinde, B. O., S. I. en andere Inlandsche vereenigingen, o.m. het zelfbeschikkingsrecht voorstaat, kan zich nog niet vereenigen met het verleenen van vrijheid aan Indië en laat zich zelfs afkeurend uit over de Inlandsche ambtenaren. In het door den Minister verklaarde, is er iets, dat ons een weinig tevreden maakt, maar er is ook iets, dat ons teleurstelt. Maar wij hopen, dat al het gesprokene ons niet van de wijs zal brengen, want dat alles is slechts politiek, die iedereen begrijpt, geen nut heeft. Om die redenen is het hoogst noodig, dat het volk en de Inlandsche ambtenaren in Indië de politiek goed bestudeeren en men niet alleen zijn macht doet gelden, hetzij door menschen te veroordeelen dan wel te verbannen. Iedereen weet, dat er op de wereld een politieke beweging moet zijn, en hoe men die beweging ook belemmert, het zal niets baten, de actie zal daardoor des te feller worden en niet alleen zal een belemmering haat zaaien, doch zal het volk verbitteren, hetgeen gevaarlijker zal zijn voor de openbare rust en orde.

Bewijs: Wat is er niet gebeurd in het te voren rustige Indië na de verbanning van Douwes Dekker c.s.? De Regeering moge zich thans nog gelukkig noemen, omdat, al heeft het volk ook hartzeer, het niet door slechte daden wraak neemt als het volk van Britsch-Indië; alleen is het prestige van de Inlandsche ambtenaren en de Regeering in het oog van het volk gedaald.

Ten laatste betoogt schrijver de wenschelijkheid, dat de Inlandsche ambtenaren mede aan politiek doen, aangezien de tijd is aangebroken, dat zij en het volk samen moeten gaan.

In hetzelfde blad een uitvoerig artikel van S. Joenoes, in verband met de veroordeeling van S. Partoatmodjo, redacteur van de *Sinar Hindia* en voorzitter van de arbeidersvereeniging, tot *drie* maanden gevangenisstraf wegens persdelict. De daden van Partoatmodjo in het belang der Inlandsche beweging worden er in beschreven, terwijl aangeteekend wordt, dat hij veroordeeld is wegens het plaatsen van een paar artikelen in de S. H., waarvan de schrijvers op de vraag of zij de verantwoordelijkheid al dan niet op zich willen nemen, niet eens antwoord gaven.

Ten laatste roept schrijver uit: Broeder S. Partoatmodjo is slachtoffer geworden! Indisch volk, in 't bijzonder de S. I. leden, laat ons gezamenlijk onze macht toonen langs behoorlijken weg; laat ons God bidden, opdat de drie maanden gevangenisstraf aan broeder S. Partoatmodjo opgelegd, veranderd wordt in boete of dat hij vrijgesproken wordt.

Indisch volk, in 't bijzonder de arbeidersvereeniging, waarvan broeder S. Partoatmodjo voorzitter is, laat ons vrijspraak vragen voor broeder S. Partoatmodjo.

Indisch volk, de Regeering wil broeder S. Partoatmodjo drie maanden straf opleggen; zij wil onze beweging in kracht doen verminderen, de vrijheid van onzen genoemden broeder te kort doen.

Denk aan mijne woorden hierboven, Indisch volk!

De Regeering maakt opzettelijk persdelicten en preventieve hechtenissen. Onder nevenstaand hoofd een artikel van *Mhd. Kasan* in de *Sinar Hindia*, waarin het volgende wordt betoogd: De Regeering treft allerlei regelingen, alle ten doel hebbende het volk op te heffen, recht te doen wedervaren en tot ontwikkeling te brengen. Daardoor zijn vele millioenen noodig, welke door het volk worden opgebracht. Dat er zeer groote kosten aan verbonden zijn, is niet te verwonderen, wanneer men bedenkt, dat er vele zwaar betaalde uitvoerders dier regelingen zijn; de opperste uitvoerder krijgt een traktement van niet minder dan *f* 10.000 's maands en de hoofduitvoerders (residenten en assistent-residenten) niet minder dan *f* 1000. Maar ofschoon de Regeering dien uitvoerders zulke hooge tractementen toekent, blijft haar wensch een wensch, want dagelijks gebeuren er onrechtvaardigheden, roofpartijen en diefstallen, zoodat bijna het geheele volk arm is geworden. En wat schrijver bevreemdt is, dat de Regeering thans van koers verandert. De voormannen van het volk, die het willen opheffen en er naar streven het recht te doen erlangen en dus hetzelfde doel beoogen als de Regeering, worden, instede van minstens *f* 1000 's maands traktement te krijgen, gehaat en als vijanden der Regeering beshouwd. En niet alleen de hoogere ambtenaren, doch de onder hen staande „pryajis” en zelfs de rechters treden vijandig tegenover die volksleiders op, terwijl de kapitalisten niet bij hen achterblijven.

Een dergelijke regeeringsrichting brengt zeker gevaar met zich mee. Die volksleiders behooren eigenlijk door residenten en assitent-residenten als hun gelijken te worden behandeld, maar integendeel zou men hen als het kon als een hond willen behandelen en aan een stoel vastbinden.

Vervolgens brengt schrijver in herinnering hoe men tegenover Darsono, Semaoen en andere volksleiders is opgetreden.

Open Brief. Ruim gedrukt en over twee kolommen geplaatst, schrijft Darsono (in de *Sinar Hindia*):

Aan de Regeering van Indië.

„Voordat ik mijn straf van een jaar onderga, zeg ik grooten dank aan de Justitie te Soerabaja, voor de genoemde straf van een jaar.

Ik zeg grooten dank, niet wegens de *zwaarte* van die straf, maar voor de propaganda, die de justitie te Soerabaja maakt tegen de Regeering.

Door het vonnis van de Justitie te Soerabaja, zal het volk thans in beroering komen en zijn vertrouwen op de Regeering zal nog verminderen.

Mr. C. C. van Helsdingen Jr. heeft geschreven, dat een scheeve rechtspraak het reine gevoel vergiftigt. Ik vertrouw, dat het vergift, door de Justitie te Soerabaja geplant, overal zal voortwoekeren en het volk zal dwingen om een feller actie te voeren dan tot nu toe.

Door het over mij gevelde vonnis, zal het volk tot de meening komen: „In Indië bestaat geen rechtvaardigheid.” En om die reden behoeft het geen be-

vreemding te wekken, dat de wet later niet meer door het volk wordt hoog gehouden.

Wij vragen om vrede en geluk, maar de kapitalisten willen er niets van weten.

Een Regeering, die veel steun geeft aan het kapitalisme zoo'n Regeering wil geen vrede, want het kapitalisme wil steeds het slechte.

Door den steun der Regeering wordt het kapitalisme bevorderd. De bevordering van het kapitalisme verarmt het volk. En deze armoede dwingt het volk een actie te voeren met kracht en macht; deze beweging wordt de anarchistische beweging genoemd.

Regeering, wacht u voor de gevolgen van het kapitalisme en van uwe politiek! Wij waarschuwen u.

Broeders, tot 1920!

Darsono naar het Paradijs. Zoo heet een entrefilet van de redactie der *Sinar Hindia*, waarbij wordt medegedeeld, dat *Darsono* den 6en Juni naar Soerabaja is vertrokken, om zijn straf van een jaar te ondergaan. Darsono wil geen gratie verzoeken. Hij heeft slechts een kort afscheid van zijne familie genomen. Zijn straf zal hij in de gevangenis voor Europeanen ondergaan.

Broeder Darsono! roept de redactie uit, dat het u goed ga. Ook in de gevangenis zult gij het Indische volk vooruit kunnen brengen. Gij zijt nu in het paradijs, wees vastberaden. God zal de beweging van het Indische volk regelen, zooals gij het wenscht. Vertrouw op God en het Indische volk, dat steeds wakker zal blijven.

Vrouwenbeweging. Een artikel van vrouwe „*Sri Aminah Mir*", houdende bestrijding van het stuk van vrouwe *Ariepah* in de S. H. van 22 Mei j.l. Zij blijft bij hare meening, dat aan de vrouw vrijheid behoort te worden geschonken. Zij doet ten slotte op de broeders en zusters het volgende beroep: „Nu aan mijn broeders, Jong Javanen! Het is uw taak ons te steunen in onze beweging, opdat wij niet met wankelende, doch met vaste schreden, de dwaze bouwvallige muren omverwerpende, de zegepraal tegemoet zien.

Geachte zusters! Wij moeten niet achteruit deinzen, hoe groot de reactie moge zijn. Neemt u echter in acht en vat de vrijheid niet verkeerd op. Wij zijn Javanen en moeten Javanen blijven. Kom, voort, voort, tot ons doel!!!

Weg met de orthodoxen!

Leve de vrijheid!!! (*Sinar Hindia*).

WAT DE CHINEES VERTELT.

S. I. S. beweert in de *Pewarta Soerabaja*, dat wijlen de bekende heer Dinger hem in 1914 of 1915 gesproken had over zijn plan om de S. I. te steunen. Hij wilde, dat de S. I. leden goede witte rijst te eten krijgen. Hij zou smederijen openen om den S.I.-leden het smidsvak te leeren en de Regeering voorstellen om voor Inlanders voor brieven 5 ct. port te berekenen en voor briefkaarten 2½ ct. Schrijver antwoordde toen, dat S. I. leden wel geen rijst-coöperatie zouden kunnen oprichten, omdat zij geen kapitaal hebben en van de zijde der Chineezen een groote concurrentie zouden ondervinden. Wat anders zou het zijn, wanneer de heer Dinger zelf rijst opslaat en ze tegen zeer billijken prijs aan S. I.-leden verkoopt. Maar, dan zou de distributie door S. I. leden moeten gebeuren, anders zou niemand die rijst willen koopen, want in het algemeen hebben Javanen een afkeer van het Christendom. Laat staan u een Europeaan, ik zelf, die toch nu en dan een kain en een hoofddoek draag, word voor een Christen aangezien. Gelukkig, dat men weet, dat ik dikwijls de masdjid bezoek. En dan zijn er menschen, die beweren, dat ik van de Regeering opdracht heb ontvangen om de S. I. uiteen te doen vallen en de S. I. leden over te halen het Christendom te belijden. Daarom zou men kunnen denken, dat ik met u onder een deken school om de S. I. leden over te halen Christelijke rijst te eten. Daarom is deze handelwijze niet zonder gevaar, omdat de meesten fanatiek zijn. Ook ik heb er bezwaren tegen, omdat ik weet hoe hier een ksersteningspolitiek wordt gevoerd.

Schrijver vroeg den heer Dinger, of hij van de Regeering eenigerlei opdracht had ontvangen, waarop deze ontkennend antwoordde. Daarna zeide schrijver tot hem, dat indien hij inderdaad niet ingevolge opdracht van de Regeering handelde, het beter zou zijn om rijstpellerijen op te richten en de S. I. leiders van het bedrijf op de hoogte te brengen, en om later die rijstpellerijen aan de S. I. te verkoopen, maar dan zoo goedkoop mogelijk, liefst tegen den halven prijs of voor nog minder, omdat de heer Dinger toch reeds winsten zou hebben gemaakt.

De heer Dinger schudde als antwoord het hoofd.

Wat betreft de smederijen, zei schrijver, deze zouden ook van weinig nut zijn, omdat de menschen moeten werken om geld te verdienen. Ten aanzien van de portverlaging, vond schrijver het raadzaam, dat de heer Dinger zijn plannen voor zich hield, want als het bekend raakte en er kwam niets van, zouden de S. I. leden het vertrouwen in hem verliezen. De heer Dinger is intusschen overleden en van zijn plannen hoort schrijver niets meer. Maar thans wordt in de Tweede Kamer verklaard „De pogingen van den heer Dinger om van de S. I. een economisch sterk lichaam te maken, zijn mislukt. De S. I. ging zich meer en meer in politieke richting bewegen. Zulks zou toe te juichen zijn, indien de S. I. zich onttrok aan revolutionnaire invloeden." Dit is vreemd, zegt schrijver, vooral, omdat deze verklaring is afgelegd door Minister Idenburg, vroeger G. G. van N.-I. Indien de Regeering inderdaad een dergelijken wensch voor de S. I. koestert, dan zal de S. I. er zeker geen bezwaar tegen hebben. Maar waarom moet het gebeuren door tusschenkomst van een kapitalist en niet van de Inlandsche ambtenaren en hoofden? Dat zou toch immers beter zijn, evenals in Japan!

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Britsch Indië ter vredesconferentie.

Bij zijn terugkeer in Bombay werd de Maharaja Saheb van Bikaner, die tot de Britsch Indische vertegenwoordiging ter vredesconferentie heeft behoord, geïnterviewd door een correspondent van The Times of India, 't lijkt ons dat niet alles wat de prins bij die gelegenheid mededeelde algemeen bekend is, zoodat wij er een en ander van overnemen.

Bij onze aankomst in Engeland hadden noch de vertegenwoordigers van de dominions, noch wij een juist idee van 't aandeel dat wij in de vredesconferentie zouden te vervullen hebben. Zooals bekend is, werd ten slotte besloten om aan de vijf vertegenwoordigers der groote mogendheden — Gr. Britannië, Amerika, Frankrijk, Italië en Japan — afzonderlijke vertegenwoordigers voor Indië en de kroonkoloniën toe te voegen, op dezelfde wijze als dit voor eenige andere mogendheden 't geval was. 't Britsche rijk had voor Australië, Canada, Z. Afrika en Indië elk 2 vertegenwoordigers, terwijl Nieuw Zeeland er één had. De beteekenis hiervan springt in 't oog wanneer men weet dat China, Portugal, Roemenië er ook maar 2 hadden. Volgens 't aangenomen stelsel werden de afgevaardigden van Indië en de dominions aangewezen om met de 5 vertegenwoordigers uit Groot Britannië samen te zitten, of de plaats van een afwezigen in te nemen.

Behalve 't eigenlijke werk in de vredesconferentie, was de gezamenlijke arbeid in de Britsche delegatie van veel gewicht. De maharaja legde er nadruk op, dat ook hierbij de stem voor Indië geheel gelijk was aan die der kroonkoloniën. Evenals Indië met trots kan wijzen op zijn aandeel in den oorlog, kan 't dit ook doen voor zijn aandeel in de vredesberaadslagingen.

De opname van Br. Indië in den volkerenbond verdient evenzoo melding, als een erkenning van gelijkwaardigheid. De prins heeft de onderhandelingen hiervoor wat Indië betreft zelf gevoerd, aangezien zoowel Mr. Montagu als Lord Sinha voor momenteel urgente zaken naar Engeland waren. In verband hiermede moest Br. Indië ook in de Labour convention deelen, hetgeen adviezen vergde over de bijzondere omstandigheden, waarin de nijverheid en de arbeid hier verkeeren. Dank zij zijn beschouwingen over sociale, economische en klimaat invloeden, werden de pogingen met succes bekroond.

Mr. Montagu, Lord Sinha en de maharaja werden tot gevolmachtigden gekozen bij de onderteekening van 't verdrag, toch komt de naam van Lord Sinha niet voor onder 't verdrag, aangezien Br. Indië daarbij maar door 2 leden vertegenwoordigd mocht zijn.

Hadden zij weinig bemoeienis met de verdragen voor Oostenrijk, Hongarije en Bulgarije, een dure plicht hadden zij te vervullen voor 't vaststellen van de overeenkomst met Turkije. De Britsche Eerste minister en de Raad der geallieerden moesten tot het juiste begrip worden gebracht van de gevoelens der mohamedanen. De 3 Indische vertegenwoordigers vormden met de Aga Khan, Sahibzada Aftab, Ahmed Khan en IJusuf Ali een bijzondere deputatie, die de belangen van de Indische moslem brachten voor den „Raad van vier". Hoewel nog geen eindbeslissing verkregen werd vóór zijn vertrek, heeft hij de vaste overtuiging dat de zaak zijner geloofsgenooten goed bepleit is.

Spanje-Frankrijk in Marokko.

In antwoord op eene interpellatie van 't republi-

keinsche Kamerlid Domingo, heeft de Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken, markies de Lema een verklaring afgelegd, waarvan de hoofdzaak op 't volgende neerkomt.

De samenwerking met Raissouli, die nu de Spaansche bezetting weer aangevallen heeft en een zeer pijnlijken slag heeft toegebracht, heeft gedurende geruimen tijd vijandelijkheden voorkomen, die aan 't Sp. protectoraat niet alleen zeer veel nadeel zouden hebben bezorgd, maar die ook tot in de Fransche zone zouden hebben doorgewerkt.

Het schitterende werk door Frankrijk in zijn gebied volbracht heeft verschillende tijdperken doorgemaakt en heeft wisselvalligheden gekend, maar in Frankrijk is de arbeid van generaal Lyautey nooit tot een twistvraag gemaakt en nooit heeft iemand er op aangedrongen het protectoraat in den steek te laten.

Volgens den minister heeft Raissouli niet zooveel macht en invloed als hij 't zelf wil doen voorkomen.

Spanje heeft altijd de middelen verkozen, die op bevrediging gericht zijn, het wil dien weg blijven volgen. Wie 't daarin tegenwerkt moet bestreden worden, zelfs al kost dit offers. Marokko is niet alleen een land waar Spanje gelegenheid vindt tot koloniseeren, het vormt ook een grenskwestie, een gebiedsvraag. Daarvoor mag geen volk, dat zich eerbiedigt, onverschillig blijven. Spanje kan noch wil zijn rechten aan Frankrijk overdragen. In tegendeel het blijft staan op alle in verdragen vastgelegde rechten.

De markies eindigde aldus: Spanje is niet toegetreden tot de overeenkomst van Tanger van 1914, aangezien de oorlog uitgebroken was en de neutraliteit, waartoe het besloten had, daardoor in 't gedrang had kunnen komen.

Tot zoover de regeeringsverklaring. Afgezien van de overigens ten opzichte van Marokko te volgen politiek, lijkt 't ons dat de Lema niet wijzer is geworden dan zijne vele voorgangers die voor Marokko nog bleven in het stelsel der kleine lapmiddelen voor de wonden, die hier en daar geslagen worden, zonder de kwaal in haar grondslag aan te pakken. Reeds een 8 tal jaren geleden schreven wij in deze rubriek, dat zoolang als de Italianen in Tripolis en de Spanjaarden in Marokko er niet toe komen een stelsel te aanvaarden, dat de geheele kolonie omvat en opgesteld is naar 't voorbeeld van Budgauld voor Algerië, Michiels voor Sumatra's Westkust, Van Heutsz voor Atjeh, Lyautey voor Fr. Marokko, zoolang zullen Italië en Spanje millioenen en millioenen aan geld, en honderden of duizenden aan menschenlevens blijven offeren zonder eenige kans op blijvend succes.

Het beest in den mensch.

Er is geen dier zoo beestachtig als de mensch. De Poolsche gruwelen zijn tegengesproken, maar wat nu uit Oekraine tot ons doordringt, en helaas naar 't zich laat aanzien niet weerlegd kan worden, is erger dan het ergste dat over Poolsche pogrom's geschreven en uitgedacht is kunnen worden. Wat men meende dat alleen in de barbaarschheid van eeuwen terug geplaatst kon worden, wordt nu in moord-, vermink-, roof-, plunder-, verkracht partijen weer voltrokken aan de Joodsche bevolking in Oekraine.

En hetzelfde dreigt ook weer voor de Armeniërs, die zich, met de overwinning van de Entente, een beter verzekerde toekomst hadden gedroomd. Volgens een door T. P. O'Connor en A. Williams, van 't Duitsch-Armeensche comité te Londen uitgevaardigd manifest, spreken zij de vrees uit dat de Armeniërs in Kaukasië gevaar loopen uitgeroeid te worden. Wie zich de gruwelen voor den geest haalt vroeger door de Mohamedaansche overheerschers op de Armeensche christenen uitgeoefend, zal het verschrikkelijke beseffen van deze bedreiging! O'Connor en Williams vreezen de uitvoering ervan wanneer de Britsche bezettingstroepen worden terug getrokken, en dit zal reeds in October gebeuren. Reeds thans maken de Koerden, Tartaren en Georgiërs zich gereed om de Armeensche republiek van Erivan aan te vallen, die niet sterk genoeg is om zich hiertegen te vrijwaren. De Jong Turken in Klein-Azië ijveren sterk in deze richting.

Een vreeselijk bloedbad onder mannen, vrouwen en kinderen moet van 't terugtrekken der Britsche troepen 't onvermijdelijke gevolg worden. Het manifest vraagt, of, indien Engeland op den duur de kosten en moeiten van de bezetting van Kaukasië niet wil of kan dragen, de Vereenigde Staten dan niet kunnen helpen. Zijn hiervoor de troepen niet dadelijk ter beschikking te stellen, dan helpe men met geld om 't blijven van Britsch Indische troepen onder Britsche officieren mogelijk te maken.

Kunnen de vrienden van de Armeniërs in andere landen aan dit manifest geen kracht bij zetten? Alleen door spoedig handelen van velen is nog eenige hoop te koesteren op 't voorkomen van een nieuwe slachting op groote schaal.

Het verwondert ons dat, terwijl voor de Poolsche pogrom's in geheel de wereld en ook in ons land zoo luide geroepen is, van diezelfde zijde niet nog luider geroepen wordt over de gruwelen, die in Oekraine reeds plaats vinden, en door de vrienden der Armeniërs niet over de slachting der Ameniërs, nu die nog voorkomen kan worden.

Ingezonden.

Den Haag, 16 Augustus 1919.

Aan
het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West,
Heulstraat 17, Den Haag.

Mijne Heeren.

In het jongste nummer van het „Koloniaal Weekblad" is opgenomen een correspondentie uit Indië van kapitein Vermeer en handelende over de vereeniging Insulinde en Douwes Dekker, waarin groote ingenomenheid met beiden wordt betuigd en zulks zonder eenig commentaar van de redactie, zoodat het den schijn heeft alsof de redactie — c.q. het hoofdbestuur — met de strekking dier correspondentie het eens is.

Het zij mij, als lid uwer vereeniging, vergund U beleefd te verzoeken in het Weekblad dienaangaande een verklaring te geven, aangezien ik niet veronderstellen kan, dat het Hoofdbestuur dien schijn zou willen laten voortbestaan, waar immers de vereeniging Insulinde en Douwes Dekker er naar streven een einde te maken aan het Nederlandsch gezag in Indië.

Hoogachtend,
H. C. A. POUBLON,
Gep. Ass. Resident.

—

Den geachten inzender is het zeker niet ontgaan, dat „Het Koloniaal Weekblad" altijd een „vrije tribune" is geweest, waar een ieder voor zijn meening uit kan komen, mits de schrijver zijn artikel voluit met zijn naam onderteekent. Het Hoofdbestuur van „Oost en West" en de Redactie-Commissie van het Weekblad behoeven die meening niet te deelen, al wordt zij zonder commentaar geplaatst.

Red.-Comm.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Tropische Natuur.

Afl. 6—7 van jaarg. VIII brengt verschillende interessant geschreven en geïllusteerde bijdragen, als: In het oerbosch van den Ophir, door E. Jacobson (vervolg). — Breynia cernua (periodiek bladverliezende planten), door J. J. Smith. — Een tocht door het Karanggebergte, door J. Beumée (o.a. vervolg der beschrijving van vogelnestgrotten). — Een drietal merkwaardige voorbeelden van mimicry (waaronder verstaan wordt het bedriegelijk gelijken van een dier op een ander dier of op een levenloos natuur-object), door S. Leefmans. — Iets over lakschildluizen, door P. v. d. Goot.

Uitgaven van het Bataviaasch Genootsch. v. K. en W.

Het Bat. Gen. dat in het najaar van 1915 besloot zijn uitgaven niet meer naar Holland te zenden, zoolang geen betere postverbindingen intråden, heeft thans die toezending hervat, waardoor wij in het bezit geraakten van de Notulen der gehouden vergaderingen van het vierde kwartaal 1915 tot het vierde van 1918, zoomede van een in 1917 uitgegeven „Gids voor den bezoeker van de Schatkamer", van het Genootschap. De sedert ult°. 1915 verschenen „Verhandelingen" en het „Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde", zullen vermoedelijk per eerstvolgende mail volgen.

De inhoud van de genoemde „Notulen" (die 4 maal 's jaars in druk verschijnen), is als altijd zeer lezenswaardig; dezerzijds kan echter slechts de speciale aandacht gevestigd worden op enkele „Bijlagen", waarin als afzonderlijk opstel, een bepaald onderwerp behandeld wordt. Overigens raadplege men de uitvoerige alphabetische registers aan het slot van elk deel.

Aanteekeningen over: „Opstellen over Bengkoeloe", door L. C. Westenenk (Deel 54, afl. 2). — De gouden beeldjes van Demak (met plaat), door Dr. F. D. K. Bosch (Id.) — De „Slamajers" in Kaapstad (dat zijn afstammelingen van de Maleiers, die in den tijd van Van Riebeek naar de Kaap kwamen), door Dr. G. A. J. Hazeu (Deel 54, afl. 3). — Zilveren gedenkbladen uit de dagen der O. I. Comp., door W. H. Hoogland (Deel 56, afl. 4). — Twee brieven betreffende het voorkomen van koperen martavanen bij de Ot Danoem op Borneo (Id.).

Van de verslagen van den oudheidkundigen dienst in Ned.-Indië (eveneens door het Bat. Gen. uitgegeven), werd ontvangen het vierde kwartaal 1918. Behalve de mededeelingen omtrent herstellingen, opgravingen enz. bevat dit verslag als Bijlagen o.a.: Tjandi Djawi een graftempel? door Dr. F. D. K. Bosch. — Majapahitsche heiligdommen in de Lampoeng, door R. Ng. Poerbatjaraka (Lesya). — Oorkonden van Trawoelan. — Koperen platen van Bloeboek (Lamongan).

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 13 Aug. bevat een artikel van A. D.

over de financieele resultaten van de voornaamste Nederlandsche reederijen over de jaren 1913 t. en m. 1918. Als we de daarin gegeven winst-cijfers met elkander vergelijken dan is 1918 voor de gezamenlijke Maatschappijen een record-jaar geweest; doch het zijn de Indische maatschappijen die tot dit record den doorslag hebben gegeven, daar bijna alle overige reederijen reeds vroeger hun hoogste winst-cijfer geboekt hadden. — Verder geeft dit Nr. o.a. een overzicht van den handel van Japan met Ned.-Indië in 1918 (ontleend aan „Korte Berichten").

In het Nr. van 20 Aug. publiceert X. X., aan de hand van officieele gegevens, een overzicht van de buitenlandsche handelsbeweging van Java in 1918.

Kunstnijverheid in Ned.-Indië.

Bij Albrecht en Co. te Weltevreden is verschenen het navolgende geschrift: Bond van Nederl. Indische Kunstkringen. Jaarvergadering te Jogjakarta op 1, 2 en 3 Augustus 1919. Kunstnijverheid in Ned.-Indië. Inleidende aanteekeningen van J. W. Teilers en R. Ng. Wedio di Poero (Dr. Radjiman).

Uit het Voorwoord van den hr. Moojen blijkt dat plannen bestaan om te Batavia een inrichting te vestigen voor kunstnijverheids- en teeken-onderwijs, welke als eerste school van dezen aard voorloopig den geheelen Archipel zou moeten kunnen voorzien van goed geschoolde krachten op het gebied van versierende kunst. Op de vergadering-zelf zal dit denkbeeld nader worden uitgewerkt. De bijdragen van de h.h. Teilers en Dr. Radjiman zullen er zeker toe bijdragen om de belangstelling voor de kunstnijverheid op te wekken of te versterken. Eerstgenoemde is het uitvoerigst en noemt zijn geïllusteerde verhandeling „Over nijverheid, kunst en volksontwikkeling"; Dr. Radjiman behandelt de „zedelijke beteekenis van de kunst voor het volk van Indië".

Iets over schildpad in Oost- en West-Indië.

De hoornschaal van sommige groote schildpadden vormt het belangrijk handelsartikel „schildpad". Het heeft eigenschappen van hoorn, doch is harder, neemt bij het polijsten meer glans aan en laat zich bij verwarming, waardoor het week wordt, beter lasschen.

De waarde berust in hoofdzaak op de helderheid van kleur; een warm doorschijnend geel met fraaie roodbruine vlekken is het meest gezocht. In den handel onderscheidt men Egyptische (rood, zonder gele vlekken) en West- en Oost-Indische schildpad.

Wat West-Indische betreft, heeft de vangst van schildpadden meest plaats op de eilanden Aruba, Bonaire en St. Martin. Door den adviseur voor de visscherij in de kolonie Curaçao zijn proeven genomen om tot een kunstmatige schildpaddenteelt te geraken. De Oost-Indische soort is de kostbaarste; zij is in hoofdzaak afkomstig van den caretschildpad. De elkander dakpansgewijs bedekkende hoornplaten van het rugschild van dit dier leveren n.l. het bekende schildpad, waarvan een volwassen dier 2—6 K.G. kan opbrengen en waarvan het fijnste en duurste van Celebes komt. Eene andere bekende schildpadsoort is de eveneens in den Oost-Indischen Archipel voorkomende lederschildpad (door de bevolking katoeng of ratoe genoemd) en de groote zeeschildpad.

No. 649 van „Handelsberichten" (waaraan het voorgaande is ontleend), geeft nog een overzicht van den uitvoer van schildpad uit Celebes over de jaren 1913 tot en met 1918.

Helopeltis-bestrijding.

Aan dit onderwerp is Mededeeling No. LXIV van het Proefstation voor Thee gewijd. Op een Voorwoord van Dr. Ch. Bernard volgt een artikel van E. L. Siahaja, getiteld: 6-maanden-proef met Helopeltis-bestrijding op Leuwi-Manggoe. — De hr. O. van Vloten schrijft een toelichting op deze bijdrage en besluit met „Een veronderstelling omtrent het optreden van de helopeltis", naar aanleiding van de uitkomsten tot nog toe door het vangen van dit schadelijke insect verkregen.

Begrootingen van de zelfbesturende landschappen.

Als uitgave van het Encyclopaedisch Bureau (afl. 19) is in twee deelen een lijvig boekwerk verschenen, getiteld: Mededeelingen van het kantoor voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door de afdeeling financieele aagelegenheden. Begrootingen van de zelfbesturende landschappen in de buitengewesten over het jaar 1918 (Semarang-Soerabaja, G. C. T van Dorp en Co.).

De bedoeling dezer publicatie (welke voortaan ieder jaar zal worden vervolgd), is geweest de wenschelijkheid om — meer dan tot heden in de betrokken gewesten zelf geschiedde — openbaarheid te geven aan de geldelijke aangelegenheden van de zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten, ten einde de Staten-Generaal en den Volksraad, alsmede het publiek in het algemeen, in de gelegenheid te stellen van het geldelijk beheer der landschapskassen kennis te nemen en zoodoende ook naar buiten belangstelling te wekken in de financieele aangelegenheden van bedoelde landschappen.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De afl. van 15 Aug. opent met een beschouwing van Prof. Dr. H. Blink over de economische betrekkingen tusschen Ned. Oost-Indië en andere landen en in het bijzonder die met Australië. — Verder vervolgt o.m. D. Ingerman zijn artikel: Opbrengst en handel van ijzererts en ijzer in de voornaamste Europeesche landen en hun koloniën.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 34: Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Ziekten en plagen van de cultuurgewassen in Ned.-Indië, door Dr. C. J. J. van Hall, besproken door Prof. Dr. J. Westerdijk. — De uitvoerhandel van Groot-Britannië en de Vereenigde Staten. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens de overige vaste rubrieken, zoomede een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande literatuur-opgave over vetten, oliën en wassen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 20 bevat: Boschnegers in Suriname, door de J. de J. — De beteekenis van het jaarlijksche „Koninginfeest" (Konoeverjari) voor de Surinaamsche bevolking, door Ruremondanus. — Avondstemming, door Th. van Dort. — De weefster (Atjehsche vertelling), door M. C. Kooy—van Zeggelen (slot).

Kloet-album.

„De tropische natuur ademt rust en onbeweeglijkheid. Een eeuwig groen kleurt de vlakte en bergen tot hun hoogsten top, een eeuwige zon giet goud over bosch en sawah of de blanke maan weeft over alles een zilveren sluier. Dorpen en steden vinden geen plaats in het landschap, ze gaan schuil onder het dichte bladerdak; slechts de steeds zwijgende, steeds zich verjongende, steeds blijvende groene natuur vertoont zich, voedsel gevende aan wie slechts de hand uitsteekt.

„Totdat de Kloet heeft gesproken, slechts enkele uren. 't Levende groen is verdwenen; geen vogel wordt gehoord, geen plant meer gezien. Alles is zwart; de stilte des doods heerscht. Alles rondom den berg is verbrand. Roodgloeiende steenen en heete modder heeft de berg rondom zich geslingerd, kokend water in millioenen kubieke meters en heeten stoom met giftige dampen uitgestooten; een verstikkende aschregen, op afstanden van 600 à 700 K.M. merkbaar, is neergevallen; ruim 5000 menschen zijn omgekomen, twintig dorpen zijn geheel, zeventien ten deele verdwenen, meer dan 10.000 H.A. vruchtbare bouwgrond is verwoest........"

Aldus beschrijft Minister Idenburg, eere-voorzitter van de Kloet-commissie, de ramp die den 20en Mei heeft plaats gehad. Hij doet het in een Kloet-Album, door den heer N. J. Boon te Amsterdam uitgegeven ten bate van de slachtoffers der uitbarsting. Vooraf herinnert hij aan de tonnen gouds, door de algemeene Indische commissie tijdens Nederland's oorlogsellende aan het Steuncomité afgedragen. Helpt gij nu, landgenooten, zoo eindigt het stukje.

Het Album heeft verder korte bijdragen van Dr. Kielstra, Mr. D. Fock en Mr. G. Vissering, die uitvoeriger schrijft en o.m. meedeelt:

„Onder alle Indische kraters is de Kloet de meest verraderlijke, we zouden eerder kunnen zeggen, de meest geniepige. Hij is juist als een reptiel: door zijn onbeweeglijkheid waant men hem ook levenloos. Gedurende jarenlang laat hij niets van zich bemerken, vóór 1901 zelfs 25 jaren achtereen. De bevolking gaat dus weder vertrouwen stellen in den krater: nieuwe tuinen worden aangelegd en zij nestelt zich tot vrij dicht bij den top. De Kloet is slechts 1731 meter hoog, en steekt dus niet zoo ver boven de omgeving uit.

„De Kloet heeft nog een andere merkwaardigheid n.l. dat door die langdurige rustperioden, waarbij zelfs geen solfatare aan het werk is, de kratermond door regenwater wordt gevuld en die stille waterplas boezemt nog meer vertrouwen in ten aanzien van zijn ongevaarlijkheid. Zonder eenige waarschuwing echter komt dan opeens een uitbarsting, zóó vreeselijk, als slechts bij enkele andere kraters ter wereld kan voorkomen."

Verder zijn er kleine bijdragen van Generaal Drijber, Prof. Van Baren, de burgemeester van Den Haag en Amsterdam, Prof. Van Eerde, den heer J. B. A. Jonckheer, Dr. N. Adriani en Jonkvr. de la Bassecour Caan.

Deze stukjes omsluiten met de bijschriften een groot aantal kleinere en grootere platen, van Java's natuur,

van vulkanische bergen en bijzonderlijk van de Kloet.
(N. R. Ct.).

* * *

Ten slotte eenige titels:

Indische speeltuigen, door J. F. Snelleman (een mooi geïllustreerde artikelenreeks over muziekinstrumenten in de Nrs. 31 en vgg. van „Buiten").

De „voedselvoorziening van Java", door A. Galjema Verheul. Archief voor de Suiker-industrie in N. I. (Jaarg. 1919, afl. 18). — De instelling van waterschappen in de suikerindustrie op Java, door ir. A. Groothoff (Id. afl. 21). — Het Madioensche waterreglement, door ir. G. F. van Dissel (Id. afl. 22).

Het nieuwe Indische strafwetboek, door B. M. Taverne (Tijdschr. voor Strafrecht, dl. 30, bl. 121 vgg.).

Karakterschets van John Loke (exploitatie van de ijzerertsterreinen in Ned.-Indië), (met portret), (Hollandsche Revue 1919, afl. 6).

De chemische samenstelling van den Cassavewortel, door J. J. Paerels (Cultura, Juli-Aug. 1919).

In the sphere of the Indian volkanoes (with ill.), by A. H. Blaauw (Commercial Holland, Aug. 1919).

Een tropisch ziele-beeld (De grond van het religieus naturalisme), door Tropicus (vervolg). (Ceres 1 Aug. 1919).

Trade between the Dutch East Indies and Australia. — Iron-ore in Celebes. — Tanning barks in the D. E. I. — The botanical garden at Sibolangit. (The Dutch East Indian Archipelago, Vol. II, Nr. 19).

Curaçao (ontleend aan een voordracht van Dr. Lens, vermeerderd met illustraties). (Aarde en haar Volken, Juli 1919, Bijblad).

Onderzoek naar de oorzaken van de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera. Alphabetisch register op de welvaartsedita 1904—1914. Batavia, Ruygrok en Co. 1919. 4°.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van eene leerares in de Verloskunde aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Voor den Indischen dienst is de uitzending noodig van eene geneeskundige, die geschikt en bekwaam is om te worden benoemd tot leerares in de verloskunde aan de Nederlandsch-Indische artsenschool te Soerabaja.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 2000;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 's maands. ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 600 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 's maands tot een maximum van ƒ 1000 's maands.

Het uitoefenen van particuliere praktijk is verboden.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 October a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeelin (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. haar diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 2¼ ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, éene maand bezoldiging en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij bevordering het bedrag der verhooging over éene maand.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, enz. staat de geneeskundige gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De uit te zenden vrouwelijke arts is verplicht de in verband met hare uitzending voor den Indischen dienst aan haar of te haren behoeve van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan haar ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den haar aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij wordt uitgezonden niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na hare aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant van 12 Augustus 1919 No. 175).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

		Contributie
J H. van Dijk, Apeldoorn	ƒ	2.50
J A. Wijn, Apeldoorn	,,	2.50
Jonkvr. M. Reigersman, Breda	,,	2.50
C. C. Zeverijn, Hilversum	,,	5.—
L. W. Capel, Apeldoorn	,,	2.50
L. J. Dobbelman, Apeldoorn	,,	2.50
F P. Hermans, Apeldoorn	,,	2.50
L J. K. Jeekel, Apeldoorn	,,	2.50
L Molijn, Alkmaar	,,	2.50
C M. Olifiers, Apeldoorn	,,	2.50
H. K. J. Sannes, Apeldoorn	,,	2.50
Tj. de Haan, Den Haag	,,	2.50
J Mastenbroek, Suriname	,,	2.50
A. T. M. Winter, Den Haag	,,	2.50
R. G. M. Soeprodjo, Semarang	,,	4.—
A. L. de Sturler, Haarlem	,,	2.50
J R. Becker, Nijmegen	,,	10—
Mej. J. Begeman, Teteringen	,,	2.50
H R. Curiël, Paramaribo	,,	2.50
H. P. J. van Lier, Amsterdam	,,	2.50
Mej. J. E. Meijer, Paramaribo	,,	2.50
Julius G. E. Nelson, Paramaribo	,,	2.50
H. R. Yda, Suriname	,,	2.50
Dr. A. N. Barend, Suriname	,,	2.50
H. I. Nahar, Suriname	,,	2.50
K Bouman, 's-Hertogenbosch	,,	2.50
L M. Korevaar, 's-Hertogenbosch	,,	2.50
H. J. van Munster, 's-Hertogenbosch	,,	2.50
Raden Amirambjoh Sastrosoewigno, Paramaribo	,,	2.50
P. C. Dudok van Heel, Den Haag	,,	5.—
Mevr. G. C. E. Soeters—v. d. Heuvel, 's-Hage	,,	2.50
G. A. N. Scheltema—de Heere, Ginneken	,,	2.50
J M. Gantvoort, Den Haag	,,	5.—
Mevr. Wed. J. C. van Alphen, Den Haag	,,	2.50
J M. Hanegraaf, Tilburg	,,	2.50
P M. Ch. Poublon, Den Haag	,,	5.—
Mr. J. A. Schagen van Leeuwen, Rhenen	,,	2.50
Th. van Alebeek, Den Bosch	,,	2.50
J. van Andel, Den Bosch	,,	2.50
C. R. Bakhoven, Den Bosch	,,	2.50
Jos. Cleerdin, Den Bosch	,,	2.50
A C. Kalle, Den Bosch	,,	2.50
A Katenbusch, Den Bosch	,,	2.50
A. J. M. Lamers, Den Bosch	,,	2.50
E Snellen, Den Bosch	,,	2.50
J H. Stuyver, Den Bosch	,,	2.50
T Veroude, Den Bosch	,,	2.50
K. M. Vogel, Den Bosch	,,	2.50
F C. M. Wijffels, Den Bosch	,,	2.50
P Jurriëns, Utrecht	,,	2.50
M. Daniels, Den Haag	,,	3.—
Mej. B. Bronkhorst, Den Haag	,,	2.50
H. Douglas, Nickerie	,,	2.50
M. C. Henriquez, Den Haag	,,	2.50
H Ludeling, Apeldoorn	,,	4.—
A Moraal, Den Haag	,,	2.50
M. Willemsteijn, Wageningen	,,	2.50
Mej. L. Vrijer, Den Bosch	,,	2.50
Mevr. M. Slors, Apeldoorn	,,	2.50
T. van den Bont, Boven Hardinxveld	,,	2.50
De Algemeene Plantersbond, Suriname	,,	2.50
Ant. Groenendijk, Rhoon	,,	2.50
H Th. Spook, Amsterdam	,,	2.50
G J. Bagendijk, Beverwijk	,,	2.50
J. Rijks, Arnhem	,,	2.50

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 36. Donderdag 4 September 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Propaganda.

Het groote succes door Mevr. Douair. Jhr. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs en den Heer P. J. Heesterman met de filmavonden te 's-Hertogenbosch behaald,*) geeft een dadelijk bereikbaar middel voor propaganda, zoowel voor Indië als voor de Vereeniging „Oost en West", aan de hand, dat — mits goed voorbereid en geleid, zooals in 's-Bosch geschiedde — niets behoeft te kosten. Daar werd bereikt, dat de namen „Indië" en „Oost en West" eenige dagen op aller lippen waren, terwijl a l l e kosten uit de entrées werden gedekt.

Het Dagelijksch Bestuur heeft daarom gemeend, dit propagandamiddel ook voor elders te mogen aanbevelen, maar, gedachtig aan zijn principe, dat elke onderneming tevoren door de noodige middelen gedekt moet zijn, zal voor het risico voor eventueel niet geslaagde uitvoeringen een waarborgfonds van ƒ 1000.—, speciaal voor dit doel, worden gesticht. ƒ 500.— zijn reeds gegarandeerd; de volgende ƒ 500.— zullen wel spoedig volgen.

Wie van onze leden zijn bereid het schitterend voorbeeld van Mevrouw Clifford te volgen? Gaarne zal het Secretariaat hunne namen en voorstellen vernemen.

Mevrouw Clifford heeft alweer Dordrecht, Tilburg en Bergen op Zoom op haar program staan en is zeker gaarne bereid ook aan anderen het recept voor een zeker succes mede te deelen.

De Secretaris van het Hoofdbestuur,
E. F. GROOSS.

*) Zie Koloniaal Weekblad van 21 Aug. j.l., No. 34.

Losse Opmerkingen.

XI.

Aan mijn gang naar het Indiërscongres te Semarang (zie No. X), verbond ik een uitstapje naar eenige andere plaatsen; allereerst Bandoeng.

Evenals te Weltevreden is er in de hoofdstad van de Preanger in de laatste jaren enorm bijgebouwd; niettemin blijft m.i. Bandoeng het cachet dragen van een „binnenplaats". Wat dat is en hoe dat komt, valt feitelijk moeielijk uit te leggen; het verkeer op de straten, de uitgaansgelegenheden, de societeit, de heele situatie maken een min of meer kleinsteedschen indruk.

't Klimaat is er — als men uit de hitte komt — verrukkelijk; doch de vaste inwoners klagen meermalen over „guur weer" en vooral over „ongezondheid"......

Het gemeentelijk bestuur doet evenwel al het mogelijke om de steeds doorgaande uitbreiding in behoorlijke banen te leiden en was zeer coulant in zake de terreinen voor de a.s. hoogeschool, het departement van Gouv. Bedrijven, de Landsdrukkerij en...... den Volksraad, al welke instellingen mettertijd in Bandoeng komen!

Zeer interessant is het een kijkje te nemen in dat gedeelte, waar het militaire hoofdkwartier zich genesteld heeft. Houdt men in 't oog, hoe duur tegenwoordig de grond is in Bandoeng en hoe de eigenlijke inheemsche bevolking meer en meer naar de ongunstige buurten werd verdrongen, kan komt men bij die bezichtiging tot de wetenschap, dat het militaire hoofdkwartier een bijzonder royale, om niet te zeggen „onbescheiden", plaats heeft ingenomen.

De Nederlandsche opperbevelhebber, generaal Snijders, die in de vier moeilijke oorlogsjaren een verantwoordelijkheid droeg, als nimmer een bevelhebber te voren...... woonde in Den Haag in een eenvoudig heerenhuis en werd gepensionneerd met ƒ 3150 per jaar.

Nederlandsche generaals, kolonels en oversten, wonen in eenvoudige woningen, somtijds op „étages"...... en hier in Bandoeng ziet men voor den Legercommandant (die ƒ 9000 pensioen verdient....) een waar paleis opgetrokken, van enorme afmetingen en veel gelijkend op een Oosterschen tempel; talrijke kolonels- en andere hoofdofficierswoningen voorzien van allerlei fraaie torentjes en koepeltjes, die ieder op zich zelf een royale villa vormen, bij het bouwen waarvan de betrokken genie-officieren blijkbaar aan hun fantasie den vrijen loop lieten!

Den betrokken personen zijn die luxe-woningen feitelijk allesbehalve welkom, vanwege de groote inrichtingskosten in verband met den korten duur van verblijf in het garnizoen. Ik vernam b.v. dat verschillende hoofdofficieren een gedeelte eenvoudig ongemeubileerd laten...... en bij vertrek van generaal De Greve is een gedeelte van diens meubilair voor gouvernements rekening aangekocht...... voor zijn opvolger. Hetgeen thans ook gebeurt met meubilair van generaals en kolonels.

Hoort men dan, dat alleen voor den vloer van Z.E. ongeveer ƒ 30.000 aan marmer is binnen gedragen en ziet men dan vlak in de buurt de 17e compagnie artillerie in bamboe-barakken liggen, van af 1914 reeds....., dan schudt men onwillekeurig het hoofd over zoo schrille contrasten.

Het bamboe-logies van die compagnie, vol ongedierte en ratten, brandgevaarlijk, bevindt zich vlak bij de Pyrotechnische werkplaatsen; en van wege het gemeentebestuur werd onlangs aan de militaire autoriteiten een ultimatum gesteld om dat gevaarlijke en ongezonde rommeltje te laten opruimen...... waarop weer twee jaar uitstel werd gevraagd en verkregen!

En wanneer men dan weer vlak in de buurt de mooie magazijnen van de intendance bewondert, waar conserven liggen opgestapeld achter dikke muren en onder pracht-daken...... dan zou men geneigd zijn tot de conclusie te komen, dat het Indische legerbestuur bijzonder goed zorgt voor zich zelf en voor de blikjes...... en het logies van de s o l d a t e n verwaarloost.

Er zijn in den laatsten tijd verschillende nieuwe kazernes gebouwd en aan bestaande idem verbeteringen aangebracht. Maar over het algemeen zijn de kazerne-toestanden in geheel Indië nog beneden peil! Ondanks alle mogelijke inspecties, Kamerspeeches en beloften.

Een bezoek aan het militaire kwartier van Bandoeng is vooral voor Indische nationalisten zeer leerzaam, omdat het een beeld geeft van de allesbeheerschende positie, die de militaire a u t o r i t e i t in de kolonie inneemt.

* * *

De treintocht door de Preanger is en blijft een van de mooiste uitstapjes in N.-Indië...... niet voor

niets noemen de vreemde toeristen Java „the Wonderland".

Ook de S. S. draagt het zijne bij om de prachtige landschappen op z'n gemak te genieten; de wagens zijn gemakkelijk en praktisch ingericht, men zit er ruim en vrij luchtig en men eet in de restauratiewagens goedkoop en goed. Van de enerveerende Europeesche trein-drukte valt hier — wat betreft de 2e en 1e klasse — nog niets te bespeuren. „Staande" reizigers komen in deze klassen nog niet voor; ook niet in de derde klasse, hoewel daar de inlanders als haringen op elkander gepakt zitten. Het gebruik van de spoorwegen door de inheemsche bevolking moet enorm zijn toegenomen; en ook door Europeanen wordt tegenwoordig vrij druk gebruik gemaakt van de derde klasse, die in de sneltreinen eveneens comfortabel is ingericht. De prijzen zijn nagenoeg niet verhoogd in de oorlogsjaren.

Aangenaam treft het in de Preanger, hoe iedereen met een opgewekt en vroolijk gezicht zijn werk verricht; gekanker, onheusche bejegening en lompheden komen van de zijde van het hoofdzakelijk inlandsche personeel zelden of nooit voor.

Overigens is het reizen in Indië een bijzonder kostbare geschiedenis geworden vanwege de hotelprijzen. In de voornaamste hotels komt men als heer alleen voor niet veel minder dan ƒ 9.— per dag onder dak; twee personen ƒ 15.— à ƒ 17.— minimum. Bij langdurig verblijf wordt wel reductie verleend, maar niet veel; en in de groote steden nemen de groote hotels eenvoudig geen maand-abonnementen meer aan, maar laten zij het gewone dagtarief betalen!

Ook de tafel in de hotels is er in de laatste jaren niet op vooruitgegaan; men heeft er den slag te pakken gekregen om er zooveel mogelijk uit te kloppen, onder het motto: algemeene duurte.

Inderdaad zijn verschillende levensmiddelen zeer in prijs gestegen.

Voor elke plaats gelden natuurlijk locale prijzen, maar over het algemeen kan ik toch een klein idee geven door de volgende cijfers, markt Weltevreden:

20 cent een kattie aardappelen (vroeger 6 à 10 cent); ƒ 16.— een picol rijst; ƒ 4.— een blik petroleum (vroeger ƒ 2.50); 70 cent een kattie suiker (een half jaar geleden was de suiker hier voor ƒ 5.— de picol = 100 kattie te koop!); 80 cent een flesch klapperolie (vroeger 35 cent); ƒ 1.— een magere soepkip (vóór den oorlog 35 cent); 80 cent een blikje melk; 7 cent een ei (vroeger 3 à 4 cent); enz. enz.

En het schijnt dat de prijzen met den dag nog steeds stijgen, te oordeelen tenminste naar de klachten en zuchten van de huismoeders! Ook het artikel linnengoed is enorm in prijs toegenomen. En men zegt, dat het sluiten van den vrede en de daarmede gepaard gaande opleving van handel en uitvoer de vooruitzichten hier nog duurder zullen maken. Hoe het zij, wanneer ik mijne herinneringen raadpleeg van de winters van 1918 en 1919 met al zijne regeerings ditjes-en-datjes...... dan blijf ik bij mijn eersten indruk (opmerkingen No. VIII, slot), dat Indië een Paradijs is, in materieelen zin, vergeleken bij het kille Noorden, dat ik Maart '19 verliet.

* * *

Alvorens nog iets mede te deelen omtrent Garoet, Solo en Semarang, zij het mij vergund even recht te zetten een verhaal, dat ik aantrof in dit blad van 1 Mei '19, onder „Sprokkels" LVII, waarin de schrijver H. van Vorden mijn naam noemt, in verband met een relaas in het *Soer. Handelsbl.* over een artikel dat ik getikt heb voor Tjokroaminoto over den trouw der Inlandsche bevolking ingeval van conflict met Japan.

Degene, die deze kwestie in het *Soer. Handelsbl.* behandelde, deed het voorkomen, alsof die verzekering van steun uit mijn schrijfmachine was gevloeid en dat Tjokroaminoto derhalve als een soort papagaai had gefungeerd.

De waarheid is echter juist andersom! Na een langdurig gesprek over den politieken toestand, waarin ook de houding van de S. I. ter sprake kwam voor het geval Japan iets zou uithalen (het was medio 1916), verzocht de heer Tj. mij om het besprokene in een kort artikeltje vast te leggen. Aan welk verzoek ik — daar ik over meer tijd beschikte dan hij. — gaarne voldeed. De inhoud bevatte dus z ij n e ideeën en n i e t — zooals in het *S. H.* vermeld — denkbeelden, door mij gesuggereerd. Ik vervulde in deze niets anders dan de rol van „tikker".

En in de tweede plaats een geruststellend woord aan de schrijvers van het ingezonden stukje in dit blad van 8 Mei, waarin geprotesteerd werd tegen eene insinuatie(?) aan het adres van de congressen van het Indonesisch Verbond van Studeerenden. En zulks naar aanleiding van het door mij aan boord van de „J. P. Coen" g e c o n s t a t e e r d e feit (hetgeen ook door de op die boot reizende Indiërs werd geconstateerd!......), dat de meeste jonge Hollanders informeerden naar de salarissen, levensstandaard, enz. en uitrekenden over hoeveel jaar zij voldoende „idealen" thuis zouden brengen.

Toen ik daaraan de opmerking vastknoopte, dat het beter was om zulks dan ook op congressen e. d. maar liever ronduit te erkennen, dacht ik niet speciaal aan het I. V. v. St., maar bedoelde ik politieke congressen in het algemeen.

Overigens begrijp ik niet goed, dat de heeren Leyds, Zeilinga en Wink over die ontboezeming zoo warm liepen! Zij gaan toch niet naar Indië om malaria-muskieten te vangen?

Ik geloof niet, dat een Hollander zich behoeft te schamen, wanneer hij — zooals ik ronduit aan mijne Indonesische vrienden vertelde — naar Indië gaat omdat hij het daar materieel veel beter heeft dan in Holland! En ik geloof niet, dat één Indiër hem daar ook maar een háár minder om zal aanzien!

Negentig procent — zoo niet meer — van de Hollanders gaat naar Indië om geld te verdienen en het zoo mogelijk later in Holland te verteren. Het spreekt vanzelf, dat tot die tien andere procent hoofdzakelijk ambtenaren behooren, wier traktementen niet van dien aard zijn om erg veel over te houden...... dit tot geruststelling van de heeren Leyds e.a....... en dat er onder die tien en onder die negentig procent tegenwoordig ook gevonden worden, die tevens met hart en ziel zullen medewerken aan de verwezenlijking van den harte-wensch van de „eigenlijke" bewoners...... hun zelfstandig en onafhankelijk Indië ......dat is een bijkomende omstandigheid, die de Indiërs dankbaar op den koop toe kunnen nemen!

Wat niet wegneemt, dat zij hun ideaal alleen door e i g e n kracht, door e i g e n strijd en na taai verzet van de Hollandsche „bezittende" koloniale mogendheid zullen moeten bereiken.

Weltevreden, 15 Juli 1919.

H. J. VERMEER.

Vijftiende Jaarverslag, over 1918, der N.V. „Boeatan".

(Heulstraat 19, Den Haag).

Uit het finantieel verslag blijkt, dat de vennootschap evenals het vorige jaar een verlies van plm. ƒ 3000.— geleden heeft.

De ongelukkige tijdsomstandigheden zijn wederom van invloed geweest, zoodat een verminderde omzet in het winkelbedrijf heeft plaats gehad en er zoo goed als geen goederen uit Ned.-Indië ontvangen werden.

't Is te hopen, dat een meer geregelden toestand spoedig zal intreden om de zaken tot nieuw leven te brengen.

De onkostenrekening bleef stijgende, ook al als een gevolg van de moeilijke tijdsomstandigheden.

Het kapitaal bleef ongewijzigd op ƒ 30.000.—. Nieuwe aandeelen werden niet geplaatst, doch hopen wij hierin op hulp van welwillende Nederlanders, die voelen voor het Inlandsch Kunsthandwerk.

Verder verwijzen wij naar de hierbijgaande winst- en verliesrekening met de daarbij behoorende Nota van Toelichting.

In onze tentoonstelling- en verkooplokalen, Heulstraat 19, Den Haag, bevinden zich nog steeds tal van verschillende artikelen op het gebied van de Inlandsche huisvlijt en kunstnijverheid uit Nederlandsch Oost en West Indië, zooals fraaie batik- en weefstukken, artikelen van geciseleerd en geslagen koper, produkten van vlecht- en houtsnijarbeid, fijn naald- en kantwerk, enz. Uit West-Indië o.a. zeer fraai borduurwerk. De Curaçaosche spreien door H. M. de Koningin-Moeder als geschenk voor H. M. de Koningin besteld, zijn naar wensch uitgevallen. Dergelijk werk kan worden nabesteld.

Wij doen nogmaals een beroep op de belangstelling van allen, die voelen voor het doen herleven, onder gunstiger omstandigheden, van Indische kunstnijverheid en huisvlijt. Dat zij toch allen dikwijls in Boeatan komen kijken!

Nogmaals brengen wij in herinnering, dat „Boeatan" een vereeniging is, die in Europa afzetgebieden zoekt voor bovengenoemde artikelen. Maar de tusschen-

personen, de schakels, de z.g. „Boeatan-Commissies", die in N.-I. gevormd zouden worden om met ons samen te werken tot bereiking van het doel, laten nog op zich wachten. Nu de geregelde verbinding met de overzeesche gewesten zich langzamerhand herstelt, hopen wij, dat eindelijk tot stand zal komen: „een or„ganisatie in N. I., die het kunsthandwerk, in den „vorm van huisvlijt, op allerlei wijzen aanmoedigt, „voor geregelden aankoop en nabestelling zorgt, liefst „gesteund door een eenigszins officieel centrum", zooals wij reeds schreven in ons verslag over 1912.

Volkomen onderschrijven wij de volgende veertien punten, opgesteld in de Jaarvergadering van den Bond van Nederlandsch-Indische Kunstkringen, begin Aug. j.l. te Djocjakarta gehouden:

1. De volkeren van Insulinde hebben over het algemeen veel begaafdheid voor versierende kunst; gevoel voor vlakverdeeling en voor karakteristieke siervormen, voor lijn en voor kleur bezitten zij in hooge mate.

2. Doordat, evenals in groote Europeesche kunsttijdperken, kunst en handwerk hier nog één zijn, bestaat er overeenstemming tusschen voorwerp en versiering en is de kunst van zeer praktische beteekenis.

3. De kunsten bloeiden hier vooral onder het feudaal regime, doordat de landsgrooten kunstnijveren aan hun huis verbonden.

4. Door het langzamerhand verminderen van de economische kracht van de zelfstandige hoofden en de nog onvoldoende organisatie van de inlandsche maatschappij, wordt, aangezien het ambtelijk regime aan de beteekenis van de volkskunst weinig aandacht geeft, de bestaansmogelijkheid van verschillende uitingen steeds meer beperkt.

5. Het tegenwoordige onderwijs, vooral het lagere, dat met de leerkrachten uit de 19de eeuwsche Nederlandsche maatschappij hierheen is overgebracht, houdt, als regel, geen rekening met den aangeboren aanleg voor sierkunst van de landskinderen.

6. Onderwijs, dat daarin te kort schiet, werkt ontbindend, omdat het door het ontkennen van het bestaan dezer volkskracht, de aandacht van het volk verwijdert van zijn beste cultureel bezit.

7. Dat tot heden in Ned.-Indië geen ernstige maatregelen zijn getroffen om eene zoo sterke begaafdheid des volks te ontwikkelen en in nieuwe banen te leiden, kan eensdeels worden aangemerkt als een tekortkoming van de overheid, anderdeels als een gebrek aan besef bij het volk zelf, dat zijn verlangens in die richting niet voldoende kenbaar maakte of organiseerde.

8. Het pogen om in Indië een nijverheid te doen ontstaan — naast die, welke verband houdt met den landbouw — kan niet voeren tot harmonische maatschappelijke verhoudingen, wanneer de opleiding daartoe geen rekening houdt met den in het volk levenden aanleg en met zijn artistieke overlevering.

9. De kracht van het Indische kunsthandwerk ligt meer in het gevoel voor versiering van zijn beoefenaars dan in de afwerking, de vakkennis laat thans dikwijls veel te wenschen over, vooral bij het construeeren en samenvoegen van houten of metalen deelen.

10. Goed kunstnijverheidsonderwijs zal zich vooral moeten richten op het bijbrengen van constructieve en technische kennis en economisch begrip; het zal de oude, overgeleverde kunstvormen moeten eerbiedigen en voorzichtig leidend de mogelijkheid moeten voorbereiden, waardoor de oude geest en begaafdheid zich opnieuw kan uitspreken, in harmonie met de wordende maatschappij.

11. Het is daartoe echter niet voldoende, dat aan een zeker aantal menschen een kunstvak wordt geleerd, de geheele toekomstige maatschappij dient doordrongen te worden van de hooge waarde van kunst van eigen land als cultuur-uiting, opdat men voor voorwerpen van dagelijksch gebruik zich niet vergape aan minderwaardig importgoed, doch voldoende critisch vermogen bezitte om in deze het kaf te scheiden van het koren.

12. Daarom dient het geheele onderwijs doortrokken te worden van den geest van eerbied voor eigen aard en eigen schoon, waartoe een doeltreffend teekenonderwijs op alle scholen, en in het bijzonder voor toekomstige bestuurs-ambtenaren, Hoofden en onderwijzers, zeer veel kan bijdragen.

13. Omtrent de economische bestaansmogelijkheid van een eigen kunstnijverheid zij gewezen op de zeer groote geldswaarde aan porcelein, aardewerk, metaalwaren, textiele artikelen, enz. welke jaarlijks ingevoerd, dan wel door ingevoerde werkkrachten hier wordt vervaardigd (houtbewerking) en waarvan een groot gedeelte ongetwijfeld gemaakt zou kunnen worden door kinderen des lands.

14. Op grond van het bovenstaande moet het urgent worden geacht, dat de maatschappij toont de cultureele en economische waarde te begrijpen van de in het volk sluimerende talenten, en dat de Regeering steun verleent aan ernstig bedoelde pogingen om deze talenten te ontwikkelen ten nutte van de komende samenleving."

Dit zijn nagenoeg de zelfde argumenten, die wij niet alleen in onze achtereenvolgende jaarverslagen, maar ook elders, waar 't maar te pas kwam, telkens te berde brachten.

De plaats door het overlijden van den heer A. H. Huart in den Raad van Beheer van „Boeatan" opengevallen, werd door zijn broeder, den heer W. N. M. Huart, hoofdambtenaar bij het Departement van Marine alhier, ingenomen.

Andere mutaties kwamen niet voor.

Mogen wij hoopvol het nieuwe jaar ingaan?

De Raad van Beheer,
G. VAN BERESTEIJN—TROMP, Voorzitster.
C. P. J. BLOK, Secretaris.
W. N. M. HUART, Thesaurier.
H. W. ZILCKEN—VAN BAAK, Lid.

BALANS
der N. V. „Boeatan" te 's-Gravenhage.
per 31 December 1918.

1.	Aandeelen in portefeuille	ƒ 4600.—
2.	Beleggingen	„ 9427.51
3.	Winkelgoederen	„ 5778.94
4.	Goederen in commissie	„ 165.15
5.	Kassa	„ 249.42
6.	Scheurleer & Zoonen	„ 578.47
7.	Diverse correspondenten	„ 942.12½
8.	Inventaris	„ 1.—
9.	Publicatiën	„ 1.—
10.	Verliessaldo	„ 9388.29½
		ƒ 31131.91
1.	Kapitaal	ƒ 30000.—
2.	Diverse consignatarissen	„ 1131.91
		ƒ 31131.91

VERLIES- EN WINSTREKENING 1918.

1.	Onkosten	ƒ 3706.69
2.	Koersverlies Effecten	„ 871.36½
		ƒ 4578.05½
1.	Verkoop winkelgoederen	ƒ 529.42½
2.	Commissie	„ 272.45
3.	Intrest	„ 439.15
4.	Verlies	„ 3337.03
		ƒ 4578.05½

Goedgekeurd in de Alg. Vergadering van 28 Juni 1919.
G. VAN BERESTEIJN—TROMP, Presidente.
W. N. M. HUART, Thesaurier.

Nota van Toelichting bij de verantwoording over 1918.

Winst- en verliesrekening. Het nadeelig saldo op 31 December 1918 bedraagt ƒ 3337.03, dat met het nadeelig saldo over 1913 ad ƒ 916.18½, over 1914 ad ƒ 1802.77, over 1915 ad ƒ 1164.91½, over 1916 ad ƒ 365.84, over 1917 ad ƒ 1801.55½, een totaal bedrag uitmaakt van ƒ 9388.29½, waarmede de vennootschap hoofdzakelijk sedert de oorlogsjaren is achteruitgegaan.

Het bedrag van den omzet, waaromtrent wordt verwezen naar Bijlage F., was ƒ 3011.27½ (ƒ 2093.42½ E/R. en ƒ 917.85 consign.), ongeveer 10 pct. minder dan in 1917;
tegen ƒ 3354.43 (ƒ 2659.13 E/R. en ƒ 655.30 consign.) in 1917;
tegen ƒ 4771.28 (ƒ 3980.35 E/R. en ƒ 790.93 consign.) in 1916;
tegen ƒ 3615.52½ (ƒ 2811.42½ E/R. en ƒ 804.10 consign.) in 1915;
tegen ƒ 4246.81½ (ƒ 3483.82½ E/R. en ƒ 762.99 consign.) in 1914;
tegen ƒ 7688.62½ (ƒ 5702.49½ E/R. en ƒ 1986.13 consign.) in 1913;
tegen ƒ 9486.76½ (ƒ 7256.32 E/R. en ƒ 2230.44½ consign.) in 1912.

De onkostenrekening beliep over 1918 ƒ 3706.69, tegen in 1917: ƒ 3446.40½; tegen in 1916: ƒ 3314.58½; ƒ 3286.22 in 1915; ƒ 3548.74½ in 1914; ƒ 3560.80 in 1913 en ƒ 3589.89½ in 1912, zijnde circa 120, 103, 69, 90^8, 83^5, 46^3 en 37^8 pct. van den omzet.

De bijzonderheden omtrent de rekening Winkelgoederen zijn opgenomen in bijlage A, aangevende een volledige specificatie der rekening voor elke rubriek, waardoor is na te gaan, welk resultaat elk dier rubrieken heeft opgeleverd. Er is een winst gemaakt van ƒ 529.42½, tegen ƒ 982.52½ in 1917, tegen ƒ 1770.23 in 1916, ƒ 1744.55 in 1915, ƒ 723.11 in 1914, ƒ 3229.55½ in 1913 en ƒ 3142.28 in 1912.

Op commissierekening werd een voordeelig saldo van ƒ292.45 verkregen, voortspruitende uit den verkoop in commissie van goederen van diverse consignatarissen.

Uit Bijlage A valt verder te constateeren, dat in 1918

door de vennootschap werd aangekocht voor ƒ 769.80. In 1917, 1916, 1915, 1914, 1913 en 1912 bedroegen die aankoopen resp. ƒ 348.49, ƒ 452.80, ƒ 579.55, ƒ 1331.90, ƒ 3156.51 en ƒ 3540.50.

Aan vrachten, inkomende rechten en uitgaven tot betere verkoopbaarmaking drukken daarop thans ƒ 104.84, ƒ 81.72½ in 1917, ƒ 155.04½ in 1916, ƒ 143.09½ in 1915, ƒ 344.16½ in 1914, ƒ 367.04½ in 1913 en ƒ 240.67 in 1912, overeenkomende met ± 13^6, 18.34^2, 24^6, 25^6, 11^6 en 6^8 pCt. van den aankoop. De aankoopen zijn ook in het jaar 1918 zoo laag, omdat onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden geen goederen uit Indië ontvangen worden.

De taxatie van het restant winkelgoederen op ultimo December 1918 geeft aan ƒ 9631.59½ (ƒ 10722.90½ in 1917, ƒ 13032.54½ in 1916, f 15522.94½ in 1915, ƒ 16017.63 in 1914, ƒ 17825.39 in 1913 en ƒ 15706.45 in 1912. De balanswaarde werd ook thans weder op 60 pct. van de getaxeerde verkoopwaarde vastgesteld. De gedetailleerde inventaris van de restanten is ter beschikking van de commissie van onderzoek. Aan rente kon dit jaar worden gekweekt een som van ƒ 439.15, tegen ƒ 450.62 in 1917, tegen ƒ377.01 in 1916, ƒ 411.03 in 1915, ƒ 405.64 in 1914, ƒ 330.22 in 1913 en ƒ 226.92 in 1912.

B ij l a g e B geeft een specificatie van de onkostenrekening tot een bedrag van ƒ 3706.69. B ij l a g e C geeft de bedragen aan, door de Vennootschap nog schuldig aan diverse consignatarissen ad ƒ 1131.91; de afrekening zal plaats hebben, zoodra meerdere zekerheid dan thans bestaat, dat de gelden hunne bestemming buitenslands bereiken.

Op Beleggingen Bijlage D. is een nadeelig koersverschil te constateeren van ƒ 871.36½, waarbij wordt opgemerkt, dat één 4 pct. obligatie groot ƒ 1000.— van de Stoomvaart Mij. „Nederland" voor Bankgarantie ten behoeve der N.O.T. tijdelijk is gedeponeerd bij de firma Scheurleer en Zoonen alhier.

De hoofden Inventaris en Publicatiën gingen ook thans voor ƒ 1.— op nieuwe rekening over. Het saldo in kas op 31 December 1918 bedroeg ƒ 249.42, overeenkomende met het kasboek van de Directrice op dien datum; bedoeld kasboek, alsmede de aanwezige effecten, zijn aan de commissie van onderzoek vertoond.

B ij l a g e E betreft de bedragen door diverse correspondenten nog aan de vennootschap verschuldigd tot een bedrag van ƒ 942.12½. Omtrent het te goed in kas in den boedel van wijlen den heer G. K. B. Agerbeek ad ƒ 20.88, werd van de familie, tot wie wij ons in 1916 met een verzoek om teruggave of tot opname in het saldo van den heer A. H. B. Agerbeek te Taloe hadden gewend, niets vernomen.

Op B ij l a g e G komt voor de rekening met de heeren Scheurleer en Zoonen alhier, sluitende met een bedrag in ons voordeel van ƒ 578.47. Van de in commissie gegeven goederen is ƒ 165.15 op nieuwe rekening overgebracht. Het kapitaal der venootschap bleef ongewijzigd op ƒ 30.000.—.

Eene vergelijking van de cijfers van omzet en voorraad doet zien, dat de oorlogstoestand nog steeds in bedenkelijke mate het bedrijf van de venootschap belemmert, terwijl de onkostenrekening een geleidelijke stijging vertoont, als gevolg van hoogere uitgaven voor de behoeften der vennootschap.

Moge ook hier de wensch geuit worden, dat het weder intreden van geregelde toestanden den wederopbloei van onze vennootschap, gepaard aan eene op haren weg liggende uitbreiding van haar bedrijf tengevolge moge hebben.

's-Gravenhage, April 1919.

Voor den Raad van Beheer,

G. VAN BERESTEIJN—Tromp, Presidente.
W. N. M. HUART, Thesaurier.

Persoverzicht.

In de T e l e g r a a f van 2 Sept. lezen wij:

KENTERING?

Het terugtreden uit de Indische vereeniging „Insulinde" van den heer Douwes Dekker als secretaris-redacteur en het zich weder vestigen te Bandoeng, waarvan we in ons avondblad van 5 Augustus j.l. melding maakten, geeft ons aanleiding te vermoeden, dat er in den boezem van „Insulinde" een kentering is ingetreden.

Verschillende factoren stuwen, o.i., in die richting en het zou ons geenszins verwonderen, als reeds binnenkort de sporen zich daarvan aan ons vertoonden. Een der meest sprekende feiten is wel het „toevallige" verband, dat er bestaat tusschen de Polax Hardjokwestie, ten gevolge waarvan Douwes Dekker onder politie-toezicht werd gesteld en zijn ontslag-aanvrage uit het hoofdbestuur van Insulinde. Op grond van zijne vroegere verklaring, dat hij na de congresdagen van Insulinde het voornemen had tot aftreden, zouden we kunnen aannemen dat werkelijk gezondheidsredenen hem tot dat besluit noopten, doch waar de heer D. D. zich nimmer zeer aan gezondheids-overwegingen heeft laten binden, zoeken we 't dan ook ditmaal dieper. Hij en de heer v. d. Kasteele, beiden lid van het hoofdbestuur, staan — zooals bekend — onder politie-toezicht. Confrère Dr. Tjipto maakt het den laatsten tijd in zijn vurigen ijver ook wel wat al te bont. Zij zetten den boel wel wat al te veel op stelten en in stede te winnen aan kracht en sympathie, verliezen ze en hebben nagenoeg de geheele Indische burgerij tegen zich in 't harnas gejaagd. Dat hebben zij natuurlijk even goed waargenomen als een ieder ander en niet onmogelijk lijkt 't ons, dat ze zich zelven nu een halt hebben toegeroepen. Inziende, dat zij niet op den goeden weg zijn, hebben zij den ouden verlaten. D. D. eén der hoofdfiguren — reeds sedert jaren — trekt zich voorgoed terug om in de Preanger bergen genezing te zoeken voor zijn kwaal. Hij kan 't veilig doen!

Nu hij m e t vereende krachten 't schip op strand heeft gezet lijkt dit ons zelfs voor het oogenblik de meest wenschelijke stap. Hij doet een beslist verstandigen zet, want waar hij in de Indische politiek nimmer le beau rôle heeft gespeeld, en daardoor het publiekvertrouwen heeft verloren, kan zijn actie onder het intellectueel gehalte der massa géén invloed meer hebben. Niet ten goede, noch ten kwade. Rest dus de o n-ontwikkelde massa. En D. D. beschikt ten slotte nog over te veel gezond verstand om niet in te zien, dat er van hèn niets te verwachten is.

Deze retraite van D. D. zal haar essentieele werking op Insulinde zeker niet missen. 't Is nù alléén nog de vraag, welke richting zal de vereeniging thans inslaan en zal zij tegenover hare leden kracht genoeg bezitten om in haar nieuwen koers den wind in de zeilen te houden?

De correspondent van hetzelfde blad schrijft uit Weltevreden, 28 Aug. j.l.: „Het hoofdbestuur der Vereeniging Minahassa beklaagt zich over de onderdrukking van het politieke leven der mindere militairen. Het eischt vrijlating in de behartiging der belangen van de Minahassars en dreigt een anderen weg in te slaan, waarvan het gevolg zal zijn, dat het Indische leger mettertijd van uitsluitend Europeesche samenstelling zal zijn. Eenige militairen in de Minahassa weigerden een re-engagement."

* * *

In de „Nieuwe Courant" van 2 Sept. j.l. schrijft haar bijzondere correspondent N. S., 19 Juli, over „Den Volksraad en het Financieel Beleid".

„De behandeling van de begrooting voor het jaar 1920 is afgeloopen. Verleden jaar gold de belangstelling hoofdzakelijk het departement van Onderwijs. Thans waren het belangrijkste gedeelte van de begrootingsbehandeling de besprekingen over de afdeeling financiën, en daar was dan ook alle aanleiding toe.

De begrooting voor 1919 heeft niet voldaan aan den eisch van een juist financieel beleid, aangezien geen evenwicht is gehouden tusschen de gewone uitgaven en inkomsten. Men heeft hierin onder den drang der tijdsomstandigheden moeten berusten, maar het gevolg is, dat thans ingrijpende maatregelen noodig zijn om tot het rechte pad terug te keeren. Er moet gezorgd worden voor een belangrijke stijging der middelen en blijkens het ontwerp voor 1920 is dan ook gerekend op 51 millioen aan jaarlijks terugkeerende nieuwe inkomsten en 10 millioen aan tijdelijke belastingen.

De 10 millioen zullen worden gevonden door een tijdelijke belasting op suiker en kina en de 51 millioen door uitvoerrechten op stapelproducten geraamd op 39 milioen, verhooging accijns kerozine en benzine 4,2 mill., verhooging accijns en invoer gedistilleerd 1 millioen, verhooging lucifers-accijns 3 mill., verhooging invoerrechten 6.8 millioen, vervoerbelasting 3 millioen, petroleumbelasting 2 millioen.

De heer Cramer maakte terecht bezwaren tegen een verhooging van invoerrechten, welke praktisch zou neerkomen op een verhooging van de prijzen der eerste levensbehoeften van de Inlandsche bevolking. De Volksraad steunde hem echter niet en zijn amendementen om deze te verminderen en de belasting op suiker te verhoogen werden met een vrij groote meerderheid verworpen. De directeur van Financiën had dan ook medegedeeld, dat de winst van de suikerinrustrie voor het jaar 1920 geraamd was op ongeveer 175 millioen en dat hiervan in totaal ongeveer 70 millioen belasting geheven zou worden, hetgeen ruimschoots voldoende is.

Het waren voornamelijk de voorgestelde uitvoerrechten op stapelproducten, welke aanleiding gaven tot een principieel debat tusschen den heer Gerritzen, den directeur van de Javasche Bank als vertegenwoordiger van het Europeesche grootkapitaal eenerzijds en den heer Sastrowidjono, een der Boedi-Oetomo-leden, als vertegenwoordiger van het algemeen Indisch belang anderzijds.

Ook de wijze, waarop de belastingdruk over de verschillende bevolkingsgroepen verdeeld was, achtte spreker in hooge mate onbillijk. Het ging niet aan, zoo meende hij, de meerdere inkomsten hoofdzakelijk te doen opbrengen door de Europeanen en Vreemde Oosterlingen, die slechts 2 pCt. van de totale bevolking uitmaken. Volgens een berekening in de „Indische Financier", waarnaar de heer Gerritzen verwees zouden namelijk van de 68 millioen welke in 1920 meer moest worden opgebracht, 48 millioen moeten komen uit de zakken der niet-inlanders en slechts 20 millioen uit de zakken der Inlanders, welke 98 pCt. der totale bevolking uitmaken.

Spreker gaf een opsomming van de belastingen, welke thans reeds door de Europeesche ondernemingen worden opgebracht en uitte de vrees, dat als in deze richting wordt voortgegaan en ook nog uitvoerrechten worden geheven, het Europeesche kapitaal er van zal worden afgeschrikt, in deze landen belegging te zoeken.

De directeur der Javasche Bank meende dan ook de heffing van de voorgestelde uitvoerrechten ernstig te moeten ontraden.

In tegenstelling met den heer Gerritzen, hield de heer Sastrowidjono, die zich op het standpunt van het algemeen Indisch belang plaatste, een warm pleidooi voor den nieuwen koers in de belastingspolitiek, zooals door de Regeering met de heffing van uitvoerrechten werd ingeslagen.

De vertegenwoordiger van Boedi Oetomo erkende volkomen het groote belang van het Europeesche kapitaal voor de ontwikkeling van Indië en sprak de hoop uit, dat dit kapitaal ook in de toekomst zal blijven toevloeien. Spr. meent echter, dat de groote voordeelen uit Indië door dat kapitaal getrokken niet in evenredigheid zijn met de diensten tot nu toe aan de Indische gemeenschap geleverd. Een hoogere belasting acht hij dan ook volkomen billijk.

Dat de thans geheven belastingen op de Europeesche bedrijven reeds zoo hoog zouden zijn, dat voor verminderde kapitaal-toevloeiing gevaar zou bestaan, meende spr. te moeten betwijfelen en hij verwees tot stijving van zijn meening naar een bij een andere gelegenheid door den heer Van der Linde gedane opgave van in oorlogsjaren uitgekeerde dividenden. De heer Sastrowidjono richtte zich voornamelijk tegen de opmerkingen door den heer Gerritzen en ook door andere vertegenwoordigers van het Europeesch kapitaal gemaakt, n.l. dat het onbillijk zou zijn, dat de groep van Europeanen en vreemde Oosterlingen het grootste deel van de belasting opbrengt.

Spr. toonde zeer terecht aan, dat een dergelijke opmerking eenzijdig was en dus onjuist. Om dit te bewijzen schetste hij de bijzondere koloniale economische verhoudingen, welke ten gevolge hebben, dat rassentegenstellingen met klasse-tegenstellingen samenvallen.

De door den heer Gerritzen genoemde groepen Europeanen en vreemde Oosterlingen vertegenwoordigen in economischen zin tevens het grootkapitaal en den middenstand en deze twee standen samen, welke overal ter wereld het kleinste deel van de bevolking uitmaken, brengen overal het grootste deel van de belasting op.

Dat dit speciaal in Indië een onbillijkheid zou zijn, omdat die standen niet-inheemsch zijn, acht spr. een opvatting, welke geheel uit den tijd is en nog zweemt naar een verouderde exploitatiepolitiek.

Het verschil in opvattingen tusschen de twee uiteenloopende richtingen is in de hierboven weergegeven redevoeringen duidelijk tot uiting gekomen.

De Javaansche spreker legde den nadruk op de eenheid van het economisch verkeer, beschouwde het vraagstuk, als een vraagstuk over een onderdeel van de Indische gemeenschap.

De directeur van de Javasche Bank beschouwde het vraagstuk als een vraagstuk betrekking hebbende op een Europeesch belangen-enclave. Hij differentieerde de Europeesche ondernemingen uit het totale economische leven en wenschte voor deze een speciale behandeling wegens hun niet-inheemsch karakter.

Het verschil tuschen de moderne en de verouderde koloniale politiek is dus ook bij de behandeling van deze begrootingsafdeeling weer sterk naar voren gekomen.''

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Arbeids-commissie of Stakings-commissie.

Het *Soer. Hbld.* wijdt zijn aandacht aan de in het begin dezes jaars ingestelde arbeids-commissie, al verwacht het van den arbeid dier commissie niet meer dan van zoo menige Nederl. staatscommissie, die met veel luister ingesteld veelal roemloos verdween. Toch mag de Arbeids-commissie op de algemeene sympathie aanspraak maken.

Op haar program staan dan ook enkele punten, die dringend regeling behoeven naar de meening van ieder, ,,die een open oog heeft voor de belangen, zoowel van den werkgever als van den werknemer, waar deze rechtstreeks verband houden met de economisch-natuurlijke factoren, waaronder de welvaart van een land zich ontwikkelen kan.''

Als echter het communiqué der Arbeidscommissie zegt: ,,Het einddoel zal moeten wezen een soortgelijke wettelijke regeling als in Holland en een verhouding tusschen werkgevers en werknemers met de arbeidsovereenkomst als basis'', dan wenscht het blad een waarschuwing te doen hooren tegen deze navolging van het Westen, die op zoo velerlei gebied voor de koloniën noodlottig gebleken is. Meer dan ooit is die navolging gevaarlijk, waar het arbeidsvraagstukken betreft, met welker oplossing de welvaart van het volk en de voorspoed van het land staat of valt.

De Nederl. arbeidswet gaat uit van het beginsel, dat de werkman dient beschermd te worden en niet de patroon en dat de verhouding uitsluitend beheerscht moet worden door de bepalingen van het burgerlijk recht.

In een ethisch voldoend ontwikkelde maatschappij zullen zeker de grondslagen der Nederlandsche wetgeving een juiste oplossing der verschillende arbeidskwesties geven. Voor een kolonie, waar met arbeiders van Aziatische afkomst gewerkt wordt, is ze onvoldoende te achten. In het Westen heeft zich een werkmansstand gevormd, die voldoende ontwikkeld is om te begrijpen, dat een aangegane verbintenis dient te worden nagekomen.

In de binnenlanden van Java ontbreekt een eigenlijke werkmansstand, terwijl de Inl. als regel weinig voelt van verantwoordelijkheid tegenover den patroon, wien het des te meer moeite kost den Inl. te overtuigen van zijn plicht om een eenmaal aangegane overeenkomst na te komen, sinds deze beter op de hoogte kwam van de straffelooze wijze, waarop hij den Europeeschen werkgever kan dupeeren.

Elke industrie eischt bedrijfszekerheid en het tijdstip is nog ver, dat het Inl. volk begrijpen zal, welke beteekenis de factor arbeid bezit in sociaal-economischen zin en als voortbrenger voor de gemeenschap en daardoor iets begrijpt van de verplichtingen, waardoor hij als werkman gedwongen wordt.

De Arbeidscommissie neme dan ook vooral niet het standpunt in, dat alleen de Inl. werklieden beschermd dienen te worden tegen de kwade praktijken der industrieele ondernemers en dat de laatsten geen bescherming noodig hebben.

De kwestie der maximum- en minimum-loonen eischt eveneens uitgebreide studie en omzichtig handelen. De commissie schijnt ruime grenzen te willen trekken, ,,wat eer lichtzinnig dan voorzichtig'' dient genoemd te worden, daar de wet van vraag en aanbod er door beheerscht zal worden en de emigratie naar de Buitenbezittingen er rechtstreeks verband mee houdt.

Terwijl de regeerings-commissie voor den arbeid de regelingen overweegt, ,,welke den Arbeid tot een zegen voor land en volk kunnen maken, overweegt een belangrijk door kwade politiek gemeen bedorven deel van datzelfde volk, op welke wijze de Staking de welvaart van het land den zwaarsten slag kan toebrengen.''

En dan wijst het blad op het gewroet van Tjokroaminoto in den Oosthoek en op de maatregelen door de administrateurs der suikerfabrieken genomen om op een staking voorbereid te zijn. Vreezende wellicht, dat evenals in het Modjokertosche, de bevolking zich van den S. I. zou wenden, tracht hij nu het volk aan te zetten om de sawahs niet dan tegen bovenmatige prijzen aan de suikerfabrieken te verhuren.

In de landbouw-industrie evengoed als bij de gouvernements-instellingen is de staking het uitverkoren strijdmiddel van den Inlandschen werknemer.

Het blad meent, dat de instelling van een stakings-commissie, die alle gevolgen onder de oogen zou hebben te zien, welke aan stakingen in haar diensten en in de groote particuliere bedrijven verbonden zijn, veel dringender noodig was dan een arbeidscommissie, hoe grootsch en moeilijk een taak voor haar ook weggelegd is.

Javanen in het Buitenland.

De *Deli Crt.* deelt een en ander mee over een onderhoud, dat haar redactie had met den hr. Boschart, die een dienstreis naar Nieuw-Caledonië en de Nieuwe Hebriden gemaakt heeft, om verslag uit te brengen over den toestand der daarheen geëmigreerde Javanen in verband met nieuwe aanvragen tot aanwerving van arbeiders op Java.

Op Nieuw-Caledonië, zes dagen stoomens van Sydney gelegen, werken 1500 Javaansche contractarbeiders en op de Nieuwe Hebriden, nog twee dagen stoomens oostelijker gelegen, een 85-tal, die daar van Nieuw-Caledonië zijn heengevoerd.

Sinds 1907 zijn aan de Britten en Franschen op de Hebriden gelijke rechten toegekend, zoodat men er een volledig Fransch en een Engelsch bestuur aantreft, met een gemengde rechtbank, van welke Mr. Goeman Borgesius, een Nederlander, voorzitter is, en die daarbij zetelt tusschen den witgepruikten Engelschen en een rood-getogaden Franschen rechter.

Nieuw-Caledonië is rijk aan mineralen, vooral nikkel, kobalt, ijzer, goud, e.a., maar de grond vertoont er het Australisch karakter. De bodem is bij uitstek geschikt voor veeteelt en paardenfokkerij, zoodat er dan ook 3 groote conservenfabrieken bestaan, terwijl voor een en ander veel arbeidskrachten noo-

dig zijn, die het eiland zelf niet oplevert. De 25.000 inboorlingen toch leven teruggetrokken in de bergen, staan op een lage trap van ontwikkeling en gelijken veel op de Alfoeren.

Vroeger voorzag men in de behoefte aan arbeidskrachten door arbeiders uit Tonkin, maar sedert de laatste jaren door invoer van Javanen en Japanners, van wie er 3500 als vrije arbeiders werken. Onder de 19.000 Europeanen zijn nog veel gedeporteerden, hoewel sedert een jaar of 18 de deportatie is stop gezet.

Het eiland en de hoofdstad Noumea zijn zeer gezond. De Javanen werken er onder een koelie-contract, dat ze op Java aangaan met de Fransche Regeering voor den tijd van 5 jaar. Na 3 jaar zijn ze echter vrij om terug te keeren, waarbij de werkgever verplicht is, de koelies terug te zenden. De kosten van het indienstnemen en terugzenden van een contractant bedragen niet minder dan 1000 frcs., zoodat de werkgevers daar in heel wat ongunstiger conditie verkeeren dan ter Oostkust.

De arbeiders bedingen bij het contract vrije voeding, bestaande uit rijst, brood, groenten, vleesch, suiker, thee, enz., vrije huisvesting en vrije geneeskundige behandeling. De mannen verdienen bij het eerste contract 24 frcs. p. mnd. en de vrouwen 12 frcs.

Daar N.-Caledonië alleen klein-bedrijf kent, is de toestand der koelies er geheel anders dan op andere plaatsen. Taakloon bestaat er niet, een werkbaas houdt toezicht, doch klapzaken of ernstige conflicten komen er niet voor.

Op de boerderijen gebeurt het vaak, dat de koelies met den eigenaar mee-eten, terwijl men ze tot uitstekende winkelbedienden heeft opgeleid, die U in 't Fransch te woord staan. Ze verdienen dan echter ook 80 en 90 frcs. per maand.

Is het eerste contract geëindigd, zoo gaan ze een nieuwe verbintenis aan voor 1 of 2 jaar.

Klachten komen slechts bij uitzondering voor.

Het toezicht op de contracten is in de hoofdstad opgedragen aan een ambtenaar van het Bureau de l'Immigration en op het land aan de „syndics", die aan de Nederl. marechaussees doen denken. Ze oefenen ook de functie van vrederechter uit en houden toezicht op de loonberekeningen der koelies, die in kleine boekjes bijgehouden, eens per 3 mnd. worden gecontroleerd en waarin ook het bedrag voor de terugzending in maandelijksche termijnen te goed geschreven wordt.

„Het gewone reëngagementsloon bedraagt 40 à 45 frcs. Na 6 jaar krijgen de immigranten vergunning tot „résidence libre" en dikwijls ziet men hen dan een stukje grond en huisje huren om katoen of andere gewassen te planten en een weinig vee te fokken. Enkelen hebben er dan zelfs een paar mooie Australische paarden bij en velen geraken op die manier tot eenigen welstand." Velen echter blijven den drang naar Java behouden.

Bij aankomst van den hr. Bosschart stonden veel Javanen hem op te wachten, daar het bekend geworden was, dat er iemand van hun eigen land gekomen was, die hun over de toestanden daar zou kunnen inlichten. Volgens den hr. B. was het den menschen aan te zien, dat het hun goed deed te voelen, dat ze niet in den steek werden gelaten.

Over het algemeen was men er zeer tevreden over de Javanen als arbeiders.

Nadat de hr. B. tal van Jav. arbeiders ondervraagd en de arbeidsomstandigheden had onderzocht, trad hij in onderhandeling met de Chambre d'Agriculture over verschillende verbeteringen. Het loon der vrouwen, die voortaan alleen vrije arbeidsters zouden zijn, werd gebracht op 18 frs. p. mnd.

Verder werd een arbeidspremie van 5 frcs. p. mnd. en per man ingesteld, te storten in een gemeenschappelijke kas, waaruit bij terugkeer naar Java den arbeiders een oververdiend bedrag zal worden uitgekeerd. Onmiddellijk werd een som van 15000 frcs. in die kas gestort.

Nawerk tot meer dan ¼ van den arbeidstijd werd afgeschaft, terwijl de arbeidstijd van 10 tot 9 uur teruggebracht werd.

Aan de klacht over de hooge prijzen der kleedingstukken werd tegemoet gekomen door te bepalen, dat vrije kleeding verstrekt zou worden.

De reden, dat de werkgevers zeer bereidwillig waren om aan voorstellen tot verbetering der toestanden te voldoen, is, dat ze tevreden zijn over den arbeid der Javanen en dat ze volstrekt afhankelijk zijn van Javaansche arbeidskrachten.

Wellicht staan de loonen er ook eenigszins onder den invloed van de hooge Australische loonen.

Ingezonden.

Een getrouwe lezer schrijft ons:

Geachte Redactie.

Juist had ik in het K. W. van 28 Aug. het stuk over scholen in Ned.-Indië gelezen, toen ik van mijn dochter een brief ontving, waarin ook over het onderwijs aldaar iets voorkomt. Ik vind dit samentreffen zóó merkwaardig, dat ik het niet wil nalaten U mee te deelen wat zij schrijft. De in haar brief genoemde jongens zijn 10 en 6 jaar oud, de jongste is naar een „christelijke" school gegaan, omdat er in de andere geen plaats was. „.....N. maakt al heele thema's in 't Fransch. Ik sta verstomd, zooveel als dat kind in 3 weken op school er al van geleerd heeft.; 't gaat heel anders dan in mijn tijd. Hij vertaalt al heele zinnen, bijv.: de jongen en het meisje hebben een lei, een liniaal, een boek en een schrift. En zoo maakt hij thema's van 20 zinnen. Hij zegt, dat hij Fransch „zalig" vindt.

De dikke A. heeft op de christelijke school leeren vloeken als een grenadier! Om 't andere woord zegt hij: „godverdikkie", en hij is tegen mij erg „brutaal." Hij zegt, dat de juffrouw vertelt, dat Noach de zoon van God is en hoe Adam en Eva en Abel hebben geleefd. Ook had de juffrouw verteld, dat God een groot boek heeft, waar hij alles in opschrijft, als je zoet of stout bent. Van werkelijk iets l e e r e n, daar heb ik nog niets van gemerkt en we zijn erg benieuwd naar zijn eerste rapport.

Zoodra er op N.'s school een plaats in de 1e kl. open komt, sturen we A. daar naar toe.

De eerste keer, dat A. van Abel en Jozef ging vertellen, waren we een flauwte nabij van den lach, dat kunt ge U voorstellen. Ook vouwde hij zijn handen en deed z'n oogen stijf dicht en zei: „Zóó moeten we van de juffrouw doen, dat heet: bidden. 't Is een pasquil, 't jong begrijpt er geen lor van!

N. heeft elken dag een berg huiswerk te maken, vooral rekenen. Hij is aan de gewone en tiendeelige breuken; voor zoo'n klein jong heusch al te moeilijke sommen!....."

Misschien is 't bovenstaande wel wetenswaardig voor de lezers van het door U met zooveel toewijding geleide weekblad.

In het bovengenoemde stuk trof mij, dat er in zake school-uren, gymnastiek, wandelen, enz., geen onderscheid gemaakt wordt tusschen heet en koel klimaat. Wat men toch bijv. te Buitenzorg en Bandoeng door de kinderen kan laten doen, zal men te Soerabaja en Semarang wel moeten nalaten!"

Hoogachtend, N. M.

Suriname.

In het tweede Avondblad van *De Telegraaf* van 22 Augustus een onderhoud met den heer *Kasteleyn*, dat aan onze aandacht was ontsnapt.

Het is de bedoeling van het Suriname-Studie Syndicaat zijn rapport te publiceeren vóór de nieuwe begrooting van Suriname in de Staten-Generaal wordt behandeld.

Op de vraag hoe hij over den verkoop van de kolonie dacht, antwoordde de heer *Kasteleyn:*

„Daar ben ik tegen. Wij zijn een koloniale mogendheid en als wij nu een deel van onze koloniën gingen verkoopen, zou dat de meest krasse bekentenis van onmacht zijn. Welk een indruk zou dat maken! Men wijst wel eens op Denemarken, doch dan vergeet men, dat Denemarken geen koloniale mogendheid was en is. Denemarken heeft een klein bezit verkocht, maar toen hield het ook op koloniën te bezitten. Wij echter hebben nog meer koloniën behalve Suriname. En wanneer wij nu Suriname gingen verkoopen en daarmee erkenden, dat we als koloniale mogendheid hebben gefaald en geen kans zien verbetering te brengen, *zou het wel eens kunnen gebeuren, dat de mogendheden, ten opzichte van onze andere koloniën, soortgelijke conclusies gingen trekken.*"

„De heer Kasteleyn bedoelde blijkbaar, dat, als we een stuk van onze koloniën aan een andere mogendheid overdoen, het bezit van de rest (denk aan den Oost!) lang zoo secuur niet meer is. Een overweging, die stellig aandacht verdient."

„Bovendien", — vervolgde de heer Kasteleyn — ik heb onlangs nog eens gelezen van millioenen of milliarden, die Suriname bij verkoop zou opbrengen. Wie garandeert dat? Zeker, het is best mogelijk, dat in geographisch opzicht Suriname voor Amerika van heel wat meer beteekenis zou zijn dan het voor ons is en in economisch opzicht ook (denk b.v. aan den invoer van suiker), maar ik geloof, dat de stemming in Amerika anders is dan sommigen zich voorstellen. Ik geloof, dat verscheidene Amerikanen aldus redeneeren: als Nederland thans Suriname wil verkoopen, laat ons dan maar wachten tot dit er geheel van bevrijd wenscht te worden, zoodat de overdracht aan een andere mogendheid op zich zelf en alleen al, afgezien van den prijs, voor Nederland voldoende is. Dàn is het koopen heel wat voordeeliger dan thans. Zulke redeneeringen hoort men inderdaad in

Amerika. Maar Suriname is een vruchtbaar land en er is, naar mijn meening geen aanleiding voor ons om het te verkoopen."

Tot zoover het onderhoud.

* * *

Er zijn helaas ook in Suriname menschen — ook onder de kleurlingen — die niet ongaarne zouden zien, dat Suriname onder Amerikaansch bestuur kwam. Er zijn er zelfs enkelen, die daarvoor een soort propaganda voeren. Weten zij, voor zooveel zij kleurlingen zijn, wat zij doen? In een brief van den New-Yorkschen correspondent van de *N. R. Ct.* — zie het nummer van 28 Augustus, Avondblad B — lazen we, dat er gedurende het laatste jaar nog *eenige honderden* ,,lynch-partijen" voorvielen!

,,Zou nu inderdaad — vragen wij met den schrijver van het artikel in het *Koloniaal Tijdschrift* van Augustus, getiteld: ,,De heer van Kol en ,,Home Rule" voor Suriname" — de bevolking van Suriname, in hoofdzaak gekleurden van Afrikaanschen en Aziatischen huize, het uiterst paternaal bestuur van Nederland willen ruilen voor een door de Amerikaansche zienswijze omtrent deze rassen beinvloede Washington'sche leiding?"

* * *

Gedurende het verblijf in Suriname van het Suriname-Studie Syndicaat verscheen er in het blad *Suriname* een reeks ingezonden artikelen, onder het hoofd ,,*Het Suriname Studie Syndicaat*". In die artikelen werden vele behartigenswaardige beschouwingen geleverd en tal van nuttige wenken gegeven, maar ook veel beweerd, waarmede wij ons niet kunnen vereenigen, zoo b.v. met zijn beschouwingen over den ,,boomenkweek of z.g. grooten landbouw".

In het laatste artikel, dat ons onder de oogen kwam — in het nummer van 11 Juli — zegt de schrijver in zijn vorige stukken te hebben aangetoond, waarom het als het vullen van het vat der Danaiden moet beschouwd worden, om in Suriname arbeiders aan te voeren, zonder dit werkvolk van meet af aan te dwingen om hun individueel productievermogen vele malen te vergrooten door het toepassen van moderne methoden. En dan wijst hij op het nut van den karbouw voor den landbouw.

,,Iedere poging om het land tot welvaart te brengen door landbouw, zonder de hulp van karbouwen, is uitgesloten."

Dit wordt door den schrijver nader uiteengezet. Hij wijst o.a. op de hulp, die de karbouw den landbouwer zou kunnen verleenen bij het uittrekken van de overgebleven stompen in pas ontboscht land, een hulp ,,even groot als die van twintig gewillige en werkzame werklieden", waardoor de plantoppervlakte van zijn land twee maal zoo groot zou worden.

Kunnen — zouden wij willen vragen — bij het uithalen van die stompen geen ontploffingsmiddelen aangewend worden? Daardoor zou ook aan de karbouwen heel wat arbeid bespaard worden.

Schrijver heeft groote verwachtingen van veeteelt en rijstcultuur.

,,Indien men dan ook hier inziet, dat Suriname welvaart kan bereiken door rijstplanten in het groot, dat men dan uit alle macht een rijzing van prijzen in de hand werke, want de welvaart van den landbouwer is de eenige factor welke ontbreekt. Begin met van hem een koopkrachtig individu te maken door hem in staat te stellen in zijn onderhoud te voorzien met behulp van zijn handen. Het komt er absoluut niet op aan of iemand, die een paar pond rijst in de week eet, daar een dubbeltje meer voor betaalt, maar het niet ontvangen van de waarde van zijn product maakt den landbouwer kregel en hij scheidt er eenvoudig uit met produceeren."

Hoe hem het ontvangen van die waarde te waarborgen, zegt de schrijver niet.

,,Maar al is nu ook de toekomst van Suriname hoofdzakelijk afhankelijk van veeteelt en rijst, ik bedoel de toekomst van de eigenlijke kern van de bevolking, dan is hierbij in de eerste plaats op te merken, dat resultaten alleen kunnen verwacht worden van moderne methoden, welke de productieprijzen zullen reduceeren tot ¼ van thans."

Daarom het gebruik van de ploeg.

......,,En indien men de Javanen, die men hier invoert, niet in de gelegenheid stelt om minstens te presteeren wat hun mogelijk is in hun goedkooper vaderland, zal men dezen lieden wederom op dezelfde wijze de moderne methoden afleeren, zooals dit plaats vond met de boeren, die men in 1845 invoerde, waarvan het nageslacht niet eens meer weet wat grootvader als hulpmiddel gebruikte, toen hij boerenknecht in Holland was."

De schrijver zou goed doen zijne beschouwingen — zoo mogelijk eenigszins omgewerkt — in brochure vorm uit te geven.

* * *

,,*Indië*" van 20 Augustus brengt twee artikeltjes over Suriname: ,,Boschnegers in Suriname" en ,,De beteekenis van het jaarlijksche ,, ,,Koninginnefeest" " (Konoeverjari) voor de Surinaamsche bevolking."

Het eerste artikel zegt over het ontstaan van het Neger-Engelsch: ......,,Men moet zich dit ontstaan zoo denken, dat de blanke plantagebezitters zich voor hun pas aangevoerde slaven verstaanbaar trachtten te maken door zich zoo eenvoudig mogelijk uit te drukken. Pas later, toen zij zich eenigszins in de taal hunner meesters hadden leeren uitdrukken, begonnen de slaven ook het hunne tot de verdere ontwikkeling van dit eigenaardig taaltje bij te dragen en werd de aanvankelijk zuiver Engelsche kern met allerlei Afrikanismen in bouw- en woordenschat vermengd. Dat de kern Engelsch was, vindt zijn verklaring hierin, dat de eerste slavenhouders in Suriname een 60-tal Engelschen waren, die zich daar in 1630 gevestigd hadden. Later kwamen er Portugeesche Joden bij, vluchtelingen uit Brazilië en Cayenne. Deze brachten hun eigen negerslaven, die reeds Neger-Portugeesch spraken, mee, wat op den verderen groei van het Neger-Engelsch natuurlijk van grooten invloed was."

Het is niet bekend dat de hierbedoelde Engelsche kolonisten van kapitein Marchal reeds met slaven werkten. Wel was dit het geval met de kolonie van Lord Willoughby, in 1650 gesticht.

Het andere artikel geeft een aardige beschrijving van de viering van den Koninginne-jaardag, verlucht met vier mooie kieken.

* * *

In het September-nummer van ,,*Vragen van den Dag*", onder het hoofd ,,*Indolentie?*" een poging van *W. H. A. van Romondt* om de vraag te beantwoorden of de Surinaamsche Creool indolent is. De schrijver komt tot de conclusie, dat men hier minder te doen heeft met een karakterfout dan met een economisch verschijnsel, met onvoldoend economisch inzicht.

* * *

In *Het Centrum* van 23 Augustus een lezenswaardig artikel onder het hoofd ,,*De ontwikkeling van Britsch-Guyana. Een vingerwijzing voor Suriname?*" Het artikel handelt over de deputatie uit Britsch-Guyana, die in Juli in Engeland is aangekomen om aan de Britsche Regeering een plan tot verdere kolonisatie en ontwikkeling van de kolonie voor te leggen.

Curaçao.

Emigratie van Curaçao.

I.

Bij de behandeling der begrooting in den Kolonialen Raad is dit onderwerp ter sprake gekomen in tweeërlei opzicht. Vooreerst is gewezen op het gevaar, dat kleine schepen een veel grooter aantal menschen vervoeren, dan waarvoor zij berekend ziin en ingericht, waarbij dus de veiligheid der opvarenden eene belangrijke rol speelt, en in de tweede plaats is aangedrongen op maatregelen, om den tijdelijk geëmigreerden arbeider te verplichten voor zijn achtergelaten gezin te zorgen.

Vooral de suikervelden op Cuba trekken arbeidskrachten uit de kolonie. De *Amigoe di Curaçao* becijfert, dat van half Februari tot half Juni van dit jaar reeds ongeveer 1300 mannen alleen van het

hoofdeiland der kolonie uit daarheen vertrokken zijn en noemt als totaalcijfer voor dit eiland een getal van 3000 van hen, die, door de hooge loonen van 2 à 3 dollars per dag (en zelfs zijn al hoogere bedragen genoemd) [1]) verlokt, naar Cuba geëmigreerd zijn voor korteren of langeren tijd. Ten dienste van het vervoer van personen en brieven is reeds een geregelde dienst tusschen beide eilanden geopend. Tien percent der bevolking van Curaçao — en voor Aruba moet dit cijfer nog hooger zijn — heeft alzoo aan den uittocht deelgenomen.

Hiermee raken wij een derde punt aan, dat in deze kwestie de aandacht vraagt, en wel het onttrekken van zoovele arbeidskrachten aan de kolonie, een economisch vraagstuk van veel gewicht naast dat van de zorg voor de achtergelaten betrekkingen.

Voor de veiligheid der vertrekkende arbeiders zijn reeds maatregelen getroffen. Eene verordening van 1883 (Pb. no. 7) zorgt voor de belangen der opvarenden van zeilschepen, waaraan helaas niet altijd even streng de hand gehouden schijnt te zijn, en nu onlangs is deze verordening ook op stoomschepen van toepassing verklaard.

De beteekenis van de derde kwestie is nog niet te overzien. Curaçao heeft eenen internationalen naam te verliezen, vooral in het scheepvaartverkeer als van een haven, waar snel en goedkoop gewerkt wordt, en zal er prijs op stellen, ook bij de noodzakelijke verhooging der arbeidsloonen dien roep te behouden. Tegen de hooge loonen, die de Cubaansche suikerplantages betalen, zullen de planters op Curaçao niet kunnen opbieden. En zoo staat mogelijk in tweeërlei opzicht de kolonie voor een moeilijke crisis. De belanghebbenden zullen zich zeer ernstig rekenschap hebben te geven van de maatregelen, die moeten genomen worden, om hierin te voorzien. De *Amigoe di Curaçao* verwacht in eene „Nabeschouwing" van 't begrootingsdebat nog al iets van de bepalingen tegen de wervers van Curaçaosche arbeidskrachten, die zij „zeer gevaarlijke personen, feitelijk niets anders dan slavenhandelaars en zielverkoopers" noemt, maar het wil ons voorkomen, dat dit blad de waarde en uitwerking dezer maatregelen overschat. Voor zoover men de contractsvrijheid niet aan banden leggen kan en wil, zal men op deze wijze niet veel bereiken. Ons trof eene correspondentie uit Cuba in *La Cruz* van 9 Juli 1919, waarin wel de moreele en ideëele voordeelen van Curaçao boven Cuba worden in het licht gesteld, maar de briefschrijver besluit toch, dat op het oogenblik de materieele voordeelen hem en anderen aan Cuba blijven binden. Zoo schrijft niet iemand, die het slachtoffer is van individuen, als de *Amigoe* de wervers kwalificeert.

[1]) In den Kolonialen Raad is zelfs van een loon van 4.80 dollar gesproken.

Wie kan dat zijn?

De *Dordrechtsche Courant* van 28 Aug. 1919 bevat het volgende onmogelijke bericht;

„De *Gouverneur* van *West-Indië*.

De thans opnieuw en uit vrij troebele bron vernomen geruchten omtrent het aftreden van den tegenwoordigen *Gouverneur-Generaal* van *West-Indië* zijn naar men aan het Hbld. aan het departement van koloniën mededeelt, onjuist."

De fout zal wel niet aan het departement liggen, maar het onderstreepte eischt verbetering, opdat men wete, wie bedoeld is: de gouverneur-*generaal* van *Oost*-Indië, de *gouverneur* van Suriname of zijn collega van Curaçao?

WAT DE INLANDER ZEGT.

S. I. In verband met den moord op den controleur van Toli-Toli en de daarop betrekking hebbende beschuldigingen aan het adres der S. I., schrijft *H. A. S.* het volgende, als hoofdartikel van de *Neratja*:

„Telkens hooren wij van de zijde van de *Sana*-partij de beschuldiging uiten, dat de *Siniërs* te veel het „sentiment" op den voorgrond schuiven, daarmede bedoelen zij, dat het afkeurend oordeel, de kritiek, de protesten, door de Inlanders geuit, niet gebaseerd zijn op gezonde overwegingen, maar enkel een gevolg zijn van het toegeven aan den drang van het sentiment, van wrok. Dit komt, omdat degenen die de macht hebben om te beslissen over de aangelegenheden der Inlanders, hier en aan den overwal, de Inlandsche zaken en het Inlandsche volk niet kennen. Bovendien hecht een deel dier machthebbenden gaarne geloof aan de bewering, dat in de huidige aangelegenheden alle regelingen uitstekend zijn en dat alle uitingen van ontevredenheid van de zijde van het volk enkel voortkomen uit een gevoel van haat (wrok).

Aldus wordt de beweging van het volk, dat vooruit wil, ten zeerste belemmerd en tegengehouden, omdat de Sana-partij meegesleept wordt door haar „gevoelsdrift", namelijk de „wrok" tegen de volksbeweging, waardoor haar macht en vrijheid van handelen, dank zij haar bevoorrechte positie, boven het Inlandsche volk, worden bedreigd. Die wrok komt telkens weer te berde, wanneer er iets gebeurt, waardoor de orde en rust verstoord dreigen te worden. En steeds wordt dan gezocht naar een reden om de schuld te geven aan de een of andere Inl. volksvereeniging of bond.

Na deze inleiding komt schrijver op het feit zelf: den moord op den Controleur De Kat Angelino, waarvan hij weergeeft het eerste bericht, dat gepubliceerd werd, z.i. een zakelijke kennisgeving. Als wij alle sentiment uitschakelen — schrijft hij — zien wij in deze alleen, dat het volk (van Toli Toli) zich geheel en al onderworpen had (aan de beslissing van den Controleur omtrent de te vervullen heerendienstplichten) en in 't minst geen verzet beoogde. Wij zien ook, dat die bevolking clementie inriep, opdat zij niet genoopt zou zijn te handelen in strijd met de godsdienstvoorschriften. Niet allen — vervolgt H. A. S. — vatten die voorschriften ernstig op. In verschillende streken van Java neemt men het niet zoo nauw met de geboden en verboden van den Islam, maar in de gewesten buiten Java zijn er nog zeer velen, die hun godsdienst hoog houden en de geboden daarvan strikt naleven. Het is dus geen wonder, dat zij uitstel vroegen van straf tot na afloop der *poeasa*. En geen wonder, dat zij, die zich geen slechtaards voelden, kregelig werden, toen hun verzoek geweigerd werd; vooral op de Oostelijke eilanden, waar de bevolking maar al te dikwijls voelt, dat zij achteruit gezet wordt. En zij werpen zich blindelings op den vijand, omdat zij 't niet langer kunnen volhouden, dat men spot met hun ontevredenheid. Wij — schrijft H. A. S. — praten dien moord niet goed, maar wij laten slechts zien, dat hij voortsproot uit een verschil tusschen de gevoelens van het volk, en die van den ambtenaar-handhaver van het gezag.

De heer De Kat Angelino viel als slachtoffer van zijn plicht. Hij mocht geen rekening houden met het oordeel en de gevoelens van het volk. Het gezag kwam in gevaar door verzet van het volk, het gezag moest daarop antwoorden met bestraffing van het volk. *Het gezag had hier alleen het woord; op dat woord viel niet te antwoorden.* Dat is de oorzaak geweest van den moord.

Maar ook in deze zaak is het „sentiment" binnengeslopen. Het volk in de kampong Seloempangan is blijkbaar bevreesd geworden, op het zien van de groote macht, welke meêkwam om hen gevangen te nemen. Zij werden bang, dat hun zaak erger zou worden gemaakt en een zware straf op hen vallen zou. En zij verzochten om een onderzoek te doen instellen door den heer T j o k r o a m i n o t o.

In het officieel bericht — vervolgt schrijver — wordt gezegd: „De reden van den moord is de oprichting van de S. I.; daardoor werd het Islamisme aldaar krachtiger, zoodat de straf, welke in de poeasa-maand opgelegd werd, plotseling hunne driften hevig wakker riep."

„Soebhana 'llah!" — roept H. A. S. uit — de *Sarikat Islam* is weer de schuldige, en het Islamietisch gevoelen wordt een laakbaar iets! Wil men dan van de zijde der gezaghebbenden zelfs niet een weinig weten van de volksgevoelens en die eerbiedigen?

„Rassen onderscheid." In haar overzicht van de gemeenteraadszitting d.d. 23 Juni, wijst de redactie (van de *Neratja*) op het rassenonderscheid, dat bij de bespreking der benoeming van een Chef-teekenaar op een hoog salaris ter sprake kwam. Benoemd werd een Hollander. Den heer Soetan Mohamad Zain — een volgens de redactie overigens bezadigd man, die de meerderheid der Hollanders erkent — werd het nu blijkbaar toch te kras, meent de redactie. Overdenkende, hoe niet alleen de goed bezoldigde gemeente-betrekkingen door Hollanders worden bezet, maar dat: in de Schouwburg-commisie alleen Hollanders en in de stembureaux slechts heel weinig niet-Hollanders zitting hebben, kwam hij tegen de benoeming op, welke echter na eenige discussie werd aangenomen.

Ja, heer Zain, zucht de redactie, wij komen nog menschen te kort onder onze 50 millioenen, daarom moeten wij ze vragen van de 6 millioen. Roer ook de onderwijskwestie niet aan, want van de Sana-partij hebben wij 't reeds gehoord, dat ons volk tevoren *geen onderwijs gevraagd* heeft. En als ge mocht te-

genwerpen, dat er in Nederland *Leerplicht* is, dan is dat niet hetzelfde, want Nederland is een land met een historie en de Nederlanders zijn een uitverkoren ras, dat dus „rijp'' gemaakt kan worden; terwijl Indië een onbeschaafd land is, als een boom in het woud, waarvan de vruchten van zelf rijp moeten worden. Het is nu al eenmaal wereld-adat onderscheid te maken tusschen een tuin of erf en een tijdelijken akker.

Maar de heer Zain had — meent schrijver — toch wel succes, zooals alle goede bedoelingen succes hebben, want in de Schouwburg-commissie werd gekozen *Dr. Hoesein Djajadiningrat.*

Eenige beschouwingen gevende betreffende de rede van Minister Idenburg, over gelijkstelling van alle rassen in Ned.-Indië en de wijziging van het Regeerings-Reglement, schrijft *Kasjodiredjo* ten slotte, dat al kan de heer Idenburg zich met die gelijkstelling ook niet vereenigen, men er verzekerd van kan zijn, dat God alle menschen op de geheele wereld als voorheen zal gelijkstellen, want allen hebben van den beginne af behoord tot één menschdom en allen zijn schepselen Gods. *(Sinar Hindia).*

Klachten. Hetzelfde blad heeft 't over de Regeering en de Inlandsche pers naar aanleiding van een schrijven van *Mohamed Samin* uit Medan, dat zij plaatst, maar waarover zij voorshands geen eigen oordeel velt, enkel verklarend, dat de naam *M. Samin* voor haar een voldoende waarborg is voor de juistheid van het bericht. Bedoeld schrijven meldt, hoe eenige Bandjareezen zich bij hem beklaagd hadden over het niet nakomen van beloften te hunnen opzichte door den administrateur van Medan Estate; hoe Mohd Samin hen voor den ControleurKota had geleid en deze den mantri-politie had opgedragen een onderzoek in te stellen, en hoe dat alles vruchteloos schijnt te zijn geweest, daar bedoelde Bandjareezen later kwamen vertellen, dat zij het hun toekomende (gebruik van grond ter grootte van 5 djaloor) niet alleen niet verkregen hadden, maar bovendien nog grof behandeld waren geworden. Dat hun was toegevoegd, dat zij maar eten en grond moesten vragen van den Controleur en verder naar den duivel konden loopen. (Ook in de *Oetoesan Hindia,* doch zonder commentaar, opgenomen).

Een Taalkwestie. De redacteur (H. A. S.) houdt naar aanleiding hiervan een betoog over het nut van openbaarmaking van misstanden in de Inlandsche pers, welke misstanden dan door de Regeering dienen te worden onderzocht. In zijne beschrijving van de moeielijkheden, waarmede de Inlandsche pers te kampen heeft, wijst hij er op, hoe er steeds streng gelet wordt op de uitingen van die pers, maar dat men daarbij niet oordeelt naar de Inlandsche pers zelf, maar naar het door de Commissie voor de Volkslectuur gegeven overzicht. Schrijver beschuldigt bedoeld kantoor niet van gebrek aan kennis der Inl. talen, maar wijst er op, dat een Inl. woord verschillende beteekenissen kan hebben en dat de waarde van elk woord afhangt van de plaats, waar het gebruikt wordt. En ongelukkig de beschuldigde, wiens zaak berechtigd wordt door een rechter, die van een tolk gebruik maakt.

Schrijver acht het gewenscht, dat wanneer uit de „volksstem'' (de Inl. pers) blijkt, dat iets verkeerd is opgevat, de Regeering spoedig komen zal met een ambtelijke toelichting aan alle dagbladen in de taal dier bladen zelf. Zoo ook in geval van dringende mededeelingen, welke algemeen gepubliceerd dienen te worden.

Veranderde Toestanden. Volgens een der wajangverhalen is „*Petroek*'' (bediende van *Danandjaja)* vorst geworden. Het is dus duidelijk zegt *Sastroamidjojo* in de *Sinar Hindia,* dat vroeger dergelijke feiten hebben plaats gevonden. In den tegenwoordigen tijd zal zoo iets natuurlijk ook wel kunnen gebeuren en dit is ook hetgeen wij wenschen. Met *Petroek* vergelijken wij de *Kromo's* van deze eeuw.

(Deze vergelijking brengt ons, *Kromo's*, een beetje in de war, wanneer wij bedenken, dat wij in dezen socialistischen tijd inderdaad ook „*radjas*'' enz. moeten worden, dus niet alleen de „*ningrats*'' (adellijken). En dan zal de aristocratische partij wel verdwijnen. — Red).

Een vorst had in vroegere tijden heel wat macht, daarom wilde iedereen vorst worden. Maar toen moest men om vorst te kunnen worden daarvoor dapper en moedig strijden, zoodat veel bloed vergoten werd. Met „vorst zijn'' in den tegenwoordigen tijd bedoelen wij een behoorlijk bestaan leiden, „prijajie'' of gelukkig zijn. Thans hebben wij om zulks te verkrijgen geen bloed meer te vergieten, doch is alleen ontwikkeling noodig. Ongeveer zeven jaren geleden werden alleen kinderen van aanzienlijken tot de scholen voor opleiding van Inl. ambtenaren toegelaten, thans staan die scholen echter geheel open voor het volk. Dit is wat wij verlangen en wij hopen dan ook, dat onze wenschen mogen worden vervuld en van ons kan worden gezegd: *Petroek* is vorst geworden. Maar wij hopen dan, dat men zijn familie en kameraden, die achterblijven, niet vergeet, zooals *Petroek* vroeger wèl deed. Laat men niet handelen als de meeste *Kromo's* van thans, die eenmaal een verheven positie bekleedende, hardvochtig worden, hun rasgenooten bedriegen en aan hoogheidswaanzin lijden, (Zoo zijn alleen de hoogmoedigen. — Red.) eigenschappen, waartegenover wij vijandig staan. Waar Inlandsche ambtenaren met minachting op hun ras neerzien, kan men niet anders verwachten van ambtenaren van een ander ras. Wanneer krijgen wij toch leiding en voorlichting van onze eigen landgenooten? Schamen de Inlandsche ambtenaren zich niet, te zien in welken toestand hun ras zich bevindt? Welke menschen zijn het dan wel, die met hen zullen verkeeren?

De Inl. Pers. Door T. D. wordt in de *Oetoesan Hindia* een stuksgewijs verweer gegeven op de kritiek door de *N. Soer. Courant* op de Inlandsche pers uitgeoefend.

Op het verwijt, dat de Inlandsche pers het gemunt heeft op de Regeering en de Europeanen, antwoordt T. D., dat het natuurlijk is, dat de Inlandsche pers wijst op het niet goed zijn der bepalingen en wetten van het land en de handelingen der Europeanen, die niet goed zijn voor het Inlandsche volk. Maar daarom is 't niet gezegd, dat zij de Regeering en de Europeanen wil wegjagen. Als de voor Inlanders slechte bepalingen gehandhaafd blijven, wat voor verkeerds zit er dan in, dat de Inlandsche pers er op wijst?

Wat den scheldtoon betreft, waarvan de *N. Soer. Crt.* de Inlandsche pers beschuldigt: de gescholdenen plukken slechts de vruchten van hun eigen werk.

De Inl. pers zou geen juist standpunt innemen? De *N. Soer. Crt.* wees er op, dat de Europeesche pers niet anti-Inlandsch gezind is, terwijl de Inlandsche pers sterk tegen al wat Europeaan is, gekant is. Het blad herinnerde aan het persdelict Verboom, die tegen een regeeringsvertegenwoordiger schreef. Hierop antwoordt T. D., dat de Europeesche pers wel is waar ook tegen de Regeering schrijft, zoodat gezegd kan worden, dat zij aan den kant der particulieren staat, maar...... aan den kant der Europeesche particulieren alleen. En daarom wijst zij nooit op de slechtheden der suikerfabrieken.

De *N. Soer. Crt.* vroeg, wat Indië zou zijn zonder de Europeanen. T. D. antwoordt met de wedervraag: Wat zou er van Nederland geworden zijn zonder Indië!

De N. Soer. Crt. gaf een fraaie theorie over zelfbestuur — zegt T. D. — welke slechts theorie zal blijven.

Wat de associatie betreft, hoopt T. D. met de N. Soer. Crt., dat er een goed samenleven tusschen Europeanen en Inlanders komen zal.

De N. Soer. Crt. vroeg hoe lang het nog duren zal, voordat het rustig is in Kediri, waarop T. D. antwoordt:

Wie is oorzaak, dat in Kediri Inlanders dieven geworden zijn? Wie is oorzaak dat „s. f.'' van Amerongen'' tot meel is gemalen?''

Nieuwjaars-wenschen. Onder de advertenties in de *Oetoesan Hindia,* inhoudende nieuwsjaars gelukwenschen, komen enkele voor met de volgende bijzondere opmerkingen:

„Hecht zij onze taal, ons ras en ons geloof.''

„Ik hoop dat de broeders mij het verkeerde dat ik gedaan mocht hebben, zullen vergeven.''

„Verwacht en breng geen bezoeken, omdat ik beu ben van het nieuwe jaar.''

„Verwacht en breng geen bezoeken. Als men 't maar goed maakt, is 't mij wel."

„Kan niet uitgaan, omdat ik nog in moeite en zorgen zit wegens den aanval van den Lahar." (De lava bij de Kloetramp).

En ten slotte: „Verwacht en breng geen bezoeken vanwege den Keloet-opstand."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Verzet. Naar de *Sin Po* verneemt werd van af 7 Juli 's avonds het Sirenepark (te Batavia) door de Chineesche geëmployeerden in den steek gelaten, doordat zij zich niet wenschen te onderwerpen aan de regelingen van een Japanner, zekeren heer *Kubo*, die vroeger reeds zijn ontslag heeft gekregen als directeur van dit park, doch zich nog altijd met de interne aangelegenheden wel bemoeit. Zoolang genoemde Japanner niet is weggezonden en hij niet ophoudt met zich voortdurend in de regelingen te mengen, wenschen de Chineesche employe's het werk niet meer te hervatten. Het zal wel noodig zijn, dat de eigenares van het Sirenepark, mevrouw *Yak Giok Koen Nio*, hier eens ingrijpt, daar het volkomen verklaarbaar is, dat genoemde employe's met zulk een toestand geen genoegen nemen. Alzoo de *Sin Po*.

Een aanklacht. De *Sinar Sumatra* wijdt een lang artikel aan den gezaghebber van Poeloe Tello, den heer Potharst. Een prauw toebehoorende aan den heer *Tjia Ma Piauw* kreeg averij voor de monding van de Loeloewang, dicht bij de aanlegplaats van het eiland Tello, tengevolge waarvan alle goederen, die er in geladen waren, verloren gingen en de boot zelf omsloeg. Eerst laat in den avond was een vertegenwoordiger van den eigenaar, de heer Tjok Ie Jong in staat zich voor dit ongeval bij den gezaghebber van Poeloe Tello te vervoegen. Daar dit hoofd van plaatselijk bestuur over een Gouvernementsstoomer beschikt en deze boot vroeger reeds meermalen voor reddingswerk werd gebezigd, verzocht de heer *Tjoa Ie Tjong* ook nu den gouvernementsstoomer te willen afstaan. De heer Potharst weigerde dit echter, op grond van het vergevorderde uur en het gevaar, dat de boot op de karanggriffen stuk zou stooten. Wel wilde hij de boot afstaan, wanneer de verzoeker hem *f* 5000 borgtocht gaf. Er bleef niets anders over, dan nu maar tot den volgenden dag te wachten en toen bleek, dat gelukkig geen menschenlevens te betreuren waren.

Naderhand kwam de schrijver van het kolommenlange artikel in de „*Sinar Sumatra Matera*" nog tot de ontdekking, dat de gezaghebber reeds lang tevoren door zijn *demang* met het ongeluk in kennis was gesteld en des ondanks heeft nagelaten hulp te verleenen. Hij uit hiertegen scherpe afkeuring en zou een exemplaar van het blad aan den heer Potharst toezenden, opdat deze zich er op verantwoorden kon. Ook wordt een beroep gedaan op het Hoofd van Gewestelijk Bestuur om een onderzoek in te stellen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Botha.

Botha heeft niet alleen in zijn land naam gemaakt, de omstandigheden deden hem juist in den laatsten tijd een staatsman zijn, die mee had te spreken in de wereldpolitiek. Doordien hij, na de Britsche overheersching van Zuid-Afrika als bekwaam legeraanvoerder bestreden te hebben, tot het geloof gekomen is dat de toekomst van Zuid-Afrika het veiligste is onder Britsche opperleiding, heeft hij veel ingeboet aan populariteit bij de zuiver nationaal voelenden onder zijne landgenooten, en staat een partij zelfs scherp tegenover hem als politicus, maar niemand zal de beteekenis kunnen ontkennen, die hij als eerste minister van de Unie heeft gehad.

Botha, die met Smuts, ter vredesconferentie den naam van Z. Afrika had hoog gehouden, keerde naar zijn land terug met 't voornemen om nogmaals te trachten meer eenheid en broederschap te brengen in 't Hollandsche element en de overtuiging verder ingang te doen vinden, dat een royale samenwerking met 't Britsche element volstrekt niet tegen de belangen van Z. Afrika ingaat.

In elk geval heeft hij groot werk verricht. Groot Brittanië heeft de voormalige Z. Afrik. republieken spoedig na den Boerenoorlog een ruime mate van zelfbeheer gegeven in vereenigd Z. Afrika, het heeft aan hen, die de leiders zijn geweest, in den toen genoemden strijd een vooraanstaande plaats geschonken in de nieuwe regeering, het heeft aan deze nieuwe kolonie ten volle alle rechten en vrijheden gegeven, die de oude kroonkoloniën hebben. Bij dit alles heeft Botha een leidende rol, ja de leidende rol vervuld.

Wij kunnen hier slechts kort de beteekenis van den op 57 jarigen leeftijd gestorven oud-Boerengeneraal, oud eersten minister van Transvaal, gewezen afgevaardigde in den Oorlogsraad en ter Vredesconferentie, eersten minister tevens minister van Landbouw van de Z. A. Unie memoreeren, maar wie zijne levensbeschrijving geven zal, zal tevens de geschiedenis van Z.-Afrika van 1884 tot heden moeten geven, want Botha is daarin onafgebroken een vooraanstaande figuur geweest.

Vliegen naar Oost-Indië.

Een paar weken geleden haalden wij de proeven van vliegvaardigheid aan, die, in 't buitenland gegeven, deden denken aan verbeterde gemeenschap over de oceanen. Sedert bleef de bedrijvigheid in de lucht vorderingen maken, de vlucht van de Goliath over de woestijnen in Afrika, de nadere bevestiging van plannen om van Engeland naar Australië te gaan, een plan om den Stillen Oceaan te overklieven, dit alles was groot nieuws, dat ten onzent juist nu, terwijl de E. L. T. A. volle aandacht oproept, insloeg.

Bij ons vorig bericht vroegen wij of Nederland er niet op bedacht was zelf de eer te krijgen van de eerste vlucht van hier naar Java, wij zorgden dat deze vraag ter kennis kwam van 't E. L. T. A. bestuur. Zonder ons iets te willen aanmatigen van de eer van 't nu bekend geworden plan, verheugt 't ons toch daaruit te zien dat anderen er precies over dachten als wij, en wij maken dan ook met bijzondere instemming melding van 't volgende uitgeknipte dagbladbericht:

„Er worden plannen gemaakt voor een vliegtocht naar Indië.

De route is gedacht als volgt: Amsterdam—Hannover, Berlijn, Breslau, Krakau, Lemberg, Kiew, Charkow, Tsaritsjin, Goerjew, Boekhara Lahore, Delhi, Benares, Calcutta, Bangkok, Singapore, Palembang, Batavia, Soerabaja.

Voor de verplaatsing van 8 menschen in 8 dagen van Amsterdam naar Soerabaja zou 21.000 L. benzine noodig zijn.

De kosten der reis per hoofd werden berekend op *f* 1250.—. Aangenomen werd daarbij een benzineprijs van *f* 0.10 per liter.

De techniek vooral zal tot taak hebben het verkeerstarief zoo goedkoop mogelijk te maken, zoodat een reis per vliegtuig van Nederland naar Indië, ook al zal deze misschien nooit op een koopje kunnen geschieden, door de belangrijke tijdwinst groote voordeelen kan opleveren voor zakenman en toerist.

Luit.-vlieger Hofstee berekende een reis per vliegtuig Amsterdam—Batavia op 4½ dag, de kosten zouden plm. *f* 3800.— bedragen."

De tabak uit Oran.

De tabak-industrie van vreemde koloniën is voor ons van actueele beteekenis, de rooklust is niet beperkt, de aanvoer is een tijd bemoeilijkt, gaat nog niet zoo vlot als gewenscht, maar weldra zullen de uitgeputte magazijnvoorraden weer aangezuiverd worden.

Onder de uit Algerië afkomstige artikelen neemt de tabak een voorname plaats in. Algiers alleen reeds bezit acht tabakfabrieken. Oran heeft er vijf. Belangrijke tabaksplantages vindt men in de vlakte van Blida, nabij Bône en in Kabylië. In 't departement Oran worden proeven genomen voor tabaksaanplant. 't Zal zeker menigeen verwonderen dat de in Algerië verwerkte tabak echter voor 't meerendeel niet uit 't land zelf afkomstig is. Ongeveer ¾ wordt uit N. Amerika, Havana, St. Doningo, Venezuela, Brazilië, Britsch Indië en Manilla verkregen. De werklieden in de fabrieken zijn bijna uitsluitend Spanjaarden, op 't uur van uitgaan der fabrieken is 't of men zich in Sevilla onder de „cigarreras" bevindt.

De bevolking van Oran is grootendeels uit Spanje

afkomstig. Toen de eerste fabrieken werden opgericht liet men werksters uit Spanje komen, die leerlingen onder de bevolking vormden, doch tevens een Spaansche kolonie stichtten. De invoering van de machinale sigarettenbereiding dreigde een ramp voor zeer velen te worden. De fabrikanten zijn echter een deel door den handenarbeid blijven volvoeren, hoewel dit niet voordeelig is. Als deze menschlievende bedoeling op den duur maar bestand blijft tegen de mededinging!

De laatste statistische gegevens van den tabaksuitvoer uit Oran vermelden, voor 1915, 165.000 K.G. sigaren en 1.679.000 K.G. sigaretten.

De strijd tegen den alcohol in de koloniën.

Michel Larchain geeft in La Dépêche coloniale een pleidooi voor de drankbestrijding in de koloniën. Hij prijst 't artikel in 't Vredestractaat, waarin het den mogendheden, die Duitsche koloniën overnemen, tot plicht wordt gesteld haar tegen de ellende van 't alcoholisme te beschermen. Een bijzondere commissie van het vredescongres bestudeert nog 't drieledige vraagstuk van den slavenhandel, den wapenhandel en het alcoholmisbruik. De behandeling van deze ingewikkelde kwestiën zal lang zijn, daarom vraagt de schrijver om, in afwachting van 't resultaat, reeds voorloopige maatregelen te nemen.

Sedert lang, zegt hij, vragen Fransche en Engelsche kringen met aandrang naar 't onvoorwaardelijke verbod van alcoholhandel in West- en Midden Afrika. Van belanghebbende zijden wordt hiertegen opgetreden. Niet dat de verwoestende werking ontkend wordt. Maar instede van de sociale en menschelijke beweegredenen den boventoon te geven, laat men de fiscale beschouwingen overwegen. Daarbij namen de ambtenaren, die den schijn wilden geven in de goede richting mee te werken, als beperkende maatregel de verhooging van de inkomende rechten op alcohol te baat. Zij waren echter wel zoo voorzichtig niet te ver te gaan, want voor hen was de belastingopbrengst nummer één, een flinke heffing, die 't gebruik inderdaad kon tegen gaan, lag dus niet in hun wensch, noch in hun bedoeling. Het Fr., zoowel als het Br. bestuur voegde aan die reden, daling van 't budget, nog deze toe, waar 't alcohol gebruik al bekend is zal 't verbod onlusten uitlokken. De oorlog heeft 't onhoudbare van deze bewering bewezen.

Geleidelijk nam de alcohol invoer in verschillende koloniën af, de invoerrechten werden verhoogd. De Duitsche handel werd uitgeschakeld, die van Nederland leverde niet veel meer. De transportmiddelen werden onvoldoende en bij voorkeur voor andere doeleinden bestemd. De vervaardigde alcohol kreeg een rol te vervullen bij den aanmaak van ontplofbare stoffen. In den aanvang van 1918 was de invoer van alcohol in West-Afrika volkomen stop gezet. Toch wist men de budgetten in evenwicht te houden en nergens kwamen jeneveropstanden voor.

Dan volgt een onvriendelijk gedeelte aan 't adres van Nederland, alsof dit de giftbron bij uitnemendheid, ja de eenige bron is. Zoodra de zee vrij is, zal Holland zijn enorme stocks van jenever, in 5 jaren opgespaard, over West Afrika uitgieten. Past gij niet op dan gaan de inlanders en de budgetten zich weer aan de alcohol gewennen. Neemt, roept hij uit, maatregelen om dit te voorkomen. Maar 't Fr. bestuur is langzaam, 't heeft wel een verbod voor 6 maanden willen uitvaardigen, met de uitgesproken bedoeling om 't te verlengen, hierin ziet de Schr. geen vasten wil om 't gevaar inderdaad af te weren.

Het Britsche bestuur heeft de zaak beter ingezien. Sedert Mei is de invoer van alcohol verboden in Britsch Afrika; men is er daar zelfs op bedacht geweest den invoer door de Fr. koloniën heen ook te beletten. Wat is echter de verkregen uitkomst. Een decreet van 8 Juli verbiedt den invoer in de Fransche koloniën „des sucres, des mélasses, des sirops de batterie et des alcools étrangers". Etrangers, zoodat de Fransche fabrikanten op de Afrikaansche markten de plaats zullen gaan innemen van de gemeene Nederlandsche fabrikanten, die niet genoeg gelaakt konden worden. Zonder concurrentie zal de Fr. jenevernijverheid er vrij spel hebben. Of de Britsche autoriteiten dit ook zullen goed vinden? M. Larchain, die een oprecht bestrijder van 't kwaad is, stelt die vraag ook en hij hoopt dat zij de Fr. autoriteiten nog tot beter inzicht zullen brengen.

De hulp, door bemiddeling van Hoover, aan Polen bezorgd.

Volgens de officieele gegevens bedraagt de hulp, onder leiding van den algemeenen voedselregelaar Hoover, aan Polen gebracht, de volgende cijfers; alles is uit de V. S. betrokken.

1919 Februari	7 schepen met	20.000 t.	meel en graan.
Maart	17	52.000	
April	13	40.000	
Mei	15	65.000	
Juni	21	82.000	
Juli	3	42.000	
Augustus	2	16.000	
	78 schepen met	317.000 t.	

Bovendien nog:	10.000 t.	rijst.
	12.000 t.	groenten en peulvruchten.
	28.000 t.	vet.
	7.500 t.	gecondenseerde melk.
	800 t.	cacao.
	600 t.	suiker.
	6.000 t.	katoen.
	2.300 t.	kleedingstukken.

De totale waarde van de zending van Hoover uit Amerika vertegenwoordigt 65 millioen dollars. Voor de toekomst heeft Hoover de bedoeling de Poolsche nijverheid hulp te verleenen, door haar grondstoffen te zenden, daartoe is hij persoonlijk in Polen geweest om de bestaansvoorwaarden en economische behoeften te bestudeeren.

Als Polen zooveel noodig heeft uit verre landen, kunnen Nederland en Ned.-Indië daartoe dan niet als bemiddelaars ook een taak vervullen? Wat thans voor Polen bekend is, geldt ook nu of weldra voor vele andere landen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Uitgaven Bat. Genootschap v. Kunsten en Wetensch.

In aansluiting bij de opgave in het Kol. Weekblad der vorige week, volgt hieronder de inhoud der met de laatste mail ontvangen publicaties van het Bat. Gen. v. K. en W.

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde. Deel LVII. Afl. 5 (1916). Eene twee en negentig jarige (n.l. Ratoe Pembajoen te Soerakarta), door V. Zimmermann. — De Santkrit-inscriptie op den steen van Dinaja (682 Caka), door Dr. F. D. K. Bosch (met plaat). — De Kunjarakarna-legende aan Tjandi Toempang (Djago), door P. V. van Stein Callenfels. — Twee pantoens van den Goenoeng Koembang. Een bijdrage tot de kennis van het Soendasch in Tegal, door C. M. Pleyte.

Id. Afl. 6. Een en ander over het tweede huwelijk van Pakoeboewana X, door V. Zimmermann. — Over de dateering van eenige Kawi-geschriften, door Dr. N. J. Krom. — Epigraphische aanteekeningen Nos. XI—XII, door Dr. N. J. Krom. — De beelden van Tjandi Ngrimbi, door P. V. van Stein Callenfels. — De afscheuring van Madoera, door P. V. van Stein Callenfels. — Jajawa—Djawi, door Dr. N. J. Krom. — Padjadjaran's overgang tot den Islam volgens de Buitenzorgsche overlevering, door C. M. Pleyte. — De stichting van het „Goenongan" geheeten monument te Koetaradja, door Dr. Hoesein Djajadiningrat.

Id. Deel 58, Afl. 1—2. Simaloereesche sprookjes, overleveringen, raadsels en spelen, door E. Jacobson. — Nota over de geschiedenis van het landschap Pidië, door F. J. Veltman (met plaat). — Oudheidkundige aanteekeningen, Bureng, door P. V. van Stein Callenfels.

Id. Afl. 3. Epigraphische aanteekeningen, XIII, door Dr. N. J. Krom. — Dievenbijgeloof op Midden-Java, door Raden Prawoto. — Zwangerschap, geboorte, kindermoord en huwelijk bij de Papoea's in en om de Tanah-Merah Baai. Aanteekeningen van G. A. Wasterval. — Eene nieuwe moskee te Weltevreden, door V. Zimmermann (met platen). — Een en ander over Semangka (op Sumatra), door J. Jongejans (met kaart). — Een oud-Chineesche methode om abklatschen te vervaardigen, door Dr. F. D. K. Bosch.

Id. Afl. 4. De Kraton van Soerakarta in het jaar 1915, door V. Zimmermann (met 2 platen en 3 platte gronden).

Id. Afl. 5. De inscriptie van Kandangan (Kediri), door P. V. van Stein Callenfels. — Verklaring van Basrelief-series, door P. V. van Stein Callenfels en R. Ng. Poerbatjaraka (A. De Bubuksah-serie aan het pendapa-terras te Panataran. B. De basreliefs aan het tweede terras van Tjandi Toempang. Bijlage: Inhoudsopgave van het gedicht Parthayajna). — Iets over het Perdikan-Instituut, door Dr. B. Schrieke. — Varium-Javanen als zee- en handelsvolk, door Dr. B. Schrieke.

Id. Afl. 6. Kumbhawajrodakena en Toyeng sangkeng Langit, door Dr. F. D. K. Bosch (met kaartje en plaat). — Aanteekeningen omtrent het hoornopschrift van Loeboek Blimbing (Benkoelen), door L. C. Westenenk (met kaartje). — Historische gegevens uit de Smaradahana, door R. Ng. Poerbatjaraka, met Naschrift van Dr. F. D. K. Bosch. — Hindoe-Javaansche portretbeelden Caiwapratista en Boddhapratista, door J. L. Moens (met platen). — Fragmenten eener vertaling van den Nagarakretagama, door wijlen Dr. J. L. A. Brandes, en uitgegeven door Dr. F. D. K. Bosch.

Verhandelingen van het Bat. Genootschap. Deel LXI. Vijfde stuk. Nederlandsch-Tidoengsch-Tinggalan Dajaksche woordenlijst, samengesteld door P. van Genderen Stort.

Id. Zesde stuk [1]). Vergelijkende woordenlijst der verschillende dialecten op het eiland Soemba en eenige Soembaneesche spreekwijzen, door D. K. Wielenga.

Notulen van het Bat. Genootschap. Deel LVII. Afl. 1. Bijlage I. Correspondentie met Dr. A. C. Kruyt aangaande overblijfselen uit den voortijd van Celebes, door L. van Vuuren.

Rapporten van den Oudheidkundigen Dienst. 1915 (verschenen in 1918). Inventaris der Hindoe-oudheden op den grondslag van Dr. R. D. M. Verbeek's „Oudheden van Java". Samengesteld op het Oudheidkundig Bureau onder leiding van Dr. F. D. K. Bosch. Tweede deel.

Indische havenwerken in „Le Genie Civil".

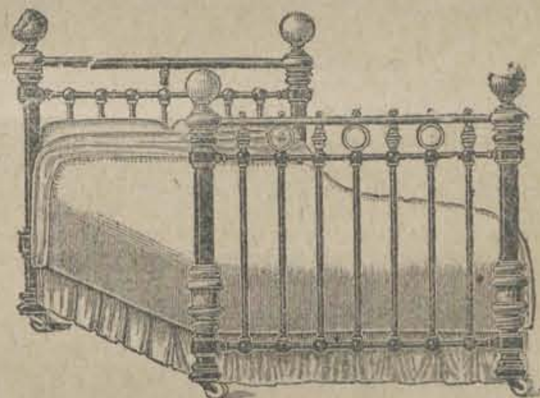
In het 5-Juli-Nr. van dit tijdschr. een artikel van A. Goupil: „Murs de quais en béton armé et travaux de réparation dans quelques ports des Indes Néerlandaises". De schr. zegt „De welbekende activiteit der Nederlanders in zake zeewerken heeft zich in de laatste jaren op zeer belangrijke wijze geworpen op de voortdurende verbetering van de havens in hunne koloniën. Zij hebben er zich op toegelegd om aldaar de bijzondere methodes toe te passen die zij tot ontwikkeling hadden gebracht ten behoeve van groote Nederlandsche havens, zooals Rotterdam, en van sommige zeewerken in Zuid-Amerika". Hij geeft dan een uitvoerig overzicht met afb. van de voordracht van ir. Wouter Cool „Technische lessen en vraagstukken op het gebied van den Indischen havenbouw", verschenen in „De Ingenieur" van 22 Febr. j.l.

Zendingsperiodieken.

Berichten van den Sint-Claverbond. 1919. No. 2. Ter herinnering aan het overlijden van de missionarissen te Larantoeka (Flores), door P. C. Noyen (met platen). — Brief van Zuster Eliana te Larantoeka, betreffende het overlijden van Pastoor A. van der Velden S.J. — Onze Javaansche priestercandidaten, door een ijveraar voor de belangen der Missie (met portretten). — In memoriam. Pastr. Th. Jansen, zijn leven en arbeid in Indië, door L. van Rijckevorsel.

1) Op den titel staat foutief: Vijfde stuk.

De Katholieke Missiën. Aug. 1919. Ter herinnering aan het overlijden van de missionarissen te Larantoeka in Dec. 1918 (slot), door P. C. Noyen.

Lichtstralen op den Akker der Wereld. 1919. Afl. 4. De zegepraal van het kruis in Nieuw-Guinea op z'n smalst, door D. C. A. Bout (met platen).

Orang Peladang.

In het Aug.-Nr. vindt men eenige (het bericht in het vorig Kol. Weekblad aanvullende) mededeelingen over het 3e congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden. — Verder een aan de N. R. Ct. ontleend overzicht van een door den hr. Hietink ter gelegenheid der „Tentoonstelling Opvoeding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd", gehouden voordracht over de hier te lande vertoevende studeerende Indiërs.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 35: Bereiding en eigenschappen van plantage-rubber, door Dr. O. de Vries, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Beetwortelaanplantingen en vermoedelijke beetwortelsuiker opbrengst in Amerika. — De economische toestand op de Philippijnen gedurende 1918. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (De uitbarsting van den Kloet, enz.). — Financieele berichten en verslagen, benevens o.m. een opgave van recente literatuur over vezelstoffen, hout- en boschproducten, specerijen, enz.

Locale Belangen.

Desa-Organisatie is de titel eener beschouwing van den hr. J. F. H. A. Later in het 5-Juli-Nr. van „Locale Belangen". — Voorts schrijft D. W. van den Akker over moeilijkheden met de decentralisatie in de praktijk, terwijl een ingezonden stuk van den hr. B. J. Krol over „de Ned. Indische Jaarbeurs en de Lokale Raden" handelt.

Handelsberichten.

Aansluitende aan hetgeen in No. 636 over kaneel werd medegedeeld, bevat No. 650 van „Handelsberichten" een overzicht van gelijken aard betreffende het voorkomen van Cassia vera in Ned.-Indië. — Verder brengt dit Nr. o.m. economische gegevens over de navolgende gewesten: Oostkust van Sumatra, Palembang, Celebes en Onderh., Banka en Onderh.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

De Juli-afl. houdt in: Gewijzigde methode voor veldproeven met Hevea, en: Nog eenige kiemproeven met Hevea-zaden, door J. G. J. A. Maas. — Variabiliteit van plantage-rubber, door D. de Vries en W. Spoon. — Tapproeven bij Hevea Brasiliensis, door Dr. A. W. K. de Jong.

Publicaties Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat.

Behalve verschillende bescheiden over een „vrije arbeidsordonnantie", bevat afl. XIV van jaarg. 1919 van bovengenoemd periodiek den tekst van een tweetal voordrachten, gehouden te Weltevreden, den 24en April j.l., voor de leden enz. der Zuid-Sumatra Landbouw- en Nijverheidsvereeniging, n.l.: „Het hoogovenbedrijf in Ned.-Indië", door H. Philippi en „De papierfabricage", door ir. W. L. Utermark. Nu de kwestie van een eigen Ind. nijverheid meer en meer op den voorgrond treedt, zijn deze voordrachten stellig van bijzondere beteekenis.

Instituut voor Plantenziekten en Cultures.

Mededeeling No. 37 van het Laboratorium voor Plantenziekten te Buitenzorg behelst de volgende publicatie. Een uitheemsch gevaar voor de Oliepalmcultuur (de Palmpitboorder); eene waarschuwing voor de planters, door S. Leefmans.

Met aandrang wijst schr. op het groote gevaar om voor de cultures zaden uit het buitenland te betrekken en deze niet te doen onderzoeken aan een der Proefstations, dan wel aan het Instituut van Plantenziekten. Het is hem gebleken dat deze zaden dikwerf voor de cultures ongenoode en zeer schadelijke gasten herbergen.

Weekblad voor Indië.

No. 14 bevat o.m. de navolgende (geïllustreerde) bijdragen: Het A. V. R. O. S. Proefstation. — Ons wondere tropenland, Kangean (bij Madoera) in nieuwe banen geleid, door P. A. Beynon. — Onze nieuwe burgemeester (n.l. van Malang) (I. P. Bussemaker).

No. 15. Debat Sneevliet—Surya Ningrat, door van den Eeckhout (ontleend aan de „Nieuwe Amsterdammer"). — 45-Jarig ambtsjubileum van den Regent van Pekalongan, R. A. A. Notodirdjo.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 22: De Javanen (vervolg), door N. — Land en volk. Nederl. Nieuw-Guinée, geschetst, door A. J. Gooszen. — Op Goea-Goea, door C. O. van der Plas.

The Import en Export Trader.

In No. 3 van de „Foreign edition of „In- en Uitvoer"" schrijft Dr. F. W. T. Hunger een geïllustreerd artikel over „the cultivation of the coco-nut in the Dutch East Indies. — Verder bevat dit Nr. nog mededeelingen welke reeds in „In- en Uitvoer" een plaats vonden.

Britsch Nieuw-Guinea.

Het Sept.-Nr. van „M a n", bevat een korte bijdrage (met kaartje) van E. W. Pearsan Chinnery, getiteld: The belief in soul and soul-substance.

In vol. XXXII—XXXIII van „Queensland Geographical Journal" een artikel van Th. J. McMahon over Papua (Br. N.-G.) in 't algemeen.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van een leeraar in de inwendige geneeskunde aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Voor den Indischen dienst is de uitzending noodig van een geneeskundige, die geschikt en bekwaam is om te worden benoemd tot leeraar in de inwendige geneeskunde aan de Nederlandsch-Indische artsenschool te Soerabaja.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 2000.—;

c. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand ambtsbezoldiking, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 600 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 's maands tot een maximum van ƒ 1000 's maands.

Het uitoefenen van particuliere praktijk is verboden.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 October a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging en wel in eens of, met bijberekening van rente à 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooven aangegeven. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, enz. staat de geneeskundige gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De uit te zenden geneesheer is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor hij wordt uitgezonden niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant van 12 Augustus 1919, No. 175).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië,** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

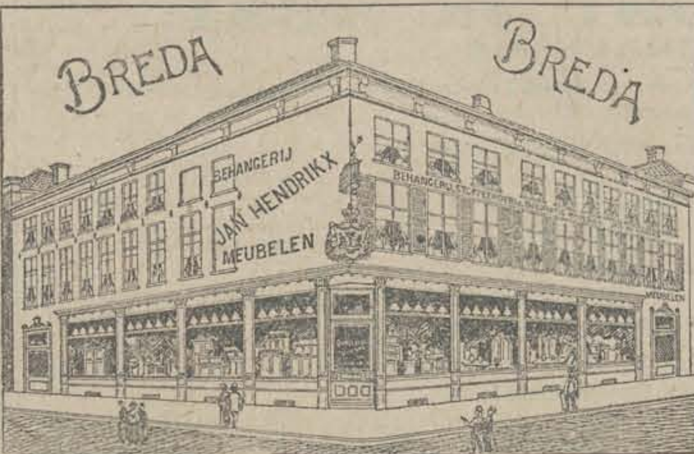

Leverancier van H. M. de Koningin. 48

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON, 20
VEENKADE 20 DEN HAAG
STEEDS IN- EN VERKOOP.
Atelier voor herstellingen en veranderingen.
Gevestigd sedert 1880.

Electro-techn. en Mechanisch Bureau
„HOLLAND"
ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG
Electriciteit op elk gebied.
Groote keuze Electrische Ornamenten, enz.
300 *Baden, Geysers, Waschtafels.*

BOSCHSTRAAT 1. 104

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij .... Stoffeerderij
.... Matrassen en Beddenfabriek 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN. 5

N.V. Autogarage „CITO"
Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290
160
Luxe Verhuur-Auto's

C. P. A. NICOLAÏ
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4
Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen
Groote sorteering
Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
1
VOOR HET NAJAAR
Warme Onderkleeding
voor Dames, Heeren en Kinderen
Wollen Sportmantels
Wollen Stoffen

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland" te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

133

GENERAAL EGBERT HANIASCHOOL
OPGERICHT 1900. 138
Regentesselaan 325-327 - Telef. H. 5163
'S-GRAVENHAGE.
Volledige opleiding Stenografie „Groote", Machineschrijven, „speciale methode" Boekh., Handelsrekenen, Handelsrecht, Schrijven. Rekenen enz. enz. Jaarl. ruim 200 geslaagden. Van Febr. 1919 tot April 1919 deden 143 leerl. der school ex. en slaagden met hooge cijfers zoowel voor de Moderne talen als voor de Ned. Stenografie. Inl. en prosp. gratis. Voor Stenografie en Machschr. kunnen dagel. leerlingen geplaatst worden, voor de andere vakken is de inschrijving geopend tot 10 Juli. v. Cursussen voor gev. en beg. die 1 Sept. aanv. Daar zeer weinig plaatsen beschikbaar zijn, is spoedige aanmelding gewenscht. Spreekuren: Maand., Dinsd., Donderd. en Vrijd. $9^1/_2$—$11^1/_2$, van $1^1/_2$—$3^1/_2$ en van 6—$8^1/_2$.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg*. 95
5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan", Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.

N°. 37. Donderdag 11 September 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Slotwoord van den Secretaris-Penningmeester van het Hoofdbestuur.

„Du choc des opinions jaillit la vérité".

Deze gulden spreuk geeft mij den moed nogmaals de aandacht te vragen voor mijne denkbeelden over de propaganda.

Dankbaar ben ik den heer Brondgeest Sr. voor zijne van zooveel sympathie voor de vereeniging getuigende artikelen. Al moest ik zijne al te optimistische idealen telkens met nuchtere cijfers remmen, met vele zijner denkbeelden ga ik geheel mede, hetgeen uit het ondervolgende zal blijken.

Ons hoofdverschil is, dat ik niets wil ondernemen, voordat de benoodigde gelden aanwezig of althans verzekerd zijn, terwijl de heer B. veel wil wagen op hoop van zegen.

Van mijn standpunt bezien, moeten wij de volgende vragen overwegen:

I. Over welke inkomsten beschikken wij thans?
II. Worden die inkomsten goed besteed?
III. Hoe kunnen wij die inkomsten verhoogen?
IV. Hoe zullen wij die meerdere inkomsten besteden?

Ad I. Onze inkomsten bestaan op het oogenblik uit:

a. contributies;
b. abonnementen op het Koloniaal Weekblad;
c. Regeeringssubsidies;
d. opbrengst van de advertenties in het Koloniaal Weekblad.

Ad II. Worden die inkomsten goed besteed?
Naar mijn bescheiden meening niet geheel.

Het Hoofdbestuur woekert met zijne bescheiden inkomsten; op honoraria, kantoorbehoeften, drukwerk, kortom op alles wordt beknibbeld, om toch maar rond te komen.

Maar het geld, dat de Afdeelingen ter beschikking hebben — en hierin ben ik het met den heer B. eens — zoude veel practischer en rechtvaardiger kunnen worden aangewend.

Leden van één gezin hebben dezelfde plichten en rechten. Bij „Oost en West" geldt dit tot nu toe alleen voor de plichten. Wij hebben rijke en arme afdeelingen. De leden der rijke afdeelingen krijgen veel meer dan die van de arme. Ware dit verschil toe te schrijven aan meerderen ijver of grootere actie (zooals b.v. te Haarlem en Breda), dan zou men daar vrede mede kunnen hebben, het zelfs toejuichen. Maar dit is in den regel niet zoo. Den Haag heeft niet de beschikking over meer geld dan b.v. Nijmegen, omdat de actie daar grooter is dan hier, maar alleen omdat er meer menschen wonen, die belang stellen in Indië; — individueel stelt ieder lid te Nijmegen even veel belang in Indië als een lid in Den Haag, en hij betaalt er even veel voor. Het gevolg van dit, niet op verdienste berustend verschil is, dat de arme afdeelingen zoo goed als niets voor de propaganda en voor hare leden kunnen doen.

Hoe noode ook, toch moet ik erkennen, dat de heer B. in deze een goeden weg heeft aangewezen met zijn voorgestelde contributie-verdeeling. Wij zullen er toe moeten overgaan, zooals hieronder, bij de bespreking ad III zal blijken.

Ad III. Hoe kunnen wij die inkomsten vermeerderen?

a. door meer leden te werven;
b. door meer subsidie aan de Regeering te vragen;
c. door steun te vragen aan rijke personen en instellingen.

a. Indien de toestand blijft als thans, geeft de vermeerdering van het aantal leden boven de 2500 verlies voor het Hoofdbestuur, en dus voor de vereeniging. Van elk lid van ƒ 2.50, ontvangt het H. B. ƒ 1.—, maar moet daarvoor aan dat lid een weekblad geven, dat veel en veel meer kost. (ongeveer ƒ 6.50).

Bij een aantal van 2500 leden kon dit verlies tot heden worden gedragen, omdat het weekblad zich zelf kon bedruipen door de advertenties en dus aan het H. B. weinig kostte. Gaat echter de oplage boven de 3000 exemplaren (van deze 3000 exemplaren worden ongeveer 500 voor de propaganda gebruikt, n.l. voor de adverteerders 200, voor ruilnummers en present-exemplaren voor verschillende leestafels 200 en voor ledenwerving 100), dan zal dit niet meer zoo zijn. De grens der advertentie-inkomsten is bereikt en de kosten voor dat meerdere aantal zal het H. B. moeten betalen. Volgens berekening van den uitgever kosten elke 100 exemplaren boven de 3000, met 14 pagina's ƒ 200.—, met 20 pagina's ƒ 300.— per jaar. Houden wij ons dus aan onze 14 pagina's, dan moet het H. B. voor elk lid boven de 2500 betalen: voor een lid in Nederland ƒ 2.26 en voor een lid in Indië ƒ 3.30 (resp. ½ en 2½ cent porto per week). Het H. B. ontvangt thans voor hen resp. ƒ 1.— en ƒ 2.25 per jaar. En de prijzen zullen nog stijgen.

Het kan dus zoo niet langer gaan. Het H. B. zal voor elk nieuw lid minstens ƒ 3.— moeten ontvangen, anders beteekent uitbreiding een bankroet.

Wij moeten dus andere wegen bewandelen. Eén daarvan, ben ik zoo vrij hieronder aan te geven.

1o. De tegenwoordige leden behouden hunne plichten en rechten, maar de verhouding van de contributie-verdeeling tusschen H. B. en afdeelingen wordt omgekeerd: het H. B. ontvangt 60 pCt., de afdeelingen ontvangen 40 pCt.

2o. Nieuwe leden moeten minstens ƒ 5.— contributie per jaar betalen, waarvan weder 60 pCt. ƒ 3.— het H. B. toevalt. De naam „ledenbegunstigers" komt dan te vervallen.

3o. Verder zullen er zijn: begunstigers, die tenminste ƒ 1.— plus inningskosten per jaar betalen, daarbij echter geen weekblad ontvangen. Deze bijdrage moet geheel aan het H. B. toevallen.

Het H. B. verliest dan op de tegenwoordige Nederlandsche leden nog ƒ 5.—, en op de Indische leden ƒ 4.25, maar dit verlies wordt, zooals gezegd, door de advertenties gedekt.

Op de nieuwe Holandsche leden verdient het H. B. dan ƒ 0.74 en op de nieuwe Indische leden ƒ 1.20 (alles berekend naar de tegenwoordige prijzen). Geen groote vermeerdering van inkomsten dus, maar men mag hopen, dat het aantal begunstigers belangrijk zal worden, en hun contributie zal het H. B. in staat stellen gaandeweg een krachtiger actie te voeren.

Maar, zal men zeggen, dan zijn de afdeelingen tot machteloosheid gedoemd. Dat behoeft niet. Er is een weg te vinden om hen in de gelegenheid te stellen hunne leden iets voor hun geld te geven, zooals straks zal blijken. Meer hebben zij niet noodig, want voor de propaganda kunnen zij toch niet genoeg doen; die moet onder centrale leiding gevoerd worden. Elke afdeeling kan b.v. 2 lezingen of filmavonden per seizoen geven. Zoodra bekend is over

welk bedrag de afdeeling kan beschikken, kan worden nagegaan hoeveel daaraan te kort komt voor de twee lezingen en dit bedrag wordt door het H. B. gesuppleerd. Dit behoeft niet zoo heel veel te zijn, want de meeste afdeelingen hebben aan hun 40 pCt. genoeg om 2 lezingen te betalen, mits geen onnoodige uitgaven worden gedaan (die voor het hoofdbelang van de Vereeniging ook absoluut verboden zijn).

b. Meer subsidie aan de Regeering vragen, kunnen wij niet, zonder iets nieuws te ondernemen.

De Regeering geeft ons reeds *f* 3000.— voor de Vereeniging, *f* 10.500.— voor het Tehuis „Persinggahan" en *f* 3000.— voor de Studie-Commissie, tezamen *f* 16.500.— per jaar. Wij zijn overtuigd, dat zij ons telkens weer zal steunen, indien wij iets tot stand brengen in het a l g e m e e n belang, maar ook dàn alleen.

c. Steun vragen aan rijke personen en instellingen is geen schande, omdat wij dien steun aanwenden in het belang van een goede zaak.

Ad IV. Hoe zullen wij de meerdere inkomsten besteden?

In de eerste plaats voor de aanstelling van een bekwaam propagandist, dan voor de verbetering van het orgaan, vervolgens aan de verbetering van het Informatiebureau, en dan gaandeweg voor andere, voor de propaganda nuttige zaken. Het nut voor de propaganda van een degelijk Informatiebureau worde niet over het hoofd gezien.

Maar altijd voorop de stelregel: Niets ondernemen voordat de vermoedelijke kosten verzekerd zijn.

E. F. GROOSS.

Nog eens Propadanda.

Naar aanleiding der aanteekeningen van het Dag. Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 21 Augustus j.l. een enkel woord. Allereerst om iets recht te zetten.

Het Dag. Bestuur las uit mijn toelichtend schrijven d.d. 15 April j.l. (zie Weekbl. van 31 Juli d.a.v.), dat de Propaganda-Commissie het Hoofdbestuur zou willen uitschakelen. Dit is een misverstand. Ik omschreef de taak dier commissie, zooals zij zich die voorstelde, aldus: dat zij, „hare denkbeelden aan de vereeniging zou voorleggen met verzoek om *machtiging* die zelve te voeren, dan wel, wanneer de middelen ontbreken, hiertoe de hulp van anderen in te roepen, eventueel de uitvoering geheel aan derden over te laten." Zoo staat het er. Ik snap niet hoe men daar uit lezen kon, dat de commissie zich om de meening van het Hoofdbestuur niet bekommeren zou.

Na hetgeen ik in een vorig artikel (zie het Weekblad van 28 dezer) heb gezegd, kan ik de aanteekeningen van het Dag. Bestuur omtrent verschillende propaganda middelen wel voorbij gaan.

Wat het Kol. Weekblad betreft alleen nog dit.

Ik zal de laatste zijn om te ontkennen dat ons orgaan belangrijk is vooruit gegaan. Toch wordt het maar weinig gelezen. Waar ligt dit dan aan? M. i. moet het streven wel degelijk zijn, het blad zoo te maken, dat het, zij 't ook in beknopten vorm, alles bevat wat de in de Koloniën belangende noodig heeft te weten om op de hoogte te blijven.

Het Dag. Bestuur gelooft dat er meer bezieling uitgaat van belanglooze toewijding dan van loondienst. Ik ook. Indien het mogelijk was, zonder de hulp van een betaalden propagandist ons ledental op te voeren tot zoovele duizendtallen als er nu honderdtallen zijn, zouden we ons dáárover geen zorgen behoeven te maken. Een actie als nu onlangs door Mevrouw Clifford en den heer Heesterman te 's-Hertogenbosch gevoerd werd, is zeer loffelijk. Wij mogen daarvoor dankbaar zijn, maar niet voldaan. Op zoo'n filmavond zullen misschien, zooals in Den Bosch, een zestiental personen als lid toetreden, maar meerdere bezoekers zullen daartoe pas zijn over te halen door voortgezette en volhardende overreding, wat alleen van een propagandist, die de menschen thuis opzoekt, mag verwacht worden.

Dit neemt niet weg, dat alle beetjes helpen. Daarom zou het goed zijn als ook door de andere afdeelingen dergelijke bijeenkomsten georganiseerd werden. Inderdaad, indien elke afdeeling uit haar midden iemand kon aanwijzen, geschikt en genegen om op verschillende plaatsen in den omtrek met plaatselijken bijstand een of meer propaganda-vergaderingen op touw te zetten en te leiden, zou het waarschijnlijk gelukken afdeelingen te stichten en leden te werven in streken waar onze vereeniging en haar weekblad nog geheel onbekend zijn. Het heele land zou op die wijze geleidelijk bewerkt kunnen worden. De afdeelingen zouden elkander in deze moeten steunen. Met goede voorbereiding en de heffing van een matig entrée zullen de kosten vermoedelijk geen bezwaar opleveren. En mocht er onverhoopt een nadeelig saldo zijn, dan zou dit uit een klein reservefonds kunnen bestreden worden. Het Hoofdbestuur heeft, naar ik met genoegen vernam, zich er al voor gespannen zulk een noodfonds buiten bezwaar van de kas der vereeniging tot stand te brengen. Hulde aan de voorgangers!

Wie volgt? Het denkbeeld om voor extra uitgaven wat geld bijeen te brengen werd ook op de jongste algemeene vergadering geopperd. Zij, die er wat voor over hebben, vinden hier eene prachtige gelegenheid dit te toonen. Adres: Heulstraat 17, Den Haag.

Het Koloniaal Instituut zal zeker wel genegen bevonden worden, zijn fraaie verzameling Kinomatografische opnamen voor dat doel beschikbaar te stellen. Evenwel, het aantal films is beperkt en er zijn ook anderen buiten ons, die ze gebruiken willen. Het zal daarom zaak zijn zoodra doenlijk een „plan de campagne" te maken en te trachten zoo lang mogelijk te voren het Instituut de data op te geven waarop zij de films zouden willen ontvangen. Er zijn, meen ik, voldoende beelden voor drie avonden te gelijk. Zoo nu „Oost en West" voor hare propaganda bestendig over een varieerend derde gedeelte der aanwezige opnamen mocht kunnen beschikken, zou wellicht elke week, minstens om de veertien dagen, ergens een bijeenkomst kunnen gehouden worden. En kunnen om de eene of andere reden geen levende beelden vertoond worden, dan zou met vaste lantaarnplaatjes worden volstaan.

Als nu de afdeelingen de uitvoerbaarheid van dit plan eens ernstig wilden overwegen en op de aanstaande buitengewone alg. vergadering (27 September te Utrecht) de personen konden noemen die, liefst zoodra mogelijk, met eene actie als hier bedoeld wilden beginnen, zouden wij denkelijk vóór het loopende jaar om is, een heel eind zijn gevorderd.

Waarom zouden wij zooveel minder succes moeten hebben dan de „Toeristenbond" en „Onze Vloot"? De eerste is van 1 November tot 1 Augustus j.l. met 5657 leden toegenomen. Daar zijn thans 47.200 leden. Is het buitensporig te verlangen dat „Oost en West" het tot de helft van dit aantal brengen zal?

T. BRONDGEEST Sr.

Het snelnaderend Einde van Java's kleine Landoverschot.

In dit blad hebben wij reeds in April gelegenheid gehad in het licht te stellen, dat men eindelijk, na een veel te langen tijdsduur van duisterheid en onzekerheid, ter zake van de veelbeteekenende aangelegenheid van het volkstal van Java en Madoera, weer eenigen vasten bodem onder de voeten is beginnen te krijgen, door de openbaarmaking van de uitkomsten van eene zorgvuldige schatting daarvan, door den ambtenaar voor de Volkstelling Mühlenfeld bewerkstelligd en op voortreffelijke wijze toegelicht. Zij geeft daarvan den stand op eind '17 aan. Die uitkomsten v.z.v. ons bekend als eindresultaat voor het eerst door den Regeerings-commissaris Talma in de Volksraadzitting van 2 Dec. medegedeeld, zijn vrijwel gelijktijdig afdeelingsgewijs openbaar gemaakt in publicatie No. 6 der Vereeniging voor de Studie van Koloniaal Maatschappelijke vraagstukken te Batavia in begin '19 en in eene extra bijlage bij den Regeerings-almanak voor '19, kort na het verschijnen van dezen, nog afzonderlijk uitgegeven; bovendien zijn ze ook verschenen als aanhangels bij den tekst der sobere z.g. „Mededeelingen over onderwerpen van Algemeenen aard", door de Indische Regeering aan den Volksraad gedaan over het tijdvak van Sept. '17 of 1 Januari '18, tot aan het begin van 1919; als tweede uitgave van het als „inleiding" in het Koloniaal Verslag van '17 opgenomen gelijksoortige Indische staatsstuk verschenen; deze Mededeelingen zullen in hun geheel ook in het K. V. van '19 worden opgenomen.

Er blijkt zeer duidelijk uit deze viervoudige publicatie, hoeveel gewicht en beteekenis terecht aan deze opgaven, al zijn ze ook slechts „schattingen" gehecht wordt en ook, dat men er dien hoogen graad van vertrouwen en bruikbaarheid aan toekent, welke zij m.i. ten volle waard zijn en zulks tot aan het tijdstip, vermoedelijk in 1922, waarop bekend zal zijn de uitkomst van de z.g. „vereenvoudigde volkstelling" op eind 1920. Het zal daarna dan ook niet meer voor kunnen komen, dat met deze vrij toereikende zekerheid en vastheid voor oogen, voortaan geuit kunnen of zullen worden, zulke ver van de waarheid of werkelijkheid afstaande beweringen, zooals onlangs Brondgeest Sr. in zijn geschrift: „de Nederlanders in Indië", als deel der reeks „Onze Koloniën" verschenen, heeft gedaan: op vrij ostentatieve wijze, n.l. op een verbeterblaadje zegt hij, zonder eenige bronvermelding of motiveering, dat de bevolkingssterkte van Java en Madoera tusschen de 40 à 50 millioen zoude zijn; hij dacht daarbij waarschijnlijk aan het gezegde van veen en turf, maar heeft niet alleen een turfje overzien i.c. eenige honderdduizenden, maar door duisternis misleid zelfs een millioenenfout van ruim 30 pCt. gemaakt, door n.l. 45 in plaats van 34.6 op te geven. Dat is nog dubbel zoo groot, als het foutieve verschil van ongeveer 5 millioen (40 en 35), dat al te lang, n.l. tot begin '19 tusschen 2 bronnen van officieele opgaven van het zielental bestaan heeft.

Ik achtte mij dan ook verplicht, deze ontoelaatbare en onhoudbare enormiteit te brandmerken, daar het toch waarlijk geen veldmuizen of kemirinooten geldt. Toevallig maakte ik kort daarna kennis met de vorenbedoelde „schattingen", die aan allen twijfel en aan alle mistastingen in dezen voor goed een eind hebben gemaakt en ook de poort hebben afgegrendeld voor beunhazerij, oppervlakkigheid en waardeloos gefantaseer op dit gebied.

Het is evenwel noodig en thans, echter eerst sedert Mei '19 gelukkig ook *mogelijk*, om zulk een even stevigen grendel aan te brengen en in te schuiven, ten einde bij voorbaat dezelfde gasten te sluiten buiten een ander en m.i. zeer groot veld voor groei en ontplooiing van fantasterij of waardelooze speculatie in de ruimte. Ik bedoel n.l. ter zake van den grond, of juister van alle soorten van gronden van Java en Madoera en het is van nog grooter belang, om zulks te doen omtrent die gronden.

Immers heeft men thans eenerzijds zeer voldoende zekerheid omtrent de zoo gewichtige zaak van het volkstal, andererzijds leeft deze totaliteit van menschen klein en groot, voor 85 à 0 pCt. van, en door den grond. Om die reden zegt men dan ook: Java is bewoond door een bij uitstek landbouwend volk en er bestaat in dit landbouwland krachtige samenhang en wisselwerking tusschen den grond en de opwonende bevolking. In vergelijking tot den landbouw met inbegrip van tuin- en boomgaardencultuur, treden veeteelt, visscherij, nijverheid, handel, niet alleen zeer naar den achtergrond, maar zij hebben voor het meerendeel hunne wortels, hun bestaansrede, hun ruggesteun in of, door dat al overheerschende landbouwbedrijf, in sociaal economischen zin als het ware het centrale zenuwstelsel en de hoofdbloedvaten van dat land vormende, al het andere is daarbij vergeleken economische bijzaak en aanhangsel, bijkans franje.

In tegenstelling met den vrij kortstondigen collectieven arbeid van Mühlenfeld, die eenige maanden heeft geduurd, zijn thans reeds de zeer vele en schoone vruchten gerijpt van een stillen, ernstigen, stelselmatigen, volhardenden, langdurigen arbeid: ik bedoel de beteekenis en gevolgenrijke, men kan wel zeggen reuzenverrichtingen der landrentemetingen. Deze zijn in 1896 in Tjiandjoer begonnen en na 23 jaar in '18 geëindigd; het is mogelijk, dat er nog een restantje na 1 Januari '19 overbleef, maar dit kon niet groot meer zijn, noch in de Gouvernements-, noch in de Vorstenlanden. Deze laatste kunnen in dit verband hierbij in zekeren zin inbegrepen worden geacht, omreden de Perzik van deze metingen in de Gouvernementslanden reeds in '12 zoo fraai bleek, dat hij naar meer smaakte en dat men besloot, de heffingen uit de gronden voor dit zelfbestuurd gebied te doen geschieden op dezelfde grondslagen en beginselen als die der nieuwe landrenteregeling daar buiten; daaraan moest noodzakelijk als eerste stap vooraf gaan eene opmeting der daarvoor in aanmerking komende gronden. Deze arbeid is in '13 of '14 begonnen en ik schrijf het daaraan toe, dat het Koloniaal Verslag van '17 voor het eerst de verrassende mededeeling bracht, dat het geheele areaal bouwgronden der bevolking dier landen, op eind '16, 610.000 B. groot zoude zijn. Over deze aangelegenheid is vóór dien n.l. nooit iets bekend gemaakt; althans het Koloniale Verslag zweeg er altijd over en sloot die gronden, evenals die der Particuliere Landerijen, gedurende twee menschenleeftijden buiten de verslagen van den landbouw der bevolking. Eerst in het Verslag van '17 is de dikke sluier over een niet zoozeer diep als belangwekkend geheim hoog opgelicht en er volle klaarte over geschonken; zij worden sindsdien als een geheel behandeld met de bouwgronden der Gouvernementslanden en in de keten der gewesten, die tot en met 1915 terzake van den inlandschen landbouw in het Koloniaal Verslag had bestaan uit 15 schakels, worden vanaf dat over '16 Djokjakarta en Soerakarta er dadelijk zeer stevig als nieuwe schakels ingevoegd, om, naar gehoopt, als onverbrekelijke eenheid, de overbelangrijke statistiek van den hedendaagschen en toekomstigen inlandschen landbouw stevig en deugdelijk te blijven omvatten. Dit is geen overdreven of onbescheiden eisch, vooral wáár, na den algeheelen overgang van de Particuliere Landerijen bij 's Lands

domein en nadat ook het laatste overschot door de landskinderen zal zijn bezet en bezeten, die landbouw in zijn eindstadium 11½ à 12 millioen B. of nagenoeg twee derde van de geheele oppervlakte van Java beslaan zal.

Als hoofdresultaat dier metingen blijkt nu, dat de bouwgronden der bevolking, met uitzondering van die der Particuliere landerijen, in duizendtallen Baoe bedroegen op eind:

1916: 7900, wat achteraf te laag bleek en verbeterd moest worden tot 8200.

'17: 8376, maar dit moet ten rechte zijn 8650 (zie de „Korte Berichten" van het Dept. v. Landbouw).

'18: het respectabele getal van 8865.

Dit zijn n.l. de telkens in het voorjaar door die „Korte Berichten" bekend gemaakte uitkomsten der landrentemetingen van het daaraan voorafgaande kalenderjaar en men kan op grond van dit verloop van zaken met zeer groote zekerheid verwachten, dat de opgave voor eind '19 de 9 millioen te boven zal gaan. Men denke aan de toeneming dier bouwgronden door afschrijving der terreinen der ondergaande Gouvernements koffiecultuur, verhoogde ontginning van woeste gronden ook als gevolg der thans grootelijks vergemakkelijkte trans-migratie, meerbevinding bij de tienjaarlijksche herzieningen ten beloope van 3 pCt., overgang van „vrije" in gewone dessa's, van particuliere landerijen tot het landsdomein, e.d.; dan zal daardoor alras het aan de negen millioen ontbrekende, groot 115 d. B. bereikt zijn.

Dit meende ik vooraf te moeten laten gaan voor het betere begrip van de navolgende in allen eenvoud te geven uiteenzetting. De gronden van Java bestaan in millioenen B. uit:

1. Landrente gronden	10
2. Van den dienst van het Boschwezen en in Erfpacht uitgegeven	5
3. De gecultiveerde gronden der Particuliere Landerijen en van de Vorstenlanden, v. z. v. ze vallen buiten de bij 1o. bedoelde en zekere niet beplantbare, maar niettemin niet tot de „woeste" behoorende gronden	1
Totaal	16

Daar nu de geheele oppervlakte van Java en Madoera groot is 18½ millioen B., bedraagt dus het restant 2½ millioen of 13½ pCt. Trekt men hiervan aan onkolonisabelen grond af, wat stellig niet te hoog is, 5½ pCt., dan schiet er nog slechts 8 pCt. over aan kolonisabelen grond. Men kan dus zeggen: *Java begint vol te loopen, op* $^1/_{12}$ *na is het reeds geheel gevuld;* dat is dus eene geheel andere uitkomst, dan wat van Reigersberg Versluys in zijn praeadvies van 1917, waarop in het Indische Genootschap in October '19 werd teruggekomen, beweerde: dat nl. dat landbouwoverschot nog 35 pCt. zou bedragen en waarop ik ook reeds in het „Koloniaal Tijdschrift" van Juni '19 heb gewezen, maar toen niet zoo klemmend en afdoende als thans.

Wat de invloed in deze is van de als Natuurmonumenten in 1918 aangewezen terreinen, is mij niet bekend, maar men kan wel zeggen, dat die onaantastbaar verklaarde terreinen op zijn best die 8 pCt. zullen helpen handhaven, of anders dit percentage nog omlaag zal helpen drukken. Bedenkt men voorts nog, dat eenige gedeelten van Java, vooral van Midden-Java, overbevolkt moeten heeten, dan zou eene krachtig inzettende, daarbij stelselmatig doorgevoerde transmigratie en afvoer van ook maar een gedeelte van het surplus uit die streken, dit overschot zeer snel doen verdwijnen. Ik denk daarbij vooral aan Zuid- en Zuid-West-Preanger, het Westelijke Banjoemaas, Zuid-Djember en Zuid-Banjoewangi. Voor het eerstgenoemde gebied werken de van Tjibadak, Tjandjoer, Bandoeng, Garoet, Tassikmalaja, Tjiamis, Randjar zuidwaarts meerendeels tot aan de kust aangelegde verkeerswegen en vooral de Bandarpargi-Tjidjoelang spoorweglijn in bevorderlijken zin; op het tweede zal de weldra voltooide groote verkeersweg Bandjar—Madjenang—Wangon—Kotta Banjoemaas (de z.g. millioenenweg) en de van daaruit naar den hoofdspoorweg Bandjar—Maos en op de Cheribon-Krojalijn aftakkende zijverbindingen van gunstigen invloed zijn; voor het derde gebied in Besoeki gaat zulks uit van de stoomtramlijn Rambijoedji—Poeger, wellicht ook van den in aanleg zijnden verbindingsweg Sempolan Kalibaroe tusschen die twee afdeelingen en stellig de in aanleg zijnde stoomtram Rogodjampi-Kali Setail, zuidwaarts voortgezet door den weg naar de Gradjagganbaai. Over de beteekenis van Zuid-Bantam, het Oostelijke deel van het gewest Batavia, het aangrenzende Westel. deel van Cheribon, voorts over Zuid-Madioen en Zuid-Soerakarta,, durf ik geene mededeelingen te doen, maar wijs terloops op den in aanleg zijnden Krawang—Cheribon weg. Het feit, dat men voor een gedeelte dier gebieden en streken groote bevloeiingswerken onder handen heeft, die zelfs hunne voltooiing naderen (Djember), voor andere, zooals Krawang en Cheribon, zulke voorbereidt of er mee begonnen is, werkt stellig krachtig mede in dezen koloniseerenden zin.

Ten slotte rust op mij tegenover hen, die de zelfs approximatieve juistheid der gegeven cijfers in twijfel zouden willen trekken, de plicht, om er die juistheid en meer dan bij benadering, van te bewijzen:

1. Onder „landrente"-gronden worden verstaan *alle* door den dienst der landrentemetingen opgemetene en in kaart gebrachte gronden; deze bestaan uit landrenteplichtige gronden, dat zijn de, zij het ook een weinig anticipatief, boven aangegeven 9 millioen B; daarbij moeten echter nog opgeteld worden de z.g. „dessagronden", een aan de landrente voorschriften ontleend ambtelijk woord; deze zijn niet landrenteplichtig en bestaan uit wegen, pleinen, scholen, moskeeën, gewijde en begraafplaatsen, veeweide, e.d.; men kan daarvoor 7 pCt. rekenen en verkrijgt dan 630000 B.; daarbij komen nog de onder de randrente te rekenen vischvijvers en nipah-bosschen, bij elkaar groot ongeveer 100.000 B. De overschietende 270000 B. worden stellig binnen 4 à 6 jaar als gevolg van de doorwerking der boven vermelde factoren, bereikt en kan 10 millioen als een ten volle gerechtvaardigd gegeven worden beschouwd. Dit bestaat dus het vijf negende deel der geheele oppervlakte.

2. Het geheele onder den Dienst van het Boschwezen staande areaal was eind '17 4150 d. B., terwijl er toen aan erfpacht definitief was afgestaan 810 d. B.; bij elkaar verschilt dit nog slechts 40 d. B., die in '18 en uiterlijk '19 zullen zijn ingehaald, zoodat men nu gerust van 5 millioen kan spreken.

3. De Particuliere Landerijen bedroegen op eind '17 ongeveer 1⅓ millioen B.; daarvan wordt de kleinste helft, n.l. 600 d. B., aangenomen als gecultiveerd, wat stellig niet te hoog is. In de Vorstenlanden waren 335 d. B. door Vorsten en Grooten uitgegeven aan de cultuurbedrijven buiten de bevolkingsculturen, terwijl men voor de geheele uitgestrektheid der verpondingsplichtige gronden, haven-, spoorweg-, militaire terreinen, die der openbare wer-

ken van Rijk, Gewest en Gemeente en straks der Waterschappen veilig 100 d. B. kan rekenen en dan is men reeds over het millioen; terwijl het zeer waarschijnlijk moet heeten, dat men vooral ook met toevoeging van de 7 pCt. van 1o., voor de Particuliere Landerijen op 700 à 750 d. B. kan rekenen; en dan is het millioen ver overschreden en ook door die overschrijding een eventueel klein te kort bij 1 en 2 geheel vereffend.

Wat de $18\frac{1}{2}$ millioen B. betreft, als totaal oppervlakte van Java en Madoera, dit komt overeen met de 131.508 H. A., waarvoor die eilanden staan opgegeven in de Koloniale Jaarcijfers over '16; en mocht die $2\frac{1}{2}$ toch nog te laag blijken en ten rechte een kwart of een half millioen B. hooger moeten zijn (het kan immers, hoe onwaarschijnlijk ook, zijn, dat er eenig deel van het areaal van het Boschwezen of van de Erfpachtsgronden voor de bevolking beschikbaar wordt gesteld), dan verandert dit aan de procentueele verhouding zeer weinig en is het daarom zeer te hopen, dat de emigratie uit Java voortaan op grootere schaal kunne plaats hebben en zich behalve naar Sumatra's Oostkust vooral ook naar de nog zoo ledige en nabije Lampongstreken richte, bijkans te beschouwen als aangrenzend land en voor een Midden-Javaman bewesten Djokda tot Moeara Enim toe eerlang bijkans even gemakkelijk en vlug te bereiken als Zuid-Djember en Zuid-Banjoewangi.

Het is in dit verband niet misplaatst er op te wijzen, dat op eind '17 voor Nederland die verhouding was als van 620 : 3260 of 19 pCt., dus naar verhouding $1\frac{1}{2}$ zoo groot dan het bruto overschot van Java.

—

Volledigheidshalve meen ik hier de navolgende aanteekening van zeer interessanten aard, omtrent de uitgestrektheid bouwgronden, nog aan te moeten toevoegen. Voor eind '17 werd deze opgegeven met 8650 d. B. (a) voor de Gouvernements- en Vorstenlanden bij elkaar en voor de Particuliere Landerijen met 320 d. B. (b) „padiaanplantingen" (waarom niet gesproken van „rijstvelden"?). Daar men echter niet kan aannemen, dat er op b buiten deze geene andere „droge gronden" nipahbosschen, vischvijvers voor zouden komen, kan men gerust de bouwgronden met inbegrip van deze voor b. op minstens 500 d. B. stellen; men bedenke, dat de geheele uitgestrektheid van b op eind '17 $1\frac{1}{3}$ millioen B. groot was en dat 180 tot 320 in eene veel lagere verhouding staat, dan dit bij a het geval is. Met inbegrip van de vischvijvers en nipahbosschen, die ook aan de Landrente zullen worden onderworpen, was dus de geheele uitgestrektheid dezer bouwgronden op eind '17 9250 d. B.; dat is dus precies de helft van de geheele oppervlakte. Voor eind '18 is zij 9465 en met het oog op de uitbreiding van de bouwvelden en de te lage taxatie over '17, kan dit veilig gesteld worden op minstens 9500. Voor eind '19 is het minstens 9600 en het zal binnenkort niet alleen aangroeien tot 10 millioen, maar zelfs daar over tot $10\frac{1}{3}$ of het vijf-negende deel der geheele oppervlatke van Java.

SCHMüLLING.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het Ontwerp-Regentschapsradenordonnantie.

Dit ontwerp wordt in *De Loc.* besproken door den hr. C. E. Barre, en deze beweert, dat de steller van de aanteekeningen over de instelling van bovengenoemde raden getuigenis aflegde van een dieper inzicht in de behoeften der plattelandsbevolking op Java en Madoera, dan de ontwerper der ordonnantie.

De inleiding wekt verwachtingen, waaraan de inhoud van het ontwerp niet beantwoordt. En al bevat de toelichting liberale beginselen, deze zullen slechts verwarring stichten, wanneer ze niet in het staatsblad worden vastgelegd.

De leiders van de Inlandsche wereld verzuimden tot nu toe van hun inzichten te doen blijken. „Onbekwaam tot publiekrechterlijk denken, als de meesten nog zijn, misleid door de phraseologie en het bekende geklikklak der algemeenheden, van nature gewend zich meer te laten leiden door het hart dan door het hoofd, hebben zij zich misschien tevreden gesteld met de inleiding en zochten ze niet, waar of het levenwekkend beginsel in de wetstaal verborgen was."

Voornamelijk praktische overwegingen leiden er de Regeering toe in de eerste plaats te trachten de instelling van Regentschapsraden op Java en Madoera voor te bereiden, zonder het verband met het overige deel der voorgenomen hervorming uit het oog te verliezen.

„Met vertrouwen" — aldus de Regeering — „moet het gezag worden overgedragen aan een Bestuur, dat in zijn verantwoordelijkheid aan den regentschapsraad, op zijn beurt verantwoordelijk aan de geregeerden zoowel een prikkel tot krachtsinspanning als een rem tegen misbruik zal vinden."

Zelden werden schooner vooruitzichten voor een eerlijk en aan de mentaliteit der geregeerden beantwoordend bestuursstelsel geopend. Wel duizelt het ons even wanneer we denken aan de taak der nieuwe bestuursorganen, „de zorg voor de volkswelvaart en volksgezondheid, den landbouw, de veeteelt, de vischteelt en visscherij, de nijverheid en den handel, de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling des volks." Wel blijft het Europeesch bestuur aanvankelijk op volle sterkte beschikbaar voor het geven van leiding en raad, maar wanneer dat Bestuur weer verantwoordelijk gesteld wordt voor de naleving van aanschrijvingen uit alle richtingen en de Raad is op dergelijke leiding en advies niet gesteld, dan blijven de botsingen niet uit. En daarom is het wonder dat met geen enkel woord melding gemaakt wordt van de positie van den assistent-resident in of naast dit nieuwe bestuursorgaan.

Evenmin is uitgemaakt ,of de taak aan de gewestelijke Raden opgedragen ,ten deele of in haar geheel op de regentschapsraden zal worden overgedragen.

De Inlandsche bevolking wenscht dat niet, zij verlangt voor alles dat het in algemeene verordeningen neergelegde Recht tot volle ontplooiing kome, dat de bepalingen elastisch zullen zijn en dat met haar voor Europeanen dikwijls verborgen bezwaren rekening gehouden worde.

De bevolking wenscht verder medezeggenschap in het waterbeheer, voorts wenscht ze met billijkheid in de belastingen te worden aangeslagen, waarin ons bestuur meermalen gefaald heeft.

„De aanslag in het Hoofdgeld vraagt wel eens de oplossing van ingewikkelde verhoudingen, die in de belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten is meermalen een slag in het duister, de repartitie van den landrenteaanslag gaat niet zelden met grove willekeur gepaard. Een regeling, welke commissies uit den Regentschapsraad tot administratieve rechtbanken maken, zou een middel tot verbetering wezen, en tevens een der allerkrachtigste factoren om de belangstelling in deze organen op te wekken."

Wordt de bewoner van Indië nooit geroepen tot zelfstandig handelen, maar altijd gedwongen om andermans inzichten te volgen, dan gaat het verlies aan zelfvertrouwen gepaard aan lijdzame onderwerping aan de bevelen der beheerders ,hetgeen uitloopt op zedelijke inzinking in publieke zaken.

Kan de uitvoering geschieden op de wijze, waarop de Inlander die wenscht en kan hij voorkomen, dat ze geschiedt op een wijze, die hij niet wenscht, zoo zou het bestuur over Indië meer aan populariteit winnen dan aan geschiktheid verliezen.

Alle ordonnanties, welke de directe belangen der inheemsche bevolking behartigen, dienen getoetst aan de overweging of haar toepassing niet aan de nieuwe bestuursorganen kan worden overgelaten. De Regentschapsraad worde hand en oog der Regeering in alle zaken, waarbij de bevolking het object van wetgeving is.

Na een belangwekkende beschouwing over de uitoefening van het kiesrecht, komt de steller der inleiding tot de gevolgtrekking, dat eischen van geletterdheid en maatschappelijken welstand moeten prijsgegeven worden, omdat hij niet weet hoe die te formuleeren.

Over het in de toelichting verkondigde democra-

tische beginsel bewaart de ontwerper het stilzwijgen.

Door de ervaring met dessahoofdverkiezingen opgedaan is een getrapte verkiezing volgens schr. veroordeeld.

De verkiezing op de grondvergadering zou wel brave huisvaders opleveren, maar geen personen, die krachtens hun begrip van de zaken, die in de Raden behandeld zullen worden, hun stem zullen uitbrengen op die vertegenwoordigers, van wie ze een richtige behandeling der publieke zaak mogen verwachten.

De regeling van het kiesrecht moet die mannen op den voorgrond brengen, die hun zakelijk oordeel weten te toetsen aan het rechtsgevoel van die maatschappij en daartoe lijkt het verbinden van het kiesrecht aan den census nevens den eisch van geletterdheid voorshands de eenige oplossing.

Aangaande de vraag ,of ook nog Europeanen en vreemde Oosterlingen in die Raden zitting zullen nemen, merkt schr. het volgende op:

,,Ongeacht het bedroevende feit, dat in de binnenlanden de Europeanen den Inlander nog altijd als een minderwaardige beschouwen en de Javaan den Chinees als zijn natuurlijken vijand op maatschappelijk gebied ,is bij niet-Javanen het medegevoel voor de eigenlijk gezegde nooden en behoeften van Kromo zoo weinig ontwikkeld, dat bij deze lieden geen sentiment zal reageeren, wanneer die onderwerpen aan de orde komen, welke de tallooze zorgen en moeilijkheden van den inlander beoogen te ondervangen of te verzachten.

Daar de belangen der bevolkingsgroepen niet zoo sterk ineenvloeien in het binnenland als in de steden, zou schr. indien voor alles het associatie-principe moet zegevieren, iedere bevolkingsgroep haar eigen vertegenwoordigers willen doen kiezen.

In verband met het bovenstaande verdient onze aandacht, het geen *De Loc.* meedeelt over:

De Regentschapsraden in voorbereiding,

naar aanleiding van een onderhoud, dat een verslaggever had met den hr. J. H. Nieuwenhuys, ass.-res. ter beschikking van den directeur van B.B.

De opdracht van genoemden heer was het houden van informeele besprekingen met ambtelijke en niet-ambtelijke personen en het in ontvangst nemen van wenken, voorlichting en aanwijzingen van het publiek omtrent de instelling van regentschapsraden op Java en Madoera.

Het oordeel der ambtenaren over deze kwestie was zeer verschillend.

Velen achten volk noch tijd rijp voor een instelling van raden als deze; anderen meenden, dat men een begin moest maken met de ontvoogding des volks, die te goeder tijd wel de noodige rijpheid zou teweeg brengen.

De meeste gewestelijke raden achtten ook den tijd voor zulke raden nog niet gekomen, terwijl onder het publiek stemmen opgingen, dat men het uitzenden van ambtenaren om de openbare meening te hooren zeer op prijs stelde, maar dat men gaarne gezien zou hebben, dat het overleg vóór en niet na het vaststellen van het voornemen, om Regentschapsraden in te stellen, had plaats gehad.

De hr. N. maakte twee reizen, waarvan de eene een voorbereidende was. In Maart en April hield hij 25 vergaderingen ,waarvan 5 met gewestelijke raden of met leden van dergelijke raden.

Overal was de belangstelling van Inlandsche en Europeesche zijde zeer groot, behalve te Semarang, waar op den bepaalden dag slechts 7 Europeesche belangstellenden opkwamen.

De vragen, die gesteld werden, liepen zoowel over eenvoudige, algemeene vragen als over kwesties van staatsrechterlijken aard. Debat werd niet gehouden, maar naast geuite meeningen werden andere geplaatst om het punt in kwestie zooveel mogelijk te belichten. Aan het slot van elke vergadering werd de meening gevraagd nopens de drie hoofdpunten: de samenstelling der Regentschapsraden, de aanwijzing der leden en de taak.

Op de vergaderingen heerschte steeds opgewekte belangstelling en groote aandacht. Steeds bleef men in den goeden toon; alleen te Tegal was die op het randje van onwelwillendheid. De houding tegenover het ontwerp en de wijze van bespreking was daar min of meer vinnig. Men was daar voor een autochtonen raad, maar men verstond onder de inboorlingen, ook de Indo-Europeanen en Indo-Chineezen; alleen de volbloed-Europeanen wilde men uitsluiten en toch den Raad *volle* autonomie en *vol* medebestuur schenken.

De belangstelling van de Europeanen was over het algemeen groot, die van Chineesche zijde gering; bijzonder veel belangstelling toonden de Inl. vereenigingen.

De algemeene meening van Midden-Java is, dat de regentschapsraad moet zijn een *gemengde* raad, dus met vertegenwoordigers van alle bevolkingsgroepen. Men wilde zijn voordeel doen met de meerdere kennis der Europeanen, verwachtte van hun aanwezigheid initiatief en een zekere onafhankelijkheid van de leden tegenover den voorzitter, terwijl men meende, dat men van zuiver Inl. belangen haast niet kon spreken.

Omtrent de aanwijzing der leden waren de meeningen zeer verdeeld.

Al was men algemeen van oordeel, dat rechtstreeksche zoo ruim mogelijke verkiezing het einddoel moest wezen, zoo meende men, dat daarvan voorloopig geen sprake kan wezen, gezien het analfabetisme der bevolking.

De algemeene meening was, dat de leden voor de eerste maal althans benoemd zouden moeten worden. Een minderheid wenschte deels benoeming, deels verkiezing door middel van een getrapt kiesstelsel.

Dit laatste dacht men zich zoo, dat per dessa of per zeker aantal ingezetenen de kiesgerechtigden één kiesman zouden aanwijzen, welke kiesmannen dan per district het bepaalde aantal leden zouden kiezen.

Kiezers zouden zijn alle Inlanders (ook vrouwen) van 21 jaar die belasting betalen, geen vrijheidsstraf hebben ondergaan en minstens 3 jaren ingezetenen van de dessa zijn geweest.

Kiesmannen zouden zijn mannen van 25 jaar, de lees- en schrijfkunst machtig en verder voldoende aan de eischen aan de kiezers gesteld. De gekozenen zouden mannelijke ingezetenen van de dessa moeten zijn, 30 jaar oud, met een ontwikkeling als door de openb. lagere school 2e kl. gegeven wordt, enz.

Over het algemeen hechtte men veel gewicht aan een behoorlijk peil der leden.

Wat de taak der raden betreft, was men algemeen voor een volledige taak, geen adviseerende alleen.

Naar aanleiding van het feit, dat velen niet veel leek, wat het regeeringsontwerp bood, maakte de voorzitter eener plaatselijke S. I. de opmerking, dat, ,,wie een ladder beklimt, met de onderste sport begint en slechts door eigen inspanning de bovenste kan bereiken'', m.a.w. dat de raden hun taak zelf moeten veroveren.

Ten opzichte van de voertaal was de groote meerderheid voor de landstaal en het Maleisch; voor de landstaal omdat de Inlanders zich daarin het best kunnen uitdrukken en voor het Maleisch omdat niet-Inlanders zich daarvan beter kunnen bedienen dan van de landstaal.

Aangaande de financiën was goede raad niet duur. Allerlei ideeën werden aan de hand gedaan.

Ingezonden.

Dordrecht, 6 September 1919.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad, Den Haag.

Hooggeachte Redactie!

Het ,,Ingezonden stuk'' van N. M., in ons blad van 4 dezer, mag ik niet zonder een woord van protest laten voorbij gaan. Tot op zekere hoogte is het alleen de zaak van N. M.'s zoon of dochter, op welke wijze hij zijn vader of moeder mededeeling wil doen van de vorderingen zijner kinderen, maar het gaat m.i. niet aan, dat aan dit ergerlijk geschrijf plaatsruimte verleend wordt in een blad, dat orgaan is eener vereeniging, die niet uitsluit van het lidmaatschap, hen, wier godsdienstige gevoelens door de openbaarmaking van dezen brief zeker ernstig gekwetst zullen zijn.

Hoogachtend, Uw dw. dn.,

B. DE GAAY FORTMAN.

—

Dit protest is ons zeer welkom, daar het ons gereede aanleiding geeft, om hier in 't licht te stellen, dat wij bedoeld ,,Ingezonden stuk'' van N. M. overnamen om een oordeelvelling over het onderwijs in N. I. kenbaar te maken, welke, hoewel véél voorkomend, niet dikwijls in 't openbaar geuit wordt en waaruit o.a. duidelijk blijkt, dat kinderen van niet-,,Christelijke'' gezinnen misplaatst zijn op ,,Christelijke'' scholen.

Godsdienstige gevoelens zullen door dergelijke mededeelingen o.i. niet worden gekwetst, die zijn daarboven verheven.

Red.-Comm.

Suriname.

Hoe vervelend wij het ook vinden, mogen wij als Kroniekschrijver, niet nalaten onze lezers er op te wijzen, dat er voor de zooveelste maal een meneer is opgedoken, die vast gelooft dat de Amerikanen onze crisis-uitgaven, enz. voor hunne rekening willen nemen in ruil voor een deel onzer West-Indische koloniën, die ons niets waard zijn niet alleen, maar ons nog jaarlijks veel geld kosten op den koop toe.

In de *Haagsche Post* van 6 September vraagt n.l. de heer H o o f t te Rotterdam, naar aanleiding van het persgesprek van den heer K a s t e l e i j n met *De Telegraaf* — zie ons vorig nummer — „welk Kamerlid pakt deze zaak eens ernstig aan?" (Den verkoop van Suriname n.l.) En dan voegt hij er bij: „Nu is het tijd!"

Voor het ernstig aanpakken van deze zaak in de Tweede Kamer kennen wij een goed lid, een specialiteit in pogingen om een deel van het Rijk van het geheel af te scheiden, maar wij zullen hem niet noemen. Hij zou er waarschijnlijk niet veel lust in hebben.

Voor de Deensche koloniën, die om strategische en commercieele redenen voor hen van oneindig grooter belang waren dan al onze West-Indische koloniën te zamen, hebben de Amerikanen in 1917 25.000.000 dollar betaald. Hoe kan men nu zoo onnoozel zijn te gelooven dat zij voor onze West-Indische Koloniën vele milliarden zullen geven? Zij zijn vast overtuigd dat *al* de West-Indische koloniën „are gravitating towards the United States" en zullen hun tijd afwachten.

Weten de heeren, die onze West-Indische koloniën willen verkoopen, dat de onderhandelingen over den verkoop van de Deensche Antillen in Januari 1865 zijn aangevangen en dus ruim een halve eeuw geduurd hebben?

Als het de heeren verkoopers van koloniën alleen om het geld te doen is, waarom bevelen zij dan niet den verkoop van onze Oost-Indische koloniën bij kavelingen aan? Wij zouden dan zóoveel milliarden krijgen, dat van elken Nederlander een kapitalistje kon gemaakt worden. Proletariërs zouden er dan niet meer zijn. Wij konden dan gezamenlijk op onze lauweren rusten en inslapen.

We zijn er niet zóo gerust op als de heer H o o f t, dat men ons heel kleine landje steeds in het ongestoorde bezit zal laten van ons „reusachtig koloniaal bezit in de Oost", zooals de heer H o o f t onzen kolossalen gordel van smaragd omschrijft. En hoe „intensiever geëxploiteerd" hoe meer de begeerlijkheid van anderen zal worden geprikkeld. In tegenstelling met den heer Hooft lijkt ons het betoog van den heer Kasteleijn zeer steekhoudend. Bovendien behoeft het bezit van de West-Indische koloniën de intensieve exploitatie van de Oost-Indische volstrekt niet in den weg te staan.

Wie zal na den heer Hooft nu de eerste zijn, die zijn snakken naar Amerikaansche milliarden niet voor zich kan houden?

* * *

In ons vorig nummer namen wij uit het weekblad „*Indië*" van 20 Augustus de verklaring over, die de heer J. J. J. geeft van het ontstaan van het Neger-Engelsch. De blanke plantage bezitters zouden zich voor hun pas aangevoerde slaven verstaanbaar trachten te maken, door zich zoo eenvoudig mogelijk uit te drukken. Pas later toen de slaven zich eenigszins in de taal hunner meesters hadden leeren uitdrukken, begonnen zij ook het hunne tot de vorming van het taaltje bij te dragen en kwamen er Afrikaansche woorden en vormen bij. Later zou dan het Neger-Portugeesch met de slaven der Portugeesche Joden uit Brazilië er bij gekomen zijn, wat op den verderen groei van het Neger-Engelsch van grooten invloed was. In „*Het Negerhollands der Deense Antillen*", door Prof. Hesseling — ongetwijfeld den besten kenner van de creoolsche talen in ons land — lezen wij: ....„Ik voor mij zou weinig rekening houden met die hun taal vereenvoudigende blanken. Ieder die niet aan taalstudie doet, vindt zijn eigen taal eenvoudig en duidelik; en mocht hij door een ander niet begrepen worden, dan zal hij zijn woorden met luider stem herhalen, gebaren en — als hij slaven heeft — desnoods de zweep te baat nemen, maar nooit op 't idee komen dat b.v. een genormaliseerd verbum substantivum of 't gelijkvloeiend maken van alle werkwoorden zijn taal voor vreemdelingen gemakkelijker kan maken."

P r o f. H e s s e l i n g — wiens boek in 1905 verscheen — haalt verder S c h u c h a r d t 's meening aan dat het Neger-Engelsch op een voorafgaand Neger-Portugeesch „gepropft" is.

Ook hier dus zijn de geleerden het niet eens.

* * *

„*De West*" van 25 Juli schrijft onder het hoofd „*Een vliegdienst in West-Indië*":

„Een Engelsche firma heeft concessie aangevraagd om een vliegdienst te openen in West-Indië. De bedoeling is om voorloopig een dienst te openen tusschen Demerara, Trinidad, Grenada, St. Vincent en Barbados.

Tweemaal per week zal deze dienst gelegenheid bieden voor passagiers en mails.

De dienst zal geschieden met watervliegmachines. De machines zijn berekend op neerdalingen in de zee of andere wateren.

Elk vliegtuig zal 6 à 8 passagiers kunnen meenemen.

Men stelt zich voor, dat een passagier, die op Maandagmorgen Demerara verlaat, denzelfden dag stopt op de bovenvermelde eilanden en des avonds op Barbados aankomt. Woensdag vertrekt men dan weder van Barbados en is denzelfden avond in Demerara.

De zetel van den vliegdienst zal op Trinidad gevestigd zijn.

De plannen zweven — wat ons niet kan verwonderen van een vliegdienst — nog eenigszins in de lucht, daar men nog niet weet of Demerara en de eilanden bereid zijn het subsidie te betalen dat voor de oprichting van deze onderneming gevraagd wordt."

* * *

Uit „*De West*" van 1 Augustus:

„De Surinaamsche Bauxite Maatschappij, heeft, in verband met haar bedrijf, concessie gevraagd voor de oprichting te Paramaribo van installaties voor *draadlooze telegraaf en telephoon*".

* * *

Volgens hetzelfde blad is Paramaribo een maandblad rijker geworden „*Jong Suriname*", van de Christelijke Jongelingsvereeniging en de Knapenvereeniging Timotheus.

In het voorwoord verklaart de redactie te zullen strijden voor de idealen van ware wijsheid, rechtvaardige gelijkheid en edele broederschap.

* * *

Uit het nummer van 22 Juli van het blad „*Suriname*" knippen wij het volgende bericht:

„Door Rev. E. E. Nelom, missionaris te New-York, is opgericht een instituut ter opleiding in moderne talen.

Ter eere van den heer Joh. R. Rellum, thans onderwijzer aan de Oranjeschool, de eerste zwarte, die hier een bevoegdheid verkreeg tot het geven van onderwijs in vreemde talen, heeft Rev. Nelom de nieuwe school genoemd „*The Rellum Academy of Languages*". De inrichting is gevestigd te New-York 670 Third Avenue. Tel. Murray Hill 7891."

Voorlichting betreffende Nederl. West-Indië.

De heer D. S. Huizinga, oud-directeur van den Landbouw, Suriname, thans gedelegeerde van de West-Indische Cultuurbank, tijdelijk hier te lande, heeft zich bereid verklaard op 12 d. van 11—12 uur v.m. en van 2—3 uur nam. in het Bureau voor Handelsinlichtingen, Oudebrugsteeg 16, Amsterdam, een spreekuur te houden met betrekking tot de gewenschte voorlichting op landbouwgebied, arbeids-

verhoudingen en mededeelingen betreffende de voornaamste produkten van Nederl. West-Indië. Zij die verhinderd zijn op het spreekuur aanwezig te zijn, kunnen hunne vragen schriftelijk inzenden tot den 10en dezer, aan de West-Indische Kamer. Hunne vragen worden kosteloos behandeld.

Curaçao.

Emigratie van Curaçao.

II.

Het spreekt vanzelf, dat, zoolang deze dingen zoo zijn, volle aandacht moet geschonken worden aan het tweede punt, waarop wij wezen, n.l. de zorg voor het onderhoud der achtergelaten families.

Bij de behandeling der begrooting is herinnerd aan de maatregelen, die genomen zijn toen in 1904 en 1905 Suriname Curaçaosche werkkrachten betrok voor den Lawa-Spoorweg, waardoor de arbeider verplicht was, door tusschenkomst van zijnen patroon een gedeelte van zijn loon aan zijn gezin te laten uitbetalen. Wij kennen den aard dezer voorschriften niet, en zouden er wel gaarne iets meer van willen weten, maar kunnen ons begrijpen, dat de gemachtigde van den Gouverneur in de vergadering, waar deze opmerking gemaakt werd, verklaarde, de mogelijkheid niet in te zien, om dwangmaatregelen tegen den afwezigen arbeider uit te voeren. Hoe wil men het verhaalsrecht uitoefenen tegen hem, die zich vrijwillig of gedwongen vóór zijn vertrek verplicht heeft, om rechtstreeks of door bemiddeling der autoriteiten geld over te zenden, en bij nader inzien het beter vindt, hieraan niet te voldoen? Het bezwaar is van gelijken aard, als waarmee hier te lande o.a. de Voogdijraden sukkelen, wanneer de ontzette vader zich door vertrek naar het buitenland aan zijne verplichtingen onttrokken heeft.

Niet anders wordt de zaak, wanneer men aan den werkgever de verplichting wil opleggen, een deel van het loon uit te betalen aan het achtergelaten gezin van zijnen werknemer. Hoe dien nalatigen werkgever, onderdaan van eenen vreemden staat, dien plicht op te leggen? „Een contract ten parkette", zegt men. Maar dan toch zeker tusschen patroon en arbeider, niet tuschen den werkgever en de kolonie Curaçao, welke laatste niets te maken heeft met deze privaatrechtelijke verhouding als zoodanig. En dan is de arbeider, die juist tegen zichzelf beschermd moet worden, de eenige, die nakoming van het contract vorderen kan, en juist integendeel, wanneer hij al niet vrijwillig genegen is, geld op te zenden, eerder moeite zal doen, om den werkgever over te halen, alles aan hem uit te betalen; terwijl deze werkgever op zijn beurt er meer belang bij heeft, zijnen werknemer dan diens gezin ter wille te zijn.

Het is mogelijk, dat dit indertijd met Suriname anders geweest is, daar eene verplichting den Curaçaoschen arbeider of den Surinaamschen werknemer opgelegd in dezen geest zeer wel uitvoerbaar kan geweest zijn. Maar, zooals het geval nu zich voordoet, kunnen wij niet anders zeggen dan dat wij met de meeste belangstelling tegemoet zien de verordening, die het bestuur op dit stuk heeft toegezegd in de memorie van toelichting tot de ontwerp-verordening, houdende vaststelling van maatregelen van voorzorg in het belang der gezondheid en veiligheid van personen, die anders dan als kajuitspassagiers over zee vervoerd worden. Alsdan komen wij hierop terug.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verschil tusschen Java en de Menankabau. Over economische verzorging van het volk en met name de gemeenschapszorg voor de vrouwen (ook als deze geen mannelijke verzorgen hebben), schrijft de redacteur van de *Oetoesan Melajoe* in een hoofdartikel o.m.: de zorg voor de bewoners, is bij ons als die van een vennootschap, dat niemand er aandeelhouders nadeel lijden. In de Minangkabau verhuurt men de gronden niet aan vreemden zooals op Java, waar veel gronden door Europeanen met suikerriet worden beplant, wij behouden de gronden voor onze gemeenschap. En de vrouwen zijn aandeelhouders in deze kongsi of vennootschap.

Betreffende de toestanden op Java, neemt schrijver over wat door den president van de S. I. op een openbare vergadering te Gedangan werd gezegd, die de rijstduurte, schaarschte en armoe wijdt aan de gestie der vreemde kapitalisten. De redacteur, voegt daaraan toe, dat de modernen op Java vragen om gelijkheid van positie, om gelijkheid tusschen *Kromo* en de *radens* en *mas*, tusschen de Inlanders en Vreemde Oosterlingen en Europeanen en hij merkt op, dat men in de Minangkabau deze gelijkheid al heeft: daar hurkt de gewone man niet voor de *radens* en andere titeldragers, niet voor den Arabier, noch voor den Europeaan.

In een ander hoofdartikel geeft *Toep-Toep* eenige verschillen aan tusschen de feestviering in oude tijden en die van tegenwoordig in de Menankabau. Thans wordt geroepen om vrijheid in den omgang tusschen meisjes en jonge mannen. Schrijver meent, dat de *Kaoem Moeda* maar kijken moeten naar Rusland, waar de Bolsjewiki algemeene vrijheid in de beschikking over de vrouwen hebben geproclameerd. Schrijver gaat verder na het verschil tusschen Java met zijn suikeraanplant en de Menangkabau, waar men van die „suikertijgers" geen last heeft. Hij raadt zijn landgenooten aan den landbouw te bevorderen en merkt op, dat men goed zou doen tentoonstellingen te houden en prijzen beschikbaar te stellen. Hij eindigt met nog eenige spottende opmerkingen aan het adres van de levenswijze der modernen. *(Oetoesan Melajoe).*

Hongergevaar. In de *Pewarta Deli* schrijft de hoofdredacteur over het hongergevaar, de dure tijden en de houding van planters en bestuur tegenover het volk, dat om grond vraagt. Hij wijst er hier op, dat de verplichting om *djagoeng* en *oebi* te planten in het nadeel is van de landbouwers, wanneer het slechts mag geschieden op gronden, die ze na een jaar moeten teruggeven van wege de kapitaal uitgaven, die er voor gedaan moeten worden. Wanneer de menschen de beschikking hebben over den grond voor drie achtereenvolgende jaren of hij is hun eigendom, kunnen zij wel winst maken. Hij noemt verder nog weer een voorbeeld van weigering van gronden.

Verschil van meening. Naar aanleiding van hetgeen *S. Perlindoengan* in de *Pewarta Deli* geschreven heeft omtrent het optreden van de zending in de Bataklanden en het boek in de Bataksche taal, dat voor de Mohamedanen grievend zou zijn, welk boek en welks schrijvers hij „vergif" noemde, schrijft „*Barometer*" een artikel, waarin hij krachtig opkomt voor de zending en haar goed recht om haar godsdienst te verbreiden, terwijl hij het „boek" beschrijft als een werk, dat geenszins den Mohamedaanschen godsdienst beleedigt, doch als een voorbeeld en opwekking is voor de Kristenen om vast te houden aan hun eens gekozen geloof. Hij verwijt den schrijver S. P. dat hij in plaats van te streven naar eenheid van alle Indiërs, Kristenen en Mohamedanen, de eerstgenoemden verwijten doet en wekt op tot het eendrachtig samenwerken.

S. P. verklaart echter, dat hij, als hij ongelijk had, het wel zou erkennen, maar hij blijft er bij, dat de schrijvers van het boek *Oelang hamoe liloe* (wij moeten ons niet vergissen), vergiftig zijn voor de samenleving.

Zedelijkheids begrippen. In de *Djawi Hisworo* worden een man en een vrouw, sprekende ingevoerd over het onderwerp: „Waarvoor dient het vele onderwijs, als zelfs zeer geleerde mannen nog wel een tweede vrouw nemen?" alzoo de vrouw; en de man antwoordt: „Geleerdheid dient alleen voor bewape-

ning in den strijd om het bestaan, en heeft niets te maken met bigamie; dat is een kwestie van lust en over en weer goed keuren. Als de eerste vrouw er zich tegen verzet, wordt zij verstooten. De man zou dwaas zijn als hij dit niet deed. Wil hij een tweede vrouw, dan verstoote hij zijn eerste, en wil hij deze niet verstooten, dan neme hij geen tweede vrouw."

De Vrouwen-Vereeniging neemt als wet aan: Duld tot aan uw dood, niet, dat uw man een tweede vrouw neemt.

De Mannen-Vereeniging: Steeds zij het nemen van een tweede vrouw geoorloofd.

Schrijver voegt er aan toe, dat 't van algemeene bekendheid is ,dat mannen het met de ,,zedelijkheid" niet zoo nauw nemen. Als hij er geen eed op heeft te doen, durft schrijver slechts 10 à 15 pCt. hunner uitzonderen. Maar wat de vrouwen betreft...... daar durft hij geen slag naar te slaan; dat percentage moeten de vrouwen zelf maar bepalen.

Opheffing Javaansch zelfbestuur. Zonder commentaar van de redactie *(Djawi Hisworo)* wordt als hoofdartikel geplaatst een betoog van *Sastrowinaroso*, die in de Vorstenlanden geboren en getogen, zich gedrongen voelt de pen op te nemen om, in zake de opheffing van het Javaansche zelfbestuur, ook zijn meening te uiten en niet alleen de persoon van *Tjiptomangoen Koesoemo* te verdedigen, maar ook de door dezen verkondigde stelling, dat de zelfbestuurders der Vorstenlanden behooren te worden gepensioneerd. De door dat voorstel van Tjipto tegen hem losgebroken storm van verontwaardiging is, meent schrijver, ontaard in een persoonlijken aanval tegen Tjipto, en bovendien beneden alle kritiek door den onwelvoegelijken toon, die daarbij is aangeslagen, omdat de aanvallers, het eigenlijk wellicht niet zoo grof bedoeld hebbende, zich geheel hebben doen vervoeren door hun boosheid.

Dan gaat schrijver na, waarom en waarvoor het volk in beweging is gekomen, en zegt, dat zulks een gevolg is van de tijdsomstandigheden. Nu heeft dat volk leiders, en die verschillen met elkaar wel eens van meening, juist zooals vroeger de Wali's, maar hun grondgedachten zijn gelijk. Als men die tot uiting gekomen meeningsverschillen dan gezamenlijk ampel bespreekt, komt men in den regel wel tot overeenstemming. Zoo behoorde het althans te gaan.

Schrijver weet, dat de beide Javaansche Vorsten hoegenaamd geen macht hebben in de Vorstenlanden, noch ook hebben de andere Kratonlieden die. Welk nut heeft het dus, dat de bevolking, waarover die Vorsten immers toch geen macht hebben, nog hun hofhouding moet betalen, waardoor de op haar rustende last zwaar wordt. Terwijl dan bovendien de belangen dier bevolking niet eens behartigd worden, ja, die bevolking zelfs wordt verhuurd (verpand) aan de kapitalisten. Voelt de Vorstenlandsche bevolking wel, dat ze onderdaan is van de Javaansche Vorsten?

Die vraag beantwoordt schrijver ontkennend. De bevolking wordt gecommandeerd en geëxploiteerd door de kapitaalbezitters, die de gronden in de Vorstenlanden ontginnen. Wellicht dat alleen het Kraton-personeel voelt in den Javaanschen Vorst een Heer te hebben. En daarom kan schrijver geen bezwaar zien in de opheffing van het Javaansche Zelfbestuur. In de Vorstenlanden zijn er, verwarrend voor de bevolking, d r i e lastgevers: de onderneming, het Gouvernement en het Zelfbestuur. Soms gebeurt het, dat het Zelfbestuur iets gelast en het Gouvernement het verbiedt, zooals toen de pestbestrijdingsdienst er was. Toen mocht de last om op de erven voedingsmiddelen leverend, levend gewas te planten, niet ten uitvoer worden gebracht, maar wilde de dienst dat alles schoon bleef. En om alles schoon te houden had de bevolking geen gelegenheid, want de ondernemingen eischten werk. En als men aan een der drie opdrachten niet voldoet...... komt men voor de rol. De economische toestanden zijn veel ongunstiger dan die in de Gouvernementslanden. De bevolking schreeuwt om verbetering, — vergeefs, maar haar belasting brengt ze steeds op.

Tegen Tjipto. In het Javaansche gedeelte van de *Djawi Hisworo* schrijft de hoofdredacteur Martodarsono een klein artikel tegen *Tjipto Mangoenkoesoemo*, naar aanleiding van diens antwoord aan de *Medan Bergerak*. Daaruit blijkt, meent schrijver, dat Tjipto's wensch is om Vorst van Indië te worden, dus niet alleen van Java. Dat heeft schrijver altijd wel gedacht; de *Indische Partij* is als iemand, die naar het Vorstenkleed grijpt en daartoe de schouders der bevolking leent om er zich aan op te hijschen, teneinde er bij te kunnen. En als ze het kleed heeft, zou Kromo er dan ook een deel van krijgen? Natuurlijk n i e t. *Kromo* kan *Kromo* blijven, en er zelfs een trap bij krijgen bovendien. En de bewering, dat zij dan in het belang van *Kromo* zal werken, kan gerust onwaar genoemd worden. Nu heeft zij (de I. P.) de bevolking nog noodig voor haar actie, omdat de Kromobevolking grooter in aantal is dan de midden- en de adelstand; en daarom tracht Tjipto het hart der bevolking te winnen om haar straks tegen de hoogeren op te zetten. En als het doel bereikt is, och, dan zal Tjipto zich wel geen Sultan of Soesoehoenan noemen, maar slechts President.

,,Opgepast dus, broeders", voor dergelijke lieden, die bedreven zijn in huichelarij, roept schrijver, den Kromo's toe.

,,Het geld willen ze wel, maar het werk niet." Onder dit hoofd geeft Palita in de *Djawi Kondo* een uitvoerig relaas van de wijze, waarop een advocaat en procureur te Semarang rechtkundigen bijstand verleende, of liever n i e t verleende aan een zekeren *Hadji Abdullah* van de dessa Tambi, onderdistrict Kedjadjar, district Garoeng, afdeeling Wonosobo (Kedoe), die verleden jaar door een ongeluk met een revolver oorzaak is geworden van den dood van *Resosentiko*. Die advocaat zou helpen, en eischte een voorschot van *f* 200.—, dat hem uitbetaald werd. Op den zittingsdag van den Landraad (Januari 1919) was de jurist er echter niet, ondanks tijdige en herhaalde kennisgeving. De man was het *vergeten*, maar liet zijn cliënt appel aanteekenen, dan kon het nog wel terecht komen. Het appel werd aangeteekend. En zonder dat beklaagde er iets van gehoord had, kreeg hij op 18 Juli j.l. van den Landraad bericht, dat het over hem gevelde vonnis, 9 maanden hechtenis, was bekrachtigd. Ook van den advocaat werd niets vernomen.

De naam van dien advocaat wordt door den schrijver echter niet vermeld.

De Soendaneezen. *Soeria Nata Legawa* verklaart in de *Pasoendan*, dat het er eigenlijk niet op aan komt, hoe de kleederdracht van den Soendanees is, mits hij maar niet in Europeesche dracht naar de masdjid gaat, en in zijn hart Soendanees blijft.

De Soendaneesche poëzie behoort in eere te worden gehouden, als erfenis van onze voorouders, meent hij. Hij is blij, dat men hem niet als bestuurslid van de *Pasoendan* of van eenige andere vereeniging gekozen heeft, omdat het een zeer ondankbaar werk is, vooral wanneer men die functie tegelijk moet uitoefenen met zijn eigenlijk werk, waarmede men zijn kost verdient. Daarom prijst hij de mannen, die zich moeite en andere onaangenaamheden willen getroosten in het algemeen belang. Hij zou alleen willen weten, wat het onderscheid is tusschen het zich opofferen voor een vereeniging en het zich opofferen voor zijn eigen natie. Verder wijst hij er op dat iemand, niet tot eenige groep behoorende, heeft verklaard, dat er geen ,,Soendaneesch nationalisme" bestaat, wel een ,,Soedaneesch Kampongisme". (Hm! De druiven zijn hem te zuur. — Red.)

Schrijver is niet boos op dien man want hij is een ,,djelema kepalang" (een wilde), iemand met wien menschen, die een eigen nationaliteit hebben, medelijden moeten hebben. Ik durf er mijn leven om te verwedden, dat er wel een Soendaneesch nationalisme bestaat! roept schrijver uit.

Dan stelt hij de vraag: Waarom is Europa verwoest door toedoen van het volk zelf? Hierop antwoordt hij zelf: Dit is een bewijs, dat God rechtvaardig is! Bedenkt allen de ellende in de Koloniën.

Ten slotte geeft hij een raadsel op voor het jaar 5000:

Wat goed is, wordt verkeerd.
Wat verkeerd is, wordt goed.

Wat beteekent dat?

Anti-feminist. ,,Kaoem boeroeh" beweert in de *Soening Melajoe*, dat hij zich suf heeft gedacht over de kwestie hoe de vrouw betiteld moet worden, welke in de Maleische pers, vooral in de ,,*Tjaja-Soematera*", zooveel personen in beweging heeft gebracht. En hij weet nu nog niet, welke titel hij zelf bezigen zal, welke de meest liefelijk klinkende en vloeiende betiteling is voor zijn vrouwelijke rasgenooten, die pas de eerste aarzelende schreden hebben gedaan in de richting van den Westerschen vooruitgang.

Door verschillende artikel-schrijvers is reeds voorgesteld, de vrouwen te betitelen met *Nona, Oeni, oening, angah, engkoe, intji, empoe, andeh* enz., maar geen dezer namen draagt voorshands de algemeene goedkeuring weg, hetzij omdat zij niet fraai klinken, hetzij omdat het geen Hollandsch is, een taal welke een groote plaats inneemt in de gedachten der meeste jongeren van dezen tijd. Schrijver vraagt, wat eigenlijk het doel is van het zoeken naar die titelatuur en wat wel de meest gewilde zal zijn, om na eenige opmerkingen te komen tot deze ironie:

De jonge meisjes van thans zijn over het algemeen happig op een Hollandsche betiteling. Welaan! Schrijver weet een uitstekend welluidend woord daarvoor: ,,*dame*", dat toch vrouw beteekent. En omdat men zoo van afkorten houdt en de stomme e van dame door menschen die geen Hollandsch verstaan of wat doof zijn uitgevallen, licht niet gehoord zal worden, moet men er maar *dam* van maken. En — zegt schrijver verder — voegen wij er nu nog *ook* achter, dan wordt het ook 'n dame, of *damook*. (waarmede hij een wildebeestensoort bedoelt). Het zal dus — vervolgt hij — voortaan worden: goeden dag, damook goeroe! morgen damook klerk! goeden dag damook koemis!

Waarop ,,Kaoem boeroeh" met een Ha-ha-ha, hi-hi-hi-hiiiiiii aanduidt, dat hij er vreeselijk veel schik in heeft. In een noot wil hij zijn ironie toch

nog eenigszins verzachten, door vergeving te vragen voor het geval hij het schoone geslacht mocht hebben geërgerd met zijn voor de dames minder aangenaam geschrijf.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Algemeene hebzucht.

't Onderscheid tusschen 't mijn en 't dijn, is in de gewone individuen-samenleving verflauwd. Stelen is bijna een erkend ambacht geworden. De toeëigening van groote sommen langs wegen, die wettelijk bewandeld mogen worden, maar waaraan toch, volgens de vooroorlogische opvattingen, een luchtje verbonden zou zijn geweest, wekt meer benijders dan afkeurders. De producent, de tusschenhandelaar, de arbeider, zij rekenen alle naar zich toe met een hebzucht, die geen grenzen schijnt te kennen. De regeeringen zijn er wel op bedacht de menigte tot zelfbewustzijn te doen terugkeeren en aan het dolle heb-heb perk te stellen, maar waar zij in de staatkunde 't voorbeeld van ingetogenheid en gezond gemeenschapsgevoel zouden kunnen toonen, denken zij hieraan blijkbaar geen van allen. De overwinning heeft de entente nog niet genoeg te verdeelen gegeven, en de nieuw gevormde staten en staatjes vragen meer om veel land dan om een waarborg van volkseenheid. Op enkele uitzonderingen na zijn de entente mogendheden allen aan 't heb-hebben om meer dan haar toegedacht is.

De Shangtoengkwestie houdt China, Japan, N. Amerika in gespannen verhouding. Korea brengt hiertoe 't zijne bij. Intusschen zegt men dat de Vereenigde Staten met Mexiko willen handelen, zooals zij indertijd met Cuba gedaan hebben. Zij zullen deze leer wel doorzetten, totdat 't Kanaal van Panama in N. Amerika komt te liggen. De Chineezen maken zelfs Japansche relletjes in Britsch Indië en Singapore en beginnen er mee in de Nederlandsche koloniën.

Groot Brittanië heeft zijn beschermende hand al over Perzië uitgestrekt en Afghanistan mag zich weer in de goedertierendheid van zijn sterken buurman verheugen.

Tusschen de Middellandsche-, de Roode-, de Zwarte-, de Kaspische zee en de Golf van Perzië, is een belangenstrijd gaande, waarbij elke partij zich zelf en geenszins 't eigenlijke volksbelang naar den voorgrond brengt.

Indien in den strijd om 't oude Polen en de omliggende landen van Rusland, Oostenrijk en Duitschland, elke regeering zich wilde beperken tot den volksaard, waaruit een zelfstandige eenheid ware te vormen, zou het aantal moeilijkheden dadelijk zeer beperkt worden, maar 't tegenovergestelde is 't geval.

Elke der nieuwbakken regeeringen wil zooveel land bij elkander lappen als maar eenigszins, door eenig geschiedkundig moment, aannemelijk is te maken. Of de Pruisische provinciën, die eenmaal tot Polen behoord hebben, zelf verkiezen Duitsch te blijven, of de Tschechische landschappen, die eenmaal onder de Poolsche koningen gestaan hebben, liever tot de Tschecho-Slowaken worden gerekend, daarnaar wordt niet gevraagd; nu Polen hersteld wordt, wil 't groot zijn in omvang, ongeacht of 't volk zich thuis zal voelen in de opgedrongen nationaliteit. De buurstaten willen daarentegen natuurlijk hebben, wat zij momenteel beschouwen als tot hun volk te behooren.

Velen hebben reeds uitgemaakt wat zij zich toedenken van de huid van den Russischen beer als deze, naar zij verwachten, binnenkort verdeeld zal worden.

Op Spitsbergen zijn vele aanspraken los gelaten, Nederland heeft zijn rechten daar ook in 't geding gebracht. Naar verluidt zal de Noorsche vlag er mogen waaien, doch zullen de belangen der andere natiën er voldoende gewaarborgd zijn.

Italië heeft 't stuk van Oostenrijk aanvaard, wat het in plaats van Fiume heeft gekregen, maar ziet daarom toch niet van Fiume af.

Van Fransche zijde wordt de Spaansche politiek in Marokko als een mislukking en als een misgreep van de door de groote mogendheden gegeven opdracht beschouwd, met de conclusie dat die opdracht op Frankrijk moet overgaan, dat 't overige Marokko zoo meesterlijk pacificeert. Zooals wij onlangs berichtten, komt de tegenwoordige Sp. regeering hiertegen in verzet.

Door die algemeene heb-stemming alleen is 't te verklaren dat België 't in zijn gedachten heeft kunnen krijgen ,stukken van Nederland te willen annexeeren, en dat 't daarvoor instemming vindt bij zijne ententevrienden, bij enkelen althans. Al zoekende naar verschooningen voor zijn aanmatiging weet 't voorbeelden op te diepen, waaruit zou moeten blijken, dat zij die zich tegen zijn schandelijk drijven verzetten, zelf wel eens even schandelijk zouden hebben willen handelen. 't Heeft zoo b.v. het Missisippi-verhaal gevonden, waaruit zou moeten blijken dat N. Amerika zich de monden van die rivier met geweld zou hebben toegeeigend, indien Frankrijk destijds niet voor vrijwillige verkoop te vinden ware geweest. 't Verhaal latende voor het geen 't is, want door den vrijwilligen verkoop zijn er over hetgeen wellicht zou zijn geschied als de verkoop niet gesloten ware alle mogelijke onderstellingen te maken, moet 't verregaand willekeurige toch duidelijk en dadelijk in 't oog springen. Wat zou er van ons land overblijven als alle landen, wier rivieren langs ons naar zee vloeien, daarom 't Missisippi-voorbeeld kwamen bijdragen, om de monding van hun rivier op te eischen, zooals België zich vermeet te doen voor den Scheldemond!

Met deze nieuwe geestesvinding hebben de annexionisten een nieuwe monsterachtigheid aan hun geheele monsterbetoog toegevoegd. Komt Frankrijk thans juist niet met verontwaardiging in verzet tegen geruchten, volgens welke N. Amerika Martinique en Guadeloupe zou willen overnemen?!

Met genoegen lazen wij dat er in den Haag nogmaals een betooging tegen 't drijven van onzen zuidelijken buurstaat zal plaats vinden. Toen tijdens den oorlog Nederland op zoo schitterende wijze gastvrijheid verleende aan de zuidelijke broeders, verwachtten wij dat dit tot nauwere verbroedering zou leiden. Door 't onsympathiek optreden van de annexionisten is dit helaas verbruid, en door de moreele inzinking van de algemeene staatkunde vindt het, dubbel helaas, steun bij een deel van de ententepers, dat geen middelen ontziet om stemming tegen ons te maken.

Er gaan in België stemmen op, om Zuid-Limburg en Zeeuwsch-Vlaanderen door 't leger te doen bezetten, om evenals dit in de Balkanstaten gebruikelijk is, te nemen om dan te zeggen: jaag er mij maar uit als je durft. Die Belgen voelen zich sterk door de groote broêrs. Het zijn er maar enkelen die zoo spreken. Maar 't geheele annexionistisch drijven gold aanvankelijk ook als gedoe van enkelen! Moet 't nu heusch daarheen dat de zeden van de volken van Oost-Europa den toon gaan aangeven voor de Westersche zeden, die men tot nu toe beschouwde als daar verre boven te staan? Moet hebzucht de alles overheerschende, de alles verschoonende factor worden?

De koning van Hedjaz.

De vijandelijkheden tusschen den nieuwen koning en Ibn Saoed, emier van Neja, waarvan wij kortgeleden de eerste uitingen meldden, zijn niet geheel te verklaren door een wederzijdsche aanspraak op 't district Khoerma, 160 mijlen N. O. van Taif gelegen. Zij vinden haar aanleiding mede in een godsdienstige beweging, onder leiding van Ibn Saoed, met Wahabitische strekking.

De aanhangers preeken, volgens de Times, de monogamie, de volkomen onthouding van alcoholische dranken en van tabak en de verspreiding van den Islam met alle middelen, waaronder ook die van de sterke hand te begrijpen is. De beweging wordt aangeduid door „akhwan" of broederschap. Tot nu toe blijft Ibn Saoed in 't voordeel, den 25en Augustus bracht hij nog een volkomen nederlaag toe aan Abd Oella, zoon van koning Hoesein, hij bedreigde daarna Medina zelf.

Tanks benut in Kongo?

Naast de tekorten, dien de oorlog heeft doen ontstaan, heeft hij ook eenige overdaad nagelaten, waarvoor een nuttige bestemming gezocht wordt. Als typisch voorbeeld van vindingrijkheid halen wij 't gebruik van de stikgassen en de vlammenwerpers aan voor de bestrijding van de sprinkhanenplaag. Wij hebben ook reeds gewezen op de mogelijkheid om de beschikbare vliegtuigen te benutten voor transportdiensten in en naar de koloniën waarbij echter de prijs nog een groot beletsel zal zijn. Is er meer te verwachten van de zending van den heer Pobéguin naar Fransch Kongo om te onderzoeken of de tanks of rolstrijdwagens daar te gebruiken zijn voor 't vervoer van goederen? Groot is onze verwachting niet. Die beweegbare fortjes konden wel de hindernissen van 't platgeschoten gevechtsterrein overwinnen, maar zijn deze wel te vergelijken met de moeilijkheden van 't tropische land?

De prins van Wales te Quebec.

De ruimte van ons blad laat niet toe de wederwaardigheden van den jongen prins van Wales op zijn triomftocht door Canada, zelfs in 't kort, weer te geven, maar wij meenen toch de ontvangst niet geheel onvermeld te mogen laten in 't middenpunt van de Fransche nederzetting, in Quebec, waar hij den 21en en 22en Augustus vertoefde.

De prins nam in de Legislative buildings de verwelkomingsadressen van 't Provinciaal bestuur en de stadsoverheid in ontvangst. Zij werden in 't Fransch gelezen door de Premier Sir Lomer Gouin en Mayor Lavigueur, en daarna in 't Engelsch weergegeven. Daar iedereen wel Engelsch verstaan zal hebben, leek

de vertaling overtollig en zij werd dan ook verder niet toegepast toen de prins zijn antwoord vlot en duidelijk in 't Fransch las. De taal van de groote geallieerde natie is in Quebec die van de mede-onderdanen.

Men moet, schrijft de speciale correspondent van de „Times", zelf in Quebec geweest zijn om den juisten indruk te kunnen krijgen van de wijze waarop de taal en de overleveringen van de oorspronkelijke volkplanters in 't leven behouden zijn. Hij hoorde er in de winkels, op straat, eigenlijk overal zoo algemeen Fransch spreken alsof hij in Chalons of Nancy had gewandeld. De hoogleeraren in de Universiteit, de politie bij 't geven van haar orders op den weg dien de prins volgde, het publiek zelf, allen gebruiken 't Fransch als de taal van 't volk.

Van het parlementsgebouw ging de prins naar de Laval University, waar de geheele omgeving evenzeer typisch Fransch was. Hij stond te midden van een kleine groep, waarin kardinaal Bégin, in pronk scharlaken, en clericale professoren met Magenta hoeden, terwijl portretten van koningin Victoria en paus Pius IX den wand versierden. Hij ontving er een lange rij heeren en dames, met wien hij doorloopend in 't Fransch sprak en maakte den indruk zich geheel thuis te gevoelen in die omgeving, welke ook in hare opgewektheid 't Fransche karakter droeg.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

In het Nr. van 6 dezer is opgenomen een tweetal causerieën over een dienstreis naar Japan, gehouden in de vergadering van de Afd. Ned.-Indië van het Kon. Instituut van Ingenieurs op 28 Nov. 1918, door de irs. J. G. van Kuyk en D. D. Boer. De mededeelingen van eerstgenoemde betreffen den post-, telegraaf- en telefoondienst; van laatstgenoemde de bestudeering der metaalindustrie in Japan, in het belang van den dienst der Staatsspoorwegen in Indië.

Een volgend artikel bevat den tekst eener voordracht van jhr. ir. J. M. de Jonge (eveneens voor genoemde Afdeeling gehouden), over de houtexploitatie in de Buitenbezittingen, speciaal die op het eiland Simaloer (het noordelijkste van de reeks eilanden welke zich evenwijdig aan de Westkust van Sumatra uitstrekt).

Verder bevat dit Nr. nog een bijdrage tot de studie over de vorming der secundaire tinertsafzettingen op Banka, Biliton en analoge gebieden, door ir. E. J. Loth (met afb.).

Eigen Haard.

De hr. H. A. Ritter schrijft in No. 36 een artikel (met portret) over Daendels, als Gouverneur-Generaal (1808—1811). Schr. behoort niet tot de velen die Daendel's bestuur en daden afkeuren; juist omdat zijn bestuur feitelijk niets anders was dan een reeks van hervormingen en schoon schip maken, verwierf hij zich talrooze vijanden, wier persoonlijke critiek weinig waarde bezit. Des schrijver's globale oordeel luidt dat Daendels, hoewel hier en daar iets ontwortelende dat had moeten blijven staan, als een orkaan door een wereld van eigenbelang, dofheid en zelfgenoegzaamheid heeft gevaren. Dat hij een nieuw leven bracht daar waar alles op instorten stond.

Blaadje van de Centrale Kas.

Het Nr. van 15 Juni j.l. bevat een goed gedocumenteerde beschouwing van den hr. J. H. van Dranen, over crediet-versterking op langen termijn aan Inlanders. Schr. bepaalt zich ten deze tot den landbouw en laat voorafgaan een overzicht hoe deze materie in andere (Westersche) landen is geregeld.

Vragen van den Dag.

De Sept.-afl. bevat, behalve het artikel van den hr. W. H. A. van Romondt over indolentie van den Surinaamschen creool, waarop de sechrijver der rubriek „West-Indië" in het vorige Nr. van dit blad reeds de aandacht vestigde, een zeer lezenswaardige bijdrage van den hr. S. Kalff over Mina Kruseman, wier naam als schrijfster, ook van Indische romans, in de tweede helft der 19e eeuw op veler lippen lag. Ook het veelbewogen leven dezer begaafde vrouw en haar verhouding tot Multatuli droegen daartoe niet weinig bij.

Handelsberichten.

No. 651 bevat mededeelingen over het gebruik (hoofdzakelijk als verfstof) van de Anato- of annatto-zaden. In Indië wordt de boom of heester (Bixa Orellana L.) welke genoemde zaden oplevert, veelvuldig gebruikt als paggerplant, oorspronkelijk ook om koffietuinen in te sluiten ter bestrijding van de koffiebladziekte, totdat is waargenomen dat Bixa Orellana zeer aantrekkelijk is voor en schadelijk insect, de helopeltis. Jaarlijks wordt van Java een betrekkelijke kleine hoeveelheid der zaden uitgevoerd; de afzet is beperkt omdat de plant in alle tropische landen gemakkelijk gekweekt wordt.

De mededeeling, waaraan het vorenstaande ontleend is, bevat overigens een zin, welke wij niet begrijpen; die luidt: „In Nederlandsch-Indië wordt hij (d.i. de Bixa Orellana L.), na de in 1828 door Rumphius uitgevaardigde bepaling, „wel als Bixa Orellana langs alle wegen op Java zal worden geplant, teneinde dat nuttig gewas meer algemeen op het eiland te bezitten, om door de goede verfstof, welke uit het zaad getrokken wordt, een product te vinden voor den handel met Europa voor onze fabrieken in het moederland", zeer algemeen aangetroffen." Vermoedelijk is hier aan naamsverwarring te denken en zal het aanbeveling verdienen dat de redactie van „Handelsberichten" een rectificatie geeft in een volgend Nr.

Verder bevat hetzelfde Nr. 651 economische gegevens van de navolgende gewesten: Ternate en Onderh. (Febr. '19), Lampongsche districten, Billiton, Djambi (Maart '19), benevens een staat van invoer op Java en Madoera van kleederen, manufacturen, meel en melk, gedurende het eerste kwartaal 1919, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van 1918 en 1917.

Neerlandia.

In de Sept. afl. schrijft de hr. Fr. Oudschants Dentz over „geestelijk leven in Suriname", terwijl onder het opschrift „Juist inzicht", een aan „De West" ontleend artikel van den hr. C. K. Kesler wordt overgenomen, geschreven naar aanleiding van de heropleving der groep Suriname van het Alg. Ned. Verbond.

Verder bespreekt de hr. v. L(ingen) den herdruk van Tillema's „Kampongwee" en geeft mej. G. Andreae een overzicht van een voordracht van den hr. C. Lulofs (gehouden voor de leden der afd. Medan van het Verbond), getiteld „Onze taak in Indië".

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 36: Conferentie over de productie en consumptie van suiker in het Britsche rijk, door dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Hernieuwe belangstelling in onze West, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (naar aanleiding van de verschijning der brochure van W. R. Menkman, Nederland en West-Indië één, de eerste afl. van den „West-Indische Gids" en den 4en jaarg. van het landbouw-tijdschr. „West-Indië). — Verslag der Handelsvereeniging te Batavia over 1918. — Uitvoer en invoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (De uitbarsting van den Kloet. — De plantage Waterland in Suriname). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

In- en Uitvoer.

In No. 36 geeft Dr. C. te Lintum het eerste gedeelte eener beschouwing over Singapore, naar aanleiding van het 100-jarig bestaan dezer Engelsche bezitting, Nederland's grootste concurrente in het Oosten.

Over den landbouw in Suriname.

Van wege het Departement van den Landbouw in Suriname is uitgegeven 1o. het verslag van zijn werkzaamheden over het jaar 1918, benevens: 2o. Bulletin No. 36, waarin opgenomen het „Eerste verslag over de werkzaamheden ten behoeve van de selectie van koffie en cacao", door Dr. G. Stahel.

Verder ontvingen we een nieuwe afl. van het tijdschrift „West-Indië" (No. 2 van den 4en jaarg.), waarvan de hoofdzakelijke inhoud gevormd wordt door de volgende bijdragen: 't Groot landbouwbedrijf contra middenstands- en klein bedrijf, door J. J. Leys. — De Zuid-Amerikaansche Hevea-bladziekte op de rubberplantage der „Lawa-Caoutchouc-Compagnie", door Dr. G. Stahel. — Wilde cacaosoorten in Suriname, door Dr. G. Stahel. — Verwilderde cacaoboomen in Berbice (Britsch Guyana), door Fr. Oudschans Dentz. — Het bestrijden van insectenschade bij opgeslagen landbouwproducten door gazoline, door A. W. Drost. — Jaarverslag van de onderlinge landbouwers leenbank „Beneden Commewijne" over 1917 en 1918. — De vakbeweging en de landbouw, door J. J. Leys. — De vervanging van slecht dragende cacaoboomen. — Het Suriname-Studie-Syndicaat, door Red.

Handel en Bedrijf.

In No. 16 schrijft „Bob" over sago en sagoproducten, naar aanleiding eener publicatie van het Dep. van Landb., Nijv. en Handel te Buitenzorg. Behandeld worden: vindplaatsen in den Ind. Archipel, cultuur, bereiding van sagomeel, nevenproducten, handelsstatistieken.

Annalen Missiehuis Tilburg.

Pr. H. Geurtjens vervolgt in het Sept.-Nr. zijn „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel" (Nieuwe reeks I. Maken de kleeren den man?) — Pr. Vertenten beschrijft weder eenige Papoea-typen, genaamd Sedoja en Moloe, vergezelt van eigenhandige, zeer knappe penteekeningen.

Verder publiceert dit Nr. het oorspronkelijk in de „Java-Post" opgenomen artikel, eveneens van Pr. Vertenten „Zuid-Nieuw-Guinea sterft uit!"

Elsevier's Geïllustreerd Maandschrift.

Het Aug.-Nr. van dit maandschrift bevat het slot van Dr. N. Japikse's beschouwingen, naar aanleiding der herdenking van het drie-honderdjarig bestaan van Batavia op 30 Mei j.l. (met 8 illustraties).

De Hollandsche Revue.

Onder het hoofd „Belangrijke onderwerpen" brengt No. 7 van „De Hollandsche Reveue" bijzonderheden over de Herrnhutters in de oerwouden van Boven-Suriname". Of dit een oorspronkelijke bijdrage is weten we niet; de titel is ontleend aan de „Nederlandsche Bibliographie" van Aug. j.l.

De ,,Van Riebeeck Society".

Als No. 1 der uitgaven van deze waarschijnlijk eerst kort geleden te Kaapstad opgerichte vereeniging, is een werk uitgekomen, waarvan de verschijning met vreugde zal worden begroet door hen die belangstellen in de daden onzer voorouders, ten tijde dat de Kaap nog een der Nederlandsche bezittingen was.

De titel van het geschrift is: ,,The Reports of Chavonnes and his council, and of Van Imhoff, on the Cape. With incidental correspondence. With an introduction by the Right Hon. J. X. Merriman". (Cape Town, 1918).

Behalve de in den titel genoemde rapporten van de gouverneurs Chavannes en Van Imhoff, vindt men in het werk onder meer nog de gevoelens der autoriteiten uit dien tijd over immigratie, alles ontleend aan de Kaapsche archieven en in de oorspronkelijke (Nederlandsche) taal, gevolgd door de Engelsche vertaling.

Algemeen Landbouw-Weekblad voor Ned.-Indië.

Na sedert geruimen tijd niets ontvangen te hebben, bereikten ons thans weder een aantal Nrs. van bovengenoemd weekblad.

Van de beide laatste Nrs. (n.l. No. 2 en 3 van den 3en jaarg.) is de hoofdzakelijke inhoud als volgt: Analyses van bemeste kinatuinen, door P. van Leersum. — De Heveacultuur op de Westkust van Borneo (ontleend aan ,,De Ind. Merc.). (No. 2). — Over plukken, snoeien en nog wat, door A. de Koning. — Het nut van tekenbestrijding, door J. C. F. Sohns (vervolg). — De bevolking inzake voedselaanplant, door Dr. R. Broersma. — Bloemen-, groenten- en vruchtenteelt (vervolg), door M. J. Dirkzen (No. à 3).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 23: Boschnegers (vervolg), door de J. de J. — Land en volk. Ned.-Nieuw-Guinee, geschetst door A. J. Gooszen, II. Merauke en omstreken. — Op Goea-Goea (vervolg), door C. O. van der Plas.

Verslag Caoutchoucbedrijf.

Als bijvoegsel op het Verslag van het Boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1917, is verschenen het bij die tak van dienst behoorende verslag van het Caoutchoucbedrijf over hetzelfde jaar. Dit op zich zelf een lijvig boekdeel vormend geschrift, is gedrukt bij de Javasche Boekhandel en Drukkerij te Batavia.

De Indonesiër en zijn grond.

Aldus de titel eener door Prof. Mr. C. van Vollenhoven geschreven brochure (Leiden, E. J. Brill), waarin de schrijver met klemmende argumenten betoogt dat de Regeering zich op een verkeerden weg bevindt met haar ontwerp van wet tot wijziging van art. 62 van het Regeerings-Reglement. Worden deze, op de agrarische wetgeving betrekking hebbende voorstellen wet, dan kan de Indische bevolking — volgens het inzien van Prof. v. V. — groot onrecht worden aangedaan. Schr. acht het grievend dat met de zeer talrijke gegevens over Indonesische rechten op grond en water, vastgelegd in de van wege het Koloniaal Instituut uitgegeven ,,Pandecten van het adatrecht", door de bureaumannen geen rekening is gehouden bij de indiening van het gewraakte wetsontwerp.

De Waterstaatsingenieur.

Uit den inhoud van jaarg. 1919, No. 5: Dalafsluiting bij Toentang voor het groote Rawah Pening-reservoir, door Dr. G. J. N. Hengeveld. (Het plan is om het oude meer weer met water te vullen en dit te gebruiken voor irrigatie-doeleinden). — Iets over pensioenregelingen, door ir. M. A. van Oort. — De sawahcultuur op de Oostkust van Sumatra, door ir. F. W. Th. van Oordt. (Critiek op de beweringen van Abdoel Moeis in den Volksraad, betreffende de wijze waarop gronden voor de bevolking ten behoeve van den rijstbouw worden beschikbaar gesteld in de afd. Siantar en Tebing-Tinggi). — Zout- en brakwater-vischvijvers als bron voor malaria-gevaar, door Red.

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties.

Het Sept.-Nr. bevat verschillende korte artikelen, waarvan genoemd wordt het vervolg van Mr. J. W Fleringa's ,,Reisherinneringen uit Ned.-Indië", waarvan de vorige gedeelten verschenen in de sedert gestaakte ,,Ned. Zendingsbode".

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING van de Vereeniging ,,Oost en West", op *Zaterdag 27 September 1919*, om *2 uur n.m.*, te Utrecht (het vergaderlokaal zal nader worden bekend gemaakt). (Alle leden hebben toegang).

Agenda:

1. Bespreking der propaganda-voorstellen (zie de artikelen onder het hoofd Propaganda in de Kol. Weekbladen van 31 Juli No. 31, van 7, 21, 28 Augustus, No. 32, 34 en 35 en van 4 en 11 September Nos. 36 en 37 (op het artikel in No. 37 van 11 September wordt de bijzondere aandacht gevestigd).
2. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus **25** cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 38. Donderdag 18 September 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Antithese te Deventer.

Uit de dagbladverslagen van het jongste congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden trof mij, bijzonder in het debat, dat aan beide zijden het nationalistische sentiment weer zoo splijtend doordrong. Ik kreeg den indruk, dat ondanks de volkomen omkeering van het onderwerp, dat het vorige congres te behandelen kreeg, de debatten van de Haagsche en Deventer samenkomsten zich in eenzelfde onvruchtbaar resultaat vastlegden. Het Haagsche congres stelde de vraag: „Wat wil, kan en mag Indonesië thans van Nederland verwachten?", te Deventer werd in geheel gelijke formuleering Nederland in verwachting ten opzichte van Indonesië geplaatst, maar ten slotte was het jongste congres veeleer een voortzetting, dan een omzetting, van het Haagsche debat.

De westerlingen, hoe oprecht ook in hun toedering, stelden weer hun Nederlandsche idealen — de oosterlingen, zij mogen dan al voor waardeering en voor kameraadschappelijkheid zijn te vinden, gingen op in hün nationale ideaal. De kostelijke frankheid der jeugd verscherpte natuurlijk nog de tegenstelling. De Nederlandsche nationalistische student vindt bovenal zijn kolonialen trots in het bezit van Indië — van welke tijdelijkheid dan ook — terwijl de waarachtige oosterling het bezit van *zijn* land door een ander juist als een diepe nationale krenking gevoelt. Hoe zou trouwens de Nederlander er voor staan, indien hij met evenveel klem als welwillendheid telkens weer moest hooren, op hoe hoogen prijs hij het heeft te stellen, dat anderen over hem bazen?. Het nationale leed zou ook hem immers naar de keel stijgen.

Er is meer. Onze Nederlandsche studenten staan er zoo mooi en gelukkig voor. Zij staan gereed om als kinderen van een vrij volk, als heerschers, naar Indië te trekken, toegerust met volle rechten, welke daar vaak tot voorrechten ontaarden.

De Indische studenten daarentegen kwamen hier na een reeds bittere ervaring van nationale en raciale achteruitzetting, welke van kind-af hun deel was. Juist hun verkeer hier onder de vrije, nationaal en geestelijk goed verzorgde Nederlandsche makkers moet hun dieper nog doen gevoelen, wat zij in het eigen land ontbeerden en ondergingen, moet bij hen de nationale wrok te dieper zetten. Als er dan een gelegenheid komt tot luchting des gemoeds, dan wordt deze natuurlijk gretig gebruikt. De Nederlandsche student blijft, even natuurlijk, het nationale antwoord niet schuldig — en het koloniale conflict staat in alle scherpte en onomwondenheid.

Dat is niet verwonderlijk, zeer vergeeflijk en volkomen zuiver. Bezien uit elker toestand en standpunt, is aan de eene noch de andere partij in redelijkheid veel te verwijten; zij vertegenwoordigen slechts schrijnende tegenstellingen in de tragedie van het koloniale vraagstuk — dat overigens met wat vinnige redekaveling op een studentencongres geen stap nader tot zijn afwikkeling komt.

Een andere vraag is: of het Indonesisch studentenverbond juist doet, in eigen kring deze tegenstellingen bij herhaling voorop te plaatsen? Zeker *formeel* doet men het niet; het bestaan van een niet op te heffen tegenstelling wordt door velen in het Verbond zelfs gaarne ontkend. Het komt mij echter voor, dat juist door zich aan deze illusie te bedwelmen, de werkelijkheid te scherper doorbreekt en de congressen dat beklemmende, dat onbevredigde, die gemelijke verstoordheid laten, welke eer vroeg dan laat met scheiding dreigen. Toch behoeft het niet hiertoe te komen, als de verhouding maar nuchter wordt beseft en aanvaard. Dan zullen Oost en West in dit Verbond zich vanzelf fijner rekenschap geven van wat aan beide zijden zoo licht krenkbaar is. De bijzonder in de studentenwereld bestaande ruimte voor samengang en onderling verstand wordt dan tot iets bruikbaarders dan de politieke hindernisbaan, als welke zij thans veelal dienst doet. Indien eens begonnen werd, de volle en tegelijk ledige overheerschingsdebatten te staken en de congressen meer te wijden aan de vraagstukken, welke de *opheffing* van die overheersching bestrijken, dan zouden de noodzakelijke partijen in het Verbond elkaar vinden in wat vereent en niet bij voorkeur in hetgeen de scheiding bevordert.

Tegen vrije politieke debatten, als waaraan men zich thans overgeeft, bestaat op zichzelf natuurlijk geen bezwaar, maar dan werkt men op elk congres aan de afbraak van het Verbond. Want waarom immers zou men bijeen blijven, om zich stelselmatig steeds verder van elkaar te verwijderen?

Zoo komt het mij, belangstellend buitenstaander, althans voor.

J. E. STOKVIS.

Losse Opmerkingen.

XII.

Garoet! Een van de schoonste plekjes van Azië! Een binnenplaatsje, doch niettemin met een min of meer cosmopolitisch aanzien, omdat de toonaangevende „touristen" hier sterk vertegenwoordigd zijn, onder meer blijkende uit de talrijke en goede hotels.

En momenteel klinkt deze naam door heel Indië in verband met het „bloedbad" op 7 Juli in het huis van Hadji Hassan te Tjikendal, nabij Lèlès, waarbij zes dooden en negentien gewonden vielen, onder wie eenige vrouwen en kinderen.

De kwestie zal den lezers van dit blad wel bekend zijn uit de telegrammen en uit de uitvoerige beschouwingen, die de Indische pers sinds eenige weken aan dit geval wijdde. Telegrammen werden naar Nederland gezonden door de radicale concentratie, gevolgd door de conservatieve concentratie; een regeeringscommissie onderzocht de zaak en het uitvoerig rapport werd gepubliceerd; protestmeetingen werden gehouden en ook (zooals in Garoet) geweigerd!

Ik woonde een protestmeeting bij te Weltevreden op Zondag 20 Juli. Het daar gesprokene door bekende leiders, zooals Tjipto, Abdulmoeis, H. Salim, Dwidjo Sewojo, Cramer, Schotman, Mohammad Zain, Teeuwen en Stam, droeg een buitengewoon heftig en verbitterd karakter en was een bevestiging van mijn eersten indruk, dat in de Indische politiek een zeer onaangename factor op den voorgrond is getreden... *wantrouwen!* (Zie het slot van No. VII).

Een vierduizend Indiërs volgde de felle kritiek op het bestuursbeleid met gespannen aandacht en... de uitlegging, die daar van het optreden van het Inlandsch en Europeesch bestuur werd gegeven, verschilt ten eenenmale met de beschouwingen van de commissie van onderzoek en in de Europeesche pers. Verschilt daarvan zóó veel, dat het niet mogelijk is — als buitenstaander — een eigen oordeel te vormen.

Nadere officieuse berichten zouden wijzen op een wijdvertakte beweging, uitgaande van de S. I., die niets meer of minder ten doel zou hebben dan een algemeene moordpartij in Oost-Preanger.

Zeker is het, dat het bloedbad in de inheemsche wereld druk besproken en gecommentarieerd wordt en dat het — voor wat betreft de goede verhouding tusschen blank en bruin — niet één stap, maar een „sprong" achteruit beteekent.

Als oud-militair kan ik niet goed begrijpen, dat dit brute optreden, dit schieten in een gesloten huis, waarin een fanatieke troep personen, beslist noodzakelijk was! Hadji Hassan moest volgens het bestuur (d.i. dus de wedana) 40 picol rijst aan het gouvernement afstaan (gedwongen verkoop); hij beweerde slechts 10 picol te kunnen missen, in verband met de sterkte van familie en bekenden en adat.

Daarop werd gedreigd met gewapende macht; er volgde familie-vergadering, distributie van witte kleeren en djimats; er werd gedikird; de bevolking in de omgeving werd onrustig; de regent, de assistent-resident en de resident kwamen met politiedienaren en troepen; de familie van Hassan sloot zich op en wond zich godsdienstig op; salvo's...... dooden en gewonden!

Mijn vraag luidt nu: was het niet mogelijk geweest om de kwestie tusschen Hassan en het inlandsch bestuur *in het beginstadium* door de rechterlijke macht te doen uitmaken? Hier waren toch hadji Hassan en het gouvernement beide „partij"... en de groote grief is, dat een der partijen — het gouvernement — haar eisch doordreef met kogels! En in de tweede plaats: toen eenmaal tot gewelddadig ingrijpen was besloten, had men toen niet eerst moeten probeeren om de tegentribbelaars te „arresteeren"...... is de opleiding van soldaten en politie-dienaren niet juist bestemd om bij conflicten met volksoploopjes het „handgemeen" te beoefenen? Kunnen geregelde troepen met het blanke wapen of op andere wijze niet een troep heethoofden de krissen en andere primitieve wapens uit de handen „timmeren"...... de menschen uit elkander jagen en de kopstukken aan hun jasje trekken?

Dat afgeven van salvo's op een gesloten huis, waarin ontevreden, vreesachtige lieden zich teruggetrokken...... lijkt mij het zwakke punt in het optreden van het gezag! Op die wijze is het militaire vak al zeer ongevaarlijk.

Maar, zooals gezegd, het is al heel moeielijk om op de zoo van elkander verschillende lezingen, meestal op hartstochtelijke wijze voorgedragen, van beide kanten...... een objectief kalm oordeel te vormen.

Bij zoo'n oordeel spreekt onvermijdelijk het politiek sentiment een woordje mee en...... in zulke gevallen werkt de politiek vertroebelend.

* * *

In Garoet bracht ik eenige dagen door en genoot ik van de prachtige omstreken, reeds meermalen vroeger bezocht, doch steeds hunne bekoring behoudend. Het hotel, waarin ik van ouds gewoon was te logeeren (ik zal geen naam noemen...) had sinds 1916 mijn kamer opgeslagen van *f* 6.— per dag tot *f* 9.—. Alles is tegenwoordig zoo duur!......

Ik informeerde eens bij den mandoer, hoeveel het traktement der bedienden in dien tijd was opgeslagen! Met één heele gulden in de maand!

Aan tafel bedienden de boys in een kleederdracht, die beneden alle kritiek was; jassen en broeken, zeker tien jaar oud, vol rafels en overal gestopt, zoo ongeveer als Europeesche crisis-sokken. Ook daarin kon 'm dus die duurte niet zitten. Een der slechtst gekleede bedienden stuurde ik met een bonnetje naar den manager, met verzoek of hij dat gestopte rafeljasje aan mij mocht overdoen voor een tientje, aangezien ik dat als een merkwaardig souvenir wilde medenemen (de kleeding was n.l. van het hotel en werd door de linnenjuffrouw telkens gestopt en „uitgegeven"......). En die manager reageerde op deze prik op de volgende, niet onvermakelijke wijze: vroeg wat ik met die bon bedoelde en ging toen op echt Indische wijze uitvaren over de lamlendigheid en luiheid der bedienden, die nog te beroerd waren om een nieuwe jas aan te trekken, zooals hij zeker al duizend maal had gelast!......

Zoo wordt in sommige Europeesche breinen de zaak precies op z'n kop gezet! Het voorval is oogenschijnlijk onbeteekenend...... maar in dezen geest wordt er — over den inlander sprekend — zoo menigmaal bewust onwaarheid gesproken en worden allerlei bestaande of niet bestaande karaktergebreken er met de haren bijgesleept om eigen geldzucht, eigen winstbejag, eigen economische gebreken te bemantelen of te doen voortbestaan.

Het wil mij voorkomen, dat in verband met de stijging van de prijzen der levensmiddelen en de opleving (bewustwording) der bevolking, die hoogere eischen aan het leven gaat stellen, de loonstandaard in de eerstkomende jaren algeheel zal moeten worden herzien.

Een huisbediende, die er toch waarachtig een vrouw en een paar kinderen op na mag houden...... kan eenvoudig van 15 à 20 gulden per maand niet meer behoorlijk leven. Waar de picol rijst meer dan 14 gulden kost, kan hij er zichzelf en zijn gezin zelfs niet meer behoorlijk van voeden! En wanneer men hoort, welke loonen er in den huidigen tijd nog uitbetaald worden in suikercentra en hier op thee-plantages.... loonen, die genoemd worden met zóóveel c e n t e n per dag...... dan slaat men de handen in elkander! Die toestand is onhoudbaar geworden en ik vrees, dat in de toekomst meerdere bloedige conflicten zullen plaats grijpen, die de werkgevers zullen *dwingen* om betere loonen uit te keeren en die...... aan beide kanten tal van slachtoffers zullen eischen.

De bevolking is au fond goedig en geduldig; maar er zijn grenzen...... en die zijn reeds lang verre overschreden. Volgens het oordeel van voormannen der inlandsche beweging zelf, zooals ook mede tot uiting gekomen in den volksraad, vinden bijna alle politieke conflicten hun oorsprong in economische wantoestanden en beleedigd rechtsgevoel. De daardoor gekweekte bodem van ontevredenheid doet het politieke zaad buitengewoon snel ontkiemen en de bewustwording gaat dan sneller dan de ontwikkeling. Wat leidt tot botsingen.

En als men dan in treinen, in hotels, in societeiten, de redeneeringen hoort van planters en industriëelen, dan behoeft men volstrekt geen „socialist" te wezen, om tot de wetenschap te komen, dat het kapitaal hier in de tropen op zeer brutale wijze „misbruik" maakt van zijn macht en het onderste uit de kan wil halen.

Op een suikerfabriek, waar de administrateur in het afgeloopen jaar 75.000 gulden aan tantième toucheerde (en waar dus het totale bedrag aan extraatjes aan directie, commissarissen en personeel in de tonnen zal loopen), liet men het tot een „staking" komen vóór een loonsverhooging van *twee en een halve cent per dag!*

Voor de inlandsche koelies natuurlijk!......

* * *

Twee en een half jaar geleden was ik in de buurt van Garoet bij *Ngamplang*, het Soendaneesche woord voor „onbeperkt uitzicht", alwaar men bezig was met het bouwen van een sanatorium, eene creatie van den energieken arts D. Mulder Jr.

Velen hadden toenmaals een zwaar hoofd in deze nieuwigheid. En thans, in Juni 1919, bezocht ik deze model-inrichting, die bewondering afdwingt over hetgeen in zoo korten tijd tot stand kan worden gebracht.

Tegen de helling van den uitgedoofden vulkaan, de sierlijke Tjikorai, op den top van een hoogen heuvel en op slechts twee paal afstand van en 800 voet hooger dan Garoet, trekt reeds van verre de langge-

rekte gevellijn met opgaanden spitsen toren van het „sanatorium Garoet" de aandacht. En wanneer men in deze pracht-inrichting in een der lighallen, in de recreatiekamer of op een der terrassen een rustig plekje zoekt, dan geraakt men in extase over het schitterende panorama, dat zich voor ons ontplooit.

En de heer Mulder heeft nog grootere plannen! Hij verkreeg vergunning om een kabelbaan aan te leggen naar den top van de Tjikorai, 9300 voet hoog.

Wanneer deze tot stand zal zijn gekomen, dan zal vermoedelijk elke toerist dit plekje willen en moeten bezoeken; dan zal Java verrijkt zijn met een punt van attractie, dat voor Azië een „unicum" mag heeten.

Boven, beneden en overal om u heen, *rust*, aangrijpende rust; niet eene, die beklemt, maar van zulk een wonderschoone harmonie, dat zij kalmte geeft, opheft en ontspant.

Licht, lucht, ligging; het zijn deze drie essentieele factoren, welke den grondslag vormen van het succes dezer nieuwe stichting! Geschapen uit heerlijk zonlicht, zuivere berglucht en schitterende ligging. Kortom een ideaal oord voor dengene, die rust noodig heeft na inspannenden arbeid in de hitte of voor hem, die van een ziekte hersteld in koel klimaat zijn krachten wil herwinnen. Maar ook de volkomen gezonde, waarvoor weer aparte paviljoens zijn bestemd, vindt hier een comfortabel verblijf, waar hij eens kan „uitblazen."

* * *

De Volksraad heeft zijn voorjaarszitting beëindigd. Van de algemeene beschouwingen en de oorlogsbegrooting heb ik de meeste zittingen kunnen bijwonen. Een volgend maal hoop ik daarover iets te kunnen mededeelen.

Voor heden volsta ik met op te merken, dat men door lezing van de Europeesch-Indische pers g e e n behoorlijk overzicht krijgt van het behandelde (een paar bladen uitgezonderd); deels omdat de politieke richting van de bladen bij voorkeur weglaat of verdraait, wat de oppositie te berde brengt, deels uit plaatsgebrek en ook omdat sommige bladen volstaan met de overzichten van het persbureau *Aneta*, dat eveneens door vrijwel negeeren van de inlandsche stemmen uit den volksraad de lezers eenzijdig inlicht.

Wie een behoorlijk inzicht wil krijgen van het werk, dat door de volksraadsleden verricht wordt, is genoodzaakt de handelingen zelf door te lezen, wat een zeer tijdroovend werk is!

En de langzame werkwijze van de Landsdrukkerij, die het mogelijk maakte, dat men de Memorie van Antwoord thuis kreeg geruimen tijd na de eindstemming over de betrokken afdeeling......... maakt het volgen van de debatten niet gemakkelijk.

Dat lijkt nog allesbehalve op den vlotten gang van zaken in en om het Nederlandsche parlement.

Weltevreden, 20 Juli 1919.

H. J. VERMEER.

Tweede Koloniaal Onderwijscongres.

Over het tweede Koloniaal Onderwijscongres, dat, naar nader is vastgesteld, te 's-Gravenhage in den Dierentuin zal worden gehouden op 22, 23 en 24 October e.k., heeft Z. K. H. de Prins der Nederlanden het beschermheerschap aanvaard.

De Minister van Koloniën, de heer A. W. F. Idenburg en de Minister van Binnenlandsche Zaken, Jhr. mr. Ch. Ruijs de Beerenbrouck, tijdelijk het ministerie van Koloniën beheerend, hebben zich bereid verklaard het eere-voorzitterschap van het congres te aanvaarden.

Laatstgenoemde Minister zal het congres openen. Voorzitter van het bestuur is: mr. J. H. Abendanon, oud-directeur van het departement van O., E. en N. in Ned.-Indië.

Het programma van het congres is als volgt saamgesteld: 22 October, 's morgens, A.: Hoe moet het onderwijs in Suriname ingericht worden ten aanzien van de Ned.-Indische, Britsch-Indische en Chineesche kinderen, in het bijzonder wat betreft de taal? Is het noodig voor hen afzonderlijke scholen op te richten?

Inleider: W. D. H. baron van Asbeck, oud-gouverneur van Suriname. Prae-adviseurs: W. v. Bellen, oud-onderwijzer in Suriname; dr. H. D. Benjamins, oud-inspecteur L. O. in Suriname; pater J. F. van Eerd, onderwijzer aan een bijzondere school te Paramaribo; K. v. d. Meulen, West-Indisch onderwijzer met verlof;

's middags B.: Onderwijzers voor Chineezen in Oost-Indië. Zijn afzonderlijke gouvernementsscholen gewenscht?

De naam van den inleider hiervoor is nog niet vastgesteld. Prae-adviseurs zijn: J. J. L. Duyvendak, lector aan de Rijksuniversiteit te Leiden; het hoofdbestuur van het Ned.-Indisch Onderwijzers Genootschap; Ch. H. Th. J. Eybergen, O.-I. onderwijzer;

23 October, 's morgens, C.: Voorbereidend-hooger en hooger onderwijs in Ned. Oost-Indië; inleider: dr. C. J. Vinkesteyn, inspecteur der gymnasia; prae-adviseurs: dr. E. Bonebakker, oud-directeur der H.B.S. te Semarang; dr. Ph. Kohnstamm, hoogleeraar gemeent. Universiteit te Amsterdam; mr. I. A. Nederburgh, oud-president van het Hoog-gerechtshof in Ned.-Indië; W. K. Tehupeiory, gouvernements-geneesheer, met verlof;

's middags, D.: voorbereidend onderwijs aan alle bevolkings-groepen in Ned. Oost- en West-Indië. Inleider: Dr. E. Bonebakker, voornoemd. Prae-adviseurs: W. M. Haye, oud-Indisch onderwijzer; mevr. G. J. Heilbron—v. Rinsum, oud West-Indisch onderwijzeres; mej. G. Oosterbaan, onderwijzeres te Paramaribo;

24 October, 's morgens, E.: Volksonderwijs in Ned. Oost- en West-Indië, vooral in verband met landbouw en bedrijf. Inleider nog niet bekend. Prae-adviseurs: dr. J. H. Gunning, Zendings-directeur; G. L. Gonggrijp, oud-resident in Ned.-Indië; M. Joustra, archivaris van het Batak-Instituut; Pater F. G. J. M. van Lith, directeur R. K. Kweekschool, Moentilan;

's middags, F.: Praktisch onderwijs aan meisjes van alle bevolkings-groepen in de binnenlanden van Ned. Oost-Indië. Inleider: C. Lekkerkerker, oud-inspecteur inl. onderwijs in Ned.-Indië. Prae-adviseurs: mevr. M. Adriani Gunning; mevr. M. C. Kooy—v. Zeggelen en mevr. D. Raedt v. Oldebarnevelt—Van Maarsseveen.

Persoverzicht.

De cultuur van Hevea in West-Borneo.

„*Het Vaderland*" van 4 dezer schrijft:

„De residentie Wester-afdeeling van Borneo, het eertijds veelbelovend gewest dat later weinig van die beloften in vervulling heeft doen gaan, is op het stuk van regeeringszorg nog steeds stiefmoederlijk bedeeld.

„Toch blijkt het die zorg meer dan waard. Merkwaardig is het ontstaan van groote bevolkingscultures in dit gewest, zonder eenige opwekking van bestuurszijde, in aanmerking genomen de schaarschte der bevolking. Rijst, rubber, gambier, peper en sago en klapper in de kuststreken kunnen aldus genoemd worden, dank zij ook bodem en klimaat en de algemeene toestanden.

„Dat is ook te danken aan het voorbeeld van meer ontwikkelde bevolkingsgroepen die voornamelijk de bevolking der kuststreken uitmaken en minder in het binnenland vertegenwoordigd zijn.

„We hebben hier het oog op Chineezen in het kustgebied benoorden Pontianak, in de z.g. Chineesche districten, de Arabieren, Maleiers en Boegineezen in dat bezuiden de hoofdplaats.

„Deze bevolkingsgroepen plegen hun doen en laten te richten naar de toestanden op den overwal van Malakka en te Singapore. Daarheen voeren zij hunne producten uit, van daar betrekken zij het benoodigde. Aldus scheppen zij over en weer een gemeenschap van belangen, waarvoor wel als een bewijs mag gelden: het inrichten van een eigen stoomvaartverbinding.

,,Toen dan ook in Malakka de hevea-cultuur gunstige resultaten opleverde, zag men ter Westkust van Borneo, een goede tiental jaren geleden, hoe de belangstelling voor die cultuur zich baanbrak. Genoemde cultuur werd na enkele jaren voor Chineezen en Maleiers op die kust een belangrijk middel van bestaan; zoowel op de veengronden aan de kust als in de oude mijnstreken van de Chineesche districten bleek de cultuur van hevea winstgevend ondanks de weinige zorg aan de boomen besteed.

,,Uit dat oogpunt beschouwd, bleek zij dus als voorbestemd om een echte volkscultuur te worden. Van belang ook voor hare verbreiding mag wel zijn geweest de maatregel waartoe de sultan van Pontianak kwam waarbij de gronden om de kampongs aan de bevolking werden uitgegeven om er hevea op te planten. Een uitgestrekte hevea-aanplant, palenvèr getuigt thans van de welvaart der bevolking nabij de hoofdplaats.

,,Het gevolg ervan was een drukke handel in heveazaden en plantjes met de bovenstreken aan de Kapoeas.

,,In de Westerafdeeling van Borneo is de cultuur van hevea het aantal volkscultures komen vermeerderen, waaraan de schamele afzet van boschproducten gedurende de oorlogsjaren niet geheel vreemd mag zijn geweest. Een geregeld landbouwbedrijf neemt meer en meer de plaats in van den onzekeren boschproductenhandel, gelijk dat bedrijf reeds een uitkomst werd toen de mijnbouw niet langer winstgevend bleek.

,,Deze goede uitkomsten zijn verkregen vrijwel buiten het bestuur om. Het pleit wel voor de hoedanigheid van het gewonnen hevea-product, dat den opkoopers van den Malakkawal toenemende concurrentie door Japanners wordt aangedaan. We mogen echter niet vergeten, dat in West-Borneo zoowel als elders in Indië het optreden der Japanners een politieke bijsmaak heeft en dat reeds eenige rubberondernemingen in West-Borneo door hen werden opgekocht.

,,Voor het bestuur is nu meer dan ooit de tijd aangebroken, zich ernstig gelegen te laten liggen aan de belangen van land en volk van West-Borneo. Moeilijke problemen vallen nog op te lossen. Gebrek aan tappers, d.w.z. aan arbeidskrachten, is wel het hoofdkwaad. Zoo groot is dat gebrek bij de uiterst dunne bevolking, dat reeds groote moeilijkheden ontstonden en allerlei misstanden bovendien. We behoeven er niet verder op in te gaan.

,,De Regeering zou bevreesd zijn, dat met het toenemen der rubber-aanplantingen de minder voordeelige rustcultuur in het gedrang komen zou. Het bezwaar lijkt niet denkbeeldig, is echter door dwangmaatregelen niet uit den weg te ruimen zonder aan een belangrijke bevolkingscultuur onnoemelijke schade toe te brengen. De inheemsche bevolking en ook de Chineezen verdienen beter.

,,Ook deze laatsten gaan onder het gebrek aan werkvolk gebukt. Was het niet weinig uit gemakzucht dat in 1913 aan de immigratie in West-Borneo van Chineezen zeer belemmerende bepalingen werd in den weg gelegd? Aan een roerig element voorzeker heeft men daarmede de deur voor den neus dicht gedaan, wellicht internationale beslommeringen zooveel als mogelijk voorkomen. Tevens echter de hoognoodige werkkrachten buitengesloten voor een gewest, dat aan de Chineezen zooveel te danken heeft. Slechts de Chineezen zijn in staat dit uitgebreide gebied tot ontwikkeling te brengen. Aan ons bestuur de taak te toonen hen te kunnen besturen; tot nu had ons bestuur over het Chineesche element in West-Borneo nog niet veel te beteekenen.

,,Stond het ten aanzien van de inheemsche bevolking wel veel beter? Niet van ons bestuur leerde zij in haar onderhoud voorzien. Belasting heffen en heerendiensten vergen van eene bevolking is nog niet haar besturen.

Wat Ned. Oost-Indië voor ons Vaderland beteekent.

Dr. N. J a p i k s e schrijft als besluit van zijn artikel in *Elsevier's Maandschrift* naar aanleiding van het derde eeuwfeest van de stichting van Batavia o.m.:

,,Indië schenkt ons steeds nieuwe opgaven, die ons als natie voor grootsche dingen stellen. Indië behoedt er ons voor, in zelfgenoegzaamheid te verzinken, gevaar, waaraan een klein land van nature bloot staat. Het verheft onze internationale positie en maakt, dat wij in de wereld meer mee tellen dan Denemarken of Zweden of Zwitserland. Zonder Indië zouden wij ook in de 19de eeuw een veel minder gevulde geschiedenis hebben gehad.

In economisch opzicht spreekt de invloed in de 19de eeuw uitermate duidelijk. Al dadelijk tijdens de regeering van Koning Willem I zijn er de oprichting van de Nederlandsche Handel-Maatschappij en de invoering van het cultuurstelsel te noemen, in hunne gevolgen gebeurtenissen van zulk een beteekenis als...... ja, welke andere eigenlijk uit de dagen van dezen koopman-koning?

De oprichting van de Handel-Maatschappij kwam voort uit het bewustzijn, dat het traag zich herstellende economische leven — na de zware slagen van den Franschen tijd — behoefte had aan steun van regeeringswege, die zij dan ook in ruime mate ondervindt. Het cultuurstelsel, in zijn opzet niet onrechtmatig volgens toen heerschende begrippen, wat het wel in de wijze van toepassing werd, uit de gedachte, dat Nederland financieel voordeel van Indië moest hebben.

In hun aanvangsstadium staan ze met elkander in nauw verband: de bloei van de Handel-Maatschappij begint pas, wanneer zij de Indische producten als retourvracht te vervoeren krijgt. Hunne uitwerking voor de verdere Nederlandsche ontwikkeling is vooralsnog niet gemakkelijk te schatten. De Handelmaatschappij brengt de bevordering van den Nederlandschen scheepsbouw, van de Nederlandsche, speciaal Twentsche, textiel-industrie, brengt verbetering in den stand der Nederlandsche financiën en vermeerdering van de Nederlandsche kapitaalkracht. In dit laatste ligt, vooral op den duur, wanneer hare banden met de regeering doorgesneden worden, hare grootste beteekenis. De Handel-Maatschappij schijnt voor Nederland het begin te vormen van de moderne groot-kapitalistische ontwikkeling, die een der merkwaardigste economische verschijnselen der 19de eeuw is. Het zich gemakkelijker aanpassen van Nederland aan de groote stroomingen in de internationale wereld, dat men vooral na 1870 op verblijdende wijze kan constateeren, moet hiermede oorzakelijk samenhangen.

Het cultuurstelsel heeft Nederland voor een bankroet helpen bewaren in de jaren na den strijd met België. Het heeft later den aanleg van het Nederlandsche spoorwegnet mogelijk gemaakt. Het heeft in zijn ontaarding bovendien op den binnenlandschen staatkundigen strijd van de tweede helft der 19de eeuw een zeer grooten invloed gehad en ons voor onze literatuur den Max Havelaar gegeven."

Harde vorst op Java.

Elk jaar wordt in het jaarverslag van de Kertasarie Tea Co. Ld. melding gemaakt van harde vorst op de onderneming Kertasarie, die in den Preanger op het plateau van Pengalongan ruim 5000 voet boven het zee-oppervlak ligt, hooger dan de ondernemingen Malabar, Taloen en Santosa, waar het vaak ook 's nachts bitter koud kan zijn.

In het vorige jaar werd twintig maal vorst geconstateerd, welke geen schade aanrichtte, tot in het begin van 1918 twee malen een temperatuur werd waargenomen van zes graden onder nul, waardoor een groot deel van den aanplant buiten productie werd gesteld.

Zes graden onder nul!

Men spreekt in Indië nog altijd van 'n kouden neus halen, als men het over het gaan naar Nederland heeft! Alsof men voor 'n kouden neus niet evengoed en nog gemakkelijker in Indië zelf terecht kan.

Toch Soenan geweest.

Kertosoeto, ergens in het Klatensche, was een arme zwerver, die echter niet over de voor zwervers onontbeerlijke attributen, 'n stel flinke beenen, beschikte. Hij was dan ook heel blij — vanwege z'n doorgeloopen voeten zich een plaatsje in het bedelaars-asyl ,,Panti Darmo" te Klaten te zien toegewezen. Na 'n poosje rust, was hij weer zoover beter, dat hij kon worden ontslagen. De rustkuur had hem tot nadenken gebracht en tot 'n plannetje, dat hij nu onmiddellijk uit ging voeren.

In het district Bedji wist hij door een of ander verhaaltje een aantal desa-lieden te bewegen, om hem tot soesoehoenan uit te roepen. Bij wijze van dank deelde hij onder de getrouwste der getrouwen allerlei ambten uit. Zoo stelde hij een rijksbestuurder en eenige regenten aan, allemaal desalieden, dansmeiden, enz.

Toen werd het een leventje van vroolijken Frans: de speelman was er niet van het dak en er werd braaf

gesmuld. Velen slachten hun karbouwen, anderen hun geiten, kippen enz. Het werd een permanente fuif. Tot het bestuur de lucht kreeg van de stichting van het nieuwe „keizerrijk”, de geheele bende liet oppakken en de zaak onderzocht. Toen bleek, hoe de domme desalui zich hadden laten beet nemen door een Indische trawant van onze Europeesche communisten.

De listige Dajak.

Er is misschien wel geen volksstam gladder en diplomatieker aangelegd dan de Dajaks. Iemand, die veronderstelt, in de binnenlanden van Borneo een dom en onbenullig volkje aan te treffen, heeft het volslagen mis. De Dajak heeft geen schoolsche kennis, beschikt zelfs niet over het minste letterschrift, doch is zoo glad als een aal en legt zeer geleerde heeren met het grootste succes in de luren, zonder dat de betrokken personen dat zelf ook maar in de verste verte vermoeden. Want een Dajak doet dat op zulk een aangename wijze, dat wanneer men ten slotte eens merkt te zijn beetgenomen, men er dan nog niet boos over kan worden.

Een Dajak ziet er niets geen kwaad in, wanneer hij er iemand eens fijn tusschen heeft genomen, want hij doet dat ook bijna iederen dag zijn geesten. Vliegt een vogel gedurende een prauwvaart van de verkeerde zijde, hetgeen een ongunstig voorteeken is, welnu, dan zwijgen alle Dajaks plotseling, maken met een sierlijken zwaai rechtsomkeert en doen net of zij werkelijk terug zullen keeren, doch in dezelfde beweging zwenken zij nogmaals en schieten met een vaart in de oorspronkelijk gekozen richting vooruit. De booze geest denkt natuurlijk dat zij terug zijn gegaan en let niet verder op hen. En zij hebben hem dus te pakken.

Bij een landtocht doen zij precies hetzelfde. Op een ongunstig teeken wordt even halt gehouden, een klein huisje gebouwd en een vuurtje aangelegd, en daarna verdwijnen zij stiekum. De geest denkt natuurlijk, dat zij daar bivak hebben betrokken, maar heeft het mis en de Dajak lacht in zijn vuistje. Zoo heeft hij bijna voor alles een middel om zich er af te maken of te redden. En het behoeft geen verwondering te baren, dat hij de blanda's ook zoo behandelt, want bij de geesten gaat het altijd goed.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De huisvesting van landsdienaren.

Een belangrijk vraagstuk, dat in den Volksraad ter sprake gebracht is, en in het *Soer Hbl.* aan een beschouwing onderworpen wordt door V., die de goede bedoelingen prijzende van hen, die de kwestie aanpakten, toch meent, dat ze niet gemakkelijk op te lossen is. Toch acht Schr. het een schandaal, een schande voor het land als werkgever „dat ambtenaren worden neergeplant zonder dak boven hun hoofd op de uiterste voorposten van de beschaving” en hij gelooft niet, „dat een goede, ontwikkelende bestuursvestiging is op te bouwen zonder afdoenden woningbouw ten behoeve van de ontwikkelaars des lands, de dragers van het gezag.”

Evenals in de *Koloniale Studiën* van April 1918, onderscheidt Schr. de landsdienaren, wat het woningvraagstuk betreft in twee hoofdgroepen, n.l. zij, wier huisvesting op een bepaalde plaats door het belang van den betrokken dienst wordt geëischt en verder alle overigen.

De woningbelangen van de eerste hoofdgroep, w.o. chefs van postkantoren, beheerders van pandhuizen, concierges bij landsgebouwen en de ambtenaren en beambten bij de S.S. zijn naar verhouding het best verzekerd; het landsbelang en dat van den landsdienaar dekken elkaar, zoodat deze landsdienaren het als regel goed hebben op het stuk van huisvesting. Bij de onvoldane tweede groep, die de groote meerderheid der landsdienaren uitmaakt, wordt het vraagstuk der huisvesting niet gemakkelijker.

Zonder in een beoordeeling te treden van de door het Departement van B.O.W. opgezette technische oplossing, wenscht Schr. de huisvesting der hier bedoelde landsdienaren te beschouwen in verband met met algemeen belang.

Hoe kleiner de plaats, hoe grooter de kans op ontwrichting van de verhouding van woningbehoefte en woningaanbod, zoolang het gouvernement bij uitbreiding der bestuursbemoeienis de averechtsche manier er op nahoudt, om eerst zijn ambtenaren te zenden en met de woningvoorziening achteraan te komen.

In het algemeen is dan ook de woningnood op de kleinere plaatsen terug te brengen op den aanwas der plaatselijke ambtelijke bevolking en op het gebruik van woningen voor landskantoren.

Al mag men nu het gouvernement niet schuldig verklaren aan het ontstaan van dien woningnood, het is toch ook zeker dat het tot de taak van het gouvernement behoort, „het herstellen van het evenwicht tusschen vraag en aanbod van woningen door huisvesting der betrokken landsdienaren van landswege.”

En hier gaat het belang van het land samen met dat van zijn dienaren en van het publiek.

Het land ook, want niet alleen doet een behoorlijk gehuisvest ambtenaar zijn werk beter dan een, die ternauwernood een dak boven zijn hoofd heeft, maar het land zal door een voldoenden aanbouw van landswoningen ook een beteren naam krijgen als werkgever.

De bouw en exploitatie van landswoningen mag echter niet opgevat worden als een zaak, waaruit het land winst poogt te slaan ter stijging van zijn middelen.

De vraag komt dan aan de orde, wie woningen moet bouwen, de daarvoor aangewezen landsdienst, met of zonder hulp van aannemers, of de particuliere bouwer.

Daar de stijgende bouwkosten woningbouw als geldbelegging met den dag minder aantrekkelijk maken, is van het particulier initiatief althans op kleine plaatsen weinig te wachten. De particuliere bouwer zal eerder den woningbouw nalaten, ten einde met zijns gelijken van den woningnood gebruik te maken om de huren op te drijven.

Het land behoort dus op de hier bedoelde plaatsen en onder de hier vermelde omstandigheden de huisvesting zijner werknemers op zich te nemen.

De vraag van vele Volksraadsleden, of er niet meer voortgang met de woningvoorziening gemaakt kan worden door de hulp in te roepen van aannemers, wordt door Schr. beantwoord met de wedervraag, „of de binnenplaatsen gezegend zijn met een behoorlijk onderlegden, vakkundigen aannemersstand, waarborg gevend voor deugdelijk werk volgens wel-omschreven overeenkomsten.”

Die aannemersstand is er niet, zoodat voor de aanneming van landswoningen op de kleine binnenplaatsen beunhazen overblijven, die duur en ondeugdelijk zouden bouwen, zoodat uit zakelijk en technisch oogpunt in de woningvoorziening veel schijn en onwaarheid zou steken. „Maar dit kan de wensch niet zijn van de informeerende leden van een lichaam als de Volksraad, dat zoo wars is van alle schijnbeweging en onwerkelijkheid.”

Tot het inroepen van de hulp van aannemers is dan ook geen reden, zoolang de Waterstaat de bij de begrooting toegestane credieten nog alle verwerkt heeft tot dusver.

Met de woningvoorziening voor landsdienaren op de hoofdplaatsen is het anders gesteld.

De oprichting van enkele woningen op een kleine plaats is van betrekkelijk veel grooter invloed dan het bouwen van een veel grooter aantal huizen op een plaats met ontwrichte woningmarkt als bijv. Batavia.

Bovendien gaat de oprichting door het land en ten laste van de openbare middelen van zooveel woningen voor de ambtenaren zeker de technische, waarschijnlijk ook de geldelijke krachten van het land te boven.

Door aanwending van een zelfde bouwcrediet op veel kleine plaatsen, wordt krachtig in de woontoestanden ingegrepen, terwijl een zelfde crediet op de hoofdplaatsen van weinig of geen invloed zou zijn.

Daarmede is de woningbouw te Goebeng, al zijn er ook lichtzijden waar te nemen, veroordeeld.

Op de hoofdplaatsen moet men omzien naar andere middelen van verder strekking, die dieper ingrijpen in de plaatselijke woontoestanden.

Europa met zijn gemeentelijken woningbouw en zijn organisatie van de belanghebbenden in bouwvereenigingen, geeft het voorbeeld.

Alleen in socialiseering van de woningvoorziening ziet Schr. een uitkomst uit den tegenwoordigen noodtoestand. Op het voorbeeld van Semarang moeten de groote gemeenten de woningvoorziening aanpakken en daarbij een taak vervullen, die op het gebied der gemeente ligt.

Daarnaast hebben de bouwvereenigingen een aanvullende taak, zoo noodig met steun uit de openbare middelen. Zonder de grondslagen vast te leggen, waarop in technischen en economischen zin de bouwvereenigingen behooren te rusten, verkent Schr. de verhouding van de ambtelijke bouworganisatie tot het algemeen belang.

Vele voor dat belang waakzame particulieren vragen, waarom steun aan de landsdienaren en niet aan den particulier?

Anderen zien in dien steun een verkapten duurtetoeslag ten koste van den belasting betalenden particulier.

Men zij gerust, want of het ambtenaren dan wel particulieren zijn, die het vraagstuk der woningvoorziening nader tot zijn oplossing brengen, de uitwerking op de huisvestingstoestanden zijn dezelfde.

De ambtenaren zullen nieuwe, betrekkelijk billijke woningen krijgen, maar de particulieren plukken de vruchten in den vorm van betere woningen voor billijker prijs. En daarmede is het sociaal nut van een bouworganisatie als bovenbedoeld erkend. En de overheid zal zeker niet dralen ook andere dan ambtelijke bouworganisaties denzelfden steun te verleenen.

De ambtenaren gaan met hun organisatie voorop en hebben wakker gearbeid aan hun sociale weerbaarheid, zeker niet, omdat zij het als werknemers zoo goed hadden.

Ten slotte kan en moet de zaak zóó ingericht worden, dat ook particuliere gegadigden bij de toewijzing der woningen in aanmerking komen.

De Regeering als werkgever.

Op verschillende tijden en in onderscheiden bladen is herhaaldelijk geklaagd over het gebrek aan behoorlijkheid bij de regeering, wanneer een ambtenaar na een vijfjarige verbintenis met de regeering ten volle te zijn nagekomen, ontslag verzoekt om over te gaan in een voor hem aantrekkelijker dienst. Men zou zoo denken, dat de toch niet moeilijke beslissing binnen redelijken tijd zou worden genomen. Dit is echter heel vaak niet het geval.

De Loc. vertelt het volgende: De Gemeenteraad van Semarang benoemde 14 Febr. den hr. A. H. J. Koreman, ingenieur van den Waterstaat, tot directeur van Gemeentewerken. Op 17 Febr. d.a.v. vroeg de benoemde eervol ontslag uit 'slands dienst, doch had na een maand nog geen antwoord.

Hij bracht toen zijn ontslagaanvraag in herinnering en ontving ten antwoord, dat zijn ontslag-aanvraag in overweging was.

Na 2½ maand was de beslissing nog niet gevallen. Wat zit daar achter? vraagt *De Loc.*

Wil de regeering zich verzetten tegen overgang van een waterstaatsingenieur in gemeentedienst, omdat zij zelve een tekort aan krachten heeft?

Dit al overwegend zwijgen, doet denken aan een soort lijdelijk verzet, dat men allerminst zou verwachten van een regeering in kwaliteit van werkgeefster.

„Toen de hoofdingenieur Damme ontslag vroeg, om over te gaan in particulieren dienst, is hem dit zonder verwijl verleend. Waarom dat dralen, wanneer het een jongeren ambtenaar betreft?

Wij hoorden" — aldus *De Loc.* verder — „dat er nog een dergelijke ontslagaanvraag in langdurige overweging is." De betreffende ambtenaar zou voornemens zijn om zijn ontslagaanvraag bij deurwaardersexploit aan den G. G. te beteekenen en desnoods den Lande een proces aan te doen. Het *Soer Hbld.*, waaraan we dit ontleenen, voegt aan het bovenstaande toe, dat men den indruk krijgt, dat er opzettelijk gedraald wordt, om te beletten, dat de belanghebbende op tijd zijn nieuwe betrekking kan aanvaarden, en wanneer men meedeelt, dat men op een bepaalden datum zijn betrekking zal neerleggen, wordt zelfs met oneervol ontslag gedreigd. Hiervan geeft het blad het volgende staaltje.

Een ingenieur, die reeds geruimen tijd geleden eervol ontslag gevraagd had en onderhands met „oneervol" ontslag gedreigd was, kwam den algemeenen secretaris meedeelen, dat hij op ultimo van een bepaalde maand zijn dienst wenschte neer te leggen, waarbij hij een depositobewijs toonde voor terugbetaling der door hem aan den lande verschuldigde gelden.

Op het antwoord, dat hij dan „oneervol" ontslag zou krijgen, liet de ingenieur volgen: „In dat geval weet ik wel ‚wat mij te doen staat", zonder te zeggen, wat hij doen zou.

Toen beweerd werd, dat de G.-G. zelf de zaak in behandeling had, verzocht de ingenieur Z.E. verslag te doen van het onderhoud.

Resultaat: men verleende hem *eervol* ontslag; de geheele bedreiging was komedie geweest.

„Maar wat te zeggen van een dergelijk optreden, van een toepassen door de regeering van bijna immoreele middelen, te baat genomen om de arbeidsmarkt voor het ingenieurspersoneel te drukken!"

Suriname.

De tweede aflevering 1919 van „*West-Indië*", Landbouwkundig tijdschrift voor Suriname en Curaçao, bevat een interessant artikel, getiteld: „*'t Groot landbouwbedrijf contra middenstands- en klein bedrijf*", van de hand van den redacteur J. J. Leys.

Het is merkwaardig, dat het noodig is in dezen tijd, nu de wereld dringend behoefte heeft aan grondstoffen en voedingsmiddelen, in Suriname het bestaansrecht van het groot-landbouwbedrijf te betoogen. In den laatsten tijd zijn er n.l. in de kolonie stemmen opgegaan, die beweren dat het groot-landbouwbedrijf ten doode is opgeschreven en plaats moet maken voor middenstands- en klein bedrijf. Tegen deze is het betoog van den heer Leys gericht. Een overzicht van het artikel kunnen wij hier niet geven. Wij moeten ons bepalen tot enkele aanhalingen:

„Wanneer het kapitaal zich bij de emancipatie der slaven in Suriname had teruggetrokken, wanneer de kapitalisten toen hadden gezegd, wij steken geen geld meer in 't plantage-bedrijf, omdat er voor ons te weinig te verdienen valt in Suriname, hoe zou het er dan hier uitzien. Denk alle immigranten weg uit onze kolonie en ze beteekent niets meer.

Het is de groote landbouw, die indirect de oorzaak is, dat Suriname na verloop van jaren nog een goed figuur zal kunnen maken in de rij der Zuid-Amerikaansche Staten. Wat beteekent Demerara zonder de immigranten? Nog minder dan Suriname. En aan wien is het te danken, dat Britsch Guiana thans een betrekkelijken voorspoed geniet? Aan den grooten Landbouw. En is die kapitalistische bedrijfsvorm daar zooveel beter dan hier? Wat beteekent Cayenne zonder grooten landbouw, zonder immigranten? Niets! Die overweging alleen moest er al toe leiden het plantagebedrijf recht te laten wedervaren."

Schrijver zet vervolgens uiteen hoe de creolenarbeiders zich na de emancipatie der slaven van den landbouw hebben teruggetrokken en vervolgt dan:

„En toen zijn de immigranten gekomen, dank zij den grooten landbouw. Maar ook van die immigranten „onwetende, voor onze beschaving weinig vatbare, den Islam belijdende Aziaten, die niet kunnen bijdragen tot veredeling der bevolking" („Een Middenstands landbouw voor Suriname", door C. van Drimmelen, blz. 7) ook van hen zou zoo goed als niets voor Suriname te wachten zijn, als ze op de plantages niet een leerschool hadden doorloopen en gewend waren geworden aan orde en tucht.

En nu moge er veel te dien opzichte ontbreken aan de opvoedende kracht der plantages, het kan toch nooit ontkend worden, dat ze een heilzamen invloed hebben uitgeoefend op de opleiding van immigranten voor het landbouwbedrijf."

„De plantages hebben Suriname een bevolking bezorgd, die werken kan en ook niet onwillig is om te werken."

„Hierover zijn we het toch zeker wel allen eens, dat de kleine landbouw voor de toekomst van Suri-

name alleen dan van beteekenis zal zijn, als hij in groote hoeveelheid produkten kweekt voor de wereldmarkt. Welnu, wijs mij dan eens een plek op aarde, waar de kleine landbouwer het zonder hulp van 't groot kapitaal zoover heeft gebracht, dat hij kan concurreeren met de produkten van 't groot bedrijf? Welke beteekenis heeft de grondjes cacao, de grondjes koffie, om nu maar eens bij Suriname te blijven, in vergelijking met de plantage koffie en cacao? Wat beteekent de gommo der grondjesbezitters op de tapioca-markten in New-York, Londen en Amsterdam? Van suiker is heelemaal geen sprake, van vezelstoffen evenmin."

,,Dank zij den grooten landbouw kan thans iedere kleine landbouwer zijn grondjes koffie en grondjes cacao, als plantagekoffie en -cacao, tegen plantageprijzen in den handel brengen op de wereldmarkt, als hij maar wil."

,,Alleen het groot landbouwbedrijf, op kapitalistischen of op coöperatieven grondslag, dat is onverschillig, is in staat een markt te vinden voor onze Surinaamsche produkten en van die markt zal de toekomstige welvaart afhangen. Slechts de groote Landbouw kan in de tropen stations oprichten waar proeven worden genomen, met allerlei cultures, waar men ziekten en beschadiging der cultuurgewassen bestudeert, waar men door selectie nieuwe variëteiten kweekt of bestaande verbetert, waar men verschillende cultuurmethodes onderzoekt, aanbeveelt en demonstreert, van waaruit men den grooten maar ook den kleinen landbouw voorziet van plant- en fokmateriaal. Zou de landbouw-machine-techniek ooit zoover gevorderd zijn, als de kleine landbouwers alleen afnemers waren?

En al die vorderingen in het landbouwbedrijf hebben we te danken aan het groot-landbouwbedrijf. Hoe krachtiger daarom gewerkt wordt aan den bloei van 't plantagebedrijf, hoe grooter de voordeelen zijn, die de kleine landbouwer er uit trekken zal."

Tot zoover de heer Leys. Wij zouden er aan willen toevoegen dat de plantages nog veel te klein zijn. Velen hebben geen aanspraak op den naam grootbedrijf.

* * *

Door den directeur der ,,Naamlooze Vennootschap Surinaamsche Bouw- en Woning Mij. Paramaribo, werd ons welwillend toegezonden het Verslag over het derde boekjaar 1918. In het vorige jaar wezen wij op den nuttigen arbeid van deze maatschappij, die zich in de eerste plaats bezig houdt met het bouwen van gezonde woningen voor den werkman. In het afgeloopen jaar kon aan den wensch in dezen zin verder te gaan, slechts in beperkte mate voldaan worden, hoofdzakelijk daar de prijzen voor alle materialen bijzonder hoog waren.

De maatschappij heeft zich daarom, wat de eigen panden betreft, in 1918 slechts weinig uitgebreid; daarentegen had het beheer van panden en terreinen voor rekening van derden hare speciale aandacht. Dat deze werkzaamheid ook gedurende 1918 door de huiseigenaren gewaardeerd werd, blijkt uit het hooger getal onder haar beheer staande panden.

Op een merkwaardig verschijnsel worde hier de aandacht gevestigd. Terwijl alle bouwmaterialen 100—300 pCt. duurder geworden waren, konden te Paramaribo de huurpenningen niet verhoogd worden; integendeel moest men de huur verlagen of andere concessies doen, wilde men de panden aan soliede huurders uitgeven, omdat het aanbod veel grooter was dan de vraag en ook menig familie zich met minder woonruimte tevreden moest stellen tengevolge van den duren levensstandaard.

Het innen der huurpenningen veroorzaakte in het verslagjaar nog veel meer moeite dan in 1917 en 1916, want afgezien van de dure levensmiddelen en alle andere levensbehoeften hadden de balatableeders niet zoo voordeelig gewerkt als in vroegere jaren; verder trad gedurende het geheele jaar veel ziekte op — hoofdzakelijk koorts —, waarbij in December nog de Spaansche Griep kwam, welke bijna in ieder gezin heerschte.

Nu ook in Suriname de zaken langzamerhand weer normaal worden, hopen wij dat de Maatschappij onder minder moeilijke omstandigheden haar heilzamen arbeid zal kunnen voortzetten.

* * *

Onder de mededeelingen van het Departement van Koloniën in ,,*Handelsberichten*" van 11 September komt een artikel voor over ,,*Mangrovebast als looimiddel*", waarin het een en ander staat dat ook voor Suriname van nut kan zijn.

Wordt dit door het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel met medewerking van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken uitgegeven weekblad ook naar Suriname gezonden?

* * *

De vierde afdeeling van het Departement van Koloniën heeft voor de Foire de Lyon een reclameboekje uitgegeven: ,,*Colonies néerlandaises*" met 4 kiekjes en enkele nuttige mededeelingen, een klein dingske om zoo in den zak te steken.

* * *

Op 10 September overleed te Arnhem, 74 jaar oud, de heer H. Pyttersen Tz., hoofdredacteur van de Nieuwe Arnhemsche Courant en oud-lid van de Tweede Kamer, waar hij een warm strijder was voor de belangen van Suriname. De Nieuwe Arnhemsche Courant die haren hoofdredacteur herdenkt, maakt onder de publicaties van den uitgever Pyttersen Tz. geen melding van ,,*De Vrije Gedachte*", Tijdschrift op onbepaalde tijden, onder redactie van Dr. F. Feringa, van 1872—1874 door Pyttersen uitgegeven.

In het tweede en derde deel komen vrij uitvoerige stukken over Suriname voor. De veronderstelling is niet gewaagd dat deze artikelen de belangstelling voor Suriname bij het latere Kamerlid hebben gewekt. Van zijne hand verschenen: ,,*Door een rooden draad verbonden. Armverzorging. — Emigratie. — Suriname.*" Den Haag, 1892. — ,,*Hervorming van het West-Indisch bestuur*". (Vragen des Tijds 1893). — ,,*Europeesche kolonisatie in Suriname. Een geschiedkundige schets.*" Den Haag, 1896.

Curaçao.

Kleine berichten.

Wij ontvingen Curaçaosche bladen, loopende tot 9 Augustus.

* * *

De in ons nummer van 21 Augustus l.l. aangekondigde voorstellen tot wijziging der begrooting van 1919, zijn door den Kolonialen Raad aangenomen.

* * *

Plotseling is er eene groote schaarschte van tarwemeel, maïs en maïsmeel ontstaan. De Gouverneur heeft daarin aanleiding gevonden, om voor rekening der kolonie voorraad in te slaan, zooals dat ook in den oorlog is gebeurd.

* * *

De Societa Nazionale di Navigazione te Genua heeft een dienst geopend van Europa over Curaçao en Columbia door het Panamakanaal naar Chili. De Curaçaosche handelsmaatschappij treedt als agente op. De *Amigoe* schijnt het helaas noodig te vinden deze maatschappij bij een gedeelte van haren Engelschen naam als ,,Trading Co." aan te duiden.

* * *

Op 11 Augustus 1919 is het bijkantoor der ,,Hollandsche Bank voor West-Indië", gevestigd Heerenstraat hoek Atjehstraat geopend. Als directeur treedt op de heer J. P. J. A. B. Marx, als onderdirecteur de heer P. R. Küp.

* * *

In ons nummer van 19 Juni l.l. deden wij mededeeling van een in de Tweede Kamer der Staten-Generaal behandeld adres uit ,,Aruba-Koloni". Wij hadden hoop, dat de Curaçaosche pers ons omtrent oorsprong, inhoud en bedoeling van dit adres nader had kunnen inlichten. Dit schijnt niet het geval. De *Amigoe* neemt ons berichtje zonder bronvermelding en zonder commentaar over en doet eerst in het

nummer van 9 Augustus l.l. mededeeling van treurige bijzonderheden over de nijpende armoede, die daar heerscht.

„Niet alleen, dat de prijzen der levensmiddelen tot een ongekende hoogte gestegen zijn, maar wat juist in deze omstandigheid den toestand zoo hoog ernstig maakt is, dat er nagenoeg geen werk te vinden is. De aloë-oogst die in andere jaren juist in den drogen tijd aan vele handen werk en verdienste gaf, levert dit jaar geen gewin, omdat door de weinige regens op het einde van het vorig jaar en de langdurige droogte daarna de aloëplanten bijna geen sappen hebben, zoodat het de moeite niet loont ze te oogsten.

De hoedenindustrie die anders aan vele handen werk en voedsel verschaft, ligt bijna stil. Vroeger werden die hoeden verkocht, of althans ingeruild tegen levensmiddelen. Tegenwoordig worden de hoeden alleen nog aangenomen door de kooplieden in ruil voor hoedenstroo of kleedingstoffen".

* * *

Personalia.

Naar wij uit de Curaçaosche berichten lezen is dr. Waterman, directeur van den openbaren gezondheidsdienst, voorloopig voor de kolonie behouden. Zooals men weet, is bij de behandeling der begrooting meegedeeld, dat dr. Waterman geen verlenging van zijn verband wenschte. Met een kort verlof is hij naar Nederland vertrokken.

* * *

De technisch ambtenaar van den Rijkswaterstaat P. Barentsen, te IJmuiden, is ter beschikking gesteld van den gouverneur, om te worden belast met de waarneming van de betrekking van opzichter bij het departement van Openbare Werken.

* * *

In plaats van den heer W. J. de Vries, kapitein der infanterie, is de heer M. A. Evers, 1e luitenant van dat wapen, tot adjudant van den Gouverneur benoemd.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gelijkstelling. In de *Neratja* komt een lid van de Perserikatan Minahassa te Malang op tegen het artikel, voorkomende in de *Neratja* van 7 Juni 1919, waarin de besluiten van het congres te Djokdjakarta van 19 en 20 April l.l. en de houding van het hoofdbestuur der P. M. aan een afkeurende critiek werden onderworpen. Naar aanleiding van dat artikel wil schrijver opmerken, dat de gelijkstelling van Minahassers met Europeanen niet moet worden gelezen als gelijkstelling wat kleur en taal betreft, maar gelijkstelling in lasten en verplichtingen. En omdat de Minahassers op zoo verschillende wijze in hun bestaan voorzien, als militairen, burgers, e.a., vroeg het congres die gelijkstelling voor *allen*. Schrijver meent, dat de P. M. in dit opzicht niet alleen staat, maar dat ook vele andere vereenigingen daarnaar streven (vraag 't maar aan S. I. en Insulinde).

De heer Waworoentoe — vervolgt schrijver — is inderdaad met algemeene stemmen tot voorzitter der P. M. gekozen, maar schrijver is van oordeel, dat indien die heer niet handelt overeenkomstig den volkswil, hij zeer stellig uit die functie gezet mag worden. Schr. vergelijkt de houding van den heer Waworoentoe als Volksraadslid met die der voormannen Tjokroaminoto, Teeuwen c.s., de strijders voor het volk van Indië.

Wat de kritiek op het hoofdbestuur der P. M. betreft, laakt schr. het in den inzender van het vorige artikel, dat deze de huishoudelijke aangelegenheid openbaar behandeld wil zien, en wijst hij op het voorbeeld van de heeren Moeis en Semaoen, die hun geschil in een besloten C. S. I. vergadering lieten beslechten.

Tot lof van den heer Waworoentoe werd door den vorigen schrijver gewezen op diens lidmaatschap van de Staatshervormingscommissie. Schr. vindt, dat die lof onnoodig is, omdat het een plicht betreft van den heer Waworoentoe, waarmede hij nog niet voldaan heeft aan de verlangens van het volk, want naar schr. gelooft zal de heer W. niet de meerdere zijn van de heeren Tjokroaminoto en Teeuwen, wat betreft zijn geschiktheid om de Indische zaken te regelen. Schr. eindigt met van den heer Waworoentoe te vragen — waar diens verdedigers de richting der ware zonen van Indië zijn toegedaan — dat hij de vereeniging „Insulinde" volgen zal, waarin alle rassen van Indië elkaar ontmoeten. Als hij zoo doet, zal schr. den hoed voor hem afnemen, zegt hij zijn steun toe en zal hij vragen: „Komt, vereenigingen van kinderen van Indië, steunt uwen broeder den Minahassa-Bond. Komt, Minahassers, schuift alle valschheid des harten op zij, weest een met de vereenigingen onzer Indische broeders." Zoodoende kunnen wij onzen hartewensch vervullen, d.i. van den zwaren last der verdrukkingen bevrijd worden."

De redactie (H.A.S.) betreurt deze verdeeldheid onder de Minahassers en hoopt, dat het geschil spoedig opgelost zal zijn, vooral omdat de heer Waworoentoe uit zich zelf reeds zoo verlangend is, om als hoofd der P. M. aan te blijven, als een hoogstaand man begrijpend, dat de beweging van dezen tijd de leiding vraagt van jonge menschen, wier bloed warmer en wier aard strijdlustig is. En het lag bepaald in zijne bedoeling de leiding dier vereeniging eenmaal los te laten. Het is nu eenmaal zoo tegenwoordig. De oude leiders hebben slechts zelden de kracht om het tempo der huidige volksbeweging te volgen. Zij hebben hun arbeid vrucht zien dragen, meer dan zij verwachten konden en aarzelen om nog meer te vragen.

Maar de jongeren verlangen meer, omdat toen zij begonnen te denken, Indië ontwaakt was, en zij zullen niet ophouden te ageeren, voor en aleer Indië een gelijken rang inneemt als de andere landen der wereld. Hieraan moeten de tegenstanders van den heer Wawóroentoe denken. En aan hen, die hem hoog houden, brengen wij — zegt H. A. S. — in herinnering, dat hij zelf weet, hoe 't gesteld is en gaarne de leiding der P. M. zal overgeven in de handen van bekwame lieden, geschikt om in de eerste *toekomst* de teugels te houden, waar hij zelf de vereeniging in den achter ons liggenden tijd met succes heeft geleid. Verheugend is het — besluit H. A. S. — dat beide partijen, al zijn zij kinderen van een gewest, dat de „twaalfde provincie van Nederland" wordt genoemd, toch door en door Indiërs zijn! En mochten er soms nog Minahassers zijn, die zich van Hollandsch bloed en Hollandsch voelen, dan zullen er zeker niet velen zijn, en zullen zij geen eigen bond kunnen oprichten.

Beweging in Britsch-Indië. *H. S.* trekt in de *Sinar Hindia* een parallel tusschen de volksbeweging op Java en in Britsch-Indië. De beweging in Britsch-Indië, zegt hij, wordt ook belemmerd, verdrukt en in een slecht daglicht gesteld. Verscheidene leiders worden er gearresteerd, in de gevangenis gestopt en verbannen, omdat de Inlandsche ambtenaren de anarchistische richting zijn toegedaan, d.i.: ze laken de regeering en ze vinden het prettig, als er menschen zijn, die zich tegen de richting verzetten; en wanneer dat verzet slechts ten halve wordt gedaan, dan verdrukken ze die menschen, opdat heftiger wordt opgetreden.

De Britsch-Indische volksbeweging is gericht op politieke aangelegenheden. Men vraagt vrijheid, gelijke rechten enz., aangezien ook daar de verdrukking niet verschilt met die op Java, zoodat het volk gedwongen wordt in het geheim actie te voeren, te plunderen enz.; en verscheidene malen worden moorden gepleegd op bestuurshoofden en rijken, ter verkrijging van geld ten behoeve der beweging. Telken jare vinden dergelijke moorden plaats, gepleegd door leden van geheime vereenigingen. Maar de regeering daar bekommert er zich nog niet om, omdat die misdaden opzettelijk door de anarchistische Inlandsche ambtenaren in de hand worden gewerkt. Het optreden van de politie en de dessa-beambten, is precies als op Java. Dikwijls verspreidt men onjuiste en de regeering in een slecht daglicht stellende berichten, opdat het volk vertoornd wordt en zich tegen de regeering verzet; en dikwijls veroorzaakt het volk in Britsch-Indië relletjes, naar aanleiding van het opstoken door de politie en de domme dessabeambten. Men verklaart bijv. aan het volk, dat het door zijn leiders en door de regeering wordt bedrogen, zoodat zijn vertrouwen in de regeering verdwijnt. Telkens wanneer er geschil is tusschen de bevolking onderling, wordt het verbod uitgevaardigd tegen het in groepen loopen over den weg, enz. Vergaderingen mogen niet worden gehouden, of ze worden belemmerd en men vindt er genoegen in naar schuldigen te zoeken.

Schr. haalt dan eenige telegrammen aan, die door de „Weekly Times of Ceylon" uit Calcutta en andere plaatsen zijn ontvangen, in verband met de Britsch-Indische beweging, in een waarvan de verwijdering van Hornoman, redacteur van de Bombay Chronicle werd bericht, en zegt dan ten slotte: Zoo is dus de beweging van het volk in Britsch-Indië. Iemand als Homoman, die hetzelfde karakter heeft als Sneevliet, wordt verbannen, terwijl verscheidene Inlandsche leiders worden gearresteerd en aangehouden. Daarom zeg ik, dat het niet verschilt met de volksbeweging op Java. Het Britsch-Indische

volk vraagt ook om vrijheid en zelfbestuur, maar de actie daar wordt heftiger gevoerd dan op Java. De actie van Satijk-Grata in Britsch-Indië is evenals die van de S. I. op Java, maar aangezien de Britsch-Indiërs een hartstochtelijk volk zijn, wordt het daar „hard om hard" en worden vele acties in het geheim gevoerd.

Bloedzuigers. De daden van deze categorie menschen worden in de *Oetoesan Hindia* door iemand, die zich „*Dwars-spion Toeban*" noemt, in een helder daglicht gesteld. Hij begint met het stelsel *Mindringan:* Den ganschen dag loopen Chineesche bloedzuigers de kampongs van Toeban in en uit, met baadjes, kains, ringen e. d., om aan de domme Inlanders te leenen (pindjam) op de volgende voorwaarden: Voor 1 stuk baadjes-goed ter waarde van ƒ 0.90 „leent" hij ƒ 1.80, af te betalen in 25 dagen, à 5 of 7½ cent per dag. Met deze „akae" wint de uitperser in den tijd van 1 maand 150 pCt. of 's jaars 1800 pCt., welke winst vermenigvuldigd dient te worden met het aantal personen, dat van hem „leent".

Geldleeners: A. leent ƒ 1.— van B. (een Chinees). In den tijd van 25 dagen is die som gestegen tot ƒ 1.25, onder belofte van dagelijks 5 cent te betalen. Maar de leener wordt nog meer bedrogen, want van die ƒ 1.— wordt vooraf 10 cent afgehouden. Dus: voor een leening van ƒ 1.— ontvangt men ƒ 0.90, te voldoen in 25 dagen à ƒ 0.05 per dag; voor een leening van ƒ 2.— slechts ƒ 1.50, af te betalen in 25 dagen, à 10 cent per dag, enz., dus voor ƒ 10.— slechts ƒ 9.—, af te betalen in 25 dagen a ƒ 0.50 per dag.

Waarom zou het verkeerd zijn, indien de Regeering het welzijn van het volk behartigde, vraagt schr., die vervolgens met een „hm, hier is er weer een", komt op het *Voorschotten systeem.*

Op het daarvoor gunstige tijdstip gaan de „landbloedzuigers" op de dessa's af om onze rasgenooten uit te zuigen, uit te persen en te overvallen met buitengewoon sluwe voorstellen. Van Si Polan (Kromo), bezitter van sawahs en ladangs, ter grootte van 2 bouws, koopt de uitzuiger de pas geplante gewassen voor ƒ 90.— of ƒ 100.—, te betalen in twee termijnen, n.m. bij den aanvang van den aanplant en bij het rijp worden daarvan. En hij zelf verkoopt dien weer voor ƒ 150.—, ƒ 175.—, ja soms zelfs voor ƒ 300.—.

Onze broeders landbouwers zijn inderdaad dom en arm. Zij denken niet aan den dag van morgen, als zij maar voor het tegenwoordige geld kunnen krijgen.

Regeering, vraagt schr., als de leiders van ons ras, onze beweging, gevaarlijk worden geacht, opruiers worden genoemd enz., denkt dan aan het bovenstaande, opdat zij niet gelaakt worden.

Wie is de schuldige??

Afgedrukt wordt in hetzelfde blad *(Oetoesan Hindia)* een circulaire, betrekking hebbende op den padiopkoop door de Regeering, onder de bevolking van het onderdistrict Soekoredjo (Bangil) verspreid en onderteekend door den assistent-wedana (handteekening onleesbaar). De bedoeling, in die circulaire vervat, vindt schr. (Esdeje) nog zoo kwaad niet, maar zoodra ze bij den petinggi is aangeland, zal ze zoo scheef mogelijk worden uitgelegd. Schr. durft dit te zeggen, omdat hij van een dessaman, die geen padi bezat, vernam, dat deze uit vrees voor den petinggi, van andere menschen padi kocht voor ƒ 2.50 en weer aan het Gouvernement verkocht voor ƒ 1.60. Volgens de circulaire wordt voor de padi door het Gouvernement niet ƒ 4.— per pikol, maar ƒ 3.60 betaald, wegens de spillage van 10 katties per pikol, terwijl men aan anderen voor ƒ 5.— de pikol verkoopen kan. In een noot herinnert de redactie er aan, dat zij vroeger een beroep heeft gedaan op de dessabevolking inzake den verkoop van haar bezit aan levensmiddelen en dat dit de achterdocht der Regeering opwekte; dat het beroep werd gedaan ook naar aanleiding van de verkeerde ten uitvoerbrenging van den regeeringswil ten aanzien van de voedseldistributie, waardoor de dessamenschen benadeeld werden. Thans wordt ook inzake den padiopkoop door de regeeringsvertegenwoordigers niet gehandeld zooals het hoort, zoodat de dessamenschen er slechts nadeel en last van ondervonden. Wij, de zwakke partij, zullen niets doen, want wij weten, dat onze voor het volk goede wenschen slechts vruchteloos zullen blijven.

„Een goed voorbeeld". Zoo noemt een berichtgever het (in de *Oetoesan Hindia*), dat een Inlander, die op straat door een fietsenden Europeaan was aangereden en op den koop toe een klap op zijn hoofd kreeg, den wegrijdenden fietser een flesch naar het hoofd wierp. Dat de fietser afsteeg en onder het uiten van vreeselijke dreigementen op den Inlander afkwam, maar dat deze hem kalm afwachtte en met een vuistslag het gevecht opende, waaraan de politie een einde maakte. De Inlander werd vrijgesproken, terwijl de Europeaan werd beboet met ƒ 15.— wegens overtreding van het rij-reglement. De redactie voegt er in een noot aan toe, waarin zij het optreden van den Inlander (Dirdjowindjo) prijst, en tot alle rasgenooten het beroep doet zich te verzetten tegen alle vernedering, omdat daardoor alleen hun waarde als mensch kan worden verkregen.

Hoe moeten wij handelen? Deze vraag stelt *E. N.* boven een artikel (in de *Oetoesan Hindia*), waarin hij aanvangt met de stelling, dat er van een algemeenen vooruitgang geen sprake is, maar dat alleen het Westersche kapitaal vooruitgaat en door zijne Regeering gesteund wordt. Schr. spreekt van „zijne" Regeering, omdat die enkel de belangen der Westerlingen behartigt. Vragende, wat de algemeene vooruitgang beteekent, waarvan men den mond vol heeft, antwoord schr., dat de toestanden in de dessa meer dan achterlijk zijn. Hij haalt het voorbeeld aan van een klacht, door 7 personen ingediend, wegens berooving door het dessahoofd van hun toebehoorende gronden, welke klacht geen resultaat had, doordat het dessahoofd voorgaf, dat die gronden reeds aan 8 andere personen toebehoorden. Deze acht, die het dessahoofd hielpen, hebben echter nog steeds die gronden niet in hun bezit. Schr. hoopt, dat de zaak onderzocht zal worden, als men tenminste de moeite daarvoor nemen wil en niet enkel tevreden is als de belasting maar binnen komt. Dan vraagt schr. waarom de dessaman belasting betaalt. Omdat hij bang is voor de bajonet, of voor de verbanning. Hij wordt veel liever dief en roover, dan zijn belasting niet te betalen.

Vervolgens gaat schr. over tot de vraag, waarom Inlanders geen chefs kunnen worden. Misschien kan dat wel. Maar de Hollanders worden niet gaarne door Inlanders gecommandeerd. Waarom? Is elke Hollander knapper dan elke Inlander?

Dan heeft schr. het over het onderwijs aan Inlanders. De hoogere Inl. ambtenaren mogen hun kinderen naar 1e klasse scholen zenden, die beneden den rang van djaksa naar de Inl. 2e klasse scholen, de overigen moeten zich maar vergenoegen met dessascholen. Velen begrijpen nu, dat zij om hunne kinderen te ontwikkelen, dezen naar Singapore, of als zij rijk zijn naar Japan, Amerika en Europa moeten zenden, maar niet naar Nederland, want volgens geruchten worden de jongelieden, die daar studeeren, steeds teveel opgekamd. Wat moeten wij nu doen? Moeten wij eigen scholen oprichten voor onze kinderen? Het schijnt dat dat de wensch is der Regeering. Alle scholen, die zij ons schenkt, zijn slechts voor haar zelf nuttig. Voor ons ook wel, maar om de arbeiders te worden der Regeering of der kapitalisten. Daarom — zegt schr. — doe ik een beroep op de welgestelden van mijn ras, geeft uw kinderen onderwijs op de manier van Dr. Sun Yat Sen, een Chineesch revolutionair. Voor den vooruitgang van ons land hebben wij veel ingenieurs, juristen, dokters en professoren van ons eigen ras noodig. Zoek een manier om die te krijgen. Vraagt niet, want zij aan wie wij vragen, zijn onze vijanden.

Ten slotte springt schr. over op de kwestie van de inkrimping van het suikerareaal, om te eindigen met de verklaring, dat men geen hulp heeft te verwachten van wie ook, die den naam draagt van onzen vijand.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Smuts in Z.-Afrika.

Generaal Smuts neemt de door Botha opengelaten plaats, als leider van de Hollandsch-Britsche verzoeningspolitiek, over. Of hij daarbij allen, die Botha ter-

zijde hebben gestaan, ook tot trouwe helpers zal behouden, is aan twijfel onderhevig, bij de vorming van zijn eerste ministerie ondervond hij al moeilijkheden, die hem moeten leeren meer plooibaar te worden. Dat zij, die tegenover Botha stonden, hun standpunt niet prijs hebben gegeven, nu Smuts 't roer in handen heeft, is daarentegen wel reeds buiten twijfel gesteld. Generaal De Wet heeft in het Volksblad te Bloemfontein in vurige woorden een manifest uitgevaardigd, waarin hij o.a. als de werkelijke oorzaak van den opstand van 1914 „de onrechtvaardige aanval op Duitsch gebied" noemt, hij zegt daarom voornemens te zijn „een krachtig beroep te doen op 't volk van Zuid-Afrika om de regeering te noodzaken de Duitsche koloniën aan hun rechtmatige eigenaars terug te geven." De Wet is niet onbevooroordeeld, zijn interneering grieft hem natuurlijk erg. Daargelaten welke uitwerking een dergelijke heftige uitval kan hebben, blijkt er toch uit dat de strijdlust van die zijde niet verminderd is. Engeland dacht Z. Afrika zoo bijzonder veel genoegen gedaan te hebben, door de uitbreiding met de voormalige Duitsche kolonie, die een protectoraat zal worden, maar de tweedracht tusschen de Hollanders kan er, naar 't schijnt, door toenemen.

Het is echter zeer te betreuren, dat men zich niet eendrachtig kan wijden aan de economische ontwikkeling van 't land, die aller inspanning vraagt en ten volle waard is. Niettegenstaande de offers, die Zuid-Afrika in velerlei vorm tijdens den oorlog heeft gebracht, staat het niet slecht voor de toekomst.

De schuldenlast is, in verhouding tot die van de Europeesche landen, weinig gestegen. De levensvoorwaarden zijn er gunstiger dan in elk Europeesch land, welk ook. Hierdoor zullen bijna zeker de werkkrachten er heen vloeien, die vroeger gemist werden, en waardoor de vooruitgang toen te traag was. De producten vragen alleen om scheepsgelegenheid. De Z. Afr. regeering is er in geslaagd 3 van de vroegere Duitsche schepen te krijgen, die in hoofdzaak bestemd zullen worden voor steenkolenvervoer. Zij hoopt nog een deel te krijgen van de in de Z. Afr. havens aangehouden D. schepen. Hierin ligt 't begin van een eigen stoomvaartverbinding, en waar de omstandigheden zoo gunstig zijn, kan zulk begin de kiem zijn tot spoedige ontwikkeling.

Smuts zal zeker in nog sterker mate dan Botha de uiterste nationalisten tegenover zich vinden, gelukt 't hem aan de meer gematigde elementen de overtuiging bij te brengen, dat Zuid-Afrika zich, evenals Australië en Canada rijk en krachtig kan maken, als lid van het Britsche wereldrijk, dan zal alle aandacht aan de materieele en intellectueele ontwikkeling der kroonkolonie gegeven kunnen worden, zonder te heftigen partijstrijd. Weet hij de sympathie van de meer gematigde nationalisten niet te winnen, weet hij hun niet vertrouwen te geven op een zeer groote mate van vrijheid voor 't Hollandsche element, dan is 't te vreezen, dat de partijtwist den economischen vooruitgang ernstig kan schaden.

De mijnopbrengst van Quebec.

De vermindering van de mijnproductie heeft Quebec niet getroffen. Het heeft in 1918 zelfs zijn record opbrengst gehad, met een totaal cijfer van ruim 18½ millioen dollars. De asbest staat bovenaan, hiervoor is dit gedeelte van Canada dan ook de eigenlijke wereldleverancier, met zijn verkoop van 9 millioen dollars. Daarnaast nemen koper, ijzer, mangaan, mika, zink en lood een goede plaats in op de uitvoerlijst.

Draadlooze verbinding Engeland—Indië.

Het Lagerhuis heeft een post van 170.000 P. St. aangenomen voor een stelsel van nieuwe installaties voor draadlooze telegrafie, tusschen Engeland en Egypte. Volgens de verwachting zou deze binnen 6 maanden in werking zijn. Telegrammen voor 't verre Oosten kunnen door deze regeeringsinstelling draadloos naar Egypte worden gezonden, van waar ze dan door de kabel verder gaan. De Br. Indische bladen zijn over deze regeling slecht te spreken.

De gemeenschap per draad is geruimen tijd of geheel onderbroken, of zeer slecht geweest. Nu werd verwacht dat met 't einde van den oorlog niet alleen de censor gedaan zou krijgen, maar dat ook voor een up to date regeling zou worden gezorgd. 't Loopt geheel anders. De werking der kabels is nog geenszins de normale. Terwijl de handel er op uit is om met vernieuwde en vermeerderde kracht aan 't werk te gaan, vormt de gebrekkige telegrafische gemeenschap een beletsel, en nu komt de regeering met een pleistertje op de wond: draadlooze gemeenschap tot Egypte! Wil het moederland doen wat noodig is voor de gemeenschap met de verre kolonie, dan moet zonder verwijl een goedwerkende dienst van gemeenschap door de lucht, ballons of vliegtuigen worden ingesteld, alsmede een dienst van draadlooze telegrafie die van Europa tot Indië reikt.

Lieve verhouding tusschen mensch en dier.

De officieele cijfers geven een vermeerdering van 1.2 pCt. aan voor de sterfte door wilde dieren veroorzaakt. zij was in geheel Britsch Indië over 1917:2139 personen, in 1918 was dit 2164. De tijgers namen ruim 1000 voor hunne rekening, de leopards 325, de wolven en beren 338. Veel grooter is 't aantal nog dergenen, die door slangenbeten overleden zijn, was dit in 1917: 23930, in 1918: 22600! Wel eigenaardig dat het aantal slachtoffers, van een, naar men zou denken, zoo toevallige omstandigheid zoo ongeveer gelijk blijft, al is er wat speling. Uit de hooge cijfers mag men niet opmaken, dat men de lieve dieren maar hun gang laat gaan.

In 1918 werden, zonder de slangen mee te rekenen, ruim 16.000 wilde dieren gedood: t.w. 1259 tijgers, 5303 leopards, 2270 beren en 1614 wolven. Daarvoor werd 1,49,610 Rs. aan belooning uitgekeerd. 59.495 slangen werden gedood, waarvoor 2568 Rs. aan belooning werd ontvangen.

Hervorming voor Réunion, Martinique en Guadeloupe.

De Fransche regeering heeft een wetsontwerp aanhangig gemaakt, om de bovenvermelde koloniën tot departementen van het Rijk te maken. De in 't moederland uitgegeven wetten zullen, als dit ontwerp aangenomen wordt, voortaan van zelf ook voor die overzeesche departementen gelden. De wetgeving, betreffende préfectoraal bestuur en rechtskundige organisatie, strekt zich evenzoo tot daar uit. Elk van die departementen zal onder een prefect komen te staan, die door een secretaris-generaal, onder-prefecten en een conseil de préfecture zal worden terzijde gestaan. Allen zullen op de ranglijst van het kader in 't moederland staan. Zij zullen echter, volgens een algemeen bestuursreglement, een aanvullings instructie krijgen in verband met de bijzondere taak.

Ditzelfde reglement zal ook in andere opzichten voorzieningen treffen, die als onvermijdelijk moeten worden beschouwd.

De militaire uitgaven komen op 't budget van den minister van oorlog, of van andere departementen, die het betrokken onderwerp te behandelen hebben.

De financieele verhouding tusschen de departementen en het Rijk worden eveneens bij algemeen reglement aangegeven.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniale Studiën.

De Juni-afl. opent met eene studie van den hr. W. Verbeek over de zelfbesturende landschappen buiten Java, tekst eener nota, opgesteld ten behoeve van de Commissie tot herziening van de grondslagen der staatsinrichting van Ned.-Indië. — Mr. C. C. van Helsdingen Jr. wijdt eene beschouwing aan de historische ontwikkeling der positie van den Koning en den Gouverneur-Generaal in ons regeeringsstelsel. — Onder het opschrift „Juristerij of recht" bespreekt Mr. F. H. Poser, in aansluiting bij een artikel van Abraham Exodus in het Soer. Handelsbl., de formalistische Indische rechtspraak. — Over „de koelie-ordonnantie in de praktijk" artikelt de hr. Th. A. de Neve, beschouwingen naar aanleiding van J. Tideman's opstel (in Kol. Studiën van Aug. 1918), getiteld: „De koelie-ordonnantie en hare toepassing". — Dr. R. Broersma schrijft eene verhandeling „De ster van Siak", waarin hij wijst op de geringe economische beteekenis van dat landschap, waarin z. i. Europeesche energie verandering zou kunnen brengen. — De hr. M. H. du Croo publiceert cijfers en beschouwingen betreffende het eiland Soembawa, mede om de aandacht van Europeesch kapitaal en Europeesche werkkracht er op te vestigen. — Een opstel van A. van den Bovenkamp over „De ambachtsschool voor Inlanders" besluit de artikelenreeks.—Verder bevat de rubriek Persoverzicht: Ned.-Indië als producent van oliën en vetten; en: Inkrimping van den

suikerrietaanplant enz. — Overigens de gewone rubrieken: Kroniek. — Boekbespreking. — Mededeelingen.

De Taak. Alg. Ind. Weekblad.

Uit den inhoud der laatste vijf Nrs. (No. 48): De Indische burgemeesters (zie ook No. 50). — Indië's economische beteekenis voor Nederland, door D. M. G. Koch (vervolg, zie ook no. 49). — Moeilijkheden in het batikbedrijf. — No. 49: Het Insulinde-Congres en zijn politieke beteekenis (vervolg), door G. de Raad (zie ook No. 51). — No. 50: Priester en adatrechtspraak, door J. — De opening van de Algemeene Middelbare school. — Het Ned. Indisch Nijverheidssyndicaat, door F. — No. 51: De Inlandsche pers-overzichten. — Kunstnijverheid in Ned.-Indië (zie ook No. 52). — De eploitatie van Indië, door D. M. G. Koch (zie ook No. 52). — No. 52: Het Garoet-rapport. — Een orgaan voor de Commissie van de Volkslectuur, door S. M. Latif.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De Sept.-afl. opent met den tekst eener voordracht van Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff (gehouden te Amsterdam tijdens de Academisch-Indische week in Juni j.l.) over den invloed van de geologische ligging der Nederlandsche koloniën in Oost-Indië op haar economische beteekenis. — Dr. L. Rutten en Dr. W. Hotz geven het negende verslag (over het tijdvak medio Sept. —medio Dec. 1918) van de geologische expeditie naar Ceram (met kaarten), benevens eenige verbeteringen op het tevoren gepubliceerde vijfde verslag. — Les Hollandais au Cambodge et au Laos is de titel eener bijdrage van Prof. A. Cabaton, waaraan het door de Linschoten-Vereeniging uitgegeven werk van Dr. H. P. N. Muller: „De Oost-Indische Compagnie in Cambodja en Laos", ten grondslag ligt. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp doet mededeelingen uit zijn dagboek over een derde bezoek aan den vulkaan Batoer op het eiland Bali. Als een merkwaardige bijzonderheid zij vermeld dat de schr. bij zijn eerste bezoek aan Batoer uren lang moest wachten op allesbehalve handelbare koelies voor het dragen zijner bagage, terwijl thans — ruim tien jaar later — de reis per auto geschiedde! — Verder vindt men in de rubriek Literatuur dezer afl. o.m. een bespreking van E. Gogarten: Die Vulkane der nördlichen Molukken (Zeitschrift für Vulkanologie, Bd. IV, Nr. 4, Dec. 1918).

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenk. van Ned.-Indië.

Inhoud van Deel 75, afl. 1—2: Oud-Javaansche aardrijkskundige namen verklaard? door Dr. Ph. S. van Ronkel (critische bespreking van een opstel van den hr. G. P. Rouffaer, waarin deze een verklaring gaf van den naam der eilanden Banka, Boeroe en Ceram). — Epigrafische bijdragen, door Dr. N. J. Krom (I. Een koperplaat van 848 Caka? II. De inschriptie van Pereng. III. De Singasari-inscriptie van 1723). — De begraafplaats van Hayam Wuruk (den machtigsten en bekendsten vorst van Madjapahit), door Dr. N. J. Krom. — De memorie en instructie voor Jacobus Cooper, als hoofd der epeditie tegen Soeropati uitgezonden in het jaar 1684, door E. H. B. Brascamp. — Measa, eene bijdrage tot het dynanisme der Bare'e sprekende Toradja's en enkele omwonende volken, door Dr. A. C. Kruyt (II. De magische invloed van het menschelijk lichaam). — De ontslagen Gouverneur Van Middelkoop en de Schout-bij-Nacht Buyskes over den opstand in de Molukken, van 1817—1818, door P. H. van der Kemp. — Ceilonsch volksrecht, opgeteekend in 1707. — Verklaring der inheemsche termen in de beschrijving van het Ceilonsch volksrecht, door Dr. Ph. S. van Ronkel. — Over de opkomst van den Indischen handel der Vereenigde Staten van Amerika als mededinger der Oost-Indische Compagnie omstreeks 1786—1790, door Dr. J. Hullu. — Notulen van Bestuurs- en Algemeene Vergaderingen van het Kon. Instituut.

Koloniaal Tijdschrift.

De Sept.-afl. bevat de volgende bijdragen: In memoriam. Johannes Petrus de Kat Angelino, door ter Laag. *) — Duitschland zonder koloniën, door J. C. van Eerde. — Het „Schoone eiland" (n.l. Formosa) in het verre Oosten (slot), door F. A. C. Halkema. — Grond en waterrechten in de onderafdeeling Saleier (Celebes), door D. J. C. Kriebel. — Nogmaals „Liefrinckiana", door Le Febevre, met Naschrift. — Een verdienstelijk hoofdambtenaar (n.l. Mr. W. Muntinghe o.a. particulier secretaris van G. G. Daendels), door S. Kalff. — B. B. herinneringen (studenten-leed in de tachtiger jaren), door oud-B. B. man.

Verder de maandelijksche rubrieken: Koloniale literatuur, door C. v. d. V. — Persoverzicht (A. De Inlandsche pers.-B. Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

De Indische Gids.

Inhoud der Sept.-afl.: De permanente Commissie voor opnemings- en kaarteeringswerkzaamheden in Ned.-Indië, door J. van Roon. — Is Hooger onderwijs in Indië thans wenschelijk en mogelijk? door Sim Ki Ay. — Javaansche spraakkunst door H. N. Kiliaan, beoordeeld door Dr. A. A. Fokker. — Verslag van de verovering van Java door de Engelschen in 1811, door Hendrik Merkus de Kock, medegedeeld door Dr. J. de Hullu. — De jongste verwisseling in het legercommando, door E. A. A. van Heekeren (met schrijven van den legercommandant luit.-generaal Van Rietschoten). — Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols, door wijlen M. van Geuns (vervolg). — Varia (De z.g. „Volksbeweging" in Solo. Een nabetrachting — Het negende Decentralisatie-congres. — Het achtste Indiërs-congres. — Jaarvergadering Indische S.D.A.P. — De radio-geschiedenis van Bandoeng. — De adatrechtspraak). — Revue van brochures enz. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De hr. Soerjo Winoto opent de Sept.-afl. met een rijk geïllusteerd artikel over „De regentswoning". —

*) Ook in het Weekblad voor Indië (No. 16) en de „Reflector" (No. 30) worden waardeerende woorden gewijd aan de nagedachtenis van dezen, door ontevreden bevolking vermoorden, jeugdigen controleur B. B.

Over de bekende „Indische luxe-doozen" deelt de hr. J. Th. Petrus Blumberger bijzonderheden mede; ook dit artikel is fraai geïllustreerd. — Verder vervolgt de hr. B. Th. Brondgeest zijne beschouwingen over Hadramut en de Arabieren in Ned. Oost-Indië.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Afl. 3 van deel 59 bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Verdere gegevens betreffende het malariavraagstuk te Weltevreden en Batavia, door M. L. van Breemen. — Beknopt verslag van de werkzaamheden aan het Geneeskundig Laboratorium gedurende het jaar 1918, door P. C. Flu. — De rol van het onbewuste in ons zieleleven, door Dr. P. H. M. Travaglino. — Kiemvrij maken van drinkwater met Norit, door Dr. G. Grijns. — Een leerzaam geval van hemeralopia idiopathica cum xerophtalmia (oogziekte, nachtblindheid), door W. A. Wille. — Eenige beschouwingen over de ziektegevallen voorkomende bij de jongelingen van het opvoedingsgesticht „Van der Steur" te Magelang, door Dr. A. J. Salm.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der Juli-afl.: Een en ander over de voedering onzer legerpaarden (vervolg), door W. van den Burg. — Praktische opleiding voor den Velddienst, door A. M. W. van Renesse. — Training van Infanterie, door G. Th. Slothouber. — Onze reglementen en voorschriften, door X. — Vereenvoudigingen in de administratie, door Nakana.

De Waterstaatsingenieur.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 1919, Nr. 6: Gebruik van baggermolens voor irrigatie en afwateringsdoeleinden, door ir. J. F. B. Regensburg. — Iets over heveloverlaten en stortdammen (in het hoofdkanaal van de bevloeiing uit de kali Kejang in Zuid-Madioen), door ir. G. F. van Digel. — Middelbaar en technisch onderwijs in Indië, door v. R. — De Indische Technische Hoogeschool, door Prof. ir. J. Klopper; met Opmerkingen van ir. M. H. Damme. — Beschadiging van bevloeiingswerken, enz. en haar berechting, door Mr. J. Meihuizen. — De groei van het Indisch Bouwdepartement, door W. C. van der Velde.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Behalve een aantal bijdragen van technische strekking, bevat de Juni-afl. nog: Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek. 1o. De voorgeschiedenis der Indische spoorwegen (vervolg), door S. A. Reitsma. — Nogmaals de Babat-Djombang Stoomtram-Maatschappij, door S. A. Reitsma. (Beschouwingen naar aanleiding van een artikel van L. J. R. Geene over dit onderwerp).

Handelsberichten.

In No. 652 een artikel over mangrovebast als looimiddel. Voorts economische gegevens over Benkoelen, Amboina, Celebes en Onderh. en Billiton (het laatste gewest de maand April, de overige Maart betreffend).

Algemeen Landbouw. Weekblad voor Ned.-Indië.

No. 4 van den 4en jaargang bevat naast vele korte opstellen een beschouwing van W. M. van Helten, over het aanleggen en onderhouden van tuinen in Ned.-Indië.

Weekblad voor Indië.

De hr. W. Kooiman Jr. geeft in No. 16 een overzicht eener voordracht van zendeling Van Hasselt over Noord-Nieuw-Guinea (bevolking, paradijsvogeljacht, enz.)

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 10 dezer vervolgt Dr. C. te Lintum zijn opstel over Singapore, in het jaar 1819 door den genialen Raffles gesticht.

De Indische Mercuur.

No. 37 bevat als hoofdartikel eene bespreking van een voordracht van ir. W. Cool, getiteld „Technische

lessen en vraagstukken op het gebied van den Indischen havenbouw". Verder een overzicht uit het jaarverslag over 1918 van de Soekaboenische Landbouwvereeniging, benevens de gewone periodieke rubrieken: Kultuurberichten, Kleine mededeelingen, Financieele berichten en verslagen, Literatuuroverzicht van cultures, enz.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 24: De bevolking van het eiland Nias (vervolg). — Postenleven, door F. J. van der Lyke-Prins (V. Hertenjacht in Boni). — Uit het dagboek van een Hollander in Indië, door J. Croiset. — Op Goea-Goea (vervolg), door C. O. van der Plas (als Naschrift: geografische mededeelingen over het eiland Goea-Goea, ten oosten van Madoera).

United Empire.

Het onder dezen titel verschijnende tijdschrift hetwelk door het Koloniaal Instituut te Londen wordt uitgegeven, bevat in het Sept.-Nr. eenige bijdragen, waarop de aandacht zij gevestigd, n.l. Unknown New Guinea (with illustrations), by E. F. Pearson Chinery. — The future of tropical colonisation, by A. Wyatt Tilby. — Colonisation in British Guiana.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op *Zaterdag 27 September 1919*, om *2 uur n.m.*, te Utrecht, in het Gebouw van den Nederlandschen Protestantenbond, Boothstraat No. 7. (Alle leden hebben toegang).

A g e n d a:

1. Bespreking der propaganda-voorstellen (zie de artikelen onder het hoofd Propaganda in de Kol. Weekbladen van 31 Juli No. 31, van 7, 21, 28 Augustus, No. 32, 34 en 35 en van 4 en 11 September Nos. 36 en 37 (op het artikel in No. 37 van 11 September wordt de bijzondere aandacht gevestigd).
2. Rondvraag.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

Van de West-Indische Kamer:

Spreekuur Nederlandsch West-Indië.

De heer A d o l f F. C. C u r i e l, voorzitter van de Kamer van Koophandel, Suriname, en lid der Koloniale Staten te Paramaribo, houdt op verzoek der West-Indische Kamer een spreekuur *19 September 10—12 uur v.m.*, in het Bureau voor Handelsinlichtingen, Oude Brugsteeg 16, Amsterdam. Schriftelijke vragen kunnen worden ingezonden tot 17 September.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Leerares in de verloskunde en leeraar in de inwendige geneeskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ing.)

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur. Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ingenieur).
Opzichter. Tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Deskundige voor de steenen- en pannenbakkerij.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Scheepsbouwkundig-ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Electro-technisch ingenieur. Electro-technisch ambtenaar 1ste kl. Electro-technisch ambtenaar 2de kl. Adsp.-electro-technisch ambtenaar. Telefoonopzichter 1ste kl. Telefoonopzichter 2de klasse. Instrumentmaker 1ste en 2de klasse. Radio-technisch ambtenaar 2de kl. Adspirant-radio-technisch ambtenaar. Commies.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Adjunct-Gouvernements-accountant.

Adspirant-commissaris van politie.

3de officieren voor de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 2 September 1919 No. 165).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst"

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Ind. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10**, porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Surnumerair bij den Indischen Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

Voor den Leergang 1919/20 voor opleiding tot Commies zijn nog plaatsen open.

In aanmerking komen:

Jongelieden, vrouwelijke en mannelijke, van **ten hoogste 23 j.** met **EINDDIPLOMA H. B. S.** (voor jongens) **5 j. c., Hoogere Handelsschool, Gymnasium.**
Schriftelijke aanmelding bij den ondergeteekende, uiterlijk 30 September.

Opleiding kosteloos.
Toelage f 1000.- per jaar.

Verdere bijzonderheden geeft de bekendmaking in de „Staatscourant" van 8 September, waarvan de ondergeteekende op aanvraag kosteloos overdrukken verstrekt.

Namens de Commissie van Voorbereiding,
W. F. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

27 L

DEPARTEMENT VAN KOLONIËN, 's-Gravenhage.

Nº. 39. Donderdag 25 September 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Voor Slachtoffers Kloetramp.

Alsnog ontvangen van de leden der Afdeeling Utrecht van de Vereeniging „Oost en West":

S. A. B. te Utrecht	*f*	5.—
Mevr. de Wed. Dr. P. G. B. te Utrecht . .	,,	10.—
U. v. D. te Utrecht	,,	1.—
M. U. v. U. Sch. te Utrecht	,,	5.—
R. v. L. te Den Dolder	,,	3.—
Mevr. F. H. v. L. v. d. B. te Utrecht . .	,,	10.—
Mej. J. J. L. te Utrecht	,,	5.—
Mevr. Wed. v. O. v. Sch. te Utrecht . .	,,	5.—
Dr. A. A. P. te Utrecht	,,	2.50
Dr. J. R. te Utrecht	,,	2.50
C. R. R. te Utrecht	,,	5.—
Mej. M. L. R. te Amersfoort	,,	1.—
N. J. J. v. R. v. A. te Utrecht	,,	3.—
S. te Putten	,,	5.—
Mej. v. d. Sch. te Utrecht	,,	5.—
J. C. S. te Huis ter Heide	,,	25.—
U. S. te Utrecht	,,	5.—
F. S. te Utrecht	,,	5.—
S. U. Tj. te Utrecht	,,	5.—
Prof. Dr. F. A. F. C. W. te Utrecht . .	,,	10.—
Totaal ontvangen . . .	*f*	118.—
Hiervan af aan porti en kosten van inning	,,	5.36
Netto afgedragen . . .	*f*	112.64

Utrecht, 13 September 1919.

De Penningmeester der afdeeling Utrecht van „Oost en West",
(w.g.) SOMERMEYER.

Nogmaals „het SNEL naderende Einde van Java's kleine Landoverschot".

—o—

Deze aangelegenheid nog eens overdenkende, bleek het mij noodzakelijk, om te preciseeren het woord „snel."

Gaat men uit van het feit, dat vanaf eind '15 tot eind '19 de totale oppervlakte der bouwgronden van 5.7 met 3.4 zal zijn toegenomen tot 9.1 millioen B., dan zou dit gemiddeld per jaar 8.50 d. B. beteekenen en zou men dus in 2 hoogstens 3 jaar, het 1½, hoogstens 2 millioen B. bedragende restant „woesten grond" hebben doen verdwijnen. Maar, niet alles wordt zoo heet gegeten als het van het vuur komt; zoo ook hierbij. Het zou n.l. van oppervlakkigheid en onkunde getuigen, indien men het voor eind '18 aangegeven totaal van 8.865 d. B. als punt van vergelijking aannam. Hiervan moet n.l. zuiverheidshalve eerst 1000 à 1100 d. afgetrokken worden; over den oorsprong van dit getal kan hier niet uitgewijd worden; belangstellenden verwijs ik terzake naar de „Indische Gids" en het „Koloniaal Tijdschrift" van Juni '19: in welk laatste de inlandsche landbouw van Java en Madoera in het Koloniaal Verslag over '16 is behandeld.

Er is reden te over, om hetzelfde te doen t.a.v. dit deftige door de Grondwet voorgeschreven Staatsstuk over '17; want daarin is deze landbouw, met een totale waarde van 6 à 700 millioen gulden op eene allermiserabelste wijze behandeld; men is met berispelijke lichtzinnigheid, men zou bijna zeggen leeghoofdigheid, over dit belangrijke, zoo niet belangrijkste onderwerp van de vrij vele uit dit Staatsstuk, heengegleden en heengehuppeld. Het is daarom dan ook hard noodig en eene ernstige plicht, om met de vereischte grondigheid en nauwkeurigheid van dezen bleekneuzigen en totaal uitgemergelden en hopeloos verzwakten patiënt eene juiste diagnose te maken en daarna de therapie vast te stellen; want hij kan er gelukkig met vrij geringe moeite en middelen weer „boven op" worden gebracht. Over dit boeket van Koloniale rapportage-bloemen hangt en kleeft bizonder veel en dik spinweb en stof: het is er op gevallen van de bureau-plafonds en het kantoormeubilair, waaronder en te midden waarvan het zoo lang heeft gestaan; het is daardoor geworden een hoogst onwelriekende en verbleekte ruiker, samengesteld uit de „flora burocratica"; men zou geneigd zijn er aan toe te voegen „indica", maar dat zou onjuist en onbillijk zijn, want het is geen monopolie van Indië, eerder is „indica" een geslacht of zelfs soort van die groote familie burocratica mondialis of universalis. Krijgen die bloemen eenige tijd regen en zonneschijn in den „kouden grond", dan worden ze spoedig genoeg weer geurig, fleurig, kleurig en keurig; en daartoe is gelukkig niet zoo heel veel noodig; maar nu zijn ze nog treurig en vermiezerd door de benauwende lucht van archieven en antecedentenschimmel.

Maar keeren wij tot onze afgedwaalde moutons terug, n.l. Java's snel slinkend en verdwijnend bouwgrondenareaal, dan blijkt in nuchtere zakelijkheid 't volgende:

Na aftrek van die 1100 verkrijgt men het alsdan vergelijkbaar geworden getal 7776. Vergelijkt men dit met den stand van eind 1910, n.l. met 4707, dan blijkt de aangroei in die 8 jaren 3075 d. B. of 384 per jaar (a); vergeleken met 1900 is zij 3734 of 208 (b); met 1895 4067 of 177 (c). Nu komt het mij voor, dat men om verschillende redenen (b) kan aannemen als het minste, dat men als jaarlijksche aangroei verwachten kan voor den tijd na eind '18; want 18 jaar is een voldoend lang tijdsverloop voor de berekening van een stabiel gemiddeld; verder kan er hier niet op ingegaan worden. In ongeveer 8 jaar zou dit opleveren 1650 à 1700 d. B. en zou dus het restant der kolonisabele en cultivabele „woeste gronden" (siedlungsfähiges Oedland) ontgonnen zijn. Maar nu wil ik zeer gaarne aannemen, dat dit achttal jaren te zien zal geven eene sterk toenemende emigratie, verreweg het meest naar het in doorsnee zoo menschenarme Sumatra; ik hoop en wensch van harte, dat zij zeer

krachtig zij en dat daardoor jaarlijks gemiddeld 50 d. B. minder ontgonnen wordt; maar ook dan blijft er altijd nog een netto van ruim 150 B. 's jaars en zal Java's laatste kolonisatie- of vullings-periode 11 à 12 jaren duren.

Vergeleken met de ± 2000 jaar, die er tot heden toe verstreken zijn, om het $^{11}/_{12}$ gedeelte van Java te bewonen, te bezitten of te bezetten, door voortschrijdende ontginning, is 11 à 12 jaar zeer kort en kan men daarom met volle recht spreken van „*snel* naderende einde. Quod erat demonstrandum.

Wat nu het artikel in het *Koloniaal Weekblad* van 11 September aangaat, daarin is een hinderlijke fout ingeslopen; aangegeven werden „hectaren", dit moesten echter zijn vierkante K.M.; terwijl in het naschrift iets voorkomt, dat onduidelijkheid zou kunnen doen ontstaan. In den zin „daar men niet kan aannemen, dat er op *b*......" worden met *b*. bedoeld „Particuliere landerijen"; dit blijkt wel uit den zin, maar niet duidelijk genoeg.

SCHMüLLING.

Persoverzicht.

Onder het „Kerknieuws", in het *Alg. Handelsblad*, viel ons onlangs het volgende op:

Geen roeping voor Indië.

De Geref. Kerk te Amsterdam zag zich reeds tweemaal teleurgesteld bij het beroep van een derden missionairen dienaar des Woords voor haar zendingsterrein in de Vorstenlanden op Java.

Naar aanleiding daarvan klaagt „Noord-Hollands Kerkblad":

„Het is wel opmerkelijk, dat het zoo moeilijk valt voor het werk op het terrein van het Koninkrijk Gods in Indië de mannen te vinden, die geschikt en bereid zijn zich daarvoor te geven.

„De arbeid in Indië is schoon en veelbelovend. Bijna niemand, die in Indië werkt, begeert zijn arbeid weer te verwisselen met een werkkring in Holland. En toch is het aldoor tobben met het zoeken van mannen voor Indië.

„In Nederland zijn duizenden Christelijke onderwijzers. Indië smeekt om hulp, want aan onderscheidene scholen moet men kinderen afwijzen, omdat men geen leerkrachten heeft. Maar slechts enkele onderwijzers zijn bereid naar Indië te gan.

„In Holland zijn tal van artsen, gelukkig thans ook wel christelijke artsen. In de zendingshospitalen op Java is steeds gebrek aan geneesheeren; ook het Petronella-Hospitaal vraagt nog om twee artsen. Doch men moet soms maanden, zelfs jaren zoeken eer men iemand vindt, die bereid is den Heere in dit werk te dienen.

„Zou het nu ook zoo moeten gaan met de uitzending van een Dienaar des Woords?"

Het Werk van Joh. v. d. Steur.

„*Onze Kleine Bode*" No. 83, van September 1919 schrijft o.m.:

„Op 31 December 1918 had v. d. Steur ingeschreven 1691 kinderen en afgevoerd 1110 kinderen, zoodat toen aanwezig waren 581 kinderen. (Nu in 1919, 592 kinderen).

Van deze 581 kinderen houden er verblijf buiten de inrichting, maar komen toch ten laste van de inrichting, 49 kinderen, 16 kinderen zijn op de Mulo-school te Magelang, zoodat wij heden 62 kinderen hebben, welke voortgezet en meer-uitgebreid onderwijs kunnen volgen. Dit is zeker een mooi percentage.

Het aantal 46 (Technische en Normaal Scholen) kost ons per jaar en per kind aan school en kostgeld, kleeren, leermiddelen *f* 500.—. Een zorg dus van *f* 23.000.— per jaar.

De kinderen, welke wij te Magelang hebben, kosten ons in de tegenwoordige tijdsomstandigheden *f* 180.— per jaar en per kind. Aan Gouvernementssubsidie hebben wij *f* 32.000.— naar een maatstaf van *f* 80.— per kind en per jaar, gerekend voor 400 kinderen. (Nog eens, nu zijn er 592!).

Dit cijfer van *f* 80.— per jaar en per kind, is nog van 1903, toen er een andere levensstandaard was dan nu, nu de kinderen ons gemiddeld *f* 120.— per jaar en per kind kosten.

De Minister van Koloniën rekende toen zoo: de Staat $\frac{2}{3}$ van het kostende en de particuliere liefdadigheid $\frac{1}{3}$.

Ach mocht de Regeering eens bedenken dat deze maatstaf geheel verouderd is, want wij zijn financiëel met groote schreden aan het achteruit gaan in dezen duren tijd! En, lezer, mag ik op Uw steun hopen? Zij is dringend noodig?"

Uit een brief van Marie van der Steur, zijne echtgenoote:

„Wij hebben hier een zeer drukken tijd achter den rug. Ten eerste was juffrouw Otto 5 weken weg naar een broer dien zij hielp verplegen tot aan zijn overlijden. Intusschen kwamen de groote jongens thuis van elders met vacantie en heeft men die dan den geheelen dag over den vloer. Toen kwam Juni in het land en kregen de jongens hier vacantie. (Welk een zorg, als men denkt aan de aanwezigheid van zoo vele groote meisjes tevens. W. v. I.)

Gelukkig kwam juffrouw Otto de tweede week van de vacantie terug.

Tot overmaat van ramp had Jan in dien tusschentijd malaria aanvallen, gaat Marie voort, en dan moet ik zorgen dat de voorschriften van den dokter precies opgevolgd worden en dat is wat met zulk een patiënt! Hij is nu weêr geregeld aan het werk. Wel zie ik hem dikwijls met zorg aan, want het is heusch te veel voor één mensch, en de 27 jaren van inspanning laten zich gelden.

Mijn eigen gestel is veel sterker dan vroeger. Ik zie er ook naar het schijnt beter uit. Het scheelt ten minste veel bij Marie Graafstal. Zij kwam meer dood dan levend hier aan eenigen tijd geleden. Jan bracht haar naar het hospitaal. Zij is er een maand geweest. Ieder staat verbaasd over het wonder dat zij weêr verrezen is. Met Juli komt haar oudste, Piet, hier op de Mulo school.

Dan vertelt Marie van een meisje uit de inrichting die uit eigen keuze naar Tjikini, het Ziekenhuis te Batavia, was gegaan, om voor de verpleging te worden opgeleid. Daar werd zij in eens overspannen en bracht een nacht het heele Ziekenhuis in rep en roer! Naar Magelang teruggebracht, beleefde Marie van der Steur een nacht met haar, „dien zij niet licht vergeten zal". Het meisje moest wegens vervolgingswaanzin elders opgenomen worden.

. Dit nog bij al het andere! Wel terecht schrijft iemand ons na het lezen van dezen brief: „O, wat is Marie toch ook vol toewijding voor dit werk! 5 weken juffrouw Otto gemist, en dan alleen voor al die groote jongens en meisjes. Als zij geen kracht van Boven ontving, was het onmogelijk. Hoe zorgzaam schrijft zij over haren man, en hoe geduldig is zij onder alles".

In dezen brief vraagt de „huismoeder" ons ook weêr om allerlei waaraan zij behoefte heeft. Gelukkig stelden de vrienden, waaronder in de eerste plaats de cents-vereenigingen, ons in staat weêr eens een ouderwetsche kist te sturen met ruitjesgoed voor de meisjes, sokken, sajet, enz. enz. van allerlei wat

zij van noode hebben en zij in Indië veel slechter en veel duurder moeten koopen. Wij hopen ook dat Moeder van der Steur — de Nederlandsche — dezen keer minder moeite met het verzenden zal hebben als toen de N. O. T. nog zijn alvermogenden scepter zwaaide!

De thuiskomst van juffrouw Otto na hare afwezigheid van 5 weken om haren zieken broeder te verplegen, maakt ook weêr zulk een liefelijken indruk.

„Ik dacht dat ik te moe zou zijn — schrijft zij aan Mevrouw van Randwijck — om iets te kunnen uitvoeren, maar de allerliefste ontvangst en de terugkeer in eigen omgeving brachten mij al weêr een heel eind op streek. Mevrouw van der Steur stond met mijn kleine lieveling op den arm, op het station mij af te wachten. De kleine huilde van blijdschap en vroeg of ik nu nooit meer zou weggaan.

Thuis werd ik door alle 65 kinderen (de kleintjes-afdeeling, haar speciale departement) omringd. In de eetzaal en op mijn kamer, overal stonden bloemen.

Uit een anderen brief van Joh. v. d. Steur:

Wij maken een moeilijken tijd door en teeren sterk achteruit, doch God zij dank hebben wij nog al het noodige.

Onze kinderen deden prachtige examens. Van de 21, welke ik te Djoedjakarta heb op de technische school, slaagden er 16. Van de 8 te Batavia slaagden er 6; van de 5 te Semarang, 3; dus totaal technici geslaagd 25 — van de 34. Van de Mulo school van de 14, 11 geslaagd. Bij de toelatingsexamens op de verschillende technische scholen slaagden allen. Ik mocht deze maand 20 jongens in betrekkingen plaatsen en 2 meisjes. De jongens die eindexamen deden werden onmiddellijk geplaatst in betrekkingen op *f* 150.— plus vrije woning. Mooi, niet waar?

Veel reden om God te danken.

Indische Herinneringen door O. P.

Onder dit hoofd lezen wij in *Het Vderland* o.m.:

„De jongeren, die nu bij dag en nacht in *up tot date* sneltreinen, auto's, motorfietsen en welhaast ook in luchtschepen over Indië vliegen, kunnen zich moeilijk een voorstelling maken van de bezwaren, waarmee men in vroeger jaren bij het reizen over land te kampen had. Zeker, men kon heerlijke tochten maken, vooral het gebergte in; de frissche lucht deed iemand uit de warme laaglanden herleven en men was onwillekeurig geneigd om te gaan zingen als men op drieduizend voet kwam. Maar langs de groote wegen in de vlakte is menige zucht aan menige beklemde borst ontsnapt bij het eindeloos voorthobbelen in den ouderwetschen reiswagen, toenmaals vrijwel het eenige vervoermiddel voor groote afstanden.

De hoofdweg over Java, het reuzenwerk van Daendels, was een uitkomst voor hen, die langere trajecten moesten afleggen, maar wat was het op dien honderden palen (één paal = anderhalf kilometer) langen weg ontzettend warm in die huizen op wielen met plaats voor tien en meer menschen binnenin en in den kattebak, voor de fourage, enz. en den sleep bedienden! Zes magere gouvernements-harddravers alias postpaarden er voor, die om de vijf paal verwisseld werden maar er toch nu en dan onderweg de bijl bij neerlegden en niet dan met de grootste moeite te bewegen waren zich en den wagen naar de eerstvolgende postloods voort te sleepen. Soms waren zij met geen gloeiende poken vooruit te krijgen en gingen er eenvoudig bij liggen. Dan was Leiden in last en stond men in de brandende zon zich al foeterende te oefenen in geduld en lijdzaamheid. Soms werd „even" bij een inlandsch hoofd gepleisterd en de wissels op hun beleefdheid getrokken waren niet gering; altijd en voor een ieder stonden zij klaar en men werd er nog beter bediend dan thuis.

Wat duurden intusschen die reizen ontzaglijk lang en, o wee! als het Westmoesson was. Regen was wel de onaangenaamste factor, dien men bedenken kon en bedierf alle genot. Dan moest de heele kast dicht, alle zeiltjes neer, geen kiertje liefst open, want door de kleinste opening kwam nog wel zooveel water, dat men al gauw doornat was. En aldoor het gekletter op de kap, niets te zien en door het lawaai onmogelijk elkaar te verstaan. De paardjes gaven het in hun onmacht telkens op, het trok te zwaar op den modderigen weg en dan stond men dáár, zoolang de stortbui aanhield. En het kan in Indië stuursch regenen. Koetsier en loopers gaven ook den moed op en kropen maar zoolang onder den wagen. Wat er dan binnenin soms gemopperd en gezucht werd, vooral als men wat ongeduldig was van aard, als de familie nog al talrijk was en de kinderen het van angst op een huilen zetten, wat bij een hevige onweersbui niet te verwonderen was. Dan keken de ouders elkander wel eens vol wanhoop aan, voor zoover zij elkaar zien konden. Viel daarbij de duisternis in, dan begon het op een drama te gelijken. Gelukkig hielden zulke buien meestal niet zoo lang aan. Een echte motregen, als het den heelen dag en nacht mieserde, was veel leelijker, bepaald troosteloos en dan zocht men liefst zoo spoedig mogelijk ergens een onderkomen, waaraan het gelukkig meestal niet ontbrak. De wijze, waarop men dan met zijn geheele familie door wildvreemde menschen werd ontvangen en onthaald, was van dien aard, dat iemand, die nooit in Indië was geweest, zich daarvan geen flauwe voorstelling kon maken.

Het deed denken aan het verhaal van den verloren zoon. In den regel althans.

In de zeventiger jaren begon men met het aanleggen van spoorwegen, een zegen voor iedereen, die haast had en vooral voor de aandeelhouders van de Nederlandsch-Indische Maatschappij. Ook de trams deden hier en daar hun intrede. Denk intusschen niet, dat men aanstonds daarmee voor zijn plezier op reis ging. Die tijd was nog ver. Men kon sedert in een paar dagen uit Batavia alle grootere plaatsen op Java bereiken — om in de kleine plaatsen te komen was men altijd nog van de oude vehikels afhankelijk — maar dat waren dan ook een paar dagen van de reinste misère. Van zes uur 's morgens tot half acht ging het nogal — door de Preanger was het zelfs een mooie bergreis — maar dan begon de warmte al en nam steeds toe, hoe verder men kwam. Het dak van den wagon was eindelijk gloeiend heet en de reizigers zaten te puffen. Overal zon, aldoor zon, rusteloos voort, nu te midden van eindelooze, verschroeide vlakten, dan weer tusschen heuvels door langs een uitgegraven baan en zonder eenig uitzicht. Roet en stof te over, men at stof en ging er uitzien als een moriaan. Trof men geen kennissen aan of geen medereizigers geschikt om kennis mee te maken, b.v. een Chineesche familie, die met opgetrokken bloote beenen op de kussens zat, e.d., dan was het criant vervelend bovendien, ook al omdat lezen moeilijk was door het schudden der wagens. Treinen zonder restauratiewagens of andere moderne gemakken, die overdag reden, want nachttreinen zijn pas veel later ingevoerd. Gelukkig duurde het lijden betrekkelijk kort en was men gauw waar men wezen wilde.

Had men geen haast, dan was de ouderwetsche manier nog zoo kwaad niet. Men kon, waar men wilde, stilhouden om zich wat te verfrisschen, een stukje te eten, een glaasje te drinken — altijd voorraad genoeg — of van het mooie uitzicht genieten; langs veelal beschaduwde wegen, bevolkte desa's, drukke passars, hier of daar even pleisterende bij een fabrikant, Europeeschen of Indischen ambtenaar, waar gastvrijheid altijd nummer één op het programma stond. Men ging op weg wanneer men milde, 's morgens, 's middags, des noods 's nachts, al naar dat het 't best uitkwam en, was men nog niet te ver weg en bemerkte dat men iets vergeten had, dan keerde men eenvoudig terug om het te halen.

En reed men in een mooien maneschijn, liepen de paardjes in de avondkoelte flink door, dan was het een genot, vooral in de buurt van bergen, als door de zware slagschaduwen het landschap een fantastisch aanzien bood en het den schijn had, alsof alles rondom leefde en zich bewoog. Wat een opluchting ook als het regenen ophield. Vlug als katten rolden de bedienden en loopers de zeiltjes op, de koetsier klom weer op den bok en klapte met zijn lange zweep dat het een lust was. Dan zetten de loopers de paardjes aan en vooruit ging het weer met nieuwen moed, in de heerlijk opgefrischte natuur, één genot voor oogen en longen.

Een eigenaardigheid van het reizen was, dat de landsdienaren voor dienstreizen beschikking kregen over postpaarden, koetsier en loopers, maar zelf voor een vehikel moesten zorgen. Enkelen, die veel reisden, inspecteurs e.d., hielden er een eigen reiswagen op na, anderen moesten er en cas de besoin een huren of leenen en na afloop van de reis terug laten brengen door koelies, wat er nog al in hing. Vóor kortere trajecten, uit en thuis, gebruikte men zijn eigen rijtuigje. Dat heette allemaal groot transport, men declareerde een klein bedrag per paal en gaf koetsier en loopers een fooi. De postpaarden stonden onder beheer der Ambtenaren B. B. en, waren er door welke omstandigheden ook geen postpaarden disponibel, dan was men op groote reizen eenvoudig gesjochten en had maar te wachten tot er rossinanten kwamen opdagen, maar op kleine trajecten kon men in dat geval met eigen of gehuurd spul reizen; dan heette dat „klein transport" en declareerde men zeventig centen per paal, wat voor velen een niet onaardige bijslag was op het traktement en waarom dan ook wel eens meer „gereisd" werd dan voor den dienst strikt noodig was. Het was altijd meegenomen en men kon er allicht paard en rijtuig van op na houden.

Anders zag het reizen op de buitenbezittingen er uit, lang niet zoo geriefelijk. Van Padang naar de Bovenlanden b.v. moest men gebruik maken van de z.g. gouverneurs-paarden-posterij. Een Chinees was daarvan aannemer, leverde tegen zes uur 's morgens een brik-karretje op twee wielen met één paardje tuschen de boomen en één er buiten, het toom los en losjes verbonden aan het boompaard, zoodat het beest elk oogenblik uit zijn tuig kon loopen. In de kar links en rechts anderhalve zitplaats, dus voor één ouder en één kind en naast den koetsier nog een plaatsje. Wat ruimte onder de bankjes voor kleine pakjes en vooruit maar, jongens; om de vijf paal van paarden verwisselen, eerst naar Kajoe-Tanam, verder naar Padang-Pandjang en door naar Fort de Kock. Kwam daar 's avonds om circa tien uur aan, heerlijk opgefrischt door de koelie lucht op 2400 voet, en werd met open armen ontvangen in de hotels van moeder Wolff of moeder van Heumen. Verder op, waar dan ook heen, naar Noord, Oost of Zuid natuurlijk alles te paard of in draagstoel, want dan zat men midden in het gebergte. Overigens wat de gastvrijheid betrof, precies als op Java, en belandde men in een erg afgelegen kwartier, dan werd men eenvoudig niet losgelaten door gastheer en gastvrouw, die soms de hemel weet hoe lang, geen Europeaan te zien kregen. En een stilzwijgende conditie was, dat men van alles meebracht wat de beschaafde wereld oplevert, maar dáár, in de wildernis, zelfs op dagreizen afstand; niet te krijgen was. Toch heb ik meermalen versteld gestaan van de vindingrijkheid van sommige gastvrouwen in die eenzame oorden. Ik heb groente gegeten van papaja gemaakt!

Wat me nog voor oogen staat alsof het gisteren gebeurd is, is een terugreis van Fort de Kock naar Padang. Eerst ging het bergop, man, vrouw, twee kinderen en koetsier, tot halverwege Padang-Pandjang. Daar verwisselen van gespan en dan zoetjes aan naar de laagte. De groote kunst van den koetsier bestond daarin, dat de twee paardjes voor het karretje bleven, natuurlijk het boompaard eerst inhouden en langzaam, langzaam aan. Door de zwaarte werd de kar van zelf naar beneden gedreven en hoe langer dat duurde hoe grooter de vaart werd. Op het oogenblik, dat het boompaard zóó door de kar werd opgedrongen, dat het die niet meer tegenhouden kon, moest de koetsier de teugels vieren en de paardjes voortjagen, zóó, dat de kar vrij kon doorloopen, niet omsloeg en met den heelen inhoud in het ravijn terecht kwam. Waardoor weet ik niet, maar op eens viel het buitenpaard. Wij hadden al een suffisante vaart zoodat, toen het wiel over het beest heenging, we door den schok wel een voet in de lucht sprongen. Goddank was het losse haam over den kop van het paard gegleden en de verbinding kapot gerukt, anders waren wij misschien toch omgeslagen en als wij niet zoo'n vaart hadden gehad, weet ik niet of we in onzen angst niet geprobeerd zouden hebben er aan den achterkant uit te springen. Als verstijfd hielden we de kinderen tegen ons aangedrukt, maar onverstoorbaar, de teugels vast in de handen, strak voor zich uitziende reed die Maleier met het éene paard in vliegende vaart ons de Kota Padang-Pandjang binnen en bracht op den vlakken weg daar het beest tot staan. We waren als versuft en eerst toen we allen veilig en wel op den grond stonden, kwam ik tot het besef, aan welk gevaar we ontkomen waren. Den koetsier was het ook aan te zien, maar 't eenige, wat hij zei was: „Lampir Tjelaka, toewan!" (bijna een ongeluk, meneer!) Wij hadden er intusschen dien dag genoeg van.

In de Preanger — voor dat daar treinen reden — is aan een bekend Gouverneur-Generaal eens ongeveer hetzelfde overkomen; de snelle vaart in die postkar met drie paarden er voor maakte Z. E. zoo beangst, dat hij zich niet langer kon bedwingen, den koetsier toeriep: „tahan, berhenti!" (houd op!) en in zijn zenuwachtigheid de hand uitstak als om hem bij den arm te grijpen. Maar de Soendanees, die dat traject precies kende, wist hoe daar elke afleiding noodlottig kon worden en één verkeerde handgreep hen in den afgrond kon doen storten, brulde terug: „diem!" (stil!) Z. E., paf van zooveel brutaliteit, onthield zich toch van in te grijpen en redde daardoor zijn leven. Want met vaste hand bracht de koetsier het driespan veilig beneden, sprong toen van de kar en wierp zich op den grond met den smeekenden uitroep „ampoen!" (vergeving!) En die werd hem geschonken met nog een groote gift op den koop toe, nadat aan Z. E. was beduid, welk gevaar hij geloopen had en waaraan hij door het flink optreden van dien in het stof gebogen man ontkomen was.

Dit alles behoort intusschen tot het verleden. Indië

is met de rest van de wereld meegegaan; met de snelste en gemakkelijkste vervoermiddelen reist men nu naar de verstafgelegen plaatsen. Zon en regen zijn geen hinderpalen meer, men kan zich tegen alles wapenen. Zoo is het reizen over land nu ook dáár een genot te meer.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Indische Technische Hoogeschool.

„Met breed en mild gebaar ingezet, wordt de oprichting onzer Technische Hoogeschool met kracht en voortvarendheid doorgevoerd", aldus het *Soer. Hbl.*

Bandoeng werd uitverkoren, vlak na het oogenblik, dat prof. Klopper voet aan wal had gezet.

Met de algemeene strekking der plannen, het kweeken van technische krachten voor Indië in Indië zelf kan men zonder voorbehoud instemmen, al is het tekort aan hooggeschoolde technici lang niet zoo nijpend als meestal beweerd wordt.

Vast staat dat de capaciteit der verschillende landsdiensten voldoende is voor de hun opgedragen taak, zooals die bepaald wordt door de perken, door den begrootingswetgever gesteld in verband met de beschikbare middelen; ook staat vast dat de sterkte van het personeel bij bovengenoemde diensten verre is ten achter gebleven bij de toeneming der te verwerken bouwcredieten, zoodat ontwerpers en uitvoerders steeds zwaarder zijn belast, zonder dat de hoedanigheid van het werk merkbaar achteruit gegaan is.

De snelle ontwikkeling dezer landen zou, liet men alles blauw blauw, de oorzaak zijn, dat men vroeg of laat voor het feit van een plotseling tekort aan technici kwam te staan; immers zullen de particuliere bedrijven een steeds hoogere vlucht nemen en de bouwcredieten, den landsdiensten toegestaan, zullen de snelgroeiende maatschappelijke behoeften, zij het ook in gematigd tempo, moeten volgen.

Het moederland is geen bron, waaruit bij voortduring geput kan worden en op hulp uit het buitenland valt in deze tijden van crisis niet te rekenen.

Indië zal in de toekomst steeds meer op zich zelf aangewezen zijn in het gewinnen zijner technici.

Hiermede is wèl gezegd, dat het technisch onderwijs zóó moet worden georganiseerd, dat uit de ingezetenen van Indië, onafhankelijk van landaard en ras, aan technische kracht moet worden gewonnen, wat er in zit; „hiermede is echter niet gezegd, dat op stel en sprong en zonder uitstel er op moet worden aangestuurd, dat ook de leiders der technische bedrijven en diensten in en door Indië moeten worden gevormd, en wij gelooven heelemaal niet, dat door het op touw zetten van een Technische hoogeschool de mogelijkheid wordt geopend tot het klaarspelen op korten termijn van zulk een cultureel kunststuk als het klaarstoomen van Indiërs in Indië voor de leiding der techniek hier te lande." Onder techniek iets meer te verstaan dan ontwerpen en uitvoeren en anders niet.

In veel kringen wenscht men het anders en die wensch wordt de vader van een, naar onze meening, onjuiste opvatting.

Naar alle menschelijke berekening zal de T. H. binnen afzienbaren tijd niet de bedrijfsleiders, de kopstukken leveren, die Indië over de geheele linie voor de economisch-technische aanvoering noodig heeft.

Volledigheid en gedegen wetenschappelijkheid van de opleiding uit technisch oogpunt zijn verzekerd.

Onderstellen we, ondanks allen twijfel, voldoende toeloop van studenten, nemen we aan dat de jongelui tot nu toe op Delft aangewezen, aan de Bandoengsche inrichting worden toevertrouwd, veronderstellen we zelfs een toestrooming uit die kringen, welke hun kinderen geen Europeesche opleiding geven kunnen, dan is het nog de vraag of er geboren zal worden een maatschappelijke stand van Indische bedrijfsleiders, uit Indië voortgekomen, door Indië gevormd en voor Indië werkend. Of zullen er slechts enkele bedrijfsleiders gevormd worden, die met al hun bekwaamheden niet meer dan de zwaluwen zullen wezen, die den zomer nog niet maken?

Volgens schr. zit de moeilijkheid hierin, „dat de Oost in zijn tegenwoordigen cultuurstaat, zoowel in den dieperen als in den meer oppervlakkigen zin, geen vormende omgeving aanbiedt."

Gesteld, dat persoonlijkheden in aanleg zich laven komen aan den Boendoengschen Alma Mater, zoo zullen ze wellicht de techniek onder de volijverige knie krijgen, maar hun persoonlijkheid, hun karakter zal niet uitgroeien volgens de mate van hun aanleg, omdat Bandoeng geen omgeving biedt met beschavingsprikkels, evenmin als Batavia.

Bij de hoogere opleiding groeit de persoonlijkheid in hoofdzaak uit door het geestelijk contact met al datgene, wat de omgeving aan beschavingswaarden biedt, niet alleen op de collegebanken, maar vooral in de vereenigingen, de disputen, de vakorganisaties, de centra, waar de schoone kunsten beoefend worden of te genieten vallen. „Volgens de inwerking, die daarvan wordt ondervonden, voltrekt zich de differentiatie in knappe, handige technici en mannen, die, behalve dat ze knapheid en handigheid gewinnen, aanvangen hun talent voor organisatie en leiding te ontvouwen."

Nederland staat in al deze genoemde zaken verre boven Indië. Schr. meent, dat men ten aanzien van het Indisch hooger onderwijs sukkelt met een afschuwelijk misverstand, door te meenen, dat men met een hoogeschool uit den grond te stampen, de beschaving en het beschavend milieu denkt te scheppen, „alsof niet immer de bestaande cultuur het universitair onderwijs heeft gedragen, dat op zijn beurt de uitbouwing en verdieping der cultuur heeft tot stand gebracht."

De universiteit, zelfs de technische is pas dàn levensvatbaar en sociaal doelmatig, wanneer zij het product is van een bestaanden wil tot cultuur en een bereids gevestigde beschaving op bescheidener, om in onderwijstaal te spreken, middelbaar of zelfs maar uitgebreid lager plan. En anders blijft de hoogere opleiding, om niet te spreken van universitaire vorming, een schijnbeweging en zulke bewegingen zijn te gevaarlijker, naarmate ze stouter ter verheffing streven. Het bewijs leveren u de hoogeschool-experimenten in Engelsch-Indië, waarmee naast enkele voortreffelijke maatschappelijke krachten een voor zich zelf en anderen rampzalig wetenschappelijk proletariaat gekweekt is."

Hoe het zij, Indië krijgt te Bandoeng zijn hoogeschool, die in zeker opzicht Delft zal overtreffen, daar in korter tijd en dies versneld tempo de Indische jongelingschap zal worden afgericht.

Indië zal door een ruimen toeloop van studeerenden hebben te bewijzen, dat het zijn hoogeschool waard is en de heeren studenten, dat ze de hoogeschool waard zijn.

Voorspellingen vallen op dit punt niet te doen; de promotors schijnen dit zelf in te zien.

De bedoeling schijnt te zijn twee soorten van ingenieurs af te leveren: voor de lagere en voor de hoogere functies.

Ofschoon schr. bedenkingen tegen het plan heeft, meent hij aan den anderen kant, dat het selecteeren van de bibit aan een leider als prof. Klopper best toevertrouwd is.

Schr. acht het voldoende bekend, dat veel Inlandsche studeerenden bereids in het moederland zijn weggeëxamineerd door even wèlmeenende als onverstandige intellectueele leiders. Zulke misbruiken zullen niet insluipen in Indië, zoolang prof. Klopper de teugels in handen houdt.

Evenwel meent schr. dat zelfs prof. Klopper niet bij machte zal zijn de invloeden te keeren van de ethici, de slappe wel te verstaan, en van de politici, als al te veel Indische jongens of bruine broeders sjeezen dan wel worden ingedeeld bij de technici van den tweeden rang.

„Dus één van tweeën: men houdt vast aan de eischen en de groot opgezette inrichting levert een onevenredig aantal krachten af, vooraf als krachten van den tweeden rang aangeduid; of men laat zijn hoogste eischen vallen en we krijgen naar verhouding veel krachten van den eersten rang maar — in schijn."

Maar waarom dan van de school geen inrichting van voortgezet en uitgebreid middelbaar onderwijs gemaakt?

Erger nog wordt het, wanneer menschen bij de aflevering voor vol zouden worden verklaard, die in de practijk halfwas krachten zouden blijken te zijn, maar die toch de hoogere functies zouden bestreven en na schifting door de practijk daar zouden belanden.

Schr. heeft een zwaar hoofd in het welslagen van deze proeve van hooger onderwijs, al is hij niet tegen hooger onderwijs voor Indië in dezen tijd.

„Maar wat komen we verder met prachtige en nobele beginselen, wanneer de werkelijkheid zich niet leent tot hunne doorvoering?"

De fout is: men mikt te hoog en schiet over het doel heen.

Men stond voor twee feiten: het tekort aan technische krachten — niet aan leiders — in haast alle openbare en particuliere bedrijven, en de door enkelen, weinigen naar verhouding van de massa, uitgesproken behoefte aan een universiteit.

Vooropzettend, dat Indië zonder uitstel een hoogeschool moest en zou krijgen, moest er in verband met bovengenoemd feit een technische hoogeschool komen.

Technici van middelbare vorming, wat nog geen middelmatigheid behoeft te zijn, zal ze kunnen leveren, wanneer de Inlander zich tot de technische wetenschappen voelt aangetrokken. Maar dan make men van het instituut een middelbare inrichting. „Wij voorspellen vol vertrouwen, dat men na aanvankelijke proeven in de hoogere sferen tot een transformatie in die richting zal zijn genoopt."

Uit een uitgebreid middelbare zou een hoogere technische school groeien, op het oogenblik, dat het land daar evenzeer rijp voor is, als het er behoefte aan heeft.

Met een uitgebreid middelbare vakschool had men kunnen voorzien in de nijpende behoefte aan kundige projectanten, uitvoerders. De menschen, die er heengaan zouden van te voren weten, hoe vèr de opleiding reikt en welke kansen ze opent om in de maatschappij te slagen. Teleurstelling tijdens de studie door bij de mindere soort te worden ingedeeld zou niet voorkomen. Men zou dan een stand van technici kweeken, aan wie meer dan thans het detailwerk bij het projecteeren kon worden overgelaten, alsook het opzetten van projecten van bescheiden omvang, dan zou men in het particuliere en bij het gouvernement kunnen komen tot een arbeidsverdeeling, die aan iedere organisatie van een groot bedrijf of een landsdienst behoort ten grondslag te liggen, n.l. een juiste toebedeeling van een leidenden en organisatorischen arbeid en het detailwerk aan de daarvoor in het bijzonder geschikte personen.

Opzichters en architecten projecteeren thans boven hun macht, worden aan ontwerpen en vraagstukken gezet, die zij met den besten wil ter wereld niet aan kunnen. Vandaar wijzigingen zonder eind en bij hen, die de algemeene leiding hebben, tijdverlies aan allerlei futiliteiten.

„Het middelbaar karakter van het meerendeel van allen technischen arbeid, wijst zeer nadrukkelijk op de noodzakelijkheid, om een talrijk korps van technici van daarmee overeenkomende wetenschappelijke standing te kweeken, dus op de urgentie van een middelbare school, zooals hier bedoeld is."

De toeloop naar een middelbaar instituut zou grooter zijn dan naar een hooge school, „vermits dat meer aanpast aan de concrete vermogens en aspiraties van een volk in opkomst, en het verloop als gevolg van de zwaarte der studie zou minder zijn.

De technische bovenlaag, nu overkropt met werk, zou ten deele van haar arbeid kunnen worden ontlast en met het nijpend gebrek aan ingenieurs ware het dan meteen gedaan. Men zou niet langer genoopt zijn alles aan te nemen, wat los en vast is. „Men zou geen menschen laten uitkomen, die u het hart doen vasthouden bij de gedachte, dat zij, dank zij zekere karaktereigenschappen als lijdzaamheid, plooibaarheid, serviliteit e. d. op een kwaden dag van gebrek aan gewicht omhoog zullen vallen, tot in de sferen van de leiding en organisatie toe."

Achter de middelbare inrichting, zooals schr. zich die gedacht heeft, ziet hij de Technische Hoogeschool als een instituut, „dat in de toekomst noodzakelijkerwijze verrijzen zal op den grondslag van een economisch- en geestelijk-hooger ontwikkelde Indische maatschappij."

„Naarmate de Indische samenleving zich opwerpt tot een hooger economisch en intellectueel plan en daardoor de Indische belangen meer en meer coïncideeren met de belangen der Indiërs — om de ingezetenen van dit land kortweg zóó aan te duiden — zal bij die Indiërs de pertinente en alleszins gerechtvaardigde wensch ontstaan, om zelf naar de mate van de macht van hun intellect de leiding over de verzorging hunner belangen op zich te nemen, opzettelijk aan zich te trekken.

Tegen dat het zoover is, kan met recht worden gesproken van een bestaande, diep-gevoelde behoefte aan een hoogeschool. Alsdan rust op ons, de leiders, de plicht dit land zijn hooger onderwijs te geven; alsdan is ieder uitstel zoowel politiek als sociaal onverantwoordelijk. De hoogescholen, die bij de volheid des tijds verrijzen, zullen in tegenstelling met die van nu, die in de lucht hangen, een ondergrond hebben in den werkelijk aanwezigen drang der ingezetenen naar een hooger ontwikkelingsplan."

Suriname.

„Wie zal na den heer Hooft nu de eerste zijn, die zijn snakken naar Amerikaansche milliarden niet voor zich kan houden?"

Zoo vroegen wij in ons nummer van 11 September.

Het antwoord moet luiden: „*De Controleur*" van 13 September.

„Wij zitten zoo diep in den financiëelen put, dat wij allen de benauwdheid voelen. En toch ligt op het bureau van Z.Exc. de Vries Uncle Sam's offerte: „ „Ik bied voor jullie West-Indischen rommel 7 milliard!" "

Uncle Sam zal zijn bod wel in dollars gedaan hebben, dus ƒ 17.500,000,000! Zelfs al houdt men rekening met de verminderde koopkracht van het geld, een redelijk bod en dat voor „rommel."

Hoe houdt Minister de Vries, die het geld zoo goed zou kunnen gebruiken, zijn kalmte met zoo'n bod voor of naast zich? En hoe komt de Minister van Buitenlandsche Zaken, tot wien toch het bod gericht zal zijn, er toe zijn collega van Financiën zoo in verzoeking te brengen?

Wat een „vermogensaanwas" zou dat voor de geheele natie zijn, wanneer men den „rommel" van de

hand deed! En men zou hier niet kunnen spreken van „asking too much and giving too little", omdat wij niets gevraagd hebben, maar Uncle Sam het bod heeft gedaan.

In een boek dat wij onlangs lazen, „*The Virgin Islands of the United States of America*", (n.l. de voormalige Deensche Antillen) by L u t h e r K. Z a b r i s k i e, vonden wij een facsimile van de kwitantie van 25.000.000 dollars in goud (de koopsom van de eilanden) door den Deenschen gezant B r u n afgegeven aan den Secretary of the Treasury of the United States of America. Toen deze — de heer W i l l i a m G. Mc. A d o o — aan den Deenschen gezant de Treasury warrant overhandigde, merkte hij glimlachend op, dat deze vorm van betaling gekozen was omdat „the actual gold coin would weigh nearly forty eight tons." Als wij de kleinigheid, die, volgens „De Controleur", Uncle Sam geboden heeft voor onzen „West-Indischen rommel", in gold coin zouden willen betaald hebben, dan zou onze gezant een gewicht van om en bij de 13.440 ton in ontvangst hebben te nemen.

Gezant B r u n heeft zijn kwitantie met vaste hand geteekend, maar het zou ons niet verwonderen, als o n z e gezant niet zonder eenige emotie zijne handteekening onder onze kwitantie zette.

* * *

Uit Suriname wordt ons een zeer interessant nummer toegezonden van een in Britsch Guiana verschijnend blad „*The daily Argosy*" van 23 Juli. Daarin worden besproken de lezingen, kort nadat Amerika aan Duitschland den oorlog had verklaard, te Long Beach gehouden door twee hoogleeraren, E d w i n M. B o r c h a r d, professor in de rechten aan de Yale Universiteit en W i l l i a m R. S h e p h e r d, professor in de geschiedenis aan de Columbia Universiteit. De lezingen werden gehouden op de „National Conference on Foreign Relations", onder de auspiciën van de „Academy of Political Science". De „*Argosy*" verzekert, dat „these gentlemen are not especially famous as economists, either in their own country or in any other"......

Wat de heeren te beweren hadden? Omdat de Vereenigde Staten met de eilanden in en de landen om de Karaibische Zee een uitgebreiden in- en uitvoerhandel drijven, moeten die eilanden en landen ook behooren tot de Vereenigde Staten. Annexionisme puur en simpel, maar niet door de wapens, een soort van pénétration pacifique.

De commercieele overmacht moet gevolgd worden door politieken invloed, enz. De Karaibische Zee moet een Amerikaansch meer worden.

Prof. Shepherd zeide dat de Karaibische Zee de toegang is tot het Panamakanaal. Tot onlangs waren er vier schakels in den Europeeschen keten dwars voor den ingang van het kanaal. De Deensche schakel is onlangs gekocht. Vroeg of laat moeten de drie andere in het bezit van de Vereenigde Staten komen.

Drie omstandigheden moeten dit bewerken. De eerste is „that we need those areas ourselves; the second is that the European owners do not, and the third is a natural consequence of the two preceding, namely that the owners ought to turn them over to us for the good of all concerned."

Men ziet het: simple comme bonjour. Engeland en Frankrijk moeten hun „Caribbean possessions" aan de Vereenigde Staten overdoen „as a fitting token of gratitude for our support" gedurende den oorlog.

Op de tegenwerping dat Groot Britannië, Frankrijk en Nederland nimmer hun koloniën zullen willen afstaan „no matter how much we may want them to do so", antwoordt de professor eenvoudig, dat dit is „a pure assumption." Als hij de „Argosy" leest, zal hij, voor zooveel Engeland betreft, misschien tot andere gedachten komen. In Frankrijk is een wetsontwerp aanhangig gemaakt om Martinique, Guadeloupe (en Réunion) tot departementen van het Rijk te maken.

En Nederland? Onze Regeering heeft verklaard, dat zij er niet aan denkt de West-Indische Koloniën af te staan, blijkt voor geld, hetzij zonder vergoeding.

Wij eindigen deze uitingen van Amerikaansch imperialisme met de aanhaling van de sympathieke woorden van den heer v a n V u u r e n, loco-burgemeester van den Haag op 19 dezer gesproken bij de ontvangst in de salons aan de Javastraat van het „Nationaal Congres voor de weerkracht van het Nederlandsche volk". Hij wees er op, dat wij tevreden zijn met wat wij hebben en geen duimbreed grond van anderer gebied verlangen en vervolgde: „Van onze koloniën geldt hetzelfde, wij zijn trotsch op haar bezit en verlangen niet naar uitbreiding ervan, doch wij zullen ook niet dulden, dat wie dan ook ze aanraakt en hebben den vasten wil ze tegen alle aanslagen te beschermen."

* * *

In „De Telegraaf" van 15 September — tweede Avondblad — een interview met den heer D. S. H u i z i n g a, oud-directeur van den landbouw in Suriname, waarin o.m. gezegd wordt, dat de cacao-aanplantingen „vrijwel geheel zijn te niet gegaan" en dat de cacao-cultuur „vrijwel van de baan" is. Wij betwijfelen het of deze onjuiste mededeelingen door den heer Huizinga gedaan zijn. In 1918 werd nog 2.468.363 K.G. cacao naar New York verscheept.

Evenmin is het juist, dat de goudproductie „in hoofdzaak in handen is van een Fransche maatschappij". Dat men tot voor kort arbeiders aanvoerde uit Engelsch West-Indië is een lapsus. Bedoeld is Engelsch Oost-Indië.

* * *

Over de vlecht-industrie in Suriname ontleenen wij het volgende aan het „Algemeen Handelsblad":

„Pater Verheggen, directeur van de in 1913 op initiatief der Roomsch-Katholieke missie te Paramaribo opgerichte vlechtschool voor de vervaardiging van Panama-hoeden, deelde in „Land en Vee", het orgaan van den Limburgschen Landbouwbond, een en ander mede over de jonge Surinaamsche vlecht-industrie.

In de vlechtschool met daaraan verbonden werkplaats zijn thans reeds 115 meisjes werkzaam of in opleiding. De tot nu toe verkregen uitkomsten hebben de overtuiging gevestigd, dat de nieuwe industrie dienstig is aan de bestrijding van den lediggang en dus ook aan de verheffing van het zedelijk peil."

* * *

„De Surinamer" van 10 Augustus ontleent aan de „Amigoe di Curaçao" het volgende bericht:

„Uit Rio de Janeiro komt het bericht, dat de Regeering des lands binnenkort concessie zal verleenen om een nieuwe telegraafkabel aan te leggen tusschen Rio de Janeiro en New York. De kabel zal langs de kust van Zuid-Amerika gelegd worden en ook de Guyana's, Venezuela, Colombia aandoen en verder over Cuba naar Amerika gaan.

Een groote verbetering en ook snellere verbinding dus ook te verwachten voor Curaçao met Zuid-Amerika."

* * *

Uit „De West" van 5 Augustus:

„Een merkwaardige oproep wordt dezer dagen in Amerika verspreid onder „Christenen", die voor vrijheid voelen. Men wil een fonds stichten van honderd duizend dollars, om die arme Boschnegers, die zoo hulpeloos en verlaten in onze binnenlanden rondzwerven, te hulp te komen. Waarom of dit „vrijheid" voelen gedaan wordt op menschen, die voor „vrijheid" voelen, is niet volkomen duidelijk. Want als er ooit menschen volkomen „vrij" zijn, dan zijn het wel deze Boschnegers, die in de circulaire abusievelijk worden genoemd de „oorspronkelijke inwoners" van Suriname. Ieder weet, dat deze Boschnegers afstammen van weggeloopen slaven, die hier ingevoerd waren uit Afrika.

Het geld zal dienen — zoo leest men verder — om de Boschnegers allerlei ambachten (smid, timmerman, enz.) en den landbouw te leeren. Over eenige jaren verwacht men, dat de opbrengst der producten voldoende zal zijn om de onderneming zichzelve te doen bedruipen.

De oproep wekt o.i. weinig vertrouwen. Wij gelooven, dat men zijn geld beter kan besteden dan voor dit doel.

Het heet, dat het denkbeeld om deze zaak op touw te zetten, uitgegaan is van een geboren Surinamer, E. E. Nelom, thans zendeling te New York.

De circulaire draagt o.m. de onderteekening van J. E. Barnes, oud-minister van openbare werken in Liberia en J. F. Tharpe, penningmeester van het comité".

* * *

Wij lazen deze week weer eens iets over de ,,luiheid" der negers in Suriname. Wij zullen niet voor de zooveelste maal op het onderwerp ingaan. Wat zullen die ,,luie" negers in hun vuistje lachen, wanneer ze lezen van de ,,luiheidsgolf", die zich over de heele blanke wereld uitbreidt, juist in dezen tijd, nu arbeid zoo hoog noodig is: 8 urigen, 6 urigen, 4 urigen misschien spoedig 2 urigen werkdag!

Curaçao.

,,De motie van 10 Mei".

Onder dit opschrift vermeldt de *Amigoe di Curaçao* in haar nummer van 16 Augustus l.l. hetgeen wij schreven in ons blad van 3 Juli en leidt dit als volgt in: ,,*Het Koloniaal Weekblad*, orgaan van Oost en West (zeker geen geestverwant van den *Amigoe di Curaçao)* bespreekt in zijn No. 27 van 3 Juli 1919 de motie van onzen Kol. Raad van 10 Mei als volgt:

Wij moeten protesteeren tegen de woorden ,,geen geestverwant van den A. d. C.", omdat wij als redactie van het orgaan der Vereeniging ,,Oost en West" niemands geestverwant zijn, van den *Amigoe* niet minder dan van wien ook, ons tot taak stellende deze redactie onpartijdig te voeren en bij het bespreken van de belangen der kolonie objectief te werk te gaan.

Deze gelegenheid grijpen wij aan, om nog eene opmerking te maken, waartoe ons de felle strijd over de benoeming van den heer Mr. Ellis in de locale pers gevoerd, aanleiding geeft. In den Kolonialen Raad is meer dan eens gezegd, dat het bij de motie niet ging om den *persoon* van het nieuwbenoemde lid, *La Cruz* heeft in zijn nummer van 14 Mei betoogd, dat het bij deze benoeming wel gegaan was om den persoon van den voorbijgeganen eersten candidaat van den Raad. Het is ons niet bekend, welke redenen dit blad voor deze bewering heeft, maar wij aarzelen niet als onze meening uit te spreken, dat in dit geval het beleid van Bestuur en Regeering ons weinig bewonderenswaardig zou voorkomen. Voor de gewraakte bewering lijkt ons overigens weinig grond te bestaan. Immers zou dan waarschijnlijk de tweede candidaat wel benoemd zijn.

* * *

Over het station voor draadlooze telegrafie op de plantage *Daniël* schrijft de *Amigoe di Curaçao:*

,,In de laatste dagen worden nieuwe proeven genomen aan ons draadloos krachtstation. De ondervinding heeft bewezen, dat aan het station Daniël het aandachtig beluisteren van de geseinde berichten ten zeerste belemmerd wordt door metereologische storingen; bovendien maakt de groote afstand van daar naar de stad een geregelde kostbare autodienst noodzakelijk. Bovendien hebben nieuwe ontdekkingen en talrijke proeven uitgewezen, dat het hooge dradennet (antennes) ter opvanging der berichten, niet eens meer noodzakelijk zijn. Om al die redenen heeft men nu voorloopig al de toestellen overgebracht naar ,,Plantersrust" en een ruime kamer daarvoor ingeruimd. In plaats der antennes, maakt men nu gebruik van een zoogenaamd draadraam, d.w.z. het kozijn van een der ramen is bezet en omspannen met een groot aantal ± 80 draden, die dienst doen als ontvanger. Eenvoudiger kan het niet. Hier heeft men aanmerkelijk minder last van magnetische storingen, maar ondervindt men daarentegen in hooge mate het hinderlijke van de nabijheid van het station op het Riffort, wanneer daar ,,geseind wordt."

* * *

Hr. Ms. pantserdekschip ,,Zeeland" vertrekt binnenkort weer naar West-Indië, voornamelijk om gedurende een maand ter beschikking te zijn van den gouverneur van Curaçao, ten einde dezen bewindsman in de gelegenheid te stellen, aan boord van dit oorlogsvaartuig bezoeken te brengen aan de verschillende onder zijn ressort behoorende eilanden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het gebeurde te Lèlès (Garoet). Zonder commentaar wordt in de *Kaoem Moeda* van 8 Juli j.l. vertaald opgenomen een artikel uit het ochtendblad van de *Preanger Bode* van 5 Juli t.v., over het gebeurde te Lèlès (Garoet).

Van andere zijde ontving de *K. M.* het volgende bericht: Hadji Hasan en volgelingen zijn geen leden van de S. I., zij wonen te Tjimareme (Leles) en bezitten 10 bouw sawah. Door het bestuur werd hun aangezegd, dat zij 42 pikols padi aan het bestuur hebben te verkoopen. Zij voelden zich bezwaard en volhardden in hunne weigering, zoodat zij om die reden een straf moesten ondergaan, welke een einde aan hun leven maakte door middel van den kogel.

In het volgende nummer schrijft een medewerker van de *Kaoem Moeda:* Op Maandag 7 Juli 1919 omstreeks 2 uur, heeft in de Kampong Tjimareme, district Lèlès (Garoet) eene ,,beschieting door soldaten" plaats gehad op de bewoners dier kampong, van wie men meende, dat zij in verzet tegen het gezag waren. Aan het hoofd van hen stonden Hadji Hasan en Hadji Gadjali. Van uit Garoet werden 10 automobielen gezonden met soldaten, onder bevel van den regent, den assistent-resident, den patih en den militairen commandant. Het gebeurde, dat de lieden van wie men meende, dat zij in verzet waren, toen de soldaten er kwamen, hun wapens: *golok's*, messen en *arits* (grasmessen) aan het bestuurshoofd overgaven, maar dat zij allen niet uit de woning wilden komen, waarin zij zich bevonden, naar het scheen uit vrees. Twee, driemaal beval de patih hun naar buiten te komen, doch zij volhardden in hun weigering. Daarop gaven de regent en de anderen den soldaten bevel om in de lucht te schieten, ter aanjaging van vrees. Dit gebeurde, maar die menschen wilden maar niet buiten komen. Er werd geen pardon meer gegeven, de soldaten kregen bevel om op het huis, waarin die menschen zich bevonden te vuren; tegelijk weerklonken de geweren en de kogels troffen 5 personen doodelijk, mannen, vrouwen en kinderen; 17 personen werden ernstig verwond, 24 werden geboeid en in de gevangenis gestopt. Onder de dooden bevonden zich Hadji Hasan, zijn vrouw en kind, Oedi, de vrouw van Hadji Gadjali, die pas één maand geleden was bevallen en haar kind. De gewonden werden naar het ziekenhuis vervoerd, de lijken liet men maar liggen.

Omtrent de oorzaak van deze beschieting, vernam de schrijver uit betrouwbare bron: ,,De opkoop van padi voor de Regeering, werd verricht door den wedana van Lèlès, met een gestrengheid en onder bedreigingen, welke voor arme menschen onaangenaam waren; geschiedde zonder rekening te houden met de groote zorgen van den kleinen man, die arm, dom en vreesachtig is. Daardoor vielen die menschen te Tjimareme als slachtoffers van kogel en gevangenis. Behalve te Tjimareme, werden dien dag ook gearresteerd menschen in het ressort Wanaradja. De president van den S. I.-kring, *Nangkapait*, en de secretaris werden verdacht met de bewoners van Tjimareme gemeene zaak te hebben gemaakt, zij werden geboeid naar de gevangenis te Garoet vervoerd. — Kasian!!!"

Van andere zijde vernam de *Kaoem Moeda* het volgende:

,,In de maand *Poeasa*, kreeg Hadji Hasan bevel van zijn *loerah*, om 42 pikols padi aan het bestuur in te leveren. Maar Hadji Hasan zeide, dat hij slechts 10 pikols kon inleveren. Wel is waar bezat hij 10½ bouw sawah, doch ± 70 menschen moesten van die padi leven, zoodat, wanneer hij 42 pikols moest verkoopen, dit hem te zwaar voorkwam. Daarna kwam de *wedana* van Leles zelf bij Hadji Hasan om hem over die padi-kwestie te spreken. Doch Hadji Hasan hield voet bij stuk. Hij bleef er bij, dat hij slechts 10 pikols wilde verkoopen. Toen zeide de wedana van Lèlès: ,,Je bent een weerspannige. Tegen het bestuur is geen verzet mogelijk. Straks zullen zooveel soldaten bij je ko-

men, dat zij een vierkante paal in beslag nemen. Hoe wil je iets tegen hen uitrichten?'' Hadji Hasan antwoordde: ,,Dat er soldaten zullen komen, is geen bezwaar. Ik wil mij niet verzetten. Maar ik blijf bij mijne verklaring.''

Vrijdag 4 Juli kwam de regent van Garoet met 30 soldaten (misschien waren het politie-dienaren). Ook aan den regent verklaarde Hadji Hasan 10 pikols te willen verkoopen. De menschen waren toen in het wit gekleed en gewapend en bezig met ,,dikir''. *)

De regent: ,,Zeg, wat is er hier gaande? Houdt eens even op! Ik ben de regent, die jullie zaak in orde wil maken. Kom, vertel eens wat jullie wilt!''

Toen hield H a d j i H a s a n met ,,dikir'' op en zeide: ,,De *wedana* en de *loerah* dwingen mij om 42 pikols padi in te leveren en zij zeggen, dat, als ik dit niet doe, mij al mijne bezittingen zullen worden ontnomen en als ik mij verzet, er soldaten van Tjimahi en Tjikoedapateuh zullen komen.'' Hierop wees Hadji Hasan naar den *wedana* van Lèlès en zijn *loerah*, en schreeuwde: ,,Die puisterige (si djendil) en de loerah zijn het, die mij willen dwingen.''

Regent: ,,Hadji Hasan, doe zoo niet. En waarom ben je zoo gekleed? Werp de wapens en de witte kleeren weg!

Dit bevel werd niet opgevolgd.

Regent: ,,Ik ben de *boepati*, weet je dat wel?''

Hadji Hasan: ,,Ja, dat weet ik wel, maar neemt een boepati ,,berandal'' (oproermakers, muitelingen) met zich?''

Regent: ,,O, dat zijn mijn volgelingen, zij komen hier om je zaak te regelen. Kom, vertel eens; ik weet nog niet wat je wilt. En die witte kleeren en die wapens, doe die weg! Je zaak zal ik wel regelen.''

Eerst toen legden H a d j i H a s a n en zijn kameraden hun witte kleeren af en deden zij hun wapens weg. Daarop gingen zij in de galerij der woning zitten.

Regent: ,,Blijft maar staan, zooals zooeven, jullie behoeven niet te zitten.''

Doch zij bleven zitten.

Regent: ,,Nu, doet zoo niet meer, ik zal om jullie belangen denken. Gaat nu allen naar binnen, ik ga weer terug.''

De regent vertrok. H a d j i H a s a n en zijn kameraden hieven in huis een gejoel aan.

Maandag 7 Juli kwamen de patih van Garoet, de assistent-resident, de panghoeloe en 40 soldaten te Tjimareme.

Toen bevond H a d j i H a s a n zich buitenshuis en wachtte den *patih* op. De anderen, onder wie H a d j i G a d j a l i, waren in het huis.

Patih: ,,Hadji Hasan, hoe is 't nu, wil je je onderwerpen of blijven verzetten?''

Intusschen kwamen er nog meer soldaten bij.

Hadji Hasan gaf geen antwoord, hij ging in huis en sloot de deur.

Patih: ,,Hadji Hasan, als je vergiffenis geschonken wilt hebben, kom dan buiten. Als je geschrokken bent, zal ik je te drinken geven, ik zal je helpen (obati). Kom buiten, ik wil niets doen.''

Hadji Hasan bleef zwijgen, hij antwoordde met geen enkel woord.

Daarom werd een salvo in de lucht gegeven.

Patih: ,,Hoe is 't nu, blijf je er bij je niet te willen onderwerpen?''

Hadji Hasan zeide geen woord.

Daarop werden twee salvo's op het huis gegeven.

Patih: ,,Wil je je ook nu nog niet onderwerpen, Hadji Hasan?''

Toen kwam H. Gadjali, een schoonzoon van H. Hasan, naar buiten.

Hadji Gadjali: ,,Vergeving, schenk mij vergiffenis!''

Toen werd hij geboeid.

De patih riep de menschen, die in huis achter gebleven waren eenige malen toe.

Stil verlaten.........

Toen werd de deur geopend en men zag lijken en het vloeien van bloed. Er zijn 5 menschen dood, n.m. *Hadji Hasan Arif*, een stok oude man, wiens tanden reeds waren afgevallen, *Soedi*, *Soekarta*, *Engko* en *Oedin*. Het aantal gewonden en gevangenen, dat naar Garoet werd vervoerd, bedraagt 24. In den spoortrein stierven van die 24 menschen er 2, n.m. een vrouw genaamd *nji Hadji Lamnah* en een man genaamd *Hadji Bakar*.

Elders wordt in de rubriek ,,*S. I. bekendmakingen*'' door den president en den secretaris van het S. I. bestuur te Bandong aan de overige bestuursleden medegedeeld, dat door den assistent-resident een order is uitgevaardigd, dat zoolang het onderzoek in de zaak van Lèlès nog niet is afgeloopen, de S. I. te Bandong geen vergaderingen mag houden.

Eigenlijk — zoo staat er in die mededeeling — zou deze ,,prentah'' bestrijding kunnen vinden, omdat: a. de Lèlès-zaak geen verband houdt met de S. I.; b. onze vergaderingen de Lèlès-zaak niet zullen bespreken; maar noodig zijn voor het kiezen van kringbesturen.

Indien politie en bestuur deze verklaring niet gelooven, kunnen zij vertegenwoordigers naar de vergaderingen zenden. Maar wij geven onzen broeders kennis, dat de vergaderingen te Boeah-Batoe enz. niet doorgaan en uitgesteld worden tot een gunstig tijdstip.

Verder wordt medegedeeld, dat de president van de S. I., als journalist de plaats moest verlaten en niet kon vaststellen, of hij bij zijn terugkomst de vergaderingen buiten de stad zou kunnen leiden. De broeders worden verzocht om geduld te oefenen. Ook het S. I.-bestuur te Trogong maakt bekend, dat de voor den 11n Juli aangekondigde vergadering niet doorgaat, omdat het plaatselijk bestuur vergunning heeft geweigerd in verband met de Lèlès-zaak.

In No. 122 van 10 Juli 1919 haalt de *Kaoem Moeda* onder het hoofd: ,,Opruiing door schrijvers van de blanke pers in zake het gebeurde te Lèlès'', het bericht door A n e t a uit Garoet aan het *Bat. Nbld.* gezonden aan en zegt, dat het niet is aan te nemen, dat Hadji Hasan c.s., die eerst op de vraag van den assistent-resident verklaard hebben, dat zij het gezag erkennen, doch dat zij den wedana haat toedragen, later zouden hebben te kennen gegeven, dat zij niet bevreesd waren om met het Gouvernement oorlog te voeren. De *Preanger Bode* kletst ook maar mee, zegt de *Kaoem Moeda* verder; zij beweert, dat Hadji Hasan c.s. leden zouden zijn van de S. I.; dat zij in Midden Java tot die vereeniging zouden zijn toegetreden en dat zij in het bezit zouden zijn van ,,djimats'', *) welke zij van Hadji Soelaiman van Rantjakoeda (Tjiawi) zouden hebben gekregen. Hadji Hasan was geen lid van de (plaatselijke) S. I. en kon ook niet elders lid van deze vereeniging geworden zijn, omdat hij een stokoude man was en steeds thuis bleef.

Elders geeft A. H. W.(ignadisastra) eenige beschouwingen over de onderwerpelijke zaak:

Herhaaldelijk — zegt hij — is het optreden van den wedana van Lèlès in de *Kaoem Moeda* beschreven, o.m. ten aanzien van den aankoop van verschillende artikelen van den kleinen man: brandhout voor de stoomwals, grind, ,,kerembengs'' (bamboe hekwerk ter bescherming van jonge plantjes). Die aankoopen werden alle gedaan met benadeeling van den kleinen man, omdat er lieden zijn, die geen betaling kregen en er anderen zijn, die betaling kregen ver beneden de waarde van het geleverde. 's Lands gelden benut hij voor zich zelf...... Hier zeggen wij het hoofd van plaatselijk bestuur te Garoet dank, dewijl hij aandacht wilde schenken aan het beroep van de Kaoem Moeda. Telkens wanneer er een klacht van den kleinen man in dit blad werd geplaatst, werd een onderzoek ingesteld. Maar wij kunnen ons niet vereenigen met deze handelwijze. Telkens wanneer de regent van Garoet een onderzoek deed naar het optreden van dien wedana, werden de bewijzen er van gevonden. Zoo heeft bijv. in de Kèrèmbèng-kwestie, de regent zich zelf er van overtuigd, dat de wedana de Kèrèmbèngs nog niet had betaald, of met de betaling laten wachten. Na het onderzoek en nadat de regent van Garoet in het openbaar de schuld van den wedana van Lèlès erkend had, betaalde deze eerst de waarde dier Kèrèmbèngs. Naar verluidt, was de wedana genoodzaakt daarvoor zijn paard te verkoopen...... Maar de wedana bleef op zijn standplaats gehandhaafd. Het spreekt van zelf, dat een ambtenaar, die zich herhaaldelijk schuldig maakt aan kwade praktijken, aanleiding geeft tot verbittering van het volk of bij dezen wrok verwekt. Een ambtenaar, die zoo optreedt, zal zeker niet naar behooren zijn plichten kunnen nakomen. Bij de ontmoeting tusschen den regent en Hadji Hasan, kreeg de eerste de overtuiging, hoe verbitterd Hadji Hasan's gemoed was en het is best mogelijk, dat al zijn kameraden zich evenzoo voelden. Ofschoon de regent vergezeld was van een troep politiedienaren, vreesde Hadji Hasan niet om den wedana aan te wijzen en dezen onbehoorlijke woorden toe te voegen. Door de Inlanders wordt het optreden van Hadji Hasan beschouwd en begrepen als voortspruitende uit......... *eene uiterste verbittering*, doch niet, omdat hij onbeschoft (koerang adjar) of fanatiek enz. van karakter was, zooals door eenige Europeesche bladen wordt beweerd. Inderdaad zouden de redenen voor bovengenoemd (bestuurs)-hoofd voldoende geweest zijn, om den wedana van Leles van zijn standplaats te doen heengaan. Dit is evenwel niet gebeurd, zoodat op Hadji Hasan werd geschoten.

Dit is zeer jammer.

*) Van het Arab. dikr: verheerlijking en lofprijzing van God.

*) Arab. azimat. talisman, amulet.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Dreigbrieven. Verschillende Japansche ingezetenen van Medan ontvingen anonieme dreigbrieven, waarin geschreven werd, dat zij dezelfde behandeling zullen ondergaan als de Japanners te Singapore. Uit één bil-

let bleek, dat enkele Chineesche studenten, die daartoe waren uitgezonden, bezig waren hun landgenooten op te ruien. De Chineesche koelies gingen inmiddels voort te Balawan de Japansche booten te lossen. *(Sinar Sumatra).*

Een Motie. Het Chineesche comité van actie te Semarang tegen het Ned. onderdaanschap zond een deputatie naar Batavia bestaande uit de heeren *Tan Kiem Siang* en *Han Kie Hie* ter bijwoning van de op 20 Juli te Batavia te houden conferentie van het hoofdcomité ter benoeming van een deputatie naar China om een motie aan de Chineesche Regeering aan te bieden ter bescherming van de Chineesche ingezetenen in Indië tegen het Ned. onderdaanschap en de militiewet *(Djawa Tengah).*

Boycot. Op de hoeken van de straten in het Chineesche kamp te Palembang zijn waarschuwingen aangeplakt tegen den handel in Japansche goederen en met Japanners. De politie heeft de billetten in beslag genomen. De Chineesche handelaren koopen nog verboden goederen. *(Sinar Sumatra).*

De Preanger-arrestaties. In de *Perniagan* wordt 't volgende uit de *Preanger Bode* overgenomen: „Naar wij vernemen is het bestuur van oordeel, de oproerige beweging in Noordelijk Garoet vrijwel onder de knie te hebben. Vooral het gebeurde in Leles heeft een diepen indruk gemaakt en verwacht wordt, dat de bevolking zich naar aanleiding daarvan rustiger dan ooit zal houden. Een der gearresteerden legde een volmondige bekentenis af. Men was volgens hem van zins den heiligen oorlog te beginnen en daaraan zou een groot aantal personen deelnemen over een vrij uitgestrekt gebied verspreid. Het onderzoek wordt met kracht voortgezet en als gevolg daarvan neemt het aantal arrestaties steeds toe. Den 9en Juli werden te Tjawi behalve de hadji, verkooper van *djimats*, nog drie andere personen opgevat. Ook den dag daarna zou een arrestatie plaats hebben. In het belang van het onderzoek worden verschillende zaken geheim gehouden en wij (alzoo de schr.) respecteeren dat ten volle. Het is gebleken, dat de dood geschoten Hadji Hasan op zijn manier een godsdienstleeraar was en één van de voornaamste oproerkraaiers zoo niet de ergste. Hem werd een bovennatuurlijke macht toegeschreven en hij leerde z.g. tooverspreuken, terwijl hij vele leerlingen had. De Resident stond telephonisch met de Regeering in verbinding, die blijkbaar hare goedkeuring hecht aan het optreden van het bestuur. Voor ons blijft het vreemd, dat de Inlandsche bestuursambtenaren niet eerder ontdekten, dat er wat broeide in de betrokken streek. Van de uitgebreide voorbereidingen moet toch wel iets uitgelekt zijn?"

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Smuts.

Wij lezen over een beraadslaging in 't Parlement, hoe Smuts reeds slaags is geweest met de oppositie. In antwoord op de bedenkingen tegen 't aannemen van een mandaat over Z. W. Afrika, zonder dat de Duitsche bevolking gehoord was, verklaarde Smuts, dat 't D. volk van die kolonie het bestuur van de Unie boven elk ander zou verkiezen. Hoe weet hij dit?

Over de beginselen van de nationalistische politiek zeide hij, dat deze Zuid Afrika in stukken zou rijten, volgens hem moet Z. Afrika een deel van 't groote rijk blijven; daarin kan 't groot en sterk worden.

Hij verzocht generaal Hertzog zich uit te spreken of de nationalisten niet langer op afzonderlijke onafhankelijkheid voor Transvaal en voor den Vrijstaat aandrongen en of hun politiek gericht is op een afscheiding van de geheele Unie van het rijk. Hertzog antwoordde, dat het congres dat moest uitmaken. Merkwaardig is zeker wat 't Reuterbericht verder over deze redetwist weergeeft.

Smuts vond dit een ontwijkende verklaring van Hertzog. Hij plaatste daar ten stelligste tegenover, dat de Unie niet het recht heeft om zich van het Britsche rijk los te rukken. Volgens art. 19 van de grondwet is afscheiding onmogelijk en onconstitutioneel. De wetgevende macht kan zich niet van den koning scheiden.

Hertzog viel hem hier in de rede: Kan zij den koning verloochenen?

Smuts antwoordde: Neen! Volgens de grondwet niet. Op de vraag van Hertzog, of dit dan niet kon geschieden op verzoek van het volk? gaf Smuts tot bescheid: Neen. Door een revolutie kan het natuurlijk gebeuren, maar niet met grondwettige middelen. Het veto van den koning bestaat, maar ten aanzien van gewone wetten is het verouderd. Ten aanzien van elke wet, die de Unie van 't rijk zou afscheuren, beschouwt Smuts het de plicht van den koning om zijn veto uit te spreken.

Als 't den nationalisten er om te doen is stemmen te winnen, waarschuwde hij dat het bedenkelijk is aan het volk niet openlijk te zeggen, wat de nationalistische politiek is en wat zij wil.

Uit dit alles blijkt dat Smuts zich zijne richting vast gekozen heeft. Hij wil er de nationalisten ook toe brengen duidelijk uit te spreken wat zij willen en hoe zij daartoe wenschen te komen. De kiezers zullen dan met meer kennis van zaken kunnen uitspreken aan welke zijde zij zich scharen. Hertzog heeft in een nationale vergadering 't antwoord gegeven: de nationalisten wenschen eenparig dat 't land later volkomen onafhankelijk van Engeland zal worden. De partijen zullen scherper dan ooit tegenover elkander komen te staan.

Allenby — Syrië.

Het verblijf van Sir Edmund Allenby in Londen en Parijs vestigt de bijzondere aandacht op zijn persoon, naast de zaak waarvoor hij naar Europa gekomen is. Hij is de „Special high commissioner" in Egypte. Bovendien is hij een van de groote figuren uit den oorlog, al heeft 't veld zijner bedrijvigheid niet op 't hoofdtooneel in 't Westen gelegen. Hij heeft 't Turksche leger uiteen gedreven, Palestina en Syrië zijn door zijn leger vermeesterd. 't Is juist een jaar geleden, dat hij de beslissende overwinning tusschen Rafat en de zee behaalde, nadat hij in Jericho, Jaffa, Gaza, Beersheba, Jeruzalem zegevierend zijn intocht had gehouden. In October vielen Damascus en Aleppo. Weinige dagen daarna vroegen de Turken een wapenstilstand, van toen af waren zij buiten den oorlog gesteld.

Terwijl de hooge heeren te Parijs hun aandacht aan de Duitsche en aan de Oostenrijksche vredesvoorwaarden gaven, kregen de Syrische en de Egyptische vraagstukken slechts de voorbereidingsbeurt. Thans is de oplossing ervan aan de orde en hiervoor is Allenby uit Kajro naar Londen gekomen en is hij te Parijs gehoord.

Hij wenscht, naar verluidt, Syrië, dat van ouds Fransche sympathieën heeft, onder Fransche leiding en bescherming te doen stellen. De partij der z.g.n. Jong-Egyptenaren, die voor een geheel onafhankelijk Egypte ijvert, wordt door hem niet beschouwd als die, welke de beste gevoelens voor Egypte vertegenwoordigt. Het Nijlland heeft nog een voogd noodig, en Groot-Brittannië is hiervoor de door allen aangewezene.

De oplossing der Syrische kwestie was echter niet zoo heel eenvoudig. Zij is ingewikkelder en meer verwikkeld geworden door de tijdens den oorlog aangegane onderlinge verbintenissen. Met de toewijzing van een mandaat aan Frankrijk op zich zelf en zonder meer zou de oplossing niet afdoende geregeld zijn geweest.

In Frankrijk is Syrië sedert lang populair. „Partons pour la Sirie" is een van de algemeen gezongen liederen. Wanneer 't op verdeelen van mandaten voor stukken van 't voormalige Turksche rijk aankwam, meende men dat de toewijzing van 't Syrische gebied aan Frankrijk eigenlijk buiten kijf zou staan. Dit te meer nog daar Groot Brittanië in 1916 een verdrag met Frankrijk gesloten heeft, waarbij die opvatting bevestigd werd. Maar daarbij werd toen nagelaten mede te deelen, dat Gr. Br. in 1915 een verdrag had aangegaan met den Sheriff van Mekka, den tegenwoordigen koning van Hedsjaz, waardoor over een Syrisch mandaat of protectoraat niet kan worden beslist, zonder dat die koning en emir Fejsal geraadpleegd worden. Fr. verweet den Britten deze achterhouding. De Britten zeiden, dat geheel de wereld 't verdrag met den koning van Hedsjaz heeft gekend, de Fr. hielden echter vol, dat zij er eerst in Febr. van dit jaar van gehoord hadden, en er zich dus niets van behoefden aan te trekken. Zij hebben er ook hunne verbazing over te kennen gegeven, dat de Britten aan Hedsjaz volle vrijheid hebben verleend, terwijl de Perzen en de Egyptenaren daarvoor blijkbaar nog niet rijp worden geacht. Zij zagen hierin een listigheid omdat het gebied der Arabische stammen over de Syrische grens reikt. Zoo is nu eenmaal 't vertrouwen onder vrienden in de politiek!

De kwestie is nu voor den Hoogen Raad geweest. Lloyd George en Clemenceau raadpleegden Allenby. Emir Fejsal werd eerst ook te Parijs verwacht, daarna heette 't dat hij hiervan had afgezien omdat hij alleen door Engeland uitgenoodigd was, thans lezen wij, dat hij toch aangekomen is.

De uitkomst van 't gepleegde overleg heeft niet tot een definitieve oplossing geleid. Deze kan bezwaarlijk nu al gegeven worden, de vredesvoorwaarden voor Turkije staan nog niet vast en Amerika zal in de beredderring van de Turksche kwestie ook hebben mede te spreken, terwijl Fejsal ook zijn woord komt bijbrengen. Bovendien grijpt 't Palestina-vraagstuk met 't Sionisme, ook in de definitieve regeling in.

Voorloopig is toch al een oplossing aan de hand gedaan. De Britten zullen hunne troepen naar Beneden Syrië en Palestina terug trekken. De Fransche bezetting blijft in Boven-Syrië, met uitzondering van de steden Damaskus, Hama, Homs en Aleppo. Frankrijk zal met Fejsal onderhandelen over de grens tusschen zijn gebied en dat van den koning van Hedsjaz.

Is deze storm zoo voorloopig bezworen, volgens berichten van jongen datum zou daarentegen de Egyptische politiek nog op storm staan. Een nieuwe opstand zou er uitgebroken zijn, de bloedige onderdrukking van

de vorige woelingen, zou tot een opstand van het gansche Egyptische volk, zonder onderscheid van rang en stand, geleid hebben. Daar 't bericht komt van 't bestuur der Egyptische nationale partij, kan 't wel eenzijdig gekleurd zijn. Reuter wist al te vertellen, dat een commissie benoemd is om 't voorgevallene te onderzoeken en voorstellen te doen voor den toekomstigen regeeringsvorm van 't land. Lord Millner wordt als voorzitter, Spencer, uitgever van de Westminster Gazette, als lid van de commissie genoemd.

De voormalige Duitsche koloniën.

Onze minister van buitenlandsche zaken brengt ter kennis van belanghebbenden, dat het in het voornemen der Fransche regeering ligt, om de belangen van onderdanen van neutrale landen, die geinteresseerd zijn bij Duitsche maatschappijen, gevestigd in de voormalige Duitsche koloniën, op denzelfden voet te behandelen als die van Fransche onderdanen, met dien verstande evenwel, dat zal moeten worden aangetoond, dat de neutrale onderdanen reeds vóór het uitbreken van den oorlog in dergelijke maatschappijen geinteresseerd waren. Het voornemen bestaat om maatschappijen waarvan het meerendeel der aandeelen in Duitsche handen zijn te liquideeren en de neutrale aandeelhouders schadeloos te stellen. De instandhouding van maatschappijen waarvan het meerendeel der aandeelen in geallieerde of neutrale handen zijn, wordt waarschijnlijk geacht.

In verband hiermede verdient het aanbeveling reeds thans een opgave samen te stellen van de belangen van Nederlandsche onderdanen in bovengenoemde maatschappijen.

Belanghebbenden wordt daarom in overweging gegeven opgave hunner belangen in Duitsche maatschappijen, gevestigd in de voormalige Duitsche koloniën, in te dienen bij de directie van economische zaken van ons ministerie van buitenlandsche zaken, onder overlegging van bewijzen, waaruit kan blijken, dat die belangen reeds vóór den oorlog bestonden.

Duitsche krijgsgevangenen terug uit de verre landen.

Naar officieel uit Berlijn wordt gemeld, hebben de vertegenwoordigers van de Britsche regeering bij de onderhandelingen te Keulen verzekerd, dat de Duitsche gevangenen, die zich in Egypte, Indië en op Malta bevinden, zoo spoedig mogelijk naar huis zullen worden gebracht. Men hoopt, dat zulks, voor zoover Egypte en Malta aangaat, zal kunnen geschieden met de schepen, die op het oogenblik Russische krijgsgevangenen naar de Zwarte Zee brengen.

Over de repatriatie van de Duitschers uit Kameroen, die zich in Spanje bevinden, wordt nog onderhandeld. De moeilijkheid zit hier in het gebrek aan scheepsruimte.

Naar uit New-York wordt gemeld, zou 20 September het vierde transport Duitsche krijgsgevangenen van Hoboken vertrekken. Dit transport is bestemd voor Rotterdam.

Vier Duitsche kapiteins en 26 Duitsche matrozen zijn uit Kubaansche gevangenschap te New-York aangekomen.

Den 30 September verlaat een Deensch schip Kopenhagen, om kleeding, medicamenten, enz. aan de Duitsche krijgsgevangenen in Siberië te zenden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De West-Indische Gids.

De 4e afl. van dit nieuwe maandschrift heeft een bizonder interessanten inhoud. Ze opent met het eerste gedeelte eener geïllustreerde beschouwing van den hr. Th. van Lelyveld over de kleeding der Surinaamsche bevolkingsgroepen in verband met aard en gewoonten, een onderwerp waaraan blijkbaar nimmer de noodige aandacht is geschonken. — De hr. H. van Kol artikelt over de volksgezondheid in onze West-Indische Koloniën, waarop een bijdrage volgt van den hr. C. Bonne: De maatschappelijke beteekenis der Surinaamsche ziekten, welke beide artikelen op vele punten overeenkomst vertoonen, doch toch ook elkander in menig opzicht aanvullen. [1]) — Dr. H. van Cappellé geeft een kort opstel „De zand- en schulpritsen in het kustgebied van Suriname" (in aansluiting bij een geologische beschouwing in de Mei-afl. van dezelfde hand). — De hr. S. Kalff vertelt op de hem eigen onderhoudende wijze van Suriname's verleden. — Overigens, behalve de rubrieken Uit de pers, boekbespreking en bibliographie, nog korte stukjes: Salarisverbetering der ambtenaren in Suriname, door D. F. — Wijziging van het Reg. Reg. van de kolonie Curaçao, door J. B. — Rede van gouverneur Helfrich.

Handleidingen voor Inl. bestuursambtenaren.

Als uitgave van het Departement van Binnenlandsch Bestuur verschijnen sedert het vorig jaar verschillende handleidingen met betrekking op allerlei wettelijke bepalingen, die in de eerste plaats bestemd zijn voor de Inlandsche bestuursambtenaren, maar toch ook nuttig kunnen zijn voor anderen, blijkens ondervolgende titels. Bovendien is de tekst zoowel in het Nederlandsch als in het Maleisch gedrukt, zoodat deze boekjes tevens diensten kunnen bewijzen aan de beoefenaars der Maleische taal.

De laatst verschenen 6 deeltjes behandelen successievelijk: Toelating en vestiging van Nederlanders en vreemdelingen in Ned.-Indië. — Bepalingen betreffende het boschwezen. — Eenige desa-aangelegenheden. — Het krankzinnigenwezen in Ned.-Indië. — Accijnsheffing van inlandsch gedistilleerd. — Ontplofbare stoffen.

1) Zie ook de slotregels van dit overzicht.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

De Juni-Juli-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: De bosschen en het boschbedrijf in den Kangean-Archipel, door A. Reilingh. — Over de Damaksche djatibosschen in 1772 (uit het Koloniaal Archief No. XII), door E. H. B. Brascamp. — De beteekenis van den geslachtsnaam Tectona, door J. Beumee. — Een bureau voor de statistiek c.a. van het Boschwezen, door J. R. Beversluis. — Verder de gewone rubrieken: Korte mededeelingen, referaten, vertalingen en boekaankondigingen.

Commercial Holland.

In het Sept.-Nr. een geïllustreerd artikel van den hr. J. J. Paerels: „Tabacco culture in the Dutch East Indies", terwijl de hr. J. B. Sprenger eenige regels wijdt aan „The Dutch West Indies", naar gegevens van den hr. W. R. Menkman; ook hierbij enkele plaatjes.

De Tropische Natuur.

De hr. E. Jacobson vervolgt in het Aug.-Nr. zijn, uit natuurhistorisch oogpunt belangrijk, opstel: „In het oerbos van de Ophir" (op Sumatra). — De hr. J. C. van der Meer Mohr schrijft over eigenaardige manieren van Cinnyris pectoralis Horsf. (behoorende tot de groep der honingvogeltjes of Nectarinidae). — Een en ander over kalongs (vliegende honden) is de titel eener korte bijdrage van den hr. Th. van Dort. — Ten slotte doet „Sody" mededeelingen over eenige Javaansche vogels.

Verhandelingen van het Geol. Mijnb. Genootschap.

Van de geologische serie der Verhandelingen van het Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën verscheen het 3e en het 4e stuk van deel IV. In No. 4 vindt men een bijdrage van den hr. N. Wing Easton, getiteld: Kristallijne schisten in West-Borneo; overigens uitsluitend bijdragen over Nederland. — Het 3e stuk bevat een zesde vervolg van Dr. R. D. M. Verbeek's Opgave van geschriften over geologie en mijnbouw van Nederl. Oost-Indië.

De Banier.

No. 32 bevat o.m. den tekst eener voordracht van den hr. D. Commelin (gehouden op het jongste Zendingsfeest te Depok) over de roeping der Europeesche Gemeente in Indië tegenover het Zendingswerk. — No. 33 brengt mededeelingen over de opening (in tegenwoordigheid van den Gouv.-Generaal) van de Christelijke Kartinischool voor Soendaneesche meisjes te Soekaboemi, de Prinses Julianaschool genoemd.

In- en Uitvoer.

Op de volgende artikelen in No. 38 van In- en Uitvoer zij de aandacht gevestigd: De wereldproductie en consumptie van cacao, door H. W. Berinsohn. — De Nederl. Indische cultuurbanken, door J. van der Meulen. — De Nederlandsche rubberindustrie, dor A. van Rossem.

Korte Berichten.

Het Nr. van 14 Aug. bevat weder een vervolg van de artikelenreeks: De markt van eenige Ned.-Indische producten te Amsterdam in 1917, zoomede een overzicht van den handel tusschen Japan en Ned.-Indië gedurende het eerste kawartaal van 1919.

Weekblad voor Indië.

No. 18 geeft, bij eenige afbeeldingen, welke betrekking hebben op de begrafenis van den vermoorden controleur J. P. de Kat Angelino, de treffende, door den hr. Van der Jagt uitgesproken grafrede. [2]) — Van den verderen inhoud van dit Nr. zij nog genoemd „Insulinde en de vraag: „Evolutionnair of revolutionnair", door Paideia. — Indische kinderzegen, door C. V.

Handelsberichten.

Ten vervolge op de mededeelingen omtrent het gebruik van mangrovebast als looimiddel, bevat No. 653 van „Handelsberichten" een en ander betreffende een van oudsher door de Inlandsche bevolking van Java toegepaste, van een accasia-soort afkomstige looistof, de pilang-bast. — Verder publiceert dit Nr. o.m. een overzicht van den landbouw in Suriname over 1918 (ontleend aan een uitgave van het Departement van den Landbouw aldaar).

Een nieuw Indisch Weekblad.

Volgens een door ons ontvangen prospectus zal, door Albrecht en Co. te Weltevreden, een periodiek worden uitgegeven, getiteld „Het Indische leven". Een Algemeen Weekblad. Hoofdredacteur Diederik Baltzerdt." (pseudoniem van K. Wybrands). Blijkens den inhoud van het prospectus zal dit blad ongeveer hetzelfde karakter dragen als het bekende Soerabajasche Weekblad voor Indië. Onder de medewerkers vindt men tal van bekende namen, terwijl de geestige teekenaar Menno van Meeteren Brouwer voor illustreering zal zorgen.

't Is te wenschen dat de uitgever eenige exemplaren — ook van de eerste Nrs. — in commissie zal geven bij

2) Ook „De Reflector" van 2 Aug. bevat in woord en beeld bijzonderheden over de begrafenis van controleur De Kat Angelino.

een Nederlandschen uitgever, opdat deze later niet onvindbaar zullen zijn hier te lande.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 38: Korte mededeelingen van het Departement van Landb., Nijv. en Handel te Buitenzorg. No. 3. Korintji rijst, door L. Koch. — Copra en copraproducten. — Begrooting voor Ned.-Indië voor 1919. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Literatuur-opgaaf van rubber.

De Java-Post.

Onder het opschrift „Een taal-kluifje" schrijft Pr. J. van der Kolk in No. 32 over het gebruik van het hulpwerkwoord in de Marindineesche taal. — In No. 33 een artikel „Javaansche lectuur", door F. Sträter en een overzicht van den inhoud van het jongste geschrift van Pr. v. d. Kolk: Bij de oermenschen van Ned. Zuid-Nieuw-Guinea.

Locale Belangen.

De hr. D. van der Zee wijdt in afl. 3 van den 7en jaarg. eene beschouwing aan de positie der Wethouders in het algemeen, in verband met de toezegging van Mr. Kindermann in den Volksraad, waarbij de invoering van het instituut der Wethouders in het Indische gemeentewezen in uitzicht werd gesteld. — Verder in de rubriek Decentraliana een stuk: „Regeeringstoezicht op werkzaamheden der Locale Raden".

Archief voor de Rubbercultuur.

Inhoud van de Aug.-afl. (Algemeen gedeelte No. 2): De vegetatieve voortplanting van Hevea Brasiliensis, door J. G. J. A. Maas. — Een uitdunproef met 17-jarige Hevea op Bangelan, door Dr. P. J. S. Cramer. — Bruine binnenbast. — Het kunstmatig drogen van rubber.

Statistiek handel en in- en uitvoerrechten.

Bij G. Kolff en Co. te Batavia is verschenen: Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Ned-Indië over het jaar 1918. Deel IIa. (Java en Madoera). Samengesteld bij het Hoofdbureau der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

In afl. 25 de volgende bijdragen: Arowakken (Indianen, bewoners ook van Suriname), door d. J. d. J. — De legende van Wadjo (landschap in de afd. Boni), door J. G. Sinia. — Van den hak op den tak. Causerieën over Indië, door Lobang Roebah. — Een plaaggeest, door Lenore.

Buiten. Geïllustreerd Weekblad.

In de Nrs. 31—34 en 36—37 heeft de hr. J. F. Snelleman een interessante artikelenreeks geschreven over Indische muziek-instrumenten. Deze fraai geïllustreerde opstellen bevatten een schat van gegevens over muziekinstrumenten uit alle deelen van den Archipel; ze zijn onderhoudend en met talent geschreven, trouwens de hr. Sn. heeft als ethnograaf een goeden naam, is bovendien zeer muzikaal en beschikt over een vaardige pen.

In de Nrs. 36—37 van „Buiten" geeft nog de hr. J. Croiset van Uchelen zijn indrukken weder van „Een tocht naar het verwoeste Kloet-gebied".

Uit den inhoud van Zendingsperiodieken.

Mededeelingen van wege het Nederl. Zendelinggenootschap. Deel 63, 3e stuk. Carel Poensen, 9 Mei 1836 — 6 Febr. 1919, door Dr. N. Adriani. — Willem Luyke (1826 tot 1886), door Jonkvrouwe H. B. de la Bassecour Caan. — Gebruiken bij zwangerschap en geboorte op Talaoet, door H. J. Stokking. — Uit de Posso-zending: De werkkring Pendolo in 1918, door Dr. A. C. Kruyt.

De Rijnsche Zending. Sept. 1919. Een feestweek op Mentawei (vervolg).

De Katholieke Missiën. Sept. 1919. Slachtoffers van de Spaansche ziekte op Flores.

Onze Missiën in Oost en West. Apostolisch Vicariaat van Curaçao en Bonaire, van de Zusters Franciscanessen van Roosendaal. — Apostolische prefectuur van Nederlandsch Nieuw-Guinea. Na dertig jaren Missiewerk op Kei, door J. van der Kolk. — Geneeskunde en Ziekenverpleging in Ned. West-Indië, door E. Q. v. d. Veen Zeppenveldt. (Het is zeker toevallig dat aan dit onderwerp tegelijkertijd drie opstellen gewijd zijn; zie bovengenoemde afl. van den West-Indischen Gids).

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op *Zaterdag 27 September 1919*, om *2 uur n.m.*, te Utrecht, in het Gebouw van den Nederlandschen Protestantenbond, Boothstraat No. 7. (Alle leden hebben toegang).

Agenda:

1. Bespreking der propaganda-voorstellen (zie de artikelen onder het hoofd Propaganda in de Kol. Weekbladen van 31 Juli No. 31, van 7, 21, 28 Augustus, No. 32, 34 en 35 en van 4 en 11 September Nos. 36 en 37 (op het artikel in No. 37 van 11 September wordt de bijzondere aandacht gevestigd).
2. Rondvraag.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus **25** cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 40. Donderdag 2 October 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Werft Begunstigers.

Zal een lichaam krachtig kunnen arbeiden, dan moet het krachtig gevoed worden. Dit geldt ook voor een „zedelijk lichaam" als onze vereeniging, en het voedsel, dat het behoeft bestaat uit: belangstelling en geld. Deze twee zaken hangen nauw samen: krijgt men belangstelling, dan komt ook het geld.

Daarom, Leden van „Oost en West", Gij, die door Uw lidmaatschap bewijst die belangstelling te bezitten, helpt mede deze in den kring Uwer kennissen te verbreiden en haalt Uwe bekenden over om onzen arbeid te steunen.*) Het lidmaatschap kost zoo weinig; en is dit hun nog te hoog, welnu, de inkomsten van de vereeniging mogen ook bestaan uit giften, zoo klein en zoo groot als men wil. Zouden niet velen genegen zijn een kleine jaarlijksche gift van b.v. *f* 1.— plus inningskosten aan het Hoofdbestuur te schenken, als bewijs van sympathie met ons streven? Wij gelooven van wel. Wij vragen U: neemt eens de proef. De uitkomst zal U meevallen. Gij behoeft de namen en adressen Uwer geworvenen, met het bedrag van hun jaarlijksche gift, slechts per briefkaart op te geven aan het Secretariaat van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, Den Haag, en het bedrag zal per kwitantie worden geind.

De secretaris van het Hoofdbestuur,
E. F. GROOSS.

*) In een volgend nummer zal nog eens worden vermeld wat „Oost en West" doet en heeft gedaan.

Buitengewone Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Oost en West" op Zaterdag 27 September 1919, te Utrecht.

Zaterdagmiddag is in het Gebouw van den Protestantenbond te Utrecht de buitengewone vergadering gehouden van onze vereeniging, belegd, naar aanleiding van de discussies op de jaarlijksche algemeene vergadering te Deventer, met het doel de vraagstukken van propaganda, ledental en weekblad nader onder de oogen te zien.

Na een kort inleidend woord van den voorzitter, die de te behandelen kwesties als bekend veronderstelde, evenals de opinie daarover van het Dagelijksch Bestuur, werden de debatten geopend door den heer S c h m ö l e, uit Breda, die allereerst de vraag onder de oogen zag, wat het zwaarst moest wegen: de vermeerdering van het ledental of behoud van het weekblad in zijn huidigen vorm met 't vooruitzicht, dat dit als een rem zal gaan werken op de toename van het aantal leden. Volgens hem kunnen we er niet aan denken, de propaganda tot uitbreiding van het ledental, speciaal onder hen, die Indië niet van aanzien kennen, te verminderen, zij moet voorop staan. Ofschoon hij persoonlijk het weekblad met het grootste genoegen las, alle artikelen en rubrieken daaruit, meende hij toch, dat bezuiniging te verkrijgen zou zijn door het weglaten van de rubrieken Van Vreemde Koloniën en het Literatuuroverzicht. Voorts was het volgens den spreker wenschelijk en mogelijk het weekblad om te zetten tot een maandblad, waardoor de kosten tot ¼ deel zouden worden teruggebracht, terwijl het blad niet meer aan ieder lid behoefde te worden toegezonden, wijl velen het toch nooit lezen, maar beter aan de afdeelingsbesturen kon worden gestuurd, die dan zorgen voor circulatie. Op die wijze blijven er ook meer nummers over voor colportage, verzending aan sociëteiten, leeszalen, etc.

Spreker laschte in zijn betoog nog enkele wenken in met betrekking tot de propaganda. Hij beval het inzenden van Indisch nieuws en Indische schetsen bij de plaatselijke kleine dagbladen aan, terwijl hij een volledige vergoeding bepleitte uit de kas van het H. B. aan de afdeelingen voor avonden, óók gezellige avonden, die met het doel van propaganda belegd zijn.

De beraadslagingen bleven zich, na dit betoog, in hoofdzaak bewegen om de kwestie van het weekblad.

De S e c r e t a r i s rekende het den eersten debater als onwenschelijk voor, dat het orgaan in een maandblad werd omgezet, aangezien dan een belangrijk geringer bedrag aan advertentie-prijzen zal ontvangen worden.

De heer C u y p e r s, die gaarne gezien had, dat wat meer leden zich in het Weekblad zouden hebben geuit en dat het Dagelijksch Bestuur zijn meening over de plannen van de Propaganda-Commissie nader had ontvouwd, bepaalde zich vervolgens ook tot het weekblad, bepleitte met klem een beteren vorm, een aangenamer uitzien, zoodat men het blad ook als iets blijvends gaarne zal willen bewaren. In zijn huidigen vorm doen de lezers dat niet. De Redactie-Commissie daarnaast moet met bezieling werken, niet met eigendunkelijkheid of conservatisme, maar met de bedoeling, om het weekblad meer toegankelijk te maken voor het publiek.

De V o o r z i t t e r, die alsnu de voorstellen van het Dagelijksch Bestuur nader ontwikkelt, beginnend met een herinnering aan tien jaar geleden, toen hij in een tijd van strijd in de vereeniging de voorzittersfunctie kreeg te vervullen, wees er op, dat we thans weer in een storm verkeeren, en dat het gaat om de vraag, of we het schip met te strakke zeilen door de branding zullen sturen, of voorzichtiger te werk gaan, teneinde een schipbreuk te vermijden. Het Dagelijksch Bestuur wil, behalve het bevorderen van de propaganda-actie, middels film-avonden, zooals ondernomen door Mevrouw Clifford Kocq van Breugel, overgaan tot de benoeming van een goed bekend propagandist, aanvankelijk voor 6 maanden, bij wijze van proef.

Waar echter gebleken is, dat, met het oog op de kosten van het weekblad, een vermeerdering van het aantal leden boven de 3000 tot verlies zou leiden, heeft het Dag. Bestuur voorgesteld de contributie voor de nieuwe leden te brengen op *f* 5.— en daarnaast het instituut van begunstigers in te voeren, die een kleine contributie van b.v. *f* 1.— betalen, doch geen weekblad zullen ontvangen.

Voorts betoogde spreker de wenschelijkheid om niet alleen te letten op de belangstelling der Nederlanders, doch ook om het vertrouwen der Inlanders te winnen. Hiertoe is bevorderlijk het zoeken van aanraking met de studeerende Indische jongelieden, waarvoor wij reeds den steun van de Regeering mochten verwerven.

De heer Cuypers verwachtte van het toetreden van begunstigers voor *f* 1.— per jaar niet veel voor de stijving der geldmiddelen. Wij moeten n. z. m. juist leden krijgen, die een hooge contributie betalen en spreker is overtuigd, dat velen bereid zullen zijn een flinke som te offeren, hetgeen al dadelijk zou blijken, indien men in deze vergadering een inteekenlijst liet rondgaan.

Tegen dit laatste voorstel verzet zich Mevrouw Clifford Kocq van Breugel, daar zulke maatregelen een belasting zijn voor trouw opkomende leden en een premie voor wegblijvers. Spreekster hoopt, dat de contributie in geen geval hooger zal zijn dan *f* 3.—.

De heer Tillema, terugkomend op het weekblad, noemde de groote fout ervan, de typografisch technische indeeling. Hij stelde voor, de advertentiepagina's er los in te leggen, of de advertenties af te drukken onder de stof, maar in geen geval tusschen den tekst zooals thans gebruikelijk is.

De Voorzitter kon niet inzien, dat het drukken van advertenties tusschen den tekst een belangstellend lid zou afschrikken van de lezing. Bovendien hebben wij wel degelijk rekening te houden met de wenschen van de adverteerders.

De heer Cuypers wees op het model van een gewijzigd uiterlijk, zooals hij het aan het Dagelijksch Bestuur had aangeboden, een soort bemiddelingsvoorstel van zijn kant, waarbij de advertenties terzijde van den tekst staan, dan kan men, wanneer men het blad perforeert, den tekst uitscheuren, om deze later te kunnen bewaren. Adverteerders, met wie hij daarover had gesproken, konden er geen overwegende bezwaren tegen inbrengen.

De Voorzitter moest zeggen, dat het Dagelijksch Bestuur er veel bezwaren tegen had, maar het was bereid dit voorstel te overwegen. Toen hij opmerkte, dat een uitgever de zaken vanzelf mercantiel beziet en dus anders opvat dan wij, antwoordde de heer Cuypers, dat wij dan zelf maar uitgers moeten gaan spelen.

In het Bestuur zitten volgens hem genoeg menschen, die met genoegen de werkzaamheden, daaraan verbonden, zullen verrichten.

Toen de Voorzitter op een nadere opmerking van den heer Tillema dezen antwoordde, dat hij diens denkbeeld gaarne wil voorleggen aan de Redactie-Commissie, vroeg de heer Cuypers, wie eigenlijk die Redactie-Commissie vormen.

De Voorzitter antwoordde, dat mevrouw v. Beresteyn de redactie voert, bijgestaan door haar medewerkers.

De heer Cuypers bepleitte hierop de wenschelijkheid, om eenzijdigheid te voorkomen, dat de redactie zou bestaan uit drie menschen, waaronder personen met kijk op de technische zaken, die aan de uitgave van een blad zijn verbonden.

De heer Baelde betreurde het, niemand van de Redactie op deze vergadering tegenwoordig te zien. Hij meende, dat het Weekblad beter gelezen wordt dan vroeger, maar vond het allerwonderlijkst, dat in het Orgaan geen verslag werd opgenomen van de vergadering in Deventer. Dat is toch niet in den haak. In zijn orgaan moet men toch een uitvoerig verslag kunnen lezen van een algemeene vergadering. Spreker gaf het Hoofdbestuur in ernstige overweging niet afwijzend te staan tegenover de voorstellen van de Propaganda-Commissie, die toch beoogen redding te brengen. Geef haar liever plein pouvoir, ook al heeft men weinig hoop op welslagen en wensch haar goed succes. Spreker ried aan, de debatten te sluiten en de uitwerking van nadere voorstellen over te laten aan het Dagelijksch Bestuur in samenwerking met Propaganda-Commissie en Redactie.

(Teekenen van instemming).

De heer Brondgeest wees er op, dat we op die manier weer dreigen tot geen enkel resultaat te komen. Hij betoogde, dat volgens zijn opvatting en berekening de contributie gerust op *f* 2.50 kan blijven gehandhaafd, terwijl we doorgaan met leden werven en met het uitgeven van het weekblad. Mits maar de verhouding van de contributieverdeeling veranderd wordt.

De heer Somermeijer vreesde, dat we met verhooging van de contributie tot *f* 5.— de vereeniging in de waagschaal stellen. Er is dan kans op een groot ledenverlies.

De heer Gerdes van Oosterbeek stelde voor de contributie een rijksdaalder te laten, maar haar te stellen voor nieuwe leden, als ze een weekblad wenschen op *f* 3.50.

De heer Brondgeest ontkende de noodzakelijkheid van contributie-verhooging. Hoe meer verschillende contributies, hoe moeilijker de administratie.

De Voorzitter constateerde, dat het voorstel van het Dagelijksch Bestuur, inzake een propagandist en inzake een verhoogde contributie van *f* 5.—, geen ondersteuning gevonden heeft, daarentegen wel een voorstel uit de vergadering tot samenwerking tusschen het Dag. Bestuur, de Propaganda- en de Redactie-Commissie, om de plannen nader te bespreken.

De heer Mr. Boelen achtte het denkbeeld van een propagandist in 't geheel niet kwaad. Oost en West moet een vereeniging worden als de A.N.W.B. Ook aan de splitsing in verschillende organisaties, die voor Indië belangstelling vragen, moet een einde komen. Daar is het publiek niet mee gebaat. Wij moeten op den duur samensmelten met het Kol. Instituut.

Ook de heer Cuypers juichte het denkbeeld van een propagandist, levendig toe, wanneer dan ook het Bestuur en de andere commissiën flink aanpakken. Over geldbezwaren komen we heen.

De heer Somermeijer vroeg of de Commissie de contributie zelf zal bepalen, of met voorstellen zal komen, waarop de Voorzitter antwoordt, dat voorstellen zullen worden ingediend.

De heer Marcella wierp de wenschelijkheid op van het stellen van een termijn aan de samenwerkende commissies.

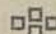
Na eenige discussie legde de vergadering zich neer bij de verklaring van den Voorzitter, dat spoed zal worden betracht.

De motie, door den heer Baelde geformuleerd, werd als volgt aangenomen:

„De vergadering gehoord hebbende de discussies over het Weekblad en de overige punten van het ontwerp-propaganda, besluit het Dag. Bestuur, de Propaganda-Commissie en de Redactie uit te noodigen deze zaak nader te bespreken en voorstellen te doen."

De heer Gerdes v. Oosterbeek bracht de circulaire van het Dagelijksch Bestuur ter sprake, waarin de afdeelingsbesturen werden verzocht informatie-bureaux op te richten. Gaarne zou spreker over de inrichting eenige gegevens ontvangen.

De heer Tillema die in het Hoofdbestuur het denkbeeld heeft geopperd, antwoordde, dat er bij hem geen dag voorbij gaat, of hem worden inlichtin-

gen gevraagd over allerlei, over keuringen, over posities etc. etc. Het zal wenschelijk zijn, dat organisaties worden opgericht, die degelijke informaties verschaffen, elkaar voortdurend op de hoogte houden en het publiek opwekken, informaties te komen inwinnen. Dat zal echter duizenden kosten.

De Voorzitter betwijfelde of tegenover die kosten voldoende baat van den maatregel te wachten is.

De heer Cuypers bepleitte het in relatie treden met personen in Indië, die ons over de behoefte daar kunnen inlichten. Correspondenten dus.

De Voorzitter wilde dit graag probeeren, maar dergelijke ondernemingen zullen dáárop vaak verongelukken, dat zulke correspondenten telkens worden overgeplaatst.

De heer Polak kreeg gelegenheid om zijn denkbeeld te ontwikkelen van een groote koloniale tentoonstelling. Zoo'n tentoonstelling is beslist noodig, om een degelijke propaganda te maken. Wanneer men de zaak goed aanpakt en om steun verzoekt bij de autoriteiten, zullen de finantieele bezwaren ongetwijfeld overwonnen worden.

De Voorzitter deelde mede, dat het Bestuur ook wel diligent geweest is in deze. Spreker heeft zitting gehad in het Eere-Comité van Anita, de tentoonstelling die plaats zou hebben in Soerabaja. Tengevolge van de tijdsomstandigheden moest van deze tentoonstelling worden afgezien. Voorts hebben we op een brief van een Fransche Commissie, inzake een tentoonstelling van Marokkaansche kunst te Amsterdam, welke gevolgd zal worden door een tentoonstelling van Ned.-Indische kunst te Parijs, onzen steun toegezegd. Terwijl het Bestuur ook moeite heeft gedaan om een betere vertegenwoordiging van onze koloniën op de Jaarbeurs te Utrecht te krijgen, zonder resultaat echter.

De heer Brondgeest wenschte nog een verkeerde opvatting over de plaats van de Propaganda-Commissie in de vereeniging recht te zetten. Men was van meening, dat die Commissie de bedoeling had om het Hoofdbestuur uit te schakelen. Niets was minder waar. De Commissie wenschte ondergeschikt te blijven aan het Hoofdbestuur en al haar plannen aan dat bestuur voor te leggen. Alleen verzocht zij, om indien die plannen niet uitvoerbaar waren, wegens gebrek aan geld, zelf voor die uitvoering zorg te dragen en de daarvoor benoodigde gelden te verschaffen.

De heer Zuyderhoff was van meening, dat de Commissie niet alléén daarvoor moest zorgen, maar in overleg en samenwerking met het Hoofdbestuur.

Ook de heer Van Leent kon zich met de opvatting van den heer Brondgeest absoluut niet vereenigen, daar hij hierin wel degelijk een uitschakelen van het Hoofdbestuur ziet.

Waarna besloten wordt deze aangelegenheid over te laten aan de vergadering der Commissiën met het Dagelijksch Bestuur.

Nadat Mevrouw Clifford den Voorzitter bedankt heeft voor de goede leiding van deze woelige vergadering, wordt deze gesloten.

Persoverzicht.

De taktiek der Indische Radikale Concentratie.

Onder dit hoofd schrijft *De Telegraaf* van 20 September j.l.:

„Het telegram der Sociaal-Democratische partij in Indië, gericht als protest tegen het „provoceerend en reactionnair optreden der Indische Regeering", in zake het gebeurde te Garoet, heeft de „Politiek Economische Bond" in Indië aanleiding gegeven een tegen-telegram te zenden aan den voorzitter der Tweede Kamer.

De P. E. B. heeft nu een manifest in het licht gegeven, waarin in den breede wordt uiteengezet, welke motieven de Indische Regeering tot haar optreden in de Garoetsche gebeurtenis heeft geleid, motieven, die reeds van alle zijden over en weer belicht door ons werden opgenomen. Het betoog van den bond komt geheel neer op een verschooning van de gestie der Regeering, wie in de gegeven omstandigheden geen andere weg openstond. In het bijzonder wordt in dit manifest nog eens de klemtoon gelegd op de leugenachtige bewering der Radikale Concentratie, waar deze persisteert in het handhaven der voorstelling „als zou order zijn gegeven tot het neerschieten van weerloozen."

De Bond eindigt met te zeggen:

„Waar kenners van Indië, zooals de Concentratie-mannen geacht moeten worden te zijn, een troep zich ten doode wijdende, gewapende, in het wit gekleede en tot verzet zich opwindende inlanders aan het Nederlandsch publiek voorstellen als weerloozen, constateeren wij opzettelijke misleiding.

„Misleidend is ook de voorstelling, alsof de Regeering bij systeem bloedvergieten uitlokt door het verbieden van vergaderingen en het zenden van troepen; immers zijn op last der Regeering geen vergaderingen verboden of ontbonden dan die een bedreiging vormen voor de openbare orde en de Concentratie noeme één geval, dat van Regeeringswege het vrije woord is benomen aan hen, die de rustige ontwikkeling voorstaan, die zij, de Concentratie, verklaart te wenschen. Durft de Concentratie, na dit verwijt aan de Regeering, het Nederlandsch publiek volledig verslag doen van alle vergaderingen, die den laatsten tijd niet ontbonden zijn? Ook noeme zij bij name één geval, waarin het zenden van troepen onrust en spanning aanleiding tot de troepenzending is geweest.

Dat de tijden moeilijk zijn, zij der Concentratie toegegeven; haar communiqué laat echter insinueerenderwijze in het midden, wie tot die moeilijkheid de aanleiders zijn en verraadt daardoor het opzet om, komt het inderdaad tot verder bloedvergieten, de schuld daarvan op de Regeering te werpen ten einde den eigen aftocht te dekken uit troebelen, door eigen toedoen verwekt. In dit licht beschouwd, is de aankondiging van verder bloedvergieten op zijn minst genomen bedenkelijk."

* * *

In de *Nieuwe Courant* van 2 Sept. j.l. schrijft N. S. d.d. 13 Aug. uit Weltevreden over „*Onze Koloniale toekomst*" o.m.:

„Revolutionnaire beweging in de Preanger.

Onrust op de Buitenbezittingen.

Douwes Dekker, Tjipto en Tjokroaminoto onder politietoezicht.

Drie sombere zinnetjes, waarmede de politieke situatie in zijn geheel geteekend is.

Nog gedurende de laatste Volksraadzitting zijn er schoone woorden gesproken over de samenwerking tusschen Regeering en Volkspartijen. Zoowel de voormannen der inlandsche vereenigingen als de regeeringsgemachtigden verklaarden van harte tot samenwerking bereid te zijn, maar zelfs die schoone schijn heeft de wreede werkelijkheid niet langer kunnen verhullen.

Er ontstaat een steeds scherper tegenstelling tusschen Regeering en Volkspartijen.

Er ontstaat een steeds feller antagonisme tusschen linksch en rechtsch.

Waarom? Waar ligt de schuld?

Bij de extremisten, die de mooie volksbeweging doen ontaarden in revolutionnaire excessen, zeggen de eenen en zij wijzen op de verzetsbeweging in Solo georganiseerd door Insulinde, op de relletjes op de particuliere landen, geleid en aangestookt door de Sarekat-Islam.

Bij de Regeering en haar reactionaire adviseurs, zeggen de „vooruitstrevenden" en zij wijzen op benoemingen als van Swart en Sibinga Mulder, op het tegenwerken van de inlandsche vereenigingen door het verbieden van vergaderingen, zij wijzen op slaventoestanden in de Vorstenlanden en de lijfeigenschap op de particuliere landerijen, welke steeds nog bestaan.

Beide meeningen staan lijnrecht tegenover elkaar en toch zal zelfs het meest onpartijdige onderzoek nooit kunnen uitmaken, welke de juiste is. Wie kan de primaire oorzaak vinden in den eeuwigen kringloop van actie en reactie? Waar is het punt, waar de cirkel begon?

Er zijn veel groote fouten gemaakt in onze koloniale politiek van de laatste tien jaren, welke mede tot die verzekering hebben aanleiding gegeven en de grootste is misschien wel geweest het ontbreken van een koloniale politiek, het stelsel van diplomatiek opportunisme.

Maar zelfs al ware er in het verleden nooit een fout begaan, al zou ook in de toekomst ons beleid nooit meer falen, dan nog is een geleidelijke ontwikkeling van deze landen uitgesloten.

Geleidelijke koloniale ontwikkeling is een *contradictio in terminis*.

Het wezen van een koloniale ontwikkeling is juist zijn niet-geleidelijkheid.

Java verkeert grootendeels in primitieve agrarisch-economische verhoudingen.

Wij brengen er met overslaan van de phasen, huisindustrie en klein-nijverheid, ineens de moderne groot-industrie.

Het volk in de binnenlanden leeft nog bijna uitsluitend in de gesloten-dorpshuishouding.

Ons bestuur over deze landen verbreekt die plaatselijke isolatie, bouwt spoor- en tramwegen, opent stoomvaartlijnen met vreemde werelddeelen, rukt dit eiland met geweld binnen het wereldverkeer en maakt er een afzetgebied van voor Europeesche nijverheidsproducten en een grondstoffenproducent voor de wereldmarkt.

De inlander behelpt zich grootendeels met directe warenruil. Wij brengen hier een volledige moderne geldhuishouding, met alles wat er aan vast zit.

Niet alleen uit hun economische isolatie heffen wij deze landen op, maar wij bouwen ook een geestelijke brug, welke contact met het werelddenken voor haar bevolking mogelijk maakt.

Moderne Europeesche denkbeelden omtrent politieke rechten en vrijheden beinvloeden het primitieve gedachten-leven van dit volk en doen den drang geboren worden naar spoedige algeheele zelfstandigheid.

Wanneer het zal mogen gelukken in dertig jaar, dezen landen hun onafhankelijkheid te hergeven, dan kan dit alleen het gevolg zijn van het feit, dat wij dit volk gedwongen hebben in vijftig jaar een sociale ontwikkeling te doorloopen, waar Europa tien eeuwen over heeft gedaan.

De gevolgen van een dergelijk kunstmatig groeiproces kunnen voor het sociaal-organisme niet uitblijven. Evenals bij een kasplant, zoo zal ook hier de uiterlijke vorm groeien ten koste van de innerlijke kracht.

In tegenstelling met Europa, waar de staatsinrichting de publiek-rechterlijke structuur is geworden van de sociaal-economische verhoudingen en met de wijzigingen daarin mede verandert, wil men hier een staatsinrichting scheppen, welke met recht een luchtkasteel zal zijn.

Hierin, in deze ongelijkheid der politieke en economische ontwikkeling, zal ook in de toekomst de voornaamste oorzaak liggen van de steeds scherper wordende tegenstelling tusschen de Regeering, die met de economische ontwikkeling rekening moet houden en de volkspartijen, die door nationaal sentiment gedreven, steeds nieuwe hervormingen zullen eischen.

De hervormingen zullen er komen. Zij moeten er komen, omdat alleen door vertegenwoordigende lichamen te scheppen, waarin de steeds groeiende volksbeweging aan constructieven staatkundigen arbeid gebonden wordt, revolutionnaire excessen voorkomen kunnen worden. Zij zullen er komen, niet geleidelijk maar sprongsgewijze. Dat is het onafwendbare, het onontkoombare, het noodzakelijk gevolg van het groeien van den vorm ten koste van de innerlijke kracht.

Wil Nederland in zijn eigen belang en in het belang van deze landen de chaotische ineenstorting voorkomen, welke het noodzakelijk gevolg moet zijn van dit wanstaltig groeiproces, dan zal het zijn gansche volkskracht moeten aanwenden om de economische ontwikkeling van zijn koloniën zoo snel mogelijk op te voeren.

De economische ontwikkeling dan van de inlandsche bevolking, niet in de eerste plaats, de uitbreiding van de Europeesche ondernemingen.

Dat beteekent echter een geheele hervorming van onze koloniale politiek, een grondige wijziging van ons beheer over deze landen. Dan zal niet zooals thans de afdeeling Nijverheid van het departement van Landbouw een ondergeschikte plaats kunnen innemen, maar dan zal een economisch departement de eerste plaats in ons bestuursstelsel moeten vervullen, en aan de economische ontwikkeling der inlandsche bevolking alle overige bestuursmaatregelen ondergeschikt moeten worden gemaakt."

Amerikaansche rijstbouw in Ned.-Indië.

In *De Telegraaf* van 17 dezer schrijft J. F. Niermeijer:

„Het is de verdienste van dr. Broersma, dat hij ons in Nederland bekend heeft gemaakt [1]) met plannen der Indische regeering tot invoering van een modern rijstbouwbedrijf in de Buitenbezittingen; plannen, die groote en belangrijke gevolgen kunnen hebben, maar nauwelijks had ingelicht.

In het grootbedrijf in den rijstbouw wordt thans reeds op vrij aanzienlijke schaal beoefend in de Vereenigde Staten en het is van belang genoeg om daarover iets meer mee te deelen dan dr. B. doet. Deze schrijft alleen over Californië, maar ongetwijfeld zal de deskundige, die door het departement van Landbouw naar Amerika is gezonden, niet alleen Californië bezoeken, waar de nieuwe rijstbouw pas uit den allerlaatsten tijd dagteekent, maar ook Louisiana, Texas en Arkansas, waar zij — vooral in de beide eerstgenoemde landen — reeds op een veel langer staat van dienst kan bogen.

Dr. B. spreekt van „verschillende machines", waarmee de expert zal terugkeeren. Het nieuwe in den Amerikaanschen bedrijfsvorm zijn echter niet alleen de machines, maar ook is nieuw de

andere wijze van Sawahaanleg,

waardoor het mogelijk is geworden, die machines te gebruiken. Het geheim is, dat men de dammetjes, de galengans, die de vakken der rijstvelden omringen en die noodig zijn om het water op het land te houden, anders aanlegt dan in geheel Azië geschiedt: niet als smalle, steilwandige dijkjes, maar zeer zacht glooiend. Daardoor is het mogelijk de

[1]) Rijsthoeven in Palembang. (N. Rott. Ct. van 25 Juni l.l., ochtendblad).

paarden ervan te laten rijden bij het ploegen en eggen, en ook met de „cultivatoren”, de moderne werktuigen tot omwerking van den bodem. Later, bij den oogst, gaan evenzoo de maaimachines er over heen.

Dit is wat de Amerikanen op hun typische manier noemen: „The conquest of the primeval Oriental hand labor garden crop by American farm machinery”; de verovering van de primitieve Oostersche tuinbouw-met-handenarbeid door Amerikaansche machine-verbouw. Zij berekenen dat bij de modernen methode één man noodig is op 80 acres (32 hectaren of 35 Javaansche bouws). Die werkman verdient twintig maal zooveel als een Chinees, maar een Chinees kan slechts voor 1—2 acres zorgen.

De groote beteekenis van het nieuwe bedrijf blijkt uit de volgende cijfers voor den rijstoogst der Vereenigde Staten, in tons:

1890	61.000
1900	114.000
1914	315.000
1917	450.000
1918	510.000

Dr. Broersma is nogal optimistisch wat betreft de invoering dezer cultuurmethode in onzen Archipel. Zooals hij mededeelt is door de Indische regeering een commissie naar Palembang gezonden, die daar vrij dicht nabij de hoofdplaats uitgestrekte vlakke terreinen heeft gevonden, buiten die welke voor de bevolking gereserveerd dienen te blijven. Voorloopig heeft de commissie zeven terreinen aangewezen, samen meer dan 150.000 hectaren groot. Rekent men op een opbrengst van 2000 K.G. per hectare, dan zouden deze landen 300.000 tonnen rijst (van 1000 K.G.) gaan opbrengen. Dat is dus al ongeveer de helft van den gemiddelden jaarlijkschen rijstinvoer in *geheel Nederlandsch-Indië*.

Zoo iets zou inderdaad van buitengewone beteekenis wezen. Ongetwijfeld zullen er groote moeilijkheden te overwinnen vallen, maar de zaak is van zooveel belang, dat men zijn uiterste krachten daarvoor inspannen moge. Moeilijkheden vooral met verkrijging van de geschikte arbeidskrachten. In Amerika zijn dat meerendeels blanken en men had er groote moeite met hun gezondheidstoestand. In het klimaat der Sumatraansche laagvlakten is zoo zware arbeid door blanken stellig uitgesloten. Men zal dus Oosterlingen moeten vinden, die het oude, onheilige gewas willen gaan verbouwen op onheilige manier, los van alle godsdienstige voorschriften en plechtigheden; en die voor de hanteering der machines de kracht en de bekwaamheden bezitten.

Wanneer het eens niet gelukken mocht, het Amerikaansch landbouwbedrijf op ruime schaal in het Oosten in te voeren — is dan de kans om Indië's rijstoogst sterk op te voeren geheel verkeken? Dr. Broersma schijnt het te meenen. „De inlandsche landbouwende familie — zoo schrijft hij — is van ouds gewend het overgroote deel van den verkregen oogst op te eten. Verkoopt de inlandsche landbouwer tevoren of achteraf van zijn oogst aan opkoopers, dan moet hij zelf na enkele maanden rijst koopen of tweede gewassen eten. De landbouw der Javanen waarborgt allerminst een flink overschot.”

Deze uitspraak is te algemeen en daardoor onjuist. De inlandsche sawahbouwer verbouwt niet licht meer dan hij opeet, wanneer hij geen gelegenheid heeft tot afvoer en verkoop. En waar de bevolking te dicht is, is van een overschot van den oogst natuurlijk geen sprake. Maar het zal dr. B. toch wel bekend zijn, dat er streken van den Archipel zijn, waar wèl

een belangrijk rijstoverschot geëxporteerd

wordt. Het zal hem evenmin onbekend zijn, dat dit in veel sterker mate het geval is bijv. in het naburig Cochin-China, niet omdat de rijstbouw daar op hooger trap staat dan op Java, maar omdat de dichtheid van bevolking daar gering is en de grond vruchtbaar. Datzelfde nu is in Borneo's en Sumatra's vlakten het geval.

De ingenieur Van Tubergen, die in opdracht der regeering een uitvoerig onderzoek instelde naar de mogelijkheid van uitbreiding der bevloeiing op Sumatra, dringt er in zijn verslag op aan, dit eiland van een rijstinvoerend land tot een land van rijstexport te maken. [2]) Dat hetzelfde voor Borneo mogelijk is, werd door een blijkbaar zeer deskundig medewerker van *De Locomotief* betoogd. [3]) Onder den titel „de overbevolking van Java” gaf de heer F. H. A. Steens Zijnen nog onlangs in dit blad (nr. van 10 Aug. l.l.) een goed gedocumenteerd pleidooi voor de kolonisatie van Sumatra. En ook iemand die de Javaansche landbouwer zoo goed kent als de heer Dom van Rombeek heeft in dit verband op kolonisatie der Buitenbezittingen door Javanen aangedrongen.

Wat de Engelschen in het Vijfstroomenland van den Indus hebben tot stand gebracht voor den tarwe-export — aanleg van irrigatiewerken en kolonisatie op groote schaal met inlanders uit andere streken — dat kunnen wij voor de rijst tot stand brengen op Sumatra en op Borneo, als wij de taak maar krachtig willen aanpakken.

[2]) Zie uitvoeriger in 2e jaarbeurs-nummer van „De Telegraaf” (20 Febr. 1918), blz. 14.

[3]) Overgenomen in N. Rott. Ct. van 17 December 1918, Avondblad A).

Maar de mannen, die haar tot stand brengen, moeten inderdaad van een gansch ander inzicht doordrongen zijn dan dr. Broersma, die — is het niet merkwaardig! — boven landbouwkolonisatie door Javanen de voorkeur geeft aan een goede organisatie van den koeliearbeid op Deli en elders.

In dit verband geeft hij een nuttig overzicht van de tegenwoordige methode der koeliewerving. Het loont wel de moeite, daarover afzonderlijk te spreken.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een Indo-Europeesch Verbond.

Herhaaldelijk en van verschillende zijden is er op gewezen, dat de Indo-Europeanen hoe langer zoo meer in 't gedrang raken, nu schier alle aandacht der Regeering gevestigd is op de opheffing en ontwikkeling van de Inlandsche en Chineesche bevolking. De vrees is geuit, dat de Indo langzamerhand door den Inlander en Chinees verdrongen en aldus gedoemd zal worden zich met een mindere plaats in de maatschappij tevreden te moeten stellen en dat hij meer en meer tot armoede vervallen zal.

Reeds jaren geleden hebben de Indo-Europeanen gevoeld, dat het noodig was zich aaneen te sluiten en de Indische Bond is het gevolg van die aaneensluiting.

Op een tijdperk van grooten bloei volgde verval en het schijnt, dat de leiding in het tegenwoordige stadium niet meer beantwoordt aan de eischen des tijds.

Nu is besloten tot oprichting van een Indo-Europeesch Verbond, voorloopig onder leiding van den bekwamen Indischen journalist Zaalberg.

Volgens de *Deli Ct.* is de actie begonnen met een artikel in het *Nieuws v. d. Dag*, blijkbaar in de pen gegeven door een bestaande behoefte, door de oprichting van een Eurasian Association te Singapore en wellicht om de Indowereld in 't geweer te roepen tegen Insulinde en Douwes Dekker om splitsing te brengen in de Indo-Europeesche bevolking.

„Hoe onjuist het theoretisch moge wezen” — aldus de *Deli Ct.* — dat een volk zich verdeelt en onderverdeelt in klassen en categorieën, die ieder voor de eigen belangen optreden, daar schijnt in de practijk niet tegen te vechten te zijn.” De vraag, of de Indo-Europeanen gelijke belangen hebben, die in strijd zijn met de belangen van andere groepen, beantwoordt het blad bevestigend.

„De Indische Partij en Insulinde hadden vereenigingen kunnen en moeten zijn, waarin de Indo-Europeaan zich veilig moest gevoelen, doch het associatie gedrijf en het revolutionaire gedoe van de leiders heeft dit anders doen zijn.

Het zijn dan ook niet de Indo-Europeanen, die deze vereenigingen in den steek hebben gelaten, doch het zijn deze vereenigingen, die hen hebben uitgedreven, behoudens enkele voor het grootste deel onrijpe elementen.”

Voelt de Indo-Europeaan behoefte aan aaneensluiting, voelt hij, dat hij zijn belangen heeft te verdedigen naast die van andere bevolkingsgroepen, dan

blijft er voor hem niets anders over dan zich aan te sluiten bij den Indischen bond of een nieuw verbond op te richten.

Aan het laatste hebben de betrokkenen de voorkeur gegeven. De benoeming van den heer Zaalberg en zijn eerste succes tot wegneming van de tegenstelling tusschen Indo en Totok vindt het blad een succes.

Het wil in het nieuwe Verbond niet in de eerste plaats zien een vereeniging tegen Insulinde, want niet in het negatieve, doch in het positieve moet zijn kracht liggen, vooral op economisch gebied. Dat de politiek uit het voorloopig program weggelaten is, is een aanbeveling.

„Het is de tijd voor krachtig economisch streven op alle gebied en al ware het alleen daarom, dan heeft deze bond onze volle sympathie. Een bezwaar van de Inlandsche vereenigingen is immers, dat zij het economisch streven, dat arbeid en tijd vraagt, in den steek lieten voor p o l i t i e k streven, dat weinig meer vordert dan een grooten mond en een hoop geschreeuw. Doch dat dan ook geen resultaten biedt.

Laat het Indo-Europeesch Verbond aansturen op een krachtige economische ontwikkeling en weerbaarmaking van de eigen groep en daarmee van Ned.-Indië."

Belawan.

Aan de *Deli Crt.* ontleenen we een en ander aangaande het groote werk, dat te Belawan uitgevoerd wordt.

De „G. G. Idenburg" van de Mij. Grotius is begonnen met het opspuiten van de terreinen, waar tot voor kort slechts bakoe bakoe groeide en die in de toekomst de bouwterreinen zullen worden voor de woningbuurt, de goedang-kwartieren en de andere uitrustingen, die tot de haven behooren.

Een uitgestrekt terrein langs de Belawanrivier is leeggekapt, het bruikbare hout is weggehaald en de reusachtige buisleiding van de zuigmachine is er gelegd om de modder uit de Belawanrivier over het land te spuiten, dat tot een halven meter boven peil opgespoten wordt en daarna afgedekt met een zandlaag van 20 c.M.

In totaal zullen een paar millioen M³. modder en 1½ millioen M³. zand verwerkt moeten worden.

Met de „G. G. Idenburg" zal men het zand uit de Belawanrivier opzuigen en met kleinere vaartuigen uit de Delirivier, aan den anderen kant van het eiland Belawan.

De slibzuiger „Sumatra" zal met de „Java" samenwerken, om de geul te verdiepen en te verbreeden. Blijven beide vaartuigen doorwerken, dan zal de geul over een paar jaar breed en diep genoeg zijn om de Hollandsche mailschepen te laten binnenvallen.

Ook zal men beginnen, of nu reeds begonnen zijn met het uitbaggeren van de sleuf voor den kademuur, welke eerst door een zware zandlaag gevuld zal worden om alle weeke onderliggenden grond weg te drukken, voordat de caissons geplaatst worden.

Dr. S c h ü f f n e r, bijgestaan dor den gouvernementsarts, Dr. H y l k e m a, houden toezicht op de sanitaire zijde van het werk.

De malaria tastte immers al spoedig het werkvolk aan, en de aannemers bemerkten een vermindering in het arbeidsvermogen der koelies.

De gevreesde ziekte greep zoo om zich heen, dat de gevangen muskieten, de overbrengsters van de ziekte, soms tot voor 50 pCt. geïnfecteerd waren.

Kinineverstrekking en het wegvangen der muskieten hebben hun uitwerking doen gevoelen. De Inlandsche helpers van de geneesheeren zoeken elken morgen onder hun toezicht de klamboes in de koeliekongsies na.

Ook passen de artsen nog een ander middel toe om de muskieten te vangen.

Daar Dr. S c h ü f f n e r in Tapanoeli merkte, dat de karbouw de muskieten aantrekt, zijn er op het terrein een paar keurige karbouwenstalletjes gebouwd, „waar een karbouw in een bijna hermetisch afgesloten stal en onder een plafond behangen met witte stof, zijn weelde niet kent, terwijl in de muren ingenieus uitgedachte muskietenvallen zijn aangebracht, die geregeld worden nagekeken en geleegd."

Vrije emigratie van Java.

Volgens het verslag van de Deli Planters Vereeniging (D.P.V.) waren de resultaten van deze emigratie over het verslagjaar weer gunstig. Het aantal arbeiders van Java steeg van 3441 tot 5296, terwijl het aantal vergezellende bloedverwanten in dezelfde mate toenam.

Het bekende schrijven van brieven naar Java is thans zoodanig ingericht, dat een Javaansche krani een maand achter elkaar op een onderneming blijft om alle brieven te schrijven, zooals de werkkrachten, die wenschen.

Door den steun van het Volkscredietwezen konden de geldzendingen plaats vinden door bemiddeling van de afdeelingsbanken op Java.

Ofschoon het aanbrengloon voor den laukeh werd verminderd en afgeschaft, vertrouwt het Comité toch, dat niet minder lieden zullen uitkomen, omdat deze lieden niet emigreeren, omdat de laukeh hen daartoe aanzet, doch omdat zij verbetering wenschen in hun levensomstandigheden, omdat Deli voor hen het land is van behoorlijke verdienste.

Bedroevend noemt het verslag het, dat de Regeering nog steeds de werving niet van alle belemmeringen vrijmaakt.

Naar aanleiding van het bovenstaande merkt de *Deli Crt.* op, dat het zeer goed gezien was van de Regeering indertijd om een feitelijk verbod van werving uit te vaardigen, tenzij de werving onder bepaalde omstandigheden en voorwaarden geschiedde.

Strenge maatregelen waren noodig, daar tal van tusschenpersonen zich niet ontzagen uit geldelijk gewin hun landslieden te verkoopen en te leveren naar ondernemingen in binnen- en buitenland, waar ze onder harde voorwaarden moesten werken.

Langzamerhand veranderde echter de tijd en we staan aan den vooravond van een moderne regeling van het arbeidersvraagstuk.

Toch waant de Reg. zich nog in den oertijd en staat argwanend tegenover de vrije emigratie van Java, de z.g. laukeh werving, en schiet ze ernstig tekort in haar taak tegenover het particulier initiatief, dat in al zijn geledingen een algemeen belang geworden is.

Doordat de Reg. steeds het denkbeeld van Regeeringswerving verworpen heeft, hebben de planters, die alleen gebaat zijn bij de werving van vrijwillig contracteerende arbeiders, naar middelen gezocht om die werving te verbeteren.

De tegenwoordige omstandigheden bewijzen het welslagen van dit streven, dat van verre strekking kan zijn voor de toekomstige ontwikkeling van den geheelen archipel.

De tijd nadert immers, dat de Reg. zal moeten grijpen naar het middel der transmigratie om de ontwikkeling van de Buitengewesten gelijken tred te doen houden met die van Java, en om Java's bevolking een kans te geven, die zij in het eigen land niet vindt.

Doch ook afgezien van die transmigratie verdient dit werk den warmen steun van de Regeering, omdat voor de emigranten Deli het land is van behoorlijke verdienste. Daaraan is het dan ook toe te schrijven, dat alle besluiten en hinderpalen van Sarekat Islam of Insulinde niets tegen de werving kunnen doen.

Suriname.

In de eerste dagen van Augustus (zie *Het Koloniaal Weekblad* van 7 Augustus) kon men in de dagbladen een draadloos bericht uit New York lezen omtrent een expeditie die, onder leiding van den heer Tiffany, naar Suriname was vertrokken „om van daar goud te halen dat Tiffany achttien jaar geleden ontdekt heeft bij de Marowijne-rivier." Verder werd medegedeeld, dat de expeditie bestond uit vijftig personen, voor het meerendeel financiers. Zij namen voor een waarde van een millioen dollars aan mijnmachines met zich.

Het *Algemeen Handelsblad*, dat het bericht ook gaf, sprak niet van goud halen, maar van inspecteeren van de goudhoudende gronden.

Het bericht vermeldende, zeiden wij: „Wat dat

groote aantal „financiers" aan de Marowijne gaat doen, is niet duidelijk."

Niet alleen met hun millioenen gooien de Amerikanen; ook met hun financiers.

Het gezelschap moet aan boord van de „*Prins der Nederlanden*" zeer versmolten zijn, want in „*De West*" van 15 Augustus lezen wij:

„Per Prins der Nederlanden is gisteren hier gearriveerd de heer P. Tiffany, vergezeld van eenige ingenieurs, ter voorbereiding van de goudbaggeronderneming aan de Marowijne."

In „*De West*" van 19 Augustus een kort interview met den heer Tiffany, die hoopte met kracht aan den arbeid te zullen gaan en meedeelde, dat hij de hand gelegd had op den heer *Page* als chef-ingenieur. Verder waren mede gekomen zes technici.

De exploratie zou beginnen bij de eerste vallen in de Marowijne, om van daar systematisch te worden voortgezet tot de Tapanahoni. De exploratie zou geschieden met drilbooren, op drie verschillende punten tegelijk. Bij elk drilgat heeft een ingenieur de leiding.

En wanneer het onderzoek aan de verwachtingen beantwoordt, vroeg „*De West*".

„Dan wordt telegraphisch de bouw gelast van een goudbaggermolen van 250 duizend dollars."

De heer Tiffany verdient succes. Achttien jaren heeft hij gewacht op de verkrijging van de concessie.

In het nummer van 22 Augustus lezen wij nog:

„Onder het technisch personeel van de onderneming Tiffany bevindt zich de heer Coolder, reserveluitenant bij de Amerikaansche kustartillerie, vroeger werkzaam bij de geological Survey in de Vereenigde Staten.

De heer Coolder zal de Marowijne opmeten en in kaart brengen, en loodingen verrichten over de geheele breedte der rivier."

* * *

Uit „*De West*" van 12 Augustus de volgende berichten:

„In het besluit ter uitvoering van art. 31 der balata verordening is eene wijziging gebracht. Voortaan zal toegestaan zijn het product (aan de Waag) in vloeibaren toestand te wegen, indien het bestemd is voor onmiddellijken uitvoer of voor gebruik bij inlandsche industrieën (wij vermoeden dat dit laatste verband houdt met de vervaardiging van balata drijfriemen, een nieuwe industrie, die sedert eenigen tijd met succes ter hand genomen is door de pl. Clevia).

Wanneer het product in vloeibaren toestand gewogen wordt, wordt voor de betaling van retributie het balatagewicht geacht 60 percent te zijn."

* * *

De wetgevende vergadering in Demerara heeft in beginsel goedgekeurd, dat van overheidswege onderhandelingen gevoerd worden over de inrichting van een vliegdienst in Demerara. Deze dienst zal in de eerste plaats bestemd zijn om een snelle verbinding te verkrijgen met verschillende punten in het binnenland."

* * *

„*Het land van belofte?*" In Demerara — waar volgens sommigen alles zooveel beter is dan hier! — was het gemiddeld geboortecijfer de laatste drie jaren 29.14 per duizend en het sterftecijfer 30.06 per duizend.

De sterfte overtreft dus de geboorte.

In het misdeelde Suriname is het juist andersom en kan op een flink geboorte overschot worden gewezen."

* * *

„*St. Curaçao*". Onze oude Curaçao, eenige jaren geleden verkocht aan het bureau Wijsmuller, is door dit huis thans verkocht aan Frankrijk."

Er moet wel gebrek aan scheepsruimte zijn, dat men zoo'n oude, luie kast koopt. Surinamers zullen zich de vormlooze schuit nog herinneren.

* * *

De Surinamer van 24 Aug. schrijft:

„In verband met hetgeen wij onlangs mededeelden aangaande het draadloos telegraafstation op Curaçao en het succes, dat daar te boeken viel, kunnen wij thans mededeelen, dat de Surinaamsche Bauxite Co. stappen doet om een draadlooze hier op te richten. Er moet reeds toestemming aan het bestuur gevraagd zijn. Hoofdzakelijk bedoelt de maatschappij het voor zichzelf te gebruiken. Het zou echter jammer wezen, als het publiek eventueel er ook geen gebruik van kon maken.

Over behoefte aan een draadlooze zullen we maar niet meer spreken. Iedereen gevoelt en ziet de noodzakelijkheid er van te duidelijk in. Het bezit toch van een draadlooze zou den handel zeer bevorderen; en wie wil niet meewerken de kolonie te steunen op welke wijze ook. Bovendien kan men niet van concurrentie spreken met de Fransche kabelmaatschappij, op wie de kolonie is aangewezen. Beide zouden van dienst kunnen zijn. Vooral als de kabel gestoord is, wat nog al eens gebeurt, is het noodzakelijk een draadlooze te hebben.

Wij prijzen het plan van de Bauxite Co en hopen, dat het gouvernement zijn steun niet zal onthouden. Suriname vooruit!"

* * *

Uit *De Surinamer* van 21 Aug.:

Zaterdag vergaderde het Comité voor Middenstandslandbouw.

Uit het comité was een sub-commissie benoemd ter nadere bestudeering van het vraagstuk, en de opstelling der voorstellen ter bereiking van het voorgestelde doel.

De sub-commissie legde het resultaat van haar onderzoek neder in een reeks van voorstellen, die, na voorlezing, door het comité werden goedgekeurd, behoudens enkele onbeduidende wijzigingen.

De vooruitgang van het klein-landbouwbedrijf wenscht het comité te bevorderen, door de volgende middelen, die hier in algemeene trekken worden aangegeven:

1e. Afzonderlijke leiding en beheer. 2e. Polderbesturen. 3e. Landbouwcrediet. 4e. Cooperatie. 5e Practisch vakonderwijs. 6e. Wegen. 7e. Irrigatie. 8e. Goede loozing. 9e. Verbetering van den veestapel.

Naar wij vernemen, bestaat het voornemen om deze voorstellen na een paar kleine door het comité aangebrachte wijzigingen, zoo spoedig mogelijk aan den gouverneur voor te leggen. Mocht het Zijne Excellentie behagen, dan zou het comité met het bestuur in overleg willen treden over het aanstellen van een permanent comité.

* * *

Wijziging der vaccine-verordening.

De verordening tot het verplichtend stellen van de vaccinatie voor onderwijzers, schoolgaande kinderen en voor alle andere personen, die in de scholen voor lager onderwijs werkzaam zijn, bepaalt, dat onderwijzers, onderwijzeressen, kweekelingen, leerlingen en verder alle andere personen, welke in de scholen voor lager onderwijs werkzaam zijn, die niet met goed gevolg of meer dan eens de inenting der koepokken hebben ondergaan of aan natuurlijke kinderpokken (variolae) geleden hebben, in de scholen voor lager onderwijs niet worden toegelaten.

Wel laat art. 3 uitzondering toe, maar deze geldt slechts voor leerlingen van bijzondere scholen, niet voor leerlingen van openbare scholen.

Aangezien het echter kan voorkomen, dat om gezondheidsredenen inenting niet mag plaats vinden, kan de bestaande verordening moeilijkheden veroorzaken voor de ouders der kinderen, die in dat geval verkeeren, omdat dan feitelijk de openbare school niet voor die kinderen toegankelijk is.

Daar de Nederlandsche wet op de vaccinatie onder bepaalde voorwaarden het bezoeken van openbare scholen zonder vaccinatie van den betrokkene mogelijk doet zijn, acht de gouverneur het gewenscht een desbetreffende bepaling ook in de Surinaamsche verordening te doen opnemen.

Een ontwerp voor dit doel is daarom bij de Kolon. Staten ingediend.

* * *

Wij hebben een verzoek aan onze collega's in Suri-

name, die ons ruil-exemplaren hunner bladen zenden: de verpakking laat n.l. dikwijls te wenschen over, zoodat meermalen kranten verloren gaan uit de pakken. Tante Pos is sedert den oorlog hardhandig geworden.

Ontvangt men b.v. één krant in een omslag, waarin b.v. vier gezeten hebben, dan gelukt het zeer zelden, dat, bij informatie op het postkantoor, de ontbrekende uit den hoop losse nummers voor den dag gehaald worden.

Curaçao.

Oud-Gouverneur Barge. †

Op 25 September 1919 is te Voorburg overleden Meester Charles Augustinus Henry Barge, die van 1890—1901 Gouverneur van Curaçao is geweest. Als voorzitter van het Hof van Justitie tot deze waardigheid geroepen, heeft de heer Barge die ruim elf jaren bekleed, een ongeslagen record te midden van allen, die vóór en die na hem gouverneur zijn geweest. Onder zijn bestuur heeft de Spaansch-Amerikaansche oorlog gewoed, waarbij Curaçao meer dan eens in eene moeilijke positie verkeerde.

Hoewel zelf Roomsch-Katholiek is het hem niet mogen gelukken voor het onderwijs der missie te doen, waarop van die zijde reeds vóór dien en ook gedurende zijn bestuur herhaaldelijk is aangedrongen: de subsidie van het Gouvernement belangrijk te verhoogen. (Men leze *De chronologische ontwikkeling en de staat van het bijzonder onderwijs in de Kolonie Curaçao*, door G. J. Dahlhaus.)

Na zijn terugkeer in Holland is de heer Barge eenigen tijd Eerste Kamerlid geweest. Slechts zelden voerde hij daar het woord, en het is ons altijd voorgekomen, dat zijn kennis der toestanden in de Kolonie deze vooral bij de begrootings-debatten meer voordeel had kunnen bezorgen.

* * *

Geschiedbeschrijving.

Pater Euwens, die zich naast Hamelberg verdienstelijk gemaakt heeft voor de beschrijving der geschiedenis onzer kolonie, doet in de *Amigoe di Curaçao* mededeeling van eene bittere ervaring op journalistiek gebied, door hem opgedaan. *El Boletin Comercial* zou onder den schijn van originaliteit eene vertaling gegeven hebben van een gedeelte des heeren Euwens bijdrage in *Onze Eeuw* van 1908 over „Curaçao in 1803—1804." Wij hebben het nummer van het *Boletin Comercial* niet tot onze beschikking en kiezen dus geen partij, al komt het wel geargumenteerde betoog van den heer E. ons uitermate sterk voor. Echter vinden wij hierin aanleiding eens de wenschelijkheid uit te spreken, dat het werk van den verdienstelijken Hamelberg wordt voortgezet. Deze eindigt zijne *De Nederlanders op de West-Indische eilanden* met het einde van het gouverneurschap van Jan Lixraaven in 1782 (niet met 1791, zooals pater Euwens schrijft). Het eerste jaarverslag van het „Geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap" bevat nog eene bijdrage van denzelfde over het tijdperk 1796—1804, terwijl naast bovengenoemd artikel in *Onze Eeuw* een korte publicatie over „de inbezitneming van Curaçao in 1816 in het *Tijdschrift voor geschiedenis, land- en volkenkunde* van 1914 mag vermeld worden. Tot 5 Maart 1816 berusten nu alle Curaçaosche archivalia op het Rijksarchief en het voornemen schijnt te bestaan dit uit te breiden met de latere archiefstukken tot 1 Januari 1829 (K. B. van 7 Juli 1919 S. 469). Dan ligt daar een belangrijk stuk historie, dat alle aanspraak op bewerking heeft. Maar wij willen nog op iets anders wijzen en daarvoor in het bijzonder een beroep op pater Euwens doen. Het Apostolisch Vicariaat der kolonie heeft in zijn archief een *Memorial der geschiedenisse op 't Eyland Curaçao* van Bartholomeus Senar, kapitein van het korps der vrije mulatten, loopende van 1795—1830, waaruit ook geput is voor de bovengenoemde beschrijving der jaren 1803 en 1804. Zou deze bron niet andermaal kunnen worden aangeboord. De nieuwe periodiek *De West Indische Gids* lokt ook tot geschiedvorsching uit.

* * *

Eindelijk regen.

21 Augustus is, naar de *Amigoe* meedeelt, een malsche regen gevallen, die veel heeft opgefrischt.

* * *

De Gouverneur heeft voorgesteld aan de Roomsch-Katholieke missie eene extra bijdrage van *f* 40.000 te geven voor hare buitengewone uitgaven in 1919.

* * *

De heer H. van Kol bespreekt in *De West Indische Gids* van Augustus (die, onder de verontschuldiging van „wat later" te zijn, verscheen op het voor de Septemberaflevering bepaalde tijdstip) de „Volksgezondheid in onze West-Indische koloniën." Het komt ons voor, dat hierin niet overal voldoende rekening is gehouden met de krachtige werking van den gereorganiseerden gezondheidsdienst der laatste jaren. Wat de *drinkwatervoorziening* betreft, mag gewezen worden op de hiervoor op de laatste begrootingen uitgetrokken bedragen; de geneeskundige hulp buiten de hoofdplaats is belangrijk uitgebreid en naar de meening van den Kolonialen Raad, nog onlangs uitgesproken, voldoende geregeld, terwijl toen juist over de krankzinnigenverpleging is geklaagd. Naast het Militair Hospitaal mag ook het sanatorium van het „Groene Kruis" worden genoemd.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het gebeurde te Lèlès. Het vervolg van A. H. W.'s beschouwingen in de *Kaoem Moeda* over het gebeurde te Lèlès (zie vorig weekoverzicht) luidt: Zooals de Europeesche bladen melden, zou H a d j i H a s a n, die den dood vond door den kogel, een „*djimat*" gekocht hebben van H a d j i S o l e m a n te Tjiawi. Het schijnt, dat deze „*Keterangan*" aanleiding heeft gegeven tot de aanhouding in de gevangenis te Tasikmalaja van H a d j i S o l e m a n, die adviseur is van de S. I. te Tjiawi.

Wie deze „*Keterangan*" heeft verstrekt en waarom ze aanleiding heeft gegeven tot de aanhouding van Hadji Soleman, *weten wij niet*. Niet alleen wij (weten dat niet), maar misschien ook alle buitenstaanders. Doch het is ons duidelijk, dat H a d j i S o l e m a n's aanhouding, deining in de S. I.-kringen veroorzaakt. Dit moet ons spijten.

Gepasseerden Donderdag (3 Juli) werd ten kantore van den hoofdredacteur van dit blad (*Kaoem Moeda*), die tevens voorzitter is van de S. I., door het hoofd der politie huiszoeking gedaan. Men heeft niets anders gevonden dan een circulaire, gericht aan de kring-presidenten, van de volgende strekking: *a.* waarschuwing aan S. I.-leden om niet in te gaan op propositie's van iemand, die voorgeeft een vereeniging onder den naam S. I. afdeeling B. te hebben opgericht, of daarvan bestuurder te zijn; *b.* mededeeling, dat het een *leugen* is, dat die vereeniging de goedkeuring van de Centrale S. I. zou wegdragen; *c.* mededeeling, dat het een *leugen* is, dat het S. I.-bestuur „djimat" van dien bestuurder zou hebben gekocht.

Deze circulaire is thans in handen van den assistent-resident van Bandong, die verklaarde, dat hem daardoor is gebleken, dat de S. I. te Bandong niets met de djimat-kwestie te maken heeft.

Wat is aanleiding geweest, dat de S. I.-president die circulaire schreef? De aanleiding was het rapport van een kringpresident, dat volgens loopend gerucht, er iemand was, die S. I.-leden overhaalde tot bovengenoemde vereeniging toe te treden. Maar hij kon moeilijk te weten komen, wie die persoon was. Het schijnt, dat het bericht van mond tot mond is gegaan, zoodat het niet gemakkelijk is naar den oorsprong te zoeken.

Waarom werd die circulaire geschreven?

a. Omdat volgens dat gerucht, zij die „djimat" ontvingen, daarvoor moeten betalen; er waren zelfs die tot *f* 25.— betaalden.

Dit is benadeelen van den kleinen man en behoort intijds te worden tegen gegaan.

b. Omdat „djimats" onzinnige dingen zijn en ook gevaar kunnen opleveren.

Waarom maakt de man, die voorgeeft hoofd van genoemde vereeniging te zijn, gebruik van den naam van de Centrale S. I. (Tjokroaminoto) en noemt hij het locaal bestuur te Bandoeng (Wignjadisastra), enz.?

Om het vertrouwen van S. I.-leden te winnen.

Waarom richt hij die vereeniging op?

Niet anders dan om geld van de domme menschen ten eigen voordeelde te kunnen halen, door den verkoop van „djimats".

Dus houdt, volgens onze meening en overtuiging, die djimat-verkoop geen verband met staatspolitiek, maar in werkelijkheid met...... oplichters-politiek.

Daarom is 't naar ons gevoelen niet de manier, dat het bestuur menschen, die „djimats" koopen, aanhoudt of arresteert, nog minder, dat ze gestraft worden, maar dient het bestuur te zien te weten te komen, wie de verkooper der „djimats" is. De kleine man is inderdaad slachtoffer geworden van oplichters.

Wij zijn het niet eens met de bladen, die zeiden, dat die ongeregeldheden zich zullen uitbreiden, zooals de Preanger-Bode gezegd heeft, omdat naar onze meening de verkoop der djimats slechts bij toeval samenviel met het verzet van H. Hasan te Tjimareme en dus daarmeê geen verband hield, dewijl:

in het eene geval, iemand zijn buidel-politiek in praktijk bracht,

en in het andere geval, H. Hasan verbitterd was naar aanleiding van een padi-kwestie.

Wij spraken boven van een buidel-politiek, indien er werkelijk S. I.-leden zijn, die geld voor die „djimats" hadden uitgegeven.

Het zou jammer zijn, wanneer de padi-kwestie, H. Hasan's zaak, in de tweede plaats werd gesteld en de djimat-kwestie in de eerste. De djimat-kwestie is toch een oplichterij en wanneer de dader reeds is opgepakt, is 't met de zaak uit. De moerids (volgelingen) zullen dan zelf begrijpen, dat zij slachtoffers zijn van oplichterij; zij zullen verder niets doen dan er spijt over gevoelen. Maar de padi-kwestie, H. Hasan's zaak, is belangrijk, in verband met de rechten der Regeering tegenover het volk en omgekeerd met de rechten van het volk tegenover de plichten der Regeering.

Elders wordt het volgende bericht geplaatst: „Als publicisten zijn wij het publiek inlichtingen verschuldigd ten aanzien van belangrijke feiten. Wij meenen, dat er in de Lèlès-zaak nog veel is, dat voor ons nog duister is. Daarom zijn wij met de redactie van de *Padjadjaran* overeengekomen, om samen vertegenwoordigers naar Lèlès te zenden, om verdere „keterangans" op te doen. In de eerste plaats willen wij een foto maken van het huis van H. Hasan, om ze in de *Kaoem Moeda* en de *Padjadjaran* op te nemen. Wij vinden het noodig, dat het Hoofd van plaatselijk bestuur ons vergunning geeft, om de plaats des onheils te betreden. Daarom vroegen wij den assistent-resident van Garoet telegrafisch om die vergunning. Maar jammer echter, ontvingen wij als antwoord: *Voorloopig niet gewenscht.*

In No. 123 wordt bericht, dat de heeren Tjokrominoto en Abdoel Moeis Zaterdag 12 Juli naar Lèlès zouden vertrekken om informatiën in te winnen in zake het gebeurde aldaar.

In haar nummer 128 van 9 Juli 1919 neemt de *Sinar Hindia* uit de *Locomotief* over de door dit blad uit Garoet ontvangen telegrammen betreffende het gebeurde te Lèlès en teekent daarbij het volgende aan: Na het lezen van deze berichten, schiet ons te binnen de geschiedenis van Saidjah in Multatuli's „*Saidjah en Adinda*". Wij gelooven, dat die ambtenaren later de „gouden ster" zullen krijgen als bewijs van hunne overwinning.

Hei, Inlanders, zet uwe oogen en ooren wijd open, opdat wij verlost kunnen worden van het gevaar van den dwang."

In het nummer van 8 Juli neemt de *Neratja* vertaald op het A n e t a-bericht over de eerste fase van het Garoet-geval. De redactie zegt in haar commentaar: Aldus het laatste Aneta-bericht, dat voorafgegaan is door dagelijksche berichten over Hadji Hasan en dien padi-verkoop. Dus, het is duidelijk, dat dat bericht slechts melding maakt van de buitengewone bezwarende feiten, gegrond op geruchten, ten aanzien van den persoon van Hadji Hasan en zijn familie, benevens de S. I., terwijl die ten laste leggingen: dat zij hunne padi niet wenschten te verkoopen, dat zij in 't wit gekleed waren (als hadji's) en krissen droegen, heelemaal niet in dat bericht toegelicht zijn; men zal dus geen rechtvaardig oordeel kunnen vellen, indien men slechts rekening houdt met dit niet rechtvaardig bericht. Nu zijn er, zooals reeds in de Neratja is uiteengezet, inderdaad zeer behoorlijke redenen, waarom men minder lust heeft zijn padi aan de Regeering te verkoopen — (geen opstand, geen verzet tegen bevelen, geen fanatisme, geen enz., zooals de beschuldiging van andere menschen luidt) — zooals: *a.* De padi-opkoop geschiedt tegen lagere prijzen dan men van partikulieren krijgen kan. Maar tegen die zeer lage prijzen zou de landbouwer nog geen bezwaren hebben, indien die padi niet weer aan andere partikulieren werd verkocht en de rijst niet naar elders werd uitgevoerd. *b.* Het geld voor dien opkoop wordt pas na langen tijd uitbetaald. *c.* De rijst wordt met winst in andere landen verkocht of naar den overwal (de buitenbezittingen?) gebracht, maar de oorspronkelijke eigenaren deelen niet in de winst.

Dit zijn enkele der door de landbouwers geuite bezwaren.

Wij hopen nogmaals, laat deze padi-opkoop geen nadeel berokkenen aan den landbouwer en voordeel bezorgen aan anderen, en laten ook de bestuurshoofden *niet fanatiek kleine zaken grooter maken, — die in werkelijkheid van zeer geringe beteekenis en gemakkelijk op te lossen zijn* —, door de voorkeur te schenken aan onnoodig en voor de landsmiddelen verkwistend machtsvertoon.

Na het schrijven dezer regelen — vervolgt de red. — kwam plotseling het A n e t a-bericht uit Garoet, verzonden op 8 Juli en luidende: (volgt het Aneta-bulletin over het neerschieten van Hadji Hasan). „Waarlijk een zeer harde en wreede handeling.

Wat is het oordeel van den Volksraad?" vraagt de redactie.

Rasonderscheid. Van het op 19 Juli te Serang gehouden vredesfeest wordt door „*Saorang Penonton*" een uitvoerig verslag gegeven, waarin hij duidelijk doet blijken, dat hij niet tevreden is over dit door het B. B. op touw gezette feest. Vooral ergert het hem, dat op den feestavond in de societeit wederom bleek, dat men onderscheid maakte tusschen Europeanen en Inlanders; dat het rassenonderscheid weer sterk naar voren kwam. Het feest, bedoeld om den Europeeschen vrede te vieren, is geworden tot een demonstratie van het onderscheid tusschen de overheerschers en overheerschten in Serang. *(Neratja).*

De *Darmo Kondo* bevat, in het Javaansche gedeelte, een reeks artikelen houdende zakelijk overzicht van het gebeurde te Garoet, de Regeeringsverklaring deswege in den Volksraad gegeven, de telegrammen van de Rad. Concentratie en het door de R. C. genoemde „Zwarte verbond", naar Nederland (dit feit doet den schrijver glimlachen over de goochelarij op politiek gebied) en verslag van de openluchtmeeting door de R. C. te Batavia gehouden. Het artikel moet nog worden vervolgd.

De Vak-Centrale. Verdeeld over eenige nummers wordt in de *Kaoem Moeda* geplaatst het door „*Arga*" opgemaakt verslag der door het comité van de vakcentrale te Bandong op 17 tot en met 21 Juli 1919 gehouden vergadering. Aan dit verslag wordt het volgende ontleend:

Eerste dag: Opgekomen waren: Soerjopranoto, Alimin, Arga, Soebakat, Soewandono, Prawira Soeganda en Kadarisman, de laatste als vertegenwoordiger van Semaoen. Besloten werd de Vak-Centrale te noemen: Revolutionaire Vak-Centrale. Het door Semaoen opgemaakte ontwerp der Statuten werd voorgelezen en voor zooveel noodig hier en daar gewijzigd. Er werd overeengekomen, dat het dagelijksch bestuur der Vak-Centrale gevestigd moet zijn ter woonplaatse van den voorzitter en dat de secretaris en de propagandist(en) bezoldigd worden. Alimin verklaarde, dat er in Indië geen proletariërs zijn, wel in Europa. De wenschelijkheid werd betoogd, dat alle vakbonden een eigen hoofdbestuur hebben. De vergadering ging accoord met het voorstel van Alimin om ingeval een vakbond tot de centrale wenscht toe te treden eerst het hoofdbestuur van dien bond er over te hooren.

Tweede dag ('s morgens): Aanwezig waren Soerjopranoto, Alimin, Arga en Kadarisman. De statuten werden verder uitgewerkt. Voorts werden het huishoudelijk reglement, het werkprogram en de beginselverklaring behandeld.

Tweede dag ('s avonds): Alle leden waren thans weder opgekomen. Bij de voortgezette behandeling der Statuten ontstond een dispuut, naar aanleiding van het voorstel van Arga om als beginsel der centrale mede op te nemen de omverwerping van het bestaande gezag. Het voorstel werd afgestemd. Kadarisman betoogde de wenschelijkheid van een „vakstrijd" als in Europa; A r g a van een streng houden aan de democratische beginselen. Soerjopranoto verklaarde, dat de Centrale ten doel heeft den kleinen

man te helpen, zonder te letten op standverschil Soegono, een door Soebakat uitgenoodigde, sprak over de opdrijving der prijzen van de dagelijksche behoeften en stelde de Centrale voor om er voor te zorgen, dat er behoorlijke prijzen voor worden vastgesteld. Alimin zeide, dat men de Inlandsche landbouwers moet aansporen om hun pété, lombok enz. ook tegen hoogere prijzen te verkoopen. Dit voorstel gaf aanleiding tot gelach. Soegono zeide te vreezen, dat daardoor ruzie zal ontstaan tusschen de „Kaoem boeroeh" en de „Kaoem tani". Alimin verklaarde, dat de „tanis" hun produkten duur aan de kapitalisten moeten verkoopen. De levensstandaard van de „Kaoem boeroeh" zal verbeterd moeten worden, zeide hij. Soewandono betoogde, dat de pasarheffingen door de gemeente bezwarend zijn voor de tani's, die hun produkten op de pasar verkoopen. Aangenomen werd als beginsel, dat de Centrale zich zal kanten tegen een kapitalistische regeering en dat zij zal streven naar „sociale omvorming". Verder werd de wenschelijkheid betoogd van het verbinden aan de Centrale van coöperaties.

Derde dag ('s morgens): Aan eenige leden werd opgedragen ontwerpen op te maken van verdere regelingen rakende de Centrale.

Derde dag ('s avonds): Bespreking van het werkprogram. De leeftijdsgrens der arbeiders werd bepaald op 45 jaar. Arga stelde voor om het minimumloon van den arbeider te stellen op *f* 1.— daags en het maximum op *f* 5.—. Hij betoogde dat de traktementen van de hoogste Inlandsche ambtenaren niet meer behoorden te zijn dan *f* 150.— 's maands. De vergadering besloot een voorstel in te dienen om de loonen wettelijk vast te stellen. Verder werd aangenomen, dat men bij dag niet langer dan 8 uren en 's nachts niet langer dan 6 uren hoeft te werken, één dag in de week vrij heeft en 14 dagen verlof in het jaar met behoud van vol loon. Deze bepalingen zullen ook bij een wet dienen te worden vastgesteld.

Besproken werden voorts de rechten der vakbonden, de instelling van scheidsgerechten enz.

Daarna werd overgegaan tot het kiezen van candidaten voor het hoofdbestuur der R. V. Gekozen werden o.m.: Sosrokardono, als voorzitter; Soerjopranoto als vice-voorzitter; Arga en Rachmad als secretarissen; H. A. Salem als adviseur. Den verschillenden vakbonden zal worden afgevraagd, of zij met deze verkiezing al dan niet accoord gaan. Besloten werd de Centrale te Djokdja te vestigen en het comité tot de aanstaande algemeene vergadering te handhaven.

Vierde dag ('s morgens): De begrooting der centrale werd vastgesteld op *f* 9000.—. Besloten werd een telegrafisch protest in te dienen aan de Tweede Kamer in zake het gebeurde te Lèlès (Garoet).

Vijfde dag (21 Juli): Bepaald werd, dat de eerste algemeene vergadering zal worden gehouden in de maand November a.s. te Djokdja. De redactie van dit blad zegt zich te kunnen vereenigen met de verkiezing van de heeren H. A. Salem en Tachrodin, respectievelijk tot adviseur en penningmeester. In een ander nummer deelt het comité der Revolutionaire Vak-Centrale aan de redactie mede, dat het door Arga gegeven verslag niet moet worden beschouwd als een officieel verslag. Dit zal later door het Comité zelf worden gegeven.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Alles verloren, de hoop blijft.

De Deutsche Kolonialzeitung van 20 Augustus is merkwaardig door den toon van vertrouwen in een toekomst van Duitschland als koloniale mogendheid, niettegenstaande er geen Duitsche koloniën meer zijn. 't Eerste stuk, een dankbetuiging van den laatsten D. minister van kolonien Dr. Bell aan de D. koloniale vereeniging en hare afdeelingen voor hun opofferenden arbeid, besluit aldus:

Het begrip van de beteekenis van een eigen koloniaal bezit in al ruimer kringen van 't D. volk te doen doordringen en de overtuiging overal algemeen te maken van 't onafwijsbare recht van D. op een koloniaal bezit, is de vaderlandlievende opdracht, bij wier volvoering de Deutsche Kolonialgesellschaft in de voorste rij staat. In 't artikel Ziel und Wege bepleit Dr. Karstedt een onverwijld hervatten van de D. bedrijvigheid ook op economisch gebied, met 't doel wederopbouw van de D. stelling in 't overzeesche. Dit moet doel voor 't geheele volk worden: hiertoe moeten de krachten zich vereenigen.

Aan de vraag „Wer hat ein Recht auf Koloniën?" antwoordt Prof. dr. F. Tobler in dien geest, dat Duitschland alleen van de ontroofde bezittingen kan maken, wat er in 't belang van de bevolking en 't algemeen nut van verwacht moet worden, en dit moet over het recht beslissen. 't Recht is niet aan de zijde van den overheerscher. België had, volgens den schrijver, al te veel aan zijn Kongo. Frankrijk heeft de Madagaskar noot nog niet gekraakt en van zijn bezittingen in West-Afrika nog niet meer dan een menschendepot weten te maken. Hoe Italië met zijn Tripolis zit te houden is bekend. Groot-Brittanië kan zijn eigen opdrachten in Indië, de kroonkoloniën, Perzië, Egypte, enz. enz. niet volvoeren. Duitschland heeft getoond voor de ontwikkeling en de herleving van zijne koloniale landen de goede geest en de ware kracht te bezitten. Wer hat das Recht?

Otto Gerlach wijdde een gedicht aan verloren Daressalam, wij nemen de laatste strofe over:

Oh, du mein sterbendes Daressalam!
Einst wird das Schicksal die Würfel wenden:
Auferstehn aus den kurzem Scham,
Auferstehn aus den lodernden Bränden,
Auferstehn mit gestählten Händen
Sollst du, mein sterbendes Daressalam!

Melden bezoekers van Duitschland, en speciaal van Berlijn, dat daar de toon: „wij willen geen oorlog meer" overheerschend is door 't overigens onbezorgd, levendig, zelfs vroolijk gedoe der massa heen, uit de gegeven aanhalingen blijkt dat, evenals in andere politieke kringen, ook onder de koloniale voormannen de wraak- en vergeldingsgedachte sterk blijft spreken.

Om voor die gedachte te werken en te ijveren is een Academische groep van de Berlijnsche afdeeling der D. koloniale vereeniging gesticht. Een zaak is eerst dan werkelijk verloren, als zij vergeten is. Dus niet vergeven! 't Doel van die stichting nu, juist nu is: *koloniale Interessen, koloniale Wissenschaft zu pflegen, den kolonialen Gedanken wach zu halten bis zur Stunde der Morgenröte eines neuen gröszeren Deutschland!*

Kongo.

De Belgische minister van koloniën kon met voldoening er op wijzen, dat sommige exporten uit Kongo tijdens den oorlog zelfs zijn toegenomen. De uitvoer van barnsteen, diamant, palmnoten en koper is meer dan verdubbeld. Dit maakt deels goed wat in ander opzicht ten nadeele van de kolonie gekomen is. In 't algemeen heeft 't aandeel van België aan den strijd in Afrika de kolonie rijker, meer bekend en meer geëerd gemaakt.

De koloniale arbeid is nog in zijn aanvangsontwikkeling de regeering zal alles doen wat in haar vermogen is, om handel en nijverheid aan te moedigen. Zoo zullen de spoorweglijnen Leopoldville—Matadi en die van Kalanga verbeterd moeten worden, en een verbinding tot stand moeten komen met de 't best bevolkte streken in Centraal-Afrika.

De minister noemde den hygiënischen toestand der inboorlingen allertreurigst, het sterftecijfer schrikbarend. Hij verklaarde zich voorstander van een soort „régies économiques", waardoor de openbare ondernemingen tot commercieele bedrijven worden, in den trant vermoedelijk van de gouvernementsbedrijven in Ned. Oost Indie.

Voor 't internationaal handelsverkeer is de overeenkomst van Berlijn zoo gewijzigd, dat de mede concessionarissen vrijheid van douanerechten zullen krijgen.

Als weerklank op de klachten over slechte betaling der ambtenaren is de mededeeling te beschouwen, dat de ambtenaren goed behooren te worden betaald. Alle ambtenaren zullen een duurtetoeslag van 2400 fr. krijgen. Wij vinden dit volstrekt niet royaal.

De Kaap—Kaïro verbinding.

Bij 't uitbreken van den oorlog vond men aan beide zijden een plan om in Afrika de verbrokkelde deelen tot een aangesloten geheel te maken. Engeland wilde van de Kaap tot Kairo geheel over eigen gebied kunnen gaan; Duitschland wilde van Oost-Afrika tot Z. W. Afrika door eigen land kunnen trekken. 't Is dan ook niet te verwonderen, dat Gr. Brittanië de gelegenheid niet onbenut heeft gelaten om zijn slag te slaan. In hoever is dat doel verwezenlijkt? De weg gaat van Kaïro Nijlopwaarts tot 't Victoriameer, van den Zuidoever bij Moeansa over Tabora en Kigoma naar het Tanganjikameer. Dit wordt van oost naar west over getrokken en dan bij Boekama in de Kongostaat de aansluiting aan 't Zuid-Afrikaansche spoorwegnet verkregen. De totale lengte is 15040 K.M. Deze moet afwisselend afgelegd worden per stoomschip, spoorweg, auto. Alleen de afstand van 240 K.M. langs Bahr-el-Jebel, van Rejaf naar Nimoele (ongeveer 3 gr. 30 N. br.) en de 320 K.M. lange weg van Moeansa naar Tabora moeten te voet worden afgelegd. Wordt voor deze gedeelten automobielenvervoer mogelijk gemaakt, dan zal de alsnog noodige tijd van 62 dagen voor het geheele traject op 50 dagen worden gebracht; hetgeen met een gemiddelde reissnelheid van 301 K.M. per dag overeen komt.

Intusschen heeft 't Britsche luchtministerie als eerste nummer op zijn program van groote verkeerswegen de Kaap Kaïro-route geplaatst, die in kortste strekking rond 7200 K.M. bedraagt en in een paar dagen zal kunnen worden volbracht.

Aden en Abyssinië.

Aden is eigenlijk alleen bekend als steenkolenstation. The Times of India vestigt de aandacht op een andere beteekenis van de haven. In een rapport van den Amerikaanschen consul Mr. Addion E. Southard over den handel van Abyssinië toont hij aan dat deze zijn uitweg door Aden vindt. Goederen uit Europa en uit Indië afkomstig worden van daar uit, via Djiboeti, naar de binnenlandsche markten vervoerd. Aden heeft groote opslagplaatsen van huiden en meel uit 't binnenland en drijft daarin handel in de Roode Zee en op Afrika's Oostkust. Voedingsmiddelen gingen naar Fransch Somaliland, katoenen goederen kwamen uit Indië, Japan, Amerika, Manchester, vele waren uit Frankrijk en Italië. Deze artikelen komen niet alleen uit en in, zij worden aan de handelslui ter plaatse geleverd, die ze voor eigen rekening verder verhandelen. Zal 't mogelijk worden veel rechtstreeks naar Djiboeti te verschepen, voor de gemeenschap met Indië en 't Verre Oosten en voor de voorziening van West- en Zuid West Abyssinië zal Aden zeer in 't voordeel blijven.

Heeft Nederland daar niets te leveren?

Wij laten ons toch de loef afsteken.

Tijdens de Elta riepen wij de Nederlandsche vliegeniers op, om de eersten te zijn om de route Amsterdam-Batavia af te leggen. Een week later konden wij een bericht weergeven, volgens hetwelk een plan voor die vlucht was opgemaakt. Tot vastheid schijnt dit intusschen niet te zijn gekomen, maar wel vinden wij een plan omschreven dat nog verder reikt, en 't stuk West-Europa—Nederlandsch Indië in zich sluit. Den 28en September zou Etienne Poulet, de bekende Fransche vlieger — ook de kippen gaan vliegen — de reis per vliegtuig aanvaarden van Parijs naar Australië, een afstand van 22000 K.M., waarvan 3000 boven de zee en 4000 boven de bergen worden afgelegd. Als een moeilijkheid van veel beteekenis wordt de geringe gelegenheid voor noodlandingen vermeld. De route loopt van Parijs, over Genève, Rome, Saloniki, Konstantinopel,

Bagdad, Boesjir, Koerraghee, Bombay, Calcutta, Bangkok, Singapore, B a t a v i a, de Tsjindana eilanden, Timor en Roti, Palmerston, Rockhampton, Brisbane, Sydney, Melbourne en Adelaide. 't Vinden van geschikte landingspunten in al deze uitgezochte plaatsen lijkt ook zoo eenvoudig nog niet. Poulet wordt vergezeld door Jean Benoist, bekend mecanicien. Het vliegtuig heeft bijzonder groote benzine reservoirs, in verband met de vluchten over de woestijnen van Perzië, Britsch Indië en Australië.

N e d e r l a n d h e e f t z i c h d e l o e f l a t e n a f s t e k e n, tenzij deze zeer stoute onderneming niet mocht slagen en dan nog een onzer landgenooten-vliegenier gereed staat om de kans te wagen, zooals de Engelsche ,,captain" de vlucht over den Atlantischen Oceaan deed, terwijl de Amerikanen op den omweg via de Azoren en Lissabon tijd verloren.

Zal de ellende en schande in Armenië niet voorkomen kunnen worden?

De Armeensche delegatie te Parijs heeft een telegram ontvangen van Khatissian, min.-president der Armeensche republiek, waarin wordt gezegd, dat de toestand ontzettend is.

De Turksch-Tartaarsche troepen hebben het land geheel ingesloten, terwijl de herhaalde aanvallen der Koerden, die beschikken over Turksche officieren, soldaten en machinegeweren, de ontruiming van het land noodzakelijk maken. Eenige duizenden Arm. vluchtelingen, die uit Turkije waren teruggekeerd en zich in de plaatsen aan de grens hadden gevestigd, zijn gedwongen, opnieuw uit te wijken.

De Muzelmannen voeren een hevige agitatie, welker centrum zich bevindt te Erzerum, Nakkitsevan en Bakoe. Het vertrek der Engelschen en het gebrek aan munitie doemen de Arm. strijdkrachten tot werkloosheid.

De min.-president zegt niet te begrijpen, waarom Parijs geen hulp zendt, daar Armenië volkomen verlaten is. Wellicht is 't wachten op de beslissing of Amerika bereid is het mandaat ten opzichte van Turkije en Armenië te aanvaarden. Is dit inderdaad 't geval, dan is 't een moeilijk te verdedigen tekortkoming dat voor de afwachtingsperiode geen maatregelen getroffen zijn.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Economist.

Het 15-Sept.-Nr. brengt een gedocumenteerd artikel (deels met gebruikmaking van stukken uit het Alg. Rijksarchief) van den heer P. H. van der Kemp, over het ontstaan der Javasche Bank op het einde van 1827. — Tevens bevat hetzelfde Nr. een bijdrage van den ir. E. C. Abendanon, over het mercantiele verschil tusschen land- en mijnbouw, ook met betrekking op Indië.

Handel en Bedrijf.

In de Nrs. van 21 Aug. en 4 Sept. vervolgt de hr. D. Ingerman zijne beschouwingen over warenkennis van koloniale waren; hij beschrijft thans het artikel katoen als volgt: Landen van productie, teelt, geschiedenis, oogst, bereiding, verpakking, soorten van katoen, keuring, monsterstrekking. — Verder in eerstgenoemd Nr. een artikel van H., getiteld: De wereldproductie en consumptie van cacao.

De Ingenieur.

No. 39 van dit weekblad bevat het overzicht eener voordracht, gehouden door den ir. L. W. Kool, in eene vergadering der afd. Ned.-Indië van het Kon. Inst. van Ingenieurs, over de Borneo-diamant, haar voorkomen, winning en bewerking. — Ir. J. P. Willeumier wijdt waardeerende woorden aan de nagedachtenis van zijn collega J. van Geuns († 2 Juli j.l. te Soerabaja). ¹)

Indisch Tijdschr. voor Spoor- en Tramwegwezen.

Behalve eenige bijdragen van zuiver technische strekking, vindt men in de Mei-afl. een korte levensbeschrijving, door ir. F. B. H. Asselbergs, van den hr. M. H. Damme, met een overzicht van diens werk bij de S. S. op Java. — Verder wijdt de hr. S. A. Reitsma, onder het opschrift ,,Nogmaals de Babat-Djombang Stoomtrammaatschappij", eene beschouwing aan het artikel van L. J. R. Geene, over den tramweg van Babat naar Djombang van genoemde Mij. (verschenen in jaarg. 1918 van hetzelfde tijdschrift).

Java-Instituut.

Omtrent de stichting dezer nieuwe vereeniging bevat de Ind. Merc. van 26 dezer enkele bijzonderheden, waaraan het volgende is ontleend. De oprichting had plaats na afloop van het congres te Djokja van den Bond van Ned. Indische kunstkringen in Augustus j.l. Dr. Hoesein Djajadiningrat die de bijeenkomst leidde, werd gekozen tot voorzitter, Pangeran A. Prang Wedono tot eere-voorzitter, en verder tot bestuursleden de h.h. dr. Bosch, mr. ter Haar, Moojen, Sastrowidjono, Tjokroaminoto, Iskander Brata, pastoor van Lith en de regent van Bangkalan. Het doel van het Instituut wordt als volgt omschreven: de ontwikkeling van de inheemsche kultuur — in den meest uitgebreiden zin van het woord — van Java, Madoera en Bali te bevorderen. Van verschillende vereenigingen zal de medewerking worden gevraagd.

Wetenschappelijke expeditie naar Nieuw-Guinea.

Het comité voor wetenschappelijke onderzoekingen heeft het initiatief genomen om het volgend jaar een expeditie uit te rusten tot het bereiken van het Sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea van het Noorden uit. De steun der Regeering is verkregen. De verkenning zal denkelijk een geologisch, botanisch en zoölogisch karakter dragen. Een militaire voorexpeditie, onder leiding van den kapitein van den generalen staf A. J. A. van Overeem, baant den weg en vangt in Januari de werkzaamheden aan met het vestigen van een pionierbivak, honderd mijlen uit de kust. De wetenschappelijke expeditie volgt een half jaar later. (A.N.E.T.A.)

Veeteelt in Djambi.

Over dit onderwerp bevat afl. 6 van deel 30 der ,,Ned. Ind. Bladen voor Diergeneeskunde en Dierenteelt" een bijdrage van den hr. J. F. C. Raabe, resultaat eener dienstreis van den schr. door het gewest Djambi, ten einde zich op de hoogte te stellen van de toestanden op veeteeltkundig gebied aldaar, speciaal wat betreft den runder-, buffel- en paardenstapel.

Tevens zij de aandacht gevestigd op een opstel van den hr. T. Sperna Weiland, getiteld: Een en ander over de paardenfokkerij in de Bataklanden, in afl. 2 van deel 31 van hetzelfde tijdschrift.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Afl. 3 en 4 van deel 112 bevat, behalve de gewone rubriek Jurisprudentie, o.m. de volgende verhandelingen: Onregelmatige gerechtskosten (bij Priestervonnissen), door mr. M. Idema. — Het Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië 1819—1919, door mr. P. A. F. Blom. — Minangkabausch adatrecht. De rechtsbevoegdheid van den familie t a k, zijn goederen en zijn hcofd, door mr. W. H. A. Sarolea.

Afl. 5 opent met zeer waardeerende, uitvoerige bespreking van mr. J. J. Schrieke, Ontstaan en groei der stads- en landgemeenten in Ned.-Indië. — De hr. Soebroto schrijft over ,,de plaats van diefstal". Art. 363 S.W.B., terwijl mr. B. ter Haar Bzn. een verhandeling wijdt aan mr. A. Mieremet's proefschrift: De hedendaagsche inheemsche rechtspraak in Ned.-Indië en haar regeling.

In de ,,Handelingen der Ned. Indische Juristen-Vereeniging" (Bijlage van bovengenoemd tijdschrift), jaarg. 1919, wordt het vraagstuk behandeld der afschaffing of handhaving van de doodstraf in Ned.-Indië.

Bibliotheek van het Dep. van Koloniën.

Naast de Koloniale Bibliotheek te 's-Gravenhage, neemt de boekerij van het Departement van Koloniën een waardige plaats in op het gebied der zoo rijke literatuur over onze koloniën en die van andere mogendheden. Deze in sommige opzichten elkander aanvullende bibliotheken hebben dit voor bij menige andere, dat zij gedrukte catalogussen uitgeven, waardoor de boeken in w ij d e n kring nut kunnen stichten.

Vermeldden we korten tijd geleden de verschijning eener opgave van aanwinsten der Koloniale Bibliotheek over de jaren 1916 tot en met 1918, thans kunnen we de aandacht vestigen op een 5e vervolg van den ,,Catalogus van de boeken en kaarten, uitmakende de Biblio-

¹) In dit verband zij gewezen op de mededeelingen van den hr. H. Polak in het voorlaatste Nr. van het Weekbl. van den Alg. Diamantbew. waarin hij zegt dat op zijn initiatief een syndicaat gevormd, dat een groot kapitaal bijeen heeft gebracht voor de exploitatie van diamant op Borneo.

theek van het Departement van Koloniën". Volgens het voorbericht van den samensteller, den heer W. J. P. J. Schalker, bevat dit boekwerk van 254 blz. (met achteraan een naam- en zaakregister) de vermeerdering dier bibliotheek gedurende het tijdvak Aug. 1915 tot en met April 1919.

Gelijkertijd is uitgegeven een „Alphabetische lijst van jaarboeken„ periodieken en seriewerken", eveneens aanwezig in dezelfde boekerij, samengesteld door den hr. M. C. Mallée.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 26: Boschnegers (vervolg), door de J de J. — Het Indonesisch congres te Deventer, door Dahlan Abdoellah. — Van den hak op den tak. Causerieën over Indië, door Lobang Roebah (vervolg). — De roman van het gelukskind. Uit het Maleisch vertaald door B. Th. Brondgeest.

Indische havenbouw.

Als uitgave van het Departement der Burgerl. Openb. Werken is verschenen (bij F. B. Smits te Weltevreden) een met tal van afbeeldingen voorzien geschrift: Technische lessen en vraagstukken op het gebied van den Indischen havenbouw. Schrijver is de hr. W. Cool, alg. adviseur voor het havenwezen in Ned.-Indië.

Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau.

Afl. XVIII bevat onder het opschrift „Morphologische en geologische aanteekeningen bij de kaart van Zuid-Sumatra", een verhandeling van den hr. H. Philippi over „Kolenterreinen in Benkoelen". De hierbij behoorende kaartbladen zijn nog niet verschenen, doch verkrijgbaar in voorloopige bruindrukken. Deze, het jaartal 1918 dragende, afl. is waarschijnlijk eerst thans in Nederland verspreid.

Verder verscheen als uitgave van het zelfde Bureau een eveneens belangrijke publicatie, n.l. het eerste gedeelte eener beschrijving der Oostkust van Sumatra. [2]) Deze, wat tekst en illustratie betreft, fraai uitgevoerde en breed opgezette studie, bevat een uitvoerige geographische beschrijving van het belangrijkste gewest der buitenbezittingen, gevolgd door gegevens over de bewoners.

Handelsberichten.

Over den invloed van den oorlog op den buitenlandschen handel en scheepvaart van Ned.-Indië schrijft No. 654 van „Handelsberichten"; speciaal over de moeilijkheden ondervonden bij den afscheep naar Nederland van koffie en tabak en den uitvoer van thee en kinabast vindt men korte bijzonderheden. Het artikel wordt in een volgend Nr. voortgezet.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

No. 9 van dit maandblad bevat een opstel over de Soela-eilanden en hun bewoners, waarvoor de gegevens ontleend zijn aan een door het Encycl. Bureau gepubliceerde memorie van den kapitein P. van Hulsteijn.

Het volkscredietwezen.

Als No. 6—7 van de IIIe serie van „Onze kolonien onder redactie van R. A. van Sandick" (Baarn, Hollandia-Drukkerij), is verschenen „Het Nederlandsch-Indisch volkscredietwezen", door O. P. Besseling. De samenstelling van dit geschrift kon moeielijk aan betere handen zijn toevertrouwd; het geeft een helder overzicht der oorsprong, aard en beteekenis eener instelling van vrij jeugdigen datum, welke in veel opzichten een zegen voor de inlandsche bevolking is.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 6: Levensgeschiedenis van Epilachna dodecastigma Mulsant (keversoort) in Deli, door J. E. A. den Doop (met ill.). — De bodem in verband met den plantengroei (vervolg), door J. J. B. Deuss. — Widjen, door K. van der Veer. — De cultuur van citrusvruchten in Zuid-Californië, door Utermark. — Een eenvoudige bereiding van odeur (uit rozen), door d. J. — Sprokkelingen op landbouwgebied. — Boekbespreking.

Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en haar toepassing.

No. 6 der onder dezen titel verschijnende publicaties handelt over phosphaat. In kort bestek wordt in deze brochure toegelicht, welke mineralen tot de groep der phosphaten worden verdeeld. De eerste dezer groepen (de apatieten en kalkphosphaten) die vooral voor bemestingsdoeleinden dienen, worden nader beschouwd.

Vrij uitvoerig is de beschrijving der phosphaatafzettingen in Ned.-Indië (waarbij de eerst kort geleden op Java ontdekte).

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 24 dezer bevat gegevens, onderteekend S. J., van den Engelschen handel met Nederland en zijn koloniën in de eerste helft van 1919.

De Wajang Poerwa.

De Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden heeft een merkwaardige uitgaaf gepubliceerd, n.l. een serie van 37 platen in kleurendruk, voorstellende wajangfiguren, die in de Javaansche weergaven van het Indische epos, het Mahabharata, een rol spelen. De uitgave heeft vooral ten doel om kringen, die tot nu toe vreemd stonden voor het Javaansche tooneel, speciaal het wajangspel, doch wel belangstelling hebben, eenigszins te oriënteeren. Een korte voorafgaande toelichting geeft een verklaring van het oude Hindoesche heldendicht Mahabharata, hetwelk op Java in de wajang-voorstellingen voortleeft, terwijl van de afgebeelde poppen wordt meegedeeld welke personen zij weergeven.

De titel dezer leerzame publicatie luidt: Darah Bharata. Verzameling van hoofdpersonen uit de Wajang Poerwa.

2) Deze publicatie vormt het 1e stuk der 3e afl. van het tweede deel van Mededeeling No. X van het Encyclopaedisch Bureau. Reeds eerder zijn verschenen deel I: De Buitenbezittingen 1904—1914; deel II afl. 1: Sumatra. Algemeene hoofdstukken; afl. 2: Atjeh en Onderhoorigheden. Dit ter verduidelijking dezer vrij ingewikkelde wijze van uitgeven.

Kalender voor Ned.-Indië in woord en beeld.

Een uitgave, welke blijkbaar terecht in den smaak is gevallen van velen, heeft zich opnieuw aangemeld; n.l. de voor het jaar 1920 bestemde wandkalender der firma L. J. C. Boucher te 's-Gravenhage. Wat de uitvoering aangaat, overtreft deze kalender o.i. zijn voorganger van 1919. Het formaat is niet onhandig, het schild van solide zwaar papier, terwijl de kalender zelf uit 27 bladen bestaat, op elk waarvan zich een prachtige in koper diepdruk uitgevoerde plaat bevindt, voorstellende Indische volkstypen, landschappen, cultures, volksgebruiken enz. De keuze dezer platen lijkt zeer gelukkig; de waarde ervan wordt verhoogd door de deskundige onderschriften.

De inrichting is zoodanig dat men van den kalender eene verzameling van Indische platen kan aanleggen, waartoe men van elk blad slechts het eigenlijke kalendergedeelte behoeft af te knippen. In een portefeuille verzameld, zullen dan de verschillende jaargangen geleidelijk aangroeien tot een fraai geïllustreerd vademecum onzer koloniën. Om hiertoe te geraken is de uitgever van plan één lossen omslag met schild verkrijgbaar te stellen. Op deze wijze zal de Indische wandkalender niet telkens na een eenjarig bestaan vergeten zijn, maar blijvend nut stichten.

Wat — ten slotte — den eigenlijken kalender betreft, geven we den uitgever in overweging bij een volgenden jaargang de Christelijke en vooral de Mohammedaansche en Chineesche feestdagen te vermelden, hetgeen de practische bruikbaarheid zal verhoogen.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Naar Nederlandsch-Indië kunnen worden uitgezonden voor de Staatsspoorwegen:

Werktuigkundige ingenieurs;

en voor den dienst voor waterkracht en electriciteit:

Waterbouwkundige en Electrotechnische ingenieurs.

Vrije overtocht 1e klasse, c.q. ook voor het gezin. Uitrustingskosten. Bezoldiging ƒ 350.— tot ƒ 1000.— 's maands.

Nadere inlichtingen bevat de oproeping in de Nederlandsche Staatscourant van 17 September no. 200, waarvan kosteloos overdrukken verkrijgbaar zijn bij de 9e Afdeeling van het Departement van Koloniën.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, ohderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 41. Donderdag 9 October 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„Indiërs in de Staten-Generaal."

Eerst kort geleden kwam mij het Koloniaal Weekblad van 28 Augustus j.l. in handen, waarin onder bovenstaanden titel een artikel voorkomt van de hand van den heer P. H. van der Kemp, waarop ik bereids kritiek uitbracht in een artikel, dat door mij aan het vrijzinnig weekblad, orgaan van den Nederlandsch-Indischen Vrijzinnigen Bond, ter plaatsing werd aangeboden. Van laatstbedoeld weekblad ben ik vaste medewerker. Eene copie van dat artikel werd door mij niet aangehouden, zoodat het hieronder volgende dan ook geen woordelijke wedergave daarvan is.

Al dadelijk ga ik — zij het ook nog om andere dan door den heer van der Kemp aangevoerde motieven — met den schrijver accoord, waar deze ter wille van het belang van Indië geen heil ziet in eene vermeerdering met een paar Indiërs (oud-Indisch gasten?) van de Nederlandsche volksvertegenwoordiging. Ook het zitting nemen van vertegenwoordigers der Indische volkeren in de Nederlandsche Staten-Generaal zoude een pad vol voetangels en klemmen blijken te zijn en gemakkelijker gezegd dan uitgevoerd (zie ter zake het artikel van Mr. H. P. Marchant in „De Opbouw" van 15 Juni j.l. nummer 2).

Het is echter wel erg bedroevend 19 jaren na de oprichting van „Oost en West", dat een koloniaal weekblad uitgeeft met het opschrift aan het hoofd: „Het koloniaal belang is een a l g e m e e n Nederlandsch belang", in het zaakbetrekkelijke artikel te moeten lezen over Indische zaken als van zaken, die ons meer van verre en „*als slechts bij toeval*" raken. Als dit het resultaat is van zooveler werken op dit gebied, dan is het wel 'n poover, en rest mij slechts de hoop uit te spreken, dat het Nederlandsche volk zich zijne geringe belangstelling nimmer moge berouwen.

De heer v. d. Kemp heeft steeds ten diepste de schepping van den z.g. Volksraad afgekeurd en het die terstond betreurd, omdat hij, zelve zonder toekomst, nu in den weg ging staan voor een rationeele hervorming van een Indisch wetgevend college in Nederland. Ten slotte bepleit de schrijver: de officiëele instelling eener vergadering van mannen, geroepen om de bepalingen in dien geest te herzien, dat, met opheffing van den Volksraad in Ned.-Indië en met beperking der bemoeiingen van de Staten-Generaal, in 't moederland kan worden gevestigd een college, zich wijdend aan de belangen van Nederlandsch-Indië op de wijze, dat medewerkende wetgeving en bestuur daaraan kan worden toevertrouwd, onder verantwoordelijkheid van de Kroon.

Om maar dadelijk met de deur in huis te vallen: de remedie lijkt mij erger dan de kwaal! De steller van het artikel geeft niet aan, waar dat college van mannen moet vandaan komen. Uit Nederland of Indië, of uit beide? Benoemd of gekozen, of half om half? Maar afgescheiden van alles: zoo'n college zou al heel spoedig ontaarden in een verlengstuk van de Indische bureaucratie, met al de nadeelen hiervan. Laat de Engelsche koloniale geschiedenis ons hierin tot voorbeeld strekken. Bovendien is in het Ned.-Indië van thans van een geconsolideerden toestand geen sprake meer en een in het moederland gevestigd zoodanig college zou wat men noemt spoedig „eruit" zijn, een niet te onderschatten gevaar.

De heer v. d. Kemp gevoelt niets voor den Volksraad: ik betreur het, dat hij niet 10 jaren vroeger in het leven werd geroepen, dan waren wij nu wellicht reeds heel wat verder met onze democratische instellingen. Het opgekropte gemoed heeft zich in dien raad kunnen luchten en al moge men het nu als schrijver dezes betreuren, dat de Nederlandsche wetgever bij het in het leven roepen van den Volksraad de mogelijkheid schiep tot ongebreidelde kritiek, zonder eenig zweem van verantwoordelijkheid, beter dan niets en van opheffing van den Volksraad kan en mag geen sprake zijn, tenzij men er iets meer democratisch (dus zéér zeker géén college!) voor in de plaats geeft.

Du nennst das Uebel, nenne die Arznei! zal men mij toevoegen, en terecht.

Welnu, indien Ned.-Indië volgens het unitarische beginsel zal worden bestuurd, stel ik mij, krachtens mijn beginsel (neergelegd in artikel I van de beginselverklaring van den N.-I. Vrijzinnigen Bond), op het standpunt, dat mede geldt bij opbouw volgens het federatieve beginsel, dat elk loyaal streven naar zelfbestuur der bevolking van N.-I. krachtig moet worden gesteund. Bij doorvoering van het unitarische beginsel behoort te dien einde o.m. te worden gestreefd naar geleidelijke uitbreiding van de bevoegdheden van den Volksraad langs den weg van uitbreiding van het kiesrecht, rechtstreeksche verkiezing, enz.

Mr. Marchant zegt, dat de voorstelling van hen, die den Volksraad beschouwen als het stekje, dat tot de volksvertegenwoordiging van het geheele Indische Rijk zal uitgroeien, niet getuigt van staatsrechtelijk inzicht. Hij voert daarvoor juiste argumenten aan, argumenten, inhaerent met het unitarische beginsel, ja fouten zelfs, die wij althans voorloopig op den koop toe zullen moeten nemen, bij doorvoering van dat beginsel.

Voorstander ben ik evenwel van de hoogere decentralisatie, waarbij Java niet kan parasiteeren op de buitengewesten, van het federatieve beginsel, zoo knap verdedigd door den heer H. Colijn in „Schild en Pijl", aflevering 6 van 1918.

Evenals aan alle menschelijk werk zullen er aan die verdediging wel fouten kleven, maar de grondgedachte is logisch, democratisch. En al wil men het nu ook afschilderen als een verkapt „divide et impera" systeem: tot dusver kwam mij geen afdoende kritiek ter zake onder de oogen, laat staan een eigen betere opbouw.

Het zou mij te ver voeren, indien ik hier nog ver-

der inging op hetgeen er met den Volksraad zal en behoort plaats te vinden, bij doorvoering van het federatieve beginsel. Aanvaardt men dat m.i. juiste beginsel, dan zullen de democratische vertegenwoordigingen — althans in de groote lijnen — zich hoogst waarschijnlijk wel moeten ontwikkelen, als aangegeven in bovengenoemde brochure van den heer Colijn, waarnaar ik belangstellenden verwijs. (De brochure is tegen betaling van ƒ 0.65 verkrijgbaar bij den uitgever J. H. Kok te Kampen).

Waar de heer Colijn op bladzijde 35 zegt: „Zoo zal ook het Nederlandsche parlement zijne belangstelling kunnen bepalen uitsluitend tot de *groote* vraagstukken van de Indische politiek", daar zoude ik voor „groote" willen lezen „buitenlandsche", want het is een eerste eisch der democratie, dat de volken zich zelf regeeren en dat hun slechts datgene wordt onthouden, waartoe zij onmondig zijn. De overige democratische instellingen zullen mede gelijken tred moeten houden met de voortschrijdende ontwikkeling, welke men op alle mogelijke manieren zal dienen te bevorderen, rekening houdende met de eischen op ander gebied.

Ned.-Indië mag niet op de punt van de bajonet drijven! Ned.-Indië moet groeien en bloeien in het volle vertrouwen op den goeden wil te zijnen opzichte van het Nederlandsche volk, van de Nederlandsche regeering en van de Ned.-Indische regeering, welke gezamenlijk zullen moeten beteugelen de reactie en de revolutie. Wij, democraten, stellen en hebben vertrouwen in het Indische volk, dat — mits goed geleid — zijn uiteindelijken weg wel zal vinden, maar wij verafschuwen de demagogen, de volksflikflooiers, omdat het hunne woorden zijn, die tot excessen leiden en slachtoffers eischen.

S. J. AAIJ,
O.-I. Ambtenaar met verlof.

Den Haag, Paulus Buijsstraat 46.
2 October 1919.

Aan de Zonen des Lichts. [1]

Het zal velen onzer lezers, die geregeld ons orgaan „*Hindia Poetra*" volgen, mischien evenzoo gaan als mij, n.l. dat zij er door worden getroffen, dat de schrijvers daarin, hoewel den indruk makende van oprecht zoekenden naar veelzijdigheid, per saldo zich niet kunnen onttrekken aan éénzijdigheid, n.l. ieder stelt zich op het standpunt van zijn eigen ik, zijn eigen verlangens en wenschen, daarbij geheel uit het oog verliezende de groote gedachte der *eenheid*, die allen moeten zoeken, om de toekomst blijvend te overwinnen.

Ik spreek hier van overwinnen, hetgeen strijden in zich sluit, maar daarmede bedoel ik niet het strijden door middel van geweld, noch met woorden, doch slechts het strijden door *daden*. En die daden moeten zich weer niet richten op het verledene, maar op de toekomst, want wij wenschen de *toekomst* voor ons te winnen, en niet het verleden. Wie vooruit wil, streve beter met het gezicht naar voren, dan met het gezicht naar het verleden en den rug naar het komende. Schrijvers, richt u dus naar voren, naar hetgeen worden moet, en daarvoor is geen beter middel dan zichzelf sterker te maken, zich zelf te overwinnen. Want onafhankelijk van het verleden, onafhankelijk van theorieën van Darwin of Marx, onafhankelijk van Westersche ontwikkeling of Oostersche ontwaking ligt de toekomst en vooruitgang in geschiktheid voor economische zelfstandigheid, geschiktheid voor de worsteling om het bestaan. Die strijd om het bestaan zal eeuwig blijven, of men Westerling zij of Oosterling; of men woont aan de Noordpool of aan de Zuidpool. En verwijten aan den buurman of overbuur, dat hij met middelen van ontwikkeling, naar de manieren des tijds zich een plaats onder de zon heeft veroverd, of tracht te veroveren, ten koste van een ander, die achtergebleven is, brengt dien achterblijvende niets verder. Een ieder werke aan zichzelf, brenge zichzelf op het peil van betere ontwikkeling en voere eerst zichzelf op het niveau, dat hij van anderen eischt.

Laat ons niet te veel op anderen letten, doch eerst onszelf kennen. Laat het licht niet te veel alleen op anderer feilen schijnen, doch dienen, om ons pad te verhelderen, want ontwijfelbaar zal in de worsteling voor de toekomst dat volk zegevieren, dat het sterkst is en meest geschikt voor den strijd der evolutie in de omgeving, waar het thuis behoort. Wanneer wij, Indonesiërs, *ebenbürtig* zijn aan den Europeaan, zullen wij het in Europa tegen den Westerling afleggen in den concurrentiestrijd, terwijl de Westerling in dat geval het in het Oosten zal afleggen tegen den Indonesiër. Zij dat ons Indonesiërs tot troost gezegd voor de toekomst, die wij zoo gaarne voor ons vrij zouden zien. Maar niets wordt ons in den schoot geworpen, niets verkregen zonder overwinning. En een overwinning, verkregen alleen door geweld, brengt ons geen stap verder, voert ons slechts tot ondergang; zie wat in Westersche landen gebeurt, waar de democratie nog onvoldoende ontwikkeld is, nog te onrijp voor zelfbestuur. Een voorbeeld duidelijk voor oogen in Rusland etc. Voor een dergelijke overwinning is in de allereerste plaats noodig rijpheid voor eigen bestuur, gegrond op een economisch voldoende ontwikkelde volksmassa. Laten wij, Indonesiërs, eerlijk erkennen, dat wij nog in wording zijn voor economische vermaatschappelijking. Wij kunnen nog niet op eigen beenen staan. Wij moeten nog *hard werken* om ons zelf te veroveren. Eerst dan kunnen wij den maatschappelijken strijd aanbinden tegen wat ons in den weg staat. Maar om daartoe te komen hebben wij thans nog te veel steun noodig, steun van *vrienden*, die wij niet voor vijanden moeten aanzien, noch voor vijanden uitmaken. Hun economische strijd ook tegen ons moet ons stalen in onzen wil om economisch vooruit te komen. De weelde zal den heer knechten en het

[1] Gaarne voldoen wij aan het verzoek van den schrijver, om dit artikel over te nemen uit „Hindia Poetra", orgaan van het Indonesisch Verbond van studeerenden.
Red.-Comm.

FEUILLETON.

Bij Oermenschen.

De bekende Indische pastoor Jos. van der Kolk, die reeds vele waardevolle bijdragen heeft geleverd tot de kennis van land en volk van Nieuw-Guinea, heeft een boek geschreven, getiteld: *Bij de oermenschen van Ned. Zuid-Nieuw-Guinea.* (Uitgegeven door de Indische Missievereeniging in Nederland).

De eerste kennismaking met zijn aanstaande „parochianen" beschrijft pastoor Van der Kolk aldus:

„Een eerste kennismaking met wilden is altijd vol gemengde aandoeningen; men staat voor natuurgenooten, die ver beneden ons gezonken zijn en in menig opzicht bijna dieren gelijken. Maar als men bij hen gekomen is, om het leven bij hen te slijten tot welzijn en verbetering, dan worden die indrukken nog eens zoo diep. Met die menschen zal men voortaan te doen hebben, met hen leven, spreken, lijden, hopen, zich verheugen. Men zoekt al aanstonds een band ter vereeniging voor het leven: men tracht in hun wilde oogen de vertrouwelijkheid te lezen, in hun ruwen lach de goedheid, in hun onverstaanbare woorden de vriendelijkheid. En dat alles wordt u door de Marindineezen van het eerste oogenblik af geboden, volop! Men aait uw baard met de vieze vingers, men betast en knijpt uw blanke handen en armen onder den bewonderingskreet: „So", gevolgd door een zacht gefluit, met schuingehouden hoofd. Horloge, bril, schoenen, hoed, notitieboekje, alles wordt bekeken, betast, bewonderd. Heel de „nieuwe mensch" wordt „gemonsterd", door mannen en vrouwen, ouden en jongen, en ge moet weten te zeggen, dat ge gekomen zijt als hun „namek" (broeder, vriend).

Al die vrije vriendelijkheid belet echter niet, dat je in den beginne zoo iets bekruipt van vrees (het zijn koppensnellers en ze zien er zoo vervaarlijk uit!), of van walging (zij zijn zoo vies: door de minste aanraking krijgt ge een veeg mee!), of van afschuw (ze zijn zoo brutaal in hun doen, zoo naakt in hun verschijnen). Maar dat went en alles lost zich ten slotte op in vriendelijk medelijden met deze arme oermenschen......".

Bij het godsdienstonderricht is het natuurlijk het moeilijkst, hun abstracte begrippen als de H. Drievuldigheid, de Menschwording van Christus, Christus' Lijden, Verrijzenis en Hemelvaart enz. in te prenten.

„Het best van al snappen ze nog de vergeldingsleer en de waarheden over den Hemel en de Hel, dan komt er geen einde aan hun uitroepen, een stellig bewijs, dat het „erin" gaat; ze trekken gezichten, die klaar toonen, dat ze de zaak ook goed begrijpen met al haar gevolgen.

„Zeg toewan", fluistert bij een van deze onderrichtingen een Marindinees den pater in het oor: „Wie is dat, die zon?"

— Dat is niemand; dat is een ding, een vuurding.

werk zal den knecht tot meester verheffen. Wij zijn de leerlingen in de Westersche wetenschap. Laten wij onze meesters van heden niet van ons vervreemden, doch alles te baat nemen, om datgene over te nemen, waarin hij onze waarachtige meester is. Vergeten wij niet, dat wij *altijd tegenstanders* zullen hebben en dat geen mensch een volwassene over een kind kan laten doorgaan, maar ook niet omgekeerd. Verwijten, voordurende speldeprikken, in naam der waarheid, brengt ons niet verder, slechts werken aan onszelf opdat wij op elk gebied onze eigen meesters zullen hebben. Dan zal niemand zoo dwaas zijn het onmogelijke te willen. Dan zal de massa zich zelf tot stand brengen.

Wij Indonesiërs zien bij onzen godsdienst naar 't Westen (Mekka) en de Westerlingen naar 't Oosten (Jeruzalem). Zoo zal het ook maatschappelijk gaan. Wij zien elkander te gemoet. En al dekken Mekka en Jeruzalem zich geographisch niet volkomen, de afstand tusschen deze twee bronnen van licht is niet zoo groot tegenover de oppervlakte der aarde, dat men elkaar niet verdragen kan. In Nederland wonen tal van Joden, de „parasieten" der Europeanen, maar tevens een niet te versmaden intellect der maatschappij. Zoowel bij afbraak van het oude, als bij opbouw van het nieuwe der maatschappij, is de Jood de leider en is er plaats voor hem naast den Christen. Zooals de orchidee bloeit als parasiet der boomen, zoo bloeit het intellect op den arbeid en zoo bloeit de ondernemingslust op het kapitaal. Tijdelijk kan men de parasieten uitroeien, maar steeds opnieuw komen zij te voorschijn, zoodra de massagroei zich goed ontwikkelt.

Waar wij in Indië den Europeaan, met zijn *deugden* en *gebreken*, maar voornamelijk om zijn *intellect* hebben, moeten wij hem als onzen leermeester zien. En hebben wij eindelijk in ons de kracht veroverd om maatschappelijk en economisch op eigen beenen te staan, dan is er in Indië nog plaats voor den Europeaan, zooals er in Europa nog plaats is voor den Oosterling (Jood).[1]

Maar laat ons en „Hindia Poetra" eindigen met steken en prikken[2]) over en weer, naar achteren en naar op zij en liever strijden voor de toekomst van Indonesië, niet door afbreken, maar opbouwend werken, door het leveren van werken en producten, die gelezen zullen worden en geweten moeten worden en die een *eerepalm* zullen doen geven aan ons Verbond, dat een licht zal zijn voor ons studeerenden, een licht, dat ons pad bestraalt naar ons doel

v e r l i c h t I n d o n e s i ë!

Welaan zie om ons heen, de dageraad breekt aan, het ethisch licht wast.

Laten wij dit dankbaar aanvaarden en daaraan medewerken:

Arbeiden aan ons zelven,
Oprecht zijn in onze woorden en daden,
Elkander vertrouwen in alle dingen,
Verdraagzaam zijn,
Zoeken naar de waarachtige menschheid en allen, die het goede zoeken in de armen nemen en aan het hart drukkend uitroepen met Schiller:

„Seid umschlungen Millionen,
Diesen Kuss der ganzen Welt."

SAMSI SASTRAWIDAGDA.

[1]) Volgens de telling in 1917: Geheel Indië 47.203.639 inwoners; waarvan 46.231.127 Inlanders; 832.667 Vreemde Oosterlingen; 138.895 Europeanen.

[2]) In „Soembangsih" heb ik mijn landgenooten toegeroepen: „Weg met bekrompen en kleingeestig gedoe. Laten wij zonder onderscheid van klassen en rangen eendrachtig samenwerken tot den bloei van ons vaderland, tot den laatsten ademtocht toe."

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Richtlijnen.

„I n e n d o o r d e n d i e n s t......"

Op den dag van de begrafenis van den te Toli-Toli vermoorden controleur D e K a t A n g e l i n o, wijdt de *Locomotief* een artikel aan dezen moord. Zij leidt dit in door hulde te brengen aan de nagedachtenis van de Kat, een van de vele ambtenaren der Buitenbezittingen, die vóór hem eveneens op gewelddadige wijze den dood vonden bij de uitoefening van hun werk, met het voorstel hem te plaatsen op een in te stellen „roll of honour", zooals de Engelschen kort en eerbiedig de lijst van hun gesneuvelden noemen.

Na een beschouwing van de ons reeds o.a. uit telegrammen nader bekende feiten, maakt schr. een vergelijking tusschen dezen moord en het Garoetsche geval, in verband met de betoogingen der politieke partijen:

„Het Garoetsche geval en de moord te Toli-Toli vormen wezenlijk onderscheiden, onvergelijkbare gebeurtenissen, en het getuigt van een oppervlakkigheid, welke alleen door inwerking van rasinstinkt zich laat verklaren, om Toli-Toli als pendant te stellen tegenover Garoet.

„Het Garoetsche geval is er een van incidenteele krachtige gezagsoefening in een overigens ordelijk en vreedzaam deel van ons rechtstreeks bestuursgebied, waarbij aanvankelijk twijfel aan de juistheid der toegepaste middelen rees.

„Het geval van Toli-Toli is er een van redeloozen moord op een vertegenwoordiger van het gezag in een zelfbesturend landschap onder een primitieve bevolking. Zeker, er is dit contrast, dat in het eerste geval de slachtoffers Inlanders waren; in het tweede was het slachtoffer een Europeaan. Maar wil men een zuivere tegenstelling, dan dienen er vergelijkingsmogelijkheden te zijn in het wezen van beide gevallen. En die kunnen wij niet zien."

Volgens schr. zou een poging om de Inlandsche beweging te „karakteriseeren", door dan den moord te Toli-Toli te stellen als de „uitkomst", waartoe die beweging noodzakelijk voert, een onbillijkheid zijn.

Wie, volgens schr., aanneemt, „dat volksleiders moreele medeschuld dragen voor den moord te Toli-Toli, zal de Inlandsche beweging als zoodanig daar-

— Dat is niet waar! (Eigenlijk zegt hij in rond Marindineesch: dat liegt ge!)

— Echt waar! Nu weet ge dat nog niet, maar later zult gij het weten. Mijnheer zal u nog veel leeren.

— Hoor eens, toewan, ons woord is waar: daar ginds in het Westen, waar de vreemdelingen vandaan komen („Soerabaja", gooit er gauw een tusschen, die al wat geleerder is en den ander als een dommerik beschouwt) daar gaat de zon 's avonds heen en loopt 's nachts stilletjes weer terug, — en daar zijn ook onze geesten.

— Dat heb je mis, Bawil, de geesten zijn daar niet. De geesten zijn hier boven de wolken, boven de zon, hoog in den hemel.

— Ajoeah hebt ge ze gezien?

— Neen, ze zijn onzichtbaar; als iemand sterft, wordt het lichaam hier in het zand begraven, maar het „binnenste" gaat naar boven, naar den Grooten Toewan. En de goede menschen blijven daar bij Hem altijd, altijd. De slechten verstoot Hij naar de vuurplaats, zooals de koppensnellers, de moordenaars, de toovenaars, de leugenaars, de dieven......

Een paar laten den zwarten kop hangen, trekken een vies gezicht en zitten naar den grond te kijken als rouwmoedige zondaars; maar dat duurt slechts een oogenblikje.

— En vallen de geesten niet omlaag? En is dat vuur heet? En zijn daar boven ook klappers en sago en pisang? En zijn daar mooie slaapmatten en muskietennetten, zooals de poe-anin (vreemdelingen) hebben? En dragen ze daar ook haarverlengsels? En zijn daar ook poe-anin? En ziet de Groote Toewan ons? En is daar dans? En moeten we daar kleeren dragen? („Haoevek, — dat vertik ik —" — gooit er gauw een tusschen door) — en...... enz.

Allerlei naieve vragen dooreen, die men met moeite gauw genoeg en klaar genoeg kan beantwoorden, en die zoowat het hoogtepunt van hun redeneervermogen aangeven.

Zoo gaat het praatje door, totdat de toewan het tijd acht, om verder te kuieren en de zieken te bezoeken en de wonden te verbinden. Tenslotte heeft toewan toch altijd gelijk: „De toewan spreekt ware woorden: de toewan spreekt mooie woorden. de toewan weet veel, veel; wij weten weinig, weinig!" En dan meent men soms al heel wat gevorderd te zijn, en de lui in een half uurtje al heel wat kennis te hebben bijgebracht. Ze knikken veelbeteekenend, fluiten van stomme verbazing, verhalen al uw woorden met een ernstig gezicht, zeggen er honderdmaal tusschendoor, dat meneer toch een goed man is, dat zij allen vrienden van den Grooten Toewan willen worden, niet meer snellen, niet meer stelen, niet meer liegen — en meteen liegen ze dat het kraakt; want als meneer zijn rug gekeerd heeft, zijn al die brave Marindineezen nóg Marindineezen zooals eerst en hopen van harte het te blijven, zoolang ze leven. Ze vinden hun barbaarsch leventje nog zoo slecht en zoo vervelend niet...... Beetje voor beetje zullen de waarheden langzaam in die donkere hoofden en duistere harten moeten doordringen."

(N. Crt.)

voor niet verantwoordelijk mogen stellen. Wie dit deed, zou daarmee bewijzen, dat hem de beteekenis van de Inlandsche volksbeweging ontgaat. Hem zij dan de lezing aanbevolen van de uitnemend onderscheidende uiteenzetting, in de jongste jaarlijksche „Mededeelingen" der regeering gegeven."

Schr. besluit met de conclusie: „De moord op den controleur de Kat Angelino worde dan ook niet aangegrepen als een gelegenheid om een natuurlijke en gezonde volksontwikkeling te treffen. Het diep betreurenswaardige geval worde beschouwd in het licht, waarin het behoort te worden gezien en in het raam van de primitieve maatschappij, waarin het zich heeft voorgedaan. Het leert zijn eigen les welke na het onderzoek der regeering ten volle zal worden gekend."

Taal en bestuur.

In de *Loc.* doet *Q.* uitkomen, hoe de geest des tijds en de groeiende ontwikkeling van de bevolking van Insulinde, hooge eischen stelt aan den bestuursambtenaar; „dat ook deze tijd zijn mannen van courage vraagt, evenals de tijd van Coen, ofschoon van fijner, idieeler en geestelijker vorm dan in de tijden van Batavia's stichting."

Volgens Q. werken „onberekenbare en onnaspeurlijke invloeden" op de bevolking, terwijl het opgewekt vertrouwen tusschen volk en bestuur wederkeerig afstoot.

Schr. deelt vervolgens mede, hoe de Eur. ambtenaar bij gerezen quaesties zich met de bevolking in verbinding stelt met behulp van de Inlandsche hoofden, niet alleen wijl deze grooten invloed op het volk uitoefenen, doch ook menigmaal wegens gebrek aan taalkennis.

Door voorbeelden uit de Hollandsche samenleving en uit het Indische leven van den Europeaan, toont Q. aan tot welke noodlottige misverstanden gebrek aan taalkennis of het gebruik van een tolk kunnen leiden; waartegenover door hem gesteld wordt hoe de practische talenkennis van de zendelingen Nommensen (overleden), dr. Alb. C. Kruit, dr. Adriani, Hueting en Lett niet alleen hen zich veilig deden gevoelen te midden van het vreemde volk, maar hen ook van groot nut deed zijn als vredestichters in tijden van beroering.

Het lijkt Q. daarom niet practisch, dat de bestuursambtenaren van de Buitengewesten ook op Java zullen kunnen dienen en omgekeerd, waarop o.a. de regent van Serang aandringt; de bestuursambtenaar zal dan slechts Maleisch spreken, de lingua franca van den archipel. Volgens Q. ware het beter ambtenaren te hebben voor de Soendalanden, voor Java enz. en deze niet dan bij hooge noodzaak over te plaatsen onder een volk met een andere taal en aard. Daardoor zou het patriarchale element in het bestuur meer tot zijn recht kunnen komen tot heil van het volk.

Q. wenscht met zijn betoog geen enkele categorie van bestuursambtenaren iets ten laste te leggen, maar wil alleen doen uitkomen, „dat het gewenscht is, vooral in woelige tijden, dat de bestuursambtenaren de bevolking goed kennen en persoonlijk op vlotte wijze met deze van gedachten kunnen wisselen, met de minste kans van misvatting. Het geval van Hadji Hasan bij Garoet, waarvan het officieel verslag dezer dagen werd gepubliceerd, en waaruit bleek, dat de regent voornamelijk, of uitsluitend met de ontevredenen had geparlementeerd, gaf hem aanleiding bescheidenlijk nog eens de aandacht van belanghebbenden en belangstellenden op de noodzakelijkheid van kennis van de volkstaal bij de bestuursambtenaren te vestigen."

„Pro Juventute"'s ontwikkelingsperspectieven.

Paedagogos schrijft in de *Loc.* over de vereenigingen „*Pro Juventute*", dat zij zich in N. I. in veler sympathie en belangstelling mogen verheugen; hoe zij opgericht zijn naar het in Nederland reeds enkele decenniën bestaande model, door de bemoeienis o.a. van den bekenden inspecteur van het tucht- en opvoedingswezen, tevens hoofd van het bureau voor den tegengang van den z.g. handel in vrouwen en meisjes, Mr. J. M. G. v a n W a l s e m te Batavia, die o.a. in een lezing, afgedrukt in het *Weekblad voor het Recht in Ned.-Indië*, een schets gaf van de wijze, waarop zij zouden kunnen werkzaam zijn in 't belang van het zedelijk verwaarloosde en/of misdadig aangelegde of reeds geworden kind.

Schr. constateert niet veel belangstelling op openbare jaarvergaderingen dezer vereenigingen, doch des te meer „sympathie van velen voor het nobele door deze vereenigingen beoogde doel, blijkende uit de groote welwillendheid, die ondervonden wordt van autoriteiten zoowel als van particulieren, waar het geldt hulp te verschaffen in den vorm van huisvesting en opvoeding enz. van jeugdige personen, die door zedelijke wanverzorging of misdadigen aanleg, dreigen een gevaar te zullen worden voor de Maatschappij en zelf daarbij onder te gaan, lichamelijk en geestelijk."

Een te Batavia gehouden inschrijving voor een door „*Pro Juventute*" op te richten en beslist noodig geoordeeld „doorgangshuis" had *f* 20.000.— opgeleverd. Ook Medan had een dergelijk succes te boeken. „Zulke feiten", zegt schr., „zijn sprekend voor de sympathie, die een organisatie van nog zóó kort bestaan reeds in uitgebreiden kring heeft verworven."

P. acht de oprichting der vereenigingen „*Pro Juventute*" in Indië aanvankelijk een succes evenals de *Pro Juventute*-organisaties in Nederland, die hunne werkzaamheden niet alleen in de groote steden hebben, doch ook reeds in de dorpen. Hij denkt het gewenscht voor Pro Juventute-Indica, het Nederlandsche voorbeeld te volgen en „hare bemoeienissen en arbeidssfeer stelselmatig uit te breiden over geheel Indië." De vier bestaande vereenigingen te Batavia, Semarang, Soerabaya en Medan zou hij met twee willen uitbreiden, te Padang en te Makassar, wijl aldaar een Raad van Justitie en een Weeskamer gevestigd zijn; dagelijksch en direct contact met deze lichamen is voor *Pro Juventute* aldaar mogelijk; „zonder dadelijke hulp en medewerking dezer beide lichamen is het voor de Vereeniging in vele gevallen niet doenlijk iets ten nutte harer cliënten aan te vangen."

Schr. wil, dat in dat geval ieder der zes vereenigingen het geheele gebied bewerkt, dat aan een bepaalden Raad van Justitie en Weeskamer is toegewezen; de misdadige jeugd is wel hoofdzakelijk op de hoofdplaatsen, doch zedelijke verwaarloozing komt ook op de kleine binnenplaatsen voor.

Te Batavia, Medan en Semarang beschikken de Vereenigingen reeds, dank zij de financiëele hulp van de Regeering, over een speciaal voor dit werk aangestelden ambtenaar. P. adviseert dezen ambtenaren zich te houden aan de taak der vereenigingen en zich niet te bemoeien met gevallen als gewone armenzorg, die behooren tot de competentie van diakonieën en andere filantropische vereenigingen.

Schr. acht hulpkrachten, buiten de standplaats van den ambtenaar, noodzakelijk, 't zij door oprichting van afdeelingen van „Pro Juventute" op de grootere plaatsen in de binnenlanden, dan wel door aanstelling van een correspondent of vertegenwoordiger in de kleine Europ. plaatsen.

P. wenscht, dat ieder Europeaan in Indië wete, dat hij voor gevallen van misdadigheid onder de

jeugd, bij „Pro Juventute" terecht kan, waardoor de onmisbare steun en de financieele en zedelijke hulp kan vermeerderd worden.

Schr. acht nog van belang voor de ontwikkeling der Vereeniging „onderlinge aansluiting der bestaande vereenigingen, ter verzekering van wederkeerige hulp, voorlichting en samenwerking volgens een bepaald plan en systeem." Wanneer geleidelijk noodig, zou hij gaarne ook oprichting zien van Indische en Chineesche „Pro Juventutes". Hij vermeent, dat een dergelijke vereeniging in Jogja in wording is onder de auspiciën van den heer Hinloopen Labberton en zijne theosofische medestanders, onder den naam van „Pro Juventute-Djawi".

De huidige Positie van de Suikerindustrie.

In drie artikelen van het *Soer. Hbld.* geeft de heer v. L. eene uiteenzetting van de huidige positie van de suiker-industrie, waarin hij uitvoerig nagaat „de verschillende factoren, welke haar nadeelig beinvloeden". In een vierde artikel wordt o.a. de padi-opkoop door de Regeering, besproken. Schr. won zijne desbetreffende inlichtingen o.a. in bij administrateurs der suikerfabrieken in de residentiën Soerabaya en Pasoeroean.

Van L. betoogt o.a., dat „de Indische sociaal-democratie zich, met voorbijgang van andere industrieën, tegen de suikerindustrie keerde";

dat „agitatie tegen deze cultuur ongetwijfeld ook is gelegen in het feit, dat zij sterker dan eenige andere cultuur, ingrijpt in het inlandsche maatschappelijke leven, zelfs voor een deel in de plaats treedt van dat leven";

dat „de nieuwe grondhuur-ordonnantie, waarbij het geven van voorschot op den huurschat verboden is, talrijke bewijzen bevat, dat zij ontworpen is door een ambtenaar met onvoldoend economisch inzicht, en zonder rekening te houden met de toestanden in de inlandsche maatschappij";

dat „het kapitaal zich zeer gereserveerd zal betoonen ten aanzien van de oprichting van nieuwe fabrieken";

dat de minimum-grondhuren een blijvende verhooging vormen der gewone uitgaven, die voor de meeste fabrieken in de tienduizenden loopen, ongerekend de suikerbelasting;

dat deze verhoogde grondhuur een zeer bezwarenden factor voor de suikerindustrie vormt, zoodra de suikerprijs door de concurrentie weder op normaal peil is gekomen;

dat „deze suikerprijzen door de groote vraag, hoogstens nog een paar jaren boven het normale peil blijven";

dat de suikerindustrie met „allerhande, kleine moeilijkheden" te kampen heeft, in hoofdzaak verband houdend met het arbeidersvraagstuk, op het oogenblik door velerlei factoren beinvloed. (Hoofdzakelijk: hoog ziekenpercentage; ruime padioogst; hooge verkoopsprijzen hunner eigen kweekproducten; actie van den Sarikat-Islam; rietdiefstallen en rietbranden; padi-opkoop door de Regeering)."

Schr. deelt ons tevens o.a. mede, dat het voornaamste ziekteverschijnsel bij de arbeiders, een bronchitis is, gepaard aan een vrij hevigen malaria-aanval;

dat „de Britsch-Indische suikerproductie nu reeds grooter is dan die van Nederlandsch-Indië en nog steeds wordt opgevoerd";

dat de Java-planters den suikeroogst trachten op te voeren door het probeeren van nieuwe rietsoorten.

dat de suiker-industrie een kleine 60 millioen gulden 's jaars onder de bevolking brengt.

Van L. besluit zijne beschouwingen met de volgende conclusies:

„De huidige gunstige conjuncturen, wat betreft de groote vraag naar en de hooge prijzen van de suiker, zijn slechts voordeelen van tijdelijken aard, welke kunnen worden benut, om de financieele positie der suikercultuur drijvende maatschappijen te versterken, doch in het algemeen zijn zij van geen invloed op de bestaanszekerheid van de suikerindustrie.

„De bestaanszekerheid der suikerindustrie wordt ernstig bedreigd door de bescherming, welke de regeering slechts aan een maatschappelijke kleur verleent.

„De nieuwe grondhuur-ordonnantie zal den kostprijs der suikers ten slotte zoodanig opvoeren, dat de Javasuiker in den concurrentiestrijd het onderspit wel eens zou kunnen delven. De ontwikkeling van de suikerindustrie, door uitbreiding van het plantareaal, waarbij voor minder goede gronden de hoogste minimum huren zullen moeten worden betaald, of door het oprichten van nieuwe fabrieken, is door de grondhuur-ordonnantie vrijwel afgesneden.

„De suikerindustrie werkt, vooral door het ingrijpen in het economische leven, wat betreft het arbeidersvraagstuk, onder bijzonder moeilijke omstandigheden, welke een nadeeligen invloed zullen uitoefenen op den volgenden suikeroogst.

„De ondermijnde bestaanszekerheid der suikerindustrie en de moeilijkheden met de mains d'oeuvre zijn schaduwen, welke de naaste toekomst der suikerindustrie en de groote winsten van het Leden ten spijt, in een angstwekkend duister hullen."

Suriname.

De heer B. Boekhoudt, oud-Surinaamsch ambtenaar, zet zijn propaganda om Suriname te verkoopen voort.

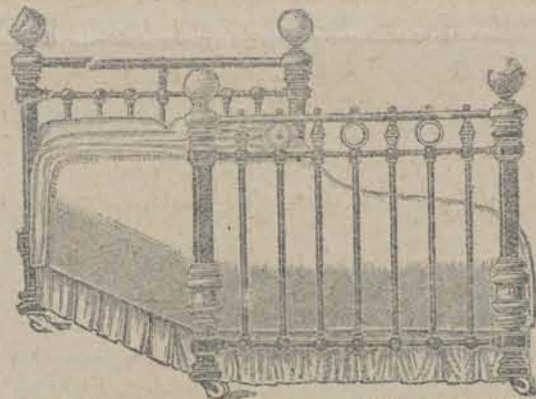
In de *Haagsche Post* van 4 October stelt hij voor de lezers van het blad zijn propaganda-geschriften, „voor zooverre de voorraad strekt" gratis beschikbaar.

Voor des heeren Boekhoudt's bedoelingen is het gelukkig, dat zijn geschriften niet in het Engelsch zijn uitgegeven, want hij breekt de kolonie zoo radicaal af, dat elken gegadigde de lust tot koopen moet vergaan.

Eenige jaren geleden vroeg een Surinamer aan een Amerikaan van gezag of de Vereenigde Staten Suriname zouden willen koopen. De man meende, dat verscheidene millioenen dollars noodig zouden zijn „to bribe the Senate" om tot den koop te besluiten.

Volgens een mededeeling van Senator Borah — zie N. R. Ct. van 25 September, Ochtendblad A. — zijn internationale bankbelangen bezig een omkoopfonds van millioenen dollars bijeen te brengen, om den Amerikaanschen Senaat er toe te krijgen het vredesverdrag enz. ongeamendeerd te bekrachtigen. Volgens dezen Senator is de Senaat dus toegankelijk voor dergelijke manipulaties. Na het afbreken van de te koop aangeboden kolonie zou de omkoopsom veel grooter zijn dan anders noodig zou geweest zijn. Handig is de propaganda van den heer Boekhoudt niet.

Het is wel zeer eigenaardig, dat bladen, die in

vuur en vlam geraken zoodra er sprake is van afscheiding van Zuid-Limburg of Zeeuwsch Vlaanderen, als de eenvoudigste zaak ter wereld hun kolommen open stellen om een deel onzer koloniën, die toch een deel van het Rijk uitmaken, te koop aan te bieden.

* * *

Wij droegen onze bezittingen „ter kuste van Guinea" aan Engeland over en nu is de Goudkust een van de voornaamste cacao-produceerende landen van de wereld. De kolonie begon den uitvoer van cacao in 1891 en zij brengt nu meer dan een vierde van de wereldproductie voort. Het product wordt geheel door inlanders geteeld en voor de markt bereid.

* * *

In *De West* van 22 Augustus het verslag van een lezing van den heer W e s t r a — tijdelijk sub-agent van immigratie — over zijn reis naar Demerary en Trinidad.

De heer Westra deed interessante mededeelingen over de pogingen, in de beide koloniën in het werk gesteld, om den kleinen landbouw te bevorderen.

„Na vele proefnemingen is men nu gekomen tot een systeem van landuitgifte, hetwelk veel gelijkt op dat, hetwelk sedert 1894 in Suriname bestaat.

De plantages in Demerary hebben meer succes dan het Gouvernement tot dusverre wat betreft de vestiging van immigranten. Het behoud van de arbeiders op de plantages is niet zoozeer bevorderd door hoogere loonen dan wel door betere behandeling, door het verblijf op de plantages aantrekkelijk te maken. Meer vrijheid, aanbieding van stukken grond ter bewerking en afleiding door sportvereenigingen, hadden een zeer gunstigen invloed."

(Wij willen hier inlasschen een uitknipsel uit een brief van den New Yorkschen correspondent van de *N. R. Ct.*, voorkomende in het nummer van 12 October 1918, Ochtendblad A. De briefschrijver behandelt de plannen van den Minister van Binnenlandsche Zaken Franklin Lane betreffende de toekomst der gedemobiliseerde millioenen na den oorlog. De Minister zeide o.m.:

„Indien dit land echter verlangt van de eigen opbrengsten te kunnen bestaan, dan behooren voorzieningen te worden getroffen. Niet alleen behoort de landbouw zoo loonend mogelijk te worden gemaakt, maar er dient te worden gestreefd naar het verschaffen van zooveel mogelijk steedsche genietingen aan de plattelanders. Zoowel tot het bereiken van eerstgenoemd als van laatstgemeld doel, acht de minister coöperatie den aangewezen weg.")

Cane farming — aldus de heer Westra — is op Trinidad het middel bij uitnemendheid gebleken tot blijvende vestiging van immigranten. Er zijn op Trinidad 20000 kleine landbouwers, die suikerriet verbouwen voor de fabrieken. Daaronder zijn 12000 Britsch-Indiërs. De cane farming is op Trinidad geheel bij de wet geregeld.

De kleine landbouwer plant het riet op zijn eigen grond, of op grond dien hij in huur heeft van de plantage. In het laatste geval betaalt hij gewoonlijk ongeveer 3 dollars huur per akker per jaar.

Men berekent, dat een landbouwer met zijn gezin zoowat 3 akker met riet kan bebouwen. Er zijn er echter, die wel 100 akkers bebouwen met gehuurde arbeiders.

De canefarmer heeft het recht de eerste drie maanden, als het riet nog jong is, daartusschen voedingsgewassen te verbouwen, behalve rijst.

De landbouwer krijgt voorschotten onder oogstverband. Daarvoor wordt een contract tusschen de plantage en den landbouwer gesloten. Dit geschiedt ten overstaan van de overheid. De landbouwer, die zich niet houdt aan het contract, is strafbaar met geldboete, eventueel te vervangen door gevangenisstraf.

De betaling geschiedt per geleverde ton riet.

Behalve een vast bedrag per ton, betaalt men in den laatsten tijd nog een zekere premie, nadat de suiker verkocht is.

Het cane farming stelsel, zooals dat op Trinidad ingericht is, beantwoordt uitstekend. De planters zijn er zeer tevreden mede.

Door de contractarbeiders wordt op Trinidad goed gewerkt. Het aantal werkdagen is 280 per jaar. Voor Suriname is dit cijfer 254.

Op Trinidad is de werkprestatie van vrije arbeiders veel minder dan van gecontracteerde. Dit heeft er toe geleid om bij wijze van premie een dagloon toe te kennen als de arbeider van de 14 dagen 10 dagen heeft gewerkt. Dit schijnt vrij goede resultaten op te leveren.

Ten einde de klein-landbouwers te helpen bij den verkoop van hun producten, is door het Gouvernement een winkel opgericht in de hoofdplaats Port of Spain. De halte-chefs van het spoor treden als agenten op. De klein-landbouwer brengt zijn producten naar de naastbijzijnde halte en ontvangt daarvoor een bon. De halte-chef zorgt voor de verzending naar de stad, alwaar het verkocht wordt, waarna de verrekening met de bon, na aftrek van vervoerkosten, enz. weder door tusschenkomst van den halte-chef plaats vindt.

De tusschenhandelaren zijn hierbij dus geheel uitgesloten.

Uit de volgende cijfers blijkt, dat terwijl op Trinidad en in Suriname de immigranten bevolking toeneemt door natuurlijken aanwas, in Demerary het omgekeerde plaats vindt. Daar is blijkbaar de sterfte onder de immigranten grooter dan de geboorte.

T r i n i d a d.

Aanvoer (sedert 1845)	149.606	
Teruggevoerd naar hun land ...	31.279	
Rest......	118.327	
Aanwezig eind 1917	129.251	
Meer......	10.924	of 9.2 %

Demerary.

Aanvoer (sedert 1838)	238.879	
Teruggevoerd naar hun land	65.538	
Rest	173.431	
Aanwezig eind 1917	137.959	
Minder	35.472	of 20.4 %

Suriname.

Aanvoer sedert 1873	33.721	
Teruggevoerd naar hun land	9.491	
Rest	24.230	
Aanwezig eind 1917	31.480	
Meer	7.250	of 29.8 %

Ook uit de volgende cijfers blijkt, dat, bij alle tekortkomingen op hygiënisch gebied, de gezondheidstoestand in Suriname beter is dan in Demerary, ja zelfs beter dan op Trinidad, een eiland met zeeklimaat.

Het sterftecijfer onder gecontracteerde immigranten bedroeg de laatste jaren:

op Trinidad	0.8 per 1000
in Demerary	16.— ,, ,,
in Suriname (Br. Indiërs)	9.6 ,, ,,

Buiten de plantages is het sterftecijfer:

in Demerary	38.— ,, ,,
in Suriname	17.8 ,, ,,

Voor Trinidad is geen cijfer vermeld.

* * *

De West van 2 September heeft de volgende berichten:

„*Japansche activiteit.* In Demerara is aangekomen een Japansch landbouwkundig ambtenaar, de heer Yonesca Irobe, die een reis maakt door Amerika, West-Indië, Brazilië en Argentinië, ter bestudeering van het came farming stelsel en de suikerfabricatie."

* * *

„*Geen emigratie.* In het Engelsch Lagerhuis is onlangs gevraagd hoe het nu staat met de emigratiekwestie uit Britsch Indië.

De regeering antwoordde, dat het Britsch Indisch Gouvernement tot dusverre geen stappen heeft gedaan om deze zaak bij wet te regelen. De publieke opinie in Britsch Indië is tegen emigratie gekant."

Curaçao.

Bij het begrootingsdebat in den Kolonialen Raad heeft de heer Winker te kwader ure gesproken van eene toenemende ontstemming in de kolonie en eene daartegenover grooter wordende bekoring, die de Republiek der Vereenigde Staten van Amerika op velen, „op meer dan men zou denken", ging uitoefenen. Geen zweem of schaduw van bewijs is voor deze dikke woorden bijgebracht. En nu maakt *Voz di puebla* het nog erger. Ons onderschrift onder den brief in de *N. Rt. Crt. van* 4 Juli l.l. (zie *Koloniaal Weekblad* van 10 Juli 1919) wordt struisvogelpolitiek genoemd, want ontevredenheid heerscht er, maar die betreft niet zoo zeer de economische omstandigheden der kolonie, zij heeft een meer idealistischen ondergrond, men heeft n.l. den indruk — ge raadt het in geen tienen — dat Curaçao „als een politiek offer gebracht is" aan de Roomsch Katholieke Staatspartij. Dat is zelfs zoo erg, dat „de groote massa, die zich niet bekommert om den Clerus, beslist te vinden is voor den verkoop." Wie 't gelooft, mag het zeggen.

* * *

Venezuela's differentiëele rechten.

De *Amigoe di Curaçao* ontleent aan het *Boletin Comercial* een bericht over eene toenadering van Venezuela tot Engeland en den eisch van laatstgenoemd land, dat V. zijne 30 pCt. differentiëele rechten zal afschaffen. De „Amigoe" wijst er op, dat de belangen der Nederlandsche Antillen in deze niet verschillen van die der aan Engeland toebehoorende eilanden in de Caraïbische zee, en herinnert er aan, dat bijna 40 jaren geleden president Guzman Blanco deze belasting uit wraak tegenover Curaçao heeft ingevoerd, eene meening, door Mr. G. J. Fabius in de „Encyclopaedie" niet aannemelijk geacht.

* * *

Hetzelfde blad deelt mee, dat op de Bovenwindsche eilanden een streven merkbaar is naar afscheiding van...... Curaçao en naar nauwere aaneensluiting bij ...... het moederland. Het kan verkeeren: nog niet zoo heel lang geleden had men ook daar een hoogen volksvertegenwoordiger, die op vervreemding van zijn eigen land uit was en president Wilson te hulp riep in een „Open brief", die zijne bestemming niet bereikt schijnt te hebben, althans gelukkig zijn doel gemist heeft. Wij zullen niet beweren, dat de saamhoorigheid met Curaçao voor de Bovenwindsche eilanden geen bezwaren heeft, maar er valt o.i. niet aan te twijfelen, dat eene herleving van den toestand der jaren 1815—1828 de „derde" West-Indische kolonie kosten zou opleggen, te zwaar om te dragen.

* * *

Kleine berichten.

Bepalingen, als onlangs in Nederland in werking getreden, betreffende de toelating van jeugdige personen op de terechtzittingen en de bestraffing der heling, zijn bij den Kolonialen Raad aanhangig gemaakt, alsmede voorschriften, om den toegang tot openbare lichtbeeldenvertooningen te verbieden aan kinderen beneden de zestien jaren, tenzij er vooraf zekerheid bestaat, dat hetgeen vertoond zal worden, geen nadeeligen invloed op hen kan uitoefenen.

Het voorgenomen vredesfeest gaat niet door.

Op verzoek van den Gouverneur heeft er op 4 September l.l. eene bijeenkomst van belanghebbenden bij den zoogenaamden grooten landbouw plaats gehad, waarbij, behalve de Gouverneur en een twintigtal planters, ook de administrateur van financiën, de landbouwkundige en de districtmeesters tegenwoordig waren.

Naar wij vernemen, was het den Gouverneur met het beleggen van deze vergadering voornamelijk te doen, om met de planters de maatregelen te bespreken, die er genomen zouden kunnen worden om zoowel het groot- als het klein landbouwbedrijf te verheffen en den economischen toestand in de buitendistricten te verbeteren.

De besprekingen hadden een voorloopig karakter. Besluiten werden er niet genomen.

(De Curaçaosche Courant).

Naar de bladen meedeelen is de verjaardag der Koningin-Moeder weer voor het eerst na vijf jaren luisterrijk gevierd. Op de audiëntie ten Gouvernementshuize sprak dokter Ferguson, oudste lid van den Raad van Bestuur en sprak in eene rede de gevoelens van verknochtheid en liefde uit voor onze geëerbiedigde Koningin, doordrongen als hij was van de groote beteekenis van dezen dag voor Nederland en zijne Koloniën.

De verschrikkelijke gebeurtenissen, die Europa en geheel de aarde hebben doen sidderen in den loop van het laatste vijftal jaren, — aldus spreker — staan ons allen helder voor den geest maar niet minder de geestkracht en moed, waarmede de Koningin Haar Volk is

voorgegaan in deze sombere tijden. Spreker herinnerde aan wat Oranje weder in deze lange kritieke jaren voor Nederland is geweest en hoe de banden tusschen Land en Vorstin steeds nauwer zijn toegehaald.

Bij de aanvaarding van het Bestuur door den Gouverneur over de Kolonie had men van Zijn HoogEdelGestrenge mogen vernemen woorden van hartelijke belangstelling in het lot en het welzijn van deze bezitting van Nederland, door H. M. de Koningin geuit. De heer Ferguson verzocht den Gouverneur Haar te willen overbrengen den diepgevoelden dank van de Kolonie voor dit bewijs van medegevoel en Haar de verzekering te willen geven, dat Haar Volk op de eilanden in en aan de Caraïbische Zee steeds de beste wenschen koestert voor het geluk van Haar en Haar Huis.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Garoetzaak. *H. A. S.* wijdt in de *Neratja* een hoofdartikel aan den dood van H a d j i H a s a n en diens drie volgelingen. Na het uitspreken van het Mohamedaansche doodsformulier: „*Inna ii'llahi wa Inna iilahi radji'oen*". (Hij is van God en tot God wedergekeerd) zegt hij: „Wij, Moslemin, mogen niet bedroefd zijn over dien dood. Volgens ons geloof en dat van een ieder die God aanbidt, sterft de mensch...... niet, die met het vaste geloof in God, terugkeert onder 's Heeren bescherming. Ja, zijn leven zal ten slotte nog volmaakter zijn, en zijn geluk groot, indien hij de wereld verlaat van ganscher harte en met het volste vertrouwen in God. Daarom willen wij niet treuren en niet weeklagen en tranen storten over dien vriend van ons ras, die stierf omdat hij geen afstand wilde doen van zijn recht, waarvoor hij zijn leven heeft durven schenken. Geschonken! Want verzet tegen de kompenie heeft den „Dood" tot besluit. Maar thans, nu het lijk geheel koud en — naar wij hopen — op behoorlijke wijze begraven is; nu zij, die weduwe geworden is, omdat haar man gedood werd en zij, die weezen zijn geworden, omdat hun vader den dood vond, tot berusting komen, willen wij zien, wat de reden is van hun dood. Als wij het beschouwen, dan wordt ons duidelijk, dat de dood dier vijf mannen uit het volk dezelfde oorzaak heeft als de dood van controleur de Kat Angelino te Toli-Toli; n.m. dat zij stierven ter wille van het prestige. Indien bijv. die controleur de zaak gesust had en gezegd had, dat hij het v e r z o e k van het volk eenige dagen in beraad zou nemen, zou er o.i. geen bloed gestort zijn. Maar het hooge standpunt, dat de Regeering inneemt, veroorlooft dergelijke opvattingen niet. De Regeering wil het oor leenen aan klachten van het volk, maar in de allereerste plaats moet men „het bevel opvolgen". Zoo niet...... wee dan het volk. Die controleur is slechts een enkel lid uit dat machtslichaam, daarom mag hij zijn leven niet tellen, waar hij meent dat de eer en het verhevene van het gezag verbieden, dat hij terugtreedt.

Zoo ook was het geval met Hadji Hasan, maar hier was het van de zijde van het volk, dat bloed vloeide. Het gezag had gesproken, en het gesproken woord was bevel geworden, gesteund door macht en zoonoodig door de punt der bajonet op den loop van het geweer. Het Gouvernement wilde rijst koopen. en het bevel ging van deze naar gene, om vervolgens eerst bij den Resident te belanden. En door den Resident, — aldus is in een gewest gebeurd en zal wellicht in elk gewest gebeuren — wordt dat bevel verder gegeven aan de onder hem staande autoriteiten. „Boepati Anoe, in uw ressort zijn er zooveel sawahs, dus denk er aan, dat uw ressort zooveel pikol padi behoort op te brengen." En het bevel komt bij den wedana: zooveel bouw sawahs, zooveel pikoel padi; zoo niet, dan komt er een slechte aanteekening in de conduite; als de conduite slecht is, verdwijnt alle hoop om hoogerop te komen, is de ambtelijke arbeid van zooveel jaren verloren, vervliegt de hoop op het zenden der kinderen naar een school te Batavia of elders. Gaan we nu verder na, hoe het bevel klinken zal, als het tot den kepala dessa komt, en stellen wij ons voor in welke bewoordingen het Kromo bereikt. Kromo buigt het aangezicht ter aarde, Kromo brengt den sembah, Kromo staat zijn padi af."

„Hier komt nog bij — zegt H. A. S. — dat ook het s e n t i m e n t in deze kwestie geslopen is, n.m. door de verkeerde opvatting van het artikel in de *Oetoesan Hindia*. Dat verkeerde bericht verspreidde zich her- en derwaarts; de erkenning van de fout is nog van jongen datum en...... is nog niet tot alle menschen doorgedrongen, die het eerste verkeerde bericht ontvingen. Een bevel wordt gewoonlijk niet in minzame bewoordingen overgebracht; een bevel, dat vermoedelijk verzet zal uitlokken moet wel in zijn oorsprong reeds een bedreiging inhouden. Verwonderen wij er ons nog over, indien Kromo kleinmoediger wordt? Volgt het bevel op!!...... Totdat men een Kromo ontmoet, die weigert, Kromo die bezwaar voelt tegen het opvolgen van het bevel. Hij verzamelt al zijn familieleden, 86 in getal, 25 vrouwen en ook nog kinderen tot en met de kleinsten van 3 jaar oud. Allen kleeden zich in witte gewaden, trekken zelve het doodskleed aan, verrichten zelve het doodsgebed voor het heil hunner zielen. Dan wapenen zich alle mannen met kris en sabel — om te laten zien, dat zij gereed en bereid zijn te sterven — zoo noodzakelijk achten zij het, dat de padi niet uit hun handen komt.

Het onderzoek is nog niet beëindigd. Wij weten niet of de Hadji-Hasanpartij, die 40 pikoel aan anderen wilde verkoopen. Wij zijn niet te weten gekomen, of die 40 pikoel begrepen waren in den voor die 86 personen benoodigden voorraad, — voedsel voor ongeveer 6 weken — dan wel het surplus vormden. Wij weten enkel, dat zij hun leven niet telden om die padi te behouden. Wij weten ook, dat zij geen verzet in den zin hadden, want als hun rijst maar niet opgeëischt werd, zouden zij toegegeven hebben, zooals bleek toen hun wapens werden opgevraagd. Maar het bevel was geuit. Volgt het bevel op!!! Anders.........

Twee malen dreunde het salvo uit de geweren der politie! Vier dooden, achttien gewonden. De groot-

heid der Regeering was bewezen, de groote macht der Regeering had sporen achter gelaten. Toen werd er een groote rapat gehouden in de woning van den resident. Waarom werd die vergadering niet vooraf gehouden? Om geen andere reden dan terwille van het prestige. Wij spreken de daad van Hadji Hasan en diens familieleden n i e t goed. Wij verlangen er n i e t naar, onze rasgenooten in opstand te zien tegen de Regeering. Maar wij betoogen, dat de tijd van *gestrenge-bevelen* voorbij en dat die van *bevelen na gepleegd overleg* aangebroken is. In deze 20e eeuw moet het gezag een andere basis zoeken dan het geweer, want de vrees voor het geweer moet wel verdwijnen dank zij de grootheid der eigenschappen van den mensch en van diens rassenliefde."

In hetzelfde nummer van de *Neratja* wordt in een entrefilet medegedeeld, dat zoodra het bericht over het neerschieten van Hadji Hasan en diens volgelingen bekend raakte, de Inlandsche oudsten allen hun spijt te kennen gaven over een daad van B. B.-ambtenaren, welke zoozeer tot droefheid stemde. Het kan gezegd worden, dat alle Inlanders, zij mogen het geuit hebben of niet, die daad niet goedkeuren, en misschien ook zullen er openbare vergaderingen gehouden worden om blijk te geven van hun ontevredenheid over die daad.

En wat zullen de vruchten zijn? In theorie, zoowel in als buiten den Volksraad, heeft men verwachtingen geuit over eenheid tusschen Inlanders en Nederlanders, maar in de praktijk gebeurt er veel, dat den afstand tusschen die twee nog grooter maakt. Dezen keer is er iets gebeurd, dat het Volksgevoel ten zeerste raakt. Dezen keer heeft men iets gedaan, dat zeer gewichtig is voor de volkswereld, daarom behoort de Regeeringscommissaris voor Inlandsche zaken met spoed zich met de zaak te bemoeien.

De *Oetoesan Hindia* leverde vooralsnog geen eigen commentaar op de Garoetsche kwestie. Behalve met de publiceering der uit de Europeesche pers overgenomen berichten daaromtrent, waaraan slechts een korte beschouwing van haar kant wordt gegeven, volstaat de redactie met de overname van de *Neratja*-artikelen: „De padi-opkoop en de S. I." en „*Bloed van Indië*". In een ander nummer wordt als kort commentaar gezegd: Wij kunnen in deze zaak nog niet met een juist oordeel komen. Laat ons liever wachten op juiste gegevens. Alleen willen wij zeggen, dat als het zich werkelijk zoo heeft voorgedaan, het duidelijk is, dat de regeling van den padi-opkoop reeds zichtbare blijken heeft gegeven van niet goed te zijn. Wij hopen geenszins, dat het volk zich tegen de Regeering verzet in zake de regeling van den padi-opkoop, maar de D o o d van Hadji Hasan c.s. wekt voorzeker minder aangename gevoelens op onder het volk. Niet uit spijt over de levens van Inlanders, die zich tegen de Regeering verzet hebben, maar zij vinden het jammer, uit vrees voor het feit, dat mogelijk de Inlander Hadji Hasan is gevallen als slachtoffer van een bevel, dat gewoonlijk lichtvaardig wordt ten uitvoer gebracht, zoodat misverstand oorzaak wordt van verzet zooals het heeft plaats gehad.

Padi-opkoop. Een Djombangsche medewerker schrijft in de *Neratja*, dat z.i. de Regeering te laat is begonnen met den padi-opkoop (daar de oogst voorbij is), zoodat vele kleine luiden in ongelegenheid geraken, omdat volgens de regeling van het bestuur elk een, die een *bouw sawah* bezit, 4 pikoel padi moet leveren. Velen hebben immers hunne *sawahs* verhuurd of hun padi reeds verkocht. Daarom worden zij, die geen p a d i meer bezitten, gedwongen hun goederen te verkoopen of op andere wijze aan geld te komen om van anderen op de p a s a r p a d i te koopen en weder te verkoopen aan het land. De p a d i kost buiten *f* 6.— tot *f* 6.50 per p i k o l, maar het Gouvernement geeft slechts *f* 5.50. Naar men zegt, is het wel gebeurd, dat de l o e r a h s van de lieden, die geen padi hebben, *f* 0.50 vragen, om, met de *f* 5.50 van het Gouvernement padi te kunnen koopen van *f* 6.— van anderen.

Rrrrrrevolutie! Onder nevensstaand hoofd schrijft R. (in de *Neratja*) naar aanleiding van het door de leerlingen der Bestuursschool aan den G. G. gerichte request vragende de afschaffing en wijziging van: *a.* het reglement in zake de verplichtingen, titels en rangen der Regenten op Java (Stbld. 1820 No. 22). *b.* het reglement in zake titels, ambtelijke distinctieven der Inlandsche ambtenaren op Java (Stbld. 1824 No. 13 enz.). *c.* de voorschriften omtrent de costuums der Inlandsche gouvernements ambtenaren op Java en Madoera.

Deze actie noemt schrijver r e v o l u t i e, omdat daardoor een einde zou worden gemaakt aan alle grootheids-distinctieven. Naar schrijver verneemt zullen de leerlingen der Bestuursschool het verzoek doen hun uniform te vervangen door een als van de politie-commissarissen, met de noodige wijzigingen. Schr. die deze actie zeer toejuicht, daar ze een bewijs is van het besef der ambtenaren van de Bestuursschool, van den wil des tijds, kan echter niet nalaten te zuchten: Waar zullen later de „song-song djenih", de „dodot", „tjelana tjindo", „saboek-bara" enz. moeten opgeborgen worden? O, *Javaansche Cultuur*, uw lot is, slechts te verwijlen in het... m u s e u m. De redacteur H. A. S. tikt den schrijver hiervoor op de vingers: In deze eeuw worden de uiterlijkheden

voortdurend van minder belang en stijgt de waarde van het niet zichtbare innerlijk.

Door de *Oetoesan Hindia* wordt het stuk zonder commentaar overgenomen, terwijl de *Kaoem Moeda* er spottend aan toevoegt, dat volgens hare meening, die heeren met het request niet bedoelen afstand te doen van hun...... grootheid, maar feitelijk van een kleeding welke...... door de hedendaagsche menschen niet fraai meer gevonden wordt. Het costuum van een politiecommissaris toch, ziet er zeer aanlokkelijk uit.

Indië Weerbaar. „Meer en meer" — aldus een ongeteekend artikel in de *Neratja* — „wordt het duidelijk, dat de vereeniging „Indië-Weerbaar, die dezen naam aanvaard heeft als een erfstuk van het Comité I. W., — dat zoovelen onzer rasvertegenwoordigers in staat heeft gesteld onze stem tot in Nederland te doen hooren — heelemaal niet het karakter en de opvattingen van dat comité heeft overgenomen. Duidelijk is het ons geworden, dat dit tweede Indië weerbaar de handhaving wil van het lage standpunt van ons ras en ons land onder de voetzolen van een overheerscher te houden, en dat het onzen arbeid verhoogen wil *in de eerste plaats* ten bate van de geldbezittende overheerschers partij en van de daaraan gelijkwaardige groepen. Zoo'n vereeniging moet wel de hand reiken aan alle vereenigingen der Sana-ers van dezelfde richting. Thans is de P. E. B. lid geworden van de vereeniging Indië Weerbaar en is de heer Engelenberg in het hoofdbestuur opgenomen. (Vroeger I. P. en thans I. W.) Bepaald wonderlijk zijn de wegen van dien heer. Een klein verschil in uitspraak, maar in den grond: een verschil als tusschen hemel en aarde. Schr. zou zich niet verbazen, als vandaag of morgen K. P. B., C. E. P., N. I. V. B. en O. B. ook lid werden van I. W. en vervolgens een wapen vroegen in den vorm van een B. W. (Bangerwacht), zooals in Nederland bestaat (Burgerwacht?)

Die menschen — zegt schr. — zijn de kluts kwijt geraakt uit vrees voor een verstoring der rust en orde. Daarom zoeken zij het van de Regeering te verkrijgen, dat deze een maatregel treft, waardoor veiligheid van personen der Kromo-bevolking *geheel verdwijnen zal*. Is het ook niet door die zorg voor de veiligheid en rust, dat Kromo in Kediri met den knuppel en in Garoet met het geweer kennis maakte? Over preventieve hechtenis maar niet gesproken. O! persoonlijke veiligheid van Kromo!

De Kloetramp. In een uitvoerig artikel, inleidend met de verklaring, dat sedert 1873 driemalen een uitbarsting van den Kloet heeft plaats gehad en dat Kediri, waar die berg gelegen is, vroeger de zetel was van den Javaanschen Vorst *Praboe Djojobojo*, bekend onder den naam *„Ratoe Adil"*, betoogt Chamidin in de *Sinar Hindia*, dat de laatste Kloetramp een beschikking Gods is, om zijn rechtvaardigheid te toonen tegenover het volk en de kapitalisten in dat gewest, die voortdurend met elkaar in gevolg waren, wat verschillende ongeregeldheden tengevolge had. Nadat God die ramp over Kediri had gebracht, zegt schr., is er een geest van broederschap opgekomen onder de verschillende bevolkingsgroepen. Bewijs: Overal werden comité's gevormd door alle rassen om de slachtoffers van die ramp te helpen. Zoo behoort het, want wij allen stammen af van één mensch.

Dan wijst schrijver op de toestanden in de Vorstenlanden, waar de bevolking zich bezwaard voelt over de haar opgelegde lasten en een heftige strijd wordt gevoerd tusschen haar en de kapitalisten, waarvan H. Misbach e.a. slachtoffers zijn geworden; op het geschil tusschen bevolking en landheeren in West-Java over tjoeké, met als gevolg dat Soekirno en Kadar in de gevangenis werden geworpen. Als het zoo voortgaat, zegt schr., zal men zien, dat God ook daar rampen als in Kediri zal brengen. Daarom doet hij een beroep op de verschillende bevolkingsgroepen om samen te leven, zooals God het gebiedt.

Drainage. R. schrijft in de *Watra Hindia* een artikel ter overweging, waarin hij er op wijst, dat er jaarlijks millioenen uit Indië naar andere landen gaan als betaling voor de vele goederen, die uit deze streken naar Indië worden gezonden. Vele van die goederen zijn mooi en goed en de handel geeft drukte en vooruitgang in de plaats, maar veel van hetgeen verdiend wordt, komt weer in handen van vreemdelingen en dezen zenden het naar hun eigen landen of gaan er mee heen. Ook door de ondernemingen wordt veel geld in handen gebracht van vreemdelingen. Schr. vindt dat men zich meer moet aansluiten om het voorbeeld van de Europeanen en vooral ook van de Chineezen te volgen en vereenigingen en maatschappijen moet oprichten met het doel ondernemingen te exploiteeren, waardoor men zelf geld za krijgen.

Ten slotte keurt schr. de overdreven bangheid van

de Inlanders tegenover Inlandsche en Europeesche ambtenaren af en zegt, dat men deze vooral in afgelegen plaatsen vindt en bij de onontwikkelden. Hij hoopt, dat daarin verandering komen zal, omdat men nu vaak „ja" zegt, als men „neen" moest zeggen. Maar het zal nog wel een vijftig of honderd jaren duren.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Waarom Duitschland geen koloniën mocht behouden.

De minister van Koloniën Henry Simon heeft in de Fransche Kamer van afgevaardigden, op den 17en September, een lange rede gehouden, over de koloniale formules in 't Duitsche vredesverdrag. Het verslag der zitting is opgenomen in „La Dépêche Coloniale" van 19 September, wij ontleenen er eenige gedeelten aan.

De minister zette dadelijk voorop, dat noch veel woorden, noch een groote inspanning zouden noodig zijn om het besluit te rechtvaardigen dat aan Duitschland zijne koloniën heeft ontnomen, toch wilde hij de beweegredenen in herinnering brengen. Zoodra het vraagstuk gesteld werd, stelde Wilson voorop: „er kan geen sprake van zijn de koloniën aan Duitschland terug te geven". Dat de stem van verre geheel samenging met die van de buurtstaten, en dat de beslissing met algemeene stemmen genomen is, daarin ligt het bewijs dat zij onaanvechtbaar is. „Overwinnaars roes, landhonger" heeft men gezegd.

Groot Britannië, Frankrijk, Italië waren rijk genoeg in koloniën om er niet meer te verlangen, daarvoor vochten zij ook niet. Zij wilden Duitschland uit zijne bezittingen drijven, omdat 't daar stelsels heeft toegepast een beschaafd volk onwaardig. „L'indignité colonisatrice", dat is de diepliggende oorzaak, de ware reden van 't genomen besluit.

Geweld tot aan 't uitroeien van de zwakke volken toe tot rechtsbeginsel verheven. Mishandeling en lijfstraffen tot bestuursmaatregelen verklaard en in de wet geschreven. Dwangarbeid, herinnering aan de slavernij, in wettelijke voorschriften geregeld. De minister illustreerde deze beweringen met voorbeelden en aanhalingen uit de wetboeken en besluiten. De laatste ervan was een verklaring van generaal von Liebert, gouverneur van Duitsch West Afrika: „In Afrika is 't onmogelijk te slagen zonder wreedheid"; zij veroorzaakte heftige uitingen in de Kamer.

De hervatting van dergelijke dwaalbegrippen beletten, tegen dergelijke opvoeders te beschermen was de eerste plicht van de conferentie. De rechtvaardige beslissing stemt ook overeen met 't verlangen naar vrede, dat de overwinnaars nastreven na dezen afschuwwekkenden oorlog, zeide Simon.

De D. uit hunne koloniën zetten is niet alleen de bescherming van de inlandsche rassen, 't is ook een verzekering tegen de kans op een nieuwen oorlog. Kon men aannemen dat de overwonnen Duitschers, vervuld van een vredelievende geest, berouwvol, op weg naar de bekeering, doch meester van hunne koloniën, daar zouden zijn terug gekeerd alleen om er ijverig handel te drijven en 't land te ontginnen? Duitschland zal lang opgezet blijven door herinneringen en aangezet tot begeerten. Verstandige politiek ontziet de eerste en voorkomt de andere.

Duitschland wil als 't kan aan de macht van Mittel Europa, een macht van Mittel Afrika toevoegen. Kreeg 't zijne koloniën terug, dan zou 't militairisme, uit Europa verdreven, postvatten bij Zuid-Afrika en op korten afstand van Australië en Nieuw Zeeland; dit was niet toe te laten.

Onder eenige interrupties kwam de minister tot de bewering, dat Duitschland geen geest voor eigen vindingen bezit, maar dat het een wonderlijke gave van logica, stelsel en werkkracht heeft om de uitvindingen van anderen tot nuttige toepassing te brengen. Die gave besteedde het altijd ten bate van oorlogsdoeleinden. Zou 't deze methode nu hebben prijs gegeven?

Duitschland zou Kameroen door een strategische baan verbonden hebben met zijn Oost-Afrika, dwars door de Kaap-Kairo-weg, tot gevaar voor de Belgische en Portugeesche bezittingen. Het streven naar 't Oosten verbroken door 't verlies van Bagdad, zou het zijn Oost-Afrika ontwikkeld hebben tot een blijvende bedreiging van de wegen naar Indië.

Meester van vele eilanden in den Stillen Oceaan zou 't oude spel hervat zijn, maar met de betere middelen van onzen tijd, draadlooze telegrafie, telegraafkabels, vlootbasés, onderzeeërs, bestuurbare ballons en vliegtuigen. Duitschland beheerschen in Europa, doch 't vrijlaten in zijne koloniën, dat zou 't gevaar verschoven, maar niet opgeheven hebben.

De betrokken inboorlingen zijn geraadpleegd. Zij hebben den wensch te kennen gegeven om niet onder 't Duitsche juk terug te keeren.

Daarna komende tot 't toekomstige lot der voormalige Duitsche koloniën, gaf de minister de verdeeling aldus aan:

Togo en Kameroen. Frankrijk en Engeland zullen in onderling overleg de verdeeling aan de Volkenbond voorleggen (hierover aanstonds nader). Oost Afrika. Groot Britannië krijgt 't mandaat. Z. W. Afrika. De Z. Afrikaansche Unie wordt mandaathouder. De Samowa eilanden komen onder mandaat van Nieuw Zeeland. De andere bezittingen bezuiden den evenaar komen, met uitzondering van Naura, onder den Australische statenbond. Naura komt onder Groot Britannië. Over de bezittingen benoorden den evenaar krijgt Japan 't mandaat.

Over de mandaten van andere landen vinden wij hier geen melding gemaakt, zooals men weet krijgen Amerika, België, Italië ook mandaten. Terloops teekenen wij hier aan, dat wij in Nieuw Guinea dus Australië tot aansluitenden buurman krijgen, terwijl in de zee ten noorden daarvan, Japan in onze betrekkelijke nabijheid komt. Keeren wij tot de uiteenzetting van minister Simon terug.

Van Duitsch Kameroen komen negen tienden aan Frankrijk, met de haven Doeala, 2 groote spoorwegen. Een goede verbinding met de Kongo-kolonie. Aan de Engelschen zijn de gebieden gelaten, die altijd tot de onderhoorigheden van den sultan van Bornoei behoord hebben. In 't Zuiden is de Mongo-rivier tot grens genomen.

Voor de Togo is Frankrijk nog beter bedacht. Dahomey is tot nu toe gedrukt tusschen de buurkoloniën. Te breed in het binnenland, te smal naar de zeezijde. Togo is er de natuurlijke aanvulling van. Frankrijk krijgt 't volle zeefront, met de haven Lomé en de 3 spoorwegen, die van daar uitgaan. Hebben de Engelschen in 't noorden terreinen gekregen, welke voor hen gunstig gelegen zijn, de Franschen behouden ook daar de bergovergangen, waardoor de spoorbaan van Stakpamé verlengd zal kunnen worden.

De minister wees er op dat, terwijl voor alle andere koloniën mandaten worden gegeven, dit voor de nieuwe Fransche het geval niet is. Hij zeide niet duidelijk waarom dit verschil gemaakt is, maar verzekerde wel dat 't in de toepassing niet tot principieele afwijking zou leiden. Fr. wil toch ook, wat van de mandaathouders wordt gevraagd, bevrediging van 't land, afschaffing van menschenhandel, slavernij, dwangarbeid, beperking van den handel in wapens, opium en alcohol.

Uit deze aanhalingen zal men een denkbeeld hebben van den geest, die de rede van minister Simon bezield heeft. Zijn beschouwingen bevatten nog wel meer dat onze aandacht waard is, maar wij mogen er niet meer plaatsruimte voor afstaan.

Italië, koloniale mogendheid.

Wie in de groote rede, door den Italiaanschen minister van buitenlandsche zaken Tittoni, den 27en September in de Kamer gehouden, bevrediging gevonden moge hebben, zeker niet zij, die zich een helder inzicht in de koloniale plannen hadden willen vormen. De onderhandelingen zijn nog niet geëindigd, voorloopig is echter al wel iets aan te geven, dat eigenlijk ook nog niets is. Italië had voornamelijk afstand gevraagd van Djibouti, met dien eisch kan Frankrijk zich niet vereenigen. Italië is uitgesloten aan de verdeeling der voormalige Duitsche koloniën, het is niet gemakkelijk een vergoeding te vinden. Engeland wil de door Italië gewenschte oase Djarpoet en 't gebied op den rechter oever van de Djoeba, met de haven Kisimajo, in Britsch O. Afrika, wel afstaan, Italië moet echter meer verwachten.

In 1916 hebben Engeland, Frankrijk en Rusland een overeenkomst betreffende Klein-Azië gesloten, zonder Italië daarin te kennen. Italië heeft daar echter groote belangen. Er wordt naar een formule gezocht om tot goede samenwerking met de Turken te komen. In October wordt de verklaring verwacht of de Vereenigde staten 't mandaat over Turkije en Armenië aanvaarden, daarna zal de oplossing van 't vraagstuk opnieuw onder oogen moeten worden genomen.

Heeft de politiek voor de nieuwe Italiaansche koloniën dus nog niet veel meer dan „kwestiën" weten te geven, bij de vredesviering in Tripolis hebben de Italianen gedaan of daar nu een gouden tijd is aangebroken, of daar geen denken behoeft te zijn aan soesah.

Men herinnert zich dat Italië onlangs aan de Tripolitanen een gemeentelijk burgerrecht heeft toegekend, naar 't beginsel van vrijheid en gelijkheid. Dit is met een luisterlijk feest op den 2en September gevierd.

Men wil hiermede de politiek van de vorige negen jaren prijs geven en nieuwe banen volgen. Het militaire stelsel heeft afgedaan. Generaal Garioni is vervangen door den civielen gouverneur V. Mezinger. Een regeeringsraad, waarin acht inlandsche hoofden zitting hebben, die door den gouverneur zijn benoemd, is bestemd om den overgang te vormen tot het toekomstige parlement.

De uitgenoodigde Arabische hoofden kwamen met groot gevolg naar Tripoli. Wij vinden vermeld Ramdam Chtasei, 't machtige hoofd van Misoerata en Maraoeët, hoofd van den stam der Taroehna. Bij de ontvangst waren allen, die tot de hooge civiele en militaire, Arabische, Israëlitische en Europeesche autoriteiten behooren, tegenwoordig. De rede waarin de gouverneur tot algemeene samenwerking opriep, werd

door den Cheik Ahmed el Fessatoei, in naam van alle Tripolitanen beantwoord, met een dankbetuiging aan den koning van Italië en den wensch van blijvende vereeniging van de volken van Italië en Tripolis. De geheele bevolking nam deel in de glansrijke feesten, die in groote afwisseling, tot laat in den nacht duurden.

Zou de kolonie inderdaad bevredigd, inderdaad strijdensmoede zijn? Wij hopen 't, maar wij durven 't niet te verwachten. Wij vreezen, dat weldra blijken zal dat ook in deze kolonie Italië voor vele onopgeloste kwesties staat.

Australië als leermeester op econom.-sociaal gebied.

Terwijl de Sovietregeering het verwachte en gewenschte resultaat der socialiseering van de bedrijven niet door geweld en dwang kan bewerkstelligen, heeft een elders volbrachte poging in gelijke richting langs vreedzamen weg evenmin tot de beoogde uitkomst geleid. In den Australischen statenbond is de arbeiderspartij de overheerschende. De politieke leider is een uit de Engelsche arbeiderswereld opgekomen zelfmademan. In de nieuwe wereld stuitte men ook niet op vastgeroeste gebruiken, althans niet in zoodanige mate dat daaraan 't mislukken zou kunnen worden toegeschreven. De mannen, die er aan 't roer staan, gaan over stag. Zij ondervinden van de socialiseering zooveel teleurstelling, dat zij weer heil gaan zoeken in aanmoediging van den particulieren ondernemingsgeest, en zij spreken dit openlijk uit. Amerika keert ook van zijn socialiseering-neiging tot de particuliere nijverheid terug. Wat in 't groot en in 't algemeen ondervonden wordt blijkt vrijwel overeen te komen met hetgeen het tabaks-staats-monopolie in Frankrijk leert. De ambtenaarsijver is niet in 't belang van een gezonde ontwikkeling van 't bedrijf, de geleverde waar is minder goed en toch duurder dan in landen waar vrije concurrentie bestaat. Socialiseering beperke men tot de bedrijven, die, in 't algemeen belang, juist zonder concurrentie moeten blijven; dat lijkt 't juiste midden voor deze kwestie.

Mooi, maar wat laat.

Door den aandrang, die van onze zijde is uitgegaan, telkens als melding werd gemaakt van Britsche en Fransche plannen om van Londen of Parijs naar Australië te vliegen, om toch vooral te zorgen, dat de eer van de eerste vlucht naar Nederlandsch Indië aan een Nederlander zou komen, door dien herhaalden aandrang is 't duidelijk, dat wij met instemming kennis hebben genomen van de uitloving van een prijs van f 10.000 door de Indische regeering voor den eersten Nederlandschen vliegtuigbestuurder, die van Nederland naar Java vliegt binnen 14 etmalen. Alleen is de termijn tot 1 September 1920 veel te ruim gesteld. 't Laat zich aanzien, dat de wezen van den prijs, dan niet meer een baanbreker zal wezen, maar de navolger van enkele buitenlanders, die, in verdere baan, West-Europa—Java als een deel van hun ondernemen hebben beschouwd. Wordt voor dit deel dan toch een hooge prijs uitgekeerd, dan strekt dit niet tot verheffing boven-, maar tot verlaging onder hetgeen anderen hebben gepresteerd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Portugeesche Buitenkerk te Batavia.

Gedrukt in een genummerde oplaag van 250 exemplaren is, bij Albrecht en Co. te Weltevreden, een plaatwerk verschenen, getiteld: De Portugeesche Buitenkerk. Ingewijd te Batavia A. D. 1695. Uitgegeven ter viering van den 300-jarigen gedenkdag van de stichting van Batavia 30 Mei 1919.

Dit, in langw. 4° formaat, op zwaar papier en met gothische letter gedrukt prachtwerk, maakt een statigen indruk; de platen hebben o.a. betrekking op het uitwendige, zoowel als op het inwendige dezer historische kerk; ook enkele zerken van het ,,kerk-hof'' vinden daarbij een plaats, o.a. die welke het graf van G. G. Zwaardecroon bedekt. De tekst is ontleend aan Dr. F. de Haan's meer uitvoerig geschrift: ,,Uit Oud-Batavia. De Portugeesche Buitenkerk'' (Batavia, G. Kolff en Co. 1898).

De Ingenieur.

In No. 40 wordt het eerste gedeelte eener voordracht gepubliceerd van den ir. H. Tromp (gehouden te Weltevreden op 11 Juli 1918) over de wetenschappelijke en technisch-economische beteekenis der Lamatangkolenvelden. Deze kolenvelden, gelegen in de Palembangsche Bovenlanden, waren sinds lang bij de inheemsche bevolking bekend en werden ook eenige malen geologisch verkend, doch hun groote economische beteekenis is eerst in den allerlaatsten tijd duidelijk geworden.

Verder geeft ir. R. A. van Sandick een korte levensbeschrijving van den hr. H. Wakkie († te Rotterdam, 29 Sept. j.l.), die o.a. als water-staatsingenieur in Indië verschillende betrekkingen vervulde.

De Banier.

No. 34 bevat o.m. een opstel van zendeling H. van der Klift: Eenige trekken uit het godsdienstig leven der heidensche bevolking op Zuid-Oost-Celebes (ontleend aan Orgaan der Ned. Zend. Ver.). — In No. 35 is o.a. opgenomen een manifest van R. K., Protest. en Geref. corporaties te Medan, waarin aangedrongen wordt op de instelling van Zondagsrust voor het Europeesch personeel op cultuurondernemingen ter Sum. Oostkust; ook het zgn. trouwverbod komt er in ter sprake.

Onze Eeuw.

Dr. E. B. Kielstra schrijft in het Oct. Nr. van ,,Onze Eeuw'' een artikel ,,Sumatra's Westkust onder Compagniesbeheer''. Schr. stelt in het licht dat de Compagnie alleen met handelsoogmerken zich in die (en andere) streken gevestigd had, maar overigens het niet veel meer dan lastposten waren. Zoo min mogelijk liet ze zich dan ook in met de binnenlandsche aangelegenheden; de bezetting van enkele, voor den handel gunstig gelegen plaatsen en dan nog vooral aan de kusten, was de hoofdzaak. De verwikkelingen welke zoo nu en dan uit die vestigingen voortvloeiden (zooals speciaal wat Sumatra's Westkust betreft door Dr. K. wordt uiteengezet) was de Compagnie, tegen wil en dank, genoodzaakt op den koop toe te aanvaarden. Dit voor oogen houdende bevreemdt het schr. dat men nog zoo dikwijls hoort spreken van ,,Nederlandsch-Indië drie eeuwen aan het Nederlandsch gezag onderworpen'', meestal in verband met het verwijt, dat dit gezag niet meer heeft gedaan voor de ontwikkeling van land en volk. Op de Westkust van Sumatra (evenals in andere uitgestrekte deelen van den Archipel) werd het Nederlandsche gezag eerst daadwerkelijk in den loop der negentiende en in deze eeuw gevestigd.

De Indische Mercuur.

De hr. H. F. K. Douglas wijdt in No. 40 eene beschouwing aan den Algeroa-boom, welke op de Hawaii-eilanden veelvuldig voorkomt en waarvan in veel opzichten een nuttig gebruik wordt gemaakt; in de eerste plaats worden de zaden genoemd als uitstekend veevoeder. Hoewel schr. een sterk vermoeden heeft dat deze boom reeds in Ned.-Indië voorkomt — o.a. de Klampis herinnert er aan — is hij van oordeel dat hij aldaar geen, althans weinig aandacht heeft getrokken. Door zijn tusschenkomst zijn thans zaden gezonden aan het Departement van Landbouw. — Verder bevat dit Nr. een causerie van den hr. H. Philippie over het hoogovenbedrijf in Ned.-Indië. — Overigens de vaste rubrieken: De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen enz., benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vezelstoffen, aetherische oliën, enz.

Theosofisch Maandblad voor Ned.-Indië.

Alsnog zij de aandacht gevestigd op eene bijdrage van den hr. v. d. Broek in den 12e afl. van jaarg. 1918 van bovengenoemd tijdschrift, handelend over het ,,Esoterisme in de wajang-verhalen''. Het doel dezer studie is om hen die wel eens een wajang-vertooning bijwonen, te wijzen op de diepere leer welke achter die vertooning ligt, onder belichting der theosofie.

Orang Peladang.

In het Sept.-Nr. geeft de hr. J. G. Lugard een beknopt overzicht van de voordrachten welke op het 3e Indonesisch Congres van Studeerenden te Deventer zijn gehouden. — Verder vindt men er in een uit het Kol. Weekbl. overgenomen artikel van den hr. Schmülling, ,,Java's bevolking en bodem'', zoomede een ,,Ingezonden'' van den hr. C. H. Neumann, werkzaam op de S.f. ,,Pangka'' Tegal, blijkbaar een jong employée, die — merkwaardige uitzondering in deze tijden — nu eens niet klaagt over te geringe bezoldiging enz.

Neerlandia.

Onder het opschrift ,,de volksgezondheid in Indië'' plaatst de redactie in het Oct.-Nr. een polemiekje tusschen de h.h. H. F. Tillema en den schrijver der rubriek ,,Oost-Indië'' in ,,Neerlandia'', naar aanleiding der brochure van eerstgenoemde ,,Kampongwee''. De hr. Tillema stelt hierbij in uitzicht de publiceering van door hem verzamelde gegevens omtrent bevolkingssterkte in Indië, waarnaar we zeer benieuwd zijn in verband met de onlangs van officieele zijde gepubliceerde cijfers, waarop o.a. de hr. Schmülling in het Kol. Weekblad heeft gewezen.

Handelsberichten.

No. 655 brengt het slot van het artikel: Invloed van den oorlog op den buitenlandschen handel en scheepvaart van Ned.-Indië. — Verder o.m. economische gegevens over Maart 1919, van de res. Bali en Lombok en het gouv. Oostkust van Sumatra.

Volgens eene mededeeling in hetzelfde Nr. treft men in No. 192 van ,,Economisch-Statistische Berichten'' een artikel aan van Ph. Ligthart over rubbermarkten in Ned.-Indië.

De Gids. October 1919.

Prof. Dr. H. T. Colenbrander ondersteunt in de volgende bewoordingen de pogingen welke in Indië gedaan worden om de Koningin tot een bezoek aan Indië uit te noodigen.

Indië dringt er op aan dat Hare Majesteit Haar tropisch rijk bezoeke, en het zal goede staatkunde zijn aan dien wensch gevolg te geven. Is het natuurlijk, dat, in onzen tijd, de Europeesche souverein van een Indisch rijk daar nooit een voet hebbe gezet? Koning George V oordeelde van niet, en zijn verschijning te Delhi heeft Britsch-Indië nauwer aan zijn Rijk verbonden. Constitutioneele bezwaren? Zij zijn er om overwonnen te worden. Wij hebben den plicht, onze constitutioneele practijk in te richten naar de eischen van het heden, die andere kunnen zijn van gisteren. De zaak is, zonder grondwetsverkrachting, uitnemend wèl te regelen. Fi-

nanicieele bezwaren? Meent men het? Alsof de Koningin te verschijnen hadde in Oostersche pracht, instede van in Westerschen eenvoud. Machtelooze nabootsing van inheemschen luister is zeker het verderfelijkste wat men zou kunnen verzinnen. Maar het is volstrekt niet daarom te doen. De Westerling imponeert de Oostersche verbeelding niet door pronkgewaden. De zaak is dat Indië de betrekking tot het Rijksgeheel, die staatsrechtsleeraars voor haar geformuleerd hebben, zien, tasten en voelen wil. Zij moet uit de boeken in het leven overgaan. Zij kan dat nu, door een eenvoudig middel, maar men verzuime een oogenblik niet, dat wellicht nimmer terugkeert.

Overtroefde de Souvereine Vorst, 2 December 1813 op den Dam, Napoleon in staatsie? Zóó uit de visschersschuit gestapt, reed hij er heen in het eerste vehikel dat bij de hand was. Het verbond zou bezegeld zijn geworden, al ware hij in lompen geweest. Eén fout kon hij maar begaan, en dat was, niet te komen. Zooals toen de verhouding tusschen Nederland en Oranje, is het thans die tusschen Indië en Nederland welke, tot haar verinniging, behoefte heeft aan het ongewone. Wij bezitten die in de persoonlijkheid der Vorstin. Wij woekeren met dat bezit, door het, een zes maanden, op Java en in de Buitenbezittingen op eene winst uit te zetten, die het, binnen dienzelfden tijd, in de brandvrije kluis van het Loo niet behalen zal.

Weekblad voor Indië.

De inhoud van No. 17 wordt grootendeels ingenomen door een geillustreerde bijdrage van den hr. Van Emmerik over de Wittekruis Kolonie bij Salatiga. Men voelt bewondering en eerbied voor v. E. en zijn medewerkers en medewerksters die zich alle wereldsche genoegens, alle vermaak, alle weelde...... alles wat voor ons gewone menschenkinderen het leven waard maakt geleefd te worden, ontzegden om door, zoals de heer v. E. het zelf uitdrukt, te leven als de armsten onder de armen, en te arbeiden aan den taak waartoe zij zich door God geroepen achten.

Verder vindt men in dit Nr. nog een stukje (met portretten) naar aanleiding van een bezoek van den hr. J. W. IJzerman aan de S. S. ter Sumatra's Westkust in de maand Juli j.l.

Algemeen Landbouw Weekblad voor Ned.-Indië.

No. 7 van den 4en jaarg. bevat de volgende artikelen: Cultures en vakbeweging, door L. — Kina Piantsoenen, door Dr. P. van Leersum. — Motortractors, door M. — Het ontstaan onzer bouwgronden, door A. Meeuse. — Bangelan en de koffiebessenboeboek. — Verder cultuurberichten uit buitenlandsche bladen, enz.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Pr. H. Geurtjens vervolgt in het Oct.-Nr. zijn Gekrabbel over Tarimbareesch gebabbel. (II. Hoe de Tanimbareezen op deze eilanden kwamen).

Een vaste Burg is onze God.

In No. 3 van jaarg. 37 van dit Zendingsperiodiek schrijft zendeling E. W. Frickenschmidt iets over de herkomst der oorspronkelijke bewoners der Batoe-eilanden ten westen van Sumatra, zoomede over de fraai bewerkte groote steenen (batoe seboea) en oude borden (figa satoea), der op die eilanden vertoevende Niassers.

The Import and Export Trader.

Het Sept.-Nr. van deze, ongeveer maandelijksch verschijnende Engelsche editie van het weekblad „In- en Uitvoer", bevat o.a. een artikel „The Dutch rubber industry", „The economic conditions of the Dutch East Indies", „Java-Kapok", en „The colonial banks of the Dutch East Indies".

De Java-Post.

De hr. J. van Rosendaal artikelt in No. 34 over de Gemeenteraadskwestie te Djokja; z.i. kan en mag het Gouv. hier geen dwang uitoefenen, omdat het met den sultan gesloten contract zulks belet. Deze wil geen gemeenteraad, aangezien hij daarmede als 't ware afstand zou doen over 't bestuur over de Kotta. — In hetzelfde Nr. nog een bijdrage van Pr. H. Geurtjens: De legende van Lelfafakan en Lelmasroan (Tanimbareesche vertelling).

Overzicht van Zuid-Sumatra.

Onder dezen titel is verschenen een door den hr. G. F. de Bruyn Kops samengesteld en door het Zuid-Sumatra-Instituut uitgegeven werk, hetwelk in hoofdzaak een economisch overzicht bevat der residentiën Lampongsche districten, Benkoelen, Palembang en Djambi. Ter oriënteering van den lezer laat schr. een hoofdstuk voorafgaan hetwelk de geographie, ethnographie en geschiedenis der bedoelde gewesten behandelt, om vervolgens in bijzonderheden de middelen van bestaan der inlandsche bevolking te schetsen, zoomede den zgn. grooten landbouw en andere groot-bedrijven, welke er worden uitgeoefend. Tal van mooie afbeeldingen en een overzichtskaart verluchten den tekst.

Atlas sekolah Hindia Nederland.

Van den ook hier te lande veel gebruikten „Schoolatlas van Ned.-Indië" van den hr. W. van Gelder, is een nieuwe Maleische editie uitgekomen, waaraan door den samensteller, als altijd groote zorg is besteed. Bovendien had hij de originele gedachte om de witte achterkant der kaartbladen te doen bedrukken, hoofdzakelijk met afbeeldingen van de voornaamste in den Ind. Archipel voorkomende zoogdieren en vogels (met korte onderschriften), op het nut waarvan niet behoeft gewezen te worden. Als de heer v. G. kon besluiten ook zijn Hollandsche editie op deze wijze te illustreeren, zou dat stellig zeer op prijs worden gesteld.

Tweede Koloniaal Onderwijs Congres.

Bij de drukkerij Korthuis te 's-Gravenhage is verschenen de bundel „Prae-adviezen van het tweede koloniaal onderwijs-congres", te houden van 22—24 October a.s. in de Rotonde van het K. Z. B. G. (Dierentuin) te 's-Gravenhage. Aangezien in het Kol. Weekblad reeds eerder werd medegedeeld welke onderwerpen op dat congres behandeld zullen worden, wie de inleiders en prae-adviseurs zijn, wordt dezerzijds slechts de aandacht gevestigd op de verschijning van dezen gedrukten bundel.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 27: De Gouverneur-Generaal van Oost-Indië. IX. Anthony van Diemen, door N. — Patrouille-leven, door M. A. v. d. Lijke. — De roman van het gelukskind. Uit het Maleisch vertaald door B. Th. Brondgeest (vervolg).

Mededeelingen.

Van de West-Indische Kamer:

De heer J. W. Gonggrijp, houtvester in Suriname, tijdelijk hier te lande, heeft zich bereid verklaard op *Donderdag 9 October* van 11—12 uur v.m. en van 2—3 uur nam. in het Bureau voor Handelsinlichtingen, Oudebrugsteeg 16, een *spreekuur* te houden met betrekking tot de gewenschte voorlichting over boschexploitatie in Suriname.

Zij, die verhinderd zijn op het spreekuur aanwezig te zijn, kunnen hunne vragen schriftelijk inzenden tot Woensdag 8 October aan de West-Indische Kamer. Hunne vragen worden kosteloos behandeld.

West-Indische Kamer.

Amsterdam, 6 October 1919.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N^O^. 42. Donderdag 16 October 1919. 19de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E.-V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Indische Week der Technische Hoogeschool te Delft.

(6—10 October 1919).

Hoewel onzer Vereeniging kennisgeving noch uitnoodiging was toegekomen, lag het toch op onzen weg acte de présence te geven en onzen Leden verslag te doen van wat is omgegaan.

Maandag 6 October om 2 uur n.m. werd in de Aula van het Gebouw voor Werktuig- en Scheepbouwkunde de Week geopend met eene rede van Prof. Dr. M. de Haas, rector magnificus der Technische Hoogeschool.

Spr. releveerde, dat het doel der Indische week was het verspreiden van kennis omtrent onze koloniën, dit in aansluiting met dergelijke bijeenkomsten, elders aan de universiteiten gehouden.

De regeling werd in handen gesteld van een Comité van Hoogleeraren, onder voorzitterschap van Prof. J. Haringhuizen en Prof. A. van Rossum als secretaris.

Indië en Delft hebben gemeenschappelijke belangen, wortelende in de Indische ambtenaren.

De Koninklijke Academie, die te Delft in 1843 werd geopend, was in de eerste plaats bestemd voor de opleiding van ingenieurs, voor den Staat en voor de nijverheid en van kweekelingen voor den handel, maar daarnaast ook voor Indische ambtenaren.

De belangen berusten op wederkeerigheid.

In 1864 werd de Kon. Acad. opgevolgd door de Polytechnische school voor de opleiding van ingenieurs, terwijl de Gemeente Delft een Indische instelling opende voor de opleiding van bestuursambtenaren.

In 1877 werd ook te Leiden eene Indische Instelling geopend, meer ten behoeve der rechterlijke ambtenaren. De Indische Instelling te Delft werd in 1901 opgeheven. De Etnografica, welke aan die inrichting werden toegezonden, zijn gedeeltelijk bewaard gebleven en thans aanwezig in het Gemeentelijk Etnografisch museum in de Indische zaal van het Prinsenhof.

Vele ingenieurs vinden in onze koloniën een werkkring. Hun streven, kennis en durf hebben een goeden naam. Een bloeiende afdeeling van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs vereenigt in Ned. Indië de oud-leerlingen der P. S. en T. H.

Echter de stroom van ingenieurs in Staats- en particulieren dienst naar Indië houdt geen gelijken tred met de ontstane behoeften, er is een te kort. Van Regeeringswege wordt nu de studie aangemoedigd. 120 Studenten krijgen reeds eene toelage, de volgende cursus zal dat getal meer zijn. Aan de Hoogeschool studeeren jongelingen van Europeesche en Indische afkomst broederlijk met en naast elkaar. Oost en West eñ Nederland naderen er tot elkaar.

In Oost-Indië zal thans eene Technische Hoogeschool onder Directie van Prof. Klopper worden opgericht. Aansluiting met de Technische Hoogeschool te Delft zal verkregen worden door samen- en wisselwerking. Talrijke banden toch verbinden die Hooge school met de Koloniën.

De Indische week is een middel om Indië en Nederland nader tot elkander te brengen. Nederland moet leeren land en volk van Indië te waardeeren.

Applaus gaf blijk van waardeering van het gesprokene, waarna Mr. G. Vissering, President der Nederlandsche Bank te Amsterdam, zijne voordracht hield over „Geld en Bankwezen in Nederlandsch Oost-Indië."

Onder de pioniers op dat gebied bekleedt onze Oost een eereplaats. Een bankwezen volgt op een muntwezen.

Voor een muntwezen gelden als grondslagen 3 elementaire voorwaarden:

1°. niet te veel aan circulatiemiddelen;
2°. de waarde moet op het peil zijn van de valute waarden van andere landen; en
3°. de circulatiemiddelen moeten niet voor andere doeleinden te gebruiken zijn.

Onze koloniën hebben geleden, doordat tegen deze stellingen gezondigd werd.

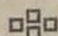
Onder de Oost-Indische Compagnie heerschte in het muntwezen groote verwarring. Doordat de belastingen te hoog werden opgevoerd, werd niet meer geproduceerd dan voor eigen behoefte noodig was. Tegen over een export van niet meer dan 5 millioen in 1827 staat nu een export van ruim 5 milliard.

Koning Willem I wilde aan dien verwarden toestand een einde maken. De uitvoering van die taak werd opgedragen aan den Gouverneur-Generaal van den Bosch: het cultuurstelsel!

De bevolking werd tot arbeiden gedwongen: een deel voor eigen gebruik, het andere af te staan aan den Staat tegen vaste prijzen. Gedurende 66 dagen per jaar moesten degenen, die geen producten leverden, ten bate van de gemeenschap heerendiensten verrichten. De basis was goed, de uitvoering liet te wenschen over en ontaardde in onhoudbaren druk.

De productie werd in Indië zelve verkocht en daar voornamelijk door Engelschen en Amerikanen opgekocht en betaald met hunne goederen en geld. In 1824 werd de Nederlandsche Handels-Maatschappij opgericht en belast met den verkoop der productie in Nederland, waardoor Nederlandsche goederen en geld naar Indië zouden gaan, doch geld kwam niet of laat af; slechts kwamen goederen. In Indië was te veel kopergeld, de duiten, waarop hoegenaamd geen controle bestond, waardoor deze werden nagemaakt en van uit het buitenland ingevoerd. In 1828 werd de Javasche Bank opgericht, koper aan de circulatie onttrokken en opgeslagen, terwijl papieren kopercertificaten werden uitgegeven. Deze certificaten waren naast de bankbiljetten, door de

bank uitgegeven, in omloop. Bepaald werd, dat deze laatste zoowel in koper als in zilver konden worden betaald. De zilvervoorraad der Bank verliep er door en koper vloeide van alle zijden toe. De toestand werd wanhopig.

In 1845 voerde de Gouverneur Generaal Rochussen een nieuw stelsel in, dat thans nog de grondslag van het bankwezen en wisselverkeer is. In stede van zilver geld werden recepissen uitgegeven en bepaald, dat de biljetten der J. B. ook in recepissen betaalbaar waren. Ook zouden betalingen in Nederland met recepissen kunnen geschieden, die daar echter slechts tegen een koers van 72 pCt. geaccepteerd werden, welke koers later op 95 pCt. werd bepaald.

Bij de grondwet van 1848 werd bepaald, dat het muntstelsel in Indië bij de wet geregeld moest worden. In 1854 verscheen de Indische muntwet. De Nederlandsche standaardmunt werd ook voor Indië geldend, dáár had men echter andere pasmunten. Groote partijen zilveren standaardmunten gingen naar Indië. Echter grooter hoeveelheden daarvan werden aan de circulatie onttrokken voor andere doeleinden en opgekocht door andere Aziaten. Verder waren de verzendingskosten 8 pct., zoodat ƒ 100.— Indië op ƒ 108.— te staan kwam, thans 100½ en 99¾ pCt.

In 1863 was er in Indië een streven naar een eigen munt. Het denkbeeld werd in Nederland commissoriaal gemaakt en afgewimpeld. De toestand der J. B. werd in 1862 wankel. De metaalreserve was te klein, de limiet bereikt, hooge rente moest worden betaald. Naast de J.B. werden in 1863 andere, ook Engelsche, banken opgericht. Hiervoor was toen echter nog geen gebied, zoodat beleeningen op cultures plaats vonden, waardoor de middelen minder liquide waren.

Na kapitaal verkregen te hebben door een leening van 9 millioen à 5 pCt. te hebben uitgeschreven, werd als verbonden met de Ned.-Ind. Handels Bank de Ned.-Ind. Landbouw Mij. opgericht.

Door de verkeerde wisselpolitiek van Nederland en Indië moest de Ned.-Ind. Handel Mij. door verloop van haar bedrijf herhaaldelijk van koers veranderen. Eerst in 1881 begon zij met den wisselhandel, had eigen cultures en stak geld in die van anderen.

In 1875 nam Nederland de gouden standaard aan. Indië volgde in 1877. Een heftige campagne werd daartegen in Indië gevoerd, waar men den zilveren wilde behouden.

In de Straits ging de werkelijke waarde van den dollar in zilver achteruit, ons zilvergeld was meer waard. Op de Oostkust van Sumatra en de Westkust van Borneo hadden de uitbetalingen plaats in Straitsdollars. Op Java was het echter niet mogelijk de loonen in dit gedeprecieerde geld uit te betalen. Men kreeg zoodoende in Indië als 't ware 2 muntstelsels naast elkaar. In 1906 werd de nominale waarde van den Straitsdollar vastgesteld. Door deze fixatie was het voordeel weg. Bovendien werd in 1899 overgegaan tot muntzuivering en alleen eigen munt gangbaar verklaard, waardoor ook de duiten verdwenen.

Het systeem Rochussen wordt thans met goed gevolg door de J. B. toegepast; het disconto stelsel. Bij lagere discontorente heeft gouduitvoer, bij hoogere goudinvoer plaats. Hierdoor wordt de circulatie beheerscht.

Een circulatiebank moet veel geld renteloos vasthouden; men denke aan de goudvoorraden in de Bank van Engeland en Amerika.

In Indië zijn thans groote veranderingen te verwachten. Groote landstreken worden onder ons muntwezen gebracht, waardoor vermeerdering van munt moet plaats vinden.

Zonder den eigen metaalvoorraad te vermeerderen, kan men deze verzekeren door ophoop van wissels, ook telegrafisch, waardoor men gedekt wordt door of beschikt over den metaalvoorraad in andere landen. Het bijkantoor der J. B. te Amsterdam, in 1891 opgericht, is door dezen maatregel eerst in 1906 goed gegaan en bleef ook gedurende den oorlog zoo werken.

Op een graphiek waren de gemiddelde maandcijfers 1906/07 in 1918/19 aangegeven. Hieruit bleek dat, al is de uitgifte van bankbiljetten gestegen van 10 tot 340 millioen, toch bleef de discontorente gehandhaafd op 3½ pCt.

Toen het disponeeren over het Engelsche en Amerikaansche goud door den oorlog moeilijk, zoo niet onmogelijk werd, bleef Indië op Nederland aangewezen. Na 90 millioen aan goud te hebben afgegeven, weigerde de Ned. Bank verdere zendingen.

Men is nu in Indië overgegaan tot de uitgifte van zilverbons, welke maatregel schitterend geslaagd is.

Waar Engeland zijn goud aanhoudt, zou Indië het moeten afgeven. Zou Nederland nu goud vragen aan Amerika dan is dit zeer duur.

Stemmen gaan op voor Indië los van Nederland. Een muntunie tusschen Ned. en Indië zou niet noodig zijn. Heeft ons dan de geschiedenis der laatste jaren niets geleerd?

Het muntwezen in Indië heeft zich vele jaren aangepast aan de 3 elementaire stellingen. Werd daartegen in eenig opzicht gezondigd, dan werd er voor geboet. De koloniale geldpolitiek van 1854 is goed gebleken. Dat is bewezen door het munt-, bank- en credietwezen. Indië moet tot eigen bloei blijven samenwerken met Nederland, hun belangen gaan saam, zijn één.

Een levendig applaus bedankte spr. voor zijn zoo leerzame en interessante voordracht. Prof. de Haas sprak wel uit aller naam, daarvoor dank betuigende.

Ook voor ons, leden van „Oost en West", is uit deze voordracht veel te leeren en de eerste les is wel, blijft samenwerken, blijft één, weest niet lauw, maar bezigt in den tegenwoordigen strijd al uw krachten om propaganda te maken voor het streven van Oost en West. Ieder nieuw lid is er één en kan een broeder, een medestrijder voor de gezamenlijke belangen van Moederland en Koloniën zijn of dat worden.

A. J. GOOSZEN.

Nederlandsche Bond van Belastingbetalers. [1]

In het Avondblad B der *N. R. Ct.* van Dinsdag 7 October j.l. komt eene advertentie voor van den volgenden inhoud:

„**Nederlandsche Bond van Belastingbetalers.**
Oprichtingsvergadering

op Donderdag, 9 October 1919 te 11 uur v.m. te Utrecht in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen.

Als doel van den Bond wordt voorgesteld het behartigen van de belangen der Nederlandsche Belastingbetalers in den ruimsten zin. Door intensieve propaganda wil de Bond de Nederlandsche Belastingbetalers organiseeren tot een macht, die de Regeering tot grooter zuinigheid dwingt, zoodat alle belastingbetalers tegen nieuwe aanslagen worden beschermd. De Bond wil ook den druk der belastingbetalers verlichten en acht dit mogelijk *door verkoopen van enkele voor ons absoluut waardelooze eilanden onzer West of van Suriname,*

Ieder belastingbetalende, die zich met bovenstaand ontwerp-program in principe kan vereenigen is op de vergadering welkom.

Namens het Voorloopig Comité,

Mr. S. H. VAN PERLSTEIN."

Door het afdeelingsbestuur te Utrecht op deze advertentie opmerkzaam gemaakt, besloot het Hoofdbestuur van „Oost en West" zich op deze vergadering te doen vertegenwoordigen door den wnd. Secretaris, den heer A. J. Gooszen.

Door een 50 tal b. b., waaronder enkele dames, de meesten afkomstig uit Utrecht en omstr., maar ook uit Assen, Zutphen, Apeldoorn, Zaandam, Leiden, Den Haag en Scheveningen, was aan de uitnoodiging gevolg gegeven.

Nadat door den Voorzitter, den heer Van Perlstein, de vergadering geopend was, gaf deze het woord aan

[1]) Verder = B. B. B. en belasting betalers = b. b.

den heer Göbel, directeur van het Instituut van Onderwijs en Uitgever te Amsterdam.

Spr. releveerde, dat reeds gedurende een jaar eene perscampagne werd gevoerd voor den verkoop van de West. Te Amsterdam vormde zich een voorloopig comité, bestaande uit de reeds genoemde heeren en de heeren Ed. Willink uit Zutphen, Wierts van Krommenie en A. Boekhoudt, oud-Districts-Commissaris van Suriname, om een B. B. B. op te richten en den verkoop van de West voor te bereiden. Het bericht dat het Departement van Financiën een nieuwen aanslag op b. b. op 't oog had, bewees de urgentie van het oprichten van een B. B. B. Om den druk der belastingen af te wentelen, was het volgens Spr. noodig nieuw bedrijfskapitaal in den Staat der Nederlanden te brengen en dit zou kunnen verkregen worden door òf de eilanden, òf zelfs Suriname, aan Amerika af te staan.

De B. B. B. zou niet zijn een politieke club, doch iedere richting en kleur moest er in vertegenwoordigd zijn, afdeelingen over 't gansche land worden opgericht, om eene macht te vormen, waarmede de Regeering rekening te houden zou hebben. Zuinigheid zal moeten betracht worden en hierdoor zal de belastingdruk in 't algemeen verminderen. Ieder moet belang hebben in den groei en bloei van den B. B. B., zoodat deze toezicht kan uitoefenen op het economisch beleid. De belastingen zijn opgeschroefd door het Staats-Banksysteem; de steun den arbeiders verleend, heeft deze arbeidsschuw gemaakt. Dit ligt niet zoozeer aan de arbeiders, als wel aan de organisatie. Groote salarissen worden uitbetaald aan Rijks- en Gemeenteambtenaren. Door het instellen van een vasten loonstandaard en promotie, wordt de ambitie gedood. Men komt er toch, al werkt men weinig. Dit is door de arbeiders overgenomen.

Op de groote, particuliere kantoren vindt men eenige leiders, verder aangevuld door eenvoudige werkkrachten. Bij het Rijk en Gemeenten worden minderwaardige werkzaamheden opgedragen aan zwaar bezoldigde krachten, gestudeerden, die naar aanleiding van hun praedicaten en diploma's meer geld vragen, doch vergeten dat ze slechts klerkenwerk doen.

Misbruiken bij het aanschaffen van benoodigdheden en materieel kunnen bestreden worden door centralisatie, waardoor zeker eene bezuiniging van 10 millioen verkregen kan worden. Nu zorgt ieder departement en gemeente voor zich zelf en maakt fouten, verspilt geld.

Spr. diende aan het Dep. van Fin. een desbetreffend, uitgewerkt voorstel in, doch ontving geen antwoord.

De arbeidsbemiddeling voor de West werd ingetrokken, hierdoor ging er nu alles achteruit. Wij hebben geen menschen en laten de boel aan zijn lot over. Voor Amerika heeft onze West waarde door zijne ligging nabij het Panamakanaal.

Spr. zeide, dat den Staat der Nederlanden herhaalde malen officieel aanbiedingen zijn gedaan. Een Amerikaan was speciaal naar Den Haag gezonden om er besprekingen over te voeren. [1]) Daarom moet er actie komen. Het bod is 7 milliard, voor Curaçao alleen 3 milliard, Suriname 2 milliard.

Nationale trots weerhoudt ons. Maar naast nationale trots staan nationale verplichtingen en deze worden niet nagekomen.

Voor alle politieke partijen zijn de financiën hoofdzaak. Den kiezers wordt veel beloofd en hiervoor moeten de b. b. dokken. Nog staan hier de partijen tegenover elkaar. In Amerika zijn republikeinen en democraten au fond het eens en nemen elkaars program over.

Ook in Nederland bestaat neiging daartoe. De Staatspensionneering is daarvan een voorbeeld. Door enkelen gelanceerd, werd het denkbeeld ten slotte algemeen. De B. B. B. moet het ook zoo ver brengen. Staat en Gemeenten moeten tot zuinigheid gedwongen worden. Thans zorgt ieder voor zich zelf, in de Regeering, tot zelfs in de Kamer.

Het systeem is verkeerd, dat ambtenaren en officieren, die toch werknemers zijn, tegenover den Staat hun eigen salaris bepalen. Brengt een werkgever zijn zaak vooruit, dan komt ook den werknemers hun aandeel toe. Salaris en positie kunnen niet van te voren voor het geheele leven vastgesteld worden voor en door den werknemer zelve.

Naar aanleiding dezer inleiding ontstond een levendig debat. Geconstateerd werd, dat wij in een overgangstijdperk verkeeren. Door de evenredige vertegenwoordiging zit de democratie en het socialisme Regeering en Gemeentebesturen in hart en nieren. Door de sociale wetgeving loopt alles spaak, het particulier initiatief wordt onderdrukt. Zeven milliard zou blijken te zijn een druppel op een gloeiende plaat. De verkoop van de West zou niet leiden tot verlichting, doch tot verkwisting, een doorgaan met 't huidige stelsel. Er moet niet betaald worden naar leeftijd, doch naar bekwaamheid, de arbeiders moet behoorlijk betaald worden, doch naar prestatie. Er moet gestreefd worden naar vermindering van den belastingdruk, doch verkoop van de West is onsympathiek, dit zal moeten gescheiden worden van het streven van een B. B. B. Er wordt thans gegooid met geld. Iedere partij zegt te streven naar zuinigheid. Maar wat is zuinigheid, wat noodzaak? De belastingen drukken thans het meest den middenstand. Geld moet er zijn, belastingen moeten betaald worden, doch dan gelijkelijk over allen verdeeld, laag en hoog, arm en rijk, niet progressief en geen aandeel van 's Rijksbelastingen aan de Gemeenten. Deze moeten voor zich zelve zorgen. Wij staan niet tegenover Kamerleden, doch tegenover partijen. Er wordt slechts gegrepen uit de Staatskas. Daarom zal een B. B. B. zich moeten stellen tegenover alle partijen, die slechts het belang van den werknemer behartigen met voorbijzien van het belang van anderen en van 't algemeen.

Deze taak zal moeilijk zijn! De B. B. B. zal komen te staan tegenover volksvertegenwoordiging en gemeenteraden. De financiën zijn thans een desolate boedel. Geld behoort alleen gevoteerd te worden bij absolute noodzakelijkheid. Geld moet er zijn, doch elke belasting wordt thans slechts besteed ten behoeve van den werknemer, deze is nimmer tevreden, eischt steeds meer en 't geld moet er maar komen. Wij bewegen ons in een vicieusen cirkel.

De b. b. zijn door de evenredige vertegenwoordiging weerloos, aan handen en voeten gebonden overgeleverd. Er moet gestreefd worden naar lijn, nu is 't een chaos! De werknemer wordt bevoordeeld, degene die gewerkt heeft de gepensionneerde, wordt vergeten, deze heeft afgedaan.

Met de West verkoopen komen we er niet, verkwisting moet worden tegen gegaan. Gedurende de mobilisatie, en ook nu nog, werd en wordt met geld gesmeten. Staaltjes worden aangehaald, hoe de duurtetoeslagen besteed werden, een enquête, zou vreemde dingen aan 't licht brengen. Tegen het verkwisten der belastingen moet de B. B. B. zich in de eerste plaats keeren.

De heer Gooszen merkt op, dat het een stap in de goede richting zou zijn, ambtenaren en officieren vrij te stellen van het betalen van belastingen, doch hen dan ook geen kiesrecht te geven. Zij moeten hoog staan, boven partijen, partijbelangen en partij-invloeden, slechts zijn trouwe dienaren van Staat en Gemeente. Wat nu den verkoop van onze koloniën betreft, is de weinige kennis in Nederland van de werkelijke beteekenis, direct en indirect, voor geheel Nederland, oorzaak dat zulke denkbeelden post kunnen vatten. Onze koloniën verloren, zou zijn, rampspoed geboren. Het verkoopen van de West stuit niet af op nationale trots, doch op het bewustzijn van nationale kracht. Is de West een ander 7 milliard waard, dan moet zij ons dat ook waard zijn. Wij zouden niet de kip slachten, die gouden eieren legt, maar wel de kip verkoopen, die gouden eieren leggen *kan*. De West is vroeger productief geweest. en kan en moet dat weer worden. Vooruitgang is reeds te bespeuren. Alle aanwezigen hier zullen zijn voor een B. B. B., doch niet voor een ver-

[1]) Bij het Departement van Koloniën is omtrent die aanbiedingen niets bekend. De Amerikaansche Staatssecretaris Lansing verklaarde, dat aan een aankoop van onze West niet door de Vereenigde Staten wordt gedacht.

koop van koloniën, zij het Oost of West. In het voorstel van het Comité wordt geen lijn aangegeven. Het doel moet slechts zijn vermindering van den belastingdruk, verkoop van koloniën worde los gelaten. (Applaus).

De inleider herneemt het woord en constateert, dat tegen den verkoop van de West een zekere stemming heerscht. Het voorloopig Comité is bereid dien verkoop uit te schakelen en zich te keeren tegen den belastingdruk. Men moet zich vereenigen tegen den loondruk der vakvereenigingen, maar de werknemers hebben de meerderheid. Waar Staat en Gemeenten de loonen vermeerderen, slaat dit terug op particulier bedrijf. De verkoop van de West zou moeten zijn de motor, de magneet, voor een B.B.B. (Teekenen van afkeuring). Het verder opvoeren van salarissen zou moeten worden tegengegaan, doch het zal niet tegen zijn te houden. Daarom wilde Spr. kapitaal in den Staat brengen. Spr. is 't er mee eens, dat het stelsel van vertegenwoordiging verkeerd is, maar wat er tegen te doen? Elke actie zou afstuiten op de meerderheid. Spr. stelt nu voor na te gaan of er in de vergadering eene meerderheid voor den verkoop van de West is.

Het debat wordt hervat en tegen overijling gewaarschuwd. Verkoop van de West moet niet een lokaas zijn. Het doel van den B. B. B. moet zuiver vastgelegd worden, eerst dan kan men er over een B. B. B. denken. Hierover is de meerderheid het eens en zonder stemming wordt het Comité gemachtigd om in A'dam en omstreken uit te zien naar goede vertegenwoordigers om het Bestuur van den B. B. B. te vormen. De zaak is te ingrijpend om nu reeds te beslissen. Het Comité verklaart zich daartoe bereid.

De heer Gooszen vraagt nogmaals het woord en wijst er op, dat gebleken is, dat men aan de koloniën hecht. Er bestaat in Nederland eene vereeniging, die er naar streeft, de kennis omtrent die koloniën te vermeerderen, de band met het Moederland te versterken, deze vereeniging „Oost en West" heeft daartoe steun noodig. Toont nu werkelijke belangstelling. Woorden zijn niet voldoende, daden moeten het doen, daarom steunt het streven dier vereeniging. Een kaartje, een stukje papier met naam en adres is voldoende en het Orgaan der Vereeniging, het Koloniaal Weekblad, wordt U kosteloos toegezonden en brengt U op de hoogte!

Hierna sluit de voorzitter de vergadering.

Van de 50 aanwezigen voldeden er drie aan den oproep van den vertegenwoordiger van „Oost en West"!

A. J. GOOSZEN.

Aangeteekend wordt, dat ons van Surinaamsche zijde heftig protest gewerd, tegen eene beweging, waarbij bewoners van Nederland zonder meer, zonder hen er zelfs in te kennen, anderen de bewoners van Groot-Nederland willen verkoopen. De bewoners van Suriname hebben bewezen den Staat der Nederlanden trouw te zijn en hebben eene beleediging, als hun thans wordt aangedaan, niet verdiend.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Om ons heen.

Nu Nederlandsch Nieuw-Guinea al meer en meer onze aandacht trekt, is zeker van actueel belang, hetgeen de heer Staniforth Smith, bestuurder van Papua en onmiddellijk ondergeschikt aan den Gouverneur van Engelsch Nieuw-Guinea, over Nieuw-Guinea heeft medegedeeld, opgenomen in de *Sing. Free Press* en overgenomen in de *Java-Bode*. Hij zeide o.a.:

„Papua is altijd bestuurd met het oog op het belang van de Papu's. Iedere politiek, welke misschien een snellere commercieele ontwikkeling zou hebben bewerkstelligd, doch die in eenig opzicht in strijd was met de belangen van de inboorlingen, is altijd zorgvuldig vermeden."

Zeer optimistisch gestemd was de heer St. Sm. ten aanzien van de toekomst van New-Guinea:

„De inboorlingen gingen zich meer en meer op de industrieele ontwikkeling toeleggen. Rubber-, cacao- en sisalondernemingen maakten vorderingen. Een school voor tropische landbouw had de leiding genomen bij het instellen van onderzoekingen naar de mogelijkheid van het verbouwen van andere gewassen. Men had de bewijzen, dat koffie en suiker op zeer voordeelige wijze kunnen worden verbouwd, mits er kapitaal wordt verschaft om de ontginning mogelijk te maken. De mijnbouw-industrie gaat eveneens goed vooruit en een veelbelovende ontdekking was die van uitgestrekte olievelden. Door de geologen werd het zelfs als waarschijnlijk aangenomen, dat de groote oliebronnen van Oost-Indië zich ook tot Nieuw Guinea uitstrekken."

Betreffende het nieuw aangewonnen terrein van Duitsch Nieuw-Guinea, zeide de heer St. Sm., dat „de ontwikkeling van deze streken dezelfde moeilijkheden en vraagstukken zou opleveren als die welke reeds met succes in Britsch Nieuw-Guinea waren opgelost."

De Inlander welvarend.

Sunitram herhaalt in de *Loc.*, wat de bekende heer Tillema uit Groningen reeds herhaaldelijk betoogde: „Een gezond Indië is een der eerste voorwaarden voor een welvarend Indië". Schr. betoogt vervolgens, hoe een bevolking, bezocht door malaria, dysenterie, cholera, framboesia en mijnworm, het gezonde, physiek krachtige lichaam mist, dat allereerst vereischt wordt om zich tot zekeren welstand te kunnen opwerken; zulk een bevolking wordt aangetast door eene chronische armoede. Dit ontwaart men o.a. in de bekende, vruchtbare Tjihea vlakte bij Tjiandjoer, in onderscheiden gebieden van Java's Noordkust en bij de nieuw aangelegde kampongs en ontginningen in den omtrek van Bandjar.

Schr. betwijfelt echter, of de bevolking wel tot welstand zou geraken, zoo al deze ziekten afdoende konden worden bestreden. Er zit „iets" in het Inlandsche volk, dat het tot nu toe belet zich uit zijn staat op te werken; dit volk mangelt het aan een zeker „iets", dat een mensch in staat stelt zich uit armoe tot welstand te verheffen. Dat eerste „iets" bestaat uit: „spilzucht, genotzucht, groot-doenerij, boven zijn stand leven en dergelijke"; het tweede „iets" uit: „gebrek aan spaarzaamheid, doorzicht, doorzettingsvermogen, energie, voorzorg, enz."

Samengevat is het de „Oostersche indolentie", die hem het beklimmen van den maatschappelijken ladder belemmert; tevens het gemis van de „energie" der Amerikanen, Europeanen en Oost-Aziaten.

Schr. had gelegenheid de juistheid van deze opvattingen, in de praktijk proefondervindelijk uitgemaakt te zien in West-Java, in de vruchtbare Preanger Regentschappen:

Van zeer nabij nam hij daar waar, gedurende circa 10 jaren een landbouwkolonie, die onder Europeesche leiding thans reeds pl.m. 30 jaren bestaat. „Het is een erfpachtsperceel, gunstig gelegen. Kanon *f* 1.50 per bouw. Een groote verharde postweg doorsnijdt het perceel. Het ligt pl.m. 1400 voet hoog. 't Klimaat is er schitterend. Koorts is er onbekend. Andere ziekten bijna eveneens. De bevolking wordt geregeld van medicijnen voorzien en dagelijks in een polikliniek zeer voldoende behandeld. De grond is mooi; gedeeltelijk bizonder geschikt voor cultuurgewassen, als thee, coca, koffie, cacao en dergelijke; gedeeltelijk zeer geëigend voor den sawahbouw. Er is stroomend water op het land aanwezig. De opgezetenen zijn vrij van heerendiensten, desadiensten en dergelijke. Zij „krijgen" allen een stuk drogen tuingrond: ± 1 bouw, waarop zij een huis kunnen zetten, vruchtboomen planten, tuingewassen verbouwen, enz. Verder een stuk sawah, van 1 tot 2 bouw, waarop eenmaal per jaar rijst kan worden geplant. Verder krijgen ze in bruikleen één of twee buffels. Zij gebruiken die gratis en mogen de kalveren koopen tegen een prijs van *f* 10 à *f* 15, op afbetaling en dan verder voor eigen rekening opkweeken. Er is een school en er bestaat leerplicht voor alle kinderen van 6—12 jaar, welke echter, om de ouders in drukke tijden — bijv. bij het oogsten — niet te ontrieven, met oordeel en welwillendheid wordt toegepast.

„Een deel van het perceel behoort aan het comité, dat de kolonie op touw zette. Daarop is geplant: koffie en thee. In tijden, dat de opgezetenen op eigen sawah en in eigen tuin geen werk hebben, kunnen zij in die kebon tegen een loon van ± *f* 0.50 à *f* 0.60 per dag werk vinden. De vrouwen plukken dagelijks thee; de kinderen voor schooltijd eveneens. Een Europeesch leider, die hart voor de zaak heeft en voor het welslagen alles op haren en snaren zet, staat aan het hoofd. Een loerah en een raad van oudsten staan hem ter zijde. Een spaar- en voorschottenbankje is ten dienste der opgezetenen gesticht...... enz., alles in het belang van de stoffelijke welvaart der opgezetenen. En dat nu reeds 30 jaren lang ongeveer.

„En het resultaat? Onder de opgezetenen is geen enkele richard. Het gros is arm als de mieren. Enkelen slechts hebben het „tamelijk" goed. De huizen zijn niet grooter, niet mooier, niet solieder dan in de desa. De meesten zijn met riet gedekt. Vele tuinen zijn slecht onderhouden; leveren niets op. Bij den sawahbouw moet altijd van boven af aangepord worden. Alles gaat er nu ja, omdat de Europeesche leider stuwkracht geeft. Eigen energie heeft zich in die kolonie nog niet ontwikkeld. De bevolking leeft er als overal van de hand in den tand. Werkt zoo

weinig ze eenigszins kan en leent van de bank zooveel als mogelijk is. Sparen doet ze vrijwel niet. En in velerlei opzichten is ze nog even oerconservatief als de gewone kamponglieden.

,,Dat bleek o.a. toen de beheerder der kolonie zijn tani's eens wilde voorzien van een nieuw soort ploegen — Hindoeploegen —, omdat het erbarmelijk gewurm met den kleinen, onpractischen Inlandschen ploeg hem afschuwelijk begon te vervelen. Hij stelde gratis een Hindoeploeg ter beschikking en noodigde in een vergadering van gezinshoofden — pl.m. 80 man sterk — liefhebbers uit, dezen ploeg eens te probeeren. Gedurende 1½ uur praatte hij als wijlen Brugman en het slot was: ,,mijnheer moest maar niet boos worden, maar zij durfden het niet aan." En tot nu toe wurmen ze met hun oude houten kouters den grond om, op dezelfde manier als hun bet-overgrootvaders dat gewoon waren te doen. Gebrek aan durf, aan energie en star conservatisme!

,,Op een vergadering van gezinshoofden spoorde de leider hen aan tot sparen. Sparen op de bank, om sawah te kunnen koopen, een huis te kunnen bouwen enz. En in het vuur van zijn rede wees hij op een gegoeden Inlander in de buurt, die een aardige som duiten had gespaard, om naar Mekka te kunnen gaan. Neem dien tot voorbeeld; hij is zuinig, ijverig enz. ,,O, zeiden ze, maar u weet zeker niet, dat die Pa Sarna een ilmoe heeft om rijk te worden? Hij heeft zijn ziel aan den Duivel verkocht. Twee van zijn kinderen zijn reeds gestorven. En nakomelingschap laat hij niet na; gaat hij dood, dan wordt zijn lijk in de rivier gesmeten en drijft het mee naar de groote Zuidzee ten prooi van haaien en kaaimannen. Rijk worden kan alleen wie een ilmoe bezit; de ilmoe van Nji Iprit. Door werken alleen wordt niemand rijk." Zoo zeiden zij en zij deden aan werken daarom maar zoo min mogelijk.

,,Een andere maal wilde de kolonieleider de opgezetenen warm maken voor coöperatie. Een coöperatieve waroeng (eetgelegenheid), een coöperatieve grobakverhuurderij (vrachtwagen); een coöperatieve theetuin; een coöperatieve kippen-fokkerij. Alles keurig uitgedacht en zeker profijtelijk voor de opgezetenen. Maar er kwam niets van. Zij vertrouwden elkander niet. Want wie het slimste was, zou er zeker het meest wel bij varen. Neen, zij deden het maar liever op de oude manier; elk voor zich. Dit was nu eenmaal hun gewoonte; en het bleef bij het oude.

,,En de jeugd? De abiturienten der school bleken, voor zoover zij bij honk bleven, weinig meer energie te bezitten dan de ouden. Ook bij hen geen neiging om door arbeidzaamheid en sparen vooruit te komen. Verscheidenen trokken zelfs als koelies naar Deli en elders. Enkelen werden onderwijzer, mandoer, schrijver."

Alles bijeengenomen, zegt schr., ,,waren de resultaten van een 30-jarige, met taai geduld en groote liefde volgehouden poging, om onder de gunstigste voorwaarden in een gezonde streek ettelijke honderden menschen tot maatschappelijken welstand te brengen, bijzonder weinig aanmoedigend; eerder omgekeerd."

Hier komen derhalve nog massa andere factoren bij te pas; hier helpen geen chinine, drainage of injectie. Het poovere resultaat van de ,,Mindere Welvaart-commissie" behoeft daarom geen verwondering te wekken.

Echter is er hoop voor de toekomst, vervolgt Sunitram. Waar de Inlander er toe komen kan zich aan zijn wezen, aan zijn geaardheid te ontworstelen, daar bestaat de mogelijkheid om vooruit te komen. Ook dit licht schr. toe met een voorbeeld: ,,In de buurt van Djombang bij Modjowarno, bestaan kleine coöperatieve Inlandsche landbouwondernemingen, die zich op de teelt van tabak en suiker toeleggen; de resultaten zijn schitterend. Een dier deelgenooten, een eenvoudige landbouwer, dien wij persoonlijk kennen, was in staat aan de opvoeding van een tweetal zijner zonen per maand ± ƒ 150.— ten koste te leggen; het resultaat, naar hij zelf erkende, van spaarzaamheid, hard werken en coöperatie." Zulke personen zijn echter zeldzaam onder de millioenen van Java. Zij zijn er echter en dat geeft hoop voor de toekomst.

Schr. besluit: ,,De grond van Java is rijk. Bij doelmatige en energieke bewerking, — en dan coöperatief; dit idee vooral moet populair worden onder de bevolking — geeft zij den bewoners een meer dan armzalig bestaan, al zal zij hen allen geen richards vermogen te maken, zoodat werken voor allen overbodig wordt. Coöperatie; deze gedachte moet vooral ook onder de Javaansche jeugd, op dessascholen enz. op het jonge geslacht worden ingeënt. Wij gelooven, dat daardoor Java's bevolking economisch kan worden vooruitgebracht, in de toekomst; evengoed als door bestrijding van allerhande ziekten, al mag die natuurlijk niet achterwege blijven."

De Volkswil.

De red. van het *Bat. Nbl.* schrijft, hoe bij een richtige democratie een ,,wil" of een ,,stem" des volks behoort. Het Bolsjewiksche gebeuren stelt deze begrippen over een wil des volks in een bevreemdend daglicht. In geciviliseerde landen is nog wellicht te spreken ,,van een volkswil in den zin van een algemeene richting, welke zich in dat volk openbaart en boven andere stroomingen voor langeren of korteren tijd de overhand heeft. Die richting wordt gevolgd door de parlementaire regeering; dat is de volkswil of liever de wil van de sterkste politieke fractie en de leiders daarvan."

De heer Tjipto is te optimistisch, wanneer hij een dergelijken volkswil ook reeds in Indië constateert. Het ware ,,toe te juichen, wanneer er niet alleen reeds een Indisch ,,volk", in den modernen zin bedoeld, maar ook reeds eén algemeene richting in de volkswenschen viel te onderkennen. Het aanwezigzijn van een wil of een richting veronderstelt de aanwezigheid van een gezonde volksontwikkeling, van een algemeen-begrijpen van de vraagstukken, welke het volksbestaan raken." In Indië is men niet zóó ver. Ook vertegenwoordigt de wil van de Sarekat Islam niet de volkswil. ,,De Sarekat Islam heeft ook geen ,,wil", — slechts is er sprake van den wil der leiders."

Hier is ,,de internationale beteekenis van den ,,volkswil": de wil van een paar enkelingen, hetzij auto- dan wel democraten." Aldus de red. van het blad, die besluit met: ,,Maar het is een weinig voorbarig, dit moderne stokpaardje, waarop men naar macht en heerlijkheid pleegt te rijden, thans al hier te lande voor den dag te halen. De poging is te onhandiger, waar zij ondernomen werd in een kwestie als het regentenregiem, waarbij de ,,volkswil" of liever de ,,volksziel" zeker niet de wenschen der volksleiders dekt."

Bedenkelijke politiek.

De red. van het *Bat. Nbl.* toont aan, hoe in den Semarangschen gemeenteraad, de Insulinde-fractie gemeentelijk personeel heeft benoemd, waardoor alle Semarangsche gemeente-bureaux overvuld zijn met Insulinde aanhangers, zoodat daar de leuze gold: ,,Wordt om je promotie Insulinde-man." Grappig tegenover dit geen eens zoo verbazing wekkende staat, dat Tjipto in den Volksraad met onaandoenlijk sangfroid de erfelijke regentopvolging als familieregeering veroordeelt. Insulinde zelf vindt het echter blijkbaar niets om in de Semarangsche gemeentehuishouding de familie terreur toe te passen. Schr. constateert, dat ,,nu wel ten duidelijkste blijkt, dat het Insulinde in Semarang niet te doen is om goed onderlegd gemeentelijk personeel; de politieke richting geeft daar den doorslag." De red. vraagt ten slotte: ,,Bestaat er funester..... politiek?"

Zuivering.

In het Orgaan van de Indische sociaal-democraten werd met voldoening geconstateerd, schrijft de red. van het *Bat. Nbl.*, dat de Garoetsche affaire had aangetoond, wie al of niet de ware vrienden des volks zijn. ,,Wie, volgens hen, niet dadelijk het optreden van het Bestuur veroordeelt, is géén oprecht democraat; is zelfs een wezen, dat de grootste verachting verdient."

De Garoetsche zaak, vervolgt schr., is een soort zuivering, doch een zuivering, die anders is op te vatten dan hoogerbedoeld.

De Garoetsche affaire toonde andermaal aan, dat dergelijke gebeurtenissen bij de zich zelf ,,volkspartijen" noemenden, ,,geen edele verontwaardiging opwekken; doch slechts dienen voor een armzalige propaganda." Dit bleek op de meeting in het Gambirpark.

De Garoetsche affaire toonde ook weer aan, hoe gevaarlijk menschen zijn als de heer Schotman, die op deze meeting ,,goede vormen aflegen en schelden op het ,,kapitaal" en het vergeven van vette baantjes aan de departementen, zonder verdere argumenten of bewijzen." Gevaarlijk vooral, omdat hun publiek in Indië nog niet gelijk te stellen is met het gewone arbeiderspubliek, dat in Nederland dergelijke bijeenkomsten pleegt te bezoeken.

De red. van het blad besluit: ,,Het is goed, dat allen die zijn voor een rustige ontwikkeling van deze landen, deze voorvallen schatten op hun juiste waarde, en dan brengen droevige affaires als de Garoetsche de zoo gewenschte zuivering hier op politiek gebied."

Suriname.

West-Indië verkwanselen und kein Ende!

Nu was het *Mr .W. Coops*, die aangetast werd en in *De Telegraaf* van 3 October daarvan deed blijken:

„Er doen in den laatsten tijd verschillende geruchten de ronde omtrent eventueele plannen van de Ver. Staten van Noord-Amerika om aan Nederland een behoorlijk bod te doen voor 's lands bezittingen in de West. Er worden wonderbaarlijke getallen gefluisterd en er wordt niet eens bij verteld of die millioenen betrekking hebben op guldens of op dollars, zoodat de kans niet is uitgesloten, dat deze laatste muntsoort bedoeld is, hetgeen de zaak nog twee-en-een-half maal zoo mooi zou maken."

Las men niet verder, dan zou men kunnen meenen, dat *Mr. Coops* een loopje neemt met hen, die zoo dolgaarne de Amerikaansche milliarden — liefst dollars — zouden binnenhalen.

Maar neen! Mr. Coops spreekt in vollen ernst: „Suriname heeft ons bijna niet anders dan misère opgeleverd en allerlei pogingen om er iets goeds van te maken zijn zoo goed als zonder uitzondering op 'n jammerlijk fiasco uitgeloopen."

Dus maar van de hand doen!

„Amerika kan — aldus Mr. Coops — onmiddellijk werkkrachten aanvoeren uit de Zuidelijke staten, die aan het heete klimaat gewend zijn."

De meening, dat die Zuidelijke Staten een heet klimaat hebben, laat ik voor rekening van Mr. Coops, evenzoo zijn wetenschap, dat de negers uit die staten zich zoo maar naar Suriname zouden laten verplaatsen.

„Bij eventueelen verkoop zou de Nederlandsche schatkist niet langer beroid, de financieele toestand niet langer zorgwekkend zijn, in tegendeel Nederland zou er financieel buitengewoon sterk voor staan", juicht Mr. Coops.

Ja, zonder twijfel! Onze crisisschuld bedraagt nog geen twee milliard guldens en *De Controleur* wist mede te deelen, dat het bod van de Amerikanen „voor onzen West-Indischen rommel" zeven milliard bedroeg, waarschijnlijk *dollars*, dus zeventien en een half milliard *guldens*. Ja „Nederland zou er dan „financieel buitengewoon sterk voor staan." Na afdoening van de crisisschuld zou er een kleine zestien milliard — guldens, ditmaal — overblijven.

Wie had ooit vermoed, dat er nog zooveel te halen viel uit die West-Indische koloniën!

De redactie van *De Telegraaf* laat Mr. Coops' ingezonden stuk niet zonder een onderschrift. De financieele zijde der kwestie zou voor onze schatkist zeker voordeel kunnen opleveren. „Maar er is, behalve een *financieele* zijde, nog iets anders waarmee rekening zal moeten worden gehouden. En dat is wel degelijk ons prestige, dat door den verkoop der kolonie een schok zou krijgen."

De redactie schaart zich aan de zijde van hen, die van oordeel zijn, dat een daad als de bedoelde door de groote mogendheden wel eens door een anderen bril kon worden bekeken en als zwakheid worden aangemerkt.

De redactie wil wachten op het rapport van het Suriname-Studie Syndicaat. Blijkt het dan, dat wij niet in staat zijn Suriname uit zijn verval op te heffen „dan zou een verkoop aan Amerika onder de oogen kunnen worden gezien."

De laatste zinsnede bederft het onderschrift. Volgens art. 1 onzer Grondwet vormen de koloniën een deel van het Rijk. En men *verkoopt* geen deel van het Rijk. Kunnen wij van een deel van het Rijk niets maken, dan is overdracht aan een andere mogendheid te overwegen. Verkoop nooit.

* * *

Op 9 October is er te Utrecht een vergadering gehouden om te komen tot oprichting van een bond van belastingbetalers.

Volgens het verslag in de N. R. Ct. van 10 October — Ochtendblad B — hield de heer J. Göbel Jr. uit Amsterdam een inleiding, waarin hij de belastingbetalers tot vereeniging opwekte.

„Er volgde een levendige gedachtewisseling, waarbij vooral krachtig geprotesteerd werd tegen het punt van het voorloopig program van actie: verkoop van een of meer West-Indische koloniën.

Met nadruk werd betoogd, dat dit punt geen deel van het program van actie mocht uitmaken."

Uit het verslag blijkt echter niet, of dit punt uit het program verdwenen is.

Wie is nu aan de beurt om met een voorstel van verkoop voor den dag te komen?

* * *

Aan de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend tot opschorting gedurende 5 jaren van de betaling van rente en aflossing van de Surinaamsche spoorwegleening. Dit ontwerp is een uitvloeisel van het nader overleg, dat minister Idenburg zich voorstelde met den minister van financiën te openen, nopens het in de Tweede Kamer geopperde denkbeeld om de nog overblijvende schuld ter zake van den Lawa-spoorweg door het moederland ten gunste van de kolonie Suriname te doen afschrijven.

* * *

Op 8 October heeft, bij de opening van den Landmeterscursus te Wageningen, de lector *A. van der Deure* een lezing gehouden over „*Het Torrens-stelsel in Suriname.*"

Aan het verslag in de N. R. Ct. van 8 October. Avondblad A, ontleenen wij het volgende:

„Spreker ving aan met te wijzen op de beide stelsels van wetgeving, welke sinds eeuwen met betrekking tot de vervreemding en bezwaring van onroerende goederen hebben gegolden: op het negatieve, dat ontleend is aan het Romeinsche recht en tot motto heeft: „nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet", niemand kan meer recht aan een ander overdragen, dan hij zelf bezit", en op het positieve, dat op de Germaansche rechtsbegrippen berust en tot hoofdstrekking heeft de bescherming van den „gutglaubigen Dritte", den verkrijger te goeder trouw.

Aangetoond werd, hoe het Romeinsche beginsel eerst in het Romeinsche rijk zelf en daarna in de landen, welke het negatieve stelsel overnamen, voerde tot jammerlijke toestanden. Hoe dit er toe leidde, dat men in de vorige eeuw allerwegen tot het positieve stelsel terugkeerde. En dat met name het Torrensstelsel, de meer gemoderniseerde vorm van het positieve stelsel, overal aanhangers vond wegens den grooten eenvoud en zekerheid en omdat het zoo geheel beantwoordt aan alle eischen van het tegenwoordige wereldverkeer.

Spreker wees er op, dat in Nederland nog steeds de aanhangers van het negatieve stelsel in de meerderheid zijn, hoewel deskundigen, zooals de Landmeters van het kadaster, algemeen van oordeel zijn, dat hervorming dringend noodig is.

Hij wees op het verblijdende feit, dat eerstdaags in Suriname het Torrensstelsel zal worden ingevoerd. Na eene beschrijving van de verwarring en onzekerheid, welke tegenwoordig met betrekking tot den grondeigendom in die kolonie heerscht, volgde eene uiteenzetting, hoe de ontwerp-grondboek-verordening is ingericht en hoe deze in de practijk zal werken.

Spreker eindigde met de gebruikelijke toespraken, waarbij hij zich in het bijzonder richtte tot den heer I. Boer Hzn., ingenieur-verificateur van het kadaster te Arnhem, den ontwerper der Surinaamsche grondboek-verordening en dezen hulde bracht voor wat hij in het belang van de rechtszekerheid van den eigendom van onroerende goederen heeft verricht."

* * *

Bij Kon. besluit is aan den heer G. J. Staal, gouverneur van Suriname, met ingang van den dag in de maand December, waarop hij de kolonie zal verlaten, in 's lands belang verlof naar Europa verleend voor zoolang als wenschelijk zal blijken.

* * *

Bij Kon. besluit is benoemd tot buitengewoon lid van den raad van bestuur in de kolonie Suriname de heer mr. J. J. W. Eekhout, waarnemend gouvernements-secretaris van die kolonie.

Curaçao.

Notaris Gorsira. †

Op Curaçao is in den ouderdom van 57 jaar overleden de heer C. Gorsira, die vele jaren als notaris aldaar gevestigd en algemeen bemind was. In onderscheidene betrekkingen heeft de overledene den lande gediend, o.a. als plaatsvervangend lid van het hof van justitie, als secretaris van de Commissie van administratie over de gevangenissen en als lid der schoolcommissie.

De heer Gorsira bewoog zich ook op journalistiek gebied en was uitgever van de *Curaçaosche Courant*. Als lid van den Kolonialen Raad nam hij indertijd deel aan den demonstratieven uittocht onder Gouverneur De Jong van Beek en Donk.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Nogmaals de Lèlès-zaak. In de *Neratja* wordt verder over het gebeurde te Lèlès het volgende geschreven. ,,Hadji Hasan is dood, tot voedsel geworden van een kogel, omdat hij gewapend in verzet kwam, — kris en sabel tegen een geweer —. Wij hebben deze zaak reeds besproken en er onze beschouwingen over gegeven, maar zonder naar den oorzaak te zien, want die was ons *onbekend*. Maar in de *Neratja* van 8 Juli is reeds een kleine beschouwing gegeven, gegrond op de veronderstelling, dat wellicht de autoriteiten *een kleine zaak grooter hebben gemaakt dan zij in werkelijkheid is*. Wij moeten deze voorbarige woorden terugnemen, want wij hebben geen bewijzen kunnen vinden voor zoo'n krasse beschuldiging. Wij hebben bereids ons oordeel gegeven over een regeling, welke thans bij deze regeeringswijze gebruikelijk is, en als onze bevinding verklaard, dat elk orgaan van die macht een richting volgt, waartoe het door de bestaande regeling genoopt wordt. Elke regeling moet wel haar eigen stempel dragen en zoo moet dat autocratische regeersysteem wel met hardheid gepaard gaan. Dit is 't, waartegen wijlen Hadji Hasan en diens vrienden gestuit zijn. Thans geeft Aneta opnieuw een vervolg op dat bericht door de volgende mededeeling: (Volgt het Aneta-bericht, bewerende, dat de verzetsbeweging in Noord-Garoet over verschillende dessa's verbreid is, overal witte gewaden en sarongs en djimats gevonden, in een enkele dassa 300 leden tot de beweging toegetreden, en nog 12 menschen, behalve die van Lèlès, gearresteerd zijn, onder wie 2 gewezen dessahoofden). ,,Met groote bevreemding — vervolgt de schrijver (redacteur H. A. S.) — ontvangen wij dit bericht. Toen Hadji Hasan verzet pleegde, was er niet de minste actie zoowel in zijn dessa als daarbuiten. Toen Hadji Hasan en zijn vrienden de wapens overgaven, was er niet gesproken over eenige uitgebreide samenzwering. Toen Hadji Hasan en zijn vrienden hunne wapens teruggekregen, was er geen enkel teeken van onlusten te bespeuren. Zoo ja, dan zou het bestuur immers die wapens niet hebben teruggegeven. En al was er geen uitgebreide samenzwering, het feit, dat het bestuur die wapens aan Hadji Hasan c.s. teruggaf, terwijl zij nog niet genegen waren de bevelen op te volgen, doet op zijn minst vreemd aan, zoo het al niet achterdocht doet ontstaan over een zoo roekelooze daad en *mogelijk* het volk zeer in de war brengt. En ten slotte: toen op den troep van Hadji Hasan tweemalen achtereen een salvo werd gelost, — in het bericht wordt heelemaal niet gemeld, dat zij zich verzetten, maar dat zij het bevel niet opvolgden, — hoorde men van geen opstaan (bangoen) van het volk. Plotseling komt men nu met het bericht van politiek verzet. Bewijzen: Wit goed en djimats. Hier is wederom het sentiment binnengeloopen: terwijl de autoriteiten nog bezig zijn te onderzoeken, wordt de publieke opinie door dien correspondent bewerkt. Als men er eens een onderzoek naar instelde, dan zou naar ons gevoelen van elke 10 Islamieten onder de dessabewoners zelden een enkele gevonden kunnen worden, die geen djimat bezat, zoodat het in bezit hebben van djimats niet het minste bewijs omvat. Wat het wit goed betreft, dat hebben de menschen noodig voor hun doodsgewaad en volgens den Islam is het zeer wenschelijk, dat een ieder zijn lijkkleed gereed heeft, maar bovendien wordt wit goed voor vele doeleinden gebruikt. En het in huis hebben van wit goed is dus ook al geen bewijs van kwâadwilligheid. Dan ook verwonderen wij er ons niet over, dat het volk in dezen tijd de kluts kwijt raakt. De wereld moordt, duizenden menschenlevens vernietigend. Bergen barsten uiteen, ziekten breken uit. Voortdurend dreigt het hongergevaar. En om een haverklap hoort men van politie- en soldatengeparadeer, terwijl de bevolking, — en vooral die op andere plaatsen — er het nut niet goed van snapt.

Denk eens aan Kediri, Cheribon, enz. Daarom zouden wij ons niet verbazen, indien bijv. de geheele dessabevolking thans haar doodswade gereed hield. Maar hoe het ook zij, het woord is gezegd. De zaak van Hadji Hasan, die den dood door den kogel afwachtte, is nu genoemd ,,Verzet in Noord-Garoet". Het woord ,,politiek" is ook al geuit. Voor de Hollanders, in het bijzonder de Sana-partij, is het thans bewezen, dat het volkomen in den haak is, dat de geweren hebben meegesproken. Ja zelfs, danken zij er God voor, dat h.i. der Regeering de oogen geopend zijn en dat dit een houding is van de Regeering, zooals steeds gewenscht was door verschillende partijen: ,,Hantem Kromo." (Slaat er op los)! Opdat de Regeering vast sta en de rust en veiligheid der Nederlanders niet verstoord worde." Maar wij vragen: ,,Wat beteekent die politieke beweging? Wat is het doel van dien correspondent met te zeggen, dat in Garoet het volk het bestuur wil omverwerpen, een ,,revolutie" beginnen wil om de Regeering te doen vallen." Onder de lezers der blanke pers zullen natuurlijk velen daardoor in de war kunnen worden gebracht, want er zijn er reeds zeer velen, die ,,spoken zien bij dag", waar het de volksbeweging geldt. Wij begrijpen, dat de zaak niet zoo is, daarom weten wij niet, wat de bedoeling was van den correspondent, die dergelijke woorden sprak. In hun binnenste voeren alle zonen van Indië, die werkelijk voor Indië voelen, een politiek, welke er op gericht is, hun geboorteland te verlossen uit de vreemde overheersching.

Niet weinigen zouden met geweld van wapenen de vrijheid van hun geboorteland willen veroveren, en alleen doordat zij niet over die macht beschikken, kunnen zij hun voornemen niet volbrengen. Dit valt niet meer te weerleggen. Maar uit die toelichting blijkt wederom, dat er nog geen verzet zal uitbreken, dat enkel uit die innerlijke gevoelens voortspruit. En elk verzet moet zijn eigen oorzaak hebben, waardoor het bloed tot kookhitte wordt gebracht, of het hart wondt, dat alle oordeel beneveld wordt. Zoo was het ook naar onze overtuiging met Hadji Hasan gesteld.

In den Volksraad heeft de Directeur van Justitie verklaard, dat er van geen opzettelijke rassenjustitie sprake is in Indië. Maar zouden wij kunnen hopen, dat de rechter of autoriteit *met opzet* in zijn hart *geen onderscheid zal maken in ras?* Zouden wij kunnen hopen, dat bijv. in de zaak van Hadji Hasan, de bevoegde autoriteit niet zal beïnvloed worden in zijn oordeel, door zijn gevoelen, dat de daad van dien persoon het welzijn en de macht der Hollanders in gevaar bracht? Zouden wij kunnen hopen, dat hij enkel letten zal op de feiten, en Hadji Hasan en al diens volgelingen als menschen beschouwen, die slechts menschelijke gevoelens en een menschelijk oordeel bezitten? Zouden wij kunnen hopen op een rechter, die in deze kwestie geen politieken grondslag zoekt, maar zich enkel houdt aan zijn ambt en de rechtvaardigheid, terwijl hij behoort tot het ras der overheerschers? In dit geval heeft de mensch slechts te wikken en te wegen. En God alleen zal beschikken.

Door een eigen correspondent van de *Neratja* wordt onder het hoofd: ,,*Rijst en Geweer*", geschiedenis van H. Hasan—Tjimarémé, een artikel opgenomen, waarin verslag gegeven wordt van zijn bevindingen.

Het bevel niet opgevolgd: Hadji Hasan een man uit de kampong Tjimarémé, bezitter van een sawah groot ongeveer 10 bouw, moest van zijn padi ongeveer 40 pikol aan de Gouvernementsdistributie verkoopen, dus gemiddeld 4 pikol per bouw. Omdat Hadji Hasan de verantwoordelijkheid niet dragen wilde van den verkoop van zooveel padi, deed hij een beroep op de rechtvaardigheid van den loerah, want hij had voor 41 personen te zorgen, die van hem afhankelijk waren, n.m. zijn kinderen en kleinkinderen. Door den loerah werd het bezwaar van H. Hasan onmiddellijk aan den wedana van Lèlès overgebracht, die na ontvangst van het rapport dadelijk naar de dessa Tjikendal vertrok om de zaak te onderzoeken, en H. Hasan aanraadde gehoor te geven aan den last om de padi volgens de vastgestelde hoeveelheid te verkoopen. Màar H. Hasan deed dat niet en bracht zijn bezwaren te berde, zooals hij dat reeds bij den loerah gedaan had. De wedana van Lèlès begon direct te schelden en te dreigen, dat, indien hij het bevel niet opvolgde, hij aangeklaagd zou worden en per sé soesah zou krijgen. Maar H. Hasan bleef bij zijn weigering.

Het onderzoek door den Regent. Wat nu eigenlijk aan het bestuur gerapporteerd is over de H. Hasan-kwestie, weet men niet, maar Donderdag 4 Juli kwamen onverwachts de Regent van Garoet met den Assistent-Resident, den Wedana van Lèlès en 30 man veldpolitie naar Tjimarémé om de zaak te onderzoeken. H. Hasan en 9 volgelingen, die in 't wit waren gekleed en goloks bij zich droegen, werden door den regent verhoord, die vroeg waarom zij die kleeding en goloks droegen. Een hunner antwoordde: ,,Voordat ik uw vraag beantwoord, wil ik eerst vragen, waarom de Kandjeng hier komt vergezeld van soldaten?" De regent antwoordde: ,,De reden, dat wij hier met soldaten komen is, dat wij willen onderzoeken, waarom gij het bevel om padi aan het Gouvernement te verkoopen, niet wilt opvolgen, terwijl de padi bestemd is, om voor u allen gereed te houden voor tijden van gebrek, en het Gouvernement niet slechts vraagt maar koopt tegen *f* 4 de pikol." H. Hasan zeide: ,,Kandjeng, ik verzet mij in 't geheel niet tegen den verkoop van padi aan den lande, maar

ik vraag rechtvaardigheid, mij geen 40 pikol op te leggen, omdat ik meen, dat er niet genoeg te eten zal zijn voor mijn 41 kinderen en kleinkinderen uit de opbrengst van mijn 10 bouw sawah, wanneer ik 40 pikol moet verkoopen. Niet dat ik mij verzetten wil, ik wees er den wedana slechts op, en die wedana gaf geen oordeel, maar schold en dreigde." De Regent zeide: ,,Ja, H. Hasan, als het inderdaad zoo is, kleed u dan niet zoo, dat het lijkt, dat ge verzet beoogt. Wij zullen de zaak regelen op aanstaanden *Maandag, na afloop der paardenrennen*. De Regent en de Assistent-Resident gingen huiswaarts.

Verkeerde adat. Men verhaalt, dat toen H. Hasan en zijn 9 makkers verhoord werden, zij voortdurend grof optraden als om de autoriteit te beleedigen, zich onbehoorlijk gedroegen, dat zelfs de kleine kinderen een uitdagende houding aannamen en de vrouwen van H. Hasan zich van uit hare woning in het gesprek mengden op ongepasten toon.

Maandag den 9en Juli kwamen de patih en de pangoeloe van Garoet om een onderzoek in te stellen en raadden zij H. Hasan aan de bevelen op te volgen, maar H. Hasan bleef weigeren, verklaarde liever dood te willen, indien geen recht verkregen werd. Blijkbaar was de raad van den patih vruchteloos, werd de woede van H. Hasan cs. er enkel door vermeerderd.

Het geweer sprak. Ongeveer 11 uur arriveerden de Regent, Ass.-Resident en Resident, vergezeld met meerdere veldpolitie om H. Hasan en zijn makkers te verhooren. Tweemalen werd een weigerend antwoord gegeven, waarop H. Hasan en zijn volgelingen het huis binnengingen en de deur van binnen stevig afsloten. Nadat H. Hasan c.s. in het huis bijeen waren, klonk van buiten een stem die riep: ,,H. Hasan! Als gij je onderwerpen wilt, kom dan gauw buiten en geef je wapens over!" Hij antwoordde: ,,Ik zal niet buiten komen, laat mij den weg Gods niet maar ten halve bewandelen, het is veel beter heelemaal dood te gaan." Door 60 man veldpolitie, werd vervolgens het huis van H. Hasan omringd. Dezelfde vraag werd nog eens gedaan: uit de woning kwam zekere H. Gadjali, die zijn golok trok, onmiddellijk gevat werd door den oppasser van den patih Darga en vervolgens geboeid. Nadat H. Gadjali gearresteerd was, werd aan de lieden in het huis nogmaals gevraagd, om als zij zich wilden overgeven, liever naar buiten te komen en de wapens af te geven, zoo niet dan konden zij binnen blijven, maar moesten er later geen spijt van hebben. Uit de woning was er een, die antwoordde: ,,Laat mij maar al dikirende en gebeden opzeggende, sterven." Niet lang daarna werd, op wiens bevel is niet bekend, door 30 man veldpolitie een gat (gaten) gehakt in de omwanding aan de westzijde van het huis en daarop op de menschen in de woning geschoten. Achttien personen werden getroffen, waarvan 6 dadelijk gedood en 10 zwaar gewond werden, waaronder een vrouw, die pas een 20 dagen geleden bevallen was, voorts een oude vrouw, die voor den padisnif bij H. Hasan vertoefde, en een klein kind. Het huis van H. Hasan was vol gaten als van bijen. Nabij deze woning stond die van H. Bakar. Tijdens de beschieting bevond deze zich in huis; hij werd door een der kogels, welke door de woning van H. Hasan vlogen, *getroffen en zeer zwaar gewond*.

De gewonden werden onmiddellijk naar Garoet vervoerd, naar het ziekenhuis. De dooden heeft men nog niet verzorgd. De autoriteiten keerden allen terug en de veldpolitie bleef voor de helft waken, de andere helft ging huiswaarts.

Zoo was het gebeurde op Maandag 7 Juli, dat zeer ongelukkig was voor H. Hasan en zijn makkers.

Een verkeerde verwachting. H. Hasan was een onwetend en oud man, van kindsbeen te Tjimarémé opgegroeid en gebleven. Hij heeft niets geleerd en het is begrijpelijk, dat hij niet wist wat goed en kwaad is, en zijn onbehoorlijk optreden, dat op verzet leek, was enkel een protest. Zijn grove uitlatingen ten opzichte van den wedana hadden blijkbaar enkel de bedoeling te laten zien, dat hij ontevreden was over dien vertegenwoordiger van het Gouvernement. Toen H. Hasan in huis was en de politie hem naar buiten liet komen, werd hij blijkbaar door vrees daarvan weerhouden, weigerde hij niet met opzet, om een kogel af te wachten. Dat H. Hasan en zijn makkers in het huis gebeden opzegden en dikirden was niet om de kogels op te vangen, maar gebeurde, omdat zij door het voorafgaand geschiet hun einde nabij waanden.

Bij het aan de *Locomotief* ontleend bericht over het bestuursoptreden in het Garoetsche, zegt de redactie van de *Djawi Kondo*, dat het haar bij dat bericht wee te moede werd. Zal nu werkelijk de Regeering altijd zoo wreed en gewelddadig optreden? Zoo ja, dan kunnen wij er niet voor instaan, dat de rust in Ned.-Indië zal blijven bestaan.

Rijstduurte. ,,Zooals ik", schrijft T. Tachrodin in de *Pewarta Deli* — ,,vroeger mededeelde, is Simpang Tiga Perbaoongan rijk aan rijst, maar door de zorgeloosheid van de bestuursambtenaren begint daar de rijst duur te worden." Gelukkig is er verandering in gekomen. De zorgeloosheid is geweken. Het bestuur is wakker geworden en stelt een goede regeling in, om aan het dreigend gevaar van rijstgebrek te ontkomen. Het geld van de kas van het landschap Serdang is uitgegeven tot opkoop van rijst, welke de landbouwers te koop aanbieden, tegen een vasten prijs van 15 cent de kati. Die rijst, wordt weer verkocht aan de bevolking, tegen 17 cent de kati. Er zijn twee in- en verkoopplaatsen, n.m. te Simpang Tiga en Pantai-Tjermin. Hartelijk hoop ik, dat dit voorbeeld gevolgd wordt door andere plaatsen in Serdang en in geheel de Oostkust van Sumatra. Nog een andere regeling dient getroffen te worden om het hongerspook te weren. De landbouwers moeten verplicht worden na den rijstoogst djagoeng en andere tweede gewassen te planten."

Ontevredenheid. De Chineezen te Pangkalan Soesoe zijn niet zeer ingenomen met hun wijkmeester, wiens handelingen de ontevredenheid van de arme Chineezen veroorzaken, aldus wordt in de *Pewarta Deli* geschreven. In plaats van dieven op te pakken, brengt hij slechte vrouwen bij de politie aan, om ze te laten straffen en de hotelhouders, in wier hotels ze aangetroffen worden, om ze te laten beboeten.

Candidaat deelt in hetzelfde blad mee, dat er een groote ontevredenheid heerscht onder het lagere personeel van het Boschwezen op de Oostkust van Sumatra. Vele beambten worden om allerlei kleinzielige redenen ontslagen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Chineesch-Japansche economische oorlog.

Een kwestie, die even goed in een andere rubriek van ons weekblad behandeld zou kunnen worden ,ja, die zoowat in elke rubriek een plaats zou kunnen vinden. De Chineezen in Oost-Indië hebben een economische uitsluiting van den Japanschen handel op touw gezet en verscherpen deze, volgens de jongste berichten, nog gestadig. Heeft de Nederlandsch-Indische regeering hiermede niets te maken?

Sedert de Chineesche regeering zich weer tot een daadwerkelijke buitenlandsche actie gezet heeft, heeft zij Nederland de fout er van doen voelen, zijne onder-

danen van Chineesche afkomst stelselmatig en kunstmatig Chineezen te hebben doen blijven. Hierdoor dreigden eenige jaren geleden ernstige moeilijkheden, die meer door de gebeurtenissen in China zelf, dan door 't beleid onzer regeering zonder groote conflicten verloopen zijn. Wij hebben er op deze plaats reeds eenige malen op de wenschelijkheid, ja op de noodzakelijkheid aangedrongen om van de ingetreden windstilte gebruik te maken om de bakens te verzetten. Kleine maatregelen zijn genomen, maar verandering van inslaande beteekenis is er niet gekomen. De Nederlandsche ingezetenen, die tot in vele geslachten Nederlandsche onderdanen zijn, blijven zich Chineezen voelen en toonen, zij gaan zich hoe langer hoe meer onderdanen van China voelen en toonen. Zij ontzien zich niet een Chineesche politiek in Nederlandsch-Indië te voeren, zij nemen de van China uitgaande aanwijzingen, opdrachten, bevelen wellicht, als leiddraad voor hunne handelingen aan. Zij vormen hierdoor al een revolutionnaire partij in de Nederlandsche kolonie. Zij gaan er zelfs toe over daadwerkelijk op te treden tegenover een volk, waartegen de Chineezen zich momenteel vijandig gestemd voelen. Voor Japan zijn zij echter Nederlandsche onderdanen, die in de Nederlandsche kolonie handelen en voor wier daden de Nederlandsche regeering dus ten opzichte van de Japansche regeering verantwoordelijk is. Het wil ons voorkomen dat het in geen enkel opzicht als verstandig beleid mag gelden, voor deze Chineesche actie, onderdeel van een groote Chineesche buitenlandsche politiek, Oost-Indisch doof te blijven.

In zijne op 31 Augustus j.l. gehouden rede, heeft de gouverneur-generaal o.i. juist de punten op de i's geplaatst, waar hij de stelling aangaf, welke de regeering ten opzichte van de Inlandsche beweging heeft in te nemen. De landvoogd, die tot het corps diplomatique behoort, beschouwe zich ook als de aangewezen persoon om de moeilijke kwestie, die minstens voor een even groot gedeelte buitenlandsche- als binnenlandsche politiek is, tot een oplossing te brengen. Laat men de zaak op haar beloop, of neemt men slechts kleine maatregelen, dan laat men een Chineesch en een Japansch gevaar over Nederlandsch Indië komen.

Daar 't verschijnsel van den Japanschen boycott zich ook weer, evenals vroegere uitingen van Chineesche zijde, zich niet tot onze koloniën bepaalt, maar ook uit Amerika, Britsch Indië en andere landen gemeld wordt, zal, behalve de geheel naar eigen inzicht te nemen maatregelen, internationaal overleg noodig zijn. Dit kan dan geen reden tot uitstel zijn, integendeel 't zal een reden te meer zijn om de zaak spoedig aan te pakken. Gaan andere regeeringen niet mee, dan mag dit ons niet tot struisvogelpolitiek leiden, wij moeten er op bedacht zijn de lijnen van onze eigene geschiedenis aan te geven, rekening houdende met 't wereldgebeuren, dat echter nooit een „laat maar groeien-politiek" verontschuldigen kan.

De vlucht West Europa—Australië.

Wij meenen nogmaals op onze aansporing, om een Nederlander de eerste vlucht Nederland—Java te laten volbrengen, terug te moeten komen. Het vertrek van den Franschen vliegenier E. Poulet is uitgesteld. Nu wordt 't vertrek op 27 October gemeld van den Engelschen luitenant Douglas, van 't vliegveld te Hounslow met een machine van Engelsch fabrikaat. Vergezeld van den Australischen waarnemer, luitenant Ross, is hij voornemens naar Australië te vliegen, om den prijs van 10.000 p. st. te winnen, uitgeloofd voor de eerste vlucht, binnen een maand, van Engeland naar Port Darwin. Zijn route loopt over Java. Komen al die plannen 't eigen gevoel van onze goed aangeschreven Nederlandsche vliegeniers niet te na?

Indiërs in Zuid-Afrika.

Dit vraagstuk is bij twee afzonderlijke gelegenheden behandeld door de twee autoriteiten, die onlangs in hun bekend rapport samen voorstellen hebben gedaan voor de toekomst van Britsch-Indië. Lord Chelmsford, onderkoning van Indië, bracht het te pas in de rede waarmede hij op September de Imperial Legislative Council opende. Mr. Montagu stond een Indische deputatie te woord, die over de grieven der Indiërs in Z. Afrika kwam spreken. Daar de verklaringen opvallende overeenstemming hebben, kunnen wij volstaan met de weergave van hetgeen Montagu geantwoord heeft. Twee punten moeten tot geruststelling leiden. De Indische regeering voelt de grief mee en is bereid al 't mogelijke te doen om opheffing ervan te verkrijgen. Ten tweede kan verzekerd worden dat de houding van de leidende staatslieden in Z. Afrika ten opzichte van de Indiërs niet zoo benepen en niet zoo stijfhoofdig is als in Indië gemeenlijk wordt ondersteld.

Montagu heeft met Lord Sinka partij getrokken van de zeldzame gelegenheid, die de Parijsche bijeenkomst bood, om met Botha en Smuts over deze kwestie te spreken. De uitkomst mag bemoedigend genoemd worden. Bovendien heeft Montagu de toezegging weten te verkrijgen dat in de commissie, welke door de regeering der Z. Afrikaansche Unie ter zake is benoemd, de Indische regeering vertegenwoordigd zal zijn door een ambtenaar en een particulier.

Nu generaal Botha overleden is, zullen generaal Smuts en Mr. Burton, minister der spoorwegen in Z. Afrika, zich voor de goede oplossing beijveren, maar zij hebben te doen met publiek dat in menig opzicht vijandig en opgehitst tegenover hen staat. Vooroordeel en fanatisme zetten de Afrikaansche ingezetenen tegen oostersche vreemdelingen op, hiervoor is 't moeilijker gezonde begrippen in de plaats te stellen. Maar Smuts zal beproeven wat te bereiken is en hij zal hierbij steun kunnen vinden bij de commissie, zooals die nu wordt samengesteld. Het te bereiken resultaat zal voor een groot deel echter ook afhangen van de houding der Indiërs zelf in Afrika en in Indië. Zij moeten er tegen waken de fouten van 1913 en 1914 niet te herhalen, waardoor zij de Transvaalsche bevolking ontstemden en verbitterden. Aan de speech van den onderkoning ontleenen wij de mededeeling, dat Sir Benjamin Robertson lid voor Indië van de commissie zal wezen. Moge hij meer blijvende resultaten bereiken dan in 1914, toen hij een soortgelijke opdracht reeds mocht vervullen.

Een Fransch corps van koloniale artsen.

De Fransche koloniën vragen om veel en om goede geneesheeren. 't Menschen kapitaal vraagt er om verzorging, schrijft M. Delafosse in la Depêche coloniale van 24 September. En er zijn er, om zoo te zeggen, geene. De aangeboden voorwaarden missen alle aanlokkelijkheid. Dit moet in de toekomst geheel anders worden. Goede betaling, goede vooruitzichten. Is 't voor een ander ambtenaar doorgaans moeilijk om een werkkring te vinden, die een betere toekomst aanbiedt dan de bestuursloopbaan, de goede geneesheer vindt de gelegenheid hiertoe steeds gemakkelijk.

De schrijver zou voor den burgerlijken kolonialen dienst vijf rangen willen vast stellen: médecin-adjoint, médecin des colonies, médecin principal, médecin inspecteur, médecin inspecteur general. De betaling en het pensioen zouden in overeenstemming zijn te brengen met die der bestuursambtenaren van administrateur-adjoint tot en met gouverneur-général. Het volle pensioen zou na 25 dienstjaren verkregen worden.

Door de uiteenzetting is ons niet duidelijk, wat de groote aantrekkingskracht zou moeten worden. Zooals de schr. zelf toch aangeeft is de positie van den geneesheer een andere dan die van den anderen ambtenaar; maar toch heeft hij hem blijkbaar niet boven dezen willen bevoordeelen. Zoo weert hij 't gevaar voor 't bestaande, nijpende incompleet echter niet af. En hierom is 't toch juist te doen. Of is 't de bedoeling naast en behalve 't tractement gelegenheid tot particuliere practijk te geven? Dat zou inderdaad een verschil maken, maar 't moet er dan ook worden bij gezegd.

Wordt niet gedacht aan een wetenschappelijk korps van inlandsche artsen, zooals in Ned.-Indië?

Portugeesche cacao.

Vóór den wereldoorlog was Duitschland de grootste afnemer van de Portugeesche koloniën. 't Voornaamste product, de cacao, voornamelijk van de eilanden St. Thomé en Principe, ging meerendeels naar Duitschland, met zijne 200 chocolade fabrieken. Na Duitschland kwam Noord-Amerika, daarna Nederland in de rij der afnemers. Volgens een dagbladbericht heeft de Portugeesche regeering den 2en December vastgesteld voor de hervatting van 't handelsverkeer met Duitschland.

Zij zal daarbij ook wel hebben gedacht aan den aanstaanden cacao-oogst van ongeveer 25 millioen K.G.

Verdient dit de aandacht niet van de Nederlandsche scheepvaart en handel? Waar twee landen elkander zoo noodig hebben als in dit opzicht voor Portugal en Duitschland 't geval is, vragen beiden om een bemiddelaar. Portugal noch Duitschland hebben zelf de noodige scheepsruimte beschikbaar, kan Nederland die niet aanbieden? Nederland was zelf, in verhouding tot zijn grootte, een afnemer van niet minder beteekenis dan Duitschland. Duitschland kan de groote hoeveelheden cacao nog niet verwerken. Ligt ook hierin niet een aanwijzing dat ons land de leemte kan aanvullen der nog stil liggende of met een kwart kracht werkende D. fabrieken?

Art. 80 van de nieuwe Duitsche Rijkswet.

Art. 80 van de Rijkswet van 11 Augustus 1919 zegt: **„Das Kolonialwesen ist ausschlieszlich Sache des Reichs."** In de D. Kolonialzeitung van 20 Sept. wijst Oberregierungsrat (er zijn nog titularissen, welke dien graad naar ouden trant voeren!) Dr. E. Jacobi op de groote beteekenis van dit artikel. Deze grondwet heeft het Duitsche volk zich gegeven, het spreekt hier uit voor geheel de wereld dat het niet van een koloniaal streven afziet, dat, integendeel, het zaak van 't Rijk is koloniën te bezitten en te besturen. Deze bedoeling wordt nog vervolledigd door art. 6 sub 2: **„Das Reich hat die ausschlieszliche Gezetzgebung über des Kolonialwesen"**: 't Rijk neemt uitdrukkelijk dus de wetgeving over de koloniën onder zijne plichten op.

De schr. herinnert eraan, dat in de Rijkswet van 16 April 1871 ook een paragraaf bij de Gesetsgebung sprak over „die Bestimmungen über die Kolonisation", terwijl Duitschland destijds toch nog geen koloniën had. 't Onbepaalde in die uitdrukking liet twijfel over of daarbij aan een koloniaal bezit werd gedacht, dan wel alleen aan de z.g.n. Duitsche koloniën in den vreemde, b.v. in Brazilië of Nicaragua, maar voor de nieuwe Rijkswet bestaat die twijfel niet. Hij beveelt aan bij 't onderwerp op de scholen de beteekenis van die artikelen duidelijk in 't hart van elken Duitscher te griffen: 't Kolonialwesen is niet meer zaak van enkelen, 't is, volgens de Grondwet, zaak van het Rijk.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Kloet-uitbarsting van 20 Mei 1919.

Volgens de Java-Post (van 5 Sept. j.l.) is, als uitgave van de N. V. Soer. Handelsbl. en Drukkerij verschenen „De Kloetramp van 20 Mei 1919. Rijk geïllustreerd met reproducties naar foto's den dag na de ramp genomen. Met medewerking van de bestuursambtenaren uit het geteisterde gebied en van de militaire-, medische- en mijnbouwkundige autoriteiten, samengesteld onder redactie van J. Koning."

Genoemd weekblad schrijft er bij: „Een goede gedachte was het van de Redactie van het Soer. Hbld. om alles wat dit orgaan zoo rijkelijk, en vaak zoo treffend, zijnen lezers in die emotievolle dagen te lezen gaf, bij elkaar te bundelen en dit met bijdragen van speciale medewerkers te verrijken. Het flinke boekdeel van 230 blz. van 23 bij 30 c.M. op royaal papier met heel wat foto's verlucht, strekt zoowel de Redactie als de drukkerij van 't Soer. Hbld. tot eer."

Locale Belangen. 7e Jaarg. No. 4.

Onder het opschrift „Meeningsverschil omtrent desahervorming", verdedigt de hr. J. W. Meyer Ranneft nogmaals het (in „Koloniale Studiën") door hem ingenomen standpunt ten deze, een standpunt dat geheel afwijkt van dat van den hr. J. F. H. A. Later (zie „Locale Belangen", van 15 Juli).

In No. 5 van hetzelfde tijdschrift schrijft „Insider" een artikel naar aanleiding der instelling van het burgemeesterambt in de gemeente Buitenzorg; schr. is van meening dat men den functionaris niet in de eerste plaats onder de ingenieurs moet zoeken, wat de bedoeling schijnt te zijn. — In de rubriek Decentraliana van dit Nr. wordt verder de kwestie behandeld of een rivier tot het particulier landbezit behoort.

De Ingenieur.

In No. 41 voortzetting van den tekst der voordracht van den ir. H. Tromp, over de wetenschappelijke en technisch-economische beteekenis der Lematangkolenvelden in Zuid-Sumatra. — Voorts deelt het weekbl. een en ander mede uit de rede van prof. dr. M. de Haas (ter opening van de Indische week te Delft), ten einde te doen uitkomen hoe talrijk de banden zijn die de Technische Hoogeschool met de koloniën verbinden.

Blaadje van de Centrale Kas.

Het Nr. van 15 Aug. bevat korte bijzonderheden over het volkscredietwezen in de Federated Malay States, naar gegevens van den hr. L. Lulofs, benevens eene beschouwing van den hr. O. P. Besseling, getiteld: Langjarige credieten en de grondwoeker op Java.

De Indische Mercuur. No. 41.

Bij de sterk verkleinde reproductie eener kaart, aangevende de wereld-productie van riet- en beetwortelsuiker vóór en na den oorlog, teekent de redactie van de Ind. Merc. aan, dat de firma W. J. Wayte, 1 Liberty Street, New-York, gaarne een ex. van de origineele, in vier kleuren gedrukte, kaart zendt aan ieder, die

daarom vraagt. — Overigens bevat dit Nr., behalve de vaste rubrieken, nog slechts een aan het verslag van de Surinaamsche Bank ontleend algemeen economisch overzicht van Suriname.

In- en Uitvoer.

Het 1 Oct.-Nr. vermeldt, dat, volgens Engelsche tijdschriften, in Nieuw-Guinea zich groote voorraden petroleum bevinden, vermoedelijk voortzettingen van de lagen die op de Indische eilanden voorkomen. De Australische regeering heeft in het nieuw verworven gebied reeds 100.000 p. St. uitgegeven voor exploratie, maar dit is lang niet genoeg, daar particulieren graag het tiendubbele er aan zouden besteden. Na een korte uitwijding over de exploitatie, vervolgt het blad: „Of in het Nederlandsch gebied ook bronnen ontdekt zijn, vertellen de berichten niet. Vermoedelijk is ook op dat deel van het eiland veel olie voorhanden en dient de vraag gesteld te worden of het niet een algemeen belang is, dat een volledig overzicht over de verborgen schatten verkregen wordt. Het is te hopen, dat dan actiever wordt te werk gegaan dan in Djambi, waar de particuliere maatschappijen geweerd werden om de staatsexploitatie gelegenheid te geven zoo lang mogelijk te wachten met het maken van een begin. De oorlog heeft hier natuurlijk ook schuld aan, maar vermoedelijk zou een particuliere maatschappij van de geallieerde mogendheden de materialen toch wel verkregen hebben daar overal een groot gebrek was aan petroleumproducten."

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De heer W. O. J. Nieuwenkamp opent de Oct.-afl. met een geïllustreerd overzicht der Hollandsche bewerking (door Cohen Stuart) van het op Java en Bali zoo algemeen bekende en geliefde heldendicht, Brata-Joeda genaamd. — De hr. S. Kalff wijdt een opstel aan „Het Oostindische huis en zeemagazijn" te Amsterdam, waaraan zooveel historische bijzonderheden verbonden zijn. — Onder het opschrift „Een terugblik 1019—1319—1619—1919", wijst Dr. N. J. Krom er op dat niet alleen het jaar 1619 (verovering van Jakatra, met al de gevolgen van dien) voor de Javaansche geschiedenis van bijzonder belang is geweest, maar het toeval wil dat ook de jaren 1019 en 1319 zich door bijzondere gebeurtenissen hebben gekenmerkt in dit opzicht. In eerstgenoemd jaar vangt Java aan zich los te maken van vreemde overheersching, waarmede, onder het gezag van koning Erlangga, een periode aanvangt van groot belang, vooral voor de nationale ontwikkeling. In 1319 begint Gadja Mada, de latere rijksbestuurder van Madjapahit de macht van Java zoodanig uit te breiden dat gaandeweg den geheelen Indischen Archipel aan zijn gezag werd onderworpen. — De hr. B. Th. Brondgeest besluit zijn leerzaam artikel „Hadramut en de Arabieren in Ned. Oost-Indië". — Verder nog een aan „Boedi Oetomo" gewijd vers van R. M. Noto Soeroto.

Handelsberichten.

No. 656 publiceert gegevens over den in- en uitvoerhandel van Ned.-Indië in de jaren 1914—1917 (het artikel wordt voortgezet). — Verder bevat dit Nr. economische mededeelingen over de Westerafd. van Borneo en Palembang gedurende Maart, zoomede een overzicht der handelsbeweging van de haven Makassar gedurende Juni. — Ook komt de stroohoeden-nijverheid van Curaçao ter sprake.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud der Aug.-afl.: Oorspronkelijke bijdragen. Iets over de samenstelling, verspreiding, gesteldheid en benutting der bosschen in het landschap Boeton c.a., door A. J. Beversluis. — Determinatie-tabel der boomsoorten, welke in djatiwouden op Java voorkomen, door G. Blokhuis. — Referaten enz. De nieuwe voorwaarden voor benoembaarheid tot- en opleiding voor adspirant-houtvester. — Het boschwezen en de Staatslandbouwbedrijven in den Volksraad.

Geschiedenis van Ned. Oost-Indië.

Bij J. B. Wolters te Groningen verscheen de tiende druk van W. van Gelder's: Geschiedenis van Ned. Oost-Indië, voor de scholen aldaar bewerkt. Ook deze druk legt getuigenis af van het streven van den schr. naar volledigheid; zoo is — om een enkel voorbeeld te noemen — het hoofdstuk waarin de stichting van Batavia behandeld wordt, lichtelijk herzien in verband met hetgeen in den allerlaatsten tijd daarover werd geschreven. Tevens is het aantal illustraties van dit voortreffelijke leerboekje met enkele vermeerderd.

De Reflector.

De benoeming van Mr. Dr. W. M. G. Schuman tot president van den Volksraad vindt een waardeerende bespreking in No. 34 van de „Reflector". — No. 35 bevat het portret en levensbijzonderheden van den nieuwen directeur B. B., den hr. F. L. Broekveldt.

Algemeen Landbouw Weekblad voor Ned.-Indië.

De aandacht zij gevestigd op de navolgende bijdragen in No. 8 van den 4en jaarg. Tekort aan pasmunt, door Carolos. — Een contrôle gewenscht op den invoer van landbouwproducten, door A. — Wordt Lalampoejangan op Java door zaad vermenigvuldigt? door B.

No. 9 bevat o.m.: Over plukken, snoeien en nog wat, door A. de Koning (vervolg). — De koffiebessenboeboek (met aangeving der middelen om de plaag te bedwingen), door Dr. C. J. J. van Hall. — De klappercultuur in de noordelijke Molukken. — De Madoereesche veestapel.

Nieuwe uitgaven der firma Kolff te Weltevreden.

1o. Veerassen en veeteelt, in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. 't Hoen, adjunct-inspecteur bij den Veterinairen dienst; en

2o. De bloementuin. Handleiding voor de cultuur van bloemen in Ned.-Indië. Tweede druk, door E. J. Voûte.

Mijnwormziekte.

Als No. 5 van „Korte Berichten van het Hoofdbureau van den Burgerl. Geneesk. Dienst" verscheen een 18 blz. groot brochuretje met figuren verlucht, over de mijnwormziekte. Het geeft eene beschrijving der oorzaken en bestrijding van de ziekte. En dit is hard noodig, waar naar 't heet, plm. 90 pct. van de Inlandsche bevolking aan mijnwormziekte zou lijden. Een practisch boekje; helpe het mee ter ernstige bestrijding van die ziekte. (Java-Post).

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van de Aug. afl.: Het leger en de inktpot, door C. L. — Eene statistische vergelijking tusschen het Japansche officierscorps en het onze, door H. M. Luchsinger. — Majoors-examen, door Paideia. — De Artillerie-inrichtingen in Ned.-Indië. — De buitenlandsche verloven, door T. — De tractementsverbetering.

De Indische Gids.

De hoofdredacteur opent de Oct.-afl. met een „H. M. de Koningin naar Indië?". Hield Prof. dr. Colenbrander in het jongste Gids-Nr. een klemmend betoog (door ons overgenomen in het vorig Kol. Weekbl.) om H. M. te bewegen aan de Indische stemmen gevolg te geven, de hr. Van Heeckeren ontraadt het bezoek met niet minder klemmende argumenten. Een lastige geschiedenis voor H. M.'s raadgevers! — De hr. J. Habbema brengt, onder het opschrift „Van Ambon begint de victorie" in herinnering de verovering van Ambon door Steven van den Hagen in 1605, een feit, dat z.i. in belangrijkheid niet achterstaat bij de verovering van Jacatra door J. Psz. Coen in 1619, waarvan de herdenking zooveel pennen en tongen in beweging heeft gebracht. — Mr. A. A. de Vries schrijft over een contract omtrent tin-explotatie op Biliton van 1827 (naar aanleiding van in het Koloniaal archief aangetroffen bescheiden). — Verder vindt men in deze afl. het vervolg der studie van wijlen den heer M. van Geuns: Het Oosten in vogelvlucht, van Boedda tot de Groot-Mogols, benevens het vervolg van H. Penning's „Profielen", IV. Een herinnering. — Overigens de vaste rubrieken Varia, Revue van brochures enz., Koloniale literatuur, Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Maandblad der samenwerkende Zendings-Corporaties.

Het Oct.-Nr. bevat verschillende korte bijdragen, waaronder: Bij het zestig-jarig bestaan der Utrechtsche Zendingsvereeniging, door J. A. Cramer. — Op de Mentawei-eilanden, door O. Werkman. - Het ziekenhuis te Tobelo (Halmahera), door J. Metz. — Zendingswerk op Boeroe. Uit een schrijven van A. Hueting.

Weder een werk van Sumatra's Oostkust.

In de N. R. Ct. van 10 dezer wordt een nieuw werk van Dr. R. Broersma aangekondigd, getiteld: Oostkust van Sumatra. Eerste deel. De ontluiking van Deli.

De schr. heeft met dit boek de bedoeling gehad een arbeid te leveren in den trant van dien over Besoeki en de Lampongs van zijn hand. Hij verdeelt dit eerste deel in een 14-tal hoofdstukken, waarin hij de ontwikkeling van het gewest door en met zijn groote cultuur behandelt. Uit de opsomming der hoofdstukken in genoemde courant blijkt, dat Dr. Broersma zijn taak breed heeft opgevat. [1])

Ten besluite nog enkele titels.

Staatsrecht van Nederland en Ned.-Indië, door H. C. van Asseuderp. Tweede druk. Bijgewerkt volgens de Grondwet van 1917. (Weltevreden, Visser en Co.).

Verslag omtrent de eigen pensioenfondsen voor de landsdienaren in Ned.-Indië over het jaar 1918. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Decentralisatie-wetgeving. Tweede herziene en bijgewerkte uitgave. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Decentralisatie-verslag 1917—1918. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Ambachtsonderwijs te Bandoeng. (Rapport van de Commissie voor het ambachtsonderwijs aldaar).

Ueberbevölkerung auf Java und grosse Siedelungsmöglichkeit auf Sumatra, voor E. Schmülling. (Deutsche Wochenzeitung für die Niederlande, 4 Oct. '19).

Some remarks on mining in the Dutch East Indies. Mining by the Government, by J. Egerton Wood (The Dutch East Indian Archipelago. Vol. II, Nr. 21).

[1]) Het werk is aanwezig in de Bibliotheek van het Dep. van Koloniën. (Noot bij de correctie).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met Lichtbeelden, van den heer Dom van Rombeek uit 's-Gravenhage, op *Vrijdag 31 October 1919*, in de „Industrieele Club" (ingang Vijgendam) te *Amsterdam*. Aanvang *8 uur*.

Onderwerp: **Sprokkelingen op Economisch Indisch gebied.**

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Leerares in de verloskunde en leeraar in de inwendige geneeskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Tijdelijk inspecteur of adjunct-inspecteur van financiën.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Waterbouwkundig- en Electrotechnisch ingenieur voor waterkracht en electriciteit.

Bij den Waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: Civiel-ingenieur; Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civielingenieur); Opzichter; Tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Bouwkundig teekenaar voor het departement der burgerlijke openbare werken.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.
Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.
Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen: Civiel-ingenieur; Werktuigkundig ingenieur; Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Werktuigkundig-ingenieur voor hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning.

Scheepsbouwkundig ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst: Electro-technisch ingenieur; Electro-technisch ambtenaar 1ste kl.; Electro-technisch-ambtenaar 2e kl.; Adsp.-electro-technisch ambtenaar; Telefoonopzichter 1ste klasse; Telefoonopzichter 2de klasse; Instrumentmaker 1ste en 2de klasse; Radio-technisch ambtenaar 2de kl.; Adspirant-radio technisch ambtenaar; Commies.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Adjunct-Gouvernements-accountant.

Adspirant-commissaris van politie.

3de officieren voor de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 October 1919 No. 210).

Instrumentmakers voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederl.-Indië.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd instrumentmakers 1ste en 2de klasse.

De instrumentmakers 1ste klasse mogen niet ouder zijn dan 35 jaar, moeten grondig bekend zijn met het instrumentmaken en in staat zijn alle herstellingen aan de gebruikelijke telegraaf- en telefoontoestellen en -inrichtingen, alsmede aan meetinstrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moeten zij op de hoogte zijn van de stroomloopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren, in bedrijf te stellen en te regelen, terwijl zij ook theoretische kennis moeten bezitten.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitsche of Engelsche taal, om daarin gestelde vaktijdschriften te kunnen lezen.

De instrumentmakers 2de klasse mogen liefst niet ouder zijn dan 25 jaar en moeten eene goede theorethische en practische schoolopleiding als instrumentmaker hebben gehad, zoodat verwacht mag worden dat zij zich onder leiding verder in hun vak goed zullen bekwamen.

Aan de betrekking van instrumentmaker 1ste klasse is verbonden eene bezoldiging van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van ƒ 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

De instrumentmakers 2de klasse genieten eene bezoldiging van ƒ 125 (een honderd vijf en twintig gulden) 's maands, met vijf driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo een maximum van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands.

In verband met practijk kunnen instrumentmakers 2de klasse op ƒ 150 's maands in dienst treden.

Voor de instrumentmakers 2de klasse staat verder bevordering open tot instrumentmaker 1ste klasse.

Zij die voor plaatsing in eene der genoemde betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de datum van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 3de klasse voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van ƒ 125 's maands, en in de 2de klasse voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van ƒ 150 's maands of hooger worden uitgezonden, een en ander c.q. ook met het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van ƒ 1000 (een duizend gulden) voor de instrumentmakers 1ste klasse en van ƒ 700 (zevenhonderd gulden), ƒ 750 (zevenhonderd vijftig gulden) of ƒ 1000 (een duizend gulden), voor instrumentmakers 2de klasse al naar gelang hun aanvangsbezoldiging minder dan ƒ 150, dan wel ƒ 150—ƒ 200 of van ƒ 200—ƒ 250 's maands bedraagt;

c. voor gehuwden, uitkeering van éene maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 100 's maands voor de instrumentmakers 2de klasse en van ƒ 150 's maands voor de instrumentmakers 1ste klasse, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat. Instrumentmakers 2de klasse die op ƒ 150 's maands in dienst treden, genieten eene voorloopige bezoldiging van ƒ 125 per maand, terwijl zij die op ƒ 200 's maands in dienst treden, eene voorloopige bezoldiging genieten van ƒ 150 's maands.

Voorts bedraagt de voorloopige bezoldiging voor instrumentmakers 1ste klasse, die op eene bezoldiging van ƒ 300 's maands uitgezonden worden, ƒ 200 's maands.

(Nederlandsche Staatscourant
van 2 October 1919, No. 211).

Ter vervulling van de betrekking van leerling-werktuigkundige bij de Gouvernements-marine in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden personen, die met goed gevolg hebben afgelegd het examen bedoeld in het bij het Koninklijk besluit van 15 October 1909 no. 36 (Indische Staatsblad no. 592) gevoegd programma letter D, waarvan exemplaren voor belanghebbenden verkrijgbaar zijn bij de 9e Afdeeling van het Ministerie van Koloniën; dan wel die met goed gevolg hebben afgelegd een examen overeenkomstig dat voorgeschreven voor het verkrijgen van een voorloopig machinisten-diploma (Nederlandsch Staatsblad 1907, no. 354), of die in het bezit zijn van een eind-diploma der Koningin Wilhelminaschool (afd. B.) te Batavia, een eind-diploma van den machinistencursus der burger-avondschool of der Koningin Emmaschool te Soerabaja of een eind-diploma der Kweekschool voor machinisten te Amsterdam.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 75 's maands en eene indemniteit voor voeding van ƒ 50 's maands.

Aan de betrekkingen van derde, tweede en eerste werktuigkundige, waartoe men c. q. bevorderd kan worden, zijn de volgende geldelijke voordeelen verbonden.

Allen genieten boven hunne bezoldiging eene indemniteit voor voeding van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands.

De derde-werktuigkundigen genieten eene bezoldiging van ƒ 100 (een honderd gulden) 's maands, terwijl het maximum ad ƒ 125 (een honderd vijf en twintig gulden) 's maands wordt bereikt door een twee jaarlijksche verhooging van ƒ 25 (vijf en twintig gulden) 's maands.

De tweede werktuigkundigen genieten eene bezoldiging van ƒ 150 (een honderd vijftig gulden) 's maands, terwijl het maximum ad ƒ 250 (twee honderd vijftig gulden) 's maands bereikt wordt door 2 tweejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands elk.

De eerste werktuigkundigen die niet hebben afgelegd het hieronder vermelde examen, genieten eene bezoldiging van ƒ 300 (drie honderd gulden 's maands, terwijl het maximum ad ƒ 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands wordt bereikt door 3 tweejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands elk.

De bezoldiging van de eerste-werktuigkundigen, die na minstens vier jaren werkelijken dienst als zoodanig met gunstigen uitslag hebben afgelegd het examen ter verkrijging van het diploma C volgens het reglement vastgesteld bij het Gouvernementsbesluit van 6 November 1918, no. 20 (Indische Staatsblad no. 633), of volgens het reglement vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 27 December 1907 (Nederlandsch Staatsblad no. 354), zooals deze reglementen later zijn of zullen worden gewijzigd en die ter verkrijging van het diploma bedoeld in laatstgenoemd reglement, evenals zulks voor Nederlandsch-Indië is bepaald, niet meer dan tweemaal tot het examen zijn toegelaten, wordt met ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands verhoogd.

Aan de eerste werktuigkundigen, die naar het oordeel van den Hoofdinspecteur van Scheepvaart blijken geven van bijzondere bekwaamheid en plichtsbetrachting, kan, nadat zij ten minste twee jaren op hun hoogste wedde hebben gediend, eene vierde verhooging ten bedrage van ƒ 50 's maands worden toegekend.

Voor de berekening van pensioenen, bijdragen daaraan, wachtgelden, non-activiteits-tractementen, verlofstraktementen en bijdragen aan en bedeelingen uit het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt de bezoldiging met ƒ 100 verhoogd.

De gewone bijdrage aan de pensioenen bedraagt 2 ten honderd, die aan het Weduwen- en Weezenfonds 5 ten honderd van de bezoldiging.

Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand bezoldiging, en wel in eens, of met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éene maand bezoldiging te voldoen op de zooeven aangegeven wijze.

Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Aan de uitzending als leerlingen-werktuigkundige is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening als reiziger der 2de klasse;

b. eene tegemoetkoming voor uitrusting ten bedrage van 700;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 100 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch Indië, waarop vóór het vertrek éene maand voorschot kan worden uitgekeerd.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn verplicht tot teruggave van alle gelden welke aan hen of te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van tegemoetkoming voor uitrusting en van overtocht, indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's Lands dienst worden ontslagen.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich, bij gezegeld adres, wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. eene korte beschrijving van hunne opleiding en hun levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant
van 3 en 4 October 1919, no. 212).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN",** Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
I. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 43. Donderdag 23 October 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. H. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Indische Week der Technische Hoogeschool te Delft.

(6—10 October 1919).

(Vervolg.)

Dinsdag, 7 October, om 11 uur v.m., hield de heer L. E. Dom van Rombeek, chef der afdeeling „Arbeidsbeurs voor den Indischen Dienst" aan het Departement van Koloniën in de Aula van het Gebouw voor Werktuig- en Scheepsbouwkunde een voordracht met lichtbeelden over de Désa.

De zaal was vol studenten, de belangstelling van anderen gering. Les absents ont tort.

Spr. schetste eerst de geschiedkundige ontwikkeling van de désa, ontstaan uit het stamverbond. Vóór den Hindoetijd was het désawezen nog primitief, stamsgewijze. De Hindoes introduceerden het woord désa = oord in tegenstelling van het begrip samenleving. Immers men kan in een désa wonen en toch tot eene andere behooren.

Zij, gekomen om handel te drijven, huwden de dochters der hoofden, breidden hun invloed uit en werden ten slotte zelve hoofd en zelfs, door onderwerping van naburige stammen, vorst. Het kastenstelsel werd ingevoerd, waarbij de oorspronkelijke, geknechte Javaan, den laagsten trap, die der „soedra's" vormden. De oude stamindeeling ging te loor, het lostte zich op in den Hindoestaat.

De door Raffles ingevoerde indeeling in regentschappen en districten, bracht ook meer orde en regel in de gebieden der désa's.

Daarna werden genoemd de functies in de désa, het hoofd en hetgeen hij te doen heeft, het dubbelzinnige zijner positie, gekozen door de bevolking en uitvoerder van Gouvernementsbevelen, inner der belastingen. Hij wordt bijgestaan door den prabot-désa, wiens naam prabot-zwaar, reeds het moeilijke zijner betrekking aangeeft. Verder de andere beambten als, de schrijver, de gerechtsdienaar. De geestelijke staat slechts indirect tot het hoofd in betrekking.

Vroeger werd doorgevoerd de verdeeling der belasting en de vervanging daarvan door arbeid. Sommige désa's leverden voor den vorst hout, anderen rijst, weer anderen geld, enz. Het désa-bezit eerst communaal, werd later ook individueel- en zelfs agrarisch eigendom. Dit Europeesche begrip is ten onrechte op Aziatischen bodem overgeplant. De Indische samenleving kan den band, ontstaan en onderhouden door communaal bezit, nog steeds niet missen. De désa is het centrum van het volksleven, de desagenooten nauw verbonden, met verplicht onderling hulpbetoon. Zij zijn solidair, hetgeen zich uit in de „adat tanggoeng menanggoen" (voor elkaar aansprakelijk zijn) en de „oeroenan" het gezamenlijk geld opbrengen voor een of ander doel. Moeilijk kan de bevolking van het oude afstand doen en zich aan nieuwe levensvoorwaarden aanpassen.

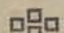
Verbetering ten goede trad reeds in, toen de désa rechtspersoonlijkheid kreeg. Vroeger, bij een zich losmaken van het désa-verband, als het individu optrad ten nadeele van de désa, kon deze zich niet verweren.

Onder ons bestuur zijn in de désa meer functies ontstaan, door de loemboengs, scholen, crediet-banken, enz.

Ten slotte werd door spr. de désa in lichtbeelden ten tooneele gevoerd, eerst huizen, scholen, loemboengs, groote en kleine erven, beplantingen, désa's in de vlakte en in 't gebergte en huishoudelijke werkzaamheden.

Ook hier levendig applaus als blijk van belangstelling.

Om 2 uur n.m. sprak Prof. Dr. W. A. Kuenen, buitengewoon hoogleeraar aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam „Over de noodzakelijke samenwerking van ingenieur en hygiënist in de tropen", toegelicht door lichtbeelden.

Spr. onderlijnde het oude spreekwoord, dat een gezond lichaam een hoofdvoorwaarde is om te slagen. Door lichaamsbeweging en sport bevordert men de goede functies der organen en ontwikkelt het spierstelsel. Dit geldt ook voor de troepen, hetgeen vroeger niet werd ingezien. Echter onder de troepen zijn andere levensvoorwaarden en past hierbij een andere levenswijze aan. Men moet waken tegen overdaad en overwerken, dit geldt ook voor sport en geestesarbeid. Vaste regels hieromtrent zijn niet te geven, veel hangt af van het individu. Lichaamsoefening beschermt en behoedt niet tegen infectieziekten en deze komen in de tropen meer voor en zijn gevaarlijker dan onder gematigde luchtstreken. Waar vele cosmopolitische ziekten hier zijn uitgewoed, heerschen deze nog sterk onder de tropen. Cholera en de pest, waartegen de strijd is aangebonden, typhus eveneens, doch waarvan het sterftecijfer 10 maal zoo groot is als hier, dissenterie, hier alleen voorkomende bij zeer ongunstige, onhygiënische toestanden en in oorlogstijden beri-beri, en last not least malaria, onder welker invloed het sterftecijfer der bevolking zeer sterk staat. De slaapziekte, stammende uit Afrika, waardoor Centraal Afrika dreigt uit te sterven, de gele koorts, Zuid Amerika en de Antillen teisterende, geheele streken en steden ontvolkende, deden gelukkig hun intrede in Indië nog niet.

Tegen deze ziekten helpt geen sport, geheel onthouding, enz. Kent men echter de wegen waarlangs die ziekten tot ons komen, dan kan men maatregelen nemen. Maar alle maatregelen kosten tijd en geld. Door assaineering der cultuurondernemingen wordt het ziekte- en sterftecijfer onder de werkkrachten beperkt en dus een economisch voordeel verkregen. Hygiënische maatregelen individueel te nemen is haast niet mogelijk en niet afdoende, de strijd tegen ratten, tegen vliegen door reinheid, helpt niet, wanneer ook de buren niet meewerken. Waar persoonlijke prophylaxe niet mogelijk is, moet de gemeenschap dit doen en door prophylaxe op het individu zich redden en beveiligen. B.v. vaccinatie tegen pokken, inenten tegen cholera en typhus, hoewel dat laatste maar voor eenige maanden helpt en niet absoluut. Verder moet de gemeenschap in 't groot zorgen voor centrale waterleidingen, reinigingsdienst, en in de woningen voor licht en lucht, afvoer van faecaliën, vuil, enz.

Het voorbeeld van Europa moet gevolgd worden, waar het sterftecijfer voor 100 jaar in de steden 40 ‰ en 50 ‰ was en nu daalde tot 15 ‰. Door die groote sterftecijfers, was aanvulling der bevolking van af het land noodig, waar deze minder waren. Nu zijn de rollen omgekeerd. In onze Koloniën is een toestand nog als in Europa voor 100 en 150 jaar. Cijfers te geven is niet mogelijk, uit gemis aan een burgerlijken stand. Enkele gegevens voor enkele streken, die niet ver van de waarheid zullen zijn, geven buiten de steden, zonder epidemie, 25 ‰, te Batavia, Semarang en Soerabaja 50 ‰, in Britsch Indië zelfs 100 ‰.

Echter de strijd is aangebonden, veel ontbreekt nog en de ingenieurs zullen nog vele groote werken ter verbetering moeten ontwerpen en uitvoeren.

Hoe dichter de massa der bevolking, hoe grooter het gevaar voor en de uitwerking van epidemieën. Dit geldt voor steden, cultuurondernemingen, industrieën enz., en hiertegen moeten hygiënische maatregelen worden genomen. Iedere opeenhooping van menschen in de tropen levert gevaar op. Bij de uitvoering van werken moet de technicus dan ook den hygiënist raadplegen.

De troepenhygiëne lag in 1895 nog in windselen, de bestudeering er van ligt niet in laboratoria, doch in de maatschappij zelve en is experimenteel; nagegaan moet worden, waarop gereageerd wordt.

Er dreigde een strijd te ontstaan tusschen hygiënisten en technici, omdat er steeds iets anders kwam; men bedenke nu, dat alles nog experimenteel is en dikwerf de oorzaken zich aanpassen aan en verweren tegen de strijdmiddelen.

B.v. De malaria wordt overgebracht door de malaria-muskiet, na een incubatie tijdperk van 14 dagen treedt ze op. Deze muskiet komt vooral aan de kusten en oevers voor. Op Malakka waren bij de bestrijding schitterende resultaten verkregen door drainage, opvullen van moerassen, enz. De streek werd muskieten vrij. Ondernemingen in de buurt wilden de methode toepassen. De broedplaatsen werden opgespoord en onbruikbaar gemaakt, de muskiet zocht een andere soort broedplaats, daarna weer andere, zoodat telkenmale de methode van bestrijding gewijzigd moest worden.

Te Batavia treedt de Tji Liwoeng bij bandjir buiten haar oevers. De achterblijvende poelen en moerassen waren broedplaatsen der anopheles. Bandjirkanalen voorkwamen bandjirs, toch bleef de muskiet voorkomen. Het bleek nu, dat die uit de op 6 K.M. afstand gelegen vischvijvers aan de kust kwamen. Moesten die vischvijvers nu gedempt worden? De anophele zal andere broedplaatsen zoeken.

Steeds moet men blijven strijden.

Bij het aanleggen van den dijk der Delispoor door het moeras, was de sterfte onder de Chineezen zóó groot, dat doorwerken onmogelijk werd. Nadat niet meer op het werk overnacht werd, was 't euvel overwonnen.

Bij de mijnen op Poeloe Laoet was het sterftecijfer 80 à 90 ‰. Door het nemen van hygiënische maatregelen, daalde het tot 12 à 13 ‰!

Bij den eersten aanleg van het Panamakanaal had veel voorkomen kunnen worden door overleg van hygiënist met ingenieur. Bij de tweede poging overwon de hygiënist ten slotte, niettegenstaande in 't eerst onvoldoende medewerking der technici.

Met lichtbeelden liet spr. zien, hoe de groote stoomers, zich door hun spui- en afvoergaten op zee desinfecteerend, in de havens, door dat men uit prauwen enz. met het geloosde vuil in aanraking komt, infecteerend werken. De uitmondingen der afvoerbuizen behooren daarom alle onder de waterlijn te liggen. Verder de maatregelen genomen bij de pestbestrijding; bij het graven van het Panamakanaal, enz.

Bij alle opeenhoopingen van menschen moeten hygiënische maatregelen getroffen worden. Alle ingenieurs, arbeidende in Indië, behooren doordrongen te zijn van de noodzaak van en een inzicht hebben in, de daarbij te nemen voorzorgen. Gestreefd moet worden naar assaineeren van Nederlandsch-Indië. Zoo besloot spreker.

A. J. GOOSZEN.

Ingezonden.

Een vertegenwoordiger van O. en W.?

Volgens het verslag van de vergadering, waarin de oprichting van een Nederlandschen bond van belastingbetalers werd besproken, in 't Koloniaal Weekblad van 16 dezer, heeft de vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur van „Oost en West", daar opgemerkt: „dat het een stap in de goede richting zou zijn, ambtenaren en officieren vrij te stellen van het betalen van belastingen, doch hun dan ook geen kiesrecht te geven. Zij moeten hoog staan, boven partijen, partijbelangen en partij-invloeden, slechts zijn trouwe dienaren van Staat en Gemeente." Met geen enkel woord vermeldt het door den vertegenwoordiger van het H. B., den heer A. J. Gooszen, zelf opgemaakte verslag, dat hij hierbij uitdrukkelijk gemeld heeft alleen zijn eigen opvatting uit te drukken; het kan dus worden opgevat, als gezegd te zijn namens 't H. B., hiertegen meen ik dan met kracht te moeten opkomen.

Pas is met veel moeite en inspanning 't algemeen kiesrecht verkregen. Bij de eerstvolgende verkiezingen zullen eindelijk de vrouwen ook mee mogen stemmen. En nu komt een oud-hoofdofficier voor zijne voormalige collega's uitsluiting van 't kiesrecht vragen, voor hen en voor alle ambtenaren. Heeft hij wel nagedacht wat hij hun hierdoor aandoet? Hun zonen hun vrouwen, hun dienstboden hebben 't kiesrecht, zij niet meer! De duizenden officieren en ambtenaren

mogen tot de intellectueelen gerekend worden, hun invloed wordt onttrokken aan de aanwijzing der volksvertegenwoordiging. Terwijl gelukkig 't stemrecht los is gemaakt van belasting, moet de officier en de ambtenaar 't eerste weer offeren om vrij te loopen van belasting! De officier en de ambtenaar mogen geen gewone menschen, geen gewone burgers zijn, zij moeten zich opgesloten houden in een kaste, die alles wat in de buitenwereld leeft en woelt aan zich voorbij laat gaan, of er alleen uit de hoogte op neer ziet. De heer Gooszen leeft nog in 't oude Pruisische régime en zou daarin zelfs een oer-conservatief zijn.

Indien, wat aangenomen moet worden, de gesproken woorden de instemming van 't H. B. van „Oost en West" niet hebben, dan is 't nog de vraag of iemand met zulke reactionnaire opvattingen wel als pleitbezorger voor de koloniale belangen behoort te worden uitgezonden.

GEORGE NYPELS.

Het „Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht".

In het Koloniaal Weekblad van 31 Juli j.l. (No. 31, bl. 3), publiceerde de zgn. „Propaganda-Commissie" haar reorganisatie-voorstellen. Speciaal wat betreft het weekblad stelt zij voor, daarin belangrijke wijzigingen te brengen en wordt o.a. bij de door haar wenschelijk geachte rubrieken, het Oost- en West-Indische literatuur-overzicht niet genoemd.

Duidelijker in dit opzicht spreekt zich de heer Schmöle uit, als hij, in de te Utrecht gehouden, buitengewone algem. vergadering (zie Kol. Weekbl. van 2 Oct. bl. 1) zegt uit bezuinigingsoogpunt het literatuur-overzicht te willen weglaten.

Men zou uit een en ander kunnen afleiden, dat over 't algemeen weinig waarde wordt gehecht aan een rubriek, welke nu ongeveer zeventien jaar week aan week in het Kol. Weekblad een plaats vindt.

Dat zulks echter geenszins het geval is, moge blijken uit de ondervolgende getuigenissen van verschillende leden van „Oost en West", aan wie werd verzocht ook hun stem te willen doen hooren in deze aangelegenheid.

De samensteller van het O.- en W.-I. literatuur-overzicht.

Prof. T. J. Bezemer, Wageningen.

Naar aanleiding van de uitlating van den heer Schmöle...... acht ik het mijn plicht U mede te deelen, dat ik het verdwijnen van het Literatuur-overzicht ten zeerste zou betreuren...... Ik meen, dat de waarde van het weekblad voor een groot deel der lezers zou verminderen, wanneer tot de opheffing van de rubriek Literatuur-overzicht besloten werd.

Prof. Dr. H. Blink, den Haag.

Ik zou het ten zeerste betreuren, als het Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht uit het Koloniaal Weekblad verdween en het zou hoogst onpraktisch zijn.

De heer A. de Braconier, Amsterdam.

In antwoord op Uw schrijven van 4 Oct. j.l., deel ik U mede, dat ik het zou betreuren, indien de rubriek „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht" uit het Koloniaal Weekblad zou komen te vervallen.

Prof. J. C. van Eerde, Amsterdam.

Ingevolge Uw daarop betrekking hebbend verzoek, deel ik U mede, dat voor mij het Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht de voornaamste aanleiding is, waar om ik het Koloniaal Weekblad geregeld volg.

De hr. W. van Gelder, den Haag.

Naar aanleiding van het verhandelde in de Buitengewone Alg. Verg. van „Oost en West", zooals dit vermeld is in het Kol. Weekblad van 2 Oct. j.l., waar o.a. het doen vervallen van de rubriek „Literatuur-overzicht" wordt ter sprake gebracht,...... deel ik U mede, dat ik ongaarne genoemde rubriek zou missen.

De hr. J. Habbema, den Haag.

Het zou mij leed doen als het Oost- en West-Indische literatuur-overzicht in het Kol. Weekblad werd gemist. Ik kan wel zeggen, dat ik veelal begin met dat overzicht door te kijken om te zien wat de week heeft opgeleverd.

Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, Amsterdam.

In antwoord op Uw schrijven van 4 Oct. '19 deel ik U mede, dat ik voor mij het literatuur-overzicht van Oost- en West-Indië in het Koloniaal Weekblad zeer op prijs stel en voortdurend raadpleeg.

De hr. P. H. van der Kemp, den Haag.

Naar aanleiding van de mij dd. 4 dezer gedane vraag betrekkelijk de bestaansreden van het „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht" in het Koloniaal Weekblad, strekke de mededeeling, dat de rubriek er naar mijn gedachte behoort te blijven bestaan.

Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge, Utrecht.

Aangenaam is het mij U te kunnen mededeelen, dat ik de rubriek „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht" in het Koloniaal Weekblad steeds met belangstelling doorzie. Ik zoude het dus ten zeerste betreuren, zoo deze rubriek kwam te vervallen.

De hr. C. Lekkerkerker, Scheveningen.

......Evenwel, van harte hoop ik, dat in elk geval de rubriek „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht" behouden blijve...... Voor hen, die zich geregeld met Indische studie bezig houden, is die rubriek van zeer veel waarde.

Prof. J. F. Niermeijer, Utrecht.

De staking der literatuur-opgaven in het Koloniaal Weekblad zou ik een groot gemis achten.

Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, Leiden.

Uwe vraag omtrent mijne meening over (het literatuur-overzicht) in het Koloniaal Weekblad, kan ik spoedig beantwoorden met de mededeeling, dat ik het zeer waardeer.

De hr. J. W. van Nouhuys, Rotterdam.

Persoonlijk kan ik mij moeielijk een rubriek voorstellen, die in het Weekblad beter haar plaats verdient, dan die bevattende het literatuur-overzicht.

Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel, Leiden.

In antwoord op Uw schrijven van 4 dezer deel ik U mede, dat de rubriek Literatuur-overzicht in het Koloniaal Weekblad door mij steeds met alle aandacht wordt gevolgd, zóó dat ze voor mij een onmisbaar gedeelte van dat weekblad vormt, welks verdwijning mij geducht zou hinderen.

De hr. J. F. Snelleman, Baarn.

Is dat niet een beetje vragen naar den bekenden weg? Ik zou desnoods het Koloniaal Weekblad willen missen, maar het wekelijksch literatuur-overzicht willen behouden.

Prof. C. Spat, Breda.

......Nimmer echter verzuim ik nauwkeurig kennis te nemen van den inhoud der rubriek „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht". Het zoude mij een groot ongerief zijn, indien deze rubriek mocht komen te vervallen.

Prof. D. G. Stibbe, Den Haag.

Naar aanleiding van Uw schrijven van 7 dezer verklaar ik gaarne, dat het behoud van de rubriek „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht" in het Koloniaal Weekblad mij wenschelijk voorkomt.

De hr. H. E. F. Visser, den Haag.

......Waar, naar ik vermeen, het Kolon. Weekbl. het eenige, in Holland verschijnende en aan Indische belangen gewijd Weekblad is, waarin een literatuur-overzicht-Indië een vaste rubriek heeft,...... stel ik er hoogen prijs op, dat genoemde rubriek in het Kol. Weekblad voort blijft bestaan.

Prof. Mr. C. van Vollenhoven, Leiden.

Ik heb geen enkel bezwaar om U te schrijven, dat ik de lectuur van het Koloniaal Weekblad altijd begin met de rubriek „Literatuur-overzicht", en dat het blad voor mij zeker de helft van zijn aantrekkelijkheid zou verliezen, indien die rubriek verdween.

Prof. Dr. A. Wichmann, Utrecht.

Met leedwezen ontwaar ik...... dat er plannen tot inkrimping van de vaste rubrieken van het „Koloniaal Weekblad" bestaan...... Het bewijst opnieuw, dat het stille, zoo onmisbare maar tevens geen ophef makende werk van het bijeenbrengen der literatuur niet voldoende gewaardeerd wordt.

De hr. W. C. B. Wintgens, Den Haag.

Naar aanleiding van Uw schrijven d.d. 7 dezer, haast ik mij U mede te deelen, dat ik als trouw lezer van het Koloniaal Weekblad zeer ongaarne de rubriek „Literatuur-overzicht" daaruit zou zien verdwijnen. Ik voor mij acht genoemd overzicht juist een van de grootste aantrekkelijkheden van het Weekblad.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Uit Midden-Java.

Het „Soer. Hbld." vermeldt de motie van den Bond van N. I. Kunstkringen, waarin de

resultante der op het Congres gevoerde besprekingen zeer gelukkig is weergegeven. Zij luidde als volgt:

,,De openbare vergadering van den Bond van N. I. Kunstkringen, gehouden op 1, 2 en 3 Augustus 1919 ter behandeling van het vraagstuk der Nijverheid in Ned. Indië, en wel in het bijzonder de kunstnijverheid, overwegende:

dat de huidige omstandigheden noodzakelijkerwijze de N.-I. Kunstnijverheid bedreigen en de verschijnselen van bepaalde verwordingen duidelijk waar te nemen zijn;

dat de tijd voor eigen nieuwe vormgeving in deze landen nog niet rijp is, doch dat, wanneer deze tijd zal zijn gekomen, het van het grootste belang is, dat de oude cultuurwaarden nog voldoende in het volk leven om van die nieuwe ontwikkeling het uitgangspunt te vormen;

dat daarom een actieve bescherming en innerlijke versterking dier kunstnijverheid als deel dier nationale cultuur geboden is, om haar te helpen in het komende moeilijke tijdperk;

meent: dat maatregelen behooren te worden genomen:

1e. om het volk van de waarde van alle vormen, waarin de nationale cultuur zich uit, doordrongen te houden;

2e. ter bescherming van de bestaande inlandsche kunstnijverheid;

3e. ter verhooging van het gehalte van de producten der komende grootindustrie;

dat deze maatregelen zullen moeten liggen, zoowel op economisch gebied, als op dat van het onderwijs en van de cultuur in engeren zin;

dat hierbij een taak rust zoowel op de openbare lichamen, in de eerste plaats op de Regeering, Zelfbesturen en gemeenten, als op de Vereenigingen, in het bijzonder op de inlandsche organisaties en op de Kunstkringen; een en ander in onderlinge samenwerking; spreekt als hare overtuiging uit:

dat ons Onderwijs in al zijn geledingen doordrongen dient te worden van het besef, dat de nationale cultuurschat verzorgd en verrijkt moet worden en dat ook handenarbeid cultuurwaarde vertegenwoordigt;

dat reeds nu met deze hervorming van het onderwijs kan worden aangevangen;

dat de oprichting van de voorgestelde kunstnijverheidsschool als eerste stap in deze richting kan worden aangemerkt, en besluit, deze motie ter kennis te brengen van de Regeering."

In een tweede art. maakt de red. corr. het publiek er opmerkzaam op, dat op vele plaatsen in Indië ,,a n t i e k" wordt gemaakt; vooral in Djokja. Vroeger schreef hij reeds over de industrie van oude ,,beschreven" steenen, waaraan een Europeaan in Djokja een zoet stuivertje verdiende. Thans beschrijft hij den handel op straat van een Chinees te Djokja, in een ,,antiek" bronzen beeldje, waarvan de vorm blijkbaar voor nabestelling bewaard blijft. Vele goedaardige reizigers werden van dien geslepen snaak de dupe.

Ook deelt schr. mede, hoe indertijd een Europeesch handelsreiziger drie of vier echte beeldjes te Djokja had en er aldaar nog een twintigtal nagemaakte bijkocht. Alles nam de handelsreiziger mede naar Engeland waar hij voorgaf niet veel verstand van oudheden te hebben, waarom hij eenige stukken uit de collectie door kenners liet beoordeelen; de echte natuurlijk. Hij liet alles op een auctie zetten, doch niet dan nadat hij alles eerst zwaar had verassureerd. Dit wierp zoo'n stroom van antiquiteit over zijn geheele verzameling, dat alles in no time tegen een stevig prijsje verkocht was. Met voldoening praatte hij later in Djokja er over, hoe hij die ,,stomme Engelschen" bij den neus had gehad.

In een volgend art. constateert de red. corr. hoe in de afdeeling Djokja de c r i m i n a l i t e i t in den laatsten tijd schrikbarend toeneemt en het aantal gevallen, dat aan de kennis van den Landraad wordt onderworpen, hoe langer hoe grooter wordt. Een voorstel tot uitbreiding van personeel is dan ook ingediend. ,,Intusschen blijft de vermeerdering der criminaliteit ernstige aandacht vragen. De meeste misdrijfzaken zijn vergrijpen tegen den eigendom, als diefstallen, roof- en ketjoepartijen. Brandstichtingen schijnen wat te zijn verminderd.

,,De toeneming der criminaliteit is een onderwerp, dat de studie van bevoegden waard is. Hebben wij hier te doen met de symptonen van verwildering, welke ook elders worden waargenomen? Is dit een locaal verschijnsel, nauw verband houdende met economische toestanden, zooals dit in Europa almede het geval is? Is het per saldo een kwestie van de maag of heeft het moreele depressie, de achteruitgang der ,,oude waarden", welke een teeken schijnt te zijn van de laatste jaren, hierop invloed? Voor Criminalisten een aardig brokje om er hun tanden in te zetten."

Deze red. corr. is slecht te spreken over het op 1 September j.l. verdwijnen van A r t i k e l 111. Hij deelt ons mede, hoe dit Art. betreffende het vergaderen, zijn strengen vorm bekwam nà de vergadering van Mei 1848 in de ,,Harmonie", onder leiding van v. Hoëvell, toen een dikke 100 menschen een rekest aan den koning zonden. Schr. acht dit Art. geboren uit overdreven vrees, terwijl het, volgens hem, verdwijnt op het moment...... waarop het had moeten worden geboren!

,,Indien art. 111 niet had bestaan, dan zou het onder de huidige omstandigheden moeten worden ingevoerd. Er is geen periode aan te wijzen in de historie van Indië, waarin allerlei kwaadaardige ophitsers en gemeene volksmenners zóó brutaal den schedel heffen als in die, welke wij thans beleven", schrijft hij o.a.

Men zegt veel van de b e h o u d z u c h t van den Inlander, vervolgt de corr., maar bij de invoering van de nieuwe muntbiljetten heeft hij blijk gegeven van veel a a n p a s s i n g s v e r m o g e n:

,,De Javasche Bank ontving te Djokja enkele dagen geleden voor bijna f30.000 van die biljetten. Ondanks de sombere voorspellingen, dat het lang zou duren alvorens het nieuwe papier door de bevolking zou worden geaccepteerd, ging de voorraad weg als de eerste zending nieuwe haring in Holland. Dat komt voor een deel, omdat de biljetten zoo keurig zijn afgewerkt. Eigenlijk veel te mooi: zij wekken den indruk een veel grooter bedrag te vertegenwoordigen dan er op staat aangegeven en je kunt er feitelijk onmogelijk aan bekocht zijn. Dit vertrouwen wekkende uiterlijk zal ook op de bevolking niet zonder invloed zijn gebleven. Zeker is het, dat men voor namaak niet bevreesd behoeft te zijn, daarvoor is de afwerking uit technisch- en artistiek oogpunt te gelukkig." Schr. merkt echter ten slotte op: ,,Vraag echter niet, hoe die snoezige papiertjes er over eenigen tijd zullen uitzien. En welk een gevaar voor infectie ze kunnen opleveren."

Toevlucht voor Onbehuisden.

Indertijd vestigde de heer Tillema te Groningen er reeds de aandacht op, dat verlofgangers bij terugkomst in Priok geland, geen behoorlijk onderdak konden vinden.

Onder bovengenoemden titel wijst nu de hoofdred. van de Loc. op deze onhoudbaren toestand.

In Holland leidde het nijpend gebrek aan woningruimte blijkbaar tot plannen om voor Indische verlofgangers een woonwijk in te richten bij Den Haag.

Voor nieuwkomers en terugkeerende verlofgangers in Indië, ambtelijke en particuliere, wordt nog niets gedaan.

,,De hotel- en pension-nood te Batavia is ten minste zoo nijpend als de woningnood in patria.

,,Men las ook in de Loc. de verhalen van moeizame omzwervingen, door mailpassagiers ondernomen door al de wijken van Batavia, om na de lange reize een eerste onderdak te zoeken in 's lands hoofd-

stad alvorens de nadere bestemming te volgen.

„De onbewogen koloniale ambtenarij trok zich tot dusver niets van deze onbehuisden aan. In de wetenschap dat na jaar en dag nieuwe hotelruimte aan het logiesgebrek een natuurlijk eind zal maken, stelde zij geen enkelen maatregel tot tijdelijke voorziening in den noodtoestand voor. Niet bedenkend zelfs, hoe met elke keerende mail na aankomst van een mailboot uit Holland, talrijke brieven naar het moederland gaan, waarin de eerste ellendige Indische ervaringen tot afschrik van de lezers worden uiteengezet.

„Al ware het nu alleen maar uit de praktisch-nuchtere overweging, dat onze koloniale regeering voorloopig nog niet buiten moederlandsche werving kan, dan reeds ware er aanleiding om dezen onbehuisden een hen mild stemmende toevlucht te bezorgen.”

In dezen noodtoestand ware, volgens de „Loc.” te voorzien door spoedige oprichting van een gouvernements-pasangrahan te Batavia.

De vrijmetselarij en de tijdgeest.

De „Preanger Bode” meldt, dat het hoofdbestuur van de Orde van Vrijmetselaren onder het Groot Oosten der Nederlanden, tot de loges een circulaire heeft gericht, waarin het, in verband met eenige vragen in de loges gesteld, eenige beschouwingen houdt over de taak, die de vrijmetselaren moeten vervullen naar aanleiding der belangrijke stroomingen van onze dagen, en welke plaats zij hebben in te nemen tegenover de ingrijpende veranderingen, welke zich den laatsten tijd voordoen.

De „N. Soer. Crt.”, aldus de „Loc.”, deelt mede, dat „het hoofdbestuur daarin tot de conclusie komt, dat het de taak der Orde is, zich vrij te maken van vrees en druk; haar zelfbeheersching te versterken door verlevendiging van haar geloof in de eindzegepraal van het goede; de belangen der menschheid hooger te stellen dan eigen materieel voordeel.

„Tegenover de ingrijpende veranderingen heeft de Orde zich op het standpunt te stellen, dat deze naar haar diepste wezen liggen op de lijn der geestelijke evolutie der menschheid, welke heenwijst naar algemeene broederschap; zij heeft deel te nemen aan de bevordering dier evolutie door overal de broederschaps-idee te propageeren. Door de macht van het geweld zijn nimmer hoog ideëele goederen verkregen: zij kan dus deze evolutie niet bevorderen. Derhalve mag de vrijmetselaar nimmer den weg van orde en recht verlaten.”

Suriname.

In *De Gelderlander*, van de hand van den heer B. J. Abresch, een zeer sympathiek artikel tegen den verkoop van de West.

Aan hen, die het verkoopen onzer West-Indische koloniën als een gewone handelszaak beschouwen, zegt de heer Abresch: „Wel ja, waarom niet? de West is een „lapje grond”, waarop wat suiker, koffie en cacao wordt verbouwd, de rest is met bosch bedekt, hier en daar wat goud en phosphaat onder den bodem. Waarom zouden wij dat lapje niet verkoopen; wij Nederlanders, willen enkel *goed rendeerend* land tot ons gebied rekenen; zoo zullen wij met der tijd een deel van *Drente* en van *de Peel* verkoopen, omdat dit „land” ons niet genoeg rente in den zak doet vloeien. Wel wonen daarop toevallig eenige Drentenaren en Noord-Brabanters, maar die kunnen verhuizen als zij niet van erfenaar veranderen willen, of anders — worden zij *mede verkocht*! — na behoorlijke taxatie natuurlijk!”

......„Mag in deze zaak de bevolking onzer West maar geheel weggecijferd worden, omdat wij *geld toeleggen* op deze kolonie?”......

......„Laten onze bladen veeleer den handel en de industrie *opwekken*, zich ten behoeve van onze van den „grond” rijke West-Indische kolonies, nog meer dan tot dusver *in te spannen* en ze meer en meer te *ontwikkelen* en wel hoofdzakelijk in de humane, ideale en werkelijke beschaving-bevorderende beteekenis met *het belang der bevolking als eerste doel”!*

* * *

De Koloniale Staten hebben verslag uitgebracht over de „*muskieten-verordening*”:

„Werd het gewaardeerd in het huidig Bestuur, dat het maatregelen heeft voorgesteld, welke leiden moeten tot wering en verdelging van muskieten, evenwel meende men, dat het beoogde doel niet zal worden bereikt, indien van Bestuurswege niet tevens zorg gedragen wordt, dat verbetering gebracht wordt in den verwaarloosden toestand, waarin vele straten en wegen, door de slechte loozing en het hoog staande wied, verkeeren.

Ook bij de meest zorgvuldige naleving van de voorschriften der verordening ten aanzien van particuliere erven, zal de daarmede beoogde strijd tegen de muskieten tot niets leiden, zoo ook de straten en wegen niet geregeld worden onderhouden en de daarop voorkomende boomen niet geregeld worden gesnoeid en ontdaan van de zgn. boschananassen, die in de bladokselen water vergaren en dus geschikte broedplaatsen voor de muskieten opleveren.

De gemaakte opmerkingen over den toestand van de straten en wegen gelden niet alleen voor Paramaribo, maar ook en misschien in nog sterker mate voor Nieuw Nickerie, alwaar de toestand, naar verscheidene leden ingelicht waren, zeer veel te wenschen overlaat.

Wat Paramaribo aangaat, deed een lid uitkomen, dat vaak bij het Gouvernement de schuld moet worden gezocht dat particuliere erven niet loozen.

Daar vele eigenaren van particuliere erven, als min gegoed, niet in staat zullen zijn om de groote uitgaven te bestrijden, welke een richtige naleving der verordening van hen vorderen zal, meenden sommige leden dat, waar het hier betreft een zoo gewichtige taak van bestuurszorg, op de overheid de plicht rust om de bevolking tegemoet te komen in de kosten van de maatregelen, welke de bevordering van den algemeenen gezondheidstoestand voorschrijft. Dit zou bv. kunnen geschieden door het opsporen en de verdelging van broedplaatsen der muskieten op te dragen aan geregelde brigades. In dit verband werd gewezen op de reinigingsbrigade, die vroeger goede diensten bewezen heeft.

Het nemen van zulke maatregelen zal groote uitgaven met zich medebrengen, maar men meende, dat het financieel bezwaar in eene aangelegenheid rakende de volksgezondheid den doorslag niet mag geven.

Door andere leden werd het denkbeeld geopperd om die uitgaven uit de huurwaardebelasting te kwijten.

Door een ander lid werd de opmerking gemaakt, dat in elk geval zonder den steun en de medewerking der bevolking een goede naleving van de verordening niet mogelijk zal zijn.”

* * *

Het artikel van den heer P. Westra in de Juli-aflevering van *De West-Indische Gids* over de Koloniale Staten van Suriname, heeft in de Surinaamsche pers algemeene bestrijding gevonden. „Een niet aanbevelenswaardig voorstel” noemt „Periscopist” het in *Suriname* van 2 September. Een even krachtige bestrijding geeft *De West* van 2 September. *De Surinamer* van 7 September neemt het artikel van *De West* met instemming over en voegt de volgende beschouwing daaraan toe:

„Wij behoeven aan dit artikel, door het Statenlid den heer Kraan geschreven, niet veel bij te voegen.

Alleen willen wij nog opmerken, dat de heer Westra den indruk maakt, nog te zeer van Oost-Indische begrippen doordrongen te wezen en te gaarne Oost-Indische toestanden in West-Indië aangepast te willen zien. Zulks nu is verkeerd. Suriname is niet de Oost; en de Oost is niet Suriname.

Het beginsel, dat elke natie in Suriname vertegenwoordigd, eigen vertegenwoordigers in de Staten dient te hebben ter behartiging van eigen belangen, is o.i. valsch. Het is immers niet overeenkomstig de werkelijke waarheid, dat elke nationaliteit alhier, bijzon-

dere belangen in de kolonie te behartigen heeft. De belangen van iedere groep hangen niet af van hunne nationaliteit, maar wel van de levensomstandigheden in dit land. En deze zijn onafhankelijk van de nationaliteit. Een Britsch-Indiër-landbouwer heeft dezelfde belangen als de Creool- of Europeaan-landbouwer; de Chinees-handelaar dezelfde als de Creool- of Europeaan-handelaar. De verschillende belangen hangen af van de verschillende bedrijven en niet van den onderscheidenen landaard. En daarom dient de vertegenwoordiging in het Statencollege meer volgens de bedrijven dan wel volgens den landaard te geschieden.

Ten slotte. Men trachte de zaken in Suriname te hervormen, waar hervormingen nuttig of noodig zijn, maar elke hervorming moet elke reactie uitsluiten, zij mag niet op bruuske wijze geschieden, maar moet uit den loop der plaatselijke omstandigheden geleidelijk voortvloeien. Dan alleen kan er sprake zijn van goede hervormingen. In het tegenovergestelde geval zal alleen misvorming worden teweeggebracht met een nasleep van daaraan verbonden nadeelen."

* * *

In een artikel onder het hoofd „*Hulp voor den kleinen landbouwer*", schrijft *De West* van 9 September:...... „Rijst — het eerste voedingsmiddel — is er in overvloed. En terwijl in de meeste landen maatregelen moeten worden genomen om de prijzen van voedingsmiddelen naar beneden te krijgen, zal hier het omgekeerde moeten geschieden. In 't belang van den kleinen landbouwer zal het noodig zijn maatregelen te nemen om den rijstprijs op peil te houden."

Zou er geen uitvoer naar Nederland kunnen plaats vinden?

* * *

Over het „*Arbeidersvraagstuk*" schrijft *De West* van 16 September:

„Men weet dat een deputatie uit Demerara naar Londen was vertrokken om bij het Opperbestuur aan te dringen op maatregelen voor den geregelden aanvoer van arbeidskrachten in Demerara.

De deputatie is zeer voorkomend ontvangen, doch tot dusverre is niet gebleken, wat de regeering ten deze meent te kunnen doen.

Aan de Britsch Indische afdeeling van de deputatie schijnt de raad gegeven te zijn om door te reizen naar Britsch-Indië en daar een pleit te houden voor vrije emigratie naar Britsch Guyana.

De Britsch-Indische leden der deputatie zijn van oordeel, dat met de leiding der immigratie het liefst een Britsch-Indiër moet worden belast, iemand van juridische opleiding. Voorts stellen zij een verhooging van het dagloon voor tot 56 Engelsche centen, om het loon der immigranten gelijk te maken aan dat van de Creolen."

* * *

„*Eindelijk de duurtebijslag*" schrijft *De West* van 19 September boven een artikel, waarin medegedeeld wordt, dat een van Minister R u y s d e B e e r e n b r o u c k door den Gouverneur ontvangen telegram hierop neerkomt: „Gij kunt beter dan ik beoordeelen wat uwe ambtenaren noodig hebben, handel naar goedvinden."

Het is te hopen, dat er eindelijk een einde komt aan de misère. Reeds te lang hebben tal van ambtenaren armoede, ja ellende geleden.

* * *

Suriname heeft den Koninginne-jaardag schitterend gevierd. De feestweek was volgens het getuigenis van al de bladen een succes. Men heeft zoovele jaren dit volksfeest moeten missen en heeft de schade willen inhalen.

* * *

Onder het hoofd „*Oost-Indië*" vinden wij in de *N. R. Ct.* van 17 October, Avondblad D, het volgende bericht:

„Surinaamsche immigranten-Vereeniging lid van de Centrale S. I.

In Suriname is een immigranten-vereeniging opgericht. Zij zal lid worden van de centrale Sarekat Islam."

In de Surinaamsche bladen vonden wij dit bericht niet. Is hier een nieuwe vereeniging bedoeld?

* * *

Bij de Tweede Kamer is ingekomen het verslag van de Algemeene Rekenkamer over 1918 ingevolge art. 36 der Surinaamsche Comptabiliteitswet.

Curaçao.

Tweede Koloniaal Onderwijs Congres.

Met eenige graagte hebben wij naar P r a e a d v i e z e n gegrepen, maar ernstig teleurgesteld, die weder neergelegd. Over Curaçao geven ze niets van beteekenis. Erger: de titels der onderwerpen van 23 October 's middags: „Voorbereidend onderwijs aan alle bevolkingsgroepen in Nederlandsch Oost- en W e s t-Indië" en van 24 October 's morgens: „Volksonderwijs in Nederlandsch Oost- en W e s t-Indië, vooral in verband met landbouw en bedrijf", wekken ten onrechte de gedachte op, dat ook aan de derde Nederlandsche kolonie op dit congres eene plaats zal zijn ingeruimd. De behandeling van het eerstgenoemde onderwerp noemt zelfs de kolonie Curaçao niet, terwijl de praeadviseur over „Volksonderwijs" vermeldt, dat men „in de West en op de West-Indische eilanden" (sic) geen eigenlijk volksonderwijs vindt. Bij eene bespreking van het ambachtsonderwijs worden eenige deels verouderde deels onjuiste gegevens over de hoedenvlechtnijverheid uit...... 1913 genoemd. En dat, terwijl het Koloniaal Verslag 1918 de volgende o. i. voor dit doel waardevolle mededeelingen bevat: „Dank zij de oprichting van verscheidene leergangen, is het bedrijf op al de eilanden der kolonie, waar het beoefend wordt, sterk vooruitgegaan. Het aantal vlechtsters van middelsoort en fijne hoeden is zeer toegenomen.. Te Simonsbaai op St. Martin zijn de uitkomsten over het algemeen het best, daar vrijwel alle kinderen groote meisjes aanleg voor het hoedenvlechten schijnen te hebben, zoodat het onderwezene daar gemakkelijk opgenomen wordt... Van Bonaire mag, voornamelijk wat het dorpje Rincon betreft, worden gezegd, dat de hoedennijverheid alle verwachtingen heeft overtroffen. In dat dorpje, waar nog kort geleden zeer weinig aan hoedenvlechten werd gedaan, kwam een werkplaats tot stand, die zich in een grooten toeloop mocht verheugen, en tot groote uitbreiding van het bedrijf leidde. Evenals op de overige leergangen werd er stelselmatig onderricht gegeven, met het doel om later bij wijze van proef eene coöperatieve vereeniging onder de vlechtsters op te richten...... Het aantal der leergangen bedroeg een en dertig...... Er zijn stappen gedaan om, bij wijze van proefneming, in 1918 twee leergangen op Saba te openen, één voor schoolgaande kinderen en één voor volwassenen".

Onder het bestuur van het Congres meenen wij niet één West-Indische, althans Curaçaosche, specialiteit gevonden te hebben. Anders zou het zonder twijfel met niet veel moeite gelukt zijn, ook Curçaosche deskundige praeadviseurs en inleiders te vinden.

Ambtenaarssalarissen.

De nieuw opgerichte ambtenaarsvereeniging zal allicht ook de zaak der traktementsherziening op haar program zetten. En terecht. Er heeft zich omtrent den levensstandaard in de kolonie op het Plein eene legende gevormd, die ongetwijfeld op de vaststelling van de traktementen der koloniale ambtenaren van invloed is geweest. Niet alleen hebben bij overlevering langen tijd geruchten geloopen van eene onbegrijpelijke goedkoopte in lang vervlogen jaren, maar nog geen tien jaren geleden wist men op het Departement van Koloniën te vertellen, dat de levensstandaard in Holland tot die in Curaçao zich verhield als 3 : 1. Dit om het groote verschil tusschen de traktementen der hoofdambtenaren in Cu-

racao en Suriname te verklaren, terwijl in de laatstgenoemde kolonie de levensstandaard weer zeer hoog zou zijn, ongeveer als op de dure Oost-Indische plaatsen. Wie even doordenkt, moet op deze wijze een onbegrijpelijk verschil ten gunste van Curaçao en ten koste van Suriname constateeren, dat met iedere historische opvatting, die Suriname boven ons West-Indische eilandenbezit stelt, in strijd zou zijn. Wie beide West-Indische koloniën kent, weet, dat zoowel in Curaçao als in Suriname het leven zeer duur is, en er weinig aanleiding is, om een belangrijk verschil te maken.

Het spreekt haast van zelf, dat deze duurte zich nog meer doet gevoelen voor de ambtenaren, die uit Nederland uitgezonden zijn, of daar hunne opleiding genoten hebben, dan voor hen, die met de rechtmatige eischen der Europeesche maatschappij niet in die mate kennis hebben gemaakt. Wij schromen dan ook niet, het uit te spreken, dat, wanneer men eenen gouvernements-secretaris bezoldigt met f 4000 à f 5000, den voorzitter van het hof van justitie met f 5000 à f 6000, den procureur-generaal met f 6000 à f 7000, de leden met f 4000 à f 5000, den commissaris van politie met f 2500 à f 3000, den administrateur van financiën met f 4000 à f 5000, den inspecteur der belastingen met f 3000 à f 4000, den inspecteur van het onderwijs met f 4000 à f 5000, om ons tot deze ambtenaren te bepalen, tot dien prijs niet in voldoende mate de beschikking verkregen kan worden over gegadigden, die voldoen aan de eischen, die niet alleen mogen maar ook moeten gesteld worden. Afgezien nog hiervan, dat uitgezonden ambtenaren redelijkerwijs de verwachting mogen koesteren, dat zij van hunne traktementen kunnen oversparen, wat thans buitengesloten is. De praktijk heeft dit trouwens bewezen, en de Regeering heeft het moeten toegeven, door bij de uitzending van ambtenaren herhaaldelijk — wij noemen uit de laatste jaren den directeur van openbare werken, den administrateur van financiën en onderwijzend personeel — bezoldigingen boven de vastgestelde toe te staan. Dat dit verderfelijk is voor het corps ambtenaren als zoodanig, zal wel geen betoog behoeven. Reeds meermalen hebben wij gewezen op de wanverhouding, die ontstaan is in de traktementen der verschillende onderwijzeressen en der onderwijzers door op deze wijze te handelen.

Oogenschijnlijk maken de traktementen van hoofdcommiezen (f 3000 aanvangssalaris), eerste commiezen (f 2500), tweede commiezen (f 2000), adjunct-commiezen (f 1800) en eerste klerken (f 1200) geen slechten indruk. Als men echter bedenkt, dat men hier te doen heeft met een land, waar de levensstandaard belangrijk hooger is dan in Nederland, dat de promotiekansen niet schitterend zijn, zoodat de leeftijden in de verschillende rangen eigenlijk niet te vergelijken zijn met die in het moederland, dan moet toegegeven worden, dat ook deze traktementen beneden het normale liggen.

Dit alles geldt reeds voor tijden, zooals we g e h a d hebben, en wellicht niet meer krijgen. Hoe de toestand nu is, durven wij slechts te gissen. Dat duurtetoeslagen in dit geval iets meer den een ondeugdelijk lapmiddel zijn, zal wel niet beweerd worden.

Terecht is het traktement van den Gouverneur in de laatste jaren zeer belangrijk verhoogd, en thans op f 24000 gebracht. Eene daarmee in billijke verhouding staande herziening der ambteaaarstraktementen is o. i. dringende eisch van den tijd.

Het bovenstaande was geschreven, toen ons de Memorie van Toelichting op het ontwerp tot wijziging der voorloopig vastgestelde begrooting voor 1920 onder de oogen kwam. Daaraan ontleenen wij:

„De verkrijging van geschikte krachten voor de vervulling van betrekkingen in de kolonie, welker waarneming door uit te zenden personeel wenschelijk wordt geacht, ondervindt groot bezwaar door de omstandigheid, dat de aan de betrokken ambten verbonden bezoldigingen, ook volgens de jongste regelingen dienaangaande, in de meeste gevallen niet beantwoorden aan de eischen van hen, die voor het aangaan van een dienstverband in aanmerking mogen worden gebracht. Het hoog stellen van de eischen door gegadigden is een gevolg van de beduidende verhooging van de bezoldigingen in Nederland; bovendien houdt het verband met de omstandigheid, dat de Regeering er steeds op uit is om voor de vervulling van betrekkingen in de kolonie de meest geschikte krachten uit te zenden.

Ondergeteekende is van oordeel, dat er maatregelen moeten worden getroffen, waardoor het bezwaar om in de toekomst de beschikking over bekwame krachten te verkrijgen, uit den weg geruimd zal worden. Hij meent, dat langs den minst kostbaren weg eene afdoende regeling van deze aangelegenheid, welke dringend voorziening eischt, zal worden verkregen, door de toekenning van een bijslag op de bezoldigingen, verbonden aan door uit te zenden personeel te vervullen betrekkingen, in de gevallen, dat die bezoldigingen niet hoog genoeg blijken te zijn.

De omvang van den aan elke daartoe in de termen vallende bezoldiging te verbinden bijslag zal niet aan vaste regelen kunnen worden gebonden, omdat elk geval op zich zelf zal moeten worden beoordeeld, met het oog op de wenschelijkheid om in de eerste plaats in elk opzicht de voorkeur verdienende gegadigden in aanmerking te doen komen."

Mitsdien wordt een bedrag van f 15000 uitgetrokken. Wij zien hierin niet anders dan eene nieuwe officiëele erkenning van ons betoog. Op het voorstel zelf is alles aan te merken en iets ten gunste daarvan vinden wij niet aangevoerd. Sanctionneering van den bestaanden wantoestand, iets anders kunnen wij er niet in zien. Wel wat laat, mag de Koloniale Raad zich er nu over uitspreken. Hartelijk hopen wij, dat de Raad met algemeene stemmen het voorstel, dat lijnrecht tegen de billijkheid tegenover de in dienst zijnde ambtenaren indruischt, verwerpen zal.

Mijnbouwkundige dienst.

Bij ontwerp tot wijziging der begrooting voor 1920 wordt de instelling van eenen mijnbouwkundigen dienst voor het verrichten van een mijnonderzoek in het algemeen en van een onderzoek in het bijzonder voorgesteld. De kosten worden op f33000 begroot, waaronder f 850 per maand als bezoldiging van eenen mijningenieur. In dit laatste zien wij met genoegen den eersten stap gedaan in de richting eener behoorlijke bezoldiging.

Openbaar en bijzonder onderwijs.

Eindelijk zien wij dan nu het sterkste argument voor de subsidieering van het bijzonder onderwijs naar voren gebracht. Art. 180 Rr. 2e lid geeft uitdrukkelijk aan, dat de Overheidszorg voor het lager onderwijs behoört te geschieden „door ondersteuning van bijzondere of oprichting van openbare scholen". De hier aan het bijzonder onderwijs verleende voorrang is blijkens de geschiedenis dezer bepaling uitdrukkelijk gewild. Wij herinneren ons niet, dit voor de hand liggende argument eerder te hebben gebruikt te zien in den strijd tusschen Bestuur en Kolonialen Raad, ofschoon het ons bekend is, dat er onderhands wel eens op gewezen is. Hoe er daartegenover nog leden in den Raad kunnen zijn — niet alleen geacht wordende, als ieder, de Wet te kennen, maar ook geroepen, die te handhaven en toe te passen —, die kunnen verklaren, „dat de overheid slechts voor één soort onderwijs (heeft)... te zorgen, n.l. het „openbare", is ons onbegrijpelijk.

Het bovenstaande schreven wij naar aanleiding van het Voorloopig Verslag en de Memorie van Antwoord op het ontwerp tot verleening van eene bijzondere bijdrage aan de R. K. missie voor haar onderwijs. In laatstgenoemd stuk lezen wij ook, dat het geenszins de bedoeling is, voor deze kolonie gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs in te voeren, doch het bijzonder onderwijs zoodanigen steun te verleenen, dat beter dan tot heden het ge-

val was, aan de eischen der verordening tot verhooging van het peil van het onderwijs kan worden voldaan.

Uit de behandeling der begrooting voor 1919 in de Staten-Generaal hadden wij eenen anderen indruk (zie ook „De West-Indische Gids'' 1e jrg. no. 3 bladz. 193).

WAT DE INLANDER ZEGT.

De S. I. Naar aanleiding van het bericht van Aneta, dat bij het verhoor van de in de Preanger gevangen genomen personen S. L'ers gebleken zou zijn, dat het gronddenkbeeld, waarom de S. I. was opgericht, zou zijn om het Nederlandsche gezag omver te werpen en dat de afdeeling B. diende om dit doel te bereiken, terwijl deze bekentenis werd gedaan door een Inlandsch ambtenaar, die den geheimen eed had afgelegd, laakt *H. A. S.* in de *Neratja*, de wijze, waarop de „blanke'' pers haar berichten krijgt en deze aan haar lezers voorzet. Verder vraagt hij: wat is er van dit bericht juist en in de eerste plaats, welke S. I. wordt bedoeld met de woorden: „het gronddenkbeeld waarom de S. I. was opgericht''? Daarna wijst hij er op, dat de behoefte aan de oprichting van een bondgenootschap het eerst werd gevoeld in West-Java en dat aanvankelijk het idee was de oprichting van een „*Sarekat dagang Islam*'' met vele Arabieren als voorgangers en met het doel den handel van vreemdelingen, niet-Mohamedanen, concurrentie aan te doen. Op dat tijdstip bestond te Solo reeds een vereeniging van Inlanders, die opgericht was om een Chineesche kongsie te bestrijden. Die vereenigingen geraakten in het nauw, daar hun handelingen werkelijk strijdig waren met de algemeene orde en daarom werd Tjokroaminoto ontboden, die sedert zijn schooljaren getoond had met liefde voor zijn volk bezield te zijn, en dien men noodig had om uit den knel te worden gebracht. De Sarekat-Solo werd samengesmolten met de beweging in West-Java en zoo ontstond de S. I. met Tjokroaminoto als leidsman en berustende op twee reeds bestaande grondslagen t.w. die van economie met den godsdienst als basis en voorts het Inlandsche volk tegenover den vreemdeling. Deze beide grondslagen hadden dus wel oppositie jegens den vreemdeling op het oog, maar het is duidelijk, dat zij niet bedoelden omverwerping van het Nederlandsche gezag. Het kan zijn, dat Tjokroaminoto in zijn eigen hart zwanger ging van het idee om het juk van den vreemden overheerscher af te schudden, want die hoop en dat verlangen bestaat in de laatste 20 jaren zeker in de harten van alle ontwikkelde, echte Jong-Indiërs...... Maar omdat zij verstandig zijn, maken zij met de vervulling hunner wenschen geen haast, maar letten zij op de beweging en op het verlangen van hun omgeving om na te gaan, wat gedaan en wat verkregen kan worden, zoomede in welke richting gewerkt moet worden. Uit deze overwegingen werden de statuten van de S. I. geboren. Het streven om een groot bondgenootschap voor geheel Indië te vormen, baarde teleurstelling, omdat daarvoor destijds geen vergunning van de Regeering werd verkregen. Wel werden verschillende locale S. I.-vereenigingen opgericht, maar elk stond op zich zelf en moest verband houden met de plaatselijke toestanden, zoomede de individueele opvatting. Het is dus een leugen, wanneer men zegt, dat het gronddenkbeeld is, dat de S. I. werd opgericht om het Nederlandsche gezag omver te werpen. Wel kwam de S. I. tot stand, omdat het volk zich verdrukt achtte en de hoop koesterde, uit die verdrukking te worden gebracht, maar aanvankelijk was het duidelijk, dat de vereeniging het Gouvernement als haar „vader'' beschouwde, bij wie zij haar verzoeken en klachten moest voorbrengen. Maar het is zeer goed mogelijk, dat in de harten van de leiders de wensch werd gekoesterd om een einde te maken aan de verguizing, waaraan het volk blootstond.

Schrijver komt nu op het tweede gedeelte van Aneta's bewering, n.m. dat de afdeeling B. is opgericht om uitvoering te geven aan het voornemen tot omverwerping van het Nederlandsche gezag. Dit is m.i. niet alleen een leugen, maar hierin schuilt een zeer gemeene aanklacht, want de niet-deskundige lezer zou er uit afleiden, dat die afdeeling B. is opgericht op verlangen van de C. S. I. met het opzettelijk streven om tot meergemeld doel te geraken. Maar als dit werkelijk het geval was, waarom dan de naam van de afd. B. daaraan gegeven? Als werkelijk de bedoeling had voorgezeten tot omverwerping van het Nederlandsche gezag, dat te beschikken heeft over duizenden geweren en kanonnen, dan zou toch 't geheele S. I. corps daarvoor noodig zijn geweest en zelfs ook de hulp van andere rasgenooten, niet S. I.'ers, zijn ingeroepen. Maar volgens de bewijzen door de blanke pers verspreid, die willens en wetens deze zaak vergroot, is slechts een klein deel van de S. I. tot de afd. B. toegetreden, en is het dus duidelijk, dat die beweging niet opzettelijk door de C.S.I. is op touw gezet met het meerbesproken doel. Alle lezers van de *Neratja* weten welk aandeel de leden van de C. S. I. (Tjokroaminoto, Sosrokardono, Soekirno) hebben gehad in de oprichting van afd. B. En zulke mannen zullen toch waarlijk hun steun niet verleenen aan een verzetsbeweging, wier eenige uitrusting bestaat in djimats, horloge-charivaris en jaskraagknoopen.

Wat betreft het derde gedeelte in Aneta 's bericht omtrent een Inlandsch ambtenaar, die den geheimen eed had afgelegd, vraagt H. A. S.: welke geheime eed is dat? Zeker niet anders dan de eed van afd. B. Maar de lezers van de „blanke'' pers zullen wel geschrokken zijn van het idee alleen, dat de S. I. een geheimen eed heeft ten opzichte van de omverwerping van het Nederlandsche gezag.

En wat voor ambtenaar is het met zoo weinig trouw, dat hij een geheimen eed heeft willen afleggen en dat geheim zoolang heeft bewaard, tot er een tijdstip kwam, dat hij er voordeel in zag het geheim te openbaren. Nu wordt hij zeker als zeer verdienstelijk beschouwd, wanneer n.m. de afd. B. zaak als „zeer belangrijk'' wordt aangemerkt.

Zoo werkt de „*Sanapartij*'' om te trachten de S. I. te breken.

„Een Beweging.'' In verband met de in de Bataviasche bladen van 16 Augustus voorkomende berichten, afkomstig van Aneta, dat te Soekaboemi tijdens de races voorzorgsmaatregelen door het bestuur waren genomen, wegens de geruchten omtrent het voornemen van Buitenzorgsche Inlanders om te Soekaboemi onlusten te verwekken, terwijl het Bestuur verder bericht had gekregen, dat er een soort samenzwering gesmeed werd om in den loop van de volgende week een „uitgebreide beweging'' te doen plaats hebben in het Buitenzorgsche, in Bantam en in de Preanger, schrijft de redactie van de *Neratja*, dat bij het lezen van dit bericht de gevolgtrekking moet worden gemaakt, dat een groot deel van het volk in die drie gewesten onlusten wilde verwekken en gereed stond voor „een beweging''. Maar er staat niet bij vermeld, wat voor soort beweging dat was. Nu is Zondag den 17en Augustus een vergadering van de S. I. te Buitenzorg gehouden en zou, naar de redactie vernam, daarin afkeurend worden gesproken over de afd. B. Dit is dus ook een „beweging'', maar de lezers van de bedoelde berichten in de blanke pers moeten die „beweging'' ook al verdenken van onlusten te willen verwekken. De redactie concludeert verder: „Aneta zegt dat er te Soekaboemie races waren en dat honderden Inlanders uit Buitenzorg daar heen gingen.'' Dit is toch de gewoonte; wat voor bewijs ligt er in, dat zij ongeregeldheden wilden plegen?

„Op het bericht van de gewapende politie te Soekaboemi keerden de Buitenzorgsche Inlanders terug.'' Dat behoeft ook geen verwondering te baren, want als men naar een feest wil gaan kijken, verlangt men niet behandeld te worden als Hadji Hasan of op Atjehsche wijze (di Hadji Hasani alias di Tjara-Atjehkan).

Een onderzoek. Zonder commentaar worden in eenige nummers van de *Kaoem Moeda* opgenomen de door de Regeering in den Volksraad afgelegde verklaringen inzake het gebeurde te Lèlès en het naar aanleiding daarvan tusschen den regeeringsvertegenwoordiger en het lid Abdoel Moeis gevoerd

debat. De redactie merkt daarbij alleen op, dat de *Kaoem Moeda*, die in dit debat is aangehaald, geen orgaan is van de vereeniging van dien naam, maar een publiek orgaan.

Elders wordt gemeld, dat Dr. Hazeu te Bandong is gearriveerd in verband met de onderwerpelijke zaak.

Een ander entrefilet bevat de mededeeling, dat, volgens telegrafisch bericht, een commissie, bestaande uit twee leden van den Raad van Indië en een rechterlijk ambtenaar van Weltevreden naar Garoet is vertrokken, om een onderzoek in de zaak in te stellen.

Reactie. In het nummer van 15 Juli wordt vermeld, dat de Radicale Concentratie te Batavia een vergadering heeft gehouden ter bespreking van de Lèlès-zaak en dat de vergadering besloot een telegram te zenden aan de S. D. Kamerfractie in Nederland, houdende mededeeling van de steeds sterker wordende reactie.

Elders wordt geplaatst een artikel van een medewerker, luidende als volgt: „In de kampong Tjimareme, dessa Tjikendal (Lèlès) heeft een geschil plaats gehad tusschen bevolking en bestuur, naar aanleiding van een padi-kwestie, zooals reeds in dit blad is gemeld. Na de herrie te Tjimareme, gingen vele menschen van Nangkapait er heen om een kijkje te nemen. Wat hunne bedoeling was, weet ik niet. Van daar teruggekeerd, kochten eenigen hunner wit goed, waarvan zij sarongs maakten om er mede het Vrijdag- en het dagelijksch gebed te verrichten. Dit werd door een politie-spion ontdekt, en deze dacht, dat men de herrie-makers te Tjimareme wilde navolgen, en zonder zich verder te bedenken, maakte hij daarvan rapport aan het bestuur. Den 6en Juli 1919 werd de heer Soemantadilaga, gewezen loerah van Pasanggrahan, door den regent van Garoet opgeroepen, ik weet niet om welke redenen. Broeder S. gaf geen gevolg aan die oproeping, omdat hij ziek was, doch hij beloofde, zoodra hij hersteld zou zijn, zonder een nadere oproeping, uit eigen beweging voor den regent te zullen verschijnen. De boodschapper vertrok daarop weder en deelde den regent het een en ander mede. Den volgenden dag 7 Juli 1919, kwamen, zonder voorafgaande waarschuwing de assistent-resident, de regent, en andere bestuursambtenaren en politie, vergezeld van plm. 40 soldaten, te Nangkapait; zij gingen rechtstreeks naar de woning van den heer Soemantadilaga, maar er was niemand in diens huis (omdat de heer S. uit groote vrees en domheid onmiddellijk de vlucht had genomen); maar ofschoon de huiseigenaar afwezig was, werd er terstond tot een huiszoeking overgegaan. Men vond wit goed, (waarvoor het bestemd was, weet ik niet) en een golok (noodig voor huishoudelijk gebruik). Na de huiszoeking bij den heer S., werd overgegaan tot de arrestatie van H. Bakri (S.I. kring-president te Nangkapait); 2. den heer Halil; 3. Soeminta; 4. Minta; 5. Peti, verdacht van in de Tjimareme-zaak de hand te hebben gehad. Terstond werden die lieden in boeien geslagen. Na hunne arrestatie, sprak de assistent wedana (het publiek toe), bedoelende menschen te waarschuwen geen herrie te maken zooals te Tjimareme. Pas in den nacht van 7 op 8 Juli 1919 werd de heer Soemanta te Tjinta (Nangkapait) gearresteerd, en den volgenden dag, 8 Juli, werden 19 personen opgepakt en 's namiddags geboeid naar Garoet gezonden. Na dat geval kwamen dagelijks soldaten te Nangkapait en Wanaradja oefeningen houden voor machtsvertoon ......, opdat er geen ongeregeldheden werden gepleegd als te Tjimareme.

In een entrefilet wordt bericht, dat den 11en Juli de hadjis Tadjoedin, Adjhoeri, Gani, Hardjawisastra, Ismail, Djoenoedi, te Manondjaja bezoek kregen van politie-dienaren onder bevel van den regent van Tasikmalaja, die bij hen huiszoeking deden, in verband met klachten uit Garoet, dat die heeren hoofdaanleggers waren van het in verband met Lèlès staande verzet.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Onder vrienden.

Emir Faysal, naar Europa gekomen om voor de aanspraken van zijn vader, koning van Hedchaz op te komen, heeft ten opzichte van de landen, die onder Fransch en Britsch mandaat moeten komen, verklaringen afgelegd, welke nieuwe verwikkelingen doen verwachten. Palestina is, volgens hem, een gedeelte van Syrië, dat erbij moet blijven. Van Arabisch standpunt beschouwd, is Palestina een provincie en niet een land, er moet een Arabisch rijk worden gesticht, dat minstens Mesopotamië, Syrië en Palestina omvat.

De Sionnistische plannen, zooals die uitgewerkt zijn door Dr. Weizmann, vatte hij zóó op dat aan de Israelieten dezelfde rechten als aan de Arabieren zouden moeten worden gegeven, waardoor zij een aandeel zouden krijgen in het bestuur over Palestina, het toezicht over de Israelietische scholen, de stichting van een middenpunt voor Isr. cultuur en het vrije gebruik van de Hebreeuwsche taal. Zoo opgevat zou daartegen geen bezwaar bestaan.

Mocht de bedoeling verder gaan, en gericht zijn op de stichting van een Israelietische nationaliteit, die zelfs een Isr. staat zou willen vormen, dan zou dit ingaan tegen de Arabische opvattingen.

De Isr. zijn semieten evenals de Arabieren, zij kunnen best samenleven in een Arab. koninkrijk. Palestina kan een Joodsche provincie van dit rijk worden.

Deze zienswijze wordt in Engeland niet gedeeld, en vindt in Frankrijk heftige aanvechting. Deze twee landen hebben in 1916 overeenkomsten betreffende eenige verhoudingen in Azië gesloten, en deze overeenkomsten zijn als grondslag genomen bij de regeling der vredesconferentie te Parijs. De emir zegt van die overeenkomst niets te weten, wat zij over de militaire bezetting van Cilicië en de kuststrook van Syrië bevat, gaat hem niet aan, daar 't buiten zijn medeweten bedisseld is. De tegenpartij stelt hier tegenover dat zij Liban en Syrië nooit als Arabisch gebied heeft erkend en den vorst van 't nieuwe rijk daarin niet behoefde te kennen.

Hoewel Groot Britannië en Frankrijk zich aan de afspraken van 1916 houden, vinden de heeren in Parijs toch, dat de bondgenoot in Londen zich niet krachtig genoeg tegen de inzichten van den nieuwbakken vorst verzet. Ook over andere kwestiën staan deze geallieerden niet in volle vriendschap tegenover elkander.

In de Volkerenbond en bij de beslissingen te Parijs hebben de Hedchaz en de Britsche kroon-koloniën een stem, die evenveel waarde heeft als die van zelfstandige rijken, terwijl rijken als Perzië dit b.v. niet hebben. Van Fransche zijde is hiertegen scherpe kritiek gevoerd. het wordt dan gelijk gesteld met een groote bevoorrechting van Engeland en tot een groote onbillijkheid ten opzichte van de Fransche koloniën. De trouw, de offers, van de oude koloniën worden opgesomd. Van Marokko en Tunis worden de rechten gelijk genoemd met die van Hedchaz. De sultan en de bey verklaarden eigenmachtig den oorlog aan hunne vijanden. Echt Fransch: **Que sont les exploits des huit cents cavaliers hedjaziens à côté de l'héroïsme des tirailleurs marocains ou tunisiens porteurs de toutes les fouragères?**

Uit deze aanhaling blijkt al, dat de Fransche regeering de getroffen regeling tracht goed te praten, door te wijzen op de bijzondere positie, waarin de Britsche dominions en Hedchaz verkeeren, doch dat die verdediging geenszins algemeen voldoening schenkt.

Een korte mededeeling in de „Times" van 19 September sprak over een Engelsche zending, die op weg naar Sana, hoofdplaats van imanaat IJemen, door de Arabische opstandelingen gevangen was genomen. Den 26en d.a.v. liet 't groote Londensche blad hierop volgen, dat den 1en September reeds een bataljon met mitrailleuses en artillerie te Hodeidah geland was, om de schuldigen te straffen. Den 5en was hun bereids een gevoelige les toegediend.

Deze handeling heeft in Frankrijk al evenmin een goed onthaal gevonden. 't Oude spel begint weer. Wat gingen zij in IJemen zoeken? Zij doen precies alsof er geen vredesconferentie bestaan heeft, zegt de een. Zij slepen haar op de lange baan, om hier en daar feitelijke inzetten te krijgen voor verdere onderhandelingen meenen anderen. Of moest, wordt ook gevraagd, IJemen, zooals 't voor Perzië heette 't geval te zijn, tegen 't bolchemisme beschermd worden? Moet het daarheen, dat aan IJemen een mandaathouder zal worden opgedragen, en zal de bevolking dan het voorrecht krijgen uit te maken met welke saus zij verorberd wenscht te worden?

Zoo in de Fransche pers, zoo in de Fransche Kamer. Wie de Entente Cordiale naspeurt in de politiek der koloniën en der verre landen, hoort hier

klanken, die al evenmin vredelievend zijn, als vele Amerikaansche uitingen ten opzichte van Japan.

Motorboot—stoomboot.

De Shipping Board laat een aantal schepen van 9.600 ton aanmaken, bij voorkeur met de motor als beweegkracht. Alleen voor zoover geen motoren er voor beschikbaar zijn te stellen zal nog stoomvermogen gebruikt worden. Volgens de bewering van deze Amerikaansche maatschappij zal het motortype 19 pond brandstof per 24 uren gebruiken, terwijl voor een stoomboot van een analoog type op 100 pond te rekenen is.

Behalve 't geldelijk voordeel, dat hieraan verbonden is, heeft de winst aan ruimte groote waarde. Inplaats van de steenkolen massa's, wordt vloeibare brandstof tusschen dubbele wanden, vloeren en in andere verloren ruimte geborgen.

In Engeland, 't land van de steenkool, hebben de mijnwerkstakingen en de groote crisis in 't productiewezen, ook tot het inzicht gebracht dat de motor meer en meer de plaats van de stoommachine moet gaan innemen. Engeland laat motoren uit 't binnenland komen.

Wij vinden daar vergelijkende cijfers aangegeven, die zeker zeer sprekend zijn. Voor schepen van 10.000 t. komt 't gebruik van zware olie op 60 pond in 24 u. bij 't motormodel; 't komt op 105 pond voor de stoomboot die met petroleum stookt, en op 130 tot 150 pond wanneer steenkool gestookt wordt.

Italië en Nederland worden genoemd als leveranciers van scheepsmotoren.

Dit alles schijnt er op te wijzen, dat voor de groote vaart de motor de stoommachine aan 't verdringen is.

Afleiders van de malaria.

Volgens een studie van M. E. Ronbaud, die zich vroeger al verdienstelijk heeft gemaakt door beschouwingen over de tsé tsé vlieg en de slaapziekte in Afrika, zouden dieren tot zekere hoogte beschermers van den mensch tegen malaria kunnen zijn. De anopheles heeft geen voorkeur voor 't bloed van den mensch, integendeel zij is slechts menscheneter als zij geen meer gewilde buit onder haar bereik heeft. De voorliefde is aldus te rangschikken: varkens, runderen, geiten, schapen, gevogelte. Konijnen worden, als zij dicht bij een vaars zijn, weinig gestoken. Een niet aldus beschermd konijn wordt daartegen gaarne tot prooi van de muskieten genomen. Bevindt zich veel vee in de nabijheid der plassen, waar de anopheles zich ontwikkelen, dan blijven zij daar meerendeels, in 't tegenovergestelde geval gaan zij verder op hunne slachtoffers zoeken. Op de vermenigvuldiging heeft 't geen invloed of zij dieren- dan wel menschenbloed smullen. Leering: Leg een varken naast Uw bed, of ga in den stal slapen.

Javanen in Nieuw-Caledonië.

In La Dépêche Coloniale van 8 October vinden wij dit bericht. De heer Bosschart, door de Nederlandsch-Indische regeering naar Nieuw Caledonië gezonden, om de arbeidsvoorwaarden te inspecteeren, waaronder de daar verblijvende Javanen werken, heeft zich voldaan getoond over hetgeen hij gezien heeft. Alles kan gerust vertoond worden. Er bestaat dus geen bezwaar tegen om meer transporten naar Nouméa te laten gaan.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Arbeidsinspectie in Ned.-Indië.

Bij Visser en Co. te Weltevreden is verschenen het vijfde verslag van den dienst der arbeidsinspectie in Ned.-Indië, loopende over de jaren 1917 en 1918. De inrichting verschilt niet van de vorige verslagen; na een hoofdstuk, handelend over de werving van inlanders ten behoeve van ondernemingen in 't algemeen, volgt een uitvoerig hoofdstuk over het Gouvernement Oostkust van Sumatra en kortere over Atjeh, Lampongs, Westerafd. van Borneo, Zuider- en Oosterafd. van Borneo, Amboina, Ternate, Palembang en Benkoelen. In hoofdzaak bevatten die hoofdstukken gegevens over de loonen, de behandeling en de geneeskundige behandeling en verpleging der koelie's. Het verslag als zoodanig bedoelt een blik te doen slaan op de ondernemingen, om de verhouding tusschen den werkgever en den werknemer in het licht te stellen en om tevens de opvattingen en inzichten van de Arbeidsinspectie betreffende verschillende onderwerpen op arbeidsgebied samen te vatten.

In den vervolge zal het verslag jaarlijks verschijnen, uitbreiding van het personeel maakt dit mogelijk.

Adresboek van Ned.-Indië.

Van het bekende Indische adresboek van den hr.

Kleian, is een nieuwe jaargang verschenen (Batavia, G Kolff en Co.), afgesloten op 15 April 1919. Het eerste, zeer lijvige, deel bevat niet alleen een naamlijst van Europeesche inwoners, doch tevens een alphabetische opgave van plaatsnamen in Indië en van verschillende bedrijven. Het tweede deel behelst gegevens met betrekking op den burgerlijken stand (geboorten, huwelijken, overlijden, enz.).

De Ingenieur.

In No. 42 is het slot opgenomen van de artikelenreeks: De wetenschappelijke en technisch-economische beteekenis der Lematang-kolenvelden (op Zuid-Sumatra). Voordracht van den ir. H. Tromp. Inhoud van dit (evenals de vorige, geïllustreerd) gedeelte: Exploratie en exploitatie van het Boekit-Asemveld; Resumptie.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van de Aug.-afl.: Kabelbruggen (met ill.), door F. G. L. Weijerman. — Om den man zoo lang mogelijk een zelfde wapen te doen houden, door C. L. en v. R. — Het verveelvuldigen van kaarten, door J. C. F. Ohlhardt. — Een protest van de Legervereeniging, met naschrift, door C. Marcus. — Groot-Brittanje's macht ter zee. — Een woord tot afscheid (n.l. van den aftredenden redacteur G. A. Scheffer).

Koloniaal Tijdschrift.

De Oct.-afl. opent met een artikel van Prof. D. G. Stibbe, naar aanleiding der „onafhankelijkheidsaanvraag voor de Filippijnen", zooals deze is vastgesteld in een, namens het Filipino volk den Senaat en het Huis van Afgevaardigden van de V. S. aangeboden memorie. — Onder het opschrift „Risico van den arbeid" publiceert een „Controleur B. B." een lijstje met de namen van niet minder dan 17 ambtenaren B. B., die sedert 1913 werden vermoord of zwaar gewond door de inl. bevolking. — Contr. A. M. van der Elst geeft het eerste gedeelte zijner in de Bestuurs-academie gehouden voordracht: „De artikelen 154, 156 en 160 van het Ned. Indisch Wetboek van Strafrecht". — Van „zeeroover" B. D. van der Wahl in 1916—1819, vertelt de hr. P. H. van der Kemp interessante bijzonderheden. — De hr. J. Th. Petrus Blumberger wraakt de zgn. „Conduite-staat der ambtenaren B. B.; in een Naschrift der „Redactie" blijkt deze een andere opvatting te hebben en concludeert: Afschaffing der conduitestaten voor de bestuursambtenaren komt ons niet slechts onpraktisch, maar hoogst bedenkelijk voor. — Naar aanleiding der instelling eener commissie om den minister van koloniën van raad te dienen omtrent een betere opleiding van de bestuursambtenaren, schrijft de hr. W. Bakker G.Mzn. een opstel: Het tekort aan ambtenaren bij het kontroleurskorps in Ned.-Indië. — Onder het opschrift B. B. herinneringen, schrijft „Oud B. B.-man" over de eerste hormat-circulaire. — Overigens de gewone rubrieken: Vreemde koloniën, door D. G. Stibbe. — Kroniek (Indië in de Troonrede. — De Garoet-enquête. — De nieuwe Volksraad-voorzitter), door Tertius. — Koloniale literatuur, door C. v. d. V. — Persoverzichten, door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Het Nederlandsche Zeewezen.

De hr. A. K. A. Gijsberti Hodenpijl, behandelt met een zekere voorliefde in allerlei tijdschriften bepaalde episode's uit den tijd der Oost-Indische Compagnie; we vinden nu weder een bijdrage van zijn hand in het 16 Oct. Nr. van „Het Nederlandsche Zeewezen", waarbij de zgn. „hofreizen" naar Jedo in herinnering worden gebracht. Deze jaarlijksche reizen, een soort eerbewijs aan den Japanschen keizer, gingen vergezeld van de noodige geschenken, uit dankbaarheid voor de vergunning om met J. handel te mogen drijven, welk voorrecht overigens aan geen enkele westersche mogendheid ten deel viel in die tijden.

Staatsinstellingen van Ned.-Indië.

Bij H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem verscheen: Inleiding tot de staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië, vooral met het oog op de agrarische en de arbeidswetgeving, door Mr. J. Slingenberg. Dit werk van bijna 300 blz. druks (voorzien van enkele illustraties) dankt zijn ontstaan aan de lessen welke schr. geeft voor den zgn. Indologischen leergang van het Koloniaal Instituut. Van de eigenlijke staatsinstellingen zijn slechts de voornaamste feiten er in vermeld, daar de bestaande handleidingen van Mr. Kleintjes en De Louter een uitgebreide behandeling overbodig maakten; volle aandacht schonk Mr. Sl. echter aan het agrarisch- en het arbeidsrecht, onderwerpen die steeds actueel zijn.

Tijdschrift voor Indische Geneeskundigen.

Uit den inhoud van jaarg. 26, No. 2: Een jaar bij den aanleg van de Zuid-Sumatra Spoor te Batoeradja, door Soetomo. — Wanneer is een man van zijn Gonorrhoe genezen? door R. Séno. — Het veronal als middel tegen

overmatig zweeten, door Séno. — Naar aanleiding van Dr. Asikin's artikel over beri-beri en rijstvoeding, door Dr. C. D. de Langen.

No. 3: Tuberculine, door J. Westplat. — Verslag van het onderzoek naar den hygiënischen toestand van het Palace Hotel te Malang, door S. W. de Wolff. — Beantwoorde vragen der Influenza-enquête, door Machsoes. — Het belangrijke van het onderwijs in de psychiatrie voor de Indische artsen, door Dr. A. Gans.

Indologenblad.

In No. 2 van den 11en jaarg. geeft P. J. H(eesterman) zijn indrukken weer van het derde congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden, gehouden te Deventer op 3, 4 en 5 Sept. j.l. — Verder bevat dit Nr. o.m. een schrijven naar aanleiding van den moord op controleur De Kat Angelino. Volgens schr. treft de bevolking als zoodanig geen blaam, maar zijn sommige volks(mis)leiders, die echter achter schot blijven, de oorzaak van dergelijke misdaden.

De Waterstaats-Ingenieur.

De Juli-afl. van dit maandschrift bevat een belangrijke bijdrage van den ir. B. G. Escher over den Kloet in verband met de jongste uitbarsting. Na een korte inleiding geeft schr. een chronologisch overzicht der bekend geworden erupties, beschrijft vervolgens het ,,mechanisme der verwoestingen'', wijdt daarna een hoofdstuk aan de uitbarsting van 20 Mei j.l., om ten slotte in beschouwingen te treden over de wijzen waarop de rampzalige gevolgen van eventueel volgende erupties kunnen voorkomen worden (o.a. door drooglegging van het kratermeer). — Dr. G. J. N. Hengeveld schrijft eveneens over den Kloet, naar aanleiding van een tweetal onderzoekingstochten, kort na de uitbarsting ondernomen. — Van den verderen inhoud dezer afl. zij nog genoemd den tekst eener voordracht van ir. J. de Jonge: De boschexploitatie in de Buitenbezittingen, speciaal die op het eiland Simaloer (ten Westen van Sumatra). — En een artikel: De autonomie der gewestelijke raden aangetast? door ir. C. Ch. Kwisthout.

Indische natuurmonumenten.

Een tweede belangrijke schrede voorwaarts heeft het vraagstuk der natuurbescherming in Indië gedaan door het nieuwste gouv. besluit van Juli 1919. Werden er bij het besluit van 1 Febr. van dit jaar reeds 24 terreingedeelten, over den geheelen Archipel verspreid, als natuurmonument aangewezen, het 2e besluit heeft dit aantal vermeerderd met 31, zoodat er nu in 't geheel 55 zijn.

De voornaamste en bekendste van deze terreinen zijn de volgende: 1. De beroemde Goudzee bij Tosari; 2. het Junghuhn-Natuurmonument bij Lembang; 3. de schilderachtige Bantimoerong-waterval; 4. het meer van Telagabodas bij Garoet; 5. een paar boschgedeelten bij de Wijnkoopsbaai; 6. een terrein op het Jangplateau; 7 een deel van het geologisch interessante eiland Krakatau. (Ind. Merc. No. 42).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van No. 29: Dajaks (vervolg), door N. — Het gebied der groote meren (slot) in Celebes, door E. C. Abendanon. Een interessant artikel en merkwaardig tevens, door de mededeelingen van den heer A., naar aanleiding der in het beschreven gebied aangetroffen reusachtige hoeveelheden ijzer- en nikkelerts. — De poesaka. Een verhaal uit het Batoersche (bij den Diëng), door H. W. Bedée.

Titels van werken en tijdschriftartikelen.

Statistiek van de scheepvaart in Nederlandsch-Indië over het jaar 1918. Samengesteld bij het Hoofdbureau van Scheepvaart (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Dienst der zoutverpakking. Jaarverslag over 1917. (Batavia, Landsdrukkerij).

Algemeen verslag van het onderwijs in Ned.-Indië over 1917. 2 deelen. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Unexplored New Guinea. A record of the travels, adventures, and experiences of a Resident Magistrate amongst the head-hunting savages and cannibals of the unexplored interior of New Guinea, by W. N. Beaver. With an Introduction by A. C. Haddon. (London, Seely, Service en Co.).

Handleiding voor tropische witsuikerfabricatie, door W. H. Th. Harloff en H. Schmidt. Vierde druk. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

The planting, cultivation and expression of coconuts, kernels, cacao and edible vegetable oils and seeds of commerce. By H. O. Newland. (London, Ch. Griffin).

Tanimbareesche feestviering, door H. Geurtjens (Java-Post, 12 Sept. 1919).

Les publications de la Linschoten Vereeniging et les études d'histoire coloniale, par A. Cabaton (Revue de l'histoire des Colonies françaises. 1919, 3e trimestre).

Der Zucker Hollandisch-Indiens, von Dr. E. Schultze. (Der Tropenpflanzer, Aug. 1919).

The early Malays and their neighbours, by Ch. S. Lobingier. (Journal of the N.-China Branch of the Roy-As. Society. Vol. L. 1919).

Warenkennis van koloniale waren, door D. Ingerman. Kaoetsjoek (slot). (Handel en Bedrijf, 2 Oct. '19).

De in- en uitvoerhandel van Ned.-Indië in de jaren 1914—1917 (slot). (Handelsberichten, 16 Oct. '19).

Klappercultuur in Nederlandsch-Indië (Oliën en Vetten, 19 Oct. '19).

De aetherische olie van Cymbopogon javanensis: bijdrage tot de kennis der Indische grasoliën, door J. J. Hofman (Pharmaceutisch Weekbl. 1919, bl. 1279).

De toekomst der suikerindustrie in Suriname, door W. F. Roeske. (Suikerindustrie. 1919, bl. 167).

De wenschelijkheid van een accountantsdienst voor rietsuikerfabrieken op Java, door J. Walpoott. (Accountancy, 1919, bl. 77 vgg.).

De Koningin naar Indië. (De Loods, 1919, No. 26 en De Amsterdammer, 1919, No. 2203).

De koloniën ten voorbeeld aan het moederland, door Mr. I. A. Nederburgh. (Weekblad van het Recht, 19 Sept. '19).

Iets over witte mieren, door S. Kalff. (Natuur. 1919, bl. 249).

Het gewijde dwerghert, maleische dierenfabel, vertaald door C. A. Mees. (De Beweging, 1919, II, bl. 148).

Indische krijgsvoering (met ill.). (Kroniek. Sept. '19).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met Lichtbeelden, van den heer D o m v a n R o m b e e k uit 's-Gravenhage, op *Vrijdag 31 October 1919*, in de ,,Industrieele Club'' (ingang Vijgendam) te *Amsterdam*. Aanvang *8 uur*.

Onderwerp: **Sprokkelingen op Economisch Indisch gebied.**

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ingenieurs voor den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Ter benoeming tot ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië kunnen eenige ingenieurs, niet ouder dan 27 jaar, derwaarts worden uitgezonden, nadat zij zich eventueel voor den hun wachtenden werkkring hebben voorbereid.

Ter plaatsing in vasten dienst komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen en wel in de onderstaande volgorde:

1o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening voor electro-techniek, volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (Staatsblad no. 227);

3o. aan eene buitenlandsche hoogeschool of universiteit gediplomeerde electro-technische ingenieurs of werktuigkundig electro-technische ingenieurs;

4o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

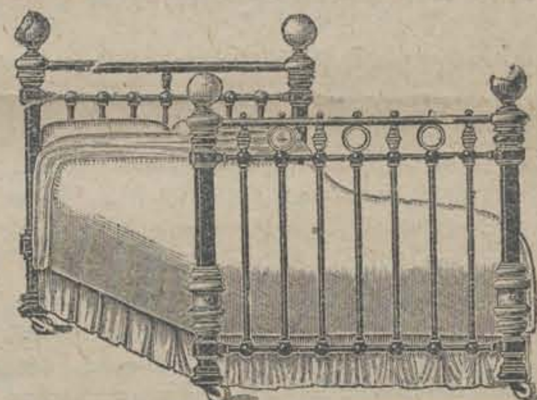
5o. officieren en gewezen officieren van 's Rijks zeemacht, opgeleid aan het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord, en officieren en gewezen officieren van het wapen der genie van 's Rijks landmacht of het leger in Nederlandsch-Indië, opgeleid aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda, voor zoover genoemde officieren voldoende ervaring op het gebied der electro-techniek in het algemeen en in het bijzonder ten opzichte der zwakstroom-techniek bezitten.

Voorts kunnen aangenomen worden buitenlanders, in het bezit van een onder 3o. bedoeld diploma, met dien verstande, dat zij niet in vasten maar in tijdelijken dienst geplaatst worden

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9e afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften!
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld de datum en de

plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 5500 (vijf duizend vijfhonderd gulden), onder welk bedrag eene extra premie van ƒ 4000 (vier duizend gulden) is begrepen;

c. voor gehuwden die in vasten dienst geplaatst worden, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. voor gehuwden die in tijdelijken dienst geplaatst worden, verhooging van het bedrag der tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting met het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging;

e. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging bedraagt ƒ 350—ƒ 1000 's maands, in dier voege, dat na 1, 2 en 4 jaar verhoogingen van ƒ 50 en verder om de 3 jaren verhoogingen van ƒ 100 'smaands worden toegekend, zoodat het maximum van ƒ 1000 na 19 jaar werkelijken dienst bereikt zal zijn.

Electrotechnische ambtenaren 1ste klasse bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd eenige personen, bij voorkeur jonger dan 30 en in geen geval ouder dan 35 jaar, ter benoeming tot electrotechnisch ambtenaar 1ste klasse.

Daarvoor komen in de onderstaande volgorde in aanmerking Nederlandsche onderdanen die geslaagd zijn in:

1e. het eindexamen eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus;

2e. het eindexamen van eene middelbare technische school in Nederland of in Indië, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn;

3e. het eindexamen van eene middelbare technische school in het buitenland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn (o.a. Technicum Mittweida, afdeeling Electrotechniek).

Voorts wordt vereischt eene ruime practische ervaring op het gebied der technische telegraaf- en (of) telefoontechniek, benevens grondige theoretische kennis van de onderwerpen uit de telegraaf- en (of) telefoontechniek, bekendheid met de constructie, werkwijze en regeling der meest voorkomende telegraaf- en (of) telefooninrichtingen en meettoestellen, zoomede ervaring in het opsporen en herstellen van fouten in ondergrondzwakstroomkabels.

De bezoldiging bedraagt ƒ 500 's maands, welke na drie jaren dienst op ƒ 600 's maands wordt gebracht.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

d. indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand bezoldiging, en wel in eens of, met bijberekening van rente van 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éene maand bezoldiging, te voldoen op de wijze, als zooeven aangegeven. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden eenmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij verzoekschrift (dat gericht moet zijn aan de 9de afdeeling. Personeele Zaken, burgerlijke dienst) te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne verzoekschriften moeten de gegadigden overleggen:

a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

Vermits de stukken naar Indië worden opgezonden, is het gewenscht van diploma's en getuigschriften ook de afschriften in te zenden.

In het verzoekschrift moet worden vermeld waar en wanneer de gegadigde geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

(Ned. Staatscourant van 6 October 1919, No. 213).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

		Contributie
Mevr. A. Geill-Tissot van Patot, Bergen op Z.	ƒ	2.50
A. Hartog Catz, Nijmegen	,,	5.—
T. Meyer, Kampen	,,	2.50
Mej. Th. van der Woude, Breda	,,	2.50
W. Engelbrecht	,,	2.50
K. J. Krijthe, Groningen	,,	2.50
A M. de Lange, Middelburg	,,	2.50
Mej. A. Goslinga, den Haag	,,	2.50
J. Hartog Herzberger, Nijmegen	,,	5.—
Mevr. Wed. M. van Vollenhoven-Steinmeyer, Amsterdam	,,	2.50
B J. Oudewater, Utrecht	,,	2.50
Dr. M. A. van Noorden, Bergen op Zoom	,,	2.50
Mr. F. C. L. Meyer, Zandvoort	,,	5.—
Dr. J. Kuypers, Bergen op Zoom	,,	2.50
H. C Boogaard, Bodjonegoro	,,	2.50
H. J. Veraart, Leiden, Stud. Afd.	,,	2.50
P. K. de Klerk, Haarlem	,,	2.50
C. Koning, Haarlem	,,	2.50
Mevr. Th. Romijn-Theunissen, Dordrecht	,,	3.—
A A. Maramis, den Haag	,,	2.50
J. C. Baudoin, den Haag	,,	2.50
P. Wink, Leiden, Stud. Afd.	,,	2.50
A. J. F. van Weezel, Errens, Leiden, St. Afd.	,,	2.50
S. J. Aay, den Haag	,,	2.50
A F. van Beek, Oegstgeest	,,	2.50
N. W. Disper, Bergen op Zoom	,,	2.50
Mr. P. Dozy, Haarlem	,,	2.50
Majoor Geill, Bergen op Zoom	,,	2.50
C. Gerlach, den Haag	,,	2.50
C. W. van Ginkel, Bergen op Zoom	,,	2.50
W. A. Juten, Bergen op Zoom	,,	2.50
Mevr. Wed. C. E. van Kappen, den Haag	,,	3.—
Mevr. M. M. Lindner van Vliet, Ginneken	,,	2.50
H. A. van Marle, den Haag	,,	2.50
J. van Nie, den Haag	,,	2.50
J. W. Ochtman, Sen. Bergen op Zoom	,,	2.50
C. A. Potten, Bergen op Zoom	,,	2.50
F L. W. Raedt van Oldenbarnevelt, den Haag	,,	2.50
L. U. van Stenis, Ginneken	,,	2.50
T. G. Tideman, Apeldoorn	,,	3.—
P Ch. Ph. Toreman, Apeldoorn	,,	2.50
Firma de Vries en Co., Amsterdam	,,	5.—
W. F. Wolters, Bergen op Zoom	,,	2.50
Jhr. V. H. van den Bergh, Delft	,,	2.50
Mej. A. Bosch, den Haag	,,	2.50
A J. Buitenhuis, Utrecht	,,	3.—
M. J. D. Claessens, Sittard	,,	2.50
Mej. F. Driessen, den Haag	,,	2.50
J. Fock, den Haag	,,	2.50
A. v. d. Hegge Spies, den Haag	,,	2.50
R. F. Heyning, Delft	,,	2.50
C. W. J. M. van Hoek, Rotterdam	,,	3.—
I. W. Hooykaas, den Haag. S. A.	,,	2.50
S. Kamminga, Amsterdam	,,	2.50
J. S. C. Kasteleyn, den Haag	,,	25.—
Th. Ketjen, den Haag	,,	2.50
E. M. Kunkels, Delft	,,	2.50
I. C. Leeuwendal, den Haag, S. A.	,,	2.50
Mellema, Groningen	,,	2.50
F C. W. Moorrees, den Haag	,,	3.—
S. G. Nooteboom, Rotterdam. S. A.	,,	2.50
H. A. Odijk, Heemstede	,,	3.—
Mej. Jeanne Opsomer, Rijswijk	,,	2.50
Th. J. Roes, Delft	,,	2.50
G. van Sandwijk, Groningen	,,	2.50
J. H. Statius Muller, Rijswijk. S. A.	,,	2.50
S. L. Vermeer, Huis ter Heide	,,	3.—
R. H. Verschoor, den Haag	,,	3.—
G. IJsselstijn, den Haag. S. A.	,,	2.50

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent **voor frankeerkosten.**

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 44. Donderdag 30 October 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. B. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . / INLICHTINGENDIENST . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.

Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Verhoogt Uw contributie!!

Ook de Vereeniging „Oost en West" lijdt onder den nood en druk der tijden. Zooals reeds in den oproep „Werft begunstigers" in het Kol. Weekblad van 2 October j.l. werd gesteld: wij hebben behoefte aan b e l a n g s t e l l i n g en g e l d. Belangstelling door de uitbreiding van onze werkingssfeer door het werven van nieuwe leden; geld door het verhoogen der contributie en het doen toetreden van begunstigers.

Zooals men in het nummer van 23 October heeft kunnen zien, traden vele nieuwe leden toe. De contributies bleven, op enkele uitzonderingen na, *f* 2.50, zooals bekend te weinig in verband met de uitgave van ons Orgaan. Aangenaam is het dan ook, dat enkele leden den nood en druk beseffende, waaronder wij verkeeren, hun contributie van *f* 2.50 op *f* 5.— brachten, nieuwe leden voor eene contributie van *f* 5.— teekenden. Moge hun voorbeeld door v e l e n gevolgd worden!

Het zenden van een briefkaart naar Heulstraat no. 17, de verhooging meldende, is voldoende; eerst in 1920 wordt over de contributie beschikt.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Tweede Koloniaal Onderwijs-Congres.

Dezelfde overwegingen, die er in 1916 toe leidden in het Koloniaal Weekblad melding te maken van het Koloniaal Onderwijs-Congres, n.l. dat er in de kleinere plaatsen in ons land en in Indië leden onzer Vereeniging zullen zijn, die de verslagen in de groote dagbladen niet onder de oogen krijgen, deden ons ook thans besluiten een beknopt overzicht van deze voor onze koloniën zoo belangrijke aangelegenheid te geven.

Plaatsruimte belet ons echter hiermede reeds heden een aanvang te maken, zoodat wij ons thans beperken tot de opening en den algemeenen indruk, dien wij bekwamen. In het Weekblad van 18 September j.l. no. 38, werd het program van het Congres reeds bekend gesteld.

Onder groote belangstelling werd den 22en October in de Rotonde van den Dierentuin te 's-Hage het Congres door den Voorzitter van het Bestuur Mr. J. H. Abendanon geopend. Onder de aanwezigen merkte men op Ministers, oud-Ministers, waaronder drie van Koloniën, Kamerleden en onderwijs-specialiteiten. Ook was aanwezig de Kroonprins van Djokjakarta. De Beschermheer, de Prins der Nederlanden, was verhinderd, de Minister van Koloniën door ongesteldheid eveneens.

Telegrammen van hulde werden verzonden aan H. M. de Koningin, de Koningin-Moeder en den Beschermheer.

De Voorzitter heet den Kroonprins van Djokja welkom. Z. K. H. vertegenwoordigt als 't ware de „trait d'union", tusschen moederland en koloniën. Z. K. H wordt verzocht de heilwenschen van het congres over te brengen aan Z. M. den Sultan. De wensch wordt uitgesproken, dat het verblijf in ons midden Z. K. H. aangenaam moge wezen en goede herinneringen achterlaten.

Daarna neemt Z. E. de Minister van Binnenlandsche Zaken, de heer Ruys de Beerenbrouck, het woord en houdt de openingsrede:

„Werd 3 jaar geleden hier het eerste congres gehouden, ook in Indië vond sedert een congres plaats, zoodat het huidige het derde is op het gebied van koloniaal onderwijs.

„Wel een bewijs van belangstelling. Velerlei vraagstukken vragen de aandacht en zullen genoeg stof opleveren tot voortzetting van den in 1916 begonnen

arbeid. Het onderwijs in de koloniën onderscheidt zich van het nationaal onderwijs in Nederland. Dat onderwijs is er als een vrucht van vreemden bodem en moet zich aanpassen aan de behoeften der Inlandsche maatschappij. Dit plaatst ons voor tal van problemen. Langen tijd bleef de belangstelling bij de bevolking latent. Rekening moet gehouden worden met het karakter van den Inlander. Het was tasten en zoeken, telkenmale veranderen van koers, hetgeen zelfs thans nog niet tot stilstand is gekomen. Het onderwijs behoort zich aan te passen aan de omstandigheden in en de behoeften van het land. Het congres kan aanwijzingen geven omtrent de richting waarin de Regeering zal hebben te sturen. De Volksraad en de Indische Onderwijsraad bevorderen de samenwerking en het onderling begrijpen van Regeering en geregeerden.

Ook het onderwijs in West-Indië komt aan de orde. De moeilijkheid dáár vormen de zoo heterogene bestanddeelen, waaruit de bevolking bestaat.

In Indië is sedert het eerste Koloniaal Onderwijscongres reeds veel tot stand gekomen, in de eerste plaats het voorbereidend hooger onderwijs voor alle bevolkingsgroepen. De Algemeene Middelbare School te Djokjakarta werd eenige maanden geleden geopend; een Technische Hoogeschool, gelijkwaardig aan de Delftsche, wordt in 1920 geopend.

In afwachting, dat in Indië zelf volledig in de behoefte aan Hooger Onderwijs zal zijn voorzien, is dit jaar een stelsel van studiebeurzen in werking gebracht.

De lichamelijke opvoeding van de jeugd is in 1917 tot een onderwerp van speciale overheidszorg verheven. Cursussen werden ingesteld tot vorming van onderwijzers tot leiders van lichaamsoefeningen.

Het onderwijs voor inlandsche meisjes zal weldra ook door de overheid krachtig aangevat kunnen worden, zoodra de meisjeskweekschool en meisjesnormaalscholen die werden opgericht, in voldoend aantal vrouwelijke leerkrachten uit de inheemsche bevolking zullen hebben voortgebracht.

Hetzelfde geldt ten aanzien van het voorbereidend onderwijs, waarvoor onlangs een kweekschool ter opleiding van fröbelonderwijzeressen uit alle bevolkingsgroepen werd geopend.

Door de oprichting van een Hollandsch-Chineesche kweekschool zullen over enkele jaren ook Chineesche onderwijzers en onderwijzeressen kunnen optreden.

Doch al werd er veel verricht, nog grooter taak wacht. Alleen door samen en opbouwend werken kan iets tot stand worden gebracht. Z. E. uit de hoop, dat dit congres veel zal opleveren, waarvan de koloniën de vruchten kunnen plukken.

Met den wensch, dat onder Gods zegen de beraadslagingen van dit congres ten vólle aan de verwachtingen mogen beantwoorden, verklaarde de minister het Koloniaal Onderwijscongres geopend.

De Voorzitter betuigt Z. E. dank voor de zoo belangrijke rede. Ook dankt hij voor de belangstelling van zoovele hoogeplaatsten in Rijk, Provincie, Gemeente en Koloniën, die zijn opgekomen. In deze tijden van beroering is het een bewijs van moed bijeen te komen en gemeenschappelijk te arbeiden aan de ontwikkeling van geest en hart, dit gegrond op rechtvaardigheid en wederzijdsche samenwerking. Onvolkomen weten en begrijpen is dikwerf erger dan niet weten. Hoever men gaan kan wordt bepaald door de leerlingen zelve. Opklimming moet echter mogelijk zijn tot het hoogste, ook in Indië. De eerste stap tot Hooger Onderwijs is gezet. Niet sexe, afkomst, stand of ras moet den doorslag geven, doch de individueele geschiktheid, verborgen krachten komen dan te voorschijn. Den leerlingen moet evenwel ook gewezen worden op de plichten, die zij tegenover de maatschappij te vervullen hebben.

De Voorzitter is dankbaar voor de voorlichting. De taak van den overheerscher is leiden, vooruit brengen Vooroordeelen moeten wijken. Ieder, die wat voor onze Indiën voelt, moet medewerken. Indië is in een stadium van overgang, waardoor het moeilijk is een vast programma voor de toekomst op te stellen. Veel moet worden goed gemaakt, wat in 't verleden werd verzuimd. Gaat men na wat plotseling te voorschijn kwam, dan vervult ons dat met hoop en geeft goeden moed.

Hierna begon de behandeling der vraagpunten.

Onze algemeene indruk was, dat zóó veel zal moeten worden gedaan, dat de vraag rijst: zijn wij wel daartoe in staat? Wij vermeenen die vraag bevestigend te mogen beantwoorden, maar dan zal gebroken moeten worden met starheid. Er is gebrek aan onderwijskrachten, maar er zijn er vele beschikbaar, die tijdelijk te werk gesteld kunnen worden, mits men zich niet star en strak houdt aan allerlei bepalingen betreffende leeftijdsgrenzen, onderwijsbevoegdheden, enz. Ook in deze heeft men zich aan te passen aan, zich te voegen naar de omstandigheden en flexiebel te zijn. Men wachte niet tot alles besproken en tot in de puntjes geregeld is, doch men beginne, men vatte aan, zoo goed en kwaad als het gaat. Er moet gehandeld worden!

Ons frappeerde de uitdrukking van den heer van Eupen, pas uit Indië teruggekeerd, die kennis nam van de strooming in het Congres. Hij stelde: „dat vele sprekers bleken niet op de hoogte te zijn van hetgeen op 't oogenblik in Indië voorvalt."

Wij leven snel. Nieuwe stroomingen ontstonden in Indië. Door den wereldoorlog raakte de voeling verloren. Die voeling moet hernomen, die stroomingen ondervangen en in de juiste banen geleid worden.

A. J. GOOSZEN.

Losse Opmerkingen.

XIII.

Reizende van Garoet naar Semarang, arriveerde de sneltrein te Solo tegen half vijf des middags, een groot half uur te laat, omdat er ergens onderweg een wagen was warm geloopen.

Met bagage enz. over willende gaan in den N.I.S.-trein naar Semarang, was deze reeds vertrokken.

En al ras bleek bij onderzoek, dat dit liedje zich zooveel malen per maand herhaalt en dat het reizend publiek op deze wijze meermalen de dupe is van animositeit tusschen de S. S. en de N. I. S.

De trein van Solo naar Semarang vertrekt om 4.49 n.m. en mag volgens de „bepalingen" niet langer dan 30 minuten wachten.

Nu kwam onze trein om vijf uur 21 binnenstoomen en dus...... was aan de bepalingen voldaan door even vóór onze aankomst weg te rijden en de stampvolle trein voor Semarang (vlak voor een congres) te noodzaken zijn inhoud uit te strooien over de hotels en pensions van Solo, die regelmatig over deze fortuintjes in hun vuistje lachen en het publiek op behoorlijke wijze „snijden".

Ik heb er over gesproken met den stationschef, een adjunct-inspecteur en met eenigen van het ondergeschikt personeel. En bij allen merkte ik hetzelfde duidelijk blijkend leedvermaak...... een met zeker welgevallen betoogen, dat de S. S. precies hetzelfde doet...... kortom de animositeit tusschen de directies der beide soorten spoorwegen weerspiegelde zich in de gesprekken hunner ondergeschikten, die derhalve worden geïnstrueerd in een sfeer van onderlinge tegenwerking en plagerij.

Een hunner merkte mij triomphantelijk op, dat de N. I. S. er in de eerste plaats is voor de dividenden der aandeelhouders! Heel aardig gezegd......

De S. S. levert 'm aan den anderen kant precies hetzelfde en zoo verklaarde de N. I. S. stationschef van Solo, met een van genoegen glimmend gelaat, dat het bij hem nog niet was voorgekomen, dat de reizigers uitstapten en den aansluitenden trein vlak voor hun neus zagen wegrijden...... iets wat de S. S.-stationschef in Djocdja herhaaldelijk moet laten gebeuren!

Wanneer men alles eens bij elkaar telt, Europeanen en Indiërs, wat zulke gedwongen oponthouden kosten aan hotel- en vervoerkosten, mitsgaders fooien etc., dan komt men gauw op een zes à zeven honderd gulden weggegooid geld, waarvoor men — botje bij botje doende — beter een extra-trein had kunnen inhuren, die op een kleine ƒ 200 zou komen.

Maar in den regel stuiven de menschen na het vervelende bericht uit elkander, ieder voor zich een goed heenkomen zoekende.

* * *

Intusschen kon ik mijn vooravond benutten om even vluchtig een kijkje te nemen in Solo en oude herinneringen op te diepen.

Vlak na een verblijf in de Preanger, wordt men hier getroffen door het meer dan armoedige uiterlijk van woningen en bevolking. Het is werkelijk om te huilen, zoo in-treurig als de meeste menschen hier gekleed over straat gaan en hoe vermagerd en ziekelijk zij er uit zien.

De slechte economische toestand met als gevolg ondervoeding en ziekte...... behoeven hier niet nader

aangeduid te worden; wie oogen heeft en deze w i l gebruiken, z i e t de ellende!

Bijzonder treft het groote aantal bedelaars, gehuld in smerige lompen, overdekt met walgelijke wonden, strompelende door de stad en zoekende naar weggeworpen etensresten.

Des nachts houden deze ongelukkigen verblijf in donkere hoeken van pasars, in sloppen en stegen, in portieken van pakhuizen en dergelijke; zij leveren een voortdurend gevaar op voor het verspreiden van besmettelijke ziekten.

Witte Kruis Kolonie en Leger des Heils doen reeds het mogelijke om aan deze stumperds de hulpzame hand te bieden, doch altijd en overal is het beletsel om met afdoend resultaat op te treden: „geldgebrek" ......en dit, waar millioenen in dit suiker- en tabaksland verdiend worden!

* * *

Semarang is in de laatste jaren zeer vooruitgegaan; er is kolossaal bijgebouwd, onder meer het prachtig gelegen nieuw-Tjandi, en er schijnt zoo van af de straat bekeken, zeer veel gedaan te worden voor hygiëne. Toch constateert men ook hier, dat talrijke bedelaars en mismaakten over de wegen zich voortsleepen......

Noord-Java, met Semarang als middelpunt, staat bekend voor de slechte toestanden onder de bevolking.

Vermoedelijk hebben de dagbladen U wel het bericht in geuren en kleuren overgebracht, dat er onlangs bij het benoemen van gemeente-ambtenaren misbruik is gemaakt door de Insulinde-fractie in den gemeenteraad van hare meerderheid, door, tegen den voordracht van den burgemeester in, eenige benoemingen er door te jagen, die niet aan de gestelde vereischten voldeden. Inderdaad schijnt men hier te staan voor een geval van politieke corruptie, welk geval thans door de reactie op bijzonder handige wijze wordt uitgebuit, daarbij vergetende, dat zulke dingen bij jonge vereenigingen uiteraard méér voorkomen en tevens verzwijgende, dat het weggeven van baantjes aan vrienden en partij- of geestverwanten volstrekt niet het monopolie is van roode of nationalistische vereenigingen...... ik zou haast zeggen: Integendeel!

Maar tevens is het opmerkelijk, dat men juist door de Europeesche gemeente, die zich over het algemeen niet druk maakte over Gemeente-politiek, in het openbaar kan hooren vertellen, dat die Insulinde-meerderheid in den raad, dat die „bruine sloebers" het lang niet kwaad doen! Dit is zeker, dat de gemeente Semarang op menig gebied de andere groote plaatsen vooruit is en dat in den gemeenteraad menschen zitten, die — als voortgekomen uit het volk — h a r t voor dat volk hebben.

* * *

Van alle zijden komen berichten binnen omtrent de oprichting van boerenbonden!

De heer Tjokroaminoto is nog steeds bezig links en rechts vergaderingen te beleggen, bijna altijd gevolgd door het verrijzen van een „*sarekat tani dan boeroeh*".

Of deze boerenbonden gesticht worden op de „puinhoopen" van de uit elkander vallende S. I., of dat zij daarnaast worden opgericht, zal de toekomst moeten uitmaken. Voorloopig is deze nieuwigheid nog niet duidelijk en kan men aan de tegenstrijdige dagbladberichten geen touw vastknoopen.

Weltevreden, 25 Aug. 1919.

H. J. VERMEER.

De Indische Week der Technische Hoogeschool te Delft.

(6—10 October 1919).

(Slot).

Woensdag, 8 October hield de heer Henri Borel, gep. Adviseur voor Chineesche Zaken in Ned.-Indië, een voordracht over: „Hindoesche kunst ook in verband met oude kunstwerken op Java".

Spr. begon met voorop te stellen hetgeen Obakura Kakuzo verklaart in zijn „Ideals of the East": „Azië is Eén". De gedachte-erfenis van ieder Aziatisch ras is liefde voor het Allerhoogste en Universeele.

In de vroegste tijden vormde Zuid-Azië één beschavingsgebied, waarvan Egypte, Arabië, Griekenland en China de uiteinden waren. De Hindoesche en Boeddhistische kunst hebben niet onder Griekschen invloed gestaan, integendeel, Indië was de primaire bron, waaruit de hoofdstroom van idealisme over Europa vloeide. De geestelijke oorsprong der Hindoesche kunst zijn de Véda's. China en Japan volgden de golven der Indische idealen. De Hindoesche kunst is geen imitatie van de uitwendige natuur, doch berust op geestelijke visie en devotie, hecht niet aan anatomische juistheid, doch aan stileering: op den idealen vorm komt het aan.

Spr. behandelde daarop in het kort de Goden der Hindoesche Trimoerti (Drieëenheid) Brahma, Vishnoe en Shima met hunne shakti's, in populairen zin hun „vrouwen" genoemd en hunne attributen of „voertuigen".

Hindoesche dichters en beeldhouwers beeldden Brâhma uit als Schepper, Vishnoe als Onderhouder, Shima als Vernieler, doch Herscheppend. Met hun drieën zijn zij één manifestatie van Ishmara, den Opperheer.

Verder besprak Spr. de groote Hindoesche heldendichten, waarvan één hoofdstuk als 't ware hun Evangelie is, terwijl een groot deel in 't Javaansch vertaald is. En de Javaansche volksverhalen en de lakons (spelen) der oude wajang. De gansche Hindoefilosofie is met zijn populaire figuren in de Javaansche volksziel gebleven. De oude lakons hebben een exoterische (uitwendige) en een esoterisch (inwendige) beteekenis, welke laatste voor ons verborgen wordt gehouden.

Hierna vertoonde spr. met lichtbeelden op het doek eene serie oude Hindoesche kunstwerken, uit Britsch-Indië en uit Nederlandsch-Indië, en lichtte de symbolische beteekenis ervan toe, daarbij constateerende, hoe het eeuwen heeft moeten duren eer de Europeaan, ondanks al de geleerde archeologie, een besef kreeg van de ontzaglijke, aesthetische k u n s twaarde dezer oude beelden en tempels.

Des avonds om 8 uur hield de heer C. Lekkerkerker, archivaris van het Bali-Instituut, eene lezing in de Groote Concertzaal van de Stads Doelen, die als al dergelijke lezingen, veel publiek trok. Telkenmale voorafgegaan door een aangename, leerrijke causerie werden de volgende films vertoond:

1. De Indische Natuur. — 2. Het leven der Europeesche vrouw en kinderen. — 3. Het leven van den inlander in de désa. — 4. Inlandsche meisjesschool te Bandoeng. — 5. De natte rijstbouw. — 6. Een Mohammedaansche godsdienstoefening op Java. — 7. Een offerfeest op Bali.

Donderdag, 9 October om 11 uur v.m. hield Prof. Dr. H. A. Brouwer, in het Gebouw voor Mijnbouwkunde eene voordracht over het „Exploratiewerk van den Indischen mijningenieur."

Het doel dat door den exploreerende mijningenieur wordt nagestreefd, omvat in de eerste plaats het opsporen van onbekende en het verder verkennen van onvoldoend bekende vindplaatsen van nuttige delfstoffen.

Een belangrijk hulpmiddel bij den exploratiearbeid in Indië zijn de aanwijzingen van inlanders, b.v. omtrent hun oude primitieve ontginningen en het voorkomen van gas- of olievindplaatsen, die veelal de eerste aanleiding tot het instellen van een nauwkeuriger onderzoek zijn geweest.

Achtereenvolgens worden door prof. Brouwer in bijzonderheden besproken de exploratie naar aardolie en aardgas, naar steenkool- en bruinkool, zoowel in regelmatig gebouwde als in sterk gestoorde gebieden; verder die naar het voorkomen en de waarde van alluviale afzettingen van tin, diamant

en goud, waarvan vooral de eerste op de bekende tineilanden in zoo waardevolle hoeveelheid aanwezig zijn, dat Banka wel eens is genoemd de kurk waar Indië op-drijft. Afzettingen van ijzererts zijn vooral in de laatste jaren op Celebes geëxploreerd.

Behalve het opsporen van ertsen en fossiele brandstoffen behooren vele andere werkzaamheden tot de exploratiearbeid van den Indischen' mijningenieur. Het opsporen van goed drinkwater is een levensquaestie in tropische gebieden.

Bij den aanleg van verschillende kunstwerken, spoorwegen en tunnels is een voorafgaand onderzoek der aardlagen van veel waarde. Door een gedetailleerd onderzoek van vulkanische verschijnselen en aardbevingen, kunnen waardevolle adviezen worden gegeven, om noodlottige gevolgen te voorkomen of te verminderen.

Ten slotte omvat het exploratiewerk het uitvoeren van geologische verkenningstochten in dikwijls weinig of nog geheel onbekend terrein. Belangrijke wetenschappelijke resultaten en tal van geologische kaarten zijn op deze wijze in den loop der jaren verkregen. Een eenigermate betrouwbare topografische kaart is voor deze werkzaamheden een eerste vereischte om de verkregen gegevens vast te leggen. En daar deze in vele gebieden niet bestaat, zien we den exploreerenden mijningenieur naast zijn anderen arbeid ook topografisch werk verrichten.

Prof. Brouwer lichtte zijn voordracht toe met vele lantaarnplaatjes, hij eindigde zijn rede met de hoop uit te spreken dat zijn voordracht er toe heeft bijgedragen om het pionierswerk van den Indischen mijningenieur meer in algemeene kring bekend te maken.

Op den laatsten dag, Vrijdag 10 October, hield des voorm. 11 uur, Z. Eerw. M. J. D. Claessens, oud-Ind. missionaris te Sittard, eene lezing over: De Roomsch-Katholieke Missie op het eiland Flores".

Spr. had zich tot taak gesteld de scheeve voorstelling, die men meermalen geeft van den arbeid der R. K. Missie door de ware te vervangen, door het werk, sedert 1559 op Flores verricht, te beschriiven. Het eiland en zijne bevolking werden geschetst. Eerst arbeidden er onder de Portugeesche overheersching de Paters Dominicanen. Het vertrouwen door de bevolking in hen gesteld, was zóó groot, dat zij de Nederlandsche missionarissen eerst niet wilden erkennen, hoewel die lang na hun vertrek kwamen. Thans bloeit de missie er en leeft de bevolking in rust en vrede, terwijl er welstand heerscht.

Des namiddags om 2 uur sprak Dr. J. W. Gunning, Zendings-director, over „De Beteekenis der Protestantsche Zending voor Nederlandsch-Indië.

Spr. betoogde, dat onze taak in de koloniën niet alleen door ambtenaren en door den Staat vervuld kan worden, maar, dat ook het particulier initiatief moet medewerken. Onze taak tegenover Indië noopt ons tot zelfverloochening, wij moeten het opvoeden, dit kan geschieden door het brengen van het Evangelie door de zending. Spr. bezocht Indië in 1900, toen verscheidene streken nog onbewerkt lagen. In 1916—'18 Indië van West naar Oost doorkruisende, werd enorme vooruitgang geconstateerd, anarchie maakte plaats voor geordende toestanden. Waar het Gouvernement in de plaats van den Vorst is getreden, wordt al wat van die zijde komt als een bevel beschouwd. Ook het onderwijs, hoe zich dat ook tracht aan te passen. De zendeling echter overreedt, leeft met de bevolking mee, krijgt daardoor invloed en kan het Woord ingang doen vinden. Van de zijde der bevolking zelve gaat dan de vraag naar onderricht uit.

In Noord Nieuw-Guinea zijn nu reeds 120 scholen met Inlandsche goeroes en groot is de vraag naar uitbreiding. Hiervoor is echter geld noodig. Een millioen werd reeds opgebracht door 1/10 der Ned. bevolking. Werkte ieder mee, dan zou dat 10 millioen worden. Levensbeginselen moeten niet zijn theorie, doch practijk. Het is niet om den Indiër 'n vreemden godsdienst op te dringen, slechts ethisch wordt opgetreden, niet afbrekend, doch opbouwend. De Bijbel is een Oostersch Boek, wordt door Aziaten beter ge-

vat dan door Westerlingen. Een band tusschen Nederland en Indië is onvermijdelijk, de zending bevestigt die door materialisme tegen te gaan.

Hierna nam de Rector magnificus, Prof. Dr. M. de Haas, het woord en verklaarde, dat deze lezing een waardig slot was van de Indische Week.

Er is geleerd:

1e. dat Indië een schoon en groot land is, dat ieder Nederlander moet verlangen nader te kennen;

2e. dat in Indië reeds zeer veel werd bereikt, andere Naties ten voorbeeld;

3e. dat er echter nog zeer veel te doen valt.

Een lokstem gaat van Indië uit, laat vele jongelieden daaraan gehoor geven, tot welzijn van Indië en van Nederland.

Het woord wordt verleend aan den heer Gooszen, wd. secretaris van „Oost en West".

Spr. zeide namens zijn Vereeniging het Comité erkentelijk te zijn voor de leiding en het succes der Indische Week. Er werd zeer veel gesproken over den band of de banden, die Nederland met Indië verbinden. Welnu ook de Vereeniging „Oost en West" beijvert zich dien band te versterken, door het verspreiden van populaire kennis, het verstrekken van inlichtingen, het uitgeven van een serie werkjes over Staats- en particuliere betrekkingen in Nederl. Indië, werkkring en vooruitzichten, ook dat over den Ingenieur, thans uitverkocht, doch opnieuw in bewerking. Echter ook deze Vereeniging heeft steun noodig. De kosten van het lidmaatschap zijn luttel. Ontzegt U een glas bier of een kop koffie, een paar sigaren of één pakje sigaretten p e r m a a n d en door dat offer te brengen, steunt ge ons groote en goede doel van „Oost en West".

Een kaartje, een stukje papier met naam en adres zijn voor aanmelding voldoende.

Hierna verklaarde de rector magnificus de Indische Week voor gesloten.

Uit de aanwezigen traden een zevental, waaronder eenige dames, tot „Oost en West" toe.

A. J. GOOSZEN.

Ingezonden.

Wederwoord aan den Heer George Nypels inzake: „Een vertegenwoordiger van O. en W.?"

Ten zeerste betreur ik het, dat mijn debuut als vertegenwoordiger van O. en W. den heer Nypels — en wellicht ook anderen — aanstoot heeft gegeven. Zulks was mij, die zooveel gevoel voor O. en W., het n e u t r a l e standpunt, dat deze vereeniging inneemt en het sympathieke en belangrijke doel, dat zij nastreeft, zeer pijnlijk, zooals het gevoel van verkeerd begrepen te worden immer is.

Op den voorgrond zij gesteld dat de door den heer N. gewraakte uitdrukking, in mijn verslag over den Bond van Belasting Betalers gesteld, omtrent de hooge positie, die ambtenaren en officieren, dienaren en werknemers van den Staat, behooren in te nemen, mijne eigen opvatting is, zij het dan ook, dat deze door velen, ook leden van O. en W., wordt gedeeld. Mijne uiting sloot aan bij hetgeen de Inleider betoogde, over de groote salarissen die aan Rijks- en Gemeenteambtenaren worden uitbetaald, het instellen van een vasten loonstandaard en promotie, waardoor men er komt, al werkt men weinig, hetgeen door den arbeider wordt overgenomen. Verder dat het systeem verkeerd is, dat ambtenaren en officieren, die toch ook werknemers zijn tegenover den Staat, zelve hun salaris bepalen.

Als belastingbetaler zie ik, hoe door de eischen der werknemers de werkgevers ten slotte ten gronde gericht worden, en wordt dit voorbeeld door de werknemers van den Staat gevolgd, dit ook den ondergang van den Staat tengevolge moet hebben.

Hoewel het particulier bedrijf en het Staatsbedrijf vele punten van overeenkomst hebben, behoort het laatste het eerste ten voorbeeld te strekken. De dienaren van den Staat moeten z u i v e r staan tegenover hun werkgever. Zij vormen geen kaste —

daarin wordt men geboren — doch zij traden v r ij-w i l l i g als werknemer tegenover den werkgever, den Staat, toe. Tegenover de hooge positie, die zij daardoor in den Staat — of Gemeente — innemen hebben zij een offer te brengen: a l g e h e e l e zelfverloochening en toewijding, staande boven geloof, politiek, partijbelang of wat dan ook. Willen zij dat offer niet brengen, welnu niemand dwingt hen daartoe, vrijwillig kozen zij die Staats- of Gemeentebetrekking, elders is plaats genoeg, waar zij al hun rechten kunnen doen gelden. Met het kiesrecht verbonden is, zoo dit niet tot het doel voert, — de practijk leert dit — het stakingsrecht verbonden. Boven deze rechten behooren ambtenaren en officieren verheven te staan, als trouwe en *betrouwbare* dienaren van Staat en Gemeente, welke partij ook dáár, als gevolg van de Volks k e u z e en dus den Volks w i l vertegenwoordigende, den scepter moge voeren.

Dit is geheel iets anders dan een Pruisisch régime en oerconservatisme, doch m. i. een hooge, zuivere opvatting, die aan de positie van ambtenaar en officier onafscheidelijk verbonden behoort te zijn. De heer Nypels houdt een betoog voor eigen opinie, zich uitende in kiesrecht voor ambtenaren en officieren, doch maakt zich schuldig aan de inconsequentie, een dienaar, een vertegenwoordiger van O. en W., een eigen opinie te ontzeggen. Ik erken gaarne de superioriteit van den heer N. en vermeent hij de belangen van het Hoofdbestuur van O. en W. en daarmede die der Vereeniging beter te zullen en te kunnen dienen, gaarne ruim ik hem een plaats in. Hoe meer de belangen, het doel van O. en W., gediend worden, hoe beter.

A. J. GOOSZEN.

Onderwijs per Correspondentie.

Nu de verbindingen tusschen de Koloniën en het Moederland beter worden, breekt een nieuwe periode aan voor het onderwijs per correspondentie, dat als een hulpmiddel kan worden beschouwd voor alle rangen en standen der maatschappij, om kennis te vergaren, deze te vergrooten, overal waar men door omstandigheden daartoe plaatselijk niet in de gelegenheid is.

Overzien wij het werken en streven van een der inrichtingen tot het geven van schriftelijk onderwijs in Nederland, n.l. van de Vereeniging voor Correspondentie Onderwijs, waarvan de advertentie in dit blad voorkomt.

Het onderwijs wordt gegeven aan de hand van voorgeschreven leerboeken. De moeilijkheden en noodzakelijke aanwijzigingen worden besproken in s c h r i f t e l ij k e L e s s e n, waarin ook het in te zenden werk wordt opgegeven, dat daarna door de leeraren wordt nagezien en, voorzien van hun aanteekeningen, terug gezonden. Aangezien van het begin van de studie of den cursus voldoende lessen gezonden worden, kan men geregeld doorwerken, terwijl het correspondentiewerk de reis naar Nederland heen en weer maakt. Zoodoende is de afstand geen bezwaar.

Uit de lijst der leeraren blijkt, dat zich daaronder bevinden, Directeuren van inrichtingen van onderwijs, Lectoren aan universiteiten, Leeraren Middelbaar onderwijs, Leeraren, Schrijvers van goede leerboeken en andere bekende theoretici en practici. De wijze waarop het schriftelijk onderwijs gegeven wordt, draagt de goedkeuring weg van tal van hoogstaande lichamen en hoogstaande, tot beoordeelen bevoegde, personen.

Gegeven worden:

Technische cursussen, vanaf 't begin tot de acten middelbaar, verdeeld over de volgende onderafdeelingen.

Ambachtsonderwijs en voorbereidend technisch onderwijs: voor gezel en meester in timmeren, bankwerken, electro-techniek, schilderen, meubelmaken en verder cursussen voor behangers, tailleurs, costumières, goud- en zilversmeden.

Machinisten onderwijs voor machinisten ter koopvaardij, machinisten voor klein, middel en groot bedrijf, machinisten spoor- en tramwegen.

Zeevaartonderwijs voor stuurlieden en opleiding M. O. akten.

Werktuigkunde voor teekenaars, bedrijfsleiders, constructeurs en opleiding M. O. akten.

Electro-techniek voor monteurs, teekenaars, bedrijfsleiders en opleiding M. O. akten.

Bouwkunde voor opzichter, teekenaar, onderbaas en M. O. akten, terwijl speciaal gewezen wordt op de B e t o n-cursussen.

Teekenakten voor de akte Lager en de Middelbare teekenakten Ma, Mb, Mc, Mj, Mk.

De afdeeling H a n d e l s w e t e n s c h a p p e n omvat Boekhoudcursussen, cursussen Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenographie, talen van belang voor handel en correspondentie. (Spaansch, Maleisch, enz.)

De afdeeling T a l e n heeft cursussen moderne talen van het eerste begin af tot en met de M. O.-akte, voorts oude Talen en Handelstalen, Stenographie, moderne talen en talen van belang voor den technicus.

De afdeeling M a t h e s i s (Wiskunde) leidt voor de verschillende examens op. Van het begin af tot en met de middelbare akte K.V, terwijl er ten slotte nog een afdeeling is, die opleidt voor verschillende vak-examens, voor verschillende ambachten en beroepen, voor verschillende eindexamens en toelatings-examens tot diverse scholen en herhalingsonderwijs geeft.

We troffen aan o.a. de opleiding voor verschillende Handelsdiploma's, voor zoo ongeveer alle akten L. O. onderwijs, voor de M. O. akten, Talen, Wiskunde, Boekhouden, Zeevaartkunde, Schoonschrijven, Teekenen, Werktuigkunde, en voorts Leeraar Handelscorrespondentie.

Zeer practisch zijn ook de cursussen voor de verschillende Technische groepen, Ambachtslieden, Machinisten, Stuurlieden, Werktuigkundigen, Electro-technici, Bouwkundigen.

Een ieder, hetzij hij onderwijzer is, dan wel behoort tot den handels- of technischen stand, zal ongetwijfeld er een cursus bij vinden, dien hij gaarne zal willen volgen, hetzij voor eenig examen, ambt of beroep of om meerdere kennis te erlangen. Ook zijn er zeer geschikte cursussen voor hen, die eenig examen in hun verloftijd in Holland zouden willen afleggen (bestuurs-ambtenaren, officieren, leeraren, onderwijzers, enz.) en die in Indië geen gelegenheid of lust voor mondeling onderwijs hebben, terwijl wij ten slotte nog wijzen op de goede gelegenheid, die hier geboden wordt voor hem, die voelt, dat hij zich voor zijn betrekking, ambt, beroep of betrekking theoretisch sterker moet maken.

Aangezien het onderwijs, gegeven door de Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs zeer algemeen, veelzijdig en bovenal zeer nationaal is, getracht wordt het mondeling onderwijs nabij te komen — door het toepassen van een deugdelijk systeem — vermeenen wij vrijmoedig den raad te kunnen geven, een proef met een der cursussen te nemen. Aangeteekend wordt echter, dat om de correspondentie te bespoedigen, men duidelijk hebbe te vermelden, hetgeen verlangd wordt, Boekhouden, Talen, Techniek, Wiskunde, enz., terwijl openhartig moet worden medegedeeld, wat en van welken omvang de vroegere studies waren, wat de levensomstandigheden zijn, wat de plannen voor de toekomst, opdat de onderwijzer nauwkeurig wete, h o e de leerling staat en w a t deze wil bereiken. Bij dit onderwijs treedt dus de persoonlijkheid meer op den voorgrond dan bij klassikaal onderwijs en kan daarmede geheel rekening worden gehouden.

Waar tegenwoordig blijkt, dat ambtelijke inkomsten en pensioenen over het algemeen niet meer voldoende zijn om in het levensonderhoud te voorzien, wordt hier uitkomst geboden, door het middel aan de hand te doen zijne positie in de toekomst te kunnen verbeteren. Verder om op minder kostbare wijze, b.v. op afgelegen plaatsen, zijn kroost de noodige kennis bij te brengen.

Waar een goede, vaste wil en de noodige aanleg aanwezig was, heeft het onderwijs per correspondentie den betrokkene geholpen en het door hem verlangde doen bereiken. G.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Geestelijke Centrales.

„Op het merkwaardige Javaansche Cultuurcongres, verleden jaar te Solo gehouden, zijn geestelijke waarden uit West en Oost tegen elkander opgewogen, zonder dat men het over de uitkomst der vergelijking eens is geraakt." Aldus de „Loc." in een hoofdartikel.

Een feit is het, vervolgt Schr., dat de leermeester niet alleen aan, maar ook van den leerling leert. „De aanraking met ieder volk ontsluit een nieuwe wereld aan hem, die geest en gemoed onbevangen opent. En zonder nu te zeggen, dat elke Oostinjeganger is thuisgekeerd met den befaamden „breeden blik", zoo valt niet te betwijfelen dat Nederland, het land der kleine maten en verhoudingen, zich door zijn koloniaal bezit wijdere horizonten zag getrokken; dat zijn geestkracht gescherpt werd door de taak om moeilijke en ongedachte koloniale problemen op te lossen, waarbij het met geen buitenlandsche ervaring te rade kon gaan; dat de volksfantazie, beperkt door de enge grenzen der lage landen, in zijn vluchten naar het Oostersche Onbekende zich vertrouwd heeft gemaakt met de gedachte, dat niet overal dezelfde gang is der jaargetijden, niet overal door het leven hetzelfde rhythme dreunt, niet overal dijken volgen op dijken en kanalen op kanalen." Elke in de kolonie in leidende positie geplaatste Nederlander heeft in zekeren zin een zendingstaak te vervullen, als pionier uit een andere beschavingswereld; voor de geestelijke winst, in de Kolonie in overvloed te maken, geve hij dus iets terug aan het land. „Hoe rijker zijn kennis van land en volk, des te gemakkelijker zal hij opsporen hun geestelijke nooden en behoeften, des te doeltreffender zal hij op maatschappelijk gebied in opheffenden en ontwikkelenden zin werkzaam kunnen zijn."

Velen komen in Indië met een parate kennis van land en volk. Planters, zendelingen en onderwijzers komen door de praktijk tot deze kennis. Anderen putten hun kennis uit de boeken, al houdt hun beroep hen verwijderd van de Oostersche Maatschappij. Vooral in de groote steden leeft er echter een sterke en invloedrijke groep, die als gematigd-onverschilligen, als toeschouwers het kleine stuk Indische leven waarnemen, dat zij te aanschouwen krijgen. Hun geestelijke winst is gering: zij geven niets of weinig aan Indië terug.

Hoe zou echter deze groep van stedelingen, voor een groot deel gevormd door kooplieden, bankmannen en ambtenaren der bureaux, die kennis kunnen vergaren? Meestal ontbreekt hun de tijd voor omvangrijke studie uit de schaarsche bibliotheken, terwijl debat-avonden over Indische problemen, zooals „Koloniale Studiën" biedt, hun Indië zelf niet nader brengt. Films van het Indische leven daartoe geschikt, ziet men daar niet; voordrachten over Indië, in opvolging een beeld gevend van de Indische werkelijkheid, worden daar zelden gehouden.

„In Indië, concludeert Schr., ontbreekt datgene wat in Nederland de laatste jaren zulk voortreffelijk ontwikkelingswerk doet: een......... Koloniaal Instituut".

Schr. is getroffen door de uitbreiding, welke de nuttige werkzaamheden dezer Vereeniging, blijkens het 8e jaarverslag over 1918, alweder hebben ondergaan. Het Instituut beschikt over een zich steeds uitbreidende verzameling van uitgezochte foto's; zijn filmcollectie wordt voortdurend aangevuld en herzien; het liet natuurgetrouwe beeldengoepen van Inlandsch volksleven vervaardigen, riep een organisatie in het leven voor het houden van voordrachten, welke in haar samenhang een zoo volledig mogelijk beeld van Indië geven en laat over tal van koloniale onderwerpen samenvattende verhandelingen verschijnen, den grondslag aldus leggend voor practisch bruikbare koloniale handboeken. Velen, die zich een werkkring kiezen in de kolonie, bereiden zich hiertoe voor met gebruikmaking van de leermiddelen van het Kol. Instituut in het moederland. Doch in de kolonie zelve zijn deze leermiddelen niet minder op hun plaats.

In Indië's groote steden weet men weinig van Deli; in Deli weet men weinig van Java. Gering is de voorstelling, die men er heeft van die prachtige „Groote Oost" in de wijde zeeën van onzen Archipel. „Naarmate Indië zich meer als politieke eenheid gaat ontwikkelen, is het toch juist zoo noodig dat ook hier op ruime schaal deugdelijke kennis van Indië wordt verbreid."

De werkzaamheid van het Koloniaal Instituut is, gezien de Statuten, niet aan het moederland gebonden, vervolgt Schr.

„Het arbeidt reeds in de Kolonie door haar organen: het Oostkust van Sumatra-, Atjeh-, Minangkabou, Zuid-Sumatra-, Bali- en Molukken-Instituut, welke de kennis van bepaalde gebieden beoogen te systematiseeren en ter plaatse opsporen wat ter plaatse dient te worden gezocht.

De Vereeniging beschikt dus dientengevolge over vertegenwoordigers in Indië. Dezen zouden reeds kunnen beginnen de publicatiën omtrent de bepaalde gebieden, welke zij bestudeeren, ook in Indië op doelmatige wijze te verspreiden.

Maar het beste ware natuurlijk een organisatie, bizonderlijk bestemd om datgene wat het koloniaal instituut thans in het moederland, en uitsluitend in het moederland, verricht, ook zooveel mogelijk in de kolonie tot stand te brengen, zoodat hier iedere plaats van eenige beteekenis zijn geestelijke centrale krijgt.

Zoo werd dan Indië niet alleen aan het moederland, maar ook aan Indië beter en juister bekend. Tot profijt van beide."

De Soendaneesche vrouw.

De hoofdred. van de „Java-Bode", tijdelijk te Soemedang, deelt over haar o.a. het volgende mede: Betaaldag was het op de thee-onderneming. De theeplukkers zaten neergehurkt in de loods. Ze leken gedachteloos, met haar vagen blik en het starendkijken. Die vrouwtjes waren als verwaarloosde, verarmde kinderen. Vergeefs was het zoeken naar iets jeugdigs, iets levendigs; de Soendaneesche vrouw, bekend, beroemd zelfs om haar bevalligheid was hierbij niet te ontdekken. „Niets dan verschrompelde gezichtjes met ouwelijke trekken, met een waas van levensmoeheid en levensonverschilligheid. Er waren kinderen bij, zonder jeugd, als oude vrouwtjes al, wier leeftijd niet te schatten scheen. De bevalligheid had geen plaats meer gevonden in de ingedrongen ruggen, in het lichaam, gekweld door het te jonge moederschap. Als een troep lastdieren gewoon aan zwaren arbeid, berustend in hun lot, zich onderwerpen aan wat niet te veranderen lijkt," zaten zij daar.

Schr. merkt echter op, dat het zeer goed mogelijk is, dat hij zich een andere voorstelling van den toestand dier vrouwen maakt, dan hij werkelijk is. Wellicht schuilt er meer opgewektheid onder, wellicht vinden zij haar lot heelemaal niet zoo verschrikkelijk. „Haar leven, omsloten door de desa, waar zij opgroeiden, al spoedig in de tuinen werkende, trouwden, moeder werden, uit het huis van den eenen echtgenoot verjaagd en weer door den andere opgenomen, is dat van geslacht op geslacht, vastgesteld door adat, gewoonten of overgeërfde begrippen."

Het lot van de Soendaneesche vrouw is de toekomst van het Soendaneesche volk, vervolgt schr. Voor zijn ontwikkeling moet het beschikken over krachtige, gezonde moeders. „En het Soendaneesche meisje, nog een kind-zelf, wordt tot moederschap gedwongen, bijna zonder levenskracht." „Elke geboorte moet een opbouw zijn, niet een teruggang.

Het leven moet worden voortgezet in telkens krachtigere geslachten. Elke langdurige onderbreking van die stijgende lijn leidt tot een teruggang. En dien teruggang zien wij bij de Soedaneesche moeder en reeds bij het Soendaneesche volk." Al is het eeuwen zoo geweest, het einde draagt de last, zóó ook hier.

Schr. besluit: „Elk volk gaat ten gronde, welks leven niet op goede zedelijkheidswetten en begrippen is opgebouwd. En de plaats, welke de vrouw bij een volk inneemt, wijst het peil der beschaving van zulk een volk aan, ook al houden wij daarbij rekening met de godsdienstige opvattingen van zulk een volk. En waarlijke beschaving is ver te zoeken bij een volk, bij wien de vrouw, bijna altijd, van hand tot hand gaat, niets meer is dan een verbruiksvoorwerp, waarvan men zich kan ontdoen, wanneer men wil, waar de huwelijkswetten zóó zijn ingericht, dat de man zijn vrouw verjaagt als het hem lust en een andere hem meer behaagt. Zulke toestanden moeten wel tot zedeloosheid leiden, vooral waar de vrouw rechteloos staat en de man met een „soerat-lepas" (ontslagbriefje) van haar af is. Het verderf der geslachtsziekten onder het Soendaneesche volk wordt gezegd zeer groot te zijn. Onder de theeplukters waren velen met een gelaat vol lijden en met de kleurloosheid en de doorschijnende bleekheid van de tuberculose. En zij zijn de eenigen niet!"

De Zending in Indië.

Onder de onderteekenaars van de circulaire en den oproep om hulp in den geldnood van de vier samenwerkende zendingsorporaties, aldus deelt de „Java-Bode" in een hoofdartikel mede, worden gevonden de heeren Mr. Cort van der Linden, S. P. van Eeghen, Mr. D. Fock, Jhr. mr. A. C. D. de Graeff, dr. C. W. Jansen, dr. E. B. Kielstra, H. H. van Kol, Mevr. M. C. Kooij—van Zeggelen, Mr. J. de Louter, Mr. R. Mees, H. F. Tillema, Mr. C. van Vollenhoven. Reeds meermalen werd in de „Java-Bode" over het groote nut van de zending voor Indië geschreven: „De zendelingen hebben overal prachtig werk verricht. Zij waren de proniers, die in de meest onherbergzame oorden met gevaar voor eigen leven wat beschaving kwamen brengen. Zij hebben meegewerkt om ons gezag te versterken en den Nederlandschen naam te doen eerbiedigen." In den oproep om hulp wordt terecht gezegd: „Wij doen een beroep op hen, die met ons, er van overtuigd zijn, dat het ineenzakken van dit zendingswerk een rechtstreeksch nadeel zou wezen voor de inheemsche bevolking van Indië, aan wier geestelijke en moreele ontwikkeling en aan wier stoffelijke welvaart de verbonden corporaties zoo onvermoeid en zoo onbaatzuchtige werken. Een hoog nationaal belang is er bij betrokken — en tevens het belang van onzen goeden kolonialen naam —, dat deze ramp worde voorkomen." Schr. haalt vervolgens aan het oordeel van Dr. E. B. Kielstra over den zendingsarbeid in Nias en in de Bataklanden:

Dr. K. komt op tegen de bewering, dat „de bekeering van den Inlander moeilijk anders dan oppervlakkig kan zijn en uitsluitend voor het uiterlijk, om de materieele voordeelen geschiedt". Dr. K. schreef o.m. in het „Hbld.": „Zou het waar zijn, dat „velen in den lande" zoo oppervlakkig oordeelen? Ik kan het bezwaarlijk gelooven. Het zou dan wel zaak zijn, dat zij zich eens persoonlijk gingen overtuigen van de toestanden in de streken, waar de zendelingen, als ware pioniers der beschaving, der Inlandsche bevolking zoo grooten zegen hebben gebracht. In die streken — laat ik slechts wijzen op de Tobalanden en Nias, waar het bekeeringswerk nog van betrekkelijk recenten datum is —, waar onder den invloed der zendelingen aan de onophoudelijke binnenlandsche oorlogen, aan kanibalisme en koppensnellen, aan allerlei andere barbaarsche gewoonten een einde is gemaakt. Welk materiëel voordeel zou de Bataks of de Niassers er toe hebben k u n n e n brengen, aldus van hunne adats af te gaan en de leiding der zendelingen te aanvaarden? Een Nederlander, van welken zin hij persoonlijk ook zij, moet het toejuichen dat, door den zendingsarbeid, een zachtere geest, een geest van christelijke liefde, de bevolking doordringt. De staatsman beseft dat alleen op die wijze eenigszins de uitbreiding van den Islam wordt beteugeld, en dat geene Inlandsche bevolking zich eerder dan eene christelijke bij het Nederlandsche gezag aansluit; de letterkundige, de geograaf, de ethnoloog erkennen het belang van hetgeen de zendelingen voor de kennis van taal, land en volk hebben verricht."

Tevens vermeldt Schr. dat Dr. van Höevell, die op Indisch gebied der liberalen voorganger is geweest, steeds op de uitbreiding der zending heeft aangedrongen. In 1848 schreef Dr. van H. met het oog op de ellendige toestanden in Nias: „Begin met de Niassers te beschaven, christelijk te beschaven; vorm het opkomend geslacht tot andere, meer ontwikkelde, beter onderwezen menschen; richt scholen op, stort in de harten der Niassche jeugd de zaden van godsdienst en zedelijkheid, leer hun op andere wijze hun voedsel en kleeding te vinden dan door strooptochten en menschenroof; in één woord, hervorm hunne maatschappij door het Christendom."

De „Java-Bode" besluit: Door het Christendom! Naar het voorbeeld van Van Höevell zeggen „ook zij, die zich aan kerkelijke dogma's of vormen min of meer ontgroeid achten: de zending is een zegen voor velen; ieder steune haar naar de mate zijner krachten!"

Natuurmonumen en.

Een natuurmonument is een terrein, dat om zijn wetenschappelijke of aesthetische waarde voor vernietiging bewaard moet blijven, lezen wij in het „Soer. Hbld."

Bij een Gouv. Besluit van Februari 1919 werden reeds 24 terreingedeelten, over den geheelen archipel verspreid, als natuurmonument aangewezen; het 2e besluit van Juli 1919 heeft dit aantal op 55 gebracht.

„Een voorbeeld van een echt natuurmonument in de ruimste beteekenis van het woord is bijv. het schilderachtige bergmeer Pendjaloe met het eilandje Noesagede, gelegen bij Tasikmalaja, waar buiten de bestaande wegen en oude begraafplaatsen niets gekapt of gesnoeid mag worden, zelfs geen hout gesprokkeld, of onkruid uitgehaald, waar geen vogels geschoten of vlinders gevangen mogen worden, kortom waar de natuur ongehinderd haar loop volgt, zonder dat een menschenhand er eenige verandering in mag brengen." Van onschatbare waarde is dit ongerepte terrein voor de studie van de natuur. Alle 55 natuurmonumenten behooren tot het landsdomein; de betrokken plaatselijke ambtenaren van het gouvernement dragen zorg voor de nakoming van de verbodsbepalingen betreffende vernieling, diefstal, jacht, enz. op dit terrein. De voornaamste dezer natuurmonumenten zijn:

de beroemde Zandzee bij Tosari; de heuvel bij Lembang met het graf van Junghuhn, met prachtig uitzicht op de hoogvlakte van Lembang; de schilderachtige Bantimoerong-waterval bij Makassar; het Telagabodas-meer bij Garoet; een paar boschgedeelten bij de Wijnkoopsbaai; een terrein op 't Jangplateau, en een deel van het geologisch interessante eiland Krakatau.

Het blad besluit: „Indië mag trotsch zijn op een Regeering, die toonde een vooruitzienden blik en een open oog voor natuurschoon en wetenschappelijk onderzoek te hebben, want geen land in de tropen kan bogen op zoo'n groot aantal natuurmonumenten, waarvan verscheiden van internationale beteekenis zijn."

Suriname.

Nog steeds druppelt het na. Nu is het 't *Leidsch Dagblad* van 18 October, dat boven het uitgeknepen worden als een citroen door den Minister van Finan-

ciën de voorkeur geeft aan het verkoopen van onze West-Indische koloniën.

Het *Leidsch Dagblad* vertrouwt even goede bewaker van Nederlands eer en goeden naam als wat ook te zijn, ook wanneer het een lans wil breken voor de verkoop-idee. Gaarne nemen wij deze verzekering aan, maar wij kunnen de opmerking niet terughouden, dat het blad niet schijnt in te zien, hoe heel de wereld den neus voor ons optrekt om ons azen op Amerikaansche milliarden.

In plaats van dankbaar te zijn, dat wij zoo goed aan den wereldbrand ontsnapt zijn en gelaten de kosten te dragen die gemaakt zijn om dat te bereiken, in plaats van — als heel de wereld — te trachten door eigen kracht de moeilijkheden, die een gevolg zijn van den wereldoorlog, te boven te komen, willen sommige Nederlanders niet alleen een ander land laten opdraaien voor de betaling onzer crisisuitgaven, enz., maar zij verlangen zelfs eenige milliarden over te houden.

De oorlog schijnt alle gevoel van betamelijkheid, alle schaamtegevoel gedood te hebben. Wij voor ons, zijn dan ook overtuigd, dat het geschreeuw om de Limburgsche kwestie bij een deel onzer landgenooten niets dan huichelarij is en dat zij zouden toehappen, indien voor dat stukje Zuid-Limburg eenige milliarden — al zijn het dan maar francs — werden geboden. Dezelfde lieden, die het uitlokken van een volksstemming in Limburg als landverraad uitkrijten, bevelen zonder blikken of blozen den verkoop onze koloniën, die een deel van het Rijk uitmaken, met aandrang aan.

Onze crisisschuld bedraagt nog geen twee milliard. Maar met dit bedrag is men niet tevreden. Die domme Amerikanen bieden zeven milliard — dollars? — ,,voor onzen West-Indischen rommel." Waarom zouden wij dat aardige sommetje niet accepteeren? Terwijl alle landen van Europa in geldzorgen zitten, konden wij ons dan zorgeloos in weelde baden.

L'äppétit vient en mangeant.

Het *Leidsch Dagblad* — een even goede bewaker van Nederland's eer en goeden naam als wat ook — heeft hooren mompelen van een koopsom van 5 à 7 milliard. ,,Bij ernstig polsen zou deze som wellicht nog wat hooger worden", merkt het blad dan op, daarbij blijk gevende van prijszenswaardige bescheidenheid. ,,*Wat hooger*". Bij ernstig polsen. Bij krachtig aandringen wellicht *veel hooger*.

Bah! het is dégoutant.

Waarom maakt de Regeering toch geen eind aan dat misselijke geschrijf door mede te deelen of de Amerikaansche Regeering al dan niet een bod heeft gedaan voor onze W.-I. koloniën? Is er geen lid in de Tweede of de Eerste Kamer, die daaromtrent een vraag tot de Regeering kan richten? Men zal het toch met ons eens zijn, dat het hunkeren naar Amerikaansche milliarden ons verachtelijk maakt in de oogen van heel de wereld.

* * *

Woensdagmorgen — 22 October — heeft mevrouw van Heerdt tot Eversberg het op het Koloniaal Onderwijscongres o.m. gehad over de luiheid van de negers in Suriname. Baron van Asbeck — de oud-Gouverneur — heeft de bewering afdoende weerlegd. Na al hetgeen wij in dit blad over deze beschuldiging bij herhaling geschreven hebben, behoeven wij daarop niet terug te komen. Wil mevrouw van Heerdt iets meer weten van de Barbadiaansche negers, zij leze wat Jhr. van Reigersberg Versluys in *De Ingenieur* van 29 Febr. 1908 over hen schreef, in tegenstelling met onze Surinaamsche negers.

Nu er over heel de blanke wereld een luiheidsgolf trekt, had mevrouw van Heerdt geen ongeschikter moment kunnen kiezen om over de luiheid van negers te klagen.

* * *

Ook in Suriname zijn er die klagen, dat de dames — de mode volgende — eenige vierkante centimeters (of decimeters) meer van haar huid te zien geven dan vroeger. X. klaagt in *De Surinamer* van 7 September: ,,Het is dan ook bar dat het vrouwengeslacht bezig is zich zelf totaal neer te halen. Alle eerbied en respect voor de vrouw gaat totaal verloren. Ik geloof dat men eenvoudig liever naakt dan goed gekleed wil gaan. Ik vraag ook in gemoede: Vrouw, waar is Uw eerbied voor uw lichaam, waar is uw zedigheid gebleven, waar is uw kieschheid? Wat blijft toch over van de zoo schoone vrouwelijke deugden, waar elke man eerbied voor heeft?"

XX. in *De Surinamer* van 11 September zegt: ,,Wat die lichte kleederdracht betreft, ik voor mij geloof niet, M. de R., dat de dames, die er zich aan wagen daarmede bepaald onzedige bedoelingen hebben. Dit kan alleen het geval wezen bij vrouwen van verdacht allooi.

Ik geloof, dat het velen harer te doen is de aandacht van hun onbeduidend of leelijk gelaat af te trekken, meenende met bloote hals en naakte schouders en borst nog een goed figuur te slaan."

Hier is blijkbaar een diplomaat aan het woord, maar wij vreezen, dat de dames zich niet zullen laten verschalken.

In *Suriname* van 16 September neemt Periscopist" in een geestig artikel de dames in bescherming. Hebben X. en XX. nooit een gala-bal bijgewoond, zouden wij willen vragen.

Wij herinneren ons een mop uit ,,Punch" of ,,Life": Een zendeling uit Afrika woonde bij Lord zoo-en-zoo een groot diner bij. Het tekort aan kleeding der dames maakte den gastheer tegenover den zendeling eenigszins verlegen. ,,Gij zijt zelf Engelschman en kent de gebruiken onzer dames op het stuk van kleeding", verontschuldigde hij, waarop de zendeling: ,,O, ik heb ze in Afrika veel meer gedecolleteerd gezien."

* * *

Van de hand van den heer W. F. van Lier is te Paramaribo verschenen een boekje getiteld: ,,*Iets over de Boschnegers in de Boven Marowijne.*"

Wij komen daarop terug.

De *Bond van Surinamers in Nederland* hield Zaterdagavond 25 October j.l., in het Gebouw ,,Odéon" te Amsterdam, een lichtbeelden-avond over Suriname, verdeeld in twee groepen van bezoekers; de eerste geroep van 7-8¾ uur, de tweede van 9¼-11 uur.

Voor goed bezette zalen werden Surinaamsche platen (in bruikleen afgestaan door het Koloniaal Instituut te Amsterdam) door de firma Merkelbach geprojecteerd. De heer J. J. Gemmel, voorzitter van den Bond, lichtte de beelden toe.

Achtereenvolgens werden behandeld: Paramaribo en omstreken, de verschillende bevolkingsgroepen, zooals inlandsche vrouwen, Britsch-Indische en Javaansche immigranten, Boschnegers en Indianen; daarna kregen wij beelden over het binnenland, de oerwouden en watervallen, om te besluiten met die van goud- en balata-industrie, cacao-, suiker-, koffie-, bananen-, mais- en rijstcultuur.

Door middel van een geprojecteerde kaart van de kolonie bracht de spreker een duidelijke voorstelling aan omtrent ligging en grootte van Suriname.

Van de interessante platen noemen wij slechts: het ruime paleis van den Gouverneur, het forsche steenen gebouw van de Administratie van Financiën, de synagoges, de palmenlaan in den Cultuurtuin, het Landbouwproefstation, de typische bonte kleurschakeeringen van de kleederdrachten der inlandsche vrouwen, de oerwouden, het overtrekken van watervallen met booten, de savanna's, muskietvrije woningen, het winnen van goud en balata, verschillende interieuren van koffie-, cacao- en suikerplantages.

Een daverend applaus oogstte de spreker bij het vertoonen van een boschneger-granman (Gouverneur). Deze man kwam op het einde van het vorige jaar, door de verschillende stammen afgevaardigd, den Landvoogd te Paramaribo mededeelen, dat zij gehoord hadden van den menschonteerenden wereldoorlog en vastbesloten waren hun leven voor dat van hun Pikienmisie (Hare Majesteit de Koningin) op te offeren, indien Nederland daarin betrokken mocht worden.

Deze goedgeslaagde avond is de eerste van eene reeks, die de Bond voornemens is gedurende dezen winter te Amsterdam te houden.

Curaçao.

Fonds tot verdediging van het vaderland en de koloniën.

In Augustus 1914 is dit fonds gesticht, om daardoor de oorlogslasten te verlichten en zoo mogelijk ook de toekomstige verdediging van moederland en koloniën te steunen. Aanleiding hiertoe was de toezegging van eenen Amsterdammer om 10 pCt. van het vermogen, dat hij na afloop van den oorlog zou bezitten in 's Rijks schatkist te storten. In de *Curaçaosche Courant* van 9 October 1914 is een oproep tot toetreding tot de Nederlandsche onderdanen in Curaçao gericht, waaraan door eenige personen is gevolg gegeven. Men zie de *Curaçaosche Courant* van 23 en die van 30 October 1914, waarin mededeeling wordt gedaan van eene toezegging van 3 pCt. van de waarde der grondeigendommen van den toezegger en van eene van 8 pCt. van zijne inkomsten gedurende een jaar door een ander, telkens te betalen binnen twaalf maanden, nadat de vrede tusschen Engeland, Frankrijk, Rusland, Duitschland en Oostenrijk zal zijn gesloten. Ter herinnering!

De nieuwe rechtsbedeeling.

In ons nummer van 31 Juli l.l. hebben wij melding gemaakt van een stukje in de Kroniek van het *Weekblad voor privaatrecht, notarisambt en registratie* van 5 April l.l., waarin de lof van de Curaçaosche procesrechthervorming gezongen werd. Wij vonden daarin aanleiding Curaçao ten voorbeeld aan het moederland te stellen.

Nu komt echter Mr. J. A. Nederburgh in 't *Weekblad van het Recht* No. 10455 vertellen, dat deze regeling „nagenoeg letterlijk is overgebracht" van Nederlandsch Oost-Indië, waar zij in 1901 is vastgesteld.

Intusschen is in een later nummer van het *Weekblad van het recht* (10459) een kort overzicht van deze bepalingen gegeven door S. B., die „alles bijeengenomen" „uitnemend werk" noemt.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Emigratie.

Wij mochten eenige publicaties ontvangen van het „Informatiebureau van de Nederlandsche vereeniging Landverhuizing", met de toezegging in het vervolg meer dergelijke mededeelingen te zullen krijgen. De vereeniging doet een goed en volkslievend werk door hen, die er over denken elders een nieuwe levensbodem te zoeken, te waarschuwen voor de kwade kansen en voor te lichten omtrent mogelijke vooruitzichten. Zij doet het, blijkens de nu ontvangen stukken op zakelijke wijze en met een durf, die dadelijk vertrouwen inboezemt.

In een kort bericht ontraadt zij naar Portorico te gaan. Het eiland is zoo overbevolkt, dat het zelf de emigratie van arbeiders heeft bevorderd en in den laatsten tijd ongeveer 12.500 man naar de Vereenigde Staten heeft vervoerd.

Is dit van minder belang voor onze landgenooten, daar wel niemand aan Portorico denkt, van grooter beteekenis is hetgeen over de werving voor Noord-Australië wordt gezegd. De Australische regeering heeft nog geen regeling van 't emigratie-vraagstuk getroffen en verwacht voorloopig geen immigranten. Ten zeerste moeten de voorspiegelingen worden afgekeurd, die een thans in Australië zijnde Nederlander, aan zijn landgenooten geeft, om hen over vestiging in het „Northern territory" te doen denken. Vestiging is daar ten eenemale en ten sterkste af te raden.

Hetgeen 't informatiebureau uit „Handelsberichten" overdrukt om dezen raad toe te lichten, heeft onlangs bevestiging gevonden in het zeer eigenaardige bericht, dat de Europeesche bewoners van dat gebied de Britsche ambtenaren verplicht hebben hun werkkring op te geven en scheep te gaan naar Melbourne. Dit klopt wel met de karakteriseering: De blanke bevolking, die er verblijft, is afnemende en bestaat uit de ruwste klasse arbeiders, meest van Russische of Italiaansche afkomst.

Wie echter toch naar eenig deel van Australië zou willen gaan, raadplege het informatiebureau: Bezuidenhoutscheweg 30, Den Haag, dat desgewenscht ook bemiddeling geeft om in correspondentie te komen met onzen consul-generaal te Melbourne.

Vermoedelijk om de hooge waarde, die 't bureau zelf aan Belgisch Kongo blijft hechten, is ons, met de nieuwe publicaties, een van November 1916 over de landverhuizing naar die kolonie gezonden. Het was een lange les in land- en volkenkunde, te lang, en te lesachtig o.i., overigens zeer leerrijk. Kongo is geen land geschikt voor immigratie. De economische toestanden zijn uitermate achterlijk en het leven is er zeer duur. Het is alleen maar mogelijk er als beambte of employé van een aldaar werkende maatschappij heen te gaan. In dat geval echter moet reeds in Nederland een contract worden aangegaan, waardoor de belangen van den betrokkene zoowel gedurende de reis, als tijdens het verblijf in Kongo behartigd en verzekerd zijn.

Alle ditmaal ontvangen gegevens zijn negatief. Dit kan de vereeniging niet helpen; zij heeft, haar roeping getrouw, te onderzoeken en te berichten, en wacht of de uitkomst tot aanraden of tot afraden leidt.

Het Shantung vraagstuk.

De Chineesche delegatie ter vredesconferentie heeft een memorie uitgegeven, een overzicht bevattende van de Chineesche eischen betreffende het Shantung vraagstuk. Zij is een verdediging van de rechtstreeksche teruggave van het voormalige Duitsche pachtgebied Kiaochow, van den spoorweg Tsingtau—Chinan en van alle andere Duitsche rechten in de provincie Shantung aan China.

Duitschland wilde een punt in China bezetten. Een D. commissie had daarvoor de baai van Kiaochow uitgezocht. Een moord, in November 1897 in Shantung op 2 zendelingen gepleegd, gaf 't gezochte voorwendsel om 4 Duitsche oorlogsschepen met landingstroepen te zenden, die de kuststrook bezetten. De toestand, waarin China toen verkeerde, dwong de regeering tot 't sluiten van de overeenkomst van 6 Maart 1898. China stond een pachtrecht voor 99 jaren toe op beide oevers van den ingang der Kiaochowbaai en op eenige eilanden, en 't stelde rondom Kiaochow een zone vast om den doortocht van Duitsche troepen mogelijk te maken, dit alles zonder zijn souvereiniteit prijs te geven. Duitschland kreeg 't recht twee spoorweglijnen in Shantung aan te leggen en de mijnen over 15 K.M. aan weerszijden van den spoorweg te ontginnen. 't Eerste gedeelte der memorie verhaalt verder kort de geschiedenis der Duitsch-Chineesche aanrakingen vóór den grooten oorlog.

Het zwakke punt der Chineesche zaak is het gemis aan verweer tegen de eischen en tegen 't optreden van Duitschland. Wanneer een Rijk zich niet te weer stelt tegen de aanmatiging van een andere mogendheid, wanneer het tegen 't in bezit nemen van gedeelten van zijn gebied niet krachtig ingaat en zich zelfs laat dwingen om ongewenschte overeenkomsten te sluiten zonder een slag of stoot te wagen, dan verzaakt 't eener zijner eerste en hoogste plichten. Wij hopen allen, dat de volkerenbond, voor wien de baker al in huis is, als een sterk, veelbelovend kind ter wereld zal komen, wij hebben eenig vertrouwen dat daardoor in 't volkerenverkeer recht in plaats van macht zal kunnen gelden, maar toen de Duitsch-Chineesche kwestie ontstond was die volkerenbond er in elk geval nog niet, China had toen waakzaamheid en weerbaarheid tot plicht. Doordien 't in dien plicht te kort geschoten is, is het willekeurige machtsmisbruik van Duitschland niet tot recht gemaakt, maar staan de vredesconferentie en de volkerenbond toch eigenlijk buiten de kwestie, die er een behoort te zijn tusschen China en Duitschland, of, daar Japan de taak op zich genomen heeft van Duitschland te verdrijven, tusschen China en Japan.

Hiermede is ook 't zwakke punt aangewezen, van 't tweede gedeelte der Chineesche publicatie. China heeft niet zelf de taak op zich genomen om de Duitschers uit Shantung te verdrijven. 't Heeft dit aan Japan over gelaten, of juister het heeft er zich niet krachtig tegen verzet dat Japan zich in de plaats van Duitschland kwam stellen, 't liet Japan zelfs verder gaan en 't liet zich ook weer tot 't sluiten van een niet gewenschte overeenkomst dwingen, zonder een poging tot verweer.

De houding van Japan, dat de gelegenheid niet eerst aan China bood om van de Duitschers terug te nemen, wat deze zich hadden toegeëigend, kan veroordeeld worden, maar waar China weer niet zorgde waakzaam en weerbaar te zijn, is 't zeker betwistbaar of het recht heeft nu de gesloten overeenkomsten voor den Volkenbond als van geen waarde te verklaren, omdat zij afgedwongen zouden zijn. Japan heeft in hoofdzaak niet tegen China, maar tegen Duitschland gevoch-

ten, hierdoor is de verhouding o.i. een andere geworden.

China vraagt de teruggave omdat 't pachtgebied Kiaochow, met baai en eilanden, altijd deel heeft uitgemaakt van 't Chineesch grondgebied. De bevolking van de provincie Shantung, van 38 millioen zielen, kenmerkt zich door gehechtheid aan China en vaderlandsliefde. Zij is de geboortegrond van Confucius en Mencius, en de bakermat der Chineesche beschaving. De dichte bevolking maakt den strijd om 't oestaan moeilijk, een bijzondere buitenlandsche invloedssfeer zou tot een onrechtvaardige uitbuiting der Chin. bewoners leiden. Shantung kan Noord China economisch beheerschen, strategisch beheerscht de Kiaochowbaai een der toegangen van N. China.

De opvatting in de Memorie uitgedrukt, dat de kwestie slechts op één bevredigende wijze is op te lossen, n.l. doordien de Vredesconferentie het pachtgebied, tegelijkertijd met den spoorweg en de andere rechten, aan China terug geve, houdt er geen rekening mee, dat al die heilige rechten en die hooge belangen China geen druppel bloed waard zijn geweest, in den tijd dat eigen verweer voorwaarde was van meegeteld te worden in de rij der zelfstandige mogendheden.

Wij wenschen niets beters dan de teruggave van dit inderdaad echt Chineesche land aan China, wij hopen dat Japan hiervoor ook te vinden zal zijn, want anders ligt daar een zekere bron voor blijvende wrijving. Wij voelen dus ook mee met de Amerikanen, die de Shantung-kwestie in dezen geest opgelost willen zien. Om China echter te doen inzien en erkennen dat 't te kort is geschoten in waakzaamheid en weerbaarheid, zou 't ons niet ongewenscht voorkomen, dat de teruggave door Japan, dat door den sterken arm en 't oorlogsrecht tijdelijk in de rechten van Duitschland getreden is, geschieden zal.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Jan Pietersz. Coen. Bescheiden omtrent zijn verblijf in Indië.

In het vorige jaar nam het bestuur van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde te 's-Gravenhage het besluit om den driehonderdsten verjaardag der verovering van Jacatra met de uitgave van een werk te vieren, waarin alle bescheiden, afkomstig van Jan Pieterszoon Coen, of betreffende zijn leven en bedrijf, volledig zouden zijn opgenomen. Aan Prof. Dr. H. T. Colenbrander werd de uitvoering van dit veel omvattende werk opgedragen. Bestond aanvankelijk de hoop dat het eerste gedeelte op den herdenkingsdag zelven, 30 Mei 1919, zou kunnen verschijnen, om verschillende redenen was zulks onmogelijk en heeft eerst dezer dagen deel I (bij Martinus Nijhoff) het licht gezien.

Dit lijvige boekdeel van 854 blz. druks, opgeluisterd met de portretten van Coen en zijn echtgenoote Eva Ment, bevat een Inleiding van Prof. Colenbrander en verder alle brieven welke Coen tusschen de jaren 1614 en 1623 in Indië naar het vaderland heeft geschreven, achtereenvolgens in zijn hoedanigheid van president der loge te Bantam en directeur-generaal en van gouverneur-generaal. Ten besluite volgen registers van persoonsnamen, van plaats- en volksnamen, en van schepen.

Welk een omvang dit monumentale werk zal verkrijgen leest men in de Inleiding; het voorhanden materiaal zal niet minder dan 5 deelen beslaan.

De in het nu verschenen deel gegeven brieven, zijn afschriften van in het Algemeen Rijksarchief berustende origineelen; behoudens de fragmenten, indertijd door De Jonge en Tiele in druk uitgegeven, zijn ze alle voor het eerst gepubliceerd.

De Ingenieur.

No. 13 bevat den tekst eener voordracht van Dr ir. W. Dieckmann (gehouden te Weltevreden, den 19en Juni j.l.), getiteld: Nikkelhoudende laterietische ijzerertsen op Celebes. De mededeelingen van Dr. D. geven een voorstelling van het ontstaan, voorkomen en samenstelling der bedoelde ertsen, waarbij hij betoogt dat niet alleen de technische verwerking ervan in Ned.-Indië mogelijk zal zijn, maar ook goede vooruitzichten bestaan voor het ontstaan eener ijzer-industrie in dezen archipel, zij het dan in den beginne op een zeer bescheiden schaal, die buiten verhouding staat tot de enorme hoeveelheid der aanwezige ertsvoorraden.

Cultura. October 1919.

Onder het opschrift „Opkomst en nieuwe wegen der cocoscultuur" beantwoordt de hr. P. H. Tromp de eveneens onder dezen titel verschenen verhandeling van den hr. P. C. van der Wolk (Cultura, Mei 1919). Tusschen beide auteurs bestaat blijkbaar een diepgaand meeningsverschil, vooral over de plantwijze der klappers. — De hr. J. J. Paerels wijst voorts op eenige weinig bekende oliezaden en vruchten, waarvan sommige ook in den Ind. Archipel voorkomen.

De West-Indische Gids.

Prof. Mr. D. van Blom opent de Sept.-afl. met eene verhandeling over kolonisatie met Nederlandsche boeren in Suriname. Herinnerende aan de, zooals schr. zegt, „met roekelooze lichtvaardigheid opgezette en uitgevoerde kolonisatie met Nederlandsche boeren aan de Saramacca in 1845" (van de 384 kolonisten werden maar 11 niet door typhus aangetast en stierven binnen korten tijd 189), waarschuwt Prof. v. Bl. ernstig tegen de pogingen en voorstellen van den hr. J. J. Leys, die een nieuwe proefneming op groote schaal bedoelen. De argumenten welke de hr. L. aanvoert ten gunste eener nieuwe proef (zie het Tijdschr. „West-Indië" van Febr. j.l.) worden door Prof. v. Bl. een voor een ontzenuwt. — Prof. ir. J. A. Grutterink schrijft een artikel over bauxiet, een delfstof welke in Suriname in zoodanige hoeveelheid voorkomt, dat de winning er van een nieuw middel van bestaan voor die kolonie belooft te worden. — Over de aanslibbing der Surinaamsche rivieren artikelt Dr. H. van Cappelle; een schetskaartje van het uitmondingsgebied der Suriname-rivier dient tot verduidelijking. — Dr. J. de Hullu publiceert een wijdloopigen brief van P. A. Godin (van 1789—'92 gouverneur van Curaçao), handelend over de bevolking, den handel enz. der eilanden St. Eustatius, St. Martin en Saba op het laatst der 18e eeuw. — Ten slotte vervolgt de hr. S. Kalff zijn onderhoudende bijdrage: „Uit Suriname's verleden". — Overigens de gewone maandelijksche rubrieken.

Teysmannia.

Inhoud der 7e afl. van den 30en jaarg.: Nieuwe misvormingen bij klapper, door Dr. J. J. Smith (met platen). — De bodem in verband met den plantengroei (vervolg), door Dr. J. J. B. Deuss. — Schaduw-, sier- en laanboomen, door H. J. Wigman Jr. (vervolg). — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In de Oct.-afl. een opstel van Prof. Dr. H. Blink over Bandoeng als toekomstige hoofdstad van Ned.-Indië (naar gegevens uit het werkje: Bandoeng. De stad op de Hoogvlakte). Hoewel deze plaats door haar geographische ligging niet is aangewezen als handelsstad, en dus haar snellen vooruitgang niet daaraan is te danken, zijn er tal van andere factoren welke medewerken om Bandoeng in naaste toekomst van een niet zeer belangrijke plaats in een groote, centrale stad te doen veranderen.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 43: De suikerindustrie in Natal, door M. W. Etty. — Een pleidooi voor het gebruik van chilisalpeter bij de Indische cultures, door Tj. van der Ploeg. — Kamers van Landbouw in Ned.-Indië. — Buitenlandsche handel van Hongkong in 1918. — Uit- en invoer van Java en Madoera.

De Java-Post.

Pr. P. Vertenten, op Merauke, klaagt in No. 38 opnieuw over „Uitstervend Nieuw-Guinea". We veroorloven ons het essentieele uit het stukje over te nemen.

„Boeti, het eens zoo beruchte, is klein geworden en wordt nog steeds kleiner. Waar vroeger huis aan huis stond, liggen nu nog enkele hutten verspreid in het duinzand.

Slechts een paar menschen zijn te huis.

Een klein hutje van klapperblad, zooals men er meer bouwt voor zwaarzieken, is 't verblijf van Gané, een jonge vrouw van om en om 25 jaar.

Ze is er uitgekropen (gaan kan zij niet meer) en heeft daarnaast haar oude grauwe deken gespreid op het gele zand. Ze ligt op haren rug, koestert zich in de warme zon.

„Gané, wat zijt ge mager geworden, sedert ik u het laatst zag!"

„Ja, mijnheer, mijn lichaam is niets meer!" en ze bekijkt zich heel meewarig.

Ik reik haar witte watten voor 't reinigen harer wonden. Obat helpt hier toch niet meer!

Ipi, haar eerste man, is pas gestorven en haar tweede ligt zwaar ziek, komt er wellicht ook niet meer bovenop, besmet door haar! De menschen hebben geen begrip van hygiëne en besmettelijkheid. Hier vooral moet men véél vergeven, want ze weten niet wat ze doen.

Maar...... men blijft er weemoedig onder, want 't is altijd: zieken en stervenden helpen, geen toekomst! De eenige toekomst ligt in onze nieuwe (model-) kampongs, en die zijn zoo klein, zoo heel klein.

Zuid-Nieuw-Guinea sterft uit! Dagbladen en weekbladen herhaalden den kreet. Zal hij wegsterven, zonder meer? Of zal de Regeering eindelijk iets d o e n voor het behoud van het volk? Is zonder dat, niet alles wat men voor het l a n d doet, vergeefsche moeite? Een land zonder volk heeft geen toekomst".

Algemeen Indisch Landbouwweekblad.

Behalve tal van kortere bijdragen, welke plaatsgebrek noopt ongenoemd te laten, bevat het 12 Sept. Nr. de volgende artikelen: De rijstcultuur als grootbedrijf. Volledig verslag eener door den hr. T. Ottolander te Malang uitgesproken rede. — Serrez vos rangs, door Carolus (geschreven naar aanleiding der Garoet-affaire). — De invloed van draineeren op de oogsten in Engelsch-Indië. — De cultuur van de Exelsa-koffie in Cochinchina. — In de rubriek Vereenigingsnieuws vindt men nog een voordracht van Dr. Th. Wurth over de uitbarsting van den Kloet op 20 Mei j.l.

Het Nr. van een week te voren heeft o.m.: Groententeelt, door J. J. Ochse. — Producten van den Arenpalm, door G. L. T. — Selectie en bemestingsproeven met padie en Burniah.

Picturesque Dutch East Indies.

Aldus de titel van een nieuw maandschrift, uitgegeven door het ,,Official Tourist Bureau" te Weltevreden, waarvan het eerste Nr. gedateerd is Maart 1919. Tot heden kwamen ons vier Nrs. onder oogen, welke vooral wat illustreering betreft, een voortreffelijken indruk maken.

Speciale aandacht zij gevestigd op No. 2, hetwelk eene beschrijving van den Boroboedoer inhoudt. — No. 3, een ,,special number to commemorate the tricentenary of Batavia, 1619—1919", beschrijft de geschiedenis van Java sedert de komst der Portugeezen aldaar tot de verovering van Jacatra. — No. 4 bevat ,,Regulations concerning the landing of travellers into the Netherlands East Indies", zoomede een en ander over Buitenzorg, een ,,Dutch Sans Souci".

Vrijzinnig Weekblad.

Gevolg gevende aan geuite wenschen, zal in den vervolge ook nu en dan worden gewezen op belangrijke bijdragen in het Indische ,,Vrijzinnig Weekblad".

Nr. 2 van den 3en jaarg.: De arbeidsverhoudingen ter Oostkust van Sumatra (vervolg in No. 3). — Een en ander over den druk der heerendiensten in verband met het optreden van bestuurswege tegen de Inlandsche adathoofden, door K. (vervolg in No. 4).

No. 3. De afschaffing der poenale sanctie, door Mr J. F. A. M. Buffart.

No. 5. De padi-opkoop. — Rassenonderscheid en rassiengelijkwaardigheid in ons leger, door X. — Decentralisatie van onderwijs, door K. — Een en ander over toestanden en bestuur in de Molukken.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 30: Stadsnegers, door d. J. d. J. — De nieuwe Voorzitter van den Volksraad, Mr. Dr. W. G. Schumann, door M. E. R. — Op dienstreis naar Mepa, door J. A. F. Schut. — Uit het laatste jaarverslag der Staatsspoor- en tramwegen in Ned.-Indië over 1917, door N. — De poesaka. Een verhaal uit het Batoersche, door H. W. Bredée (vervolg).

Ten slotte nog enkele titels.

Wood production in the Dutch East Indies in connection with industry and trade, by Prof. A. H. Berkhout (Commercial Holland, Oct. '19).

Mijnbouw in Indië en Staatsexploitatie (vervolg). — Zondagsrust in het leger (De Banier, 1919, No. 38).

In memoriam H. van der Spiegel, 5 Mei 1865 — 6 Mei 1919, door S. Luinenburg. (Geïllustreerd Zendingsblad, Mei—Juni 1919).

Indische voormannen. Suardhy Suryaningrat. door Hollandsch-Indiër. (De Reflector, 6 Sept. 1919).

Mohammedaan en Hindoe, door Henri Borel. (De Loods, 16 Oct. 1919).

De Unificatie van het strafprocesrecht (Ned. Indische Politiegids, 1919, afl. 6). — Het gerechtelijke scheikundig onderzoek bij vergiftigingen, door Dr. H. J. van Giffen (Id. afl. 8).

Handleiding ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren. No. 13. Epidemie-ordonnantie en ontsmettingsreglement. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

No. 16. Grondhuur-ordonnantie. (Batavia, Ruygrok en Co.).

H. M. de Koningin naar Indië! door J. Lieftinck (Haagsche Post, 18 Oct. 1919).

Mededeelingen.

Mededeelingen van het Hoofdbestuur:

Door het Bestuur der afdeeling Apeldoorn is in beginsel besloten een ,,Informatie-Bureau" dier afdeeling op te richten, waar met betrekking tot studie, verwerven van eene betrekking, enz., inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

Als Secretaris zal optreden de Secretaris der afdeeling, de Heer *F. Gerdes Oosterbeek*, Emmalaan 7.

Tot leden van het Informatie-Bureau te Breda zijn door het afdeelingsbestuur benoemd:

Mevr. Wed. E. Jacobs-de Jongh, Ginnikenweg 4a, Teteringen.

De Heer J. C. E. van Deventer, Zandberglaan 22, Teteringen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Een in wording zijnde Ned.-Ind. Industrie en Export Maatschappij.

Dezer dagen werd ons een prospectus toegezonden van een in wording zijnde Ned.-Ind. Industrie- en Exportmaatschappij, welke zich ten doel stelt, uit Indische grondstoffen eenige voedings- en genotmiddelen te vervaardigen en op de Europeesche en Amerikaansche markt te brengen.

Deze zijn:

1. Eetbare oliën (uit vruchten, tot heden daarvoor nog niet verwerkt).
2. Kindermeel (poeder, zie boven).
3. Kunstappelmoes (zie boven).
4. Verschillende compotes.
5. Verschillende jams.
6. Alcohol (uit eene vrucht), vermoedelijk zelfs rum (moet in Indië nader worden onderzocht).
7. Consumptie-meelsoorten.
8. Vruchtensappen.
9. Natuurlijke advocaat (uit vruchten). Uitstekend.
10. Vleeschsauzen.
11. Looistoffen (uit dagelijks bij duizenden kilogrammen weggeworpen vruchtenschillen).
12. Dakbedekking van onbrandbaar hout (specifiek gewicht 1.2), waarvoor nu reeds een ontzaggelijk afzetgebied is.
13. Kunstig vlechtwerk voor verschillende doeleinden. Enz., enz.

Waar de grondstoffen voor de bereiding van een en ander in Ned.-Indië in zoo ruime mate aanwezig zijn en heel weinig kosten, verwacht de ondernemer van deze industrie zeer groote winsten (hij noemt gemiddeld 200 pCt.)

Met het financieele gedeelte van het vraagstuk kunnen wij ons niet inlaten, zulks ligt niet op onzen weg. Maar wel komt het ons voor, dat hiermede in Indië een nieuwe industrie in uitzicht is gesteld, welke van groote waarde voor de Inlandsche bevolking zal kunnen worden.

Belangstellenden kunnen zich wenden tot den heer Jhr. J. Sandberg, Stationsweg 21a, Rotterdam.

Concept-notulen van de buitengewone algemeene vergadering van de Vereeniging „Oost en West" te Utrecht, op 27 September 1919.

Aanwezig de Hoofdbestuursleden: G. R. B a k h u i z e n v a n d e n B r i n k, voorzitter; R. Z u i j d e r h o f f, ondervoorzitter; H. J. A. R a e d t v a n O l d e n b a r n e v e l t, J. P. Th. J. B r o n d g e e s t, Mevr. Douair. Jhr. C. C l i f f o r d K o c q v a n B r e u g e l—R o e l o f s, T. G e r d e s O o s t e r b e e k, Z. G. P. M a r c e l l a, H. F. T i l l e m a, C. d e V r i e s, Dr. H. H. Z e y l s t r a Fzn. en E. F. G r o o s s, secretaris, waarvan de heeren Brondgeest, Gerdes Oosterbeek, Marcella, Tillema en Zeylstra tevens resp. optreden als afgevaardigden van de afdeelingen Haarlem, Apeldoorn, Rotterdam, Groningen en Deventer.

Voorts de afgevaardigden: J. F. S c h m ö l e (Breda), Mevr. E. Th. N ij e n h u i s—v a n B e u s e k o m (Den Haag), Mr. E. R ij k e (Leiden), A. E. K a m e r m a n (Nijmegen) en R. v a n L e e n t (Utrecht).

Zoomede de belangstellende leden: Mej. J. J. L a g e r s, C. J. L. B a e l d e, H. S o m e r m e ij e r, L. D. P e t i t Jr., Mr. H. J. B o e l e n, E. C u y p e r s en Mr. D e G a a y F o r t m a n.

De Voorzitter opent om 2 uur n.m. de vergadering en deelt mede, dat deze buitengewone algemeene vergadering wordt gehouden naar aanleiding van de wenschen in de laatste jaarlijksche algemeene vergadering te Deventer geuit, teneinde over de plannen van de Propaganda-Commissie tot overeenstemming te komen. Ik mag aannemen — aldus vervolgt spreker — dat de aanwezigen weten, waar het om gaat. De plannen van de Propaganda-Commissie zijn bekend gemaakt; aan den wensch, dat het Dagelijksch Bestuur zijn opvatting daarover zou mededeelen, is voldaan en de leden zijn in de gelegenheid gesteld geweest, hun meening in het weekblad te uiten. Van die gelegenheid is — zegt spreker — alleen gebruik gemaakt door den heer Th. Brondgeest Sr. aan de eene en den Secretaris-Penningmeester aan de andere zijde en we mogen aannemen, dat de vergadering van de verschillende argumenten heeft kennis genomen. Nu het Dagelijksch Bestuur zijn meening heeft uitgesroken, zal spreker gaarne het woord geven aan hen, die over deze aangelegenheid willen spreken.

De heer Schmöle, afgevaardigde van Breda, wenscht op den voorgrond te stellen, dat hij het eens is met de beschouwingen van den Penningmeester- wanneer deze zegt, dat het niet verstandig is een bedrag te voteeren of plannen te maken, als men niet vooraf weet, dat de uitgaven gedekt zijn. Met alle waardeering voor de plannen van den heer Brondgeest, waaruit spreker gaarne veel zou willen overnemen, meent hij toch, dat het beter is geen zaak te ondernemen, voordat men van de benoodigde gelden verzekerd is. Uit de financieele beschouwingen moet spreker opmaken, dat de groote kosten van het weekblad een toename van het aantal gewone leden in den weg staat. Waar echter de toename van het aantal leden, voornamelijk onder hen, die Indië niet kennen, voor ons hoofdzaak moet blijven, zal n.z.m. een middel gevonden moeten worden, om den prijs van het weekblad te verlagen. Spreker acht dit mogelijk, ten eerste door den inhoud te beperken, ten tweede door van het weekblad een maandblad te maken. Het eerste is te bereiken door de rubrieken „Van vreemde Koloniën" en „Literatuur overzicht" te doen vervallen. Hoewel deze rubrieken zeer interessant zijn, acht spreker ze niet zoo noodig voor de propaganda. Door het veranderen van het weekblad in een maandblad verwacht hij een vermindering van de kosten tot ¼ van de tegenwoordige. Verder beveelt spreker aan, om het blad niet meer aan de leden te zenden, doch voor meerdere leden één exemplaar aan de afdeelingsbesturen, die ze dan ter lezing konden rondzenden. Door dezen maatregel zou een veel grooter aantal exemplaren voor de propaganda beschikbaar komen, zonder uitbreiding van de oplage. Dan wil spreker nog wijzen op een ander middel om Indische aangelegenheden onder de oogen van meer Nederlanders te brengen, n.l. door het inzenden van berichten en artikeltjes over Indië aan de kleinere plaatselijke bladen. De groote bladen als „De Telegraaf" enz. hebben hun Indische rubriek, maar de kleinere bladen missen die en zouden onze inzendingen misschien gaarne opnemen. Wat de financieele zijde van het vraagstuk betreft, heeft spreker de navolgende berekening gemaakt: Bij een uitgave als maandblad wordt de prijs ¼ van den tegenwoordigen, dus ƒ 3000.— bij 12 en ƒ 4250.— bij 18 pagina's. Rekent men 1000 exemplaren voor de colportage à ƒ 3000.— resp. ƒ 4000.— en ƒ 4000.— voor honoraria, dan komt men tot ƒ 10.000.— bij 12 en ƒ 12.250.— bij 18 pagina's, terwijl het weekblad thans ƒ 11.500.— kost. Een besparing dus van ƒ 1500.— bij 12 pagina's en een vermeerdering van ƒ 750.— bij 18 pagina's, terwijl de heer Brondgeest komt tot een meerdere uitgave van ƒ 4300.— bij 18 pagina's. Wat de colportage betreft, acht spreker een colportage als b.v. „Het Leven", op straat en op de perrons, voor ons weekblad onmogelijk, omdat het groote publiek nog geen belangstelling genoeg heeft voor de daarin behandelde onderwerpen. Ten slotte wil spreker hier even protesteeren tegen het gebruik van het woord „concurrentie" in een van de artikeltjes over lezingen. Volgens de letterlijke beteekenis is dit woord niet verkeerd, maar volgens de beteekenis die wij er in het algemeen aan hechten wel.

De Penningmeester verzoekt onder de aandacht te mogen brengen, dat een omzetting van het weekblad in een maandblad, geen voordeel, maar een zeer groot verlies zou meebrengen, omdat dan de advertentie-inkomsten, waaruit de uitgave tot nu toe zoo goed als geheel betaald wordt, dan ook tot ¼ zouden verminderen.

Op de opmerking van den heer Schmöle, dat de adverteerders, indien zij weten, dat het blad meer verspreid zal worden, ook veel meer voor de advertenties zullen willen betalen, antwoordt de Penningmeester, dat het niet wel mogelijk zal zijn de prijzen 4 maal te verhoogen.

De heer Cuypers zou gaarne vernemen in hoeverre het Bestuur het met de voorstellen van de Propaganda-Commissie eens is. Spreker vindt het jammer, dat niet meer leden hun meening daarover in het weekblad hebben kenbaar gemaakt. Nu wij het over het weekblad hebben, wil spreker nog wijzen op den vorm van het blad, welke veel aantrekkelijker zou kunnen worden gemaakt. Natuurlijk acht hij het daarnaast ook noodig, dat de inhoud goed verzorgd wordt en dat de Redactie-Commissie haar taak met bezieling vervult en niet eigendunkelijk en wars van veranderingen. De tegenwoordige inrichting van het blad, met advertenties tusschen den tekst, vindt spreker onsympathiek.

De Voorzitter zegt, dat hij de opvatting van het Dagelijksch Bestuur niet heeft medegedeeld, omdat die als bekend verondersteld kon worden. Om op het weekblad terug te komen, wil spreker in gedachten een tiental jaren teruggaan. Spreker heeft toen, als voorzitter, moeite gedaan om daarin rubrieken opgenomen te krijgen, welke niet in andere bladen voorkwamen, o.a. de rubrieken „Wat de Inlander zegt" en „Wat de Chinees vertelt". Rubrieken, die de uitingen van de inlandsche pers in Indië bekend maakten in Nederland. Gaandeweg zijn er meer rubrieken bijgekomen en is het orgaan gegroeid tot zijn tegenwoordigen omvang. Ook op ander gebied, in het belang van de Indiërs en hunne bevolking, hebben wij niet stil gezeten — vervolgt spreker —, de verschillende instellingen van de vereeniging, z.a. de Studie-Commissie, de West-Indische Commissie en het Tehuis voor Indische bedienden „Persinggahan", zijn daarvoor het bewijs. Wij moeten daarbij steun van de Regeering genieten. Spreker hoort thans een ontevreden klank in de Vereeniging. In zijn gedachten rijst dan de bekende Vlaamsche roep: „Vliegt de blauwvoet, storm op zee." Wij zouden geen goede Hollanders zijn, wanneer wij bang waren voor een storm. We zullen scheepsraad beleggen en overwegen hoe het schip 't best in de haven kan worden geloodst. De eene partij wil de zeilen strak spannen, terwijl wij wat voorzichtiger willen zijn, om het schip niet in de branding te doen verongelukken. Wij hebben ten aanzien van het beleid andere inzichten dan de Propaganda-Commissie, ofschoon we het in beginsel wel eens zijn. Een der hoofdzaken in deze aangelegenheid is het maken van propaganda. En nu wil het toeval — vervolgt spreker — dat, terwijl wij zoekende zijn naar een bekwaam propagandist, enkele afdeelingsbesturen moeite doen om door speciale film-avonden propaganda te maken voor onze vereeniging. Het Hoofdbestuur wil natuurlijk gaarne deze pogingen steunen en heeft daartoe van welwillende zijde een bedrag van ƒ 500.— ontvangen om te dienen als waarborgfonds voor deze soort propaganda. Verder kan spreker mededeelen, dat de heer Jhr. von Bose zich heeft aangeboden om bij wijze van proef gedurende 6 maanden voor de vereeniging propaganda te maken, tegen een vergoeding van ƒ 650.— voor reiskosten, en waar deze heer reeds voor verscheidene vereenigingen met succes heeft gearbeid, zijn wij gaarne bereid, de proef te nemen. Een bezwaar acht spreker het echter, dat wij met elk lid, dat wij boven de 3000 krijgen, op de gewone contributie, verlies lijden, zooals de Penningmeester in zijn laatste betoog heeft voorgerekend. Wij zijn daarom — zegt spreker — tot ons voorstel gekomen om de nieuwe leden ƒ 5.— te laten betalen en daarnaast „begunstigers" te werven, die slechts ƒ 1.— minstens behoeven te betalen, maar dan ook geen weekblad zullen ontvangen. Verder is spreker van meening, dat we onze aandacht niet alleen gevestigd moeten houden op de Nederlanders, maar wel degelijk het vertrouwen moeten trachten te winnen van de Inlanders. In deze richting zijn wij o.m. werkzaam geweest door de aanstelling van een gedelegeerde van de Studie-Commissie, die aanraking zoekt met de hier te lande studeerende Indische jongelieden en hun met raad en daad wil steunen.

De heer Cuypers verwacht niet veel van de instelling van begunstigers, omdat ƒ 1.— zoo weinig is. Spreker is meer voor de werving van leden, die een hooge contributie betalen, en die zijn n.z.m. wel te vinden, indien men ze maar opzoekt. Daarop moet de propaganda gericht zijn. Spreker is zelfs overtuigd, dat een inteekenlijst op deze vergadering reeds zou bewijzen, dat er velen zijn, die iets voor Indië over hebben.

Dit laatste voorstel ontlokt een protest van Meyrouw Douair. Clifford Kocq van Breugel, die in dat laten circuleeren van lijsten, staande vergadering, een belasting ziet op het trouw ter vergadering komen en een premie op het wegblijven. Spreekster is voorts van meening, dat een contributie van ƒ 5.— te hoog is en wil voorstellen, die op ƒ 3.— te brengen.

De heer Tillema is overtuigd, dat het weeekblad alleen door enkele belangstellenden gelezen wordt. Hij wijt dit voor een groot gedeelte aan de typografisch technische indeeling van het blad, met de advertenties

tusschen den tekst, hetgeen het lezen bemoeilijkt en onaangenaam maakt. Spreker wijst op de indeeling van de „Kampioen", waarbij de advertenties op afzonderlijke pagina's zijn ingelascht. Dat de adverteerders tegen deze indeeling geen bezwaar hebben wordt wel daardoor bewezen, dat de „Kampioen" 16 pagina's advertenties heeft, tegen 12 pagina's tekst. Dan vindt spreker ook wel iets te zeggen voor de verandering van het weekblad in een maandblad. Het Algemeen Nederlandsch Verbond geeft ook een maandblad uit.

De Voorzitter is het met den Penningmeester eens, dat het zeer bezwaarlijk zal zijn tot de uitgave van een maandblad over te gaan, met het oog op het groote verlies van advertentie-inkomsten, daaraan verbonden. Ook een indeeling als van de „Kampioen" zal aan de advertentie-colportage niet ten goede komen, daar de adverteerders juist een extra tarief betalen om hun advertenties naast den tekst geplaatst te krijgen. Spreker acht bovendien een enkele advertentie tusschen den tekst niet zoo'n heel groot bezwaar. Als men een artikel interessant vindt, stapt men daar wel overheen. In ieder geval moet men bij de indeeling van het blad wel degelijk rekening houden met de wenschen der adverteerders.

De heer Tillema zou al tevreden zijn, indien de advertenties onder of naast den tekst doorloopen, als maar niet advertenties en tekst door elkaar komen.

De heer Cuypers wil allerminst afbreken wat bestuur en redactie gedaan hebben. Hij begrijpt zeer goed de moeilijkheden met de adverteerders. Daarom heeft hij ook een bemiddelings-voorstel voor de inrichting van het blad gedaan, met de advertenties op zij van en onder den tekst. Daarbij zou men het blad langs de advertenties kunnen perforeeren, om deze later te kunnen verwijderen, waardoor het eigenlijke blad voor opbewaring en inbinding geschikt wordt. Spreker heeft hierover met adverteerders gesproken, die tegen deze indeeling geen bezwaren hadden.

De Voorzitter zegt toe, een en ander met den uitgever te bespreken.

Waarop de heer Cuypers de wenschelijkheid uitspreekt, dat deze bespreking zou moeten worden opgedragen aan iemand, die ervaring op dit gebied heeft. Spreker is nu al vele jaren bezig met het uitgeven van het tijdschrift „Nederlandsch Indië Oud en Nieuw", maar is langzamerhand tot de ervaring gekomen, dat we in Nederland eigenlijk geen goede typografen hebben. Dat blijkt dadelijk bij een vergelijking van de Nederlandsche periodieken met de buitenlandsche. De eerste maken daarbij een droevig figuur. Wanneer we te veel last met een uitgever hebben, moet, naar sprekers meening, de Vereeniging zelve gaan uitgeven. Onder de bestuursleden zijn zeker wel personen, die gaarne bereid zijn, de daaraan verbonden werkzaamheden te doen. Men moet dat niet in een beperkt kringetje doen, en niet bevreesd zijn voor critiek.

De Voorzitter zegt nogmaals toe, de geopperde denkbeelden met de redactie en met den uitgever te bespreken.

De heer Cuypers vraagt wie eigenlijk de redactie vormen. Waarop de Voorzitter zegt dat mevrouw Van Beresteijn—Tromp de redactie voert, daarin bijgestaan door hare medewerkers.

De heer Cuypers acht het verkeerd, dat de redactie aan één persoon is toevertrouwd. De redactie dient te worden gevoerd door eenige personen, die onderling wrijving van gedachten hebben, en onder dezen moet er één zijn, die ervaring heeft van de technische vraagstukken. Spreker dringt er nogmaals op aan, om het blad zelf uit te geven en is overtuigd, dat het dan geen ƒ 20.000 behoeft te kosten.

De Voorzitter constateert, dat de debatten over het weekblad zoo uitgebreid worden, dat het den schijn krijgt, alsof we alleen daarvoor zijn te zamen gekomen. Hoewel het weekblad een zeer belangrijk onderdeel vormt, is het toch niet de hoofdzaak. De vereeniging is niet opgericht met het doel, het Koloniaal Weekblad uit te geven. Spreker zal zeer gaarne medewerken aan de verbetering van ons orgaan, maar zou toch niet graag zien, dat wij daarmede gaan treden op het gebied van andere reeds bestaande periodieken.

De heer Cuypers vreest die concurrentie niet; indien zulks het geval was, zou spreker, als uitgever van „Ned.-Indië Oud en Nieuw", niet met het voorstel tot verbetering van het „Koloniaal Weekblad" zijn gekomen. Wij streven naar het zelfde doel.

De heer Baelde betreurt het, dat hier niemand van de redactie tegenwoordig is. Spreker heeft een opmerking voor de redactie, welke hij nu tot het bestuur moet richten. Spreker heeft het Koloniaal Weekblad zien groeien en de toenemende belangstelling van ons orgaan kunnen constateeren in het Leesmuseum te Amsterdam. Werd daar vroeger niet naar het blad omgekeken, tegenwoordig ziet men het voortdurend in veler handen. Maar in een opzicht blijft de redactie in gebreke, n.l. daar waar het blad moet dienen als orgaan van onze vereeniging. Indien er een vergadering van de vereeniging is geweest, zou spreker zoo meenen, daarover in het eerstvolgend nummer een verslag te kunnen vinden. Maar dat is niet het geval bij ons. Zoo heeft spreker van de laatste belangrijke algemeene vergadering te Deventer wel verslagen gelezen in de dagbladen, maar in ons orgaan vond hij geen spoor van een verslag. Wel trof spreker een paar weken later de officieele notulen van de vergadering opgenomen, maar dit is geen verslag, zooals de redactie had moeten geven. Spreker zou daarom aan de redactie in overweging willen geven hierin niet meer in gebreke te blijven en verzocht het bestuur, ditmaal voor een verslag te willen zorg dragen. Thans zou spreker in overweging willen geven, de debatten over de technische kwesties van het weekblad te sluiten en deze verder over te laten aan het overleg van Bestuur, redactie en propaganda-commissie. Spreker geeft het Hoofdbestuur den raad om niet te veel bezwaren te opperen tegen de plannen van de propaganda-commissie, den aangeboden steun dier commissie met beide handen aan te nemen, en haar in de gelegenheid te stellen te toonen wat zij kan.

De heer Zeijlstra heeft van den voorzitter vernomen, dat het weekblad niet zoo'n belangrijke plaats inneemt in de vereeniging, hij heeft echter ook vernomen, dat dat weekblad een uitbreiding van het aantal leden in den weg staat. Als het weekblad niet een integreerend doel is, mag het geen rem vormen voor de uitbreiding van de vereeniging.

De Voorzitter acht het idee van den heer Baelde van een gemeenschappelijk overleg van het bestuur, de redactie-commissie en de propaganda-commissie zeer aanbevelenswaard en vraagt of de vergadering zich ook met dat denkbeeld kan vereenigen. (Applaus).

De heer Brondgeest heeft gemeend, dat we hier bijeen zijn gekomen om de voorstellen van de propaganda-commissie te bespreken, maar tot zijn verwondering is nog niet anders gesproken dan over het Koloniaal Weekblad. Spreker hoopt, dat nu de debatten over het weekblad zullen worden beëindigd. De penningmeester — vervolgt spreker — heeft berekend, dat elk honderdtal exemplaren van ons orgaan boven de 2000, ƒ 200.— zal kosten. Spreker heeft berekend, dat wij er met de handhaving van een contributie van ƒ 2.50 best kunnen komen, mits de verdeeling tusschen Hoofdbestuur en afdeelingen veranderd worde.

De Voorzitter merkt op, dat de heer Brondgeest, die ons verweet, dat we over het weekblad bleven discussieeren, thans zelf daarover begint te spreken. Spreker geeft nu in overweging om de behandeling van deze aangelegenheid aan de gemeenschappelijke commissies over te laten.

De heer Cuypers is van oordeel, dat niet alleen het weekblad, maar ook alle andere voorstellen van de propaganda-commissie door de gemeenschappelijke commissies moeten worden behandeld; een groote vergadering als deze is daarvoor minder geschikt.

De heeren Somermeijer en Gerdes Oosterbeek waarschuwen tegen een verhooging van de contributie tot ƒ 5.—. Zij vreezen daarvan een minderen toeloop van leden. De heer Gerdes Oosterbeek geeft in overweging alle leden ƒ 2.50 te laten betalen en hen die het weekblad wenschen te ontvangen ƒ 1.— extra.

De heer Brondgeest vestigt er nogmaals de aandacht op, dat hij heeft voorgerekend, dat een contributieverhooging niet noodig is, en dat al die verschillende contributies de administratie maar bemoeilijken.

De Voorzitter meent uit de debatten te moeten opmaken, dat de voorstellen van het bestuur inzake de aanstelling van een propagandist, de verhooging van de contributie en de werving van begunstigers geen instemming bij de vergadering vinden, maar wel het voorstel uit de vergadering voor een samenwerking van bestuur, redactie-commissie en propaganda-commissie.

De heer Mr. Boelen zegt, dat hij het denkbeeld van een propagandist wel goed vindt. Spreker vindt, dat onze vereeniging zoo groot moet worden als de A. N. W. B. „Oost en West" moet een machtige vereeniging worden waartoe ieder zich wendt, die iets van Indië wil weten. Spreker vindt al die gesplitste organisaties verkeerd en zou zelfs wenschen, dat het Koloniaal Instituut en „Oost en West" één werden, omdat zij elkaar zouden aanvullen.

Ook de heer Cuypers zegt een warm voorstander te zijn voor de aanstelling van een propagandist.

De Voorzitter meent, dat dit onderwerp ook door de gecombineerde commissies kan worden behandeld.

De heer Somermeijer vraagt of het de bedoeling is, dat de gecombineerde commissies ook het bedrag van

de contributie zullen vaststellen of dat zij alleen met voorstellen zullen komen.

De heer B a e l d e zegt, dat zij natuurlijk met concreete voorstellen zullen komen. Spreker verzocht de navolgende motie te mogen indienen:

„De vergadering, gehoord hebbende de discussies „over het weekblad en de andere punten van het „ontwerp-propaganda, besluit het Dagelijksch- „Bestuur, de Propaganda-Commissie en de Redac- „tie-Commissie uit te noodigen, deze zaak nader te „bespreken en voorstellen te doen."

Deze motie wordt met algemeene stemmen aangenomen.

De heer M a r c e l l a vraagt of het niet gewenscht is een datum vast te stellen, waarop de voorstellen zullen moeten worden ingediend. Waartegen de V o o r z i t t e r bezwaren heeft en in overweging geeft, tevreden te zijn met de belofte, dat dit zoo spoedig mogelijk zal gebeuren.

De heer B r o n d g e e s t zou het toch gewenscht achten een datum vast te stellen, en de heeren C u y p e r s en T i l l e m a vallen hem bij. Doch de Voorzitter blijft onverzettelijk en verlangt, dat men tevreden zal zijn met zijn belofte.

Waarop de heer B a e l d e aanvoert, dat men met die belofte tevreden kan zijn. Welke opmerking met applaus wordt begroet.

De heer G e r d e s O o s t e r b e e k wenscht een woord van waardeering uit te spreken voor het schrijven van het Dagelijksch Bestuur aan de afdeelingen om tot de vorming van plaatselijke informatiebureaux te geraken. De afdeeling Apeldoorn is daartoe gaarne bereid en zou meerdere gegevens willen ontvangen over de inrichting daarvan.

De V o o r z i t t e r zegt, dat deze aangelegenheid nog in behandeling is. Het idee is van den heer Tillema, die zich in Groningen reeds lang beschikbaar stelde tot het geven van informaties.

De heer T i l l e m a acht het gewenscht, dat dergelijke informatiebureaux behoorlijk kunnen werken en elkaar ondersteunen, maar dat zal veel geld kosten, en steun van de Regeering is noodig. Dat er behoefte is aan die bureaux ondervindt spreker dagelijks.

De heer C u y p e r s bepleit de aanstelling van correspondenten in Indië, die ons voortdurend op de hoogte houden van de behoeften aan personeel aldaar.

De V o o r z i t t e r zegt, dat wij reeds enkele correspondenten in Indië hebben, maar, dat de resultaten tot nu toe gering zijn, omdat de titularissen telkens overgeplaatst worden. Spreker brengt echter onder de aandacht, dat de vereeniging niet is opgericht om menschen naar Indië te zenden.

De heer P o l a k kreeg gelegenheid zijn denkbeeld te ontwikkelen over een groote koloniale tentoonstelling. Spreker heeft telkens vernomen, dat alle wenschen op financiëele bezwaren stuiten en toch waagt hij het een lans te breken voor zijn stokpaardje: een koloniale tentoonstelling, hoewel die zeer veel geld kost. Maar dat is niet zoo erg als het lijkt, indien de zaak slechts goed wordt aangevat. Spreker weet bij ondervinding, dat de belanghebbenden tot financieele deelneming bereid zijn, indien zij weten, dat de voorbereiding in goede handen is. En wanneer men met goed uitgewerkte plannen komt, is de Regeering ook bereid te steunen.

De V o o r z i t t e r zegt, dat het Bestuur ook in deze aangelegenheid diligent is geweest. Zoo heeft het deel genomen aan de voorbereiding van een Algemeene Ned. Ind. tentoonstelling te Soerabaja. Spreker had zitting in het eere-comité, de onder-voorzitter in het Nederlandsche comité. De voorbereiding heeft lang geduurd en de zaak moest ten slotte worden opgegeven door de tijdsomstandigheden en het gebrek aan scheepsruimte. Ook is bij het Ministerie geinformeerd naar de mogelijkheid van een koloniale tentoonstelling in Nederland. Men denkt daar ernstig over en de deelneming aan de eventueele voorbereiding door „Oost en West" is toegezegd. Voorts werd door een Fransch comité aan „Oost en West" gevraagd om het medepatronaat te aanvaarden over een tentoonstelling van Marokkaansche kunst te Amsterdam, welke gevolgd zou worden door een tentoonstelling van Ned. Indische kunst te Parijs. Wij hebben ons bereid verklaard, waar mogelijk steun te verleenen, maar hebben sindsdien niets meer over de zaak vernomen. Ten slotte hebben wij moeite gedaan om de belangstelling van groote Indische maatschappijen op te wekken voor deelneming aan de 4e Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht, doch, helaas, zonder resultaat.

Mevrouw N ij e n h u i s merkt op, dat de ondervinding geleerd heeft, dat dergelijke tentoonstellingen altijd met een groot geldelijk verlies eindigen.

De heer P o l a k hoopt later nog op deze zaak terug te komen.

De heer B r o n d g e e s t wenscht eerst een verkeerde opvatting over de plaats van de Propaganda-commissie in de vereeniging recht te zetten. Men heeft gedacht, dat de commissie het Bestuur zou willen uitschakelen. Niets is minder waar. De commissie wenscht ondergeschikt te blijven aan het Bestuur en al hare plannen aan dat Bestuur voor te leggen. Alleen verzocht zij om, indien die plannen niet uitvoerbaar waren, wegens gebrek aan geld, zelf voor die uitvoering zorg te dragen en de daarvoor benoodigde gelden te verschaffen. Er is — volgens spreker — een principieel verschil tusschen het Dagelijksch Bestuur en de Commissie. Het Bestuur meent, dat er niets mag gebeuren, of het geld moet er zijn. De Commissie zegt: dat komt terecht. Dit is het doode punt en spreker zou gaarne zien, dat de vergadering thans uitmaakte, welk standpunt moet worden ingenomen. Is het standpunt van de commissie juist, laat dan het Bestuur de uitvoering van de plannen aan de Commissie overlaten.

De V o o r z i t t e r acht deze kwestie beter besproken in de commissievergadering.

De heer Z u y d e r h o f f heeft gemeend, dat deze vergadering is belegd door den wil tot samenwerking en betreurt het, uit de woorden van den heer Brondgeest een geest van afscheiding te moeten opmaken. We moeten tot overeenstemming trachten te komen en de Propaganda-commissie moet niet op zich zelf willen staan.

De V o o r z i t t e r vraagt, of de vergadering zich competent voelt om op de vraag van den heer Brondgeest antwoord te geven. Waarop de heer v a n L e e n t zegt, dat hij zich met de meening van den heer Brondgeest absoluut niet kan vereenigen, daar die tot een afscheiding van het Hoofdbestuur zou leiden.

De heer B r o n d g e e s t zegt nogmaals, dat het de bedoeling van de Propaganda-Commissie niet is om het Hoofdbestuur uit te schakelen. Wij hebben alleen de toestemming gevraagd om uit te voeren waartoe het Bestuur geen kans ziet.

De heer Z u y d e r h o f f vindt, dat we dit samen moeten overleggen. Als dat niet kan, moeten wij er uit scheiden.

De V o o r z i t t e r geeft in overweging om het resultaat af te wachten van de vereenigde vergadering van het Bestuur met de commissie.

De heer B a e l d e zegt, dat hij met zijn motie juist de bedoeling had om tot samenwreking te komen. Als die niet bereikt wordt, kan de algemeene vergadering nog altijd beslissen.

De heer S c h m ö l e moet uit de woorden van den heer Brondgeest opmaken, dat de Propaganda-commissie beschikt over een bron van inkomsten, welke ons nog onbekend is. Indien zij dit geld beschikbaar wil stellen, is men immers over het zoogenaamde doode punt heen. De plannen worden dan in samenwerking ontworpen en wat er voor de uitvoering te kort komt, legt de commissie er bij uit de bron, welke zij niet noemen wil.

Met betrekking tot de tentoonstellingsplannen, geeft spreker het Bestuur in overweging, samenwerking te zoeken met het „Algemeen Nederlandsch Secretariaat", dat daartoe zeker bereid zal zijn.

R o n d v r a a g.

De heer B r o n d g e e s t beveelt de afdeelingsbesturen aan om hun gedachten te laten gaan over het voeren van propaganda middels film-avonden, zoals mevrouw Clifford die gehouden heeft.

Mevrouw C l i f f o r d vraagt of de organisators van zulke film-avonden bij een onverhoopt te kort mogen rekenen op den steun van het Hoofdbestuur. Waarop de Secretaris mededeelt, dat daarvoor juist een garantiefonds van ƒ 500.— is gevormd.

Mevrouw C l i f f o r d vraagt of de heer Cuypers niet genegen is dat garantiefonds wat te stijven, waarop deze haar naar den heer Brondgeest verwijst.

De heer B a e l d e moet nog eens terug komen op zijn teleurstelling, dat hier niemand van de Redactie aanwezig is om voor een verslag te zorgen. Er zit hier wel een stenograaf, maar die is hier voor het Hoofdbestuur. Spreker zou gaarne in het eerstvolgende nummer van het weekblad een verslag van de vergadering zien en gelooft, dat de stenograaf wel kans zal zien, dit te leveren.

Zulks wordt toegezegd.

Mevrouw C l i f f o r d wenscht dank te brengen aan den Voorzitter voor de keurige leiding van deze woelige vergadering.

Nadat de V o o r z i t t e r de vorige spreekster voor hare vriendelijke woorden heeft bedankt, sluit hij de vergadering.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10**, porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 45. Donderdag 6 November 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Waar blijft de Band!?

Het doel onzer Vereeniging is: „den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië, voortdurend te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder".

Uit sympathie met dat doel, dat streven, trad men toe als Lid, als Begunstiger van „Oost en West". Wat deze Vereeniging al tot stand heeft gebracht — wij werken in stilte — zal in een der volgende nummers weer eens gereleveerd worden.

Maar hoe is met het vorenstaande te rijmen het feit, dat wij van naar Indië vertrekkende Leden, en van Leden dáár, soms de mededeeling ontvingen, dat zij voor hun lidmaatschap bedanken? Wordt die band met het Moederland verbroken, wordt niet meer gevoeld, dat het n o o d i g is, niet alleen dien band te b e h o u d e n, doch ook deze voortdurend te v e r s t e r k e n? Streeft ons Orgaan, het Koloniaal Weekblad, er niet met macht en kracht naar, onzen Leden met den gang van koloniale zaken, met de opinies in Nederland en Koloniën, met ons d o e n in de Vereeniging zelve, op de hoogte te brengen? Aan wenschen omtrent de inrichting van het blad werd en wordt tegemoet gekomen!

Laat ons in deze tijden niet vergeten, dat eendracht macht maakt, dat wij moeten staan schouder aan schouder, dat, zijn we in Indië of in Nederland, de band, die ons verbindt, „de belangen van Nederland èn Oost èn West te bevorderen", ons moet b l ij v e n verbinden. Wij uiten dan ook den hartgrondigen wensch, dat men op zijn besluit terug zal komen en ons helpen en steunen in ons toch zoo schoone en belangrijke streven, door weder Lid of Begunstiger van „Oost en West" te worden, dit zijnde — en thans méér dan ooit — het te blijven.

Dank zeggen wij den Leden, die reeds dadelijk op onzen oproep ingingen en hunne contributie verhoogden. Dáár moet het heen! Zóó b l ij f t de Band!

De wd. secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Losse Opmerkingen.

XIV.

Woensdagmorgen, 3 September, bracht de „Wilis" het echtpaar Suardhy Suryaningrat behouden in het Indische Vaderland.

Te voren had de telegraaf reeds de aankomst te Padang vermeld, alwaar Suardhy verwelkomd was door talrijke Sumatranen en waar men tusschen zes en negen uur 's avonds, tijdens zijn kort verblijf op onverwacht tijdstip, kans zag om nog een flink bezochte vergadering bij elkander te roepen van de „Sarekat Oesaha".

Aangezien te Weltevreden eerst het bericht was verspreid dat de „Wilis" met eenige typhus-patienten nog Dinsdagavond om 10 uur zijne passagiers zou ontschepen, hadden zich dien avond talrijke belangstellende nationalisten op de Priok-kade geposteerd om de bannelingen te zien aankomen en begroeten. Echter liep die heele avond-aankomst in 't honderd en daarmede tevens zijn ontvangst ter hoofdplaats van Indië, aangezien den volgenden morgen de boot reeds aan de kade gemeerd lag, toen de vroegtrein (en verscheidene auto's) de eerste afhalers aanbracht.

Niettemin was de ontvangst allerhartelijkst en

kwamen er in het benauwde d e r d e-klasse-salonnetje (!...) talrijke vrienden en bekenden, zoomede afgevaardigden van Insulinde, de S. I., Boedi Oetomo en andere vereenigingen, handen schudden en bloemen overhandigen.

Welke moeten de gevoelens geweest zijn, die omgingen in de harten van deze Javaansch-Indische nationalisten bij het betreden van den Java-bodem?

Suardhy heeft, dapper gesteund door zijne flinke echtgenoote R. A. Soetartinah, een zestal jaren in het ruwe noorden als balling doorgebracht, verkiezende hij deze vrijwillige ballingschap boven een gedwongen verblijf op het eiland Banka, waartoe hij in 1913 bij interneeringsbesluit was veroordeeld! Vooral in de meer dan moeilijke oorlogsjaren heeft hij met zijn gezin (twee kinderen werden in Nederland geboren) aan den lijve gevoeld, dat de strijd om het bestaan moeielijk en „bitter" is. Niemand zal ooit kunnen weergeven, wat dit gezin in dien tijd heeft doorgemaakt. Daarvoor was Suardhy te bescheiden en tevens te trotsch. Hij, die het nimmer over zichzelf en zijn leed had, wees meermalen de door vriendenhand geboden hulp op vriendelijke doch besliste wijze van de hand. Hij sloeg zich zelf door alle moeielijkheden heen en bleef in woord en geschrift in het openbaar steeds werkzaam in het belang van zijn nationale ideaal.

Zijn huis was een plaats van bijeenkomst voor talrijke Indische studenten, die daar de hartelijkste gastvrijheid ondervonden en daar een centrum vormden van oostersch politiek leven en gezond Indisch nationalisme.

* * *

Weltevreden doet niet veel aan politiek; het is hier niet gemakkelijk voor de meer linksche partijen om behoorlijke vergaderingen bij elkander te krijgen en zoo schijnt het ook der vereeniging Insulinde, die hier een zeshonderd leden telt, niet gelukt te zijn om een openbare welkomstvergadering te organiseeren.

Hetgeen uiteraard wel het geval is geweest in zijn geboorteplaats Djokja en in den zetel van het hoofdbestuur van Insulinde: Semarang.

Deze vereeniging telt thans ongeveer 30.000 leden en Soewardi zal het hem aangeboden voorzitterschap aanvaarden, tevens optredende als redacteur van het orgaan „de Beweging".

Douwes Dekker, die door de reactionaire pers reeds in de gevangenis was geplaatst wegens zijn actie in het Solosche (welke actie uitliep op loonsverhooging voor de koelie-bevolking!...), vervult dan de functie van secretaris van het hoofdbestuur.

* * *

Hoe men hier tegenwoordig van hotelprijzen weet, moge blijken uit het volgende:

Door zijne vereeniging was voor Suardhy en zijn gezin gezorgd voor logies in een eenvoudig pension. Man, vrouw, twee kleine kinderen en een baboe (op den grond) in één kamer.

Men kan dus aannemen, dat alle mogelijke moeite en plaatselijke kennis was aangewend om de kosten zoo laag mogelijk te houden.

De rekening bedroeg voor twee dagen...... twee maal f 22.—, plus twee maal f 5.— voor de baboe! Zachtjes geteld f 54.— voor twee dagen logies.

Men kan dus begrijpen, met welke moeielijkheden tegenwoordig de nieuw aankomende reizigers te kampen hebben om onder dak te komen, vooral wanneer hier twee booten tegelijk aankomen of indien aankomende en vertrekkende booten gelijktijdig hunne passagierslading ontlasten.

Nieuw uitkomenden zullen terdege rekening moeten houden met het enorme gebrek aan logies (de hotels zijn overvuld met vaste klanten, die niettemin dagtarief moeten betalen......) en een aardig sommetje contanten gereed moeten houden voor zoogenaamde „onvoorziene" uitgaven.

Over Java en nog wat.*)

De aankomst in Indië.

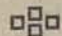
Padang, prachtig! Machtige bergruggen door een zware diep-donkerkleurige vegetatie bedekt; verrukkelijk schoon en imposant. Dan...... 36 uur later, Tandjong-Priok, vies, smerig, ontgoochelend. Teleurstelling, die voorloopig, blijft.

Dit is vrijwel de algemeene opinie van allen, die deze route namen en ze zal wel immer dezelfde blijven. Want na de belofte voor al het schoon, dat verwacht kon worden toen de eerste voorloopers van de tropen, een paar dagen voor de aankomst te Padang ons in verrukking brachten — eenige speelgoedkleine eilandjes die als reuzen bouquetten uit den Oceaan oprijzen, gevolgd door Emmahaven (Padang) — moet de aankomst te Priok wèl een groote teleurstelling zijn. Van „natuur" is geen sprake. Zwart, somber, smerig ziet men daar plotseling aan den Einder een vlek opdoemen, waarboven — als bij een [illegible] atmosfeer van rook, benauwend, zwaar en vettig hangt en daaronder een conglomeraat van óók al somber aandoende voorwerpen, die later blijken hangars, steamers en andere mastodentische voorwerpen te zijn. En al naar mate men nadert ontwikkelt zich uit dat troostelooze geheel de haven van Tandjong Priok met haar smerige kade, haar schier eindelooze rij van vuile gegolfd-ijzeren reuzen hangars en hare adhaerente, nimmer ontbrekende — voor onzen westerschen smaak wèl vreemd aandoende — bevolking van havelooze inlanders en afgemat uitziende landgenooten in het wit gekleed, die ter begroeting aanwezig zijn. En naast Priok, van uit zee gezien, rechts-af een kale, dorre, weinig golvende landpunt, die zich in den blauwen aether, waarin Java gevat is, verliest. Dit is de uiterste hoek van West-Java, die, badend in zonnelicht, in zee verdwijnt.

De teleurstelling blijft helaas, — voorloopig — want na met het lokaaltje naar Batavia te zijn gestoomd zijn onze eerste indrukken te land al even weinig opwekkend. Het kleine station aan de Binnen-Nieuwpoortstraat is wel — o wreed toeval — aan het minst karakteristieke en vuilste gedeelte van de merkwaardige stad van Jan Pietersz. Coen gelegen. Als spottend met onze teleurstelling, grijnst ons, als 't ware, het eerste stadsbeeld tegen. Buiten gekomen zoeken we richting, die niet zoo gemakkelijk te vinden is. Een haast ontelbare menigte rijtuigjes op twee wielen, zoogenaamde sado's (dos à dos) met zielige „aftandsche" biekjes er voor staan op een vrachtje te wachten. De inlandsche koetsier, gehurkt voorop of lui hangend er-in, met 't on-afscheidelijke strootje tusschen de lippen, paraat tot den eeuwigen strijd om den „fare" met den totok, begroet u hier. Men neemt een wagentje, of, als men beter ingelicht is, de stoomtram, die juist voor 't station in de Binnen-Nieuwpoortstraat een halte heeft en elke tien minuten af en aan rijdt. Nu vangt de tocht naar Weltevreden aan, de Europeesche wijk, waarvan zelfs Coen, met zijn vooruitzienden blik niet heeft gedroomd. Door een stoffige straat, met ter weerszijden hooge, leelijk gebouwde woningen van bijna uitsluitend Chineesche meubelmakers en eenige Italiaansche beeldhouwers, snellen we nu langs het zoogenaamde Molenvliet. Dit is de Kali Besar, of te wel de Tjilliwong, die men zich van de schoolbanken — onder weinig meer van Indië — nog herinnert. Een eindelooze rij van lage, kleine huisjes, waartusschen zoo nu en dan de groote woningen met haar ruime voor-erven der rijke Chineezen. Veel moois voor 't oog levert ook deze aanblik niet op, al mag 't niet ontkend worden, dat alles wel zeer onze belangstelling wekt. Om 't vreemde! Zoo, in stof gehuld, jagen we voort, in de hitte van den vroegen dag naar Weltevreden, waar de meesten onzer eenige dagen ver-

*) Overgenomen uit het „Alg. Handelsblad".
Red.-Comm.

naamde aankomst-, oprichtings- of afzet-kosten, of hoe men ze noemen wil.

Zelfs voor wie hier goed bekend is, wordt de aankomst een financieele „strop"......

Weltevreden, 12 September 1919.

H. J. VERMEER.

Tweede Koloniaal Onderwijs-Congres.

—o—

(Vervolg).

Het eerste onderwerp: „Hoe moet het onderwijs in Suriname ingericht worden ten aanzien van de Nederlandsch-Indische, Britsch-Indische en Chineesche kinderen, in 't bijzonder wat betreft de taal? Is het noodig voor hen afzonderlijke scholen op te richten?", werd ingeleid door den heer W. D. H. Baron van Asbeck, oud-Gouv. van Suriname, terwijl van praeadvies gediend was door de heeren Dr. H. D. Benjamins, oud Insp. v. h. Onderwijs in Suriname, Pater J. F. van Eerd, onderwijzer a. e. bijz. school te Paramaribo en K. van der Meulen, W. I. ond., met verlof.

Inleider voerde aan, dat het groote bezwaar tegen eenheidsonderwijs is het heterogene der bevolking. De oorspronkelijke bewoners waren Indianen. De Europeanen importeerden als werkkrachten negers als slaven, toen bleek, dat de Indianen zich niet tot arbeid leenden. De negers zijn thans te onderscheiden in boschnegers, afstammelingen van gevluchte slaven, districts- en stadsnegers, d.i. buiten en in de stad wonenden. Van 1863 tot 1892 kwamen daarbij de Chineezen, aangevoerd toen door het afschaffen van de slavernij werkkrachten te kort schoten. Later weer Britsch-Indiërs en toen daarvan de aanvoer werd stop gezet Javanen.

Om zich onder elkaar verstaanbaar te maken, wordt zoowel Hollandsch als Neger-Engelsch gebezigd. Hoewel in vele scholen het Nederlandsch als voertaal dienst doet, wordt toch ook op bijzondere scholen de landstaal, Neger-Engelsch, Chineesch en Hindostansch gebezigd. Het onderwijs moet nu leiden tot eenheid. Waar, door de omstandigheden en moeilijke communicatie, bewaarscholen ontbreken, moeten de beginselen der Nederlandsche taal in de laagste klassen der lagere scholen onderwezen en in de hoogere klassen daaraan bijzondere zorg besteed worden.

Wij hebben het voorbeeld te volgen van de Amerikanen op Portorico en de Philippijnen en de Belgen in de Congo, die daar Engelsch en Fransch als eenheidstaal invoerden. In 't Z. van Suriname wonen de Indianen, ten N. daarvan de boschnegers. Door daaraan het onderwijs te geven in het Nederlandsch, bevestigen wij ons gezag.

Verschillende sprekers voerden naar aanleiding hiervan het woord. Mevr. Douarière van Heerdt tot Eversberg—Quarles van Ufford heeft jaren in Suriname gewoond en het land lief gekregen. Spr. acht eenheid van taal noodig om op vreedzame wijze tot ontwikkeling te komen. In Suriname bestaat niet als in Indië adat, doch men stuit op oer-conservatisme. Luiheid wordt door de omstandigheden in de hand gewerkt. Men doet niet meer dan strikt noodig is om in zijn levensonderhoud te voorzien. Op school moet gemoraliseerd worden in den geest van de Engelsche Moral Education League. Men moet van de bevolking werkzame burgers, van de meisjes goede moeders en opvoedsters maken. Dit is onze plicht.

(Een circulaire: „Eisch des tijds, Zedelijk Maatschappelijke opvoeding", werd rondgedeeld).

De heer Plat, Surinamer, betoogt de noodzakelijkheid het onderwijs in het Nederlandsch te geven. Men zende goede, behoorlijk gesalarieerde onderwijzers.

Door den Secretaris, de heer De Haan, wordt een schr. voorgelezen, waarin wordt gewezen op het prachtige werk door de R. K. Missie verricht onder de Indianen. Echter is verbetering noodig, aangezien onbevoegde kweekelingen nu onderwijzerswerk verrichten.

Jhr. Six brengt hulde aan de onder de boschnegers arbeidende Herrnhutters, die, hoewel door den oorlog van alles verstoken, het werk toch bleven voortzetten.

Op voorstel van den Voorzitter wordt een telegram van hulde en dank aan de Moravische Broederschap gezonden.

De heer H. J. Jacobs meent, dat aan elke lagere school de aanvangsklassen gebruikt moeten worden om den jongen kinderen het Hollandsch bij te brengen.

Spreker besluit met de volgende stellingen:

1. Geen verplicht bewaarschoolonderwijs.

---

blijven, voor zij verder reizen. Want hier is veel te zien en wel te genieten ook! Hier, in Weltevreden, leeft men wel te vreden. De Hollander heeft daar eendrachtig naar gestreefd en zijn groote eendracht heeft op geen enkel ander gebied zulke goede resultaten bereikt. Want, kennis nemende van den toon van de Pers, zou men geneigd zijn te constateeren, dat van eendracht onder de bevolking — zoowel inlandsch als Europeesch — niet veel sprake is. Die beroemde eendracht dan, heeft intusschen voor 't noodige gezorgd op het gebied van noodzaak en jolijt. Want naast practisch ingerichte woningen en groote comfortabele hotels, zijn er koffiehuizen en restaurants, zooals men die in Nederland en daarbuiten aantreft, met en zonder strijkje, schouwburgen, bioscopen, enz. Om kort te gaan, we staan plotseling midden in het Indische leven, in de drukke maatschappij, de oogenschijnlijk traag zich voortbewegende massa, onder den drukkenden last van het gewicht der oppressieve hitte, die nimmer wijkt, en zoo remmend werkt op de energie van allen, die er leven moeten.

Wel eigenaardig is het, dat de „new-comer", in Indië wordt hij „baar" (verkorting van „baroe" = nieuw) genoemd, dien hinderlijken last niet direct voelt. Hij vindt 't warm, voelt zich er lekker bij, niet verwend als hij in eigen land op dat gebied is en voor de rest praat hij er niet over. Hij kijkt maar rond, naar al het ongewone waaraan zijn oog nog niet gewend is en observeert getrouwelijk, zooals-ie dat in Holland óók deed, de lucht. Aan die gewoonte, den bewoners van alle meer noordelijke aan de zee gelegen landen eigen, zal hij zich eerst na een verblijf van maanden onttrekken, wanneer — bewust of onbewust — in zijn waarnemingsvermogen is doorgedrongen het verschil tusschen Oost- en West moesson. In Indië zou men zeggen: als hij een picol rijst heeft opgegeten, dus de fraicheur van den Totok hem heeft verlaten. Doch is hij eenmaal zoo ver, dan is 't ook uit met zijn beschouwingen van „heerlijke" warmte; dan begint het gepuf en geklaag over de hitte, het geslobber van groote tumblers water, waarin heele ijsbergen rondtollen het zakdoek-geveeg over het opgeblazen, immer zweet-klamme gelaat, waarvan de laatste sporen van Hollandsche gezondheid bezig zijn weg te trekken. Dàn begint hij Indisch te worden. Maar nu, pas aangekomen, geniet hij nog. Op de ruime, heerlijk koele voor-galerij van zijn hotel ligt hij in gemakkelijke houding zijn morgendrankje te savoureeren en behaaglijk den blauwen opkringelenden rook van zijn cigarette te bestudeeren, met nog, in z'n oog z'n meisje blond van haar en blauw van oog en in z'n hoofd de vrienden in „de kroeg" verscholen achter 'n biertje of 'n catz en mediteerende over dat alles, dat hem nog zoo onmeedoogenloos gevangen heeft. Buiten is het drukkend heet; schroeiend zengt de zon op de stoffige, week-geworden asfaltwegen, waarin de hoeven der paarden zijn afgedrukt, blaakt zij op de muren en omheiningen der helwitte huizen. Men ziet er dezelfde wagentjes weer rijden, op zoek naar 'n vrachtje, met een koetsier voorop, die, zijn gummi-beenen onder zich gevouwen, een beeld van groote, heerlijke zorgeloosheid-van-bestaan geeft. Of er jaagt luid toeterend eene auto voorbij, die, in stof gehuld, verdwijnt. Maar hij, meneer Baroe, „kilometert" in zijn heerlijke rust ongelooflijk veel cigaretten en...... denkt. Hij oriënteert zich om straks zelfstandig te kunnen uitvliegen. Totdat plots — onhoorbaar nader gekomen — aan zijn zijde een inlandsch bediende staat die hem toefluistert: „Toewan, makan soeda klaar." Hij begrijpt hem volkomen, want hij herinnert zich nog goed van z'n maleische lessen aan boord, die „Poppie", 't aardige dochtertje van den kolonel, hem „gratuite" gaf, het woord „maken", eters, en klaar, dat is zuiver Hollandsch. Wat 'n gezellige taal, en hoe gauw leert men die toch. Hij begrijpt nu, dat hij aan tafel moet, de rijsttafel, die om 1 uur genuttigd wordt en hij volgt Kromo, die hem in de eetzaal brengt. Dit hoofddiner van den dag is bij de meesten onzer genoegzaam bekend om niet in eene beschrijving te behoeven te vervallen, alsook de vele aardigheden van sommige oud-gasten om den baroe

2. Aan elke school een voorklas.
3. Het taalonderwijs zoo practisch mogelijk.
4. Invoering der vereenvoudigde spelling.
5. Waar de ouders het wenschen, tevens onderwijs in de taal van het land van afkomst, doch eerst in de hoogste leerjaren, liever nog op de herhalingsscholen.
6. In de districten zorge het gouvernement in de eerste plaats voor openbare scholen.

Leerplicht moet worden ingevoerd en vergemakkelijke de vereenvoudigde spelling het onderwijs; verder blijve het strikt neutraal.

Nadat nog eenige sprekers het woord gevoerd hadden, repliceert de Inleider. Spr. betwistte, dat de Surinamers lui zouden zijn; hij heeft zijn eigen werkwijze en werktijd, houdt niet van plantage-arbeid.

Landbouwonderwijs is goed, doch voor schooltuinen voelt spr. niet veel. De jongeren zullen het doen, als de ouderen, door ervaring geleerd, het deden.

Hierop komt aan de orde het vraagstuk: „Onderwijs voor Chineezen in Oost-Indië. Zijn afzonderlijke Gouvernementsscholen gewenscht", ingeleid door den heer A. G. de Bruin, oud-ambt. voor Chin. Zaken in N. I. en gepraeadviseerd door de heeren J. J. L. Duyvendak, Lector a. d. Leidsche Universiteit, het Hoofdbestuur van het N. I. O. G., de heer de Bruin voornoemd en Ch. H. Th. J. Eijbergen, O. I. onderwijzer.

Inleider zegt, dat het gros der Chineezen in Indie er ingeburgerd is. Men vindt er de peranakans, de ingezeten Chinees en ter Sumatra's O.-kust de tijdelijke Chinees. Er bestaat groot verschil tusschen de spreek- en schrijftaal. Deze laatste is van 't meeste belang, is echter moeilijk, omdat voor elk woord een afzonderlijk teeken bestaat, en zou op prillen leeftijd reeds moeten onderwezen worden, echter naast het Nederlandsch. Bestaat er voor de Chineezen ter Sum. O.-kust slechts één school, elders vindt men er meerdere met Chineesche onderwijzers. De revolutie in China deed haar invloed ook in Indië gevoelen. Westersche kennis is voor de Indische Chineezen minder noodig. Het onderwijs moet zich aanpassen aan de tegenwoordige behoefte. Het moet hen practisch en sterk maken voor den struggle for life.

De heer Han Tiauno Tjong constateert, dat in de praeadviezen thans een breeden geest te onderkennen valt, al kan niet alles onderschreven worden. De Chineezen in Indië hebben kennis van het Chineesch noodig met het oog op de economische en industrieele ontwikkeling van China; het onderwijs daarin moet daarom niet bij het Nederlandsch ten achter staan. Maleisch als voertaal is af te keuren. De Indische Chinees wil niet zijn namaak Europeaan, maar ook geen namaak Maleier. Het Nederlandsch is als cultuurtaal voor de Chineezen noodig als sleutel voor het Westen.

De heer van Geuns, oud-ond. eener Holl.-Chin. school, verklaart zich niet voor deze scholen overal. Door de Chineezen toegang te geven tot de Europeesche scholen, gaan de kinderen daar, die voor hun verdere opleiding in Nederland worden voorbereid, achteruit. De Chineezen zijn echter intelligent. Wordt behoorlijk vóór-onderwijs in het Nederlandsch gegeven dan vervalt dat nadeel. Spr. constateerde onder zijne Chineesche leerlingen te Bandoeng geen neiging om Chineesch te leeren.

De Heer de Haan merkt op, dat het onderwijs op de Holl.-Chin. scholen verbeterd moet worden. Méér leerkrachten, aan wie meer vrijheid wordt gegeven. Het onderwijs behoort te beantwoorden aan het doel.

De heer Janssen van Raaij is van meening, dat men de Chineesche beschaving moet eerbiedigen, doch kennis der spreek- en schrijftaal is in het dagelijksch leven niet noodig. Wel moet er later, als Hooger onderwijs in Indië, den Chineezen gelegenheid geboden worden tot classieke literaire bestudeering van hun taal.

De Heer Dr. A. Rivai, wijst er op, dat er evenals voor de Inlanders eene Inlandsche en een Hollandsch-Inlandsche school bestaan, zulks voor de Chineezen óók het geval moest zijn. Hierdoor zou de rassenkwestie worden opgelost.

De praeadviseur de Heer Duyvendak, verdedigde zijn standpunt, dat wanneer dit gewenscht werd, men zich tot het onderwijs in de Chineesche schrijftaal — toch reeds zoo moeilijk — moet beperken.

Mr. Fromberg protesteert tegen het aangenomen autoritaire standpunt. De Chineezen in Indië zullen toch zelve wel het beste weten, aan welk onderwijs zij behoefte hebben. Door de Regeering moeten Chineesche jongelui naar China worden gezonden ter versterking van de betrekkingen met dat land en daarvoor moet het onderwijs in het Chineesch in de hand worden gewerkt.

---

juist van datgene veel te laten gebruiken, dat „pedis", of te wel erg heet is.

Nu loopt men er bijna steeds in, doch 'n baroe met 'n beetje savoir vivre gunt z'n raadgevers het genoegen van hun grap niet en slikt maar. In godsnaam, z'n lippen branden en z'n tong hangt hem haast uit den mond, maar hij heeft gelijktijdig geleerd, dat hij, zooveel mogelijk alles wat rood ziet, moet vermijden. Hij heeft zich voor de eerste maal gestoken aan een distel(tje) van het Indische leven, maar hij weet nu ook — eens en voor goed — waar dàt disteltje staat.

Dan, na tafel, gaan de meesten 'n weinig rusten. De totok is echter „'n verschijning" op zich-zelf. Hij doet het niet en gaat, echt-Hollandsch, de straat op. 't Is er haast niet uit te houden, zoo brandt de zon, maar, hij heeft nog geen picol rijst op, d u s hij voelt die warmte niet zoo. 'n Gezellige kroeg is er echter niet, althans niet open, vele winkels zijn ook gesloten tot vier uur, zoodat hij om zoo te zeggen met z'n tijd geen raad weet. Zijn uitstapje is dus van zeer korten duur en hij neemt zich voor om morgen ook maar te gaan rusten. Verstandig!

Dan komt de avond. Om zes uur is 't donker, en van zes tot acht is het geschikte uur om uit te gaan. Bij Versteegh, Stam en Weyns, de Bierhal, Elite, en last not least het Oost-Java-restaurant, alle gezellige kroegen met of zonder strijkje, kan hij neerstrijken. Daar is het iederen avond een gezellig va-et-vient van bezoekers, met hunne dames. 'n Heele drukte. Echt Hollandsch.

Met z'n „boat-vrienden", anderen heeft hij nog niet, gaat hij bij Stam op Noordwijk „'n paitje" (bittertje) drinken. Op het licht-overglansde, ruime terras neergezeten neemt hij de eerste indrukken van den Indischen voor-avond in zich op. Vóór hem — op straat — krioelt het van sado's, nu met lichtjes op, kuierende inlanders, auto's, wandelaars en dit vreemde amalgaam, waaraan het Hollandsche cachet van de Kalverstraat niet vreemd is, doet hem aangenaam aan. Het is druk en beweeglijk wat hij ziet, maar hij hoort het als een drukte in de watten. het vaak irriteerende geroezemoes van de Kalverstraat zoekt hij tevergeefs, als ook een opvallend drukke kout op het terras zelve. Dan, gelijktijdig, dringt het voor de eerste maal tot hem door, dat Indië geen discours heeft. Hoewel hij het mist, hindert het hem niet, doet het hem, voor 't oogenblik, zelfs streelend aan en hij concludeert, dat 't zeker bij het klimaat behoort. Zoo is het. Het klimaat legt, als van zelf, het zwijgen op. En de Hollandsche filosofie van het bekende: Spreken is zilver, maar z w ij g e n is goud, ziet hij hier in een Oostersche omlijsting geval.

Tegen 8 uur gaat hij naar het hotel terug om te dineeren. De Hollandsche tafel! Hij juicht, want hij heeft H o l l a n d s c h e n honger...... nog. En als dan, na tafel, de lust om 'n avondwandelingetje, b.v. het Koningsplein om, dat rond 1 uur gaans is, niet ontbreekt, maakt hij ook kennis met de na-avondstemming, den Indischen tropen-nacht. En onder de zware boomen, de nog lauwe lucht inhaleerend, komt een schoonheidsbesef over hem, dat in Holland maar zelden gekend is. Want boven hem strekt zich de diep-blauwe tropen-hemel uit, donker als een lijkwade, bestikt met rijke pracht van groote zilveren sterren. Zwaar hangt het groen, dat roerloos als een decor hem omgeeft. Trams rijden niet meer; 'n enkele auto nog, die even toetert, snelt hem voorbij en zoo nu en dan de melancholieke roep van een inlandschen saté-verkooper, dringt slechts tot hem door. Héél verre, zacht-monotone geluiden komen tot hem, een niet te ontwarren klankenzee en in z'n verrukking fluistert hij tot z'n meisje-in-herinnering: „Entends ma chère, entends, c'est la douce nuit qui marche."
De woorden van Baudelaire, die hij tot de z''ne gemaakt heeft.

P. J. ZüRCHER Jr.

Mr. Abendanon merkt op, dat ook vroeger reeds pogingen in het werk waren gesteld om Chineesche scholen op te richten, doch deze mislukten. Thans komt die drang opnieuw. Men moet nu het belang van het Chineesche kind en dat van de Regeering in 't oog houden, doch deze kunnen samengaan. Men ziet nu over en weer Europeanen, Chineezen en Inlanders van alle drie soorten scholen, Europeesche, Hollandsch-Chineesche en Hollandsch-Inlandsche gebruik maken. Dit nu is een vingerwijzing. Wij moeten komen tot de eenheidsschool. Bij eene herziening van het Regeerings-Reglement, moeten de bewoners van Indië niet meer in groepen onderscheiden en verdeeld worden, doch zijn allen één, en gelijk op, ook in 't onderwijs! (Applaus).

Tweede Dag. Donderdag 23 October.

De Voorzitter opent de vergadering en deelt mede, dat er een telegram van dank is ontvangen van H. M. de Koningin en Z. K. H. den Prins der Nederlanden. Bij het congres hebben zich aangesloten de Bond voor Fröbelonderwijs, de Vereeniging van Christelijk Onderwijs voor de Inlandsche Bevolking in Indië en de Ver. voor M.U.L.O. Ook aan de R. K. Missie in Suriname, Paters van het Heilige Hart te Tilburg, zal een telegram van hulde worden gezonden.

Daarna kwam aan de orde: „Hooger onderwijs in Ned. Indië en de voorbereiding daartoe", ingeleid door Dr. C. J. Vinkesteijn, Insp. der Gymnasia, terwijl van praeadvies hadden gediend de Heeren Dr. E. Bonebakker, oud-Dir. der H.B.S. te Semarang, Dr. Ph. Kohnstamm, Hoogleeraar te Amsterdam, Mr. J. A. Nederburgh, oud-Pres. v. h. Hooggerechtshof in N.-I., W. K. Tehupeiory, Gouv. geneesheer in N.-I., met verlof, Dr. N. J. Krom, oud-Chef v. d. Oudheidk. dienst in N.-I. en het Hoofdbestuur van den Prinsenbond.

De Inleider betoogde, dat in Indië herhaaldelijk pogingen aangewend zijn om classiek onderricht ingang te doen vinden, welke echter faalden. Slechts via de H.B.S. en het Staatsexamen werd den Indiërs de toegang tot de Ned. Universiteiten geopend. Een in 1915 ingestelde commissie was voor de stichting van een specifiek Indische school, waarin ook plaats voor Indische cultuur, zooveel mogelijk aanpassend aan Indische toestanden en behoeften.

Dit voorstel had in Ned. de sympathie, doch verzet er tegen kwam van de zijde van het M. O. in Indië. De Regeering gaf een wenk rekening te houden met de bestaande toestanden, d.i. de M.U.L.O.'s, die gereorganiseerd werden. De commissie stelde voor, naast de M.U.L.O.'s een afzonderlijke middelbare school te hebben, aanpassende aan de behoeften der Europeesche bevolking, voorbereidende voor de Ned. Universiteiten. Voor 1920 zijn voor de Westersche klassieke afdeeling 52 leerlingen ingeschreven. Echter bestaat in Indië den drang naar een eigen Universiteit. Dit vraagstuk is door den G.-G. commissoriaal gemaakt. Alle prae-adviseurs, behalve de Heer Bonebakker, zijn voor zoo'n Hoogeschool. Men zij echter voorzichtig met de toelating, lichte niet de hand en stelle hooge eischen aan de voorbereiding. In 1922 zullen de eerste studenten daarvoor voorbereid zijn; men zij dan klaar hen in Indië verder te doen studeeren.

Mr. Abendanon achtte Indië rijp voor eene Hoogeschool. Zijn er geen onderwijskrachten genoeg, dan behoort Nederland bij te springen. 30 tot 40 Nederlandsche Hoogleeraren begonnen hun loopbaan in Indië. Brengen die Nederlandsche hoogleeraren er kennis, veel kennis zullen zij er ook van meebrengen, Nederland ten nutte.

Zal de Hoogeschool beginnen met eene Medische en eene Juridische faculteit, dan zal op deze laatste het Romeinsch recht onderwezen moeten worden, als sleutel voor Westersche rechtsbegrippen, overigens moet het geen nabootsing zijn van de studie hier. Een nadeel van het studeeren van Indische jongelui in Nederland is, dat er zoovelen schipbreuk lijden op de zee der Westersche wetenschap.

Prof. Boeke acht Indië nog niet rijp voor eene Hoogeschool. De kwestie moet eerst grondig worden voorbereid. Een Indische Universiteit moet goed zijn, op breeden grondslag. Men moet eerst zien, hoe de voorbereiding tot en aansluiting met de Ned. Universiteiten werkt.

Dr. A. Rivai, acht de kwestie van eene Indische Hoogeschool eene van Indisch nationalen aard, waarmede sociale en economische belangen in nauw verband staan. Indië heeft recht op in alle opzichten goed onderwijs. De Regeering begint zich in de goede richting te bewegen.

De studie in Nederland vervreemdt de jongelui van Indië. Willen zij na volbrachte studie daar heen gaan, om hun gezichtskring uit te breiden, dan is daar niets tegen, maar in Indië moet een intellectueele kern gevormd worden voor de behoeften dáár. Dit wordt door de studie in Nederland niet bereikt, men blijft er lang hangen, omdat men 't er prettig vindt.

Dr. Terburgh zegt, dat in Indië een zeer groote behoefte aan geneeskundigen is. Hiervoor is eene Medische faculteit noodig, al zal de school niet dadelijk uitblinken, ze zal zich ontwikkelen. Echter men vatte aan. Waar thans een 50-tal jongelui met studiebeurzen naar Ned. zullen gaan, is dat het bewijs, dat het moment voor een Universiteit in Indië gekomen is. De Westersche wetenschap moet plaats maken voor de Oostersche. Echter de Indische Universiteit zij geen proefkonijn, het onderwijs moet gelijkwaardig aan dat in Nederland zijn. Maar men beginne gebruik te maken van de beschikbare krachten, tot het desideratum zal zijn bereikt.

Mevr. J. S. R. Baerveldt—Havers zegt, het Oosten ontwaakt, het stichten eener Hoogeschool is een dure plicht en recht. Deze H. S. moet voor ieder open staan, ook voor Europeanen. Toch wil men eerst nog het middelbaar onderwijs uitbreiden. Neen, begint! Er is te kort aan onderwijskrachten, doch er zijn er genoeg in Nederland, als de Regeering niet star volhield aan leeftijdsgrenzen en bevoegdheden. Waarom weigert men leerkrachten, terwijl er zoo'n behoefte is? Ook door detacheeren, over en weer, zou in de behoefte kunnen worden voorzien.

De Heer Han Tiauw Tjong verwijt Prof. Boeke, dat deze den toestand der Indische studenten in Nederland niet kent. De noodzakelijkheid van een Indische H. S. behoeft niet meer betoogd te worden: deze bestaat! Reeds de lagere school behoort neutraal, dáár het onderwijs geunificeerd te worden en aansluiten bij het M. O. Echter op de Ind. H. S. moet plaats zijn voor Oostersche wetenschappen.

Mas Samsi Sastra Widagda, pleitte voor eene volledige universiteit, met die faculteiten, welke Indië noodig heeft, echter geen Latijn.

Dr. Bonebakker verklaart geen tegenstander van eene Indische Universiteit te zijn, alleen achtte hij den tijd nog niet gekomen. De volksbelangstelling moet opgewekt worden b.v. door volksuniversiteiten met reizende leeraren. Deze gaan na of degenen, die eenige cursussen gevolgd hebben, geschikt zijn voor eene volledige universitaire opleiding. Echter niet alleen Oostersche cultuur, ook Westersche. Het Oosten en Westen moeten elkaar ontmoeten en zullen dan blijken dichter bij elkaar te staan dan men denkt.

Prof. Dr. Kohnstamm verklaarde, dat als Indië inderdaad is ontwaakt, hij de Universiteit in Indië beschouwde als een middelpunt van nationale cultuur. Hen, die nog aarzelen in Nederland, wees hij op de Vlaamsche beweging. Een H. S. is noodig, omdat zij is eene rechtvaardige eisch der Indonesische bevolking, onze plicht is aan dien eisch tegemoet te komen.

Mr. Nederburgh heeft het vraagstuk practisch bekeken en is van oordeel, dat in Indië op 't oogenblik behoefte is aan rechtskundig H. O.

De Heer Tehupeiory dankt Prof. Kohnstamm voor de sympathieke wijze, waarop hij de nationale gevoelens der Indonesiërs heeft tot uiting gebracht. Hij wijst op de rassche ontwikkeling, met welke ontplooiing de Regeering rekening moet houden en het gebruik van nieuwe krachten aanmoedigen. Door de snelle ontwikkeling staat de Regeering steeds voor tekorten; thans vooral ook aan Europeesch gevormde artsen. Heeft men geen Europeanen, dan leide men Inlanders op, doch met Europeesche vorming. Door de S.T.O.V.I.A. om te zetten kan reeds veel bereikt worden.

Ook de Heer Dahlan Abdoellah pleitte warm voor eene Indische Universiteit.

Na duplieken van Prof. Boeke en Dr. Rivai ontwikkelde de heer Rottier zijn bezwaren tegen het verwaarloozen van het Javaansch bij het voorbereidend onderwijs.

De heer Vinkesteijn betoogt, dat, gelet op het tweeledig karakter van de school, er geen sprake van kan zijn, dat overal de moedertaal, het Javaansch, wordt geleerd. Het verzet tegen het program der commissie laat zich verstaan, als men weet, dat degenen, die in politiek en in levensbeschouwing zeer vooruitstrevend zijn, vaak aartsconservatief zijn ten opzichte van het onderwijs.

Mr. Abendanon zegt, dat eene Universiteit noodig is om te geven wat het volk begeert. Spr. wijst er op, dat in Britsch Indië binnenkort 13 universiteiten zullen bestaan, op 300 millioen inwoners. Al moet men in Indië met slechts 30 millioen inwoners rekening houden, laat men deze dan ten minste één universiteit geven.

Spreker stelt namens het bestuur voor een commissie te vormen, die nader de faculteiten van de hoogeschool, welke men noodig acht, zal bestudeeren, en een rapport zal uitbrengen.

Het congres vereenigt zich met dit voorstel en laat aan het bestuur de te nemen maatregelen over.

Het debat wordt gesloten.

A. J. GOOSZEN.

Chineezen Vereeniging „Chung Hwa Hui". 1)

Zondagavond 19 October j.l., hield Mevr. Dr. Aletta H. Jacobs in Restaurant Riche voor deze Vereeniging eene causerie over „Indrukken van de vrouwenbeweging in China".

Spr. zeide er eerst tegenop gezien te hebben om als Europeesche te spreken voor Chineezen over de vrouwen in China. Waar echter het meerendeel der hoorders(essen) uit Indië kwam en China niet persoonlijk kende, hetgeen met haar wel het geval was, nam zij de uitnoodiging aan.

Toen spr. er in 1912 reisde, was juist de revolutie uitgebroken en verkeerde het land, zonder wetten en parlement, in groote gisting. Dank zij goede introducties werd tot zelfs in het binnenland doorgedrongen en kennis gemaakt met de groote politieke vereenigingen van het intellect en voorloopige parlementen, waarin zelfs vrouwen zitting hadden. Door den invloed der Amerikaansche zending zijn zeer vele vrouwen intellectueel ontwikkeld, treden op als onderwijzeressen, verpleegsters, enz., zijn zelfstandig. De grootste misstand in de Chineesche maatschappij is de polygamie. Alleen de wettige vrouw heeft recht op haar kinderen, en zelfs op die der bijwijven; deze kunnen naar believen verstooten en zelfs verkocht worden. Dan volgt de meisjeshandel. Een dochter heeft geen waarde, immers alleen de zonen kunnen zorgen voor de geesten der voorouders. Reeds op zeer jeugdigen leeftijd worden de meisjes der moeder ontrukt en moeten allerlei werk verrichten, gaan van hand tot hand, tot ze zelf niet meer weten van waar ze stammen. Mishandelen dier kinderen is verboden. Maar waar moet men dan met die kinderen heen? De Amerikaansche zending ontfermt zich over velen.

Spr. schetste de vrouwenbeweging in Canton, Shanghai, Nangking en Peking. In de laatste plaats was een groote strijdvaardige vrouwenvereeniging, goed georganiseerd, met eene groepsgewijze verdeeling van het arbeidsveld. Deze wilde afgevaardigden naar de Vergadering van den Wereldbond voor Vrouwen zenden. Door den oorlog kon dit niet, doch werd een zijden vaandel gezonden. Haar strijd hielp haar niet, ze kwamen niet in het Parlement.

Mr. Fromberg brengt spr. hulde, doch deze liet te zeer de schaduwzijde zien. De vrouw als moeder staat in China hoog. De wet schrijft monogamie voor; polygamie is ontaarding. Nieuwe wetten staan te worden uitgevaardigd, met monogamie als basis, waarbij de vrouw grooter rechten dan hier zullen worden toegekend.

Andere spreeksters en sprekers vragen hoe het mogelijk is, dat als de vrouw zoo achteruit gezet wordt, zij zich op politiek gebied zoo kon doen gelden.

Spr. repliceert en licht toe, dat er zeker een kern van intellectueele en zelfstandige vrouwen bestaat, maar dat is niets op de massa. De Chineezen beschouwen ons als Westersche barbaren en vinden veel van hetgeen wij doen, vreemd, onbehoorlijk en onhygiënisch. Op het punt van medezeggingschap in de maatschappij streeft de Chineesche vrouw belangrijk naar voren.

Een warm applaus bracht spr. hulde en dank.

G.

1) Door plaatsgebrek eerst thans geplaatst.

Ingezonden.

Een vertegenwoordiger van O. en W.?

In zijn wederwoord (Kol. Weekbl. v. 30 Oct. '19) zegt de heer A. J. Gooszen, dat ik mij schuldig maakte aan de inconsequentie, een dienaar, een vertegenwoordiger van O. en W. een eigen opinie te ontzeggen. Ik ben mij niet bewust deze inconsequentie te hebben begaan. Integendeel, ik vraag voor iedereen in elke omstandigheid het recht zich zelf te mogen zijn, zoowel voor den ambtenaar als voor den officier, als voor den mandaathouder van 't Hoofdbestuur van O. en W. Ik ga daarbij van 't standpunt uit, dat ieder steeds moet weten te onderscheiden wat hij als ambtenaar, als officier, als mandaathouder in opdracht heeft te zeggen of behoort te doen en datgeen wat hij als particuliere opvatting wenscht in 't midden te brengen.

De heer Gooszen had in zijn pleidooi te Utrecht juist ten onrechte ontkend, dat naast de plichtsvervulling als waardigheidsbekleeder voor iedereen de vrijheid van den burger behoort te worden hoog gehouden. Hierover loopt 't verschil tusschen hem en mij. Het doet mij tot zekere hoogte, dus genoegen dat hij, bij dezelfde gelegenheid waar hij die stelling uitsprak, aan eigen persoon het onhoudbare van de door hem aanbevolen zelfverloochening ondervonden heeft. Ik vlei mij hierdoor met de onderstelling en het geloof, dat de heer Gooszen, indien het er op aangekomen ware, zelf niet genegen gebleken zou zijn om zijn burgerlijk stemrecht voor een paar honderd gulden (belasting) prijs te geven, ware hij als officier voor die keuze gesteld.

GEORGE NIJPELS.

—

Slotwoord aan den Heer Nijpels.

Aan het vorenstaande wensch ik slechts toe te voegen, dat het niet gaat om het al dan niet betalen van belasting en als zoodanig een kies- en zelfs stakingsrecht te koopen, doch het brengen van een hoog zedelijk offer aan den Staat, verre, zeer verre, staande boven het materieele offer van het storten van enkele belastingpenningen.

Waar dit onderscheid blijkbaar niet wordt gevoeld, acht ik verder debat overbodig.

A. J. GOOSZEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Onze Koningin.

Lord Henry Brougham, de Engelsche staatsman, zeide in een van zijne redevoeringen, sprekende over Koningin Victoria:

„I would not surround our young Queen's throne with fortresses and troops, or establish it upon the triumphs of arms and the trophies of war — no, not I!

I would build her renown neither upon military nor yet upon naval greatness; but upon rights secured, upon liberties extended, humanity diffused, justice universally promulged.

In Alliance with such virtues as these I would have her name descend to after ages".

In een hoofdartikel, gewijd aan H. M. de Koningin, neemt de „Java Bode" dit gezegde over en vervolgt: „Niet in krijgsroem of overwinningstriomfen zal de naam van Koningin Wilhelmina voortleven, maar omdat de periode van haar Regeering zich kenmerkte door verzekerde rechten, uitgebreide volksvrijheden, algemeen verbreide menschelijkheid en algemeen verkondigde gerechtigheid. Daarom kunnen wij zeggen tot onze Koningin, de woorden, die eens Prins Willem de Zwijger deed richten tot Koningin Elisabeth: „Sub umbra alarum tuarum posteginur." (Onder de schaduw uwer vleugelen worden wij beschermd)."

Zondagsrust en trouwverbod in de Cultures.

In Deli is een actie voor deze zaak. Ook de pers op Java neemt desbetreffende artikelen op. In een „Richtlijn" schaart de „Loc." zich aan de zijde van hen, die Zondagsrust eveneens in de cultures bepleiten.

Het „Comité tot verkrijging van Zondagsrust en tot opheffing van elk trouwverbod op Sumatra", heeft een manifest toegezonden aan alle directies en hoofdadministraties van cultuur-maatschappijen op Sumatra's Oostkust. Het keert zich tegen twee misbruiken: het werken op Zondag, en het beletsel — hetzij direct, of indirect — voor de assistenten om kort na hun komst in Indië te huwen.

Het comité zegt daarin, dat de wekelijksche rust-

dag een instituut is, dat over de geheele wereld in elke geordende maatschappij als een onbetwistbaar recht wordt erkend. In het hoofdstuk, regelende de arbeidsovereenkomst van den a.s. Volkerenbond, is voorgesteld de aanvaarding in het algemeen van een wekelijkschen rustdag van 24 uur minstens. Het comité erkent, dat de moeilijkheid, die zich in de tabakscultuur in den planttijd voordoet zóó groot kan zijn, dat er gedurende drie maanden van rustdagen weinig komen kan. Maar in de negen overblijvende maanden gelden deze bezwaren niet. In den planttijd ware allicht ook nog iets in deze richting te bereiken, mits men de noodzakelijkheid van een wekelijkschen rustdag maar erkennen wil.

Het comité erkent gaarne, dat een feitelijk trouwverbod, zooals dit vroeger voor vele assistenten bestond, niet meer geldt. „Maar bepalingen, op Sumatra's Oostk. bijna algemeen van kracht, maken, dat men zou kunnen spreken van een verkapt trouwverbod. Deze bepalingen, die een smet werpen op de cultures, dienen te vervallen, moeten in elk geval zóó gewijzigd worden, dat de jonge man, die hier als assistent voet aan wal zet, het vooruitzicht heeft op de mogelijkheid om na een diensttijd van hoogstens één jaar, die als proeftijd kan worden beschouwd, zijn aanstaande vrouw te doen uitkomen op kosten der maatschappij, in wier dienst hij arbeidt. Met het vooruitzicht op die mogelijkheid zal hij sterk staan tegen de verleiding om zich te begeven in concubinaat, of te vervallen tot andere, nog ergerlijker dingen. Het is een gruwel, dat jonge menschen jaren lang gedwongen zijn, de eenzaamheid van het kebonleven te doorworstelen, zonder dat het hun mogelijk is, in het huwelijk te treden. En de ervaring wijst uit, dat het schier niet doenlijk is, staande te blijven. Dat men zulke toestanden, die jonge levens niet alleen zedelijk maar ook geestelijk omlaag sleuren, kan laten voortbestaan, is ons een raadsel. En het is dan ook in naam van de religie niet alleen, maar ook in den naam van de algemeen geldende opvatting der moraal, dat wij een krachtig protest doen hooren en durven eischen, dat hieraan ten spoedigste een volslagen einde kome. Trouwens, wij zijn overtuigd, dat een regeling, die de assistenten in staat stelt spoedig na hun komst in de cultures een behoorlijk huwelijk aan te gaan, ook de maatschappijen ten goede zal komen, zooals door vóórmannen volmondig wordt erkend."

Het comité is overtuigd, dat de vervulling van deze beide rechtmatige eischen finantieele bezwaren zal meebrengen. Ook andere bezwaren wil het niet wegdoezelen, doch het mag en kan zijn oog niet sluiten voor de groote moreele en geestelijke verliezen, die geleden worden onder de thans van kracht zijnde bepalingen. De wel eens aangehaalde winstderving kan nimmer als reden worden aangevoerd om een recht te onthouden.

Het „N. v. d. D. van N.-I." en het „Soer. Hbl." nemen een artikel op van een geëmployeerde over „Zondagsrust voor planters". Waar het over en weer geschrijf over dit onderwerp in het Bondsblad voor Cultuur geëmployeerden uitsluitend door de geëmployeerden-zelf gelezen wordt, riep hij de hulp in van de pers om de planters te steunen in hun streven. Schr. zegt o.a.: Wat zou een vrije Zondag niet veel verandering brengen in onzen toestand. Een dag in de week zich los te kunnen maken van dat inspannend in de gaten houden van vriend Kromo, één dag zich geheel te kunnen gaven aan huisgezin, aan eigen genoegens. „Ons streven is een eerlijk streven, een rechtvaardig streven, een zedelijk gebod en... een gemakkelijk te vervullen wensch."

Indische Tooneelliteratuur.

In het „Bat. Hbl." vertelt mr. Thomas welk doel hij in de eerste plaats voor oogen had met het schrijven van het Indisch blijspel „Nedda" en het treurspel „Gedecoreerd", een Indisch bestuursdrama, opgedragen aan den heer G. M. Hekkelman:

Er bestaat zoo goed als geen degelijke Indische tooneelliteratuur, waarin het leven zooals de Indiër, in den ruimsten zin genomen, het in Indië meeleeft, doorleeft en uitleeft. Tot zijn onvergankelijke eer zij nadrukkelijk gezegd, dat de eerste steen van het Indische letterkundige gebouw in Indië gelegd werd door den heer H. van de Wall. „Hij is de eerste Nederlandsche tooneelschrijver geweest, die vaak met meesterhand een greep in het rijke Indische leven heeft gedaan en, neergedaald uit de eenzame hoogten van studie en overpeinzing, de roerselen der Inlandsche volksziel in den kostbaren steen der dramatische kunst heeft uitgehouwen."

Mr. Th. wil aan den opbouw van den tempel der Indische dramatische kunst medewerken en vervolgt: „Mogen anderen ons voorbeeld volgen en naar best kunnen, trachten mede te werken tot het stichten van een eigen Indische tooneelletterkunde! Hier, in deze gewesten, zijn genoegzaam dichterlijk intellect en gevoel aanwezig om wat het leven geeft, op artistieke wijze op het tooneel weer te geven. Maar zij sluimeren, dat dichterlijk gevoel en intellect! Totdat de tooverstaf der Muzen ze beroert! Dan zullen zij ontwaken en met den krachtigen lentedrang der jeugd hunne wieken forsch uitslaan om heerlijk en trots op te zweven naar zulk een hoogte, dat Indië ook op letterkundig gebied niet langer ondergeschikt is, doch nevengeschikt wordt aan Nederland. Ook op dit gebied der Schoone Kunsten worde Indië een waardig deel van Groot Nederland!"

Overheid en Inlandsche feestelijkheden.

Door den procureur-generaal is een rondschrijven gericht aan de hoofden van gewestelijk en plaatselijk bestuur, naar aanleiding van het hem ter oore komen van het weigeren van verlof tot het houden van zekere Inlandsche openbare feestelijkheden of vermakelijkheden, als aangegeven in Art. 510 van het Wetboek van Strafrecht, hetzij uit zedelijkheidsoverwegingen, hetzij om den Inlander niet in verleiding te brengen zijn bezittingen te verspillen.

In dit schrijven staat o.a.: „Weigering van feestelijkheden op grond van genoemd artikel is derhalve door den wetgever alleen toegelaten, indien ter plaatse uit politioneel oogpunt het bijeenkomen van veel menschen in het openbaar ongewenscht voorkomt. De zorg der overheid kan ten deze uiteraard niet verder gaan dan in de bedoeling des wetgevers heeft gelegen."

De „Loc." schrijft hierover: „Bovenstaand rondschrijven bewijst, dat de taak der overheid als voogdes der Inlandsche bevolking in haar dagelijksche doening van lieverlede als geëindigd wordt beschouwd. Terecht.

Zooals niemand sterk in 't leven zal komen te staan, voor wie van der jeugd af alle steenen des aanstoots worden weggewenteld, zoo groeit geen volk tot zelfstandigheid, dat in al zijn doen en laten wordt bemoederd door een al te welmeenende overheid.

Langs den weg van onderwijs en opvoeding in theorie, en daarna door het leven zelf in de praktijk, moet de Inlander leeren de juiste grenzen te kennen van zijn vermaak en ontspanning.

Wat er dan nog ontbreekt, dat mogen de Inlandsche organisaties tot volksopheffing ter harte nemen."

De bevolking in de Preanger en de S. I.

Iemand, die de bevolking der Preanger dóór en dóór kent, en door zijn vele reizen in dit gewest daarmede in geregelde aanraking blijft, haar vertrouwen geheel heeft weten te winnen en zelf een scherpen kijk op de menschen heeft, deelde aan den red. corr. van het „Soer. Hbl." o.a. het volgende mede:

„Zelden heb ik een merkwaardiger ommekeer in het innerlijk geloof van een Inlandsche bevolking gezien, dan zich hier sedert medio Juli heeft voltrokken. De Sarikat Islam had hier — dat zal u misschien verwonderen — lang niet overal wortel geschoten; er was juist een merkwaardig onderscheid in de mate, waarin de denkbeelden der z.g. Jong Indiërs hier ingang hadden gevonden. Had men

hier een district, waarin de voormannen konden bogen op een volkomen succes, vlak daarnaast werd er een aangetroffen, waar men van de leiders, die per auto kwamen aanzetten, en trachtten leden te werven niets, maar dan ook niets, moest hebben." Beter had ik gedaan van bergruggen te spreken, in plaats van districten, want nergens is de saamhoorigheid zoo sterk als van het volk, dat een zelfden bergrug bewoont. „Ook al loopt daar een bestuursgrens overheen, het volk, van dezelfde bergruggen toont zich in zaken als deze solidair, als één familie bijna, in den geest als in de Padangsche bovenlanden door het matriarchaat. Sommige bergruggen zijn geheel S. I.-gezind, daarnaast liggen er andere, die van hun gedoe niets willen weten.

Waaraan dit toe te schrijven is, weet ik niet precies, doch na de geschiedenis in Lèlès, toen het gouvernement daar met kracht was opgetreden, drong het verhaal van het gebeurde onmiddellijk tot in de verste desa's door; overal werd natuurlijk de houding van het Gezag gecommentarieerd, en toen, toen bleek direct, hoe zwak inderdaad de positie van den S. I. hier buiten de groote plaatsen was. Waar de leiders in de desa's trachtten het volk tegen de regeering op te zetten, werden ze van dit moment af stilzwijgend aangehoord, en wanneer de kerels dóórgingen hun meeningen te verkondigen, en de bekende S. I.-leugens te propageeren, waarbij de sultan van Turkije nog altijd opgeld doet, dan gebeurde het vaak, dat een eenvoudige inlander van een anderen „bergrug", die tijdelijk in „den vreemde" vertoefde, het woord nam en zijn landgenooten bezwoer, om niet mee te doen aan het verzet, dan was het regel, dat het woord van zulk een eenvoudig man dieper doordrong dan de ophitsende taal van de vreemdelingen of van de in hun eigen desa's vroeger bekeerden; dat na kort beraad, in de desawoningen zelf, buiten koempoelans (vergaderingen) om, geheele bergruggen plots den S. I. afvielen, en zich nu ongetwijfeld nimmer zullen laten vangen. De Soendanees is wat traag van begrip, maar heeft hij eenmaal een eigen inzicht in een of andere zaak verkregen en dat kan hem alleen bijgebracht worden door hem, die n a a s t den man in de desa leeft, dan is geen zoet gefluit van een of anderen outsider meer in staat, hem van dit inzicht af te brengen. De groote ommekeer in de gèzindheid der bevolking hier, t e g e n den S. I. is in hoofdzaak te danken aan de hulp der reeds tevoren niet-revolutionair gezinden onder haar. Het verzet tegen de wenschen der S. I.-leiders is voortgekomen uit den boezem van het volk zelf."

Men make daar gebruik van; de stemming is momenteel zoo, dat o.m. propagandisten van den politiek-economischen Bond een vruchtbaar arbeidsveld zouden kunnen vinden, uitgaande bijv. van uit Ladoja. Wordt nu dit werk krachtig aangevat, dan is er gelegenheid, om de Preanger van veel onkruid op politiek gebied te zuiveren."

Suriname.

Een steentje in het water geworpen brengt een trilling in het watervlak te weeg, die zich in al grooter wordende cirkels uitbreidt. Een Nederlandsch blad wierp in het watervlak der vaderlandsche pers een steentje in den vorm van een gerucht, dat de Vereenigde Staten een bod van eenige milliarden voor onze West-Indische koloniën hadden gedaan. Sedert zijn de trillingen in genoemd watervlak niet verdwenen. Of onze regeering het gerucht al tegenspreekt, of de Amerikanen het ontkennen zulk een bod gedaan te hebben, het helpt allemaal niet. De groote cijfers hebben de menschen verbijsterd. Het is zeker voor velen teleurstellend, dat al die milliarden onzen neus voorbijgaan, in een tijd dat er met milliarden geknikkerd wordt.

Wij hebben getracht onze lezers op de hoogte te houden van de pleidooien der verschillende bladen voor den verkoop onzer West-Indische Koloniën. Geen verheffende lectuur! In ons vorig nummer gaven wij het woord aan het *„Leidsch Dagblad"*. Sedert heeft een inzender in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* van 23 October dien verkoop bepleit, waarop een antwoord gevolgd is in een ingezonden stuk in het nummer van 24 October. Nu vinden wij in het *Nieuwsblad van het Noorden* van 29 October een artikel „V e r k o o p v a n K o l o n i ë n". Na een beschouwing over den toestand van Suriname, die wij voor rekening van het blad laten, na er op gewezen te hebben dat de kolonie handen vol geld aan het moederland kost, vervolgt het blad:

.......„Als men dit alles zoo nuchterweg eens nagaat en daarbij verneemt, dat de Vereenigde Staten zeer gaarne bereid zouden zijn om tegen een aanzienlijke som ons van die kolonie af te helpen, dan gevoelt men toch als Nederlander wel eenige neiging om over zekere scrupules heen te stappen. En als men dan ziet hoe Denemarken voordeelig zich van St. Thomas heeft kunnen ontdoen dan heeft, wie over verkoop van Suriname denkt, daarin een geschikt precedent bij de hand."

Mogen wij hier het blad doen opmerken dat de heer K a s t e l e y n er reeds op gewezen heeft dat dit precedent niet bruikbaar is. Denemarken heeft geen andere koloniën. Wij wèl zoo eenige. En daarin gist het in den laatsten tijd. Zou het nu niet bedenkelijk zijn aan de millioenen inwoners onzer Oost-Indische koloniën het bewijs in handen te geven, dat wij ons te zwak voelen om ons koloniaal rijk te beheeren? En zouden ook andere koloniën begeerende rijken geen nota nemen van onze zwakheid verradende geste?

Dat heenstappen over „zekere scrupules" zou wel eens zeer ongewenschte gevolgen kunnen hebben.

.......„Er is dunkt ons, — zoo gaat het blad voort — als men het er over eens is dat historische banden geen beletsel mogen zijn voor ons land om zich van een dergelijke kolonie los te maken, wel een weg te vinden, waarlangs zulk een losmaking zonder schade voor ons land zou kunnen geschieden. In de eerste plaats zou kunnen worden onderzocht hoe de bevolking zelve over een „overdracht" aan Amerika denkt.".......

„Wil nu bijvoorbeeld Amerika als verzorger optreden, dan zou er eens met Nederland over kunnen worden gepraat hoe groot het bedrag al is, dat ons land in die kolonie heeft gestoken. Met renteverlies er bij, zou men dan al op een aardig sommetje komen. En tegen overgave van dat bedrag zouden wij, dunkt ons, bereid zijn om Suriname aan de Vereenigde Staten over te doen."

Het zou al een zeer knap accountant zijn, die dat bedrag zou weten uit te rekenen. En als de kolonie nu met een tegenrekening voor den dag kwam? Heeft het blad nooit gehoord van een „eereschuld" van het moederland aan Suriname? Wij kunnen thans daarop niet ingaan en moeten er ons toe bepalen aan het *Nieuwsblad van het Noorden* de studie van de geschiedenis van Suriname aan te bevelen.

Tegenover de bladen, die milliarden verlangen, maakt dit blad een goed figuur door genoegen te nemen met „een aardig sommetje".

„Met Curaçao staat het eenigszins anders. Ten eerste kost dat zooveel niet, maar verder zit daar ook, nu het Panamakanaal de scheepvaart langs dit eiland heeft verveelvoudigd, toekomst in, wat ook op een aardig bedrag te taxeeren zou zijn.

Van de andere eilandjes, die we daar in die buurt hebben, is niet veel te zeggen. Misschien hebben ze voor Amerika waarde tot afronding van zijn gebied, voor ons mag men ze als waardeloos beschouwen."

Dus toch maar verkwanselen!

* * *

Eerste Kamer. De heer V a n K o l heeft den Minister van Koloniën de volgende vragen gesteld:

„Door gebrek aan hoedenstroo loopt de vlechtindustrie, deze zoo belangrijke tak van volksnijverheid, op Curaçao ernstig gevaar.

Is de Minister bereid maatregelen te beramen om daarin te voorzien, o.a. door de teelt van den Carludovica-palm in Suriname krachtdadig te bevorderen, doch alsdan op veel ruimer schaal dan zulks tot heden aldaar het geval bleek te wezen?

Is de Minister bereid in de Koloniale Verslagen van Suriname voortaan weer mededeelingen te doen opnemen over de kolonisatie der Nederlandsche boeren aldaar, een leemte waarop door prof. mr. D. van Blom in het laatste nommer van ,,De West-Indische Gids" te recht is gewezen?"

* * *

De West-Indische Kamer heeft zich met een adres gewend tot den Minister van Koloniën, waarin gewezen wordt op de tegenwoordige tariefregeling voor het telegrafisch verkeer tusschen Nederland en Ned.-W.-Indië. Deze tarieven acht adr. als zijnde te hoog onbevredigend voor den handel, die daardoor wordt gedwongen gebruik te maken van den buitenlandschen verbindingsweg, ten einde niet al te zeer achter te staan bij de belanghebbenden in het buitenland, tegenover wie een concurreerend optreden herhaaldelijk geëischt wordt.

Als bijlage I geeft de adressant de volgende vergelijking der telegramtarieven:

Telegramtarief van Nederland naar Nederlandsch W.-Indië:

Van Nederland naar Suriname *f 4.09 per woord.*
Regeeringstelegrammen . . ,, 2.55 ,, ,,
Perstelegrammen . . . . . ,, 2.19 ,, ,,

Van Nederland naar Curaçao . ,, *4.20* ,, ,,
Regeeringstelegrammen . . ,, 2.55 ,, ,,
Perstelegrammen . . . . . ,, 2.19 ,, ,,

Telegramtarief van Nederland naar Britsch-W.-Indië, Br. Guyana, Trinidad, Jamaica:
Gewone telegrammen . . . *f 1.72^{5} per woord*
Uitgestelde telegrammen . . ,, 0.86^{5} ,, ,,

Van Nederland naar Fransch Guyana:
Gewone telegrammen . . . *f 3.79 per woord*

Telegramtarief van Nederland naar Nederlandsch Oost-Indië . . . . *f 2.— per woord*
Uitgestelde telegrammen . ,, 1.— ,, ,,
Regeeringstelegrammen . . ,, 1.55 ,, ,,
Perstelegrammen . . . . . ,, 0.43 ,, ,,
Duitsche Reg. telegrammen . ,, 1.72^{5} ,, ,,

Telegramtarief van Engeland naar:
Britsch Guyana, Jamaica, Trinidad, Grenada, Tobago, St. Kitts, St. Lucia 2 sh. 6 d. per woord
Marconi via Imperial Cable 2 sh. 2 d. ,, ,,
Uitgestelde telegrammen . 1 sh. 3 d. ,, ,,

Van Frankrijk naar:
Fransch Guyana: voie Espagne fr. 7.45 le mot, plus usagée voie Dakar Salines fr. 7.80 le mot.
Guadeloupe: voie Newyork fr. 5.70, voie Malta plus rapide fr. 9.05.

(Vlgs. mededeeling v. d. Ned. K. v. K. te Parijs).

Voorts wordt een lijst gegeven van de onderbrekingen der kabelgemeenschap van 1908—1917.

Curaçao.

Telegramtarieven.

Een van de ergerlijke dingen in de verhouding en het verkeer tusschen moederland en kolonie is het meer dan abnormaal hooge telegraaftarief van ruim f 4 per woord. De West-Indische Kamer heeft thans de aandacht van den Minister voor de zooveelste maal op dezen misstand gevestigd. Naar te hopen is, met meer succes dan de Surinaamsche bank, die reeds verleden jaar hierover requestreerde en zes maanden later ten antwoord kreeg, dat ,,reeds jaren geleden" de Minister hierop gewezen was, en ,,dat dan ook stappen gedaan zijn om in dien ongewenschten toestand verbetering te brengen", waarvoor verder het tot standkomen van den vrede zou moeten worden afgewacht. In de toelichting tot haar verzoek doet de West-Indische Kamer mededeeling van deze briefwisseling. Het komt ons onbegrijpelijk voor, hoe bijv. de Hollandsche Bank voor West-Indië en Maduro's bank hun bedrijf kunnen uitoefenen zonder belangrijke stagnatie door dit euvel te ondervinden".

Curaçao te koop!?

Zelfs de lyriek heeft zich van dit onderwerp meester gemaakt. Joris Kwistenbibel drijft in de ,,Dordrechtsche Courant" de spot met deze gedachte in een ,,Open brief van ,,the man in the street" aan Z. Exc. den Minister van Financiën, waarvan het slotcouplet luidt:

Als wij menschen schulden maken,
En wij willen eerlijk zijn,
Dan verkoopen w'een en ander
Aan een koopman of tagrijn,
Excellentie, laat U raden!
Toe, verkoop heel gauw de West!
Excellentie, U houdt over,
En wij deelen dan de rest.

Hoedenstroo.

Eenige maanden geleden hebben in de ,,Amigoe di Curaçao" belangwekkende artikelen gestaan over het h o e d e n s t r o o, dat voor de hoedenvlechtindustrie noodig is. Voor een zeer belangrijk deel wordt dit stroo uit Maracaïbo betrokken. Men is voor eenige jaren begonnen met de palmsoort, die het vlechtstroo levert, ook in Suriname uit te planten en met goede resultaten. Echter is deze kolonie daardoor eene concurrente geworden van Curacao. Dit gaat nu gepaard met eene vermindering van den invoer uit Maracaibo, waarvan bovendien de kwaliteit achteruit gegaan is en de kosten meer geworden zijn. En van dit stroo betrekt Suriname nog een gedeelte uit Curaçao.

,,Suriname produceert — tot nu toe voor haar eigen gebruik nog niet de helft (van) wat daar noodig is", schrijft de ,,Amigoe". Ofschoon de productie snel toeneemt, meent het blad, dat voor de toekomst Curaçao van Suriname geen groote verwachtingen kan hebben, althans op dit oogenblik, daar, naar aan den schrijver van het artikel verzekerd is, het Gouvernement van de zusterkolonie besloten heeft, de palmsoort, die het stroo levert, niet op groote schaal aan te planten. Dit heeft waarschijnlijk den heer Van Kol, onvermoeibaar in zijn ijver voor onze West-Indische koloniën deze vragen aan de Regeering in de pen gegeven:

II. Door gebrek aan hoedenstroo loopt de vlechtindustrie, deze zoo belangrijke tak van volksnijverheid, op Curaçao ernstig gevaar.

Is de minister bereid maatregelen te beramen om daarin te voorzien, o.a. door de teelt van den Carludovica-palm in Suriname krachtdadig te bevorderen, doch alsdan op veel ruimer schaal dan zulks tot heden aldaar het geval bleek te wezen?

Het antwoord zal in de kolonie met spanning worden afgewacht.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Een centrale bank voor Britsch-Indië.

In antwoord op een vraag, door den heer Sarma in de Imperial legislative council gesteld, gaf de heer Howard een officieele mededeeling betreffende de voorbereidingen om tot een centrale bank voor Br. I. te komen. Daaruit bleek niet hoever de besprekingen tusschen de regeering en de Presidencybanken reeds gevorderd zijn, maar the Times of India (mail editie 4 October) meent te mogen aannemen, dat een schema gereed is voor de fusie van de drie Presidency banken tot een centrale bank, hetwelk alleen nog de goedkeuring noodig heeft eenerzijds van de Secretary of state, anderzijds van de aandeelhouders van de banken. 't Indische blad verlangt hoe eerder hoe liever naar de totstandkoming dezer vereeniging. De voordeelen acht 't onbetwistbaar. De uitbreiding van den handel kan den steun niet missen van 'n sterke centrale instelling, met een grooteren fondsenvoorraad dan een der nu bestaande banken beschikbaar kan stellen. Een der zaken, waaraan Indië 't meeste behoefte heeft, is de uitbreiding van de gemakken, die een bank aanbiedt, tot districten, waar zij én hierin kan en zal een centrale instelling beter voorzien, dan een, wier operatiën door de wet of de noodzakelijkheid beperkt blijven tot een kleinen kring. Mocht een financieele crisis Indië treffen, hetgeen volstrekt zoo ondenkbaar nog niet is, dan zullen handelshuizen en de kleinere ban-

ken met meer vertrouwen op een centralen bank durven rekenen, dan zij op een der bestaande zouden durven doen.

Ook mag de ontwikkeling van 't bankwezen in 't algemeen niet onopgemerkt blijven, in 't bijzonder geldt dit voor de samenvoeging, die in Londen plaats vond. Men kan niet aannemen, dat deze groote combinatie onbekend zou wezen met het voordeelige arbeidsveld dat Indië aanbiedt, zij zal haar actie alleen dan niet tot daar uitstrekken, als zij weet er een kracht te vinden, die tegen haar is opgewassen. 't Is dus noodig in Indië een instelling te hebben, die niet behoeft onder te doen voor het streven van uit vreemde banken, wier eenig doel 't belang van hare aandeelhouders is, zonder oog voor de welvaart van Indië zelf.

De positie der Britsche officieren in Indië.

Er ligt verklaarbare ironie in de aankondiging, die de Br. I. bladen geven van een der periodieke verzekeringen van minister Montagu om tot een noodige verbetering van de tractementen en pensioenen der officieren in Indië te komen. Vooruitzichten zijn prettig voor later, maar zij die nu dienen zouden er thans wel iets van willen merken. Het tekort aan officieren wordt een ernstig gevaar voor 't land genoemd en de maatregelen bij 't hoofdkwartier van 't leger in overweging nemen de kans niet weg, dat de toestand nog zal verergeren. Deze kunnen wellicht na eenigen tijd iets verhelpen, maar in afwachting daarvan neemt de bestaande verwarring van onafgedane zaken toe. Depots moeten 't met één officier doen, regimenten (bataljons) zijn naar de grens gezonden, waar zij waarschijnlijk dienst te velde te verrichten krijgen, met een commandeerenden officier en een half dozijn jongeren.

kan een regiment de zaken gaande houden met enkele officieren, maar 't bureauwerk der depots kan niet afgedaan worden door enkelingen. Veel moet daar onafgedaan blijven of uitgesteld worden, er moet een wanhopige verwarring ontstaan. De plannen voor 't Ind. leger zijn , maar als men er al in slaagt een tractementen-schaal te vinden die aantrekkelijk op jonge mannen werkt — en dit lijkt nog aan twijfel onderhevig —, dan is er daarna toch nog minstens een jaar noodig vóórdat de nieuw te benoemen officieren bij de regimenten bruikbaar zullen zijn. Dat wil dus zeggen, dat die officieren, welke niet gelukkig genoeg zijn geweest om een verlof te krijgen, veel langer zullen moeten blijven dan billijk is na hetgeen ook zij in de oorlogsjaren gepresteerd hebben. Komen zij, die verlof gekregen hebben terug, dan zullen zij staan tegenover een ontmoedigend te kort van bureauwerk. Instede van 't tekort te laten voortduren is dadelijke voorziening in voldoende hulp om den achterstand bij te werken een onafwijsbare eisch, wil men niet tot een niet meer uit elkander te halen chaos komen.

Liefde is kleurenblind.

De zwarte eigenschappen van de Amerikaansche negers bleken voor zooveel Fransche vrouwen bijzondere aantrekkingskracht te hebben, dat de toenmalige minister van binnenlandsche zaken het noodig achtte ernstig tegen 't aangaan van een huwelijk te waarschuwen. De Fr. vrouwen wisten, meende de regeering, niet wat zij als echtgenoot van een neger in Amerika te wachten hadden. Toch blaakte bij velen 't hart van zoo innige liefde, dat zij die gevolgen er voor wilden trotseeren. Of zij dit thans niet, althans meerendeels, betreuren? Leering, als afschrikwekkend voorbeeld, hebben hare landgenooten er blijkbaar nog niet uitgetrokken, want precies hetzelfde herhaalt zich thans ten opzichte van de nog in Frankrijk werkende Chineesche koelies. De gele huid moge minder sterk bij de blanke afsteken dan de zwarte, als geval hebben de omstandigheden toch zeer veel overeenkomst. De Fransche vrouw heeft in de Chineesche omgeving, waaruit de koelie afkomstig is, hoogstwaarschijnlijk een treurig lot te wachten, zoowel wanneer zij met haar echtgenoot naar China gaat, als wanneer zij met hem daarheen gaat, waar Chineesche koelies buiten China werk plegen te vinden.

Huwelijken zijn in Frankrijk zoo herhaaldelijk voorgekomen, dat de minister van binnenlandsche zaken Pams zich geroepen heeft gevoeld in een circulaire op de nadeelen, aan een dergelijke echtverbintenis verbonden, te wijzen. Deze Chineezen krijgen in Fr. wel hetzelfde loon als Fr. arbeiders, maar in China verdienen zij maar een paar dollar per maand. Bovendien hebben velen al een vrouw in China, zoodat de Fr. vrouw, daar een tweede vrouw naast zich zal vinden, onder wier dwingelandij zij zal komen, daar de Chineesche vrouw daar als de voornaamste zal gelden en zich als zoodanig zeker ook zal doen gelden. Door de inwerking der schoonouders en overige familieleden zal haar positie nog te meer ondragelijk kunnen worden. Ook, zegt de minister, zullen zij overgeleverd zijn aan allerlei wreedheden van hun mannen, wier absoluut gezag in China door onheugelijke overlevering is vastgesteld Of de circulaire meer zal uitwerken dan die tegen de negerhuwelijken? Hoevelen zijn reeds slachtoffer? Is geen bewijs te vergen dat de trouwlustige echtgenoot ongehuwd is? Is niet te bevorderen, dat de in Fr. gehuwde in Europa zal blijven? Dat zou de gevolgen althans wat beperken.

De Britsche connectie van Zuid-Afrika.

Te Paarl in de Kaap Provincie zijn in 't begin van October tegelijkertijd gehouden het congres van de Z. A. partij (Zap) en dat van de Nationale partij (Nat). De Zappen en de Natten namen beiden de vraag van een mogelijke hereeniging in behandeling. Tot een ineensmelten zal 't zeker niet gekomen zijn, de partijen staan, behalve door programpunten, ook door gevoelsmotieven tegenover elkander. Uit een oogpunt van practische politiek is 't voor den aanstaanden verkiezingsstrijd vooral van belang of de Nat de afscheidingsbeweging van Groot Brittannië in de actieve campagne wil opnemen, dan wel of zij deze wil opschorten, om nu alleen en dadelijk te ijveren voor de meerdere constitutioneele vrijheid, die langs constitutioneelen weg te krijgen is.

Het standpunt der Zap ten deze is bekend, zooals 't in de verklaring van generaal Smuts is aangegeven: „Wij moeten in de Britsche connectie berusten, deze niet langer in twijfel brengen en dit geschilpunt niet langer opperen in welken vorm of gedaante ook." Naar 't zich, volgens de laatste mailberichten, liet aanzien, zouden de meest vooraanstaande figuren der Nat., als Hertzog, de Wet, Fremantle, Beijers, van der Horst, uit een oogpunt van practische staatkunde, de afscheidingskwestie willen opschorten, en zouden zij nu als verkiezingspunten naar voren brengen het afschaffen van den gouverneur-generaal, de aanstelling van een minister van buitenlandsche zaken en dergelijke punten, die aan de Z. A. regeering nog meer zelfstandigheid zullen geven. De uiterste linkervleugel, met mannen als Tielman Roos, gaan hiermee niet accoord. Zij vinden dit maar pleistermiddelen, die het kwaad der Britsche overheersching niet opheffen, en daartegen willen zij zonder uitstel doorstrijden.

Korea.

Zooals Groot Brittanië getracht en gehoopt heeft de genegenheid van Z. A. te winnen, door het zijne afhankelijkheid van den overwinnaar zoo min mogelijk te doen gevoelen en zooals in Z. A. een partij toch blijft ijveren voor geheele vrijheid in een zelfstandige republiek, zoo is ook Japan tot het besluit gekomen om aan Korea een positie in 't Japansche Rijk te geven, waardoor het zich niet langer het overwonnen gebied moet gaan gevoelen, maar zoo blijft toch ook een nationalistische Koreaansche partij niets voelen voor een liefdevolle en broederlijke opname in een niet gewenscht vaderland.

Wie zich op 't standpunt plaatst: „eenmaal ingepalmd, moet je blijde zijn met elk recht van spreken dat de inpalmer je laat of toekent", die heeft thans in Korea reden tot verheugenis, want de Japansche regeering heeft vèrgaande voornemens ten goede bekend gemaakt. Bij keizerlijk edict van 19 Augustus is een nieuw tijdperk voor Korea aangekondigd. De overtuiging wordt uitgesproken, dat de ontwikkeling ver genoeg gevorderd is om de bestuursorganisatie in zeer vooruitstrevenden zin te hervormen. De Koreanen zullen volkomen op gelijken voet als Japanners worden behandeld. In een door minister Hara aan 't edict toegevoegde verklaring wordt er op gewezen, dat Korea met de groote Japansche eilanden geografisch een geheel uitmaakt en dat de twee volkeren in ras en gebruiken zoo na aan elkander staan, dat geen onderscheid behoort te blijven bestaan, alle verschil moet ten slotte verdwijnen. Reeds dadelijk moet provinciaal en gemeentebestuur naar 't Jap. voorbeeld ingevoerd worden. Ook de rijksgendarmerie moet door een plaatselijke politie vervangen worden.

De Australische vloot.

Het leek zoo mooi: Het Australisch gemeenebest heeft zijn vloot van 14 houten schepen voor een goeden prijs verkocht aan een Londensch syndicaat. De daarin gelegen symboliek zou inspiratie tot een mooie vredes-ode kunnen geven: een oorlogsvloot herschapen in transportschepen voor voedsel en handelsartikelen. Maar wie daaruit vreugde mocht hebben geput, heeft niet lang in blijdschap mogen verkeeren.

De Britsche vlootvoogd, admiraal Jellicoe, bevindt zich in Australië, met de opdracht om een verslag in te dienen betreffende de verdediging van de kroon-

kolonie. Men wacht in kringen, die direct door de leiders van de Vredesconferentie geïnspireerd zijn, blijkbaar met minder vertrouwen den invloed van den Vredesbond op de oorlogstoerustingen af, dan de Nederlandsche minister van oorlog dit meende te mogen en te durven doen. Admiraal Jellicoe heeft telegrafisch al enkele inzichten laten overseinen en daaruit blijkt, dat de verkoop van de verouderde houten schepen vermoedelijk slechts is geschied, omdat moderner zeeforten noodig worden geacht.

Australië zal zelf kanonnen, ontplofbare stoffen, munitie en luchtvaartuigen moeten kunnen maken. De geringe bevolking van de groote statengemeenschap, 't ontbreken van strategisch aangelegde spoorwegen, zijn groote moeilijkheden voor de verdediging, terwijl de afstand tot Engeland voor de samenwerking zeer groote bezwaren oplevert. 't Marinevraagstuk van het Verre Oosten gaat 't geheele Britsche rijk aan. De belangen van de elk der deelen maken 't onmiddellijk noodig in de eerstkomende vijf jaren in de Oostersche zeeën een sterke vloot te hebben. De admiraal stelt voor dat alle dominions en Indië met 't moederland samen de kosten der schepen zullen dragen.

De jaarlijksche kosten om de vloot in 't Verre Oosten te onderhouden worden alleen al geschat op 19.750.000 P. St. Weg de idylle!

Van een Marokaan en een verpleegster.

Hij heeft de boorden van de Malocica, de schitterende hemel van zijn geboortegrond, zijne verwanten, zijne goederen verlaten, de jonge Marokaan, zoon van een voornaam hoofd.

Hij kwam in Frankrijk, streed dapper, werd gewond. Hij werd in 't hospitaal in midden Frankrijk ontvangen door een allerliefst verpleegstertje. Zij wist door haar zorgen en haar bekoring aan den held de gezondheid en de levensvreugde terug te geven.

En, de jonge verpleegster is naar Marokko vertrokken. De brief, naief en treffend, waarin de Marokaan zijn ouders haar bezoek aankondigde, bevatte de volgende aanbevelingen:

Parfumeert hare handen, zorgt voor schoone lakens. Let er op, dat geen haren en geen vliegen in hare gerechten zullen zijn. Zet een stoel in hare kamer, en ziet toe, dat zij er muskuszeep en schoone servetten zal vinden. Maakt de sauzen met boter van de koe en niet van 't schaap.

Erkentelijkheid en liefde! zegt 't Fransche blad, waaraan wij dit aardige verhaaltje ontleenen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Indische Spruw.

Bij W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage verscheen een brochure over de behandeling en de oorzaken van Indische spruw en daarmee waarschijnlijk aetiologisch verwante symptomen-complexen, door C. Elders, arts voor tropische ziekten te 's-Gravenhage.

Schr. tracht in dit geschrift aan te toonen welken steun de nieuwere onderzoekingen over voeding en de nieuwere denkbeelden over Pellagra kunnen verleenen aan de opvatting dat Indische spruw een deficientie-ziekte is.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De hr. W. O. J. Nieuwenkamp publiceert in de Nov.-afl. van dit maandschr. het vervolg der vertaling van het heldendicht „Brata-Joeda''; ook nu weder met merkwaardige illustreering. — De hr. W. J. Giel geeft een levendige en fraai geïllustreerde beschrijving van het zoeken naar eetbare vogelnestjes aan Java's zuiderstranden. Het zoeken en inzamelen dezer nestjes is een ondernemend en levensgevaarlijk werk, want de zwaluw-soort welke ze oplevert, bouwt haar nest meestal in zeer ongenaakbare spelonken en holen, in loodrechte, boven de zee uitstekende rotswanden en somwijlen in grotten, wier opening af en toe door de branding is versperd. De inzameling is echter zeer loonend; de nestjes (bestaande uit speeksel, overblijfsels van insecten, kleine stukjes zeewier, enz.) worden door de Chineezen als een gezochte lekkernij beschouwd. — De afl. besluit met een beschouwing van R. M. P. Soorjo Poetro over Java's nationale toonkunst, eveneens met afbeeldingen.

De Ingenieur.

In No. 44 is opgenomen de tekst eener door Dr. G. L. L. Kemmerling te Weltevreden gehouden voordracht over de Kloetramp. Na een inleidend woord door ir. E. Middelberg, beschrijft Dr. K. zijn indrukken van een bezoek aan den Kloet, onmiddellijk na de uitbarsting van 20 Mei j.l.; daarna deelt hij de uitkomsten mede van een detail-onderzoek naar de oorzaken en gevolgen dezer laatste eruptie. Vervolgens geeft hij een voorstelling van het mechanisme van deze uitbarsting en beschrijft de vulkanologische geschiedenis van den berg, om te besluiten met de behandeling van het vraagstuk: Kunnen vulkanische uitbarstingen voorspeld worden? en in hoeverre kunnen we den omvang der rampen, die door deze uitbarstingen veroorzaakt worden, beperken? Verschillende afbeeldingen (kaartjes, illustraties, profielen) verduidelijken den tekst.

Handelsberichten.

No. 659 bevat gegevens betreffende den in- en uitvoer tusschen Japan en Nederland en Ned.-Indië gedurende het eerste halfjaar 1919, volgens de Japansche handelsstatistieken, (ter vergelijking zijn de overeenkomstige cijfers van 1918 en 1917 mede vermeld). — Voorts vindt men in dit Nr. o.m. economische mededeelingen over de navolgende gewesten: Oostkust van Sumatra, Bali en Lombok, Westerafd. van Borneo (alles over April 1919).

Indologenblad.

Onder het opschrift „Hervorming'' schrijft de hr. H. J. Hoekstra een zeer lezenswaard artikel over de opleiding enz. der a. s. ambt. B. B. Schr. juicht het toe dat de tegenwoordige instelling van het candidaat-ambtenaarschap gaat verdwijnen om (waarschijnlijk) plaats te maken voor vrije studie en aanwijzing voor het B. B. na een doctoraal examen. Zijn voornaamste grief is dat thans de ambtenaar op te jeugdigen leeftijd wordt uitgezonden, om de groote verantwoordelijkheid welke hem in Indië roept, ten volle te beseffen. — Hetzelfde onderwerp behandelt E. A. Z. in een opstel „Het associatie-probleem in onze opleiding''. Ook deze schr. juicht langere studie toe, „opdat niet voortdurend onmondige ambtenaartjes naar de tropen worden gezonden, waar de vooralsnog weinig humanistische levenssfeer hen eer naar beneden zal halen dan opheffen.''

Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap.

In het 8e stuk van het 2e deel van de Verslagen der geologische sectie van bovengenoemd Genootschap, vindt men mededeelingen (met een teekening) van prof. Molengraaf, over de werkzaamheid van den vulkaan Galoenggoeng, bij Tasikmalaja, welke op 18 Juli 1918 een aanvang nam, naar aanleiding van een brief, door hem ontvangen van dr. B. G. Escher. Laatstgenoemde heeft reeds tevoren een bericht omtrent deze uitbarsting gepubliceerd (zie „De Taak'' van 12 Oct. '18).

Drinkwaterleiding te Medan.

Onder den titel Mededeelingen en Rapporten van het Departement der Burgerl. Openbare Werken. Reeks II: „Werken in het belang der volksgezondheid'' is verschenen (ter Landsdrukkerij te Batavia) een geschrift over de drinkwaterleiding te Medan, aangelegd en in bedrijf bij de Waterleiding Maatschappij „Ajer Beresih'', gevestigd te Amsterdam. (Deel I tekst, II platen-atlas).

Het Nederlandsche Zeewezen.

De hr. A. K. A. Gijsberti Hodenpijl vervolgt in het 1 Nov.-Nr. zijn artikel over de „Hofreizen naar Jedo in den Compagniestijd''. — Over de wijze waarop, inzonderheid te Pasoeroean, tabak voor den afscheep wordt ontsmet, schrijft de hr. J. C. Hak. Tijdens de oorlogsjaren bleef de tabak lang opgeslagen in de pakhuizen en had daarbij veel last van een klein bruin kevertje (laciodema), wat het best te verdrijven is met zwavelkoolstof, in daarvoor speciaal gebouwde ontsmettingshuizen.

Jaarboek van het Departement van Landbouw enz.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het Jaarboek over 1917 van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië.

Teneinde een idée te geven van den veel omvattenden werkkring van genoemd departement, volgt hier een sterk verkorte opsomming van den inhoud van het jaarboek. 's Lands Plantentuin. Instituut voor plantenziekten en cultures. — Verschillende laboratoria. — Opleiding voor land- en boschbouw. — Bemoeiingen met cultures. — Ambachts- en nijverheidsonderwijs voor inlanders. — Visscherij. — Veeartsenijkundige onderwerpen. — Boschwezen. — Voorlichtingsdienst van den inlandschen Landbouw. — Verslag van den deskundige voor de steen- en pannenbakkerij op Java.

Weekblad voor Indië.

Uit den inhoud van No. 23: Medische Kroniek. De infectiegevaren van Indië, door H. (wordt vervolgd). — De Hollandsche lagere school te Singapore. — De Goeverneur-Djendral. Schets uit het Indische soldatenleven, door H. Lobstein.

No. 24: Een lusthof in de bergen (n.l. het hotel Nongkodjadjar in het Tenggergebergte), door J. K. (met ill.).

— Het eerste sanatorium voor tuberculose in Indië (te Patjet, Preanger Regentschappen), door D. W. Beretty (met ill.).

Eigen Haard.

De Deli-Maatschappij viert haar 50-jarig bestaan; Eigen Haard van 1 dezer herinnert er aan met eenige grepen uit een gedenkboek dat de jubilaris heeft uitgegeven, waarin vele data en fata uit de jaarverslagen en andere bronnen zijn bijeengebarcht en door den hr. J. F. L. de Balbian Verster tot één geheel gerangschikt Blijkens dit uittreksel heeft het gedenkschrift een zeer belangwekkenden inhoud, waarop dezerzijds nader de aandacht zal worden gevestigd.

De Reflector.

No. 38 publiceert een open brief van den hr. Tang Leang Li, naar aanleiding der boycot van Japansche waren door de Chineezen in Indië, welke in de handelswereld heel wat beroering heeft teweeg gebracht. De brief bedoelt eene verdediging van het door de Chineezen ingenomen standpunt, met welk standpunt de redactie van de „Reflector" zich volkomen kan vereenigen, omdat het een rechtvaardig protest der Chineezen is tegen de Japansche veroveringspolitiek. „Want het is waar, dat de Japanner gebruik heeft gemaakt van den chaos in Europa om zijn graaizuchtige vingers uit te strekken naar China's bezittingen".

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

In No. 12 van den 4en jaarg. het vervolg der belangrijke beschouwing van den hr. T. Ottolander, over de rijstcultuur als grootbedrijf. — Voorts o.m. de volgende, deels aan andere bladen ontleende, bijdragen. De koffiebessenboeboek, door Kn. — Over plukken, snoeien en nog wat, door H. van Warmeloo. — Over rijststatistieken, door J. Th. Petrus Blumberger. — Ned. Ind. caoutchouc fabriek te Bandoeng. — De zilvernood. — Ondernemingsscholen (onderwijs voor koelie-kinderen).

Koloniale Studiën.

Inhoud van No. 4 van den 3en jaarg.: Het waterkrachtwezen in Ned.-Indië, door A. Groothoff. — Beschouwingen betreffende de thans geldende bepalingen voor het verleenen van pensioenen aan Europeesch Burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië, door J. A. J. Vermaar. — Mijnbouw en Poenale Sanctie, door O. Zimmerman. — Krankzinnigen-verzorging in Ned.-Indië, door Dr. P. H. M. Travaglino. — Persoverzicht (De koloniale politiek der toekomst. — De Indische financieele politiek. — Indische burgemeesters. — De afschaffing van de poenale sanctie. — Vrijwillige transmigratie in Tasikmalaja. Enz.) — Boekbespreking.

De Tropische Natuur.

De hr. E. Jacobson vervolt in het Sept.-Nr. zijn geïllustreerde artikelenreeks: In het oerbosch van den Ophir (Sumatra). — Verder bevat dit Nr. Javaansche Aristolochiaceeën (vervolg), door B. — Een paar keien (geologische bijdrage), door W. Winckel.

De Indische Mercuur.

Behalve de vaste rubrieken, als Kultuurberichten, Kleine mededeelingen, Financieele berichten en verslagen, enz., brengt No. 44 van de Ind. Merc. een tweetal artikelen van Dr. H. C. Prinsen Geerligs, n.l. Kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker (vervolg); en de Brusselsche conventie (naar aanleiding van het voornemen der Nederl. Regeering om met 31 Aug. 1920 uit de Brusselsche Suikerconventie te treden).

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Inhoud van No. 8. Sept. 1919. Invloed van het uittrekken met water op de eigenschappen van den rubber, door Dr. O. de Vries. — Onderzoekingen over de vorming van latex bij Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff Jr. — De reactie van Hevea-latex, door Dr. W. Bobilioff Sr. — Eenige gegevens over de mindere rubbersoorten, door Dr. A. J. Ultée.

Berichten van den Sint-Claverbond.

Uit den inhoud van No. 3—4, jaarg. 1919: De R. K. ziekeninrichting te Salemba, Batavia. — De eerste Europeaan op Java, (n.l. Fra Odericus van Pordenone omstreeks 1323), door M. Timmers. — Wat heeft de Java-missie noodig? door Fr. Sträter. — Bij den plattegrond van het Xaverius-College te Moentilan, door J. Diderich. — In memoriam. De eerw. Br. A. van Hoek. door P. Been. — Leven van de Zalig verklaarde Atjehsche martelaren, door A. Kortenhorst z.g. (vervolg).

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Pr. H. Geurtjens vervolgt in het Nov.-Nr. zijn artikelenreeks „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel", (III. Onze Tanimbareesche stamvader). — Pr. P. Vertenten geeft weer eenige schetjes uit Nederl. Nieuw-Guinea, n.l. „Een spokenstoet" en „De Dongam-Anim of dondermakers". — Pr. A. Pineau eindelijk geeft het eerste gedeelte eener beschrijving van een „Tatsu"-dans door de Papoea's van Eng. Nieuw-Guinea.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 31: Stadsnegers (in Paramaribo), door d. J. d. J. (vervolg). — Op dienstreis naar Mepa, door J. A. F. Schut (vervolg). — De poesaka. Een verhaal uit het Batoersche, door H. W. Bredée (vervolg).

Ten besluite nog enkele titels.

Nog eens de desa-organisatie, door J. F. H. A. Later (Locale Belangen, 16 Sept. '19).

Mijnbouw in Indië en Staatsexploitatie (slot). (De Banier, 26 Sept. '19).

Lief en leed in Kolaka, (Een afgesloten deel van den Zendingsarbeid en Zuid-Oost-Celebes), door H. van der Klift. (Orgaan der Ned. Zend. Ver. 1 Nov. '19).

F. K. A. Rombach Jr., Leiddraad bij het onderwijs in de aardrijkskunde van onze Oost en West, ten dienste van gymnasia, hoogere burgerscholen enz. Met bijbehoorende repetitiekaarten. (Bussum, C. A. J. van Dishoeck).

Waarnemingen en beschouwingen over bloei, bevruchting en zaadvorming bij Cinchona Ledgeriana Moens, door C. Feenstra—Sluiter. (Mededeelingen van het Kina-Proefstation, No. VI).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië over het jaar 1915. Derde gedeelte. Bruggen en wegen. (Batavia, „De Verwachting", 1919).

Zendingstentoonstelling.

Door het Utrechtsche Zendings Genootschap wordt eene tentoonstelling in den Dierentuin te 's-Hage gehouden, ter herdenking van zijn 60-jarig bestaan.

Bij de opening op Woensdag 4 dezer, werd H. M. de Koningin vertegenwoordigd door den Hofprediker Ds. Welter, de M. v. K. door den heer van Valkenburg, chef 5e afd. van zijn Departement.

Dr. J. A. Cramer, pred. te 's-Gravenhage, opende de tentoonstelling en heette de aanwezigen welkom. Spr. legde uit het doel der zending en riep steun daarvoor in, zijn verwondering uitsprekende, dat in Nederland, zoovelen, zelfs ontwikkelde personen, onkundig of niet doordrongen zijn van de beteekenis welke Indië voor Nederland heeft.

Mej. Han Ribbius gaf, geaccompagneerd door den heer De Zwaan, organist van de Kloosterkerk, eenige geestelijke liederen, echter in 't Duitsch, ten beste. Des avonds worden series lichtbeelden over Noord- en West Nieuw Guinea en Halmaheira vertoond.

Op de tentoonstelling trekt dadelijk de aandacht eene maquette van de Ned. Zend. school te Oegstgeest en een aan het plafond opgehangen model eener vliegmachine, waaruit het schijnt dat een stroom Maandbladen der Ned. Zend. Corporaties wordt uitgeworpen. In de hoeken en in 't midden diorama's van zendingsposten en bevolkingsgroepen. Langs de wanden tafels met allerlei interessante ethnographica uit Nieuw Guinea en de Molukken, in 't midden met voortbrengselen van Ind. kunst- en huisvlijt-nijverheid.

De tentoonstelling verheugt zich in een druk bezoek. Door H.H. zendelingen en deskundigen worden leerrijke inlichtingen verstrekt.

G.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

Ook door de afdeeling Deventer wordt een Informatie-bureau opgericht. De heer *Dr. H. H. Zeijlstra*, Zwolsche weg 65, heeft zich bereid verklaard inlichtingen te verstrekken.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

VOORDRACHT van den Heer *Dr. L. F. de Beaufort* uit Leusden, in het Gebouw *Irene, Keystraat*, op *Maandag 10 November a.s.* des avonds 8 uur.

Onderwerp: **„Paradijsvogels en Paradijsvogel-jacht"** (met lichtbeelden en demonstratie-materiaal).

Namens het Bestuur,

J. J. LAGERS, *Secr.*

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 46. Donderdag 13 November 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel C. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Adresverandering.

Herhaaldelijk komen nummers van het Koloniaal Weekblad als onbestelbaar terug, verscheidene gaan te loor, omdat de geadresseerden uit Indië, dan wel daarheen, vertrokken, zonder dit te melden.

Ons Orgaan, met groote kosten en zorg uitgegeven, vormt de trait d'union tusschen Bestuur en Leden, onze innige wensch is het in aller handen te zien en trouw gelezen te weten. Wij beijveren ons, om, voor zoover dat in een weekblad mogelijk is, het nieuwste op koloniaal gebied te geven. Onze verslagen en mededeelingen bereiken de Leden er door.

Wij krijgen verzoeken van belangstellenden, uit Indië vertrokken zonder dit te melden, om de ontbrekende nummers van eenige maanden toe te zenden, hetgeen er dus op neerkomt, dat zij over eenige maanden die nummers d u b b e l ontvangen. Hoe zeer wij ook de poging om het contact te herstellen appreciëeren, op zoo iets is onze oplage niet berekend. Een eenvoudige oplossing is, dat men ons bij vertrek naar Indië, zoo mogelijk zijn adres aldaar opgeve, dan wel het adres van een ander in Indië, waarheen het blad ter op- of doorzending kan gezonden worden — het Kol. Weekbl. maakt de reis dan reeds mee! — Kan dat niet, welnu men melde ons het vertrek met verzoek het Orgaan aan te houden, en zoodra mogelijk van uit Indië zijn adres, waarheen dan de aangehouden en nieuw verschijnende nummers dadelijk worden verzonden.

Bij vertrek uit Indië naar Nederland handele men op eene zelfde wijze.

Voldoet men aan ons verzoek, dan gaat wel gedurende eenigen tijd de voeling tusschen ons en onze reizende en trekkende Leden verloren, doch wordt zoodra mogelijk hernomen. Contact tusschen Bestuur en Leden blijft zoo bestaan, den Leden ten nutte, der Vereeniging ten goede.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,

A. J. GOOSZEN.

Oost-Indische Causerie.

Als te goeder tijd een geschiedschrijver het tijdperk b.v. 1900—1950 van onze koloniale (Oost-Indische) geschiedenis te boek zal stellen, dan zal hij niet gelijk René Doumic van een Fransch werk over eene gelijke periode de civilisation (française) kunnen getuigen: „c'est chez nous qu'il faut toujours craindre de se laisser tromper aux apparences." Want die „apparences" zullen er, althans voor zoover betreft het eerste gedeelte van de genoemde periode, voor het grijpen zijn. Er is wel véél deining, het spiegelgladde van jaren her is verdwenen, maar die deining beroert slechts de oppervlakte niet de diepere lagen, de millioenenmassa. Van het ware intellect kan en mag men verwachten, dat het het volk, in het goede spoor zal leiden en houden. Het would-be-intellect echter zoomede de wel eerlijke maar onpractische idealisten leveren een doorloopend gevaar op voor de harmonische ontwikkeling van de zoo achterlijke millioenenbevolking. Een gevaar, waartegen alle welmeenende Indische volksvrienden zich in het welbegrepen belang van land en volk moeten keeren, omdat onbekookte plannen ontgoocheling moeten brengen.

Ook in het Indië van thans — hoe kan het anders? — schermen vele voormannen o zoo gaarne met de

woorden: kapitaal en arbeid! Dat vervloekte kapitaal toch! Het is de schuld van àlles!!

Zeker, het heeft vele en groote zonden op zijn geweten, ontegenzeggelijk. Ook in ons Indië! En des te openhartiger durf ik zulks beweren, omdat ik weet gehoor te zullen vinden bij het grootste meerendeel dergenen, die als ik het schoone Indië vele, vele jaren trouw en eerlijk hebben gediend, en wellicht nóg zullen dienen, als ambtenaar, officier of in welke functie ook. En die allen nagenoeg even arm terugkeerden! En waarvan thans velen, geknakt naar lichaam en geest door tropische invloeden en inspannenden arbeid, een vrijwel kommervol bestaan voort sleepen van wege den steeds stijgenden levensstandaard. Maar luide klagen zij niet, die vroegere veelal ambtshalve schragers van het op Indië parasiteerende kapitalisme, zelfs niet als zij hunnen gerechtvaardigden eisch om de uitbetaling van hun schamel en zuur verdiend pensioen te garandeeren, nog steeds niet verwerkelijkt zien. Appa boleh boeat!

Rethoriek en groote woorden, kenmerken van den huidigen tijd, doen óók in Indië opgeld. Maar missen degenen, die zich in Indië zoo tegen het kapitaal teweerstellen, niet den zin voor het historische? Moet ook het Indische volk niet door de kapitalistische lijdensperiode heen om eindelijk in beteren doen te geraken? En hoe enorm veel kapitaal is er nog niet benoodigd voor de algeheele ontplooiing van Sumatra, Borneo, Celebes, Guinea? Moet men dat kapitaal opzettelijk afschrikken?

Wat zegt Marx, wien men toch heusch niet van kapitaal-freundlichkeit kan beschuldigen, ons daarvan in het voorwoord van zijn standaardwerk „Das Kapital?" Het volgende: „Auch wenn eine Gesellschaft dem Gesetz ihrer Entwicklung auf die Spur gekommen ist, kann sie notwendige Entwicklungsphasen n i c h t überspringen: sie kann sie nur abkurzen und die Schmerzen des Uebergangs lindern."

Iemand die het welzijn van Indië goed begrijpt, zal m.i. dan ook de vastlegging van nog veel meer kapitaal daar moeten bevorderen voor de cultiveering van de nagenoeg nog maagdelijke gebieden. En tegelijkertijd, hoe moeilijk ook en schijnbaar onlogisch, zal men beleidvol moeten abkurzen und lindern." De uitwassen van het kapitalisme bestrijden!

Als zoodanig beschouw ik ook den drang van de huidige Indische Regeering voor de verhooging van de inderdaad te lage loonen in de cultures. Vraag en aanbod zijn schoone zaken voor een op hooger peil staand volk, maar hier is ingrijpen gemotiveerd in het algemeen belang en het wekt vertrouwen in de goede en oprechte bedoelingen van de Regeering.

En teekent dat ingrijpen niet tevens het geringe werkelijk-kunnen op economisch-democratisch gebied van de Indische politieke vereenigingen? De voor het meerendeel uit Europeanen bestaande politieke vereenigingen matigen zich die pretentie dan ook volstrekt niet aan; zij willen, ieder volgens eigen beginsel, slechts raadgevend, niet leidend optreden. De sociaal-democratische partij maakt hierop wellicht uitzondering. Maar aan de Sarekat Islam wacht een schoone taak! Mits goed geleid en niet met den Islam maar met de economische en politieke democratie tot bindmiddel, kan zij het volk ten zegen worden. Geen capriolen die levensbelang en levensbeginsel van land en volk raken!

En het is van den G. G. van Limburg Stirum dan ook goed gezien, dat hij trots al het gebeurde de goede elementen van die vereeniging de hand boven het hoofd blijft houden en de slechten meedoogenloos laat vervolgen. De huidige G. G. verdient heusch beter dan hem in de pers van velen te beurt valt...... Ik durf het ook wel anders te zeggen...... als het noodig is!

S. J. AAIJ,

O.-I. ambtenaar met verlof.

Den Haag, 30 October 1919.
Paulus Buysstraat 46.

De Industrialiseering van Ned.-Indië.

Dit vraagstuk, zijnde van algemeene economische politiek, werd Donderdag 6 Nov. j.l. om 8 uur des avonds, in zaal No. 4 van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Gravenhage voor de Nederl. afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw ingeleid door den heer G. Gonggrijp, Lector aan de Nederlandsche Handels Hoogeschool te Rotterdam.

De toegang was vrij, ook voor niet-leden, doch weinigen waren aanwezig, echter onder hen Mr. Fock, oud-Min. van Kol., voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

Spr. betoogde, dat in dit belangrijke vraagstuk, zoo oud als deze eeuw, stellig nog niet het laatste woord was gesproken en samengaat met de pogingen om de welvaart der Indische bevolking te bevorderen. Wel is er bij de bevolking sprake van klein-industrie, doch deze heeft, al wordt ze van uit Europa gesteund (Boeatan van Oost en West!) weinig succes. In Britsch-Indië werd het weven, en zeer goed weven, beoefend als huisindustrie, toch vervielen de wevers tot armoede, omdat zij de concurrentie der grootindustrie niet konden staan. Zoo verwacht ook spreker in Indië geen toekomst voor de klein-industrie. De suiker-industrie bloeide eerst op onder Europeesche leiding en toch is de toestand précair door de onzekerheid van den landhuur. De Ned.-Ind. agrarische wetgeving bedoelt de bevolking in het bezit van den grond te laten, doch door de toename der bevolking is zulks niet vol te houden, ieders aandeel wordt te klein om hem een bestaan te verzekeren. De groot-industrie kan hier uitkomst geven, doch de bevolking moet er in geïnteresseerd en van het belang er van doordrongen worden. Wel is de Javaan van natuur landbouwer, doch deze laat hem arm. Spoedig zal de uiterste grens der nog ontginbare gronden bereikt zijn. Uit armoede kan ook de landbouw niet intensiever worden opgevoerd, omdat een Javaan zich de middelen daartoe niet kan aanschaffen. De industrie kan hier werken als veiligheidsklep; al zal zij geen hoofdzaak worden, zal zij geld onder de bevolking brengen. Ned.-Indië kan tal van lessen trekken uit de industrialiseering van Japan en daardoor de daar gemaakte fouten vermijden. Echter Japan had durf! De industrialisatie moet beschouwd worden als een bevrediging van behoeften. Er moet tegen gewaakt worden, dat die behoeften naar Westersch voorbeeld, opgevoerd worden. Hier hangt alles van af. Men moet zich concentreeren op de productie van die Westersche goederen, waarvan de productiekosten het laagst zijn. Om de industrialiseering te steunen moet echter het hellend vlak van protectie niet worden betreden. Geen invoerrechten, doch vrije concurrentie. Indië is een exportland en moet dat blijven.

In den Volksraad gingen stemmen op tot steunen der Inlandsche groot-industrie. Doch deze bestaat niet. Het kapitaal moet van buiten komen en niet afkeerig gemaakt worden. Bij toename der bevolking met stationnair of afnemend kapitaal, dalen de loonen. Een vloek is het voorschotstelsel, waardoor de Javaan gaat parasiteeren. De revolutie in Rusland had eenzelfden ondergrond. Geweldadige vernieling van ons gezag zou Indië jaren achteruit zetten.

Is nu de Inlander geschikt voor fabrieksarbeider? Ook in Europa bestaat bij de fabrieksarbeiders weinig werklust, omdat zij niet het resultaat zien. Wel gevoelt de Inlander liefde voor z'n sawah.

De binnenlandsche politiek in Indië is zeer actueel. De leiders wakkeren haat aan tegen het kapitaal. De gevolgen kunnen rampzalig zijn. Tevredenheid en geluk zijn niet afhankelijk van stoffelijk bezit. Met industrialisatie gaat gewoonlijk socialisatie gepaard, deze geeft geen vrede. De wereld zal niet eerder weer gelukkig worden, voor men geleerd heeft niet om dagelijksch brood te roepen, doch er voor te werken.

Mevr. Clifford Kocq van Breugel vroeg of naast industrialisatie ook niet geestelijke verlichting zou kunnen brengen. De heer Schmülling wijst er op dat er reeds vele grondelooze menschen op Java zijn, dat er reeds klein-industrie bestaat, in de rijst- en mais-pellerijen, cassave- en oliefabrieken, doch dit

geeft geen lucht. Geen 10 duizenden, 100 duizenden moeten geholpen worden. Z.i. wordt een uitweg geboden door emigratie, waarvoor met het oog op den voor den Javaan betrekkelijk korten afstand, het eerst Zuid Sumatra in aanmerking komt.

Mr. Abendanon is het niet met den inleider eens; hij is van oordeel, dat van regeeringswege de kleinindustrie behoort aangemoedigd te worden door voorlichting en verstrekking van machines op afbetaling. Waar de Regeering de suikercultuur helpt, zal dit ook met de klein-industrie kunnen geschieden. Door coöperatie, samenwerken en Regeeringssteun kan veel bereikt worden. De heer van der Kemp zegt, dat bij den Inlander niet genoegzaam den drang bestaat, mede te werken en zich zelven te helpen.

Inleider beantwoordde de verschillende sprekers. Hij is geen tegenstander van emigratie naast industrialisatie. Echter zal de Javaan de voorkeur geven aan parasiteeren in de dessa boven emigratie. Die industrie moet worden aangegrepen, die de meeste handen arbeid geeft. Klein-industrie acht spr. niet aan te bevelen, omdat deze niet economisch genoeg k a n werken om de concurrentie tegen de groot-industrie, welke daarop geheel gebaseerd is, vol te houden. Spr. onderschrijft het „self help" van den heer van der Kemp, doch de een is economisch beter aangelegd dan de ander en deze moet den zwakkere helpen.

De voorzitter, de heer van Houten, dankt den spreker en releveert, dat ieder land, ieder volk ziin eigenaardigheden heeft, zoo ook Indië. Hiermede heeft men rekening te houden, al valt er nog zeer veel te doen.

A. J. GOOSZEN.

Tweede Koloniaal Onderwijs-Congres.

—o—

(Slot).

In den namiddag van den 2en dag, 23 October, kwam aan de orde:

„Voorbereidend onderwijs aan alle bevolkingsgroepen in Ned. Oost- en West-Indië, ingeleid door Dr. E. Bonebakker, oud-Dir. der H.B.S. te Semarang en gepraeadviseerd door W. M. Haye, oud-Ind. ond., Mevr. G. J. Heilbron-van Rinsum, oud-W.-I. onderwijzeres, Mej. G. Oosterbaan, W.-I. onderwijzeres, m. v., en het Hoofdbestuur van den Prinsenbond.

De heer Bonebakker bespreekt de verschillende wenschen, welke aanzien van het voorbereidend onderwijs voor de lagere school werden geuit. Hij beschouwt dit onderwijs als het meest poëtische en meest vergeten hoofdstuk. Heel de wereld arbeidt op het oogenblik aan de reorganisatie van het onderwijs, maar in geen enkel rapport of verslag heeft spreker iets gelezen van de kleuterschool (de bewaarschool). Vooral deze school zal echter de physieke en psychische kwaliteiten der kinderen moeten ontdekken, opdat de gemeenschap worde versterkt met goed aangelegde en opgeleide menschen. De kleine en onvermogende kinderen zullen moeten leeren de waarheid en de schoonheid te begrijpen. De bewaarschool is, zoo bezien, volstrekt niet meer een surrogaat van een onvoldoend ouderlijk huis. De Indische regeering stelde een kweekschool voor bewaarschoolonderwijzeressen in, aan welke als eisch gesteld wordt het bezit van de hulpakte L. O., maar dan komen ze juist bij den duivel te biecht, bij het lager onderwijs, waar ze niet wezen moeten.

Welk een ideaal opvoedstersmateriaal levert niet de Indische bevolking. De Javaansche vrouw is niet loom, maar zacht, met lieve gebaren kunnende leiden. — geef ze gelegenheid zich te ontwikkelen, dan zal men voldoende materiaal voor de bewaarscholen hebben. Sprekers conclusies zijn: kleuteronderwijs van 3 tot 6 jaar; losmaking van de grondgedachten van het oude overgeleverde onderwijs, sticht kweekscholen voor bewaarschoolonderwijzeressen; vormt jongevrouwenscholen; zorgt voor een kundige bezieling en voorlichting van het publiek.

Dr. J. H. Gunning Wz., de bekende paedagoog, bewondert den moed, waarmede de heer Bonebakker een nieuwe naam voor het bewaarschoolonderwijs, kleuteronderricht, bedacht en lanceerde. Spr. was van meening, dat feitelijk alle meisjes van goeden huize, zonder rasonderscheid, de school voor fröbelonderwijs moesten passeeren. Hij wijst op den invloed, welke uitgaat van uit- en inwendige zending.

Dr. Hijman had in de praeadviezen de kolonie Curaçao gemist. Het voorbereidend onderwijs ligt daar nog in de windselen. Echter ontwikkelt het zich en ook dáár is voorbereidend onderwijs dringend noodig.

Baron van Asbeck weerlegt den heer Bonebakker, terwijl de heer Haye toelichtte, dat zijn bedoeling was een eenigszins practisch plan te geven voor het voorbereidend onderwijs. Er bestaat nog niets en daarom zou een driejarige cursus te veel leerkrachten eischen. Als er een begin is zal men tot uitbreiding kunnen komen.

Het ideale doel moet natuurlijk anders zijn dan het begin. Thans is er zoo'n gesukkel met Nederlandsch, dat dit op den voorgrond wordt geplaatst.

D e r d e d a g, Vrijdag 24 October.

De Voorzitter opent de vergadering en deelt mede, dat de namiddagzitting zal worden bijgewoond door H. M. de Koningin-Moeder en Z. K. H. de Prins der Nederlanden.

Daarna komt aan de orde: Volksonderwijs in Ned. Oost- en West-Indië, vooral in verband met landbouw en bedrijf", ingeleid door den heer Van der Plas, ambtenaar B. B. op Java, terwijl van praeadvies gediend hadden de H.H. Dr. J. H. Gunning, Zendings-Director, G. L. Gonggrijp, oud-Res. in N.-I., M. Joustra, Archivaris v.h. Batak-Instituut, Pater F. G. J. M. van Lith, Dir. R. K. Kweekschool te Moentilan en het Hoofdbestuur van den Prinsenbond.

Inleider betoogde de noodzakelijkheid van uitbreiding van het volksonderwijs. Alleen door samenwerking van Regeering en particulier initiatief kan iets verkregen worden. Er zal verandering komen uitgaande van het volk zelve.

Er is overal volksonderwijs noodig, zóóveel, dat er niet snel genoeg in kan worden voorzien. De regeering moet dus met beide handen den steun der particulieren aanvaarden, al is het particulier initiatief een kleine fractie. Op Java en Madoera zijn 30.000 volksscholen noodig en ultimo December 1916 waren er slechts 400, met 45.000 leerlingen. Het voornaamste deel van het werk zal voor den Staat blijven rusten. De gemeenten zouden zeer in aanmerking komen voor de instandhouding der volksscholen, maar zij zullen niet voldoende financieele draagkracht er voor hebben.

Het onderwijs, ook van de zending, staat onder Regeeringstoezicht.

Van de zijde van de bevolking bestaat nog tegenzin tegen scholen; deze moet overwonnen worden, de scholen moeten zich aanpassen aan de behoefte en ook komen ten laste van de gemeenschap.

Wat den geest van het onderwijs betreft, spreker hoopt, dat niet-opzettelijk godsdienstonderwijs zal worden gegeven, tot het volk zelf in staat zal zijn een oordeel daarover uit te spreken.

De heer Schmülling zegt, dat men wil uitroeiïng van het analphabetisme. Waar we daarmee zelfs in Nederland nog niet klaar zijn, gaat dat voor Indië met 6 milioen kinderen te ver. We moeten echter vooruit. Dit is te bereiken door betere vorming van en hoogere eischen te stellen aan de dessa-onderwijzers.

De heer J. E. Stokvis, oud-hoofdredacteur van de „Locomotief", richt zich tegen het praeadvies van Dr. Gunning om het dessa-onderwijs te brengen in handen van het particulier initiatief. d. i. de zending. Was de dessa vroeger niet bereid initiatief te ontwikkelen, men moet de dessa daartoe opvoeden. Gewoon onderwijs moet er gegeven worden, ook om de opvoedende kracht, die daarvan uitgaat.

Wat het particulier initiatief betreft is hij er

tegen, dat de regeering eenige godsdienstige richting bevoorrecht, waardoor aan het Indische volk een cultuur wordt opgedrongen eenigszins in strijd met de hare.

Baron van Asbeck wijst er op, dat in Suriname geen gemeenten zijn. Wel zijn er districtsscholen, maar toch bestaat er drang naar de stad, waarvoor ouders zelfs hun kinderen aan anderen afstaan.

Wat het ambachtsonderwijs betreft wijst spreker op het hoedenvlechten. Hij wijst op het sociale werk der firma Kerten en Co. der Moravische Broederschap, die een geheel leerlingwezen heeft gevormd. Zij heeft ook een kleinen landbouw leerlingen-kolonie gevormd, practisch, met eenige theoretische kennis aangevuld.

De heer Plat, Surinamer, zegt dat onjuiste dingen naar voren zijn gebracht. Het voorbereidend onderwijs op de districtsscholen is te theoretisch, de practijk, ook landbouwonderwijs, moest op den voorgrond staan. Het onderwijs is te hoog opgevoerd. Er bestaat een K. B. voor studiebeurzen voor opleiding in Nederland, doch dat Besluit is zóó uitgebreid, dat feitelijk ieder kind naar Nederland zou moeten worden gezonden.

Mevr. Baerveldt-Haver, legt den nadruk op het bestaande groote gebrek aan onderwijskrachten. Wat heeft het voor zin de bevolking te overtuigen van het nut van onderwijs als men geen leerkrachten heeft? Men zende ook onderwijzeressen uit en salarieere naar prestatie.

Dr. Bonebakker wil leerplicht op de dessa-scholen ingevoerd zien. Het onderwijs concentreert zich nu op letters en cijfers, zonder landbouw- of vak-onderwijs. Den kinderen moet getoond worden, dat arbeid kennis is. Arbeidsbeginsel moet goed zijn en worden doorgevoerd, b.v. meetkunde leeren door teekenen van geometrische figuren. Spr. is voor inwendige zending.

De heer Dr. Radjiman betoogt, dat de Inlander behoefte heeft aan een andere school dan die men hem geeft. Spreker zegt het den heer Bonebakker na: het onderwijs moet hand aan hand gaan met den landbouw en de industrie, zoodat de leerstof voldoet aan de waarachtige behoefte der inlanders.

De heer Dr. Mas Samoi Sastrawigdagda klaagt over de zeer gebrekkige opleiding van de dessa-onderwijzers en over te geringe bezoldiging.

De heer van Eupen, pas uit Indië teruggekeerd, constateerde, dat vele sprekers niet op de hoogte zijn van hetgeen thans in Indië voorvalt. De opleiding van dessaonderwijzers is belangrijk verbeterd.

De heer C .Lekkerkerker bestrijdt den heer Schmülling. Hij meent, dat de heer Bonebakker de zaak van het volksonderwijs vertroebelt door te propageeren, dat het zal verbonden worden aan het vakonderwijs. Spreker zegt liever: pak aan! begin! en daarna komt wel de inwendige zending!

De heer dr. J. H. Gunning verdedigt zich in de eerste plaats tegenover den heer Stokvis. Spreker heeft uitdrukkelijk geschreven, dat de bemoeienissen van de ambtenaren B. B. gehandhaafd moeten worden, en heeft slechts willen waarschuwen het particulier initiatief niet onmiddellijk uit te schakelen. Zijn ideaal is eigenlijk een school van de dessa zelf, maar die ziet spreker pas aan het einde der ontwikkeling van het volksonderwijs. Thans is de eerste en eenige vraag: hoe verkrijgen we burgerrecht voor de school onder de inlandsche bevolking? Het blijkt, dat het part. initiatief in staat geweest is, in verschillende streken de school burgerrecht te doen verschaffen, zóó zelfs, dat onze zendelingen, niet op reis durfden gaan, uit vrees, dat de bevolking om meer scholen zou vragen, waarvoor men geen geld en personeel heeft. Wie uit overtuiging de zendingsscholen niet kan steunen, brenge zelf gelden bijeen.

In elk geval bedenke men, dat een opgedrongen school veel minder waarde heeft dan een uit het particulier initiatief geboren godsdienstige of neutrale school. Voor lange studie is er geen tijd meer, er moet begonnen worden, we moeten vooruit.

Tegenover dr. Radjiman verklaart spreker, dat hij er nimmer toe zal medewerken ergens een school te

stichten, welke zou zijn tegen den geest der bevolking.

De praeadviseur M. Joustra legde vooral den nadruk op het plaatsen van het volksonderwijs onder de zorg van de hoofden van gewestelijk bestuur. Hij zou het een gevaar achten, als het gouvernementswerk werd uitgeschakeld, omdat op het particulier initiatief niet valt te rekenen. Alleen de zending is permanent. De gewestelijke zorg moet vooral met de behoeften rekening houden. Spr. eindigde met den wensch, dat aan het volksonderwijs meer aandacht zal worden geschonken dan tot nu toe. Dit is van het grootste belang voor Indië.

Vervolgens schorste de voorzitter de zitting.

Des namiddags werd in tegenwoordigheid van H. M. de Koningin-Moeder, Z. K. H. de Prins der Nederlanden en Z. H. den Kroonprins van Djokjakarta de vraag behandeld: ,,Practisch onderwijs aan meisjes van alle bevolkingsgroepen in de binnenlanden van Ned. Oost-Indië", ingeleid door den heer C. Lekkerkerker, oud-Insp. Inl. Ond. in N.-I. en gepraeadviseerd door mevr. M. C. Adriani-Gunning, mevr. M. C. Kooy-van Zeggelen, mevr. D. Raedt v. Oldenbarnevelt-van Maarseveen en het Hoofdbestuur van den Prinsenbond.

Nadat de vorstelijke personen de zaal hadden betreden, nam de voorzitter, mr. Abendanon het woord en getuigde, dat hun aanwezigheid een hooge eer was, maar dat hij overtuigd was, dat die eer bovenal het streven van het congres gold. Hun tegenwoordigheid hier zou ook in Oost- en West-Indië groote vreugde wekken, omdat men daaruit zou putten de overtuiging van de groote belangstelling van Hare Majesteit en Zijne Koninklijke Hoogheid voor die landen.

In 't kort werd medegedeeld, wat behandeld was. Spr. gaf daarna het woord aan den heer Lekkerkerker, die de te bestudeeren groep verdeelt in: meisjes, wier opvoeding verwaarloosd is, en meisjes, wier geestelijke ontwikkeling latent dreigt te blijven. Spr. gaat na in hoeverre in de inlandsche wereld de eerste soort voorkomt. Men kent ze allen wel, die meisjes, vaak ouderloos, die op de pasar rondzwerven en van amoraliteit naar immoraliteit afzakken en zoo te gronde gaan. Iedereen kent ook de tweede soort: de indolente meisjes, die het meest voorkomen in kleine inlandsche plaatsen. In groote gemeenten vindt men ze niet zooveel. Zij hebben weinig beschaving en weten in gezelschap bijna geen woord te uiten. Spreker wijst op den arbeid van Pa van der Steur en van de vier vereenigingen Pro Juventute Indica. Volgens de laatste berichten is in Djokja in wording een vereeniging Pro Juventute Djawi, welke spreker zeer zou toejuichen. Hij licht zijn reeds verschenen stellingen breedvoerig nader toe.

De Kroonprins van Djokjakarta, wiens rede door den Secretaris vertaald werd, uitte den wensch, dat het onderwijs voor meisjes in Indië zal worden uitgebreid, ook kweekscholen voor meisjes onderwijzeressen. Het doel moet zijn dat onderwijs te geven, dat haar in huis en op school tot nu toe werd onthouden.

Mr. Joekes geeft vervolgens een overzicht van de Kartinischolen, scholen voor Inl. verpleegsters en van Deventerscholen. Te weinig meisjes ontvangen echter onderwijs en het onderwijs is, uit gebrek aan Inl. leerkrachten, in stede van Inlandsch, Hollandsch Inlandsch. Hij herinnert aan het woord: ,,Nederland ge hebt zware verplichtingen ten opzichte van Indië!" Steun is noodig.

Dr. Rivai, lid van den Volksraad, wijst op hetgeen Dr. Bonebakker gisteren reeds zeide: de Regeering moet zorgen voor bezieling en voorlichting. De Indiërs hebben noodig Moral education, omdat zij niet mannen en vrouwen hebben ,die zich belasten met ziekenverpleging, zooals in Europa en enkele Hollanders in Indië. In het bijzonder bracht hij daarbij hulde aan het werk van mevr. Stokvis—Cohen Stuart.

Dr. N. K. Tehupeiory legde den nadruk op de noodzakelijkheid van economische opheffing van Ambon en Ceram, in verband met het praeadvies van mevr. Raedt van Oldenbarnevelt, die hoopte door on-

derwijs en voedingsleer aan meisjes daar krachtiger menschen te krijgen. Hij bepleitte een internaat voor meisjes van Ambon en zou een onderzoek wenschen naar de wenschelijkheid van zulk een internaat.

De heer de Haan leest daarop voor een schrijven van den heer Colders, die wegens ziekte zelve de vergadering niet kon bijwonen. Gewezen werd op de behoefte aan kweekscholen voor vroedvrouwen in Indië. De nadruk werd gelegd op de behoefte aan kweekscholen voor vroedvrouwen en een financiëele regeling ontwikkeld om dit plan te verwezenlijken.

Mejuffrouw Lans toont met voorbeelden aan, dat de vraag naar onderwijs voor de meisjes steeds grooter is geworden. Vooral de handenarbeid treedt op den voorgrond.

Spreekster betoogt, dat tweeërlei meisjesscholen moeten opgericht worden: Kartinischolen eerste en tweede klasse. De tweede klasse moet vier klassen hebben, met de moedertaal als voertaal. de eerste klasse school moet zeven klassen hebben met een huishoudafdeeling en een voorbereidende afdeeling voor voortgezet onderwijs.

Mej. van der Willigen zegt vervolgens, dat de regeering tekort schiet in zorg voor de indo-Europeesche meisjes. Sinds 1908 en 1909 zijn de voor hen bestemde scholen opgeheven, wegens gebrek aan leerkrachten, — zij moesten naar de gemengde scholen. Maar dit is hun tot schade geweest. Zij mochten officieel maar tot hun 15e jaar komen, doch de schoolleiding zeide: houdt u ze maar, juffrouw, houdt u ze uit de kampong. Gaan ze er op hun 14e jaar af, dan komen zij tot een vroeg huwelijk en weten hun huishouden niet te bestieren.

De heer dr. Adriani licht het praeadvies van zijn echtgenoote, die niet aanwezig kon zijn, nader toe. Het advies komt in hoofdzaak neer op de aanbeveling van de industrie-huishoudschool en vond geen bestrijding.

De Voorzitter, Mr. Abendanon, sluit vervolgens de zitting met een rede, waarin hij deed uitkomen, dat het een tijd is van dankbaar werken voor Indië, omdat alles wat geschiedt, dankbaar wordt aanvaard. Hij hoopte, dat dit congres een stoot zou geven om nog krachtiger te werken op den weg, die moet leiden tot een grooter bloei van Indië, Suriname en Curaçao. In het bijzonder dankte hij H. M. en Z. K. H. voor hun aanwezigheid.

Na dien waren de bezoekers van het congres nog eenigen tijd gezellig bijeen, waarbij door jonge dames thee en versnaperingen werden gepresenteerd.

A. J. GOOSZEN.

Ingezonden.

Slotwoord aan den heer A. J. Gooszen.

Gaarne zou ik 't laatste woord aan den heer Gooszen hebben gelaten, maar nu hij mij, in 't vorige nummer van 't K. W. weer een rol toewijst, die geenszins de mijne is geweest, kan ik dit toch niet blauw blauw laten.

In de oprichtingsvergadering van den Nederlandschen bond van belastingbetalers zeide de heer Gooszen: „dat het een stap in de goede richting zou zijn ambtenaren en officieren vrij te stellen van het betalen van belastingen, doch hun dan ook geen kiesrecht te geven. Zij moeten hoog staan boven partijen, partijbelangen en partij-invloeden, slechts zijn trouwe dienaren van Staat en Gemeente." Hierin zag ik een pleidooi om de ambtenaren en officieren hun burgerschapsrecht en hunne vrijheid van denken voor een bord linzen te laten verkoopen, en ik achtte 't onttrekken van hun intellect aan de algemeene zaak niet in 't belang van volk, staat en gemeente. Nu vraag ik den lezer toch, of de heer Gooszen 't recht heeft tot de voorstelling alsof hij het hooge, edele en mooie standpunt ingenomen heeft en alsof ik geen gevoel heb voor 't ethische in de kwestie?

GEORGE NIJPELS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het eerste Sanatorium voor tuberculose-lijders.

Naar aanleiding van de opening van het eerste Sanatorium voor tuberculoselijders te Patjet, geeft de „Java-Bode" in een hoofdartikel weer, wat aan deze oprichting verbonden is geweest. Schr. zegt o.a.: „Sinds dr. Van Gorkom in zijn geschrift aantoonde, dat de tuberculose heerscht, dat duizenden eraan ten gronde gaan, sinds dien tijd heeft men zich meer met de opsporing van de tuberculose bezig gehouden en het was schrikbarend wat ontdekt werd. In het belang van onze maatschappij moeten maatregelen worden getroffen." En verder lezen wij: „Aan de tuberculose-bestrijding in onze koloniën is de naam van Gravin van Limburg Stirum voor altijd verbonden. Zij was het, die haar groote belangstelling toonde in het lijden der ongelukkige teringlijders, die het initiatief nam om hen te helpen. Zij was het, die de kiem legde voor de Vereeniging ter bestrijding van de tuberculose, zij gaf het voorbeeld, door op haar kosten tuberculoselijders te Patjet te laten verplegen en te verzorgen. Zij, die van af het eerste oogenblik van haar verblijf in Indië, altijd de eerste was om hulp te bieden, waar hulp noodig was. Zij was het ook die den eersten stoot gaf aan de bestrijding der tuberculose.

Het zal niet zonder ontroering zijn, dat Mevrouw Van Limburg Stirum het Sanatorium te Patjet zal openen. Zij, die altijd weer het medelijden voelde met alles wat lijdt en in droefenis gaat, voor haar zal het een ontroerende vreugde zijn te zien, dat haar voorbeeld zoo schoon heeft gewerkt. Wij staan nog aan het begin van een bestrijding, welke intens moet worden doorgevoerd, wil zij inderdaad vruchten plukken, maar dit begin hebben wij vooral te danken aan Mevr. van Limburg Stirum. Zij zette door haar werk een nieuwe aera in van hulp aan de arme lijders, die geen hulp kunnen ontberen, van welken stand en van welk ras zij ook zijn.

Zij, die niet weten wat het lijden van een tuberculose lijder voor hem en zijn omgeving beteekent, wie niet, zooals wij, geen woorden hebben kunnen vinden om te troosten en op te beuren, die kan ook niet naar waarde schatten, het schoone werk door Mevr. van Limburg Stirum verricht in het belang van de lijders en in het belang van hun omgeving. Want die omgeving lijdt mede, dag-in, dag-uit: want elken dag houdt de smart aan, omdat men, wat men vaak het liefst had op de wereld, ziet verkwijnen en verzwakken en ten ondergaan.

De opening van het Sanatorium voor tuberculoselijders is een datum van beteekenis voor Indië."

Toon en inhoud van de Inlandsche pers.

Een achttal maanden geleden zond het Hoofdbestuur van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in N.-I. een request aan Z. E. den Gouv. Gen., waarin geprotesteerd werd tegen toon en inhoud van zekere bladen, met het verzoek maatregelen te willen treffen, om te verhinderen, dat de inlandsche pers ongebreideld voortgaat met haar laster- en scheldcampagnes.

Reeds meermalen heeft de regeering zelve zich verstoord getoond over de actie van een zekere groep Inlandsche journalisten.

Ieder weldenkende in de kolonie protesteert met luider stem tegen de wijze, waarop de Nederlandsche werkers in Indië door eenige inlandsche gratteurs de papier worden belasterd. Het is te hopen, dat de regeering snel en ingrijpend aan de alleszins gerechtvaardigde klachten te gemoet komt.

Naar aanleiding van opnieuw ingekomen desbetreffende klachten, o.a. van den red. in Midden-Java van het „Soer. Hbld.", releveert de wnd. hoofdred. van het „Soer. Hbld." het bovenstaande, en vervolgt: „Als zoovele integreerende onderdeelen van de inlandsche maatschappij, is ook de journalistiek van deze samenleving verpolitiekt in den slechtsten zin van het woord. Dient in de organisatie van iedere maatschappij het journalisme een zedelijke factor van de hoogste strekking te zijn, in de inlandsche samenleving van dezen tijd wordt deze factor op schandelijke wijze misbruikt om uiting te geven aan onbeschaafdheid en onverstand, die schril staan tegenover het voorname intellect van eenige honderdtallen inlanders, waardeerbare figuren in onze kolo-

niale wereld, maar die door eenige half verdwaasde Europeanen nog altijd te veel worden beschouwd, als vertegenwoordigers van de groote inlandsche bevolkingsgroepen. Zij zijn intusschen niet meer, dan de vlag van het schip, dat nauwelijks op stapel staat." „Hetgeen onder den naam van inlandsch journalisme doorgaat, heeft — enkele goede uitzonderingen daargelaten — met journalisme, zooals dit in ieder beschaafd land wordt begrepen, niet het minste uit te staan." De Inlandsche journalistenbond is te beschouwen als „een politieke vereeniging, die de goede rechten der journalistiek misbruikt om een funesten invloed te kunnen uitoefenen, in de hoop daarmede in onverstand en geestelijke onrijpheid gestelde idealen gerealiseerd te krijgen." Sedert haar bestaan is de toon der inlandsche pers jammerlijk naar beneden gezakt.

De Inlandsche pers van heden dient boven de partijen te staan en een goed oog te hebben voor de nooden van het practische leven; doch de inl. „journalist" staat juist zéér ver af van het practische leven. „Daardoor maakt hij zich aan kwaad van tweeërlei strekking schuldig. Zijn onbeschaafde actie tegen de Eupropeesche werkers in Indië, blijft niet zonder invloed natuurlijk, maar veel funester is de invloed op de geestelijke gesteldheid van zijn eigen volk, door dien hij in plaats van practische levenswijsheid, ontevreden-makende verdichting geeft."

De opleiding van den inlandschen journalist-redacteur, zelden van huis-uit courantier, „houdt in den regel alle kiemen in voor een spoedig bederf zijner journalistieke capaciteiten. De echte journalist wordt evenals een dichter als zoodanig geboren, hij brengt van huis-uit een sterk ontwikkeld gevoel van eigenwaarde mede en een aangeboren neiging om alle omstandigheden en dogma's aan den toetssteen van het verstand te onderwerpen." In den arbeid van den inlandschen persbroeder valt van deze eerst aanwezige deugden bij den journalist, die het journalisme een zegen voor het volk zouden kunnen maken, niets te bespeuren.

„De begeerte naar onderzoek en het streven naar waarheid vormen het voorportaal van den machtigen drang naar beschaving, welke de geheele menschheid vervult, al komt hij ook in zekere tijden alleen bij de boven de groote menigte staande en zich krachtig uitende naturen aan het licht. Bij elken journalist uit neiging vinden wij deze eigenschappen op in het oog vallende wijze vertegenwoordigd. Maar bij negentig procent van het inlandsche journalistenheir zal men er alweer vergeefs naar zoeken. Zij zijn geen vrijwillige dienaren der openbaarheid, zij zijn slechts de slaven onder de macht van een of anderen leider, die door geen daad nog toonde, dat, wat hij met woorden predikt, heil voor het volk beteekent. Als bij den inlandschen courantier inderdaad liefde voor de waarheid zou voorzitten, zou deze, waar niets van te bespeuren valt, vanzelf moeten leiden tot verdraagzaamheid, welke op haar beurt gehoorzaamheid aan de wet kweekt. In de plaats daarvan treffen wij aan: onbescheidenheid, eigenwijsheid en zucht tot schandalen."

De bekende Sir John Bickerstaff stelde voor den stand der dagbladschrijvers de volgende zedelijke geboden: „Wees waar, wees rechtvaardig, wees verdraagzaam tegenover de meeningen van anderen en houd uw eigen overtuiging in eere; heb eerbied voor de wet en het recht." Het journalisme volgens deze beginselen bleek overal van zegenrijken invloed op de cultureele ontwikkeling der volkeren te zijn. In de huidige inlandsche journalistiek valt van deze beginselen zoo goed als niets aan te wijzen. Gevoegelijk kan hier dan ook gesproken worden van „degeneratie, verderfelijk voor de ontwikkeling, met consequenties waarvan de noodlottigheid in de toekomst niet te overzien is."

De heer J. Koning deelt verder mede: „De inlandsche journalist-redacteur is in den regel een politieke vrijbuiter, maar een, die in zijn bedrijf nooit blijk van een zekere handigheid geeft. Zijn taak en de vorm zijner geschriften zijn onhandig en onbeholpen; zij bewijzen, dat hij-zelf de stof niet beheerscht, welke hij door zijn publiek begrepen wil zien." „Hij schrijft in frasen, waarvan hij de portée zelden begrijpt, maar nog minder begrijpt hij den kwaden invloed, die onwillekeurig van zijn geestelijken arbeid op zijn lezers overgaat. Wat hij brengt, gezwollen en bombastisch, ligt haast even ver buiten zijn eigen bevattingsvermogen als buiten dat van zijn lezers, maar er is toch altijd nog wel iets, dat aanleiding geeft een zekere gedachtenrichting uit te zetten, die dan als regel er eene is, die tot verkeerde doelen leidt. Beleid ontbreekt hem uiteraard."

„De inlandsche journalist-reporter vestigt nog minder dan de inlandsche redacteur den indruk, dat er eenig besef is van de beteekenis en strekking van het mooie vak, dat de journalistiek genoemd mag worden. Zij verliezen zich in de bespottelijke nietigheden." Direct kwaad doet dit soort van reportage, — het geven van uitvoerige verhalen over de nietigste gebeurtenissen, die den meest eenvoudigen lezer onbevredigd en onverschillig laten, — niet, maar ze kan moeilijk veredelend op den smaak werken.

De heer J. Koning beweert, dat het groote kwaad der inlandsche journalistiek schuilt in den verpolitiekten geest harer hoofdmannen en in hun veelal moreele onwaarde. „Het is soms hemeltergend te zien, aan welke handen hier in de inlandsche pers de leiding van de publieke meening wordt toevertrouwd. Het gevolg is, dat ook buiten de kringen van nog simpelen van geest, de kwade invloed gelegenheid krijgt door te werken, misleidend als het optreden dezer politieke charletans vaak is." Vele der inlandsche rechtsgeleerden en inlandsche medici vinden hun beroep eigenlijk maar bijzaak, steeds tijd beschikbaar hebbend voor het naloopen van allerlei politieke vergaderingen, dankbare objecten voor de politieke frasenmakers onder de inlandsche courantiers. Ook de intellectueelen blijven niet meer geheel vrij van deze soort besmetting.

Schr. besluit: „Het practische leven, de toerusting voor den economischen strijd, valt veelal buiten de arbeidssfeer der inlandsche journalisten. Voor deze politieke enthousiasten is ieder woord, dat van regeeringszijde over de politieke hervormingen gesproken wordt in de richting van een zelfstandig bestuur, een trede hooger naar de poort van het Nieuwe Jeruzalem, waarachter zij zich een dorado denken van vrijheid en onbezorgd bestaan, maar in werkelijkheid vormen deze treden den weg naar de arena van den „struggle for life", die zoo hard en onmeedoogend zal zijn als de inlander zich nu, levend met onze hulp en bescherming, gewoonweg niet indenken kan. Diezelfde enthousiasten laten hem echter aan zijn lot over in den tijd, dat zij door hun moreele overwicht, àls zij dat hebben, en hun grooter intellect al het mogelijke zouden doen, hem practisch toe te rusten voor dezen strijd, maar van deze richting werd in de inlandsche journalistiek veelal met geen woord notitie genomen. Zoo zullen repressieve maatregelen tegen het inlandsche perskwaad ook van enormen economischen invloed zijn, omdat, zoolang de ziekelijkste politieke ideeën in de kringen der inlandsche publicisten hoogtij kunnen vieren, de economische belangen volkomen verwaarloosd blijven. En ook voor de economische ontwikkeling van een volk, waaraan hier nog zoowat alles ontbreekt, is een door haar dienaren goed begrepen journalisme een factor van onschatbare waarde."

De Indische Aviatiek.

De „Pr. Bode" verneemt omtrent den stand der Indische aviatiek: Op Kali Djati werd in één der Avro-toestellen een „Clerget"-motor van 130 P.K. gemonteerd. Den volgenden dag liep die motor op den grond 1100 toeren; na afgesteld te zijn door den ingenieur Vreeburg, werd door den luitenant De Ruyter de eerste vlucht er mee gemaakt. De machine voldeed aan alle eischen, die men er aan kan stellen. Het was rustig weer. Van toen af werd door de luitenants De Ruyter en Behrens en kapitein Van Hutten geregeld gevlogen, met en zonder passagier.

De heer De Ruyter maakte een paar dagen later zonder passagier een looping-the-loop en een halfrolh. Den dag daarop maakte hij weer den looping-the-loop. Op de meest verschillende uren van den dag zijn verder tochten gemaakt, zoo b.v. om 11 uur, 1

uur, over half 2, 4 uur, tot 6 uur 's middags toe. Er waren dagen, dat van 's ochtends 7 tot 's av. 6 uur haast onafgebroken werd gevlogen.

In de vroegere vlieg-periode werd zeker niet na 11 uur des morgens opgestegen en nimmer is nog des middags gevlogen in Indië, dus valt te constateeren, dat een enorme stap voorwaarts is gedaan. Steeds liep de motor goed en nimmer had men last van atmosferische invloeden, ook des middags niet. Met het monteeren der Haviland-toestellen is een aanvang gemaakt.

Het ,,Soer. Hbld." voegt hier aan toe: ,,Wij voorzeiden het al: er naakt een goede tijd voor de Indische vliegerij en het is thans een uitgemaakte zaak, dat er geen factoren bestaan, die een rustige ontwikkeling dezer ,,sport" hier te lande in den weg staan, zoodat eerlang Indië niet behoeft te worden uitgesloten van het internationale luchtverkeer, dat de wereld gaat beheerschen.

En uit een militair oogpunt bezien blijkt het thans plicht, het vijfde wapen van zoodanige kracht te maken, dat wij in de lucht wat te beteekenen hebben. De groote oorlog heeft genoegzaam geleerd, dat de aviatiek een niet te onderschatten hulpmiddel is bij de verdediging, zoowel als bij den aanval, gezwegen nog van het nut, gelegen in het doen van verkenningen."

Suriname.

Door toevallige omstandigheden komt ons wat laat in handen de aan de redactie van het ,,Koloniaal Weekblad" ter bespreking toegezonden openbare voordracht, gehouden bij de aanvaarding van zijn ambt als lector in het burgerlijk en administratief recht aan den landmetercursus der Landbouw-Hoogeschool te Wageningen op Woensdag 8 October 1919 door A. van der Deure, Jur. Cand. ,,Het Torrens-stelsel in Suriname".

Het boekje is uitgegeven bij H. Veenman, Wageningen.

In ons nummer van 16 October namen wij uit de ,,Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 8 October het verslag van de voordracht over. Waar de spreker zijne voordracht noemt ,,een beknopte uiteenzetting", gaat het bezwaarlijk van het hoogst belangrijke stuk in dit weekblad een nog beknopter overzicht te geven. Wij moeten volstaan met slechts het slot van de voordracht hier over te schrijven:

,,De aanleiding tot het behandelen van dit onderwerp vond ik in het heuchelijke feit, dat óók in eene Nederlandsche Kolonie waar de rechtszekerheid van den grond onder het negatieve stelsel zooveel te wenschen overlaat, zal worden getracht den oeconomischen toestand door invoering van een positief stelsel te verbeteren. Ik spreek de hoop uit, dat dit ten volle mag gelukken en dat het voorbeeld van Suriname binnen afzienbaren tijd ook in het moederland moge voeren tot eene boekhouding op den grondeigendom, die ten volle beantwoordt aan de eischen van het verkeer, die groote rechtszekerheid biedt en een vlug, goedkoop crediet mogelijk maakt, tot voordeel van het Nederlandsche volk, tot welzijn in het bijzonder van de nijvere werkers ten plattenlande."

Bij de bestudeering van de ontwerp-verordening zullen de Koloniale Staten zeker een dankbaar gebruik maken van de heldere uiteenzetting van den heer van der Deure.

* * *

In het weekblad ,,Indië" van 22 October een artikeltje van d. J. d. J. over ,,Stadsnegers" in Suriname. Schrijver zegt dat men onder ,,kleurlingen" veelal ook de ,,volbloed-negers" rekent. In Suriname doet men dat niet. Volbloed-negers worden er nooit kleurlingen genoemd. Ook met de omschrijving, die de schrijver geeft van wat men onder ,,stads-negers" verstaat, zijn wij het niet eens. De in de districten wonende negers noemt men niet ,,stads-negers".

Verder zegt de schrijver: ,,Het zal misschien vreemd schijnen, dat alleen blanken, Indianen en negers tot het kleurlingen-contingent hebben bijgedragen. Toch is dit — enkele uitzonderingen, die ook hier wel aanwezig zullen zijn, buiten beschouwing gelaten — wel degelijk het geval. Vermenging van Chineezen, Hindoes en Javanen met negers of Indianen of onderling schijnt inderdaad hier niet voor te komen. Ook negers en Indianen schijnen weinig aantrekkelijks voor elkaar te hebben, laatstgenoemden hebben zich trouwens steeds op een afstand gehouden, zoodat ook de afstammelingen van blanken en Indiaansche vrouwen zeldzaam zijn, vergeleken bij de zeer vele kruisingsproducten van blank en zwart."

Samenleving van Chineezen met negerinnen komt nogal voor. Of dit in de laatste jaren ook gezegd kan worden van Hindoes en Javanen is ons onbekend. Samenleving van negers met Indiaansche vrouwen is geen zeldzaamheid. De nakomelingen hebben kroes haar en worden karboeger-Indianen genoemd. Kruising van Indianen en negerinnen schijnt niet voor te komen.

In vorige eeuwen, toen de handel in ,,roode slaven" in Suriname bloeide kwamen kruisingen van blanken en Indiaansche vrouwen veel voor. Op blz. 613 van de ,,Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" lezen wij onder het hoofd ,,Roode Slaven": ,,Als concubinen waren de Indiaansche meisjes zeer gezocht, hetgeen zal medegewerkt hebben om den handel in stand te houden. Van Aerssen had het voorbeeld gegeven door een schoon Indiaansch meisje tot zich te nemen ten einde den vrede met de Indianen duurzaam te maken, een voorbeeld dat de kolonisten overigens niet noodig hadden."

Tegenwoordig komt zoodanig concubinaat, voor zooveel ons bekend, niet meer voor. De Indianen hebben hun vrouwen zelf noodig.

Hoe het thans met de vermengingen in het algemeen staat zou een speciaal onderzoek vereischen.

* * *

In ,,Suriname" van 19 en 23 September interessante artikelen over het ,,Bevolkingregister", naar aanleiding van de opdracht van het Ministerie van Koloniën aan den heer Henriques om de invoering van een bevolkingsregister in Suriname en Curaçao voor te bereiden. Waar wij bij herhaling hebben aangedrongen op het houden van een volkstelling in Suriname juichen wij de uitzending van den heer Henriques zeer toe. Hij zal een nuttigen, maar zeer moeilijken arbeid verrichten. Gelijk bekend heeft de laatste volkstelling in Suriname plaats gevonden in...... 1812, onder het Engelsche tusschenbestuur. De origineele staten dezer volkstelling, in 16 foliodeelen gebonden, berusten op de State Papers Office te Londen.

Curaçao.

Afgeloopen.

In de M. v. A. op de staatsbegrooting deelt de Regeering mee, dat Amerika geen voorstel tot verkoop van onze West. Indische koloniën heeft gedaan.

Gele koorts.

Het is eene oude kwestie, de immuniteit van den Curaçaoenaar voor gele koorts. Zij is weer ter sprake gekomen bij de behandeling van het ontwerp-verordening, houdende bepalingen ter bestrijding van besmettelijke ziekten in de kolonialen Raad. De heer Gorsira heeft daar die immuniteit betoogd met een beroep op de ,,kostelooze inenting tegen de gele koorts door de muskieten", waarbij geen slachtoffers geëischt worden, en waarvan ook buitenlanders, die zich in de kolonie vestigen, kunnen profiteeren.

Dr. Waterman, de directeur van den gezondheidsdienst meende, dat deze immuniteit wetenschappelijk nog niet geheel vast stond, al was hij geneigd zich neer te leggen ,,bij de ervaring die dit leert."

,,Toch aangezien het een onmogelijkheid is," aldus dr. W., ,,dat men tegen een ziekte wordt geimmuniseerd door een muskietenbeet als zoodanig, een immunisatie die slechts teweeg is te brengen door een natuurlijke of kunstmatige besmetting zelve schiet er niets ander over, dan dat men tot het besluit zou moeten komen, dat men niet gaarne zou willen uitspreken, en wel het volgende, dat zich hier op Curaçao epidemisch gele koorts voordoet." Verzette de heer Gorsira zich om bovengenoemde reden tegen de voorgestelde maatregelen tot verdelging des muskieten, de heer Waterman vond in zijne laatste opmerking, waarmee het medicus-lid Dr. Evertz meeging een krachtig argument ten gunste dezer bestrijding. Ten slotte vond Mr. De la Fry Ellis den middenweg, toen hij zeide: ,,men moet trachten de muskieten te verdelgen en zorgen voor de vreemdelingen, die zich hier vestigen, maar van den anderen kant moet men zorgen, dat men hier toch nog zooveel muskieten overhoudt, dat de Curaçaoenaars zelf immuun blijven en kosteloos kunnen worden ingeënt".

Schaarschte.

,,El Boletin Comercial" doet in haar nummer van 23 September l.l. een zorgwekkende mededeeling. De uitvoer van verschillende levensmiddelen als vleesch, maïs, reuzel, rijst, bananen uit Maracaïbo zou door het stadsbestuur verboden zijn. De ,,Amigoe" wijst er op, dat van deze plaats juist deze en andere artikelen van eerste levensbehoeften in de kolonie werden ingevoerd, en hoopt op blijvenden invoer uit Puerto Labello en La Guayra. Ook de droogte doet zich gevoelen:

,,Regenwater is nagenoeg niet meer te krijgen. Putwater wordt langs de straten grif verkocht tegen 10 cts per blik en hooger.

Melk en eieren zijn een groote zeldzaamheid geworden.

Men durft reedt tot 70 cts voor een kan melk vragen.*)

Vooral voor de armen en zieken is het een bange, troostelooze tijd.

In de buitendistricten sterft het vee, zoowel klein als groot vee, reeds bij menigte wegens volslagen gebrek aan water en voedsel."

Hoedenstroo.

In ,,De Vrijmoedige" van 18 September l.l. wordt voorgesteld althans te trachten in de kolonie zelf de palmsoort, die dit stroo levert, te verbouwen. Op den Gouvernements proeftuin zou hiermee een proef kunnen genomen. Wellicht, dat ook de Bovenwindsche eilanden hiervoor geschikten grond hebben. ,,La Cruz" van 24 September ondersteunt dit betoog.

Pater J. P. Poiesz. †

Op 43-jarigen leeftijd is op Curaçao overleden Pater J. P. Poiesz, die ruim 15 jaren in de kolonie is werkzaam geweest, slechts door een verloftijd van een jaar onderbroken. In 1914 was de heer Poiesz in ons land en heeft toen o.a. door artikelen in de bladen het zijne bijdragen tot vermeerdering der offervaardigheid, die in de nood der kolonie bedoelde te voorzien.

Kleine berichten.

Het voorstel van den Gouverneur, om aan de R.K. missie eene extra bijdrage van ƒ40.000 te geven voor hare buitengewone uitgaven in 1919 is door den Kolonialen Raad zonder hoofdelijke stemming aangenomen (zie ons blad van 2 October l.l.).

Op Curaçao zijn stappen gedaan, om te komen tot oprichting van een verbruikscoöperatie.

*) Wij herinneren ons, in 1912 wel 75 cent betaald te hebben.

WAT DE INLANDER ZEGT.

In de *Neratja* van 7 Aug. komt als hoofdartikel voor een beschouwing van den redacteur H. A. Salim, over de 4 maanden gevangenisstraf, welke de heer Semaoen, redacteur van de *Sinar Hindia* heeft te ondergaan. ,,Vier lange maanden is de heer Semaoen gedwongen door te brengen, weliswaar in de gevangenis voor Europeanen, doch welk een leven is dit voor hem! Gescheiden te zijn van al zijn vrienden van de S. I., niet in staat een werkzaam aandeel te kunnen nemen in de volksbeweging. Niettemin hebben we gegronde hoop, dat deze vernederende straf hem niet zal ter neer slaan; alle zorg en kommer zal hij met vreugde dragen; de scheiding van zijn vrouw, zijn vrienden. Want de stem van zijn volk zal doordringen ook binnen de kerkermuren, en dat geluid zal zijn gevoel sterken om de physieke kwellingen van zulk een langdurige opsluiting met waardigheid te doorstaan."

De *Garoet-kwestie* geeft natuurlijk veel stof tot commentaar, waarbij de Inlandsche pers uitgaat van de stelling, dat Hadja Hasan geen padi kon afstaan, omdat er voor hem en al de zijnen geen surplus was, eerder een tekort.

De *Neratja* is erg ingenomen met het besluit van het Gouvernement, *studiebeurzen* beschikbaar te stellen voor jonge Indiërs, die in Nederland hunne studie willen voltooien, waarbij ze o.a. met voldoening wijst op de hier te lande vertoevende studenten Mas Samsi, Soetan Goenoeng Moelia en Mas Saparin, leerling van de Kweekschool te Djokjakarta.

Soematra Sepakat. Ook in Indië zijn thans afdeelingen opgericht van deze, in Leiden opgerichte, vereeniging, waaraan hier te lande medewerken de heeren: Sorip Tagor, Dahlan Abdoellah, S. G. Moelia, Zaid Rasad, Mohamad Iljas, Ibrahim Tan Malaka en Amaroellah. Het doel hunner vereeniging is, de eensgezindheid der Sumatranen te bevorderen en daardoor een beter bestaan te erlangen; zij hopen dit doel o.m. te bereiken door het plaatsen van artikelen in de verschillende Maleische kranten op Sumatra. Die artikelen betreffen landbouw, landbouw economie door Z. Rasad; volksontwikkeling door S. G. Moelia; militairisme en defensie door A. Salim; geschiedenis door Dahlan Abdoellah, irrigatie, verkeer en industrie door Moh. Iljas; handel door Amaroellah; veeteelt door Sorip Tagor. Alle landgenooten: rijken en armen, aanzienlijken en geringen, sultans, radja's, kooplieden en ambtenaren worden aangespoord, lid te worden. (Pewarta Deli).

Woekeraars. De Pewarta Deli signaleert de volgende praktijk. Polan zat in geldverlegenheid en ging toen naar een Bengaleeschen geldschieter, leende ƒ 50.—, maar moest ƒ 80.— op de schuldbekentenis schrijven onder voorwaarde de schuld na een jaar te vereffenen; zoo niet, dan zou Polen ƒ 3.— rente per maand moeten betalen. Na een jaar kan Polan natuurlijk zijn schuld niet betalen. Geen nood! Uitstel wordt verleend, de schuldbekentenis wordt vervangen, maar thans is het slachtoffer ƒ 160.— schuldig, te betalen in een jaar. Dat op die manier de schuld verbazend aangroeit is geen wonder.

Nog wordt een andere manier van woekeren aangehaald. Een vrouw koopt een sarong van ƒ 1.— voor ƒ 2.—, te betalen bij termijnen van 1 dubbeltje per dag. De vrouw is blij voor zoo'n prikkie een nieuwe sarong te hebben en begrijpt in haar domheid niet, hoe zij gesneden is. Zoolang echter het bezwaar; dat de Islam verbiedt geld op rente uit te zetten, steeds de oprichting van credietbanken voorkomt, zullen dergelijke woekeraars nog wel steeds hun praktijken blijven uitoefenen.

De *Oetoesan Melajoe* bevat verschillende artikelen over Vooruitgang. ,,Van een volk wordt gezegd, dat het vooruitgaat, indien het steeds meer volmaakt wordt in alle goede, menschelijke eigenschappen, eigenschappen die den mensch onderscheiden van het dier. Deze ontwikkeling kan zijn physiek, esthetisch, intellectueel en moreel." ,,Als eerste voorwaarde voor ontwikkeling geldt wel, dat wij onze hartstochten weten te bedwingen, ondergeschikt weten te maken aan onzen wil. Het is niet alleen voldoende, dat de jongeren meer wetenschap vergaren; ook hun moreel moet groeien. En daar valt dikwijls veel op aan te merken. Want ontwikkeling zit niet alleen in een open jas, een strohoed en mooie das of damesschoen-

tjes met hooge hakjes; in een verwerpen van onze goede adat". Deze aanval brengt ook in het vrouwenblad „*Soenting Melajoe*", onder dezelfde redactie als de „*Oetoesan Melajoe*" verschillende pennen in actie, waarbij o.a. de opmerking wordt gemaakt, dat de nabootsing en naäperij van de Europeanen de jongelui bespottelijk maakt, niet alleen voor de Europeanen, maar ook en vooral voor de ernstige landgenooten, die met recht trotsch zijn op hun traditioneele gebruiken.

„Welk voordeel brengt het ons, indien wij onze kleeren verwisselen voor de Europeesche kleederdracht? Dat wij evenveel moeten betalen als de Hollanders; dat onze uitgaven stijgen. Als vrijheid zich alleen moet schuilen in een moderne kleederdracht, dan is ze zeer bedenkelijk. Dan wordt vrijheid slechts een middel tusschen jonge mannen en vrouwen om naar welgevallen met elkaar te gekscheren, te dansen, om te gaan en een wederhelft te kunnen zoeken. Hartstocht en liefde hebben vrij spel en beletten een intensen, moreelen vooruitgang."

Duurte. Verschillende bladen bevatten ingezonden stukken over rijstschaarschte, duurte, de onvoldoende maatregelen van de regeering om in dien nood te voorzien .Ook de hongerstaking te Belawan wordt in geuren en kleuren geschilderd, met — dat schijnt tegenwoordig er zoo bij te hooren — een strenge afkeuring van het optreden der gouvernements-ambtenaren. De adjunct-controleur Van Loon zou volgens de *Pewarta Deli* de 23 stakende oppassers met geweld van het erf hebben gevloekt, toen ze hun eischen wilden kenbaar maken.

Zedenverval. De *Pewarta Deli* bevat het volgende tragische geval. Op de onderneming Batang Poerba (afd. Bah Perak) heeft een oude vrouw, mak Rea, getracht zich door ophanging van het leven te berooven; nadat zij een poos gehangen had, heeft een contractkoelie haar gevonden en losgemaakt. De levensgeesten waren nog niet geweken. Wat had deze vrouw tot zulk een daad gebracht? De schande, haar aangedaan door haar zoon Sainan, in dienst van een Chinees te Medan. Deze was eenigen tijd geleden haar komen opzoeken en had zijn 12-jarige zuster meegenomen naar Medan, onder voorwendsel, dat zijn vrouw haar in allerlei huiselijke bezigheden onderrichten zou. Een 14 dagen later ging mak Rea eens naar Medan, doch vond zij haar dochter niet in de woning van Sainan. Na lang dralen kwam het antwoord: Sainan had zijn zuster voor *f* 80 beleend bij een Chinees." „O mensch, wat zijt ge diep gezonken!" zucht de *Pewarta Deli*.

In volgende nummers, ook van de *Oetoesan Melajoe*, komt men op deze geschiedenis terug. Uit verdriet heeft mak Rea zich toen van het leven willen berooven.

Emancipatie. In de „*Soenting Melajoe*" ergert Tahan Tapo zich over de lezingen, gehouden door Abd. Moeis te Padang, Boekit Tinggi, e.a. plaatsen, uitsluitend voor een auditorium van vrouwen.

Hij heeft, zeker als luistervink bij de moskee te Boenga Tandjoeng, de aanwezige vrouwen — en de heele missigit was stampvol — steeds hooren lachen en kicheren, zoodat hij vermoedt, dat de spreker, de eenige man onder zooveel schoonen — hoe benijdenswaardig, nietwaar Tahan Tapo — het publiek allerlei flauwe aardigheden heeft verteld, geschikt om de lachspieren te doen werken en de vrouwen te kittelen. Doch daarvoor is de moskee te goed. Waarom mochten er geen mannen bij tegenwoordig zijn? Vrijheid is goed, maar mag niet ontaarden in losbandigheid.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Fransch Guyana.

Er wordt in Frankrijk veel over onze buurkolonie in Zuid-Amerika geschreven, waarin voor ons, ten opzichte van onze West, wel leering opgesloten ligt

Zoo ontleenen wij hier 't een en ander aan een artikel van J. Ferderosa, dat la Dépêche coloniale van 29 October gaf, onder het hoofd: „Pour notre avenir économique. La Guyane française tend ses bras aux capitalistes français." Hoewel 't niet sterk gedocumenteerd genoemd mag worden, is de strekking toch toe te juichen.

Het gebrek aan edele metalen, dat zich in den laatsten tijd sterker doet gevoelen, heeft tot ijverige nasporingen in Guyana geleid. Ondernemende mannen, allen vreemdelingen, hebben de gevaren getrotseerd om tot een onderzoek te komen in hoever de geruchten van een rijkdom aan goud en andere metalen op waarheid kunnen berusten. Daar het Fransche bestuur vrijwel elk toezicht naliet, konden zij overal doordringen, waar zij dit verkozen.

In zeer vage en algemeene bewoordingen wordt dan gesproken over onderzoekingen naar goud in Boven Mana, Maroni, Approuage, Oyapoc, Conté, e.a.p. en over de resultaten, welke zouden blijken uit de afkondiging van enkele decreten, die een uitvoerrecht doen heffen van enkele producten, speciaal van „goud".

Zonder namen van maatschappijen of personen te noemen, wordt eerst gewag gemaakt van waardevolle terreinopnamen, die t.g.t. rendabel zullen worden gemaakt, en daarna wordt als een feit van beteekenis gemeld, dat een (niet genoemde) vreemde maatschappij toestemming heeft gevraagd om zich in Boven Maroni te vestigen. Zij wil de **fortunes entrainées par le courant du fleuve** ontginnen. Niet naar den vreemde moeten die rijkdommen gaan, zegt de schr.: „la France, notre chère mère-patrie, avant l' étranger". Maar hiertoe moeten de Fr. millionaires zich voor de zaak gaan interesseeren; zij zullen zoo voordeel vinden en hun land tevens dienen.

De analyses van de ontvangen monsters hebben reeds gewezen op de aanwezigheid van aluminium, mangaan, koper, zink, tin, lood, ijzer, zilver, goud, enz. Bovendien wordt de aanwezigheid van platina en diamant niet onwaarschijnlijk geacht. Laat Frankrijk niet langer onverschillig blijven voor Guyana, dat zich niet minder tot 't moederland aangetrokken voelt dan de Antillen of Réunion, en dat op 't Fr. kapitaal wacht, terwijl 't vreemde kapitaal ongevraagd komt opzetten.

Men is bezig in Nederland meer kapitaal-belangstelling voor Suriname te verkrijgen; wordt ook de werkwijze op groote, laat ons zeggen Amerikaansche schaal, voorbereid en georganiseerd?

Tibet.

Tot de periodiek terugkeerende berichten, die gedurende den grooten oorlog niet of met weinig klem tot ons doordrongen, omdat meer belangwekkend nieuws de aandacht in beslag nam, en die zich nu, als van ouds, weer aanmelden, behoort ook het optreden van Chineesche troepen op de oostgrens van Tibet. Door 't uitvallen van Rusland, als mededingende belanghebbende, acht China zijn kansen op vermeerderden invloed weer toegenomen.

Tot in 't begin van deze eeuw erkende Groot Brittannië de suzereiniteit van China over Tibet, zoo zag het in de tachtiger jaren b.v. af van een voorgenomen handelsmissie naar Lhasa omdat China daar bezwaar tegen maakte. Toen in 1904 een toestand intrad waardoor Tibet feitelijk onder 't protectoraat van Rusland kwam, werd de Chineesche souvereiniteit als een fictie beschouwd, en de Britsche missie, onder Younghusband, sloot te Lhasa een overeenkomst met de Tibetaansche regeering. Dit was 't begin van nadere besprekingen en schikkingen, die verwikkeld werden door de vluchten van de Dalai Lama uit Lhasa, den eersten keer naar Peking, den volgenden keer naar Britsch Indië. Door de onmogelijkheid waarin China zich destijds bevond om met de noodige kracht in Tibet op te treden, kwam de Britsch Indische regeering er toe de middelen beschikbaar te stellen om den Dalai Lama naar Lhasa te laten terugkeeren, maar Lord Morley maakte ten gevolge hiervan in 1913 dan ook bekend, dat de Chin. regeering het beginsel had aanvaard, van geen recht van inmenging meer te hebben in 't bestuur van eigenlijk Tibet. Een bijeenkomst van vertegenwoordigers der drie staten, te Simla, ontwierp een conventie, waarbij de volkomen autonomie van Tibet werd erkend, China kreeg bevoegdheid een resident te Lhasa te hebben, met een gezantschapswacht. De Chin. regeering was echter niet bereid die conventie de ratificeeren, omdat zij het bezwaarlijk te onderscheiden achtte wat wel, wat niet tot Tibet-proper behoort.

In 1918 brak in Tibet een algemeene opstand tegen de Chineesche inmenging uit. Dit, gevoegd bij de binnenlandsche moeilijkheden, waarmede China zelf te kampen had, maakte 't onmogelijk de Chin. legermacht op voldoende sterkte te brengen. De Tibetaansche troepen bezetten voorname punten in de provincie Szechoean. In 't laatst van 't jaar werd de vrede gesloten.

Van Britsche zijde werd geen vernieuwde poging gedaan om de kwestie in onderling overleg te regelen, want de Chineesche provinciën hadden zich de eene na de andere zelfstandig verklaard, met wie zou, in deze

omstandigheden, een overeenkomst te sluiten zijn? Thans, nu er weer bewegingen van Chin. troepen tegen Tibet gemeld worden, moet uitgemaakt worden op wiens gezag dit geschiedt. De verklaring van Lord Morley van 1913 heeft, volgens de Britsche opvatting nog recht van bestaan, de Britsch Indische regeering zal inlichting te Peking vragen. De Tibet-grenskwestie is weer aan de orde, en zij is niets verder dan vijf jaren geleden.

Hughes in ongenade.

In Australië heeft de arbeiderspartij de bovenhand. Reeds geruimen tijd is Hughes, haar voormaligen leider, er eerste minister. Nadat hij, tijdens zijn verblijf als lid van den oorlogsraad in Londen voor 't denkbeeld van den dienstplicht gewonnen was, bracht hij een ontwerp tot invoering ervan in den Australischen statenbond in volksstemming. De stemming in 't land zelf gaf geen beslissende uitkomst, de stemmen van de Australiërs, die aan 't front waren, gaven den doorslag en, zooals men zich herinneren zal, tegen den dienstplicht. Volgens het staatkundige gebruik had Hughes toen behooren af te treden, hij deed 't niet, hij bleef zich als de aangewezen leider voor de regeering van zijn land beschouwen.

Toch is zijne populariteit sedert dien aan 't tanen en de stemming tegen hem is nu tot een uiting gekomen, die hem zeker op nieuw voor de vraag stelt of de tijd tot heengaan er voor hem niet is.

Bij een groote rede welke hij te Sydney heeft gehouden, is hij niet alleen uitgejouwd, maar de ontevredenheid sloeg in bedreigingen over van dien aard, dat de eerste minister de vlucht moest nemen. Naar zijn hotel achtervolgd, waar de soldaten hun eisch om betaling in baar geld en niet in papier herhaalden, moest de politie krachtig optreden. Zij werd met steenen en flesschen geworpen en slaagde er slechts met moeite in de manifestanten uiteen te drijven. Den volgenden morgen moest Hughes, bij 't verlaten van de stad, weer door politie beschermd worden.

De Australische soldaten zijn geen gemakkelijke kornuiten om tot rede te brengen. In 't ruwe krijgsbedrijf golden zij veelal als de stoutste en meest ondernemende der strijders, maar ook als ontembare doorzetters van hetgeen zij zich eenmaal voorgenomen hadden, ongeacht of dit met de inzichten van de legerleiders strookte. Dappere soldaten, die echter van krijgstucht geen — of een zeer eigenaardig begrip hadden. Australië kan nog plezier hebben van de tienduizenden die 't met hoog gespannen eischen uit Europa ziet terugkeeren. In hoever zij, in hun verzet tegen uitbetaling in papier, gelijk hebben kunnen wij niet beoordeelen, maar doorgaans heeft een zoo sterke uiting van ontevredenheid diepere gronden dan de aanleiding die haar tot uitbarsten brengt.

De Fransche ambtenaren kunnen niet weg.

In Frankrijk wachten honderdtallen van ambtenaren op scheepsgelegenheid om hen naar hunne posten in de koloniën te brengen. Voor de betrokkenen beteekent dit een groot financieel nadeel, daar zij in die afwachtingsperiode voor onvoorziene uitgaven staan, die in de verste verte niet gedekt worden door de verlofvergoeding, maar zij worden ook in hunne promotiekansen geschaad. Hun treft toch de nadeelige regeling voor de ambtenaren, die boven hun verlof uitblijven en die dienovereenkomstig op de bevorderingslijsten worden geplaatst. Voor de koloniën zelf is het evenzeer nadeelig. Om een denkbeeld te geven van het daar heerschende tekort halen wij de volgende cijfers aan: van 57 administrateurs, die in 't kader van Midden Kongo behooren, zijn 31 present, van hen hebben 12 recht op verlof of zijn bestemd om voor goed terug te keeren; voor 32 civiele agenten moest men 't er met 16 doen, waarvan 6 op terugkeer wachten; in stede van 27 douane-beambten zijn er slechts 4, daaronder nog de chef van den dienst, die om gezondheidsredenen moet heengaan. Van de 18 rechterlijke ambtenaren zijn slechts 2 in dienst.

In alle koloniën is het ongeveer hetzelfde.

Om meer scheepsgelegenheid te krijgen wordt aangedrongen op de inrichting van oorlogsschepen voor ambtenaren vervoer, danwel op 't huren van Britsche schepen die, naar 't schijnt, nog wel beschikbaar zouden kunnen worden gesteld.

De kat met negen staarten.

De regeering van de Straits settlements heeft bij verordening van 24 September j.l. de lijfstraffen weer ingevoerd. De cirkelgang! 't Strafrecht van 1871 had bepaalde lijfstraffen ingesteld. Zij werden in 1902 afgeschaft. 't Nieuwe artikel voert weer in: de zweep, de kat met negen staarten, de rottan.

Als reden hiervoor wordt alleen opgegeven de vermeerdering van de misdaden, in 't bijzonder van de beroovingen, diefstallen en aanslagen op den openbaren weg in de laatste twee jaren door inboorlingen gepleegd.

Voor hem, die in de gevangenisstraf niets onteerends ziet, hebben de thans toegepaste straffen in Indië niet veel afschrikwekkends. Eenige weken of maanden niets doen, och dat is wel te overkomen, daar is wel wat op te wagen. Zou een dergelijke opvatting elders, zoowel in 't oosten als in 't westen, ook niet uitlokken om tot verlaten strafmiddelen terug te keeren?

Opwekken der koloniale gedachte in Duitschland.

De regeeringen van Altenburg, Anhalt en Oldenburg hebben 't elders in Duitschland gegeven voorbeeld gevolgd, door een aanschrijving uit te geven, die hierop neerkomt: Al heeft 't vredesverdrag Duitschland zijne koloniën ontnomen, dan is 't toch een vaderlandsbelang de gedachte aan de koloniën bij 't volk en vooral bij de jeugd levendig te houden en op te wekken. In de scholen moet dus op passende en pakkende manier de overtuiging gevestigd worden van 't belang en de noodzakelijkheid voor Duitschland om overzeesch bezit te hebben.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

De hr. T. Ottolander beëindigt in No. 13 zijn uitgebreide studie over de rijstcultuur als grootbedrijf. — Verder vindt men in dit Nr. een artikel van J. Doorman „Een niet te moeilijke oplossing van het voedsel-vraagstuk"; van W. H. V. „Bemesting en/of vernieuwing van cultuuraanplantingen"; en van A. de Koning „De natuurlijke snoeimethode". — In de rubriek „Cultuurberichten uit buitenlandsche bladen", wordt o.m. eene beschrijving gegeven van de Eleusine coracana (Maleisch Sambaae) een grassoort, waarvan de tot meel verwerkte zaden worden gegeten op het Maleische schiereiland en in Eng. Indië. Als voedingsgewas is de eleusine- coracana in ons Indië onbekend, maar in deze tijden van rijstschaarschte zou allicht een proef kunnen worden genomen.

Jaarboek van het Mijnwezen.

Verschenen is het Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië over 1917, bevattende een overzicht van de aardbeving op Bali van 21 Januari 1917, van de hand van den bekenden geoloog dr. G. L. L. Kemmerling; voorts eene beschrijving van de vulkanen Goenoeng Batoer en Goenoeng Agoeng door den zelfden schrijver. Vervolgens een artikel over de praetertiaire goudafzettingen en de hieruit voortgekomen stroomgoudbeddingen in het gebied tusschen de rivieren Rawas (Palembang) en Tabir (Djambi), naar verslagen van den ingenieur dr W. Dieckman. Ten slotte vinden we nog een artikel over den oostoever van het Tobameer in Noord-Sumatra van dr. ir. W. C. Klein; en een verhandeling over de wijze van voorkomen van het tinerts in het district Blinjoe op Banka, door ir. H. J. van Lokhuizen. Het geheel is met tal van prachtige foto's en duidelijke kaarten geïllustreerd.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van de Sept.-afl.: De verbinding tusschen infanterie en artillerie en de samenwerking van deze wapens op het gevechtsveld, door K. F. E. Gerth van Wijk. — De officier en de paedagogische studie, door J. J. Jenae. — Het voorontwerp op het invoeren van dienstplicht onder de inlanders en met dezen gelijkgestelden in den Volksraad, door J. C. Pabst. — De „douw er boven op", door G. L. Pool. — Door een andere bril, door H. J. Flothuis (handelt over den geest in het Indische leger). Naschrift, door C. Marcus. — Ons reclamestelsel, door U. H. van Wijk.

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud der Sept. afl.: Het standpunt en de persoonlijkheid van den officier als strafoplegger, door Paideia. — Losse opmerkingen, door L. J. J. M. Tabbers. — De positie der Indische officieren in Nederland, door Belanghebbende. — De heer G. F. Merz over den militair geneeskundigen dienst, door D. H. Arends; met Naschrift van G. F. Merz. — Positieverbetering voor officieren. — Voor den Indisch-man in Holland, door J. van Roon.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 4 van dl. 59 bevat o.m.: Hooger onderwijs in Indië, door A. de Waart. — Contra hooger medisch onderwijs in Ned.-Indië, door Dr. H. C. van den Vrijhoef. — Buitengewone vergadering der afd. Batavia op 31 Juli 1919 over de urgentie van hooger medisch onderwijs in Ned.-Indië. — Technische en methodiek der Was-

sermann'sche reactie in de tropen, door Dr. F. H. Hehewerth en W. A. Kop. — Aanteekeningen over diagnostisch bacterologisch cholera-onderzoek, door Dr. F. H. Hehewerth. — Tweede en derde rapport over wateronderzoek ten behoeve van een vliegterrein te Soeka Miskin aan den postweg Bandoeng—Tjitjalengka, door Dr. F. H. Hehewerth. — Rapport over een onderzoek van twee waterbronnen bij Gombong, door Dr. F. H. Heheweth. — Aanteekeningen omtrent parasitaire amoeben, door S. L. Brug. — De entamoeben van de rat, door S. L. Brug (met ill.). — Een ongewone verandering in het geïnfecteerde roode bloedlichaampje bij Malaria tertiana, door W. A. Kop (met ill.). — Malaria zonder koorts, benevens eenige aanteekeningen omtrent het leucocytaire bloedbeeld, door W. A. Kop.

Mededeelingen van den Burgerl. Geneesk. Dienst.

Inhoud van deel IV, jaarg. 1919: De pathologische anatomie der tuberculose in Indië, door A. E. Sitsen. — Folklore omtrent de tuberculose in Ned.-Indië, door C. D. de Langen.

Deel V bevat: Onderzoekingen over de olie van op Java gekweekte Chenopodiumsoorten, door P. C. Flu, C. D. de Langen en F. Weehuizen. —Over het watergehalte van het bloed in de Tropen, door C. D. de Langen en Dr. H. Schut. — Het vet- en lipoidgehalte van het bloed in de tropen en haar bestaan bij beri-beri. I. Analystisch-Chemisch gedeelte, door F. Weehuizen en E. Weehuizen-Carpentier Alting. II. Physiologisch-Chemisch gedeelte, door C. D. de Langen en Dr. H. Schut. — Over dysenterie-achtige bacillen, door W. J. L. Dake. — In memoriam Dr. H. N. van der Heyden (met portret).

Nationale Staatkundige Gids.

Het Nr. van 6 dezer hoofdartikelt over ,,Idenburg's vervanging''; het blad meent dat het gaandeweg wel duidelijk wordt dat de gezondheidstoestand van den tegenwoordigen minister van Koloniën zal nopen zijn ambt neer te leggen. *) Als zijn vervanger zag schr. gaarne benoemd de heer Colijn, ,,deze man en geen ander is het, die de zaken in het rechte spoor kan brengen'', tenminste als een keus moet worden gedaan uit de rechtsche partijen. Eene benoeming van den hr. de Waal Malefijt zou schr. (met het oog op de onrust en gisting in Indië) niet toelachen, evenmin als die van den hr. Staal, den tegenwoordigen Gouverneur van Suriname, die Indie slechts kent van de Algemeene Secretarie. Schr. vraagt of de Regeering de breedheid en durf zal hebben om buiten den meer engen, rechtschen kring rond te zien voor een opvolger van Min. Idenburg, want ,,bij een zoo belangrijke aangelegenheid moet ook zij kennis van zaken boven rechtzinnigheid in het belijden van godsdienstige en politieke beginselen stellen.''

Het Missiewerk. Tijdschrift voor Missiekennis, enz.

Aldus de titel van een nieuw driemaandelijksch R.K. Zendings-periodiek. (Uitgave van den Priester-Missiebond te St. Michiels-Gestel), waarvan nu twee Nrs. zijn verschenen welke, ook typographisch, een uitstekenden indruk maken.

Uit den inhoud van het eerste Nr. noteeren we: Apostelen der Melaatschen. I. Mgr. Jac. Graaff, door J. L. Janssen. — Indië en de Indische missies. De missie van Curaçao (kort historisch overzicht). — Het 2e Nr. (van 1 Nov.) bevat o.a.: Apostelen der Melaatschen. De eerbiedwaardige dienaar Gods Petrus Donders, door J. L. Jansen. — Indië en de Indische missies. I. Het Apostolisch Vicariaat van Borneo (met kaart), door P. Tarcisius. II. De missie van Curaçao, door G. A. Meijer.

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde.

Inhoud van afl. 1, dl. 59: Mijne schenkpiring (met ill.), door Dr. F. de Haan (onder schenkpiring verstaat men zilveren schenk- (of gedenk-) bladen, welke in den Compagniestijd werden vervaardigd en van een inscriptie voorzien, in den regel om de nagedachtenis van een bepaald persoon levendig te houden. De piring waarover Dr. de Haan schrijft, heeft betrekking op den bekenden Bataviaschen predikant J. Canter Visscher). — Over het grondenrecht onder Javaansch vorstenbestuur, door P. de Roo de la Faille. (Met naschrift van denzelfde, mede naar aanleiding van Prof. van Vollenhoven's ,,Anti-Rouffaer'' in Bijdr. Kon. Inst. dl. 74). — Uit de geschiedenis van het Adatgrondenrecht, door Dr. B. Schrieke.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

Het oudheidkundig verslag over het eerste kwartaal van 1919 bevat, behalve een overzicht der verrichte werkzaamheden enz., door Dr. F. D. K. Bosch (waarbij o.a. een verslag omtrent de herstellingen aan de uit den Hindoetijd dateerende badplaats bij Panataran), een bijdrage van den hr. P. V. van Stein Callenfels: De vorsten van de Trowoelan-plaat No. III en van den hr. J. L. Moens: De hoofdpersonen van de basreliefs in het voorportaal van den Tjandi Mendut, met een Naschrift door Dr. M. Lulius van Goor.

De Indische Mercuur.

In No. 45 vervolgt Dr. H. C. Prinsen Geerligs zijn kroniek van de voortbrenging en verdeeling van suiker. — Prof. dr. F. A. F. C. Went bespreekt een publicatie van jhr. F. C. van Heurn en Dr. A. A. L. Rutgers over de productiviteit van oliepalmen. — Verder is een artikel gewijd aan het vijftig-jarig jubileum der Deli-Maatschappij en voorts de gewone rubrieken: De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft weder een opgave van recente literatuur over vezelstoffen, aetherische oliën, enz.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 32: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië. Cornelis van der Lijn, door N. — Boedi Kemoeliaän (Inlandsche ziekenverpleging te Batavia), door M. E. Reitsma—Brutel de la Rivière. — Indrukken van het tweede koloniaal onderwijscongres, gehouden te 's-Gravenhage, op 22—24 Oct. 1919, door M. J.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Oorspronkelijke bijdragen in afl. 9—10, van deel XII. In memoriam. J. C. Camper Titsingh, door C. v. d. B. — Geschiedkundig overzicht van de houtvervreemdingspolitiek op Java, door H. J. Kerbert. — Houtvervreemdingspolitiek in Indië, door J. R. Beversluis. — De wetenschappelijke botanisch houttechnische exploratie in de Buitenbezittingen, door F. H. Endert.

Ten besluite nog eenige titels.

De samenstelling der Regentschapsraden, door v. W. (Locale Belangen, 7e jaarg. Afl. 7).

Technische lessen en vraagstukken op het gebied van den Indischen havenbouw, door ir. W. Elenbaas. (Ingenieur, 8 Nov. 1919).

Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1918. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Leesboek over gezondheidsleer voor de Indische scholen, door Th. J. A. Hilgers en F. H. N. Bloemink. Met teekeningen van W. K. de Bruin. Tweede druk. (Gouda, G. B. van Goor Zonen).

1e Jaarverslag der ,,Legervereeniging''. (Vereeniging ter verbetering van den maatschappelijken staat van den militair). 29 Nov. 1917—24 Mrt. 1919 (Weltevreden).

Oost-Indië (het Indonesisch Verbond van Studeerenden; de Volksgezondheid in Insulinde; Onderwijs in Nederlandsch). (Neerlandia, Nov. 1919).

Fetesisme in Nederl. Indië, door C. Wiskerke. (Vragen van den Dag, Nov. 1919).

De handel van Java en Madoera in 1919 (Handel en Bedrijf, jaarg. 1919 No. 21).

Martine Tonnet. † — Onze huisbedienden in Indië, door H. W. Meylink-Wieder. (De Vrouw en haar Huis, Oct. 1919).

Een legende van Njai Loro Kidoel (de Godin van Java's Zuiderstrand), door C. W. Wormser (Stemmen des Tijds 8e jaarg. No. 4).

Pastoor H. C. Verbraak, door W. Hellings. (Studiën, Godsdienst en Letteren. Dl. 92, bl. 301).

Oud-Hollandsche zending in Suriname, door A. A. van Schelven. (Stemmen des Tijds, 8e jaarg. No. 4).

*) Volgens de berichten in de dagbladen, heeft de ontslagaanvrage inmiddels plaats gehad en wordt de Heer De Graaff als zijn opvolger genoemd.

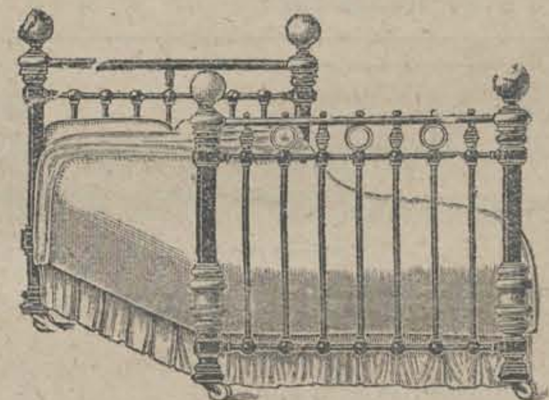
Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending naar Nederl.-Indië van een werktuigkundig-teekenaar bij het Marine-etablissement te Soerabaja.

Ten behoeve van het Marine-etablissement te Soerabaja is de uitzending noodig van een werktuigkundig teekenaar.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met 8 tweejaarlijksche verhoogingen van /25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van / 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands. Reeds dadelijk kunnen, al naar gelang van de bekwaamheid, een of meer verhoogingen worden toegekend.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië in de 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ten bedrag van *f* 1000 (één duizend gulden);

c. voor gehuwden uitkeering van ééne maand dienstbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage, ten behoeve van het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging, die bij het minimum aanvangssalaris *f* 150 bedraagt. Deze voorloopige bezoldiging gaat in met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en duurt voort tot dien waarop daar te lande de dienstbezoldiging ingaat, d.w.z. tot den eersten dag der maand volgende op die, waarin de benoeming zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven.

Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over eene maand, door ongehuwden eenmaal. De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 December a.s. bij ongezegeld adres te wenden tot de 9e afdeeling van het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. diploma's en zoo mogelijk getuigschriften;

b. eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet de plaats en de dag van geboorte worden vermeld en of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een van wege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 4 November 1919, no. 234).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Leerares in de verloskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Ervaren belastingsambtenaren.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

2 gouvernements-tandheelkundigen.

2 psychiaters bij het krankzinnigenwezen.

1 klinisch onderlegd arts ten behoeve der tuberculosebestrijding.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Waterbouwkundig- en Electrotechnisch ingenieur voor waterkracht en electriciteit.

Werktuigkundig ingenieur voor het stoomwezen.

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: Bouwkundig ingenieur; Civiel-ingenieur; Opzichter; Tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Bouwkundig teekenaar voor het departement der burgerlijke openbare werken.

Opziener en onderopziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen: Werktuigkundig ingenieur; Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Werktuigkundig-ingenieur voor hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning.

Scheepsbouwkundig ingenieur, werktuigkundig teekenaar en werklieden bij het marine-etablissement te Soerabaja.

Een opziener over de smederij en een onderopziener over de draaierij bij den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja.

Een baassmid, tevens bankwerker bij het gevangeniswezen.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst: Electrotechnisch ingenieur; Electro-technisch ambtenaar 1ste kl.; Electro-technisch ambtenaar 2e kl.; Adsp.-electrotechnisch ambtenaar; Telefoonopzichter 1ste klasse; Instrumentmaker 1ste en 2de klasse; Radio-technisch ambtenaar 2de kl.; Adspirant-radio-technisch ambtenaar.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Adjunct-Gouvernements-accountant.

Bij de algemeene politie: Commissaris van politie 2de klasse; Adspirant-commissaris van politie; Politie-opziener 2de klasse; Adspirant politie-opziener.

3de officieren en werktuigkundigen bij de Gouvernements-marine in Ned. Indië.

Zij die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 31 October en 1 November 1919, no. 232).

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor

het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging. Heulstraat 17. 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 47. Donderdag 20 November 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

PROPAGANDA!

De Propaganda-Commissie van „Oost en West" is door het Hoofdbestuur geïnstalleerd. Er is sprake van te werken met een bezoldigd propagandist. Beide maatregelen kosten geld, zij het dan dat gehoopt wordt, dat zij geld zullen aanbrengen.

Maar wat doen wij, leden, van Oost en West, z e l v e om onze vereeniging te steunen en krachtiger te maken?

Velen verhoogden reeds hun contributie, enkelen schonken milde giften, wij verwijzen met erkentelijkheid naar de in dit nummer voorkomende opgave, maar toch werd verwacht, dat meerderen aan onzen zoo dringenden oproep gevolg zouden hebben gegeven.

Echter wat niet is, nog komen kan? Maar geld a l l e e n helpt ons niet. Belangstelling in ons doel, ons streven, geeft ons hoogeren moreelen steun. En die belangstelling uite zich door in eigen kring, onder familie, vrienden en kennissen, propaganda voor Oost en West te maken, die ons nieuwe leden en begunstigers zal toevoeren. De contributie zal in den vervolge zijn ten minste *f* 5.— 's jaars voor een nieuw lid en ten minste *f* 1.— 's jaars voor een lid-begunstiger. Eén dubbeltje per week is toch waarlijk geen te groot offer? En wij kunnen er door bereiken het schoone, sympathieke doel onzer vereeniging: versterken, krachtig versterken, den genegenheid-band, welke Nederland aan Oost- en West-Indië verbindt.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

VERBETERING.

Op het Koloniaal Onderwijs-Congres voerde niet Dr. J. H. G., de oud-schoolopziener het woord, maar de Zendings-Director *Dr. J. W. Gunning.*

R e d.-C o m m.

Onze Koloniën op de Nederlandsche Jaarbeurs.

Na een bezoek aan de derde Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht, werd in het Koloniaal Weekblad van 13 Maart 1919 no. 11, de klacht geuit, dat, weliswaar door de tijdsomstandigheden verklaarbaar, onze vruchtbare en nijvere Koloniën daar onvoldoende vertegenwoordigd waren, en de wensch uitgesproken:

„Moge de aanbrekende tijd, het nieuwe leven, waarnaar alle menschen zoo hartgrondig haken, waarin het vrije verkeer groote bedrijvigheid en ruiling van goederen zal brengen bij de volkeren onderling, wat voor ons land en zijne koloniën, onder het licht der nieuw verrijzende denkbeelden, wat betreft de verhouding der verschillende rassen, van zoo groote beteekenis kan zijn, tot gevolg hebben, dat door tijdige samenwerking van particulieren, vereenigingen en maatschappijen in Oost- en West-Indië en in Nederland, met krachtigen steun van de Regeering, op de volgende Jaarbeurs onze koloniën een groote beduidende, aandachttrekkende plaats innemen —, ja, eene eerste, zoolas zij verdienen, door den rijken schat harer producten op allerlei gebied, welke, velen nijveren in ons land niet voldoende bewust, de onontbeerlijke grondstoffen aanbieden van hunne voortbrengselen of fabrikaten!

Moge het der vereeniging „Oost en West" gegeven zijn, door haren invloed eenigszins krachtig daartoe mede te werken."

De daar uitgesproken wensch zal op de a.s. Jaar-

beurs nog op verre na niet vervuld zijn, al hopen wij, dat er vooruitgang te bespeuren zal zijn. De vereeniging „Oost en West" heeft pogingen in het werk gesteld, om wat de Koloniën aangaat, meer belangstelling op te wekken voor de Jaarbeurs van 1920. Echter wat de verwachting op algemeene deelneming betreft te vergeefs!

De West-Indische Commissie der Vereeniging had daarvoor de hulp ingeroepen van de Gouverneurs van Suriname en van Curaçao. De Gouverneur van Curaçao heeft daarop doen weten, dat Curaçao zeer uitgebreid vertegenwoordigd zal zijn in het Koloniaal Paviljoen, doch dat, aangezien de werkelijke uitvoerproducten niet groot zijn, de handel van Curaçao geen aanleiding vindt, om afzonderlijk te exposeeren. Van den Gouverneur van Suriname werd een schrijven ontvangen, dat warm getuigt van diens wensch, om wat binnen zijn vermogen is, te bewerkstelligen om de door hem beheerde kolonie een waardige plaats te doen innemen in den wedstrijd op de Europeesche wereldmarkten, al zal door omstandigheden op de eerstvolgende Nederlandsche Jaarbeurs daarvan nog niet ten volle blijken.

De Gouverneur van Suriname schrijft aan de Commissie voor West-Indië van de Vereeniging „Oost en West", dat getracht zal worden door aansporing van vooraanstaande handels-, cultuur- en industrieele ondernemingen, alsnog een inzending van Surinaamsche producten te verkrijgen voor de Jaarbeurs van 1920 te Utrecht, en verder: „Ik moge U tevens mededeelen, dat een vrij groote verzameling Surinaamsche producten, vergezeld van een stel foto's betreffende het bedrijfswezen en de samenleving in de kolonie, onlangs is opgezonden naar de Jaarbeurs te Lyon; deze collectie zou wellicht door bemiddeling van het Ministerie van Koloniën beschikbaar gesteld kunnen worden voor de Jaarbeurs te Utrecht. Deze inzending gevoegd bij die, welke rechtstreeks van hier uit opgezonden zal worden, zal er wellicht toe kunnen bijdragen, eenigermate tegemoet te komen aan de door U bedoelde klacht over de veel te geringe deelneming van de Nederlandsche Koloniën aan de Utrechtsche Jaarbeurs.

Ik mag U echter niet verbergen, dat zoowel van de zijde der planters als door enkele groote handelsfirma's tegen het door Uwe Commissie geopperd denkbeeld, niets dan bezwaren zijn ingebracht en dat het moeite zal kosten een behoorlijke inzending bijeen te krijgen.

De hoofdproducten der kolonie: koffie, cacao en suiker worden steeds gemakkelijk verkocht, in die mate *dat de aanvrage steeds de productie overtreft*, welke laatste wordt gedrukt door tekort aan arbeidskrachten, door de hooge aanvoerkosten der Javaansche contractarbeiders, zoomede door de geringe kapitaalkrachtigheid van vele ondernemingen. Dientengevolge bestaat geen behoefte aan verruiming van het afzetgebied, terwijl nieuwe bestellingen wellicht bezwaarlijk zouden zijn uit te voeren.

Wat de nevenproducten betreft, voor balata, hout, vezels, geldt hetzelfde. Afgezien van het feit, dat balata in Nederland zoo goed als niet verwerkt wordt, wordt de hier geproduceerde hoeveelheid in Amerika grif van de hand opgekocht. Bovendien zijn de schaarschte der arbeiders, de duurte der levensmiddelen, de omstandigheid dat de eerste zône van onze bosschen nagenoeg uitgewerkt is, even zoovele factoren, waardoor de productie in de eerstvolgende jaren zal gedrukt worden. Ook de houthandel is nog zoo onzeker, dat men niet vooruit kan zeggen, of men een mogelijke bestelling kan uitvoeren. De vezelcultuur verkeert nog in het allereerste stadium.

De hoedenindustrie begint zich den laatsten tijd weer te ontwikkelen; de leider van de hoedenvlechtschool der Roomsch-Katholieke Missie, Pater Verheggen, bevindt zich op het oogenblik in Nederland met een verzameling monsters, teneinde te trachten bestellingen voor de school te verkrijgen; *wellicht zou op deze monsters de hand kunnen worden gelegd voor de Jaarbeurs.*

Van de bereiding van vruchtengeleien ten slotte is geen sprake in de kolonie; het drogen van bacoven is eerst onlangs weder op kleine schaal ter hand genomen en bananen-producten zijn er niet.

Onder deze omstandigheden zal het denkbeeld om een vertegenwoordiger, voorzien van volmachten van de inzenders, aan te wijzen om op de Jaarbeurs nieuwe handelsrelaties aan te knoopen, wellicht moeten afstuiten op onoverkomenlijke bezwaren, al zal echter nog een poging in die richting worden gewaagd.

Toch heb ik, ondanks al deze bezwaren, gemeend te moeten trachten, het door Uwe Commissie geopperde denkbeeld zoo goed mogelijk tot verwezenlijking te brengen, in de hoop, dat tentoonstelling van goede producten de vraag daarnaar zal doen toenemen en dat deze toenemende vraag de bron en de prikkel zal worden, welke ten slotte tot uitbreiding van de productie zal leiden, al zal deze ook niet dadelijk kunnen volgen.

Nog een moeielijkheid, — waarop tenslotte misschien het geheele plan zal afstuiten, is gelegen in de omstandigheid, dat op het oogenblik de telegrafische gemeenschap van Suriname met de buitenwereld is verbroken, zoodat ik vrees, niet tijdig aan het Ministerie van Koloniën te zullen kunnen verzoeken om vóór den fatalen termijn van einde September de noodige ruimte op de Jaarbeurs 1920 te bespreken.

Het daartoe strekkend telegram wordt heden met de Fransche mailboot medegegeven naar Martinique om vandaar te worden geseind, doch zal misschien Den Haag niet vóór het einde van September bereiken."

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Is Theosophie een maatschappelijk gevaar?

In den laatsten tijd vooral heeft deze vraag eenigen journalisten in Indië aanleiding gegeven om in het „N. v. d. D." en het „Soer. Hbl." te wijzen op den invloed, welke de Theosophie, middels de leden der Theosophische Vereeniging, geleidelijk „dreigt" te zullen krijgen op het algemeen maatschappelijk gebeuren. Aan de beantwoording van deze vraag, niet van een zeker openbaar belang ontbloot, wijdt de „Java-Bode" een hoofdartikel.

In de eerste plaats, wijst schr. K. B. er op, dat de meeste schrijvers over het onderwerp, wier artikelen hij las, slecht op de hoogte waren van de geheele „theosophische beweging" en de beginselen welke eraan ten grondslag liggen; dat bovendien gewoonlijk uit het oog wordt verloren, dat noch de leer, noch de „beweging" of de Vereeniging aansprakelijk mogen worden gesteld voor hetgeen individueel, openlijk of bedektelijk wordt bedreven door belijders van de theosophische beginselen. Er bestaat toch tusschen de „beweging" of de Vereeniging en de afzonderlijke leden g e e n a n d e r e n b a n d, dan de verklaring van de laatsten, dat zij de „algemeene broederschap" der menschheid erkennen als een feit in de natuur, en verder: dat zij zich bereid verklaren om de verborgen (dus de door de wetenschap nog niet erkende of gedefinieerde) krachten in de natuur te onderzoeken." Theosophie is dus geen „geloof", doch een wetenschap, welke men juist zooals sterrekunde, scheikunde of geneeskunde kan bestudeeren. De in theosophie studeerende is evenmin van de rest der menschheid bizonderlijk onderscheiden als een ander, die in vrijen tijd postzegels verzamelt. Evenmin als het gewoonte is om, bij de beoordeeling van iemands werk, *a priori* tegen hem ingenomen te zijn, omdat hij postzegels verzamelt, evenmin moest het gewoonte worden om met een geringschattend gebaar te zeggen: „'t Is een theosoof", zooals helaas veel geschiedt. Schr. ziet niet in waarom in de theosophische leer een grooter „maatschappelijk gevaar" schuilt, dan bijvoorbeeld in de psychiatrie of diverse electriciteitstheorieën, die alle nog minstens even hypothetisch zijn als de elementaire theosophische beginselen. Evengoed als in de oude beschavingen, kunnen ook thans zich zekere groepen van menschen wijden aan de studie van het „bovennatuurlijke". De „exacte" wetenschap profiteerde ook van de vruchtbare resultaten van het mesmerisme, de alchemie, de onderzoekingen van Reichenbach, enz. En schade aan het

politieke leven onzer gemeenschap wordt door de horoscopie of de chiromancie en dergelijke niet gebracht.

„Een andere kwestie wordt het natuurlijk, vervolgt K. B., wanneer het goedaardig zich vermeien in een ongevaarlijke, zij het ietwat uitmiddelpuntige, liefhebberij ontaardt in een blind fanatisme; wanneer de theosofen geleidelijk hun gansche gedrag gaan richten naar denkbeelden, d i e a l l e v e r b a n d m e t d e w e r k e l ij k h e i d m i s s e n, ja *daarmede zelfs in vollen tegenstrijd zijn;* wanneer zij de idealen van hun theosophisch Kanaän reeds bereikt achten, of in een geforceerd nirwana of vairagya (het toppunt van Oostersche onverschilligheid!) hun algemeen-menschelijke plichten vergeten; wanneer zij elkaar op een voetstuk van bewierookte heiligheid plaatsen en in een walm van opwindende persoonsvereering alle natuurlijke verhoudingen uit het oog gaan verliezen; — als, in het kort, zij hun vaste *footing* op dit ondermaansche kwijtraken en als draaiende derwisjen zich zelf suggereeren, dat de wereld anders is dan ze is; — dàn wordt het hoog tijd, dat een nuchtere kritiek hier en daar wordt vernomen als tegenwicht tegen g e v á á r l ij k e zelf-bedwelming en zelf-verheerlijking, — al was het maar om de jeugd te beschermen tegen den maatschappelijken kanker in dien vorm van krankzinnigheid welken men zoo gaarne verwart met geniale verlichtheid: — het zóó-genoemde resultaat van ettelijke incarnaties! Zoodra het tot excessen komt — al blijven ze dan ook in eigen kring besloten — maken de theosophen zélf de Theosophie tot een verschijnsel van — wat ik haast zou noemen — de pathologie van het gemeenschapsleven. En een ieder, die met belangstelling de evolutie onze samenleving gadeslaat, heeft dàn volkomen het recht om wantrouwend „tegenover" de beweging stelling te nemen: dat is in zulk een geval niet het gevolg van een veroordeelen *a priori,* maar van het gebrek aan nuchterheid bij de theosophen zèlf. „Aan de vruchten kent men den boom", zei eens een groot Meester (Mattheüs 7 : 20). En de theosophen, die de pioniers willen zijn van een nieuwe leer, of een oude leer in een nieuwen vorm, moeten er des te meer voor zorg dragen, dat de oningewijden (!) niet onnoodig worden afgestooten door nuttelooze aanstellerij en een geheimzinnigheid, welke den verstandigen waarnemer slechts een glimlach kunnen afdwingen. Wie met groote waarheden en wijsheden te koop loopt, toont zich een dwaas; wie die wijsheden banaliseert door eigen belachelijkheid, maakt op een gevaarlijke wijze het vertrouwen van zijn meesters te schande."

In *Old Diary Leaves* van Col. H. S. Olcott wordt vermeld, hoe mevrouw Blavatsky in haar laatste levensjaren „dikwijls klaagde, dat ze wel van de daken zou willen uitschreeuwen, dat het alles gelogen was, — als ze zag hoe zij, (de leden der T. V.!), met de leer omsprongen."

K. B. besluit: „Als kinderen met vuur spelen komt er meestal brand.

Als dwepende, aanstellerige theosofen met niet te tellen reïncarnaties achter den rug met „mysteriën spelen...... dan valt 't Heelal nog wel niet in gruzelementen, — doch dan wordt het meer dan tijd, dat een nuchtere, wel-meenende kritiek weer eens een frisschen wind blaast in de wierook-zwangere, duffe atmosfeer.

Al geschiedt dit — we herhalen het — met allen eerbied voor de L e e r, die haar grootheid ontleent aan het Mysterie aller eeuwen."

Verwilderings-verschijnselen.

Naar aanleiding van een inbraak in een Eur. woning te Tanang-Abang West, zegt het „N. v. d. D. voor N. I.": „De onveiligheid hier ter stede neemt steeds toe, doch dit staaltje overtreft alle vorige. Nooit nog waagde het gepeupel het om met een bende van tien man in het centrum van Weltevreden een aanslag te beramen en gedeeltelijk uit te voeren. De heertjes blijken voor niets meer te staan!"

In hetzelfde art. wordt gewezen op de ontaarding, wat betreft de houding der koetsiers van ebro's en sado's. Gelukkig is deze kwestie van minder ernstigen aard. Wij lezen hier o.a. in: „Het is voorgekomen, dat koetsiers verklaarden pertinent te weigeren Europeanen te rijden; dat Inlanders vóór gingen. Ons kwam ook ter oore door een politieman, dat een in een ebro gezeten dame moest uitstappen, toen een Inlander gebruik van het voertuig wenschte te maken......"

Schr. besluit: „Wij rijden op een vulkaan!" constateerde dezer dagen een onzer kennissen. Misschien!...... doch wanneer het gezag krachtiger ingreep, zou ook aan de verwildering in dit opzicht spoedig een einde komen. Wij geven den raad, aan alle onwillige of onhebbelijke koetsiers onmiddellijk de rij-vergunning te ontnemen."

De S. I. in Djokja en op Madoera.

In een correspondentie van den red. in Midden-Java van het „Soer. Hbl." lezen wij: „Overigens is Djokja, zooals wij reeds meermalen opmerkten geen goede voedingsbodem voor den S. I. De Hindoe-periode heeft hier te diep ingewerkt en toen de Islam kwam, vond deze geen vrij maagdelijken bodem, als in West-Java, doch een cultuur, welke zelfs thans nog niet geheel is verdwenen. Een groot verschil met West-Java, waar de Islam geen zwaren tegenstand vond en direct insloeg.

Intusschen bleek ons uit mededeelingen van betrouwbare inlandsche zijde, dat de geest der bevolking in den laatsten tijd veel slechter is geworden. Er leven allerlei verlangens; zelfs in afgelegen dessa's wordt in gesprekken herhaaldelijk blijk gegeven van de meening, dat het met het Hollandsche gezag op het eind loopt, en dat het niet zoo lang meer zal duren of de vreemdelingen worden er uit gewerkt. Men zou er verbaasd van staan, indien men wist, hoe algemeen, ook in de binnenlanden, die opinie is doorgedrongen en hoe zij bij een goed deel der plattelandsbevolking is geworden een stellige overtuiging.

Men moet de beteekenis hiervan niet overdrijven. Het ligt voor de hand, dat de ontzettende uitbreiding, welke in de laatste jaren de verspreiding van inlandsche bladen heeft gekenmerkt, van grooten invloed is op den geest der bevolking. En waar zelfs in de als bezadigd gekwalificeerde inlandsche bladen dikwijls heftig wordt uitgevaren tegen het Westersch gezag en tegen de dragers daarvan, waar de vrijmaking van Java onophoudelijk wordt voorgesteld als een eisch, welks inwilliging niet lang meer op zich kan en mag laten wachten; vooral, waar in sommige bladen voortdurend het Westen wordt neergehaald en met scherpe bedreigingen wordt gewerkt...... is het begrijpelijk, dat zich ook in de desa langzamerhand de meening vormt, dat het Westersch gezag hier op z'n laatste beenen loopt.

Dit is een volksmeening, welke, althans wat de Vorstenlanden betreft, nog oneindig ver staat van het punt, waarop zij in daden kan overgaan. Wellicht geschiedt dat hier nimmer. Niettemin mag men de beteekenis dier verandering in de volksstemming ook niet onderschatten. Zij moet op den duur tot gevolg hebben een groeienden wrevel en tegenzin tot opvolging van bestuursregelingen, terwijl zij een prachtigen bodem levert voor de actie van volksmenners en bedriegers." Schr. baseerde zijn meening o.a. op wat hij zag van het succes, dat de bedrieger Dietz in Djokja steeds heeft.

Ook het „N. v. d. D. voor N. I." maakt vrijwel dezelfde conclusies over het resultaat in Djokja van het optreden van dezen bedrieger. Dit blad besluit: Er is altijd wel iemand in de desa, die zoo'n Inlandsch blad krijgt en leest; die leer gaat van mond tot mond. „Zij die meenen, dat men van de inlandsche pers geen notitie moet nemen, toonen dat zij geen begrip hebben van de werking dier pers op den dommen desa-man, die absoluut het vermogen mist van het kostje dat hem wordt voorgezet, critisch te genieten."

In het zelfde blad lezen wij, dat de Madoerees den S. I. in zijn oorspronkelijke beteekenis aanvaardt en hij niet veel op heeft met de te ongelukkiger ure bij den S. I. ingevoerde, sociaal-democratische neigingen. Een frappant staaltje daarvan viel voor op de receptie van den resident op 31 Aug. j.l.; „de laatste woordvoerder was de adviseur van den centralen S. I., die hulde bracht aan onze Koningin en zich prees nog een Vorstin te hebben: de landen, die hun koning hadden afgezworen, waren een toonbeeld van verwarring; daar heerschte niet anders dan revolutie, waarvoor Hindia Blanda gespaard was gebleven."

De „Patria".

In deze dure tijden kan het zijn nut hebben om mede te deelen, hoe het „N. v. d. D. voor N. I." over de 2e en 3e klasse oordeelt: „Hier is inderdaad een zeer groote stap vooruit gedaan, wat betreft de g o e d e inrichting onzer mailschepen. In die tweede klasse-inrichting aan boord van de „Patria" trof ons n.l. het c o m f o r t, gepaard aan den eenvoud in de salons, de goede ruimte-verdeeling en de flinke en royale wijze waarop vóór de vroeger een beetje misdeelde „tweede klassen" was gezorgd. Het zou ons volstrekt niet verwonderen, wanneer later, wanneer de groote stroom van het zoo langen tijd opgestopte verkeer weer op normale wijze gaat vloeien, naar de tweede klasse van schepen als de „Patria" méér vraag zal zijn dan naar de eerste. Naar verhouding, en alles in aanmerking nemende: de prijs en wat er voor wordt gegeven, is de tweede klasse hier beter dan de eerste!

Hetzelfde geldt voor de derde klasse. Hier is de vooruitgang, vergeleken bij de schepen van vroeger tijd, nóg grooter, zouden wij bijna zeggen. Voor de derde klasse-reizigers is een eetzaal ingericht, die ongelijk veel beter is, dan de ruimte waarmede vroeger, op schepen als de „Ardjoeno" of de „Wilis", de tweede klasse-passagiers genoegen moesten nemen. Bovendien is voor hen een comfortabele rooksalon aanwezig, een ongekende luxe voor de tweede klasse op die oudere schepen, terwijl ook de badkamers etc. niets te wenschen overlaten. De derde klasse-inrichting is gelegen in het achterschip, hetwelk op de „Patria" zeer ruim is."

Over de 4e klasse is het blad echter lang niet voldaan: Ruimte...... en zelfs zindelijkheid laten ook op de „Patria" in dit verblijf nog wel wat te wenschen over. In den regel zijn het soldaten, die in deze klasse worden overgebracht.

Ook in verband met de kritiek van den oud-kapitein Vermeer over het logies van de Inlandsche bedienden bij de Mij. „Nederland", nemen wij over: „Dank zij den kruiser-vorm van het achterschip van de „Patria" is hier „een groote beschikbare ruimte op de „Patria" benut om voor het talrijke inlandsche bediendenpersoneel een ruim verblijf in te richten. De „Kraton", die op vele andere schepen inderdaad een „hol der ellende" was, mag hier gezien worden!

Suriname.

Met leedwezen zal men in de kolonie het aftreden vernemen van den heer I d e n b u r g als Minister van Koloniën. Zijn opvolger, S. d e G r a a f f, kent Suriname niet uit eigen aanschouwing. Een groot bezwaar behoeft dit niet te zijn. Zeer sympathiek was reeds zijn eerste uitlating over Suriname.

Uit het interview van „De Telegraaf" — ochtendblad van 14 November — met den nieuwen bewindsman knippen wij hetgeen op Suriname betrekking heeft:

„In de West is de nieuwe minister nooit geweest. Maar we wezen hem er op, dat ook nu weer in de stukken over de algemeene beschouwingen der Staatsbegrooting de vraag van verkoop van onze West-Indische koloniën is aangewend. Dat de minister hiervoor niets zou voelen, begrepen we wel. „In den tegenwoordigen tijd" — zei hij — „zijn volken en bevolkingen niet meer een object van verkoop. En ik geloof trouwens ook niet, dat een verkoop zou zijn in den geest der bevolking van Suriname." Wij spraken nog even over de ongunstige toestanden in de West. En de minister sprak als zijn meening uit, dat die heel wat zouden verbeteren, wanneer het vraagstuk der arbeidskrachten zou zijn opgelost. Dit is de zwakke plek in den toestand van Suriname."

Men mag verwachten, dat de nieuwe Minister alle aandacht zal wijden aan die zwakke plek en met alle kracht den aanvoer van Javanen zal bevorderen.

* * *

De redacteur van „De West" heeft een bezoek gebracht aan M o e n g o, de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, en geeft in de nummers van 30 September en 3 October een interessant verslag, waaraan wij het volgende ontleenen:

......„De Amerikanen hebben veel over voor hygiëne. Wat zij in Panama en Cuba hebben gedaan is algemeen bekend. En — als de voorteekenen niet bedriegen — dan belooft Moengo een benijdenswaardig voorbeeld te worden van een grootbedrijf, waarbij alle beginselen der hygiëne worden in acht genomen.

Wij mochten het bouwplan van Moengo inzien, dat een zeer aantrekkelijk beeld geeft. De vestiging zal in verschillende secties worden verdeeld: voor het Amerikaansch personeel, voor het Surinaamsch personeel, voor Javaansche arbeiders, voor Creolen-arbeiders, enz. Voorts krijgt men: een paar kerkjes, een schoolgebouw, een voetbalveld, een tennisveld, enz. Een krachtige centrale zal de heele plaats — ook de arbeiderswoningen — voorzien van electrisch licht. Dezelfde inrichting zal water uit de rivier opvoeren naar een filtreerfabriek, van waaruit een net van buisleidingen het water zal brengen naar alle woningen. Waar aldus de Company zal zorgen voor goed drinkwater, zal zij eischen, dat niemand ongezuiverd rivierwater drinkt, op straffe van ontslag.

Overal zullen septic tanks worden gebouwd. In de Amerikanensectie is er reeds een. De afvoer van faecaliën zal dus op voortreffelijke wijze geregeld worden. In de arbeiderskwartieren zal men op elke tien huizen één septic tank bouwen.

Uit het bouwplan stippen wij nog het volgende aan: woning van den directeur, fabrieksgebouwen, een inrichting voor draadlooze telephonie (voor de verbinding met Paramaribo), een dok (langs de rivier in te graven in den oever), een zaagmolen, magazijnen, enz.

De plannen reiken nog verder, als ten minste de bauxiet-verordening ruimte laat voor een goed opgezet bedrijf. Men wil Moengo muskietenvrij maken, zijnde dit het beste voorbehoedmiddel tegen malaria en allerlei andere ziekten. Daarvoor zullen echter groote werken noodig zijn in de omringende zwampen. Dat de onderneming van plan is tonnen gouds voor zulk werk uit te geven, bewijst wel, dat zij overtuigd is van de juistheid van het motto van Gorgas: S a n i t a t i o n p a y s.

Het geheel belooft een interessante proefneming te worden in zake hygiëne in het Surinaamsche binnenland."

Tot zoover „De West". Het is om er van te watertanden. Wij zouden meenen, dat regeering en bestuur alle zeilen moesten bijzetten om in Suriname zulk een voorbeeld van grootbedrijf te doen geven, moet het zijn, met afstand doen van alle d i r e c t e voordeelen voor de koloniale kas. Zoo'n goed voorbeeld is niet te betalen.

In den aanhef van het verslag schrijft „De West": „De Surinaamsche Bauxite Maatschappij zag echter liefst eerst de bauxiet-verordening afgekondigd. Dan pas krijgt haar bedrijf wettelijken grondslag en kan zij hare volle krachten ontplooien.

Helaas! de afkondiging der verordening laat nog

steeds op zich wachten. Na vier jaren verblijf in de kolonie, is de maatschappij nog steeds niet in staat haar bedrijf in gang te brengen. Zij bepaalt zich tot voorbereidende werkzaamheden. Doch die „voorbereiding" kan niet eeuwig duren en heeft nu reeds schatten gekost. Men duizelt van het kapitaal, dat reeds in de onderneming gestoken is.

Dat de Amerikanen millioenen hebben uitgegeven — nog vóór hun positie wettelijk geregeld was — is wel een bewijs dat zij vertrouwen, dat de Nederlandsche regeering hun ten slotte recht zal laten wedervaren.

Wij gelooven, dat dat vertrouwen niet beschaamd zal worden. Wij weten ook, dat er geen onwil in het spel is, doch dat het tot stand komen van een wettelijke regeling vertraagd wordt door verschil van meening tusschen het bestuur en het opperbestuur, wat tot een omslachtige correspondentie heeft geleid.

Maar als de regeering eens wist hoeveel opgekropte ergernis deze zaak verwekt in de kolonie, en hoe treurig men hare houding vindt tegenover een maatschappij, die zoo duidelijk haar goeden wil heeft getoond, zij zou zich zeker haasten om tot een oplossing te komen."

Zelfs voor een omslachtige correspondentie lijkt vier jaar wel wat heel lang.

„De West" merkt nog op: „Wat door dit oponthoud verloren is gegaan — zoowel voor de Bauxite maatschappij, als aan indirecte voordeelen voor de kolonie — is nu reeds veel meer, dan men ooit aan directe belastingen zal kunnen heffen op het bedrijf."

* * *

„De West" van 7 October schrijvende over den uittocht van jongelieden uit Suriname, Jamaica en Britsch Guiana, haalt het volgende uit een Demerarysch blad aan:

„Een opmerkelijk verschijnsel is de aanhoudende uittocht van vele jongelieden. De agentschappen der stoomvaartlijnen kunnen daarvan meepraten. De aanvragen om passage zijn over-talrijk. Jonge mannen en jonge vrouwen zijn bereid maanden te wachten op scheepsgelegenheid. Velen trachten in New York een bedrijf uit te oefenen, of zoeken hun geluk in andere deelen der wereld."

„De West" vraagt dan: „Niet waar, lezer, is het niet of dit stukje voor Suriname geschreven was?"

En vervolgt: „Maar het eigenaardigste komt nog. Waar wij ons in Suriname vaak verbeelden, dat in Demerara alles zooveel beter is dan bij ons, is het opmerkelijk in de „Argosy" te lezen, dat vele Demerarianen naar...... Suriname trekken tot lotsverbetering."......

„Het is een dwaze gewoonte om steeds het eigen land af te kammen en het voor te stellen alsof elders alles zooveel beter is. Suriname is in menig opzich een goed land en de vooruitzichten voor onze jongelieden zullen beter worden als straks het Studie-Syndicaat ons helpt aan meer kapitaal en ondernemingsgeest.

Geen klein gedoe, slechts het groot kapitaal kan ons op gang helpen."

* * *

Te St. Laurent, aan den Franschen oever van de Marowijne, tegenover het Hollandsche plaatsje Albina, zijn — volgens *De West* van 7 October — drie watervliegtuigen aangekomen. De bedoeling is om een transportdienst naar de binnenlanden met deze vliegtuigen te onderhouden.

Wij zouden gaarne de gezichten van de Boschnegers en Indianen willen zien, wanneer zij voor het eerst de vliegtuigen in de lucht zien. De eersten zullen heel wat lawaai maken, de Indianen zullen, als gewoonlijk, te veel grand seigneur zijn om verwondering te laten blijken.

* * *

Van de door de zee weggespoelde hoofdplaats van Nickerie, was sedert jaren nog één huis blijven staan, dat dienst deed als politiepost. Bij vloed stond het in het water en schudde en kraakte angstwekkend.

In den namiddag van 8 October is dit laatste overblijfsel van Nieuw Rotterdam door de zee verzwolgen, gelukkig zonder dat het menschenlevens heeft gekost. Maar het heeft een haar gescheeld of één mensch was er bij omgekomen.

„Wonder boven wonder — aldus *De West* van 17 October — is de eenige persoon, die zich op dat oogenblik in het gebouw bevond, er heelhuids afgekomen. De andere bewoners, waaronder een vrouw, waren toevallig per boot naar Nieuw Nickerie vertrokken om drinkwater te halen. De fuselier Hoevenaars, dienstdoend politie-beambte, bleef alzoo alleen achter. Omstreeks drie uur sloeg de groote roeiboot, die bij de uitmonding lag, van haar anker. De opkomende springvloed bracht een geweldige zee. Met veel moeite gelukte het Hoevenaars om de boot te verleggen. Daarna begaf hij zich naar zijn huis, wat niet gemakkelijk was, want de pijlers stonden reeds in het water. Het gebouw stond op hooge palen, maar de trap aan de zeezijde was reeds los geslagen en het gansche gebouw schudde op zijn grondvesten. Nauwelijks was de beambte binnengeklommen, of de trap sloeg geheel weg, zoodat de verbinding met den grond verbroken was. Een oogenblik later was de zee zoo hoog gestegen, dat de golven door de vensters het huis binnen rolden. Plotseling bemerkte de beambte, dat het gebouw naar achteren begon te hellen, terwijl de pijlers naar voren overbogen. Het dak begon te kraken. Eenige balken scheurden open.

Wat nu te doen? Een krakend huis, dat elk oogenblik kan instorten, en rondom een kokende zee met huizenhooge golven. De beambte besloot, om uit het venster in zee te springen. De maalstroom nam hem op en dreef hem met onweerstaanbare kracht onder het huis, dat steeds een erbarmelijk gekraak liet hooren. Maar een tweede golf nam hem op en duwde hem, onder het huis door, op het strand, waar hij terecht kwam bij eenige brokstukken van een voormalige keuken. Hij greep zich vast en voelde nu grond onder de voeten.

Het leven had hij gered. Een vriendschappelijke golf spoelde hem zijn hoed achterna, het eenige voorwerp, dat uit den inboedel werd gered. Met een geweldig gekraak stortte daarna het gebouw in elkander. De wrakstukken werden zoo snel weggevoerd, dat eenige minuten later nog slechts twee pijlers de plaats aanwezen waar eens de hoofdplaats van Nickerie stond."......

Curaçao.

Ambtenaarssalarissen.

In ons nummer van 23 October 1919 hebben wij afkeuring uitgesproken over het voorstel van den Gouverneur om de mogelijkheid te openen (de feitelijkheid bestaat al eenige jaren), dat een bijslag op de bezoldiging wordt verleend aan uit te zenden krachten. In het Voorloopig Verslag wijst ook de Koloniale Raad op de ontevredenheid die dit stelsel kweekt. De Gouverneur bestrijdt dit met de opmerking, dat deze gevallen tot de uitzonderingen zullen behooren en zegt verder:

„De uitgezonden ambtenaren verlaten hun land om in de tropen, ver van huis, familie en vrienden te gaan dienen. Zij komen in een vreemde omgeving en verlaten hun land niet dan wanneer men hun bepaalde voordeelen biedt. Het inkomen van de uitgezondenen moet in nauw verband staan tot hetgeen de belanghebbenden in het Moederland genieten, hetgeen met de Curaçaosche ambtenaren natuurlijk niet het geval is."

Dit laatste achten wij juist, maar de groote en zeer rechtmatige grief is, dat de wanverhouding ontstaat *tusschen de uitgezonden ambtenaren onderling.* Wij herinneren nog eens aan het adres van mevr. van Breemen-Kruyt c.s. Het betoog van den Gouverneur gaat langs de zaak heen; het is toch duidelijk, dat als onderwijzers, die reeds een aantal jaren in de kolonie dienen, worden gevolgd door collega's met gelijke (of mindere) bevoegdheid en meer salaris, dit *terecht*

ontevredenheid wekt. Zou de Gouverneur ook niet weten, dat deze uitzonderingen langzamerhand regel zijn geworden en niet alleen bij onderwijzersbenoemingen?

De Gouverneur had het voorstel ook verdedigd met de opmerking, dat de Regeering er steeds op uit zou zijn „de meest geschikte krachten uit te zenden", maar de Raad is daar niet ingevlogen, en merkte „in het voorbijgaan" op, „dat van de uitgezonden krachten niet steeds kan gezegd worden, dat zij tot de besten behooren."

Eene zeer juiste opmerking, waarop weinig anders kan geantwoord worden, dan „dat bij de uitzending van krachten naar de kolonie er steeds naar gestreefd wordt de meest geschikten onder de sollicitanten uit te kiezen", wat geheel iets anders is, want er zijn bijna geen sollicitanten te krijgen tengevolge van de slechte financiëele regelingen. Waarom dit verbloemd en niet royaler pogingen tot verbetering gedaan?

De Curaçaosche Bank.

Het reglement van de Bank is weer eens gewijzigd. De Koloniale Raad heeft zijne goedkeuring gehecht aan een ontwerp-verordening, bedoelende de uitbreiding van het bankbiljettenkapitaal met ƒ 500.000.—. Er was nl. gebrek aan Curaçaosch geld en de administrateur van financiën moest verklaren, dat niemand weet, waar al het Curaçaosche bankpapier gebleven is.

Gevraagd naar den toestand van de Bank, deelde de heer Prakken den Raad het volgende mee:

„Bij de beoordeeling van een circulatiebank geldt als een van de voornaamste punten hare liquiditeit. In de banktechniek onderscheidt men liquiditeit van de 1ste orde, waaronder die middelen worden gerekend, die op elk oogenblik gerealiseerd kunnen worden. Hieronder vallen in de allereerste plaats de kasvoorraad en deze bestaat, volgens den kasstaat op 1 September 1919, uit ƒ 202,000.— aan goud en ƒ 32.000.— aan zilver; verder heeft men vorderingen op 1ste klasse bankinstellingen als de Nederlandsche Handel-Maatschappij, Boissevain en Co., de Surinaamsche Bank en de Twentsche Bank en anderen tot een totaal bedrag van ƒ 749.000.—. Voegt men hierbij een vordering op het Gouvernement van Curaçao ad ƒ 320.000.—, dan ziet men, dat het bankbiljetten-kapitaal van ƒ 1.000.000.— gedekt was door ƒ 234.000.— aan metaal en ƒ 1.069.000.— aan vorderingen op 1ste klasse bankinstellingen, die onmiddellijk opeischbaar zijn, terwijl verder nog werd medegedeeld, dat de bedoeling met de voorgestelde uitbreiding was, om te voorzien in het onmiddellijk tekort aan kasmiddelen, dat momenteel bestaat en dat dit bedrag niet besteed zal worden voor het aangaan van verbintenissen, waarvan de liquiditeit behoort tot de 2e of 3e orde, d.w.z. voor het aangaan van hypotheek-, handels- of nijverheidscredieten. Het geld zal worden besteed om aan de behoefte van het Gouvernement te voldoen. Dat men natuurlijk niet voortdurend door kan gaan met bankbiljetten uit te geven, spreekt van zelf; gevaar zou dan bestaan, dat men dan een teveel aan circulatiemiddelen zou krijgen en dit kan, volgens de economisten, inflatie ten gevolge hebben, d.w.z. een teveel aan circulatiemiddelen en dus abnormale verhooging van prijzen.

De vraag is of het Gouvernement van Curaçao niet te veel de uitgaven opdrijft. Een vergelijking met het vorige jaar doet zien, dat de uitgaven op Curaçao tot en met Augustus 1919 hebben bedragen ƒ 884.000.— en tot en met Augustus 1918 ƒ 731.000; daarentegen bedroegen de ontvangsten tot en met Augustus 1919 ongeveer ƒ 840.000.— en tot en met Augustus 1918 ƒ 529.000.—. Wij zien dus, dat vergeleken bij 1918 de ontvangsten in 1919 ƒ 311.000.— meer waren dan in 1918, terwijl de uitgaven slechts ruim ƒ 150.000.— meer waren. De toestand van de kolonie Curaçao is ook in dit opzicht dit jaar gunstiger dan in het jaar 1918."

Zou de Raad, die dit onderwerp maar ineens zonder afdeelingsonderzoek in behandeling nam en het zelfs zonder eenige belangrijke discussie aannam, zich wel voldoende rekenschap hebben gegeven van de groote belangrijkheid van deze zaak? Wij herinneren aan het artikel van Mr. Dr. G. J. Fabius in *De Economist* van December 1913 over dit onderwerp.

Het wapen van Curaçao.

De *Amigoe* schrijft naar aanleiding onzer vraag in dit blad van 24 Juli l.l.:

„Wij vreezen, dat ons antwoord aan *Het Kol. Weekblad* geen nieuwe gezichtspunten zal openen.

Het wapen, voorkomend op het feestalbum, aan den oud-Gouverneur Nuyens aangeboden, was geen ander dan het oud-zegel door de *Geoctroyeerde West-Indische Compagnie* gebruikt en ook nà de opheffing daarvan door het *Comité tot de zaken van de Coloniën en Bezittingen op de kust van Guinea en in America* in 1795 overgenomen. De Heer Hamelberg had indertijd het gelukkig denkbeeld, dat oud-zegel op de buitenzijde van de Jaarverslagen van het Gesch. T. L. en Volkenkundig Genootschap van Curaçao af te drukken.

Dat wapen stelt een oud driemastschip voor met het rondschrift van de W. I. Compagnie.

Juist omdat Curaçao geen eigen officieel wapen heeft, moest hier van den nood een deugd gemaakt en zijn toevlucht genomen worden tot dit oud-zegel van de Compagnie, waardoor symbolisch tevens het roemrijk verleden van Curaçao in dit album een eereplaats kon gegeven worden.

Waar de Regeering, die officieel ook voor de koloniën geen ander wapen erkent dan het Rijkswapen en des al niettemin in het nieuwe gebouw van het Ministerie van Koloniën in Den Haag onlangs die afgekeurde oude wapens der Koloniën toch heeft laten aanbrengen, daar zal men de vrijheid, die de ontwerper van dit album zich veroorloofde, wel niet zoo euvel duiden.

In ieder geval stemmen ook wij Jhr. L. C. van Panhuys en Mr. G. J. Fabius van ganscher harte bij: „dat er behoefte bestaat aan een afzonderlijk zinnebeeld, aan een wapen voor ieder der Koloniën", en „Dat een Koninklijk Besluit spoedig moge vaststellen een afzonderlijk wapen voor Suriname en Curaçao."

Kleine berichten.

Op St. Martin N. G. is 18 September l.l. in den ouderdom van ruim 60 jaar overleden de heer A. J. C. Brouwer, die achtereenvolgens van alle Nederlandsche Bovenwindsche eilanden gezaghebber is geweest, en verleden jaar als gezaghebber van St. Martin N. G. den dienst der Kolonie verlaten heeft. De heer Brouwer was ridder in de Oranje-Nassau-orde.

Volgens een bericht in *De Vrijmoedige* van 9 October 1919, zou Maduro's bank aangevraagd hebben aan het Gouvernement om bankbiljetten te mogen uitgeven.

Hr. Ms. *Zeeland* is 11 November op Curaçao aangekomen.

De Gouverneur heeft, getrouw aan de gedachte, uitgesproken in zijne rede, bij de aanvaarding van het bewind in den Kolonialen Raad gehouden, eene commissie benoemd, die Hem zal dienen van advies met het oog op de noodzakelijkheid, om naar middelen uit te zien, die de Koloniale kas stijven en de financiëele lasten van het moederland ten opzichte der kolonie eenigszins verlichten. Voorzitter is de heer Prakken, administrateur van financiën.

Naar de *Amigoe di Curaçao* meedeelt, werd tegen het einde van dit jaar eene hervatting van de werkzaamheden van de Santa-Barbara fosfaatmijnen verwacht. Ongeveer anderhalf jaar zal dit werk dan hebben stil gelegen bij gebreke van scheepsruimte.

Half October heeft het hier en daar wat geregend.

Op 1 November 1919 is de nieuwe rechtsbedeeling in werking getreden. Mr. Schagen van Leeuwen is voor één jaar als lid van het hof van justitie-kantonrechter voor de Bovenwindsche eilanden aangewezen; Mr. de la Try Ellis treedt als zoodanig op de Benedenwindsche eilanden op.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Anti-Kapitalisme. De redacteur S e m a o e n doet in de *Sinar Hindia* een felle aanval op het „kapitalisme", dat hem noodzaakte 4 maanden lang opgesloten te worden in de gevangenis te Djokja. Zijn blad verscheen dien dag met een rood gedrukt hoofd, waaronder triomfantelijk, eveneens in rood: „*Semaoen, directeur-redacteur. Ini hari masoek boei. Darsono, redacteur didalan boei Soerabaia.*"

Het artikel, 4 kolommen druks, bevat allerlei beweringen zonder bewijs en is gesteld in een zeker laakbaren toon. Hier volgen eenige aanhalingen: „De kapitalisten staan geheel vijandig tegenover de groote massa van het volk, en geen wonder, want hun voordeel, hun rijkdom ontstaat alleen door het werk en de inspanning van de arbeiders; bevordering van de belangen dier laatste groep is omgekeerd geheel in het nadeel van de kapitalisten."

„Dat de prijzen der levensmiddelen zoo gestegen zijn in de oorlogsjaren, is voornamelijk de schuld van de kapitalisten, die nog steeds de macht in Ned. Indië in handen hebben; zij toch bezitten de suikerfabrieken, de toko's, de banken, de ondernemingen, enz. Om maar veel winst te forceeren, hebben ze in hun schraapzucht vergeten voor de groote volksmassa rijst te verschaffen; de 400 millioen winst op de suiker ging die groep natuurlijk meer ter harte dan de schreeuwende honger van het Inlandsche volk, dat geen rijst heeft om zich behoorlijk te voeden. De arme landgenooten worden geheel uitgeperst en bestolen door de dievenbende der kapitalisten, ongestraft, beschermd door de regeering. De Inlander zal zoo lang bestolen worden, tot eindelijk Indië door het eigen volk wordt geregeerd; ééns zal de dag komen, dat de ontwaakte Inlanders zeggen: maar nu is 't genoeg. Dan leggen wij, socialisten, op al die millioenen, die ons zijn afgestolen, beslag; al het geld van de banken, toko's, fabrieken, vreemde kapitalisten is voor ons. Denkt er aan, gij kapitalisten, eens hebben wij socialisten de macht, dan komt de afrekening; dat zal voor jullie een dag der wrake, voor ons een dag van blijdschap zijn. Wij zullen die schatten gelijkelijk onder de Kromo's verdeelen, opdat elk schepsel het geluk en de welvaart deelachtig zal worden, waarop hij recht heeft. Thans is mijn volk nog te dom en te weinig aaneengesloten om dezen ideaal-toestand van de verlichte maatschappij te bereiken; 't is voor ons Inlanders nog te ver af; doch in Rusland, Oostenrijk en Duitschland heeft het kapitalisme tot onze groote vreugde zijn macht reeds verloren, (daar is de toestand reeds ideaal! jammer dat Semaoen dit niet vermeldt), omdat de soldaten en daarmee ook de kanonnen aan de kant der socialisten stonden."

„Deze oorlog heeft ons volk arm gemaakt; we hadden en hebben nog steeds gebrek aan rijst; door die ondervoeding kon de Spaansche griep zooveel slachtoffers maken. Mijn hart schiet vol, als ik aan al die armoede, honger, zorgen, die tranen, die dooden denk. En dat ik nù door de machthebbers ben veroordeeld om buiten de maatschappij te zijn, gescheiden van mijn landgenooten, niet in staat om ze te helpen in hun nood! Ik heb geen appèl aangeteekend, maar wel gratie gevraagd. Niet voor mij zelf. Neen, alleen ter wille van mijn onderdrukt volk. De straf zelve aanvaard ik gaarne. Ik weet, dat al mijn medestrijders *panas hati* zijn geworden door dit onrechtvaardig vonnis, en dat ze met schrik tot het besef zullen komen, dat wij nog lang niet sterk en eendrachtig genoeg zijn, om zulke onrechtvaardigheden te verhinderen. In zooverre kan mijn opsluiting zegenrijke gevolgen hebben; ik hoop van harte, dat er overal op geheel Java groote bonden zullen komen, die zich schrap zullen zetten als één man tegen de verderfelijke macht der kapitalisten."

Dit schetter-artikel vindt in volgende nummers veel bijval en men bewondert den 21-jarigen Semaoen om zijn moed! Natuurlijk wordt ook heel wat commentaar gemaakt over de 12 maanden straf voor D a r s o n o en de vrijspraak van D o u w e s D e k k e r. Met vreugde constateert M o h. K a s a n, dat de leden der S. I. te Semarang, de koetsiers, koelies, waronghouders, enz. uit protest tegen de straf van hun voorzitter gestaakt hebben.

Afdeeling B. van de S. I. „Volgens de meening van het Binnenlandsch Bestuur is de afd. B. van de S. I., zoodanig gemengd in de opstand te Tjimareme (Lèlès), dat alle bestuursleden van de C. S. I. onder politie-toezicht zijn gesteld. Niet alleen *Tjokroaminoto* en *Sosrokardono*, maar ook *Hasan Djajadiningrat*, die bij zijn ouderen broer, den regent van Serang, inwoont. Welk een gevoel moet dit zijn voor dezen regent, die van dezen politie-maatregel eerst later op de hoogte werd gebracht, zijn broer, als ware hij een duivelskind, bewaakt en gevolgd te zien. Deze maatregel bewijst, dat het Gouvernement *mata gelap* en hersenloos was, toen ze daartoe overging. Al zetten de Europeesche bestuursambtenaren nog zoo'n grooten bek op, dat ze onze *adat* kennen, gezien dezen maatregel, blijkt hun z.g. wetenschap zeer oppervlakkig te zijn of ze weten totaal niets van onze volksziel. De Westerlingen voelen niet, dat de familieband in de Inlandsche maatschappij zeer sterk is. Deze door en door reactionaire daad wordt door de Inlanders natuurlijk druk besproken en wij constateeren, dat de publieke opinie hemelsbreed verschilt van de meening der machthebbers in Batavia. En het is jammer, dat de waarheid niet tot haar recht kan komen, omdat het Gouvernement nu eenmaal de macht heeft, haar meening als de eenig ware op te dringen, doordat ze kan bouwen op de macht van de bajonet. Maar het Gouvernement moet dan ook niet verwonderd zijn, als zulk een oer-conservatieve daad in de menigte een prikkel overbrengt, een nieuwe actie doet ontstaan, die door de machthebbers voor 't gemak „revolutionaire woeling" wordt genoemd, omdat ze zich bedient van machtsmiddelen, die in *tempo doeloe* onbekend waren: opstand en staking. Maar de Regeering gaf zelf aanleiding tot de veranderde mentaliteit". „Hoe kan een Inlander recht zien in wat het Europeesch bestuur als zoodanig belieft te noemen? Ik vroeg laatst een *priaji* wat „recht" was. Hij wist het niet te zeggen; er is geen enkele handeling te noemen, die niet bij wet of voorschrift omschreven of verboden is; 't is één doolhof. Hoe zouden wij, leeken, alle kronkels van die wetten kennen, waar geen enkele Inlandsche taal over voldoende woorden beschikt, de meeste vaktermen juist weer te geven?

Dat de Europeesche pers alle mogelijke *omong kosong* aangrijpt om het smoesje van den heiligen oorlog in de Preanger te colporteeren, om recht te praten wat krom was, dat is toe te schrijven aan hun vrees, hun slecht geweten, het moet dienen om de aandacht af te leiden van den onrechtvaardigen moord op H a d j i H a s a n. Dat moet weggemoffeld worden. Het optreden van H. H a s a n was niet goed; maar deze straf, deze tuchtiging was absoluut niet noodig; als muizen zaten ze in de val, toen de soldaten schoten. Ze stonden niet tegen de politie op, doch vluchtten voor de politie-dienaren en militairen. Naar onze meening (Sinar Hindia) waren de oorzaken van dit verzet: ontevredenheid met het bestuur van den regent van Garoet; de opkoop van rijst tegen de veel te lage maximum prijzen van het Gouvernement; ontevredenheid over de leiding van den S. I.-president *Wignjadisastra*. Spoedig genoeg was door *Tjokroaminoto* duidelijk aangetoond, dat de C. S. I. hierin niet de hand had. H. H a s a n en zijn familie zijn het slachtoffer geworden van de aangroeiende ontevredenheid over het bestuur van den regent R. T. S o e r i a N a t a L e g a w a. Allerlei sensatie-berichten en de fantasie van vreesachtigen hebben deze zeepbel tot een reuzenballon opgeblazen. De meest onzinnige geruchten doen de rondte. Eén ervan zal wel waar zijn, dat n.l. de regent van Garoet een tevredenheidsbetuiging ontving „voor zijn kordaat optreden en trouw aan de regeering" en dat hij in aanmerking komt voor een decoratie. (Sinar Hindia).

De *Neratja* is pijnlijk getroffen door den ijver van vele Inlandsche bestuursambtenaren, die droomen, dat zij aan het Gouvernement de zoo gewenschte opheldering in deze zaak zullen brengen, waardoor ze zullen stijgen op den ambtelijken ladder en mis-

schien beloond worden met den titel van wedono of regent. Deze Inl. ambtenaren houden zich doof voor de klachten en het protest van hun ondergeschikten, overladen als ze zijn met bureauwerk, bang als ze zijn voor hun conduïte-staat, waaraan niets mag mankeeren, willen ze zich beloond zien met bevordering of een sterretje. Dit soort ambtenaren, dat altijd amen zegt op 't geen hun vreemde chef hun voorzegt, dat eigen promotie, eigen voordeel stelt boven het heil van hun ondergeschikten, is geen uitzondering, het is zelfs de meest voorkomende soort. Die vervloekte conduïte-staat veroorzaakt thans, dat de Inlandsche ambtenaren in de Preanger meer waarde hechten aan de berichten, overwegingen en conclusies van de Europeesche pers, de *Sana*-partij, dan aan de stem van hun eigen volk in de Inlandsche kranten, de *Sini*-partij. Hoe meer zij de zaak aandikken, hoe meer zij hopen er hun wankelende positie mee te versterken; dit is het leelijke van die actie der Sana-partij, ze vervreemden vele *priaji's* van hun volk. We zijn streng in ons oordeel, maar de waarheid gebood ons te spreken. Den priaji's, die nog voor hun volk voelen, vragen we vergiffenis; het zal hun bekend zijn, dat onze heftige aanval alle reden had en op waarheid berust. (H. A. Salim in de *Neratja*).

„Welja", zegt een anonyme „Inzender", „een kwestie over de inzameling van padi maakt het Gouvernement maar eventjes tot de *Perang Sabil*. Maar weten de Europeanen dan niet, dat er voor zoo'n opstand veel en veel diepere oorzaken moeten zijn? De heilige oorlog is uiterst moeilijk uit te roepen, zelfs als er gegronde reden voor bestaat. De Inlanders weten maar al te goed, dat die heilige oorlog veel bloed zou kosten, want Kandjeng Gouvernement beschikt over veel wapens en kanonnen; opstand benadeelt het eigen volk. Zelfs al zal het volk economisch zoo zeer gedrukt worden, dat het leven bijna ondragelijk is, dan nog zal het moeite kosten, het volk tot een heiligen oorlog te brengen. Dat gaat zoo maar niet. Als de Regeering me niet gelooft, dan weet ik een probaat middel. Stuur b.v. Karel Wybrands naar Bantam, maak hem Mohammedaan, trek hem een Inlandsch pakje aan, laat hem djimats verkoopen en — de heilige oorlog breekt in Bantam uit. Jawel! Ik kan er voor instaan, dat de Bantammers daar hartelijk voor bedanken zouden. *(Neratja)*.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Britsch-Indische handel.

Het jaarlijksch rapport van de Britsch Indische regeering over den handel, bevat gegevens, die, door de bijzondere omstandigheden, meer dan gewone aandacht verdienen. Door die bijzondere invloeden wordt niet alleen de wereldworsteling bedoeld, maar ook de groote droogte en de griepepidemie, die Indië geteisterd hebben en er zes millioen slachtoffers vergden. Toevallige factoren, factoren van geheel voorbijgaanden aard, werkten in tegelijk met de gevolgen van bewegingen, die van elders tot in Indië doordrongen, en met krachten, die zich geruimen tijd zullen doen gelden. Hierdoor moet men voorzichtig zijn voor 't maken van gevolgtrekkingen.

De overzeehandel van Indië bereikte in 't jaar 1918—1919 ongeveer 282 millioen P. St., tegen 262 mill. P. St. in 't voorafgaande jaar, terwijl dit vóór den oorlog op 247 mill. P. St. werd gesteld. De prijsvermeerdering heeft op deze cijfers natuurlijk invloed gehad. Brengen wij de vergelijking van waarden op hoeveelheden over, dan geeft de invoer voor 't laatste jaar 6 percent minder dan in 't voorafgaande en de uitvoer was 16 pCt. lager. Door de ernstige gevolgen van de droogte was de uitvoer van granen 10 mill. P. St. lager. Waren granen, met katoen en katoenen stoffen vroeger de voornaamste export producten, deze hebben nu de eerste plaats moeten afstaan aan jute. Ruwe jute nam toe met 4 mill. P. St., verwerkte jute met ruim 6.5 millioen.

Toch is de katoennijverheid nog van zeer groote beteekenis. Een van de meest opvallende gedeelten van 't rapport is wel, dat waarin import en export van de katoen manufactures besproken worden. 't Geeft een groote uitbreiding aan. De invoer van stukgoed is belangrijk afgenomen, terwijl de invoer van katoen in streng en garen toenam. De productie in de Indische molens daalde tot 402 millioen lbs., terwijl zij 478 millioen vóór den oorlog was. De voortbrenging in Indië was meerendeels voor China bestemd, daar zijn echter spinmolens in werking gesteld, die de mededinging moeilijk zullen gaan maken.

51 pCt. van 't in Indië gebruikte stukgoed werd in normale tijden ingevoerd, meerendeels uit Lancashire, dit was van zeer goede kwaliteit. De indische molens hebben in den tijd van verminderden invoer hun product verbeterd. In 't laatste jaar kwam 72 pCt. van den garenimport echter uit 't verre oosten (Japan), tegen één percent in de jaren vóór den oorlog. De 90 percent, die uit Engeland kwamen, zijn tot 25 percent gedaald.

Ook voor andere artikelen kan als hoofdtrek gewezen worden op den vermeerderden aanvoer uit Japan en de Vereenigde Staten, tegenover een vermindering uit 't Vereenigde Koninkrijk. 't Rapport geeft enkele voorbeelden hiervan. De ijzer en staalverscheping. Vóór den oorlog was de verhouding Groot Brittanië 60, Ver. Staten 3, Japan 0; in 't verslagjaar waren deze cijfers Gr. Br. 42, V. St. 42, Japan 8 pCt. Bier, ale en porter uit Japan 60, uit Gr. Br. 33 pCt. Terwijl in 2 jaren uit Gr. Br. slechts 60 motorkarren kwamen, leverden de Ver. St. er bijna 2000.

De conclusie is, dat de Britsche regeering moet zorgen, en zeer spoedig moet zorgen, voor een groot aantal handelsschepen. De Br. waren zijn niet slechter (integendeel) dan de vreemde, maar zij kunnen Indië niet gemakkelijk en niet in voldoende hoeveelheden bereiken.

Lyautey blijft.

Er is een tijd van spanning geweest voor de bewonderaars van generaal Lyautey. Hieraan is, en geheel tot hun genoegen een einde gekomen. Bij decreet van 29 October is de bevestiging van den generaal in 't resident generaalschap van Marokko gekomen. Hij blijft in 't actieve kader van 't leger, zonder beperking van 'n leeftijdsgrens.

In de reis van den generaal naar Parijs op het oogenblik, dat de koning van Spanje daar ook was, is algemeen een aanwijzing gezien, dat daar de samenwerking ter sprake zou komen bij de Spaansche zône aan de Middellandsche zee en het voor Tanger in de toekomst aan te nemen stelsel. Ook is in Marokko een geldcrisis ontstaan, die tot uitingen van ontevredenheid heeft geleid en die de economische bedrijvigheid zeer belemmert. Bovendien had, naar verteld werd, generaal Lyautey zich ontevreden getoond, omdat aan Marokko de door hem noodig geachte militaire macht werd onthouden, terwijl voor de expeditionnaire troepen, die naar Syrië zullen gaan, zelfs Afrikaansche krijgers werden bestemd. Hoewel niet wordt megedeeld, welke oplossing voor deze kwestiën aangenomen is, blijkt uit 't voormelde decreet dat eene oplossing gevonden is, waarmede de resident-generaal genoegen heeft genomen.

Hij is weer naar Marokko vertrokken. Als Spanje zijne leiding mocht hebben aanvaard om ook in 't Spaansche gebied rust en orde te brengen, zou dit een daad van verstandig beleid zijn.

Nieuwe verbindingen van Nederland met verre landen.

De moeilijkheden, aan de overladingen in Londen verbonden, maakten de mededinging van Nederland in den handel op Australië zeer bezwaarlijk. Volgens berichten uit Rotterdam heeft de commonwealth government line of steamers een lijn Nederland—Australië geopend, die den dienst rechtstreeks zal verrichten. De directie h. t. l. is opgedragen aan Furness scheepvaart- en agentuurmaatschappij te Rotterdam.

Reeds zijn de Australpeak en de Cooce rechtstreeks naar Adelaide, Melbourne en Sydney vertrokken, voor andere plaatsen in Australië zullen, alsmede voor Nieuw Zeeland en Tasmania, ook goederen verscheept worden. De lijn is goedkooper dan andere met overlading.

Eveneens is een dienst met billijke vrachtprijzen op Zuid-Afrika geopend. Hiervoor werken voormelde Furness s. en a. m. en de firma van der Eb en Dresselhuis samen. Deze Nederlandsche dienst vaart van Rotterdam rechtstreeks op Kaapstad en Durban en doet eventueel ook Port Elisabeth en East London aan.

20 November vertrekt de Kelbergen, 15 December de Kinderdijk, als inzet van 't verkeer, dat zich voorloopig nog tot gecharterde vrachtschepen bepaalt. De bedoeling is echter later een flink aantal eigen eerste klasse schepen in de vaart te brengen en te houden.

In hetzelfde verband maken wij ook melding van 't aanvaarden van de eerste reis Batavia via Australië naar Chili door de van Cloon van de Ind. Koninkl. Paketvaart maatschappij.

Spoorbaan in Portugeesch Afrika.

Door de Portugeesche regeering is machtiging gegeven voor den aanleg van een nieuwe spoorbaan van Beira naar de Zambesi-rivier, die zal aansluiten aan de

Nyassa-spoorlijn. Zij zal worden aangelegd door een Engelsche maatschappij, met garantie van het Britsche protectoraat van Nyassa, en in totaal 270 K.M. lang worden.

Jamaïca en Guyana blijven Engelsch.

De gedachte, die in ons land bij de oprichters van den Bond van belastingbetalers opgekomen is, om onze West te verkoopen, teneinde de Nederlandsche schuld te delgen, is ook in 't brein van een Engelschman opgekomen. Lord Rodhermere heeft 't voorstel gedaan om Jamaïca en Britsch Guyana aan Noord-Amerika af te staan om Groot-Brittanië uit zijn oorlogsschuld te helpen.

In de koloniën heeft men zich zoo ongerust gemaakt, dat afgevaardigden ervan zich tot den minister van Koloniën gewend hebben, welke hun ten stelligste heeft verzekerd dat de regeering er niet over denkt deze koloniën aan eenige vreemde mogendheid af te staan.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. R. D. Verbeek, over „Toepassing en wijzigingen van de Indische mijnwet"; schr. is het eens noch met de wet zelve, noch met de daarin aangebrachte wijzigingen. — De hr. E. L. K. Schmülling schrijft een artikel: „De oppervlakte van Java en Madoera ontleed volgens den begroeiings- en den rechtstoestand harer gronden"; het is een doorwrochte studie met veel cijfermateriaal, welke uit den aard der zaak voor niet-ingewijden minder gemakkelijk is te volgen; althans grondige bestudeering vereischt. — De artikelenreeks van wijlen den heer M. Geuns: „Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de Groot-Mogols", wordt in deze afl. beëindigd. Door den dood van den schrijver is deze leerrijke, vlot geschreven verhandeling onderbroken; aan het slot staat dan ook „caetera desunt", de rest ontbreekt. — De hr. S. Kalff protesteert onder het opschrift: „Koloniale opruiming" tegen de telkens opkomende stemmen, welke een gedeeltelijke overdracht onzer koloniën bepleiten.

Schr. eindigt: Niet naar inkrimping moet worden gestreefd, maar naar uitbreiding niet van landbezit, doch van de intensieve ontwikkeling der Nederlandsche koloniën, opdat ze die welvaart aanbrengen, voor de inheemsche bevolking in de eerste, voor den staat in de tweede plaats, welke tot delging der staatsschulden veel kan bijdragen. — Onder het opschrift „De heilige gong", levert Mr. C. W. Wormser een bijdrage, welke een idee geeft van het nog steeds bij de Javanen heerschende bijgeloof. — Overigens bevat deze afl. de gewone maandelijksche rubrieken Varia. — Revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Pest en pestbestrijding.

Als mededeeling No. XII (Afd. Tropische Hygiëne No. 7) van het Kol. Instituut te Amsterdam, is verschenen (bij J. H. de Bussy aldaar), een geïllustreerd boekwerk over: „Pest en pestbestrijding". De schr., F. H. van Loon, die als arts werkzaam was bij de pestbestrijding op Java, meende dat er — naast de bestaande streng wetenschappelijke lectuur — behoefte is aan een geschrift, hetwelk op bevattelijke wijze dit onderwerp behandelt, zoodat niet alleen de geneesheer, maar ook zij die veel met den inlander in aanraking komen, zooals bestuursambtenaren en planters, het met vrucht zullen kunnen raadplegen. De hr. v. L. behandelt in het eerste deel de kliniek der pestziekte, in het tweede de bestrijdingswijzen.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der November-afl.: De Garoetzaak in den Volksraad. — De ontvoogding van Indië (naar aanleiding eener lezing van Prof. Mr. J. van Vollenhoven in het Ind. Genootschap). — Koloniaal Onderwijs Congres (overzicht). — „Vele jaren geleden" (ervaringen uit het ambtenaarsleven van den hr. L. M. F. Plate). — De artikelen 154, 156 en 160 van het Ned. Indisch Wetboek van Strafrecht (slot), door A. M. van der Elst. — Indië en het Oranjehuis, door S. Kalff (schr. brengt bezoeken van vroegere Oranje's aan Indië in herinnering; in welk verband laat zich begrijpen). — Kroniek, door Tertius, (De Koningin blijft hier. — De nieuwe Minister van Koloniën). — Koloniale literatuur. — Industrialiseering van Ned.-Indië (overzicht voordracht G. L. Gonggrijp Jr.). — Vreemde koloniën, door D. G. Stibbe. — Persoverzicht (A. Inlandsche pers. B. Chineesche pers), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Over vorstelijk eigendomsrecht.

Naar aanleiding der in de jongste afl. van het Tijdschrift Bat. Gen. verschenen opstellen van P. de Roo de la Faille, over het grondrecht onder Javaansch vorstenbestuur en van Dr. B. Schrieke, over de theorie van het z.g.n. vorstelijk eigendomsrecht, heeft laatstgenoemde dit onderwerp nogmaals onder de oogen gezien in „Indische Stemmen" van 4 Oct. j.l. (ook in brochurevorm verschenen); in hoofdzaak bevat dit stuk een bestrijding der opvattingen van den hr. R. d. l. F.

Algemeen Landbouw-Weekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 14: Iets over plantenziekten en hare bestrijding (wordt vervolgd). — Enkele opmerkingen over plukken, snoeien en nog wat. — Groententeelt. Peulvruchten (Papylionaceae), door J. J. Ockse. — Een en ander over surogaatvezels (vervolg). — De jaren 1917 tot en met 1919 en de helopeltis op Tjipongpok, door Van Warmeloo. — De waarde van een goede grondbewerking. — Exploitatie van waterkrachten op Java. Enz.

Weekblad voor Indië.

In No. 25 (Medische kroniek), het vervolg van „De infectie-gevaren van Indië. — Verder o.m. een aan „De Beweging" ontleend artikeltje „Wij hebben hem terug", d.w.z. R. M. Surya Ningrat (met diens door Chr. Lebeau geteekend portret).

Indologenblad.

No. 4 bevat een interview met Prof. Knappert naar aanleiding van zijn Indische reis. — Voorts het overzicht eener voordracht van Dr. E. Moresco over het rassenvraagstuk.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 33: Boschnegers (in Suriname), door d J. d. J. (vervolg). — De Philippijnen onder Amerikaansch bestuur (ten deele dagboekjournaal), door J. van Haaften. — Overzicht van Zuid-Sumatra, door G. F. de Bruyn Kops (besproken), door L. — De poesaka. Een verhaal uit het Batoersche, door H. W. Bredée (vervolg).

Handelsberichten.

Naar aanleiding van een in de Indische bladen voorkomend bericht, waarbij de aandacht wordt gevestigd op de cultuur-mogelijkheden van het eiland Boeroe (o.a. klappers en rubber) doet No. 661 van „Handelsberichten" enkele aanvullende mededeelingen over genoemd eiland. — Verder vindt men in hetzelfde Nr. gegevens over de geoogste uitgestrektheden van aardappelen, indigo en groenten op Java en Madoera, gedurende 1918; economische opgaven over April van Celebes, Sumatra's Westkust en Amboina, enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch.

Dr. H. A. Brouwer deelt in de Nov.-afl. de resultaten mede zijner geologische onderzoekingen in Oost-Ceram in het jaar 1915. — De hr. J. van Roon bespreekt het jaarverslag van den topografischen dienst in Ned.-Indië over 1916. — Verder korte stukjes, getiteld: Wetenschappelijke expeditie naar Nieuw-Guinea. — Dr. Rutten's Ceram-onderzoek. — Natuurmonumenten in Nederland en in Indië.

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 12 dezer vindt men een artikel over de productie enz. van ricinusolie (bij ons meer algemeen bekend onder den naam van wonderolie), welke in den laatsten tijd buitengewoon sterk in beteekenis heeft gewonnen en wel door haar aanwending als smeermiddel voor snelloopende metoren (vliegtuigen e.d.), voor welk doeleinde niet minder dan 75 pCt. van de totale productie benoodigd is.

Economisch-Statistische Berichten.

Mr. J. W. Ramaer schrijft in het 12 Nov.-Nr. een artikel waarin hij de onbillijkheid tracht aan te toonen van de in uitzicht gestelde nieuwe en zeer zware belastingen op Javasuiker. Men vindt ze onder Nos. 16 en 21 der wet op de middelen in Ned.-Indië; de suiker zal hebben bij te dragen in een nieuw te heffen uitvoerrecht op diverse producten en er zal een tijdelijke suikerbelasting worden geheven. Speciaal deze heffing onderwerpt schr. aan critiek; ze wordt voor het jaar 1920 op niet minder dan f 9½ millioen geraamd.

Levensbericht van C. M. Pleyte Wzn.

Als overdruk uit de Levensberichten van de Maatschappij der Ned. Letterkunde te Leiden, jaarg. 1918—'19, is verschenen eene levensbeschrijving van den hr. C. M. Pleyte Wzn. (geb. 24 Juni 1863 te Leiden, overl. 22 Juli 1917 te Soekaboemi). De schr., Prof. Dr. N. J. Krom, brengt in van groote piëteit getuigende woorden, hulde aan de nagedachtenis van den man, aan wien het

leven niet heeft gegeven wat hij er van had gehoopt en wat anderen van iemand met zijn groote gaven verwacht hadden. Pleyte's werkzaamheden bewogen zich op taalkundig, oudheidkundig en vooral ook op ethnographisch gebied, getuige de lange lijst zijner publicaties door Dr. Krom aan het slot der necrologie medegedeeld.

Orgaan der Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Voornaamste inhoud der Oct. afl.: In Memoriam Carel Marie Adriaan Stoutjesdijk (geb. Pekalongan 28 Sept. 1888, overl. Weltevreden 1 Oct. 1919). — Het verslag der bezoldigingscommissie. — Van Australië en Amerika naar Nederland. Reisindrukken van een Infanterie-kapitein. — Achter het front, door Intendant. — Hoofdbestuursbeleid, door A. van Pelt.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Een extra-Nr. van Dl. XII wordt geheel ingenomen door den tekst eener belangrijke voordracht van den houtvester J. van Schouwenberg over het boschwezen en de grondpolitiek in de Buitenbezittingen.

Ten besluite nog eenige titels.

Een en ander over de cultuur van aloë op Curaçao (Pharmaceutisch Weekblad van 8 Nov. '19).

Java's foreign export trade in 1918 (vervolg) (The Dutch East Indian Archipelago, Vol. II. No. 23).

Levensbeschrijving van Dr. A. J. Ultée (Tropical Life, July 1919).

The application of anthropological methods to tribal development in New Guinea, by E. W. P. Chinnery (Journal of the Anthropological Institute. Jan.—June 1919).

Een tropisch ziele-beeld (De grond van het religieus naturalisme), door Trophicus (vervolg). (Ceres, 1 Nov. 1919).

Het bergklimaat van Java, door Dr. C. Baak (Natuurkundig Tijdschr. v. Ned.-Indië, 1919, afl. 1).

Die Geologie von Mittel Celebes nach den neueren Forschungen E. S. Abendanons und anderer. (Geologische Rundschau. 1919. Heft 1—3).

Mededeelingen van zendeling Eigenbrod. Oproer op het eiland Samosir. (Berichten uit de Zendingswereld. 15 Nov. 1919).

Verslag omtrent het beheer en den toestand van het Landsopvoedingsgesticht te Semarang gedurende het jaar 1918.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Jaarverslagen van den landbouwvoorlichtingsdienst over 1917 en 1918. (Batavia, 1919).

Jaarverslag van de winning, het vervoer en den verkoop van Banka-tin over het exploitatiejaar 1916. (Batavia, Landsdrukkerij, 1918).

Koloniale postspaarbank in Suriname. Verslag over het jaar 1918. (Paramaribo, J. Ch. Wekker 1919).

De economische toestand van Suriname op 31 Dec. 1918. (Paramaribo, H. van Ommeren).

Mededeelingen.

Van de Commissie tot het afnemen van het Klein-Notaris-examen:

Klein-notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 *(Staatsblad* no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de artt. 16*g* tot 16*n* van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand December 1919, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van *f* 30.— verschuldigd zal zijn.

Zij die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich *vóór 27 November a.s.*, met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Boschlaan 16, Zeist), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

's-Gravenhage, 11 November 1919.

Namens de Commissie,
De Voorzitter,
Mr. J. J. HAGEN.

Van den Christelijken Volksbond:

Zuid Oost Buitensingel 179.

Vriendelijke uitnoodiging tot de CURSUSVERGADERING op *Maandag 24 November 1919*, des avonds om *acht uur*.

Spreker: Dr. J. W. Gunning, Zendingsdirector, Oegstgeest. — Onderwerp: **„Wat is voor onze Koloniën het best, Christelijke Zending of Neutrale beschaving?"**

Enkele mannen van gezag en ervaring zullen ook hunne meening uiteenzetten, zoodat hier het *pro* en het *contra* gehoord wordt.

Het Bestuur.

Van het Hoofdbestuur:

Studie-Commissie.

VERGADERING op *Zaterdag 29 November 1919, om 2 uur n.m.*, in het Gebouw van „Oost en West", Heulstraat 17.

De wd. Secretaris,
A. J. GOOSZEN.

Concept-Notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Maandag 10 November 1919.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; R. Zuyderhoff, ondervoorzitter; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt ('s-Gravenhage), Mevr. M. ten Bosch—Bosscher ('s-Gravenhage), J. P. T. J. Brondgeest (Haarlem), Mevr. Douair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs (Breda), J. A. van Hamel (Leiden), F. E. Luitjes (Nijmegen), Mej. J. van der Schuyt (Utrecht), H. F. Tillema (Groningen), Dr. H. H. Zeijlstra (Deventer) en A. J. Gooszen, wd. secretaris.

Afwezig met kennisgeving, de leden H. J. M. Baumann (Arnhem), J. H. Calmeijer (Apeldoorn), Mr. Dr. C. F. Schoch (Amsterdam) en C. de Vries (Amsterdam); zonder kennisgeving H. J. Hoekstra (Studenten-Afd.).

De Voorzitter opent om 2 uur n.m. de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen, in het bijzonder tot den heer Van Hamel en Mej. van der Schuyt, die als nieuwe leden van het Hoofdbestuur voor het eerst de vergadering bijwonen.

Door omstandigheden o.m. in verband met de werkzaamheden, voortvloeiende uit de besluiten in de Buitengewone Algemeene Vergadering te Utrecht, moest worden afgeweken van het bepaalde in art. 7 van het Huishoudelijk Reglement, dat deze vergadering in October moest zijn gehouden, welke afwijking door de vergadering wordt goedgekeurd.

De Voorzitter deelt mede, dat de secretaris, de heer E. F. Grooss, ontslag heeft gevraagd, nadat hij buiten de vereeniging een beter gesalarieerde betrekking had gevonden. Het spijt hem den heer Grooss te hebben moeten verliezen. Deze heeft der vereeniging vele goede diensten bewezen en was vol ijver en belangstelling. Hij vraagt de goedkeuring der vergadering, om den heer Grooss ook namens haar daarvoor dank te betuigen.

Om in de vacature te voorzien heeft het Dagelijksch Bestuur ingevolge artikel 11 der Statuten in de vervulling dadelijk tijdelijk voorzien, door het benoemen van den heer A. J. Gooszen, tot waarnemend secretaris-penningmeester. Hij vraagt hierop de goedkeuring van het Hoofdbestuur. De heer Gooszen heeft zich reeds doen kennen als een ijverig werker met veel belangstelling voor Oost en West.

I. *Notulen.*

Overgaande tot de agenda, vraagt de Voorzitter of een der aanwezigen iets heeft op te merken naar aanleiding van de notulen van de vorige, op 26 April j.l. gehouden, vergadering, welke werden bekend gemaakt in het Koloniaal Weekblad van 29 Mei d.a.v., no. 22. Zulks niet het geval zijnde, worden deze goedgekeurd en gearresteerd.

II. *Ingekomen stukken.*

1e. De wd. Secretaris deelt mede, dat de heer Prof. Dr. J. Boeke, wegens drukke werkzaamheden, welke Z. H. Gel. beletten nuttig werk voor de Commissie te verrichten en hare vergaderingen geregeld bij te wonen, het verzoek had gedaan om van het lidmaatschap der West-Indische Commissie te worden ontslagen. Door die Commissie werd Prof. Boeke warmen dank betuigd, voor de bereidwilligheid bij de oprichting en de aanvankelijke werkzaamheden betoond.

Het ontslag van Prof. Boeke wordt door het Hoofdbestuur aanvaard.

2e. Brieven van de Gouverneurs van Suriname en Curaçao, als antwoord op een schrijven van de Commissie voor West-Indië, aandringende op betere vertegenwoordiging van West-Indië op de a.s. Jaarbeurs te Utrecht.

De Voorzitter meent, dat intusschen te veel tijd verstreken is, om vanwege de Vereeniging voor de Jaarbeurs van 1920 nog bijzondere stappen te doen, maar wil overwegen wat haar nog te doen staat.

De heer Brondgeest had gewenscht, dat vanwege de Vereeniging ook een schrijven aan den Gouverneur-Generaal van Ned. Oost-Indië ware gericht.

3o. Eene vraag van de afdeeling Deventer, omtrent de werkwijze van de Informatie-bureaux der afdeelingen. De Voorz. zegt, dat daarvoor nog geen bepaalde regels zijn vastgesteld, en dat ook moeilijk schijnt. Staat men voor vragen, die plaatselijk niet dadelijk te beantwoorden zijn, dan kan men zich wenden tot het Informatie-bureau van het Dagelijksch Bestuur, dat hoopt in de toekomst van meer volledige gegevens voorzien te zijn, wanneer het plannen van de Propaganda-commissie meer uitwerking hebben verkregen.

De heer Gerdes Oosterbeek zou wenschen, dat dat overleg telefonisch kon plaats hebben. De wnd. Secretaris wijst op de rubriek „Vragen en Antwoorden'' in het weekblad „Indië'', waaruit veel valt te putten, terwijl ook het Koloniaal Weekblad in de mededeelingen van het Informatie-bureau tal van gegevens verstrekt.

III. *Besprekingen in verband met de voorstellen van de Propaganda-Commissie.*

De Voorzitter deelt mede, dat naar aanleiding van het in de Buitengewone Algemeene Vergadering besprokene het Dagelijksch Bestuur heeft vergaderd met de Propaganda- en de Redactie-commissie. Wat de Propaganda-Commissie wil is schoon, doch voor de uitvoering ontbreken ons de middelen. Wij werden het eens over het volgende schema:

Uit de Vereeniging „Oost en West'' wordt eene Commissie gevormd, wier taak zal zijn propaganda te maken voor de Vereeniging en haar streven.

Zij zal haar doel trachten te bereiken door:

1o. de toetreding tot het lidmaatschap aan te moedigen met de hulp — zoo noodig en mogelijk — van een bezoldigd propagandist;

2o. de Redactie-Commissie van het „Koloniaal Weekblad'' bij te staan bij de uitgifte en samenstelling van dat orgaan;

3o. het bevorderen van lezingen, filmvertooningen en dergelijke ter opwekking van de belangstelling in de koloniën, daar waar afdeelingen zijn, in samenwerking met de besturen dier afdeelingen;

4o. het houden of steunen van koloniale tentoonstellingen, medewerking aan jaarbeurzen, in samenwerking met de Commissie tot bevordering der Nederlandsche Oost- en West-Indische nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt, in overleg met het Hoofdbestuur.

Voor de bestrijding van de uitgaven, verbonden aan de werkzaamheden van de Commissie, zal zij zich verstaan met het Hoofdbestuur.

De Voorzitter der Commissie maakt deel uit van het Hoofdbestuur. Het Secretariaat van de Propaganda-Commissie wordt waargenomen door den Secretaris van het Hoofdbestuur. Het Dagelijksch Bestuur worde het Centraal Bureau, waar ook alle gegevens verzameld worden voor informatie op alle gebieden.

In beginsel werd het aangenomen en worden als leden der Propaganda-Commissie voorgesteld de heeren J. P. T. Brondgeest, Voorzitter, A. J. Gooszen, wd. Secretaris-Penningmeester, Mr. H. J. Boelen, Ed. Cuypers, S. van Lier Ezn., L. D. Petit Jr., Z. G. P. Marcella en Dr. H. H. Zeylstra, leden, die allen, behalve Dr. Zeylstra, hunne benoeming hebben aanvaard.

Dr. Zeylstra is wel genegen deel der Commissie uit te maken, doch maakt bezwaar tegen de redactie van punt 3, dat onnoodig of overbodig schijnt, tenzij de Propaganda-Commissie in de plaats wil treden van het Centraal Comité voor Indische leergangen en lezingen. De heer Brondgeest zegt, dat de bedoelde samenkomsten het geheele land door gehouden moeten worden, met het doel afdeelingen te vormen. Waarom kunnen „Oost en West'' en het Centraal Comité niet samengaan, wat toch de bedoeling is? Dr. Zeylstra licht toe, dat buiten de plaatsen waar afdeelingen van „Oost en West'' gevestigd zijn, het Comité werkt en dat dit beginsel gehandhaafd behoort te blijven. Het Comité werkt goed. De heer Gerdes Oosterbeek merkt op, dat het Comité een zeer exclusief standpunt inneemt, zooals hem is gebleken, toen ter besparing van kosten Apeldoorn eene advertentie enkel namens „Oost en West'' had gesteld betreffende een leergang van het comité in samenwerking met de afdeeling. Dr. Zeylstra verklaart, dat op lezingen van het comité ook propaganda voor „Oost en West'' gemaakt kan worden, stelt voorts de vraag of de afdeelingen het goed zullen vinden als de Propaganda-commissie zich op haar terrein begeeft?

Mevrouw Clifford zegt, dat er in de eerste plaats geld moet zijn, omdat de toegang tot filmavonden en lezingen vrij en kosteloos moet zijn. De Voorzitter belooft, de redactie van punt 3 nader te overwegen om aan de bezwaren van Dr. Zeylstra tegemoet te komen.

Dr. Zeylstra houdt in afwachting de aanvaarding zijner benoeming tot lid der Propaganda-Commissie in beraad. Na verdere bespreking neemt hij voorwaardelijk de benoeming aan, doch vestigt de aandacht er op, alleen 's Woensdags en 's Zaterdags beschikbaar te zijn. Hierna wordt de Propaganda-Commissie als ingesteld beschouwd.

IV. *Wijziging van Artikel 5 der Statuten.*

De Voorzitter deelt mede, dat het contract door den uitgever van het „Koloniaal Weekblad'' is opgezegd dat nu jaarlijks / 13.000 zal kosten, tegen / 6500 in 1914. O.a. in verband hiermede moet de contributie verhoogd worden. / 2.50 contributie is op zich zelve voor eene vereeniging als „Oost en West'' reeds te weinig. Het is wenschelijk geen nieuwe leden met eene contributie van minder dan / 5.— meer aan te nemen. Dit ware der afdeelingen in overweging te geven.

Voorgesteld wordt, artikel 5 der Statuten als volgt te wijzigen:

De 1e alinea te doen luiden:

„De Vereeniging bestaat uit: eere-leden, leden-begunstigers en leden.''

De woorden: „die alle dezelfde rechten hebben'', te doen vervallen.

De 3e alinea te doen luiden: „Leden-begunstigers zijn zij, die uit sympathie met het streven der vereeniging zich verbinden ten minste / 1.— 's jaars ter versterking van de kas bij te dragen.''

De 4e alinea, te lezen als volgt:

„Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van ten minste / 5.— betalen, met dien verstande, dat zij, die thans minder betalen, tot geen hoogere contributie verplicht zijn''.

In de 6e alinea de woorden: „ontvangen kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der vereeniging'' te doen vervallen.

Na de 7e alinea eene nieuwe 8e alinea in te lasschen, luidende:

„Leden, die eene contributie betalen van / 5.- of meer ontvangen bovendien kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der Vereeniging.''

De heer Brondgeest vindt / 1.— te laag voor leden-begunstigers, dit moet zijn ten minste / 2.50. De heer Tillema voert aan, dat / 2.50 te veel zou zijn, ten minste in het Noorden van ons land, waar zoo weinig belangstelling voor Indië bestaat. Ook de heer van Hamel is voor ten minste / 1.—, veel kleine bedragen helpen ook. De heer Brondgeest voert aan, dat men voor zoo'n bedrag niets kan doen en ook leden-begunstigers willen waar voor hun geld. De heer Tillema is van meening, dat ieder het orgaan moet ontvangen, zelfs al leest men het niet, het herinnert telkenmale aan het bestaan der Vereeniging. Na nog eenig debat wordt tot stemming overgegaan en de voorgestelde wijziging van de 3e alinea aangenomen.

Wordt besproken het niet ontvangen van het orgaan wanneer men niet / 5.— of meer contributie betaalt. Na eenig debat wordt aangenomen, dat nieuwe leden ten minste / 5.— contributie zullen hebben te betalen en het orgaan ontvangen, terwijl als overgangsmaatregel de oude leden, ook met minder contributie, het zullen blijven ontvangen, dus in hunne oude rechten blijven gehandhaafd. Aangespoord moet er worden tot vrijwillige contributieverhooging door de tegenwoordige leden, waartoe ter vergadering het voorbeeld wordt gegeven, terwijl mevrouw Douair. Clifford-Kocq van Breugel en de heer Tillema ieder eene gift van / 50.— schonken.

V. *Wijziging van artikel 13 der Statuten.*

De Voorzitter licht toe, dat bij de tegenwoordige contributieverdeeling het Hoofdbestuur over te weinig middelen beschikt om aan de vele eischen of wenschen naar behooren gevolg te geven.

Artikel 13 ware te wijzigen als volgt:

In de 1e alinea 40 pCt. te vervangen door 60 pCt.; het slot der zinsnede te doen luiden: behoudens dat aan elke afdeeling als minimum verzekerd blijve het volgens de vroegere bepaling haar op ultimo December 1919 toekomende, zoolang het getal leden der afdeeling niet daalt beneden het op gemelden datum bestaand getal leden der afdeeling. Bij daling beneden dat getal wordt

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

het aandeel der afdeeling in de contributie naar evenredigheid verminderd.

De 2e alinea moet, als verouderd, vervallen.

De 3e alinea te doen luiden: Onder vorenstaande bepalingen zijn niet begrepen, giften in eens. schenkingen, legaten, erfstellingen en dergelijke. Deze bijdragen worden, wanneer daaraan door den gever of schenker geen andere bijzondere voorwaarden verbonden zijn, aan het Hoofdbestuur afgedragen.

De 4e alinea kome naar aanleiding van het vorenstaande te vervallen.

Eenige leden vragen toelichting. De Voorzitter zegt, dat de bedoeling is: de bestaande afdeelingen niet onder de nieuwe bepalingen te doen lijden en daarom de inkomsten van de afdeelingen onder ultimo December 1919 als minima vast te leggen, wanneer het aantal leden niet afneemt, anders evenredige daling. Neemt het aantal leden van de afdeeling toe, dan heeft deze van de nieuwe contributie ook 40 percent, zoodat zij belang blijft houden bij de toeneming van het aantal harer leden.

De heer Brondgeest stelt voor reeds dadelijk, zonder voorbehoud, ook van de contributies voor 1919, 60 pCt. aan het Hoofdbestuur af te dragen. Na nog eenig debat wordt tot stemming overgegaan en de voorgestelde wijziging van artikel 13 aangenomen.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering met een woord van dank aan de leden voor de betoonde belangstelling, aan mevr. Clifford en den heer Tillema voor hunne milde giften en aan mevr. ten Bosch voor de gulle ontvangst van het Hoofdbestuur.

De wd. Secretaris,
A. J. GOOSZEN.

Nieuwe leden, contributie-verhoogingen en bijdragen.

Bijdragen:

Mevrouw Douair. Jhr. W. C. Clifford Kock van Breugel—Roelofs, Teteringen	ƒ 50.—
H. F. Tillema, Groningen	,, 50.—

Nieuwe Leden:

J. van Dongen, Directeur Oliefabriek, Blitar	ƒ 25.—
Th. J. G. van Everdingen, Den Haag	,, 10.—
P. S. G. Gerlings, Den Haag	,, 7.50
J. Nieuhuis, Vredeoord, Bloemendaal	,, 5.—
H. van der Mooren, 1e luit. N. I. L., Kampen	,, 5.—
H. van Hogerzijl, Amsterdam	,, 5.—
J. van Swieten, Den Haag	,, 5.—
R. B. Beeuwkes, Voorburg	,, 5.—
Ir. D. van Geuns, Den Haag	,, 5.—
Mr. A. L. Scholtens, Den Haag	,, 5.—
R. A. Baron van Hardenbroek van Lockhorst, Den Haag	,, 5.—
A. S. Fransen v. d. Putte, Den Haag	,, 5.—
J. H. Poelman, Den Haag	,, 5.—
P. Richter, Den Haag	,, 5.—
R. W. J. Schill, Scheveningen	,, 5.—
C. Tirion, Den Haag	,, 5.—
G. Veth, Scheveningen	5.—
J. Boerlage, Lendslinterstrasse 1, Berlin	,, 5.—
Mevr. B. E. Seijn—Evenwel, Breda	,, 5.—
C. van Roggen, Curaçao	,, 5.—
Dr. C. J. Vinkesteijn, Den Haag	,, 5.—
J. F. den Ouden, Den Haag	,, 5.—
G. L. Hofland, Den Haag	,, 2.50
J. van der Zwaal, Leiden, S.A.	,, 2.50
G. J. van Deursen, Den Haag	,, 2.50
C. H. Hoedt, Den Haag	,, 2.50
R. M. van Mourik, Den Haag	,, 2.50
Mevr. W. F. G. Veldhuijzen, Ginneken	,, 2.50
W. A. G. Perks, Leiden S. A.	,, 2.50
Wittop Koning, Overveen	,, 2.50
Prof. Wefers Bettink, Utrecht	,, 2.50
Soebono, Haarlem	,, 2.50
F. A. Enklaar van Guericke, Den Haag	,, 2.50
H. F. Roll, Den Haag	,, 2.50
S. van Deventer, Den Haag	,, 2.50
C. L. Levoir, Den Haag	,, 2.50
J. H. Nunnink, Den Haag	,, 2.50
J. v. Beuge, Den Haag S. A.	,, 2.50
Jhr. Mr. Dr. J. R. Kocq v. Breugel, Driebergen	,, 2.50
E. C. Dogterom, Deventer	,, 2.50
J. Gerretsen, Deventer	,, 2.50
J. J. van Kempe Valk, Haarlem S. A.	,, 2.50
I. M. Kievit, Deventer	,, 2.50
W. A. Laverman, Linschoten	,, 2.50
G. van Leyden, Deventer	,, 2.50
J. A. A. Lodewijks, Breda	,, 2.50
W. Monhemius, Den Haag	,, 2.50
J. Rosenveldt, Den Haag S. A.	ƒ 2.50
L. Witte, Deventer	,, 2.50
N. A. van Wijk, Leiden S. A.	,, 2.50
C. v. d. Most, Deventer	,, 2.50
J. P. Amesz, Deventer	,, 2.50
W. G. C. J. Bosman, Deventer	,, 2.50
K. v. d. Boom, Deventer	,, 2.50
S. C. Schröder, Deventer	,, 2.50
R. M. Singgih, Deventer	,, 2.50
J. H. Valentgoed, Deventer	,, 2.50
W. Vetter, Deventer	,, 2.50
A. C. M. Vingerhoets, Deventer	,, 2.50
Th. T. Taen Err Toung, Amsterdam	,, 2.50

Contributie verhoogingen:

C. J. van Motman, Weltevreden,	van	ƒ 2.50	op	ƒ 10.—
Mevr. F. H. Suermondt-Albrecht, Soekaboemi,	,,	,, 7.50	,,	,, 10.—
R. Zuyderhof, Den Haag	,,	,, 7.50	,,	,, 10.—
Mevr. H. Doffegnies, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 10.—
Mevr. Wed. M. ten Bosch—Bosscher, Den Haag	,,	,, 7.50	,,	,, 10.—
F. de Boer, Amsterdam	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
A. J. Gooszen, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. D. Boelen—Schlette, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. Wed. C. Brinkman, Den Haag	,,	,, 3.—	,,	,, 5.—
C. J. Bollee, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
R. Boele, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. J. C. O. Elink—Schuurman Bergsma, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
Mevr. E. Hijmans—Kann, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
J. A. van Hamel, Leiden	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
F. E. Luitjes, Nijmegen	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Baron F. E. Mulert, Ommen(O.)	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
H. D. Mijer, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
J. A. Soetens, Den Haag	,,	,, 3.—	,,	,, 5.—
Mej. J. van der Schuyt, Utrecht	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
A. G. A. van der Velde, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Deventer	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
T. van Erp, Den Haag	,,	,, 3.—	,,	,, 5.—
C. R. Bakhuizen van den Brink, Rijswijk	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
A. H. Blaeser, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
G. F. de Bruyn Kops, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. Conradi—van der Bent, Maastricht	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Dr. C. H. Felix, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mr. B. de Gaay Fortman, Dordrecht	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
A. C. Koopmans, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
H. E. Levert, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
J. van Nie, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
G. J. Oudemans, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. D. Raedt van Oldenbarnevelt-v. Maarseveen, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
H. J. A. Raedt van Oldebarnevelt, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
R. J. A. Raedt van Oldebarnevelt, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
F. L. W. Raedt van Oldebarnevelt, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
H. R. J. J. Thorbecke, Leiden	,,	,, 3.—	,,	,, 5.—
Van der Vinne, Wageningen	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
P. C. van der Wolk, Middelburg	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
Mevr. M. Zeiler, Hilversum	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
J. Hamme, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mr. A. S. Rueb, Rotterdam	,,	,, 1.50	,,	,, 5.—
J. F. Schmöle, Teteringen	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
W. A. van Breda—Kolff, Den Haag	,,	,, 1.50	,,	,, 5.—
Th. J. Veltman, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
W. J. Cohen Stuart, Scheveningen	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Douair. Jhr. S. Storm de Grave-v. Ardenne, Den Haag	,,	,, 1.50	,,	,, 5.—
H. B. van Rhijn, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Baron H. M. Collot d'Escury, Den Haag	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
Mevr. E. F. Nijenhuis—van Beuzekom, Den Haag	,,	,, 2.—	,,	,, 5.—
Mevr. C. A. Gobius, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
H. A. van Marle, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. Wed. Mr. C. Th. F. Thurkow, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
Mevr. Wed. Salomon, Den Haag	,,	,, 2.50	,,	,, 5.—
A. van der Kolff, Bergen(N.H.)	,,	,, 1.50	,,	,, 4.—
Mevr. v. Helden—Westpalm v. Hoorn, Doorn	,,	,, 2.50	,,	,, 3.50

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Balloistraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boeizelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging. Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

No. 48. Donderdag 27 November 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . | HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . | TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Wat „Oost en West" beoogt en is.

Kort en bondig is het eerste neergelegd in de Statuten.

„Het doel der vereeniging is: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder."

De vereeniging tracht dit doel te bereiken door:

1. het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Oost- en West-Indische bezittingen en koloniën;

2. het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de nijverheid, daaronder in het bijzonder ook begrepen de inlandsche kunstnijverheid;

3. het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hunne opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden, of gezonden, dan wel daar achtergelaten heeft en desverlangd het houden van toezicht over die kinderen;

4. het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoopen en zoo voorts, aan naar Oost- en West-Indië vertrekkende of aldaar aangekomen personen;

5. het geven van raad wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoopen en zoo voorts, op verlangen van uit de Inkende of van daar aangekomen personen;

6. het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden;

7. het medewerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de vereeniging Oost en West;

8. het aanwenden van andere wettige middelen, welke aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Door de Regeering wordt de Vereeniging „Oost en West" erkend te zijn: „eene instelling van algemeen nut", daar zij dienstbaar wordt gemaakt aan het onbaatzuchtige streven om in het belang van moederland en koloniën eenige maatschappelijke bezwaren op te heffen, die wegens het verschil van toestanden en de verre afstanden voor Europeanen aan het gaan naar de koloniën, het langdurig verblijf aldaar en den terugkeer in het moederland zijn verbonden, door hun, die voor zich of de leden van hun gezin met die bezwaren in aanraking komen, zooveel mogelijk met raad en daad de gevraagde hulp en bijstand te verleenen.

De vereeniging bestaat uit: eere-leden, leden-begunstigers en leden.

Leden-begunstigers zijn zij, die uit sympathie met het streven der vereeniging zich verbinden ten minste ƒ 1.— 's jaars ter versterking van de kas bij te dragen.

Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van ten minste ƒ 5.— betalen.

Alle leden hebben vrijen toegang tot tentoonstellingen, lezingen en voordrachten der vereeniging, tenzij door het hoofd- of afdeelingsbestuur een voor leden verminderd entrée is vastgesteld.

Leden, die eene contributie betalen van ƒ 5.— of meer, ontvangen bovendien, zoo het verschijnt, het Orgaan der vereeniging.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden „PERSINGGAHAN"

Van Boetzelaerlaan 2, Den Haag.

Van den Directeur, den heer F. de Munnik, ontvingen wij het volgende bericht:

3 November was het Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden een half jaar oud.

Bij de opening op 3 Mei zijn op verschillende wijzen de beste wenschen voor den groei en ontwikkeling van *Persinggahan* uitgesproken en we willen nu, een half jaar later, even aan het oog laten voorbijgaan, wat in het Tehuis is gebeurd, om te zien of we op den goeden weg zijn om het Tehuis aan zijn doel te doen beantwoorden. Al zijn nu 6 maanden eigenlijk niet voldoende om te kunnen verzekeren, dat de Inrichting aan de verwachtingen zal voldoen, toch is de ontwikkeling in dit eerste half jaar van dien aard, dat met grond mag worden vertrouwd, dat Persinggahan aan zijn bedoeling zal beantwoorden.

In de eerste plaats als *Tehuis.*

Geen enkelen dag toch was het huis zonder logé's. Reeds spoedig moesten enkele bedden worden bijgekocht en ook daarna waren soms alle bedden bezet. Het aantal opgenomen bedienden bedroeg tot 3 November 36, onder wie 4 jongens. Dat zij zich hier werkelijk „Thuis" gevoelden, werd duidelijk door hen gezegd en was bovendien zeer goed aan hen te merken. Dit bleek ook uit verschillende brieven, van sommigen na hun vertrek ontvangen.

De bedoeling bij de oprichting was ook, dat baboe's van buitenshuis in hun vrijen tijd, hier zouden komen om gezellig samen te zijn, doch de vrees was vrij algemeen, dat daarvan weinig gebruik zou worden gemaakt. In het eerste begin liep het dan ook niet druk; maar spoedig is die vrees volkomen beschaamd. Bijna elken dag toch zijn er gasten, 's middags en 's avonds en het is alleraardigst te zien hoe vroolijk zij dan samen kunnen zijn. Zij kwamen niet alleen in de zomermaanden, maar ook in de koude dagen lieten zij zich door regen, sneeuw en wind niet afschrikken. Op een van de koudste Zondagen in October, toen ik dacht, dat niemand zou komen, zijn er 20 gasten geweest, die de recreatiezaal op een gezellige wijze vulden. Wel een bewijs, dat de hier vertoevende Inlandsche Bedienden er prijs op stellen elkaar op een gezellige en fatsoenlijke plaats te kunnen ontmoeten en dat het *Tehuis,* ook in dit opzicht, zelfs boven de verwachting, aan zijn doel beantwoordt en in een werkelijke behoefte voorziet.

Als *Arbeidsbeurs* is het bereikte resultaat zeker bevredigend te noemen. Het aantal aanvragen om een bediende steeg in dit 1e half jaar tot 158, terwijl er 106 aanbiedingen van baboe's en jongens binnen kwamen. Aangezien deze aanbiedingen en vragen veelal persoonlijk worden gedaan, is de kamer van den Directeur niet dikwijls zonder gasten.

Het kantoor van den Directeur is tevens *Adviesbureau* en grenst aan de recreatiezaal en tal van baboe's hebben den weg daarheen reeds gevonden om hun nood te klagen. In veel gevallen is hulp verleend kunnen worden of is door tusschenkomst van den Dir. verbetering in de behandeling gekomen. Want dat niet alle baboe's een goede behandeling genieten, is begrijpelijk, wijl de subjectieve opvattingen omtrent hetgeen een baboe toekomt nog al uiteen loopen, maar dat in dit eerste half jaar de hulp van den Directeur 5 maal werd ingeroepen om tusschenbeide te komen, waar van ergerlijke mishandeling van een baboe sprake was, zal misschien wel verwondering baren. Gelukkig kon in de meeste gevallen de baboe in het Tehuis worden opgenomen en zij zoo aan de slechte behandeling ontkomen. Een baboe, die wegens wangedrag op straat was gezet en niet wist waarheen te gaan, is 's nachts in 't water gesprongen, gered en in een ziekenhuis opgenomen, totdat zij hier een veilige plaats kon vinden in het Tehuis. Nu is zij, door bemiddelling van Persinggahan, als noodhulp gaan dienen en voldoet aanvankelijk goed. Voor deze baboe heeft het Tehuis dus zeker ook nuttig werk gedaan.

Dit vluchtig overzicht is wel voldoende om den indruk te vestigen, dat de Regeering een goed werk heeft gedaan met de Vereeniging „Oost en West" in staat te stellen *Persinggahan* te openen en in stand te houden.

De Kloetcommissie.

De Kloetcommissie deelt mede, dat zij, met goedvinden van den Minister van Koloniën, haar werkzaamheden heeft gestaakt in verband met de omstandigheden, dat voldoende gelden geacht worden te zijn bijeengebracht.

In Nederland werd voor een bedrag van ruim *f* 790.000 ingeschreven, van welke gelden echter een gedeelte in Indië werd gestort door de nederzettingen van inschrijvers. Het juiste bedrag, dat in Indië voor gelijk doel werd bijeengebracht en waarmede dus voormeld bedrag van *f* 790.000 moet worden verhoogd, is hier niet bekend. Alles te zamen nemende wordt aangenomen, dat er ruim voldoende middelen aan het Smeroefonds zijn overgemaakt om de daarvoor in aanmerking komende schaden te vergoeden.

Met groote voldoening mag dus geconstateerd worder, dat de oproep der Commissie in breeden kring en op onbekrompen wijze beantwoord is geworden en de Commissie brengt haar dank over aan allen, die haar geldelijk of door persoonlijke medewerking hebben gesteund.

Gaarne brengen wij dien dank over aan onze leden en begunstigers, die gevolg gaven aan den oproep van den heer A. H. Spaan, Notaris te Blitar, opgenomen in het Kol. Weekblad van 29 Mei j.l., no. 22, om door giften den nood in de door de Kloetramp geteisterde streken te lenigen, het leed der door den slag getroffenen te verzachten. Wij verklaarden ons bereid bijdragen in ontvangst te nemen, die later aan de Kloetcommissie zouden worden afgedragen en wezen er op, dat alleen door samenwerking iets degelijks zou kunnen worden bereikt.

Door onze bemiddeling kon ongeveer *f* 1750.— worden overgemaakt, ons steentje tot den opbouw van hetgeen werd verwoest, ons penningske ter verlichting van den nood, met vele anderen een fonds gevormd hebbende voldoende „om de daarvoor in aanmerking komende schaden te vergoeden."

Ook hier maakte eendracht macht!

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Radio-verkeer in Ned.-Indië.

De snelle en prachtige vorderingen, die de techniek der draadlooze telegraphie en telephonie de laatste jaren maakten, deden meer en meer de voordeelen in 't oog springen, die een veelvuldige toepassing ervan zouden meebrengen. In Holland waren het vooral stoomvaartmaatschappijen, groote dagbladen enz., die partij trokken van die vergaarde kennis en de electro-magnetische trillingen uit de lucht opvingen.

Van de Regeering ging echter nog weinig stuwende kracht uit; tijdens den grooten oorlog waren de voortdurende slechte gemeenschap met de koloniën en de in dezen ergerlijke afhankelijkheid van vreemde mogendheden, wel een aanhoudende grief, maar aan de afdoende verbetering, in casu toepassing van de draadlooze telegraphie, werd te laat begonnen. We weten hoe er thans gewerkt wordt aan een draadlooze verbinding Koloniën—Nederland en vice-versa; we hopen, dat binnen niet al te langen tijd, onafhankelijk van 't buitenland, deze degelijke directe verbinding zal zijn tot stand gekomen.

Maar er zijn veel grootere mogelijkheden! Wat is het niet steeds een bron van groot ongemak en dikwijls ook van ellende geweest, dat de Europeaan, vooral op de Buitenbezittingen, zoo eenzaam en alleen zit. Degenen, die in geschriften daarvan uit eigen ondervinding vertelden, konden voorbeeld op voorbeeld noemen van deze schaduwzijde van het mooie werk.

dat zij verrichtten. Het gebrek aan communicatiemiddelen maakt, dat voeling met de buitenwereld, een vereischte in vele en velerlei zaken, niet dan hoogst gebrekkig is. *En hier kan de Regeering direct een prachtige verbetering aanbrengen, wanneer zij namelijk profiteert van de mogelijkheden, door het radioverkeer geopend.*

Op alle eenigszins daarvoor in aanmerking komende standplaatsen van controleurs, gezaghebbers, zendelingen, enz., moeten aan de woningen der ambtenaren ontvanginrichtingen voor draadlooze telegraphie worden aangebracht. De kosten hiervan behoeven volstrekt niet groot te zijn, daar men met betrekkelijk heel eenvoudige toestellen kan volstaan. (Let op de prestaties van amateurs op dit gebied).

Dit moet een eerste stap zijn op den weg, die leiden zal tot een zoo volledig mogelijke, practische aanwending van radio-telegraphie.

En welke voordeelen zullen verbonden zijn alleen al aan dezen eersten stap. Een controleur op de Kei-eilanden b.v. zal thuis zittend allerlei berichten kunnen ontvangen. Ambtelijke mededeelingen en bevelen uit Batavia zal hij, wanneer er een bepaalde tijd is bekend gemaakt, waarop ze de aether worden ingeslingerd, met hetzelfde gemak opvangen, als journalistieke berichten van politieken, wetenschappelijken en welken aard ook. Het gevoel van vereenzaming en afgezonderd te zijn van een milieu en een beschaving, waaraan men gewend is geraakt en behoefte heeft, zal in belangrijke mate verminderen voor den ambtenaar. Doch niet alleen voor hem! Zijne vrouw, die meetrok, vol illusies en toewijding, moet steeds worstelen tegen het degeneratie-gevaar en „het niets om handen hebben." (Lees daarover b.v. wat mevrouw B. van Helsdingen-Schoevers schrijft).

Maar nu staat daar het ontvangtoestel en hoe snel zal zij zich niet vertrouwd willen maken ermede om de vele geheimen uit de lucht om haar heen, in blijde ontvankelijkheid tot zich te nemen. Wat een ambitie zal zij hebben en wat een genot moet het zijn, om wanneer er straks radio-telegrammen binnenkomen, ook van veel belang voor haren man, naast liefhebbend vrouwtje zijn levende krant te wezen, met interessante nieuwtjes, onafhankelijk van postbooten e.d. verkregen.

Wanneer het Gouvernement in dit alles geen aanleiding genoeg vindt om over te gaan tot een dergelijke uitbreiding van den radio-dienst, laat men dan eens goed bedenken van welk een onschatbaar voordeel een dergelijke uitgebreidheid zou kunnen blijken te wezen. Vooral nu Insulinde wellicht een periode tegemoet gaat van onrust en stokerij van demagogen, zou het feit, dat men in staat zal zijn in contact te komen met afgelegen posten en verwijderde ambtenaren, van doorslaande beteekenis kunnen blijken te zijn.

Natuurlijk moet het geen prutswerk worden en zullen er ook veel meer gemakkelijk bereikbare verzendstations met beperkten werkingssfeer moeten worden opgericht.

En wanneer de teekenen niet bedriegen (jongste berichten uit Indië gewagen van uitstekend geslaagde proefnemingen) is er ook voor de draadlooze telephonie een grootsche toekomst weggelegd.

ABOE SABAR.

Oost-Indische Causerie.

In de allereerste plaats wensch ik tot zijne juiste proporties terug te brengen het eerste gedeelte van het entre-filet „Verwilderings-verschijnselen", voorkomende in de rubriek „Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië" van het nummer van 20 dezer.

Bedoeld gedeelte luidt als volgt:

Naar aanleiding van een inbraak in een Eur. woning te Tanang-Abang West, zegt het „N. v. d. D. voor N. I.": „De onveiligheid hier ter stede neemt steeds toe, doch dit staaltje overtreft alle vorige. Nooit nog waagde het gepeupel het om met een bende van tien man in het centrum van Weltevreden een aanslag te beramen en gedeeltelijk uit te voeren. De heertjes blijken voor niets meer te staan!"

Den samensteller van bedoelde rubriek is waarschijnlijk een later bericht van hetzelfde blad ontgaan, waarin een en ander in het juiste licht werd geplaatst. Ook ik las het eerste bericht en het bevreemdde mij al aanstonds, dat het immer zoo goed op de hoogte zijnde „N. v. d. D. voor N. I." de juiste situatie niet dadelijk had begrepen. Immers het gold hier eene wel wat hardhandige demonstratie van eenige Inlanders tegen een — naar ik vermeen onder politietoezicht staand — hooggeplaatst inmiddels gepensionneerd civiel ambtenaar, van wien het een openbaar geheim was, dat hij in niet nader aan te duiden betrekking tot jeugdige manspersonen stond. En dat optreden noem ik gezonde verwildering! Tegen ongezonde verwildering behoort inmiddels met alle gepaste middelen krachtig stelling te worden genomen.

Nadat ik mijn vorige causerie schreef, bereikten ons weer heel wat telegrammen over de S. I. en haar doen en laten. De S. I. kan den parlementairen weg niet volgen, zoo verklaarde Tjokroaminoto, omdat er geen parlement is en de revolutie aanvaardt hij alleen, als zij hem opgedrongen wordt. Die meneer begint wel een beetje heel erg dik te doen! Laat hem eens beginnen de door Abdoel Moeis geteekende toelichting op het werkprogram der S. I. op te slaan, voorkomende op bladzijde 40 e.v. van „Koloniale Studiën", van October 1917, extra politiek nummer.

Deze vraagt leiding en bescherming van het volk in zijne parlementaire actie. Trouwens het woord „parlementair" heeft niet de enge beteekenis, welke Tjokroaminoto er blijkbaar aan geeft. En van revolutie-opdringen gesproken! Wie wil die opdringen? Kom, kom, Tjokroaminoto, ge weet wel beter. Zorg vooral, dat ge in evenwicht blijft en wij zullen maar hopen, dat het reisje naar Japan U opkikkert. Een zeereis doet velen goed!

Met belangstelling zullen velen ongetwijfeld het officieel verslag omtrent de z.g. afdeeling B. tegemoet zien. Het feit, dat Sosrokardono, commissaris van de centrale S. I., in verband met die afdeeling en haar optreden inmiddels gearresteerd is, geeft intusschen wel te denken, al wil men dan ook niet op den uitslag van het onderzoek vooruitloopen. Ook het bericht van „De Locomotief", dat op het S. I.-congres gebleken is, dat Tjokroaminoto de leiding niet meer heeft en dat Soerjopranoto, commissaris der centrale, de leiding zal overnemen en in bolsjewiksche richting zal doorgaan, vereischt eenige reserve. In de eerste plaats laat Tjokroaminoto zich zoo maar niet in den hoek drukken en in de tweede plaats is het heusch zoo erg niet, als de woelige elementen zich afscheiden, zooveel te beter immers kan men in het vizier houden! Tevens komt er dan aan het heterogene in de S. I. een gepast einde en doet gezonde wisselwerking haar intrede. De onpractische idealisten kunnen we heusch wel den baas blijven en is het een wonder, dat die lieden óók ginds opduiken, waar het als gevolg van den oorlog in nagenoeg geheel Europa, Amerika, ja overal mangelt aan nuchterheid? Wij zijn niet zoo spoedig downhearted, al zouden wij ook gaarne zien, dat onze nieuwe minister van Koloniën in de Staten-Generaal — naar het voorbeeld van Balfour in het Engelsche lagerhuis over Egypte — de volgende woorden zou weten te plaatsen: „De Nederlandsche suprematie bestaat en zij zal gehandhaafd worden en laat niemand, hetzij in hetzij buiten Nederlandsch-Indië zich vergissen omtrent dit kardinale beginsel van de Nederlandsche regeering."

Dikke woorden!? Wel neen, als ze maar uit het hart opwellen in het belang van het....... Indische volk!

S. J. AAIJ,
O.-I. Ambtenaar met verlof.

Den Haag, 22 Nov. 1919.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

De opvoeding der Indische Jeugd.

Naar aanleiding van een artikel over „Funeste invloeden" in de „Loc.", schrijft Paedagogos in het-

zelfde blad een hoofdartikel over de opvoeding der Indische Jeugd. Schr. toont daarin o.a. aan, dat „onder de jeugd in Indië, in het algemeen gesproken, een zeer sterk ontwikkelde, bijna ziekelijke zucht, naar eenzijdige, oppervlakkige en materialistische vermaken en genoegelijkheden bestaat, welke door de invloeden uitgaande van het huis en het daar samenwonende gezin, blijkbaar niet zoodanig en in voldoende mate kan worden beïnfluenseerd en geneutraliseerd, dat ze niet kan uitgroeien tot een ziekelijk maatschappelijk euvel." Mr. van Walsem, secr. van „Pro Juventute" wees reeds „op de groote opvoedkundige beteekenis van de *gesloten* huiskamer en den daarin bijéén wonenden huiselijken kring, en het gemis daarvan in Indië, met zijn open huizen, zijn warmte, zijn tekort aan mist en kilte en koude, als een der oorzaken genoemd van de groote uithuizigheid van oud en jong, de genotjacht en als ziekelijke woekering daarmede in verband staande: *jeugdmisdadigheid*."

Schr. geeft vervolgens eenige voorbeelden: Een sympathieke jongen van 12 jaar kreeg, toen hij overging, een auto van ƒ 10.000.— met een eigen chauffeur en autoknecht. Met den dag werd de knaap protzeriger en ongenietbaarder. Een andere H.B.S.'er kreeg voor afleiding, van zijne ouders, die buiten woonden en hem bij iemand in den kost hadden gedaan, de beschikking over 3 auto's, voor zich en zijne vrienden. De jongen was met zijn krachtwagens de schrik van Batavia's wegen. Dergelijke toestanden doen zich in Indië in het groot en in het klein herhaaldelijk voor en zijn voor de jeugd fataal. P. concludeert: „Ze maken de jeugd *blasé* en rijp voor den tijd. Het is over het algemeen een jagen naar materialistisch genot zonder eind. Feestpartijen, dansen, clubvergaderingen, jaarfeesten, naar dezen of genen tuin, naar de races, naar den schouwburg enz., allemaal mooie en nuttige dingen, maar onder voorwaarde, dat ze met mate worden genoten. Elk teveel schaadt. Te veel materialistische geneugten voor de jeugd zijn beslist verkeerd. Ze vermogen geen gevoel van voldaanheid te verwekken en verstoren het zoo noodige evenwicht bij de ontwikkeling van het karakter."

P. betoogt dan hoe de jeugd, en vooral de Indische jeugd, te *vroeg volwassen* is. De jeugd gevoelt zich en treedt op, zooals ze door de ouderen is gemaakt en wordt behandeld. Het optreden van knapen met kuitbroeken en van meisjes met vlechten bij feestelijke gelegenheden, als gastheeren en gastvrouwen, wordt in het openbaar en zelfs in de pers opgehemeld. Scholieren richten clubs en bonden op voor hunne belangen tegenover ouders en onderwijzers. Ze geven hun eigen partijblad uit en de inhoud wordt in andere tijdschriften gepubliceerd en besproken. Dit alles „zou onschuldig zijn, als het niet zoo gemakkelijk het karakter aantastte en bedierf." Schr. acht deze gevallen even erg of nog erger op de verschillende onderwijs-instituten voor Inlanders. „Ook daar, zegt hij, wordt naar het schijnt de jeugd te vroeg voor volwassen aangezien en een atmosfeer gekweekt, waarin zelfoverschatting, ontevredenheid en eigenwaan welig tieren. Wie met bedoelde jongelui kennis maakte, of hun vakblaadjes inzag, zal gelegenheid hebben gehad dit alles op te merken. Onrust en onevenwichtigheid vallen terstond op pijnlijke wijze op."

P. gelooft, evenals de red. van de „Loc.", dat de *slappe tucht* menigmaal oorzaak kan zijn van het gesignaleerde kwaad. Maar, zegt P., „laten we het maar eerlijk uitspreken, als de jeugd niet is, zich niet gedraagt, zooals wij dat gaarne zouden willen, dan is dit zeker voor het overgroote deel de schuld der ouderen. Van de opvoeders in de eerste plaats, maar verder ook van den algemeenen geest, die er woont en woelt in de maatschappij. En in dat opzicht past in ons aller mond een oprecht gemeend: „*Peccavi.*"

Schr. vermeent, dat men in Indië te streng eenzijdig *materialistisch* in de opvoeding is. „Er is geen of te weinig tijd en gelegenheid en lust tot het kweeken van geestelijke behoeften en een geestelijke atmosfeer voor de jeugd." „Er leeft, er is in den mensch een zeker iets, dat aangeduid wordt met de woorden geest en ziel. En ook dat „zeker iets" eischt verzorging, opvoeding, ontwikkeling op de meest geëigende wijze. Blijft dit achterwege, dan krijgt men een eenzijdige opvoeding en tengevolge daarvan menschen, die *geestelijk* niet in een evenwichtstoestand verkeeren. Wat op zijn beurt weer een schadelijken invloed heeft op het geheele leven en elke levensuiting." P. bedoelt hiermede niet reclame te maken voor een godsdienstschool of dergelijke, doch plaatst deze opmerkingen geheel in het algemeen.

Paedagogos besluit: „Er wordt tegenwoordig ontzaglijk veel gedaan aan lichamelijke *sport* en daardoor wordt niet weinig de gezondheid en de regelmatige ontwikkeling van het lichaam bevorderd. En zeker ook veel zedelijk kwaad voorkomen. We meenen echter, dat ook de ziel in den mensch en vooral in den jongen mensch verpleging en „*Drill*" noodig heeft, op een verstandige en voor de jeugd en in verband met den tijd geëigende wijze toegepast. Goede geestelijke oefening is in vele gevallen, niet altijd, een krachtig schild tegen zedelijke gevaren. Een goed verzorgde, regelmatig ontwikkelde, verstandig geleide kinderziel, waarborgt tot op groote hoogte *geluk* en *degelijkheid*. Wij zijn het volkomen met schrijver van „Funeste invloeden" eens, dat een goede organisatie van het Lager en Middelbaar Onderwijs krachtig zal kunnen medewerken tot het verkrijgen van goede resultaten, ook wat de karaktervorming onzer kinderen betreft. We meenden er echter ook, zonder propaganda te maken voor eenige kerk of secte, dan wel van deze meer te verwachten dan er door de ervaring geleerd, op redelijken grond van te verwachten is, er de aandacht van de lezers op te moeten vestigen, dat speciaal in Indië, waar de ouders aan de geestelijke vorming der kinderen, ten gevolge van allerlei omstandigheden, vaak zoo weinig *kunnen* doen, maatregelen behooren te worden genomen, die een evenwichtige, niet uitsluitend op de materie gerichte opvoeding waarborgen."

Moord op Europeanen in de Cultures.

Naar aanleiding van den moord op den heer Geisler, eerste geëmployeerde der onderneming Soember Tengoelon, in het Tanggoelsche, zegt het „Soer. Hbld.": „Geisler stond zoowel bij zijn chefs als bij het volk zeer goed aangeschreven. In zijn optreden was hij steeds zeer bezadigd en kalm." En verder: „Weer is onschuldig bloed gevloeid, weer is door moordenaarshanden een einde gemaakt aan een jong, veel-belovend leven. Steeds driester en brutaler worden zekere inlanders op de cultuurlanden in hun optreden. Het volk speelt met de levens der Europeanen, stelt zich zelf rechter, zonder vrees voor de gevolgen. Gevangenisstraf heeft op een Madoerees geen invloed, het leventje van Luilekkerland, zij het dan achter de tralies, bevalt hem veel te goed. Geen vrees voor de gevolgen weerhoudt hen een moord te doen. In deze streek is de moord op den heer G. de *vijfde* aanslag in een jaar tijds, op Europeanen gepleegd. *Coming events cast their shadows before.* Dat het gouvernement en zijn dienaren meer acht bleven slaan op deze schaduwen en minder zagen naar de zon, de zoogenaamde zon der ethiek, die zoo gezegd, het volk dezer landen „verlichten" moet......"

Inlandsche millionnairs.

„Mataram", de „Loc." en de „Pr. Bode" deelen hieromtrent het volgende mede:

In Semarang overleed dezer dagen de inlander Tasripin; zijn erfenis bedraagt 45 millioen gulden. „Mataram" vraagt: „Welke rol heeft deze n a b o b gespeeld in de historie der ellende van zijn volk? Vreemden brachten bij alle rampen het geld bijeen, dat noodig was om althans de grootste misère te lenigen. Zij deden dit, ook als er geld noodig was voor de een of andere stichting in het belang van het volk, hetzij door geldinzamelingen, fancy-fairs als anderszins. Maar wat deed deze multi-millionnair, die bij wijze van spreken de geheele schade van de Kloetuitbarsting (1 à 2 millioen) had kunnen dragen zonder dat hij dit merkte? Waar is bijv. op Java de een of andere Tasripin-stichting, een monument, dat zou getuigen van de liefde van dezen inlander voor

zijn volk? Een monument, als er door de Hollanders, de zoo gesmade Westerlingen hier op Java bij tientallen zijn opgericht? Wat ten opzichte van dezen Semarangschen millionnair is gezegd, geldt vrijwel voor alle inlandsche richards."

Dan lezen wij hoe Pasar Gedeh, ten zuiden van Jogja, bekend staat om zijn schatrijke inwoners. Door heel Indië hebben de handelaren van Pasar Gedeh hun agenten en relaties. Soms ontvangen enkelen hunner eene zending briljanten ter waarde van 2 ton en betalen cash! Anderen toonen uit hun voorraad een bedrag van ƒ100.000 aan briljanten. Voor de bewerkers van de schildpadden haarkammen enz. arriveeren uit het Soerabayasche tegelijk 10 ton schildpadschalen (ƒ20.000). Prachtige huizen, niet met hypotheek bezwaard ter waarde van ƒ20 à ƒ25.000 worden daar aangetroffen. Enorm veel kapitaal zit daar bijeen.

„Doch nimmer hoort men iets van deze richards als geld wordt ingezameld voor hun ongelukkige landgenooten. Dan houden zij de koorden der beurs krampachtig gesloten." De kapitalisten van Pasar Gedeh bleven o.a. weg, toen de Europeanen en de Kraton bijdragen gaven in den tijd der groote voedselschaarschte in het begin van dit jaar. „Men schampert in de inlandsche pers zoo tegen den Eur. kapitalist, den „uitzuiger" en „struikroover". Doch men zal moeten erkennen, dat er nog iets is, beduidend erger, hardvochtiger en gieriger dan de Westersche kapitalist. Namelijk......... de Inlandsche kapitalist!"

Hollandsche tooneelgezelschappen in Indië.

Louis Davids klaagde niet lang geleden in de „Loc." dat dilettanten in Indië steeds volle zalen trokken en oorzaak waren, dat beroepsartisten ledige zalen hadden.

Cor Ruys daarentegen heeft met zijn gezelschap, zoowel te Padang als te Batavia, stampvolle zalen gehad en over het algemeen een goede pers.

Hans van de Wall echter toont zich in zijn tooneelcritiek in 't „Bat. Nbl." lang niet tevreden over de eerste prestaties van 't ensemble, dat z.i. te onbeduidend cabaret-werk biedt. Hij schrijft o.m.: „Velen zullen het met mij wel in Cor Ruys waardeeren, dat hij niet in Indië kwam met 'n bagage van holle frazen en groote beloften, zooals wij die vaak van anderen hoorden. Trouwens, wij laten ons niet meer opdringen dat elk gezelschap, hetwelk den Oceaan komt oversteken, een firstclass-troep zou zijn, alleen maar op grond, dat het uit beroepsartisten bestaat. En even min zal het gelukken ons te misleiden door het mooie voorwendsel, dat men zich de mailreis en reuzenkosten getroost had met het uitsluitend doel, aan dit kunstarme land eens de ware kunst te brengen! Neen, Cor Ruys zal het nu evengoed weten als ik, dat niet één beroepsgezelschap hier zijn tenten opsloeg, of het spatte, door innerlijke scheuring uit elkaar en stelde ons publiek te leur. Zonder uitzondering werden de beloften omtrent een smakelijk voorgespiegeld repertoire schromelijk geschonden; bleek de onderneming gebaseerd op het bekende stersysteem („monsieur le Directeur", omgeven door 'n stel prullen en cabotins), en ontpopte het ensemble zich bij het scheiden van de markt als een bend eartisans, die het kunstvak als dekmantel gebruikte voor haar driehoogsche beschaving en losbandige moraliteit." Na een bespreking van het programma vervolgt hij: „Rest (dus) tot onverdeelde waardeering en toejuiching het eenige nummer, dat met kunst verband hield, n.l. Cor Ruys' imitaties van dr. W. Rooyaards, Louis de Vries en Louis Bouwmeester, meesterstukjes van virtuositeit op mimisch-plastisch gebied. Deze dingen vermag alleen iemand te doen, die als Ruys tooneelspeler is jusqu' au bout des ongles. Velen en mij zou het toch liever geweest zijn, indien gedebuteerd ware met 'n flink en afgerond tooneelstuk in bedrijven. Cor Ruys heeft in Indië een naam op te houden en zijn gezelschap, dat niet uit matadors bestaat, moet er nog een maken. Daarom zou ik zeggen: als dat cabaret-gedoe van de baan is, hoe eer hoe liever, en voor den dag met het ensemble, met tooneel, met kunst. Niet met kunstjes. Aan dit laatste bestaat in Indië geen behoefte."

Suriname.

Op de vragen door den heer v a n K o l in de Eerste Kamer tot den Minister van Koloniën gericht — zie ons nummer van 6 November — luidt het antwoord:

„De kort geleden van den gouverneur van Curaçao ontvangen bijdragen tot het Koloniaal Verslag over 1918, waarin de laatste mededeelingen voorkomen omtrent den aanvoer van stroo voor het vervaardigen van hoeden, maken geen melding van een ernstige bedreiging van het hoedenvlechtbedrijf door gebrek aan stroo; integendeel wordt daarin gezegd, dat er geen gebrek aan grondstoffen is geweest, terwijl de prijs slechts weinig verhoogd was. De aanvoer was zelfs grooter dan in 1917 (onderscheidenlijk 283.798 en 244.672 dozijn koppen), terwijl de hoedanigheid eenigszins verbeterd was. De prijs was iets hooger dan in 1917 (ƒ 0.53 per dozijn, tegen ƒ 0.52 in laatstgenoemd jaar).

Volgens een in het plaatselijk blad *Amigoe di Curaçao* voorkomend artikel voor hoedenstroo zou er intusschen reden tot klagen zijn ontstaan.

De ondergeteekende is gaarne bereid om, in overleg met den Gouverneur van Suriname en van Curaçao, te bevorderen, dat de reeds voor eenige jaren in de eerstgenoemde kolonie ondernomen aanplant van den Carludovica-palm, die het voor de vervaardiging van hoeden in Curaçao gebezigd wordend stroo levert, krachtiger ter hand genomen wordt, indien blijken mocht, dat de aanplant intusschen geen voldoende uitbreiding verkregen heeft. Zooals toch de gouverneur van Suriname reeds in 1915 aan zijn ambtgenoot van Curaçao meedeelt, werd alle moeite gedaan om deze kolonie zoo spoedig mogelijk ook aan Carludovica-stroo te helpen.

De ondergeteekende is bereid den gouverneur van Suriname te verzoeken, voortaan in de gegevens bestemd voor de Koloniale Verslagen, weder mededeelingen te doen over de kolonisatie van Nederlandsche boeren in de kolonie en die in de Koloniale Verslagen te doen opnemen."

* * *

De heer Van Kol heeft aan den Minister van Koloniën de volgende vragen gesteld in zake:

1°. benoeming van een nieuwen administrateur van financiën in Suriname;

2°. wijziging van de bauxietverordening.

I. Is het den Minister bekend, dat de onlangs van detacheering als oud-administrateur van financiën te Suriname teruggekeerde inspecteur der Haagsche gemeentelijke belastingen, de heer J. G. van de Stadt, die met succes in de kolonie werkzaam geweest is en de waardeering en achting van alle kringen heeft kunnen verwerven — een in de laatste tijden bij uitgezonden hoofdambtenaren zeldzaam verschijnsel — bereid is een definitieve benoeming in de kolonie te aanvaarden onder bepaalde voorwaarden?

Zou de Minister kunnen mededeelen, welke deze voorwaarden zijn en, indien er bezwaren zijn tegen de inwilliging daarvan, welke bezwaren hiertegen bestaan?

Is de Minister bereid de benoeming van een nieuwen administrateur van financiën in elk geval aan te houden tot de verwachte aankomst van den gouverneur van Suriname in Nederland?

II. In de zitting van de Koloniale Staten van Mei j.l. werd vanwege het Koloniaal Bestuur medegedeeld, dat van de regeering machtiging was verkregen de sedert Maart van het vorige jaar door de Koloniale Staten goedgekeurde bauxietverordening af te kondigen, nadat eenige aangegeven wijzigingen daarin zouden zijn aangebracht. Kan de Minister mededeelen of een voorstel tot deze wijzigingen al bij de Koloniale Staten is ingediend? Zoo ja, wanneer; zoo neen, om welke reden zulks niet is geschied. En tevens bekend maken welke wijzigingen noodig werden geacht?

* * *

Naar de *Maasbode* van 16 November verneemt, zal de heer G. J. S t a a l, Gouverneur van Suriname,

per s.s. *Crijnssen* van den K. W. I. M. naar Nederland komen voor zijn reeds vroeger aangekondigd bezoek aan ons land, ter bespreking van bestuurs- en handels-aangelegenheden.

Het s.s. *Crijnssen* is 7 November l.l. van Amsterdam naar West-Indië vertrokken en wordt in de tweede helft van December hier terugverwacht.

* * *

De West meldt: Aan enkele artikelen heerscht weder schaarschte.

Zoo is er nog slechts een kleine voorraad bloem in de kolonie. Eenige bakkerijen zullen misschien over een dag of tien moeten sluiten. De firma Kersten heeft een voorraad voor ongeveer vier weken.

Wanneer er bloem komt, weet op dit oogenblik niemand, dank zij de kabel, die ons weer in den steek laat.

Er heerscht ook nijpende schaarschte aan krantenpapier. Wij waren de laatste weken gedwongen de uitgifte van een bijblad te staken en dientengevolge leesstof en advertentiën eenigszins in te krimpen.

* * *

In *Suriname* van 10 October vangt een inzender een reeks artikelen aan, onder het hoofd: „*Hoe men tracht bij onze Engelsche naburen het land te ontwikkelen.*" Wij ontvingen tot heden vier nummers, waarin het zeer belangrijke artikel wordt voortgezet.

De inzender begint met de aanhaling van de conclusiën van het parlementslid M o r r i s:

„Een zeer voldoende oplossing van het vraagstuk zou gevonden kunnen worden door van Engelsch Guiana dat stuk af te snijden, dat reeds in cultuur en voldoende bereikbaar is (1000 tot 2000 vierkante mijlen ongeveer) en dit te blijven beschouwen als de kolonie Britsch Guiana en dat het Moederland dan benoemde voor het achterland eene hooge commissie (High Commission) waardoor Engeland de vrije hand krijgt over de resteerende 90.000 vierkante mijlen.

Hierdoor zou vermeden worden dat Britsch Guiana van Engeland groote sommen moet leenen voor de ontwikkeling van een groote lastpost, die het niet voor zijn directe ontwikkeling behoeft of liever die de afdoende ontwikkeling van datgene, waar hij direct belang bij heeft, tegenhoudt.

Dan zal de belastingbetaler, die ook in Britsch Guiana een zeer beperkte draagkracht heeft, zien, dat het gedeelte dat hij bewoont, werkelijk van zijne bijdragen voordeel trekt."

Een ander parlementslid, Bigland, — hiermede instemmende — zeide, dat de leden van de Hooge Commissie het recht moesten verkrijgen om het achterland te kapitaliseeren, zoowel de deelen geschikt voor landbouw en veeteelt, als ook de bosschen, welke minerale rijkdommen bevatten en al deze landerijen af te staan aan eene corporatie, die het recht van uitgifte heeft van *honderd millioen pond sterling* in preferente aandeelen en *twee honderd millioen pond sterling* in gewone aandeelen.

Na een uiteenzetting van de wijze, waarop deze millioenen gebruikt zouden worden, gaat het artikel aldus voort:

„Bij een onderhoud met Lord Milner verklaarde deze, dat indien het voorstel op de aangegeven basis werd ingediend bij het Ministerie van Koloniën (Colonial Office), men verzekerd kon zijn, dat de millioenen zouden verkregen worden, welke benoodigd zijn voor de uitvoering van het plan."

Het gelukte de afgevaardigden, die uit Britsch Guiana naar Engeland gezonden waren, ook een promotor te vinden, die voor een groep kapitalisten aannam den bouw van een spoorweg naar het achterland zoo snel mogelijk ter hand te nemen, mits enkele supplementaire concessies konden worden verleend.

De afgevaardigden stelden zich ook in verbinding met de voornaamste autoriteiten op het gebied van den vliegdienst ten einde op de snelste en meest afdoend wetenschappelijke basis het achterland in kaart te brengen.

„Men kwam overeen, dat er twee vliegmachines zouden moeten worden gebruikt en dat photographeën zouden genomen worden van den bovenloop van alle

rivieren, bergen en open vlakten, daar dit zoo afdoend en snel had bijgedragen voor terreinoverzicht gedurende den oorlog."

Hieraan knoopt de schrijver deze opmerking vast: „Dit alles schijnt *hier* bijna een droom; wij zijn zoo ver verwijderd van de centra waar al deze cijfers en mogelijkheden werden besproken en wij hier zijn niet zoo doordrongen van de nieuwigheden, die door den oorlog van quasi onmogelijk tot gemakkelijk uitvoerbaar zijn gepromoveerd, maar onze Fransche en Engelsche naburen daarentegen, die familiaar zijn geworden met de mogelijkheden van den vliegdienst, zullen het wel weten en hebben reeds een aanvang gemaakt om geen tijd te verliezen."

In dit verband verwijzen wij naar het interessante artikel van Ir. E. C. A b e n d a n o n in het Julinummer van „*De West-Indische Gids*", getiteld: „*Economische Waardebepaling van Suriname*", waarin de verkenning van het binnenland door middel van vliegtuigen wordt bepleit.

In het vierde artikel onderzoekt de schrijver uit welke landen van Europa kolonisten naar Guiana kunnen komen en komt tot de conclusie „dat Italianen, Portugeezen en Spanjaarden de eenige Europeesche nationaliteiten zijn om het pionierswerk voor het bevolken van de Zuid-Amerikaansche landen te verrichten en dat andere nationaliteiten uit Noordelijk Europa voor dit doel eerst na de eerst genoemden in aanmerking komen."

De schrijver wijst op Brazilië, maar wij zouden hem willen raden te onderzoeken, in welk deel van dat land de kolonisatie van de genoemde nationaliteiten uit Zuid-Europa gelukt is.

Curaçao.

De bovenwindsche eilanden.

Reeds in het *Koloniaal Weekblad* van 9 October l.l. vestigden wij de aandacht op een streven, dat op de Bovenwindsche eilanden zou merkbaar zijn geworden, naar afscheiding van Curaçao en naar meer zelfstandigheid in rechtstreeksche verbinding met het moederland. Het blijkt nu, dat deze beweging op St. Martin is ontstaan en zich gaandeweg uitgebreid heeft. 12 Sept. is daar onder leiding van de heeren J. C. Maymouth, D. H. Nisbet en A. C. Wathey, eene betooging gehouden, waarop besloten werd zich met een verzoekschrift tot de Koningin te wenden. Daarin wordt o.a. gewezen op de beperkte macht van den aan den Gouverneur op Curaçao ondergeschikten gezaghebber, op de financieële lasten, die aan de saamhoorigheid met Curaçao verbonden zijn, op de rechtspraak, op het ontbreken van eene vertegenwoordiging in den Kolonialen Raad, op de hinderpalen, die in den weg staan aan eene gunstige ontwikkeling van den economischen toestand dezer eilanden, die tal van bronnen bezitten, die niet of onvoldoende aangeboord zijn. Genoemd worden met name de katoenteelt en de houtindustrie. De *Amigoe di Curaçao*, opmerkend dat in de gebreken der rechtspraak juist voorzien is, voelt weinig voor de beweging en hoopt, dat Gouverneur Helfrich, die op het punt stond naar de Bovenwindsche eilanden te vertrekken, de zaak bijeen zal weten te houden. Wij gevoelen meer voor het standpunt van *Voz di pueblo*, in het nummer van 16 October l.l. ontwikkeld. Meenen de Bovenwinders, dat zij met hunne belangen niet voldoende tot hun recht komen in het tegenwoordig koloniaal verband, dan is het hunne zaak. Voor het tegenwoordige hebben zij anders weinig reden tot klagen. Maar Curaçao kan in financieel opzicht bij eene afscheiding slechts wel varen. En juist daarom verwachten wij, dat eene doorzetting van het wat heet gebakerde plan voor St. Martin, St. Eustatius en Saba een financieële strop zal worden.

Huisvlijt.

Zooals bekend is, wordt in de kolonie op groote schaal de huisvlijt beoefend. Op aanstichting vooral, naar wij vernemen, van mevr. van Breemen, is nu eene vereeniging opgericht onder de zeer deskundige leiding o.a. van mevrouw Evertsz-Bervoets en mevr.

Lansberg-Aliarez Correa, die zich ten doel stelt deze artikelen op te koopen en weer te verkoopen. Onder huisvlijtartikelen verstaat de vereeniging: sols, Spaansch werk, sabawerk, filet, quipure, borduurwerk haakwerk, kantwerk, manden, matten, stoeltjes, kokers, enz., caretwerk, vlechtwerk (geen hoeden), houtsnijwerk, schilderwerk, poppen, jams, bocadilla's, enz.

De vereeniging moet natuurlijk afzetgebieden zoeken voor de door haar ingekochte artikelen. Het lijdt geen twijfel, of ook in Nederland, waar met name de fraaie handwerkproducten der koloniale huisvlijt nog maar weinig bekend zijn, is het afzetgebied uit te breiden. In ieder geval zal de vereeniging goed doen zich in verbinding te stellen met ,,Boeatan".

WAT DE INLANDER ZEGT.

Geldschaarschte. Uit Makasser, Soerabaja, Cheribon, Djombang, Karangganjer en verschillende andere plaatsen komen klachten wegens schaarschte aan zilver- en pasmunt. De Inl. ambtenaren te Djombang hebben zelfs een vergeefsche reis naar de Kaboepaten gemaakt, omdat de Collecteur geen klein geld had om de mandaten uit te betalen en toen de priaji's eindelijk hun traktement ontvangen hadden, konden ze hun bankbiljetten nergens inwisselen. (Neratja). Dat deze schaarschte tot allerlei ontevredenheid, kleine stakingen zelfs aanleiding heeft gegeven, is alleszins verklaarbaar. De Sinar Hindia vermoedt, dat het Gouv. de schuld zal geven aan de S. I.-leiders, die alle zilverstukken wel zullen gesmolten hebben, of aan de leden der geheime printah zullen hebben verstrekt, om alle zilvergeld achter te houden.

Rijstprijzen. In ingezonden stukken klaagt men nog steeds over de hooge rijstprijzen: *f* 25 voor rijst no. 1 en en *f* 22 voor rijst no. 2 per picol. Zoo zijn o.a. met het s.s. ,,De Kock" 500 zakken rijst aangevoerd te Djambi, doch tegen *f* 31.70 de picol. Dat is voor een Inlander niet te betalen; ze moeten zich zulk een weelde-artikel ontzeggen. Schande, dat O. W.'ers door rijst vast te houden, de prijzen tot zulk een hoogte weten op te drijven en wij juichen het toe, dat de Regeering af en toe zoo'n Chineeschen opkooper aan zijn jas trekt en den heelen voorraad in beslag neemt. De gevolgen blijven helaas niet uit. Diefstal en rampok-partijen zijn aan de orde van den dag. Dat is zeer verklaarbaar, als het hongerige volk zulke woekerprijzen moet betalen. Volgens een particulier schrijven zou te Moewara Tebo reeds *f* 60 per picol zijn betaald. (Neratja).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Burgerlijke Stand. Van 1 Mei tot 1 Augustus 1919 zijn bij den Burgerlijken stand te Batavia aangegeven: geboren 403, overleden 312, gehuwd 6.

Wat de reden is van dit onnoozele bedrag huwelijken? De Perniagaan noemt daarvoor: de Chineezen houden er niet van, melding te maken van het huwelijk en verzwijgen misschien de aangifte; maar vooral is dit toe te schrijven aan het feit, dat zij in een bepaalde maand trouwen en dan wel in zoo grooten getale, dat de ambtenaar van den B. S. haast geen tijd heeft, om alle huwelijken in zijn register aan te teekenen, evenals hij ook in bepaalde maanden overkropt is met werk, n.l. het inschrijven van geboorten.

Volgens de *Sinar Sumatra* moet men ook nog rekening houden met de omstandigheid, dat een Chinees dikwijls tweemaal naar het bureau moet, eerst om de geboorte aan te geven, later, als de sterren duidelijk aan den hemel te onderscheiden zijn, om volgens den *adat* een passenden naam aan den jongen wereldburger te geven.

Bolsjewisme. De Assistent-Resident van Semarang heeft, versterkt door een aanzienlijke politiemacht, een inval gedaan in de drukkerij van *Boeng Kong Sie* en daar No. 1, 2 en 3 van het maandblad *Tjien Lie Poo* met alle copieën, proeven en zetsels in beslag genomen. Daarna hebben de politie-mannen in het vereenigingsgebouw van *Hoa Kiauw Kong Tjie Sia* in hechtenis genomen den redacteur *Pek Pien Tjioe* en den administrateur *Ong Oe Ting*, onder voorgeven, dat revolutionnaire lectuur zou zijn verspreid. Den volgenden dag wist de politie in kampong Kentangan een bolsjewiek gevangen te nemen, *Pek Lie Pik*; zijn papieren en boeken zijn in beslag genomen; hij bleek niet in het bezit te zijn van een pas, waarop hij is uitgewezen. (*Sinar Sumatra*).

De *Perniagaan* is slecht te spreken, dat men met twee maten meet; dat men *Moh. Kasan* en andere oproerkraaiers van de *Sinar Hindia* niet belet, het publiek op te hitsen en te vergiftigen met hun oproerige taal; de toon van de redactioneele artikelen doet denken, alsof *Moh. Kasan* de macht van een G. G. heeft. Deze schrijft b.v.: ,,O broeders, denkt er om, eens zal de wereld er heel anders uitzien dan thans; de armen zullen vroolijk worden en de rijken zullen tranen schreien, als wij eens op de kapitalen van de rijke Europeanen en Chineezen beslag leggen, enz." De manier, waarop de *Sinar Hindia* schrijft, de driestheid waarmee ze perkara's verzint, of uit haar duim zuigt, zijn er op gericht, de domme menigte een rad voor de oogen te draaien, ze op te zweepen tegen ons Chineezen, tegen de Europeanen en vreemde Oosterlingen, die allen in één adem ,,de kapitalisten-bende" worden genoemd. Waarom wordt de fulmineerende *Sinar Hindia* niet in beslag genomen, zooals de *Tjin Lie Po*? Waarom wordt de schrijver, die de menschen aanzet tot rooven en dooden, niet in de boei opgesloten, zooals *Pek Pien Tjioe* en *Ong Oe Tong*? Wil het Bestuur krasse maatregelen nemen tegen de Bolsjewisten, best! Maar dan moet ze dat kwaad met wortel en tak uitroeien, niet met twee maten meten, door de *Sinar Hindia* e.a. bladen rustig te laten doorgaan met haar schelden, vergiftigen van de volksmeening, ophitsen en rust verstoren."

De *Pewarta* voegt er aan toe: ,,dat ook in Soerabaja door de politie beslag is gelegd op verschillende kranten van *Tong Lie Po*, het orgaan van de vereeniging *Kong Tong*, die propaganda zou hebben gemaakt voor het bolsjewisme! De voorzitter en verschillende leden van het bestuur zijn door de recherche gevat. Men meent, dat de vereeniging *Kong Tong* haar oorsprong heeft in Semarang en verschillende vertakkingen heeft in Ned.-Indië, o.a. in Soerabaja. Wij (Pewarta) betwijfelen dat. Er zijn exemplaren gevonden van de *Tjien Lie Poo*, maar dit rechtvaardigt geenszins de arrestatie van zoovele Chineezen."

Plundering. Te Singaparna (Manondjaja) hebben Inlanders de toko van een *Bombayer* bestormd; alle mogelijke waren hebben ze ,,gekocht" voor prijzen, die de plunderaars geliefden te geven. De tokohouder verzette zich tegen dezen diefstal en kreeg daarop een houw; door bloedverlies viel hij in zwijm. Natuurlijk was nergens een politieagent te ontdekken. Daarop werd hetzelfde spelletje herhaald in de toko's van *Liem Beng Tjin* en *Lie Tjong*; ook dezen liepen klappen en slagen met een *golok* op. Eerst nadat hunne winkels gerampast waren, kwamen politiedienaren opdagen. Alle roovers waren in het bezit van een djimat, waarop een kris en een voet afgebeeld waren; deze djimats hadden ze gekocht van *Hadji Soleiman* van Tjikoja (district Tjiawi) tegen *f* 2.50 à *f* 10 per stuk. De kris maakte den drager z.g. onkwetsbaar voor alle wapenen; de voet had de magische kracht, hem nooit moe te doen worden. 't Is fraai! Tegen deze volksbedriegers diene het Bestuur streng op te treden, of de onkwetsbaren krijgen de smaak te pakken van het rampassen. Wij kunnen niet begrijpen, dat op een plaats als Singaparna het politie-personeel toevallig weer absent was, toen er iets aan de hand was. De A. R. heeft er voor te zorgen, dat de veiligheid zoodanig is, dat dergelijke roofpartijen bij rustige Chineesche kooplui niet kunnen voorkomen. (*Perniagan*).

De *Pewarta* neemt nog het volgende lijstje van vonnissen in 1918 op: Opiumschuiven: 12414 veroordeelingen, 2 pCt. Europeanen, 32 pCt. Chineezen, 66 pCt. Inlanders. Spelen: 37957 vonnissen, 12 pCt. Europeanen, 62 pCt. Chineezen, 26 pCt. Inlanders. Dronkenschap: 14793 vonnissen, 58 pCt. Europeanen, 24 pCt. Chineezen, 18 pCt. Inlanders.

Als men deze cijfers ziet en al de andere vergrij-

pen: laster, kloppartijen, bedrog, oplichting, verduistering, brandstichting, diefstal, moord, enz., dan mag men dit gerust noemen: nog erger dan de uitbarsting van den Kloet. *(Pewarta).*

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

't Britsche aanpassingsvermogen in Egypte toegepast.

De nationalistische partij in Egypte bleek niet te temmen en niet te vernietigen. Groot Brittannië bezit de eigenschap om zich te voegen en toch de leiding te houden. Het doet ook in Egypte weer een poging om hierdoor de uitersten te verzoenen of althans nader tot elkander te brengen. Volgens een in Caïro verspreid officieel communiqué, wordt de politiek van Engeland in Egypte gericht op de handhaving der autonomie van 't Rijk onder Britsche bescherming en op de ontwikkeling van 't stelsel van zelfbestuur onder een Egyptische regeerder. Engeland wil Eg. vrijwaren voor alle gevaren van buiten, voor inmenging van eenige buitenlandsche bemoeienis, en 't wil te gelijkertijd het constitutioneele stelsel invoeren, opdat, onder de hoede van Engel., de sultan, zijne ministers en de gekozen volksvertegenwoordigers in toenemende mate naar eigen inzicht kunnen samenwerken ter behartiging der Eg. aangelegenheden. Zooals men weet, heeft de voormalige khedive zich tijdens den oorlog geheel onafhankelijk verklaard van den sultan van Turkije, en daarbij zelf den sultans titel aangenomen.

De Britsche regeering heeft besloten een missie, onder leiding van lord Milner, naar Eg. te zenden, om een constitutie te ontwerpen en, in overleg met de Eg. regeering het voorbereidende werk te doen, alvorens den voorgenomen regeeringsvorm kan worden ingevoerd.

De commissie heeft geen bevoegdheid Eg. een constitutie op te dringen.

Zij heeft de noodige hervormingen na te gaan en het tot voorstellen te brengen voor een regeeringsstelsel, dat overeenkomstig de aangegeven beginselen later in werking kan worden gesteld.

In hoever de tegemoetkoming aan de Eg. wenschen waardeering zal vinden, is nog slechts te raden. Vooralsnog blijkt er niets van. De Eg. regeering is ten gevolge der officieele bekendmaking afgetreden. Den 16 November hebben de Caïro-onlusten plaats gehad, waarbij 10 dooden en meer dan 120 gewonden gevallen zijn, en deze vonden hun oorsprong in de afkondiging van bovenvermelde verklaring. De nationalistische partij wil van een voortduren van de Britsche bescherming niet hooren, zij heeft een manifest uitgevaardigd, waarin die vreemde bescherming in strijd wordt verklaard met de beginselen van Wilson en van den volkerenbond. De leiders der nationalisten hebben de bevolking wel opgeroepen om met a l l e w e t t e l ij k e m i d d e l e n voor de onafhankelijkheid te strijden, maar een zoodanigen oproep bij manifest gedaan, werkt niet zelden verder door dan de woorden aangeven, en dit schijnt ook hier weer 't geval te zijn geweest. Een inlandsch blad is dan ook al zoover gegaan om aan te sporen de zending van Milner met geweld te weerstaan.

De betoogingen op den 16en hebben zich in denzelfden geest geuit. De politie moest hulp inroepen van Eg. troepen, die op hun beurt den steun van Britsche troepen noodig hadden. Hierbij vielen de vermelde offers.

Ook te Alexandria vonden protestrelletjes plaats.

Er is dus wel aanpassingsvermogen van Br. zijde, maar zal er ook aanpassingsvermogen van Eg. nationalistische zijde zijn? En zoo niet, wat dan?

De heropening van de cursussen der Ecole coloniale. Hulde aan Van Vollenhoven.

De opening van 't nieuwe cursusjaar der Koloniale school te Parijs, werd ditmaal tot een plechtigheid van buitengewone beteekenis gemaakt. Bij 't begin van den oorlog gesloten, daar alle leerlingen naar 't front waren vertrokken, werden in 1917 weer eenige cursussen hervat voor de verminkten, die daarvoor in aanmerking kwamen, maar den 4en November zijn de lessen weer voor 't eerst in vollen omvang heropend. De voorzitter, de heer Dislère wijdde in het bijzonder woorden van herinnering en vereering aan de oud-leerlingen, die allen, zonder uitzondering ten strijde waren gegaan en waarvan velen hun bloed voor de vaderlandsche zaak geofferd hebben. De leerlingen, die het school-brevet nog moesten halen, waren 90 in getal geweest, 24 ervan zijn gesneuveld, 10 gewond. Het aantal dergenen, die na reeds volbrachte studie, hun diensten op de slagvelden bewezen hebben, is niet juist bekend, maar wel zijn de namen bekend van 32 hunner die sneuvelden en van 34 die gewond werden. Weet men, dat 122 eervolle vermeldingen aan de leerlingen en oud-leerlingen ten deel vielen, dat 18 hunner op 't slagveld ridder werden van 't legioen van eer en 5 de medaille militaire verwierven, terwijl 8 koloniale bestuurders gedecoreerd werden voor burgerlijke diensten tijdens den oorlog bewezen en een 50-tal hunner 't ridder- of officierskruis in de koloniën verwierven, dan vormen deze een indrukwekkende lijst voor een school, die een beperkt aantal leerlingen heeft en die nog niet heel lang in werking was.

Indien wij hier voor deze plechtigheid aandacht vragen, gebeurt dit mede omdat daarbij andermaal de hooge verdiensten van onzen landgenoot Joost van Vollenhoven naar voren zijn gebracht op een wijze, die hem een zeer, zeer hooge plaats geeft onder de helden van dezen oorlog. Hebben wij 't ons vroeger tot taak gesteld op de buitengewone verdiensten van dezen Nederlander in Franschen dienst nadruk te leggen, en moesten wij daarbij met eenige spijt er op wijzen, hoe in de huldiging van Fransche zijde, zoowel tijdens zijn leven, als na zijn sneuvelen, nagelaten werd ons land de eer van zijne geboorte te gunnen, ook nu valt dit weer aan te teekenen. Wij vinden hierin slechts een aanleiding te meer om 't nogmaals te releveeren.

Enkele helden werden met naam en daden vermeld. Elsassers in de eerste plaats. Dan volgde, als een afzonderlijke passage in de rede van den heer Dislère, een h o m m a g e à V o l l e n h o v e n. Hij legde de p l u m e s b l a n c h e s d e G o u v e r n e u r g é n é r a l neer om zijn plaats als kapitein te komen innemen. Voor zoover uit het verslag in „La Dépêche Coloniale" van 5 November blijkt, werd daarbij niet vermeld, dat het besluit hiertoe al een daad van groote fierheid was, daar hij, de jonge pas aangestelde, nog niet ten volle van bekomen wonden genezen, gouverneur generaal van Fransch West Afrika, zoodoende opkwam tegen een inbreuk, die z.i. op zijn waardigheid en verantwoordelijkheid gemaakt werd. De spreker te Parijs herinnerde aan de indertijd ook door ons aangehaalde woorden uit de vermelding, die hij verwierf en die vermoedelijk eenig is, onder de vele schitterende die uitgereikt zijn: „Officier d'une valeur et d'une vertu antiques, incarnant les plus belles et les plus solides qualités militaires; à placer au rang des Bayard et des Tour d'Auvergne; à citer en exemple aux générations futures, ayant été l'un des plus brillants parmi les plus braves......". Van Vollenhoven was niet slechts leerling, hij was ook leeraar aan de school geweest. Als hulde aan zijne uitstekende verdiensten zal de zaal waar hij zijne colleges gaf voortaan zijn naam dragen en zal daar zijn portret hangen met de vermelding, waaraan de bovenaangehaalde woorden ontleend zijn.

Marine beschouwingen.

Evenals Engeland heeft Frankrijk zijn pleitbezorger gevonden voor het kleine marine-materieel. In een werk: „Les enseignements maritimes de la guerre antigermanique", veroordeelt de vice-admiraal Daveluy onverbiddelijk de verdere aanmaak van drijvende forten. Wij geven hier enkele van zijne opvattingen en beschouwingen weer. De oorlog is zoowel te land als ter zee met ander materieel gevoerd dan met groote kosten ervoor vervaardigd werd. Aan de gepantserde kruisers was een eerste rol toegedacht, de lichte kruisers en de torpedoschepen moesten op hen steunen in den strijd. Aan de macht der onderzeeërs geloofde men niet, in Duitschland evenmin als elders. De gepantserde groote schepen bleven echter in de havens opgesloten, het eenige groote zeegevecht, waarin zij zijn opgetreden, heeft geenerlei invloed op de overige gebeurtenissen uitgeoefend. De lichte schepen en torpedo-eskaders vervulden een veel belangrijker rol. Zij waren doorloopend in de weer, maar toch weer op een gansch andere wijze dan men had gedacht, en hierdoor waren zij niet altijd geëigend voor de te vervullen taak. De oorlog te water, boven water, is voor een groot deel gevoerd met visscherschepen, die tot gewapende schepen vervormd werden. Onder water kwamen onderzeeërs meestrijden, van een model, dat ver afwijkt van het vóór den oorlog aangeprezene. Daar kwam dan nog de deelneming van 't vliegtuig bij.

De marinestaven zouden hieruit een veroordeeling moeten lezen van hun vroeger standpunt; doch de schr. meent 't tegenovergestelde waar te nemen.

Met 't voorgaande is niet gezegd, dat admiraal Daveluy den gepantserden kruiser persé afkeurt. Hij constateert slechts dat deze niet beschermd was tegen de torpedo, zoodat de zeeforten niet uit de havens durfden gaan. Hunne taak ware geweest den vijand weg te jagen, deze kwam echter ongestraft de handelschepen vernietigen tot vlak bij de Britsche kust. Het eenige preventieve nut was, dat de Duitsche groote vloot ook verplicht werd thuis te blijven.

Volgens den schr. zijn vechtschepen onvermijdelijk

noodig voor zee-mogendheden, die aan een tegenstander de macht ter zee willen betwisten, maar mogendheden, die zich de uitgaven hiervoor niet kunnen veroorloven, doen verstandig door voor hare beschikbare middelen onderzeeërs aan te schaffen.

De dreadnoughts hebben hun tijd gehad. De nieuwe types moeten er op ingericht worden om de uitwerking van een torpedo of mijn te localiseeren, en een groot aantal lichte kanonnen meevoeren om de zee met torpedo-granaten te kunnen bestrijken.

De admiraal bewondert de prestaties van de Britsche kruisers, klasse T o w n. Terwijl hij nog niet durft beslissen in hoever Frankrijk groote gepantserde schepen zal noodig hebben, aangezien hij hiervoor wachten wil op hetgeen van Engeland en N. Amerika zal uitgaan, vraagt hij beslist om een groot aantal kruisers, met verbeterd weerstandsvermogen tegen torpedo's.

De ,,torpilleur'' heeft niet aan zijn roeping voldaan. Daarentegen heeft de behoefte zich opgedrongen aan kleine kruisers van 800 à 1200 t.

De groote openbaring voor den oorlog ter zee is de onderzeeër geweest. Veel van hetgeen de sous marins gedaan hebben is bekend, veel is echter ook niet van algemeene bekendheid geworden. Die, welke vóór den oorlog gemaakt werden, waren veelal onvoldoende (en dit geldt vooral voor de Fransche) voor 't offensief berekend.

Frankrijk moet de groote onderzeeër van 3000 à 4000 ton aannemen, met vele torpedo's, geschut, draadlooze telegrafie, sterke motoren, geheel interne brandstofverwerking. Zij zullen de meesters zijn in 't toekomstige zeegevecht.

Voor de kustaanvallen zal meer op de vliegmachines dan op de schepen gerekend moeten worden. De kustverdediging zal daarnaar gewijzigd behooren te worden. Onder de kustbatterijen zullen er moeten zijn, die speciaal op den afweer van vliegmachines berekend zijn. Onderzeeërs moeten de schepen aanvallen, die dragers van vliegmachines zijn. Vliegmachines moeten tegen die van den vijand ingaan. Smaldeelen, vloten in de lucht.

Amerikaansche mandaten?

Nu de Amerikaansche Senaat het vredesverdrag niet heeft aangenomen en nu de volkerenbond in 't land van Wilson zelf tot een tafel op drie pooten wordt gemaakt, zal het vraagstuk der mandaten ook wel een nieuwe tijdperk in gaan. Behalve dat der koloniale mandaten, bestaat ook dat der voogdijschap over volkeren of regeeringen, die niet als koloniën te boek stonden. Op den invloed en de bescherming van de Vereenigde Staten werd b.v. gerekend tot redding van 't Armeensche volk, en de toestand is daar dringend en nijpend! Maar ook werd voor een voogdij over Turkije veelal Amerika als de eenige aanneembare partij beschouwd. Moet ook hiervoor alles wat half afgesproken was, weer als van geen waarde beschouwd worden?

Hervormingen in Lybië.

Konden wij een paar maanden geleden melding maken van de politieke regeling, waardoor Italië aan Tripolis een grootere mate van zelfstandig en zelfbestuur toekent, dan het voorheen bezat, Italië is er nu toe overgegaan aan Cyrenaïque overeenkomstige voorrechten toe te denken.

Grondslag vormt een plaatselijk burgerschapsrecht, dat in beginsel geen gelijkstelling beoogt, dat zelfs juist eerder een tegenstelling van assimilatie bedoelt. De bewoners van Cyrenaïque kunnen wel de Italiaansche burgerschapsrechten krijgen, maar alleen in gevallen en volgens regels die nauwkeurig in de wet omschreven zijn.

Het nieuwe instituut verleent aan de inboorlingen volle burgerlijke vrijheid, vrijheid van drukpers en van vereeniging, persoonlijke vrijheid, onschendbaarheid van woning en eigendom, toelating tot bepaalde ambten. Ook 't kiesrecht wordt hun toegekend, waarbij de bedoeling geldt om hen geleidelijk tot een toenemend aandeel in 't bestuur over de kolonie te brengen. In menig opzicht eischten de landsgebruiken en instellingen een verschil met de voor Tripolis aangenomen regeling, met name is in groote mate rekening gehouden met de beteekenis der Senoussi, wier hoofd Sayed Mohammed Idriss sedert 1916 een bondgenootschap met Engeland en Italië is aangegaan. Veel zal er van afhangen of de goede verstandhouding met dit hoofd van een sterke Mohamedaansch godsdienstige broederschap op den duur mogelijk blijkt.

Boljewistisch Afghanistan.

De met Engeland gesloten vrede, weerhoudt de Afghanen niet met de Bolsjewiki in nauwe verstandhouding te blijven.

De Bolsjewiki zoekt overal aanhangers. De pogingen hiertoe in Indië, Turkije, Egypte ook onder de mohamedanen gedaan, hebben reeds meermalen uitwerking gehad. Volgens een bericht uit Moskou was daar een belangrijke Afghaansche missie, met een sterke eerewacht, vaandels en zelfs muziek bij Lenin aangekomen. Bij de verwelkoming door Narimanof, lid van den Revolutionnairen raad, zeide deze, dat deze zending een historische gebeurtenis is, die 't bewijs brengt, dat 't imperialistische Rusland, met zijne politiek van onderdrukking der kleine nationaliteiten voor goed ter neer geworpen is. 't Heldhaftige Afghaansche volk worstelt tegen de Britsche imperialistische onderdrukking. De Revol. Russ. raad verklaart plechtig het daarbij te steunen, zooals hij zich verbonden heeft te strijden voor de rechten van de onderdrukte natiën van de geheele wereld!

De gezant Mohamed Wali Khan antwoordde in naam van zijn verheven souverein, den emir van Afghanistan, dat hem bekend is dat de sovietregeering millioenen musulmannen bevrijd heeft en dat hij op dien steun rekende voor de emancipatie van zijn land. Zoo sprak een gezant van den doorluchtigen emir; die zoodoende gevraagd heeft om een einde te maken aan zijn eigen autocratie.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Wederopbouw.

In de Sept. afl. van het aldus getitelde maandschrift, gewijd aan de Jong-Javanen-beweging, geeft de hr. R. M. Noto Soeroto een overzicht van het beroemde oud-Indisch tooneelstuk ,,Vasantaséna'' (bekend onder den naam ,,Het leemen Wagentje''). — Verder schrijft o.m. R. M. S. Soeriokoesoemo een artikel over de beteekenis van ,,Het djimat in woelige tijden''; een djimat is niets dan een eenvoudig symbool van het geloof van den Javaan, zij het in detail; dat de Europeaan als hij er van hoort spreken, dadelijk aan dood en verderf denkt, vindt zijn oorzaak in onbekendheid. Een Javaan, die een reis onderneemt, handelt, zijn sawah bearbeidt of welk bedrijf hij ook moge uitoefenen, beschikt altijd over een djimat; zelfs als hij naar een betrekking gaat solliciteeren, raadpleegt hij eerst zijn djimat. De Javaan leeft met zijn djimat en laat zich daarmede tegelijk begraven. Dientengevolge heeft een Javaan, die mata gelap is, ook een djimat in zijn zak en nu moge dit voorwerp het geloof aan onkwetsbaarheid verhoogen, gevaarlijk is het niet en zeker nimmer de o o r z a a k van een opstand bijv. ,,Als het waar was, dat het djimat den eigenaar een opstandigen geest bezorgt, dan moest er over geheel Java reeds vroeger een algemeene opstand uitgebroken zijn.''

Het leven van den Europeeschen militair in Indië.

Dit onderwerp wordt behandeld in No. 8, serie III van ,,Onze Koloniën, onder redactie van R. A. van Sandick'' (Baarn, Hollandia-drukkerij). De schr., S. Weyl, gep. sergeant-majoor van het O.-I. leger, schildert in heldere kleuren het in vele opzichten zoo droevig bestaan van den zgn. ,,minderen militair'' in Indië, zoowel als na terugkeer in Holland. Op bezadigden toon, deugdelijk geargumenteerd, legt schr. de vinger op de wonde plekken; hij dringt aan op verbetering hunner maatschappelijke positie en op moreele opheffing, hetgeen men z.i. verplicht is ten opzichte van mannen, die hun bloed en leven veil hadden voor- en de beste jaren van hun leven gegeven hebben in dienst van Koningin en vaderland.

De Zending op Nieuw-Guinea.

Als No. 1 van een serie geschriften ,,Onze Zendingsvelden'', welke de ,,Zendingsstudie-Raad'' gaat uitgeven, is verschenen een boekwerk over den arbeid van de Utrechtsche Zendingsvereeniging op Nieuw-Guinea, geschreven door Ds. J. Rauws. Uit den aard der zaak beoogt dit geillustreerd geschrift het wekken van belangstelling voor het werk der Zending, maar het bevat naast de daarover handelende hoofdstukken ook eenige andere, die van algemeen belang zijn; zoo geeft bijv. Hoofdstuk I in breede trekken een idee van de geographische gesteldheid van Ned. Nieuw Guinea; de volgende beschrijven de Papoea's, hun godsdienstige voorstellingen en gebruiken, enz.

Algémeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 15: Particuliere nijverheid en poenale sanctie, door Dr. R. Broersma (schr. kan niet instemmen met hen, die aanhoudend hameren op de — naar het heet — verderfelijkheid der poenale sanctie). — Iets over plantenziekten en hare bestrijding (vervolg). — Vruchtencultuur als tuinbouwonderdeel, door J. J. Ockse. — Teeltdwang. — De plaats van inlanders in de Europeesche cultures. — Rijsthoeven in Palembang. — De zilverschaarschte.

No. 16 bevat, behalve het slot van het artikel over

plantenziekten, nog o.m.: Een wonderboom (de Eucalyptus), door W. H. van der Haas. — Klappercultuur in Madras en in Britsch Borneo. — Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië, in 1918. — Een fokkerij van Onggole-vee op Soembawa.

Oostkust van Sumatra.

Mededeelingen van het bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door het Encyclopaedisch Bureau. De Buitenbezittingen, Oostkust van Sumatra, tweede stuk. — Aldus de titel eener door het Encyclopaedisch Bureau uitgegeven publicatie over de Oostkust van Sumatra, waarmede de beschrijving van dit gedeelte van Sumatra voltooid is.

Terwijl het eerste stuk in hoofdzaak gewijd was aan land en volk, vinden hierin de Europeesche en inlandsche cultures en het mijnwezen een plaats, en is de inhoud weder even degelijk behandeld als men van het Encyclopaedisch Bureau gewoon is. Zeer fraaie reproducties van foto's verduidelijken den tekst, terwijl een kaart van de cultuurondernemingen een goed overzicht geeft van de groote uitgebreidheid welke aan deze cultures is gegeven. Een bizonder hoofdstuk is gewijd aan „Een schets van de poenale sanctie", waarin gegevens te vinden zijn hoe men zich voorstelt met medewerking der planters tot afschaffing van die poenale sanctie te komen, zonder de arbeidszekerheid voor den Europeeschen landbouw in gevaar te brengen. Ook het hoofdstuk Ziekenzorg verdient alle aandacht, daar hieruit blijkt hoe zeer de Oostkust in dit opzicht vooraan staat.

Weekblad voor Indië.

In de rubriek „Medische kroniek" bevat No. 27 van het Weekblad voor Indië het slot van het artikel: De infectiegevaren van Indië. — In No. 26 een artikel van N. Vijlbrief: De vakbeweging in Ned.-Indië en hare toekomst. — Verder den tekst van den open brief van Tang Leang Li over de Chineesche boycott van Japansche waren en eene beschouwing van A. E. P. over „het kind en de baboe".

Teysmannia.

Inhoud van afl. 8, jaarg. 30: Schaduw-, sier- en laanboomen, door H. J. Wigman (vervolg). — Een massieve bamboe, door K. Heine (mededeelingen omtrent welgeslaagde proeven van aanplant dezer merkwaardige, door den heer L. C. Westenenk bekend geworden bamboesoort). — Voorloopige mededeeling over een (uit Cochin-China ingevoerde) soort van druif, door Dr. C. J. J. van Hall. — Een waarschuwing voor de planters (voor een schadelijk insect, de palmpitboorder), door S. Leefmans. — Waterschappen in Indië, door M. van der Meer (naar aanleiding eener publicatie van ir. A. Groothoff). — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 16 dezer besluit A. K. A. Gijsberti Hodenpijl zijn geïllustreerde artikelenreeks over de hofreizen naar Jedo (Japan) in den Compagnies tijd.

De Indische Mercuur.

No. 47 bevat o.a.: Belangstelling van vreemd kapitaal voor Ned.-Indië, door H. F. K. Douglas (slot). — Mededeelingen van het Dep. van Landb. enz. No. 5. Djali bras, door L. Koch. — De productie en uitvoer van Manilla-hennep. — Bericht omtrent de Gouv. kina-onderneming over het tweede kwartaal 1919. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over verschillende cultures.

Handelsberichten.

Naar aanleiding van tot uiting gekomen blijken van belangstelling voor de in Mei 1920 in Bandoeng te houden Ned.-Indische jaarbeurs, deelt het Nr. van 20 Nov. van Handelsberichten bijzonderheden mede over die instelling.

De Loods.

In het Nr. van 13 Nov. vindt men o.m. een artikel van Henri Borel: Het Schantung-vraagstuk en de boycot van Japansche goederen (door de Chineezen) in Indië; aan welke sedert, naar men weet, een einde is gekomen.

De Tropische Natuur.

De hr. E. Jacobson vervolgt in het Oct.-Nr. zijn beschouwingen „In het oerbosch van den Ophir" (Sumatra), waarin voornamelijk de fauna beschreven wordt. — C. Backer schrijft over Javaansche Aristochiaceeën (eveneens vervolg). — Dr. W. Roepke [1]) vertelt „Van een nijdige spin en nog iets over spinnen". — Eindelijk deelt v. W., onder het opschrift „Hollandsche bekenden in Indië", het een en ander mede over een in de omstreken van Lembang (en ook elders) voorkomenden verwilderden doornappel (Datura Stramonium L.). — Al deze artikelen zijn geïllustreerd.

Voedselvoorziening van Ned.-Indië.

Men herinnert zich de praeadviezen van de hh. Lulofs en van Vuuren over de voedselvoorzienings-kwestie; ten vervolge hierop is, als uitgave der Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke vraagstukken, eene publicatie verschenen, getiteld: Verslag van het congres ter bespreking van de praeadviezen betreffende de voedselvoorziening van Ned.-Indië.

Ertsen op Midden-Celebes.

No. 8 der Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen, bestaat uit een doorwrochte studie van den hr. J. Kroomans over de eventueele stichting van een staalindustrie op Midden-Celebes, verduidelijkt door kaarten en grafische voorstellingen.

Picturesque Neth. East-Indies.

Vol. I, No. 5, een speciaal „Keloet Number", bevat een bijdrage: Eruption of mount Keloet (the Broom), May 19 th 1919. Hierin: opsomming der verschillende vulkanen op Java, verder beschrijving van den Kloet en verschillende erupties, waarbij aan de jongste uitbarsting een groote plaats wordt ingeruimd. Een zeer duidelijk kaartje geeft in roode kleur den weg aan welken door de alles vernietigende lahar is gevolgd.

The Import and Export Trader.

In No. 6 van Vol. I dezer „foreign edition of „In- en Uitvoer" ", treft men een tweetal opstellen aan welke niet in laatstgenoemd weekblad gepubliceerd zijn, n.l.: Netherlands West-India, door F. M. K.; en: The cultivation of outer leaf tobacco in Deli, door E. Roodhuyzen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 34: Borneo's Maleische kustbevolking, door N. — De Philippijnen onder Amerikaansch-bestuur (ten deele dagboek-fragment), door J. van Haaften (vervolg met o.a. een afb. van inderdaad grootschen sawahaanleg in de Benaue-vallei). — Op dienstreis naar Mepa, door Joh. A. F. Schutt, zendeling der U. Z. V. (eiland Boeroe), (slot).

Eenige titels.

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië over het jaar 1918. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Verslag betreffende den dienst der Opiumregie over het jaar 1918. (Weltevreden, F. B. Smits).

Afwatering en afvoer van Bandoeng (rioleering). (Bandoeng, N. V. Mij. Vorkink).

Verslag van den dienst van het boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1917. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Mijnwormziekte (Ankylostomiasis). (Korte Berichten van het Hoofdbureau van den Burgerl. Geneesk. Dienst. No. 5).

Iets over irrigatie en drainage op Java en in Australië en eenige daarmede verband houdende beschouwingen, door A. D. E. Abendanon. (Ontleend aan de „Ind. Merc."). (Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, 1919. Afl. 39).

Unificatie der belastingen, door J. v. R. (De Java-Post, 17 Oct. '19).

Mohamedaansche invloeden op de politiek (overzicht eener voordracht van R. A. A. Djajadiningrat). (De Banier, 17 Oct. '19).

De nieuwe Minister van Koloniën. (Nationale staatkundige Gids, 20 Nov. '19).

The exhibition of Far Eastern Art at Amsterdam, by H. F. E. Visser. (The Burlington Magazine, Oct. '19).

Uitoefening van het recht van gratie ten opzichte van door Zeekrijgsraden in Ned.-Indië veroordeelden. (Militair Rechtelijk Tijdschr. Dl. XV, afl. 2. Sept. '19).

Nederlandsch-Indisch strafrecht, door D. Simons. (Themis, dl. 80, bl. 309).

Het aanhangig ontwerp strafvordering, door I. A. Nederburgh. (Tijdschr. voor Strafrecht, dl. 30, bl. 281).

De artillerie-inrichtingen in Ned.-Indië, door H. L. Maurenbrecher. (Militair-technisch Tijdschrift, jaarg. 2, bl. 268).

1) Benoemd tot Hoogleeraar aan de Landbouw Hoogeschool te Wageningen. Zie de rubriek Personalia in de „De Ind. Mercuur" van 21 dezer.

Multatuli en zijn ,,Vorstenschool'', door J. Saks. (Groot-Nederland, jaarg. 17, II, bl. 1081).

Iets over de boschnegers in de Boven-Suriname, door W. F. van Lier. (Paramaribo, H. van Ommeren).

Het nieuwe Octrooi van de Surinaamsche Bank, door P. van Voorst. (De Accountant, jaarg. 25, bl. 101).

Bosch-yaws, de Surinaamsche huid-leishmaniose, door C. Bonne. (Ned. Tijdschr. voor Geneeskunde, jaarg. 1919, II, bl. 802).

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

RECTIFICATIE.

In het concept-notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Maandag, 8 November j.l., Kol. Weekbl. van 20 November d.a.v., No. 47, blz. 11, 2e kolom, 1e alinea van boven, staat:

,,Mevrouw Clifford zegt, dat er in de eerste plaats geld moet zijn, omdat de toegang tot de filmavonden en lezingen vrij en kosteloos moet zijn'';

dit moet luiden:

,,Mevr. Clifford zegt, dat er in de eerste plaats geld moet zijn, *zoodat de toegang tot filmavonden en lezingen NIET vrij en kosteloos KAN zijn.*''

—

De heer E. ROODHUIZEN, *Prinses Marielaan 18*, AMERSFOORT, deelt ons mede te beschikken over eene nieuwe lezing, met 60 lichtbeelden, getiteld:

,,DE GORDEL VAN SMARAGD''.

Indrukken van het leven op Java door een Deliplanter.

Gaarne stelt de heer Roodhuizen zich beschikbaar voor het vervullen eener spreekbeurt. Voor het Comité van Indische lezingen en leergangen werden door hem reeds lezingen gehouden over: ,,De tabakscultuur op Deli''.

—

Van den heer J. KONING, *Redacteur Soerabajasch Handelsblad, met verlof*, Noordwijk aan Zee, ontvingen wij de mededeeling, dat het in zijne bedoeling ligt, hier te lande lezingen te houden over: ,,De Koloniale Politiek'', ,,de Indische Literatuur'' en ,,het Sociale Leven in Indië''.

—

Gaarne vestigen wij de aandacht der afdeelingen op bovenstaande aanbiedingen, waarvan gebruik zou zijn te maken, ook voor het maken van propaganda voor ,,Oost en West''!

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Referendarissen voor 's Lands dienst in Ned.-Indië.

Ten behoeve van 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van eenige doctoren in de rechtswetenschappen, ten einde daar te lande te worden benoemd, hetzij in vasten dienst, hetzij in tijdelijken dienst met een driejarig dienstverband, tot referendaris ter Algemeene Secretarie, bij het Departement van Justitie, of bij dat van Onderwijs en Eeredienst.

Voor uitzending komen slechts in aanmerking personen met ruime administratieve ervaring op een Departement van Algemeen Bestuur, eene provinciale griffie of de secretarie eener groote gemeente.

Aan de betrekking van referendaris is verbonden een bezoldiging van ƒ 600 (zeshonderd gulden) 's maands, welke na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot ƒ 700 (zeven honderd gulden) 's maands.

Na gebleken geschiktheid is t.z.t. bevordering tot een hoogeren rang waarschijnlijk.

Voor hen, die in vasten dienst worden benoemd, zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naar gelang die bezoldiging ƒ 1000 of minder, dan wel meer dan ƒ 1000 heeft bedragen.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijks- en gemeentedienst worden ingekocht voor Indisch pensioen (de inkoopsom bedraagt één pct. van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

De bezoldiging in vasten dienst genoten is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in ééns, of met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden der echtgenooten.

Aan de uitzending is verbonden, ook voor hen die een tijdelijk dienstverband aangaan:

a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste inrichting ten bedrage van ƒ 4500 (vier duizend vijfhonderd gulden), onder welk bedrag eene extra premie van ƒ 3000 is begrepen;

c. indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging en wel, voor zooveel de voor vasten dienst bestemde personen betreft, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het weduwen- en weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië, en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden personen betreft, als verhooging van de onder b. bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat en bedragende ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden personen binnen één jaar na hun ontslag, tenzij dit medebrengt de verplichting om gelden terug te storten, recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de Afdeeling van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte omschrijving van de thans door hen verrichte werkzaamheden.

In het adres moet worden vermeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd van zijne kinderen.

De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schifting van gegadigden voor den Indischen kantoordienst is belast met het onderzoek naar de geschiktheid van de gegadigden.

(Nederlandsche Staatscourant
van 6 November 1919 No. 236).

—

Radio-technische ambtenaren 2de klasse bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Ter benoeming tot radio-technisch ambtenaar 2de kl. bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederl.-Indië worden gevraagd eenige personen, die hun 34ste levensjaar nog niet voltooid hebben.

In aanmerking komen:

I. zij die:

A. geslaagd zijn in:

1°. het eindexamen van de electrotechnische school te Amsterdam of het eindexamen van eene andere middelbare technische school in Nederland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examen-

vakken zijn, dan wel het examen van monteur van de Vereeniging „Mathesis Scientiarum Genetrix", te Leiden (zeven en een halfjarige studie);

2°. het eindexamen van eene middelbare technische school in het buitenland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn (o.a. Technicum Mittweida, afdeeling electrotechniek);

3°. het eindexamen van eene middelbare technische school in Nederlandsch-Indië, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn en die tevens

B. na afloop hunner schoolopleiding minstens 3 jaren practisch werkzaam zijn geweest op radiografisch of electrotechnisch gebied, dan wel op het gebied van stoomwerktuigen en motoren en die gedurende dien tijd zoodanige theoretische kennis en practischen zin hebben getoond, dat van hen met grond verwacht kan worden, dat zij zich in enkele maanden kunnen inwerken in alle technische werkzaamheden, waarvan de kennis voor een geregelde in-bedrijf-houding van een radiostation van middelbare grootte noodig is;

II. personen, die, hoewel geen regelmatige voltooide vakopleiding hebbende genoten, gedurende een practische werkzaamheid van langeren duur blijk hebben gegeven over eene zoodanige theoretische en practische kennis van electrotechniek, stoomwerktuigkunde en motoren te beschikken, dat ook van hen met grond verwacht kan worden, dat zij zich in enkele maanden in de werkzaamheden, bedoeld aan het slot der vorige zinsnede, kunnen inwerken.

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 250 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75 's maands, tot een maximum van *f* 475 's maands.

Bij uitzending kan ten hoogste eene verhooging worden toegekend:

a. aan personen, bedoeld onder I, die over minstens 6 jaren practijk als bovenbedoeld na afloop hunner schoolstudie beschikken;

a. aan personen, bedoeld onder I, die over minstens 9 jaren practijk als bovenbedoeld beschikken.

Aan de uitzending op eene aanvangsbezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands is verbonden:

a. vrije overtocht in de 2de klasse, c.qq. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

d. indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Zij, die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 325 (driehonderd vijf en twintig gulden) 's maands worden uitgezonden, genieten *f* 1500 (een duizend vijfhonderd gulden) als vergoeding voor uitrustingskosten en *f* 200 (tweehonderd gulden) voorloopige bezoldiging.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

—

Adspirant-radiotechnische ambtenaren bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd eenige personen, niet ouder dan 25 jaar, ter benoeming tot adspirant-radiotechnisch ambtenaar.

Daarvoor komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die geslaagd zijn in:

1°. het eindexamen van de Electrotechnische school te Amsterdam of het eindexamen van een andere middelbare technische school in Nederland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn, dan wel het examen van monteur van de vereeniging „Mathesis Scientiarum Genetrix" te Leiden (zeven en een halfjarige studie);

2°. het eindexamen van eene middelbare technische school in het buitenland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn (o.a. Technicum Mittweida afdeeling Electrotechniek);

3°. het eindexamen van eene middelbare technische school in Nederlandsch-Indië, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn.

Personen, die niet over een der genoemde diploma's beschikken, komen in geen geval voor uitzending in aanmerking; zij, die daar wel over beschikken slechts dan, wanneer zij behalve voor electrotechniek en stoomwerktuigkunde ook behoorlijke cijfers hebben behaald voor wiskunde en theoretische natuurkunde.

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 150 's maands met 2 een-jaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands tot een maximum van *f* 200 's maands.

Beschikt de candidaat over practische ervaring na den schooltijd op radiografisch gebied, dan wel het gebied van stoomwerktuigen of motoren, dan kan hem terstond een der of beide aan zijn rang verbonden verhoogingen worden toegekend, indien bedoelde practijk zich uitstrekt over een tijdsduur van onderscheidenlijk minstens een dan wel minstens twee jaren, zonder dat zulks den betrokkene evenwel aanspraak geeft op eene vervroegde bevordering tot technisch ambtenaar 2de klasse bij den radiodienst.

Gehuwden met kinderen kunnen voor de betrekking niet in aanmerking komen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht 2de klasse c.qq. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden) voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 150 's maands worden uitgezonden en *f* 1000 (een duizend gulden) voor hen, die eene bezoldiging van *f* 200 's maands genieten;

c. een voorloopige bezoldiging van *f* 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) of *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands al naar gelang hunne bezoldiging *f* 150 of *f* 200 's maands bedraagt.

Indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Bij hunne verzoekschriften moeten de gegadigden overleggen:

a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften;

b. een beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld waar en wanneer de gegadigde geboren is en of hij al dan niet gehuwd is.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van de lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 10 November 1919 No. 238).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 157,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging. Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, **zijn de** navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent **voor frankeerkosten.**

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent **voor frankeerkosten.**

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:
a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten.
b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 49. Donderdag 4 December 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Wat „Oost en West" doet.

De Vereeniging werkt door:

1e. Het uitgeven van het *Koloniaal Weekblad* — orgaan der Vereeniging — dat tracht te zijn een welkome bode tot allen, die belang stellen in onze overzeesche bezittingen, die naast hetgeen de werkzaamheid der Vereeniging betreft, daarin vernemen de stem uit Indië, de stemmen uit binnen- en buitenland over zaken onze en vreemde koloniën betreffende, een weg wijzen tot andere geschriften, handelend over Indië, inlichtingen voor betrekkingen in 'slands en particulieren dienst, enz.

2e. Het uitgeven van eene serie boekwerkjes: „*Staats- en Particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten*" en andere werken en werkjes op Indië betrekking hebbende (zie de voorlaatste bladzijde van dit nummer).

3e. Eene *Commissie tot bevordering der Nederlandsch Oost- en West-Indische Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlijt*. In „Boeatan", Heulstraat 19, vindt men een permanente tentoonstelling van Indische producten, welke geopend is van 10 uur v.m. tot 6 uur n.m., Tel. Haag No. 4695.

Hoewel de aanvoer door den oorlog zoo goed als stil stond, werd het contact met Indië hernomen en vloeit weer een en ander toe.

4e. Eene *Leeszaal* in het gebouw Heulstraat 17, waar ter raadpleging, inzage en lezing liggen de voornaamste tijdschriften, periodieken en werkjes op koloniaal gebied en de voornaamste week- en dagbladen uit Oost- en West-Indië. Helaas is het lokaal tengevolge van de brandstofdistributie thans niet verwarmd.

5e. Een Informatie-Bureau, Heulstraat 17, bestemd om *op elk gebied* raad en voorlichting te verstrekken aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Bureau van 10—12 vm. en 2.30—4 nam. Tel. Haag No. 4519.

6e. Eene *Commissie van Raad en Voorlichting* ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden. Heulstraat 17, als voren.

(Wordt vervolgd).

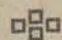
De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Mr. C. van Vollenhoven's critiek over de landrenteregelingen van Raffles en onze Commissie-Generaal.

Ik vrees, dat hetgeen vermeld staat op blz. 12—13 der onlangs verschenen brochure „*De Indonesiër en zijn grond*", in 't 1e hoofdstuk over „De bouwvelden der Indonesiërs. Een eeuw van onrecht", tot misverstand zal aanleiding geven. Van „het stelsel der door Raffles geïmporteerde landrente", leest men n.l. dit: „Aan het dorpshoofd werd een zeker belastingbedrag voorgeschreven, welk bedrag zijn dorpsgemeente m o e s t opbrengen; maar te gelijk werd hem bevoegdheid toegekend om het akkerbezit zoodanig te wijzigen, dat de belasting de beste kans had regelmatig binnen te komen."

Dat aan het dorpshoofd zulk een opdracht behoorde te geschieden, wordt door den wetgever van 1819 niet gelast. Het tegendeel van dien, blijkens de regeling in Staatsblad 1819 No. 5: Men moest voor de vaststelling van het bedrag in acht nemen „de aanslag en het zuivere bedrag van vorige jaren, en de vergelijking daarvan met de omstandigheden van iedere dessa, en de vermoedelijke gesteldheid van het gewas; alles met de meeste billijkheid en met vermijding van bezwaar voor de ingezetenen", terwijl die jaarlijksche inspectie der vermoedelijke gesteldheid van het gewas, behoorde te geschieden: „wanneer het te veld staande gewas tot zoodanigen trap van rijpheid is gevorderd, dat daarop met eenige zekerheid der vooruitzigten op den oogst kunnen worden gegrond": artt. 4 en 5. Er is dus geen quaestie

van, dat het „landelijk stelsel", naar 's hoogleeraars woorden „de zaak ophing aan haar voeten". Waar de wetgever inderdaad dit niet wilde, kan men evenmin billijk getuigen, dat t e g e l ij k met het oog op iets, waaraan niet gedacht werd, de verdeeling der velden werd gewettigd. Doch wat was ten deze de zaak? Naar de gebrekkige kennis der Commissie-Generaal over Java's agrarische toestanden, dacht zij zich als regel een communaal bezit, met gebruikelijke jaarlijksche toebedeeling aan rechthebbenden, die dan landrenteplichtig werden. En de Regeering, die graag destijds vermaande en preekte, schreef toen in art. 12 onder allen eenvoud voor, die verdeeling netjes te doen „naar billijkheid zonder partijdigheid" vermanende, dat de verdeelers „geene winsten" uit de vervulling van hun ambtelijken plicht mochten trekken, „noch meer omslaan dan de algemeene huur bdraagt; op straffe van, anders handelende, als knevelaars te worden beschouwd". Al hetwelk niets uitstaande heeft met het geven aan de hand van een middel om hoog opgevoerde belasting binnen te krijgen. Wanneer omgekeerd werd gehandeld, was het dan toch onbillijk om dit te veroordeelen door den wetgever van 1819 als een kleerenmakertje voor te stellen op de volgende wijze: „De door den inboorling van Java op te brengen landrentesom hing dus niet af — gelijk elk redelijk mensch zou verwachten — van de grootte van zijn grond of van zijn oogst; maar, omgekeerd, zijn grond werd verkleind, vergroot of toebedeeld, naar gelang van 't bedrag, waarvoor het dorpshoofd goedvond op hem te rekenen. Aan dit schandaal — men stelle zich iets dergelijks voor in Nederland — werd een keurig jasje aangemeten: het gouvernement, als 'eigenaar' van heel Java, 'verpachtte' de gezamenlijke bouwvelden van elke desa aan haar desahoofd, die ze vervolgens 'naar billijkheid zonder partijdigheid' verdeelde onder en uitgaf aan landrenteplichtige dorpelingen." Ook deze voorstelling kan n. h. v. tot misverstand leiden; want de Regeering van dien tijd droeg het werk der landrente aan de dèsahoofden niet op als pachters van de dèsavelden, maar als burgemeesters, tot wiens ambtsplichten deze arbeid behoorde. Men stelle zich iets dergelijks voor in Holland, lazen we daar. Ja, maar men stelle zich ook dergelijke dienstdoeners daar voor! Bij het verwijtend karakter, dat de geschiedenis van het bestuursbeleid in Ned. Indië moet dragen, ziet men soms wel al te zeer voorbij, hoezeer voor een onmogelijke taak werd gestaan door de zwakheid van hen, die in de eerste plaats geroepen werden voor de bescherming der landskinderen op te komen. Zoo heeft ook niet mogen baten de verzekering in art. 14 der verordening van 1819, dat: „de wettige bezitters der velden, zoo als daar zijn, de eerste ontginners der gronden of derzelver erfgenamen en anderen, die, volgens de herkomsten der Inlandsche bevolking, of uit eenigen anderen hoofde, als wettige bezitters beschouwd moeten worden, in hunne regten niet worden verkort'. De regeering van het Herstel waren der Inlandsche zaken natuurlijk onkundig; doch haar adviseurs wezen er op, hoezeer onder Raffles, niettegenstaande zijn goede bedoelingen ten deze, dergelijke verkortingen op groote schaal bleken plaats te vinden: zie blz. 36—37 van mijn *Landelijk stelsel* (1916). Daarom bovenstaand bevel over de handhaving der rechten van het individueel bezit, hetgeen echter aldus in de brochure wordt geboekstaafd: „de vrijmoedigheid van den wetgever ging zoover van in 1819 met opwaarts gerichte oogen toe te zeggen, dat bij deze fiscale vrijbuiterij, die één groote rechtsaantasting was...... 'de wettige bezitters der velden...... in hunne regten niet (zouden) worden verkort'."

De geachte hoogleeraar heeft in gloeiende, van ergernis en ernst getuigende woorden het beloop der zaken geschetst van een tijd, waarin, zoo het slechts te pas kwam, men zich om God noch gebod bekommerde. Met dit „voor den geest" te halen, overeenkomstig het op blz. 11 toegezegde, in het belang van „het akkerbezit", zal hij, naar men verwachten mag, niet slechts een negatieven arbeid, doch ook een opbouwend werk hebben verricht.

Den Haag, Koningskade 24.
27 November 1919. P. H. VAN DER KEMP.

De Indische Begrooting.

-o-

Verschenen is, vroeger ditmaal dan algemeen werd verwacht, het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. De lectuur van dit verslag brengt ieder jaar haar eigenaardige indrukken mede, maar ditmaal zijn deze wel van zeer bijzonderen aard, ook al omdat de toestanden in Indië vergeleken bij die van vorige jaren den laatsten tijd aanzienlijke wijzigingen hebben ondergaan.

Zonder te willen vooruitloopen op de wijze waarop de nieuw benoemde minister van koloniën, zijn ambtelijke loopbaan in aanmerking genomen, de begrooting zal verdedigen, kan nu reeds wel worden gezegd, dat hij voor een zeer zware taak zal worden geplaatst. Het blijkt toch uit het nu juist verschenen „Voorloopig Verslag", dat verscheidene leden een meer dan gewone nieuwsgierigheid aan den dag hebben gelegd naar verschillende ernstige feiten welke in het laatste begrootingstijdvak in onze koloniale geschiedenis werden geboekstaafd. Daaronder zijn in de eerste plaats te noemen het Garoetincident en het gebeurde te Toli-Toli. Het is merkwaardig te constateeren, dat waar aan de eene zijde nog aan de regeering wordt gevraagd, aan welke oorzaken zij den moord op den controleur de Kat Angelino toeschrijft, de andere zijde reeds veroordeelt, de campagne welke als een gevolg van den moord, tegen de inlandsche beweging werd gevoerd.

Het is zaak, — ook waar meer passages in het Voorloopig Verslag daartoe aanleiding geven —, er hier eens op te wijzen, dat vele leden zich aan een ongelukkige generaliseering hebben schuldig gemaakt, hetgeen aanleiding tot velerlei misverstand en allerlei vertroebeling kan geven. Zoo heeft het gebeurde te Toli-Toli, noch het incident te Garoet aanleiding gegeven tot een felle campagne tegen d e i n l a n d s c h e b e w e g i n g. Het is een veel voorkomende dwaling, wanneer gemeend wordt, dat de zoogenaamde reactionaire Pers in Indië en de met haar gelijkgezinde groepen zich verzetten tegen de groote inlandsche beweging. Zij stellen zich niet vijandig tegenover deze beweging evenmin als zij veroordeelen, zooals haar zoo vaak ten onrechte wordt verweten, het einddoel harer actie: het zelfstandig maken van Indië. Maar wel treden zij op tegen de uitwassen en excessen dezer beweging en wel vallen zij die leiders der eenvoudig volksmassa aan, die door gebrek aan intellect en innerlijke beschaving een waar gevaar moeten worden geacht, waartegen de argelooze, simpele inlander beschermd dient te worden. Men kan den laatsten tijd veilig de uitspraak lanceeren, dat de koloniale antithese te scherp wordt gesteld; een meer wederzijdsche waardeering zou het geforceerde aantal koloniale problemen aanzienlijk reduceeren. Men kan gerust zeggen, dat er tegenwoordig geen enkele belangrijke groep meer in Indië is, welke zich tegen de inlandsche beweging verzet, laat staan een heftige campagne er tegen zal voeren, maar wel stelt men zich scherp, in het belang van Indië en van den inlander zelf, tegenover de ongezonde uitwassen dezer beweging, welke in een tropisch milieu angstig snel funeste proporties kunnen aannemen. Het gebeurde te Toli Toli was, — het is ondubbelzinnig gebleken — een gevolg van een dezer uitwassen der groote inlandsche beweging. Militair vertoon, zooals dat verleden jaar in Kediri plaats had, had eveneens ten doel ongezonde uitgroeiing der beweging tegen te gaan, daargelaten dat ook politioneel optreden tegen de veiligheid aanrandende elementen nu en dan noodzakelijk is, zooals in elk land ter wereld. Men heeft ook daaruit maar al te gretig willen lezen dat een en ander tegen de inlandsche beweging is gericht.

Het verscherpt optreden der inlandsche beweging, wordt, blijkens het Voorloopig Verslag, door verscheidene leden onder meer beschouwd als een gevolg van den achterstand op het gebied van de zorg

voor het onderwijs, het rechtswezen en de arbeidswetgeving. Het verband niet direct kunnende aanvaarden, is het niettemin toe te geven, dat deze achterstand, — wij zouden er nadrukkelijk aan willen toevoegen, óók en vooral op het gebied van de hygiënische verzorging —, buitengewoon ernstige afmetingen heeft aangenomen. Intusschen, een goede Engelsche spreekwijze zegt: „the critics arrived after the world was created" en aan de leden die dezen achterstand constateeren, is men geneigd de vraag te stellen wat door hen werd verricht den omvang ervan te doen vermnideren. Wat wordt in het milieu waar hun invloed macht heeft, gedaan in Nederland om jonge, energieke, intelligente menschen te bewegen naar het schoone rijk van Insulinde te gaan, om daar, hetzij als medicus of jurist of ambtenaar bij een tak van algemeenen dienst waar het personeelsgebrek het grootste is, al is het ook maar voor eenige jaren, werkzaam te zijn in het belang van Indië en het inheemsche volk en geleid, niet uitsluitend door materieele, maar ook door meer ideëele overwegingen en vooral door motieven van humaniteit. In de zittingen van den Volksraad zijn vreeselijke cijfers gepubliceerd over den gezondheidstoestand en de hygiënische verzorging in Indië. De achterstand bij de landraden is enorm; de rechtspraak komt in discrediet bij den inlander die voor recht zoo fijngevoelig is. Maar waar blijven de jonge Nederlandsche medici en juristen, die in dezen toestand direct en langs den eenig mogelijken weg verbetering kunnen brengen?

Het is nog dezer dagen gebeurd, dat voor een secretariaatsbetrekking van een vakvereeniging te Amsterdam, niet minder dan vijf-en-tachtig juristen hebben gesolliciteerd op een salaris véél minder dan het aanvangstractement bij het Indische dienstverband. Verscheidene Kamerleden zijn geneigd, blijkens het Voorloopig Verslag, waar zij critiek uitoefenen op minder gewenschte toestanden en een slechten gang van zaken in ons tropenrijk, den Hollander in Indië te veroordeelen, die intusschen daar over het algemeen méér doet dan zijn plicht, maar hun blaam treffe eerder den Hollander in het moederland, die het mooie werk, dat hem in Indië wacht, laat voor wat het is, waardoor de Indische en dus ook de grootste Nederlandsche belangen zoo ernstig worden benadeeld. De hervormingen op verschillend gebied in Indië noodzakelijk geworden en door zoo goed als alle Kamerleden gewenscht, eischen werkkrachten, die Indië zelf niet leveren kan. Die hulp moet uit het moederland komen en hierover juist mag, onzes inziens, wel eens bij de aanstaande begrootingsdebatten een hartig woord worden gesproken.

Uit het geheele Voorloopig Verslag der Tweede Kamer in zake de Indische begrooting spreekt de gelukkige tendenz Indië het beste te geven, wat mogelijk is. Maar daarvoor is noodig, dat niet enkel op misstanden kritiek wordt uitgeoefend en dat vragen, schriftelijk of niet, worden gesteld, wélke de oorzaken van deze misstanden zijn. De eigenlijke oorzaak ligt veel dieper: er zijn te weinig Hollanders in Indië om behoorlijk de groote taak te kunnen volbrengen, waarvoor Nederland thans staat en de roeping te kunnen vervullen welke het als koloniseerende mogendheid thans heeft om de inheemsche bevolking behoorlijk toegerust te leiden naar het groote doel eener politieke zelfstandigheid.

Hopen wij dat in deze richting de discussies eens worden geleid bij de aanstaande begrootingsdebatten

J. KONING.

Christelijke Zending of Neutrale Beschaving.

Over wat hiervan voor onze Koloniën het best zou zijn, sprak Maandag 24 Nov. j.l. om 8 uur nam. Dr. J. W. Gunning, Zendingsdirector te Oegstgeest, voor de Cursusvergadering van den Christelijken Volksbond. Over hetzelfde onderwerp had spr. ten Paleize eene lezing gehouden. Dit was de oorzaak, dat thans ook hier dat onderwerp werd behandeld. Spr. gevoelt sympathie voor neutrale beschaving. Echter de taak van het Nederlandsche volk in Indië kan niet alleen door officiëele personen, ambtenaren, verricht worden. Het particuliere initiatief behoort hier hulp te bieden. Spr. wilde, dat ieder Nederlander veroordeeld werd minstens vijf jaren van zijn leven in Indië door te brengen. Het woord veroordeelen wordt gebezigd, omdat over het algemeen de Nederlander er tegen opziet om naar Indië te gaan en er toe gedwongen zou moeten worden. En toch is Indië zoo schoon en zoo rijk. Dikwerf berust de band tusschen Nederland en Indië op materieel voordeel. Maar de moreele band is van grooter beteekenis. Nederland trekt niet alleen van Indië, doch Indië vraagt van Nederland. Wij hebben tegenover de bevolking dààr groote verplichtingen. Niet eigenbelang moet hier het zwaarst wegen, doch, zelfs tegen ons direct belang in, moet het geestelijk belang van Indië den doorslag geven. Als opvoeders van Indië hebben de laatste jaren ons wel bescheidenheid geleerd. Een Christen voelt er behoefte aan om zijn geloof te doen uitstralen. Hij vindt er zijn geluk in en wenscht, dat ook een ander dat deelachtig wordt. De zending wil opvoeden. Men zegt, dat zij onrust brengt maar wat is dat, vergeleken bij de onrust die de Europeaansche cultuur teweeg gebracht heeft? In 1900 bezocht spr. het Tobameer, toen absoluut afgesloten, zonder wegen, moeilijk bereikbaar. Nu is het per auto te bereiken. Ossenwagens voeren producten af en aan. Aardappelen worden afgevoerd naar Medan en de Straits. Zoo werd het Tobameer opgenomen in het wereldverkeer. Doch bij deze ontwikkeling deden ook slechtere elementen hun intrede; hier tegenover stelle men het goede der zending.

Voor experimenteele psychologie beschikt men in Indië nog over te weinig materiaal. De Javaan beheerscht zich naar het uiterlijke, doch in hem blaakt het. Indië is tot nu toe autocratisch, zelfs despotisch geregeerd. Dit was het gevolg van het zoeken van steun door eene bevolking, die niet op eigen beenen staan kon. Spr. schetst het verschil, dat hij constateerde tusschen den toestand bij zijne bezoeken aan Indië in 1900 en nu van 1916 tot 1918. Werd vroeger een politiek van onthouding gevolgd, nu moet men aanpakken en opvoeden. Het is een verder uitwerken van het systeem van Heutsz. Van het gezag moet opvoedende kracht uitgaan, doch daarnaast sta overreding, het doen begrijpen van het waarom. Al zal een ambtenaar trachten patriarchaal op te treden, hij is en blijft een vertegenwoordiger der Regeering, de Regeering vertegenwoordigt den vorst en een vorst overreedt niet, zijn wensch reeds is bevel. Zelfs de zendeling heeft moeite, dat in de bevolking diep gewortelde begrip te overwinnen. Ook hem vraagt men bevelen. Doch berust de macht van den ambtenaar op de bajonet, bij de zendeling is dit niet het geval. Deze staat hierdoor der bevolking nader. Door de Regeering wordt gestreefd naar volksonderwijs, volgens een vasten leidraad. Toch heeft dit onderwijs geen succes. Men leert alleen, als men verder wil komen, de anderen gevoelen geen behoefte aan onderwijs. Waar de zending werkte, werd dit denkbeeld overwonnen. In de Minahassa zijn 300 scholen met 20000 leerlingen en nog is dit te weinig. Op Madoera wilde de bevolking wel de last van hooger hand, om scholen te bouwen en onderwijzers te betalen, opvolgen, als ze maar niet naar school behoefde te gaan! De zending maakt het onderwijs populair. In Noord Nieuw Guinea zijn nu reeds 120 scholen en er zouden er meer zijn, werd slechts over voldoende onderwijzers beschikt, een kwestie van geld!

Een vreemde godsdienst kan zonder dwang — in tegenstelling van het Mohamedanisme — ingang vinden, indien men de religie van het volk verstaat en dan veredelt. Zoowel in het Heidendom als in het Mahomedanisme zit veel, waarbij het Christendom kan aansluiten.

De Bijbel is een Oostersch boek. Azië oefende een machtigen invloed uit op de Europeesche beschaving en het Europeesch geloof. Thans worden de rollen

omgekeerd. Maar houdt over 't algemeen de Europeaan zich slechts Zondags met zijn geloof bezig, bij den Aziaat is het geloof door alle dagelijksche handelingen heen geweven, al gaat dat dikwerf werktuigelijk. Iedere nieuwigheid geeft aanstoot. Wij voeden het volk materialistisch op, het Evangelie is ethisch. Spr. herinnerde aan het woord van Raden Kartini: ,,Laat Nederland naar Indië zenden ware Gods kinderen!''

De Voorzitter leest een schrijven voor van Dr. E. B. Kielstra, die verhinderd was zelve te komen. Schr. stelt, dat neutrale beschaving zeker beter is dan niets. Doch de Inlander heeft leiding en toezicht noodig en dit brengt de altruistische zending.

Baron van Vredenburgh zegt, dat de maatschappelijke instellingen in Indië verband houden met de godsdienstige vraagstukken. Het Mohamedanisme blijft aan de oppervlakte en is star. Blijven over Christendom en Boedhisme, welke dieper gaan. Vindt het Boedhisme ingang, dan zal een verjapaniseering daarvan het gevolg zijn. Hierom verdient, ook uit een politiek oogpunt, bevordering van het Christendom de voorkeur.

Kolonel Gooszen zegt, dat ook de zending indirect rust op de bajonet. Immers vooral dáár bloeit ze, waar ons gezag gehandhaafd wordt en waar het Mahomedaansche geloof der bevolking nog niet werd opgedrongen.

De voorzitter, de heer Gheel Gildemeester, wijst op den dood van den zendeling Loth op Nias. Hij verzocht zijne moordenaars niet te straffen, omdat zij handelden uit onwetendheid. Na zijn dood breidde de zending zich krachtig uit op Nias en de Mentawei-eilanden.

Dr. Gunning repliceert en zegt, dat de zending staan moet buiten alle politiek, niet op een internationaal, doch op een supra-nationaal standpunt. Een Duitsche zendeling heeft niet denzelfden invloed op de bevolking als een Nederlandsche zendeling, als vertegenwoordiger van het overheerschende volk. De zendeling brengt rust door het geloof en het innige vertrouwen van het volk in de zendelingen als hunne leidslieden.

A. J. GOOSZEN.

Zomer-Conferenties van den Zendingsstudie-Raad in 1920.

A. Naar aanleiding van den grooten toeloop op de laatst gehouden zomerconferentie, en door het eigen nieuwe conferentie-oord te Lunteren bij Ede (dat dezen zomer in gebruik genomen is en uitnemend heeft voldaan) thans tot zulk een uitbreiding in staat, heeft de Z. S. R. besloten den komenden zomer D. V. drie Conferenties te houden en daarbij tevens te specialiseeren, ten einde beter aan verschillende belangen tegemoet te kunnen komen.

Op de eerste Conferentie, 26—31 Juli 1920, zullen niet alleen onderwerpen uit de Nederlandsche Zending behandeld worden, maar ook enkele uit de Wereld-Zending, en zullen enkele buitenlandsche sprekers gevraagd worden, die niet zullen vertaald worden, b.v. iets over Hindoeisme, of over de Zending in China of Japan, of iets dergelijks. Wij hopen, dat op deze Conferenties inzonderheid bezoekers uit gestudeerde kringen, uit de kringen van het Jong-Vrouwen Gilde en andere soortgelijke milieu's zullen komen.

De tweede Conferentie, 2—7 Aug. 1920, zal in het bijzonder gewijd zijn aan het Jeugdwerk, nl. aan Zendingsonderricht en andere Zendingsactie op scholen, Zondagscholen en Kinder Zendingsvereenigingen, enz. Wij verwachten hier dezulken die op eenigerlei wijze onder en voor kinderen werkzaam zijn, zoodat er gelegenheid zal zijn enkele onderwerpen op dit jeugdwerk betrekking hebbende, vollediger te kunnen behandelen dan tot dusverre op onze conferentie mogelijk was. Het wordt dus niet een speciale onderwijzers-conferentie, maar algemeener een jeugdwerk-conferentie.

De derde conferentie, 9—14 Aug. 1920, zal het zelfde karakter behouden als onze Conferenties tot dusverre hadden, waarbij inzonderheid met den arbeid der Zendingsstudiekringen rekening gehouden zal worden.

Het programma hopen wij in Januari of Februari te kunnen mededeelen. Het plan dezer conferenties wordt echter nu reeds bekend gemaakt, opdat men er tijdig rekening mee zou kunnen houden.

B. Ten einde in nauwer aanraking en tot een betere samenwerking te komen met al die organisaties (Vereenigingen, commissies en andere officieele of bijzondere lichamen), die op eenigerlei wijze werkzaam zijn ter bevordering van het Zendingsleven in Nederland en daarbij ook de grondslagen van Zendingsstudie en Zendingsopvoeding willen toepassen, heeft de Z. S. R. een belangrijke wijziging in zijne statuten en organisatie gebracht, waardoor voortaan al zulke organisaties zich bij den Z. S. R. kunnen aansluiten en alsdan in den Z. S. R.-arbeid en de Zendingsopvoedingsbeweging kunnen medewerken, en zal omgekeerd die arbeid zich nauwer en beter bij de bestaande belangen en behoeften kunnen aanpassen. De aan dit lidmaatschap verbonden contributie (als aandeel in de algemeene onkosten van den arbeid, waarbij men dan zelf betrokken is) bedraagt minstens ƒ 10 of minstens ƒ 25, naar gelang het budget der vereeniging kleiner of grooter dan ƒ 1000 is. Aangesloten vereenigingen kunnen de eigen boekuitgaven van den Z. S. R. met 20 pct. reductie krijgen. Het Bestuur van den Z. S. R. zal voortaan uit en door de gewone leden benoemd worden; voorts kunnen de afgevaardigde leden van vereenigingen, die een gelijksoortigen arbeid en dus ook gezamenlijke bijzondere belangen hebben, groepen vormen om over die bijzondere aangelegenheden apart te beraadslagen en het Bestuur ter zijde te staan. Wij hopen, dat vele vereenigingen, commissies, enz. van deze gelegenheid zullen gebruik maken, om te komen tot een vruchtbare samenwerking op het gebied van Zendingsopvoeding, in het belang van de opwekking van Zendingsliefde en Zendingsijver, zoodanig dat God ook hierdoor zijn Koninkrijk kan doen komen.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door den Secretaris van de Z. S. R., Domplein 25, Utrecht.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

Meisjes-opvoedingssysteem.

Door de oprichting der twee huishoud-scholen, n.l. te Djocja en te Bandoeng, brak de Regeering met het intellectueel-eenzijdige meisjes-opvoedingssysteem, dat geen m e i s j e s-opvoedingssysteem was, lezen wij in de Java-Bode. De promotors van beschavend meisjes-onderwijs vonden steun in Mevrouw Gravin van Limburg Stirum, die o.a. bij de opening van de Kartini (v. Deventer) school te Bandoeng betoogde, ,,dat onderwijs aan meisjes even noodig was als aan jongens, opdat de vrouw haar plaats in het huisgezin begrijpe en den echtgenooten en kinderen een steun en hulp zij''. Ook bij het openen van de 1ste gouvernements-Kweekschool voor Fröbel-onderwijzeressen gaf Mevr. v. Limburg Stirum wederom blijk van hare groote liefde en belangstelling voor het Indische meisje.

Mej. Perk, de directrice, gaf in haar rede aan met welke middelen en op welke wijze het doel der Kweekschool te bereiken is: ,,Om het doel: zedelijke en aesthetische vorming van de kweekelingen, haar i n n e r l ij k e beschaving en algemeene ontwikkeling te bevorderen of aan te kweeken zal haar naast de bestaande theorieën, die deze doeleinden beoogen, de p r a k t ij k worden geleerd. Wanneer de Fröbel-school er eenmaal is — de Fröbel-leer en aanverwante vakken maakt *eo ipso* een onderdeel van het leer-program uit — dan zal dáár de plaats zijn, waar het materiaal verzameld wordt voor de lessen in paedagogie en paedologie. Veel willen wij met onze meisjes leeren, tijdschriften en couranten zullen niet worden versmaad. Z i n g e n en spreken en illustratief t e e k e n e n behooren tot de hoofdvakken; bij de handwerkklassen hopen wij een plaatsje in te ruimen voor I n l a n d s c h e kunstnijverheid, batikken, vlechten, kortom alles zal worden gedaan om het I n d i s c h e k i n d te ontwikkelen en te beschaven.'' Het spatieeren van enkele begrippen doet uitkomen het onderscheid tusschen het onderwijs van vroeger en thans, waarbij het program der hoogere leerklassen een belangrijke vooruitgang is. In plaats van practisch niets-zeggende en overbodige kundigheden zal den leerlingen in de hoogste klassen les worden gegeven in verbandleer, volkshygiëne en i n h e t b ij z o n d e r kleinkinderverzorging. Schrijver ,,B. H.'' acht deze Kweekschool ook goed voor kinderen van moeders ,,in-goeden-doen-zijnde''. ,,Het is de bedoeling van de

Regeering de meisjes na haar 4-jarige studie aan te stellen tot gouvernements-Fröbel-onderwijzeres, ieder voor de kleine kinderen van haar eigen ras. Het is een schoone taak, die haar wacht. Vertrouwend zullen de kleintjes haar naderen, in haar de oudere zuster ziende, vertrouwend zullen de jonge moedertjes bij haar komen, van haar aanvaardend wenken over kinderverzorging en kinderopvoeding, die zij van vreemden niet zoo grif zouden aannemen," zegt mej. Perk in het slot van haar leerrijke toespraak.

B. H. besluit: „Ik zie lichtjes branden in de meest verwijderde streken van Indië, Tomohon, op de Sangir-eilanden, op Saparoea, in de Padangsche Bovenlanden en op tal van afgelegen plaatsen op Java, lichtjes, waarvan onze meisjes de draagsters zijn. Aan haar de dure plicht die lichtjes brandende te houden.

En wanneer zij zelve Moeder mochten worden, dan hoop ik, dat zij, als Kartini deed, ook de kinderen van andere moeders bij zich zullen laten komen, en in hun eigen omgeving fakkeldraagsters zullen blijven tot heil van dit groote en schoone Indië, dat ons allen lief is."

De toenemende armoede.

Meerdere bladen wijden aan dit hoogst-actueele onderwerp eenige artikelen. De „J. B." schrijft o.a.: „De loonen zijn niet gestegen, maar de prijzen der noodzakelijkste levensbehoeften zijn verdubbeld. Nu wat wij kort geleden hebben geschreven over sociale maatregelen, behoeft het geen betoog, dat wij het er volkomen mee eens zijn, dat maatregelen moeten worden genomen om de bevolking uit haar economischen druk op te heffen. Inderdaad, de loonen zijn klein gebleven, en vooral in de cultures worden schandelijk lage loonen betaald, vooral in verhouding tot de groote verdiensten van tal van ondernemingen. Men heeft wel eens afkeurend gesproken over Regeeringsmaatregelen, welke de arme Inlandsche bevolking moet beschermen tegen wat wij noemden de excessen van den werkgever. Maar op het nemen van dergelijke maatregelen kan niet genoeg worden aangedrongen, ook in het belang van de rust en de orde in deze gewesten. Men zal den geest van den tijd verstaan en wel weten, dat tegenover de excessen der werkgevers, de excessen der uitgehongerde bevolking komen te staan, waarbij dan de dupe worden zij, die nooit hebben geprofiteerd van de hooge dividenden.

Armoede wordt er geleden, ja in hevige mate, maar die armoede kan alleen worden bestreden door bepalingen en verordeningen, welke de jacht naar fortuin wat inbinden.

In ons artikel over Sociale Maatregelen hebben wij gevraagd om loonregelingen, wetten op den arbeid van vrouwen en kinderen, arbeidsduur enz. Dit alles hebben wij noodig om de armoede van de Inlandsche bevolking te kunnen bestrijden, en ook omdat wij bestrijden willen de pogingen van de leiders om de „lijders" te misleiden."

De „Loc." neemt een desbetreffend artikel van „Mataram" met instemming over. Het slot hiervan luidt: „De bevolking zelve heeft geen economische veerkracht en zij heeft alleen hulp te wachten van den Westerling. Ieder dient zich in tijden als deze de vraag te stellen: heb ik mijn plicht gedaan jegens degenen, die bij mij in dienst zijn? Betaal ik hun die voor mij werken zoodanig als billijk is in tijden als deze, welke voor velen enorme winsten brengen, voor millioenen anderen daarentegen toenemende armoe?

Men onderschatte de beteekenis van dit probleem: de steeds grooter wordende verarming, vooral niet. Ik wil hier zwijgen van de eischen der humaniteit, doch slechts wijzen op het welbegrepen eigenbelang van allen die hier werken. Want het is een groot belang ook voor den Europeaan, dat de bevolking niet dieper wegzinke in den poel der ellende. Het minste waarop hij recht heeft voor zijn arbeid is toch wel dit: dat hij, zijn vrouw en kinderen zich althans het buikje rond kunnen eten, zich de allernoodzakelijkste kleeren enz. kunnen aanschaffen. Laat ons desnoods al het overige beschouwen als luxe, mits de minimale eisch van zooeven onaangetast blijve.

En wij herhalen: ieder vrage zich zelf af: heb ik voor hen die voor mij werken zoo gezorgd, dat aan dien minimalen eisch is voldaan?"

De Suiker-industrie, de Regeering en . . . . de S. I.

Het jaarverslag over 1918 van de Handelsvereeniging Amsterdam is „een noodkreet, een aanklacht tegen het gouvernement, dat de suikerindustrie niet voldoende beschermt, ofschoon zij daar toch recht op heeft," schrijft Ed. v. G. in een hoofdart. in de „N. Soer. Crt." Bij de beschrijving van den algemeenen toestand in dit verslag, teekent schr. o.a. aan: „Het eenige bezwaar, dat wij tegen dit requisitoir hebben, is; dat het zóó wordt voorgesteld, alsof overal op Java *nu reeds* de toestand zoo is, dat wij aan den rand van een afgrond staan. Dit komt ons overdreven voor.

Niet overal hebben de *soi-disant* „leiders" der S. I. evenveel vat op de bevolking; men luistert naar hun mooie praatjes, doch veel vertrouwen heeft men er niet in. De H. V. A. echter heeft zeer groote belangen in Kediri en hoe dáár de toestand is, behoeven wij niet te releveeren. Doch op het hoofdpunt heeft de directie van genoemd lichaam gelijk: de Inlandsche maatschappij ondergaat een groote verandering; zij emancipeert zich; de bevolking begint stelling te nemen tegen de Europeanen, in wie zij hun natuurlijke vijanden leert zien.

De gevolgen dezer actie, door zekere min scrupuleuze lieden gevoerd, zal men in het binnenland beter kunnen waarnemen dan in de groote steden. Dat het met de goede zeden der bevolking op een eind loopt, men kan het betreuren, doch er valt niets tegen te doen; we prikken ons al niet meer aan onbeleefdheid en nemen de onaangename ervaringen op den koop toe." „De evolutie voltrekt zich, met of zonder onze goedkeuring; een logisch gevolg hiervan is, dat de verhouding van den Inlander tot den Europeaan zich dagelijks wijzigt, en niet in ons voordeel. Tegenover deze moeilijkheid zal elke koloniseerende mogendheid geplaatst worden, wanneer zij de volksontwikkeling ernstig ter hand neemt." „In Indië staan we thans tegenover een opkomende nationalistische beweging, die echter nog een vasten bodem mist. Al wat wij nu meemaken, is napraterij; er zijn in heel Indië geen 25 leiders, die zelf, maatschappelijk en intellectuëel, iets beteekenen. Als *nu* de leiders verzet prediken tegen de Eur. industrie, dan speculeeren zij op de lagere instincten van de massa; dat is hun scherpste wapen: de rassenhaat."

„Wat thans in de cultuur-centra gebeurt, is aan te duiden als „bewust-making" van een bevolking, die elk economisch en politiek inzicht mist; bij gesprekken met de leiders zal men zien, dat zij van de door hen verkondigde leerstellingen niet veel meer begrijpen dan iemand, die een paar socialistische brochures van een dubbeltje heeft gelezen. Het behoeft ook niet! Deze leiders streven geen enkel positief doel na; het eenige wat zij verlangen is: agitatie, onrust. Waar het op uit zal loopen, is hun onverschillig; ze passen wel op, dat zij zelven zich niet vast werken." Schr. zegt verder, dat de leiders in Indië, in tegenstelling met de toestanden in Europa en Amerika, belang hebben bij het *niet* in stand blijven van den Staat. Echter missen zij mannen om de regeering op zich te nemen, wanneer die en met haar alle Europeanen, verjaagd konden worden; over 25 jaar zullen zij er nog niet zijn.

Bij het slaken van een *cri de coeur* van de H. V. A.-directie, omdat h. i. de zaken verkeerd loopen, schrijft Ed. v. G., dat men nog slechts aan het begin der moeilijkheden staat en dat de agitatie zal toenemen en wijst hij op de vele Inlandsche jongelieden, die straks „afgestudeerd" van de verschillende scholen zullen komen en geen plaatsing zullen kunnen vinden, die geen landbouwer of handwerksman willen zijn, maar zich voor intellectueel werk geroepen gevoelen. De ontevredenen zullen de rijen der „nationalisten" versterken; de actie tegen de Europeanen zal nog feller gevoerd worden, ook omdat in de politiek voor velen nog wel „een boterham" zit.

De actie richt zich tegen de suiker-industrie, omdat deze de meest kwetsbare tak van nijverheid is. Had de rubber- of koffie-cultuur zwakke plekken, dan zou de woede der Inlandsche leiders en enkele renegaten zich tegen haar keeren. „Door te ageeren tegen de Europeesche nijverheid, denkt men de geheele Eur. maatschappij te treffen en met haar ook de Regeering."

Schr. vervolgt: „Wat mag men nu van de Regeering verwachten? *Dit:* dat zij den Europeaan even goed bescherming zal verleenen als den Inlander, en daar begint langzamerhand veel aan te ontbreken. Men mag verlangen, dat zij, in haar drang om toch vooral onpartijdig te zijn, de eene groep niet zal voortrekken bij de andere. Er bestaat niet de minste aanleiding om het streven der „nationalisten" aan te moedigen, wel om het tegen te gaan. Alles wat deze zoogenaamde beweging aankleeft is onwaar en geforceerd; zij mist — nogmaals — een economischen ondergrond; aan zich zelf overgelaten, leidt zij tot anarchie."

„De voornaamste taak van de Regeering is handhaving van het Nederlandsche gezag, omdat dit, onder de tegenwoordige omstandigheden en in het huidige tijdperk, het best is voor deze landen."

„De Nederlandsche industrieel, die Indië uitkiest als terrein zijner werkzaamheid, heeft het recht te verlangen, dat het gouvernement er niet, door een zwak en onzeker bestuur, toe zal bijdragen, dat zijn positie wordt ondermijnd."

Dit is de kern ook van het H.V.A.-verslag, besluit schr. en „met die conclusie gaan wij volkomen accoord. Want blijft men werkeloos tegenover de actie van zekere elementen, die nu eenmaal niets te verliezen hebben en wier oogmerken onzuiver zijn, dan zal men eens zien, hoe over een jaar of wat de toestanden zijn! Het volgen van een reactionnaire politiek is niet noodig, maar orde en tucht dienen in deze primitieve maatschappij, zonder onderscheid des persoons, met kracht gehandhaafd te worden. Nu ontbreekt daar nog zeer veel aan!"

De S. I.-eed.

De red. in Midden-Java van het Soer. Hbld. vestigt de aandacht op de beteekenis der S. I.-eeden. Bij de oprichting zijn vele inlandsche ambtenaren en beambten lid van den S. I. geworden en moesten zij als zoodanig den eed afleggen. Eerst zweren, daarna wordt hun pas verteld, waarover het gaat. Eenige jaren later geraakte de S. I. geleidelijk uit de gunst, waarom velen zich uit de actieve S. I.-organisatie terug trokken. Echter staat het vast, dat de personen, die een maal den S. I.-eed hebben afgelegd, zich in hun hart altijd aan die organisatie gebonden achten; zoolang zij van den vorigen eed niet zijn losgemaakt, hetgeen alleen kan geschieden door een nieuwen eed, waarbij de penghoeloe tegenwoordig behoort te zijn, zoolang ook zijn zij aan den S. I. gebonden. Het ligt voor de hand, dat van hen weinig medewerking is te wachten, wanneer het bestuur tegen meergenoemde organisatie moet ageeren. Eveneens zullen zij er niet zoo licht toe overgaan van een of ander slecht plan van den S. I. mededeeling te doen aan hun chefs. De red. besluit: „Men mag veilig aannemen, dat alle inlandsche ambtenaren of beambten — de uitzonderingen blijven buiten beschouwing — die eenmaal den S. I.-eed aflegden, tot de minder betrouwbare landsdienaren behooren. Het ligt op den weg van het Eur. bestuur om deze kwestie te doen onderzoeken en de ambtenaren, die indertijd den S. I.-eed aflegden, door een anderen eed daarvan los te maken. Een en ander kan gevoegelijk aan de regenten worden overgelaten, die den maatregel wel zóó kunnen doen nemen, dat de betrokkenen daarvan geen overlast ondervinden."

Onder-luitenant W. Bertram.

De N. Soer. Crt. vermeldt het overlijden van den gepens. onderluitenant W. Bertram te Malang en voegt hier aan toe: „De heer B., reeds jaren gepensionneerd, was de eerste onder-officier, die, naar wij vernemen, in 1895, na de instelling van het instituut voor onderluitenants bij de Infanterie, te Fort de Kock tot dien rang werd bevorderd. Hij was een van die onderofficieren, die de werkelijke kern van het Indische leger vormen. Een voorbeeld voor hun jongere collega's, zoowel te velde als in garnizoen.

Een eeresaluut voor dezen, onzen oud-strijdmakker. *Requiescat in pace.*"

Suriname.

Het antwoord van den Minister van Koloniën op de vragen van den heer V a n K o l, in zake:

1o. benoeming van een nieuwen administrateur van financiën in Suriname;

2o. wijziging van de bauxietverordening, luidt:

De heer J. G. van de Stadt vertrok in Juni j.l. uit Suriname naar Nederland onder genot van twee maanden vrijstelling van dienst, ten einde met het gemeentebestuur van 's-Gravenhage besprekingen te houden voor de regeling van zijn verdere positie.

Na die besprekingen zou hij beslissen of hij zich verder zou beschikbaar stellen voor den Surinaamschen dienst.

Na gehouden besprekingen met het gemeentebestuur van 's-Gravenhage verklaarde de heer van de Stadt zich bereid in vasten dienst naar Suriname terug te keeren, mits hem boven zijn bezoldiging van *f* 9000 's jaars een toelage van 17½ pct. van die bezoldiging zou worden toegekend ter bestrijding van de kosten van de voor den ambtenaar in vasten kolonialen dienst verplichte bijdragen voor Surinaamsch pensioen, de verzekering van zijn weduwe ingevolge artikel 12 der pensioenverordening daarbij medegerekend. Naar de heer van de Stadt verklaarde, had hij deze eisch gesteld om niet minder inkomen te genieten dan vroeger; de gemeente 's-Gravenhage had immers zijn voor Nederlandsch pensioen noodzakelijke stortingen steeds betaald, zoodat hij bij overgang in vasten Surinaamschen dienst in inkomen zou achteruitgaan.

Nadat van deze voorwaarden aan den Gouverneur telegrafisch mededeeling was gedaan, seinde de Landvoogd, dat hij geen vrijheid vond om de voorwaarde aan te nemen, doch dat het in zijn bedoeling lag bij de herziening van de bezoldigingen ook hoogere inkomsten voor de hoofdambtenaren vast te stellen.

De heer van de Stadt handhaafde zijnerzijds de gestelde voorwaarde, waardoor de mogelijkheid van zijn terugkeer naar Suriname kwam te vervallen.

Daar de Gouverneur met dezen afloop der onderhandelingen in kennis is gesteld en in verband daarmede uitzending van een vervanger heeft verzocht, bestaat er alleen wanneer geen volkomen geschikt persoon wordt gevonden, aanleiding om zijn komst hier te lande af te wachten.

Op een in de Staatscourant van 10/11 October 1919, no. 217, geplaatste oproeping van gegadigden meldden zich verscheidene personen aan, nopens wie thans de vereischte inlichtingen worden ingewonnen, ter beoordeeling van hun geschiktheid voor het bedoelde ambt.

De wijzigingen, welke behooren te worden aangebracht in de bauxiet-verordening, zijn den Gouverneur van Suriname medegedeeld bij telegram van 13 October j.l. De schriftelijke bevestiging is op 22 October d.a.v. verzonden. Of bereids een wijzigingsverordening bij de Koloniale Staten aanhangig is gemaakt, is nog niet bekend en werd reeds op 13 October telegrafisch bericht hiervan verzocht, doch op een op 10 November j.l., telegrafisch herhaalde vraag werd nog geen antwoord ontvangen.

1o. Het vast recht van *f*0.10 per H.A. en per jaar zal worden gebracht op:

*f*0.10	voor het	eerste	jaar,
0.20	„ „	tweede	„ ,
0.50	„ „	derde	„ ,
0.75	„ „	vierde	„ ,
1.—	„ „	vijfde en volgende jaren.	

2o. Voor van domeingrond afkomstige bauxiet

zal een royalty worden geheven van f 0.25 per ton van 1000 K.G. — te voldoen bij den uitvoer — en zulks met een na het vijfde concessiejaar intredend minimum van 10 ton per H.A.

3o. de Gouverneur zal voor elke concessie moeten vaststellen een minimum hoeveelheid voor de totale jaaropbrengst, eveneens in te gaan na het vijfde concessiejaar.

4o. De langste duur van een concessie wordt in plaats van op veertig, op vijftig jaren gesteld.

Van de onder 2o. en 3o. genoemde minimum eischen kan de Gouverneur wegens dringende redenen ontheffing verleenen.

De minister van koloniën heeft ten vervolge op de beantwoording van de vragen van den heer Van Kol in zake wijzigingen van de bauxiet-verordening in Suriname, medegedeeld, dat hij van den Gouverneur van Suriname telegrafisch bericht heeft ontvangen, dat hij een ontwerp-verordening tot wijziging van de bauxiet-verordening bij de Koloniale Staten aanhangig heeft gemaakt.

* * *

„Suriname" van 4 November brengt juist het bericht, dat de leden der Koloniale Staten, de heeren May, Simons en De Vries een voorstel hebben ingediend om den Gouverneur uit te noodigen den Koloniale Staten inlichtingen te geven nopens het niet afkondigen van de verordening houdende bepalingen omtrent het doen van onderzoek naar de aanwezigheid en omtrent het ontginnen van bauxiet in of op den bodem van Suriname en van de verordening op de bauxietbelasting.

* * *

In de vergadering van de Tweede Kamer van 25 November is zonder hoofdelijke stemming aangenomen het wetsontwerp tot opschorting gedurende 5 jaren van de betaling van rente en aflossing van de Surinaamsche spoorwegleening.

* * *

De leden der begrootingscommissie Lely, Albarda, De Savornin Lohman, Van Vuuren en Scheurer zijn rapporteurs over de begrootingen van Suriname en Curaçao voor 1920.

* * *

Afgekondigd is het Staatsblad, no. 742. Besluit van den 8sten November 1919, tot vrijstelling van overlegging van attestatiën de vita bij betaling van onderstanden ten laste van de staatsbegrooting, alsmede van pensioenen, gagementen en onderstanden ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië en van toelagen ten behoeve van vrouw en kinderen van gepensionneerden, in de koloniën Suriname en Curaçao.

* * *

De „Surinamer" van 2 Nov. schrijft:

Naar wij met genoegen vernemen, worden door het bestuur ernstige stappen gedaan om een draadloos telegraafstation in Suriname te doen oprichten.

Wij vertrouwen, dat de draadlooze, welke Suriname met het Moederland verbinden moet, door het gouvernement van Suriname zelf zal geëxploiteerd worden, en niet aan de een of de andere maatschappij worden gegund.

Zulks vordert de algeheele onafhankelijkheid, welke wij in deze zaak voor ons zelven moeten handhaven, opdat wij niet langer geheel en al van vreemden blijven afhangen, terwijl wij niet de middelen bezitten de telegrafische verbinding te waarborgen en te verzekeren.

De geschiedenis der Fransche telegraafmij. moet ons in deze wijs gemaakt hebben. De vele teleurstellingen in het verleden ondervonden, en de stoornis welke op het oogenblik vooral onzen handel belemmert, wijzen er op, dat deze toestand van algeheele afhankelijkheid van anderen niet langer mag voortduren.

Een ieder is hier vrij een draadlooze op te richten, evenals in Nederland, waar tal van draadlooze stations van particulieren uitgaan. De „Maasbode" was verleden jaar het eerste Nederlandsche dagblad, dat in zijn redactiebureau een draadlooze oprichtte.

Maar de verzekering van onze telegrafische verbinding met het Moederland en het buitenland eischt, dat het bestuur die verbinding onder eigen beheer houde.

* * *

Het Comité tot bevordering van den Middenstandslandbouw heeft den 21sten October een nota van den gouverneur ontvangen, waarin deze o.m. zegt:

Kunstmatig — dit zal uw Comité mij willen toegeven — is geen middenstandslandbouw te scheppen. Zij moet worden, groeien uit de kiemen, die in den kleinen landbouw zijn gelegd. Dat in dit proces, naast de opwerkende kracht van de boeren zelven, eene taak voor het bestuur is weggelegd, erken ik ten volle en dat het in dit land eene taak is van groote beteekenis, zeg ik uit besliste overtuiging. Ik weet dat zij, die mij ambtelijk ter zijde staan, dit beseffen, maar niettemin vraag ik ten overvloede hun bijzondere aandacht voor de vraagstukken, die in uw memorie zijn aangeroerd en hun medewerking (zoo noodig hun voorstellen tot verwezenlijking van de daarin opgenomen aanbevelingen.

* * *

De „Surinamer" van 23 October schrijft:

Binnenkort zullen wij wederom geen brood meer hebben, daar 't s.s. Willem I geen bloem uit Amerika heeft aangevoerd. Het s.s. „Commewijne" is den 15den dezer uit New-York naar Paramaribo vertrokken, maar het is niet bekend, of dit schip bloem aan boord heeft.

De meeste bakkerijen bakken nu reeds slechts eenmaal daags en zullen over een twee weken hun bedrijf tijdelijk moeten stoppen.

De telegrafische storing is in deze omstandigheden duizendvoudig te betreuren, daar de handel niet in staat is met Amerika tijdig te correspondeeren.

* * *

Niet alleen aan brood is er gebrek in de kolonie, maar ook aan couranten-papier. Het nummer van „Suriname" van 4 November, dat wij ontvingen is daarom gedrukt op mooi rose papier.

Met de mailverzendingen uit Suriname gaat het nog niet naar wensch. Met de voorlaatste mail ontvingen wij „Suriname" loopende tot 21 October (no. 84) en nu het nummer van 4 November (no. 88). Drie nummers zijn dus zoek geraakt of nog onderweg.

* * *

In „De Maasbode" en „De Tijd" vonden wij van Mgr. Th. van Roosmalen, Tit. Bisschop van Antigonie, Apostolisch Vicaris van Suriname (thans in Nederland aanwezig) een beroep op de liefdadigheid van Nederland's Katholieken. De wereldoorlog heeft ontzaglijke schade aan de Missie toegebracht. Ondanks alle bezuiniging, zelfs op het noodzakelijke steeg de schuldenlast der Missie schrikbarend. De inkomsten verminderden en de uitgaven stegen maar aldoor. Krachtige hulp is dus noodig.

* * *

Blijkens een uit de kolonie ontvangen telegram, is de heer G. J. Staal, gouverneur van Suriname, op 25 November 1919 met verlof naar Nederland vertrokken, en heeft de heer mr. L. J. Rietberg het bestuur der kolonie tijdelijk op zich genomen.

Curaçao.

De West-Indische Gids.

Het gaat niet goed zoo.

Wij hebben behoord tot hen, die met de meeste vreugde de uitgave van dit tijdschrift hebben begroet, en met klimmende belangstelling de onder-

houdende opstellen der medewerkers hebben gelezen en bestudeerd. Met dankbaarheid zagen wij ook, dat aan Curaçao de verdiende, maar in het tijdschrift „West-Indië" indertijd niet erkende, plaats werd ingeruimd. Zóó gaat het echter niet. Het Augustus-nummer verscheen half September, de September-aflevering einde October en daarbij bleef het tot nu toe. Wil de belangstelling gaande gehouden worden, dan moet een periodiek als dit in de eerste plaats op tijd verschijnen. De belangstelling die reeds gewekt was, deed ieder volgend nummer reikhalzend verwachten, en reeds na het derde nummer werd men hopeloos teleurgesteld. Erger en onaangenamer nog dan voor hen, die hier tot de trouwe lezers behoorden, moet deze teleurstelling zijn voor de abonné's in Curaçao, die uit den aard der zaak nog meer belust zijn op deze lectuur.

De regeeringssubsidie, aan deze uitgave verleend, legt den uitgever ook ernstige verplichtingen op. Kan deze zijne verplichtingen niet nakomen, dan, hopen wij, zal de redactie hare maatregelen weten te nemen, opdat onder hare bekwame en deskundige leiding „de West-Indische Gids" niet alleen blijve bestaan, maar ook de plaats behouden, die dit tijdschrift zich aanstonds veroverd heeft.

Hoedenstroo.

In ons blad van 6 November wezen wij op een artikel in de „Amigoe di Curaçao" over het tekort aan vlechtstroo en in verband daarmee op de verwachtingen, die van de zusterkolonie gekoesterd werden. Wij vermeldden de vragen, door het Eerste Kamerlid Van Kol hierover gesteld, en het antwoord daarop is verleden week elders in „het Koloniaal Weekblad" meegedeeld.

Het moet ons van het hart, dat dit antwoord ergerlijk teleurstellend is. Aan de juistheid van de opmerkingen van de „Amigoe" — waarschijnlijk van de hand van den heer Eimers, die al meer blijk gegeven heeft ter zake kundig te zijn — zal wel niemand twijfelen, de Regeering evenmin als de heer Van Kol, maar wat ter wereld hebben we er dan toch aan, dat de Gouverneur in zijne bijdragen tot het K. V. over 1918 daarvan niet rept? Wat doen die cijfers over dat jaar, vergeleken met 1917, toe of af aan den nood van het oogenblik? En dan die lakonieke opmerking, dat „volgens een in het plaatselijk blad „Amigoe di Curaçao" voorkomend artikel over hoedenstroo — er intusschen reden tot klagen (zou) zijn ontstaan"!! Als de Regeering van die artikelen, welke in de nummers van 13 en 30 Augustus en 6 September l.l. verschenen zijn, en al meer dan twee maanden niet bekend zijn, inderdaad kennis genomen heeft, dan had zij in het besef van het hooge belang der zaak aanstonds ter zake inlichtingen moeten inwinnen, en haar antwoord aan den heer Van Kol had niet zoo'n gekken indruk gemaakt.

Nederlandsche Juristen-vereeniging.

In de algemeene vergadering welke op 25 en 26 Juni 1920 te Maastricht zal worden gehouden, zal het volgende onderwerp worden behandeld:

Vooropstellende, dat op uitbreiding van de autonomie onzer koloniën moet worden aangestuurd, wordt gevraagd of, en, zoo ja, op welke wijze, verandering behoort te worden gebracht in de samenstelling en werkkring van den Indischen Volksraad?

Praeadviseurs de heeren: prof. mr. C. van Vollenhoven, hoogleeraar te Leiden, en H. Carpentier Alting, oud-directeur van binnenlandsch bestuur in Ned.-Indië, te 's-Gravenhage.

Zou het aan het bestuur niet bekend zijn, dat tot onze koloniën ook behooren Suriname en Curaçao en de gestelde vraag ook daar van zeer groot belang is?

WAT DE INLANDER ZEGT.

Rijstgebrek in de Residentie Bantam (West-Java). Volgens mededeeling in de *Neratja* van Maandag 13 October 1919, bestaat er een ernstig rijstgebrek in de Residentie Bantam.

In de afdeeling Serang bedraagt dit tekort 218000 picol; in de afdeeling Lebak 38000 picol; alleen in de afdeeling Pandeglang is een overschot van 45000 picol.

Dit te kort is niet alleen ontstaan tengevolge van uitvoer, doch ook tengevolge van gebrekkige taxaties en foutieve berekeningen, o.a. het tekort aan padi van 17000 picol in de afdeeling Tjiligon.

Het gevolg hiervan is, dat thans duizenden Bantammers niet in de gelegenheid zijn zich hun eerste en voornaamste voedingsmiddel aan te schaffen.

Het is iederen dag in de warongs (inlandsche eetwinkels) een getwist en geharrewar van belang, somtijds gevolgd door ernstige handtastelijkheden, terwijl het ook reeds is voorgekomen, dat enkele individuën, tengevolge van rijstgebrek en het nuttigen van schadelijk voedsel, zijn gestorven.

Deze moeilijkheden worden in niet geringe mate verhoogd door de weinig sociaal voelende rijstverkoopers, die door het zich niet houden aan de door het Bestuur vastgestelde maximum-prijzen, de groote massa van landgenooten ten zeerste benadeelen.

En op den steun van de inlandsche politie moet men niet rekenen, aangezien zij zich aan dit onderwerp weinig of niet laat gelegen liggen.

De prijs van de rijst in de warong is ƒ 1.60 per gantang van 10 kattis en als zij uitverkocht is, moet men zich met een zeer inférieure soort van Ketan tevreden stellen, ten minste als men geen honger wil lijden.

De zaak waarom het gaat is zeer moeielijk voor de bevolking, want deze komt in het gedrang zoowel wanneer zij de gegeven voorschriften ontduikt, als ten gevolge van foutieve berekeningen en onoordeelkundige bevelen van het Bestuur.

Zou het Europeesch Gezag niet aan de noodlijdende bevolking willen tegemoetkomen en op tal van plaatsen in de bestuursafdeelingen het verkoopen van de rijst aan het groote publiek zelf ter hand willen nemen?

De behandeling van de strafzaak van Tirtonoedjo. Op Dinsdag 14 October 1919 is de strafzaak van den Javaan Tirtodanoedjo door den Raad van Justitie te Batavia behandeld. Hem werd ten laste gelegd, dat hij, als verantwoordelijk Hoofdredacteur van de Oetoesan Hindia, in dat blad van Woensdag 28 April 1919, in een noot onder het artikel, luidende: „Katoerangan haal mitik tanah" (Vervalsching met betrekking tot den grondeigendom) de lezers had opgezet tot een gewelddadig optreden en daarbij het woord „labrak" (afranselen) had gebezigd, eene daad, welke volgens artikel 351 van het Strafwetboek, strafbaar is gesteld.

Bij deze gelegenheid liet Tirtodanoedjo uitkomen, dat hij, erkennende de noot te hebben geplaatst, geenszins de bedoeling had gehad zijne lezers op eenige kwaadaardige handeling op te zetten, doch dat de bedoeling meer was tot het aanzetten van spoed in een bepaald geval.

Van de zijde van den Raad bleef men aan het woord „labrak" de beteekenis van „slaan" geven en kwam dientengevolge de Europeesche tolk er bij te pas, die verklaarde, dat dit woord in Oost-Java werd gebruikt voor „slaan" en in Midden-Java zoowel voor „slaan" als voor het „aanzetten van spoed."

Tirtodanoedjo, die van Midden-Java afkomstig is, hield zich aan zijne verklaring vast, terwijl de Officier van Justitie bij de omschrijving van de ten laste gelegde beschuldiging volhardde.

De eisch was zes maanden, met veroordeeling in de kosten. *)

De voorgestelde reis van Hare Majesteit de Koningin naar Indië. In de *Tjahaja Timoer* van 15 September 1919 bespreekt *Si Miskin* de actie van het Comité, dat te Batavia in het leven is geroepen, met het doel stemming te maken voor eene reis van Hare Majesteit de Koningin naar Ned.-Indië.

De hoofdgedachte daarvan is, dat men den band

*) Wanneer het woord „labrak" een Bataviaasch woord is, dan beteekent het „afranselen".

tusschen Nederland en Indië wil versterken en dat is natuurlijk goed, doch schrijver is van meening, dat zulk eene reis de toestanden niet veel zal veranderen.

Zulk een toenadering kan alleen plaats hebben, wanneer het tegenwoordige bestuursregime wordt gewijzigd, het lot der inlandsche bevolking wordt verbeterd en met hare verkregen rechten rekening wordt gehouden.

Verder is schrijver van meening, dat de bestaande gezindheid van het Inlandsche volk tot Nederland niet zoo slecht is als men wel voorstelt, en dat hare trouw in elk geval grooter is dan die van Mr. Troelstra en zijne partij tot het Nederlandsch Gezag.

Wil Hare Majesteit zich daarvan persoonlijk overtuigen en plaatselijk eens zien het leelijke, dat er in Indië te zien is en zelf de klachten in ontvangst nemen, welke de bevolking over de ambtenaren tot Haar zal richten, dan kan zulk een reis misschien nog nut hebben.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Klacht over gebrekkige verstrekking van geneeskundige hulp. In de *Warna Warta* van 9 October 1919 wordt geklaagd over de gebrekkige verstrekking van geneeskundige hulp te Padang (Sumatra's Westkust) en wel in het geval van een bijna 70-jarigen Chinees, die, door tegen iets aan te loopen, kwam te vallen, gewond werd en nog al veel bloed verloor.

Door een landgenoot van den gevallene werd de hulp van een inlandschen geneesheer ingeroepen, doch deze verklaarde dat hij daartoe niet verplicht was als zijnde vrij van dienst. Eerst nadat aan den geneesheer onder het oog was gebracht dat hij uit humaniteitsoogpunt verplicht was ten allen tijde, ook onder de moeilijkste omstandigheden medische hulp te verleenen, zegde de dokter assistentie toe, mits de gewonde gebracht werd naar de plaats, zooals hij die wenschte. De gewonde Chinees werd naar het militaire hospitaal gebracht, doch onderweg het kantoor van den commissaris van politie aandoende overleed de gewonde aldaar.

Toen men den volgenden dag aan den dienstdoenden officier van gezondheid in het Militair Hospitaal kennis van het gebeurde gaf, vernam men aldaar dat de inlandsche geneesheer van Padang vertrokken was.

Er zijn zoovele geneesheeren van de kwaliteit van dezen inlandschen geneesheer, die aan het Inlandsche en Chineesche publiek zooveel moeite in het leven bezorgen, zegt de berichtgever.

Kan men het tarief niet betalen, dan is plaatsing in het Stadsverband het eenige wat er op zit en wat daar de behandeling van een geneesheer, die soms zalen hebben van 100 lijders, zeggen wil, weet het publiek maar al te goed.

Trouwens hoe kan één geneesheer, die toch ook maar twee handen en één stel beenen heeft, onder die omstandigheden goed zijn ambtsplicht vervullen, terwijl hij toch nog beschikbaar moet zijn voor plotseling binnengebrachte ernstige zieken en gewonden.

Het valt wel op, dat als een geneesheer bij een betalend patiënt wordt geroepen, bij velen plotseling groote energie wordt ontplooid.

Onderhoud met dr. Sun Yat Sen. In de *Tjahaja Timor* van 20 September 1919 deelt een uit Nederlandsch-Indië afkomstige Chinees het een en ander mede omtrent het persoonlijk onderhoud dat hij met dr. Sun Yat Sen in China had.

De bedoeling van dat onderhoud was, om de meening van den Chineeschen revolutionairen leider in China te vernemen met betrekking tot de houding, welke de in Nederlandsch-Indië wonende Chineezen behooren aan te nemen ten opzichte van Groot-China. *)

De ontvangst was aangenaam. Behoudens enkele grammaticale afwijkingen spreekt dr. Sun Yat Sen vloeiend de Engelsche taal; zijn huis is niet op grooten voet ingericht, doch elk voorwerp is oordeelkundig geplaatst, terwijl de zindelijkheid niets te wenschen overliet.

Mevrouw dr. Sun Yat Sen, die vroeger zijn particuliere secretaresse was, behoort tot de intellectueele moderne Chineesche dames en is in het bezit van het diploma B. A. eener Amerikaansche universiteit.

Tot het gesprek komende verklaarde dr. Sun Yat Sen, dat het thans voor hem de hoofdzaak was om het Chineesche Binnenlandsch Bestuur in orde te brengen, doch dat die taak zeer moeilijk te vervullen zoude zijn, zoolang de corruptie bij de Chineesche hoofdambtenaren niet was uitgeroeid.

Talent is er voldoende aanwezig bij de Chineezen, doch velen zijn te lui om krachtig tegenover roofbenden op te treden, terwijl tal van personen, die nog niet niet lezen kunnen, aanzienlijke betrekkingen met groote tractementen ontvangen.

Over den duur van deze crisis, welke China doormaakt, kon dr. Sun Yat Sen natuurlijk geen uitsluitsel geven, doch hij was wel van meening, dat geldelijke steun van de Nederlandsch-Indische Chineezen de spoedige ontwikkeling en de rust van China zou bevorderen. Met dezen geldelijken steun zou hij tal van gevaren kunnen trotseeren. De hoegrootheid van het bedrag was niet vast te stellen.

De Japansche Regeering heeft „Yun" geholpen met een bedrag van 300 millioen dollar, ten einde hem in staat te stellen in Zuid-China te ageeren, doch hij had geen succes. Ook heeft „Yuan" belangrijke sommen geld geleend, maar of het hem gelukken zal het keizerlijk paleis te Peking binnen te treden, staat nog te bezien.

Met een bedrag van 10 millioen dollar zou dr. Sun Yat Sen zijne beweging op touw kunnen zetten. Van de zijde van onzen Nederlandsch-Indischen Chinees werd daarop te kennen gegeven, dat het bijeenbrengen van dit bedrag in Ned.-Indië vermoedelijk geen moeite zou opleveren, doch dat men groote bezwaren had tegen het feit, dat zoovele land- en stamgenooten hun leven aan deze zaak zouden moeten geven, alvorens het tegenwoordige China van de slechte elementen gezuiverd is.

Ook diende niet uit het oog te worden verloren, dat het aan de inwoners in Ned.-Indië verboden is zich met de buitenlandsche politiek in te laten.

Tal van personen meldden zich reeds aan om hunne opwachting te maken bij dr. Sun Yat Sen, zoodat het onderhoud verder moest worden gestaakt.

Het overlijden van den Chinees Gan Se Han. Te Soerabaja is op 24 September 1919 overleden de Chinees Gan Se Han, een feit, dat in zooverre de aandacht van het publiek heeft getrokken, doordien het bij zijn afsterven bleek, dat hij Mohamedaansch van geloof was.

De Chineesche gemeente was bij het bekend geraken daarvan in niet geringe mate ontstemd, aangezien zij niet beter wist of Gan Se Han was een volbloed Chinees en een steunpilaar van de Moderne Chineesche beweging. Als Voorzitter van de Vereeniging had hij herhaaldelijk tal van vergaderingen geleid.

Met den sneltrein van half tien uur werd het lijk naar Solo vervoerd, alwaar het werd bijgezet in het graf, dat reeds lang te voren was vervaardigd.

De bijzetting had plaats volgens de Mahomedaansche gebruiken.

De belangstelling van de zijde der Chineezen te Soerabaja was niet groot aan het station.

Er waren slechts 15 Chineezen, terwijl het aantal Mohamedanen 80 bedroeg, waaronder eenige hadji's, de heer Tjokroaminoto en vertegenwoordigers van verschillende inlandsche vereenigingen.

*) Zij, die iets meer willen weten omtrent den persoon van den Chineeschen revolutionairen leider, kunnen de gegevens vinden in de jaargangen 1909—1912 van dit blad.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Uit de Arbeidersconferentie.

Nu de vertegenwoordigers der arbeiders in gemeenschap met die der werkgevers en der regeeringen te Washington zelf de vertegenwoordigers te kiezen had-

den, die het permanent internationaal bureau zullen uitmaken, mochten zij er al evenmin in slagen de contenter tout le monde, als dit vroeger het geval was, toen de arbeiders zich luide beklaagden over gemis aan invloed hunnerzijds. Wij leggen daardoor geen verwijt of blaam op de Washingtonsche conferentie, die in menig opzicht tot verblijdende belangrijke uitkomsten geleid heeft, maar wij meenen den arbeiders toch dit lesje in bescheidenheid te mogen voorhouden. China en Indië keurden de keuze niet goed. Indië beweerde zelfs dat geen wettige beslissing genomen kon worden, omdat nog een protest tegen de origineele lijst aanhangig is. De vertegenwoordigers van alle Latijnsch-Amerikaansche landen protesteerden tegen 't onrecht dat geschiedt, door aan de groep van 20 Latijnsch-Amerikaansche landen slechts één vertegenwoordiger toe te kennen op de 25, die 't internationaal arbeidsbureau zullen vormen.

De vertegenwoordiger van Equador wees er nog op, dat 100 Europeanen tegen 2 Spaansch-Amerikanen zijn benoemd in de verschillende commissies der conferentie, en dat evenzoo slechts aan één Latijnsch-Amerikaansche natie een vertegenwoordiging is gegeven in 't algemeen besturend lichaam, terwijl daarin 20 Europeesche natiën vertegenwoordigd zijn.

Crawford en Gimmill gaven, als vertegenwoordigers van Zuid-Afrika te kennen, dat zij ook tegen de samenstelling zullen opkomen.

Moge ook hier het aldoende leeren de wijsheid brengen.

In de afdeeling der arbeiders krijgt Nederland een vertegenwoordiger, namelijk den heer Oudegeest. De Ver. Staten hebben voorloopig geen vertegenwoordiger, maar reserven houden de plaatsen beschikbaar.

Verkorte werktijd in Japan.

Een ander onderwerp, dat op de Washingtonsche arbeidsconferentie tot een gevoelige twist geleid heeft, was een uitzondering, die de Japansche regeeringsafgevaardigden Kamada en Oka hebben weten door te drijven, tegen de bestrijding in van den Japanschen arbeidersgedelegeerde Masoemoto en van die van verschillende Europeesche arbeidersvertegenwoordigers. 't Goldt de uitzondering op het achturen-beginsel.

Het rapport der commissie voor landen met bijzondere nijverheidstoestanden was t.z. ingediend door Barnes (Engeland). Het wees erop, dat in de Japansche katoenindustrie elf uren per dag werd gewerkt en in de zijde-industrie, waarbij 900.000 arbeiders betrokken zijn, zelfs dertien, vermeerderd nog met 120 uren overwerk per jaar. Het lijkt ondoenlijk dit onmiddellijk naar de nieuwe Westersche opvattingen om te zetten. Onder verwachting van later verder te gaan, moest nu aan Japan verzocht worden spoedig over te gaan een aanzienlijke reductie voor allen, terwijl daarbij reeds aan te nemen is: 48 uren per week voor arbeiders onder 15 jaar en voor ondergrondswerk, 60 uren voor bewerkers van onbewerkte zijde, 57 uren waar met overuren gewerkt wordt. Ook moet ieder een wekelijksche rust van 24 uren krijgen. Kamada wees er op, dat de Japansche nijverheid nog geen 30 jaren oud is; noch de werkgevers, noch de arbeiders zijn er sterk georganiseerd. Japan heeft zijn goeden wil en goeden trouw bewezen, door belangrijke concessies te doen, het zal door de aanvaarding van den 9½ uren werkdag een grooter offer brengen dan eenig Europeesch land, dat den 8 urendag aanneemt.

Masoemoto kwam hier krachtig tegen op. Vele millioenen werklieden worden onrechtvaardig behandeld door een autocratie, die vijandig staat tegenover sociale rechtvaardigheid. 't Recht tot organisatie wordt verkort; alleen al in de textielnijverheid leiden 700.000 vrouwen een slavenleven, zonder rechten. Vier invloedrijke arbeidersafgevaardigden steunden zijn verzet. Mertens (België) voerde aan, dat de oorlog voor Japan voordeelig is geweest, het heeft ook door nieuwe machines veel voor op Europeesche concurrenten. Oudegeest (Nederland) zeide, dat de Japansche arbeiders tegen hunne regeering, en de Europeesche arbeiders tegen de Japansche mededinging moeten worden beschermd. Jouhaux (Frankrijk) wees ook op de gevaren van de Japansche concurrentie, die zelfs de Europeesche markten zou overstroomen. Baldezi (Italië) laakte dat de loonen in menig land laag worden gehouden door den Japanschen invloed. Wil Japan een eerste rangsmogendheid zijn, dat moet het geen inferioriteitsomstandigheden pleiten. Baris sloot 't debat met de verklaring, dat de voorgestelde wijzigingen volstrekt noodzakelijk waren om de conclusie voor Japan aanneembaar te maken. Hierop zijn ze goedgekeurd. Dat is zeker, geen overwinning voor de arbeiders, al zal 't den Japanschen zwoegers toch ietwat ten goede komen!

In verband met de ongeregeldheden in Egypte.

Aan hetgeen wij de vorige week over de jongste gebeurtenissen in Egypte meldden, is nader 't een en ander toe te voegen, ontleend aan het antwoord dat lord Curzon in 't Hoogerhuis heeft gegeven, naar aanleiding van opmerkingen, die lord Buckmaster t. z. gemaakt had. Engeland kan, volgens Curzon, de eischen om Egypte onafhankelijk te maken niet aanmoedigen. Een alleenstaand Egypte kan zijne grens niet beschermen en evenmin een krachtige, onpartijdige regeering waarborgen. Geografisch vormt Egypte de poort naar Palestina, waar Engeland binnenkort een bijzondere verantwoordelijkheid wacht. Daar Egypte ook de deur tot Afrika vormt en een belangrijke plaats inneemt aan den grooten weg tusschen Europa en Indië, kan Groot Brittannië de verantwoordelijkheid, die 't daar aanvaard heeft, niet prijsgeven.

't Doel der commissie, die, onder Milner, naar Egypte gaat, is duidelijk aangegeven in de publicatie die generaal Allenby heeft laten aanplakken en die de relletjes heeft uitgelokt. De commissie wil, in overleg met den sultan, diens ministers en Egyptenaren, die alle standen vertegenwoordigen, tot een ontwerp-regeling komen, om een regeering te scheppen, waarbij alle partijen kunnen samenwerken. 't Britsche protectoraat is daarbij als grondslag te eerbiedigen.

Een Italiaansch blad bracht een illustratie bij deze beschouwingen. 't Heet daarin, dat de onrust in Caïro, Alexandrië, Suez en Port Saïd voortduurt. Generaal Allenbij heeft de staat van beleg afgekondigd en een krijgsraad ingesteld, die reeds eenige doodvonnissen heeft geveld. De Muzelmansche bladen worden in hun vrijheid bekort, en hun medewerkers, die zich niet aan 't regeeringsinzicht voegen, worden in verzekerde bewaring gebracht. Uit Palestina en andere omliggende landschappen komen Britsche troepen naar Egypte.

Mijnconcessies in Marokko.

De internationale arbitrage-commissie voor de mijnconcessies in Marokko, die haar taak niet kon beginnen door 't uitbreken van den oorlog in 1914, zal nu haar vergaderingen toch gaan houden. Zij heeft uitspraak te doen tusschen concessionarissen van verschillende landen; daarbij was ook Nederland uitgenoodigd één lid voor de commissie aan te wijzen. Als zoodanig is mr. J. Limburg, lid van Ged. Staten van Zuid-Holland, oud-lid van de Tweede Kamer benoemd, die hiertoe in December naar Parijs zal vertrekken.

Betooging te Johannesburg.

Niet goed duidelijk is wat men juist beoogd heeft met de betooging te Johannesburg, bij den terugkeer van de missie onder generaal Hertzog. Deze is, zooals men weet, naar Europa geweest om ter vredesconferentie ook de stem te doen klinken van hen, die een onafhankelijk Zuid-Afrika wenschen. Na eenige moeite heeft de commissie gelegenheid gevonden zich tegenover Lloyd George uit te spreken, die haar eigenlijk aangeraden heeft zich maar bij den toestand neer te leggen en dan samen te werken, om Zuid-Afrika als Britsche kroonkolonie tot bloei te doen komen. Verder vermocht zij niets te bereiken. Dat de nationalisten met dit resultaat niet tevreden zijn, is te verklaren; zij begrijpen, dat thans de grondslagen voor de politieke verhoudingen voor vele jaren, voor eeuwen wellicht worden vastgelegd en zij beschouwen de zending van Hertzog c.s. naar Parijs dus als mislukt. Hebben de uitingen te Johannesburg geen ander doel gehad dan hieraan spontaan uitdrukking te geven, dan is 't karakter van een relletje daardoor te verklaren, heeft men er daarentegen een onderdeel in te zoeken van de georganiseerde groote nationalistische actie, dan had de opzet, naar 't lijkt, op grootscher schaal en op beter geregelde manier kunnen plaats vinden.

Hertzog kwam, volgens de Daily Telegraph, den 20en November aan 't hoofd van een nationalistisch commando Johannesburg binnen. Vele burgers waren, volgens geheimen oproep, bijeengekomen, vrouwen droegen de oude vierkleur, met een breeden band geel er door, als zinnebeeld van de eenheid der Transvaalsche Vrijstaatsche nationalisten. De stoet ging, met Hertzog, Kemp, Malan en Jansen aan 't hoofd, naar 't stadhuis. Redevoeringen gingen in 't tumult verloren. De chaos dreigde in ergerlijke ongeregeldheden over te slaan, indien een sterke macht bereden politie niet had ingegrepen. Engelschgezinden gingen met Engelsche volksliederen tegen de demonstratie in. De wanordelijkheden hielden tot middernacht aan, toen de regen hielp om er een einde aan te maken.

In Pretoria heeft, volgens hetzelfde blad, den 18en een nationalistische vergadering plaats gehad, onder leiding van Kemp, waar senator Wolmarans 't woord voerde. Hij zeide o.a. dat 't nutteloos was om een beroep op de vredesconferentie te doen, na 't antwoord dat de com-

missie van Lloyd George gekregen had. Men moest naar de onafhankelijkheid van Zuid-Afrika behoedzaam blijven werken en 't geheele Afrikaansche volk opvoeden tot het onafhankelijkheidsideaal. De nationalisten wenschen, zoolang als er Britsche overheersching is, de Zuid-Afrikaansche vlag naast de Britsche te zien wapperen bij plechtige gelegenheden. Zij willen vóór de landsverdediging geen uniform der Engelsche kleur. Op de munt hindert hun de beeldenaar van den Koning. Hoewel wij de beteekenis van deze zaken voor 't nationale gevoel niet ontkennen, vermoeden wij toch dat daar ook over onderwerpen van grooter practische beteekenis en van meer uitgebreid belang gesproken zal zijn, dan de correspondent van 't Engelsche blad heeft overgeseind.

Droogte in Australië.

Wij leven in een tijd van recordcijfers. Hoogste, laagste temperaturen, langstdurende hitte in ongewone maanden, koude buiten 't seizoen, oorlogsverliezen, oorlogsvernietigingen, voedselvoorraden in opslag hier, naast nooit gekenden hongersnood elders, werkloosheid, ziekteëpidemiën, stakingen enz., enz., enz. Langzaamaan zou men moeten verwachten, dat zich bij zoo veelvuldige en veelzijdige uitersten geen nieuwe meer zouden kunnen voegen, en daar 't helaas meest combles van ellende zijn, zou men dit hopen ook. Maar telkens en telkens weer blijken nog nieuwe tot nu toe in die mate niet gekende rampcijfers te vermelden te zijn, en zoo brengen berichten uit Australië thans bijzonderheden over de gevolgen van de vreeselijke droogte, die daar geheerscht heeft, en die zelfs de verschrikkelijke getallen uit de Britsch-Indische droogte-ellende overtroffen. Volgens den correspondent van de Daily Mail te Sydney waren op een hoeve van 27.000 schapen slechts 5000, op een andere van 6000 slechts 900 over. In een district zijn van 1.500.000 schapen meer dan de helft bezweken en waren van de kudde van 80.000 stuks vee niet meer dan 15.000 dieren over. Een paardenfokker schoot 400 goede paarden dood, om ze niet langzaam van gebrek te laten sterven. Wat overbleef was nog vel over been.

De te verwachten tarwe-oogst in 't geheele Australische gemeenebest wordt op slechts 40 millioen bushels geschat tegen 179 millioen in 't vorige jaar. De in de oorlogsjaren verkregen recordoogst kon niet verscheept worden, zoodat toen groote graansilo's opgericht werden. Voor zoover 't gelukt is deze voorraden voor bederf, ratten, muizen en insecten te bewaren, zullen zij nu 't tekort kunnen aanvullen. Een herhaling van de vette en de magere jaren van Egypte, alleen heeft niet een droom, maar oorlogstoeval den voorzorgsmaatregel gebracht. Ook 't slechtste heeft zijn goede zijde.

De Daily Mail-correspondent zegt nog hoe slecht de kleine boeren eraan toe waren. Zij leefden van konijnenvleesch en verkochten de vellen, ook hiervoor nu prijzend wat eenmaal als de konijnenplaag uitgekreten werd. Hoe taai 't konijnenras is, ook dit was op den duur niet bestand tegen de droogte en de vermeerderde jachtwoede, zoodat zelfs ook dit middel van bestaan den boeren ontviel.

De winkeliers op 't platteland gaven zoo lang mogelijk crediet, maar moesten het eindelijk opgeven. Zij hebben zoodoende groote vorderingsposten ten name van schuldenaars, die er zelf momenteel financieel slecht voorstaan.

Alles te zamen een zeer treurige toestand, die op het geheele leven en werken van Australië inwerkt, toestand, die nog te meer ongelegen komt, nu de duizenden, welke van de slagvelden in Europa terugkeeren, hooge eischen stellen van loon en arbeid, maar ook van loon waar geen arbeid is.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Mercuur.

No. 48 opent met den tekst der voordracht van den hr. G. Gonggrijp (gehouden 6 dezer in de Ned. Afd. der N.-I. Mij. van Nijverheid en Landb.) over: ,,De industrialiseering van Ned.-Indië als vraagstuk van algemeene economische politiek.'' De op deze voordracht gevolgde debatten worden in het volgend Nr. opgenomen.

Onder het opschrift ,,de winsten der reederijen in het bijzonder der Indische lijnen'', publiceert de redactie de resultaten van een onderhoud met een der Indische stoomvaartmaatschappijen, in hoofdzaak hierop neerkomend. Men weet, dat de reederijen in de laatste jaren enorme winsten hebben gemaakt, welke wel worden aangeduid als woekerwinsten door hen

die meenen, dat de hooge vrachtprijzen rechtstreeks op de consumenten zouden drukken. Dit nu wordt door de om inlichtingen gevraagde lijn niet toegegeven welke aantoont, dat vrachtverlaging den consument niet ten goede zou zijn gekomen. En wat de passagetarieven betreft, waarover de lijnen op Indië vaak zijn aangevallen, deze zijn volgens dezelfde bron eer te laag dan te hoog. ,,De passagier brengt op het oogenblik verlies en heeft dus zeker geen recht van klagen.''

Van den verderen inhoud van dit Nr. worde nog vermeld: Beschouwingen over het verband tusschen 't aantal latexerijen en de productie van Heveaboomen. — De buitenlandsche handel van Birma gedurende 1918-19. — In- en uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten, enz., benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over rubber.

Publicaties van den Afd. Handel van het Dep. van Landbouw. enz.

Verschenen zijn No. 3 en 4, jaar 1919. No. 3 bevat een opgave van adressen van importeurs van koloniale producten in Australië, de Philippijnen, Japan, Zuid-Afrika, de Vereenigde Staten van N.-A. en Canada. — Deze handige publicatie (alfabetisch gerangschikt naar de producten) zal ook hier te lande voor handelskringen van zeer veel belang kunnen zijn.

No. 4 behandelt de beplante uitgestrektheden in het groot-landbouwbedrijf in Ned.-Indië. Het zijn de uitkomsten van een ulto. 1918 ingesteld onderzoek, betrekking hebbende op overjarige gewassen (cacao, coca, kapok, kina, klapper, koffie, aetherische oliegewassen, rubber, thee en touwvezels). Het aantal ondernemingen, welke die opgaven verstrekten, bedraagt niet minder dan 1162 (732 op Java en Madoera, 430 in de Buitenbezittingen). De met genoemde gewassen in totaal beplante uitgestrektheid is voor geheel Ned.-Indië 531.838.5 H.H., waarvan 322.579.9 H.A. op Java en Madoera en 209.258.6 H.A. in de Buitenbezittingen. De grootste beplante uitgestrektheid heeft het gewest Oostkust van Sumatra en wel 157.824 H.A.; daarna volgt als No. 2 de Preanger Regentschappen met 92.882.3 H.A.

Indische Cultuur-Almanak.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen ,,De Indische cultuuralmanak voor 1920, samengesteld door Prof. Dr. A. H. Berkhout en Dr. H. C. Prinsen Geerligs, 34e jaargang''.

Dit uiterst practische zakboekje (van ruim 450 blz. druks) bevat veel meer dan de titel doet vermoeden; de waarde er van wordt nog verhoogd door een los supplement, bevattende een opgave van tijdschriften en boeken betreffende kolonialen landbouw en aanverwante vakken.

Adatrechtbundels.

Met een voortvarendheid, welke bewondering afdwingt, gaat de zgn. ,,Adatcommissie'' voort met het publiceeren harer onderzoekingen over de rechtspraak der inheemsche bevolking van Indonesië. Met den nu verschenen bundel (den 18en der geheele reeks) mee, zijn dit jaar niet minder dan drie flinke boekdeelen uitgekomen, n.l. XVI, XVII en XVIII. Op den inhoud van 16 en 17 werd bereids in dit blad de aandacht gevestigd; het juist verschenen dl. 18 is van gemengden inhoud, waarvan het niet mogelijk is in een kort bestek een overzicht te geven. Slechts wordt in het bijzonder vermeld, dat deze bundel ook interessante mededeelingen bevat omtrent de Indonesiërs van het eiland Formosa in het algemeen, gevolgd door adat-gegevens der verschillende sammen (welke op een afzonderlijk kaartje worden aangegeven).

Locale Belangen.

In de afl. van 16 Oct. wordt een (uit de ,,Banier'' overgenomen) artikel van den hr. R. Zijlstra aangetroffen, getiteld ,,Gemeenteraad Djokja''. Schr. behoort niet tot degenen, die door de instelling van een localen raad in Jogjakarta vreezen met den Sultan in conflict te komen en er van contractbreuk sprake zou kunnen zijn: Evenwel acht hij het een eerste voorwaarde, dat bij de instelling van een Gemeenteraad, welke schr. hoopt, dat binnen niet te langen tijd zal geschieden, het Javaansche karakter er niet in verloren raakt.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

In het Nr. van 1 Dec. weder eenige stukjes van ethnogr. aard, nl. Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel, door H. Geurtjens (IV. De oude mensch). — Schetsen uit Ned. Nieuw-Guinea (het spookt er nog), door P. Vertenten. — Een ,,Tatsu''-dans (op Engelsch Nieuw

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN te 's-Gravenhage.

Guinëa), door A. Pineau (vervolg: het feestmaal der stamhoofden).

Over Suriname.

De hr. Fred. Oudschans Dentz, wiens geschriften van allerlei strekking over Suriname in velerlei tijdschriften een plaats vinden, heeft nu in Timehri: The Journal of the Royal Agricultural Society of British Guiana (Vol. VI, Third series, Sept. '19) een tweetal bijdragen gegeven, getiteld: Surinam as a Dutch possession 1667 —Febr. 27 th—1917, en: The celebration of the anniversary by the Dutch on Febr. 28th, 1917.

Handelsberichten.

Naar aanleiding van een in het weekblad „In- en Uitvoer" van 12 Nov. (zie Kol. Weekbl. van 20 dezer) voorkomend artikel, waarin gewezen wordt op het groote belang van ricinusolie als smeermiddel voor snelloopende motoren (o.a. voor vliegtuigen), publiceert No. 663 van „Handelsberichten" nadere bijzonderheden betreffende het voorkomen van de ricinus- of djarakplant in den Indischen Archipel. — Verder bevat genoemd Nr. o.m. een overzicht van den economischen toestand van Suriname op 31 Dec. 1918 (ontleend aan het verslag der Kamer van Kooph. en Fabr. te Paramaribo over 1918).

Commercial Holland.

Het Nov. nummer (Vol. 2 No. 13) brengt een geillustreerd artikel van Prof. J. C. Kielstra: Commercial relations between Sweden and the Dutch East Indies in the past, now and in the future (Lecture for the Holland-week in Stockholm 1919). — Verder een beschouwing (eveneens geillustreerd) van den hr. J. J. Paerels over „Coprah and cocosoil culture and industry in the Dutch East Indies". — Een derde (kort) artikel met betrekking op Indië is van den hr. J. Salomons, handelend over „the diamonds of Borneo."

Orang Peladang.

No. 2 van den 7en jaarg. bevat o.a.: Amerikaansche rijstbouw in Ned.-Indië (ontleend aan een artikel van Prof. J. F. Niermeijer in de „Telegraaf".) — De eerste en eenige rubberfabriek in Indië (te Bandoeng) (aan het Soer. Handelsbl. ontleende mededeelingen). — Reisherinneringen (fragment eener beschrijving van een dienstreis in Indragiri, door L. R. Wentholt).

Bulletin du Jardin botanique.

Afl. 4 van deel 1 der derde serie van dit periodiek is gewijd aan eene studie, in de Engelsche taal, over de theecultuur. Hoofdstuk I bevat de geschiedenis der cultuur in Java en Britsch-Indië, II beschrijft de cultuur in China en omliggende landen, het IIIe hoofdst. behandelt de oorsprong van de theeplant; de volgende IV—VI vermelden bijzonderheden van de verschillende soorten, gevolgd door bijlagen, platen en kaarten.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 5: De Bahau-Dajaks, door N. — De Minister van Koloniën, door L. — De plantaardige oliën, hare huidige en toekomstige beteekenis voor Ned.-Indië, door Schmülling. — De Philippijnen onder Amerikaansch bestuur (ten deele dagboekfragment), door J. van Haaften (slot). — Van de koopmans-dochter uit Kasam, die het halve leven van haar man ontving. Een Maleische sproke, door B. Th. Brondgeest.

Handel en Bedrijf.

In het Nr. van 30 Oct. besluit „Commercial" zijn overzicht van den handel van Java en Madoera in 1919.

Landbouwdierkunde van Oost-Indië.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen het navolgend boekwerk: Landbouw-dierkunde van Oost-Indië. De schadelijke en nuttige dieren voor land-, tuin- en boschbouw in Oost-Indië, door Dr. K. W. Dammerman, zoöloog aan het Dep. van Landbouw enz. te Buitenzorg.

Dit kwistig geillustreerd handboek zal — vermoeden we — nu eens werkelijk in een bestaande behoefte voorzien. Over het onderwerp dat schr. behandelt is weliswaar heel wat geschreven, maar zeer verspreid in periodieken en tijdschriften, welke of niet meer bestaan, of soms moeielijk voor belanghebbenden te krijgen zijn; in ieder geval vereischt het bijeenbrengen van het verlangde materiaal ontzaglijk veel tijd. Het boek is in de eerste plaats bestemd voor de landbouwleeraren, de houtvesters, de proefstations en andere instellingen, die op landbouwdierkundig gebied voorlichting moeten geven, maar ook is het zoo ingericht, dat het te gebruiken is door hen, die zelf den landbouw uitoefenen. De indeeling is eenigszins anders dan men gewoonlijk vindt bij dergelijke werken; uit de hieronder volgende inhoudsopgave zal dit den deskundigen duidelijk worden. Over plagen in het algemeen. — Bodemfauna en wortelparasieten. — Termieten en mieren. — Stam- en stengelboorders. — Bladboorders. — Blad- en stengel-etende dieren. — Aan planten zuigende dieren. — Dieren schadelijk aan bloemen en vruchten. — Vijanden van landbouwproducten. — Zoogdieren en vogels. — Nuttige dieren. — Bestrijding der plagen.

Intreerede van Prof. Dr. Krom.

De door Prof. Krom, bij zijn ambtsaanvaarding als buitengewoon hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden, op 3 dezer uitgesproken (en in druk verschenen) rede, is getiteld: „De Sumatraansche periode der Javaansche geschiedenis".

Na een historisch overzicht te hebben gegeven van de beoefening der Indische oudheidkunde, zooals die zich sedert 1819 heeft ontwikkeld, waarbij de verdiensten van Raffles, Brumund, Verbeek, IJzerman, Kern en Brandes en anderen naar voren worden gebracht, schetst prof. Kr. de verhoudingen tusschen Sumatra en Java in vroegere tijdperken, in verband met de beleden godsdiensten en de uit die tijden dateerende grootsche bouwwerken.

De Gids.

Onder het hoofd „Aanteekeningen en opmerkingen" bevat het Dec. Nr. van „De Gids" een artikel van Prof. Mr. C. van Vollenhoven over „Bevolkingsrechten op den grond in Indië", waarin de schr. het door hem ten dezen ingenomen standpunt nader ontvouwd, naar aanleiding eener critiek van den hr. G. J. D. C. Stempels op Prof. v. V.'s geschrift „De Indonesiër en zijn grond."

* * *

Eenige gegevens over de mindere rubbersoorten, door Dr. A. J. Ultée (Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation. Rubberserie No. 12).

Over het ontstaan van rustiness bij sheetrubber, door H. J. Hellendoorn. (Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. Oct. 1919).

Verslag van het Volkscredietwezen, loopende tot ult. Juli 1919. Met 10 bijlagen. (Weltevreden, Albrecht en Co.)

Request van de Directies der Tabak Maatschappijen ter Oostkust van Sumatra en van de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië, inzake een geleidelijke overgang van Poenale Sanctie naar vrijen arbeid, benevens de gewijzigde voorstellen der Deli Planters Vereeniging betreffende dien overgang, aangeboden aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië bij verzoekschrift van 15 Sept. 1919 (Medan, Typ. „De Deli-Courant").

De voedselvoorziening van Ned.-Indië, door M. B. Smits, besproken door J. J. Paerels (Cultura, Nov. 1919).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden, van den heer Dr. L. F. DE BEAUFORT uit Leusden, op *Vrijdag, 12 December 1919* in de „Industrieele Club" (ingang Vijgendam) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: **Paradijsvogels en Paradijsvogeljacht.**

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Janstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N°. 50. Donderdag 11 December 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Wat „Oost en West" doet.

(Vervolg).

De Vereeniging werkt verder door:

7e. Eene *Studie-Commissie*, de leiding hebbende in het ,,*Centraal Comité voor opleiding van Indische jongelieden*'' en ten doel hebbende toezicht uit te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne verdere ontwikkeling vertoevende Inlanders en daarmede gelijkgestelden van dienst te zijn en staat in betrekking met de in de koloniën bestaande, dat doel bevorderende vereenigingen, fondsen en commissies.

Desgewenscht kan zij hare bemoeienis uitstrekken tot niet-Inlanders.

De belangen worden behartigd van studeerenden, zoowel aan de Hooge- als Middelbare scholen van Landbouw- en Handelsonderwijs, als inrichtingen van militair onderwijs. In deze commissie hebben zitting Staatslieden, Hoogleeraren en Directeuren van Koloniale Scholen.

De commissie werkt samen met de van Gouvernementswege te Batavia ingestelde ,,Voorlichtingscommissie voor de opleiding van Indische Jongelieden in Nederland.''

Alle mogelijke inlichtingen voor en aan studeerenden worden verstrekt door den heer G. J. Oudemans, Ambtenaar aan het Dep. van Kol., en den gedelegeerde der commissie den heer J. G. Hieting, Anton van der Heimstraat 76, te 's-Hage, Tel. Sch. No. 1514.

8e. Eene *Commissie voor West-Indië*, zich ten doel stellende het behartigen van de belangen van de Nederlandsche West-Indische Koloniën.

9e. Een *Fonds tot Ondersteuning* van personen, commissiën en instellingen, die daaraan behoefte hebben en in of voor Indië werken, vooral ook wanneer door rampen van hooger hand, tegenspoeden in den oogst, vulkanische uitbarstingen e.d., groote schade is geleden.

Aan de Kloet-Commissie kon uit dat Fonds, vermeerderd door vele bijdragen van leden en begunstigers, ƒ 1750.— worden overgemaakt.

10e. Een *Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden*, ,,Persinggehan''. gevestigd van Boetzelaerlaan 2, te 's-Gravenhage, waarin Inlanders uit den dienstbaren stand uit onze koloniën, die door omstandigheden buiten betrekking zijn geraakt, tijdelijk een onderkomen en verpleging kunnen vinden, waar alle hier vertoevende Indische bedienden een aangename plaats van samenkomst aantreffen en steeds raad en voorlichting kunnen bekomen.

Directeur van dat Tehuis is de heer F. de Munnik, Tel. Scheveningen No. 248.

11e. Eene *Propaganda-Commissie*, ten doel hebbende: de belangstelling in de koloniën te bevorderen het houden of steunen van Koloniale Tentoonstellingen en medewerken aan Jaarbeurzen en toetreding tot het lidmaatschap van ,,Oost en West'' aan te moedigen.

(Wordt vervolgd).

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Mr. C. van Vollenhoven over de landrenteheffing sinds Raffles en commissarissen-generaal.

(Antwoord.)

Het zou er droevig met mij uitzien, als ik op blz. 12—13 van ,,De Indonesiër en zijn grond'' de landrente van honderd jaar geleden zoo scheef had voorgesteld als de heer Van der Kemp aanneemt. Te droeviger, omdat ik juist altijd getracht heb te leeren uit de rijke en degelijke geschriften van den heer Van der Kemp zelf.

Ik begrijp wel, waar het misverstand uit voortkomt. Men pleegt de landrente nooit anders te bespreken dan naar het volgende model: wat Raffles

heeft gewild, wat de commissie-generaal heeft gewild, en wat de practijk van een en ander heeft gemaakt. De proclamaties en staatsbladen komen dan voorop, de werkelijkheid achteraan. Mij daarentegen was het om niets anders te doen dan om de werkelijkheid; enger nog: om de werkelijkheid, gelijk zij gezien en ervaren werd door den Indonesischen grondbezitter, die van verordeningen niet afwist. Derhalve: de werkelijkheid, als het eenig belangrijke, voorop, de staatsbladen volstrekt secundair. Voor geen Indisch onderwerp lijkt mij dat zoo redelijk als voor de oude landrente, die men pas kan zien, als men den „papieren sluijer" optilt [1]). De heer Van der Kemp bestrijdt mijn „critiek over de landrente-r e g e l i n g e n" van Raffles en commissarissen-generaal; maar die heb ik juist links laten liggen, en zijn stuk gaat dus langs het mijne heen. Toch mag ik zijn bezwaren niet ontwijken.

I. Is het juist, dat in de landrentepijagems „aan het dorpshoofd... een zeker belastingbedrag (werd) voorgeschreven, welk bedrag zijn dorpsgemeente moest opbrengen"? — Het schijnt boven twijfel. Nu eens leest men van bestuursambtenaren, die de landrente opdrijven tot volksverloop toe[2]); dan van een instemming der dorpshoofden, die niets beteekent, omdat zij zelf in een hoogen aanslag zijn geinteresseerd [3]); soms van een belastingbedrag, dat zoo hoog is, dat men een deel van de rijstvelden in tabaksvelden dient om te zetten[4]), of van een bedrag, dat alleen geïnd kan worden met geweld[5]). Van een inlandsche stem, die succes heeft, leest men slechts bij hooge uitzondering.

II. Is het juist, dat aan het dorpshoofd-landpachter „bevoegdheid (werd) toegekend om het akkerbezit zoodanig te wijzigen, dat de belasting de beste kans had regelmatig binnen te komen"? — Wie van de bepalingen uitgaat, loopt gevaar hierop niet voldoende te letten; maar hoe is de werkelijkheid? In Tjerbon (Cheribon) werden bij „invoering van de landrente... de sawah's aan de bezitters ontnomen" ook „omdat de inning der landrente moeielijkheid opleverde"; „ieder landbouwer kreeg toen een aandeel in de velden" [6]). Van de landrente in Tegal heet het:

„De verdeeling dezer landen onder de inlanders, geschiedt door de bekels of hoofden der dessa's... Ingeval nu de populatie te groot is voor de kwantiteit der velden, worden die van andere dessa's, welke te veel velden en te weinig manschappen bevatten, gebezigd om onder de bewoners van de uit te weinig landerijen bestaande dessa's te worden verdeeld" [7]). In Djepara zijn de oude instellingen „door het Britsch bestuur... vernietigd en vervangen door anderen, waaronder ook behoorde. eene gelijke verdeeling der velden onder alle landbouwers" [8]); in verband waarmee men er tijdens de commissie-generaal in een nieuwe „billijke verdeeling der bouwlanden onder de gezamenlijke inwoners der dessa's" weinig trek heeft gehad [9]). In Rembang werd van regeeringswege geconstateerd, dat „de verdeeling der velden (er) willekeurig en onordelijk geschied" was [10]). In Soerabaja was men begonnen de akkers van vijftig desa's voor de landrente onder de dorpsgenooten „egaal te verdeelen", en alleen uitgescheiden om den enormen omvang van het werk [11]); later, bij een gouvernementeel onderzoek, was er tegen hen, die als landpachters aan de dorpelingen „een stuk grond hadden afgestaan", een reeks reclames losgebarsten [12]). In Kedoe werd de verdeeling van sawahs onder de inwoners der desa beschouwd als een „opgedrongen regtstoestand" [13]). Op Madoera was de invoering van het landelijk stelsel gepaard gegaan van den „last tot gelijke verdeeling der sawah's onder de ingezetenen van dezelfde desa", hetgeen — zoo wordt er bij gevoegd — strookte met „wat bij de invoering van het landelijk stelsel in de strandresidentiën, en later in de zuidelijke gewesten van Midden-Java was geschied" [14]), waar, evenals elders, „de grond verdeeld (was) tusschen de massa des volks" [15]). Het dorpshoofd wordt dan ook beschreven als de man, die niet alleen den aanslag der landrente, waar ook „de massa der bebouwde gronden" verdeelt en omslaat over de desagenooten[16]). Een opvallende uitzondering is Bawean, waar het gelukt een „geheel nieuwe verdeeling van velden, en toewijzing van deze aan den geringen man" af te wenden[17]). Ik voel mij bij mijn interpretatie van dezen vloed van gegevens te geruster, omdat zij strookt met wat drie jaar geleden de heer Van der Kemp zelf aldus omschreef: al raakt de landrenteverordening van 1818 niet „den aard van het landbezit zelf", toch „werd ten slotte kwaad gebrouwen", doordat commissarissen-generaal de „misdaad" begingen van zonder noodzaak het individueel bezit te knotten met hun voorschrift, dat de dorpsbesturen „de velden (d u s n i e t d e n a a n s l a g) onder de ingezetenen (zouden) verdeelen, naar billijkheid, zonder partijdigheid. Ik neem wel aan", schreeft de heer Van der Kemp, „dat de wetgever hierdoor niet indirect heeft willen proclameeren communaal bezit, slechts wenschende te zeggen: i n d i e n het er is, moet de verdeeling geschieden billijk, onpartijdig; ....maar waar de wetgever voorop stelde gemeen bezit en dus de vrijheid gaf tot verdeeling, kon men wel nagaan, dat in een maatschappij als deze de zucht naar verdeeling individueele rechten op zijde deed zetten" [18]).

III. Mag men der commissie-generaal van dit alles een verwijt maken? — Zij hadden een uiting van Raffles voor zich, volgens welke, „wanneer men (aan het dorpshoofd) vergunde, de tot een dorp behoorende gronden, willekeurig te onder-verhuren, ...men hem met een ongekend gezag en onafhankelijkheid (zou) bekleeden, en hem wapenen met eene magt, nadeelig voor het volksgeluk, en belemmerend voor 's gouvernements oogmerken: het verbeteren en ontwikkelen der volksmassa" [19]). Nochtans hebben zij, vol lof voor hun eigen nauwkeurig onderzoek [20]), het er op gewaagd. Ook hebben zij, gelijk de heer Van der Kemp destijds te recht opmerkte, door het overnemen van Raffles' pachtvorm „wel degelijk" een theorie aanvaard, die de strekking had te doen denken, dat men „over de rijstvelden der Javanen geheel naar willekeur (kon) beschikken en de ingezetenen...... behandelen gelijk een landheer zijn huurders"; te doen denken, dat men „de millioenen landskinderen in een proletariaat (mocht) houden met de regeering als de eenige eigenares" [21]). De in artikel 14 van 1819 gedane belofte over onverkorte rechten kon in dit kader niets uitwerken, gelijk de heer Van der Kemp voorheen reeds in het licht stelde [22]); in de latere bestuurspractijk redde men zich door te zeggen, dat omtrent de uitlegging van dit artikel 14 „groot verschil" bestaat [23]). Mij dunkt, dat de commissie-generaal er goed afkomt, als men zegt — gelijk ik deed op mijn blz. 16 —, dat het ware excuus voor haar onrecht wel zal wezen, „dat men niet besefte hetgeen men deed".

IV. En de indruk op de bevolking? — Hoe stem-

[1]) Levyssohn Norman, bij S. van Deventer I, blz. 419.
[2]) S. van Deventer II, blz. 123—128 en elders.
[3]) S. van Deventer II, blz. 255.
[4]) S. van Deventer II, blz. 13.
[5]) S. van Deventer II, blz. 75.
[6]) Eindresumé II, blz. 56.
[7]) S. van Deventer I, blz. 371.
[8]) S. van Deventer II, blz. 289.
[9]) S. van Deventer II, blz. 81.
[10]) S. van Deventer II, blz. 75.
[11]) S. van Deventer I, blz. 374.
[12]) S. van Deventer I, blz. 376.

[13]) Resumé Kadoe, blz. 136.
[14]) Eindresumé II, blz. 319.
[15]) S. van Deventer II, blz. 240.
[16]) S. van Deventer I, blz. 415.
[17]) S. van Deventer II, blz. 94.
[18]) Van der Kemp, Landelijk stelsel, blz. 65—68.
[19]) S. van Deventer I, blz. 165.
[20]) S. van Deventer I, blz. 379.
[21]) Van der Kemp, Landelijk stelsel, blz. 33, 38-39.
[22]) Van der Kemp, Landelijk stelsel, blz. 67—68.
[23]) Eindresumé II, blz. 344.

meloos zij destijds ook was, men hoeft, denk ik, over haar gevoelen niet te twijfelen. Van de Britsche landrente in Tjerbon heet het, dat haar toepassing „een diepen indruk (heeft) gemaakt op het gemoed van den inlander; zijne bijzondere belangen zijn over het algemeen gederangeerd" [24]). De landrentepractijk in Tegal deed den resident „overhellen tot het gevoelen van hen, die de verhuring van landerijen" — dat is het landrentestelsel — „schadelijk, ja zelfs verderfelijk voor den Javaan aanzien" [25]). De invoering in Soerabaja leidde tot een „kreet over deze verdrukking" [26]). Ik geloof dan ook, dat de heer Van der Kemp in 1916 geen woord te veel zei, toen hij er op wees, „hoe fataal het voor de welvaart des volks moest werken, wanneer aan het desahoofd alle grond zou worden verhuurd en hem werd opgedragen te deelen ervan aan de landbouwers weder onder te verhuren" [27]). Wat mij zelf aangaat, ik behoef van mijn blz. 12—13 letter noch leesteeken terug te nemen; en ik blijf er bij, dat dit de eenige voorstellingswijze is — al is zij dan niet de schoolsche —, waardoor de lezer werkelijk voor zich ziet, aan wat voor regime de Javaan en zijn grond door het landelijk stelsel werden onderworpen.

Leiden. C. VAN VOLLENHOVEN.

—

De geachte schrijver had de zeer gewaardeerde vriendelijkheid afschrift van bovenstaand stuk mij toe te zenden, ten einde desverkiezend een woord er aan te kunnen toevoegen voor het besluiten der gedachtenwisseling.

Ik vind daartoe echter geenerlei aanleiding; het stuk zelf las ik met de meest mogelijke belangstelling en waardeering. Zooals de brochure uiteenzet, wordt de indruk n. f. gegeven, dat de Commissie-Generaal als het ware met opzet de verdeeling der velden vaststelde, opdat men de mate van de opbrengst der landrente in handen kon houden. Ik geloof niet, dat die indruk juist zou zijn.

Overigens een kleine herinnering uit eigen ambtelijk leven. Toen ik als ambtenaar ter beschikking te Loemadjang werkzaam begon te zijn, gold nog deze regeling van de Commissie-Generaal. Mijn chef, de assistent-resident Van Zijll de Jong, onderrichtte mij plaatselijk in de opneming van het gewas voor den aanslag der landrente. Als eindresultaat kwam een toelichting, waarom de belasting gedaald of gerezen was.

6 December 1919. P. H. VAN DER KEMP.

[24]) S. van Deventer I, blz. 369.
[25]) S. van Deventer I, blz. 370.
[26]) S. van Deventer I, blz. 375.
[27]) Van der Kemp, Landelijk stelsel, blz. 65.

Chineezen-Vereeniging in Nederland „Chung Hwa Hui". *)

Aan Hunne Excellentiën den heer Minister van Koloniën en den heer Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Geeft met den meesten eerbied te kennen:

de te Amsterdam gevestigde, bij K. B. van 11 October 1913 no. 44, als rechtspersoon erkende Vereeniging „Chung Hwa Hui" (Chineezen-vereeniging), krachtens hare statuten onder meer beoogende om de Chineezen in Ned.-Indië na volbrachte voorstudie tot verdere intellectueele ontwikkeling op te wekken en dus a fortiori om die verdere ontwikkeling mogelijk te maken;

dat door de onmogelijkheid van voorbereiding in Indië, welke in staat zou stellen om hier te lande het staats-examen af te leggen dat toegang geeft tot de academische examens o.a. in de rechtswetenschap, onze rasgenooten in Indië, die zich verder intellectueel wenschen te ontwikkelen, gedwongen worden om zich tot de medische- en de ingenieursstudie te bepalen, ongeacht of zij voor die studiën aanleg hebben of niet;

dat toch het einddiploma eener H. B. School met 5-jarigen cursus, hetwelk in Indië slechts te behalen is, geen recht geeft om tot de academische examens in de rechten te worden toegelaten;

dat algemeen er tegen opgezien wordt om, als men eindexamen Indische H. B. S. achter den rug heeft, hier te lande nog weer eens een tusschentoestand te doorloopen, alvorens de academische studiën in de rechten te kunnen aanvangen, een tusschentoestand die op 2 jaren gesteld mag worden, indien, zooals thans nog het geval is, het admissie-examen A moet worden afgelegd, en die toch ook nog belangrijk van duur en belemmerend zal zijn, wanneer in 1922 (K. B. 7 Juni 1919 st.bl. 313) ook het examen B de bevoegdheid zal geven om in de rechten te doctoreeren en waarbij de candidaten toch weer blootgesteld blijven aan al de slechte kansen, welke een examen steeds oplevert, m. a. w. de barrière van een staatsexamen blijft bestaan;

dat de hier geschetste toestand voor zeer vele Chineezen en andere landaarden in Ned.-Indië thuis behoorende, voortdurend teleurstelling oplevert, een teleurstelling die des te grooter wordt, al naar mate meer en meer de overtuiging veld wint, dat kennis van het Grieksch voor juristen gemist kan worden en met een beperkte kennis van het Latijn, voldoende om de technische termen en de meest bekende teksten en rechtsspreekwoorden te begrijpen, kan worden volstaan;

dat adressante met bescheidenheid opmerkt, dat het allen, die bij deze gewichtige zaak belang hebben, nooit duidelijk is geweest, welk bezwaar er kan bestaan om hen, die in Indië het diploma eindexamen H. B. S. behaald hebben, op grond van dat getuigschrift toe te laten tot het afleggen van het candidaatsexamen in de rechten;

dat het toch aan de belanghebbenden zelven kan worden overgelaten om te zorgen, dat zij een zoodanige kenis van het Ltaijn verkrijgen, als noodig is om de colleges in het Romeinsche recht te kunnen volgen en het candidaatsexamen in de rechten met vrucht af te leggen, en dat dit een zaak is die uitsluitend hen zelven aangaat en die hun ook geen zorg baart en evenmin aanleiding zal geven dat candidaten onvoorbereid zich voor het candidaatsexamen zullen aanmelden, gelet onder meer op de omstandigheid dat de eindexamens H. B. S. in Indië reeds in de maand Mei afloopen, doch de colleges aan de universiteiten in Nederland eerst in September of October aanvangen en dus gelegenheid is om dadelijk en vooraf met de studie van het Latijn aan te vangen;

dat geenszins bedoeld wordt een regeling te vragen, die ook in Hollandsche toestanden zou ingrijpen, integendeel de adressante, en naar zijn meent alle bij dit verzoek belanghebbende Indiërs, mogen lijden, dat een doctorsgraad in de rechten op den grondslag van een eindexamen Indische H. B. S. verkregen, alleen voor Indië effectus civilis mag hebben;

dat adressante meent vernomen te hebben, dat met de Indische Middelbare School, wier einddiploma toelating zal geven tot de academische examens, een bescheiden begin is gemaakt, doch de practische resultaten die deze Indische Middelbare scholen, wanneer ze eenmaal in voldoenden getale aanwezig zullen zijn, kunnen afwerpen, nog in een vage toekomst liggen en dus verwijzing daarnaar slechts uitstellen tot een onbepaald tijdstip beteekent;

dat dit in nog erger mate het geval zou zijn, indien verwezen mocht worden naar een eventueel in te stellen nieuw doctoraat in de Indische rechts- en staatswetenschap, waaromtrent zeer onlangs een Staatscommissie is ingesteld om ter zake van advies te dienen;

dat integendeel de bestaande, steeds sterker groeiende drang in Indië om zich veelzijdig te kunnen ontwikkelen ten einde in het maatschappelijk en

*) Gaarne voldoen wij aan het verzoek der Vereeniging tot opname van het volgende. Red.-Com.

ambtelijk leven in Indië verschillende positiën te kunnen innemen welke, ten gevolge van een voor Indië onbillijke onderwijsregeling, thans alleen aan in Nederland tehuis behoorenden zijn voorbehouden, — een onmiddellijke en afdoende daad verlangt en die daad verricht wordt door in het leven roepen van de eenvoudige bepaling, dat zij, die in het bezit zijn van het einddiploma eener Indische hoogere burgerschool, toegelaten worden tot het afleggen der academische examens in de rechtswetenschap, zoo noodig met de reserve, dat de op dergelijke basis verkregen academische graad alleen bevoegdheid geeft in Nederl.-Indië;

dat met een dergelijke bepaling, die geen moeilijkheid van regeling oplevert en die ook niets kost, de Indische belanghebbenden dadelijk en afdoende geholpen zijn, thans zoolang er in Indië zelve nog geen universiteit bestaat;

dat reeds lang in de vereeniging van adressante het plan was opgevat om een verzoek als thans gedaan wordt aan Uwe Exellentiën in te dienen, en tot de uitvoering van dat plan besloten werd toen van uit Indië adressante door belanghebbende rasgenooten daartoe werd aangespoord, terwijl eindelijk alle aarzeling verdween, toen adressante onverwachts en tot hare uitbundige vreugde gewaar werd, dat een zoo bij uitstek tot oordeelen in deze bevoegde autoriteit als Prof. Visser van IJzendoorn, professor in het recht en lid der IIde Kamer, bij gelegenheid eener gehouden enquête ruime toelating tot de universiteit wenschte en o.a. verklaarde:

,,dat bovenal de eisch moet zijn, dat voor alle ,,faculteiten jongelui, zoowel van de H.B.S. als ,,van Gymnasium, Handelsschool en zelfs ,,H.B.S. voor meisjes worden toegelaten;

,,dat de algemeene ontwikkeling door al deze ,,inrichtingen verschaft, voldoende is om daar- ,,op voort te bouwen;

,,dat de candidaten zelf dan maar moeten zor- ,,gen, dat zij zich de kennis eigen maken, welke ,,zij voor hunne bijzondere studie behoeven:

,,dat juristen zeer goed zonder Grieksch kun- ,,nen en alleen een deel van hen, in het bijzon- ,,der de historici, behoefte hebben aan grondi- ,,ge kennis van het Latijn;

,,dat het Romeinsche recht voor de studie van ,,het hedendaagsche recht niet meer de betee- ,,kenis heeft, welke vroeger daaraan werd toe- ,,gekend;

,,en dat de maatschappij ook behoefte heeft ,,aan juristen, die een natuurwetenschappelijke ,,opleiding hebben genoten.''

(vgl. ,,De Nieuwe Courant'', Avondblad van 25 October 1919).

dat Prof. Visser van IJzendoorn in deze meening niet alleen staat, getuige hetgeen in de meerbedoelde enquête door den Heer Van Sandick is verklaard o.a. als volgt:

,,Zeker is het noodig de wet Limburg, die ,,feitelijk veel te laat is gekomen, uit te breiden ,,tot juristen, letterkundigen en theologen.... ,, ...

,,Alleen voor Romeinsch recht hebben de ,,juristen eenig Latijn noodig en de termen, ,,die daarvoor vereischt worden, zullen zij wel ,,aanleeren, zoo goed als de artsen, apothekers ,,en mijningenieurs de termen, die zij voor hun ,,studie en beroep moeten kennen''.

(Zie ,,De Nieuwe Courant'' Ochtendblad van 19 October 1919).

dat adressante de gelegenheid te baat neemt om ook het volgend verzoek tot uwe Exellentiën te richten:

dat adressante vernomen heeft, en zij ook door belanghebbenden in Indië daarop gewezen is, dat het voornemen bestaat om hen, die het eindexamen Inlandsche Rechtschool afgelegd hebben, hier te lande toe te laten tot het doctoraalexamen rechtswetenschap

met vrijstelling dus van het candidaatsexamen rechten, gelijk zulks reeds met betrekking tot de medische wetenschap voor abiturienten van de Doctor Djawaschool bestaat;

dat, mocht deze regeling inderdaad in het leven worden geroepen, adressante zeer gaarne zou zien dat ook Chineezen in Indië, in het algemeen niet-Inlanders, toegelaten worden om het eind-examen Inlandsche Rechtsschool af te leggen, in afwachting dat die rechtsschool voor studenten van alle rassen zal worden opengesteld;

dat, onder het uiten van den wensch met een antwoord vereerd te mogen worden, adressante op grond van het bovenstaande Uwe Exellentiën eerbiedig verzoekt, het daarheen te willen leiden:

I. dat zij, die in het bezit zijn van het diploma eindexamen eener I n d i s c h e hoogere burgerschool (5 jarige cursus), toegelaten worden tot het afleggen der academische examens in de rechtswetenschap, zoo noodig met de reserve, dat de op dergelijke basis verkregen academische graad alleen rechten en bevoegdheden geeft in Ned .Indië;

II. dat, ingeval aan het diploma eindexamen Inlandsche Rechtsschool de bevoegdheid om aan Nederlandsche universiteiten doctoraalexamens in de rechtswetenschap af te leggen, verbonden mocht worden, — ook Chineezen in Indië, en in het algemeen niet-Inlanders, tot het afleggen van het eind-examen Inlandsche Rechtsschool zullen worden toegelaten, in afwachting dat de thans nog uitsluitend Inlandsche rechtsschool voor studenten van alle rassen zal worden opengesteld.

Het welk doende enz.,

De Vereeniging ,,CHUNG HWA HUI''

Het Bestuur:

OEI KIAUW PIK, President.
SIM KI AY, Secretaris.
GOEY ING BOK, Thesaurier.
TAN PING IE, 1ste Commissaris.
S. E. ONG KIE HONG, 2de Commissaris.

Amsterdam, 25 November 1919.

De ,,Indische Vereeniging'' (vereeniging van hier te lande, uit Nederlandsch Oost-Indië afkomstige, studeerende Indonesiërs), op hare vergadering van 8 November 1919 kennis hebbende genomen van bovenstaand verzoekschrift, verklaart hierbij volkomen het standpunt van de vereeniging ,,Chung Hwa Hui'' te deelen, en meent het request krachtig te moeten steunen.

Het Bestuur:

SOEBARDJO, President.
P. R. DARMA BRATA, Secretaris.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

De zending in Nieuw-Guinea.

In de ,,Javapost'' lezen wij aan het slot van een klacht over Boeti, van de hand van pastoor P. Vertenten: ,,Zuid Nieuw-Guinea sterft uit! Dagbladen en Weekbladen herhaalden dien kreet. Zal het wegsterven zonder meer? Of zal de Regeering eindelijk iets d o e n voor het behoud van het v o l k. Is zonder dat, niet alles wat men voor het l a n d doet, vergeefsche moeite? Een land zonder volk heeft geen toekomst.''

De ,,Java Bode'' neemt deze kreet over en vervolgt: ,,Deze klacht wekt de belangstelling weder in het werk der zending. Men kan critisch staan tegenover het politieke Christendom, en kan zich keeren tegen het opdringen van het Christendom aan geloovigen, Mohamedanen en andere volkeren met een uitgesproken godsdienstige overtuiging; men dient eerbied te hebben voor de zendingspioniers, die onder heidensche stammen een glimp van beschaving brengen.''

In het „Soer. Hbld." lezen wij, dat de zendelingleeraar F. J. F. van Hasselt een lezing hield over zijn 25-jarig werken onder de Papoea's ter Oostkust van Nieuw-Guinea, waar de Protestantsche zendelingen evenals te Fak-Fak een mooi werk verricht hebben. De Katholieke Missie arbeidde in Zuid-Nieuw Guinea om daar onder de Kaja-Kaja's nabij Merauke een ongeloofelijken arbeid tot stand te brengen. De „J. B." vermeldt deze lezing eveneens. Zij haalt een voorbeeld aan van de levenswijze dezer zendelingen, en besluit dan: „Dit is een voorbeeld uit de vele, die er zijn. Zoo werkt de zending, zoowel de Protestantsche als de Katholieke, in afgelegen en bijna onbereikbare streken; waar nooit een ander Westerling komt, daar komen zij, de mannen van het geloof, eenzaam en verlaten. Het wil wat zeggen met een paketboot ergens in een afgelegen streek van den archipel aan wal gezet te worden zonder kennis van taal en volk, om er wat beschaving te brengen. „Je neemt," zoo vertelde mij een zendeling, „op een jongen leeftijd van alles wat je lief geworden is afscheid en wordt zonder eenigen anderen steun dan je geloof door de paketboot achtergelaten." Zoo offeren in stilte, tientallen van zendelingen hun leven; een werk, waarvan de resultaten bij jaren niet na te gaan zijn: en toch blijven mannen als Van Hasselt en met hem vele anderen uit roeping 25 jaren en langer arbeiden aan de verheffing der Heidensche bevolking in onzen Archipel. Wie ooit de geschiedenis van deze landen zal schrijven kan dit niet zonder deze stille helden te gedenken, die in 's werelds uithoeken — onder totaal gebrek aan aanmoediging — hun leven en arbeidslust schenken ter wille der beschaving en der menschheid."

Het B.-B. op de Buitenbezittingen.

De red. in M. J. van het „Soer. Hbld." vermeldt, dat op een conferentie te Batavia, gehouden tot bespreking van het tekort aan ambtenaren van B. B. op de Buitenbezittingen, gebleken is, dat in sommige streken het gebrek aan ambtenaren zijn uiterste grenzen heeft bereikt; de toestand is daar onhoudbaar. Door de ontvoogding van het inlandsch bestuur komen op Java een 20-tal controleurs beschikbaar; de regeering zou gaarne zien, dat een 15-tal daarvan een vrijwillige detacheering naar de Buitenbezittingen voor 2 à 3 jaren aanvroeg. De in de Corr. overgenomen (officieele) notulen der Conferentie bevatten voor den outsider wetenswaardige bijzonderheden.

Wij vermelden het o. v. uit het debat tusschen den ass. res. Van der Jagt, vertegenwoordiger der Ver. van Ambt. van B.-B. en den Dir. van B.-B., H. Carpentier Alting, over het vóór en tegen van een plaatsing van bestuursambtenaren van Java in de Buitenbezittingen, en omgekeerd:

De heer v. d. J. acht de plaatsing van bestuursambtenaren der Btb. op Java, algemeen gesproken, ongewenscht voor den dienst. De toestanden op Java zijn vooral in den laatsten tijd dermate gecompliceerd geworden, dat zelfs de beste Java-ambtenaar ieder oogenblik zijn geheele ervaring te hulp moet roepen bij de oplossing van moeilijkheden. De Btb.-ambtenaar zal dit niet kunnen en de dienst zal daarvan nadeel ondervinden.

De heeren Carpentier Alting en A. J. Knaap, Hoofd van de Afd. Bestuurszaken der Btb., bestrijden deze opvatting; volgens hen is het verschil niet zoo groot. In vele gewesten der Btb. verschilt de bestuurstaak niet noemenswaard met die op Java. De verschillen tusschen cultuurstreken in de Btb. als Sumatra's Westkust, Bali en Lombok, Menado en de gewesten met meer primitieve toestanden als Timor, Nieuw-Guinea, zijn grooter dan die tusschen Java en de Btb.; toch heeft men op de Btb. nooit last ondervonden van de plaatsing der bestuurs ambtenaren uit rimboe-streken naar cultuurgebieden en omgekeerd. Het komt meer aan op aanleg en gezond verstand, tact en handigheid om moeilijkheden op te lossen, dan op veeljarige ervaring. Bovendien komt de bestuursambetnaar der Btb. veel intensiever dan zijn Java-collega in aanraking met politie, rechtspraak, belastingwezen en meerdere andere onderwerpen van bestuurszorg; wat dat betreft, zal hij dus op Java zeker niet voor moeilijkheden komen te staan. Wél gelden hier andere bepalingen, maar na eenig inwerken zal de Btb.-ambtenaar niet op onoverkomelijke bezwaren stuiten. De bestuursambtenaar der Btb. staat tegenwoordig even goed onder het zoeklicht der publieke opinie; hij staat evengoed bloot aan perscampagnes; ook wat dat betreft zal Java hem weinig nieuws brengen.

De heer v. d. J. toont zich niet overtuigd. Dienstervaring is volgens hem primair. Volks- en bestuursrégime zijn op Java anders dan in de Btb. Hij haalt G.-G. Van Heutsz aan als het levend voorbeeld, hoe men op de Btb. iets groots tot stand kan brengen en op Java, wegens gebrek aan kennis en doorzicht van de toestanden, grove fouten begaan. Het zal op Java natuurlijk niet spaak loopen, maar het zal minder goed gaan, doordat bij vermenging de bestuursambtenaar in doorsnee minder geëigende routine bezit. Er mogen in de verschillende gebiedsdeelen der Btb. onderling ook groote verschillen bestaan, Java neemt daartegenover een eigen specifieke plaats in. Het vormt een afzonderlijk geheel, dat afzonderlijk hooge eischen stelt. Ook ginds zijn streken, die reeds in een gevorderd stadium van ontwikkeling verkeeren, doch wat daar uitzondering is, is hier regel, terwijl ook hier de evolutie niet stil staat, zoo niet sneller gaat. De Btb.-controleur zal hier geplaatst, grosso modo nog veel moeten aanleeren, terwijl de Java-ambtenaar buiten voor een deel niets aan zijn meerdere administratieve kennis en die van instellingen hier bestaande, heeft. Aan beide categorieën van ambtenaren werden uiteenloopende eischen gesteld en ze zijn in verschillende dienstopvattingen opgeleid.

De heer C. A. stelt hiertegenover de vele voordeelen aan het stelsel van rouleering verbonden, afgescheiden van bijkomstige voordeelen als soepeler organisatie en nivelleering van de bestaansvoorwaarden der beide korpsen. De Java-ambtenaar kan, door wat hij op Java heeft ondervonden, in de Btb. veel goeds tot stand brengen, de daar opgedane ervaring zal hem behoeden voor technische fouten. Omgekeerd is het voor den bestuursambtenaar der Btb. noodig, dat hij op zijn tijd weer eens in het gareel loopt, andere toestanden onder de oogen krijgt, zijn zucht tot eigenmachtig handelen leert bedwingen. In het algemeen, hoe ruimer het arbeidsveld, hoe rijker de ervaring en hoe grooter het voordeel voor de algemeene vorming van den ambtenaar qua bestuurder. De verschillen in aard en aanleg van de bevolking zijn ook niet zoo groot; de Madoerees en de Bantammer hebben veel van den Batakker; er zijn meer van die overeenkomstigheden. Het besturen is overal vrijwel hetzelfde; als gewezen Java-controleur heeft spr. dit bij zijn reizen in de Btb. in latere jaren steeds meer gevoeld. Het is overal een kwestie van bestudeeren van den aard der bevolking, peilen van stemmingen, aanvoelen van stroomingen, uitoefenen van contrôle en toepassen van bepalingen. Mannen met gaven op bestuursgebied kunnen dit overal leeren of leeren het nooit.

De heer Knaap is het hiermede volmaakt eens en wijst er nog op, dat de Btb.-ambtenaar dit groote voordeel heeft, dat hij veel meer in rechtstreeksche aanraking met het volk komt dan zijn Javacollega, die in hoofdzaak bestuurt door de Inlandsche ambtenaren.

Een perscampagne.

R. P. schrijft in het „Vrijzinnig Weekblad" o.m. het volgende: „Ik wil in geen enkel opzicht de excessen, die in den laatsten tijd plaats hebben, goed praten of verontschuldigen, maar ik wil er alleen op wijzen dat de hoofdschuld, de eigenlijke, diepere oorzaken liggen in die achterstelling en onjuiste, minachtende behandeling, die nog maar al te veel onze „Herren-Moral" vormt, wanneer men met Inlanders en Indo's in aanraking komt. En juist die

menschen schreeuwen het hardst, als dan eindelijk het volk gehoor geeft aan slechte en onverantwoordelijke volksleiders, maar bedenken niet dat zij feitelijk de oorzaak zijn."

De „Java-Bode", in eenige artikelen K. W. te woord staande, naar aanleiding van diens perscampagne in het „N. v. d. D. v. N. I." tegen den G.-G. neemt daarin het bovenstaande over en schrijft o.a.: „Wanneer de G.-G. met die „Herren-Moral" geen rekening wil houden — al begrijpen die kortzichtige „Scharfmacher" niet dat dit geschiedt in hun eigen belang, dan wordt hij aangevallen op ignobele wijze. Wij bevelen K. W. de lezing aan van het art. „Koloniaal Beleid" van prof. Van Eerde in de „*Gids*" van 1 Augustus. Misschien, dat hij dan beter het standpunt van den G.-G. kan begrijpen en dan daarna tot een waardeering kan komen."

Elders citeert de „J.-B." o.a., wat de heer S. Ritsema van Eck schreef aan het slot van zijn lezenswaardig artikel over „Indië's staatkunde en Weerbaarheid" in de „*Gids*" van Febr. 1917: „De handhaving van het bewind over een kolonie van vreemde volken, in een geheel ander deel der aarde, is een kunstwerk, slechts door doelbewuste actieve staatkunde in stand te houden. Die kunst hebben wij drie eeuwen, bijna onafgebroken, verstaan, maar de voorwaarden waren gunstig. De volken zelve wisten wij onderworpen te houden, en onze mededingers naar het bezit waren onze buren in Europa, wier mentaliteit bijna was als de onze, die onder even gunstige of ongunstige omstandigheden werkten als wij. Maar dat is nu veranderd. Nieuwe mededingers in Oost-Azië zijn opgekomen, geografisch veel gunstiger gelegen en van een mentaliteit, die voor den Inlander veel makkelijker te vatten is dan de onze. De toekomst van Nederland is dan ook veel moeilijker geworden. Het is de laatste kleine natie met een behoorlijk koloniaal bezit, en zeer levenskrachtige grooteren hebben nog lang niet genoeg.

Het eenige redmiddel waarmede wij het spel kunnen winnen is een superieur staatkundig inzicht. En welken weg dit ons wijst, laat zich bevroeden: de massa der veertig millioen, die tot nog toe passief was, tot een actief element te maken. Onze staatkunde moet haar hoogste doel er in vinden, door politieke organisatie bij de Indische volken het nationaal gevoel te wekken, en daarmede het instinctief verzet tegen veroveringszucht van derden."

De „J. B." voegt hieraan toe: „Om die massa van veertig millioen tot een actief element te maken, moet men haar niet beschouwen als een partij van wanorde enz., gelijk K. W. doet, maar moet men gelijk de Regeering doet, het oor te luister leggen naar de gegronde klachten en grieven der bevolking. Als de Indische bevolking bestond uit oproerlingen, dan lagen wij er al lang uit en juist omdat wij dat niet willen, achten wij aan den eenen kant welwillende politiek tegenover de Inl. bevolking noodig, terwijl wij aan den anderen kant gereed moeten zijn, om neer te slaan alles wat tot onrust en wanorde leidt: willen wij Indië behouden, dan hebben wij niet alleen te letten op de baatzucht van de eene partij, maar ook op die der andere, die Indië nog altijd als een melkkoetje beschouwt, gelijk sommige leiders der Inl. beweging doen. Aan beide kanten, dat ontkennen wij niet, is er baatzucht en die baatzucht geeft het conflict. En dat er baatzucht is aan den kant van de partij, door den heer K. Wijbrands de partij van orde en gelijkmatige ontwikkeling genoemd, dat leeren ons de welvaartsverslagen.

Wat de heer K. W. slapheid noemt, is voor ons het juiste inzicht in de Inl. beweging en het verlangen haar te leiden en vrij te houden van excessen. De Inl. beweging moet een beweging voor geleidelijke ontwikkeling worden en niet gericht zijn tegen ons, Europeanen. En dat wordt ze, als wij die ontwikkeling met geweld willen keeren; wat velen willen, die door die ontwikkeling finantieel worden getroffen. Wat de heer K. W. eigenwijsheid noemt, is voor ons de standvastigheid van den bestuurder, die zich niet laat leiden door de overweging, dat de machthebbers van vroeger en de economisch-sterkeren een veertje moeten laten van hun vroegere positie. Omdat het geschiedt in het belang van de geheele bevolking en van ons Vaderland."

De heer K. W. heeft — ten slotte — gezegd, dat de „*Java-Bode*" op het verliezende paard wedde.

De „J. B." besluit: „Tegenover deze boute bewering willen wij evenwel de onze plaatsen: Elke G.-G., die na den tegenwoordigen Landvoogd op den Buitenzorgschen troon zal komen, zal de „welwillende" politiek van Graaf van Limburg Stirum hebben te volgen. Want deze politiek wordt, wij willen het herhalen, ingegeven door den juisten kijk op de toestanden en door het inzicht, dat een ander optreden uit den booze zou zijn en niet in het belang van ons land."

Kapitein N. Binnendijk.

Uit het uitvoerig verslag van de „Sum. Post" over de ter aarde bestelling van kapitein N. Binnendijk te Medan, citeeren wij: „'t Was een indrukwekkende plechtigheid. Aan de geopende groeve trad kapitein Gude naar voren en zeide: Kameraden, Wij staan hier rondom het graf van een onzer, die in de uitoefening van zijn plicht gevallen is. Wanneer ik thans eenige woorden tot U richt, dan is het mij niet te doen om het tragische dat in zijn dood lag, naar voren te doen komen, want voor ons soldaten ligt in dien dood niet zoozeer tragiek. Velen onzer hebben dien dood gevonden, velen zullen dien dood nog sterven, zoolang de Ned. driekleur nog boven deze gewesten wappert. Maar wat ik wél wilde doen, is U wat zeggen over het karakter van den man, die daar voor ons ligt. En dan zeg ik U, hier ligt een kameraad verslagen, wien de plicht, dien hij als soldaat te vervullen had, steeds na aan het harte lag; een man, die dien plicht betrachtte met onkreukbare trouw, den eed gestand, dien hij eens met de hand aan het Oranjevaandel zwoer. Streng was hij voor zijne ondergeschikten, maar streng ook voor zichzelf. Eenvoudig en stil van aard, koos hij zich zijne enkele ware vrienden. Wars van het zoeken naar populariteit, ging hij zijn weg, den weg, dien hem zijn hooge plichtsopvatting als officier voorschreef. En op dien weg heeft hij den dood gevonden."

Suriname.

Onze collega van de rubriek Curaçao schreef in „Het Koloniaal Weekblad" van 13 November, onder het hoofd „*Afgeloopen*" deze drie regels:

„In de M. v. A. op de Staatsbegrooting deelt de Regeering mee, dat Amerika geen voorstel tot verkoop van onze West-Indische koloniën heeft gedaan."

Hij heeft buiten den waard gerekend, buiten de Tweede Kamer n.l.

„*Afgeloopen*". Ja, voor elk normaal voelend mensch. Niet voor hen, wier psyche door de tijdsomstandigheden geheel in de war is.

Trots de wetenschap, dat Amerika geen bod gedaan heeft, zijn er in onze Tweede Kamer menschen, die het denkbeeld van verkoopen onzer West-Indische koloniën niet willen loslaten. Ziehier, wat we lezen in het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting voor Suriname voor 1920:

„Enkele leden verklaarden geen bezwaar te hebben tegen een verkoop der West-Indische koloniën, waarover den laatsten tijd meermalen werd gesproken, indien uit de opbrengst van dien verkoop de geheele Nederlandsche crisisschuld zou kunnen worden afgelost. Zij waren van oordeel, dat een dergelijke verkoop niet in het nadeel der bevolking zou zijn, omdat onder Nederlandsch bestuur deze koloniën toch nooit tot bloei zullen kunnen geraken."

„*Enkele leden.*" Dat is ten minste een gelukkig verschijnsel. Men heeft in den lande en niet het minst in de Tweede Kamer te recht veel misbaar gemaakt, omdat een geacht lid een deel van ons land

zou willen afscheiden. Hij zou dit willen doen door een volksstemming. Dat is ten minste een nette manier. De ,,enkele leden'' willen een heel gewone handelstransactie en zij geven ook hun prijs op. De koopsom moet *,,de geheele Nederlandsche crisisschuld''* kunnen aflossen. Vergeleken bij de sommen, die tot dusver genoemd zijn, geven de ,,enkele leden'' blijk van bescheidenheid. Niet meer dan noodig is om de geheele crisisschuld af te lossen. Voor koloniën, die een lastpost zijn, toch een aardig bedrag.

Of de bevolking der koloniën goed zou vinden verkwanseld te worden, komt er voor de heeren niet op aan.

Amerika heeft geen plan te koopen. Duitschland misschien. Werd de koopsom in marken betaald, dan zou, bij den lagen markenkoers, het getal nog menigeen doen duizelen.

Gelukkig voor den goeden naam van ons land, kwamen vele andere leden met kracht tegen het denkbeeld van een afstand van deze koloniën op. Zij zouden tot zulk een afstand tot geen prijs bereid zijn, waar de bevolking voor een groot deel bestaat uit Nederlanders, die de Nederlandsche taal spreken.

Naar onze meening zou van afstand buiten den wensch der bevolkingen om geen sprake mogen zijn, zelfs al bestonden zij niet uit Nederlanders en al spraken zij Russisch. Op de Bovenwindsche eilanden wordt trouwens de Nederlandsche taal niet gesproken

In zijn mooi artikel ,,*Koloniale Opruiming*'' in ,,De Indische Gids'' van November, heeft de heer S. Kalff een poging gedaan om het denkbeeld verkoop van koloniën uit te luiden. Wij bevelen den ,,enkelen leden'' de lezing zeer aan en willen ons het genoegen niet ontzeggen het slot hier aan te halen:

,,Inderdaad, niet naar inkrimping, maar naar uitbreiding behoort gestreefd te worden; eene uitbreiding niet van landbezit, maar van de intensieve ontwikkeling der Nederlandsche koloniën, opdat ze die welvaart aanbrengen, voor de inheemsche bevolking in de eerste, voor den Staat in de tweede plaats, welke tot delging der Staatsschulden veel kan bijdragen. Gezwegen nog van de ,,eereschuld'', welke Nederland niet aan Java alleen heeft. Want ook hier blijven de regels uit Faust van toepassing:

Was du ererbt von deinen Vatern haszt,
Erwirb es, um es zu besitsen''.

* * *

In het Voorloopig Verslag lazen we nog, dat enkele leden verklaarden ,,het te betreuren, dat dit jaar te Paramaribo wederom kermis is gehouden, een instelling, welke, om dezelfde redenen als hier te lande, ook in Suriname dient te verdwijnen. Dat in de Koloniale Staten met het oog op de belangen van de eigenaars van carousels het weder doen plaats hebben der kermis is bepleit, kan aan deze instelling haar bedenkelijk karakter niet ontnemen.''

Bedoeld is de viering van den Koninginne-jaardag.

Uit alles kan men venijn zuigen. Wij hebben talooze malen de viering van dit aardige volksfeest bijgewoond, zonder er het ,,bedenkelijk karakter'' van te hebben gezien; we zouden het integendeel bedenkelijk achten, den menschen dit feest te ontnemen. Den heeren ,,enkele leden'' zij de lezing aanbevolen van Ruremondanus' schetsje in ,,Indië'' van 20 Augustus j.l., waarin de beteekenis van dit feest wordt beschreven. Gouverneurs van verschillende politieke en godsdienstige richting hebben niets bedenkelijks in dit volksfeest gezien. Zouden de heeren ,,enkele leden'' de beoordeeling van zulke zaken niet aan den Gouverneur overlaten?

,,Sommige leden'' hebben met leedwezen gezien, dat bij de berekening van den kinderbijslag ook natuurlijke kinderen in aanmerking werden genomen. Wij hebben de duurtebijslagregeling niet bestudeerd, maar zouden willen vragen of ,,natuurlijke'' kinderen niet dezelfde behoeften hebben als andere kinderen. Ook deze aangelegenheid kan beter door de plaatselijke autoriteiten beoordeeld worden dan door de ,,sommige leden''.

Een verstandige vraag is die of er uitzicht bestaat op het tot stand komen in de kolonie van een station voor draadlooze telegrafie. Hieraan heeft de kolonie dringend behoefte om eindelijk te ontkomen aan de kabelverbinding, die telkens verbroken wordt.

Prijzenswaardig is ook het aandringen op een meer doelmatige bestrijding van ziekten als malaria, filariose, mijnwormziekte enz., die de bevolking teisteren. Men verwees in verband met deze opmerking naar de artikelen van de heeren H. van Kol en C. Bonne in de West-Indische Gids van Augustus j.l.

* * *

Op 27 November heeft dr. H. van Cappelle voor de leden van het Plaatselijk Nut te Scheemda een lezing gehouden, getiteld: ,,Door de Wildernissen van Suriname''. Een overzicht van de lezing geeft de ,,Winschoter Crt.'' van 29 November.

* * *

In ,,In- en Uitvoer'' van 3 December geeft de heer J. B. Sprenger verslag van een onderhoud met den heer J. W. Gonggrijp (houtvester in Suriname, thans met verlof hier te lande) over ,,*Boschexploitatie in Suriname*''.

Curaçao.

De begrooting voor 1920.

Het is al weer bijna zes maanden geleden, dat wij de behandeling der begrooting in den Kolonialen Raad bespraken (K. W. 26 Juni en 7 Aug. 1919). Thans ligt eindelijk het ontwerp, door de Regeering vastgesteld, voor ons. Opvallend is de geringe aanwas van dit stuk, vergeleken met vorige jaren. O.a. zijn de uitgewerkte en toelichtende staat en de Memorie van Toelichting van den Gouverneur verdwenen, tot schade van hen, die bij het bestudeeren der begrooting deze stukken niet kunnen missen. Het laat zich aanzien, dat weinig rekening zal worden gehouden met de beslissingen van den Raad. De aan de Roomsche missie onthouden bijdrage voor haar gesticht voor verzorging en opvoeding van verwaarloosde kinderen is door den Minister hersteld. Eveneens worden door den Raad in de landbouwuitgaven aangebrachte bezuinigingen, waaronder plaatsing van den landbouwkundige op de bovenwindsche eilanden en niet-aanstelling van eenen hulp-landbouwkundige, overgenomen. Slechts de vermindering der uitgaven in verband met de bevordering van het schoolbezoek en de subsidie aan de vereeniging ,,Entre nous'' vindt men op het ontwerp terug.

Helaas schijnt de directeur van den openbaren gezondheidsdienst niet terug te keeren. Velen zullen dit ten zeerste betreuren.

Het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer maakt zich tot tolk van de op de bovenwindsche eilanden vernomen klachten. Aangedrongen wordt weer op verandering in de samenstelling van den Kolonialen Raad, en gevraagd of de gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs spoedig te verwachten is.

Suriname en Curaçao.

Al te weinig wordt dikwijls geweten, althans bedacht, dat het vrij dwaas is onze West-Indische koloniën als een geheel te behandelen en te bespreken. Op de tentoonstelling, dezen zomer in Den Haag gehouden, in verband met het Congres ten nutte van het kind boven den leerplichtigen leeftijd zagen wij foto's van de West-Indische eilanden geflankeerd door Surinaamsche platen en omgekeerd; men had althans het bijeenbehoorende bij elkander kunnen laten. Het 2e Koloniaal Onderwijscongres verviel helaas in dezelfde fout. En nu zien wij ook in een handig en mooi uitgevoerd propagandaboekje, uitgaven van de bekende vereeniging, die kennis over Nederland (en over zijne koloniën blijkbaar) in den vreemde tracht te verbreiden, niet anders gedaan. Het is minder, al is het weinig vleiend voor Curaçao — dat men kortweg schrijft van ,,Suriname...... et quelques îles'', maar door de sa-

menvoeging van beide koloniën op onoordeelkundige wijze, is men onjuiste gegevens gaan verschaffen. Zoo wordt er gesproken van eene bevolking van ± 140.000 zielen ,,non compris les nègres et les Indiens''. Het zal bevreemding wekken, dat men bij opsomming der bevolking de negers, die verreweg het talrijkst zijn, uitzondert. De laatste Koloniale Verslagen geven dan ook andere cijfers, en wel voor Suriname ± 106.030, ongerekend B o s c h-negers en Indianen, en voor Curaçao ± 57.000. Ook het aantal scholen (28, waarvan 7 Gouvernementsscholen, en 23 niet-gesubsidieerde particuliere scholen) klopt niet met de officieele gegevens.

De West-Indische Gids.

De West-Indische Gids heeft onze klacht achterhaald. Althans het October-nummer, dat deze week verschenen is, en o.a. bijdragen bevat van mr. De Gaay Fortman over *Curaçao tegen het einde der West-Indische Compagnie* en van F. E. Baron Mulert over de *Nederlandsche bovenwindseilanden in het midden der 17de eeuw*, ontleend aan Charles de Rochefort, *Histoire Naturelle et morale des Isles Antilles* (1658). De uitvoerige boekbespreking behandelt het in 1916 verschenen werk van Chester Lloyd Jones, hoogleeraar te Wisconsin, *Caribbea Interests of the United States.*

* * *

In ons stukje ,,Hoedenstroo'' in het vorig nummer moet als naam van den schrijver der artikelen in de *Amigoe* de heer Euwens (niet Eimers) gelezen worden, terwijl opgemerkt is, dat deze artikelen ,,al meer dan twee maanden *hier* bekend zijn.''

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het gevecht te Soerabaja tusschen de Ambonsche militairen en de politie. In de *Perniagaän* van 15 October 1919 komt het verhaal voor van den loop, welke het gevecht tusschen de Ambonsche militairen te Soerabaja in garnizoen en de politie aldaar genomen heeft.

Daaraan is het navolgende ontleend:

Op Zaterdag 11 October 1919 gaf de heer Kwee Yan Khing te Boengaran een groot feest ter gelegenheid van het huwelijk van zijn oudsten zoon.

Het feest werd opgeluisterd door de aanwezigheid van een orkest van Chiso Thung Hsioh Heiso, aangevuld door een gedeelte van het fluitorkest van de Ambonsche militairen en verder door een gamelang met dansmeisjes en verscheidene Chineesche zangeressen.

Veel vuurwerk werd afgestoken. Terwijl er ten 10 ure 's avonds veel publiek op straat naar het feest stond te kijken, molesteerden plotseling eenige Ambonsche militairen een Europeeschen politieagent om reden, zooals zij zeiden, hij één hunner in den rug had geduwd.

De politieagent verdedigde zich links en rechts met zijn stok, doch ontving niettemin met een hard voorwerp een wond aan zijn hoofd, waarvan een niet onbelangrijk bloedverlies het gevolg was.

De Ambonsche militairen trokken zich daarop terug, doch kwamen, nadat de politie belangrijke versterking had gekregen, des avonds een kwartier later terug.

Een der Ambonsche militairen schijnt toen geslagen te zijn door een politieagent en daarop trokken de Ambonsche fluitspelers partij voor hunne landgenooten, met het gevolg, dat de politie van de wapenen gebruik moest maken.

Het toekijkende publiek stoof uiteen uit vrees voor erger, terwijl de leden van het Ambonsch fluitorkest met kracht werden tegengehouden en het huis van den gastheer niet konden verlaten, zoodat het conflict gelukkig binnen gematigde grenzen kon worden gehouden.

Toen ten half twaalf ure 's nachts de patrouille verscheen, was alles weer rustig.

Onoordeelkundige behandeling van leerlingen op de scholen. Bij de leerlingen van de Hollandsch-Inlandsche school te Seskalan (Soerakarta, Java), zoowel bij de meisjes als bij de jongens, heerscht een ontevreden stemming en is men niet uitgepraat over de handelingen van een op die school geplaatsten candidaat-onderwijzer, die zich niet ontziet om, als de leerlingen iets niet spoedig genoeg naar zijn zin begrijpen, zijn handen en voeten te gebruiken als instrumenten van kastijding.

Dat de ouders dier kinderen over het bijbrengen van kennis op zulk een hardhandige wijze niet al te best te spreken zijn, spreekt van zelf en verklaart het feit, dat die onderwijzer van de zijde der ouders herhaaldelijk reeds brieven heeft ontvangen met verwijtingen over zijne barre houding en met bedreigingen.

Nu zou men zoo denken, dat na zulke aanmaningen de toestand iets zou verbeteren, doch dit is geenszins het geval; integendeel de candidaat-onderwijzer wordt al overmoediger en overmoediger en heeft nog onlangs een meisje van 12 jaar, dat foutief een *v* voor een *f* schreef, een schop toegediend.

Zoo zijn nu de onderwijzers van dit soort, zegt de schrijver in de *Sinar Hindia* van 8 October 1919.

En die uit de negorijkas bezoldigde personen moeten nu aan het Javaansche volk leiding geven.

Het is geen wonder, als het Javaansche volk ten opzichte van het onderwijs wel eens twijfelt.

Moge de betrokken Inspecteur van het onderwijs deze aangelegenheid eens spoedig onderzoeken en dezen candidaat-onderwijzer op zijne plichten tegenover de leerlingen wijzen.

De propaganda-vergadering van de Sarikat Islam in de desa Paboewaran (Poerwokerto, Java). Op 3 September 1919 werd door het bestuur van de Sarikat Islam te Paboewaran eene propagandavergadering gehouden, onder voorzitterschap van den president Mohamad Maäzoef.

Verder waren aanwezig de propagandisten Chassan Chalilmi Riawan Koesen en Soemarjo.

De politie was vertegenwoordigd door den assistent-wedono en 2 politieoppassers.

De vergadering werd bijgewoond door ± 200 personen, zoowel mannen als vrouwen.

Ook waren jongens en meisjes aanwezig. Ten 9 ure 's avonds werd de vergadering geopend en ten 12.15 gesloten.

De heer Chassan Chalilmi Riawan Koesen behandelde het eerst de pers van de Sarikat Islam, die, volgens hem, niets anders beoogt dan de belangen van den Mohammedaanschen godsdienst in uitgebreiden zin te behartigen en te bevorderen.

Het lid Riswad wees op de tegenwoordige moeilijke levensomstandigheden van het Javaansche volk en zeker niet het minst van den Javaanschen landbouwer.

Alles wordt verhoogd in prijs en beval hij daarom coöperatie aan, zooals ook op tal van andere plaatsen had plaats gehad.

Voorts werd er op aangedrongen om in den vervolge in de samenleving slechts één Javaansche taal, n.l. het ,,Ngoko'', te gebruiken, aangezien het bezigen van de Kromotaal te veel de nederigheid van anderen doet gevoelen en de aaneensluiting van de verschillende standen in de groote maatschappij slechts tegenhoudt.

Nadat nog een godsdienstleeraar voor de vergaderingen was aangesteld en 12 nieuwe leden tot de vereeniging waren toegetreden, werd de vergadering gesloten.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Eene gedachte ter overweging. In de *Tjong Hoa*

Wi Sien Po van 7 October 1919 geeft de heer H. Phoa Ouw Djin te Semarang, onder aanbieding van zijne verontschuldigingen aan de ouderen, aan zijne jongere landgenooten in overweging om er eens over na te denken, of het geen aanbeveling zou verdienen bij gelegenheid van de invoering van de voorschriften van een Burgerlijken Stand voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië, de oude Chineesche gebruiken op het stuk van uithuwelijking, zoowel voor mannen als voor vrouwen, te doen vervangen door meer moderne regelingen.

Of zulk eene regeling nu juist de Europeesche gebruiken moet volgen, laat de schrijver in het midden en is hem persoonlijk onverschillig; de bedoeling is alleen om de Chineesche gebruiken, die slecht zijn, op zij te zetten en daarvoor iets beters in de plaats te stellen.

Want zooals de toestanden tegenwoordig voor de jonggehuwden zijn is het voor hen niet uit te houden en de echtscheidingen zijn dan ook aan de orde van den dag.

En dit behoeft niemand te verwonderen, wanneer men in aanmerking neemt het algemeen bekende feit, dat de Chineesche huwelijksluiting een gedwongen huwelijksluiting is, d.w.z. dat de kinderen de bevelen en wenschen der ouders slechts hebben op te volgen.

Die kinderen hebben niet het minste in te brengen bij het kiezen van een kameraad, waarmede zij door het leven wenschen te gaan en dat die oude toestanden in den tegenwoordigen tijd nog bestaan komt alleen, omdat men tot heden nog niet op afdoende wijze met kracht tegen die regelingen is opgetrokken.

Nu zou men wel de tegenwerping kunnen aanvoeren dat de ouders der jonge lieden het beste de toekomstige belangen der kinderen begrijpen, doch in de parktijk ziet men zoo dikwijls het tegendeel, vooral in dezen materialistischen tijd, waarin het geld een hoofdrol speelt. De maatschappelijke welstand der wederzijdsche ouders treedt bij huwelijksluiting dikwijls geheel op den voorgrond, zóódanig zelfs dat de ouders van jonge Chineesche meisjes zich niet ontzien hunne dochters uit te huwelijken aan stokoude mannen.

Dat onder die omstandigheden van eensgezindheid in het gezin geen sprake kan zijn spreekt van zelf.

Moge het tijdstip spoedig aanbreken dat de Chineesche meisjes uit deze soort slavernij worden verlost!

Het onderwijs in China. Er is geen land, waar het onderwijs meer in eere is dan in China, zegt de *Perniagaän* van 16 October 1919. Het is aan tal van personen, die vroeger weinig of geen belang stelden in de Chineesche zaken, opgevallen dat het aantal studeerenden in China in den tegenwoordigen tijd zeer groot is en dat in een betrekkelijk kort tijdsverloop dáár onderwijsregelingen in het leven zijn geroepen, welke geheel op moderne leest zijn geschoeid.

De oude regeling van 1902 werd in het jaar 1912 door eene moderne onderwijsregeling vervangen en deze is sedert van kracht gebleven, terwijl in geheel China groote belangstelling voor het onderwijs aan den dag wordt gelegd.

De volksschool is verdeeld in lagere scholen met 4-jarigen en met 3-jarigen cursus. Van de eerste soort zijn er 119.007 scholen met 267.041 onderwijzers en 3.736.513 leerlingen; van de tweede soort zijn er 7862 scholen met 40.915 onderwijzers en 386.365 leerlingen. Het best zijn de scholen in de provincie Tsje Kiang (Tjiat Kang) met Hangtsjeou tot hoofdstad.

Uit deze gegevens zou blijken, dat deze scholen matig worden bezocht en dat het aantal onderwijzers er talrijk is.

Aangezien een Chinees in den Staatsdienst bij lange na niet die energie ten toon spreidt welke hij ontwikkelt als hij voor zichzelf werkt, wordt aan den handenarbeid en aan de gymnastiek dezelfde belangrijke zorg besteed als op de scholen in Japan en op de Filippijnen.

De leerlingen van de lagere scholen worden opgeleid voor eene driejarige Technische school, òf voor den landbouw òf voor den handel.

Van deze scholen bestaan er 344 met 15.259 leerlingen, doch de landbouw- en handelsscholen vallen het meest in trek bij de bevolking.

Op de middelbare scholen leert men 4 vreemde talen, n.l. Engelsch, Duitsch, Japansch en Russisch. Over het algemeen is de Chinees sterker in de vreemde talen dan de Japanner.

Verder komt op het leerplan der middelbare school voor de leer der wellevendheid en bescheidenheid.

Het vrouwelijk onderwijs is nog pas in zijn begin; toch zijn er reeds verscheidene vrouwenartsen, welke men in Japan niet aantreft.

Van zeer veel belang zijn de vierjarige Technische scholen A, waartoe de leerlingen uit de hoogste klassen der Volksscholen worden toegelaten.

Er zijn 111 Technische scholen, waarvan 54 landbouwscholen, 29 industriescholen, 27 handelsscholen en 1 Technische school met 13472 leerlingen (Japan heeft 206 zulke scholen met 50743 leerlingen).

Aan de meeste middelbare scholen is een internaat voor de leerlingen verbonden.

Ten slotte zijn er de navolgende hooge scholen, n.l. 6 universiteiten, 7 Hooge kweekscholen, 34 rechtsscholen, 7 Hooge landbouwscholen, 9 Hooge technische scholen, 6 Hooge handelsscholen, 8 Hooge scholen voor geneesheer, 4 Hooge scholen voor talen en 3 Hooge scholen voor ingenieur.

Het gezamenlijk aantal studenten op de 6 Universiteiten bedraagt 4704, op de rechtsschool 6316, op de kweekscholen 2517 en op de andere scholen 5120 of te samen 18667 studenten.

De Chineesche Hoogescholen zijn ingericht op Amerikaanschen voet en vele studenten eindigen hun studies in Amerika of in Europa.

Op de lagere Chineesche scholen zijn alle leerkrachten Chineesch; op de Hoogescholen daarentegen zijn vele Westersche leerkrachten aanwezig.

Op de Hooge militaire school bijv. zijn Fransche officieren belast met het leeren van de Engelsche taal.

De Chineesche leerkrachten zijn afkomstig van de 127 kweekscholen met 21575 leerlingen en van de 54 kweekscholen van vrouwen met 5203 leerlingen.

Na het eindexamen van de volksschool wordt men tot de kweekschool toegelaten en volgt dan een cursus van 5 jaren.

Nu voor de opleiding van onderwijzers alles is gedaan wat er voor gedaan kon worden, hoopt men het vroegere gebrek aan onderwijskrachten te hebben bezworen.

Dit gebrek aan leerkrachten is de oorzaak geweest, dat de ontwikkeling van het Chineesche volk zoo lang is tegengehouden.

Opheffing van Studentenvereenigingen te Peking. Volgens een uit Peking ontvangen telegram hebben de Studentenvereenigingen aldaar pogingen aangewend om zich te mengen in de onderwijs- en staatkundige politiek der Regeering.

Aangezien de besprekingen niet vooruit kwamen, heeft de Centrale Regeering besloten, de Studentenvereenigingen te doen ontbinden.

De Educational Union te Hupeh was het eerste slachtoffer, doch te Shanghai, Hankow en Tientsin zullen weldra dezelfde maatregelen worden genomen. (*Perniagaän*, 15 October 1919).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Unsere Schutztruppen.

„De „Deutsche Kolonialzeitung'' van 20 Nov. geeft een afscheidswoord, door P. Bloch gericht aan de troepen, die in de voormalige Duitsche koloniën tot 't laatst toe hunne moeilijke taak op eervolle wijze hebben volbracht. Wij ontnemen er enkele typeerende zinnen aan, die wij tot een extract samenvoegen. Het spel is uit. Engeland heeft de partij gewonnen, heeft de Duitsche koloniën geroofd. En heeft daarmede zijn levensader afgesneden. Door de onderteekening van 't verdrag van Versailles heeft Duitschland ook hen e n t w u r z e l t, die hoopvol uittrokken, om met lijf en leven de jonge Duitsche overzeesche bezittingen te beschutten, die steen na steen deze koloniën hielpen

opbouwen en daar een tweede Heimat vonden. Thans hebben drie nuchtere zinnen van den minister van koloniën de opheffing der schutstroepen van Duitsch Oost- en Zuid-West-Afrika gemeld; betreffende die van Kameroen zal nog een besluit volgen. Duitschland heeft de mannen te danken en te eeren. Zij zijn een bescherming geweest voor den blanke tegenover den neger. Beschermd hebben zij de invoering der Duitsche kultuur in 't nieuwe land. Hunne korte geschiedenis hebben zij tot een heldenlied gemaakt. Haast zonder onderbreking zijn zij in actie geweest, onder hoogst moeilijke omstandigheden.

Naast de krijgsverrichtingen verdient echter ook volle aandacht wat zij als vredesarbeid tot stand hebben gebracht. Bijna op alle standplaatsen zijn gebouwen tot stand gekomen, vervaardigd van 't beschikbare materiaal. De officieren waren de architecten, ook voor de meubileering ervan. Vele wegen, bruggen, tuinen zijn onder hunne leiding aangelegd. Verzamelingen werden zorgvuldig bijeengebracht, taalstudiën gemaakt, kaarten samengesteld.

De kracht en 't volhardingsvermogen, waarmede de oorlog gevoerd is, terwijl de koloniën van de buitenwereld afgesloten waren, hebben de erkenning van vriend en vijand verworven. In de eilanden van de Zuidzee verweerden 50 reservisten en 200 zwarte politiesoldaten zich zóó goed, dat een gansche vloot en een Australische brigade noodig waren om hen tot buigen te dwingen, zegt de schrijver. Ook in Togo aanvaardde de kleine schaar Duitsche strijders den ongelijken kamp tegen een Fransche en Britsche overmacht en verdedigde wekenlang 't groote station voor draadlooze telegrafie te Kamina en daardoor de gemeenschap met het moederland. Hoe de Schutztruppen in Kameroen, in Z.-W.-Afrika en in O.-Afrika aan de vereenigde inspanningen der samenwerkende tegenstanders geruimen tijd weerstand geboden hebben, of zich door een goed overlegde actie aan insluiting en vernietiging wisten te onttrekken, zullen wij hier niet in bijzonderheden in herinnering brengen; velen hebben daarbij een naam verworven, welke, door den voor Duitschland ongunstigen einduitslag, toch niet in 't vergeetboek zal komen. Bovenaan staat die van generaal von Lettow Vorbeck, de niet overwonnene.

Bloch eindigt zijn afscheidswoord met een: Vergisz es nie, deutsche Jugend!"

Japan's buitenlandsche handel.

The board of trade journal geeft een zeer interessant overzicht van de ontwikkeling van Japan's buitenlandschen handel, waaruit wij enkele aanhalingen doen. In een kwart eeuw heeft Japan, dat in dien tijd toch drie groote oorlogen won, zijn handel met meer dan 2000 pCt. uitgebreid. De waarde van den uitvoer heeft in de eerste 6 maanden van 1919 bedragen 743.400.000 yen, tegen 806.400.000 yen in die maanden van 1918; de waarde van den invoer over die tijdperken was respectievelijk 944.100.000 en 755.100.000. Deze cijfers zijn niet gunstig en zij zullen, als reactie op 't tijdperk waarin Japan een bijzonder gunstige positie innam, nog wel eenigen tijd aanhouden, maar afgescheiden van dien onvermijdelijken teruggang, zijn de vooruitzichten voor den Japanschen handel toch bemoedigend.

Tien jaren geleden was de gezamenlijke waarde van den Japanschen invoer naar — en uitvoer van China ongeveer gelijk aan de overeenkomstige waarde van den handel uit Engeland. Tegenwoordig overtreft de Japansche handel met China, dien welken China drijft met 't geheele Britsche rijk en al zijn verspreide onderdeelen. Ook hiervoor is een reactie waar te nemen.

De Sjantoengkwestie heeft zich op handelsgebied zeer doen gevoelen. Bestellingen op artikelen, die China uit Japan betrok, worden nu veelvuldig in andere landen gedaan, zelfs al zijn de prijzen wat hooger. Deze stemming zal wel een tijd aanhouden, al wordt de politieke kwestie opgelost. Toch is 't treffend in 't verslag te lezen: het verdient echter vermelding, dat van Januari tot Juni de Japansche uitvoeren naar Kwantoeng bijna tot 63½ millioen verdubbelden vergeleken met 't vorige halfjaar.

In Juli vertrokken Japansche fabrikanten, kooplieden en journalisten naar Duitschland. Zij wenschen vast te stellen, of de Duitsche markt Japansche goederen wil in ruil tegen Duitsche, vooral machineriën. Men hoopt speciaal den handel, die vroeger in Duitsche handen was, met Ned.-Indië, Siam, China en de Straits Settlements op Japan te doen overgaan door Duitsche goederen. Daar zich hiervoor ook de elders bestaande moeilijkheid der credieten doet gevoelen, moet het inderdaad een ruilhandel worden. Japan heeft ook het voornemen Duitschland te doen mededingen met Engeland en Amerika in den aanvoer van machineriën. Tot dusver voorzag Groot Brittannië b.v. in zijne behoefte

aan machines voor 't spinnen en weven; dit land heeft thans geen voldoenden voorraad beschikbaar, Amerika is te duur. Duitsche exporteurs zullen nu mee concurreeren.

Gedurende den oorlog ontwikkelde de handel van Japan met Britsch-Indië zich sterk. In 1917—'18 was er een vermeerdering van 103 pCt. der invoeren en van 100 pCt. der uitvoeren tegen het gemiddelde van vóór den oorlog. In 1911 waren er slechts 32 Japanners in Britsch-Indië. Nu zijn er groote Japansche kolonies te Calcutta en Bombay. 90 pCt. der Japansche goederen komen nu in Japansche bodems aan.

Tijdens den oorlog kreeg Japan groote hoeveelheden ijzer, chemicaliën enz. uit Noord-Amerika. In de eerste 5 maanden van 1919 namen de uitvoeren van Japan naar de Ver. Staten af, maar de invoeren namen toe. De handel, in- en uitvoer met Canada nam af. Een groote vermeerdering vond plaats voor den handel met Japan met verschillende Zuid-Amerikaansche landen. De Argentijnsche republiek is de beste klant. De vervoerprijzen zijn hooger dan naar Engeland en Noord-Amerika, maar de Japanners spannen zich sterk in om de concurrentie in weerwil daarvan vol te houden, ook onder de ingetreden nieuwe vredesomstandigheden.

Rusland—China.

Volgens een Reuter-telegram heeft de Russische gezant te Peking verzet aangeteekend tegen China's eigenmachtige afschaffing van de bestaande Chineesch-Russisch-Mongoolsche overeenkomsten van 1912, 1913 en 1915.

Eigenaardig. Er is momenteel geen andere Russische regeering, die een gezant te Peking kan hebben dan de soviët. Maar zou die protesteeren tegen het eigenmachtig afschaffen van overeenkomsten? Zij heeft in die richting zoo leerrijke voorbeelden gegeven, en zij heeft zoo propagandistisch tot navolging aangespoord, dat 't al heel weinig consequent zou wezen China nu met een dergelijk verwijt te treffen.

Een bank op Formosa voor Nederl.-Indië.

In Formosa is een nieuwe Chineesch-Japansche bank opgericht, die, onder den naam van China and Southern bank, ondernemingen in Nederlandsch-Indië en op de Zuidzee-eilanden zal financieren en in Formosa zelf gewone bankzaken zal drijven. Haar kapitaal is 5000.000 dollar, haar hoofdkantoor komt te Taikoku of Taipeh. In Kanton, Semarang en Singapore komen filialen. De bank heeft voornamelijk ten doel de cliëntèle te krijgen van de groote Chineesche centra in Oost-Indië. De samenstelling van de Bank of Formosa maakt 't deze instelling moeilijk zelf nieuwe industrieele en andere ondernemingen te financieren, daarom heeft zij nu een dochter-maatschappij opgericht, welke een verbindingsschakel zal vormen tusschen ondernemingen in Oost-Indië en voornamelijk in Ned.-Indië, die kapitalen behoeven en de Bank of Formosa. Die dochter-maatschappij is de nieuw opgerichte.

Een Engelschman over de anti-Britsche stemming in Egypte.

De „Times" heeft een reeks artikelen van Sir Valentine Chirol over het Egyptische gevaar. Hij merkt daarin op, dat Groot-Brittannië er niet in geslaagd is in Egypte een gewilde openbare meening te kweeken. Heeft men zich, vraagt hij, wel genoeg moeite gegeven om de Britsche bedoelingen aan de Egyptenaren kenbaar te maken? De uitvoerige officieele rapporten konden alleen invloed uitoefenen binnen een kleinen kring. Er bestaat te weinig onderlinge sociale voeling. In de pers hebben de Britten weinig vrienden, er is eigenlijk geen inheemsch blad, dat zich tot roeping stelt om de goede kanten van het Engelsche toezicht te doen inzien. Het goede hiervan wordt in particuliere gesprekken erkend, maar 't wordt niet tot een algemeen inzicht gemaakt. Van Britsche zijde heeft men de openbare meening in Egypte als een zaak van zeer ondergeschikt belang beschouwd. Onnauwkeurige, voor 't goede begrip schadelijke berichten werden niet tegengesproken. Dit is te meer te betreuren in den onrustigen toestand waarin Egypte nu verkeert en bij de vrijheid, die generaal Allenby aan de pers verleend heeft. Zelfs wordt dit gevaar soms verergerd door het aandeel van invloedrijke Engelschen.

De schrijver haalt b.v. het irrigatieplan van den Witten en den Blauwen Nijl aan. Deze voor 't land zoo gewichtige aangelegenheid wordt, over de hoofden der belanghebbenden heen, behandeld door een departement van openbare werken, dat de Egyptenaren niet meer vertrouwen. Tegen het nieuwe irrigatieplan hebben Engelsche deskundigen ernstige bezwaren geopperd Egyptische critici vragen, op propagandistische wijze, of 't opdringen van dit plan, tegen die adviezen in, de vrucht is van Engelsche bescherming.

Wat de schrijver hier verdedigt, vindt men vrijwel overal ten opzichte van elke revolutionnaire woeling aangevoerd, 't berust op den ouden regel dat men graag gelooft wat men hoopt, en op die andere, minder vaak aangevoerd, volgens welke elkeen meent, dat ieder ander het bij kalm doordenken met hem eens moet worden. Zoo staat 't echter hier zeker niet; de Egyptenaren gelooven evenzeer, dat de Britten bij kalm doordenken het met hen eens moeten worden. Maar bovendien wenschen de nationalisten juist niet kalm door te denken en evenmin overtuigd te worden. Een blad à la Chirol zou geen lezers, maar wel bedillers vinden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Vragen van den Dag.

Dr. H. 't Hoen betoogt in het Dec.-Nr. de wenschelijkheid van onderwijs in koloniale veeteelt en economie aan de landbouwkundige en veeartsenijkundige hoogescholen te Wageningen en te Utrecht. Het veeteeltbedrijf neemt in de landhuishouding der Indische bevolking een zeer voorname plaats in, derhalve mogen zij, die als leiders de bevolking in deze hebben voor te lichten, er niet vreemd tegenover staan, meent schr. (Van de gelegenheid gebruik makend zij tevens de aandacht gevestigd op een artikel van dr. 't Hoen in het Nov.-nr. van „Cultura", over kruisingsproeven van het Europeesche rund met den Zebu, in verband ook met de veeteelt in den Indischen Archipel).

Verder brengt dit nummer van Vr. v. d. D. een artikel van den heer S. Kalff „Indische antiquiteiten", naar aanleiding van hetgeen te dezen opzichte de jongste koloniale tentoonstelling te Amsterdam te zien gaf aan portretten, munten, penningen, enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Het nummer van 24 October bevat de volgende hoofdartikelen: Vernieuwing van den bodem der cultuuraanplantingen, door Dr. H. L. H. Zakrzecki. — Djeroekcultuur, door J. J. Ochse. — De voedselvoorziening op de ondernemingen in Lebak (Bantam), door B.

In de rubriek „Landbouwberichten uit Indische bladen" treft men o.a. aan: Suikeronderneming op coöperatieven grondslag. — De inlandsche cultures. — Kinabelangen. — Over eenige pluktermen en plukmethoden, door Dr. C. P. Cohen Stuart. — Het arbeidersvraagstuk in Indië. — De aetherische olie van Cymbopogon Javanensis. — Nieuwe Lampongiana, door Dr. R. Broersma.

In- en Uitvoer.

De heer E. L. K. Schmülling geeft in nummer 49 een resumé van de reeds in het vorig Kol. Weekbl. genoemde publicatie: Beplante uitgestrektheden op einde 1918 in het groot-landbouwbedrijf in Ned.-Indië. Schrijver prijst deze officieele uitgave, maar acht het tevens wenschelijk dat een dergelijke zal worden gegeven, die de eenjarige gewassen (waarvan suiker en tabak de voornaamste zijn) behandelt. De onderwerpelijke publicatie bevat n.l. slechts gegevens over overjarige gewassen.

De Indische Mercuur.

Inhoud van nummer 49: De industrialiseering van Ned.-Indië, als vraagstuk van algemeene economische politiek (op de voordracht van den heer G. Gonggrijp gevolgd debat). — Willet en Gray's taxatie van den Europeeschen beetwortelsuikeroogst, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Ter herinnering aan Dr. S. H. Koorders †, door A. E. J. Bruinsma (uiteenzetting der groote verdiensten van dr. K. ten opzichte der ontwikkeling van de kennis der Indische flora). — Begrooting van Suriname en Curaçao voor 1920. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen enz., zoomede een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum), uitgaande opgave van recente literatuur over vetten, oliën en wassen.

De West-Indische Gids.

De October-afl. opent met een beschouwing van Prof. Dr. F. A. F. C. Went over natuurwetenschappelijk onderzoek van de binnenlanden van Suriname. Schr. brengt in herinnering den arbeid der verschillende wetenschappelijke expedities in het begin van deze eeuw; in hoofdzaak beoogden deze topografische onderzoekingen en werd slechts zeer oppervlakkig verzameld op het gebied van geologie en mineralogie, botanie en zoölogie. Prof. W. vraagt of nu de tijd niet gekomen is om verder te gaan met het onderzoek van Suriname nu meer normale toestanden in de wereld beginnen terug te keeren. — De heer P. Westra, sub-agent voor de immigratie, schrijft een kort artikel over de „plantage-arbeiders". — Mr. B. de Gaay Fortman publiceert een in het Rijksarchief berustend rapport van de „Commissarissen naar de West-Indische eilanden en de coloniën Essequebo en Demarary", Sirtama thoe Grovenstins en Mr. W. C. Boey, over Curaçao tegen het einde der West-Indische Compagnie (met aanteekeningen). — De heer Th. van Lelyveld vervolgt zijne beschrijving der kleeding van de Surinaamsche bevolkingsgroepen in verband met aard en gewoonten. Ook nu weder vergezelt van aardige plaatjes, deels naar opnamen van den schrijver. — De heer F. E. Baron Mulert geeft een uittreksel uit de Nederlandsche vertaling van Ch. de Rochefort's Histoire naturelle et morale des Isles Antilles (Rotterdam, 1662), betrekking hebbend op „de Nederlandsche Bovenwindsche eilanden in het midden der 17e eeuw." — Voorafgegaan door eenige aanteekeningen over de schrijfster (en haar portret), begint in dit nummer een roman van Aphra Behn „Een koninklijke slaaf in Suriname". De schrijver van het voorbericht, dr. H. D. Benjamins, meent dat aan de lezers geen ondienst wordt gedaan met de vertaling van dit meer dan twee eeuwen oude, maar hier te lande en in Suriname aan weinigen bekende werk, dat een kijk geeft op de oudste geschiedenis van de destijds Engelsche volksplanting Suriname. — Overigens de vaste rubrieken: Uit de pers. — Boekbespreking. — Bibliographie.

Nationale Staatkundige Gids.

In het nummer van 4 dezer komt onder het opschrift „Indische bezoldigingen" eene korte beschouwing voor welke de aandacht verdient van hen die de voordracht (en de daarop gevolgde debatten) hebben bijgewoond in de jongste vergadering van het Indisch Genootschap, toen mr. Joekes hetzelfde onderwerp inleidde.

Opiumgebruik in Ned.-Indië.

Uit het verslag van den dienst der opiumregie over het jaar 1918 blijkt, dat in dit jaar het verbruik van opium op Java en Madoera, in vergelijking met het verbruik in 1917, is achteruitgegaan met 2½ procent. Het verslag wijt den achteruitgang ten deele aan den minder gunstigen economischen toestand, als gevolg van de hooge prijzen voor eerste levensbehoeften, terwijl ook het licentiestelsel het zijne tot vermindering bijdroeg. In de Buitenbezittingen was de vermindering relatief nog grooter dan op Java en Madoera. Het debiet nam daar met 5½ procent af. Wat het opiumgebruik onder de Chineezen aangaat, meldt het verslag: Onder de Chineezen neemt het aantal van hen, die niet als schuiver bekend willen staan, meer en meer toe. Niet alleen willen zij voor hunne familie en kennissen niet weten dat zij opium gebruiken, doch, naar werd vernomen, kan een schuiver geen lid zijn van de Chineesche schoolvereenigingen en wordt hem door de geldschieters te Soerabaja minder gemakkelijk crediet verleend.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud der October-afl.: Enkele opmerkingen over het bij Stsbl. 1919, No. 11, afgekondigde Kon. Besl. van 2 October 1918, No. 35, houdende herziening van de regeling van het recht van beklag tegen een krijgstuchtelijke straf, door Mr. P. A. F. Blom. — De Infanteriespits, door A. M. W. van Renesse. — Nogmaals: Door een andere bril, door H. J. Flothuis (handelt over den geest in het leger). — De tenue en het uiterlijk voorkomen, door Nakana. — Recht tot schrijven, door A. K.

Neerlandia.

De schrijver der rubriek „Oost-Indië" in „Neerlandia", v. L., geeft in het Dec.-nummer zijn indrukken weer van het onlangs te 's-Gravenhage gehouden 2e koloniaal onderwijscongres.

Hindia Poetra.

Het is niet met opzet, dat we in deze rubriek geen melding maken van den inhoud van „Hindia Poetra", maandelijksch orgaan van het Indonesisch Verbond van Studeerenden. Sedert maanden kwam ons geen nummer onder oogen en schijnt de administratie of uitgever weinig moeite te doen om aan dit orgaan eenigszins ruime bekendheid te geven. Het klinkt dan ook wel wat vreemd de verzuchting der Redactie te hooren (in het Nov.-Dec.-nummer, wat door ons zoo juist werd ontdekt) dat het aantal abonné's op het tijdschrift moet stijgen, wil het voortbestaan er van verzekerd zijn. Wij houden ons overtuigd dat tal van bibliotheken (en misschien ook particulieren) een abonnement zullen nemen wanneer zij weten dat „Hindia Poetra" bestaat.

In bovengenoemd nummer vindt men o.a. de volgende bijdragen: Socialisme en koloniën (vervolg) door

P. C. Harthoorn. — De Zending, door H. Vuurmans. — Japan door de Chineezen geboycott, door Han Tiauw Tjong. — Die zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht (beschouwing over Japan), door P. R. Darma Brata. — ,,De kwestie'' Art. 109 Regeerings-Reglement, door Oranje. — Rassenwaan, door S. K. A. — Uit het Verbond. Antwoord op den open brief van de heeren Goenawan Mangoenkoesoemo en Oei Kiauw Pik, door L. Einthoven.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 36: Bahau-Dajaks (vervolg), door N. — Exursieherinneringen, door Th. van Dordt. — Indrukken van een baar, door J. Croiset (II. Pondok Gédeh).

Over Batikken.

Over de techniek van het batikken is een heel mooi geïllustreerd boekje geschreven, getiteld: Batiks, and how to make them, by Pieter Mijer (New York, Dodd, Mead and Company). Schr. geeft zoowel een idee van de inlandsche wijze (speciaal op Java) als van de Europeesche (Hollandsche), waarop de batiks worden vervaardigd. Blijkbaar is het iemand, die zijne wetenschap niet aan de boeken heeft ontleend, doch practisch met de batiktechniek op de hoogte is.

Indologenblad.

No. 5 bevat een verdienstelijk artikel van den heer H. J. H(oekstra), getiteld: ,,IJzer en animisme'', waarin de schr. nagaat welke gebruiken en ceremoniën met ontginning en bewerking van ijzer gepaard gaan, inzonderheid op Borneo en Celebes, om daarna de eigenschappen en wonderdoenden invloed dien de Inlanders er aan toekennen, te beschrijven. — Verder wordt onder het opschrift: ,,Naar de Buitengewesten!'' de circulaire-Van der Jagt, betrekking op het tekort aan controleurs in die bezittingen, besproken.

De Taak.

In No. 13 van het weekblad ,,De Taak'', dat tevens heet te zijn No. 40 van ,,Indische Stemmen'', welk orgaan in het eerstgenoemde is opgelost, vervolgt H. Dj. (gerust durven wij deze initialen te verduidelijken en schrijven Dr. Hoesein Djajadiningrat) zijn artikel over Dr. G. A. J. Hazeu en diens belangrijke Indische loopbaan. Het artikel eindigt: Gaat Hazeu heen om het bureau voor Inlandsche Zaken met den Leidschen leerstoel in het Javaansch te verwisselen, het is voor de Indologische wetenschap toe te juichen, maar voor Indië's ontwikkeling te betreuren. — Van de andere bijdragen in dit nummer verdient vooral de aandacht die van H. D. over den veel gewraakten maatregel van ,,padi-opkoop''.

Elsevier's Geïll. Maandschrift.

Naar aanleiding der onlangs, vanwege de vereeniging van vrienden der Aziatische kunst, gehouden tentoonstelling te Amsterdam, schreef de heer Th. B. van Lelyveld in het Nov.-nummer van bovengenoemd tijdschrift, een geïllustreerd artikel over ,,De Oost-Aziatische Kunst.''

De Aarde en haar Volken.

De Nov.-afl. bevat in het bijblad o.m. het volgende: De kokosvezels. — De wouden van Britsch Borneo. — Het gebruik van Chilisalpeter als kunstmeststof in Nederlandsch Oost-Indië.

West-Indië. Landbouwkundig Tijdschrift.

De heer J. J. Leys schrijft in No. 3 van den 4en jaargang een artikel: ,,het kolonisatievraagstuk in Britsch Guiana'' (naar aanleiding eener rede van den gouv. secretaris dier kolonie voor ,,The Combined Court''), waaruit blijkt, dat de kolonisatie door immigratie er zeker niet beter gelukt is dan in Suriname. — Over biologische bestrijding van schadelijke insecten schrijft de heer A. Reyne een vrij uitvoerige verhandeling. — Vervolgens vindt men in dit nummer een artikel van den heer P. C. van der Wolk over: ,,Opkomst en nieuwe wegen der cocoscultuur'', dat we meenen reeds in ,,Cultura'' te hebben gelezen. — Ten slotte vermelden we nog een bijdrage van den heer Leys over zoete pataten (aardappels), de eerste van een reeks, welke schr. zal publiceeren over de cultuur, de eigenschappen en het gebruik van gewassen, in hoofdzaak door kleine- en middenstandslandbouwers gekweekt.

* * *

We besluiten het overzicht met eenige titels van recente publicaties, aangetroffen in de ,,Lijst van aanwinsten van de boekerij van het Departement van Koloniën over de maand November 1919.''

Onderzoek naar de landbouwtoestanden in de onderafdeeling Ajer Bangis (Sum. Westkust), door M. B. Smits. (Departement van Landbouw enz. Mededeelingen van den Landbouwvoorlichtingsdienst, 1919, No. 2).

Handleiding ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera. Uitgave van het Dep. van B. B. (1919).

No. 12. Werving en emigratie van inlanders.
No. 19. Veeartsenijkundig Staatstoezicht.
No. 21. Hondsdolheid-ordonnantie.
No. 26. Toezicht op het verkeer op de wegen. A. Rijwielreglement. B. Motorreglement.

Met onzen president, den heer J. A. Soselisa, op zijn rondreis over Java, door A. Th. Manusama (Des schrijvers indrukken). Geschreven voor de vereeniging ,,Ambonsch Studiefonds''. (Batavia, 1919).

Dagh-Register gehouden int Casteel Batavia vant passerende daer ter plaetse als over geheel Nederlandts India. Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen... onder toezicht van dr. F. de Haan. Anno 1682. (Batavia-'s-Hage, 1919).

Beschouwingen over de leus: Scheiding van kerk en staat, in hare toepassing op de verhouding tusschen de Protestantsche Kerk in Indië en het Ned.-Indische Gouvernement. (Uit ,,Stemmen voor Waarheid en Vrede'', Nov. 1919).

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Adjunct-landmeters voor het kadaster in Ned.-Indië.

Ter benoeming van adjunct-landmeter bij het kadaster in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden jongelieden, die den leeftijd van 18 jaar zijn ingetreden en den vollen ouderdom vn 24 jaar nog niet hebben bereikt en die voldaan hebben aan het examen voor adspirant-landmeter bij het kadaster in Nederland, dan wel aan het eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen leergang of een naar het oordeel van den Minister van Koloniën daarmee gelijk te stellen examen, indien uit den uitslag dezer examens dan wel op andere wijze voldoende kennis van de wiskunde blijkt.

Aan de betrekking van adjunct-landmeter is gedurende de opleidingsjaren verbonden eene bezoldiging van f 150 's maands, daarna, bij plaatsing aan een kadasterkantoor, zoolang men niet in het bezit is van het getuigschrift voor landmeter, hetwelk na 3 jaren dienst door het afleggen van een examen kan worden verworven, f 200 's maands, terwijl de bezoldiging voor hen, die bedoeld getuigschrift bezitten, f 250 bedraagt.

Aan de betrekking van landmeter, waartoe de adjunct-landmeter met het landmetersexamen bevorderd kan worden, is verbonden eene aanvangsbezoldiging van f 300 (driehonderd gulden) 's maands, met 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands elk.

Aan de uitzending ter plaatsing als adjunct-landmeter bij het kadaster is verbonden:

a. overtocht in de 2de klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van f 750 (zevenhonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurend tot dien waarop in Indië de dienstbezoldiging ingaat.

De adjunct-landmeters worden terstond na hunne aanstelling te Bandoeng geplaatst, om gedurende ten hoogste twee jaren de lessen te volgen van den aldaar gevestigden opleidingsleergang van het kadaster.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9e afdeeling van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma en cijferlijst;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld de plaats en de datum van geboorte van den gegadigde.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant
van 20 November 1919, no. 246).

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. Hietink, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Secretaris de Heer J. L. van Gennep, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR INLANDERS „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Inlanders een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01½;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz, II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. Th. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Nº. 51. Donderdag 18 December 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan. de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

WIE HELPT?

Den 7den Februari 1920 gaan per s.s. „Prins der Nederlanden" naar N.-I. twee T.B.C.-lijders, een Soendanees en één Javaansche vrouw. Dank zij ook de hulp van den geneeskundigen adviseur van de Mij. Nederland kunnen zij naar hun land terugkeeren.

Deze schrijft echter aan mij: „Indien u er voor zorgen kunt, dat voor elk van beide zieken een lange ligstoel aan boord komt, zoodat zij bij goed weer op het dek achter het hospitaal kunnen liggen, dan zal zulks zeker voor hen hoogst aangenaam zijn."

Mocht iemand zoo'n dekstoel willen afstaan, dan houdt ondergeteekende zich daarvoor dringend aanbevolen.

Den Haag, 12 December 1919.

J. OUDEMANS,
p. a. Ministerie van Koloniën.

Wat „Oost en West" doet.

(Slot).

Verder werkt de Vereeniging saam met de „*Centrale Nationale Commissie*" ter bevordering van samenwerking voor Nederland en zijn Koloniën in den vreemde, met het „*Centraal Comité voor Indische leergangen en leergangen*", is lid van het „*Algemeen Nederlandsch Verbond*" en van het „*Koloniaal Onderwijscongres*."

Afdeelingen der Vereeniging zijn gevestigd te *Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam* en *Utrecht* en een *Studentenafdeeling* te *Leiden*.

Door deze afdeelingen worden lezingen en filmavonden gehouden, verder leergangen, waarop in cursussen, vooral aan onderwijspersoneel, onderricht wordt gegeven onze koloniën betreffende. Dat onderricht komt aan het onderwijs op de lagere scholen ten goede en vermeerdert in algemeenen zin den voor den Nederlander toch zoo noodige kennis zijner koloniën.

Op verschillende plaatsen in Nederland en Oost- en West-Indië heeft de Vereeniging hare correspondenten om daar hare belangen te behartigen.

Ons dunkt, dat men na deze opsomming „Oost en West" niet voor de voeten behoeft te werpen, dat het niets doet en dat de beantwoording der zoo dikwerf gestelde vraag: *wat* doet „Oost en West", juist door het vele en veelomvattende, moeilijk te beantwoorden is. Veel, zeer veel wordt gedaan, al straalt en klatert het niet zoo naar buiten uit. „Oost en West" heeft reden van bestaan, maar om te *kunnen* bestaan en krachtig door te *kunnen* werken, heeft de vereeniging naast moreelen, materieelen steun noodig. En deze steun kome in de eerste plaats van de zijde der leden zelve, — die toch uit sympathie voor onze Vereeniging lid werden en de Vereeniging kennen — door het op peil brengen hunner contributie in verband met de exploitatiekosten en de depreciatie van het geld op ten minste ƒ 5.— (= de vroegere ƒ 2.50) en het voeren van propaganda naar buiten tot aanwerven van nieuwe leden en begunstigers.

In de Inlandsche- en andere persorganen wordt Nederland vaak beschuldigd van gebrek aan belangstelling. Welnu, onze bond, onze vereeniging „Oost en West" toont daadwerkelijk, dat die belangstelling wel degelijk bestaat, doch zal zich hebben uit te breiden om ook door getalsterkte der leden statistisch dat te bewijzen.

Aan onze leden *zelven* staat het om dat te bereiken.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Art. 109 Rr.

„De Nederlandsche koloniale politiek is te zeer „doordrenkt met rasvooroordeel en rechtsongelijk„heid, dan dat er veel waarde kan worden gehecht „aan ethische betuigingen als gelijkheid voor de „wet. Hiervan getuigt het thans nog geldende „Art. 109 Rr., dat de bevolking van Ned. Indië in

„Europeanen en Inlanders verdeelt en aldus de oude „antithese handhaaft van Christen en niet-Christen, „van Westerling en Oosterling, van overheerscher „en overheerschte."

Deze passage in mijn beschouwing over de vraag: „Wat wil, kan en mag Nederland thans van Indonesië verwachten?" den 5den September j.l. in Deventer gehouden op het congres van het Indonesisch verbond van Studeerenden, heeft niet de goedkeuring mogen wegdragen van een bepaalde groep van congressisten, die in den cand. Ind. Ambt., den heer Oranje hun woordvoerder vindend, zich niet zonder trots beriepen op de liberaliteit der Regeering, hetgeen zou blijken uit het allernieuwste snufje op wetgevend gebied: de wijziging van de artt. 75 en 109 Rr. bij de wetten van 6 Juni 1919 (N. S. nos. 286 en 287). In mijn repliek heb ik o.m. gezegd, dat deze wetten, hoewel reeds in het Staatsblad afgekondigd, nog niet in werking waren getreden.

Uit het Indologen-kamp stegen toen stemmen op van protest tegen de onderschatting hunner juridische kennis. Zij wisten immers wel beter!

Het zij mij thans vergund nogmaals een bescheiden poging te wagen om met de povere kennis van een leek op staatsrechtelijk gebied — ik ben maar cand. med. — het goed recht van mijn bewering met slechts één enkel argument te staven. En ik wil dit doen aan de hand van den tekst van het bewuste Ned. Staatsblad 1919 no. 287:

„Tusschen het vierde en het vijfde lid van art. 109 „van het Reglement op het beleid der Regeering „van Ned.-Indië, zooals dat luidt volgens art. 1 van „de wet van 31 Dec. 1906 (N. S. 1906 no. 347; „I. S. 1907 no. 205) wordt het volgende lid inge„voegd:

„De Gouv.-Gen. is bevoegd om in overeenstem„ming met den Raad van Ned.-Indië de bepalingen „voor Europeanen toepasselijk te verklaren op per„sonen, daaraan niet onderworpen.

„De toepasselijkverklaring geldt van rechtswege „mede voor de daarna geboren wettige of wettelijk „erkende kinderen en verdere afstammelingen van „den betrokkene."

Het lijkt dus, dat het hier slechts gaat om een aanvulling, en wel op het in 1906 gewijzigde art. 109 Rr., geenszins om een herziening of intrekking daarvan.

Volgens het thans geldende recht wordt de bevolking van Ned. Indië, hetzij Nederl. onderdaan, hetzij vreemdeling, hetzij ingezetene, hetzij niet-ingezetene [1]), verdeeld in twee hoofdgroepen: Europeanen en Inlanders.

„Met Europeanen worden gelijkgesteld alle Chris„tenen, alle Japanners en alle personen, niet vallen„de in de termen der volgende zinsnede.

„Met inlanders worden gelijkgesteld Arabieren, „Mooren, Chineezen en allen, niet genoemd in de „vorige zinsnede, die Mohamedanen of Heidenen „zijn.

„De inlandsche Christenen blijven onderworpen „aan het gezag der inlandsche hoofden, en met op„zigt tot regten, lasten en verplichtingen, aan de„zelfde algemeene, gewestelijke en gemeentelijke „verordeningen en instellingen, als de inlanders, die „het Christendom niet belijden." [2])

Vraagt men nu echter met welke groep de Christen-Vreemde Oosterlingen als Christen-Arabieren, Christen-Mooren en Christen-Chineezen gelijk te stellen zijn, dan kan het aangehaalde artikel hier geen bevredigend antwoord op geven. Men moet dan zijn toevlucht tot redeneeringen nemen.

Deze onklaarheid der redactie, gevoegd bij het nauwe verband dat bestaat tusschen art. 109 en art. 75, is voor de minder bevoorrechte categoriën der bevolking in hooge mate aanleiding tot rechtsonzekerheid.

In de overweging nu, dat het wenschelijk is, deze onzekerheid op te heffen en tevens de gelegenheid te openen om den rechtstoestand der sedert 1854 zeer in aantal toegenomen Inlandsche Christenen te regelen in overeenstemming met hun behoeften, kwamen de wetten van 31 Dec. 1906 tot stand. Deze wetten zijn wel in het Staatsblad (N. S. 1906 nos. 346 en 347, I. S. 1907 nos. 204 en 205) afgekondigd, doch niet in werking getreden, m.a.w. zij zijn in het Staatsblad blijven slapen.

Waarom?

De nieuwe redactie van art. 75 „bleek al dadelijk hoogst onduidelijk te zijn en dientengevolge onuitvoerbaar." [2]) Bovendien eischt zij een geheel stel algemeene verordeningen, aleer het artikel in werking kan treden.

Het nieuwe art. 109 bracht wijziging in de indeeling der bevolking in dier voege, dat drie groepen: Europeanen, Vreemde Oosterlingen en Inlanders, werden onderscheiden, elk met een eigen rechtstoestand. Met deze onderscheiding kwam ook het stelsel van individueele gelijkstelling met Europeanen te vervallen, zoodat — ware deze wet in werking getreden — er geen nieuwe promoties tot Staatsblad-Europeanen meer mogelijk zou zijn dan door naturalisatie tot Nederlander. Dit achtte men een groote leemte. [3]) En de regeering beijverde zich, weer in de wet te doen opnemen, wat in 1906 ten onrechte was geschrapt.

Hiermede is dus erkend, dat ondanks de nieuwe regeling er toch Indonesiërs en Chineezen zouden zijn, die met de hun toegedachte titels van „Inlanders" en „Vreemde Oosterlingen" geen genoegen zouden nemen.

De ontwerpen op 7 Maart 1913 ingediend, leidden tot de wetten van 6 Juni 1919, tot die splinternieuwe producten van wetgeving, die echter zullen blijken niets anders te zijn dan onschuldige „Spielerei". Wie daarin evenwel redenen tot jubelen meent te zien, hij jubele, indien hij slechts bedenke, dat eerst in 1919 tot stand is gekomen, wat ruim twaalf jaren geleden aanhangig werd gemaakt.

Reeds heeft de betreffende Commissie van Rapporteurs in het voorloopig verslag zelf verklaard, dat de wetsontwerpen (no. 11) thans niet meer in harmonie zijn met de sterk gewijzigde behoeften en speciaal niet met den tegenwoordigen volksgeest, daar zij nog steeds uitgaan van het beginsel van het Regeeringsreglement omtrent rassenverschil.

Hebben nu deze wetten van 6 Juni 1919 in beginsel iets aan de zaak veranderd?

Neen.

Het Nederl. Staatsbl. 1919 no. 286 geeft slechts één verduidelijking en aanvulling van art. 75 Rr., zooals dat volgens de wet van 1906 wordt gelezen. Art. 3 dezer wet (N. S. 1906 no. 346; I. S. 1907 no. 204), luidende: „Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag", blijft dus nog van kracht.

Met de in het begin aangehaalde alinea uit N. S. 1919 no. 287 is slechts bedoeld den Gouv.-Gen. ook bij de nieuwe lezing van art. 109 Rr. bij de wet van 1906 de gelegenheid te geven om Chineezen en Inlanders met Europeanen gelijk te stellen. Tevens wordt de strijdvraag of gelijkstelling met Europeanen alleen geldt voor den persoon, die haar verkrijgt, of ook zijn minderjarige kinderen, dan wel alleen voor de kinderen die na de verkregen gelijkstelling geboren worden, in laatstbedoelden zin beslist. Evenmin als genoemd art. 3, heeft het gelijkluidende art. 4 (N. S. 1906 no. 347; I. S. 1907 no. 205) eenige verandering ondergaan. En de nader te bepalen dag laat nog steeds op zich wachten.

Niet de wetten van 31 Dec. 1906, nog veel minder die van 6 Juni 1919, die slechts wijzigingen en aanvullingen zijn in de slapende en slapend gebleven wetten van 1906, maar de wetten van 2 Sept. 1854 (N. S. 1854 no. 129; I. S. 1855 no. 2) zooals die bij de gelijkstelling der Japanners met Europeanen zijn gewijzigd bij de wet van 19 Mei 1899, zijn het dus, die thans nog gelden.

---

[1]) Mr. C. van Vollenhoven: Het adatrecht van Ned. Indië, p. 12.
Mr. Ph. Kleintjes: Staatsinstellingen van Ned. Indië, deel I pag. 80 en 81.

[2]) Art. 109 Rr. zooals het is gewijzigd bij de wet van 14 Mei 1899 (N. S. no. 121; I. S. no. 202).
Mr. J. H. Carpentier Alting: Grondslagen der Rechtsbedeeling in Ned. Indië, p. 63.

[3]) Handelingen II K. 1906—1907, 6. 94—103, amendement Bogaardt.

Trouwens, gesteld, dat die wetten van 1906 en 1919 in werking waren, dan nog zou daarmee het dualisme niet uit art. 109 geëlimineerd zijn. En voor de Chineezen zou het zijn oud lood om oud ijzer. Wat baat het, of de bijgroep der met Inlanders gelijkgestelden, waartoe de Chineezen worden gerekend, verheven wordt tot een hoofdgroep, die der Vreemde Oosterlingen. Een Chinees is een Chinees, en als zoodanig wil hij niet achter worden gesteld bij een Japanner of Nederlander.

Met evenveel recht als een Franschman of Engelschman met Westerling en niet met „Vreemde" Westerling, een Japanner met Oosterling en niet met „Vreemde" Oosterling wordt betiteld, met evenzooveel recht protesteert ook de Chinees tegen de hem opgelegde benaming van „Vreemde Oosterling", een kwalificatie, die in den loop der tijden iets krenkends in zich heeft gekregen.

„Aan de bepalingen voor Europeanen zijn onderworpen:

„1°. Alle Nederlanders.

„2°. Alle personen, niet begrepen onder no. 1, „die uit Europa afkomstig zijn"; — zelfs aan Laplanders, Mongoolsche Tartaren, Pandoeren, Slowaken e.d., schijnt dus in Indië meer eerbied te moeten worden betoond dan aan de „Vreemde Oosterlingen"!

„3°. Alle Japanners, en voorts alle van elders af„komstige personen, niet begrepen onder de nos. 1 „en 2, die in hun land onderworpen zouden zijn aan „een familierecht, in hoofdzaak berustende op de„zelfde beginselen als het Nederlandsch"! [4])

Bij het opstellen van dit laatste criterium heeft men blijkbaar slechts aan Amerikanen, Australiërs en Zuid-Afrikaners gedacht, doch de mogelijkheid over het hoofd gezien, dat China zich emancipeeren zou en met een op modernen leest geschoeid burgerlijk wetboek voor den dag kon komen.

Treedt dus deze wet in werking, dan zou door een daad van China alle Chineezen in Ned. Indië op eens met Europeanen gelijkgesteld worden.

Evenmin heeft de wetgever van 1906 rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de voor Europeanen geldende wetgeving betreffende het burgerlijk en handelsrecht op de Chineezen toepasselijk zou worden verklaard, gelijk thans krachtens I. S. 1917 no. 129 [5]) het geval is.

Ja, er is nu zelfs meer:

De Chineezen komen door de intrekking van art. 73 Rr (N. S. 1918 no. 477) onder direct Europeesch bestuur te staan; een burgerlijke stand is voor hen afgekondigd (I. S. 1917 no. 130) [5]); ze hebben een agrarisch recht gelijk aan dat der Europeanen; in den Volksraad geschiedt de benoeming en verkiezing der Chineesche leden geheel in overeenstemming met die der Europeesche leden; ten aanzien der personeele belasting verkeeren zij in dezelfde positie als de Europeanen.

Hieruit evenwel de gevolgtrekking te willen maken, dat de Chineezen practisch dan toch wel dezelfde rechten zouden hebben als de Europeanen, gelijk minister Pleyte deed, kan de stempel van naïeviteit niet ontgaan, vooral waar het hier voorrechten betreft, die duur worden betaald. Immers:

Hun agrarisch recht is geen recht, naar een rechtsbeperking en wel op het Indonesische individueel gebruiksrecht op grond (I. S. 1875 no. 179), en op het agrarisch eigendom (art. 62 (7) Rr; I. S. 1872 no. 117 (art. 19)). Op straffe van nietigheid der handeling is vervreemding van deze gronden door Inlanders aan niet-Inlanders verboden.

Door het ontbreken van een vastgesteld minimum voor de Chineesche Volksraadleden, zijn deze aangewezen op de goede gezindheid van de gewestelijke- en gemeenteraden, waarin de Chineezen slecht vertegenwoordigd zijn.

Dat de Chineezen wat de personeele belasting betreft, tot de Europeesche groep zijn verheven, terwijl ze in de inkomstenbelasting even zwaar worden aangeslagen als de Inlanders, die van de personeele belasting zijn vrijgesteld, stemt tot nadenken.

Senator Van Kol sloeg dan ook den spijker op den kop, toen hij op 23 Juli 1918 in de Eerste Kamer op 's Ministers ontboezeming, het snedig antwoord gaf:

„Een reden te meer, zou ik zeggen, om geen be„zwaar te hebben tegen de opneming hunner gelijk„stelling in de wetgeving."

En wanneer de tegenwoordige minister van Koloniën Idenburg, in zijn Memorie van Antwoord op de wetsontwerpen no. 10, als zijn opinie te kennen geeft, dat een zoodanige gelijkstelling in de gegeven omstandigheden toch van louter formeelen aard zou zijn, dan ben ik zoo vrij aan Zijne Excellentie de vraag te stellen, waarom dan de Japanners uitdrukkelijk in het geldend art. 109 zijn genoemd als met Europeanen gelijkgestelden, en dit bij de herziening in 1906 wederom angstvallig met name is vermeld, zoodat geen rechterlijk vonnis bij machte is ze aan den kant der Inlanders te werpen.

Geen wonder dus, dat ook de Chineezen als één der voornaamste punten van hun program aanmerken de eisch, dat, zoolang de wet het dualisme van Europeanen en Inlanders handhaaft, zij aan den kant der Europeanen geplaatst worden, en wel openlijk, met ronde woorden in de grondwet van Indië, het regeerings-reglement, neergeschreven.

OEI KIAUW PIK.

Leiden, 17 September 1919.

[4]) Art. 109 Rr zooals het is gewijzigd bij de wet van 31 Dec. 1906.

[5]) Op 1 Mei j.l. in werking getreden, I. S. 1919 no. 81.

De Nederlandsch-Indische Officiers-Vereeniging.
(N.I.O.V.)

—

Voor eenige jaren werd deze Vereeniging opgericht, niet dan na tegenkanting van hooger hand. Men zag er in een vakvereeniging en deze waren uit den booze. Wel zijn de tijden en inzichten sedert dien gewijzigd! Het „tempora mutantur et nos mutamur in illis" heeft zich hier ook doen gelden. Evenwel, eene vakvereeniging is de N. I. O. V. niet, doch eene vereeniging die, nauwe voeling hebbende met, en geboren uit, het officierscorps, er naar streeft op gepaste en bescheiden wijze Hoogerhand met de wenschen en behoeften van dat corps op de hoogte te brengen en in kennis te stellen. Immers, veel wat men van boven af niet ziet en gevoelt, kan van onder af, zonder schokken, geopenbaard en daarna in overweging genomen worden. De N. I. O. V. vormt daartoe den schakel; het schrijven over particuliere onderwerpen het officierscorps betreffende in dagbladen en tijdschriften en de polemiek daarover wordt vermeden.

Het „On lave son linge sale en famille" wordt nu zooveel mogelijk betracht. Dat dit wordt ingezien van weerskanten blijkt wel daaruit, dat thans 80 pCt. van het Nederlandsch-Indische officierencorps lid van „N. I. O. V." is, terwijl men vóór den oorlog als 't ware huiverig was om toe te treden, dikwerf omdat men vreesde daardoor onkrijgstuchtelijk te handelen, zijn militaire loopbaan te schaden, vrouw en kroost te benadeelen. En de in- en voorlichtingen door het Hoofdbestuur van N. I. O. V. aan het Indische Legerbestuur en de Indische Regeering verstrekt vallen thans in goede aarde en worden geapprecieerd. Dat dit van uitwerking is op den goeden geest, die in een officierscorps moet heerschen, behoeft geen betoog. Er is nu een veiligheidsklep, door welke men zijn gemoed lucht geven kan, terwijl men weet dat zijn stem niet die van een roepende in de woestijn zal zijn, doch gehoor kan vinden.

N. I. O. V., waarvan het Hoofdbestuur — waarvan alleen actief dienende hoofd- en subalterne officieren deel uitmaken — heeft haar zetel te Bandoeng, in de meeste garnizoensplaatsen zijn afdeelingen gevestigd, terwijl de vereeniging in het moederland vertegenwoordigd wordt door de „Vertegenwoordiging in Nederland", waarin uit hoofde van continuiteit ook gepensionneerde officieren zitting hebben. Deze Vertegenwoordiging is de schakel van

N. I. O. V. tusschen het Ministerie van Koloniën, de Volksvertegenwoordiging, de Nederlandsche Officiers-Vereeniging, de Bond van Gepensionneerde Officieren „Bendor", enz., enz. Waar thans het zwaartepunt der Indische belangen meer naar Indië, den Volksraad, is verplaatst, kan N. I. O. V. thans dáár rechtstreeks, zoo noodig of gewenscht, aanraking zoeken.

Zaterdag, 22 November j.l., om 2.30 nam., vergaderde de Vertegenwoordiging in de Oranje Societeit op het Prins Hendrik Plein te 's-Hage. Buiten de leden, waren de in den Haag woonachtige leden van N. I. O. V., een vertegenwoordiger van het Departement van Kol. en het Bestuur van „Bendor" uitgenoodigd, terwijl introductie was toegelaten. Velen gaven aan den oproep gehoor. Eene motie werd verdedigd om voor de Indische officieren, die hier te lande te werk gesteld worden, ook hier hun diensttijd dubbel te doen tellen, omdat zij anders voor hun pensioen langer hebben te dienen dan de officieren, die in Indië bleven, terwijl er zijn die — om redenen van dienst, b.v. als leeraren Hoogere Krijgsschool als anderszins — van uit Indië „in dienst" worden uitgezonden.

Eigenaardig is nu, dat in Nederland een contrabeweging plaats vindt en dat, waar het voornemen bestaat om opruiming door pensionneering onder de beroepsofficieren, die een zeker aantal dienstjaren kunnen doen gelden, te houden, degene, die z.g. tropenjaren hebben, zich nu beklagen daardoor op jeugdiger leeftijd dan anderen gepensionneerd te worden en vroeger in zorg te geraken. Al zijn er nu voor de Indische officieren uitzonderingen, de prikkel moet blijven bestaan in Indië zelve te dienen en geen gelegenheid moet worden geschapen om in Holland te blijven hangen, zij het dan ook daar dienst presteerende.

Verder werden besproken de voorstellen der Bezoldigingscommissie en was men het er over eens, dat deze vrijwel aan alle bezwaren, van uit het officierscorps geuit, was tegemoet gekomen. Alleen kon men zich niet vereenigen met het standpunt, dat deze commissie heeft ingenomen ten opzichte van de gepensionneerde officieren. Ook aan deze behoort het verhoogde pensioen toegekend te worden. Zij presteerden dezelfde, en dikwerf zwaardere, diensten, vooral daar toen een deel van het Indische leger als 't ware steeds te velde was, en hebben nu zeker recht om ook vruchten van hun arbeid, het scheppen van betrekkelijke rust in onze koloniën, te plukken. Zij behooren niet bij anderen, die het thans zooveel gemakkelijker hebben — al moeten zij klaar zijn voor alle gebeurtelijkheden — ten achter te staan. Al wil de Minister van Koloniën het resultaat van het werk der Staatscommissie — sedert verschenen — afwachten, om in verband daarmede Z.E. standpunt te bepalen, toch kan het zijn nut hebben inzake van advies te dienen. Eene commissie zal benoemd worden om in samenwerking met „Bendor" dit vraagstuk uit te werken. Door deze vereeniging werd reeds een verzoekschrift aangeboden om de pensioenen der gepensionneerde officieren met 50 pCt. te verhoogen, waarbij zij toch nog achteruit gaan, gezien de waardevermeerdering van al het benoodigde met gemiddeld 80 pCt.

Ook werd besproken het noodzakelijke om de traktementen der in Holland zijnde Indische officieren, met het oog op de duurte, te herzien. Ook dit vraagstuk werd in handen eener commissie gesteld, om aan Hoogerhand de billijk geacht wordende bedragen te kunnen voorstellen.

Een en ander zal later uitvoerig in het Orgaan der Nederlandsch-Indische Officiers-Vereeniging worden bekend gesteld, maar omdat er maanden mede gemoeid zullen zijn, vóórdat dit nummer hier te lande zal arriveeren, verscheidene leden van N. I. O. V., ook zijn leden van „Oost en West", grepen wij de gelegenheid aan om door het Koloniaal Weekblad hun reeds thans in groote trekken mede te deelen wat er aanhangig is, dit als een zekere geruststelling, zoowel voor de nog in dienst zijnde in Nederland vertoevende officieren, als voor de gepensionneerden aldaar, behoord hebbende tot het Indische leger. Hun belangen worden door óók belanghebbenden met bekwamen spoed en op gepaste wijze behartigd.
G.

De Plantaardige Oliën en hare Beteekenis voor Nederlandsch-Indië.

Wat de beteekenis thans is en in de toekomst worden zal, beschrijft de heer Schmülling in het geillustreerde weekblad voor Nederland en Koloniën „Indië", waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:

Al is in technologisch- en vooral in chemisch-wetenschappelijken zin in deze materie het laatste woord nog niet gesproken, anders staat het met de aangeplante oliehoudende gewassen; de wild groeiende zijn van weinig beteekenis.

In volgorde van belangrijkheid komen in aanmerking de klapper, de aardnoot (katjang), de sojaboon (katjang kedelé), kapok (voor de pitten), ricinus (djarak) en sesam (widjan).

Zoowel op Java als in de Buitenbezittingen zijn thans bijeen genomen ten minste 21 groote, modern en zeer doelmatig ingerichte oliefabrieken van groote capaciteit in werking. In deze is men door deugdelijke technische hulpmiddelen in staat een zeer volmaakt veredelingsprocédé toe te passen. Juist daardoor heeft het oliebedrijf niet alleen een geweldige vlucht genomen, maar men bereidt zich zelfs voor de naaste toekomst op nog grooter uitbreiding van de bedrijven dezer plantaardige vetten voor.

Het meest bekende bedrijf is wel de „N. V. Oliefabrieken Insulinde", welke wederom besloot tot kapitaalsuitbreiding. Echter ook andere bedrijven ontwikkelden zich, zelfs gedurende, of liever gezegd door den oorlog.

Wij ontvingen voor onze „Leestafel" een zeer fraai album der „N.V. Oliefabriek van Dongen", Blitar-'s-Gravenhage, 1914—1919, dat ons in beeld doet zien, welk een enorme vlucht ook deze fabriek genomen heeft.

De „N.V. Oliefabriek van Dongen" of „Olvado" werd 19 Februari 1914 opgericht. De oorspronkelijk op bescheiden schaal ingerichte fabriek kwam in October van dat jaar in werking. Het maatschappelijk kapitaal bedroeg toen ƒ 500.000, waarvan ƒ 150.000 uitgegeven was. Sedert werd dat kapitaal gebracht van ƒ 500.000 op ƒ 2.000.000,

Het bedrijf bevatte in 1918 twee oliefabrieken met annex raffinaderij, machinale kuiperij, tankinstallaties, enz. De bedrijfsreserve onder ultimo 1917 bedroeg 85 pCt. van het geplaatste maatschappelijk kapitaal.

En in deze lijn streeft deze jonge fabriek krachtig voorwaarts. Een streven, dat niet genoeg kan worden toegejuicht, omdat door industrialisatie bij de dreigende overbevolking van Java een débouché gevonden en welvaart onder de bevolking gebracht wordt.
G.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

De Vereeniging France-Hollande.

Het doel dezer Vereeniging is met alle geoorloofde middelen te streven tot het nauwer aanhalen van den band tusschen Frankrijk en zijne koloniën eener- en Ned. Oost-Indië anderzijds. Handel, industrie en landbouw hebben een groot belang bij het slagen van dit doel.

Het bestuur der France-Hollande, wetende hoe juist het Fransche volk spontane uitingen van waardeering in het buitenland voor zijn groote mannen weet te apprecieeren, wil als eerste middel tot nieuwe toenadering en betere verhoudingen door een daad toonen, hoe in Indië gedacht wordt over de drie groote maarschalken van Frankrijk: Foch, Joffre en Pétain. Het meent die hulde het eenvoudigst en best te kunnen uitspreken door aan ieder der drie „maréchaux de France" iets specifiek Ned.-Indisch aan te bieden: een met brillant bezette kris van echt Pa-

morstaal, in gouden scheede, waarvan de vervaardiging ware op te dragen aan de eerste kunstenaars in dit vak en waarvoor de bemiddeling ware in te roepen van deskundigen in Midden-Java.

„De Vereeniging is ervan overtuigd," lezen wij verder in het „Soer. Hbl.", „dat een hulde op deze wijze gebracht, een golf van sympathieke gevoelens door de harten van het Fransche volk zal jagen en dat zij later trotsch zullen kunnen zijn tot die gelukkige verbetering van gevoelens een krachtigen stoot te hebben kunnen geven."

De Afdeeling B. van den S. I.

Van gezaghebbende zijde ontving het „Soer. Hbl." eenige waardevolle inlichtingen omtrent deze z.g. afdeeling B van den S.-I., welke als volgt kunnen worden samengevat: „Het staat reeds zoo goed als vast, dat de afd. B in 1918 door Sosrokardono werd opgericht met de bedoeling de *djihad*, d.i. den heiligen oorlog tegen de ongeloovigen, op Java meer bekend onder den naam van: *perang sabil Allah*, uit te roepen. Met de letter B was dan ook niet bedoeld een tweede afdeeling van den S.-I., doch zij was de beginletter van het Arabische woord *bargok*, hetgeen beteekent: „Verzet tegen het wettig gezag"; de S.-I. Bargok was een op zichzelf staande vereeniging, welker naam wij zouden kunnen vertalen met „Islamitische Bond van Verzet tegen het wettig Gezag!" Tot voor korten tijd hebben de leden van den S.-I. B. het bestaan dier vereeniging geheim weten te houden, aangezien zij door een zwaren eed daartoe gebonden waren; niet-leden, die daarvan bij geruchte hadden gehoord, meenden met een tweede afdeeling van den S.-I. te doen te hebben en de S.-I. B.'ers hebben, om niet ontdekt te worden, hen in dien waan gelaten. Eenmaal lid van den S.-I. B. geworden, mocht men zich daarover niet uitlaten — op straffe des doods! Vóórdat iemand als lid werd toegelaten, moest hij den eed afleggen, en verpandde lijf en goed, dat hij zijn woord niet breken zou. In geval van eedsbreuk zou de geheimschender vermoord worden.

Ten einde aanhang te verwerven en de beschikking over middelen te verkrijgen, werd voornamelijk onder rijke hadjis gewerkt; hier werd dus het kapitaal in den arm genomen en op zijn invloed gespeculeerd. Binnen korten tijd was geheel Manondjaja lid van den S.-I. B., met uitzondering van den wedana, die tot het laatst toe weigerde. Langzamerhand verspreidde zich de beweging over den geheele Preanger, behalve de afdeeling Soemedang, waar de grijze pangeran nog in zoo'n aanzien bij de bevolking staat, dat zij, zijnentwille, zoowel den S.-I. als den S.-I. B. weerde. De andere afdeelingen waren volkomen geïnfecteerd. Verschillende propagandisten, zooals Hadji Adrai te Garoet en Hadji Hassan te Leles, gingen den boer op en wierven leden, onder wie vele inlandsche bestuursambtenaren, die uit vrees om vermoord te worden, toetraden.

De S.-I. Bargok was een leger, waarvan de leden de ksatrija's, d. z. soldaten waren, en dat gewapend met blanke wapens en djimats alle Europeanen en Chineezen zou uitmoorden; om geen argwaan te wekken, zou tegenover hen voorloopig een vriendschappelijke houding worden aangenomen. Op den dag der *djihad* zouden alle bruggen worden vernield, evenals de spoorbanen en de verbindingen van telefoon en telegraaf; tevoren zouden in verschillende bedrijven werkstakingen worden uitgeroepen om van de daardoor gewekte beroering gebruik te maken. Men begrijpt nu, waarom voortdurend met werkstaking op de suikerfabrieken en bij den pandhuisdienst werd gedreigd. De S.-I. B. was georganiseerd."

„Men beschikte over een soort cijferschrift, waarvan in de meest-onschuldige correspondenties gebruik gemaakt werd; zoo beteekende b.v. 8/9—50—10 met een zwarten cirkel, dat een gebeurtenis moest plaats hebben op 8 September van het Javaansche jaar 1850 's avonds om 10 uur; een witte cirkel duidde den dag aan.

Nu was één der eerste voorschriften van den S.-I. B. een stipte naleving van den godsdienst, en daaronder meende men ook te moeten rekenen de prediking van de *djihad* of *perang sabil Allah*, ofschoon zij nergens in den *Koran* is voorgeschreven, doch volgens uitleggers van *El Kitab* in hun *soena's* en *kija's* door den Profeet Mohamad is bedoeld; de kafirs zouden verdelgd moeten worden. Overal zouden leden van den S.-I. B. te werk worden gesteld, in particuliere- zoowel als in gouvernementsbedrijven, om als het sein werd gegeven, tot den massamoord over te gaan; dat sein zou een zwarte vlag zijn, door het luchtruim bewogen. Het beteekende dan tevens de komst van den Iman-mahdi! Den Gezant Gods...

Tot vorst over Java zou dan worden uitgeroepen... Het thans door mr. Filet ingestelde onderzoek zal ongetwijfeld uitwijzen, wie tot vorst zou worden uitgeroepen."

Zij, die geen lid waren, vervolgt het blad, wisten niets van de bedoeling dezer vereeniging, dan alleen dat zij het godsdienstig leven aanspoorde. De strenge eed en het feit, dat de meeste Inlandsche bestuursambtenaren lid waren, maakten het mogelijk, dat deze beweging van 1918 af heeft voortgewoekerd, zonder aan het licht gekomen te zijn.

Verder wijst het blad op een uitlegging van de *djihad* of *perang sabil Allah*, door niemand minder dan wijlen Said Oesman, die om zijn groote bekwaamheden door de regeering werd benoemd tot adviseur honorair voor Arabische zaken. Die autoriteit zegt n.l., dat voor het proclameeren van den heiligen oorlog tegen de ongeloovigen drie voorwaarden aanwezig moeten zijn:

1. dat de Mohamedanen de absolute zekerheid hebben, dat zij met hun overmacht de ongeloovigen kunnen vernietigen;
2. dat zij door die ongeloovigen zijn gepijnigd en gemarteld;
3. dat alle wateren in bloed zijn omgezet.

Het beginnen van de perang sabil zonder deze drie voorwaarden tezamen en tegelijk zou een Allah ongevallig werk zijn!

De verzwakking van den S. I.

De Batavia-redacteur van het „Soer. Hbl." schrijft, eveneens opgenomen in de „Preanger Bode": Overal uit den Archipel komen de bewijzen van een naderende kentering en inderdaad zal de tijd niet meer zoo heel ver af zijn, dat aan de extremistische elementen voor langen tijd het zwijgen is opgelegd. Daar is in deze kolonie nergens plaats voor de revolutionnaire gedachte; de Inlander toch heeft geen revolutionnaire neigingen en verzet tegen zijn hoofden komt niet in hem op. Thans werden wij in de gelegenheid gesteld meer van nabij de S.-I. beweging in het Cheribonsche na te gaan en wij kunnen met groot genoegen constateeren, dat noch Tjokroaminoto, noch Alimin hier eenigen invloed hebben. Zeker, zij spreken wel eens voor de Cheribonners en laten zich dan ook door hen betalen, doch erg veel indruk maken hun brallende woorden op de omstanders niet; drie dagen nadat de groote heeren vertrokken zijn, is men hun demagogische toespraken wederom geheel vergeten. Dan bestaat wel is waar de S.-I. nog in dit gewest, doch hij heeft het revolutionnaire karakter niet meer. In Koeningang, dat door zijn ligging vlak aan de Preanger, oorspronkelijk een zeer sterke opleving van den S.-I. vertoonde, is, dank zij het werk van den regent Raden Aria Adipati Brata Amidjaja en van den dokter Soeriadarma, de beweging teruggebracht tot slechts eenige honderdtallen leden, terwijl heden, tengevolge van de groote activiteit der Inl. bestuursambtenaren, door tal van arrestaties met betrekking tot de Afd. B., dit handjevol nog meer gereduceerd is. Voor Kadoegedeh en Ardjawinangoen geldt hetzelfde.

Anders is dit in de economisch zeer slechte streken ten Oosten van de hoofdplaats. Daar toch heeft de S.-I. na een mislukte poging om te komen tot een zoogenaamden „Kaoem Boeroe" of werkliedenbond, een zeer gematigd karakter gekregen en als zoodanig is een samenwerking tusschen bestuur en S.-I. zeer goed mogelijk, hetgeen ook weer bleek uit de vergadering van den controleur Linck met de leiders der beweging in Tjiledoek. De S.-I. hier is gebleken een buitengewoon goede compensatie te zijn voor de zgn. desa-hyena's en desahoofden. Want in

deze zoo arme en dichtbevolkte streken bevinden zich ontzaglijke geldsbedragen in handen van genoemde categorieën, waarvan men o.a. reeds het bewijs heeft kunnen vinden in mijn telegram, dat bij het desahoofd van Pabedillan-Wetan voor ƒ 28000 aan zilver achterhaald werd, terwijl aan klein bankpapier voor een nog grooter som aanwezig was. Het desahoofd beweerde dit gedaan te hebben met het oog op diefstallen, zijnde het dan onmogelijk, dat het geheele bedrag hem ontfutseld zou worden.

Kortom niet alleen in dit gewest, doch over het algemeen in geheel West-Java is de invloed van den S.-I. danig aan het tanen en de machteloosheid van de leiders blijkt zeker wel uit de frequentie, waarmede zij deze streken bezoeken. De kracht van de reactie doet zich sterker en sterker gevoelen; vóór evenwel de revolutionnaire gedachte geheel verdwenen is, zal nog wel eenige tijd verloopen, hetgeen al weer vertraging beteekent in de rustige ontwikkeling van deze gewesten, de eenige wijze, waarop Indië op den langen duur tot zelfstandigheid komen kan.

Een opmerkelijk verschijnsel.

De „Pr. Bode" schrijft: „Werd men tot voor kort geleden met afgunstige blikken aangezien, als men kond deed binnen afzienbaren tijd met verlof of voor goed naar het Oude land te vertrekken, thans heeft juist het omgekeerde plaats. Men beschouwt U medelijdend en raadt U aan om liever van deze plannen af te zien. In Holland benijdt men u thans, waar men u vroeger beklaagde."

Velen in Holland, die na een leven van hard werken, van de vruchten van hun arbeid hopen te genieten, ondernemen op meer gevorderden leeftijd een lange reis naar Tropisch Nederland, want het leven in Europa is geen lust meer. Vergeleken met daar, is Indië een paradijs. „Kijkt men dan ook eens goed om zich heen, dan ziet men hier allerwege gezichten van menschen, die reeds voor goed afscheid van Indië hadden genomen, maar nu hier zoo vlug mogelijk zijn teruggekeerd om hier de rest van hun leven te slijten. En deze stroom zal met den dag grooter worden, want Holland en Europa worden met den dag onhoudbaarder om te bewonen. Hier heeft men geen koude te vreezen. Belastingen heeft men hier niet in vergelijking met Holland.

Is deze toevloed van bewoners aan den eenen kant een voordeel, aan den anderen kant zal daardoor het leven in Indië steeds duurder worden. Speciaal Bandoeng met zijn uitgezocht klimaat is een trekpleister voor allen. De bevolking is dan ook ondanks de vele buitenlandsche verloven, steeds wassende en men zal hier weldra weer voor allerlei moeten komen te staan; gebrek aan huizen met niet te hooge huurwaarde doet zich al weer allerwege gevoelen. En het bouwen wordt hier zeer bemoeilijkt door het totaal gemis aan vervoermiddelen. Bij de vele half afgewerkte huizen moet het werk worden stopgezet, door gebrek aan kalk en andere bouwmaterialen, die van elders moeten worden aangevoerd, maar waarvoor de S. S. geen wagons heeft."

Het blad beschrijft vervolgens toestanden in Amsterdam en de stedelijke en rijksbelastingen in Europa en besluit: „Wij voorzien dan ook dat vele groot-kapitalisten, indien de toestand niet verbetert, hunne matjes zullen oprollen en naar Indië zullen verhuizen. Wij beleven dan misschien nog een tijd, dat Indië het land van groot-kapitaal wordt, waarop het tot nu toe allerminst aanspraak kon maken. Het is dan ook voor dit land te hopen, dat het buiten de beroeringen blijft, die thans een groot deel der beschaafde wereld teisteren."

Padvinders in Indië.

Wij lezen in het „Soer. Hbl.", dat de padvinders van Batavia, 21 jongens en 3 troepenleiders,een week in Garoet zijn geweest, waar zij waren ondergebracht in het sanatorium Garoet, waarvan een der beneden-paviljoens als legerplaats was ingericht, terwijl zooveel mogelijk het kamp-idee behouden werd door vóór de kamers op de terrassen een paar tenten van zeildoek op te slaan. De jongens hebben zich kostelijk geamuseerd. O.a. werden zij uitgenoodigd om de onderneming en de fabriek Pamagatan te bezichtigen, waarheen zij met de vrachtauto van het sanatorium vervoerd werden. Voorts zijn zij op een morgen gaan ontbijten bij de familie Bowles op Tjiteloe. De overige dagen werden doorgebracht met het maken van wandeltochten in den omtrek. Uit dankbaarheid voor de genoten gastvrijheid hebben de padvinders in het sanatorium een avondje gegeven voor de gasten, bestaande uit zangnummers, voordrachtnummers en standen. Op dien avond werd aan het sanatorium een album overhandigd, waarin het gezamenlijk portret der padvinders en hunne handteekeningen voorkomen en dat thans in de recreatiezaal ligt voor de gasten.

Suriname.

In zijn Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting van Suriname voor 1920 zegt de Minister dat hij, evenmin als zijn voorganger, zijn medewerking wenscht te verleenen tot een zoogenaamden verkoop van de koloniën Suriname en Curaçao.

Het is te hopen, dat de „enkele leden", die geen bezwaar hadden tegen een verkoop, indien uit de opbrengst de geheele Nederlandsche crisisschuld zou kunnen worden afgelost, zullen berusten in de weigering van den Minister en naar andere middelen zullen omzien om onze crisisschuld uit de wereld te helpen.

De minister zou zich voor het oogenblik willen onthouden van een uitspraak omtrent de deugdelijkheid van het bestuursstelsel der kolonie. Ten aanzien van de concrete punten, in het verslag genoemd, merkt hij intusschen op, dat het geldende regeeringsreglement de noodige waarborgen bevat tegen een mogelijk verkeerd gebruik van de aan de Koloniale Staten toegekende bevoegdheden. Uit den aard der zaak behooren de gevallen van ingrijpen van het opperbestuur tot het werkelijk-noodzakelijke te worden beperkt.

Omtrent den uitslag van de werkzaamheden van het zoogenaamde Suriname Studiesyndicaat, is den minister nog niets met zekerheid bekend. Naar hem ter oore kwam, ligt het eerste deel van het verslag thans ter perse.

Ook omtrent het tekort aan arbeidskrachten, dat in Suriname bestaat, bezit de minister geen gegevens.

Een der directeuren der West-Indische Cultuurbank, mr. dr. C. F. Schoch, vertoeft thans in de kolonie, om te trachten de werkzaamheden der bank, welke tot nog toe door het gebrek aan cultuurwerkkrachten en de daaruit voortvloeiende geringe behoefte aan cultuurcrediet van weinig beteekenis waren, in omvang en belangrijkheid uit te breiden.

De minister stelt zich voor de vraag, of het wenschelijk is, de militaire macht in de kolonie te vervangen door een op militairen voet georganiseerd politiekorps, binnenkort, met het oog op de thans bestaande omstandigheden, in gezette overweging te nemen.

De vraag, of de minister, evenals zijn ambtsvoorganger, van oordeel is, dat een wijziging van het regeeringsreglement niet behoeft vooraf te gaan aan de geldelijke gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar onderwijs, kan hij bevestigend beantwoorden. Niettemin stelt hij zich voor, binnen korten tijd een wetsontwerp aanhangig te maken, ten einde bezwaren, welke mogelijk aan de tegenwoordige lezing van het betrokken artikel van het regeeringsreglement zouden kunnen worden ontleend, te ondervangen. De uitkomsten van het landbouwonderwijs noemt de gouverneur bevredigend. De gouverneur is van oordeel, dat de commissie van advies voor de keuring van bioscoopfilms, die den procureur-generaal van raad dient bij het verleenen van de vergunning tot vertooning, in haar samenstelling alle waarborgen biedt voor een behoorlijke vervulling van haar taak.

De minister is bereid bij den gouverneur aan te dringen op een spoedige behandeling van de ontwerpverordening, regelende het onderzoek naar de opvoe-

ding en de verzorging van kinderen door anderen dan de ouders, grootouders of voogden (kweekjesverordening).

Ten opzichte van de voedselvoorziening in de kolonie gedurende den oorlog moesten vaak met grooten spoed verschillende maatregelen genomen worden, zooals de aanvoer van rijst van verschillende plaatsen en die van vet en vleesch uit Argentinië.

Daar de geregelde voorziening in de eerste levensbehoeften niet bij de belangen van de schatkist mocht worden achtergesteld en alle berekeningen door den oorlogstoestand onzeker waren, is het zeer wel mogelijk, dat, achteraf gezien, sommige van die maatregelen minder hadden behoeven te kosten dan het geval is geweest.

Het is den minister niet bekend, of bij den gouverneur plannen bestaan tot bevordering van gouvernementswege van den middenstandslandbouw. Aan de hygiënische voorziening in Suriname zijn buitengewone moeilijkheden verbonden. Men ondervindt van degenen, die men in hun eigen belang tegen ziekten wil beschermen, meer tegenstand dan medewerking en stuit op het bezwaar, dat wezenlijk afdoende maatregelen achterwege moeten blijven, omdat zij te zeer de persoonlijke vrijheid en het huisrecht aantasten.

Er bestaan inderdaad plannen, om de totstandkoming van een station voor draadlooze telegrafie te Paramaribo te bevorderen. Dienaangaande kunnen op het oogenblik nog geen nadere mededeelingen worden gedaan.

* * *

In een onzer vorige nummers schreven wij, dat wij gaarne de gezichten der Boschnegers en Indianen zouden willen zien, wanneer zij voor de eerste maal getuige zouden zijn van de vliegproeven der Franschen aan de Marowijne. Die proeven hebben met succes plaats gehad en — zooals *De West* van 18 November mededeelt — heeft de tocht van St. Laurent (tegenover Albina) naar de Inini (een zijtak van de Lawa) één uur geduurd. Anders een reis per roeivaartuig van vele dagen.

Een correspondent te Albina schrijft aan *Suriname* van 27 October naar aanleiding der vliegproeven o.m.: „Een incident moet nog worden vermeld en wel de openlijke uiting van de djoeka's (Aucaner Boschnegers) meening omtrent de vliegmachine. Zooals te verwachten, was de djoekastand daar goed vertegenwoordigd en dat moet ook, want in zekeren zin wordt zij hun concurrent. De meening onderling was dan ook verschillend. Om u het ware te geven, dient u min of meer woordelijk den woordenstrijd terug te geven, zooals die plaats vond, d.i. in djoekaspraak, met de hoop, dat dit niet te veel van het geduld van de lezers gevergd is. Ik noem ze 1 en 2.

De machine gaat te water en stoomt, zonder nog te stijgen.

1. — A'n poi ga lokoetoe. (Kan niet stijgen, vliegen).
2. — Eh' a sa go. (Jawel, zij zal gaan).
1. — Bija a'n poi go. (Vriend, het kan niet gaan).
2. — A sa go...... (het zal gaan).

Met stijgt de machine.

2. — Bija, mi a'n ben tagi joe, a sa go. (Nu zei ik 't niet).
1. — Ai so a dé. (Zoo is het).

En ziet, zooals wel meer gebeurt, nog voor één minuut stonden ze lijnrecht in meening tegenover elkaar om het volgend moment accoord te gaan, en wel hiermee:

Het vliegen zal wel gaan (groote teleurstelling op beider gelaat), want nog hoopten ze in stilte, dat op het laatste moment nog de boel spaak zou gaan. Toen echter alles zóó ging, vonden ze nog eèn laatsten strohalm om zich er aan vast te klampen en wel in de meening, dat al kunnen ze vliegen, men hen toch noodig zal hebben, ten einde de kreken aan te wijzen bij het opgaan.

Van verschillende kanten is getracht ze te doen begrijpen, dat alles op kaart zal worden gebracht, zonder uitwerking op des mans verstand. Dergelijke menschen kan je het ook niet euvel duiden, dat ze niet begrijpen willen; jammer voor hen zelven, want de desillusie zal des te grooter zijn."

Voor onze lezers hier teekenen wij aan, dat de djoeka's de vrachtvaarders zijn voor goud- en balata-industrieelen en dat de heeren wel eens misbruik maken van hun monopolie.

* * *

De West van 21 November schrijft:

„Eindelijk is door den Gouverneur een ontwerp ingediend tot wijziging der bauxiet-verordening, die sedert 27 Maart 1918 door de Kol. Staten was goedgekeurd.

De afkondiging der verordening bleef tot dusverre uit, omdat het opperbestuur bezwaren had.

Het blijkt nu, dat de regeering rechtstreeks onderhandeld heeft met de directie der Amerikaansche Aluminium Company, waarvan de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij eene vertakking is.

De onderhandelingen zijn te 's-Gravenhage gevoerd door den vice-president der Aluminium Company, den heer Darling.

Zij hebben geleid tot overeenstemming tusschen partijen, en als gevolg daarvan is thans door den Gouverneur het ontwerp ingediend tot wijziging der bauxiet-verordening.

De wijzigingen komen in hoofdzaak neer op een verzwaring der lasten voor de Bauxiet-Maatschappij.

De Minister heeft aan den Gouverneur geseind, dat de heer Darling de thans voorgestelde regeling „bevredigend" oordeelt.

Onder die omstandigheden zullen ook de Koloniale Staten wel geen bezwaar maken tegen de voorgestelde wijzigingen."

Aan het slot schrijft het blad:

„Uit de houding der Company moet worden afgeleid, dat zij, in weerwil van den zwaarderen belastingdruk, vertrouwen heeft in de levensvatbaarheid der onderneming."

* * *

Hetzelfde nummer van *De West* bericht, dat het s.s. *Madjoen* omstreeks midden November van Java vertrokken is met 639 volwassen immigranten en 16 kinderen voor Suriname en dat spoedig de *Karimoen* zal volgen met ruim 600 immigranten.

* * *

De West van 11 November schrijft:

„Evenals de Nederlandsche regeering deed, toen het praatje rondging dat onderhandeld werd over den verkoop van Suriname, heeft ook de Engelsche regeering thans een officieele logenstraffing gegeven van de desbetreffende geruchten omtrent Demerara.

De Gouverneur van Demerara is telegraphisch door Lord Milner gemachtigd om aan de wetgevende vergadering mede te deelen, dat de Engelsche regeering er niet aan denkt om eenig deel van hare West-Indische bezittingen aan een vreemde mogendheid af te staan."

Waar blijven nu de heeren, die met stelligheid wisten mede te deelen, dat Engeland zijn West-Indische koloniën aan de Vereenigde Staten zou afstaan als wederdienst voor de door de Unie in den oorlog bewezen diensten?

* * *

Uit hetzelfde nummer van *De West* de volgende doodsberichten:

In den ouderdom van 73 jaar is te Paramaribo overleden de heer F. C. Curiel, planter. Vele jaren was de heer Curiel voorzitter van de Vereeniging voor den Groten Landbouw.

In de Koloniale Staten was hij geruimen tijd een der ijverigste en meest geziene leden. Ook in tal van andere functiën maakte hij zich verdienstelijk jegens de samenleving. Zoo was hij kerkeraadslid van de Ev. Luthersche gemeente. In weerwil van een eigen drukken werkkring, klopte men nimmer vergeefs bij hem aan, wanneer het gold medewerking in het belang van de publieke zaak.

* * *

Den 10den November overleed te Paramaribo, be-

trekkelijk onverwacht, de heer J. E. Bartelink, de nestor der Surinaamsche planters, in den ouderdom van 85 jaar. Hij was schrijver van eenige populaire werkjes over den landbouw en het plantersleven.

Curaçao.

De bovenwindsche eilanden.

De Regeering heeft al van antwoord gediend op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer. Daarbij wordt overweging van de wenschen der ingezetenen van de bovenwindsche eilanden toegezegd in overleg met den Gouverneur.

De beweging op St. Martin tot afscheiding van Curaçao e.o. heeft intusschen al gevolgen gehad. Er is een volksstemming geweest. Eene vacature in den Landraad heeft tot de verkiezing van een der leiders van de beweging geleid. De heer Waymouth, redacteur-uitgever van *Day by Day*, is gekozen met 37 stemmen tegen 30 stemmen op den tegencandidaat.

Typeerend in meer dan één opzicht is de wijze, waarop de nieuwe rechter, Mr. Schagen van Leeuwen, die eene der juist geuite klachten reeds komt ondervangen, wordt welkom geheeten in eene correspondentie uit St. Martin in *De Vrijmoedige* van 6 Nov. l.l.

De bevolking alhier is zeer tevreden met den nieuwen H o l l a n d s c h e n rechter. Omtrent zijne bekwaamheid en onpartijdigheid wordt niet de minste twijfel gevoed. Edoch, Nederlanders komen naar onze verafgelegen streken direct uit Nederland met zuivere motieven en zeer neutrale, democratische neigingen, — men bespeurt echter, dat, zoodra het doenlijk is, het maatschappelijk net over hen wordt geworpen en zij langzamerhand die edele, zoo hoogst noodige en op prijs gestelde elementen van w a r e democratie en vrijzinnigheid verliezen en mettertijd vergiftigd worden met het venijn van ijdelen trots en ongerijmd vooroordeel. Gelukkig voor de bevolking is het echter, dat hoe h o o g e r de maatschappelijke positie van den Nederlander is, zoo m i n d e r kans er is voor eene afwijking van zijne als ingeboren gevoelens van recht en rechtvaardigheid. Goddank!

Huisvlijt.

Deze vereeniging is haar werk begonnen. 5 November l.l. is het verkooplokaal geopend. Wij maken van deze gelegenheid gebruik mee te deelen, „dat de besprekingen, die de Gouverneur met het bestuur van het Ondersteuningsfonds Nederlandsch Verbond groep Nederlandsche Antillen, gehouden heeft, dezen stoot tot de oprichting van Huisvlijt hebben gegeven.” Dit ietwat verwarde bericht, het Ondersteuningsfonds en het A. N. V. Groep Antillen, zijn zelfstandige lichamen. Ter verbetering onzer mededeeling hieromtrent in ons nummer van 27 Nov. l.l.

Ambtenaarssalarissen.

Tot ons genoegen kunnen wij mededeelen, dat de Koloniale Raad de post op de begrooting (wijzigingsvoorstel), waarvan sprake is in onze nummers van 23 October en 20 Nov. l.l., met algemeene stemmen verworpen heeft. Wij verwijzen naar de aangehaalde artikelen. Veel geven zal het wel niet. De gelden zijn al uitgegeven, heeft de Gouverneur gezegd in de gewisselde stukken, maar als eenstemmig oordeel van den Raad heeft deze uitspraak groote beteekenis.

Kleine berichten.

De Gouverneur heeft bij den Kolonialen Raad een ontwerp-verordening tot regeling der *coöperatieve vereenigingen* ingediend.

Bij voldoende deelname zal in 1920 weer een leergang in *zeevaartkunde* worden geopend.

Opgericht is de *West-Indische Handelsmaatschappij*, die „het drijven van handel in de meest uitgebreide beteekenis van het woord” ten doel heeft. De N. V. is gevestigd te Willemstad, Curaçao. Nadere gegevens omtrent den te drijven handel bieden noch de statuten noch de plaatselijke bladen. Directeur is de heer A. G. Mörzer Bruyns te Den Haag, commissaris de heer H. J. C. Bodenburg Hellemund te Willemstad. Als mede-oprichters worden genoemd Mr. H. A. G. Venema, advocaat te Den Haag en de heer J. Woltman Jr., directeur der Veendammer Hypotheekbank.

De heer Mörzer Bruyns, tijdelijk in de kolonie, hield op eene vergadering van het Algemeen Nederlandsch Verbond eene lezing over *de ontwikkeling van den Nederlandschen landbouw sedert 1880 en de opkomst van den landbouw in Nederlandsch-Indië Wat is daaruit voor Curaçao te leeren?*

Te Philipsburg op St. Martin N. G. is het eeuwfeest van de vestiging van het methodistisch genootschap op dit eiland gevierd.

In plaats van den heer J. F. Haayen is de heer H. J. T. Boomgaart benoemd tot gouvernementssecretaris. De kolonie verliest in den heer Haayen eenen van hare oudste dienaren, die met voorbeeldigen trouw het Gouvernement in onderscheidene rangen ook op de Bovenwindsche eilanden heeft gediend. Zijn opvolger kan zich mede op eenen belangrijken staat van dienst beroemen, die in zijne nieuwe betrekking eene waardige bekroning ontvangt.

De eerste groote regen is gevallen.

Gouverneur Helfrich vertoeft thans op de Bovenwindsche eilanden. Van 18 November—4 December zou de inspectietocht met Hr. Ms. „Zeeland” duren. De landbouwkundige, de administrateur van financiën, de onderwijs-inspecteur, de hoedenvlecht-leider, de directeur van openbare werken en de directeur van den gezondheidsdienst, zouden allen van de partij zijn.

De Vrijmoedige deelt mee, dat de heer Manuel Perez, consul van San Domingo op Curaçao, na 40-jarigen dienst dit ambt heeft neergelegd. Den beminnelijken grijsaard wenschen wij gaarne nog lange jaren toe van een otium cum dignitate.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het bijgeloof van de Javanen. Dat het bijgeloof van de Javanen nog niet sterk verminderd is, moge o m. blijken uit de veroordeeling van een zekeren Hadji Idris door den Landrechter te Bandoeng tot *f* 30.— boete, wegens het verkoopen van djimats (talismans).

Ardi, Alpasik Nalharip, Djaja, Soewanta en Madromi hadden hunne sawahs aan den kampongrand en verder nog eenige koffietuinen, die over het algemeen een voldoend levensbestaan opleverden.

Doch zij hadden van tijd tot tijd last van veldmuizen en schadelijke insecten en om daaraan een einde te maken riepen zij de hulp in van Hadji Idris, een man, die in de dessa bekend stond als geverseerd in de Heilige Schrift en dientengevolge invloed had bij het volk.

Hadji Idris was tot het verleenen van hulp wel bereid en verstrekte aan de verzoekers eenige papiertjes, waarop enkele heilige spreuken uit den Koran waren aangebracht, natuurlijk tegen betaling.

Deze papiertjes moesten op de vier hoeken van de terreinen in den grond worden gegraven, zoowel op de sawahs als in de koffietuinen.

De politie kwam achter de zaak en bracht Hadji Idris voor het Landgerecht met het bekende gevolg.

Zou er op het gebied der bestrijding van het bijgeloof van de Inlanders geen belangrijk veld van actie zijn voor de Sarekat Islam-vereeniging?

Verslag van de Vergadering van de Sarekat Islam-Vereeniging in de dessa Kaliwoengoe (Java). Op 28 September 1919 werd te Kaliwoengoe eene vergadering gehouden van de Sarekat Islam-Vereeniging, welke bezocht werd door 250 leden.

Het uit 9 leden bestaande bestuur was voltallig aanwezig.

Ten 9 ure 's avonds opende de voorzitter, de heer Mohamad Kasan, de vergadering, heette alle leden welkom, dankte allen voor hunne aanwezigheid, doch betreurde de afwezigheid van zoovelen.

Hij zette vervolgens het doel van de vereeniging nogmaals uiteen en drong op trouw bezoek van de vergaderingen aan als eenig middel om iets te leeren, met elkander van gedachten te wisselen. de belangen van den grondeigendom te bespreken, elkanders nooden en behoeften te leeren kennen en daarin, in overleg met het bestuur, langs geleidelijken weg verbetering of verlichting te brengen. De onder-voorzitter, een even bezadigd man als de voorzitter, wees er op dat de vereeniging te Kaliwoengoe niet vooruitging, hoofdzakelijk tengevolge van het feit dat het doel daarvan door de massa nog niet werd begrepen, doch misschien ook tengevolge van de groote afstanden tusschen Kaliwoengoe en de omliggende dorpen.

In verband daarmede stelde hij voor op Zondagmorgen 19 October 1919 eene openbare vergadering te houden op de aloen aloen van het district Kaliwoengoe.

Het doel van de vereeniging kon dan nogmaals worden uiteengezet en dan tevens kennis genomen van de wijze waarop door sommige leden te veel steun wordt verleend aan het Europeesche kapitaal.

De ontevreden stemming in het corps Inlandsche artsen in Nederlandsch-Indië. Deze is tot uiting gekomen in eene vergadering van 26 October 1919, welke in het Stovia-gebouw te Weltevreden werd gehouden.

De vertegenwoordiger van het corps, n.l. van de afdeeling „Oost-Java", was aanwezig; die van „West-Java" had zich laten verontschuldigen wegens drukke ambtsbezigheden.

Verder waren tegenwoordig de inlandsche artsen te Batavia, Buitenzorg, Meester Cornelis, Bandoeng en de leerlingen van de 5e en 6e klasse der Dokter-Djawaschool te Weltevreden.

Het onderwerp, dat behandeld werd, was het eenige dagen te voren uit Nederland ontvangen telegratisch bericht, dat de waarnemend Minister van Koloniën niet getreden was in de traktementsverhooging der Inlandsche artsen, zooals in de motie van Dr. Rivai in de Begrooting van 1920 was voorgesteld.

Deze tijding heeft het Corps Inlandsche artsen zeer teleurgesteld en ontstemd.

Ook werd in deze vergadering besproken de traktementswijzigingen van de andere landsdienaren, als de vrouwelijke ziekenverpleegsters en militaire functionarissen.

Zoo is het traktement van een Hollandsche Hoofdverpleegster bijv. grooter dan van een Inlandschen arts. Dit gunnen de Inlandsche artsen haar gaarne, doch wel vinden zij dat de Regeering hier met twee maten meet.

Zij zien in die handeling van den waarnemend Minister van Koloniën eene daad, die de functie niet alleen van den Inlandschen arts naar beneden haalt, doch ook van allen, zoowel Europeanen als inlanders, die aan dien tak van dienst verbonden zijn.

Dat velen dan ook verlangend uitzien naar eene betrekking bij den Gewestelijken geneeskundigen dienst of bij eene Inspectie, waar men meer consideratie ondervindt, spreekt van zelf.

Het voorstel van de Bezuinigingscommissie is geweest het begintraktement vast te stellen op ƒ 250.— 's maands met 4 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50.— 's maands en 2 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25.— 's maands.

Deze laatste ƒ 25.— moesten dienen om de ambitie wat aan te zetten doch, alvorens men de verhooging ontvangt, is men reeds op zoo'n leeftijd dat het nut daarvan twijfelachtig is.

En het is om die reden dat men eene krachtige actie zal voeren voor de traktementsverhooging.

Hierbij moge in herinnering worden gebracht en de vraag gesteld wat er worden zal, wanneer de 3 Stadsverbanden te Batavia, Semarang en Soerabaija, waar honderden zieken worden verpleegd, geen medische assistentie van de Dokters-Dwaja zullen hebben, om nog niet eens te spreken van de hulp in de krankzinnigengestichten en in de andere elders aanwezige geneeskundige inrichtingen.

Komt in al die instituten verwarring, dan ligt daarvan de schuld niet aan de Inlandsche artsen.

In de vergadering werd eenstemmig besloten dat alle inlandsche artsen hun ontslag uit den Staatsdienst zouden vragen voor het geval het aan de Tweede Kamer gedane verzoek van intrekking van het amendement op de Indische Begrooting niet werd toegestaan, aangezien de bezoldigingen op den tegenwoordigen voet beslist onvoldoende zijn.

In verband met een en ander werd tevens besloten gelden bijeen te brengen en de weerstandskas te versterken.

Uit Soerabaija werd bericht, dat de inlandsche artsen dáár ter plaatse zich ook hadden vereenigd op last van het Hoofdbestuur der Vereeniging van Inlandsche artsen, welke samenkomst zou plaats hebben op hetzelfde tijdstip dat het Congres der Sarekat Islam-Vereeniging zou worden gehouden.

Dit Congres heeft eveneens toegezegd de actie te zullen steunen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De ongunstige toestand der Chineezen in Mexico. In de *Sinar Sumatra* komt een afschrift voor van de schriftelijke klacht, welke de in Mexico woonachtige Chineezen hebben ingediend bij de Chineesche Regeering door tusschenkomst van de „Overseas Chinese Association", en welke luidt als volgt:

Het is een eerste plicht van onze Regeering om persoon en goed van landgenooten in den vreemde te beschermen.

Maar wij, Chineesche handelaren in Mexico, ondervinden dáár eene bejegening van de zijde der vreemdelingen van de grootste willekeur, terwijl het Chineesche gouvernement, niettegenstaande de herhaaldelijk gedane verzoeken om verbetering, steeds het stilzwijgen er toe doet.

Het opleggen van straffen en het executeeren van Chineezen kan men er dagelijks waarnemen.

In het geheel bevinden zich in Mexico een 60.000-tal Chineezen en oorspronkelijk gingen de handel en de industrie vooruit, doch toen de Mexicanen langzamerhand kennis kregen van dien voorspoed, werd de toestand geheel anders.

Ten tijde van het einde der Tsing-dynastie werden tal van Chineezen in Mexico ter dood gebracht.

De toenmalige Chineesche gezant in Amerika Chang-Yin-Tang deed, door middel van zijn secretaris Awijan Keng, destijds wel pogingen om geldelijke vergoeding te krijgen van de Mexicaansche Regeering, doch tengevolge van het uitbreken der Revolutie in Groot-China werd aan dat verzoek geen gevolg gegeven en is de toestand gebleven zooals hij was. Ook tijdens de Revolutie in Mexico in het jaar 1917 lieten vele Chineezen dáár het leven, met het gevolg dat de overblijvenden bescherming zochten op de Amerikaansche oorlogsschepen.

Door tusschenkomst van de Chineesche Club te San Francisco ontvingen zij toen geldelijken steun uit China van den toenmaligen President der Chineesche Republiek Yuan-Shi-Kai, terwijl de president van bovengenoemde Chineesche Club, de heer Lin-Shan-tu, die plaatselijk de toestanden had opgenomen, krachtig geldelijk bijsprong.

Deze slechte behandeling van de Chineezen in Mexico is eene zeer oude zaak, doch de Mexicaansche Regeering schijnt, tengevolge van partijtwisten, niet in staat te zijn een einde te maken aan de kwellingen, waaraan zij van de zijde van het Mexicaansche volk en van de lagere ambtenaren blootstaan.

Soms worden de huizen in brand gestoken, de jonge Chineesche meisjes uit hare families gerukt en medegenomen. Zelfs het dooden van een Chinees geldt in Mexico als een groot geluk voor het land.

Toen voor de Chineezen geen recht te verkrijgen was van de Mexicaansche Regeering, hebben zij zich gericht tot de gezanten van de andere landen doch te vergeefs.

Eindelijk hebben de Amerikaansche en Engelsche Regeeringen oorlogsschepen gezonden om personen en goederen te beschermen, doch wanneer de Chineesche Regeering zich aan deze aangelegenheid niet gelegen laat liggen, dan gaan de Chineesche Handel en Industrie in Mexico te gronde.

Ongunstige toestand, waarin de geldcirculatie in China verkeert. In de *Perniagaän* van 14 October

1919 wordt aan dit onderwerp een hoofdartikel gewijd, waaraan het navolgende is ontleend:

Na het sluiten van den wapenstilstand in Europa hoopten de Chineesche nationalisten op betere tijden voor hun land en op zijn minst dat 's lands financiën eindelijk eens onder eigen beheer zouden komen. Doch van de vervulling van den wensch zal, de tegenwoordige toestanden in aanmerking genomen, in den eersten tijd nog wel niet veel komen.

De provincies van China moeten een totaal bedrag van 200 millioen aan de Centrale Regeering te Peking afdragen, doch aangezien deze Regeering altijd even slap is in hare handelingen, is van dat bedrag in het jaar 1918 slechts weinig binnengekomen, hoofdzakelijk ten gevolge van het feit, dat de militaire gouverneurs de belastinggelden onder zich hielden.

Als motief daarvoor gaven zij op dat de provincies te arm waren om te betalen en deze juist rekenden op Regeeringssteun.

En niet alleen dit, de militaire gouverneurs gaven zelfs aan de Centrale Regeering te kennen, dat zij geld in Japan en elders hadden moeten opnemen ter bestrijding van de dagelijksche uitgaven en dat zij de Regeeringsgoedkeuring op die handelingen verzochten.

De Centrale Regeering was wel verplicht die goedkeuring te verleenen, aangezien zij vreesde dat de provincies anders zich onafhankelijk zouden verklaren.

Zij verzuimde echter een onderzoek in te stellen naar het financieel beheer in de provincies, met het gevolg dat de verwarring in het afgeloopen jaar ten top steeg.

Met de geldcirculatie is het al even ongunstig gesteld en het publiek geraakt er geheel in de war van.

De steden Sjanghai, Tientsin en Peking hebben hun eigen papiergeld, dat uitgegeven wordt door Chineesche, Europeesche en Japansche Banken.

En nu is het zotste van het geval wel dat waar het vreemde papiergeld overal gewild is, men een tegenzin heeft tegen het Chineesche papiergeld, uitgezonderd dan dat van de Bank van China.

Voor dat Chineesche papiergeld krijgt men slechts de halve waarde.

Chineesche pasmunt is in China bijna niet te krijgen en als men in een winkel iets koopt voor eene waarde van 50 centen, moet 60 cent klein geld worden betaald.

Zoowel op de markten als op de belastingkantoren en bij de spoorwegen ondervindt men sedert het begin van dit jaar talrijke moeilijkheden.

In de maand Juli 1918 heeft de Minister van Financiën Tsao-Yu-Lüs den president der Chineesche Republiek verzocht de noodige voorzieningen te nemen voor den aanmaak en het in circulatie brengen van Chineesch goudgeld en hoewel de President in dezen maatregel niet veel heil zag voor het land, zoo stond hij het verzoek van zijn officieelen financieelen adviseur toch toe.

Verder sloot de Minister van Financiën een overeenkomst met den vertegenwoordiger van de Japansche Chosen-Bank, den heer Hishinara, en ging met hem een schuld aan van 80 millioen yen, waarvoor bankbiljetten werden uitgegeven, welke alleen inwisselbaar waren bij die Bank.

Van deze 80 millioen moesten 47 millioen dienen om den Minister van Financiën in staat te stellen bankbiljetten tot een bedrag van 240 millioen uit te geven.

Spoedig daarop volgde zijne aanstelling tot Directeur van het circulatiebureau.

Het is duidelijk, dat na deze maatregelen China bijna geen klein geld meer hebben zal en dat door de invoering van Japansche bankbiljetten in China, Japan met de groote handelsvoordeelen zal gaan strijken.

De legaties der geallieerden hebben na de oprichting van het Circulatie Bureau zich reeds meerdere malen verzet en protest aangeteekend tegen de uitgifte van Japansch papier geld in China, doch tot heden is omtrent den uitslag dier bemoeiingen nog niets bekend.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De wedvlucht naar Australië.

Men zal zich herinneren, hoe wij te dezer plaatse, tijdens de E.L.T.A. aangespoord hebben om de eer van den eersten vliegtocht naar onze koloniën aan een Nederlander te doen toekomen, of om hiertoe althans een poging te doen. Toen in Frankrijk en in Engeland toebereidselen werden gemaakt voor een wedvlucht van daar naar Australië, waarvoor door de Australische regeering een prijs van 10.000 P. St. uitgeloofd was, herhaalden wij onze aansporing. De eerste, die de reis naar Australië aanvaardde was de Franschman Poulet. Bij gelegenheid van zijn vertrek, op 14 October, riepen wij andermaal de Nederlandsche vliegeniers toe: doet toch mee!

Wat wij betoogden hebben anderen meegevoeld. De Indische regeering loofde een prijs — een prijsje — uit voor de eerste vlucht Nederland—Java; van andere zijde werd de prijs aangedikt. Maar wat voor den Franschman en den Engelschman al kant en klaar was moest in 't land, waar de E.L.T.A. gehouden werd, nog bekeken en bepraat worden. Hiermede is men nu nog bezig, terwijl er al een druk verkeer door de lucht is van Engeland tot veel verder dan Java, en terwijl eerst kapitein Smith en daarna ook Poulet reeds den tocht naar Australië hebben volbracht.

De gebroeders Ross en Keith Smith, vergezeld van twee vliegermachinisten, hebben de volgende route genomen:

12 Nov. vertr. van Hounslow bij Londen, aank. te Lyon.

13	„	Pisa	27	Nov.	Allahabad
15	„	Rome	29	„	Calcutta
16	„	Taranto	30	„	Rangoon
17	„	Kreta	1	Dec.	Bangkok
18	„	Kaïro	2	„	Sava
20	„	Damascus	4	„	Singapore
21	„	Bagdad	6	„	Bandoeng
22	„	Boessorah	8	„	Bima
23	„	Bendar Abbas	10	„	Port Darwin
24	„	Delhi			

Volgens een vroeger bericht zouden zij in onze Oost op meer punten landen, en wij vinden ook bijzonderheden gemeld over hunne aankomst te Soerabaija. Wij betwijfelen echter of 't noodig is geweest zoo vaak te landen als dit aanvankelijk werd opgegeven, namelijk te Bandoeng, Semarang, Soerabaija, Bali, Lombok, Soembawa, Reo (Flores), Larantoeka (Flores), Atamboca (Timor). Wellicht zijn daar landingspunten gereed gemaakt om er desverkiezend te kunnen landen.

Volgens de gestelde voorwaarden moest de afstand van ± 12.500 mijlen uiterlijk in 720 uren worden afgelegd. Het Vickers-Vimy toestel, aanvankelijk voor oorlogsdoeleinden gebouwd, vertrok 12 November van Hounslow, het landde den 9en December op Australischen bodem, d.i. 2 dagen binnen den gestelden termijn. Vakmannen zal 't interesseeren, dat niet alleen 't vliegtuig zelf, maar ook de tweelingmotor Rolls-Royce, van hetzelfde type zijn als die waarmede Alcock zijn beroemden overtocht van den Atlantischen Oceaan volbracht heeft.

Op verschillende landingspunten zijn de koene baanbrekers met geestdrift ontvangen, ook te Bandoeng, waar hun voorbeeld zoo aanstekelijk werkte dat de gouv.-gen. graaf van Limburg Stirum, even na hun vertrek zelf de lucht inging en twee uren boven de Preanger Regentschappen vloog. Al is hij geenszins de eerste hoogwaardigheidbekleeder, die zoo iets onderneemt, algemeen bekend zijn b.v. de reizen van 't Belgische koningspaar naar Engeland en naar de Rijnprovincie, zijn tocht heeft voor Indië toch bijzondere beteekenis, omdat daar, sedert de noodlottige vlucht die den legercommandant, generaal Michielsen, het leven kostte, een algemeene bevangenheid bestond. In Australië zijn de gebroeders Smiths, die zelf Australiërs zijn, met groot enthousiasme verwelkomd. Terwijl wij dit schrijven, is 't bericht nog niet ontvangen van de volbrachte eindvlucht naar Melbourne, maar ook te Port Darwin heeft de bewondering zich reeds ruim geuit. De minister-president in Australië, de koning van Groot-Brittannië waren onder de eersten met telegrafische gelukwenschen.

De Australische regeering had patrouilleschepen uitgezonden om den overtocht te beschermen.

Zooals wij reeds zeiden, is ook de Franschman Poulet te Port Darwin aangekomen. Hij heeft vele moeilijkheden te overwinnen gehad, te Calcutta en te Rangoon was hij te gelijk met Smith, niettegenstaande hij bijna een maand eerder vertrokken was; nieuwe tegenspoeden belemmerden hem ook verder. Toch heeft hij

het einddoel bereikt, deed hij hierover veel langer dan de voor de prijswinning gestelde grens, zijn prestatie is hierom niet van minder beteekenis. Integendeel misschien, want tegenspoeden zullen op een dergelijke reis wel als waarschijnlijke factoren in rekening te brengen blijven. Heeft hij deze weten te overwinnen bij den eersten tocht, waarvoor alles op de meeste landingsplaatsen in den haast en gebrekkig was voorbereid, waarvoor de oriënteeraanwijzingen niet speciaal ingericht waren, waarvoor geen verkenningen van de atmosfeertoestanden plaats vonden, dan ligt daarin groote bemoediging voor hoog te spannen verwachtingen voor de toekomst.

En hoe nu Nederland? Wordt de vlucht voor het onderdeel Amsterdam—Bandoeng, na hetgeen volbracht is, toch nog als een leerrijke verkenning beschouwd, dan kan 't daarvoor beschikbaar gestelde geld zoo ook nu nog nuttig aangewend worden. Maar voor ons is 't fiere, dat er historische beteekenis aan moet geven, eraf. De gouverneur-generaal heeft door zijn luchtreisje zelf uitgesproken hoe wij bij een grootsche onderneming als die van Smith, het kleinere nu zonder ophef als een gewone zaak moeten gaan beschouwen. Laat men in Nederland de luchtreis naar Indië spoedig organiseeren, de landingspunten zijn bekend en beproefd, en laten onze vliegers dan 't hunne bijdragen om alle bijzonderheden bijeen te brengen, die kunnen meewerken om die reis tot eene van algemeen gebruik te maken. Misschien vormt zich dan in Nederland de eerste luchtvaartmaatschappij op Indië.

Volgens de laatste, nu beschikbare, berichten bevonden zich de andere vliegers, die aan de mededinging deelnemen: Matthews (vertrokken 22 October) te Weenen, Blackburn-Kangawo (vertrokken 21 October) op Kreta, Howel (verdronken nabij Korfoe).

In afwachting van den Volkenbond.

Overeenkomstig het advies van Daniels, minister van Marine, stelt de Amerikaansche marineraad voor den vlootbouw zich op 't standpunt dat de Vereenigde Staten tegen 1925 een oorlogsvloot moeten hebben, die Amerika ter zee de gelijke zal maken van welke andere mogendheid ook. Onder dien verstande echter, dat dit programma alleen uitgevoerd zal worden, voor zoover vóór dien tijd geen overeenstemming is bereikt voor de beperking der wapeningen, hetzij door een internationale overeenkomst, hetzij door den Volkerenbond.

Volgens dit voorstel wordt dus niet gewacht totdat een beslissing van internationale strekking genomen is, maar zouden de Vereenigde Staten al vast de millioenen uitgeven, op gevaar af dat de schepen niet noodig zullen zijn, liever dan de kans te loopen van niet spoedig gewaarborgd te zijn tegen elken politieken storm.

De marineraad motiveert zijne zienswijze aldus: Daar het ons doel is onze koopvaardijvloot onbelemmerd zoo te ontwikkelen, als door onze nationale belangen en hulpmiddelen wordt gerechtvaardigd, moeten wij ook een voldoend sterke vloot bouwen om onzen zeehandel te beschermen, alsmede om onze eigen kust en onze overzeesche bezittingen op doeltreffende wijze te beschermen.

De Belgische minister van koloniën naar Afrika.

In 1914 was de tegenwoordige minister van koloniën in België, Franck, in Kongo op reis, toen de oorlog hem noopte terug te keeren. Thans bestaat er reden te over om den toen onderbroken tocht te hervatten, niet alleen in 't oude Belgische gebied, maar ook in 't nieuw verkregene is veel te regelen, dat kennis van zaken vergt. Franck vertrekt 10 Januari, via Marseille naar Oost-Afrika, hij denkt ongeveer een half jaar afwezig te zijn. Van de kust van Mombassa reist hij naar Oebangi, dan naar de nieuwe Belgische bezittingen in Roeanda en Oeroendi, met Oesoemboeroe aan 't Tanganjikameer als eindpunt. Vandaar gaat hij met de Albertville naar Koebocło en vaart dan de rivier op tot Stanleyville. Na het bezoek aan deze streek zal de minister opnieuw het binnenland intrekken, de Sankoeroe over naar de Kasaï. Dit deel van de reis zal een karavaantocht van een maand vereischen. Ten slotte gaat hij naar Kinshassa en den Beneden-Congo om te Boma zijn Afrikaansche reis te eindigen.

De minister stelt zich ook belangrijke handelsvoordeelen voor België voor van de in Afrika aan te knoopen relatiën.

Autonomie voor Britsch-Indië.

Het Lagerhuis heeft in derde lezing de wet aangenomen, waardoor 't beginsel der autonomie voor Britsch-Indië in toepassing wordt gebracht.

In verband hiermede schrijft de „Daily Chronicle": Deze wet zal van groot belang zijn, doordien zij voor het eerst in Indië besturen in 't leven roept met uitvoerende macht, gegrond op het kiesrecht der Hindoes. Het geldt hier echter nog maar de regeeringen der provinciën; het centrale bestuur blijft op bureaucratischen grondslag staan. Die regeeringen zullen ook nog niet het bestuur der provincie in zijn geheel controleeren, alleen de z.g.n. overgedragen zaken zullen tot hare competentie behooren, maar erkend moet worden, dat de autonomie, in de provinciën begonnen, het beginsel tot gestadige ontwikkeling zal brengen, zoodat zij eenmaal aan geheel Indië ten deel moet worden.

De nationalisten zullen dus hunne houding van protesteeren en agiteeren kunnen opgeven om te toonen wat zij op bestuursgebied vermogen. Hoe grooter de uitkomsten zijn, die zij daarbij weten te verkrijgen, des te ruimer zullen de grenzen der autonomie uitgebreid worden. Het selfgovernment is, zoo opgevat, in hunne handen gelegd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met het portret van den nieuwen Minister van Koloniën S. de Graaff, gevolgd door een waardeerend artikel over Zijne Excellentie, door den hoofdredacteur E. A. A. van Heekeren. — De hr. Reinier D. Verbeek besluit zijn critische beschouwingen over toepassing en wijzigingen van de Indische mijnwet. In den breede toont schr. aan wat z.i. gedaan dient te worden om de mijnwet, wat tot nu toe niet heeft plaats gehad, tot haar volle recht te doen komen en zulks in het welbegrepen belang èn van Nederland èn van Indië. — Over „het keerpunt in onze Indisch-agrarische staatkunde" artikelt de hr. G. J. D. C. Stempels. Als uitgangspunt neemt schr. het agrarisch wetsontwerp van den Minister van Koloniën Fransen van de Putte, dat op 1 Mei 1866 in openbare beraadslaging kwam, met de strekking waarvan hij zich geheel kan vereenigen. — Dr. E. Bonebakker schrijft over volksonderwijs in verband met landbouw en bedrijf; dit onderwerp werd op het jongste koloniaal onderwijscongres te 's-Gravenhage behandeld, maar is, volgens schr., daar niet tot zijn volle recht gekomen.

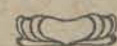
Verder bevat deze afl. de gewone rubrieken: Varia (Artikel 111. — De Inlandsche militie). — Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

De Haagsche Post.

In het Nr. van 13 Dec. schrijft de hr. J. Koning, redacteur van het Soerab. Handelsbl., een artikel „Kansen op revolutie in Ned. Oost-Indië." Schr. zegt dat men in Indië thans staat tegenover de ietwat sinistere feiten van den dag, die als een direct gevolg zijn te beschouwen van de ziekelijke ontwikkeling der beweging, door een maar al te groote groep van ethischverdwaasde Nederlanders, deftig en waanwijs „de evolutie van het inlandsche volk" genoemd. „Indien het Ned. Indisch gouvernement zich indertijd geen officiëele adviseurs voor inlandsche zaken had toegevoegd, die knappe taalgeleerden zijn, doch personen had gekozen met helderen kijk op de zaken, die een menschenleeftijd in de kolonie zijn geweest, geen idealisten, maar menschen, die het kind bij den naam durven noemen, dan zou men thans niet zoo ver zijn, dat de kans op een revolutie in het rijk van Insulinde degelijk onder het oog moet worden gezien."

Volgens den heer K. heeft men in de beweging te zien funeste uitingen van het pan-islamisme dat, steeds speculeerende op alle vormen van ontevredenheid, reeds zoo dikwijls den vrede verstoorde in Mohammedaansche landen. En een weerzinwekkende merkwaardigheid noemt hij het te constateeren, dat de Indische Regeering, die zoo vaak den mond vol heeft van vaderlijke zorg ten aanzien van den zwakken inlander, een goed en onschuldig deel van het inlandsche volk zonder bescherming en weerloos overlevert aan een aantal gewetenlooze volksleiders, die maar al te veel suggestieve macht op de eenvoudige menschen hebben. De feiten van den dag wettigen volgens schr. de uitspraak dat de kansen op een spoedige revolutie in Indië groot zijn. De berichten over de zgn. B-afdeeling van den Sarikat-Islam, bewijzen welk een hoogst gevaarlijk revolutionnair karakter de Sarikat-Islam-beweging heeft aangenomen. (B. is de voorletter van bargok, hetgeen beteekent „verzet tegen het wettig gezag"). De komende revolutie in Indië zal geen einde maken aan het gezag der Hollanders in het tropische rijk. Maar er zal Hollandsch bloed vloeien en de reactie zal zich op elk gebied zeer pijnlijk doen gevoelen. Teneinde de klap zoo licht mogelijk te doen zijn is het, zoo besluit

de hr. K., noodig dat ook van Holland uit krachtige stemmen opgaan tegen de wijze waarop onder het huidige Opperbestuur gesold wordt met de grootste belangen der Nederlandsche natie als koloniseerende Mogendheid en ook met de zeker in verhouding niet minder zwaar wegende belangen van een goed deel der door haar onverantwoordelijke leiders misleide, goedwillende inheemsche bevolking.

Weekblad voor Indië.

Uit den inhoud van No. 28 vermelden we een artikel van C. V., getiteld: Viering van „Doorluchtige" verjaardagen in Oud-Indië. — Verder wordt nogmaals gewezen op Uitstervend Nieuw-Guinea, Schr. hoopt dat deze treurige aangelegenheid in de najaarszitting van den Volksraad aanhangig zal worden gemaakt; hem dunkt de kwestie belangrijker dan vele der zaken die anders tot de allerbelangrijkste worden gerekend.

In No. 29 en 30 schrijft C. V. over reizen van vroegere Gouverneurs-Generaal naar de Molukken (met ill.). — Voorts in No. 29 o.a. in de rubriek „Medische kroniek" een artikel: „Serum-therapie".

No. 30 bevat o.m.: De geschiedenis van de eerste menschen volgens den Javaan. Een Javaanschen „toekang-dongeng" (verhaler) naverteld, door Louise.

De Ingenieur.

In No. 50 is opgenomen den uitvoerigen tekst van het programma van het te Batavia te houden ingenieurscongres (8—15 Mei 1920), hetwelk belooft zeer belangrijk te zullen worden. Van den grootschen opzet krijgt men een indruk door de volgende cijfers. De totale uitgaven zijn geraamd op ƒ 135.750, aldus verdeeld: internationale deelname ƒ 8000.—, drukwerken ƒ 96.000.—, zaalhuur en stenografie ƒ 3500.—, secretariaat ƒ 12.000.—, excursies en diversen ƒ 11.500.—, onverzien ƒ 4750.—. De reeds toegezegde inkomsten bedragen ƒ 185.165.—, waarvan regeeringssubsidie ƒ 15.000.—, locale raden ƒ 7450.—, afd. Ned.-Indië van het Instituut van Ingenieurs ƒ 3000.—, verkeersmaatschappijen ƒ 21.250.—, industrieelmaatschappijen enz. ƒ 29.700.—, personen ƒ 3400.—, deelnemers ƒ 5365.—.

In hetzelfde nummer wordt nog melding gemaakt van de openingsrede van ir. dr. Van Rossem over: „de rubberindustrie, haar ontwikkeling en haar grondstoffen".

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 50: De Amerikaansche schatting van den wereldsuikeroogst, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Proefnemingen over de bruikbaarheid der z.g. lijnenselectie bij het rijstgewas, door J. J. Paerels. — Handleiding voor tropische witsuikerfabrikatie, besproken door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Kultures en productenuitvoer van Sumatra's Oostkust gedurende het eerste halfjaar van 1919. — Handel der Philippijnen in 1918. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Korte mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen enz., zoomede een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over verschillende cultures.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat.

Afl. 18 van den elfden jaargang bevat de notulen der vergadering van de Soekaboemische Landbouwvereeniging, gehouden den 23en Juni j.l., bevattende o.a. de volgende voordrachten. Verbetering van het verkeer zoowel door trambanen als verharde wegen in het gewest der Preanger Regentschappen, door D. de Iongh Hzn. — Opmerkingen omtrent het economisch beheer van theeondernemingen en eenige te treffen maatregelen ter verkrijging eener zuinige exploitatie, door K. E. Schütt Jr. — Eenige gegevens van het opvoedingswerk te Soekaboemi, door P. Kuijlman.

Afl. 19 (notulen verg. Rubberplanters Ver. te Bandoeng op 28 Aug.), bevat o.a.: Invloed van het tapsysteem en de cultuuromstandigheden op latex en rubber, door Dr. O. de Vries. — Over de factoren, welke van invloed zijn op de lumpvorming, door Dr. W. Bobilioff Sr.

Handel en Bedrijf.

De hr. D. Ingermans besluit in No. 23 zijn artikelenreeks over warenkennis van koloniale waren, met het artikel katoen.

De Reflector.

Over het pannen- en pottenmakersbedrijf te Plered, hetwelk van zeer ouden datum is en een winstgevend bestaan aan de inlandsche bevolking aldaar oplevert, bevat No. 44 van „De Reflector" een kort, van plaatjes voorzien, artikel.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 18 van den 4en jaargang heeft den volgenden inhoud: De plaats van de Inlanders in de Europeesche cultures (Eene beschouwing), door C. F. B. — Herademing, door H. van Meurs (natuurlijke contra synthetische rubber). — Causerie over het aanplanten van voedingsgewassen op ondernemingen in verband met de teeltdwang ordonnantie, door W. E. R. van Lijnden. — Behalve deze oorspronkelijke artikelen vindt men in hetzelfde Nr. nog tal van aan andere publicaties ontleende, als: Koffie in de oorlogsjaren. — Een en ander over den rijstbouw en de waarde van rijst als voedingsmiddel. — Nieuwe Lampongiana, door Dr. R. Broersma (slot). — Zelfmoord bij dieren, door J. F. C. Raabe.

Ned.-Indisch Rubbertijdschrift.

Uit den inhoud van 4e jaarg. No. 4: Verslag van de demonstratie ter bestrijding van bruine binnenbastziekte op de rubberonderneming Kendang-Lamboe, door J. R. Harmsen. — De boekhouding op cultuurondernemingen. — G. N. A. Volkert †. — De leiding bij het Boschwezen. — Arbeidsregeling voor cultuurgeëmployeerden.

Pharmaceutisch Weekblad.

In No. 45 vindt men een tweetal artikelen met betrekking op Curaçao, nl. Het winnen van Curaçaoaloë, door P. Vierhout, en: Kort overzicht over den landbouw op Curaçao, door G. B. Dussel.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 37: Bahau-Dajaks (vervolg), door N. — Salib Poetih. Witte Kruis-Kolonie te Salatiga, door Mr. J. H. Abendanon (mooi beschreven en geïllustreerde bijdrage over het liefdewerk van den hr. en mevr. van Emmerik). — Van den hak op den tak. Causerieën over Indië, door Lobang Roebah. V. Over kleederdrachten.

De Gouden Kris.

De gouden kris, door M. C. Kooy-van Zeggelen. Tweede druk (Amsterdam, Scheltema en Holkema's boekhandel).

In een inleidend woord vestigt Prof. van Vollenhoven in dezen nieuwen druk er de aandacht op, dat 't wonder van deze bekoorlijke, eenvoudige vertelling is, dat zij ons in een ommezien weet te verplaatsen in de inlandsche wereld van Zuid-Celebes — met welke de schrijfster uit eigen aanschouwing bekend is — zóó zelfs, dat als men in het boek voor het eerst de Hollanders ontmoet, men ze voor zich ziet als vreemdelingen en zich ietwat angstig voelt voor ingrijpen of doortasten hunnerzijds. Dit is dus iets geheel anders, dan andere Indische verhalen, waarin Indië nog niet van den Inlander uit, maar van een Westersch standpunt wordt bekeken.

Albrecht's Klapper.

Bij A. W. Sijthoff's Uitg. Mij. te Leiden is verschenen: Albrecht's Klapper op de wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, van het jaar 1816 tot en met het jaar 1917. Bijgewerkt en herzien, door J. C. Palm. Vijfde druk.

Bijdragen in vreemde tijdschriften.

Detzners Forschungen in Neuguinea (mit Karte), von W. Behrmann (Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde, 1919, No. 7—8).

Notes on the flora of Sumatra, by E. D. Merrill (The Philippine Journal of Science, Vol. XIV. No. 2).

The new wireless service in the island of Borneo (at Kuching), by J. Boyer (with illustrations). (The Wireless World. August 1919).

Missing links in the development of the ancient Portuguese cartography of the Netherlands East Indian Archipelago, by E. C. Abendanon (with note by E. Heawood). (The Geographical Journal. December 1919).

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

Commissie voor West-Indië.

VERGADERING op *Zaterdag 20 December 1919* om 2 uur n.m. in de „Leeszaal" van het Gebouw van „Oost en West", Heulstraat 17.

De wd. Secretaris,
A. J. GOOSZEN.

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR INLANDERS „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Inlanders een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01½;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Balletstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

N°. 52 Donderdag 25 December 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Kerstgedachten en „Oost en West".

—o—

Kerstmis! Vrede op aarde!?

Sedert 11 November 1918 ziedt en barnt het nog steeds in den Europeeschen heksenbrouwketel en 't einde is nog niet te voorzien. Stroomen wee werden en worden over het menschdom uitgestort en 't is of verblinding, een verwarring van schijn met werkelijkheid, zich alom van 's menschen geest heeft meester gemaakt. Geconfereerd wordt er veel, doch hoe meer men praat, hoe verder men dikwerf van het doel is af geraakt, en 't komt thans op handelen, snel handelen aan.

Zoo ook in onze vereeniging „Oost en West", de vereeniging met een zoo schoon doel!

Wij schetsten in vorige „Heads" „Wat „Oost en West" beoogt en is" en „wat het doet"! Op den ouden stam ontsproten vele twijgen, doch willen deze twijgen zich verder tot takken k u n n e n ontwikkelen, dan moet de stam, het Hoofdbestuur, ze kunnen voeden en moet hiervoor zelve krachtig gevoed worden. En nu rijst de vraag, voeren de wortels, de Afdeelingen en leden, den stam daartoe voldoende sappen toe?

Wij gevoelen groote sympathie voor de vereeniging, voor haar ethisch doel en de praktische uitvoering daarvan, diep zijn wij doordrongen van de innige overtuiging der gebiedende noodzakelijkheid, dat, in tijden als deze vooral, eene vereeniging als „Oost en West" niet alleen d r i n g e n d n o o d i g is, en dáárom reeds moet blijven bestaan, maar ook dat zij zich verder m o e t ontwikkelen en uitbreiden. De band tusschen moederland en koloniën, die schijnt aangevreten te zijn en te rafelen, moet blijken ongeschonden te zijn niet alleen, doch sterker te worden.

Doordrongen van die overtuiging trachten wij persoonlijk deze ook bij anderen ingang te doen vinden, met het gevolg, dat hierdoor in minder dan 3 maanden 90 nieuwe leden toetraden, elf hunne contributie verhoogden, 40 deze op peil brachten, zoodoende ons bestaan m o g e l ij k makende. En waar ons dit gelukte, waarom zou dit anderen dan niet gelukken!?

En „Oost en West" m o e t blijven voortbestaan om tegemoet te komen aan, weg te nemen allerlei bezwaren, groot en klein, die men vindt op den weg naar en van uit de koloniën, waarop men stuit gaande naar Indië, komende naar Nederland. En door deze zorgen weg te nemen, verlicht men het bestaan, schenkt men rust en doet vrede dalen in het gemoed.

Helpt en blijft dus helpen onze vereeniging „Oost en West" om dien vrede te kunnen b l ij v e n brengen. Laat Kerstmis dan ook voor ons eene opwekking zijn tot uitbreiding van het aantal onzer leden en begunstigers, tot verhooging, dan wel het op peil brengen onzer contributies; dan kunnen we elkander meer dan ooit toewenschen:

A merry Christmas!

A. J. GOOSZEN,
wd. Secretaris van het Hoofdbestuur.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

Vriendschapsbanden in Indië.

In Medan overleed kort geleden een Europeaan, die zijn rust niet begreep, toen hij na jaren arbeidens in de tropen in Holland terug was en terugging naar Insulinde, niet jong meer, om opnieuw aan het werk te gaan, zijn gezin in Holland achter latend.

De Medansche corr. van het „Soer. Hbl." schrijft naar aanleiding hiervan: „Wanneer ginds in het moederland een man sterft, van wien men niet meer weet dan hier van dezen gestorvene bekend was, dan ziet men ter begrafenis een zwarten lijkwagen met misschien een volgwagen, waarin de naaste buurman zit. Hier volgden een rij auto's, hier dekten bloemen en kransen de baar. In die auto's zaten een tachtig-

jarige man, die den overledene als kind had gekend, en verder menschen, die niets meer van hem wisten dan ik en wier betrekking tot hem zich niet verder uitstrekte dan een groet bij het passeeren op straat.

Men noemt de vriendschap in Indië wel eens los en inderdaad, wij in de koloniën, gewend als wij zijn aan de voortdurende mutatie, het aanhoudend va-et-vient, hechten ons niet sterk aan elkander, overtuigd als wij zijn, dat een blijvende band toch onmogelijk is. Doch het doet goed, de saamhoorigheid te kunnen constateeren in gevallen als dit. De man, dien wij ten grave hebben gebracht, is naar deze landen gekomen langs denzelfden weg, dien wij zijn gegaan en zijn bedoelingen waren als die van ons; en het zijn die gemeenschappelijke ondervindingen, welke ons ten slotte toch meer vereenigen dan wij oppervlakkig denken.

Jammer, dat dit gevoel eerst aan het licht komt op het kerkhof! Doch ook een troost voor nabestaanden van wie hier sterven, moet het zijn te weten, dat de laatste eer waardig bewezen wordt, ook wanneer maag en vriend verre zijn. En ook voor vele werkers hier, die denken aan het „heden ik en morgen gij", kan het een vertroostende gedachte zijn, dat zijn uitvaart zeker niet onopgemerkt zal gaan. De begrafenis-ceremoniën geschieden niet voor de dooden, maar voor de levenden, en al komt men naar hier om te leven en niet om te sterven, iedereen kan hetzelfde lot beschoren zijn."

De politiek in onze Koloniën.

„Insulinde", de sociaal-democratie en de „Sarekat Islam", hoewel verschillend in het einddoel, hebben één punt gemeen, n.l. de ontzetting van het Nederlandsche bestuur uit zijn gezagspositie, schrijft v. L. in het „Soer. Hbl." Een sterk rood blok heeft zich gevormd, waartegenover een zwart blok thans wordt georganiseerd. De ethici staan tusschen deze beide groote partijen, weifelend en aanpassend. Als onvermijdelijk moet aanvaard worden de door de tegenstanders gestelde scherpe, doch juiste tegenstelling: Overheerschers en Overheerschten. „Er is trouwens geen enkele geldige reden aan te voeren, waarom de Nederlanders niet trotsch zouden kunnen zijn op hun heerschappij over Indië, terwijl wij het als schuldigen plicht erkennen de tegenstelling zooveel mogelijk te verzachten. Haar weg te doezelen echter is struisvogelpolitiek, welke zich per sé zal wreken en zich reeds gedeeltelijk gewroken heeft."

In „Mataram" beeldde de heer Zentgraaff de huidige positie zeer juist uit. Aan het slot van een zeer lezenswaardig betoog inzake de houding van den Politiek-Economischen Bond in de kwestie van de belastingunificatie concludeerde hij: „Wij leven in den tijd der extremisten, zoowel pro als contra de revolutie. De beide polen trekken steeds krachtiger de losse elementen tot zich; de situatie wordt met den dag duidelijker. Aan één der uiterste partijen is de toekomst. Het is de groote verdienste der „reactionnairen", dat zij de situatie al eerder hebben onderkend, dat zij hun plaats hebben ingenomen en dat zij met alle kracht, die in hen is, den wagen van den afgrond trachten af te houden. Het gaat hier om levensbelangen van onmetelijke beteekenis. Indien hier ooit een revolutie mocht slagen, dan zal niet alleen de z.g. reactionnaire partij, doch dan zullen alle Westerlingen worden geworpen in een poel van jammer en bloed en misdaad. Dan zal, al wat het Westen hier eeuwen wrocht, ondergaan in een drama van vernietiging als waarvan de geschiedenis nauw een tweede voorbeeld kan aanhalen. De sabel moet daartegen worden gebruikt, en niet uitsluitend om er mee te rammelen. Zij worde met kracht gehanteerd; de sabel voor de oproerlingen, de zweep striemend op de ruggen der twijfelaars, der vermaarde middenmannen, der optimisten die-een-bevredigingsformule-zoeken, om hen voort te jagen naar de plaats, waar zij behooren: West en Oost. Eerst dàn kan men elkaar goed in de oogen zien."

v. L., dit overnemende, vervolgt: „Zoo is het! West of Oost; overheerscher en overheerschten, ziedaar de onvermijdelijke, doch eerlijke tegenstelling: het onontkoombare. Het wordt dan ook meer dan tijd, dat het Europeesche element van orde eensgezind front maakt tegen het roode blok: dat in de plaats van de blindemanspolitiek van thans, een reëele politiek treedt, met in de werkelijkheid wortelende principes. Dit beteekent niet een zich scherp stellen tegen het Inlandsche réveil; dat leidt niet tot haat en vijandschap; het tegendeel is waar. Alleen een politiek met in de werkelijkheid wortelende principes zal ons in staat stellen de taak van kolonisatie tot het einde toe te volbrengen, n.l. het bruikbaar maken van den bodem, van zijn schatten, van de flora en fauna en bovenal van de inheemsche bevolking-zelf voor het maatschappelijke beheer der koloniseerende mogendheid, welke haar hoogere beschaving en betere methoden in ruil daarvoor afstaat, daarbij onveranderlijk vasthoudende aan het eenige standpunt ten opzichte van de behandeling der Inlandsche bevolking, dat succès waarborgt: rechtvaardig, welwillend, maar vast... Alleen op deze wijze zal samengaan tusschen beide groepen, tusschen Oost en West, nog langen tijd zeer goed mogelijk zijn. De juiste tegenstelling dient echter onbewimpeld te worden aanvaard, als zijnde het eenige middel om excèssen te voorkomen. Aandeel in het beheer en de leiding van 's lands bestel behoort de inheemsche bevolking te worden verleend evenredig aan de mate, waarin zij van de Westersche cultuur wezenlijk dóórdrongen raakt. Dàn alleen kan worden voorkomen, dat het zich vormende Indische volk zijn politieke macht misbruikt."

Vervolgens waarschuwt v. L. ernstig tegen een tactiek, welke door den red.-commissaris van den „Suikerbond", den heer Vijlbrief, wordt uiteengezet in het *Weekblad voor Indië*, waarin hij het samengaan met de Inlandsche werknemers als een bedreiging tegen den werkgever uitspeelt. Zijn artikel „de Vakbeweging in Ned.-Indië en hare toekomst" besluitende, roept de heer Vijlbrief uit: „Het is echter plicht van den Europeeschen vakbond zijn collega van het getinte ras niet van zich te vervreemden; hij zal hem moeten leiden en adviseeren om den tijd voor te bereiden, dat gemeenschappelijk optreden, als het noodig wordt, mogelijk wordt gemaakt! Want de toekomst zàl vereenigd samengaan vereischen!" v. L. voegt hieraan toe: „Een gevaarlijker en egoïstischer politiek hoorden wij zelden aangeprezen. Het is de introductie van het machiavellisme in de vakactie der Europeesche werknemers, in een Oostersche maatschappij. Houdt hem te vriend en maakt hem strijdens gereed, den Inlandschen werknemer, wij kunnen hem noodig hebben. Is de houding van het kapitaal tegenover de opdringende democratie niet voldoende tegemoetkomend, welnu, dan ontketenen wij den strijd, zij aan zij met onzen bruinen collega. De consequenties daarvan... wel, die zijn voor rekening van het kapitaal. Wij zullen zonder eenige scrupule ten opzichte van de middelen de verwezenlijking van onze eischen afdwingen. Een fraaie tactiek voorwaar!

Veel woorden zullen wij er echter maar niet aan verspillen. Wij erkennen het goed recht van den werknemer tot het voeren van vakactie, doch een vakactie-politiek, welke het Oosten in het geweer roept tegen een deel van het Westen, is ongetwijfeld het meest misdadige, dat te bedenken valt; het neertrappen van al wat opgebouwd werd; het preludium van de „Marche funèbre" voor het Westersche gezag. Een lichtpunt ten deze is, dat 99 pCt. van de suikergeëmployeerden van dat samengaan tusschen blank en bruin in de vakactie niets willen weten; dat de heer Vijlbrief met zijn politiek vrijwel alleen staat.

Een ieder werke naar de mate zijner krachten mede, dat dit zoo blijve!"

De S.-I.-actie in het Menado'sche.

In het *Kort Verslag* over Juli 1919 van den resident Kroon van Menado, lezen wij o.a.: Over het algemeen kan gezegd worden, dat de in de onderscheiden en verspreide deelen van het gewest zoo plots ontstane verlevendigde beweging weer tot bedaren is gekomen. De krachtige maatregelen, welke met de beschikbare politiemiddelen nog juist ge-

troffen konden worden, hebben de rumoerige elementen onder de bevolking tot het besef gebracht, dat het bestuur voldoende middelen heeft, om ieder verzet te breidelen. Ook voor de goed-gezinde bevolking is dit van gunstigen invloed gebleken. Ofschoon het zaak blijft de noodige voorzichtigheid te betrachten, wordt toch voor ernstige rustverstoringen niet meer gevreesd.

De Indische dagverdeeling.

Op de laatstgehouden Algemeene Vergadering van den Vrouwenraad van Ned.-Indië is de gebruikelijke dagverdeeling ter sprake gekomen en aan ernstige kritiek onderworpen, vermeldt een circulaire van het Bestuur, opgenomen in de „Loc." „De terzake kundige besprekingen hebben er toe geleid," lezen wij verder, „dat de Vrouwenraad, d.w.z. de 12 grootere en kleinere aangesloten vereenigingen, de dringende wenschelijkheid gevoelt, om te trachten den dag anders in te richten. In hoofdzaak wil hij den vooravond vrij maken voor het huiselijk leven, den omgang der ouders met hun kleinere en hun oudere kinderen. Alle visites, vergaderingen, lezingen, voorstellingen, kunstavonden, enz. zijn daartoe over te brengen naar den na-avond, die dan echter vroeger behoort te beginnen dan tegenwoordig. Zooals de toestand nu is, wordt het avondeten bijna zonder perken verlaat, wat in de eerste plaats een ongerief is voor bedienden en dienovereenkomstig het bediendenvraagstuk helpt moeilijker maken en verder het heele huiselijk leven drukt, terwijl ten slotte de na-avond-uitgangen met name concerten, lezingen, tooneelvoorstellingen en vergaderingen abnormaal laat moeten beginnen en zoodoende op een diep nachtelijk uur eindigen. Dat kan niet anders dan de echte belangstelling, de volle kunstwaardeering van het publiek, dat den zwaren Indischen werkdag achter den rug heeft, aanmerkelijk schaden." Ten slotte wordt het verzoek gedaan om de recepties, vergaderingen, lezingen, concerten, voorstellingen, enz. op een vervroegd na-avonduur te doen plaats hebben (half negen) en van 7 uur over te brengen naar den na-avond (8½ uur). Daarmede zou het publiek in de gelegenheid zijn gesteld het avondeten te vervroegen en den nu korteren vooravond geheel te reserveeren voor huiselijk verkeer en de bedienden op tijd naar huis te doen gaan. Het geestelijke peil van de na-avondsamenkomsten zal er door verhoogd worden. Uit de desbetreffende besprekingen bleek, dat een zeer groot deel van het publiek van harte aan een dergelijke reorganisatie mee zal werken.

Een tijdelijk hotel te Weltevreden.

Twee maanden geleden vermeldde het „Kol. Wbl."; overgenomen uit de „Loc.", den onhoudbaren toestand, dat verlofgangers bij terugkomst in Priok geland, geen behoorlijk onderdak konden vinden. In de „Loc." lezen wij thans, dat het bestuur der Staatsspoor- en Tramwegen, in opdracht van de Regeering, op het Koningsplein een tijdelijk hotel wenscht te plaatsen, met een 24-tal paviljoens, elk bevattende tenminste 4 kamers met omloopende galerij, met een afzonderlijk hoofdgebouw, ruime eetzaal en de noodige bijgebouwen, een en ander zooveel mogelijk van hout, vermoedelijk met wandopvullingen van gepleisterd bilik en afdekking met pannen. Indien de tijdelijke inrichting voldoet, dan is het de bedoeling haar in gebruik te houden totdat, hetzij door den voorgenomen hotelbouw nabij het station Weltevreden, hetzij op andere wijze definitieve voorziening in voldoende logeergelegenheid zal zijn getroffen.

De duurte in onze koloniën.

In de „Indische Voortstuwer" schrijft v. L. over de duurte in Europa en Indië en constateert, dat hier de prijsopdrijving hooger is dan in Europa. De heer G. W. bestrijdt dit in het „N. v. d. D." als volgt: Iemand die uit het, terecht zoogenoemde, „geplaagde" Europa in Indië arriveert, weet niet in welk een „goeden boel" hij hier komt. Alles is hier véél goedkooper dan in Europa; het levensonderhoud, de kleeren, het schoeisel, alles! En vooral wanneer men de prijzen hier in Indië vergelijkt met die, welke in Holland worden gevraagd, is het verschil ten gunste van Indië onmetelijk groot. Schrijver dezes (G. W.) sprak slechts enkele weken geleden te Amsterdam een oud-Deliaan, die via Californië en New-York de reis naar Europa had gedaan. „Ik wou, dat ik met je mee kon gaan naar den Oost", was diens verzuchting. „Het is hier in Holland zoowat het duurste land van de wereld! Daarbij vergeleken, is Amerika spot-goedkoop!" De kwestie is, dat de menschen hier in Indië verwend zijn gedurende den oorlog. De export van Japan, van Amerika en van Australië naar Europa was in die dagen zeer moeilijk en die landen konden derhalve ruimschoots hun waren naar Indië zenden, reden waarom de prijzen van vele artikelen hier bijna normaal bleven. Thans kan Europa echter op groote schaal optreden als kooper. Wàt is nu natuurlijker dan dat de prijzen hier te lande omhoog gaan? Zij zijn echter, herhalen wij, nog bij lange na niet aangeland op het niveau van Europa, in het bijzonder van Holland.

Bond van Surinamers in Nederland.

Secretariaat: De Genestetstraat 6, Amsterdam.

In een druk bezochte vergadering van bovengenoemden Bond, gehouden op Zaterdagavond 13 December 1919, in het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, werd met algemeene stemmen de volgende motie aangenomen:

De Bond van Surinamers in Nederland, in vergadering bijeen te Amsterdam, in het Paleis voor Volksvlijt, op 13 December 1919, spreekt zijne verontwaardiging uit over de uitlating van „eenige leden" der Tweede Kamer in het Voorloopig Verslag op de begrooting van Suriname, betreffende den verkoop van deze kolonie.

Geeft als zijne meening te kennen, dat dergelijke uitlatingen, in het bijzonder van Kamerleden, niet bevorderlijk zijn voor een hechten band tusschen Moederland en Kolonie;

besluit: door middel van de Pers of anderszins deze motie ter kennis te brengen van den Minister van Koloniën, van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en van het Koloniaal Bestuur van Suriname, en gaat over tot de orde van den dag.

Suriname.

Met de aanhaling van de woorden van den Minister van Koloniën in de Memorie van Antwoord op het Verloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1920 willen wij afscheid nemen van het onderwerp „*Verkoop van de West*":

„De ondergeteekende wenscht, evenmin als zijn ambtsvoorgangers, zijne medewerking te verleenen tot een zoogenaamden verkoop van de koloniën Suriname en Curaçao. In het algemeen is hij van meening, dat voorstellingen omtrent „verkoop" van eene kolonie met hare bevolking aan eene vreemde mogendheid in de orde van den tijd niet meer passen. Ook mag het betwijfeld worden of eene verandering van vlag met de wenschen van een eenigszins belangrijk deel der inwoners zou strooken. Hoezeer overigens de moeilijkheden om Suriname tot bloei te brengen zeer groot zijn en vermoedelijk grooter dan die tot bevordering der welvaart van Curaçao, de ondergeteekende betwijfelt of onder een ander bestuur een welslagen van dat streven beter verzekerd zou zijn."

Waarom de Minister spreekt van een „zoogenaamden" verkoop is ons niet duidelijk. De heeren „enkele leden" bedoelden toch een heel gewonen verkoop tegen een flinken prijs.

Een deel van de Nederlandsche pers heeft in deze aangelegenheid een misselijk figuur geslagen en het is bedroevend dat „enkele leden" van de Tweede Kamer zich tot tolk van de schacheraars gemaakt hebben.

Amerika weet nu dat onze West-Indische koloniën niet te koop zijn en weet ook dat Engeland evenmin

van plan is zijn West-Indische koloniën van de hand te doen.

* * *

Hier volgen eenige berichten uit „De West" van 24 en 31 October en van 4 November:

„Naar wij vernemen heeft de regeering het voornemen om een mijnbouwkundig bureau op te richten in Suriname. Wellicht zal dit vereenigd worden met een bureau voor Curaçao, onder den naam Mijnbouwkundig bureau voor West-Indië.

Wij vreezen, dat deze combinatie in de praktijk evenmin zal bevallen als de combinatie van één landbouwdepartement voor beide koloniën. Overigens juichen wij het voornemen van de regeering toe."

* * *

„De heeren W. Arntz en Th. Waller zijn in commissie benoemd door de Surinaamsche Landbouw Vereeniging, om in Demerara na te gaan in hoeverre ingevoerde landbouwmachines aldaar in de praktijk beantwoorden.

De heeren vertrekken 3 November. Zij zullen ook aandacht wijden aan het arbeidersvraagstuk."

* * *

„Het zal 21 Juni 1920 vijf en zeventig jaar geleden zijn, dat de eerste Hollandsche boerenkolonisatie plaats vond.

De oorspronkelijke kolonisten zijn vrijwel uitgestorven, doch hunne afstammelingen zullen het jubileum herdenken door een te houden tentoonstelling van landbouw en veeteelt."

* * *

„Per Rotti is hier aangekomen de heer Hessing, lid van het immigratiekantoor Soesman. De heer Hessing voert onderhandelingen met het Gouvernement in betrekking tot den voorgenomen grooteren aanvoer van Javanen. Hij zal de volgende week per s.s. Prins Frederik Hendrik via New-York naar Europa vertrekken."

* * *

„Men weet dat het arbeidersvraagstuk te Demerara nog nijpender is dan bij ons, daar wij — na de opheffing der Britsch-Indische immigratie — nog de Javaansche immigratie overhielden.

Eenige maanden geleden vertrok een kolonisatiecommissie uit Demerara naar Londen, om het arbeidersvraagstuk te bespreken met het Opperbestuur.

De commissie heeft in Engeland een goede ontvangst gehad, is zelfs gevierd op banketten ter harer eere, enz. Voor zoover wij echter kunnen nagaan, heeft de regeering tot dusverre geen bepaalde stappen genomen. Een deel van de commissie is weder vertrokken naar Demerara. Drie leden zullen doorreizen naar Britsch-Indië om propaganda te maken voor vrije emigratie.

Kapitalisten in Engeland zijn bereid ondernemingen te beginnen in Demerara, als het arbeidersvraagstuk wordt opgelost.

De Gouverneur, Sir Wilfred Collet, die de commissie in Engeland inleidde bij de regeering, is dezer dagen van zijn verlog teruggekeerd in Demerara."

* * *

„Naar wij vernemen, is de ingenieur E. A. Douglas door de regeering aangezocht om de leiding op zich te nemen van een op te richten mijnbouwkundig bureau in Suriname.

De heer Douglas heeft het aanbod van de hand gewezen. Hij geeft de voorkeur aan den dienst in Indië, zelfs voor minder traktement dan voor Suriname was aangeboden."

* * *

„De adjunct-commies F. Nyon, die in October met een zending van het Gouvernement naar Godo aan de Boven Suriname vertrok, keerde met malaria terug. Behandeld in het Militaire Hospitaal, compliceerde de ziekte met typhus en bezweek de patiënt.

Slechts 34 jaar mocht deze verdienstelijke ambtenaar worden, die door zijn beschaafde omgangsvormen algemeen bemind was, en wiens kunde en ijver — Mr. Eckhout getuigde het aan zijn graf — door superieuren op hoogen prijs werd gesteld.

De groote belangstelling en de ontelbare kransen bij de teraardebestelling getuigden welsprekend van de deelneming die dit tragisch sterfgeval heeft gewekt."

* * *

„*Artesische boringen.* De artesische boringen in Demerara blijven een succes. Nu weder lezen wij in de Argosy, dat zes maanden geleden een wel geboord is op Nabaclis aan de East Coast, die sedert onafgebroken een gestadigen stroom zuiver, helder water levert.

De ingénieur Buch heeft het denkbeeld geopperd om het drinkwatervraagstuk voor Georgetown op te lossen door vier artesische wellen te slaan, van 32 duim middellijn, waarvan hij de opbrengst schat op acht millioen gallons water per dag."

* * *

In de N. R. Ct. van 17 December, Avondblad E, vinden wij het volgende bericht: „De directeur van het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, de heer P. C. Flu, is aangezocht voor het professoraat in de tropische geneeskunde te Leiden. Hij bedankt zeer vermoedelijk voor het aanzoek."

De heer Flu is Surinamer van geboorte en heeft zijn eerste opleiding tot geneesheer genoten aan de Geneeskundige School te Paramaribo.

Curaçao.

H. P. de Vries. †

De vorige week, 14 December, is op 46-jarigen leeftijd te Amsterdam overleden de heer Hendrik Pieter de Vries, die eenige jaren op Curaçao als directeur der Curaçaosche Handelmaatschappij belast was met de leiding van het agentschap van den Koninklijken West-Indischen Maildienst. In dien tijd heeft de heer De Vries op meer dan eene wijze de belangen der kolonie behartigd. Wij vermelden slechts zijn lidmaatschap van den Kolonialen Raad en zijn voorzitterschap van de groep „Nederlandsche Antillen" van het Algemeen Nederlandsch Verbond. Van den Raad was de heer De Vries één der meest verdienstelijke leden, naar wien gaarne geluisterd werd, omdat zijne stem gezag had en zijne maatschappelijke betrekking hem geen geringen invloed gaf. Zijn aftreden in 1913, kort voor zijn vertrek uit de kolonie, was een groot verlies. Juist tien jaar geleden sprak de overledene in eene vergadering van het A. N. I. zijne uitgegeven en daardoor in breeden kring bekend geworden rede over de *toekomst van Curaçao in verband met de opening van het Panamakanaal* uit, waarin die toekomst geschetst werd in de eerste plaats als kolenhaven.

Wel-niet-wel-niet enz.

Welke richting men uit wil met de subsidieering van het bijzonder onderwijs wordt maar niet duidelijk. Uit de bij de begrooting 1919 met de Staten-Generaal gewisselde stukken hebben wij met anderen begrepen, dat de Regeering streefde naar „gelijkstelling". Intusschen deelde de gouverneur onlangs aan den Kolonialen Raad mede, dat deze gelijkstelling „geenszins in de bedoeling" lag (zie „Koloniaal Weekblad" van 23 October l.l.). En nu lezen wij weer in de Memorie van Antwoord op de begrooting 1920 Tweede Kamer volgens het uittreksel in de bladen:

„Wat het vraagstuk van gelijkstelling van het openbaar en het bijzonder onderwijs aangaat, deelt de Minister mede, dat naar hij vertrouwt, een voorstelsel om tegemoet te komen aan bezwaren, welke ten aanzien van deze gelijkstelling aan de betrokken bepaling van het regeeringsreglement zouden kunnen worden ontleend, eerlang de Kamer zal bereiken."

Vereenvoudigde spelling.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond, groep „Nederlandsche Antillen" schijnt zich voor de vereenvoudigde spelling verklaard te hebben. Ten minste de „Cur. Crt." deelt mee, dat de ledenvergadering zich vereenigde met het bestuursvoorstel „om stappen te doen, om de vereenvoudigde spelling in de Kolonie ingevoerd te krijgen". De „Amigoe" is daarover maar weinig gesticht en niet ten onrechte meenen wij. Vooreerst hier zij geen ander verband tusschen doel en streven van het A. N. V. en de vereenvoudigde spelling dan dat de voorzitter der groep inspecteur van het onderwijs is en waarschijnlijk als specialist voorstander van „het Kollewijnsch", zooals de „Amigoe" het noemt.

Voor de propaganda voor de Nederlandsche taal verwachten wij op deze wijze weinig goeds. Eene van de groote moeilijkheden van het Papiementsch is, dat het geen schrijftaal is, en door invoering van „de" vereenvoudigde spelling brengt men dezelfde verwarring in het Nederlandsch, nu nog geen officieele keuze gedaan is. Niemand zal willen beweren, dat het op den weg der kolonie ligt, hier het voorbeeld te geven, nu de Minister van Onderwijs na het rapport der laatste staatscommissie verklaard heeft nog geen keus gedaan te hebben, al voelde Z.Exc. aanvankelijk veel voor het systeem van prof. Muller, in diens nota bij het rapport ontwikkeld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de arrestatie van een valschen pangéran. In de kampong Sleman had men bericht gekregen, dat de Javaan Djojoprawira, als agent van Hero Tjokro, volgelingen zocht, djimats verkocht enz. De Regent van Sleman, een bijzonder geschikt politie-ambtenaar, vernam dat Djojoprawira het bericht rondstrooide, dat binnenkort alle vreemdelingen van Java zouden verdwijnen en dat zelfs de Sultan van Djocjokarta weldra geen gezag meer zou uitoefenen.

Het begin van den nieuwen toestand zou worden aangekondigd door het uiteenscheuren van den Merapi (berg) en op zijn langst zou het gezag der Nederlanders nog maar 6 maanden duren.

Alle inlanders moesten kleur bekennen, opdat hen geen smaad zou treffen, terwijl zij het best deden zich als volgeling van Hero Tjokro aan te melden.

Zij zouden dan een flesch, inhoudende betooverd water, krijgen, doch moesten *f* 2.50 betalen.

En als Hero Tjokro Sultan geworden zou zijn, dan zouden stellig geluk en voorspoed en de aanstelling tot hooge ambten met groote traktementen volgen.

Van zich zelf vertelde Djojoprawira al, dat hij reeds tot Regent van Kalasan was benoemd en in het bezit was van de statiepajong.

Het kampongbestuur had hem een Inlandschen schrijver uit het district Ngidjon als drager van het waardigheidsteeken gezonden en toen deze hem vroeg of hij ook kans had hooger op te komen, antwoordde Djojoprawira, dat hij zelf maar Hero Tjokro moest zien te spreken te krijgen.

Daarna werd Djojoprawira gearresteerd en beschuldigd van overtreding van art. 154 van het Wetboek van Strafrecht.

Kort Verslag van het verhandelde op de Vergadering van de Sarekat Islam Vereeniging te Soekaboemi op 12 October 1919. Voorzitter was de heer Sarjono, terwijl de heeren Abdoel Moeis en Alimin, president van de Sarekat Islam te Garoet, ook aanwezig waren.

Het publiek dat tegenwoordig was bestond uit 2000 tot 3000 personen, waaronder verscheidene Europeanen, bestuursambtenaren en de assistent-Resident ter plaatse. Tot tweemalen toe moest den sprekers het zwijgen worden opgelegd, toen de door het bestuur gevoerde Garoetpolitiek ter sprake kwam. Daarna had de vergadering een rustig verloop.

De gehouden besprekingen waren hoofdzakelijk beschuldigingen tegen de Landbouwvereeniging „Soekaboemi", die volhoudt dat de vijandelijkheden het eerst geopend zijn door handelingen van de Sarekat Islam Vereeniging en dat deze, zoo noodig, alle bestaande inlandsche regelingen tegen de Landbouwvereeniging zal richten.

De sprekers van de Sarekat Islam verklaarden, dat alleen het streven naar vooruitgang hun doel is zonder rustverstoring en zonder overtreding van de wet, terwijl de afdeeling B van de Sarekat Islam ten stelligste ontkende het verschil tusschen de Europeanen, die betrekkingen hebben te vergeven, en de Inlanders, die de betrekkingen hebben te ontvangen, aan te moedigen.

De heer Abdoel Moeis begreep niet waarom de heer Stortenbeker, in de Landbouwvereeniging „Soekaboemi", zoo vijandig gezind optrok tegen de Sarekat Islam, waar deze nog nooit vijandig tegen haar was opgetreden.

Ten slotte richtte de assistent-resident ter plaatse het gehoor in omtrent de maatregelen, welke met betrekking tot de levensmiddelenvoorziening waren genomen.

De Rijke wordt dikker en dikker en de Arme al magerder en magerder. Zóó schrijft S. K. P. in de *Neratja* van 23 October 1919 uit Pekalongan met betrekking tot den economischen toestand, waarin de Javaan op dit oogenblik verkeert. De schrijver heeft in zijne talrijke artikelen in de inlandsche nieuwsbladen er nooit een geheim van gemaakt dat hij uit een economisch oogpunt geheel op de hand is van den inlander, die zwak en arm is en welke houding niet gebaseerd is op bespiegelingen doch op grond van de werkelijkheid.

Zijns inziens is het de Suiker-Duivel, die op Java zoo op den voorgrond treedt en het Javaansche volk op den achtergrond dringt, tengevolge waarvan de bevolking om en bij de suikerfabrieken zulk een moeilijk bestaan heeft.

De huur en verhuur van sawahgronden tegen veel te lagen prijs is daarvan de oorzaak.

Doch ook dáár, waar geen fabrieken zijn, lijdt het volk een kommervol bestaan, om reden de rijstvelden voor zulk een groot gedeelte in handen zijn van Hollandsche, Chineesche en Indische kapitalisten, die den zwakken en armen Javaan onderdrukken. De schrijver vindt die uitdrukking „*onderdrukken*" niet te sterk.

De kapitalist toch wil de rijstvelden van den arme koopen op verpandingsvoorwaarde en met de toezegging, dat deze tegelegener tijd het ontvangen geld terug mag geven, zoodra de kooper de terreinen gedurende 3 of 4 jaren heeft bewerkt.

In de praktijk komt dit echter neer op afstanddoening van den grond, aangezien het geld, dat terug gegeven moet worden er nooit is.

Wat aangaat het tijdstip, waarop deze huurcontracten meestal op zijn voordeeligst voor den huurder kunnen worden gesloten, dit is òf in de Poeasamaand òf tegen den tijd, dat de belastingen moeten worden betaald.

Het is duidelijk, dat als de grondeigenaar niet al te gehecht is aan zijn grond en wanneer de familieleden tegen het einde van de Vastenmaand hem aan zijn hoofd malen om de zoo noodige goederen, dat hij dan tegen bijzonder lagen prijs afstand doet van zijn terrein onder voor hem veel te bezwarende voorwaarden.

En hetzelfde is het geval wanneer de landman aangezegd wordt zijne belastinggelden te voldoen.

Nu zijn er wel enkele milde kapitalisten, die van den oogst der rijstvelden de helft van de opbrengst aan den eigenaar afstaan, doch de meesten doen het niet en dat is feitelijk het vernietigen van een Javaansch gezin.

En geen Mohamedaan zou zich daartoe leenen.

Mogen de bestuurders deze aangelegenheid toch eens ter harte nemen, opdat aan de beschreven mistoestanden een einde kome.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Spoorwegpolitiek in China. Werd in het vorig nummer van dit weekblad een beeld gegeven van den slechten toestand, waarin de geldcirculatie in China op dit oogenblik verkeert, met de spoorwegen, die minstens evenveel bijdragen tot de ontwik-

keling en den voorspoed van een land, is het niet veel beter gesteld.

Zooals bekend, heeft Japan in het Oostelijk gedeelte van China reeds voor een groot gedeelte het spoorwegbeheer in handen en op deze wijze stelselmatig den Japanschen invloed uitgebreid, wel wetende, dat men op die moderne, beschaafde, vredelievende wijze elke moderne staat economisch aan zich ondergeschikt maakt.

Japan heeft die gedragslijn kunnen leeren van Rusland.

Bij het vredesverdrag van Portsmouth in het jaar 1905, kreeg het toch niet alleen een groot gedeelte van de spoorwegen, welke Rusland tot uitbreiding van zijn invloed in Mandsjoerije had aangelegd, doch Japan kreeg toen tevens de nieuwste uitvindingen op het gebied van de spoorwegtechniek en de kennis van alles wat er op economisch, politioneel en militair gebied aan het spoorwegbeheer vast zat.

Het groote bezwaar van dit laatste is voor China, dat, wanneer Japan die kennis benut en van Mandsjoerije naar Shantung overbrengt om er spoorwegcontracten met de Chineesche bestuurders op Russische wijze te sluiten, Japan tot in het hart van China dringt, n.l. in de provincies Chihli en Kiangan.

Het is uit vrees voor die penetratie, dat van af heden met de grootste kracht door alle groote Chineesche steden moet worden opgetreden voor het beginsel, dat de Chineesche Regeering de souvereiniteit moet hebben over alle spoorwegen in China en dat een Nationaal Spoorwegcomité het spoorwegbeheer in handen moet nemen.

Alle stationschefs, al het spoorwegpersoneel en ook de spoorpolitie moet uit Chineesch personeel bestaan, alleen het technisch gedeelte kan uit den vreemde worden getrokken.

De concessie-voorwaarden van de tegenwoordige spoorwegen moeten in overeenstemming worden gebracht met de nieuwe door het Nationale Comité vast te stellen beginselen op het stuk van concessie-verleening.

Wel is waar is nu ook de Shantungspoorweg uit Duitsche in Japansche handen overgegaan, doch nimmer mag uit het oog worden verloren, dat het nationaliseeren der Chineesche spoorwegen een algemeen Chineesch belang is van de eerste orde en dat door alle groote steden moet worden gesteund.

Wenschelijke organisatie van de Nederlandsche Indo's in Ned.-Indië. Wij weten het allen wel, zegt „Anetio" in de *Perniagaän* van 11 October 1919, dat er tusschen de Nederlandsche Indo's in Ned.-Indië en de volbloed Nederlanders eene zekere animositeit bestaat.

Deze laatsten verkeeren daarbij in de voordeeligste en sterkste positie, een feit, waaraan de Regeering meer schuld heeft dan de personen.

De Indo verwijt met bitterheid den Nederlander zijn bestaan en tal van Indiërs sluiten zich bij dat verwijt aan, met het gevolg, dat de Nederlander veel van zijn vroegeren invloed heeft ingeboet.

Waar was bijv. vroeger de Inlander die zich tegen den volbloed of halfbloed Europeaan durfde te verzetten?

Waar werd vroeger een tuinopzichter vermoord?

Waar hoorde men destijds van het gebruiken van Europeesche kleeding door een Javaan of werden Europeesche vrouwen op den grooten weg aangerand en omhelsd?

Wat vroeger niet bestond, geschiedt thans wel, aangezien de vrees voor den Europeaan is verdwenen en zelfs de afdeeling B. van de „Sarikat Islam" zegt de schrijver, streeft er naar alle ongeloovigen, dat zijn de Europeanen en Chineezen, uit den weg te ruimen.

De vraag is, hebben de Nederlandsche Indo's hun toestand wel voldoende onderzocht en nagegaan wat de reden is, dat de Indische Regeering verschil maakt tusschen volbloed en halfbloed Nederlanders?

Voor het geval die Indo's verklaren, dat dit verschil alleen te wijten is aan het verschil in huidskleur, dan vergissen zij zich.

Want de goede Indo's niet te na gesproken, zijn ze, volgens schrijver, weinig energiek en lijden aan groote zelfoverschatting, welke eigenschappen, altijd volgens schrijver, voor de Nederlanders voldoende zijn om geen bijzondere sympathie voor de Indo's te hebben.

Wat de verhouding van de Chineezen tot de Indo's betreft, die laat ook te wenschen over.

De Chineezen trekken zich over het algemeen weinig van de Indo-beweging aan.

De Indische Partij heeft destijds den wensch te kennen gegeven, dat zij zich wilde aansluiten bij de Chineezen en Inlanders, met het doel om door een gezamenlijk optreden krachtiger gehoor te vinden bij de Regeering.

En nu moge het zijn, dat deze poging goed bedoeld is geweest, een feit is het toch, dat de houding der Indo's, die zich toenmaals in de massa sterk gevoelden, tegenover de Chineezen allertreurigst is geweest, met het gevolg, dat van de aaneensluiting niets gekomen is.

Toch zijn er wel Indo's, die, den toestand begrijpende, zich oprecht bij de Chineezen zouden willen aansluiten en daarvan het belang inzien.

Nu, de Chinees staat tegenover niemand vijandig en zoekt ook geen vijanden, doch hij stelt aan den Nederlander de vraag of deze in staat is zijn hoogmoedige houding te laten varen, want zulk eene aaneensluiting zou toch niet levensvatbaar zijn, wanneer de Chinees onderdanigheid zou moeten betoonen aan iemand van wien hij niet zoover afstaat.

Logischer is het, dat de Nederlandsche Indo's zich organiseeren zonder zich bij anderen aan te sluiten.

Zij zullen daardoor aan kracht winnen, vooral wanneer meer energie wordt ontplooid en zij op politiek gebied klaren wijn schenken.

Het tegenwoordige China.

China, schrijft de Pekingsche correspondent van de „Times", vertoont zooveel aspecten, die door de volken van het Westen niet begrepen worden, dat het moeilijk is voor Westelijke lezers iets begrijpelijks over dit land te schrijven. Van Westersch standpunt beschouwd, is er geen regeering. Toch functionneert het land uit zich zelf. De regeering doet vrijwel niets voor het volk, toch komt er geen opstand. Er is altijd ergens hongersnood, maar er is geen administratief organisme, dat hulp kan brengen. Overstroomingen verwoesten geheele provincies en er wordt niets voor de slachtoffers gedaan. Rooverbenden teisteren geheele provincies maandenlang. Epidemieën woeden zonder dat er middelen tegen zijn. De Chineezen bezitten enkele van de meest schitterende hoedanigheden van het menschelijk ras, maar hun land als geheel is zwak, hulpeloos en corrupt. Het zou reeds lang volkomen ingestort zijn, als de vreemde belangen daar niet voor waakten.

Wanneer men in Europa Chineesche diplomaten ziet, die volkomen als vertegenwoordigers van een gewoon geciviliseerd ras spreken en denken, zal men de beschrijving van het tegenwoordige China niet gelooven. Men zal tegenwerpen, dat de revolutie het land in een moderne republiek heeft herschapen, dat de opium verboden is, dat de Chineesche obligaties op de buitenlandsche markten vast staan en dat de handel op wonderbaarlijke wijze heeft weten te voorzien in de behoeften van den oorlog.

De ontwikkelde Chineezen zijn een uitgelezen minderheid van dit reusachtig groote volk. Zij zijn het, die de revolutie hebben gemaakt, niet het volk.

De revolutie heeft de Mandsjoe-dynastie omvergeworpen, maar in plaats dat er een republiek in de plaats is gekomen, is er een volkomen chaos ontstaan, waarin militaire despoten geheele provincies op eigen gezag besturen, geheel onverschillig voor het welzijn van het volk. De Centrale regeering bestaat uit een kleine clique van militaristen, die gedurende de laatste jaren het crediet en de hulpbronnen van het land voor groote sommen gelds hebben verpand. Dit geld is verspild aan belachelijke militaire ondernemingen, die alle schandelijke mis-

lukkingen waren. Een handvol hooge officieren is rijk gemaakt en een millioen mannen en meer is tot werkeloosheid gedoemd geweest. De geheele geschiedenis van den strijd tusschen Noord en Zuid is jammerlijk geweest.

De Chineesche obligaties noteeren hoog, om de eenvoudige reden, dat de opbrengst van de zoutbelasting en douane-rechten als onderpand dienen.

Alle spoorwegen, waarvoor leeningen zijn uitgegeven, worden door het buitenland gecontroleerd. De buitenlandsche handel bloeit, omdat al het verkeer door verdragshavens gaat, waar het desnoods door vreemde oorlogsschepen beschermd wordt. De geringste onderbreking lokt protesten van vreemde mogendheden uit.

Dat de toestand nog niet ernstiger is, vloeit alleen voort uit het bijzonder vreedzaam karakter van het volk. Zelfs de soldaten hebben een broertje dood aan vechten en het is een feit, dat, hoewel er in China millioenen mannen onder de wapenen staan, toch geen eigenlijke oorlog is. De legers liggen tegenover elkaar en doen niets. Als zij slaags raken is dit een gevolg van de ongelukkige omstandigheid, dat de eene partij toevallig de meerderheid ter plaatse heeft. Menige zoogenaamde veldslag is niet meer dan wat rumoer, waarbij de commandant van de eene partij omgekocht is om zijnen tegenstanders den schijn te geven overwinnaar te zijn. Echte strijdlust is er bij deze ontmoeting niet, omdat ieder te bang is voor zijn hachje. Zoo leggen noch reactionnairen noch revolutionnairen het er op toe, hun tegenstanders op te ruimen.

Ondertusschen schijnt de vooruitgang van het land vrij snel te gaan. De kluisters der traditie vallen. De bijgeloovige vrees voor spoorwegen, trams en andere Westersche uitvindingen verdwijnt. Provincie-steden hebben electrische centrales laten aanleggen, vooral door het initiatief van Duitschers. De Chineezen beginnen in te zien, dat het voordeeliger is kolen te stoken dan hout. De waarde van mijnbouw-machinerieën wordt algemeen erkend. Tien jaar geleden reed men in Peking in ellendige houten wagens zonder veeren, over bijna onbegaanbare straten. Thans zijn er duizend auto's. Er zijn goede straten tot een gezamenlijke lengte van 50 mijlen in en honderd mijlen buiten de stad. Vroeger kon het voorkomen, dat een provincie, opgezet door de ambtenaren, tegen een of andere noviteit in verzet zou komen. Thans denken de ambtenaren er niet meer aan, zich tegen den vooruitgang te verzetten.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Het gebeurde te Amritsar.

Bij de ontvangst van de bladen uit Britsch-Indië, juist toen de drukproef voor 't vorige nummer van ons weekblad gereed was, waren wij verwonderd daarin 't verhoor voor een commissie van onderzoek te vinden naar aanleiding van het heel kras optreden van de militaire macht bij ongeregeldheden in Punjab. Verwonderd, niet omdat die commissie benoemd is, maar wel omdat van de zaken, de heel erge en zelfs ergerlijke daden waarom 't hier gaat, weinig of niets vooruit geseind was geworden. Dachten wij eerst aan een onoplettendheid onzerzijds, de commentaren in de Engelsche bladen hebben sedert 't bewijs gebracht, dat men daar ook zeer verbaasd is over het geboden of toevallige niet overseinen van bijzonderheden over de gebeurtenissen, die aan honderden het leven hebben gekost.

Hierdoor staan wij nu ineens voor de uitvoerige verklaringen, afgelegd voor de commissie van onderzoek, onder voorzitterschap van lord Hunter. 't Ergste is voorgevallen te Amritsar, waar Miles Irving als vice-commissaris 't burgerlijk gezag uitoefende.

't Is wel eigenaardig hoe, volgens de verklaringen, ook daar weer dezelfde verschijnselen de ontevredenheid hebben doen ontstaan, die wij telkens en overal aantreffen. In hun wezen dezelfde, komen zij echter op verschillende wijze tot uiting. Waar, zooals in Nederland, momenteel geen partij met grooten aanhang de slechte tijden wenscht te exploiteeren om tot openlijk verzet aan te sporen, leiden die verschijnselen tot een mopperende berusting. Bij 't verdwijnen van 't oorlogsspook was de verwachting op betere, op goede tijden hoog gespannen. In bijna alle opzichten is er teleurstelling gekomen. Men durft van 't nieuwe ook niets meer verwachten, men heeft voor niemand bewondering; nu er niets en niemand is om tegen op te staan, lijkt een groote onverschilligheid of een groote berusting in afwachting van hetgeen fataal komen zal, den hoofdtoon aan te geven. Waar daarentegen een partij of een instelling impopulair is, wordt een redeneering gevonden om de slechte tijden en de teleurstellingen op hare rekening te schuiven. Zoo komt al 't kwaad in 't eene land van het kapitaal, in 't andere van de versleten monarchie, of elders van de overheerschende klasse. En zoo gaf de heer Irving als reden van de woelige stemming in Amritsar op, een algemeen gevoel van oorlogsmoeheid, teleurstelling over het voortduren der bepalingen, die de gewone vrijheid beperken, ontevredenheid over de hooge prijzen van de dagelijksche benoodigdheden, daarbij heerschte onder de muselmannen ongerustheid over 't lot dat den Sultan van Turkije zou worden toegedacht.

Van den 1en April af begonnen verschijnselen van gisting zich te Amritsar te vertoonen, evenals dit uit andere plaatsen in Britsch Indië gemeld werd. Den 9n kreeg de vice-commissaris opdracht om Satuapal en Kitchiew, twee belhamels, stilletjes weg te voeren. Dit bleef echter niet onbekend. De menigte eischte hare voormannen terug. De militaire piketten konden de rust niet verzekeren. De muitende menigte werd meester in de stad, 't telegraafkantoor werd bezet, 't stadhuis verbrand, een Engelsche doctores, miss Sherwood, werd zoo mishandeld, dat zij voor dood bleef liggen. De Nationale bank werd bezet, 120.000 pd. st. gestolen, de directeur en een accountant vermoord.

Den 10en zond generaal Dyer, commandant te Joelloendoer, eerst 100 Engelsche en 200 Indische soldaten later kwam hij zelf te Amritsar. Daar de vice-commissaris den toestand niet meester kon blijven, nam de generaal de leiding over. Hij deed in de stad patrouilleeren door 120 Engelschen en 320 Indiërs met 2 gepantserde auto's. Reeds voelde hij dien dag neiging om op een menigte, die zich onbeschaamd gedroeg te laten vuren, maar hij bepaalde zich toch nog maar tot een waarschuwing.

Den 12en gaf hij een proclamatie uit, waarin o.a. samenscholingen van meer dan vier personen verboden werden. Intusschen kwamen berichten, dat op meerdere andere plaatsen de toestand ernstig en dreigend was. Den 13en werd een nadere proclamatie tegen samenscholingen uitgevaardigd. Omstreeks 4 uur n.m. van dien dag kreeg hij bericht, dat te Jallianwala Bagh toch een bijeenkomst gehouden werd. Hij rukte dadelijk daarheen uit met 50 soldaten, 40 gurkha's en 2 gepantserde auto's. Ter plaatse vond hij inderdaad de menigte daar verzameld, die door een leider werd toegesproken. Na zijn mannen opgesteld te hebben, gaf hij, zonder eenige sommatie of waarschuwing, last tot vuren. In de op 5000 personen geschatte, doch vermoedelijk nog talrijker menigte, sloegen de kogels op korten afstand al te zeer doeltreffend in; 1600 patronen werden verschoten, 4 à 500 dooden vielen, 't aantal gewonden was nog grooter.

Bij 't verhoor zeide de generaal, dat zijn doel was de menigte uiteen te jagen en dat hij door liet vuren totdat dit doel bereikt was.

De generaal was nog van meening, dat hij goed gehandeld heeft en door dit optreden erger voorkomen heeft. Volgens een voorgelezen telegram had de onder-gouverneur der provincie te Lahore, Sir M. O'Dwyer, het optreden correct genoemd en goedgekeurd. Na de slachting hadden de troepen geen aandeel gehad aan 't geven van geneeskundige hulp, dat was hun werk niet. De troepen keerden naar hun kwartieren terug.

Nog kwam een bevel ter sprake, door den generaal uitgevaardigd, volgens hetwelk inlanders alleen op handen en voeten kruipend door de straat mochten gaan, waar miss Sherwood mishandeld was. Hij vond dit een rechtvaardigen maatregel, om den inlander te leeren de vrouw als heilig te beschouwen. Vele bedachtzame menschen hadden, zeide hij, zijn optreden geprezen en hem verklaard daardoor den toestand te hebben gered.

De Britsche bladen zijn 't met deze zelfbeoordeeling geenszins eens. De Manchester Guardian spreekt van een waanzinnige, die los gelaten is. De Star vraagt of in de Britsche geschiedenis wel een wedergade van deze slachting aan te wijzen is. De Westminster Gazette maakt de scherpe opmerking: Hoe zou men het optreden van generaal Dyer beoordeeld hebben, als het uitgegaan was van een Duitsch officier onder Duitsch bewind? Ook The Times en andere groote bladen laken het optreden, waarvan zij een toeneming van de verbittering en een verscherping van de tegenstellingen verwachten.

De regeering heeft verklaard met de ontvangen toelichtingen niet tevreden te zijn, over de afdoening zullen wij dus nog nader hooren.

Een gouvernementsbank voor Zuid-Afrika.

De Zuid-Afrikaansche „Volksstem" heeft een pleidooi voor de oprichting van een gouvernementsbank, waarvoor zij den tijd rijp acht. De Z.A. gemeenschap moet niet langer geëxploiteerd worden door financieele organisaties, die uitsluitend worden gedreven ten voordeele van overzeesche aandeelhouders. De laatste bankopgaven betreffende de Z. A. Unie geven een aanmoedigend beeld van de toenemende welvaart. Op 30 Juni 1918 was bijna 73 millioen pd. st. bij de inheemsche banken gedeponeerd, op 30 Juni van dit jaar was 't bijna 92 millioen. Bovendien is heel wat geldje belegd in lokale staatsfondsen en allerhande kapitalen en ondernemingen. 't Blad noemt 't jammer, dat de personen, op wier schouders de last van 's lands bestuur drukt, nagenoeg al hun tijd en beleid moeten wijden aan de „hooge" politiek. Voor eigenlijk regeeren blijft niet veel gelegenheid over; 't ministerie zou anders 't oprichten van een bank hebben te overwegen.

Onrustbarende toestand in Egypte.

Paul Lemaitre is, blijkens een hoofdartikel in la Dépêche Coloniale van 7—8 December, slecht te spreken over het Britsche beleid in Egypte. Als redenen van den daar heerschenden bedenkelijken toestand beschouwt hij de dwalingen der Engelschen, de intriges der Jong Turken en de Bolsjewikische propaganda.

Sedert de troebelen in de lente is er eigenlijk geen rust gekomen, de aan de Britsche overheersching vijandig gestemde partijen hebben hun aanvallende gezindheid vermeerderd en door een soort van heilig verbond vereenigen muselmannen en christenen zich tegen het Britsche gezag. Het kabinet-Mohammed Said pacha nam den 15 Nov. zijn ontslag. De uitgebroken onlusten namen in Alexandrië het karakter van formeele gevechten aan, waarbij mitrailleurs in actie kwamen. In Kairo werden alleen loopende officieren door de menigte aangevallen en enkelen neergeschoten. De proclamatie, waarbij de hooger Britsche commissaris, generaal Allenby, op den 18en November de goede bedoeling van de zending onder lord Milner ter kennis van 't algemeen bracht, heeft de reeds bestaande opwinding nog verergerd.

Lemaitre zegt, dat de Engelschen bij de uitvaarding van hun protectoraat over Egypte in 1914 een groote fout hebben begaan, die namenlijk van zich niet vooruit te verzekeren van den steun der hooge en middelklassen der maatschappij. De nationalisten zeggen niet ten onrechte, dat een protectoraat de overeenstemming van twee contractanten onderstelt, die 't eens moeten zijn over 't daarbij te volgen stelsel. Egypte heeft echter nooit het protectoraat aanvaard, het heeft het integendeel altijd krachtig afgewezen.

Tijdens den oorlog werd 't Egyptische leger, op een enkel uitzonderingsgeval van ondergeschikte beteekenis na, niet geroepen om aan de zijde van de geallieerden te strijden, maar een millioen fellahs werd wel geroepen om de gehate treinwerkzaamheden en corveeën te verrichten. Deze werden zoo een gemakkelijke prooi van politieke agitators.

Terwijl Indië zich voor 't eerst op voet van gelijkheid met de kroonkoloniën toegelaten zag tot den Rijksraad en tot de vredesconferentie, zag Egypte zich stelselmatig op een afstand gehouden. Een nieuw, nauwelijks gevormd koninkrijk, als de Hedjaz, was op de conferentie te Parijs vertegenwoordigd, de poging om daar ook de stem van 't Egyptische volk te doen hooren, werd ruw afgewezen.

Egypte toont van alle landen uit 't Oosten de meeste belangstelling voor de politieke gebeurtenissen in het Westen. Meer ook dan eenig ander land heeft het de theorie van Wilson, over het zelfbeschikkingsrecht der volkeren, tot de zijne gemaakt. De Jong Egypt. partij putte uit Wilson's verklaring nieuwe kracht. Zij rekende bij haar eisch op den steun van Amerika. Wreede teleurstelling!

Niettegenstaande zijne beschaving is de Egyptische muselman sterker en meer fanatiek gestemd tegen ieder die geen mohamedaan is, dan dit in andere streken 't geval is. Het comité „Eendracht en vooruitgang" heeft hiervan meesterlijk gebruik weten te maken. Uit Constantinopel verdreven, heeft 't tot in de kringen der geleerde muselmannen in Egypte den geest van verzet levendig weten te houden.

Daarnaast weten de Bolsjewiki zich als de beschermers en bevrijders van de zwakken en verdrukten te doen beschouwen. Russische israëlieten voeren er een krachtige propaganda. De soviet republiek hoopt een revolutie te doen uitbreken, die zich van Egypte tot het Verre Oosten moet uitbreiden. In Kaboel, Afghanistan, Britsch Indië, de Kaukasus, Turkestan, enz., enz., zijn teekenen van hare agitatie.

De schr. vreest, dat 't in Egypte hard tegen hard zal gaan en dan wacht alle partijen groote ellende, terwijl de vrede in aantocht heet.

De bezetting van Syrië.

Een telegram uit Kairo meldt, dat overeenkomstig de besluiten der betrokken regeeringen generaal Gouraud het bevel heeft aanvaard over Cilicië en het Westelijke bezette gebied, dat Beyroeth, Tripoli en Alexandrette omvat. Ten N.W. van Aleppo hebben de Fransche troepen de posten overgenomen, die tot dusver door de Engelschen bezet waren, in de streek van Mazasj, van Aintab en Oerfa. Het burgerlijk bestuur over deze streken blijft in handen van de Turksche overheid. Het Oostelijke bezette gebied, waartoe Damascus, Homs, Hama en Aleppo behooren, is onder het Arabisch bestuur van den emier-Faikal geplaatst. Alle Britsche troepen zijn thans uit Syrië teruggetrokken, waarmee het Britsche militaire bestuur over dit gebied een einde heeft genomen. De verwisseling heeft zonder eenige gebeurtenis plaats gehad.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Decemberaflevering van het Koloniaal Tijdschrift begint met een artikel van Mr. J. H. Abendanon, over Onderwijs in Britsch-Indië. Dit artikel werd geschreven naar aanleiding van de verschijning van het vijfjarig verslag (1912—1917) betreffende het onderwijs in Britsch-Indië. Na een hoofdstuk algemeene beschouwingen behandelt de schr. het Hooger Onderwijs in Britsch-Indië en het Middelbaar Onderwijs. Het artikel, dat vervolgd wordt, zal voorts het een en ander mededeelen over het lager onderwijs, de opleiding van meisjes, de opleiding voor nijverheidsondernemingen (industrial education), om te eindigen met het onderwijs voor Europeanen en Mohammedanen, voor kinderen, die om verschillende redenen in minder gunstige omstandigheden verkeeren en de particuliere inrichtingen.

Het opstel „Koloniale en theoretische economie" bevat den tekst van de openbare les, gehouden aan de Nederlandsche Handelshoogeschool op 12 November j.l., door den heer G. Gonggrijp.

De heer P. H. van der Kemp deelt het een en ander mede over Abraham Couperus en Thomas Raffles inzake Malakka. De namen van deze mannen zijn in de geschiedenis naar voren getreden: de eerste tengevolge der capitulatie van 16 Augustus 1795, houdende het in bezit stellen van Malakka aan de Engelschen; de andere dank het pleidooi van 31 October 1808 voor het in het leven houden van deze vesting, waarmede de reeks zijner belangrijke naar buiten werkende daden werd geopend.

De hr. Ch. O. van der Plas schrijft Kantteekeningen bij de Ontwerp-Begrooting van Ned.-Indië voor 1920.

De hr. J. Petrus Blumberger bespreekt de „Conduitestaat voor bestuursambtenaar en officier". Hij bepleit een herziening van de regeling ter zake, die betrekking zal moeten hebben zoowel op de inrichting der rapporten, als op de voorschriften welke beoordeelaars en beoordeelden zullen hebben in acht te nemen. Hoe beknopter de eerste zullen zijn, hoe nauwkeuriger de laatste, des te grooter zal de waarde zijn van de beoordeelingen. Wat de lijsten zelve betreft, zal de afschaffing daarvan — nog eens jammer genoeg — op grond van praktische overwegingen, onraadzaam zijn.

Overigens bevat deze aflevering de gewone rubrieken: Vreemde Kolonien, Persoverzicht, Bibliographie; de Kroniek van Tertius is ditmaal nagenoeg geheel gewijd aan de Garoetzaak en den Sarekat Islam.

Handelsberichten.

No. 666 bevat het eerste gedeelte van een artikel over rotan, waaronder men verstaat de gedroogde stengels van een aantal klimmende palmen (palmlianen), welke o.a. in de bosschen van onzen Oost-Indischen Archipel in grooten getale voorkomen. Dit gedeelte bepaalt zich tot een opsomming en beschrijving der soorten welke men in den handel onderscheidt, terwijl het vervolg bijzonderheden zal bevatten over de cultuur, het inzamelen, de wijze van vervoer en den uitvoer van rotan.

Leger des Heils in Ned.-Indië.

Belangstellenden in het liefdevolle werk van het Leger des Heils in Ned.-Indië worden attent gemaakt op het Jubileumnummer van de „Strijdkreet", hetwelk den 1en Nov. j.l. te Bandoeng is verschenen, als blijvende herinnering aan de 25-jarige werkzaamheid van het „Leger" in Indië. Het fraai uitgevoerde nummer met tal van portretten en andere illustraties, bevat verschil-

lende korte bijdragen die alle van groote waardeering getuigen. Zoo schrijft de hr. K. Wybrands, hoofdredacteur van het Nieuws van den Dag in N.-I. o.m.:

Vijf en twintig jaren zijn verstreken sedert het Leger des Heils zijn intrede op Java deed. En veel heeft het in dien tijd gewrocht, veel goeds tot stand gebracht. Voortdurend is het in kracht en omvang toegenomen, en de bescheiden werkkring breidde zich meer en meer uit tot den veel omvattenden zendings- en pioniersarbeid van heden. Toch is de zendingsarbeid niet de voornaamste in deze koloniën. De erkentelijkheid van Europeaan en Inlander heeft het Leger in de eerste plaats verworven met zijn Maatschappelijk werk. En dan dient alleereerst het Ooglijders-Hospitaal te Semarang genoemd te worden, een inrichting, die op dit gebied de beste van Nederlandsch-Indië is. Maar ook de Tehuizen voor Kinderen, de Reddingshuizen en de Verloskundige Kliniek verdienen waardeering. Eerbied dwingen de prestaties der Heilsofficieren in de Melaatschen-Kolonies op Java en in de Buitenbezittingen af. Zij, die hun leven doorbrengen tusschen de uitgestooteten der Maatschappij, steeds het gevaar van besmetting loopend, en toch onbezorgd en opgewekt trachtend om het verschrikkelijk lijden der melaatschen te verzachten en hun laatste levensjaren te veraangenamen, hebben recht op den eerbiedigen groet der Menschheid. Zij stellen zich in dienst der waarachtige, opofferende Naastenliefde. Moge het Leger des Heils zijn arbeid in deze Gewesten nog lange jaren voortzetten, helpend waar geholpen dient te worden, tot het wezenlijk heil der Inlandsche en arme Europeesche bevolking.

Het Leger des Heils, Heil!

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 38: Stadsnegers (in Suriname), door de J. de J. (vervolg). — Bezoek aan de Leprozerie Laoe si Momo, door G. Andreae (melaatschenverblijfplaats nabij Kaban-Djahe in de Bataklanden). — Het woonhuis in Karo-Batak-stijl. Een unicum, door M. J(oustra). (Beschrijving en afbeelding van een in de nabijheid van genoemde melaatschen-kolonie gebouwd huis, waarin de ontwerper heeft laten zien de gelukkige oplossing van het moeielijke vraagstuk: een geriefelijke, hygiënische woning met behoud van de grondslagen van den Batakschen stijl).

Kunstnijverheid in Ned.-Indië.

Door den Bond van Ned.-Indische Kunstkringen is den 2en Augustus j.l. te Jogjakarta eene openbare bijeenkomst gehouden ter behandeling van het onderwerp „De nijverheid in Ned.-Indië en wel in het bijzonder de kunstnijverheid". Deze besprekingen van dit congres zijn in boekvorm (bij Albrecht en Co. te Weltevreden) verschenen. Het is merkwaardig in dit geschrift kennis te nemen van de pogingen welke reeds zijn gedaan en nog zullen worden in het werk gesteld ter bescherming, bevordering en opwekking der inheemsche kunstnijverheid, die gaandeweg in verval is geraakt. Merkwaardig ook, omdat aan de besprekingen werd deel genomen door den bekenden, in ontwikkeling zoo hoog staanden Raden Kamil, die blijkens het door hem gesprokene, een geheel anderen kijk op de zaken heeft dan de meesten zijner mede-congresleden. Eenigszins ontnuchterend klinkt zijn: „Mijnheer de Voorzitter, het komt mij voor, dat de heeren hier hedenmorgen over dingen gesproken hebben, waarvan zij geen verstand hebben. Hetgeen natuurlijk niets afdoet aan hun goede bedoelingen... Wat betreft onze door U zoo hoog geroemde kunstnijverheid, U vindt onze huizen zoo mooi, heeft U er wel eens in gewoond? U vindt ons houtsnijwerk zoo mooi, de arbeid van drie maanden wordt beloond met een bedrag van ƒ 3. U roemt ons batikwerk zoo, onze versieringskunst! Er is niets bij van eigen schepping! Wat het leerwerk betreft, men neemt een Ardjoenopop, legt deze op het leer en teekent haar na. Dat noemt U kunstnijverheid......"

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoudsopgave van afl. 5 van dl. 59 (voor zoover deze ook niet-vakkundigen kan interesseeren): Malariabestrijding bij de Inlandsche bevolking door middel van chininisatie, door dr. J. T. Terburgh. — Komt de huisrat, Mus rattus griseiventer Bonhote, te velde voor? door J. C. van der Meer Mohr. — Toezicht op de vaccine in de buitenbezittingen, door J. de Ruijter. — Enkele opmerkingen betreffende „low fever", door C. D. de Langen. — Psychopathische persoonlijkheden, door W. F. Theunissen. — Onderzoekingen over de immuniteit van kippen tegenover pest, door P. C. Flu. — Een Phlebotomussoort (bloedzuigend insect) in Suriname, door J. Bonne-Wepster en C. Bonne.

Locale Belangen.

In afl. 9 van den 7en jaargang schrijft de hr. J. B. Ruzius een artikel: „De Indische gemeenten en de Onderwijsvoorziening" (slot volgt). — In de rubriek „De Indische Raden" komt o.m. het Wethoudersvraagstuk in Indië ter sprake.

Zendingsperiodieken.

Uit den inhoud der Dec.-afl. van „De Macedoniër": De Zending en de Indische pers, door D. Bakker. — Een crisis in de Batakzending, door H. Dijkstra.

Het Nov.-nummer van „De Opwekker": Een en ander over de Chineezen in Ned.-Indië (vijfde vervolg).

Afl. 2 van deel III van „Onze Missiën" bevat o.a.: Apostolisch Vicariaat van Batavia. Een dreigend gevaar. — Apostolisch Vicariaat van Suriname. De Missiestatie der Zusters Franciscanessen van Roosendaal (N.-Br.) Paramaribo, Coroni en Nickerie. — Een missietocht naar de Indianen, door A. Kandelaars. — Voordracht gehouden door Mgr. M. J. D. Claessens over de R. K. Missie op het eiland Flores op de Indische week der Technische Hoogeschool te Delft, 10 October 1919. — Geneeskunde en Ziekenverpleging in Nederlandsch West-Indië, door E. Q. v. d. Veen Zeppenfeldt (vervolg). (Met een bijlage: Lijst van die planten, die in de kolonie Curaçao inheemsch zijn, met opgave der inlandsche benaming en tevens waarde hebben voor de geneeskunde, samengesteld door G. J. Simons en N. Anslijn).

Mededeelingen vanwege het Ned. Zendelinggenootschap.

Deel 63, 4e Stuk. Uit het verleden der Utrechtsche Zendingsvereeniging, door J. Rauws. — Ph. H. C. Hofman, geb. 11 Mei 1876, overl. 23 April 1919, door N. Adriani. — Morische verhalen, opgeteekend door H. G. van Eelen en J. Ritsema en uitgegeven door N. Adriani (vervolg). — De telwoorden in het Oost-Morisch, door J. Kruyt Jr. — Uit de Javaansch-Maleische pers (I. Godsdienst en maatschappelijke toestanden. II. Onderwijs. III. Vrouwenbeweging). — Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied. — Literatuur-aankondiging.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

De afl. van 7 Nov. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Een nieuwe uitvinding op rubbergebied. Het tapvlak voor afstroomend regenwater gevrijwaard, door H. van Meurs. — Nòg een nieuwe uitvinding op rubbergebied, door C. F. B. —Jong plukken van vruchten, door A. J.Koens. — Voorts nog aan andere organen ontleende stukken, o.a. over de navolgende onderwerpen: Gouvernements-rijsthoeve in de Tjiheavlakte. — Landbouwtechnici. — Nogmaals de Poenale Sanctie. — Een Inlandsche coöperatie (n.l. de „Coöperatieve In- en Verkoopvereeniging Sedijo Madjoe" te Karang Anjar, opgericht door den oud-regent raden Adipati Ario Tirtokoesoemo). — De vliegmachine in dienst van ondernemingen. — Padiopkoop. — Uitbreiding der cultures. — Rijstschaarschte

The Import and Export Trader.

Het Dec.-nummer dezer „Foreign edition of In- en Uitvoer" bevat een geïllustreerd artikel over „The national botanical garden at Buitenzorg", zoomede het vervolg van „The Netherlands West Indies", door F. M. K(nobel).

De Indische Mercuur.

Inhoud van nummer 51: Bemestingsproeven bij Delitabak, door Dr. L. P. de Bussy. — De nieuwe onderlinge contrôle op het suikerfabrikaat in Java, door W. H. Th. Harloff. — Bespreking van de wenschelijkheid of urgentie, om de gewestelijke keus tot instandhouding of bescherming der kampong-theecultures thans onverwijld toe te passen en van het ter zake aan den voorzitter van den gewestelijken raad der Preanger Regentschappen door het Bestuur der Soekaboemische Landbouwvereeniging uit te brengen advies. — Indische begrooting voor 1920 (Uittreksel uit de Memorie van Antwoord). — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen.

De Tropische Natuur.

De Nov.-afl. bevat de volgende geïllustreerde opstellen: Javaansche Aritolochiaceeën (vervolg), door C. A. Backer. — Bataviasche causerieën, door Fr. J. van Eekhout (V. beschrijving van een klauwier, inl. benaming bentet). — Het gele orchideeënhaantje (schadelijk insect), door S. Leefmans. — Excursie-afdeeling Bandoeng naar den Malabar, door Van Welsem.

Het Indische Leven.

In nummer 11 van dit nieuwe weekblad vindt men „Een praatje over kiekjes van de Mentawei-eilanden", door W. van Geer. — No. 12 bevat o.a. een geïllustreerd

artikel van Sajang Kané: De Gouverneur-Generaal te Ambon.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Uit den inhoud der Sept.-afl.: Beschouwingen over den toestand van het Indische Spoor- en Tramwegpersoneel in de Tweede Kamer. (Adres aan den Minister van Koloniën). — Nogmaals de Babat-Djombang-Stoomtram-Maatschappij, door S. A. Reitsma (slot van de beschouwingen over het artikel van L. J. R. Geene over deze maatschappij). — Eenige bladzijden Indische Spoorwegpolitiek, door S. A. Reitsma (vervolg).

De Waterstaatsingenieur.

Hoofdzakelijke inhoud van jaargang 1919, afl. 8: Ontslagweigering en haar consequenties, door Jurist. — Financieele beschouwingen (over het groote tekort op de Indische Begrooting), door ir. M. A. van Oort. — Klein assaineeringswerk, door J. J. G. E. Rückert (verbetering van den gezondheidstoestand van Batavia). — De Technische Hoogeschool, door D. W. Braat Jr.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING *op Zaterdag 10 Januari 1920*, om 2 uur n.m. in het Hotel „Pays Bas", Janskerkhof, te Utrecht.

Agenda:

1e. Notulen. (Zie K. W. 30 October 1919, no. 44).
2e. Instelling der Propaganda-commissie. (Zie K. W. 20 November 1919, no. 47).
3e. Voorstel tot wijziging der Statuten. (Zie hieronder).
4e. Mededeeling betreffende het contract met de uitgeefster van het Koloniaal Weekblad.
5e. Rondvraag.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

—

N.B. Na afloop van de vergadering zal deelgenomen kunnen worden aan een gemeenschappelijken maaltijd in hetzelfde hotel à *f* 5.50 per persoon.

Men wordt verzocht voor de deelname van te voren tijdig te berichten aan de Secretaresse der afdeeling Utrecht, mej. J. J. Lagers, Burgstraat 48, aldaar.

Aangeteekend wordt dat de vergadering toegankelijk is voor alle leden der vereeniging „Oost en West" in en buiten Utrecht, en dat zij, tijdig daarvan berichtende, aan den gemeenschappelijken maaltijd kunnen deelnemen.

—

Voorstel tot wijziging van art. 5 en 13 der Statuten.

Oud artikel 5.

De Vereeniging bestaat uit: eere-leden, leden-begunstigers en leden, die allen dezelfde rechten hebben.

Tot eereleden kunnen door de algemeene vergadering op voorstel van het hoofdbestuur of 10 leden, benoemd worden zij, die zich bijzonder verdienstelijk jegens de Vereeniging hebben gemaakt.

Leden-begunstigers zijn zij, die *f* 5.— of meer jaarlijksche contributie betalen of eene bijdrage geven van minstens *f* 100.— ineens.

Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van minstens *f* 2.50 betalen, met dien verstande, dat zij, die reeds lid zijn op *f* 1.—, *f* 1.50 of *f* 2.— 's jaars, tot geen hoogere contributie verplicht zijn [1]).

Rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen kunnen begunstigend lid of lid worden.

Alle leden ontvangen kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der vereeniging en hebben vrijen toegang, met recht tot introductie, tot de lokalen der vereeniging, behoudens het bepaalde in de volgende alinea.

Alle leden hebben vrijen toegang tot tentoonstellingen, lezingen en voordrachten der vereeniging, tenzij door het hoofd- of afdeelingsbestuur een voor de leden verminderd entrée is vastgesteld.

Leerlingen van inrichtingen van M.U.L.O., middelbaar of gymnasiaal onderwijs en van vakscholen, kunnen tegen betaling eener jaarlijksche contributie van minder dan *f* 2.50, met een minimum van *f* 0.50, het recht verkrijgen, de van de Vereeniging uitgaande vergaderingen, lezingen, enz. bij te wonen. Zij hebben geen stemrecht en ontvangen niet het orgaan der Vereeniging. Op de contributie dezer jonge lieden is het bepaalde in art. 13 niet toepasselijk [1]).

[1]) Jaarl. Alg. Verg. 11-7'14. Goedgekeurd bij Kon. Besl. van 3-10-'14. No. 69.

De 1e alinea te doen luiden:

De vereeniging bestaat uit: eereleden, leden en begunstigers.

De 3e alinea te vervangen door:

Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van ten minste *f* 5.— betalen, met dien verstande, dat zij, die thans minder betalen tot geen hoogere contributie verplicht zijn, terwijl leden van studenten-afdeelingen, als bedoeld in art. 10, kunnen blijven volstaan met eene contributie van ten minste *f* 2.50 per lid en per jaar.

De 4e alinea te vervangen door:

Begunstigers zijn zij, die uit sympathie met het streven der vereeniging zich verbinden ten minste *f* 1.— 's jaars ter versterking van de kas bij te dragen.

De 5e alinea te doen luiden:

Rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen kunnen lid of begunstiger worden.

In de laatste alinea het cijfer *f* 2.50 te vervangen door *f* 5.—.

Oud Art. 13.

De afdeelingen storten jaarlijks en wel vóór ultimo Februari, in de kas van het hoofdbestuur eene som, welke voor iedere afdeeling, berekend is op 40 pCt. van de door haar in het laatst verstreken jaar in totaal ontvangen contributies; met behoud echter van een minimum, berekend naar den maatstaf van gemiddeld *f* 0.75 voor iederen persoon, die op 1 Januari van het loopend jaar lid eener afdeeling was.

Als maatregel van overgang kan over 1915 volstaan worden met eene bijdrage van 34 pCt.; over 1916, met eene bijdrage van 33 pCt.; zullende dan eerst over 1917 het volle bedrag van 40 pCt. verschuldigd zijn; echter telkens met inachtneming van het in de vorige alinea gesteld voorbehoud.

Hieronder zijn niet begrepen de contributies van leden begunstigers, die het lidmaatschap verkregen door een bijdrage van minstens *f* 100 in eens te storten. Deze bijdragen worden aan het hoofdbestuur ter kapitaliseering afgedragen.

Van alle erfstellingen en van alle legaten en schenkingen boven *f* 100 aan eene afdeeling gemaakt of giften daaraan gedaan van minstens *f* 100 (waaronder niet te verstaan de bijdragen van leden bedoeld in het 3e lid van dit artikel) moet aan de kas van het hoofdbestuur 25 pCt. worden afgestaan, tenzij dit in strijd is met eene door den gever gemaakte bepaling. [2])

Het hoofdbestuur heeft het recht eene afdeeling geheel of gedeeltelijk te ontheffen van de storting in de 1e alinea bedoeld en zulks over het eerste jaar van haar bestaan.

De financiëele verplichting tegenover het hoofdbestuur van buiten Nederland gevestigde afdeelingen, wordt voor elk van die afdeelingen afzonderlijk geregeld. Die regeling is onderworpen aan de goedkeuring der algemeene vergadering.

[2]) Jaarl. Alg. Verg. 9-7'10. Goedgekeurd bij Kon. Besluit van 15-8'10. No. 28.

Voorgestelde wijziging.

In de 1e alinea 40 pCt. te vervangen door 60 pCt.; het slot der zinsnede te doen luiden: „behoudens dat aan elke afdeeling als minimum verzekerd blijve het volgens de vroegere bepalingen haar op ultimo December 1919 toekomende, zoolang het getal leden der afdeeling niet daalt beneden het op gemelden datum bestaand getal leden der afdeeling. Bij daling beneden dat getal wordt het aandeel der afdeeling in de contributie naar evenredigheid verminderd.

De 2e alinea moet, als verouderd, vervallen.

De 3e alinea te doen luiden: Onder vorenstaande bepalingen zijn niet begrepen, giften in eens, schenkingen, legaten, erfstellingen en dergelijke. Deze bijdragen worden, wanneer daaraan door den gever of schenker geen andere bijzondere voorwaarden verbonden zijn, aan het hoofdbestuur afgedragen.

De 4e alinea kome naar aanleiding van het vorenstaande te vervallen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ingenieurs voor den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken en voor de Staatsspoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië.

Voor den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken en voor den dienst der Staatsspoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd civiel-ingenieurs, bij voorkeur met het Delftsch en anders met een daaraan gelijkwaardig buitenlandsch diploma.

De aanvangsbezoldiging van een ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken of bij den dienst der Staatsspoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië bedraagt ƒ 350 's maands met twee jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 's maands, een tweejaarlijksche verhooging van ƒ 50 's maands en vijf driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 's maands, alzoo tot ten hoogste ƒ 1000 's maands.

Het ligt in de bedoeling om — onder voorbehoud dat de belanghebbende in alle opzichten voor den hoofdingenieursrang geschikt wordt geacht — de bevordering tot dien rang, waaraan een bezoldiging van ƒ 1000 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen onderscheidenlijk van ƒ 200 en ƒ 150 's maands verbonden is, te doen geschieden na 16 jaren werkelijken dienst als ingenieur, terwijl zij, die na zoodanigen diensttijd den rang van hoofdingenieur niet deelachtig worden, blijven doordienen als ingenieur op de boven aangegeven bezoldiging.

Voor hen, die reeds ingenieurspraktijk bezitten, kan de aanvangsbezoldiging al dadelijk verhoogd worden met zoovele periodieke verhoogingen als evenredig is aan het aantal jaren ingenieurspraktijk.

Ingenieurspraktijk in Europa zal voor 9/10 en die in de tropen in haar geheel medetellen; aanverwante praktijk in Europa zal voor 9/20 en aanverwante praktijk in de tropen voor de helft medetellen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1e klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. voor hen, die in het bezit zijn van het Delftsch diploma eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 5500 (vijf duizend vijfhonderd gulden), onder welk bedrag eene extra premie van ƒ 4000 (vier duizend gulden) is begrepen, en voor hen, die een buitenlandsch diploma bezitten, eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 200 of ƒ 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich te richten tot den Minister van Koloniën bij een gezegeld adres, hetwelk geadresseerd moet worden aan de 9de afdeeling van het Departement van Koloniën en vergezeld moet zijn van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop;

c. mogelijke bewijzen van practische ervaring.

In het adres moet worden vermeld waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 24 November 1919 No. 248).

Studietoelagen candidaat-Indische rechterlijke ambtenaren.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat het voornemen bestaat om dit jaar nogmaals een aantal studenten in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het candidaatsexamen, bedoeld bij art. 2, § 2, sub A, van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (Staatsblad no. 87), zooals dat artikel laatstelijk is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 24 Juli 1901 (Staatsblad no. 195), wier lichamelijke geschiktheid voor den dienst in Nederlandsch-Indië is gebleken en die genegen zijn zich voor dien dienst te verbinden, onder het genot van een studie-toelage te bestemmen om, na behoorlijk volbrachte studiën en na voldaan te hebben aan het faculteitsexamen of aan het Indologisch examen, onderscheidenlijk bedoeld bij de artt. 24 en 24bis van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (Nederlandsch Staatsblad no. 87), zooals dit luidt ingevolge de artt. III en IV van het Koninklijk besluit van 23 Februari 1916 (Nederlandsch Staatsblad no. 79), ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te worden gesteld, ten einde daar te lande te worden geplaatst in rechterlijke betrekkingen.

De toelage bedraagt ƒ 1000 's jaars en kan gedurende 4 jaar worden genoten, welk tijdvak evenwel in bijzondere gevallen met ten hoogste één jaar kan worden verlengd.

Zij die voor eene bestemming voor den Indischen dienst als hierboven bedoeld in aanmerking wenschen te komen, zullen vóór 1 Januari 1920, onder overlegging van het diploma van het met goed gevolg afgelegd candidaatsexamen in de rechten, een gezegeld adres moeten richten aan den Minister van Koloniën, welk adres moet worden toegezonden aan den voorzitter der commissie tot voorbereiding van de aanwijzing van candidaat-Indische rechterlijke ambtenaren, prof. mr. dr. J. Oppenheim, Jan van Nassaustraat 87, Den Haag. Op aangeteekende stukken te vermelden „Bijkantoor Balistraat".

In het adres zullen een of meer personen moeten worden opgegeven die bereid zijn omtrent gedrag en karakter van den adressant inlichtingen te verstrekken.

(Nederlandsche Staatscourant van 2 December 1919, no. 254).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

1 leeraar in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
4 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraren in de Staatswetenschappen.

Leerares in de verloskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

2 gouvernementstandheelkundigen.

2 psychiaters bij het krankzinnigenwezen.

1 klinisch onderlegd arts ten behoeve der tuberculose-bestrijding.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Waterbouwkundig ingenieur voor waterkracht en electriciteit.

Electrotechnisch ingenieur voor waterkracht en electriciteit.

Werktuigkundig ingenieur voor het stoomwezen.

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: bouwkundig ingenieur, civiel-ingenieur, opzichter, tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Bouwkundig teekenaar voor het departement der burgerlijke openbare werken.

Opziener en onderopziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.
Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der staatsspoorwegen: civiel-ingenieur, werktuigkundig ingenieur, ingenieur voor het signaalwezen.

Scheepsbouwkundig ingenieur, werktuigkundig teekenaar en werklieden bij het marine-etablissement te Soerabaja.

Een opziener over de smederij en een onderopziener over de draaierij bij den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja.

Een baassmid, tevens bankwerker, en een vakkundige voor de leerlooierij bij hetgevangeniswezen.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst: electrotechnisch ingenieur, electro-technisch ambtenaar 1ste kl., electro-technisch ambtenaar 2e kl., adspirant-electro-technisch ambtenaar, telefoonopzichter 1ste klasse, Instrumentmaker 1ste en 2de klasse, radio-technisch ambtenaar 2de klasse, adspirant-radio-technisch ambtenaar.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Adjunct Gouvernements-accountant.

Bij de algemeene politie: commissaris van politie 2de klasse, adspirant-commissaris van politie, politieopziener 2de klasse, adspirant-politie-opziener.

3de-officieren en werktuigkundigen bij de Gouvernements-marine in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 December 1919, No. 253).

Begunstigers, Nieuwe Leden, Contributie-verhoogingen en „Op Peil gebrachte contributies".

Begunstigers. per jaar.

Stoomvaart Maatschappij „Nederland", Amsterdam . . . . . . / 100.—
Ned.-Indische Handelsbank, Amsterdam . . „ 100.—
Koninklijke West-Indische Maildienst, Amsterdam . . . . . . „ 100.—

Nieuwe Leden.

Rubber Maatschappij „Zuid-Preanger", Middelburg . . . . . . „ 10.—
J. J. Le Roy, den Haag . . . . . „ 6.—
Ch. Asselbergs, Bergen op Zoom . . . „ 5.—
Jhr. Roëll, Gouv. Kon. Mil. Academie Breda „ 5.—
J. Koning, Amsterdam . . . . . „ 5.—
H. C. B. Berkhout, Breda . . . . . „ 5.—
J. de Rooze, Utrecht . . . . . . „ 5—
Mr. G. van Slooten, den Haag . . . . „ 5.—
A. Gravendijk, den Haag . . . . . „ 5.—
P. A. H. Heldens, Brussel . . . . . „ 5.—
M. van Welie, den Haag . . . . . „ 5.—
F. H. A. M. Latour, den Haag . . . . „ 5.—
J. van der Ploeg, den Haag . . . . „ 5.—
J. J. van Lonkhuyzen, Den Haag . . . „ 5.—
G. van der Stuyt, Scheveningen . . . „ 5.—
G. van Delden, Deventer . . . . . „ 5.—
A. Franssen Herderschee, den Haag . . . „ 5.—
J. L. von Leschen, den Haag . . . . „ 5.—
J. Mahler, den Haag . . . . . . „ 5.—
G. A. Linckers, den Haag . . . . . „ 5.—
W. Chr. Mulock Houwer, den Haag . . . „ 5.—
M. H. E. Sachse, den Haag . . . . „ 5.—
F. H. M. Verbeek, den Haag . . . . „ 5.—
W. H. L. Vogel, den Haag . . . . . „ 5.—
H. P. van Vuuren, den Haag . . . . „ 5.—
M. H. van Waveren, den Haag . . . . „ 5.—
H. W. C. van Bleijswijk, den Haag . . . „ 5.—

P. J. de Graaf, den Haag . . . . . . „ 5.—
L. C. A. van de Kasteele, Nijmegen . . . „ 5.—
J. A. Lenshoek, den Haag . . . . . „ 5.—
J. E. van der Meij, Utrecht . . . . . „ 5.—
H. H. Schleurholt Boerma, Voorburg . . . „ 5.—
Mr. A. van Soest, den Haag . . . . . „ 5.—
S. E. Toens, Rotterdam . . . . . . „ 5.—
N. M. C. Vermey Mejan, den Haag . . . „ 5.—
F. Vrins, den Haag . . . . „ 5.—
J. H. Schuurkamp, den Haag . . . . „ 5.—
F. H. Dessaunagie, den Haag . . . . „ 5.—
H. Carpentier Alting, den Haag . . . . „ 5.—
J. Bosman, den Haag . . . . . . „ 5.—
J. J. Engelen, den Haag . . . . . „ 5.—
W. C. Pruis, Breda . . . . „ 5.—
J. P. Brasser, Breda . . . . . . „ 5.—
A. J. Maas, den Haag . . . . . . „ 5.—
Mr. A. C. Mulder, Amsterdam . . . . „ 5.—
R. P. Hofland, den Haag . . . . . „ 5.—
W. van den Bosch, den Haag . . . . „ 5.—
J. L. T. de Grave, den Haag . . . . „ 5.—
F. J. Th. van Keeken, Scheveningen . . . „ 5.—
J. W. A. van Keeken, Scheveningen . . . „ 5.—
F. A. Celosse, Rotterdam . . . . . „ 5.—
H. L. Kock, den Haag . . . . . . „ 5.—
B. J. Warren, den Haag . . . . . „ 5.—
Mej. W. S. M. de Gooyer, Utrecht . . . „ 5.—
M. E. J. Coblijn, Paramaribo . . . . „ 5.—
Mej. Heytman, Utrecht . . . . . . „ 5.—
Mevr Goedkoop, den Haag . . . . . „ 5.—

Contributie-verhoogingen.

F. Tombrink, den Haag . . . . . . op / 10.—

Op Peil gebrachte contributies.

J. B. van der Houven van Oordt, den Haag „ „ 5.—
Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge, de Bilt . „ „ 5.—
A. C. M. Vingerhoets, Deventer . . . „ „ 5.—
L. Witte, Deventer . . . . „ „ 5.—
L. A. Bakhuis, den Haag . . . . . „ „ 5.—
F. A. Enklaar van Guericke, den Haag . „ „ 5.—
Dr. H. D. Benjamins, den Haag . . . . „ „ 5.—
Mr. J. H. Abendanon, den Haag . . . . „ „ 5.—
Prof. Mr. D. van Blom, Leiden . . . . „ „ 5.—
J. F. Croockewit, den Haag . . . . . „ „ 5.—
Ed. Cuypers, Amsterdam . . . . . . „ „ 5.—
Mevr. E. van Deventer-Maas, den Haag . „ „ 5.—
J. C. Hietink, den Haag . . . . . . „ „ 5.—
C. Lekkerkerker, Scheveningen . . . . „ „ 5.—
Mevr. A. Leijds-Kiewit de Jonge, Soerabaja „ „ 5.—
Dr. R. Leyds, Groningen . . . . . . „ „ 5.—
L. D. Petit Jr., Amsterdam . . . . . „ „ 5.—
W. J. de Vries, den Haag . . . . . „ „ 5.—
W. C. B. Wintgens, den Haag . . . . . „ „ 5.—
L. E. Dom van Rombeek, den Haag . . . „ „ 5.—
J. J. Gerretsen, Deventer . . . . . „ „ 5.—
J. van Haaften, den Haag . . . . . „ „ 5.—
R. H. V. de Lannoy, den Haag . . . . „ „ 5.—
H. E. Muller, den Haag . . . . . . „ „ 5.—
J. Rosenveldt, den Haag . . . . . . „ „ 5.—
M. Th. Spillenaar Bilgen, den Haag . . „ „ 5.—
H. C. Verniers van der Loeff, Nijmegen . „ „ 5.—
F. B. Matrin, Nijmegen . . . . . . „ „ 5.—
Dr. R. F. J. Wijckerkeld Bisdom, den Haag „ „ 5.—
Ch. P. J. Blok, den Haag . . . . . . „ „ 5.—
A. T. H. M. van Wijk Werneke, den Haag „ „ 5.—
J. H. Faber, den Haag . . . . „ „ 5.—
H. G. C. Dénis, den Haag . . . . . . „ „ 5.—
W. J. H. Schophuys, Wageningen . . . „ „ 5.—

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. Hietink, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. van Gennep, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Inlanders een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01½;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
[illegible]-brijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor [illegible]an werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

[illegible]an bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de [illegible] van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

[illegible]VE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. Th. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

019, N°. 52.

s Koningin.

Rokin

zijnen

NS
005
537 159

umes ....
Peignoirs
kwaliteiten.

dweveri
N BRUSSEL
gin-Moeder en
in Sophia.
11

nder naam
TINGEN

ied
ten.

nk
5.—
5.—
s 5.—
rij 5.—
5.—
en
els
187

K
95
rs.

verk,
doet.